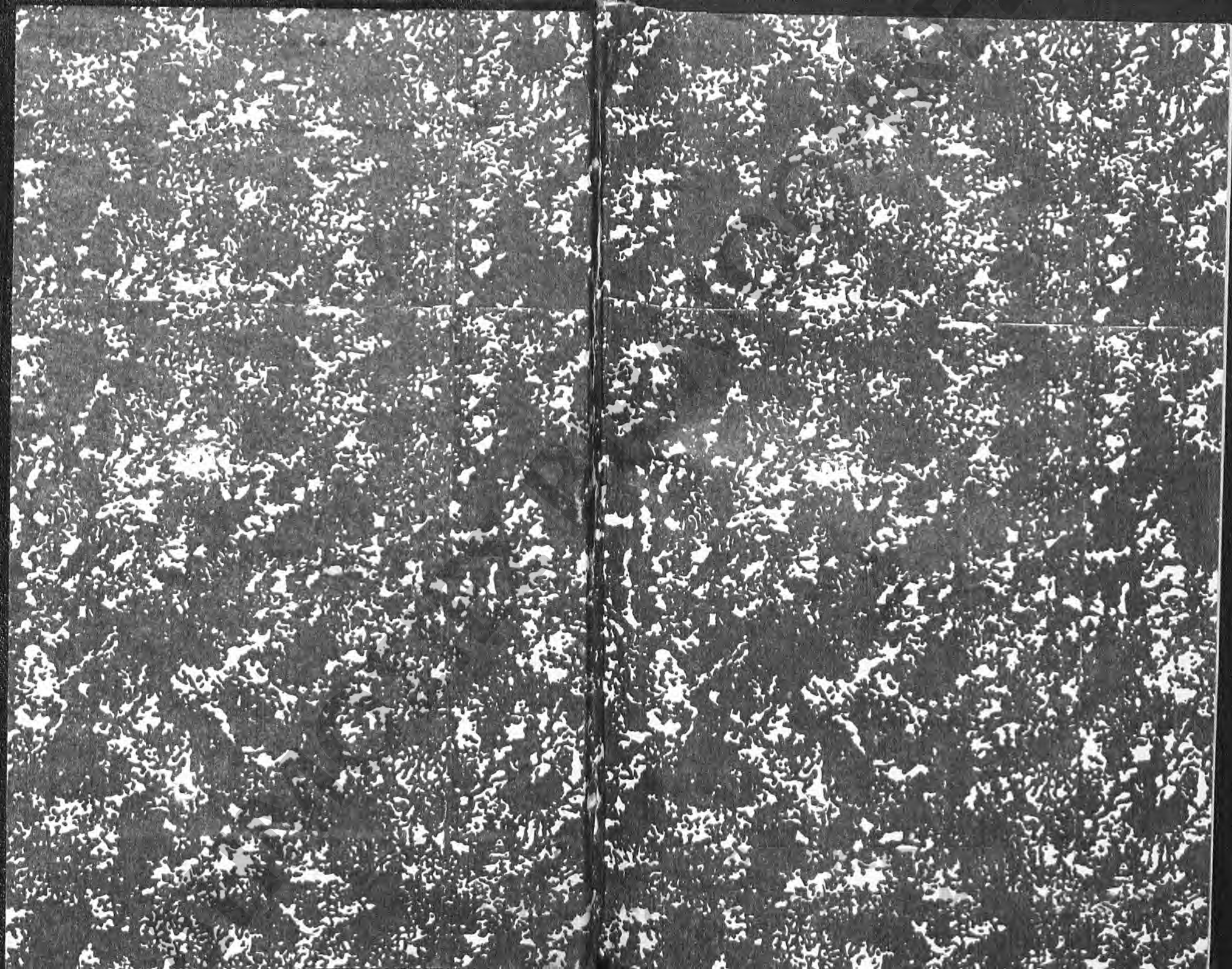

Ελληνιστικά Κεντρική
Βιβλιοθήκη Σοφίας "Μενούσιαι"

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ
ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΚΑΤ' ΕΓΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ

Α. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ,

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βαρβακείου Λυκείου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Μετὰ μεγάλων μεταρρυθμίσεων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἤδη προσαρτω-
μένων εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρῶν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 56.

1882.

Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ
ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΚΑΤ' ΕΓΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ

Α. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ,

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βασιλικείου Λυκείου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Μετὰ μεγάλων μεταρρυθμίσεων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἤδη προσαρτω-
μένων εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρῶν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ,

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 56.

1882.

Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἄριθ. Πρωτ. 8928.

Ἐν Ἀθήναις, τῆν 21 Ἰουνίου 1863.

Διεκπ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς κυρίους Σχολάρχας καὶ Ἑλληνοδιδασκάλους.

Γνωστοποιούμεν ὑμῖν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ ἁ. Ἀθ. Σακελλαρίου
καθηγητοῦ φιλοπονηθεῖσα Στοιχειώδης Γεωγραφία Πολιτικῆ,
Μαθηματικῆ καὶ Φυσικῆ πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς
Σχολείοις σπουδαζούσης Νεολαίας, ἐξετασθεῖσα δεόντως, ἐνεκρί-
θη παρ' ἡμῶν ὡς διδακτικὸν βιβλίον τοῦ μαθηματος τῆς Γεω-
γραφίας· ὅθεν θέλετε μεταχειρίζεσθαι καὶ ταύτην μετὰ τῶν
ἄλλων μέχρι τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ἰπουργείου περὶ τῶν προσι-
μητέων ἐκ τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων.

Ὁ Ἰπουργός

Β. Α. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ.

1863

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΝΕΩΤΕΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

(Ἐκ τῆς Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἣτις περιγράφει τὴν γῆν.

Ἡ Γεωγραφία διαιρεῖται εἰς τρία· α. εἰς *Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν*, ἣτις θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζει αὐτῆς τὸ ἔγκοσμον καὶ πλάτος, τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὴν θέσιν, τὰς κινήσεις καὶ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα· β. εἰς *Φυσικὴν Γεωγραφίαν*, ἡ ὁποία πραγματεύεται περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς γῆς φλοιοῦ, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διαπλάσεως, τῆς περικυκλούσης αὐτῆν ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντιειμένων· γ. εἰς *Πολιτικὴν Γεωγραφίαν*, ἣτις πραγματεύεται περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς γῆς εἰς διάφορα κράτη, περὶ τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς ἀποικιστικῆς, τῶν ἠθῶν, τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς εὐπορίας καὶ δυνάμειος ἐκάστου τῶν ἐπ' αὐτῆς κρατῶν.

Σφαῖρα λέγεται σῶμα στερεόν, τὸ ὅποιον πανταχόθεν περατοῦται καμπύλης ἐπιφανείας, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσι ἰσότητος ἀπὸ τινος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς σημείου, τὸ ὅποιον ὀνομάζεται *ἐντρον* (α).

Εἰς ἐκάστην περιστρεφομένην σφαῖραν ὑπάρχουσι δύο σημεῖα ἀντιείμενα τῆς ἐπιφανείας τῆς, τὰ ὅποια δὲν συμπεριστρέφονται, ταῦτα ἀλοῦνται *πόλοι*· καὶ ὁ μὲν πρὸς βορρᾶν καλεῖται *πόλος Ἀρκτικὸς ἢ Βόρειος*, ὁ δὲ πρὸς νότον *πόλος Ἀνταρκτικὸς ἢ Νότιος*.

Ἡ γῆ, σχῆμα ἔχουσα στρογγύλον, ἀπεικονίζεται διὰ τεχνικῆς σφαῖρας, ἣτις περὶ τοὺς πόλους εἶνε πεπιεσμένη καὶ ἐξαγωγωμένη περὶ τὸν ἰσημερινόν.

(α) Ἡ σφαῖρα ἣτις παριστᾷ τὴν γῆν λέγεται ὑδρόγειος ἢ γῆνη, ἡ δὲ παριστᾷ τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὸς διάφορους ἀστέρας λέγεται οὐράνια σφαῖρα ἢ δ' ἐμφαινόμενα τέλοσ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καλεῖται σφαῖρα ἰσοκωτῆ. Πίναξ δὲ τῆς γῆς ἢ καθολικὸς χάρτης λέγεται τὸ πεικνόνισμα αὐτῆς τῆς γῆς ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας· ὁ δ' ἀπεικόνισμα μέρους τῆς γῆς ἐπὶ χάρτου λέγεται πίναξ εἰδικὸς ἢ ἀπλῶς χάρτης, καὶ τὸ ἄθροισμα πολλῶν ὁμοῦ πινάκων ὀνομάζεται *εὐγραφικὸς ἄτλας*.

Ἐξ ἄνω τῆς γῆς λέγεται ἡ νοσομένη εὐθεῖα γραμμὴ, ἥτις ἐνώπιον τοῦ δύο πόλους τῆς σφαίρας, καὶ περὶ τὴν ὁποῖαν ἡ γῆ περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας ἐκ δισημῶν πρὸς ἀνατολὰς (α).

Κύκλος λέγεται ἡ ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς περατουμένη περιφερὲς ἐπιφάνεια, εἰς τὴν ὁποῖαν ὄλαι αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου σημείου ἀγόμεναι εὐθεῖαι ἐπὶ τὴν εἰρημένην καμπύλην εἶνε ἴσαι πρὸς ἀλλήλας.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παράλληλων, τῶν ὁποίων τὸ εἰς τὸ μέσον σημεῖον εἶνε ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθέτου εἰς τὰ ἐπίπεδά των.

Κύκλοι μεγάλοι καλοῦνται οἱ σχηματιζόμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων διαχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας καὶ διαιρούντων αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα ἡμισφαίρια.

Διὰ τὴν προσδιορίσωμεν τὴν θέσιν ἑνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας νοσοῦμεν ἐπ' αὐτῆς κύκλους· τούτων δὲ σημειωτέοι εἶνε δύο μεγάλαι ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ὁ πρῶτος Μεσημβρινός, καὶ τέσσαρες μικροί, δύο Τροπικοὶ καὶ οἱ δύο Πολικοὶ κύκλοι.

Ἰσημερινὸς λέγεται μέγας κύκλος ἀπέχων ἐπίσης ἀπὸ τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον καὶ Νότιον ἡμισφαίριον· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μὲ τὰς νύκτας.

Μεσημβρινὸς λέγεται μέγας κύκλος διερχόμενος διὰ τῶν δύο πόλων καὶ τέμνων καθέτως τὸν ἰσημερινόν· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται δι' αὐτοῦ γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ἡμέρας ἐπ' αὐτὸν τόπου· καὶ οὗτος διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια Ἄνατολικὸν καὶ εἰς Δυτικὸν ἡμισφαίριον. Πρῶτος δὲ μεσημβρινὸς λέγεται ὁ ἐξ οὗ ἀρχόμεθα ἐπὶ τῆς σφαίρας νὰ μετρώμεν ὅταν διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου διαιρεῖ τὴν γῆν ἐπίσης εἰς δύο ἡμισφαίρια, τῶν ὁποίων τὸ μὲν περιλαμβάνει τὸν Παλαιόν, τὸ δὲ τὸν Νέον κόσμον.

ΣΗΜ. Μεσημβρινοὶ εἶνε ἄπειροι, ἀλλ' ἐκ συμφώνου οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἕλληες τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἶχον παραδεχθῆ ὡς πρῶτον ἢ συνθηματικὸν μεσημβρινόν τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου κειμένης εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Ἀφρικῆς· ἥδη ἡμῶς ἕκαστον ἔθνος παραδέχεται ὡς τοιοῦτον τὸν διερχόμενον τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀστερασκοπεῖου.

Τροπικοὶ λέγονται δύο κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες αὐτοῦ 23 1/2 μοίρας· καὶ ὁ μὲν κείμενος μεταξύ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ πόλου λέγεται Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου,

(α) Ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τοὺς λέγοντας γραμμὴ εὐθεῖα, τί καμπύλη, τί ἐπιφάνεια ἐπίπεδος, τί κύκλος κτλ. ταῦτα δὲ δύναται νὰ ἀναγνώσῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ Β' μέρους τῆς παραγράφου.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ἄλλος ὁ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου *Τροπικὸς τοῦ Αἰγῶκερω*.

Πολικοὶ κύκλοι λέγονται δύο μικρότεροι κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες ἑκάτερος τῶν πόλων $23 \frac{1}{2}$ μοίρας, καὶ ὁ μὲν ἔχων εἰς τὸ μέσον τὸν Ἀρκτικὸν πόλον ὀνομάζεται *Ἀρκτικὸς πολικὸς κύκλος*, ὁ δὲ ἄλλος *Ἀνταρκτικὸς πολικὸς κύκλος*.

Μοῖρα λέγεται τὸ τριακοσιοστὸν ἐξακοσιοστὸν παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ· ὑποδιαιρεῖται δὲ ἡ μοῖρα εἰς ἐξήκοντα πρῶτα λεπτά, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς ἐξήκοντα δευτέρα κτλ. γράφονται δὲ οὕτω $400 \ 6' \ 23''$ (=40 μοῖραι, 6 πρῶτα λεπτά καὶ 23 δευτέρα).

ΣΗΜ. Πᾶς κύκλος διαιρεῖται ἔτι δεκαδικῶς εἰς 400 βαθμούς, ἕκαστος δὲ βαθμὸς εἰς 100 πρῶτα λεπτά, καὶ πᾶν πρῶτον λεπτὸν πάλιν εἰς 100 δευτέρα· γράφονται δὲ οὕτω $406 \ 55' \ 45''$ (40 βαθμοί, 55 πρῶτα λεπ. καὶ 45 δευτέρα).

Ἡ γῆ διαιρεῖται ἔτι εἰς πέντε ζώνας· 1 τὴν *Διακεκαυμένην*, ἣτις κεῖται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον τὸν ἰσημερινόν. Ἐν αὐτῇ ἡ θερμότης εἶνε πολὺ μεγάλη· 2 τὰς δύο *Εὐκράτους*, τῶν ὁποίων ἡ μὲν εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Βορείου πολικοῦ κύκλου καλεῖται *Βόρειος Εὐκράτος ζώνη*, ἡ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγῶκερω καὶ τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου ὀνομάζεται *Νότιος Εὐκράτος ζώνη*· 3 τὰς δύο *Κατεψυγμένας* τὴν *Βόρειον* καὶ τὴν *Νότιον*, κεκλιμένας μεταξὺ τῶν πολικῶν κύκλων καὶ τῶν πόλων· ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε μέγιστον.

Καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροὶ κύκλοι χρησιμεύουσι νὰ δεικνύωσι τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος ἐνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας. Καὶ πλάτος μὲν λέγεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, μῆκος δὲ ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Γνωστοῦ λοιπὸν ὄντος τοῦ μῆκους καὶ πλάτους ἐνὸς τόπου εὐρίσκωμεν τὸν ζητούμενον ὄντος ἐπὶ τῆς σφαίρας, ὅστις κεῖται ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς συμπτώσεως τῶν δύο κύκλων τοῦ μῆκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁρίζων αἰσθητὸς λέγεται ἡ κυκλικὴ ἐκείνη περιφέρεια, τὴν ὁποίαν

(α) Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγήῃ εἰς τοὺς μαθητὰς πρακτικῶς πῶς μετρεῖται ἕν γένει τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος τόπου τινὸς ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Πῶς καταμέτρῃσιν δὲ τῆς ἐκτάσεως μεταχειρίζονται οἱ γεωγράφοι τὸ γεωγραφικὸν μίλιον (=22, 843 ποδ.) σημειούμενον οὕτω 5 μίλια (=πέντε γεωγραφικὰ μίλια)· ἀλλ' ἡμεῖς τὸ δεκαδικὸν σύστημα ἀκολουθοῦντες μεταχειρίζομεθα διὰ τὴν καταμέτρῃσιν τῆς ἐκτάσεως τὸν βασιλικὸν πήγυν, ὃ τὸ δέκατον εἶνε τὸ ἐξῆς:

σχηματίζει ὁ οὐρανὸς κύκλῳ ἡμῶν, ἰσταμένων ἐπὶ τόπου ἐλευθέρου καὶ ὑψηλοῦ.

Ἐπίπεδον παράλληλον μὲ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Ὁ αἰσθητὸς ὀρίζων διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μέρη ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων 90 μοίρας· καὶ τὸ μὲν μέρος τοῦ ὀρίζοντος ὅπου φαίνεται ὅτι ἀνατέλλει ὁ ἥλιος λέγεται Ἀνατολή, τὸ δὲ μέρος ὅπου φαίνεται ὅτι δύει λέγεται Δύσις, τὸ δὲ μέρος τὸ ὅποιον ἔχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅταν ἤμεθα πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένοι, Μεσημβρία ἢ Νότος, καὶ τὸ ἀντίθετον Βορρᾶς ἢ Ἄρκτος.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν πνεύσει καὶ οἱ τέσσαρες κυριώτεροι ἄνεμοι Βορέας, Νότος, Ἀπηνιώτης καὶ Ζέφυρος ἢ Δυτικὸς ἄνεμος. Μεταξὺ δὲ τῶν τεσσάρων τούτων πάλιν ἐννοοῦνται τέσσαρα ἄλλα μέρη, τὸ Βορειοανατολικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Βορειοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ δυτικοῦ, τὸ Νοτιοανατολικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Νοτιοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ δυτικοῦ (α).

Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέρη παρίστανται ἐπὶ τοῦ χάρτου οὕτω· τὸ βορειὸν ἢ ἀρκτικὸν εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου, τὸ νότιον ἢ μεσημβριανὸν εἰς τὸ κάτω, τὸ ἀνατολικὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ, καὶ τὸ δυτικὸν εἰς τὰ ἀριστερά.

Κλίμα λέγεται ὁ διάφορος βαθμὸς τῆς θερμοκρασίας ἧτοι τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους ἐκάστου τόπου.

Ἀτμόσφαιρα λέγεται ὁ ἀήρ, ὁ ὅποιος περικυκλῶνει, τὴν γῆν συνίσταται δ' ἐκ διαφόρων ἀερίων καὶ χρησιμεύει εἰς ἀναπνοὴν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζώων καὶ φυτῶν.

Προϊόντα λέγονται·

α'. Ὅσα τρέφει ἢ παράγει ἡ γῆ καὶ εἶνε ζῶα, φυτὰ καὶ ὀρυκτὰ· καὶ ζῶα μὲν λέγονται ὅλα τὰ ὄντα, τὸ ὅποια ζῶσι καὶ μεταβάλλουσιν ἐκ τινος τόπου εἰς ἄλλον εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων· φυτὰ δ' ὅσα φύονται ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων· οἶον τὰ δένδρα, οἱ θάμνοι καὶ τὰ χόρτα· καὶ ὀρυκτὰ ὅλα ὅσα ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς ἢ εὐρίσκονται ἐπ' αὐτῆς· οἶον τὰ μέταλλα κτλ.

β'. Ὅσα ἐκ τῶν φυσικῶν προϊόντων ἐξευγενίζονται διὰ τῆς πρῆξις τῶν ἀνθρώπων καὶ καλοῦνται τεχνικὰ προϊόντα· ταῦτα δευτερογενῶς ποτελοῦσι τὴν βιομηχανίαν.

ἔτι τὸ στάδιον (=1000 βασιλ. πῆχ.), καὶ τὸ μυριάμετρον (=10000 βασιλ. πῆχ.) διὰ δὲ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἐπιφανειῶν τὸν τετραγωνικὸν πῆχ. τὸ τετραγωνικὸν στάδιον καὶ τὸ τετραγωνικὸν μυριάμετρον.

(α) Γράφονται δὲ καὶ οὕτω ΒΑ, ΒΛ, ΝΑ, ΝΛ.

Οἱ κάτοικοι ὅλου τοῦ κόσμου λογίζονται περὶ τὸ ἕν διλίονιον καὶ τριακόσια τριάκοντα ἑπτὰ ἑκατομμύρια (α), καὶ διαιροῦνται ὡς ἐκ τοῦ χρώματος καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου των εἰς πέντε φυλάς· εἶνε δὲ αὗται· 1 ἡ *Καυκασιακὴ* ἢ *Λευκὴ φυλὴ*· 2 ἡ *Μογγολικὴ*· 3 ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *Νιγηρικὴ*· 4 ἡ *Ἀμερικανικὴ*· 5 ἡ *Μαλαικὴ*.

Θρησκεία λέγεται ἡ λατρεία τοῦ ὑπερτάτου ὄντος. Κυριώτεραι δὲ θρησκείαι εἶνε ἡ *Χριστιανικὴ*, ἡ *Ἑβραϊκὴ*, ἡ *Μωαμεθανικὴ*, καὶ ἡ *Ἐθνικὴ* ἢ τῶν εἰδωλολατρῶν.

Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλας διαιρέσεις· τὴν *Ἀνατολικὴν* Ὀρθόδοξον, τὴν *Δυτικὴν* ἢ *Καθολικὴν* καὶ τὴν τῶν *Διαμαρτυρομένων*.

Ἔθνος λέγεται λαὸς πολιτισμένος, ὅστις ἔχει τὴν αὐτὴν θρησκείαν, γλῶσσαν καὶ καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ κατοικεῖ συνήθως εἰς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς γῆς.

Κράτος ἢ *ἐπικράτεια* λέγεται ὁ τόπος, τὸν ὅποιον κατοικεῖ καὶ ἐξουσιάζει ἕν ἔθνος.

Νομαδικαὶ φυλαὶ ἢ *στέρη* λέγονται λαοὶ ἡμιπολιτισμένοι. ἢ ὅλως ἄγριοι κατοικοῦντες εἰς σκηνάς, καλύβας καὶ σπήλαια.

Κώμη ἢ *χωρίον* λέγεται ἡ ἔνωσις πολλῶν οἰκιῶν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· ἐὰν δ' αἱ οἰκίαι ἦνε πολλαὶ τότε λέγεται *πόλις*.

Πολίτευμα λέγεται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιον κυβερνᾶται ἕν ἔθνος. Εἶνε δὲ τέσσαρα εἶδη πολιτευμάτων· α'. ἡ *Ἀπόλυτος μοναρχία*, ὅταν νόμος ἦνε ἡ θέλησις τοῦ ἡγεμόνος· β'. τὸ *Ἀριστοκρατικόν*· γ'. τὸ *Συνταγματικόν*, ὅταν ἄρχῃ ὁ βασιλεὺς περιοριζόμενος ὑπὸ συλλόγων ἀντιπροσωπευόντων τὸ ἔθνος· δ'. τὸ *Δημοκρατικόν*, ὅταν ἅπας ὁ λαὸς λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Στόλος λέγεται ἄθροισμα πολλῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων· ἐὰν δὲ ἦνε ὀλιγώτερα τῶν 5 τὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ὄχι πολὺ μέγала λέγεται *στολοσχος*.

Ναυσταθμός λέγεται τὸ μέρος ὅπου ναυλογεῖ ὁ στόλος κράτους τινός· *ναυπηγεῖον* δὲ τὸ μέρος ὅπου τὰ πλοῖα κατασκευάζονται.

(α) τούτων 350 ἑκατομ. εἶνε Χριστιανοί, 120 ἑκατ. Μωαμεθανοί, 5 ἑκατ. Ἑβραῖοι, αἱ δὲ ἄλλαι ἔθνικαι διαφορῶν θρησκειῶν.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς συνίσταται ἐκ δύο μερῶν, τῆς ξηρᾶς, ἢ ὁποία κατέχει τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας τῆς καὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον κατέχει τὰ τρία τέταρτα αὐτῆς.

Τὰ διάτορα μέρη τῆς ξηρᾶς λέγονται ἡπειροί, νῆσοι, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια κτλ.

Ἡπειρος λέγεται ἐκτεταμένη ξηρά. Τοιαῦται δὲ εἶνε εἰς ἅπασαν τὴν γῆν πέντε ἢ Εὐρώπη, Ἀσία, Ἀφρικὴ, Ἀμερικὴ, Νέα Ὀλλανδία ἢ Αὐστραλία.

Νῆσος λέγεται ξηρὰ ἥττον ἐκτεταμένη, περιβρεχομένη πανταχόθεν ὑπὸ ὕδατων· ἄθροισμα δὲ πολλῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι κείνται πλησίον ἀλλήλων, λέγεται Ἀρχιπέλαγος, καὶ τοιοῦτον εἶνε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησος λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον ἐξέχει πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ περιλαμβάνεται ὑπ' αὐτῆς ἐκ τριῶν τούλάχιστον μερῶν.

Ἰσθμὸς λέγεται τὸ μέρος γῆς στενόν, τὸ ὁποῖον ἐνώνει δύο ξηρὰς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας.

Ἀκρωτήριον λέγεται ἄκρα γῆς, ἢ ὁποία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε ἀπόκρημνος καὶ ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν.

Δόφος λέγεται ὑψωμα γῆς μικρόν· ἐὰν δὲ αὐτὸ ἦνε ὑψηλότερον καὶ πετρώδες, τότε λέγεται βουνόν· καὶ ἐὰν αὐτὸ ἦνε ὑψηλότερον τοῦ βουνοῦ, ὀνομάζεται ὄρος. Σειρὰ δὲ ὄρεων λέγεται ἡ ἔνωσις πολλῶν ὄρεων, τὰ ὁποῖα κατέχουσι μεγάλην ἔκτασιν.

Κορυφὴ ὄρους λέγεται τὸ ὑψιστον μέρος τοῦ ὄρους· ὑπάρεια δὲ ἢ πρόποδες τὸ χαμηλότατον αὐτοῦ μέρος.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμένοι χῶροι ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὀμαλὴν καὶ ἐπίπεδον.

Ὀροπέδιον λέγεται τόπος ἐπίπεδος ἐκτεινόμενος ἐπὶ ὑψώματος ἢ ἐπὶ κορυφῆς ὄρους.

Κοιλιάδες λέγονται μικραὶ πεδιάδες κείμεναι μεταξὺ δύο ὄρεων.

Ἡφαιστεῖον λέγεται ὄρος, τὸ ὁποῖον ἀναπέμπει κατὰ καιροῦς πῦρ, καπνὸν καὶ ἄλλας ὕλας μεμιγμένας, βραστὸν ὕδωρ κτλ. αἱ δὲ ὄσαι αὐτοῦ αἱ εὐρισκόμεναι ἐπὶ τῶν κορυφῶν ἢ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ἡφαιστείου λέγονται κρατῆρες.

Πρηθῶν λέγεται ὄρος μεμονωμένον καὶ ἀπόκρημον, ἐν σχήματι κώνου ὑψούμενον.

Πέλαι ἢ στενὰ λέγονται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῶν ὄρεων αἰτίνες καὶ στεναὶ διόδους (δερβένια) σχηματίζουσι· τοιαῦται δ' εἶνε εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ Θερμοπύλαι.

*Ερημος λέγεται ἐκτεταμένη ἄφορος χώρα καὶ ἀκατοίκητος, πολ-
λάκις κεκαλυμμένη ὑπὸ ἄμμου.

"*Απαντα* ὁμοῦ τὰ ἄλυμρά ὕδατα τὰ καλύπτοντα τὴν ἐπιφάνειαν
τῆς γῆς καλοῦνται *Ἵκεανός*: διαιρεῖται δ' εἰς 5 μέρη:

α'. Τὸν *Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν*, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς
ἀνατολάς καὶ τὸν νέον κόσμον πρὸς δυσμὰς.

β'. Τὸν *Μέγαν ἢ Εἰρηρικὸν ὠκεανόν*, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον
πρὸς δυσμὰς καὶ τὸν νέον πρὸς ἀνατολάς.

γ'. Τὸν *Ἰνδικὸν ὠκεανόν*, ἔχοντα πρὸς Β. τὴν Ἀσίαν, πρὸς Δ.
τὴν Ἀφρικὴν καὶ πρὸς Α. τὴν Ὠκεανίαν (α).

δ'. Τὸν *Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν*, ὄντα τὸ μέρος τοῦ ὠκε-
ανοῦ τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Βόρειον πόλον.

ε'. Τὸν *Νότιον Παγωμένον ὠκεανόν*, ὄντα τὸ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ
τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Νότιον πόλον.

Οἱ ὠκεανοὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς *θαλάσσας*, *κόλπους*, *λίμνας*,
ὄρμους κλπ.

Θάλασσα λέγονται τμήματα ὠκεανοῦ, τὰ ὑποῖα εἰσχωροῦσι συνή-
θως μεταξύ τῶν ἡπείρων: ὡς ἡ *Μεσόγειος θάλασσα*.

Πελάγη λέγονται τμήματα θαλάσσης εἰσχωροῦντα μεταξύ δύο μι-
κροτέρων ξηρῶν: οἷον τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

Κόλπος λέγεται ἡ βαθεὶα εἰσχώρησις τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηρὰν
ὡς ὁ *Κορινθιακὸς κόλπος*.

Λιμὴν λέγεται μικρὸς κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον δύνανται ἐν ἀσφα-
λείᾳ νὰ διαμένωσι τὰ πλοῖα μὴ προσβαλλόμενα παντάπασι ὑπὸ
τῶν ἀνέμων.

"*Ὀρμος* λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα: *μυχός*
δὲ τὸ ἐνδότερον μέρος τοῦ κόλπου.

Παραλία ἢ *Διγαλιός* ἢ *ἀκτὴ* λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς ἀπὸ
τοῦ ὁποῦ ἀρχεται ἡ θάλασσα.

Θεῖα λέγεται σωρὸς κινητῆς ἄμμου συνηθροισμένης εἰς τὴν παρα-
λίαν ἢ εἰς τὸ ἄκρον ποταμοῦ ἢ καὶ ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Σύρταις λέγονται ῥηχὰ ἄμμώδη μέρη, ἐν οἷς παρασύρονται ὑπὸ
τῶν ρευμάτων ἢ ὑπὸ τῶν παλιρροῶν τὰ πλοῖα καὶ χάνονται.

Διτὴ λέγεται ἡ συστροφὴ τῶν ὑδάτων ἢ προκύπτουσα ἐκ τῆς
ἀντικρούσεως δύο ἐναντίων θαλασσίων ρευμάτων.

Παλιρροία λέγεται ἡ περιοδικὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις τῶν
θαλασσίων ὑδάτων, γινομένη δις τῆς ἡμέρας εἰς τὰς ἀνοικτὰς θα-
λάσσας καὶ εἰς τοὺς ὠκεανούς: καὶ ἡ μὲν ἀνάβασις αὐτῶν ὀνομάζε-
ται *πλημμυρίς*, ἡ δὲ κατάβασις *ἀμπωτις*.

(α) Ὠκεανία λέγεται τὸ ἄθροισμα ἀπασῶν τῶν πρὸς Δ. τῆς Ἀσίας
ἐν τῇ Μεγάλῃ ὠκεανῷ κειμένων νήσων.

Σκόπελος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις ἐξέχει ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἰσθαλος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις φθάνει σχεδὸν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἶνε λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλομένους.

Πορθμός λέγεται μέρος στενὸν θαλάσσης, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο μεγαλείτεροι θάλασσα· ὡς ὁ τοῦ Εὐρίπου.

Τὰ δὲ ὕδατα τῆς ξηρᾶς σχηματίζουσι τὰς λίμνας, τὰς πηγὰς, τοὺς χειμάρρους, τοὺς ποταμούς, κτλ.

Λίμνη λέγεται μεγάλη ἐντὸς τῆς ξηρᾶς ἑκτάσις ὕδατος, συγκοινωνοῦσα ἐνίοτε μετὰ θαλάσσης ἢ μετὰ ποταμοῦ.

Πηγή λέγεται τὸ μέρος ὅθεν ἐξέρχεται ἐκ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ· ἀλλὰ πηγή καλεῖται ἔτι καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τῆς γῆς κατὰ τὰς ὑπορείας τῶν ὄρεων ἢ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πεδιάδας. Ἐκ τῆς ῥοῆς τούτων σχηματίζονται οἱ *ρύακες* καὶ ἐκ τῶν ρύακων σχηματίζονται πάλιν τὰ *ποτάμια*.

Χεῖμαρρος ἢ *ξηροπόταμος* λέγεται τὸ ποτάμιον, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς ἢ τῆς χιόνος καὶ ξηραίνεται τὸ θέρος.

Ποταμός λέγεται ὁ συνιστάμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ρύακων καὶ ποταμιῶν καὶ χυνόμενος συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν· ἐὰν δὲ χύνεται εἰς ἄλλον ποταμόν, τότε λέγεται *παραπόταμος*.

Ῥεῦμα ἢ *ῤεῖθρον* ἢ *κοίτη* τοῦ ποταμοῦ λέγεται ἡ αὐλαξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ῥέουσι τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα· ὄχθαι δὲ ὀνομάζονται τὰ ἄκρα τοῦ ῥεύματος, καὶ δεξιὰ μὲν ὄχθη λέγεται, ἣν ἔχει εἰς τὰ δεξιά ὁ διὰ πλοίου καταβαίνων ποταμόν καὶ ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὴν ἐκβολήν, ἀριστερὰ δ' ἡ ἄλλη ὄχθη.

Συμβολή ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἐνώνονται ἐν ἡ πλείονα ποτάμια μετὰ ποταμόν ἢ ποτάμιον.

Ἐκβολή ἢ *στόμιον* ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος, καθ' ὃ ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀρμός ποταμοῦ λέγεται ὁ ὀφιοειδῆς ῥοῦς, τὸν ὁποῖον οὗτος σχηματίζει ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Καταβόθραι λέγονται τὰ χάσματα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα βυθίζεται ποτάμιον ἢ ποταμοὶ καὶ χύνονται.

Καταρράκται λέγονται οἱ πετρώδεις τόποι, τοὺς ὁποῖους οἱ ποταμοὶ εὐρίσκοντες ἐν τῇ πορείᾳ των ἀναχαιτίζοντας τὸν ῥοῦν των τοὺς ὑπερβαίνουσι, πολὺ συνάγοντες ῥεῦμα καὶ βιαίως ἀνωθεὶ καταπίπτοντες.

Διῶρξ λέγεται τεχνικὸν ποτάμιον, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο ποταμοὶ πρὸς ἀλλήλους ἢ θάλασσα πρὸς θάλασσαν ἢ ποταμόν.

ΕΥΡΩΠΗ.

Ἡ Εὐρώπη εἶνε τὸ δέκατον πέμπτον τῆς κατοικουμένης γῆς, συνδεομένη πρὸς Α. μετὰ τῆς Ἀσίας. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου.

Αὕτη πολιτικῶς διαίρεται εἰς 18 κράτη τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Μεγάλην Βρετανίαν ἢ Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Ὁλλανδίαν, Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Δανίαν, Σουηδίαν (α'), Ῥωσίαν, Ῥωμουλίαν, Σερβίαν.

Τῶν κρατῶν τούτων εἶνε πρὸς Ν. ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία, τὸ Μαυροβούνιον, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, καὶ λέγονται Μεσημβρινὰ κράτη τῆς Εὐρώπης· εἰς τὸ κέντρον ἡ Γαλλία, Ἑλβετία, Βέλγιον, Ὁλλανδία (β), Γερμανία, Αὐστρία, Σερβία, Ῥωμουλία καὶ λέγονται Κεντρικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, πρὸς Β. ἡ Μεγάλη Βρετανία, Δανία, Σουηδία, Ῥωσσία, καὶ λέγονται Ἀρκτικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη τῆς Εὐρώπης διαίρεσις εἰς Ἀνατολικὴν ἢ Εὐρώπην, περιλαμβάνουσαν τὴν Ῥωσίαν, Ῥωμουλίαν, Σερβίαν, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἑλλάδα, καὶ εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην περιλαμβάνουσαν τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαι τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ εἰσὶν ἡ Λευκὴ θάλασσα εἰς τὸ Β. τῆς Ῥωσσίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ· ἡ Βαλτικὴ θάλασσα μετὰ τῆς Σουηδίας, Ῥωσσίας, Γερμανίας καὶ Δανίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δὲ ὠκεανοῦ σχηματίζεται καὶ ἡ Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα πρὸς Δ. τῆς Γερμανίας καὶ τῶν Κάτω χωρῶν· ἡ θάλασσα τῆς Μάγχης ἢ Βρετανικὴ θάλασσα μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας καὶ ἡ Μεσόγειος θάλασσα μετὰ τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀφρικῆς.

Ἡ Μεσόγειος περιλαμβάνει ἑτέρας θαλάσσας, τὴν Τυρρηρικὴν θάλασσαν πρὸς Δ. τῆς Ἰταλίας· τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος πρὸς Α. τῆς Ἰταλίας· τὸ Ἴόνιον πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας· τὸ Αἰγαῖον πέλαγος πρὸς Α. τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας· τὴν Προποντίδα εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Τουρκίας· τὸν Εὐξείνιον

(α) Ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας λέγεται ἔτι καὶ ἀπλῶς Σουηδία ἢ Σκανδιναβία.

(β) Ἡ Ὁλλανδία καὶ τὸ Βέλγιον λέγονται καὶ Κάτω Χῶραι.

πόρτον πρὸς Α. τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας, καὶ τὴν *Μαιώτιδα Λίμνην* ἢ *Ἀζοφικὴν θάλασσαν* πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει κόλπους ἐκτενεῖς πολὺ εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηρὰν· ἕνεκα τούτου ἡ παραλία αὐτῆς εἶνε ἐκτεταμένη καὶ λίαν πολυσχημίων, τὰ δ' ἐνδότερα αὐτῆς δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς θαλάσσης.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Βαλτικῇ ὁ *Βοθνικός*, ὁ *Φινλανδικὸς* ἢ *Φιννικός* καὶ ὁ *Λιθόνιος* ἢ τῆς *Ρίγας* εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ῥωσσίας· ἐν δὲ τῇ Γερμανικῇ θαλάσσει ὁ τοῦ *Σουιδέρον* πρὸς Δ. τῆς Ὀλλανδίας· ἐν δὲ τῷ Ἀτλαντικῷ ὁ *Οὐασκωτικός* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Γαλλίας, καὶ ὁ τῶν *Γαδείρων* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἰσπανίας· καὶ ἐν τῇ Μεσογείῳ ὁ τῆς Λυών πρὸς Ν. τῆς Γαλλίας, ὁ τῆς *Γερούνης* εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἰταλίας, ὁ τοῦ *Γάρατος* εἰς τὸ Ν. τῆς Ἰταλίας, ὁ *Κορινθιακὸς* μεταξύ Στερεῶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ὁ *Σαρωνικὸς* μεταξύ Στερεῶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου καὶ ὁ *Θερμαϊκὸς* πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησοι. Οἱ κόλποι οὗτοι τῆς Εὐρώπης εἰσχωροῦντες εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζουνσι τὰς ἐξῆς ἐπισημοτέρας χερσονήσους· τὴν *Κριμαϊκὴν* εἰς τὸ Ν. τῆς Ῥωσσίας, τὴν *Ἑλληνικὴν*, περιλαμβανούσαν τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν καὶ τὸ Μαυροβούνιον, τὴν *Ἰταλικὴν* καὶ τὴν *Ἰσπανικὴν* ἢ *Ἰβηρικὴν* χερσονήσον εἰς τὸ νότιον τῆς Εὐρώπης, τὴν *Ὀλλανδικὴν* εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν *Δανικὴν* ἢ *Κιμβρικὴν* εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Γερμανίας, καὶ τὴν *Σκανδιναυικὴν* εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ἡ μὲν *Σκανδιναυικὴ* ἢ μεγαλειτέρα ὄλων διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ *Δανικὴ* ἔχουσα τριγωνικὸν σχῆμα διευθύνεται ἀπὸ νότου πρὸς βορρὰν· ἡ δὲ *Ἰσπανικὴ* ἢ δευτέρα τῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης ἔχουσα σχῆμα τετράγωνον διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ *Ἰταλικὴ* ἔχουσα σχῆμα ἐπιμήκους τετραπλεύρου διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ πρὸς τὸ νοτιανατολικόν· ἡ δὲ *Ἑλληνικὴ* ἢ τρίτη κατὰ τὸ μέγεθος, ἐὰν ἀπεκόπτετο ἀπ' αὐτῆς μέρος ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἦθελεν ἔχει σχῆμα ἰσοσκελοῦς τριγώνου· ἡ δὲ *Ὀλλανδικὴ* καὶ ἡ *Κριμαϊκὴ* εἶνε αἱ μικρότεραι τῶν ἄλλων χερσονήσων.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλοὺς *πορθμούς*· τούτων ἐπισημότεροι εἶνε ὁ *Σκαγεράκης* καὶ ὁ *Κατεράτης* μεταξύ Δανίας καὶ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου· ὁ τοῦ *Σούνδου* μεταξύ τῆς Δανικῆς νήσου Σηλανδίας καὶ τῆς Σουηδίας· ὁ τοῦ *Καλαί* μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας· ὁ τοῦ *Ἀγίου Γεωργίου* μεταξύ τῆς νήσου Ἰρλανδίας καὶ τῆς Ἀγγλίας· ὁ τοῦ *Γιβραλτάρ* μεταξύ Ἰσπανίας καὶ Ἀφρικῆς· ὁ τῆς *Μεσσηνίας* μεταξύ Ἰταλίας καὶ Σικελίας· ὁ *Ἑλλησποντος* εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Προποντίδας· ὁ *Βόσπορος* εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐξείνου, καὶ ὁ τοῦ *Γερικαλῆ* (*Κιμμέριος*) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

Ἴσθμοι αὐτῆς εἶνε ὁ Κορινθιακὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Περκεόπιος ἐνώων τὴν Κριμαίαν μετὰ τῆς λοιπῆς Ῥωσσίας.

Νῆσοι ἐπίσημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Ἰσλανδία, ἡ Ἰρλανδία καὶ ἡ Βρεττανία εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἡ Σαρδώ, ἡ Κύβρος, ἡ Σικελία, καὶ ἡ Κρήτη εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ἡ Εὐβοία εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἀκρωτήρια ἐπίσημότερα εἶνε τὸ Βόρειον πρὸς Β. τῆς Νορβηγίας, τὸ Κλέαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰρλανδίας, τὸ Λιζάρδορ ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας, τὸ Φινιστέρρορ ΒΔ. τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου ΝΔ. τῆς Πορτογαλίας, τὸ Τραγάλγαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰσπανίας, τὸ Πάσσαρον εἰς τὸ Ν. τῆς Σικελίας, τὸ Σπαρταβάντορ πρὸς Ν. τῆς Ἰταλίας, καὶ ὁ Μαλέας πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ἐάν ἀπὸ τὴν Ὀλλανδικὴν χερσόνησον φέρωμεν εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον, χωρίζεται ἡ Εὐρώπη εἰς δύο τμήματα εἰς πεδινὸν καὶ ὄρεινόν τμήμα.

Τὸ πεδινὸν κυρίως τῆς Εὐρώπης τμήμα κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς γραμμῆς ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Δανίας. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτοῦ μέρος εἶνε μᾶλλον ἐλώδες, τὸ δὲ μέσον ἔχει ἐκτεταμένα δάση καὶ πολλὰς καρποφόρους χώρας, τὸ δὲ νότιον ἔχει χώρας ἀνύδρους καὶ ὕψωσιν καλλιεργησίμους. Τὸ δ' ἕτερον τμήμα τῆς Εὐρώπης τὸ κείμενον πρὸς νότον τῆς γραμμῆς εἶνε ὄρεινόν περιλαμβάνον τὰ Καρπάθια ὄρη, τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας, τὰς Ἀλπεὺς καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γερμανίας· μεταξὺ δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἀξιόλογοι πεδιάδες, ὡς ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Βελγικὴ καὶ ἡ Δανικὴ.

Ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἐπίσημότεροι εἶνε ὁ Πετοχόρας ἐκβάλλων εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανόν· ὁ Δούνας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ Νεβάς, ὁ Δούνας, ὁ Οὐίστοῦλας καὶ ὁ Ὀδερὸς, εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Ἀλβις, ὁ Οὐίσουργις, ὁ Ῥῆνος, ὁ Τάμεσις (ἐν Ἀγγλίᾳ) εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Αἰεγερ, ὁ Γαρόνας, ὁ Δούριος, ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιάνας καὶ ὁ Γουαδαλουβερὸς εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Ἐβρος (Ἰβερ) καὶ ὁ Ροδανὸς εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Πάδος εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα) εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ὁ Δούναβις, ὁ Αρειστερος (Τύρας), καὶ ὁ Αρειπερος εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ὁ Τάναϊς ἢ Δών εἰς τὴν Μαιώτιδα λίμνην· ὁ Βόλγας, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, καὶ ὁ Οὐράλης εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν (α).

Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ἅπαντες εἶνε πλωτοί, διευκολύναντες τὴν συγκοι-

(α) Περὶ τῶν ὄρειν καὶ τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης θελομεν ὀμιλήσει ἐν ἐκτάσει εἰς ἕκαστον τῶν κρατῶν αὐτῶν, ἐνθα γίνεται λόγος ἰδίως περὶ αὐτῶν.

νωνίαν καὶ καθιστῶντες προσιτώτερα ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς ἠπείρου. Πολλοὶ δὲ τούτων ἐνάωνται διὰ διωρύγων ὡς ὁ Δύνας καὶ ὁ Νεῦας μετὰ τῶν ποταμῶν τοῦ Εὐξείνου, ὁ Ῥῆνος μὲ παραποτάμιον τοῦ Δουνάβειος, ὁ Λεῖγερ μὲ τὸν Σησηκουάναν ἀφ' ἐνὸς καὶ μὲ τὸν Ροδανὸν ἀφ' ἐτέρου, ὁ Γαρούνας μὲ ποτάμιον χυνόμενον εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν κτλ.

Λιμναι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Βένερ, ἡ Βέτερ, καὶ ἡ Μαλάρη εἰς τὴν Σουηδίαν· ἡ Λαδόγα, ἡ Ὀρέγα, ἡ Πέιπορ καὶ ἡ Ἰλιμερος εἰς τὴν Ῥωσσίαν· ἡ Νευσιατέλη, ἡ τῆς Ρενεῦης, τῆς Αὐκέρνης, τῆς Ζυρίχης καὶ τῆς Κωνσταντίας εἰς τὴν Ἑλβετίαν· ἡ Μοϊζαν, ἡ Υῶμος, ἡ Τρασιμένη εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἡ Βαλατῶν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐκ τῶν λιμνῶν τούτων πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοὶ ἢ καὶ ἀπλῶς διέρχονται δι' αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς Λαδόγας τῆς μεταλειτέρας τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης πηγάζει ὁ Νεῦας.

Κλιματικῶς δὲ ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ διαιρεθῆ εἰς δύο· καὶ εἰς ἀπάσας μὲν τὰς χώρας τὰς κειμένας πρὸς Ν. τῆς γραμμῆς τῆς φερομένης ἀπὸ τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἰσπανίας, τῆς πόλεως Τολώσης τῆς Γαλλίας, τῶν Κεραυνίων τῆς ἠπείρου, τῶν παραλίων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τοῦ Θερμαίου κόλπου μέχρι τοῦ Βοσπόρου, τὸ κλίμα εἶνε εὐκραές, πίπτει βροχὴ καὶ ἐνίοτε χιῶν, καὶ βλαστάνει ἡ συκῆ, ἡ ἑλαία, ἡ λεμονέα, ἡ πορτοκαλέα, ἡ ἀμυγδαλέα, ἡ δάφνη, ὁ βάμβυξ κτλ. εἰς ἀπάσας δὲ τὰς χώρας τὰς πρὸς Β. τῆς γραμμῆς ταύτης τὸ κλίμα εἶνε μᾶλλον ψυχρὸν, πίπτει βροχὴ καὶ χιῶν, καὶ μόνον χιῶν εἰς τὰ ὑψηλότερα τῶν ὄρεων. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Λείγηρος, τοῦ Μοσέλα παραποτάμου τοῦ Ῥήνου, τοῦ Μολδαύου καὶ Μοραίου παραποτάμων τοῦ Δουνάβειος, βλαστάνει ἡ ἀμπελος, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἡ καστανέα, μέχρι δὲ τῶν βορειοτάτων ἄκρων τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καὶ τῶν πηγῶν τοῦ Πετσχόρα βλαστάνει ὁ σίτος, ἡ βρίζα, ἡ βρώμη, ἡ κριθὴ κλ.

Τὸ δ' ἔδαφος τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε τόσον πλούσιον ὡς τὸ τῶν ἄλλων ἠπειρῶν· ἀλλὰ δὲν ἔχει πάλιν καὶ ἐρήμους ὁποίας ἡ Ἀφρική καὶ ἡ Ἀσία. Τὰ βόρεια τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Ῥωσσίας δὲν παράγουσι τίποτε, αἱ δ' ἄλλαι χώραι τὸν ἀναγκαῖον παράγουσαι σίτον ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων τῶν. Ἐν αὐτῇ ἐπιδίδουσι ὅλα τὰ φυτὰ τῶν συγκερασμένων κλιμάτων· οἷον τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβυξ, τὸ ὄρυζιον εἰς τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν κλ.

Τὰ ὄρη τῆς Εὐρώπης περιέχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, κασιτέρου, ὑδραργύρου γαιανθράκων κτλ. καὶ πολυτίμων λίθων· οἷον ἀγάλτου κλ.

Οὐδεμίαν ποικιλίαν ζώων εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπαντάται· τὰ δὲ οἰκιακὰ ζῶα εἶνε λίαν πολλαπλασιασμένα, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ὁ λύκος, ἡ ἀλώ-

πηξ, ὁ αἴλουρος εἶνε σπάνιου· ἀρκτοὶ δὲ μόνον ὑπάρχουσιν εἰς τὸ βόρειον τῆς Ρωσσίας, καὶ εἰς τὴν Ἑλβετιαν γῆρας λίαν ἐπιφοβοί.

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶνε περί τὰ 286 ἑκατομ. ἀνήκοντες εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν. Τούτων οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἀλβανοί, οἱ Βλάχοι, οἱ Ἱταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, καὶ μέρος τῶν Βελγῶν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἑλληνολατινικὴν ὁμοειθίαν· οἱ δὲ Γερμανοί, οἱ Ὀλλανδοί, οἱ λοιποὶ Βέλγαι, οἱ Σουηδοὶ καὶ Νορβεγοί, οἱ Δανοί, οἱ Ἀγγλοί, οἱ Ἰσλανδοὶ καὶ οἱ Ἑλβετοὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν ὁμοειθίαν· καὶ τέλος οἱ Ρῶσσοι, οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Κροάται, οἱ Πολωνοί, οἱ Βοεμοί, οἱ Μοραβοὶ καὶ ἄλλοι Σλαβικοὶ λαοὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Σλαβικὴν ὁμοειθίαν.

ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινε ἔθνη ἐν Εὐρώπῃ ἀνήκοντα εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν· τοιαῦτα δὲ εἶνε οἱ Φιννοὶ πρὸς Β. τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, οἱ Οὐγγροι, ἐν Οὐγγαρία, οἱ Σαμογέται παρὰ τὸν Πετσχόραν· τῆς δὲ Ταταρικῆς φυλῆς εἶνε οἱ Τοῦρκοι κατοικοῦντες εἰς τὴν Ἑλλ. Χερσόνησον, οἱ Καλμουκοὶ καὶ τινε ἄλλα Ταταρικὰ καὶ Τουρκικὰ ἔθνη κατοικοῦντα παρὰ τὸν Τάναϊν καὶ τὸν Βόλγαν.

Εἶνε δὲ καὶ ἄλλοι λαοὶ διεσπαρμένοι εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς οἱ Λεττοὶ εἰς τὴν Λιθουανίαν, οἱ Ἑβραῖοι καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, οἱ Οὐάσκωνες εἰς τὰ δυτικὰ τῶν Πυρηναιῶν καὶ τῶν ὀρέων τῶν Κανταβρικῶν, οἱ Ἀθίγγανοι μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, οἱ Κελτοὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, οἱ Γαλάται καὶ οἱ Οὐάλλιοι εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀγγλίας, καὶ οἱ Βρετταννοὶ εἰς τὴν Βρεττανικὴν χερσόνησον.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης εἶνε χριστιανοί. Τούτων τὸ ἥμισυ εἶνε δυτικοί, ὑπὲρ τὰ 70 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, ἄλλοι τοσοῦτοι διαμαρτυρούμενοι, 5 ἑκατομ. μωαμεθανοί, ἐν καὶ ἥμισυ ἑκατ. Ἑβραῖοι καὶ 350 χιλ. εἰδωλολάτραι (Ἀθίγγανοι καὶ Λάπωνες).

Οἱ κάτοικοι τῆς ἡπείρου ταύτης μὴ ἔχουσιν ἐρήμους χώρας, ἐν αἷς νὰ περιπλανῶνται ὡς νομάδες, πρῶτῶς ἐπεδύθησαν εἰς τὴν γεωργίαν. Πολλαπλασιασθέντες δὲ καὶ ἔχοντες διὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τοῦ ἐδάφους τῆς χώραν εὐθετον πρὸς ἐμπορίαν ἐνησχολήθησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ προήγαγον ἅπαντας τοὺς πόρους τοῦ βίου εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἐντελείας.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΑ ΚΡΑΤΗ

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΕΛΛΑΣ.

Μῆκ. Α. 18° 38'—21° 47'.

Πλάτ. Β. 36°—40°.

Ἡ Ἑλλάς κατέχουσα τὸ νότιον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἡπείρου, ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλλάς τὸ πάλαι ἐσχημάτιζε διαφόρους μικρὰς δημοκρατίας, τὰς ὁποίας οἱ Ῥωμαῖοι τὸ 146 π. Χ. ὑπέταξαν καὶ κατέστησαν αὐτὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν· τὸ δὲ 400 μ. Χ. περιελήφθη αὐτὴ εἰς τὸ Γραικορωμαϊκὸν βασίλειον, ὅφ' ὃ πολλὰς ὑπέστη καταστροφὰς ὑπὸ βαρβάρων λαῶν Σλάβων καὶ ἔτι δὲ Φράγγων, Βενετῶν, Γενοατῶν· τὸ δὲ 1715 ὑπέταγή ἅπασα εἰς τοὺς Τούρκους, παραδωσάντων τῶν Βενετῶν εἰς αὐτοὺς τὴν Πελοπόννησον. Ἀλλὰ τὸ 1821 ἐκραγείσης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως μετὰ πολυετῆ ἀγῶνα ἀνεγνωρίσθη ἡ Ἑλλάς ἀνεξάρτητον κράτος· τὸ δὲ 1864 προσηρτήθησαν διὰ συνθήκης τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων, ἔκουςίᾳ αὐθορμητῶν παραιτήσαι τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τῆς προστασίας, αἱ Ἴονιοι Νῆσοι εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ 1884 δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐν Βερολίῳ συνεδρίου προσηρτήθη εἰς αὐτὴν σχεδὸν ἅπασα ἡ Θεσσαλία καὶ τὸ μέχρις Ἀράχθου μέρος τῆς Ἡπείρου.

Αὕτη φυσικῶς συνίσταται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Ἠπειροῦ, τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νήσων καὶ τῶν Ἴονίων Νήσων. Πολιτικῶς δ' ἡ Ἑλλάς ἤδη διαιρεῖται εἰς 18 νομοὺς, τῶν ὁποίων ὅκτι εἶνε εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα· ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, τῆς Ἀρκαδίας τῶν Τρικκάλων, τῆς Καρδίτσας, τῆς Λαρίσσης καὶ τοῦ Βώλου (αὐτὴ πέντε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος, τῆς Μεσσηνίας, τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Μεσσηνιακῆς καδίας· δύο εἰς τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσους, ὁ τῆς Εὐβοίας καὶ ὁ τῆς Κυκλάδων, καὶ τρεῖς εἰς τὰς Ἴονιους νήσους ὁ τῆς Κερκυράς, ὁ τῆς Κεφαλληνίας καὶ ὁ τῆς Ζακύνθου· οὗτοι δ' ὑποδιαιροῦνται εἰς ἐπαρχίας, καὶ αὗται πάλιν εἰς 366 δήμους (β).

(α) Οἱ πέντε τελευταῖοι οὗτοι νομοὶ οἱ ἤδη προσαρτηθέντες ὀνομάζονται τμήματα.

(β) Τὰ πέντε προσαρτηθέντα ἤδη τμήματα δὲν διηρέθησαν ἔτι εἰς ἐπαρχίας.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Κόλποι τῆς Ἑλλάδος εἶνε ὁ Ἀμβρακικὸς μεταξύ Ἠπείρου καὶ Ἀκαρνανίας· ὁ Κορινθιακὸς εἰσχωρῶν μεταξύ Πελοποννήσου καὶ Στερεῶς Ἑλλάδος· ὁ Κυπαρισσιακὸς εἰς τὸ Δ. τῆς Μεσσηνίας· ὁ Μεσσηνιακὸς καὶ ὁ Λακωνικὸς εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀργολικὸς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Σαρωνικὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου κεῖται ἡ Αἴγινα, ὁ Πόρος καὶ ἡ Σαλαμίς· ὁ Μαλιακὸς πρὸς Δ. τῆς Εὐβοίας καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ Παρρασητικὸς μεταξύ Φθιώτιδος καὶ Θεσσαλίας.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ τοῦ Ῥίου μεταξύ Πελοποννήσου καὶ Αἰτωλίας, καὶ ὁ τοῦ Εὐρίπου μεταξύ Βοιωτίας καὶ Εὐβοίας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπίσημότερα εἶνε ὁ Ἀράστης εἰς τὸ Β. τῆς Κερκύρας· ὁ Λευκάτας εἰς τὸ Ν. τῆς Λευκάδος· τὸ Ἀκτιον εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου· τὸ Ῥιον καὶ Ἀντίρριον μὲ ὄχρῳ φρούρια ἀπέναντι ἀλλήλων κείμενα εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸ μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ δὲ εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· ὁ Χελωνάτας πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀκρίτας, τὸ Ταίναρον καὶ ὁ Μαλέας εἰς τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σκόλλαιον εἰς τὸ Α. τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σούνιον εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς· ὁ Καρηρεὺς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐβοίας· τὸ Ἀρτεμισιον εἰς τὸ Β. τῆς Εὐβοίας, καὶ ἡ Σηπιάς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Θεσσαλίας.

Ὅρη τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι αἱ ἐξῆς 2 σειραί·

1) Ἡ ἀνατολικὴ σειρά, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη Χάσσις, ὁ Ὀλυμπος, ἡ Ὄσσα (Κίσσαβος) καὶ τὸ Πήλιον. Ταύτης συνέχεια εἶνε τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας ἡ Ὀχη καὶ ἡ Δίρφυς.

2) Ἡ δυτικὴ σειρά, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη ὁ Πίνδος, ἡ Ὄθρυς, ὁ Ὑμψρηστός, ἡ Οἶτη, ὁ Κόραξ, τὸ Πανατωλικόν, ὁ Παρνασσός, ὁ Ἐλικῶν, ὁ Κιθαιρῶν, ὁ Πάργης, τὸ Πεντελικόν, ὁ Ὑμηττός καὶ τὸ Λαύριον.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ εἶνε αἱ ἀκόλουθοι 4 σειραί·

1) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὴν Κυλλήνην, τὰ Ἀροάνεια, τὸ Παραχαϊκόν, τὸν Ἐρύμανθον καὶ τὴν Σκόλλιν.

2) Ἡ σειρά ἡ ἀκολουθοῦσα τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου μέχρι τοῦ Μαλέα καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ Ἀργεῖον, τὸ Ἀρτεμισιον, τὸ Παρθένιον καὶ τὸν Πάργωρα.

3) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου, φθίνουσα μέχρι τοῦ Ταινάρου, καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ Μαίναρον καὶ τὸν Ταγγετον.

4) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὸ δυτικόν τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὴν Φολιῶν, τὸ Λύκαιον, τὸ Τετράγιον καὶ τὴν Ἰθώμην.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἐν δὲ ταῖς Ἰονίοις Νήσοις μόνον ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπάρχει ὄρος λόγῳ ἄξιον τὸ καλούμενον *Αἶρος*.

Πεδιάδες ἄξια λόγου τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ἡ Θεσσαλική, μεθ' ἧς ἐνοῦται ἡ διζήσιμος κοιλάς τῶν Τεμπῶν, σχηματιζομένη μεταξύ Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ῥεεῖ ὁ Πηνειὸς ποταμὸς, ἡ *Λαμιακή*, ἡ *Ἀκαρνανική* ἢ τῆς *Λεπεροῦς*, ἡ *Ναυπακτική*, ἡ *Αἰτωλική*, ἡ *Ἐλευσινιακή*, ἡ *Ἀθηναϊκή*, ἡ τοῦ *Μαραθῶνος*, ἡ *Λεβαδική*, ἡ *Πλαταϊκή* καὶ ἡ *Θηβαϊκή* ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ τῆς *Ἡλίδος*, τῆς *Βαστίσης* (Αἰγίου), τῆς *Κορινθοῦ*, τοῦ *Ἄργου*, τοῦ *Ἀστρου* (Θυρέας), τοῦ *Ὀρχομενοῦ*, τῆς *Μαρτινείας* καὶ *Τεγέας*, τῆς *Μεγαλοπόλεως*, τῆς *Μεσσηρίας* καὶ τῆς *Λακωνίας*.

Ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ὁ *Πηνειὸς*, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος· οὗτος ἐκ τοῦ Ἀχκμωνος πηγάζων καὶ ἀρδεύων ἔπικαν τὴν Θεσσαλίαν ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ὁ *Ἀραχθός*, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Πίνδου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ὁ *Ἀχελῷος* (Ἀσπροπόταμος), ὁ δεῦτερος κατὰ τὸ μέγεθος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος· οὗτος ἐκ τοῦ Πίνδου πηγάζων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν *Ἀσσιμαχίας* καὶ *Τριχωρίδος* ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ *Ἐβηρος* (Φεΐδαρις), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Κόρακος ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ὁ *Σπερχειὸς* (Ἀλαχμάνα), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμφρηστοῦ καὶ τῆς Ὀθρούς ἐκβάλλει εἰς τὸν Μυλιακὸν κόλπον· ὁ *Κηφισσός*, ὅστις πηγάζων μεταξύ Οἴτης καὶ Κόρακος χύνεται εἰς τὴν λιμνὴν *Κωπαΐδα* (α).

Τῆς δὲ Πελοποννήσου ἐπισημότεροι ποταμοὶ εἶνε ὁ *Κραθίς*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἀρακνείων ὄρεων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ μυθικοῦ ποταμοῦ τῆς Στυγὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ὁ *Πηνειὸς*, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ *Ἀλφειὸς* (Ρουφιᾶς), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πελοποννήσου, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος (β)· ὁ *Πάμισος*, πηγάζων ἀπὸ τὸ Τετράγιον καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον· ὁ *Εὐρώτας*, πηγάζων σχεδὸν ὅπου καὶ ὁ Ἀλφειὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Λίμναι ἐπίσ. τῆς μὲν Στερεᾶς Ἑλλάδος εἶνε ἡ *Ἀσσιμαχία*, ἡ *Τριχωρίς* εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ἡ τῆς Ὀζηροῦ εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, ἡ *Κωπαΐς* ἀνατολικῶς τῆς Λεβαδικῆς πεδιάδος, ἐνίοτε ἐκρέουσα δι' ὑπο-

(α) Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶνε πλωτοί, πλὴν τοῦ Πηνειοῦ, Ἀχελῷου καὶ Ἀλφειοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους δύνανται νὰ πλέωσι μικρὰ πλοία.

(β) Παραπόταμοι αὐτοῦ εἶνε ὁ Κρανίων, ὁ Γορτύνιος, ὁ Λάδων καὶ Ἐρυμάνθος.

ου ὄχετοῦ εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἀταλάντης, καὶ ἔτι ἀνατολι-
 τερον αὐτῆς ἡ λιμνη Ὑ.Μικη. Τῆς δὲ Πελοποννήσου εἶνε ἡ Φεγεὸς
 ἢ Στυμφαλίς εἰς τὴν Κορινθίαν περὶ τὴν νότιον ὑπώρειαν τῆς
 Ἀλφειοῦ, καὶ ἡ Λέρινη εἰς τὴν Ἀργολίδα.

Στερεὰ Ἑλλάς.

1. Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (185 χιλ. κατ.).
 Ὁ νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας συνίσταται ἐκ 5 ἐπαρχιῶν.
 α) Τῆς Ἀττικῆς, ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Ἀθῆναι, ἀρχαία διά-
 μος πόλις, πρωτ. τοῦ κράτους. Κεκλιμένη μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν πό-
 λεων Κηφισσοῦ καὶ Ἰλισσοῦ ἔχει πλῆθος ἐκπαιδευτηρίων, ὡραίας
 οὐδὲς, βιομηχανίαν τινά· οἷον χαρτοποιεῖον, ἀγγειοπλαστεία, κτλ.
 περὶ τὰς 64 χιλ. κατ. αἱ δὲ ὁδοὶ τῆς ἀπασαι φωτίζονται δι'
 ἀλάφωτος. Εἰς τὸ Ν. αὐτῆς κείται ἡ ἀρχαία Ἀκρόπολις ἔχουσα
 10 ποδ. ὕψος, καὶ εἶνε κεκαλυμμένη ἐξ ἀρχαίων μνημείων.
 Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι λαμπρὰ ἀρχαία μνημεῖα· εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν
 Ἐρέχθειον, τὰ Προπύλαια, τὸν ναὸν τῆς Ἀπτερου Νί-
 κης ἐντὸς δὲ τῆς πόλεως τὸ Θησεῖον, τὸ λεγόμενον γυμνάσιον τοῦ
 Πτολεμαίου, τὴν λεγομένην πύλην τῆς Ἀγορᾶς, τὸ ὠδεῖον Ἡρώδου
 τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον,
 τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, τὸν πύρ-
 ρον τοῦ Κυρρήστου, τὸ ἐκτὸς τοῦ Κεραμεικοῦ ἀρχαῖον νεκροταφεῖον
 κτλ. Νέα δὲ τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄρφανοτροφεῖον τῶν θηλέων, τὴν Ἐπι-
 τομιαν, τὸ πτωχοκομεῖον, τὸ ὀφθαλμοῦατροεῖον, τὴν ἀκαδη-
 μίαν, τὸ πανεπιστήμιον, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τὸ πο-
 λυτεχνικὸν νοσοκομεῖον, τὸ Ἀρσάκειον παρθεναγωγεῖον, τὸ πολυτεχνεῖον,
 ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, τὸ Βαρθάκειον λύκειον, τὸ βρεφοκομεῖον,
 ὄρφανοτροφεῖον τῶν ἀρρένων, τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, τὰ
 νεκροταφεῖα κτλ.

Πειραιεὶς, ἡ λιμὴν τῶν Ἀθηνῶν, ὀκτώ νέα στάδια αὐτῶν ἀπέ-
 ρχεται, καὶ συγκοινωνῶν μετ' αὐτῶν διὰ σιδηροδρόμου. Εἶνε πόλις λίαν
 ἱστορικὴ, ἔχουσα περὶ τὰς 22 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει Ἑλλην.
 ἀνακτορεῖον, τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων, λαμπρὰ δημο-
 τικὸν ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὸ χρηματιστήριον μετὰ ἀ-
 λλάγου βιβλιοθήκης, διάφορα ἐργαστήρια· οἷον σερικῆς (μετάξης),
 κηρίων, σιδήρου, νηματοποιεῖα, πανοποιεῖα, καθεκλοποιεῖα, ὑα-
 γρῆς, κτλ.

Αχαρναὶ (νῦν Μενίδι) πρὸς Β. πάλαι ἀξιόλογος τῆς Ἀττικῆς πό-
 λις, νῦν δ' ἔχουσα 2200 κατ. ἀσχολούμενος εἰς τὴν γεωργίαν.

Αραροῦσιον καὶ Κηφισσία ἐπὶ τοῦ Πεντελικοῦ ΒΑ. τῶν Ἀθηνῶν,

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

περὶ τὰς δύο ἡμισυ ὥρας αὐτῶν ἀπέχουσαι· εἶνε ὄρειναι κῶμαι
τέρπναι τὸ θέρος, ἔχουσαι λαμπροὺς κήπους καὶ καλὸν ἔλαιῶνα. Ἡ
δὲ μακρὰν αὐτῶν ἐξορύσσονται ἐκ τοῦ ὄρους Πεντελικοῦ τὰ λε
πεντελήσια μάρμαρα.

Μαραθῶν εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη εἰς τὸ ἄκρον
μικρᾶς πεδιάδος τοῦ Μαραθῶνος, ὅπου τὸ 490 π. Χ. ἐνίκησαν
Ἀθηναῖοι τοὺς Πέρσας. Κερατὰ ΝΑ. μεσόγειος γεωργικὴ κώμη ἔχ
σα 1600 κατ. Λαύριον εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη
συνοικιζομένη ἕνεκα τῶν ἀργυρῶν καὶ μολυβδόχων μεταλλείων τ
ἐπὶ τοῦ ὄρους Λαυρίου.

Β'. Τῆς Αἰγίνης, ἐπισ. πόλεις Αἰγίνα ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου Α
νης (6, 130 κατ.), ἀρχαία πόλις ἔχουσα ἀρχαίον λιμένα καὶ περὶ
3 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν.
ὥρας μακρὰν τῆς πόλεως ἐν μαγευτικῇ θέσει ὑπάρχει καὶ ὁ ἐν μ
διατετηρημένος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς (α).

γ'. Τῆς Μεγαρίδος, ἐπισ. πόλις εἶνε Μέγαρα περὶ τὰ 20' τῆς
λάσσης ἀπέχουσα, νῦν δὲ πρωτ. τῆς ἐπαρχίας ἔχουσα ἀρχαία ἐρεί
καὶ 5350 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφί
ταύτης ἐπίκειον εἶνε ἡ Νίσαια, ἠνωμένη τὸ πάλαι διὰ μακρῶν τειχ
ὡς καὶ ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸς Δ. τῶν Μεγάρων ἐκτε
ται τὸ ὄρος Γεράνεια, πρὸς δὲ Α. ἡ Ἐλευσίς, παράλιος κώμη,
σημος τὸ πάλαι πόλις διὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο
Ἐλευσίνια μυστήρια. Σαλαμίς, νήσος παρὰ τὴν Ἀττικὴν καὶ Με
ρίδα ἔχουσα κωμόπολιν Σαλαμίνα, κειμένη ἀπέναντι τῆς ἀρχ
πόλεως καὶ ἔχουσαν 3500 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν,
ναυτιλίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη τὸ 480 π. Χ.
μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία. Ἐν αὐτῇ μ
φέρθη ἡδὴ ὁ βασιλικὸς ναύσταθμος.

δ'. Τῶν Θηβῶν, ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε Θῆβαι παρὰ τὸν Ἴσμι
ποταμόν, διάσημος τὸ πάλαι πόλις με ἀκρόπολιν Καδμείαν, πρω
παρχίας καὶ πατρίς τοῦ Πενδάρου, Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου,
σα 4510 κατ. καὶ μικρὸν ἐμπόριον. Λεῦκτρα (Ἀκροπόδι νῦν) ΝΔ
τῶν, ὅπου ἐνίκηθησαν οἱ Σπαρτιῆται ὑπὸ τῶν Θηβαίων (371 π.Χ.)
ἐφρονεῦθ' ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Κλεόμβροτος. Πλαταιαὶ (νῦν Κόκκλα)
Ν. αὐτῶν εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ Κιθαιρώνος καὶ Ἐλ
νος, ἀρχαία πόλις, ὅπου τὸ 479 π. Χ. οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Π
νίαν ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας στρατηγουμένους ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου
ρημόκαστρον (πάλαι Θεσπιαί) πρὸς Δ. νῦν μικρὰ κώμη, πάλ

(α) Ἡ Ἐπαρχία τῆς Αἰγίνης μὴ ἔχουσα ἑπαρχὸν διοικητικῶς ὑπ
εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀττικῆς, οἰκονομικῶς δὲ εἰς τὴν τῆς Μεγαρίδος

πόλις μεγάλως συμπράξασα μετὰ τοῦ Λεωνίδου εἰς τὴν ἐν Θερμοπύ-
λαις μάχην. *Μάξι* πρὸς Β. Θεσπιῶν, μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν
Ἀλιάρτον. *Τάναγρα* πρὸς Α. τῶν Θηβῶν παρὰ τὴν κώμην *Σχημα-*
ἄρι, ἀρχαία πόλις παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἄσωπου καὶ παρὰ
τὴν Ἀττικὴν, ἔχουσα ἀξιολόγους ἀρχαίας ἐπιγραφάς· ἐν τοῖς τέφροις
αὐτῆς εὐρέθησαν καὶ πῆλινα ἀγγεῖα πολύτιμα διὰ τὴν ζωγραφικὴν
καὶ τὴν ἐπιχρῦσασίν των. *Ἀβλίς*, πρὸς Ἀ. ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρί-
του, ὅπου οἱ Ἕλληνες συνηθροίσθησαν ἵνα ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς
Τροίας.

Ἐ. Τῆς *Λεβαδείας*, πρωτ. *Λεβάθεια* ΝΑ. τῆς Χαίρωνείας ἔχουσα
530 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ μέλιστα τοῦ βάλ-
σακος· ἐνταῦθα συνεστήθησαν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ νηματο-
ποιεῖα· παρ' αὐτὴν ὑπῆρχε καὶ τὸ σπήλαιον τοῦ Τροφωνίου. *Χαιρώ-*
νεια (Κάπραινα νῦν) πρὸς Δ. αὐτῆς, πάλαι ἐπίσημος πόλις διὰ τὴν
ἐπιπέδον τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα (338 π. Χ.)·
ἐκεῖ δὲ πατρὶς τοῦ Πλουτάρχου. *Ράχωβα* (πάλαι Ἀνεμώρεια), κώμη
εἰς τὰς νοτίους ὑπώρειας τοῦ Παρνασοῦ, ἀξιολόγους παράγουσα οἴνους
καὶ ἔχουσα 1610 κατ. *Δαβλία* (πάλαι Δαυλίς) ΒΔ. εἰς τὰς Α. ὑπώ-
ρειας τοῦ Παρνασοῦ ἔχουσα 1250 κατ. *Διστομον* ΝΔ. τῆς Χαίρω-
νείας, κώμη ἔχουσα 1310 κατ. Ὁρχομεῖος (νῦν Σκριποῦ) παρὰ τὴν
ἑσπέραιαν, ἀρχαιοτάτη πόλις, ὅπου σώζονται λείψανα τέφρου τῶν Μι-
θριδῶν καὶ πολλαὶ ἀρχ. ἐπιγραφαί.

3. Νομός Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (135 χιλ. κατ.).

Ὁ νομός τῆς Φθιώτιδος, καὶ Φωκίδος συνίσταται ἐκ 4 ἐπαρχιῶν·
Ἄ. Τῆς Φθιώτιδος, ἐπισ. πόλις Λαμία ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τῆς Ὀ-
ρεῖας, ὄχι πολὺ μακρὰν τοῦ Σπερχειοῦ, ἀρχαία πόλις πρωτ. τοῦ νο-
μοῦ, ἐπίσημος διὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον (322 π. Χ.) καὶ ἔχουσα
ἀρχαίαν ἀκρόπολιν, Ἑλλ. γυμνάσιον καὶ 5400 κατ. Ἐπάτη πρὸς
αὐτῆς, ἀρχαία πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς ὕδατα λίαν
ἰσχυρὰ πρὸς ἴασιν χρόνιων παθῶν καὶ ἔχουσα 1660 κατ. *Στυλῖς*
πρὸς Α. παράλιος κώμη εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ἠνωμένη μετὰ τῆς
ἑσπέραιας δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ καὶ ἔχουσα νηματοποιεῖον καὶ 1800 κατ.
Ἐρδίκι πρὸς Α. λίαν μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κρεμαστὴν
ἐπιπέδον. Σούρη πρὸς τὸν Παγασητικὸν κόλπον (1400 κατ.), πα-
ράγουσα λαμπρὸν καπνόν. *Νέα Μιγέλια* ἢ Ἀμαλιόπολις ΒΑ. αὐ-
τῆς, παράλιος κώμη ἔχουσα 900 κατ. καὶ καλὸν ναυτικόν.

Ἐ. Τῆς *Λοκρίδος*, πρωτ. Ἀταλάντη (πάλαι Ὀποῦς) παρὰ τὸν
Πόντιον κόλπον, ἔχουσα περὶ τοὺς 1400 κατ. καὶ παράγουσα σι-
κερὰ καὶ ἀξιολόγον. *Ἀθανάται* παρὰ τὸν ἀρχαῖον λιμένα Κύνον, κώμη
παράλιος, παρὰ τὴν ὁποίαν σώζονται λείψανα τοῦ τέφρου τῆς Πύρου

συζύγου τοῦ Δευκαλίονος. *Λαθιον* πρὸς Δ. γεωργικὴ μεσόγειος καὶ πόλις, ἔχουσα 3050 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ὑφαντικὴν. *Θερμοπέλαι*, παράλιος ἐπίσημος τὸ πάλαι στενὴ ὄρεινὴ θέρη ὅπου ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν ἔπεσε μαχόμενος πρὸς τοὺς Πέρσας (480 π. Χ.) ἐνταῦθα ἐτι κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως παρὰ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας ὁ Ἀθανάσιος Δ. κος μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων συνελήθη ὑπ' αὐτῶν καὶ ὑπέβη μαρτυρικὸν θάνατον. Ἑλλάτεια (νῦν Λοῦτα) εἰς τὸ ΝΑ. ἀξιόλογος πάλαι πόλις καὶ αἱ κλεῖς τῆς Ἑλλάδος θεωρουμένη.

γ'. Τῆς *Παρνασίδος*, πρωτ. Ἀμφίσσα (Σίλωνα νῦν) ὄχι μακρῶν δυτικῶν ὑπορειῶν τοῦ Παρνασοῦ, ἀρχαία πόλις τῶν Ὀζοκλων ἔχουσα λαμπρὸν ἔλαιώνα καὶ 4640 κατ. *Τοπόλια* ἐπὶ Παρνασοῦ πρὸς Β. τῆς Ἀμφίσσης, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα 950 κατ. *Χρυσόν*, κώμη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κεῖσσης περὶ τὰ 45' ἀπέχουσα θαλάσσης καὶ ἔχουσα 1200 κατ. καὶ ἐπίνειον τὴν Ἰτέαν (πάλαι Ἰταλίων);. *Καστρί*, μικρὰ κώμη εἰς τὰς νοτίους ὑπορείας τοῦ Παρνασοῦ, ὅπου τὸ πάλαι ὑπῆρχον ἢ πόλις Δελφοὶ καὶ τὸ δικάσιμον μνηστεῖον τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος. *Γραβιά* πρὸς Β. αὐτῶν παρὰ ἀρχαίον τῆς Δωρίδος *Κετίριον*, μάλα στρατιωτικὴ θέσις καὶ κτήνη τὴν Ἑλλην. ἐπανόστασιν ἀναδαχθεῖσα. *Γαλαξειδίον* (πάλαι Οὐραία) εἰς τὸν Κεῖσσιανὸν κόλπον ἔχουσα καλὸν λιμένα, τὸ καλλιτέρων νῦν τῆς Ἑλλάδος ἐμπορικὸν ναυτικὸν καὶ περὶ τὰς 4 χιλ. κατ.

δ'. Τῆς *Δωρίδος*, πρωτ. *Λοιδωρίχιον* παρὰ τὸν Ὑλαιθον ποταμὸν ἔχουσα 900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. *Βιτριον* (940 κατ.) εἰς τὰ ΝΑ. παράλιος κώμη, κειμένη ἐπὶ τῶν ἑρείπιων ἀρχαίας Τολορῶνος. Ἀροτίνια πρὸς Β. ἡ μεγαλειτέρα κώμη τῆς Δωρίδος ἔχουσα περὶ τοὺς 1500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν.

Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (138 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας συνίσταται ἐξ 6 ἐπαρχιῶν. α'. Τοῦ *Μεσολογγίου*, ἐπισ. πόλις *Μεσολόγγιον* παρὰ τὴν ἁγίαν Καλυδῶνα, πρωτ. τοῦ νομοῦ· εἶνε δὲ παράλιος, ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα λίαν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ 6200 κατ. Ἐνταῦθα ὑπῆρχουσι καὶ οἱ τάφοι τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Μάρκου Βούρνη. ἐν δὲ τῷ τεναγίῳ κένται καὶ αἱ μικραὶ ἀλλ' ἠρωϊκῆς νῆσοι *Κ. Λαυρεντίου* καὶ *Βασιλάδι*. *Αἰτωλικόν*, εἰς τὰ ΒΑ. τοῦ Μεσολογγίου, ἔχουσα 3750 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

β'. Τῆς *Ναυπακτίας*, πρωτ. *Ναύπακτος*, ἔχουσα ἀρχαίον λιμένα, καλὸν λιμένα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ 1660 κατ. *Πλάταρος*, πρὸς Β. μεσόγειος γεωργικὴ κώμη, ἔχουσα 1100 κατ.

γ'. Τῆς *Τριφυλίας*, πρωτ. Ἀροτίνια, μεσόγειος πόλις, ἔχουσα 1100 κατ.

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Θερμὰ ὕδατα καὶ 5220 κατ., ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν· πρὸς Δ. αὐτῆς παρὰ τὴν Τριγωνίδα λίμνην ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον Θρόνιον.

δ'. Τῆς *Ehruarías*, πρωτ. Καρπενήσιον, ὄρεινοτάτη κωμόπολις, ἐπίσημος διὰ τὰς συμβάσεις ἐνταῦθα μάχας μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, καὶ ἔχουσα 1730 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. *Φουρνᾶ*, πρὸς Β. ὄρεινὴ καὶ ποιμενικὴ κώμη, ἔχουσα 1120 κατ. *Κρικελλορ*, πρὸς Ν. μικρὰ κώμη, ἔχουσα 640 κατ. *Ἀμπλιανή* πρὸς Ν. κώμη ὄρεινὴ, εἰς ἣν οἱ Ἕλληνες τὸ 1824 ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους.

ε'. Τοῦ *Βάλτου*, πρωτ. Κραθασαράς εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς ἀρχαίας *Λιμναίας*, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βαλανδίων, καὶ ἔχουσα 3 χιλ. κατ. Πρὸς Β. αὐτῆς σῶζονται τὰ ἐρείπια Ἀργούσ τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ. *Λεπειοῦ* πρὸς Ν., παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν Στράτον, ἔχουσα 930 κατ.

ς'. Τῆς *Βορίτσης* καὶ Ξηρομέρου, πρωτ. *Βόριτσα* εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον παρὰ τὸ ἀρχαῖον Ἀνακτόριον, ἔχουσα φρούριον, ὄχι καλὸν λιμένα, κλίμα νοσῶδες καὶ 1760 κατ. Ἐν δὲ τῇ εἰσόδῳ τοῦ κόλπου ἔκειτο ἡ πόλις Ἀκτιορ, ὅπου τὸ 31 π.Χ. ἐνίκησεν ὁ Ὀκτάβιος τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτραν. Ἀστακὸς ΝΑ. ἡ μεγαλειτέρα κώμη τῆς ἐπαρχίας.

4. Νομὸς Ἀρτης.

Ὁ νομὸς τῆς Ἀρτης ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΑ. μέρους τῆς Ἠπείρου· ἐπίσημ. πόλεις αὐτοῦ Ἀρτα (πάλαι Ἀμβρακία) ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου, πρωτ. τῆς χώρας, ἔχουσα φρούριον, μικρὸν ἐμπόριον καὶ περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Καλαρρόται*, ὄρεινὴ ἀλλὰ πλουσία πρὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως, κωμόπολις ἔχουσα νῦν περὶ τὰς 2 χιλ. κατοίκους.

5. Νομὸς Καρδίτσης.

Ἐπίσημοι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Καρδίτσα*, πρωτ. αὐτοῦ ἔχουσα περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Φανάρι*, μικρὰ κώμη ἔχουσα φρούριον. *Φάρσαλος* (3 χιλ. κατ.), ἀρχαία πόλις τῆς Θεσσαλίας, παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰούλιος Καίσαρ τὸ 48 π. Χ. ἐνίκησε τὸν Πομπήιον καὶ κατέλυσε τὴν Ῥωμαϊκὴν δημοκρατίαν. *Δομοκόν*, ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

9. Νομὸς Τρικάλων.

Ἐπίσημ. πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Τρίκαλα* (πάλαι *Τρίκη*), πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα καλοὺς στρατώνας καὶ 17 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν. *Καλαμ-*

πάκα (πάλαι Σταγοί), ἔχουσα 2 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείνται τὰ *Μετέωρα*, ἀρχαία βυζαντινὰ μοναστήρια ἐπὶ ἀποτόμων βράχων.

7. Νομὸς Λαρίσσης.

Ἐπίσημοι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Λάρισα* ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ, παναρχαία καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον, καλὴν γεωργίαν, στρατῶνας καὶ περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. *Τύρραβος*, ὀνομαστὴ πρὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως διὰ τὰ ὑφάσματα τῆς, νῦν δὲ διὰ τοὺς στρατῶνας τῆς, ἔχουσα περὶ τὰς 8 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. *Ἀμπελάκια*, (2500 κατ.) πλησίον τῶν *Τεμπῶν*, ἔχουσα πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀξιόλογα ὑφαντήρια. *Ἀγιά*, γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἀξιόλογα Ἑλλην. Σχολεῖα καὶ ὑπὲρ τὰς 7 χιλ. κατοίκων.

8. Νομὸς Βόλου.

Ἐπίσημοι αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Βόλος* παρὰ τὰς ἀρχαίας *Παγασάς*, πρωτ. τῆς χώρας, εὐλίμενος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα φρούριον καὶ περὶ τὰς 5 χιλ. κατ. *Φεραί*, (νῦν Βελεστίνον 3500 κατ.) ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ, ἀρχαία πόλις καὶ πατρίς τοῦ *Ρήγα* τοῦ *Φεραίου*, τοῦ πρώτου μάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. *Ζαγορά*, εἰς τὰς Α. ὑπηρείας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ 3 χιλ. κατ. *Πορταριά* εἰς τὰς Δ. ὑπηρείας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα κατὰ Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. *Ἰωλκός*, ἀρχαία πόλις εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον. Ἐκ ταύτης, κατὰ τὸν μῦθον, ὁ *Ἰάσων* μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν ἐξέπλευσε διὰ τὸ ἐν *Κολχίδι* χρυσοῦν δέρας. *Ἀλμυρόν*, κωμόπολις παράγουσα περίφημον κκπνὸν καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

Πελοπόννησος.

1. Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθ. (136 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς ἕξ ἐπαρχίας·

α'. Τῆς *Ναυπλίας*, ἐπισ. πόλις εἶνε *Ναύπλιον* ἐπὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ μέχρι τοῦ 1834 ὅλου τοῦ βασιλείου, ἔχουσα ἀπόρθητα ἐνετικά φρούρια, τὸ βασιλικὸν ὀπλοστάσιον, Ἑλλ. Γυμνάσιον, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ μετὰ τῆς 5' μακρὰν αὐτῆς κειμένης *Προροίας* 6 χιλ. κατ. Τὸ *Ναύπλιον* ἦτο ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ὀλιμῆν τοῦ Ἀργους. Περὶ τὰ 20' δὲ μακρὰν τοῦ *Ναυπλίου* κείται ἡ ἀρχαία *Τίρυνς*, διασώζουσα ἀξιόλογα πέλασγικά τείχη. *Ἐπίδαυρος* (1120 κατ.), παράλιος κώμη εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Παρὰ τὴν

κώμην Λιγουριό κατά τὴν θέσιν Ἰερά σώζονται τὰ εἰρήπια τοῦ διαστήμου ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ θέατρον τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἐπιδαύρου ἀκέραιον.

β'. Τῆς Ἀργολίδος, πρωτ. Ἄργος περὶ τὰ $\frac{3}{4}$ ὠρ. μακρὰν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, διάσημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα ἀρχαίαν ἀκρόπολιν Λάρισσαν, ὠραίους κήπους, νηματοποιεῖα καὶ περὶ τὰς 10 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν τοῦ εὐφροωτάτου Ἀργολικοῦ πεδίου. Μυκῆναι (νῦν Χαρβάτι) μεσόγειος παναρχαία πόλις, πρωτ. τῶν Ἀτρειδῶν ἐνταῦθα σώζονται πολὺτιμα διὰ τὴν τέχνην ἀρχαία μνημεῖα· οἶον λείψανα τῆς πύλης τοῦ τείχους, οἱ ἐπ' αὐτῆς λέοντες τῶν Μυκηναῶν, καὶ οἱ ἐσχάτως εὐρεθέντες πανάρχιοι τάφοι.

γ'. Τῶν Σπετζῶν καὶ τῆς Ἑρμιονίδος, πρωτ. Σπέτσαι ἐπὶ μικρᾷ νήσῳ (πάλαι Πιτυούσης) μᾶλλον πεδινής, ἔχουσα 6500 κατ. καὶ ἐμπορικὸν ναυτικόν, μεγάλως συντελέσαν εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα. Κρανίδιον, ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, μεσόγειος πόλις, ἔχουσα 3560 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἑρμιόνη (Καστρί νῦν) ἀπέναντι τῆς Ὑδρας, ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ κώμη γεωργικὴ καὶ ναυτικὴ ἔχουσα περὶ τοὺς 1900 κατ.

δ'. Τῆς Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας, πρωτ. Ὑδρα ἐπὶ μικρᾷ, βραχῶδους καὶ ἀνύδρου νήσῳ, Ὑδρέας τὸ πάλαι καλουμένης, ἀντικρῶ τοῦ Σκυλλαίου ἀκρωτηρίου, ἔχουσα ἀξιολόγους οἰκοδομὰς, ὠραίους ναοὺς, μικρὰν βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 6550 κατ. ἀσχολουμένων ὅλως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἀχιμῆιον ἔχοντες οἱ Ὑδραῖοι ναυτικὸν κατὰ τὴν ἑναρξιν τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως καὶ ζωηρὸν τὸ ἑλληνικὸν φρόνημα, ἐπρώτευσαν καθ' ἅπαντας τοὺς ἐν θάλασσῃ ἡμῶν ἀγῶνας, ὅχι κατώτεροι δειχθέντες τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμχησάντων. Τροιζήν (νῦν Δαμαλλᾶς) ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ζηρᾶς, ἀρχαία πόλις διάσημος διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὸ 480 π. Χ. φιλοξενίαν τῶν κατοίκων της. Πόρος (πάλαι Καλυρία), νήσος με ὁμώνυμον πόλιν, ἔχουσαν λιμένα ἀσφαλέστατον καὶ περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν γεωργίαν τῶν λαμπρῶν λεμονεῶνων των. Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ἐντὸς ὄχθους σώζονται καὶ τὰ εἰρήπια τοῦ παναρχαίου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ὅπου ἀπέθηνεν ὁ Δημοσθένης (322 π. Χ.), πῶν τὸ κώνειον.

ε'. Τῆς Κορινθίας, πρωτ. Νέα Κόρινθος μεταξὺ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ Λουτρακίου (πάλαι Λεγαίου), νέα πόλις κανονικῶς οἰκοδομημένη, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον, 2650 κατ. καὶ ὄχι πολὺ καλὸν λιμένα. Καλαμάκιον (πάλαι Κεγγραεῖ), λιμὴν εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Δι' ἀμφοτέρων τῶν λιμένων τούτων γίνεται ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν συγκοινωνία πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, τὴν Ἑπτὰ-

νησον καὶ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. [Κόρινθος, ὑπὸ τὸ ὄχυρόν φρούριον Ἀκροκόρινθον, διάσθημος ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ μικρὰ κώμη καὶ νοσῶδης καταστραφεῖσα ὅλως τὸ 1857 ὑπὸ σεισμοῦ. Περαιχώρα παρὰ τὸ Ἡραῖον ἀκρωτήριον, ἔχουσα 1460 κατ. Σοφικόν (πάλαι Σολύγεια), κώμη γνωστὴ διὰ τὴν ὠραίαν ῥητίνην τῆς, ἔχουσα 2 χιλ. κατ. Βασιλικά, κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Σικυῶνα. Τρίκαλα, μεσόγειος κωμόπολις ἐπὶ ποταμοῦ ἔχουσα 1010 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν σταφιδοφυτείαν. Ἄγ. Γεώργιος (Φλυοῦς) ΝΔ. τῆς Κορίνθου, κώμη παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπ' Ἀργους εἰς Κόρινθον, παράγουσα μαῦρον οἶνον καὶ ἔχουσα 1520 κατ. Παρ' αὐτὴν κείνται αἱ τρεῖς ἱστορικαὶ θέσεις Δερβενάκι, Ἁγινόρι καὶ Στεφάνι, ὅπου ὁ Δράμαλις κτεστράφη, ἀποχωρῶν τῆς Ἀργολίδος.

ς'. Τῶν Κυθέρων, πρωτ. Κύθηρα ἐπὶ ὄρων. νήσου (13,260 κατ.) ἀπέναντι τῆς Λακωνικῆς, 4 στάδια ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν, διασωζούσαν λείψανα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἔχουσα 1220 κατ. Τὰ Κύθηρα εἶνε λίαν ὄρεινὴ νῆσος, ἀλλ' ἔνεκα τῆς μεγάλης φιλοπονίας τῶν κατοίκων τῆς παράγει ἀξιολόγους ὀπίωρας, μέλι, οἶνον καὶ ἔλαιον. Πρὸς Ν. τῶν Κυθέρων Ἀντικύθηρα, (πάλαι Αἰγύλη, 440 κατ.), μικρὸν νησίδιον.

2. Νομὸς Ἀχαιῶν καὶ Ἡλίδος (182 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῶν Πατρῶν, ἐπισ. πόλις Πάτραι, ἀρχαία καὶ ἐκ τῶν διασημοτέρων πόλεων τῆς Ἀχαικῆς συμπολιτείας, νῦν δὲ ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ κράτους, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς, κανονικὸν σχέδιον, ἄφθονα ὕδατα, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μικρὰν βιομηχανίαν οἰνοποιίας, φωτισμὸν δι' αἰερόφωτος καὶ ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ἐλιθοβολήθη ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον.

β'. Τῆς Αἰγιαλείας, πρωτ. Αἴγιον (Βοστίτσα νῦν, 5200 κατ.), ἀρχαία παράλιος πόλις καὶ ἔδρα τὸ πάλαι τῆς Ἀχαικῆς συμπολιτείας, ἐντελῶς σχεδὸν καταστραφεῖσα τὸ 1861 ὑπὸ σεισμοῦ καὶ πάλιν ἀνεγερθεῖσα. Παρ' αὐτὴν κείται καὶ ἡ μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν, ὅπου εὕρισκονται καὶ τὰ Ἅγια Πέθη τοῦ Χριστοῦ.

γ'. Τῶν Καλαβρῶτων, πρωτ. Καλάβρυτα (πάλαι Κύναιθα), παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα περὶ τοὺς 1060 κατ. Πρὸς Β. τούτων κείται τὸ Μέγα Σπήλαιον, ἡ διασημοτέρα μονὴ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εὕρσκεται μία τῶν τριῶν εἰκόνων τῆς Θεοτόκου ἱστορηθεῖσα ὑπὸ Λουκᾶ τοῦ ἀποστόλου. Ἡμίσειαν δὲ ὠρὰ πρὸς Α. κείται ἡ ἀξιόλογος μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας. Σωποτὸν παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἐρυμάνθου, κώμη ἔχουσα 1100 κατ. καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλλ. σχολεῖον. Λειβάρισιον εἰς τὴν

Α. ὑπωρείας τοῦ ὄρους Ἐρυμάνθου, ἔχουσα Ἑλλ. σχολεῖον καὶ 1070 κατ. *Λυκούβρια* ΝΑ. μεσόγειος κόμη ἔχουσα 1210 κατ.

δ'. Τῆς *Ἡλείας*, πρωτ. *Πύργος*, μεσόγειος ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα 8650 κατ. Ταύτης ἐπίνειον εἶνε τὸ Κατάκωλον, ἐνωθὲν μετὰ τοῦ Πύργου δι' ἀμαξίτης ὁδοῦ. *Γαστούνη* ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ, κόμη ἔχουσα εὐφορωτάτην πεδιάδα, 1420 κατ. καὶ ἐπίνειον τὴν *Γ.λαρέντσαρ*. *Λεχαιὰ* πρὸς Β. ἔχουσα 2120 κατ. Ἐπὶ τοῦ Ἄλφειοῦ ποταμοῦ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ, τόπω ἱερῷ κεκαλυμμένῳ ὑπὸ γαῶν, ἀλσεῶν καὶ διαφόρων ἄλλων οἰκοδομημάτων, ἔκειτο ἡ πόλις *Πῖσα*, ἔνθα κατὰ πενταετίαν ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπικοὶ ἀγῶνες, ἡ μεγίστη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πανήγυρις.

3. *Νομοὶ Μεσσηνίας* (156 χιλ. κατ.)

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας·

α'. Τῶν *Κα.λίμων*, ἐπισ. πόλις *Κα.λίμαι* πρὸς τὰς ἀρχαίας *Φαράς* εἰς τὸν Μεσσην. κόλπον περὶ τὰ 20' ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀλίμενος, ἔχουσα Ἑλλην. Γυμνάσιον, μεταξοκλωστήρια, βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἀμαξίτην ὁδὸν μέχρι τοῦ Νησίου καὶ 7 χιλ. κατ. εἶνε πόλις ἐμπορικὴ ἐξάγουσα σῦκκα, ἔλαιον, μέπαξαν, σταφίδας κτλ. *Σίτσοβα* (1400 κατ.) παρὰ τὸν Ταύγετον, ἡ ἀξιολογωτέρα κόμη τῆς Ἀλαγονίας. *Καμάριζα* (Θουρία, 1350 κατ.) ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ποταμοῦ, εὐφορος κόμη, ἔχουσα 1600 κατ.

β'. Τῆς *Μεσσήνης*, πρωτ. *Νησίον* παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ *Παμίσου*, πόλις θερινὴ ἔχουσα 6 χιλ. κατ. καὶ ἐξάγουσα ἀξιόλογον μαῦρον οἶνον. Ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους *Ἰθώμης* (νῦν *Βουλκάνου*) σώζονται ἐτι λείψανα παναρχαίου τείχους, ἀποτελοῦντα τὴν ἀκρόπολιν τῆς πόλεως *Μεσσήνης*. *Μαυρομμάτι*, κόμη ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχ. *Μεσσήνης* συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου. Τοῦ τείχους ταύτης σώζεται τὸ πλεῖστον μέρος ὡς καὶ οἱ πύργοι, ἐτι δὲ τὸ στάδιον τῆς πόλεως καὶ τὸ αὐτῆς θέατρον. *Πο.λιανή*, κόμη πρὸς τὰς πύλας τῆς Ἀρκαδίας, ἐπίσημος διὰ τὰς παρ' αὐτὴν συγκροτηθείσας μάχας κατὰ τοῦ Ἰμβρήμη πασσᾶ.

γ'. Τῆς *Πυ.λλας*, πρωτ. *Πύλος* (κοιν. *Ναυαρίνον*, ἢ *Νεόκαστρον*, 1320 κατ.) ἀντικρὺ τῆς νήσου *Σφακτιηρίας*, ἀρχαία ἐπίσημος πόλις ἔχουσα φρούριον καὶ λαμπρὸν λιμένα, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ 1827 ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας ὁ Τουρκικὸς καὶ Αἰγυπτιακὸς στόλος. *Μεθώνη* (1120 κατ.) πρὸς Ν. αὐτῆς καὶ *Κορώνη* (1850 κατ.) πρὸς Α. φρούρια παραθαλάσσια *Πεταλίδιον* (πάλαι *Κορώνη*) πρὸς Β. κόμη, ἐν ἣ μετὰ τὴν ἐπαγαστασιν συνοικισθήσαν Λάκωνες. *Μαριάκι*, ἔνθα ἔπεισ μαχόμενος κατὰ τοῦ Ἰμβρήμη πασσᾶ ὁ ἦρωρ *Παπαφλέσας*.

δ'. Τῆς *Τριφυλίας*, πρωτ. *Κυπαρισσία* ἐπὶ λόφου κειμένη, ἀπέχουσα περί τὰ 20' τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχουσα πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν πεδιάδα θέαν μαγευτικὴν καὶ 3630 κατ. *Φιλιατρά* πρὸς Ν. κωμόπολις παράλιος ἔχουσα 5640 κατ. καὶ παρ' αὐτὴν *Γαργαλιάνοι*, ἔχουσα περί τὰς 4 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι κείνται ἐπὶ πεδιάδων καταφύτων ἐξ ἐλαιῶν καὶ σταφίδων καὶ ἔχουσι θέαν ἀξιοσημείωτον.

ε'. Τῆς *Ὀλυμπίας*, πρωτ. *Ἀνδριτσάνα* εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Λυκείου ὄρους, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα κλίμα ὑγρὸν, ἀξιόλογον βιβλιοθήκην καὶ 2150 κατ. Ἄνωθεν τῆς *Ἀνδριτσαίνης* ἐπὶ τοῦ ὄρους παρὰ τὸ χωρίον *Σκληρὸν* σώζεται ἐν μέρει ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος, ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ Παρθενῶνος Ἰκτινίου. Ἀγρολιτσα (2220 κατ.) κώμη πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ.

4. Νομὸς Λακωνίας (121 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς *Λακεδαιμόνος*, ἐπισ. πόλεις *Σπάρτη* παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα, πρωτ. τοῦ νομοῦ διάσημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν ὄριζοντα, καλὰς οἰκοδομὰς, πλατείας καὶ κανονικὰς ὁδοὺς, ὠραίους κήπους, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μεταξοκλωστήρια καὶ 3400 κατ. Ὅχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς παρὰ τὸν Ταῦγετον κείται ἡ πρῶν πρωτ. τῆς Λακεδαιμόνος *Μιστράς*, κτίσμα τῶν Φράγγων τοῦ μεσαιῶνος, ἔχουσα ὠραίους κήπους καὶ ὑψηλὴν καὶ ὄχυρὰν ἀλλὰ κατηρειπωμένην ἀκρόπολιν. *Καστανιά* ἐπὶ τῶν Β. ὑπωρειῶν τοῦ Ταῦγετου, γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ κωμόπολις ἔχουσα 1500 κατ. *Γεωργίτσι* παρὰ ταύτην, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα 2 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὠραίας σταφυλάς. *Βουρλιᾶς* πρὸς Β. κώμη κειμένη ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ κεκαλυμμένου ὑπὸ ἐλαιῶνος, ἔχουσα 1140 κατ. Ἀράχωβα (πάλαι *Καρυαί*;) πρὸς Β. κώμη ὑπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑρμᾶς καὶ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Οἰνοῦντος ποταμοῦ. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Βουρλιᾶ εἰς τοῦ Κρεββατᾶ τὸ χάρι κατὰ τὴν θέσιν *Παλιογουλιᾶς* ἔκειτο ἡ ἀρχαία *Σελισσία*. *Βαρβίτσα*, κώμη ὄρεινὴ οὐ μακρὰν τῆς Ἀραχώβης, πατρὶς τοῦ διαστήμου ἀρματωλοῦ Ζαχαριᾶ. *Σκλαβοχώριον* (πάλαι Ἀμύκλαι) πρὸς Ν. τῆς Σπάρτης ὄχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς, ἐν ἣ ὑπῆρχε ναὸς διάσημος τοῦ Ἀπόλλωνος. *Λεβέτσουβα* (πάλαι *Κροκεαί*), κώμη γεωργικὴ ἀξιόλογος παρὰ τὴν ἀμαξιτὴν τῆς Σπάρτης ὁδόν, ἔχουσα 1300 κατ. Ἐλος πρὸς Ν. παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀρχαία πόλις ἣς οἱ κάτοικοι νικηθέντες ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἐγένοντο δημόσιοι δούλοι, εἰλωτες κληθέντες.

β'. Τῆς *Οιτίλου*, πρωτ. Ἀρεόπολις (Τσίμοβα νῦν), ἡ μεγαλειτέρα κωμόπολις τῆς δυτικῆς Λακωνίας, παράγουσα ἀξιόλογον ἔλαιον καὶ

ἔχουσα 1270 κατ. *Οἶτυλος* (Πόρτο Βέτουλο) παρὰ τὸν λιμένα *Λιμέρι*, ἔχουσα 1300 κατ. *Κίτα* παρὰ τὸ ἀκρωτήριο *Θυρίδας*, μικρὰ κώμη.

γ'. Τοῦ *Γυθείου*, πρωτ. *Γύθειον*, ἀρχαία παράλιος καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Λακωνίας (2800 κατ.) ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς *Σπάρτης* δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. Ἐνταῦθα ἦσαν καὶ τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων. *Πολυτάραβος* πρὸς Δ. μικρὰ κώμη, ὅπου γενναίως ἀπεκρούσθη θέλων νὰ ἀποβῇ ἐκεῖσε ὁ Ἰμβραήμ Πασσᾶς.

δ'. Τῆς *Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς* ἐκτεινομένης μέχρι τῶν Μαλεῶν πρωτ. *Μολάοι*, μεσόγειος κώμη ἔχουσα 1200 κατ. *Μορεμβασία* (Ἐπίδαυρος Λιμηρὰ) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, μικρὰ παράλιος κώμη κειμένη ἐπὶ νησιδίου ἠνωμένου διὰ γεφύρας μετὰ τὴν *Ξηρὰν* καὶ ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν, ὠραίαν Βυζαντινὴν ἐκκλησίαν, ὄχι πολὺ ἀσφαλῆ λιμένα καὶ 510 κατ. *Βοιαὶ* πρὸς τὸν Μαλέαν παρὰ τὸν ὁμών. κόλπον, κώμη ἔχουσα 1060 κατ.

5. Νομὸς Ἀρκαδίας (160 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς 4 ἑπαρχίας·

α'. Τῆς *Μαρτινείας*, ἐπισ. πόλις *Τρίπολις* ὑπὸ τὸ ὄρος *Μαίναλον*, πρωτ. τοῦ νομοῦ πόλις ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ, ἔχουσα βιομηχανίαν σιδηρουργικῆς καὶ χαλκευτικῆς, Ἑλλ. Γυμνάσιον, κλίμα ὑγιεινόν, ὠραίαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι *Μύλων* καὶ Ἀργους καὶ ὑπὲρ τὰς 10 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν αὐτῆς πρὸς Β. ἔκειτο ἡ *Μαρτίτεια*, (νῦν *Τσιπιανὰ*) καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. ἡ *Τεγέα* (Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ νῦν), ἀρχαία ἐπίσημοι πόλεις τῆς Ἀρκαδίας. *Λεβίδιον* πρὸς Β. κώμη ἐπίσημος διὰ τὴν πρῶτην ἐνταῦθα τὸ 1821 ὑποχώρησιν τῶν Τούρκων, ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 2120 κατ. *Βα.Ιτέσιον* ΝΑ. πρὸς τὸ ἀρχαίον Παλλάντιον, κώμη ὄρεινή, ἐν ἣ τὸ πρῶτον οἱ Ἕλληνες τὸ 1821 κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους (α).

β'. Τῆς *Γορτυνίας*, πρωτ. *Δημητσάνα* (Θεῖσα;) ἐπὶ ποταμίου, ἐπίσημος διὰ τὸ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως σχολεῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν καὶ τοῦ ἀειμνήστου *Γρηγορίου* τοῦ πατριάρχου, τοῦ κρεμασθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἐπαναστάσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 2250 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον (β).

(α) Ὅχι μακρὰν αὐτοῦ πρὸς τὴν Τρίπολιν κεῖνται αἱ κῶμαι *Κερασεῖα*, *Πιάννα*, *Χρυσοβίτσι*, ἐτι δὲ ἡ θέσις *Γράνα*, ἐπίσημοι ἐν τῇ νέῃ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ.

(β) Τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἐμόρφωσε τοὺς περισσοτέρους πολιτικοὺς ἀνδρας τῆς Πελοποννήσου τοὺς διαπρέψαντας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ μετὰ ταῦτα, ἡ δὲ βιβλιοθήκη του ἐχρησίμευσε τότε ὡς χαρτίον εἰς κατασκευὴν πυριτιδο-

Καρφάινα πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Γορτυνίου καὶ Ἀλφειοῦ, ἐν ὑψηλῇ θέσει ἔχουσα ὄχυρον φρούριον καὶ 1460 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. *Στεμνίτσα* ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, κωμόπολις ὄρεινῆ ἔχουσα 2800 κατ. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαλκεῖς καὶ φανοποιούς. *Ζάτουνα*, κώμη ὠσαύτως ὄρεινῆ, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μᾶλλον εἰς τὴν βυρσοδεφικὴν. *Βυτίνα* πρὸς Β. ἔχουσα 1100 κατ. *Λαγκάδια* (Τευθίς) ΒΔ. ὄρεινῆ κωμόπολις ἔχουσα 4900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν οἰκοδομικὴν. *Μαρουλίνα*, ὠσαύτως ὄρεινῆ κώμη, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ὑλοτομίαν.

γ'. Τῆς *Μεγαλοπόλεως*, πρωτ. *Μεγαλόπολις* (Σινάνιον νῦν), παρὰ τὸν ποταμὸν Ἐλισσόντα, κώμη μικρὰ (1150 κατ.) ἤδη ἀνεγειρομένη μὲ κανονικὸν σχέδιον παρὰ τὰ εῖρεπια τῆς ἀρχ. Μεγαλοπόλεως, συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην· εἶνε δὲ πατὴρς τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ Πολυδίου. *Λεοντάριον* παρὰ τὸν Κερνίωνα ποταμὸν, ὄρεινῆ κώμη γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ· ἐντεῦθεν ἀμαξιτὴ ὁδὸς ἄγει ἀπ' Ἀρκαδίας εἰς Μεσσηνίαν.

δ'. Τῆς *Κυνουρίας*, πρωτ. *Λεωνίδιον* πόλις ὑπὸ ὄρος περὶ τὰ 45' μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχουσα μικρὰν ἀλλὰ κατάφυτον πεδιάδα ἐξ ἐλαιῶν, πορτοκαλεῶν καὶ ἄλλων ὄπωροφόρων δένδρων καὶ 4870 κατ. ἀσχολουμένους μᾶλλον εἰς τὸ ἐμπόριον (α). *Ἄστρος* πρὸς Β. κώμη κειμένη εἰς τὸ ἄκρον τῆς εὐφύρου πεδιάδος Θυρέας, ἔχουσα μόνον ὄρμον δι' οὗ ἐξάγονται τὰ διάφορα προϊόντα τῆς Κυνουρίας. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τὸ θέρος μεταβαίνουν εἰς τὰς 3 ὥρας ΝΔ. αὐτοῦ κειμένην κώμην Ἁγίου Ἰωάννην, ὅπου πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχεν Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ βιβλιοθήκη. Πρὸς Ν. τούτου *Ἁγ. Πέτρος* ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ἀρχαίων Ἑρμῶν συνέχαιαν ὄντα τοῦ ὄρους Πάκρωνος, ὄρεινῆ κωμόπολις, ἔχουσα ὠραίους κήπους, πολλὰ ὕδατα καὶ 3700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. *Καστρί* παρὰ τὸν Ἁγ. Πέτρον, κατάφυτος ἐξ ὄπωροφόρων δένδρων, κωμηδὸν οἰκουμένη καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 4500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἔχοντας πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας. *Δολιάνα* κώμη περὶ τὰς δύο ἡμισυ ὥρας ἀπέχουσα τῆς Τριπόλεως, ἔχουσα ἀξιολόγα λατομεῖα μαρμάρου καὶ περὶ τοὺς 1700 κατ. *Βέρβαινα* οὐ μακρὰν αὐτῆς, λίαν ὄρεινῆ κώμη, ἧς οἱ κάτοικοι μᾶλλον εἶνε ποιμένες. Ἀμφοτέραι αὗται αἱ κῶμαι εἶνε ὀνομασταὶ διὰ τὴν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βαλτατσίου τὸ 1821 καταστρεπτικὴν ἦσαν τῶν Τούρκων.

θολῶν τῶν Ἑλληνικῶν στρατοπέδων τῆς Πελοποννήτου. Ἐπίσης εἰς τοὺς πυριτιδομύλους τῆς Δημητσάνης κατεσκευάζετο τὸ πλεῖστον τῆς πυριτίδος τῆς χρησιμευσάσης εἰς τὸν ὑπερ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα.

(α) Ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς εἰς κώμας Καστάνιτσαν, Σίταιναν, Πραστόν, κλ. λαλεῖται ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος, ἧς εἶνε λείψανον τῆς ἀρχ. δωρ. διαλέκτου.

Αἱ ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νῆσοι.

1. Νομὸς Εὐβοίας (95 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α. Τῆς Χαλκίδος, ἐπισ. πόλις Χαλκίς ἐπὶ τοῦ διασήμου διὰ τὴν παλῖρροϊκὴν του πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει κινητὴ σιδηρᾶ γέφυρα, δι' ἧς ἐνοῦται ἡ Στερεὰ Ἑλλάς μετὰ τῆς Εὐβοίας, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀρχαία, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα λίαν ὄχυρόν φρούριον, Ἑλλ. γυμνάσιον, νηματοποιεῖον καὶ περὶ τοὺς 6700 κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ τινες μωαμεθανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. Αἶμνη (πάλαι Αἰγαί) πρὸς Δ. παράλιος κώμη, ἔχουσα περὶ τοὺς 1700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἐρέτρια (Νέα Ψαρὰ νῦν) ΝΑ. αὐτῆς, ἀρχαία παράλιος πόλις νῦν ἀνοικοδομουμένη ὑπὸ τῶν Ψαριαῶν καὶ ἔχουσα περὶ τοὺς 400 κατ.

β. Τοῦ Ξηροχωρίου, πρωτ. Ξηροχώριον εἰς τὸ ΒΑ. ἄκρον τῆς νήσου, κωμόπολις κατάφυτος, ἔχουσα περὶ τὰς 2800 κατ. Αἰδηφόρ ΝΑ. ταύτης, μικρὰ κώμη ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς ἀρχαίας Αἰδηφού· παρ' αὐτὴν ὑπάρχουσι καὶ τὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους γνωστά θερμὰ ἱαματικά ὕδατα.

γ. Τῆς Καρυστίας, πρωτ. Κίμνη εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Χαλκίδος περὶ τὰ 45' μακρὰν τῆς θαλάσσης, παράγουσα πολὺν μαῦρον οἶνον καὶ ὀπώρας καὶ ἔχουσα ἀξιολόγους γαϊάνθρακας καὶ περὶ τοὺς 3620 κατ. Κάρυστος πρὸς τὸ ΝΑ. ἀρχαία πόλις ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ περὶ τοὺς 700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. Ἀλιβέριον (πάλαι Ταμόναι) εἰς τὴν ΝΑ. παραλίαν, κώμη λίαν ὑγιεινὴ, ἔχουσα περὶ τοὺς 600 κατ. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει ἡ νῆσος Σκύρος με' ὁμών. πόλιν, ἔχουσα 3250 κατ. ἐτι δὲ καὶ ἡ πρὸς Ν. μικρὰ νῆσος Πηταλία.

δ. Τῆς Σκοπέλου, συνισταμένης ἐκ τῶν Βορ. Σποράδων καλουμένων νήσων, Σκοπέλου (4950 κατ.), Σκιόθου (3200 κατ.), Ἄλουνήσου (400 κατ.) καὶ ἄλλων μικροτέρων νήσων με' ὁμών. κωμοπόλεις, πρωτ. εἶνε Σκόπελος ἐπὶ τῆς Σκοπέλου, ἐχούσης ἔδαφος εὐκαρπὸν καὶ δασώδες καὶ ἐξαγούσης οἶνον, κεράσια, ἀπίδια καὶ ἄλλας ἀξιολόγους ὀπώρας.

2. Νομὸς Κυκλάδων (133 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐξ 7 ἐπαρχιῶν·

α. Τῆς Σύρου, (συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Σύρου (27 χιλ. κατ.), Μυκόνου (4470 κατ.) καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων, ἐπισ. πόλις εἶνε Ἐρμούπολις ἡ Σύρος ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου ὄρεινῆς οὐσῆς καὶ τρα-

χείας, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα Ἑλλ. γυμνάσιον, πολλὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια, ὄρφανοτροφεῖον, νοσοκομεῖον, λαμπρούς ναοὺς, ἀγορὰν ἀξιόλογον, θέατρον, βυρσοδεψεία, νηματοποιεῖα, σαπωνοποιεῖα, σιδηρουργεῖα, καὶ μάλιστα τῆς Ἑλλ. ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρίας, ὑαλουργεῖα, ἐμπορικὸν ναυπηγεῖον κτλ. καὶ 21 χιλ. κατ. Ἐν αὐτῇ ἔτι συνεννοῦνται καὶ αἱ ταχυδρομικαὶ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ ἐξ ἀπασῶν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Μετ' αὐτῆς ἐνοῦται καὶ ἡ Ἐνω Σύρος ἔχουσα 5 χιλ. κατ. τῶν πλείστων δυτικῶν. *Μύκωρος*, πόλις ἐπὶ ὁμων. νήσου τραχείας καὶ ἀκέρπου, ἔχουσα πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα. *Δήλος*, μικρὰ νήσος ἤδη ἀκατοίκητος, ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὅχι μακρὰν αὐτῆς εἶνε ἡ *Ρήγεια*, μικρὸν νησιδίον, ἐν ᾧ ἔθαπτον οἱ ἄθλιοι τοὺς νεκροὺς τῶν.

β'. Τῆς *Κέας*, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων *Κέας* (4320 κατ.), *Κύθου* (2900 κατ.) καὶ *Σερίφου* (2950 κατ.) πρωτ. *Κέα*, κωμόπι. ἐπὶ τῆς νήσου Κέας κειμένης ἀπέναντι τοῦ Σουλίου ἀκρωτηρίου καὶ παραγούσης βαλκανιδίων καὶ οἶνον ἀξιόλογον. *Κύθου*, κώμη (1530 κατ.) ἐπὶ τῆς νήσου Κύθου ὄρεινῆς οὔσης καὶ πετρώδους καὶ ἐχούσης θερμὰ ἰαματικὰ ὕδατα, εἰς ἃ τὸ θέρος συρρέουσι πλῆθος πασχόντων ἐκ χρονίων νοσημάτων. *Σερίφος*, κώμη ἐπὶ τῆς νήσου Σερίφου, ἐπισήμου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὰ μεταλλεῖά της.

γ'. Τῆς Ἐνδρου, πρωτ. Ἐνδρος, ἐπὶ ὁμων. νήσου κειμένης πρὸς Ν. τῆς Εὐβοίας, ἔχουσα 1830 κατ. καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. *Γάβριον*, ἑτέρα κώμη τῆς Ἐνδρου, ἔχουσα λιμένα μέγαν. *Κόρθιον* (νῦν Ἐνω Κάστρον), κώμη ὅχι πολὺ μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ νήσος αὕτη ἔχουσα περὶ τὰς 22, 570 κατ. εἶνε ὄρεινῆ, ἀλλ' ἔχει καὶ ἀξιόλογους πρὸς καλλιέργειαν τόπους.

δ'. Τῆς *Τήνου*, πρωτ. *Τήνος* (2100 κατ.) ἐπὶ ὁμων. νήσου (12600 κατ.), ἐπίσημος διὰ τὸν λαμπρὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας. *Πύργος* (620 κατ.), ἑτέρα κώμη τῆς νήσου παρὰ τὴν ὁποίαν ἐξορύσσονται λαμπρὰ λευκὰ καὶ πράσινα μάρμαρα.

ε'. Τῆς *Νάξου*, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων *Νάξου* (16,500 κατ.), *Πάρου* (7 χιλ. κατ.), *Ἀντιπάρου* (πάλαι Ὀλιάρου) καὶ ἄλλων μικρῶν νησιδίων, πρωτ. *Νάξος*, πόλις ἐπὶ τῆς νήσου Νάξου, ἔχουσα 1880 κατ., ἐξ ὧν εἶνε περὶ τοὺς 300 δυτικοί. Ἡ νήσος αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα καὶ εὐφροωτέρα τῶν Κυκλάδων, ἐξέχουσα λαμπρὰ πορτοκάλια, λεμόνια, κίτρον, οἶνον ἐξαιρετόν, ἔλαιον, βόμβακα, μέταξαν, τυρὸν καὶ τὸ ὄρυκτόν σμυρίδα, δὲν ἔχει ὁμως καλὸν λιμένα. *Παροικία*, κωμόπολις ἐπὶ τῆς δυτ. παραλίας τῆς νήσου Πάρου, ἔχουσα μέγαν τῆς Παναγίας ναὸν καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Ἡ νήσος *Πάρος* εἶνε πατρὶς τοῦ Ἀρχιλόγου καὶ ἔχει τὰ ὠραιότερα τῆς Ἑλλάδος

λευκά μάρμαρα. Ἡ δὲ Ἀντίπαρος εἶνε ἐπίσημος διὰ τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν ἐκ σταλακτίτου ἄντρον τῆς.

ς'. Τῆς Μήλου, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Μήλου (4200 κατ.), Σίφνου (5770 κατ.), Κιμῶλου (1340 κατ.), Φολεγάνδρου (970 κατ.), Σικίνου (700 κατ.), πρωτ. Μήλος ἐπὶ τῆς νήσου Μήλου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν διασώζουσιν σπουδαία ἀρχαία μνημεῖα καὶ ἔχουσιν λαμπρὸν λιμένα. Ἡ νήσος Μήλος εἶνε ἠφαιστειώδης, τούτου ἕνεκα παράγει ἐξαιρετικὸν οἶνον καὶ ὀπώρας, καὶ ἔχει θερμὰ ὕδατα, ζέλας ἄφθονον, στύψιν, θείον, μυλοπέτρας καὶ ἄλλα ὀρυκτά· οἱ δὲ Μήλιοι θεωροῦνται οἱ καλλίτεροι πρωεῖς τῆς Μεσογείου. Σίφνος ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἔχουσα ἀέρα καθαρὸν καὶ κατοίκους μᾶλλον ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν· ἡ δὲ Κιμῶλος κειμένη παρὰ τὴν Μήλον εἶνε νήσος λίαν τραχεῖα καὶ ἄγονος· ἐντεῦθεν ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ.

ζ'. Τῆς Θήρας, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Θήρας (13 χιλ.κατ.), Θηρασίας (670), Ἀμοργοῦ (3 χιλ.), Ἴου (2100), καὶ Ἀνάφης (900), πρωτ. Θήρα (Σαντορίνη νῦν) ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἀρχαία πόλις ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἔχουσα νῦν ἀξιόλογον ναυτικόν. Ἡ νήσος Θήρα εἶνε ἠφαιστειώδης ἔχουσα θειώδη καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, πορσελάνην ἀξιόλογον, καὶ παράγουσα οἶνους λαμπροὺς πεμπομένους καὶ ἐκτός τοῦ κράτους πρὸς ἐμπορίαν. Παρ' αὐτὴν κείνται αἱ μικραὶ ἠφαιστειώδης νῆσοι Θηρασία, ἡ νήσος τοῦ Γεωργίου, ἐν ἧ τὸ 1866 ὑπέβηκεν ἐνεργὸν ἠφαιστειον, καὶ ἡ Ἀνάφη. Ἴος ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου ἔχουσα λιμένα ἀξιόλογον. Ἀμοργός, ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἦτις εἶνε ὄρεινὴ καὶ δασυδής, ἀλλ' ἔχει καὶ εὐφόρους τινὰς γαίας.

Ἰόνιοι νῆσοι.

1. Νομὸς Κερκύρας (106 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας, Παξῶν, Λευκάδος καὶ ἄλλων μικρῶν νησιδίων καὶ διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς Κερκύρας, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας (78 χιλ. κατ.) κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἠπείρου καὶ ἐκ μικρῶν τινῶν νήσων, τοῦ Ὄθρωνου (800 κατ.), τῆς Ἐρικουσίας (600 κατ.), καὶ Μαλθακῆς, ἐπισ. πόλις εἶνε Κέρκυρα ἐπὶ τῆς νήσου Κερκύρας, ἀρχαία πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα λίαν ὄχυρὰ φρούρια, εὐρύχωρον λιμένα, σημαντικὸν μετὰ τῆς Ἠπείρου ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, Ἑλλ. γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, σωφρονιστήριον, τὸ σептὸν λείψανον τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 16060 χιλ. κατ. ὧν περί τὰς 5 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι. Παρ' αὐτὴν κείνται τέσσαρα λόγου ἄξια προάστεια, τὸ Μαρτοῦκι (4660 κατ.), ἡ

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.) Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Γαρίτσα (3160 κατ.), ὁ Ἄγ. Ρόκος (1240 κατ.), καὶ ὁ Ἀνεμόμυλος (770 κατ.). Σικεράδες, κώμη μεσόγειος (1350 κατ.). Γαστροῦρι (2020 κατ.), πρὸς Ν. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Μέσης. Σκριπερόν ΒΔ. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Ὅρους(α). Κυριώτερον προϊόν τῆς νήσου Κερκύρας εἶνε τὸ ἔλαιον, ἐξ οὗ ἐν εὐφορίᾳ περὶ τὰ 20 ἑκατ. δραχμῶν εἰσάγονται.

Ε'. Τῶν Παξῶν, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Παξῶν (4800 κατ.), Ἀντιπάξων καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. Γάϊος ἐπὶ τῆς πετρώδους καὶ ἀνύδρου νήσου Παξῶν κειμένης πρὸς Ν. τῆς Κερκύρας, ἔχουσα ὠραίαν προκυμαίαν, ἀσφαλέςατον λιμένα καὶ 410 κατ. Τὸ μόνον δὲ προϊόν τῆς νήσου ταύτης εἶνε τὸ ἔλαιον.

Γ'. Τῆς Λευκάδος, πρωτ. Λευκάς (4370 κατ.), ἐπὶ τῆς ὄμων νήσου (22 χιλ. κατ.), κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἀκαρνανίας καὶ χωρισθείσης ἀπ' αὐτῆς δι' ἀβαθοῦς πορθμοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Κορινθίων Καρυὰ πρὸς Δ. ἔχουσα περὶ τοὺς 1720 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶν μᾶλλον ὀρεινὴ παράγουσα ἔλαιον καὶ οἶνον. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ μικρὰ νῆσος Τάφος.

Νομὸς Κεφαλληνίας (80 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης, καὶ διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς Κρανταίας, ἐπισ. πόλεις Ἀργοστόλιον (Κράνιοι) ἐπὶ τῆς νήσου Κεφαλληνίας (69 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα Ἑλλην. γυμνάσιον, τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς νήσου καὶ περὶ τοὺς 773 κατ. Ἄγ. Γεώργιος πρὸς Ν. κώμη ἀξιόλογος, ἐπὶ Βενετῶν πρωτ. τῆς νήσου. Ληξούριον πρὸς Δ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάλην, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πάλης (ε), ἔχουσα καλλίτερον κλίμα τοῦ Ἀργοστόλιου Ἑλλήν. σχολεῖον διατηρούμενον ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μακαρίου τοῦ Πετρίτση καὶ 5820 κατ. Λειωνάτα, κώμη ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Αἴνου, ἔχουσα 2100 κατ. Αἰγιαλὸς εἰς τὸ Α. τῆς νήσου πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Σάμης. Ἄσσος εἰς τὸ ΒΔ. ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ περὶ τοὺς 700 κατ. Παρὰ ταύτην κείται ἡ πλουσιωτέρα μὲν νῆ τῆς νήσου, ἐν ἣ εὕρισκεται καὶ τὸ σεπτὸν λειψάνον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἄγ. Γερασίμου. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε λίαν ὀρεινὴ, ἀλλὰ καλῶς καλλιεργημένη, παράγουσα οἶνον, κορινθιακὴν σταφίδα, ἔλαιον

(α) Ἡ ἐπαρχία τῆς Μέσης καὶ ἡ τοῦ Ὅρους ὠνομάσθησαν μόνον, ἀλλ' ἐπαρχοὶ ἐν αὐταῖς δὲν διαρίσθησαν.

(ε) Ἡ νῆσος Κεφαλληνία διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ αἱ τρεῖς εἰσὶ διαιροῦνται ὑπὸ τοῦ νομάρχου Κεφαλληνίας ἰδριεύοντο; ἐν Ἀργοστόλιον

βύμβακα, λίνον, οί δὲ κάτοικοι τῆς πλὴν τῆς γεωργίας ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

β'. Τῆς *Ίθάκης*, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων *Ίθάκης*, *Καλάμου*, *Καστοῦ* καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. *Βαθῦ* ἐπὶ τῆς νήσου *Ίθάκης* (12,230 κατ.), ἔχουσα ναυπηγεῖον, 4670 κατ. καὶ ἀξιολογὸν ναυτικόν. *Ἐξωγῆ* πρὸς Β. τῆς νήσου ἔχουσα 840 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε ἡφαιστειώδης καὶ ὀρεινὴ παρῆχουσα οἶνον, ἔλαιον καὶ κορινθιακὰς σταφίδας.

Νομὸς Ζακύνθου (45 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Ζακύνθου καὶ ἄλλων μικρῶν περὶ ἀκτοικῆτων νησιδίων καὶ δὲν διαίρεται εἰς ἐπαρχίας. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Ζάκυνθος*, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις, ἔχουσα τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγ. Διονυσίου, Ἑλλ. Γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον, γηροκομεῖον, πλατείας ὁδοὺς, λέσχας ἀξιολόγους καὶ 16 χιλ. κατ. φιλοπρωτάτους καὶ μικρὰν ἔχοντα βιομηχανίαν μεταξωτῶν καὶ βυμβακερῶν ὑφασμάτων. *Πηγαδάκι* ΒΔ. κώμη ἔχουσα περὶ τοὺς 520 κατ. *Καταστάρι* ΒΔ. αὐτοῦ, κώμη ἔχουσα 1160 κατ. Πρὸς Ν. παρὰ τὸ ἀκρωτήριον *Κερεῖ* ὑπάρχουσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερόμενα *νάφθης φρέατα*. Ἡ νῆσος αὕτη κατάρυτος ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ ἐλαιῶνων εἶνε ὠραιότερα καὶ μᾶλλον κολλιεργημένη τῶν Ἰονίων νήσων, παρῆχουσα ὠραίας ὀπώρας, σταφίδας, ἔλαιον κτλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος εἶνε περίπου 785 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 2,055,000, τῶν ὁποίων 765 χιλ. κατοικοῦσι τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 755 χιλ. τὴν Πελοπόννησον, 290 χιλ. τὰς Ἰονίους νήσους, καὶ περὶ τὰς 245 χιλ. τὰς νήσους τοῦ Αἰγίου, πρεσβεύοντες τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν, διοικουμένην ὑπὸ πενταμελοῦς συνόδου ἀρχιερέων, πλὴν 20 χιλ. περίπου δυτικῶν, κατοικούντων εἰς τὰς πόλεις καὶ ἰδίως εἰς τὰς νήσους Σύρον, Τήνον, Νάξον, Θήραν κτλ., 30 χιλ. Μωαμεθανῶν καὶ περὶ τὰς 15 χιλ. Ἑβραίων. Πολίτευμα δ' αὐτῆς εἶνε Μοναρχία Συνταγματικὴ μεθ' ἐνὸς νομοθετικοῦ σώματος τῆς Βουλῆς.

Πρὸς ἀπονομὴν δὲ τῆς δικαιοσύνης καθ' ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας ὑπάρχουσιν ἐν ἡ πλειότερα *εἰρηοδικεῖα*, εἰς πάντα δὲ πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν *πρωτοδικεῖον* (α), εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας, τὰς Πάτρας, τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν Κέρκυραν ἀνά ἐν *ἐφετεῖον*, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐτι ὁ

(α) Ἀπό τινῶν ἐτῶν συνεστήθησαν τοιαῦτα καὶ ἐν Ἀμφίση καὶ Πύργῳ καὶ Κυπαρισσίᾳ.

* *Άρειος Πάγος*, τὸ ἀνώτατον τοῦ κράτους δικαστήριον. Διὰ δὲ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις ὑπάρχουσι τέσσαρα ἐμποροδικεῖα εἰς Ναύπλιον, Πάτρας, Ἐρμούπολιν καὶ Κέρκυραν. Διὰ δὲ τοὺς κακούργους εἶνε τὰ κακούργοδικεῖα, κινήτὰ δικαστήρια, τῶν ὁποίων οἱ δικασταὶ εἶνε πολῖται ἔγοργοι καλούμενοι.

Ἡ Ἑλλάς καθ' ἐκάστην ἀναπτυσσομένη εἰς τὴν παιδείαν ἔχει πολλὰ δημοτ. καὶ Ἑλλην. σχολεῖα· ὡσαύτως δ' εἰς ἐκάστην πρωτεύουσιν νομοῦ ἐν δημοσίῳ Ἑλλην. γυμνάσιον, πολλὰ ἰδιαιτέρα ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὴν Ῥιζάρειον ἐκκλησίας. σχολήν, τρεῖς ἐτι ἄλλας μικροτέρας ἐκκλησ. σχολὰς τῆς Χαλκίδος, Σύρου καὶ Τριπόλεως, τὰ ἐν Ἀθήναις ὄρφανοτροφεῖα τῶν ἀρρ. καὶ θηλέων, τὴν φιλεκπαιδευτικὴν ἑταιρίαν, τὸ πολυτεχνικὸν σχολεῖον, τὸ πανεπιστήμιον καὶ τὸ ἐν Παιραεῖ στρατ. σχολεῖον τῶν εὐελπίδων.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν γένει εἰς μὲν τὰ παράλια θερμόν, εἰς δὲ τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας καὶ τὰς ὄρεινὰς κοιλάδας εὐκραεὲς καὶ δροσερόν, καὶ μόνον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρειων ψυχρόν.

Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε ποικίλον· καὶ ἐν μὲν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι ἢ Ἀττικῇ εἶνε χώρα μᾶλλον ὄρεινὴ καὶ λεπτόγειος, ἀφθόνοια παράγουσα ὄπωρος, σῦκα, αἶνον, ἔλαιον κλ. καὶ μέλι ὑμῆτιον πανταχοῦ περιζήτητον, καὶ ἔχουσα λαμπρὰ λευκὰ μάρμαρα καὶ κλίμα ξηρόν καὶ ὑγιεινόν. Ἡ δὲ Βοιωτία εἶνε μᾶλλον πεδινή, ἔχουσα ἀφθονα ὕδατα, τόπους ἐλώδεις, γῆν λίαν εὐφορὸν καὶ κλίμα μᾶλλον νοσῶδες. Ἡ δὲ Φθιώτις καὶ Φωκίς εἶνε μᾶλλον ὄρειναι, ἔχουσαι καὶ ἀξιολόγους πεδιάδας, ὡς τὴν Λαμιακὴν καὶ κλίμα μᾶλλον ὑγιεινόν· ὁ σίτος τῆς Ἀταλάντης, ὁ καπνὸς τῆς Σούρπης καὶ αἱ ἐλαίαι τῆς Ἀμφίσσης πολλὴν χαίρουσιν ὑπόληψιν. Καὶ ἡ Αἰτωλία δὲ καὶ ἡ Ἀκαρνανία εἶνε βουνώδεις, ἢ δὲ γεωργία ἐν αὐταῖς λίαν παρεμελημένη, ἀν καὶ εὐφοροτάτας τινὰς ἔχουσι πεδιάδας. Ἡ δὲ Θεσσαλία εἶνε ἡ πεδινωτέρα, εὐφοροτέρα καὶ εὐκραεστέρα χώρα τῆς Ἑλλάδος, παράγουσα ἀφθόνοια δῆμητριακοὺς καρποὺς, ἔλαιον καὶ ἄλλα προϊόντα, καὶ τρέφουσα εἰς τοὺς λειμῶνάς τῆς πληθῆος ποιμνίων προβάτων καὶ αἰγῶν, ἀγέλας βοῶν καὶ περιφήμους ἵππους.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ Ἀργολίς καὶ ἡ Κορινθία εἶνε μᾶλλον ὄρειναι παράγουσαι ἔλαιον, σταφίδας, αἶνους, καπνόν καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἡ δὲ Ἀχαΐα καὶ ἡ Ἠλις εἶνε μᾶλλον πεδιναι, τὰ αὐτὰ παράγουσαι προϊόντα καὶ μάλιστα σταφίδας, ὡς καὶ τὰ ΒΔ. τῆς Μεσσηνίας· τὸ δὲ ΝΑ. αὐτῆς μέρος εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Καὶ ὁ τῆς Λακωνίας δὲ νομὸς εἶνε μᾶλλον ὄρεινός, ἔχων τὸ εὐφορώτατον καὶ ὠραῖον λεκανοπέδιον, εἰς τὸ ὁποῖον κεῖται ἡ Σπάρτη· παράγει δ' εἰς τὸ νότιον πλὴν τῶν ῥηθέντων προϊόντων βαλανίδιον καὶ μέταξαν, καὶ ἐπὶ τοῦ Ταϊνάρου ἔχει λαμπρὰ κόκκινα μάρμαρα. Ὁ δὲ νομὸς τῆς Ἀρκαδίας

ὡσαύτως εἶνε ὄρεινός, ἀλλ' ἔχει καὶ μαγευτικὰς τινὰς πεδιάδας· κυρίως ὅμως ἡ χώρα εἶνε γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ.

Τῶν δὲ νομῶν τῶν νήσων τῆς μὲν Εὐβοίας ἡ χώρα εἶνε λίαν εὐφορος, διάφορα παράγουσα προϊόντα. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι γαζίνθρακες καὶ κατὰ τὸν πορθημόν τοῦ Εὐρίπου συμβαίνει κατ' ἐκάστην παλίρροια. Αἱ δὲ Κυκλάδες εἶνε μᾶλλον πετρώδεις καὶ ἐλάχισται αὐτῶν εὐφοροί· πολλαὶ δ' ἔχουσι καὶ γῆν ἡφρισταιώδη οἶον ἢ Θῆρα, ἢ Μήλος κλ. θερμὰ ὕδατα, ὀρυκτά, οἶνους ἐξαιρέτους κτλ. καὶ κλίμα εὐκρατές καὶ ὑγιεινόν. Τὸ δὲ κλίμα τῶν Ἰονίων Νήσων εἶνε τερπνόν καὶ ὑγιεινόν καὶ τὸ ἔδαφος ἐν γένει ὄρεινόν καὶ πετρώδες, ἀλλ' εὐφορώτατον, παράγον σταφίδας, οἶνον, ἔλαιον, μέταξιν, κλ.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει θέσιν προσφορωτάτην διὰ ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον. Ἐν αὐτῇ ἐσχάτως ἤρξατο νὰ ἀναπτύσσεται καὶ μικρὰ βιομηχανία· οἶον ἢ μεταξουργία, ἢ ἀγγειοπλαστικὴ, ἢ νηματοποιία, ἢ πανοποιία, ἢ βυρσοδεψικὴ τέχνη, ἢ καθεκλοποιία, ἢ ὑαλουργία, ἢ σιδηρουργία, ἢ γλυπτικὴ, ἢ ξυλουργικὴ, ἢ ξυλογραφία, ἢ λιθογραφία κλ.

Αἱ πρόσοδοι αὐτῆς εἶνε περὶ τὰ 5 ἢ ἑκατ. δραχ. (α), τὸ δὲ δημόσιον χρέος 450 ἑκατ. ὁ στρατός τῆς ξηρᾶς 18000, ἀλλ' ἐν καιρῷ πολέμου διὰ τῆς ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐθνοφρουρᾶς δύναται νὰ φθάσῃ τὰς 150 χιλ. Τὸ πολεμικόν αὐτῆς ναυτικόν ἤδη ἀναπτύσσεται τὸ δ' ἐμπορικόν συστάται ἐκ 4000 πλοίων ἱστιοφόρων καὶ ἐκ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας καὶ ἄλλων δύο ἐταιριῶν.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, Σερβίας, Αὐστρίας καὶ Μυροθουνίου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Αὕτη πολιτικῶς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 6 τμήματα· τὴν Ἠπειρόν καὶ Ἀλβανίαν ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Μακεδονίαν μετὰ μέρος τῆς Θεσσαλίας πρὸς Β. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Νότιον Θράκην πρὸς Α. τῆς Μακεδονίας, τὴν Βόρειον Θράκην ἢ Ἀνατολικὴν Ρωμουλίαν πρὸς Β. τῆς Νοτίου Θράκης, τὴν Βουλγαρίαν πρὸς Β. τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμουλίας, τὰς νήσους τὰς εἰς τὸ Αἰγαίον καὶ τὴν Κρήτην εἰς τὴν Μεσόγειον.

ΣΗΜ. Αἱ χώραι αὗται τὸ πάλαι διαφόρως κυβερνώμεναι ὑπετάχθησαν κατὰ μικρὸν ἀπὸ τοῦ 148 π. Χ. εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος· τὸ δὲ 400 μ. Χ. ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἔχοντας πρωτεύου-

(α) Ἐν αὐτοῖς δὲν περιλαμβάνονται αἱ πρόσοδοι τῶν ἤδη προσαρτωμένων χωρῶν.

σαν τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἀλλὰ τὸ 1453 Μωάμεθ ὁ Β' ἐκπορθήσας τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπέταξε τὴν γῶραν ταύτην μετ' ἄλλων ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Τὰ ὄρη τῆς Τουρκίας εἶνε συνέχεια τῶν καλουμένων Δυναρικῶν ἄλπεων, καὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δυτικά, βορειανατολικά καὶ κεντρικά ὄρη.

Καὶ δυτικά μὲν εἶνε ὁ Σκάρδος, ἡ Πελαγονικὴ σειρὰ τὰ Κανθαοῖα, τὸ Βόϊον, ἡ Τύμφη, ὁ Λάκμων, τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας, τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου τὰ Κεραῖνια καὶ ὁ Τόμαρος.

Βορειανατολικά δὲ ὁ Αἴμος (Βαλκάνια νῦν) ἐκτείνομενος μέχρι τοῦ Εὐξείνου, τὸ Σκόμιον, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλην. χερσονήσου, ὁ Ὀρῆλος, καὶ ἡ Ροδόπη.

Κεντρικά δὲ τὰ ὄρη τῆς Μακεδονίας τὸ Παγγαῖον, ὁ Ἄθος (νῦν Ἅγιον ὄρος), τὰ Καμβοῦνια, καὶ ὁ Ὀλυμπος.

Ἐν δὲ τῇ νήσῳ Κρήτῃ τὰ Λευκὰ ὄρη, ἡ Ἴδη καὶ ἡ Δίκτη.

Πεδιάδες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἐπίσημ. εἶνε εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὑπώρειαν τῆς Πελαγονικῆς σειρᾶς ἡ τῶν Βιτωλῶν, ἡ τοῦ Κριτσόβου καὶ ἡ τῆς Καλκάνδελης, καὶ μεταξύ τῶν Μακεδονικῶν ὄρεων ἡ ἐκτεταμένῃ Μακεδονικῇ πεδιάδι. Ἐντὸς δὲ τῶν ἡπειρωτικῶν ὄρεων ἡ τοῦ Ἀργυροκάστρου, τῆς Διλιῶνος, ἡ Ἀμβρακικῆ, ἡ τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἡ τῆς Κορίνθου, καὶ πρὸς Β. τοῦ Τομάρου ἡ τοῦ Βερατίου καὶ ἡ τῆς Σκόδρας ἐντὸς τῆς Ἀλβανίας. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Ροδόπης κείνται αἱ πεδιάδες τῶν Σερρῶν, ἡ τοῦ Δραβήσκου, τῆς Δοβαρίτσου, τοῦ Σαμοκόβου, πρὸς Β. ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως, καὶ πρὸς Α. ἡ πεδιάς τῆς Ἀφριανουπόλεως. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Αἴμου ἐκτείνονται αἱ πεδιάδες τῆς Σοφίας, τοῦ Σελίου, τῆς Σοφίας, Νέσσης, κτλ.

Ποταμοὶ ἐπίσημ. τῆς Τουρκίας εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὁ Δρόλων, ὅστις δύο ἔχει πηγὰς τὴν μὲν ἐκ τῆς λίμνης Ἀχρίδος, τὴν δ' ἐκ τοῦ ὄρους Μακρογόρα· ὁ Ἄφος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοίου ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Εἰς τὴν Ἡπειρον ὁ Ἄφος (Βοϊούσα), ὁ μεγαλείτερος ποταμὸς τῆς Ἡπείρου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Τύμφης καὶ τοῦ Λάκμωνος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Καλάμας (πάλαι Θύαμις), ὅστις ΝΔ. ἐν αὐτῇ ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Ἐν αὐτῇ ἔτι ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἐν τῇ μυθολογίᾳ μνημονευόμενοι ποταμοὶ Κωκυτὸς ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀχέρροντα, [καὶ Ἀχέρων, ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

Ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ὁ Ἀλιάκμων, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοίου ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. Εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον ἐκβάλλει καὶ ὁ μεγαλείτερος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας Ἀξιὸς (νῦν Βαρδάρη) πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου· ὁ Στρυμών, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Σκο-

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

μίου ἐκβάλλει εἰς τὸν ὄμων. κόλπον· ὁ Νέστος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ὀρβήλου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαίον ἀπέναντι τῆς νήσου Θάσου.

Ἐν δὲ τῇ Θράκῃ ὁ Ἔβρος (νῦν Μαρίτσα,) ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Αἴμου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαίον εἰς τὸν κόλπον τῆς Αἴου.

Ἐν δὲ τῇ Βουλγαρίᾳ ὁ Δούναβις, κατέχων τὰ δυτικὰ ὄρια αὐτῆς εἰς τοῦτον χύνονται ἐκ τοῦ Αἴμου πηγάζοντες πολλοὶ παραπόταμοι, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ Πάνυσος.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπισημ. εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἢ τῆς Σκόδρας (Λαβεῶτις) καὶ ἡ τῶν Ἰωαννίνων (Παμβῶτις) ἐν Ἠπείρῳ· ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ἡ Ἀχρὶς (Λυχνιδός), ἡ Πρέσπα, ἡ τῆς Καστορίας, ἡ Βόλβη καὶ ἡ Κερκινίτις (νῦν Ταχυνός).

Θράκη.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Θράκης εἶνε *Κωνσταντινούπολις*, πάλαι Βυζάντιον, ἀποικία τῶν Μεγαρέων. Ἐν θαυμασίᾳ αὐτῇ θέσει κειμένη ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου εἶνε ἡ μεγίστη πόλις τῆς Τουρκίας, πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκτισμένη ἐπὶ ἑπτὰ λόφων καὶ ἔχουσα περὶ τὰς ἑξ ὥρας περιφέρειαν, εὐρυχωροτάτους καὶ ἀσφαλεστάτους λιμένας, μέγιστον ἐμπορίον, ἐνεργούμενον μάλιστα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων, λαμπρὰν ἔξωθεν θέαν καὶ μετὰ τῶν προαστείων τῆς ὑπὲρ τὸ 1,100,000 κατ. Τούρκων, Ἑλλήνων, Ἀρμενίων, Ἑβραίων καὶ ἄλλων διαφόρων ἐθνῶν. Αἱ καλλίτεροι αὐτῆς συνοικίαι εἶνε ὁ Γαλατᾶς, τὸ Πέραν, τὸ Σταυροδρόμιον, ὅπου κυρίως κατοικοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι, τὸ Φανάριον, τὸ ὄπλοστασίον (Τοπχανές), κλ. Αἱ πλείεσται τῶν ὁδῶν τῆς εἶνε στεναὶ καὶ ἀκέχθαρτοι καὶ σχεδὸν ἀπασαὶ αἱ οἰκοδομαὶ αὐτῆς ξύλιναι, ἂν καὶ μετ' ἀλλεπαλλήλους συμβάσας πυρκαϊκᾶς ἐκτίσθησαν ἐσχάτως καὶ λαμπρὰ λίθινα οἰκοδομήματα. Ἐχει δὲ διάφορα ἀνάκτορα, ὡς καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων Βυζαντινῶν ἡγεμόνων, πολλὰ τσαμιά, οἷον τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, ἀρχαῖον χριστιανικὸν ναὸν κτισθέντα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, τὸ τοῦ Ἀχμέτ Γ'. ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἱπποδρόμου, ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ ὀβελίσκος, πολλοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς, πλῆθος σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων μάλιστα Ἑλληνικῶν, συντηρουμένων ὑπὸ τῶν αὐτῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων.

Ἐν δὲ τῇ Προποντίδι ὑπάρχουσι νῆσοι τερπναί, ὧν ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ Χάλκη ἔχουσα ἱερατικὴν καὶ ἐμπορικὴν σχολήν, ἡ Πρίγγηπος, ἡ Ἀντιγόνη, καὶ ἡ Προκόνησος (νῦν νῆσος τοῦ Μαριμαρᾶ)· ἐν ταύταις μεταβαίνουνσι καὶ διέρχονται τὸ θέρος οἱ εὐποροὶ τῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ραιδεστός (πάλαι Βισάνθη) ΝΑ. λίαν ἐμπορικὴ παρχλιος πόλις ἐν τῇ Προποντίδι, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλείεστοι εἶνε Τούρκοι καὶ

Ἀρμένιοι. Σηστός (Ίκλαθα) παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἀπέναντι τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεως Ἀβύδου, ὅπου ὁ Ξέρξης γεφυρώσας τὸν Ἑλλησπόντον διέβη μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Εὐρώπην. *Καλιπόλις* πρὸς Β. αὐτῆς, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ παράλιος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν τινὰ μαροκηῶν δερμάτων καὶ 20 χιλ. κατ. Ταύτην πρώτην τῷ 1357 εἰς τὴν Εὐρώπην πατήσαντες οἱ Τοῦρκοι ἐκυρίευσαν. *Λίγος* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑβρου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 8 χιλ. κατ. καὶ μικρὰν ἀλιεῖαν τῶν καπνιστῶν ἰχθύων τῆς.

Ἀδριανούπολις (πάλαι Ὀρεστιά) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ Ἑβρου, εἰς ὠραίαν θέσιν, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Εὐρωπ. Τουρκίας, ἔχουσα Ἑλλην. ἀρρένων σχολεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 130 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον τῷ 1363 οἱ Τοῦρκοι ἐν Εὐρώπῃ ἔστησαν τὴν ἐδραν τῶν.

Πρὸς Ν. τῆς Θράκης κείνται τέσσαρες νῆσοι τῆς Εὐρωπ. Τουρκίας ἢ Θάσος, ἢ Σαμοθράκη, ἢ Ἰμβρος καὶ ἡ Ἀἴμνος, ἔχουσαι ὁμωνύμους πόλεις· εἶναι δ' ἀπασαι ὄρειναι, ἡ δὲ Ἀἴμνος καὶ ἡφαιστειώδης.

Μακεδονία.

Ἐπίσημ. πόλεις τῆς Μακεδονίας εἶνε *Θεσσαλονίκη* εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον, ὄχυρά, εὐλίμενος, καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα στενάς καὶ ἀκαθάρτους ὁδοὺς, Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον, Διδασκαλεῖον καὶ ἄλλα διάφορα ἀρρένων καὶ θηλέων ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 90 χιλ. κατ., ὧν 50 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι καὶ ἀνὰ 20 χιλ. Ἑλληνοὶ καὶ Μωαμεθανοί. *Γιαντισά* πρὸς Δ. αὐτῆς, κομόπολις παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Πέλλα*. *Βοδενά* (πάλαι Αἰγαί καὶ Ἐδεσσα), περίφημος διὰ τὰς καλλιτέχνες τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν λαμπρὰν τῆς τοποθεσίαν, ἔχουσα ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 15 χιλ. κατ. *Νιάουστα* πρὸς Ν. παρὰ γουσα λαμπρὸν οἶνον καὶ 6 χιλ. κατ. *Βέρβια* νοτιώτερον ταύτης παρὰ ποταμῶν τοῦ Ἀλιέκμωνος μὲ 8 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι αὗται ἔχουσαι ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. *Κοζάνη* ΝΔ. ἀξιόλογος πόλις, ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον μετὰ πλουσίας βιβλιοθήκης καὶ 6 χιλ. κατ. ταύτης πρὸς Δ. εἶνε *Σιάτιστα*, πόλις ἔχουσα Ἑλλην. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. *Καστοριά* ΒΔ. παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν φιλομουσίαν τῶν κατοίκων τῆς, ὄντων πρὸς τὰς 10 χιλ. καὶ διατηρουμένων ἑλλην. σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον οἱ δὲ ἰχθύς τῆς λίμνης τῆς λίαν φημίζονται. *Κοριτσά* ΒΔ. ταύτην ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογα ἑλλην. σχολεῖα. *Βοσκόπολις* ΒΔ. πηχρὴς τοῦ ὁμογενοῦς Σίνα ἔχουσα τὸ 1750 τυπ. γραφεῖον. *Ἀχρὴς* (Λυχνιδὸς) ΒΔ. ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἰλλυρίᾳ ἐπὶ ὁμών. λίμνης, ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον, παρθεναγωγεῖον καὶ 12 χιλ. κατ.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Στρούγγα με 8 χιλ. κατ. ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ Δρίλωνος ἐκ τῆς λίμνης. Βιτώλια πρὸς Β. τῆς Καστορίας, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας, ἔχουσα ὁδοὺς πλατείας, νοσοκομεῖα, στρατώνας, ἀξιόλογα ἑλληνικὰ ἑκπαιδευτήρια καὶ παρθεναγωγεῖον καὶ 50 χιλ. κατ. Περλεπὲς πρὸς Β. ταύτης, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐμπορικὴν τῆς πανήγυριν καὶ ἔχουσα 8 χιλ. κατ. Βελεσσά ΒΑ. αὐτῆς παρὰ τὸν Ἄξιόν ποταμόν, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Σκόπια ΒΑ. πόλις λίαν ἐμπορικὴ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Σέρραι πρὸς Α. παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμόν, πόλις λίαν ἐμπορικὴ ἐπὶ εὐφροσύνης πεδιδόσ παραγούσης λαμπρὸν βύμβακα καὶ καπνόν, ἔχουσα ἀξιόλογα ἑλλην. ἑκπαιδευτήρια, παρθεναγωγεῖον καὶ 30 χιλ. κατ. Καβάλλα, κομμόπολις ἐμπορικὴ εἰς τὰ παράλια τοῦ Στρυμόνου κόλπου.

Ἔως τὸ νότιον τῆς Μακεδονίας κεῖται ἡ Χαλκιδικὴ χερσονήσος, ἐν ἣ ὑπῆρχον τὸ πάλαι δικάσημοι ἑλληνικαὶ πόλεις· οἷον ἡ Ὀλυμθος, ἡ Ποτίδαια κτλ. νῦν δ' εἶνε κομμόπολεις ἄλλαι λόγου, τὰ Βασιλικὰ, ἡ Γιαλίτσα, ἡ Βρισσὸς κλ. εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσον τὴν κλλουμένην ὑπὸ τῶν ἀρχαίων *Ματῆν* [ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἄθω ὑπάρχουσιν 21 μοναστήρια ὀρθοδόξων μετὰ 6 χιλ. μοναχῶν, ζώντων δὲ τῆς γεωργίας καὶ τῆς μικρῆς βιομηχανίας τῶν ξυλουργικῶν ἔργων των.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν προσετέθη ἤδη τὸ μείναν εἰς τὴν Τουρκίαν μέρος τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. Ἐλασσών ἔχουσα 2,500 κατ. Τσερίτσαρη, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Βλαχολεϊβάδοι, ἡ μεγαλύτερα γεωργικὴ κομμόπολις τῆς Ἐλασσώνος ἔχουσα 6 χιλ. κατ.

Ἡπειρος καὶ Ἀλβανία.

Ἐπιτ. πόλεις τῆς νῦν Ἡπείρου εἶνε Ἰωάννινα ἐπὶ ὄμων. λίμνης, πρωτ. τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας, ἔχουσα Ἑλλην. Γυμνάσιον, ὄρατα προκείμενα, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 17 χιλ. κατ. (α). Τρεῖς ὄρας ΝΔ. τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὰς ὑπὸ τῆς τοῦ Τορκίου πρὸς Ν. τοῦ Παλαιονόστρου τῆς Δραμεσοῦς ἔκειτο ἡ Δωδώνη καὶ τὸ δικάσημον ἐν Ἑλλάδι μαντεῖον τῆς Δωδώνης. Πρὸς δὲ τὸ ΒΔ. αὐτοῦ κεῖται τὸ Ζαγόρι ἢ τὰ Ζαγοροχώρια, ἐκ 44 κωμῶν συγκεῖμενα καὶ ἔχοντα ὑπὲρ τὰς 20 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰ γράμματα. Μέτσοβοι εἰς τὰ ΒΑ. τῶν Ἰωαννίνων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἡ-

(α) Οἱ Ζωσιμαῖοι, Καπλάνοι, Ριζάραι, εἶνε γέννημα τῶν Ἰωαννίνων, εὐεργετήσαντες πολυτρόπως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

πειρον, ὄρεινὴ πόλις ἔχουσα ἑλλην. ἀρρένων καὶ κορασίων σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 7. χιλ. κατ. *Παραμυθία* πρὸς Ν. τῶν Ἰωαννίνων, μητρόπολις τῶν Τσάμιδων, λίαν ὄρεινὴ ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ.

Σοῦλι ΝΑ. αὐτῆς, ὄρεινὴ κωμόπολις διέσκημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων της. *Πρεβέζα* (πάλαι Νικόπολις) εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίῳ μάχην καὶ ἔχουσα φρούριον, ἑλλην. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. *Πάργα* (πάλαι Τορύνη) ΒΔ. τῆς Πρεβέζης ἐπὶ ἀποτόμου παραθαλασσίῳ ἄκρῳ ἀπέναντι τῶν Παζῶν, ἔχουσα 3 χιλ. κατ. Ταύτης ΝΑ. κεῖται ἡ μυθικὴ λίμνη Ἀχερουσία καὶ ὁ ποταμὸς Ἀχέρων. *Δέλιον*, ΒΔ. τῶν Ἰωαννίνων, πρωτ. τῶν Χειμαριωτῶν, κατάρυτος ἐξ ὕπωροφόρων δένδρων καὶ ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Αργυροκάστρον*, πρὸς Β. τοῦ Δελβίνου ἐπὶ τριῶν ἐξοχῶν τῶν Ἀκροκεραυνίων, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν.

Τῆς δὲ Ἀλβανίας κειμένης πρὸς Β. τῆς Ἡπείρου ἐπισ. πόλις εἶνε *Αὐλῶν* εἰς τὸν ὁμών. κόλπον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Βεράτιον* πρὸς Β. τῆς Αὐλῶνος ἐπὶ τοῦ Ἄψου ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖα καὶ 10 χιλ. κατ. *Ἐλβασσὰν* πρὸς Β. αὐτῆς, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον καὶ 12 χιλ. κατ. *Δυρράχιον* (πάλαι Ἐπίδαμνος), ἀποικία τῶν Κερκυραίων, ὄχυρά πόλις καὶ ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. *Αἰεσίον*, παράλιος πόλις ἐν ἣ ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Σκενδέρβη, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον. *Σκόδρα* παρά τὴν ὁμών. λίμνην, ὄχυρά πόλις καὶ πρωτ. τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ χυτήρια ἀλβανικῶν ὀπλων. Πρεσρένη, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα φρούριον καὶ 25 χιλ. κατ.

Ἀνατολικὴ Ρωμυλία (750 χιλ. κατ.).

Τὸ ἐν τρίτον περίπου τῆς Θράκης τὸ πρὸς τὸν Αἴμον, ἀποχωρισθὲν αὐτῆς διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) ἀπετέλεσεν ἡμιανεξάρτητον ἡγεμονίαν, ὑπὸ ἡγεμόνα χριστιανόν, διοριζόμενον ἀνὰ πενταετίαν ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Ἐπισημ. πόλις αὐτῆς εἶνε *Φιλιππούπολις* παρά τὸν Ἐβρον ἐν εὐφορωτάτῃ πεδιάδι, λίαν ἐμπορικὴ, ἔχουσα μικράν τινα βιομηχανίαν, Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 40 χιλ. κατ. *Ἐσκιζαάρ* (Βέρσα) μετὰ τὸν Ἐβρον καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Γούντζα, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σέλιμος* πρὸς τὸν Αἴμον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων) καὶ 30 χιλ. κατ. *Σαϊόπλα* (Ἀπολλωνία) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Ἑλλήνων ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυπηγικὴν. *Πύργος* ἢ *Βουργᾶς* ἐν ὁμών. κόλπῳ

τὸν Εὐξείνου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. Ἀγγιάλος ἐπὶ βορείου πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ κόλπου. Μεσημβρία πρὸς Β. τῆς Ἀγγιάλου, μικρὰ παράλιος πόλις. Αἱ παράλιοι αὐταὶ πόλεις ἀπασαὶ οἰκοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων.

Βουλγαρία.

Ἡ Βουλγαρία, Κάτω Μοισία ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, κεῖται πρὸς Β. τοῦ Αἴμου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. διὰ τοῦ Δουνάβεως ὑπὸ τῆς Μολδαβίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, τὸ νότιον αὐτῆς κατέχει ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμανία.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Βουλγαρίας εἶνε *Τύργραβος* ἄλλοτε πρωτ. αὐτῆς ἐπὶ βράχου ἐκτισμένη, λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν καὶ 20 χιλ. κατ. *Σοῦμλα* πρὸς Α. αὐτῆς εἰς τὰς ὑπωρεῖας τοῦ Αἴμου ἐκ τῶν ὄχυρωτάτων πόλεων τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 30 χιλ. κατ. *Βάρνα* καὶ Ὀδησσός) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα ὄχυρον φρούριον, σημαντικὸν ἐμπόριον, τὸν κέλυστον λιμένα τοῦ Εὐξείνου, στενὰς καὶ ἀκατάβατους ὁδοὺς, σιδηροδρομὸν μετὰ τῆς Σιλιστρίας καὶ 20 χιλ. κατ. Αἱ πόλεις αἱ περισσύτεραι εἶνε Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀξιόλογα ἀρρένων θηλείων ἐκπαιδευτήρια. *Καβάρνα* πρὸς Β. παράλιος κώμη ὑπὸ Ἑλλήνων σχεδὸν κατοικοῦμένη.

Σιλιστρία (Δορύστολον) ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὄχυρωτάτη καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Βιδίνιον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Νόσσα* ἐπὶ τοῦ Αἴμου ποταμοῦ πρὸς τὰ ὄρια τῆς Σερβίας, ὄχυρὰ πόλις, πατρίς τοῦ ἡρώδου Κωνσταντίνου ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Πλεῦνα* πρὸς Α. τῆς Σιλιστρίας, μικρὰ μεσόγειος πόλις, γνωστὴ δι' ἦν ὑπέστη πολιορκίαν τοῦ Νεβέρου (1877—1878) ὑπὸ τῶν Ρώσων. *Σόφια* λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις, πρωτ. τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα 25 χιλ. κατ.

Ἡ Βουλγαρία ταταρικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ κατοικοῦντες παρά τὸν Δούναβη μετηνάστευσαν τὸν ἑβδόμον αἰῶνα εἰς τὴν νῦν Βουλγαρίαν καὶ ἀναμιχθέντες μετὰ σλαβικῶν φύλων παρεδέχθησαν καὶ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Εἶνε δ' αὐτοὶ περὶ τὰ 2 ἑκατ. ὧν 1,300,000 εἶνε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἰδίως Βούλγαροι, 700 χιλ. Τούρκοι καὶ 250 χιλ. Ἕλληνες, Ῥωμοῦνοι, Ἀθίγγανοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι κλ. καὶ κυβερνοῦνται αὐτονόμως ὑπὸ ἡγεμόνος ὑποτελοῦς μόνον φόρου εἰς τὸν σουλτάνον ἐκλεγομένου ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῶν Βουλγάρων.

ὁ κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἶνε ψυχρὸν, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορὸν καὶ κακῶς καλλιεργημένον, παράγον σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, κίβητον κτλ. ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη διό τρέφει ἡ γάλακτος κτλ.

ρα πολλούς ἵππους, βουβάλους, ἡμιόνους, πρόβατα, αἴγας κτλ. δάση λαμπρά καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, μολύβδου μεταλλικὰ ὕδατα· ἡ δὲ παιδεία εἰσέτι ἐν αὐτῇ εὐρίσκεται εἰς ἐσχάτην νηπιότητα.

Κρήτη.

Ἡ Κρήτη κειμένη πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου καθ' ὃ μέρος ἡ σύγαιος σχηματίζει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, εἶνε νῆσος ὄρεινῆ, ἀλλοραία καὶ λίαν εὐφορος παράγουσα ἔλαιον, κάστανα, πορτοκάλια, ρύζι, μέλι, βαλκανίδιον, μέταξαν κλ.

Ἐπις αὐτῆς πόλεις εἶνε *Χαρία* (Κυδωνία) εἰς τὰ ΒΔ. παρὰ πόλιν ἔδρα τοῦ νῦν διοικητοῦ τῆς νήσου, λίαν ὄχυρῆ καὶ ἐμπορικοῦ ἔχουσα 17 χιλ. κατ. *Ρεθύμνη*, ὡσαύτως παράλιος πόλις ἔχουσα φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ. *Κάστρον* (Ἡράκλειον) πρὸς Α. ἡ ὄχυρῆ πόλις τῆς νήσου ἔδρα τοῦ μητροπολίτου τῶν ὀρθοδόξων ἔχουσα μικρὸν λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Πρὸς ταύτην σώζονται τὰ ἔρημα τῆς ἀρχαίας Κνωσσοῦ. Ἄγιοι Δέκα πρὸς Ν. μεσόγειος κώμη ἐπὶ ἔρειπιων τῆς ἀρχαίας Γόρτυος. Ἱεράπετρα εἰς τὰ ΝΑ. ἀρχαία πόλις νῦν δὲ μικρὰ γεωργικὴ κώμη ἔχουσα καὶ μικρὸν φρούριον. *Σφακιά* εἰς τὰ ΝΑ. ἐπαρχία ὄρεινῆ κειμένη ἐπὶ τῶν λευκῶν ὄρεων ἐπίσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς.

Ἡ Κρήτη ἔχουσα περὶ τὰς 300 χιλ. κατ. ὦν τὸ τρίτον εἶνε ἄγροικοι, ἀπὸ τοῦ 1878 ἔτους ἔλαβεν αὐτοδιοικήσιν τινα, ὀρίζουσα τῶν πόλεων τῆς ὑπὸ συνειδήσεως τῶν ὄλων κατοίκων τῆς νήσου ἐγκρινομένων ὑπὸ τῆς Πύλης. Διοικεῖται δὲ μάλιστα ὑπὸ χριστιανικοῦ ἡγεμόνος, διοριζομένου ἀπὸ πενταετίας ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

ΣΗΜ. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶνε περὶ τὰς 9 ἑκατομμύρια, Ἑβραῖοι, Ἀθίγγανοι. Ὁ δὲ πληθυσμὸς τοῦ ὅλου Τουρκικοῦ κράτους μετὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ κτήσεων εἶνε περὶ τὰς 25 ἑκατ. Αἱ δὲ κτήσεις αὐτῆς εἶνε ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι. Καὶ ἄμεσοι εἶνε αἱ κτήσεις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔμμεσοι δ' αἱ τῆς Βαλκανικῆς, Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ Κρήτης ἐν Εὐρώπῃ, αἱ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Σάμου ἐν Ἀσίᾳ, καὶ ἐν Ἀφρικῇ αἱ τῆς Τριπόλεως καὶ Αἰγύπτου ἀναγνωρίζουσαι μόνον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Σουλτάνου πληρῶνουσαι εἰς αὐτὸν ἐτήσιόν τινα φόρον.

Διοικεῖται δ' ὑπὸ μονάρχου ἀπολύτου, τοῦ Σουλτάνου, σχηματίζουσα τὸ 1876 δύο Βουλὰς, τὰς ὁποίας συγκαλεῖ κατὰ τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν τοῦ βούλησιν.

Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Τουρκικοῦ κράτους διοικεῖνται ὑπὸ πατρικῶν τριῶν τάξεων, ὑπὸ διοικητῶν, οὓς καιμακάμας λέγουσι, καὶ

ἀρχῶν. Οὗτοι ἐν ταῖς ἐδραῖς των συγκροτοῦσι διοικητικὰ συμβού-
 α ἐκ χριστιανῶν, μωαμεθανῶν καὶ ἐνιαχοῦ Ἑβραίων, ἐν οἷς λαμβάν-
 ῃ πάντοτε μέρος καὶ ὁ ἐκέστος τοῦ τόπου ἀρχιερεὺς. Ἐκάστου δὲ
 συμβουλίου προεδρεῖ ὁ ἡγεμῶν, ὅστις καὶ διοικεῖ τὰ τῆς ἐπαρχίας.

Θρησκείαι δ' ἐπικρατοῦσαι εἶνε ἡ Μωαμεθανικὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ
 θόδοξος· ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Καθολικῶν, ἡ τῶν Διαμαρτυρομένων, ἡ
 τῶν Ἀρμενίων καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἔχουσι μικρὰν τινα εἰς τὰς πόλεις
 ἐξέστησιν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πλὴν τῶν ὀρεινῶν τόπων εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιει-
 νόν, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε μὲν ὀρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ πεδιάδας εὐφροτά-
 τας παραγούσας γεννήματα, οἶνον, ἔλαιον, λίνον, τυρόν, μέλι, κη-
 ρόν, βάμβακα, καπνόν, μέταξαν, πορτοκάλια, λεμόνια· ἔχει δὲ καὶ
 πολλὸν ποιμνίων μάλιστα αἰγῶν, προβάτων, ἵππων, βοῶν, χοίρων κλ.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ εἰς τὰ σπάρρανα, ὑπάρχόντων μόνον ἐν
 Ἰακεδονίᾳ ἐργοστασίων μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων καὶ σαγια-
 τῶν), μαλλίνων περιποδίων (τσουραπίων) καὶ νημάτων. Τὸ δ' ἐμπό-
 ριον τὸ τε ἐσωτερικόν καὶ τὸ ἐξωτερικόν εἶνε ἐνεργόν, γινόμενον πρό-
 πάντων διὰ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων. Ἐξάγονται δ' ἐκ
 τῆς Τουρκίας ἐκτὸς ἄλλων προϊόντων, δέρματα, αἰγότριγες, ἄλας,
 καὶ τῆς Φιλιππουπόλεως χρωματισμένα νήματα κλ. ἔχει δὲ καὶ με-
 τάλλαια χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ ὄχι ἐνεργά.

Ἡ παιδεία εἰς τὴν Τουρκίαν εἶνε ὀλίγον προχωρημένη· διότι τὰ
 ἐν Τουρκίᾳ σχολεῖα εἶνε μόνον γραμματοδιδασκαλεῖα, ὡς καὶ τὰ
 τῆς σλαβικῆς φυλῆς· μόνον δ' οἱ Ἕλληνες, ὅπου καὶ ἂν κατοικῶσιν,
 ἔχουσι παντοῦ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, καὶ εἰς τὰς μεγά-
 τας πόλεις καὶ γυμνάσια.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ.

Τὸ Μαυροβούνιον ὀρίζεται ΒΑ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, ΝΑ. ὑπὸ τῆς
 Τουρκίας, καὶ ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ τῆς Αὐστρίας.

Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ὀρέων τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε τὰ ὄρη
 Κορμίτωρ καὶ Κόμοι, συνέχεια ὄντα τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων· ἀλλ'
 οὔτε ποταμοὶ ἄξιοι λόγου οὔτε λίμναι ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι.

Πρωτεύουσα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ἡ κομποπόλις *Κεττίγηνη*, κειμέ-
 νη ἐπὶ λίαν ὑψηλῆς καὶ ὀρεινῆς θέσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ.
 ἐν αὐτῇ ἐδρεῖ ὁ ἡγεμῶν καὶ οἱ γερουσιασταί. Ἔτεροι δ' αὐτοῦ ἄ-
 ται λόγου παράλαι κομποπόλεις εἶνε τὸ Ἀντίβαρι καὶ τὸ Δουλιτίνον,
 τὸ Ἀλβανῶν μάλιστα κατοικούμεναι.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε περὶ τὰς 250 χιλ. χριστιανοί.

ὀρθόδοξοι σλαβικῆς καταγωγῆς· ἀλλὰ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βλίνου (1878) προσελήφθησαν ἐν αὐτοῖς καὶ τινες Ἄλβανοὶ μωαμενοὶ καὶ χριστιανοί· κυβερνῶνται δὲ μᾶλλον στρατιωτικῶς ὑπὸ ἀνεξάρτητου ἡγεμόνος μετὰ γερούσιας.

Τὸ κλίμα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· τὸ δὲ ἔδαφος λίαν ὄρεινόν, παρῆγον ὀλίγον σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, γεώμακα κηρύθια, καὶ τρέφον ἡμίονους, πρόβατα, αἰγας, χαιράρους. Ἡ δὲ παλαιὰ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ εὐρίσκεται ἐν πλήρει νηπιότητι.

ΙΤΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 4° 13'—16° 12'.

Πλάτ. Β. 36° 38'—46° 36'.

Ἡ Ἰταλία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου, τῆς Σικελίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἴονίου πελάγους, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Ἰταλία ἐκ πολλῶν ἀρχῆθεν μικρῶν κρατῶν συνισταμένη ἐγένετο τὸ 272 π. Χ. ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀπετέλεσε μίαν δημοκρατίαν ἔχουσαν πρωτεύουσαν τὴν Ῥώμην. Ἐπὶ δὲ τοῦ Αὐγούστου καταλύθη ἡ δημοκρατία καὶ ἐγένετο ἐν αὐτῇ αὐτοκρατορία. Ἀλλὰ καὶ ἡ αὐτοκρατορία ἐκείνη ἐκλείβη τὸ 476 μ. Χ. ὑπὸ Ὀδοάκρου ἀρχηγοῦ τῶν Ἑρούλων. Ἐκ τῆς αὐτῆς μετὰ τῶν Παπῶν διάφοροι λαοί, οἷον Γότθοι, Γραικοὶ, Λογγβάρδοι, Γερμανοί, Ἰσπανοί, Αὐστριακοί. Τέλος τὸ 1871 ἐσχηματίσθη ἐν Ἰταλίᾳ κράτος, συγχωνευθέντων ἐν αὐτῷ τοῦ βασιλείου τῆς Σαρδηνίας καὶ τῆς Παπικῆς ἐπικρατείας.

Ἡ ὄρη τῆς Ἰταλίας εἶνε 1) αἱ Ἀλπεις πρὸς Β., ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ Μοντ-Ροζ (3810 μέτρ.). 2) τὸ Ἀπεννίνον (3900 μέτρ.), τὸ ὁποῖον κατὰ μῆκος διασχίζει ὅλην τὴν Ἰταλίαν σχηματίζουσα πρὸς τὴν παραλίαν μικρὰς πεδιάδας καὶ τὴν μεγάλην Ἰταλικὴν πεδιάδα, ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Πρὸς νότον δὲ τούτου ὑψοῦται μεμονωμένως τὸ ἠφαιστειον Οὐβόλιος (1140 μέτρ.), τὸ ὁποῖον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξερεῦγεται ἐπιφέρει εἰς τὰς περίξ οἰκουμένας χώρας μεγάλαν καταστροφάν.

Καὶ ἡ Σικελία δὲ σκεπάζεται ὑπὸ ὄρεων, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ ἠφαιστειον Ἄιτνη (3237 μέτρ.), ἐπιφέρουσα καὶ αὐτὴ ἐξερεῦγεται μεγάλαν καταστροφάν· ἔχει δὲ καὶ μικρὰς πεδιάδας· οἷον τὴν Καταρικὴν κλ.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσης εἶνε ὁ Πάδος, ὅστις πηγάζων πρὸς τὸν βορρην τῶν Ἀλπεων, καὶ διαρρέων τὸ Πεδεμόντιον, τὸ νότιον

Λομβαρδίας και τοῦ Βενετικοῦ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομιῶν εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον· ὁ Ἀδίγη, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν πρὸς Β. τοῦ Τυρόλου ἀνατ. Ἀλπεων καὶ διαρρέων τὸ Τυρόλον καὶ τὸ Βενετικὸν ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Πάδου· ὁ Ἄρνος ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου, ἐκβάλλων εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν· ὁ Τίβερις ὡσαύτως ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου πηγάζων καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Ρώμης μετὰ ῥοῦν 350 χιλιομέτρων ἐκβάλλει εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. ἡ Μειζων ἢ Οὐρβανὸς καὶ ἡ Κῶμος χυνόμεναι εἰς τὸν Πάδον, ἡ Βολσένα καὶ ἡ Τρασιμένη ἢ Περονγία κείμεναι εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου.

Ἡ Ἰταλία συνίσταται ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου, τῆς δημοκρατίας τοῦ Ἀγίου Μαρίνου, καὶ ἐκ τῆς Μάλτας (Μελίτης) καὶ ἄλλων τινῶν μικρῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Τὸ Ἰταλικὸν βασιλεῖον, συνιστάμενον ἐξ ἀπάσης σχεδὸν τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου ἢ Ἰταλίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας. Δύναται δὲ αὐτὸ νὰ διαιρεθῇ· 1) εἰς βόρειον Ἰταλίαν περιλαμβάνουσαν τὴν Σαρδηνίαν, τὴν χώραν τῆς Γενούας, τὴν Λομβαρδίαν καὶ τὴν Βενετίαν· 2) εἰς κεντρικὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Αἰμιλίαν (δουκάτα Πάρμης, Μοδένης, Τοσκάνης), καὶ τὴν πρῶν Παπικὴν ἐπικράτειαν· 3) εἰς μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὸ πρῶν βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως· 4) εἰς τὰς νήσους Σαρδῶ καὶ Σικελίαν. Πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς πολλὰς διοικήσεις.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Βορείου Ἰταλίας εἶνε *Τουρίνον* ἐπὶ τοῦ Πάδου, μεσόγειος καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σαρδηνίας πρῶν πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν μουσεῖον, ἀξιόλογα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ 207 χιλ. κατ. *Γένοα*, λιαν ὄχυρά, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἄλλοτε χρηματίσασα πρωτ. ἰσχυρᾶς δημοκρατίας καὶ οὖσα πατρίς τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, νῦν δ' ἔχουσα 130 χιλ. κατ. *Αλεξάνδρεια*, λιαν ὄχυρά μεσόγειος πόλις ἐπὶ τοῦ Τανάρου, ἔχουσα 57 χιλ. κατ. πρὸς Ν. αὐτῆς κείται ἡ διὰ τὴν νίκην τοῦ Μεγ Ναπολέοντος διάσημος κώμη *Μαρέγγον*. *Πανία* ἐπὶ τοῦ Τικίνου παραποτάμου τοῦ Πάδου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. *Μεδιόλαρα* (νῦν Μιλάνον), ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Λομβαρδίας ἐπὶ τοῦ Ὀλόνου ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς πεδιάδος, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, σημαντικὸν ἐμπόριον ὀρυζίου καὶ μετάξης, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, περίφημον καθεδρικὸν νῶν καὶ 200 χιλ. κατ.

Βερόνα, ὄχυρά πόλις ἐπὶ τοῦ Ἀδίγου ἔχουσα μέγα Ῥωμαϊκὸν ἀμφιθέατρον καὶ 70 χιλ. κατ. *Μάντουα* ἐπὶ λίμνης σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἀδίγου, ὄχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ ἀκαδήμειαν τῶν ὠραίων τεχνῶν. *Παταύιον*, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ

55 χιλ. κατ. Βενετία, ἐκτισμένη ἐπὶ 80 διαφόρων νησιδίων, συγκοινωνούντων πρὸς ἄλληλα διὰ πλοιαρίων, καὶ 300 καὶ ἔτι πλέον γεφυρῶν, εἶνε μεσαιωνικὴ πόλις χρηματίσασα πρωτεύουσα ἰσχυρῆς δημοκρατίας καὶ ἔχουσα νῦν λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, πολύτιμον βιβλιοθήκην καὶ 130 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ κεντρικῆς Ἰταλίας εἶνε Πάρμα (48 χιλ. κατ.) καὶ Πλακέντια (40 χιλ. κατ.), ἀρχαῖαι πρωτ. δουκῶν καὶ ὠραῖαι πόλεις ἔχουσαι ὠραίας οἰκοδομὰς. Φερράρα ἐπὶ κλάδου τοῦ Πάδου, πατρὸς τοῦ Ἀριστοῦ ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ 60 χιλ. κατ. Καρράρα παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. Βορβία, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. κατ. Φλωρεντία, ἄλλοτε πρωτ. δημοκρατίας· αὕτη ἐπὶ τοῦ Ἄρνου κειμένη περικυκλοῦται ὑπὸ ὄρχιων πεδιάδων καὶ λόφου ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ παλάτια, ὠραίους κήπους, λαμπροὺς περιπατήσιμους, μουσεῖα ἐκ τῶν λαμπροτέρων τῆς Εὐρώπης, ὠραῖον μητροπολιτικ. ναὸν καὶ 167 χιλ. κατ. Πίζα, ὠραία πόλις παρὰ τὸν Ἄρνον πρωτ. ποτὲ δημοκρατίας, νῦν δὲ ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οὐκ ἔχουσα τὸν καθεδρικὸν ναὸν, τὸν κεκλιμένον πύργον καὶ τὸ κοιμητήριον περιέχον ὑπὲρ τοὺς 600 τάφους ἐκ Παρίου μαρμαροῦ καὶ 50 χιλ. κατ. Λιβόρνο, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 97 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶνε καὶ τινες Ἕλληνες καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι. Σιένα, ἀρχαία πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 100 χιλ. κατ. ἐνταῦθα λαλεῖται ἡ καθαρωτέρη Ἰταλικὴ γλῶσσα.

Ραβέννα παρὰ τὴν θάλασσαν, πρωτ. κατὰ τὸν μεσαιῶνα τοῦ ναυρίου καὶ Θεοδορίχου καὶ καταφύγιον ἐνίοτε τῶν Παπῶν ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου ἐξ 73 χιλ. κατ. ἔχουσα πρωτ. τὸν Ἁγ. Μαρτίνον. Ἀγκώνα ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἰταλίας ἔχουσα φρούριον, λιμένα καλὸν καὶ 31 χιλ. κατ. Τσιβιτα-βέκια, ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν. Ρώμη ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως, πρωτεύουσα νῦν τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου ἔχουσα ἄπειρα μνημεῖα ἀρχαῖα· οἷον τὸ μέγα ἀμφιθέατρον, τὸ πᾶνθειον, τὴν στήλην τοῦ Ἀντωνίου καὶ τὸν ναὸν τοῦ Τραϊανοῦ κλ. νεώτερα δὲ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὸν μέγιστον τῶν δυτικῶν, τὸ Βατικανόν, τὸ πανεπιστήμιον καὶ 250 χιλ. κατ. Ὠστια παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως, ἐπίσημος διὰ τὸν ἀρχαῖον λιμένα. Περούγια παρὰ τὴν Τρασυμένην λίμνην, ὅπου ὁ Ἀννίβας νίκησε τοὺς Ρωμαίους, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας σκάνηται καὶ ἡ νῆσος Ἐλβα, εἰς ἣν τὸ 1814 ἐξωρίσθη Ναπολεὼν ὁ μέγας.

Τῆς δὲ μεσημβρινῆς Ἰταλίας εἶνε Νεάπολις, ὅχι μακρὰν τοῦ Ἰουσουδίου ἐπὶ θαυμασίας θέσεως, πρωτ. τῆς Νεαπόλεως ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

τατον λιμένα, μέγιστον ἐμπόριον, λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον, μουσεῖον ὀνομαστόν κλ. ἐργοστάσια μεταξωτῶν ὑφασμάτων, χαρτοποιεῖα, χρυσοχοεῖα, ἀργυροχοεῖα, κτλ. καὶ περὶ τὰς 450 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δὲ ταύτης κείνται τὰ ἐρείπια τῶν πόλεων Ἑρακλείου καὶ Πομπηίας, αἵτινες ἐπὶ Τίτου (79 μ. Χ.) ὑπὸ τοῦ Οὐέσουβιου κατεχώσθησαν. Αἱ πόλεις αὗται ἀπὸ πολλοῦ ἀνασκαπτόμεναι παρέχουσι εἰς ἡμᾶς πολύτιμα τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα. *Καπύνη* ἐπὶ τοῦ Βουλτούρου παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Καπύνην*, ἐπίσημον τὸ πάλαι διὰ τὰ πλοῦτη καὶ τὴν μαλθακότητα τῶν κατοίκων τῆς. *Γαστα* πρὸς τὴν πρῶν Παπικὴν ἐπικράτειαν, παράλιος καὶ λίαν ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Καστελαμάρι* παρὰ τὰς ἀρχαίας *Σταβίας*, καταστραφείσας ὡσαύτως ἐπὶ Τίτου ὑπὸ τοῦ Οὐέσουβιου, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Νεαπόλεως ὑπάρχουσι πολλαὶ μικραὶ νῆσοι, ὧν ἀξιολογώτεραι εἶνε ἡ *Καπρέρα*, ὅπου διέτριψε πολὺν χρόνον ὁ Τιβέριος, καὶ ἡ *Ἰσχία*, ἔχουσα ἡφαιστειώδεις ἔδαφος καὶ παράγουσα ὠραίους οἶνους. *Τάρας* ΝΑ. τῆς χερσονήσου, πάλαι ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων, ἐμπορικὴ καὶ εὐλίμενος πόλις, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Βρεττησίον*, νέα πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 40 χιλ. κατ. ἐνταῦθα καταλήγουσιν οἱ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου σιδηροδρομοὶ. *Ότραντο*, ἡ ἐγγυτέρα πόλις εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. *Ρήγιον*, ἡ ἀξιολογώτερα πόλις τῆς Καλαυρίας ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας ἔχουσα 16 χιλ. κατ. Νῆσοι δὲ τοῦ βασιλείου εἶνε *Σικελία*, ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τῆς Ἰταλίας· ταύτης ἐπισ. πόλις εἶνε *Πάλερμον* (πάλαι Πάνορμος) ἔδρα τοῦ διοικητοῦ τῆς Σικελίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ 210 χιλ. κατ. *Μεσσήνη* πρὸς τὸν πορθμόν, ἀρχαία καὶ ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, ἀξιολογὸν ἐμπόριον καὶ 65 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ εὐρίσκεται ὁ βράχος τῆς *Σκύλης* ἐπὶ τῆς Καλαυρίας, καὶ ὁ τῆς *Χαρούθιδος* ἐπὶ τῆς Σικελίας, ὀνομαστοὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων διὰ τὰς τρικυμίας. *Ατάνη* εἰς τὰς ὑπὸ τῆς Αἴτνης, πολλαῖς ὑπ' αὐτῆς καταστραφείσα, νῦν δ' ἔχουσα ἀκαδήμειαν τῶν τεχνῶν καὶ 85 χιλ. κατ. *Συκοῦσαι*, μέγιστη τὸ πάλαι ἑλληνικὴ πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων ἡ πατρίς τοῦ Ἀρχιμήδους, νῦν δ' ὀλίγον σημαντικὴ ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Δρέπανον* ἐπὶ χερσονήσου εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σικελίας μέγενα ὄχυρὸν καὶ 30 χιλ. κατ.

Πρὸς Β. τῆς Σικελίας κείνται αἱ νῆσοι τοῦ *Αἰόλου* ἢ *Αἰπάραι*, ὧν σημοτέρα εἶνε ἡ *Αἰπάρα*· ἀπασαὶ δὲ αὗται εἶνε ἡφαιστειώδεις. *Ρώ*, νῆσος μεγάλη ΒΔ. τῆς Σικελίας· ταύτης ἐπισ. πόλις εἶνε *Αἰπάραι* ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ *Ασάρι* ἔχουσα 24 χιλ. κατ. Πρὸς Ν. τῆς *Σαρδοῦς* *Καπρέρα* μικρὰ νῆσος, ἐν ἣ διατρίβει ὁ Γαριβάλδης. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Σικελίας αἱ *Αἰγάδες νῆσοι*, ὅπου ὁ ὑπάτος τῶν

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημοσία Κεντρική

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ῥωμαίων *Κάτουλος* ἐνίκησε τοὺς Καρχηδονίους, καὶ ΝΑ. τούτων *Παρτελαρία* (᾽Ωγουρία), ἡφαιστειώδης νῆσος καὶ πλήρης σπηλαίων. Πρὸς Ν. τῆς Σικελίας κείται ἡ νῆσος *Μάλτα* ὑποκειμένη ἀπὸ τῆς 1815 εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν παρακειμένων νησιῶν 150 χιλ. κατ. καταγωγῆς Ἀραβικῆς καὶ δυτικῶς τὴν ἠερσικεῖαν, καὶ πρωτ. τὴν *Βαλέττα*, ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων πόλεων Εὐρώπης, ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. λαμπρὸν λιμένα, ὠραίους κήπους καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰταλίας εἶνε 2872 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κ. ὑπὲρ τὰ 27 ἑκατ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Ἡ Ἰταλία εἶνε ἐκ τῶν μεσημβρινωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἔχει κλίμα θερπνὸν καὶ ὑγιεινόν, ἐκτὸς τῶν μεσογειῶν χωρῶν, ὅπου ὑπάρχουσι λιμέναι. ἔχει δὲ θελκτικὰς καὶ ὠραίας πεδιάδας μάλιστα δ' εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς πλῆθος ποταμῶν καὶ ποταμῶν, οἵτινες καταστραύουσι αὐτὴν τὴν πλουσιωτέραν χώραν τῆς Εὐρώπης, παράγουσαν γεννήματα, ὄριζιον, βάμβακα, ἔλαιον, οἶνον καὶ μάλιστα τὸν Οὐεσσούβιον τὸν καλούμενον δάκρυα τοῦ Χριστοῦ, ποροκίμωτον, λεμόνια, ζαχαροκλάμον κλ. καὶ τρέφει μελίσσας καὶ μεταξοσκώληκας ἰδίᾳ εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς ἡ δὲ κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη καθ' ἅπασαν τὴν χερσόνησον διὸ καὶ τρέφει λαμπροὺς βοῦς, βόλους, ἵππους, ἡμιόνους καὶ ἐξαιρετὰ πρόβατα. Ἄλλὰ καὶ ἔχει ζῶα ἔχει, οἶον ἀρκτοὺς, λύκους, ἀγριοχοίρους, ἔτι δὲ πτηνὰ, γὰρ αἰετοὺς κλ.

Εἰς τὸ νότιον αὐτῆς συμβαίνουσι ἔνεκα τῶν ἡφαιστειῶν σεισμοὶ καταστρεπτικοί, τὰ δὲ ὄρη τῆς παρέχουσι σίδηρον, χαλκόν, διαμάντια, ἀλάσαστρον κλ.

Αἱ δ' ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα κατὰ τὸν ΙΕ'. καὶ ΙΣΤ'. ἐκνήθουεν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἤδη οὐχ ἤττον αὐταὶ καλλιεργῶν ἰδίως ὅμως ἔχουσι ἐπίδοσιν αἱ ὠραῖαι τέχναι ἡ ζωγραφικὴ, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ μουσικὴ. Καὶ βιομηχανίαν δ' ἔχει αὕτη ἀξιόλογον μετὰ ξωτῶν ὑφασμάτων, κρυσταλλίνων καὶ πηλίνων ἀγγείων καὶ δὲ πολλοὺς σιδηροδρόμους καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΙΣΠΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 1°—10° 47'.

Πλάτ. Β. 36° 1'—42° 45'.

Ἡ Ἰσπανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Πυρηναιῶν καὶ τοῦ δυτικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Πορτογαλίας.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΣΗΜ. Ἐν τῇ νῦν Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη Ἰβηρία, ἐσύστησαν ἀποικίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων οἱ Φοίνικες· εἶτα δὲ κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ οἱ Καρχηδόνιοι. Μετὰ δὲ τὸν Β'. Καρχηδονικὸν πόλεμον ὑπετάγη ἡ γῆ εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Τὸ δὲ 500 μ. Χ. ὑπέπεσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γόθων, καὶ τὸ 711 μ. Χ. ὑπὸ τοὺς Ἀραβας. Ἀλλ' ἐκθηλυθέντων καὶ τούτων ἀπεσπῶντο κατὰ μικρὸν τμήματα τινα ἀπὸ τῶν Ἀραβικῶν κρατῶν καὶ ἐσχημάτιζον ἴδια χριστιανικὰ βασιλεία· οἷον τὸ τῆς Πορτογαλίας (1139 Ἀλφόνσος), τῆς Ἀραγονίας, τῆς Καστιλλίας, κλ. μέχρις οὗ τὸ 1492 συγχωνευθέντων ὅλων τῶν βασιλείων τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ τὸ στέμμα τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης, ἐδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν οἱ Ἀραβες ἐκ τῆς Ἰσπανίας. Μετὰ ταῦτα δὲ ἠνώθη ἡ Ἰσπανία εἰς ἓν κράτος μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ πάλιν μετὰ μακρὸν πόλεμον ἐχωρίσθη· τὸ δὲ 1658 ἠνώθησαν ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία εἰς ἓν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1640 πάλιν ἡ Πορτογαλία ἐχωρίσθη τῆς Ἰσπανίας καὶ ἔκτοτε ἀποτελεῖ ἴδιον κράτος. Εἶτα δ' ὑπέκυψαν μετὰ τὴν Γαλλικὴν (1789) ἐπανάστασιν εἰς τοὺς Γάλλους· ἀλλὰ τὸ 1815 τούτων ἀπαλλαχθεῖσαι αὐταὶ ἀπέτελεσαν ἑκατέρω ἴδιον συνταγματικὸν κράτος.

*Ὅρη τῆς Ἰσπανίας εἶνε τὰ *Πυρηναῖα* (3500 μέτρ.), χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γαλλίας. Τούτων ἐπισ. σειραὶ εἶνε· 1) τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας ἐκτεινόμενα πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Φινιστέρου ἀκρωτηρίου· 2) τὰ Ἰβηρικὰ ὄρη, ἅτινα ἠνωμένα μετὰ τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας ἐκτείνονται ἐκ τοῦ ΒΔ. πρὸς τὸ ΝΑ. μετὰ ταῦτα δὲ συνέχονται τὰ ὄρη τοῦ Τολέδου, ἡ *Σιέρα Μορένα* καὶ *Σιέρα Νεβάδα* (4000 μέτρ.) ἐκτεινόμενα εἰς Α. πρὸς Δ.

Ποταμοὶ ἐπισ. αὐτῆς εἶνε ὁ Ἐβρὸς (Ἰβηρ), πηγάζων ἐκ τῶν Πυρηναίων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Δούριος ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων πηγάζων καὶ ῥέων πρὸς Δ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Πορτογαλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Τάγος, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἰσπανίας (750 χιλιομ. μῆκ.), ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων πηγάζων καὶ ῥέων ΝΑ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Πορτογαλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Γουαδιάνης ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὠσαύτως ὄρεων· οὗτος εἰσερχόμενος εἰς τὴν Πορτογαλίαν καὶ προχωρῶν πρὸς Ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν Γαλιέρων· ὁ Γουαδαλκουίβερρος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Σιέρης Μορένης ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Ἰσπανίας διηρημένης εἰς 48 τμήματα εἶνε *Μαδρίτη* ἐπὶ τοῦ Μανσαναρέζου, ὡραία πόλις πρωτ. τοῦ βασιλείου ἔχουσα ὡραίους περιπάτους, λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ 340 χιλ. κατ. *Σαλαμάνκα* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της, καλουμένη διὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκοδομῶν της μικρὰ Ῥώμη. Ἅγιος Ἰάκωβος τῆς Κομποστέλλης εἰς τὸ ΒΔ. ἔχουσα περίφημον καθεδρικὸν Γοθικὸν ναὸν καὶ 27 χιλ. κατ. *Βίλβαο* πρὸς Β. ἡ πρώτη ἐμπορικὴ ἀποθήκη τῶν ὡραίων μαλλίων τῆς Ἰσπανίας (25 χιλ. κατ.). *Σαραγόσσα* εἰς τὸ ΒΑ. ἐπὶ τοῦ Ἐβροῦ, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 67 χιλ. κατ. *Βαρκελόνη*, εὐλίμενος, ὀχυρωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις εἰς τὴν Μεσόγειον,

ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. καὶ ἐνεργοῦσα μέγα ἐμπόριον. *Βαλένση* πρὸς Α. ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι, ἔχουσα πολλὰ ἐργοστάσια μετάξης, μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ὠραίους οἶνους, πανεπιστήμιον καὶ 110 χιλ. κατ. *Αλικάντη* πρὸς Α. παρόλιος πόλις καὶ ἐμπορικὴ, λαμπροὺς παρὰχουσα οἶνους καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Μουρκία* πρὸς τὸ ΝΑ. ἐπίσημος διὰ τοὺς οἶνους τῆς, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Καρθαγένη* πρὸς Ν. λαμπρὰ πόλις καὶ πολεμικὸς λιμὴν ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Γρενάδα* ΝΑ. ἐπὶ ἑξασιᾶς θέσεως, ἔχουσα 62 χιλ. κατ. καὶ περίφημον ἀραδικὸν παλάτιον (α). *Μαλάκα* πρὸς Ν. εὐλίμενος πόλις πρὸς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα μέγα ἐμπόριον οἴνων καὶ 95 χιλ. κατ. *Γιβραλτάρ*, ὄχυρωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, 25 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1704 ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους. *Κάδιξ* (πάλαι *Γάδειρα*) πρὸς Ν. λιάν ὄχυρὰ πόλις, ἔχουσα μέγα πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα καὶ 72 χιλ. κατ. *Σεβίλλα* (πάλαι Ἴσπαλις) παρὰ τὸν Γουαδαλουίθερον ἐπὶ θαυμασίας θέσεως ἐν μέσῳ πεδιάδος κεκαλυμμένης ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἄλλων δένδρων διαφόρων, ἔχουσα 120 χιλ. κατ. *Κορδοβή* παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμόν, σώζουσα ἔτι μεγαλοπρεπεῖς τσαμίον καὶ ἔχουσα 40 χιλ. κατ. (β). *Τόλεδο* ἐπὶ τοῦ Τάγου ΝΑ. τῆς Μαδρίτης, τὸ πάλαι ἐπίσημος πόλις καὶ νῦν ἔτι ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Ἐν δὲ τῷ τμήματι τῆς Καταλωνίας πρὸς τὰ Πυρρηναία κείται ἡ δημοκρατία τῆς *Ανδόρρας* (15 χιλ. κατ.) προστατευομένη ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Νῆσοι αὐτῆς εἰς τὴν Μεσόγειον εἶνε αἱ *Βαlearίδες*, τῶν ὁποίων ἐπις. εἶνε ἡ *Μαϊόρκα*, νῆσος εὐφορωτάτη, ἔχουσα πρωτ. *Πάλμαρ* μὲ 40 χιλ. κατ. καὶ ἡ *Μινόρκα*, ἔχουσα πόλιν *Μάχωνα* μὲ λαμπρότατον λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Ἴδικα νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν, ἔχουσα πλοῦσια ἀλοπηγεῖα. *Φορμεντέρα* καὶ *Γαβρέρα* λιάν μικρὰ νῆσοι.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰσπανίας εἶνε 4690 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι ὑπὲρ τὰ 16 ἑκατομ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς. Οἱ σημερινοὶ Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ρωμαίων, Γόθων, Σουήθων καὶ Ἀράβων, τούτου ἕνεκα ἡ γλῶσσά των εἶνε μίγμα λατινικῆς, ἀραδικῆς, γερμανικῆς καὶ κελτικῆς γλώσσης· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Οὐάσκωνες λαλοῦσι τὴν Οὐάσκωνικὴν γλῶσσαν.

Ἡ Ἰσπανία διατεμνομένη ὑπὸ σειρῶν ὄρεων ἔχει κλίμα εὐκραεῖ, πλὴν τῶν νοτίων μερῶν, ἀτινα προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀνέμου Σολανουῦ· τὸ δ' ἔδαφος καίτοι κακῶς καλλιεργημένον παράγει οὐχ ἥττον γεννήματα, πορτοκάλια, λεμόνια, βέμβυκα, ζαχαροκάλαμον, ξυλοκέρατα, ἔλαιον, οἶνους· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου

(α) Ἐπὶ Ἀράβων αὕτη εἶχεν ἕν ἑκατ. κατ.

(β) Ἐπὶ τῶν Ἀράβων εἶχεν αὕτη 300 χιλ. κατ.

χαλκοῦ μολύβδου, σιδήρου, θείου, γαιανθράκων, ἄλατος, μαρμάρων, κλ., ἔτι δὲ τρέφει μεταξοσκώληκας, λαμπρὰς αἴγας καὶ ὠραίους εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ ἔχει ὄχι πολὺ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον.

Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ δὲν εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἂν καὶ ἔχει πολλὰ πανεπιστήμια, τὰ ὅποια ὑπῆρξαν ὀνομαστά κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Ἀπὸ τινος ὅμως χρόνου ἤρχισαν νὰ ἐπιμελῶνται τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν καὶ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ὡσαύτως δὲ κατεσκευάσαν εἰς πολλὰ μέρη τῆς χώρας καὶ ἀξιολόγους σιδηροδρόμους. Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Ἰσπανία εἰς τὴν Ἀφρικὴν, Ἀμερικὴν καὶ Ὠκεανίαν (6 ἡμισυ ἑκατομ. κατ.).

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 8° 35'—11° 51.

Πλάτ. Β. 36° 57'—42° 5'.

Ἡ Πορτογαλία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας, πρὸς Δ. καὶ Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἡ ὄρη αὐτῆς εἶνε τὰ τῆς Ἀστουρίας, ἐκτεινόμενα εἰς τὰ βόρεια τῆς Πορτογαλίας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει ὄρη ὑψηλὰ τὴν Σιέραν Ἐστρέλλαν (2 χιλ. μέτρ.), συνέχειαν οὔσαν τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων.

Ποταμοὶ αὐτῆς, πλὴν τῶν ῥηθέντων ἐν Ἰσπανίᾳ Δουρίου, Τάγου καὶ Γουαδιάννα, οἵτινες διέρχονται καὶ διὰ τῆς Πορτογαλίας καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, εἶνε καὶ ὁ Μίρος πρὸς Β. τοῦ Δουρίου, ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἀστουρίας πηγάζων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισ. δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 6 τμήματα, εἶνε Λισβῶνα, πρωτ. τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τάγου· ἐκτισμένη δ' ἐν εἰδει ἀμφιθεάτρου ἔχει θεῶν θαυμασίαν, λιμένα ἐκ τῶν εὐρυχωροτέρων τῆς Εὐρώπης πλήρη πάντοτε πλοίων, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον καὶ 225 χιλ. κατ. Κοίμβρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μονδέγου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 15 χιλ. κατ. Ὀπόρτο πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουρίου ἐπὶ λαμπρὰς θέσεως, ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ πλουσιωτάτη μετὰ τὴν Λισβῶνα πόλις τῆς Πορτογαλίας, περίφημος διὰ τοὺς οἶνους τῆς καὶ ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Βράγα πρὸς Β. χρηματίσασα πρωτ. τῶν Σουήθων καὶ ἔχουσα ἐργοστάσια ὄπλων καὶ 18 χιλ. κατ. Βραγάνση ΒΑ. ἐξ ἧς κατάρχεται ἡ νῦν βασιλεύουσα οἰκογένεια. Ἐβόρα ΝΑ. ἔχουσα ὠραῖον καθεδρικὸν ναὸν καὶ 15 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πορτογαλίας εἶνε 870 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κῆτ. 4 1/2 ἑκατ. ἅπαντες δυτικῶν κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε λίαν θερμὸν εἰς τὰ παράλια, ἀλλὰ γλυκὺ, τερπνὸν καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὰ μεσόγεια· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὄρεινόν, διακοπτόμενόν ὑπὸ τερπνῶν πεδιχάδων, παρχουσιῶν λεμόνικ, πορτοκάλια, οἶνον, ἀμύγδαλα, σῦκα κλ. ἀλλ' ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἐν αὐτῇ παρημελημένη, καὶ τὰ $\frac{3}{4}$ αὐτῆς μένουσιν ἀκαλλιέργητα· παράγει δὲ καὶ ἄλλας ἀφθονον καθ' ἅπασαν τὴν παραλίαν. Ὡσαύτως ὁ πολιτισμὸς εἶνε μᾶλλον ἐν αὐτῇ προχωρημένος ἢ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀλλ' ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε εἰσέτι ἐνταῦθα λίαν παρημελημένη.

Ἡ Πορτογαλία ἔχει κατακτήσεις εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν μόνον τὰ ΝΑ. τῆς νήσου Τιμόρης (τὸ ὅλον περὶ τὰ 4 ἑκατ. κατ.).

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΚΡΑΤΗ.

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΓΑΛΛΙΑ.

Μῆκ. Α. $1^{\circ} 9'$ — $56'$.

Πλάτ. Β. $42^{\circ} 20'$ — $51^{\circ} 5'$.

Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γαλλία τὸ πάλαι ἑκαλεῖτο Γαλατία, διάφορα μικρὰ κράτη ἀποτελοῦσα, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Κατὰ δὲ τὸν Δ'. αἰῶνα μ. Χ. οἱ Φράγκοι ἐκυρίευσαν τὴν χώραν καὶ τὴν ὠνόμασαν Φραγγίαν. Ἐκτοτε δὲ καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ 843 ὅτε μὲν ἀπολύτως βασιλευομένη, ὅτε δὲ δημοκρατουμένη καὶ ὅτε συνταγματικὸν ἔχουσα πολίτευμα ἢ καὶ αὐτοκρατορίαν διέμεινεν ἀνεξάρτητος, λαβοῦσα τὸ 1814 τὰ μέχρι τοῦ 1860 αὐτῆς ὄρια· ἀλλὰ τὸ 1860 κοινῇ συγκαταθέσει τῶν λαῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας ἢ Σαβοῖα καὶ ἡ Νίκαια προσετέθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1871 μετὰ φονικὸν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσσίας πόλεμον ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτῆς ἡττηθείσης ἡ Ἀλσατία καὶ ἡ πρῶν γερμανικὴ Λοθαριγγία, αἵτινες ἀπετέλεσαν μέρος τῆς Γερμανίας.

Ὄρη. Τῆς Γαλλίας τὰ ὄρη ἐκτείνονται ἀπὸ νότου πρὸς βορᾶν τῶν ἐπισημότερα εἰς τὸ νότον εἶναι αἱ Πύρραι (1774 μέτρ.), εἰς δὲ

τὸ βόρειον τὰ Βόσγια (1428 μέτρ.), καὶ τὰ Ἄρδενα ἔχοντα πρὸς Α. τὴν πεδιάδα τοῦ Ῥήνου· αἱ Ἄλπεις πρὸς Α. χωρίζουσι τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφή εἶνε ὁ Ἰόρας (1700 μέτρ.)· τὸ Λευκὸν ὄρος (4810 μέτρ.), τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς Εὐρώπης· τὸ Κέρισον (3493 μέτρ.) καὶ τὸ Βήσουλον· τέλος τὰ Πυρηναία ΝΑ. χωρίζοντα τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας.

Ποταμοὶ τῆς Γαλλίας εἶνε πρὸς Β. ὁ Μέσης καὶ ὁ Σκάλιδις, ἀμφοτέρωτεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Τασελότου καὶ διερχόμενος διὰ τῶν Παρισίων ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Αἰγίηρ, ἐκ τῶν Κηθενῶν πηγάζων καὶ ὁ Γαρούνας ἐκ τῶν Πυρηναίων, ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· ὁ Ροδανός, ὀρμητικὸς ποταμὸς ἐξερχόμενος τῆς Ἑλβετίας καὶ βέων δυτικῶς καὶ τέλος πρὸς νότον ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Γαλλίας, διηρημένης εἰς 86 νομούς, εἶνε Παρισιοὶ κειμένη ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Σηκουάνα καὶ ἐπὶ δύο αὐτῶ νήσων, πρωτ. τῆς Γαλλίας, ἔχουσα πολλοὺς καταφύτους τόπους, ὡς τὰ Ἠλύσια πεδία, λαμπροὺς περιπάτους, μεγάλας καὶ πλατείας ὁδοὺς, ἐπισήμους οἰκοδομὰς, ἀνάκτορα, ναοὺς, θέατρα, πανεπιστήμια, νοσοκομεῖα, τὸν στρατῶνα τῶν ἀπομάχων, τὸ σχολεῖον τῶν ὠραίων τεχνῶν, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἄπειρα δημόσια οἰκοδομήματα καὶ ἐργοστάσια καὶ 1,830 χιλ. κατ. Εἶνε ἡ πρώτη πόλις τοῦ κόσμου κατὰ τὸν πολιτισμόν, τὴν πληθὺν καὶ ποικιλίαν τῶν δημοσίων μνημείων, ἡ δευτέρη κατὰ τὸν πληθυσμόν καὶ ἡ τετάρτη κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἔχουσα περιφέρειαν 33 χιλιομ. Βερσαλλίαι, ὄχι μακρὰν τῶν Παρισίων πρωτ. τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς Γαλλικ. μεταπολιτευσεως (1789), ἔχουσα 62 χιλ. κατ. ὠραία ἀνάκτορα μετὰ λαμπρῶν κήπων καὶ λαμπρὸν μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Ρουένη ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Γαλλίας, πατρίς τῶν δύο Κορνηλιῶν, ἔχουσα λαμπροὺς Γοτθικοὺς ναοὺς, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 105 χιλ. κατ. Αμιένη, ὄχυρά πόλις ἔχουσα καθεδρικὸν ναόν, ἀξιόλογον βιομηχανίαν διαφόρων ὑφασμάτων καὶ 65 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς Πέτρου τοῦ Ἐρημίτου. Λίλλη πρὸς τὸ Βέλγιον, ὄχυρὸς πόλις τῆς Γαλλίας ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον καὶ 160 χιλ. κατ. Καλαί, ὄχυρά πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμων. πορθμοῦ· ἐντεῦθεν διαβαίνοισι συντομώτερα ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Χάβρη ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 90 χιλ. κατ. Χερβούργου ἐπὶ χερσονήσῳ, ἔχουσα ὄχυρώτατον καὶ εὐρυχωρότατον πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα. Βρέστη, ἔχουσα λαμπρὸν καὶ ἀσφαλῆ πολεμικὸν λιμένα, ναυσταθμον ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ 70 χιλ. κατ. Νάντη ἐπὶ τοῦ Αἰγίη-

ρος, ὠραιότατη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα λαμπροὺς περιπάτους, ὠραίας γεφύρας, καλὸν λιμένα συχνάζομενον ὑπὸ πολυαρίθμων πλοίων καὶ 120 χιλ. κατ. *Τούρση*, μεσόγειος πόλις ἢ ἐπικαλουμένη τὸ περιβόλιον τῆς Γαλλίας, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ Λείγερους ὠραίαν γέφυραν καὶ 42 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην Κάρλος ὁ Μάρτελος κατέστρεψε τοὺς κατὰ τῆς Εὐρώπης ἐκστρατεύσαντας Ἄραβας (773). *Αὐρηλία* (Ὀρλεάνς) ΒΑ. ἐπὶ τοῦ Λείγερους, ἀρχαία πρωτ. ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον οἴνων, ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 50 χιλ. κατ.

Βορθὼ (Βουρδίγαλλα), ἀρχαία πόλις ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Γαροῦνα, ἔχουσα ὠραῖον λιμένα πλήρη σχεδὸν πάντοτε ἐκ διαφόρων πλοίων, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα οἴνων μετὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ 200 χιλ. κατ. *Τολῶσα* πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῆς διώρυγος Λαγκεδόκου καὶ τοῦ Γαροῦνα, δι' ἧς ἐνοῦται ἡ Μεσόγειος μετὰ τὸν Ἀτλαντικόν, ἔχουσα κανονοχυτήρια, ἀκαδημειαν, μέγα ἐμπόριον καὶ 130 χιλ. κατ. *Μομπελιέρον* εἰς τὸ ΝΑ. παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως, ὅθεν βλέπομεν τὰ Πυρηναια, τὰς Κηβένας, τὰς Ἄλπεις καὶ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 55 χιλ. κατ. κλάς οἰκοδομᾶς, ἀξιόλογον ἰατρικὴν σχολήν, ἐν ἧ ἐσπούδασε καὶ ὁ σοφὸς Κοραῆς, βοτανικὸν κήπον, ἐργοστάσια καὶ ἐμπόριον οἰνοπνευμάτων.

Νιμη πρὸς Α. ὠραία πόλις με λαμπροὺς ἀρχαίας οἰκοδομᾶς καὶ 62 χιλ. κατ. *Ἀβινιῶν* ἐπὶ τοῦ Ροδανοῦ ἔχουσα σημαντικὸν ἐμπόριον οἴνου, ἐλαίου, ἀρωμάτων καὶ 36 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1307—1377 χρηματίσασα ἔδρα τῶν Παπῶν. *Μασσαλία*, ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ ἡ τρίτη κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀποικία τῶν Φωκαίων (600 π. Χ.), ἔχουσα ἐξ λαμπροῦς λιμένας καὶ 320 χιλ. κατ. *Τουλῶν*, ὄχυρὰ πόλις καὶ εὐρυχωρότατος περιμετρικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. μέγα ἐμπόριον οἴνων, οἰνοπνευμάτων, ἐλαίου, σαπωνίου κλ. *Νίκαια* παράλιος πόλις ἔχουσα 52 χιλ. κατ. ἐνεκα δὲ τῆς τερπνότητος τοῦ κλίματος τὸν χειμῶνα συναθροίζονται ἐν αὐτῇ πλῆθος ξένων ἐκ διαφόρων πόλεων τῆς Εὐρώπης. *Σιαμπερὴ* ΝΑ. ἡ ἐπίσημοτέρα πόλις τῆς Σαβοΐας, ἔχουσα 18 χιλ. κατ. *Κλαυμόντιον* πρὸς Β. τῆς Νιμπερὸς ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1095 τῶν δυτικῶν (Σταυροφορία) σπουδῶν, ἔχουσα 38 χιλ. κατ. *Ἅγιος Στέφανος* πρὸς Α. ταύτης, βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα ἀνεξάντλητα μεταλλεῖα γαιανθράκων καὶ 110 χιλ. κατ. *Λυὼν* πρὸς Β. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ροδανοῦ καὶ τοῦ Σαόνου, εἶνε ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας καὶ πατρίς πολλῶν διασήμεων ἀνδρῶν, ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων τῆς 325 χιλ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον μεγίστην βιομηχανίαν καὶ μάλιστα μεταξωτῶν ὑφασμάτων. *Νανσύ* πόλις ὠραία ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 50 χιλ. κατ. *Ρήμου*

ὅπου τὸ πάλαι ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, ἔχουσα 75 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος Κύρνος (Κόρσικα νῦν) ἔχουσα 236 χιλ. κατ. Ταύτης πρωτ. εἶνε Διάκειος, λίαν ὄχυρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις, πατρίς τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Βαστία, ἀρχαία πρωτ. τῆς Κύρνου καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γαλλίας εἶνε 5270 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. 36 1/2 ἑκατ. δυτικοί, πλὴν 1 1/2 ἑκατ. διαμαρτυρομένων, κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς.

Οἱ σημερινοὶ Γάλλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ἑλλήνων ἀποίκων, Ῥωμαίων, καὶ Ἀγγλῶν κατοικούντων τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Γαλλίας. Ὑπάρχουσι δ' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἑβραῖοι περὶ τὰς 80 χιλ. διεσπαρμένοι εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς πόλεις.

Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον συγκερασμένων τῆς Εὐρώπης, ὁ ἀήρ αὐτῆς καθαρὸς καὶ ὑγιεινός, ἀλλ' εἰς τὸ ΝΔ. ἐνίοτε φουσῶσιν ὀρμητικῶς βορειοδυτικοὶ ἀνεμοὶ καὶ συχνὰ πίπτουσι χιλάζαι, εἰς δὲ τὰ δυτικὰ μέρη καὶ ἐπὶ τῶν βορείων ὄρεων τὸ κλίμα εἶνε βροχερώτατον· εἰς τὸ Β. τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινόν, παρὰ γὰρ ἀφθόους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ τρέφον λαμπρὰ ποίμνια· τὸ Α. περιέχει τὰ ὄρη Ἰόραν καὶ Βόσγια καὶ τὰς πεδιάδας τοῦ Στόνου, τὸ δε Δ. εὐφρόους πεδιάδας παραγοῦσας λαμπροὺς οἴνους, καὶ τὸ κεντρικὸν ὠραίας πεδιάδας, αἵτινες προφυλαττόμεναι ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων παράγουσιν ἔλαιον, λεμόνια, πορτοκάλια, λαμπροὺς οἴνους, οἶον τὸν Καμπανίτην καὶ τὸν Βορδικόν, καὶ τρέφουσι μεταξοσκώληκας· ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μαλύδδου καὶ γαιανθράκων.

Ἡ βιομηχανία αὐτῆς εἶνε μεγίστη καὶ τὸ ἐμπόριον ἀκμαιότατον, βοηθούμενον τὸ μὲν ἐσωτερικὸν ὑπὸ πλήθους πλωίμων ποταμῶν, διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων, τὸ δ' ἐξωτερικόν, προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ πολεμικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ. Ἡ δὲ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη ἐν Γαλλίᾳ μεγάλως, ἀλλ' ὑπάρχουσιν εἰσέτι καὶ πλείστοι Γάλλοι μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν.

Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Γαλλία εἰς ἀπάσας τὰς ἡπείρους ὑπὲρ τὰ 6 1/2 ἑκατ. κατ.

ΕΛΒΕΤΙΑ.

Μήκ. Α. 3° 37'—6° 9'.

Πλάτ. Β. 45° 49'—47° 49'.

Ἡ Ἑλβετία, οὕσα τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Εὐρώπης, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλβετία, διακρινομένη πάντοτε διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς, ὑπετάχθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Εἶτα δ' ἀπέτελεσε μέρος τῆς Γαλλίας, ἔπειτα τῆς Γερμανίας· τὸ δὲ 1308 μ. Χ. ἐπαναστάτησασα κατὰ τῶν Γερμανῶν ἐσχημάτισε κράτος ἀνεξάρτητον, ἀδιακόπως ἀξανάνομενον μέχρι τοῦ 1815, ὅτε αἱ ἀρμαχοὶ δυνάμεις ἔθεσαν τὰ σημερινὰ αὐτῆς ὄρια.

*Ὅρη τῆς Ἑλβετίας εἶνε αἱ Ἄλπεις κείμεναι μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς Ἰταλίας· διαίρουνται δὲ αὐταὶ εἰς δύο μέρη, εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικόν· καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ἐκ μιᾶς μόνης σειρᾶς ἀποτελούμενον ἐκτείνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἀπολήγον ἀποτόμως εἰς τὸ Λυγιστικὸν πέλαγος ἢ κόλπον τῆς Γενούας· τούτου ἐπισ. κορυφή εἶνε πρὸς Ν. τὸ Βήσου.lor (3838 μέτρ.).

Τὸ δὲ ἀνατολικὸν κείμενον πρὸς Β. τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδος διευθύνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ σχηματίζει 1 τὰς κεντρικὰς Ἄλπεις, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ Λευκὸν ὄρος, ἢ Ῥόζα (4686 μέτρ.), τὸ Κέβρινον (4600 μέτρ.), καὶ τὸ τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου (3600 μέτρ.)· ἐπὶ τούτου εἰς ὕψος 2430 μέτρ. κεῖται τὸ πτωχοτροφεῖον τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου τὸ ὑψηλότερον κατωκνημένον μέρος τῆς Εὐρώπης· τούτων δὲ συνέχεια εἶνε καὶ ὁ πρὸς τὴν Γαλλίαν Ἰόρας· 2 τὰς ἀνατολικὰς Ἄλπεις, αἵτινες συνιστάμεναι ἐκ τριῶν σειρῶν τῶν Νορικῶν, τῶν Καρρικῶν καὶ τῶν Ἰουλιακῶν Ἄλπεων, διευθύνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ μεγάλων κοιλάδων. Μετὰ δὲ τῶν Ἰουλιακῶν καὶ Δυναρικῶν Ἄλπεων ἐνώνονται καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν οἱ ἐξῆς ποταμοὶ πρὸς Β. ὁ Ῥήνος, ὅστις ἐκ τοῦ ὄρους Ἀδοῦ.λα πηγάζων καὶ σχηματίζων τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας προχωρεῖ εἶτα πρὸς Δ. εἶνε λίαν ταχὺς ποταμὸς καὶ σχηματίζει πολλοὺς καταρράκτας, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τῆς Σχαφούσης (22 μέτρ. ὕψ.)· ὁ Ῥοδανός, ὅστις σχηματίζων τὴν μεγαλοπρεπεῆ λίμνην Λεμάνη· ἢ τῆς Γενεύης εἰσέρχεται εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ τέλος ὁ Τίβρις πρὸς Ν. ὅστις πίπτων εἰς τὴν λίμνην Μείζορα ἐξέρχεται ἐξ αὐτῆς καὶ χύνεται εἰς τὸν Πάδον.

Λίμναι δ' ἐπισ. αὐτῆς εἶνε ἡ Κωνσταντία, ἡ Λυκέρνη, ἡ Νευσιατέ.λη, ἡ Ζυρίχη, ἡ Λεμάνη ἢ τῆς Γενεύης ἢ ὠραιότερα τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐπισ. δὲ πόλεις τῆς Ἑλβετίας, συνισταμένης ἐξ 22 ὁμοσπονδῶν τοπαρχιῶν, εἶνε ἡ Βασιλεία, διαρρησμένη ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, λίαν βιομηχανὸς καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ 45 χιλ. κατ. Ζυρίχη πρὸς Β. τῆς ὁμων. λίμνης εἰς θέσιν θελακτικῆν, ἔχουσα 21 χιλ. κατ. ἀξιολογὸν βιομηχανίαν καὶ πανεπιστήμιον. Ἀλτδόρφη, ἡ κοιτὶς τῆς Ἑλβετικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρίς τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, ἐνὸς τῶν πρώτων θεμελιωτῶν τῆς Ἑλβετικῆς συμ-

πολιτείας. Λυκέρνη πρὸς τὰ ΝΔ. ἐπὶ ὁμων. λίμνης λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. Βέρνη, πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετικῆς ὁμοσπονδίας, εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ χερσονήσου τοῦ Ἀάρου, ἔχουσα ὠραιὰς ἀποδομὰς· πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 36 χιλ. κατ. Λυσάρη παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα γραφικὴν τοποθεσίαν καὶ 26 χιλ. κατ. Γενεῦη, κειμένη καθ' ὃ μέρος ὁ Ῥοδανός ἐξέρχεται τῆς ὁμων. λίμνης· εἶνε πόλις ὠραιὰ ἔχουσα πανεπιστήμιον (Καλθίνος, θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις), ὀνομαστὸν βοτανικὸν κήπον, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, περίφημα χρυσοχοεῖα καὶ ὠρολοποιεῖα καὶ 47 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Ἰωάννου Ρουσσῶ καὶ τοῦ Νεκκέρου πατρὸς τῆς κυρίας Στάελ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλβετίας εἶνε 403 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. πρὸς τὰ 2 1/2 ἑκατ. ὧν τὰ 2/3 εἶνε διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι δυτικοί. Αἱ 22 αὐταὶ τοπαρχίαι σχηματίζουσιν 27 μικρὰ κράτη (α) ἀποτελοῦντα ὁμοσπονδίαν, ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ διατήρησις τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς. Ἄπασαι δ' αἱ ὑποθέσεις τῆς Ὀμοσπονδίας κανονίζονται ὑπὸ αἰτίας συγκροτουμένης ὑπὸ ἀντιπροσώτων ὄλων τῶν μικρῶν τούτων κρατῶν· ἐσωτερικῶς δ' ἕκαστον τούτων διοικεῖται ὑπὸ ἰδίας ἀνεξαρτήτου κυβερνήσεως τὰ μὲν δημοκρατικῶς, τὰ δὲ ἀριστοκρατικῶς. Ἡ στρατιωτικὴ αὐτῆς δύναμις εἶνε μικρὰ· ἀλλ' ἅπαντες οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε ἐθνοφύλακες καὶ καλῶς ἐξησκημένοι εἰς τὰ ὄπλα.

Οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε καταγωγῆς Ἰταλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς· τὰ καὶ γλῶσσα αὐτῶν εἰς τὰ νότια εἶνε ἡ Ἰταλική, εἰς τὰ δυτικὰ ἢ Γαλλικὴ καὶ εἰς τὰ βόρεια ἡ Γερμανικὴ. Εἶνε δὲ οἱ Ἑλβετοὶ ἀφωτισμένοι εἰς τὰ πάτρια ἔθιμα, σφόδρα φιλοπάτριδες καὶ φίλεργοι, ἀγαπῶντες τὰ ἦθη καὶ λίαν ἀπλοὶ τοὺς τρόπους.

Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶνε ποικίλον καὶ ἐκ τῶν γραφικωτέρων τῆς Εὐρώπης· καὶ εἰς μὲν τὰς κορυφὰς τῶν Ἄλπεων εἶνε σχεδὸν ἀκλειπτος χειμῶν, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ. Ταῦτα, σχεδὸν οὐσης τοῦ ὑψηλότερου μέρους τῆς Εὐρώπης, τὸ μὲν μετὰ κλιτερον μέρος δὲν εἶνε ἐπιτήδειον εἰς καλλιέργειαν, ἀλλ' εἰς πολλὰ μέρη εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐκτεταμένων κρυσταλλῶνων, σχηματιζομένων ὑπὸ τοῦ πάγου καὶ τῆς χιόνος, τὰ δὲ χαμηλότερα μέρη καὶ αἱ αὐτῆς μεταξύ τῶν ὀρέων κοιλάδες καὶ πεδιάδες εἶνε καλῶς καλλιεργημένοι παράγουσαι ὄχι πολλοὺς δημοτριακοὺς καρπούς, καὶ τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἐλαιον, σῦκα, καπνόν, κάστανα, κλ. ἔχει δὲ

(α) Διότι ἡ Βασιλεία, ἡ Ἀπενζελη καὶ ἡ Οὐντερβάλδη διαίρουνται ἐκαστὴν εἰς δύο διακεκμημένας δημοκρατίας, ἡ δὲ τοπαρχία τῶν Γριζόνων εἰς δημοκρατίας.

καὶ πλουσίας βοσκάς, ὅπου τρέφονται πλῆθος ἀγελάδων, βοῶν, πελάτων, αἰγῶν, ἐν δὲ τοῖς ὄρεσιν ὑπάρχουσι καὶ ἀγρία ζῶα καὶ πτηνοὶ ὡς ἄρκτοι, λύκοι, ἀγριοχοῖροι, ἰκτίδες, γῦπες, κλ. Ὡσαύτως τὰ ὄρη τῆς περιέχουσιν ἀφθονα καὶ πολυτίμα μέταλλα καὶ μεταλλικά ὕδατα, τινὲς δὲ μάλιστα τῶν ποταμῶν τῆς φέρουσι καὶ χρυσοκάνιν.

Ἡ Ἑλβετία εἶνε χώρα λίαν βιομήχανος καὶ τὰ ὄρολόγια καὶ ἐξωγραφημένα πανία τῆς εἶνε περιζήτητα· τὸ δ' ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐπαρίου τῆς ἕνεκα τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν ἄλλων ἀξιολόγων μεσότης συγκοινωνίας εἶνε λίαν ἐνεργόν· ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς τυρὸς καὶ βούτυρον ὑπὲρ τὰ 40 ἑκατομμύρια δραχμ. ὄπωροι, βότανα, κτήνη ὄρολόγια κλ.

ΒΕΛΓΙΟΝ.

Μῆκ. Α. $0^{\circ} 15' - 3^{\circ} 46'$.

Πλάτ. Β. $49^{\circ} 30' - 51^{\circ} 30'$.

Τὸ Βέλγιον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βορ. Θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ἐν γένει καλοῦνται Κάτω Χῶραι, πολὺ χαμηλῆς οὐσίας τῆς χώρας τῶν. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ κράτη ὑπέστησαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων, εἶτα δὲ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἰσπανῶν, ὑπὸ Αὐστριακοῦ ἡγεμόνος βασιλευσμένον. Ἐπὶ τούτων δ' ἀπεσπάρη τὸ 1579 ἡ Ὀλλανδία καὶ ἀπετέλεσεν ἰδίαν δημοκρατίαν, ἣν κατὰ τὴν Βελγικὴν εἰρήνην ἠναγκάσθη ἡ Ἰσπανία νὰ ἀναγνωρίσῃ. Τὸ δὲ Βέλγιον ὑπέκειτο ἕνεκα τοῦ διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου πολέμου εἰς τὸν Αὐστριακοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀλλανδία καίτοι κατ' ἀρχὰς ἤκμαζε, πλεχθεῖσα ὅμως εἰς πολέμους πρὸς τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸν Αὐστροῦχον ὑπέκυψε μετὰ τοῦ Βελγίου εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1815 ἀπετέλεσεν ἑνωθεῖσα μετὰ τοῦ Βελγίου ἴδιον βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1830 ἀπεσπάρη τὸ Βέλγιον τῆς Ὀλλανδίας καὶ ἕκτοτε ἀμφότεραι αἱ χῶραι ἀποτελοῦσιν ἰδίαν βασίλειαν.

Ὅρη. Τὸ Βέλγιον ἄξιον λόγου ὄρη ἔχει μόνον πρὸς Ν. τὰ Ἄρη, ὅντα ὄρη τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ ἄλλη χώρα ἅπασα εἶνε πεδινὴ διὰ τὴν πετομένη ὑπὸ λόφων. Ποταμοὺς δ' ἔχει τὸν Σκάλδιον καὶ τὸν Μεῦ.

Ἐπισ. δ' αὐτοῦ πόλεις, διηρημένον εἰς 9 νομοὺς, εἶνε Βρυξέλλαι, μεσόγειος ὡραία πόλις πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὸν πνευματικόν, ἀστεροσκοπεῖον, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, πανεπιστήμιον καὶ μετὰ τῶν προαστείων 300 χιλ. κατ. Βατερλώων ΝΑ. τῶν ξηλλῶν, διάσημον διὰ τὴν ἦτταν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος (1815) Γάρον πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, μεγάλη πόλις διηρημένη ὑπὸ τῆς ρυγῆς εἰς 26 νήσους, ἔχουσα λαμπρὸν οἰκοδομικόν, πανεπιστήμιον

ραίας οδούς, περιπάτους, εργοστάσια δαντελών, πανίων κλ. και 130 χιλ. κατ. *Βρόγη*, πλουσιώτατη πόλις, ὅπου ἐφευρέθη ἡ ἐλαιογραφία κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα μ. Χ. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Μαδραϊ* εἰς τὸ κέντρον τῶν Βελγικῶν σιδηροδρόμων, ὠραία πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μάλιστα ὕπλων, τσοχῶν κλ. και 36 χιλ. κατ. *Αντβέρση*, ὀχυρωτάτη, ἐμπορικωτάτη και βιομήχανος πόλις ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος σχηματίζοντος ἐκεῖ εὐρύχωρον λιμένα, ἔχουσα περίφημον ναὸν τῆς Παναγίας, περικαλλέστατον χρηματιστήριον και 130 χιλ. κατ. *Αντίχη*, ἀξιόλογος πόλις ἔχουσα 110 χιλ. κατ. *Λουβαίρη*, ὠραία πόλις ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον και δημαρχεῖον και 35 χιλ. κατ. *Λιέγη* πρὸς Α. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μούση και Οὐρθου, βιομηχανικωτάτη πόλις και μάλιστα ὕπλων, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Αρλώνη*, μικρὰ πόλις εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ Βελγίου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Βελγίου εἶνε 294 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 5 ἑκατ. ἅπαντες σχεδὸν δυτικοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος και δύο βουλῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Εἶνε δὲ οἱ Βέλγαι καταγωγῆς γερμανικῆς και γαλατικῆς· και οἱ μὲν Γερμανοὶ κατοικοῦσι τὸ ΒΑ. μέρος, οἱ δὲ Γαλάται τὸ ΝΑ. λαλοῦντες ἰδίαν γλῶσσαν, πλὴν τῶν εὐγενῶν λαλούντων τὴν Γαλλικὴν.

Οἱ Βέλγαι, φημιζόμενοι διὰ τὴν φιλοπονίαν των, θαυμασίως ἀνέπτυξαν τὴν γεωργίαν και τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας των· ὡσαύτως δὲ και τὸ ἐμπόριον, βοηθούμενον ὑπὸ τῶν διασχίζόντων τὴν χώραν σιδηροδρόμων και διωρύγων, εἶνε ἐν αὐτῇ λίαν ἐνεργόν. Καὶ τὰ ματα δ' ἐνταῦθα παρὰ πολὺ ἐκαλλιεργήθησαν, ἡ δὲ δημοτικὴ παιδεία εἶνε ἐν αὐτῇ εἰς ἀκμαίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε ὑγρὸν και ἀρκετὰ ψυχρὸν, τὸ δὲ ἔδαφος εἶνε εὐφορον και καλῶς καλλιεργημένον, παράγον δημητριακὰ καὶ κηλικοὺς, λίνον, καπνόν, ρίζαριον, και περιέχον λειμῶνας, ἐν οἷσιν εἶνε πλῆθος ποιμνίων, ἔτι δὲ δάση, και κήπους ἀπείρους θαυροποιήσασιν. Ὡσαύτως ἔχει μεταλλεῖα σιδήρου, γαιανθράκων, τσίγκου κλ.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Α. 1° — 4° 52'.

Πλάτ. Β. 50° 45' — 53° 28'.

Ἡ Ὀλλανδία ὀρίζεται. πρὸς Β. και Δ. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας.

Ποταμοὶ τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὁ *Ρῆνος*, ὅστις ἐν τῇ Ἑλβετικῇ πη-

γάζων και διερχόμενος διὰ τῆς Γερμανίας και Ὀλλανδίας ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τε τὸν κόλπον Σουιδέρην και μετὰ τοῦ Μεύση εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν (1300 χιλιομ. μῆκ.). ὡσαύτως δὲ ὁ Μεύσης και ὁ Σκάλδικ.

Ἐπις. δὲ αὐτῆς πόλεις, διηρημέναι εἰς 11 νομούς, εἶνε Ἄμστερδαμ, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ὀλλανδίας διακοπομένη ὑπὸ πολλῶν διωρύγων, αἵτινες σχηματίζουσιν 90 περίπου νήσους μεγάλας τε και μικράς συνηνωμένας μεταξύ των διὰ 290 γφυρῶν, ὧν ἐπίσημοτέρα εἶνε ἡ τοῦ Ἄμστερ. ἔχει δὲ μέγιστον ἐμπόριον λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸ χρηματιστήριον, τὸν ναυτοῦ Ἁγίου Νικολάου και τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης και 290 χιλ. και Γροτέγγη πρὸς Β. ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ὀντρέχτη ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν σιδηροδρόμων, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον, τὰς τσόχας και τὰς λουῖδά της, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Ἀρλέμη, πρὸς Δ. ἔχουσα λαμπρὸν δημαρχεῖον, 31 χιλ. κατ. και ἐρίζουσα μετὰ τῆς Μαϊάνσης και τῆς Στρατσβούργου περὶ εὐρέσεως τῆς τυπογραφίας. Λεῖδη (Λούγδα ἢ Βαταυῶν) πρὸς Β. τῆς Χάγης, ἐπίσημος διὰ τὰς τσόχας, τὰ ἐλκτικὰ κατὰ τὸν 17 αἰῶνα τυπογραφεία και τὸ πανεπιστήμιόν της, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Χάγη, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ὅχι μόνον τῆς Βορείου θαλάσσης ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Ἰντερδάμη ἐπὶ τοῦ Μεύση, πατρὶς τοῦ Ἑράσμου ἔχουσα 125 χιλ. και Μαστρέχτη πρὸς Ν. μητρόπολις τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λιμβούργου ἐπὶ τῆς Σουιδέρης, ὀχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Λουξεμβούργου τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λουξεμβούργου, ἔχουσα ὀχυρώτατα φρούρια.

Ἐπις τῆς Ὀλλανδίας ἐπις. εἶνε εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Σουιδέρηος και ἡ Βλιελάνδη, και κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σκάλδικου ποταμοῦ, ἐφ' ἧς κεῖται ἡ πόλις Μιδελβούργη, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Ἄμ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 355 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 38. Ἄπαντες σχεδὸν καλθινισταί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικῆς ἀρχῆς και ὑπὸ δύο Βουλῶν τῆς μίαις ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ ἡγεμονοῦ. Οἱ Ὀλλανδοὶ Γερμανικῆς καταγωγῆς και ἰδίαν λαλοῦντες γλώσσαν φημίζονται διὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν καθαρότητα, τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν και τὰ καλὰ ἦθη των.

Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὑγρὸν και ὀμιχλῶδες και ὄχι τοῦ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ Λουξεμβούργου εἶνε παντοῦ δινὸν και χαμηλότερον εἰς τινὰ μέρη τῆς θαλάσσης· τούτου ἐνεκα οἱ Ὀλλανδοὶ ἔχουσι κατασκευάσει και προχώματα, ἵνα ἐμποδίσωσι πλημμύρας τῆς θαλάσσης. Ἐχει δὲ και πολλὰς βοσκάς, δι' ὧν φονται πολυάριθμα ποίμνια, και παράγει σίτον, λίνον, καπνόν ζάριον κλ. και διάφορα ἄλλα.

Ἡ κτηνοτροφία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Ὀλλανδίας, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν διωρυγῶν, τῶν σιδηροδρόμων καὶ τοῦ ἀξιολόγου ναυτικοῦ τῆς, εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένα· διὸ περιζήτητα εἶνε τὰ ὑφάσματα, τὰ δέρματα, ὁ τυρὸς αὐτῆς κτλ. Καὶ ἡ ναυτιλία δὲ καὶ ἡ ἀλιεία παρέχει μεγάλα πλοῦτη εἰς τὸν τόπον. Ὡσαύτως ἡ ἀνωτέρα αὐτῆς ἐκπαίδευσις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ δημοτοκὴ κάλλιστα ὀργανισμένη.

Ἡ Ὀλλανδία ἐξουσιάζει ἔτι τὸ *Λουξεμβούργον* καὶ *Λιμβούργον* ἀνήκοντα εἰς τὴν Γερμανίαν· ἰδίως ὅμως αὕτη ἔχει λαμπράς κτήσεις εἰς τὴν Ὠκεανίαν καὶ εἰς τὰς Ἀντίλλας νήσους (23 ἑκατ. κατ.).

ΓΕΡΜΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 3° 30'—16° 52'.

Πλάτ. Β. 44° 28'—55° 12'.

Ἡ Γερμανία κατέχουσα σχεδὸν τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Δανίας καὶ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσσίας.

ΣΗΜ. Τῆς Γερμανίας ὑπετάχθη μέγα μέρος ἐπὶ Αὐγούστου εἰς τοὺς Ῥωμαιοὺς θελήσαντες ὅμως οὗτοι μετὰ ταῦτα καὶ περαιτέρω ἐν αὐτῇ νὰ προχωρήσωσιν ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (9 μ. Χ.) καὶ παρητήθησαν ἔκτοτε τῆς περαιτέρω αὐτῆς κατακτήσεως. Ταύτην δ' ἐν πολλῇ ἀταξίᾳ οὖσαν ὠργάνισεν ὁ μέγας Κάρολος (800 μ. Χ.) εἰσαγαγὼν ἐν αὐτῇ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Καὶ τότε μὲν ἀπετέλει ἐν κράτος μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας· ἐπὶ τῶν ἐκγόνων του ὅμως ἐγένετο καὶ αὕτη ἴδιον κράτος, διατηρησάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος. Εἶτα δ' ἀπὸ τοῦ Ὄθωνος τοῦ μεγάλου (914 μ. Χ.) περιπλέχθη ἡ Γερμανία εἰς ἀδιακόπους πολέμους πρὸς τε τοὺς γερμανοὺς μεγιστᾶνας καὶ τὸν Πάπαν ἕνεκα τῆς Ἰταλίας, οἵτινες μεγάλας καταστροφὰς ἐπένεγκαν εἰς τε τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ δὲ 1273 ἀνέβη εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον Ῥοδόλφος ὁ Ἀψβούργου, ὁ θεμελιωτῆς τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα ἔκτοτε διέμεινεν εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ἐκτὸς δὲ τῆς Αὐστρίας ἀνεπτύσσοντο καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ κράτη τῆς Γερμανίας, ἃν καὶ ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν πολέμων (Λούθηρος) ἡ Γερμανία ὑπέστη πολλὰ θανά. Τὰ κράτη δὲ ταῦτα κατὰ μικρὸν ἐγένοντο ἀνεξάρτητα καὶ ὠνομάσθησαν βασιλείαι· οἷον τὸ βασιλεῖον τῆς Πρωσσίας ἐπὶ Φρειδερίκου τοῦ Α' ἡ Βαυαρία, ἡ Βυρτεμβέργη καὶ ἡ Σαξωνία (καὶ αἱ τρεῖς 1806 μ. Χ.), τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄνοβέρου τὸ 1814, ὅτε ἀποκατέστη καταστραφέντος τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος ἡ Γερμανικὴ Ὀμοσπονδία. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσσίας καὶ τῶν συμμάχων ἑκατέρων (1866), ἡττηθείσης τῆς Αὐστρίας, τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄνοβέρου, ἡ ἐλευθέρη πόλις Φραγκφούρτη καὶ τινὰ δουκᾶτα

ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Πρωσικοῦ κράτους. Τέλος τὸ 1871 μετὰ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσίας, εἰς ἣν μετέσχον ὡς σύμμαχοι ὑπὲρ τῆς Πρωσίας ἅπαντες οἱ Γερμανοὶ ἡγεμόνες, ἠττηθείσης τῆς Γαλλίας, προστέθη εἰς τὴν Γερμανίαν μέγα μέρος τῆς Λοθαριγγίας καὶ ἡ Ἄλσατία, ὃ δὲ βασιλεὺς τῆς Πρωσίας κατὰ κοινὴν ἀπάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς Γερμανίας αἰτήσιν ἐκνήρῳθη αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας. Οὕτω δὲ ἅπανα ἡ Γερμανία ἐνωθεῖσα ὑπὸ ἓνα αὐτοκράτορα ἀπετέλεσε τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Γερμανίας ἐκτείνονται πρὸς Α. τῶν Γαλλικῶν ὄρέων, φθάνοντα πρὸς Β. εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ἔχουσι δὲ ταῦτα κυρίως δύο διευθύνσεις τὴν μὲν ἀπὸ τὸ νοτιοδυτικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, τὴν δὲ ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, καὶ σχηματίζουν τὰς ἐξῆς σειράς· α') τὰ Βόργια, τὰ ὅποια εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Γαλλίας κείμενα ἐκτείνονται πρὸς Β. μεταξὺ Λοθαριγγίας καὶ Ἄλσατίας· β') τὸν Ἰόραν (1700 μέτρα), ὅστις ὀρίζει ΒΑ. τὴν Ἐλβετίαν καὶ τὴν Βαυαρίαν· γ') τὸν Μέλανα Δρυμόν (1250 μέτρ.), κείμενον ἐν τῇ Βάδῃ πρὸς Α. τῆς Ῥηνικῆς πεδιάδος· δ') τὸν Βοεμικὸν Δρυμόν, ὅστις περιλαμβάνων ΝΑ. τὴν πεδιάδα τῆς Βαυαρίας ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, ἔχων συνέχειαν ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὸ ΒΑ. τὸν Θουρίγγειον Δρυμόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὸ ΒΑ. τὸ ὄρος Ἔρτσον, τὰ Γιγάντια καὶ τὰ Σουδητία ὄρη· Ἐτέρη δὲ σειρά ὄρέων εἶνε ἡ ἐξακολουθήσας τῶν Ἀνατολικῶν Ἄλπεων (Νορρικαὶ καὶ Καρρικαὶ Ἄλπεις), ἣτις πρὸς τὰ Α. καὶ ΒΑ. ἐκτεινομένη συνενοῦται τέλος μετὰ τῶν Σουδητιῶν ὄρέων.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίς· εἶνε ὁ Ὄδερρος, ὅστις ἐκ τῶν Σουδητιῶν ὄρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Ἄλβιος, πηγάζων ἐκ τῶν Γιγαντίων ὄρέων καὶ ὁ Οὐνίσουργιος ἐκ τοῦ Θουρίγγειου Δρυμοῦ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Ῥήνος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ἐλβετίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν δυτικῶν χωρῶν τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Δούναβιος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ διευθύνεται πρὸς Α. ἀρδεύων δὲ τὴν Βαυαρίαν καὶ Αὐστρίαν, καὶ ἐξερχόμενος τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει διὰ τῆς Τουρκίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γερμανίας εἶνε 5450 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατὰ περὶ τὰ 41 ἑκατ. χριστιανοὶ δυτικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοι· καὶ οἱ μὲν δυτικοὶ ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰ νότια κράτη, οἱ δὲ διαμαρτυρούμενοι εἰς τὰ βόρεια.

Ἡ Γερμανία συνίσταται ἐξ 26 κρατῶν, τῶν ὁποίων ἕκαστον ἔχει ἰδίους νόμους. Τούτων 4 εἶνε βασιλεία, Πρωσία, Βαυαρία, Σαξωνία καὶ Βυρτεμβέργη· 6 μεγάλα δουκάτα, Βάδνη, Ἔσση, Μεκλεμβούργον, Σαξο-βειμάρη, Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον, Ὁλδεμβούργον· 5 δουκάτα, Βρουμβίκη, Σαξο-μείνιγγη, Σαξο-αλτεμβούργον, Σαξο-κοβούργον-γόθα, Ἀναλτον· 7 ἡγεμονίαι, Σχουαροβούργον-βόλφ-

δολσταδην, Σχουαροβοϋργον-σονδερχάουζεν, Βαλδέκη, Ρέουσον-γρέιτ-ζον, Ρέουσον-σλέιτσον, Λίππη-σχαουεμβούργη, Λίππη-δετμόλδη, και ή κατακτηθεϊσα επικράτεια τῆς Ἀλσατίας και Λοθαριγγίας.

Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶνε Γερμανοί, ἀλλ' ἐν Πρωσσίᾳ ἀνεμίγησαν μετ' αὐτῶν και Σλαῖοι. Ὡσαύτως δ' ὑπάρχουσι ἐν αὐτῇ και πολλοὶ Ἑβραῖοι. Γλῶσσα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν εἶνε ἡ Γερμανικὴ.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Γερμανίας εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν και ὑγρὸν και τὸ ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐλάων, ἐν οἷς τρέφονται ἄπειρα ποίμνια και λαμπροὶ ἵπποι· τὸ δὲ κεντρικὸν και τὸ νότιον ἔχει κλίμα συγκερασμένον και ὑγιεινόν, παράγον παρά τὸν Ρήνον ἀξιόλογον οἶνον και σίτον. Ἐκ τῶν ὄρεων τῆς καταφύτων ὄντων παντοῦ ἐξορύσσεται σίδηρος και ἐκ τοῦ Ἑρτσου και ἄργυρος. Ἐν δὲ τοῖς Σουδητιοῖς ὄρεσι κλ. ὑπάρχουσι και ἀξιόλογοι ἱαματικαὶ πηγαί. Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ εἶνε διαδεδομένη εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις· οὕτω δ' ἔχει πάμπολλα πανεπιστήμια, γυμνάσια, και ἄλλα ἐκπαιδευτήρια, μουσεῖα κτλ. Καὶ ἡ βιομηχανία δὲ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς ἅπαντα τὰ Γερμανικὰ κράτη.

ΣΗΜ. Ἐνταῦθα ἐκθίτομεν ἐν πίνακι ἅπαντα τὰ κράτη τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας και τὸν πληθυσμὸν και τὴν πρωτεύουσαν ἐκάστου αὐτῶν.

Κ Ρ Α Τ Η .	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ
1 Πρωσσία.	24,700,000	Βερολίνον.
2 Σαξωνία.	2,500,000	Δρέσδη.
3 Βαυαρία.	4,800,000	Μόναχον.
4 Βυρτεμβέργη.	1,800,000	Στουτγάρδη.
5 Βαδη.	1,500,000	Καρlsruή.
6 Ἑρτση-Μέγα Δουκάτον.	800,000	Δαρμστατή.
7 Μεκλεμβούργον-σχαουερίνον.	555,000	Σχαουερίνον.
8 Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον.	100,000	Στρέλιτσον.
9 Ὀλδεμβούργον.	315,000	Ὀλδεμβούργον.
10 Βρουντβίχη.	311,000	Βρουνσβίχη.
11 Σαξο-βειμάρη.	283,000	Βειμάρη.
12 Σαξο-κοβοῦργον-γόθα.	169,000	Κοβοῦργον.
13 Σαξο-άλτεμβούργον.	142,000	Ἄλτεμβούργον.
14 Ἄναλτον.	203,000	Δεστάου.
15 Σχουαροβοῦργον-σονδερχάουζεν.	67,500	Σονδερχάουζεν.
16 Σχουαροβοῦργον-ροδολσταδην.	75,000	Ῥοδολσταδην.
17 Σαξο-μεινίγγη.	180,000	Μεινίγγη.
18 Ρέουσον-γρέιτζον.	44,200	Γρέιτζον.
19 Ρέουσον-σλέιτζον.	88,000	Σλέιτζον.
20 Λίππη-δετμόλδη.	112,000	Δετμόλδη.
21 Λίππη-Σχαουεμβούργη.	31,200	Βυκεμβούργον.
22 Βαλδέκη.	57,000	Ἄρολσένη.
23 Λυβέκη.	52,000	Λυβέκη.
24 Βρέμη.	122,000	Βρέμη.
25 Ἄμβούργον.	325,000	Ἄμβούργον.
26 Ἀλσατία και Λοθαριγγία.	1,550,000	Στρατσούργον.

Ἦδη δ' ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν Γερμανικῶν κρατῶν τῶν πρὸς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γαλλίαν κειμένων ἀρχόμενοι καὶ πρὸς Β. προχωροῦντες θέλωμεν εἰπεῖν περὶ τῶν ἐπισημοτέρων αὐτῶν τὰ δέοντα, διὰ δὲ τὰ ἄλλα ἐλέχθησαν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον.

ΒΑΥΑΡΙΑ. Ταύτης διηρημένης εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Ῥηνικὴν Βαυαρίαν, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Μόναχον* ἐπὶ τοῦ Ἰσάρου πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λαμπρὰ ὥραίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἐκπαιδευτήρια, πανεπιστήμιον ὀνομαστὸν, τὴν πλουσιωτέραν μετὰ τὴν τῶν Παρισίων δημοσίαν βιβλιοθήκην (800 χιλ. τόμ. καὶ 22 χιλ. χειρογράφων) καὶ 170 χιλ. κατ. *Αὐγούστα*, ἀρχαία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Νυρεμβέργη* ἐπὶ ποταμίῳ, ἐμπορικὴ καὶ λιαν βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα 85 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ἐφευρέθησαν κατὰ τὰ 1500 τὰ ἐγκόλπια ὠρολόγια. *Βυρτσβούργον* ἐπὶ τοῦ Μείνου, ἔχουσα ὀνομαστὸν τῶν δυτικῶν πανεπιστήμιον καὶ 40 χιλ. κατ. *Ρατισβόρνη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, πατρὶς τοῦ ἀστρονόμου Κεπλέρου ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σπέρα* παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. τῆς Ῥηνικῆς Βαυαρίας. *Λαρδὰ* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, φρούριον ὀχυρώτατον τῆς Γερμανίας.

ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗ. ἐπισ. πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Βυρτεμβέργης εἶνε *Στουτγάρδη* ἐν ὠραία κοιλιάδι, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 91 χιλ. κατ. *Τυβίγη*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. *Λουίσβουργον*, ἡ δευτέρα ἑδρα τοῦ ἡγεμόνος. *Οὐλμη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἔχουσα φρούριον ἐπίσημον τῆς Γερμανίας, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 26 χιλ. κατ.

ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΒΑΔΗΣ. Ἐπισ. πόλεις τοῦ δουκάτου τούτου εἶνε *Καρλοσρόθη*, ὠραία καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις πρωτ. τοῦ δουκάτου ἔχουσα 37 χιλ. κατ. *Μαρέιμον*, ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Εἰδελβέργη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 20 χιλ. κατ. *Φρειβούργη* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. *Κωνσταντία* πρὸς τὰ ὄρια τῆς Ἑλβετίας παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1414 ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον καὶ ἔχουσα 9 χιλ. κατ.

ΕΣΣΗΣ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ μετὰ μητρ. *Δαρμστάτην*, πρωτ. τοῦ δουκάτου ἔχουσαν 35 χιλ. κατ.

ΠΡΩΣΣΙΑ. Αὕτη, οὕσα τὸ μεγαλειότερον κράτος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Γερμανίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ τῆς Βαλτικῆς, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἑσσης, Βαυαρίας, Σαξωνίας καὶ Αὐστρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορ. θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Πρωσσία κατεκτήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 13ου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Τευτονικοῦ τάγματος καὶ λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ τὸν χριστιανισμὸν ἀπέτελετο ἐν μέγα δουκάτον· τὸ δὲ 1751 Φριδερικός ὁ Α' ἡγεμὼν αὐτῆς ἔλαβε τὸν

τλον τοῦ βασιλείου. Ἐμεγάλυνε δὲ αὐτὴν Φριδερίκος ὁ μέγας, προσθέσας εἰς τὸ κράτος τοῦ τὴν Σιλεσίαν καὶ τὴν δυτικὴν Πρωσσίαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου διαμελισμοῦ τῆς Πολωνίας προσετέθη εἰς αὐτὴν ἡ Πομερανία καὶ τὸ Πόσενον. Μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀπέχτησεν ἡ Πρωσσία τὰ μέχρι τοῦ 1866 αὐτῆς ὅρια. Τὸ δὲ 1866 κατὰ τὸν μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας πόλεμον ὑπέταξε καὶ ἤνωσε μετὰ τοῦ κράτους τῆς οὐ μόνον τὰ δουκάσα Ὀλστέρνον, Σλέσβιγον καὶ Λαουεμβούργον, ἀλλὰ καὶ τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀννοβέρου, τὴν ἐκλεκτορίαν τῆς Ἑσσης, τὸ δουκάτον τοῦ Νασσάου, τὴν χωροκομητείαν τῆς Ἑσσης Κοβοούργης καὶ τὴν πόλιν Φραγκφούρτην. Τὸ δὲ 1871 ἡττηθείσης τῆς Γαλλίας ἐν τῷ μεταξὺ αὐτῶν πολέμῳ προσήρτησεν εἰς τὴν χώραν τῆς ἄπασαν τὴν Ἀλσατίαν καὶ μέρος τῆς Λοθαριγγίας.

*Ὅρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Ν. τὰ Σουδήτια (1350 μέτρ.) καὶ τὰ Γιγάντια (1600 μέτρ.) καὶ πρὸς τὴν Γαλλίαν τὰ Βόσγια, ἐν δὲ τῷ μέσῳ τὸ ὄρος Ἑρτσον (1140 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Πρεγέλος, ὁ Οὐίστούλας καὶ ὁ Ὀδέρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν, ὁ Ἀλβίος, ὁ Οὐίσουργις καὶ ὁ Ρήνος εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Ἡ Πρωσσία διαιρεῖται ἤδη εἰς 13 νομούς· εἶνε δὲ οὗτοι μετὰ τῶν ἐπισ. αὐτῶν πόλεις

1) Βρανδεμβούργον πρὸς Ν. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βερολίτρον, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ Σπραιίου, ἔχουσα λαμπράς οἰκοδομὰς· οἶον τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄπλοστάσιον, ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, ἀκαδημειαν, μουσεῖα, πλατείας ὁδοὺς, λίαν ἐνεργὸν βιομηχανίαν καὶ 830 χιλ. κατ. Ποτσδάμη, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ βασιλείου, στρατιωτικὴ μᾶλλον πόλις ἔχουσα προάστεια καὶ 45 χιλ. κατ.

2) Πομερανία πρὸς Δ. μητρ. αὐτῆς. Στέττινον ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 78 χιλ. κατ.

3) Πρωσικὴ Σαξωνία. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε Μαγδεμβούργον ἐπὶ τοῦ Ἀλβίου, ὄχυρωτάτη πόλις τῆς Γερμανίας ἔχουσα 115 χιλ. κατ. Ἀλη, ἐπίσημος πόλις διὰ τὸ πανεπιστήμιόν τῆς ἔχουσα 52 χιλ. κατ.

4) Σιλεσία μὲ μητρ. τὴν Βρεσλαβίαν ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, τὴν τρίτην πόλιν τοῦ κράτους, ἔχουσαν λαμπράς οἰκοδομὰς, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 210 χιλ. κατ.

5) Πόσενον μὲ ὁμών. ὄχυράν μητρ. ἐπὶ τοῦ Οὐάριου, ἔχουσαν 54 χιλ. κατ.

6) Ἡ πρὸς τὴν Βαλτικὴν Πρωσσία. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε Καϊνοβέργη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πρεγέλου, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Καντίου ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 115 χιλ. κατ. Σάντσκον, ὄχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις παρὰ τὸν Οὐίστούλαν καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ κράτους, ἔχουσα 90 χιλ. κατ.

7) Ὀλστέρνον καὶ Σλέσβιγον. Ἐπισ. τούτων πόλεις εἶνε Ἀπόνα, ἐπὶ τοῦ Ἀλβίου, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις ἔχουσα

εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 75 χιλ. κατ. *Κιελον*, μητρ. τοῦ Ὀλστεινίου ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον καὶ 32 χιλ. κατ. *Σλεσβιγον*, μητρ. τοῦ Σλεσβίγου ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

8) Ἀρνόβερν μετ' ὁμών. μητρ. πατρίδα τοῦ ἀστρονόμου Ἐρσέλου ἔχουσαν 90 χιλ. κατ. Ὀσναβρῦκη, ἐν ἧ ὡς καὶ ἐν Μυστέρω ἐκλείσθη ἡ Βεσφαλικὴ εἰρήνη τὸ 1648 μεταξὺ Σουηδίας καὶ Γερμανίας. Γοτίνγη, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πλουσίαν βιβλιοθήκην καὶ 13 χιλ. κατ.

9) Βεσφαλία μετ' μητρ. Μύνστερον ἔχουσαν 25 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογον πανεπιστήμιον θεολογίας καὶ φιλοσοφίας.

10) Ἐσσης νομός. Τούτου ἐπίσ. πόλις εἶνε *Κασσέλη*, μητρ. τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Φραγκφούρτη*, πρώην ἐλευθέρη πόλις καὶ ἔδρα τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον, πανεπιστήμιον καὶ 80 χιλ. κατ.

11) Ῥηνικὴ Πρωσσία καὶ ἡγεμονία τῶν Ὀχεντζόλερν. Ταύτης ἐπίσ. πόλις εἶνε *Κοβιλέντσον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥήνου καὶ Μοσέλα, ὀχυρωτάτη πόλις, μητρ. τῆς Ῥηνικῆς Πρωσσίας ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Κολωνία* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα μεταλλικὰ ὕδατα καὶ 130 χιλ. κατ. *Ἀκνίσγραον*, ἀρχαία πόλις πρωτ. τοῦ μεγάλου Καρόλου ἔχουσα θερμὰ λουτρά, ὠραία προάστεια καὶ 75 χιλ. κατ. Τῆς δὲ ἡγεμονίας τοῦ Ὀχεντζόλερν μητρ. εἶνε ἡ πόλις *Ἐχέγγη*.

Νῆσοι δὲ τῆς Πρωσσίας εἶνε ἡ *Πουγένη*, *Ὀβσεδόμη* καὶ *Βολλίνη*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πρωσσίας εἶνε 3452 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 24, 700 χιλ. ἑκάτ. ὧν περὶ τὰ 15 ἑκάτ. εἶνε λουθηρανικαὶ οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοὶ καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ Ἀθίγγανοι· τὸ δὲ πολίτευμα συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, εἰς δὲ τὰ νότια συγκερασμένον, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ βορείου μέρους εἶνε ἐπιτηδεύσιμον εἰς γεωργίαν, παράγον σίτον, κριθήν, κάρναβιν, λίαν γεώμηλα καὶ ἐν τῷ Ῥήνῳ οἶνον ἐξαιρετόν. ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, νίτρου, λιθανθράκων καὶ κατὰ τὴν Βαλτικὴν ἤλεκτρον κλ. μεγάλην κτηνοτροφίαν, ἐμπόριον ἐνεργῶν καὶ βιομηχανίαν λίαν ἀκμάζουσαν, οἱ δὲ σιδηρόδρομοι καὶ αἱ διώρυγες πανταχοθεν αὐτὴν διασχίζουσιν. Ἐνταῦθα ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν οἱ Πρωσσοὶ κἀμνουσι μεγάλας προόδους· κατὰ δὲ τὰ στρατιωτικὰ ὁ στρατὸς αὐτῆς εἶνε νῦν ὁ καλλίτερος τῆς Εὐρώπης· ἕκαστος δὲ πολίτης εἶνε ὑπόχρεος ἐν αὐτῇ νὰ ὑπηρετήσῃ ἴδιος ὡς στρατιώτης.

ΣΑΞΩΝΙΑ. Ἐπίσ. πόλις τοῦ βασιλείου τῆς Σαξωνίας εἶνε *Δρέση*.

δη, ώραία και μεγάλη πόλις ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, λαμπρὸν δυτικὸν ναόν, μουσεῖα καὶ 180 χιλ. κατ. *Λευβία*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα βιβλίων καὶ γουναρικῶν καὶ 110 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ Γερμαν. ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ δουκάτων ἐπισ. πόλεις εἶνε *Κοβοῦργον*, πρωτ. τοῦ δουκάτου Σαξο-κοβούργου ἔχουσα ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, λαμπρὰν βιβλιοθήκην καὶ 12 χιλ. κατ. *Ίένα*, μικρὰ ἀλλ' ὠραία πόλις τοῦ δουκάτου Σαξο-βειμέρης ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον. *Βρουνοβίκη*, ὠραία πόλις πρωτ. ὁμων. μεγ. δουκάτου ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Σχουερὶτρον*, πρωτ. τοῦ μεγ. δουκάτου Μεκλεμβούργου-σχουερίνου ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Ροστόκη* πρὸς τὴν Βαλτικὴν, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ αὐτοῦ δουκάτου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. *Ὀλδεμβούργον*, πρωτ. ὁμων. μεγάλου δουκάτου ἔχουσα 14 χιλ. κατ. *Μαῦντσα* (Μογυντίακον) ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα ὠραίαν θέσιν, λαμπρὰ ὄχυράματα καὶ 50 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Γουτεμβέργου τοῦ ἐφευρετοῦ τῆς τυπογραφίας.

Τῶν δ' ἐλευθέρων πολιτειῶν ἐπισ. πόλεις εἶνε *Βρέμη* ἐπὶ τοῦ Οὐί-σούργιδος, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανὸς πόλις ἔχουσα 83 χιλ. κατ. *Λυβέκη* παρὰ τὴν Βαλτικὴν ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Άμβούργον* ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανὸς πόλις ἔχουσα 240 χιλ. κατ.

Τῆς δ' ἐπικρατείας τῆς Ἄλσατίας καὶ Λοθαριγγίας, διοικουμένης κατ' εὐθείαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Στρατσβούργον* (Ἀργεντοράτον) παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. αὐτῆς, ἀρχαία καὶ ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 85 χιλ. κατ. *Μέτται* παρὰ τὸν Μοσέλαν, ἀξιόλογος πόλις ἔχουσα ἀπόρθητα φρούρια καὶ 55 χιλ. κατ.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

Μήκ. Α. 6° 50'—24° 5'.

Πλάτ. Β. 42° 8'—51° 10'.

Ἡ Αὐστρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Μαυροβουνίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, τῆς Ῥωμουνίας καὶ τῆς Σερβίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας.

ΣΗΜ. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει τὰς ἀρχαίας γῶρας Ῥαιτίαν, Νωρικὴν, Πανονίαν καὶ μέρος τῆς Δακίας· ὁ δὲ μέγας Κάρολος κυριεύσας αὐτὴν τὴν ὀνόμασεν Αὐστρίαν (Ἀνατολικὸν βασίλειον). Ταύτης ὁ ἡγεμὼν μέχρι τοῦ

1806 διετήρει τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας· κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ 11 αἰῶνος ἠνώθη μετ' αὐτῆς ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Βοεμία, καὶ κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῆς Πολωνίας ἡ Γαλικία· τὸ δὲ 1814 ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἡ Δαλματία, καὶ τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασιλεῖον· ἀλλὰ τὸ 1859 διὰ τῆς ἐν Βιλαφράγκα εἰρήνης ἀπεσπάρθη ἡ Λομβαρδία, καὶ τὸ 1866 διὰ τοῦ Πρωσσοαυστριακοῦ πολέμου τὸ βασιλεῖον τῆς Βενετίας, καὶ ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας· ὡσαύτως τὸ 1878 ἀπορῶσει τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίου ἐδόθη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Αὐστρίας ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη ἐπαρχίαι τῆς Τουρκίας.

*Ὀρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε τὰ *Σουδητία*, τὰ ὅποια μίᾳ σειρά ὄντα τῶν Γερμανικῶν ὄρεων καὶ παραλλήλως τῶν Βοεμικῶν ὄρεων ἐκτεινόμενα ἀπολήγουσι ΒΑ. εἰς τὴν Γερμανικὴν πεδιάδα· τὰ *Καρπάθια* (2700 μέτρ.), τὰ ὅποια ἀνυψούμενα ἐκ τῆς Δακτικῆς πεδιάδος ἐκτείνονται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν. Τούτων ἀξιολογώτερα μέρη εἶνε αἱ *Τρανσυλβαρικαὶ Ἀλπεις*, τὰ *κεντρικὰ Καρπάθια* καὶ τὰ *μικρὰ Καρπάθια*. Εἰς τὰ δυτικὰ δὲ τούτων σχηματίζονται αἱ *Ὀγγρικαὶ πεδιάδες*, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλειτέρα καὶ *Κάτω* καλουμένη εἶνε τὸ πλείστον ἄκαρπος, εἰς τὸ δυτικὸν ἐλῶδης καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀμμώδης.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ *Ἄλβις* καὶ ὁ *Ρῆνος*, ὅστις μόλις ψαύει πρὸς Δ. τὴν αὐτοκρατορίαν, ἀμφότεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον Θάλασσαν· ὁ *Ὀδερὸς* καὶ ὁ *Ὀνίστοῦλας*, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Σουδητικῶν καὶ Καρπαθίων ὄρεων ἐκβάλλουσι διὰ τῆς Πρωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, καὶ ὁ *Δούναβις*, ὅστις διερχόμενος δι' ἀπάσης τῆς Αὐστρίας καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους, οἷον τὸν *Δραβον*, τὸν *Τυσιάρ*, τὸν *Σαβον* κλ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Ῥωμουνίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. *Λίμνη* δ' αὐτῆς ἐπισ. ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ εἶνε ἡ *Πλατενσὴ* ἢ *Βαλατῶν*.

Ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ ἐν ἀποτελεῖ τὴν καλουμένην δυτικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὰς χώρας, αἵτινες πέμπουσιν ἀντιπροσώπους εἰς τὸ κοινοβούλιον τῆς Γιέννης, τὸ δὲ τὴν ἀνατολικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Οὐγγαρίαν μετὰ τῆς Τρανσυλβανίας, Κροατίας, Σλαβονίας, τῶν Στρατιωτικῶν μεθορίων χωρῶν καὶ τῆς πόλεως Φιούμης· εἶνε δὲ αὐτὰ

Α'. ἐν Αὐστρίᾳ.

1) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Αὐστρίας. Τούτου ἐπισ. πόλεις εἶνε *Βιέννη* ἐκτεινόμενη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τῆς αὐτοκρατορίας ἔχουσα ὄχι καλὰς ὁδοὺς, ἀλλὰ λαμπρὰς αἰκοδομὰς οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Στεφάνου, τερπνότατα προάστεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 1 ἐκατ. κατ. *Λίντση* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὄχυρά, βιομηχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 33 χιλ. κατ.

2) Τὸ δουκάτον Σαλτσβοῦργον, μητρ. *Σαλτσβοῦργον* (20 χιλ. κατ.) ἐπὶ χώρας ἐχούσης πλῆθος ὀρυκτῶν καὶ ἀφθονον ἄλας.

3) Ἡ Στυρία μὲ μητρ. *Γραϊτσον* ἐπὶ τοῦ Μούρου, ἔχουσαν πανεπιστήμιον, βιομηχανίαν βαμβάκερῶν ὑφασμάτων καὶ χαλυβικῶν ἔργων καὶ 80 χιλ. κατ.

4) Ἡ Καρινθία μὲ μητρ. *Κλαγεμβούρτην*, ἔχουσαν λαμπρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 15 χιλ. κατ.

5) Ἡ Καρνιολία μὲ μητρ. *Λαϊδάχην*, ἔχουσαν 21 χιλ. κατ.

6) Αἱ κομητεῖαι Γορίτσια καὶ Γραδίσκα, ἡ μαρκία Ἰστρία, καὶ ἡ εἰς τὸ κράτος ἀπ' εὐθείας ἀνήκουσα πόλις Τεργέστη ἐκ τῶν ἐμπορικωτάτων ἐν τῇ Μεσογείῳ πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα 120 χιλ. κατ. ὧν εἶνε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ἀξιόλογα διατηροῦντες Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. *Πόλα*, ὁ σπουδαιότερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Αὐστρίας.

7) Ἡ Δαλματία, μητρ. *Ζάρα*, παράλιος πόλις ἔχουσα 19 χιλ. κατ. *Σπάλατρον*, παράλιος μικρὰ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Ραγούσα*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις καὶ πρωτ. ὄμων. δημοκρατίας.

Εἰς τὰ παράλια τῆς Δαλματίας ὑπάρχουσι πολλαὶ μικραὶ νῆσοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Αὐστρίαν· οἷον ἡ *Μέλιδα*, *Κορζέλα*, *Λίσσα*, *Βραιτία*, *Γρόσσα*, *Πάγος* κλ.

8) Τὸ Τυρόλον μὲ μητρ. *Ἰνσπρῦκην*, κειμένην μεταξὺ ὑψηλῶν ὄρεων καὶ ἔχουσα, 17 χιλ. κατ.

9) Ἡ Βοεμία ΒΔ. τῆς ἰδίως Αὐστρίας. Ταύτης ἐπισ. πόλις εἶνε *Πράγα* ἐπὶ τοῦ Μολδαίου εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. αὐτῆς λίαν ὀχυρὰ καὶ βιομηχανος, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. *Καρλσβάδη* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὰ λουτρά της.

10) Ἡ Μοραβία πρὸς Α. τῆς Βοεμίας μὲ μητρ. *Βροβνην*, λίαν ὀχυρὰν, ἔχουσαν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 73 χιλ. κατ. ΝΑ ταύτης *Λουστερ.Μίτση*, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1805 νικη τῶν Γάλλων κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Ρώσων.

11) Ἡ Σιλεσία μὲ πρωτ. *Τρόπαον*, ἔχον 15 χιλ. κατ.

12) Ἡ Γαλικία μὲ μητρ. *Λεμβέργην* ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν, ἔχουσαν πανεπιστήμιον καὶ 72 χιλ. κατ. ἐξ ὧν αἱ 21 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι. *Κρακοβία* ἐπὶ τοῦ Οὐϊστούλα, πρωτ. μέχρι τοῦ 1846 τοῦ ἀνεξαρτήτου μέρους τῆς Πολωνίας· ἔκτοτε δ' ὑπόκειται εἰς τὴν Αὐστρίαν ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ.

13) Ἡ Βουκοβίνα μὲ μητρ. *Τσερνοβίτσαν*, ἔχουσαν 26 χιλ. κατ.

Β'. ἐν Οὐγγαρία.

14) Ἡ Οὐγγαρία. Ταύτης ἐπισ. πόλις εἶνε *Πέστα* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβειος, πρωτ. καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 200 χιλ. κατ. *Βούδα* ἢ *Όφεν* ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος ἀπέναντι τῆς Πέστης,

ἀρχαία πρωτ. τῆς Οὐγγαρίας ἔχουσα 55 χιλ. κατ. *Κομόρρον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Οὐγγαρίας. *Πρεσβούργρον* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὠραία πόλις, ἐν ἣ ἑστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 46 χιλ. κατ. *Σχευμπίτση* ΒΑ. ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου καὶ χαλκοῦ καὶ διὰ τὴν μεταλλουργικὴν σχολὴν τῆς. *Λεβρετσίνη* ΝΑ. λίαν βιομηχανος πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ.

15) Ἡ Τρανσυλθανία μὲ μητρ. *Κλαουσεμβούργην* ἐπὶ ποταμίου ἔχουσαν 22 χιλ. κατ. *Κρονστάτη* πρὸς τὰ ὄρια τῆς Γουρκίας, ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Τρανσυλθανίας ἔχουσα 28 χιλ. κατ.

16) Ἡ Κροατία καὶ *Σλαβορία* μὲ μητρ. *Ἀγράμην* παρὰ τὸν ποταμὸν Σαῦον, ἔχουσαν 20 χιλ. κατ. *Φιόρμη*, ἐλεύθερος ἐμπορικὸς λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 16 χιλ. κατ.

17) Αἱ Στρατιωτικαὶ μεθόριοι χῶραι ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μέχρι τῆς Τρανσυλθανίας. Ἐπισ. πόλις *Ζέγγη*, λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατ. θάλασσαν. *Πετροβαρδεῖνον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Εὐρώπης, ἐνθα ὁ πρίγκηψ Εὐγένιος ἐνίκησε τὸ 1716 κατὰ κράτος τοὺς Τούρκους. *Σεμλίτρον*, ὀχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

18) Ἡ Βοσνία μετὰ τῆς Ἑρζεγοβίνης μὲ μητρ. *Σεραϊέβον*, ἐμπορικὴν πόλιν ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. *Τρανβικον*, πόλις ἔχουσα ἀκρόπολιν καὶ 15 χιλ. κατ. *Βαρναλοῦκα*, ὀχυρὰ πόλις ἔχουσα ἰαμακικὰ λουτρά, ἀρχαῖα ῥωμαϊκὰ ἱερεῖα καὶ 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αὐστρίας εἶνε 7088 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κέτ. 37 ἑκατ. Τούτων 24 ἑκατ. εἶνε δυτικοί, 8 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, 3 1/2 ἑκατ. διαμαρτυρούμενοι, καὶ ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. Ἑβραῖοι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε αὐτοκρατορία συνταγματικὴ μετὰ δύο Βουλῶν, ὧν ἡ μία σύγκαιται ἐξ ἀντιπροσώπων πεμπομένων ἐκ τῶν διαφόρων Διαιτηῶν τῆς αὐτοκρατορίας. Τῆς δ' Οὐγγαρίας, ἀποτελούσης ἴδιον βασιλεῖον καὶ ἐχούσης ἴδιαν βουλὰς καὶ διοικουμένης ὑπὸ ἰδίου ὑπουργείου, βασιλεὺς εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας.

Τῶν κατοίκων τῆς Αὐστρίας ἐν μὲν τῇ ἰδίῳ Αὐστρίᾳ, *Σαλτσβούργῳ*, *Τυρόλῳ*, *Στυρίᾳ*, *Καρινθίᾳ* καὶ *Καρνιολίᾳ* ἐπικρατοῦσιν οἱ Γερμανοὶ (9,200 χιλ.), ἐν δὲ τῇ *Γαλικίᾳ*, *Μοραβίᾳ*, *Βοεμίᾳ*, *Κροατίᾳ*, *Σλαβονίᾳ*, *Δαλματίᾳ*, *Τρανσυλθανίᾳ*, *Βοσνίᾳ*, Ἑρζεγοβίνῃ οἱ Σλάβοι περὶ τὰ 17 ἑκατ. ἐν δὲ τῇ Οὐγγαρίᾳ οἱ Οὐγγροὶ ἢ Μαγιάροι (5 1/2 ἑκατ.)· ἄλλ' ἐν τῷ *Τυρόλῳ*, τῇ *Καρνιολίᾳ*, κλ. κατοικοῦσι καὶ 3 1/2 ἑκατ. λατινικῶν φυλῶν (Ἰταλῶν). Ἐν τῇ Αὐστρίᾳ ὅμως κατοικοῦσιν ἔτι Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Ἀθίγγανοι, ἅπαντες περὶ τὸ 1 1/2 ἑκατ.

Ἡ Αὐστρία ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ ὑγιεινόν, τὰ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε μᾶλλον ὕεινόν· ἔχει ὅμως καὶ λαμπρὰς πεδιάδας καὶ κοι-

δας εἰς τὴν Γαλικίαν, Βοημίαν, Οὐγγαρίαν, ἰδίως Αὐστρίαν, παρα-
 ύσας σίτον ἄφθονον, οἶνον, καπνόν, ὠραίους ἵππους, βοῦς, πρόβατα,
 ἴρους κλ. Εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου,
 ἰήρου, χαλκοῦ, μολύβδου κτλ. καὶ ὑδραργύρου πρὸς Ν. παρὰ τὴν
 ἄρὰν πόλιν *Υδρίαρ*, εἰς δὲ τὴν Γαλικίαν ἐπὶ τῶν ὀρέων ὀρυκτὸν
 ας.

Ἡ βιομηχανία τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα ἔκαμε με-
 γας προόδους· καὶ τὸ ἐμπόριον δ' αὐτῆς εἶνε λίαν ἐνεργόν, εὐκολυ-
 μενον ὑπὸ τῶν πλευστῶν ποταμῶν, τῶν διωρύγων καὶ τῶν σιδη-
 ρόμων τῆς.

Γλῶσσα δ' ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσα εἶνε ἡ Γερμανικὴ· ἀλλὰ καὶ ἔκα-
 ον τῶν διαφορῶν αὐτῆς ἔθνῶν λαλεῖ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν.

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις δὲν εἶνε εἰσέτι διαδεδομένη καθ' ὅλας τὰς
 ἀρχίας τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας, διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς τῶν
 Γερμανικῶν χωρῶν εἶνε πολὺ ἀγροίκος.

ΣΕΡΒΙΑ.

Ἡ Σερβία, **Αρω Μοισία* ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, ὀρίζεται
 πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ
 τῆς Ρωμουσίας καὶ τῆς Τουρκίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑρζεγοβίνης καὶ
 Βουλγαρίας κατεχομένων ἤδη ὑπὸ τῆς Αὐστρίας.

Τὰ ὄρη τῆς Σερβίας κλάδοι ὄντα τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων εἶνε λίαν
 ἀψηλὰ· ἡ δὲ χώρα δύναται μᾶλλον νὰ θεωρηθῇ ὡς λοφώδης, ἔχου-
 σα καὶ ἀξιολόγους κοιλάδας καὶ πεδιάδας.

Ἐπισημ. ποταμοὶ τῆς Σερβίας εἶνε ὁ *Δούναβις*, σχηματίζων τὰ
 βορειανατολικά ὄρια τῆς χώρας· ὁ *Σαῦος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν
 Δυναρικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς Β. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν· ὁ *Μο-
 ραῦος*, ὅστις πηγάζων ὡσαύτως ἐκ τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων
 πρὸς τὰ ΒΑ. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν παρὰ τὴν πόλιν Σεμένδριαν.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Σερβίας εἶνε *Βελιγράδιον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς
 τοῦ Σαύου καὶ Δουνάβεως, πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λίαν ὀχυρὰ
 πόλιν, ἀκμαῖον ἐμπόριον, βιομηχανίαν, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, ἀκα-
 δημειαν καὶ 50 χιλ. κατ. Σεμένδρια ΝΑ. τοῦ Βελιγραδίου ἐπὶ τῆς
 συμβολῆς τοῦ Μοραύου καὶ Δουνάβεως, ἀρχαία πρωτ. τῆς Σερβίας
 ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 12 χιλ. κατ. Κραγουεβάτση πρὸς Ν.
 τῆς Σεμενδρίας ἐν εὐρείᾳ κοιλάδι, ἔχουσα χυτήρια πυροβόλων, ὀπλο-
 ποιεῖον, πυριτιδοποιεῖον καὶ 7 χιλ. κατ. Ὀσχίτσα ΝΑ. τῆς Κραγουε-
 βάτσης, ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Σερβίας εἶνε 1, 400 χιλ. σλαβικῆς καταγωγῆς

καὶ ὀρθόδοξοι τὴν θρησκείαν· εἶνε ἤδη ὅλως ἀνεξάρτητοι καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ συνταγματικῆς ἡγεμονίας μετὰ βουλῆς καὶ γερουσίας.

Τὸ κλίμα τῆς Σερβίας εἶνε ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος λίαν εὐφορὸν παράγον σίτον, ἀραβᾶσιτον, κίναβιν, λίνον, οἶνον κτλ. ἀλλ' ἡ γεωργία εἰσέτι ἐν αὐτῇ εἶνε παρημελημένη, ἀσχολουμένων τῶν κατοίκων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μάλιστα τῶν χοίρων καὶ εἰς τὴν ὑλοτομίαν τῶν ἀπεράντων δασῶν τῆς· ἡ δὲ παιδεία μάλισ ἤδη ἀρχεται νὰ ἐμφυτεύηται ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

ΡΩΜΟΥΝΙΑ.

Ἡ Ρωμουνία, συνισταμένη ἐκ τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας καὶ πάλαι Δακίᾳ καλουμένη, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Ρωσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς ὄρος ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Σερβίας.

Ἐπισημ. ὄρη τῆς Ῥωμουνίας εἶνε πρὸς Β. τὰ Καρπάθια καὶ τὰ ἀνατολικά αὐτῆς αἱ Τρανσυλθανικαὶ ἄλπεις.

Ἐπισημ. ποταμοὶ τῆς Ῥωμουνίας εἶνε ὁ Δούναβις διαρρέων νότια ὄρια τῆς χώρας· ὁ Ἀλούτας (*Ολις), ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Τρανσυλθανικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς Ν. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προῦτος, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Καρπαθίων ῥέων καὶ ῥέοντες πρὸς Ν. χύνονται ὡσαύτως εἰς τὸν Δούναβιν· λίμνη δὲ ἡ Ρασέλιμη.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Βλαχίας εἶνε Βουκουρεστίον ἐπὶ τοῦ Δουναβίου παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τῆς Ῥωμουνίας, χουσα οἰκίας λιθοκτίστους, ἀκαδήμειαν, καμπύλας καὶ κακῶς ἐξοπλισμένας ὁδοὺς, ὠραίους κήπους, προάστεια καὶ περὶ τὰς 200 χιλ. κτλ. Κραϊάβα πρὸς Δ. ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχυρὰ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἰβραίλα ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα κλῶν λιμένα καὶ 40 χιλ. κατ. ἐν αὐτῇ εἶνε καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀξιόλογα Ἕλληνα ἐκπαιδευτήρια. Πλοέστι πρὸς Β. τοῦ Βουκουρεστίου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 27 χιλ. κατ. Ρίμνικον παρὰ τὸν Ἀλούταν. ἔχουσα ἀφθονοὺς ἀλατωρυχεῖον. Γιούργεβορ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἐπίγειον τοῦ Βουκουρεστίου, λίαν ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. Κασάγι, ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

Τῆς δὲ Μολδαβίας Ἰάσιον πρωτ. τῆς Μαλδαβίας, μεσόγειος πόλις δύο ὥρας δυτικῶς τοῦ Προῦτου, ἔχουσα ξυλίνας οἰκίας, πολλὰ κτήνη, ἀθλίας ὁδοὺς, ὠραίους κήπους, σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ 10 χιλ. κατ. Ῥωμανὸν πρὸς Β. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μολδαύου

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

ερέτου ἐπὶ τερπνῆς θέσεως. *Οκνα ἐπὶ τοῦ Σερέτου, ἔχουσα σπουδαία ἀλατωρυχία. Γαλάζιον ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Προῦτου, ὁ κυρίως λιμὴν τῆς Μολδαβίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 80 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες κάλλιστα ἔχοντες κτεταυτεῖρια. Φοζάνη πρὸς τὰ ὄρια τῆς Βλαχίας, ἔχουσα καλὸν ἐμπόριον καὶ 20 χιλ. κατ.

Οἱ Ῥωμοῦνοι ἀπόγονοι τῶν ἐπὶ Τραϊανοῦ συστηθεισῶν ἐνταῦθα Ῥωμαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι εἶνε 5, 200 χιλ. κυβερνώμενοι ἀπὸ ἐνὸς ἔτους ἀνεξαρτήτως ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος μετὰ Βουλῆς.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα αὐτῆς, καίτοι ἡ γεωργία εἶνε παρημελημένη, εἶνε σίτος, ἀραβόσιτος, κριθή, οἶνος, κτλ. ἡ δὲ κτηνοτροφία λίαν εὐδοκίμει ἐνεκ τῶν ἀφθόνων νομῶν τῆς παράγουσα καλοὺς ἵππους, ἡμιόνους, χοίρους, κλ. ἡ μελισσοτροφία ὡσαύτως εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, τὰ δὲ δάση τῆς παρέχουσιν ἀφθονον ξυλείαν καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς παχυτάτους ἰχθύς. ἡ δὲ παιδεία ὑπὸ τοῦ νέου ἡγεμόνος προστατευομένη ἤρξατο νὰ παράγῃ λαμπροὺς τοὺς καρπούς.

ΒΟΡΕΙΑ ΚΡΑΤΗ

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 0° 35'—12° 45'.

Πλάτ. Β. 50° —61°.

Ἡ Μεγάλη Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας, τῆς Ἰρλανδίας, τῶν νήσων Ἐβριδῶν, Ὀρκάδων, Σχετλαντικῶν καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων, κειμένων ἀπέναντι τῆς Γαλλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀγγλία ἄλλοτε καλουμένη Βρεττανία κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ 78 π. Χ. Εἶτα δ' ἀποσυρθέντων αὐτῶν ἐκεῖθεν τὸ 448 μ. Χ. ἐπέκυψεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀγγλῶν καὶ Σαξῶνων, οἵτινες ὡς φίλοι προεπέκλιθῆσαν νὰ τὴν συνδράμωσι κατὰ τῶν βαρβάρων Καληδονίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 8ου αἰῶνος πολλάκις ἐληλατήθη ὑπὸ τῶν Νορμαδῶν τῆς Δανίας καὶ τέλος ὑπετάγη ὑπ' αὐτῶν. ἀλλὰ τὸ 888 Ἀλφρέδος ὁ μέγας μετὰ πολλὰς ἀποτυ-

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

χίας ἀπεδίωξε τέλος τοὺς Νορμανδοὺς ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Τὸ δὲ 1066 Γουλιέλμος ὁ Κατακτητῆς, δούξ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Νορμανδίας, κατέκτησε τὴν Ἀγγλίαν. Ἐκτοτε δὲ οὐδὲν ἔθνος εἰσέβαλεν εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἀλληλοδιαδόχως ἡ ἰδίως Βρεττανία κατέκτησε τὴν Ἰρλανδίαν, τὴν Σκωτίαν καὶ ἄλλας ἐκτεταταμένας χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ἡ νῆσος Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίας Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας, τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Σκωτίας.

**Ορη.* Τῆς Βρεττανίας τὸ βόρειον μέρος εἶνε ὄρειον, καὶ ἐκεῖθεν ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὰ *Γραβιανὰ ὄρη* (1450 μέτρ.)· τὸ δὲ νότιον εἶνε πεδινόν, ἀλλ' εἰς τὴν Οὐαλλίαν ὑψοῦται τὸ ὄρος *Σινόδορον*, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ πρὸς Δ. τὴν παραλίαν βραχύδη, καὶ ἡ Ἰρλανδία δ' ἔχει πρὸς Α. τὸ ὄρος *Καρτοῦαλον* (1037 μέτρ.) καὶ παραλίαν ἀπότομον, ἀλλὰ τὰ μισθώγια αὐτῆς εἶνε πλὴν τινῶν λόφων ἅπαντα πεδινά, περιλαμβάνοντα πολλὰς λίμνας καὶ τόπους ἐλώδεις.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσημοι ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε ὁ *Τάμεσις*, ὁ βασιλεὺς τῶν ποταμῶν κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς· αὗτος διερχόμενος διὰ τοῦ Λονδίνου ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν (320 χιλιομ. μῆκ.). Ὁ *Οὐμβερρος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Οὐαλλίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν. Ὁ *Σαβέρνης*, ὁ δευτέρου μεγέθους ποταμὸς τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν Οὐαλλίαν, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βριστολιον κόλπον. Ὁ *Κλύδης* ἐν Σκωτίᾳ πρὸς Δ. ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμιον κόλπον. Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπισ. ποταμὸς εἶνε ὁ *Σχάγων*, ὅστις διερχόμενος διὰ τῆς πόλεως Λιμερικής ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ ἰδίως Ἀγγλία διαίρεται εἰς 40 κομητείας, ἡ Οὐαλλία εἰς 14 καὶ ἡ Σκωτία εἰς 33 καὶ ἡ Ἰρλανδία εἰς 4 διοικήσεις.

Ἐπισ. πόλεις τῆς ἰδίας Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας εἶνε *Λούδρη*, ἐξ ἧς μεταβαίνουσι συντομώτερον ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλλίαν (Καλαίον *Λονδίνον* ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ἡ μεγαλειτέρα, πλουσιωτέρα, βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κόσμου, πρωτ. τῆς Ἀγγλίας) ἔχουσα 4 ἑκατ. κατ. Εἶνε δὲ διηρημένη κυρίως εἰς δύο, εἰς ἀρχαίαν *Λίν* καὶ *Ἄστν* (city) καλουμένην, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ ἔμποροι, καὶ εἰς *Ουεστμίνστερ*, ὅπου κατοικεῖ ἡ αὐλή, οἱ εὐγενεῖς καὶ μεγάλοι κτηνάρχαι καὶ ἔμποροι. Τὸ ἄστν ἔχει ὁδοὺς στενάς καὶ μὴ εὐθείας, καὶ τὸ *Ουεστμίνστερ* πλατυτάτας καὶ εὐθείας· ἔχει δὲ καὶ πολλὰς γέφυρας, τῶν ὁποίων ἡ ἐπισ. εἶνε ἡ τοῦ *Βατερλώου*. Ἐπισ. δὲ τῆς Ἀγγλίας οἰκοδομήματα εἶνε ὁ ναὸς τοῦ *Ἁγίου Παύλου*, ὁ ὠραιότερος ναὸς τῶν διαμαρτυρομένων, τὸ *παραμέντορ*, ὁ πύργος τοῦ *Λονδίνου* συνιστάμενος ἐκ διαφόρων πύργων καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν, τὸ *Ἄλντιον Βούγκιχαμ*, ὅπου συνήθως διαμένουσιν οἱ ἡγεμόνες, τὸ *στάλλιντορ παλάτιον*, οἱ ὑπόγειοι σιδηρόδρομοι κλ. Εἰς δὲ τὸ *Ουέστ*

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

μίνστερ υπάρχουν οί καλλίτεροι κήποι, χρησιμεύοντες εἰς κοινὸν πε-
 λητατον. Τὰ δὲ προξέστια αὐτῆς εἶνε λίαν τερπνά, ἔχοντα λαμπρὰς
 οἰκίας, κήπους θελκτικούς, βιομηχανικὰ καταστήματα κλ. *Γουρνούη-
 ον* ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως παρὰ τὸ Λονδίνον, διάσημος πόλις διὰ τὸ ἀ-
 ερσοκοπεῖον καὶ τὸ ναυτικὸν νοσοκομεῖόν της ἔχουσα 140 χιλ. κατ.

Πορτμουθον πρὸς Ν. λίαν ὀχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς
 λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. *Πλυμουθον*, ὁ
 δεύτερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχον 130 χιλ. κατ. *Βριστό-
 λη*, ἀρχαία, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 182 χιλ. κατ. *Ὁξ-
 φόρδη* (Ὁξωνία) ΒΑ. τῆς Βριστόλης, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστή-
 μιον της, ἔχουσα 56 χιλ. κατ. *Βιρμυγχάμη*, μεσόγειος πόλις ἐπίση-
 μος διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν ὄπλων, τῶν σιδηρουργείων καὶ ἄλλων
 διαφόρων ἐργοστασίων της ἔχουσα 350 χιλ. κατ. *Σχεφιλδέλη*, μεσό-
 γειος πόλις ἔχουσα ἐργοστάσια σιδηρῶν ἔργων καὶ 240 χιλ. κατ.
Μαρχιστέρη πρὸς Ν. μεσόγειος καὶ ἡ πρώτη βιομηχανος πόλις τῆς
 Ἀγγλίας καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ βάμβακος ἔχουσα περὶ
 τὰς 360 χιλ. κατ. *Λιβερπούλη* πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Μερσέη, παράλιος,
 βιομηχανος, ἐμπορικωτάτη καὶ δευτέρα μετὰ τὸ Λονδίνον πόλις τῆς
 Ἀγγλίας ἔχουσα 510 χιλ. κατ. *Ύόρκη* εἰς τὰ ΒΑ. ἔδρα ἀρχιεπισκό-
 που ἔχουσα λαμπρὸν Γοτθικὸν ναὸν καὶ 45 χιλ. κατ. *Ὁβίλλη* ΝΑ.
 τῆς Ὑόρκης, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα
 130 χιλ. κατ. *Νεοκαστέλλη* πρὸς Β. παράλιος πόλις ἔχουσα πλου-
 τιώτατα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ 130 χιλ. κατ.

Μερτυδβίγη, βιομηχανος καὶ ἡ ἐπισ. πόλις τῆς Οὐαλλίας ἔχουσα
 μεταλλεῖα σιδήρου, λιθανθράκων καὶ 90 χιλ. κατ. *Εἰμβουθρον*, μη-
 τρώπολις τῆς Σκωτίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐκτεινομένη ἐπὶ τριῶν λό-
 φων ὀλίγον μακρὰν τοῦ κόλπου Φόρθη, καὶ ἔχουσα λαμπρὸν πανεπι-
 στήμιον καὶ 205 χιλ. κατ. *Γλασκόδη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς
 Σκωτίας ἐπὶ τοῦ Κλύδου ποταμοῦ, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον,
 μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 480 χιλ. κατ. *Λούνδη*, πρὸς
 Β. ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάη, ἔχουσα 90 χιλ.
 κατ. *Ἀβερδῆη* πρὸς Β. ταύτης, ἀξιόλογον ἔχουσα πανεπιστήμιον
 καὶ 75 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπισ. πόλεις εἶνε *Δουβλίνον* πρὸς Α. μητρώπολις
 αὐτῆς εἶνε πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς,
 λαμπρὸν λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 300 χιλ. κατ. *Κόρκη* πρὸς Ν.
 ἐπὶ ὄμων. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Αιμέ-
 ρικα* εἰς τὰ ΝΔ. ἐπὶ τοῦ Σχάνωνος, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ἰρλανδίας ἔ-
 χουσα λίαν ἐνεργὸν ἐμπόριον καὶ 45 χιλ. κατ. *Ἀρμάγη* πρὸς τὸ ΒΑ.
 ἔδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰρλανδίας. *Βελγᾶστη* πρὸς Β. ἔχουσα
 20 χιλ. κατ.

Νῆσοι δ' αὐτῆς πρὸς Β. τῆς Σκωτίας εἶνε αἱ *Σχετλανδικαί*, μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Μελλάρδη*· αἱ *Ὀρχάδες*, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Παμόνη*· αἱ *Ἐβρίδες* ἢ *Ὀυεστέρραι*, ὧν μεγαλιέτεροι εἶνε ἡ *Λεβί*, *Σκὴν* καὶ ἡ *Στάφρα*, ἣτις εἶνε ἐπίσημος καὶ διὰ τὸ φιγγάλιον τρον τῆς. Ἡ *Μάρη* καὶ ἡ *Ἀγγλεσὴ* πρὸς Δ. τῆς Ἀγγλίας. Αἱ *Ἰγγραι* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας. Ἡ *Ὠριγνὴ* εἰς τὰ παράλια Γαλλίας καὶ ἡ *Ουϊκτις* πρὸς Ν. τῆς Ἀγγλίας, ἐπονομαζομένη περιβόλιον αὐτῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βρεττανίας εἶνε 3100 τετρ. μυρ. κάτ. 32 ἑκατ. ὧν 23 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν 3 1/2 τὴν Σκωτίαν, 5 1/2 τὴν Ἰρλανδίαν καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικρὰς νήσους, πρεσβεύοντες ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ τὴν Ἀγγλικανήν, ἐν Σκωτίᾳ τὴν Προσβυτεριανήν, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ τὴν δυτικὴν σκεῖαν (α)· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῶν, τῶν λόρδων καὶ τῶν κοινοτήτων.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸ νότιον τῆς Σκωτίας εἶνε ῥίως Ἀγγλοὶ, οἱ δὲ κατοικοῦντες τὸ βόρειον τῆς Σκωτίας Γαλλοὶ· Βρεττανοὶ δὲ κατοικοῦσι τὴν Οὐαλλίαν καὶ Κελτοὶ τὴν Ἰρλανδίαν· ἅπαντα δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη λαλοῦσι διαφόρους συγγενεῖς γλώσσας· τὸ δὲ Ἀγγλικὴ εἶνε μίγμα Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶνε ὑγρὸν, ὀμιχλῶδες καὶ ψυχρὸν, ὑγιεινὸν καὶ μαλακώτερον τοῦ τῆς Γερμανίας, τὸ δ' ἔδαφος εἰς τὴν Οὐαλλίαν καὶ Σκωτίαν εἶνε βουνῶδες, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν ἰσχυρὸν πεδινόν, παράγον δημητριακοὺς καρποὺς καὶ γεώμηλα καὶ ῥιζοὺς πολλὰς βοσκὰς, ὅπου τρέφονται πλῆθος βοῶν, αἰγῶν καὶ ἵππων τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ μαλλία τῶν προβάτων τῆς εἶνε περιφρασεύονται· ἔχει δὲ καὶ πλῆθος μεταλλείων χρυσοῦ, σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ κασιτέρου, γαιανθράκων, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ λαμπρῶν μαρμάρων.

Ἡ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις Ἀγγλικοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις εἶνε πολὺ ὀπίσω διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη ὁ κοινὸς λαὸς τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκειται μέγαν βαθμὸν ἀμαθείας. Πρακτικὸν δὲ ὄν τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἐπιτίθενται ἐν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἐν τῇ Βρεττανίᾳ ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εὐρίσκειται εἰς ὑψιστον βαθμὸν τῆς τελειότητος· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον ἐσωτερικῶ ἐυκολυνόμεον ὑπὸ ἀπειρῶν διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων διασχίζοντων ἅπασαν τὴν χώραν, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῶ προσταττον ὑπὸ τοῦ μεγαλιέτερου στόλου τοῦ κόσμου.

(α) Ἡ περὶ τῶν δογματίων ταύτων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας διηγεῖται, ὡς καὶ ἡ περὶ τῶν θρησκειῶν ἐν γένει, ἀφήνεται εἰς τὸν διδάσκαλον τῶν μαθημάτων.

Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Ἀγγλία μεγάλας εἰς ἀπάσας τὰς ἠπείρους (170 ἑκατ. κατ.).

ΔΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 5° 45'—10° 14'.

Πλάτ. Β. 55° 35'—57° 48'.

Ἡ Δανία κειμένη εἰς τὰ βόρεια τῆς Γερμανίας συνίσταται ἐκ τῆς ἡερσονήσου *Ιουτλανδίας*, κειμένης εἰς τὸ Β. τῆς Γερμανίας, τῶν νήσων *Σηλανδίας*, *Φινίας*, *Ισλανδίας*, *Φεροῶν* καὶ ἄλλων πολλῶν νήσων. Ἐν αὐτῇ οὔτε ὄρος οὔτε ποταμὸς ἀξίος λόγου ὑπάρχει.

ΣΗΜ. Ἡ Δανία, ἄλλοτε καλουμένη *Κιμβρικὴ Χερσόνησος* ἢ *Ιαυτλανδία*, εἶνε ἡ χώρα τῶν Κιμβρων, οἵτινες ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Ῥώμης καὶ ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Μαρίου στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 830—1042 οἱ Δανοὶ ἔκαμαν πολλὰς λεηλασίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἄρξαντες αὐτῆς 20 ἔτη. Εἰς δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ χώρα αὕτη πάντοτε διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της.

Ἐπις. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Κοπεγχάγη* ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς *Σηλανδίας* ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιωτέρων πόλεων τῆς *Εὐρώπης*, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. κατ. *Ἐλσιγγόρη* ἐπὶ τοῦ Σούνδου, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριόν της. Τῆς δὲ *Φινίας* εἶνε *Ὀδέση*. Ἐν δὲ τῇ *Ιουτλανδίᾳ* *Βιμπόργη* εἰς τὸ κέντρον, καὶ *Ααλβόργη* (10 χιλ. κατ.) εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς. Εἰς τὴν *Δανίαν* ἀνήκει ἔτι ἡ πρὸς τὸν Βόρ. πολικὸν κύκλον κειμένη νῆσος *Ισλανδία* (70 χιλ. κατ.) με̄ πρωτ. τὴν κώμην *Ῥεκιαβίγην*. Πρὸς Ν. δὲ ταύτης κείνται αἱ νῆσοι *Φερόαι*. Αὗται 25 τὸν ἀριθμὸν εἶνε ὀλίγον καταφικημένα (9 χιλ. κατ.) καὶ ἐπιτήδειοι μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Δανίας εἶνε 614 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 1800000, λουθηρανοί, διοικούμενοι συνταγματικῶς.

Οἱ Δανοὶ γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς εἶνε χρηστοὶ τὰ ἔθνη, λίαν φιλόπονοι, φίλοι τῆς τάξεως καὶ πολλὴν κλίσειν ἔχουσιν εἰς τὴν παιδείαν.

Τὸ κλίμα τῶν ἐν τῇ Βαλτικῇ νήσων αὐτῆς εἶνε λίαν ὑγρὸν καὶ ὀμβρῶδες, τὸ δ' ἔδαφος τῆς *Ιουτλανδίας* καὶ τῶν νήσων τῆς Βαλτικῆς εἶνε εὐφορώτατον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον σίτον, λίαν, κλ. Οὐχ ἦσαν δὲ οἱ Δανοὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῶν ἵππων, βοῶν καὶ προβάτων, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, ἀξιόλογον ἔχοντες ναυτικόν ἢ δὲ *Ιουτλανδία* εἶνε μὲν πεδινὴ ἀλλὰ ψυχρὰ καὶ ἐλώδης, ἔχουσα καλὰς βοσκὰς καὶ τρέφουσα ἀξιόλογα ποίμνια καὶ λαμπροὺς ἵππους ἢ δὲ *Ισλανδία*

ἔχει ἡφαιστεια ὄρη, οἷον τὴν "Εκλαν, ἐκπέμπουσιν βραστὸν ὕδωρ μέχρι 50 μέτρ. Ἐν ταύτῃ δ' ἔνεκα τοῦ φύχους φύονται μόνον θάμνοι καὶ γεώμηλα μόνον καλλιεργοῦνται· οἱ δὲ κάτοικοί τῆς ἑνασχολοῦνται ἔτι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιείαν. Τὸν αὐτὸν δὲ διὰ γουσι βίον καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Φεροῶν.

Ἡ Δανία κατέχει ἔτι τὴν Γροιλανδίαν κειμένην εἰς τὸν Β. τὸ Βορ. Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὰς μικρὰς Ἀντίλλας τὴν νῆσον τοῦ Σταυροῦ (109 χιλ. κατ.).

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ἢ ΣΟΥΗΔΙΑ,

Μῆκ. Α. 2° 30'—29°.

Πλάτ. Β. 52° 25'—71° 5'.

Σκανδιναυικὸν κράτος λέγεται ἡ Σουηδία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰσθμίου Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας· ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. κειμένου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορ. Θαλάσσης, πρὸς ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Ρωσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Σουηδία τὸ πρῶτον κατήκθη ὑπὸ Φιλλαγνῶν, κατοικοῦντων ἤδη εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη, εἶτα δὲ κατέλαβον αὐτὴν οἱ Γότθοι οἱ προξενήσαντες τοσαύτας λεηλασίας καὶ καταστροφάς εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος. Ἐκ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ὁμοῦ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καλουμένης ἐξῆλθον οἱ τρομεροὶ ἐκεῖνοι πειραταὶ Νορμανδοί, οἱ ἐπὶ τὴν ἄλῃν χρόνον (1000 μ. Χ.) ἐρημώσαντες τὰ παραλία τῆς Δ. καὶ ΝΔ. Εὐρώπης. Τὸ δὲ 1397 ἠνώθη μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῆς Μαργαρίτης καὶ ἡ Δανία. Ἀλλ' Ἰουσταῦος Β΄ βασιλεὺς κατέλυσε εἶτα τὴν ἑνωσιν ταύτην καὶ ἐλευθερώσας τὴν Σουηδίαν ἐγένετο αὐτῆς βασιλεὺς, εἰσαγαγὼν καὶ τὴν θρησκευτικὴν μεταρρυθμίσειν. Ὁ δὲ Ἰουσταῦος Ἀδόλφος κατέστησεν αὐτὴν ἐν τῶν ἰσχυροτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυγῶν πολέμων ἐκράτησε τὸ ἸΒ'. ἐξησθῆνεν ἡ Σουηδία καὶ ἀπώλεσε τὰς ἐξωτερικὰς κτήσεις. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1814 ἡ Σουηδία ἀποτελεῖ ἐν κράτος μετὰ τῆς Νορβηγίας. Ὁρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις (2600 μέτρ.) αἵτινες κείμεναι μετὰ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας διευθύνονται ἐκ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς Σουηδικῆς, καὶ ἀπολήγουσιν ἀποτόμως εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν. Πρὸς ἀνατολὰς δὲ αὐταὶ ταπεινοῦμεναι καθιστῶσι πεδινὴν ἀπὸ τὴν Σουηδίαν.

Ποταμοὺς ἐπισήμους ἡ Σουηδία δὲν ἔχει· ἄξιοι δὲ μνείας εἶνε ὁ Τορνεός, ὅστις ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβᾶ εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, καὶ ὁ Γλόμμος, ὅστις πηγάζων ἐκ Σκανδιναυικῶν ὀρέων καὶ διαρρέων τὴν Νορβηγίαν ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Χριστιανίας. Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἐν μὲν τῇ Σουηδίᾳ ἡ Μαισέρη, ἐν δὲ τῇ Νορβηγίᾳ ἡ Μαλάρη καὶ ἡ Βέττερ, αὐτῆς

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

νοῦσαι μετὰ τῆς Βαλτικῆς, καὶ ἡ Βέρερ ἐκβάλλουσα εἰς τὸν Κατεγάτην.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Σουηδίας, διηρημένης εἰς τρία μέρη, εἶνε *Στοκχόλμη* ἐπὶ Θαυμασίας θέσεως παρὰ τὴν Μαλάρην, πρωτ. τοῦ κράτους ἐκτισμένη ἐπὶ πολλῶν νησιδίων καὶ ἐπὶ δύο χερσονήσων, ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα, ὠραίας ἐξοχάς, ἀξιόλογον ἐμπόριον, λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ 136 χιλ. κατ. *Ουψάλη* πρὸς Β. ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν ἀστεροσκοπεῖον, τὸ μόνον ἐν τῷ κράτει ἀρχιεπισκοπεῖον καὶ 11 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρὶς τοῦ Λιναίου. *Καλιμάρη* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν συνθήκην, καθ' ἣν τὸ 1397 ἠνώθησαν ὑπὸ ἓν σαῆπτρον ἡ Δανία, Σουηδία καὶ Νορβηγία. *Γοθμβούργη* ΒΔ. αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Κατεγάτου, παράλιος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 54 χιλ. κατ. *Καρλσκόνα*, ὄχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Σουηδίας ἔχουσα 18 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Νορβηγίας, διηρημένης εἰς 2 μέρη, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Χριστιανία* ἐπὶ ὄμων. κόλπου, ἔδρα τῶν Βουλῶν τῆς Νορβηγίας ἔχουσα μέγα ἐμπόριον σιδήρου καὶ σανίδων, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 65 χιλ. κατ. *Χριστιανσάνδη* εἰς τὸ Ν. τῆς Νορβηγίας ἐπὶ τοῦ Σκαγεράκου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις. *Βεργένη*, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικώτερα πόλις τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Δρονθεῖμη* ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ὅπου ἐστέφοντο τὸ πάλαι οἱ βασιλεῖς τῆς Νορβηγίας, ἔξχουσα χαλκὸν καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Ραιράση*, ἔχουσα ὀνομαστά μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ οὔσα ἡ ὑψηλότερα πόλις τῆς Νορβηγίας. *Βαρθούση* εἰς τὴν Λαπωνίαν, ὁ βορειότερος ὄλιον τῶν καταικουμένων τόπων τῆς Εὐρώπης.

Καθ' ὅλα τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ παράλια τῆς Νορβηγίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων, ὧν ἐπισ. εἶνε αἱ *Λοφοδέται*, γνωσταὶ διὰ τὸ γυμνὸν καὶ ἀπόκρημον τῆς χώρας των· τούτων δ' ἐπισ. εἶνε ἡ *Κουέλη*, ἔχουσα πόλιν *Αμερφεστην* συχνάζομένην διὰ τὴν ἀλιεῖαν ὑπὸ πλῆθος πλοίων. Ὡσαύτως ἐν τῇ Βαλτικῇ ὑπάρχουσι δύο ἀξιοὶ λόγου νῆσοι ἡ *Γοθλάνδη* καὶ ἡ *Αλάδη*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7600 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 5870000 (ἐν Σουηδίᾳ 4170000 καὶ ἐν Νορβηγίᾳ 1700000 κατ.) πρεσβεύοντες τὴν λουθηρανικὴν θρησκείαν καὶ διοικούμενοι συνταγματικῶς. "Ἄν δὲ καὶ ἡ Σουηδία εἶνε ἡνωμένη ὑπὸ ἓν σαῆπτρον μετὰ τῆς Νορβηγίας, ἀποτελοῦσιν ὅμως ἑκατέρω ἴδιον κράτος καὶ ἔχουσιν ἴδια ἀνεξάρτητα νομοθετικὰ σώματα.

Οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβεγοί, Γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ Γερμανικὴν τινα διάλεκτον λαλοῦντες, εἶνε μεγαλόσωμοι, ῥωμαλέοι, χρηστοὶ τὰ ἦθη, φιλόξενοι καὶ λίαν λιτοὶ τὴν διαίταν.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Τὸ κλίμα τῆς Σουηδίας ἐν γένει εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· καὶ εἰς μὲν τὰς μεσημβρινὰς αὐτῆς χώρας διακρίνονται καὶ αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους. Ἐνταῦθα τὸ θέρος εἶνε βραχυτάτον ἀλλὰ καὶ θερμώτατον, οὐ ἔνεκα καὶ ταχέως τὰ ἐν ταύταις ταῖς χώραις προϊόντα ὠριμάζουσι. Κατὰ δὲ τὴν 67 μοῖραν διακρίνονται δύο μόνον ὥραι τοῦ ἔτους χειμῶν καὶ θέρος, καθ' ὃ ἡ θερμότης καθίσταται ἀφόρητος. Ὡσαύτως καὶ ἡ Νορβηγία εἶνε λίαν ψυχρά, τὰ παράλια ὁμῶς αὐτῆς καίτοι ἐκτεθειμένα εἰς ἀλλεπαλλήλους μεγάλας τρικυμίας ἔχουσι κλίμα σχετικῶς πολὺ συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὀλίγον εὐφορον, πλὴν τοῦ νοτίου μέρους διακοπτομένου ὑπὸ πλήθους λιμνῶν, καὶ παράγοντος ἄφθονον σίτον, κριθήν, λίνον, γεώμηλα κτλ. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία εἶνε μᾶλλον πεδινή, ἡ δὲ Νορβηγία ὄρεινή, ἔχουσα δάση ὑψίκομα, φέροντα ξυλικὴν πρὸς ἐμπορίαν· τὸ δὲ βόρειον μέρος κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν τὴν Θρησκείαν Λαπῶνων (20 χιλ.), λαοῦ δυσειδοῦς καὶ μικροσώμου ζῶντος βίον πλάνητα καὶ νομαδικόν καὶ τρεφομένου ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας, τῆς ἀλιείας καὶ τῶν ποιμνίων τῶν βενῶν τῶν ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου ἀφθόνου.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ περιωρισμένη εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις, τὸ δ' ἐμπόριον λίαν ἐνεργόν. Καὶ ἡ παιδεία δὲ καὶ μάλιστα ἡ κατωτέρα εἶνε μᾶλλον διαδεδομένη ἐν αὐτῇ ἢ εἰς ἄλλο οἰονδήποτε μέρος τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σουηδία, ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, κατέχει ἐν Ἀμερικῇ τὴν νῆσον τοῦ Ἀγίου Βαρθελεμῆ, μίαν τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν καὶ εἰς τὴν Ὀκεανίαν τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους Οὐίτη.

ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 15° 20'—62°.

Πλάτ. Β. 38° 20'—80°.

Ἡ Ῥωσσία περιλαμβάνουσα ἤδη καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Πολωνίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σουηδίας, τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ῥωμουσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ῥωσσία κατφεῖτο ἔκκαλοι ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, Φιννῶν ἢ Φιλανδῶν, Λαπῶνων, Σαμογετῶν, Σαρματῶν καὶ Σλάβων· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Πέτρο τοῦ μεγάλου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος ἐξῆλθε τῆς βαρβαρότητος, καὶ ἔκτοτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κράτος πολιτισμένον· διότι εἰσήχθησαν ἐν αὐτῇ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης. Ἡ Πολωνικὴ Ῥωσσία προστέθη εἰς αὐτὴν περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, καὶ τὸ βασιλεῖον τῆς Πολωνίας τὸ 1814. Ἐκτοτε δὲ τὸ μέγα τοῦτο κράτος αὐξάνει

καθ' ἑκάστην διὰ κατακτήσεων νέων καὶ χωρῶν εἰς τὴν Καυκάσιον Ῥωσσίαν, τὴν Σιβηρίαν καὶ τὸ Τουρκεστάν, καὶ ἤδη κατέχει τὸ ἕβδομον τῶν χωρῶν τῆς σφαίρας μας.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Α. τὰ Οὐράλια, πρὸς Ν. τὰ ὄρη τῆς Ταυρικῆς Χερσονήσου καὶ ὁ Καβκάσος (5600 μέτρ.), εἰς τὸ ΝΔ τὰ Καρπάθια καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τὰ Λαπωνικὰ ὄρη. Ἡ ἄπασα δὲ ἡ χώρα ἐν γένει εἶνε πεδινή, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ λόφων.

Ποταμοὶ δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Καρᾶς καὶ ὁ Πετοχόρας, πηγάζοντες ἐκ τῶν Οὐραλίων καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν, ὁ Δουίνας, ὡσαύτως ἐκβάλλων εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ Τορθέας ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὀρέων, ὁ Νεβας ἐκ τῆς λίμνης Λαδόγας, ὁ Αβρας ἐκ τῶν ἐν τῷ ἔσωτερικῷ ὀρέων, καὶ ὁ Οὐίστοβλας ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Δρεϊστερος, ὁ Δρεϊπερος (Βορυσθένης) ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων καὶ ὁ Δῶν (Τάναϊς) ἐκ τῶν Οὐραλίων ὀρέων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ὁ Βόλγας (3500 χιλιομ. μήκ.) καὶ ὁ Οὐράλιος ὡσαύτως ἐκ τῶν Οὐραλίων ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ Λαδόγα, ἡ Ὀρέγα, ἡ Ἰλιμερος, ἡ Πείπος καὶ πρὸς Α. ἡ Κασπία θάλασσα.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία περιλαμβάνει 1 ἐξήκοντα διοικήσεις, (ἐν αἷς εἶνε καὶ αἱ τοῦ πάλαι Πολωνικοῦ κράτους)· 2 τὴν ἐπὶ τοῦ Τανάϊδος χώραν τῶν Κοζάκων· 3 τὸ μέγα δουκάτον τῆς Φιλλανδίας· 4 τὰς τρεῖς καυκασιακὰς διοικήσεις. Δύναται ὅμως αὕτη νὰ διαιρηθῇ κάλλιον οὕτω· α) εἰς χώραν τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ· β) τῆς Βαλτικῆς· γ) τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης· δ) τῆς Κασπίας θαλάσσης· ε) εἰς χώραν μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης.

1) Χῶραι τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ. Ἐπίσ. πόλις Ἀρχάγγελος ἐπὶ τοῦ Δουίνα ὄχι μακρὰν τῆς Λευκῆς θαλάσσης, τὸ κέντρον τοῦ θαλασσοῦ ἐμπορίου τῶν βορ. χωρῶν τῆς Ῥωσσίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. ἐν αὐτῇ τῇ 23 Ἰουνίου ἡ ἡμέρα εἶνε 21 ὥρας, τῇ δὲ 23 Δεκεμβρίου 4 μόνον ὥρας. Κόλα, ἡ βορειότερα πόλις τῆς Ῥωσσίας.

2) Χῶραι τῆς Βαλτικῆς. Ἐπίσ. πόλις Πετροῦπολις ἐπὶ τοῦ Νεῦα, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου (1703 μ. Χ.), πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκ τῶν ἐπίσ. πόλεων τῆς Εὐρώπης ἔχουσα, εὐρείας ὁδοῦς, ὠραίας διώρυγας, λαμπρὰ ἀνάκτορα, θέατρα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Ἰσαάκ, τῆς Παναγίας τοῦ Καζάν, τοῦ Ἁγ. Παύλου, λαμπρὰ προκείμενα, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 550 χιλ. κατ. Κροιστάτη ἐπὶ μικρᾷ νήσῳ εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον, λίαν ὄχυρά πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Ἐλσιγγόρση, μητρ. τῆς Φιλλανδίας ἔχουσα πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ δύναται νὰ φοιτῶσι καὶ γυναῖκες καὶ 25 χιλ. κατ. παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ τὸ ὄχυρόν φρούριον Σβεαβοῦργον. Δορπάτη πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὸ

πανεπιστήμιόν της. *Ρίγα* παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δύνα, εὐλίμενος, ἐμπορικὴ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Βίλνα* ἐπὶ τοῦ Βιλία, μητρ. τῆς Λιθουανίας ἔχουσα 50 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/3 εἶνε Ἑβραῖοι. *Γρόδνον* ἐπὶ τοῦ Νιεμένου, παλαιὰ πρωτ. τῆς Πολωνικῆς διαίτης ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Βαρσοβία* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Οὐίστουλα, πρωτ. τῆς Ῥωσσικῆς Πολωνίας, ἔχουσα ὠραίας καὶ πλατείας ὁδοῦς, πλῆθος ἀνακτόρων, πολλὰ ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, πανεπιστήμιον, σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ 251 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/4 εἶνε Ἑβραῖοι. *Λόδση*, ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις τῆς Πολωνίας ἔχουσα 35 χιλ. κατ.

3) *Χῶραι τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιώτιδος ἕμης*. Ἐπισ. πόλεις *Κισνέβη* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, μητρ. τῆς Βασσαραβίας ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. κατ. *Ὄδησσός*, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 131 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες. *Νικολάιεφ* ἐπὶ τοῦ Βούγου, νέα καλῶς οἰκοδομημένη πόλις ἔχουσα εἰς τὰ ἐνδότερα ἀξιόλογον ναυπηγεῖον. Παρ' αὐτὴν ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία *Ὀλβία*, ἀποικία τῶν Μιλησίων. *Χερσῶν* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Συμφερόπολις*, μητρ. τῆς Ταυρίδος ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σεβαστοπόλις*, παράλιος, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, διάσημος δι' ἣν ὑπέστη πολιορκίαν τὸ 1855—56 ὑπὸ τῶν Γάλλων, Ἀγγλων καὶ Σάρδων. *Πουλτάβα*, ἐνταῦθα Πέτρος ὁ μέγας ἐνίκησε τὸ 1709 Κάρολον τὸν IV. τῆς Σουηδίας. *Κιεβοῦ* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, ἀρχαιοτάτη καὶ ἐπίσημος πόλις τῆς Ῥωσσίας χρηματίσασα καὶ πρωτ. αὐτῆς, νῦν δ' ἔχουσα θεολογίας ἀκαδημίαν καὶ 70 χιλ. κατ. ἐνταῦθα ὁ μέγας Βλαδίμηρος τὸ 989 ἐδέχθη παρὰ τῶν Βυζαντινῶν ἱερέων τὸ βᾶπτισμα. *Ταιγάριον* ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τανκίδος, πόλις ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 30 χιλ. κατ. ἐντεῦθεν ἐξάγεται πολλὸς σίτος διὰ τὴν Εὐρώπην.

4) *Χῶραι τῆς Κασπίας θαλάσσης*. Ἐπισ. πόλεις *Μάσχα* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Μοσχόβου ποταμοῦ, πρώην πρωτ. τῆς Ῥωσσίας καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα πλατείας ὁδοῦς, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷον τὸ Κρεμλῖνον, τὴν καλλιτέραν τοῦ κράτους βιομηχανίαν, μέγα ἐμπόριον, πανεπιστήμιον καὶ τὸ θέρος 350 χιλ. κατ. τὸν χειμῶνα 450 χιλ. *Τοῦλα* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὰ ὀπλοποιεῖα τῆς ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Καζάν* πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Βόλγα, ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 78 χιλ. κατ. *Ἀστράχαν* ἐπὶ νήσου τοῦ Βόλγα παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 48 χιλ. κατ.

5) *Χῶραι μεταξύ Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης*. Ἐπισ. πόλεις *Αἰκατερινοδόρη*, μητρ. τῶν Κοζάκων τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς βο

ρείου Κιρκασίας, ἥτις ἀγωνισθεῖσα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς ὑπετάγῃ τέλος καὶ ἀπέτελεσε μέρος τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ δὲ Κιρκάσιοι εἶνε ὀνομαστοὶ διὰ τὴν ὠραιότητά των. *Σταυρόπολις*, μεσόγειος πόλις πρωτ. ὁμων. διοικήσεως. *Λεβέντη*, ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, μητρ. τῆς Δαγεστάνης.

Νῆσοι τῆς Ῥωσσίας ἐπισ. εἶνε εἰς τὴν Βαλτικὴν ἢ *Ὀσεῆλη*· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ἢ *Καλκουέβη* καὶ ἢ *Βαιγάτη*, ἐπισκεπτόμεναι ὑπὸ τῶν Ῥώσων διὰ τὴν ἀλιείαν. Εἰς τὴν Ῥωσίαν ἀνήκει ἔτι καὶ ἢ ΒΑ. τῆς Βαιγᾶτης κειμένη *Νέα Ζέμβλα*, κεκαλυμμένη πάντοτε ὑπὸ πάγων καὶ χιόνος, καὶ μόνον ὑπὸ ἀλιέων καὶ θηρευτῶν Ῥώσων ἐπισκεπτομένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 58700 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περί τὰ 71 ἑκατ. ὧν περί τὰ 5 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσικὴν Πολωνίαν. Τούτων 59 ἑκατ. εἶνε ὀρθόδοξοι, 3 ἑκατ. ἐν Πολωνίᾳ δυτικοί, 1 1/9 ἑκατ. Ἑβραῖοι, 2 ἑκατ. ἐν Φιννίᾳ καὶ ἀλλαγοῦ Λουθηρανοί, καὶ 3 1/2 ἑκατ. ἐν Κριμαίᾳ καὶ Καυκάσῳ Τούρκοι καὶ τινες εἰδωλολάτραι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ῥωσσίας τὰ 50 ἑκατ. εἶνε *Σλάβοι* (Ῥώσοι, Κοζᾶκοι καὶ Πολωνοί), οἱ δὲ ἄλλοι *Φιλλανδοί*, *Γερμανοί*, *Κιρκάσιοι*, *Ἑλληες*, *Βλάχοι* καὶ *Ἑβραῖοι*. Κοινὴ δὲ γλῶσσα εἶνε ἢ Ῥωσικὴ, ἐν δὲ τῇ Πολωνίᾳ ὡς καὶ ἐν τῷ δυτικῷ αὐτῆς λαλεῖται ἢ *Πολωνικὴ*.

Τὸ κλίμα τῆς Ῥωσσίας πρὸς μὲν τὸν Πολικὸν κύκλον εἶνε ψυχρότατον καὶ ὁ χειμὼν διαρκεῖ ἐν αὐτῇ 8 μῆνας, πρὸς δὲ τὸ μέσον καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν εἶνε ψυχρὸν ὁμοιάζον τῷ τῆς Γερμανίας· ὡσαύτως ψυχρὸν εἶνε καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς παρὰ τὸν Βόλγαν χώρας, τὸ δὲ νοτιανατολικὸν ἔχει θερμώτατον θέρος καὶ δριμύτατον χειμῶνα.

Τὸ δ' ἔδαφος σχεδὸν παντοῦ εἶνε πεδινόν, διακρπτόμενον ὑπὸ λόφων. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτῆς (*Πετοχόρας*, *Καρᾶς ποτ.* *Λαπωνία*) εἶνε ἄγονον καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητον συχναζόμενον διὰ τὴν θήραν τῶν πολυτίμων γουναρικῶν καὶ τὴν ἀλιείαν, τὸ δὲ ἀνατολικὸν εἶνε δασώδες, τὸ νοτιανατολικὸν τὸ μὲν παρὰ τὴν *Κασπίαν* καὶ τὸν *Οὐράλην* ξηρὸν καὶ ἀλατούχον, τὸ δὲ παρὰ τὸν *Εὐξείνιον* πόντον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐρήμων καλουμένων Ῥωσιστὶ στεππῶν, ἐν αἷς κεκαλυμμέναις ὑπὸ χόρτων βόσκουσιν ἄπειρα ποίμνια· εἰς τὸ νότιον ἐν γένει (*Βολινία*, *Ποδολία*) καὶ τὸ δυτικὸν ὑπάρχουσι χῶραι δασώδεις παράγουσαι ἀφθονωτάτους δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. τὰ δὲ *Οὐράλια* ὄρη ἔχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, χαλκοῦ, σιδήρου, ἀδάμάντων κλ.

Ἡ γεωργία ἐν Ῥωσίᾳ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἔτι δὲ ἢ κτηνοτροφία τῶν βοῶν, προβάτων, ἵππων, καμήλων καὶ ἢ ἀλιεία εἰς τὸν *Εὐ-*

Ξεινον πόντον και εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, ὅθεν ἐξάγεται πλῆθος ἰχθύων και τὸ ἀγοτάραχον. Ὡσαύτως δὲ και τὸ ἐμπόριον εὐκολυνόμενον ὑπὸ πλῆθους πλευστῶν ποταμῶν και διωρύγων. Σιδηροδρόμους ὅμως δὲν ἔχει εἰσέτι ἡ Ῥωσσία ἀναλόγους τῆς ἀπερέντου αὐτῆς ἐκτάσεως. Καὶ ἡ βιομηχανία δὲ κίμνει ἤδη μεγάλως ἐν αὐτῇ προόδους· ἡ δὲ παιδεία εἰς μὲν τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν εἶνε λίαν διαδεδομένη, ἀλλ' ὁ λαὸς εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν ἐσχάτην βραδρότητα.

Εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὑπόκεινται ἔτι ἐκτεταμένα χωρὰ τῆς Ἀσίας, ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία και ἡ Σιβηρία (11 ἐκπ. κατ.).

ΑΣΙΑ.

Ἡ Ἀσία, κατέχουσα τὸ ΒΑ. τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας, τοῦ Εὐξείνου, τῆς Προποντιδος, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τῆς Ἀφρικῆς και τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Αὕτη διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 11 μέρη· τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν (Σιβηρίαν και Καυκάσιον Ῥωσσίαν), τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν, τὸ Βελουτχιστάν, τὸ Τουρκιστάν, τὴν Κίνα ἢ Σινικὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Ἰνδοκίνα, τὸ Ἰνδοστάν και τὴν Ἀραβίαν.

Θάλασσα αὐτῆς ὑπὸ μὲν τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματιζόμεναι εἶνε ἡ Βερίγγειος θάλασσα πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, ἡ Ὀχोटσικὴ ΝΑ. τῆς Σιβηρίας· ἡ Ἰαπωνικὴ πρὸς Δ. τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων· ἡ Κιτρίνη και ἡ Κίνα ἢ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Κίνας, και ἡ Σινικὴ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Ἰνδοκίνας. Ὑπὸ δὲ τῆς Μεσογείου ὁ Εὐξείνιος Πόντος, ἡ Προποντις, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, και τὸ Συρικὸν πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Συρίας.

Κόλποι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Ὄβιος εἰς τὸν Βορ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Τογγήτου και ὁ Σιαμικός εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν· ὁ Βεγγαλικὸς μεταξύ τῶν Ἰνδιῶν· ὁ Ὀμανικός πρὸς Δ. τοῦ Ἰνδοστάν· ὁ Περσικός μεταξύ Ἀραβίας και Περσίας· ὁ κόλπος τοῦ Ἀδένου πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας· ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μεταξύ Ἀραβίας και Ἀφρικῆς.

Πορθμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Βερίγγειος ἐνώμων τὸν Βόρειον μὲ τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ τῆς Μαλάκας μεταξύ τῆς Ἰνδοκίνας και τῆς Σουμάτρας· ὁ Ὀρμουζικός, ἐνώμων τὸν Περσικόν μὲ τὸν Ὀμανικόν κόλπον· ὁ τοῦ Βαβελ-μαρδῆβ, ἐνώμων τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου μὲ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν· Ἰσθμὸς δὲ μόνος εἶνε ὁ τοῦ Σουέζου (Ἀρσινῆς) ἐνώμων τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Ἀφρικὴν.

Χερσόνησοι. Ὑπὸ τῶν κόλπων τούτων, εἰσχωροῦντων βαθέως εἰς τὴν ξηράν, σχηματίζονται αἱ ἐξῆς χερσόνησοι· ἡ *Μικρὰ Ἀσία* (Ἀνατολή) καὶ ἡ *Ἀραβία* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀσίας· τὸ *Ἰνδοστάν*, ἡ μεγαλειτέρα χερσόνησος τῆς Ἀσίας καὶ ἡ *Ἰνδοκίνα* μετὰ τῆς *Μαλάκας* πρὸς Β. τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· ἡ *Κορέα* εἰς τὸ Α. τῆς Κίνας καὶ ἡ *Καμτσιάτικα* εἰς τὸ Α. τῆς Σιβηρίας.

*Ὀρη καὶ πεδιάδες. Καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν εἰς κορμὸς ὀρέων ὑπάρχει ἐκτεινόμενος ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τῆς Κιτρίνης θαλάσσης καὶ περιλαμβάνων πολλὰς πεδιάδας.

Καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν τῶν Οὐραλίων ὀρέων ἐξαπλοῦται ἡ μεγάλη *Σιβηρικὴ πεδιάς*· νοτιοδυτικῶς δὲ ταύτης πρὸς τὴν *Κασπίαν* ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τοῦ *Τουρκεστάν*, οὔσα περίπου τὸ τρίτον τῆς Σιβηρικῆς πεδιάδος· πρὸς Ν. δὲ ταύτης ἄρχονται τὰ ἠφαιστειώδη ὄρη τῆς *Μηδίας* καὶ *Ἀρμενίας*· *Αραράτ* (3350 μέτρ.), τὰ ὄρη τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας*, ὧν ἐπισημότερον εἶνε ὁ *Ταῦρος* (4 χιλ. μέτρ.). Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τοῦ *Αραράτ* κεῖται ἡ *Ἀριαικὴ πεδιάς* ὀριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ὄρους *Ἰνδοκούχου* καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῶν *Ἰνδοπερσικῶν* ὀρέων. Τὰ ὄρη ταῦτα ἐνούμενα σχηματίζουσι κόμβον, ἐξ οὗ ἐκτείνονται πάλιν τὰ *Ἰμαλαία* (*Ἰμαος*) τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς (8840 μέτρ.).

Πρὸς Β. τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνονται ἀλλεπαλλήλως τέσσαρες ὑψηλαὶ πεδιάδες μεταξύ σειρῶν ὀρέων, ἡ *Θιβητικὴ* (3250 μέτρ.), ἡ *Βουχαρική*, ἡ *Ταταρικὴ* καὶ ἡ *Μογγολικὴ* πεδιάς. Πρὸς Β. δὲ τούτων ἐκτείνονται τὰ *Αλτάια* ὄρη (3600 μέτρ.).

Κεχωρισμένα δ' ὄρη τῆς Ἀσίας εἶνε τὰ *Οὐράλια* (1950 μέτρ.), χωρίζοντα τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας· ὁ *Καύκασος* (5600 μέτρ.) μεταξύ *Εὐξείνου* καὶ *Κασπίας*· τὰ ὄρη τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς *Καμτσιάτικης*· οἷον τὰ *Σαϊατικὰ*, τὰ *Ἰαβλορόια*, τὰ *Ἀλτάια* καὶ τὰ *Σταροβοία*· τὰ ὄρη τῆς *Συρίας*· *Λίβαρος* (2500 μέτρ.), *Ἀρτιλβαρος* (1350 μέτρ.) καὶ τὸ *Σινᾶ* (2 χιλ. μέτρ.). Πρὸς Α. τούτων ἐκτείνεται ἡ *Μεσοποταμία*, τῆς ὁποίας τὸ νότιον λέγεται *Συρία* καὶ *Ἀραβίας* ἔρημος, οὔσα ἀμμώδης καὶ ἀκαρπος. Πρὸς Ν. ταύτης ἐκτείνονται τὰ *Ἀραβικὰ ὄρη* (1680 μέτρ.) φθάνοντα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου.

Πρὸς Ν. δὲ τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνεται ἡ μεγάλη *Ἰνδικὴ πεδιάς*, ἥτις εἰς μὲν τὰ ἀνατολικά ἔχει πολλὰ ὕδατα καὶ εἶνε λίαν εὐφορος, εἰς δὲ τὰ δυτικά εἶνε ἀνυδρος καὶ ἔρημος· ἐν αὐτῇ δ' ἐκτείνονται ἐκ τοῦ Α. πρὸς τὸ ΝΔ. τὰ *Γαταία* ὄρη (2200 μέτρ.).

Ποταμοί. Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀσίας, ὁ *Ὄβις*, ὁ *Ἰερεισίας* καὶ ὁ *Λέρας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ *Ἀμούρ*, ὁ *Ὀάγγος* (Κίτρινος), ὁ *Ἰαροκιάγγος* (Κυανοῦς) καὶ ὁ *Καμβόιος* ἢ *Μεκόγγος* εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλει ὁ *Βραμαπούτρας*, ὁ *Γάγγης*, ὁ *Ἰν-*

δός, ὁ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον οἱ μικροὶ ποταμοὶ Ὀρόντης, Ματαδρος καὶ Ἐρμος (α).

Λίμναι δ' αὐτῆς ἄξιαι λόγου, εἰς τὰς ὁποίας χύνονται καὶ τινες μεγάλοι ποταμοί, εἶνε ἡ Κασπία θάλασσα, ἡ μεγαλύτερα λίμνη τοῦ κόσμου· ἡ Ἀσφαλιτις (Νεκρὰ θάλασσα) εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας· ἡ Βάρη καὶ ἡ Οὐρμία εἰς τὴν Ἀρμενίαν· ἡ Ἀράλη πρὸς Α. τῆς Κασπίας· ἡ Βαϊκάλη ἐπὶ τῶν Ἀλταίων ὀρέων· ἡ Κουκουρώρη εἰς τὴν Κίνα.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισ. εἶνε τὸ Βαβελ-μαρδέβ πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας, τὸ Μόκαδον πρὸς Α. τῆς Ἀραβίας, τὸ Κομοροῖνον πρὸς Ν. τοῦ Ἰνδοστάν, ἡ Ραμαρία πρὸς Ν. τῆς Ἰνδοκίνας, τὸ Ἀρατολικὸν πρὸς Α. τῆς Σιθηνίας, καὶ τὸ Βόρειον ἢ Σεβεροβοστοκρόϊον εἰς τὸ ΔΒ. τῆς Σιθηνίας.

Ἐν τοῖς παραλίοις τῆς Ἀσίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων· τούτων ἐπισ. εἶνε εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν ἡ Νέα Ζέμβλα καὶ αἱ τῆς Νέας Σιθηνίας· εἰς δὲ τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αἱ Κουρίλαι, ἡ Σαχάλινη, αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι, ἡ νῆσος Φορμόζα καὶ ἡ Ἀινάνη· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ Ἀδαμάναι, αἱ Νικοβάρειοι, ἡ Κεϋλάνη, αἱ Μαλδίβαι καὶ αἱ Λακεδιβαὶ καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Λέσθος, ἡ Χίος, τὰ Ψαρά, ἡ Σάμος, ἡ Πάτος, ἡ Κῶς, ἡ Ρόδος, ἡ Κάρπαθος, ἡ Κάσος, ἡ Κύπρος κλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσίας μεθ' ὅλων τῆς τῶν νήσων εἶνε 420000 τετρ. μῦρ. Κατὰ δὲ τὸ κλίμα δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρία, καὶ αἱ μὲν εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς χώραι, ἐὰν ᾖνε παράλιοι ἢ χαμηλαὶ πεδιάδες, ἔχουσι κλίμα θερμὸν καὶ οὐχὶ πλουσίαν βλάστησιν, ἐὰν δὲ ὄροπέδια, ἔχουσι καύσινα τὸ θέρος ἀφόρητον καὶ ψυχὸς μέγιστον· καὶ τέλος ἐὰν ᾖνε εὐδρῶν κλιμακωταὶ παράλιοι ὀρέων, ἔχουσι κλίμα εὐκραές καὶ παράγουσιν ὀρεινοὺς καρπούς. Εἰς ταύτας τὰς χώρας πίπτει μόνον βροχὴ, καὶ εἰς τὸν Εὐξείνιον, τὴν Κασπίαν καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Τουρκεστάν βροχὴ καὶ χιὼν. Ζῶα δὲ τῆς ζώνης ταύτης εἶνε οἰκιακὰ μὲν ἵπποι, κάμηλοι, βοῦς κτλ. ἄγρια δὲ γαζέλλαι, ὄναγροι, στρουθοκάμηλοι, λέοντες, ὕαιναί, θῶες, ἄρκτοι, βούβαλοι καὶ ἔντομα ἀκρίδες.

Αἱ δὲ εἰς τὸ νοτιανατολικὸν τῆς Ἀσίας χώραι αἱ μὲν εἰς τὰς παράλιας καὶ εἰς τὰς χαμηλὰς πεδιάδας (Ἰνδία, Κίνα) ἔχουσι κλίμα θερμὸν, δένδρα κολοσσιαῖα, φοίνικας, διάφορα ἀρώματα, φυτὰ ὑπερμεγέθη καὶ ἀνάλογα οἰκιακὰ ζῶα, βοῦς, καμήλους, ἐλέφαντας, καὶ ἄγρια, τίγρεις, λέοντας, πάνθηρας, ῥινοκέρους, κάπρους καὶ ὑπερμεγέθη ἔρπετά· τὰ δὲ ὀρεινὰ τῶν χωρῶν τούτων ἔχουσι κλίμα εὐκραές καὶ ὀρεινὰ προϊόντα καὶ ζῶα.

(α) Ἴδε αὐτοὺς ἐν τῇ χάρτῃ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

Εἰς δὲ τὴν ὑψηλὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν (Ἰμαλαία) τὸν χειμῶνα διὰ ψυχρὸς παύει ἡ βλάστησις, τὸ δὲ ἔαρ' ἡ βλάστησις εἶνε ζωνρὰ, ἀλλ' ἀρχομένου μετ' οὐ πολὺ τοῦ θέρους καταστρέφεται, καὶ μόνον ἀντέ-
 ἔπου ὑπάρχουσιν ὕδατα πρὸς πότισιν.

Τὰ δὲ βόρεια τῆς Ἀσίας (Σιβηρία καὶ τὰ παρ' αὐτὴν ὄρη) ἔχουσι
 ἄλλοτε ἄλλοτε τὸν χειμῶνα δριμύτατον καὶ θερμώτατον σύντομον θέρους, ἕνεκα
 τοιοῦτου ἡ βλάστησις καὶ ἡ ὀρίμανσις τῶν φυτῶν εἶνε ταχυτάτη.
 κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα καὶ τίγρεις,
 ἄγρια κτήνη καὶ ἄλλα ἄλλων κλιμάτων ζῶα· ἴδια δὲ ζῶα τῆς χώρας
 εἶνε τὰ σισυροφόρα (τῶν γουναρικῶν). Εἰς ταύτας δὲ τὰς χώρας πί-
 νει βροχὴ καὶ χιῶν, καὶ εἰς τὰ βορειότατα μόνον χιῶν.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς λογίζονται ὑπὲρ τὰ 715 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς
 τὰς φυλάς, τὴν Καυκασίαν, τὴν Μογγολικὴν καὶ τὴν Μαλαϊκὴν.
 εἰς μὲν τὴν Καυκασίαν ἀνήκουσιν οἱ Ἴνδοί, οἱ Πέρσαι, οἱ Καυκά-
 σιοι, οἱ Σύριοι, οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἕλληνας· εἰς δὲ τὴν Μογγολικὴν οἱ
 Μογγόλοι, οἱ Μανσχοῦροι, οἱ Σῖναι, οἱ Ἰάπωνες, μέρος τῶν Ἰνδοσι-
 νῶν, οἱ Τάταροι, οἱ Τοῦρκοι, οἱ Τουρκομάνοι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Σι-
 βηρίας, καὶ εἰς τὴν Μαλαϊκὴν διάφοροι λαοὶ κατοικοῦντες τὸ νότιον
 τῆς Ἰνδοκίνας.

Εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Ἀσίας ἐπικρατεῖ ὁ Μωαμεθανισμὸς· οἱ δ' ἐν
 τῇ Ἀσίᾳ χριστιανοὶ εἶνε ὀλιγόριθμοι κατοικοῦντες τὴν Ἀσιατικὴν Τουρ-
 κίαν, τὴν Καυκάσιον Ῥωσίαν, τὴν Σιβηρίαν καὶ τὴν Ἰνδικὴν. Εἰς
 τὴν Ἰνδικὴν ὁμως ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ τοῦ Βούδα (α), ἀλλὰ
 καὶ ἡ τοῦ Βράμα. Βουδισταὶ δὲ εἶνε καὶ οἱ κάτ. τῆς Κίνας καὶ τῆς
 Ἰαπωνίας, ἀλλὰ πλὴν ταύτης ἐν τῇ Κίνᾳ πολλοὶ εἶνε καὶ οἱ πρεσβεύ-
 οντες τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφουκίου, ὡς καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐν ἣ πολλοὶ
 εἶνε καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς σιντολατρίας. Ἐν τέλει δὲ σημειωτέον ὅτι ἐν
 τῇ Ἀσίᾳ καὶ Ἰνδοστάν ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ζωροάστρου.
 Πανταχοῦ τῆς Ἀσίας ἐπικρατοῦσι δεσποτικὰ πολιτεύματα· ὅπου
 ὁμως οἱ λαοὶ εἰσέτι ζῶσι νομαδικὸν βίον ἐκεῖ διατηροῦνται πατριαρ-
 χικὴ ἡγεμονία.

Εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν ἄλλοτε ἐστὶν τοῦ πολιτισμοῦ ὁ ἀνθρώπινος
 βίος εὐρίσκεται εἰς τὸ ὑψιστον βαθμὸν τῆς βερβαρότητος· οὔτε γράμ-
 ματα σχεδὸν οὔτ' ἐπιστῆμαι εἰς αὐτὴν ἀπαντῶνται, εἰ μὴ εἰς τὴν
 Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὸ Ἰνδοστάν, τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν.
 γένει δὲ ὁ βίος τῶν Ἀσιανῶν εἶνε γεωργικὸς ἢ νομαδικός, καὶ
 ἐν τῇ Ἀσίᾳ τὰ νότια καὶ νοτιανατολικά αὐτῆς μέρη ἔχουσι τέχνας, ἀξιό-
 λογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον.

(α) Ὁ Β ο ὕ δ α ς, υἱὸς ἡγεμόνος Ἰνδοῦ, ἔζη περι τὸ 1000 π. Χ. Αὐτὸς
 ἐκείσε νέας διδασκαλίας, ἐνώσας εἰς αὐτὰς καὶ τὰ γενικώτερα δόγματα
 τοῦ Βράμα, δὲν θέλει ὁμως νὰ διαιρῶνται οἱ Ἴνδοι εἰς φυλάς. Ἡ δὲ θρησκεία

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ.

Ἡ Ἀσιατικὴ Ρωσσία συνίσταται ἐκ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Κασπίου Ρωσσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Σιβηρία, κατοικουμένη τὸ πάλαι ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Μογγόλων ἐγένετο γνωστὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 16^{ου} αἰῶνος, ὅτε οἱ Ῥῶσοι χάριν τῶν γουναρικῶν εἰσέδυσαν εἰς αὐτὴν καὶ ἐκυρίευσαν τὴν ἀπέραντον ταύτην χώραν. Ἐἶτα δὲ κατὰ μικρὸν κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥώσων ἢ Τουρκικῆς, Περσικῆς καὶ ἢ ἀνεξάρτητος Ἀρμενία καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Καυκάσου Ρωσσίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1858 οἱ Ῥῶσοι προτέθεισαν εἰς τὴν χώραν ἅπασαν τὴν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀμοῦρ χώραν, ἤτοι τὸ βορρῆ καὶ ἀνατολικὸν τῆς Μανσχορίας, σημαντικᾶς χώρας τῆς Μογγολίας καὶ Τουρκεστᾶν καὶ ἅπασαν τὴν νῆσον Σακαλιάνου. Κατακτηθεῖσα ὑπὸ αὐτῶν καὶ τῆς χώρας τοῦ Καυκάσου ἔπαυσε πλέον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὁ ἀτελεύτητος ἐκεῖνος ἄριστος πόλεμος τῶν Ῥώσων κατὰ τῶν αὐτοχθόνων.

ΣΙΒΗΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 48° 36' — 185° Δ.

Πλάτ. Β. 43° — 78° 5'.

Ἡ Σιβηρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς ὑπὸ τῆς Κίνας καὶ τοῦ Τουρκεστᾶν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βεργγελίου, Ὀχοτσικίης καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Ὀρίων ὄρεων.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Δ. τὰ Οὐράλια (πάλαι Ὑπερβορῶν ὄρη), πρὸς Ν. τὰ Ἀλταία (πάλαι Ἀννιθα), εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀλταίας, τὰ Ἰαβ.λορόια ἢ Σταροβόια. Ἐν δὲ τῇ Καμτσάτκα ὑπάρχει τὸ φοβερὸν ἠφαιστειοειδὲς Κλιουτσεϊσκόν (5000 μέτρ.).

Ποταμοὶ ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ὁ Ὄβις (3 χιλ. χιλιομ. μῆκ.), ὁ πηγάζων ἐκ τῶν Ἀλταίων ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον ὁ Ἰενεσίαις (3500 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τοῦ Ὄβι καὶ ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον ὁ Λ...

τοῦ Κομφουκίου φιλοσόφου τῶν Σινῶν εἶνε μᾶλλον καθαρὸς θεῖσμος· διότι ἔχει ναοὺς οὔτε εἰκόνας, ἀλλ' ἐπιβάλλει εἰς τοὺς πιστοὺς μόνον τὴν τῆς τῶν ἔθνικῶν ἐντολῶν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς φύσεως.

Ὁ δὲ Βράμας θεωρεῖται ὅτι ὑπῆρξεν ποτε νομοθέτης τῶν Ἰνδῶν, ὁρῆσκεια αὐτοῦ πρεσβεύει ἐν ὕψιστον ὄν καλούμενον Παραβράμαν, ἡπερ ταδίδει τῆς δυνάμεώς του εἰς τὸν Βράμαν, Βισνοῦ καὶ Σχίβαν, τοὺς ἐπιτισημένους τὴν διοίκησιν τοῦ παντός· καὶ ὁ μὲν Βράμας ἐπιστατὴς τὴν γῆν, ὁ δὲ Βισνοῦ ἐπὶ τοῦ ἀέρος καὶ ὁ Σχίβας ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Βράμαν παραδέχονται τὴν μετεμψύχωσιν, λατρεῖται πλῆθος ζώων, ἐν οἷς καὶ τὴν ἀγελάδα· τὸν δὲ Γάγγην θεοὶ ἐπίσης ἱερὸν καὶ πιστεύουσιν ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ λουόμενοι καθαρίζονται παντός μιάσματος.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανοῦσεια"

500 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Δ. τῆς λίμνης Βαϊκάλης ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει ἀπέναντι τῶν νήσων τῆς Νέας Σιβηρίας. Ἡ *Κολίμας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Στανοβοϊῶν ὀρέων ἐκβάλλει εἰς Βόρ. ὠκεανόν. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ὑπάρχει ἔτι καὶ ἡ λίμνη Βαϊκάλη ἔχουσα περιφέρειαν ὑπὲρ τὰ 200 χιλιομ. καὶ ὁμοιάζουσα μᾶλλον μεθ' ἄλλας θάλασσας.

Ἡ Σιβηρία διαιρεῖται εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Σιβηρίαν. αὐτῆς πόλεις μὲ ὀμων. νομούς εἶνε *Τοβόλσκη* ἐν τῷ μέσῳ μεγάλῃς πεδιάδος, πρωτ. ὅλης τῆς Σιβηρίας καὶ ἡ μεγαλειτέρα αὐτῆς πόλις ἔχουσα 28 χιλ. κατ. καὶ οὖσα ἡ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Εὐρώπης, τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Κίνας. *Τόμοσκη*, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ὄβιοι, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Τουρκεστάν*, τῆς τοῦ πρό τινων ἐτῶν προσαρτηθέντος εἰς τὴν Σιβηρίαν Τουρκεστάν. *Κιάχτα* πρὸς Ν. τῆς Βαϊκάλης ἀπέναντι τῆς Σινικῆς πόλεως *Κιάτχινς*. ἐνταῦθα γίνεται ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς Ῥωσσίας μετὰ τῆς Κίνας. *Νερισχίνσκη* πρὸς τὴν Κίναν, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 5 χιλ. κατ. καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ μολύβδου, ὅπου ἐργάζονται τὰς 2 χιλ. ἐξορίστων. *Οχότσκη*, μικρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις εἰς τὸν Ὄβιόν. θάλασσαν. ἐνταῦθα οἱ Ῥῶσοι ἐπιβιβάζονται διὰ τὴν Ἀμερικὴν. *Πετρόπανλος* ἐπὶ τῆς Καμτσιατικῆς ἔχουσα 8 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ἀνήκουσιν αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Κουριλῶν*, ἡ *Σακαλιάνη* καὶ ἄλλαι μικρότεραι νῆσοι, εὐρισκόμεναι εἰς τὸν ὠκεανόν.

ΚΑΥΚΑΣΙΟΣ ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 34° 50'—48° 25'.

Πλάτ. Β. 38° 50'—45°.

Ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσημα εἶνε ὁ *Καύκασος*, ἐξαπλούμενος καθ' ἅπασαν τὴν ἰσχυρὰν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ἡ *Παταμὸς* δ' ἐπίσ. εἶνε ὁ *Κύρος*, ὅστις δεχόμενος τὸν Ἀράξην ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν ὁ *Ριόνης* (πάλαι Φάσις), ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνον.

Ἡ πόλις αὐτῆς εἶνε *Τιφλίς* εἰς τὴν Γεωργίαν ἐπὶ τοῦ Κύρου πρὸς τὸν Παταμὸν, πρωτ. τῆς Καυκάσιος Ῥωσσίας ἔχουσα θερμὰ θειοῦχα ὕδατα καὶ μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα γουναρικῶν καὶ 60 χιλ. κατ. Ἡ *Εριβαν*, μητρ. τῆς Ῥωσικῆς Περσίας ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Βακού*, ὁμοίως καὶ εὐλίμενος εἰς τὴν Κασπίαν ἔχουσα μετὰ τοῦ Ἀστραχάν ἀξιό-

λογον ἐμπόριον καὶ 13 χιλ. κατ. Πέριξ αὐτῆς ἀναβλύζει πολὺ πετρεῖον· διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν θεωρεῖται ἱερὰ πόλις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας εἶνε ὑπὲρ τὰς 1 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Σιβηρίας, ἐχούσης ἔκτασιν μὲν λιτεράν τῆς Εὐρώπης, 6 1/2 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ἄλλοι ὑπάρχουσι καὶ μωαμεθανοὶ καὶ βουδισταί, τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας 4 1/2 ἑκατ. χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, Ἀρμένιοι καὶ μωαμεθανοί. Τὰ τικὰ τῆς Σιβηρίας εἶνε μᾶλλον καταφυκμένα, καὶ παρὰ μὲν τὴν Β. κάλην κατοικοῦσιν οἱ Βουραῖται, μογγολικῆς καταγωγῆς, πρὸς Β. τούτων οἱ Τουγγούσοι, νομαδικὸς λαός, πρὸς Α. δὲ οἱ Κοριακοί, πρὸς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν οἱ Ἰακοῦτοι καὶ οἱ Σαμογέται, ζῶντες τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας· τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας τὰ Α. κατοκοῦσιν οἱ Λέσγιοι, τὰ ΒΔ. οἱ Κιρκάσιοι, ἀμφότεροι μωαμεθανοί, τὸ νότιον οἱ κάτ. τῆς Γεωργίας, ἔτι δὲ Ἀρμένιοι, Τάταροι Πέρσαι.

Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας, καλυπτομένης ὑπὸ πάγων καὶ ἀδιαβίατων ἐλῶν, εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρότατον· διότι τὰ πρὸς νότον ὄρη ἐμπίπτουσι τοὺς νοτίους ἀνέμους νὰ πνέωσιν εἰς αὐτήν. Ἐνταῦθα ὁ καιρὸς εἶνε δριμύτατος, διαρκῶν 9—10 μῆνας, καὶ τὸ θέρος σύντομον καὶ θερμότατον. Ἡ Σιβηρία ἔχει μεγὰλὰ δάση καὶ ἐρήμους καλοκαίρινας στέππας, ἐν αἷς πλανῶνται πλῆθος ἀγρίων ζώων, θηρευομένων τὰ πολύτιμα γουναρικά των· ἀλλ' εἰς τὰ καλλιεργούμενα μεσημέρια μέρη παράγονται γεννήματα, κάνναβις, γεωμήλιχ, ραβέντιον καὶ ἔχει δὲ καὶ πολλοὺς λιμῶνας, ὅπου τρέφονται πλῆθος βεννῶν, βοσκὰν καμήλων, ἵππων, προβάτων κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, λιθανθράκων καὶ πολυτίμων λίθων.

Τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ μάλιστα τῆς Γεωργίας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· ὅθεν ἐνταῦθα παράγεται σίκα, κριθαίον, οἶνος, βῆμβραξ, λίνον, ὀρύζιον, σῦκα κτλ. ζῆα δ' ἔχει ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα κτλ. ὡσαύτως δ' ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀφθονοῦν ταλλα καὶ μάλιστα σίδηρον.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Μῆκ. Α. 23° 40'—47°.

Πλάτ. Β. 30° —42°.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία κειμένη εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Περσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Προποντικῆς, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογαίου θαλάσσης.

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΗΜ. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ὑπῆρξεν ἡ κοίτις τῶν ἀρχαιοτάτων βασι-
 νου τοῦ κόσμου· καὶ ἐν μὲν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἤχμασαν τὰ βασίλεια τῶν
 τυρίων καὶ Βαβυλωνίων, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ τὸ βασίλειον τῶν Ἑβραίων,
 τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ τὰ βασίλεια τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Τρώων, καὶ κατὰ τὰ
 ἄλλα αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. Ταῦτα πάντα ὑπέκυψαν τὸ 550
 ζ. ὑπὸ τοὺς Πέρσας, εἶτα δ' ὑπὸ τοὺς Ἕλληνας διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλε-
 ξάνδρου, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους καὶ τοὺς Γραικορωμαίους, εἶτα
 τοὺς Ἀράβας καὶ δι' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους, εἰς οὓς ἅπασα ἡ χώρα
 κείται μέχρι σήμερον.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία διαιρεῖται εἰς 6 μεγάλα μέρη, τὴν *Μικρὰν*
Ἀσίαν (Ἀνατολήν) πρὸς Δ. τὴν *Ἀρμενίαν* εἰς τὸ ΒΑ. τὸ *Κουρδιστὰν*
 τὸ Α. τὴν *Μεσοποταμίαν* καὶ τὸ *Ἰρακ-αραβὶ* εἰς τὸ ΝΑ. καὶ τὴν
Ἰνδιαν πρὸς Ν. (α).

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. καταβαίνοντα ἐκ τοῦ Καυκάσου εἶνε τὸ ἡφαι-
 κωδες Ἄραράτ (5250 μέτρ.) ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, ὅπου ἐστάθη ἐπὶ τοῦ
 τακλυσμοῦ ἡ κιβωτός τοῦ Νῶε· τούτου συνέχεια εἶνε εἰς τὰ ΝΔ. ὁ
 ὄρος (4700 μέτρ.), διαιρούμενος εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ταῦ-
 ὄρος οὗτος ἐκτεινόμενος πρὸς Δ. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σχηματίζει τὰ ἰ-
 ὄρη τῶν *Τρωῶν*, *Σίπυλων* καὶ *Ἰδίων*· τούτων συνέχεια εἶνε ὁ
 ὄρος (3000 μέτρ.) πρὸς Α. τῆς Μεσογαίης, ἐπίσημός ποτε διὰ
 τὰ κέντρα του, καὶ ὁ ἀπέναντι αὐτοῦ κείμενος Ἄρτιλβανος, τοῦ
 οἴου κλάδοι εἶνε τὸ *Θαβῶρ* καὶ ὁ *Κάρμηλος*.

Ἡ *Ποταμοὶ* ἐπίσημοι αὐτῆς εἶνε ὁ *Ἰρις* καὶ ὁ *Ἄλις*, ἐκβάλλοντες εἰς
 τὸν Εὐξείνιον Πόντον· ὁ *Σκάμανδρος*, ποταμὸς τῆς Τροίας ἐκβάλ-
 λων εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ *Ἐρμος*, εἰς ὃν χύνεται ὁ *Πακτωλός*,
 εἰς τὸν *Μαίανδρος*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαίον πέλαγος· ὁ *Κύδρος*,
 εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὄκεανον· ὁ *Μεγ. Ἀλέξανδρος*, καὶ ὁ *Ὀρόντης*, ἐκβάλ-
 λοντες εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ *Εὐφράτης* (1750 χιλιομ. μῆκ.) καὶ ὁ
Ἰρρις (1300 χιλιομ. μῆκ.) πηγάζοντες ἐκ τοῦ Ἄραράτ, ἀμφότεροι
 εἶνε ὄρητικοὶ ποταμοὶ καὶ διαρρέοντες τὴν εὐφροωτάτην χώραν
 τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας τὴν καλουμένην Μεσοποταμίαν, ἐνοῦνται
 εἰς τὴν ἐκβολὴν των ὑπὸ τὸ ὄνομα *Χατελ-χαράβ* καὶ ἐκβάλλουσιν
 εἰς τὸν Περσικὸν Κόλπον.

Ἡ *Ἄρμα* ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ἡ *Βάρη* ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἡ μεγαλειτέρα τῶν
 ἰσχυρῶν τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔχουσα πικρὸν καὶ ἀλμυρὸν ὕδωρ·
 ἡ *Ἀσφαλτίτις* ἡ *Νεκρὰ θάλασσα* εἰς τὰ ΝΔ. ἔχουσα καθαρὸν, ἀλλὰ
 ἀλμυρὸν καὶ βαρύτερον ὕδωρ τοῦ τῆς θαλάσσης. Παρ' αὐτὴν ἔ-
 νοῦνται αἱ πόλεις *Σόδομα* καὶ *Γόμορα*· εἰς τὴν λίμνην ταύτην χύνε-
 ται καὶ ὁ *Ἰορδάνης* ποταμὸς.

Ἡ *Μικρὰ Ἀσία*. Ἐπίσ. πόλεις αὐτῆς εἶνε *Σκούταρι* (πάλαι Χρυσόπο-

(α) Διοικητικῶς δὲ διαιρεῖται αὕτη εἰς 18 βασίλεια ἢ διοικήσεις.

λις) ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ προάστειον αὐτῆς ρουμένη, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Νίκαια πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν ἐθα συγκροτηθεῖσαν τὸ 325 μ.Χ. ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον. Προὔσα ἐπὶ τερπνῆς θέσεως πρὸς τὸ ὄρος Ὀλυμπον, πρωτ. τῶν βασιλείων Βιθυνίας καὶ τὸν 14—15 αἰῶνα τῶν Τούρκων, ἔχουσα θερμὰ ὑδρῶματα σηπίου, (ὅθεν κατασκευάζονται αἱ κεφαλαὶ τῶν καπνοσγῶν), ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δ' αὐτῆς κεῖται ἡ *Γρανικός*, ὅπου τὸ πρῶτον ἐνίκησε τοὺς Πέρσας ὁ Μέγ. Ἀλέξανδρος Κιουτάχεια (πάλαι Κοτυάειον) πρὸς Ν. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Κωνσταντινία ΝΑ. παράλιος καὶ πλουσία πόλις, ἐπίσημος διὰ τὸ φιλόμα τῶν κατοίκων τῆς, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον. Πέργαμος πρὸς Ν. ἀρχαία πόλις. Φώκαια, ἀρχαία παράλιος πόλις, μητρ. τῆς ἐν Γαλιπόλεως Μασσαλίας.

Σμύρνη, ἀρχαία, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Ἑλλ. Γυμνάσιον καὶ ἀξιόλογο νοσοκομεῖα. *Αἰδίνιον* πρὸς Ν. παρὰ τὸν Μαϊάνδρον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν ταπήτων καὶ 30 χιλ. κατ. Πρὸς Ν. τῆς Σμύρνης κεῖνται αἱ ἄλλοτε διάσημοι πόλεις *Κλαζομεναί*, *Ἐφῆσος*, *Κολοφών*, *Μυοδός*, *Μιλήτος*, *Αλικαρνασσός*, *Αττάλεια*, ἀρχαία καὶ παράλιος πόλις μ'ητρ. τῆς Παμφυλίας ἔχουσα νῦν δημοτικὸν καὶ Ἑλλήν. Γυμνάσιον. *Σελείκεια* πρὸς Δ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ, ἀρχαία παράλιος πόλις. *Ταρσός* πρὸς Δ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κύδνου ποταμοῦ ὄν λουσθεῖς ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος βαρέως ἠσθένησε, πατρίς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, νῦν δ' ἔχουσα περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. *Ἀδανα* ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἐν εὐφώρῳ τόπῳ, μεσόγειος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Ἰχόνιον* ΒΔ. μεσόγειος πόλις, ἔδρα ποτὲ τῶν σουλτάνων, νῦν ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Καισάρεια* ἐπὶ τοῦ Ἄλυος πάλαι μεγάλη μεσόγειος πόλις, πατρίς τοῦ μεγ. Βασιλείου, καταστραφεῖσα τὸ 1835 ὑπὸ τῶν Τούρκων. *Ἀγκυρα* πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Σαγαρίου, ἀρχαία μεσόγειος πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ μαλλία τῆς καὶ διὰ τὴν νίκην τοῦ Ταμερλάνου ἐπὶ τὰ τοῦ Βαγιαζίτου (1401 μ. Χ.), ἔχουσα νῦν 45 χιλ. κατ. *Σιγίς* πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἄλυος, ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. *Τιφλίς* (πάλαι Κώμανα) ΒΔ. ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χαλκοῦ ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Ἀμάσεια* ἐπὶ τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ, ἀρχαία πόλις. *Κερασσοῦς* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Ἰριδος, ἀρχαία πόλις, ἐξ ἧς ἐκφυτεύθησαν αἱ κερασσεαὶ εἰς τὴν Εὐρώπην. *Τραπεζοῦς* ΒΑ. εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ἀρχαία, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις χρηματιστικὴ ἐπὶ τινα ἔτη καὶ ἔδρα τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλείου. *Σινώπη* ΒΔ. εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Διογένηος καὶ Μιθριδάτου· ἐνταῦθα τὸ 1853 οἱ Ῥῶσοι κατέκαυσαν τὸν Τούρκικόν στόλον.

Εἰς τὰ δυτικὰ καὶ νότια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εὐρίσκονται αἱ ἐξῆς

Προκόνησος (νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ) ἐν τῇ Προποντίδι, εἰς ἣν πολὺ τὸ θέρος μεταβαίνουν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. **Τένεδος** ἐναντι τῆς ἀρχαίας Τροίας εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, εὐφορος καὶ τερπνὴ νῆσος, ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα, εἰς ὃν προσηλίζονται τὰ εἰς τὸν Ἑλλησπόντον ἀναγόμενα πλοῖα.

Λέσβος ἢ Μιτυλήνη (80 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. εὐφορος καὶ ὠραία νῆσος, κατὰ φύτον ὑπὸ ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ μωρεῶν, ἀλλ' ὑποκειμένη συχνούς σεισμούς· μητρ. αὐτῆς εἶνε **Μιτυλήνη**, ἀρχαία πόλις, ἔχουσα ἀξιόλογον Ἑλλην. Γυμνάσιον. Οἱ Λέσβιοι ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρκιῶν καὶ νῦν εἶνε λίαν φιλόμουσοι· διὸ καὶ εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς ἡμέρας τῶν ἔχουσι συστήσει δηματικὰ καὶ Ἑλλην. σχολεῖα.

Χίος πρὸς Ν. (60 χιλ. κατ.), ὄρεινὴ καὶ πετρώδης ἀλλὰ λίαν εὐφορος νῆσος, ἐπίσημος διὰ τοὺς οἴνους, τὴν μαστίχαν, τὰ ἀμύγδαλα καὶ τὸ ὠραῖον κλίμα της, ἔχουσα τοὺς ἐμπορικωτέρους ἀνθρώπους τοῦ κόσμου καὶ ὁμών. πόλιν μὲ Ἑλλην. Γυμνάσιον καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. Ὑπάρχει ΒΔ. μικρὰ καὶ πετρώδης νῆσος, ἐπίσημος διὰ τὸ ὠραῖον κλίμα της.

Σάμος (70 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. ἀπέναντι τοῦ ἄκρωτ. τῆς Μυκάλης, ὄρεινὴ ἀλλ' εὐφορος νῆσος, παράγουσα ὠραίους οἴνους καὶ σταφύλια καὶ ἔχουσα ὠραίαν θέαν· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Πυθαγόρου καὶ πολλῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ διάσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων της. Ἀποτελοῦσα δὲ ἰδίαν ἡγεμονίαν διοικεῖται διὰ χριστιανοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐπιμενόμενου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, καὶ διὰ βουλῆς. Ταύτης

πατρίς εἶνε Βαθύ, ἔχουσα Ἑλλην. Γυμνάσιον. Ἰκαρία ΝΔ. μικρὰ καὶ πετρώδης νῆσος, ἧς αἱ κάτοικοι εἶνε μᾶλλον ἀνθρακεῖς. **Πάτμος** ΝΑ. ὄρεινὴ καὶ πετρώδης νῆσος, ἔχουσα κατοίκους μᾶλλον ἀλιεῖς· ἐνταῦθα εἶνε ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος συνέγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν καὶ εἶνε δὲ καὶ ἐπίσημον μονὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία σχολαίτη καὶ μάλιστα ἐκκλησι. χειρόγραφα. **Λέρος** καὶ **Κάλυμνος** πρὸς Ν. μικραὶ ὄρειναι καὶ πετρώδεις νῆσοι, ὧν οἱ κάτ. ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς** ΝΑ. εὐφορος νῆσος, ἐπίσημος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἰπποκράτους καὶ τοῦ φιλοσόφου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη** ΝΔ. μικραὶ πετρώδεις νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος καὶ ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ. ὄρεινόν, ἀρχαίαν καὶ λίαν ὀχυρὰν πόλιν, ἀμύγδαλα ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν χρόνων διὰ τοῦ ναυτικοῦ της, τῶν λαμπρῶν ἰατρικῶν νόμων της καὶ τῶν γλυπτικῶν ἐργαστηρίων της. Ἐν αὐτῇ

ὑπῆρχε καὶ τὸ κολοσσαῖον ἐκ χαλκοῦ ἀγάλμα τοῦ Ἡλίου, ἐν τῇ ἐπιπέδῳ θαυμάτων τοῦ κόσμου. *Κάρπαθος* πρὸς Ν. ἐξ ἧς ὠνομαζομένη *Καρπάθιο* τὸ περίξ πέλαγος, ὄρεινὴ καὶ πετρώδης νῆσος, *Κάσος* τιώτερον, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς.

Κύπρος (180 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εἰς τὴν Μεσόγειον, μεγάλη νησὶς μᾶλλον πεδινή, εὐφωρωτάτη καὶ πλουσία, παράγουσα λαμπρούς κρυσταλλοὺς, γεννήματα, βόμβακα, ρίζαριον, μαλλίον, μέταξαν, ἔλαιον κ.λπ. Πρωτ. αὐτῆς εἶνε *Λευκωσία*, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. κατ. ἄλλαι μᾶλλον ἐμπορικαὶ πόλεις αὐτῆς εἶνε ἡ *Λάρναξ* (πάλαι *Κίτιον*) καὶ *Λεμεσὸς* (πάλαι Ἀμαθοῦς). *Πάφος*, ἀρχαία πόλις διάσημος τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. *Ἀμμόχωστος* ὄχι μακρὰν τῆς ἀρχαίας *Σαλαμίνας*, ἔχουσα τὸν καλλίτερον λιμένα καὶ τὸ ὄχυρότερον φρούριον τῆς Κύπρου (α).

ARMENIA. Διηρημένης τῆς Ἀρμενίας εἰς *Περσικὴν*, *Ῥωσικὴν* καὶ *Τουρκικὴν*, ἐπισημ. πόλεις τῆς Τουρκικῆς εἶνε *Ἐρζερούμ*, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἐργαστήσια ὀπλων καὶ 85 χιλ. *Διαρβεκίρη* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα μηχανίαν μαροκηνῶν δερμάτων, μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 40 χιλ. κατ.

ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ἡ ἀρχαία *Καρδουχία*, ἐξ ἧς οἱ Μῦριοι μετὰ Ξενοφῶντος διαβαίνοντες πολλὰ δεινὰ ὑπέστησαν. Εἶνε τόπος ὄρειος ἔχων καὶ εὐφύρους πεδιάδας καὶ πόλιν *Κερκοῦτην*· ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον νομάδες, ἔχοντες θρησκείαν μεμιγμένην ἐκ χριστιανικῶν καὶ μωαμεθανικῶν παραδόσεων καὶ πολλὴν κλίσιν εἰς τὴν ἠλιθίαν καὶ τὴν ληστείαν.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ καὶ **ΙΡΑΚ-ΑΡΑΒΙ.** Ἐπισημ. αὐτῶν πόλεις εἶνε *Βαβυλὼν* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος μὲ 18 χιλ. κατ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Νινίω* διασώζουσαν πολλὰ περίεργα μνημεῖα. Τούτης ΝΑ. κείνται τὰ *Ἀκκό* καὶ *Γαυγάμηλα*, ὅπου ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸν περσικὸν Δαρεῖον τὸν Κοδομανόν. *Βαγδάτιον* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, πάλαι ποτε τῶν Καλιφῶν· ἦδη δ' ἔχει μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ 100 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ κείνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας *Σελευκείας* καὶ τῆς *Κτησιφῶντος* πρωτ. τῶν Πάρσιων. *Ἡλάχη* πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας *Βυλῶνος*, πρωτ. τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Περσῶν καὶ τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου. *Βασσόρα* ἐπὶ τοῦ Χατελ-χαράβ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον ἔχουσα νοσῶδες κλίμα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΥΡΙΑ. Ἐπισημ. αὐτῆς πόλεις ΒΑ. εἶνε *Ἀλεξανδρέττα*, μικρὰ πόλις νοσῶδης κώμη, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ ἐμπόριον· παρ' αὐτὴν

(α) Ἡ νῆσος Κύπρος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους κατέχεται διὰ συνθήκην ὑπὸ τῶν Ἀγγλων.

ται και ἡ ἀρχαία Ἰσσοῦ. Ἀντιόχεια παρὰ τὸν Ὀρόντην, μεγάλη ποτὲ πόλις και πρωτ. τῶν Σελευκειδῶν. συχνά δὲ πάσχουσα ὑπὸ σεισμῶν μόλις ἔχει ἤδη 16 χιλ. κατ. Χαλέπιον, μεσόγειος πόλις ἔχουσα και νῦν ἔτι μέγα ἐμπόριον και 100 χιλ. κατ. Τρίπολις, παρὰ λίαν, ὠραία και ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 13 χιλ. κατ. Βηρυτὸς, ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Συρίας εἰς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Σάϊς (πάλαι Σιδῶν) και Σοῦρ (πάλαι Τύρος), αἱ ἐπιση. πόλεις τῆς ἀρχαίας Φοινίκης. Πτολεμαῖς ἢ Ἀκρη (20 χιλ. κατ.), ὄχυρά και ἐμπορικὴ πόλις.

Δαμασκὸς ἐπὶ τερπνῆς πεδιάδος, μεσόγειος, μεγάλη και βιομηχανὸς πόλις μητρ. τῆς Συρίας και ἔδρα τοῦ πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας ἔχουσα ἐργοστάσια ξιφῶν, μεταξωτῶν και βαμβακερῶν ὑφασμάτων και 150 χιλ. κατ. τὰ δὲ δαμάσκηνα, τὰ χρυσόμηλα, τὰ ροδάκηνα και οἱ ξηροὶ αὐτῆς καρποὶ εἶνε ὀνομαστοί. Βαλθέκ (Ἡλιούπολις) πρὸς Β. παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ὀρόντου ἐπὶ ὠραίας κοιλάδος, λαμπρὰ διασώζουσα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου ἐρείπια· ταύτης ΒΑ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καδμῶρ κείται ἡ ἀρχαία Παλμύρα, μεγίστη ποτὲ πόλις και ἔδρα τῆς βασιλισσῆς Ζηνοβίας,

Ἰερουσαλήμ ἐπὶ ἀθλιας θέσεως, περικυκλωμένη ὑπὸ γυμνῶν και ἀποτόμων βουνῶν, ἐπίσημος διὰ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος και ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. τῶν πλείστων Ἀράβων και Ἑβραίων· ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ τσαμίον τοῦ Ὀμάρου ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Βηλεέμ πρὸς Ν. ἔνθα ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἔχουσα ναὸν κτισθέντα πρὸ τῆς Ἀγ. Ἐλένης. Ἰόππη, τὸ ἐπίγειον τῆς Ἰερουσαλήμ, μικρὰ και ἐμπορικὴ πόλις κατοικουμένη ὑπὸ Ἀράβων. Ραζὲ (πάλαι Γάζα), ἦν ὁ ἐγ. Ἀλέξανδρος κινδυνεύσας δι' ἐφόδου ἐκυρίευσεν (15 χιλ. κατ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε 12350 τετρ. μίλι. κατ. περὶ τὰ 16 1/2 ἑκατ. ὧν μικρὸν μέρος τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἀποτελοῦσιν οἱ Τούρκοι. Ἐν αὐτῇ ὑπάρουσι παρὰ πολλοὶ Ἕλληνες, Ἀραβες, Ἀρμένιοι, Κοῦρδοι και Ἑβραῖοι. Ἰεζίδαι, λαὸς ληστρικός, εἶνε ἐξηπλωμένοι κατὰ φυλάς ἀνεξαρτήτως εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, τὸ Ἰρακ-αραβὶ και τὸ βόρειον τῆς Συρίας· οἱ δὲ Τουρκομάνοι, ἕτερος λαὸς νομαδικὸς ἀρκετὰ ἐπίφοβος, εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τοῦ τόπου, και οἱ Ἰροῦ (170 χιλ.), φυλὴ δραστηρία ἀλλ' ἀλαζών και θηριώδης, κατοικοῦσι τὸν Ἀβανον· τέλος οἱ Μαρωῖται (150 χιλ.), ἕτερος λαὸς τοῦ βόθνου, ἔχουσιν ἤθη μαλακώτερα και ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἐν αὐτῇ ὁ μωαμεθανισμὸς· ἀλλὰ και πολλοὶ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι και Ἀρμένιοι ὑπάρχουσιν, ἐλάχιστοι δὲ δυτικοὶ και διαμαρτυρόμενοι, ὀλίγοι Ἰσραηλιταὶ και τινες εἰδωλολάτραι. Μαρωῖται εἶνε χριστιανοὶ και ἀναγνωρίζουσιν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλη-

ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

σίας των τὸν Πάπαν, ἀλλὰ δὲν παραδέχονται ὅλους τοὺς τύπους τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας. Τῶν δὲ Δρούσων ἡ θρησκεία εἶνε εἶδος μονοθείας καὶ προφήτης των εἶνε ὁ Ἀκέμ, ὅστις ὑπῆρξε καλίφης τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα. Διοικεῖται δὲ αὕτη ὡς καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε λίαν ποικίλον. Πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ νότια αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἀμμώδεις ἐρημοὶ, ἀλλὰ καὶ εὐφορώταται γαῖαι εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Λιβάνου· πρὸς τὰ ΒΔ. ὑπάρχει τὸ ὄρος Ταῦρος, τοῦ ὁποῦ αἱ κορυφαὶ εἶνε ἀείποτε χιονοσκεπέαστοι, αἱ δὲ μεταξὺ κοιλάδες εἶνε εὐφορώταται καὶ λίαν θερμαί· τὸ δυτικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον, καὶ τὸ ἔδαφός του παράγει ὅλους τοὺς μεσημβρινούς καρπούς· τὸ δὲ βόρειον καὶ μάλιστα τὰ ὄρεινά τῆς Ἀρμενίας εἶνε χῶραι τὸ χειμῶνα ψυχρόταται, ἀλλ' αἱ κοιλάδες αὐτῆς αἱ εἰς τὰς ὑπερείας τῆς Ἀραράτ ἐθεωρήθησαν ὡς ὁ ἐπίγειος παράδεισος· συχνὰ ὅμως πάσχει ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν. Παράγει δ' ἐν γένει ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία γεννήματα, βόμβακα, κόμμι, κηρόν, μαλλία, ρίζάριον, σὺκασταφίδας, μέταξαν κτλ. καὶ ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ ὄλων τῶν χρησιμωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον μετάλλων.

ΠΕΡΣΙΑ.

Μήκ. Α. 42° — 59°.

Πλάτ. Β. 25° 45' — 39° 30'.

Ἡ Περσία, καλούμεν Ἰράν ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν, τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

ΣΗΜ. Οἱ Πέρσαι γεωργικὸς καὶ ποιμενικὸς λαὸς ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητον καὶ ἰσχυρὸν κράτος ἀπὸ τοῦ Κύρου τοῦ μεγάλου, ὑποτάξαντες τὰς περὶ τὴν χώρας, τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν καὶ τέλος τὴν Αἴγυπτον· ἀλλ' ὁ μέγας Ἀλέξανδρος μετ' ἀλλεπαλλήλους μεγάλας μάχας κατὰ τῶν Περσῶν ὑπέταξε τὸ Περσικὸν κράτος (331 π. Χ.) καὶ συνέστησε τὴν μεγάλην αὐτοῦ μοναρχίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς παρακμῆς τῶν Σελευκιδῶν ἰδρῦθη ἐν ἐκείναις ταῖς χρόναις τὸ Παρθικὸν βασιλεῖον, πρὸς ὃ οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἀδιακόπους πολέμους· Ἀνατραπέντος ὅμως τούτου 226 μ. Χ. συνεστήθη τὸ νέον Περσικὸν κράτος ὑπὸ τῶν Σασανιδῶν, ἔχον ἀδιαλείπτους πολέμους πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου. Τὸ δὲ 634 μ. Χ. ὑπετάχθη ἡ Περσία εἰς τοὺς Ἀραβῶν ὑπ' ὧν ἐδέχθη καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, εἶτα δ' εἰς τοὺς Μογγόλους, καὶ τέλος τὸν 16 αἰῶνα ἰδρῦθη ὑπὸ Ἀβᾶ τοῦ μεγάλου τὸ νῦν Περσικὸν βασιλεῖον.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

*Ορος αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε τὸ *Ελβουρον (5600 μέτρ.)· οἱ δὲ ποτα-
 ῖ τῆς εἶνε ὀλίγου λόγου ἄξιοι· ἔχει δὲ καὶ λίμνας, ὧν σημαντικωτέ-
 εἶνε ἡ *Οὐρμία*.

*Ἐπίσ. πόλεις τῆς Περσίας, διηρημένης εἰς 11 ἐπαρχίας, εἶνε *Βαλ-
 ούχη* πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦ πό-
 ῖ ἔχουσα πολλὰ Τουρκικὰ σχολεῖα καὶ 85 χιλ. κατ. *Τεχεράν*,
 ῖ τῆς Περσίας ἐν τῇ παλαιᾷ Μηδίᾳ πρὸς τὸ *Ελβουρον, ἔχουσα
 ῖ πρὸν παλάτιον καὶ τὸν χειμῶνα 120 χιλ. κατ. *Ἰσπαχάν*, πάλαι
 ῖ πόλις καὶ πρωτ. τῆς Περσίας, νῦν δ' ἔχουσα μόνον 60 χιλ.
 ῖ. *Ταυρίς ΒΑ.* τῆς Οὐρμίας, ὠραία, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομηχα-
 ῖ πόλις ἔχουσα 150 χιλ. κατ. *Χιράζη*, ἐπὶ ὠραίας ἐκ ῥόδων καὶ
 ῖ πέλων κοιλάδος, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν
 ῖ ὠρομένη ὑπὸ τῶν Περσῶν ταύτης ΒΑ. κείνται τὰ μεγαλοπρεπῆ ἑρεί-
 ῖ τῆς Περσεπόλεως, καὶ παρὰ τὴν Ἀμαδὸν τὰ ἀρχαῖα *Ἐκβάτανα*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 11100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 10
 κατ. μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἐν Περσίᾳ πιστεύοντες
 ῖ δόγματα τοῦ Ζωροάστρου· διοικοῦνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτου
 ῖ μόνου Σάχου καλουμένου· ἀλλ' ἐν Περσίᾳ ὑπάρχουσι καὶ νομαδικαὶ
 ῖ ἀνεξάρτητοι περιπλανώμενοι εἰς τὰς ἐρήμους.

Ἡ χώρα αὕτη μετὰ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, ἀποτε-
 ῖ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν, εἶνε ἀρκετὰ ὑψηλὴ, ἔχουσα ὄρη ἀνυδρα
 ῖ πολλὰς ἀμμώδεις ἐρήμους· ἔχει ὅμως καὶ εὐφύρους πεδιάδας, αἱ
 ῖ κοιλάδες τῆς Χιράζης θεωροῦνται αἱ ὠραιότεραι τῆς Ἀνατολῆς,
 ῖ ἀφίγουσαι σίτον, ὄρυζιον, οἶνον, βάμβακα, λίνον, κάνναβιν, καπνόν,
 ῖ ἄνασ κτλ. τὰ ὄρη αὐτῆς ἔχουσι μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μο-
 ῖ ῖδου, μαρμάρων, πετρελαίου, ἄλατος κλ. ἔχει δὲ καὶ λαμπροὺς
 ῖ πους ἡ Περσία, καμήλους ἐκ τοῦ λεπτοῦ μαλλίου τῶν ὀπείων κα-
 ῖ σκευάζουσι λαμπρὰ ὑφάσματα, πρόβατα, αἴγας λαμπρὸν φερούσας
 ῖ ῖλλον κτλ. εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ λαμπρότα-
 ῖ μαργαρίται. Τὸ δὲ κλίμα τῆς Περσίας πρὸς νότον εἶνε θερμώτατον,
 ῖ δὲ τὰ βόρεια λίαν συγκερασμένον.

Ο πολιτισμὸς καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἐν Περσίᾳ εἶνε εἰσέτι ἄγνωστα, ἡ
 ῖ βιομηχανία ἐνεργός· διὸ ἐξάγονται μεταξωτὰ ὑφάσματα, τάπητης,
 ῖ μακρινὰ δέρματα, διάφορα μέταλλα καὶ κεντητὰ χειροτεχνήματα,
 ῖ ἡ περίφημα κλ.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ καὶ ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 57° 45'—69° 45'.

Πλάτ. Β. 27° 50'—37° 10'.

Τὸ Ἀφγανιστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Τουρκιστάν, πρὸς ἄκρον ὑπὸ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περσίας, τὸ δὲ νότιον ὄριον αὐτοῦ κατέχει τὸ Βελουτχιστάν.

ΣΗΜ. Τὸ Ἀφγανιστάν μετὰ τοῦ Βελουτχιστάν ἐπὶ τῆς Περσικῆς μοναρχίας ἀπετέλει τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος ἤτοι τὸ ἀνατολικὸν Ἰράν· δὲ ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς Περσίας ὑποταχθὲν μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν Μωγγόλων. Τὸ δὲ 1717 μ. Χ. κατεσταθῆ ὅλως ἀνεξάρτητον· ἀλλ' ἔνεκα ἐμφυλίων του πολέμων ἐξησθῆναι καὶ τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος τὸ Βελουτχιστάν ἀποσπασθὲν ἀπετέλεσεν ἴδιον κράτος. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ γειτνιαζόντες γλοι εἰσῆλθον ἐν ἐμφυλίαις στάσεσιν εἰς αὐτό, ἀλλὰ τὸ 1842 ἠναγκάσθησαν πάλιν νὰ τὸ ἐκκενώσωσιν. Ἦδη δὲ τὸ Ἀφγανιστάν εἶνε διηρημένον εἰς 5 χανάτα ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητα. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Βελουτχιστάν διηρημένον εἰς μικρὰ χανάτα, ἀναγνωρίζοντα ὡς ἀρχηγόν των τὸν Χαν τῶν Κελάτ ὑποτελῆ ὄντα εἰς τοὺς Ἀγγλους.

*Ὅρος αὐτῶν ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. τὸ Ἰνδοκοῦχον (πάλαι Παρμιανός), ποταμὸς δὲ μεγαλειότερος εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτοῦ ὄρια ἢ τὸ Ἰνδός, καὶ λίμνη ἀξία λόγου ἢ Χαμουρ (πάλαι Ἀρία).

*Ἐπίσ. πόλεις τοῦ Ἀφγανιστάν εἶνε Καβούλ ἐπὶ ἀληθοῦς ἐπιτοῦ παραδείσου χιμένη, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Καρδαχάρ, πάλαι πρωτ. καὶ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἐράτ (πάλαι Ἀλεξάνδρεια ἐν Ἀρίοις) ἐντὸς λαμπρᾶς πεδιάδος, πρωτ. χανάτου ποτελοῦς εἰς τὴν Περσίαν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ τὸν Χοασάν καὶ 46 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ Βελουτχιστάν ἐπίσ. πόλεις εἶνε Κελάτ, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου, βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 7307 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτοικοι μὲν Ἀφγανιστάν 6 ἑκατ. τοῦ δὲ Βελουτχιστάν 2 ἑκατ. μωαμμεδιστοὶ Σουνίται, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες λατρεύοντες τὸν Βούδαν καὶ Βράμαν. Κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀπολύτων ἡγεμόνων.

Τὸ κλίμα των εἶνε εὐκραές, τὸ δ' ἔδαφος ἔχει πολλὰς ἀμφοτέρωθεν ἐρήμους καὶ ἰδίως ἐν τῷ Βελουτχιστάν τὴν ἐρημον Γεδρωσιάν καὶ δὲ καὶ εὐφόρου πεδιάδας παραγούσας σίτον, βάμβακα, ἀμύγδαλα, κρόκον, ζαχαροκάλαμον, καπνὸν κτλ. ἔτι δὲ μάρμαρα διαφόρων ἐξοχότητων καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου καὶ ἀντιμονίου καὶ κτηνοτροφία δ' ἐπίσης εἶνε ἐν αὐταῖς ἀνεπτυχθέντα καὶ τὰ τῶν κτηνῶν μαλλία εἶνε ἀξιόλογα.

ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ.

Μήκ. Α. 48° 36'—71°.

Πλάτ. Β. 35° —43°.

Τὸ Τουρκεστάν ἢ Τουράν ἢ καὶ ἀνεξάρτητος *Tataria* καλούμε-
ον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Ἀράλης λίμνης, πρὸς
Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κίνας,
πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Τουρκεστάν περιλαμβάνει τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰμαίου Σκυθίαν, τὴν
ὄριαν τῶν Μασσαγετῶν, τῶν Σακῶν, Σογδιανῶν καὶ ἄλλων λαῶν. Ἐντεῦ-
θεν ἐξῆλθον οἱ Τοῦρκοι, οἱ Οὔνοι καὶ ὁ Ταμερλάνος. Ἐπισ. δὲ τῶν κατοικούν-
των ἐν αὐτῷ λαῶν εἶνε οἱ Οὐσβέκται, οἱ Βουχάραι, οἱ ἰσχυρότεροι ἀπάντων,
ὧν ὁ ἡγεμὼν ἔχει τὸν τίτλον Ἐμίρ Ἐλμουμενίν (ἡγεμὸς τῶν πιστῶν), καὶ
οἱ Σάρται ἑνασχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔ-
χοντες μονίμους οἰκίσεις. Τοῦτου τὸ βόρειον μέρος κατεκτήθη ἐσχάτως ὑπὸ
τῶν Ῥώστων καὶ προστετέθη εἰς τὴν Σιβηρίαν.

Ὅρος αὐτοῦ ἐπισ. πλὴν τοῦ Ἰνδοκούχου εἶνε πρὸς Α. τὸ Βάλου-
ορ, ποταμοὶ δὲ ὁ Ὠξος καὶ ὁ Ἰαζάρτης χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀράλην
λίμνην.

Ἐπισ. δὲ αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βουχάρα ἐπὶ τοῦ Ὠξου, ἱερὰ τῶν
Μωαμεθανῶν πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰ Τουρκικὰ σχολεῖά της ἔχουσα
ἐγγὺς ἐμπόριον καὶ ὑπὲρ τὰς 70 χιλ. κατ. Σαμαρκάνδη, μεγάλη πο-
λίς καὶ πρωτ. τοῦ Ταμερλάνου, ἔνθα ὑπάρχει ἔτι καὶ ὁ τάφος
αὐτοῦ. Βάλκα (πάλαι Βάκτρα), ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ θεωρούμενη
ἡ ἀρχαιοτέρα πόλις τοῦ κόσμου. Χοκάνδη παρὰ τὸν Ἰαζάρτην,
πρωτ. τοῦ Τσιγκισχάνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Χίβα ἐπὶ τοῦ Ὠξου,
πρωτ. τῆς Χοβαρεσμίας ταύτης ὁ χάνης ἐγένετο ἤδη ὑποτελής εἰς
τὴν Ῥωσσίαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε περὶ τὰς 11 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ
κατ. 7 1/2 ἑκατ. οἱ πλείστοι μωαμεθανοὶ σουνίται διηρημένοι εἰς
πολλὰς καὶ κυβερνῶμενοι ὑπὸ ἀπολύτων ἀνεξαρτήτων ἡγεμόνων, ὁ δὲ
χάνης τῆς Κιργισίας εἶνε ὑποτελής εἰς τοὺς Ῥώσους.

Τὸ κλίμα τοῦ Τουρκεστάν εἶνε ἐξαίρετον τὸ δ' ἔδαφος καὶ μάλιστα
τοῦ ΝΑ. μέρους εἶνε λίαν εὐφορον παράγον λαμπροὺς καρπούς, γεννή-
ματα, αἶνον, βάμβακα, ἀλλ' ἔχει πρὸς τὸ ΝΑ. καὶ πολλὰς ἀμμώδεις
ἐπιπέδους, ἔτι δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων.
Ἡ κτηνοτροφία καὶ μάλιστα εἰς τὴν πλήρη στεπεπῶν Κιργισίαν εἶνε
καλλίτερον ἐπάγγελμα διὸ τρέφονται ἐνταῦθα λαμπροὶ ἵπποι,
καμήλαι, πρόβατα, αἰγες κτλ. εἰς δὲ τὴν Βουχαρίαν ὑπάρχει καὶ ἀ-
λόγος βιομηχανία καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 69° —131°.

Πλάτ. Β. 17° 30'—53°.

Ἡ Κίνα κατέχουσα τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Ἀσίας ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας, ΝΔ. ὑπὸ τῶν Ἰνδιῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς, τῆς Κιτρίνης, τῆς Κυανῆς καὶ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν.

ΣΗΜ. Ἡ Κίνα εἶνε τόπος ἀρχαιότατα πολιτισμένος· διότι πρὸ 4 χιλ. ἐτῶν σχηματίζει κράτος ἰσχυρὸν, ὑποστὰν πολλὰς ἐπαναστάσεις κατὰ δὲ τὸν 17^{ον} αἰῶνα μ. Χ. οἱ Μαντσοῦροι ἐκυρίευσαν τὴν χώραν. Ἐν τούτοις πολλὰ ἔτι γίνονται συχνὰ ἐπαναστάσεις σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐκδίωξιν τῆς ἀρχαίας φυλῆς. Οἱ Σῖναι δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ξένους καὶ διὰ τοῦτο μετὰ μεγάλων πολέμων, καὶ ἀφ' οὗ ἐκυρίευσαν ἐσχάτως οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι καὶ ἐπρωτεύουσαν τοῦ Σινικοῦ κράτους τὸ Πεκίνον, μόλις ἐσυγχώρησαν εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν νὰ εἰσέρχονται καὶ νὰ ἐμπορεύονται ἀκωλύτως εἰς πολλὰς παραλίω πόλεων τῶν.

Τὸ Σινικὸν κράτος συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Κίνας, τῆς Κορέας, τῆς Μαντσοῦρίας, τῆς Μογγολίας, τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν πρὸς Δ. καὶ ἐκ τοῦ Θιβέτ καὶ τοῦ Βουτάν πρὸς Ν.

Ἡ Ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. τὰ Οὐράνια, τὰ Ἀλταία, τὰ Σαβαννικά, πρὸς Δ. τὸ Βόλουρον, ΝΔ. τὰ Ἰμαλάια, ἔχοντα ἐντὸς τῆς Σινικῆς πολλὰ ἡφαίστεια, ὧν ἐπιστημότερον εἶνε τὸ Τουρφάν.

Ποταμοὶ ἐπίσ. εἶνε ὁ Ἀμούρ ἢ Σακαλιάρος (Μαῦρος ποταμὸς 4500 χιλ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τῆς Βαϊκάλης λίμνης δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὴν Ὀχοτσικὴν θάλασσαν· ὁ Ὀάγγος (Κίτρινος), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Κίνας καὶ ἔχων περίπου τὸ αὐτὸ μὲ τὸν Ἀμούρ μῆκος ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν· ὁ Ἰανοκιάγγος (Κυανοῦς 4500 χιλιομ. μῆκ.) ποταμὸς κατ' ἐξοχὴν καλούμενος ὑπὸ τῶν Σινῶν· οὗτος πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν.

Λίμνη δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ Κογκουινώρη, καὶ διώρυξ ἡ καλουμένη Ἀυτοκρατορικὴ διώρυξ, ἐνώνουσα τὸν Ὀάγγον ποταμὸν μὲ τὸν Ἰανοκιάγγον· αὕτη δὲ εἶνε καὶ ἡ μεγαλειτέρα διώρυξ τοῦ κόσμου (12 χιλιομ. μῆκ.)· ἔρημος δὲ τῆς Κίνας ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἔκτασίν αὐτῆς εἶνε ἡ Κόβη.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς ἰδίως Κίνας, διηρημένης εἰς 18 νομοὺς, εἶνε Πεκίνορ πρωτ. τοῦ κράτους, μεγάλη πόλις ἔχουσα ἐξωθεν ὄρη καὶ μεγαλοπρεπῆ θέαν καὶ περὶ τὰ 2 ἑκατ. κατ. Ναγκιὴν ἐπί τῆς Ἰανοκιάγγου, ἡ μεγαλειτέρα πόλις κατὰ τὴν περίμετρον, ἀλλ' ἔχει μόνον 1 1/5 ἑκατ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον καὶ τὸν περίφημον ἐκ

σελάνης πύργον ἔχοντα 65 μέτρ. ὕψος. Οὔσα δὲ ἄλλοτε πρωτ. τοῦ Σινικοῦ κράτους θεωρεῖται νῦν ὡς πόλις τῶν πεπαιδευμένων τῆς Κίνας, παράγουσα εἰς τὰς πέριξ πεδιάδας πράσινον τέϊνον καὶ κίτρινον βῆμδακα, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ ὑφάσματα τὰ καλούμενα γαγκί-
Καντῶν, ἡ πρώτη πόλις ἐν ἣ κυρίως ἐμπορεύονται οἱ Εὐρωπαῖοι, ἔχουσα στενὰς καὶ λοξὰς ὁδοὺς, μεγίστην βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 1 1/4 ἑκατ. κατ. Πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Καντῶνος κείται ἡ νῆσος *Μακάων* με ὁμών. πόλιν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Πορτογάλους (55 χιλ. κατ.), καὶ ἡ *Χογγόγγη* πρὸς Α. μικρὰ νῆσος (120 χιλ. κατ.) ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλους καὶ ἔχουσα πόλιν *Βικτωριαν*.

Χιγκίνη πρὸς Β. πάλαι πρωτ. τῶν Μανσχοῦρων, ἔχουσα 200 χιλ. κατ. *Κορίγη*, μητρ. τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κορέας ἔχουσα διάσημον βιβλιοθήκην. *Οὔργα*, μητρ. τῆς Μογγολίας ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ἐν ταύτῃ ἐδρεύει ὁ πατριάρχης τῶν Μογγόλων, πολὺ σεβόμενος ὑπὸ τῶν Βουδιστῶν. *Γαρκάνθη*, ἐμπορικὴ καὶ ἡ μεγαλύτερα πόλις τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν, καὶ ἡ *Κασγάρη*, πόλις αὐτοῦ ἀκμαία διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριόν της. *Λάσα*, μητρ. τοῦ Θιβέτ, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείται τὰ ἀνάκτορον τοῦ Δαλαϊλάμα. *Λαδάκη*, μητρ. τοῦ μικροῦ Θιβέτ. *Τασσιρδάρη*, μητρ. τοῦ Βουτάν (α), ἴσταν μικρὰ πόλις.

Νῆσοι αὐτῆς *Θαϊούανη* ἡ *Φορμόζα*, ἧς τὸ δυτικὸν μέρος κατοικούμενον ὑπὸ Σινῶν εἶνε ὀνομαστόν διὰ τὸ ὠραῖον κλίμα του καὶ τὴν εὐφροίαν τοῦ ἐδάφους, τὸ δὲ ἀνατολικὸν κατοικεῖται ὑπὸ λαῶν ἀγρίων καὶ ἀνεξαρτήτων. *Αἰράνη*, ἔχουσα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἔξυλα πολύτιμα. Εἰς δὲ τὴν Κίναν ἀνήκουσι καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Λιουχλοῦ*, κατοικούμεναι ὑπὸ λαοῦ φιλοξένου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε περὶ τὰς 139 χιλ. τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 420 ἑκατ. τῆς κίτρινης φυλῆς πρεσβεύοντες τὸν Βουδισμόν ἢ τὴν θρησκείαν τοῦ Φουῆ, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ μανδαρίνοι τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφυκίου καὶ ἡ πρὸς Δ. Βουχαρία τὸν μωαμεθανισμόν. Διοικεῖται δὲ ἅπασα ὑπὸ αὐτοκράτορος περιοριζομένου ὑπὸ συμβουλίου, αἱ δὲ ὑποτελεῖς χῶραι ἡ *Κορέα*, τὸ *Θιβέτ*, τὸ *Βουτάν*, διοικεῖνται ὑπὸ τῶν ἰδίων των ἡγεμόνων, καὶ ἡ ἰδίως *Κίνα* διὰ μανδαρίνων.

Τὸ κλίμα τῆς Κίνας εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰ βόρεια ὁ χειμῶν αὐτῆς ὁμοιάζει με τὸν τῆς Σιθηρίας, εἰς δὲ τὰ νότια ἡ θερμότης εἶνε μεγίστη. Ἡ ἰδίως Κίνα παντοῦ παρουσιάζει εὐρυχώρους καὶ εὐφρόρους πεδιάδας, ἡ Μανσχοῦρία εἶνε ὄρεινή, ἡ Μογγολία ἔχει καὶ τὴν ἐκτεταμένην ἔρημον Κόβην, τὸ δὲ Θιβέτ εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ τῶν

(α) Τὸ νότιον μέρος τοῦ Βουτάν ἐσχάτως προσετέθη εἰς τὰς Ἀγγλικὰς κτήσεις τῆς Ἰνδοκίνας.

ὕψηλότερων ὀρέων τοῦ κόσμου. Παράγει δὲ τὸ νότιον ἀφθόνως σίτον, ὀρύζιον, ζαχαροκλάμον, τέιον, ραβέντιον, Ἰνδικόν, μέταξαν καὶ μαλλία τῶν αἰγῶν τοῦ Θιβέτ. Ἐνταῦθα φύεται ἔτι ἡ βαμβακία, τὸ κηρόδενδρον, ἡ κανέλλα, ἡ καμφορέα κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλὰ ἱαματικὰ βότανα· τὰ δὲ μεταλλεῖα αὐτῆς τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, θείου, ρουβινίου, πορσελάνης, ἰάσπεως, εἶνε ἀφθονα.

Ἐκ τῶν λαῶν τῆς Κίνας ἔπισ. εἶνε οἱ εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς κατοικοῦντες Μογγόλοι (3 ἑκατ.), οἱ πολλὰς κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ῥωσσίαν καταστροφὰς προξενήσαντες, καὶ οἱ Μανσχοῦροι (3 ἑκατ.) οἱ ἄρχοντες καὶ νῦν τοῦ Σινικοῦ κράτους, εἰς τὸ ΒΔ. οἱ Βουχάροι (300 χιλ.), ὁ μᾶλλον πολιτισμένος λαὸς τῆς κεντρικῆς Ἀσίας, ἐνασχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὸ Δ. οἱ Θιβέτιοι (4 ἑκατ.), λαὸς Ῥωμαλέος καὶ λίαν φιλόξενος, καὶ εἰς τὸ ΝΑ. οἱ ἰδίως Σίνοι, ὁ μᾶλλον ἰδιοτρόπως πολιτισμένος λαὸς τῆς Ἀσίας· διαιρεῖται δὲ οὗτος εἰς τάξεις, ὧν ἑκάστη ἔχει περιορισμένον βαθμὸν διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν αὐτῇ ἡ παιδεία, ἐν ᾧ εἶνε διαδεδομένη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, οὐδεμίαν κάμνει πρόοδον, ἀλλ' ἡ βιομηχανία εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη· διὸ ὄνοστα εἶνε τῆς Κίνας τὰ ἐκ πορσελάνης ἔργα, ἡ γραφικὴ μελάνη, τὸ χαρτίον, τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα κτλ.

ΙΑΠΩΝΙΑ.

Μήκ. Α. 127°—144°.

Πλάτ. Β. 31°—45°.

Ἡ Ἰαπωνία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀχοτσικτικῆς θαλάσσης πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Κορέας.

ΣΗΜ. Οἱ Ἰάπωνες θεωροῦνται ὡς ἀποικοὶ τῶν Σινῶν· κατ' ἀρχαιοτάτους ὅμως χρόνους ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἐνὸς πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἡγεμόνος καλουμένου Μικάδου. Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος ἐκραγεῖσθαι ἐξ ἑπανάστασεως περιωρίσθη ὁ Μικάδος κατὰ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν· οὗτος ἀρχηγὸς τῆς ἐπανάστασεως ὀνομάσθη Ταϊσὺν ἢ οὐν ἦτο ἀντιβασιλεὺς καὶ εἶχε τὸ πλεῖστον τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους τοῦ 19ου αἰῶνος ἐξ ἑπανάστασεως ἀνατραπείσθαι κατὰ μικρὸν τῆς δυνάμεως τοῦ Ταϊσὺν καὶ ἐπὶ τὸν ἀρχηγὸν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς.

Ἡ Ἰαπωνία συνίσταται ἐκ νήσων τῶν ὁποίων ἔπισ. εἶνε ἡ Νιφὼν ἡ μεγαλύτερα κῆπος, ἡ πρὸς Ν. αὐτῆς ἡ Σικόκη, ἡ Κιουσσά, αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων Αἰουμζου πρὸς Β. τῆς Νιφὼνος, ἡ Τεσά, καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων Κοουιλῶν.

Ὅση Αἰ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι εἶνε κεκαλυμμένα ἀπὸ ὄρη πρὸ πάντων.

κιστειώδη· τούτων ἐπισ. εἶνε τὸ *Φουσίον* φοβερόν ἡφαίστειον εἰς Β. τῆς Νιφῶνος, καὶ τὰ *Ὁράξια* εἰς τὰ ΒΑ. αὐτῆς.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὴν Ἑσῶν εἶνε *Ματσάμον*, ἔ-
υσα οἰκίας ἐκ ξύλων, ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν
ῤεδῶ, ἡ μεγαλειτέρα καὶ κωνοικωτέρα πόλις τῆς Ἰαπω-
νίας, ἔχουσα 1 1/2 ἐκ. κατ. πολλὰς δημοσίας οἰκοδομὰς, μοναστή-
ρια, ναοὺς, τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν καὶ τὴν δημοσίαν γέφυραν *Νιπ-
βάσην* ἐκ ξύλου κέδρου κατεσκευασμένην. *Μιακον* μεσόγειος πόλις
ὅς Δ. τῆς Ἑδουῶς, πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας καὶ τὸ κέντρον τῶν γραμ-
ματικῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἱερῶν τεχνῶν τῶν Ἰαπῶνων· οἰκο-
μήματα δ' ἔχει ἐπίσημα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν, τὸν ἐπίσημον
ὄν τοῦ Φουῆ, περιλαμβάνοντα τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ Βουδά,
ἡ μεγαλειτέρον κώδωνα τοῦ κόσμου καὶ 500 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὴν
ὕδροφυτείαν καὶ τὴν τερπνότητά της ἡ περὶ αὐτὴν πεδιάς θεωρεῖ-
ται ὡς ὁ παράδεισος τῆς Ἰαπωνίας.

Εἰς τὴν Κιουσῶν ἡ *Ναγκασάκη*, πόλις ἔχουσα πολλοὺς ναοὺς, γρα-
μμικὴν θέαν καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 36 ἐκ. πρε-
βύοντες τὴν Σιντολατρείαν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τὸν Βουδισμόν καὶ τὴν
Ἰησκειαν τοῦ Κομφουκίου· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶνε ὑγιεινόν, ἀλλὰ λίαν ψυχρὸν εἰς τὰς
ῤεῖους νήσους, τὸ δὲ θέρος θερμόν· αἱ καταιγίδες, οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ
ὄμβροι εἶνε συχνοί, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει βουνῶδες καὶ ὀλίγον εὐφο-
ρὸν, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοπονίας των οἱ Ἰάπωνες ἀπάσαν αὐτὴν ἔχουσι
ἀλλιεργήσει· οὕτω δὲ παράγει ἀφθόλους καρπούς, λαμπρὰ σῦκα καὶ
πέδια, κεράσια, λεμόνια, πορτοκάλια, βάμβακα, καμφοράν, ἀρύζιον,
ἕνον, ἰνδοκλάμον κτλ. καὶ τρέφει μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας τὸν
καταξοσκώληκα· ἔχει δ' ἔτι καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου
καὶ μέγιστα χαλκοῦ, ὃ δὲ σίδηρος εἶνε λίαν ἐν αὐτῇ σπάνιος.

Οἱ Ἰάπωνες εἶνε φίλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν μηχανικῶν τεχνῶν,
καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἀπάσαν τὴν χώραν ὑπάρχουσι παντοῖου εἶδους
κατασκευῆς καὶ πλῆθος βιομηχανικῶν καταστημάτων, τὴν δὲ
ἀνομορφίαν ἐλάχιστα ἐπιμελοῦνται, ὡς τρεφόμενοι ἐξ ἰχθύων καὶ
ὀφθαλμῶν· μόνον δὲ ὁ βοῦς ἐνεκα τῆς γεωργίας εἶνε πολλαπλασια-
σθένος εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ αἴλουροι. Οἱ Ἰάπωνες,
καὶ οἱ ὄντες ἀκοινωνῆτοι, ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἠναγκάσθησαν πρῶ-
τον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, εἶτα δὲ ὑπὸ τῶν
ἡνωμ. Πολιτειῶν νὰ ἀνοίξωσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς λιμένας των.

Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ἀνήκουσιν ἔτι αἱ νῆσοι *Βορσίμαι*, μέρος οὔσαι
τῆς ἀρχιπελάγους τοῦ Μαγελλάνου.

ΙΝΔΙΑΙ.

Ἰνδίαι λέγονται αἱ πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων καὶ τῆς Κίνας κείμεναι χερσονήσοι, ἧτοι ἡ *Ἐντεῦθεν* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ τὸ Ἰνδοστάν καὶ ἡ *Πέραν* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ ἡ Ἰνδοκίνα μετὰ τῶν Ἰνδικῶν καλουμένων νήσων.

ΙΝΔΟΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 89°—107°.

Πλάτ. Β. 1°—28°.

Ἡ Ἰνδοκίνα κειμένη εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου καὶ τῆς Ἰνδοστάν.

Ἡ Ἰνδοκίνα διαιρεῖται εἰς 5 κυρίως μέρη, τὴν *Βρεττανικὴν Ἰνδοκίναν*, τὴν *Βιρμανικὴν Ἀυτοκρατορίαν*, τὸ βασίλειον τοῦ Ἀράμ, τὴν *Γαλλικὴν Κοχινκίαν* πρὸς Α. τὸ βασίλειον τῆς Καμβοίας, βασίλειον τοῦ Σιάμ, καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς χερσονήσου Μαλάκκας.

*Ὅρη αὐτῆς ἐπισημ. εἶνε πέντε μεγάλαι σειραὶ ἐκτεινόμεναι τῶν Ἰμαλαίων καὶ διαχωρίζουσαι τὴν χώραν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

Ποταμοὶ δ' ἐπισ. πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἰμαλαίων εἶνε ὁ *Μαυκάρ* (Καμβόσιος), ἐκβάλλων πρὸς Α. τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ. ὁ *Μεῖνὰ* ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Σιάμ. καὶ κατασταίνων τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους πλημμυρεῖ εὐφορωτάτους. ὁ *Αβας (Ἰραουδής), ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον Μαρταβάν. ὁ *Βραμαπούτρας*, πλατύς καὶ μελοπρεπὴς ποταμὸς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον.

Ἐπισ. πόλεις τῆς *Βρεττανικῆς Ἰνδοκίνας* εἶνε *Διορχάτη*, πρὸς τὸν ῥαδιάρχου τοῦ Ἀσσάμ ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Ἀγγλους. *Ραγποῦ* ἢ μεγαλειτέρα πόλις τῆς χώρας. *Βαγῶ*, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πέι ἔχουσα ἓνα τῶν λαμπροτέρων καὶ μεγαλειτέρων ναῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ οὔσα μεγάλῃ ἀποθήκῃ τοῦ ξύλου τέκ.

Τῆς *Ἀυτοκρατορίας* τοῦ *Βιρμὰν Μαρδάλη*, πρωτ. τοῦ κράτους παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ *Αβας, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. *Σερα* ἔχουσα πολλοὺς λαμπροὺς ναοὺς καὶ περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ *βασίλειον* τοῦ *Σιάμ Βαγκόκη*, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχον παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ *Μεῖνὰμ* ὄρειον λιμένα, ἀξιοσημειώτον ἐμπόριον καὶ 500 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλείστοι κατοικοῦσιν ἐν πλοίοις ἢ Καντῶνι.

Τοῦ *βασίλειον* τοῦ Ἀράμ *Χουή*, πόλις ὀχυρὰ πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς παλάτιον καὶ 100 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Γαλλικῆς Κοχινγκίνης, κειμένης εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἰνδοκίνας² πρωτ. εἶνε Σαϊρόγγη ἔχουσα περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ βασιλείου τῆς Καμβόδας ἐπισ. πόλις εἶνε ἡ Παροπίγγη.

Τῆς δὲ χερσονήσου Μαλάκας ἐπισ. τῶν κρατῶν τῆς εἶνε τὸ τῆς Σαλεγγόρη· ἀλλὰ τὸ νότιον τῆς χερσονήσου καὶ τὴν πόλιν Μαλάκας κατέχουσιν οἱ Ἄγγλοι. Πρὸς Α. αὐτῆς κεῖνται αἱ νῆσοι τοῦ Πρίγγηπος τῆς Οὐαλλίας καὶ πρὸς Ν. ἡ Σιγγαπόρη ἔχουσα ὁμών. πόλιν καλῶς ἐκτισμένην καὶ 100 χιλ. κατ. Εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀνήκουσιν ἔτι καὶ αἱ πρὸς Δ. τῆς Ἰνδοκίνας νῆσοι Ἀρδαμάναι, κατοικοῦμεναι ὑπὸ ἀγρίων λαῶν, ἀνηκόντων εἰς τοὺς νιγρίτας τῆς Ωκεανίας καὶ ἐχόντων μεγίστην ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς ξένους, καὶ αἱ Νικωβάριοι, ἔχουσαι χαλκόχρους κατοίκους καὶ φιλοξένους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 21,350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κῆτ. περὶ τὰ 23 ἑκατ. ὧν τὰ 3 ἑκατ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βρεττανικὴν καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἰνδοκίαν. Εἶνε τὸ πλεῖστον βουδισταί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Κομφουκίου, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ Δ. τῆς Μαλάκας μωαμεθανοί· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ εἶνε δυτικοὶ εἰς τὴν Κοχινγκίαν, Τογκίνον καὶ Σιάμ· πολίτευμα δὲ εἰς ἅπαντα τὰ κράτη εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὰ μεσημβρινὰ παράλια αὐτῆς εἶνε θερμώτατα, τὸ δ' ἐσωτερικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον παράγον ἀφθόνως ὀρούζιον, τέιον, πέπερι, βάμβακα, ἰνδικόν, ζαχαροκλάμον, ἔβενον, σάνταλον, σιδηρόξυλον, βανίνας, ταμαρίνιον, κτλ. καὶ ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ, ρουβινίων, σαπφείρου, μαρμάρων, κασσιτέρου, πετραλαίου κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια αὐτῆς εἶνε ὁ ἐλέφας ἀπαντώμενος συνήθως λευκός, ὁ ῥινόκερος, ἡ τίγρις, ὁ λεόπαρδος, ὁ αὐραγγοῦτάγγος καὶ ἄλλα εἶδη πιθήκων.

ΙΝΔΟΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 64° 40'—91°.

Πλάτ. Β. 8° —35°.

Τὸ Ἰνδοστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, Βελουτχιστάν καὶ τοῦ Ὁμανικοῦ κόλπου.

ΣΗΜ. Ὁ μέγας Ἀλεξάνδρος κατέκτησε τὸ ΒΔ. τοῦ Ἰνδοστάν καὶ ἔκτοτε εἶνε εἰς ἡμᾶς γνωστὸν τὸ μέρος τοῦτο τῆς γῆς διὰ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων. Μετὰ ταῦτα δ' ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀφγανῶν, εἰσαγαγόντων εἰς αὐτὸ τὸ 1193 τὸν ἰσλαμισμὸν· τὸ δὲ 1498 ἀνακαλύψαντος τοῦ Βάσκου Δεγάμα τὴν πρὸς τὰς Ἰνδίας θαλασσίαν ὁδόν, κατεστάθησαν ἐν αὐτῷ πρῶτοι οἱ Πορτογάλοι,

εἶτα δὲ οἱ Ὀλλανδοί. Τέλος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν τὸ πλεῖστον τῆς χώρας καὶ ἐδόθη πρὸς διοίκησιν εἰς Ἀγγλικὴν ἐμπορικὴν εἰσαίριαν. Τὸ δὲ 1738 ἐκυρίευσαν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ προσέθεσαν εἰς τὰς κτήσεις τῶν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ 1525 συστήθην ὑπὸ τοῦ Βαβερ ἐγγόνου τοῦ Ταμερλάνου μέγα Μογγολικὸν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1857 μετὰ μεγάλην ἐπανάστασιν διοικεῖται τὸ Ἰνδοστάν κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσιν ἔτι κτήσεις τινὲς τῶν Γάλλων καὶ Πορτογάλων.

Τὸ Ἰνδοστάν διαιρεῖται εἰς Ἀγγλικὰς κτήσεις, εἰς ὑποτελεῖς χώρας τῶν Ἀγγλῶν, εἰς Γαλλικὰς καὶ Πορτογαλικὰς κτήσεις, καὶ εἰς κράτη ἀνεξάρτητα.

*Ὀρη αὐτοῦ ἐπισ. πρὸς Β. εἶνε τὰ Ἰμαλία, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ Ἐβέρεστον (8840 μέτρ.), τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ κόσμου· ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰνδοστάν ἐκτείνονται τὰ Γαταία ὄρη, διασχίζοντα τὴν χώραν ἀπὸ Β. πρὸς Δ. εἶτα δὲ προχωροῦσι πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Κομορίνου.

Ποταμοὶ ἐπισ. αὐτοῦ εἶνε ὁ Γάγγης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλιῶν καὶ πλημμυρῶν τὴν χώραν κατασταίνει αὐτὴν εὐφορωτάτην, ἐκβάλλων διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον· ὁ Ἰνδός, ὅστις ἐκ τῶν Ἰμαλιῶν πηγάζων καὶ διαρρέων τὰ δυτικὰ ὄρια τοῦ Ἰνδοστάν κατασταίνει αὐτὰ διὰ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν του εὐφορώτατα καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον (3000 χιλιομ. μῆκ.).

Τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεων ἐπισ. πόλεις εἶνε Λαχόρη εἰς τὸ ΒΔ. πόλις τῶν Σεικῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου τοῦ Πύρου κειμένη, ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον καὶ 90 χιλ. κατ. Πολλοὶ θεωροῦσι τὴν χώραν ταύτην διὰ τὴν ὠραϊότητα τοῦ κλίματος καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων ὡς τὸν ἀρχαῖον παράδεισον· ἐνταῦθα κατασκευάζονται καὶ τὰ περίφημα σάκια. Δελχί, πόλις μεσόγειος πάλαι πρωτ. τῶν Μογγόλων, ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς παλάτιον καὶ 160 χιλ. κατ. Ἀλλαχάβαδῆ ἐπὶ τοῦ Γάγγου (65 χιλ. κατ.), ὄχυρὰ καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν συχνάζομένη ὑπὸ πλήθους προσκυνητῶν. Βεγαρῆζη ἐπὶ τοῦ Γάγγου, πόλις τῶν σοφῶν Ἰνδῶν καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 200 χιλ. κατ. Πάτρα ἐπὶ τοῦ Γάγγου παρὰ τὰ ἀρχαῖα Παλιθόθρα, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ὀπίου καὶ 315 χιλ. κατ. Καλκούτα ἐπὶ τοῦ Οὐγγλῆ κλάδου τοῦ Γάγγου, ἢ ἔδρα τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἀγγλικῶν κτήσεων, ἔχουσα ἀκαθήμεϊαν μωαμεθανικὴν, βιομηχανίαν, ἐμπόριον ἀκμαιότατον καὶ 700 χιλ. κατ.

Μαζουλιπατάμη, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν βαμβακ. ὑφασμάτων τῆς. Μάδρασα εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Κορομανδέλου ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, ἐργαστάσια βαμβακ. ὑφασμάτων ὑαλουργεῖα καὶ 650 χιλ. κατ. Καλικαῦτη, ἔχουσα ἐργαστάσια βαμβακ. ὑφασμάτων. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἀπέβη ὁ Πορτογάλος Βάσκος Δεζ

μας, ὁ ἀνακαλύψας τὰς Ἰνδίας τὸ 1498. Βομβάη ἐπὶ ὁμων. νήσου, ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 820 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ ὑποτελῶν χωρῶν τῶν Ἀγγλων ἐπισ. πόλεις εἶνε Ἀνδραβάδη, ἐπὶ τοῦ Δεκάν, πρωτ. τοῦ Νιζάμ, ἔχουσα 200 χιλ. κατ. Γουαλιόρη, ὄχυρά πόλις πρωτ. τῶν Μαρατῶν τῆς Σινδίας. Παρ' αὐτὴν δὲ κεῖται καὶ ἡ Οὐδξείρη, ἐπίσημος διὰ τοὺς ναοὺς, τὰ σχολεῖα καὶ τὸ ἀστεροσκοπεῖόν της, δι' οὗ διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν Ἰνδῶν.

Τῶν δὲ Γαλλικῶν κτήσεις (227 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε Πορτιχερή, ἔχουσα 60 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ Πορτογαλικῶν κτήσεων (450 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε Νέα Γόα, ἔχουσα ὠραῖον λιμένα καὶ 10 χιλ. κατ.

Ἀνεξάρτητα δὲ κράτη εἶνε: 1) ἡ Κασχιμῖρία (400 χιλ. κατ.) εἰς τὸ Β. τοῦ Ἰνδοστάν μὲ πρωτ. Κασχιμῖρη· ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι, ἐπίσημον διὰ τὰ κασιμῖριά της καὶ ἔχουσαν 100 χιλ. κατ. 2) ἡ Νεπάλη (2 ἑκατ. κατ.) πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων μὲ πρωτ. Κατμαθούρ, ἔχουσαν περιφήμους ἰνδικοὺς ναοὺς καὶ 50 χιλ. κατ.

Νῆσοι τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πρὸς Ν. ἡ Κεϋλάνη (2 ἑκατ. κατ.) εὐφορωτάτη νῆσος, παράγουσα κανέλλαν, ἐλέφαντα, μαργαρίτας καὶ ἔχουσα μητρ. τὸ Κολόμβον. Πρὸς Δ. ταύτης εἶνε αἱ νῆσοι Λακεδιβαί, ἀποτελοῦσαι μικρὸν ἀρχιπέλαγος κυβερνώμενον ὑπὸ Σουλτάνου ὑποκειμένου εἰς τοὺς Ἀγγλους, καὶ αἱ Μαλιδιβαί, οὔσαι περὶ τὰς 12 χιλ. ὦν ἐπισ. εἶνε ἡ Μαλή, ἔδρα ἀνεξαρτήτου Σουλτάνου τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε 37350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κῆτ. περὶ τὰ 180 ἑκατ. ὧν τὰ 7/8 εἶνε βουδιστάι, 5 ἑκατ. χριστιανοὶ διαφόρων δογματῶν, καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ πυρολάτραι. Νῦν δὲ αἱ Ἀγγλικαὶ καὶ κτήσεις καὶ αἱ ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἀγγλους χωραὶ διοικοῦνται κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ὡς καὶ αἱ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Πορτογάλων ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν κυβερνήσεων, ἀπασαὶ ὅμως ἀπολύτως.

Τὸ κλίμα τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πολὺ θερμὸν καὶ νοσερὸν εἰς τὰ παράλια, ἐν ᾧ πρὸς τὰ ὄρη εἶνε εὐκραές καὶ ὑγιεινόν. Ἐνταῦθα δύο ὠραι τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερὰ, προκύπτουσαι ὑπὸ τῶν Μουσωνίων ἀνέμων (α)· καὶ βροχερὰ μὲν εἶνε ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Κορσμανδέλου ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου, ξηρὰ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου· ἐπὶ δὲ τῆς παραλίας τοῦ Μαλαβάρου βροχερὰ μὲν ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, ξηρὰ δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Ἰνδοστάν, ἂν καὶ εὕρισκονται ἐν αὐτῷ μεγάλαι

(α) Οἱ Μουσωνῖοι εἶνε ἐκ τῶν σταθερῶν λεγομένων ἀνέμων, πνέοντες κατὰ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἐξ μῆνας ἀπὸ τῶν ΒΔ. καὶ ἄλλους ἐξ μῆνας κατ' ἀντίθετον φοράν ἀπὸ τῶν ΝΔ.

ἔρημοι, εἶνε εὐφορώτατον, παράγον βανίνας, ζαχαροκλάμον, ὄπιον, φοίνικας, πέπερι, κόμμι ἐλαστικόν, καμφοράν, λαμπρά ἄνθη, δάφνας διαφόρους κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἐν αὐτῷ εἶνε ὁ ρινόκερος, ἡ ἄρκτος, ὁ λύγξ, ὁ θηρευτικὸς τίγρις, ὁ οὐραγγουτάγγης κτλ. ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων ὁ ἔλεφας, ὁ βούβαλος, ἡ κήμηλος, οἱ δὲ βοῦς σχεδὸν λατρεύονται εἰς τὸ Ἰνδοστάν· πτηνὰ δὲ οἱ ταοί, καὶ ἐρπετὰ ὁ βῶας, οἱ κροκόδειλοι τοῦ Γάγγου κτλ.

Τὸ Ἰνδοστάν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, σιδήρου, ἀδαμάντων, ρουβινίων, σαπφείρων, ἀμεθύστων, ὀνύχων κλπ. παρὰ δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀλιεύονται καὶ λαμπροὶ μαργαρίται.

Ἔχει λαμπρὰν παντοῦ εἶδους βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον λίαν ἐκτεταμένον μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων, δι' ὧν οἱ Ἄγγλοι συνέδεσαν τὰς μεγαλειτέρας καὶ ἐμπορικωτέρας πόλεις τοῦ Ἰνδοστάν. Γλῶσσαι δ' ἐνταῦθα, ὡς ἐκ τῶν διαφόρων κατοικούντων ἐν αὐτῇ λαῶν, οἷον Μογγόλων, Βελούχων, Ἀράβων, Περσῶν, Σινῶν, Ἑβραίων καὶ ὀλίγων Εὐρωπαίων, εἶνε διάφοροι· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἔχουσιν ἔτι καὶ ἱερὰν γλῶσσαν τὴν καλουμένην *Σανσκριτικὴν* (α).

ΑΡΑΒΙΑ.

Μῆκ. Α. 43° 20'—57° 40'.

Πλάτ. Β. 12° 40'—33° 45'.

Ἡ Ἀραβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ΝΑ. ὑπὸ τοῦ Ὀμανικοῦ κόλπου, ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀραβία μέχρι τῆς Ζ' ἑκατονταετηρ. ἦτο ἀσήμαντος καὶ γνωστὴ μόνον διὰ τὰ ἀρώματα, τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς πολύτιμα προϊόντα. Ἀφ' οὗ ἤμως ὅλας τὰς Ἀραβικὰς φυλὰς ὁ Μωάμεθ ἤνωσεν ὑπὸ μίαν θρησκείαν (622 μ. Χ.), εὐθὺς κατέκτησαν οὗτοι μέρος τῆς Ἀσίας, τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν Ἰσπανίαν εἰς τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ νικηθέντες ὑπὸ Καρόλου τοῦ Μαρτέλου ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀρχίσαντες πρὸς ἀλλήλους τὰς διχονοίας ἐξησθένησαν κατὰ μικρὸν καὶ ὑπεχώρησαν εἰς τοὺς πρότερον δούλους τῶν Τούρκων, οἵτινες μέχρι νῦν ἄρχουσι μέρους τῆς Εὐρώπης.

*Ὅρος ἀξιοσημείωτον τῆς Ἀραβίας εἶνε τὸ Σινᾶ (9 χιλ. πόδ.), ὅπου ὑπάρχει διάσημον τῶν ὀρθοδόξων ὁμῶν. μοναστήριον· οἱ δὲ

(α) Οἱ Ἰνδοὶ διηροῦντο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς 4ας τάξεις, μέχρι νῦν ἔτι ὑφισταμένας· 1) τῶν ἱερέων κατόχων πάσης παιδείας καὶ ἐπιστήμης· 2) τῶν πολεμιστῶν· 3) τῶν γεωργῶν καὶ ἐμπόρων· 4) τῶν τεχνιτῶν. Αἱ τάξεις αὗται οὔτε νὰ συμφάγῃσι δύνανται, οὔτε σχέσιν τινὰ νὰ ἔχωσι πρὸς ἀλλήλας. Πλὴν δὲ τούτων εἶνε οἱ πολυάριθμοι Παρῆαι θεωρούμενοι ὑπὸ

ταμοὶ αὐτῆς εἶνε ἀσήμενοι, ῥέοντες μόνον τὴν ὥραν τῶν βροχῶν.
 Ἡ Ἀραβία μέχρι νῦν ὑπὸ τῶν γεωγράφων διαιρεῖται εἰς τρία μέρη,
 ἢ *Πετραία* Ἀραβία πρὸς Β. τὴν Ἐρημον Ἀραβία ΒΔ. τὴν
 Ἰθαίμορα Ἀραβία ΝΑ. (α)· ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἀναφέρει κατὰ
 τὴν τὰς ἐν ταῖς παραλλιαῖς αὐτῆς ἐπίσ. πόλεις.

Ἐν τῇ δυτικῇ παραλλίᾳ ἐπίσ. πόλεις εἶνε *Μέκκα*, πατρίς τοῦ Μωά-
 θ καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν, συχνάζομένη ὑπὸ πολλῶν
 ὀσकुνητῶν· κεῖται δ' ἐπὶ ξηρᾷ βραχῶδους καὶ ἀθλίᾳ θέσεως ἔ-
 χουσα 45 χιλ. κατ. καὶ τὸ περίφημον τσαμίον τῆς Μέκκας, περι-
 μεδάνον τὸ μικρὸν τετράγωνον οἰκοδόμημα *Καάβα*, ἔνθα εὐρίσκεται
 μέγας λίθος ὁ τόσον λατρευόμενος ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν, φερθεὶς
 αὐτοῦς ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ πρὸς θεμελίωσιν τοῦ
 ἱεροῦ τούτου· εἶνε δὲ ἀνοικτὴ ἡ *Καάβα* τρεῖς φορές τὸ ἔτος. *Τσέδα*,
 λιμὴν τῆς Μέκκας, ἐμπορικὴ πόλις γνωστὴ ἔτι διὰ τὴν ὄχι πρὸ
 ἄλλων ἑτῶν σφαγὴν τῶν Εὐρωπαϊῶν. *Μεδίνα*, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.
 περίφημον τσαμίον οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ ἔχον 400
 ἄλλας κεκοσμημένους διὰ πολυτίμων λίθων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει καὶ
 τῆς πόλεως τοῦ Μωάμεθ. *Μόκα*, ἐπίσημος λιμὴν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θά-
 λασσαν καὶ ἀποθήκη τοῦ καφέ τῆς Ἰεμένης. *Ἀδερν* ἐπὶ τοῦ κόλπου
 τοῦ Ἀδένου, ἔχον καλὸν λιμένα, 40 χιλ. κατ. καὶ ἀνήκον εἰς τοὺς
 ἄγγλους. *Μασκάτη* πρὸς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον, πρωτ. τοῦ Σουλ-
 τάνου τῆς Μασκάτης, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ
 10 χιλ. κατ. Ἐν δὲ τῇ Α. παραλλίᾳ ἀξία μνείας πόλις εἶνε ἡ *Λάσσα*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 28500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κῶτ. 4 ἐκ.
 Μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι. Συνίσταται δ' ἐκ πολ-
 λῶν μικρῶν κρατῶν, ὧν ἕκαστον διοικεῖται ὑπὸ τινος ἀρχηγοῦ καλου-
 μένου ἱμάμου, σερίφου ἢ ἐμίρου. Οἱ ἐπίσ. δὲ αὐτῶν εἶνε ὁ σερίφης τῆς
 Μέκκας, ὁ ἱμάμης τῆς Ἰεμένης καὶ ὁ σουλτάνος τῆς Μασκάτης.
 αὐτῶν ὁ πρῶτος ἀναγνωρίζει ὡς ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν σουλτάνον
 τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τοῦ δὲ σουλτάνου τῆς Μασκάτης ἡ ἀρχὴ
 ἐτείνεται ἐτι ἐπὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς Περσίας καὶ ἐπὶ μεγάλου
 ἔκτους τῆς ἐν Ἀφρικῇ Ζαγγουεβάρης. Ὑπάρχουσι δ' ἐνταῦθα καὶ πολ-
 λαὶ νομαδικαὶ φυλαί, αἵτινες κυβερνῶνται πατριαρχικῶς. Εἶνε δὲ οἱ
 ἄλλοι ἀνδρεῖοι, φιλόξενοι καὶ φίλοι τῆς ποιήσεως, κατὰ δὲ τὸν
 Ἰσλαμικὸν νόμον ἐδείχθησαν καὶ φίλοι τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.

Ἐν ἄλλων Ἰνδῶν ὡς εὐτελεῖ ὄντα καὶ πάσης περιφρονήσεως ἀξία· οὗτοι δὲ
 εἶναι οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἄλλων τάξεων
 τῶν ἱπλῶν ὑποταχθέντες.

(α) Νῦν δὲ αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς ἕξ τμήματα· 1 τὴν Ἐδιὰζ πρὸς
 2 τὴν Ἰεμένην εἰς τὸ ΝΑ. 3 τὴν Ἀδραμώτην πρὸς Ν. 4. τὴν Ὀ-
 ρομένην εἰς τὸ ΝΑ. 5 τὴν Ἐλακάν πρὸς Α. 6 τὴν Νε δι ἐδ ἐν τοῖς με-
 γαλοῖς.

ὧν πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοί, καὶ ἐν τῇ Κάτω Γουίνεα τὰ ὄρη τοῦ Κρυστάλλου.

Εἰς δὲ τὸ νότιον ἐν τῇ Ὀπτεντοτία ὑψοῦνται τὰ ὄρη τοῦ Χαλκοῦ καὶ ἐν τῇ Εὐέλπιδι Ἄκρα τὰ Νεοῦβεῖδα· εἰς δὲ τὸ νοτιοανατολικόν ἐν τῇ Καφρeriα τὰ ὄρη Ἀπάτα. Πρὸς βορρᾶν δὲ τούτων παρὰ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐκτείνεται τὸ ὑψηλὸν ὄρος Καλιμάρζαρον (6115 μέτρ.), καὶ βορειότερον τὰ ὄρη τῆς Σελήνης καὶ τὰ Χιονοσκεπῆ ὄρη. Εἰς τὰ ΒΑ. κείνται τὰ ὄρη τῆς Ἀβυσσινίας (3 χιλ. μέτρ.), ἐκτεινόμενα μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαβελμανδέβ, καὶ εἰς τὸ ἀνατολικόν τῆς Αἰγύπτου τὰ Ἀραβικὰ ὄρη.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ Νεῖλος, οὗ ὁ μεγαλύτερος μὲν βραχίων Δευκὸς ποταμὸς καλούμενος πηγάζει ἀπὸ τῆς βορείας ὄχθης τῆς μεγάλης λίμνης Νυάνζης, ὁ δὲ ἄλλος αὐτοῦ βραχίων ὁ καὶ Κνανοῦς καλούμενος ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Ἀβυσσινίας· σχηματίζων δὲ αὐτὸς πολλοὺς κατὰ τὸν ῥοῦν του καταρράκτας καὶ διαρρέων τὴν Ἀβυσσινίαν, Νουβίαν καὶ Αἴγυπτον ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον. Εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσιν ὁ Σενεγάλης, ὁ Γαμβίας καὶ ὁ Ριογκράνης, πηγάζοντες ἐκ τῶν Νιγηρικῶν ὀρέων· ὡσαύτως ὁ Νίγηρος ἢ Διαλιβάς καὶ ὁ Ζαῖρος ἢ Κόγγος εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουίνεας, καὶ ὁ Ζαμβέλης εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν.

Λίμναι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ Μελίγη πλησίον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ Σάδα εἰς τὸ Σουδάν, ἡ Νυάνζα ἡ μεγαλύτερα λίμνη τῆς Ἀφρικῆς κειμένη πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ (α). ΝΔ. ταύτης κείται ἡ λίμνη Γαγγανίκα, καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Μοζαμβίκης ἡ λίμνη Νυάσσα, καὶ ἡ λίμνη Λαμβέα εἰς τὴν Ἀβυσσινίαν.

Ἀκρωτήρια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε τὸ Καλὸν εἰς τὴν Βαρβαρίαν, τὸ Δευκὸν εἰς τὴν Σαχάραν, τὸ Πράσινον εἰς τὴν Σενεγαμβίαν, τὸ τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρα καὶ τὸ τῶν Βελωῶν εἰς τὴν Εὐέλπιδα Ἄκραν, καὶ τὸ Γουαρδαφούϊον πρὸς Α. τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μυνδέβ.

Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπίσ. εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ Ἀζόραι, Μαδέρα, αἱ Καράριαι, αἱ τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, αἱ τοῦ κόλπου τῆς Γουίνεας, ἡ Ἀσσερσιῶν καὶ ἡ Ἁγία Ἐλένη· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ἡ Μαδαγασκάρ, ἡ Βουρβῶν, ἡ Φράντσα, αἱ Κομόραι, αἱ Ἀμιράνται, ἡ Ζατζιβάρη, αἱ Σεγχέλαι, ἡ Σοκότορα κλπ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 285434 τετρ. μυρ. οἱ δὲ πρὸς τὸ πρὸς τὰ 130 ἑκατ. οἱ πλείστοι ἀνήκοντες εἰς τὴν αἰθιοπικὴν ἀνατολήν· τὸ δὲ βόρειον κατοικοῦσι Βέρβεροι, Μαυρητανοί, Ἀραβες, Ἀβυσσινιοί, Κόπται, Ἑβραῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν ἀνατολικήν καὶ βορειοανατολικήν· παρὰ δὲ τὸν Νεῖλον καὶ τὰ παράλια τῆς Τριπό-

(α) Ἡ λίμνη αὕτη ὡς καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Νεῖλου ἀνεκαλύφθησαν τὸ 1866 ἀπὸ τῶν πλοιάρχων Λήμ καὶ Γράντ.

λεως Τουρκοὶ καὶ Τουρκομάνοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε φετιχισταὶ (εἰδωλολάτραι) (α), μὴ ἔχοντες τὴν ιδέα τῆς ἑνότητος ὑπεράτατου ὄντος· καὶ μωαυθανοὶ μὲν εἶνε οἱ κάτοικοι τῶν βορείων καὶ ἀνατολικῶν χωρῶν καὶ ἄλλοι διάφοροι λαοὶ καθ' ἅπασαν τὴν ἠπειρον· χριστιανοὶ δὲ μάλιστα οἱ ἄποικοι Εὐρωπαῖοι, οἱ Κόπται, μέρος τῶν Ἀβυσσινίων, τῶν νοτιῶν Ὀσταντοτῶν καὶ Κέφρων καὶ ἄλλων νιγριτῶν εὐρισκομένων ἐν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν.

Οὔτε ἐπιστῆμαι οὔτε γράμματα ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι, πλὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν χωρῶν τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον (Νομβία, Αἴγυπτος, Κυρήνη, Καρχηδῶν, ὧν καὶ τὰ εἰσέτι σωζόμενα λείψανα μαρτυροῦσι τὴν αὐτῶν ποτε λαμπρότητα), ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς μέγαν βαθμὸν βαρβαρότητος. Ἐν αὐτῇ ἐπικρατεῖ ἔτι ἡ σωματεμπορία, ἐν τισὶ δὲ μάλιστα χώραις οἱ λαοὶ αὐτῆς ἀνθρωποθῦται καὶ ἀνθρωποπράγαι.

Τὸ πλείστον τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ζῆ διὰ τῆς θήρας, τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς λείας τῆς ἐκ τῶν πολέμων, εἰς δὲ τὸ Σουδάν ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τινὰς τέχνας, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Τὸ δὲ 1843 οἱ περιηγηταὶ Ληκ καὶ Γράντ ἀπέκλυψαν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τὸ βασιλεῖον τοῦ Καραγούεβου πρὸς τὸ Δ. τῆς Ἀβυσσινίας, τοῦ ὁποῦ οἱ κάτοικοι οὐ μόνον παριστώσι τὸν ὑψηλὸν τύπον τῆς αἰθιοπικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ κατέχουσιν. Εἰς τὴν γεωργίαν δ' ἔτι ἀσχολοῦνται καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου, Νομβίας, Ἀβυσσινίας καὶ οἱ τῶν Εὐρ. ἀποικιῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς, κειμένης τὸ πλείστον ἐπὶ τῆς διακεκλιμένης ζώνης, κατὰ μὲν τὸ μέσον αὐτῆς εἶνε θερμὸν καὶ νοσῶδες, ἐν δὲ προχωροῦμεν πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. τόσον γίνεται εὐκράες· τὸ δ' εὐκράες εἶνε εὐφορώτατον παράγον φοίνικας, κοκκοφοίνικας, σπινθηροταμαρίνιον, βανίνας, κόμμι, καφέν, ἰνδικόν, ἀρώματα κτλ. Τὰ φρούτα τῆς Ἀφρικῆς δὲν εἶνε κολοσσαῖα ὡς τὰ τῆς Ἀσίας ἀλλ' ἀρωματικώτερα, ἂν καὶ ἐν Σενεγαμβίᾳ ἀπαντᾶται καὶ τὸ χανδρότατον δένδρον Βαοάβ. Ὡσαύτως καὶ τὰ ζῶα τῆς δὲν εἶνε τόσον μεγάλα, ἀλλ' ἐπιβλαβέστερα καὶ θηριωδέστερα· ἰδιόχοντα δὲ ζῶα ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ κατὰ τὸν Ἰσημερινὸν ἰλιπάρδος, ὁ ὄναγρος, ἡ στρουθοκάμηλος, ἔχει δὲ καὶ πτηνὰ πρὸς τὸ Δ. καὶ Ν. δείσια κτλ.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διατετακτομένην ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, αἱ βροχαὶ εἶνε περιοδικαί, ἀρχίζουσαι πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ πρὸς Ν. αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου.

(α) Φετιχισταὶ λέγονται οἱ παραδεχόμενοι πολλοὺς θεοὺς· οὗτοι δὲ κατὰ τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν λαῶν, οἵτινες τοὺς λατρεύουσιν, εἶνε ἔμφυτα ἢ ἄψυχα πράγματα.

μέχρι τοῦ Μαρτίου. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ποταμοὶ αὐτῆς παρα-
 σφροντες παχειὰν ἰλὸν φέρουσιν αὐτὴν πλημμυροῦντες εἰς χαμηλοτέ-
 ρους τόπους καὶ τοὺς κατασταίνουν εὐφροωτάτους· χιῶν δ' ἐν αὐτῇ
 πίπτει μόνον ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων ὄρεων, ὧν αἱ κορυφαὶ εἶνε καὶ
 χιονοσκέπαστοι· ἐν τισὶ δὲ μέρεσι τῆς Σαχάρας οὐδέποτε βρέγει.

Μέταλλα δέ, ὡς χρυσός, ὡς κόνις εὐρίσκεται εἰς τοὺς ποταμοὺς
 τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ χαλκὸς καὶ ὁ σίδηρος εἶνε ἀφθονοί· τὸ δὲ
 ἄλλας καὶ τὸ νίτρον εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς ἀνύδρους ἐρήμους.

Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει πλὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῶν μετάλλ-
 ων τῆς φάρμακα διάφορα, ξύλα πολύτιμα, δέρματα, ἐλεφαντόδον-
 τον, πτερὰ στρουθοκαμήλων, μόσχον κλπ. διὰ τῶν ὁποίων μὲ ὄλας
 τὰς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας ἐνεργεῖ μέγα ἐξωτερικὸν ἐμπόριον.

Πολίτευμα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἐπικρατοῦν εἶνε τὸ πατριαρ-
 χικόν, καὶ μόνον αἱ βόρειοι χῶραι, ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ
 ἀποικίαι διοικοῦνται ἀπολύτως, ἡ δὲ Τύνις διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος
 ὁρίσαντος καὶ σύνταγμα τι εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ ἡ μικρὰ ἀποι-
 κία *Αἰβερία* δημοκρατικῶς.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

Μήκ. Α. 21° 45'—33° 15'.

Πλάτ. Β. 23° 30'—51° 40'.

Ἡ Αἴγυπτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ
 τῆς Νουβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ
 τοῦ Σουέζ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τριπόλεως τῆς Βαρβαρίας καὶ τῆς ἐρή-
 μου Λιβύης.

ΣΗΜ. Ἡ Αἴγυπτος παλαιάτα ἐπολιτίσθη· μαρτύρια δὲ τοῦ ἀρχαίου αὐ-
 τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε τὰ διάφορα αὐτῆς μνημεῖα: οἱ ζῳπιακοί, οἱ λαβύρινθοι,
 οἱ κελίσκοι, αἱ πυραμίδες, ὑπερμεγέθη οἰκοδομήματα χρησιμεύοντα πρὸς τα-
 τῶν βασιλέων. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Καμύτου υἱοῦ τοῦ Κύρου βασιλέως τῆς
 Περσίας ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Πέρσας (525 π. Χ.), εἶτα δ' εἰς τοὺς Ἕλληνας
 (332 π. Χ.), μετὰ τούτους (30 π. Χ.) εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς,
 καὶ ταῦτα εἰς τοὺς Ἀραβίους (640 μ. Χ.), καὶ παρ' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρ-
 κούς (1517 μ. Χ.), εἰς οὓς ὑπόκειται μέχρι σήμερον.

Ὅρη δ' αὐτῆς ὄχι πολὺ σημαντικὰ εἶνε τὰ Ἀραβικὰ πρὸς Α. καὶ
 Λιβυκὰ πρὸς τὸ ΒΔ. αὐτῆς.

Ποταμὸς αὐτῆς εἶνε ὁ *Νεῖλος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Νυζν-
 ῶν καὶ ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἀβυσσινίας καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Νου-
 βίας καὶ Αἰγύπτου, ἄς καὶ κατασταίνει διὰ τῶν πλημμυρῶν του εὐ-
 φροωτάτα, ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖται ὑπὸ τῶν γεωγράφων εἰς 3 μέρη· εἰς *Κάτω*
Αἴγυπτον πρὸς Β., εἰς *Μέσην Αἴγυπτον*, καὶ εἰς *Ἄνω Αἴγυπτον*

πρὸς Ν. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Κάιρον* εἰς τὴν Μέσσην Αἴγυπτον παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Νείλου καὶ πλησίον τῆς ἀρχαίας *Μέμφιδος*, πρωτ. τῆς Αἰγύπτου ἔχουσα στενὰς, ῥυπαρὰς καὶ σκοτεινὰς ὁδοὺς καὶ οἰκίας κακῶς ἐκτισμένας, ἀλλὰ καὶ λαμπρὰς δημοσίας οἰκοδομὰς, πολλὰ τσαμιά, μέγα ἐμπόριον καὶ 350 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν πρὸς τὴν ἔρημον ὑπάρχουσιν 21 πυραμίδες, ὧν τρεῖς εἶνε λίαν ὑψηλαί. *Δαμιάτη* (Γαμιάθις) παρὰ τὸ ἀνατολικὸν στόμιον τοῦ Νείλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 37 χιλ. κατ. *Σουέξ* (Ἀρσινόη) πρὸς τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουέξ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, μικρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις (15 χιλ. κατ.). *Ἰσμαη-λία* πρὸς τὸ μέσον τοῦ ἰσθμοῦ καὶ ἀπέναντι ὁμων. λίμνης, δι' ἧς διέρχεται ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ. *Πορτ-σαῖδ* (Πηλοῦσιον), καθ' ὃ μέρος ἐνοῦται ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ μετὰ τῆς Μεσογείου. *Ρουέτη* (πάλαι Βολβιτινή) ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ στόματος τοῦ Νείλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Ἀλεξάνδρεια* ἐν τῇ Κάτω Αἰγύπτῳ, εὐλίμενος καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Μεσογείου, ἔχουσα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. πλῆθος μνημείων καὶ τὴν περιφημον βιβλιοθήκην τῶν Πτολεμαίων· νῦν δ' ἔχει περὶ τὰς 220 χιλ. κατ. μετὰ δὲ τοῦ Καίρου ἐνοῦται διὰ διώρυγος τοῦ Νείλου καὶ διὰ σιδηροδρόμου ἐκτεινομένου μέχρι τοῦ Σουέξ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ τεχνικῶς νῦν ἠνωμένη *Φάρος*, ἐφ' ἧς οἱ Πτολεμαῖοι εἶχον στήσει φανὸν διὰ τοὺς εἰσπλέοντας εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας. *Σουότη* (Λυκόπολις), ὅθεν ἀναχωροῦσι τὰ κερβάκια (ἐμπορικαὶ συνοδεῖαι) διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Δενδραῖχη* (Γερτύρα) παρ' αὐτὴν εἰσπίσκονται ἐν τῇ κώμῃ *Καρνάκ* τὰ μεγαλοπρεπῆ ἑρείπια τῶν ἀρχαίων Θεῶν πρωτ. τῆς Ἄνω Αἰγύπτου.

Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Αἰγύπτου εὐρίσκεται ἡ *Μεγάλη Ὀασις* ἔχουσα πηγὰς, ῥύακας καὶ χώραν λίαν εὐφορον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αἰγύπτου εἶνε 42850 τετρ. μιλ. κατ. περὶ τὰ 4 1/2 ἑκατ. Κόπται χριστιανοί, Ἀραβες, Τούρκοι καὶ Μαμελούκοι μωαμεθανοί, διοικούμενοι ὑπὸ διαδοχικοῦ ἀντιβασιλέως ὑποκειμένου εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶνε λίαν θερμὸν, καὶ ἐν μὲν τῇ Κάτῳ Αἰγύπτῳ αἱ βροχαὶ εἶνε λίαν σπάνιαι, ἐν δὲ τῇ Μέσῃ πίπτουσιν ἐνίοτε πολλαὶ βροχαὶ καὶ πλείονες ἔτι εἰς τὴν περὶ τὸ Δέλτα χώραν. ἀπὸ μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου ἐνταῦθα εἶνε ἔαρ, ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουλίου θερμώτατον θέρος, ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου συμβαλίνουν αἱ πλημμύραι τοῦ Νείλου, αἱ κατασταλίνουσαι τὴν χώραν εὐφωρωτάτην. Ἴνα δὲ γνωρίζωμε τὸν βαθμὸν τῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων κατεσκευάσαν ἐπὶ τῆς νήσου Ῥουδιάχ ἀπέναντι τοῦ Καίρου τὸ Νειλόμετρον. Καὶ ὅταν μὲν τὰς

δατα ύψοῦνται εἰς αὐτὸ ὑπὲρ τὰ 10 μέτρα, τότε ἡ εὐφορία εἶνε μεγάλῃ καθ' ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. Τὸ δ' ἕδαφος ὅσον μὲν ποτιζέται ὑπὸ τοῦ Νείλου εἶνε εὐφορον, ὡς καὶ αἱ παρ' αὐτὴν ὁάσεις, παράγον γεννήματα, ὄρυζιον, ζαχαροκάλαμον, κένναβιν, λίνον, βέμβακα, ταμαρίνιον, φοίνικας κτλ. τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε ἔρημοι ἀνυδροὶ καὶ ἀμμόωδεις. Ζῶα δὲ ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ βούβαλοι, βούς, ὄνοι, κάμηλοι· ἄγρια δὲ κροκάδειλοι, ἵπποπόταμοι, ἰχνεύμονες, κύνες ἄγριοι κλ.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Μεχμεταλῆ κυβερνᾶται ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, ἀλλ' ἅπας αὐτῆς ὁ λαὸς εὐρίσκεται ἐτι εἰς κτηνώδη κατάστασιν· τὸ δ' ἐμπόριον ἐνεργούμενον ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν εἶνε λίαν ἀκαμαίον. Τὸ δὲ μεγαλείτερον διαπραχθὲν ἐνταῦθα ἔργον εἶνε ἡ διὰ διώρυγος ἐνωσις τῆς Ἐρυθρᾶς μετὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲ ὑπόκειται καὶ ἅπασα σχεδὸν ἡ Νουβία.

ΝΟΥΒΙΑ, ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ, ΣΟΜΑΥΛΟΝ.

Μῆκ. Α. 25° 30'—49° 10'.

Πλάτ. Β. 8° —24° 20'.

Ἡ Νουβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αἴγυπτου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου καὶ τοῦ Σουδάν, τὸ δὲ νότιον ὄριον κατέχει ἡ Ἀβυσσινία, ὀριζομένη καὶ αὐτὴ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Σομαύλου.

ΣΗΜ. Ἡ Νουβία καὶ ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ πρὸς Ν. αὐτῶν χωραὶ θεωροῦνται ὡς ἡ ἀρχαία Αἰθιοπία, ἐξ ἧς ἐξῆλθε κατὰ τοὺς σοφοὺς ὁ Αἴγυπτιακὸς πολιτισμὸς· καὶ οἱ μὲν χῆτοι καὶ τῆς Νουβίας εἶνε τὸ πλεῖστον δεδομένον εἰς τὴν ληστείαν, οἱ δ' ἐν ταῖς πόλεσιν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τινὰς βιωτικὰς τέχνας· οἱ δὲ τῆς Ἀβυσσινίας ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμὸν, μεμιγμένον μετὰ τινῶν ἰβραϊκῶν ἐθίμων.

Ὄρη. Τὰ ὄρη τῆς Νουβίας εἶνε συνέχεια τῶν Ἀραβικῶν ὄρεων· ἡ δὲ Ἀβυσσινία ἔχει ὄρη ὑψηλά, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε ἡ *Σαγκαλι* (4620 μέτρ. ὕψος) πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ποταμοὶ δ' αὐτῶν εἶνε ὁ *Κυανοῦς*, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης *Σαμβέας*. Οὗτος ἐνούμενος πρὸς τὸ μέσον τῆς Νουβίας μετὰ τοῦ Λευκοῦ σχηματίζουσι τὸν ποταμὸν *Νείλον*.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Νουβίας εἶνε *Σεναάρ* ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. ταύτης ὁ ἡγεμὼν ὡς καὶ ὁ τῆς Κίνας ἅπαξ τοῦ ἔτους ἀροτριᾷ τὴν γῆν. *Νεβα Δόγγολα* ἡ *Μαγακάχη* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νείλου. *Καρτοῦμ* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Λευκοῦ καὶ Κυανοῦ ποταμοῦ, νέα πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Νουβίαν ἀνήκει ἐτι καὶ τὸ κείμενον ΝΔ. αὐτῆς *Κορδοφάν*, συνιστάμενον ἐκ πολλῶν μικρῶν ὁάσεων, ὡς καὶ τὸ *Δαρφούρ*.

Τῆς δὲ Ἀβυσσιρίας, συνισταμένης ἐκ πολλῶν κρατιδίων, πόλεις εἶνε Ἀδουάχη, πρωτ. τοῦ βασιλείου Τιγρῆ· τούτου ἀξιοτέρα πόλις εἶνε ἡ Ἀξοίμ. Γορδάρη (6 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ σσιανικοῦ καὶ ἰσχυροτέρου βασιλείου αὐτῆς Ἀμάρα, ἔχουσα 50 κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς πρωτ. τῆς ὅλης Ἀβυσσιρίας. Ἀγγῶ πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Χουῆς (10 χιλ. κατ.), ἀνήκουσα εἰς Γάλλας.

Τὸ δὲ Σόμανλον συνιστάμενον ἐκ τῆς χώρας τοῦ Ἀδέλου Ἀϊάνου κεῖται μεταξύ Ἀβυσσιρίας καὶ Ζαγγουεβάρης καὶ ἔχει Α. τὸ ἀκρωτήριο Γουαρδαφουίον. Τὸ δὲ Ἀδελον ἐκτεινόμενον τοῦ πορθμοῦ Βαβέλ-μανδῆς μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφουίον ἐπισ. πόλεις τὴν Ζεϊλάχην καὶ τὴν Βαρβόραν, ἀμφοτέρας πρὸς κόλπον τοῦ Ἀδέου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε περὶ τὰ 23,500 τετρ. μωρ. κατ. τῆς μὲν Νουβίας 1 ἑκατ. μωαμεθανοί, ἀποτελοῦντες μικροτή, ὧν οἱ ἡγεμόνες ὑπόκεινται πάντες εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς πτου, τῆς δὲ Ἀβυσσιρίας 3 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ἀλλ' ἔχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ εἰδωλολάτραι. Ταύτης τὸ πλεῖστον κεῖται εἰς ἓνα αὐτοκράτορα. Τοῦ δὲ Ἀδέλου καὶ Σομαύλου περὶ ἑκατ. Ἀραβες μωαμεθανοί, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ νιγρίται καὶ φετιχ

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε θερμόν, τοῦ δὲ Σομαύλου ἔτι θερμότερον νοσερόν, τὸ δ' ἔδαφος εὐφορον παρῆγον δημητριακοῦς καρποῦς, ζιον, ζαχαροκλάμον, καπνόν, βάμβακα, φοίνικας, ταμαρίνον κτλ. Ποτίζονται δὲ αὐταὶ αἱ χῶραι ὑπὸ τῶν περιοδικῶν βροαῖτινες ἀρχίζουσαι περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου παύουσι περὶ τὰς Σεπτεμβρίου. Κατὰ δὲ τὸ ἔαρ πνέων ὁ ἄνεμος Χαμψίν προξέει αὐτὰς μεγάλας καταστροφάς.

Ζῶα δ' ἔχουσι ἵππους ὠραίους καὶ ταχεῖς, καμήλους, ὄνοι εἰς δὲ τὰ ὄρη ὑπάρχουσι ἐλέφαντες, λέοντες, ρινόκεροι, καμηλοδοί, πίθηκοι, ὄκναι, γαζέλλαι, ψιττακοί, ταοί, ἵπποπόταμοι, δειλοι, ἀκρίδες κτλ. ἔχουσι δὲ καὶ ἄλλας ὀρυκτῶν, ἡ δὲ Ἀβυσσος χρυσόκονιν· τὸ δὲ Σόμαυλον ἐξάγει ἀρώματα, χρυσόκονιν, ἔλδοντον, κόμμι ἀραβικόν κτλ.

ΒΑΡΒΑΡΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12° 25'—23° Α.

Πλάτ. Β. 25° — 37° 20'.

Ἡ Βαρβαρία κατέχουσα τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν ἐρήμων Σαχ. Αιθύης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτ

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΣΗΜ. Ἡ Βαρβαρία μετὰ τῆς Αἰγύπτου εἶνε τὸ μέρος τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ὅποιον καλῶς ἐγνώριζον οἱ ἀρχαῖοι. Ἐνταῦθα κατῴκουν οἱ Καρχηδόνιοι, λαὸς διαπρέφας εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ τὴν ἐμπορίαν, οἱ Κυρηναῖοι καλλιεργήσαντες θαυμασίως τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, οἱ Νουάδες καὶ οἱ Μαυρητανοὶ ὑποταχθέντες τέλος μετὰ τὸ 146 π. Χ. ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων τὸ δὲ 697 μ. Χ. ὑπέκυψαν οἱ Βέρβεροι εἰς τοὺς Ἀραβας. Ἐπὶ τούτων ὡς πειρατὰὶ κατερῆμωνον τὰς χριστιανικὰς πόλεις τῆς Μεσογείου, ἕως ἴτου ἡ Γαλλία κατέστρεψε τοὺς πειρατικούς αὐτῶν στόλους, ὑποτάξασα ἀπὸ τὸ 1830 κατὰ μικρὸν τὸ Ἀλγέριον.

*Ὀρη αὐτῆς εἶνε τὰ τοῦ *Atlas*, οὗ ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ (3476 μέτρ.) εἶνε πάντοτε χιονοσκεπαστος. *Ποτάμια* δ' ἔχει πολλὰ μὲν πρὸς Β. χυνόμενα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατασταίνοντα λίαν εὐφορον τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ν. ἐκβάλλοντα εἰς λίμνας ἢ εἰς ἀμμώδεις ἐρήμους. *Αἵμα* δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ *Λουδεάχη* καὶ ἡ *Μελίττη*.

Ἡ Βαρβαρία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς τέσσαρα μέρη· 1 τὴν ἡγεμονίαν τῆς *Τριπόλεως*. 2 τὴν ἡγεμονίαν τῆς *Τύνιδος* μετὰ τοῦ *Φεζάν*. 3 τὸ *Ἀλγέριον*. 4 τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ *Μαρόκου*.

ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς *Γαβῆς*, εἶνε *Τρίπολις*, πρωτ. τοῦ *Βέη*, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Δέρρη*, πρωτ. τῆς *Βάρκας*. ἐνταῦθα ἐν *Γρενάχη* σώζονται λαμπρὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας *Κυρήνης* ἀποικίας τῶν Λακεδαιμονίων, ἐν δὲ τῇ *Βεγγάλῃ* τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας *Βερενίκης*. Πρὸς Ν. ταύτης *Μουρζούκη*, πρωτ. τοῦ σουλτάνου τοῦ *Φεζάν*, ὑποκειμένου εἰς τὴν *Τρίπολιν*, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ἐνεργούμενον διὰ κερθάνιων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς. Πρὸς Α. τῆς *Τριπόλεως* κείται ἡ ὄασις *Σεδάχη* ἢ τοῦ Ἀμμωνος ἔχουσα τὸ πάλαι διάσημον μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, ὅπερ ἐπισκέφθη καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος καὶ πρὸς Δ. ἡ ὄασις *Γαδάμη*, ἔχουσα ὁμών. πόλιν ἐνεργούσαν ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΤΥΝΙΔΟΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, κατεχούσης σχεδὸν ἅπασαν τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος, εἶνε *Τύνις* πρωτ. τοῦ *Βέη* ἐπὶ λίμνης κοινωνοῦσης μετὰ τοῦ κόλπου τῆς *Τύνιδος*, ἔχουσα ὀρειάν θέαν, ἀξιόλογον ἐμπόριον, βιομηχανίαν φεσίων καὶ μαροκινῶν ἀρμάτων καὶ περὶ τὰς 130 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/4 Ἑβραῖοι *Καιρβάρη*, Μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς *Τύνιδος* ἔχουσα ὠραῖον τσαμίον μὲ 500 κίνας ἐκ γρανίτου καὶ 12 χιλ. κατ. *Βυζέρτη* παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Υτίκη*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀφρικῆς.

ΑΛΓΕΡΙΟΝ. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις, κατέχοντος τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας *Νουμηδίας* καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς *Μαυρητανίας*, εἶνε *Ἀλγέριον* εἰς τὴν Μεσόγειον, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ ἐκτισμένη ἐν εἰδει ἀμφιθεάτρου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. *Κωνσταντίνα* ἐπὶ τῆς ἀρχαίας *Κίρτης* πρωτ. τῶν βασιλέων τῆς *Νου-*

μηδίας, ἥς τὰ ἐρείπια μαρτυροῦσι τὴν πάλαι λαμπρότητα τῆς εἶνε λίαν ὀχυρὰ πόλις ἔχουσα 45 χιλ. κατ. Ὀράνη, ὀχυρωτάτη πόλις, μὲ εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 35 χιλ. κατ.

ΜΑΡΟΚΟΝ. Τοῦ Μαρόκου, κειμένου εἰς τὸ Δ. τῆς Βαρβαρίας καὶ περιλαμβάνοντος τὸ δυτικὸν τῆς ἀρχαίας Μαυρητανίας, ἐπισ. πόλις εἶνε *Μαρόκον* ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος ἐν τῷ μέσῳ δάσους πορφυρῶν καλεῶν καὶ φοινίκων, πρωτ. τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Μεγάλη μὲγα νοσοκομεῖον καὶ ἐργοστάσια μαροκινῶν δερμάτων. *Μηκιν* εἰς ὠραίαν καὶ κατάρυτον κοιλάδα, ὀχυρωτάτη πόλις καὶ ἡ συνθήκη ἔδρα τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 45 χιλ. κατ. *Μαγάδαρ*, ὁ ἐμπορικὸς κέντρος λιμὴν τοῦ Μαρόκου εἰς τὸν ὠκεανὸν ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Φεζ, μεγάλη πόλις ἐπίσημος ἐπὶ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ ἐκπαιδευτήρια, ἀλλὰ καὶ ἤδη ἔχει πολλὰ τσαμία, μέγα ἐμπόριον πολλὰ σχολεῖα, ὀπλοποιεῖα, ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων, μεταλλουργίας καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ 100 χιλ. κατ. *Τάγγερρον*, ὀχυρὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι καὶ ἡ προξενεῖα τῶν Εὐρωπαίων, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Κέουσα* ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς. Πρὸς Ν. ταύτης κείνη ἡ *Βιλεδουλγερὶδ* (χώρα φοινίκων), οὕσα ἄθροισμα ὀάσεων ὑποκειμένων εἰς τὰ 4 Βερβερικὰ κράτη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βαρβαρίας εἶνε 25150 τετρ. μυρ. κατ. ὑπὲρ τὰ 8 $\frac{2}{3}$ ἑκατ. ὧν 600 χιλ. εἶνε τῆς Τρίπολεως, 2 ἑκατ. τῆς Τύνιδος, 3 τοῦ Ἀλγερίου καὶ ὑπὲρ τὰ 3 τοῦ Μαρόκου, πρεσβευταί τε τὸν μωαμεθανισμόν, πλὴν τινῶν Ἑβραίων καὶ χριστιανῶν, τὸ πολίτευμα παντοῦ εἶνε δεσποτικόν· καὶ ἡ μὲν Τρίπολις καὶ Τύνις ἔχουσι *Βέην* καὶ εἶνε ὑποτελεῖς εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ δὲ Μαρόκον διοικεῖται ἀπολύτως ὑπὸ αὐτοκράτορος, τὸ Ἀλγέριον ὑποκείμενον εἰς τὴν Γαλλίαν διοικεῖται νῦν διὰ γενικῆς διοικητοῦ.

Τὸ κλίμα τῆς Βαρβαρίας πρὸς Α. τοῦ Ἀτλαντος εἶνε γλυκὺ, πρὸς Ν. καὶ Δ. θερμὸν· καὶ εἰς μὲν τὸ ἀνατολικὸν εὐρίσκεται ἡ ἔρημος Βάρκας ἔχουσα καὶ τινὰς ὀάσεις, εἰς δὲ τὸ νότιον τοῦ Ἀτλαντος ἔρημος *Σαχάρα* ἐκτεινομένη καθ' ὅλην τὴν Βαρβαρίαν, εἰς τὴν ὅπου ἀπαντῶνται τινες ὀάσεις καὶ ἡ μεγάλη ὀάσις τοῦ Φεζάν. Εἰς τὸ βόρειον τοῦ Ἀτλαντος ποτιζομένη ἡ χώρα ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἄφθονον σίτον, κριθήν, ὀρύζιον, φοῖνικα, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, ἀμύγδαλα, βάμβακα, ζαχαροκάλαμον ἔχει δὲ καὶ λαμπρὰ δάση ἀγρίων ἐλαιῶν, πευκῶν, τερεβίνθων, δρυῶν, κυπαρίστων, κλπ. ἔτι δὲ μέταλλα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, σίδηρου, ἔδου, ἀντιμονίου καὶ ὠραία μάρμαρα· τὸ δὲ ὀρυκτὸν ἄλας ἐν τῇ εἶνε κοινότατον.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, γοργοκαμήλους, ἵππους ταχείς, ὄνους, ἡμιόνους, βοῦς, πρόβατα, αἴγας· ἄγρια δὲ καμηλοπάρδους, γαζέλλας, λέοντας τρομερούς, πάνθηρας, υἰάνας.

ΣΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΛΙΒΥΚΗ ΕΡΗΜΟΣ.

Μῆκ. Δ. 19° 20' — 25° 30' Α.

Πλάτ. Β. 16° — 30° 13'.

Ἡ Σαχάρα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαρβαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Σενεγαμβίας καὶ τῆς Νιγηριτίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τὸ δὲ ἀνατολικὸν ὄριον κατέχει ἡ Λιβυκὴ ἔρημος.

Ὅρη. Ἡ Σαχάρα ἔχει πρὸς Β. λίαν ὑψηλὰ ὄρη, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ καλούμενον Ἀχάγγαρον· οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε ἀσημαντοὶ, βυθιζόμενοι ἐντὸς τῆς ἐρήμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν δὲ αὐτῆς εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ κινητῆς ἄμμου, ἀλλ' εὐρίσκονται ἐν τῷ μεταξύ καὶ ὄσσεις ἔχουσαι ὕδατα καὶ παράγουσαι φοίνικας καὶ ἀρώματα. Ἐκ δὲ τοῦ πολλοῦ ἐν αὐτῇ ἄλατος, εἰκάζεται ὅτι ἄλλοτε ποτε ἦτο θάλασσα καὶ ἀπέτελει μέρος τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπισ. ὄσσεις πρὸς Β. εἶνε αἱ τῶν *Τουάτων*· ὡσαύτως ἡ Ἀγάβ.η μὲ πόλιν *Τετουάνη*· εἰς δὲ τὰ νότια ἡ ὄσσις *Λοθήνη* μὲ πόλιν Ἀγάδας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Σαχάρας εἶνε 41300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 4 ἑκατ. μαῦροι καὶ Βέρβεροι μωαμεθανοί, διηρημένοι εἰς φυλάς καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων. Εἶνε χαλκόχρους, ῥωμαλέοι καὶ πολεμικοί, ἀλλ' ἄποροι καὶ σκληροὶ ζῶντες νομαδικὸν βίον. Ὑπάρχουσι δὲ μεταξύ αὐτῶν καὶ φυλαὶ βιομήχανοι κατασκευάζουσαι μάλιστα ὑφάσματα ἐκ τριχῶν καμήλων καὶ αἰγῶν, ξίφη, χρυσᾶ κοσμήματα, μαροκινὰ δέρματα κτλ.

Ἡ Σαχάρα λέγεται ὅτι εἶνε διηρημένη μεταξύ τῶν φυλῶν ὡς γῆ καλλιεργημένη, τὰ δὲ ὄρια ἐκείνης φυλάττονται ὑπ' αὐτῶν μετ' ἀκρίβειας. Πρὸς Α. αὐτῆς κεῖται ἡ *Λιβυκὴ* ἔρημος κατοικουμένη ὑπὸ Γετούλων καὶ Καραμαντῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας τὸ θέρος εἶνε ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα· ἐπειδὴ συχνὰ φυσῶσιν ἐναὐτῇ ὀρηκτικοὶ ἄνεμοι, οἵτινες σηκώνουσι ὡς κύματα σωρούς ἄμμου καὶ καταπλακώνουσι πᾶν τὸ προστυχόν. Τὸν Ἰούλιον μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου πίπτει ἐν αὐτῇ ἀφθονοτάτη βροχὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μέρη εἰς τὰ ὅποια οὐδέποτε πίπτει σταγῶν ὕδατος.

Ζῶα δὲ ἡμερα ἔχει ἡ Σαχάρα πρόβατα, αἴγας εἰς τὰς ὄσσεις καὶ καμήλους, αἵτινες ἀληθῶς εἶνε τὰ πλοιά τῆς εἰς τὰς ἐρήμους· ἄγρια δὲ λέοντας, πάνθηρας, καμηλοπάρδους, ὄφεις διαφόρους κτλ.

ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ.

Μήκ. Δ. 7° 30'—19° 53' Α.

Πλάτ. Β. 10° —18°.

Ἡ Σενεγαμβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουινέας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Σουδάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

*Ὅρη ἔχει ἡ Σενεγαμβία πρὸς Ν. τὰ Νιγηρικὰ, ἐξ ὧν πηγάζουσι οἱ τρεῖς αὐτῆς ποταμοὶ Σενεγάλης, Γαμβίας καὶ Ριογκράνδης, βάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Οἱ Γάλλοι, οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Πορτογάλοι ἔχουσιν ἐν αὐτῇ κατακτήσεις. Καὶ αἱ μὲν κατακτήσεις τῶν Γάλλων κείμεναι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σενεγάλου ἔχουσι πρῶτ. τὸν Ἅγιον Λουδοβίκον, ὀχυρὰν ἀπὸ νοσώδη πόλιν ἐπὶ νήσου τοῦ Σενεγάλου καὶ ἀποθήκην ἐμπορικῆν ἐν κόμμιοις. Τῶν δὲ Ἀγγλῶν αἱ κατακτήσεις εἶνε ἐπὶ τοῦ Γαμβίου πρῶτ. τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαμβίου. Τῶν δὲ Πορτογάλων ἐπίσ. τόποι ἐπὶ τοῦ Ριογκράνδου εἶνε Κάχεορ καὶ ἡ Γέβα.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ τῆς Σενεγαμβίας ὑπάρχουσι πλῆθος μικρῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν, ὧν ἐπίσ. λαοὶ εἶνε οἱ Γολόφοι, οἱ Μανδίνγοι, οἱ Φε.λοῦποι, καὶ οἱ Φουλάχοι, διακρινόμενοι τῶν ἄλλων διὰ τὴν συμμετρίαν τῶν χαρακτηριστῶν καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἥθους τῶν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε τὸ τέταρτον περίπου τῆς Σαχάρας, οἱ δὲ κάτ. νομίζονται περὶ τὰ 12 ἑκατ. τὸ πλεῖστον μωαμεθάνοι καὶ φετιχισταί, διοικούμενοι ἀπολύτως.

Τὰ παράλια τῆς Σενεγαμβίας εἶνε χαμηλὰ καὶ νοσώδη, καὶ τὸ κλίμα ἐν αὐτοῖς θά ἦτο ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα, ἀν δὲν φετιχίζετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν, τὸ δὲ μωαμεθάνοι ἔχει εὐφροωτάτας πεδιάδας, ἀλλὰ καὶ ἀμμώδεις ἐρήμους, καὶ δὲ τὸ νότιον ὑπάρχουσι καὶ ὄρη ὑψηλὰ σχηματίζοντα κοιλιάδας εὐφροωτάτας, παραγούσας διάφορα προϊόντα καὶ τὸ δένδρον Βασάβ, ὃ κορμὸς ἔχει διάμετρον 8—9 μέτρων.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, πρόβατα, βοῦς ἄγρια δ' ἐλέφαντας, ἵππους, ποτάμους, κροκοδείλους, ἀντίλοπας, πάνθηρας, τίγρεις, πιθήκας, ὄφεις διάφορους κτλ. ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς καὶ χρυσός, ἔβενος, καὶ ἐλεφαντόδοντον, βάμβαξ, πτερά στρουθοκαμήλων, δέρματα τίγρεων κτλ.

ΑΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΓΟΥΙΝΕΑ.

Μήκ. Δ. 36°—18° Α.

Πλάτ. Β. 11°—17° Ν.

Αἱ Γουινεαὶ ἡ Ἄνω καὶ ἡ Κάτω κείνται πρὸς Ν. τῆς Σενεγαμβίας καὶ τοῦ Σουδάν, χωριζόμεναι ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανοῦσεια"

ἔχουσαι πρὸς Α. τὴν Καφφερίαν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικόν, πρὸς Ν. τὴν Κιμβεβασίαν.

*Ορη αὐτῶν εἶνε πρὸς Β. τὰ τοῦ *Κόγγου* ἢ τῆς *Νιγηρίας* (4500 μέτρ.), χωρίζοντα αὐτάς ἀπὸ τοῦ Σουδάν, εἰς δὲ τὸ Α. τῆς *Κάτω Γουινέας* τὰ ὄρη τοῦ *Κρυστάλλου*, ἔχοντα καὶ τινα ἠφαίστεια. *Ποταμοὶ* δὲ τῆς μὲν Ἄνω Γουινέας εἶνε ὁ *Διαλιβᾶς* ἢ *Νίγρος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Νιγηρίας καὶ ῥέων διὰ τῶν ὀρέων τοῦ Κόγγου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· τῆς δὲ Κάτω Γουινέας εἶνε ὁ *Κόγγος* ἢ *Ζαίρος* καὶ ὁ *Κοῦβος*, πηγάζοντες ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Κρυστάλλου καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Τῆς Ἄνω Γουινέας μᾶλλον γνωστὰ εἶνε ὀπωσοῦν τὰ παρχλία, ὀνομαζόμενα ἐκ τῶν ἐξαγομμένων ἐξ αὐτῶν προϊόντων· οἶον ἡ

Παραλία τῆς *Σιέρας Λεόνης*, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἄγγλοι συνέστησαν ἀποικίαν πρὸς πολιτισμὸν τῶν μαύρων, καὶ ἦτις ἔκαμε ταχείας προόδους, πρωτ. αὐτῆς *Φρετόβη* (18 χιλ. κατ.).

Παραλία τῶν *Κόκκων*, ὅθεν ἐξάγεται πέπερι. Ἐνταῦθα οἱ Ἀμερικανοὶ τὸ 1811 συνέστησαν τὴν ἀποικίαν τῶν μαύρων *Λιβερία* ἔχουσαν δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ πρωτ. τὴν *Μορροβία*.

Παραλία τῶν *Ἐλεφάντων*, ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ κυριωτέρου προϊόντος τῶν ἐλεφαντοδόντων· ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι καὶ Γαλλικαὶ ἀποικίαι μὲ πρωτ. *Γραμβασάμη*.

Παραλία τοῦ *Χρυσοῦ*· διότι ἐντεῦθεν ἐξάγεται χρυσοκόκκισ. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι ἀποικίαι Ἀγγλικαὶ καὶ Ὀλλανδικαὶ καὶ τὸ ἰσχυρὸν βασιλεῖον Ἀχάντιον μὲ πρωτ. *Κουμαστία*, πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχουσαν περὶ τὰς 100 χιλ. κατ.

Παραλία τῶν *Ἀνδραπόδων*· ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τῆς δουλεμπορίας ἠγοράζοντο οἱ δούλοι διὰ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνταῦθα κεῖται τὸ βασιλεῖον τοῦ *Δαχομέη* μὲ πρωτ. Ἀβομέη (50 χιλ. κατ.), πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ *Διαλιβᾶ* τὸ βασιλεῖον τοῦ *Βενίνου* μὲ ὁμών. πρωτ. (15 χιλ. κατ.). Παρ' αὐτῶν κεῖται ἡ χώρα τοῦ *Αἶγρον*, ἦτις ὑποκεῖται ἤδη εἰς τοὺς Ἄγγλους· Ἰορούθα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ μὲ πρωτ. Ἀβιόκουτον, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων πόλεων τῆς Ἀφρικῆς, ἐν ἧ ὁ Ἄγγλοι ἱεραπόστολοι εἰσήγαγον τὸν χριστιανισμόν.

Τῆς δὲ Κάτω Γουινέας, περιλαμβανούσης πολλὰ βασιλεία, ἐπισ. αὐτῶν εἶνε *Λοάγγρον*, πρωτ. *Λοάγγρον* (20 χιλ. κατ.). *Κόγγρον*, πρωτ. *Σαρσαλιβάδων* ἐπὶ ὄρους εἰς ὠραίαν θέσιν. Ἀγγόλα, ὑποκειμένη εἰς τοὺς Πορτογάλους· πρωτ. δὲ αὐτῆς καὶ ὅλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τῆς Κάτω Γουινέας εἶνε ὁ Ἄγιος Παῦλος τῆς *Λοάνδης* (12 χιλ. κατ.).

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 29500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 11 ἑκατ. νιγηρίται, καὶ ἐν μὲν τῇ Ἄνω Γουινέᾳ ἔχουσι θρησκείαν

μίγμα ἐξ ἰσλαμισμού καὶ εἰδωλολατρείας, προσφέροντες συχνὰ εἰς τοὺς θεοὺς των καὶ ἀνθρωποθυσίας, αἵτινες ἐπὶ τοῦ θανάτου ἡγεμόνος των ὁμοιάζουσι μὲ γενικὴν σφαγὴν, κυρίως συμβαίνουσαι εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Δαχομέη· ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Βενίνου λατρεύεται ὡς ἡμίθεος. Ἐν δὲ τῇ Κάτω Γουϊνέᾳ θρησκεία εἶνε ἡ αὐτή, ἀλλ' ὑπάρχουσι τινες πρεσβεύοντες ὡς θρησκείαν μίγμα φετιχισμού καὶ χριστιανισμού. Διοικοῦνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτων ἡγεμόνων· μέγα ὅμως μέρος τῆς Κάτω Γουϊνέας ὑπόκειται εἰς τοὺς Πορτογάλους.

Εἰς τὰς χώρας τὰς πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ ὡς τὴν Κάτω Γουϊνέαν αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶνε ἀντίθετοι, ἦτοι ὅταν αὐτοὶ ἔχωσι χειμῶνα, ἡμεῖς εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἔχομεν θέρος. Τὸ δὲ κλίμα τῆς χώρας, ὡς διερχομένου διὰ μέσου αὐτῆς τοῦ Ἰσημερινοῦ, εἶνε θερμώτατον καὶ νοσερὸν, καὶ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικώτατον, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορον. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει, ἐλέφαντας, ρινόκερους, λέοντας, λεοντοπάρδους, ἀντίλοπας, γαζέλλας, καμηλοπάρδους, ὄφεις τὸν βόαν κλπ.

ΚΙΜΒΕΒΑΣΙΑ ΟΤΤΕΝΤΟΤΙΑ, ΕΥΕΛΠΙΣ ΑΚΡΑ.

Μῆκ. Α. 9° 30'—26°.

Πλάτ. Ν. 17° —34° 52'.

Κιμβεβασία, Ὀττεντοτία καὶ Εὐέλπις Ἄκρα κλεῖται ἅπασα ἢ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουϊνέας κειμένη χώρα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Λαγόα.

Κιμβεβασία ὀνομάζεται ἡ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουϊνέας χώρα ἐκτεινομένη σχεδὸν μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰχθόρος. Ἐπισ. λαοὶ αὐτῆς εἶνε οἱ Κιμβεβάσιοι καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν οἱ Μακόσιοι· ἔτι δὲ οἱ Οὐάμποι, λίαν φιλόπονοι καὶ φίλοι τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας.

Ἡ Ὀττεντοτία, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Κιμβεβασίας μέχρι τῶν ὀρέων Νεουβέλδαρ, ἔχει τὰ ὄρη τοῦ Χαλκού, ἐκτεινόμενα ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ἐπισ. δὲ αὐτῆς ποταμοὶ εἶνε ὁ Ὀράγγης, ὅστις σχηματίζων ἀξιόλογον καταρράκτην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ δ' Εὐέλπις Ἄκρα, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Ὀττεντοτίας καὶ ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἀγγλους εἶνε ἡ νοτιωτάτη χώρα τῆς Ἀφρικῆς, χωρὶς ῥιζομένη ἀπὸ τῆς Μοζαμβίκης διὰ τοῦ κόλπου τοῦ Λαγόα· εἶνε ἅπασα κεκαλυμμένη ὑπὸ ὀρέων, ὧν ὑψηλότερον εἶνε τὸ Κόμπασσιν (2 χιλ. μέτρ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἀποικία τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας συνεστήθη τὸ 1600 ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν, ἀλλὰ τὸ 1806 ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀγγλων.

Οὔτε ἡ Κιμβεβασία, οὔτε ἡ Ὀττεντοτία ἔχουσι πόλεις, εἰ μὴ ἡ θλίς κώμας. Τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἄκρας ἐπισ. πόλεις εἶνε Ἄκρα, πρῶτον αὐτῆς, ὀχυρὰ καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Κωμ.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

στατία, πολίχνιον παρὰ τὴν Ἄκραν ἐπίσημον διὰ τοὺς οἴνους του.
Βαθούρστη, μικρὰ πόλις πρὸς τὸ ΝΑ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 3 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς
μὲν Κιμβεθασίας καὶ τῆς Ὀττεντοτίας ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων διοικου-
μενοι εἶνε περὶ τὰς 400 χιλ. τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἄκρας 700 χιλ. ὦν
αἱ 70 χιλ. εἶνε λευκοὶ διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι Ὀττεντόται εἰ-
δωλολάτραι· ἀλλὰ πολλοὶ ἤδη καὶ τούτων ἐδέχθησαν διὰ τῶν Ἀγ-
γλων ἱεραποστόλων τὸν χριστιανισμόν. Εἶνε δυσειδέστατοι, λίαν ἀκύ-
ποδες καὶ ἀγριώτατοι, μὴ ἔχοντες μηδεμίαν γνῶσιν τῆς γεωγραφίας
μήτε τῆς γραφῆς, καὶ ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς κτηνοτροφίας
τῶν βοῶν καὶ προβάτων των.

Τὸ κλίμα ἰδίως τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶνε συγκερασμένον. Δύο
ῥαίρι τοῦ ἔτους ἐν αὐτῇ διακρίνονται, ἡ ὑγρὰ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι
τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἡ ξηρὰ κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας· τούτου ἕνε-
κα καὶ ὁ θερισμὸς γίνεται κατὰ τὸν Δεκέμβριον· τὸ δὲ ἔδαφος τῆς
Κιμβεθασίας καὶ Ὀττεντοτίας ὅπου ὑπάρχουσι ὕδατα εἶνε εὐφορον.
Ἐπίσης τὸ μεσημβρινὸν τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶνε εὐφορώτατον καὶ
καλλιεργείται καλῶς, παρὰ γόν οἶνον περίφημον, βάμβακα, καφὲν καὶ
ἅπαντας τοὺς καρποὺς τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἐν ᾧ τὸ
βόρειον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἀνύδρων ἐρήμων ἔχει μὲν κατὰ τὴν βροχε-
ρὰν ῥαίρι τοῦ ἔτους ὠραίαν βλάστησιν, ἀλλ' οὕτη παρελθόντος τοῦ
ἔτους ἀμέσως καταστρέφεται. Ζῶα δ' ἔχει πλὴν τῶν οἰκιακῶν προ-
βάτων, αἰγῶν, βοῶν, βουβάλων κλ. καὶ ἄγρια ἵπποποτάμους, καμη-
λοπάρδους, ἔτι δὲ ἀκρίδας κλ.

ΣΟΥΔΑΝ ἢ ΝΙΓΡΙΤΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12° 30' — 44° Α.

Πλάτ. Β. 16° — 17° Ν.

Τὸ Σουδάν, διαιρούμενον εἰς Βόρειον καὶ Νότιον Σουδάν, ὁρίζεται
πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας καὶ Λιβύης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κιμβεθασίας
καὶ Καφφεριίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γουινέας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Μοζαμβί-
κης, Ζαγγουεβέρης, Σομαύλου, Ἀβυσσινίας, καὶ Δαρφούρ.

Ὁρῆ τοῦ Σουδάν πρὸς Δ. εἶνε τὰ τοῦ Κόγγου, πρὸς Α. τὰ Χιο-
ροσκαπῆ, τὰ ὅρη τῆς Σελήρης, καὶ τὸ Κιλιμάντζαρον. Ποταμοὶ δὲ
τοῦ Σουδάν εἶνε ὁ Νίγρος, ὅστις ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Κόγγου πηγάζ-
ων ῥέει πρὸς Β. εἶτα δὲ πρὸς Α. καὶ τέλος πρὸς Ν. καὶ εἰσερχόμενος εἰς
τὴν Ἄνω Γουινέαν ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ Κουρομάνης,
ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Λυπάτων ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Λα-
γά· ὁ Κεϊλάχ καὶ ὁ Βαρελγαῆς εἰς τὸ Β. τῆς Καφφεριίας· οὗτοι
ῥέοντες πρὸς Α. χύνονται εἰς τὸν Λευκὸν ποταμὸν ἕνα τῶν βραχιόνων
τοῦ Νείλου.

Αιμαί δ' ἄξια λόγου εἶνε ἡ *Τσαδά*, εἰς ἣν χύνονται πολλοὶ ποταμοί, ἡ *Νυάνζα*, ἡ τοῦ *Ἀλβέρτου* καὶ ἡ *Ταγγανίκα*.

Ἐπισ. αὐτοῦ κράτη εἶνε· *Σέρον*, πρωτ. *Σέρον* ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Τιμποκτοῦ*, πρωτ. *Κάβρα* ἐπὶ τοῦ *Διαλιβᾶ*, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐλέφαντος, χρυσοκόνεως, κόμμιος, κλ. *Σακκατοῦ*, μὲ ὀμῶν πρωτ. ἰσχυροῦ ἡγεμόνος καὶ τὴν μεγαλειτέραν πόλιν τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς ἔχουσαν 80 χιλ. κατ. *Βουρρον*, πρωτ. τῶν *Φελλατάχων* πόλις νοσῶδης ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 40 χιλ. κατ. *Βουρροῦ* πρωτ. *Κούκα* ἐπὶ τῆς *Τσαδῆς* μὲ 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ὡς καὶ ὁ πληθισμὸς εἶνε ἀγνωστος οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 7 ἑκατ. μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλοχάτραι. Καὶ τὸ μὲν Βορ. Σουδᾶν συνίσταται ἐκ πολλῶν ἀνεξαρτήτων λαῶν· οἱ δὲ μεσόγειοι λαοὶ εἶνε βιομηχανοὶ καὶ μᾶλλον πολιτισμένοι ἢ οἱ ἐν τοῖς παραλίαις. Τούτων οἱ *Φελλατάχοι* διαφέροντες τῶν ἄλλων κατὰ τὴν φυσικογνωμίαν εἶνε μωαμεθανοὶ τὴν θρησκείαν καὶ ἔχουσι σχολεῖα ἀξιόλογα.

Τὸ κλίμα τῆς *Νιγηριτίας* ἐπὶ ἑννέα μῆνας τοῦ ἔτους εἶνε θερμότατον καὶ τὰ ὀλίγον ποτιζόμενα μέρη αὐτῆς εἶνε ὄχι πολὺ εὐφορα, ὁμοιάζοντα τὸ θέρος μὲ τὰς ἐρήμους τῆς *Σαχάρας*, τὰ δὲ καλῶς ποτιζόμενα παράγουσιν ἀφθονὸν ὄρζιον, βανάνας, ταμαρίνιον, γεώμηλον, βουτυρόδενδρον, κλ. *Ζῶα* δ' ἔχει ἡμερα μὲν ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα, αἰγας, ὄνους· ἄγρια δὲ λέοντας, ἐλέφαντας, ῥινοκέρουσι, λύκους, ὄφεις καὶ ἔντομα ἀκρίδας κτλ. ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, καὶ συναθροίζεται ἐνταῦθα καὶ χρυσόκοις.

ΚΑΦΡΕΡΙΑ ΚΑΙ ΝΑΤΑΛΟΝ.

Καφρερία λέγεται ἡ ἐκτεταμένη καὶ λίαν ἀγνωστος χώρα, ἥτις *ΝΑ.* βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, καὶ πρὸς *Α.* συνορεύει μὲ τὴν *Μοζαμβίκην*, πρὸς *Ν.* μὲ τὴν Ὀττεντοτίαν καὶ τὴν *Εὐέλπιδα* Ἀκραν πρὸς *Β.* μετὰ τοῦ νοτίου Σουδᾶν.

Ὀρη τῆς *Καφρερίας* εἶνε τὰ *Λύπατα*, ποταμοὶ δὲ ὁ *Ζαμβέζη*, *Κουρομάνης* καὶ ὁ *Ὀράγγης* καὶ λίμνη ἡ *Νυάσσα*.

Ἡ παράλιος *Καφρερία* σχεδὸν ἀπασα κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, οἵτινες ἐξουσιάζουσι νῦν ἰδίᾳ τὴν χώραν τοῦ *Νατάλου* ἔχουσα 220 χιλ. κατ. Ταύτης ἐπισ. παράλιος πόλις εἶνε ἡ *Ὀυρβάνη*.

Ἐπισ. δὲ τῶν ἰθαγενῶν λαῶν τῆς *Καφρερίας* εἶνε οἱ *Τεμβουῶχοι*, *Κοῦσαι*, *Βεζονάροι*, *Βακονιάροι*, *Ζουλοῦναι*, κλπ.

Ἐν *Καφρερίᾳ* εἶνε ἔτι πολλοὶ ἀρχαῖοι Ὀλλανδοὶ ἀποικοὶ, ἀποκατεστησθέντες ἤδη νομάδες καὶ λίαν πολεμικοί. Οὗτοι ἱδρυσαν ἐνταῦθα δύο δημοκρατίας: τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ὀράγγου ἔχουσαν πρωτ. *Βλουμποτείνην*, καὶ τὴν πέραν τοῦ ποταμοῦ *Βαζλου* μὲ πρωτ. *Ποτσεφρόμην* (15000 κατ.).

Οι Κόφροι (ἤτοι ἄπιστοι κατὰ τοὺς Τούρκους) εἶνε μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι, ἐνασχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν· τινὲς δὲ τῶν φυλῶν τούτων καὶ μάλιστα οἱ Ζουλοῦαι εἶνε ἀνθρωποφάγοι.

ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ.

Μῆκ. Α. 18°—38° 30'.

Πλάτ. Ν. 10°—18°.

Μοζαμβίκη λέγεται ἡ χώρα ἡ πρὸς Α. τῆς Καφρερίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ζαγγουεβάρης.

Ὅρη αὐτῆς εἶνε ὡσαύτως τὰ *Αβπατα*, ποταμὸς δὲ ὁ *Ζαμβέζη* ἐκβάλλων διὰ τεσσάρων στομάτων εἰς τὸν κόλπον τῆς *Σοφάλης*.

Ἐπισ. πόλεις αὐτῆς εἶνε *Μοζαμβίκη* ἐπὶ μικρᾶς νήσου, πρωτ. ὅλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα κλίμα νοσῶδες. *Σοφάλα* πρὸς Ν. πρωτ. τοῦ κυβερνείου τῆς *Σοφάλης*, ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 12300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 3 ἑκατ. νηγίται, ἀσχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ κυβερνούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων· οἱ δὲ Πορτογάλοι μόνον σχεδὸν τὰ παράλια ἐξουσιάζουσι.

Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων εἶνε εὐφορώτατον παράγον σίτον, ὀρύζιον, ζαχαροκλάμον, καφέν, Ἴγναμον, ἰνδικὸν κλπ. ἄλλα καὶ δάση ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι φοινίκων, πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν, συκεῶν ἰνδικῶν, βαοάβ κλπ. *Ζῶα* δὲ ἄγρια ἔχει ῥινοκέρους, τὰ δὲ ὄρη τῆς περιλαμβάνουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, γαιανθράκων κλπ. Ἐνταῦθα ἡ Πορτογαλικὴ κυβέρνησις ἐξορίζει τοὺς εἰς μεγάλας ποινὰς καταδικαζομένους.

ΖΑΓΓΟΥΕΒΑΡΗ.

Μῆκ. Α. 32°—49°.

Πλάτ. Β. 8°—10°.

Ἡ Ζαγγουεβάρη, πρὸς Ν. ἔχει τὴν Μοζαμβίκη, πρὸς Α. τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸ Σουδάν, πρὸς Β. τὸ Σόμαλον.

Ἡ Ζαγγουεβάρη ἔχει πολλοὺς μικροὺς ποταμούς, καθιστῶντας τὴν χώραν εὐφορώτατην ἀλλὰ καὶ νοσῶδη.

Ἐπισ. πόλεις αὐτῆς εἶνε *Ζατζιβάρη* ἐπὶ νήσου, ἡ συνήθης ἔδρα τοῦ σουλτάνου, ἔχουσα 25 χιλ. κατοίκους καὶ ἐξαιρετὸν λιμένα.

Μόμβασα, νήσος μὲ ὁμών. πόλιν, ἔχουσαν καλὸν λιμένα. *Μελίλια*, πόλις ἐπίσημος πόλις, ἣν δὲ ὅλως κατεστραμμένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 8680 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περι τὰ 2 ἑκατ. ἄραβες μωαμεθανοὶ καὶ τινὲς εἰδωλολάτραι νομαδικὸν

βίον ζῶντες, ἀλλ' ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν καὶ λαοὶ λίαν φιλοπᾶσχοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν τῶν εὐφορωτάτων πεδιάδων ἔχει ὁμως καὶ τινὰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ κλίμα θερμὸν καὶ νοσῶν

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπισ. εἶνε·

Α'. Τῶν Πορτογάλων· 1 Ἀζόροι δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἡραιοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶνε, εἰς ἔχουσαι 250 χιλ. κατ. κλίμα ὑγιεινὸν καὶ συγκεκριμένον, ἔδαφος εὐφορον δίδον δύο εἰσοδείας τὸ ἔτος, καίτοι εἶνε κακῶς κλιμακωμένον. Παράγουσι δὲ οἶνον λαμπρὸν, βανάνας, δημητριακὰ καὶ καρπούς, λεμόνια, πορτοκάλια κλπ.

Ἐπισ. αὐτῶν πόλεις ἐπὶ τῆς νήσου Τερκεράς εἶνε Ἄγρα, πρῶτη τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων μὲ 16 χιλ. κατ. Πορταδελλάδα, ἡ πόλις πορικωτέρα τῶν Ἀζορῶν. 2 Μαδέραι, συνιστάμεναι ἐκ δύο νήσων μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν, ἔχουσαι 120 χιλ. κατ. κλίμα γλυκὺ καὶ ἔδαφος ὄρεινόν καὶ ἡραιοτετώδες, ἀλλ' εὐφορώτατον παράγουσι λαμπρὸν οἶνον. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Μαδέρα ἔχουσα πόλιν Φουγκάλην ἐπὶ γραφικωτάτης θέσεως (25 χιλ. κατ.). 3 αἱ Πρασίνου ἀκρωτηρίου, ὧν αἱ μεγαλιέτεραι εἶνε 10 καὶ ἔχουσαι 10 χιλ. κατ. εἶνε ἄπασαι ἄφοροι καὶ ἡραιοτετώδεις καὶ μόνον ἄλλας εἰσάγουσι· 4 ἡ νῆσος τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ καὶ ἡ τοῦ Πρίγγηπος εἶνε ἀκόλπον τῆς Γουϊνέας, ἔχουσαι 25 χιλ. κατ.

Β'. Τῶν Ἰσπανικῶν αἱ Καράριαι οὐσαι 20 (234 χιλ. κατ.) τούτων ἐπισ. εἶνε Τερερίφη, ὄρεινὴ καὶ κατάφυτος νῆσος, τῆς ὅπου τὸ ὑψηλότερον ὄρος καλούμενον Πρηὼν τοῦ Ἐχεύδου ("Ἄδου 3700 μέτρ.). Καρρία, ἑτέρα νῆσος, ἐξ ἧς ὠνομάσθησαν καὶ οἱ Λοιπαί, μὲ πρωτ. Πάλμαρ, ὠραίαν πόλιν ἔχουσαν 20 χιλ. κατ. Φέρος, μικρὰ νῆσος δι' ἧς διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν ἰσπανικῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Αὐταὶ ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ νῆσοι τῶν Μακάρων διὰ τὴν εὐφορίαν των, παράγουσαι λαμπρὸν οἶνον, κλπ. ἀλλὰ συχνὰ καταστρέφονται ὑπὸ ἀπείρου σειρᾶς ἀκρίδων.

Γ'. Τῶν Ἀγγλῶν ἡ νῆσος τοῦ Φερδινάνδου Πῶ (30 χιλ. κατ.) Ἀράληφικ (Ἀσσεισιών), νῆσος πετρώδης, (7 χιλ. κατ.). Ἐλέρη, νῆσος (7 χιλ. κατ.) ἔχουσα πόλιν Ἰατόβρην, ἐπίσημον τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ναπολεόντος.

Εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ ἀκόλουθοι·

Τῶν Ἀγγλῶν· 1 ἡ Φράντσα ἢ ὁ Ἅγιος Μανρίκιος (31 χιλ. κατ.), νῆσος εὐφορωτάτη παράγουσα ἰνδικὸν, καφέν, ζαχαροκάνθη κλπ. 2 αἱ Σειχέλλαι, ὧν ἐπισ. εἶνε ἡ Μάχη 3 αἱ Ἀμφ

νήσοι άφοροι και κακῶς καλλιεργημένοι, ἔχουσαι καλὸν ὕδωρ και διὰ τοῦτο συχνάζονται ὑπὸ τῶν θαλασσοπόρων.

Τῶν *Γάλλων* 1 ἡ *Ερωσιε* ἢ *Βουρβῶν* (160 χιλ. κατ.), ἔχουσα ὄρος ὕψηλόν *Πιτόν* (3150 μέτρ. ὕψ.) και πρωτ. *Ἅγιος Λιονόσιον* μὲ 30 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα αὐτῆς θεωρεῖται ὡς τὸ καλλίτερον τοῦ κόσμου, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε λαμπρότατον παράγον βάμβακα, καφέν, ἰνδικόν, κτλ.

Νῆσοι μὴ ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Εὐρωπαϊοὺς εἶνε αἱ Κομόροι (20 χιλ. κατ.). Τούτων αἱ τρεῖς ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἄραβας, ἡ δὲ τετάρτη *Μαύοττη* καλουμένη ἔχει καλὸν λιμένα και ὑπόκειται εἰς τοὺς Γάλλους.

Μαδαγασκάρ, μεγάλη νῆσος. Αὐτὴ ἔχουσα 2 ἑκατ. κατ. διασχίζεται ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἔχόντων ὕψος 3500 μέτρ. Ἐπισ. λαοὶ τῆς νήσου εἶνε οἱ *Μαδεκάσοι* ἀπόγονοι τῶν πρώτων ἐπ' αὐτῆς πατησάντων Ἀρχαίων και τῶν αὐτοχθόνων Νέγρων, οἱ μικροσώμοι *Μαλαῖοι* και οἱ Ὀθέσοι, λίαν πολιτισμένοι κατακτήσαντες τὸ πλείστον μέρος τῆς νήσου και ἔχοντες πρωτ. *Ταρανίριβοι* εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου (35 χιλ. κατ.). Ἐν δὲ τοῖς παραλίαις αὐτῆς οἱ Εὐρωπαῖοι και μέγιστα οἱ Γάλλοι ἔχουσι τινὰς ἀποικίας. Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς μὲν τὰ παράλια εἶνε νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια λίαν ὑγιεινόν· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, παράγον ὀρύζιον, ἀραβόσιτον, ζαχαροκλάμον, ἰνδικόν, βάμβακα, κανέλλαν, καπνὸν κτλ. ἔχει δὲ και πολύτιμα ξύλα, ἔβενον, σάνδαλον καουτσούκ κτλ.

Σοκότορα ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφουῖου, νῆσος ξηρὰ και πετρώδης, καλῶς οἰκουμένη και ὑποκειμένη εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Μασκάτης.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν νήσων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 6500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 3 1/2 ἑκατ. πρεσβεύοντες ἐν *Μαδαγασκάρ* ἤδη και τὴν δυτικὴν θρησκείαν, και εἰς τὰς ἄλλας νήσους ὅπου ἐξουσιαζοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι ὡσαύτως τὸν χριστιανισμόν.

Α Μ Ε Ρ Ι Κ Η.

Ἡ Ἀμερικὴ ἢ ὁ νέος κόσμος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανῶ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτίου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἡπειρος αὕτη ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ ἀνακαλύψαντος τὴν 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492 τὴν νήσον *Σανσάβιτσο* (Γουαναχάην), μίαν τῶν Βαχαμικῶν νήσων. Ἀλλ' ὁ Ἀμερικὸς Βεσπούκιος διατρέξας μετὰ ταῦτα μέρος τῆς ἡπείρου ἐκμεσίευσεν και πίνακα αὐτῆς, και ἐκ τούτου ὠνομάσθη και ἡ ἡπειρος Ἀμερικὴ.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.). Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἡ Ἀμερικὴ συνίσταται ἐκ δύο ἡπείρων, τῆς Βορείου καὶ τῆς Νότιου Ἀμερικῆς, αἵτινες ἐνοῦνται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας.

Κόλποι. Ἡ παραλία τῆς Ἀμερικῆς ἢ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ εἶνε τὸ πλεῖστον ἀγνωστος· γνωστοὶ δ' ἐνταῦθα κόλποι ὁ Βαγίνιος, δι' οὗ ἀποχωρίζεται πρὸς Β. ἡ Γροιλανδία· ἡ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματίζει τὴν Βερίγγειον θάλασσαν, τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, τὸν Παραμικὸν κόλπον, τοὺς κόλπους τοῦ Χόκου καὶ τῆς Γουακίλης· ἡ δὲ βρεχομένη τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζει πρὸς Β. τὸν Οὐδσόγιον κόλπον εἰσέρχονται βαθύως εἰς τὴν ξηρὰν, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, Ἀρτιλλικὴν θάλασσαν, τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καὶ τὸ Καριβιον πέραγος, τὸν κόλπον τῶν Ἀγ. Πάντων, τὸν κόλπον τοῦ Ἀρτωρίου καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶνε εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ὁ Λαγκάστριος ὁ τοῦ Λαβί· εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ὁ Οὐδσόγιος εἰς τὸν Οὐδσόγιον κόλπον, ὁ τῆς Νεογείου εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, ὁ Φλωρίδος μεταξὺ Φλωρίδος καὶ Βαχαμικῶν νήσων, καὶ ὁ Μαργαριτικὸς μεταξὺ Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς συνίστανται ἐκ μιᾶς σχεδὸν συνεχοῦς αἰκτενομένης καθ' ἅπασαν τὴν δυτικὴν παραλίαν· ὀνομάζεται δὲ ἡ Κορδιλλέρας τῶν Ἀνδεων ἢ Ἀρδεῖς, χωριζομένη διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας εἰς Κορδιλλέρας τῶν Ἀνδεων τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μεγάλους ποταμούς· καὶ εἰς μὲν τὴν Βόρειον εἶνε ὁ Μισσισιπής, ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, ὁ Μακεσίτας, ὁ Κολοράδος, καὶ ὁ Κολοράδος, εἰς δὲ τὴν Νότιον ὁ Ὀριγόκος, ὁ Ἀρριβόκος, ὁ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου καὶ ὁ Λαπλάτας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπίσης εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Φαρέβο πρὸς Ν. τῆς Γροιλανδίας, τὸ τοῦ Ἀγ. Ρόκου πρὸς Α. τῆς Ἀμερικῆς, τὸ Διέγορ πρὸς Ν. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν τὸ Βάρροβορ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἡπείρου, καὶ εἰς τὸν ὠκεανὸν τὸ τοῦ Ἀγ. Λουκά πρὸς Δ. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, Λευκὸν πρὸς Δ. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τὸ Ὄρορ τὸ νοτιοδυτικώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀμερικῆς.

Κλίμα. Τῆς Ἀμερικῆς τὸ κλίμα πρὸς μὲν τὸ μέσον εἶνε ὑψηλὸν θερμόν, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἄκρα τόσον γίνεται ἐπιπορευτικὸν καὶ τέλος ψυχρόν. Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Κολοράδου πρὸς Β. μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λαπλάτα πρὸς Ν. ἡ θερμότης εἶνε μεγάλη καὶ τὰ ὕδατα ἄφθονα, ἢ βλάστησις εἶνε πλούσιωτάτη. Ἰδία δὲ φυτὰ τῶν χωρῶν τούτων εἶνε ἡ βανανέα, τὸ δένδρον, ἡ βανίλλη, ὁ κακκοφοίνιξ, διάφορα κολοσσαία δένδρα.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

πλείστα φαρμακευτικά βότανα· βορείως δὲ τῶν πηγῶν τοῦ Κολορά-
 δου μέχρι τῆς λίμνης τῶν Δούλων καὶ νοτίως πρὸς τὴν Παταγονίαν
 βλαστάνουσι τὰ δένδρα τῶν βορείων δασῶν καὶ οἱ δημητριακοὶ καρ-
 ποὶ τῆς Εὐρώπης· βορειότερον δὲ τῆς λίμνης τῶν Δούλων ἄρχεται ἡ
 βλάστησις τῶν βρύων καὶ θάμνων· Ἐν γένει δὲ οἱ καρποὶ τῶν φυτῶν
 καὶ δένδρων τῆς ἠπείρου ἕνεκα τῆς πολλῆς ὑγρασίας τοῦ κλίματος
 εἶνε πολύχυμοι, τὰ δὲ διάφορα ζῶα μικρὰ καὶ ἀδύνατα καὶ τὰ ἐρπετὰ
 κολοσσίου μεγέθους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀμερικῆς εἶνε 394000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ
 κάτ. περὶ τὰ 80 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τέσσαρας φυλάς τὴν Ἀμερικανι-
 κήν, τὴν Καυκασίαν, τὴν Νιγριτικὴν καὶ τὴν Μογγολικὴν. Καὶ οἱ μὲν
 τῆς Ἀμερικανικῆς φυλῆς, οἵτινες καὶ Ἰνδοὶ καλοῦνται, εἶνε διεσπαρ-
 μένοι καθ' ἅπασαν τὴν ἠπείρον ἀποικίσαντες ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς αὐτὴν
 ἐν καιροῖς ἀγνώστοις, ὡς καὶ οἱ τῆς Μογγολικῆς φυλῆς· τούτων
 ἀξιοσημείωτοι εἶνε οἱ Καραΐθαι πρὸς τὴν ὁμίαν, θάλασσαν, οἱ Ἰγκαι
 εἰς τὰ δυτικὰ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ οἱ Παταγόνες εἰς τὸ νοτιώ-
 τaton τῆς αὐτῆς ἠπείρου. Οἱ δὲ τῆς Νιγριτικῆς φυλῆς (10 ἑκατ.)
 μετεφέρθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἀπὸ τοῦ 1547 καὶ κατοι-
 κούσιν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς πρὸς Α. αὐτῆς κειμένας
 γῆσους. Οἱ δὲ τῆς Καυκασίου φυλῆς εἶνε εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερι-
 κὴν Ῥώσσοι, Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἰσπανοί, εἰς δὲ τὴν Νό-
 τιον Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Τῆς δὲ Μογγολικῆς φυλῆς εἶνε μόνον οἱ
 Καμιῶοι, κατοικοῦντες εἰς τὰς Ἀρκτώας χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Θρησκεία ἐπικρατοῦσα εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τῶν
 διαμαρτυρομένων καὶ ἡ δυτικὴ, εἰς δὲ τὴν Νότιον μόνον ἡ δυτικὴ·
 οἱ δὲ ἀνεξάρτητοι ἄγριοι αὐτόχθονες λαοὶ εἶνε εἰδωλολάτραι.

Πολίτευμα δ' ἔχουσιν ἅπασαι αἱ χῶραι δημοκρατίαν, καὶ μόνη ἡ
 Βασιλία συνταγματικὴν αὐτοκρατορίαν, ἡ δὲ Νέα Βρεττανία διοι-
 κεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ,
 πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης,
 πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη, τὰς Ἀρκτώας Χώρας, τὴν Νέαν
 Βρεττανίαν, τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας μετὰ τῆς χερσονήσου Ἀλά-
 σκας, τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Γουατεμάλαν ἢ Κεντρικὴν Ἀμερικὴν.

Ὁρη αὐτῆς εἶνε πλὴν τῶν Κορδιλλιεῶν τῶν Ἀνδεων ἡ Βραχά-
 νων ὄρεων εἰς τὰ ΒΔ. καὶ τὰ τοῦ ἀγ. Ἡλίου· ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμ.
 χωριστὰ ὄρη εἶνε τὰ Ἀλλεγάγια ἢ Ἀπαλάτσια.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Πεδιάδες δ' ἄξια λόγου εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ *Μισσισιπὴ* μεταξύ Βραχωδῶν ὀρέων καὶ Οὐδσονίου κόλπου.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ *Μακενσίας*, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὠκεανόν· ὁ τοῦ ἀγ. *Λαυρεντίου*, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὀμών. κόλπον *Μισσισιπῆς*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ *Κολοράδος*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον.

Λίμναι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ *Μεγάλη Ἀρκτος*, ἡ τῶν *Δούλων* τῶν ὀρέων καὶ ἡ *Οὐνιπέγη* εἰς τὴν νέαν Βρεττανίαν, ἡ *Γ' περὶ* ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Κασπίαν εἰς τὰ Β. Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐνουμένη μετὰ τὴν *Γράωην*, *Μιχίγανην*, *Ἐρὶην*, καὶ ἡ *Νικαράγουα* εἰς τὴν Γουατεμάλαν.

Χερσόνησοι. Τῆς Βορ. Ἀμερικῆς χερσόνησοι ἐπίσ. εἶνε ἡ *Βερλανδία* μεταξύ τῆς Οὐδσονίου καὶ Βαφινίου θαλάσσης· ἡ *Αἰδορίς* καὶ ἡ *Νέα Σκωτία* πρὸς Α. τῆς Νέας Βρεττανίας· ἡ *Φλόριδα* εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας· ἡ *Γουκατάρη* εἰς τὸ Μεξικόν· ἡ *Καλλιφορνια* εἰς τὸν ὀμών. κόλπον· ἡ *Ἀλάσκα* εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Βρεττανίας.

ΑΡΚΤΩΑΙ ΧΩΡΑΙ, ΓΡΟΙΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Δ. 25° — 78°.

Πλάτ. Β. 59° 45' — 78°.

Ἀρκτῶαι χωραὶ τῆς Βορ. Ἀμερικῆς λέγονται αἱ χωραὶ αἱ καὶ πρὸς τὸν Βόρ. πολικὸν κύκλον. Ἐν ταύταις δὲ περιλαμβάνεται ἡ Γροιλλανδία, ἥτις κειμένη εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἀμερικῆς καὶ χωρὶς ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς ὑπὸ τῆς πολικῆς θέρμης καὶ ὑπὸ διαφορῶν πορθμῶν, ἔχει ὄρη ὑψηλὰ κεκαλυμμένα κόπως ὑπὸ χιόνος· Μόνον δὲ βρύα, ἔρεικαι, ἰτέαι, κληθρα, καὶ τινες ἄλλοι θάμνοι βλαστάνουσιν ἐν αὐτῇ· εἰς τὰ νότια ὄμματα μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας καλλιεργοῦνται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν θάλασσα, γεώμηλα, δαυκία, σέλινα καὶ κριθή.

Ζῶα δ' αὐτῆς εἶνε αἱ ῥένναι, ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ μαῦραι καὶ κίτριαι ἀλώπεκες, οἱ λευκοὶ λαγωοὶ καὶ οἱ μεγάλοι σκύλοι· ἡ θάλασσα ἀφθονεῖ κητῶν, οἷον ἀριγῶν, φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. τούτων εἶνε τὰ εἰσοδήματα τῶν κατοίκων.

Ὁ χειμὼν ἐν αὐταῖς διαρκεῖ 8—10 μῆνας, καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας ὁ ἥλιος χάνεται ἀπὸ τῆς 25 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 15 Ἰανουαρίου. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἡ θάλασσα καλύπτεται ὑπὸ χιόνος καὶ πάγων, καταγιγίδες συμβαίνουσι μεγάλαι καὶ τὸ εἶναι φοβερώτατον· τὸ δὲ βόρειον σέλας καὶ ἡ λάμψις τῆς σελήνης.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανθούσεια"

κατασταίνουσιν ἥττον ἐπαχθῆ τὸν βίον κατὰ ταύτην τοῦ ἔτους τὴν ὥραν εἰς τὰς λυπηρὰς ταύτας χώρας.

ΣΗΜ. Οἱ Δανοὶ τὸ 770 μ. Χ. ἀνεκάλυψαν τὴν Γροιλλανδίαν συστήσαντες ἐκεῖ καταστήματά τινα διὰ τὴν ἄλιειάν τῶν φαλαινῶν· ἀλλὰ τὸ 1408 διὰ τὸ ψυχρὸς τῆς τὴν ἐγκατέλιπον ἀποκατασταθέντες πάλιν ἐν αὐτῇ τὸ 1721 διὰ τὴν ἄλιειάν τῶν φαλαινῶν. Οὗτοι τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοὺς ὠνόμασαν Ἑσκιμώους, ὄντας μικροσώμους καὶ ζῶντας μέχρι καὶ νῦν τὸν ἐν χειμῶνα εἰς ὑπογείους λάκκους, τὸ δὲ θέρος εἰς σκηνάς.

Ἡ Γροιλλανδία καὶ νῦν ἀνήκει εἰς τοὺς Δανούς· τούτων ἐπισ. ἐν αὐτῇ ἀποικίαι εἶνε ἡ Ὑπερβαϊκή, ἡ Γοθάβη καὶ ἡ Φριδεριχιάδη.

Πρὸς Α. τῆς Γροιλλανδίας καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης κεῖται τὸ συμπλεγμα τῶν νήσων τῆς Σπιτσβέργης (α). Τούτων τὰ παράλια κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. τὰς ὁποίας ἄλιεις Ἄγγλοι, Ολλανδοί, Νορβεγοὶ καὶ Ῥώσοι συχνὰ καταδιώκουσι.

Τὸ αὐτὸ κλίμα, τοὺς αὐτοὺς κατοικοὺς καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα ἔχουσι καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρκτῶν χῶραι, αἵτινες εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ Βαφινίου κόλπου κείμεναι ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἄγγλους. Ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν Γροιλλανδίᾳ οἱ Μοραβοὶ ἀδελφοὶ προσπαθοῦσι μετὰ πολλοῦ ζήλου διαδώσωσιν εἰς τοὺς Ἑσκιμώους τὸν χριστιανισμόν.

ΣΗΜ. α. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς χώρας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 85 χιλ. ὦν 10 χιλ. εἶνε Δανοί, οἱ δὲ ἄλλοι Ἑσκιμῶι.

ΝΕΑ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μήκ. Δ. 55°—142°.

Πλάτ. Β. 43°—76°.

Ἡ Νέα Βρεττανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γροιλλανδίας καὶ τῶν ἄρκτικῶν χωρῶν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλάσκας καὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Καναδῆς ἐν τῇ Νέᾳ Βρεττανίᾳ ἀνεκαλύφθη τὸ 1477 ὑπὸ τῶν Πορτογάλων· ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος πρῶτος κατέκτησεν αὐτὸν τὸ 1534· ἡ κυρίως ὅμως Γαλλικὴ ἐποίκησις ἤρξατο τὸ 1608· ἀλλὰ τὸ 1700 τὴν χώραν ταύτην κατέκτησαν οἱ Ἄγγλοι, ἐπονομάσαντες αὐτὴν ἐν Βρεττανίᾳ.

Ἡ Νέα Βρεττανία διαιρεῖται εἰς 5 μέρη, τὴν Λαβραδορίδα, Νεό-Βρεττανίαν, Βρουσιβίκτην, Νέαν Σκωτίαν καὶ Καναδᾶν.

Ὁρη τῆς νέας Βρεττανίας πρὸς Δ. εἶνε τὰ Βραχωδῆ (4500 πρ.), καὶ δυτικώτερα τούτων τὸ ὄρος τοῦ ἄγ. Ἡλιοῦ (5500 πρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Μακενσιὰς, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Βραχωδῶν ὄρων καὶ διερχόμενος διὰ τῶν λιμνῶν τῶν Ὀρέων καὶ Λούλων ἐκ-

(α) Τὴν Σπιτσβέργην ζητεῖ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἀσίας.

βάλλει εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς λίμνης Ὀνταρίου ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ Νιαγρὰς, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Ὑρώνης χύνεται εἰς τὴν Ὀνταρίου· εἰ δ' ἐπίσημος διὰ τὸν θαυμαστὸν καταρράκτην του, ἔχοντα ὕψος 40-50 μέτρ. Λίμναι δὲ πλὴν τῶν εἰρημένων εἶνε ἔτι καὶ ἡ Οὐνιπέ ή τῶν Λασῶν, ἡ Μιχιγάνη, ἡ Ὑρώνη καὶ ἡ Ὑπερέρα.

Πόλεις εἰς μὲν τὸ βόρειον, τὸ βορειοδυτικὸν καὶ τὸ κεντρικὸν τῆς χώρας δὲν ὑπάρχουσι, ἀλλὰ κατοικεῖται ἡ χώρα ὑπὸ Ἑσκιμῶν ὄντων σχεδὸν ἀνεξαρτήτων. Εἰς δὲ τὴν Λαβραδορίδα ὑπάρχει ἡ Νιουον, τὸ μεγαλειότερον κατὰστημα τῶν Μοραβίων ἀδελφῶν εἰς τὴν Νεογένειον πρωτ. ἁγ. Ἰωάννης (20 χιλ. κατ.)· εἰς τὴν Νέα Βρουνοσβίκη πρωτ. Φρειδεριχτόβρη, μικρὰ ἀλλὰ καλῶς ἐκτισμένη πόλις· εἰς τὴν νέαν Σκωτίαν πρωτ. Ἀλιφάξη, ἔχουσα καλὸν λιμένα, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 30 χιλ. κατ. εἰς τὸν Καναδᾶν, τὸν μᾶλλον κατακτούμενον τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ διαιρούμενον εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Καναδᾶν, Κουεβέκη ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀγγλικῶν κτήσεων, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. Ὑόρκη ἐπὶ τῆς Ὀνταρίου λίμνης ὠραίαν θέσιν, μητρ. τοῦ Ἄνω Καναδά, ἔχουσα 46 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 66 χιλ. τετρ. μυρ, οἱ δὲ κάτ. 900 χιλ. τὸ πλεῖστον δυτικοὶ Γάλλοι, ἀλλὰ καὶ διαμαρτυρούμενοι, εἰς τὰ βόρεια Ἑσκιμῶι καὶ Ἰνδοὶ μᾶλλον εἰδωλολάτραι, ὑποκειμένοι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος εἶνε σχεδὸν ἄγνωστον, λιμνωδές, ἀκαλλυγῆτον καὶ ψυχρότατον, τὸ δὲ νότιον δὲν εἶνε πολὺ ψυχρόν, καὶ τὸ κλίμα εὐφορὸν εἰς τινὰ μέρη, εἰς ἄλλα δὲ ὑπάρχουσι μεγάλα κρύα καὶ λαμπρὰ βροχαί. Ἡ Λαβραδορίς, κεκαλυμμένη εἰς τὸ κεντρικὸν ὑπὸ ἀγνώστων ὀρέων, εἶνε ψυχροτάτη καὶ ἀνεπίδεκτος καλλιεργείας, ἡ δὲ Νέα Βρουνοσβίκη, ἡ Νέα Σκωτία καὶ ὁ Καναδᾶς ἔχουσι ἡμερῶνα μὲν ψυχρὰ, ἀλλὰ θέρος θερμώτατον· ὅθεν παράγουσι δὲ τριηκοῦς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. Ζῆα δ' ἔχει ἡ χώρα ἡμερῶνα κύνες, βουβάλους, βοῦς, κύνες κτλ. καὶ ἄγρια κάστορας, ἄρκτους, κάστρος, θαλασσίους ἵππους, σισυροφόρα ζῶα κτλ.

Αἱ νῆσοι τοῦ κόλπου τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου εἶνε ψυχραὶ καὶ ὀψιματῶδες εὐφοροί, ἀλλ' ἡ νῆσος τοῦ ἁγ. Ἰωάννου ἀφθονὰ παράγει γεννήματα εἰς δὲ τὸ ΝΑ. τῆς εὐφόρου νήσου Νεογένειου ἐκτείνονται μεγάλα κτήνη μῶδες σύρτες, τρέφουσαι πλῆθος βακαλάων.

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ.

Μῆκ. Δ. 69°—127°.

Πλάτ. Β. 25°—49°.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ὀρίζονται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Νέας Βρεττανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἄγγλους ἐπανεστάτας κατ' αὐτῶν τὸ 1775· τὸ δὲ 1782 ἡ Ἀγγλία ἀνεγνώρισεν αὐτὰς ἀνεξάρτητον κράτος· μετὰ ταῦτα προσετέθησαν ἀλλεπαλλήλως ἡ Λοιπὴ Ἰνδιάννα, πωληθεῖσα εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν Γάλλων. ἡ Φλωρίδα ἀφαιρέθη ἀπὸ τοῦ Ἰσπανοῦς, ἡ Τεξά, τὸ Νέον Μεξικόν, καὶ τέλος ἡ χερσόνησος Ἀλάσκα.

Ὁρη αὐτῶν ἐπισ. πρὸς Δ. εἶνε τὰ Βραχώδη, διακλαδιζόμενα εἰς πολλὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας σειράς, καὶ πρὸς Α. τὰ Ἀλληγανία (2112 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Κολομβίας καὶ ὁ Σακραμέντος, οἵτινες ἐκ τῶν Βραχωδῶν πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ Κολοράδος, ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ Μισσισσιπή, ὁ μεγαλειέτερος ποταμὸς τοῦ κόσμου· οὗτος πλησίον τῆς λίμνης Ὑπερτέρας ἔχων τὰς πηγὰς καὶ δεχόμενος τὸν Μισσουρήν, τὸν Ἀρκάνσαν, τὸν Ὀχιον κλ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον (5 χιλ. χιλιομ. μῆκ.) ὁ τοῦ ἄγ. Λαυρεντίου εἰς τὰ ὄρια τῆς Ν. Βρεττανίας. Αἵμαται δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ν. Βρεττανίας εἶνε ἡ Ὑπερτέρα, ἡ Μιχιγάνη καὶ ἡ Ὀρτάριος.

Αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι διαιροῦνται εἰς 37 δημοκρατίας, 10 τοπαρχίας (ἢ τοὶ χώρος μὴ ἐχούσας πληθυσμὸν τοσοῦτον ὥστε νὰ ἀποτελέσωσιν ἰδίαν δημοκρατίαν καὶ νὰ διοικηθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν) καὶ μίαν ἐπαρχίαν. Ἐπισ. αὐτῶν πόλεις εἶνε Βασιγκτῶν ἐπὶ τοῦ Ποτομάκου πλεομένου μέχρις αὐτῆς ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, πρωτ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν κτειθεῖσα πρὸς τιμὴν τοῦ Βασιγκτῶνος, τοῦ ὀδηγήσαντος τὰ Ἀμερικανικὰ στρατεύματα κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον, ἔχουσα 110 χιλ. κατ. Βαλτιμόρη ἐπὶ ὄμων. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα εὐρυχωράτατον λιμένα καὶ 270 χιλ. κατ. Φιλαδέλφεια ἐπὶ τοῦ Δελαουαρίου, πλεομένου ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, ὠρεῖα, εὐρύχωρος καὶ κανονικὴ πόλις ἔχουσα μεγάλας οἰκοδομὰς, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πολλὰς ἐπιστημονικὰς εταιρίας, μέγα ἐμπόριον, 675 χιλ. κατ. καὶ οὕτως μέχρι τοῦ 1800 πρωτ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν. Ἐνταῦθα ἐξεράγη ἡ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῶν Ἀγγλων τὸ 1775 ἐπανάστασις. Νέα Ὑόρκη πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐδσονίου ποταμοῦ, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν κατὰ τὸν πληθυσμὸν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ πλούτη, ἔχουσα λαμπροτάτην ἐκ τῆς θαλάσσης θέαν, λαμπρότατον λιμένα, λαμπροὺς

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

περιπάτους, μεγάλας οικόδομας και περί τὸ ἕν ἑκατ. κατ. Βοστώνη ἢ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους διὰ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, ἔχουσα κατὰ τὸν λιμένα καὶ 250 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὰς πολλὰς φιλολογικὰς αὐτῆς ἐταιρίας ὠνομάσθη Ἀθηναίω τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, ἢ κοιτίς οὕσα τῆς Ἀμερικανικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρίς τοῦ μεγάλου ἀνδρός Βενιαμίν Φραγκλίνου. Καταβουργία, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της (26 χιλ. κατ.). Κιγκινιάτη ἐπὶ τοῦ Ὀχίου, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς πόλις ἔχουσα 200 χιλ. κατ. ἄγιος Λουδοβίκος ἐπὶ τοῦ Μισισσιππῆ, ἀποθήκη τῶν γουναρικῶν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη ἔχουσα 310 χιλ. κατ. Νέα Ἀνρη-λία ἐπὶ τοῦ Μισισσιππῆ, οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐμπορικὴ ἀποθήκη τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μισισσιππῆ διὰ δὲ τὸ νοσῶδες κλίμα της μόλις ἔχει 191 χιλ. κατ. Σακραμέντο ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σακραμέντου, πρωτ. τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἐπιστάτου μου διὰ τὰ μεταλλεῖά της τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ θείου. ἄγιος Φραγκίσκος ἐπὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, ἢ ἐπιστ. πόλις τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 150 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶνε 75 χιλ. τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περί τα 38 ἑκατ. ὧν τὰ 25 εἶνε λευκοὶ Ἀγγλοὶ, Γερμανοὶ κλ. 4 ἑκατ. μαῦροὶ καὶ οἱ λοιποὶ μιγῆδες· τὴν δὲ θρησκείαν αὐτῶν διαμαρτυρούμενοι, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ δυτικοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι.

Αἱ ἀνεξάρτητοι αὐταὶ δημοκρατίαι μετὰ τῶν τοπαρχιῶν καὶ τῶν ἐπαρχίας σχηματίζουσι τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Τὰ μεγάλα συμφέροντα τῆς Ὁμοσπονδίας εἶνε ἐμπειπιστευμένα κυβέρνησιν αἰρετὴν, συνισταμένην ἀπὸ τοῦ προέδρου, ὅστις ἔχει τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ δύο νομοθετικῶν σωμάτων, τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας. Καὶ οἱ μὲν βουλευταὶ ἐκλέγονται ἐπὶ δύο ἔτη, οἱ δὲ γερουσιασταὶ ἐπὶ ἕξ, καὶ ὁ πρόεδρος ἐπὶ τέσσαρα, ἅπαντες ἀπὸ τοῦ λαοῦ.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε ποικίλον· διότι τὰ μὲν βόρεια ἔχουσι δριμύτατον ψυχὸς καὶ θερμώτατον θέρος, τὰ δὲ κεντρικὰ καὶ τὰ νότια εἶνε λίαν θερμὰ καὶ νοσῶδη πρὸς τὴν θάλασσαν ἕνεκα τῆς κίτρινοθέριμης ἀλλὰ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὁ ἀήρ εἶνε καθαρώτερος. Τὰ ἀνατολικὰ μέρη εἶνε τὰ μᾶλλον καλλιεργημένα καὶ καλῶς καταφκημένα· ἐνταῦθα εἶνε παρῆχουσι πεδιάδες ἐλώδεις καὶ κοιλάδες εὐφοροὶ, καὶ πρὸς τὸν Μισισσιππῆν δάση μεγάλα· πέραν δὲ τούτου μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὄρη εἶνε ὑπάρχουσι μεγάλα ἔρημοι σαβάναι καλούμεναι· μεταξύ δὲ τῶν Βραχωδῶν καὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ ὑπάρχουσι μεγαλοπρεπῆ δάση· καὶ δὲ βλάστησις τῶν τε φυτῶν καὶ τῶν δένδρων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἶνε ἐξαισία.

Ἄπαντες σχεδὸν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιδίδουσι θαυμασῶς, μάλιστα δὲ ὁ ἀραβόσιτος, ὁ βάμβακος

καπνός, τὸ ζαχαροκλάμον, ἐν τισι δὲ τόποις καὶ οἶνος ἐξαιρετος, ἐξ ἑγχωρίου τινός κλήματος. Δένδρα δ' ἐν αὐτῇ κοινὰ εἶνε πλάτανοι, σπένδαμοι, μελίαι καὶ ἐν τοῖς δυτικαῖς τῶν Βραχωδῶν ὄρεων ἐλάται ἔχουσαι μέχρις 100 μέτρ. ὕψος καὶ 16 μέτρ. περιφέρειαν κλ. Ζῶα δ' ἔχουσαι βρονάσους (bisons), ἐλάφους, δορκάδας, ἄρκτους, λύγκας, μαύρους καὶ κοκκίνους λύκους, κάστορας, σαρθόρια κτλ. Πτηνὰ δὲ ψιττακοῦς, ἀετούς, σκῶπας (moqueurs), κολίβρια καὶ ἑρπετὰ κροταλίας κτλ. Ὡσαύτως ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς ἄφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου, ἐτι δὲ λιθάνθρακες, πετρέλαιον κλ. Ἡ βιομηχανία ἐν αὐταῖς εἶνε ἀνεπτυγμένη εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἐκπληκτικῶς πολλαπλασιασμένα· διὰ τὸ πάντες οἱ ποταμοὶ αὐτῆς πλέονται ὑπὸ πλήθους πλοίων καὶ ἀτμοπλοίων, ἡ δὲ ξηρὰ διασχίζεται ὑπὸ ἀπέριων σιδηροδρόμων. Καὶ αὐταὶ αἱ κῶμοι συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας δι' ἠλεκτρικῶν τηλεγράφων. Ἡ παιδεία εἶνε ἐνταῦθα ἐλευθέρα, ὅθεν καὶ τὰ μικρότερα χωρία ἔχουσι σχολεῖα· διὰ τοῦτο ἅπαντες οἱ κάτ. γνωρίζουσι τὴν ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἀριθμησιν· αἱ δ' ἐπιστῆμαι αἱ συντελοῦσαι εἰς τὴν διὰ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς ἐμπορίας εὐδαιμονίαν κτλ. κτλ. εἰνε θαυμασίως. Εἰς τὰς ἠνωμένας Πολιτείας ἀνήκει καὶ ἡ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἠπείρου κειμένη Ἀλάσκα, ἡ πρότερον Ρωσσικὴ Ἀμερικὴ καλουμένη.

Μετὰ τῆς Ἀλάσκας ἐνοῦνται καὶ αἱ πρὸς Δ. αὐτῆς νῆσοι Ἀλεού-ται, ἔχουσαι ἔδαφος πετρῶδες καὶ κλίμα λιαν ὑγρὸν· ἡ *Ναυαρχία* πρὸς Ν. ἐτι δὲ τοῦ ἀρχιπέλαγος τοῦ *Πρόγγηπος* τῆς *Ὀυαλλίας* καὶ τοῦ βασιλέως *Γεωργίου Γ'*, ἐν τῇ μικρᾷ τοῦ ὁποίου νήσῳ *Σίτκα* κείται ἡ *Νέα Ἀρχάγγελος*, πρωτ. τῆς ὅλης χερσονήσου Ἀλάσκας.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀλάσκας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 100 χιλ. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ψυχρότατον, τὸ δ' ἔδαφος ἕνεκα τοῦ ψυχροῦ ἀνεπίδεκτον καλλιεργείας. Αἱ χῶραι αὐταὶ ἐπισκέπτονται συνήθως ὑπὸ θηρευτῶν διὰ τὰ γουναρικά τῶν διαφόρων ἀλωπέκων, ἐνουρέων, καὶ διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν.

Αἱ ἠνωμένα Πολιτεῖαι ἔχουσι καὶ κτήσεις τινὰς εἰς τὰς Ἀντίλλας καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν.

ΜΕΞΙΚΟΝ.

Μῆκ. Δ. 89°—119° 30'.

Πλάτ. Β. 15° 40'—33°.

Τὸ Μεξικὸν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς ὄρειον ὑπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουατεμάλης, πρὸς ὄρειον ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Τὸ Μεξικὸν ὑπετάχθη τὸ 1521 ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Κόρτε εἰς τὴν Ἰσπανίαν· εἶχον δὲ τότε τέχνας τινὰς καὶ πολιτισμὸν οἱ Μεξικανοὶ ἀλλὰ

ὄρησκαίαν βάρβαρον, προσφέροντες εἰς τοὺς θεοὺς τῶν ἀνθρωπίνους θυσίαι. Μέχρι νῦν δ' ἐτι σώζονται μνημεῖα, οἷον πυραμίδες κλ. μαρτυροῦντα τὸν λαὸν ποτὲ πολιτισμὸν αὐτῶν.

*Ὀρη. Τὰ ὄρη τοῦ Μεξικοῦ εἶνε συνέχεια τῶν Βραχῶδων ὄρεων ὑψηλοτέρη κορυφή εἶνε τὸ φοβερὸν ἠφαιστειὸν *Ποποκάτεπ.lor.*

*Ἐπισ. πόλεις τοῦ Μεξικοῦ διηρημένον εἰς 24 διοικήσεις εἶνε *Καπέχη*, εἰς τὴν *Γουατάνην*, ὅθεν ἐξέχονται βαφικὰ ξύλα. *Βερακρόζη*, ἡ ἐμπορικωτέρα παραλία πόλις τοῦ Μεξικοῦ, ἔχουσα κλίμα νοτιοδύσητον· ἐνταῦθα ἡ κλιτρινοθέρμη κίμνει μεγάλην καταστροφὴν. *Μεξικόρ*, μεσόγειος πόλις, πρωτ. τοῦ Μεξικοῦ, ἐκ τῶν ὠραιότερων καὶ μεγαλειότερων πόλεων τοῦ νέου κόσμου, ἔχουσα 210 χιλ. κατ. λαοὺς πρὸς καθολικοὺς ναοὺς, λαμπρότατον βουλευτήριον καὶ νομισματοκοπεῖον. *Γουαταξούατορ*, ἔχουσα 65 χιλ. κατ. καὶ πλουσιώτατον ἀργυρῶν μεταλλεία. *Λαπάξη* εἰς τὸ νοτιώτατον τῆς χερσονήσου *Παλιζς Καλλιφορνίας* καὶ πρωτ. αὐτῆς, ἐν ἧ ἐλαχίστην ἐξουσίαν ἔχει σκεὶ ἡ Μεξικανικὴ κυβέρνησις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Μεξικοῦ εἶνε 20 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ λαοὶ περὶ τὰ 9 ἑκατ. Εὐρωπαῖοι καὶ Ἴνδοι χριστιανοὶ δυτικοὶ κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε εἰς μὲν τὰ μεσόγεια συγκρασιμένον, εἰς δὲ τὰ παραλία θερμότατον καὶ νοσερόν· ἐνταῦθα ἡ κλιτρινοθέρμη κίμνει μεγάλην καταστροφὰς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτοῦ παράγει σίτον, γεώμηλον, ζαχαροκλάμον, καπνόν, ἰνδικόν, βανίλλην, βάμβακα, βαφικὰ ξύλα, ἔβενον κλπ. Ἄπαντα δὲ τὰ ζῶα τῆς Εὐρώπης μεταφερθέντα εἰς αὐτὴν θαυμασιῶς ἐπολλαπλασιάθησαν.

Μεταλλεία δ' ἔχει ἀνεξάντλητα χρυσοῦ· ἀλλὰ καὶ τὰ ἀργυρῶν αὐτῶν μεταλλεία παράγουσι περισσότερον ἀργυρον ἢ ὅλα τὰ ἀργυρῶν μεταλλεία τῆς Ἀμερικῆς.

*Ἐπὶ τῆς χερσονήσου *Γουατάνης* οἱ Ἄγγλοι κατέχουσι τὴν *Χιλιανή* τῆς *Ὀρνόουρας* (26 χιλ. κατ.) μὲ πρωτ. *Βαλιξην*, ἔχουσαν ἀπὸ τοῦ λόγου ἐμπόριον βαφικῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων ξύλων.

Γ Ο Υ Α Τ Ε Μ Α Λ Α .

Μῆκ. Δ. 85° - 97°.

Πλάτ. Β. 8° - 18°.

Ἡ Γουατεμάλα, ἣτις καὶ *Κεντρικὴ Ἀμερικὴ* καλεῖται, ὄρησκαίαν ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γουατεμάλα ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς ποτελοῦσα μέρος τοῦ Μεξικοῦ, ἀλλὰ τὸ 1821 ἀποστατήσασα τῆς Ἰσπανίας ἐσημάτισεν ἰδίαν δημοκρατίαν *Κεντρικὴν Ἀμερικὴν* καλοῦμαι.

* Ὄρη τῆς Γουατεμάλης εἶνε αἱ Κορδιλλιέραι τῶν Ἄνδεων σχηματίζουσαι ἐνταῦθα 35 ἠψάλστεια, ὧν τινὰ εἶνε λίαν ὑψηλά. *Μύμη* δ' ἄξια λόγου πρὸς Δ. εἶνε ἡ *Νικαράγουα*.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 5 δημοκρατίας, τὴν τῆς ἰδίως *Γουατεμάλης*, Ὀνδούρας, ἄγ. *Σωτήρος*, *Νικαραγουάας* καὶ *Κοσταρίκης*.

Ἐπίσ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Γουατεμάλα* (30 χιλ. κατ.) πρὸς τὸν Μέγαν Ὠκεανόν, πρωτ. τῆς Γουατεμάλης, ὠραία πόλις πολλάκις καταστραφεῖσα ὑπὸ σεισμῶν. *Βεραπάλη* ἐξ Ἰνδῶν σχεδὸν κατοικουμένη, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. κεῖται δ' ἐν εὐφορωτάτῃ χώρῃ, ἐν ἣ βρέχει ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος. *Νέοι Βαλαδόλιδος*, πρωτ. τῆς Ὀνδούρας.

Ἄγ. *Σωτήρ*, πρωτ. ὁμων. δημοκρατίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Μαράγουα* ἐπὶ ὁμ. λίμνης, πρωτ. τῆς Νικαραγουάας ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Καρχηδῶν* ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ *Κοσταρική*, ἔχουσα 26 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφ. αὐτῆς εἶνε 2560 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κ.τ. $2 \frac{2}{3}$ ἐκ. ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε Ἰνδοί, ἅπαντες δυτικοὶ σχηματίζοντες ὁμόσπονδον δημοκρατίαν· εἰς δὲ τὸ Α. τῆς Νικαραγουάας κατοικοῦσιν οἱ Μοσκούτοι λαὸς Ἰνδικὸς καὶ πολεμικός, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἄγγλους.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰς βαθεῖας κοιλάδας καὶ πεδιάδας καὶ εἰς αὐτάς τὰς παραλίας ἢ θερμότης εἶνε μεγίστη, εἰς δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ ὄροπέδια ἢ θερμοκρασία εἶνε συγκερασμένη. Ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ἀδιακόπως βρέχει, ὅτε καὶ μεγάλη ὕγρασία εἶνε εἰς τὴν χώραν, προξενουσα μεγάλας ἀσθενείας. Τὸ δὲ ἔδαφος εἶνε εὐφρώτατον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς προμερῶς σεισμούς καταστρέφοντας συχνὰ τὴν χώραν· παράγει δ' ἀφθῶνας βάμβακα, ζαχαροκλάμον, Ἰνδικόν, κακκόν περίφημον, καφὲν καὶ καπνὸν ἐξαιρετόν. Ἔχει δὲ καὶ μεγάλα ὄχησιν παρέχοντα ναυπηγισμῶν ξυλίαν, ἔβενον καὶ ἄλλα πολύτιμα ξύλα, ἔτι δὲ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ μολύβδου.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Νότιος Ἀμερική ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτ. Παγ. Ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ὠκεανοῦ.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 10 μεγάλα μέρη, τὴν *Κολομβίαν*, *Γουάναρη*, *Βρασιλίαν*, *Περούιαν*, *Βολιβίαν*, *Χιλήν*, *Παταγονίαν*, *Ασιλάτταν*, *Παραγουάνην* καὶ *Ὀνρουγουάνην*.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν Κορδιλλιερωῶν τῶν Ἄνδεων ἐκτετατότερα μέχρι τῶν νοτιωτάτων τῆς Παταγονίας· τούτων ἐπίσ. ἀρροφαὶ εἶνε ὁ Ἰλιμάνης μεταξύ Περούας καὶ Βολιβίας, τὰ ἠψάλστεια *Κιμβόρασον*, *Κοτοπάξιον* καὶ *Ἀρτίσαρον* εἰς τὸ Κούιτον· ἔτι καὶ τὰ *Βρασιλιανὰ* ὄρη.

Πεδιάδες δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ἡ τοῦ Ὀρινόκου μεταξὺ τῶν Ἀνδεων καὶ τῶν ὄρέων τῆς Γουιάνης· νοτιωτέρα δὲ ταύτης εἶνε ἡ Ἀμαζονική πεδιάς μεταξύ τῶν Ἀνδεων, τῶν ὄρέων τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Γουιάνης, καὶ νοτιωτέρα ἡ τοῦ *Λαπλάτα* καὶ ἡ τοῦ *Παταγονίας* μεταξύ τῶν Ἀνδεων καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὄρέων. αἱ τρεῖς αὗται πεδιάδες εἶνε τὸ πλεῖστον ἄδενδροι, καλυπτόμεναι ἐλῶν καὶ χόρτων συνήθως ἄλατούχων.

Ποταμοὶ δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ὁ Ὀρινόκος ἐκβάλλον τὰ ἄκρα τῆς ὁμώνυμου τοῦ πεδιάδος· ὁ Ἀμαζόνιος, ἐκβάλλον τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ τοῦ ἀγ. Φραγκίσκου εἰς τὴν Βρασίλιαν καὶ ὁ *Λαπλάτα* εἰς τὴν Λαπλάταν, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Λίμναι δὲ πρὸς Β. ἡ *Μαρακάιβος*, ἡ *Τιτικάκη*, ἐπὶ ὄροσπεδίου τῶν Ἀνδεων εἰς τὴν Περούιαν, καὶ ἡ *Πάτορ* εἰς τὸ Ν. τῆς Βρασιλίας.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. $61^{\circ} 40' - 85^{\circ}$.

Πλάτ. Β. $12^{\circ} 30' - 6^{\circ} 15' N$.

Ἡ Κολομβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Περούας, πρὸς Α. τῆς Γουιάνης καὶ Βρασιλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Κολομβία ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καλουμένη Νέον βασιλεῖον τῆς Γρενάδας. Ὅτε δὲ αὐτοὶ τὴν ἐκυρίευσαν, εὗρον ἐν αὐτῇ πολιτισμένον, ἔχοντα τὸ θρησκευτικόν του κέντρον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ γότα· ἀλλὰ τὸ 1811 ἀποστατήσασα αὕτη τῆς Ἰσπανίας ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς τῶ 1822 κράτος ἀνεξάρτητον.

Διαιρεῖται δὲ αὕτη ἤδη εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας, *Νέαν Γρενάδα*, τὸν Ἰσημερινὸν καὶ τὴν *Βενεζουέλα*.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν Ἀνδεων, ὧν ὑψηλότεραι κορυφαὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶνε τὰ ἠψίστια *Πιχίγκας* (4912 μέτρ.), *Κιμβόρασον* (6530 μέτρ.), *Ἀρτίσαρον* (4300 μέτρ.) καὶ *τοπάξιον*. Ποταμοὶ δὲ ὁ τῆς *Μαγδαληνῆς*, πηγάζων ἐκ τῶν Ἀνδεων καὶ ἐκβάλλον εἰς τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Ὀρινόκος, ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν (220 χιλιομ. μῆκ.). *Λίμνη* δ' ἐπίσ. εἶνε ἡ *Μαρακάιβος*, ἔχουσα ὕδατος γλυκέα καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης.

Ἐπίσ. πόλεις αὐτῶν εἶνε *Σανταφε-δε-Βογότα* ἐπὶ εὐφορωτάῳ πεδιάδος καὶ ἐπὶ παραποτάμῳ τῆς *Μαγδαληνῆς*, πρωτ. τῆς Γρενάδας ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ χιλ. κατ. *Κούιτορ*, ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροσπεδίου (29080 μέτρ.), πρωτ. Ἰσημερινοῦ ἔχουσα θεῶν μελαγχολικὴν καὶ 8 χιλ. κατ. *Καρακάι*

εὐφορωτάτης πεδιάδος παρὰ τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, πρωτ. τῆς Βενεζουέλης ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατὴρ τοῦ Βασιλέως τοῦ συντελέσαντος μεγάλως εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νουτίου Ἀμερικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 58 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατ. δυτικοί. Ἐκαστον δὲ τῶν τριῶν κρατῶν διοικεῖται δημοκρατικῶς δι' ἑνὸς προέδρου καὶ ἑνὸς συμβουλίου, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα καὶ λαοὶ ἰνδικοὶ ἀνεξάρτητοι οἷον οἱ Μοσχάροι, οἱ Μεῦνχσοὶ καὶ παρὰ τὸν Ὀρινόκον οἱ Ὀτομάκοι. λαὸς ζωώδης ζῶν κατὰ τὰς πλημμύρας τῆς χώρας ἐκ μυρμηκῶν, κόμμιος καὶ λιπώδους τινὸς γῆς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰς ὄρεινὰς χώρας εἶνε δροσερὸν καὶ εἰς πολλὰ μέρη ψυχρὸν, ἀν καὶ δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας εἶνε ἀδιάκοπον ἔαρ, ἐν ᾧ εἰς τὰ παράλια καὶ μάλιστα εἰς τὰ βόρεια ἡ ὑγρασία καὶ ἡ θερμότης κατασταλίνουσι τὸ κλίμα νοσηρὸν. τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τῶν πετρωδῶν μερῶν εἶνε εὐφορωτάτον, παράγον κακκόν, ἰνδικόν, κίγκινον, (quinquina), καπνόν κλ. Ζῆα δὲ ἄγρια ἔχει ἄρκτους, ἀγρίους αἰλούρους, τίγρεις κλ. πτηνὰ δὲ γύπας, ἐπετὰ τὸν φοβερὸν ὄφιν Κουαίμαν (Cuaïma), πολλοὺς σκορπίους καὶ διάφορα βλαβερὰ ἔντομα. Ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτῇ ἔτι μεγάλα δάση καὶ μεταλλεῖα φέροντα χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, σίδηρον, γαιάνθρακα καὶ πολυτίμους λίθους.

ΓΟΥΥΑΝΗ.

Μῆκ. Δ. $54^{\circ} - 62^{\circ} 30'$.

Πλάτ. Β. $1^{\circ} - 8^{\circ}$.

Ἡ Γουζάνη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας. Διαιρεῖται δὲ εἰς Γαλλικὴν, Ἀγγλικὴν καὶ Ὀλλανδικὴν Γουζάνην.

ΣΗΜ. Οἱ Γάλλοι ἀπέστειλαν εἰς τὴν Γουζάνην ἀποικίας ἀπὸ τοῦ 1635, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα ἤρχισεν αὕτη ἡ χώρα νὰ προδεύη· οἱ δὲ Ὀλλανδοὶ συνέστησαν τὸ 1665 ἐν αὐτῇ ἀποικίαν, ἧς μέρος ἀφῆρσαν οἱ Ἄγγλοι τὸ 1814.

Ἐπισ. πόλεις εἶνε Καυένη ἐπὶ ὄμων. νήσου εἰς τὸν ὠκεανόν, πρωτ. τῆς Γαλλικῆς Γουζάνης. Γεωργετόβνη, πρωτ. τῆς Ἀγγλικῆς Γουζάνης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Παραμάριβορ ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σουρινάμ, πρωτ. τῆς Ὀλλανδικῆς Γουζάνης, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 5800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Γαλλικῆς Γουζάνης 25 χιλ. τῆς δὲ Ὀλλανδικῆς 60 χιλ. καὶ τῆς Ἀγγλικῆς 160 χιλ. οἱ πλείστοι μαῦροι καὶ πολλοὶ Ἰνδοί· τὸ δ' ἔσωτερον τῆς χώρας κατοικεῖται ὑπὸ Ἰνδῶν ἀνεξαρτήτων.

Τὸ κλίμα τῆς Γουαζάνης καίτοι ἡ χώρα εἶνε ἐλώδης, δὲν εἶνε τὸ θερμὸν καὶ νοσῶδες ὡς ἐν γένει θεωρεῖται· διότι τὰ δάση, τὰ ποταμὸν ὕδατα καὶ οἱ δροσεροὶ ἀνεμοὶ πολὺ ἐλαττοῦσι τὴν αὐτοῦ θερμότητι· οἱ δὲ πυρετοὶ δὲν εἶνε ἐν αὐτῇ κινδυνώδεις.

Ἡ Γουαζάνη ἔχει ἀρκετὰ ὑψηλὰ καὶ δασώδη ὄρη πρὸς Ν. καὶ Α. *Τουμουκοῦμακα* καλούμενα, ἀλλὰ καὶ πεδιάδας εὐφροωτάτας καὶ κάλλιστα καλλιεργημένας, παρσγούσας καφέν, ζαχαροκάλαμον, κόνιον, κανέλλαν, βάμβακα, ἰνδικόν, πολύτιμα ξύλα κλ. ἔχει δὲ ἄγρια ζῶα, οἶον τίγρεις, πιθήκους, ὄφεις διαφόρους κλπ.

ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

Μῆκ. Δ. 37° 20'—74°.

Πλάτ. Α. 5° —33° 30' Ν.

Ἡ Βρασιλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Γουαζάνης καὶ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παραγουάης, Λαπλάτας, Οὐρουγουάης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, Περουσίας καὶ Βολιβίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βρασιλία εἶνε Πορτογαλικὴ ἀποικία κατεχομένη ὑπὸ τῶν Πορτογάλων ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1822, ὅτε ὁ Δὸν Πέδρο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Πορτογαλίας ἐκηρύχθη ἐν αὐτῇ αὐτοκράτωρ.

Ὁρη αὐτῆς εἶνε τὰ *Βρασιαλιακὰ* ἐκ πολλῶν σειρῶν συνιστάμενα ποταμοὶ δὲ ὁ *Αμαζόνιος* ὁ μέχρι χθὲς μεγαλείτερος ποταμὸς τοῦ κόσμου θεωρούμενος, ὅστις ἐκ τε τῶν Ἀνδεων καὶ τῶν Βρασιλιατικῶν ὀρέων πηγάζων καὶ δεχόμενος κατὰ τὸν ροῦν του ἄλλους μεγάλους ποταμούς, οἶον τὸν *Μαδείραν*, τὸν *Τοπαίον* καὶ τὸν *Τοκαγγιάν* ἐκβάλλει διὰ δύο κυριωτέρων στομάτων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, μὴ δέλτα κατὰ τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζων (5000 χιλιομ. μῆκ. ἄγ. *Φραγκίσκος*, ὅστις ἐκ τῶν Βρασιλιατικῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. *Λιμνη* δ' ἀξία λόγου εἶνε ἡ *Πάτος*, ἣτις συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπις. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Πεγραμβούκη*, λίαν ἐμπορικὴ πόλις χουσα 80 χιλ. κατ. *Βαχία*, ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικωτάτη ἀλλὰ καὶ ἐκτισμένη πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 190 χιλ. *Ριοριανόν* πρῶτ. τοῦ κράτους ἔχουσα εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα πανεπιστήμιον, ὠραίαν θέαν καὶ 420 χιλ. κατ. ἄγ. *Παῦλος*, πρῶτ. πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 75610 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τὰ 10 ἑκατ. δυτικοί, ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε μαῦροι, οἱ δὲ λοιποὶ λατρεῖς μιγάδες καὶ Ἰνδοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ αὐτοκράτορος· εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἔτι πλανῶνται πολλαὶ ἰνδικαὶ φυλαὶ· οἶον τοκοῦδαι, λίαν ἄγριοι καὶ ἀνθρωποφάγοι κλπ.

Τὸ κλίμα τῆς Βρασιλίας εἶνε εἰς μὲν τὰ βόρεια ἕνεκα τῶν ἐλωδῶν πεδικῶν καὶ τῆς μεγάλης θερμότητος νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια καὶ μεσημβρινὰ μέρη τερπνόν· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς, οὐ ἐλάχιστον εἶνε καλλιεργημένον, εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, βάμβακα, καπνόν, ζαχαροκλάμον, καφέν, ἰνδικόν, ἰπεκακουάναν κλπ. δένδρα δ' ἔχει πορτοκαλέας, κιτρέας, ἰβιπιτάγκας, ὧν οἱ καρποὶ εἶνε ἕμοιοι τοῖς κερραίοις κτλ. Τὰ δὲ δάση τῆς εἶνε πλουσιώτατα εἰς οἰκοδομήσιμον ὕλην καὶ εἰς βαφικὰ ξύλα. Ἐν αὐτοῖς βόσκουσι πλήθος ἀγρίων ζῴων, ὧν ἰθαγενῆ εἶνε οἱ ἰαγουάροι (jaguars), κουγουάροι (couguars), πεκάραι (pecaris)· πτηνὰ δ' εἶνε ψιττακοὶ δὶχφοροὶ, κολίβρια, τουκάναι (toucan), παρέχοντα εἰς τοὺς αὐτόχθονας τὰ πλουσιώτατα τῶν κοσμημάτων των· ὄφεις δὲ λίαν φαρμακεροί· οἶον ὁ κοράλιος (coral), οἱ ὑπερμεγέθεις βόες κλπ. ἀλλὰ καὶ ἔντομα σκορπίοι κλπ. ἔχει δὲ καὶ ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ, ἀδαμάντων, ἀμεθύστου, τοπαζίου καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων.

ΠΕΡΟΥΙΑ.

Μῆκ. Δ. 66° — 83° 40'.

Πλάτ. Ν. 3° 30' — 21° 20'.

Ἡ Περούια ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Φραγκίσκος Πιζάρος ἐπέταξεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν Περούιαν τὸ 1524· ἀλλὰ τὸ 1821 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκράτεια. Ἡ Περούια ἐσχημάτιζε πρὸ τῆς Ἰσπανικῆς αὐτῆς κατακτισεως κράτος ἰσχυρὸν καὶ πολιτισμένον, διαικούμενον ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων Ἰγκῶν, θεωρουμένων ὡς τέκνον τοῦ Ἥλιου· ὁ δὲ χρυσὸς κατὰ τὴν κατάκτησιν ἦτο παρ' αὐτοῖς ἐν κοινῇ χρῆσι.

*Ορη. Αἱ Ἄνδεις εἰσερχόμεναι εἰς τὴν Περούιαν σχηματίζουσι τὸ ἡφαίστειον Ἀρεκουίπα καὶ ἄλλα φοβερὰ ἡφαίστεια. Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζει ὁ Ἀμαζόνιος ποταμὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι αὐτοῦ παραπόταμοι, εὐφορώτατην κατασταίνοντες διὰ τῶν ὑδάτων των τὴν χώραν. Διμνη δ' ἀξία λόγου εἶνε πρὸς Ν. ἡ Τιτικάκη.

*Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 3 ἐπαρχίας, εἶνε Αἶμα 9 χιλιομ. μακρὰν τοῦ ὠκεανοῦ, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα καλὰς ὑδούς, καλῶς κεκοσμημένους ναοὺς, πανεπιστήμιον καὶ 160 χιλ. κατ. Ἀρεκουίπα, πλησίον ὁμων. φοβεροῦ ἡφαίστειου εἰς τερπνὴν θέσιν, ἔχουσα λαμπρὴν βιομηχανίαν καὶ 40 χιλ. κατ. Κοθσκον, ἡ πάλαι πρωτ. τῶν Ἰγκῶν, διασώζουσα ἀρχαία αὐτῶν ὀχυρώματα, τὸν μέγαν ναὸν τοῦ Ἥλιου, μεταβληθέντα εἰς μοναστήριον τῶν Δομενικανῶν καὶ 50 χιλ. κατοίκους.

*Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 25 χιλ. τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. 2 1/2

έκατ. δυτικοί κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Ἴνδοὶ πολυπληθέστεροι τῶν Εὐρωπαϊῶν, καὶ πολλοὶ τούτων ζῶσιν ἐν ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αὐτῆς μέρος συνίσταται ἐξ ἄμμων καὶ ἀνύδρων πεδιάδων, ἐστερημένων πάσης βλαστήσεως· ἔχει θερμὸν κλίμα συγκερασμένον, δροσιζόμενον ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων τῶν πνεόντων ἐτι ἀπὸ τὰς Ἄνδεις· τὸ δὲ πρὸς Α. τῶν Ἄνδεων κλίμα ὑγιεινὸν καὶ ἕδαφος ὑποκείμενον εἰς συχνοὺς σεισμούς, ἀλλ' εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, βανάνας, ζαχαροκάλαμον, καὶ ἰνδικὸν κλπ. ἰθαγενές δὲ ζῶον ἔχει τὴν *Λάμαρ*, ἔχουσαν πολὺ πτόν μαλλίον· ἔχει δὲ καὶ δάση κέδρων ἐχόντων ὕψος 70 μέτρ. ἀκακίων, ἐβένου, κηροξύλων κλπ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου πολυτίμων λίθων.

ΒΟΛΙΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. 59°—73°.

Πλάτ. Ν. 10°—27°.

Ἡ Βολιβία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας καὶ Περού, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περού.

ΣΗΜ. Ἡ Βολιβία ἦ καὶ Ἄνω Περούα καλουμένη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἠνωμένη μὲ τὴν Λαπλάταν, ἀλλὰ τὸ 1825 ἀπεσπίασθη αὐτῆς καὶ ἐσχίσθη εἰς ἰδίαν δημοκρατίαν.

**Ορη.* Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν Ἄνδων ὁ *Σοράτας* (7315 μέτρ.) καὶ ὁ *Ιλιμάνης* (7696 μέτρ.).

**Ἐπισ.* αὐτῆς πόλεις εἶνε *Ποτόσιον*, ἐκτισμένον 4200 μέτρ. ἀνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχον πλοῦσια μεταλλεῖα γύρου καὶ 25 χιλ. κατ. *Χουκισάκα* ἐπὶ ποταμοῦ, καλῶς ἐκτισμένη πόλις, πρωτ. τῆς Βολιβίας ἔχουσα πλησίον τῆς λαμπρᾶ μεταλλεῖα ἀργύρου, πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. *Λαπάχη*, ἐκτισμένη 3700 μέτρ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα λαμπρὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ 76 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7300 τετρ. μυρ., οἱ δὲ κάτ. τὰ 2 ἑκατ. κυβερν δημοκρατικῶς, ὧν 250 χιλ. εἶνε Ἴνδοὶ.

Τὸ πρὸς Δ. αὐτῆς μέρος εἶνε τόπος ξηρὸς καὶ ἀκατοίκητος, τὸ πρὸς Ν. τῶ μέσῳ ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ καλύπτεται ὑπὸ ὀρέων λαμβανόντων καὶ πολλὰς εὐφόρους κοιλάδας, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ ἰθαγενὲς ποτεινὸν ἔαρ· τὸ δὲ ἀνατολικὸν ἔχει ἐκτεταμένας πεδιάδας κεκαλιμένας ὑπὸ δασῶν καὶ ποτιζόμενας ὑπὸ διαφόρων ποταμῶν. Ἐνταῦθα φέρεται καὶ ἡ ἄμπελος, ἡ ἔλαια, ὁ φοῖνιξ, ὁ βύμβαξ, ὁ πλάτανος κλπ. ἔχει δάση ἐκτεταμένα, φέροντα πολύτιμα ξύλα, καὶ μεταλλεῖα

αφρονότατα· ἐτι δὲ διάφορα ἄγρια ζῷα· οἷον τὸν ἰαγουάραν, τὴν μικρὴν ἄρκτον καὶ τέλος τὸ μέγα πτηνὸν κόνδωρα.

ΛΑΠΛΑΤΑ, ΟΥΡΟΥΓΟΥΔΗ, ΠΑΡΑΓΟΥΔΗ.

Μῆκ. Δ. 64° — 72°.

Πλάτ. Ν. 21° 30' — 41°.

Ἡ Λαπλάτα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βολιβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παραγουίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, τὰ δὲ ΒΑ. ὅρια κατέχει ἡ Παραγουή, καὶ τὰ Α. πλὴν τῆς Βρασιλίας καὶ ἡ Οὐρουγουάη.

ΣΗΜ. Ἡ Λαπλάτα ἀνεκαλύφθη τὸ 1515 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Διαζου καὶ ἀπετάχθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν· μετ' αὐτῆς δὲ ἦτο ἠνωμένη ἡ Παραγουή, τῆς ἰσπανίας μέρος ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῶν ἰησουϊτῶν μέχρι τοῦ 1767, ὅτε καὶ ἐξεπώθησαν ἐκείθεν, καὶ ἡ Οὐρουγουάη, ἣν ὑπέταξε τὸ 1821 ἡ Βρασίλια. Ἡ Λαπλάτα ἤμεις τὸ 1840 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία· ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Παραγουή σχηματίζει ἐκτοτε ἴδιον κράτος. Καὶ ἡ Οὐρουγουάη δὲ ὡσαύτως ἀποσπαθεῖσα τῆς Βρασιλίας τὸ 1828 ἐκηρύχθη δημοκρατία ἀνεξάρτητος.

Ὅρη. Τῆς Λαπλάτας ὄρη εἶνε πρὸς Δ. αἱ Ἄνδεις, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τὰ Βρασιλιακὰ ὄρη. Ποταμὸς δὲ ὁ Λαπλάτας, ὅστις παγάζων ἐκ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὄρεων καὶ δεχόμενος τοὺς ποταμούς Παραγουάην καὶ Οὐρουγουάην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Λαπλάτας, διηρημένης εἰς 14 ἐπαρχίας ὁμοσπονδούς, εἶνε Βουενοσάυρες (Βύκερος) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Λαπλάτα ἐν ὠραίᾳ θέσει, πρωτ. τῆς Λαπλάτας, πλουσία καὶ καλῶς κτισμένη πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον δερμάτων, κ. κ. καὶ 190 χιλ. κατ. Μενδόζα πρὸς Δ. ὠραία πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὀνομαστοὺς οἶνους. Τῆς δὲ Οὐρουγουάης πρωτ. Μορτεβιδέορ ἐπὶ τοῦ Λαπλάτα πανταχόθεν σχεδὸν περιβαλλομένη ὑπὸ ὑδάτων, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 50 χιλ. κατ. τῆς δὲ Παραγουᾶς πρωτ. Ἀράληγικ ἐπὶ τοῦ Παραγουᾶ, ἔχουσα ἐμπορικὸν ἐμπόριον δερμάτων, καπνοῦ κ. κ. καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 24 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς Λαπλάτας 1,800,000, τῆς Οὐρουγουάης 300 χιλ. καὶ τῆς Παραγουᾶς 1 ἐκατ. ἅπαντες δυτικοὶ κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' ἀρχοῦσιν ἐτι ἐν αὐταῖς Ἴνδοι εἰς ἄγριαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα τῆς Λαπλάτας εἰς τὰς ἐπὶ τῶν ὄρεων κοιλάδας εἶνε ψυχρόν· χαμηλότερα ὅμως συγκιρνᾶται καὶ κατασταίνεται γλυκύτερον. Ἐχει δὲ ἡ χώρα πολλὰς ἐρήμους καλουμένας πάμπας, καὶ πλείστας εὐρυχώρους πεδιάδας καὶ κοιλάδας παραγουᾶς, κριθὴν, βάμβακα, καπνόν, ζαχαροκλάμον, κίμινον, κακόν, ἰνδικόν, κ. κ. πρὸν κτηνοτροφίαν βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἵππων· ἀλλὰ καὶ ἐν

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

10

Δημοσία Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ἀγρία καταστάσει τὰ ζῶα ταῦτα περιπλανῶνται ἀγελῆδόν εἰς ὄρη καὶ εἰς τὰς ἐρήμους· ἀγρια δὲ ζῶα ἔχει ἰαγουάρας, κουγουά λάμας κλπ.

ΧΙΛΗ.

Μῆκ. Δ. 72° — $76^{\circ} 30'$.

Πλάτ. Ν. 25° — 43° .

Ἡ Χιλὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Περούας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς πλάτας καὶ Παταγονίας, ΝΑ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Χιλὴ κατεκτήθη τὸ 1540 ὑπὸ τοῦ Πέτρου Βαλδιβία Ἴσπανοῦ ἀλλὰ τὸ 1823 ἀποσπασθεῖσα τῆς Ἰσπανίας ἐσχημάτισε δημοκρατίαν ζάρτητον.

Ὁρη. Αἱ Ἄνδεις ἐκτεινόμεναι πρὸς τὰ Α. τῆς Χιλῆς ἀποχωροῦσιν αὐτὴν ἀφ' ὅλης τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ σχηματίζουσιν ἐνθάδε τὸ ὄρος Ἀκογκάγον (6800 μετρ.).

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Σαντιάγο, καλῶς ἐκτισμένη πόλις εὐφόρου πεδιάδος πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα τερπνὸν κλίμα, λαονομισματοκοπέιον, καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 115 κατ. Βα.λ.άραων (κοιλίας παραδείσου), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς τοῦ κράτους, ἔχουσα 70 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Χιλὴν ἀνήκουσιν ἡ ἔρημος νῆσος τοῦ Ἰωάννου Φερνάνδου καὶ αἱ νῆσοι Χιλόαι, ὧν 25 εἶνε κατωκημέναι ἔχουσαι πολλοὺς κροὺς λιμένας. Ὡσαύτως ἡ Χιλὴ κατέχει ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Μάγελάνου τὴν χερσόνησον Βρουσβίλην.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 3370 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 2,090,000 κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' εἰς τὸ νότιον αὐτῆς πρὸς τὰς Ἄνδεις ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ ἀνεξάρτητοι οἱ Ἀρεουκανοὶ τριφυλοὶ ληστροκτονεῖν. Τὸ κλίμα τῆς Χιλῆς εἶνε ἐνεκα τῶν ὀρέων καὶ ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος παράγει πρὸς βορρᾶν τὰ φυτὰ καὶ καρποὺς τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τόπων, εἰς δὲ τὸ νότιον ἐπιδίδουσι οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη τῆς Εὐρώπης· δὲ καὶ δάση ἐκτεταμένα.

Ζῶα δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ προβατοκᾶμηλος, καὶ πτηνὰ ὁ κόνδω μινυρότατον τῶν πτηνῶν κολίβριον, στρουθοκᾶμηλοι, πελεκάνοι, Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἄφθονα, χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, τοπαζίου, βινίου σαπφείρου, γφαιανθράκων, κλπ.

ΠΑΤΑΓΟΝΙΑ.

Μήκ. Δ. 67°—78°.

Πλάτ. Ν. 39°—54°.

Ἡ Παταγονία κατέχουσα τὸ νοτιώτατον τῆς ἠπείρου ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μαγγελάνικοῦ πορθμοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἐγγέλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Παταγονία εἶνε σχεδὸν ἔρημος καὶ ἐλάχιστα γνωστή. Μέχρι τοῦ 1763 οἱ Παταγόνες θεωροῦντο ὡς οἱ ὑψηλότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐγνώστη ὅτι δὲν εἶνε τοσοῦτον ὑψηλοί· φαίνονται ἕως τοιοῦτοι ἕνεκα τοῦ μακροῦ στήθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 13,800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς τὰς 200 χιλ. εἶνε σχεδὸν ὅλως ἄγριοι, κυβερνώμενοι ἀνεξαρτήτως ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων, καὶ θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν περιηγητῶν ὡς ἀλλόξενοι καὶ εἰρηνικοί. Κύριον δ' ἐπιτήδευμα ἔχουσι τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὴν θήραν· διὸ καὶ τρέφουσι πολλοὺς κύνας. Εἶνε δὲ περίφημοι ἵππεις καὶ μετὰ μεγάλῃς ἐπιτηδεύσεως μεταχειρίζονται τὰ δόρατα, τὰς ἀκίδας καὶ τὰ βέλη των.

Τὸ κλίμα τῆς Παταγονίας εἶνε εὐμετάβλητον, ὡς πνεόντων ἐν αὐτῇ ἀδιακόπως ὀρμητικῶν ἀνέμων, τὸ δ' ἔδαφος εἰς τὰ βόρεια εἶνε ἄγριας παμπῶν καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά ξηρὸν, γυμνόν, ἀμμῶδες καὶ ἀκατοκήνιστον δένδρων· τὰ δὲ δυτικὰ ἕνεκα τῶν Ἀνδεων εἶνε ὀρεινὰ καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ δακῶν καὶ πάγων.

Πρὸς Ν. τῆς Παταγονίας κεῖνται 1 ἡ Γῆ τοῦ Πυρός, οὔσα σύμπεριεγμένη νήσων, ὧν τὸ Β. καὶ Α. ἔχει βοσκὰς καὶ δένδρα ἐτι δὲ ζῶα, γαλακτοῦς, ἀλώπεκας, ἵππους, τὰ δ' ἄλλα μέρη εἶνε ψυχρά, ἀκαρπακτὰ καὶ ξηρά, κατοικούμενα ὑπὸ τῶν Γαρακούων, ἐγγχωρίου ἀγαθοῦ ἰσχυροῦ καὶ δειλοῦ, ζῶντος διὰ τῆς ἀλιείας καὶ ἐνδυομένου μὲ δέρματα καλασίων ζῶων· 2 αἱ Νῆσοι τῶν Κρατῶν, οὔσαι βραχῶδεις. Ἐν αὐτῇ οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουσι καταστήματα διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαγγῶν τῶν τῶν Ὄσπαρον κτλ. 3 αἱ Μαλουῖναι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουσι φρούριόν τι καὶ ἄλλα μικρὰ καταστήματα· 4 ἡ Νέα Γεωργία, οὔσα βράχος κεκαλυμμένος ὑπὸ πάγων.

ΑΝΤΙΛΛΑΙ ἢ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ (α).

Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ λέγονται αἱ Ἀντίλλαι καὶ αἱ Βαχαμικαὶ νῆσοι, ὁνομαζόμεναι μεταξὺ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

(α) Οὕτως ὀνομάσθησαν ὑπὸ τοῦ Χριστοφῆρου Κολόμβου· διότι τὸ πρῶτον ἐξεῦρησεν αὐτὰς ὡς νήσους τῶν Ἰνδιῶν.

Διαιρούνται δέ· 1) εἰς τὰς Λουκαίας ἢ Βαχαμικὰς νήσους· 2) εἰς Μεγάλας Ἀντίλλας· 3) εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας, διαιρουμένας Προσανέμους καὶ Ὑπανέμους.

ΣΗΜ. Αἱ δυτικαὶ Ἰνδῖαι ἀνεκαλύφθησαν πρῶται ὑπὸ τοῦ Κολόμβου 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492. Οἱ Ἴσπανοὶ οἱ κατακτήσαντες τὰς Μικρὰς εἰλλας ἀπέντησαν μεγάλην ἀντίστασιν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα Καραϊβῶν· ἄλλμα κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα οἱ Γάλλοι, Ἀγγλοὶ καὶ Ὁλλανδοὶ συνέστησαν αὐτὰς ἀποικίας, εὐθὺς καὶ οἱ Καραϊβῖται ἔλωσαν κατεστράφησαν.

Βαχαμικαὶ νῆσοι (35 χιλ. κατ.). Αὗται κείμεναι ΝΑ. τῆς φθρίδος καὶ ὑποκειμένηαι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς εἶνε 100, ἔχουσαι ἔδαφος ξηρὸν καὶ ἀκαρπὸν καὶ ἐκτεθειμέναι εἰς σφοδροὺς ἀνέμους· τὰ δὲ ἕρματα γαῖα ὕδατα ἐν αὐταῖς εἶνε σπάνια καὶ τὸ κυριώτερον τῶν προϊόντων εἶνε ὁ βόμβαξ. Τούτων ἐπισημαίνονται ἡ *Μεγάλη Βαχαμά*, ἡ *Πικκος*, ἡ *Νέα Πρόροια* ἧς πόλις εἶνε ἡ *Νασσάου*, ἐν ᾗ ἐδρεύει ὁ ἄρχηγος διοικητής, καὶ ἡ *Σανσανθβάτωρ*, εἰς ἣν τὸ πρῶτον εἰσεβίβη ὁ Κολόμβος.

Μεγάλαι Ἀντίλλαι· 1 *Κούβα*, ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἀντίλλων (1,400,000 κατ.), πρωτ. *Αἰβάνα*, ἔχουσα τὸν εὐρυχωρότερον καλλίτερον λιμένα τῆς Ἀμερικῆς, μέγα ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. ἄνθρωποι. Ἡ *Κούβα*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς, ἔχει κλίμα θερμότατον κατὰ τὸν κεντρὸν τῶν βροχῶν λίαν νοσηδὲς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εὐφορώτατον παράγον ἀραβόσιτον, καφέν, ζαχαροκλάμον, καὶ βόμβακα, βανίνας, κακκόν κλπ. ἔτι δὲ δάση φέροντα πολυζύλα, καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου.

2. *Ίαμαίκα* (450 χιλ. κατ.), πρωτ. *Σαανιτόβηνη*, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἡ *Ίαμαίκα* ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἔχει κλίμα τῆς θερμότητός του ὄχι καλὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλ' ἔδαφος λίαν εὐφορον, παράγον κανέλλαν, βανίνας, βόμβακα, ἰνδικὸν κλπ.

3 *Αἶτη*. Αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο δημοκρατίας· 1) τῆς *Αἶτης*, πρωτ. ὁ *Αἰμὴν* τοῦ *Πρίγκηπος* ἐπὶ ἐλώδους ἐδάφους, εὐρείας ὁδοῦς καὶ 25 χιλ. κατ. 2) τῆς *Δομινικανῆς*, πρωτ. ἡ *Αἶτη* μέγιστος, ἡ ἀρχαιοτέρα ἐν Ἀμερικῇ Εὐρωπαϊκῇ πόλις ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἡ *Αἶτη* ἔχει περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. εἰς ὧν 40 χιλ. εἶνε λευκοί, οἱ δὲ ἄλλοι μαῦροι. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ἐπὶ τῶν ὀρέων εὐφορώτατον, εἰς δὲ τὰς πεδιάδας ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρότητος διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικόν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς ὀρεινὸν εἶνε εὐφορώτατον παράγον γεώμηλα, ἴγναμον, ἐπὶ τῶν ὀρέων ἔχει καὶ μέταλλα πολύτιμα.

4 *Πορτόρικον* (460 χιλ. κατ.), πρωτ. ἡ *Ἰωάννης*, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς ἔχει ἕρματα ψηλά, ἀλλὰ καὶ γῆν λίαν εὐφορον, παράγουσαν ὅλα τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων νήσων.

Καραϊβάι ἀπὸ τῶν ἀρχαίων αὐτῶν κα-
 των Καραϊβῶν. Τούτων ἐπισ. ἀρχιπελάγη εἶνε· 1 αἱ Νῆσοι τῶν
 θένων, ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἄγγλους· 2 αἱ νῆσοι αἱ πρὸς τὸ ΝΑ.
 Παρθένων ὡσαύτως ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἄγγλους, Γάλλους καὶ
 Ἡνωμ. Πολιτείας. 3 ἡ Γουαδελοῦπα, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλ-
 (110 χιλ. κατ.)· 4 ἡ Δομινίκη, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους·
 Μαρτινίκη, ἀνήκουσα μετὰ τῶν νοτιωτέρων αὐτῆς νήσων εἰς
 Ἄγγλους καὶ ἔχουσα 140 χιλ. κατ. Ἡ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ τοῦ
 Θωμᾶ εἰς τοὺς Δανούς, καὶ ἡ τοῦ ἀγ. Βαρθολομαίου εἰς τοὺς
 οὺς. Αἱ πλείους τῶν Μικρῶν Ἀντιλλῶν ἔχουσι κλίμα συγκρι-
 ῶν ὑπὸ τῶν θαλασσιῶν ἀνέμων καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν· τὸ
 αὐτῶν ἐν μέρει μὲν εἶνε ξηρόν, ἀνυδρον καὶ ἡφαιστειῶδες,
 ἐν γένει εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὅλα τὰ προϊόντα τῶν Μεγά-
 Ἀντιλλῶν.

τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας συγκαταλέγονται καὶ ἡ ἀγ. Λουκία,
 Βικέντιος, ἡ Γρενάδα, ἡ Ταβάγος καὶ ἡ Τριὰς ἡ νοτιω-
 καὶ ἀξιολογωτέρα ὄλων, ἀνήκουσαι ἅπασαι (100 χιλ. κατ.) εἰς
 Ἄγγλους· ἡ δὲ Μαργαρίτα, ἡ Κοχή, ἡ Κουβέγα ἀνήκουσιν
 Βενεζουέλαν, καὶ ἡ Εὐάερος, τὸ Κουράκασον κλπ. εἰς τοὺς
 οὺς. Ἄπασαι δ' αἱ νῆσοι αὗται εἶνε πετρώδεις καὶ ξηραὶ, μὴ
 ἔχουσι πόσιμα ὕδατα, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς καὶ εὐφορα πεδιά,
 ἔχοντα βάμβακα, ζαχαροκλάμον κλπ.

ΠΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἀντιλλῶν εἶνε 2570 τετρ. μυρ. οἱ δὲ
 4,200,000, ὧν 950 χιλ. ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἄγγλους, 287
 εἰς τοὺς Γάλλους, 34 χιλ. εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς, 40 χιλ. εἰς τοὺς
 οὺς, 3 χιλ. εἰς τοὺς Σουηδοὺς, 1,980,000 εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς,
 000 χιλ. εἰς τὰς δημοκρατίας τῆς Αἴτης.

Ὡραὶ τοῦ ἔτους ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ διαρκούσα ἀπὸ
 ἔλους Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ἡ βροχερὰ κατὰ
 ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους. Καὶ ἐν καιρῷ μὲν τῆς ξηρᾶς ὥρας ὁ
 τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν εἶνε αἶθριος, κατὰ δὲ τὴν βροχεράν ἐπι-
 οῦσι τρομερὰ θύελλα καὶ καταιγίδες. Αἱ νῆσοι αὗται συχνάκις
 οῦσιν ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἀλλ' εἶνε εὐφορώταται παρά-
 τα καλλίτερα προϊόντα τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου.

ΩΚΕΑΝΙΑ.

Ἡ Ὠκεανία κειμένη ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ Δ. τῆς Ἀμερικῆς συντάται ἐκ τῆς Νέας Ὀλλανδίας ἢ Αὐστραλίας καὶ πολλῶν ἄλλων σων διεσκορπισμένων κατὰ τὸν Μέγαν Ὠκεανόν.

Αἱ πλείστοι νῆσοι τῆς Ὠκεανίας εἶνε βουνώδεις, ὕψηλαὶ καὶ ὄρειαι στειώδεις. Ἐν ἀπάσαις σχεδὸν πίπτει βροχή, καὶ τὸ κλίμα των θερμότατον, μετριαζόμενον ὑπὸ τῆς γειννιάσεως τῆς θαλάσσης. Φέρουσι δὲ καὶ ζῶα ἔχουσιν ὅλως παράδοξα καὶ ἰδιόμορφα.

Οἱ κάτ. τῆς Ὠκεανίας εἶνε ὑπὲρ τὰ 33 ἑκατ. διαιροῦνται δὲ εἰς Αἰθίοπας Μαλαίους κατοικοῦντας τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς π. A. καὶ B. αὐτῆς νήτους, καὶ εἰς κίτρινους Μαλαίους κατοικοῦντας ἀπᾶσας τὰς ἄλλας νήτους. Καὶ οἱ μὲν Αἰθίοπες Μαλαῖοι ἔχουσι χρῶμα μέλαν καὶ μέλαιναν καὶ οὐλὴν κόμην εἶνε ἀνθρωποφάγοι ἀνθρωποθῦται, ζῶντες βίον πλάνητα. Οἱ δὲ κίτρινοι Μαλαῖοι οὐκ ἀπὸ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες εἶνε εἰδωλολάτραι ἀναμίξαντες εἰς ἠθρησκείαν των ἔθιμά τινα τοῦ βραμισμού, βουδισμού, μωαμεθανισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ, καὶ ἔχουσι γινῶσιν τινα τῆς γεωργίας, τῆς μεταλλουργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, προσδεύοντες μὲν εἰς τὴν ναυτιλίαν, οἱ δ' ἄλλοι κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ πρὸς A. κατοικοῦντες, εἰ καὶ ὀλίγον ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἶνε ἀνθρωποφάγοι, καὶ ἀνθρωποφάγοι, ζῶντες κτηνώδη βίον καὶ τρεφόμενοι ἐκ τοφῶν καρπῶν καὶ ἰχθύων· εἶνε ὁμως ἐπιδεκτικώτεροι τῶν ἄλλων εἰς τὸν χριστιανισμόν.

Ἡ Ὠκεανία συνήθως διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα, τὴν Μαλαίσιαν, τὴν Μελαρησίαν, τὴν Μικρορησίαν καὶ τὴν Πολυνησίαν.

ΜΑΛΑΙΣΙΑ.

Ἡ Μαλαισία κειμένη εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ὠκεανίας διαιρεῖται ἀρχιπελάγη· εἶνε δὲ ταῦτα·

α. Νῆσοι τῆς Σόνδης. Τούτων ἐπίσ. εἶνε 1 Σουμάτρα ἰσημερινῷ ἔχουσα πόλεις Ἀχέμην, πρωτ. ὁμων. βασιλείου, καὶ ἐμπορικὴν μὲ 40 χιλ. κατ. καὶ Παδάγγην, ἔδραν τοῦ Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ, ἔχουσαν 10 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν σειρῶν ὀρέων (4950 μέτρ.) καὶ διατεταμένη ἰσημερινῷ περιλαμβάνει πολλὰ βασίλεια ἀνεξάρτητα· ἀλλὰ τὸ πλείονον αὐτῆς ὑπόκειται εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς· 2 Ταβα, ὠραία νῆσος ὑποκειμένη σχεδὸν ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς μὲ πόλιν Βατavia πρωτ. τῶν ἐν Μαλαισίᾳ Ὀλλανδικῶν κτήσεων, ἔχουσαν εὐρύτητα λιμένα καὶ 120 χιλ. κατ.

β'. *Μολούκαι* ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, ὑποκείμεναι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Τιμόρη*, *Μοκιάρη*, *Τεράντη*, *Μοτίρη*, *Βακχιαρή*, *Γίλολορ* καὶ ἡ *Ἀμβοϊνη* μὲ πόλιν ὁμών. πρωτ. τοῦ ἐν Μολούκαις Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ. Ἐνταῦθα εἶνε καὶ αἱ νῆσοι

Βάλη, *Αομβόκη*, *Φλωρίς* ὑποκείμεναι εἰς τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας. γ'. *Κε.Ιβη* ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀξιοσημείωτος διὰ τὸ σχῆμά της, ὑποκειμένη ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἀφθόνως ὀρύζιον, βάμβακα, μοσχοκάρυα, πέπερι, καμφοράν, πολύτιμα ξύλα, καὶ ἔχει ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ.

δ'. *Βόρρεος* ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχουσα μεγαλειτέραν τῆς Γαλλίας ἔκτασιν, εἶνε ὀρεινή, τὸ δὲ ἤμισυ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Βόρρεος*, πρωτ. ὁμών. βασιλείου, ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα τῆς νήσου ἐν τοῖς παραλλοῖς εἶνε νοσῶδες, τὸ δὲ ἔδαφος φέρει πέπερι καὶ ἄλλα διάφορα προϊόντα, ἐτι δὲ χρυσοὶν καὶ ἀξιολόγους ἀδάμαντας· οἱ δ' ἐν τοῖς μεσογείοις κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ἀγριώτατοι.

ε'. *Φιλιππῖναι* πρὸς Β. τῆς Βορνέου, ἀνήκουσαι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς· τούτων ἐπισ. εἶνε *Αουτῶν*, νῆσος εὐφορωτάτη ἔχουσα ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, καὶ πόλιν *Μαρίλην*, πλουσιωτάτην καὶ ἐμπωρικοτάτην ἐπὶ πλωτοῦ ποταμοῦ μὲ 165 χιλ. κατ. 2 *Mir-dάραος*, ὠραία καὶ εὐφορος νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν ἔχουσαν καλὸν λιμένα καὶ ἰσχυρὸν φρούριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 19,100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 30 1/2 ἑκατ. ὦν 2 3/5 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Σουμάτραν, 12 τὴν Ἰάβαν, 2 τὴν Κελέβην, 3 1/2 τὴν Βόρνεον, 4 1/2 τὰς Φιλιππίνας, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικροτέρας νήσους τῆς Μαλαισίας, ὑποκειμένας τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς.

Τὸ κλίμα αὐτῶν, εἰ καὶ διὰ τῶν πλείστων διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἶνε ἐν γένει συγκερασμένον, τὸ δὲ ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἠφαιστειῶδες, ἀλλ' εὐφορωτάτον παράγον ὀρύζιον, ἰνδικόν, καφέν, κανέλλαν, ζαχαροκλάμον, μοσχοκάρυα, ἀρώματα, κτλ. Ζῶα δ' ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσιν ὅποια καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ.

ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μελανησία, καμένη ΝΑ. τῆς Μαλαισίας περιλαμβάνει τὴν *Αυστραλιαν* ἢ *Νέαρ Ὀλλανδίαρ*, πρὸς Ν. τὴν *Γῆν* τοῦ *Διέμεν* πρὸς Β. τὴν *Νέαρ Γουινέαρ*, τὴν *Νέαρ Βρεττανίαρ* καὶ ἄλλας μικροτέρας νήσους.

Αυστραλία. Ταύτης περίπου οὔσης τὰ 3/4 τῆς Εὐρώπης τὸ ἐσωτερικὸν εἰσέτι δὲν εἶνε καλῶς γνωστόν. Καὶ ὅρη μὲν αὐτῆς γνωστά

νῦν εἶνε ἐν τῷ μέσῳ τὰ τοῦ Στουάρτου, ἐν δὲ τῷ ΝΑ. τὰ Κουαρὶ ποταμοὶ δ' ὁ Θούμφων καὶ ὁ Μουράης, καὶ λίμναι ἡ Ἐδρη, ἡ Γαιρδὴρη καὶ ἡ Τορένση. Τὸ βόρειον αὐτῆς παράγει μοσχοκάρυα, ἰνδικὸν καφέν, ζαχλοκλάμον, τὸ δὲ νότιον δημητριακοὺς καρπούς· ἐξάγει δὲ καὶ πλῆθος μαλλίων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς θηριώδη κατάστασιν, ὄντες ἀνθρωποφάγοι.

Ἐπισ. δ' αὐτῆς πόλεις πρὸς τὸ ΝΑ. εἶνε Σύδνεη ἐπὶ ὠραίας θέσεως εἰς τὸν Βοτάνιον κόλπον, πρωτ. τῶν ἐνταῦθα Ἀγγλικῶν κηθήσειν ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 100 χιλ. κατ. Μεθούρη, ἡ δευτέρη πόλις αὐτῆς ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ, λαμπρὸν λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Ἀδελαΐς πρὸς Ν. ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ 25 χιλ. κατ.

Γῆ τοῦ Διέμερ ἢ Τασμαρία πρὸς Α. τῆς Αὐστραλίας ἀνήκουσι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, πρωτ. αὐτῆς Ὀβερόδη 20 χιλ. κατ. καλὴ ἐκτισμένη πόλις. Οἱ κάτ. τῆς νήσου ταύτης θεωροῦνται μαλακοὶ τῆς γῆς καὶ εὐπροσήγοροι. Ἐνταῦθα ἀποστέλλονται οἱ ἐπὶ μεγάλοις ἐργασίαι κλήμασι καταδικαζόμενοι ἐν Ἀγγλίᾳ.

Νέα Γουινέα ἢ Παπονασία πρὸς Β. τῆς Αὐστραλίας, ἐκ τῶν μαλακωτέρων νήσων τοῦ κόσμου, πολὺ ἔτι ἄγνωστος κατοικουμένη ὑπὸ ἀγρίου λαοῦ. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς εἶνε γραφικώταται, τὰ δὲ δάση τῆς πλῆρης πτηνῶν καὶ μέγιστα τῶν καλουμένων παραδεισίων φέρεται καὶ μοσχοκάρυα, σιδηροξυλα, κόκκοφοίνικας κτλ. Ταύτης τὸ νότιον κατέχουσιν οἱ Ὀλλανδοί.

Νέα Βρεττανία. Τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο περιλαμβάνει τὴν ἰδίαν Νέαν Βρεττανίαν, τὴν Νέαν Ἰρλανδίαν καὶ τὴν Νέαν Ἀρρόβαν.

Ἐν αὐταῖς φύονται ἀφθόνως μοσχοκαρυαί, κόκκοφοίνικας κτλ. Εἰς τὴν Μελανησίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ἀρχιπελάγη τοῦ Σαλομώνος, τῶν Λουσιάδων, τοῦ Ἀγ. Πνεύματος, τῆς Νέας Καληδονίας καὶ τῶν Νήσων Οὐίτη. Οἱ κάτ. τῶν νήσων τούτων εἶνε ἀγριώτατοι καὶ ἀνθρωποφάγοι· ἐν δὲ τῇ νέᾳ Καληδονίᾳ ὑποκειμένη εἰς τὴν Γαλιαν μεταχειρίζονται εἰς τροφήν καὶ λιπαρὰν τινα γῆν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 84300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. πρὸς τὰ 2 ἑκατ. ὧν 1,600,000 ἀνήκει εἰς τὴν Αὐστραλίαν τὸ πλεῖστον πολεμικοί, θηριώδεις καὶ ἀνθρωποφάγοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν μαύρην φυλὴν τῆς Ὀκεανίας. Κλίμα δὲ ἔχει ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἠφαιστειῶδες, παράγον ἀφθόνως δημητριακοὺς καρπούς, ἀρώματα, μοσχοκάρυα, τὸ ξύλον νάταλον, ἀρτύδενδρον, βανάνας, ἴγναμον καὶ μεταλλεῖα ἄφθονα χρυσοῦ, χαλκοῦ κτλ.

ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μικρονησία, κειμένη πρὸς Β. τῆς Μελανησίας καὶ συνιστάται

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ἐκ πολλῶν μικρῶν νήσων, περιλαμβάνει τὰ ἀρχιπέλαγος τοῦ Μαγελλάνου, τοῦ Ἀνσῶρος, τὰς νήσους Πάλοου, τὰς Μαριάνας, τὰς Καρολίνας, καὶ τὰς τοῦ Μαρσιάλου καὶ τοῦ Γιλβέρτου.

Μαγελλάνου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, κειμένου παρὰ τὴν Ἰαπωνίαν, εἶνε ἡφαιστειώδεις κατοικοῦμεναι ὑπὸ πολλῶν Ἰαπώνων. Παρ' αὐταῖς κείται τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Ἀνσῶρος.

Νῆσοι Πάλοι. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ Βαβελονάπη, κατοικουμένη ὑπὸ λαοῦ ζώντος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἰχθύων καὶ ἔχοντος τέχνας τινὰς βιωτικὰς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῶν εἶνε εὐφορον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον ἀρτόδενδρον, ἔβενον, κοκκοφοίνικας κλ.

Μαριάνας νῆσοι. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ Γονάμη, πρωτ. τοῦ Ἰσπανοῦ διοικητοῦ ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Τὰ ὄρη αὐτῶν εἶνε γυμνά, τὰ δ' εὐφορα μέρη παράγουσι κοκκοφοίνικας, βάμβακα, ἰνδικόν, κακάον, ὀρόζιον, ζαχαροκλάμον κτλ. Οἱ δὲ κάτ. αὐτῶν ἔχοντες ἀνάστημα ἀθλητικόν ἠσπάζθησαν οἱ πλείστοι τὸν χριστιανισμόν.

Καρολίνας νῆσοι. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ Γάπη, ἡ μεγαλειτέρα ὄλων, ἔχουσα θέσιν τερπνὴν. Αὐταὶ ἔχουσι κλίμα τερπνόν καὶ γῆν εὐφορον παράγουσι χονδροτάτους καρπούς, ἀλλὰ πύσχουσι συχνὰ ὑπὸ θεληλῶν. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν κυβερνῶμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων εἶνε καλοὶ ναυτικοί, λίαν φιλόπονοι, πιστεύοντες εἰς ἓν ὕψιστον Ὄν ἀγαπῶν τὸ καλὸν καὶ ἀποστρεφόμενον τὸ κακόν.

Νῆσοι Μαρσιάλου καὶ Γιλβέρτου. Αὐταὶ ἔχουσι ἀκτὰς περικυκλωμένας ὑπὸ σύρτεως κοραλίων, ἐμποδιζούσας τὴν ὄρμην τῶν ὑδάτων τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ· εἶνε δὲ εὐφοροὶ παράγουσαι ἀρτόδενδρον, κοκκοφοίνικας κλ. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οἱ κάτοικοι αὐτῶν τρέφονται ὑπὸ ἰχθύων καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 170 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 70 χιλ. ἀνήκοντες ὡς καὶ οἱ τῆς Πολυνησίας εἰς τὴν κιτρίνην φυλὴν· εἶνε ὅμως ὀλίγον χαλκόχροες καὶ λίαν δεισιδαίμονες λαλοῦντες διάφορους γλώσσας καὶ ἔχοντες ἔθιμα διάφορα.

ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ.

Ἡ Πολυνησία περιλαμβάνει τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν Σαρδβιχῶν νήσων, τὰς νήσους Μαρκεσίας, τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Πομότου, τοῦ Πάσχα, τῆς Ἐταιρίας, τὰς νήσους Χαμόας, Τόγγας, Μαγγίας καὶ τὴν Νέαν Σηλάρδιαν.

Σαρδβίχαι νῆσοι. Αὐταὶ εἶνε ὀρειναὶ καὶ ἡφαιστειώδεις, ἔχουσαι κλίμα γλυκὺ καὶ γῆν εὐφροωτάτην παράγουσαν γεώμηλα, βανίνας, ζαχαροκλάμον, ἴγναμον, καπνόν, βάμβακα, πορτοκάλια, λεμόνια, ταμαρίνιον κτλ. Ἐπίσ. αὐτῶν εἶνε Χαουαία, ὅπου τὸ 1799 ἐφονεύθη ὁ θαλασσοπόρος Κούκος, ἔχουσα τὸ ὄρος Μουάδρα (4848 μέτρ. ὕψ.).

Οι κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι καὶ μεγάλου ἀναστήματος, δεχθέντες τὸ πλεῖστον τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἔχοντες μεγάλην κλίσιν εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὰ γράμματα.

Μαρκέσαι. Αὗται εἶνε δασώδεις, ἔχουσαι κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινὸν· κατεχόμεναι δὲ ὑπὸ τῶν Γάλλων κατοικοῦνται ὑπὸ λαοῦ εὐειδοῦς, ῥωμαλέου, γενναίου, πνευματώδους ἀλλὰ καὶ ἀνθρωποφάγου.

Πομότου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, ὑποκειμένου εἰς τοὺς Ἄγγλους, εἶνε ἀμμώδεις καὶ περικυκλωμέναι ὑπὸ κοραλίων· οἱ δὲ κάτ. ὑψηλοί, ὁμοιῶντες κατὰ τὰ ἄλλα μὲ τοὺς Ταίτιους, δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸν πολιτισμὸν ἐκείνων.

Πάσχα νῆσοι. Αὗται εἶνε αἱ ἀνατολικώτερον κατοικούμεναι νῆσοι τῆς Ὠκεανίας, ἔχουσαι γῆν εὐφορον, παράγουσαν Ἴγναμον, ζάχαρον, κάλαμον, βανάνας κλπ.

Ἐταιρίας ἀρχιπέλαγος. Ἄπασαι σχεδὸν αἱ νῆσοι αὗται εἶνε περικυκλωμέναι ὑπὸ βράχων ἐκ κοραλίων, παράγουσαι ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς Ὠκεανίας. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Ταίτη, ὀρεινὴ νῆσος ὑποκειμένη εἰς τοὺς Γάλλους. Οἱ κάτ. αὐτῶν ἅπαντες γνωρίζουσι τὴν γραφὴν καὶ ἀνέγνωσιν, μετὰ μεγίστης προθυμίας δεχόμενοι τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας τῶν Εὐρωπαίων.

Χαμόαι καὶ Τόγγαι. Τούτων ἐπισ. νῆσος εἶνε Τόγγα, πόλις Βέα, πρωτ. τοῦ ἰσχυροτέρου ἡγεμόνος τοῦ ἀρχιπελάγους. Εἶνε ἅπασαι εὐφοροὶ παράγουσαι βανάνας, κοκκοφοίνικας, Ἴγναμον, ἀρτόδενδρον καὶ πλῆθος ἔχουσαι ἰχθύων. Πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐδέχθησαν τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ εἶνε ἐπιτήδειοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πλοιαρίων τῶν.

Μαγγαί, κληθεῖσαι ἐκ τῆς μεγαλειτέρας αὐτῶν κατοικουμένης ὑπὸ λαοῦ ἀκετὰ πολιτισμένου καὶ δεχθέντος τὸν χριστιανισμόν.

Νέα Σηλαρδία, συνισταμένη ἐκ τριῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἄγγλους, ἔχουσῶν κλίμα γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος εὐφορον, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, Ἴγναμον, γεώμηλα κλπ. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ Ἰκαταμούη μὲ πόλιν Βελιγκτώγα, ἔδραν τοῦ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι, ῥωμαλέοι καὶ ἐνεργητικοί, ἔχοντες πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας τῶν Εὐρωπαίων.

Πρὸς Α. τοῦ ἀρχιπελ. Μαροιάλου καὶ πρὸς Ν. τῶν Σανδβιχῶν κείνται αἱ νῆσοι Φαρίγγη, Βασιγκτώγ, Μαλδέγη, Βρόκη κλπ. ἀνήκουσαι εἰς τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 400 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 500,000, ἀνήκοντες εἰς τὴν κιτρίνην φυλὴν, ἀλλ' εἶνε ἦττον ἐλαιόχροες τῶν τῆς Μικρονησίας λαλοῦντες ἅπαντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ τὰς αὐτὰς δεισιδαιμονίας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (α) λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ θεωροῦσα τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζουσα αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μῆκος καὶ πλάτος, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος.

Εἰς τὴν σπουδὴν τῆς *Μαθηματικῆς Γεωγραφίας* ἀπαιτοῦνται προκαταρκτικαὶ τινες γνώσεις ἐκ τῆς στοιχειώδους γεωμετρίας, ἃς ἐνταῦθα παραθέτομεν.

Σῶμα λέγεται πᾶν τὸ ὀπωσδήποτε εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν ὑποπίπτον.

Ἐπιφάνεια λέγεται τὸ ὄριον, τὸ χωρίζον σῶμα τι ἀπὸ τοῦ περικυκλοῦντος αὐτὸ διαστήματος.

Γραμμὴ λέγεται ἡ κοινὴ τομὴ δύο ἐπιφανειῶν· τὰ δὲ πέρατα αὐτῆς καλοῦνται *σημεῖα*.

Εὐθεῖα γραμμὴ λέγεται ἡ βραχυτάτη ὅλων τῶν γραμμῶν, τῶν ἔχουσῶν τὰ αὐτὰ πέρατα (Σχ. 1). *Κεκλι-*

ΣΧ 1

σμένη δὲ γραμμὴ λέγεται ἡ ἐκ δύο ἢ περισσότερων εὐθειῶν συνισταμένη, ἐξ ὧν

ΣΧ 2

ἑκάστη ἄλλη ἔχει διεύθυνσιν (Σχ. 2).

Καμπύλη δὲ γραμμὴ λέγεται ἐκείνη, ἣτις οὔτε εὐθεῖα εἶνε οὔτε ἐξ εὐθειῶν γραμμῶν

ΣΧ 3

συνίσταται (Σχ. 3).

Ἐπιφάνεια δ' ἐπίπεδος ἢ *ἐπίπεδος* καλεῖται ἐκείνη, ἐφ' ἧς γραμμὴ εὐθεῖα ἐφαρμόζεται καθ' ὅλας τὰς διεύθυνσεις καὶ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Δύο εὐθεῖαι λέγονται *παράλληλοι* ἐὰν καθ' ὅλον τὸ μῆκος ἀπέχων ἰσάκεις ἀπ' ἀλλήλων (Σχ. 4).

Σχ. 4

Γωνία λέγεται τὸ σχηματιζόμενον σχῆμα ὑπὸ δύο εὐθειῶν συναντωμένων εἰς ἓν σημεῖον (Σχ. 5).

Σχ. 5

Κορυφὴ γωνίας λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ αἱ δύο γραμμαὶ συναντῶνται, αἱ δὲ γραμμαὶ αὗται καλοῦνται *σκέλη* τῆς γωνίας.

Ἐὰν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτῃ ἐπὶ τι σημεῖον ἄλλης, ὥστε νὰ σχη-

(α) Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς *Μαθηματικῆς* καὶ *Φυσικῆς* ταύτης *Γεωγραφίας* ἠκολούθησαμεν τὸ πλεῖστον τὴν *Γεωγραφίαν* τῶν *ΚΚ. Meissas* καὶ *Michelot*.

ματίζη μετ' αὐτῆς ἐκατέρωθεν δύο γωνίας ἴσας, αἱ γωνίαι αὐτὴν καλοῦνται ὀρθαί, καὶ αἱ δύο γραμμαὶ κάθετοι ἐπ' ἀλλήλας (Σχ. 6).

Ἐάν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτουσα ἐπ' ἄλλης σχηματίζη μετ' αὐτῆς δύο γωνίας ἀνίσους, αἱ δύο αὐταὶ γραμμαὶ καλοῦνται παρακείμεναι ἢ πλάγιαὶ πρὸς ἀλλήλας (Σχ. 6), τῶν δὲ γωνιῶν ἡ μὲν μεγαλειτέρα τῆς ὀρθῆς ὀνομάζεται ἀμβλεία, ἡ δὲ μικροτέρα ὀξεῖα.

Κύκλος λέγεται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια περατουμένη ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς, ἧς ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσῆκίς ἀπὸ τινος ἐσωτερικοῦ σημείου, καλουμένου κέντρου (Σχ. 7). Ἡ δὲ καμπύλη γραμμὴ ἡ τὸν κύκλον πανταχόθεν περατοῦσα καλεῖται περιφέρεια.

Ἄκτις λέγεται ἡ φερομένη εὐθεῖα γραμμὴ ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς περιφέρειαν· ὅλα δὲ αἱ ἀκτίνες εἶνε ἴσαι.

Τόξον λέγεται πᾶν οἰονδήποτε μέρος τῆς περιφέρειας.

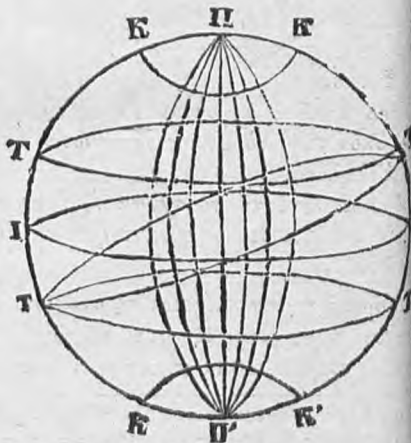
Χορδὴ λέγεται εὐθεῖα γραμμὴ ἐνώνουσα δύο σημεῖα τῆς περιφέρειας· ἡ δὲ διερχομένη χορδὴ διὰ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου περατουμένη ἐκατέρωθεν εἰς τὴν περιφέρειαν λέγεται διάμετρος. Αὕτη διαίρει τὸν κύκλον εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὅποια καλοῦνται ἡμικύκλια.

Σφαῖραν ὀνομάζομεν τὸ στερεὸν σῶμα (Σχ. 8), τὸ ἔχον καμπύλην ἐπιφάνειαν, ἧς τινος ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσῆκίς ἐξ ἄλλου σημείου κειμένου ἐντὸς αὐτοῦ καὶ καλουμένου κέντρου τῆς σφαίρας.

Ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας ἀγομένη εὐθεῖα ὀνομάζεται ἀκτίς τῆς σφαίρας, ἡ δὲ γραμμὴ, ἣτις διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς

ΣΧ 7
90

Σχ. 8.

φαίρας καὶ περατοῦται ἐκατέρωθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καλεῖται ὡ-
 αὐτῶς *διάμετρος τῆς σφαίρας*: ἐὰν δὲ ἡ σφαῖρα στρέφηται περὶ ταύ-
 τῆν τὴν διάμετρον, τότε ἡ διάμετρος αὐτὴ ὀνομάζεται *ἄξων*, τὰ δὲ
 ἄκρα τοῦ ἄξονος Π καὶ Π' καλοῦνται *πόλοι*.

Πᾶσα τομὴ ἐπὶ σφαίρας γινομένη ὑπὸ τινος ἐπιπέδου εἶνε κύκλος.
 Οἱ μέγιστοι κύκλοι σχηματίζονται ὑπὸ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ
 τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας. Τὰ ἐπίπεδα ταῦτα διαιροῦσι τὴν σφαῖραν
 εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα *ἡμισφαίρια*.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παραλ-
 λήλων· τούτων τὰ κέντρα κείνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθέτου
 πρὸς τὸν ἐπιπέδων αὐτῶν.

Ἡ περιφέρεια κύκλου, εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ, διαιρεῖται εἰς 360
 μέρη ἴσα, καλούμενα *μοίρας*, ἐκάστη δὲ μοῖρα εἰς 60 ἴσα μέρη καλού-
 μενα *πρῶτα λεπτά*, καὶ ἕκαστον πρῶτον εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα
εὐτέρα λεπτά (Σχ. 7 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2).

Πᾶσα γωνία εἶνε ὅσων μοιρῶν εἶνε καὶ τὸ τάξον τὸ περιλαμβανό-
 μενον μεταξύ τῶν σκελῶν τῆς καὶ ἔχον κέντρον τὸ κέντρον τοῦ κύ-
 κλου. Ἡ ὀρθὴ γωνία εἶνε 90° , ἡ δὲ τῶν 45° εἶνε τὸ ἡμισυ τῆς ὀρθῆς.

Ὅταν ἡμεθα ἐντὸς μεγάλης πεδιάδος, ὅπου ἡ θέα δὲν περιορίζε-
 ται ὑπ' οὐδενὸς ἐμποδίου, μᾶς φαίνεται ὅτι βλέπομεν περὶξ ἡμῶν μέ-
 γαν κύκλον· οὗτος ὀνομάζεται *αἰσθητὸς ὀρίζων*, αἱ δὲ παράλληλοι
 τοῦτον τὸν κύκλον ἐπιφάνειαι λέγονται *ὀρίζοντιοι*· τοιαῦται δ'
 εἶνε αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἡρεμούνητων ὑδάτων εἰς ὄχι πολὺ ἐκτεταμένον
 ἑκανοπέδιον.

Νοσητὸς ὀρίζων λέγεται ὁ σχηματίζων ἐπίπεδον παράλληλον με-
 τὰ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ τὸν ὅποιον υποθέτομεν ὅτι διέρχεται διὰ
 τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ σημείων, τὸ μὲν κατὰ κορυφὴν ἡμῶν καλεῖται
ζηνίθ, τὸ δ' ἐπ' εὐθείας κατὰ τοὺς πόδας μας ἀντικείμενον καλεῖται
ναδίρ. Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι πᾶς τόπος καὶ στιγματικός ἐὰν
 εἶνε, ἔχει ἴδιον ζηνίθ καὶ ἴδιον ναδίρ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ.

Πᾶν λέγεται τὸ σύνολον τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ χώρῳ διεσκορπισμέ-
 νων ἀπειραριθμῶν σωμάτων, ἅτινα καλοῦνται *ἀστέρες*· ὁ δ' ἀπείρος
 τούτος χώρος, ἐν ᾧ εὐρίσκονται ταῦτα τὰ σώματα, καλεῖται *οὐρανὸς*
στερῶμα.

Οἱ ἀστέρες διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις· 1ον εἰς ἀστέρας, μεταβάλλ-
 οντας πάντοτε τὴν θέσιν των καὶ καλουμένους τούτου ἕνεκα *πλανή-*
ται. Διαιροῦνται δὲ οὗτοι εἰς κυρίως *πλανήτας*, *δορυφόρους* καὶ *κο-*

μήτας· ὅσον εἰς ἀστέρας φυλάττοντας πάντοτε μεταξὺ τῶν τῆν αἰσθητικῆν θέσιν καὶ καλουμένους ἀπλανεῖς· καὶ εἰς μὲν τοὺς πλανήτας ἀνήκει ἡ γῆ, ἡ σελήνη κλ. εἰς δὲ τοὺς ἀπλανεῖς ὁ ἥλιος.

Περὶ ἡλίου λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ πλανήτης ἢ κομήτης σκεταὶ ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερος εἰς τὸν ἥλιον.

Ἀφῆλιον δὲ λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἀστὴρ τις εἶνε μᾶλλον ἀπομακρυσμένος τοῦ ἡλίου.

Περὶ γαίης λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε πλησιέστερῃ τῆς γῆς, καὶ ἀπόγειον τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε μᾶλλον τῆς ἀπομακρυσμένη.

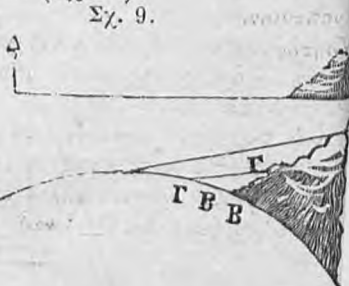
Τοχιά ἀστέρος λέγεται ὁ δρόμος, τὸν ὅποιον διατρέχει ὁ ἀστὴρ εἰς τὸν οὐρανὸν περὶ ἄλλον ἀστέρα.

Σφαιροειδὲς σχῆμα τῆς γῆς.

Ἡ γῆ εἶνε σφαιροειδῆς ἢ στρογγύλη· ἀποδείξεις δὲ τούτου ἔχοντες ἐκ τε τῶν γηίνων καὶ τῶν οὐρανίων φαινομένων.

Ἄν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἦτο ἐπίπεδος, τὰ ἀντικείμενα τὰ ἀπομακρυνόμενα ἢ πλησιάζοντα ἐντὸς εὐρυχώρου πεδιάδος ἢ ἐν ἀνομιᾷ θαλάσσης ἤθελον φαίνεσθαι μόνον μειούμενα ἢ αὐξανόμενα κατὰ τὸ ὄγκον, καὶ πάντοτε ἤθελομεν τὰ βλέπει ὀλόκληρα, ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἡ γῆ ὀλοκλήρη ἀπομακρυνέσθαι, ἀλλὰ τούναντίον πλησιάζοντες ἢ ἀπομακρυνόμενοι βλέπομεν τὰ ἄνω μέρη αὐτῶν (Σχ. 9.)

Ἐπίσης δ' ὅταν πλησιάζωμεν εἰς ὄρος, παρατηροῦμεν πρῶτον τὴν κορυφὴν Α τοῦ ὄρους (Σχ. 10), ἔπειτα τὸ μέσον Γ, ἔπειτα τὴν ὑπώρειαν Β. Οὕτω καὶ πλοίου ἀπομακρυνομένου τοῦ λιμένος ἐν πρώτοις τὰ ἀνω κατώτερα μέρη αὐτοῦ φαίνονται

ὅτι βυθίζονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὴν ὥραν μετὰ τὰ ἀφοῦ τὸ σκάφος δὲν φαίνεται πλέον, βλέπομεν ἔτι τὰς κορυφὰς τῶν ἰσθμῶν. Ἄν δ' ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἦτο ἐπίπεδος, συμβῆ τὸ ἐναντίον, τὰ κάτωθεν δηλ. τοῦ πλοίου, ὡς χονδρότερος ἰσθμῶν, ἤθελον φαίνεσθαι μακρύτερα. Αἰτία λοιπὸν τούτου εἶνε σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καθ' ἅπασαν τὴν γῆν, εἴτε διευθυνόμενοι ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, εἴτε ἐξ ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν. Ἐν

πὸν συμπεραίνομεν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶνε πανταχοῦ κεκλιμένη, ἥτοι εἶνε στρογγύλη. Ἔτεροι δὲ ἀποδείξεις τῆς στρογγυλότητος τῆς γῆς ἐκ τῶν γῆινων φαινομένων εἶνε 1ον τὸ κυκλωτέρως τοῦ ὀρίντος, ὕπερ βλέπομεν ὅπου καὶ ἂν ἰσχύμεθα, καὶ ἡ αὐξήσις ἔτι αὐτῷ καθ' ὅλα τὰ μέρη, ὅσον ὑψηλότερα ἀναβαίνομεν. 2ον αἱ θαλασσοπορίας, αἵτινες ἐγένοντο περὶ τὴν γῆν· διότι, ἐνῶ πάντοτε οἱ θαλασσοπόροι ἐβάδιζον πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἐπανῆλθον εἰς τὸ σημεῖον ὅθεν ἀνεχώρησαν. 3ον ἡ σκιά, τὴν ὁποῖαν ἡ γῆ ῥίπτει ἐπὶ τῆς ἰλίνης κατὰ τὰς μερικὰς ἐκλείψεις, φαίνεται πάντοτε σώματος σφαιροειδοῦς.

Ἡ γῆ ἔχει 40 χιλ. χιλιομέτρων περιφέρειαν καὶ 12733 χιλιομ. ἄμετρον· εἶνε δὲ πεπεισμένη εἰς τοὺς πόλους περὶ 20 1/2 χιλιομ. κατὰ τὸ 1/300 τῆς ἀκτίνος τῆς· ἀλλ' ἡ πίεσις αὐτῆ καὶ τὸ ὕψος τῶν ὄρεων οὐδ' ὅλως μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὅλως στρογγύλην· διότι ἡ πίεσις ἐπὶ σφαίρας ἐχούσης διάμετρον τριῶν δεκάτων ὀμίτου μέρου δὲν εἶνε οὐδὲ ἡμίσεως χιλιοστοῦ, καὶ τὸ ὕψος δὲ τῶν ὄρων συγκρινόμενον πρὸς τὴν ὅλην γῆν εἶνε μικρότερον τῶν μικρῶν ἀγκύσεων τῶν ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλλίου· διότι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς δὲν ὑπερβαίνει τὸ ὕψος τῶν 8 χιλιομ. ὕπερ παραλλόμενον πρὸς τὴν ἀκτῖνα τῆς γῆς εἶνε τὸ 1/890 αὐτῆς.

Ὅλα τὰ ἀντικείμενα τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς κατοῦνται ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ τινος δυνάμεως καλουμένης ἑλξεως· ἐπειδὴ ἀκαταπαύστως αὐτὴ τὰ ἔλκει πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας δυνάμει νὰ παραβῶμεν αὐτὴν μὲν τὸν μαγνήτην, ὅστις ἔλκει τὸν ἄσπρον.

Ἡμερησία τῆς γῆς κίνησις.

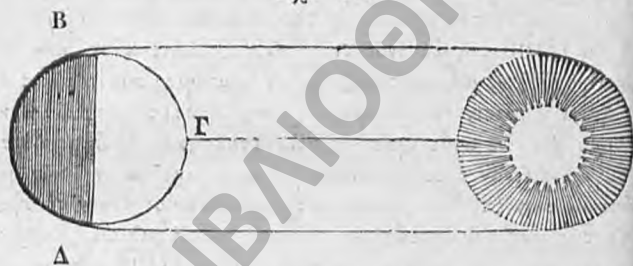
Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ὑψοῦνται ἐκ τῶν ὀρίζοντος ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους καὶ χάνονται πρὸς τὸ δυτικόν, ἀφ' οὗ περιγράφωσιν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ κυκλικόν τινα δρόμον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο διττῶς ἐξηγεῖται ἢ ὅτι αὐτὸ τὸ πᾶν περιτρέφεται εἰς 24 ὥρας περὶ τὴν σφαῖράν μας, ἢ ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὴν κατὰ τοῦτο τὸ διάστημα.

Ἡ πρώτη ἐξήγησις εἶνε ἄτοπος· διότι ὁ ἥλιος 1,328,000 φορὰς κυκλιέτερος ὢν τῆς γῆς εἶνε ταύτης μεμακρυσμένος 153,000,000 ὀμίετρα. Εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ υποθέσωμεν ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται πρὸς τὴν γῆν ταχέως, ὥστε καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ διατρέχη ἐξάκις περιμαγαλιότερον ἀπόστημα ταύτης τῆς ἀποστάσεως; Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ταχύτης αὐτῆ εἶνε μηδὲν παραβαλλομένη πρὸς τὴν ταχύτητα, ἣν ὁ ἥλιος πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, ὧν ὁ

πλησιέστερος εἶνε τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορὰς περισσώτερον ἀπομεμακρυσμένος ἡμῶν ἢ ὁ ἥλιος. Οὕτω δὲ πρέπει αὐτοὶ νὰ τρέχωσι περισσώτερον τῶν 1,100,000,000 χιλιομέτρων εἰς ἓν δευτερόλεπτον. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ πᾶν ὑπόκειται εἰς ταύτην τὴν κίνησιν περὶ τοιαύτην τινὰ μικρὰν σφαῖραν δῆλον τὴν γῆν;

Ἡ δευτέρα ἐξήγησις, καθ' ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὴν, ἀπλουστερά καὶ συμφωνεῖ κάλλιον μὲ ὅσα παρατηροῦμεν εἰς τὸν βραβάνον. Ἡ γῆ περιστρεφομένη παρουσιάζει ἀλληλοδιαδόχως ἑκάστη τῶν μερῶν τῆς εἰς τὸν ἥλιον. Ἐὰν ὁ θεατὴς (Σχ. 11) ἴσταται εἰς

Σχ. 11.

σημεῖον Β, καὶ παρατηρεῖ πρῶτον τὸν ἥλιον πρὸς τὰ ἀριστερὰ πρὸς τὸν ὀρίζοντα θέλει τὸν ἴδιον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, εἰς σημεῖον Γ, ὅτε ἡ γῆ θέλει κάμει τὸ τέταρτον τῆς περιστροφῆς καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ του πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸ σημεῖον Δ, ὅτε θέλει κάμει τὸ ἥμισυ τῆς περιστροφῆς τῆς· τέλος ὁ ἥλιος θέλει κρυφθῆ κατὰ τὸ ἄλλο ἥμισυ τῆς περιόδου τῆς. Τὸ αὐτὸ λέγομεν περὶ τούτου καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀστέρας· διότι εἰ καὶ μένουσιν εἰς αὐτὴν θέσιν φαίνονται ὅμως ὅτι περιγράφουσι κύκλους περὶ τὴν ἀντιθέτως τῆς κινήσεώς τῆς, διατηροῦντες μεταξὺ των πάντοτε αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Τὴν περιστροφὴν ταύτην τῆς γῆς μᾶλλον παραδεχόμεθα ἢ τὴν τοῦ οὐρανοῦ· διότι κατὰ ταύτην ὑποτίθεται τὴν γῆν ταχύτητος μόνον 40 χιλ. χιλιομ. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐὰν δὲ τούτου γνωρίζομεν ὅτι ὅλοι οἱ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ παρατηρούμενοι ἀστέρες στρέφονται περὶ ἑαυτούς· διάφοροι δὲ παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἡμετέρα σφαῖρα δὲν ἐξαιρεῖται τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος.

Ἡ κίνησις αὕτη τῆς γῆς εἶνε ἀνεπαίσθητος εἰς ἡμᾶς ὡς γινώσκοντες ἀνευ κλονισμοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀντικείμενα περιφέρονται μετ' αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ βλέπομεν πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Ἐπίσης ἀπατώμεθα ἐπὶ ταχείας χερσὶν ἀμειβόμενοι· διότι, ἐὰν καθήμεθα οὕτως ἐν αὐτῇ ὥστε νὰ βλέπωμεν τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων καὶ οἰκοδομῶν, νομίζομεν ὅτι τὰ ἐκτὸς ταῦτα ἀντι-

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

εθα ἀπομακρύνονται ἀντιθέτως τοῦ δρόμου τὸν ὅποιον βαδίζομεν. Ἡ ἀπάτη αὕτη θὰ ᾔτα πληρεστέρα, ἐὰν δὲν ἐδοκιμάζομεν κανένα λονισμόν καὶ δὲν ἐγνωρίζομεν προηγουμένως ὅτι ἡ κίνησις αὕτη εἶνε ἥς ἀμάξης.

Γραμμαὶ καὶ κύκλοι ἐπὶ τῆς σφαίρας.

* Ἄξων, πόλοι, μεσημβρινοί, παράλληλοι, ἰσημερινός.

Ἄξων λέγεται ἡ διάμετρος, περὶ τὴν ὅποιαν στρέφεται ἡ γῆ. Τὰ ἔκτρα τοῦ ἄξονος καλοῦνται πόλοι τῆς γῆς, καὶ ὁ μὲν κείμενος ἐπὶ τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐφ' οὗ κατοικοῦμεν, καλεῖται ἀρκτικός ἢ βόρειος πόλος, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ἡμισφαιρίου νότιος ἢ ἀνταρκτικός.

Πρὸς κατὰ τὰς ὄλων τῶν μερῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας ὑποθέτομεν ἐπ' αὐτῆς μεσημβρινοὺς καὶ παράλληλους.

Οἱ μεσημβρινοὶ εἶνε ἡμίκυκλοι φθάνοντες ἐκ τοῦ ἐνὸς πόλου ἕως εἰς τὸν ἄλλον, ὡς Π' Γ' Π (Σχ. 8 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2), καὶ τῶν ὁμοίων κέντρον εἶνε αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς. Λέγεται δὲ οὕτω μεσημβρινός, διότι γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους, ὅταν ὁ ἥλιος διέλθῃ δι' αὐτοῦ. Ἄν δὲ παρεκτείνωμεν μεσημβρινόν τινα Π' Γ' Π πέραν τῶν πόλων, θέλομεν ἔχει ἕτερον ἡμίκυκλον Π' Γ' Π, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε μεσονύκτιον, ὅταν ἐπὶ τοῦ πρώτου ᾔνε μεσημέριον.

Ἄλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ κύκλος ΠΠΓΓ' καλεῖται ἔτι μεσημβρινός. Οἱ παράλληλοι εἶνε κύκλοι ἔχοντες τὸ κέντρον τῶν ἐπὶ τοῦ ἄξονος τῆς γῆς ὡς ΚΚ, ΤΤ, κτλ. Οὗτοι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους τόσοι γίνονται μικρότεροι· ἐπισημότερος δ' αὐτῶν εἶνε ὁ ἰσημερινός, ἀπέχων ἰσάκως τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον ἢ Ἀρκτικόν, καὶ εἰς Νότιον ἢ Ἀνταρκτικόν.

Οἱ μεσημβρινοὶ καὶ οἱ παράλληλοι ὡς ὅλοι οἱ κύκλοι διαιροῦνται εἰς 360 μοίρας. Οἱ κύκλοι οὗτοι εἶνε ἄπειροι· διότι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν μεσημβρινόν διὰ παντός σημείου τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ παράλληλον διὰ παντός σημείου τοῦ μεσημβρινοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τῶν σφαιρῶν συνήθως σημειοῦνται εἰς ἀνά πέντε ἢ δέκα μοίρας, καὶ ἐπὶ τῶν χαρτῶν εἰς ἀνά μίαν, πέντε ἢ καὶ δέκα μοίρας.

Πλάτος καὶ Μῆκος.

Καλεῖται πλάτος τόπου τινὸς ἡ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ κεῖται οὗτος παράλληλου ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ μῆκος ἡ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ κεῖται τοῦ τόπου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Αἱ ἀποστάσεις αὗται λογιζονται κατὰ μοίρας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν σφαιρῶν (ΠΟΛΙΤΙΚ. ΓΕΩΓΡΑΦ.).

ρῶν καὶ χαρτῶν θέτομεν εἰς ἕκαστον παράλληλον ἀριθμὸν δεικνύον-
 τας μοίρας οὗτος εἶνε μεμακρυσμένος τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐπὶ ἐ-
 στου μεσημβρινοῦ ἀριθμὸν δεικνύοντα πῶσας μοίρας εἶνε ἀπομει-
 σμένος τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Ὡς τοιοῦτον δὲ παραδέχονται
 νήθως οἱ Γάλλοι τὸν διερχόμενον διὰ τῶν Παρισίων, ἐν ᾧ καὶ
 ἔτι οἱ Γερμανοὶ μεταχειρίζονται τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου
 ρου. Διὰ τοῦ μήκους καὶ πλάτους δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν
 κριβῶς τὴν θέσιν ὄλων τῶν τόπων τῆς γῆς.

Προσδιορισμὸς τοῦ μήκους καὶ πλάτους τόπου τινός.

Ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι κινεῖται περὶ τὴν γῆν εἰς 24 ὥρας· οὗτος
 δὲ διατρέχει 15 μοίρας τὴν ὥραν, καὶ μίαν μοίραν εἰς 4 λεπτά
 ὥρας, ἧτοι ὅταν ἦνε μεσημέριον εἰς τὰς Ἀθήνας πρέπει νὰ περιμει-
 μεν ἔτι μίαν ὥραν διὰ νὰ γείνη μεσημέριον ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ κει-
 μένου 15 μοίρας δυτικώτερα αὐτῶν, καὶ τρεῖς ὥρας διὰ νὰ ἦνε με-
 μέριον εἰς τόπον κείμενον 45 μοίρας δυτικώτερα, ἐν ᾧ εἶνε τὸν τόπον
 ἤδη μία ὥρα εἰς τόπον 15 μοίρας ἀνατολικώτερον. Ἐκ τῆς
 φορᾶς δὲ ταύτης τῶν ὥρῶν γνωρίζομεν τὸ μήκος τοῦ τόπου· ἂν
 ἂν ἴδωμεν διὰ τινος ἐκλείψεως ἢ δι' ἀκριβοῦς ναυτικοῦ ὥρολογίου
 εἶνε 8 ὥραι π.μ. εἰς τὰς Ἀθήνας ἐν ᾧ εἶνε μεσημέριον καὶ 12 ὥραι
 εἰς τὸν τόπον, ὅπου εὐρισκόμεθα, δηλ. 4 ὥραι καὶ 12 λεπτά π.μ.
 σότερον, πολλαπλασιάζοντες τὰς ὥρας ἐπὶ 15 καὶ διαιροῦντες
 τὸν ἀριθμὸν τῶν λεπτῶν θέλομεν ἴδει ὅτι ὁ τόπος οὗτος εἶνε 63
 ρας ἀνατολικώτερον τῶν Ἀθηνῶν.

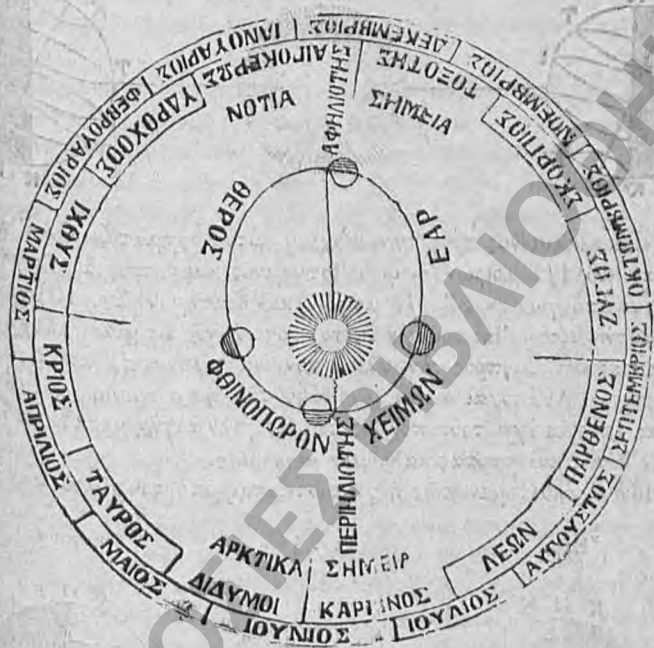
Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ βόρειον πλάτος ἑνός τοῦ
 διὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ πολικοῦ ἀστέρος· ὁ δὲ ἀστὴρ οὗτος
 σκόμενος πλησίον τοῦ ζηνίθ τοῦ βορείου πόλου φαίνεται ὡς
 ἀκίνητος εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅταν ἡμεθα ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ
 βλέπομεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἂν διατρέξωμεν δέκα μοίρας
 βορρᾶν, βλέπομεν καὶ αὐτὸν ὑψούμενον κατὰ δέκα μοίρας
 οὕτω καθεξῆς.

Ἐνιαύσιος τῆς Γῆς κίνησις.

Παρατηροῦντες τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ θέσιν τοῦ ἡλίου βλέπομεν
 ἐκάστην ἡμέραν ὅτι αὐτὸς φαίνεται κατέχων νέαν θέσιν σχε-
 τὴν πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας καὶ περιγράφει κύκλον ἐπανερχόμενον
 εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους. Ἡ ἀπάτη
 προκύπτει ἐνεκα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, ἧτις περιφέρεται
 τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, καὶ 49 λεπτά. Αὕτη
 γράφει κατὰ τὴν ἐνιαύσιον ταύτην περιφορὰν καμπύλην, ἔλαττον

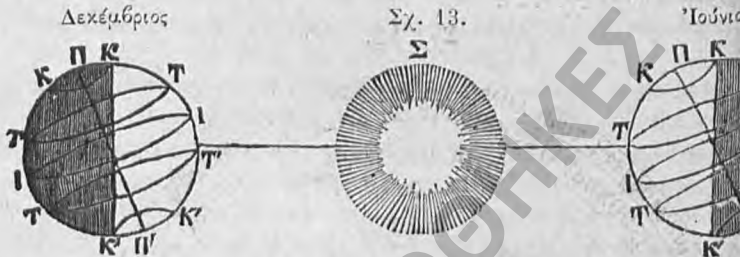
καλουμένην, καὶ αὕτη εἶνε ἡ τροχία τῆς γῆς, τὸ δ' ἐπίπεδον τὸ ὑπὸ τῆς ἑλλείψεως περιοριζόμενον καλεῖται ἐκλειπτική· διότι αἱ ἐκλείψεις συμβαίνουσιν ἐπ' αὐτῆς, ὡς ὅτις ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ ἡ γῆ εὐρίσκονται εἰς συζυγίαν, ἤτοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς (Σχ. 12).

Σχ. 12.

Ὁ ἥλιος δὲν εἶνε εἰς τὸ κέντρον ταύτης τῆς ἑλλείψεως, ἀλλ' εἰς τι σημείον καλούμενον ἑστία, εὐρίσκόμενον ἐπὶ τῆς μεγαλειτέρας διαμέτρου τῆς ἑλλείψεως. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου οἱ ἀστρονόμοι ἐμέτρησαν τὴν φαινομένην τοῦ ἡλίου διάμετρον κατὰ διαφόρους ποσὰς καὶ εὖρον αὐτὴν διάφορον· παρατήρησαν δηλαδή ὅτι ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου ἡ διάμετρος ἐλαττωταί, ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰουλίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰανουαρίου αὐξάνει. Ἐντεῦθεν συμπεράναν ὅτι ἡ γῆ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου απομακρύνεται τοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἄρχεται ἀπὸ πλησιάζει πρὸς αὐτόν, ἤτοι αἱ ἀποστάσεις τοῦ ἡλίου εἶνε ἐν ἀντιθέτῳ λόγῳ τῶν φαινομένων διαμέτρων αὐτοῦ. Ἡ γῆ λοιπὸν εἶνε ἀντιθέτως ἐπίσης ἀπομακρυσμένη τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ὑπάρχει περίπου ἑκατ. χιλιομ. διαφορὰ μεταξὺ τῆς μεγαλειτέρας ἀποστάσεως κα-

λουμένης ἀφελιότητος καὶ τῆς μικροτέρας καλουμένης περιηλιότητος. Ἡ δὲ μέση αὐτῆς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀπόστασις εἶνε 153 ἑκατ. χιλιομ.
Ἡ ἐνιαύσιος δὲ κίνησις τῆς γῆς προξενεῖ τὴν διαφορὰν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους. Ὁ ἄξων τῆς γῆς δὲν εἶνε κάθετος ἐπὶ τῆς ἐκλειπτῆς.

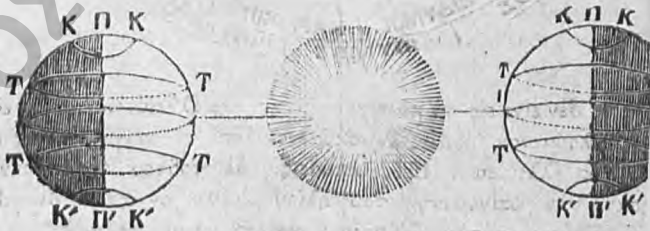
ἀλλ' εἶνε κεκλιμένος πρὸς τὴν τροχίαν αὐτῆς σχηματίζων μετ' αὐτῆς γωνίαν $66\frac{1}{2}$ μοιρῶν (ἐν ᾧ ὁ ἡσημερινὸς καὶ ἡ τροχιά τῆς γῆς συναντῶνται ὑπὸ γωνίαν $23\frac{1}{2}$ μοιρῶν) καὶ διατηρῶν (Σχ. 13) πάντοτε τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἐκ τούτων ἐπιτεταί ὅτι ἡ γῆ εἰς μίαν ἐποχὴν ἔτους παρουσιάζει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν ἕνα πόλον τῆς, καὶ εἰς τὸν ἕτερον. Αἱ ἐποχαὶ αὗται ὀνομάζονται ἡλιοστάσια. Εἰς δύο ἄλλας ἐποχὰς ἔχει τοὺς πόλους τῆς εἰς τὴν αὐτὴν μεταξύ τῶν τροχικῶν θέσιν, καὶ ταύτας καλοῦμεν ἡσημερίας.

Ἡδὴ δ' ἐκθέτομεν πῶς ἡ γῆ φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ

*Ἐαρ.

Σχ. 14

φθινόπωρον

τέσσαρας κυριωτέρας αὐτῆς φάσεις. Τὴν 9 Μαρτίου, ὅτε ἡ γῆ εἶνε πρὸς τὸν ἥλιον τὰ ἄκρα τοῦ ἄξονός της πρὸς τὸν ἥλιον (Σχ. 14), καὶ φωτίζει τὸ ἡμισυ ἐκάστου παραλλήλου, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο αὐτοῦ εἶνε ἀφώτιστον. Ἐκ τούτου ἐπιτεταί ὅτι παντοῦ αἱ ἡμέραι καὶ νύκτες εἶνε ἴσαι μετὰ τὰς νύκτας· διότι κατὰ τὴν εὐθείαν περιστροφὴν τῆς γῆς ἕκαστον σημεῖον τούτων τῶν παραλλήλων μένει τοσοῦτον χρόνον φωτισμένον, ὅσον καὶ ἀφώτιστον· καὶ

εἶνε ἡ ἐαρινὴ ἰσημερία, ἀφ' ἧς μένοντος εἰς τὸ σκότος κατὰ μικρὸν τοῦ νοτίου πόλου διατελεῖ φωτιζόμενος ὁ βόρειος ἐπὶ ἕξ μῆνας μέχρι τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, ὅτε ἀρχίζει νὰ φωτίζηται πάλιν ὁ νότιος κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας, μένοντος εἰς τὸ σκότος τοῦ βορείου.

Μετὰ τρεῖς μῆνας τὴν 9 Ἰουνίου ὁ βόρειος πόλος Π (Σχ. 13), στρέφεται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ διαχέεται ἐφ' ὅλων τῶν περὶ τὸν πόλον τοῦτον χωρῶν· καὶ μέχρι μὲν τῆς 23 1/2 μοίρας ἀπὸ τοῦ πόλου εἶνε ἀδιάκοπος ἡμέρα, ἐν ᾧ ὁ νότιος πόλος Π' εἶνε κεκρυμμένος ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὡς καὶ ὅλαι αἱ γαῖαι αἱ αὐτὸν περικυκλώνουσαι εἰς ἀπόστασιν 23 1/2 μοιρῶν. Εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἤδη ὁ ἥλιος διαχέει τὸ φῶς του ἐπὶ περισσοτέρου τοῦ ἡμισφαιρίου ἐκάστου παραλλήλου, καὶ αἱ ἡμέραι ἐνταῦθα εἶνε μεγαλειτέροι τῶν νυκτῶν· εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον συμβαίνει τὸ ἀντίπαλιν, αἱ νύκτες ἤδη εἶνε μεγαλειτέροι τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ πάντοτε αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μὲ τὰ νύκτας· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει ἤδη θέρος, τὸ δὲ νότιον χειμῶνα· ἡ δὲ ἐποχὴ αὕτη καλεῖται θερινὸν ἡλιοστάσιον.

Τρεῖς δὲ μῆνας μετὰ ταῦτα, τὴν 11 Σεπτεμβρίου (Σχ. 14), ἡ γῆ περιστρεφόμενη ἔχει καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὥραν πρὸς τὸν ἥλιον τὴν αὐτὴν θέσιν, ὅποιαν καὶ κατὰ τὴν 9 Μαρτίου, καὶ τὰ αὐτὰ παρατηρούμεν ὅποια καὶ τότε φαινόμενα· αὕτη δὲ εἶνε ἡ καλουμένη φθινοπωρινὴ ἰσημερία, καθ' ἣν τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει φθινόπωρον, τὸ δὲ νότιον ἔαρ.

Μετὰ τρεῖς δὲ μῆνας, τὴν 9 Δεκεμβρίου (Σχ. 13), ἡ γῆ στρέφει τὸν νότιον πόλον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον, ἐν ᾧ ὁ βόρειος μέχρι τῆς 23 1/2 μοίρας εἶνε ὅλως ἀφώτιστος. Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τὰ αὐτὰ προκύπτουσι φαινόμενα, ἀλλ' ἀντιθέτως τῶν τῆς 9 Ἰουνίου. Οὗτος δ' εἶνε ὁ χρόνος τῶν μεγαλειτέρων ἡμερῶν εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον καὶ τῶν ἀντίπαλιν τῶν μικροτέρων εἰς τὸ βόρειον, καὶ τὸ μὲν νότιον ἔχει ἤδη θέρος, τὸ δὲ βόρειον χειμῶνα, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον.

Αἱ τέσσαρες αὗται ὥραι τοῦ ἔτους δὲν εἶνε ἴσαι κατὰ τὴν διάρκειαν ἀλλ' ἀνισοὶ ὡς ἐξῆς.

Τὸ ἔαρ διαρκεῖ περίπου	92 ἡμ.	20 ὥρ.	50'
τὸ θέρος » »	63	14	8'
τὸ φθινόπωρον » »	89	17	38'
ὁ χειμὼν » »	89	1	13'

Ἡ ἀνισότης αὕτη τῆς διαρκείας τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους προέρχεται τοῦτου, ὅτι τὸ μέρος τῆς ἐλλείψεως (Σχ. 12), τὸ ὅποιον ἡ γῆ διαρρέχει ἀπὸ τοῦ ἔαρος μέχρι τοῦ φθινοπώρου εἶνε μεγαλειτέρον τοῦ διαρρεχομένου ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς φθινοπωρινῆς μέχρι τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας· διότι ἡ κίνησις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς τροχιάς τῆς εἶνε ταχύτερα

τὸν χειμῶνα ἢ τὸ θέρος, ὡς εὐρισκομένης τῆς γῆς πλησιέστερα ἢ ἡλίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ περιλαμβανόμενος ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν κατὰ τὰς ὥρας ταύτας δὲν συνίσταται ἐξ ὁλοκλήρων ἡμερῶν, διὰ τοῦτο αὗται δὲν ἀρχίζουσι κατ' ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν· ἡ διαφορὰ δὲ αὕτη δὲν δύναται νὰ ᾖνε μεγαλειτέρα τῶν δύο ἡμερῶν.

Κύκλοι ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἐνιαύσιον κίνησιν τῆς γῆς.

Ἐκλειπτική, τροπικοί, πολικοί κύκλοι, ζῶναι, ζῳδιακός.

Ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἔπειδὴ εἰμεθα ἐπ' αὐτὸν καὶ δὲν βλέπομεν τὴν κίνησιν τῆς, ἀποδίδομεν αὐτὴν εἰς τὸν ἥλιον ὅστις φαίνεται ὅτι περιγράφει περὶ ἡμᾶς κύκλον, ὁ δὲ φαινόμενος ὁ αὐτός δρόμος σημειοῦται ἐπὶ τῶν γηίνων σφαιρῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐκλειπτική· εἶνε δὲ αὕτη μέγας κύκλος κεκλιμένος $23 \frac{1}{2}$ μοίρας ἐπὶ τὸ ἰσημερινὸν (Σχ. 8), ἐκτεινόμενος μέχρι τῶν δύο παραλλήλων κύκλων τῶν κειμένων $23 \frac{1}{2}$ μοίρ. μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ ΤΓ καὶ ΤΓ', καλεουμένων τροπικῶν· διότι δεικνύουσι τὴν θέσιν ὅπου ὁ ἥλιος φανταίνεται ὅτι σταματᾷ καὶ ἐπανερχεται πάλιν πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Οἱ δύο πολικοί κύκλοι ΚΚ καὶ Κ'Κ' εὐρίσκονται $23 \frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τῶν πόλων, καὶ δεικνύουσι τὸ πλάτος μέχρι οὗ ἐκτείνονται κατὰ τὰς ἡμερᾶς αἱ συνεχεῖς ἡμέραι καὶ νύκτες τῶν πόλων.

Οἱ τροπικοί καὶ πολικοί κύκλοι διαιροῦσι τὴν γῆν εἰς πέντε ζῶνας. Εἶνε δὲ αὗται:

1) Ἡ διακεκαυμένη ζώνη μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν περιλαμβάνουσα τοὺς θερμότερους τόπους τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐνταῦθα κατὰ τὸ μεσημέριον εὐρίσκεται ἢ ἐπὶ τοῦ ζενίθ ἢ πλησίον αὐτοῦ, ἐπομένως αἱ ἀκτίνες αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πίπτουσι ἐπὶ τῶν γῶν τῆς ζώνης ταύτης καθέτως· οἱ δὲ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς καλοῦνται ἀμφίσκιοι, διότι ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέριον ῥίθ ἐνταῦθα τὰς ἀκτίνάς του ἐπὶ τινὰ χρόνον τοῦ ἔτους ἐκ τοῦ βορρῆος, καὶ ἐκ τοῦ νοτίου κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους χρόνον.

2) Αἱ δύο εὐκρατοὶ ζῶναι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ τῶν δύο πολικῶν κύκλων. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων ἔχοντες ποτὲ τὸν ἥλιον εἰς τὸ ζενίθ τῶν καλοῦνται ἑτερόσκιοι· δὲ τὸ μεσημέριον οἱ κάτοικοι τῆς βορείου εὐκράτου ζώνης βλέπουσι τὸν ἥλιον πάντοτε πρὸς νότον, ἐν ᾧ οἱ τῆς νοτίου εὐκράτου ζώνης βλέπουσι πάντοτε πρὸς βορρᾶν.

3) Αἱ δύο κατεψυγμέναι, αἵτινες ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν πολικῶν κύκλων μέχρι τῶν πόλων. Ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε δριμύτατον· οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων καλοῦνται περιίσκιοι, διότι κατὰ τὸ θέρος ἢ σκιὰ τῶν φαίνεται ὅτι περιστρέφεται περὶ αὐτοὺς.

Ζωδιακὸς κύκλος εἶνε ζώνη οὐράνιος, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας ἐρχεται ἡ ἐκλειπτικὴ, περιοριζομένη ὑπὸ δύο παραλλήλων κύκλων, οἵ τε δὲ πλάτος 17 μοιρῶν καὶ διατέμνεται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς ἐκλειπτικῆς εἰς δύο ἴσα μέρη, ὧν τὸ μὲν καίεται εἰς τὸ βόρειον, τὸ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

Ὁ ζωδιακὸς διαιρεῖται εἰς δώδεκα ἴσα μέρη ἐκ 30 μοιρῶν ἕκαστον, καὶ ἐν ἑκάστῳ τούτων εὐρισκόμενοι ἀστέρες συνεννοῦνται ὑπὸ διαφόρων μορφῶν καὶ ὀνομάζονται ἀστερισμοὶ ἢ ζῳδία.

Ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται ἐπὶ ἐνὸς τῶν ζῳδίων τούτων, τότε ὁ ἥλιος ἀπέχει τὸ ἀντίθετον, τὸ ὅποιον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα μετὰ τοῦ ἡλίου εὐρισκόμενον εἶνε ἕνεκα τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀόρατον, καὶ τότε λέγεται ὅτι ὁ ἥλιος ἵσταται εἰς αὐτὸ τὸ ζῳδίδιον.

Ὁ ἥλιος κατὰ τὴν φαινομένην του περιφορὰν διατρέχει τρία ζῳδία καθ' ἑκάστην ὥραν τοῦ ἔτους, τὰ δὲ ζῳδία ταῦτα σημειοῦνται ἐν τῶν σφαιρῶν παρὰ τὰς μοίρας τῆς ἐκλειπτικῆς, πρὸς τὰς ὁποίας ἀναποκρίνονται (Σχ. 12).

Ἐνταῦθα θέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀστερισμῶν τοῦ ζωδιακοῦ μετ' αὐτῶν τῶν ζῳδίων, καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, εἰς ἃς ἵκνουσιν.

Μοιραίαι.	Μάρτιος	Κριὸς	Φθινόπωρον.	7βριος	Ζυγὸς	♏
	Ἀπρίλιος	Ταῦρος		8βριος	Σκορπίος	♏
Ἄνοιος.	Μάϊος	Δίδυμοι	Χειμῶν.	9βριος	Τοξότης	♐
	Ἰούνιος	Καρκίνος		10βριος	Αἰγόκερως	♑
	Ἰούλιος	Λέων		Ἰανουάρ.	Υδροχόος	♒
Ἄνοιος.	Αὔγουστ.	Παρθένος		Φεβρουάρ.	Ἰχθύες	♓

Διάρκεια τῶν ἡμερῶν.

Ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ εἶνε ἴσαι, ἦτοι 12 ὥρας ἅπτη καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα πρὸς τὸν πόλον ἢ πρὸς νότον αἱ ἡμέραι τοῦ θέρους καὶ αἱ νύκτες τοῦ χειμῶνος γίνονται μεγαλειτέραι (Σχ. 13). Εἰς τοὺς πολικοὺς κύκλους ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρα εἶνε 24 ὡρῶν, περαιτέρω δὲ μέχρι τῶν πόλων ἡ διάρκεια αὐτῆς εἶνε ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρις ἑξ ἡμερῶν.

Ἐπιγεωγράφοι τινὲς διήρσαν τὴν γῆν κατὰ ταύτην τὴν ἀνίσον διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας εἰς 30 κλίματα. Τούτων τὰ 24 κλίματα κείμενα μετὰ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ πολικοῦ κύκλου διακρίνονται μετὰ τοῦ ἡμισφαιρίου ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας, τὰ δ' ἑξ ἄλλα, κείμενα μετὰ τοῦ πολικοῦ κύκλου, διαφέρουσι κατὰ ἕνα μῆνα.

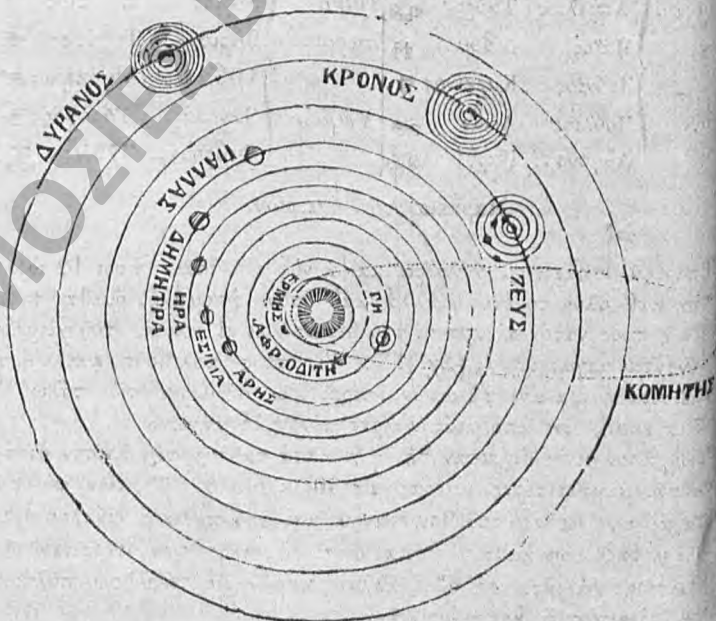
Ἡλιακὸν σύστημα.

Ἡλιακὸν σύστημα καλεῖται ἡ τῆξις καὶ διευθέτησις, ἣν οἱ ἄστρονόμοι ἀποδίδουσιν εἰς τὸν ἥλιον καὶ τοὺς πλανήτας. Δύο εἶνε τὰ ριώτερα ἡλιακὰ συστήματα· 1ον τὸ Πτολεμαϊκόν, ἐπικρατῶν ἀπὸ τῆς 6'. μέχρι τῆς 16. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, καθ' ὃ ἡ γῆ μὴ ἀκίνητος, ὁ δὲ οὐρανὸς ἅπας κινεῖται περὶ αὐτήν, ὡς βλέπομεν ἐκάστην· 2ον τὸ Κοπερνίκειον, τὸ ἀπὸ τῆς 16. ἑκατονταετηρίδος μέχρι σήμερον ὡς τὸ ἀληθέστατον ἐπικρατοῦν· κατὰ τοῦτο δὲ ἡ γῆ καὶ οἱ πλανῆται κινουῦνται περὶ τὸν ἥλιον ὡς περὶ κέντρον.

Ἡ λ ι ο ς.

Ὁ ἥλιος κατέχων τὸ κέντρον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἶνε φαινήτως, ὢν περίπου 1328000 φορές μεγαλειότερος τῆς γῆς. Διὰ τῆς μετατοπίσεως καὶ τῆς περιοδικῆς ἐπανόδου τῶν κηλίδων, παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ δίσκου του, ἐξήγαγον οἱ ἄστρονόμοι ὅτι περὶ αὐτὸν στρέφεται καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτὸν εἰς 25 ἡμ. 12 ὥρ.

Σχ. 15.

Πλανήται.

Οἱ Πλανῆται (Σχ. 15) εἶνε ἀστέρες ἑτερόφωτοι, λαμβάνοντες τὸ φῶς των ἀπὸ τοῦ ἡλίου· ἔχουσι δὲ δύο κινήσεις μίαν περὶ τὸν ἄξονά των καὶ ἑτέραν περὶ τὸν ἥλιον· καὶ αἱ δύο δὲ γίνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐξ μόνον πλανήτας ἐγνώριζον, οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἀνεκάλυψαν καὶ ἄλλους ὀγδοήκοντα ἑπτὰ. Τούτων ἐπιστημότεροι διὰ τὸ μέγεθός των εἶνε ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, Κρόνος, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν.

ΣΗΜ. Ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν εἶνε πολὺ ἀπομεμακρυσμένοι, ὥστε δὲν ἐνθάδε νὰ γνωρίσωμεν τὴν περὶ αὐτοὺς περιστροφὴν των. Οἱ λοιποὶ γνωστοὶ πλανῆται κεῖνται πάντες μεταξύ Ἄρεως καὶ Διός. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε μικρότεροι καὶ μόνον διὰ τηλεσκοπίων εἶνε ὁρατοὶ καλοῦνται τηλεσκοπικοί. Τούτων τὰ ὀνόματα εἶνε Δημήτηρ, Παλλὰς, Ἥρα, Ἑστία, Ἀστραία, Ἥβη, Ἴρις, Φλωρίς, Μῆτις, Ὑγεία, Παρθενόπη, Νίκη, Ἥγηρία, Εἰρήνη, Εὐνομία, Ἑὐχὴ, Θέτις, Μελομένη, Τύχη, Μασσαλία, Λουκοτοκία, Καλλιόπη, Θάλασσα, Φώκαια, Θέμις, Περσεφόνη, Εὐτέρπη, Ἀριάδνη, Ἀρμονία, Νίκη, Οὐρανία, Νίμαυσος, Δάφνη, Νύσσα, Ἴσις, Ἀνώνομος, Ἑστία II, Πομόνη, Καλυψώ, Πίστις, Κίρκη, Ἀλεξάνδρα, Ἀθήα, Εὐγενία, Ἀταλάντη, Ἀνώνυμος II, Εὐθυμία, Ἐννυῶ, Πολύμνια, Ἀγλαΐα, Λευκοθέα, Πάλης, Εὐρώπη, Δωρίς, Εὐφροσύνη, Βιργινία κλ.

Οἱ πλανῆται ἔχουσι σχῆμα ὅμοιον μὲ τὸ τῆς γῆς· εἶνε δὲ οὔτοι σφαιραῖαι ἐξωγκωμέναι εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ πεπιεσμέναι πρὸς τοὺς πόλους καὶ κεῖνται ὄχι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, ἀλλ' αἱ τροχιαί των εἶνε κεκλιμέναι αἰ μὲν πρὸς τὰς δέ. Οἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστοὶ πλανῆται δὲν ἐξέρχονται ποτὲ κατὰ τὴν περιφορὰν των τῆς ζώνης τοῦ ζῦδιακοῦ· ὁ δὲ Κρόνος εἶνε περικυκλωμένος ὑπὸ ἀδιαφανοῦς δακτυλίου μὴ προσκεκολλημένου ἐπὶ τοῦ πλανήτου, ἀλλὰ περιστρεφόμενον περὶ ἑαυτὸν εἰς 10 1/2 ὥρ. τὸ δὲ πᾶχος του φαίνεται ἴσον μὲ τὸ τρίτον τῆς διαμέτρου τοῦ πλανήτου.

Αἱ περὶ τῶν πλανητῶν παρατηρήσεις ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς δυνάμεως, τῆς κανονιζούσης ὅλας τὰς κινήσεις των. Αὕτη εἶνε ἡ δύναμις τῆς ἐλξέως ἢ τῆς βαρῦτητος, δι' ἧς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα ἔλκονται εἰς τὸ διάστημα κατ' εὐθὺν λόγον τοῦ ὄγκου των, καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ τετραγώνου τῶν ἀποστάσεων, ἦτοι ἡ ἐλξις εἶνε δις ἰσχυροτέρα ἐν σώματι διπλασίῳ τὸν ὄγκον, καὶ τετραπλάσιον ἀσθενεστέρα ἐπὶ σώματος διπλασίῳ ἀπομεμακρυσμένου. Ὁ ἥλιος δὲ ὁ μεγαλύτερος ἀστὴρ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἔλκει ἀκαταπαύστως πρὸς ἑαυτὸν ὅλους τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοῦ συστήματος. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἀρχὰς οὔτοι ἔσχον εὐθύγραμμὸν τινα κίνησιν, διάφορον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον μεταξύ αὐτῶν καὶ αὐτοῦ ἐνεργομένης ἐλξέως, προέκυψεν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἐλκτικῆς μεταξύ αὐτῶν δυνάμεως

καὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν κινήσεως ἡ ἔλλειπτική περὶ τὸν ἥλιον καὶ αὐτῶν, ἥτις ἀποδεικνύεται καὶ μαθηματικῶς.

Δορυφόροι.

Οἱ Δορυφόροι εἶνε μικροὶ ἀστέρες περιστρεφόμενοι περὶ ἄλλους πλανήτας ἐν ᾧ ἐκεῖνοι περιστρέφονται περὶ τὸν ἥλιον. Ἐκτὸς δὲ τοῦ γινόμενου οὗτοι καὶ περὶ ἑαυτοὺς ἐν ἴσῃ διαρκείᾳ μὲ τὴν περιφοράν των περὶ τὸν πλανήτην των.

Ἡ γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον, τὴν Σελήνην, ὁ Ζεὺς τέσσαρας, ὁ Κρόνος ἓξ, ὁ Οὐρανὸς ἑξ, ὁ Ποσειδῶν δύο· τῶν δὲ τριῶν τούτων πλανητῶν οἱ δορυφόροι κάμνουσι τὴν περιφορὰν των ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολῆν.

Σελήνη.

Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σφαιροειδές, 49 φορές μικρότερα τῆς γῆς ἢ ἡμετέρας ἔλλειψιν, τῆς ὁποίας ἡ γῆ κατέχει τὴν ἐστίαν. Καὶ ἡ ἀπόστασις αὐτῆς ἀπὸ τῆς γῆς εἶνε 406500 χιλιομ. δὲ μικρότερα 356100 χιλιομ. ὥστε ἡ μέση ἀπόστασις εἶνε σχεδὸν 381000 χιλιομ.

Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σκιερὸν φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐπιπέδῳ τῆς παρατηροῦμεν κοιλιάδας καὶ ὄρη ὡς ἐπὶ τῆς σφαίρας μας, ἀφ' ὧν φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει ἀτμόσφαιραν, καὶ στρέφεται περὶ ἑαυτὴν ἐν 27 ἡμ. καὶ σχεδὸν 8 ὥρ. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον χρειάζεται, ἵνα καὶ τὴν περὶ τὴν γῆν περιφορὰν τῆς.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ περιφορὰ τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν ἔχει τὴν αὐτὴν διάρκειαν μὲ τὴν περιστροφὴν τῆς περὶ ἑαυτήν, αὕτη παρουσιάζεται

Σχ. 14.

εἰς ἡμᾶς πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον· καὶ ἐπειδὴ εἶνε σῶμα ἑτερόφωτον, δὲν δύναμεθα νὰ παρατηρήσωμεν αὐτῆς εἰ μὴ τὸ φωτιζόμενον μέρος ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τοῦτου ἕνεκα εἰς τὴν περιφορὰν τῆς τὴν βλέπομεν ὑπὸ διαφόρους φάσεις ἢ σχήματα.

Ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς

16) δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἴδωμεν· διότι τὸ ἡμισφαίριον αὐτῆς στραμμένον πρὸς τὴν γῆν εἶνε ἀφώτιστον· τότε ἀρχεται ἡ νέα ἡμέρα ἢ ἡμερῆς καὶ εὐρίσκεται αὕτη εἰς συζυγίαν ἢ σύνοδον τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ σελήνη περιστροφόμενη περὶ τὴν τροχίαν τῆς ἐν αὐτῇ ἀλληλοδιαδόχως τὸ φωτισμένον μέρος τῆς· ἐν πρώτοις βλέπεται αὐτὴν ἐν σχήματι μηνίσκου φωτισμένου τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολὰς. Τὴν δὲ 8 ἡμέραν τὴν βλέπομεν ἐν σχήματι ἡμικυκλίου· ἐπειδὴ τὸ ἡμισφ. τοῦ φωτισμένου αὐτῆς μέρους ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, ὅτε λέγεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν ἴσον αὐτῆς τετραγωνισμόν. Τὴν δὲ 15 ἡμέραν ἡ σελήνη ἐκτελέσκει τὸ ἡμισφ. τῆς περιφορᾶς τῆς στρέφει πρὸς τὴν γῆν ὅλον τὸ φωτισμένον αὐτῆς μέρος καὶ φαίνεται ἅπασα στρογγύλη, ὅτε λέγεται εἶνε εἰς ἀντίθεσιν· διότι τότε ἡ σελήνη εἶνε εἰς ἀντίθετον θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν γῆν· ὀνομάζεται δὲ *πανσέληνος*. Μετὰ τὴν πανσέληνον τὸ φωτισμένον μέρος αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν ἀδιακόπως ἐλαττοῦται, καὶ τὴν 22 ἡμέραν βλέπομεν αὐτὴν τὸ ἡμισφ., ὅτε λέγομεν ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν δευτέρου τετραγωνισμόν. Μετὰ τοῦτο δ' εἶτι ἐλαττοῦται καὶ φαίνεται ἐν σχήματι μηνίσκου, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς δυσμὰς. Τέλος αὐτῆς ἡμέρας μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη διατρέχει τὴν τροχίαν τῆς εἰς 27 ἡμ. 7 ὥρ. 43' 13", αὕτη δὲν ἀνανεοῦται εἰ μὴ τὴν 29 ἡμ. 12 ὥρ. 44' 3"· διότι αὕτη ἡ γῆ προχωρεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς καὶ ἀνατέλλει ἡ σελήνη 2 ἡμ. καὶ 4 ὥρ. περίπου, ἵνα εὐρεθῇ πάλιν εἰς τὸν ἴσον μετὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

Ἡ σελήνη διατρέχουσα τὴν τροχίαν τῆς ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς φαίνεται ὅτι μένει ὀπίσω καθ' ἑκάστην ὡς πρὸς τὸν ἥλιον περίπου 1 ἡμ. καὶ ὅταν μὲν ᾔνη *σελήνη*, ἀνατέλλει καὶ δύνει αὕτη συγχρόνως μετὰ τὸν ἥλιον· ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου τετραγωνισμοῦ ἀνατέλλει τὸ μεσημέριον καὶ δύνει τὸ μεσονύκτιον· ἐπὶ δὲ τῆς *πανσέληνης* ἀνατέλλει καθ' ἡν ὥραν δύνει ὁ ἥλιος, καὶ δύνει καθ' ἡν ὥραν ἀνατέλλει· ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου τετραγωνισμοῦ ἀνατέλλει τὸ μεσονύκτιον καὶ δύνει τὸ μεσημέριον.

Ἐκλείψεις.

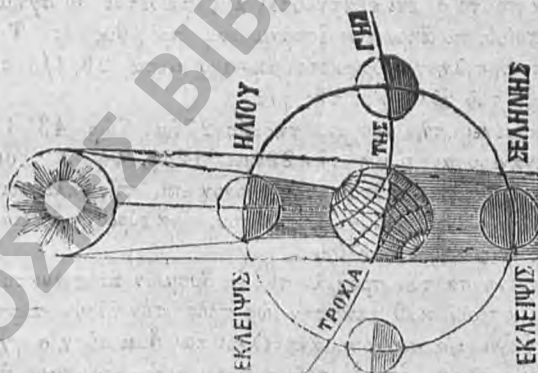
Ἐκλείψις ἀστέρου λέγεται ἡ πρὸς στιγμὴν παῦσις τοῦ νὰ φαίνηται εἰς ἡμᾶς ὁ ἀστὴρ, καθ' ἣν ὥραν συνήθως εἶνε ὁρατός. Καὶ ἔκαστος μὲν ἡλίου συμβαίνει, ὁσάκις ἡ σελήνη διέρχεται μεταξὺ αὐτοῦ

καὶ τῆς γῆς, ἔκλειψις δὲ σελήνης, ὅτε ἡ γῆ διερχομένη μεταξύ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἡλίου τὴν καλύπτει μὲ τὴν σκιάν της. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ συμβαίνει καθ' ἕκαστον μῆνα ἔκλειψις ἡλίου κατὰ πᾶσαν νέαν λήνην, καὶ ἔκλειψις σελήνης κατὰ πᾶσαν πανσέληνον. Ἄλλ' αἱ ἐκλείψεις εἶνε πολὺ σπάνιαι· ἐπειδὴ ἡ τροχιά τῆς σελήνης δὲν εἶνε ἐπὶ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ τὸ τῆς γῆς, ὡς κεκλιμένη 5 1/2 μοίρας ἐπὶ ἐκλειπτικῆς, καὶ χωρίζουσα αὐτὴν εἰς δύο ἀντίθετα σημεῖα καλεσθέντα δεσμοὺς· ὥστε κατὰ τὰς συζυγίας ἢ σελήνη ὅτε μὲν εἶνε ἄνω, ὅτε δὲ ὑποκάτω τῆς γραμμῆς, τῆς ἐνοούσης τὸν ἥλιον μετὰ τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου τότε δὲν διακόπτονται ἐκλείψεις λοιπὸν συμβαίνουσιν, ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται ἐφ' ἑνὸς τῶν δεσμῶν ἢ πολὺ πλησίον αὐτῶν, καὶ τότε κατὰ μὲν τὰς ἀντισυζυγίας ἔχομεν ἔκλειψις τῆς σελήνης, κατὰ δὲ τὰς συζυγίας ἔκλειψις τοῦ ἡλίου.

Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης εἶνε ὀλικαὶ ἢ μερικαί· καὶ ὀλικαὶ εἶνε ἢ σελήνη-εἰσδύη ὀλόκληρος ἐντὸς τῆς σκιάς τῆς γῆς καὶ ὀλικαὶ ἢ ὀλόκληρος ὁ δίσκος αὐτῆς δὲν φαίνεται (Σχ. 17), μερικαὶ δ' ὅταν φαίνεται ὀλίγον.

Σχ. 17.

ρος αὐτῆς χώνηται. Εἶνε δὲ αὐταὶ ὁραταὶ ἐπίσης ὑφ' ὅλων τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐξ οὗ παρατηρεῖται ἡ σελήνη κατὰ τὴν σκιά τῆς ἐκλείψεώς της.

Αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου εἶνε μερικαί, ὀλικαὶ ἢ δακτυλοειδεῖς· μερικαὶ μὲν εἶνε, ὅταν ἡ σελήνη σκεπάζῃ μέρος μόνον τοῦ ἡλίου καὶ δὲ ἡ δακτυλοειδεῖς, ὅταν τὸ κέντρον τῆς σελήνης συμπέσῃ ἀκριβῶς μετὰ τοῦ κέντρου τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ τόπου ὅθεν παρατηρεῖται ἡ ἐκλείψις. Κατὰ τὴν ὀλικὴν δ' ἐκλείψιν (Σχ. 17) ἡ γῆ ἀφῆλιος, ἢ δὲ σελήνη περιγείως· ἕνεκα τούτου ὁ ἥλιος μὲν ἀπομακρυσμένος φαίνεται μικρότερος καὶ σκεπάζεται ὀλόκληρος.

τῆς σελήνης, ἥτις φαίνεται μεγαλειτέρα ἕνεκα τῆς προσεγγί-
ως τῆς· τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει εἰς τὴν δακτυλοειδῆ ἐκλειψιν
(Σχ. 17). ἡ γῆ εἶνε περιήλιος, καὶ ἡ σελήνη ἀπόγειος, ἕνεκα τοῦ ὀ-
πίου αὕτη φαίνεται τότε μικροτέρα καὶ δὲν δύναται νὰ κρύψῃ ὅλον
τὸν ἥλιον, ἀφήνουσα νὰ φωτίζηται γύρωθεν ὀλόκληρον δακτύλιον.

Ἐκλείψεις δὲ πάσχουσι οὐ μόνον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἀλλὰ καὶ
δορυφόροι τοῦ Διὸς καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες ἐπὶ τινας στιγμὰς κρουπτό-
νται ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἢ τῆς γῆς ὑπ' ἄλλου τινὸς σώματος.

Ἐπὶ τῆς σελήνης παρατηρήθησαν διάφορα ὄρη· πολλῶν δὲ τούτων
ἀστρονόμοι καὶ τὰ ὕψη μέχρι νῦν κατεμέτρησαν· ἀλλ' οὔτε ὕδωρ
οὔτε ἀτμὸσφαιραν εἰσέτι ἐπ' αὐτῆς ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι.

Κομήται.

Οἱ κομήται εἶνε πλανῆται συνιστάμενοι κατὰ τινας ἀστρονόμους
καὶ νεφελώδους ἐλαφροτάτης ὕλης καὶ ἔχοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ
περμεγέθη οὐρανόν, ἐστραμμένον πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου·
περιγράφουσι δὲ οὗτοι ἐλλείψεις (Σχ. 15) λίαν ἐκτεταμένας, καλου-
μένας ἕνεκα τούτου παραβολὰς, τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατέχει τὴν
ἐστίαν· κινουῦνται δὲ καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις, συνοδευόμενοι συ-
νήθως ὑπὸ οὐράς ἢ κόμης, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐνίοτε δυνάμεθα νὰ
διακρίνωμεν τοὺς ἀστέρας.

Καλεῖται δὲ κόμη αὐτῶν τὸ νεφελώδες τὸ περικυκλῶνον τὸν κα-
ρήτην, ἡ δὲ σφαῖρα αὐτοῦ πυρῆν τοῦ κομήτου· κομητῶν δὲ τινῶν ὁ
πυρῆν δὲν φαίνεται, καὶ ἡ οὐρά δὲ αὐτῆ δὲν ὑφίσταται, ὅταν ὁ κο-
μήτης ἀπομακρύνηται τοῦ ἡλίου· ἀναπτύσσεται δὲ πάλιν καθ' ὅσον
ὁ κομήτης πλησιάζει πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ συγκρύνεται τὰ μέγιστα
ἡλίον μετὰ τὴν περιηλιότητά του. Ἐκ τῶν φαινομένων δὲ τούτων
οἱ ἀστρονόμοι συμπεραίνουσι ὅτι αὐτὸ τὸ νεφελώδες εἶνε ἀτμοὶ πα-
ραγόμενοι ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

Οἱ κομήται εἶνε ὄρατοὶ ἐπὶ μικρὸν μέρος τῆς τροχιάς των, ὅταν
πλησιάζωσι πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ εἶνε πρὸς ἀλλήλους διάφοροι κατὰ
τὸ μέγεθος καὶ τὴν λάμπην· τινὲς μάλιστα τούτων μολίς εἶνε ὄρα-
τοὶ διὰ τηλεσκοπίου, ἐν ᾧ ἄλλοι τὸ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἕμισυ τοῦ οὐρα-
νοῦ (60° — 90°) καταλαμβάνουσι διὰ τοῦ μήκους τῆς οὐράς των.
Ἐκαστος δὲ κομήτης ταχέως ποικιλλεται· ὁ τοῦ 1811 κατ' ἀρχὰς
μολίς ὄρατός μετὰ τὴν περιηλιότητά του ἀνεφάνη ἔχων ὑπερμεγέθη
καὶ λαμπροτάτην οὐράν· ἐπειδὴ δ' ἕνεκα τὴν προσεγγίσεως αὐτοῦ εἰς
τὸν ἥλιον ὁ πυρῆν του εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἀτμόν, πολλοὶ ἀστρονόμοι
ὑποσχρίσθησαν ὅτι εἶδον διὰ μέσου αὐτοῦ ἄλλους ἀστέρας.

Μέχρι τοῦδε λογαριάζονται κομήται ὑπὲρ τοὺς 100· καθ' ἕκαστον
δὲ σχεδὸν ἔτος νέοι ἀνακαλύπτονται, ἀλλ' ὅμως τριῶν μόνον ἐξ αὐ-

τῶν γνωρίζομεν εἰσέτι ἀκριβῶς τὴν ἐπάνοδόν των. Ὁ πρῶτος φανεῖς τὸ 1835 εἶνε ὁ καλούμενος τοῦ Ἀλείου ἐπανερχόμενος 75 1/2 ἔτη· ὁ δευτέρος ἀναφανείς τὸ 1846 ἐπανερχεται ἀνά καὶ ὀκτῶ μῆνας· ὁ τρίτος καλούμενος τοῦ Ἐγκου (Enke) διατὴν τροχίαν του εἰς ὀλιγώτερόν τι τῶν τριῶν ἐτῶν καὶ ἡμίσεως. Ἐξ αὐτῶν τινες κατὰ τοὺς ἀστρονόμους ἐπανερχονται μετὰ πλείον αἰῶνας, καὶ ἄλλοι χάνονται πλησίον τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ ἀναφαίνονται ποτε πλέον εἰς τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

Ἀπλανεῖς ἀστέρες.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ἐν οἷς ἀνήκει καὶ ὁ ἥλιος, εἶνε φωτεινοὶ στέρες τηροῦντες τὴν αὐτὴν πύκνотητα μεταξύ των περίπου θέσει πλησιέστεροι αὐτῶν εἰς ἡμᾶς εἶνε τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας ὁρᾶς ἀπώτερον τοῦ ἡλίου· ἄλλοι δὲ τούτων εἶνε ἀπειρώς πλέον μεμακρυσμένοι. Ἐλογαρίασαν δὲ ὅτι τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐκπέμπεται διατρέχον καθ' ἕκαστον δευτερόλεπτον περισσότον τῶν 310 χιλιομέτρ. χρειάζεται περισσότερον τῶν τριῶν ἐτῶν νὰ φθάσῃ εἰς ἡμᾶς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων εἶνε ἄπειρος, ἀλλὰ τρεῖς ἑκατὰ σαρῆς χιλ. μόνον εἶνε ὁρατοὶ δι' ἀόπτων ὀφθαλμῶν, ἐν ᾧ διὰ σκοπίου δυνάμεθ νὰ ἴδωμεν πολλὰ αὐτῶν ἑκατομμύρια.

Εἰς τὸν οὐρανὸν διακρίνομεν ἔτι μικρὰ νεφελώδη λευκώματα λούμενα *νεφελώματα*· τούτων τὰ μὲν ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ ἀθροῦντων ἀστέρων, τὰ δὲ διὰ συσσωρεύσεως ποσότητός τινος λευκῆς τοιαῦτα δὲ νεφελώματα λογαριάζονται περὶ τὰ χίλια ἀθροίσμα οὐτῶν νεφελωμάτων εἶνε καὶ ὁ *Γαλαξίας*, μακρὰ καὶ ἀκανόνισται ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐκτεινομένη ἀπὸ μεσημ. πρὸς ἄρκτον.

Ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς εἶπομεν, ὑποτίθενται παράλληλοι καὶ μεθροῖνοι ἀντικρῦζοντες πρὸς τοὺς παραλλήλους καὶ μεσημερινοὺς γῆς. Οἱ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τοῦ γῆνιου ἰσημερινοῦ βλέπουσι χρομένους διὰ τοῦ ζηνίθ των τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ ἰσημεριῶν. Δι' αὐτοὺς οἱ οὐράνιοι πόλοι εἶνε ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ὅλοι οἱ ἄσρες περιγράφουσιν εἰς τὸν οὐρανὸν κύκλον ἡμικύκλιον πρὸς τὸν ὀρίζοντα· διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ἔχουσι τὴν σφαιρικήν ὄψιν, καὶ δύνανται νὰ βλέπωσιν ἀλληλοδιαδόχως ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς δὲ τοὺς πόλους ὅλοι οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι περὶ τὸν οὐράνιον πόλον κύκλον παράλληλον μὲ τὸν ὀρίζοντα καὶ τε λέγεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν πόλων ἔχουσι τὴν σφαιρικήν ὄψιν. Ἐνταῦθα ὁ πολικὸς ἀστήρ φαίνεται εἰς τὸ ζηνίθ, καὶ οἱ ἄσρες τοῦ οὐρανοῦ ἰσημερινοῦ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, οἱ δὲ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἐν ᾧ ὁ παρατηρητὴς εὐρίσκεται δὲν κρύπτονται ποτε, τὰνκάπαλιν οἱ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου εἶνε ὄρατοι.

Μεταξὺ δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τῶν πόλων οἱ ἀστέρες φαίνονται περιγράφουσι κύκλους τόσον μᾶλλον κεκλιμένους πρὸς τὸν ὀρίοντα, ὅσον πλησιάζει τις περισσότερον εἰς τοὺς πόλους καὶ τότε ἡ αἶρα καλεῖται *πλαγία*.

Ἀστρική ἡμέρα καὶ ὁ ἀληθὴς καὶ ὁ μέσος χρόνος.

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν οἱ ἀστέρες διέρχονται τὸν μεσημβρινὸν τόπου ἡμῶν, ὁ δὲ χρόνος, τὸν ὁποῖον πρὸς τοῦτο χρειάζονται, καλεῖται *ἀστρική ἡμέρα*, διαρκούσα 23 ὥρ. 56', καὶ οὗτος εἶνε ὁ ἀληθὴς χρόνος, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ μίαν περι τὸν ἄξονα περιστροφῆς. Ἡλιακὴ ἡμέρα δὲ καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον χρειάζεται ὁ ἥλιος, ἵνα διέλθῃ τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός· αὕτη δὲ εἶνε μεγαλύτερα τῆς ἀστρικῆς κατὰ 4' ὥρας, καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται ἐκ τούτου ὅτι ἡ γῆ προχωρεῖ καθ' ἐκάστην περι τὴν μίαν μοῖραν εἰς τὴν ὀριάν της. Ὁ ἥλιος λοιπὸν τὴν ἐπομένην ἡμέραν δὲν θὰ εὔρηθῃ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου, καὶ διὰ τὴν ἀσπρῆ εἰς αὐτὸν πρέπει ἡ γῆ ἐκτὸς τῆς περιστροφῆς της νὰ στραφῇ κατὰ τὸν ἄξονά της μίαν μοῖραν. Διὰ τοῦτο λογαριάζεται τὸ πλεονεκτήμα ἐκ 365 ἡμ. 6 ὥρ. ἡλιακῶν καὶ ἐκ 366 ἡμ. 6 ὥρ. ἀστρικῶν. Ἡ ἀστρική ἡμέρα ἔχει πάντοτε τὴν αὐτὴν διάρκειαν, ὅπερ δὲν ἐπιπέμπεται εἰς τὴν ἡλιακὴν. Ἡ γῆ κατὰ τὴν περιηλιότητά της προχωρεῖ ταχύτερον εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ὁ δὲ ἥλιος φαίνεται τότε ὀλιγότερον βραδύτερον εἰς τὸν μεσημβρινόν, καὶ ἡ ἡμέρα διαρκεῖ περισσότερον ἢ 24 ὥρ. Κατὰ δὲ τὴν ἀφηλιότητα, ἐξ ἐναντίας, ἐπειδὴ ἡ πορεία τῆς γῆς εἶνε βραδύτερα εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ἡ ἡμέρα διαρκεῖ ὀλιγότερον ἢ 24 ὥρ. Καλεῖται δὲ ἀληθὴς χρόνος ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει τὸ κανονικὸν ὠρολόγιον, καὶ μέσος χρόνος ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει ἀκριβὲς καλῶς κανονισμένον ὠρολόγιον. Αἱ δύο αὗται ὥραι δὲν δύνανται εἶναι σταθερῶς αἱ αὐταί· ἐπειδὴ ἡ ἡλιακὴ ἡμέρα δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν πάντοτε διάρκειαν· ἐνίοτε μάλιστα διαφέρουσι κατὰ ἓν τέταρτον ὥρας· καὶ κυρίως κατὰ τὰ μέσα τοῦ Φεβρουαρίου ἡ ὥρα τοῦ ἡμετέρου χρόνου προχωρεῖ περισσότερον πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς χρόνου, ὥστε τὸ ἐναντίον συμβαίνει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου.

Ὅπισθοχώρησις τῶν ἰσημεριῶν.

Αἱ ἰσημερίαι κατ' ἔτος συμβαίνουσι 20' 25' πρὶν ἢ γῆ ἔλθῃ εἰς τὴν ὀριάν μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀστέρος, μετὰ τοῦ ὁποῖου ἦτο εἰς τὴν αὐτὴν ἰσημερίαν τοῦ παρελθόντος ἔτους· τὴν διαφοράν ταύτην καλοῦσιν ὀπισθοχώρησις τῶν ἰσημεριῶν. Ἐνεκα ταύτης ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ὀπισθοπορεῖ ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ μίαν μοῖραν

κατὰ 72 ἔτη, καὶ ὁλόκληρον ζῳδιον ἢ 30 μοίρας κατὰ 2156 ἔτη οὔτω δὲ ἵνα διατρέξῃ ὅλον τὸν κύκλον τῆς ἐκλειπτικῆς χρειάζεται 26000 ἔτη. Ἀφ' οὗτο λοιπὸν ἐδόθησαν τὰ ὀνόματα εἰς τὸν ζῳδικὸν κύκλον, ὃ ἥλιος ὠπισθοπόρησε κατὰ ἕν ζῳδιον ὥστε τὴν ἐκλειπτικὴν ἰσημερινὰν μόνος εἰσέρχεται ὃ ἥλιος εἰς τὴν πρώτην μοῖραν ἰχθύων, ἀντὶ τὴν φθάσῃ εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ κριού.

Ἡμερολόγιον.

Ἔτος καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὅποιον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ τὴν τροχὴν τὴν περὶ τὸν ἥλιον τροχικὴν τῆς, συνισταμένον ἐκ 365 ἡμ. ὥρ. 49'. Ἄν δ' ἐπὶ τέσσαρα κατὰ συνέχειαν ἔτη λογαρισθῶμεν ἔτος ἐκ μόνον 365 ἡμ. ἡ γῆ θέλει εὐρεθῆ ὅτι βραδύνει περὶ τὰς ὥρας ὅθεν ἐστοχάσθησαν ἀνά πᾶσαν τετραετιὰν νὰ κάμνωσι τὸ τρίτον αὐτὸ ἔτος ἐκ 366 ἡμ. Οὔτω λοιπὸν τὸ 1873, 1874, 1875 εἶνε ἐκ 365 ἡμ. τὸ δὲ 1876 ἐκ 366 ἡμ. τὸ τέταρτον τοῦτο καλεῖται ἐμβόλιμον. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο κατασταθὲν ἐπὶ τοῦ Καίσαρος ὀνομάζεται Ἰουλιανόν.

Ἐν ταῦτοις ἐπειδὴ προστίθενται $\frac{3}{4}$ ὥρ. περισσότερον κατὰ τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος τὸ ἐκ 366 ἡμ. παρατηρήθη τοῦτο ἐπὶ πάπα Γρηγορίου II'. ὅστις πρὸς διόρθωσιν αὐτοῦ ἀπέκοψεν ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1582 ἔτους 10 ἡμ. διατάξας νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν 4 Ὀκτωβρίου ἢ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἴνα δὲ μὴ πάλιν εἰς αὐτὸ λάθος ὑποπίπτωσι, προσδιωρίσθη εἰς τὸ τέλος 400 ἐτῶν ἀποκόπτονται 3 ἡμέραι, ἧτοι τὸ τελευταῖον ἔτος τριῶν ἀλλήλων δόχων αἰώνων δὲν εἶνε ἐμβόλιμον, ἐν ᾧ ὡς τὸ τέταρτον ἔπρεπε νὰ εἶνε ἐμβόλιμον.

Τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς δώδεκα μῆνας ἀνίσους ὡς ἐξῆς.

Ἰανουάριος	31	Ἀπρίλιος	30	Ἰούλιος	31	Ὀκτώβριος
Φεβρουάριος	28 ἢ 29	Μάιος	31	Αὐγουστ.	31	Νοέμβριος
Μάρτιος	31	Ἰούνιος	30	Ἰούλιος	30	Δεκέμβριος

Οὔτως ἑπτὰ μῆνες εἶνε ἐκ 31 ἡμ. τέσσαρες ἐκ 30 καὶ ὁ Φεβρουάριος ἐξ 28 ἢ 29 ἡμ. ὅταν τὸ ἔτος ἦνε ἐμβόλιμον. Οἱ δὲ μῆνες ῥοῦνται εἰς ἑβδομάδας, συνισταμένης ἐκάστης αὐτῶν ἐξ ἑπτὰ ἡμ.

Κινηταὶ ἑορταί.

Κινηταὶ ἑορταὶ λέγονται, ὅσαι δὲν πίπτουσιν εἰς τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐκάστου ἔτους, ἀλλὰ κανονίζονται σχεδὸν ἅπασαι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, εἰς τὴν ὁποίαν πίπτει ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα.

Κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ οἰκουμένην σύνοδον (325 μ. Χ.) τὸ Πάσχα πρέπει νὰ ἑορτάζηται τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τὴν μετὰ τὴν ἑαρινὴν ἰσημερινὰν καὶ ἂν ἡ πανσέληνος εἴη τὴν Κυριακὴν, τότε τὸ Πάσχα πρέπει νὰ τίθεται τὴν ἀμέσως ἐπὶ

μαχὴν. Τὸ αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ γίνηται καὶ ἂν ἡ Κυριακὴ τοῦ Πά-
 συμπίπτῃ μὲ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων.
 αὐτὴ δὲ ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα κατὰ τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον ἐκκλη-
 σίαν πίπτει μεταξύ τῆς 23 Μαρτίου καὶ 24 Ἀπριλίου, κατὰ δὲ τὴν
 ἡμετέραν πίπτει μεταξύ τῆς 9 Μαρτίου καὶ τῆς 13 Ἀπριλίου.

Σελήνης κύκλος.

Κύκλος σελήνης εἶνε περίοδος 19 ἔτων Ἰουλιακῶν, μετὰ τὸ τέ-
 τῆς ὅποιας αἱ σεληνιακαὶ φάσεις ἐπανερχονται κατὰ τὰς αὐτὰς
 ἡμερήσιαις. Τὸ ἔτος τὸ προηγηθὲν τῆς ἡμετέρας χρονολογίας ὑ-
 πὲρ τοῦ πρώτου τοῦ κύκλου τῆς σελήνης, τὸ ἀκόλουθον ὑπῆρξε τὸ
 δεύτερον, καὶ οὕτω καθεξῆς. Πρὸς εὐρεσιν δὲ τοῦ ἔτους τοῦ Κύκλου
 τῆς σελήνης ἢ τοῦ Χρυσοῦ ἀριθμοῦ, ὡς συνήθως ὀνομάζεται, πρέπει
 προσθέτωμεν 1 εἰς τὸ ὠρισμένον ἔτος καὶ νὰ διαιρῶμεν αὐτὸ διὰ
 19 καὶ οὕτω θέλομεν εὑρίσκει τὸ ζητούμενον. Τὸ ἔτος λοιπὸν
 75 ÷ 19 = 4 + 1 διαιρούμενον διὰ 19 δίδει πηλίκον 98 καὶ κατάλοιπον
 7. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ 1 μετὰ Χριστὸν ἔτους παρήλθον μέχρι τοῦ 1875
 ἔτι πηλίκον σελήνης 98, καὶ ἤδη ζῶμεν εἰς τὸ 14 ἔτος τοῦ 99 κύκλου
 τῆς σελήνης· τὸ δὲ 14 εἶνε ὁ Χρυσοῦς ἀριθμὸς τοῦ 1875.

Ἐπακταί.

Ἐπακταὶ ἡμέραι καλοῦνται αἱ τὴν ἡλικίαν τῆς σελήνης κατὰ τὴν
 ἡμετέραν πίπτει πρὸς τὸν ἴσον τοῦ ἔτους δεικνύουσαι. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἡλιακὸν ἔτος ὑπερβαίνει
 τὸν ἡμετέρον ἔτος 11 ἡμέρας τὴν διάρκειαν 12 περιόδων σελήνης (ἢ τὸ σεληνια-
 κὸν ἔτος), ἂν αἱ ἐπακταὶ εἶνε 0 ἡμέραι κατὰ τὴν α'. Ἰανουαρίου ἔ-
 τος, τὴν α'. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους θὰ ἦνε 11
 ἡμέραι, τὴν δὲ α'. τοῦ μηνὸς τοῦ τρίτου ἔτους θὰ ἦνε 22, τοῦ δὲ
 τέταρτου 33 ἢ μόνον 3, ἀφαιρουμένων τῶν 30 διὰ μίαν περίοδον
 σελήνης εὐρισκομένης περισσότερον εἰς τὰ τρία πρώτα ἔτη. Πρὸς εὐ-
 ρεσιν δὲ τῶν ἐπακτῶν, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς ἕκαστον κύκλον σελήνης,
 πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸν Χρυσοῦν ἀριθμὸν ἐπὶ 11, καὶ ἐκ
 τοῦ γινομένου, ἂν ἦνε μεγαλύτερον τοῦ 30, ἀφαιροῦμεν τοσάκις 30,
 ἕως τοῦτο εἶνε δυνατὸν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ πραγματεία περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διπλάσι τῆς περικυκλοῦσης αὐτὴν ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὅλων τῶν ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων.

Τῆς γῆς μόνον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰς παρὰ ταύτην οὐσίας ρίζομεν· ἡ δὲ παρούσα αὐτῆς μορφή φαίνεται ὅτι εἶνε ἀποτέλεσμα ἐνεργείας δύο στοιχείων τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρός. Τὸ ὕδωρ ὑπόφορον μορφήν ἰστάμενον ἢ ρέον ἢ καταπίπτον ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας μεταβάλλει καὶ μέχρι νῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, διαπερᾶ πρὸς εὐκόλως κατὰ μικρὸν διαλύον ἢ βιαίως συνθραύον, καὶ συμπιέζον μέρη μεθ' ἑαυτοῦ φέρει αὐτὰ εἰς ἄλλους τόπους· ἐντεῦθεν καὶ ἡ ἐπιφάνειαις τῶν παραλίων, τῶν χερσονήσων κτλ. Ὡσαύτως δὲ ἡ γῆ καὶ ἡ ἀτμοσφαιρας ἰδιάζουσάν τινα θερμότητα, ἣτις ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς αὐξάνει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ πυρὴν αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς ἄλλο πυρώδη κατάστασιν· συμπεριζόμενον δὲ τοῦτο ἐκ τῶν θερμότητων, τῶν ἡφαιστειῶν, τῶν ἐκρήξεων καὶ τῶν σεισμῶν. Διὰ τὴν ἐνεργείαν δὲ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς πυρός ἀποτελοῦνται εἰσέτι ἐπιφανείας τῆς ἀνωψώσεως καὶ καθιζήσεως, ρήγματα, ὄρη, νῆσοι κτλ. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἐπενήργησαν εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους κατὰ διαφόρους περιόδους εἰς τὸν σχηματισμὸν βαθμηδὸν τοῦ ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Ἐπιφάνεια τῆς γῆς.

Ἐάν ῥίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ σφαῖρας τινὸς βλέπομεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἀνίσως διηρημένην εἰς ξηρὰν καὶ εἰς ὕδατα· τὴν ξηρὰν κατέχει σχεδὸν τὸ 1/4, τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε κεκαλυμμένον ὑδάτων· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον περιλαμβάνει τὰ ξηρὰς, τὸ δὲ νότιον μόνον τὸ 1/5 αὐτῆς.

Πεδιάδες.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμέναι χῶραι, ἔχουσαι ἐπιφάνειαν καὶ ἐπίπεδον. Αὗται ὅταν ποτιζῶνται ὑπὸ ἀφθόνων πηγῶν καὶ ὕδατων εἶνε εὐφορώταται· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλαι μὴ ταῦτα τὰ πλεονεκτῆματα, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τινὰς αὐτῶν καὶ ἰδιαιτέρα ἀνάματα οἶον

Στέππαι καλοῦνται εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἐκτεταμέναι ἀμμώδεις πε-
διάδες κεκαλυμμέναι καθ' ὅλον τὸ θέρος ὑπὸ φυτῶν τὸ πλεῖστον ἀλα-
ούχων, ἀλλ' ἔστερημέναι παντάσῃσι δένδρων.

Σαβάρραι δὲ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, καὶ Πάμται εἰς τὴν Νό-
τιον Ἀμερικὴν λέγονται πεδιάδες χαμηλοτάται, ὑγρόταται καὶ κε-
καλυμμέναι ὑπὸ ὑψηλῶν χόρτων. Ἐρημοὶ τέλος λέγονται ἐκτεταμέ-
ναι πεδιάδες κεκαλυμμέναι ὑπὸ ἀνύδρου ἄμμου ἀναπτομένης ὑπὸ θερ-
στάτου ἡλίου, καὶ ἔστερημέναι τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν βλάστησιν
δατος, ὡς αἱ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν τούτοις ἐν τῷ μέ-
σῳ τούτων τῶν ἐρήμων εὐρίσκονται τόποι ἐνύδροι καὶ κατάφυτοι,
μοιζῶντες μὲ εὐφόρους νήσους ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρου ἄμμου καὶ ὀνο-
μίζονται αὐάσεις ἢ ὀάσεις.

Ὅρη.

Τὰ ὄρη εἶνε τὰ ὑψηλότερα ὑψώματα τῆς σφαίρας. Ἰσοῖοι δὲ κα-
λοῦνται τὰ ἔχοντα ὀλιγώτερον ὕψος.

Τὰ ὄρη εἶνε ἐνίοτε μεμονωμένα, συχνότατα ὁμῶς σχηματίζουσι σει-
ρὰς. Αἱ κορυφαί των ἔχουσι διάφορα σχήματα λαμβάνουσαι διὰ τοῦτο καὶ
ἄφορα ὀνόματα. ὡς ὅταν αὕτη ἦνε πρισματοειδής, καλεῖται *αἰχμή*.
ὅταν ἦνε ὀξεῖα, ὀδοῦς, κέρας, *βε. λόρη*. ἐάν δ' ἐπίπεδος *τραπέζα* κτλ.
ὑψηλότεραι δὲ γνωσταὶ κορυφαὶ εἶνε αἱ τῶν *Ἰμαλαίων*, φθάνουσαι
εἰς 27 χιλ. πόδας ὕψους ὑπερῶν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ράχις καλεῖται τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς σειρᾶς, τὸ ἐκτεινόμενον
καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς. αἱ δὲ πλευραὶ τῆς *ράχως*, δι' ὧν ῥέουσι
ὕδατα, εἶνε αἱ καλούμεναι *κλιττες*.

Τὰ ὄρη χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενῶν χαμηλοτάτων καλου-
μένων *κοιλιάδων*. ἐάν δ' αὐταὶ περικλείωνται μεταξύ δύο πολὺ προ-
εξέχοντων ὄρέων καὶ ὄχι πολὺ ὑψηλῶν, καλοῦνται *αὐλώνας* μὲν ἐάν
εἴεν ἄδενδροι, *νάπαι* δ' ἐάν ἦνε δρυμώδεις. *στεγὰ* δὲ ἢ *πίλοι* καλοῦνται
μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῆς *ράχως*, αἵτινες καὶ στενὰς διό-
ως σχηματίζουσι. καὶ *γάραγγες* ἢ *αὐχέρες*, αἱ κείμεναι μεταξύ ἀ-
πέμων βράχων, αἵτινες ἐάν ἦνε πολὺ βαθεῖαι *βάραθρα* καλοῦνται.

Ἡφαιστεια.

Ἡφαιστεια εἶνε συνήθως κωνοειδῆ ὄρη μετὰ κωνοειδῶν ἀνοιγμά-
των καλουμένων *κρατήρων*, ἀναπέμποντα ἐξ αὐτῶν κατὰ καιροῦς
καυσιμιάσεις, καπνοὺς, φλόγας, ὕλας ἀναλελυμένας, καὶ ῥίπτοντα
ἐκ τῶν τέφρας, μύδρους, χεῖμαρρους λάβης, ἥτις τότε μόνον σταμα-
τοῦσιν ὅταν ψυχθεῖσα χάσῃ τὴν ῥευστότητά της. Τοιαύτη δὲ εἶνε ἡ ὄρη ἡ
Ἡφαιστεια, ὥστε ἐκ τῶν καταστροφῶν τούτων πολλάκις ἐσχη-
ματίστησαν νέα ὄρη ἢ ἐξῆλθον ἐκ τῶν πυθμένων τῆς θαλάσσης νέαι
ὄρη κτλ.

Τὰ ἠφαιστεία δὲν εἶνε ἐν ἐνεργείᾳ πάντοτε· τινὰ δὲ τούτων
 νονται μὲν ἐσβεσμένα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἀλλ' αἴφνης πάλιν
 ζουσι καὶ ἐκπέμπουσι τέφραν καὶ λάβαν καὶ ταῦτα καλοῦνται ἐν
 ἡ ζῶντα· ἀλλὰ δὲ πάλιν φαίνονται ὅτι διὰ παντός ἔχασαν τὴν
 κώδη ἐνεργειάν των, καὶ διὰ τοῦτο νεκρὰ ἠφαιστεία καλοῦνται.
 φαιστεία ὑποθαλάσσια λέγονται, ὅσα εἶνε κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ
 τῆς θαλάσσης.

Σεισμοί.

Οἱ σεισμοὶ φαίνονται ὅτι προξενοῦνται ὑπὸ ὑπογείων ἀτμῶν, οἱ
 ἀνυψοῦσι τὸ ἔδαφος ζητοῦντες νὰ ἀνοίξωσι δίοδον· συνοδεύοντα
 συνήθως ὑπὸ ἠφαιστειῶν ἐκρήξεων. Συχνὰ δ' αἰσθανόμεθα αὐτῶν
 λὺ μακρὰν τῶν ἠφαιστειῶν καὶ ἄνευ τινὸς ἐκρήξεως. Εἰς τὴν
 τικὴν Τουρκίαν, τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὰ περίξ τῶν Ἄνδεων καὶ
 ἄλλας ἔτι χώρας εἶνε ἐνίοτε τοσαῦτον δυνατοί, ὥστε συχνὰ κατα
 φουσι μεγάλας πόλεις.

Συστατικὰ τῆς γῆς.

Εἶδη γαιῶν.

Τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς διακρίνονται ἄ. τὰ ἐκ τοῦ ὕδατος μορφω
 ἦτοι τὰ ὄρη τὰ σχηματιζόμενα ἐκ συνεχοῦς σειρᾶς στρωμάτων
 νων ἐπ' ἄλληλα καθ' ὀρισμένην τάξιν· β'. τὰ ἐκ τοῦ πυρὸς μορφω
 τα, ἦτοι τὰ μὴ κατὰ στρώματα εἶδη τῶν ὄρεων. Τούτων
 σημειώσεως εἶνε·

1) Αἱ ἀρχέγονοι γαῖαι ἢ τὰ πρωτογενῆ στρώματα, αἵτινα
 ται συνιστάμενα ἐκ τετηγμένης μὲν τὸ πρῶτον ψυχθείσης δ' ἐν
 θως ὕλης.

2) Αἱ δευτερεύουσαι γαῖαι ἢ τὰ δευτερογενῆ στρώματα
 διατεθειμένα κατὰ στιβάδας τακτικὰς ἐπὶ τῶν πρώτων, καὶ
 θεμμένα ὑπὸ τῶν ὑδάτων, περιλαμβάνουσαι συνήθως πολλὰ
 ζῶων καὶ φυτῶν· καὶ τὰ μὲν παναρχαιότατα ζῶα εὐρίσκον
 εἰς τὰ τιτανώδη στρώματα, τὰ δὲ παναρχαιότατα φυτὰ εἰς τὰ
 μολίθου καὶ λιθανθράκων στρώματα. Αἱ ἀποθῆκαι τῶν κ
 καὶ τῶν ἰχθύων αἱ ἐπὶ ὑψηλοτάτων ὄρεων εὐρισκόμεναι μα
 ὅτι ἡ θάλασσα τὰ ἐκάλυπτε ποτε.

3) Αἱ τριτερούσαι γαῖαι ἢ τὰ τριτογενῆ στρώματα, τὰ
 τίθενται ἐκ λειψάνων τῶν δύο τούτων πρώτων εἰδῶν τεταρ
 στιβάδας πρὸς τὰς ὑπώρειας τῶν δευτερογενῶν στρωμάτων.

4) Αἱ ἠφαιστειώδεις γαῖαι ἢ τὰ ἠφαιστειώδη στρώ
 τινες ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τῆς τέφρας, τῆς λάβης καὶ τ
 ὑλῶν τῶν ἐκπεμπομένων ὑπὸ τῶν ἠφαιστειῶν.

5) Αἱ φυτικαὶ γαῖαι, αἱ εὐρισκόμεναι ὑπεράνω ὅλων
 γαιῶν, αἵτινες εἶνε αἱ μόναι ἐπιτήδαιοι διὰ τὴν φυτικὴν ὕπ

Πολύτιμοι λίθοι, μέταλλα καὶ εὐπρηστα μεταλλεία.

Μεταξὺ τῶν οὐσιῶν, αἵτινες ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς, διακρίνονται 1 οἱ πολύτιμοι λίθοι, οἷον ἄδάμαντες, ρουβίνια, σάπφειροι κτλ. 2 τὰ μέταλλα, ὧν ἐπισημότερα εἶνε ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκός, ὁ σίδηρος, ὁ κασσίτερος, ὁ μόλυβδος, τὸ ἀντιμόνιον, ὁ ὑδράργυρος κτλ. 3 αἱ εὐπρηστοὶ ὕλαι, οἷον ὁ ἀνθρακίτης, τὸ θεῖον, ἡ ἀσφαλτος καὶ ὅλαι αἱ ἀσφαλτώδεις οὐσίαι, οἱ γαιάνθρακες, τὸ ἤλεκτρον κτλ. Εἰς ταῦτα δὲ δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν τὰ εὐπρηστα ὄρυκτά, ὄντα λείψανα φυτῶν κεχωσμένων εἰς τὴν γῆν.

Ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος καὶ οἱ πολυτιμότεροι λίθοι εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὁ δὲ σίδηρος καὶ ὁ μόλυβδος εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τοὺς εὐκράτους καὶ ψυχροὺς τόπους. Ἐν τούτοις πολὺς χρυσός εὐρίσκεται εἰς τὴν Σιβηρίαν, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Αὐστραλίας.

Ὑδάτα.

Τὰ ὕδατα τὰ διακεχυμένα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας διακρίνονται εἰς δύο, εἰς θαλάσσια ὕδατα καὶ εἰς ὕδατα τῆς ξηρᾶς.

Ὑδάτα θαλάσσια.

Τὰ θαλάσσια ὕδατα εἶνε πικρὰ καὶ ἄλμυρά, τὸ δ' αὐτῶν ἀλατῶδες δὲν εἶνε παντοῦ τὸ αὐτό· διότι εἰς τοὺς πόλους, ἀποχωριζομένου καὶ πηγνομένου τοῦ γλυκεροῦ ὕδατος, τὸ μένον ῥευστὸν ἔχει περισσώτερον ἄλας· ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὅπου τὸ γλυκὸ ὕδωρ ἔχει ὀλιγώτερον ἄλας. Ἐν τούτοις ἡ Κασπία θάλασσα ἔχει περισσώτερον ἄλας ὡς πρὸς τοὺς ὠκεανούς.

Ὁ πηθὴν τῆς θαλάσσης περιέχει τὰς αὐτὰς ἀνωμαλίας, ὅποιαι καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς· διὸ ἀπαντῶμεν ἐν αὐτῇ λόφους, ὄρη, κοιλάδας τοσοῦτου βάθους, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸ μετρήσωμεν· εἶνε δὲ κατακημένη ὑπὸ πλήθους ζώων ἐν μέρει εἰς ἡμᾶς ἀγνώστων, καὶ πλῆθος ἔχει φυτῶν ἰδιαζόντων.

Πολλοὶ δὲ δοκιμαί ἀπέδειξαν ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης εἶνε ψυχρότερα ἀναλόγως τῆς βαθύτητός των. Οὕτω δ' ἔπρεπε τὰ βαθύτατα μέρη τῶν θαλασσῶν νὰ ἦνε παγωμένα· ἀλλ' ἤδη τέλος ἐγνώσθη ὅτι οὐδέποτε τοῦτο συμβαίνει ὅσον καὶ ἂν προχωρήσωμεν βαθύτερα.

Ἡ διαφορὰ τοῦ πλάτους πολλὴν ἐπίρροην ἔχει ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῶν θαλασσίων ὑδάτων. Πρὸς τοὺς πόλους αἱ θάλασσαί εἶνε κεκαλυμμένα ἀδιακόπως ὑπὸ μεγίστων ὄγκων πάγων, κατασταινόντων πάντας τὰς θαλάσσας ἀδιαπεράστους εἰς τὰ πλοῖα. Τὸν χειμῶνα οἱ παγετοὶ οὗτοι καλύπτουσι συνήθως ὅλην τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς 88 μοίρ. τοῦ Βορ. πόλου, οἱ δὲ κόλποι τοῦ αὐτοῦ πόλου παγώνουσι μέχρι τῆς 70 μοίρ. ὁμοῦς ὁμοῦς ἐκ πάγου βλέπομεν νὰ πλέωσιν ἐπὶ τῆς θαλάσ-

σης μέχρι τῆς 40 μοίρ. τοῦ βορ. πλάτους. Εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον οἱ στερεοὶ πάγοι ἐκτείνονται μακροτέρον ἢ εἰς τὸν βόρειον πόλον.

Κινήσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης.

Τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ὑπόκεινται εἰς τρία ἤδη κινήσεων, τὰ ἀτμοσφαιρικὰ κινήσεις, τὰ ρεύματα καὶ τὰς παληροσίας.

Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ κινήσεις προκύπτουσιν ὑπὸ τῆς ὠθήσεως τῶν ἀνέμων, ἐγειρόντων ἐνίοτε ἐκπληκτικὰ κύματα· ἡ δὲ παραχῆ αὐτῶν γίνεται ἐπαισθητὴ μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διότι καὶ εἰς τὰς μεγαλειτέρας τρικυμίας παρατηρήθη ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης βαθύτερα τῶν 33 μέτρων μένουσιν ἀκίνητα.

Τὰ ρεύματα εἶνε μεγάλαι κινήσεις, φέρουσαι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης κατὰ τινα διεύθυνσιν. Τὰ ἐπισημότερα δὲ τούτων εἶνε τὰ ρεύματα τῶν πόλων καὶ τὸ τροπικὸν ρεῦμα.

Τὰ ρεύματα τῶν πόλων φέρουσι τὰ ὕδατα ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν, συνεπύχοντα μετὰ τούτων καὶ ὑπερμεγέθεις ὄγκους πάγων, αἵτινες συναντῶνται ἐνίοτε πολὺ μακρὸν τῶν παγωμένων θαλασσῶν.

Τὸ δὲ τροπικὸν ρεῦμα, διευθυνομένον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν, ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐπιρροήν τῶν ἐτησίων ἀνέμων, τῶν πνεόντων εἰς ταύτας τὰς χώρας, καὶ εἰς τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατα μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐρχόμενα ἐκ τῶν περὶ τοὺς πόλους χωρῶν, ὅπου ἡ τῆς γῆς περιστροφή εἶνε ὀλιγώτερον ταχέα. Τὰ πρῶτιστα δὲ ρεύματα παράγουσι πολλὰ ἄλλα, τῶν ὁποίων ἐπισημότερα εἶνε τὸ ἐγκόλπιον Μεξικανικὸν ρεῦμα, τὸ ὁποῖον συνέχεται πρὸς τοῦ τροπικοῦ ρεύματος καὶ ἀκολουθοῦν τὸ μῆκος τῶν παραλλήλων τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Νεογείου, λαμβάνει ἔπειτα νέαν διεύθυνσιν πρὸς ἀνατολὰς καὶ φθάνει εἰς τὰς παραλλήλους τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς (Ἀζόρας νήσους).

Αἱ κινήσεις αὗται τῆς θαλάσσης μεταφέρουσιν εἰς ἀπέλους ἀποστάσεις τὰ προϊόντα τῶν διαφόρων χωρῶν ὑπὸ τούτων δὲ φέρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας δένδρα, φυόμενα μόνον εἰς τὴν Ἀμερικήν. Ἐνίοτε τὰ δύο ἀντιθετὰ ρεύματα συναντῶνται καὶ τότε σχηματίζονται οἱ θαλασσοστρόβιλοι, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τοῦ Μα. Ιστρίας πρὸς Ν. τῶν Λοφοδεωνῶν νήσων, καὶ ἡ Χάρνθιδις εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας.

Αἱ παληροσῖαι εἶνε κανονικαὶ κινήσεις τῶν ὑδάτων δις ἐπαναλαμβανόμεναι ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας καὶ 51'. Τὰ ὕδατα ἀναβαίνουν καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν ἐπὶ 6 ὥρας, ἡ δὲ ἀνάβασις αὕτη καλεῖται παλημορία· ἀφοῦ δὲ φθῆσωσιν εἰς τὸ μέγιστον ὕψος τῶν, μένουσιν ἐπὶ τὸ ἐν τέταρτον ὥρας, εἶτα ὀπισθοδρομοῦσι πάλιν ἐν διαστήματι 6 ὥρῶν, καὶ αὕτη ἡ ὀπισθοδρομία καλεῖται ἀμφοροσία.

τά τὴν ὁποῖαν τὰ ὕδατα, ἀφ' οὗ μείνωσιν εἰς τὴν ταπεινοτάτην αὐ-
 τῶν θέσιν περὶ τὸ 1/4 ὥρας ἀρχίζουσι πάλιν νὰ ὑψῶνται. Ἡ περίοδος
 τῶν δύο ἀναβάσεων καὶ καταβάσεων τοῦ ὕδατος ὀνομάζεται
 ἡμερησία περίοδος, πρὸς διὰκρισιν τῆς μηνιαίας καὶ ἐτησιας περιόδου,
 πίνες παρατηροῦνται κατὰ πάσαν νέαν σελήνην καὶ κατὰ τὰς ἰσημε-
 ρίας καὶ τὰς τροπὰς. Ἀρχεται δὲ ἡ πλημμυρίς μετ' ὀλίγην ὥραν ἀπὸ
 τῆς διπλῆς διὰ τοῦ ἰσημερινοῦ διαβάσεως τῆς σελήνης καὶ συμβαίνει
 ἡ μὲν τοὺς ἀνατολικούς αἰγιαλοὺς προτῆτερα, εἰς δὲ τοὺς δυτικούς
 ὑστῆτερα.

Αἱ παλίρροιαὶ θεωροῦνται ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἐλξέως τοῦ ἡλίου
 καὶ τῆς σελήνης· διότι αἱ ἰσχυρότεραι παλίρροιαὶ συμβαί-
 νουσι κατὰ τὰς συζυγίας, ὅτε ἡ ἐλξίς τοῦ ἡλίου συνενούται μετὰ τῆς
 ἐλξέως τῆς σελήνης. Ἐν τούτοις μιᾶς καὶ ἡμισείας ἡμέρας διάστημα
 συμβαίνει μεταξύ τῆς στιγμῆς τῶν συζυγιῶν καὶ τῶν μεγαλειτέρων πα-
 λιρροῶν, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀπομακρύνσεως τῶν δύο τούτων ἀστέ-
 ρων. Αἱ παλίρροιαὶ δὲ καθίστανται ἀνεπαίσθητοι ὑπεράνω τῶν τροπι-
 κῶν κύκλων· διότι ἡ σελήνη ἐνεργεῖ ἐνταῦθα πλαγιώτερον ὡς μὴ ἀ-
 κρινοῦσα τοῦ ἰσημερινοῦ ὑπὲρ τὰς 28 μοίρας.

Ἔδατα τῆς ἡμέρας.

Οἱ ἀτμοὶ οἱ διὰ τῆς θερμότητος ἐκ τῶν ὠκεανῶν καὶ ἐξ ὅλων τῶν
 ἄλλων τύπων παραγόμενοι καὶ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὑψούμενοι σχημα-
 τίζουσι τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα μεταβάλλονται εἰς βροχὴν· τὸ δὲ ὕδωρ
 τῶν βροχῶν εἰσδύον εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπαντῶν ἀντίστασιν εἶτα δὲ διέ-
 νουσι ἀποτελεῖ τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν σχηματίζονται οἱ ῥυάκες· οὗτοι
 ἀναρροῦνται πρὸς ἀλλήλους σχηματίζουσι τὰ ποτάμια καὶ τοὺς πο-
 τὰμοὺς, χύνοντας τὰ ὕδατά των συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐπικράτεια ποταμοῦ λέγεται ἅπαντα ἡ χώρα, τὴν ὁποῖαν κατέ-
 ποταμὸς τις μετὰ τῶν παραποτάμων καὶ τῶν ρυάκων του· γραμ-
 μὴ δὲ τῆς διαχωρίσεως τῶν ὕδατων λέγονται τὰ ὄρια δύο παρακει-
 μένων ἐπικρατειῶν ποταμῶν· εἶνε δ' αὐταὶ συνήθως σειραὶ ὄρεων, ὡς
 αἱ Ἄλπεις, χωρίζουσι τὴν ἐπικρατείαν τοῦ Πάδου ἀπὸ τῆς τοῦ Ρόδα-
 τοῦ Ρήνου καὶ τοῦ Δουνάβεως.

Βροχαί.

Οἱ βροχαὶ δὲν εἶνε παντοῦ ἐπίσης ἄφθονοι· ἐν γένει δὲ αὐταὶ εἶνε
 ἰσχυρότερον δυναταί, καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ τῆς
 ἐκβάσεως τῆς θαλάσσης, ἂν καὶ αἱ βροχεραὶ ἡμέραι εἶνε περισσότε-
 ρα πρὸς βορρᾶν.

Βροχαὶ περιοδικαὶ καὶ πλημμύραι τῶν ποταμῶν.

Μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἡ περιοδικὴ ἐκάνοδος τῶν ἀνέμων ἐπανα-
 λαμβάνεται κατ' ἔτος βροχᾶς σταθερᾶς κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τοῦ ἔτους· ἡ δὲ

μεγάλη ποσότης τοῦ ὕδατος ἢ ἐντὸς αὐτῶν πίπτουσα πρέπει συλλεχθῆναι ἢ ἐκρέη, καὶ ἐντεῦθεν προκύπτουσιν αἱ τακτικαὶ πλημμύραι σὺν ὄλῳ τῶν ποταμῶν τοῦ μέρους τούτου τῆς σφαίρας.

Ἡ πλημμύρα τοῦ Νείλου κατασταίνει εὐφορον τὴν λαμπρὰν κοιλίαν τῆς Αἰγύπτου· ἀλλ' εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν πρὸς ἀνατολὰς Ἄνδεων οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν καταρρακτιαν διὰ νὰ ἐκρέυσωσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας τῆς καλύπτεται ὑπὸ ἐλῶν.

Λίμαι καὶ ἔ.λη.

Τὰ ὕδατα μὴ δυνάμενα διὰ τὴν πολλὰ βαθεῖαν θέσιν τόπων νὰ ἐκρέωσιν ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις καὶ σχηματίζονται εἰς τὰς καλουμένας *λίμνας* καὶ τὰ *ἔ.λη*. Μεταξὺ δὲ τῶν λιμνῶν ὑπάρχουσιν οἱ ποταμοὶ, οἱ δὲ ὧν διέρχονται ποταμοὶ, ὡς ἡ τῆς Κωνσταντίας καὶ τῆς Γενεύης ἄλλαι δὲ δὲν ἔχουσι καμμίαν ἐκροήν, ὡς ἡ Κασπία, Ἄραβη λίμνη κλ. αἱ τελευταῖαι δὲ αὗται συνήθως εἶνε ἀλατούχαι.

Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα.

Μεταλλικὰ ὕδατα καλοῦνται τὰ βέοντα ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς γέμοντα μεταλλικῶν οὐσιῶν, οἷον θείου, σιδήρου κλ. Καλοῦνται δὲ αὐτὰ *θερμὰ ὕδατα*, ὡς θερμαινόμενα ὑπὸ αἰτίας εἰσέτι ὄχι πολὺ γνωστῆς ἀποδοδομένης συνήθως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θερμότητα τῆς γῆς.

Ἡ θερμότης τῶν ἐνίοτε εἶνε ἴση μὲ τὴν θερμότητα βρῆζοντος τοῦ τοιαῦτα δὲ θερμὰ ὕδατα ὑπάρχουσι εἰς πλείστας χώρας καὶ πολλὰ εἶνε χρήσιμα εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Τῶν πηγῶν τούτων νῆς παρουσιάζουσι μεγαλοπρεπῆς θέαμα· ὡς αἱ τοῦ Γευσέρου ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσι συνήθως ἐν σχῆματι πυραμίδος εἰς ὕψος 38 μέτρ. καὶ αἱ τοῦ Στρώκ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ, τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσιν ἐτι πλέον τῶν ῥηθέντων.

Ἀτμόσφαιρα.

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶνε μίγμα διαφόρων βευστῶν, τὰ ὅποια περιελάττωσι τὴν σφαῖραν μέχρι τοῦ ὕψους 70—90 χιλιομ. καὶ εἶνε ὁ ἀήρ, τὸν ὅποιον ἀναπνεύομεν.

Ὁ ἀήρ εἶνε διαφανής, καὶ ὅταν ὁ οὐρανὸς ᾖ καθαρός, φαίνεται ὅτι ἔχει ὠραῖον κυανοῦν χρῶμα. Οὗτος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εἶνε 770 φορές ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος· στήλη δὲ ἀέρος ἀπὸ τῆς ἀνωτάτων ὀρίων τῆς ἀτμοσφαίρας μέχρι τῆς θαλάσσης ἔχει βάρη ἴσον μὲ τὸ βῆρος στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδατος 10 1/2 μέτρ. ὕψους στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδραργύρου 757 χιλιοστομέτρων ὕψους.

Ὁ ἀήρ εἶνε μᾶλλον πυκνὸς καὶ δυσκινητότερος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὰς πεδιάδας ἢ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἰσχυρὰ ἀναπνεύεται ὁ ἀήρ εἰς ἔτι μεγαλειότερον ὕψος. Ἡ διαδοχικὴ

πτωσις τῆς βαρύτητος τοῦ ἀέρος παρέσχε τὸ μέσον τῆς μετρήσεως τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων· διότι παρατηρήθη ὅτι στήλη ὑδραργύρου περιλαμβανόμεν ἔντος ὀργάνου καλουμένου βαρομέτρου καταβαίνει καθ' ἑαυτὴν ἀναβαίνομεν περισσότερο ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἡ θερμότης τῆς ἀτμοσφαιρας ἐλαττοῦται ἐπαίσθητῶς, καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν εἰς ὑψηλοτέρους τόπους· διότι ἀραιότερας οὐσῆς τῆς ἀτμοσφαιρας εἰς τὰ ἀνώτερα αὐτῆς στρώματα, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐπιπίπτουν ἐν μικροτέρῃ θλάσει αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ ὑψηλότερα ὄρη καλυμμένα ὑπὸ ἀδιακόπου χιόνος· παρατηρήθη δ' ὅτι ἡ χιών ἐπιπίπτει γὰρ πίπτει ἐπὶ μὲν τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς ὕψος 4900 μέτρ. ἐπὶ δὲ τοῦ 40 μοιρ. πλάτους εἰς ὕψος 2000 μέτρ. καὶ πρὸς τὸν 60ον πλάτῃλλον εἰς ὕψος 1100 μέτρων.

καὶ ἄλλαι δ' αἰτίαι ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαιρας κατὰ τὰς διαφόρους χώρας. Ἡ θερμότης εἶνε τόσο μεγαλύτερη ὅσον ὁ τόπος εἶνε πλησιέστερος εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ τὰ ἀνάπαρ μικροτέρα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους. Ὡσαύτως αὕτη εἶνε ἀνάλογος τῆς θέσεως τοῦ τόπου, καθότι αἱ μεσημβριναὶ ἀκτίνες τῶν σειρῶν τῶν ὀρέων εἶνε θερμότεραι τῶν ἄλλων κατωφερῶν. Ἐπίσης τὰ δυτικὰ παράλια οἰασδὴποτε χώρας εἶνε θερμότερα ἀνατολικῶν παραλίων, καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλάτους αἱ χῶραι τῆς Ἀμερικῆς εἶνε ψυχρότεραι τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὅτι τὸ βόρειον ἡμισφαίριον εἶνε θερμότερον τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Καὶ αἱ νῆσοι δὲ αὐταὶ αἱ κείμεναι ἐν τῇ μεσότητι τοῦ ὠκεανοῦ ἔχουσι χειμῶνα ὀλιγώτερον δριμὺν καὶ θέρος ὀλιγώτερον θερμὸν ἢ αἱ ἄλλαι χῶραι· διότι αἱ θάλασσα διατηροῦσιν εἰς τὴν θερμοκρασίαν μᾶλλον ὁμοίωμορον.

Μετέωρα.

Ὡς τὴν ἀτμόσφαιραν συμβαίνουσι διάφορα φυσικὰ φαινόμενα, τὰ καλοῦνται μετέωρα· εἶνε δὲ ταῦτα τριῶν εἰδῶν μετέωρα· α' τοῦ ἡλεκτρισμοῦ· γ' τοῦ ὕδατος.

Μετέωρα τοῦ φωτός. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀντανακλᾷ καὶ διαθλᾷ τὰς ἀκτίνες τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου, ὥστε βλέπομεν τὸν ἡλιον πρὶν αὐτὸς εἶναι ὑπερᾶνω τοῦ ὀρίζοντος, καὶ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ· τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο καλεῖται λυκαυγές, ἢ δ' ἐρυθρότης ἐκείνη ἢ γεννωμένη ἐν τῇ οὐρανῷ καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καλεῖται ἠώς. Ἡ τὰς αὐτὰς δ' αἰτίας τῆς θλάσεως καὶ ἀντανακλάσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρας ὀφείλονται οἱ καταπτρισμοί, ὡς τὰ ἀντικείμενα τὰ τε ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα καὶ τὰ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα φαίνονται εἰς ἡμᾶς διπλᾶ, ἀνεστραμμένα, μετακινημένα καὶ ἀνωμαλῶς εἰς τὸν ἀέρα· τὸ φαινόμενον τοῦτο συχνότερα παρατη-

ρείται ἐν Αἰγύπτῳ, Σαχάρῳ, κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας ἢ Ὠσαύτως οἱ παρήλιοι, οἵτινες παρέχουσι τὴν ταυτοχρόνον ἐμφάνειαν πολλῶν ἡλίων, αἱ παρασελίηναι, δι' ὧν βλέπομεν πολλὰς σελήνας καὶ οἱ ἀλωνες ἢ φαιτειροὶ κύκλοι, οἵτινες σκεπάζουσιν ἐνίοτε τὰ δύο τούτους ἀστέρας. Καὶ τὸ οὐράνιον δὲ τόξον ἢ ἡ Ἴρις προέρπει ἐκ τῆς διαθλάσεως ἢ ἀποσυνθέσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν σφαιρῶν τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς, τῶν διακεχυμένων ἐπὶ τοῦ ἀέρος.

Μετέωρα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ἀναγγέλλει τὴν παρουσίαν του εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν διὰ διαφορῶν φαινομένων τὰ γνωστότερα δὲ τούτων εἶνε ἡ ἀστραπή, ἡ βροντή, ὁ κεραυνὸς τὸ βόρειον σέλας, αἱ πύρραι σφαῖραι, οἱ ἀερολίθοι κτλ.

Εἰς τὰ νέφη παρατηροῦμεν ἐν καιρῷ ὀχθαλαίας βροχῆς λάμπειν φάταγος, ἣν τινα συνήθως παρεκκολουθεῖ πολλὰκις ἐπαναλαμβανόμενος φάταγος. Ἡ λάμπις αὕτη καλεῖται ἀστραπή, οὔσα μέγας ἠλεκτρικὸν σπινθήρ, μεταβαίνων ἀπὸ νέφους εἰς νέφος ἢ εἰς γήινον σῶμα, τότε καλεῖται κεραυνός, ὁ δὲ παρεκκολουθῶν αὐτὴν φάταγος καλεῖται βροιτή.

Πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τῶν κακῶν τῶν ὑπὸ τῶν κεραυνῶν συμβαινόντων ἐφεῦρεν ὁ αἰμνηστὸς Φραγκλῆνος τὰ ἀντικεραυνία ταῦτα δ' εἶνε μετὰλλῖνοι ῥάβδοι λήγουσαι πρὸς τὸ ἄνω εἰς ὄξύ, αἱ ὀπίσθεν τιθέμεναι. καθέτως ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν οἰκοδομιῶν καὶ συγκοινωνοῦσαι μετὰ τοῦ ἑδάφους διὰ μετὰλλῖνου σύρματος ἔκρουσι πρὸς ἑαυτὰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν νεφῶν καὶ τότε αὐτὸς διερχομένη δι' αὐτῶν ἄνευ βλάβης τῶν οἰκοδομιῶν καὶ φθάνει εἰς τὴν γῆν.

Τὸ δὲ βόρειον σέλας εἶνε λαμπρὸν μετέωρον, φωτίζον συχνὰ τὰ βόρειους χώρας τῆς Εὐρώπης, μέρη τινὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ γεινόμενα ἀξίοντα μέρη τοῦ νοτίου πόλου· τούτου τὰ σχήματα καὶ χρώματα εἶνε λίαν ποικίλα· ἐν γένει δὲ παρουσιάζει ὄψιν τόξου κύκλου φωταίνοντος τὸ ὅποιον ὀρθόγραμμα πρὸς διατρέχουσι πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον διερχομένη, ἀλλὰ ταῦτα ἐνίοτε τινάσσονται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμόσφαιρας ἀποδίδουσι σοφοὶ τινες πυρρῆτους σφαῖρας, αἵτινες διατρέχουσι τὴν ἀτμόσφαιραν μετὰ μετὰ τῆς ταχύτητος, συνοδευομένης τῆς πορείας τῶν ὑπὸ κεραυνῶν ὑπὸ τῆς πτώσεως τῶν καλουμένων ἀερολίθων ἢ βολλίδων· δὲν γινώσκουμεν ὅμως εἰσέτι τὴν ἀληθῆ αὐτῶν καταγωγὴν. Καὶ τινες μὲν ἠσχυρίζονται ὅτι εἶνε λίθοι ῥιπτόμενοι ἐκ τῶν ἠφαιστειῶν τῆς σελήνης ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι εἶνε μικροὶ τινες πλανῆται τοὺς ὁποίους ἡ παρασύρει ἐκτὸς τῆς τροχίως των.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμόσφαιρας ἀποδίδεται ἔτι μικρὰ καὶ ἀβλαβεῖς φλόγες, αἵτινες ἐν ὥρῃ μάλιστα τρικυμίας φαίνονται τὰς κορυφὰς τῶν πύργων, τῶν ἰστῶν καὶ ἄλλων μερῶν.

πλοίων· αὔται δὲ καλοῦνται *Διόσκουροι*, *Κάστωρ* καὶ *Πολυδεύκης*.

Μετέωρα τοῦ ὕδατος λέγονται ὅσα προέρχονται ἐκ τῶν ἀτμῶν οὔτινες ὑπάρχουσι πάντοτε εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς θερμότητος ἀναβαίνουσι ἀπὸ τῆς γῆς· ταῦτα δὲ εἶνε τὰ *νέφη* καὶ ἡ *ὀμίχλη*, συνιστάμενα ἐκ λίαν μικρῶν ὑδατίνων σφαιριδίων· καὶ τὰ μὲν νέφη διαφόρους ἔχοντα μορφάς εἶνε ὑψηλά εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ δὲ ὀμίχλη πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, σχηματιζομένη κυρίως εἰς χώρας ἐλώδεις, ἢ διαβρεχομένας ὑπὸ πολλῶν ὑδάτων.

Τὰ ὑδάτινα ταῦτα τῶν νεφῶν σφαιρίδια, ὅταν γέινωσι μέγιστα καὶ συρρεύσωσι, σχηματίζουσι *τάςσταγόνας*, αἰτινες ἕνεκα τῆς βαρύτητός τινος καταπίπτουσι εἰς τὴν γῆν καὶ σχηματίζουσι τὴν *βροχὴν*· ἐάν ὅμως τὰ ὑδάτινα ταῦτα σφαιρίδια μεταβληθῆντα εἰς σταγόνας πρὶν καταπέσω παγώσωσι, τότε σχηματίζεται ἡ *χάλαζα*. Ὅταν δὲ οἱ ἀτμοὶ νέφους τινός πρὶν μεταβληθῶσι εἰς σταγόνας βροχῆς παγώσωσι, τότε καταπίπτουσι εἰς *χιτάδας* χιόνος. *Δρόσος* δὲ καλεῖται ἡ ὑγρασία, ἡ ἐπικαθημένη ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐν ὄρα νημερίας καὶ αἰθέρου οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας διαφόρων σωμάτων κειμένων ἐν ὑπαίθρῳ· προέρχεται δὲ αὕτη ἐκ τῆς συμπυκνώσεως τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρας ἐπὶ ψυχρῶν ἀντικειμένων τῆς γῆς· ἐάν ὅμως τὰ σώματα ταῦτα ἔχωσι θερμοκρασίαν κατωτέραν τοῦ 0 τοῦ θερμομέτρου Ρεωμύρου, τότε μεταβάλλεται εἰς *πάχνην*, ἣτις εἶνε παγωμένη δρόσος.

Εἰς τὰ μετέωρα ὡσαύτως ἀνάγονται τὰ καλούμενα *πλανώμενα φῶτα*, αἵτινα εἶνε μικραὶ φλόγες, παρατηρούμεναι κατὰ τὴν νύκτα πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐπὶ τόπων ἐν οἷς γίνεται σήψις ζωικῶν οὐσιῶν· οἷον νεκροταφείων κτλ. προέρχονται δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ φωσφορούχου ὑδρογονικοῦ ἀερίου, τοῦ ἀναπτυσσομένου κατὰ τὴν σήψιν ζωικῶν οὐσιῶν καὶ ἔχοντος τὴν ιδιότητα, ὅταν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, νὰ ἀνάπτῃ.

Διάττοντες ἀστέρες δὲ λέγονται μικρὰ φωτεινὰ σώματα ὅμοια μὲ ἀστρα, τὰ ὅποια κατ' αἶθριον νύκτα αἴφνης σχηματιζόμενα κινουῦνται πρὸς τὰ κάτω καὶ σβύνουσι, οὐδὲν ἴχνος ἀφήνοντα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. Θεωροῦσι δὲ ταῦτά τινες τῶν ἀστρονόμων ὡς σώματα κινούμενα περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ὅταν προσεγγίσωσι κατὰ τὴν πορείαν των πολὺ τὴν γῆν καὶ ἐκλυσθῶσι ὑπ' αὐτῆς, τότε καθίστανται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ φωτεινὰ, πάλλεις δὲ καταπίπτουσι εἰς ὀλοκλήρου ἢ κατὰ μέρος.

Ἄνεμοι.

Ἄνεμοι λέγονται αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ κινήσεις τοῦ ἀέρος ἀπ' ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. Αἵτιαι δὲ τῶν ἀνέμων δύνανται νὰ ᾖνε ἡ θερμότης ἡ ἐκτείνουσα τὸν ἀέρα εἰς τινὰς τόπους, τὸ ψῦχος τὸ παρῆγον κενόν τῶν ἀνέμων, οἱ ἀτμοὶ μεταβάλλοντα

εις βροχήν, ἢ ἔλξις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, καὶ ἢ περὶ τὸν ἀνα περιστροφὴ τῆς γῆς.

Ἄνεμοι κατονικοί καλοῦνται οἱ πνέοντες πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν· τοιοῦτοι δὲ εἶνε· 1ον οἱ ἀπόγαιοι ἄνεμοι καὶ οἱ ἐμβάσιοι προκύπτοντες ἐκ τῆς ἀνίσου θερμάνσεως τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τὴν μὲν ἡμέραν πνέει ὁ ἄνεμος ἐκ τῆς θαλάσσης ὡς ἐμβάσιος τὴν ξηρὰν, τὴν δὲ νύκτα ὡς ἀπόγαιος ἐκ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν· 2ον οἱ ἐτησίοι ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ, οἵτινες πνέοντες ἀκαταπαύστως ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς μεταξύ τῶν τροπικῶν ἀποδίδονται εἰς τὴν ῥοήν τοῦ ψυχροῦ ἀέρος ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὴν περὶ τὸν ἄξονα περιστροφὴν τῆς γῆς· ἐπειδὴ ἄλλο ὅ ἀπὸ τῶν πόλων πνέων ἐνταῦθα μὴ ἀκολουθῶν μετ' ἀρκετῆς χύτητος φαίνεται ὅτι φέρεται ἀκαταπαύστως πρὸς δυσμὰς.

Ὡς ἄνεμους κανονικοὺς δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοὺς *Μαγνητικούς* τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, οἵτινες πνέουσιν ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, καὶ ἐκ τοῦ βορειοδυτικοῦ κατὰ τοὺς ἄλλους ἑξὶ μῆνας. Ἐν τούτοις οἱ ἄνεμοι οὗτοι εἰς ἑβδομάδας κατὰ τὸ δίστημα ἐκάστης ἀλλαγῆς ποικίλλουσι καὶ τότε εἶνε ἀναμεμιγμένοι μὲ γαλήνην, καταιγίδας καὶ θυέλλας.

Αἱ εὐκρατοὶ ζῶναι ἔχουσιν ἄνεμους μεταβλητοὺς καὶ ἀκανονιστοὺς τοιοῦτοι δὲ εἶνε ὁ *Σαμουμ* ἐν Ἀραβίᾳ καὶ *Σαχάρκ*, ὁ *Σιρρόκος* ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐνίοτε ἐν Ἑλλάδι. Οὗτοι φαίνονται μὴ ὑποκείμενοι εἰς θυέλλας, αἵτινες καταστρέφουσι τὰς ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης χώρας.

Ὅταν δύο ἄνεμοι ἐναντίοι συναντῶνται, παρήχεται ταχεῖα ἀνεπιγνώστῃ ὑπὸ τὸ ὄνομα *σίφων*, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ μέρη τῆς σφαίρας προσβάλλονται. Οὗτος ὅτε καταρροφᾷ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ σύρει καὶ θραύει τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα συναντᾷ ἐπὶ τῆς διαβάσεώς του· ὅτε δὲ ἀποξηραίνει τὰ ἔλη καὶ τὰς λίμνας, ἐγείρει παμμεγεθεῖς ἐκρήγνυται, τοὺς μεταφέρει εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, καὶ κλύπτει διὰ τὴν θραυσμάτων των καὶ διὰ κατακλυσμοῦ ὑδάτων τὴν ξηρὰν, ἐκρήγνυται.

Μαγνητικὴ βελόνη.

Ἡ *μαγνητικὴ βελόνη* (ναυτικὴ πυξίς) στρέφει ἀκαταπαύστως ἐν τῶν ἄκρων τῆς πρὸς βορρᾶν καὶ τὸ ἄλλο πρὸς νότον. Εἰς ταύτην δὲ τὴν διεύθυνσιν τῆς βελόνης δύο ἀτάξιαι συμβαίνουσιν ἢ ἀπόκλισις καὶ ἢ κλίσις.

Ἡ *κλίσις* εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ βελόνη κλίνει μετὰ τὸν ἰσημερινὸν τοῦ τόπου εἰς ὃν εὐρίσκεται· εἶνε δὲ αὕτη διέφορος εἰς τὴν διαφόρου χώρας καὶ ἀκαταπαύστως ποικίλλει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

Ἡ *ἀπόκλισις* εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ μαγνητικὴ βελόνη σχηματίζει μετὰ τοῦ ὀριζοντος. Καὶ εἰς μὲν τὰς παρὰ τὸν ἰσημερινόν

χώρας ἢ βελόνῃ αὕτη μένει ὀριζόντιος, καθ' ὅσον ὅμως πλησιάζομεν πρὸς βορρᾶν τὸ βόρειον ἄκρον τῆς κλίνας πρὸς τὴν γῆν, τὸ δὲ νότιόν τῆς ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ.

Προϊόντα τῶν διαφορῶν ζωνῶν.

Φυτά.

Τὰ διάφορα εἶδη τῶν φυτῶν δὲν ἐπιδίδουσιν ἐπίσης εἰς ἅπαντα τὰ κλίματα, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν φαίνεται ὅτι περιλαμβάνεται ἐντὸς τινος πλάτους ἢ μᾶλλον ὑπὸ θερμοκρασίαν ἰδιαίτεράν.

Ἡ κατεψυγμένη ζώνη παράγει ὀλίγα εἶδη φυτῶν· ἐν αὐτῇ φύονται ἐν ἀφθονίᾳ βρύα, λειχήνες, περίδες, εἶδη τινὰ μύρων καὶ τινὰ δένδρα· οἷον σημύδαι καὶ ἰτέαι, ἀλλὰ πάντοτε εἰς θαμνώδη κατ᾽στασι· μόνῃ δὲ ἡ Λαπωνία κατὰ ταύτην τὴν ζώνην παράγει σικαλιν καὶ λαχανικά καὶ ἔχει δάση ἀπὸ ἐλάτας.

Εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην ἡ πεύκη καὶ ἡ ἐλάτη ἐκτείνονται μέχρι τῆς κατεψυγμένης ζώνης, εἰς τινὰ δὲ μέρη καὶ ἐντὸς αὐτῆς. Πρὸς νότον δὲ προχωροῦντες εὐρίσκομεν τὴν φηγόν, τὴν δρῦν, τὴν σφένδαμον, τὴν πετελέαν, τὴν φιλύραν, τὴν κέδρον, τὴν κυπάρισσον, τὸν φελλόν.

Ἡ μελέα ἄρχεται νὰ φύεται ἀπὸ τῆς 60° πλάτους· ἡ κερασέα ἐκτείνεται ἔτι πλέον πρὸς τὸν πόλον, εἴτα ἄρχεται ἡ ἀπιδέα πάντοτε πλησιάζουσα πρὸς τοὺς τροπικούς· μετὰ ταῦτα ἡ δαμασκηνέα, ἡ καστανέα, ἡ καρυά, ἡ ἀμπελος, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ πορτοκαλέα ἐκτεινομένη εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην καὶ κατέχουσα ἐπὶ τῆς γῆς περισσοτέραν θέσιν οἰοῦδήποτε ἄλλου ὀπωροφόρου δένδρου. Τὰ διαφορὰ εἶδη τοῦ αἴτου εἶνε διεσπαρμένα καθ' ἅπασαν τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ δὲ ὀρύζιον καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἶνε ἀφθονα εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας.

Ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ ὀριμάζουσιν οἱ εὐχλύτατοι καὶ ἀρωματικώτατοι τῶν καρπῶν, καὶ ἅπαντα ἡ φυσικὴ ὑπαρξίς ἔχει περισσοτέραν ζωρότητα καὶ λαμπρότητα. Ἐνταῦθα βλέπομεν δένδρα λίαν ὑψηλά καὶ παμμεγέθη, ὡς τὸ βαοάβ· ὡσαύτως φύεται τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ φοῖνιξ, τὸ ἀρτόδενδρον, τὸ κακάον, ἡ βανίλλη, ἡ κανέλλα, τὸ μοσχοκάρυον, τὸ πεπερόδενδρον κτλ.

Ἄλλ' ἢ εἰς τὰς αὐτὴν διαίσεις τῶν φυτῶν κατὰ τὰ διαφορὰ πλάτη δὲν εἶνε πάντοτε ἀκριβής· διότι καὶ ὑπ' αὐτὸν ἰὸν ἰσημερινὸν βλέπομεν παραγόμενα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὑψηλῶν ὄρεων προϊόντα τῶν εὐκράτων χωρῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν δένδρα τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν· εἰς τινὰ δὲ μέρη τῆς εὐκράτου ζώνης αἱ χαμηλὰί χῶραι παράγουσι καρπούς τῶν θερμότερων χωρῶν.

Ζῷα.

Ἐκ τῶν ζῴων ἄλλα μὲν ζῷσι μόνον ἐπὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης· οἷον ἡ λευκὴ ἀρκτος, αἱ βέρναι, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, ἧτις ἐκτείνεται

ἔτι μικρὸν εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ *σαρθέριον*, τὸ *κακοῦμι*, ὁ *σπαρ*, καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ σισυροφόρα ζῶα κατοικοῦσι πρὸς τὰ βόρεια εἰς τόπους σκεπασμένους ὑπόμεγάλων δασῶν καὶ ὀλίγον κατοικοῦμέναι.

Αἱ παγωμένοι θάλασσαι κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν καὶ ἄλλων τινων φωκῶν· ἐντεῦθεν ὡς λέγεται ἀναχωροῦσι κατ' ἔτος ἀπειράρατα ἀρίγγαι καὶ διασπείρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, τῶν ἡμετέρων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Καμτσιατικῆς.

Αἱ εὐκρατοι χῶραι παρέχουσιν ὀλίγα ἰδιάζοντα εἶδη· τούτων σκύλος, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ βούς, τὸ πρόβατον ἠκολούθησαν τὸν θρωπον εἰς ὅλας του τὰς μεταναστεύσεις· ἐνταῦθα ὀλίγιστα εἰνὶ σαρκοβόρα καὶ ἐπίφοβα θηρία· οἷον ἡ ἄρκτος, ὁ λύκος καὶ ὁ ἀετός· δ' ἄγρια ζῶα εἶνε πολλά· οἷον ὁ λαγιδεύς, ὁ λαγῶς, ἡ ἔλαφος, ὁ θοσ ἐνδημικῶν πτηνῶν κτλ· τὰ δὲ ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἔρχονται ἀρκτου καὶ μεσημβρίας.

Αἱ δὲ θερμότεραι χῶραι παράγουσι τὰ τρομερώτατα τῶν θηρίων τὸν λέοντα, τὸν τίγριν, τὴν ὕαιναν, τὸν πάνθηρα, τοὺς ὄφεις, κροκοδείλους κτλ. Ὡσαύτως δὲ τὰ μέγιστα καὶ ἰσχυρότατα πτηνὰ καὶ τετράποδα· οἷον τὴν στρουθοκάμηλον, τὸν κόνδορα, τὸν ἐλέφαντα, τὸν ῥινόκερων, τὸν ἵπποπόταμον, τὴν καμηλοπάρδαλιν, καὶ ἄλλους τὴν κάμηλον, τὴν ὀποῖαν ὁ ἄνθρωπος ἐξῆπλωσεν εἰς πολλὰ κράτους χῶρας. Ἐπίσης τρέφουσιν ἕντομα λαμπρότατα καὶ τὰ μέωρα ἰσχυρότατα πτερά· οἷον τὸν ψιττακόν, τὸ κολίβριον, τὰ παραδεισώδη κτλ. Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ νέα ἡπειρος οὐδὲν τῶν μεγάλων τετραπόδων.

Ἀνθρώπων γένος.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οἱ διεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἓν γένος· ἀλλὰ διαιροῦνται εἰς πολλὰς φυλάς, τὰς ὁποίας τὸ ἴδιον εἶδος τοῦ βίου ἢ ἄλλαι ἄγνωστοι αἰτίαι κατέστησαν ἀρκετὰ ἀλλήλας διαφόρους· τούτων δ' ἐπίσημότεραι εἶνε·

α.) Ἡ *Καυκασία* ἢ *λευκὴ φυλή*, ἣτις εἶνε διεσπαρμένη εἰς ἀσχεδὸν τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸ νότιον καὶ δυτικὸν τῆς Ἀσίας καὶ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἄνθρωποι ἔχουσι λευκὸν ἢ μελαγχροινόν, μικρὰ, λεῖα καὶ διαφόρου χρώματος μύκηλον πυκνὸν γένειον, ὠσειδῆς κρανίον καὶ ὀλίγον ἐσχισμένον στόμα.

β.) Ἡ *Μογγολικὴ*, ἣτις εἶνε ἐξῆπλωμένη εἰς τὴν λοιπὴν εἰς μικρὸν μέρος τῆς βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς ἀνήκοντες εἰς ταύτην τὴν φυλὴν ἔχουσι χρῶμα ὠχρὸν, μακρὰ γρια μαλλία, τραχὺ καὶ ἀραιὸν γένειον, ῥίνα πλατεῖαν, πρὸς πλατύ, ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, προεξέχοντα μῆλα τῶν ῥινοειῶν καὶ κρανίον σχεδὸν τετράγωνον.

γ.) Ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *μαύρη φυλή*, ἣτις κατοικεῖ ἅπασαν τὴν

κὴν πλὴν τοῦ βορείου μέρους αὐτῆς. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι μέλαν χρῶμα, μαῦρα, κοντὰ καίουλα μαλλία, ῥίνα σιμὴν, χεῖλη παχέα καὶ ἀνεστραμμένα, γένειον πυκνὸν καὶ τὸ ὀπίσθεν τοῦ κρανίου ἐπίπεδον.

δ'.) Ἡ Ἀμερικανική, ἥτις ἐξαπλοῦται καθ' ἅπασαν τὴν ἐπίλοιπον Ἀμερικὴν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκόφαιον, μαῦρα, τραχέα καὶ στιλπνὰ μαλλία γένειον ἀραιόν, πρόσωπον πλατύ, κρανίον περὶ τοὺς κροτάφους πεπιεσμένον, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ καὶ ἐξέχοντα μῆλα τοῦ προσώπου.

ε'.) Ἡ Μαλαιική, ἥτις κατοικεῖ τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι χρῶμα καστανόν, πυκνὰ, μαῦρα καὶ οὐλα μαλλία, ῥίνα πλατεῖαν, στόμα μέγα καὶ κρανίον πεπιεσμένον περὶ τοὺς κροτάφους.

Θρησκείαι.

Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν τῆς θεότητος· ἀλλ' ἅπαντες δὲν λατρεύουσιν ὁμοίως τὸ Θεῖον. Αἱ πρώτισται θρησκείαι αἱ ἐξηπλωμέναι ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Μωαμεθανισμὸς, ὁ Βραχμанизμὸς, ὁ Βουδισμὸς· αὗται δὲ ἀναγνωρίζουσιν ἕνα μόνον θεόν, καὶ ὁ πολυθεῖσμος περιλαμβάνων ἀπάσας τὰς θρησκείας τὰς διδασκούςας τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεοτήτων.

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ ἀποκαλυφθεῖσα θρησκεία ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἶνε δ' ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων λαῶν καὶ ἐξασκεῖται ὑπὸ τοῦ 1/3ου σχεδὸν τῶν κατοίκων τῆς γῆς. Διαιρεῖται δ' αὕτη εἰς τοεῖς μεγάλους κλάδους·

1) Τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν θρησκείαν, εἰς ἣν ὑπάγονται ἔτι καὶ αἱ αἰρέσεις τῶν Νεστοριανῶν, Κοπτῶν, Ἀρμενίων καὶ Ἰακωβιτῶν.

2) Τὴν Καθολικὴν θρησκείαν, τῆς ὁποίας πνευματικὸς ἀρχηγὸς εἶνε ὁ πάπας.

3) Τὴν τῶν Διαμαρτυρομένων θρησκείαν, διηρημένην εἰς πολλὰς αἰρέσεις, ὧν ἐπισημότεραι εἶνε ὁ Λουθηρανισμὸς ἢ ἡ εὐαγγελικὴ θρησκεία, ὁ καλθινισμὸς ἢ ἡ τῶν ἀταμορφωτῶν καὶ ἡ Ἀγγλικανὴ ἢ ἐπισκοπικὴ.

Ὁ Ἰουδαϊσμὸς δὲν ἐπικρατεῖ εἰς κανέν μέρος· διότι οἱ Ἑβραῖοι εἶνε διεσπαρμένοι καθ' ἅπασαν τὴν γῆν καὶ διατηροῦσι τὸν ἀρχαῖον νόμον τοῦ Μωϋσεως.

Ὁ Μωαμεθανισμὸς ἢ Ἰσλαμισμὸς διαιρεῖται εἰς δύο ἐπισημοτέρας αἰρέσεις· 1ον τὴν τῶν Σουνιτῶν, οἵτινες πλὴν τοῦ Κορανίου παραδέχονται καὶ βιβλίον τι παραδόσεων καλούμενον Σουννά· 2 τὴν τῶν Σχίιτῶν ἢ ὀπαδῶν τοῦ Ἀλῆ, οἵτινες ἀπορρίπτουσι τὸ Σουννά.

Ὁ Βραχμανισμός, οὐτινος οἱ ὀπαδοὶ λατρεύουσι πολλοὺς ὑπερ-
στέρους θεούς, ἀλλ' ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν μιᾶς ἀνωτέρας θεότη-
τος.

Ὁ Βουδισμὸς ἔχει πολλὴν σχέσιν μετὰ τὸν Βραχμανισμὸν καὶ
πολύ ἐξηπλωμένος διαιρεῖται δ' εἰς πολλοὺς κλάδους· τούτων οἱ
ἔχουσιν ἀρχηγὸν τὸν *Δαλαϊλάμαν*, ἱερέα ὡς θεὸν τιμώμενον καὶ
ρούμενον ὡς μηδέποτε ἀποθνήσκοντα· ἄλλοι δ' ἀποδίδουσιν εἰς
Βούδαν τὸ ὄνομα τοῦ *Σομμοροκόδοτος*. Τῆς θρησκείας δὲ τῆς
αἰρέσεως τῆς ἐν Κίνᾳ καλεῖται *θρησκεία τοῦ Φωῆ*. Εἰς τὸν Βουδισμόν
δὲ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ καὶ ἡ ἐν Ἰαπωνίᾳ *Σιντολατρεία* ἢ θρησκεία
τοῦ Σίντου.

Εἰς ταύτας τὰς θρησκείας προσθετέα ἡ τῶν *Σεικῶν* εἰς τὸν
στάν, καὶ ἡ τοῦ *Κομφουκίου* εἰς τὴν Κίνα, αἵτινες διδάσκουσιν ἐν
παντοδύναμον.

Ἡ πολυθεΐα ἢ ἡ τῶν ἐθνικῶν θρησκείων, ἥτις πρὸ τοῦ Ἰησοῦ
στοῦ ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς γνωστὰς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χωρῶν
λίπε σχεδὸν ἐξ ἀπασῶν τῶν πολιτισμένων χωρῶν.

Ὁ φετιχισμὸς εἶνε ἡ ἀγροικότερα ὄλων τῶν θρησκείων τῶν
δεχομένων πολλοὺς θεούς. Καλοῦνται δὲ *φετιχ* ὅλα τὰ ἐμψυχα ἢ
ἀντικείμενα, τὰ ὅποια λαοὶ δεισιδαίμονες λατρεύουσιν. Ὁ φετιχισμὸς
εἶνε ἐξηπλωμένος ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς πολλοὺς ἀγρίους λαοὺς.

Πολιτισμός.

Οἱ λαοὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου των καὶ τὰς προόδους τῆς
τέχνης δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς 3 τάξεις· εἶνε δὲ αὗται·

- 1) Οἱ ἀγριοὶ, οἵτινες ὡς θρησκείαν ἔχουσι δεισιδαιμονίας
δὲν γνωρίζουσι τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, καὶ ἡ βιομηχανία των
ρίζεται εἰς μικρὰν τινα κηπουρίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὴν θήραν
δὲ συνήθως νομάδες καὶ σχηματίζουσι πάντοτε μικροὺς λαοὺς.
- 2) Οἱ βάρβαροι ἢ ἡμιπολιτισμένοι λαοὶ ἔχουσι θρησκείαν
νόμους καὶ γνωρίζουσι πολλὰς τέχνας ὡς καὶ τὴν γραφὴν· τοὺς
μὲν εἶνε δεδομένοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν καὶ λέ-
γεσθῶσι *γεωργοί*, οἱ δὲ εἰς τὴν ποιμνικὴν καὶ λέγονται *ρομάδες*.
- 3) Οἱ πολιτισμένοι λαοὶ ἔχουσι τελειοποιήσει τὰς μηχανι-
κάς, καὶ διὰ τῶν φάτων, τῶν σοφῶν νόμων καὶ τοῦ ἐμπορίου των
αυξάνουσι τὸν πληθυσμὸν, τὴν εὐπορίαν καὶ ἐν γένει τὴν εὐδαιμονίαν.

Τ Ε Λ Ο Σ.

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ
ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΚΑΤ' ΕΓΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ

Α. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ,

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βαρθολομαίου Λυκείου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Μετὰ μεγάλων μεταρρυθμίσεων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἤδη προσαρτω-
μένων εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρῶν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 56.

1882.

Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἡ ἄνω τῆς γῆς λέγεται ἡ νοομένη εὐθεία γραμμὴ, ἥτις ἐν τοῖς δύο πόλοις τῆς σφαίρας, καὶ περὶ τὴν ὁποίαν ἡ γῆ περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς (α).

Κύκλος λέγεται ἡ ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς περατουμένη περιφέρεια, εἰς τὴν ὁποίαν ὅλαι αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου σημείου ἀγόμεναι εὐθεῖαι ἐπὶ τὴν εἰρημένην καμπύλην εἶνε ἴσαι πρὸς ἀλλήλας.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παράλληλων, τῶν ὁποίων τὸ εἰς τὸ μέσον σημεῖον εἶνε ἐπὶ τῆς αὐτῆς μέτρον καθέτου εἰς τὰ ἐπίπεδά των.

Κύκλοι μεγάλοι καλοῦνται οἱ σχηματιζόμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων χωρμένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας καὶ διαιρούντων αὐτὴν εἰς ἴσα μέρη καλούμενα ἡμισφαίρια.

Διὰ τὴν προσδιορίσωμεν τὴν θέσιν ἑνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας νοοῦμεν ἐπ' αὐτῆς κύκλους· τούτων δὲ σημειωτέοι εἶνε δύο μὲν ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ὁ πρῶτος Μεσημβρινός, καὶ τέσσαρες μικροὶ δύο Τροπικοὶ καὶ οἱ δύο Πολικοὶ κύκλοι.

Ἰσημερινὸς λέγεται μέγας κύκλος ἀπέχων ἐπίσης ἀπὸ τῶν πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον καὶ Νότιον ἡμισφαίριον· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μετὰ τὰς νύκτας.

Μεσημβρινός λέγεται μέγας κύκλος διερχόμενος διὰ τῶν δύο πόλων καὶ τέμνων καθέτως τὸν ἰσημερινόν· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, ὅταν ὁ ἥλιος διερχῆται δι' αὐτοῦ γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους ὑπ' αὐτὸν τόπους· καὶ οὗτος διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια Ἀνατολικὸν καὶ εἰς Δυτικὸν ἡμισφαίριον. Πρῶτος δὲ μεσημβρινός λέγεται ὁ ἐξ οὗ ἀρχόμεθα ἐπὶ τῆς σφαίρας νὰ μετρώμεν· διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου διαιρεῖ τὴν γῆν ἐπίσης εἰς δύο ἡμισφαίρια, τῶν ὁποίων τὸ μὲν περιλαμβάνει τὸν Παλαιόν, τὸν Νέον κόσμον.

ΣΗΜ. Μεσημβρινοὶ εἶνε ἄπειροι, ἀλλ' ἐκ συμφώνου οἱ Εὐρωπαῖοι τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἶχον παραδεχθῆ ὡς πρῶτον ἢ συνθηματικὸν μεσημβρινὸν τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου κειμένης εἰς τὰ ΒΔ. τῆς γῆς· ἤδη ὅμως ἕκαστον ἔθνος παραδέχεται ὡς τοιοῦτον τὸν διερχόμενον τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀστεροσκοπεῖου.

Τροπικοὶ λέγονται δύο κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες αὐτοῦ 23 1/2 μοίρας· καὶ ὁ μὲν κείμενος μεταξύ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ τῆς γῆς καλεῖται Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου,

(α) Ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τί λέγεται γραμμὴ εὐθεῖα καὶ καμπύλη, τί ἐπιφάνεια ἐπίπεδος, τί κέντρον κτλ. ταῦτα δὲ δύναται νὰ ἀναγνώσῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ Β' μέρους τῆς παλαιᾶς γεωγραφίας.

ὁ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου *Τροπικὸν τοῦ Αἰγίουπερου*.

Οἱ μικροὶ κύκλοι λέγονται δύο μικρότεροι κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες ἑκάτερος τῶν πόλων $23 \frac{1}{2}$ μοίρας, καὶ ὁ μὲν εἰς τὸ μέσον τὸν Ἀρκτικὸν πόλον ὀνομάζεται *Ἀρκτικὸς πολιτικὸς κύκλος*, ὁ δὲ ἄλλος *Ἀνταρκτικὸς πολιτικὸς κύκλος*.

Ἡ *Μοίρα* λέγεται τὸ τριακοσιοστὸν ἑξακοσιοστὸν παντὸς κύκλου εἴτε τοῦ πόλου εἴτε μικροῦ· ὑποδιαιρεῖται δὲ ἡ μοίρα εἰς ἐξήκοντα πρῶτα λεπτά, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς ἐξήκοντα δεύτερα κτλ. γράφονται δὲ οἱ πόλοι $400 \ 6' \ 23''$ (=40 μοίραι, 6 πρῶτα λεπτά καὶ 23 δεύτερα).

ΗΜ. Πᾶς κύκλος διαιρεῖται ἔτι δεκαδικῶς εἰς 400 βαθμούς, ἕκαστος δὲ εἰς 100 πρῶτα λεπτά, καὶ πᾶν πρῶτον λεπτὸν πάλιν εἰς 100 δεύτερα· ὡς ἐπὶ τὸν πόλον δὲ οὕτω $400 \ 55' \ 45''$ (40 βαθμοί, 55 πρῶτα λεπ. καὶ 45 δεύτερα).

Ἡ γῆ διαιρεῖται ἔτι εἰς πέντε ζώνας· 1 τὴν *Διακεκαυμένην*, ἥτις εἶναι μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον τὸν ἰσημερινόν.

Ἐν αὐτῇ ἡ θερμότης εἶναι πολὺ μεγάλη· 2 τὰς δύο *Εὐκράτους*, ἡ ἑκαστὴ ὁποῖαν ἡ μὲν εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ καὶ τοῦ Βορείου πολιτικοῦ κύκλου καλεῖται *Βόρειος Εὐκράτης ζώνη*, ἡ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ καὶ τοῦ Νότιου πολιτικοῦ κύκλου ὀνομάζεται *Νότιος Εὐκράτης ζώνη*.

3 τὰς δύο *Κατεψυγμένας* τὴν *Βόρειαν* καὶ τὴν *Νότιαν*, ἡ καθεμιά μεταξὺ τῶν πολιτικῶν κύκλων καὶ τῶν πόλων· ἐνταῦθα ἡ ψυχρὸς εἶναι μέγιστος.

Καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροὶ κύκλοι χρησιμεύουσι νὰ δεικνύωσι τὸ πλάτος καὶ τὸ μήκος ἐπὶ τῆς σφαίρας. Καὶ πλάτος μὲν λέγεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, μήκος δὲ ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Γνωστοῦ λοιπὸν τοῦ μήκους καὶ πλάτους ἐνός τόπου εὐρίσκωμεν τὸν ζητούμενον πλάτος ἐπὶ τῆς σφαίρας, ὅστις κεῖται ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς συμπτώσεως τῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ πλάτος αὐτῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

σχηματίζει ὁ οὐρανὸς κύκλῳ ἡμῶν, ἰσταμένων ἐπὶ τόπου ἕλευσθαι καὶ ὑψηλοῦ.

Ὁρίζων τροχὸς λέγεται ἡ κυκλικὴ περιφέρεια, ἥτις σχηματίζεται ἐπίπεδον παράλληλον μὲ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ διέρχεται τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Ὁ αἰσθητὸς ὀρίζων διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μέρη ἀπέχοντα ἀπὸ τῆς λήλων 90 μοίρας· καὶ τὸ μὲν μέρος τοῦ ὀρίζοντος ὅπου φαίνεται ἀνατέλλει ὁ ἥλιος λέγεται Ἀνατολή, τὸ δὲ μέρος ὅπου φαίνεται δύει λέγεται Δύσις, τὸ δὲ μέρος τὸ ὁποῖον ἔχομεν πρὸς τὰ ἄνω ὅταν ἡμεθα πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένοι, Μεσημβρία ἢ Νότος· τὸ ἀντίθετον Βορρᾶς ἢ Ἄρκτος.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν πνεύουσι καὶ οἱ τέσσαρες κλιματικοὶ ἀνεμοὶ Βορρᾶς, Νότος, Ἀπηνιῶτης καὶ Ζέφυρος ἢ Δυτικὸς ἀνεμος. Μεταξὺ δὲ τῶν τεσσάρων τούτων πάλιν ἐννοοῦνται τὰ ἄλλα μέρη, τὸ Βορειανατολικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Βορειοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ δυτικοῦ, τὸ Νοτιοανατολικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Νοτιοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ δυτικοῦ (α).

Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέρη παρίστανται ἐπὶ τοῦ χάρτου οὕτως· τὸ βορραιοανατολικὸν εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου, τὸ νότιον ἢ μεσημβριανὸν εἰς τὸ κάτω, τὸ ἀνατολικὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ καὶ τὸ δυτικὸν εἰς τὰ ἀριστερά.

Κλίμα λέγεται ὁ διάφορος βαθμὸς τῆς θερμοκρασίας καὶ θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους ἐκάστου τόπου.

Ἀτμόσφαιρα λέγεται ὁ ἀήρ, ὁ ὁποῖος περικυκλώνει τὴν γῆν καὶ συνίσταται δ' ἐκ διαφόρων ἀερίων καὶ χρησιμεύει εἰς ἀναπνοὴν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ζώων καὶ φυτῶν.

Προϊόντα λέγονται·

α'. Ὅσα τρέφει ἢ παράγει ἡ γῆ καὶ εἶνε ζῶα, φυτὰ καὶ ἄλλα· καὶ ζῶα μὲν λέγονται ὅλα τὰ ὄντα, τὸ ὅποια ζῶσι καὶ μετακινεῖται ἐκ τινος τόπου εἰς ἄλλον εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὕδατων· φυτὰ δ' ὅσα φύονται ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὕδατων· δένδρα, οἱ θάμνοι καὶ τὰ χόρτα· καὶ ὀρυκτὰ ὅλα ὅσα ἐξέρχονται ἐκ τῆς γῆς ἢ εὐρίσκονται ἐπ' αὐτῆς· οἷον τὰ μέταλλα κτλ.

β'. Ὅσα ἐκ τῶν φυσικῶν προϊόντων ἐξευγενίζονται διὰ τὴν χημικὴν ἐργασίαν τῶν ἀνθρώπων λέγονται τεχνικὰ προϊόντα· ταῦτα ποτελοῦσι τὴν βιομηχανίαν.

Ἐπὶ τὸ στάδιον (= τὸ βασιλ. πῆχ.) καὶ τὸ μυριάμετρον (= 1000 πῆχ.)· διὰ δὲ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἐπιφανειῶν τὸν τετραγωνικὸν καὶ τὸ τετραγωνικὸν στάδιον καὶ τὸ τετραγωνικὸν μυριάμετρον.

(α) Γράφονται δὲ καὶ οὕτω ΒΑ, ΒΔ, ΝΑ, ΝΔ.

Οἱ κάτοικοι ὅλου τοῦ κόσμου λογίζονται περὶ τὸ ἔν διλιόνιον καὶ τριακόσια τριῶντα ἑπτὰ ἑκατομμύρια (α), καὶ διαίρουσιν ὡς ἔκ τοῦ χρώματος καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου των εἰς πέντε φυλάς· εἶνε δὲ αὗται· 1 ἡ *Καυκασιακὴ* ἢ *Λευκὴ φυλὴ*· 2 ἡ *Μογγολικὴ*· 3 ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *Νιγριτικὴ*· 4 ἡ *Ἀμερικανικὴ*· 5 ἡ *Μαλαϊκὴ*.

Θρησκεία λέγεται ἡ λατρεία τοῦ ὑπερτάτου ὄντος. Κυριώτεροι δὲ θρησκείαι εἶνε ἡ *Χριστιανικὴ*, ἡ *Ἑβραϊκὴ*, ἡ *Μωαμεθανικὴ*, καὶ ἡ *Ἑθνικὴ* ἢ τῶν *εἰδωλολατρῶν*.

Ἡ *Χριστιανικὴ* θρησκεία διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλας διαιρέσεις· τὴν *Ἀνατολικήν* Ὀρθόδοξον, τὴν *Δυτικὴν* ἢ *Καθολικὴν* καὶ τὴν τῶν *Διαμαρτυρομένων*.

Ἔθνος λέγεται λαὸς πολιτισμένος, ὅστις ἔχει τὴν αὐτὴν θρησκείαν, γλῶσσαν καὶ καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα καὶ κατοικεῖ συνήθως εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς γῆς.

Κράτος ἢ *ἐπικράτεια* λέγεται ὁ τόπος, τὸν ὅποιον κατοικεῖ καὶ ἐξουσιάζει ἓν ἔθνος.

Νομαδικαὶ φυλαὶ ἢ *στίφη* λέγονται λαοὶ ἡμιπολιτισμένοι. ἢ ὅπως ἄγριοι κατοικοῦντες εἰς σκηνάς, καλύβας καὶ σπήλαια.

Κώμη ἢ *χωρίον* λέγεται ἡ ἔνωσις πολλῶν οἰκιῶν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· ἐὰν δ' αἱ οἰκίαι ἦνε πολλαὶ τότε λέγεται *πόλις*.

Πολίτευμα λέγεται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιον κυβερνᾶται ἓν ἔθνος. Εἶνε δὲ τέσσαρα εἶδη πολιτευμάτων· α'. ἡ *Ἀπόλυτος μοναρχία*, ὅταν νόμος ἦνε ἡ θέλησις τοῦ ἡγεμόνος· β'. τὸ *Ἀριστοκρατικόν*· γ'. τὸ *Συνταγματικόν*, ὅταν ἄρχῃ ὁ βασιλεὺς περιοριζόμενος ὑπὸ συλλόγων ἀντιπροσωπευόντων τὸ ἔθνος· δ'. τὸ *Δημοκρατικόν*, ὅταν ἅπασ ὁ λαὸς λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Στόλος λέγεται ἄθροισμα πολλῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων· ἐὰν δὲ ἦνε ὀλιγώτερα τῶν 5 τὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ὄχι πολὺ μέγала λέγεται *στολίσκος*.

Ναυσταθμὸς λέγεται τὸ μέρος ὅπου ναυλοχεῖ ὁ στόλος κράτους· τινὸς *ναυπηγεῖον* δὲ τὸ μέρος ὅπου τὰ πλοῖα κατασκευάζονται.

(α) τούτων 350 ἑκατομ. εἶνε Χριστιανοί, 120 ἑκατ. Μωαμεθανοί, 5 ἑκατ. Ἑβραῖοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἔθνικοὶ διαφόρων θρησκειῶν.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς συνίσταται ἐκ δύο μερῶν, τῆς ξηρᾶς, ἢ τοιαύτην ποία κατέχει τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας τῆς καὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ποῖον κατέχει τὰ τρία τέταρτα αὐτῆς.

Τὰ διάτορα μέρη τῆς ξηρᾶς λέγονται ἡπειροί, νῆσοι, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια κτλ.

Ἡπειρος λέγεται ἐκτεταμένη ξηρά. Τοιαῦται δὲ εἶνε εἰς ἅπασαν τὴν γῆν πέντε ἢ Εὐρώπη, Ἀσία, Ἀφρική, Ἀμερική, Νέα Ὀλλανδία ἢ Αὐστραλία.

Νῆσος λέγεται ξηρὰ ἥττον ἐκτεταμένη, περιβρεχομένη πανταχοῦθεν ὑπὸ ὕδατων· ἄθροισμα δὲ πολλῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι κείνται πλῆθυσίον ἀλλήλων, λέγεται Ἀρχιπέλαγος, καὶ τοιοῦτον εἶνε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησος λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον ἐξέχει ποῖον εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ περιλαμβάνεται ὑπὸ αὐτῆς ἐκ τριῶν τοῦλάου στον μερῶν.

Ἰσθμὸς λέγεται τὸ μέρος γῆς στενόν, τὸ ὁποῖον ἐνώνει δύο ξηρὰς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας.

Ἀκρωτήριον λέγεται ἄκρα γῆς, ἢ ὁποία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε ἀπὸ κρημνοῦ καὶ ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν.

Λόφος λέγεται ὕψωμα γῆς μικρόν· ἐὰν δὲ αὐτὸ ἦνε ὑψηλότερον καὶ πετρῶδες, τότε λέγεται βουνόν· καὶ ἐὰν αὐτὸ ἦνε ὑψηλότερον τοῦ βουνοῦ, ὀνομάζεται ὄρος. Σειρὰ δὲ ὀρέων λέγεται ἢ ἐνωσίς πολλῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα κατέχουσι μεγάλην ἔκτασιν.

Κορυφή ὄρους λέγεται τὸ ὕψιστον μέρος τοῦ ὄρους· ὑπάρχεια δὲ πρόποδες τὸ χαμηλότερον αὐτοῦ μέρος.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμένοι χῶροι ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὁμαλήν καὶ ἐπίπεδον.

Ὀροπέδιον λέγεται τόπος ἐπίπεδος ἐκτεινόμενος ἐπὶ ὑψώματι ἐπὶ κορυφῆς ὄρους.

Κοιλιάδες λέγονται μικραὶ πεδιάδες κείμεναι μεταξὺ δύο ὀρέων.

Ἡφαίστειον λέγεται ὄρος, τὸ ὁποῖον ἀναπέμπει κατὰ καιρὸν πῦρ, καπνὸν καὶ ἄλλας ὕλας μεμιγμένας, βραστὸν ὕδωρ κτλ. αἱ ὀρεαὶ αὐτοῦ αἰ εὐρισκόμεναι ἐπὶ τῶν κορυφῶν ἢ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ἡφαιστείου λέγονται κρατῆρες.

Πρηνὸν λέγεται ὄρος μεμονωμένον καὶ ἀπόκρημον, ἐν σχήματι κώνου ὑψούμενον.

Πόλοι ἢ στενὰ λέγονται εἰς μεγάλα καὶ ταχεῖα ταπεινώσεις ὀρέων αἰτινες καὶ στενὰ διόδους (δερβένια) σχηματίζουσι· τοιαῦτα δ' εἶνε εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ Θερμοπόλοι.

Βρῆμος λέγεται ἐκτεταμένη ἄφορος χώρα καὶ ἀκατοίκητος, πολ-
 ῆς κεκαλυμμένη ὑπὸ ἄμμου.

Ἀπαντα ὁμοῦ τὰ ἄλμυρὰ ὕδατα τὰ καλύπτοντα τὴν ἐπιφάνειαν
 γῆς καλοῦνται Ὠκεανός· διαιρεῖται δ' εἰς 5 μέρη·

1. Τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς
 τολᾶς καὶ τὸν νέον κόσμον πρὸς δυσμᾶς.

2. Τὸν Μέγαρ ἢ Εἰρηρικὸν ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον
 πρὸς δυσμᾶς καὶ τὸν νέον πρὸς ἀνατολᾶς.

3. Τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, ἔχοντα πρὸς Β. τὴν Ἀσίαν, πρὸς Δ.
 τὴν Ἀφρικὴν καὶ πρὸς Α. τὴν Ὠκεανίαν (α).

4. Τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ ὠκε-
 ἀνὸς ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Βόρειον πόλον.

5. Τὸν Νότιον Παγωμένον ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ
 ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Νότιον πόλον.

Οἱ ὠκεανοὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς θαλάσσας, κόλπους, ἡμέρας,
 ἡμίσυχους κλπ.

Θάλασσαι λέγονται τμήματα ὠκεανοῦ, τὰ ὅποια εἰσχωροῦσι συνή-
 ῃς μεταξὺ τῶν ἡπείρων· ὡς ἡ Μεσόγειος θάλασσα.

Πελάγη λέγονται τμήματα θαλάσσης εἰσχωροῦντα μεταξὺ δύο μι-
 κρότερων ξηρῶν· οἷον τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

Κόλπος λέγεται ἡ βαθεῖα εἰσχώρησις τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηρὰν·
 ὡς ἡ Κορινθιακὸς κόλπος.

Ἠμίσυχη λέγεται μικρὸς κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον δύνανται ἐν ἀσφα-
 λείᾳ νὰ διαμένωσι τὰ πλοῖα μὴ προσβαλλόμενα παντάπασι ὑπὸ
 τῶν ἀνέμων.

Ὀρμος λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα· μυχὸς
 τὸ ἐνδύτατον μέρος τοῦ κόλπου.

Παραλία ἢ Αἰγιαλός ἢ ἀκτὴ λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς ἀπὸ
 τοῦ ὁποίου ἀρχεται ἡ θάλασσα.

Παράλιος λέγεται σωρὸς κινητῆς ἄμμου συνηθροισμένης εἰς τὴν παρα-
 λίαν ἢ εἰς τὸ ἄκρον ποταμοῦ ἢ καὶ ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Σύρματα λέγονται ῥηχὰ ἄμμώδη μέρη, ἐν οἷς παρασύρονται ὑπὸ
 τῶν ρευμάτων ἢ ὑπὸ τῶν παλιρροίων τὰ πλοῖα καὶ χάνονται.

Δίη λέγεται ἡ συστροφή τῶν ὑδάτων ἢ προκύπτουσα ἐκ τῆς
 ἐπικρούσεως δύο ἐναντίων θαλασσίων ρευμάτων.

Παλιρροία λέγεται ἡ περιοδικὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις τῶν
 θαλασσίων ὑδάτων, γινομένη δις ἡμέρας εἰς τὰς ἀνοικτάς θα-
 λάσσας καὶ εἰς τοὺς ὠκεανούς· καὶ ἡ μὲν ἀνάβασις αὐτῶν ὀνομάζε-
 ται ἡμίσυχη, ἡ δὲ κατάβασις ἄμπωτις.

Ἡ Ὠκεανία λέγεται τὸ ἄθροισμα ἀπασῶν τῶν πρὸς Δ. τῆς Ἀσίας
 καὶ τῶν Μεγάλων ὠκεανῶν κειμένων νήσων.

Σκόπελος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις ἐξέχει ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἐπιπέδου θάλασσης.

Ἰσθμὸς λέγεται ὁ βράχος, ὅστις φθάνει σχεδὸν μέχρι τῆς ἐπιπέδου θάλασσης καὶ εἶνε λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

Πορθμὸς λέγεται μέρος στενὸν θάλασσης, διὰ τοῦ ὁποίου συνωνοῦσι δύο μεγαλείτεροι θάλασσαί· ὡς ὁ τοῦ Εὐρίπου.

Τὰ δὲ ὕδατα τῆς ξηρᾶς σχηματίζουσι τὰς λίμνας, τὰς πηγάδας καὶ τοὺς χειμάρρους, τοὺς ποταμούς, κτλ.

Λίμνη λέγεται μεγάλη ἐντὸς τῆς ξηρᾶς ἑκτασίς ὕδατος, συνωνοῦσα ἐνίοτε μετὰ θάλασσης ἢ μετὰ ποταμοῦ.

Πηγή λέγεται τὸ μέρος ὅθεν ἐξέρχεται ἐκ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ. Ἡ πηγή καλεῖται ἐτι καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τῆς γῆς κατὰ ὑψωρίας τῶν ὀρέων ἢ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πεδιάδας. Ἐκ τῆς τούτων σχηματίζονται οἱ ῥύακες καὶ ἐκ τῶν ῥυάκων σχηματίζονται πάλιν τὰ ποτάμια.

Χειμάρρος ἢ *ξηροπόταμος* λέγεται τὸ ποτάμιον, τὸ ὁποῖον ἔκτελειται ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς ἢ τῆς χιόνος καὶ ξηραίνει τὸ θέρος.

Ποταμὸς λέγεται ὁ συνιστάμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ῥυάκων ποταμίων καὶ χυνόμενος συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν· ἐὰν δὲ χυθῆναι εἰς ἄλλον ποταμὸν, τότε λέγεται *παραπόταμος*.

Ῥεῦμα ἢ *ῥεῖθρον* ἢ *κοίτη* τοῦ ποταμοῦ λέγεται ἡ αὐλαξίς τῆς ὁποίας ῥέουσι τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα· ὄχθη δὲ ὀνομάζονται τὰ ἄκρα τοῦ ῥεύματος, καὶ δεξιὰ μὲν ὄχθη λέγεται, ἣν ἔχει εἰς τὴν δεξιὰν οὐρανὸν ὁ διὰ πλοίου καταβαίνων ποταμὸν καὶ ἔχων ἐστραμμένον τὸ πλοῖον πρὸς τὴν ἐκβολήν, ἀριστερὰ δ' ἡ ἄλλη ὄχθη.

Συμβολή ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἐνώονται ἐν ἡμέτρῳ ποτάμια μὲ ποταμὸν ἢ ποτάμιον.

Ἐκβολή ἢ *στόμιον* ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος, καθ' ὃ ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀρμός ποταμοῦ λέγεται ὁ ὀφιοειδῆς ῥοῦς, τὸν ὁποῖον οὗτος ποταμὸς ματίζει ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Καταβόθραι λέγονται τὰ χάσματα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα καταπίπτουσι ποτάμια ἢ ποταμοὶ καὶ χάνονται.

Καταρράκται λέγονται οἱ πετρώδεις τόποι, τοὺς ὁποῖους ποταμοὶ εὐρίσκοντες ἐν τῇ πορείᾳ των ἀναχαιτίζοντας τὸν ῥοῦν τοὺς ὑπερβαίνουσι, πολὺ ἀνάγοντες ῥεῦμα καὶ βιαίως καταπίπτοντες.

Διῶρον λέγεται τεχνικὸν ποτάμιον, διὰ τοῦ ὁποῖου συγκολληθῆναι δύο ποταμοὶ πρὸς ἄλλήλους ἢ θάλασσα πρὸς θάλασσαν ἢ ποταμὸς πρὸς θάλασσαν.

ΕΥΡΩΠΗ.

Ἡ Εὐρώπη εἶνε τὸ δέκατον πέμπτον τῆς κατοικουμένης γῆς, συνδεομένη πρὸς Α. μετὰ τῆς Ἀσίας. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου.

Αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 18 κράτη τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Μεγάλην Βρεττανίαν ἢ Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Ὀλλανδίαν, Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Δανίαν, Σουηδίαν (α), Ῥωσσίαν, Ῥωμουλίαν, Σερβίαν.

Τῶν κρατῶν τούτων εἶνε πρὸς Ν. ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία, τὸ Μαυροβούνιον, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, καὶ λέγονται Μεσημβρινὰ κράτη τῆς Εὐρώπης· εἰς τὸ κέντρον ἡ Γαλλία, Ἑλβετία, Βέλγιον, Ὀλλανδία (β), Γερμανία, Αὐστρία, Σερβία, Ῥωμουλία καὶ λέγονται Κεντρικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, πρὸς Β. ἡ Μεγάλη Βρεττανία, Δανία, Σουηδία, Ῥωσσία, καὶ λέγονται Ἀρκτικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη τῆς Εὐρώπης διαίρεσις εἰς Ἀνατολικὴν Ἐὐρώπην, περιλαμβάνουσαν τὴν Ῥωσσίαν, Ῥωμουλίαν, Σερβίαν, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἑλλάδα, καὶ εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην περιλαμβάνουσαν τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαι τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ ἐξῆς· ἡ *Λευκὴ θάλασσα* εἰς τὸ Β. τῆς Ῥωσσίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ· ἡ *Βαλτικὴ θάλασσα* μεταξὺ Σουηδίας, Ῥωσσίας, Γερμανίας καὶ Δανίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δὲ ὠκεανοῦ σχηματίζεται καὶ ἡ *Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα* πρὸς Δ. τῆς Γερμανίας καὶ τῶν Κάτω χωρῶν· ἡ *θάλασσα τῆς Μάγχης* ἢ *Βρεττανικὴ θάλασσα* μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας καὶ ἡ *Μεσόγειος θάλασσα* μεταξὺ Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀφρικῆς.

Ἡ Μεσόγειος περιλαμβάνει ἐτέρας θαλάσσας, τὴν *Τυρρηρικὴν θάλασσαν* πρὸς Δ. τῆς Ἰταλίας· τὸ *Ἀδριατικὸν πέλαγος* πρὸς Α. τῆς Ἰταλίας· τὸ *Ἰόνιον πέλαγος* πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας· τὸ *Αἰγαῖον πέλαγος* πρὸς Α. τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας· τὴν *Προποντίδα* εἰς τὸ Δ. τῆς Τουρκίας· τὸν *Εὐξείνον*

(α) Ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας λέγεται ἔτι καὶ ἀπλῶς Σουηδία ἢ Σκανδιναβία.

(β) Ἡ Ὀλλανδία καὶ τὸ Βέλγιον λέγονται καὶ Κάτω Χωραί.

πόρτον πρὸς Α. τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας, καὶ τὴν *Μαιώτιδα λίμνην* ἢ *Ἀζοφικὴν θάλασσαν* πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει κόλπους ἐκτενεῖς πολὺ εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ζήρην· ἕνεκα τούτου ἡ παραλία αὐτῆς εἶνε ἐκτεταμένη καὶ λίαν πολὺν σχήμων, τὰ δ' ἐνδότερα αὐτῆς δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς θαλάσσης.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Βαλτικῇ ὁ *Βοθνικός*, ὁ *Φιλανδικὸς* ἢ *Φιννικὸς* καὶ ὁ *Λιβόριος* ἢ τῆς *Ῥίνας* εἰς τὸ δυτικὰ τῆς Ῥωσσίας· ἐν δὲ τῇ Γερμανικῇ θαλάσσῃ ὁ τοῦ *Σουηδέρι* πρὸς Δ. τῆς Ὀλλανδίας· ἐν δὲ τῷ Ἀτλαντικῷ ὁ *Οὐασκωρικὸς* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Γαλλίας, καὶ ὁ τῶν *Γαδείρων* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἰσπανίας καὶ ἐν τῇ Μεσογείῳ ὁ τῆς *Λυών* πρὸς Ν. τῆς Γαλλίας, ὁ τῆς *Γερούσης* εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἰταλίας, ὁ τοῦ *Γάραντος* εἰς τὸ Ν. τῆς Ἰταλίας, ὁ *Κορινθιακὸς* μεταξὺ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ὁ *Σαρωικὸς* μεταξὺ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου καὶ ὁ *Θερμαϊκὸς* πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησοι. Οἱ κόλποι οὗτοι τῆς Εὐρώπης εἰσχωροῦντες εἰς τὴν ζήρην σχηματίζουνσι τὰς ἐξῆς ἐπισημοτέρας χερσονήσους· τὴν *Κριματικὴν* εἰς τὸ Ν. τῆς Ῥωσσίας, τὴν *Ἑλληνικὴν*, περιλαμβάνουσαν τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν καὶ τὸ Μαυροβούνιον, τὴν *Ἰταλικὴν* καὶ τὴν *Ἰσπανικὴν* ἢ *Ἰβηρικὴν* χερσονήσον εἰς τὸ νότιον τῆς Εὐρώπης, τὴν *Ὀλλανδικὴν* εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν *Δανικὴν* ἢ *Κιμβρικὴν* εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Γερμανίας, καὶ τὴν *Σκανδιναυικὴν* εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ἡ μὲν *Σκανδιναυικὴ* ἢ μεγαλειτέρα ὄλων διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ *Δανικὴ* ἔχουσα τριγωνικὸν σχῆμα διευθύνεται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν· ἡ δὲ *Ἰσπανικὴ* ἢ δευτέρα τῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης ἔχουσα σχῆμα τετράγωνον διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ *Ἰταλικὴ* ἔχουσα σχῆμα ἐπιμήκους τετραπλεύρου διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ πρὸς τὸ νοτιανατολικόν· ἡ δὲ *Ἑλληνικὴ* ἢ τρίτη κατὰ τὸ μέγεθος, ἐάν ἀπεκόπτετο ἀπ' αὐτῆς μέρος ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἢ ἴσως ἔτι μᾶλλον ἔχει σχῆμα ἰσοσκελοῦς τριγώνου· ἡ δὲ Ὀλλανδικὴ καὶ ἡ Κριματικὴ εἶνε αἱ μικρότεραι τῶν ἄλλων χερσονήσων.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλοὺς *πορθμούς*· τούτων ἐπισημότεροι εἶνε ὁ *Σαγαράκης* καὶ ὁ *Κατεγάτης* μεταξὺ Δανίας καὶ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου· ὁ τοῦ *Σουηδου* μεταξὺ τῆς Δανικῆς νήσου Σηλανδίας καὶ τῆς Σουηδίας· ὁ τοῦ *Καλαί* μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας· ὁ τοῦ *Ἁγίου Γεωργίου* μεταξὺ τῆς νήσου Ἰρλανδίας καὶ τῆς Ἀγγλίας· ὁ τοῦ *Γιβραλτᾶρ* μεταξὺ Ἰσπανίας καὶ Ἀφρικῆς· ὁ τῆς *Μεσσήνης* μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Σικελίας· ὁ *Ἑλλησποντος* εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Προποντιδίας· ὁ *Βόσπορος* εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐξείνου, καὶ ὁ *Γεϊκαλὲ* (Κιμμέριος) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

Ἴσθμοι αὐτῆς εἶνε ὁ Κορινθιακὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Περκεόπιος ἐνώων τὴν Κριμαίαν μετὰ τῆς λοιπῆς Ῥωσσίας.

Νῆσοι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Ἰσλανδία, ἡ Ἰρλανδία καὶ ἡ Βρεττανία εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἡ Σαρδώ, ἡ Κύβρος, ἡ Σικελία, καὶ ἡ Κρήτη εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ἡ Εὐβοία εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἀκρωτήρια ἐπισημότερα εἶνε τὸ Βόρειον πρὸς Β. τῆς Νορβηγίας, τὸ Κλέαρρον πρὸς Ν. τῆς Ἰρλανδίας, τὸ Λιζάρδον ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας, τὸ Φινιστέρρον ΒΔ. τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου ΝΔ. τῆς Πορτογαλίας, τὸ Τραφάλγαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰσπανίας, τὸ Πάσσαρον εἰς τὸ Ν. τῆς Σικελίας, τὸ Σπαρταβέρτον πρὸς Ν. τῆς Ἰταλίας, καὶ ὁ Μαλέας πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ἐὰν ἀπὸ τὴν Ὀλλανδικὴν χερσόνησον φέρωμεν εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον, χωρίζεται ἡ Εὐρώπη εἰς δύο τμήματα εἰς πεδινὸν καὶ ὄρεινόν τμήμα.

Τὸ πεδινὸν κυρίως τῆς Εὐρώπης τμήμα κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς γραμμῆς ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Δανίας. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτοῦ μέρος εἶνε μᾶλλον ἐλώδες, τὸ δὲ μέσον ἔχει ἐκτεταμένα δάση καὶ πολλὰς καρποφόρους χώρας, τὸ δὲ νότιον ἔχει χώρας ἀνυδροῦς καὶ ὀπωσοῦν καλλιεργησίμους. Τὸ δ' ἕτερον τμήμα τῆς Εὐρώπης τὸ κείμενον πρὸς νότον τῆς γραμμῆς εἶνε ὄρεινόν περιλαμβανόν τὰ Καρπάθια ὄρη, τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας, τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γερμανίας· μεταξύ δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἀξιόλογοι πεδιάδες, ὡς ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Βελγικὴ καὶ ἡ Δανικὴ.

Ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Πεισοχόρας ἐκβάλλων εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανόν· ὁ Δούνας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ Νεβάς, ὁ Δούνας, ὁ Οὐίστοῦλας καὶ ὁ Ὀδερος, εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Ἀλβίς, ὁ Οὐίσουργις, ὁ Ῥῆνος, ὁ Τάμεσις (ἐν Ἀγγλίᾳ) εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Λεῖγερ, ὁ Γαρούνας, ὁ Δούβριος, ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιάνας καὶ ὁ Γουαδαλουβίβρος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Ἐβρος (Ἴβερ) καὶ ὁ Ῥοδανός εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Πάδος εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα) εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ὁ Δούναβις, ὁ Δρείστερος (Τύρας), καὶ ὁ Δρείπερος εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ὁ Τάραϊς ἢ Ἀὼν εἰς τὴν Μαιώτιδα λίμνην· ὁ Βόλγας, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, καὶ ὁ Οὐράλης εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν (α).

Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ἅπαντες εἶνε πλωτοί, διευκολύνοντες τὴν συγκοι-

(α) Περί τῶν ὀρέων καὶ τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης θέλωμεν διηγήσει ἐν ἐκτάσει εἰς ἕκαστον τῶν κρατῶν αὐτῶν, ἐνθα γίνεται λόγος ἰδίως περὶ αὐτῶν.

ωνίαν και καθιστώντες προσιτώτερα ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὰ ἐνδοτικὰ μέρη τῆς ἠπείρου. Πολλοὶ δὲ τούτων ἐνώνουνται διὰ διωρύγων ὡς Δύνας και ὁ Νεῦας μετὰ τῶν ποταμῶν τοῦ Εὐξείνου, ὁ Ῥῆνος παραποτάμιον τοῦ Δουνάβειος, ὁ Λεῖγερ μετὸν Σησηκουάναν ἐνὸς και μετὸν Ῥοδανὸν ἀφ' ἑτέρου, ὁ Γαρούνας μετὰ ποτάμιον χυνομένον εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν κτλ.

Λιμναι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Βέτερ, ἡ Βέτερ, και Μαλάρη εἰς τὴν Σουηδίαν· ἡ Λαδόγα, ἡ Ὁρέγα, ἡ Πέϊπος και ἡ Ιλμερος εἰς τὴν Ῥωσσίαν· ἡ Νευσιατέλη, ἡ τῆς Γενεύης, τῆς Λακέρης, τῆς Ζυρίχης και τῆς Κωνσταντίας εἰς τὴν Ἑλβετίαν· Μοίζων, ἡ Κῶμος, ἡ Τρασιμένη εἰς τὴν Ἰταλίαν και ἡ Βαλα εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐκ τῶν λιμνῶν τούτων πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοὶ ἢ και ἀπλῶς διέρχονται δι' αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς Λαδόγας τῆς γαλειτέρας τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης πηγάζει ὁ Νεῦας.

Κλιματικῶς δὲ ἡ Εὐρώπη δύναται γὰρ διαιρεθῆ εἰς δύο· και εἰς πάσας μὲν τὰς χώρας τὰς κειμένας πρὸς Ν. τῆς γραμμῆς τῆς φερόμενης ἀπὸ τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἰσπανίας, τῆς πόλεως Τολοῦ τῆς Γαλλίας, τῶν Κεραυνίων τῆς ἠπείρου, τῶν παραλίων τῆς Σαρδίας Ἑλλάδος, τοῦ Θερμαίου κόλπου μέχρι τοῦ Βοσπόρου, τὸ κλίμα εἶνε εὐκραές, πίπτει βροχὴ και ἐνίοτε χιῶν, και βλαστάνει ἡ σιτικὴ ἡ ἔλαια, ἡ λεμονέα, ἡ πορτοκαλέα, ἡ ἀμυγδαλέα, ἡ δάφνη, ὁ βαμβάξ κτλ. εἰς ἀπάσας δὲ τὰς χώρας τὰς πρὸς Β. τῆς γραμμῆς τῆς τῆς τὸ κλίμα εἶνε μᾶλλον ψυχρὸν, πίπτει βροχὴ και χιῶν, και ἐνίοτε χιῶν εἰς τὰ ὑψηλότερα τῶν ὀρέων. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Λεῖγερ τοῦ Μοσέλα παραποτάμου τοῦ Ῥῆνου, τοῦ Μολδαίου και Μορβίου παραποτάμων τοῦ Δουνάβειος, βλαστάνει ἡ ἀμπελος, ὁ ἀραβόσιος και ἡ καστανέα, μέχρι δὲ τῶν βορειοτάτων ἄκρων τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου και τῶν πηγῶν τοῦ Πετσόρα βλαστάνει ὁ σίτος, ἡ βρίζα, ἡ βρώμη, ἡ κριθὴ κτλ.

Τὸ δ' ἔδαφος τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε τόσο πλούσιον ὡς τὸ τῶν ἠπειρῶν· ἀλλὰ δὲν ἔχει πάλιν και ἐρήμους ὁποίας ἡ Ἀφρική και ἡ Ἀσία. Τὰ βόρεια τῆς Σουηδίας και τῆς Ῥωσσίας δὲν παράγει τίποτε, αἱ δ' ἄλλαι χῶραι τὸν ἀναγκαῖον παράγουσαι σίτον ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων των. Ἐν αὐτῇ ἐπιδίδουσιν τὰ φυτὰ τῶν συγκερασμένων κλιμάτων· οἷον τὸ ζαχαροκάλαμο, ἡ βάλσαμος, τὸ ὀρύζιον εἰς τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν κτλ.

Τὰ ὄρη τῆς Εὐρώπης περιέχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, κασσιτέρου, ὑδραργύρου γαιανθράκων και πολυτίμων λίθων· οἷον ἡμέρα κτλ.

Οὐδεμία ποικιλία ζῶων εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπαντᾶται· τὰ δὲ οἷα ζῶα εἶνε λίαν πολλαπλασιασμένα, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ὁ λύκος, ἡ

ὁ αἴλουρος εἶνε σπάνιος· ἄρκτοι δὲ μόνον ὑπάρχουσιν εἰς τὸ βό-
 τῆς Ῥωσσίας, καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν γύπες λίαν ἐπιφοβοί.

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶνε περὶ τὰ 286 ἑκατομ. ἀνήκοντες εἰς
 Καυκασίαν φυλὴν. Τούτων οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἀλβανοί, οἱ Βλάχοι,
 Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, καὶ μέρος τῶν Βελ-
 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἑλληνολατινικὴν ὁμοειδίαν· οἱ δὲ Γερμανοί,
 Ολλανδοί, οἱ λοιποὶ Βέλγαι, οἱ Σουηδοὶ καὶ Νορβεγοί, οἱ Δανοί
 Ἀγγλοί, οἱ Ἰσλανδοὶ καὶ οἱ Ἑλβετοὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν ὁμοει-
 διαν· καὶ τέλος οἱ Ῥῶσσοι, οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Κροάται, οἱ
 Λωνοί, οἱ Βοεμοί, οἱ Μοραβοὶ καὶ ἄλλοι Σλαβικοὶ λαοὶ ἀνήκουσιν
 εἰς τὴν Σλαβικὴν ὁμοειδίαν.

ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινὰ ἔθνη ἐν Εὐρώπῃ ἀνήκοντα εἰς τὴν Μογγο-
 λικὴν φυλὴν· τοιαῦτα δὲ εἶνε οἱ Φιννοὶ πρὸς Β. τοῦ Φιννικοῦ κόλπου,
 Οὐγγροί, ἐν Οὐγγαρίᾳ, οἱ Σαμογέται παρὰ τὸν Πετσχόραν· τῆς δὲ
 Παρικῆς φυλῆς εἶνε οἱ Τοῦρκοι κατοικοῦντες εἰς τὴν Ἑλλ. Χερσό-
 νον, οἱ Καλμοῦκοι καὶ τινὰ ἄλλα Ταταρικά καὶ Τουρκικὰ ἔθνη κα-
 τοικοῦντα παρὰ τὸν Τάναϊν καὶ τὸν Βόλγαν.

Εἶνε δὲ καὶ ἄλλοι λαοὶ διεσπαρμένοι εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς οἱ Λετ-
 τὸν εἰς τὴν Λιθουανίαν, οἱ Ἑβραῖοι καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, οἱ
 Ἰσκιωνες εἰς τὰ δυτικὰ τῶν Πυρηνναίων καὶ τῶν ὀρέων τῶν Καντα-
 βριῶν, οἱ Ἀθίγγανοι μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, οἱ Κελτοὶ
 ἐν τῇ Ἰρλανδίᾳ, οἱ Γαλάται καὶ οἱ Οὐάλλιοι εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀγ-
 γλίας, καὶ οἱ Βρεττανοὶ εἰς τὴν Βρεττανικὴν χερσόνησον.

Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης εἶνε χριστιανοί. Τούτων
 ἡμισυ εἶνε δυτικοί, ὑπὲρ τὰ 70 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, ἄλλοι τοσοῦτοι
 μαρτυροῦμενοι, 5 ἑκατομ. μωαμεθανοί, ἔν καὶ ἡμισυ ἑκατ. Ἑβραῖοι
 350 χιλ. εἰδωλολάτραι (Ἀθίγγανοι καὶ Ἰσκιωνες).

Οἱ κάτοικοι τῆς ἡπείρου ταύτης μὴ ἐχούσης ἐρήμους χώρας, ἐν αἷς
 περιπλανῶνται ὡς νομάδες, πρῶτῳ ἐπεδύθησαν εἰς τὴν γεωρ-
 γίαν. Πολλαπλασιασθέντες δὲ καὶ ἔχοντες διὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν
 εἰδώφους τῆς χώρας εὐθετον πρὸς ἐμπορίαν ἐνησχολήθησαν ἐνω-
 κῆσαν εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸ ἐμ-
 πόριον, καὶ προήγαγον ἅπαντας τοὺς πόρους τοῦ βίου εἰς ὕψιστον
 ἵκον ἐντελείας.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΑ ΚΡΑΤΗ

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΕΛΛΑΣ.

Μήκ. Α. 18° 38'—21° 47'.

Πλάτ. Β. 36°—40°.

Ἡ Ἑλλάς κατέχουσα τὸ νότιον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπειροῦ, ἐπαρχῶν Τουρκίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλλάς τὸ πάλαι ἐσχημάτιζε διαφόρους μικρὰς δημοκρατίας ὁποίας οἱ Ῥωμαῖοι τὸ 146 π. Χ. ὑπέταξαν καὶ κατέστησαν αὐτῇ μακρὴν ἐπαρχίαν· τὸ δὲ 400 μ. Χ. περιελήφθη αὐτὴ εἰς τὸ Γραικορωμαίον βασίλειον, ὑφ' ὃ πολλὰς ὑπέστη καταστροφὰς ὑπὸ βαρβάρων λαῶν Σλάβοι ἔτι δὲ Φράγγων, Βενετῶν, Γενουατῶν· τὸ δὲ 1715 ὑπέταγῃ ἅπασα εἰς τοὺς Τούρκους, παραδωσάντων τῶν Βενετῶν εἰς αὐτοὺς τὴν Πελοπόννησον. τὸ 1821 ἐκράγισθη τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως μετὰ πολυετῆ ἀγῶν γινώρισθη ἡ Ἑλλάς ἀνεξάρτητον κράτος· τὸ δὲ 1864 προσηρτήθησαν δι' ὀλίγους τῶν τριῶν προστατῶν δυνάμεων, ἔκουςίᾳ αὐθορμητῶ παραιτήσας ἡ Ἀγγλίας ἀπὸ τῆς προστασίας, αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ 1881 δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐν Βερολίῳ συνεδρίου προσηρτήθη εἰς σχεδὸν ἅπασα ἡ Θεσσαλία καὶ τὸ μετρίως Ἀράχθου μέρος τῆς Ἠπειροῦ.

Αὕτη φυσικῶς συνίσταται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Πελοπόννησου, τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νήσῳ καὶ τῶν Ἰονίων Νήσῳ λιτικῶς δ' ἡ Ἑλλάς ἤδη διαιρεῖται εἰς 18 νομοὺς, τῶν ὁποίων εἶνε εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, τῆς τῶν Τρικυλλίων, τῆς Καρδίτσης, τῆς Λαρίσσης καὶ τοῦ Βώλου πέντε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος, τῆς Μεσσηνίας, τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Καλαμίας· δύο εἰς τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσους, ὁ τῆς Εὐβοίας καὶ Κυκλάδων, καὶ τρεῖς εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ὁ τῆς Κερκύρας, Κεφαλληνίας καὶ ὁ τῆς Ζακύνθου· οὗτοι δ' ὑποδιαιοῦνται ἐπαρχίας, καὶ αὐτὰς πάλιν εἰς 366 δήμους (β).

(α) Οἱ πέντε τελευταῖοι οὗτοι νομοὶ οἱ ἤδη προσαρτηθέντες ὀνόματι τμημάτων.

(β) Τὰ πέντε προσαρτηθέντα ἤδη τμήματα δὲν διηρέθησαν ἔτι εἰς ἐπιμέρους.

όλοι τῆς Ἑλλάδος εἶνε ὁ Ἀμβραχικός μεταξύ Ἠπείρου καὶ Ἰωνίας· ὁ Κορινθιακὸς εἰσχωρῶν μεταξύ Πελοποννήσου καὶ Στε-
 Ἑλλάδος· ὁ Κυπαρισσιακὸς εἰς τὸ Δ. τῆς Μεσσηνίας· ὁ Μεσ-
 σσηνιακὸς καὶ ὁ Λακωνικὸς εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀργο-
 κὸς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Σαρωνικὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου
 εἶνε ἡ Αἴγινα, ὁ Πόρος καὶ ἡ Σαλαμίς· ὁ Μαλιακὸς πρὸς Δ. τῆς
 Πελοποννήσου καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ Παγασητικὸς μεταξύ
 Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας.

ὄρη αὐτῆς εἶνε ὁ τοῦ Ῥίου μεταξύ Πελοποννήσου καὶ Αἰτω-
 λίας καὶ ὁ τοῦ Εὐρίπου μεταξύ Βοιωτίας καὶ Εὐβοίας.

ὄρη αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε ὁ Ἀράστης εἰς τὸ Β. τῆς
 Ἠπείρου· ὁ Λευκάτας εἰς τὸ Ν. τῆς Λευκάδος· τὸ Ἀχτίον εἰς τὴν
 ἀκρὴν τοῦ Ἀμβραχικοῦ κόλπου· τὸ Ῥιον καὶ Ἀντίρριον μετ' ὀχυρὰ
 εἶνε ἀπέναντι ἀλλήλων κείμενα εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Κορινθιακοῦ
 κόλπου, τὸ μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ δὲ εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλά-
 δα· ὁ Κελωνάτας πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀκρίτας, τὸ Ταί-
 νιον καὶ ὁ Μαλιέας εἰς τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σκόλλιον
 εἰς τὸ Δ. τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σούριον εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς·
 τὸ Ἄρτεμιον εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐβοίας· τὸ Ἀρτεμίσιον εἰς τὸ Β. τῆς
 Εὐβοίας, καὶ ἡ Σηπιάς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Θεσσαλίας.

ὄρη τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι αἱ ἐξῆς 2 σειραὶ·
 ἡ ἀνατολικὴ σειρὰ, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη Χάσσιχ, ὁ Ὀλυμ-
 πος καὶ ὁ Ὄσσα (Κίσσαβος) καὶ τὸ Πήλιον. Ταύτης συνέχεια εἶνε τὰ
 ὄρη τῆς Εὐβοίας ἢ Ὀχη καὶ ἡ Δίρφυς.

ἡ δυτικὴ σειρὰ, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη ὁ Πίνδος, ἡ Ὄθρυς, ὁ
 Ἄρπυσιος, ἡ Οἶτη, ὁ Κόραξ, τὸ Πανατωλικόν, ὁ Παρνασσός, ὁ Ἐ-
 πινός, ὁ Κιθαιρών, ὁ Πάρνηξ, τὸ Πεντελικόν, ὁ Ὑμηττός καὶ τὸ
 Ἄγιον Ὄρος.

ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ εἶνε αἱ ἀκόλουθοι 4 σειραὶ·

ἡ σειρὰ ἢ εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλοτέ-
 ρα κορυφὰς τὴν Κυλλήνην, τὰ Ἀροάγεια, τὸ Παραχαϊκόν, τὸν
 Ἄγιον Ὄρος καὶ τὴν Σκόλλιν.

ἡ σειρὰ ἢ ἀκολουθοῦσα τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Πελο-
 ποννήσου μέχρι τοῦ Μαλιέου καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ Ἄρ-
 γον, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον καὶ τὸν Πάργον.

ἡ σειρὰ ἢ εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου, φθάνουσα μέχρι τοῦ
 Ἄργου, καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ Μαίναλον καὶ τὸν
 Ἄγιον Ὄρος.

ἡ σειρὰ ἢ εἰς τὸ δυτικόν τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλο-
 τέρους κορυφὰς τὴν Φολιῶν, τὸ Λύκαιον, τὸ Τετράγιον καὶ τὴν
 Ἄγιον Ὄρος.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ
 Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

Ἐν δὲ ταῖς Ἰονίοις Νήσοις μόνον ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπάρχει ὄρου
γου ἄξιον τὸ καλούμενον *Αἶρος*.

Πεδιάδες ἄξια λόγου τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ
λάδι ἢ *Θεσσαλική*, μεθ' ἧς ἐνούται ἡ διάσπημος κοιλάς τῶν *Τεμ-*
σχηματιζομένη μεταξύ Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀ-
ρέει ὁ Πηνειὸς ποταμὸς, ἢ *Λαμιακή*, ἢ *Ακαρνανική* ἢ τῆς *Λεπει-*
ἢ Ναυπακτικῆ, ἢ *Αἰτωλικῆ*, ἢ *Ελευσινιακή*, ἢ *Ἀθηναϊκή*, ἢ
Μαραθῶνος, ἢ *Λεβαδικῆ*, ἢ *Πλαταικῆ* καὶ ἢ *Θηβαϊκῆ*· ἐν δὲ
Πελοποννήσῳ ἢ τῆς *Ἡλίδος*, τῆς *Βοστίτισης* (Αἰγίου), τῆς *Κο-*
θου, τοῦ *Ἀργου*, τοῦ *Ἀστρου* (Θυρέας), τοῦ *Ὀρχομενοῦ*,
Μαρτυρείας καὶ *Τεγέας*, τῆς *Μεγαλοπόλεως*, τῆς *Μεσσηνια-*
τῆς *Λακωνίας*.

Ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἐ-
δι ὁ *Πηνειὸς*, ὁ μεγαλείτερος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος· οὗτος ἐκ
Λάκμωνος πηγάζων καὶ ἀρδεύων ἅπασαν τὴν Θεσσαλίαν ἐκβάλλει
τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ὁ *Ἀραχθὸς*, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Π-
ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ὁ *Ἀχελῷος* (Ἀσπρὸς ποταμὸς)
ὁ δεύτερος κατὰ τὸ μέγεθος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος· οὗτος ἐκ
Πίνδου πηγάζων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν *Λουσι-*
καὶ Τριχωνίδος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ *Ἐθνος* (Φο-
ρις), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Κόρακος ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθί-
κόλπον· ὁ *Σπερχειὸς* (Ἀλαμάννα), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμ-
στοῦ καὶ τῆς Ὀθρυς ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον· ὁ *Κο-*
σός, ὅστις πηγάζων μεταξύ Οἴτης καὶ Κόρακος χύνεται εἰς τὸ
μνην *Κωπαΐδα* (α).

Τῆς δὲ Πελοποννήσου ἐπισημότεροι ποταμοὶ εἶνε ὁ *Κραθίς*,
πηγάζων ἐκ τῶν Ἀροανείων ὄρεων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα το-
θικοῦ ποταμοῦ τῆς Στυγὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.
Πηνειὸς, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ
πέλαγος· ὁ *Ἀλφειὸς* (Ρουφιᾶς), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πε-
νήσου, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, καὶ ἐκβά-
λλει εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος (β)· ὁ *Πάμισος*, πηγάζων ἀπὸ τὸ *Τετρά-*
ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον· ὁ *Εὐρώτας*, πηγάζων
ὅπου καὶ ὁ Ἀλφειὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Λίμναι ἐπίσ. τῆς μὲν Στερεᾷς Ἑλλάδος εἶνε ἡ *Λουσιμαχία*,
χωρὶς εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ἢ τῆς Ὀζηροῦ εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν,
παῖς ἀνατολικῶς τῆς Λεβαδικῆς πεδιάδος, ἐνίοτε ἐκρέουσα δὲ

(α) Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶνε πλωτοί, πλὴν τοῦ Πηνειοῦ,
λῆφου καὶ Ἀλφειοῦ, εἰς τοῦ ὅποιους δύνανται νὰ πλέωσι μικρὰ πλοῖα.

(β) Παραπόταμοι αὐτοῦ εἶνε ὁ Κρανίων, ὁ Γορτύνιος, ὁ Λάδων
Ἐρύμανθος.

του εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἀταλάντης, καὶ ἔτι ἀνατολι-
 κῆς ἢ λίμνη Ὑ.Μακ. Τῆς δὲ Πελοποννήσου εἶνε ἡ Φερεὸς
 ἡμφοῦς εἰς τὴν Κορινθίαν περὶ τὴν νότιον ὑπώρειαν τῆς
 καὶ ἡ Λέρνη εἰς τὴν Ἀργολίδα.

Στερεὰ Ἑλλάς.

Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (185 χιλ. κατ.).
 ἡ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας συνίσταται ἐκ 5 ἐπαρχιῶν
 τῆς Ἀττικῆς, ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Ἀθῆναι, ἀρχαία διά-
 κρισις, πρωτ. τοῦ κράτους. Κειμένη μετὰ τῶν ἱστορικῶν πο-
 λισσῶν καὶ Ἰλισσοῦ ἔχει πλῆθος ἐκπαιδευτηρίων, ὡραίας
 μηχανίαν τινὰ οἷον χαρτοποιεῖον, ἀγγειοπλαστεία, κτλ.
 τὰς 64 χιλ. κατ. αἱ δὲ ὁδοὶ τῆς ἀπασαι φωτίζονται δι'
 ἡ. Εἰς τὸ Ν. αὐτῆς κεῖται ἡ ἀρχαία Ἀκρόπολις ἔχουσα
 ὕψος, καὶ εἶνε κεκαλυμμένη ἐξ ἀρχαίων μνημείων.
 ἔχουσι λαμπρὰ ἀρχαία μνημεῖα· εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν
 τὸ Ἐρέχθειον, τὰ Προπύλαια, τὸν ναὸν τῆς Ἀπτέρου Νί-
 κης δὲ τῆς πόλεως τὸ Θησεῖον, τὸ λεγόμενον γυμνάσιον τοῦ
 τὴν λεγομένην πύλιν τῆς Ἀγορᾶς, τὸ ᾠδεῖον Ἡρώδου
 τοῦ, τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον,
 τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, τὸν πύρ-
 ρα τοῦ Ἐρμήστου, τὸ ἐκτὸς τοῦ Κεραμεικοῦ ἀρχαῖον νεκροταφεῖον
 καὶ τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄφθαλμοτροφεῖον τῶν θηλέων, τὴν Ῥι-
 σολὴν, τὸ πτωχοκομεῖον, τὸ ὄφθαλμοϊατρεῖον, τὴν ἀκαδή-
 μιαν, τὸ πανεπιστήμιον, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τὸ πο-
 λυτεχνεῖον, τὸ Ἀρσάκειον παρθεναγωγεῖον, τὸ πολυτεχνεῖον,
 τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, τὸ Βαρβάκειον λύκειον, τὸ βρεφοκομεῖον,
 τὸ νοσοκομεῖον τῶν ἀρρένων, τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, τὰ
 κτλ.
 ἡ, ὁ λιμὴν τῶν Ἀθηναίων, ὀκτὼ νέα στάδια αὐτῶν ἀπέ-
 κοινοῦν μετ' αὐτῶν διὰ σιδηροδρόμου. Εἶνε πόλις λίαν
 ἔχουσα περὶ τὰς 22 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει Ἑλλην.
 τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων, λαμπρὰ δημο-
 κων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὸ χρηματιστήριον μετὰ ἀ-
 θηναίων, διάφορα ἐργοστάσια· οἷον σπηρικῆς (μετάξης),
 κτλ.
 καὶ (νῦν Μενίδι) πρὸς Β. πάλαι ἀξιόλογος τῆς Ἀττικῆς πό-
 ἔχουσα 2200 κατ. ἀσχολούμενους εἰς τὴν γεωργίαν.
 καὶ Κημισσία ἐπὶ τοῦ Πεντελικοῦ ΒΑ. τῶν Ἀθηναίων,

περί τὰς δύο ἡμισυ ὥρας αὐτῶν ἀπέχουσαι· εἶνε ὄρειναι κῶμαι
τερπναὶ τὸ θέρος, ἔχουσαι λαμπροὺς κήπους καὶ καλὸν ἐλαιῶνα.
δὲ μακρὰν αὐτῶν ἐξορύσσονται ἐκ τοῦ ὄρους Πεντελικοῦ τὰ
πεντελήσια μάρμαρα.

Μαραθῶν εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη εἰς τὸ ἄκρον
μικρᾶς πεδιάδος τοῦ Μαραθῶνος, ὅπου τὸ 490 π. Χ. ἐνίκησαν
Ἀθηναῖοι τοὺς Πέρσας. *Κερατὰ* ΝΑ. μεσόγειος γεωργικὴ κώμη
σα 1600 κατ. *Λαυρίου* εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη
συνοικιζομένη ἕνεκα τῶν ἀργυρῶν καὶ μολυβδόουχων μεταλλείων
ἐπὶ τοῦ ὄρους Λαυρίου.

β'. Τῆς *Αἰγίνης*, ἐπίσ. πόλις *Αἶγινα* ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου
νης (6, 130 κατ.), ἀρχαία πόλις ἔχουσα ἀρχαῖον λιμένα καὶ περὶ
3 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν.
ὥρας μακρὰν τῆς πόλεως ἐν μαγευτικῇ θέσει ὑπάρχει καὶ ὁ ἐν
διατετηρημένος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς (α).

γ'. Τῆς *Μεγαρίδος*, ἐπίσ. πόλις εἶνε *Μέγαρα* περὶ τὰ 20'
λάσσης ἀπέχουσα, νῦν δὲ πρωτ. τῆς ἐπαρχίας ἔχουσα ἀρχαία
καὶ 5350 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.
ταύτης ἐπίνειον εἶνε ἡ Νίσαια, ἠνωμένη τὸ πάλαι διὰ μακρῶν
ὡς καὶ ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸς Δ. τῶν Μεγάρων ἐπι-
ταὶ τὸ ὄρος *Γεράρεια*, πρὸς δὲ Α. ἡ *Ἐλευσίς*, παράλιος κώμη
σημος τὸ πάλαι πόλις διὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο
Ἐλευσίνια μυστήρια. *Σαλαμίς*, νῆσος παρὰ τὴν Ἀττικὴν καὶ
ῤίδα ἔχουσα κωμόπολιν *Σαλαμίνα*, κειμένην ἀπέναντι τῆς ἀ-
πόλεως καὶ ἔχουσαν 3500 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν
ναυτιλίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη τὸ 480 π.
μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ἐν Σαλαμίτι νουμαχία. Ἐν αὐτῇ
φέρθη ἡδὴ ὁ βασιλικὸς ναύσταθμος.

δ'. Τῶν *Θηβῶν*, ἐπίσ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Θῆβαι* παρὰ τὸν
ποταμόν, διάσημος τὸ πάλαι πόλις μὲ ἀκρόπολιν *Καδμείαν*,
παρχίας καὶ πατρίς τοῦ Πινδάρου, Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου.
σα 4510 κατ. καὶ μικρὸν ἐμπόριον. *Λεῦκτρα* (Ἀκροπόδι νῦν)
τῶν, ὅπου ἐνίκηθησαν οἱ Σπαρτιῆται ὑπὸ τῶν Θηβαίων (371 π.
ἐφρονεῦθη ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Κλεόμβροτος. *Πλαταιαὶ* (νῦν Κόκκινα)
Ν. αὐτῶν εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς μετὰξὺ Κιθαιρώνας καὶ
νος, ἀρχαία πόλις, ὅπου τὸ 479 π. Χ. οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν
νίαν ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας στρατοποιομένους ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου
ρημόκαστρον (πάλαι *Θεσπιαὶ*) πρὸς Δ. νῦν μικρὰ κώμη,

(α) Ἡ Ἐπαρχία τῆς Αἰγίνης μὴ ἔχουσα ἑπαρχον διοικητικῶς
εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀττικῆς, οἰκονομικῶς δὲ εἰς τὴν τῆς Μεγαρίδος

μεγάλως συμπράξασα μετὰ τοῦ Λεωνίδου εἰς τὴν ἐν Θερμοπύ-
 μῃ. *Μάξι* πρὸς Β. Θεσπιῶν, μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν
 Ἰακρον. *Τάναγρα* πρὸς Α. τῶν Θηβῶν παρὰ τὴν κώμην *Σχημα-*
τι, ἀρχαία πόλις παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἄσωπου καὶ παρὰ
 Ἀττικὴν, ἔχουσα ἀξιολόγους ἀρχαίας ἐπιγραφάς· ἐν τοῖς τάφοις
 αὐτῆς εὐρέθησαν καὶ πήλινα ἀγγεῖα πολύτιμα διὰ τὴν ζωγραφικὴν
 τὴν ἐπιχρῦσωσίν των. *Αὐλῖς*, πρὸς Ἀ. ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρί-
 οῦ, ὅπου οἱ Ἕλληνες συνηθροίσθησαν ἵνα ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς
 Ἰλίας.

Ἐ. Τῆς *Λεβαδείας*, πρωτ. *Λεβάδεια* ΝΑ. τῆς Χαιρωνείας ἔχουσα
 30 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ μάλιστα τοῦ βῆμ-
 κος· ἐνταῦθα συνεστήθησαν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ νηματο-
 εἰα· παρ' αὐτὴν ὑπῆρχε καὶ τὸ σπήλαιον τοῦ Τροφωνίου. *Χαιρώ-*
να (Κάπραινα νῦν) πρὸς Δ. αὐτῆς, πάλαι ἐπίσημος πόλις διὰ τὴν
 τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοιο (338 π. Χ.)·
 αὐτὴ δὲ πατρίς τοῦ Πλουτάρχου. *Ράχωβα* (πάλαι Ἀνεμώρεια), κώμη
 τῆς βοτῆρας ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Παρνασοῦ, ἀξιολόγους παράγουσα οἶνους
 ἔχουσα 1610 κατ. *Δαύλια* (πάλαι Δαυλῖς) ΒΑ. εἰς τὰς Α. ὑπὸ
 τοῦ Παρνασοῦ ἔχουσα 1250 κατ. *Διστομοί* ΝΔ. τῆς Χαιρω-
 νείας, κώμη ἔχουσα 1310 κατ. *Ὀρχομενός* (νῦν Σκριποῦ) παρὰ τὴν
 Ἰσθμίδα, ἀρχαιοτάτη πόλις, ὅπου σώζονται λείψανα τῆς Μι-
 κῆς καὶ πολλοὶ ἀρχ. ἐπιγραφαί.

3. Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (135 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς τῆς Φθιώτιδος, καὶ Φωκίδος συνίσταται ἐκ 4 ἐπαρχιῶν
 ἑ. Τῆς Φθιώτιδος, ἐπισ. πόλις *Λαμία* ἐπὶ τῶν ὑπὸ ὑπὸ τῆς Ὀ-
 ρυμίας, ὄχι πολὺ μακρὰν τοῦ Σπερχεῖοιο, ἀρχαία πόλις πρωτ. τοῦ νο-
 μῆ, ἐπίσημος διὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον (322 π. Χ.) καὶ ἔχουσα
 ἄρχαίαν ἀκρόπολιν, Ἑλλ. γυμνάσιον καὶ 5400 κατ. *Ἰπάτη* πρὸς
 αὐτῆς, ἀρχαία πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς ὕδατα λίαν
 ἰσχυρὰ πρὸς ἴασην χρόνιων παθῶν καὶ ἔχουσα 1660 κατ. *Στυλῖς*
 πρὸς Α. παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Μαλιακοῦ κόλπου, ἠνωμένη μετὰ τῆς
 Ἰσθμίδος δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ καὶ ἔχουσα νηματοποιεῖον καὶ 1800 κατ.
 πρὸς Α. λίαν μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Κρεμαστὴν*
Ἰσθμίδα. *Σούρρη* πρὸς τὸν Παγασητικὸν κόλπον (1400 κατ.), πα-
 ρά τῆς λαμπρῆς καπνῶν. *Νέα Μιρζέλια* ἢ Ἀμαλιχόπολις ΒΑ. αὐ-
 τῆς, παράλιος κώμη ἔχουσα 900 κατ. καὶ καλὸν ναυτικόν.

ἑ. Τῆς *Λοκρίδος*, πρωτ. Ἀταλάντη (πάλαι Ὀποῦς) παρὰ τὸν
 Ἰονικὸν κόλπον, ἔχουσα περὶ τοὺς 1400 κατ. καὶ παράγουσα σι-
 τῆς ἀξιολόγον. *Λιβαράται* παρὰ τὸν ἀρχαῖον λιμένα Κύνον, κώμη
 παράλιος, παρὰ τὴν ὁποίαν σώζονται λείψανα τοῦ τάφου τῆς Πύρρας

συζύγου τοῦ Δευκαλίονος. *Δαδίων* πρὸς Δ. γεωργικὴ μεσόγειος πόλις, ἔχουσα 3050 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τικίην. *Θερμοπέλαι*, παράλιος ἐπίσημος τὸ πάλαι στενὴ ὄρεινὴ ὄπου ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν ἔπεσε μαχόμενος τοὺς Πέρσας (480 π. Χ.)· ἐνταῦθα ἔτι κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς ἐπαναστάσεως παρὰ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας ὁ Ἀθανάσιος κος μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων συνελήφθη ὑπ' αὐτῶν καὶ μαρτυρικὸν θάνατον. *Ἐλάτεια* (νῦν Λούτα) εἰς τὸ ΝΑ. ἀξιόλογόν πάλαι πόλις καὶ αἱ κλεῖς τῆς Ἑλλάδος θεωρουμένη.

γ'. Τῆς *Παρνασίδος*, πρωτ. *Ἀμφισσα* (Σζλώνα νῦν) ὄχι τῶν δυτικῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασοῦ, ἀρχαία πόλις τῶν Λοκρῶν ἔχουσα λαμπρὸν ἔλαιώνα καὶ 4640 κατ. *Τοπόλια* τοῦ Παρνασοῦ πρὸς Β. τῆς Ἀμφισσῆς, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα 950 κατ. *Χρισσόρι*, κώμη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κρῖσσης περὶ τὰ 45' ἀπέχουσα ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα 1200 κατ. καὶ ἐπίκειον τὴν Ἰτίαν (πάλαι Ἰτίλιον;). *Καστρί*, μικρὰ κώμη εἰς τὰς νοτίους ὑπωρειάς τοῦ Παρνασοῦ, ὅπου τὸ πάλαι ὑπῆρχον ἢ πόλις Δελφοὶ καὶ τὸ δῖξσημόν τεῖον τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος. *Γραβλιὰ* πρὸς Β. αὐτῶν παλαιὰ ἀρχαίον τῆς Δοιρίδος *Κυτίριον*, μέγα στρατιωτικὴ θέσις καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλην. ἐπανάστασιν ἀναδειχθεῖσα. *Γαλαξειδίον* (πάλαι *Γαλαξιδία*) εἰς τὸν Κρῖσσαῖον κόλπον ἔχουσα καλὸν λιμένα, τὸ καλὸν νῦν τῆς Ἑλλάδος ἐμπορικὸν ναυτικὸν καὶ περὶ τὰς 4 χιλ. κατ.

δ'. Τῆς *Δωρίδος*, πρωτ. *Δοιδωρίκιον* παρὰ τὸν Ὑλαίον ποταμὸν ἔχουσα 900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. *Βιττινὸν* (940 κατ.) εἰς τὰ ΝΑ. παράλιος κώμη, κειμένη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἀρχαίας *Τολοφῶνος*. *Ἀρτοτίνα* πρὸς Β. ἡ μεγαλύτερα κώμη τῆς Δωρίδος ἔχουσα περὶ τοὺς 1500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν.

Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (138 χιλ. κατ.)

Ὁ νομὸς τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας συνίσταται ἐξ 6 ἐπαρχιῶν. α'. Τοῦ *Μεσολογγίου*, ἐπισ. πόλις *Μεσολόγγιον* παρὰ τὴν ἁγίαν Καλυδῶνα, πρωτ. τοῦ νομοῦ· εἶνε δὲ παράλιος, ὄχυρὰ ἑμπορικὴ πόλις, ἔχουσα λίαν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ 6200 κατ. ἔτι ὑπάρχουσι καὶ οἱ τάφοι τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Μάρκου Β. ἐν δὲ τῷ τεναγεί καινται καὶ αἱ μικραὶ ἀλλ' ἡρωϊκαὶ νῆσοι *Καλαμίτι* καὶ *Βασιλάδι*. *Αἰτωλικόν*, εἰς τὰ ΒΑ. τοῦ Μεσολογγίου, 3750 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

β'. Τῆς *Ναυπακτίας*, πρωτ. *Ναύπακτος*, ἔχουσα ἀρχαίον λιμένα, καλὸν λιμένα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ 1660 κατ. *Πλάταρος*, πρὸς Β. μεσόγειος γεωργικὴ κώμη, ἔχουσα 1100 κατ.

γ'. Τῆς *Τριφυρίας*, πρωτ. *Ἀργεῖον*, μεσόγειος πόλις,

Θερμά ὕδατα καὶ 5220 κατ., ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν· πρὸς Δ. αὐτῆς παρὰ τὴν Τριγωνίδα λίμνην ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον Θρόνιον.

δ'. Τῆς *Eurytarías*, πρωτ. Καρπενήσιον, ὄρεινοτάτη κωμόπολις, ἐπίσημος διὰ τὰς συμβάσεις ἐνταῦθα μάχας μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, καὶ ἔχουσα 1730 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. *Φουρκᾶ*, πρὸς Β. ὄρεινὴ καὶ ποιμενικὴ κώμη, ἔχουσα 1120 κατ. *Κρίκελλον*, πρὸς Ν. μικρὰ κώμη, ἔχουσα 640 κατ. *Ἀμπλιανή* πρὸς Ν. κώμη ὄρεινὴ, εἰς ἣν οἱ Ἕλληνες τὸ 1824 ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους.

ε'. Τοῦ *Báltou*, πρωτ. Κραβασαράς εἰς τὸν μυθὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς ἀρχαίας *Λιμναίας*, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βαλανθίδιον, καὶ ἔχουσα 3 χιλ. κατ. Πρὸς Β. αὐτῆς σῶζονται τὰ εἰσέπια Ἄργους τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ. *Λεπεροῦ* πρὸς Ν., παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν Στράτον, ἔχουσα 930 κατ.

ς'. Τῆς *Borítsης* καὶ Ξηρομέρου, πρωτ. *Bóritsa* εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον παρὰ τὸ ἀρχαῖον Ἀνακτόριον, ἔχουσα φρούριον, ὄχι καλὸν λιμένα, κλίμα νοσῶδες καὶ 1760 κατ. Ἐν δὲ τῇ εἰσόδῳ τοῦ κόλπου ἔκειτο ἡ πόλις Ἄκτιον, ὅπου τὸ 31 π.Χ. ἐνίκησεν ὁ Ὀκτάβιος τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτραν. *Ἀστακός* ΝΑ. ἡ μεγαλειτέρη κώμη τῆς ἐπαρχίας.

4. Νομὸς Ἄρτης.

Ὁ νομὸς τῆς Ἄρτης ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΑ. μέρους τῆς Ἠπείρου· ἐπίσημ. πόλις αὐτοῦ Ἄρτα (πάλαι Ἀμβρακία) ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου, πρωτ. τῆς χώρας, ἔχουσα φρούριον, μικρὸν ἐμπόριον καὶ περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Καλαρόται*, ὄρεινὴ ἀλλὰ πλουσία πρὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως, κωμόπολις ἔχουσα νῦν περὶ τὰς 2 χιλ. κατοίκους.

5. Νομὸς Καρδίτσης.

Ἐπίσημοι πόλις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Καρδίτσα*, πρωτ. αὐτοῦ ἔχουσα περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Φανάρι*, μικρὰ κώμη ἔχουσα φρούριον. *Φάρσαλος* (3 χιλ. κατ.), ἀρχαία πόλις τῆς Θεσσαλίας, παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰούλιος Καίσαρ τὸ 48 π.Χ. ἐνίκησε τὸν Πομπήϊον καὶ κατέλυσε τὴν Ῥωμαϊκὴν δημοκρατίαν. *Δομοκόν*, ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

9. Νομὸς Τρίκάλων.

Ἐπίσημ. πόλις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Τρίκαλα* (πάλαι Τρίκκη), πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα καλοὺς στρατώνας καὶ 17 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν. *Καλαμ-*

πάκα (πάλαι Σταγοί), ἔχουσα 2 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείνται τὰ Μετέωρα, ἀρχαῖα βυζαντινὰ μοναστήρια ἐπὶ ἀποτόμων βράχων.

7. Νομὸς Λαρίσης.

Ἐπίσημοι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε Λάρισα ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ παναρχαία καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον, καλὴν γεωργίαν, στρατῶνας καὶ περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. Τύρραβος, ὀνομαστὴ πόλις τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως διὰ τὰ ὑφάσματά της, νῦν δὲ διὰ τὸν στρατῶνας της, ἔχουσα περὶ τὰς 8 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. Ἀμπελάκια, (2500 κατ.) πλησίον τῶν Τεμπῶν, ἔχουσα πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀξιόλογα ὑφαντήρια. Ἀργυροῦνη γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἀξιόλογα Ἑλλην. Σχολεῖα καὶ ὑπὲρ τὰς 7 χιλ. κατοίκων.

8. Νομὸς Βόλου.

Ἐπίσημοι αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βόλος παρὰ τὰς ἀρχαίας Παγασητικὰς πρωτ. τῆς χώρας, εὐλίμενος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα φρούριον καὶ περὶ τὰς 5 χιλ. κατ. Φεραί, (νῦν Βελεστίον 3500 κατ.) ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ, ἀρχαία πόλις καὶ πατρίς τοῦ Ῥήγα τοῦ Φεραίου, τοῦ πρώτου μάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ζαγορά, εἰς τὰς Α. ὑπωρεῖας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ 3 χιλ. κατ. Πορταριά εἰς τὰς Δ. ὑπωρεῖας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα καλὰ Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Ταυρὸς, ἀρχαία πόλις εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον. Ἐκ ταύτης, κατὰ τὸν μῦθον, ὁ Ἰάσων μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν ἐξέπλευσε διὰ τὸ ἐν Κόρινθον καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

Πελοπόννησος.

1. Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθ. (136 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς 6 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς Ναυπλίας, ἐπισ. πόλις εἶνε Ναύπλιον ἐπὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ μέχρι τοῦ 1834 ὄλου τοῦ βασιλείου, ἔχουσα ἀπόρθητα ἐνετικά φρούρια, τὸ βασιλικὸν ὄπλοστασιον Ἑλλ. Γυμνάσιον, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ μετὰ τῆς 5' μακρὰν αὐτῆς κειμένης Προνοίας 6 χιλ. κατ. Τὸ Ναύπλιον ἦτο ἐπὶ τῶν ἀρχαίων λιμῆν τοῦ Ἀργους. Περὶ τὰ 20' δὲ μακρὰν τοῦ Ναυπλίου κείνται ἀρχαία Τύρρα, διασώζουσα ἀξιόλογα πελασγικὰ τέχνη. Ἐπίδαυρος (1120 κατ.), παράλιος κώμη εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Παρὰ τὴν

μην Λιγουριό κατά τὴν θέσιν Ἰερὰ σώζονται τὰ εἰρήπια τοῦ δια-
μου ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ θέατρον τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἐ-
δαύρου ἀκέραιον.

6'. Τῆς Ἀργοῦδος, πρωτ. Ἄργος περὶ τὰ $\frac{3}{4}$ ὥρ. μακρὸν τοῦ
αἰολικοῦ κόλπου, διάσημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα ἀρχαίαν ἀκρό-
πολιν Λάρισσαν, ὠραίους κήπους, νηματοποιεῖα καὶ περὶ τὰς 10 χιλ.
ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν τοῦ εὐφορωτάτου
αἰολικοῦ πεδίου. Μυκῆναι (νῦν Χαρθάτι) μεσόγειος παναρχαία πό-
λις, πρωτ. τῶν Ἀτρειδῶν ἐνταῦθα σώζονται πολυτίμα διὰ τὴν τέ-
την ἀρχαία μνημεῖα οἷον λείψανα τῆς πύλης τοῦ τείχους, οἱ ἐπ' αὐ-
τῆς λέοντες τῶν Μυκηνῶν, καὶ οἱ ἐσχάτως εὐρεθέντες πανάρχαιοι
ἀγροί.

7'. Τῶν Σπετζῶν καὶ τῆς Ἐρμιονίδος, πρωτ. Σπέτσοι ἐπὶ μικρᾷ
ἡσίου (πάλαι Πιτυούσης) μᾶλλον πεδινή, ἔχουσα 6500 κατ. καὶ
πορικὸν ναυτικόν, μεγάλως συντέλεσαν εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας
τῶν ἀγῶνα. Κρανίδιον, ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, μεσόγειος
πόλις, ἔχουσα 3560 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν
ναυτιλίαν. Ἐρμιόνη (Καστρί νῦν) ἀπέναντι τῆς Ὑδρας, ἀρχαία πόλις,
ἐν δὲ κώμη γεωργικὴ καὶ ναυτικὴ ἔχουσα περὶ τοὺς 1900 κατ.

8'. Τῆς Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας, πρωτ. Ὑδρα ἐπὶ μικρᾷ, βραχῶ-
δος καὶ ἀνύδρου νήσου, Ὑδρέας τὸ πάλαι καλουμένης, ἀντικρὺ τοῦ
αἰολικοῦ ἀκρωτηρίου, ἔχουσα ἀξιολόγους οἰκοδομὰς, ὠραίους ναοὺς,
μακρὴν βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 6550 κατ. ἀσχο-
λουμένων ὅλως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἀμυγιον ἔχοντες οἱ Ὑδραῖοι ναυ-
τικὸν κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως καὶ ζωντὸν τὸ
ἀθηναϊκὸν φρόνημα, ἐπρώτευσαν καθ' ἅπαντας τοὺς ἐν θαλάσῃ ἡμῶν
ἀγῶνας, ὅχι κατώτεροι δειχθέντες τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων.
Ἐρμιόνη (νῦν Δαμαλᾶς) ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ξηρᾷ, ἀρχαία πόλις διά-
σημος διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὸ 480 π. Χ. φιλοξενίαν τῶν
αἰολικῶν τῆς. Πόρος (πάλαι Καλαυρία), νῆσος με' ὁμώνυμον πόλιν,
ἔχουσα λιμένα ἀσφαλέστατον καὶ περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. ἀσχολουμέ-
νων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν γεωργίαν τῶν λαμπρῶν λεμονεῶνων
ἀγῶνα. Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ἐντὸς δάσους σώζονται καὶ τὰ εἰρήπια
τοῦ παναρχαίου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Δημοσθένης
(382 π. Χ.), πῶν τὸ κώνειον.

9'. Τῆς Κορινθίας, πρωτ. Νέα Κόρινθος μεταξὺ τοῦ Κορινθια-
κοῦ κόλπου καὶ τοῦ Λουτρακίου (πάλαι Λεχαιοῦ), νέα πόλις κανονι-
κῶς οἰκοδομουμένη, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον, 2650 κατ. καὶ ὄχι
πολύ καλὸν λιμένα. Καλαμάκιον (πάλαι Μεγχεραί), λιμὴν εἰς τὸν
ἀθηναϊκὸν κόλπον. Δι' ἀμφοτέρων τῶν λιμένων τούτων γίνεται ἡ
ἀθηναίων συγκοινωνία πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, τὴν Ἑπτά-

νησον καὶ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. [Κόρινθος, ὑπὸ τὸ ὄχυρόν φρουρῶν Ἀκροκόρινθον, διάστημα ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ μικρὰ κώμη καὶ ἄσπυρος δὴς καταστραφείσα ὅλως τὸ 1857 ὑπὸ σεισμοῦ. Περὶ αὐτῆς τὸ Ἡρακλεῖον τὸ Ἡρακλεῖον ἀκρωτήριον, ἔχουσα 1460 κατ. Σοφικόν (πάλαι Σοφικὴ), κώμη γνωστὴ διὰ τὴν ὠραίαν ῥητινὴν τῆς, ἔχουσα 2000 κατ. Βασιλικά, κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Σικυῶνα. Τρίκαλα, κώμη κωμόπολις ἐπὶ ποταμοῦ ἔχουσα 1010 κατ. ἀσχολουμένη μετὰ τὴν σταφιδοφυτείαν. Ἅγ. Γεώργιος (Φλυοῦς) ΝΔ. τῆς Κορινθίας κώμη παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπὸ Ἀργους εἰς Κόρινθον, ἔχουσα μαῦρον οἶνον καὶ ἔχουσα 1520 κατ. Παρ' αὐτὴν κείνται τρεῖς ἱστορικαὶ θέσεις Δερβεράκι, Ἁγιοῦ καὶ Στεφάνου, ὅπου ὁ βασιλεὺς κατεστράφη, ἀποχωρῶν τῆς Ἀργολίδος.

ζ'. Τῶν Κυθήρων, πρωτ. Κύθηρα ἐπὶ ὁμων. νήσου (13,260 ἀπέναντι τῆς Λακωνικῆς, 4 στάδια ἀπέχουσα τῆς Θαλάσσης τὴν ἀρχαίαν πόλιν, διασώζουσαν λείψανα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς φροδίτης καὶ ἔχουσα 1220 κατ. Τὰ Κύθηρα εἶνε λίαν ὀρεινὴ καὶ ἄλλ' ἐνεκὰ τῆς μεγάλης φιλοπονίας τῶν κατοίκων τῆς παράγει μύρα, μέλι, οἶνον καὶ ἔλαιον. Πρὸς Ν. τῶν Κυθήρων κείνται τὰ Κόρυθα, (πάλαι Αἰγύλη, 440 κατ.), μικρὸν νησίδιον.

2. Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος (182 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας:

α'. Τῶν Πατρῶν, ἐπισ. πόλις Πάτραι, ἀρχαία καὶ ἐκ τῶν ἀρχαιότατων πόλεων τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, νῦν δὲ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα ὠραίας οἰκίας καὶ κανονικὸν σχέδιον, ἄφθονα ὕδατα, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μικρὰν ἰατρικὴν σχολὴν οἰνοποιίας, φωτισμὸν δι' ἀεριόφωτος καὶ ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. Ἐνταῦθα ἐλιθοβολήθη ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον.

β'. Τῆς Αἰγιαλείας, πρωτ. Αἰγιον (Βοστίτσα νῦν, 5200 ἀρχαία παράλιος πόλις καὶ ἔδρα τὸ πάλαι τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, ἐντελῶς σχεδὸν καταστραφείσα τὸ 1861 ὑπὸ σεισμοῦ καὶ ἄλλων ἀνεγερθεῖσα. Παρ' αὐτὴν κείνται καὶ ἡ μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν καὶ εὐρίσκονται καὶ τὰ Ἅγια Πάθη τοῦ Χριστοῦ.

γ'. Τῶν Καλαβρυτῶν, πρωτ. Καλάβρυτα (πάλαι Κύναιθα) τὴν δεξιὰν ὄχθην ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα περὶ τοὺς 2000 κατ. Πρὸς Β. τούτων κείνται τὸ Μέγα Σπήλαιον, ἡ διασημὴ μονὴ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εὐρίσκεται μία τῶν τριῶν εἰκόνων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἱστορηθεῖσα ὑπὸ Λουκᾶ τοῦ ἀποστόλου. Ἡμίσειαν πρὸς Α. κείνται ἡ ἀξιόλογος μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας. Σωπὸς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἐρυμάνθου, κώμη ἔχουσα 2000 κατ. καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλλ. σχολεῖον. Δειβάρτισον

Α. ὑπαιρείας τοῦ ὄρους Ἐρυμάνθου, ἔχουσα Ἑλλ. σχολεῖον καὶ 1070 κατ. *Λυκούβια* ΝΑ. μεσόγειος κώμη ἔχουσα 1210 κατ.

δ'. Τῆς *Ηλείας*, πρωτ. *Πύργος*, μεσόγειος ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα 8650 κατ. Ταύτης ἐπίνειον εἶνε τὸ Κατάκλων, ἐνωθὲν μετὰ τοῦ Πύργου δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. *Γαστοῦνη* ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ, κώμη ἔχουσα εὐφορωτέτην πεδιάδα, 1420 κατ. καὶ ἐπίνειον τὴν *Γλαρέντσαν*. *Λεχαινὰ* πρὸς Β. ἔχουσα 2120 κατ. Ἐπὶ τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ, τόπῳ ἱερῷ κεκαλυμμένῳ ὑπὸ νῶν, ἄλσεων καὶ διαφόρων ἄλλων οἰκοδομημάτων, ἔκειτο ἡ πόλις *Πισα*, ἔνθα κατὰ πενταετίαν ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, ἡ μεγίστη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πανήγυρις.

3. Νομὸς Μεσσηνίας (156 χιλ. κατ.)

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας·

α'. Τῶν *Καλιμῶν*, ἐπισ. πόλις *Καλίμαι* πρὸς τὰς ἀρχαίας *Φαῖας* εἰς τὸν Μεσσην. κόλπον περὶ τὰ 20' ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀλίμενος, ἔχουσα Ἑλλην. *Γυμνάσιον*, μεταξοκλωστήρια, βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι τοῦ Νησίου καὶ 7 χιλ. κατ. Εἶνε πόλις ἐμπορικὴ ἐξάρχουσα σῦκα, ἔλαιον, μέταξαν, σταφίδας κτλ. *Σιτσοβα* (1400 κατ.) παρὰ τὸν Ταύγετον, ἡ ἀξιολογώτερα κώμη τῆς Ἀλαγονίας. *Καμάριξ* (Θουρία, 1350 κατ.) ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ποταμοῦ, εὐφορος κώμη, ἔχουσα 1600 κατ.

β'. Τῆς *Μεσσηνίας*, πρωτ. *Νησίον* παρὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Παμῖσου, πόλις θερινὴ ἔχουσα 6 χιλ. κατ. καὶ ἐξάρχουσα ἀξιολογον μαῦρον οἶνον. Ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπαιρειῶν τοῦ ὄρους *Ἰθάμης* (γῦν *Βουλκάνου*) σώζονται ἔτι λείψανα πανάρχαιου τείχους, ἀποτελοῦντα τὴν ἀκρόπολιν τῆς πόλεως Μεσσηνίας. *Μαυρομμάτι*, κώμη ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχ. Μεσσηνίας συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου. τοῦ τείχους ταύτης σώζεται τὸ πλεῖστον μέρος ὡς καὶ οἱ πύργοι, ἔτι δὲ τὸ στάδιον τῆς πόλεως καὶ τὸ αὐτῆς θέατρον. *Πο.ληρή*, κώμη πρὸς τὰς πόλεις τῆς Ἀρακτίας, ἐπίσημος διὰ τὰς παρ' αὐτὴν συγκροτηθείσας μάχας κατὰ τοῦ Ἰμβρῆμου πασσαῖ.

γ'. Τῆς *Πυλίας*, πρωτ. *Πύλος* (κοιν. *Ναυαρίνον*, ἢ *Νεόκαστρον*, 820 κατ.) ἀντικρὺ τῆς νήσου *Σφακτηρίας*, ἀρχαία ἐπίσημος πόλις ἔχουσα φρούριον καὶ λαμπρὸν λιμένα, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ 1827 ἐπυροβολήθη ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας ὁ Τουρκικὸς καὶ Αἰγυπτιακὸς στόλος. *Μεθώρη* (1120 κατ.) πρὸς Ν. αὐτῆς καὶ *Κορώνη* (1850 κατ.) πρὸς Α. φρούρια παραθαλάσσια *Πεταλίδιον* (πάλαι *Κορώνη*) πρὸς Β. κώμη, ἐν ἣ μετὰ τὴν ἐπαρτάσιν συνωκίσθησαν Λάκωνες. *Μαριάκι*, ἔνθα ἐπέσε μάχόμενος κατὰ τοῦ Ἰμβρῆμου πασσαῖ ὁ ἥρωας *Παπαφλέσας*.

δ'. Τῆς *Τριφυλίας*, πρωτ. *Κυπαρισσία* ἐπὶ λόφου κειμένη, ἀπέχουσα περὶ τὰ 20' τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχουσα πρὸς τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν πεδιάδα θέαν μαγευτικὴν καὶ 3630 κατ. *Φιλιππῶν* πρὸς Ν. κωμόπολις παράλιος ἔχουσα 5640 κατ. καὶ παρ' αὐτὴν *Γαργαλιᾶροι*, ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι κείνται ἐπὶ πεδιάδων καταφύτων ἐξ ἐλαιῶν καὶ σταφίδων καὶ ἔχουσι θέαν ἀξιωματικὴν.

ε'. Τῆς *Ὀλυμπίας*, πρωτ. *Ἀνδριτσάνα* εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Λυκείου ὄρους, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα κλίμα ὑγρὸν, ἀξιόλογον βιβλιοθήκην καὶ 2150 κατ. Ἄνωθεν τῆς Ἀνδριτσαίνης ἐπὶ τοῦ ὄρους παρὰ τὸ χωρίον *Σκληρὸν* σώζεται ἐν μέρει ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος, ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ Παρθενῶνος Ἰκτινίου. Ἀγρολιτσα (2220 κατ.) κώμη πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ.

4. Νομὸς Λακωνίας (121 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς *Λακεδαιμόνος*, ἐπισ. πόλεις *Σπάρτη* παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα, πρωτ. τοῦ νομοῦ διάσημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν ὄριζοντα, καλὰς οἰκοδομὰς, πλατείας καὶ κανονικὰς ὁδοὺς, ὠραίους κήπους, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μεταξοκλωστήρια καὶ 3400 κατ. Ὅχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς παρὰ τὸν Ταυγέτον κείται ἡ πρῶτη πρωτ. τῆς Λακεδαιμόνος *Μιστράς*, κτίσμα τῶν Φράγγων τοῦ μεσαιῶνος, ἔχουσα ὠραίους κήπους καὶ ὑψηλὴν καὶ ὄχυρὰν ἀλλὰ κατηρησιωμένην ἀκρόπολιν. *Καστανιά* ἐπὶ τῶν Β. ὑπωρειῶν τοῦ Ταυγέτου γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ κωμόπολις ἔχουσα 1500 κατ. *Γεωργίτσι* παρὰ ταύτην, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα 2 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὠραίας σταφυλὰς. *Βουρλιᾶς* πρὸς Β. κώμη κειμένη ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ κεκαλυμμένου ὑπὸ ἐλαιῶνος, ἔχουσα 1140 κατ. Ἀράχωβα (πάλαι *Καρυαί*;) πρὸς Β. κώμη ὑπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑρμῆς καὶ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Οἰνοῦντος ποταμοῦ. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Βουρλιᾶ εἰς τὸν Κρεββατᾶ τὸ χάνι κατὰ τὴν θέσιν *Παλιγουλιᾶς* ἔκειτο ἡ ἀρχαία *Σελισσία*. *Βαρβίτσα*, κώμη ὄρεινὴ οὐ μακρὰν τῆς Ἀραχώθης, παρὰ τὴν τριτὴν τοῦ διατῆμου ἀρματωλοῦ Ζαχαριᾶ. *Σκλαβοχώριον* (πάλαι *Λιμύκλαι*) πρὸς Ν. τῆς Σπάρτης ὄχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς, ἐν ᾗ ὑπῆρχε ναὸς διάσημος τοῦ Ἀπόλλωνος. *Λεβέτσοβα* (πάλαι *Κροκεαί*), κωμόπολις γεωργικὴ ἀξιόλογος παρὰ τὴν ἀμαξιτὴν τῆς Σπάρτης ὁδόν, ἔχουσα 1300 κατ. Ἐλὸς πρὸς Ν. παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀρχαία πόλις ἣν οἱ κάτοικοι νικηθέντες ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἐγένοντο δημόσιοι δούλοι, Εἰλωτες κληθέντες.

β'. Τῆς *Οἰτύλου*, πρωτ. Ἀρεόπολις (Τσίμοβα νῦν), ἡ μεγαλειότερη κωμόπολις τῆς δυτικῆς Λακωνίας, παράγουσα ἀξιόλογον ἐλαιὸν καὶ

ἔχουσα 1270 κατ. *Οίτυλος* (Πόρτο Βέτουλο) παρά τὸν λιμένα *Λιμέρι*, ἔχουσα 1300 κατ. *Κίτα* παρά τὸ ἀκρωτήριο *Θυρίδας*, μικρὰ κώμη.

γ'. Τοῦ *Γυθείου*, πρωτ. *Γύθειον*, ἀρχαία παράλιος καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Λακωνίας (2800 κατ.) ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς Σπάρτης δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. Ἐνταῦθα ἦσαν καὶ τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων. *Πολυτάραβος* πρὸς Δ. μικρὰ κώμη, ὅπου γενναίως ἀπεκρούσθη θέλων νὰ ἀποβῆ ἐκεῖσε ὁ Ἰμβραήμ Πασσᾶς.

δ'. Τῆς Ἐπιδαύρου *Λιμηρᾶς* ἐκτεινομένης μέχρι τῶν Μαλεῶν πρτ. *Μολάοι*, μεσόγειος κώμη ἔχουσα 1200 κατ. *Μορεμβασία* (Ἐπίδαυρος Λιμηρᾶ) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, μικρὰ παράλιος κώμη κειμένη ἐπὶ νησιδίου ἠνωμένου διὰ γεφύρας μετὰ τὴν ξηρὰν καὶ ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν, ὠραίαν Βυζαντινὴν ἐκκλησίαν, ὄχι πολὺ ἀσφαλῆ λιμένα καὶ 510 κατ. *Βοιαί* πρὸς τὸν Μαλέαν παρά τὸν ὁμών. κώπον, κώμη ἔχουσα 1060 κατ.

5. Νομὸς Ἀρκαδίας (160 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς *Μαρτινείας*, ἐπισ. πόλις *Τρόπολις* ὑπὸ τὸ ὄρος *Μαίναλον*, πρωτ. τοῦ νομοῦ πόλις ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ, ἔχουσα βιομηχανίαν σιδηρουργικῆς καὶ χαλκευτικῆς, Ἑλλ. Γυμνάσιον, κλίμα ὑγιεινόν, ὠραίαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι *Μύλων* καὶ Ἀργους καὶ ὑπὲρ τὰς 10 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν αὐτῆς πρὸς Β. ἔκειτο ἡ *Μαρτίτεια*, (νῦν *Τσιπιανὰ*) καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. ἡ *Τεγέα* (Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ νῦν), ἀρχαῖαι ἐπίσημοι πόλεις τῆς Ἀρκαδίας. *Λεθίδιον* πρὸς Β. κώμη ἐπίσημος διὰ τὴν πρῶτην ἐνταῦθα τὸ 1821 ὑποχώρησιν τῶν Τούρκων, ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 2120 κατ. *Βαλιτέσιον* ΝΔ. πρὸς τὸ ἀρχαῖον Παλλάντιον, κώμη ὀρεινὴ, ἐν ἣ τὸ πρῶτον οἱ Ἕλληνες τὸ 1821 κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους (α).

β'. Τῆς *Γορτυνίας*, πρωτ. *Δημητσάνα* (Θεισάα;) ἐπὶ ποταμίῳ, ἐπίσημος διὰ τὸ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως σχολεῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν καὶ τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου τοῦ πατριάρχου, τοῦ κρεμασθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἐπαναστάσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 2250 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον (β).

(α) Ὅχι μακρὰν αὐτοῦ πρὸς τὴν Τρόπολιν κείνται αἱ κῶμαι *Κερασίδα*, *Πιάννα*, *Χρυσοβίτσι*, ἐτι δὲ ἡ θέσις *Γράνα*, ἐπίσημοι ἐν τῇ νῆα Ἑλληνικῆ ἱστορίᾳ.

(β) Τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἐμόρφωσε τοὺς περισσοτέρους πολιτικούς ἀνδρας τῆς Πελοποννήσου τοὺς διαπρέψαντας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ μετὰ ταῦτα, ἡ δὲ βιβλιοθήκη του ἐχρησίμευσεν τότε ὡς χαρτίον εἰς κατασκευὴν πυριτιδο-

Καρύταινα πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Γορτυνίου καὶ Ἀλφειοῦ, ἐν ὑψηλῇ θέσει ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ 1460 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. *Στεμνίτσα* ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, κωμόπολις ὄρεινῆ ἔχουσα 2800 κατ. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαλκεῖς καὶ φανοποιούς. *Ζάτουρα*, κώμη ὠσαύτως ὄρεινῆ, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μᾶλλον εἰς τὴν βυρσοδεφικὴν. *Βυτίρα* πρὸς Β. ἔχουσα 1100 κατ. *Λαγκάδια* (Τευθίς) ΒΔ. ὄρεινῆ κωμόπολις ἔχουσα 4900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν οἰκοδομικὴν. *Μαγουλλαρα*, ὠσαύτως ὄρεινῆ κώμη, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ὑλοτομίαν.

γ'. Τῆς *Μεγαλοπόλεως*, πρωτ. *Μεγαλόπολις* (Σινάγον νῦν), παρὰ τὸν ποταμὸν Ἐλισσόνα, κώμη μικρὰ (1150 κατ.) ἤδη ἀνεγειρομένη μὲ κανονικὸν σχέδιον παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχ. Μεγαλοπόλεως, συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ Πολυβίου. *Λεοτάριον* παρὰ τὸν Καρνίωνα ποταμὸν, ὄρεινῆ κώμη γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ ἐντεῦθεν ἀμαξιτῆ ὁδὸς ἄγει ἀπ' Ἀρκαδίας εἰς Μεσσηνίαν.

δ'. Τῆς *Κυρουργίας*, πρωτ. *Λεωνίδιον* πόλις ὑπὸ ὄρος περὶ τὰ 45 μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχουσα μικρὰν ἀλλὰ κατάφυτον πεδιάδα ἐξ ἐλαίων, πορτοκαλεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων καὶ 4870 κατ. ἀσχολουμένους μᾶλλον εἰς τὸ ἐμπόριον (α). *Ἄστρος* πρὸς Β. κώμη κειμένη εἰς τὸ ἄκρον τῆς εὐφύρου πεδιάδος Θυρέας, ἔχουσα μόνον ὄρον δι' οὗ ἐξέχονται τὰ διάφορα προϊόντα τῆς Κυρουργίας. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τὸ θέρος μεταβαίνουν εἰς τὰς 3 ὥρας ΝΔ. αὐτοῦ κειμένην κώμην Ἁγίον Ἰωάννην, ὅπου πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχεν Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ βιβλιοθήκη. Πρὸς Ν. τούτου *Ἁγ. Πέτρος* ὑπὸ τὸ ζυγὸν τῶν ἀρχαίων Ἑρμῶν συνέχειαν ὄντα τοῦ ὄρους Πέτρωνος, ὄρεινῆ κωμόπολις, ἔχουσα ὠραίους κήπους, πολλὰ ὕδατα καὶ 3700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. *Καστρί* παρὰ τὸν Ἁγ. Πέτρον, κατάφυτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων, κωμηδὸν οἰκουμένη καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 4500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἔχοντας πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας. *Δολιανὰ* κώμη περὶ τὰς δύο ἡμισὺ ὥρας ἀπέχουσα τῆς Τριπόλεως, ἔχουσα ἀξιόλογα λατομικὰ μαρμάρου καὶ περὶ τοὺς 1700 κατ. *Βέρβαινα* οὐ μακρὰν αὐτῆς, λιανὴ ὄρεινῆ κώμη, ἧς οἱ κάτοικοι μᾶλλον εἶνε ποιμένες. Ἀμφότεραι αὐταὶ κῶμαι εἶνε ὀνομασταὶ διὰ τὴν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βάλτετσίου τῆς 1821 καταστρεπτικὴν ἤτταν τῶν Τούρκων.

βολῶν τῶν Ἑλληνικῶν στρατοπέδων τῆς Πελοποννήσου. Ἐπίσης εἰς τὴν πυριτιδομύλου τῆς Δημητσάνης κατασκευάζετο τὸ πλεῖστον τῆς πυριτιδομύλου τῆς χρησιμευσάσης εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα.

(α) Ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς τὰς κώμας Καστάνιτσαν, Σίταιναν, Πραπτόν, καὶ λαλεῖται ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος, ἧτις εἶνε λείψανον τῆς ἀρχ. δωρ. διαλέκτου.

Αἱ ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νῆσοι.

1. Νομός Εὐβοίας (95 χιλ. κατ.).

Ο νομός οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

1. Τῆς Χαλκίδος, ἐπισ. πόλις Χαλκίς ἐπὶ τοῦ διασήμου διὰ παλῖρρον τῶν πορθμῶν τοῦ Εὐρίπου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει κινητὴ σιγήφορα, δι' ἧς ἐνοῦται ἡ Στερεὰ Ἑλλάς μετὰ τῆς Εὐβοίας, πρωτ. νομοῦ, ἀρχαία, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα λίαν ὀχυρὸν ὄριον, Ἑλλ. γυμνάσιον, νηματοποιεῖον καὶ περὶ τοὺς 6700 κατ. εἶνε καὶ τινες μωαμεθανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. *Λίμνη* (πάλαι Αἰγαί) εἶνε παράλιος κώμη, ἔχουσα περὶ τοὺς 1700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἐρέτρια (Νέα Ψαρὰ νῦν) ΝΑ. τῆς ἀρχαίας παράλιος πόλις νῦν ἀνοικοδομουμένη ὑπὸ τῶν Ψαριαίων καὶ ἔχουσα περὶ τοὺς 400 κατ.

2. Τοῦ Ξηροχωρίου, πρωτ. Ξηροχώριον εἰς τὸ ΒΑ. ἄκρον τῆς νήσου κωμόπολις κατάφυτος, ἔχουσα περὶ τὰς 2800 κατ. *Αἰδηψὸς* ΝΔ. τῆς, μικρὰ κώμη ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς ἀρχαίας Αἰδηψοῦ· αὐτὴν ὑπάρχουσι καὶ τὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους γνωστὰ θερμὰ ἰαματικὰ ὕδατα.

3. Τῆς Καρυστίας, πρωτ. Κύμη εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Χαλκίδος περὶ 45' μακρὰν τῆς θαλάσσης, παράγουσα πολὺν μαῦρον οἶνον καὶ ὄρεας καὶ ἔχουσα ἀξιολόγους γαιάνθρακας καὶ περὶ τοὺς 3620 κατ. πρωτ. πρὸς τὸ ΝΑ. ἀρχαία πόλις ἔχουσα φρούριον ὀχυρὸν καὶ περὶ 700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. *Αἰθέριον* (πάλαι Μύλαι) εἰς τὴν ΝΑ. παραλίαν, κώμη λίαν ὑγιεινὴ, ἔχουσα περὶ τοὺς 300 κατ. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει ἡ νῆσος Σκύρος με' ὁμών. ἔχουσα 3250 κατ. ἐτι δὲ καὶ ἡ πρὸς Ν. μικρὰ νῆσος *Πεταλία*.

4. Τῆς Σκοπέλου, συνισταμένης ἐκ τῶν Βορ. Σποράδων καλουμένων νήσων, Σκοπέλου (4950 κατ.), Σκιάζου (3200 κατ.), Ἄλονῆς (400 κατ.) καὶ ἄλλων μικροτέρων νήσων με' ὁμών. κωμοπόλεις, πρωτ. εἶνε *Σκόπελος* ἐπὶ τῆς Σκοπέλου, ἐχούσης ἕδαφος εὐκαρπον δασπῶδες καὶ ἐξαγούσης οἶνον, κεράσια, ἀπίδια καὶ ἄλλας ἀξιολόγους ὑπώρας.

2. Νομός Κυκλάδων (133 χιλ. κατ.).

Ο νομός οὗτος συνίσταται ἐξ 7 ἐπαρχιῶν·

1. Τῆς Σύρου, (συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Σύρου (27 χιλ. κατ.), Κόρυθου (4470 κατ.) καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων, ἐπισ. πόλις εἶνε *Μπούλις* ἢ Σύρος ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου ὀρεινῆς οὔσης καὶ τρα-

χείας, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, σα Ἑλλ. γυμνάσιον, πολλὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήριον, φανοτροφεῖον, νοσοκομεῖον, λαμπροὺς ναοὺς, ἀγορὰν ἀξιόλογον, βυρσοδεψεία, νηματοποιεῖα, σαπωνοποιεῖα, σιδηρουργεῖα, καὶ λιστα τῆς Ἑλλ. ἀτμοπλοικῆς ἐταιρείας, ὑαλουργεῖα, ἐμπορικὸν νηγεῖον κτλ. καὶ 21 χιλ. κατ. Ἐν αὐτῇ ἔτι συννεοῦνται καὶ αἱ ἰσοδρομικαὶ ἀτμοπλοικαὶ γραμμαὶ ἐξ ἀπασῶν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Μετ' αὐτῆς ἐνοῦται καὶ ἡ Ἄνω Σύρος ἔχουσα 5 χιλ. κατ. τῶν ἰσταν δυτικῶν. Μύκωνος, πόλις ἐπὶ ὁμων. νήσου τραχείας καὶ ἰσοπυ, ἔχουσα πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα. Ἀῆλος, μικρὰ νήσος ἠδὲν τοίκτητος, ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. μακρὰν αὐτῆς εἶνε ἡ Ῥήγεια, μικρὸν νησιδίον, ἐν ᾧ ἔθαπτον οἱ ἰσταν τοὺς νεκροὺς τῶν.

β'. Τῆς Κέας, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Κέας (4320 κατ.) Κύθου (2900 κατ.) καὶ Σερίφου (2950 κατ.) πρωτ. Κέα, καὶ ἐπὶ τῆς νήσου Κέας κειμένης ἀπέναντι τοῦ Σουνίου ἀκρωτηρίου παραγούσης βαλανιδίων καὶ οἶνον ἀξιόλογον. Κύθου, κώμη (2900 κατ.) ἐπὶ τῆς νήσου Κύθου ὄρεινῆς οὐσῆς καὶ πετρώδους καὶ ἐχθέρμα ἰαματικὰ ὕδατα, εἰς ἃ τὸ θέρος συρρέουσι πλήθος πασχόντων ἐκ χρονίων νοσημάτων. Σέριφος, κώμη ἐπὶ τῆς νήσου Σερίφου, σήμου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὰ μεταλλεῖά της.

γ'. Τῆς Ἄνδρου, πρωτ. Ἄνδρος, ἐπὶ ὁμων. νήσου κειμένης ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, ἔχουσα 1830 κατ. καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. Ἄνδρος, ἐτέρα κώμη τῆς Ἄνδρου, ἔχουσα λιμένα μέγαν. Κόρθου (Ἄνω Κόρθον), κώμη ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ νήσος ἔχουσα περὶ τὰς 22, 570 κατ. εἶνε ὄρεινῆ, ἀλλ' ἔχει καὶ ἀκρωτηρίου πρὸς καλλιέργειαν τόπους.

δ'. Τῆς Τήνου, πρωτ. Τήνος (2100 κατ.) ἐπὶ ὁμων. νήσου (1830 κατ.), ἐπίσημος διὰ τὸν λαμπρὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας. Πάρος (620 κατ.), ἐτέρα κώμη τῆς νήσου παρὰ τὴν ὁποίαν ἐξορύσσονται λαμπρὰ λευκὰ καὶ πράσινα μάρμαρα.

ε'. Τῆς Νάξου, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Νάξου (16,500 κατ.) Πάρου (7 χιλ. κατ.), Ἀντιπάρου (πάλαι Ὀλιάρου) καὶ ἄλλων κρῶν νησιδίων, πρωτ. Νάξος, πόλις ἐπὶ τῆς νήσου Νάξου, 1880 κατ., ἐξ ὧν εἶνε περὶ τοὺς 300 δυτικοί. Ἡ νήσος αὕτη μεγαλειτέρα καὶ εὐφροτέρα τῶν Κυκλάδων, ἐξέχουσα ἰσοπορτοκάλια, λεμόνια, κίτρον, οἶνον ἑξαιρετικόν, ἔλαιον, βάλσαμα, ταξάν, τυρὸν καὶ τὸ ὀρυκτὸν σμιρῖδα, δὲν ἔχει ὅμως καλὸν Παροικία, κωμόπολις ἐπὶ τῆς δυτ. παραλίας τῆς νήσου Πάρου, ἔχουσα μέγαν τῆς Παναγίας ναὸν καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Ἡ νήσος εἶνε πατρίς τοῦ Ἀρχιλόγου καὶ ἔχει τὰ ὠραιότερα τῆς Ἑλλάδος.

ευκὰ μάρμαρα. Ἡ δὲ Ἀντίπαρος εἶναι ἐπίσημος διὰ τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν ἐκ σταλακτίτου ἄντρον τῆς.

5. Τῆς Μήλου, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Μήλου (4200 κατ.), Λίμου (5770 κατ.), Κιμῶλου (1340 κατ.), Φολεγάνδρου (970 κατ.), Σικίνου (700 κατ.), πρωτ. *Μῆλος* ἐπὶ τῆς νήσου Μήλου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν διασώζουσιν σπουδαία ἀρχαία μνημεῖα καὶ ἔχουσιν λαμπρὸν λιμένα. Ἡ νήσος Μῆλος εἶναι ἠφαιστειώδης, τοῦτου χάριν παράγει ἐξαιρετον οἶνον καὶ ὀπώρας, καὶ ἔχει θερμὰ ὕδατα, ἀλλὰ ἀφθονον, στύψιν, θεῖον, μυλοπέτρας καὶ ἄλλα ὀρυκτά· οἱ δὲ Μῆσιοι θεωροῦνται οἱ καλλίτεροι πρωεῖς τῆς Μεσογείου. Σίφιρος ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἔχουσα ἀέρα καθρὸν καὶ κατοίκους μᾶλλον ἀσχυρομένους εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν· ἡ δὲ Κιμῶλος ἀνεμένη παρὰ τὴν Μῆλον εἶναι νήσος λίαν τραχεῖα καὶ ἄγονος· ἐντεῦθεν ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ.

6. Τῆς Θήρας, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Θήρας (13 χιλ.κατ.), Πρασιάς (670), Ἀμοργοῦ (3 χιλ.), Ἰου (2100), καὶ Ἀνάφης (900), πρωτ. *Θῆρα* (Σαντορίνη νῦν) ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἀρχαία πόλις καὶ οἰκία τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἔχουσα νῦν ἀξιόλογον ναυτικόν. Ἡ νήσος Θῆρα εἶναι ἠφαιστειώδης ἔχουσα θεϊώδη καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, ἀλλὰ λίαν ἀξιόλογον, καὶ παράγουσα οἶνους λαμπροὺς πεμπομένους ἐκτὸς τοῦ κράτους πρὸς ἐμπορίαν. Παρ' αὐτὴν κείνται αἱ μικραὶ ἠφαιστειώδης νῆσοι Θηρακίαι, ἡ νήσος τοῦ Γεωργίου, ἐν ἧ τὸ 1866 ἔβλεπεν ἐνεργὸν ἠφαιστειον, καὶ ἡ Ἀνάφη. Ἰος ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου ἔχουσα λιμένα ἀξιόλογον. Ἀμοργός, ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἦτις εἶναι ἰσχυρὴ καὶ δασώδης, ἀλλ' ἔχει καὶ εὐφόρους τινὰς γαίας.

Ἰόνιοι νῆσοι.

1. Νομὸς Κερκύρας (106 χιλ. κατ.).

Ο νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας, Παξῶν, Λευκάδος καὶ ἄλλων μικρῶν νησιδίων καὶ διαίρεται εἰς 5 ἐπαρχίας·

α. Τῆς Κερκύρας, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας (78 χιλ. κατ.) κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἠπείρου καὶ ἐκ μικρῶν τινῶν νήσων, τοῦ Ἰωνίου (800 κατ.), τῆς Ἐρικουσσης (600 κατ.), καὶ Μαλθάκης, πρωτ. πόλις εἶναι Κέρκυρα ἐπὶ τῆς νήσου Κερκύρας, ἀρχαία πόλις ἀλλοτρίων τῶν Κορινθίων, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα λίαν ὀχυρὰ φρούρια, καὶ ἔχουσα λιμένα, σημαντικὸν μετὰ τῆς Ἠπείρου ἐμπόριον, λαμπρὰς ἀγορὰς, Ἑλλ. γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, σφραγιστήριον, ἑπτόν λείψανον τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 60 χιλ. κατ. ὧν περὶ τὰς 5 χιλ. εἶναι Ἑβραῖοι. Παρ' αὐτὴν κείνται τέσσαρα λόγου ἄξια προκτεῖα, τὸ Μαρτοῦκι (4660 κατ.), ἡ

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Γαρίτσα (3160 κατ.), ὁ Ἄγ. Ρόκος (1240 κατ.), καὶ ὁ Ἀνεμόμυλος (770 κατ.). *Σικεράδες*, κώμη μεσόγειος (1350 κατ.). *Γαστοὶ* (2020 κατ.), πρὸς Ν. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Μέσης. *Σκριπερόν* Βλ. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Ὀρους(α). Κυριώτερον προϊόν τῆς νήσου Κερκύρας εἶνε τὸ ἔλαιον, ἐξ οὗ ἐν εὐφορίᾳ περὶ τὰ 20 ἑκατ. δραχμῶν σάγονται.

δ'. Τῶν *Παξῶν*, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Παξῶν (4800 κατ. Ἀντιπάξων καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. *Γάϊος* ἐπὶ τῆς πετρώδους καὶ ἀνύδρου νήσου Παξῶν κειμένης πρὸς Ν. τῆς Κερκύρας, ἔχουσα ὠραίαν προκυμαίαν, ἀσφαλέςατον λιμένα καὶ 410 κατ. Τὸ μόνον δὲ προϊόν τῆς νήσου ταύτης εἶνε τὸ ἔλαιον.

γ'. Τῆς *Λευκάδος*, πρωτ. *Λευκάς* (4370 κατ.), ἐπὶ τῆς ὁμοίας νήσου (22 χιλ. κατ.), κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἀκαρνανίας καὶ χωρὶς σθείσης ἀπ' αὐτῆς δι' ἀβαθοῦς πορθμοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Κορινθίων *Καρυὰ* πρὸς Δ. ἔχουσα περὶ τοὺς 1720 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε μᾶλλον ὀρεινὴ παράγουσα ἔλαιον καὶ οἶνον. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ μικρὰ νῆσος *Τάφος*.

Νομὸς Κεφαλληνίας (80 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῶν νήσων *Κεφαλληνίας* καὶ *Ιθάκης*, καὶ διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς *Κρανταίας*, ἐπίς. πόλεις Ἀργοστόλιον (Κράνιο) ἐπὶ τῆς νήσου Κεφαλληνίας (69 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα Ἑλληνιστὸν γυμνάσιον, τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς νήσου καὶ περὶ τοὺς 773 κατ. Ἄγ. *Γεώργιος* πρὸς Ν. κώμη ἀξιόλογος, ἐπὶ Βενετῶν πρωτ. τῆς νήσου. *Αἰξόβριον* πρὸς Δ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Πάλην*, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πάλης (6), ἔχουσα καλλίτερον κλίμα τοῦ Ἀργοστολίου Ἑλλην. σχολεῖον διατηρούμενον ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μακαρίου τοῦ Πετρίτση καὶ 5820 κατ. *Δελινᾶτα*, κώμη ἐπὶ τῶν ὑπωρεινῶν τοῦ ὄρους Αἴνου, ἔχουσα 2100 κατ. *Αἰγιαλὸς* εἰς τὸ Α. τῆς νήσου πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Σάμης. Ἄσσοις εἰς τὸ ΒΔ. ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ περὶ τοὺς 700 κατ. Παρὰ ταύτην κεῖται ἡ πλουσιωτέρα νῆσος τῆς νήσου, ἐν ἣ εὐρίσκεται καὶ τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἄγ. Γερασίμου. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε λίαν ὀρεινὴ, ἀλλὰ καλῶς καλλιεργημένη, παράγουσα οἶνον, κορινθιακὴν σταφίδα, ἔλαιον

(α) Ἡ ἐπαρχία τῆς Μέσης καὶ ἡ τοῦ Ὀρους ὠνομασθησαν μόνον, αἱ ἐπαρχοὶ ἐν αὐταῖς δὲν διωρίσθησαν.

(6) Ἡ νῆσος Κεφαλληνία διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ αἱ τρεῖς εἰσέτι διοικοῦνται ὑπὸ τοῦ νομάρχου Κεφαλληνίας ἰδρυόντος ἐν Ἀργοστόλει.

βύμβακα, λίνον, οί δὲ κάτοικοί τῆς πλὴν τῆς γεωργίας ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

β'. Τῆς *Ἰθάκης*, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων *Ἰθάκης*, *Καλάμου*, *Καστοῦ* καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. *Βαθὴ* ἐπὶ τῆς νήσου *Ἰθάκης* (12,230 κατ.), ἔχουσα ναυπηγείον, 4670 κατ. καὶ ἀξιολόγον ναυτικόν. *Ἐξωγῆ* πρὸς Β. τῆς νήσου ἔχουσα 840 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε ἠφριστειώδης καὶ ὀρεινὴ παράγουσα οἶνον, ἔλαιον καὶ κομινθιακὰς σταφίδας.

Νομὸς Ζακύνθου (45 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου *Ζακύνθου* καὶ ἄλλων μικρῶν περὶ ἀκτοικῆτων νησιδίων καὶ δὲν διαιρεῖται εἰς ἐπαρχίας. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Ζακύνθος*, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις, ἔχουσα τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἁγ. Διονυσίου, Ἑλλ. Γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον, γηροκομεῖον, πλατείας ὁδοὺς, λέσχας ἀξιολόγους καὶ 16 χιλ. κατ. φιλοπονωτάτους καὶ μικρὰν ἔχοντα βιομηχανίαν μεταξωτῶν καὶ βυμβακερῶν ὑφασμάτων. *Πηγαδάκι* ΒΔ. κώμη ἔχουσα περὶ τοὺς 520 κατ. *Καταστάρι* ΒΔ. αὐτοῦ, κώμη ἔχουσα 1160 κατ. Πρὸς Ν. παρὰ τὸ ἀκρωτήριον *Κερεὶ* ὑπάρχουσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερόμενα *νάφης φρέατα*. Ἡ νῆσος αὕτη κατέφυτος ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ ἐλαιῶνων εἶνε ἠφριστέρα καὶ μᾶλλον καλλιεργημένη τῶν Ἰονίων νήσων, παράγουσα ὠραίας ὀπώρας, σταφίδας, ἔλαιον κτλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος εἶνε περίπου 785 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 2,055,000, τῶν ὁποίων 765 χιλ. κατοικοῦσι τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 755 χιλ. τὴν Πελοπόννησον, 290 χιλ. τὰς Ἰονίους νήσους, καὶ περὶ τὰς 245 χιλ. τὰς νήσους τοῦ Αἰγείου, προσβέοντες τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν, διοικουμένην ὑπὸ πενταμελοῦς συνόδου ἀρχιερέων, πλὴν 20 χιλ. περίπου δυτικῶν, κατοικούντων εἰς τὰς πόλεις καὶ ἰδίως εἰς τὰς νήσους Σύρον, Τῆνον, Νάξον, Θῆραν κτλ., 30 χιλ. Μωαμεθανῶν καὶ περὶ τὰς 15 χιλ. Ἑβραίων. Πολίτευμα δ' αὐτῆς εἶνε Μοναρχία Συνταγματικὴ μεθ' ἐνὸς νομοθετικοῦ σώματος τῆς Βουλῆς.

Πρὸς ἀπονομὴν δὲ τῆς δικαιοσύνης καθ' ἀπόστασιν τὰς ἐπαρχίας ὑπάρχουσιν ἐν ἡ πλειότερα *εἰρηροδικεῖα*, εἰς πᾶσαν δὲ πρωτεύουσιν νομοῦ ἐν *πρωτοδικεῖον* (α), εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας, τὰς Πάτρας, τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν Κέρκυραν ἀνά ἐν *ἐφετεῖον*, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἔτι ὁ

(α) Ἀπό τινων ἐτῶν συνετέθησαν τοιαῦτα καὶ ἐν Ἀμφίση καὶ Πύργῳ καὶ Κυπαρισσίᾳ.

Ἄρειος Πάρος, τὸ ἀνώτατον τοῦ κράτους δικαστήριον. Διὰ δὲ τὰ ἐμπορικὰς ὑποθέσεις ὑπάρχουσι τέσσαρα ἐμποροδικεῖα εἰς Ναύπλιον Πάτρας, Ἐρμούπολιν καὶ Κέρκυραν. Διὰ δὲ τοὺς κακούργους εἶνε τὰ κακούργοδικεῖα, κινητὰ δικαστήρια, τῶν ὁποίων οἱ δικασταὶ εἰς πολῖται ἔνορκοι καλούμενοι.

Ἡ Ἑλλάς καθ' ἐκάστην ἀναπτυσσομένη εἰς τὴν παιδείαν ἔχει πολλὰ δημοτ. καὶ Ἑλλην. σχολεῖα· ὡσαύτως δ' εἰς ἐκάστην πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν δημοσίον Ἑλλην. γυμνάσιον, πολλὰ ἰδιαίτερα ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὴν Ῥιζάρειον ἐκκλησιασ. σχολὴν, τρεῖς ἔτι ἄλλας μικροτέρας ἐκκλησ. σχολὰς τῆς Χαλκίδος, Σύρου καὶ Τροιζῆως, τὰ ἐν Ἀθήναις ὄρφανοτροφεῖα τῶν ἀρρ. καὶ θηλέων, τὴν φιλοκατασκευαστικὴν εἰσαγωγικὴν σχολαίαν, τὸ πολυτεχνικὸν σχολεῖον, τὸ πανεπιστήμιον καὶ τὸ ἐν Πειραιεὶ στρατ. σχολεῖον τῶν εὐελπίδων.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν γένει εἰς μὲν τὰ παράλια θερμὸν εἰς δὲ τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας καὶ τὰς ὄρεινὰς κοιλιάδας εὐκραεὲς καὶ ὁρσοπερὸν, καὶ μόνον εἰς τὰς κρηφύδας τῶν ὄρειων ψυχρόν.

Τὸ δ' εἶδος τοῦ εὐδαίμονος εἶνε ποικίλον· καὶ ἐν μὲν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι Ἀττικὴ εἶνε χώρα μᾶλλον ὄρεινὴ καὶ λεπτόγειος, ἀφθόνηος παραγούσα ὀπώρας, σῦκα, οἶνον, ἔλαιον κλ. καὶ μέλι ὑμῆττιον πανταχόθεν περιζήτητον, καὶ ἔχουσα λαμπρὰ λευκὰ μέγαρα καὶ κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινόν. Ἡ δὲ Βοιωτία εἶνε μᾶλλον πεδινὴ, ἔχουσα ἀφθονὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν ἐλώδεις, γῆν λίαν εὐφορὸν καὶ κλίμα μᾶλλον νοσώδες. Ἡ Φθιώτις καὶ Φωκίς εἶνε μᾶλλον ὄρειναι, ἔχουσαι καὶ ἀξιολόγους πεδιάδας, ὡς τὴν Λαμιακὴν καὶ κλίμα μᾶλλον ὑγιεινόν· ὁ σίτος τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Βοιωτίας καὶ αἱ ἐλαταὶ τῆς Ἀμφίσσης πολλὰ γαίρουσιν ὑπέληψιν. Καὶ ἡ Αἰτωλία δὲ καὶ ἡ Ἀκαρνανία εἶνε βλάτωδες, ἡ δὲ γεωργία ἐν αὐταῖς λίαν παρημελημένη, ἀν καὶ εὐφορὰ τὰς τινὰς ἔχουσι πεδιάδας. Ἡ δὲ Θεσσαλία εἶνε ἡ πεδινωτέρα, φορτωτέρα καὶ εὐκραεστέρη χώρα τῆς Ἑλλάδος, παράγουσα ἀφθόνηος ἀμπελοποιήσεως καρπούς, ἔλαιον καὶ ἄλλα προϊόντα, καὶ τρέφουσα τοὺς λευκῶν τῆς πλῆθος ποιμνίων προβάτων καὶ αἰγῶν, ἀγροβάτων καὶ περιφήμους ἵππους.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ Ἀργολίς καὶ ἡ Κορινθία εἶνε μᾶλλον ὄρειναι παράγουσαι ἔλαιον, σταφίδας, οἶνους, καπνὸν καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἡ δὲ Ἀχαΐα καὶ ἡ Ἠλις εἶνε μᾶλλον πεδιναί, τὰ αὐτὰ παραγούσαι προϊόντα καὶ μέγιστα σταφίδας, ὡς καὶ τὰ ΒΔ. τῆς Μικρῆς Ἀσίας· τὸ δὲ ΝΑ. αὐτῆς μέρος εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Καὶ ὁ τῆς Λακωνικῆς νομὸς εἶνε μᾶλλον ὄρεινός, ἔχων τὸ εὐφορώτατον καὶ ἀκαταμάχητον πεδινόν, εἰς τὸ ὁποῖον κείται ἡ Σπάρτη· παράγει δ' εἰς τὸ πλῆθος τῶν ῥηθέντων προϊόντων βελανίδιον καὶ μέταξαν, καὶ ἐν τῇ Ταιναρῷ ἔχει λαμπρὰ κόκκινα μέγαρα. Ὁ δὲ νομὸς τῆς Ἀργολίδος

ὡσαύτως εἶνε ὄρειος, ἀλλ' ἔχει καὶ μαγευτικὰς τινὰς πεδιάδας· κυρίως ὅμως ἡ χώρα εἶνε γεωργικὴ καὶ ποιμνικὴ.

Τῶν δὲ νομῶν τῶν νήσων τῆς μὲν Εὐβοίας ἡ χώρα εἶνε λίαν εὐφορος, διάφορα παράγουσα προϊόντα. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι γαιάνθρακες καὶ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου συμβαίνει κατ' ἐκάστην παλλήροια. Αἱ δὲ Κυκλάδες εἶνε μᾶλλον πετρώδεις καὶ ἐλάχισται αὐτῶν εὐφοροί· πολλαὶ δ' ἔχουσι καὶ γῆν ἠραιστειώδη οἷον ἡ Θήρα, ἡ Μήλος κλ. Θερμὰ ὕδατα, ὀρυκτά, οἶνους ἐξαιρετοὺς κτλ. καὶ κλίμα εὐκραεὶς καὶ ὑγιεινόν. Τὸ δὲ κλίμα τῶν Ἰονίων Νήσων εἶνε τερπνόν καὶ ὑγιεινόν καὶ τὸ ἔδαφος ἐν γένει ὄρεινόν καὶ πετρώδες, ἀλλ' εὐφορότατον, παράγον σταφίδας, οἶνον, ἔλαιον, μέταξαν, κλ.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει θέσιν προσφορωτάτην διὰ ναυτιλίαν καὶ ἐμπορίαν. Ἐν αὐτῇ ἐσχάτως ἤρξατο νὰ ἀναπτύσσεται καὶ μικρὰ βιομηχανία· οἷον ἡ μεταξουργία, ἡ ἀγγειοπλαστικὴ, ἡ νηματοποιία, ἡ πανοποιία, ἡ βυρσοδεψικὴ τέχνη, ἡ καθεκλοποιία, ἡ ὑαλουργία, ἡ σιδηρουργία, ἡ γλυπτικὴ, ἡ ξυλουργικὴ, ἡ ξυλογραφία, ἡ λιθογραφία κλ.

Αἱ πρόσοδοι αὐτῆς εἶνε περὶ τὰ 56 ἑκατ. δραχμ. (α), τὸ δὲ δημόσιον χρέος 450 ἑκατ. ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς 18000, ἀλλ' ἐν καιρῷ πολέμου διὰ τῆς ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐθνοφρουρᾶς δύναται νὰ φθάσῃ τὰς 150 χιλ. Τὸ πολεμικὸν αὐτῆς ναυτικὸν ἤδη ἀναπτύσσεται τὸ δ' ἐμπορικὸν συστάται ἐκ 4000 πλοίων ἰστιοφόρων καὶ ἐκ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας καὶ ἄλλων δύο ἐταιριῶν.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, Σερβίας, Αὐστρίας καὶ Μαυροβουνίου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Αὕτη πολιτικῶς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 6 τμήματα· τὴν Ἡπειρόν καὶ Ἀλβανίαν ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Μακεδονίαν μετὰ μέρος τῆς Θεσσαλίας πρὸς Β. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Νότιον Θράκην πρὸς Α. τῆς Μακεδονίας, τὴν Βόρειον Θράκην ἢ Ἀνατολικὴν Ῥωμυλίαν πρὸς Β. τῆς Νοτίου Θράκης, τὴν Βουλγαρίαν πρὸς Β. τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας, τὰς νήσους τὰς εἰς τὸ Αἶγαϊον καὶ τὴν Κρήτην εἰς τὴν Μεσόγειον.

ΣΗΜ. Αἱ γῶραι αὗται τὸ πάλαι διαφόρως κυβερνώμεναι ὑπετάχθησαν κατὰ μικρὸν ἀπὸ τοῦ 148 π. Χ. εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος· τὸ δὲ 400 μ. Χ. ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἔχοντας πρωτεύου-

(α) Ἐν αὐτοῖς δὲν περιλαμβάνονται αἱ πρόσοδοι τῶν ἤδη πρόσαρτωμένων χωρῶν.

σαν τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἀλλὰ τὸ 1453 Μωῦσεὸς ὁ Β΄, ἐκπορθήσας τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπέταξε τὴν χώραν ταύτην μετ' ἄλλων ὑπὸ τοῦ Τούρκου.

Τὰ ὄρη τῆς Τουρκίας εἶνε συνέχεια τῶν καλουμένων Διναρικῶν ἄλπεων, καὶ δύνανται νὰ διακριθῶσιν εἰς δυτικά, βορειοανατολικά καὶ κεντρικά ὄρη.

Καὶ δυτικὰ μὲν εἶνε ὁ Σκάρδος, ἡ Πελαγονικὴ σειρὰ τὰ Καρδαούια, τὸ Βόϊον, ἡ Τύμφη, ὁ Λάκμων, τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας, τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου τὰ Κεράνρια καὶ ὁ Τόμαρος.

Βορειοανατολικά δὲ ὁ Αἴμος (Βαλκάνια νῦν) ἐκτείνομενος μέχρι τοῦ Εὐξείνου, τὸ Σκόμιον, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλην. χερσονήσου, ὁ Ὀρῆλος, καὶ ἡ Ῥοδόπη.

Κεντρικά δὲ τὰ ὄρη τῆς Μακεδονίας τὸ Παγγαῖον, ὁ Ἄθως (νῦν Ἅγιον ὄρος), τὰ Καμβοῦρια, καὶ ὁ Ὀλυμπος.

Ἐν δὲ τῇ νήσῳ Κρήτῃ τὰ Λευκὰ ὄρη, ἡ Ἰδη καὶ ἡ Δίκτη.

Πεδιάδες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἐπίσημ. εἶνε εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὑπώρειαν τῆς Πελαγονικῆς σειρᾶς ἡ τῶν Βιτωλίων, ἡ τοῦ Κρισόβου καὶ ἡ τῆς Καλκαριδέλης, καὶ μεταξύ τῶν Μακεδονικῶν ὄρεων ἡ ἐκτεταμένη Μακεδονικὴ πεδιάς. Ἐντὸς δὲ τῶν ἡπειρωτικῶν ὄρεων ἡ τοῦ Ἀργυροκάστρου, τῆς Ανιῶνος, ἡ Ἀμβρακική, ἡ τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἡ τῆς Κορίνθου, καὶ πρὸς Β. τοῦ Τομάρου ἡ τοῦ Βερατίου καὶ ἡ τῆς Σκόδρας ἐντὸς τῆς Ἀλβανίας. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Ῥοδόπης κείνται αἱ πεδιάδες τῶν Σερρῶν, ἡ τοῦ Δραβήσκου, τῆς Δοβαρίτης, τοῦ Σαμοκόβου, πρὸς Β. ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως, καὶ πρὸς Δ. ἡ πεδιάς τῆς Ἀδριανουπόλεως. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Αἴμου ἐκτείνονται αἱ πεδιάδες τῆς Σοφίας, τοῦ Σελτίου, τῆς Σοφίας, Νίσοης, κτλ.

Ποταμοὶ ἐπίσημ. τῆς Τουρκίας εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὁ Δριλιῶν, ὅστις δύο ἔχει πηγὰς τὴν μὲν ἐκ τῆς λίμνης Ἀχρίδος, τὴν δ' ἐκ τοῦ ὄρους Μακραγόρα· ὁ Ἄφρος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοῖου ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Εἰς τὴν Ἡπειρον ὁ Ἄφρος (Βοϊούσα), ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἡπείρου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Τύμφης καὶ τοῦ Λάκμωνος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Κάλιαμος (πάλαι Θύαμις), ὅστις ΝΔ. ἐν αὐτῇ ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Ἐν αὐτῇ ἔτι ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἐν τῇ μυθολογίᾳ μνημονευόμενοι ποταμοὶ Κωκυτὸς ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀχέροντα, καὶ Ἀχέρων, ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος.

Ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ὁ Ἀλιάκμων, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοῖου ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. Εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον ἐκβάλλει καὶ ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας Ἀξιὸς (νῦν Βαρδάρη) πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου· ὁ Στρυμῶν, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρ-

ου εκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ὁ Νέστος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ὄρβήλου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον ἀπέναντι τῆς νήσου Θάσου.

Ἐν δὲ τῇ Θράκῃ ὁ Ἐβρος (νῦν Μαρίτσα), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ἰνδου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον εἰς τὸν κόλπον τῆς Αἴνου.

Ἐν δὲ τῇ Βουλγαρίᾳ ὁ Δούναβις, κατέχων τὰ δυτικὰ ὅρια αὐτῆς· τοῦτον χύνονται ἐκ τοῦ Αἵμου πηγάζοντες πολλοὶ παραπόταμοι, ἐπισημότερος εἶνε ὁ Πάνυσος.

Αἵμου δ' αὐτῆς ἐπισημ. εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἢ τῆς Σκόδρας (Κεβῆτις) καὶ ἢ τῶν Ἰωαννίνων (Παμβώτις) ἐν Ἠπείρῳ· ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ἢ Ἀχρῖς (Λυχνιδός), ἢ Πρέσπα, ἢ τῆς Καστορίας, ἢ Βόλβη· ἢ Κερκινίτις (νῦν Ταχυνός).

Θράκη.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Θράκης εἶνε Κωνσταντινούπολις, πάλαι Βυζάντιον, ἀποικία τῶν Μεγαρέων. Ἐν θαυμασίᾳ αὕτῃ θέσει κειμένη ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου εἶνε ἡ μεγίστη πόλις τῆς Τουρκίας, πρωτ. τοῦ ἔθνους, ἐκτισμένη ἐπὶ ἐπτὰ λόφων καὶ ἔχουσα περὶ τὰς ἐξ ὥρας πέραν, εὐρυχωροτάτους καὶ ἀσφαλεστάτους λιμένας, μέγιστον ἔμφορον, ἐνεργούμενον μάλιστα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων, λαμπρὰν ἔξωθεν θέαν καὶ μετὰ τῶν προαστείων τῆς ὑπὲρ τὸ 100,000 κατ. Τούρκων, Ἑλλήνων, Ἀρμενίων, Ἑβραίων καὶ ἄλλων διαφόρων ἔθνων. Αἱ καλλίτεραι αὐτῆς συνοικίαι εἶνε ὁ Γαλατᾶς, Πέραν, τὸ Σταυροδρόμιον, ὅπου κυρίως κατοικοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι, Φανάριον, τὸ ὀπλοστάσιον (Γοπχανές), κλ. Αἱ πλείσται τῶν ὁδῶν εἶνε στεναὶ καὶ ἀκθάρατοι καὶ σχεδὸν ἅπασαι αἱ οἰκοδομαὶ αὐτῆς εἶναι, ἂν καὶ μετ' ἄλλεπαλλήλους συμβάσας πυρκαϊᾶς ἐκτίσθησαν ἰσχυρῶς καὶ λαμπρὰ λίθινα οἰκοδομήματα. Ἐχει δὲ διάφορα ἀνάκτορα καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων Βυζαντινῶν ἡγεμόνων, πολλὰ τσαμία, τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, ἀρχαῖον χριστιανικὸν ναὸν κτισθέντα ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, τὸ τοῦ Ἀχμέτ Γ'. ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου σταυροδρόμιου, ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ ὀβελίσκος, πολλοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς, πλήθος σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων μάλιστα Ἑλληνικῶν, κηρυχθέντων ὑπὸ τῶν αὐτόθι Ἑλληνικῶν κοινοτήτων.

Ἐν δὲ τῇ Προποντίδι ὑπάρχουσι νῆσοι τερπναί, ὧν ἐπισημοτέρα ἢ Χάλκη ἔχουσα ἱερατικὴν καὶ ἐμπορικὴν σχολήν, ἢ Πρίγγηπος, ἢ Ντιγόννη, καὶ ἢ Προκόνησος (νῦν νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ)· ἐν ταύταις εὐαγαίονται καὶ διέρχονται τὸ θέρος οἱ εὐποροὶ τῶν κατοίκων τῆς Προποντινῆς.

Ἐν τῇ Προποντίδι (πάλαι Βισάνθη) ΝΔ. λίαν ἐμπορικὴ παράλιος πόλις ἐν τῇ Προποντίδι, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλείστοι εἶνε Τούρκοι καὶ Ἕλληες.

Ἀρμένιοι. Σησὶς (Ἰζλόβα) παρὰ τὴν εἰσόδον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἀπέναντι τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεως Ἀβύδου, ὅπου ὁ Εἰρέξης γερῶσας τὸν Ἑλλησπόντον διέβη μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Εὐρώπην. Καλλιπολις πρὸς Β. αὐτῆς, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ παράλιος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν τινὰ μαροκηνῶν δερμάτων καὶ 20 χιλ. κατ. Ταύτην πρώτην τῷ 1357 εἰς τὴν Εὐρώπην πατήσαντες οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν. Αἶνος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑβρου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 8 χιλ. κατ. καὶ μικρὰν ἀλιεῖαν τῶν καπνιστῶν ἰχθύων τῆς.

Ἀδριανοῦπολις (πάλαι Ὀρεστιά) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἑβρου εἰς ὠραίαν θέσιν, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Εὐρώπ. Τουρκικὴ ἔχουσα Ἑλλην. ἀρρένων σχολεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 130 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον 1363 οἱ Τούρκοι ἐν Εὐρώπῃ ἔστησαν τὴν ἐδραν τῶν.

Πρὸς Ν. τῆς Θράκης κείνται τέσσαρες νῆσοι τῆς Εὐρώπ. Τουρκικαὶ Θάσος, ἡ Σαμοθράκη, ἡ Ἰμβρος καὶ ἡ Αἴγιος, ἔχουσαι ὁμώνυμους πόλεις· εἶναι δ' ἅπασαι ὄρειναί, ἡ δὲ Αἴγιος καὶ ἠφιστεϊώδης.

Μακεδονία.

Ἰπίσιμ. πόλις τῆς Μακεδονίας εἶνε Θεσσαλονίκη εἰς τὸν ἑσπέρειον κόλπον, ὄχυρά, εὐλίμενος, καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα στενάς καὶ ἀκαθάρτους ὁδοὺς, Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον, Διδασκαλεῖον καὶ ἄλλα διάφορα ἀρρένων καὶ θηλέων ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια 90 χιλ. κατ., ὧν 50 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι καὶ ἀνά 20 χιλ. Ἕλληες καὶ Μωαμεθνοὶ. Γιαντιτσα πρὸς Δ. αὐτῆς, κωμόπολις παρὰ ἀρχαίαν Πέδλιαν. Βοδερὰ (πάλαι Αἰγαί καὶ Ἐδεσσα), περίφημος πόλις καλλογὰς τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν λαμπρὰν τῆς τοποθεσίαν ἔχουσα ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 15 χιλ. κατ. Νιάουστα πρὸς Ν. ἔχουσα λαμπρὸν οἶνον καὶ 6 χιλ. κατ. Βέρροια νοτιώτερον ταύτης πρὸς ποτάμιον τοῦ Ἀλιάκμονος μετὰ 8 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι αὗται ἔχουσι ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. Κορίνθια ΝΔ. ἀξιόλογος πόλις, ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον μετὰ πλουσίας βιβλιοθήκης καὶ 6 χιλ. κατ. ταύτης πρὸς Δ. εἶνε Σιάτιστα, πόλις ἔχουσα Ἑλλην. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. Καστοριά ΒΔ. παρὰ τὴν ὁμώνυμην, ἐπίσημος διὰ τὴν φιλομουσίαν τῶν κατοίκων τῆς, ὄντων τῆς 10 χιλ. καὶ διατηρούντων ἑλλην. σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον οἱ δὲ ἰχθύς τῆς λίμνης τῆς λίαν φημιζονται. Κοριτσα ΒΔ. ταύτης ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογα ἑλλην. σχολεῖα. Βοσκόπολις ΒΔ. πατρίς τοῦ ὁμογενοῦς Σίνα ἔχουσα τὸ 1750 τὴν ἑλλην. γραφεῖον. Ἀγρίος (Λυχνιδός) ΒΔ. ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἰλλυρίᾳ ἐπὶ τὴν λίμνην, ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον, παρθεναγωγεῖον καὶ 12 χιλ.

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

προῦργα μὲ 8 χιλ. κατ. ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ Δρίλωνος ἐκ τῆς λίμνης. *Πόλις* πρὸς Β. τῆς Καστορίας, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας, ἔχουσα ὁδούς πλατείας, νοσοκομεία, στρατῶνας, ἀξιόλογα ἐλληνικὰ παιδευτήρια καὶ παρθεναγωγεῖον καὶ 50 χιλ. κατ. *Περλεπὸς* πρὸς ταύτης, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐμπορικὴν τῆς πανήγυριν καὶ ἔχουσα 8 χιλ. κατ. *Βελεσά* ΒΑ. αὐτῆς παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Σκόπια* ΒΑ. πόλις λίαν ἐμπορικὴ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Ποταμοί* πρὸς Α. παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν, πόλις λίαν ἐμπορικὴ εὐφορωτάτης πεδιδόδος παραγούσης λαμπρὸν βύβλακα καὶ κηρίον, ἔχουσα ἀξιόλογα ἑλλην. ἐκπαιδευτήρια, παρθεναγωγεῖον καὶ 30 χιλ. κατ. *Κιβάλλια*, κωμόπολις ἐμπορικὴ εἰς τὰ παράλια τοῦ Στρυμόνου κόλπου.

Εἰς τὸ νότιον τῆς Μακεδονίας κεῖται ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος, ἐν ᾗ ὑπάρχον τὸ πάλαι δικάσημον ἑλληνικαὶ πόλεις· οἷον ἡ Ὀλυθος, ἡ Πύδαια κτλ. νῦν δ' εἶνε κωμοπόλεις ἕξει λόγου, τὰ Βασιλικά, ἡ Πυλαία, ἡ Ἡρισσὸς κλ. εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσον τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἀκτὴν [ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀκτῆ] ὑπάρχουσιν 21 μοναστήρια ὀρθοδόξων μετὰ 6 χιλ. μοναχῶν, ζῶντων δὲ τῆς γεωργίας καὶ τῆς μικρᾶς βιομηχανίας τῶν ξυλουργικῶν ἔργων των.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν προσετέθη ἡδὴ τὸ μείζαν εἰς τὴν Τουρκίαν μέρος τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. Ἐλασσῶν ἔχουσα 2,500 κατ. *Τσερίανη*, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. *Βλαχολεῖβα*, ἡ μεγαλειτέρα γεωργικὴ κωμόπολις τῆς Ἐλασσῶνος ἔχουσα 6 χιλ. κατ.

Ἡπειρος καὶ Ἀλβανία.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς νῦν Ἡπείρου εἶνε Ἰωάννινα ἐπὶ ὁμων. λίμνης κατ. τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας, ἔχουσα ἑλλην. Γουμάσιον, ὠραία ἀνάστασις, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφανμάτων καὶ 17 χιλ. κατ. (α). Τρεῖς ὥρας ΝΔ. τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Τομάρου πρὸς Ν. τοῦ Παλιουκάστρου τῆς Δραμεῖδος ἔκειτο ἡ Δωδώνη καὶ τὸ δικάσημον ἐν Ἑλλάδι μαντεῖον τῆς Δωδώνης. Πρὸς δὲ τὸ ΒΔ. αὐτοῦ κεῖται τὸ Ζαγόρι ἢ τὰ Ζαγοροχώρια, 44 κωμῶν συγκείμενα καὶ ἔχοντα ὑπὲρ τὰς 20 χιλ. κατ. ἀσχολούμενων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ γράμματα. Μέτσοβαρ εἰς τὰ παράλια τῶν Ἰωαννίνων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἡ-

(α) Οἱ Ζωσιμάδαι, Καπλίαναι, Ριζάραι, εἶνε γέννημα τῶν Ἰωαννίνων, ἀργετήσαντες πολυτρόπως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

πειρον, ὀρεινὴ πόλις ἔχουσα ἑλλην. ἀρρένων καὶ κορασιῶν σχολεῖον περὶ τὰς 7. χιλ. κατ. *Παραμυθία* πρὸς Ν. τῶν Ἰωαννίνων, μητροπολις τῶν Τσάμιδων, λίαν ὀρεινὴ ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ.

Σοῦλι ΝΑ. αὐτῆς, ὀρεινὴ κωμόπολις διάσσημος διὰ τὴν ἀνδριανῶν κατοίκων της. *Πρέβεζα* (πάλαι Νικόπολις) εἰς τὴν εἰσοδὸν Ἀμβρακικοῦ κόλπου κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου μετὰ τὴν ἐν Ἀιγιάλασσῳ μάχην καὶ ἔχουσα φρούριον, ἑλλην. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. *Πάρι* (πάλαι Τορύνη) ΒΔ. τῆς Προβέζης ἐπὶ ἀποτόμου παραθαλασσιοῦ κόλπου ἀπέναντι τῶν Παξῶν, ἔχουσα 3 χιλ. κατ. Ταύτης ΝΑ. καὶ ἡ μυθικὴ λίμνη Ἀχερουσία καὶ ὁ ποταμὸς Ἀχέρον. *Δελβινὸν*, τῶν Ἰωαννίνων, πρωτ. τῶν Χειμαριωτῶν, κατὰφυτος ἐξ ὀπωροφυτικῶν δένδρων καὶ ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Αργυροκάστρον*, πρὸς Β. τοῦ Δελβίνου ἐπὶ τριῶν ἐξοχῶν τῶν Ἀκροκεραυνίων, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν.

Τῆς δὲ Ἀλβανίας κειμένης πρὸς Β. τῆς Ἠπείρου ἐπισ. πόλις εἶνε *Αὐλῶν* εἰς τὸν ὁμών. κόλπον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Βεράτιον* πρὸς Β. τῆς Αὐλῶνος ἐπὶ τοῦ Ἄψου ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖα καὶ 10 χιλ. κατ. *Εὐθασσῶν* πρὸς Β. αὐτῆς, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον καὶ 12 χιλ. κατ. *Δυρράχιον* (πάλαι Ἐπίδαμνος), ἀποικία τῶν Κερκυραίων, ὀχυρὰ πόλις καὶ ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. *Αἰεσίον*, παρχλιος πόλις ἐν ἣ ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Σκενδέρβη, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον. *Σκόδρα* παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ὀχυρὰ πόλις καὶ πρωτ. τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ χυτήρια ἀλβανικῶν ὀπλων. *Πρεσέρην*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα φρούριον καὶ 25 χιλ. κατ.

Ἀνατολικὴ Ρωμυλία (750 χιλ. κατ.).

Τὸ ἐν τρίτον περίπου τῆς Θράκης τὸ πρὸς τὸν Αἴμον, ἀποχωρηθεῖσα αὐτῆς διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) ἀπετέλεσεν ἡμετέρας ἐξάρτητον ἡγεμονίαν, ὑπὸ ἡγεμόνα χριστιανόν, διοριζόμενον ἀνάγκῃ ταπεινῶν ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Ἐπισημ. πόλις αὐτῆς εἶνε *Φιλιππούπολις* παρὰ τὸν Ἐβρον εὐφορωτάτη πεδιάδι, λίαν ἐμπορικὴ, ἔχουσα μικρὰν τινα βιομηχανίαν, Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 40 χιλ. κατ. *Εσκήζαρὰ* (Βέρβι) μετὰ τὸν Ἐβρον καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Τούντζα, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σέλιμος* πρὸς τὸν Αἴμον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων) καὶ 30 χιλ. κατ. *Σαϊόστρα* (Ἀπολλωνία) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Ἑλλήνων ἀπολυμένων εἰς τὴν ναυπηγικὴν. *Πύργος* ἢ *Βουργᾶς* ἐν ὁμών. κατ.

ὄν Εὐξείνου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. Ἀγγίαλος ἐπὶ βορείου πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ κόλπου. Μεσημβρία πρὸς Β. τῆς Ἀγγίας, μικρὰ παράλιος πόλις. Αἱ παράλιοι αὐταὶ πόλεις ἀπασαὶ κινουῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων.

Βουλγαρία.

Βουλγαρία, Κάτω Μοισία ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, κεῖται Β. τοῦ Αἴμου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. διὰ τοῦ Δουνάβεως ὑπὸ τῆς Οὐνίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, τὸ ἄνω μέρος αὐτῆς κατέχει ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία.

Πολεῖς τῆς Βουλγαρίας εἶνε Ἰθραβος ἄλλοτε πρωτ. αὐτοκράτορος ἐπὶ βράχου ἐκτισμένη, λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν καὶ 20 χιλ. κατ. Σοῦμλα πρὸς Α. αὐτῆς εἰς τὰς ὑπαρείας τοῦ Αἴμου ἐκ τῶν ὄχυρωτάτων πόλεων τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον, μικρὴν βιομηχανίαν καὶ 30 χιλ. κατ. Βάρνα (Ὀδησσός) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα ὄχυρον φρούριον, σημαντικὸν ἐμπόριον, τὸν κάλλιστον λιμένα τοῦ Εὐξείνου, στενὰς καὶ ἀκατάβατους ὁδοὺς, σιδηρόδρομον μετὰ τῆς Σιλιστρίας καὶ 20 χιλ. κατ. Ἄλλοι περισσότεροι εἶνε Ἑλληνας, διατηροῦντες ἀξιολόγα ἀρρένων πόλεων ἐκπαιδευτήρια. Καβάρνα πρὸς Β. παράλιος κόμη ὑπὸ Ἑλλήνων σχεδὸν κατοικουμένη.

Σιλιστρία (Δροῦστολον) ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὄχυρωτάτη καὶ λίαν ἀνεπτυγμένη πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Βιδίνιον ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Νύσσα ἐπὶ τοῦ Δούναβου πρὸς τὰ ὄρια τῆς Σερβίας, ὄχυρὰ πόλις, πατρὶς τοῦ Κωνσταντίνου ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Πλεβνα πρὸς Α. τῆς Σιλιστρίας, μικρὰ μεσόγειος πόλις, γνωστὴ δι' ἡν ὑπέστη πολιορκίαν τοῦ Νεβέρου (1877—1878) ὑπὸ τῶν Ρώσων. Σόφια λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις πρωτ. τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα 25 χιλ. κατ.

Οἱ Βούλγαροι ταταρικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ κατοικοῦντες παρά τὸν Δούναβον μετηγάστεισαν τὸν ἑβδόμον αἰῶνα εἰς τὴν νῦν Βουλγαρίαν καὶ ἀναμιχθέντες μετὰ σλαβικῶν φύλων παρεδέχθησαν καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν. Εἶνε δ' αὐτοὶ περὶ τὰ 2 ἑκατ. ὧν 1,300,000 εἶνε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἰδίως Βούλγαροι, 700 χιλ. Τοῦρκοι καὶ 250 χιλ. Ἕλληνο-Ρωμοῦνοι, Ἀθίγγανοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι κτλ. καὶ κυβερνοῦνται αὐτονομῶς ὑπὸ ἡγεμόνος ὑποκειμένους μόνον φόρου εἰς τὸν σουλτάνον ἢ ἐλεγεομένου ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῶν Βουλγάρων.

Ἕλεγεομένου ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῶν Βουλγάρων, τὸ κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἶνε ψυχρὸν, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, κτηνοτροφίαν κτλ. ἢ κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη διὸ τρέφει ἡ χώρα πολλὰ κτλ.

ρα πολλοὺς ἵππους, βουβάλους, ἡμιόνους, πρόβατα, αἴγας καὶ δάση λαμπρὰ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, μολύβδου, μεταλλικὰ ὕδατα· ἡ δὲ παιδεία εἰσέτι ἐν αὐτῇ εὐρίσκεται ἐσχάτην νηπιότητα.

Κρήτη.

Ἡ Κρήτη κειμένη πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου καθ' ὃ μέρος σόγειος σχηματίζει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, εἶνε νῆσος ὄρεινῆ, βραχὴ καὶ λίαν εὐφορος παράγουσα ἔλαιον, κάστανα, πορτοκάλιον, μέλι, βαλανίδιον, μέταξαν κλ.

Ἐπιστ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Χανιά* (Κυδωνία) εἰς τὰ ΒΔ. πρὸς τὴν πόλιν ἔδρα τοῦ νῦν διοικητοῦ τῆς νήσου, λίαν ὄχυρὰ καὶ ἐμφορὰ ἔχουσα 17 χιλ. κατ. *Ρεθύμνη*, ὡσαύτως παράλιος πόλις φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ. *Κάστρο* (Ἡράκλειον) πρὸς Α. ἡ ὄχιον πόλις τῆς νήσου ἔδρα τοῦ μητροπολίτου τῶν ὀρθοδόξων μικρὸν λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Περὶ ταύτην σώζονται τὰ ἱερεῖα τῆς ἀρχαίας Κνωσσοῦ. Ἅγιοι Δέκα πρὸς Ν. μεσόγειος κώμη ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος. Ἱεράπετρα εἰς τὰ ΝΑ. ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ μικρὰ γεωργικὴ κώμη ἔχουσα καὶ μικρὸν φρούριον. *Σφακιά* εἰς τὰ ΝΑ. ἐπαρχία ὄρεινῆ κειμένη ἐπὶ τῶν λευκῶν ἐπίσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς.

Ἡ Κρήτη ἔχουσα περὶ τὰς 300 χιλ. κατ. ὄν τὸ τρίτον εἰς τὴν πόλιν, ἀπὸ τοῦ 1878 ἔτους ἔλαβεν αὐτοδιοίκησιν τινα, ὅρα τῶν φέρων τῆς ὑπὸ συνελύσεως τῶν ὄλων κατοίκων τῆς νήσου ἐγγεγραμμένων ὑπὸ τῆς Πύλης. Διοικεῖται δὲ μάλιστα ὑπὸ χρονοῦ ἡγεμόνος, διοριζομένου ἀνὰ πενταετίαν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

ΣΗΜ. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶνε περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. Τούρκοι, Ἑβραῖοι, Ἀθίγγανοι. Ὁ δὲ πληθυσμὸς τοῦ ὅλου κράτους μετὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ κτήσεων εἶνε περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. Αἱ δὲ κτήσεις αὐτῆς εἶνε ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι. Καὶ αἱ ἔμμεσοι εἶνε αἱ κτήσεις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔμμεσοι δ' αἱ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμανίας καὶ Κρήτης ἐν Εὐρώπῃ, αἱ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Σάμου ἐν Ἀσίᾳ, καὶ ἐν Ἀφρικῇ αἱ τῆς Τριπόλεως καὶ Αἰγύπτου ἀναγνωρίζουσαι μόνον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Σουλτάνου πληρώνουσαι εἰς αὐτὸν ἐτήσιόν τινα φόρον.

Διοικεῖται δ' ὑπὸ μονάρχου ἀπολύτου, τοῦ Σουλτάνου, σχηματίζοντος τὸ 1876 δύο Βουλὰς, τὰς ὁποίας συγκαλεῖ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βούλησιν.

Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Τουρκικοῦ κράτους διοικοῦνται ὑπὸ τριῶν τάξεων, ὑπὸ διοικητῶν, οὓς καίμακάμαρ λέγουσιν.

ἀρχαί. Οὗτοι ἐν ταῖς ἑδραῖς των συγκροτοῦσι διοικητικὰ συμβού-
 -ρια χριστιανῶν, μωαμεθανῶν καὶ ἐνιαχοῦ Ἑβραίων, ἐν οἷς λαμβάν-
 -ονται μέρος καὶ ὁ ἐκάστοτε τοῦ τόπου ἀρχιερεὺς. Ἐκάστου δὲ
 -βουλίου προεδρεύει ὁ ἡγεμῶν, ὅστις καὶ διοικεῖ τὰ τῆς ἐπαρχίας.
 -θησκειαι δ' ἐπικρατοῦσαι εἶνε ἡ Μωαμεθανικὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ
 -δόξος· ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Καθολικῶν, ἡ τῶν Διαμαρτυρομένων, ἡ
 -Ἀρμενίων καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἔχουσι μικρὰν τινα εἰς τὰς πόλεις
 -σκησιν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πλὴν τῶν ὀρεινῶν τόπων εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιει-
 -νὸν· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε μὲν ὀρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ πεδιάδας εὐφορωτά-
 -τας παραγούσας γεννήματα, οἶνον, ἔλαιον, λίνον, τυρόν, μέλι, κη-
 -ρίον, βόμβακα, καπνόν, μετάξαν, πορτοκάλια, λεμόνια· ἔχει δὲ καὶ
 -ποικίλους ποιμνίων μάλιστα αἰγῶν, προβάτων, ἵππων, βοῶν, χοίρων κλ.
 -Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ εἰς τὰ σπάργανα, ὑπαρχόντων μόνον ἐν
 -κεντρικῇ ἐργοστασίῳ μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων καὶ σαγγι-
 -νῶν), μαλλίνων περιποδίων (τσουραπίων) καὶ νημάτων. Τὸ δ' ἐμπό-
 -ριον τὰ τε ἐσωτερικόν καὶ τὸ ἐξωτερικόν εἶνε ἐνεργόν, γινόμενον πρό-
 -κατὰ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων. Ἐξάγονται δ' ἐκ
 -Τουρκίας ἐκτὸς ἄλλων προϊόντων, δέρματα, αἰγόπριγες, ἄλας,
 -τῆς Φιλιππουπόλεως χρωματισμένα νήματα κλ. ἔχει δὲ καὶ με-
 -γάλα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ ἄχι ἐνεργά.

Ἡ παιδεία εἰς τὴν Τουρκίαν εἶνε ὀλίγον προχωρημένη· διότι τὰ
 -Τουρκικὰ σχολεῖα εἶνε μόνον γραμματοδιδασκαλεῖα, ὡς καὶ τὰ
 -σλαβικῆς φυλῆς· μόνον δ' οἱ Ἕλληνες, ὅπου καὶ ἂν κατοικῶσιν,
 -ἔχουσι παντοῦ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, καὶ εἰς τὰς μεγά-
 -ς πόλεις καὶ γυμνάσια.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ.

Τὸ Μαυροβούνιον ὀρίζεται ΒΑ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, ΝΑ. ὑπὸ τῆς
 -τουρκίας, καὶ ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ τῆς Αὐστρίας.
 -Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ὀρέων τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε τὰ ὄρη
 -Μαύρων καὶ Κόμοσ, συνέχεια ὄντα τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων· ἀλλ'
 -καὶ παλαιὸι ἄξιοι λόγου οὔτε λίμναι ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι.

Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ἡ κωμόπολις Κεττήρη, κειμέ-
 -νη ἐπὶ λίαν ὑψηλῆς καὶ ὀρεινῆς θέσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ.
 -αὐτῇ ἑδρεύει ὁ ἡγεμῶν καὶ οἱ γερουσιασταί. Ἔτεροι δ' αὐτοῦ ἀ-
 -ξιολόγου παράλια κωμοπόλεις εἶνε τὸ Ἀντίθαρ καὶ τὸ Δουλοῖνον,
 -Ἰσουλίων μάλιστα κατοικοῦμεναι.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε περὶ τὰς 250 χιλ. χριστιανοί

ὀρθόδοξοι σλαβικῆς καταγωγῆς· ἀλλὰ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ
λίνου (1878) προσελήφθησαν ἐν αὐτοῖς καὶ τινες Ἕλληνοὶ μου-
νοὶ καὶ χριστιανοὶ· κυβερνῶνται δὲ μᾶλλον στρατιωτικῶς ὑπὸ
τῆτος ἡγεμόνος μετὰ γερούσιας.

Τὸ κλίμα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· τὸ δὲ
λίαν ὄρεινόν, παρῶν ὀλίγον σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, γε-
καπνόν, καὶ τρέφον ἡμιόνους, πρόβατα, αἰγας, χοίρους. Ἡ δὲ
ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ εὐρίσκεται ἐν πλήρει νηπιότητι.

ΙΤΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 4° 13'—16° 12'.

Πλάτ. Β. 36° 38'—46° 36'.

Ἡ Ἰταλία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου, τῆς
καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας
τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αἰ-
τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γα-
τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Ἰταλία ἐκ πολλῶν ἀρχῆθεν μικρῶν κρατῶν συνιστα-
μένη τὸ 272 π. Χ. ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀπέτελεσε μίαν δημο-
κράτειαν πρωτεύουσαν τὴν Ῥώμην. Ἐπὶ δὲ τοῦ Αὐγούστου κατα-
τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας ἐγένετο ἐν αὐτῇ αὐτοκρατορία. Ἀλλὰ
τὴν κατέβη τὸ 476 μ. Χ. ὑπὸ Ὀδοάκρου ἀρχηγοῦ τῶν Ἑρούλων
καὶ ἤρξαν αὐτῆς μετὰ τῶν Παπῶν διάφοροι λαοί, οἷον Γότθοι, Γραικοί,
Λογγοβάρδοι, Γερμανοί, Ἰσπανοί, Αὐστριακοί. Τέλος τὸ 1871 ἐσχ-
αὐτῇ ἐν Ἰταλικὸν κράτος, συγχωνευθέντων ἐν αὐτῇ τοῦ βασιλείου
μετίας καὶ τῆς Παπικῆς ἐπικρατείας.

Ἡ ὄρη τῆς Ἰταλίας εἶνε 1) αἱ Ἄλπεις πρὸς Β., ὧν ὑψηλὸς
κορυφὴ εἶνε τὸ Αερνὸν ὄρος (3810 μέτρ.)· 2) τὸ Ἀπεννίνον
(3237 μέτρ.), τὸ ὅποιον κατὰ μῆκος διασχίζον ὅλην τὴν Ἰταλίαν
τίθει παρὰ τὴν παραλίαν μικρὰς πεδιάδας καὶ τὴν μεγάλην
βαρδικὴν πεδιάδα, ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πε-
λάγους. Πρὸς νότον δὲ τούτου ὑψοῦται μεμονωμένως τὸ ἡφαίστειον
Βεζουβίου (1140 μέτρ.), τὸ ὅποιον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξερευ-
γεται ἐπιφέρει εἰς τὰς πέριξ οἰκουμένας χώρας μεγάλας καταστροφ-
αί.

Καὶ ἡ Σικελία δὲ σκεπάζεται ὑπὸ ὄρεων, τῶν ὁποίων ὑψηλὸς
κορυφὴ εἶνε τὸ ἡφαίστιον Ἀετνη (3237 μέτρ.), ἐπιφέρον κα-
ταστροφάς· ἔχει δὲ καὶ μικρὰς
πεδιάδας· οἷον τὴν Καταρικὴν κλ.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Πάδος, ὅστις πηγάζων παρὰ
τοῦ ὄρους τῶν Ἄλπεων, καὶ διαρρέων τὸ Πεδεμόντιον, τὸ νότον

δαρδίας και τοῦ Βενετικοῦ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομιῶν εἰς τὸν Αἰατικὸν κόλπον· ὁ Ἀδίγη, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν πρὸς Β. τοῦ ὄλου ἀνατ. Ἀλπεων καὶ διαρρέων τὸ Τυρόλον καὶ τὸ Βενετικὸν ἄλλει πλησίον τοῦ Πάδου· ὁ Ἄρνός ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου, ἐκβάλλων τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν· ὁ Τίβερις ὡσαύτως ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου ἄλλων καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Ρώμης μετὰ ῥοῦν 350 χιλιομέτρων ἄλλει εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν.

Αἰμαὶ δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. ἡ Μείζωρ ἢ Οὐρβαρός καὶ ἡ Ἰμπος χυνόμεναι εἰς τὸν Πάδον, ἡ Βολσέρα καὶ ἡ Τρασυμέρη ἢ Πασαγία κείμεναι εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου.

Ἡ Ἰταλία συνίσταται ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου, τῆς δημοκρατίας τοῦ Ἀγίου Μαρίνου, καὶ ἐκ τῆς Μάλτας (Μελίτης) καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Τὸ Ἰταλικὸν βασιλεῖον, συνιστάμενον ἐξ ἀπάσης σχεδὸν τῆς Ἰταλίας χερσονήσου ἢ Ἰταλίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας. Δύναται δὲ αὐτὸ νὰ διαιρεθῇ· 1) εἰς βόρειον Ἰταλίαν περιλαμβάνουσαν τὴν Σαρδηνίαν, τὴν χώραν τῆς Γενούας, τὴν Λομβαρδίαν καὶ τὴν Βενετίαν· 2) εἰς κεντρικὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Αἰμιλίαν (δουκάτα Πάρμης, Μοδένης, Τοσκάνης), καὶ τὴν Ἰωνίαν Παπικὴν ἐπικράτειαν· 3) εἰς μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὸ πρῶν βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως· 4) εἰς τὰς νήσους Σαρδηνίας καὶ Σικελίας. Πολιτικῶς δὲ διαίρεται εἰς πολλὰς διοικήσεις.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Βορείου Ἰταλίας εἶνε *Τουρίνον* ἐπὶ τοῦ Πάδου, ἀσόμενος καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σαρδηνίας πρῶν πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν πολεμικὸν, ἀξιόλογα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ 207 χιλ. κατ. *Βιέννα*, λίαν ὀχυρὰ, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἄλλοτε χρησιμώτατα πρωτ. ἰσχυρὰς δημοκρατίας καὶ οὕσα πατρίς τοῦ Χριστοφ. Κολόμβου, νῦν δ' ἔχουσα 130 χιλ. κατ. *Ἀλεξάνδρεια*, λίαν ὀχυρὰ μεσόγειος πόλις ἐπὶ τοῦ Τανάρου, ἔχουσα 57 χιλ. κατ. πρὸς αὐτῆς κεῖται ἡ διὰ τὴν νίκην τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος διάσημος πόλις *Μαρέγγον*. *Πανία* ἐπὶ τοῦ Τικίνου παραποτάμου τοῦ Πάδου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. *Μεδιόλαρα* (νῦν Μιλάνον), ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Λομβαρδίας ἐπὶ τοῦ Ὀλόνου ἐντὸς μεγαλοπόου πεδιάδος, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, σημαντικὸν ἐμπόριον τοῦ καὶ μετάξης, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, περίφημον καθεδρικὸν πολεμικὸν καὶ 200 χιλ. κατ.

Βερδίνα, ὀχυρὰ πόλις ἐπὶ τοῦ Ἀδίγου ἔχουσα μέγα Ῥωμαϊκὸν ἀμφοδρόν καὶ 70 χιλ. κατ. *Μάρτουα* ἐπὶ λίμνης σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἀδίγου, ὀχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ ἀκαδήμειαν ἀκαδημίας τεχνῶν. *Παταβιον*, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ

55 χιλ. κατ. Βενετία, ἐκτισμένη ἐπὶ 80 διαφόρων νησιδίων, συνωνούντων πρὸς ἄλληλα διὰ πλοικρίων, καὶ 300 καὶ ἔτι πλέον ἄλλων, εἶνε μεσαιωνικὴ πόλις χρηματίσασα πρωτεύουσα ἰσχυρῆς δεσποτικῆς καὶ ἔχουσα νῦν λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, πολῦτιμον βιβλιοθήκην καὶ 130 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ κεντρικῆς Ἰταλίας εἶνε Πάρμα (48 χιλ. κατ.) καὶ Πεδερίνα (40 χιλ. κατ.), ἀρχαίαι πρωτ. δουκῶν καὶ ὠραῖαι πόλεις ἔχουσαι ὠραίας οἰκοδομὰς. Φερράρα ἐπὶ κλάδου τοῦ Πάδου, πρωτ. τοῦ Ἀριστοῦ ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ 60 χιλ. κατ. Καρράρα ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. Βορτολά, ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἐπίσημος πανεπιστήμιον, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. κατ. Φλωρεντία, ἄλλοτε πρωτ. δημοκρατίας, ἀπὸ τοῦ Ἁρνού κειμένη περικυκλοῦται ὑπὸ ὠραίων πεδιδάδων καὶ ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ παλάτια, ὠραίους κήπους, λαμπροὺς παύλους, μουσεῖα ἐκ τῶν λαμπροτέρων τῆς Εὐρώπης, ὠραῖον μνημεῖον πολιτ. ναὸν καὶ 167 χιλ. κατ. Πίζα, ὠραία πόλις παρὰ τὸν Ἄρνο πρωτ. ποτὲ δημοκρατίας, νῦν δὲ ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς τὸν καθεδρικὸν ναὸν, τὸν κεκλιμένον πύργον καὶ τὸ κοιμητήριον ἐκτεθειμένον ὑπὲρ τοὺς 600 πόδας ἐκ Παρίου μαρμάρου καὶ 50 χιλ. κατ. Λιβόρνο, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 97 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶνε καὶ τινες Ἕλληνες καὶ Ἰσραηλινοὶ Ἰσραηλινοὶ Ἰσραηλινοὶ. Σιένα, ἀρχαία πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 100 χιλ. κατ. ἐνταῦθα λαλεῖται ἡ καθαρωτέρα Ἰταλικὴ γλῶσσα.

Ῥαβέννα παρὰ τὴν θάλασσαν, πρωτ. κατὰ τὸν μεσαιῶνα πρωτεύουσα τοῦ Ἁρνού καὶ Θεοδορίου καὶ καταφύγιον ἐνίοτε τῶν Παπῶν ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐξ 75 χιλ. κατ. ἔχουσα πρωτ. τὸν Ἁγ. Μαρίνον. Ἀγκονοῦ, ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἰταλίας ἔχουσα πύργον, λιμένα καλὸν καὶ 31 χιλ. κατ. Τσιβιτα-βέκια, ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν. Ῥώμη ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως, πρωτ. νῦν τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου ἔχουσα ἀπειρα μνημεῖα ἀρχαῖα· οὐ μόνον τὸ μέγα ἀμφιθέατρον, τὸ πάνθειον, τὴν στήλην τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Τραϊανοῦ κλ. νεώτερα δὲ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὸν μέγιστον τῶν δυτικῶν, τὸ Βατικανόν, τὸ πανεπιστήμιον καὶ 250 χιλ. κατ. Ὠστια παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως, ἐπίσημος διὰ τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Λιμῆνας. Περουζία παρὰ τὴν Τρασιμένην λίμνην, ὅπου ὁ Ἀννίβας νίκησε τοὺς Ῥωμαίους, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας κεῖται ἡ νῆσος Ἑλίβα, εἰς ἣν τὸ 1814 ἐξωρίσθη ἡ Ναπολεὼν ὁ μέγας.

Τῆς δὲ μεσημβρινῆς Ἰταλίας εἶνε Νεάπολις, ὅχι μακρὰν ἀπὸ τοῦ Βασιλείου ἐπὶ θαυμασίας θέσεως, πρωτ. τῆς Νεαπόλεως ἔχουσα 200 χιλ. κατ.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

ατον λιμένα, μέγιστον ἐμπόριον, λαμπροτάτας οἰκοδομάς, πανεπι-
 τήμιον, μουσεῖον ὀνομαστόν κτλ. ἐργοστάσια μεταξωτῶν ὑφασμάτων,
 αρτοποιεῖα, χρυσοχοεῖα, ἀργυροχοεῖα, κτλ. καὶ περὶ τὰς 450 χιλ.
 ατ. Οὐ μακρὰν δὲ ταύτης κείνται τὰ ἐρείπια τῶν πόλεων Ἡρακλεί-
 α καὶ Πομπηίας, αἵτινες ἐπὶ Τίτου (79 μ. Χ.) ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου
 καταχρῶσθησαν. Αἱ πόλεις αὗται ἀπὸ πολλοῦ ἀνασκαπτόμεναι παρέ-
 ρουσι εἰς ἡμᾶς πολὺτιμα τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα. Καπύη ἐπὶ τοῦ
 Βουλτούρνου παρὰ τὴν ἀρχαίαν Καπύην, ἐπίσημον τὸ πάλαι διὰ τὰ
 εὐλοῦτη καὶ τὴν μαλθακότητα τῶν κατοίκων τῆς. Γαέττα πρὸς τὴν
 ἐρῶν Παπικὴν ἐπικράτειαν, παράλιος καὶ λίαν ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα
 5 χιλ. κατ. Καστελμμάρι παρὰ τὰς ἀρχαίας Σταβίας, καταστρα-
 ρείσας ὡσαύτως ἐπὶ Τίτου ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου, ἔχουσα 15 χιλ. κατ.
 Ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Νεαπόλεως ὑπάρχουσι πολλὰ μικρὰ νῆσοι, ὧν
 ἀξιολογώτεροι εἶνε ἡ Καπρέρα, ὅπου διέτριψε πολὺν χρόνον ὁ Τιβέ-
 ριος, καὶ ἡ Ἰσχία, ἔχουσα ἡφαιστειώδεις ἔδαφος καὶ παράγουσα ὡ-
 αίλους οἴνους. Τάρας ΝΑ. τῆς χερσονήσου, πάλαι ἀποικία τῶν Λακε-
 δαιμονίων, ἐμπορικὴ καὶ εὐλίμενος πόλις, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Βρετ-
 τήσιον, νέα πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 40 χιλ. κατ. ἐνταῦθα καταλήγου-
 σιν οἱ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου σιδηροδρόμοι. Ὀτραντορ, ἡ ἐγγυτέρα
 πόλις εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. Ρήγιον, ἡ ἀξιολογώτερα πόλις
 τῆς Καλαυρίας ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας ἔχουσα 16 χιλ. κατ.
 Νῆσοι δὲ τοῦ βασιλείου εἶνε Σικελία, ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τῆς Ἰ-
 ταλίας· ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε Πάλερμον (πάλαι Πάνορμος) ἔδρα τοῦ
 βασιλεῦς τοῦ Σικελίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέ-
 γιστον ἐμπόριον καὶ 210 χιλ. κατ. Μεσσήνη πρὸς τὸν πορθμόν, ἀρχαία
 καὶ ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 65
 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ εὐρί-
 σκεται ὁ βράχος τῆς Σκύλης ἐπὶ τῆς Καλαυρίας, καὶ ὁ τῆς Χαρυβδεως
 ἐπὶ τῆς Σικελίας, ὀνομαστοὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων διὰ τὰς τρικυμίας.
 Κατάνη εἰς τὰς ὑπερίας τῆς Αἴτνης, πολλάκις ὑπ' αὐτῆς καταστρα-
 φείσασα, νῦν δ' ἔχουσα ἀκαδήμειαν τῶν τεχνῶν καὶ 85 χιλ. κατ. Συ-
 ακοῦσαι, μεγίστη τὸ πάλαι ἑλληνικὴ πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων
 καὶ πατρίς τοῦ Ἀρχιμήδους, νῦν δ' ὀλίγον σημαντικὴ ἔχουσα 20
 χιλ. κατ. Δρέπανον ἐπὶ χερσονήσου εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σικελίας με-
 γάλινον ὄχυρον καὶ 30 χιλ. κατ.

Πρὸς Β. τῆς Σικελίας κείνται αἱ νῆσοι τοῦ Αἰόλου ἡ Αἰπάραι, ὧν
 ἐπισημωτέρα εἶνε ἡ Αἰπάρα· ἀπάσαι δὲ αὗται εἶνε ἡφαιστειώδεις.
 Σαρδῶ, νῆσος μεγάλῃ ΒΔ. τῆς Σικελίας· ταύτης ἐπισ. πόλις εἶνε
 Καλιὰρι ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ Ἀσαρις ἔχουσα 24 χιλ. κατ. Πρὸς
 Β. δὲ τῆς Σαρδῶς Καπρέρα μικρὰ νῆσος, ἐν ἣ διατρίβει ὁ Γαριβάλ-
 δης. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Σικελίας αἱ Αἰγάδες νῆσοι, ὅπου ὁ ὕπατος τῶν

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ῥωμαίων *Κάτωνος* ἐνίκησε τοὺς Καρχηδονίους, καὶ ΝΑ. τοῦτο *Παρτελάρια* (ᾠγουρία); ἠφαιστειώδης νῆσος καὶ πλήρης σπηλαίων.

Πρὸς Ν. τῆς Σικελίας κείται ἡ νῆσος *Μάλτα* ὑποκειμένη ἀπὸ 1815 εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν παρακειμένων νήσων 150 χιλ. κατ. καταγωγῆς Ἀραβικῆς καὶ δυτικούς τὴν σκείαν, καὶ πρωτ. τὴν *Βαλέτταρ*, ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων πόλεων Εὐρώπης, ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. λαμπρὸν λιμένα, ὠραίους κτήνη καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰταλίας εἶνε 2872 τετρ. μυρ. οἱ δὲ ὑπὲρ τὰ 27 ἑκατ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Ἡ Ἰταλία εἶνε ἐκ τῶν μεσημβρινωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἡσυχία καὶ κλίμα θερπνὸν καὶ ὑγιεινόν, ἐκτὸς τῶν μεσογείων χωρῶν, ὑπάρχουσι λίμναι. ἔχει δὲ θελκτικὰ καὶ ὠραίας πεδιάδας μάλιστα εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς πλῆθος ποταμίων καὶ ποταμῶν, οἵτινες καταστρέφουσιν αὐτὴν τὴν πλουσιωτέραν χώραν τῆς Εὐρώπης, παραγάσσουσαν γεννήματα, ὄρυζιον, βάμβακα, ἔλαιον, οἶνον καὶ μέλιστα ἰατρικὰ τὸν Οὐεσούβιον τὸν καλούμενον δάκρυα τοῦ Χριστοῦ, πορτοκαλί, λεμόνια, ζαχαροκάλαμον κλ. καὶ τρέφει μελίσσας καὶ μεταξοσκώληκα καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς ἡμετέρας κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη καθ' ἅπασαν τὴν χερσόνησον διὸ καὶ τρέφει λαμπροὺς βοῦς, γάλακτος, ἵππους, ἡμίονους καὶ ἐξαιρετὰ πρόβατα. Ἀλλὰ καὶ ζῶα ἔχει, οἶον ἄρκτους, λύκους, ἀγριοχοίρους, ἔτι δὲ πτηνὰ, γαλοπούλας κλ.

Εἰς τὸ νότιον αὐτῆς συμβαίνουσιν ἕνεκα τῶν ἠφαιστειῶν καταστρεπτικοί, τὰ δὲ ὄρη τῆς παρέχουσι σίδηρον, χαλκόν, δόρυ, μέταλλα, ἀλάστρον κλ.

Αἱ δ' ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα κατὰ τὸν 16. καὶ 17. αἰῶνα ἤρθον ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἤδη οὐχ ἦττον αὐταὶ καλλιεργῆσαι ἰδίως ὅμως ἔχουσιν ἐπίδοσιν αἱ ὠραῖαι τέχναι ἢ ζωγραφικὴ, μουσικὴ καὶ ἡ μουσικὴ. Καὶ βιομηχανίαν δ' ἔχει αὐτὴ ἀξιόλογον μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κρυσταλλίνων καὶ πηλίνων ἀγγείων καὶ δὲ πολλοὺς σιδηροδρόμους καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΙΣΠΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 1°—10° 47'.

Πλάτ. Β. 36° 1'—42° 45'.

Ἡ Ἰσπανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τοῦ Ἰσπανικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Πορτογαλίας.

Ἐν τῇ νῦν Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, ἐσύστησαν ἀποικίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Φοίνικες· κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ οἱ Καρχηδόνοι. Μετὰ δὲ τὸν Β'. Καρχηδόλιμον ὑπετάγη ἡ χώρα εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Τὸ δὲ 500 μ. Χ. ὑπέπετὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γόθων, καὶ τὸ 711 μ. Χ. ὑπὸ τοὺς Ἀράβας. Θηλυθέντων καὶ τούτων ἀπεσπῶντο κατὰ μικρὸν τμήματά τινα ἀπὸ αὐτῶν κρατῶν καὶ ἐσχημάτιζον ἴδια χριστιανικὰ βασίλεια· οἷον τὸ πορτογαλίας (1139 Ἀλφόνσος), τῆς Ἀραγονίας, τῆς Καστιλλίας, κλ. τὸ 1492 συγγωνευθέντων ἕλων τῶν βασιλείων τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης, ἐδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν οἱ ἔκ τῆς Ἰσπανίας. Μετὰ ταῦτα δὲ ἠνώθη ἡ Ἰσπανία εἰς ἓν κράτος τῆς Αὐστρίας καὶ πάλιν μετὰ μακρὸν πόλεμον ἐχωρίσθη· τὸ δὲ 1658 καὶ ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία εἰς ἓν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1640 ἡ Πορτογαλία ἐχωρίσθη τῆς Ἰσπανίας καὶ ἔκτοτε ἀποτελεῖ ἴδιον. Ἐἴτα δ' ὑπέκυψαν μετὰ τὴν Γαλλικὴν (1789) ἐπανάστασιν εἰς τοὺς ἄλλοις· ἀλλὰ τὸ 1815 τούτων ἀπαλλαχθεῖσαι αὐταὶ ἀπετέλεσαν ἑκατέρωθεν ἑνταγματικὸν κράτος.

Ἡ τῆς Ἰσπανίας εἶνε τὰ *Πυρηναία* (3500 μέτρ.), χωρίζοντα ἀπὸ τῆς Γαλλίας. Τούτων ἐπίσ. σειρά εἶνε 1) τὰ ὄρη τῆς Ἰσπανίας ἐκτεινόμενα πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Φινιστέρου ἀκρωτηρίου· 2) ἡ *Βερδικὰ* ὄρη, ἅτινα ἠνωμένα μετὰ τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας ἐκτείνονται πρὸς ΒΑ. πρὸς τὸ ΝΑ. μετὰ ταῦτα δὲ συνέχονται τὰ ὄρη τοῦ *Τορὸ* καὶ *Σιέρα Μορένα* καὶ *Σιέρα Νεβάδα* (4000 μέτρ.) ἐκτεινόμενα πρὸς Δ.

Ἡ *Ἰσπανία* ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ὁ *Ἐβρος* (Ἰβηρ), πηγάζων ἐκ τῶν *Πυρηναίων* καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ *Δούριος* ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν πηγάζων καὶ ῥέων πρὸς Δ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Πορτογαλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ *Τάγος*, ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς Ἰσπανίας (1000 χιλιομ. μῆκ.), ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὀρέων πηγάζων καὶ ῥέων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ *Γουαδιὰ* πρὸς ΒΑ. ἐκτείνονται τῶν Ἰβηρικῶν ὀρεῶν· οὗτος εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ προχωρῶν πρὸς Ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν *Βαλένθων*· ὁ *Γουαδαλουβίβερρος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὀρέων τῆς *Μορένης* ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

Ἡ πόλις τῆς Ἰσπανίας διηρημένης εἰς 48 τμήματα εἶνε *Μαδρίτ* τοῦ *Μανσαναρέζου*, ὡραία πόλις πρωτ. τοῦ βασιλείου ἔχουσα 100000 κατοικοὺς, λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ 340 χιλ. κατ. *Σαλαμάνκα* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της, καλουμένη διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν οἰκοδομῶν της *μικρὰ Ῥώμη*. *Ἁγιος Ἰάκωβος* τῆς *Γαλιτίας* εἰς τὸ ΒΑ. ἔχουσα περιφημον καθεδρικὸν Γοθικὸν ναὸν 100000 χιλ. κατ. *Βιθβαο* πρὸς Β. ἡ πρώτη ἐμπορικὴ ἀποθήκη τῶν ἰσπανικῶν καὶ ἀλλοτρίων τῆς Ἰσπανίας (25 χιλ. κατ.). *Σαραγόσσα* εἰς τὸ ΒΑ. ἔχουσα 100000 κατοικοὺς καὶ 67 χιλ. κατ. *Βαρκελόνη*, εὐχάριστη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις εἰς τὴν Μεσόγειον.

ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. καὶ ἐνεργουσα μέγα ριον. *Βαλάνση* πρὸς Α. ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι, ἔχουσα πολλὰ στάσια μετὰ ξης, μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ὠραίους οἶνους, πανεπιστήμιον καὶ 110 χιλ. κατ. *Αλικάντη* πρὸς Α. παράλιος πόλις καὶ ἐμπόριος παρὰ χουσα οἶνους καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Μουρκία* τὸ ΝΑ. ἐπίσημος διὰ τοὺς οἶνους τῆς, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Κρένη* πρὸς Ν. λαμπρὰ πόλις καὶ πολεμικὸς λιμὴν ἔχουσα 4 κατ. *Γρενάδα* ΝΔ. ἐπὶ ἐξαισίας θέσεως, ἔχουσα 62 χιλ. κατ. περίφημον ἀραβικὸν παλάτιον (α). *Μαλάκα* πρὸς Ν. εὐλίμενος πρὸς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα μέγα ἐμπόριον οἶνων καὶ 95 χιλ. *Γιβραλτάρ*, ὀχυρωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ ὄμωνύμου πορθμοῦ, ἐστὶν μέγα ἐμπόριον, 25 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1704 ἀνήκουσα εἰς τὸν Ἄγγλους. *Κάδιξ* (πάλαι *Γάδειρα*) πρὸς Ν. λίαν ὀχυρὰ πόλις, ἐστὶν μέγα πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα καὶ 72 χιλ. κατ. *Σεβίλλη* (πάλαι *Ἰσπαλις*) παρὰ τὸν Γουαδαλκουίβερν ἐπὶ θαυμασίᾳ ἐν μέσῳ πεδιάδος κεκαλυμμένης ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἄλλων δένδρων φέρων, ἔχουσα 120 χιλ. κατ. *Κορδύβη* παρὰ τὸν αὐτὸν πορθμὸν σώζουσα ἐστὶ μεγαλοπρεπὲς τσαμίον καὶ ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Βαλένθια* πρὸς τὸ Ν. τῆς Μαδρίτης, τὸ πάλαι ἐπίσημος καὶ νῦν ἐτι ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Ἐν δὲ τῷ τῆς Καταλωνίας πρὸς τὰ Πυρρηναία κεῖται ἡ δημοκρατία τῆς *Βαρκελώνης* (15 χιλ. κατ.) προστατευομένη ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Νῆσοι αὐτῆς εἰς τὴν Μεσόγειον εἶνε αἱ *Βαlearίδες*, τῶν ἐπισημοτέρων εἶνε ἡ *Μαϊόρκα*, νῆσος εὐφορωτάτη, ἔχουσα πρωτ. πόλιν μετὰ 40 χιλ. κατ. καὶ ἡ *Μινόρκα*, ἔχουσα πόλιν *Μάχωνα* πρὸς τὸν ἀνατολικὸν λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Ἡ *Ιβίκα* νῆσος μετὰ ὁμών. πόλιν καὶ πλούσια ἀλοπηγεία. *Φορμεντέρα* καὶ *Γαβρέρα* λίαν μικρὰ νῆσοι.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰσπανίας εἶνε 4690 τετρ. μυρ. ὁμοειδοειδὲς τοίχι ὑπὲρ τὰ 16 ἑκατομ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς. Οἱ σημερινοὶ Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Ῥωμαίων, Γότθων, Σουθήβων καὶ Ἀράβων, τούτου ἕνεκα ἡ γλῶσση τῶν εἶνε μίγμα λατινικῆς, ἀραβικῆς, γερμανικῆς καὶ κελτικῆς· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Οὐάσκωνες λαλοῦσι τὴν Οὐάσκωνικὴν γλῶσσην.

Ἡ Ἰσπανία διατεταμένη ὑπὸ σειρῶν ὄρεων ἔχει κλίμα πλὴν τῶν νοτίων μερῶν, ἅτινα προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ Σολανουῦ· τὸ δ' ἔδαφος καίτοι κακῶς καλλιεργημένον οὐχ ἤττον γεννήματα, πορτοκάλια, λεμόνια, βάμβακα, ζαχάρων, ξυλοκέρατα, ἔλαιον, οἶνους· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ αἰσθητῶν.

(α) Ἐπὶ Ἀράβων αὕτη εἶχεν ἐν ἑκατ. κατ.

(β) Ἐπὶ τῶν Ἀράβων εἶχεν αὕτη 300 χιλ. κατ.

κλωῦ μολύβδου, σιδήρου, θείου, γαιανθράκων, ἄλατος, μαρμάρων, ἔτι δὲ τρέφει μεταξοσκώληκας, λαμπρὰς αἰγας καὶ ὠραίους εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ ἔχει ὄχι πολὺ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον.

Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ δὲν εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀν καὶ ἔχει πολλὰ πανεπιστήμια, τὰ ὅποια ὑπῆρξαν ὀνομαστὰ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Ἀπὸ τινος ὅμως χρόνου ἤρχισαν νὰ ἐπιμελῶνται τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν καὶ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν βιομηχανίαν. Πραγματικῶς δὲ κατεσκεύασαν εἰς πολλὰ μέρη τῆς χώρας καὶ ἀξιολόγους ἀποχευτήριους. Κατάκτισται δ' ἔχει ἡ Ἰσπανία εἰς τὴν Ἀφρικὴν, Ἀμερικὴν καὶ Ὠκεανίαν (6 ἡμισὺ ἑκατομ. κατ.).

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 8° 35'—11° 51'.

Πλάτ. Β. 36° 57'—42° 5'.

Ἡ Πορτογαλία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας, πρὸς Ν. καὶ Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἡ ὄρη αὐτῆς εἶνε τὰ τῆς Ἀστουρίας, ἐκτεινόμενα εἰς τὰ βόρεια τῆς Πορτογαλίας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει ὄρη ὑψηλὰ τὴν Σιέρα Εστρέλλα (2 χιλ. μέτρ.), συνέχειαν οὖσαν τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων.

Ποταμοὶ αὐτῆς, πλὴν τῶν ῥηθέντων ἐν Ἰσπανίᾳ Δουρίου, Τάγου καὶ Γουαδιάνου, οἵτινες διέρχονται καὶ διὰ τῆς Πορτογαλίας καὶ ἐκβάλλονται εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, εἶνε καὶ ὁ Μίρος πρὸς Β. τοῦ Δουρίου, καὶ τῶν ὄρεων τῆς Ἀστουρίας πηγάζων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισ. δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 6 τμήματα, εἶνε Λισβῶνα, πρωτ. τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τάγου· ἐκτισμένη δ' ἐν ἰσοπέδῳ ἀμφιθεάτρῳ ἔχει θῆαν θαυμασίαν, λιμένα ἐκ τῶν εὐρυχωροτέρων τῆς Εὐρώπης πλήρη πάντοτε πλοίων, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον καὶ 225 χιλ. κατ. Κοίμβρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μονδέγου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 15 χιλ. κατ. Ὀπόρτον πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουρίου ἐπὶ λαμπρὰς θέσεως, ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ πλουσιωτάτη μετὰ τὴν Λισβῶνα πόλις τῆς Πορτογαλίας, περίφημος διὰ τοὺς οἴνους τῆς αὐτῆς καὶ ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Βράγα πρὸς Β. χρηματίσασα πρωτ. τῶν Πορτογαλικῶν καὶ ἔχουσα ἐργοστάσια ὀπλων καὶ 18 χιλ. κατ. Βραγάρ-η ΒΑ. ἐξ ἧς κατάγεται ἡ νῦν βασιλεύουσα οἰκογένεια. Ἐβόρα ΝΑ. ἔχουσα ὠραῖον καθεδρικὸν ναὸν καὶ 15 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πορτογαλίας εἶνε 870 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 4 1/2 ἑκατ. ἅπαντες δυτικῶς κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε λίαν θερμὸν εἰς τὰ παράλια, ἀλλὰ γλυκὺ, πνὸν καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὰ μεσόγεια· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὄρεινόν, κοπτόμενον ὑπὸ τερπνῶν πεδικῶν, παραγουσῶν λεμόνια, ποτάκια, οἶνον, ἀμύγδαλα, σύκα κλ. ἀλλ' ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἐν τῇ παρημελημένη, καὶ τὰ 3/4 αὐτῆς μένουσιν ἀκαλλιέργητα· τῆ γει δὲ καὶ ἄλλας ἀφθονον καθ' ἅπασαν τὴν παραλίαν. Ὡσαύτως ολιτισμὸς εἶνε μᾶλλον ἐν αὐτῇ προχωρημένος ἢ εἰς τὴν Ἰσπανίαν· ἀλλ' ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε εἰσέτι ἐνταῦθα λίαν παρημελημένη.

Ἡ Πορτογαλία ἔχει κατακτήσεις εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ἀφρικήν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν μόνον τὰ ΝΑ. τῆς νήσου Τιμόρης (τὸ ὅλον ἴσως τὰ 4 ἑκατ. κατ.).

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΚΡΑΤΗ.

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΓΑΛΛΙΑ.

Μήκ. Α. 1° 9' — 56'.

Πλάτ. Β. 42° 20' — 51° 5'.

Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, τοῦ γιου καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Σουηδίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γαλλία τὸ πάλαι ἐκαλεῖτο Γαλατία, διάφορα μικρὰ ἀποτελοῦσα, τὰ ὅποια ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Κατὰ δὲ τὸν Δ'. αἰῶνα μ. Χ. οἱ Φράγκοι ἐκυρίευσαν τὴν γῆν καὶ τὴν ὠνόμασαν Φραγγίαν. Ἐκτοτε δὲ καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ 843 ὅτε μὲν ἀπολύτως βασιλευσμένη, ὅτε δὲ δημοκρατουμένη καὶ ὀλιγαρχικὸν ἔχουσα πολίτευμα ἢ καὶ αὐτοκρατορίαν διέμεινεν ἀνεξάρτητος λαβοῦσα τὸ 1814 τὰ μέχρι τοῦ 1860 αὐτῆς ὄρια· ἀλλὰ τὸ 1860 καὶ ἐπειτα καταθέσει τῶν λαῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας ἢ Σαβοῦνας καὶ Νίκαιαν προστεθήσαν εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1871 μετὰ φωνητικῆς ταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσίας πόλεμον ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτῆς ἡττηθείσης τῆς Πρωσίας καὶ τῆς Γαλλίας ἡ Πρωσία ἐπέβαλεν ἐπὶ τῆς Γαλλίας ἑξαετίας καὶ ἡ πρῶτην γερμανικὴ Λοθαριγγία, αἵτινες ἀπέτελεσαν μέρος τῆς Γερμανίας.

Ὅρη. Τῆς Γαλλίας τὰ ὄρη ἐκτείνονται ἀπὸ νότου πρὸς βορρῶν καὶ τῶν ἐπισημότερα εἰς τὸ νότιον εἶνε αἱ Κηβέραι (1774 μέτρ.).

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

τὸ βόρειον τὰ Βόσγια (1428 μέτρ.), καὶ τὰ Ἄρδενα ἔχοντα πρὸς Α. τὴν πεδιάδα τοῦ Ῥήνου· αἱ Ἄλπεις πρὸς Α. χωρίζουσι τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας, ὧν ὑψηλότερα κορυφή εἶνε ὁ Ἰόρας (1700 μέτρ.)· τὸ Λευκὸν ὄρος (4810 μέτρ.), τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς Εὐρώπης· τὸ Κέρισον (3493 μέτρ.) καὶ τὸ Βήσουλον· τέλος τὰ Πυρηναία ΝΑ. χωρίζοντα τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας.

Ποταμοὶ τῆς Γαλλίας εἶνε πρὸς Β. ὁ Μείσης καὶ ὁ Σκάλλης, ἀμφοτέρωτεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Τασελότου καὶ διερχόμενος διὰ τῶν Παρισίων ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Αἰγίηρ, ἐκ τῶν Κηθενῶν πηγάζων καὶ ὁ Γαρούνας ἐκ τῶν Πυρηναίων, ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· ὁ Ροδανός, ὀρμητικὸς ποταμὸς ἐξερχόμενος τῆς Ἑλβετίας καὶ ῥέων δυτικῶς καὶ τέλος πρὸς νότον ἐκβάλλει εἰς τὸν ὠκεανὸν τῆς Λυών.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Γαλλίας, διηρημένης εἰς 86 νομοῦς, εἶνε Παριῖοι κειμένη ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Σηκουάνα καὶ ἐπὶ δύο αὐτοῦ ὄχθων, πρωτ. τῆς Γαλλίας, ἔχουσα πολλοὺς καταφύτους τόπους, ὡς τὰ Ἠλύσια πεδία, λαμπροὺς περιπέτους, μεγάλας καὶ πλατείας ὀδοὺς, ἐπισήμους οἰκοδομὰς, ἀνάκτορα, ναοὺς, θέατρα, πανεπιστήμια, νοσοκομεῖα, τὸν στρατῶνα τῶν ἀπομάχων, τὸ σχολεῖον τῶν ὠραίων τεχνῶν, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἀπειρα δημόσια οἰκοδομηματα καὶ ἐργοστάσια καὶ 1,830 χιλ. κατ. Εἶνε ἡ πρώτη πόλις τοῦ κράτους κατὰ τὸν πολιτισμὸν, τὴν πληθύν καὶ ποικιλίαν τῶν δημοτικῶν μνημείων, ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ ἡ τετάρτη κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἔχουσα περιφέρειαν 33 χιλιομ. Βερσαλία, ὄχι μακρὰν ἀπὸ τῶν Παρισίων πρωτ. τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς Γαλλικ. μεταπολιτεῦσεως (1789), ἔχουσα 62 χιλ. κατ. ὠραία ἀνάκτορα μετὰ λαμπρῶν ἀντικειμένων καὶ λαμπρῶν μουσείων τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Ρουένη ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Γαλλίας, πατρίς τῶν δύο Κορνηλιῶν, ἔχουσα λαμπροὺς Γοτθικοὺς ναοὺς, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 105 χιλ. κατ. Αμιένη, ὄχυρά πόλις ἔχουσα καθεδρικὸν ναὸν, ἀξιόλογον βιομηχανίαν διαφόρων ὑφασμάτων καὶ 65 χιλ. κατ. Εἶνε δὲ πατρίς Πέτρου τοῦ Ἐρημίτου. Αἰλλη πρὸς τὸ Βέλγιον, ὄχυρὸν πόλις τῆς Γαλλίας ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον καὶ 160 χιλ. κατ. Καλαί, ὄχυρά πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμων. πορθμοῦ· ἐντεῦθεν διαβαίνουσι συντομώτερα ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Χάβρη ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 90 χιλ. κατ. Χερβούρηρον ἐπὶ χερσονήσου, ἔχουσα ὄχυρώτατον καὶ εὐρυχωρότατον πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμῆνα. Βρέστη, ἔχουσα λαμπρὸν καὶ ἀσφαλῆ πολεμικὸν λιμῆνα, καὶ ὄχυρον ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ 70 χιλ. κατ. Νάντη ἐπὶ τοῦ Λεγ-

ρος, ὠραιότατη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα λαμπροὺς περι-
τους, ὠραίας γεφύρας, καλὸν λιμένα συχναζόμενον ὑπὸ πολυαριθ-
πλοίων καὶ 120 χιλ. κατ. *Τούρση*, μεσόγειος πόλις ἢ ἐπικαλουμ-
τὸ περιβόλιον τῆς Γαλλίας, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ Λείγηνος ὠραίαν γέ-
ραν καὶ 42 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην Κάρολος ὁ Μάρτελος κατέστρε-
τοὺς κατὰ τῆς Εὐρώπης ἐκστρατεύσαντας Ἀραβας (773). *Αὐρη*
(Ὁρλεάνς) ΒΔ. ἐπὶ τοῦ Λείγηνος, ἀρχαία πρωτ. ἔχουσα ἀξιόλογον
πόριον οἴνων, ἐργαστᾶσια μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 50 χιλ. κατ.

Βοριῶ (Βουρδίγαλλα), ἀρχαία πόλις ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης
Γαρούνα, ἔχουσα ὠραίον λιμένα πλήρη σχεδὸν πάντοτε ἐκ διαφό-
πλοίων, μέγξ ἐμπόριον καὶ μάλιστα οἴνων μετὰ τῆς Ἀμερικῆς
200 χιλ. κατ. *Τολῶσα* πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῆς διώρου
Λαγκεδόκου καὶ τοῦ Γαρούνα, δι' ἧς ἐνοῦται ἡ Μεσόγειος μὲ τὸν
τλαντικόν, ἔχουσα κανονοχυτήρια, ἀκαδήμειαν, μέγξ ἐμπόριον
130 χιλ. κατ. *Μομπελιέρον* εἰς τὸ ΝΑ. παρὰ τὴν θάλασσαν
ὕψηλῆς θέσεως, ὅθεν βλέπομεν τὰ Πυρηναια, τὰς Κηβένας, τὰς
πεις καὶ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 55 χιλ. κατ. καλὰς οἰκοδομὰς,
λογον ἰατρικὴν σχολήν, ἐν ἧ ἐσπούδασε καὶ ὁ σοφὸς Κοραΐης, βοτα-
κὸν κῆπον, ἐργαστᾶσια καὶ ἐμπόριον οἰνοπνευμάτων.

Νίμη πρὸς Α. ὠραία πόλις μὲ λαμπρὰς ἀρχαίας οἰκοδομὰς
62 χιλ. κατ. *Αβινιῶν* ἐπὶ τοῦ Ροδανοῦ ἔχουσα σημαντικὸν ἐμπό-
οἴνου, ἐλαίου, ἀρωμάτων καὶ 36 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1307
1377 χρηματίσασα ἔδρα τῶν Παπῶν. *Μασσαλία*, ἡ ἐμπορικωτάτη
καὶ ἡ τρίτη κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Με-
γειον, ἀποικία τῶν Φωκαέων (600 π. Χ.), ἔχουσα 23 λαμπροὺς
νας καὶ 320 χιλ. κατ. *Τουλῶν*, ὄχυρὰ πόλις καὶ εὐρυχωροτάτη
λεμικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 80 χιλ.
μέγξ ἐμπόριον οἴνων, οἰνοπνευμάτων, ἐλαίου, σαπωνίου κλ. *Νι*
παρχίλιος πόλις ἔχουσα 52 χιλ. κατ. ἔνεκα δὲ τῆς τερπνότητος
κλίματος τὸν χειμῶνα συναθροίζονται ἐν αὐτῇ πλῆθος ξένων ἐκ
φόρων πόλεων τῆς Εὐρώπης. *Σιαμπερῆ* ΝΑ. ἡ ἐπίσημοτέρα πόλις
Σαβοΐας, ἔχουσα 18 χιλ. κατ. *Κλαρμόντιον* πρὸς Β. τῆς
ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1095 τῶν δυτικῶν (Σταυροφορίας)
νοδον, ἔχουσα 38 χιλ. κατ. *Ἅγιος Στέφανος* πρὸς Α. ταύτης
μηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα ἀνεξάντλη-
ταλλεῖα γαιανθράκων καὶ 110 χιλ. κατ. *Αὐὸν* πρὸς Β. ἐπὶ τῆς
βολῆς τοῦ Ροδανοῦ καὶ τοῦ Σαόνου, εἶνε ἡ δευτέρα κατὰ τὸν
θυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας καὶ πατρίς πολλῶν διασήμων
ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων τῆς 325 χιλ. κατ. μέγιστον ἐμπό-
μεγίστην βιομηχανίαν καὶ μάλιστα μεταξωτῶν ὑφασμάτων.
πόλις ὠραία ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 50 χιλ. κατ.

του τὸ πάλαι ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, ἔχουσα 75 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος Κύρνος (Κόρσικα νῦν) ἔχουσα 233 χιλ. κατ. Ταύτης πρωτ. εἶνε *Αἰάκειον*, λίαν ὄχυρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις, πατρίς τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Βαστία*, ἀρχαία πρωτ. τῆς Κύρνου καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γαλλίας εἶνε 5270 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 36 1/2 ἑκατ. δυτικοί, πλὴν 1 1/2 ἑκατ. διαμαρτυρομένων, κυβερνωμένοι δημοκρατικῶς.

Οἱ σημερινοὶ Γάλλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ἑλλήνων ἀποίκων, Ῥωμαίων, καὶ Ἀγγλῶν κατοικούντων τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Γαλλίας. Ὑπάρχουσι δ' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἑβραῖοι περὶ τὰς 80 χιλ. διεσπαρμένοι εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς πόλεις.

Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον συγκερασμένων τῆς Εὐρώπης, ὁ ἀὴρ αὐτῆς καθαρὸς καὶ ὑγιεινός, ἀλλ' εἰς τὸ ΝΔ. ἐνίοτε φυσᾶσιν ὀρηκτικῶς βορειοδυτικοὶ ἀνεμοὶ καὶ συχνὰ πίπτουσι χάλαζαι, εἰς δὲ τὰ δυτικὰ μέρη καὶ ἐπὶ τῶν βορείων ὄρεων τὸ κλίμα εἶνε βροχερώτατον· εἰς τὸ Β. τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινόν, παράγον ἀφθόλους δημητριακοὺς καρποὺς καὶ τρέφον λαμπρὰ ποίμνια· τὸ Α. περιέχει τὰ ὄρη Ἰόραν καὶ Βάσγια καὶ τὰς πεδιάδας τοῦ Σαόνου, τὸ δε Δ. εὐφρόνους πεδιάδας παραγοῦσας λαμπροὺς οἴνους, καὶ τὸ κεντρικὸν ὠραίας αἰτίνες προφυλαττόμεναι ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων παράγουσιν ἔλαιον, λεμόνια, πορτοκάλια, λαμπροὺς οἴνους, οἶον τὸν Καμπανίτην καὶ τὸν Βορδικόν, καὶ τρέφουσι μεταξοσκώληκας· ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ γαιανθράκων.

Ἡ βιομηχανία αὐτῆς εἶνε μεγίστη καὶ τὸ ἐμπόριον ἀκμαϊότατον, βοηθούμενον τὸ μὲν ἐσωτερικόν ὑπὸ πλήθους πλωίμων ποταμῶν, διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων, τὸ δ' ἐξωτερικόν, προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ πολεμικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ. Ἡ δὲ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη ἐν Γαλλίᾳ μεγάλως, ἀλλ' ὑπάρχουσι εἰσέτι καὶ πλείστοι Γάλλοι μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν.

Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Γαλλία εἰς ἀπάσας τὰς ἡπείρους ὑπὲρ τὰ 6 1/2 ἑκατ. κατ.

ΕΛΒΕΤΙΑ.

Μῆκ. Α. 3° 37'—6° 9'.

Πλάτ. Β. 45° 49'—47° 49'.

Ἡ Ἑλβετία, οὖσα τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Εὐρώπης, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλβετία, διακρινομένη πάντοτε διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοικῶν της, ὑπετάχθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Εἰς δ' ἀπέτελεσε μέρος τῆς Γαλλίας, ἔπειτα τῆς Γερμανίας· τὴ δὲ 1308 μ. Χ. ἐπαναστατήσασα κατὰ τῶν Γερμανῶν ἐσχημάτισε κράτος ἀνεξάρτητον, ἀλλὰ κόπως αὐξανόμενον μέχρι τοῦ 1815, ὅτε αἱ σύμμαχοι δυνάμεις ἔθεσαν σημερινὰ αὐτῆς ὄρια.

Ὁρη τῆς Ἑλβετίας εἶνε αἱ Ἄλπεις κείμεναι μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἰταλίας· διαιροῦνται δὲ αὐταὶ εἰς δύο μέρη, εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικόν· καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ἐκ μιᾶς μόνης σειρᾶς ἀποτελούμενον ἐκτείνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἀποληγὸν ἀποτόμως εἰς τὸ Λυγιστικὸν πέλαγος ἢ κόλπον τῆς Γενούας· τούτου ἐπισ. κορυφὴ εἶνε πρὸς Ν. Βήσουλον (3838 μέτρ.).

Τὸ δὲ ἀνατολικὸν κείμενον πρὸς Β. τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδος διευθύνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ σχηματίζει 1 τὰς κεντρικὰς Ἄλπεις, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ Λευκὸν ὄρος, Ῥόζα (4686 μέτρ.), τὸ Κέρβιον (4600 μέτρ.), καὶ τὸ τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου (3600 μέτρ.)· ἐπὶ τούτου εἰς ὕψος 2430 μέτρ. καίται ἡ πετωχοτροφεῖον τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου τὸ ὑψηλότερον κατρωχημένον μέρος τῆς Εὐρώπης· τούτων δὲ συνέχεια εἶνε καὶ ὁ πρὸς τὴν Γαλλίαν Ἰόρας· 2 τὰς ἀνατολικὰς Ἄλπεις, αἵτινες συνιστάμεναι ἐκ τριῶν σειρῶν τῶν Νωρικῶν, τῶν Καρρικῶν καὶ τῶν Ἰουλιακῶν Ἄλπεων διευθύνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ μεγάλων κοιλάδων. Μετὰ δὲ τῶν Ἰουλιακῶν καὶ Δυναρικῶν Ἄλπεων ἐνώνονται καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Ἐκ τῶν ὄρεων τούτων πηγάζουσιν οἱ ἐξῆς ποταμοὶ πρὸς Β. ὁ Ῥῆνος, ὅστις ἐκ τοῦ ὄρους Ἀδοῦλα πηγάζων καὶ σχηματίζων τὴν ἑπισημνὴν τῆς Κωνσταντίας προχωρεῖ εἰτα πρὸς Δ. εἶνε λίαν ταχύς ποταμὸς καὶ σχηματίζει πολλοὺς καταρράκτας, ὧν ἐπισημότερος εἶνε τῆς Σχαφούσης (22 μέτρ. ὕψ.)· ὁ Ῥοδαρός, ὅστις σχηματίζων τὴν μεγαλοπρεπῆ λίμνην Λεμάρνη ἢ τῆς Γενεύης εἰσέρχεται εἰς τὴν Γενεύην, καὶ τέλος ὁ Ῥίκενος πρὸς Ν. ὅστις πίπτων εἰς τὴν λίμνην Μείλιον ἐξέρχεται ἐξ αὐτῆς καὶ χύνεται εἰς τὸν Πάδον.

Λίμναι δ' ἐπισ. αὐτῆς εἶνε ἡ Κωνσταντία, ἡ Λυκέρνη, ἡ Νεβέρη, ἡ Ζυρίχη, ἡ Λεμάρνη ἢ τῆς Γενεύης ἡ ὠραιότερα τῶν λίμνῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐπισ. δὲ πόλεις τῆς Ἑλβετίας, συνισταμένης ἐξ 22 ὁμοσπότοπαρχιῶν, εἶνε ἡ Βασιλία, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, λίαν μέγαν καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον 45 χιλ. κατ. Ζυρίχη πρὸς Β. τῆς ὁμων. λίμνης εἰς θέσιν θελατῶν ἔχουσα 21 χιλ. κατ. ἀξιολογὸν βιομηχανίαν καὶ πανεπιστήμιον Ἀλτδόρφη, ἡ κοιτίς τῆς Ἑλβετικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρίς τοῦ λείλμου Τέλλου, ἐνὸς τῶν πρώτων θεμελιωτῶν τῆς Ἑλβετικῆς

πολιτείας. *Λυκέρνη* πρὸς τὰ ΝΔ. ἐπὶ ὄμων. λίμνης λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Βέρνη*, πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετικῆς ὀμοσπονδίας, εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ χερσονήσου τοῦ *Άάρου*, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς· πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 36 χιλ. κατ. *Λαυσάνη* παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα γραφικὴν τοποθεσίαν καὶ 26 χιλ. κατ. *Γερσέη*, κειμένη καθ' ὃ μέρος ὁ Ροδανὸς ἐξέρχεται τῆς ὄμων. λίμνης· εἶνε πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον (Καλθίνος, θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις), ὀνομαστὸν βοτανικὸν κῆπον, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, περίφημα χρυσοχοεῖα καὶ ὠρολογιοποιεῖα καὶ 47 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Ἰωάννου Ρουσσῶ καὶ τοῦ Νεκκέρου πατρὸς τῆς κυρίας Στάελ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλβετίας εἶνε 403 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 2 1/2 ἑκατ. ὧν τὰ 2/3 εἶνε διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι δυτικά. Αἱ 22 αὐται τοπαρχίαι σχηματίζουσιν 27 μικρὰ κράτη (α) ἀποτελοῦντα ὀμοσπονδίαν, ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ διατήρησις τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς. Ἄπασαι δ' αἱ ὑποθέσεις τῆς Ὄμοσπονδίας κανονίζονται ὑπὸ διαίτης συγκροτουμένης ὑπὸ ἀντιπροσώτων ἄλων τῶν μικρῶν τούτων κρατῶν· ἐσωτερικῶς δ' ἕκαστον τούτων διοικεῖται ὑπὸ ἰδίας ἀνεξαρτήτου κυβερνήσεως τὰ μὲν δημοκρατικῶς, τὰ δὲ ἀριστοκρατικῶς. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ αὐτῆς δύναμις εἶνε μικρὰ· ἀλλ' ἅπαντες οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε ἐθνοφύλακες καὶ καλῶς ἐξησκημένοι εἰς τὰ ὄπλα.

Οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε καταγωγῆς Ἰταλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς· διὰ καὶ γλῶσσα αὐτῶν εἰς τὰ νότια εἶνε ἡ Ἰταλική, εἰς τὰ δυτικὰ ἡ Γαλλικὴ καὶ εἰς τὰ βόρεια ἡ Γερμανικὴ. Εἶνε δὲ οἱ Ἑλβετοὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ πάτρια ἔθιμα, σφόδρα φιλοπάτριδες καὶ φίλεργοι, χρηστοὶ τὰ ἦθη καὶ λίαν ἀπλοὶ τοὺς τρόπους.

Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶνε ποικίλον καὶ ἐκ τῶν γραφικωτέρων τῆς Εὐρώπης· καὶ εἰς μὲν τὰς κορυφὰς τῶν Ἄλπεων εἶνε σχεδὸν ἀδιάλειπτος χειμῶν, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ. Ταύτης, σχεδὸν οὐσης τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς Εὐρώπης, τὸ μὲν μεγαλύτερον μέρος δὲν εἶνε ἐπιτήθειον εἰς καλλιέργειαν, ἀλλ' εἰς πολλὰ μάλιστα μέρη εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐκτεταμένων κρυσταλλῶνων, σχηματιζομένων ὑπὸ τοῦ πάγου καὶ τῆς χιόνος, τὰ δὲ χαμηλότερα καὶ αἱ αὐτῆς μεταξὺ τῶν ὄρειων κοιλάδες καὶ πεδιάδες εἶνε καλῶς καλλιεργημένοι παρὰ γούσαι ὄχι πολλοὺς δημοτριακοὺς καρπούς, καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἔλαιον, ὄσκα, καπνόν, κάστανα, κλ. ἔχει δὲ

(α) Διότι ἡ Βασιλεία, ἡ Ἀπενζελή καὶ ἡ Οὐντερβάλδη διαιροῦνται ἐκάστη εἰς δύο διακεκριμένας δημοκρατίας, ἡ δὲ τοπαρχία τῶν Γριζόνων εἰς δημοκρατίας.

καὶ πλουσίας βοσκάς, ὅπου τρέφονται πλῆθος ἀγελάδων, βοῶν, π
βάτων, αἰγῶν, ἐν δὲ τοῖς ὄρεσιν ὑπάρχουσι καὶ ἀγρία ζῶα καὶ πτη
οῖον ἄρκτοι, λύκοι, ἀγριοχοῖροι, ἰκτίδες, γῦπες, κλ. Ὡσαύτως τὰ
της περιέχουσιν ἄφθονα καὶ πολύτιμα μέταλλα καὶ μεταλλικά ὄ
τα, τινὲς δὲ μάλιστα τῶν ποταμῶν της φέρουσι καὶ χρυσόκονιν.

Ἡ Ἑλβετία εἶνε χώρα λίαν βιομήχανος καὶ τὰ ὄρολόγια καὶ
ἐξωγραφημένα πανία της εἶνε περιζήτητα· τὸ δ' ἐντὸς καὶ ἐκτὸς
πόριόν της ἔνεκα τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν ἄλλων ἀξιολόγων μέ
της συγκοινωνίας εἶνε λίαν ἐνεργόν· ἐξήχεται δ' ἐξ αὐτῆς τυρὸς
βούτυρον ὑπὲρ τὰ 40 ἐκατομμύρια δραχμ. ὄπωραι, βότανα, κτλ.
ὄρολόγια κλ.

ΒΕΛΓΙΟΝ.

Μῆκ. Α. $0^{\circ} 15' - 3^{\circ} 46'$.

Πλάτ. Β. $49^{\circ} 30' - 51^{\circ} 30'$.

Τὸ Βέλγιον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, πρὸς Ν.
ΝΑ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ
Βορ. Θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ἐν γένει καλοῦνται Κάτω Χῶραι
πολὺ χαμηλῆς οὐσῆς τῆς χώρας των. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ κράτη ὑπ
ψαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων, εἶτα δὲ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἰα
νῶν, ὑπὸ Αὐστριακοῦ ἡγεμόνος βασιλευσμένων. Ἐπὶ τούτων δ' ἀπεσπ
τὸ 1579 ἡ Ὀλλανδία καὶ ἀπετέλεσεν ἰδίαν δημοκρατίαν, ἣν κατὰ τὴν Β
φαλικὴν εἰρήνην ἠναγκάσθη ἡ Ἰσπανία νὰ ἀναγνωρίσῃ. Τὸ δὲ Βέλγιον
κειτο ἔνεκα τοῦ διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου πολέμου εἰς
Αὐστριακοῦς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀλλανδία καίτοι κατ' ἀρχὰς ἠκμαζε,
πλεχθεῖσα ὅμως εἰς πολέμους πρὸς τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸν Λουδοβίκον
ὑπέκυψε μετὰ τοῦ Βελγίου εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1815 ἀπετέλεσεν
θερωθεῖσα μετὰ τοῦ Βελγίου ἴδιον βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1830 ἀπεσπ
Βέλγιον τῆς Ὀλλανδίας καὶ ἔκτοτε ἀμφότεραι αἱ χῶραι ἀποτελοῦσαν
βασίλειον.

Ὅρη. Τὸ Βέλγιον ἀξία λόγου ὄρη ἔχει μόνον πρὸς Ν. τὰ Ἀ
ὄντα ὄρη τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ ἄλλη χώρα ἅπασα εἶνε πεδινὴ δ
πτομένη ὑπὸ λόφων. Ποταμοὺς δ' ἔχει τὸν Σκάλδιον καὶ τὸν Μ
Ἐπισ. δ' αὐτοῦ πόλεις, διηρημένους εἰς 9 νομούς, εἶνε Βρυξέ
μεσόγειος ὠραία πόλις πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὸν
τιον, ἀστεροσκοπεῖον, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, πανεπιστ
καὶ μετὰ τῶν προαστείων 300 χιλ. κατ. Βατερλώων ΝΑ. τῶ
ξελλῶν, διέσημον διὰ τὴν ἤτταν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος (1
Γάνδη πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, μεγάλη πόλις διηρημένη ὑπ
ρυγος εἰς 26 νήσους, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμι

ραίας ὁδούς, περιπάτους, ἐργοστάσια δαντελῶν, πανίων κλ. καὶ 130 χιλ. κατ. *Βρύγη*, πλουσιώτατη πόλις, ὅπου ἐφευρέθη ἡ ἐλαιογραφία κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα μ. Χ. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Μαλίνα* εἰς τὸ κέντρον τῶν Βελγικῶν σιδηροδρόμων, ὠραία πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μάλιστα ὄπλων, τσοχῶν κλ. καὶ 36 χιλ. κατ. *Αντβέρση*, ὀχυρωτάτη, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανος πόλις ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος σχηματίζοντος ἐκεῖ εὐρύχωρον λιμένα, ἔχουσα περίφημον ναὸν τῆς Παναγίας, περικαλλέστατον χρηματιστήριον καὶ 130 χιλ. κατ. *Αυτίχη*, ἀξιόλογος πόλις ἔχουσα 110 χιλ. κατ. *Λουβαίτη*, ὠραία πόλις ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ δημαρχεῖον καὶ 35 χιλ. κατ. *Λιέγη* πρὸς Α. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μεύση καὶ Οὐρθου, βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Αρλώνη*, μικρὰ πόλις εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ Βελγίου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Βελγίου εἶνε 294 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 5 ἑκατ. ἅπαντες σχεδὸν δυτικοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος καὶ δύο βουλῶν ἐλεγχομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Εἶνε δὲ οἱ Βέλγαι καταγωγῆς γερμανικῆς καὶ γαλατικῆς· καὶ οἱ μὲν Γερμανοὶ κατοικοῦσι τὸ ΒΑ. μέρος, οἱ δὲ Γαλάται τὸ ΝΑ. λαλοῦντες ἰδίαν γλῶσσαν, πλὴν τῶν εὐγενῶν λαλούντων τὴν Γαλλικὴν.

Οἱ Βέλγαι, φημιζόμενοι διὰ τὴν φιλοπονίαν των, θαυμασίως ἀνέπτυξαν τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας των· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον, βοηθούμενον ὑπὸ τῶν διασχιζόντων τὴν χώραν σιδηροδρόμων καὶ διωρύγων, εἶνε ἐν αὐτῷ λίαν ἐνεργόν. Καὶ τὰ γράμματα δ' ἐνταῦθα παρὰ πολὺ ἐκαλλιεργήθησαν, ἡ δὲ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε ἐν αὐτῷ εἰς ἀκμαίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε ὑγρὸν καὶ ἀρκετὰ ψυχρόν, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει εὐφορον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνόν, ρίζαριον, καὶ περιέχον λιμῶνας, ἐν οἷς τρέφεται πλῆθος ποιμνίων, ἔτι δὲ δάση, καὶ κήπους ἀπείρους θαυμασίως διατεταγμένους· τὰ δὲ ἄνθη του ἀποτελοῦσιν οὐσιῶδες ἄρθρον ἐμπορίου. Ὡσαύτως ἔχει μεταλλεῖα σιδήρου, γαιανθράκων, τσίγκου, μαρμάρων κλ.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Α. 1° — 4° 52'.

Πλάτ. Β. 50° 45' — 53° 28'.

Ἡ Ὀλλανδία ὀρίζεται. πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας.

Ποταμοὶ τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὁ *Ρῆνος*, ὅστις ἐν τῇ Ἑλβετικῇ

γάζων και διερχόμενος διὰ τῆς Γερμανίας και Ὀλλανδίας ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στοματίων εἰς τε τὸν κόλπον Σουιδέσσην και μετὰ τὴν Μείση εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν (1300 χιλιομ. μῆκ.) ὡσαύτως ὁ Μείσης και ὁ Σκάλδης.

Ἐπισ. δὲ αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 11 νομούς, εἶνε Ἄμστερδαμ, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ὀλλανδίας διακοπτομένη ὑπὸ πολλῶν διωρύγων, αἵτινες σχηματίζουσιν 90 περίπου νήσους μεγάλας τε και μικράς συννηνωμένας μεταξύ των διὰ 290 γαλιφυρῶν, ὧν ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ τοῦ Ἄμστερδ. ἔχει δὲ μέγιστον ἐμπόριον λαμπράς οἰκοδομίας, οἶον τὰ ἀνάκτορα, τὸ χρηματιστήριον, τὸν ναυτοῦ Ἀγίου Νικολάου και τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης και 290 χιλ. κατὰ τὴν Προσίγγη πρὸς Β. ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Οὐτρέχτη ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν σιδηροδρόμων, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον, τὰς τσόχας και τὰς λουδά της, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Ἀρλέμη, πρὸς Δ. ἔχουσα λαμπρὸν δημαρχεῖον, 31 χιλ. κατ. και ἐρίζουσα μετὰ τῆς Μαυάνσης και Στρατσούργου περὶ εὐρέσεως τῆς τυπογραφίας. Λεύδη (Λούγδο οὐ Βαταυῶν) πρὸς Β. τῆς Χάγης, ἐπίσημος διὰ τὰς τσόχας, τὰ ἐλλείβερα κατὰ τὸν 17 αἰῶνα τυπογραφεία και τὸ πανεπιστήμιόν της, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Χάγη, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ὄχι μακρὰ τῆς Βορείου θαλάσσης ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Τερδάμη ἐπὶ τοῦ Μείση, πατρίς τοῦ Ἐρξάμου ἔχουσα 125 χιλ. κατ. Μαστρέχτη πρὸς Ν. μητρόπολις τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λιμβούργου ἐπὶ τῆς Μείση, ὄχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Λουξεμβούργου μητρ. τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λουξεμβούργου, ἔχουσα ὄχυρώτατα φρούρα τῆς Γερμανίας.

Νῆσοι τῆς Ὀλλανδίας ἐπισ. εἶνε εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Σουιδέσσην Τεξέλη και ἡ Βλιελάρθη, και κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σκάλδου Βαλχέρρη, ἐφ' ἧς κείται ἡ πόλις Μιδελθούργη, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 355 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. 39 χιλ. ἅπαντες σχεδὸν καλθινισταί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικῆς ἡγεμονίας και ὑπὸ δύο Βουλῶν τῆς μιᾶς ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ ἡγεμονος. Οἱ Ὀλλανδοὶ Γερμανικῆς καταγωγῆς και ἰδίαν λαλοῦντες γλώσσαν φημιζονται διὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν καθαριότητα, τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν και τὰ καλά ἦθη των.

Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὑγρὸν και ὀμιχλῶδες και ὄχι τοσοῦτον τοῦ ὑγεινόν, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ Λουξεμβούργου εἶνε παντοῦ ἐπιβλαβὸν και χαμηλότερον εἰς τινὰ μέρη τῆς θαλάσσης· τούτου ἕνεκα Ὀλλανδοὶ ἔχουσι κατασκευάσει και προχώματα, ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν πλημμύραν τῆς θαλάσσης. Ἐχει δὲ και πολλὰς βοσκάς, δι' ὧν φονται πολυάριθμα ποίμνια, και παράγει σίτον, λίνον, καπνόν, ζάριον κλ. και διάφορα ἄνθη.

Ἡ κτηνοτροφία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Ὀλλανδίας, ἐκινούμενον διὰ τῶν διωρύγων, τῶν σιδηροδρόμων καὶ τοῦ ἀξιολογικοῦ ναυτικοῦ τῆς, εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένα· διὸ περιζήτητα εἶνε τὰ ἴσσηματά, τὰ δέρματα, ὁ τυρὸς αὐτῆς κτλ. Καὶ ἡ ναυτιλία δὲ καὶ ἡ ἀλιεία παρέχει μεγάλα πλούτη εἰς τὸν τόπον. Ὡσαύτως ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ δημοτοκὴ κάλλιστα οργανισμένη.

Ἡ Ὀλλανδία ἐξουσιάζει ἐπὶ τὸ Λουξεμβούργον καὶ Λιμβούργον ἵκοντα εἰς τὴν Γερμανίαν· ἰδίως ὅμως αὕτη ἔχει λαμπράς κτήσεις ἐν τῇ Ὠκεανίᾳ καὶ εἰς τὰς Ἀντίλλας νήσους (23 ἑκατ. κατ.).

ΓΕΡΜΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 3° 30'—16° 52'.

Πλάτ. Β. 44° 28'—55° 12'.

Ἡ Γερμανία κατέχουσα σχεδὸν τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Δανίας καὶ τῆς Βορείου Ἰαλλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Πρωσίας.

Ἡ Γερμανία ὑπετάχθη μέγα μέρος ἐπὶ Αὐγούστου εἰς τοὺς Ῥωμοῦς· θελήσαντες ὅμως οὗτοι μετὰ ταῦτα καὶ περαιτέρω ἐν αὐτῇ νὰ προεβήσαν ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (9 μ. Χ.) καὶ παρητήθησαν ἐκ τῆς περαιτέρω αὐτῆς κατακτήσεως. Ταύτην δ' ἐν πολλῇ ἀταξίᾳ οὖσαν ἐκείνην ὁ μέγας Κάρλος (800 μ. Χ.) εἰσαγαγὼν ἐν αὐτῇ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Καὶ τότε μὲν ἀπετέλει ἐν κράτος μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν του ὅμως ἐγένετο καὶ αὕτη ἴδιον κράτος, διατηρησάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος. Εἶτα δ' ἀπὸ τοῦ Ὁθωνοῦ τοῦ μεγάλου (914 μ. Χ.) περιεπλέχθη ἡ Γερμανία εἰς ἀδιακόπους πολέμους πρὸς τε τοὺς γερμανοὺς μεγιστᾶνας καὶ τὸν Πάπαν ἕνεκα τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐπὶ τῆς μεγάλης καταστροφῆς ἐπῆνεγκαν εἰς τε τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ δὲ 1273 ἀνέβη εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον Ῥοδόλφος ὁ Ἀψβούρκο, ὁ θεμελιωτὴς τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ το αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα ἔκτοτε διέμεινεν εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ἐκτός δὲ τῆς Αὐστρίας ἀνεπτύσσοντο καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ κράτη τῆς Γερμανίας, ἃν καὶ ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν πολέμων (Λούθηρος) ἡ Γερμανία ὑπέστη πολλὰ δεινά. Τὰ ἔτη δὲ ταῦτα κατὰ μικρὸν ἐγένοντο ἀνεξάρτητα καὶ ἀνομάσθησαν βασιλείαι, ὡς οἰον τὸ βασιλεῖον τῆς Πρωσίας ἐπὶ Φρειδερίκου τοῦ Α'. ἡ Βαυαρία, ἡ Βυρτεμβέργη καὶ ἡ Σαξωνία (καὶ αἱ τρεῖς 1806 μ. Χ.), τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄννοβέρου τὸ 1814, ὅτε ἀποκατέστη καταστραφέντος τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος ἡ Γερμανικὴ Ὁμοσπονδία. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσίας καὶ τῶν συμμάχων ἑκατέρων (1866), ἡττηθείσης τῆς Αὐστρίας, τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄννοβέρου, ἡ ἐλευθέρη πόλις Φραγκφούρτη καὶ τινὰ δουκάτα

ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Πρωσσοῦ κράτους. Τέλος τὸ 1871 μετὰ τὸν πόλεμον μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσίας, εἰς ἃν μετέσχον ὡς σύμμαχοι ὑπὲρ Πρωσίας ἅπαντες οἱ Γερμανοὶ ἡγεμόνες, ἠττηθείσης τῆς Γαλλίας, προσέθη εἰς τὴν Γερμανίαν μέγα μέρος τῆς Λοθαριγγίας καὶ ἡ Ἀλσατία, ὁ δὲ σιλεὺς τῆς Πρωσίας κατὰ κοινὴν ἀπάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς Γερμανίας ἐκηρύχθη αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας. Οὕτω δὲ ἅπαντα ἡ Γερμανία ἐνωθεῖσα ὑπὸ ἑνα αὐτοκράτορα ἀπέτελεσε τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν.

**Ορη.* Τὰ ὄρη τῆς Γερμανίας ἐκτείνονται πρὸς Α. τῶν Γαλλικῶν ὄρέων, φθάνοντα πρὸς Β. εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ἔχουσι δὲ κυρίως δύο διευθύνσεις τὴν μὲν ἀπὸ τὸ νοτιοδυτικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, τὴν δὲ ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, καὶ σχηματίζουσι τὰς ἐξῆς σειρὰς· α') τὰ Βόσγια, τὰ ὅποια εἰς τὴν ἄκρην τῆς Γαλλίας κείμενα ἐκτείνονται πρὸς Β. μεταξὺ Λοθαριγγίας καὶ Ἀλσατίας· β') τὸν Ἰόραν (1700 μέτρα), ὅστις ὀρίζει ΒΑ. τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Βαυαρίαν· γ') τὸν Μέλανα Δρυμόν (1250 μέτρα) κείμενον ἐν τῇ Βάδῃ πρὸς Α. τῆς Ῥηνικῆς πεδιάδος· δ') τὸν κρῖνον Δρυμόν, ὅστις περιλαμβάνων ΝΔ. τὴν πεδιάδα τῆς Βαυαρίας ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, ἔχων ἄκρην ἀπ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὸ ΒΑ. τὸν Θουρίγγειον Δρυμόν, ἀπ' ἄλλου δὲ πρὸς τὸ ΒΑ. τὸ ὄρος Ἑρτσον, τὰ Γιγάντια καὶ τὰ Σουδητικὰ· Ἐτέρη δὲ σειρά ὄρέων εἶνε ἡ ἐξακολουθήσις τῶν Ἀνατολικῶν Περῶν (Νορρικαὶ καὶ Καρνικαὶ Ἀλπεις), ἥτις πρὸς τὰ Α. καὶ Β. τεινομένη συνεχεῖται τέλος μετὰ τῶν Σουδητικῶν ὄρέων.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Ὄδερρος, ὅστις ἐκ τῶν Σουδητικῶν ὄρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Ἰσθμὸς πηγάζων ἐκ τῶν Γιγαντικῶν ὄρέων καὶ ὁ Οὐίσουργικὸς ἐκ τοῦ γείου Δρυμοῦ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Ῥήνος πηγάζων ἐκ τῆς Ἑλβετίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν δυτικῶν τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Ραῖν, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ διευθύνεται ἀρδεύων δὲ τὴν Βαυαρίαν καὶ Αὐστρίαν, καὶ ἐξερχόμενος τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει διὰ τῆς Τουρκίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γερμανίας εἶνε 5450 τετρ. μυρ. οἰκ. περὶ τὰ 41 ἑκατ. χριστιανοὶ δυτικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοι καὶ δυτικοὶ ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰ νότια κράτη, οἱ δὲ διαμαρτυροῦντα τὰ βόρεια.

Ἡ Γερμανία συνίσταται ἐξ 26 κρατῶν, τῶν ὁποίων ἕκαστος ἰδίους νόμους. Τούτων 4 εἶνε βασίλεια, Πρωσία, Βαυαρία, Βυρτεμβέργη· 6 μεγάλα δουκάτα, Βάδην, Ἑσση, Μεκλεμβούργον, Σαξο-βειμάρην, Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον, Ὁλδενμπουργον· 5 δουκάτα, Βρουμβίκη, Σαξο-μείνιγγην, Σαξο-αλτεμβουργον, Σαξο-κοβούργον-γόθα, Ἀναλτον· 7 ἡγεμονίαι, Σχουαρτσμπουργον.

άδη, Σχουαροβοῦργον-σονδερχάουζεν, Βαλδέκη, Ρέουσον-γρέιτ-
 Ρέουσον-σλέιτσον, Λίππη-σχουεμβούργη, Λίππη-δετμόλδη, και
 ακτηθείσα ἐπικράτεια τῆς Ἀλσατίας και Λοθαριγγίας.

πλείστον τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶνε Γερμανοί, ἀλλ' ἐν Πρωσσίᾳ ἀνε-
 αν μετ' αὐτῶν και Σ. λαῶσι. Ὡσαύτως δ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ και
 Ἰ. Ἑβραῖοι. Γλῶσσα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν εἶνε ἡ Γερμανική.
 δὲ κλίμα τῆς Γερμανίας εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν και ὑγρὸν
 ὁ ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐλῶν, ἐν οἷς τρέφονται ἄπειρα ποί-
 αι λαμπροὶ ἵπποι· τὸ δὲ κεντρικὸν και τὸ νότιον ἔχει κλίμα
 ἠσαμένον και ὑγιεινόν, παράγον παρὰ τὸν Ῥῆνον ἀξιόλογον οἶνον
 τον. Ἐκ τῶν ὀρέων τῆς καταφύτων ὄντων παντοῦ ἐξορύσσεται
 ρς και ἐκ τοῦ Ἔρτσου και ἄργυρος. Ἐν δὲ τοῖς Σουδητῆσις ὄρεισι
 τάρχουσι και ἀξιόλογοι ἱαματικαὶ πηγαί. Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ
 αδεδομένη εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις· οὕτω δ' ἔχει πύμπολλα πα-
 ῆμια, γυμνάσια, και ἄλλα ἐκπαιδευτήρια, μουσεῖα κτλ. Καὶ ἡ
 χανία δὲ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς ἅπαντα τὰ Γερμανικὰ κράτη.
 Μ. Ἐνταῦθα ἐκτίτομεν ἐν πίνακι ἅπαντα τὰ κράτη τῆς Γερμανικῆς
 ατορίας και τὸν πληθυσμὸν και τὴν πρωτεύουσαν ἐκαστοῦ αὐτῶν.

ΚΡΑΤΗ.	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ
Πρωσσία.	24,700,000	Βερολίνον.
Σαξωνία.	2,500,000	Δρέσδη.
Βαυαρία.	4,800,000	Μόναχον.
Βυρτεμβέργη.	1,800,000	Στουτγάρδη.
Βάδη.	4,500,000	Καρλσρούη.
Ἔσσης Μέγα Δουκάτον.	800,000	Δαρμαστάτη.
Μεκλεμβούργον-σχουερῖνον.	555,000	Σχουερῖνον.
Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον.	100,000	Στρέλιτσον.
Ὀλδεμβούργον.	315,000	Ὀλδεμβούργον.
Βρουνσβίχη.	311,000	Βρουνσβίχη.
Σαξο-βεῖμάρη.	283,000	Βεῖμάρη.
Σαξο-κοβοῦργον-γόθα.	169,000	Κοβοῦργον.
Σαξο-άλτεμβούργον.	142,000	Ἄλτεμβούργον.
Ἀναλτον.	203,000	Δεστάου.
Σχουαροβοῦργον-σονδερχάουζεν.	67,500	Σονδερχάουζεν.
Σχουαροβοῦργον-ροδολστάδη.	75,000	Ῥοδολστάδη.
Σαξο-μείνιγγη.	180,000	Μείνιγγη.
Ρέουσον-γρέιτςον.	44,200	Γρέιτςον.
Ρέουσον-σλέιτςον.	88,000	Σλέιτςον.
Λίππη-δετμόλδη.	112,000	Δετμόλδη.
Λίππη-Σχουεμβούργη.	31,200	Βυχεμβούργον.
Βαλδέκη.	57,000	Ἄρολπένη.
Λυβέκη.	52,000	Λυβέκη.
Βρέμη.	122,000	Βρέμη.
Ἄμβούργον.	325,000	Ἄμβούργον.
Ἀλσατία και Λοθαριγγία.	1,550,000	Στρατσβούργον.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

 Δημοσία Κεντρική 5.
 Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἦδη δ' ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν Γερμανικῶν κρατῶν τῶν πρὸς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γαλλίαν κειμένων ἀρχόμενοι καὶ πρὸς Β. προχωροῦντες θέλομεν εἰπεῖν περὶ τῶν ἐπίσημοτέρων αὐτῶν τὰ δέοντα, καὶ τὰ ἄλλα ἐλέχθησαν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον.

ΒΑΥΑΡΙΑ. Ταύτης διηρημένης εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Ῥηνικὴν Βαυαρίαν, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Μόναχον* ἐπὶ τοῦ Ἰσάρου πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὰ ὠραίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἐκπαιδευτήρια, πιστήμιον ὀνομαστόν, τὴν πλουσιωτέραν μετὰ τὴν τῶν Παρισίων βιβλιοθήκην (800 χιλ. τόμ. καὶ 22 χιλ. χειρογράφων) καὶ 170 χιλ. κατ. *Αἰνχόστα*, ἀρχαία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Νυρεμβέργη* ἐπὶ ποταμίῳ, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα 85 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ἐφευρέθησαν κατὰ 1500 τὰ ἐγκόλπια ὠρολόγια. *Βυρτσοβούργον* ἐπὶ τοῦ Μείνου, ἔχουσα ὀνομαστόν τῶν δυτικῶν πανεπιστήμιον καὶ 40 χιλ. κατ. *Ρατισβούργον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, πατρὶς τοῦ ἀστρονόμου Κεπλέρου ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σπίρα* παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. τῆς Ῥηνικῆς Βαυαρίας. *Λαϊψτσίη* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, φρούριον ὀχυρώτατον τῆς Γερμανίας.

ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗ. ἐπισ. πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Βυρτεμβέργης εἶνε *Στουτγάρδη* ἐν ὠραία κοιλάδι, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 170 χιλ. κατ. *Τυβίγη*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. *Λουϊσβούργον*, ἡ δευτέρα ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος. *Ὀβ.λμυ* ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, φρούριον ἐπίσημον τῆς Γερμανίας, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, ἐπίσημον καὶ 26 χιλ. κατ.

ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΒΑΔΗΣ. Ἐπισ. πόλεις τοῦ δουκάτου τῆς Βαδης εἶνε *Καρλσρούη*, ὠραία καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 37 χιλ. κατ. *Μαρέϊμον*, ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Εἰδελβέργη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 20 χιλ. κατ. *Φρειδούργη* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἔχουσα πιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. *Κωνστατία* πρὸς τὰ ὄρια τῆς Ἑλβετίας παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1414 ἐκτελεσθεῖσαν ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον καὶ ἔχουσα 9 χιλ. κατ.

ΕΣΣΗΣ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ μετ' μητρ. *Δαρμστάτην*, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσαν 35 χιλ. κατ.

ΠΡΩΣΣΙΑ. Αὕτη, οὕσα τὸ μεγαλειότερον κράτος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Γερμανίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ τῆς Ῥουσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἑσσης, Βαυαρίας, Σαξωνίας, Αὐστρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορρ. θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Πρωσσία κατεκτήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 13ου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Τευτονικοῦ τάγματος καὶ λαβούσα παρ' αὐτοῦ τὸν χριστιανισμόν ἀπὸ τῆς Ἑσσης ἐν μέγα δουκάτῳ· τὸ δὲ 1751 Φρειδερίκος ὁ Α' ἡγεμὼν αὐτῆς ἔλαβεν

τοῦ βασιλείου. Ἐμεγάλυνε δὲ αὐτὴν Φριδερίκος ὁ μέγας, προσθέσας εἰς τὸ κράτος του τὴν Σιλεσίαν καὶ τὴν δυτικὴν Πρωσσίαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου διασπομοῦ τῆς Πολωνίας προσετέθη εἰς αὐτὴν ἡ Πομερανία καὶ τὸ Πόσενον. Ἄδὲ τὴν πτώσιν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀπέκτησεν ἡ Πρωσσία τὰ μέτωπα τοῦ 1866 αὐτῆς ἔθρα. Τὸ δὲ 1866 κατὰ τὸν μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας πόλεμον ὑπέταξε καὶ ἦνωσε μετὰ τοῦ κράτους της οὐ μόνον τὰ δουκάτωμα Ολστέρνον, Σλέσβιγον καὶ Λαουεμβούργον, ἀλλὰ καὶ τὸ δουκάτον τοῦ Ἄννοβέρου, τὴν ἐκλεκτορίαν τῆς Ἑσσης, τὸ δουκάτον τοῦ Σάξου, τὴν χωροκομητείαν τῆς Ἑσσης Κοβοούργης καὶ τὴν πόλιν Φραγκφούρτην. Τὸ δὲ 1871 ἡττηθείσης τῆς Γαλλίας ἐν τῷ μετὰ αὐτῶν πολέμῳ προσήρτησεν εἰς τὴν χώραν της ἅπασαν τὴν Ἀλσατιανὴν μέρος τῆς Λοθαριγγίας.

Ὁρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Ν. τὰ *Σουδήτια* (1350 μέτρ.) καὶ τὰ *Σάντια* (1600 μέτρ.) καὶ πρὸς τὴν Γαλλίαν τὰ *Βόσγια*, ἐν δὲ τῷ ἄνω τὸ ὄρος *Ἐρτσον* (1140 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ *Πρεγέλιος*, ὁ *Στοούλας* καὶ ὁ *Ὀδερρος*, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν, ὁ *Ἄλβιος*, ὁ *Βίσουργος* καὶ ὁ *Ῥήνος* εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Ἡ Πρωσσία διαιρεῖται ἤδη εἰς 13 νομούς· εἶνε δὲ οὗτοι μετὰ τῶν ἄλλων αὐτῶν πόλεων

1) *Βρανδεμβούργον* πρὸς Ν. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Βερολίνον*, πρὸς τὸ κράτος ἐπὶ τοῦ Σπραίου, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄπλοστάσιον, ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, ἀκαδημίαν, μουσεῖα, πλατείας ἀδούς, λίαν ἐνεργὸν βιομηχανίαν καὶ 830 χιλ. κατ. *Ποτσδάμη*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ βασιλείου, στρατιωτικὴ πόλις ἔχουσα προάστεια καὶ 45 χιλ. κατ.

2) *Πομερανία* πρὸς Δ. μητρ. αὐτῆς. *Στέτινον* ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, πρὸς τὸ κράτος ἐπὶ τοῦ Σπραίου, ἔχουσα 78 χιλ. κατ.

3) *Πρωσσικὴ Σαξωνία*. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Μαγδεμβούργον* ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος, ὀχυρωτάτη πόλις τῆς Γερμανίας ἔχουσα 115 χιλ. κατ. *Ἄλη*, ἐπίσημος πόλις διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της ἔχουσα 115 χιλ. κατ.

4) *Σιλεσία* μετὰ μητρ. τὴν *Βρεσλαβίαν* ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, τὴν τρίτην πόλιν τοῦ κράτους, ἔχουσαν λαμπρὰς οἰκοδομὰς, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 210 χιλ. κατ.

5) *Πόσενον* μετὰ ὁμών. ὀχυρὰν μητρ. ἐπὶ τοῦ Οὐάρθιος, ἔχουσαν 115 χιλ. κατ.

Ἡ πρὸς τὴν Βαλτικὴν Πρωσσία. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Καιργη* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πρεγέλου, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Καντ ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 115 χιλ. κατ. *Σάντσει* ὀχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις παρὰ τὸν Οὐίστούλαν καὶ τὸν λιμῆν τοῦ κράτους, ἔχουσα 90 χιλ. κατ.

6) *Ὀλστέρνον* καὶ *Σλέσβιγον*. Ἐπισ. τούτων πόλεις εἶνε *Ἀλτόνα* ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα 115 χιλ. κατ.

εύρυχωρότατον λιμένα και 75 χιλ. κατ. *Κίελον*, μητρ. τοῦ ἰστέινου ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον και 32 χιλ. κατ. *Σλέργον*, μητρ. τοῦ Σλεσβίγου ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

8) Ἄρνόβερον με ὁμών. μητρ. πατρίδα τοῦ ἀστρονόμου Ἐρσλου ἔχουσαν 90 χιλ. κατ. Ὁσναβρῦκη, ἐν ἧ ὡς και ἐν Μυνης ἐκλείσθη ἡ Βεσφαιλικὴ εἰρήνη τὸ 1648 μεταξὺ Σουηδίας και Γερνίας. Γοττγρη, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πλουσιάν βιβλιοκὴν και 13 χιλ. κατ.

9) Βεσφαιλία με μητρ. Μύνστερον ἔχουσαν 25 χιλ. κατ. ἀξιόλογον πανεπιστήμιον θεολογίας και φιλοσοφίας.

10) Ἐσσης νομός. Τοῦτου ἐπισ. πόλις εἶνε Κασσέλη, μητρ. τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Φραγκφούρη, πρῶτη ἐλευθέρη πόλις και ἔδρα τῆς Γερμανικῆς ὀμοσπονδίας, ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν και ἐμπόριον, πανεπιστήμιον και 80 χιλ. κατ.

11) Ῥηνικὴ Πρωσσία και ἡγεμονία τῶν Ὁχεντζόλερν. Τοῦτου ἐπισ. πόλις εἶνε Κοβλέντσον ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥήνου και ἰσάλα, ὀχυρωτάτη πόλις, μητρ. τῆς Ῥηνικῆς Πρωσσίας ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Κολωνία ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα ταλλικὰ ὕδατα και 130 χιλ. κατ. Ἀκὺσγρανον, ἀρχαία πόλις πρῶτ. τοῦ μεγάλου Καρόλου ἔχουσα θερμὰ λουτρά, ὠραία προάστειον και 75 χιλ. κατ. Τῆς δὲ ἡγεμονίας τοῦ Ὁχεντζόλερν μητρ. εἶνε ἡ κώμη Ἐχίγγη.

Νῆσοι δὲ τῆς Πρωσσίας εἶνε ἡ Πουγένη, Οἰσεδόμη και Βολιν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πρωσσίας εἶνε 3452 τετρ. μυρ. οἱ δὲ ὑπὲρ τὰ 24, 700 χιλ. ἑκατ. ὧν περὶ τὰ 15 ἑκατ. εἶνε λουθηνοὶ οἱ δὲ λοιποὶ δυτικὸι και τινες Ἑβραῖοι και Ἀθίγγανοι· τὸ δὲ πᾶν εἶνε ἡμασινταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν και ὑγρὸν, εἰς νότια συγκερασμένον, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ βορείου μέρους εἶνε τῆθειότατον εἰς γεωργίαν, παράγον σίτον, κριθὴν, κάρναβιν, γεώμηλα και ἐν τῇ Ῥήνῳ οἶνον ἐξαίρετον. ἔχει δὲ και μετὰ ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, νίτρου, λιθανθράκων και τῆν Βαλτικὴν ἤλεκτρον κλ. μεγάλην κτηνοτροφίαν, ἐμπόριον και βιομηχανίαν λίαν ἀκμάζουσαν, οἱ δὲ σιδηρόδρομοι και αἱ γαμοι πανταχόθεν αὐτὴν διασχίζουσιν. Ἐνταῦθα ἡ δημοτικὴ εἰς εἰς εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ και εἰς τὰς ἐπιστάσεις και εἰς τὴν φιλολογίαν οἱ Πρωσσοὶ ἀκμνοῦσι μεγάλας προσόδους τὰ δὲ τὰ στρατιωτικὰ ὁ στρατὸς αὐτῆς εἶνε νῦν ὁ καλλίτερος ἐν Ἑὺρώπῃ· ἕκαστος δὲ πολίτης εἶνε ὑπόχρεος ἐν αὐτῇ νὰ ὑπηρετῆ ἰδιος ὡς στρατιώτης.

ΣΑΞΩΝΙΑ. Ἐπισ. πόλις τοῦ βασιλείου τῆς Σαξωνίας εἶνε

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

λη, ώραία καὶ μεγάλη πόλις ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, λαμπρὸν δυτικὸν ναόν, μουσεῖα καὶ 180 χιλ. κατ. *Λειψία*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα βιβλίων καὶ γουναρικῶν καὶ 110 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ Γερμαν. ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ δουκᾶτων ἐπισ. πόλεις εἶνε *Κοβούργου*, πρωτ. τοῦ δουκάτου *Σαξο-κοβούργου* ἔχουσα ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, λαμπρὰν βιβλιοθήκην καὶ 12 χιλ. κατ. *Ίένα*, μικρὰ ἀλλ' ώραία πόλις τοῦ δουκάτου *Σαξο-βειμέρης* ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον. *Βρουσβίκη*, ώραία πόλις πρωτ. ὁμων. μεγ. δουκάτου ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Σχουερὶνον*, πρωτ. τοῦ μεγ. δουκάτου *Μεκλεμβούργου-σχουερίνου* ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Ρουτόκη* πρὸς τὴν Βαλτικὴν, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ αὐτοῦ δουκάτου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. *Ὀλδεμβούργου*, πρωτ. ὁμων. μεγάλου δουκάτου ἔχουσα 14 χιλ. κατ. *Μανάρσα* (*Μογυντίακον*) ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα ώραίαν θέσιν, λαμπρὰ ὄχυράματα καὶ 50 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Γουτεμβέργου τοῦ ἐφευρετοῦ τῆς τυπογραφίας.

Τῶν δ' ἐλευθέρων πολιτειῶν ἐπισ. πόλεις εἶνε *Βρέμη* ἐπὶ τοῦ Οὐίνσουργιδος, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανὸς πόλις ἔχουσα 83 χιλ. κατ. *Λυβέκη* παρὰ τὴν Βαλτικὴν ἐπὶ ώραίας θέσεως, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Άμβούργου* ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανὸς πόλις ἔχουσα 240 χιλ. κατ.

Τῆς δ' ἐπικρατείας τῆς Ἄλσατίας καὶ Λοθαριγγίας, διοικουμένης κατ' εὐθειαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Στρατσόβουργου* (*Άργεντοράτον*) παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. αὐτῆς, ἀρχαία καὶ ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 85 χιλ. κατ. *Μέτται* παρὰ τὸν Μοσελαν, ἀξιόλογος πόλις ἔχουσα ἀπόρθητα φρούρια καὶ 55 χιλ. κατ.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 6° 50'—24° 5'.

Πλάτ. Β. 42° 8'—51° 10'.

Ἡ Αὐστρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Μαυροβουνίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, τῆς Ῥωμουνίας καὶ τῆς Σερβίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας.

ΣΗΜ. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει τὰς ἀρχαίας χώρας *Ραιτίαν*, *Νωρικὴν*, *Πανονίαν* καὶ μέρος τῆς *Δακίας*. ὁ δὲ μέγας *Κάρολος* κυριεύσας αὐτὴν τὴν ὀνόμασεν Αὐστρίαν (*Ἀνατολικὸν βασιλεῖον*). Ταύτης ὁ ἡγεμὼν μέχρι τοῦ

1800 διετήρει τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας· κατὰ δὲ τὰ μέρη τοῦ 11 αἰῶνος ἠνώθη μετ' αὐτῆς ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Βοεμία, καὶ κατὰ τὰ δύο διαμελισμὸν τῆς Πολωνίας ἡ Γαλικία· τὸ δὲ 1814 ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἡ Δαλματία, καὶ τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1859 διὰ τῆς ἐν Βιλαφράγκῃ εἰρήνης ἀπεσπείσθη ἡ Λομβαρδία, καὶ τὸ 1866 διὰ τοῦ Πρωσσοαυστριακοῦ πολέμου τὸ βασίλειον τῆς Βενετίας, καὶ ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας· ὡσαύτως τὸ 1878 ἀποφάσει τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίου ἐδόθη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Αὐστρίας ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη ἐπαρχίαι τῆς Τουρκίας.

*Ὀρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε τὰ *Σουδητία*, τὰ ὅποια μίᾳ σειρά ὄντα τῶν Γερμανικῶν ὄρεων καὶ παραλλήλως τῶν Βοεμικῶν ὄρεων ἐκτεινόμενα ἀπολήγουσι ΒΑ. εἰς τὴν Γερμανικὴν πεδιάδα· τὰ *Καρπάθια* (270 μέτρ.), τὰ ὅποια ἀνυψούμενα ἐκ τῆς Δακτικῆς πεδιάδος ἐκτεινόμενα ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν. Τούτων ἀξιολογώτερά μέρη εἶνε αἱ *Τρανσυλβαρικαὶ Ἄλπει*, τὰ κεντρικὰ *Καρπάθια* καὶ τὰ μικρὰ *Καρπάθια*. Εἰς τὰ δυτικὰ δὲ τούτων σχηματίζονται *Ὀδηγγικαὶ πεδιάδες*, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλειτέρα καὶ *Κάτω* καλούμενη εἶνε τὸ πλείστον ἄκαρπος, εἰς τὸ δυτικὸν ἐλώδης καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀμμώδης.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ *Ἄλβις* καὶ ὁ *Ρῆνος*, ὅστις μόλις ψαλίσσεται πρὸς Δ. τὴν αὐτοκρατορίαν, ἀμφότεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειαν θάλασσαν· ὁ *Ὁδερὸς* καὶ ὁ *Οὐίσταβλας*, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Σουδητικῶν καὶ Καρπαθίων ὄρεων ἐκβάλλουσι διὰ τῆς Πρωσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ *Δούναβις*, ὅστις διερχόμενος δι' ἀπόσπασιν τῆς Αὐστρίας καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους, οἷον τὸν *Δραβον*, τὸν *Τυστάρ*, τὸν *Σαῦον* κλ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Ῥωμουνίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. *Λίμνη* δ' αὐτῆς ἐπισ. ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ εἶνε ἡ *Πλατερσὴ* ἢ *Βαλατώρ*.

Ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία διαίρεται εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ ἀποτελεῖ τὴν καλουμένην δυτικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὰς ἑξῆς χώρας, αἵτινες πέμπουσιν ἀντιπροσώπους εἰς τὸ κοινοβούλιον τῆς Βιέννης, τὸ δὲ τὴν ἀνατολικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Οὐγγαρίαν μετὰ τῆς Τρανσυλβανίας, Κροατίας, Σλαβονίας, τῶν Σερβικῶν μεθόριων χωρῶν καὶ τῆς πόλεως Φιούμης· εἶνε δὲ αὐτὴ

Α'. ἐν Αὐστρίᾳ.

1) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Αὐστρίας. Τούτου ἐπισ. πόλεις εἶνε ἡ *Βιέννη* ἐκτεινομένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθους τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. αὐτοκρατορίας ἔχουσα ὄχι καλὰς ὁδοὺς, ἀλλὰ λαμπρὰς οἰκοδομηθῆσαι οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Στεφάνου, τερπνότατα πύργα, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 1 ἑκατ. κατ. *Λίτση* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὄχυρά, μύχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 33 χιλ. κατ.

- 2) Τὸ δουκάτον Σαλτσβοῦργον, μητρ. *Σαλτσβοῦργον* (20 χιλ.) ἐπὶ χώρας ἐχούσης πλῆθος ὀρυκτῶν καὶ ἀφθονον ἄλας.
- 3) Ἡ Στυρία μὲ μητρ. *Γραϊτσον* ἐπὶ τοῦ Μούρου, ἔχουσιν πανεπιστήμιον, βιομηχανίαν βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ χαλυβικῶν ἔργων καὶ 80 χιλ. κατ.
- 4) Ἡ Καρινθία μὲ μητρ. *Κλαγεμβούρτην*, ἔχουσιν λαμπρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 15 χιλ. κατ.
- 5) Ἡ Καρνιολία μὲ μητρ. *Λαϊβάχην*, ἔχουσιν 21 χιλ. κατ.
- 6) Αἱ κομητεῖαι Γορίτσια καὶ Γραδίσκα, ἡ μαρκία Ἰστρία, καὶ ἡ τὸ κράτος ἀπ' εὐθείας ἀνήκουσα πόλις Τεργέστη ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων ἐν τῇ Μεσογείῳ πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα 120 χιλ. ὧν εἶνε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ἀξιόλογα διατηροῦντες Ἑλληνικὰ παιδευτήρια. *Πόλα*, ὁ σπουδαιότερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Αὐστρίας.
- 7) Ἡ Δαλματία, μητρ. *Ζάκρα*, παρχλιος πόλις ἔχουσα 19 χιλ. *Σπάλατρον*, παρχλιος μικρὰ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Ραβέννα*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις καὶ πρωτ. ὄμων. δημοκρατίας. Εἰς τὰ παρχλία τῆς Δαλματίας ὑπάρχουσι πολλαὶ μικραὶ νῆσοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Αὐστρίαν· οἷον ἡ *Μέλιδα*, *Κορζέλα*, *Αἰσσα*, *Καϊτία*, *Γρόσσα*, *Πάρος* κλ.
- 8) Τὸ Τυρόλον μὲ μητρ. *Ἰνσπρόκην*, κειμένην μεταξὺ ὑψηλῶν ὄρων καὶ ἔχουσα, 17 χιλ. κατ.
- 9) Ἡ Βοεμία ΒΔ. τῆς ἰδίως Αὐστρίας. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε ἄρα ἐπὶ τοῦ Μολδαύου εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. αὐτῆς λίαν ὀχυρὰ βιομηχανος, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. *Πρ. Λοβαδὴ* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὰ λουτρά της.
- 10) Ἡ Μοραβία πρὸς Α. τῆς Βοεμίας μὲ μητρ. *Βρόννην*, λίαν ὀχυρὰν, ἔχουσιν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 73 χιλ. κατ. Ταύτης *Λουστερλίτση*, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1805 νικητῶν Γάλλων κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Ρώσων.
- 11) Ἡ Σιλεσία μὲ πρωτ. *Τρόπαον*, ἔχον 15 χιλ. κατ.
- 12) Ἡ Γαλικία μὲ μητρ. *Λεμβέρην* ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν, ἔχουσιν πανεπιστήμιον καὶ 72 χιλ. κατ. ἐξ ὧν αἱ 21 χιλ. εἶνε ἠνωταί. *Κρακοβία* ἐπὶ τοῦ Οὐίστούλα, πρωτ. μέχρι τοῦ 1846 τοῦ ἑξαρτήτου μέρους τῆς Πολωνίας· ἔκτοτε δ' ὑπόκειται εἰς τὴν Αὐστρίαν ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ.
- 13) Ἡ Βουκοβίνα μὲ μητρ. *Τσερνοβίτσαν*, ἔχουσιν 26 χιλ. κατ. Β' ἐν Οὐγγαρία.
- 14) Ἡ Οὐγγαρία. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Πέστα* ἐπὶ τῆς ἀριστερῆς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 200 χιλ. κατ. *Βούδα* ἢ *Όφεν* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ἀπέναντι τῆς Πέστης,

ἀρχαία πρωτ. τῆς Οὐγγαρίας ἔχουσα 55 χιλ. κατ. Κομόρορον ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Οὐγγαρίας. Πρεσβοῦργο πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὠραία πόλις, ἐν ἣ ἰστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 46 χιλ. κατ. Σχεμνίτση ΒΑ. ἐπίσημη διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου καὶ χαλκοῦ καὶ διὰ τὴν μεταλλουργικὴν σχολὴν τῆς. Δεβρεστέρη ΝΑ. λίαν βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ.

15) Ἡ Τρανσυλβανία μὲ μητρ. Κλαουσεμβούργην ἐπὶ ποταμῶν ἔχουσαν 22 χιλ. κατ. Κροσστάτη πρὸς τὰ ὄρια τῆς Τουρκίας, ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Τρανσυλβανίας ἔχουσα 28 χιλ. κατ.

16) Ἡ Κροατία καὶ Σλαβονία μὲ μητρ. Ἀγρόμηνη παρὰ τὸν ποταμὸν Σαῦον, ἔχουσαν 20 χιλ. κατ. Φιόδημη, ἐλεύθερος ἐμπορικὸς λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 16 χιλ. κατ.

17) Αἱ Στρατιωτικαὶ μεθόριοι χῶραι ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μέχρι τῆς Τρανσυλβανίας. Ἐπισ. πόλις Ζέγγη, λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατ. θάλασσαν. Πετροβαρδεῖνον ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Εὐρώπης, ἐνθα ὁ πρίγκηψ Εὐγένιος ἐνίκησεν τὸ 1716 κατὰ κράτος τοὺς Τούρκους. Σεμλίτρον, ὀχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

18) Ἡ Βοσνία μετὰ τῆς Ἐρζεγοβίνης μὲ μητρ. Σερατεβον, ἐμπορικὴν πόλιν ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. Τραβνικον, πόλις ἔχουσα ἀκρόπολιν καὶ 15 χιλ. κατ. Βαρναλούκα, ὀχυρὰ πόλις ἔχουσα ἰαμακὸν λουτρόν, ἀρχαία ῥωμαϊκὰ εἰρεῖπια καὶ 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αὐστρίας εἶνε 7088 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατὰ 37 ἑκατ. Τούτων 24 ἑκατ. εἶνε δυτικοί, 8 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, 3 ἑκατ. διαμαρτυρούμενοι, καὶ ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. Ἑβραῖοι τὸ δὲ πλεονεκτήμα εἶνε αὐτοκρατορία συνταγματικὴ μετὰ δύο Βουλῶν, ὧν ἡ μία σύγκειται ἐξ ἀντιπροσώπων πεμπομένων ἐκ τῶν διαφόρων Διατριβῶν τῆς αὐτοκρατορίας. Τῆς δ' Οὐγγαρίας, ἀποτελούσης ἰδίων βασιλείων καὶ ἔχουσης ἰδίαν βουλὰς καὶ διοικουμένης ὑπὸ ἰδίου ὑπουργείου, βασιλεὺς εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας.

Τῶν κατοικίων τῆς Αὐστρίας ἐν μὲν τῇ ἰδίῳ Αὐστρίᾳ, Σαλτσβούργῳ, Τυρόλῳ, Στυρία, Καρινθία καὶ Καρνιολία ἐπικρατοῦσιν οἱ Γερμανοὶ (9,200 χιλ.), ἐν δὲ τῇ Γαλικίᾳ, Μοραβίᾳ, Βοεμία, Κροατία, Σλαβονίᾳ, Δαλματίᾳ, Τρανσυλβανίᾳ, Βοσνίᾳ, Ἐρζεγοβίνῃ οἱ Σλαβὸν περὶ τὰ 17 ἑκατ. ἐν δὲ τῇ Οὐγγαρίᾳ οἱ Οὐγγροὶ ἢ Μαγιάροι (5 ἑκατ.) ἄλλ' ἐν τῷ Τυρόλῳ, τῇ Καρνιολίᾳ, κλ. κατοικοῦσι καὶ 3 ἑκατ. λατινικῶν φυλῶν (Ἰταλῶν). Ἐν τῇ Αὐστρίᾳ ὁμως κατοικοῦν ἔτι Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Ἀθίγγανοι, ἅπαντες περὶ τὸ 1 1/2 ἑκατ.

Ἡ Αὐστρία ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε μέλλον ὄρειόν. ἔχει ὁμως καὶ λαμπρὰς πεδιάδας καὶ

τας εἰς τὴν Γαλικίαν, Βοεμίαν, Ούγγαριαν, ἰδίως Αὐστρίαν, παρα-
 στας σίτον ἀφθονον, οἶνον, καπνόν, ὠραίους ἵππους, βούς, πρόβρατα,
 ροὺς κλ. Εἰς τὴν Ούγγαριαν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου,
 ἰσίου, χαλκοῦ, μολύβδου κτλ. καὶ ὑδραργύρου πρὸς Ν. παρὰ τὴν
 ἑνὸς πόλιν Ἰδρίαν, εἰς δὲ τὴν Γαλικίαν ἐπὶ τῶν ὄρεων ὀρυκτὸν
 κρυσθαλλῶδες.

Ἡ βιομηχανία τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα ἔκαμψε με-
 τὰς προόδους· καὶ τὸ ἐμπόριον δ' αὐτῆς εἶνε λίαν ἐνεργόν, εὐκολο-
 γητόν ὑπὸ τῶν πλευστῶν ποταμῶν, τῶν διωρύγων καὶ τῶν σιδη-
 ροδρόμων τῆς.

Γλῶσσα δ' ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσα εἶνε ἡ Γερμανικὴ· ἀλλὰ καὶ ἕκα-
 ῶν τῶν διαφορῶν αὐτῆς ἔθνῶν λαλεῖ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν.

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις δὲν εἶνε εἰσέτι διαδεδομένη καθ' ὅλας τὰς
 ἀρχαίας τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας, διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς τῶν
 Γερμανικῶν χωρῶν εἶνε πολὺ ἀγροϊκός.

Σ Ε Ρ Β Ι Α.

Ἡ Σερβία, *Ανω Μοισία* ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, ὀρίζεται
 πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ
 τῆς Ρωμανίας καὶ τῆς Τουρκίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑρζεγοβίνης καὶ
 τῆς Βουλγαρίας κατεχομένων ἤδη ὑπὸ τῆς Αὐστρίας.

Τὰ ὄρη τῆς Σερβίας κλάδοι ὄντα τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων εἶνε λίαν
 ἀπρόσιτοι· ἡ δὲ χώρα δύναται μᾶλλον νὰ θεωρηθῆ ὡς λοφώδης, ἔχου-
 σα λίαν ἀξιολόγους κοιλάδας καὶ πεδιάδας.

Ἡ πρῶτη ποταμοὶ τῆς Σερβίας εἶνε ὁ *Δούναβις*, σχηματίζων τὰ
 βορειοανατολικά ὄρια τῆς χώρας· ὁ *Σαῦος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν
 βορειοδυτικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς Β. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν· ὁ *Μο-
 ραῦος*, ὅστις πηγάζων ὡσαύτως ἐκ τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων
 πρὸς τὸ ΒΑ. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν παρὰ τὴν πόλιν Σεμένδριαν.

Ἡ πρῶτη πόλις τῆς Σερβίας εἶνε *Βελιγράδιον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς
 τῶν ποταμῶν καὶ Δουνάβεως, πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λίαν ὀχυρὰ
 ἀκμαῖον ἐμπόριον, βιομηχανίαν, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, ἀκα-
 δαμία καὶ 50 χιλ. κατ. Σεμένδρια ΝΑ. τοῦ Βελιγραδίου ἐπὶ τῆς
 συμβολῆς τοῦ Μοραύου καὶ Δουνάβεως, ἀρχαία πρωτ. τῆς Σερβίας

ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 12 χιλ. κατ. *Κραγονεβάτση* πρὸς Ν.
 τῆς Σεμένδριαν ἐν εὐρείᾳ κοιλάδι, ἔχουσα χυτήρια πυροβόλων, ὀπλο-
 ποιητικὴν, πυριτιδοποιεῖον καὶ 7 χιλ. κατ. *Όσχίτσα* ΝΔ. τῆς Κραγονε-
 βάτσης, ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ.

Ἡ ἀρχαία πόλις καὶ κάτοικοι τῆς Σερβίας εἶνε 1, 400 χιλ. σλαβικῆς καταγωγῆς

καὶ ὀρθόδοξοι τὴν θρησκείαν· εἶνε ἤδη ὅλως ἀνεξάρτητοι καὶ κινῶνται ὑπὸ συνταγματικῆς ἡγεμονίας μετὰ βουλῆς καὶ γερουσίας.

Τὸ κλίμα τῆς Σερβίας εἶνε ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος λίαν εὖ παράγον σίτον, ἀραβόσιτον, κάρναβιν, λίνον, οἶνονκτλ. ἀλλ' ἵκεν γὰρ εἰσέτι ἐν αὐτῇ εἶνε παρημελημένη, ἀσχολουμένων τῶν κατοίκων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μάλιστα τῶν χοίρων καὶ εἰς τὴν ὕλησιν τῶν ἀπεράντων δασῶν τῆς· ἡ δὲ παιδεία μόλις ἤδη ἀρχεται ναυφυτεύηται ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

ΡΩΜΟΥΝΙΑ.

Ἡ Ρωμουνία, συνισταμένη ἐκ τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας καὶ λαὶ Δακίαι καλουμένη, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Σερβίας.

Ἐπίσημ. ὄρη τῆς Ρωμουνίας εἶνε πρὸς Β. τὰ Καρπάθια καὶ τὰ ἀνατολικά αὐτῆς αἱ Τρανσυλθανικαὶ ἄλπεις.

Ἐπίσημ. ποταμοὶ τῆς Ρωμουνίας εἶνε ὁ Δούναβις διαρρέων νότια ὄρια τῆς χώρας ὁ Ἀλόττας (Ὀλτις), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Τρανσυλθανικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς Ν. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προῦτος, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Καρπαθίων ῥέων καὶ ῥέοντες πρὸς Ν. χύνονται ὡσαύτως εἰς τὸν Δούναβιν καὶ δὲ ἡ Ρασέλιμη.

Ἐπίσημ. πόλεις τῆς Βλαχίας εἶνε Βουκουρέστιον ἐπὶ τοῦ ἑσπέρου παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τῆς Ρωμουνίας καὶ ἔχουσα οἰκίαν λιθοκτίστους, ἀκαδημείαν, καμπύλας καὶ κακῶς ἐκτεταμένης ὁδοῦς, ὠραίους κήπους, προάστεια καὶ περὶ τὰς 200 χιλ. Κραιάβα πρὸς Δ. ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχι ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἰβραίλα ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 40 χιλ. κατ. εἶνε καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀξιολόγητα ἔλλα ἐκπαιδευτήρια. Πλοέστι πρὸς Β. τοῦ Βουκουρεστίου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 27 χιλ. κατ. Ρίμνικον παρὰ τὸν Ἀλούταν. ἔχουσα ἀπὸ ἀλατωρυχείον. Γιούργεβορ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἐπίγειον τοῦ Βουκουρεστίου, λίαν ὄχι ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. Βιάννα, ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

Τῆς δὲ Μολδαβίας Ἰάσιορ πρωτ. τῆς Μαλδαβίας, μεσόγειον εἰς δύο ὄρας δυτικῶς τοῦ Προῦτου, ἔχουσα ξυλινὰς οἰκίας, πολλὰ κτήνη, ἀθλίας ὁδοῦς, ὠραίους κήπους, σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ 20 χιλ. κατ. Ρωματοὶ πρὸς Β. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μολδαβίου

του ἐπὶ τερπνῆς θέσεως. *Οκνα ἐπὶ τοῦ Σερέτου, ἔχουσα σπου-
δαίαν ἀλατωρυχίαν. Γαλάζιον ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος παρὰ τὰς ἐκβολὰς
Προύτου, ὁ κυρίως λιμὴν τῆς Μολδαβίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον
80 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες κἀλλιστα ἔχοντες
αὐθιγὰ ἀειθέρεια. Φοζάνη πρὸς τὰ ὄρια τῆς Βλαχίας, ἔχουσα καλὸν
ἐμπόριον καὶ 20 χιλ. κατ.

Οἱ Ῥωμοῦνοι ἀπόγονοι τῶν ἐπὶ Τραϊανοῦ συστηθεισῶν ἐνταῦθα
Ῥωμαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι εἶνε 5, 200 χιλ. κυ-
ριώμενοι ἀπὸ ἐνὸς ἔτους ἀνεξαρτήτως ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμό-
μετὰ Βουλῆς.

Ἡ κυριώτερα προϊόντα αὐτῆς, καίτοι ἡ γεωργία εἶνε παρημελημέ-
νη εἶνε σίτος, ἀραβόσιτος, κριθή, οἶνος, κτλ. ἡ δὲ κτηνοτροφία λίαν
ἐκτεταται. ἔνεκεν τῶν ἀφθόνων νομῶν τῆς παράγουσα καλοὺς ἵππους,
ἀγέλας, χοίρους, κτλ. ἡ μελισσοτροφία ὡσαύτως εἶνε λίαν ἀνεπτυγ-
μένη, τὰ δὲ δάση τῆς παρέχουσιν ἀφθονον ξυλείαν καὶ οἱ ποταμοὶ
παχυτάτους ἰχθῦς· ἡ δὲ παιδεία ὑπὸ τοῦ νέου ἡγεμόνος προστα-
τευμένη ἤρξατο νὰ παράγῃ λαμπροὺς τοὺς καρποὺς.

ΒΟΡΕΙΑ ΚΡΑΤΗ

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 0° 35'—12° 45'.

Πλάτ. Β. 50° —61°.

Ἡ Μεγάλη Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Βρεττανίας ἢ Ἀγ-
λαδίας, τῆς Ἰρλανδίας, τῶν νήσων Ἐβρίδων, Ὀρκάδων, Σχετλαρ-
νδῶν καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων, κειμένων ἀπέναντι τῆς Γαλλίας εἰς
τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Ἡ Ἀγγλία ἄλλοτε καλουμένη Βρεττανία κατεκτήθη ὑπὸ τῶν
Ῥωμαίων τὸ 78 π. Χ. Εἶτα δ' ἀποσυρθέντων αὐτῶν ἐκεῖθεν τὸ 448 μ. Χ.
ἐπὶ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀγγλων καὶ Σαξῶνων, οἵτινες ὡς φίλοι προ-
σέβησαν νὰ τὴν συνδράμωσι κατὰ τῶν βαρβάρων Καληδονίων. Ἀπὸ δὲ
του αἰῶνος πολλάκις ἐλεηλατήθη ὑπὸ τῶν Νορμαδῶν τῆς Δανίας καὶ τέ-
λευτῶν αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ 888 Ἀλφρέδος ὁ μέγας μετὰ πολλὰς ἀποτυ-
χησάσας ἐπὶ αὐτῶν.

χίας ἀπεδίωξε τέλος τοὺς Νορμανδοὺς ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Τὸ δὲ 1066 ἔλμος ὁ Κατακτητῆς, δούξ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Νορμανδίας, κατέκτησε τὴν Ἀγγλίαν. Ἐκτοτε δὲ οὐδὲν ἔθνος εἰσέβαλεν εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἄλληλοδαμνῶν ἰδίως Βρεττανία κατέκτησε τὴν Ἰρλανδίαν, τὴν Σκωτίαν καὶ ἄλλα ταμένας χώρας εἰς ἅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ἡ νῆσος Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Βρεττανίας γλίας, τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Σκωτίας.

**Ὀρη.* Τῆς Βρεττανίας τὸ βόρειον μέρος εἶνε ὄρεινόν, καὶ ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, τῶν ὁποίων ὑψηλοτέρα κορυφὰ τὰ *Γραβιανὰ ὄρη* (1450 μέτρ.) τὸ δὲ νότιον εἶνε πεδινόν, καὶ τὴν Οὐαλλίαν ὑψοῦται τὸ ὄρος *Στρόβδορον*, τὸ ὁποῖον καθίσταται πρὸς Δ. τὴν παραλίαν βραχώδη, καὶ ἡ Ἰρλανδία δ' ἔχει πρὸς Α. τὴν *Καρντοβαλον* (1037 μέτρ.) καὶ παραλίαν ἀπότομον, ἀλλὰ σόγεια αὐτῆς εἶνε πλὴν τινῶν λόφων ἅπαντα πεδινά, περιλαμβάνουσα πολλὰς λίμνας καὶ τόπους ἐλώδεις.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσημοι ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε ὁ *Τάμεσις*, ὁ βασιλικὸς ποταμῶν κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς οὗτος διερχόμενος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν (320 μῆκ.). Ὁ *Ὀυμβερσ*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Οὐαλλίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν. Ὁ *Σαβέρν*, ὁ δὲ ποταμὸς τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν Οὐαλλίαν, ἐκβάλλων εἰς τὸν ἰσθμὸν κώλπον. Ὁ *Κλύδης* ἐν Σκωτίᾳ πρὸς Δ. ἐκβάλλων εἰς τὸν ἰσθμὸν κώλπον. Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπίσ. ποταμὸς εἶνε ὁ *Σχάνων*, ὁ ποταμὸς οὗτος διερχόμενος διὰ τῆς πόλεως Λιμερικής ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ ἰδίως Ἀγγλία διακίρεται εἰς 40 κομητείας, ἡ Οὐαλλία καὶ ἡ Σκωτία εἰς 33 καὶ ἡ Ἰρλανδία εἰς 4 διοικήσεις.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς ἰδίως Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας εἶνε *Λονδρὸν* μεταβαίνουσι συντομώτερον ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλλίαν, ἡ *Λονδρὸν* ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ἡ μεγαλειτέρα, πλουσιωτέρα, ἡ ἐπισημωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κόσμου, πρωτ. τῆς ἔχουσα 4 ἑκατ. κατ. εἶνε δὲ διηρημένη κυρίως εἰς δύο, εἰς ἀστυλιὰν *Ἄστν* (city) καλουμένην, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ ἔμποροι, καὶ εἰς *Ὀυεστμίνστερ*, ὅπου κατοικεῖ ἡ αὐλή, οἱ εὐγενεῖς καὶ μεγαλοπρεπεῖς καὶ ἔμποροι. Τὸ ἄστυ ἔχει ὁδοὺς στενάς καὶ μὴ εὐκταί, καὶ δὲ *Ὀυεστμίνστερ* πλατυτάτας καὶ εὐθείας· ἔχει δὲ καὶ πολλὰς, τῶν ὁποίων ἡ ἐπίσ. εἶνε ἡ τοῦ *Βατερλώου*. Ἐπίσ. δὲ πόλεις οἰκοδομημένα εἶνε ὁ ναὸς τοῦ *Ἁγίου Παύλου*, ὁ ναὸς τῶν διαμαρτυρομένων, τὸ *παραμέντορ*, ὁ πύργος τοῦ οὐρανοῦ συνιστάμενος ἐκ διαφόρων πύργων καὶ ἄλλων οἰκοδομημάτων, ὁ *λάτιον Βούγκιχαμ*, ὅπου συνήθως διαμένουσιν οἱ ἡγεμόνες, ὁ *στάλλινον παλάτιον*, οἱ ὑπόγειοι ποταμοὶ κλ. Εἰς δὲ

πτερ υπάρχουν οί καλλίτεροι κήποι, χρησιμεύοντες εἰς κοινόν πε-
 πτον. Τὰ δὲ πρόσκειται αὐτῆς εἶνε λίαν τερπνά, ἔχοντα λαμπράς
 κήπους θελκτικούς, βιομηχανικά καταστήματα κλ. *Γροουήν-*
τον ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως παρὰ τὸ Λονδίνον, διάσημος πόλις διὰ τὸ ἀ-
 σκατεῖον καὶ τὸ ναυτικὸν νοσοκομεῖόν της ἔχουσα 140 χιλ. κατ.
Πορτμοῦθον πρὸς Ν. λίαν ὄχυρά πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς
 ἄστυς τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. *Πλυμοῦθον*, ὁ
 δεύτερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχον 130 χιλ. κατ. *Βριστό-*
λ ἀρχαία, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 182 χιλ. κατ. *Οξ-*
φορδία (Ὁξωνία) ΒΑ. τῆς Βριστόλης, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστή-
 μιον της, ἔχουσα 56 χιλ. κατ. *Βιρμιγχάμη*, μεσόγειος πόλις ἐπίση-
 με διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν ὀπλων, τῶν σιδηρουργείων καὶ ἄλλων
 κερμάτων ἐργοστασίων της ἔχουσα 350 χιλ. κατ. *Σχεφιάλλη*, μεσό-
 γειος πόλις ἔχουσα ἐργοστάσια σιδηρῶν ἔργων καὶ 240 χιλ. κατ.
Αρχειπισκόπου πρὸς Ν. μεσόγειος καὶ ἡ πρώτη βιομηχανος πόλις τῆς
 Ἀγγλίας καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ βόμβακος ἔχουσα περὶ
 τὰς 360 χιλ. κατ. *Λιβερπούλλη* πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Μερσέη, παράλιος,
 βιομηχανος, ἐμπορικωτάτη καὶ δευτέρα μετὰ τὸ Λονδίνον πόλις τῆς
 Ἀγγλίας ἔχουσα 510 χιλ. κατ. *Υόρκη* εἰς τὰ ΒΑ. ἔδρα ἀρχιεπισκό-
 που ἔχουσα λαμπρὸν Γοθτικὸν ναὸν καὶ 45 χιλ. κατ. *Ουάλλη* ΝΑ.
 πρὸς *Υόρκης*, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα
 100 χιλ. κατ. *Νεοκαστέλλη* πρὸς Β. παράλιος πόλις ἔχουσα πλου-
 τωτάτα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ 130 χιλ. κατ.
Μερτυδβίγη, βιομηχανος καὶ ἡ ἐπίσ. πόλις τῆς Οὐαλλίας ἔχουσα
 παράλιος σιδήρου, λιθανθράκων καὶ 90 χιλ. κατ. *Ελμβούργον*, μη-
 τروπόλις τῆς Σκωτίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐκτεινομένη ἐπὶ τριῶν λό-
 γων ὄλιγον μακρὰν τοῦ κόλπου Φόρθη, καὶ ἔχουσα λαμπρὸν πανεπι-
 στήμιον καὶ 205 χιλ. κατ. *Γλασκόβη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς
 Σκωτίας ἐπὶ τοῦ Κλύδου ποταμοῦ, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον,
 παράλιον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 480 χιλ. κατ. *Λούνδον*, πρὸς
 τὸν ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάμη, ἔχουσα 90 χιλ.
 κατ. *Αβερδρήνη* πρὸς Β. ταύτης, ἀξιόλογον ἔχουσα πανεπιστήμιον
 καὶ 75 χιλ. κατ.
 Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπίσ. πόλεις εἶνε *Λουβλίτρον* πρὸς Α. μητρόπολις
 τῆς ἰνσουλῆς εἶνε πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς,
 λαμπρὸν λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 300 χιλ. κατ. *Κόρκη* πρὸς Ν.
 ἐπὶ τῶν ὄμων. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Διμέ-*
ν πρὸς τὰ ΝΑ. ἐπὶ τοῦ Σχάνωνος, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ἰρλανδίας ἔ-
 χουσα λίαν ἐνεργὸν ἐμπόριον καὶ 45 χιλ. κατ. *Αρμάγη* πρὸς τὸ ΒΑ.
 ἐπὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰρλανδίας. *Βελφάστη* πρὸς Β. ἔχουσα
 100 χιλ. κατ.

Νῆσοι δ' αὐτῆς πρὸς Β. τῆς Σκωτίας εἶνε αἱ *Σχετλανδικαὶ* μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Μελλάρδη*· αἱ *Ορχάδες*, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Παμόνη*· αἱ *Ἐβρίδες* ἢ *Οὔεστέραι*, ὧν μεγαλιέτεραι εἶνε ἡ *Λεϊκὴ* *Σκὴ* καὶ ἡ *Στάφρα*, ἧτις εἶνε ἐπίσημος καὶ διὰ τὸ φιγγάλιον τρον τῆς. Ἡ *Μάρη* καὶ ἡ *Ἀγγλεσὴ* πρὸς Δ. τῆς Ἀγγλίας. Αἱ *Λίγγαι* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας. Ἡ *Ὠριγνή* εἰς τὰ παράλια Γαλλίας καὶ ἡ *Οὐκτίς* πρὸς Ν. τῆς Ἀγγλίας, ἐπονομαζομένη περιβόλιον αὐτῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βρεττανίας εἶνε 3100 τετρ. μυρ. κάτ. 32 ἑκατ. ὧν 23 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐάλλ 3 1/2 τὴν Σκωτίαν, 5 1/2 τὴν Ἰρλανδίαν καὶ οἱ λοιποὶ τὰς μικρὰς νήσους, πρεσβεύοντες ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ τὴν Ἀγγλικανήν, Σκωτίᾳ τὴν Προσβυτεριανήν, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ τὴν δυτικὴν σκεῖαν (α). τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῶν, τῶν λόρδων καὶ τῶν κοινοτήτων.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸ νότιον τῆς Σκωτίας εἶνε ῥίως Ἀγγλοὶ, οἱ δὲ κατοικοῦντες τὸ βόρειον τῆς Σκωτίας Γαλλοὶ· Βρεττανοὶ δὲ κατοικοῦσι τὴν Οὐαλλίαν καὶ Κελτοὶ τὴν Ἰρλανδίαν. Ἄπαντα δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη λαλοῦσι διαφόρους συγγενεῖς γλώσσας· τὰ δὲ Ἀγγλικὴ εἶνε μίγμα Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶνε ὑγρὸν, ὀμιχλῶδες καὶ ψυχρὸν, ὑγιεινὸν καὶ μαλακώτερον τοῦ τῆς Γερμανίας, τὸ δ' ἔδραμον τὴν Οὐαλλίαν καὶ Σκωτίαν εἶνε βουνῶδες, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν ἴσον πεδινόν, παράγον δημητριακοὺς καρποὺς καὶ γεώμηλα καὶ κρέμας, ῥιζοφύτων, ὅπου τρέφονται πλῆθος βοῶν, αἰγῶν καὶ ἵππων τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ μαλλία τῶν προβάτων τῆς εἶνε περὶ τὸ ἕξιον. ἔχει δὲ καὶ πλῆθος μεταλλείων χρυσοῦ, σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου, γαιανθράκων, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ λαμπρῶν μαρμάρων.

Ἡ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις τῆς Ἀγγλικῆς ἑθνότητος, ἀλλ' ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις εἶνε πολὺ ὀπίσθη διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη ὁ κοινὸς λαὸς τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκει μὲγαν βαθμὸν ἀμαθείας. Πρακτικὸν δὲ ἂν τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος εἴη καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἐν τῇ Βρεττανίᾳ ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εὐρίσκειται ὑψιστον βαθμὸν τῆς τελειότητος· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον ἐσωτερικῶν εὐκολυνόμεον ὑπὸ ἀπείρων διωρῶν καὶ σιδηρῶν διασχιζόντων ἄπασαν τὴν χώραν, ἐν δὲ τῶν ἐξωτερικῶν προστασίαν ὑπὸ τοῦ μεγαλειτέρου στόλου τοῦ κόσμου.

(α) Ἡ περὶ τῶν δογμάτων τούτων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας βιβλία, ὡς καὶ ἡ περὶ τῶν θρησκειῶν ἐν γένει, ἀφήνεται εἰς τὸν διδάσκοντα ἐρωτῶν μαθημάτων.

Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Ἀγγλία μεγάλας εἰς ἀπάσας τὰς ἡπείρους (10 ἑκατ. κατ.).

ΔΑΝΙΑ.

Μήκ. Α. 5° 45'—10° 14'.

Πλάτ. Β. 55° 35'—57° 48'.

Ἡ Δανία κειμένη εἰς τὰ βόρεια τῆς Γερμανίας συνίσταται ἐκ τῆς Ἰουτλανδίας, κειμένης εἰς τὸ Β. τῆς Γερμανίας, τῶν νήσων Σηλανδίας, Φινίας, Ἰσλανδίας, Φεροῶν καὶ ἄλλων πολλῶν νήσων. Ἐν αὐτῇ οὔτε ὄρος οὔτε ποταμὸς ἀξίος λόγου ὑπάρχει.

Ἡ Δανία, ἄλλοτε καλουμένη Κιμβρική Χερσόνησος ἢ Κιμβρία, εἶνε ἡ χώρα τῶν Κιμβρῶν, οἵτινες ἐξεστράτευσαν κατὰ τὴν Ἰουλίαν καὶ ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Μαρίου στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 830—1042 οἱ Δανοὶ ἔκαμαν πολλὰς λεηλασίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀρξάντες αὐτῆς 20 ἔτη. Εἰς δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ Δανία αὐτὴ πάντοτε διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

ἔχει ἠψίαστεια ὄρη, οἷον τὴν *Εκλαν*, ἐκπέμπουσιν βραστὸν ὕδωρ 50 μέτρ. Ἐν ταύτῃ δ' ἕνεκα τοῦ ψύχους φύονται μόνον θάλασσα καὶ γεώμηλα μόνον καλλιεργοῦνται· οἱ δὲ κάτοικοί τῆς ἑνασχοῦνται ἔτι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιείαν. Τὸν δὲ διάχουσι βίον καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Φεροῶν.

Ἡ Δανία κατέχει ἔτι τὴν Γροιλανδίαν κειμένην εἰς τὸν Β. Βορ. Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὰς μικρὰς Ἀντίλλας τὴν νῆσον τοῦ Σαττ (109 χιλ. κατ.).

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ἢ ΣΟΥΗΔΙΑ.

Μῆκ. Α. 2° 30'—29°.

Πλάτ. Β. 52° 25'—71° 5'.

Σκανδιναυϊκὸν κράτος λέγεται ἡ Σουηδία συνισταμένη ἐκ τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας· ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορ. Θαλάσσης, πρὸς ἄνατον ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Σουηδία τὸ πρῶτον κατωκλήθη ὑπὸ Φιλλανδῶν, κατόπιν ἤδη εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη, εἶτα δὲ κατέλαβον αὐτήν οἱ Γότθοι προσηνέσαντες τοσαύτας λεηλασίας καὶ καταστροφὰς εἰς τὸ Πρωσσικὸν κράτος. Ἐκ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ὁμοῦ Σκανδιναυϊκῆς λεηλατικῆς καλουμένης ἐξῆλθον οἱ προμεροὶ ἐκεῖνοι πειραταὶ Νορμανδοί, οἱ ἐπέβησαν ἐν χρόνῳ (1000 μ.Χ.) ἐρημώσαντες τὰ παράλια τῆς Δ. καὶ ΝΔ. Ἐν τῷ δὲ 1397 ἠνώθη μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῆς Μαργαρίτης καὶ ἡ Δανία. Ἐν τῷ 1658 ὁ Γουσταῦς Β' κατέλυσε εἶτα τὴν ἕνωσιν ταύτην καὶ ἐλευθερώσας τὴν Σουηδίαν ἐγένετο αὐτῆς βασιλεὺς, εἰσαγαγὼν καὶ τὴν ὀρθόδοξον αἰθιοπικήν ἀρχὴν ἐν αὐτῇ.

Ὁ δὲ Γουσταῦς Ἀδόλφος κατέστησεν αὐτήν ἐν τῶν ἰσχυρῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυχῶν πολέμων τοῦ 1713 ἠσθένησεν ἡ Σουηδία καὶ ἀπώλεσε τὰς ἐξωτερικάς αἰτίας τῆς. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1814 ἡ Σουηδία ἀποτελεῖ ἐν κράτος μετὰ τῆς Νορβηγίας. Ὁρῆ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἀλπεις (2600 μέτρ.) αἰτίνας κείμεναι μεταξύ Σουηδίας καὶ Νορβηγίας διευθύνονται ἀπὸ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς Σουηδίας, καὶ ἀπολήγουσιν ἀποτόμως εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν πρὸς ἀνατολὰς δὲ αὐταὶ ταπεινοῦμεναι καθιστῶσι πεδινὴν τὴν Σουηδίαν.

Ποταμοὺς ἐπίσημοις ἡ Σουηδία δὲν ἔχει· ἀξιοὶ δὲ μνησθῆναι εἶνε ὁ *Τορνέας*, ὅστις ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, καὶ ὁ *Μόμερος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Σκανδιναυϊκῶν ὄρεων καὶ διαρρέων τὴν Νορβηγίαν ἐκβάλλει εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον τῆς Χριστιανίας. Αἵμαί δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἐν μὲν τῇ Σουηδίᾳ ἡ *Μαισέρη*, ἐν δὲ τῇ Νορβηγίᾳ ἡ *Μαλλάρη* καὶ ἡ *Βέττερ*.

ωνούσαι μετὰ τῆς Βαλτικῆς, καὶ ἡ Βένεττ ἐκβάλλουσα εἰς τὸν Κατεγάτην.

Ἐπίσης πόλεις τῆς Σουηδίας, διηρημένης εἰς τρία μέρη, εἶνε *Στοκχόλμη* ἐπὶ Θαυμασίας θέσεως παρὰ τὴν Μαλάρην, πρωτ. τοῦ κράτους ἐκτισμένη ἐπὶ πολλῶν νησιδίων καὶ ἐπὶ δύο χερσονήσων, ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα, ὠραίας ἐξοχάς, ἀξιόλογον ἐμπόριον, λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ 136 χιλ. κατ. *Ουψάλη* πρὸς Β. ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν ἀστεροσκοπεῖον, τὸ μόνον ἐν τῷ κράτει ἀρχιεπισκοπεῖον καὶ 11 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Λιναίου. *Καλιμάρη* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν συνθήκην, καθ' ἣν τὸ 1397 ἠνώθησαν ὑπὸ ἓν σκῆπτρον ἡ Δανία, Σουηδία καὶ Νορβηγία. *Γοττεμβούργη* ΒΔ. αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Κατεγάτου, παράλιος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 54 χιλ. κατ. *Καρλακρόνα*, ὄχυρά πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Σουηδίας ἔχουσα 18 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Νορβηγίας, διηρημένης εἰς 2 μέρη, ἐπίσης πόλεις εἶνε *Χριστιανία* ἐπὶ ὄμων κόλπου, ἔδρα τῶν Βουλῶν τῆς Νορβηγίας ἔχουσα μέγα ἐμπόριον σιδήρου καὶ σανίδων, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 65 χιλ. κατ. *Χριστιανσάνδη* εἰς τὸ Ν. τῆς Νορβηγίας ἐπὶ τοῦ Σκαγγεράκου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις. *Βεργένη*, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Λορθεϊμη* ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ὅπου ἐστέφοντο τὸ πάλαι οἱ βασιλεῖς τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα χαλκὸν καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Ραιράση*, ἔχουσα ὀνομαστά μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ οὐσα ἡ ὑψηλότερα πόλις τῆς Νορβηγίας. *Βαρθούση* εἰς τὴν Λαπωνίαν, ὁ βορειότερος ὄλων τῶν κατοικουμένων τόπων τῆς Εὐρώπης.

Καθ' ὅλα τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ παράλια τῆς Νορβηγίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων, ὧν ἐπίσης εἶνε αἱ *Λοφοδέται*, γνωσταὶ διὰ τὸ γυμνὸν καὶ ἀπόκρημον τῆς χώρας των· τούτων δ' ἐπίσης εἶνε ἡ *Κουέλη*, ἔχουσα πόλιν *Αμροφέστην* τυχαζομένην διὰ τὴν ἀλιεῖαν ὑπὸ πλῆθους πλοίων. Ὡσαύτως ἐν τῇ Βαλτικῇ ὑπάρχουσι δύο ἀξίαι λόγου νῆσοι ἡ *Γοτλάρδη* καὶ ἡ *Αλάρδη*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7600 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 5870000 (ἐν Σουηδίᾳ 4170000 καὶ ἐν Νορβηγίᾳ 1700000 κατ.) προσβέουσαν τὴν λουθηρανικὴν θρησκείαν καὶ διοικούμενοι συνταγματικῶς. "Ἄν δὲ καὶ ἡ Σουηδία εἶνε ἠνωμένη ὑπὸ ἓν σκῆπτρον μετὰ τῆς Νορβηγίας, ἀποτελοῦσιν ὅμως ἑκατέρα ἴδιον κράτος καὶ ἔχουσιν ἑαυτὰ ἀνεξάρτητα νομοθετικὰ σώματα.

Οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβεγοὶ, Γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ ἔχοντες ἑαυτὰ ἑαυτῶν διάλεκτον λαλοῦντες, εἶνε μεγαλόσωμοι, ῥωμαλέοι, ἠσπαστοὶ τὰ ἔθνη, φιλόξενοι καὶ λίαν λιτοὶ τὴν διαίταν.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.) Δημόσια Κεντρικὴ 6

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Τὸ κλίμα τῆς Σουηδίας ἐν γένει εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· καὶ εἰ μὲν τὰς μεσημβρινὰς αὐτῆς χώρας διακρίνονται καὶ αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους. Ἐνταῦθα τὸ θέρος εἶνε βραχυτάτον ἀλλὰ καὶ θερμότερον οὐ ἔνεκα καὶ ταχέως τὰ ἐν ταύταις ταῖς χώραις προϊόντα ὠριμάζουσι. Κατὰ δὲ τὴν 67 μοῖραν διακρίνονται δύο μόνον ὥραι τοῦ ἔτους χειμῶν καὶ θέρος, καθ' ὃ ἡ θερμότης καθίσταται ἀφόρητος. Ὡσαύτως καὶ ἡ Νορβηγία εἶνε λίαν ψυχρὰ, τὰ παράλια ὁμῶς αὐτῆς καίτοι ἐκ τεθειμένα εἰς ἀλλεπαλλήλους μεγάλας τρικυμίας ἔχουσι κλίμα σχετικῶς πολὺ συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὀλίγον εὐφορον, πλὴν το νοτίου μέρους διακοπτομένου ὑπὸ πλήθους λιμνῶν, καὶ παράγοντος ἄφθονον σίτον, κριθήν, λίνον, γεώμηλα κτλ. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία εἶνε μᾶλλον πεδινή, ἡ δὲ Νορβηγία ὄρεινή, ἔχουσα δάση ὑψίκομα, φέροντα ξυλικὴν πρὸς ἐμπορίαν· τὸ δὲ βόρειον μέρος κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν τὴν θρησκείαν Λαπώνων (20 χιλ.), λαοῦ δυσειδοῦς καὶ μικροσώμου ζῶντος βίον πλάνητα καὶ νομαδικὸν καὶ τρεφομένου ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας, τῆς ἀλιείας καὶ τῶν ποιμνίων τῶν βέννων τοῦ ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου ἀφθονοῦ.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ περιωρισμένη εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις, τὸ δ' ἐμπόριον λίαν ἐνεργόν. Καὶ ἡ παιδεία δὲ καὶ μάλιστα κατωτέρα εἶνε μᾶλλον διαδεδομένη ἐν αὐτῇ ἢ εἰς ἄλλο οἰοῦνθ' ἕν μέρους τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σουηδία, ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, κατέχει ἐν Ἀμερικῇ τὴν νήσον τοῦ Ἀγίου Βαρθελεμῆ, μίαν τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανὸν νήσον τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους Οὐίτη.

ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 15° 20'—62°.

Πλάτ. Β. 38° 20'—80°.

Ἡ Ῥωσσία περιλαμβάνουσα ἤδη καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Πολωνίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σουηδίας, τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ῥωμουνίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ῥωσσία κατωφεῖτο ἔκπαλαι ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, Φιννῶν ἢ λανθῶν, Λαπώνων, Σαμογετῶν, Σαρματῶν καὶ Σλάβων· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος τοῦ μεγάλου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος ἐξῆλθε τῆς βαρβαρίας, καὶ ἔκτοτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κράτος πολιτισμένον· διότι εἰσαν ἐν αὐτῇ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης. Ἡ νικητὴ Ῥωσσία προσετέθη εἰς αὐτὴν περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, βασιλεῖον τῆς Πολωνίας τὸ 1814. Ἐκτοτε δὲ τὸ μέγα τοῦτο κράτος

ἑκάστην διὰ κατακτητῶν γένων καὶ χωρῶν εἰς τὴν Καυκάσιον Ῥωσσίαν, Σιβηρίαν καὶ τὸ Τουρκεστάν, καὶ ἤδη κατέχει τὸ ἕβδομον τῶν χωρῶν σφαίρας μας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Α. τὰ *Οὐράλια*, πρὸς Ν. τὰ ὄρη τῆς *υρικῆς Χερσονήσου* καὶ ὁ *Καύκασος* (5600 μέτρ.), εἰς τὸ ΝΔ τὰ *ρπάθια* καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τὰ *Λαπωνικὰ ὄρη*. "Ἀπασα δὲ ἡ χώρα ἐν εἰ εἶνε πεδινή, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ λόφων.

Ποταμοὶ δ' αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ὁ *Καρᾶς* καὶ ὁ *Πετσχόρας*, πηγάζον- ἐκ τῶν Οὐραλίων καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν, ὁ *Δουί-* ρ, ὡσάυτως ἐκβάλλον εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν ὁ *Τοργῆας* ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὄρεων, ὁ *Νεβάς* ἐκ τῆς λίμνης *Λαδόγας*, ὁ *Δούνας* τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὄρεων, καὶ ὁ *Οὐίστοβίλας* ἐκ τῶν Καρπαθίων ὄρων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν ὁ *Δρεϊ-* περος, ὁ *Δρεϊπερος* (Βορυσθένης) ἐκ τῶν Καρπαθίων ὄρεων καὶ ὁ *Δούνας* (Τάναις) ἐκ τῶν Οὐραλίων ὄρεων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Εὐξείνου πόντον ὁ *Βόλγας* (3500 χιλιομ. μῆκ.) καὶ ὁ *Οὐράλιος* αὐτῶς ἐκ τῶν Οὐραλίων ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ἡ *Λαδόγα*, ἡ *Ορέγα*, ἡ *Ιλιμερος*, ἡ *Σίβηρος* καὶ πρὸς Α. ἡ *Κασπία* θάλασσα.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία περιλαμβάνει· 1) ἐξήκοντα διοικήσεις, (ἐν αἷς εἶνε καὶ αἱ τοῦ πάλαι Πολωνικοῦ κράτους)· 2) τὴν ἐπὶ τοῦ Τανάι- σος ἡ χώραν τῶν Κοζάκων· 3) τὸ μέγα δουκάτον τῆς Φιλλανδίας· 4) τρεῖς καυκασιακὰς διοικήσεις. Δύναται ὅμως αὕτη νὰ διαιρεθῇ εἰς ἄλλιον οὕτω· α) εἰς χώρας τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ· β) τῆς Βαλτικῆς· γ) τῆς Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης· δ) τῆς Κασπίας θαλάσσης· ε) εἰς χώρας μεταξύ Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης.

1) *Χῶραι τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ*. Ἐπισ. πόλεις Ἄρχάγγελος ἐπὶ τῆς Δούνας ὄχι μακρὰν τῆς Λευκῆς θαλάσσης, τὸ κέντρον τοῦ θαλασσο- εμπορίου τῶν βορ. χωρῶν τῆς Ῥωσσίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. ἐν τῇ 23 Ἰουνίου ἡ ἡμέρα εἶνε 21 ὥρας, τῇ δὲ 23 Δεκεμβρίου 4 ὥρας. *Κόλα*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας.

2) *Χῶραι τῆς Βαλτικῆς*. Ἐπισ. πόλεις Πετρούπολις ἐπὶ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου (1703 μ. Χ.), πρωτ. τοῦ εμπορίου τῶν βορ. χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἔχουσα, εὐρείας ὁδοῦς, ἰσχυρὰς ἀμύνεσθαι, λαμπρὰ ἀνάκτορα, θέατρα, τὸν ναόν τοῦ Ἁγ. Ἰσαάκ, τὸν ναόν τοῦ Ἁγ. Παύλου, λαμπρὰ προάστια, ἐπί- παναγίας τοῦ Καζάν, τοῦ Ἁγ. Παύλου, λαμπρὰ προάστια, ἐπί- πον πανεπιστήμιον καὶ 550 χιλ. κατ. *Κροναστάτη* ἐπὶ μικρᾶς νῆ- εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον, λίαν ὀχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμι- λιστικὴ πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Ελι-* νγκο, μητρ. τῆς Φιλλανδίας ἔχουσα πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ δύνα- τὸν φοιτῶσι καὶ γυναῖκες καὶ 25 χιλ. κατ. παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ τὸν ναόν τοῦ Ἁγ. Ἰσαάκ. *Δορπάτη* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὸ

πανεπιστήμιόν της. *Ρίγα* παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δύνα, εὐλίμενος ἐμπορικὴ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Βίλνα* ἐπὶ τοῦ Βιλία, μητρ. τῆς Λιθουανίας ἔχουσα 50 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/3 εἶνε Ἑβραῖοι. *Γρόδνον* ἐπὶ τοῦ Νιεμένου παλαιὰ πρωτ. τῆς Πολωνικῆς διαίτης ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Βαρσοβία* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Οὐίστουλα, πρωτ. τῆς Ρωσικῆς Πολωνίας, ἔχουσα ὠραίας καὶ πλατείας ὁδοὺς, πλῆθος ἀνακτόρων, πολλὰ ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, πανεπιστήμιον, σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ 251 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/4 εἶνε Ἑβραῖοι. *Αἰδση*, ἡ βιομηχανικώτερα πόλις τῆς Πολωνίας ἔχουσα 35 χιλ. κατ.

3) *Χῶραι τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιώτιδος Λίμνης*. Ἐπισ. πόλεις *Κισιόβη* ἐπὶ τοῦ Δνειτέρου, μητρ. τῆς Βασσαραβίας ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. κατ. *Ὀδησσός*, ἡ ἐμπορικώτερα πόλις τῆς Ρωσσίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 131 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες. *Νικολάιεφ* ἐπὶ τοῦ Βούγου, νέα καλῶς οἰκοδομημένη πόλις ἔχουσα εἰς τὰ ἐνδότερα ἀξιόλογον ναυπηγεῖον. Παρὰ τὴν ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία *Ὀλβία*, ἀποικία τῶν Μιλησίων. *Χερσονήσος* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Συμφερόπολις*, μητρ. τῆς Ταυρίδος ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σεβαστούπολις* παράλιος, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, διάσημος δι' ἣν ὑπὲρ πολιορκίαν τὸ 1855—56 ὑπὸ τῶν Γάλλων, Ἀγγλων καὶ Σάρδων. *Πουλτάβα*, ἐνταῦθα Πέτρος ὁ μέγας ἐνίκησε τὸ 1709 Κάρολον IV' τῆς Σουηδίας. *Κισβον* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, ἀρχαῖος καὶ ἐπίσημος πόλις τῆς Ρωσσίας χρηματίσασα καὶ πρωτ. αὐτῆς, δ' ἔχουσα θεολογίας ἀκαδημίαν καὶ 70 χιλ. κατ. ἐνταῦθα ὁ μὲν Βλαδίμηρος τὸ 989 ἐδέχθη παρά τῶν Βυζαντινῶν ἱερέων τὸ βῆμα. *Ταϊγάνιον* ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τανάϊδος, πόλις ἐμπορικὴ τῆ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. ἐντεῦθεν ἐξάγεται πολὺς σίτος διὰ τὴν Εὐρώπην.

4) *Χῶραι τῆς Κασπίας θαλάσσης*. Ἐπισ. πόλεις *Μόσχα* Β. ἐπὶ τοῦ Μοσχάβου ποταμοῦ, πρώην πρωτ. τῆς Ρωσσίας καὶ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα πλατείας ὁδοὺς, λαμπρὰς οἰκίας, οἶον τὸ Κρεμλίον, τὴν καλλιτέραν τοῦ κράτους βιομηχανία, μέγα ἐμπόριον, πανεπιστήμιον καὶ τὸ θέρος 350 χιλ. κατ. τὸ χειμῶνα 450 χιλ. *Τοῦλα* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὰ ὀπλοποιεῖα ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Καζάν* πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Βόλγα, ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 78 χιλ. κατ. *Αστράχαν* ἐπὶ νήσου τοῦ Βόλγα παρά τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 48 χιλ. κατ.

5) *Χῶραι μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης*. Ἐπισ. πόλεις *Αἰκατερινοδόρη*, μητρ. τῶν Κοζάκων τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς

είου Κιρκασίας, ἥτις ἀγωνισθεῖσα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της ὑπετάγη ἔλας καὶ ἀπετέλεσε μέρος τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ δὲ Κιρκάσιοι εἶνε ὀνομαστοὶ διὰ τὴν ὠραιότητά των. *Σταυρόπολις*, μεσόγειος πόλις πρωτ. ὁμων. διοικήσεως. *Δερβέντη*, ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, μητρ. τῆς *Δαγεστάνης*.

Νῆσοι τῆς Ῥωσσίας ἐπίσ. εἶνε εἰς τὴν Βαλτικὴν ἢ *Οσεέλη* εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ἢ *Καλκουέθη* καὶ ἡ *Βαιγάτη*, ἐπισκεπτόμεναι ὑπὸ τῶν Ῥώσσιων διὰ τὴν ἀλιείαν. Εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἀνήκει ἔτι καὶ ἡ *ΒΔ.* τῆς Βαϊγάτης κειμένη *Νεὰ Ζέμβλα*, κεκαλυμμένη πάντοτε ὑπὸ πάγων καὶ χιόνος, καὶ μόνον ὑπὸ ἀλιέων καὶ θηρευτῶν Ῥώσιων ἐπισκεπτόμενη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 58700 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περί τὰ 71 ἑκατ. ὧν περί τὰ 5 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσικὴν Πολωνίαν. τούτων 59 ἑκατ. εἶνε ὀρθόδοξοι, 3 ἑκατ. ἐν Πολωνίᾳ δυτικοί, 1 1/9 κάτ. Ἑβραῖοι, 2 ἑκατ. ἐν Φιννίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ Λουθηρανοί, καὶ 3 1/2 κάτ. ἐν Κριμαίᾳ καὶ Καυκάσῳ Τούρκοι καὶ τινες εἰδωλόατραι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ῥωσσίας τὰ 50 ἑκατ. εἶνε *Σλάβοι* (Ῥωσσοί, Κοζάκοι καὶ Πολωνοί), οἱ δὲ ἄλλοι *Φιλλανδοί*, *Γερμανοί*, *Κιρκάσιοι*, *Ἕλληες*, *Βλάχοι* καὶ *Ἑβραῖοι*. Κοινὴ δὲ γλῶσσα εἶνε ἡ Ῥωσσικὴ, ἐν δὲ τῇ Πολωνίᾳ ὡς καὶ ἐν τῷ δυτικῷ αὐτῆς λαλεῖται ἡ *Πολωνικὴ*.

Τὸ κλίμα τῆς Ῥωσσίας πρὸς μὲν τὸν Πολικὸν κύκλον εἶνε ψυχρότατον καὶ ὁ χειμῶν διαρκεῖ ἐν αὐτῇ 8 μῆνας, πρὸς δὲ τὸ μέσον καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν εἶνε ψυχρὸν ὁμοιάζον τῷ τῆς Γερμανίας· ὡσαύτως ψυχρὸν εἶνε καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς παρὰ τὸν Βόλγαν χώρας, τὸ δὲ νοτιανατολικὸν ἔχει θερμότατον θέρος καὶ δριμύτατον χειμῶνα.

Τὸ δ' ἔδαφος σχεδὸν παντοῦ εἶνε πεδινόν, διακροπτόμενον ὑπὸ λόφων. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτῆς (*Πετσχόρας*, *Καρῆς ποτ.* *Λαπωνία*) εἶνε ἄγονον καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητον συχνάζομενον διὰ τὴν θήραν τῶν πολυτίμων γουναρικῶν καὶ τὴν ἀλιείαν, τὸ δὲ ἀνατολικὸν εἶνε δασώδες, τὸ νοτιανατολικὸν τὸ μὲν παρὰ τὴν *Κασπίαν* καὶ τὸν *Οὐράλην* ἄγονον καὶ ἀλατοῦχον, τὸ δὲ παρὰ τὸν *Εὐξείνιον* πόντον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐρήμων καλουμένων Ῥωσσιστὶ στεππῶν, ἐν αἷς κεκαλυμμένας τὰ χόρτων βόσκουσιν ἄπειρα ποίμνια· εἰς τὸ νότιον ἐν γένει (*Βολινία*, *Ποδολία*) καὶ τὸ δυτικὸν ὑπάρχουσι χῶραι δασώδεις παράγουσαι ἀθροιστάτους δημητριακοὺς κερπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. τὰ δὲ *Οὐράλια* ὄρη ἔχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, χαλκοῦ, σιδήρου, ἀλάτων, ἀδαμάντων κλ.

Ἡ γεωργία ἐν Ῥωσσίᾳ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἔτι δὲ ἡ κτηνοτροφία τῶν βοῶν, προβάτων, ἵππων, καμήλων καὶ ἡ ἀλιεία εἰς τὸν *Εὐ-*

Ξεινον πόντον και εις τας εκβολας του Βόλγα, ὅθεν ἐξάγεται πλῆθος ἰχθύων και τὸ αὐγοτάραχον. Ὡσαύτως δὲ και τὸ ἐμπόριον εὐκολυνόμενον ὑπὸ πλῆθους πλευστῶν ποταμῶν και διωρύγων. Σιδηροδρόμους ὁμως δὲν ἔχει εἰσέτι ἡ Ῥωσσία ἀναλόγους τῆς ἀπερζάντου αὐτῆς ἐκτάσεως. Καὶ ἡ βιομηχανία δὲ κἀμνει ἤδη μεγάλας ἐν αὐτῇ προόδους· ἡ δὲ παιδεία εἰς μὲν τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν εἶνε λίαν διαδεδομένη, ἀλλ' ὁ λαὸς εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν ἐσχάτην βαρβαρότητα.

Εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὑπόκεινται ἔτι ἐκτεταμένα ἡ χῶραι τῆς Ἀσίας, ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία και ἡ Σιβηρία (11 ἐκπ. κατ.).

ΑΣΙΑ.

Ἡ Ἀσία, κατέχουσα τὸ ΒΑ. τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας, τοῦ Εὐξείνου, τῆς Προποντιδος, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τῆς Ἀφρικῆς και τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Αὕτη διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 11 μέρη· τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν (Σιβηρίαν και Καυκάσιον Ῥωσσίαν), τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν, τὸ Βελουτχιστάν, τὸ Τουρκιστάν, τὴν Κίταν ἢ Σινικὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Ἰνδοκίναν, τὸ Ἰνδοστάν και τὴν Ἀραβίαν.

Θάλασσαι αὐτῆς ὑπὸ μὲν τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματιζόμεναι εἶνε ἡ Βερίγγειος θάλασσα πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, ἡ Ὀχοτσικὴ ΝΑ. τῆς Σιβηρίας· ἡ Ἰαπωνικὴ πρὸς Δ. τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων· ἡ Κιερὴν και ἡ Κιανῆ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Κίνας, και ἡ Σινικὴ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Ἰνδοκίνας. Ὑπὸ δὲ τῆς Μεσογείου ὁ Εὐξείνιος Πόντος, ἡ Προποντις, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, και τὸ Συρικὸν πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Συρίας.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ὁ Ὄβιος εἰς τὸν Βορ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Τσινίου και ὁ Σιαμικός εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν· ὁ Βεγγαλικὸς μεταξύ τῶν Ἰνδιῶν· ὁ Ὀμαρικός πρὸς Δ. τοῦ Ἰνδοστάν· ὁ Περσικός μεταξύ Ἀραβίας και Περσίας· ὁ κόλπος τοῦ Ἀδένου πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας· ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μεταξύ Ἀραβίας και Ἀφρικῆς.

Πορθμοὶ αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ὁ Βερίγγειος ἐνῶνων τὸν Βόρειον μὲ τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ τῆς Μαλάκας μεταξύ τῆς Ἰνδοκίνας και τῆς Σουμάτρας· ὁ Ὀρμούζιος, ἐνῶνων τὸν Περσικὸν μὲ τὸν Ὀμαρικὸν και τὸν Πον· ὁ τοῦ Βαβελ-μαρδέβ, ἐνῶνων τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου μὲ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν· Ἰσθμὸς δὲ μόνος εἶνε ὁ τοῦ Σουέζου (Ἀραβικὸν) ἐνῶνων τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Ἀφρικὴν.

Χερσόνησοι. Ὑπὸ τῶν κόλπων τούτων, εἰσχωροῦντων βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν, σχηματίζονται αἱ ἐξῆς χερσόνησοι· ἡ *Μικρὰ Ἀσία* (Ἀνατολή) καὶ ἡ *Ἀραβία* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀσίας· τὸ *Ἰνδοστάν*, ἡ μεγαλειτέρα χερσόνησος τῆς Ἀσίας καὶ ἡ *Ἰνδοκίνα* μετὰ τῆς *Μαλάκας* πρὸς Β. τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· ἡ *Κορέα* εἰς τὸ Α. τῆς Κίνας καὶ ἡ *Καμποσιάτικα* εἰς τὸ Α. τῆς Σιβηρίας.

ὄρη καὶ πεδιάδες. Καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν εἰς κορμὸς ὀρέων ὑπάρχει ἐκτεινόμενος ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τῆς Κιτρίνης θαλάσσης καὶ περιλαμβάνων πολλὰς πεδιάδας.

Καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν τῶν Οὐραλίων ὀρέων ἐξαπλοῦται ἡ μεγάλη *Σιβηρικὴ πεδιάς* νοτιοδυτικῶς δὲ ταύτης πρὸς τὴν *Κασπίαν* ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τοῦ *Τουρκεστάν*, οὔσα περίπου τὸ τρίτον τῆς Σιβηρικῆς πεδιάδος· πρὸς Ν. δὲ ταύτης ἄρχονται τὰ ἠφαιστειώδη ὄρη τῆς *Μηδίας* καὶ *Ἀρμενίας* *Αραράτ* (3350 μέτρ.), τὰ ὄρη τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας*, ὧν ἐπισημότερον εἶνε ὁ *Ταῦρος* (4 χιλ. μέτρ.). Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τοῦ *Αραράτ* κείται ἡ *Ἀριανικὴ* πεδιάς ὀριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ὄρους *Ἰνδοκούχου* καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῶν *Ἰνδοπερσικῶν* ὀρέων. Τὰ ὄρη ταῦτα ἐνούμενα σχηματίζουσι κόμβον, ἐξ οὗ ἐκτείνονται πάλιν τὰ *Ἰμαλάια* (*Ἰμαος*) τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς (8840 μέτρ.).

Πρὸς Β. τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνονται ἀλλεπαλλήλως τέσσαρες ὑψηλαὶ πεδιάδες μεταξὺ σειρῶν ὀρέων, ἡ *Θιβητικὴ* (3250 μέτρ.), ἡ *Βουχαρική*, ἡ *Ταταρική* καὶ ἡ *Μογγολικὴ* πεδιάς. Πρὸς Β. δὲ τούτων ἐκτείνονται τὰ *Ἀλτάια* ὄρη (3600 μέτρ.).

Κεχωρισμένα δ' ὄρη τῆς Ἀσίας εἶνε τὰ *Ουράλια* (1950 μέτρ.), χωρίζοντα τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας· ὁ *Καύκασος* (5600 μέτρ.) μεταξὺ *Εὐξείνου* καὶ *Κασπίας*· τὰ ὄρη τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς *Καμποσιατικῆς*· οἷον τὰ *Σαϊανικά*, τὰ *Ἰαβλορόια*, τὰ *Ἀλτάια* καὶ τὰ *Σταροβόια*· τὰ ὄρη τῆς *Συρίας* *Λίβανος* (2500 μέτρ.), *Ἀρτιλίβανος* (1350 μέτρ.) καὶ τὸ *Σινᾶ* (2 χιλ. μέτρ.). Πρὸς Α. τούτων ἐκτείνεται ἡ *Μεσοποταμία*, τῆς ὁποίας τὸ νότιον λέγεται *Συρία* καὶ *Ἀραβία* ἔρημος, οὔσα ἀμμώδης καὶ ἄκαρπος. Πρὸς Ν. ταύτης ἐκτείνονται τὰ *Ἀραβικὰ ὄρη* (1680 μέτρ.) φθάνοντα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου.

Πρὸς Ν. δὲ τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνεται ἡ μεγάλη *Ἰνδικὴ πεδιάς*, ἣτις εἰς μὲν τὰ ἀνατολικά ἔχει πολλὰ ὕδατα καὶ εἶνε λίαν εὐφορος, εἰς δὲ τὰ δυτικά εἶνε ἄνυδρος καὶ ἔρημος· ἐν αὐτῇ δ' ἐκτείνονται ἐκ τοῦ Α. πρὸς τὸ ΝΔ. τὰ *Γατάια* ὄρη (2200 μέτρ.).

Ποταμοί. Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀσίας, ὁ *Ὄβις*, ὁ *Ἰερεσίας* καὶ ὁ *Λέρας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ *Ἀμούρ*, ὁ *Ὀάγγος* (Κίτρινος), ὁ *Ἰαροκιάγγος* (Κυανοῦς) καὶ ὁ *Καμβόιος* ἢ *Μεκόγκος* εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικόν ὠκεανόν ἐκβάλλει ὁ *Βραμαπούτρας*, ὁ *Γάγγης*, ὁ *Ἰν-*

δός, ὁ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον οἱ μικροὶ ταμοὶ Ὀρόντης, Ματαύρος καὶ Ἐρμος (α).

Λιμναι δ' αὐτῆς ἀξίαι λίγου, εἰς τὰς ὁποίας χύνονται καὶ τινεῖς μεγάλοι ποταμοί, εἶνε ἢ Κασπία θάλασσα, ἢ μεγαλειτέρα λίμνη κόσμου ἢ Ἀσφαλιτίς (Νεκρὰ θάλασσα) εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας· ἢ Βάρη καὶ ἡ Οὐρμία εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἢ Ἀράλη πρὸς Α. τῆς Κασπίας· ἢ Βαϊκάλη ἐπὶ τῶν Ἀλταίων ὄρεων· ἢ Κουκουρρη εἰς τὴν Κίναν.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε τὸ Βαβελ-μανδάν πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας, τὸ Μόκαδορ πρὸς Α. τῆς Ἀραβίας, τὸ Κομοροῖνον πρὸς τοῦ Ἰνδοστάν, ἢ Ραμαρία πρὸς Ν. τῆς Ἰνδοκίνας, τὸ Ἀγατολικόν πρὸς Α. τῆς Σιθῆρας, καὶ τὸ Βόρειον ἢ Σεβεροβοστοκρόον εἰς ΔΒ. τῆς Σιθῆρας.

Ἐν τοῖς παραλίαις τῆς Ἀσίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων· τοῦτο ἐπίσ. εἶνε εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν ἡ Νέα Ζέμβλα καὶ αἱ τῆς Νέας Σιθῆρας· εἰς δὲ τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αἱ Κουρίλαι, ἡ Σαχάλιανη, αἱ Πάριαι καὶ ῥήσοι, ἡ νῆσος Φορμόζα καὶ ἡ Ἀϊνάρη· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ Ἀδαμάναι, αἱ Νικοβάρειοι, ἡ Κεϋλάρη, αἱ Μαλδίβαι καὶ αἱ Λακεδιβαί· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Ἀέσθος, ἡ Χίος, τὰ Ψευδά, ἡ Σάμος, ἡ Πάτμος, ἡ Κῶς, ἡ Ρόδος, ἡ Κάρπαθος, ἡ Κάλυπτος ἢ Κύπρος κτλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσίας μεθ' ὅλων τῆς τῶν νήσων ἐστὶν 420000 τετρ. μυρ. Κατὰ δὲ τὸ κλίμα δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς μέρη· καὶ αἱ μὲν εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς χῶραι, εἰάν ἦνε παράλιαι ἢ χαμηλὰ πεδιάδες, ἔχουσι κλίμα θερμὸν καὶ οὐχὶ πλουσίαν βλάστησιν, εἰάν ὄροπέδια, ἔχουσι καύσιμα τὸ θέρος ἀφόρητον καὶ ψυχὸς μέγιστον· ἐπὶ τέλος εἰάν ἦνε εὐδροὶ κλιμακωταὶ παράλαι ὄρεων, ἔχουσι κλίμα κρύον καὶ παράγουσιν ὄρεινους καρπούς. Εἰς ταύτας τὰς χώρας πίπτει ὁ μόνον βροχή, καὶ εἰς τὸν Εὐξείνου, τὴν Κασπίαν καὶ τὴν πεδιάδα τῆς Τουρκεστάν βροχή καὶ χιῶν. Ζῶα δὲ τῆς ζώνης ταύτης εἶνε οἰκίσματα μὲν ἵπποι, κάμηλοι, βοῦς κτλ. ἄγρια δὲ γαζέλλαι, ὄναγροι, στρουθιοὶ, κάμηλοι, λέοντες, θῆβαι, θῶες, ἄρκτοι, βούβαλοι καὶ ἔντομα ἀκρίαι.

Αἱ δὲ εἰς τὸ νοτιανατολικὸν τῆς Ἀσίας χῶραι αἱ μὲν εἰς τὰς παράλαι καὶ εἰς τὰς χαμηλὰς πεδιάδας (Ἰνδαί, Κίνα) ἔχουσι κλίμα θερμὸν, δένδρα κολοσσιαῖα, φοίνικας, διάφορα ἀρώματα, φυτὰ ὑψηλὰ μεγέθη καὶ ἀνάλογα οἰκικὰ ζῶα, βοῦς, καμήλους, ἐλέφαντας, καὶ ἄγρια, τίγρεις, λέοντες, πάνθηρας, ῥινοκέρους, κάπρους καὶ ὑπερμεγέθη ἕρπετά· τὰ δὲ ὄρεινά τῶν χωρῶν τούτων ἔχουσι κλίμα εὐκρατές καὶ ὄρεινά προϊόντα καὶ ζῶα.

(α) Ἴδε αὐτοὺς ἐν τῇ γάρτῃ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ.

Ἡ Ἀσιατικὴ Ρωσσία συνίσταται ἐκ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς κασίου Ρωσσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Σιβηρία, κατοικουμένη τὸ πάλαι ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Μογγόλων ἐγένετο γνωστὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 16^{ου} αἰῶνος, ὅτε οἱ Ῥώσσοι χάρη τῶν γουναρικῶν εἰσέδυσαν εἰς αὐτὴν καὶ ἐκυρίευσαν τὴν ἀπέραντον ταύτην γῆν. Ἐἶτα δὲ κατὰ μικρὸν κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥώσσων ἡ Τουρκικὴ Περσικὴ καὶ ἡ ἀνεξάρτητος Ἀρμενία καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Καυκάσου Ρωσσίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1858 οἱ Ῥώσσοι προέθεσαν εἰς τὴν γῆν ἅπασαν τὴν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀμουρ γῶραν, ἧτοι τὸ καὶ ἀνατολικὸν τῆς Μανσχοουρίας, σημαντικᾶς γῶρας τῆς Μογγολίας καὶ Τουρκεστάν καὶ ἅπασαν τὴν νῆσον Σακαλιάνου. Κατακτηθεὶς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῆς γῶρας τοῦ Καυκάσου ἔπαυσε πλέον ἐν τῇ γῇ ὁ ἀτελεῦτης ἐκεῖνος ἀνισος πόλεμος τῶν Ῥώσσων κατὰ τῶν αὐτῶν.

ΣΙΒΗΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 48° 36'—185° Δ.

Πλάτ. Β. 43° — 78° 5'.

Ἡ Σιβηρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς ἄρκτον ὑπὸ τῆς Κίνας καὶ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βεριγγελοῦ Ὀχοτσκικῆς καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν ὀρέων.

*Ὄρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Δ. τὰ Οὐράλια (πάλαι Ὑπερβορῆ), πρὸς Ν. τὰ Ἀλταία (πάλαι Ἀννιβία), εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀλτάιαι, τὰ Ἰαβλορόια ἢ Σταροβόια. Ἐν δὲ τῇ Καμτοῦ ὑπάρχει τὸ φοβερὸν ἠφαίστειον Κλουτσεσκόιορ (5000 μέτρ.).

Ποταμοὶ ἐπισ. αὐτῆς εἶνε ὁ Ὄβις (3 χιλ. χιλιομ. μῆκ.) καὶ ἡ Ἰενεσίς (3500 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τοῦ ὄρους Ἰενεσίς καὶ ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον.

τοῦ Κομφυκίου φιλοσόφου τῶν Σινῶν εἶνε μᾶλλον καθαρὸς θεϊσμός· ἔχει ναοὺς οὔτε εἰκόνας, ἀλλ' ἐπιβάλλει εἰς τοὺς πιστοὺς μόνον τὴν τῶν ἐθνικῶν ἐντολῶν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς φύσεως.

Ὁ δὲ Βράμας θεωρεῖται ὅτι ὑπῆρξεν ποτε νομοθέτης τῶν Ἰνδῶν ὀρησκεία αὐτοῦ προσεβύει ἐν ὕψιστον ὄν καλούμενον Παραβράμαν, ταδίει τῆς δυνάμεώς του εἰς τὸν Βράμαν, Βισνοῦ καὶ Σχίβαν, τοὺς τισμένους τὴν διοίκησιν τοῦ παντός καὶ ὁ μὲν Βράμας ἐπίσταν τὴν γῆν, ὁ δὲ Βισνοῦ ἐπὶ τοῦ ἀέρος καὶ ὁ Σχίβας ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Βράμαν παραδέχονται τὴν μετεμψύχωσιν, ἡ τες πλῆθος ζώων, ἐν οἷς καὶ τὴν ἀγελάδα· τὸν δὲ Γάγγην ἐπίσης ἱερὸν καὶ πιστεύουσιν ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ λουόμενοι καθαρίζονται παντός μιάσματος.

100 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Δ. τῆς λίμνης Βαϊκάλης ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει ἀπέναντι τῶν νήσων τῆς Νέας Σιβηρίας· ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Στανοβοίων ὀρέων ἐκβάλλει εἰς Βόρ. ὠκεανόν. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ὑπάρχει ἔτι καὶ ἡ λίμνη Βαϊκάλη ἔχουσα περιφέρειαν ὑπὲρ τὰ 200 χιλιομ. καὶ ὁμοιάζουσα μᾶλλον θάλασσαν.

Ἡ Σιβηρία διαιρεῖται εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Σιβηρίαν. αὐτῆς πόλεις μὲ ὁμων. νομοὺς εἶνε Τοβόλσκη ἐν τῷ μέσῳ μετὰ τῆς πεδιάδος, πρωτ. ὅλης τῆς Σιβηρίας καὶ ἡ μεγαλειτέρα αὐτῆς εἶνε ἔχουσα 28 χιλ. κατ. καὶ οὕσα ἡ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Εὐρώπης, τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Κίνας. Τόμσκη, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ὄβιοις, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Τουρκιστάν, πρωτ. τοῦ πρό τινων ἐτῶν προσαρτηθέντος εἰς τὴν Σιβηρίαν Τουρκιστάν. Κιάχτα πρὸς Ν. τῆς Βαϊκάλης ἀπέναντι τῆς Σινικῆς πόλεως ἑμπορικῆς ἐνταῦθα γίνεται ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς Ρωσσίας μετὰ τῆς Κίνας. Νεριαχίνσκη πρὸς τὴν Κίναν, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 5 χιλ. κατ. καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ μολύβδου, ὅπου ἐργάζονται τῆς 2 χιλ. ἐξορίστων. Ὀχότσκη, μικρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις εἰς τὸν Ὄβιόν. θάλασσαν· ἐνταῦθα οἱ Ῥῶσοι ἐπιβιβάζονται διὰ τὴν ἑμπορικὴν. Πετρόπανλος ἐπὶ τῆς Καμτσαττικῆς ἔχουσα 8 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ἀνήκουσιν αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων Κουριλῶν, ἡ Σαχαλιάνη καὶ ἄλλαι μικρότεραι νῆσοι, εὐρισκόμεναι εἰς τὸν ὠκεανόν.

ΚΑΥΚΑΣΙΟΣ ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. $34^{\circ} 50' - 48^{\circ} 25'$.

Πλάτ. Β. $38^{\circ} 50' - 45^{\circ}$.

Ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Περσίας θάλασσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου.

Ὁρη αὐτῆς ἐπίσημα εἶνε ὁ Καύκασος, ἐξαπλούμενος καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου μέχρι τῆς Κασπίας θάλασσης. Ποταμοὶ δ' ἐπίσης εἶνε ὁ Κῦρος, ὅστις δεχόμενος τὸν Ἀράξην ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· ὁ Ῥιόνης (πάλαι Φάξις), ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου.

Ἐπίσης αὐτῆς πόλις εἶνε Τιφλίς· εἰς τὴν Γεωργίαν ἐπὶ τοῦ Κύρου πρωτ. τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας ἔχουσα θερμὰ θειοῦχα ὕδατα καὶ μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα γουναρικῶν καὶ 60 χιλ. κατ. Ἐριβαν, πρωτ. τῆς Ῥωσικῆς Περσίας ἔχουσα 12 χιλ. κατ. Βακού, ὁμοιογενὴς καὶ εὐλίμενος εἰς τὴν Κασπίαν ἔχουσα μετὰ τοῦ Ἀστραχάν ἀξίον.

λογον ἐμπόριον καὶ 13 χιλ. κατ. Πέριξ αὐτῆς ἀναβλύζει πολὺ λαίον· διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν θεωρεῖται ἱερὰ πόλις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας εἶνε ὑπὲρ τὰ 4 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. τῆς μὲν Σιβηρίας, ἐχούσης ἑκτασιν λειτέραν τῆς Εὐρώπης, 6 1/2 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοὶ ὑπάρχουσι καὶ μωαμεθανοὶ καὶ βουδισταί, τῆς δὲ Καυκασίου 7 1/2 ἑκατ. χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, Ἀρμένιοι καὶ μωαμεθανοὶ. Τικὰ τῆς Σιβηρίας εἶνε μᾶλλον καταφικημένα, καὶ παρὰ μὲν τῆν κάλην κατοικοῦσιν οἱ Βουραῖται, μογγολικῆς καταγωγῆς, πρὸς τούτων οἱ Τουγγούσοι, νομαδικὸς λαός, πρὸς Α. δὲ οἱ Κοριάκοι πρὸς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν οἱ Ἰακουῖτοι καὶ οἱ Σαμογέται, ζῶντες τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας· τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας τὰ Α. κατοῦσιν οἱ Λέσγιοι, τὰ ΒΔ. οἱ Κιρκάσιοι, ἀμφοτέροι μωαμεθανοὶ τὸ νότιον οἱ κατ. τῆς Γεωργίας, ἔτι δὲ Ἀρμένιοι, Τάταροι Πέρσαι.

Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας, καλυπτομένης ὑπὸ πάγων καὶ ἀδιάλυτων ἑλῶν, εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρότατον· διότι τὰ πρὸς νότον ὄρη δίζουσι τοὺς νοτίους ἀνέμους νὰ πνέωσιν εἰς αὐτήν. Ἐνταῦθα μὲν εἶνε δριμύτατος, διαρκῶν 9—10 μῆνας, καὶ τὸ θέρος σύντομον καὶ θερμότατον. Ἡ Σιβηρία ἔχει μεγάλαν δάσην καὶ ἐρήμους καὶ ἄγαν στεῆπας, ἐν αἷς πλανῶνται πλῆθος ἀγρίων ζώων, θηρευομένων τὰ πολυτίμα γουναρικά των· ἀλλ' εἰς τὰ καλλιεργούμενα μέρη παράγονται γεννήματα, κίονες, γεωμήλα, ραβέντια καὶ ἔχει δὲ καὶ πολλοὺς λιμῶνας, ὅπου τρέφονται πλῆθος βεννῶν, καμήλων, ἵππων, προβάτων κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλάτινι, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, λιθανθράκων καὶ πολυτίμων λίθων.

Τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ μάλιστα τῆς Γεωργίας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· ὅθεν ἐνταῦθα παράγονται ἄμυρον, οἶνος, βέμβιαξ, λίνον, ὀρύζιον, σῦκα κτλ. ζῆα δ' ἔχει ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα κτλ. ὡσαύτως δ' ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀφθονοῦν χαλκὸν καὶ μάλιστα σίδηρον.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Μῆκ. Α. 23° 40'—47°.

Πλάτ. Β. 30° —42°.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία κειμένη εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ἀσίας ὄρη πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ τοῦ Βύξεινου, πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Περσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Προποντίδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Η Ἀσιατικὴ Τουρκία ὑπῆρξεν ἡ κοίτις τῶν ἀρχαιότατων βασι-
 τοῦ κόσμου· καὶ ἐν μὲν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἤκμασαν τὰ βασίλεια τῶν
 Συρῶν καὶ Βαβυλωνίων, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ τὸ βασίλειον τῶν Ἑβραίων,
 Μικρᾷ Ἀσίᾳ τὰ βασίλεια τῶν Αὐδῶν καὶ τῶν Τρώων, καὶ κατὰ τὰ
 ἄλλα αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. Ταῦτα πάντα ὑπέκυψαν τὸ 550
 ὑπὸ τοῦς Πέρσας, εἶτα δ' ὑπὸ τοῦς Ἕλληνας διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλε-
 ξάνδρου, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦς Ῥωμαίους καὶ τοῦς Γραικορωμαίους, εἰς
 τοῦς Ἀραβίους καὶ δι' αὐτῶν εἰς τοῦς Τούρκους, εἰς οὓς ἅπασα ἡ χώρα
 κερταίνεται μέχρι σήμερον.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία διαιρεῖται εἰς 6 μεγάλα μέρη, τὴν Μικρὰν
 Ἀσίαν (Ἀνατολήν) πρὸς Δ. τὴν Ἀρμενίαν εἰς τὸ ΒΑ. τὸ Κοινοὶσιαν
 πρὸς Δ. τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὸ Ἰρακ-αραβὶ εἰς τὸ ΝΑ. καὶ τὴν
 Ἰνδο-κίνα πρὸς Ν. (α).

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. καταβαίοντα ἐκ τοῦ Καυκάσου εἶνε τὸ ἡραι-
 οῦς ὄρος Ἀραράτ (5250 μέτρ.) ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, ὅπου ἐστάθη ἐπὶ τοῦ
 ἀκλυσμοῦ ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε· τούτου συνέχεια εἶνε εἰς τὰ ΝΔ. ὁ
 ὄρος (4700 μέτρ.), διαιρούμενος εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ταῦ-
 ρόν· αὗτος ἐκτεινόμενος πρὸς Δ. τῆς Μικρᾷς Ἀσίας σχηματίζει τὰ ἰ-
 σόρη Τμῶλον, Σίτυλον καὶ Ἰόην· τούτων συνέχεια εἶνε ὁ
 ὄρος (3000 μέτρ.) πρὸς Α. τῆς Μεσογείου, ἐπίσημός ποτε διὰ
 τῶν κέντρων του, καὶ ὁ ἀπέναντι αὐτοῦ κείμενος Ἀρτιλίβαρος, τοῦ
 ὁμοῦ κλάδοι εἶνε τὸ Θαβῶρ καὶ ὁ Κάρμηλος.

Ἡ ποταμοὶ ἐπίσημοι αὐτῆς εἶνε ὁ Ἰρις καὶ ὁ Ἄλως, ἐκβάλλοντες εἰς
 τὸν Ἑξέινον Πόντον· ὁ Σκάμανδρος, ποταμὸς τῆς Τροίας ἐκβάλ-
 λων εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ Ἑρμος, εἰς ὃν χύνεται ὁ Πακτωλός,
 εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ Μαίανδρος, ἐκβάλλωντες εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ὁ Κόδρος,
 εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ Μεγ. Ἀλέξανδρος, καὶ ὁ Ὀρόντης, ἐκβάλ-
 λωντες εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Εὐφράτης (1750 χιλιομ. μῆκ.) καὶ ὁ
 Τίγρις (1300 χιλιομ. μῆκ.) πηγάζοντες ἐκ τοῦ Ἀραράτ, ἀμφότεροι
 ὄρητικοὶ ποταμοὶ καὶ διαρρέοντες τὴν εὐφορωτάτην χώραν
 τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας τὴν καλουμένην Μεσοποταμίαν, ἐνοῦνται
 εἰς τὴν ἐκβολὴν των ὑπὸ τὸ ὄνομα Χαττι-λ-χαράβ καὶ ἐκβάλλουσι
 εἰς τὸν Περσικὸν Κόλπον.

Ἡ ἕκτατος ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ἡ Βάρη ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἡ μεγαλειτέρα τῶν
 ὄρων τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔχουσα πικρὸν καὶ ἄλμυρον ὕδωρ·
 ἡ Νεκρὰ θάλασσα εἰς τὰ ΝΔ. ἔχουσα καθαρὸν, ἀλλὰ
 ἄλμυρον καὶ βαρύτερον ὕδωρ τοῦ τῆς θαλάσσης. Παρ' αὐτὴν ἔ-
 σονται αἱ πόλεις Σόδομα καὶ Γόμορρα· εἰς τὴν λίμνην ταύτην χύνε-
 ται ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία. Ἐπίσ. πόλεις αὐτῆς εἶνε Σκούταρι (πάλαι Χρυσόπο-

διοικητικῶς δὲ διαιρεῖται αὕτη εἰς 18 βασίλεια ἢ διοικήσεις.

λις) ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ προάστειον αὐτῆς (ρουμένη, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Νίκαια πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνθά συγκροτηθεῖσαν τὸ 325 μ.Χ. ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον. Προὔσα ἐπὶ τερπνῆς θέσεως πρὸς τὸ ὄρος Ὀλυμπον, πρωτ. τῶν βασιλείων Βιθυνίας καὶ τὸν 14—15 αἰῶνα τῶν Τούρκων, ἔχουσα θερμὰ ὕδαρὰ ὀρύγματα σηπίου, (ὅθεν κατασκευάζονται αἱ κεφαλαὶ τῶν καπνοσφύγων), ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δ' αὐτῆς κεῖται καὶ ἡ *Γρατικὸς*, ὅπου τὸ πρῶτον ἐνίκησε τοὺς Πέρσας ὁ Μέγ. Ἀλέξανδρος. *Κιουτάχεια* (πάλαι Κοτυάειον) πρὸς Ν. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Κωνσταντία* ΝΔ. παράλιος καὶ πλουσία πόλις, ἐπίσημος διὰ τὸ φιλόμορον τῶν κατοίκων τῆς, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον. *Πέργαμος* πρὸς Ν. καὶ Χαίαν πόλις. *Φώκαια*, ἀρχαία παράλιος πόλις, μητρ. τῆς ἐν Γαλιπόλεως Μασσαλίας.

Σμύρνη, ἀρχαία, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Ἑλλ. Γυμνάσιον καὶ ἀξιόλογο νοσοκομεῖα. *Ἄιδίνιον* πρὸς Ν. παρά τὸν Μαϊανδρόν, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν ταπήτων καὶ 30 χιλ. κατ. Πρὸς Ν. τῆς Σμύρνης κεῖνται αἱ ἄλλοτε διάσημοι πόλεις *Κλαζομεναί*, *Ἐφεσσος*, *Κολοφών*, *Μυοῦς*, *Μιλήτος*, *Ἀλικαρνασσός*, *Ἀττάλεια*, ἀρχαία καὶ παράλιος πόλις μητρ. τῆς Παμφυλίας ἔχουσα νῦν δημοτικὸν καὶ Ἑλλην. Γυμνάσιον. *Σελεῦκεια* πρὸς Δ. παρά τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ, ἀρχαία παράλιος πόλις. *Ταρσὸς* πρὸς Δ. παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κύδνου ὄν λουσθεῖς ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος βαρέως ἠσθένησε, πατὴρ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, νῦν δ' ἔχουσα περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. *Ἀδανα* ἐπὶ τῷ ὀρμαίῳ ἐν εὐφύρῳ τόπῳ, μεσόγειος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Ἰκόνιον* ΒΔ. μεσόγειος πόλις, ἔδρα ποτὲ τῶν σουλτάνων, νῦν ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Καισάρεια* ἐπὶ τοῦ Ἄλυος πάλαι μεγάλη μεσοπόλις, πατὴρ τοῦ μεγ. Βασιλείου, καταστραφεῖσα τὸ 1835 ἐπὶ τῆς ἐπιδημίας τοῦ σμοῦ. *Ἀγκυρα* πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Σαγαρίου, ἀρχαία μεσόγειος πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ μαλλία τῆς καὶ διὰ τὴν νίκην τοῦ Ταμερλάνου τὰ τοῦ Βαγιαζήτου (1401 μ. Χ.), ἔχουσα νῦν 45 χιλ. κατ. *Αἰνὸς* πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἄλυος, ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. *Κιλικία* (πάλαι Κώμανα) ΒΔ. ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χαλκοῦ ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Ἀμάσεια* ἐπὶ τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ, ἀρχαία πόλις. *Κερασοῦς* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Ἰριδος, ἀρχαία πόλις, ἐξ ἧς φυτεύθησαν αἱ κερασεῖαι εἰς τὴν Εὐρώπην. *Τραπεζοῦς* ΒΑ. Εὐξείνιον πόντον, ἀρχαία, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις χρησίμησα ἐπὶ τινὰ ἔτη καὶ ἔδρα τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλείου. *Σινώπη* πρὸς Δ. εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, πατὴρ τοῦ φιλοσόφου Διογένητος τοῦ Μιθριδάτου. ἐνταῦθα τὸ 1853 οἱ Ῥῶσοι κατέκαυσαν τὸν πόντον στόλον.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Εἰς τὰ δυτικά καὶ νότια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εὐρίσκονται αἱ ἑξῆς

Προκόνησος (νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ) ἐν τῇ Προποντίδι, εἰς ἣν πολ-
λὸν τὸ θέρος μεταβαίνουν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. **Τέρεθρος**
ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας Τροίας εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, εὐ-
φορος καὶ τερπνὴ νῆσος, ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα, εἰς ὃν προ-
σφίζονται τὰ εἰς τὸν Ἑλλησπόντον ἀναγόμενα πλοῖα.

Λέσβος ἢ Μιτυλήνη (80 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. εὐφορος καὶ ὠραία
νῆσος, κατὰ φύσιν ὑπὸ ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ μωρεῶν, ἀλλ' ὑποκειμένη
ἐν συχνοῦς σεισμοῦς· μητρ. αὐτῆς εἶνε **Μιτυλήνη**, ἀρχαία πόλις, ἔ-
χουσα ἀξιόλογον Ἑλλην. Γυμνάσιον. Οἱ Λέσβιοι ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρ-
χιῶν καὶ νῦν εἶνε λίαν φιλόμουσοι· διὸ καὶ εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς
πόλεις τῶν ἑχουσι συστήσει δηματικά καὶ Ἑλλην. σχολεῖα.

Χίος πρὸς Ν. (60 χιλ. κατ.), ὄρεινὴ καὶ πετρώδης ἀλλὰ λίαν εὐ-
φορὴ νῆσος, ἐπίσημος διὰ τοὺς οἴνους, τὴν μαστίχαν, τὰ ἀμύγδαλα
καὶ τὸ ὠρατον κλίμα της, ἔχουσα τοὺς ἐμπορικωτέρους ἀνθρώπους
τοῦ κόσμου καὶ ὁμών. πόλιν μὲ Ἑλλην. Γυμνάσιον καὶ ἀξιόλογον
ναυτικόν. Ὑπάρχει βλ. μικρὰ καὶ πετρώδης νῆσος, ἐπίσημος διὰ τὸ
καὶ τὴν Ἑλλην. ἐπανάστασιν ναυτικὴν της.

Σάμος (70 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτ. τῆς Μυκά-
νης ὄρεινὴ ἀλλ' εὐφορὴ νῆσος, παράγουσα ὠραίους οἴνους καὶ στα-
σίαν καὶ ἔχουσα ὠραίαν θέαν· εἶνε δὲ πατὴρ τοῦ Πυθαγόρου καὶ
ἕως τῆς ἀρχαίας ἀρχαίων μεγάλων ἀνδρῶν καὶ διάσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοί-
κων της. Ἀποτελοῦσα δὲ ἰδίαν ἡγεμονίαν διοικεῖται διὰ χριστιανοῦ
ἐπιτρόπου πεμπομένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, καὶ διὰ βουλῆς. Ταύτης

ἡ πόλις εἶνε **Βαθύ**, ἔχουσα Ἑλλην. Γυμνάσιον. Ἐχάρια ΝΑ. μικρὰ καὶ
ὄρεινὴ νῆσος, ἧς οἱ κάτοικοι εἶνε μᾶλλον ἀνθρακίαι. **Πάτμος** ΝΑ.
καὶ πετρώδης νῆσος, ἔχουσα κατοίκους μᾶλλον ἀλίαις· ἐνταῦθα
ἀπόστολος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος συνέγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν
καὶ ἐπίσημον μονὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία

καὶ μάλιστα ἐκκλησ. χειρόγραφα. **Λέρος** καὶ **Κάλυμνος** πρὸς
Ν. μικραὶ ὄρειναι καὶ πετρώδεις νῆσοι, ὧν οἱ κάτ. ἐνασχολοῦνται εἰς
ἀλιείαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς** ΝΑ. εὐφορὴ νῆσος, ἐπίση-
μος διὰ τὰ προϊόντα της, πατὴρ τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
ἱεροῦ Ἀπελλοῦ. **Ἀστυκάλαια** καὶ **Σύμη** ΝΑ. μικραὶ πετρώδεις
ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
καὶ ὑποκειμένη εἰς συχνοῦς σεισμοῦς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
ἀρχαίαν καὶ λίαν ὀχυρὰν πόλιν, ἀκμάσασαν ἐπὶ τῶν Μακεδο-
νικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν χρόνων διὰ τοῦ ναυτικοῦ της, τῶν λαμπρῶν
καὶ τῶν νόμων της καὶ τῶν γλυπτικῶν ἐργαστηρίων της. Ἐν αὐτῇ

ὕψηρχε καὶ τὸ κολοσσιαῖον ἐκ χαλκοῦ ἄγαλμα τοῦ Ἥλιου, ἐπὶ θαυμάτων τοῦ κόσμου. *Κάρπαθος* πρὸς Ν. ἐξ ἧς ὠνομαζομένη *Καρπάθιον* τὸ περίξ πέλαγος, ὄρεινὴ καὶ πετρώδης νῆσος, *Κάπρος* τιώτερον, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς.

Κύπρος (180 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εἰς τὴν Μεσόγειον, μεγάλην μᾶλλον πεδινήν, εὐφορωτάτη καὶ πλουσία, παράγουσα λαμπροὺς νους, γεννήματα, βόμβακα, ριζάριον, μαλλίον, μέταξαν, ἔλαιον. Πρωτ. αὐτῆς εἶνε *Λευκωσία*, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. κατ. μᾶλλον ἐμπορικαὶ πόλεις αὐτῆς εἶνε ἡ *Λάρναξ* (πάλαι *Κίτιον*) *Λεμησός* (πάλαι Ἄμυθοῦς). *Πάφος*, ἀρχαία πόλις διάσημὸν τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. *Ἀμμόχωστος* ὄχι μακρὰν τῆς *Σαλαμίνας*, ἔχουσα τὸν καλλίτερον λιμένα καὶ τὸ ὀχυρώτερον ἰσθμὸν τῆς Κύπρου (α).

ARMENIA. Διηρημένης τῆς Ἀρμενίας εἰς *Περσικὴν*, *Ρωμαϊκὴν* καὶ *Τουρκικὴν*, ἐπισ. πόλεις τῆς Τουρκικῆς εἶνε *Ερζερούμ*, καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἐργαστήσια ὕλων καὶ 85 χιλ. *Διαρθεκίρη* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα μηχανίαν μαροκηνῶν δερμάτων, μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 10 χιλ. κατ.

ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ἡ ἀρχαία *Καρδουχία*, ἐξ ἧς οἱ Μῦριοι μετὰ τὸν Ξενοφῶντος διαβαίνοντες πολλὰ δεινὰ ὑπέστησαν. Εἶνε τόπος ἔχων καὶ εὐφόρους πεδιάδας καὶ πόλιν *Κερκούτην*· ἀλλ' οἱ Κούρδοι αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον νομάδες, ἔχοντες θρησκείαν μεμιγμένην ἐκ Ἰουδαϊκῶν καὶ μωαμεθανικῶν παραδόσεων καὶ πολλὴν κλίσιν εἰς ἠθροσύραν καὶ τὴν ληστείαν.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ καὶ **ΙΡΑΚ-ΑΡΑΒΙ.** Ἐπισ. αὐτῶν πόλεις εἶνε ἡ *Βαβυλὼν* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος μὲ 18 χιλ. κατ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν διασώζουσαν πολλὰ περίεργα μνημεῖα. Τούτης ΝΑ. κείνται τὰ *Βαβυλῶνα* καὶ *Γαυγάμηλα*, ὅπου ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸν Περσικὸν βασιλεῖα Δαρείον τὸν Κοδομανόν. *Βαγδάτιον* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος ποτε τῶν Καλιφῶν· ἤδη δ' ἔχει μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ 100 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ κείνται τὰ *Βαγδάτιον* τῆς ἀρχαίας *Σελευκείας* καὶ τῆς *Κτησιφῶντος* πρωτ. τῶν Ἑλλήνων πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας *Βυλῶνος*, πρωτ. τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Περσῶν καὶ τοῦ μεγ. Ἰσλαμ. *Βασσόρα* ἐπὶ τοῦ Χατελ-χαράβ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον ἔχουσα νοσῶδες κλίμα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΥΡΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις ΒΔ. εἶνε *Ἀλεξανδρέττα*, καὶ *Βαμσάρα* νοσῶδης κώμη, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ ἐμπόριον παρ' αὐτὴν.

(α) Ἡ νῆσος Κύπρος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους κατέχεται διὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν Ἀγγλων.

αι και ἡ ἀρχαία Ἴσσοσ. Ἀντιόχεια παρὰ τὸν Ὀρόντην, μεγάλη ποτὲ πόλις καὶ πρωτ. τῶν Σελευκειδῶν. συχνὰ δὲ πάσχουσα ὑπὸ σεισμῶν μόλις ἔχει ἤδη 16 χιλ. κατ. Χαλέπιον, μεσόγειος πόλις ἔχουσα καὶ νῦν ἔτι μέγα ἐμπόριον καὶ 100 χιλ. κατ. Τρόπολις, παρχλίος, ἀρχαία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 13 χιλ. κατ. Βηρυτός, ἐμπορικὴ πόλις τῆς Συρίας εἰς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Σάϊς (πάλαι Σιδῶν) καὶ Σοῦρ (πάλαι Τύρος), αἱ ἐπισ. πόλεις τῆς ἀρχαίας Συρίας. Πτολεμαῖς ἡ Ἀκρη (20 χιλ. κατ.), ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις.

Δαμασκός ἐπὶ τερπνῆς πεδιάδος, μεσόγειος, μεγάλη καὶ βιομήχανος πόλις μητρ. τῆς Συρίας καὶ ἔδρα τοῦ πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας ἔχουσα ἐργαστήσια ξιφῶν, μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν υφασμάτων καὶ 150 χιλ. κατ. τὰ δὲ δαμάσκηνα, τὰ χρυσόμηλα, τὰ ροδάκηνα καὶ οἱ ξηροὶ αὐτῆς καρποὶ εἶνε ὀνομαστοί. Βαλδὲκ (Ἡλιούπολις) πόλις πρὸς Β. παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ὀρόντου ἐπὶ ὠραίας κοιλάδος, λαμπρὰ διασφύουσα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου ἐρείπια ταύτης ΒΑ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ εἰς Χαμμόρ κείται ἡ ἀρχαία Χαμμόρα, μεγίστη ποτὲ πόλις καὶ ἔδρα τῆς βασιλείσσης Ζηνοβίας,

Ἰερουσαλήμ ἐπὶ ἀθλίας θέσεως, περικυκλωμένη ὑπὸ γυμνῶν καὶ ἀποτόμων βουνῶν, ἐπίσημος διὰ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. τῶν πλείστων Ἀράβων καὶ Ἑβραίων ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ τσαμίον τοῦ Ὀμάρου ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Βηρυτὸς πρὸς Ν. ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἔχουσα ναὸν κτισθέντα ἐπὶ τῆς Ἀγ. Ἐλένης. Ἰόππη, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἰερουσαλήμ, μικρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις κατοικουμένη ὑπὸ Ἀράβων. Ραζὲ (πάλαι Γάζα), ἦν ὁ μέγ. Ἀλέξανδρος κινδυνεύσας δι' ἐφόδου ἐκυρίευσεν (15 χιλ. κατ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε 12350 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 16 1/2 ἑκατ. ὧν μικρὸν μέρος τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἀποτελοῦσιν οἱ Τοῦρκοι. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι παρὰ πολλοὶ Ἕλληνες, Ἀραβες, Ἀρμένιοι, Κοῦρδοι καὶ Ἑβραῖοι. Οἱ Ἰεζίδαι, λαὸς ληστρικός, εἶνε ἐξηπλωμένοι κατὰ φυλάς ἀνεξαρτήτως εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, τὸ Ἰρακ-αραβί καὶ τὸ βόρειον τῆς Συρίας. Οἱ δὲ Τοῦρκομαῖνοι, ἕτερος λαὸς νομαδικὸς ἀρκετὰ ἐπίφοβος, εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τοῦ τόπου, καὶ οἱ Ἰροῦροι (170 χιλ.), φυλὴ δραστηρία ἀλλ' ἀλαζῶν καὶ θηριώδης, κατοικοῦσι τὸν Λίβανον· τέλος οἱ Μαρωνῖται (150 χιλ.), ἕτερος λαὸς τοῦ Λίβανου, ἔχουσι ἦδη μαλακώτερα καὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἐν αὐτῇ ὁ μωαμεθανισμὸς· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι καὶ Ἀρμένιοι ὑπάρχουσιν, ἐλάχιστοι δὲ δυτικῶν καὶ διαμαρτυρούμενοι, ὀλίγοι Ἰσραηλῖται καὶ τινες εἰδωλολάτραι. Οἱ Μαρωνῖται εἶνε χριστιανοὶ καὶ ἀναγνωρίζουσιν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλη-

ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.

Δημόσια Κεντρικὴ ⁷

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μονούσεια"

σίας των τὸν Πάπαν, ἀλλὰ δὲν παραδέχονται ὅλους τοὺς τύπους δυτικῆς ἐκκλησίας. Τῶν δὲ Δρούσων ἡ θρησκεία εἶνε εἶδος μονοθεῖς καὶ προφήτης των εἶνε ὁ Ἀκέμ, ὅστις ὑπῆρξε καλίφης τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα. Διοικεῖται δὲ αὕτη ὡς καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε λίαν ποικίλον. Πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ νότια αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἀμμώδεις ἐρημίαι ἀλλὰ καὶ εὐφορώταται γαῖαι εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰ κοιλάδας τοῦ Λιβάνου· πρὸς τὰ ΒΔ. ὑπάρχει τὸ ὄρος Ταῦρος, τοῦ ποίου αἱ κορυφαὶ εἶνε ἀείποτε χιονοσκεπάστοι, αἱ δὲ μεταξὺ κοιλάδων εἶνε εὐφορώταται καὶ λίαν θερμαί· τὸ δυτικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον, καὶ τὸ ἔδαφος του παράγει ὅλους τοὺς μεσημβρινούς καρπούς· τὸ δὲ βόρειον καὶ μάλιστα τὰ ὄρεινά τῆς Ἀρμενίας εἶνε χῶραι χειμῶνα ψυχρόταται, ἀλλ' αἱ κοιλάδες αὐτῆς αἱ εἰς τὰς ὑπωρείας Ἀραράτ ἐθεωρήθησαν ὡς ὁ ἐπίγειος παράδεισος· συχνὰ ὅμως πάσχει ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν. Παράγει δ' ἐν γένει ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία γεννήματα, βάμβακα, κόμμι, κηρόν, μαλλία, ρίζαριον, σταφίδας, μέταξαν κτλ. καὶ ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ ὄλων χρησιμωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον μετάλλων.

ΠΕΡΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 42° — 59°.

Πλάτ. Β. 25° 45' — 39° 30'.

Ἡ Περσία, καλουμένη Ἰράν ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας, τῆς Κασπίας θαλάσσης τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν, τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

ΣΗΜ. Οἱ Πέρσαι γεωργικὸς καὶ ποιμενικὸς λαὸς ἀπετέλεσαν ἀνεξάντητον καὶ ἰσχυρὸν κράτος ἀπὸ τοῦ Κύρου τοῦ μεγάλου, ὑποτάξαντες τὰς γύρω χώρας, τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν καὶ τέλος τὴν Αἰγύπτου· ἀλλ' ὁ μὲν Ἀλέξανδρος μετ' ἀλλεπαλλήλους μεγάλας μάχας κατὰ τῶν Περσῶν ἐπέβαλε τὸ Περσικὸν κράτος (331 π. Χ.) καὶ συνέστησε τὴν μεγάλην αὐτοῦ μοναρχίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς παρακμῆς τῶν Σελευκειδῶν ἰδρύθη ἐν ἐκείναις ταῖς γαῖαις τὸ Παρθικὸν βασίλειον, πρὸς ὃ οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἀδιακόπους πολέμους· Ἀνατραπέντος ἡμῶς τοῦτου 226 μ. Χ. συνεστήθη τὸ νέον Περσικὸν κράτος ὑπὸ τῶν Σασανιδῶν, ἔχον ἀδιαλείπτους πολέμους πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου. Τὸ δὲ 634 μ. Χ. ὑπετάχθη ἡ Περσία εἰς τοὺς Ἀράβους ὅν ἔδεδθη καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, εἶτα δ' εἰς τοὺς Μογγόλους, καὶ τέλος τὸν 16 αἰῶνα ἰδρύθη ὑπὸ Ἀβᾶ τοῦ μεγάλου τὸ νῦν Περσικὸν βασίλειον.

*Ορος αὐτῆς ἐπισ. εἶνε τὸ *Ελβουρον (5600 μέτρ.)· οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε ὀλίγου λόγου ἄξιοι· ἔχει δὲ καὶ λίμνας, ὧν σημαντικωτέρα εἶνε ἡ *Ούρμια*.

**Ἐπισ.* πόλεις τῆς Περσίας, διηρημένης εἰς 11 ἐπαρχίας, εἶνε *Βαλ-φρούχη* πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοσ πόλις ἔχουσα πολλὰ Τουρκικὰ σχολεῖα καὶ 85 χιλ. κατ. *Τεχεράν*, πρωτ. τῆς Περσίας ἐν τῇ παλαιᾷ Μηδίᾳ πρὸς τὸ *Ελβουρον, ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον καὶ τὸν χειμῶνα 120 χιλ. κατ. *Ἰσπαχάν*, πάλαι μεγάλη πόλις καὶ πρωτ. τῆς Περσίας, νῦν δ' ἔχουσα μόνον 60 χιλ. κατ. *Ταυρίς ΒΑ.* τῆς Ούρμιας, ὠραία, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομηχανοσ πόλις ἔχουσα 150 χιλ. κατ. *Χιράζη*, ἐπὶ ὠραίας ἐκ ῥόδων καὶ ἀμπέλων κοιλάδος, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν θεωρουμένη ὑπὸ τῶν Περσῶν· ταύτης ΒΑ. κείνται τὰ μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια τῆς Περσεπόλεως, καὶ παρὰ τὴν Ἀμαδὴν τὰ ἀρχαῖα *Ἐκβάτανα*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 11100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 10 ἑκατ. μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἐν Περσίᾳ πιστεύοντες τὰ δόγματα τοῦ Ζωροάστρου· διοικοῦνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτου ἡγεμόνος Σάχου καλουμένου· ἀλλ' ἐν Περσίᾳ ὑπάρχουσι καὶ νομαδικαὶ φυλαὶ ἀνεξάρτητοι περιπλανώμεναι εἰς τὰς ἐρήμους.

Ἡ χώρα αὕτη μετὰ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, ἀποτελοῦσα τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν, εἶνε ἀρκετὰ ὑψηλή, ἔχουσα ὄρη ἄνυδρα καὶ πολλὰς ἀμμώδεις ἐρήμους· ἔχει ὅμως καὶ εὐφόρους πεδιάδας, αἱ δὲ κοιλάδες τῆς Χιράζης θεωροῦνται αἱ ὠραιότεραι τῆς Ἀνατολῆς, παρχόουσαι σίτον, ὀρύζιον, οἶνον, βάμβακα, λίνον, κάνναβιν, καπνόν, βοτάνας κτλ. τὰ ὄρη αὐτῆς ἔχουσι μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, μαρμάρων, πετρελαίου, ἄλατος κλ. Ἐχει δὲ καὶ λαμπροὺς ἔππους ἢ Περσία, καμήλους ἐκ τοῦ λεπτοῦ μαλλίου τῶν ὁποίων κατασκευάζουσι λαμπρὰ ὑφάσματα, πρόβατα, αἶγας λαμπρὸν φερούσας μαλλίον κτλ. εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεῦνται καὶ λαμπρότατοι μαργαρίται. Τὸ δὲ κλίμα τῆς Περσίας πρὸς νότον εἶνε θερμότατον, εἰς δὲ τὰ βόρεια λίαν συγκερασμένον.

Ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἐν Περσίᾳ εἶνε εἰσέτι ἄγνωστα, ἢ δὲ βιομηχανία ἐνεργός· διὸ ἐξάγονται μεταξωτὰ ὑφάσματα, τάπητες, μαροκηνὰ δέρματα, διάφορα μέταλλα καὶ κεντητὰ χειροτεχνήματα, ἕψη περίφημα κλ.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ καὶ ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 57° 45'—69° 45'.

Πλάτ. Β. 27° 50'—37° 10'.

Τὸ Ἀφγανιστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Τουρκιστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περσίας, τὸ δὲ νότιον ὄριον αὐτοῦ κατέχει τὸ Βελουτχιστάν.

ΣΗΜ. Τὸ Ἀφγανιστάν μετὰ τοῦ Βελουτχιστάν ἐπὶ τῆς Περσικῆς μοναρχίας ἀπετέλει τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος ἤτοι τὸ ἀνατολικὸν Ἰράν· εἴτα δ' ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς Περσίας ὑποταχθὲν μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν Μογγόλων. Τὸ δὲ 1747 μ. Χ. κατεσταθῆ ὅλως ἀνεξάρτητον ἀλλ' ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων του πολέμων ἐξησθένησε καὶ τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος τὸ Βελουτχιστάν ἀποσπασθὲν ἀπετέλεσεν ἴδιον κράτος. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ γειτνιαζόντες Ἀγγλοὶ εἰσῆλθον ἐν ἐμφυλίοις στάσεσιν εἰς αὐτό, ἀλλὰ τὸ 1842 ἠναγκάσθησαν πάλιν νὰ τὸ ἐκκενώσωσιν. Ἦδη δὲ τὸ Ἀφγανιστάν εἶνε διηρημένον εἰς 5 χανάτα ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητα. Ὁσαύτως δὲ καὶ τὸ Βελουτχιστάν εἶνε διηρημένον εἰς μικρὰ χανάτα, ἀναγνωρίζοντα ὡς ἀρχηγόν των τὸν Χάνη τοῦ Κελάτ ὑποτελῆ ὄντα εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Ὁρος αὐτῶν ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. τὸ Ἰνδοκοῦχορ (πάλαι Παροπαμίσιος), ποταμὸς δὲ μεγαλειότερος εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτοῦ ὄρια εἶνε Ἰνδός, καὶ λίμνη ἀξία λόγου ἡ Χαμοὺν (πάλαι Ἀρία).

Ἐπίσ. πόλεις τοῦ Ἀφγανιστάν εἶνε Καβοὺλ ἐπὶ ἀληθοῦς ἐπιγελοῦ παραδείσου κειμένη, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Καρδαχάρ, πάλαι πρωτ. καὶ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἐράτ (πάλαι Ἀλεξάνδρεια ἐν Ἀρίαις) ἐντὸς λαμπρᾶς πεδιάδας, πρωτ. χανάτου ὑποτελοῦς εἰς τὴν Περσίαν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν ξιφῶν τοῦ Χορασάν καὶ 46 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ Βελουτχιστάν ἐπίσ. πόλεις εἶνε Κελάτ, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροσπέδιου, βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 7307 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῶν μὲν Ἀφγανιστάν 6 ἑκατ. τοῦ δὲ Βελουτχιστάν 2 ἑκατ. μωαμεθανοὶ Σουνίται, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες λατρεύοντες τὸν Βούδαν καὶ τὸν Βράμαν. Κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀπολύτων ἡγεμόνων.

Τὸ κλίμα των εἶνε εὐκραές, τὸ δ' ἔδαφος ἔχει πολλὰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ ἰδίως ἐν τῷ Βελουτχιστάν τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν· εἶνε δὲ καὶ εὐφόρους πεδιάδας παραγούσας σίτον, βάμβακα, ἀμύγδαλα, δίκον, ζαχαροκάλαμον, καπνὸν κτλ. ἐπὶ δὲ μάρμαρα διαφόρων χρωμάτων καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου καὶ ἀντιμονίου. κτηνοτροφία δ' ἐπίσης εἶνε ἐν αὐταῖς ἀνεπτυγμένη καὶ τὰ τῶν αἰνῶν μαλλία εἶνε ἀξιόλογα.

ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 48° 36'—71°.

Πλάτ. Β. 35° —43°.

Τὸ Τουρκεστάν ἢ *Τουράν* ἢ καὶ ἀνεξάρτητος *Ταταρία* καλούμενον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Ἀράλης λίμνης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Τουρκεστάν περιλαμβάνει τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰμάου Σκυθίαν, τὴν χώραν τῶν Μασσαγετῶν, τῶν Σακῶν, Σογδιανῶν καὶ ἄλλων λαῶν. Ἐντεῦθεν ἐξῆλθον οἱ Τοῦρκοί, οἱ Οὐνοὶ καὶ ὁ Ταμερλάνος. Ἐπισ. δὲ τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ λαῶν εἶνε οἱ Οὐσβίκαι, οἱ Βουχάροι, οἱ ἰσχυρότεροι ἀπάντων, ὧν ὁ ἡγεμὼν ἔχει τὸν τίτλον Ἐμίρ Ἐλμουμενὶν (ἡγεμόνος τῶν πιστῶν), καὶ οἱ Σάρται ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔχοντες μονίμους οἰκήσεις. Τοῦτου τὸ βόρειον μέρος κατεκτήθη ἑσχάτως ὑπὸ τῶν Ῥώσσων καὶ προτετέθη εἰς τὴν Σιβηρίαν.

*Ὅρος αὐτοῦ ἐπισ. πλὴν τοῦ Ἰνδοκούχου εἶνε πρὸς Α. τὸ Βόλουρον, ποταμοὶ δὲ ὁ Ὠξος καὶ ὁ Ἰαζάρτης χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην.

Ἐπισ. δὲ αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Βουχάρα* ἐπὶ τοῦ Ὠξου, ἱερὰ τῶν Μωαμεθανῶν πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰ Τουρκικὰ σχολεῖά της ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ ὑπὲρ τὰς 70 χιλ. κατ. *Σαμαρκάνδη*, μεγάλη ποτὲ πόλις καὶ πρωτ. τοῦ Ταμερλάνου, ἔνθα ὑπάρχει ἔτι καὶ ὁ τάφος του. *Βάλκα* (πάλαι Βάκτρα), ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς ἡ ἀρχαιότερα πόλις τοῦ κόσμου. *Χοκάρδη* παρὰ τὸν Ἰαζάρτην, πρωτ. τοῦ Τσιγκισχάνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Χίβα* ἐπὶ τοῦ Ὠξου, πρωτ. τῆς Χοβαρσεμίας ταύτης ὁ χάνης ἐγένετο ἤδη ὑποτελής εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε περὶ τὰς 11 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 7 1/2 ἑκατ. οἱ πλείστοι μωαμεθανοὶ σουνίται διηρημένοι εἰς φυλάς καὶ κυβερνώμενοι ὑπὸ ἀπολύτων ἀνεξαρτήτων ἡγεμόνων, ὁ δὲ Χάνης τῆς Κιργισίας εἶνε ὑποτελής εἰς τοὺς Ῥώσσοις.

Τὸ κλίμα τοῦ Τουρκεστάν εἶνε ἐξαιρετικὸν τὸ δ' ἔδαφος καὶ μάλιστα τοῦ ΝΑ. μέρους εἶνε λίαν εὐφορον παράγον λαμπροὺς καρπούς, γεννήματα, οἶνον, βόμβακα, ἀλλ' ἔχει πρὸς τὸ ΝΔ. καὶ πολλὰς ἀμμόωδεις ἐρήμους, ἔτι δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων. Ἡ κτηνοτροφία καὶ μάλιστα εἰς τὴν πλήρη στεππῶν Κιργισίαν εἶνε τὸ καλλίτερον ἐπάγγελμα διὸ τρέφονται ἐνταῦθα λαμπροὶ ἵπποι, κάμηλοι, πρόβατα, αἴγες κτλ. εἰς δὲ τὴν Βουχαρίαν ὑπάρχει καὶ ἀξιόλογος βιομηχανία καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 69° —131°.

Πλάτ. Β. 17° 30'—53°.

Ἡ Κίνα κατέχουσα τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας, ΝΔ. ὑπὸ τῶν Ἰνδιῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς, τῆς Κιτρίνης, τῆς Κυανῆς καὶ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν.

ΣΗΜ. Ἡ Κίνα εἶνε τόπος ἀρχαιότατα πολιτισμένος· διότι πρὸ 4 χιλ. ἐτῶν σχηματίζει κράτος ἰσχυρόν, ὑποστάν πολλὰς ἐπαναστάσεις κατὰ δὲ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα μ. Χ. οἱ Μανγούροι ἐκυρίευσαν τὴν χώραν. Ἐν τούτοις πολλά νῦν γίνονται συχνὰ ἐπαναστάσεις σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐκδιώξιν τῆς ἀρχούσης φυλῆς. Οἱ Σῖναι δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ξένους καὶ διὰ τοῦτο μετὰ μεγάλου πολέμου, καὶ ἀφ' οὗ ἐκυρίευσαν ἐσχάτως οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι καὶ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Σινικοῦ κράτους τὸ Πεκίνον, μόλις ἐσυγχώρησαν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους νὰ εἰσέρχονται καὶ νὰ ἐμπορεύονται ἀκωλύτως εἰς πολλὰς τῶν παραλίω πόλεων τῶν.

Τὸ Σινικὸν κράτος συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Κίνας, τῆς Κορέας, τῆς Μανσχορίας, τῆς Μογγολίας, τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν πρὸς Δ. καὶ ἐκ τοῦ Θιβῆτ καὶ τοῦ Βουτάν πρὸς Ν.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. τὰ Οὐράνια, τὰ Ἀλτάια, τὰ Σαϊα-ρικὰ, πρὸς Δ. τὸ Βόλουρον, ΝΔ. τὰ Ἰμαλαία, ἔχοντα ἐντὸς τῆς Σινικῆς πολλὰ ἡφαίστεια, ὧν ἐπισημότερον εἶνε τὸ Τουρφάν.

Ποταμοὶ ἐπίσ. εἶνε ὁ Ἀμούρ ἢ Σακαλιάρος (Μαῦρος ποταμὸς 4500 χιλ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τῆς Βαϊκάλης λίμνης καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὴν Ὀχοτσικὴν θάλασσαν· ὁ Ὀάγγος (Κίτρινος), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Κίνας καὶ ἔχων περίπου τὸ αὐτὸ μὲ τὸν Ἀμούρ μῆκος ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν· ὁ Ἰανοκιάργος (Κυανοῦς 4500 χιλιομ. μῆκ.), ποταμὸς κατ' ἐξοχὴν καλούμενος ὑπὸ τῶν Σινῶν· οὗτος πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν.

Λίμνη δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ Κουκουνῶρη, καὶ διώρυξ ἢ καλουμένη Ἀυτοκρατορικὴ διώρυξ, ἐνώουσα τὸν Ὀάγγον ποταμὸν μὲ τὸν Ἰανοκιάργον· αὕτη δὲ εἶνε καὶ ἡ μεγαλειτέρα διώρυξ τοῦ κόσμου (1200 χιλιομ. μῆκ.)· ἔρημος δὲ τῆς Κίνας ὀνομαστή διὰ τὴν ἔκτασίν αὐτῆς εἶνε ἡ Κόβη.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς ἰδίως Κίνας, διηρημένης εἰς 18 νομούς, εἶνε τὸ Πεκίνον πρωτ. τοῦ κράτους, μεγάλη πόλις ἔχουσα ἔξωθεν ὠραία καὶ μεγαλοπρεπῆ θέαν καὶ περὶ τὰ 2 ἑκατ. κατ. Ναγκίνη ἐπὶ τὸ Ἰανοκιάργῳ, ἡ μεγαλειτέρα πόλις κατὰ τὴν περίμετρον, ἀλλ' ἔχουσι μόνον 1 1/5 ἑκατ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον καὶ τὸν περίφημον ἐκ πο

άνης πύργον ἔχοντα 65 μέτρ. ὕψος. Οὐσα δὲ ἄλλοτε πρωτ. τοῦ
 κροῦ κράτους θεωρεῖται νῦν ὡς πόλις τῶν πεπαιδευμένων τῆς Κί-
 παρὰ γουσα εἰς τὰς πέριξ πεδιάδας πρᾶσινον τέιον καὶ κίτρινον
 βακα, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ ὑφάσματα τὰ καλούμενα γαγκί-
 Καντῶν, ἡ πρώτη πόλις ἐν ἧ κυρίως ἐμπορεύονται οἱ Εὐρω-
 παιοί, ἔχουσα στενάς καὶ λοξὰς ὁδοὺς, μεγίστην βιομηχανίαν, ἐμπό-
 ριον καὶ 1 1/4 ἑκατ. κατ. Πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Καντῶνος κείται
 νῆσος Μακάων με ὁμών. πόλιν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Πορτογάλους
 5 χιλ. κατ.), καὶ ἡ Χογγόγγη πρὸς Α. μικρὰ νῆσος (120 χιλ.
 τ.) ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ ἔχουσα πόλιν Βικτωρίαν.
 Χιγκίνη πρὸς Β. πάλαι πρωτ. τῶν Μανσχοῦρων, ἔχουσα 200
 χιλ. κατ. Κορίγη, μητρ. τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κορέας ἔχουσα διάσημον
 βιβλιοθήκην. Οὐργα, μητρ. τῆς Μογγολίας ἔχουσα 40 χιλ. κατ.
 ταύτῃ ἐδρεύει ὁ πατριάρχης τῶν Μογγόλων, πολὺ σεβόμενος ὑπὸ
 τῶν Βουδιστῶν. Γαρκάνδη, ἐμπορικὴ καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τοῦ
 κροῦ Τουρκεστάν, καὶ ἡ Κασγάρη, πόλις αὐτοῦ ἀκμαία διὰ τὴν
 βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριόν της. Λάσα, μητρ. τοῦ Θιβέτ, ἔχουσα
 15 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείται τὰ ἀνάκτορον τοῦ Δαλαϊλάμα. Λα-
 κη, μητρ. τοῦ μικροῦ Θιβέτ. Τασιειρόνη, μητρ. τοῦ Βουτάν (α),
 ἔχουσα μικρὰ πόλις.

Νῆσοι αὐτῆς Θαϊουάνη ἡ Φορμόζα, τῆς τὸ δυτικὸν μέρος κατοι-
 κούμενον ὑπὸ Σινῶν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὸ ὥραϊον κλίμα του καὶ τὴν
 ὀριαν τοῦ ἐδάφους, τὸ δὲ ἀνατολικὸν κατοικεῖται ὑπὸ λαῶν ἀγρίων
 ἀνεξαρτήτων. Αἰνάνη, ἔχουσα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ
 αἰμα πολύτιμα. Εἰς δὲ τὴν Κίνα ἀνήκουσι καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νή-
 σων Λιουχιού, κατοικούμεναι ὑπὸ λαοῦ φιλοξένου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε περὶ τὰς 139 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ
 περὶ τὰ 420 ἑκατ. τῆς κίτρινης φυλῆς πρεσβεύοντες τὸν Βουδι-
 σμὸν ἢ τὴν θρησκείαν τοῦ Φουῆ, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ μανδαρίνοι
 θρησκείαν τοῦ Κομφυκίου καὶ ἡ πρὸς Δ. Βουχαρία τὸν μωαμεθα-
 νισμὸν. Διοικεῖται δὲ ἅπασα ὑπὸ αὐτοκράτορος περιοριζομένου ὑπὸ
 βουλίου, αἱ δὲ ὑποτελεῖς χῶραι ἡ Κορέα, τὸ Θιβέτ, τὸ Βουτάν,
 καὶ οὐκ οὐκ ὑπὸ τῶν ἰδίων των ἡγεμόνων, καὶ ἡ ἰδίως Κίνα διὰ
 τῶν μανδαρίνων.

Τὸ κλίμα τῆς Κίνας εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰ βόρεια ὁ χειμὼν
 ἄσφοδρος καὶ ὁμοιάζει μὲ τὸν τῆς Σιθηρίας, εἰς δὲ τὰ νότια ἡ θερμότης
 ἐπιμέγιστη. Ἡ ἰδίως Κίνα παντοῦ παρουσιάζει εὐρυχώρους καὶ εὐ-
 ρύτους πεδιάδας, ἡ Μανσχοῦρία εἶνε ὀρεινὴ, ἡ Μογγολία ἔχει καὶ τὴν
 ὀρεινὴν ἐρημον Κόβην, τὸ δὲ Θιβέτ εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ τῶν

Τὸ νότιον μέρος τοῦ Βουτάν ἐσχάτως προσετέθη εἰς τὰς Ἀγγλικὰς
 ἐπιφάνειας τῆς Ἰνδοκίνας.

ὕψηλοτέρων ὀρέων τοῦ κόσμου. Παράγει δὲ τὸ νότιον ἀφθόνως σίτον ὀρύζιον, ζαχαροκλάμον, τέιον, ραβέντιον, ἰνδικόν, μέταξαν καὶ μάλια τῶν αἰγῶν τοῦ Θιβέτ. Ἐνταῦθα φύεται ἔτι ἡ βαμβακία, τὸ κάρδεενδρον, ἡ κανέλλα, ἡ καμφορέα κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλὰ ἱαματικά βότανα· τὰ δὲ μεταλλεῖα αὐτῆς τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, θείου, ρουβινίου, πορσελάνης, ἰάσπεως, εἶνε ἀφθονα.

Ἐκ τῶν λαῶν τῆς Κίνας ἔπισ. εἶνε οἱ εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς κατοικοῦντες Μογγόλοι (3 ἑκατ.), οἱ πολλὰς κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ῥωσσίαν καταστροφὰς προξενήσαντες, καὶ οἱ Μανσχοῦ (3 ἑκατ.) οἱ ἄρχοντες καὶ νῦν τοῦ Σινικοῦ κράτους, εἰς τὸ ΒΔ. οἱ Βουχάροι (300 χιλ.), ὁ μᾶλλον πολιτισμένος λαὸς τῆς κεντρικῆς Ἀσίας ἐνασχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὸ Δ. οἱ Θιβέτιοι (4 ἑκατ.), λαὸς Ῥωμαλέος καὶ λίαν φιλόξενος, καὶ εἰς τὸ Ν. οἱ ἰδίως Σῖναι, ὁ μᾶλλον ἰδιοτρόπως πολιτισμένος λαὸς τῆς Ἀσίας διαιρεῖται δὲ οὗτος εἰς τάξεις, ὧν ἑκάστη ἔχει περιορισμένον βασιλεῦσιν διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν αὐτῇ ἡ παιδεία, ἐν ᾗ εἶνε διαδεδομένη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, οὐδέποτε κάμνει πρόοδον, ἀλλ' ἡ βιομηχανία εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη· διὸ οὐκ ἔστι εἶνε τῆς Κίνας τὰ ἐκ πορσελάνης ἔργα, ἡ γραφικὴ μελάνη, τὸ χαρτίον, τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα κτλ.

ΙΑΠΩΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 127°—144°.

Πλάτ. Β. 31°—45°.

Ἡ Ἰαπωνία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀχοτσικῆς θαλάσσης πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἰνδικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Κορέας.

ΣΗΜ. Οἱ Ἰάπωνες θεωροῦνται ὡς ἄποικοι τῶν Σινῶν· κατ' ἀρχαίους ὅμως χρόνους ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἑνὸς πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἡγεμόνος καλουμένου Μικάδου. Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος ἐκτραπέδωσαν τὴν παναστάσεως περιορίσθη ὁ Μικάδος κατὰ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν δὲ ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως ὠνομάσθη Ταϊκὸν ἡγετὴς ἀντιβασιλεὺς εἶχε τὸ πλεῖστον τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους χρόνους ὁ Μικάδος, ἀνατραπέσθη κατὰ μικρὸν τῆς δυνάμεως τοῦ κράτους, ἀνέλαβε πάλιν σχεδὸν ἅπασαν τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀρχήν.

Ἡ Ἰαπωνία συνίσταται ἐκ νήσων τῶν ὁποίων ἔπισ. εἶνε ἡ Ἡμεγελειτέρα ἀπασῶν, πρὸς Ν. αὐτῆς ἡ Σικόκη, ἡ Κιουσάι, ἡμῖς τῶν νήσων Λιουχτῶν, πρὸς Β. τῆς Νιφῶνος, ἡ Ἰεσάι, ἡμῖς τῶν νήσων Κουριλῶν.

Ὁρη. Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι εἶνε κεκαλυμμέναι ἀπὸ ὄρη πρὸς τὸ

στειώδη· τούτων ἐπίσ. εἶνε τὸ Φουσίον φοβερόν ἠφαιστειον εἰς τῆς Νιφῶνος, καὶ τὰ Ὁράξια εἰς τὰ ΒΑ. αὐτῆς.

Πισ. πόλεις τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὴν Ἑσῶν εἶνε *Ματσμάνον*, ἔ- α οἰκίας ἐκ ξύλων, ἀκμαίον ἐμπόριον καὶ 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Ἰνα Ἑδῶ, ἡ μεγαλειτέρα καὶ κανονικωτέρα πόλις τῆς Ἰαπω- ἔχουσα 1 1/2 ἐκ. κατ. πολλὰς δημοσίας οἰκοδομάς, μοναστή- ναούς, τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν καὶ τὴν δημοσίαν γέφυραν *Νιπ- ἰσην* ἐκ ξύλου κέδρου κατεσκευασμένην. *Μίακορ* μεσόγειος πόλις Δ. τῆς Ἑδῶς, πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας καὶ τὸ κέντρον τῶν γραμ- ῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἱερῶν τεχνῶν τῶν Ἰαπῶνων· οἰκο- ἤματα δ' ἔχει ἐπίσημα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν, τὸν ἐπίσημον τοῦ Φουῆ, περιλαμβάνοντα τὸ κολοσσαῖον ἀγαλμα τοῦ Βούδα, μεγαλιέτερον κῶδωνα τοῦ κόσμου καὶ 500 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὴν ἰσοφυτείαν καὶ τὴν τερπνότητά της ἡ περὶ αὐτὴν πεδιάς θεωρεῖ- ῶς ὁ παράδεισος τῆς Ἰαπωνίας.

ἰς τὴν Κιουσῶν ἡ *Ναγκασάκη*, πόλις ἔχουσα πολλοὺς ναοὺς, γρα- ἦν θέαν καὶ 60 χιλ. κατ.

ΕΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κῆτ. 36 ἐκ. πρε- ἰοντες τὴν Σιντολατρείαν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τὸν Βουδισμόν καὶ τὴν σκείαν τοῦ Κομφικίου· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος. Τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶνε ὑγιεινόν, ἀλλὰ λίαν ψυχρὸν εἰς τὰς εἰσους νήσους, τὸ δὲ θέρος θερμὸν· αἱ καταιγίδες, οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ ἰσμοὶ εἶνε συχνοί, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει βουνῶδες καὶ ὀλίγον εὐφο- ἔχει ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοπονίας των οἱ Ἰάπωνες ἅπασαν αὐτὴν ἔχουσι ἰαλιεργήσει· οὕτω δὲ παράγει ἀφθόνους καρπούς, λαμπρὰ σῦκα καὶ ἰδία, κεράσια, λεμόνια, πορτοκάλια, βάμβακα, καμφοράν, ὄρυζιον, ἰνδοκάλαμον κτλ. καὶ τρέφει μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας τὸν ἰαξοσκώληκα· ἔχει δ' ἔτι καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ μάλιστα χαλκοῦ, ὃ δὲ σίδηρος εἶνε λίαν ἐν αὐτῇ σπάνιος.

Οἱ Ἰάπωνες εἶνε φίλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν μηχανικῶν τεχνῶν, διὰ τοῦτο καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ὑπάρχουσι παντοῖου εἶδους παιδευτήρια καὶ πλῆθος βιομηχανικῶν καταστημάτων, τὴν δὲ ἰνοτροφίαν ἐλάχιστα ἐπιμελοῦνται, ὡς τρεφόμενοι ἐξ ἰχθύων καὶ ἰθῶτων· μόνον δὲ ὁ βοῦς ἐνεκα τῆς γεωργίας εἶνε πολλαπλασια- ἔνος εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ αἰλουροὶ. Οἱ Ἰάπωνες, ἰστοὶ ὄντες ἀκοινωνῆτοι, ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἠναγκάσθησαν πρῶ- ἰστοὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, εἴτα δὲ ὑπὸ τῶν ἰαπαίων νὰ ἀνοίξωσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς λιμένας των.

Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ἀνήκουσιν ἔτι αἱ νῆσοι *Βορίσιμα*, μέρος οὔσαι τῶν ἀρχιπελάγους τοῦ Μαγελλάνου.

ΙΝΔΙΑΙ.

Ἰνδίαι λέγονται αἱ πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων καὶ τῆς Κίνας κείμεναι χερσονήσοι, ἧτοι ἡ Ἐρτεῦθεν τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ τὸ Ἰνδοστάν καὶ ἡ Πέραρ τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ ἡ Ἰνδοκίτρα μετὰ τῶν Ἰνδικῶν καλουμένων νήσων.

ΙΝΔΟΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 89°—107°.

Πλάτ. Β. 1°—28°.

Ἡ Ἰνδοκίνα κειμένη εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰνδοστάν.

Ἡ Ἰνδοκίνα διαίρεται εἰς 5 κυρίως μέρη, τὴν Βρεττανικὴν Ἰνδοκίτραν, τὴν Βιρμανικὴν Ἀυτοκρατορίαν, τὸ βασίλειον τοῦ Ἀνὰμ, τὴν Γαλλικὴν Κοχινκίτραν πρὸς Α. τὸ βασίλειον τῆς Καμβόδας, τὸ βασίλειον τοῦ Σιάμ, καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς χερσονήσου Μαλάκας.

*Ὅρη αὐτῆς ἐπίσημ. εἶνε πέντε μεγάλαι σειραὶ ἐκτεινόμεναι εἰς τῶν Ἰμαλαίων καὶ διαχωρίζουσαι τὴν χώραν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσ. πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἰμαλαίων εἶνε ὁ Μανκάργ (Καμβόδος), ἐκβάλλων πρὸς Α. τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ· ὁ Μείνὰμ, ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Σιάμ καὶ κατασταίμων τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους πλημμυρεῖ εὐφρωτάτους· ὁ Ἄβας (Ἰραουδής), ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον Μαρταβάν· ὁ Βραμαπούτρας, πλατύς καὶ μεγ. λομπρεπῆς ποταμὸς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Βρεττανικῆς Ἰνδοκίτρας εἶνε Διορχάτη, πρωτ. τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀσάμ ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Ἄγγλους. Ραγπούρ ἢ μεγαλειτέρα πόλις τῆς χώρας. Βαγῶ, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Περ. ἔχουσα ἓνα τῶν λαμπροτέρων καὶ μεγαλειτέρων ναῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ οὕσα μεγάλη ἀποθήκη τοῦ ξύλου τέκ.

Τῆς Ἀυτοκρατορίας τοῦ Βιρμὰν Μανδάλη, πρωτ. τοῦ κράτους παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἄβας, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Σεργαί, ἔχουσα πολλοὺς λαμπροὺς ναοὺς καὶ περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ βασιλείου τοῦ Σιάμ Βαγκόκη, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μείνὰμ ὄριον ἑμιμένα, ἀξιοσημεῖωτον ἑμιμένοριον καὶ 500 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλείστοι κατοικοῦσιν ἐν πλοίοις ἢ Καντῶνι.

Τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀνὰμ Χουή, πόλις ὄχυρά πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπῆς παλάτιον καὶ 100 χιλ. κατ.

τῆς δὲ Γαλλικῆς Κοχυγίνης, κειμένης εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἰνδοκίνας, εἶνε Σαϊρόγγη ἔχουσα περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ βασιλείου τῆς Καμπούας ἐπισ. πόλις εἶνε ἡ Παροπίγγη.

Τῆς δὲ χερσονήσου Μαλάκας ἐπισ. τῶν κρατῶν τῆς εἶνε τὸ τῆς

Λεγγόρης· ἀλλὰ τὸ νότιον τῆς χερσονήσου καὶ τὴν πόλιν Μαλάκας

ἔχουσι οἱ Ἄγγλοι. Πρὸς Α. αὐτῆς κείνται αἱ νῆσοι τοῦ Πρίγγη-

τῆς Οὐαλλίας καὶ πρὸς Ν. ἡ Σιγγαπούρη ἔχουσα ὁμών. πόλιν

καὶ ἐκτισμένην καὶ 100 χιλ. κατ. Εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀνήκουσιν

καὶ αἱ πρὸς Δ. τῆς Ἰνδοκίνας νῆσοι Ἀρδαμάναι, κατοικοῦμεναι

ἀγρίων λαῶν, ἀνηκόντων εἰς τοὺς νιγρίτας τῆς Ὠκεανίας καὶ

ἔχουσι μεγίστην ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς ξένους, καὶ αἱ Νικοβάριοι,

καὶ χαλκόχρους κατοίκους καὶ φιλοξένους.

Εἰς τὴν ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 21,350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ

23 ἑκατ. ὧν τὰ 3 ἑκατ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βρεττανικὴν καὶ εἰς

τὴν Γαλλικὴν Ἰνδοκίαν. Εἶνε τὸ πλεῖστον βουδισταί, ἀλλ' ὑπάρ-

χει καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Κομφυκίου, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ Δ.

Μαλάκας μωαμεθανοί· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ εἶνε δυτικοὶ εἰς τὴν Κο-

μπούαν, Τογκίνον καὶ Σιάμ· πολίτευμα δὲ εἰς ἅπαντα τὰ κράτη

μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὰ μεσημβρινὰ παράλια αὐτῆς εἶνε θερμότατα, τὸ δ' ἐσωτερικὸν

κλίμα συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον παράγον

ἄριστον, τέιον, πέπερι, βάμβακα, Ἰνδικόν, ζαχαροκάλαιμον,

σάνταλον, σιδηροξύλον, βανάνας, ταμαρίνιον, κτλ. καὶ ἔχει

πλούσιον χρυσοῦ, ρουβινίων, σαρφείρου, μαρμαῶρων, κασσιτέρου, πε-

ρλίτου κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια αὐτῆς εἶνε ὁ ἑλέφας ἀπαντώμενος συνή-

θῆς, ὁ ῥινόκερως, ἡ τίγρις, ὁ λεόπαρδος, ὁ οὐραγγουτάγγος

καὶ ἄλλα εἶδη πιθήκων.

ΙΝΔΟΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 64° 40'—91°.

Πλάτ. Β. 8° —35°.

Ἡ Ἰνδοστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ

Ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλ-

που, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, Βελουτχιστάν καὶ τοῦ Ὁμανικοῦ

πελάγους.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κατέκτησε τὸ ΒΔ. τοῦ Ἰνδοστάν καὶ ἔκτοτε

ἔκτισται γνωστὸν τὸ μέρος τοῦτο τῆς γῆς διὰ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Ἐκείνηται δ' ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀφγανῶν, εἰσαγαγόντων εἰς αὐτὸ τὸ 1193

ἡμερομηνίαν· τὸ δὲ 1498 ἀνακαλύψαντος τοῦ Βάσκου Δεγάμα τὴν πρὸς

Ἰνδοστάν θαλασσίαν ὁδόν, κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ πρῶτοι οἱ Πορτογάλοι,

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

εἶτα δὲ οἱ Ὀλλανδοί. Τέλος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τὸ πλεῖστον τῆς χώρας καὶ ἐδόθη πρὸς διοίκησιν εἰς Ἀγγλικὴν ἐμπορικὴν ἐταιρίαν. 1738 ἐκυρίευσαν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ προσέθεσαν εἰς τὰς κτήσεις τῶν κατὰ τὸ 1525 συστήθεν ὑπὸ τοῦ Βαβέρ ἐγγόνου τοῦ Ταμερλάνου μέγα κράτος, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1857 μετὰ μεγάλην ἐπανάστασιν διοικητὰς ὁσπὶν κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν ἔτι τινὲς τῶν Γάλλων καὶ Πορτογάλων.

Τὸ Ἰνδοστὴν διαιρεῖται εἰς Ἀγγλικὰς κτήσεις, εἰς ὁποῦσιν ἔστιν ἡ πλεῖστα τῶν Ἀγγλων, εἰς Γαλλικὰς καὶ Πορτογαλικὰς κτήσεις, καὶ εἰς κράτη ἀνεξάρτητα.

*Ὅρη αὐτοῦ ἐπισ. πρὸς Β. εἶνε τὰ Ἰμαλάια, ὧν ὑψηλότερα εἶνε τὸ Ἐβέρεστον (8840 μέτρ.), τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ Ἰνδοστῆνος ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰνδοστῆνος ἐκτείνονται τὰ Γαταῖα ὄρη, διασχίζουσα τὴν χώραν ἀπὸ Β. πρὸς Δ. εἶτα δὲ προχωροῦσι πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ἱερίου Κομορόν.

Ποταμοὶ ἐπισ. αὐτοῦ εἶνε ὁ Γάγγης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρων καὶ πλημμυρῶν τὴν χώραν καταστραίνει αὐτὴν εὐφορὰν ἐκβάλλων διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον, ὅστις ἐκ τῶν Ἰμαλαίων πηγάζων καὶ διαρρέων τὰ δυτικὰ τῆς Ἰνδοστῆνος καταστραίνει αὐτὰ διὰ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν φορώτατα καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον (3000 χιλιομ. μῆκ.).

Τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεων ἐπισ. πόλεις εἶνε Λαχόρη ἐπὶ τῆς πόλις τῶν Σείκων ἐντὸς τοῦ βασιλείου τοῦ Πώρου κειμένη, λαμπρὸν παλάτιον καὶ 90 χιλ. κατ. Πολλοὶ θεωροῦσι τὴν ταύτην διὰ τὴν ὠραιότητα τοῦ κλίματος καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων ὡς τὸν ἀρχαῖον παράδεισον. ἐνταῦθα κατασκευάζονται τὰ περίφημα σάκια. Δελχί, πόλις μεσόγειος πάλαι πρωτ. πόλις τῶν γόλων, ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς παλάτιον καὶ 160 χιλ. κατ. Βάδνη ἐπὶ τοῦ Γάγγου (65 χιλ. κατ.), ὄχυρά καὶ ἱερὰ πόλις ὧν συχναζομένη ὑπὸ πλῆθος προσκυνητῶν. Βεραρῆνη ἐπὶ τοῦ Γάγγου, πόλις τῶν σοφῶν Ἰνδῶν καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς κῆς φιλολογίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 200 χιλ. κατ. Πάναϊ ἐπὶ τοῦ Γάγγου παρὰ τὰ ἀρχαῖα Παλίβοθρα, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 315 χιλ. κατ. Καλκούτα ἐπὶ τοῦ Οὐγγλῆ κλάδου τοῦ Γάγγου ἢ ἔδρα τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἀγγλικῶν κτήσεων, ἔχουσα ἀκαδημαϊκὴν, μηχανικὴν, βιομηχανίαν, ἐμπόριον ἀκμαιότατον καὶ 700 χιλ. κατ.

Μαζον. λιπατάμη, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν βαμβακ. ὑφασμάτων τῆς. Μάδρασα εἰς τὴν παραλίαν τῆς Βαϊσναβ. ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, ἐργοστάσια βαμβακ. ὑφασμάτων καὶ 650 χιλ. κατ. Καλκούτη, ἔχουσα ἐργοστάσια ὑφασμάτων. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἀπέβη ὁ Πορτογάλος Βάσκαρος.

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ἀνακαλύψας τὰς Ἰνδίας τὸ 1498. *Βομβάη* ἐπὶ ὁμων. νήσου, λαμπρότατον λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 820 χιλ. κατ. τῶν δὲ ὑποτελῶν χωρῶν τῶν Ἀγγλων ἐπισ. πόλεις εἶνε Ἀνδρα- ἐπὶ τοῦ Δεκάν, πρωτ. τοῦ Νιζάμ. ἔχουσα 200 χιλ. κατ. *Γουα-* ὄχυρά πόλις πρωτ. τῶν Μαρατῶν τῆς Σινδίας. Παρ' αὐτὴν δὲ καὶ ἡ *Οὐδέινη*, ἐπίσημος διὰ τοὺς ναοὺς, τὰ σχολεῖα καὶ τὸ ἰσοκοπεῖόν της, δι' οὗ διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν Ἰνδῶν. τῶν δὲ *Γαλλικῶν κτήσεων* (227 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε *Πορτι-* ἔχουσα 60 χιλ. κατ.

τῶν δὲ *Πορτογαλικῶν κτήσεων* (450 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε *Νέα* ἔχουσα ὠραῖον λιμένα καὶ 10 χιλ. κατ.

ἑξάρτητα δὲ κράτη εἶνε: 1) ἡ *Κασχιμῖρια* (400 χιλ. κατ.) εἰς τοῦ Ἰνδοστάν με πρωτ. *Κασχιμῖρη* ἐν τερπινοτάτῃ πεδιάδι, ἡμιον διὰ τὰ κασιμῖρά της καὶ ἔχουσαν 100 χιλ. κατ. 2) ἡ *Νε-* (2 ἑκατ. κατ.) πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων με πρωτ. *Κατμαδούρ*, ἡμιον περιφήμους ἰνδικοὺς ναοὺς καὶ 50 χιλ. κατ.

ἡμοι τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πρὸς Ν. ἡ *Κεϋλάνη* (2 ἑκατ. κατ.) εὐ- πάλτη νῆσος, παράγουσα κανέλλαν, ἐλέφαντα, μαργαρίτας καὶ ἄλλα. μητρ. τὸ *Κολόμβον*. Πρὸς Δ. ταύτης εἶνε αἱ νῆσοι *Λακεδιβαί*, ἐκλούσαι μικρὸν ἀρχιπέλαγος κυβερνώμενον ὑπὸ Σουλτάνου ὑπο- ἡμοι εἰς τοὺς Ἀγγλους, καὶ αἱ *Μαλδιβαί*, οὐσαι περὶ τὰς 12 χιλ. κατ. εἶνε ἡ *Μαλή*, ἔδρα ἀνεξαρτήτου Σουλτάνου τοῦ ἀρχιπελά- τούτου.

Μ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε 37350 τετρ. μυρ. αἱ δὲ κάτ. περὶ 80 ἑκατ. ὦν τὰ 7/8 εἶνε βουδισταί, 5 ἑκατ. χριστιανοὶ διαφό- ἡμοι γμάτων, καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ πυρολάτραι. Νῦν δὲ αἱ Ἀγγλι- ἡμοι σεις καὶ αἱ ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἀγγλους χωραὶ διοικιοῦνται ἡμοι θείαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ὡς καὶ αἱ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Πορ- ἡμοι τῶν ἰδίων των κυβερνήσεων, ἅπασαι ὅμως ἀπολύτως. ἡμοι κλίμα τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πολὺ θερμὸν καὶ νοσερὸν εἰς τὰ παρά- ἡμοι ὦ πρὸς τὰ ὄρη εἶνε εὐκραές καὶ ὑγιεινόν. Ἐνταῦθα δύο ὠραι ἡμοι τοὺς ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερὰ, προκύπτουσαι ὑπὸ τῶν ἡμοι ἡμιον ἀνέμων (α.) καὶ βροχερὰ μὲν εἶνε ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ ἡμοι ἡμιον ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου, ξηρὰ δὲ ἡμοι ἡμιον Ἰανουαρίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου. ἐπὶ δὲ τῆς παραλίας τοῦ ἡμοι ἡμιον βροχερὰ μὲν ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, ἡμοι ἡμιον κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους.

ἡμοι ἡμιον ἡμιον τοῦ Ἰνδοστάν, ἀν καὶ εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ μεγάλα ἡμοι ἡμιον Μουσῶνιοι εἶνε ἐκ τῶν σταθερῶν λεγομένων ἀνέμων, πνέοντες κα- ἡμοι ἡμιον Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἐξ μῆνας ἀπὸ τῶν ΒΔ. καὶ ἄλλους ἐξ μῆνας κατ' ἡμοι ἡμιον ἡμιον ἀπὸ τῶν ΝΔ.

ἔρημοι, εἶνε εὐφορώτατον, παράγον βανίνας, ζαχαροκλάμα, φοίνικας, πέπερι, κόμμι ἔλαστικόν, καμφοράν, λαμπρά ἄνθη, διάφορους κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἐν αὐτῷ εἶνε ὁ ρινόκερος, ἡ λύγξ, ὁ θηρευτικὸς τίγρις, ὁ οὐραγγουτάγγης κτλ. ἐκ δὲ τῶν ὀ ἐλέφας, ὁ βούβαλος, ἡ κίχνηλος, οἱ δὲ βοῦς σχεδὸν λατρεῖται τὸ Ἰνδοστάν· πτηνὰ δὲ οἱ ταοί, καὶ ἔρπετά ὁ βόας, οἱ κτλ. τοῦ Γάγγου κτλ.

Τὸ Ἰνδοστάν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, μόλυβδου, σιδήρου, ἀδαμάντων, ρουβίνων, σαπφείρων, θύστων, ὀνύχων κλπ. παρὰ δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀλιεύονται καὶ μαργαρίται.

ἔχει λαμπράν παντοῖου εἶδους βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον τεταμένον μὲ ὄλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων, δι' ὧν οἱ Ἄγγλοι τὰς μεγαλειτέρας καὶ ἐμπορικωτέρας πόλεις τοῦ Ἰνδοστάν. δ' ἐνταῦθα, ὡς ἐκ τῶν διαφορῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ λαοὶ Μογγόλων, Βελούχων, Ἀράβων, Περσῶν, Σινῶν, Ἑβραίων, γων Εὐρωπαϊῶν, εἶνε διάφοροι· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἔχουσι ἐπιγλῶσσαν τὴν καλουμένην *Σανσκριτικὴν* (α).

ΑΡΑΒΙΑ.

Μῆκ. Α. 43° 20'—57° 40'.

Πλάτ. Β. 12° 40'—33° 45'.

Ἡ Ἀραβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρῆς ὑπὸ τοῦ Ὀμανικοῦ κόλπου, ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀραβία μέχρι τῆς Ζ'. ἑκατονταετηρ. ἦτο ἀστήμην στή μόνον διὰ τὰ ἀρώματα, τοὺς ἴππους καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς προϊόντα. Ἀφ' οὗ ἤμωσ ὄλας τὰς Ἀραβικὰς φυλάς ὁ Μωάμεθ μίαν θρησκείαν (622 μ. Χ.), εὐθὺς κατέκτησαν οὗτοι μέρος τῆς βόρειον τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν Ἰσπανίαν εἰς τὴν Εὐρώπην· ἀλλ' ὑπὸ Καρόλου τοῦ Μαρτέλου ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀρχίσαντες πρὸς ἀλλήλους διχονοίας ἐξησθένησαν κατὰ μικρὸν καὶ ὑπεχώρησαν εἰς τοὺς πᾶσι τοὺς τῶν Τούρκους, οἵτινες μέχρι νῦν ἄρχουσι μέρους τῆς Εὐρώπης.

*Ὀρος ἀξιοσημειώτον τῆς Ἀραβίας εἶνε τὸ *Σινᾶ* (9) ὅπου ὑπάρχει διάσημον τῶν ὀρθοδόξων ὀμών. μοναστήριον.

(α) Οἱ Ἰνδοὶ διηροῦντο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς 4) χρι νῦν ἐτι ὑφισταμένης· 1) τῶν ἱερέων κατόχων πάσης παιδείας· 2) τῶν πολεμιστῶν· 3) τῶν γεωργῶν καὶ ἐμπόρων· 4) Αἱ τάξεις αὐταὶ οὔτε νὰ συμφάγωσι δύνανται, οὔτε σχέσιν ἔχουσιν πρὸς ἀλλήλας. Πλὴν δὲ τούτων εἶνε οἱ πολυάριθμοι Παρῆται θῆ.

αμοὶ αὐτῆς εἶνε ἀσήμαντοι, ῥέοντες μόνον τὴν ὥραν τῶν βροχῶν.
 Ἡ Ἀραβία μέχρι νῦν ὑπὸ τῶν γεωγράφων διαιρεῖται εἰς τρία μέρη,
 ἢ τριῶν Ἀραβίαν πρὸς Β. τὴν Ἐρημον Ἀραβίαν ΒΔ. τὴν
 εἰς Δ. Ἀραβίαν ΝΑ. (α)· ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἀναφέρει κατὰ
 τὴν ἐνστάς ἐν ταῖς παραλλαῖς αὐτῆς ἐπισ. πόλεις.

τὴ δυτικῇ παραλλίᾳ ἐπισ. πόλεις εἶνε Μέκκα, πατρὶς τοῦ Μωά-
 τῆ καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν, συχναζομένη ὑπὸ πολλῶν
 σκυνητῶν· κεῖται δ' ἐπὶ ξηρᾶς βραχῶδους καὶ ἀθλίᾳ θέσεως ἔ-
 σθαι 45 χιλ. κατ. καὶ τὸ περίφημον τσαμίον τῆς Μέκκας, περι-
 κλάζον τὸ μικρὸν τετράγωνον οἰκοδόμημα Καάβα, ἐνθα εὐρίσκεται
 μέγας λίθος ὁ τόσον λατρευόμενος ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν, φερθεὶς
 αὐτοῦ ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ πρὸς θεμελίωσιν τοῦ
 ἁγίου τούτου· εἶνε δὲ ἀνοικτὴ ἢ Καάβα τρεῖς φορές τὸ ἔτος. Τσεδα,
 λιμὴν τῆς Μέκκας, ἐμπορικὴ πόλις γνωστὴ ἔτι διὰ τὴν ὄχι πρὸ
 ἄλλων ἐτῶν σφαγὴν τῶν Εὐρωπαϊῶν. Μεδίνα, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.
 περίφημον τσαμίον οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ ἔχον 400
 ἡμέρας κεκοσμημένους διὰ πολυτίμων λίθων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει καὶ
 τῆς τοῦ Μωάμεθ. Μόκα, ἐπίσημος λιμὴν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θά-
 λασσαν καὶ ἀποθήκη τοῦ καφέ τῆς Ἰνδίας. Ἀδενόρ ἐπὶ τοῦ κόλπου
 Ἀδένου, ἔχον καλὸν λιμένα, 40 χιλ. κατ. καὶ ἀνῆκον εἰς τοὺς
 ἄγγλους. Μασκάτη πρὸς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον, πρωτ. τοῦ Σουλ-
 τάνου τῆς Μασκάτης, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ
 10 χιλ. κατ. Ἐν δὲ τῇ Α. παραλλίᾳ ἀξία μινίας πόλις εἶνε ἡ Λάσσα.
 ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 28500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 4 ἐκ.
 Μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι. Συνίσταται δ' ἐκ πολ-
 λῶν μικρῶν κρατῶν, ὧν ἕκαστον διοικεῖται ὑπὸ τινος ἀρχηγοῦ καλου-
 τοῦ ἰμάμου, σερίφου ἢ ἐμίρου. Οἱ ἐπισ. δὲ αὐτῶν εἶνε ὁ σερίφης τῆς
 Μέκκας, ὁ ἰμάμης τῆς Ἰνδίας καὶ ὁ σουλτάνος τῆς Μασκάτης.
 τῶν ὁ πρῶτος ἀναγνωρίζει ὡς ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν σουλτάνον
 Κωνσταντινουπόλεως. Τοῦ δὲ σουλτάνου τῆς Μασκάτης ἡ ἀρχὴ
 ἐκτείνεται ἐτι ἐπὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς Περσίας καὶ ἐπὶ μεγάλου
 μέρους τῆς ἐν Ἀφρικῇ Ζαγγουεβάρης. Ὑπάρχουσι δ' ἐνταῦθα καὶ πολ-
 λοὶ νομαδικαὶ φυλαί, αἵτινες κυβερνῶνται πατριαρχικῶς. Εἶνε δὲ οἱ
 ἄλλοι ἀνδρείοι, φιλόξενοι καὶ φίλοι τῆς ποιήσεως, κατὰ δὲ τὸν
 ἄλλων ἐδείχθησαν καὶ φίλοι τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.

ἄλλων Ἰνδῶν ὡς εὐτελεῖ ὄντα καὶ πάσης περιφρονήσεως ἀξία· οἱ τοὶ δὲ
 εἶναι ὅτι εἶνε οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἄλλων τάξεων
 τῶν ἑπὶ ὑποταχθέντες.

Νῦν δὲ αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς ἕξ τμήματα· 1 τὴν Ἐδιὰζ πρὸς
 τὴν Ἰνδὴν εἰς τὸ ΝΔ. 3 τὴν Ἀδραμῶτην πρὸς Ν. 4 τὴν Ὀ-
 ρομὴν εἰς τὸ ΝΑ. 5 τὴν Ἐλακάν πρὸς Α. 6 τὴν Νεδι ἐδ' ἐν τοῖς με-

Εἰς τὴν Ἀραβίαν, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, διακρίνονται δύο ὠραι τοῦ ἔτους ἡ ζῆρὰ καὶ ἡ βροχὴ ἄλλ' ἐνίοτε παρέρχονται πολλὰ ἔτη, καθ' ἃ δὲν πίπτει σταγῶν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Οἱ ἄνεμοι ἐνταῦθα εἶνε λίαν καὶ κινδυνώδεις· τούτων φοβερώτερος εἶνε ὁ Σαμουῦμ, πνεῦμα βόρεια μέρη καὶ σηκώνων νέφη θερμοτάτης ἄμμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀραβίας συνίσταται ἐκ πεδιάδων ἐρήμων ἄμμωδῶν, ἀλλ' ἔχει καὶ τόπους λίαν εὐφόρους, καὶ μάλιστα τὰ αὐτῆς εἶνε εὐφορώτατα, παράγοντα καφέν, φοῖνικας, ἄλων, βακα, διάφορα ἀρώματα κτλ. Οἱ ἵπποι αὐτῆς εἶνε ὀνομαστοὶ καὶ κήμηλοι εἶνε τὰ πλοῖα τῶν ἐρήμων τῆς. Ἐνταῦθα δὲ ὑπάρχει ὁδὸς κήμηλος καὶ ἄλλα οἰκιακὰ ζῶα· ἄγρια δὲ ζῶα ἔχει ἐπὶ ἐρήμους λέοντας, πάνθηρας, γαζέλλας, πιθήκους, στρουθοκαμηλὰ, πολλὰ φαρμακερὰ ἔρπετά καὶ ἀκρίδας, εἰς δὲ τὸν Περσικὸν ἀλιεύονται καὶ μαργαρίται ἀξιόλογοι.

Γλῶσσα δ' ἐν αὐτῇ λαλεῖται ἡ Ἀραβικὴ, ἐξαπλωθεῖσα ἀπὸ τοῦ διαδόχου τοῦ Μωάμεθ καὶ εἰς τὴν Συρίαν καὶ Αἴγυπτον.

ΑΦΡΙΚΗ.

Ἡ Ἀφρική, τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου, συνεχομένη τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ σφαιροῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ νοῦ, πρὸς Δ. καὶ ΝΔ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ Ἀφρική πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 14 μέρη: τὴν Αἴγυπτον, *Βυσσινίαν*, *Σόμανλον*, *Βαρβαρίαν* (συνισταμένην ἐκ τῆς Τριπολιτῆδος, Ἀλγερίου καὶ Μαρόκου), *Σαχάραν*, *Σενεγαμβίαν*, *Κάτω Γουινέαν*, *Σουδὰν* ἢ *Νιγηρίαν*, *Ὀττεροτίαν*, *Βαβυλωνίαν*, *Ἀκραν*, *Καφροίαν*, *Μοζαμβίκην* καὶ *Ζαγγονεβάρην*.

Κόλποι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ τῆς *Σίδρας* καὶ ὁ τῆς *Γαβῆς* Μεσόγειον· ὁ τῆς *Γουινέας* εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικόν· ὁ τῆς *Σοφάλας*, πρὸς Δ. τῆς νήσου *Μαδαγασκάρ*, καὶ ὁ τοῦ *Ἀδένο*.

Ὄρη καὶ πεδιάδες. Εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὴν ἄκρην ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους σειρὰς τὰ ὄρη τοῦ Ἄτλαντος (μέτρ.), ὧν συνέχεια εἶνε τὰ ἐν Τριπόλει ὄρη τῆς *Κυρήνης*. τούτων ἐκτείνονται ἡ ἔρημος *Σαχάρα*, ἡ μεγαλειτέρα ἔρημος τοῦ κόσμου, καὶ ἡ *Λιβυκὴ* ἔρημος, περιλαμβάνουσαι καὶ τινὰς ὀροσειὰς τῆς τὸ ἀνατολικὸν σχηματίζει τὴν εὐφορον πεδιάδα τοῦ Νότου· εἰς δὲ τῆς *Σαχάρας* ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς *Σενεγαμβίας* μέχρι τῆς ἄκρας τῆς Ἄνω Γουινέας τὰ ὄρη τοῦ *Κόγγου* ἢ *Νιγηρικῆς*.

πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοί, καὶ ἐν τῇ Κάτω Γουίνεξ τὰ ὄρη τοῦ
 σάλλου.

Ὡς δὲ τὸ νότιον ἐν τῇ Ὀττεντοτίξ ὑψοῦνται τὰ ὄρη τοῦ Χαλκοῦ
 ἐν τῇ Εὐέλπιδι Ἄκρα τὰ Νεοῦβεῖδα· εἰς δὲ τὸ νοτιοανατολικὸν
 ἢ Καφρερίξ τὰ ὄρη Ἀπάτα. Πρὸς βορρᾶν δὲ τούτων παρὰ τὸν
 κερινὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐκτείνεται τὸ ὑψηλὸν ὄρος Καλιμάνζαρον
 5 μέτρ.), καὶ βορειότερον τὰ ὄρη τῆς Σελήνης καὶ τὰ Χιορο-
 ῆ ὄρη. Εἰς τὰ ΒΑ. κείνται τὰ ὄρη τῆς Ἀβουσσινίας (3 χιλ. μέτρ.),
 ὀνόματα μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαβελμανδέβ, καὶ εἰς τὸ ἀνατο-
 λικὸν τῆς Αἰγύπτου τὰ Ἀραβικὰ ὄρη.

Ὁ ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ Νεῖλος, οὗ ὁ μεγαλειότερος μὲν βραχίων
 ὁ ποταμὸς καλούμενος πηγάζει ἀπὸ τῆς βορείας ὄχθης τῆς
 ἡλίας λίμνης Νυκίνης, ὁ δὲ ἄλλος αὐτοῦ βραχίων ὁ καὶ Κουαρουε
 ὀνομαζόμενος ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἀβουσσινίας σχηματίζων δὲ αὐτὸς
 τοὺς κατὰ τὸν ῥοῦν του καταρράκτας καὶ διαρρέων τὴν Ἀβουσι-
 Νουβίαν καὶ Αἴγυπτον ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον. Εἰς δὲ τὸν
 ἀντικὸν ἐκβάλλουσιν ὁ Σενεγάλης, ὁ Γαμβίας καὶ ὁ Ριογκράν-
 τιν πηγάζοντες ἐκ τῶν Νιγηρικῶν ὄρεων· ὡσαύτως ὁ Νίγηρος ἢ
 Νίβας καὶ ὁ Ζαῖρος ἢ Κόγγος εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουίνεας, καὶ
 ὁ Ἰνδὸς εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν.

Ὡς δὲ αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ἡ Μεσόγειος πλησίον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ
 ἡλίας εἰς τὸ Σουδάν, ἡ Νουάρζα ἢ μεγαλειτέρα λίμνη τῆς Ἀφρικῆς
 ἐστὶν πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ (α). ΝΔ. ταύτης κείται ἡ λίμνη
 Γαυτίκα, καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Μαζαμβίκης ἢ λίμνη Νυάσσα, καὶ
 ἡ Δαμβέα εἰς τὴν Ἀβουσσινίαν.

Ἐκρωτήρια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε τὸ Καλὸν εἰς τὴν Βαρβαρίαν, τὸ
 ἄλλο εἰς τὴν Σαχάραν, τὸ Πράσινον εἰς τὴν Σενεγαμβίαν, τὸ τῆς
 Ἰταλίας Ἄκρα καὶ τὸ τῶν Βελονῶν εἰς τὴν Εὐέλπιδι Ἄκραν,
 τὸ Γουαρδαφουῖον πρὸς Α. τοῦ πορθμοῦ Βαβελμανδέβ.

Ἡσοὶ τῆς Ἀφρικῆς ἐπισ. εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ Ἀζόραι,
 ἡ Ἀδέρα, αἱ Κανάριαι, αἱ τοῦ Πρασίνου Ἐκρωτηρίου, αἱ τοῦ κόλ-
 πῆς Γουίνεας, ἡ Ἀσσερσιῶν καὶ ἡ Ἀγία Ἐλένη· εἰς δὲ τὸν
 ἰσθμὸν ἢ Μαδαγασκάρ, ἡ Βουρβῶν, ἡ Φράντσα, αἱ Κομόραι, αἱ
 Ἰνδὸν, ἡ Ζατζιβάρη, αἱ Σευχέλαι, ἡ Σοκότορα κλπ.

ΠΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 285434 τετρ. μυρ. οἱ δὲ
 περὶ τὰ 130 ἑκατ. οἱ πλείστοι ἀνήκοντες εἰς τὴν αἰθιοπικὴν
 ἢ τὸ δὲ βόρειον κατοικοῦσι Βέρβεροι, Μαυρητανοί, Ἀραβες, Ἀ-
 Ἰνδοί, Κόπτται, Ἑβραῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν
 ἰσπανίαν φυλὴν, παρὰ δὲ τὸν Νεῖλον καὶ τὰ παράλια τῆς Τριπό-

Ἡ λίμνη αὕτη ὡς καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Νεῖλου ἀνεκαλύφθησαν τὸ 1866
 ὑπὸ τοὺς πλοιαρχῶν Δὴκ καὶ Γράντ.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

λειως Τούρκοι καὶ Τουρκομάνοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε φετιχισταὶ (εἰδὲν ἄλλοι λαοὶ) (α), μὴ ἔχοντες τὴν ἰδέαν ἐνὸς ὑπερτάτου ὄντος· καὶ μὴ θανοὶ μὲν εἶνε οἱ κάτοικοι τῶν βορείων καὶ ἀνατολικῶν χωρῶν, ἀλλοὶ διάφοροι λαοὶ καθ' ἕκαστον τὴν ἡπειρον· χριστιανοὶ δὲ οἱ κάτοικοι Εὐρωπαῖοι, οἱ Κόπται, μέρος τῶν Ἀβυσσινίων, τῶν Ὀυττεντοτῶν καὶ Κόφρων καὶ ἄλλων νιγηριτῶν εὐρισκομένων τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν.

Οὔτε ἐπιστῆμαι οὔτε γράμματα ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι, πλὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν χωρῶν τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, Αἴγυπτος, Κυρήνη, Καρχηδῶν, ὧν καὶ τὰ εἰσέτι σωζόμενα μνημεῖα μαρτυροῦσι τὴν αὐτῶν ποτε λαμπρότητα), ἀλλ' οἱ κάτοικοι τῆς εὐρισκονται εἰς μέγαν βαθμὸν βαρβαρότητος. Ἐν αὐτῇ ἐπιτελεῖται ἡ σωματεμπορία, ἐν τισὶ δὲ μέγιστα χωραὶς οἱ λαοὶ αὐτῆς ἀνθρωποθῦται καὶ ἀνθρωποφάγοι.

Τὸ πλείστον τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ζῆ διὰ τῆς θήρας καὶ κτηνοτροφίας καὶ τῆς λείας τῆς ἐκ τῶν πολέμων, εἰς δὲ τὸ ἐμμελὲς ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τινὰς τέχνας, εἰς τὸ ἐμμελὲς καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Τὸ δὲ 1843 οἱ περιηγηταὶ Λήκ καὶ Γράν κάλυψαν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τὸ βασιλεῖον τοῦ Καρχαγιούβου καὶ τοῦ Δ. τῆς Ἀβυσσινίας, τοῦ ὁποῦ οἱ κάτοικοι οὐ μόνον παριστῶνται ἐν ὑψηλῶν τύπων τῆς αἰθιοπικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ κατέχουσιν. Εἰς τὴν γεωργίαν δ' ἐτι ἀσχολοῦνται καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Αἴγυπτου, Νουβίας, Ἀβυσσινίας καὶ οἱ τῶν Εὐρ. ἀποικιῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς, κειμένης τὸ πλείστον ἐπὶ τῆς διὰ τὴν ἡμισφαιρῆς ζώνης, κατὰ μὲν τὸ μέσον αὐτῆς εἶνε θερμὸν καὶ νοσηρὸν καὶ δὲ προχωροῦμεν πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. τόσον γίνεται εὐκραές· τὸ εὐκραές εἶνε εὐφροτάτον παρὰ τὸν φοίνικας, κοκκοφοίνικας, σπινθάρια, ταμαρίνιον, βανάνας, κόμμι, καφέν, ἰνδικόν, ἀρώματα κτλ. Ἐν τῆς Ἀφρικῆς δὲν εἶνε κολοσσιαία ὡς τὰ τῆς Ἀσίας ἀλλ' ἀρωματικά, ἀν καὶ ἐν Σενεγαμβίᾳ ἀπαντᾶται καὶ τὸ χονδρότατον ἄρωμα Βαοάβ. Ὡσαύτως καὶ τὰ ζῶα τῆς δὲν εἶνε τόσον μεγάλα, ἀλλ' ἐλαττωτέρα καὶ θηριωδέστερα· ἰδιόζοντα δὲ ζῶα ἐν αὐτῇ εἶνε ὁ λύκοι, ὁ ὄναγρος, ἡ στρουθοκάμηλος, ἔχει δὲ καὶ πτηνὰ καὶ θηρία δέξια κτλ.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διατεταταμένην ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, εἶνε περιοδικαί, ἀρχίζουσαι πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ πρὸς Ν. αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου.

(α) Φετιχισταὶ λέγονται οἱ παραδεχόμενοι πολλοὺς θεοὺς· οὗτοι κατὰ τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν λαῶν, οἵτινες τοὺς λατρεύουσιν, εἶνε τὰ ἢ ἀψυχα πράγματα.

τοῦ Μαρτίου. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ποταμοὶ αὐτῆς παρα-
τες παχεῖαν ἰλὸν φέρουσιν αὐτὴν πλημμυροῦντες εἰς χαμηλοτέ-
τους καὶ τοὺς κατασταίνουν εὐφορωτάτους· χιῶν δ' ἐν αὐτῇ
μόνον ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων ὄρεων, ὧν αἱ κορυφαὶ εἶνε καὶ
σκέπαστοι· ἐν τισὶ δὲ μέρεσι τῆς Σαχάρας οὐδέποτε βρέχει.

Ἐπιπέδω δέ, οἷον χρυσός, ὡς κόνις εὐρίσκεται εἰς τοὺς ποταμοὺς
Ἀφρικῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ χαλκὸς καὶ ὁ σίδηρος εἶνε ἄφθονοι· τὸ δὲ
καὶ τὸ νίτρον εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς ἀνύδρους ἐρήμους.

Ἄφρικῆ ἔχει πλὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῶν μετά-
της φάρμακα διάφορα, ξύλα πολύτιμα, δέρματα, ἐλεφαντόδον-
τερὰ στρουθοκαμήλων, μύσχον κλπ. διὰ τῶν ὁποίων μὲ ὅλας
δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας ἐνεργεῖ μέγα ἐξωτερικὸν ἐμπόριον.

Ὁ πολιτεία δὲ καθ' ἕκαστην τὴν χώραν ἐπικρατοῦν εἶνε τὸ πατριαρ-
χικὸν καὶ μόνον αἱ βόρειοι χῶραι, ἢ Ἀβυσσινία καὶ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ
καὶ διοικοῦνται ἀπολύτως, ἢ δὲ Τύνις διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος
ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ σύνταγμα τι εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ ἡ μικρὰ ἀποικία
Ἀλβερτία δημοκρατικῶς.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

Μήκ. Α. 21° 45'—33° 15'.

Πλάτ. Β. 23° 30'—51° 40'.

Ἡ Αἴγυπτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ
Νουβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ
Σουέζ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τριπόλεως τῆς Βαρβαρίας καὶ τῆς ἐρή-
μου Ἰβύτης.

Ἡ Αἴγυπτος παλαιάτατα ἐπολιτίσθη· μαρτύρια δὲ τοῦ ἀρχαίου αὐ-
τοκρατισμοῦ εἶνε τὰ διάφορα αὐτῆς μνημεῖα: οἱ ζυφιακοὶ, οἱ λαβύρινθοι,
οἱ πυραμίδες, ὑπερμεγέθη οἰκοδομήματα χρησιμεύοντα πρὸς τα-
ύτων βασιλείων. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ Καμψύτου υἱοῦ τοῦ Κύρου βασιλέως τῆς
Περσίας (525 π. Χ.), εἶτα δ' εἰς τοὺς Ἕλληνας βασιλεῖς (332 π. Χ.),
μετὰ τούτους (30 π. Χ.) εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς,
καὶ ταῦτα εἰς τοὺς Ἀραβᾶς (640 μ. Χ.), καὶ παρ' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρ-
κοὺς (1517 μ. Χ.), εἰς οὓς ὑπόκειται μέχρι σήμερον.

Ἡ Αἴγυπτος ὄχι πολὺ σημαντικὰ εἶνε τὰ Ἀραβικὰ πρὸς Α. καὶ
πρὸς Β. αὐτῆς.

Ὁ ποταμὸς αὐτῆς εἶνε ὁ Νεῖλος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Νυάν-
αι ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἀβυσσινίας καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Νου-
βίας καὶ Αἴγυπτου, ἄς καὶ κατασταίνει διὰ τῶν πλημμυρῶν του εὐ-
κατάστατος, ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖται ὑπὸ τῶν γεωγράφων εἰς 3 μέρη· εἰς Κάτω
Ἄγυπτον πρὸς Β., εἰς Μέσην Αἴγυπτον, καὶ εἰς Ἄνω Αἴγυπτον.

πρὸς Ν. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Κάϊρον* εἰς τὴν Μέσσην Ἀσίαν παρά τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Νείλου καὶ πλησίον τῆς ἀρχαίας Ἰουδαίας, πρωτ. τῆς Αἰγύπτου ἔχουσα στενάς, ῥυπαράς καὶ σκοτεινάς οἰκίας κακῶς ἐκτισμένας, ἀλλὰ καὶ λαμπράς δημοσίας οἰκίας, πολλὰ τσαμιά, μέγα ἐμπόριον καὶ 350 χιλ. κατ. Παρὰ πρὸς τὴν ἔρημον ὑπάρχουσιν 21 πυραμίδες, ὧν τρεῖς εἶνε λίαν ὑψηλὰί. *Δαμιάτη* (Ταμιάθις) παρά τὸ ἀνατολικὸν στόμιον τοῦ Νείλου, ἰσχυρὴ πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 37 χιλ. κατ. *Σουέξ* (Ἄσιν) πρὸς τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουέξ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, μικρὴ ἐμπορικὴ πόλις (15 χιλ. κατ.). *Ἰσμαηλία* πρὸς τὸ μέσον τοῦ καὶ ἀπέναντι ὁμων. λίμνης, δι' ἧς διέρχεται ἡ διώρυξ τοῦ *Πορτ-σαῖδ* (Πηλούσιον), καθ' ὃ μέρος ἐνοῦται ἡ διώρυξ τοῦ *Σουέξ* μετὰ τῆς Μεσογείου. *Ροσέτη* (πάλαι Βολβιτινή) ἐπὶ τοῦ στόματος τοῦ Νείλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Ἰσθμὸς* δρεῖα ἐν τῇ Κάτω Αἰγύπτῳ, εὐλίμενος καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικῶν πόλεων τῆς Μεσογείου, ἔχουσα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων περι τὰς 9 χιλ. κατ. πλῆθος μνημείων καὶ τὴν περίφημον βιβλιοθήκην τῶν Πτολεμαίων νῦν δ' ἔχει περὶ τὰς 220 χιλ. κατ. μετὰ δὲ τοῦ *Καίρου* ταὶ διὰ διώρυγος τοῦ Νείλου καὶ διὰ σιδηροδρόμου ἐκτεινομένη τοῦ Σουέξ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ τεχνικῶς νῦν ἠνωμένη *Φάρος*, ἐφ' ἧς οἱ Πτολεμαῖοι εἶχον στήσαι φανὸν διὰ τοὺς εἰσπλεονεῖν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας. *Σουῖτη* (Λυκόπολις), ὅθεν ἐκπορεύονται τὰ κερθάνια (ἐμπορικαὶ συνοδεῖαι) διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αἰγύπτου, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Λεπιδράχη* (Τερτύρα) παρ' αὐτὴν σκονταὶ ἐν τῇ κώμῃ *Καρνάχ* τὰ μεγαλοπρεπῆ ἱερεῖα τῶν Ἑβραίων πρωτ. τῆς Ἄνω Αἰγύπτου.

Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Αἰγύπτου εὐρίσκεται ἡ *Μεγάλη Ὁάσις* ἡ *Ὁάσις* πηγᾶς, ῥυακας καὶ χώραν λίαν εὐφορον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αἰγύπτου εἶνε 42850 τετρ. χιλ. κατ. περὶ τὰ 4 1/2 ἑκατ. Κόπται χριστιανοί, Ἀραβες, Τούρκοι, Μαμελοῦκοι μωαμεθανοί, διοικούμενοι ὑπὸ διαδοχικοῦ ἀντιβασιλέως ὑποκειμένου εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶνε λίαν θερμὸν, καὶ ἐν μὲν τῇ Ἄνω Αἰγύπτῳ αἱ βροχαὶ εἶνε λίαν σπάνιαι, ἐν δὲ τῇ Μέσῃ πλείονες, καὶ ἐν τῇ Κάτῳ Αἰγύπτῳ αἱ βροχαὶ καὶ πλείονες ἔτι εἰς τὴν περὶ τὸ Δέλτα χώραν ἀπὸ μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου ἐνταῦθα εἶνε λίαν πολλὰ καὶ ἐν τῇ Ἄνω Αἰγύπτῳ ἀπὸ μὲν τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου συμβαίνουσιν αἱ πλημμύραι τοῦ Νείλου, αἱ κατασταίνουσαι τὴν χώραν εὐφορωτάτην. Ἴνα δὲ ἐκ τὸν βαθμὸν τῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων κατεσκεύασαν ἐπὶ τῆς Ἄνω Αἰγύπτου τὸν *Ῥουδιάχ* ἀπέναντι τοῦ *Καίρου* τὸ Νειλόμετρον. Καὶ ὅταν

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

α ύψοῦνται εἰς αὐτὸ ὑπὲρ τὰ 10 μέτρα, τότε ἡ εὐφορία εἶνε μεγάλη καὶ ἀπασαν τὴν Αἴγυπτον. Τὸ δ' ἔδαφος ὅσον μὲν ποτιζέται ὑπὸ Νείλου εἶνε εὐφορον, ὡς καὶ αἱ παρ' αὐτὴν ὀάσεις, παράγον γεννήματα, κίον, ζαχαροκάλαμον, κίνναβιν, λίνον, βάμβακα, ταμαρίνιον, φοῖβον κτλ. τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε ἔρημοι ἄνδρῳ καὶ ἀμμώδεις. Ζῶα ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ βούβαλοι, βοῦς, ὄνοι, κήμηλοι· ἄγρια δὲ κροκόδειλοι, ἵπποπόταμοι, ἰχθυεῖς, κύνες ἄγριοι κλ.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Μεχμεταλῆ κυβερνᾶται ἐπὶ εὐρωπαϊκώτερον, ἀλλ' ἀπασ αὐτῆς ὁ λαὸς εὐρίσκεται ἔτι εἰς κτηνώδη κατάστασιν· τὸ δ' ἐμπόριον ἐνεργούμενον ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων εἶνε λίαν ἀκμαῖον. Τὸ δὲ μεγαλείτερον διαπραχθὲν ἐνταῦθα εἶνε ἡ διὰ διώρυγος ἔνωσις τῆς Ἐρυθρᾶς μετὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲ ὑπόκειται καὶ ἀπασα σχεδὸν ἡ Νουβία.

ΝΟΥΒΙΑ, ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ, ΣΟΜΑΥΛΟΝ.

Μῆκ. Α. 25° 30'—49° 10'.

Πλάτ. Β. 8° —24° 20'.

Ἡ Νουβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αἴγυπτου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου καὶ τοῦ Σουδάν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰσημιοῦς· τὸ δὲ νότιον ὄριον κατέχει ἡ Ἀβυσσινία, ὀριζομένη καὶ αὐτὴ πρὸς Ν. τοῦ Σομαύλου.

ἩΜ. Ἡ Νουβία καὶ ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ πρὸς Ν. αὐτῶν χώραι θεωροῦνται ὡς ἡ ἀρχαία Αἰθιοπία, ἐξ ἧς ἐξῆλθε κατὰ τοὺς σοφοὺς ὁ Αἰγυπτιακὸς πολιτισμὸς· καὶ οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Νουβίας εἶνε τὸ πλεῖστον δεδομένοι ἐν κτηνώδῃ ἀκαταστάσει, οἱ δ' ἐν ταῖς πόλεσιν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τινὰς βιομηχανίας ἐτέγγαν· οἱ δὲ τῆς Ἀβυσσινίας ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμὸν, μεμιγμένον μετὰ τινῶν ἰβραϊκῶν ἐθίμων.

Ὄρη. Τὰ ὄρη τῆς Νουβίας εἶνε συνέχεια τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων· ἡ Ἀβυσσινία ἔχει ὄρη ὑψηλά, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε ἡ *Σαγκαλία* (20 μέτρ. ὕψος) πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ποταμοὶ δ' αὐτῶν εἶνε ὁ *Κυανοῦς*, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης *Σαμβέας*. Οὗτος ἐνούμενος τὸ μέσον τῆς Νουβίας μετὰ τοῦ Λευκοῦ σχηματίζουσι τὸν ποταμὸν *Νείλον*.

Πόλεις. Πόλεις τῆς Νουβίας εἶνε *Σεραῶν* ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. ταύτης ὁ ἡγεμὼν ὡς καὶ ἡ *Κίνας* ἀπαξ τοῦ ἔτους ἀροτριᾷ τὴν γῆν. *Νέα Δόγγολα* ἡ *Μακκ* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νείλου. *Καρτοῦμ* ἐπὶ τῆς συμφορᾶς τοῦ Λευκοῦ καὶ Κυανοῦ ποταμοῦ, νέα πόλις ἔχουσα 50 χιλ. Εἰς τὴν Νουβίαν ἀνήκει ἔτι καὶ τὸ κείμενον ΝΔ. αὐτῆς *Κορδοφάν* συνιστάμενον ἐκ πολλῶν μικρῶν ὀάσεων, ὡς καὶ τὸ *Σαρφούρ*.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Τῆς δὲ Ἀβυσσινας, συνισταμένης ἐκ πολλῶν κρατιδίων, πόλεις εἶνε Ἀδουάχη, πρωτ. τοῦ βασιλείου Τιγρῆ· τούτου ἀξιό- τέρα πόλις εἶνε ἡ Ἀξοίμ. Γονδάρη (6 χιλ. κατ.), πρωτ. τα- στανικοῦ καὶ ἰσχυροτέρου βασιλείου αὐτῆς Ἀμάρα, ἔχουσα 5 κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς πρωτ. τῆς ὅλης Ἀβυσσινας. Ἀγγ- πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Χουῆς (10 χιλ. κατ.), ἀνήκουσα εἰς Γάλλας.

Τὸ δὲ Σόμαν.λορ συνιστάμενον ἐκ τῆς χώρας τοῦ Ἀδέλου Ἀϊάνου κεῖται μετὰ τὴν Ἀβυσσινας καὶ Ζαγγουεβάρης καὶ ἔχει Α. τὸ ἀκρωτήριον Γουαρδαφούιον· τὸ δὲ Ἀδε.λορ ἐκτεινόμενον τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μανδῆβ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφού- ἔπισ. πόλεις τὴν Ζεϊλάχη καὶ τὴν Βαρβόρα, ἀμφοτέρως περὶ κόλπον τοῦ Ἀδέου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε περί τὰ 23,500 τετρ. μιλ. κατ. τῆς μὲν Νουβίας 1 ἑκατ. μωαμεθανοί, ἀποτελοῦντες μικρὰ τῆ, ὧν οἱ ἡγεμόνες ὑπόκεινται πάντες εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς- πτου, τῆς δὲ Ἀβυσσινας 3 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ἀλλ- χουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ εἰδωλολάτραι. Ταύτης τὸ πλεῖστον- κεῖται εἰς ἓνα αὐτοκράτορα. Τοῦ δὲ Ἀδέλου καὶ Σομαύλου περὶ- ἑκατ. Ἀραβες μωαμεθανοί, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ νιγρίται καὶ φετι-

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε θερμόν, τοῦ δὲ Σομαύλου ἔτι θερμότερον- νοσερόν, τὸ δ' ἔδαφος εὐφορον παρὰ χον δημητριακοὺς καρποὺς- ζιον, ζαχαροκάλυμον, καπνόν, βῆμβανκα, φοίνικας, ταμαρίνι- νον κτλ. Ποτίζονται δὲ αὐταὶ αἱ χῶραι ὑπὸ τῶν περιοδικῶν β- αἰτίνας ἀρχίζουσαι περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου παύουσι περὶ τὰς Σεπτεμβρίου. Κατὰ δὲ τὸ ἔαρ πνέων ὁ ἄνεμος Χαμφίν προ- αὐτὰς μεγάλας καταστροφάς.

Ζῷα δ' ἔχουσι ἵππους ὠραίους καὶ ταχεῖς, καμήλους, ὄνα- εἰς δὲ τὰ ὄρη ὑπάρχουσι ἐλέφαντες, λέοντες, ρινόκεροι, καμή- δοι, πίθηκοι, ὕκινοι, γαζέλλαι, ψιττακοί, ταοί, ἵπποπόταμοι, δειλοι, ἀκρίδες κλ. ἔχουσι δὲ καὶ ἄλλας ὀρυκτόν, ἡ δὲ Ἀβυσ- χρυσόκονιν· τὸ δὲ Σόμαυλον ἐξέχει ἀρώματα, χρυσόκονιν, ἔ- δοντον, κόμμι ἀραβικόν κτλ.

ΒΑΡΒΑΡΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12° 25'—23° Α.

Πλάτ. Β. 25° — 37° 20'.

Ἡ Βαρβαρία κατέχουσα τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν ἐρήμων Σαχ- Λιβύης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἄτ-

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΣΗΜ. Ἡ Βαρβαρία μετὰ τῆς Αἰγύπτου εἶνε τὸ μέρος τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ὁποῖον καλῶς ἐγνώριζον οἱ ἀρχαῖοι. Ἐνταῦθα κατέκουν οἱ Καρχηδόνοι, λαὸς διαπρέψας εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ τὴν ἐμπορίαν, οἱ Κυρηναῖοι καλλιεργήσαντες θαυμασίως τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, οἱ Νομάδες καὶ οἱ Μαυρητανοὶ ὑποταχθέντες τέλος μετὰ τὸ 146 π. Χ. ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Ῥωμαίων τὸ δὲ 697 μ. Χ. ὑπέκυψαν οἱ Βέρβεροι εἰς τοὺς Ἀραβας. Ἐπὶ τούτων ὡς πειραταὶ κατερέμωνον τὰς χριστιανικὰς πόλεις τῆς Μεσογείου, ἕως ἴτου ἡ Γαλλία κατέστρεψε τοὺς πειρατικὸς αὐτῶν στόλους, ὑποτάξασα ἀπὸ τὸ 1830 κατὰ μικρὸν τὸ Ἀλγέριον.

Ὄρη αὐτῆς εἶνε τὰ τοῦ *Atlas*, οὗ ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή (3476 μέτρ.) εἶνε πάντοτε χιονοσκεπαστος. *Ποτάμια* δ' ἔχει πολλὰ μὲν πρὸς Β. χυνόμενα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατασταίνοντα λίαν εὐφορον τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ν. ἐκβάλλοντα εἰς λίμνας ἢ εἰς ἀμμώδεις ἐρήμους. *Λίμναι* δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ *Λουδεάχη* καὶ ἡ *Μελέγγη*.

Ἡ Βαρβαρία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς τέσσαρα μέρη 1 τὴν ἡγεμονίαν τῆς *Τριπόλεως*· 2 τὴν ἡγεμονίαν τῆς *Τύνιδος* μετὰ τοῦ *Φεζάν*· 3 τὸ *Ἀλγέριον*· 4 τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ *Μαρόκου*.

ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς *Γαβῆς*, εἶνε *Τρίπολις*, πρωτ. τοῦ *Βέν*, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Δέρρη*, μητρ. τῆς *Βάρκας*· ἐνταῦθα ἐν *Γρενάχη* σώζονται λαμπρὰ εἰρεπία τῆς ἀρχαίας *Κυρήνης* ἀποικίας τῶν *Λακεδαιμονίων*, ἐν δὲ τῇ *Βεγγάλῃ* τὰ εἰρεπία τῆς ἀρχαίας *Βερενίκης*. Πρὸς Ν. ταύτης *Μουρζούκη*, πρωτ. τοῦ σουλτάνου τοῦ *Φεζάν*, ὑποκειμένου εἰς τὴν *Τρίπολιν*, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ἐνεργούμενον διὰ κιβανίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς. Πρὸς Α. τῆς *Τριπόλεως* κείται ἡ ὄασις *Σεβάχη* ἢ τοῦ Ἄμμωνος ἔχουσα τὸ πάλαι διάσημον μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἄμμωνος, ὅπερ ἐπισκέφθη καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος καὶ πρὸς Δ. ἡ ὄασις *Γαδάμη*, ἔχουσα ὁμών. πόλιν ἐνεργοῦσαν ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΤΥΝΙΔΟΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, κατεχοῦσης σχεδὸν ἅπασαν τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας *Καρχηδόνας*, εἶνε *Τύνις* πρωτ. τοῦ *Βέν* ἐπὶ λίμνης κοινωνοῦσης μετὰ τοῦ κόλπου τῆς *Τύνιδος*, ἔχουσα ὠραίαν θείαν, ἀξιόλογον ἐμπόριον, βιομηχανίαν φεσίων καὶ μαροκινῶν ὑφασμάτων καὶ περὶ τὰς 130 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/4 Ἑβραῖοι *Καϊρβάνη*, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς *Τύνιδος* ἔχουσα ὠραῖον τσαμίον μὲ 500 κίονας ἐκ γρανίτου καὶ 12 χιλ. κατ. *Βυζέρτη* παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Υτίκην*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀφρικῆς.

ΑΛΓΕΡΙΟΝ. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις, κατέχοντος τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας *Νουμηδίας* καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς *Μαυρητανίας*, εἶνε *Ἀλγέριον* εἰς τὴν *Μεσόγειον*, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ ἐκτισμένη ἐν εἰδει ἀμφιθεάτρου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. *Κωσταρτίνα* ἐπὶ τῆς ἀρχαίας *Κίρτης* πρωτ. τῶν βασιλέων τῆς *Νου-*

μηδίας, ἥς τὰ ἐρείπια μαρτυροῦσι τὴν πάλαι λαμπρότητα αὐτῆς εἶνε λίαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα 45 χιλ. κατ. Ὀράνη, ὄχυρωτάτη πόλις, μὲ εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 35 χιλ. κατ.

ΜΑΡΟΚΟΝ. Τοῦ Μαρόκου, κειμένου εἰς τὸ Δ. τῆς Βαρβαρίας περιλαμβάνοντος τὸ δυτικὸν τῆς ἀρχαίας Μαυρητανίας, ἐπισ. πόλις εἶνε *Μαρόκορ* ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος ἐν τῷ μέσῳ δάσους ποταμῶν καλεῶν καὶ φοινίκων, πρωτ. τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Μεγάλα νοσοκομεῖον καὶ ἐργοστάσια μαροκινῶν δερμάτων. *Μηκίνα* εἰς ὠραίαν καὶ κατάρυτον κοιλάδα, ὄχυρωτάτη πόλις καὶ ἡ συνήθως ἔδρα τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 45 χιλ. κατ. *Μογάδαρ*, ὁ ἐμπορικὸς κέντρος λιμῆν τοῦ Μαρόκου εἰς τὸν ὠκεανὸν ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Φοινικὴ πόλις ἐπίσημος ἐπὶ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ ἐπισημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, ἀλλὰ καὶ ἤδη ἔχει πολλὰ τσαμιά, μέγα ἐμπόριον πολλὰ σχολεῖα, ὕπλοποιεῖα, ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων, μεταλλουργίας καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ 100 χιλ. κατ. *Τάγγερρον*, ὄχυρη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι καὶ προξενεῖα τῶν Εὐρωπαίων, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Κέουσα* ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἰσπανούς. Πρὸς Ν. ταύτης καὶ ἡ *Βιλεθουλγερίδ* (χώρα φοινίκων), οὔσα ἄθροισμα ὀάσεων ὑποκειμένη εἰς τὰ 4 Βερβερικὰ κράτη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βαρβαρίας εἶνε 25150 τετρ. μυρ. κατ. ὑπὲρ τὰ $8 \frac{2}{3}$ ἑκατ. ὧν 600 χιλ. εἶνε τῆς Τριπόλεως, 2 εἰς τῆς Τύνιδος, 3 τοῦ Ἀλγερίου καὶ ὑπὲρ τὰ 3 τοῦ Μαρόκου, πρεσβευταί τε τὸν μωαμεθανισμόν, πλὴν τινῶν Ἑβραίων καὶ χριστιανῶν, τὸ πολιτεῦμα παντοῦ εἶνε δεσποτικόν· καὶ ἡ μὲν Τρίπολις καὶ Τύνις ἔχουσι *Βέηρ* καὶ εἶνε ὑποτελεῖς εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ δὲ Μαρόκον διοικεῖται ἀπολύτως ὑπὸ αὐτοκράτορος, τὸ Ἀλγέριον ὑποκείμενον εἰς τὴν Γαλλίαν διοικεῖται νῦν διὰ γενικὴν διοικήτου.

Τὸ κλίμα τῆς Βαρβαρίας πρὸς Α. τοῦ Ἀτλαντος εἶνε γλυκὺ, πρὸς Ν. καὶ Δ. θερμόν· καὶ εἰς μὲν τὸ ἀνατολικὸν εὐρίσκεται ἡ ἔρημος Βάρκας ἔχουσα καὶ τινὰς ὀάσεις, εἰς δὲ τὸ νότιον τοῦ Ἀτλαντος ἔρημος *Σαχάρα* ἐκτεινομένη καθ' ὅλην τὴν Βαρβαρίαν, εἰς τὴν ὅπου ἀπαντῶνται τινες ὀάσεις καὶ ἡ μεγάλη ὀάσις τοῦ *Φεζάν*. Εἰς δὲ τὸ βόρειον τοῦ Ἀτλαντος ποτιζομένη ἡ χώρα ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἄφθονον σίτον, κριθήν, ὀρύζιον, φοῖνικας, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, ἀμύγδαλα, βάμβακα, ζαχαροκάλαμον καὶ ἔχει δὲ καὶ λαμπρὰ δάση ἀγρίων ἐλαιῶν, πευκιῶν, τερεβίνθων, κυπαρίσσων, κλπ. ἐτι δὲ μέταλλα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, ἀντιμονίου καὶ ὠραία μέγαρα· τὸ δὲ ὄρυκτόν αἴας ἐν αὐτῇ εἶνε κοινότατον.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, γοργοκαμήλους, ἵππους ταχείς, ὄνους, ἰόνους, βοῦς, πρόβατα, αἰγας· ἄγρια δὲ καμηλοπάρδους, γαζέλλας, ὄντας τρομερούς, πάνθηρας, ὑνίνας.

ΣΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΛΙΒΥΚΗ ΕΡΗΜΟΣ.

Μῆκ. Δ. 19° 20'—25° 30' Α.

Πλάτ. Β. 16° —30° 13'.

Ἡ Σαχάρα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαρβαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς νεγαμβίας καὶ τῆς Νιγηριτίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τὸ δὲ ἀτολικὸν ὄριον κατέχει ἡ Λιβυκὴ ἔρημος.

Ὅρη. Ἡ Σαχάρα ἔχει πρὸς Β. λίαν ὑψηλὰ ὄρη, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ καλούμενον Ἀχάγγαρον· οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε ἀσήκωνται, βυθιζόμενοι ἐντὸς τῆς ἐρήμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν δὲ αὐτῆς εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ κινητῆς ἄμμου, ἧλ' εὐρίσκονται ἐν τῷ μεταξύ καὶ ὄασεις ἔχουσαι ὕδατα καὶ παράγουσαι φοίνικας καὶ ἀρώματα. Ἐκ δὲ τοῦ πολλοῦ ἐν αὐτῇ ἄλατος, ἔκκεται ὅτι ἄλλοτε ποτε ἦτο θάλασσα καὶ ἀπέτελει μέρος τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπισ. ὄασεις πρὸς Β. εἶνε αἱ τῶν Τουάτων· ὡσαύτως ἡ Ἀγάβλη μετὰ τὴν Τετουάνην· εἰς δὲ τὰ νότια ἡ ὄασις Ἀσθήνη μετὰ πόλιν Ἀγάδας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Σαχάρας εἶνε 41300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. εἰς τὰ 4 ἑκατ. μαῦροι καὶ Βέρβηροι μωαμεθανοὶ, διηρημένοι εἰς ὄσας καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων. Εἶνε χαλκόχρους, ῥωμαῖοι καὶ πολεμικοὶ, ἀλλ' ἄποροι καὶ σκληροὶ ζῶντες νομαδικὸν βίον. ἀπόχουσι δὲ μεταξύ αὐτῶν καὶ φυλαὶ βιομήχανοι κατασκευάζουσαι ἄλλα ὑφάσματα ἐκ τριχῶν καμήλων καὶ αἰγῶν, ζίφη, χρυσᾶ ὑφάσματα, μαροκινὰ δέρματα κτλ.

Ἡ Σαχάρα λέγεται ὅτι εἶνε διηρημένη μεταξύ τῶν φυλῶν ὡς γῆ ἀλλιεργημένη, τὰ δὲ ὄρια ἐκχόστης φυλάττονται ὑπ' αὐτῶν μετ' ἀνεμίας. Πρὸς Α. αὐτῆς κεῖται ἡ Λιβυκὴ ἔρημος κατοικουμένη ὑπὸ τούτων καὶ Καραμαντῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας τὸ θέρος εἶνε ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα· ἐπειδὴ συχνὰ φυσῶσιν ἐν αὐτῇ ὄρητικοὶ ἄνεμοι, οἵτινες σηραυστοὺς ὡς κύματα σωρούς ἄμμου καὶ καταπλακῶνουσι πᾶν τὸ ἐπίπεδόν. Τὸν Ἰούλιον μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου πίπτει ἐν αὐτῇ ἀφθονία βροχὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μέρη εἰς τὰ ὅποια οὐδέποτε πίπτει σταγῶν ὕδατος.

Ζῶα δὲ ἡμερα ἔχει ἡ Σαχάρα πρόβατα, αἰγας εἰς τὰς ὄσας καὶ καμήλους, αἵτινες ἀληθῶς εἶνε τὰ πλοῖά τῆς εἰς τὰς ἐρήμους· ἄγρια ὄντας, πάνθηρας, καμηλοπάρδους, ὄφεις διαφόρους κτλ.

ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ.

Μήκ. Δ. 7° 30'—19° 53' Α.

Πλάτ. Β. 10° —18°.

Ἡ Σενεγαμβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας, πρὸς Ν. τῆς Γουϊνέας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Σουδάν, πρὸς ὄπισθεν ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

*Ὄρη ἔχει ἡ Σενεγαμβία πρὸς Ν. τὰ Νιγηρικά, ἐξ ὧν πηγάζουσι οἱ τρεῖς αὐτῆς ποταμοὶ Σενεγάλης, Γαμβίας καὶ Ριογκράνδης, βάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Οἱ Γάλλοι, οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Πορτογάλοι ἔχουσιν ἐν αὐτῇ κατακτήσεις. Καὶ αἱ μὲν κατακτήσεις τῶν Γάλλων κείμεναι παρὰ τὰς ὄχθρας τοῦ Σενεγάλου ἔχουσι πρῶτ. τὸν Ἅγιον Λουδοβικόν, ὄχυράν αὐτῶν νοσιώδη πόλιν ἐπὶ νήσου τοῦ Σενεγάλου καὶ ἀποθήκην ἐμπορικῆν κόμμιος. Τῶν δὲ Ἀγγλῶν αἱ κατακτήσεις εἶνε ἐπὶ τοῦ Γαμβίου πρῶτ. τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαμβίου. Τῶν δὲ Πορτογάλων ἐπίσ. τόποι ἐπὶ τοῦ Ριογκράνδου εἶνε Κάχεον καὶ ἡ Γέβα.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ τῆς Σενεγαμβίας ὑπάρχουσι πλῆθος μικρῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν, ὧν ἐπίσ. λαοὶ εἶνε οἱ Γολόφοι, οἱ Μανδίνγκοι, οἱ Φελούποιοι, καὶ οἱ Φουλιάχοι, διακρινόμενοι τῶν ἄλλων διὰ τὴν συμμετρίαν τῶν χαρακτήρων καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἥθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε τὸ τέταρτον περίπου τῆς Σαχάρας, οἱ δὲ κάτ. νομίζονται περὶ τὰ 12 ἑκατ. τὸ πλεῖστον μωαμεθάνοι καὶ φετιχισταί, διοικούμενοι ἀπολύτως.

Τὰ παράλια τῆς Σενεγαμβίας εἶνε χαμηλὰ καὶ νοσιώδη, καὶ κλίμα ἐν αὐτοῖς ἦτο ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα, ἀν δὲν ἐν τριάζετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν, τὸ δὲ μῆκος τοῦ γειοῦ ἔχει εὐφροωτάτας πεδιάδας, ἀλλὰ καὶ ἀμμώδεις ἐρήμους. ἐν δὲ τὸ νότιον ὑπάρχουσι καὶ ὄρη ὑψηλὰ σχηματίζοντα κοιλάδας εὐφροωτάτας, παραγοῦσας διάφορα προϊόντα καὶ τὸ δένδρον Βαοάβ, ὃ κορμὸς ἔχει διάμετρον 8—9 μέτρων.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, πρόβατα, βοῦς· ἄγρια δ' ἐλέφαντας, τίγρεις, κροκοδείλους, ἀντίλοπας, πίνθηρας, γίγρεις, πιθήκας, ὄφεις διαφόρους κτλ. ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς καὶ χρυσός, ἔβενος, καὶ ἐλεφαντόδοντον, βάμβαξ, πτερὰ στρουθοκαμήλων, δέρματα τίγρεων.

ΑΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΓΟΥΙΝΕΑ.

Μήκ. Δ. 36°—18° Α.

Πλάτ. Β. 11° —17° Ν.

Αἱ Γουϊνέαι ἡ Ἄνω καὶ ἡ Κάτω κείνται πρὸς Ν. τῆς Σενεγαμβίας καὶ τοῦ Σουδάν, χωριζόμεναι ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

ἔχουσαι πρὸς Α. τὴν Καφφερίαν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικόν, πρὸς Ν. τὴν Κιμβεβασίαν.

*Ὀρη αὐτῶν εἶνε πρὸς Β. τὰ τοῦ *Κόγγου* ἢ τῆς *Νιγηρίας* (4500 μέτρ.), χωρίζοντα αὐτάς ἀπὸ τοῦ Σουδάν, εἰς δὲ τὸ Α. τῆς *Κάτω Γουινέας* τὰ ὄρη τοῦ *Κρυστάλλου*, ἔχοντα καὶ τινα ἡφαιστεια. *Ποταμοὶ* δὲ τῆς μὲν Ἄνω Γουινέας εἶνε ὁ *Διαλιβᾶς* ἢ *Νίγρος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Νιγηρίας καὶ ῥέων διὰ τῶν ὀρέων τοῦ Κόγγου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· τῆς δὲ Κάτω Γουινέας εἶνε ὁ *Κόγγος* ἢ *Ζαίρος* καὶ ὁ *Κοῦβος*, πηγάζοντες ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Κρυστάλλου καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Τῆς Ἄνω Γουινέας μᾶλλον γνωστὰ εἶνε ὑπωσούν τὰ παρχλία, ὀνομαζόμενα ἐκ τῶν ἐξαγομμένων ἐξ αὐτῶν προϊόντων· οἶον ἡ

Παραλία τῆς *Σιέρας Λεόνης*, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἄγγλοι συνέστησαν ἀποικίαν πρὸς πολιτισμὸν τῶν μαύρων, καὶ ἦτις ἔκαμε ταχείας προόδους, πρωτ. αὐτῆς *Φρετόβη* (18 χιλ. κατ.).

Παραλία τῶν *Κόκκων*, ὅθεν ἐξάγεται πέπερι. Ἐνταῦθα οἱ Ἀμερικανοὶ τὸ 1811 συνέστησαν τὴν ἀποικίαν τῶν μαύρων *Λιβερία* ἔχουσαν δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ πρωτ. τὴν *Μορροβίαν*.

Παραλία τῶν *Ἐλεφάντων*, ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ κυριωτέρου προϊόντος τῶν ἐλεφαντοδόντων· ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι καὶ Γαλλικαὶ ἀποικίαι μὲ πρωτ. *Γραμβασάμη*.

Παραλία τοῦ *Χρυσοῦ*· διότι ἐντεῦθεν ἐξάγεται χρυσόκοις. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι ἀποικίαι Ἀγγλικαὶ καὶ Ὀλλανδικαὶ καὶ τὸ ἰσχυρὸν βασιλεῖον Ἀχάντιον μὲ πρωτ. *Κουμασίαν*, πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχουσαν περὶ τὰς 100 χιλ. κατ.

Παραλία τῶν *Ἀνδραπόδων*· ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τῆς δουλεμπορίας ἡγοράζοντο οἱ δούλοι διὰ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνταῦθα κείται τὸ βασιλεῖον τοῦ *Σαχομέ* μὲ πρωτ. Ἄβομέ (50 χιλ. κατ.), πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ *Διαλιβᾶ* τὸ βασιλεῖον τοῦ *Bertrou* μὲ ὀμών. πρωτ. (15 χιλ. κατ.). Παρ' αὐτῷ κείται ἡ χώρα τοῦ *Σάγου*, ἦτις ὑπόκειται ἤδη εἰς τοὺς Ἄγγλους· *Γοροβᾶ* ἐν τῷ ἐσωτερικῷ μὲ πρωτ. Ἀβιόκουτον, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων πόλεων τῆς Ἀφρικῆς, ἐν ἣ οἱ Ἄγγλοι ἱεραπόστολοι εἰσήγαγον τὸν χριστιανισμόν.

Τῆς δὲ Κάτω Γουινέας, περιλαμβανούσης πολλὰ βασιλεια, ἐπισ. αὐτῶν εἶνε *Λοάγγον*, πρωτ. *Λοάγγον* (20 χιλ. κατ.). *Κόγγον*, πρωτ. *Σανσαμβάδωρ* ἐπὶ ὄρους εἰς ὠραίαν θέσιν. Ἀγγόλα, ὑποκειμένη εἰς τοὺς Πορτογάλους· πρωτ. δὲ αὐτῆς καὶ ὅλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τῆς Κάτω Γουινέας εἶνε ὁ *Ἅγιος Παῦλος* τῆς *Λοάνδης* (12 χιλ. κατ.).

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 29500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 11 ἑκατ. νιγρίται, καὶ ἐν μὲν τῇ Ἄνω Γουινέᾳ ἔχουσι θρησκείαν

μίγμα ἐξ ἰσλαμισμού καὶ εἰδωλολατρείας, προσφέροντες συχνὰ εἰς τοὺς θεοὺς των καὶ ἀνθρωποθυσίας, αἵτινες ἐπὶ τοῦ θανάτου ἡγεμόνος τῶν ὁμοιῶν αὐτῶν μὲ γενικὴν σφαγὴν, κυρίως συμβαίνουσαι εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Δαχομέη· ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Βενίνου λατρεύεται ὡς ἡμῶν θεός. Ἐν δὲ τῇ Κάτω Γουινέᾳ θρησκεία εἶνε ἡ αὐτή, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἄλλοι πρὸς θεοὺς πρὸςθεύοντες ὡς θρησκείαν μίγμα φετιχισμού καὶ χριστιανισμού. Διοικῶνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτων ἡγεμόνων· μέγα ὁμῶς μέρος τῆς Κάτω Γουινέας ὑπόκειται εἰς τοὺς Πορτογάλους.

Εἰς τὰς χώρας τὰς πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ ὡς τὴν Κάτω Γουινέαν αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶνε ἀντίθετοι, ἦτοι ὅταν αὐτοὶ ἔχουσι χειμῶνα, ἡμεῖς εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἔχομεν θέρος. Τὸ δὲ κλίμα τῆς χώρας, ὡς διερχομένου διὰ μέσου αὐτῆς τοῦ Ἰσημερινοῦ, εἶνε θερμώτατον καὶ νοσερόν, καὶ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικώτατον, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορὸν. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει, ἐλέφαντας, ρινοκέρους, λέοντας, λεοντοπάρδους, ἀντίλοπας, γαζέλλας, καμηλοπάρδους, ὄφεις τὸν βόαν κλπ.

KIMBEBASIA OTTENTOTIA, EYELPIS AKRA.

Μῆκ. Α. 9° 30' — 26°.

Πλάτ. Ν. 17° — 34° 52'.

Κιμβεβασία, Ὀττεντοτία καὶ Εὐέλπις Ἄκρα καλεῖται ἅπασα ἡ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουινέας κειμένη χώρα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Λαγόα.

Κιμβεβασία ὀνομάζεται ἡ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουινέας χώρα ἐκτεινομένη σχεδὸν μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰχθός. Ἐπισ. λαοὶ αὐτῆς εἶνε οἱ Κιμβεβασιοὶ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν οἱ Μακόσιοι· ἔτι δὲ οἱ Οὐάμποι, λίαν φιλόπονοι καὶ φίλοι τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας.

Ἡ Ὀττεντοτία, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Κιμβεβασίας μέχρι τῶν ὄρεων Νεουβέ.Ιθω, ἔχει τὰ ὄρη τοῦ Χαλκοῦ, ἐκτεινόμενα ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ἐπισ. δὲ αὐτῆς ποταμοὶ εἶνε ὁ Ὀράγγης, ὅστις σχηματίζων ἀπὸ τοῦ ξιόλογον καταρράκτην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ δ' Εὐέλπις Ἄκρα, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Ὀττεντοτίας καὶ ὑπὸ κειμένη εἰς τοὺς Ἀγγλους εἶνε ἡ νοτιωτάτη χώρα τῆς Ἀφρικῆς, χωριζομένη ἀπὸ τῆς Μοζαμβίκης διὰ τοῦ κόλπου τοῦ Λαγόα· εἶνε ἅπασα κεκαλυμμένη ὑπὸ ὄρεων, ὧν ὑψηλότερον εἶνε τὸ Κόμπασα (2 χιλ. μέτρ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἀποικία τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας συνεστήθη, τὸ 1600 ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν, ἀλλὰ τὸ 1806 ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀγγλων.

Οὔτε ἡ Κιμβεβασία, οὔτε ἡ Ὀττεντοτία ἔχουσι πόλεις, εἰ μὴ τῆς θλίως κόμας. Τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἄκρας ἔπισ. πόλεις εἶνε Ἄκρα, πρὸς τὴν αὐτῆς, ὅχυρά καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Κα

σταρτία, πολίχνιον παρά τὴν Ἄκραν ἐπίσημον διὰ τοὺς οἴνους του.

Βαθόρσση, μικρὰ πόλις πρὸς τὸ ΝΑ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 3 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Κιμβεθασίας καὶ τῆς Ὀττεντοτίας ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων διοικουμένοι εἶνε περὶ τὰς 400 χιλ. τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἄκρας 700 χιλ. ὦν αἱ 70 χιλ. εἶνε λευκοὶ διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι Ὀττεντόται εἰδωλολάτραι· ἀλλὰ πολλοὶ ἤδη καὶ τούτων ἐδέχθησαν διὰ τῶν Ἄγγλων ἱεραποστόλων τὸν χριστιανισμόν. Εἶνε δυσειδέστατοι, λίαν ὠκύποδες καὶ ἀγριώτατοι, μὴ ἔχοντες μηδεμίαν γνῶσιν τῆς γεωργίας μήτε τῆς γραφῆς, καὶ ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς κτηνοτροφίας τῶν βοῶν καὶ προβάτων των.

Τὸ κλίμα ἰδίως τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶνε συγκερασμένον. Δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἐν αὐτῇ διακρίνονται, ἡ ὑγρὰ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἡ ξηρὰ κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας· τούτου ἐνεκα καὶ ὁ θερισμὸς γίνεται κατὰ τὸν Δεκέμβριον· τὸ δὲ ἔδαφος τῆς Κιμβεθασίας καὶ Ὀττεντοτίας ὅπου ὑπάρχουσιν ὕδατα εἶνε εὐφορον. Ἐπίσης τὸ μεσημβρινὸν τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶνε εὐφορώτατον καὶ καλλιεργεῖται καλῶς, παράγον οἶνον περίφημον, βάμβακα, καφὲν καὶ ἅπαντας τοὺς καρποὺς τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἐν ᾧ τὸ βύρειον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἀνύδρων ἐρήμων ἔχει μὲν κατὰ τὴν βροχεράν ὥραν τοῦ ἔτους ὠραίαν βλάστησιν, ἀλλ' οὕτῃ παρελθόντος τοῦ θέρους ἀμέσως καταστρέφεται. Ζῆα δ' ἔχει πλὴν τῶν οἰκιακῶν προβάτων, αἰγῶν, βοῶν, βουβάλων κλ. καὶ ἄγρια ἱπποποτάμους, καμηλοπάρδους, ἔτι δὲ ἀκρίδας κλ.

ΣΟΥΔΑΝ ἢ ΝΙΓΡΙΤΙΑ.

Μῆκ. Δ. $12^{\circ} 30' - 44^{\circ} \text{A.}$

Πλάτ. Β. $16^{\circ} - 17^{\circ} \text{N.}$

Τὸ Σουδάν, διακρούμενον εἰς Βόρειον καὶ Νότιον Σουδάν, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας καὶ Λιβύης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κιμβεθασίας καὶ Καφφερίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γουϊνέας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Μοζαμβίκης, Ζαγγουεβέρας, Σομαύλου, Ἄβυσσινίας, καὶ Δαρφούρ.

Ὁρῆ τοῦ Σουδάν πρὸς Δ. εἶνε τὰ τοῦ Κόγγου, πρὸς Α. τὰ Χιουροσκεπῆ, τὰ ὄρη τῆς Σελήνης, καὶ τὸ Κιλιμάντζαρον. Ποταμοὶ δὲ τοῦ Σουδάν εἶνε ὁ Νίγηρ, ὅστις ἐκ τῶν ὄρεων τοῦ Κόγγου πηγάζων ῥέει πρὸς Β. εἶτα δὲ πρὸς Α. καὶ τέλος πρὸς Ν. καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἄνω Γουϊνέαν ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ Κουρομάνης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Λυπάτων ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ααργά· ὁ Κεϊλάχ καὶ ὁ Βαρελγαῆς εἰς τὸ Β. τῆς Καφφερίας· οὗτοι ῥέοντες πρὸς Α. χύνονται εἰς τὸν Λευκὸν ποταμὸν ἕνα τῶν βραχιόνων τοῦ Νείλου.

Αιμαί δ' ἄξια λόγου εἶνε ἡ *Τσαάδα*, εἰς ἣν χύνονται πολλοὶ ποταμοί, ἡ *Νυάνζα*, ἡ τοῦ *Ἀλβέρτου* καὶ ἡ *Ταγγανίκα*.

Ἐπίσ. αὐτοῦ κράτη εἶνε· *Σέρον*, πρωτ. *Σέρον* ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Τιμβοκτοῦ*, πρωτ. *Κάθρα* ἐπὶ τοῦ *Διαλιβᾶ*, ἔχουσα ἀξιολόγῳ ἐμπόριον ἐλέφαντος, χρυσοκόνης, κόμμιοι, κλ. *Σακκατοῦ*, μέτρησ. πρωτ. ἰσχυροῦ ἡγεμόνος καὶ τὴν μεγαλειτέραν πόλιν τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς ἔχουσαν 80 χιλ. κατ. *Βούρον*, πρωτ. τῶν *Φελλατάχων* πόλις νοσώδης ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 40 χιλ. κατ. *Βουρο* πρωτ. *Κούχα* ἐπὶ τῆς *Τσαάδης* μέτρησ. 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ὡς καὶ ὁ πληθισμὸς εἶνε ἄγνωστος δὲ κατ. περί τὰ 7 ἑκατ. μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι. Καὶ τὸ βορ. Σουδάν συνίσταται ἐκ πολλῶν ἀνεξαρτήτων λαῶν· οἱ δὲ μωαμαίτικοι εἶνε βιομήχανοι καὶ μᾶλλον πολιτισμένοι ἢ οἱ ἐν τοῖς παλαιαῖς. Τούτων οἱ *Φελλατάχοι* διαφέροντες τῶν ἄλλων κατὰ τὴν φυσικὴν γνῶμιν εἶνε μωαμαίτικοι τὴν θρησκείαν καὶ ἔχουσι σχολεῖα ἀξιολόγῳ.

Τὸ κλίμα τῆς *Νιγηρίας* ἐπὶ ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους εἶνε θερμότερον καὶ τὰ ὀλίγον ποτιζόμενα μέρη αὐτῆς εἶνε ὄχι πολὺ εὐφορα, ὅμοιον ζοντα τὸ θέρος μὲν τὰς ἐρήμους τῆς *Σαχάρας*, τὰ δὲ καλῶς ποτιζόμενα παράγουσιν ἀφθονὸν ὄρυζιον, βανάνια, ταμαρίνιον, γεώμηλον, βουτυρόδενδρον, κλ. *Ζῶα* δ' ἔχει ἡμερᾶ μὲν ἵππους, βοῦς, καμήλας, πρόβατα, αἰγας, ὄνους· ἄγρια δὲ λέοντας, ἐλέφαντας, βίβοκέρους, λύκους, ὄφεις καὶ ἕντομα ἀκρίδας κτλ. ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, καὶ συναθροίζεται ἐνταῦθα καὶ χρυσόκωνις.

ΚΑΦΡΕΡΙΑ ΚΑΙ ΝΑΤΑΛΟΝ.

Καφρέρια λέγεται ἡ ἐκτεταμένη καὶ λίαν ἄγνωστος χώρα, ΝΑ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, καὶ πρὸς Α. συνορεύει μὲν *Μοζαμβίκην*, πρὸς Ν. μὲ τὴν Ὀττεντοτίαν καὶ τὴν *Εὐέλπιδαν* Ἀφρ. πρὸς Β. μετὰ τοῦ νοτίου Σουδάν.

Ἡ ὄρη τῆς *Καφρέριας* εἶνε τὰ *Λύπατα*, ποταμοὶ δὲ ὁ *Ζαμβέζι*, *Κουρομάνης* καὶ ὁ *Οράγγης* καὶ λίμνη ἡ *Νυάσσα*.

Ἡ παράλιος *Καφρέρια* σχεδὸν ἀπασα κατεκτήθη ὑπὸ τῶν ἄγγλων, οἵτινες ἐξουσιάζουσι νῦν ἰδίᾳ τὴν χώραν τοῦ *Νατάλου* ἔχουσα 220 χιλ. κατ. Ταύτης ἐπίσ. παράλιος πόλις εἶνε ἡ *Οὐρβάρη*.

Ἐπίσ. δὲ τῶν ἰθαγενῶν λαῶν τῆς *Καφρέριας* εἶνε οἱ *Τεμβου*, *Κούσαι*, *Βεζουάναι*, *Βακονιάναι*, *Ζουλοῦναι*, κλπ.

Ἐν *Καφρέρια* εἶνε ἔτι πολλοὶ ἀρχαῖοι Ὀλλανδοὶ ἀποικοὶ, ἀποκαταθέντες ἤδη νομάδες καὶ λίαν πολεμικοί. Οὗτοι ἵδρυσαν ἐνταῦθα δύο δημοκρατίας: τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ *Οράγγου* ἔχουσαν πρὸς τὴν *Βλουμπορτεϊνήν*, καὶ τὴν πέραν τοῦ ποταμοῦ *Βαάλου* μὲ πρὸς τὴν *Ποτσεφρόμην* (15000 κατ.).

Οι Κάφροι (ἦτοι ἄπιστοι κατὰ τοὺς Τούρκους) εἶνε μωαμεθανοὶ εἰδωλολάτραι, ἐνασχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν· εἰς δὲ τῶν φυλῶν τούτων καὶ μάλιστα οἱ Ζουλοῦαι εἶνε ἀνθρωποφάγοι.

ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ.

Μῆκ. Α. 18° — $38^{\circ} 30'$.

Πλάτ. Ν. 10° — 18° .

Μοζαμβίκη λέγεται ἡ χώρα ἢ πρὸς Α. τῆς Καφρρίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ζαγγουεβάρης.

Ἡ ὄρη αὐτῆς εἶνε ὡσαύτως τὰ *Αύλατα*, ποταμὸς δὲ ὁ *Ζαμβέζης* ἐκβάλλων διὰ τεσσάρων στομάτων εἰς τὸν κόλπον τῆς *Σοφάλης*.

Ἐπισ. πόλεις αὐτῆς εἶνε *Μοζαμβίκη* ἐπὶ μικρᾶς νήσου, πρωτ. ὄλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεις τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα κλίμα νοσῶδες. *Σοφάλα* πρὸς Ν. πρωτ. τοῦ κυβερνείου τῆς ἀφρικῆς, ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 12300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 3 ἑκατ. ἀσχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ κυβερνῶμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων· οἱ δὲ Πορτογάλοι μόνον σχεδὸν τὰ ἀνατολικά ἐξουσιάζουσι.

Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων εἶνε εὐφορώτατον ἀνατολῶν σίτον, ὄρυζιον, ζαχαροκάλαμον, καφέν, ἱγναμον, ἰνδικὸν κλπ.

Ὡστόσο καὶ δάση ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι φοινίκων, πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν, πορτοκαλεῶν ἰνδικῶν, βοκάβ κλπ. *Ζῶα* δὲ ἄγρια ἔχει ῥινοκέρους, τὰ δὲ ἄλλα τῆς περιλαμβάνουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, γαιανθράκων κλπ.

Ἐνταῦθα ἡ Πορτογαλικὴ κυβέρνησις ἐξορίζει τοὺς εἰς μεγάλας ποινὰς καταδικαζομένους.

ΖΑΓΓΟΥΕΒΑΡΗ.

Μῆκ. Α. 32° — 49° .

Πλάτ. Β. 8° — 10° .

Ἡ Ζαγγουεβάρη, πρὸς Ν. ἔχει τὴν Μοζαμβικὴν, πρὸς Α. τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸ Σουδάν, πρὸς Β. τὸ Σόμαλον.

Ἡ Ζαγγουεβάρη ἔχει πολλοὺς μικροὺς ποταμούς, καθιστῶντας τὴν χώραν εὐφορώτατην ἀλλὰ καὶ νοσῶδη.

Ἐπισ. πόλεις αὐτῆς εἶνε *Ζατζιβάρη* ἐπὶ νήσου, ἡ συνήθης ἔδρα τοῦ σουλτάνου, ἔχουσα 25 χιλ. κατοίκους καὶ ἐξαιρετικὴν λιμένα.

Μόμβασα, νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν, ἔχουσαν καλὸν λιμένα. *Μελίνδα*, πόλις, ἔχουσα ἐπίσημον πόλιν, ἣν δὲ ὄλως κατεστραμμένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 8680 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περί τὰ 2 ἑκατ. ἄραβες μωαμεθανοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι νομαδικὸν

βίον ζῶντες, ἀλλ' ὑπάρχουσι μεταξύ αὐτῶν καὶ λαοὶ λίαν φιλόσυχολοῦμενοι εἰς τὴν γεωργίαν τῶν εὐφορωτάτων πεδιδάδων ἔχει ὅμως καὶ τινὰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ κλίμα θερμὸν καὶ νο

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπίσ. εἶνε

Α'. Τῶν *Πορτογάλων*· 1 Ἀζόραι δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἡφαίσθιοι δὲ εἰς ἔχουσαι 250 χιλ. κατ. κλίμα ὑγιεινὸν καὶ συγκερασμένον ἔδαφος εὐφορον δίδον δύο εἰσοδείας τὸ ἔτος, καίτοι εἶνε κακῶς λειογημένον. Παράγουσι δὲ οἶνον λαμπρὸν, βανάνας, δημητριακά, καρπούς, λεμόνια, πορτοκάλια κλπ.

Ἐπίσ. αὐτῶν πόλεις ἐπὶ τῆς νήσου *Τερκέρας* εἶνε Ἄγρα, τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων μὲ 16 χιλ. κατ. *Πορταδελλάδα*, πορικωτέρα τῶν Ἀζορῶν. 2 *Μαδέραι*, συνιστάμεναι ἐκ δύο μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν, ἔχουσαι 120 χιλ. κατ. κλίμα καὶ ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἡφαιστειῶδες, ἀλλ' εὐφορώτατον πορτοκαλί λαμπρὸν οἶνον. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Μαδέρα* ἔχουσα *Φουγκάλην* ἐπὶ γραφικωτάτης θέσεως (25 χιλ. κατ.). 3 *Πρασίνου ἀκρωτηρίου*, ὧν αἱ μεγαλιέτεραι εἶνε 10 καὶ ἔχουσαι 4 χιλ. κατ. εἶνε ἅπασαι ἄφοροι καὶ ἡφαιστειῶδεις καὶ μόνον ἀλάτι παράγουσι 4 ἡ νῆσος τοῦ Ἁγίου *Θωμᾶ* καὶ ἡ τοῦ *Πρίγγηπος* κόλπον τῆς *Γουίνεας*, ἔχουσαι 25 χιλ. κατ.

Β'. Τῶν *Ἰσπανικῶν* αἱ *Καράριαι* οὐσαι 20 (234 χιλ. κατ.) Τούτων ἐπίσ. εἶνε *Τερερίφη*, ὀρεινὴ καὶ κατὰφυτος νῆσος, τῆς ὀρεινῆς τὸ ὑψηλότερον ὄρος καλούμενον *Πηῶν* τοῦ Ἐχεύδου ("Ἄλτος" 3700 μέτρ.). *Καταρία*, ἑτέρα νῆσος, ἐξ ἧς ὠνομάσθησαν οἱ *Καταρία*, μὲ πρωτ. *Πάλμαρ*, ὠραίαν πόλιν ἔχουσαν 20 χιλ. κατ. ἑτέρα νῆσος δι' ἧς διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν κρητικῶν κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Αὗται ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν Ἰσπανικῶν καὶ νῆσοι τῶν *Μακάρων* διὰ τὴν εὐφορίαν των, παράγουσαι πορτοκαλί οἶνον, κλπ. ἀλλὰ συχνὰ καταστρέφονται ὑπὸ ἀπείρου ἀκρίδων.

Γ'. Τῶν Ἀγγλῶν ἡ νῆσος τοῦ *Φερδινάνδου Πῶ* (30 χιλ. κατ.) ἡ *Ἀράλφης* (Ἀσσησιῶν), νῆσος πετρώδης, (7 χιλ. κατ.) ἡ *Ἐλέρη*, νῆσος (7 χιλ. κατ.) ἔχουσα πόλιν *Ἰατόβηνην*, ἐπίσ. τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος.

Εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ ἀκόλουθοι·

Τῶν Ἀγγλῶν· 1 ἡ *Φράντσα* ἢ ὁ Ἅγιος *Μαυρίκιος* (7 χιλ. κατ.), νῆσος εὐφορωτάτη παράγουσα ἰνδικόν, καφέν, ζαχαροκάννη κλπ. 2 αἱ *Σενχέλλαι*, ὧν ἐπίσ. εἶνε ἡ *Μάχη* 3 αἱ Ἄλφουρ

οι άφοροι και καθως καλλιεργημένοι, έχουσαι καλόν ύδωρ και διά
 ούτο συχνάζόμεναι υπό τών θαλασσοπόρων.

Τών *Γάλλων* 1 ή *Έρωσις* ή *Βουρβών* (160 χιλ. κατ.), έχουσα
 υψηλόν *Πιτόν* (3150 μέτρ. ύψ.) και πρωτ. *Άγιον Λιορτίσιον*
 30 χιλ. κατ. Το κλίμα αύτης θεωρείται ως τó καλλίτερον τού
 ήμου, τó δ' έδαφος είνε λαμπρότατον παράγον βάμβακα, καφέν,
 ινδικόν, κτλ.

Νήσοι μη υποκείμεναι εις τούς Ευρωπαίους είνε αι *Κομόροι* (20
 χιλ. κατ.). Τούτων αι τρεις άνήκουσιν εις τούς Άραβας, ή δέ τε-
 τάρτη *Μαυόττη* καλουμένη έχει καλόν λιμένα και υποκειται εις τούς
 άλλους.

Μαδαγασκάρ, μεγάλη νήσος. Αυτή έχουσα 2 έκκτ. κατ. διασχί-
 εται υπό σειράς όρέων από Β. προς Ν. έχόντων ύψος 3500 μέτρ.
 ύψις. λαοί τής νήσου είνε οι *Μαδεκάσοι* απόγονοι τών πρώτων έπ'
 αύτης πατησάντων Άρχών και τών αυτοχθόνων Νέγγρων, οι μικρό-
 τμοι *Μαλαίτοι* και οι *Όθέσοι*, λίαν πολιτισμένοι κατακτήσαντες τó
 λείστον μέρος τής νήσου και έχοντες πρωτ. *Ταρανύριβον* εις τó κέν-
 ρον τής νήσου (35 χιλ. κατ.). Έν δέ τοις παραλίαις αύτης οι Ευ-
 ρωπαίοι και μέλιστα οι Γάλλοι έχουσι τινας άποικίας. Το κλίμα αύ-
 τής προς μέν τά παράλια είνε νοσώδες, εις δέ τά μεσόγεια λίαν υγιει-
 νόν. τó δ' έδαφος είνε εύφορώτατον, παράγον όρύζιον, άραβόσιτον, ζα-
 ραροκάλαμον, ινδικόν, βάμβακα, κανέλλαν, καπνόν κτλ. έχει δέ και
 πολύτιμα ξύλα, έβενον, σάνδαλον καουτσούκ κτλ.

Σοκότορα άπέναντι τού άκρωτηρίου Γουαρδαφουίτου, νήσος ξηρά
 και πετρώδης, καλώς οικουμένη και υποκειμένη εις τόν σουλτάνον
 της *Μασκάτης*.

ΣΗΜ. Η έπιφάνεια τών νήσων τής Άφρικής είνε 6500 τετρ. μυρ.
 δέ κάτ. 3 1/2 έκκατ. πρεσβεύοντες έν *Μαδαγασκάρ* ήδη και τήν
 τικην θρησκείαν, και εις τάς άλλας νήσους όπου έξουσιάζουσιν οι
 Ευρωπαίοι ώσαύτως τόν χριστιανισμόν.

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Η *Άμερικη* ή ό νέος κόσμος όρίζεται προς Β. υπό τού Βορ. ώκεα-
 νού, προς Ν. υπό τού Νοτίου ώκεανού, προς Α. υπό τού Άτλαντικού,
 προς Δ. υπό τού Μεγάλου ώκεανού.

ΣΗΜ. Η ήπειρος αύτη άγνωστος εις τούς άρχαίους άνεκαλύφθη υπό τού
 αυτου Χριστοφóρου Κολόμβου, άνακαλύψαντος τήν 12 Όκτωβρίου τού
 1492 τήν νήσον *Σανσαλβάδωρ* (Γουαναχάην), μίαν τών Βαχαμικών νή-
 σων. Άλλ' ό Άμερικος Βεσπούχιος διατρέξας μετά ταύτα μέρος τής ήπειρου
 έκείνησιν και πίνακα αύτης, και εκ τούτου ώνομάσθη και ή ήπειρος
Άμερικη.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.).

Δημόσια Κεντρική

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἡ Ἀμερικὴ συνίσταται ἐκ δύο ἡπείρων, τῆς Βορείου καὶ τῆς τίου Ἀμερικῆς, αἵτινες ἐνοῦνται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας.

Κόλποι. Ἡ παραλία τῆς Ἀμερικῆς ἢ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Β. ὠκεανοῦ εἶνε τὸ πλεῖστον ἄγνωστος· γνωστοὶ δ' ἐνταῦθα κόλποι ὁ Βαφίριος, δι' οὗ ἀποχωρίζεται πρὸς Β. ἡ Γροιλανδία· ἢ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματίζει τὴν Βερίγγειον θάλασσαν, τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνιας, τὸν Παραμικὸν κόλπον, τοὺς κόλπους τοῦ Χόκον καὶ τῆς Γουακίλης· ἢ δὲ βρεχομένη τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζει πρὸς Β. τὸν Οὐδασόριον κόλπον εἰσρούοντα βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, Ἀρτιλλικὴν θάλασσαν, τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καὶ τὸ Κόμβειον πέλαγος, τὸν κόλπον τῶν Ἀγ. Πάντων, τὸν κόλπον τοῦ Ἀρτωρίου καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶνε εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ὁ Λαγκάστριος ὁ τοῦ Λαβίς· εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ὁ Οὐδασόριος εἰς τὸν Οὐδασόριον κόλπον, ὁ τῆς Νεογελίου εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, Φλωρίδος μεταξύ Φλωρίδος καὶ Βαχαμικῶν νήσων, καὶ ὁ Μαγνικὸς μεταξύ Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς συνίστανται ἐκ μιᾶς σχεδὸν συνεχοῦς ἐκτεινομένης καθ' ἅπασαν τὴν δυτικὴν παραλίαν· ὀνομάζεται δὲ Κορδιλλέρας τῶν Ἀρδεων ἢ Ἀρδεῖς, χωριζομένη διὰ τοῦ τῆς Πανάμας εἰς Κορδιλλέρας τῶν Ἀνδεων τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μεγάλους ποταμούς· καὶ εἰς μὲν τὴν Βόρειον εἶνε ὁ Μισσισιππῆς, ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, ὁ Μακερσίας, ὁ Κόμβειος, καὶ ὁ Κολοράδος, εἰς δὲ τὴν Νοτίον ὁ Οὐρινόκος, ὁ Ἀρτωριος, ὁ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου καὶ ὁ Λαπλάτας.

Ἀχρωτήρια αὐτῆς ἐπισ. εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Φαρέν πρὸς Ν. τῆς Γροιλανδίας, τὸ τοῦ Ἀγ. Ρόκκον πρὸς Α. τῆς Ἀμερικῆς, τὸ Λιέρον πρὸς Ν. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν τὸ Βάρροβορ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἡπείρου, καὶ εἰς τὸν ὠκεανὸν τὸ τοῦ Ἀγ. Λουκά πρὸς Δ. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, τὸν Δευκὸν πρὸς Δ. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τὸ Ὄρρον τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀμερικῆς.

Κλίμα. Τῆς Ἀμερικῆς τὸ κλίμα πρὸς μὲν τὸ μέσον εἶνε ὑπερθερμόν, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἄκρα τόσον γίνεται καὶ τέλος ψυχρόν. Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν πηλῶν Κολοράδου πρὸς Β. μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λαπλάτας πρὸς Ν. ἢ θερμότης εἶνε μεγάλη καὶ τὰ ὕδατα ἄφθονα, ἢ βλάστησις εἰσιωτάτη. Ἰδια δὲ φυτὰ τῶν γωρῶν τούτων εἶνε ἡ βανανέα, τὸ δένδρον, ἡ βανίλλη, ὁ κοκκοφοινῖξ, διάφορα κολοσσιαία δένδρα.

τα φαρμακευτικά βότανα· βορείως δὲ τῶν πηγῶν τοῦ Κολορά-
 έρι τῆς λίμνης τῶν Δούλων καὶ νοτίως πρὸς τὴν Παταγονίαν
 εἰσὶν τὰ δένδρα τῶν βορείων δασῶν καὶ οἱ δημητριακοὶ καρ-
 πῆς Εὐρώπης· βορειότερον δὲ τῆς λίμνης τῶν Δούλων ἄρχεται ἡ
 κτησις τῶν βρύων καὶ θάμνων. Ἐν γένει δὲ οἱ καρποὶ τῶν φυτῶν
 ἔνδρων τῆς ἠπείρου ἕνεκα τῆς πολλῆς ὑγρασίας τοῦ κλίματος
 πολύχυμοι, τὰ δὲ διάφορα ζῶα μικρὰ καὶ ἀδύνατα καὶ τὰ ἔρπετά
 σσιαίου μεγέθους.

ΙΙ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀμερικῆς εἶνε 394000 τετρ. μιλ. οἱ δὲ
 περὶ τὰ 80 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τέσσαρας φυλὰς τὴν Ἀμερικανι-
 τὴν Καυκασίαν, τὴν Νιγηριτικὴν καὶ τὴν Μογγολικὴν. Καὶ οἱ μὲν
 Ἀμερικανικῆς φυλῆς, οἵτινες καὶ Ἰνδοὶ καλοῦνται, εἶνε διασπαρ-
 καθ' ἅπασαν τὴν ἠπείρον ἀποικίσαντες ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς αὐτὴν
 κροὶς ἀγνώστοις, ὡς καὶ οἱ τῆς Μογγολικῆς φυλῆς· τούτων
 ἡμείωτοι εἶνε οἱ Καραΐθαι πρὸς τὴν ὁμίαν. θάλασσαν, οἱ Ἰγκαι
 δυτικὰ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ οἱ Παταγόνες εἰς τὸ νοτιῶ-
 ν τῆς αὐτῆς ἠπείρου. Οἱ δὲ τῆς Νιγηριτικῆς φυλῆς (10 ἑκατ.)
 ἐβρέθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἀπὸ τοῦ 1547 καὶ κατοιν-
 οῦν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς πρὸς Α. αὐτῆς κειμένας
 ἡσ. Οἱ δὲ τῆς Καυκασίου φυλῆς εἶνε εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερι-
 ρῶσσοι, Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἰσπανοὶ, εἰς δὲ τὴν Νό-
 Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Τῆς δὲ Μογγολικῆς φυλῆς εἶνε μόνον οἱ
 ἡμῶσι, κατοικοῦντες εἰς τὰς Ἀρκτώας χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.
 ἡσκαία ἐπικρατοῦσα εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τῶν
 αρυρομένων καὶ ἡ δυτικὴ, εἰς δὲ τὴν Νότιον μόνον ἡ δυτικὴ·
 ἀνεξάρτητοι ἄγριοι αὐτόχθονες λαοὶ εἶνε εἰδωλολάτραι.
 ολίτευμα δ' ἔχουσιν ἅπασαι αἱ χώραι δημοκρατίαν, καὶ μόνη ἡ
 ἡλία συνταγματικὴν αὐτοκρατορίαν, ἡ δὲ Νέα Βρετανία διοι-
 οῦν ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλείως.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Βόρειος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ,
 Ν. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης,
 Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.
 τῆ διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη, τὰς Ἀρκτώας Χώρας, τὴν Νέαν
 αγκίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας μετὰ τῆς χερσονήσου Ἀλά-
 τὰ Μεξικὸν καὶ τὴν Γουατεμάλαν ἢ Κεντρικὴν Ἀμερικὴν.
 ἡ αὐτῆς εἶνε πλὴν τῶν Κορδιλλιεῶν τῶν Ἀνδεων ἢ Βραχω-
 ῶν εἰς τὰ ΒΔ. καὶ τὰ τοῦ ἀγ. Ἡλίου· ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμ.
 χωριστὰ ὄρη εἶνε τὰ Ἀλληγάγια ἢ Ἀπαλάτσια, τρικῆ

Πεδιάδες δ' ἄξια λόγου εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ *Μισσισιπῆ* μεταξύ Βραχιδῶν ὁρέων καὶ Οὐδσονίου κόλπου.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ὁ *Μακεσίτας*, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὠκεανόν· ὁ τοῦ ἀγ. *Λαυρετίου*, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμών. κόλπον *Μισσισιπῆς*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ *Κολοράδο* καὶ ὁ *Σακραμέντος*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ *Κολοράδος*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον.

Λίμναι αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ἡ *Μεγάλη Ἀρκτος*, ἡ τῶν *Λοβλ* τῶν Ὁρέων καὶ ἡ *Οὐϊνιπέρη* εἰς τὴν νέαν Βρεττανίαν, ἡ *Τεμπ* ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Κασπίαν εἰς τὰ Β. Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐνουμένη μετὰ τὴν *Τρώνη*, *Μιχιγάρνη* ἡ *Ερὶνη*, καὶ ἡ *Νικαράγουα* εἰς τὴν Γουατεμάλαν.

Χερσόνησοι. Τῆς Βορ. Ἀμερικῆς χερσόνησοι ἐπισ. εἶνε ἡ *Βερλανδία* μεταξύ τῆς Οὐδσονίου καὶ Βαφινίου θαλάσσης· ἡ *Α* *δορίς* καὶ ἡ *Νέα Σκωτία* πρὸς Α. τῆς Νέας Βρεττανίας· ἡ *Φ* εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας· ἡ *Τουκατάρη* εἰς τὸ Μεξικόν· ἡ *Καλλιφορρία* εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ἡ *Αλάσκα* εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Βρεττανίας.

ΑΡΚΤΩΑΙ ΧΩΡΑΙ, ΓΡΟΙΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Δ. 25° — 78°.

Πλάτ. Β. 59° 45' — 78°.

Ἀρκτῶαι χώραι τῆς Βορ. Ἀμερικῆς λέγονται αἱ χώραι αἱ καὶ πρὸς τὸν Βορ. πολικὸν κύκλον. Ἐν ταύταις δὲ περιλαμβάνεται ἡ Γροιλλανδία, ἥτις κειμένη εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἀμερικῆς καὶ χωρὶς ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς καὶ ὑπὸ διαφόρων πορθμῶν, ἔχει ὄρη ὑψηλὰ κεκαλυμμένα κάπως ὑπὸ χιόνος Μόνον δὲ βρύα, ἐρεῖκαι, ἰτέαι, κληθρα, καὶ τινες ἄλλοι θάμνοι βλαστάνουσι ἐν αὐτῇ· εἰς τὰ νότια ὅμως μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας καλλιεργοῦνται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν κίβρι, γεώμηλα, δαυκία, σέλινά καὶ κριθή.

Ζῶα δ' αὐτῆς εἶνε αἱ ρένναι, ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ μαῦραι καὶ κίτριαι ἀλώπεκες, οἱ λευκοὶ λαγωοὶ καὶ οἱ μεγάλοι σκύλοι· ἡ *λασσα* ἀφθονεῖ κητῶν, οἶον ἀριγγῶν, φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. τούτων εἶνε τὰ εἰσοδήματα τῶν κατοίκων.

Ὁ χειμὼν ἐν αὐταῖς διαρκεῖ 8—10 μῆνας, καὶ εἰς τὸ μ. τῆς χώρας ὁ ἥλιος χάνεται ἀπὸ τῆς 25 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 15 Ἰανουαρίου. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἡ θάλασσα καλύπτει τὸν χιόνος καὶ πάγων, καταιγίδες συμβαίνουσι μεγάλαι καὶ εἶνε φοβερῶτατον· τὸ δὲ βόρειον σέλας καὶ ἡ λάμψις τῆς

τασταίνουσιν ἤττον ἐπαχθῆ τὸν βίον κατὰ ταύτην τοῦ ἔτους τὴν
 ἄν εἰς τὰς λυπηρὰς ταύτας χώρας.

ΣΗΜ. Οἱ Δανοὶ τὸ 770 μ. Χ. ἀνεκάλυψαν τὴν Γροιλλανδίαν συστήσαν-
 ἐκεῖ καταστήματα τινα διὰ τὴν ἀλίειαν τῶν φαλαινῶν· ἀλλὰ τὸ 1408
 τὸ ψυχρὸς τῆς τὴν ἐγκατέλιπον ἀποκατασταθέντες πάλιν ἐν αὐτῇ τὸ
 21 διὰ τὴν ἀλίειαν τῶν φαλαινῶν. Οὗτοι τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦς ὠνό-
 σαν Ἔσκιμῶους, ὄντας μικροσώμους καὶ ζῶντας μέχρι καὶ νῦν τὸν
 χειμῶνα εἰς ὑπογείους λάκκους, τὸ δὲ θέρος εἰς σκηνάς.

Ἡ Γροιλλανδία καὶ νῦν ἀνήκει εἰς τοὺς Δανούς· τούτων ἐπίσ. ἐν
 τῇ ἀποικίᾳ εἶνε ἡ Ὑπερβαϊκή, ἡ Γοθάβη καὶ ἡ Φριδερίκβη.

Πρὸς Α. τῆς Γροιλλανδίας καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης κεῖται τὸ
 ἀμπλεγμα τῶν νήσων τῆς Σπιτςβέργης (α). Τούτων τὰ παράλια
 κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. τὰς ὁποίας ἀλίεις Ἄγγλοι,
 Γροιλλανδοί, Νορβεγοὶ καὶ Ῥῶσοι συχνὰ καταδιώκουσι.

Τὸ αὐτὸ κλίμα, τοὺς αὐτοὺς κατοίκους καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα ἔ-
 ρουσι καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρκτῶαι χῶραι, αἵτινες εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ Βαρι-
 κῶ κόλπου κείμεναι ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἄγγλους. Ἐνταῦθα ὡς καὶ
 Γροιλλανδίᾳ οἱ Μοραβοὶ ἀδελφοὶ προσπαθοῦσι μετὰ πολλοῦ ζήλου
 διαδώσωσιν εἰς τοὺς Ἔσκιμῶους τὸν χριστιανισμόν.

ΣΗΜ. α. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς χώρας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτ. περί
 85 χιλ. ὦν 10 χιλ. εἶνε Δανοί, οἱ δὲ ἄλλοι Ἔσκιμῶοι.

ΝΕΑ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 55°—142°.

Πλάτ. Β. 43°—76°.

Ἡ Νέα Βρεττανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γροιλλανδίας καὶ τῶν
 ἄρκτικῶν χωρῶν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν,
 πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλάσκας καὶ τοῦ
 Ἰνδιανῶν ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Καναδῆς ἐν τῇ Νέᾳ Βρεττανίᾳ ἀνεκαλύφθη τὸ 1477 ὑπὸ τῶν
 Γάλλων· ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος πρῶτος κατέκτησεν αὐτὸν
 τὸ 1534· ἡ κυρίως ὁμοῦ Γαλλικὴ ἐποίκησις ἤρξατο τὸ 1608· ἀλλὰ τὸ
 1700 τὴν χώραν ταύτην κατέκτησαν οἱ Ἄγγλοι, ἐπονομάσαντες αὐτὴν
 Νέα Βρεττανία.

Ἡ Νέα Βρεττανία διαίρεται εἰς 5 μέρη, τὴν Λαβραδορίδα, Νεό-
 Βρουνσβίκη, Νέας Σκωτίας καὶ Καραδῶν.

Ἡ ὄρη τῆς νέας Βρεττανίας πρὸς Δ. εἶνε τὰ Βραχώδη (4500
 πόδια) καὶ δυτικώτερα τούτων τὸ ὄρος τοῦ ἁγ. Ἡλιοῦ (5500
 πόδια). Ποταμοὶ δὲ ὁ Μακενσίας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Βραχωδῶν
 καὶ διερχόμενος διὰ τῶν λιμνῶν τῶν Ὀρέων καὶ Δούλων ἐκ-

τὴν Σπιτςβέργην ζῆται εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἀσίας.

βάλλει εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς λίμνης Ὀνταρίου ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ Νιαράρας, ὅστις πηγάζει ἐκ τῆς Ἰρώνης χύνεται εἰς τὴν Ὀνταρίον· δ' ἐπίσημος διὰ τὸν θαυμαστὸν καταρράκτην του, ἔχοντα ὕψος 40 50 μέτρ. Λίμναι δὲ πλὴν τῶν εἰρημένων εἶνε ἔτι καὶ ἡ Οὐντιπέτ' ἢ τῶν Λασῶν, ἡ Μιχιγάνη, ἡ Ἰρώνη καὶ ἡ Ἰπερτέρα.

Πόλεις εἰς μὲν τὸ βόρειον, τὸ βορειοδυτικὸν καὶ τὸ κεντρικὸν χώρας δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ κατοικεῖται ἡ χώρα ὑπὸ Ἐσκιμῶν ὄντων σχεδὸν ἀνεξαρτήτων. Εἰς δὲ τὴν Λαβραδορίδα ὑπάρχει Νιτρον, τὸ μεγαλειότερον κατ'ἀσθημα τῶν Μοραβίων ἀδελφῶν· εἰς Νεόγειον πρωτ. ἁγ. Ἰωάννης (20 χιλ. κατ.)· εἰς τὴν Νέα Βρουσβίκην πρωτ. Φριδερικτόβη, μικρὰ ἀλλὰ καλῶς ἐκτισμένη πόλις τὴν νέαν Σκωτίαν πρωτ. Ἀλιφάξη, ἔχουσα καλὸν λιμένα, σηματικὸν ἐμπόριον καὶ 30 χιλ. κατ. εἰς τὸν Καναδᾶν, τὸν μᾶλλον καλούμενον τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ διαιρούμενον εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Καναδᾶν, Κουβεέκη ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀγγλικῶν κτήσεων, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. Ἰόρκη ἐπὶ τῆς Ὀνταρίου λίμνης ὠραίαν θέσιν, μητρ. τοῦ Ἄνω Καναδά, ἔχουσα 46 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 66 χιλ. τετρ. μυρ, οἱ δὲ κάτ. 900 χιλ. τὸ πλεῖστον δυτικαὶ Γάλλοι, ἀλλὰ καὶ διαμαρτυρούμενοι εἰς τὰ βόρεια Ἐσκιμῶι καὶ Ἰνδοὶ μᾶλλον εἰδωλολάτραι, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος εἶνε σχεδὸν ἀγνωστον, λιμνώδες, ἀκατάγητον καὶ ψυχρότατον, τὸ δὲ νότιον δὲν εἶνε πολὺ ψυχρὸν, καὶ ἄριστος οὖτος εὐφορον εἰς τινὰ μέρη, εἰς ἄλλα δὲ ὑπάρχουσι μετὰ δάση καὶ λαμπραὶ βοσκαί. Ἡ Λαβραδορίς, κεκαλυμμένη εἰς τὸ περιχθόνιον ὑπὸ ἀγνώστων ὀρέων, εἶνε ψυχροτάτη καὶ ἀνεπίδεκτος λειτουργίας, ἡ δὲ Νέα Βρουσβίκη, ἡ Νέα Σκωτία καὶ ὁ Καναδᾶς εἰς χειμῶνα μὲν ψυχρὸν, ἀλλὰ θέρος θερμότατον· ὅθεν παράγουσι δροσιστικὰς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. Ζῶα δ' ἔχει ἡ χώρα ἡμεροναυγίας, βουβάλους, βοῦς, κύνες κτλ. καὶ ἄγρια κάστορας, ἀρκτουκίον, θαλασσίους ἵππους, σισσυροφόρα ζῶα κτλ.

Αἱ νῆσοι τοῦ κόλπου τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου εἶνε ψυχραὶ καὶ ὀπίσθιοι εὐφοροί, ἀλλ' ἡ νῆσος τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου ἀφθονα παράγει γεννήματα· εἰς δὲ τὸ ΝΑ. τῆς εὐφόρου νήσου Νεογείου ἐκτείνονται μεγάλα μώδεις σύρτες, τρέφουσαι πλῆθος βακαλίων.

περιπάτους, μεγάλας οικοδομάς καὶ περὶ τὸ ἕν ἑκάτ. κατ. Βοστώ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους διὰ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, ἔχουσα λὸν λιμένα καὶ 250 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὰς πολλὰς φιλολογικὰς αὐτῆς ἐταιρίας ὠνομάσθη Ἀθηναί τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, ἢ κοιτίς οὕσα Ἀμερικανικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρίς τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς Βεριαμὸν Φράνκλινου. Καταβρυγία, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της (26 χιλ. κατ.). Κιγκινάτη ἐπὶ τοῦ Ὀχίου, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦσα ἔχουσα 200 χιλ. κατ. ἅγιος Λουδοβίκος ἐπὶ τοῦ Μισισσιππῆ, ἀποικη τῶν γουναρικῶν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη ἔχουσα 310 χιλ. κατ. Λιβερτιά ἐπὶ τοῦ Μισισσιππῆ, οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐμπορικὴ ἀποθήκη τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μισισσιππῆ διὰ δὲ τὸ νοσῶδες κλίμα της μόλις ἔχει 194 χιλ. κατ. Σακραμέντο ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σακραμέντου, πρωτ. τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἐπιπέδου διὰ τὰ μεταλλεῖά της τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ θείου. Ἄνθρακας Φραγκίσκος ἐπὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, ἢ ἐπίσ. πόλις τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 150 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶνε 75 χιλ. τετραγων. οἱ δὲ κάτ. περὶ τα 38 ἑκάτ. ὧν τὰ 25 εἶνε λευκοὶ Ἀγγλοι, Γερμανοὶ καὶ 4 ἑκάτ. μαῦροι καὶ οἱ λοιποὶ μιγάδες· τὴν δὲ θρησκείαν διαμαρτυρούμενοι, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ δυτικοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι.

Αἱ ἀνεξάρτητοι αὐταὶ δημοκρατίαι μετὰ τῶν τοπαρχιῶν καὶ ἐπαρχίας σχηματίζουσι τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Τὰ μεγάλα συμφέροντα τῆς Ὁμοσπονδίας εἶνε ἐμπειπιστευμένα κυβερνήσιν αἰρετῆν, συνισταμένην ἀπὸ τοῦ προέδρου, ὅστις ἔχει ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ δύο νομοθετικῶν σωμάτων, τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας. Καὶ οἱ μὲν βουλευταὶ ἐκλέγονται ἐπὶ δύο ἔτη καὶ δὲ γερουσιασταὶ ἐπὶ εἴς, καὶ ὁ πρόεδρος ἐπὶ τέσσαρα, ἅπαντες τοῦ λαοῦ.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε ποικίλον· διότι τὰ μὲν βόρεια ἔχουσι δριμύτατον ψῦχος καὶ θερμότητα θέρους, τὰ δὲ κεντρικὰ καὶ τὰ νότια λίαν θερμὰ καὶ νοσῶδη πρὸς τὴν θάλασσαν ἕνεκα τῆς κλιτροθέρας ἀλλὰ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὁ ἀήρ εἶνε καθαρώτερος. Τὰ ἀνατολικὰ εἶνε τὰ μᾶλλον καλλιεργημένα καὶ καλῶς κατωκημένα· ἐνταῦθα εὐπάρχουσι πεδιάδες ἐλώδεις καὶ κοιλάδες εὐφοροὶ, καὶ πρὸς τὸν Μισσιππῆ δάση μεγάλα· πέραν δὲ τούτου μέχρι τῶν Βραχωδῶν εὐπάρχουσι μεγάλα ἔρημοι σαβάνναι καλούμεναι· μεταξύ δὲ τῶν βραχωδῶν καὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ ὑπάρχουσι μεγαλοπρεπῆ δάση καὶ δὲ βλάστησις τῶν τε φυτῶν καὶ τῶν δένδρων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἰς αἰσία.

Ἄπαντες σχεδὸν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται ἐν αὐτῇ καὶ ἐπιδίδουσι θαυμασίως, μάλιστα δὲ ὁ ἀραβόσιτος, ὁ βιάμης

πνός, τὸ ζαχαροκλάμον, ἐν τισὶ δὲ τόποις καὶ οἶνος ἐξαιρετός, ἐξ
χωρίου τινὸς κλήματος. Δένδρα δ' ἐν αὐτῇ κοινὰ εἶνε πλάτανοι,
βένδαμοι, μελίαι καὶ ἐν τοῖς δυτικοῖς τῶν Βραχωδῶν ὄρεων ἐλάται
ουσαι μέχρις 100 μέτρ. ὕψος καὶ 16 μέτρ. περιφέρειαν κλ. Ζῶα δ'
ἔχει βονάσους (bisons), ἐλάφους, δορκάδας, ἄρκτους, λύγκας,
κίτους καὶ κοκκίλους λύκους, κάστορας, σαρθόρια κτλ. Πτηνὰ δὲ ψι-
ττοκοῦς, ἀετοὺς, σκῶπας (moqueurs), κολλίβρια καὶ ἐρπετὰ κροταλίας
κτλ. Ὡσαύτως ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς ἄφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ,
αἰσίου, χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου, ἔτι δὲ λιθάνθρακες, πετρέλαιον κλ.

Ἡ βιομηχανία ἐν αὐταῖς εἶνε ἀνεπτυγμένη εἰς τὸν ἀνώτατον βαθ-
μὸν καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἐκπληκτικῶς πολλαπλασιασμένα
ὥστε πάντες οἱ ποταμοὶ αὐτῆς πλέονται ὑπὸ πλήθους πλοίων καὶ ἀτμο-
πλοίων, ἡ δὲ ξηρὰ διασχίζεται ὑπὸ ἀπείρων σιδηροδρόμων. Καὶ αὐτὰ
καὶ κῶμαι συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας δι' ἠλεκτρικῶν τηλεγράφων.

Ἡ παιδεία εἶνε ἐνταῦθα ἐλευθέρα, ὅθεν καὶ τὰ μικρότερα χωρία ἔ-
χουσι σχολεῖα διὰ τοῦτο ἅπαντες οἱ κῆτ. γνωρίζουσι τὴν ἀνάγνωσιν,
μαθῆναι καὶ ἀριθμησῆν αἰ δ' ἐπιστῆμαι αἰ συντελοῦσαι εἰς τὴν διὰ τῆς
βιομηχανίας καὶ τῆς ἐμπορίας εὐδαιμονίαν κτλ. κτλ. γίνονται θαυμασίως.

Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἀνήκει καὶ ἡ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἡπείρου
ἐκτετατημένη Ἰνδοκίνα, ἡ πρότερον Ῥωσικὴ Ἀμερικὴ καλουμένη.

Μετά τῆς Ἀλάσκας ἐνοῦνται καὶ αἱ πρὸς Δ. αὐτῆς νῆσοι Ἀλεού-
τ, ἔχουσαι ἔδαφος πετρώδες καὶ κλίμα λιαν ὑγρὸν ἢ *Ναναρχίς*
τῆς Ν. ἔτι δὲ τοῦ ἀρχιπέλαγος τοῦ *Πρόγγινος* τῆς *Ὀυαλλίας* καὶ
τοῦ βασιλέως *Γεωργίου Γ'*, ἐν τῇ μικρῇ τοῦ ὁποιοῦ νήσῳ *Σίτκα*
καὶ ἡ *Νέα Ἀρχάγγελος*, πρῶτ. τῆς ὅλης χερσονήσου Ἀλάσκας.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀλάσκας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κῆτ. περὶ τὰς
10 χιλ. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ψυχρότατον, τὸ δ' ἔδαφος ἕνεκα τοῦ
πολλοῦ ἀνεπίδεδκτον κτλ. κτλ. Αἱ χῶραι αὐταὶ ἐπισκέπτονται συ-
νὰ ὑπὸ θηρευτῶν διὰ τὰ γουναρικά τῶν διαφόρων ἀλωπέκων, ἐνου-
δων, καὶ διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουσι καὶ κτήσεις τινὰς εἰς τὰς Ἀντίλ-
λας καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν.

ΜΕΞΙΚΟΝ.

Μήκ. Δ. 89°—119° 30'.

Πλάτ. Β. 15° 40'—33°.

Τὸ Μεξικὸν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς
ὄρειον τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουατεμάλης, πρὸς
ἀνατολὴν τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΗΜ. Τὸ Μεξικὸν ὑπετάχθη τὸ 1521 ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Κορτέ εἰς
τὴν Ἰσπανίαν ἔχον δὲ τότε τέχνας τινὰς καὶ πολιτισμὸν οἱ Μεξικανοὶ ἀλλὰ

θησκείαν βάρβαρον, προσφέροντες εἰς τοὺς θεοὺς των ἀνθρωπίνους θυ-
Μέχρι νῦν δ' ἐτι σώζονται μνημεῖα, οἷον πυραμίδες κλ. μαρτυροῦντα τὸ
λαί ποτὲ πολιτισμὸν αὐτῶν.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τοῦ Μεξικοῦ εἶνε συνέχεια τῶν Βραχῶδων ὄρω
ὕψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ φοβερὸν ἠφαιστειον *Ποποκάτεπιλον*

Ἐπισ. πόλεις τοῦ Μεξικοῦ διηρημένου εἰς 24 διοικήσεις εἶνε *Α*
πέχη, εἰς τὴν *Γουκατάνην*, ὅθεν ἐξάγονται βαφικὰ ξύλα. *Βερακ*
ζη, ἡ ἐμπορικωτέρα παραλία πόλις τοῦ Μεξικοῦ, ἔχουσα κλίμα *ν*
δέστατον· ἐνταῦθα ἡ κιτρινοθέρμη κάμνει μεγάλην καταστροφὴν.
ξικόρ, μεσόγειος πόλις, πρωτ. τοῦ Μεξικοῦ, ἐκ τῶν ὠραιότερων
μεγαλειτέρων πόλεων τοῦ νέου κόσμου, ἔχουσα 210 χιλ. κατ.
πρὸς καθολικοὺς ναοὺς, λαμπρότατον βουλευτήριον καὶ νομισμ
κοπεῖον. *Γουαναξόατον*, ἔχουσα 65 χιλ. κατ. καὶ πλουσιώ
ἀργυρᾶ μεταλλεῖα. *Λαπάξη* εἰς τὸ νοτιώτατον τῆς χερσονήσου
λαϊᾶς *Καλλιφορνιας* καὶ πρωτ. αὐτῆς, ἐν ἧ ἔλαχίστην ἐξουσίαν
σκεῖ ἡ Μεξικανικὴ κυβέρνησις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Μεξικοῦ εἶνε 20 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ
περὶ τὰ 9 ἑκατ. Εὐρωπαῖοι καὶ Ἴνδοὶ χριστιανοὶ δυτικοὶ κυβερνω
δημοκρατικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε εἰς μὲν τὰ μεσόγεια συγκερασμένον, εἰς
παράλια θερμότερον καὶ νοσερόν· ἐνταῦθα ἡ κιτρινοθέρμη κάμνει
γέλας καταστροφᾶς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτοῦ παράγει σίτον, γεωμ
ζαχαροκλάμνον, καπνόν, ἰνδικόν, βανίλλην, βάμβακα, βαφικὰ
ἔθενον κλπ. Ἄπαντα δὲ τὰ ζῶα τῆς Εὐρώπης μεταφερθέντα εἰς
θαυμασίως ἐπολλαπλασιάσθησαν.

Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἀνεξάντλητα χρυσοῦ· ἀλλὰ καὶ τὰ ἀργυρᾶ
μεταλλεῖα παράγουσι περισσότερον ἄργυρον ἢ ὅλα τὰ ἀργυρᾶ
λεῖα τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐπὶ τῆς χερσονήσου *Γουκατάνης* οἱ Ἀγγλοὶ κατέχουσι τὴν
ραν τῆς *Ὀρόδουρας* (26 χιλ. κατ.) μὲ πρωτ. *Βαλίην*, ἔχουσαν
λόγου ἐμπόριον βαφικῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων ξύλων.

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ.

Μῆκ. Δ. 85° — 97°.

Πλάτ. Β. 8° — 18°.

Ἡ Γουατεμάλα, ἥτις καὶ *Κεντρικὴ Ἀμερικὴ* καλεῖται, ὅ
ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς
τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ Ἡ Γουατεμάλα ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἴσπαν
ποτελοῦσα μέρος τοῦ Μεξικοῦ, ἀλλὰ τὸ 1821 ἀποστατήσατα τῆς
ἐσχημάτισεν ἰδίαν δημοκρατίαν *Κεντρικὴν Ἀμερικὴν* καλο

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἡ ὄρη τῆς Γουατεμάλης εἶνε αἱ Κορδιλλιέρας τῶν Ἄνδεων σχημα-
 ζουσαι ἐνταῦθα 35 ἡφαίστεια, ὧν τινὰ εἶνε λίαν ὑψηλά· *Μιμη* δ' ἀ-
 λόγου πρὸς Δ. εἶνε ἡ Νικαράγουα.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 5 δημοκρατίας, τὴν τῆς ἰδίως Γουατεμάλης,
 Ὀνδούρας, ἀγ. Σωτήρος, Νικαραγούας καὶ Κοσταρικής.

Ἐπίσ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Γουατεμάλα (30 χιλ. κατ.) πρὸς τὸν
 ἕξαν ὠκεανόν, πρωτ. τῆς Γουατεμάλης, ὠραία πόλις πολλάκις
 καταστραφείσα ὑπὸ σεισμῶν. Βεραπάλη ἐξ Ἰνδῶν σχεδὸν κατοικου-
 μένη, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. κεῖται δ' ἐν εὐφορωτάτῃ χώρᾳ, ἐν ἣ βρέ-
 ται ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος. Νέορ Βαλαδόλιδορ, πρωτ. τῆς Ὀνδούρας.

Ἄγ. Σωτήρ, πρωτ. ὁμων. δημοκρατίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Μα-
 γάγουα ἐπὶ ὁμ. λίμνης, πρωτ. τῆς Νικαραγούας ἔχουσα 10 χιλ.
 κατ. Καρχηδῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κοσταρική, ἔχουσα 26 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπίφ. αὐτῆς εἶνε 2560 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 2 $\frac{2}{3}$ ἐκ.
 τὸ ἥμισυ εἶνε Ἰνδοί, ἅπαντες δυτικοὶ σχηματίζοντες ὁμόσπονδον
 δημοκρατίαν· εἰς δὲ τὸ Α. τῆς Νικαραγούας κατοικοῦσιν οἱ Μοσκού-
 λαὸς Ἰνδικὸς καὶ πολεμικός, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰς βαθεῖας κοιλάδας
 καὶ πεδιάδας καὶ εἰς αὐτὰς τὰς παραλίας ἡ θερμότης εἶνε μεγίστη,
 δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ ὄροπέδια ἡ θερμοκρασία εἶνε συγκερασμένη. Ἐν-
 ταῦθα ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ἀδικακῶς βρέχει,
 καὶ μεγάλη ὑγρασία εἶνε εἰς τὴν χώραν, προξενούσα μεγάλαις
 θλασεῖς. Τὸ δὲ ἔδαφος εἶνε εὐφρόωτατον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς τρο-
 πικὰ σεισμούς καταστρέφοντας συχνὰ τὴν χώραν· παράγει δ' ἀφθό-
 νος βόμβακα, ζαχαροκλάμον, ἰνδικόν, κακκόν περίφημον, καφέν
 καπνὸν ἐξαίρετον. Ἐχει δὲ καὶ μεγάλα ὄχημα παρέχοντα ναυπη-
 γατικὸν ξύλιν, ἔβενον καὶ ἄλλα πολύτιμα ξύλα, ἐτι δὲ μεταλλεῖα
 χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ μολύβδου.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσ-
 ς καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτ. Παγ. ὠκεα-
 νοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 10 μέγιστα μέρη, τὴν Κολομβίαν, Γουινάτην,
 Βραζιλίαν, Περούιαν, Βολιβίαν, Χιλήν, Παταγονίαν, Λαπλά-
 νδαν, Παραγουάην καὶ Οὐρουγουάην.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν Κορδιλλιεῶν τῶν Ἄνδεων ἐκ-
 τενόμενα μέχρι τῶν νοτιωτάτων τῆς Πενταγονίας· τούτων ἐπίσ.
 ἡ ἐπίφ. εἶνε ὁ Ἰλιμάνης μεταξύ Περούιαν καὶ Βολιβίας, τὰ ἡφαί-
 στεια Κυμβόρασορ, Κοτοπάξιορ καὶ Ἀρτίσαρσ· εἰς τὸ Κούιτον· ἐτι
 τὰ Βρασιλιανὰ ὄρη.

Πεδιάδες δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ἡ τοῦ Ὀρειόκου μὲν τῶν Ἀνδεων καὶ τῶν ὄρεων τῆς Γουϊάνης· νοτιωτέρα δὲ ταύτη ἡ Ἀμαζονικὴ πεδιάς μεταξύ τῶν Ἀνδεων, τῶν ὄρεων τῆς Βολιβίας καὶ τῆς Γουϊάνης, καὶ νοτιωτέρα ἡ τοῦ Λαπλάτα καὶ Παταγονίας μεταξύ τῶν Ἀνδεων καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὄρεων· αἱ τρεῖς αὗται πεδιάδες εἶνε τὸ πλεῖστον ἄδενδροι, καλυπτόμεναι ἐλῶν καὶ χόρτων συνήθως ἀλατούχων.

Ποταμοὶ δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ὁ Ὀρειόκος ἐκβάλλων ἐν ἄκρῃ τῆς ὁμώνυμου τοῦ πεδιάδος· ὁ Ἀμαζόνιος, ἐκβάλλων τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ τοῦ ἀγ. Φραγκίσκου εἰς τὴν Βρασίλιαν καὶ ὁ Πλάτα εἰς τὴν Λαπλάταν, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Λίμναι δὲ πρὸς Β. ἡ Μαρακάιβος, ἡ Τιτικάκη, ἐπὶ ὄροσιν Ἀνδεων εἰς τὴν Περούιαν, καὶ ἡ Πάτος εἰς τὸ Ν. τῆς Βρασίλιας.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. $61^{\circ} 40' - 85^{\circ}$.

Πλάτ. Β. $12^{\circ} 30' - 6^{\circ} 15' N$.

Ἡ Κολομβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμης τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Περούιας, πρὸς Δ. τῆς Γουϊάνης καὶ Βρασίλιας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Κολομβία ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καλουμένη Νέα Σελειον τῆς Γρενάδας. Ὅτε δὲ αὐτοὶ τὴν ἐκυρίευσαν, εἶρον ἐν αὐτῇ πολιτισμένον, ἔχοντα τὸ θρησκευτικόν του κέντρον εἰς τὴν κοιλάδα Βογότα· ἀλλὰ τὸ 1811 ἀποστατήσασα αὕτη τῆς Ἰσπανίας ἀνεγνωρίσθη τῆς τὸ 1822 κράτος ἀνεξάρτητον.

Δικαίρεται δὲ αὕτη ἤδη εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας Νέα Γρενάδα, τὸν Ἰσημερινόν καὶ τὴν Βερείουδελαν.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν Ἀνδεων, ὧν ὑψηλότεραι ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶνε τὰ ἠψάλσται Πιχίκα (6530 μέτρ.), Κιμβόρασον (6530 μέτρ.), Ἀντίσαρον (4300 μέτρ.) τοπάσιον. Ποταμοὶ δὲ ὁ τῆς Μαγδαληνῆς, πηγάζων ἐκ τῶν καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Ὀρειόκος ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν χιλιομ. μῆκ.). Λίμνη δ' ἐπίσ. εἶνε ἡ Μαρακάιβος, ἔχουσα γλυκέα καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης.

Ἐπίσ. πόλεις αὐτῶν εἶνε Σαρταφε-δε-Βογότα ἐπὶ εὐφορῆ πεδιάδος καὶ ἐπὶ παραποτάμου τῆς Μαγδαληνῆς, πρωτ. τῆς Γρενάδας ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον χιλ. κατ. Κούτοκ, ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροσιν (29080 μέτρ.), πρὸς Ἰσημερινόν ἔχουσα θέαν μελαγχολικὴν καὶ 8 χιλ. κατ. Καρ

πλάτους πεδιάδος παρά τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, πρωτ. τῆς
 σουέλης ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς
 Βολιβάρου τοῦ συντελέσαντος μεγάλως εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς
 οὐ Ἀμερικῆς.

HM. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 58 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ
 ἑκατ. δυτικοί. Ἐκαστον δὲ τῶν τριῶν κρατῶν διοικεῖται δη-
 ματικῶς δι' ἐνὸς προέδρου καὶ ἐνὸς συμβουλίου, ἀλλ' ὑπάρχουσι
 ἄλλα καὶ λαοὶ ἰνδικοὶ ἀνεξάρτητοι οἷον οἱ Μοσχάροι, οἱ Μεϋνάσοι
 παρά τὸν Ὀρινόκον οἱ Ὀτομάκοι λαὸς ζωώδης ζῶν κατὰ τὰς
 μέρους τῆς χώρας ἐκ μυρμηκῶν, κόμμιος καὶ λιπώδους τινός γῆς.
 τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰς ὀρεινὰς χώρας εἶνε δροσερὸν καὶ εἰς
 τὰ μέρη ψυχρὸν, ἀν καὶ δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἰς δὲ
 κοιλάδας εἶνε ἀδιάκοπον ἔαρ, ἐν ᾧ εἰς τὰ παράλια καὶ μάλιστα
 τὰ βόρεια ἢ ὑγρασία καὶ ἢ θερμότης κατασταίνουσι τὸ κλίμα νο-
 τῶν τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τῶν πετρωδῶν μερῶν εἶνε εὐφορώτατον, πα-
 ρόν κακκόν, ἰνδικόν, κίγκινον, (quinquina), καπνὸν κλ. Ζῶα δὲ
 ἔχει ἄρκτους, ἀγρίους αἰλούρους, τίγρεις κλ. πτηνὰ δὲ γυπάς,
 τὰ τὸν φοβερὸν ὄφιν Κουαίμαν (Cuaima), πολλοὺς σκορπίους καὶ
 ἄλλα βλαβερὰ ἔντομα. Ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτῇ ἔτι μεγάλα δάση
 μεταλλεῖα φέροντα χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, σίδηρον, γαιάνθρακα
 καὶ πολυτίμους λίθους.

ΓΟΥΖΑΝΗ.

Μῆκ. Δ. 54°—62° 30'.

Πλάτ. Β. 1°—8°.

Ἡ Γουζάνη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ
 Κολομβίας, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας. Διαιρεῖται δὲ εἰς
 Ἰλικήν, Ἀγγλικήν καὶ Ὀλλανδικήν Γουζάνην.

HM. Οἱ Γάλλοι ἀπέστειλαν εἰς τὴν Γουζάνην ἀποικίας ἀπὸ τοῦ 1635,
 μόλις τὸν ἐνεστώτα αἰῶνα ἤρχισεν αὕτη ἡ χώρα νὰ προσδεύη· οἱ δὲ
 ἄλλοι συνέστησαν τὸ 1665 ἐν αὐτῇ ἀποικίαν, ἧς μέρος ἀφῆρσαν οἱ
 Ὀλλανδοὶ τὸ 1814.

Πόλις εἶνε Καυένη ἐπὶ ὄμων. νήσου εἰς τὸν ὠκεανόν, πρωτ.
 Ἀλλικῆς Γουζάνης. Γεωργετόβρη, πρωτ. τῆς Ἀγγλικῆς Γουζά-
 νης. Ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Παραμάριβορ ἐπὶ τῶν ἐκ-
 τῶν τοῦ Σουρινάμ, πρωτ. τῆς Ὀλλανδικῆς Γουζάνης, ὠραία καὶ
 εὐκαταστάτη πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

HM. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 5800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν
 Ἀλλικῆς Γουζάνης 25 χιλ. τῆς δὲ Ὀλλανδικῆς 60 χιλ. καὶ τῆς Ἀγγ-
 λικῆς 160 χιλ. οἱ πλείστοι μαῦροι καὶ πολλοὶ Ἴνδοι· τὸ δ' ἔσωτε-
 ρὴ τῆς χώρας κατοικεῖται ὑπὸ Ἰνδῶν ἀνεξαρτήτων.

Τὸ κλίμα τῆς Γουαίνης καίτοι ἡ χώρα εἶνε ἐλώδης, δὲν εἶνε θερμὸν καὶ νοσῶδες ὡς ἐν γένει θεωρεῖται· διότι τὰ δάση, τὰ ὕδατα καὶ οἱ δροσεροὶ ἄνεμοι πολὺ ἐλαττοῦσι τὴν αὐτοῦ θερμότητα· οἱ δὲ πυρετοὶ δὲν εἶνε ἐν αὐτῇ κινδυνώδεις.

Ἡ Γουαίνη ἔχει ἀρκετὰ ὑψηλά καὶ δασώδη ὄρη πρὸς Ν. καὶ Τουμουκοῦμακα καλούμενα, ἀλλὰ καὶ πεδιάδας εὐφορωτάτας καὶ κλλίστα κλλιεργημένας, παρηγούσας καφέν, ζαχαροκλάμον, κόν, κανέλλαν, βάμβακα, ἰνδικόν, πολύτιμα ξύλα κλ. ἔχει ἄγρια ζῶα, οἷον τίγρεις, πιθήκους, ὄφεις διαφόρους κλπ.

ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

Μῆκ. Δ. $37^{\circ} 20' - 74^{\circ}$.

Πλάτ. Α. $5^{\circ} - 33^{\circ} 30' \text{ N.}$

Ἡ Βρασιλία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Γουαίνης καὶ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παραγουάης, Λαπλάτα Οὐρουγουάης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βολιβίας, Περούας καὶ Βολιβίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βρασιλία εἶνε Πορτογαλικὴ ἀποικία κατεχομένη ὑπὸ τῶν ποταμῶν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1822, ὅτε ὁ Δὼν υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Πορτογαλίας ἐκηρύχθη ἐν αὐτῇ αὐτοκράτωρ.

Ἡ ὄση αὐτῆς εἶνε τὰ Βρασιαλιακὰ ἐκ πολλῶν σειρῶν συνιστάμενη· ποταμοὶ δὲ ὁ Ἀμαζόνιος ὁ μέχρι χθὲς μεγαλειότερος ποταμὸς τοῦ κόσμου θεωρούμενος, ὅστις ἐκ τε τῶν Ἀνδεων καὶ τῶν Βρασιλιατικῶν ὀρέων πηγάζων καὶ δεχόμενος κατὰ τὸν ῥοῦν του ἄλλους πολλοὺς ποταμούς, οἷον τὸν Μαδείραν, τὸν Τοπάϊορ καὶ τὸν Τοκαρίν, ἐκβάλλει διὰ δύο κυριωτέρων στομάτων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἄλλο δὲ κατὰ τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζων (5000 χιλιομ. μίλι) ἄγ. Φραγκίσκος, ὅστις ἐκ τῶν Βρασιλιατικῶν ὀρέων πηγάζων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Αἰμνη δ' ἀξία λόγου Πάτος, ἣτις συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπις. αὐτῆς πόλεις εἶνε Περναμβούκη, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Βαχία, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικωτάτη ἀλλὰ ἐκτισμένη πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 190 χιλ. Ρίο ντε Τζανέϊρω πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον πανεπιστήμιον, ὠραίαν θέαν καὶ 420 χιλ. κατ. ἄγ. Παῦλο πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 75610 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτοικοι τὰ 10 ἑκατ. δυτικοί, ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε μαῦροί, οἱ δὲ λοιποὶ λευκοὶ καὶ Ἰνδοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ αὐτοκράτορος· εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικόν ἐτι πλανῶνται πολλαὶ ἰνδικαὶ φυλαὶ τοκοῦδαι, λίαν ἄγρια καὶ ἀνθρωποφάγοι κλπ.

κλίμα τῆς Βρασιλίας εἶνε εἰς μὲν τὰ βόρεια ἕνεκα τῶν ἐλωδῶν
 ὧν καὶ τῆς μεγάλῃς θερμότητος νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια
 σήμερινά μέρη τερπνόν· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς, οὐ ἐλάχιστον εἶνε
 ῥηγμένον, εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, βάμβακα, καπνόν,
 κακάμον, καφέν, ἰνδικόν, ἱπεκακουάνα κλπ. δένδρα δ' ἔχει
 καλέας, κιτρέας, ἰβιπιτάγκας, ὧν οἱ καρποὶ εἶνε ὅμοιοι τοῖς κε-
 κτλ. Τὰ δὲ δάση τῆς εἶνε πλουσιώτατα εἰς οἰκοδομήσιμον
 καὶ εἰς βαφικὰ ξύλα. Ἐν αὐτοῖς βόσκουσι πλῆθος ἀγρίων ζῴων,
 γενῆ εἶνε οἱ ἰαγουάροι (jaguars), κουγουάροι (couguars),
 (pecaris)· πτηνὰ δ' εἶνε ψιττακοὶ δίκφοροι, κολίβρια, του-
 (toucan), παρέχοντα εἰς τοὺς αὐτόχθονας τὰ πλουσιώτατα
 σμημάτων των· ὄφεις δὲ λίαν φαρμακεροὶ· οἶον ὁ κοράλιος
 ), οἱ ὑπερμεγέθεις βόες κλπ. ἀλλὰ καὶ ἔντομα σκορπίοι κλπ.
 καὶ ἄφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ, ἀδαμάντων, ἀμεθύ-
 ποταζίου καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων.

ΠΕΡΟΥΙΑ.

Μήκ. Δ. 66° — 83° 40'.

Πλάτ. Ν. 3° 30' — 21° 20'.

Περουία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς
 λίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

Μ. Ὁ Φραγκίσκος Πιζάρος ὑπέταξεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν Περουίαν
 24· ἀλλὰ τὸ 1821 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρα-
 Η Περουία ἐσχημάτιζε πρὸ τῆς Ἰσπανικῆς αὐτῆς κατακτήσεως κρά-
 χυρὸν καὶ πολιτισμένον, διοικουμένον ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων Ἰγκῶν,
 μέγων ὡς τέκνων τοῦ Ἡλίου· ὁ δὲ χρυσὸς κατὰ τὴν κατάκτησιν ἦτο
 αὐτοῖς ἐν κοινῇ χρῆσαι.

ρη. Αἱ Ἄνδεις εἰσπερχόμεναι εἰς τὴν Περουίαν σχηματίζουσι τὸ
 πτεῖον Ἀρεκουίπα καὶ ἄλλα φοβερὰ ἠφαιστεία. Ἐκ τῶν ὀρέων
 ὧν πηγάζει ὁ Ἀμαζόνιος ποταμὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι αὐτοῦ
 ποταμοὶ, εὐφορωτάτην κατασταίνοντες διὰ τῶν ὑδάτων των
 ὄρων. Λίμνη δ' ἀξία λόγου εἶνε πρὸς Ν. ἡ Τιτικάκη.

αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 3 ἐπαρχίας, εἶνε Λίμα 9
 μ. μακρὰν τοῦ ὠκεανοῦ, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα κκλῆς ὁδοὺς,
 κεκοσμημένους ναοὺς, πανεπιστήμιον καὶ 160 χιλ. κατ. Ἀρε-
 α, πλησίον ὁμων. φοβεροῦ ἠφαιστείου εἰς τερπνὴν θέσιν, ἔχουσα
 ῥῶν βιομηχανίαν καὶ 40 χιλ. κατ. Κοῦσκορ, ἡ πάλαι πρωτ.
 ἰγκῶν, διασώζουσα ἀρχαῖα αὐτῶν ὄχυράματα, τὸν μέγαν ναὸν
 Ἡλίου, μεταβληθέντα εἰς μοναστήριον τῶν Δομενικανῶν καὶ 50
 κατόικους.

ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 25 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 2 1/2

έκατ. δυτικοί κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Ἰνδοὶ πολυπληθέστεροι τῶν Εὐρωπαϊῶν, καὶ πολλοὶ τούτων ζῶσιν ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αὐτῆς μέρος συνίσταται ἐξ ἀμυγδαλιῶν καὶ ἀνύδρων πεδιάδων, ἐστερημένων πάσης βλαστήσεως· ἔχει κλίμα συγκερασμένον, δροσιζόμενον ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων τῶν πνεόντων ἐτι ἀπὸ τὰς Ἄνδεις· τὸ δὲ πρὸς Α. τῶν Ἄνδεις κλίμα ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὑποκειμένον εἰς συχνοὺς σεισμούς, ἀλλ' εὐφορώτατον παράγον ὄρυζιον, βανάνας, ζαχαροκάλαμον, καὶ ἰνδικὸν κλπ. ἰθαγενεῖς δὲ ζῶον ἔχει τὴν Λάμαν, ἔχουσαν πολλὸν μαλλίον· ἔχει δὲ καὶ δάση κέδρων ἐχόντων ὕψος 70 μέτρων ἀκακιῶν, ἐβένου, κηροξύλων κλπ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων.

ΒΟΛΙΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. 59°—73°.

Πλάτ. Ν. 10°—27°.

Ἡ Βολιβία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας καὶ Παραγουάης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περουσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βολιβία ἦ καὶ Ἄνω Περουσία καλουμένη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἠνωμένη μετὰ τὴν Λαπλάταν, ἀλλὰ τὸ 1825 ἀπεσπάσθη αὐτῆς καὶ ἐγένετο ἰδίαν δημοκρατίαν.

*Ὄρη. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν Ἄνδεων ὁ Σοράτας (7315 μέτρ.) καὶ ὁ Ἰλιμάρης (7696 μέτρ.).

Ἐπις. αὐτῆς πόλεις εἶνε Ποτόσιον, ἐκτισμένον 4200 μέτρ. ἀνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχον πλούσια μεταλλορυχία γύρου καὶ 25 χιλ. κατ. Χουκισάκα ἐπὶ ποταμοῦ, καλῶς ἐκτισμένη πόλις, πρωτ. τῆς Βολιβίας ἔχουσα πλησίον τῆς λαμπρᾶς μεταλλορυχίας ἀργύρου, πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. Λαπαΐνη, ἐκτισμένη 1000 μέτρ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα λαμπρὰ μεταλλορυχία χρυσοῦ καὶ 76 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7300 τετρ. μυρ., οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς τὰ 2 ἑκατ. κυβερν. δημοκρατικῶς, ὧν 250 χιλ. εἶνε Ἰνδοί.

Τὸ πρὸς Δ. αὐτῆς μέρος εἶνε τόπος ξηρὸς καὶ ἀκατοίκητος, τῷ μέσῳ ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ καλύπτεται ὑπὸ ὀρέων λαμβανόντων καὶ πολλὰς εὐφόρους κοιλάδας, ἐν αἷς ἐπικρατοῦσι τοτεῖνον ἔαρ· τὸ δὲ ἀνατολικὸν ἔχει ἐκτεταμένους πεδιάδας καὶ ἰσχυρὰς ὄχλους ὑπὸ δασῶν καὶ ποτιζομένας ὑπὸ διαφόρων ποταμῶν. Ἐπις φέεται καὶ ἡ ἀμπελος, ἡ ἐλαία, ὁ φοῖνιξ, ὁ βόμβαξ, ὁ πλῆθος κτλ. ἔχει δάση ἐκτεταμένα, φέροντα πολύτιμα ξύλα, καὶ μεταλλορυχία χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

ύρου αφθονώτατα· ἔτι δὲ διάφορα ἀγρία ζῶα· οἷον τὸν ἰαγουάραν, μικρὰν ἀρκτον καὶ τέλος τὸ μέγα πτηνὸν κόνδωρα.

ΛΑΠΛΑΤΑ, ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ, ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ.

Μῆκ. Δ. 64° — 72°.

Πλάτ. Ν. 21° 30' — 41°.

Ἡ Λαπλάτα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βολιβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαβιανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, τὰ δὲ ΒΑ. ὄρια κατέχει ἡ Παραγουάη, καὶ τὰ Α. πλὴν τῆς Βρασιλίας καὶ ἡ Ούρουγουάη.

ΕΠΗ. Ἡ Λαπλάτα ἀνεκαλύφθη τὸ 1515 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Διαζου καὶ ἀτάχθῃ εἰς τὴν Ἰσπανίαν μετ' αὐτῆς δὲ ἦτο ἠνωμένη ἡ Παραγουάη, τῆς ἰσπανίας μέρος ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῶν ἰησουϊτῶν μέχρι τοῦ 1767, ὅτε καὶ ἐξεκλήθησαν ἐκεῖθεν, καὶ ἡ Ούρουγουάη, ἣν ὑπέταξε τὸ 1821 ἡ Βρασιλία. Ἡ Λαπλάτα ὅμως τὸ 1840 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία· ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Παραγουάη σχηματίζει ἑκτοτε ἴδιον κράτος. Καὶ ἡ Ούρουγουάη δὲ ὡσαύτως ἀποσπαθεῖσα τῆς Βρασιλίας τὸ 1828 ἐκηρύχθη δημοκρατία ἀνεξάρτητος.

Ὅρη. Τῆς Λαπλάτας ὄρη εἶνε πρὸς Δ. αἱ Ἄνδεις, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. Βρασιλιακὰ ὄρη. Ποταμὸς δὲ ὁ Λαπλάτας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὄρεων καὶ δεχόμενος τοὺς ποταμοὺς Παραγουάην καὶ Ούρουγουάην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Ἐπισ. πόλεις τῆς Λαπλάτας, διηρημένης εἰς 14 ἐπαρχίας ὁμοειδούς, εἶνε Βουενοσάδρες (Εὐάρος) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Λαπλάτας ἐν ὠραίᾳ θέσει, πρωτ. τῆς Λαπλάτας, πλουσία καὶ καλῶς ἰσχυρὴ πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον δερμάτων, κ. κ. καὶ 190 χιλ. κατ. Μερδόζα πρὸς Δ. ὠραία πόλις ἔχουσα 190 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὀνομαστοὺς οἶνους. Τῆς δὲ Ούρουγουαίας πρωτ. Μορτεβίδεον ἐπὶ τοῦ Λαπλάτα πανταχόθεν σχεδὸν περιβαλλομένη ὑπὸ ὑδάτων, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 50 χιλ. κατ. Ἡ δὲ Παραγουάη πρωτ. Ἀράληφικ ἐπὶ τοῦ Παραγουάη, ἔχουσα ἰσχυρὸν ἐμπόριον δερμάτων, καπνοῦ κ. κ. καὶ 60 χιλ. κατ.

ΕΠ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 24 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς Λαπλάτας 1,800,000, τῆς Ούρουγουάης 300 χιλ. καὶ τῆς Παραγουάης 1 ἑκατ. ἅπαντες δυτικοὶ κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' οὐκ εἶνε ἔτι ἐν αὐταῖς Ἰνδοὶ εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Κλίμα τῆς Λαπλάτας εἰς τὰς ἐπὶ τῶν ὄρεων κοιλάδας εἶνε ψυχρὸν· χαμηλότερα ὅμως συγκιρνᾶται καὶ κατασταίνεται γλυκύνον. Ἐχει δὲ ἡ χώρα πολλὰς ἐρήμους καλουμένας πάμπας, καὶ πλείστας εὐρυχώρους πεδιάδας καὶ κοιλάδας παραγούσας κριθήν, βόμβακα, καπνόν, ζαχαροκάλαμον, κίμινον, κακόν, ἰνδικόν, καὶ κτηνοτροφίαν βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἵππων· ἀλλὰ καὶ ἐν

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

ἀγρία καταστάσει τὰ ζῶα ταῦτα περιπλανῶνται ἀγεληδὸν ὄρη καὶ εἰς τὰς ἐρήμους· ἀγρία δὲ ζῶα ἔχει ἰαγουάρας, κουγουλάμας κλπ.

ΧΙΛΗ.

Μῆκ. Δ. 72° — $76^{\circ} 30'$.

Πλάτ. Ν. 25° — 43° .

Ἡ Χιλὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Περούας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Πλάτας καὶ Παταγονίας, ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Χιλὴ κατεκτήθη τὸ 1540 ὑπὸ τοῦ Πέτρου Βαλδιβία Ἴσπανοῦ· ἀλλὰ τὸ 1823 ἀποσπασθεῖσα τῆς Ἰσπανίας ἐσχημάτισε δημοκρατικὴν ξάρτητον.

**Ορη.* Αἱ Ἄνδεις ἐκτεινόμεναι πρὸς τὰ Α. τῆς Χιλῆς ἀποχωρῶσιν αὐτὴν ἀπ' ὅλης τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ σχηματίζουσιν ἄνωθεν τὸ ὄρος Ἀκογκάγουο (6800 μετρ.).

**Ἔπισ.* αὐτῆς πόλεις εἶνε Σαιντιάγος, καλῶς ἐκτισμένη πόλις εὐφόρου πεδιάδος πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα τερπνὸν κλίμα, λαμπρὸν νομισματοκοπεῖον, καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 11 πόλεις κατ. Βαλπάραισον (κοιλὰς παραδείσου), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς τοῦ κράτους, ἔχουσα 70 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Χιλὴν ἀνήκουσιν ἡ ἔρημος νῆσος τοῦ Ἰωάννου Φίλιππου καὶ αἱ νῆσοι Χιλόαι, ὧν 25 εἶνε κατφυκτικαὶ ἔχουσαι πολλοὺς κροῦς λιμένας. Ὡσαύτως ἡ Χιλὴ κατέχει ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Πάσιφικου Ὠκεανοῦ τὴν χερσόνησον Βρουνοβίκτην.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 3370 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κληρονομοῦντες 2,090,000 κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' εἰς τὸ νότιον ἔχουσι πρὸς τὰς Ἄνδεις ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ ἀνεξάρτητοι οἱ Ἀρευκανοὶ καὶ τρεῖς ληστρικὸν βίον. Τὸ κλίμα τῆς Χιλῆς εἶνε ἐνεκα τῶν ὀρέων καὶ ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος παράγει πρὸς βορρᾶν τὰ φυτὰ καὶ καρποὺς τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τόπων, εἰς δὲ τὸ νότιον ἐπιπλέον οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη τῆς Εὐρώπης καὶ δὲ καὶ δάση ἐκτεταμένα.

Ζῶα δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ προβατοκάμηλος, καὶ πτηνὰ ὁ κύνις μικρότατον τῶν πτηνῶν κολίβριον, στρουθοκάμηλοι, πελᾶς, Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἀφθονα, χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, τοπαζίου, βινίου σαπφείρου, γαιανθράκων, κλπ.

ΠΑΤΑΓΟΝΙΑ.

Μήκ. Δ. 67°—78°.

Πλάτ. Ν. 39°—54°.

Η Παταγονία κατέχουσα τὸ νοτιώτατον τῆς ἠπείρου ὀρίζεται Β. ὑπὸ τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μαγγελκού πορθμοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ ἄλλου ὠκεανοῦ.

ΗΜ. Ἡ Παταγονία εἶνε σχεδὸν ἔρημος καὶ ἐλάχιστα γνωστή. Μέχρι οἱ Παταγῶνες ἐθεωροῦντο ὡς οἱ ὑψηλότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἐγνώσθη ὅτι δὲν εἶνε τοσοῦτον ὑψηλοί· φαίνονται ὅμως τοιοῦτοι ἕνεκα μακροῦ στήθους των.

ΕΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 13,800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι τὰς 200 χιλ. εἶνε σχεδὸν ὅλως ἄγριοι, κυβερνώμενοι ἀνεξαρτήτως ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων, καὶ θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν περιηγητῶν ὡς βίβηνοι καὶ εἰρηνικοί. Κύριον δ' ἐπιτήδευμα ἔχουσι τὴν ἀλιεῖαν καὶ θήραν· διὸ καὶ τρέφουσι πολλοὺς κύνας. Εἶνε δὲ περίφημοι ἰππεῖς μετὰ μεγάλης ἐπιτηδειότητος μεταχειρίζονται τὰ δόρατα, τὰς ἰσθμίδας καὶ τὰ βέλη των.

Τὸ κλίμα τῆς Παταγονίας εἶνε εὐμετάβλητον, ὡς πνεόντων ἐν αὐτῇ ἀδιακόπως ὀρμητικῶν ἀνέμων, τὸ δ' ἔδαφος εἰς τὰ βόρεια εἶνε ἄγρος παμπῶν καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά ξηρὸν, γυμνόν, ἀμμῶδες καὶ ἐρημένον δένδρων· τὰ δὲ δυτικά ἕνεκα τῶν Ἄνδεων εἶνε ὀρεινὰ κεκαλυμμένα ὑπὸ δασῶν καὶ πάγων.

Ἰσθ. Ν. τῆς Παταγονίας κείνται· 1 ἡ Γῆ τοῦ Πυρός, οὓσα σύμγυμα νήσων, ὧν τὸ Β. καὶ Α. ἔχει βοσκὰς καὶ δένδρα ἐτι δὲ ζῶα, αἰετοὺς, ἀλώπεκας, ἵππους, τὰ δ' ἄλλα μέρη εἶνε ψυχρά, ἀκαρπαξήρα, κατοικούμενα ὑπὸ τῶν *Taracούων*, ἐγγχωρίου ἀγαθοῦ ὕψους καὶ δειλοῦ, ζῶντος διὰ τῆς ἀλιείας καὶ ἐνδυομένου μὲ δέρματα ἀσπίων ζῶων· 2 αἱ Νῆσοι τῶν Κρατῶν, οὓσαι βραχῶδεις. Ἐνθά οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι καταστήματα διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαγγῶν καὶ τῶν *Οσπαρον* κτλ. 3 αἱ *Μαλουίναι*, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι φρούριόν τι καὶ ἄλλα μικρὰ καταστήματα· 4 ἡ *Νέα Γεωργία* οὓσα βράχος κεκαλυμμένος ὑπὸ πάγων.

ΑΝΤΙΛΛΑΙ ἢ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ (α).

Οἱ δυτικαὶ Ἰνδίαί λέγονται αἱ Ἀντίλλαι καὶ αἱ Βαχαμικαὶ νῆσοι, εἶνε μεταξὺ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Οὕτως ὠνομάσθησαν ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου· διότι τὸ πρῶτον εὗρεν αὐτάς ὡς νήσους τῶν Ἰνδιῶν.

Διαιρούνται δέ· 1) εἰς τὰς Λουκαίας ἢ Βαχαμικὰς νήσους· 2) εἰς Μεγάλας Ἀντίλλας· 3) εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας, διαιρουμένα Προσανέμους καὶ Ὑπανέμους.

ΣΗΜ. Αἱ δυτικαὶ Ἰνδῖαι ἀνεκαλύφθησαν πρῶται ὑπὸ τοῦ Κολόμβου 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492. Οἱ Ἴσπανοὶ οἱ κατακτήσαντες τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἀπήγγησαν μεγάλην ἀντίστασιν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα Καραϊβῶν ἄλμα κατὰ τὸν III. αἰῶνα οἱ Γάλλοι, Ἄγγλοι καὶ Ὀλλανδοὶ συνέστησαν αὐτὰς ἀποικίας, εὐθὺς καὶ οἱ Καραϊβαὶ ἄλλως κατεστράφησαν.

Βαχαμικαὶ νῆσοι (35 χιλ. κατ.). Αὗται κείμεναι ΝΑ. τῆς ρίδος καὶ ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Ἄγγλους εἶνε 100, ἔχουσαι ἐδξήρον καὶ ἄκαρπον καὶ ἐκτεθειμέναι εἰς σφοδροὺς ἀνέμους· τὰ δὲ γαῖα ὕδατα ἐν αὐταῖς εἶνε σπάνια καὶ τὸ κυριώτερον τῶν προϊότων εἶνε ὁ βόμβαξ. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Μεγάλη Βαχαμά*, ἡ *Κοκ*, ἡ *Νέα Πρόροια* ἢ πόλις εἶνε ἡ *Νασσάου*, ἐν ἣ ἐδρεύει ὁ γλος διοικητής, καὶ ἡ *Σανταν. Βάδωρ*, εἰς ἣν τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος.

Μεγάλαι Ἀντίλλαι· 1 *Κούβα*, ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἀντίλλων (1,400,000 κατ.), πρωτ. *Αβάνα*, ἔχουσα τὸν εὐρυχωρότερον καλλίτερον λιμένα τῆς Ἀμερικῆς, μέγα ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. Ἡ *Κούβα*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς, ἔχει κλίμα θερμότατον κατὰ τὸν καιρὸν τῶν βροχῶν λίαν νοσῶδες· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εὐφορώτατον παράγον ἀραβόσιτον, καφέν, ζαχαροκλάμον, καὶ βόμβακα, βανάνας, κακκόν κλπ. ἔτι δὲ δάση φέροντα πολυξύλα, καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου.

2. *Γιαμάικα* (450 χιλ. κατ.), πρωτ. *Σαντιτόβρη*, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἡ *Γιαμάικα* ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους ἔχει κλίμα τῆς θερμότητός του ὄχι καλὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλ' ἔχει λίαν εὐφορον, παράγον κανέλλαν, βανάνας, βόμβακα, ἰνδικόν κλπ.

3 *Αἴτη*. Αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο δημοκρατίας· 1) τῆς *Αἴτης*, πρωτ. ὁ *Λιμὴν τοῦ Πρίγκηπος* ἐπὶ ἐλώδους ἐδάφους, εἰς εὐρείας ὁδοὺς καὶ 25 χιλ. κατ. 2) τῆς *Δομινικανῆς*, πρωτ. ὁ *Πόλις* καὶ *Μίγγος*, ἡ ἀρχαιότερα ἐν Ἀμερικῇ Εὐρωπαϊκῇ πόλις ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἡ *Αἴτη* ἔχει περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. ἐξ ὧν 40 χιλ. εἶνε καί, οἱ δὲ ἄλλοι μαῦροι. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ἐπὶ τῶν ὁρέων εὐφορώτατον, εἰς δὲ τὰς πεδιάδας ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρότητος διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικόν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς ὄρεινόν εἶνε εὐφορώτατον παράγον γειώμηλα, ἴγναμον, ἐπὶ τῶν ὁρέων ἔχει καὶ μέταλλα πολύτιμα.

4 *Πορτόρικον* (460 χιλ. κατ.), πρωτ. ἄγ. *Ἰωάννης*, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς ἔχει ὑψηλὰ, ἀλλὰ καὶ γῆν λίαν εὐφορον, παράγουσαν ὅλα τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων νήσων.

Μικραὶ Ἀντίλλαι ἢ καὶ Καραίβαι ἀπὸ τῶν ἀρχαίων αὐτῶν κα-
τοίκων Καραίβων. Τούτων ἐπισ. ἀρχιπελάγη εἶνε· 1 αἱ Νῆσοι τῶν
Παρθένων, ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλους· 2 αἱ νῆσοι αἱ πρὸς τὸ ΝΑ.
τῶν Παρθένων ὡσαύτως ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλους, Γάλλους καὶ
τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας. 3 ἡ Γουαδελούπα, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλ-
λους (110 χιλ. κατ)· 4 ἡ Δομινίκη, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλους·
5 ἡ Μαρτινίκη, ἀνήκουσα μετὰ τῶν νοτιωτέρων αὐτῆς νήσων εἰς
τοὺς Ἀγγλους καὶ ἔχουσα 140 χιλ. κατ. Ἡ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ τοῦ
ἁγ. Θωμᾶ εἰς τοὺς Δανούς, καὶ ἡ τοῦ ἁγ. Βαρθολομαίου εἰς τοὺς
Σουηδοὺς. Αἱ πλείσται τῶν Μικρῶν Ἀντιλλῶν ἔχουσι κλίμα συγκιρ-
νώμενον ὑπὸ τῶν θαλασσιῶν ἀνέμων καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν· τὸ
δὲ ἔδαφος αὐτῶν ἐν μέρει μὲν εἶνε ξηρὸν, ἀνυδρον καὶ ἠραιστειῶδες,
ἀλλ' ἐν γένει εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὅλα τὰ προϊόντα τῶν Μεγά-
λων Ἀντιλλῶν.

Εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας συγκαταλέγονται καὶ ἡ ἁγ. Λουκία,
ἡ ἁγ. Βικέντιος, ἡ Γρενάδα, ἡ Ταβάρος καὶ ἡ Τριάς ἡ νοτιω-
τέρα καὶ ἀξιολογωτέρα ὄλων, ἀνήκουσαι ἅπασαι (100 χιλ. κατ.) εἰς
τοὺς Ἀγγλους· ἡ δὲ Μαργαρίτα, ἡ Κοχή, ἡ Κουβέγα ἀνήκουσιν
εἰς τὴν Βενεζουέλαν, καὶ ἡ Εὐάερος, τὸ Κουράκαορ κλπ. εἰς τοὺς
Ὁλλανδοὺς. Ἄπασαι δ' αἱ νῆσοι αὗται εἶνε πετρώδεις καὶ ξηραὶ, μὴ
ἔχουσαι πόσιμα ὕδατα, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς καὶ εὐφρα πεδία,
παράγοντα βάμβακα, ζαχαροκέλαμον κλπ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἀντιλλῶν εἶνε 2570 τετρ. μυρ. οἱ δὲ
κάτ. 4,200,000, ὧν 950 χιλ. ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἀγγλους, 287
χιλ. εἰς τοὺς Γάλλους, 34 χιλ. εἰς τοὺς Ὁλλανδοὺς, 40 χιλ. εἰς τοὺς
Δανούς, 3 χιλ. εἰς τοὺς Σουηδοὺς, 1,980,000 εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς,
καὶ 900 χιλ. εἰς τὰς δημοκρατίας τῆς Αἴτης.

Δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ διαρκοῦσα ἀπὸ
τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ἡ βροχερὰ κατὰ
τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους. Καὶ ἐν καιρῷ μὲν τῆς ξηρᾶς ὥρας ὁ
οὐρανὸς τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν εἶνε αἴθριος, κατὰ δὲ τὴν βροχερὰν ἐπι-
κρατοῦσι τρομεραὶ θύελλαι καὶ καταιγίδες. Αἱ νῆσοι αὗται συχνάκις
πάσχουσιν ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἀλλ' εἶνε εὐφορώταται παρά-
γουσαι τὰ καλλίτερα προϊόντα τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου.

ΩΚΕΑΝΙΑ.

Ἡ Ὠκεανία κειμένη ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ Δ. τῆς Ἀμερικῆς συνίσταται ἐκ τῆς Νέας Ὀλλανδίας ἢ Αὐστραλίας καὶ πολλῶν ἄλλων ὡς τῶν διεσκορπισμένων κατὰ τὸν Μέγαν Ὠκεανόν.

Αἱ πλείστοι νῆσοι τῆς Ὠκεανίας εἶνε βουνώδεις, ὕψηλαί καὶ ἠψευστεϊώδεις. Ἐν ἀπάσαις σχεδὸν πίπτει βροχὴ, καὶ τὸ κλίμα τῶν θερμότερον, μετριαζόμενον ὑπὸ τῆς γειτνιασῆς τῆς θαλάσσης· φεῖ δὲ καὶ ζῶα ἔχουσιν ὅλως παράδοξα καὶ ἰδιόμορφα.

Οἱ κάτ. τῆς Ὠκεανίας εἶνε ὑπὲρ τὰ 33 ἑκατ. διαιροῦνται δὲ οὐδὲν εἰς Αἰθίοπας Μαλαίους κατοικοῦντας τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς π. Α. καὶ Β. αὐτῆς νήσους, καὶ εἰς κίτρινους Μαλαίους κατοικοῦντας ἀπάσας τὰς ἄλλας νήσους. Καὶ οἱ μὲν Αἰθίοπες Μαλαῖοι ἔχοντες χροῶμα μέλαν καὶ μέλαιναν καὶ οὐλὴν κόμην εἶνε ἀνθρωποφάγοι ἀνθρωποθῦται, ζῶντες βίον πλάνητα. Οἱ δὲ κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ παρὰ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες εἶνε εἰδωλολάτραι ἀναμιζαντες εἰς θρησκείαν τῶν ἔθιμά τινα τοῦ βραμισμού, βουδισμού, μωαμεθανισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ, καὶ ἔχουσι γινώσκιν τινα τῆς γεωργίας, τῆς μεταλλουργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, προοδεύοντες μάλιστ' εἰς τὴν ναυτιλίαν, οἱ δ' ἄλλοι κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ πρὸς Α. κατοικοῦντες, εἰ καὶ ὀλίγον ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἶνε ἀνθρωποφάγοι, καὶ ἀνθρωποφάγοι, ζῶντες κτηνώδη βίον καὶ τρεφόμενοι ἐξ ἄλλων τοφῶν καρπῶν καὶ ἰχθύων· εἶνε ὁμως ἐπιδεκτικώτεροι τῶν ἄλλων εἰς τὸν χριστιανισμόν.

Ἡ Ὠκεανία συνήθως διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα, τὴν *Μαλαϊσίαν*, τὴν *Μελανησίαν*, τὴν *Μικρονησίαν* καὶ τὴν *Πολυνησίαν*.

ΜΑΛΑΙΣΙΑ.

Ἡ Μαλαισία κειμένη εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ὠκεανίας διαιρεῖται εἰς ἀρχιπελάγη· εἶνε δὲ ταῦτα·

α. *Νῆσοι τῆς Σόδης*. Τούτων ἐπισ. εἶνε 1 *Σουμάτρα* ἐπισημερινοῦ ἔχουσα πόλεις *Ἀχέμνην*, πρωτ. ὁμων. βασιλείου, καὶ ἐμπορικὴν μὲ 40 χιλ. κατ. καὶ *Παδάγγην*, ἔδραν τοῦ Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ, ἔχουσαν 10 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν σειρῶν ὄρεων (4950 μέτρ.) καὶ διατεταμένη ὑπὸ ἐπισημερινοῦ περιλαμβάνει πολλὰ βασίλεια ἀνεξάρτητα· ἀλλὰ τὸ σότερον αὐτῆς ὑπόκειται εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς· 2 *Ἰάβα*, ὠραία ὑποκειμένη σχεδὸν ἀπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς μὲ πόλιν *Βαττάβα* πρωτ. τῶν ἐν Μαλαισίᾳ Ὀλλανδικῶν κτήσεων, ἔχουσαν εὐρύτητα καὶ 120 χιλ. κατ.

β'. *Μολούκαι* ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, ὑποκείμεναι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Τιμόρη, Μοκιάνη, Τεράντη, Μοτίρη, Βακχιανή, Γίλολορ* καὶ ἡ *Αμβοίρη* μὲ πόλιν ὁμών. πρωτ. τοῦ ἐν *Μολούκαις* Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ. Ἐνταῦθα εἶνε καὶ αἱ νῆσοι *Βάλη, Λομβόκη, Φλωρίς* ὑποκείμεναι εἰς τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας.

γ'. *Κελέθη* ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀξιοσημειώτος διὰ τὸ σχῆμά της, ὑποκειμένη ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἀφθόνως ὀρύζιον, βόμβακα, μοσχοκάρυα, πέπερι, καμποράν, πολύτιμα ξύλα, καὶ ἔχει ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ.

δ'. *Βόρνεος* ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχουσα μεγαλειτέραν τῆς Γαλλίας ἑκτασιν, εἶνε ὀρεινή, τὸ δὲ ἡμισυ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Βόρνεος*, πρωτ. ὁμών. βασιλείου, ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα τῆς νήσου ἐν τοῖς παραλίοις εἶνε νοσῶδες, τὸ δὲ ἔδαφος φέρει πέπερι καὶ ἄλλα διάφορα προϊόντα, ἔτι δὲ χρυσὸν καὶ ἀξιολόγους ἀδάμαντας· οἱ δ' ἐν τοῖς μεσογείοις κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ἀγριώτατοι.

ε'. *Φιλιππίαι* πρὸς Β. τῆς Βορνέου, ἀνήκουσαι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς· τούτων ἐπισ. εἶνε *Λουτάν*, νῆσος εὐφορωτάτη ἔχουσα ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, καὶ πόλιν *Μαρίλην*, πλουσιωτάτην καὶ ἐμπορικοτάτην ἐπὶ πλωτοῦ ποταμοῦ μὲ 165 χιλ. κατ. 2 *Μινδάνος*, ὠραία καὶ εὐφορος νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν ἔχουσαν καλὸν λιμένα καὶ ἰσχυρὸν φρούριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 19,100 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτοικοι 30 1/2 ἑκατ. ὧν 2 3/5 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν *Σουμάτραν*, 12 τὴν *ΐαβάν*, 2 τὴν *Κελέθην*, 3 1/2 τὴν *Βόρνεον*, 4 1/2 τὰς *Φιλιππίνας*, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικροτέρας νήσους τῆς *Μαλαισίας*, ὑποκειμένας τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς.

Τὸ κλίμα αὐτῶν, εἰ καὶ διὰ τῶν πλείστων διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἶνε ἐν γένει συγκερασμένον, τὸ δὲ ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἠφαιστειῶδες, ἀλλ' εὐφωρώτατον παράγον ὀρύζιον, ἰνδικόν, καφέν, κανέλλαν, ζαχαροκλάμον, μοσχοκάρυα, ἀρώματα, κτλ. Ζῶα δ' ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσιν ὅποια καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ.

ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ.

Ἡ *Μελανησία*, κειμένη ΝΑ. τῆς *Μαλαισίας* περιλαμβάνει τὴν *Αυστραλίαν* ἢ *Νέαρ Ὀλλανδίαν*, πρὸς Ν. τὴν *Γῆν τοῦ Διέμεν* πρὸς Β. τὴν *Νέαρ Γουινέαν*, τὴν *Νέαρ Βρεττανίαν* καὶ ἄλλας μικροτέρας νήσους.

Αυστραλία. Ταύτης περίπου οὗσης τὰ 3/4 τῆς *Εὐρώπης* τὸ ἐσωτερικὸν εἰσέτι δὲν εἶνε καλῶς γνωστόν. Καὶ ὅρη μὲν αὐτῆς γνωστά

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

νῦν εἶνε ἐν τῷ μέσῳ τὰ τοῦ Στουάρτου, ἐν δὲ τῷ ΝΑ. τὰ Κουαν ποταμοὶ δ' ὁ Θόμφων καὶ ὁ Μουράης, καὶ λίμναι ἡ Ἐύρη, ἡ Γαυ δήρη καὶ ἡ Τορέση. Τὸ βόρειον αὐτῆς παράγει μοσχοκάρυα, ἰνδικὰ καφέν, ζαχαροκάλυμον, τὸ δὲ νότιον δημητριακοὺς καρπούς· ἐξάλλου δὲ καὶ πλήθος μαλλίων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκον εἰς θηριώδη κατάστασιν, ὄντες ἀνθρωποφάγοι.

Ἐπισ. δ' αὐτῆς πόλεις πρὸς τὸ ΝΔ. εἶνε Σύδνεη ἐπὶ ὠραίας θέσεως εἰς τὸν Βοτάνιον κόλπον, πρωτ. τῶν ἐνταῦθα Ἀγγλικῶν κτήσεων· ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 100 χιλ. κατ. Μεϊθούρη, ἡ δευτέρα πόλις αὐτῆς ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ, λαμπρὸν λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Ἀδελαΐς πρὸς Ν. ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ 25 χιλ. κατ.

Γῆ τοῦ Διέμεν ἢ Τασμαρία πρὸς Α. τῆς Αὐστραλίας ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, πρωτ. αὐτῆς Ὀβερόβη 20 χιλ. κατ. καὶ ἐκτισμένη πόλις. Οἱ κάτ. τῆς νήσου ταύτης θεωροῦνται μαλακοὶ ἦθη καὶ εὐπροσήγοροι. Ἐνταῦθα ἀποστέλλονται οἱ ἐπὶ μεγάλοις κλήμασι καταδικαζόμενοι ἐν Ἀγγλίᾳ.

Νέα Γουινέα ἢ Παπουασία πρὸς Β. τῆς Αὐστραλίας, ἐκ τῶν γαλειτέρων νήσων τοῦ κόσμου, πολὺ ἐτι ἀγνωστος κατοικουμένη ἀγροῦ λαοῦ. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς εἶνε γραφικώταται, τὰ δὲ δάση πλήρη πτηνῶν καὶ μέγιστα τῶν καλουμένων παραδεισιῶν· φέρον καὶ μοσχοκάρυα, σιδηροξυλα, κοκκοφοίνικας κτλ. Ταύτης τὸ νότιον κατέχουσιν οἱ Ὀλλανδοί.

Νέα Βρεττανία. Τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο περιλαμβάνει τὴν Ἰνδὴν Νέαν Βρεττανίαν, τὴν Νέαν Ἰρλανδίαν καὶ τὴν Νέαν Ἀρμενίαν. Ἐν αὐταῖς φύονται ἀφθόνως μοσχοκαρυαί, κοκκοφοίνικες κτλ.

Εἰς τὴν Μελανησίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ἀρχιπελάγη τοῦ Σαλομονος, τῶν Λουσιάδων, τοῦ Ἁγ. Πνεύματος, τῆς Νέας Καληδονίας καὶ τῶν Νήσων Οὐίτη. Οἱ κάτ. τῶν νήσων τούτων εἶνε ἀγριώτατοι καὶ ἀνθρωποφάγοι· ἐν δὲ τῇ νέᾳ Καληδονίᾳ ὑποκειμένη εἰς τὴν Ἰνδικὴν λιάν μεταχειρίζονται εἰς τροφήν καὶ λιπαρὰν τινα γῆν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 84300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τὰ 2 ἑκατ. ὧν 1,600,000 ἀνήκει εἰς τὴν Αὐστραλίαν τὸ πλεῖστον πολεμικοί, θηριώδεις καὶ ἀνθρωποφάγοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν μεσηδυτικὴν φυλὴν τῆς Ὠκεανίας. Κλίμα δὲ ἔχει ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὀρεινὸν ἠφαιστειῶδες, παράγον ἀφθόνως δημητριακοὺς καρπούς, ἀρώματα, μοσχοκάρυα, τὸ ξύλον νάταλον, ἀρτόδενδρον, βανάνας, ἕννα, μεταλλεῖα ἀφθονα χρυσοῦ, χαλκοῦ κτλ.

ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μικρονησία, χεϊμένη πρὸς Β. τῆς Μελανησίας καὶ συνίσταται

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

λλῶν μικρῶν νήσων, περιλαμβάνει τὰ ἀρχιπέλαγῃ τοῦ *Μαγελαν*, τοῦ *Ἀνσῶνος*, τὰς νήσους *Πάλους*, τὰς *Μαριάνας*, τὰς *Κα*, καὶ τὰς τοῦ *Μαρσιάλου* καὶ τοῦ *Γιλβέρτου*.

αγελλάνου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, κειμένου παρά τὴν ἄνταν, εἶνε ἠφαιστειώδεις κατοικούμεναι ὑπὸ πολλῶν Ἰαπώνων. αὐταῖς κείται τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Ἀνσῶνος.

ἤσοι Πάλου. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Βαβελθονάπη*, κατοικουμένη λαοῦ ζῶντος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἰχθύων καὶ ἔχοντος τέχνας τινὰς κὰς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῶν εἶνε εὐφορον καὶ καλῶς καλλιεργημέ- παράγον ἀρτόδενδρον, ἔβενον, κοκκοφοίνικας κλ.

αριάναι νῆσοι. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Γουάμη*, πρωτ. τοῦ Ἰσπα- διοικητοῦ ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Τὰ ὄρη αὐτῶν εἶνε γυμνά, τὰ δ' ῆ μέρη παράγουσι κοκκοφοίνικας, βάμβακα, ἰνδικόν, κακχόν, ὄ- ν, ζαχαροκλάμον κτλ. Οἱ δὲ κάτ. αὐτῶν ἔχοντες ἀνάστημα ἀ- κικόν ἠσπάσθησαν οἱ πλείστοι τὸν χριστιανισμόν.

αρολίται νῆσοι. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Γάπη*, ἡ μεγαλειτέρα ὄλων, ἴσα θέσιν τερπνῆν. Αὐταὶ ἔχουσαι κλίμα τερπνόν καὶ γῆν εὐφορον ἔχουσι χονδροτάτους καρπούς, ἀλλὰ πάσχουσι συχνὰ ὑπὸ θυελ-

Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν κυβερνῶμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων εἶνε οἱ ναυτικοί, λίαν φιλόπονοι, πιστεύοντες εἰς ἓν ὕψιστον Ὄν ἀγα- τὸ καλὸν καὶ ἀποστρεφόμενον τὸ κακόν.

νῆσοι Μαρσιάλου καὶ Γιλβέρτου. Αὐταὶ ἔχουσιν ἀκτὰς περικυ- μένας ὑπὸ σύρτεως κοραλίων, ἐμποδιζούσας τὴν ὀρμὴν τῶν ὑδά- τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ· εἶνε δὲ εὐφοροὶ παράγουσαι ἀρτόδενδρον,

κοκκοφοίνικας κλ. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οἱ κάτοικοι αὐτῶν τρέ- ται ὑπὸ ἰχθύων καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

ΕΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 170 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς χιλ. ἀνήκοντες ὡς καὶ οἱ τῆς Πολυνησίας εἰς τὴν κεντρικὴν φυλὴν· ὅμως ὀλίγον χαλκόχρους καὶ λίαν δεισιδαίμονες λαλοῦντες δια- ῶς γλώσσας καὶ ἔχοντες ἔθιμα διάφορα.

ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ.

Πολυνησία περιλαμβάνει τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν *Σαρδελιῶν νή-* τὰς νήσους *Μαρκεσίας*, τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ *Πομότου*, τοῦ *α*, τῆς *Ἐταιρίας*, τὰς νήσους *Χαμόας*, *Τόγγας*, *Μαγγίας* τὴν *Νέαν Σηλαρδιαν*.

αρθίχαι νῆσοι. Αὐταὶ εἶνε ὀρεινὰ καὶ ἠφαιστειώδεις, ἔχουσαι α γλυκὺ καὶ γῆν εὐφορωτάτην παράγουσαν γεώμηλα, βανάνας, ποκλάμον, ἴγναμον, καπνόν, βάμβακα, πορτοκάλια, λεμόνια, κρινιον κτλ. Ἐπισ. αὐτῶν εἶνε *Χαουαία*, ὅπου τὸ 1799 ἐφονεύθη *λασσοπόρος Κούκος*, ἔχουσα τὸ ὄρος *Μουάδρα* (4848 μέτρ. ὕψ.).

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι καὶ μεγάλου ἀναστήματος, δεχθέντες τὸ πλεῖστον τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἔχοντες μεγάλην κλίσην εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὰ γράμματα.

Μαρκέσιαι. Αὗται εἶνε δασώδεις, ἔχουσαι κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινόν· κατεχόμεναι δὲ ὑπὸ τῶν Γάλλων κατοικοῦνται ὑπὸ λαοῦ εὐειδούς, ῥωμαλέου, γενναίου, πνευματώδους ἀλλὰ καὶ ἀνθρωποφάγου.

Πομότου ἀρχιεπίσκοπος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, ὑποκειμένου εἰς τοὺς ἄγλους, εἶνε ἀμώδεις καὶ περικυκλωμέναι ὑπὸ κοραλίων· οἱ δὲ κάτ. ὑψηλοί, ὁμοιάζοντες κατὰ τὰ ἄλλα μὲ τούς Ταϊτίους, δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸν πολιτισμὸν ἐκείνων.

Πάσχα νῆσοι. Αὗται εἶνε αἱ ἀνατολικώτερον κατοικοῦμεναι νῆσοι τῆς Ὠκεανίας, ἔχουσαι γῆν εὐφορὸν, παράγουσαν Ἴγναμον, ζαχαροκάλαμον, βανάνας κλπ.

Ἐταιρίας ἀρχιεπίσκοπος. Ἀπασαὶ σχεδὸν αἱ νῆσοι αὗται εἶνε περικυκλωμέναι ὑπὸ βράχων ἐκ κοραλίων, παράγουσαι ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς Ὠκεανίας. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Ταίτη, ὁρεινὴ νῆσος ὑποκειμένη εἰς τοὺς Γάλλους. Οἱ κάτ. αὐτῶν ἅπαντες γνωρίζουσι τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν, μετὰ μεγίστης προθυμίας δεχόμενοι τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας τῶν Εὐρωπαίων.

Χαμόαι καὶ Τόγγαι. Τούτων ἐπίσ. νῆσος εἶνε Τόγγα, πόλις Βέαι πρωτ. τοῦ ἰσχυροτέρου ἡγεμόνος τοῦ ἀρχιεπίσκοπος. Εἶνε ἅπασαι εὐφοροὶ παράγουσαι βανάνας, κοκκοφοίνικας, Ἴγναμον, ἀρτόδενδρον καὶ πλῆθος ἔχουσαι ἰχθύων. Πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐδέχθησαν τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ εἶνε ἐπιτήδειοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πλοιαρίων των.

Μαγγίαί, κληθεῖσαι ἐκ τῆς μεγαλειτέρας αὐτῶν κατοικοῦμένης ὑπὸ λαοῦ ἀρκετὰ πολιτισμένου καὶ δεχθέντος τὸν χριστιανισμὸν.

Νέα Σηλαρδία, συνισταμένη ἐκ τριῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς ἄγλους, ἔχουσῶν κλίμα γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος εὐφορὸν, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, Ἴγναμον, γεώμηλα κλπ. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ Ἰκαταμούη μὲ πόλιν Βελιγκτῶνα, ἔδραν τοῦ ἄγγλου διοικητοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι, ῥωμαλέοι καὶ ἐνεργητικοί, ἔχοντες πολλὴν κλίσην εἰς τὰς τέχνας τῶν Εὐρωπαίων.

Πρὸς Α. τοῦ ἀρχιεπίσκοπος. Μαροσίλου καὶ πρὸς Ν. τῶν Σανδβιγίων κείνται αἱ νῆσοι Φανίγη, Βισιγκτῶν, Μουλδέρη, Βρόχη κλπ. ἔχουσαι εἰς τὰς Ἰνωμ. Πολιτείας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 400 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 500,000, ἀνήκοντες εἰς τὴν κίτρινην φυλὴν, ἀλλ' εἶνε ἕτερον ἐλαϊόχρους τῶν τῆς Μικρονησίας λαλοῦντες ἅπαντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ τὰς αὐτὰς δευσιδαιμονίας.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (α) λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ θεωροῦσα τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζουσα αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μῆκος καὶ πλάτος, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος.

Εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Μαθηματικῆς Γεωγραφίας ἀπαιτοῦνται προκαταρκτικαί τινες γνώσεις ἐκ τῆς στοιχειώδους γεωμετρίας, ὡς ἐνταῦθα παραθέτομεν.

Σῶμα λέγεται πᾶν τὸ ὑπωσδῆποτε εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν ὑποπίπτον.

Ἐπιφάνεια λέγεται τὸ ὄριον, τὸ χωρίζον σῶμα τι ἀπὸ τοῦ περικυκλῶντος αὐτὸ διαστήματος.

Γραμμὴ λέγεται ἡ κοινὴ τομὴ δύο ἐπιφανειῶν· τὰ δὲ πέρατα αὐτῆς καλοῦνται **σημεῖα**.

Εὐθεία γραμμὴ λέγεται ἡ βραχυτάτη ὁλῶν τῶν γραμμῶν, τῶν ἔχουσῶν τὰ αὐτὰ πέρατα (Σχ. 1). **Κεκλιμένη** δὲ γραμμὴ λέγεται ἡ ἐκ δύο ἢ περισσότερων εὐθειῶν συνισταμένη, ἐξ ὧν ἕλλη ἕλλη ἔχει διεύθυνσιν (Σχ. 2). **Καμπύλη** δὲ γραμμὴ λέγεται ἐκείνη, ἣτις οὔτε εὐθεία εἶνε οὔτε ἐξ εὐθειῶν γραμμῶν συνίσταται (Σχ. 3).

Ἐπιφάνεια δ' ἐπίπεδος ἢ ἐπίπεδος καλεῖται ἐκείνη, ἐφ' ἧς γραμμὴ εὐθεία ἐφαρμόζεται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Δύο εὐθεῖαι λέγονται **παράλληλοι** εἴαν καθ' ὅλον των τὸ μῆκος ἀπέχωσιν ἰσχύς ἀπ' ἀλλήλων (Σχ. 4).

Γωνία λέγεται τὸ σχηματιζόμενον σχῆμα ὑπὸ δύο εὐθειῶν συναντωμένων εἰς ἓν σημεῖον (Σχ. 5).

Κορυφὴ γωνίας λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ αἱ δύο γραμμαὶ συναντῶνται, αἱ δὲ γραμμαὶ αὗται καλοῦνται **σκέλη** τῆς γωνίας.

Ἐάν γραμμὴ εὐθεία πίπτῃ ἐπὶ τι σημεῖον ἄλλης, ὥστε νά σχηματισθῶσιν τὸ πλεῖστον τὴν Γεωγραφίαν τῶν Κ.Κ. Meissas καὶ Michelot.

ΣΧ 1

ΣΧ 2

ΣΧ 3

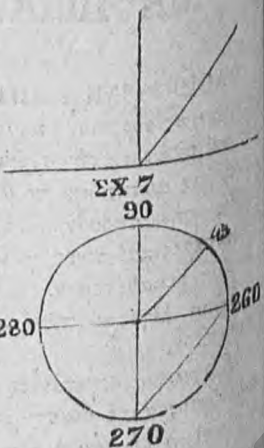
Σχ. 4

Σχ. 5

ματιζή μετ' αὐτῆς ἐκατέρωθεν δύο γωνίας ἴσας, αἱ γωνίαι αὗται καλοῦνται ὀρθαί, καὶ αἱ δύο γραμμαὶ κάθετοι ἐπ' ἀλλήλας (Σχ. 6).

Ἐάν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτουσα ἐπ' ἄλλης σχηματίζῃ μετ' αὐτῆς δύο γωνίας ἀνίσους, αἱ δύο αὗται γραμμαὶ καλοῦνται παρακείμεναι ἢ πλάγιοι πρὸς ἀλλήλας (Σχ. 6), τῶν δὲ γωνιῶν ἡ μὲν μεγαλειτέρα τῆς ὀρθῆς ὀνομάζεται ἀμβλεία, ἡ δὲ μικροτέρα ὀξεία.

Κύκλος λέγεται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια περατουμένη ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς, ἧς ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσῆκας ἀπὸ τινος ἐσωτερικοῦ σημείου, καλουμένου κέντρου (Σχ. 7). Ἡ δὲ καμπύλη γραμμὴ ἡ δὲ τὸν κύκλον πανταχόθεν περατοῦσα καλεῖται περιφέρεια.

ΣΧ 7

Ἄκτις λέγεται ἡ φερομένη εὐθεῖα γραμμὴ ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν· ὅλαί δὲ αἱ ἀκτίνες εἶνε ἴσαι.

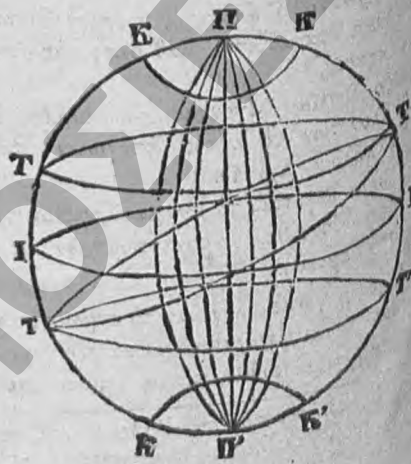
Τόξον λέγεται πᾶν αἰονόηποτε μέρος τῆς περιφέρειας.

Χορδὴ λέγεται εὐθεῖα γραμμὴ ἐνώουσα δύο σημεία τῆς περιφέρειας· ἡ δὲ διερχομένη χορδὴ διὰ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου καὶ περατουμένη ἐκατέρωθεν εἰς τὴν περιφέρειαν λέγεται διάμετρος. Αὕτη διαίρει τὸν κύκλον εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὅποια καλοῦνται ἡμικύκλια.

Σχ. 8

Σφαῖραν ὀνομάζομεν τὸ στερεὸν σῶμα (Σχ. 8), τὸ ἔχον καμπύλην ἐπιφάνειαν, ἧς τινος ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσῆκας ἐξ ἄλλου σημείου κειμένου ἐντὸς αὐτοῦ καὶ καλουμένου κέντρου τῆς σφαίρας.

Ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας ἀγγομένη εὐθεῖα ὀνομάζεται ἀκτίς τῆς σφαίρας, ἡ δὲ γραμμὴ, ἧς διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς

σφαίρας καὶ περατοῦται ἐκατέρωθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καλεῖται ὠκυπέδον· ἐάν δὲ ἡ σφαῖρα στρέφεται περὶ ταύτην τὴν διάμετρον, τότε ἡ διάμετρος αὕτη ὀνομάζεται ἄξων, τὰ δὲ δύο ἄκρα τοῦ ἄξωνος Π καὶ Π' καλοῦνται πόλοι.

Πᾶσα τομὴ ἐπὶ σφαίρας γινομένη ὑπὸ τινος ἐπιπέδου εἶνε κύκλος. Οἱ μέγιστοι κύκλοι σχηματίζονται ὑπὸ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας. Τὰ ἐπίπεδα ταῦτα διαίρουσι τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα ἡμισφαῖρια.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παραλλήλων· τούτων τὰ κέντρα κείνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου κάθετοι ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων αὐτῶν.

Ἡ περιφέρεια κύκλου, εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ, διαίρεται εἰς 360 μέρη ἴσα, καλούμενα μοίρας, ἐκάστη δὲ μοῖρα εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα πρώτα λεπτά, καὶ ἕκαστον πρῶτον εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα δεύτερα λεπτά (Σχ. 7 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2).

Πᾶσα γωνία εἶνε ὅσων μοιρῶν εἶνε καὶ τὸ τόξον τὸ περιλαμβανόμενον μεταξύ τῶν σκελῶν τῆς καὶ ἔχον κέντρον τὸ κέντρον τοῦ κύκλου. Ἡ ὀρθὴ γωνία εἶνε 90°, ἡ δὲ τῶν 45° εἶνε τὸ ἡμισυ τῆς ὀρθῆς.

Ὅταν ἡμεθα ἐντὸς μεγάλης πεδιάδος, ὅπου ἡ θέα δὲν περιορίζεται ὑπὸ οὐδενὸς ἐμποδίου, μᾶς φαίνεται ὅτι βλέπομεν περίξ ἡμῶν μέγαν κύκλον· οὗτος ὀνομάζεται αἰσθητὸς ὄριζων, αἱ δὲ παράλληλοι εἰς ταῦτον τὸν κύκλον ἐπιφάνειαι λέγονται ὀριζόντιοι· τοιαῦται δ' εἶνε αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἡμερῶν ὑδάτων εἰς ὄχι πολὺ ἐκτεταμένον λεκανοπέδιον.

Νοητὸς ὄριζων λέγεται ὁ σχηματίζων ἐπίπεδον παράλληλον μετὰ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ τὸν ὅποιον ὑποθέτομεν ὅτι διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ σημείων, τὸ μὲν κατὰ κορυφὴν ἡμῶν καλεῖται Ζενίθ, τὸ δ' ἐπ' εὐθείας κατὰ τοὺς πόδας μας ἀντικείμενον καλεῖται Ναδίρ. Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι πᾶς τόπος καὶ στιγμιαῖος ἐάν ᾖ, ἔχει ἴδιον ζενίθ καὶ ἴδιον ναδίρ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ.

Πᾶν λέγεται τὸ σύνολον τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ χώρῳ διεσκορπισμένων ἀπειραρίθμων σωμάτων, ἅτινα καλοῦνται ἀστέρες· ὁ δ' ἀπείρος οὗτος χώρος, ἐν ᾧ εὐρίσκονται ταῦτα τὰ σώματα, καλεῖται οὐρανὸς ἢ στερέωμα.

Οἱ ἀστέρες διαίρουνται εἰς δύο τάξεις· 1ον εἰς ἀστέρας, μεταβάλλοντες πάντοτε τὴν θέσιν των καὶ καλουμένους τούτου ἕνεκα πλανήτας· διαίρουνται δὲ οὗτοι εἰς κυρίως πλανήτας, δορυφόρους καὶ κο-

μήτας· ὅν εἰς ἀστέρας φυλάττοντας πάντοτε μεταξύ των τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν καὶ καλουμένους ἀπλανεῖς· καὶ εἰς μὲν τοὺς πλανήτας ἀνήκει ἡ γῆ, ἡ σεληνή κλ. εἰς δὲ τοὺς ἀπλανεῖς ὁ ἥλιος.

Περὶ ἡλιον λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ πλανήτης ἢ κομήτης εὐρίσκειται ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερος εἰς τὸν ἥλιον.

Ἀφῆλιον δὲ λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἀστὴρ τις εἶνε μᾶλλον ἀπομακρυσμένος τοῦ ἡλίου.

Περίγειον λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σεληνή εἶνε πλησιέστερὴ τῆς γῆς, καὶ ἀπόγειον τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σεληνή εἶνε μᾶλλον αὐτῆς ἀπομακρυσμένη.

Τοῦ ἡλίου ἀστὴρ λέγεται ὁ δρόμος, τὸν ὅποιον διατρέχει ὁ ἀστὴρ εἰς τὸν οὐρανὸν περὶ ἄλλον ἀστέρα.

Σφαιροειδὲς σχῆμα τῆς γῆς.

Ἡ γῆ εἶνε σφαιροειδὴς ἢ στρογγύλη· ἀποδείξεις δὲ τούτου ἔχομεν ἔκ τε τῶν γήινων καὶ τῶν οὐρανίων φαινομένων.

Ἄν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἦτο ἐπίπεδος, τὰ ἀντικείμενα τὰ ἀπομακρυνόμενα ἢ πλησιάζοντα ἐντὸς εὐρυχώρου πεδιάδος ἢ ἐν ἀνοικτῇ θαλάσῃ ἦθελον φαίνεσθαι μόνον μειούμενα ἢ αὐξανόμενα κατὰ τὸν ὄγκον, καὶ πάντοτε ἦθέλομεν τὰ βλέπει ὀλόκληρα, ὅσον καὶ ἐν ἡθελον ἀπομακρύνεσθαι, ἀλλὰ τὸναντίον πλησιάζοντες ἢ ἀπομακρυνόμενοι βλέπομεν τὰ ἄνω μέρη αὐτῶν (Σχ. 9.)

Σχ. 9.

Ἐπίσης δ' ὅταν πλησιάζωμεν εἰς ὄρος, παρατηροῦμεν πρῶτον τὴν κορυφὴν Α τοῦ ὄρους (Σχ. 10), ἔπειτα τὸ μέσον Γ, ἔπειτα τὴν ὑπώρειαν Β. Οὕτω καὶ πλοίου ἀπομακρυνομένου τοῦ λιμένος ἐν πρώτοις τὰ ἄνω κατώτερα μέρη αὐτοῦ φαίνονται ὅτι βυθίζονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὴν ὥραν μετὰ ταῦτα ἀφοῦ τὸ σκάφος δὲν φαίνεται πλέον, βλέπομεν ἔτι τὰς κορυφὰς τῶν ἰσθμῶν. Ἄν δ' ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἦτο ἐπίπεδος, ἦθελον συμβῆ τὸ ἐναντίον, τὰ κάτωθι δηλ. τοῦ πλοίου, ὡς χονδρότερα τῶν ἰσθμῶν, ἦθελον φαίνεσθαι μακρότερα. Αἰτία λοιπὸν τούτου εἶνε τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καθ' ἅπασαν τὴν γῆν, εἴτε διεθυνόμεθα ἐκ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, εἴτε ἐκ ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν. Ἐνταῦθα

λοιπὸν συμπερίνομεν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶνε πανταχοῦ κεκλιμένη, ἤτοι εἶνε *στρογγύλη*. Ἐτεροι δὲ ἀποδείξεις τῆς στρογγυλότητος τῆς γῆς ἐκ τῶν γηίνων φαινομένων εἶνε 1ον τὸ *κυκλωτέρες* τοῦ ὀρίζοντος, ὅπερ βλέπομεν ὅπου καὶ ἂν ἰστάμεθα, καὶ ἡ αὐξήσις ἐστὶ αὐτοῦ καθ' ὅλα τὰ μέρη, ὅσον ὑψηλότερα ἀναβαίνομεν 2ον αἱ *θαλασσοποροίαι*, αἵτινες ἐγένοντο περὶ τὴν γῆν· διότι, ἐνῶ πάντοτε οἱ θαλασσοποροὶ ἐβάδιζον πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἐπανῆλθον εἰς τὸ σημεῖον ὅθεν ἀνεχώρησαν 3ον ἡ *σκιά*, τὴν ὁποῖαν ἡ γῆ ῥίπτει ἐπὶ τῆς σελήνης κατὰ τὰς μερικὰς ἐκλείψεις, φαίνεται πάντοτε σώματος σφαιροειδοῦς.

Ἡ γῆ ἔχει 40 χιλ. χιλιομέτρων περιφέρειαν καὶ 12733 χιλιομ. διάμετρον· εἶνε δὲ πεπεσμένη εἰς τοὺς πόλους περὶ 20 1/2 χιλιομ. ἢ κατὰ τὸ 1/300 τῆς ἀκτίνος τῆς· ἀλλ' ἡ πίεσις αὐτῆ καὶ τὸ ὕψος τῶν ὄρεων οὐδ' ὅπως μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὅλως στρογγύλην· διότι ἡ πίεσις ἐπὶ σφαίρας ἐχούσης διάμετρον τριῶν δεκάτων τοῦ μέτρου δὲν εἶνε οὐδὲ ἡμίσεως χιλιοστοῦ, καὶ τὸ ὕψος δὲ τῶν ὄρεων συγκρινόμενον πρὸς τὴν ὅλην γῆν εἶνε μικρότερον τῶν μικρῶν ἐξογκώσεων τῶν ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλίου· διότι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς δὲν ὑπερβαίνει τὸ ὕψος τῶν 8 χιλιομ. ὅπερ παραβαλλόμενον πρὸς τὴν ἀκτίνα τῆς γῆς εἶνε τὸ 1/890 αὐτῆς.

Ἄλλα τὰ ἀντικείμενα τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς κρατοῦνται ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ τινος δυνάμεως καλουμένης *ἐλκεως*· ἐπειδὴ δὲ ἀκαταπαύστως αὐτὴ τὰ ἔλκει πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας δυνάμεθα νὰ παραβάλωμεν αὐτὴν μὲν τὸν μαγνήτην, ὅστις ἔλκει τὸν σίδηρον.

Ἡμερησία τῆς γῆς κίνησις.

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ὑψοῦνται ὑπερῶν τοῦ ὀρίζοντος ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους καὶ χάνονται πρὸς τὸ δυτικόν, ἀφ' οὗ περιγράφουσιν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ κυκλικὸν τινα δρόμον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο διττῶς ἐξηγεῖται ἢ ὅτι αὐτὸ τὸ πᾶν περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας περὶ τὴν σφαῖράν μας, ἢ ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὴν κατὰ τοῦτο τὸ διάστημα.

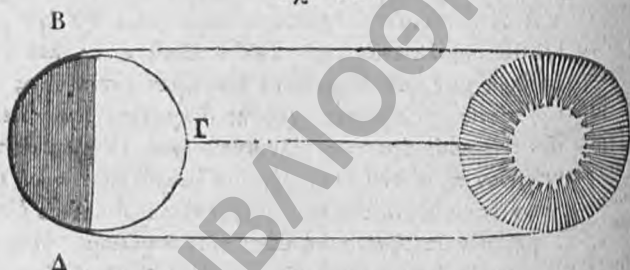
Ἡ πρώτη ἐξήγησις εἶνε ἀτοπος· διότι ὁ ἥλιος 1,328,000 φορές μεγαλύτερος ὢν τῆς γῆς εἶνε ταύτης μεμακρυσμένος 153,000,000 χιλιομέτρα. Εἶνε λοιπὸν δυνατόν νὰ υποθέσωμεν ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται τῶσον ταχέως, ὥστε καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ διατρέχῃ ἐξάκις περίπου μεγαλύτερον ἀπόστημα ταύτης τῆς ἀποστάσεως; Καὶ ἐν τούτοις ἡ ταχύτης αὐτῆ εἶνε μηδὲν παραβαλλομένη πρὸς τὴν ταχύτητα, ἣν ὁ ἥλιος πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, ὃν ὁ

πλησιέστερος εἶνε τούλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορές περισσώτερον ἀπομεμακρυσμένος ἡμῶν ἢ ὁ ἥλιος. Οὕτω δὲ πρέπει αὐτοὶ νὰ διατρέχωσι περισσώτερον τῶν 1,100,000,000 χιλιομέτρων εἰς ἓν δευτερόλεπτον. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ πᾶν ὑπόκειται εἰς ταύτην τὴν κίνησιν περὶ τοιαύτην τινὰ μικρὰν σφαῖραν δῆλον ὅτι τὴν γῆν;

Ἡ δευτέρα ἐξήγησις, καθ' ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὴν, εἶνε ἀπλουστέρα καὶ συμφωνεῖ κάλλιον μὲ ὅσα παρατηροῦμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ γῆ περιστρεφόμενη παρουσιάζει ἀλληλοδιαδόχως ἑκάστον τῶν μερῶν της εἰς τὸν ἥλιον. Ἐὰν ὁ θεατὴς (Σχ. 11) ἴσταιται εἰς τὸ

Σχ. 11.

σημεῖον Β, καὶ παρατηρεῖ πρῶτον τὸν ἥλιον πρὸς τὰ ἀριστερά του πρὸς τὸν ὀρίζοντα θέλει τὸν ἴδει ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, εἰς τὸ σημεῖον Γ, ὅτε ἡ γῆ θέλει κάμει τὸ τέταρτον τῆς περιστροφῆς της καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ του πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸ σημεῖον Δ, ὅτε αὐτὴ θέλει κάμει τὸ ἡμισυ τῆς περιστροφῆς της· τέλος ὁ ἥλιος θέλει ὅλος κρυφθῆ κατὰ τὸ ἄλλο ἡμισυ τῆς περιόδου της. Τὸ αὐτὸ λέγομεν περὶ τούτου καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀστέρας· διότι εἰ καὶ μένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν φαίνονται ὅμως ὅτι περιγράφουσι κύκλους περὶ τὴν γῆν ἀντιθέτως τῆς κινήσεώς της, διατηροῦντες μεταξύ των πάντοτε τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Τὴν περιστροφὴν ταύτην τῆς γῆς μᾶλλον παραδεχόμεθα ἢ τὴν τοῦ οὐρανοῦ· διότι κατὰ ταύτην ὑποτίθεται εἰς τὴν γῆν ταχύτης μόνον 40 χιλ. χιλιομ. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐκτός δὲ τούτου γνωρίζομεν ὅτι ὅλοι οἱ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ παρατηρούμενοι ἀστέρες στρέφονται περὶ ἑαυτοῦς· διάφοροι δὲ παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἡμετέρα σφαῖρα δὲν ἐξαιρεῖται τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος.

Ἡ κίνησις αὐτὴ τῆς γῆς εἶνε ἀνεπαίσθητος εἰς ἡμᾶς ὡς γινομένη ἀνευ κλονισμοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀντικείμενα περιστρέφονται μετ' αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ βλέπομεν πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Ἐπίσης ἀπατώμεθα ἐπὶ ταχείας χερόμενοι ἀμυγῆς διότι, ἐὰν καθήμεθα οὕτως ἐν αὐτῇ ὥστε νὰ βλέπωμεν τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων καὶ οἰκοδομῶν, γομίζομεν ὅτι τὰ ἐκτὸς ταῦτα ἀντικεί-

μετα ἀπομακρύνονται ἀντιθέτως τοῦ δρόμου τὸν ὅποιον βαδίζομεν. Ἡ ἀπάτη αὕτη θὰ ἦτο πληρεστέρα, ἐὰν δὲν ἐδοκιμάζομεν κανένα κλωνισμόν καὶ δὲν ἐγνωρίζομεν προηγουμένως ὅτι ἡ κίνησις αὕτη εἶνε τῆς ἀμείξης.

Γραμμαὶ καὶ κύκλοι ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Ἄξων, πόλοι, μεσημβρινοί, παράλληλοι, ἰσημερινός.

Ἄξων λέγεται ἡ διάμετρος, περὶ τὴν ὁποίαν στρέφεται ἡ γῆ. Τὰ ἄκρα τοῦ ἄξονος καλοῦνται πόλοι τῆς γῆς, καὶ ὁ μὲν κείμενος ἐπὶ τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐφ' οὗ κατοικοῦμεν, καλεῖται ἀρκτικός ἢ βόρειος πόλος, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἡμισφαιρίου νότιος ἢ ἀνταρκτικός.

Πρὸς κατάταξιν ὅλων τῶν μερῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας ὑποθέτομεν ἐπ' αὐτῆς μεσημβρινοὺς καὶ παραλλήλους.

Οἱ μεσημβρινοὶ εἶνε ἡμικύκλοι φθάνοντες ἐκ τοῦ ἑνὸς πόλου ἕως εἰς τὸν ἄλλον, ὡς Π' Γ' Π (Σχ. 8 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2), καὶ τῶν ὁποίων κέντρον εἶνε αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς. Λέγεται δὲ οὕτω μεσημβρινός, διότι γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους, ὅταν ὁ ἥλιος διέλθῃ δι' αὐτοῦ. Ἄν δὲ παρεκτείνωμεν μεσημβρινόν τινα ΠΠ πέραν τῶν πόλων, θέλομεν ἔχει ἕτερον ἡμικύκλον Π' Γ' Π, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε μεσονύκτιον, ὅταν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἦνε μεσημέριον. Ἄλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ κύκλος ΠΠΓ' καλεῖται ἐτι μεσημβρινός.

Οἱ παράλληλοι εἶνε κύκλοι ἔχοντες τὸ κέντρον τῶν ἐπὶ τοῦ ἄξονος τῆς γῆς ὡς ΚΚ, ΤΤ, κτλ. Οὗτοι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους τόσοσιν γίνονται μικρότεροι· ἐπισημότερος δ' αὐτῶν εἶνε ὁ ἰσημερινός, ἀπέχων ἰσάκεις τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον ἢ Ἀρκτικόν, καὶ εἰς Νότιον ἢ Ἀνταρκτικόν.

Οἱ μεσημβρινοὶ καὶ οἱ παράλληλοι ὡς ὅλοι οἱ κύκλοι διαιροῦνται εἰς 360 μοίρας. Οἱ κύκλοι οὗτοι εἶνε ἄπειροι· διότι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν μεσημβρινόν διὰ παντός σημείου τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ παράλληλον διὰ παντός σημείου τοῦ μεσημβρινοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τῶν σφαιρῶν συνήθως σημειοῦνται εἰς ἀνά πέντε ἢ δέκα μοίρας, καὶ ἐπὶ τῶν χαρτῶν εἰς ἀνά μίαν, πέντε ἢ καὶ δέκα μοίρας.

Πλάτος καὶ Μῆκος.

Καλεῖται πλάτος τόπου τινὸς ἡ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ κείται οὗτος παράλληλου ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ μῆκος ἡ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ ὁ τόπος κείται μεσημβρινοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Αἱ ἀποστάσεις αὗται λογιζόνται κατὰ μοίρας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν σφαι-

(ΠΟΛΙΤΙΚ. ΓΕΩΓΡΑΦ.).

ρῶν καὶ χαρτῶν θέτομεν εἰς ἕκαστον παράλληλον ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας οὗτος εἶνε μεμακρυσμένος τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐπὶ ἐκάστου μεσημβρινοῦ ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας εἶνε ἀπομεμακρυσμένος τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Ὡς τοιοῦτον δὲ παραδέχονται συνήθως οἱ Γάλλοι τὸν διερχόμενον διὰ τῶν Παρισίων, ἐν ᾧ καὶ νῦν ἔτι οἱ Γερμανοὶ μεταχειρίζονται τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου. Διὰ τοῦ μήκους καὶ πλάτους δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς τὴν θέσιν ὄλων τῶν τόπων τῆς γῆς.

Προσδιορισμὸς τοῦ μήκους καὶ πλάτους τόπου τινός.

Ὁ Ἥλιος φαίνεται ὅτι κινεῖται περὶ τὴν γῆν εἰς 24 ὥρας· οὗτω δὲ διατρέχει 15 μοίρας τὴν ὥραν, καὶ μίαν μοίραν εἰς 4 λεπτά τῆς ὥρας, ἧτοι ὅταν ἦνε μεσημέριον εἰς τὰς Ἀθήνας πρέπει νὰ περιμείνωμεν ἔτι μίαν ὥραν διὰ νὰ γείνη μεσημέριον ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ κειμένου 15 μοίρας δυτικώτερα αὐτῶν, καὶ τρεῖς ὥρας διὰ νὰ ἦνε μεσημέριον εἰς τόπον κείμενον 45 μοίρας δυτικώτερα, ἐν ᾧ εἶνε τὰνάπαλιν ἤδη μία ὥρα εἰς τόπον 15 μοίρας ἀνατολικώτερον. Ἐκ τῆς διαφορᾶς δὲ ταύτης τῶν ὥρῶν γνωρίζομεν τὸ μήκος τοῦ τόπου· π. χ. ἂν ἴδωμεν διὰ τινος ἐκλείψεως ἢ δι' ἀκριβοῦς ναυτικοῦ ὥρολογίου ὅτι εἶνε 8 ὥραι π.μ. εἰς τὰς Ἀθήνας ἐν ᾧ εἶνε μεσημέριον καὶ 12 λεπτά εἰς τὸν τόπον, ὅπου εὐρισκόμεθα, δηλ. 4 ὥραι καὶ 12 λεπτά περισσότερον, πολλαπλασιάζοντες τὰς ὥρας ἐπὶ 15 καὶ διαιροῦντες διὰ 4 τὸν ἀριθμὸν τῶν λεπτῶν θέλομεν ἴδει ὅτι ὁ τόπος οὗτος εἶνε 63 μοίρας ἀνατολικώτερον τῶν Ἀθηνῶν.

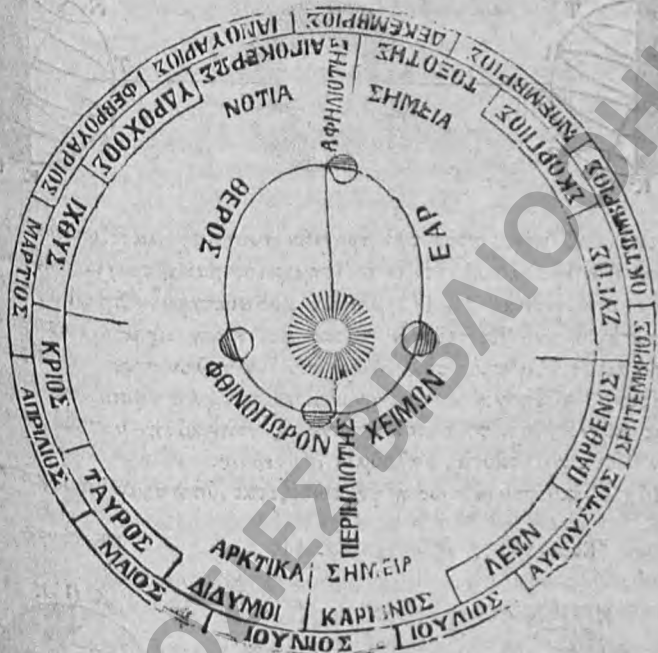
Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ βόρειον πλάτος ἐνὸς τόπου διὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ πολικοῦ ἀστέρος· ὁ δὲ ἀστὴρ οὗτος εὐρισκόμενος πλησίον τοῦ ζενίθ τοῦ βορείου πόλου φαίνεται σχεδὸν ἀκίνητος εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅταν ἡμεθα ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν βλέπομεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἂν διατρέξωμεν δέκα μοίρας πρὸς βορρᾶν, βλέπομεν καὶ αὐτὸν ὑψούμενον κατὰ δέκα μοίρας, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐνιαύσιος τῆς Γῆς κίνησις.

Παρατηροῦντες τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ θέσιν τοῦ ἡλίου βλέπομεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὅτι αὐτὸς φαίνεται κατέχων νέαν θέσιν σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας καὶ περιγράφει κύκλον ἐπανερχόμενος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους. Ἡ ἀπάτη αὕτη προκύπτει ἐνεκα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, ἧτις περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, καὶ 49 λεπτά. Αὕτη περιγράφει κατὰ τὴν ἐνιαύσιον ταύτην περιφορὰν καμπύλην, ἢ ἑλλειψίν.

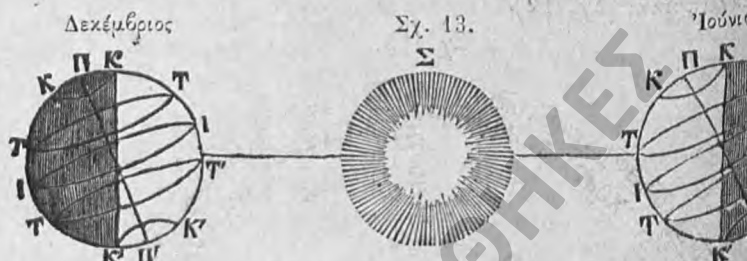
καλούμενην, και αὕτη εἶνε ἡ τροχιά τῆς γῆς, τὸ δ' ἐπίπεδον τὸ ὑπὸ τῆς ἑλλείψεως περιοριζόμενον καλεῖται ἐκλειπτικὴ· διότι αἱ ἐκλείψεις συμβαίνουσιν ἐπ' αὐτῆς, ὡς ἂν ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη και ἡ γῆ εὐρίσκωνται εἰς συζυγίαν, ἤτοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας και εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς (Σχ. 12).

Σχ. 12.

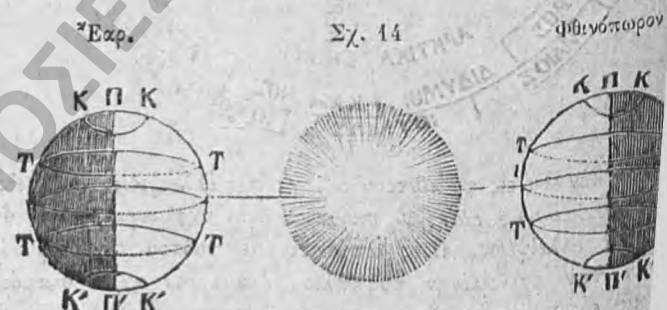
Ὁ ἥλιος δὲν εἶνε εἰς τὸ κέντρον ταύτης τῆς ἑλλείψεως, ἀλλ' εἰς τι σημεῖον καλούμενον ἑστία, εὐρισκόμενον ἐπὶ τῆς μεγαλειτέρας διαμέτρου τῆς ἑλλείψεως. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου οἱ ἀστρονόμοι ἐμέτρησαν τὴν φαινομένην τοῦ ἡλίου διάμετρον κατὰ διαφόρους εποχάς και εὗρον αὐτὴν διάφορον· παρετήρησαν δηλαδὴ ὅτι ἀπὸ τῆς ἁ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἁ. Ἰουλίου ἡ διάμετρος ἐλαττοῦται, ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς ἁ. Ἰουλίου μέχρι τῆς ἁ. Ἰανουαρίου αὐξάνει. Ἐντεῦθεν ἐσυμπέραναν ὅτι ἡ γῆ ἀπὸ τῆς ἁ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἁ. Ἰουλίου ἀπομακρύνεται τοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἄρχεται νὰ πλησιάζῃ πρὸς αὐτόν, ἤτοι αἱ ἀποστάσεις τοῦ ἡλίου εἶνε ἐν ἀντιστρόφῳ λόγῳ τῶν φαινομένων διαμέτρων αὐτοῦ. Ἡ γῆ λοιπὸν εἶνε πάντοτε ἐπίσης ἀπομακρυσμένη τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ὑπάρχει περίπου 4 ἑκατ. χιλιομ. διαφορὰ μεταξύ τῆς μεγαλειτέρας ἀποστάσεως κα-

λουμένης ἀφελιότητος καὶ τῆς μικροτέρας καλουμένης περιηλιότητος. Ἡ δὲ μέση αὐτῆς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀπόστασις εἶνε 153 ἑκατ. χιλιομ. Ἡ ἐνιαύσιος δὲ κίνησις τῆς γῆς προξενεῖ τὴν διαφορὰν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους. Ὁ ἄξων τῆς γῆς δὲν εἶνε κάθετος ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς.

ἀλλ' εἶνε κεκλιμένος πρὸς τὴν τροχίαν αὐτῆς σχηματίζων μετ' αὐτῆς γωνίαν $66 \frac{1}{2}$ μοιρῶν (ἐν ᾧ ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ἡ τροχιά τῆς γῆς συναντῶνται ὑπὸ γωνίαν $23 \frac{1}{2}$ μοιρῶν) καὶ διατηρῶν (Σχ. 13) πᾶσι τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἐκ τούτων ἐπιτεταί ὅτι ἡ γῆ εἰς μίαν ἐποχὴν ἔτους παρουσιάζει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν ἕνα πόλον τῆς, καὶ εἰς τὸν ἕτερον. Αἱ ἐποχαὶ αὗται ὀνομάζονται ἡλιοστάσια. Εἰς δὲ ἄλλας ἐποχὰς ἔχει τοὺς πόλους τῆς εἰς τὴν αὐτὴν μεταξύ τῶν τροχιακῆν θέσιν, καὶ ταύτας καλοῦμεν ἰσημερίας.

Ἦδη δ' ἐκθέτομεν πῶς ἡ γῆ φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ

τέσσαρας κυριωτέρας αὐτῆς φάσεις. Τὴν 9 Μαρτίου, ὅτε ἡ γῆ τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον τὰ ἄκρα τοῦ ἄξωνος φῶς διαχέεται ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου πᾶσι (Σχ. 14), καὶ φωτίζει τὸ ἥμισυ ἑκάστου παραλλήλου, ἐν ᾧ τὸ ἄκρον αὐτοῦ εἶνε ἀφώτιστον. Ἐκ τούτου ἐπιτεταί ὅτι παντοῦ αἱ ἡμέραι τοῦτον τὸν χρόνον εἶνε ἴσαι μὲ τὰς νύκτας· διότι κατὰ τὴν ἰσότητα περιστροφῆν τῆς γῆς ἑκάστον σημεῖον τούτων τῶν πόλων μένει τοσοῦτον χρόνον φωτισμένον, ὅσον καὶ ἀφώτιστον.

είνε ἡ *ἑαρινὴ ἰσημερία*, ἀφ' ἧς μένοντος εἰς τὸ σκότος κατὰ μικρὸν τοῦ νοτίου πόλου διατελεῖ φωτιζόμενος ὁ βόρειος ἐπὶ ἕξ μῆνας μέχρι τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, ὅτε ἀρχίζει νὰ φωτίζηται πάλιν ὁ νότιος κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας, μένοντος εἰς τὸ σκότος τοῦ βορείου.

Μετὰ τρεῖς μῆνας τὴν 9 Ἰουνίου ὁ βόρειος πόλος Π (Σχ. 13), στρέφεται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ διαχέεται ἐφ' ὅλων τῶν περὶ τὸν πόλον τοῦτον χωρῶν· καὶ μέχρι μὲν τῆς 23 1/2 μοίρας ἀπὸ τοῦ πόλου εἶνε ἀδιάσκοπος ἡμέρα, ἐν ᾧ ὁ νότιος πόλος Π' εἶνε κεκρυμμένος ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὡς καὶ ὅλαι αἱ γαῖαι αἱ αὐτὸν περικυκλώνουσαι εἰς ἀπόστασιν 23 1/2 μοιρῶν. Εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἤδη ὁ ἥλιος διαχέει τὸ φῶς του ἐπὶ περισσοτέρου τοῦ ἡμισφαιρίου παραλλήλου, καὶ αἱ ἡμέραι ἐνταῦθα εἶνε μεγαλιέτεροι τῶν νυκτῶν· εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον συμβαίνει τὰνὰπάλιν, αἱ νύκτες ἤδη εἶνε μεγαλιέτεροι τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ πάντοτε αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μὲ τὰ νύκτας· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει ἤδη θέρος, τὸ δὲ νότιον *χειμῶνα*· ἡ δὲ ἐποχὴ αὕτη καλεῖται *θερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Τρεῖς δὲ μῆνας μετὰ ταῦτα, τὴν 11 Σεπτεμβρίου (Σχ. 14), ἡ γῆ περιστρεφομένη ἔχει καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὥραν πρὸς τὸν ἥλιον τὴν αὐτὴν θέσιν, ὅποιαν καὶ κατὰ τὴν 9 Μαρτίου, καὶ τὰ αὐτὰ παρατηροῦμεν ὅποια καὶ τότε φαινόμενα· αὕτη δὲ εἶνε ἡ καλουμένη *φθινοπωρινὴ ἰσημερία*, καθ' ἣν τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει *φθινόπωρον*, τὸ δὲ νότιον *ἔαρ*.

Μετὰ τρεῖς δὲ μῆνας, τὴν 9 Δεκεμβρίου (Σχ. 13), ἡ γῆ στρέφει τὸν νότιον πόλον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον, ἐν ᾧ ὁ βόρειος μέχρι τῆς 23 1/2 μοίρας εἶνε ὅλως ἀφωτιστός. Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τὰ αὐτὰ προκύπτουσι φαινόμενα, ἀλλ' ἀντιθέτως τῶν τῆς 9 Ἰουνίου. Οὗτος δ' εἶνε ὁ χρόνος τῶν μεγαλιέτερων ἡμερῶν εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον καὶ τὰνὰπάλιν τῶν μικροτέρων εἰς τὸ βόρειον, καὶ τὸ μὲν νότιον ἔχει ἤδη θέρος, τὸ δὲ βόρειον *χειμῶνα*, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ *χειμερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Αἱ τέσσαρες αὗται ὥραι τοῦ ἔτους δὲν εἶνε ἴσαι κατὰ τὴν διάρκειαν ἀλλ' ἄνιστοι ὡς ἐξῆς.

Τὸ ἔαρ διαρκεῖ περίπου	92 ἡμ.	20 ὥρ.	50'
τὸ θέρος »	63	14	8'
τὸ φθινόπωρον »	89	17	38'
ὁ χειμὼν »	89	1	13'

Ἡ ἀνισότης αὕτη τῆς διαρκείας τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ μέρος τῆς ἐλλείψεως (Σχ. 12), τὸ ὅποιον ἡ γῆ διατρέχει ἀπὸ τοῦ ἔαρος μέχρι τοῦ φθινοπώρου εἶνε μεγαλιέτερον τοῦ διατρεχομένου ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς φθινοπωρινῆς μέχρι τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας· διότι ἡ κίνησις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς προχέως τῆς εἶνε ταχυτέρα

τὸν χειμῶνα ἢ τὸ θέρος, ὡς εὐρισκομένης τῆς γῆς πλησιέστερα τοῦ ἡλίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ περιλαμβανόμενος ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν κατὰ τὰς ὥρας ταύτας δὲν συνίσταται ἐξ ὀλοκλήρων ἡμερῶν, διὰ τοῦτο αὗται δὲν ἀρχίζουσι κατ' ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν· ἡ διαφορὰ ὅμως αὐτὴ δὲν δύναται νὰ ἦνε μεγαλειτέρα τῶν δύο ἡμερῶν.

Κύκλοι ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἐνιαύσιον κίνησιν τῆς γῆς.

Ἐκλειπτική, τροπικοί, πολικοί κύκλοι, ζῶναι, ζωδιακοί.

Ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἴμεθα ἐπ' αὐτῆς καὶ δὲν βλέπομεν τὴν κίνησιν τῆς, ἀποδίδομεν αὐτὴν εἰς τὸν ἥλιον, ὅστις φαίνεται ὅτι περιγράφει περὶ ἡμᾶς κύκλον, ὁ δὲ φαινόμενος οὐδὲν δρόμος σημειοῦται ἐπὶ τῶν γῆινων σφαιρῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐκλειπτική· εἶνε δὲ αὐτὴ μέγας κύκλος κεκλιμένος 23 1/2 μοίρας ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ (Σχ. 8), ἐκτεινόμενος μέχρι τῶν δύο παραλλήλων κύκλων, τῶν κειμένων 23 1/2 μοίρ. μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ TT καὶ TT', καὶ καλουμένων τροπικῶν· διότι δεικνύουσι τὴν θέσιν ὅπου ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι σταματᾷ καὶ ἐπανέρχεται πάλιν πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Οἱ δὲ δύο πολικοί κύκλοι KK καὶ K'K' εὐρίσκονται 23 1/2 μοίρας ἀπὸ τῶν πόλων, καὶ δεικνύουσι τὸ πλάτος μέχρις οὗ ἐκτείνονται κατὰ τὰ ἡλιοστάσια αἱ συνεχεῖς ἡμέραι καὶ νύκτες τῶν πόλων.

Οἱ τροπικοί καὶ πολικοί κύκλοι διαιροῦσι τὴν γῆν εἰς πέντε ζῶνας. Εἶνε δὲ αὗται·

1) Ἡ διακεκαυμένη ζώνη μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν περιλαμβανουσα τοὺς θερμότερους τόπους τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐνταῦθα κατὰ τὸ μεσημέριον εὐρίσκεται ἢ ἐπὶ τοῦ ζηνίθ ἢ πλησίον αὐτοῦ, ἐπομένως αἱ ἀκτίνες αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πίπτουσιν ἐπὶ τῶν χωρῶν τῆς ζώνης ταύτης καθέτως· οἱ δὲ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπ' αὐτῆς καλοῦνται ἀμφίσκοι, διότι ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέριον ῥίπτει ἐνταῦθα τὰς ἀκτῖνας του ἐπὶ τινὰ χρόνον τοῦ ἔτους ἐκ τοῦ βορείου μέρους, καὶ ἐκ τοῦ νοτίου κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους χρόνον.

2) Αἱ δύο εὐκράτοι ζῶναι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ τῶν δύο πολικῶν κύκλων. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν ταύτων μὴ ἔχοντες ποτὲ τὸν ἥλιον εἰς τὸ ζηνίθ τῶν καλοῦνται ἑτερόσκοι· διότι τὸ μεσημέριον οἱ κάτοικοι τῆς βορείου εὐκράτου ζώνης βλέπουσι τὸν ἥλιον πάντοτε πρὸς νότον, ἐν ᾧ οἱ τῆς νοτίου εὐκράτου ζώνης τὸν βλέπουσι πάντοτε πρὸς βορρᾶν.

3) Αἱ δύο κατεψυγμένα, αἵτινες ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν πολικῶν κύκλων μέχρι τῶν πόλων. Ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε δριμύτατον. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν ταύτων καλοῦνται περίσκοι, διότι κατὰ τὸ θέρος ἢ σκιά τῶν φαίνεται ὅτι περιστρέφεται περὶ αὐτούς.

Ζωδιακὸς κύκλος εἶνε ζώνη οὐράνιος, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ἡ ἐκλειπτικὴ, περιοριζομένη ὑπὸ δύο παραλλήλων κύκλων· ἔχει δὲ πλάτος 17 μοιρῶν καὶ διατέμεται ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τῆς ἐκλειπτικῆς εἰς δύο ἴσα μέρη, ὧν τὸ μὲν κεῖται εἰς τὸ βόρειον, τὸ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

Ὁ ζωδιακὸς διαιρεῖται εἰς δώδεκα ἴσα μέρη ἐκ 30 μοιρῶν ἕκαστον, οἱ δ' ἐν ἑκάστῳ τούτων εὐρισκόμενοι ἀστέρες συνευθύνονται ὑπὸ διαφόρων μορφῶν καὶ ὀνομάζονται ἀστερισμοὶ ἢ ζῳδία.

Ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται ἐπὶ ἐνὸς τῶν ζωδίων τούτων, τότε ὁ ἥλιος σκεπάζει τὸ ἀντίθετον, τὸ ὅποιον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα μετὰ τοῦ ἡλίου εὐρισκόμενον εἶνε ἕνεκα τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀόρατον, καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος ἴσεται εἰς αὐτὸ τὸ ζῳδίον.

Ὁ ἥλιος κατὰ τὴν φαινόμενην του περιφορὰν διατρέχει τρία ζῳδία καθ' ἑκάστην ὥραν τοῦ ἔτους, τὰ δὲ ζῳδία ταῦτα σημειοῦνται ἐπὶ τῶν σφαιρῶν παρὰ τὰς μοίρας τῆς ἐκλειπτικῆς, πρὸς τὰς ὁποίας ἀνταποκρίνονται (Σχ. 12).

Ἐνταῦθα θέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀστερισμῶν τοῦ ζωδιακοῦ μετ' αὐτῶν τῶν ζωδίων, καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, εἰς ἃς ἀνήκουσιν.

Ἀνοιξιά.	Μάρτιος	Κριὸς	♈	Φθινόπωρον.	7βριος	Ζυγὸς	♎
	Ἀπρίλιος	Ταῦρος	♉		8βριος	Σκορπίος	♏
	Μάϊος	Δίδυμοι	♊		9βριος	Τοξότης	♐
Θέρος.	Ἰούνιος	Καρκίνος	♋	Χειμῶν.	10βριος	Αἰγόκερως	♑
	Ἰούλιος	Λέων	♌		Ἰανουάρ.	Υδροχόος	♒
	Αὐγουστ.	Παρθένος	♍		Φεβρουάρ.	Ἰχθύες	♓

Διάρκεια τῶν ἡμερῶν.

Ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ εἶνε ἴσαι, ἦτοι 12 ὥρας ἑκάστη καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς νότον αἱ ἡμέραι τοῦ θέρους καὶ αἱ νύκτες τοῦ χειμῶνος γίνονται μεγαλειτέρας (Σχ. 13). Εἰς τοὺς πολικοὺς κύκλους ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρα εἶνε 24 ὡρῶν, περαιτέρω δὲ μέχρι τῶν πόλων ἡ διάρκεια αὐτῆς εἶνε ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρις ἑξ μηνῶν.

Γεωγράφοι τινὲς διήρσαν τὴν γῆν κατὰ ταύτην τὴν ἄνοιον διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας εἰς 30 κλίματα. Τούτων τὰ 24 πρῶτα κείμενα μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ πολικοῦ κύκλου διαφέρουσι μεταξὺ τῶν κατὰ ἡμισίαν ὥραν ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας, τὰ δ' ἑξ ἄλλα, κείμενα μεταξὺ τοῦ πολικοῦ κύκλου, διαφέρουσι κατὰ ἓνα μῆνα.

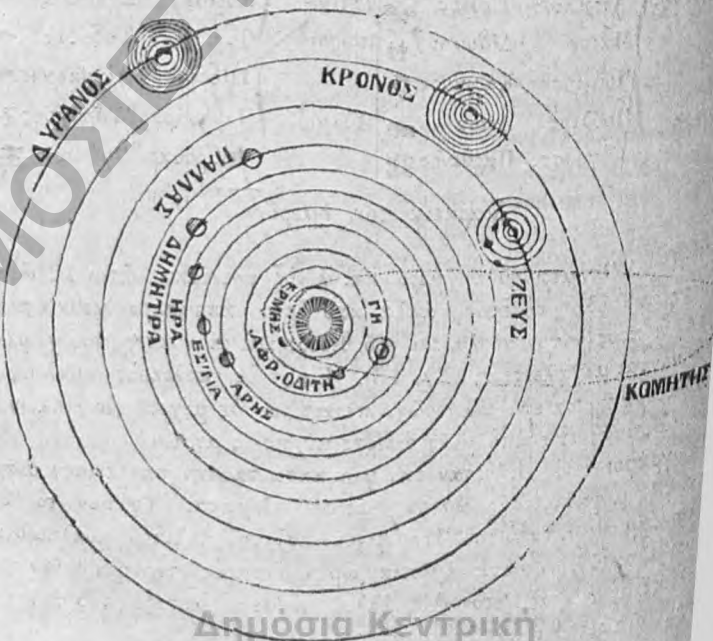
Ἡλιακὸν σύστημα.

Ἡλιακὸν σύστημα καλεῖται ἡ τῆξις καὶ διευθέτησις, ἣν οἱ ἄστρονόμοι ἀποδίδουσιν εἰς τὸν ἥλιον καὶ τοὺς πλανήτας. Δύο εἶνε τὰ κυριώτερα ἡλιακὰ συστήματα· 1ον τὸ Πτολεμαϊκόν, ἐπικρατήσα ἀπὸ τῆς 6'. μέχρι τῆς 16. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἃ ἡ γῆ μένει ἀκίνητος, ὁ δὲ οὐρανὸς ἅπας κινεῖται περὶ αὐτήν, ὡς βλέπομεν καθ' ἐκάστην· 2ον τὸ Κοπερνικεῖον, τὸ ἀπὸ τῆς 16. ἑκατονταετηρίδος μέχρι σήμερον ὡς τὸ ἀληθέστατον ἐπικρατοῦν· κατὰ τοῦτο δὲ ἡ γῆ καὶ οἱ πλανῆται κινουῦνται περὶ τὸν ἥλιον ὡς περὶ κέντρον.

Ἡ λ ι ο ς.

Ὁ ἥλιος κατέχων τὸ κέντρον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἶνε φωτεινός, ὦν περίπου 1328000 φορές μεγαλειότερος τῆς γῆς. Διὰ τὴν μετατοπίσεως καὶ τῆς περιοδικῆς ἐπανόδου τῶν κηλίδων, παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ δίσκου του, ἐξήγαγον οἱ ἄστρονόμοι ὅτι περιστρέφεται καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτὸν εἰς 25 ἡμ. 12 ὥρ.

Σχ. 15.

Πλανῆται.

Οἱ Πλανῆται (Σχ. 15) εἶνε ἀστέρες ἑτερόφωτοι, λαμβάνοντες τὸ φῶς των ἀπὸ τοῦ ἡλίου· ἔχουσι δὲ δύο κινήσεις μίαν περὶ τὸν ἀξονά των καὶ ἑτέραν περὶ τὸν ἥλιον· καὶ αἱ δύο δὲ γίνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Οἱ ἀρχαῖοι εἰς μόνον πλανήτας ἐγνώριζον, οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἀνεκάλυψαν καὶ ἄλλους ὀγδοήκοντα ἐπτὰ. Τούτων ἐπιστημώτεροι διὰ τὸ μέγεθός των εἶνε ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν.

ΣΗΜ. Ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν εἶνε πολὺ ἀπομακρυσμένοι, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὴν περὶ αὐτοὺς περιστροφὴν των. Οἱ λοιποὶ γνωστοὶ πλανῆται κείνται πάντες μεταξύ Ἄρειος καὶ Διός. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε μικρότεροι καὶ μόνον διὰ τηλεσκοπίων εἶνε ὁρατοὶ καλοῦνται τηλεσκοπικοί. Τούτων τὰ ὀνόματα εἶνε Δημήτηρ, Παλλὰς, Ἡρᾶ, Ἑστία, Ἀστραία, Ἥθῃ, Ἴρις, Φωρίς, Μῆτις, Ὑγίεια, Παρθένωπη, Νίκη, Ἥγερξ, Εἰρήνη, Εὐνομία, Ψυχὴ, Θέτις, Μελπομένη, Τύχη, Μασσαλία, Λουκοτοκία, Καλλιόπη, Θάλεια, Φώκαια, Θέμις, Περσεφόνη, Εὐτέρπη, Ἀριάδνη, Ἀρμονία, Νίκη, Οὐρανία, Νίμαυτος, Δάφνη, Νύσα, Ἴσις, Ἀώνυμος, Ἑστία II, Πομόνη, Καλυψώ, Πίστις, Κίρκη, Ἀλεξάνδρα, Ἀθήα, Εὐγενία, Ἀταλάντη, Ἀώνυμος II, Εὐθυμία, Ἐννυώ, Πολύμνια, Ἀγλαΐα, Λευκοθέα, Πάλης, Εὐρώπη, Δωρίς, Εὐφροσύνη, Βιργινία κλ.

Οἱ πλανῆται ἔχουσι σχῆμα ὁμοίον μὲ τὸ τῆς γῆς· εἶνε δὲ οὗτοι σφαιραὶ ἐξωγκλωμένοι εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ πεπιεσμένοι πρὸς τοὺς πόλους καὶ κείνται ὄχι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, ἀλλ' αἱ τροχιαὶ των εἶνε κεκλιμένοι αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ. Οἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστοὶ πλανῆται δὲν ἐξέρχονται ποτὲ κατὰ τὴν περιφορὰν των τῆς ζώνης τοῦ ζωδιακοῦ· ὁ δὲ Κρόνος εἶνε περικυκλωμένος ὑπὸ ἀδιαφανοῦς δακτυλλοῦ μὴ προσκεκολλημένου ἐπὶ τοῦ πλανήτου, ἀλλὰ περιστρεφόμενου περὶ ἑαυτὸν εἰς 10 1/2 ὥρ. τὸ δὲ πάχος του φαίνεται ἴσον μὲ τὸ τρίτον τῆς διαμέτρου τοῦ πλανήτου.

Αἱ περὶ τῶν πλανητῶν παρατηρήσεις ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς δυνάμεως, τῆς κανονιζούσης ὅλας τὰς κινήσεις των. Αὕτη εἶνε ἡ δύναμις τῆς ἐλξέως ἢ τῆς βαρύτητος, δι' ἧς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα ἔλκονται εἰς τὸ διάστημα κατ' εὐθὺν λόγον τοῦ ὄγκου των, καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ τετραγώνου τῶν ἀποστάσεων, ἦτοι ἡ ἐλξίς εἶνε δις ἰσχυροτέρα ἐν σώματι διπλασίῳ τὸν ὄγκον, καὶ τετράκις ἀσθενεστέρα ἐπὶ σώματος διπλασίως ἀπομακρυσμένου. Ὁ ἥλιος δὲ ὁ μεγαλύτερος ἀστὴρ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἔλκει ἀκαταπαύστως πρὸς ἑαυτὸν ὅλους τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοῦ συστήματος. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἀρχὰς οὗτοι ἔσχον εὐθύγραμμὸν τινα κίνησιν, διάφορον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον μεταξύ αὐτῶν καὶ αὐτοῦ ἐνεργουμένης ἐλξέως, προέκυψεν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἐλκτικῆς μεταξύ αὐτῶν δυνάμεως

καὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν κινήσεως ἢ ἑλλειπτικῆ περιὸν ἥλιον κίνησις αὐτῶν, ἥτις ἀποδεικνύεται καὶ μαθηματικῶς.

Δορυφόροι.

Οἱ Δορυφόροι εἶνε μικροὶ ἀστέρες περιστρεφόμενοι περὶ ἄλλους πλανήτας ἐν ᾧ ἐκεῖνοι περιστρέφονται περὶ τὸν ἥλιον. Ἐκτὸς δὲ τούτου κινουῦνται οὗτοι καὶ περὶ ἑαυτοὺς ἐν ἴσῃ διαρκείᾳ μὲ τὴν περιφορὰν των περὶ τὸν πλανήτην των.

Ἡ γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον, τὴν Σελήνην, ὁ Ζεὺς τέσσαρας, ὁ Κρόνος ὀκτώ, ὁ Οὐρανὸς ἕξ, ὁ Ποσειδῶν δύο· τῶν δὲ τριῶν τούτων πλανητῶν οἱ δορυφόροι κάμνουσι τὴν περιφορὰν των ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Σελήνη.

Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σφαιροειδές, 49 φορές μικροτέρα τῆς γῆς περιγράφουσα ἑλλειψιν, τῆς ὁποίας ἡ γῆ κατέχει τὴν ἐστίαν. Καὶ ἡ μὲν μεγαλειτέρα αὐτῆς ἀπόστασις ἀπὸ τῆς γῆς εἶνε 406500 χιλιομ. ἢ δὲ μικροτέρα 356100 χιλιομ. ὥστε ἡ μέση ἀπόστασις εἶνε σχεδὸν 381000 χιλιομ.

Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σκιερὸν φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐπὶ αὐτῆς παρατηροῦμεν κοιλάδας καὶ ὄρη ὡς ἐπὶ τῆς σφαίρας μας, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει ἀτμόσφαιραν, καὶ στρέφεται περὶ ἑαυτὴν εἰς 27 ἡμ. καὶ σχεδὸν 8 ὥρ. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον χρειάζεται, ἵνα κάμῃ καὶ τὴν περὶ τὴν γῆν περιφορὰν τῆς.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ περιφορὰ τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν ἔχει τὴν αὐτὴν διάρκειαν μὲ τὴν περιστροφὴν τῆς περὶ ἑαυτὴν, αὕτη παρουσιάζει

Σχ. 14.

εἰς ἡμᾶς πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον· καὶ ἐπειδὴ εἶνε σῶμα ἑτερόφωτον, δὲν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν αὐτῆς εἰ μὴ τὸ φωτιζόμενον μέρος ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τούτου ἕνεκα εἰς τὴν περιφορὰν τῆς τὴν βλέπομεν ὑπὸ διαφόρους φάσεις ἢ σχήματα.

Ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς

(Σχ. 16) δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἴδωμεν· διότι τὸ ἡμισφαίριον αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν εἶνε ἀφώτιστον· τότε ἀρχεται ἡ νέα σελήνη ἢ *νοσηνία* καὶ εὐρίσκηται αὕτη εἰς *συζυγίαν* ἢ *ἀνοδοῦν* μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ σελήνη περιστρεφόμενη περὶ τὴν τροχίαν τῆς δεικνύει ἀλληλοδιαδόχως τὸ φωτισμένον μέρος τῆς· ἐν πρώτοις βλέπομεν αὐτὴν ἐν σχήματι *μηνίσκου* φωτισμένου τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολάς. Τὴν δὲ 8 ἡμέραν τὴν βλέπομεν ἐν σχήματι ἡμικυκλίου· ἐπειδὴ τὸ ἡμισυ τοῦ φωτισμένου αὐτῆς μέρους εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, ὅτε λέγεται ὅτι εὐρίσκηται εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς *τετραγωνισμόν*. Τὴν δὲ 15 ἡμέραν ἡ σελήνη ἐκτελέσασα τὸ ἡμισυ τῆς περιφορᾶς τῆς στρέφει πρὸς τὴν γῆν ὅλον τὸ φωτισμένον αὐτῆς μέρος καὶ φαίνεται ἅπασα στρογγύλη, ὅτε λέγεται ὅτι εἶνε εἰς *ἀντίθεσιν*· διότι τότε ἡ σελήνη εἶνε εἰς ἀντίθετον θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν γῆν· ὀνομάζεται δὲ *παρσέληνος*.

Μετὰ τὴν *πανσέληνον* τὸ φωτισμένον μέρος αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν ἀδιακόπως ἐλαττοῦται, καὶ τὴν 22 ἡμέραν βλέπομεν αὐτοῦ τὸ ἡμισυ, ὅτε λέγομεν ὅτι εὐρίσκηται εἰς τὸν *δευτερον τετραγωνισμόν*. Μετὰ τοῦτο δ' εἶτι ἐλαττοῦται καὶ φαίνεται ἐν σχήματι *μηνίσκου*, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς δυσμᾶς. Τέλος ὅπως χάνεται, ὅτε ἡ σελήνη εὐρίσκηται ἐκ νέου μετὰ 29 1/2 περιόδου ἡμέρας μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη διατρέχει τὴν τροχίαν τῆς εἰς 27 ἡμ. 7 ὥρ. 43' 13", ἀλλ' αὕτη δὲν ἀνανεοῦται εἰ μὴ τὴν 29 ἡμ. 12 ὥρ. 44' 3"· διότι ἐπειδὴ ἡ γῆ προχωρεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπὶ τῆς ἑλλειπτικῆς τροχίας τῆς περὶ τὸν ἥλιον, ἡ σελήνη εὐρίσκηται ἔτι πάλιν εἰς σύνθετον μετὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

Ἡ σελήνη διατρέχουσα τὴν τροχίαν τῆς ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς φαίνεται ὅτι μένει ὀπίσω καθ' ἑκάστην ὡς πρὸς τὸν ἥλιον περίπου 51'· καὶ ὅταν μὲν ἦνε *νέα σελήνη*, ἀνατέλλει καὶ δύει αὕτη συγχρόνως σχεδὸν μὲ τὸν ἥλιον· ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου *τετραγωνισμοῦ* ἀνατέλλει τὸ *μεσημέριον* καὶ δύει τὸ *μεσονύκτιον*· ἐπὶ δὲ τῆς *παρσέληνος* ἀνατέλλει καθ' ἡν ὥραν δύει ὁ ἥλιος, καὶ δύει καθ' ἡν ὥραν αὐτὸς ἀνατέλλει· ἐπὶ δὲ τοῦ *δευτερου τετραγωνισμοῦ* ἀνατέλλει τὸ *μεσονύκτιον* καὶ δύει τὸ *μεσημέριον*.

Ἐκλείψεις.

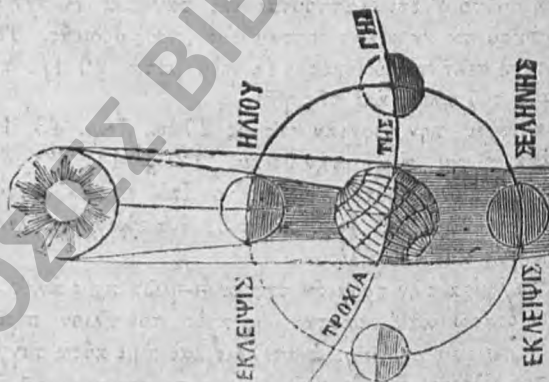
Ἐκλείψις ἀστέρος λέγεται ἢ πρὸς στιγμὴν παύσις τοῦ νὰ φαίνηται εἰς ἡμᾶς ὁ ἀστὴρ, καθ' ἡν ὥραν συνήθως εἶνε ὁρατός. Καὶ ἐκλείψις μὲν ἡλίου συμβαίνει, ὡσάκις ἡ σελήνη διέρχεται μεταξὺ αὐτοῦ

καὶ τῆς γῆς, ἔκλειψις δὲ σελήνης, ὅτε ἡ γῆ διερχομένη μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ ἡλίου τὴν καλύπτει μὲ τὴν σκιάν της. Ἐπρεπε λοιπὸν αὐτὴ νὰ συμβαίνει καθ' ἕκαστον μῆνα ἔκλειψις ἡλίου κατὰ πᾶσαν νέαν ἀφῆλιν καὶ σελήνης κατὰ πᾶσαν πανσέληνον. Ἄλλ' αἱ ἐκλείψεις εἶνε πολὺ σπάνιαι· ἐπειδὴ ἡ τροχιά τῆς σελήνης δὲν εἶνε ἐπὶ τὸ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ τὸ τῆς γῆς, ὡς κεκλιμένη 5 1/2 μοίρας ἐπὶ τὴν ἐκλειπτικῆς, καὶ χωρίζουσα αὐτὴν εἰς δύο ἀντίθετα σημεῖα καλεσθέντα δεσμοὺς· ὥστε κατὰ τὰς συζυγίας ἡ σελήνη ὅτε μὲν εἶνε ὑπερῶς ἀνω, ὅτε δὲ ὑποκάτω τῆς γραμμῆς, τῆς ἐνούσης τὸν ἥλιον μετὰ τὴν τροχιά τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου τότε δὲν διακόπτονται· αἱ ἐκλείψεις λοιπὸν συμβαίνουσιν, ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται ἐφ' ἐνὶ τῶν δεσμῶν ἢ πολὺ πλησίον αὐτῶν, καὶ τότε κατὰ μὲν τὰς ἀντιθέσεις ἔχομεν ἐκλείψεις τῆς σελήνης, κατὰ δὲ τὰς συζυγίας ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου.

Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης εἶνε ὀλικαὶ ἢ μερικαί· καὶ ὀλικαὶ μὲν εἶνε ἂν ἡ σελήνη εἰσδῇ ὀλόκληρος ἐντὸς τῆς σκιάς τῆς γῆς καὶ ὀλόκληρος ὁ δίσκος αὐτῆς δὲν φαίνεται (Σχ. 17), μερικαὶ δ' ὅταν μ

Σχ. 17.

ρος αὐτῆς χώνηται. Εἶνε δὲ αὐταὶ ὄραται ἐπίσης ὑφ' ὅλων τῶν καίων τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐξ οὗ παρατηρεῖται ἡ σελήνη κατὰ τὴν σκιά τῆς ἔκλειψεως της.

Αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου εἶνε μερικαί, ὀλικαὶ ἢ δακτυλοειδεῖς· μερικαὶ μὲν εἶνε, ὅταν ἡ σελήνη σκεπάζῃ μέρος μόνον τοῦ ἡλίου· καὶ δὲ ἡ δακτυλοειδεῖς, ὅταν τὸ κέντρον τῆς σελήνης συμπίπτῃ ἀκριβῶς μετὰ τοῦ κέντρου τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ τόπου ὅθεν παρατηρεῖται ἡ ἐκλείψις. Κατὰ τὴν ὀλικὴν δ' ἐκλείψιν (Σχ. 17) ἡ σελήνη ἀφήλιος, ἡ δὲ σελήνη περίγειος· ἐνεκα τούτου ὁ ἥλιος μὲν ἀπομακρυσμένος φαίνεται μικρότερος καὶ σκεπάζεται ὀλίγον

ὕπο τῆς σελήνης, ἥτις φαίνεται μεγαλειτέρα ἕνεκα τῆς προσεγγίσεώς της· τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει εἰς τὴν δακτυλαειδῆ ἔκλειψιν (Σχ. 17). ἡ γῆ εἶνε περιήλιος, καὶ ἡ σελήνη ἀπόγειος, ἕνεκα τοῦ ὁποίου αὕτη φαίνεται τότε μικροτέρα καὶ δὲν δύναται νὰ κρύψῃ ὅλον τὸν ἥλιον, ἀφήνουσα νὰ φωτίζηται γύρωθεν ὁλόκληρον δακτύλιον.

Ἐκλείψεις δὲ πάσχουσιν οὐ μόνον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἀλλὰ καὶ οἱ ὀρυφῶροι τοῦ Διὸς καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες ἐπὶ τινὰς στιγμὰς κρυπτόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἢ τῆς γῆς ὑπ' ἄλλου τινὸς σώματος.

Ἐπὶ τῆς σελήνης παρατηρήθησαν διάφορα ὄρη· πολλῶν δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι καὶ τὰ ὕψη μέχρι νῦν κατεμέτρησαν· ἀλλ' οὔτε ὕδωρ οὔτε ἀτμόσφαιραν εἰσέτι ἐπ' αὐτῆς ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι.

Κομήται.

Οἱ κομήται εἶνε πλανῆται συνιστάμενοι κατὰ τινὰς ἀστρονόμους ἐκ νεφελώδους ἐλαφροτάτης ὕλης καὶ ἔχοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ὑπερμεγέθη οὐρανὸν, ἐστραμμένον πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου· περιγράφουσι δὲ οὔτοι ἑλλείψεις (Σχ. 15) λίαν ἐκτεταμένας, καλουμένας ἕνεκα τούτου παραβολὰς, τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατέχει τὴν ἐστίαν· κινουῦνται δὲ καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις, συνοδευόμενοι συνήθως ὑπὸ οὐράς ἢ κόμης, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐνίοτε δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τοὺς ἀστέρας.

Καλεῖται δὲ κόμη αὐτῶν τὸ νεφελῶδες τὸ περικυκλῶνον τὸν κομήτην, ἡ δὲ σφαῖρα αὐτοῦ πυρῆν τοῦ κομήτου· κομητῶν δὲ τινῶν ὁ πυρὴν δὲν φαίνεται, καὶ ἡ οὐρὰ δὲ αὐτῆ δὲν ὑφίσταται, ὅταν ὁ κομήτης ἀπομακρύνηται τοῦ ἡλίου· ἀναπτύσσεται δὲ πάλιν καθ' ὅσον ὁ κομήτης πλησιάζει πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ σμικρύνεται τὰ μέγιστα ὀλίγον μετὰ τὴν περιηλιότητά του. Ἐκ τῶν φαινομένων δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι συμπεραίνουσιν ὅτι αὐτὸ τὸ νεφελῶδες εἶνε ἄτμοι παραγόμενοι ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

Οἱ κομήται εἶνε ὄρατοὶ ἐπὶ μικρὸν μέρος τῆς τροχίως των, ὅταν πλησιάζωσι πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ εἶνε πρὸς ἀλλήλους διάφοροι κατὰ τὴν μέγεθος καὶ τὴν λάμψιν· τινὲς μάλιστα τούτων μῶλις εἶνε ὄρατοὶ διὰ τηλεσκοπίου, ἐν ᾧ ἄλλοι τὸ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ οὐρανοῦ (60° — 90°) καταλαμβάνουσι διὰ τοῦ μήκους τῆς οὐράς των. Ἐκαστος δὲ κομήτης ταχέως ποικίλλεται· ὁ τοῦ 1811 κατ' ἀρχὰς μῶλις ὄρατός μετὰ τὴν περιηλιότητά του ἀνεφάνη ἔχων ὑπερμεγέθη καὶ λαμπροτάτην οὐρανὸν· ἐπειδὴ δ' ἕνεκα τῆς προσεγγίσεως αὐτοῦ εἰς τὸν ἥλιον ὁ πυρὴν του εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἄτμον, πολλοὶ ἀστρονόμοι διασχιρίσθησαν ὅτι εἶδον διὰ μέσου αὐτοῦ ἄλλους ἀστέρας.

Μέχρι τούδε λογαριάζονται κομήται ὑπὲρ τοὺς 100· καθ' ἕκαστον δὲ σχεδὸν ἔτος νέοι ἀνακαλύπτονται, ἀλλ' ὅμως τριῶν μόνον εἶν' αὐ-

τῶν γνωρίζομεν εἰσέτι ἀκριβῶς τὴν ἐπάνοδόν των. Ὁ πρῶτος ἀναφανείς τὸ 1835 εἶνε ὁ καλούμενος τοῦ Ἀλεοῦ ἐπανερχόμενος μετὰ 75 1/2 ἔτη· ὁ δεύτερος ἀναφανείς τὸ 1846 ἐπανέρχεται ἀνά 75 ἔτη καὶ ὀκτῶ μῆνας· ὁ τρίτος καλούμενος τοῦ Ἐγκου (Enke) διατρέχει τὴν τροχίαν του εἰς ὀλιγώτερόν τι τῶν τριῶν ἐτῶν καὶ ἡμίσεως. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν τινες κατὰ τοὺς ἀστρονόμους ἐπανέρχονται μετὰ πολλῶν αἰῶνας, καὶ ἄλλοι γίνονται πλησίον τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ δὲν ἀναφαίνονται ποτε πλέον εἰς τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

Ἀπλανεῖς ἀστέρες.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ἐν οἷς ἀνήκει καὶ ὁ ἥλιος, εἶνε φωτεινοὶ ἀστέρες τηροῦντες τὴν αὐτὴν πάντοτε μεταξὺ των περίπου θέσιν. Οἱ πλησιέστεροι αὐτῶν εἰς ἡμᾶς εἶνε τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φούρας ἀπώτερον τοῦ ἡλίου· ἄλλοι δὲ τούτων εἶνε ἀπείρως πλέον ἀπομακρυσμένοι. Ἐλογαρίασαν δὲ ὅτι τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἐκπέμπουσι

διατρέχον καθ' ἑκάστον δευτερόλεπτον περισσῶτον τῶν 310 χιλ. χιλιόμετρ. χρειάζεται περισσῶτερον τῶν τριῶν ἐτῶν νὰ φθάσῃ εἰς ἡμᾶς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων εἶνε ἀπείρως, ἀλλὰ τρεῖς ἕως τισσάρες χιλ. μόνον εἶνε ὄρατοὶ δι' ἀόπλων ὀφθαλμῶν, ἐν ᾧ διὰ τηλεσκοπίου δυνάμεθ νὰ ἴδωμεν πολλὰ αὐτῶν ἑκατομμύρια.

Εἰς τὸν οὐρανὸν διακρίνομεν ἔτι μικρὰ νεφελώδη λευκώματα καλούμενα νεφελώματα· τούτων τὰ μὲν ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ ἀθροισμάτων ἀστέρων, τὰ δὲ διὰ συσσωρεύσεως ποσότητός τινος λευκῆς ὕλης. Τοιαῦτα δὲ νεφελώματα λογαριάζονται περὶ τὰ χίλια· ἀθροισμα δὲ τούτων νεφελωμάτων εἶνε καὶ ὁ Γαλαξίας, μακρὰ καὶ ἀκανόνιστος ταινία ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐκτεινομένη ἀπὸ μεσημ. πρὸς ἄρκτον.

Ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς εἶπομεν, ὑποτίθενται παράλληλοι καὶ μεσημβρινοὶ ἀντικρίζοντες πρὸς τοὺς παραλλήλους καὶ μεσημβρινοὺς τῆς γῆς. Οἱ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τοῦ γῆνιου ἰσημερινοῦ βλέπουσι διὰ τοῦ ζηνίθ των τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ ἰσημερινοῦ. Δι' αὐτοὺς οἱ οὐράνιοι πόλοι εἶνε ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες περιγράφουσιν εἰς τὸν οὐρανὸν κάθετον ἡμικύκλιον πρὸς τὸν ὀρίζοντα· διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ἔχουσι τὴν σφαῖραν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ δύνανται νὰ βλέπωσιν ἀλληλοδιαδόχως ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς δὲ τοὺς πόλους ὅλοι οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι περὶ τὸν οὐράνιον πόλον κύκλον παράλληλον μὲ τὸν ὀρίζοντα καὶ τότε λέγεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν πόλων ἔχουσι τὴν σφαῖραν παράλληλον. Ἐνταῦθα ὁ πολικὸς ἀστήρ φαίνεται εἰς τὸ ζηνίθ, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἰσημερινοῦ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, οἱ δὲ ἀστέρες τοῦ ἡμισφαιρίου ἐν ᾧ ὁ παρατηρητὴς εὐρίσκεται δὲν κρύπτονται ποτε, ἐν ᾧ τὰνἀπαικιν οἱ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου εἶνε ἀόρατοι.

Μεταξύ δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τῶν πόλων οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι κύκλους τόσον μᾶλλον κεκλιμένους πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ὅσον πλησιάζει τις περισσότερον εἰς τοὺς πόλους καὶ τότε ἡ σφαῖρα καλεῖται *π.λαγία*.

Ἀστρική ἡμέρα καὶ ὁ ἀληθὴς καὶ ὁ μέσος χρόνος.

Καθ' ἑκάστην ἡμέραν οἱ ἀστέρες διέρχονται τὸν μεσημβρινὸν τύπου τινός, ὁ δὲ χρόνος, τὸν ὁποῖον πρὸς τοῦτο χρειάζονται, καλεῖται *αστρική ἡμέρα*, διαρκοῦσα 23 ὥρ. 56', καὶ οὗτος εἶνε ὁ ἀληθὴς χρόνος, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ μίαν περί τὸν ἄξονα περιστροφὴν τῆς. Ἡλιακὴ ἡμέρα δὲ καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον χρειάζεται ὁ ἥλιος, ἵνα διέλθῃ τὸν μεσημβρινὸν τύπου τινός· αὕτη δὲ εἶνε μεγαλύτερα τῆς ἀστρικῆς κατὰ 4' ὥρας, καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γῆ προχωρεῖ καθ' ἑκάστην περί τὴν μίαν μοῖραν εἰς τὴν προχάν τῆς. Ὁ ἥλιος λοιπὸν τὴν ἐπομένην ἡμέραν δὲν θὰ εὔρηθῃ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τύπου, καὶ διὰ τὴν φθίση εἰς αὐτὸν πρέπει ἡ γῆ ἐκτός τῆς περιστροφῆς τῆς νὰ στραφῇ ἔτι περί τὸν ἄξονά τῆς μίαν μοῖραν. Διὰ τοῦτο λογαριάζεται τὸ ἔτος ἐκ 365 ἡμ. 6 ὥρ. ἡλιακῶν καὶ ἐκ 366 ἡμ. 6 ὥρ. ἀστρικῶν.

Ἡ ἀστρική ἡμέρα ἔχει πάντοτε τὴν αὐτὴν διάρκειαν, ὅπερ δὲν βλέπομεν εἰς τὴν ἡλιακὴν. Ἡ γῆ κατὰ τὴν περιηλιότητά τῆς προχωρεῖ ταχύτερον εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ὁ δὲ ἥλιος φαίνεται τότε ὀλιγον βραδύτερον εἰς τὸν μεσημβρινὸν, καὶ ἡ ἡμέρα διαρκεῖ περισσότερον τῶν 24 ὥρ. Κατὰ δὲ τὴν ἀφηλιότητα, ἐξ ἐναντίας, ἐπειδὴ ἡ πορεία τῆς γῆς εἶνε βραδύτερα εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ἡ ἡμέρα διαρκεῖ ὀλιγότερον τῶν 24 ὥρ. Καλεῖται δὲ *ἀληθὴς χρόνος* ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει τὸ ἡλιακὸν ὥρολόγιον, καὶ *μέσος χρόνος* ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει ἀκριβῆς καὶ καλῶς κανονισμένον ὥρολόγιον. Αἱ δύο αὗται ὥραι δὲν δύνανται νὰ ἴναι σταθερῶς αἱ αὐταί· ἐπειδὴ ἡ ἡλιακὴ ἡμέρα δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν πάντοτε διάρκειαν· ἐνίοτε μάλιστα διαφέρουσι κατὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας· καὶ κυρίως κατὰ τὰ μέσα τοῦ Φεβρουαρίου ἡ ὥρα τοῦ μέσου χρόνου προχωρεῖ περισσότερον πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς χρόνου, ἐν ᾧ τὸ ἐναντίον συμβαίνει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου.

Ὅπισθοχώρησις τῶν ἰσημεριῶν.

Αἱ ἰσημερίαὶ κατ' ἔτος συμβαίνουσι 20' 25' πρὶν ἢ γῆ ἔλθῃ εἰς αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀστέρος, μετὰ τοῦ ὁποῦ ἦτο εἰς τὴν αὐτὴν ἰσημερίαν τοῦ παρελθόντος ἔτους· τὴν διαφοράν ταύτην καλοῦσιν *ὀπισθοχώρησις τῶν ἰσημεριῶν*. Ἐνεκα ταύτης ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ὀπισθοπορεῖ ἐπὶ τοῦ ζῳδιακοῦ μίαν μοῖραν

κατὰ 72 ἔτη, καὶ ὁλόκληρον ζώδιον ἢ 30 μοίρας κατὰ 2156 ἔτη οὕτω δὲ ἵνα διατρέξῃ ὅλον τὸν κύκλον τῆς ἐκλειπτικῆς χρειάζεται 26000 ἔτη. Ἀφ' οὗτου λοιπὸν ἐδόθησαν τὰ ὀνόματα εἰς τὸν ζώδιον κύκλον, ὃ ἥλιος ὠπισθοπόρησε κατὰ ἓν ζώδιον ὥστε τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν μάλιστα εἰσέρχεται ὃ ἥλιος εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ ἰχθύων, ἀντὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ κριοῦ.

Ἡμερολόγιον.

Ἔτος καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὅποιον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ νὰ διατρέξῃ τὴν περὶ τὸν ἥλιον τροχίαν τῆς, συνιστάμενον ἐκ 365 ἡμ. ὡρ. 49'. Ἄν δ' ἐπὶ τέσσαρα κατὰ συνέχειαν ἔτη λογαριασώμεν τὸ ἔτος ἐκ μόνον 365 ἡμ. ἡ γῆ θέλει εὐρεθῆ ὅτι βραδύνει περὶ τὰς 2 ὥρας ὅθεν ἐστοχάζθησαν ἀνά πᾶσαν τετραετίαν νὰ κάμνωσι τὸ τρίτον αὐτὸ ἔτος ἐκ 366 ἡμ. Οὕτω λοιπὸν τὰ 1873, 1874, 1875 εἶνε ἐκ 365 ἡμ. τὸ δὲ 1876 ἐκ 366 ἡμ. τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος καλεῖται ἐμβόλιμον. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο κατασταθὲν ἐπὶ Ἰουλιανῆς Καίσαρος ὀνομάζεται Ἰουλιανόν.

Ἐν τούτοις ἐπειδὴ προστίθενται $\frac{3}{4}$ ὡρ. περισσότερον κατὰ τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος τὸ ἐκ 366 ἡμ. παρατηρήθη τοῦτο ἐπὶ τοῦ πάπα Γρηγορίου ΙΓ'. ὅστις πρὸς διόρθωσιν αὐτοῦ ἀπέκοψεν ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1582 ἔτους 10 ἡμ. διατάξας νὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ τὴν 4 Ὀκτωβρίου ἢ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἴνα δὲ μὴ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ λάθος ὑποπίπτωσι, προσδιωρίσθη εἰς τὸ τέλος 400 ἔτων νὰ ἀποκόπτονται 3 ἡμέραι, ἦτοι τὸ τελευταῖον ἔτος τριῶν ἀλληλοδιαδέδωχων αἰώνων δὲν εἶνε ἐμβόλιμον, ἐν ᾧ ὡς τὸ τέταρτον ἔπρεπε νὰ ἦν.

Τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς δώδεκα μῆνας ἀνίσους ὡς ἑξῆς:

Ἰανουάριος	31	Ἀπρίλιος	30	Ἰούλιος	31	Ὀκτώβριος
Φεβρουάριος	28 ἢ 29	Μάιος	31	Αὐγούστ.	31	Νοέμβριος
Μάρτιος	31	Ἰούνιος	30	Ἰούλιος	30	Δεκέμβριος

Οὕτως ἑπτὰ μῆνες εἶνε ἐκ 31 ἡμ. τέσσαρες ἐκ 30 καὶ ὁ Φεβρουάριος ἐξ 28 ἢ 29 ἡμ. ὅταν τὸ ἔτος ἦν ἐμβόλιμον. Οἱ δὲ μῆνες διαιροῦνται εἰς ἐβδομάδας, συνισταμένης ἐκάστης αὐτῶν ἐξ ἑπτὰ ἡμερῶν.

Κινηταὶ ἑορταί.

Κινηταὶ ἑορταὶ λέγονται, ὅσαι δὲν πίπτουσιν εἰς τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐκάστου ἔτους, ἀλλὰ κανονίζονται σχεδὸν ἅπασαι κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ μηνός, εἰς τὴν ὁποίαν πίπτει ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα.

Κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ οἰκουμένην σύνοδον (325 μ. Χ.) τὸ Πάσχα πρέπει νὰ ἑορτάζηται τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πρώτην Πάσχα ληνον τὴν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν καὶ ἂν ἡ πανσέληνος ἴσῃ τὴν Κυριακὴν, τότε τὸ Πάσχα πρέπει νὰ τίθηται τὴν ἀμέσως ἐπὶ

Κυριακήν. Τὸ αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ γίνηται καὶ ἂν ἡ Κυριακὴ τοῦ Πάσχα συμπίπτῃ μὲ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων. Οὕτω δὲ ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα κατὰ τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν πίπτει μεταξὺ τῆς 23 Μαρτίου καὶ 24 Ἀπριλίου, κατὰ δὲ τὴν Δυτικὴν μεταξὺ τῆς 9 Μαρτίου καὶ τῆς 13 Ἀπριλίου.

Σελήνης κύκλος.

Κύκλος σελήνης εἶνε περίοδος 19 ἔτων Ἰουλιακῶν, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας αἱ σεληνιακαὶ φάσεις ἐπανέρχονται κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμερομηνίας. Τὸ ἔτος τὸ προηγηθὲν τῆς ἡμετέρας χρονολογίας ὑπῆρξε τὸ πρῶτον τοῦ κύκλου τῆς σελήνης, τὸ ἀκόλουθον ὑπῆρξε τὸ δεύτερον, καὶ οὕτω καθεξῆς. Πρὸς εὐρεσιν δὲ τοῦ ἔτους τοῦ Κύκλου τῆς σελήνης ἢ τοῦ Χρυσοῦ ἀριθμοῦ, ὡς συνήθως ὀνομάζεται, πρέπει νὰ προσθέσωμεν 1 εἰς τὸ ὠρισμένον ἔτος καὶ νὰ διαιρῶμεν αὐτὸ διὰ 19, καὶ οὕτω θέλομεν εὐρίσκει τὸ ζητούμενον. Τὸ ἔτος λοιπὸν 1875 ÷ 19 δαίρει μὲν 98 καὶ καταλείπει 14. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ 1 μετὰ Χριστὸν ἔτους παρῆλθον μέχρι τοῦ 1875 κύκλοι σελήνης 98, καὶ ἤδη ζῶμεν εἰς τὸ 14 ἔτος τοῦ 99 κύκλου τῆς σελήνης· τὸ δὲ 14 εἶνε ὁ Χρυσοῦς ἀριθμὸς τοῦ 1875.

Ἐπακταί.

Ἐπακταὶ ἡμέραι καλοῦνται αἱ τὴν ἡλικίαν τῆς σελήνης κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους δεικνύουσαι. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἡλιακὸν ἔτος ὑπερβαίνει κατὰ 11 ἡμέρας τὴν διάρκειαν 12 περιόδων σελήνης (ἢ τὸ σεληνιακὸν ἔτος), εἰάν αἱ ἐπακταὶ εἶνε 0 ἡμέραι κατὰ τὴν ἀ. Ἰανουαρίου ἔτους τινός, τὴν ἀ. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους θὰ ἦνε 11 ἡμέραι, τὴν δὲ ἀ. τοῦ μηνὸς τοῦ τρίτου ἔτους θὰ ἦνε 22, τοῦ δὲ τετάρτου 33 ἢ μόνον 3, ἀφαιρουμένων τῶν 30 διὰ μίαν περίοδον σελήνης εὐρισκαμένης περισσώτερον εἰς τὰ τρία πρῶτα ἔτη. Πρὸς εὐρεσιν δὲ τῶν ἐπακτῶν, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς ἕκαστον κύκλον σελήνης, πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸν Χρυσοῦν ἀριθμὸν ἐπὶ 11, καὶ ἐκ τοῦ γινόμενου, ἂν ἦνε μεγαλύτερον τοῦ 30, ἀφαιροῦμεν τοσάκις 30, ὡσάκις τοῦτο εἶνε δυνατόν.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.) Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ πραγματευομένη περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διπλάσεως, τῆς περικυκλώσεως αὐτῆν ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων.

Τῆς γῆς μόνον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰς παρὰ ταύτην οὐσίας γνωρίζομεν· ἡ δὲ παρούσα αὐτῆς μορφή φαίνεται ὅτι εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας δύο στοιχείων τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρός. Τὸ ὕδωρ ὑπὸ διάφορον μορφήν ἰστάμενον ἢ ῥέον ἢ καταπίπτον ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας μεταβάλλει καὶ μέχρι νῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, διαπερᾶ παντοῦ εὐκόλως κατὰ μικρὸν διαλύον ἢ βιαίως συνθραύον, καὶ συμπαρασύρον μέρη μεθ' ἑαυτοῦ φέρει αὐτὰ εἰς ἄλλους τόπους· ἐντεῦθεν καὶ ἡ αὐξήσις τῶν παραλίων, τῶν χερσονήσων κτλ. Ὡσαύτως δὲ ἡ γῆ κατέχει ἰδιάζουσάν τινα θερμότητα, ἣτις ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς αὐξάνει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ πυρὴν αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς ῥευστὴν πυρῶδη κατάστασιν· συμπεραίνομεν δὲ τοῦτο ἐκ τε τῶν θερμῶν πηγῶν, τῶν ἠφαιστειῶν, τῶν ἐκρήξεων καὶ τῶν σεισμῶν. Διὰ τῆς ἐνεργείας δὲ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς πυρός ἀποτελοῦνται εἰσὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις, ρήγματα, ὄρη, νῆσοι κτλ. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἐπενήργησαν εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ κατὰ διαφόρους περιόδους εἰς τὸν σχηματισμὸν βαθμηδὸν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

Ἐπιφάνεια τῆς γῆς.

Ἄν ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ σφαῖρας τινὸς βλέπομεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἀνίσως διηρημένην εἰς ξηρὰν καὶ εἰς ὕδατα· ταύτης ξηρὰ κατέχει σχεδὸν τὸ $\frac{1}{4}$, τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ὕδατων· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον περιλαμβάνει τὰ $\frac{4}{5}$ τῆς ξηρᾶς, τὸ δὲ νότιον μόνον τὸ $\frac{1}{5}$ αὐτῆς.

Πεδιάδες.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμένοι χώροι, ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν καὶ ἐπίπεδον. Αὗται ὅταν ποτίζωνται ὑπὸ ἀφθόνων πηγῶν ἢ ποταμῶν εἶνε εὐφορώταται· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλαι μὴ ἔχουσαι ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τινὰς αὐτῶν δίδονται καὶ ἰδιαιτέρα ὀνόματα· οἷον

Στέππαι καλούνται εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἐκτεταμένοι ἀμμώδεις πεδιᾶδες κεκαλυμμένοι καθ' ὅλον τὸ θέρος ὑπὸ φυτῶν τὸ πλεῖστον ἀλατούχων, ἀλλ' ἐστερημένοι παντάπασι δένδρων.

Σαβάνναι δὲ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, καὶ Πάμπαι εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν λέγονται πεδιᾶδες χαμηλοτάται, ὑγρόταται καὶ κεκαλυμμένοι ὑπὸ ὑψηλῶν χόρτων. Ἐρημοὶ τέλος λέγονται ἐκτεταμένοι πεδιᾶδες κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀνύδρου ἄμμου ἀναπτομένης ὑπὸ θερμότητος ἡλίου, καὶ ἐστερημένοι τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν βλάστησιν ὕδατος, ὡς αἱ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀφρικής. Ἐν τούτοις ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν ἐρημῶν εὐρίσκονται τόποι ἐνυδροὶ καὶ κατάρτυτοι, ὁμοιάζοντες μὲ εὐφόρους νήσους ἐν τῷ μέσῳ ἀπέριου ἄμμου καὶ ὀνομάζονται ἀάσεις ἢ ὀάσεις.

Ὅρη.

Τὰ ὄρη εἶνε τὰ ὑψηλότερα ὑψώματα τῆς σφαίρας. Ἰόφοι δὲ καλοῦνται τὰ ἔχοντα ὀλιγώτερον ὕψος.

Τὰ ὄρη εἶνε ἐνίοτε μεμονωμένα, συχνότατα ὅμως σχηματίζουσι σειράς. Αἱ κορυφαί τῶν ἔχουσι διάφορα σχήματα λαμβάνουσαι διὰ τοῦτο καὶ διάφορα ὀνόματα· ὡς ὅταν αὐτὴ ἦνε πρισματοειδής, καλεῖται αἰχμή· ὅταν ἦνε ὀξεία, ὄδους, κέρας, βελόνη· ἐὰν δ' ἐπίπεδος τράπεζα κτλ. Αἱ ὑψηλότεραι δὲ γινώσκται κορυφαί εἶνε αἱ τῶν Ἰμαλαίων, φθάνουσαι εἰς 27 χιλ. πόδας ὕψους ὑπερένω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ράχις καλεῖται τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς σειρᾶς, τὸ ἐκτεινόμενον καθ' ὅλον τὸ μήκος αὐτῆς· αἱ δὲ πλευραὶ τῆς ῥάχως, δι' ὧν ῥέουσι τὰ ὕδατα, εἶνε αἱ καλούμεναι κλιτύες.

Τὰ ὄρη χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενῶν χαμηλοτάτων καλούμενων κοιλάδων· ἐὰν δ' αὐταὶ περικλείωνται μεταξὺ δύο πολὺ προσγγιζόντων ὄρεων καὶ ὄχι πολὺ ὑψηλῶν, καλοῦνται ἀβλάτες μὲν ἐὰν ἦνε ἀδενδροὶ, ῥάπαι δ' ἐὰν ἦνε δρυμώδεις· στενὰ δὲ ἢ πλάι καλοῦνται αἱ μεγάλα καὶ ταχεῖα ταπεινώσεις τῆς ῥάχως, αἵτινες καὶ στενάς διόδους σχηματίζουσι· καὶ φάραγγες ἢ αὐχέρες, αἱ κείμεναι μεταξὺ ἀποτόμων βράχων, αἵτινες ἐὰν ἦνε πολὺ βαθεῖαι βάραθρα καλοῦνται.

Ἡφαίστεια.

Ἡφαίστεια εἶνε συνήθως κωνοειδῆ ὄρη μετὰ κωνοειδῶν ἀνοιγμάτων καλούμενων κρατήρων, ἀναπέμποντα ἐξ αὐτῶν κατὰ καιροῦς ἀναθυμᾶσεις, καπνοῦς, φλόγας, ὕλας ἀναλελυμένας, καὶ ῥίπτοντα μακρὰν τέφρα, μύδρους, χεμάρρους λάβης, ἥτις τότε μόνον σταματᾷ ἔταν ψυχθεῖσα χάσῃ τὴν ρευστότητά της. Τοιαύτη δὲ εἶνε ἡ ὀρμὴ τῶν ἡφαιστειῶν, ὥστε ἐκ τῶν καταστροφῶν τούτων πολλάκις ἐσχηματίσθησαν νέα ὄρη ἢ ἐξῆλλον ἐκ τῶν πυθμένων τῆς θαλάσσης νεαὶ νῆσοι κτλ.

Τὰ ἡφαιστεία δὲν εἶνε ἐν ἐνεργείᾳ πάντοτε· τινὰ δὲ τούτων φαίνονται μὲν ἐσβεσμένα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἀλλ' αἰφνης πάλιν ἀρχίζουσι καὶ ἐκπέμπουσι τέφραν καὶ λάβαν καὶ ταῦτα καλοῦνται ἐνεργῆ ἢ ζῶντα· ἄλλα δὲ πάλιν φαίνονται ὅτι διὰ παντός ἔχασαν τὴν φρικώδη ἐνεργείαν των, καὶ διὰ τοῦτο κεκρᾶ ἡφαιστεία καλοῦνται. Ἡ φαιστεία ὑποθαλάσσια λέγονται, ὅσα εἶνε κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης.

Σεισμοί.

Οἱ σεισμοὶ φαίνονται ὅτι προξενοῦνται ὑπὸ ὑπογείων ἀτμῶν, οἵτινες ἀνυψοῦσι τὸ ἔδαφος ζητοῦντες νὰ ἀνοίξωσι δίοδον· συνοδεύονται δὲ συνήθως ὑπὸ ὑφαιστείων ἐκρήξεων. Συχνὰ δ' αἰσθανόμεθα αὐτοὺς πολὺ μακρὰν τῶν ἡφαιστείων καὶ ἄνευ τινός ἐκρήξεως. Εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὰ περίξ τῶν Ἄνδεων καὶ εἰς ἄλλας ἔτι χώρας εἶνε ἐνίοτε τοσοῦτον δυνατοί, ὥστε συχνὰ καταστρέφουσι μεγάλας πόλεις.

Συστατικὰ τῆς γῆς.

Εἶδη γαιῶν.

Τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς διακρίνονται ἅ. τὰ ἐκ τοῦ ὕδατος μορφώματα ἥτοι τὰ ὄρη τὰ σχηματιζόμενα ἐκ συνεχοῦς σειρᾶς στρωμάτων κεμιμένων ἐπ' ἄλληλα καθ' ὀρισμένην τάξιν· β'. τὰ ἐκ τοῦ πυρὸς μορφώματα, ἥτοι τὰ μὴ κατὰ στρώματα εἶδη τῶν ὀρέων. Τούτων δὲ ἄξια σημειώσεως εἶνε:

1) Αἱ ἀρχέγονοι γαῖαι ἢ τὰ πρωτογενῆ στρώματα, ἅτινα φαίνονται συνιστάμενα ἐκ τετηγμένης μὲν τὸ πρῶτον ψυχθείσης δ' ἀκολούθως ὕλης.

2) Αἱ δευτερεύουσαι γαῖαι ἢ τὰ δευτερογενῆ στρώματα εἶνε διατεθειμένα κατὰ στιβάδας τακτικὰς ἐπὶ τῶν πρώτων, καὶ ἀποτεθεμένα ὑπὸ τῶν ὑδάτων, περιλαμβάνουσαι συνήθως πολλὰ λείψανα ζῶων καὶ φυτῶν· καὶ τὰ μὲν παναρχαιοτάτα ζῶα εὐρίσκονται ἰδίως εἰς τὰ τιτανώδη στρώματα, τὰ δὲ παναρχαιοτάτα φυτὰ εἰς τὰ ἐξ ἀμφοτέρων καὶ λιθανθράκων στρώματα. Αἱ ἀποθῆκαι τῶν κογχυλίων καὶ τῶν ἰχθύων αἱ ἐπὶ ὑψηλοτάτων ὀρέων εὐρίσκόμεναι μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ θάλασσα τὰ ἐκάλυπτε ποτε.

3) Αἱ τριτεύουσαι γαῖαι ἢ τὰ τριτογενῆ στρώματα, τὰ ὅπρια συντίθενται ἐκ λειψάνων τῶν δύο τούτων πρώτων εἰδῶν τεταγμένα κατὰ στιβάδας πρὸς τὰς ὑπερεῖας τῶν δευτερογενῶν στρωμάτων.

4) Αἱ ἡφαιστειώδεις γαῖαι ἢ τὰ ἡφαιστειώδη στρώματα, αἵτινες ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τῆς τέφρας, τῆς λάβης καὶ τῶν ἄλλων ὕλων τῶν ἐκπεπομένων ὑπὸ τῶν ἡφαιστείων.

5) Αἱ φυτικαὶ γαῖαι, αἱ εὐρίσκόμεναι ὑπερκνω ὅλων τῶν ἄλλων γαιῶν, αἵτινες εἶνε αἱ μόναι ἐπιτήθειοι διὰ τὴν φυτικὴν ὑπαρξίν.

Πολυτιμοὶ λίθοι, μέταλλα καὶ εὐπρηστοὶ μεταλλεῖα.

Μεταξὺ τῶν οὐσιῶν, αἵτινες ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς, διακρίνονται
 1 οἱ *πολυτιμοὶ λίθοι*, οἷον ἀδάμαντες, ρουβίνια, σάπφειροι κτλ. 2 τὰ
μέταλλα, ὧν ἐπισημότερα εἶνε ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος, ὁ
 χαλκός, ὁ σίδηρος, ὁ κασίτερος, ὁ μόλυβδος, τὸ ἀντιμόνιον, ὁ ὑ-
 δρᾶργυρος κτλ. 3 αἱ *εὐπρηστοὶ ὕλαι*, οἷον ὁ ἀνθρακίτης, τὸ θεῖον, ἡ
 ἀσφαλτος καὶ ὅλαι αἱ ἀσφαλτώδεις οὐσίαι, οἱ γαιάνθρακες, τὸ ἤλε-
 κτρον κτλ. Εἰς ταῦτα δὲ δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν τὰ *εὐπρηστοὶ ὄρυ-
 κτά*, ὄντα λειψάνα φυτῶν κεχωσμένων εἰς τὴν γῆν.

Ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος καὶ οἱ πολυτιμότεροι λίθοι εὐρί-
 σκονται πρὸ πάντων εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὁ δὲ σίδηρος καὶ
 ὁ μόλυβδος εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τοὺς εὐκράτους καὶ ψυχροὺς
 τόπους. Ἐν τούτοις πολὺς χρυσὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν Σιβηρίαν, εἰς
 τὴν Καλλιφορνίαν καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Αὐστραλίας.

Ὑδάτα.

Τὰ ὕδατα τὰ διακεχυμένα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας διαι-
 ροῦνται εἰς δύο, εἰς *θαλάσσια ὕδατα* καὶ εἰς *ὕδατα τῆς ξηρᾶς*.

Ὑδάτα θαλάσσια.

Τὰ θαλάσσια ὕδατα εἶνε πικρὰ καὶ ἀλμυρὰ, τὸ δ' αὐτῶν ἀλατῶ-
 δες δὲν εἶνε παντοῦ τὸ αὐτό· διότι εἰς τοὺς πόλους, ἀποχωριζομένου
 καὶ πηγνυομένου τοῦ γλυκεροῦ ὕδατος, τὸ μένον ρευστὸν ἔχει περισσό-
 τερον ἅλας· ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὅπου τὸ
 γλυκὺ ὕδωρ ἔχει ὀλιγώτερον ἅλας. Ἐν τούτοις ἡ Κασπία θάλασσα
 ἔχει περισσώτερον ἅλας ὡς πρὸς τοὺς ὠκεανούς.

Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης περιέχει τὰς αὐτὰς ἀνωμαλίας, ὅποιας
 καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς· διὸ ἀπαντῶμεν ἐν αὐτῇ λόφους, ὄρη,
 κοιλάδας τοσοῦτου βάθους, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸ μετρήσωμεν·
 εἶνε δὲ κατωφημένη ὑπὸ πλήθους ζῶων ἐν μέρει εἰς ἡμᾶς ἀγνώστων,
 καὶ πλῆθος ἔχει φυτῶν ἰδιαζόντων.

Πολλοὶ δὲ δοκιμαί ἀπέδειξαν ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης εἶνε ψυ-
 ρρότερα ἀναλόγως τῆς βαθύτητός των. Οὕτω δ' ἔπρεπε τὰ βαθύτατα
 μέρη τῶν θαλασσῶν νὰ ᾔηνε παγωμένα· ἀλλ' ἤδη τέλος ἐγνώσθη ὅτι
 οὐδέποτε τοῦτο συμβαίνει ὅσον καὶ ἂν προχωρήσωμεν βαθύτερα.

Ἡ διαφορὰ τοῦ πλάτους πολλὴν ἐπιρροὴν ἔχει ἐπὶ τῆς θερμοκρα-
 σίας τῶν θαλασσίων ὑδάτων. Πρὸς τοὺς πόλους αἱ θάλασσαί εἶνε κε-
 κλυμμένα ἀδιακόπως ὑπὸ μεγίστων ὄγκων πάγων, κατασταίνοντων
 αὐτάς τὰς θαλάσσας ἀδιαπεράστους εἰς τὰ πλοῖα. Τὸν χειμῶνα οἱ
 πάγοι οὗτοι καλύπτουσι συνήθως ὅλην τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς 88 μοίρ.
 τοῦ Βορ. πόλου, οἱ δὲ κόλποι τοῦ αὐτοῦ πόλου παγώνουσι μέχρι τῆς
 60 μοίρ. νήσους ὅμως ἐκ πάγου βλέπομεν νὰ πλεῖωσιν ἐπὶ τῆς θαλάσ-

σης μέχρι τῆς 40 μοίρ. τοῦ βορ. πλάτους. Εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον οἱ στερεοὶ πάγοι ἐκτείνονται μακρότερον ἢ εἰς τὸν βόρειον πόλον.

Κινήσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης.

Τὰ ὑδάτα τῆς θαλάσσης ὑπόκεινται εἰς τρία ἤδη κινήσεων, τὰς ἀτμοσφαιρικὰς κινήσεις, τὰ ρεύματα καὶ τὰς παλίρροιαις.

Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ κινήσεις προκύπτουσιν ὑπὸ τῆς ὠθήσεως τῶν ἀνέμων, ἐγειρόντων ἐνίοτε ἐκπληκτικὰ κύματα· ἡ δὲ ταραχὴ αὕτη γίνεται ἐπαισθητὴ μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διότι καὶ εἰς τὰς μεγαλειτέρας τρικυμίας παρετηρήθη ὅτι τὰ ὑδάτα τῆς θαλάσσης βαθύτερα τῶν 33 μέτρων μένουσιν ἀκίνητα.

Τὰ ρεύματα εἶνε μεγάλαι κινήσεις, φέρουσαι τὰ ὑδάτα τῆς θαλάσσης κατὰ τινα διεύθυνσιν. Τὰ ἐπισημότερα δὲ τούτων εἶνε τὰ ρεύματα τῶν πόλων καὶ τὸ τροπικὸν ρεῦμα.

Τὰ ρεύματα τῶν πόλων φέρουσι τὰ ὑδάτα ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν, συνεπάγοντα μετὰ τούτων καὶ ὑπερμεγέθεις ὄγκους πάγων, οἵτινες συναντῶνται ἐνίοτε πολὺ μακρὰν τῶν παγωμένων θαλασσῶν.

Τὸ δὲ τροπικὸν ρεῦμα, διευθυνόμενον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς μετὰ τῶν τροπικῶν, ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐτησίων ἀνέμων, τῶν πνεόντων εἰς ταύτας τὰς χώρας, καὶ εἰς τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν τὰ ὑδάτα μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐρχόμενα ἐκ τῶν περὶ τοὺς πόλους χωρῶν, ὅπου ἡ τῆς γῆς περιστροφή εἶνε ὀλιγώτερον ταχεῖα. Τὰ πρώτιστα δὲ ρεύματα παράγουσι πολλὰ ἄλλα, τῶν ὁποίων ἐπισημότερα εἶνε τὸ ἐγκόλιον Μεξικανικὸν ρεῦμα, τὸ ὁποῖον συνέχεια ἐν τοῦ τροπικοῦ ρεύματος καὶ ἀκολουθοῦν τὸ μῆκος τῶν παραλλήλων τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Νοεγοῖου, λαμβάνει ἔπειτα νέαν διεύθυνσιν πρὸς ἀνατολὰς καὶ φθάνει εἰς τὰς παραλλήλας τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς (Ἀζόρας νήσους).

Αἱ κινήσεις αὗται τῆς θαλάσσης μεταφέρουσιν εἰς ἀπείρους ἀποστάσεις τὰ προϊόντα τῶν δικόρων χωρῶν ὑπὸ τούτων δὲ φέρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας δένδρα, φυόμενα μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνίοτε τὰ δύο ἀντίθετα ρεύματα συναντῶνται καὶ τότε σχηματίζονται οἱ θαλασσοστρόβιλοι, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τοῦ Μαλοστρόμου πρὸς Ν. τῶν Λοφοδεῶν νήσων, καὶ ἡ Χάρυδιδις εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας.

Αἱ παλίρροιαι εἶνε κανονικαὶ κινήσεις τῶν ὑδάτων δις ἐπαναλαμβανόμεναι ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας καὶ 51'. Τὰ ὑδάτα ἀναβαίνοσι καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν ἐπὶ 6 ὥρας, ἡ δὲ ἀνάβασις αὕτη καλεῖται πλημμυρίς· ἀφ' οὗ δὲ φθάσκειν εἰς τὸ μέγιστον ὕψος των, μένουσι στάσιμα περὶ τὸ ἐν τέταρτον ὥρας, εἰτα ὀπισθοδρομοῦσι πάλιν ἐν διαστήματι 6 ὥρων, καὶ αὕτη ἡ ὀπισθοδρομῆσις καλεῖται ἀμπωτίς.

μετὰ τὴν ὁποίαν τὰ ὑδάτα, ἀφ' οὗ μείνωσιν εἰς τὴν ταπεινοτάτην αὐτῶν θέσιν περὶ τὸ 1/4 ὥρας ἀρχίζουσι πάλιν νὰ ὑψῶνται. Ἡ περίοδος αὕτη τῶν δύο ἀναβάσεων καὶ καταβάσεων τοῦ ὑδάτος ὀνομάζεται ἡμερησία περίοδος, πρὸς διακρίσιν τῆς μηνιαίας καὶ ἐτησιας περιόδου, αἵτινες παρατηροῦνται κατὰ πάσαν νέαν σελήνην καὶ κατὰ τὰς ἰσημερινὰς καὶ τὰς τροπὰς. Ἀρχεται δὲ ἡ πλημμυρίς μετ' ὀλίγην ὥραν ἀπὸ τῆς διπλῆς διὰ τοῦ ἰσημερινοῦ διαβάσεως τῆς σελήνης καὶ συμβαίνει εἰς μὲν τοὺς ἀνατολικούς αἰγιαλοὺς προτῆτερα, εἰς δὲ τοὺς δυτικούς ἀργότερα.

Αἱ παλίρροιαι θεωροῦνται ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἐλξέως τοῦ ἡλίου καὶ μάλιστα τῆς σελήνης· διότι αἱ ἰσχυρότεραι παλίρροιαι συμβαίνουσι κατὰ τὰς συζυγίας, ὅτε ἡ ἐλξις τοῦ ἡλίου συνενούται μετὰ τῆς ἐλξέως τῆς σελήνης. Ἐν τούτοις μιᾶς καὶ ἡμισείας ἡμέρας διάστημα ὑπάρχει μετὰ τῆς στιγμῆς τῶν συζυγιῶν καὶ τῶν μεγαλειτέρων παλίρροισιν, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀπομακρύνσεως τῶν δύο τούτων ἀστέρων. Αἱ παλίρροιαι δὲ καθίστανται ἀνεπαίσθητοι ὑπερῶν τῶν τροπικῶν κύκλων διότι ἡ σελήνη ἐνεργεῖ ἐνταῦθα πλαγιώτερον ὡς μὴ ἀποχωροῦσα τοῦ ἰσημερινοῦ ὑπὲρ τὰς 28 μοίρας.

Ὑδάτα τῆς ξηρᾶς.

Οἱ ἀτμοὶ οἱ διὰ τῆς θερμότητος ἐκ τῶν ὠκεανῶν καὶ ἐξ ὄλων τῶν ὕδρων τόπων παραγόμενοι καὶ εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν ὑψούμενοι σχηματίζουσι τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα μεταβάλλονται εἰς βροχὴν· τὸ δὲ ὕδωρ τῶν βροχῶν εἰσδύον εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπαντῶν ἀντίστασιν εἰτα δὲ διέξοδον ἀποτελεῖ τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν σχηματίζονται οἱ ῥεῖμακες· οὗτοι δὲ ἐνούμενοι πρὸς ἀλλήλους σχηματίζουσι τὰ ποτάμια καὶ τοὺς ποταμοὺς, χύνοντας τὰ ὑδάτα των συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐπικράτεια ποταμοῦ λέγεται ἅπαντα ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν κατέχει ποταμὸς τις μετὰ τῶν παραποτάμιων καὶ τῶν ῥυακῶν του· γραμμὰ δὲ τῆς διαχωρίσεως τῶν ὑδάτων λέγονται τὰ ὅρια δύο παρακειμένων ἐπικρατειῶν ποταμῶν· εἶνε δ' αὗται συνήθως σειραὶ ὄρεων, ὡς αἱ Ἀλπεις, χωρίζουσαι τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Πάδου ἀπὸ τῆς τοῦ Ροδανοῦ, τοῦ Ρήνου καὶ τοῦ Δουνάβεως.

Βροχαί.

Αἱ βροχαὶ δὲν εἶνε παντοῦ ἐπίσης ἀφθονοὶ· ἐν γένει δὲ αὗται εἶνε ὀλιγώτερον δυναταί, καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ τῆς γεγεννιάσεως τῆς θαλάσσης, ἀν καὶ αἱ βροχεραὶ ἡμέραι εἶνε περισσύτεραι πρὸς βορρᾶν.

Βροχαὶ περιοδικαὶ καὶ πλημμυρῆαι τῶν ποταμῶν.

Μετὰ τῶν τροπικῶν ἢ περιοδικῆ ἐπικνῶδος τῶν ἀνέμων ἐπαναφέρει κατ' ἔτος βροχὰς σταθερὰς κατὰ τὴν αὐτὴν ἑρῶν τοῦ ἔτους· ἡ δὲ

μεγάλη ποσότης τοῦ ὕδατος ἢ ἐντὸς αὐτῶν πίπτουσα πρέπει συγχρό-
νως νὰ ἐκρέη, καὶ ἐντεῦθεν προκύπτουσιν αἱ τακτικαὶ πλημμύραι σχε-
δὸν ὅλων τῶν ποταμῶν τοῦ μέρους τούτου τῆς σφαίρας.

Ἡ πλημμύρα τοῦ Νείλου κατασταίνει εὐφορον τὴν λαμπρὰν κοιλί-
δα τῆς Αἰγύπτου· ἀλλ' εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν πρὸς ἀνατολὰς τῶν
Ἄνδεων οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν κατοφέ-
ρειαν διὰ νὰ ἐκρεύσωσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ταύ-
της καλύπτεται ὑπὸ ἐλῶν.

Λίμναι καὶ ἔ.η.

Τὰ ὕδατα μὴ δυνάμενα διὰ τὴν πολλὰ βαθεῖαν θέσιν τόπων τινῶν
νὰ ἐκρέωσιν ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις καὶ σχηματίζουσι
τὰς καλουμένας *λίμνας* καὶ τὰ *ἔ.η.* Μεταξὺ δὲ τῶν λίμνῶν ὑπάρχου-
σιν τινες, δι' ὧν διέρχονται ποταμοί, ὡς ἡ τῆς Κωνσταντίας καὶ ἡ
τῆς Γενεύης ἄλλαι δὲ δὲν ἔχουσι καμμίαν ἐκροήν, ὡς ἡ Κασπία, ἡ
Ἀράξη λίμνη κλ. αἱ τελευταῖαι δὲ αὐταὶ συνήθως εἶνε ἀλατοῦχοι.

Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα.

Μεταλλικὰ ὕδατα καλοῦνται τὰ βέοντα ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ
γέμοντα μεταλλικῶν οὐσιῶν, οἷον θείου, σιδήρου κλ. Καλοῦνται δ' ἐτι
αὐτὰ *θερμὰ ὕδατα*, ὡς θερμαινόμενα ὑπὸ αἰτίας εἰσέτι ὄχι πολὺ γνω-
στῆς ἀποδιδομένης συνήθως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θερμότητα τῆς γῆς.

Ἡ θερμότης των ἐνίοτε εἶνε ἴση μὲ τὴν θερμότητα βράζοντος ὕδα-
τος· τοιαῦτα δὲ θερμὰ ὕδατα ὑπάρχουσι εἰς πλείστας χώρας καὶ πολ-
λὰ εἶνε χρήσιμα εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Τῶν πηγῶν τούτων τι-
νὲς παρουσιάζουσι μεγαλοπρεπὲς θέαμα· ὡς αἱ τοῦ Γενσερίου ἐν Ἰσ-
λανδίᾳ, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσι συνήθως ἐν σχήματι
πυραμίδος εἰς ὕψος 38 μέτρ. καὶ αἱ τοῦ Στρόκ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ, ὧν
τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσιν ἐτι πλέον τῶν ῥηθέντων.

Ἄτμσφαιρα.

Ἡ *ἀτμσφαιρα* εἶνε μίγμα διαφόρων ρευστῶν, τὰ ὅποια περικυ-
κλώνουσι τὴν σφαῖραν μέχρι τοῦ ὕψους 70—90 χιλιομ. καὶ αὐτὸ
εἶνε ὁ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν.

Ὁ ἀήρ εἶνε διαφανής, καὶ ὅταν ὁ οὐρανὸς ἦνε καθαρὸς, φαίνεται
ὅτι ἔχει ὠραῖον κυανοῦν χροῶμα. Οὗτος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς
εἶνε 770 φορές ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος· στήλη δὲ ἀέρος ἀπὸ τῶν
ἀνωτάτων ὀρίων τῆς ἀτμοσφαιρας μέχρι τῆς θαλάσσης ἔχει βῆρος
ἴσον μὲ τὸ βῆρος στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδατος 10 1/2 μέτρ. ὕψους ἢ
στήλης ἰσοπαχοῦς ὑδραργύρου 757 χιλιοστομέτρων ὕψους.

Ὁ ἀήρ εἶνε μᾶλλον πυκνὸς καὶ δυσκινητότερος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας
τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὰς πεδιάδας ἢ ἐπὶ τῶν ὕψηλῶν ὀρέων, ἀποκα-
θιστάμενος ἐλαφρότερος εἰς ἐτι μεγαλειότερον ὕψος. Ἡ *διαδοχικὴ* αὐτῆ

εις τῆς βαρύτητος τοῦ ἀέρος παρέσχε τὸ μέτρον τῆς μετρήσεως
 τῶν ὀρέων· διότι παρατηρήθη ὅτι στήλη ὑδραργύρου περι-
 ἐνή εντὸς ὄργάνου καλουμένου βαρομέτρου καταβαίνει καθ'
 βαίνουμεν περισσότερον ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.
 θερμότης τῆς ἀτμοσφαιρας ἐλαττοῦται ἐπαίσθητῶς, καθ' ὅσον
 ἔμειν εἰς ὑψηλοτέρους τόπους· διότι ἀραιότερας οὐσας τῆς
 αἰρας εἰς τὰ ἀνώτερα αὐτῆς στρώματα, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου
 αἱ ἐν μικροτέρῃ θλάσει αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ ὑψηλότερα ὄρη
 κλυμμένα ὑπὸ ἀδιακόπου χιόνος· παρατηρήθη δ' ὅτι ἡ χιών
 νὰ πίπτῃ ἐπὶ μὲν τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς ὕψος 4900 μέτρ. ἐπὶ δὲ
 μαιρ. πλάτους εἰς ὕψος 2000 μέτρ. καὶ πρὸς τὸν 60ον
 ἴλιον εἰς ὕψος 1100 μέτρων.

ἄλλαι δ' αἰτίαι ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμο-
 κατὰ τὰς διαφόρους χώρας. Ἡ θερμότης εἶνε τόσον μεγαλει-
 ὦν ὁ τόπος εἶνε πλησιέστερος εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ τὰ ἀνάπα-
 ὄτερα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους. Ὡσαύτως αὕτη
 ἀνάλογος τῆς θέσεως τοῦ τόπου, καθότι αἱ μεσημβριναὶ
 τῶν σειρῶν τῶν ὀρέων εἶνε θερμότεραι τῶν ἄλλων κατωφε-
 Επίσης τὰ δυτικὰ παράλια οἰασδῆποτε χώρας εἶνε θερμότερα
 ἰταλικῶν παραλίων, καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλά-
 χῶραι τῆς Ἀμερικῆς εἶνε ψυχρότεραι τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώ-
 τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὅτι τὸ βόρειον ἡμισφαίριον εἶνε θερμότερον
 τοῦ ἡμισφαιρίου. Καὶ αἱ νῆσοι δὲ αὐταὶ αἱ κείμεναι ἐν τῇ
 τοῦ ὠκεανοῦ ἔχουσι χειμῶνα ὀλιγώτερον δριμύν καὶ θέρος ὀλι-
 θερμὸν ἢ αἱ ἄλλαι χῶραι· διότι αἱ θάλασσαι διατηροῦσιν εἰς
 θερμοκρασίαν μᾶλλον ὁμοιόμορφον.

Μετέωρα.

τὴν ἀτμόσφαιραν συμβαίνουσι διάφορα φυσικὰ φαινόμενα, τὰ
 αλοῦνται μετέωρα· εἶνε δὲ ταῦτα τριῶν εἰδῶν μετέωρα· α' τοῦ
 β' τοῦ ἡλεκτρισμοῦ· γ' τοῦ ὕδατος.
 ἔωρον τοῦ φωτός. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀντανακλᾷ καὶ διαθλᾷ τὰς
 τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου, ὥστε βλέπομεν τὸν ἥλιον πρὶν αὐτὸς
 ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος, καὶ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ· τὸ φαινό-
 ἐ τοῦτο καλεῖται λυκαυγές, ἢ δ' ἐρυθρότης ἐκείνη ἢ γεννω-
 τῇ οὐρανῷ καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καλεῖται ἠώς.
 τὰς αὐτὰς δ' αἰτίας τῆς θλάσεως καὶ ἀντανακλάσεως τοῦ φω-
 τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρας ὀφείλονται οἱ κατοπτρισμοί,
 τὰ ἀντικείμενα τὰ τε ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα καὶ τὰ ὑπὸ τὸν ὀ-
 φαίνονται εἰς ἡμᾶς διπλᾶ, ἀνεστραμμένα, μετακεκινημένα
 ρημένα εἰς τὸν ἀέρα· τὸ φαινόμενον τοῦτο συχνότερα παρατη-

ρείται ἐν Αἰγύπτῳ, Σαχάρῳ, κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας κτλ. Ὡσαύτως οἱ παρήλιοι, οἵτινες παρέχουσι τὴν ταυτοχρόνον ἐμφάνισιν πολλῶν ἡλίων, αἱ παρασελήναι, δι' ὧν βλέπομεν πολλὰς σελήνας, καὶ οἱ ἄλωρες ἢ φωτεινοὶ κύκλοι, οἵτινες σκεπάζουσιν ἐνίοτε τοὺς δύο τούτους ἀστέρας. Καὶ τὸ οὐράνιον δὲ τόξον ἢ ἡ Ἴρις προκύπτει ἐκ τῆς διαθλάσεως ἢ ἀποσυνθέσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν σφαιρῶν δίων τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς, τῶν διακεχυμένων ἐπὶ τοῦ ἀέρος.

Μετέωρα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ἀναγγέλλει τὴν παρουσίαν του εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν διὰ διαφόρων φαινομένων· τὰ γνωστότερα δὲ τούτων εἶνε ἡ ἀστραπή, ἡ βροχή, ὁ κεραυνός, τὸ βόρειον σέλας, αἱ πύριλαι σφαῖραι, οἱ ἀερόλιθοι κτλ.

Εἰς τὰ νέφη παρατηροῦμεν ἐν καιρῷ ῥαγδαίας βροχῆς λάμπριν φωτὸς, ἦντινα συνήθως παρακολουθεῖ πολλὰκις ἐπαναλαμβανόμενος πύλατος. Ἡ λάμπρις αὕτη καλεῖται ἀστραπή, οὕσα μέγας ἠλεκτρικὸς σπινθήρ, μεταβαίνων ἀπὸ νέφους εἰς νέφος ἢ εἰς γῆνιν σῶμα, καὶ τότε καλεῖται κεραυνός, ὁ δὲ παρακολουθῶν αὐτὴν πύλατος καλεῖται βροχή.

Πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τῶν κακῶν τῶν ὑπὸ τῶν κεραυνῶν συμβαινόντων ἐφεῦρεν ὁ ἀείμνηστος Φραγαλῖνος τὰ ἀντικεραυνία· ταῦτα δ' εἶνε μετέλλινοι ῥάβδοι λήγουσαι πρὸς τὸ ἄνω εἰς ὄξύ, αἱ ὁποῖαι τιθέμεναι καθέτως ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν οἰκοδομῶν καὶ καὶ συγκοινωνοῦσαι μετὰ τοῦ ἐδάφους διὰ μεταλλίνου σύρματος κοῦσι πρὸς ἑαυτὰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν νεφῶν καὶ τότε αὐτὸς διέρχεται δι' αὐτῶν ἄνευ βλάβης τῶν οἰκοδομῶν καὶ φθάνει εἰς τὴν γῆν.

Τὸ δὲ βόρειον σέλας εἶνε λαμπρὸν μετέωρον, φωτίζον συχνὰ τὰ βορείους χώρας τῆς Εὐρώπης, μέρη τινὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ γειτονικά μέρη τοῦ νοτίου πόλου· τούτου τὰ σχήματα καὶ χρώματα εἶνε λίαν ποικίλα· ἐν γένει δὲ παρουσιάζει ὄψιν τόξου κύκλου φωτανοῦ τοῦ ὁποῖου δράγματα πρὸς διατρέχουσι πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον διασυνόμενα, ἀλλὰ ταῦτα ἐνίοτε τινάσσονται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμόσφαιρας ἀποδίδουσι σοφοὶ τινες πύρινοι σφαῖρας, αἵτινες διατρέχουσι τὴν ἀτμόσφαιραν μετὰ μετρίστης ταχύτητος, συνοδευομένης τῆς πορείας τῶν ὑπὸ κεραυνῶν ὑπὸ τῆς πτώσεως τῶν καλουμένων ἀερολίθων ἢ βολιδῶν· δὲν γὰρ ῥιζομεν ὁμῶς εἰσέτι τὴν ἀληθῆ αὐτῶν καταγωγὴν. Καὶ τινες μὲν σχυρίζονται ὅτι εἶνε λίθοι ῥιπτόμενοι ἐκ τῶν ἠφαιστείων τῆς σελῆς· ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι εἶνε μικροὶ τινες πλανῆται τοὺς ὁποῖους παρασύρει ἐκτὸς τῆς τροχιάς των.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμόσφαιρας ἀποδίδεται ἔτι μικροὶ καὶ ἀβλαβεῖς φλόγες, αἵτινες ἐν ὄρῳ μάλαστα τρικυμίας φαίνονται τὰς κορυφὰς τῶν πύργων, τῶν ἱστῶν καὶ ἄλλων μερῶν.

πλοίων· αὐται δὲ καλοῦνται *Διδσκούροι*, *Κάστωρ* καὶ *Πολυδεύκης*.

Μετέωρα τοῦ ὕδατος λέγονται ὅσα προέρχονται ἐκ τῶν ἀτμῶν ὅστινες ὑπάρχουσι πάντοτε εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς θερμότητος ἀναβαίνουν ἀπὸ τῆς γῆς· ταῦτα δὲ εἶνε τὰ νέφη καὶ ἡ *ὀμίχλη*, συνιστάμενα ἐκ λίαν μικρῶν ὕδατινῶν σφαιριδίων· καὶ τὰ μὲν νέφη διαφόρους ἔχοντα μορφάς εἶνε ὑψηλὰ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ δὲ ὀμίχλη πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, σχηματιζομένη κυρίως εἰς χώρας ἐλώδεις, ἢ διαβρεχομένας ὑπὸ πολλῶν ὑδάτων.

Τὰ ὑδάτινα ταῦτα τῶν νεφῶν σφαιρίδια, ὅταν γείνωσι μέγιστα καὶ συρρεύσωσι, σχηματίζουσι τὰς σταγόνας, αἵτινες ἔνεκα τῆς βαρύτητός τῶν καταπίπτουσι εἰς τὴν γῆν καὶ σχηματίζουσι τὴν βροχήν· ἔάν ὅμως τὰ ὑδάτινα ταῦτα σφαιρίδια μεταβληθέντα εἰς σταγόνας πρὶν καταπέσω παγώσωσι, τότε σχηματίζεται ἡ *χάλαξα*. Ὅταν δὲ οἱ ἀτμοὶ νέφους κινῶσι πρὶν μεταβληθῶσι εἰς σταγόνας βροχῆς παγώσωσι, τότε καταπίπτουσι εἰς *χιμῶδας* χιόνος. Δρόσος δὲ καλεῖται ἡ ὑγρασία, ἢ ἐπικαθημένη ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐν ὄρῳ νηγεμίας καὶ αἰθροῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας διαφόρων σωμάτων κειμένων ἐν ὑπαίθρῳ· προσέρχεται δὲ αὕτη ἐκ τῆς συμπυκνώσεως τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρας ἐπὶ ψυχρῶν ἀντικειμένων τῆς γῆς· ἔάν ὅμως τὰ σώματα ταῦτα ἔχωσι θερμοκρασίαν κατωτέρα τοῦ 0 τοῦ θερμομέτρου φεωμύρου, τότε μεταβάλλεται εἰς πάχνην, ἣτις εἶνε παγωμένη δρόσος.

Εἰς τὰ μετέωρα ὡσαύτως ἀνάγονται τὰ καλούμενα *πλανώμενα σώματα*, ἅτινα εἶνε μικρὰ φλόγες, παρατηρούμενα κατὰ τὴν νύκτα πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐπὶ τόπων ἐν οἷς γίνεται σῆψις ζωικών οὐσιῶν· οἷον νεκροταφείων κτλ. προέρχονται δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ φωσφοροῦχοῦ ὑδρογονικοῦ ἀερίου, τοῦ ἀναπτυσσομένου κατὰ τὴν σῆψιν ζωικών οὐσιῶν καὶ ἔχοντος τὴν ιδιότητα, ὅταν ἔλθῃ εἰς ἐπαφήν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, νὰ ἀνάπτῃ.

Διάττοιτες ἀστέρες δὲ λέγονται μικρὰ φωτεινὰ σώματα ὅμοια μετὰ τὰ ἀστρα, τὰ ὅποια κατ' αἰθροῖον νύκτα αἴφνης σχηματιζόμενα κινουμένη πρὸς τὰ κάτω καὶ σβύνουσι, οὐδένινχος ἀφήνοντα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. Θεωροῦσι δὲ ταῦτα τινες τῶν ἀστρονόμων ὡς σώματα κινούμενα περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ὅταν προσεγγίσωσι κατὰ τὴν πορείαν των πολὺ τὴν γῆν καὶ ἐλκυσθῶσι ὑπ' αὐτῆς, τότε καθίστανται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ φωτεινὰ, παλλάκις δὲ καταπίπτουσι εἰς ὅλοκλήρου ἢ κατὰ μέρος.

Ἄνεμοι.

Ἄνεμοι λέγονται αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ κινήσεις τοῦ ἀέρος ἀπ' ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. Αἰτίαι δὲ τῶν ἀνέμων δύνανται νὰ ᾖνε ἡ θερμότης ἢ ἐκτείνουσα τὸν ἀέρα εἰς τινος τόπου, τὸ ψῦχος τὸ παρῆγον κενόν τοῦ ἀέρος ἢ μεταβάλλονται

εἰς βροχὴν, ἢ ἔλξει τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, καὶ ἢ περὶ τὸν ἄξονα περιστροφή τῆς γῆς.

* *Άνεμοι κανονικοὶ* καλοῦνται οἱ πνέοντες πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν· τοιοῦτοι δὲ εἶνε· Ἰον οἱ ἀπόγαιοι ἄνεμοι καὶ οἱ ἐμβάται προκύπτοντες ἐκ τῆς ἀνίσου θερμάνσεως τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τὴν μὲν ἡμέραν πνέει ὁ ἄνεμος ἐκ τῆς θαλάσσης ὡς ἐμβάτης πρὸς τὴν ξηράν, τὴν δὲ νύκτα ὡς ἀπόγαιος ἐκ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν· Ἰον οἱ εἰρησῖαι ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ, οἵτινες πνέοντες ἀκαταπαύστως ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἀποδίδονται εἰς τε τὴν ῥοήν τοῦ ψυχροῦ ἀέρος ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸ ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὴν περὶ τὸν ἄξονα περιστροφήν τῆς γῆς· ἐπειδὴ ἄλλο ὁ ἀπὸ τῶν πόλων πνέων ἐνταῦθα μὴ ἀκολουθῶν μετ' ἀρκετῆς ταχύτητος φαίνεται ὅτι φέρεται ἀκαταπαύστως πρὸς δυσμὰς.

Ὡς ἀνέμους κανονικοὺς δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοὺς Μονσωνίους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, οἵτινες πνέουσιν ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, καὶ ἐκ τοῦ βορειοανατολικοῦ κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας. Ἐν τούτοις οἱ ἄνεμοι οὗτοι εἰσὶν ἕξ ἑβδομάδας κατὰ τὸ διάστημα ἐκάστης ἀλλαγῆς ποικίλλουσι καὶ τότε εἶνε ἀναμειγμένοι μὲ γαλήνην, καταιγίδας καὶ θυέλλας.

Αἱ εὐκρατοὶ ζῶναι ἔχουσιν ἀνέμους μεταβλητοὺς καὶ ἀκανονιστοὺς τοιοῦτοι δὲ εἶνε ὁ Σαρμὸν ἐν Ἀραβίᾳ καὶ Σαχάρῃ, ὁ Σιρράκος ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐνίση ἐν Ἑλλάδι. Οὗτοι φαίνονται μὴ ὑποκείμενοι εἰς θυέλλας, αἵτινες καταστρέφουσι τὰς ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης χερσὶν.

Ὅταν δύο ἄνεμοι ἐναντίοι συναντῶνται, παρᾶγεται ταχέως γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα σίφων, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ μέρη τῆς σφαιρῆς προσβάλλονται. Οὗτος ὅτε καταρροφᾷ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ σύρει καὶ θρᾶζει τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα συναντᾷ ἐπὶ τῆς διαβάσεώς τε ὅτε δὲ ἀποξηραίνει τὰ ἔλη καὶ τὰς λίμνας, ἐγείρει παμμεγέθεις θραυσμάτων τῶν καὶ διὰ κατακλυσμοῦ ὑδάτων τὴν ξηράν, ἐφ' ἐκρήγνυται.

Μαγνητικὴ βελόνη.

Ἡ *μαγνητικὴ βελόνη* (ναυτικὴ πυξίς) στρέφει ἀκαταπαύστως ἐν τῶν ἄκρων τῆς πρὸς βορρᾶν καὶ τὸ ἄλλο πρὸς νότον. Εἰς ταύτην δὲ τὴν διεύθυνσιν τῆς βελόνης δύο ἀταξίαι συμβαίνουσιν ἢ ἀπόκλισις καὶ ἢ κλίσις.

Ἡ *κλίσις* εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ βελόνη κλίνει μετὰ τὸ σημερινοῦ τοῦ τόπου εἰς ὃν εὐρίσκεται· εἶνε δὲ αὕτη διάφορος εἰς τὰς διαφόρους χώρας καὶ ἀκαταπαύστως ποικίλλει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

Ἡ *ἀπόκλισις* εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ μαγνητικὴ βελόνη μακίζει μετὰ τοῦ ὀριζοντός. Καὶ εἰς μὲν τὰς ἀνατολικὰς παρὰ τὸν ἰσημερινόν

χώρας ἢ βελόνῃ αὕτη μένει ὀριζόντιος, καθ' ὅσον ὁμως πλησιάζομεν πρὸς βορρᾶν τὸ βόρειον ἄκρον τῆς κλίνας πρὸς τὴν γῆν, τὸ δὲ νότιον τῆς ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ.

Προϊόντα τῶν διαφορῶν ζωνῶν.

Φυτά.

Τὰ διάφορα εἶδη τῶν φυτῶν δὲν ἐπιδίδουσιν ἐπίσης εἰς ἅπαντα τὰ κλίματα, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν φαίνεται ὅτι περιλαμβάνεται ἐντός τινος πλάτους ἢ μᾶλλον ὑπὸ θερμοκρασίαν ἰδιαιτέρην.

Ἡ κατεψυγμένη ζώνη παράγει ὀλίγα εἶδη φυτῶν· ἐν αὐτῇ φύονται ἐν ἄφρονίᾳ βρύα, λειχήνες, περιίδες, εἶδη τινὰ μύρων καὶ τινὰ δένδρα· οἷον σημύδαι καὶ ἰτέαι, ἀλλὰ πάντοτε εἰς θαμνώδη κατάστασιν· μόνη δὲ ἡ Λαπωνία κατὰ ταύτην τὴν ζώνην παράγει σικαλιν καὶ λαχανικά καὶ ἔχει δάση ἀπὸ ἐλάτας.

Εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην ἡ πεύκη καὶ ἡ ἐλάτη ἐκτείνονται μέχρι τῆς κατεψυγμένης ζώνης, εἰς τινὰ δὲ μέρη καὶ ἐντὸς αὐτῆς. Πρὸς νότον δὲ προχωροῦντες εὐρίσκομεν τὴν φηγόν, τὴν δρῦν, τὴν σπένδαμον, τὴν πετελέαν, τὴν φιλύραν, τὴν κέδρον, τὴν κυπάρισσον, τὸν φελλόν.

Ἡ μηλέα ἀρχεται νὰ φύηται ἀπὸ τῆς 60° πλάτους· ἡ κερασεῖα ἐκτείνεται ἐπι πλέον πρὸς τὸν πόλον, εἴτα ἀρχεται ἡ ἀπιδέα πάντοτε πλησιάζουσα πρὸς τοὺς τροπικούς· μετὰ ταῦτα ἡ δαμασκηνέα, ἡ καστανέα, ἡ καουζά, ἡ ἀμπελος, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ πορτοκαλεῖα ἐκτεινομένη εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην καὶ κατέχουσα ἐπὶ τῆς γῆς περισσοτέραν θέσιν οἰοῦδήποτε ἄλλου ὁπωροφόρου δένδρου. Τὰ διαφορα εἶδη τοῦ αἴτου εἶνε διεσπαρμένα καθ' ἅπασαν τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ δὲ ὀρύζιον καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἶνε ἄφθονα εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας.

Ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ ὠριμάζουσιν οἱ εὐχυλότατοι καὶ ἀρωματικώτατοι τῶν καρπῶν, καὶ ἅπαντα ἡ φυσικὴ ὑπαρξίς ἔχει περισσοτέραν ζωνρότητα καὶ λαμπρότητα. Ἐνταῦθα βλέπομεν δένδρα λίαν ὑψηλά καὶ παμμεγέθη, ὡς τὸ βαοάβ· ὡσαύτως φύεται τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ φοινίξ, τὸ ἀρτόδενδρον, τὸ καυχόν, ἡ βανίλλη, ἡ κανέλλα, τὸ μοσχοκάρυον, τὸ πεπερόδενδρον κτλ.

Ἄλλ' ἢ εἰς τὰς ζώνας αὕτη διαίρεσις τῶν φυτῶν κατὰ τὰ διάφορα πλάτη δὲν εἶνε πάντοτε ἀκριβής· διότι καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν ἰσημερινὸν βλέπομεν παραγόμενα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὑψηλῶν ὄρεων προϊόντα τῶν εὐκρατων χωρῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν δένδρα τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν· εἰς τινὰ δὲ μέρη τῆς εὐκράτου ζώνης αἱ χαμηλαὶ χώραὶ παράγουσι καρπούς τῶν θερμοτέρων χωρῶν.

Ζῷα.

Ἐκ τῶν ζῴων ἄλλα μὲν ζῶσι μόνον ἐπὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης· οἷον ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ ῥέτται, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, ἥτις ἐκτείνεται

ἔτι μικρὸν εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ σαρθέριον, τὸ κακοῦμι, ὁ κάστωρ, καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ σισυροφόρα ζῶα κατοικοῦσι πρὸς τὰ βόρεια, εἰς τόπους σκεπασμένους ὑπόμεγάλων δασῶν καὶ ὀλίγων κατοικοιμένων.

Αἱ παγωμέναι θάλασσαι κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν καὶ εἰδῶν τινῶν φωκῶν· ἐντεῦθεν ὡς λέγεται ἀναχωροῦσι κατ' ἔτος ἀπειράριθμοὶ ἀρίγγαι καὶ διασπείρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Καμτσιαιτικής.

Αἱ εὐκρατοι χῶραι παρέχουσιν ὀλίγα ἰδιάζοντα εἶδη· τούτων δ' ὁ σκύλος, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ βουῦς, τὸ πρόβατον ἠκολούθησαν τὸν ἄνθρωπον εἰς ὅλας του τὰς μεταναστεύσεις· ἐνταῦθα ὀλίγιστα εἶνε τὰ σαρχοβόρα καὶ ἐπίφοβα θηρία· οἶον ἡ ἄρκτος, ὁ λύκος καὶ ὁ ἀετός· τὰ δ' ἄγρια ζῶα εἶνε πολλά· οἶον ὁ λαγιδεύς, ὁ λαγωός, ἡ ἔλαφος, πτηνὸς ἐνδημικῶν πτηνῶν κτλ. τὰ δὲ ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἔρχονται ἐξ ἄρκτου καὶ μεσημβρίας.

Αἱ δὲ θερμότεραι χῶραι παράγουσι τὰ τρομερώτατα τῶν θηρίων· τὸν λέοντα, τὸν τίγριν, τὴν ὕξιαν, τὸν πάνθηρα, τοὺς ὄφεις, τοὺς κροκοδείλους κτλ. Ὡσαύτως δὲ τὰ μέγιστα καὶ ἰσχυρότατα πτηνὰ καὶ τετράποδα· οἶον τὴν στρουθοκίχμηλον, τὸν κόνδορα, τὸν ἐλέφαντα, τὸν βινόκερον, τὸν ἵπποπόταμον, τὴν καμηλοπάρδαλιν, καὶ τέλος τὴν κίχμηλον, τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος ἐξῆπλωσεν εἰς πολλὰς εὐκράτους χῶρας. Ἐπίσης τρέφουσιν ἔντομα λαμπρότατα καὶ πτηνὰ με ωραιότατα πτερὰ· οἶον τὸν ψιττακόν, τὸ κολίθριον, τὰ παραδείσια πτηνὰ κτλ. Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ νέα ἡπειρος οὐδὲν τρέφει τῶν μεγάλων τετραπόδων.

Ἀνθρώπινον γένος.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οἱ διεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἓν μόνον γένος· ἀλλὰ διαιροῦνται εἰς πολλὰς φυλὰς, τὰς ὁποίας τὸ κλίμα, τὸ εἶδος τοῦ βίου ἢ ἄλλαι ἄγνωστοι αἰτίαι κατέστησαν ἀρκετὰ πρὸς ἀλλήλας διαφόρους· τούτων δ' ἐπισημότεραι εἶνε·

α.) Ἡ *Κανκασία* ἢ *λευκὴ φυλὴ*, ἣτις εἶνε διεσπαρμένη εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸ νότιον καὶ δυτικὸν τῆς Ἀσίας καὶ εἰς τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἄνθρωποι ἔχουσι χρῶμα λευκὸν ἢ μελαγχροινόν, μικρά, λεῖα καὶ διαφόρου χρώματος μαλλία, πυκνὸν γένειον, ὠσείδες κρηνίον καὶ ὀλίγον ἐσχισμένον στόμα.

β.) Ἡ *Μογγολικὴ*, ἣτις εἶνε ἐξῆπλωμένη εἰς τὴν λοιπὴν Ἀσίαν, εἰς μικρὸν μέρος τῆς βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Οἱ ἀνήκοντες εἰς ταύτην τὴν φυλὴν ἔχουσι χρῶμα ὠχρὸν, μαῦρα καὶ ἄγρια μαλλία, τραχὺ καὶ ἀραιὸν γένειον, ρίνα πλατεῖαν, πρόσωπον πλατὺ, ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, προεξέχοντα μῆλα τῶν παρειῶν καὶ κρηνίον σχεδὸν τετραγώνον.

γ.) Ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *μαύρη φυλὴ*, ἣτις κατοικεῖ ἅπασαν τὴν Ἀφρικῆν.

κὴν πλὴν τοῦ βορείου μέρους αὐτῆς. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι μέλαν χρῶμα, μαῦρα, κοντὰ καιοῦλα μαλλία, ῥίνα σιμὴν, χεῖλη παχέα καὶ ἀνεστραμμένα, γένειον πυκνὸν καὶ τὸ ὄπισθεν τοῦ κρανίου ἐπίπεδον.

δ.) Ἡ Ἀμερικανικὴ, ἣτις ἐξαπλοῦται καθ' ἅπασαν τὴν ἐπίλοιπον Ἀμερικανὴν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκόφαιον, μαῦρα, τραχέα καὶ στυλινὰ μαλλία γένειον ἀραιὸν, πρόσωπον πλατὺ, κρανίον περὶ τοὺς κροτάφους πεπιεσμένον, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ καὶ ἐξέχοντα μῆλα τοῦ προσώπου.

ε.) Ἡ Μαλαικὴ, ἣτις κατοικεῖ τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι χρῶμα καστανόν, πυκνὰ, μαῦρα καὶ οὐλα μαλλία, ῥίνα πλατεῖαν, στόμα μέγα καὶ κρανίον πεπιεσμένον περὶ τοὺς κροτάφους.

Θρησκείαι.

Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν τῆς θεότητός τινος· ἀλλ' ἅπαντες δὲν λατρεύουσιν ὁμοίως τὸ Θεῖον. Αἱ πρώτισται θρησκείαι αἱ ἐξῆπλωμένοι ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Μωαμεθανισμὸς, ὁ Βραχμανισμὸς, ὁ Βουδισμὸς· αἱταὶ δὲ ἀναγνωρίζουσιν ἓνα μόνον Θεόν, καὶ ὁ πολυθεῖσμός περιλαμβάνων ἀπάσας τὰς θρησκείας τὰς διδασκούσας τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεοτήτων.

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ ἀποκαλυφθεῖσα θρησκεία ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἶνε δ' ἐξῆπλωμένη ἐπὶ τῶν μάλλον πεπολιτισμένων λαῶν καὶ ἐξασκεῖται ὑπὸ τοῦ 1/3ου σχεδὸν τῶν κατοίκων τῆς γῆς. Διαιρεῖται δ' αὐτὴ εἰς τρεῖς μεγάλους κλάδους:

- 1) Τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν θρησκείαν, εἰς ἣν ὑπάγονται ἐτι καὶ αἱ αἱρέσεις τῶν Νεστοριανῶν, Κοπτῶν, Ἀρμενίων καὶ Ἰακωβιτῶν.
- 2) Τὴν Καθολικὴν θρησκείαν, τῆς ὁποίας πνευματικὸς ἀρχηγὸς εἶνε ὁ πάπας.
- 3) Τὴν τῶν Διαμαρτυρομένων θρησκείαν, διηρημένην εἰς πολλὰς αἱρέσεις, ὧν ἐπιστημότεραι εἶνε ὁ Λουθηρανισμὸς ἢ ἡ εὐαγγελικὴ θρησκεία, ὁ Καλβινισμὸς ἢ ἡ τῶν ἀναμορφωτῶν καὶ ἡ Ἀγγλικανὴ ἢ ἐπισκοπικὴ.

Ὁ Ἰουδαϊσμός δὲν ἐπικρατεῖ εἰς κανέν μέρος· διότι οἱ Ἑβραῖοι εἶνε διεσπαρμένοι καθ' ἅπασαν τὴν γῆν καὶ διατηροῦσι τὸν ἀρχαῖον νόμον τοῦ Μωϋσέως.

Ὁ Μωαμεθανισμὸς ἢ Ἰσλαμισμὸς διαιρεῖται εἰς δύο ἐπιστημότερας αἱρέσεις· 1ον τὴν τῶν Σουννιτῶν, οἵτινες πλὴν τοῦ Κορανίου παραδέχονται καὶ βιβλίον τι παραδόσεων καλούμενον Σουννά· 2 τὴν τῶν Σχίιτῶν ἢ ὀπαδῶν τοῦ Ἀλή, οἵτινες ἀπορρίπτουσι τὸ Σουννά.

Ὁ Βραχμανισμός, οὕτινος οἱ ὀπαδοὶ λατρεύουσι πολλοὺς ὑποδεστέρους θεοὺς, ἀλλ' ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν μιᾶς ἀνωτέρας θεότητος.

Ὁ Βουδισμός ἔχει πολλὴν σχέσιν μὲ τὸν Βραχμανισμόν καὶ εἶναι πολὺ ἐξηπλωμένος· διαίρεται δ' εἰς πολλοὺς κλάδους· τούτων οἱ μὲν ἔχουσι ἀρχηγὸν τὸν Δαλαϊλάμαν, ἱερέα ὡς θεὸν τιμώμενον καὶ θεωρούμενον ὡς μηδέποτε ἀπονήσκοντα· ἄλλοι δ' ἀποδίδουσι εἰς τὸν Βούδαν τὸ ὄνομα τοῦ Σομμοκοδόδοτος. Τῆς θρησκείας δὲ ταύτης ἀίρεσις τις ἐν Κίνα καλεῖται θρησκεία τοῦ Φωῆ. Εἰς τὸν Βουδισμόν δὲ πρέπει νὰ ἀποδοθῆ καὶ ἡ ἐν Ἰαπωνίᾳ Σιρτολατρεία ἢ θρησκεία τοῦ Σίντου.

Εἰς ταύτας τὰς θρησκείας προσθετέα ἡ τῶν Σείκων εἰς τὸ Ἰνδοστάν, καὶ ἡ τοῦ Κομφουκίου εἰς τὴν Κίνα, αἵτινες διδάσκουσιν ἐν ὄν παντοδύναμον.

Ἡ πολυθεία ἢ ἡ τῶν ἐθνικῶν θρησκεία, ἥτις πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς γνωστὰς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χωρῶν, ἐξέλιπε σχεδὸν ἐξ ἀπασῶν τῶν πολιτισμένων χωρῶν.

Ὁ Φετιχισμός εἶναι ἡ ἀγροικότερα ὄλων τῶν θρησκειῶν τῶν παραδεχομένων πολλοὺς θεοὺς. Καλοῦνται δὲ φετιχὸν ὅλα τὰ ἔμφυχα ἢ ἀψυχα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια λαοὶ δεισιδαίμονες λατρεύουσι. Ὁ φετιχισμός εἶναι ἐξηπλωμένος ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς πολλοὺς ἀγροὺς λαοὺς.

Πολιτισμός.

Οἱ λαοὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου των καὶ τὰς προόδους των εἰς τὰς τέχνας δύνανται νὰ διαιρεθῶσι εἰς 3 τάξεις· εἶναι δὲ αὗται·

1) Οἱ ἄγριοι, οἵτινες ὡς θρησκείαν ἔχουσι δεισιδαιμονίας, τινὰς δὲν γνωρίζουσι τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, καὶ ἡ βιομηχανία των περιορίζεται εἰς μικρὰν τινα κηπουρίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὴν θήραν· εἶναι δὲ συνήθως νομάδες καὶ σχηματίζουσι πάντοτε μικροὺς λαοὺς.

2) Οἱ βάρβαροι ἢ ἡμιπολιτισμένοι λαοὶ ἔχουσι θρησκείαν καὶ νόμους καὶ γνωρίζουσι πολλὰς τέχνας ὡς καὶ τὴν γραφὴν· τούτων οἱ μὲν εἶναι δεδομένοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν καὶ λέγονται γεωργοί, οἱ δὲ εἰς τὴν ποιμενικὴν καὶ λέγονται νομάδες.

3) Οἱ πολιτισμένοι λαοὶ ἔχουσι τελειοποιήσει τὰς μηχανικὰς τέχνας, καὶ διὰ τῶν φώτων, τῶν σοφῶν νόμων καὶ τοῦ ἐμπορίου των ὑπεραυξάνουσι τὸν πληθυσμόν, τὴν εὐπορίαν καὶ ἐνγένει τὴν εὐδαιμονίαν των.

Τ Ε Λ Ο Σ .

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ
ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΚΑΤ' ΕΓΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ

Α. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ,

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βαρθολαίου Λυκείου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Μετὰ μεγάλων μεταρρυθμίσεων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἤδη προσαρτω-
μένων εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρῶν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 56.

1882.

Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς κυρίους Σχολάρχας καὶ Ἑλληνοδιδασκάλους.

Γνωστοποιούμεν ὑμῖν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθ. Σακελλαρίου
καθηγητοῦ φιλοπονηθεῖσα *Στοιχειώδης Γεωγραφία Πολιτικῆς*
Μαθηματικῆ καὶ Φυσικῆ πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς
Σχολείοις σπουδαζούσης Νεολαίας, ἐξετασθεῖσα δεόντως, ἐνεκρί-
θη παρ' ἡμῶν ὡς διδακτικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς Γεω-
γραφίας· ἔθεν θέλετε μεταχειρίζεσθαι καὶ ταύτην μετὰ τῶν
ἄλλων μέχρι τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου περὶ τῶν προτι-
μητέων ἐκ τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων.

Ὁ Ὑπουργὸς

Β. Α. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΝΕΩΤΕΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

(Ἐκ τῆς Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἣτις περιγράφει τὴν γῆν. Ἡ Γεωγραφία διαιρεῖται εἰς τρία· α'. εἰς *Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν*, ἣτις θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζει αὐτῆς τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὴν θέσιν, τὰς κινήσεις καὶ πλάτος, πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα· β'. εἰς *Φυσικο-Γεωγραφίαν*, ἡ ὁποία πραγματεύεται περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς γῆς, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διαπλάσεως, τῆς περικυκλώσεως αὐτῆς, τῆς φυσικῆς αὐτῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντιθέτου· γ'. εἰς *Πολιτικὴν Γεωγραφίαν*, ἣτις πραγματεύεται περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς γῆς εἰς διάφορα κράτη, περὶ τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς ἀποικίας, τῶν ἠθῶν, τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς εὐπορίας καὶ δυνάμεως ἑκάστου τῶν ἐπ' αὐτῆς κρατῶν.

Σφαῖρα λέγεται σῶμα στερεόν, τὸ ὁποῖον πανταχῶθεν περατοῦται ἀπὸ καμπύλης ἐπιφανείας, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσι ἀπὸ τινος ἐν τῇ μέσῳ αὐτῆς σημείου, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται *κεντρὸν* (α).

Εἰς ἐκάστην περιστρεφομένην σφαῖραν ὑπάρχουσι δύο σημεῖα ἀντιθέτου τῆς ἐπιφανείας τῆς, τὰ ὁποία δὲν συμπεριστρέφονται, ταῦτα λέγονται *πόλοι*· καὶ ὁ μὲν πρὸς βορρᾶν καλεῖται *πόλος Ἀρκτικός* ἢ *Βόρειος*, ὁ δὲ πρὸς νότον *πόλος Ἀνταρκτικός* ἢ *Νότιος*.

Ἡ γῆ, σχῆμα ἔχουσα στρογγύλον, ἀπεικονίζεται διὰ τεχνικῆς ἀπεικόνισμας, ἣτις περὶ τοὺς πόλους εἶνε πεπιεσμένη καὶ ἐξαγκωμένη περὶ τὸν ἰσημερινόν.

(α) Ἡ σφαῖρα ἣτις παριστᾷ τὴν γῆν λέγεται ὑδρόγειος ἢ γῆνη, ἡ δὲ πᾶσι τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τοὺς διάφορους ἀστέρας λέγεται οὐράνια ἢ ἐξωκοσμική. Πίναξ δὲ τῆς γῆς ἢ καθολικὸς χάρτης λέγεται τὸ ἀπεικόνισμα αὐτῆς ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας· ἡ ἀπεικόνισμα μέρους τῆς γῆς ἐπὶ χάρτου λέγεται πίναξ εἰδική ἢ ἀπλωρὸς χάρτης, καὶ τὸ ἄθροισμα πολλῶν ὁμοῦ πινάκων ὀνομάζεται *καθολικὸς ἀτλας*.

*Ἄξων τῆς γῆς λέγεται ἡ νοουμένη εὐθεία γραμμὴ, ἥτις τοὺς δύο πόλους τῆς σφαίρας, καὶ περὶ τὴν ὁποίαν ἡ γῆ περιέρχεται εἰς 24 ὥρας ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς (α).

Κύκλος λέγεται ἡ ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς περατουμένη ἐπιφάνεια, εἰς τὴν ὁποίαν ὄλαι αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου σημείου εὐθεῖαι ἐπὶ τὴν εἰρημένην καμπύλην εἶνε ἴσαι πρὸς ἀλλήλας.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παράλληλων, τῶν ὁποίων τὸ εἰς τὸ μέσον σημεῖον εἶνε ἐπὶ τῆς αὐτῆς μετροῦ καθέτου εἰς τὰ ἐπίπεδά των.

Κύκλοι μεγάλοι καλοῦνται οἱ σχηματιζόμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων χωρῶν διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας καὶ διαιρούντων αὐτὴν εἰς ἴσα μέρη καλούμενα ἡμισφαίρια.

Διὰ τὴν προσδιορίσωμεν τὴν θέσιν ἑνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας νοοῦμεν ἐπ' αὐτῆς κύκλους· τούτων δὲ σημειωτέοι εἶνε δύο μὲν ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ὁ πρῶτος Μεσημβρινός, καὶ τέσσαρες μὲν οἱ δύο Τροπικοὶ καὶ οἱ δύο Πολικοὶ κύκλοι.

Ἰσημερινός λέγεται μέγας κύκλος ἀπέχων ἐπίσης ἀπὸ τῶν πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον καὶ Νότιον ἡμισφαίριον· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ἐπ' αὐτοῦ αἱ πόλεις εἶνε ἴσαι μὲ τὰς νύκτας.

Μεσημβρινός λέγεται μέγας κύκλος διερχόμενος διὰ τῶν πόλων καὶ τέμνων καθέτως τὸν ἰσημερινόν· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, ὅταν ὁ ἥλιος διερχεται δι' αὐτοῦ γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλον ὑπ' αὐτὸν τόπος· καὶ οὗτος διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια Ἀνατολικὸν καὶ εἰς Δυτικὸν ἡμισφαίριον. Πρῶτος δὲ μεσημβρινός λέγεται ὁ ἐξ οὗ ἀρχόμεθα ἐπὶ τῆς σφαίρας νὰ μετρώμεν· διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου διαιρεῖ τὴν γῆν ἐπίσης εἰς δύο ἡμισφαίρια, τῶν ὁποίων τὸ μὲν περιλαμβάνει τὸν Παλαιόν, τὸν Νέον κόσμον.

ΣΗΜ. Μεσημβρινοὶ εἶνε ἄπειροι, ἀλλ' ἐκ συμφώνου οἱ Εὐρωπαῖοι τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἶχον παραδεχθῆ ὡς πρῶτον ἢ συνθηματικὸν ἕρηνον τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου κειμένης εἰς τὰ ΒΑ. τῆς κῆς· ἦδη ὅμως ἕκαστον ἔθνος παραδέχεται ὡς τοιοῦτον τὸν διερχόμενον τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀστεροσκοπεῖου.

Τροπικοὶ λέγονται δύο κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινού χοντες αὐτοῦ $23 \frac{1}{2}$ μοίρας· καὶ ὁ μὲν κείμενος μεταξὺ τοῦ νοῦ καὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ πόλου λέγεται Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου.

(α) Ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς λέγεται γραμμὴ εὐθεῖα, τί καμπύλη, τί ἐπιφάνεια ἐπίπεδος, κτλ. ταῦτα δὲ δύνανται νὰ ἀναγνώσῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ Β'. μέρους τῆς γεωγραφίας.

ὁ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου *Τροπικῶν Αἰθιοπικῶν*.

Πολικοὶ κύκλοι λέγονται δύο μικρότεροι κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες ἑκάτερος τῶν πόλων $23 \frac{1}{2}$ μοίρας, καὶ ὁ μὲν ἐν εἰς τὸ μέσον τὸν Ἀρκτικὸν πόλον ὀνομάζεται Ἀρκτικὸς πολικὸς κύκλος, ὁ δὲ ἄλλος Ἀνταρκτικὸς πολικὸς κύκλος.

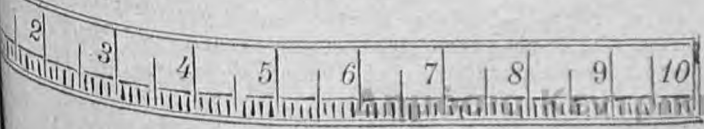
Μοῖρα λέγεται τὸ τριακωσιοστὸν ἑξακωσιοστὸν παντὸς κύκλου εἴτε πλάτους εἴτε μῆκροῦ. ὑποδιαιρεῖται δὲ ἡ μοῖρα εἰς ἐξήκοντα πρῶτα λεπτά, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς ἐξήκοντα δεύτερα κτλ. γράφονται δὲ οὕτως $400' 6'' 23'''$ (=40 μοῖραι, 6 πρῶτα λεπτά καὶ 23 δεύτερα).

Ἡ πᾶς κύκλος διαιρεῖται ἔτι δεκαδικῶς εἰς 400 βαθμοὺς, ἕκαστος δὲ εἰς 100 πρῶτα λεπτά, καὶ πᾶν πρῶτον λεπτὸν πάλιν εἰς 100 δεύτερα. γράφονται δὲ οὕτως $406' 55'' 45'''$ (40 βαθμοί, 55 πρῶτα λεπ. καὶ 45 δεύτερα).

Ἡ γῆ διαιρεῖται ἔτι εἰς πέντε ζώνας. 1 τὴν *Διακεκαυμένην*, ἥτις ἐστὶν ἀπὸ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον τὸν ἰσημερινόν. Ἐν αὐτῇ ἡ θερμότης εἶνε πολὺ μεγάλη. 2 τὰς δύο *Εὐκράτους*, αἵτινες ἀπέχονται ἀπὸ τῶν τροπικῶν καὶ τῶν πόλων ἰσότητος. Ἐν αὐταῖς ἡ θερμότης εἶνε μέτρια. 3 τὰς δύο *Κατεψυγμένας*, αἵτινες ἀπέχονται ἀπὸ τῶν πόλων καὶ τῶν τροπικῶν ἰσότητος. Ἐν αὐταῖς ἡ θερμότης εἶνε ὑποψυχρὰ. 4 τὴν *Ἀρκτικὴν*, ἥτις ἀπέχεται ἀπὸ τοῦ Ἀρκτικοῦ πολικοῦ κύκλου καὶ τῶν πόλων ἰσότητος. Ἐν αὐτῇ ἡ θερμότης εἶνε ὑποψυχρὰ. 5 τὴν *Ἀνταρκτικὴν*, ἥτις ἀπέχεται ἀπὸ τοῦ Ἀνταρκτικοῦ πολικοῦ κύκλου καὶ τῶν πόλων ἰσότητος. Ἐν αὐτῇ ἡ θερμότης εἶνε ὑποψυχρὰ.

Ὁ πλάτος καὶ ὁ μῆκος εἶνε μέγιστος. καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροὶ κύκλοι χρησιμεύουσι νὰ δεικνύωσι τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος ἐπὶ τῆς σφαίρας. Καὶ πλάτος μὲν λέγεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, μῆκος δὲ ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Γνωστοῦ λοιπὸν τοῦ μήκους καὶ πλάτους ἐνὸς τόπου εὐρίσκομεν τὸν ζητούμενον ἀπόστασιν ἐπὶ τῆς σφαίρας, ὅστις κεῖται ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς συμπτώσεως τῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγῇ εἰς τοὺς μαθητὰς πρακτικῶς πῶς μετρεῖται ὁ μῆκος καὶ τὸ πλάτος τόπου τινὸς ἐπὶ τῆς σφαίρας. Ἐπισημαίνονται δὲ τῆς ἐκτάσεως μεταχειρίζονται οἱ γεωγράφοι τὸ γεωμετρικὸν μέτρον (=22, 843 ποδ.) σημειούμενον οὕτω 5 μίλια (=πέντε γεωμετρικὰ μίλια)· ἀλλ' ἡμεῖς τὸ δεκαδικὸν σύστημα ἀκολουθοῦντες μεταχειρίζομεν τὸ ἐξῆς:

σχηματίζει ὁ οὐρανὸς κύκλῳ ἡμῶν, ἰσταμένων ἐπὶ τόπου ἑὶ καὶ ὑψηλοῦ.

Ὅριζων ἡμετέρος λέγεται ἡ κυκλικὴ περιφέρεια, ἥτις σχηματίζεται ἐπὶ ἐπίπεδον παράλληλον μὲ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Ὁ αἰσθητὸς ὀρίζων διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μέρη ἀπέχοντα ἀλλήλων 90 μοίρας· καὶ τὸ μὲν μέρος τοῦ ὀρίζοντος ὅπου φαίνεται ἀνατέλλει ὁ ἥλιος λέγεται Ἀνατολή, τὸ δὲ μέρος ὅπου φαίνεται δύει λέγεται Δύσις, τὸ δὲ μέρος τὸ ὁποῖον ἔχομεν πρὸς τὰ ὄσα εἰσὶν ἡμεῖς πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένοι, Μεσημβρία ἢ Νότος τὸ ἀντίθετον Βορρᾶς ἢ Ἄρκτος.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν πνεύσει καὶ οἱ τέσσαρες κλιματικοὶ ἄνεμοι Βορέας, Νότος, Ἀπηνιώτης καὶ Ζέφυρος ἢ Δυτικὸς ἄνεμος. Μεταξὺ δὲ τῶν τεσσάρων τούτων πάλιν ἐννοοῦνται καὶ ἄλλα μέρη, τὸ Βορειοανατολικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Βορειοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ δυτικοῦ, τὸ Νοτιοανατολικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Νοτιοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ δυτικοῦ (α).

Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέρη παρίστανται ἐπὶ τοῦ χάρτου οὗτου· οἱ ἄρκτικοὶ ἄνεμοι εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου, τὸ νότιον ἢ μεσημβρινὸν εἰς τὸ κάτω, τὸ ἀνατολικὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ καὶ τὸ δυτικὸν εἰς τὰ ἀριστερά.

Κλίμα λέγεται ὁ διάφορος βαθμὸς τῆς θερμοκρασίας καὶ θερμότητος καὶ τοῦ ψυχροῦ ἐκάστου τόπου.

Ἀτμόσφαιρα λέγεται ὁ ἀήρ, ὁ ὁποῖος περικυκλώνει τὴν γῆν καὶ συνίσταται δ' ἐκ διαφόρων ἀερίων καὶ χρησιμεύει εἰς ἀναπνοὴν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ζῶων καὶ φυτῶν.

Προϊόντα λέγονται·

α'. Ὅσα τρέφει ἢ παράγει ἡ γῆ καὶ εἶνε ζῶα, φυτὰ καὶ ζῶα μὲν λέγονται ὅλα τὰ ὄντα, τὸ ὅποια ζῶσι καὶ μετατρέφονται εἰς ἄλλον εἶτε ἐπὶ τῆς γῆς εἶτε ἐντὸς τῶν ὕδατων· οἱ θῆκμοι καὶ τὰ χόρτα· καὶ ὄρνικα ὅλα ὅσα εἰσὶν ἐκ τῆς γῆς ἢ εὐρίσκονται ἐπ' αὐτῆς· οἷον τὰ μέταλλα κτλ.

β'. Ὅσα ἐκ τῶν φυσικῶν προϊόντων ἐξευγενίζονται διὰ τὴν χημικὴν ἐργασίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ καλοῦνται τεχνικὰ προϊόντα· τὰ ὅποια ποτελοῦσι τὴν βιομηχανίαν.

Ἐπὶ τὸ στάδιον (= 1000 βασιλ. πήχ.), καὶ τὸ μυριάμετρον (= 10000 πήχ.)· διὰ δὲ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἐπιφανειῶν τὸν τετραγωνικὸν καὶ τὸ τετραγωνικὸν στάδιον καὶ τὸ τετραγωνικὸν μυριάμετρον.

(α) Γράφονται δὲ καὶ οὕτω ΒΑ, ΒΔ, ΝΑ, ΝΔ.

Οι κάτοικοι ὅλου τοῦ κόσμου λογιζονται περὶ τὸ ἕν διλιόνιον καὶ τριακόσια τριάκοντα ἑπτὰ ἑκατομμύρια (α), καὶ διαιροῦνται ὡς ἐκ τοῦ χρώματος καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου των εἰς πέντε φυλάς· εἶνε δὲ αὗται· 1 ἡ *Καυκασιακὴ* ἢ *Λευκὴ φυλὴ*· 2 ἡ *Μογγολικὴ*· 3 ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *Νιγηρικὴ*· 4 ἡ *Ἀμερικανικὴ*· 5 ἡ *Μαλαϊκὴ*.

Θρησκεία λέγεται ἡ λατρεία τοῦ ὑπερτάτου ὄντος. Κυριώτεροι δὲ θρησκεῖται εἶνε ἡ *Χριστιανικὴ*, ἡ *Ἑβραϊκὴ*, ἡ *Μωαμεθανικὴ*, καὶ ἡ *Ἑθνικὴ* ἢ τῶν εἰδώλων λατρῶν.

Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλαις διαίρεσεσι· τὴν *Ἀνατολικήν* Ὀρθόδοξον, τὴν *Δυτικὴν* ἢ *Καθολικὴν* καὶ τὴν τῶν *Διαμαρτυρομένων*.

Ἔθνος λέγεται λαὸς πολιτισμένος, ὅστις ἔχει τὴν αὐτὴν θρησκείαν, γλῶσσαν καὶ καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ κατοικεῖ συνήθως εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς γῆς.

Κράτος ἢ *ἐπικράτεια* λέγεται ὁ τόπος, τὸν ὅποιον κατοικεῖ καὶ ἐξουσιάζει ἓν ἔθνος.

Νομαδικαὶ φυλαὶ ἢ *στίγη* λέγονται λαοὶ ἡμιπολιτισμένοι. ἢ ὅλως ἄγριοι κατοικοῦντες εἰς σκηνάς, καλύβας καὶ σπήλαια.

Κώμη ἢ *χωρίον* λέγεται ἡ ἑνωσις πολλῶν οἰκιῶν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· ἐάν δ' αἱ οἰκίαι ἦνε πολλαὶ τότε λέγεται *πόλις*.

Πολίτευμα λέγεται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιον κυβερνᾶται ἓν ἔθνος. Εἶνε δὲ τέσσαρα εἶδη πολιτευμάτων· α'. ἡ *Ἀπόλυτος μοναρχία*, ὅταν νόμος ἦνε ἡ θέλησις τοῦ ἡγεμόνος· β'. τὸ *Ἀριστοκρατικόν*· γ'. τὸ *Συνταγματικόν*, ὅταν ἄρχῃ ὁ βασιλεὺς περιοριζόμενος ὑπὸ συλλόγων ἀντιπροσωπευόντων τὸ ἔθνος· δ'. τὸ *Δημοκρατικόν*, ὅταν ἅπας ὁ λαὸς λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Στόλος λέγεται ἄθροισμα πολλῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων· ἐάν δὲ ἦνε ὀλιγώτερα τῶν 5 τὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ὄχι πολὺ μεγάλα λέγεται *στολισκος*.

Ναυσταθμος λέγεται τὸ μέρος ὅπου ναυλοχεῖ ὁ στόλος κράτους τινός· *ναυπηγεῖον* δὲ τὸ μέρος ὅπου τὰ πλοῖα κατασκευάζονται.

(α) τούτων 350 ἑκατομ. εἶνε Χριστιανοί, 120 ἑκατ. Μωαμεθανοί, 5 ἑκατ. Ἑβραῖοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἐθνικοὶ διαφόρων θρησκειῶν.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς συνίσταται ἐκ δύο μερῶν, τῆς ξηρᾶς, ἡ ὅποια κατέχει τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας τῆς καὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὅποιον κατέχει τὰ τρία τέταρτα αὐτῆς.

Τὰ διάτορα μέρη τῆς ξηρᾶς λέγονται ἤπειροι, νῆσοι, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια κτλ.

Ἡπειρος λέγεται ἐκτεταμένη ξηρά. Τοιαῦται δὲ εἶνε εἰς ἅπασαν τὴν γῆν πέντε ἢ Εὐρώπη, Ἀσία, Ἀφρική, Ἀμερική, Νέα Ὀλλανδία ἢ Αὐστραλία.

Νῆσος λέγεται ξηρά ἥττον ἐκτεταμένη, περιβρεχομένη πανταχόθεν ὑπὸ ὕδατων· ἄθροισμα δὲ πολλῶν νήσων, αἱ ὅποια κείνται πλησίον ἀλλήλων, λέγεται Ἀρχιπέλαγος, καὶ τοιοῦτον εἶνε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησος λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, τὸ ὅποιον ἐξέχει πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ περιλαμβάνεται ὑπ' αὐτῆς ἐκ τριῶν τούλαχιστον μερῶν.

Ἰσθμὸς λέγεται τὸ μέρος γῆς στενόν, τὸ ὅποιον ἐνώνει δύο ξηρὰς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας.

Ἀκρωτήριο λέγεται ἄκρα γῆς, ἡ ὅποια ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε ἀπόκρημος καὶ ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν.

Λόφος λέγεται ὕψωμα γῆς μικρόν· ἐὰν δὲ αὐτὸ ᾗνε ὑψηλότερον καὶ πετρῶδες, τότε λέγεται βουνόν· καὶ ἐὰν αὐτὸ ᾗνε ὑψηλότερον τοῦ βουνοῦ, ὀνομάζεται ὄρος. Σειρὰ δὲ ὀρέων λέγεται ἡ ἐνωσις πολλῶν ὀρέων, τὰ ὅποια κατέχουσι μεγάλην ἔκτασιν.

Κορυφή ὄρους λέγεται τὸ ὕψιστον μέρος τοῦ ὄρους· ὑπάρεια δὲ ἢ πρόποδες τὸ χαμηλότερον αὐτοῦ μέρος.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμένοι χῶροι ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὀμαλήν καὶ ἐπίπεδον.

Ὀροπέδιον λέγεται τόπος ἐπίπεδος ἐκτεινόμενος ἐπὶ ὑψώματος ἢ ἐπὶ κορυφῆς ὄρους.

Κοιλιάδες λέγονται μικραὶ πεδιάδες κείμεναι μεταξύ δύο ὀρέων.

Ἠραϊστεῖον λέγεται ὄρος, τὸ ὅποιον ἀναπέμπει κατὰ καιροῦς πῦρ, καπνὸν καὶ ἄλλας ὕλας μεμιγμένας, βραστὸν ὕδωρ κτλ. αἱ δὲ ὅπαι αὐτοῦ αἱ εὐρισκόμεναι ἐπὶ τῶν κορυφῶν ἢ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ἠραϊστείου λέγονται κρατῆρες.

Πρηῶν λέγεται ὄρος μεμονωμένον καὶ ἀπόκρημον, ἐν σχήματι κώνου ὑψούμενον.

Πύλαι ἢ στενὰ λέγονται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῶν ὀρέων αἵτινες καὶ στενάς διόδους (δερβένια) σχηματίζουσι· τοιαῦται δ' εἶνε εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ Θερμασίαι.

ὄρημος λέγεται ἐκτεταμένη ἄφορος χώρα καὶ ἀκατοίκητος, πολυκεκαλυμμένη ὑπὸ ἄμμου.

παντα ὁμοῦ τὰ ἀλμυρὰ ὕδατα τὰ καλύπτοντα τὴν ἐπιφάνειαν γῆς καλοῦνται Ὠκεανός· διαιρεῖται δ' εἰς 5 μέρη·

· Τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς ὁλὰς καὶ τὸν νέον κόσμον πρὸς δυσμὰς.

· Τὸν Μέγαν ἢ Εἰρηρικὸν Ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον δυσμὰς καὶ τὸν νέον πρὸς ἀνατολὰς.

· Τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, ἔχοντα πρὸς Β. τὴν Ἀσίαν, πρὸς Δ. Ἀφρικὴν καὶ πρὸς Α. τὴν Ὠκεανίαν (α).

· Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Βόρειον πόλον.

· Τὸν Νότιον Παγωμένον Ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Νότιον πόλον.

· Ὡκεανοὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς θαλάσσας, κόλπους, λιμένας, ἴσθμους κλπ.

· Θαλάσσαι λέγονται τμήματα Ὠκεανοῦ, τὰ ὅποια εἰσχωροῦσι συνήμεταξὺ τῶν ἠπείρων· ὡς ἡ Μεσόγειος θάλασσα.

· Μεγάλη λέγονται τμήματα θαλάσσης εἰσχωροῦντα μεταξὺ δύο μέρων ξηρῶν· οἷον τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

· Κόλπος λέγεται ἡ βαθεὶα εἰσχώρησις τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηρὰν γῆν· ὡς ὁ Κορινθιακὸς κόλπος.

· Λίμνη λέγεται μικρὸς κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον δύνανται ἐν ἀσφαιρίᾳ διαμένωσι τὰ πλοῖα μὴ προσβαλλόμενα παντάπασιν ὑπὸ ἀνέμων.

· Ὄρημος λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα· μυχὸς τὸ ἐνδότερον μέρος τοῦ κόλπου.

· Παραλία ἢ Αἰγιαλὸς ἢ ἀκτὴ λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς ἀπὸ ὁποίου ἀρχεται ἡ θάλασσα.

· Περὶ λέγεται σωρὸς κινητῆς ἄμμου συνηθροισμένης εἰς τὴν παραλίαν ἢ εἰς τὸ ἄκρον ποταμοῦ ἢ καὶ ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

· Σύρτεις λέγονται ῥηχὰ ἄμμώδη μέρη, ἐν οἷς παρασύρονται ὑπὸ ῥευμάτων ἢ ὑπὸ τῶν παλιρροίων τὰ πλοῖα καὶ χάνονται.

· Αἶρη λέγεται ἡ συστροφή τῶν ὑδάτων ἢ προκύπτουσα ἐκ τῆς κρούσεως δύο ἐναντίων θαλασσίων ῥευμάτων.

· Παλιρροία λέγεται ἡ περιοδικὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις τῶν θαλασσίων ὑδάτων, γινομένη δις τῆς ἡμέρας εἰς τὰς ἀνοικτάς θαλάσσας καὶ εἰς τοὺς Ὠκεανούς· καὶ ἡ μὲν ἀνάβασις αὐτῶν ὀνομάζεται ἰσχυρὰ ἢ ἰσχυρὰ, ἡ δὲ κατάβασις ἄμπωσις.

· Ἄμπωσις λέγεται τὸ ἀθροισμα ἀπασῶν τῶν πρὸς Δ. τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Μεγάλῃς Ὠκεανῷ κειμένων νήσων.

· Ἄμπωσις λέγεται τὸ ἀθροισμα ἀπασῶν τῶν πρὸς Δ. τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Μεγάλῃς Ὠκεανῷ κειμένων νήσων.

· Ἄμπωσις λέγεται τὸ ἀθροισμα ἀπασῶν τῶν πρὸς Δ. τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Μεγάλῃς Ὠκεανῷ κειμένων νήσων.

· Ἄμπωσις λέγεται τὸ ἀθροισμα ἀπασῶν τῶν πρὸς Δ. τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Μεγάλῃς Ὠκεανῷ κειμένων νήσων.

· Ἄμπωσις λέγεται τὸ ἀθροισμα ἀπασῶν τῶν πρὸς Δ. τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Μεγάλῃς Ὠκεανῷ κειμένων νήσων.

Σκόπελος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις ἐξέχει ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἰφθαλος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις φθάνει σχεδὸν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἶνε λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

Πορθμός λέγεται μέρος στενὸν θαλάσσης, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο μεγαλειότεραι θάλασσαί· ὡς ὁ τοῦ Εὐρίπου.

Τὰ δὲ ὕδατα τῆς ξηρᾶς σχηματίζουσι τὰς λίμνας, τὰς πηγὰς, τοὺς χειμάρρους, τοὺς ποταμούς, κτλ.

Λίμνη λέγεται μεγάλη ἐντὸς τῆς ξηρᾶς ἑκτασις ὕδατος, συγκοινωνοῦσα ἐνίοτε μετὰ θαλάσσης ἢ μετὰ ποταμοῦ.

Πηγή λέγεται τὸ μέρος ὅθεν ἐξέρχεται ἐκ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ· ἀλλὰ πηγή καλεῖται ἔτι καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τῆς γῆς κατὰ τὰς ὑπωρείας τῶν ὀρέων ἢ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πεδιάδας. Ἐκ τῆς ῥοῆς τούτων σχηματίζονται οἱ ῥυάκες καὶ ἐκ τῶν ῥυάκων σχηματίζονται πάλιν τὰ ποτάμια.

Χεῖμαρος ἢ *ξηροπόταμος* λέγεται τὸ ποτάμιον, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς ἢ τῆς χιόνος καὶ ξηραίνεται τὸ θέρος.

Ποταμός λέγεται ὁ συνιστάμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ῥυάκων καὶ ποταμίων καὶ γινόμενος συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν· ἐὰν δὲ χύνεται εἰς ἄλλον ποταμόν, τότε λέγεται *παραπόταμος*.

Ῥεῦμα ἢ *ῤεῖθρον* ἢ *κοίτη* τοῦ ποταμοῦ λέγεται ἡ αὐλαξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ῤέουσι τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα· ὄχθαι δὲ ὀνομάζονται τὰ ἄκρα τοῦ ῤεύματος, καὶ δεξιὰ μὲν ὄχθη λέγεται, ἣν ἔχει εἰς τὰ δεξιὰ ὁ διὰ πλοίου καταβαίνων ποταμόν καὶ ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὴν ἐκβολήν, ἀριστερὰ δ' ἡ ἄλλη ὄχθη.

Συμβολή ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἐνώονται ἐν ἡ πλείονα ποτάμια μετὰ ποταμόν ἢ ποτάμιον.

Ἐκβολή ἢ *στόμιον* ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος, καθ' ὃ ὁ ποταμός χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀρμός ποταμοῦ λέγεται ὁ ὄφιοειδῆς ῤοῦς, τὸν ὁποῖον οὗτος σχηματίζει ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Καταβόθραι λέγονται τὰ χάσματα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα βυθίζονται ποτάμιον ἢ ποταμοὶ καὶ χύνονται.

Καταρράκται λέγονται οἱ πετρώδεις τόποι, τοὺς ὁποῖους οἱ ποταμοὶ εὐρίσκοντες ἐν τῇ πορείᾳ των ἀναχαιτίζοντας τὸν ῤοῦν των τοὺς ὑπερβαίνουσι, πολὺ συνάγοντες ῤεῦμα καὶ βιαίως ἀνωθεν καταπίπτοντες.

Διῶρῆ λέγεται τεχνικὸν ποτάμιον, διὰ τοῦ ὁποῖου συγκοινωνοῦσι δύο ποταμοὶ πρὸς ἀλλήλους ἢ θάλασσα πρὸς θάλασσαν ἢ ποταμόν.

ΕΥΡΩΠΗ.

Ἡ Εὐρώπη εἶνε τὸ δέκατον πέμπτον τῆς κατοικουμένης γῆς, συνδεομένη πρὸς Α. μετὰ τῆς Ἀσίας. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου.

Αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 18 κράτη τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Μεγάλην Βρετανίαν ἢ Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Ὀλλανδίαν, Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Σερβίαν, Δαρλίαν, Σουηδίαν (α), Ῥωσσίαν, Ῥωμουλίαν, Σερβίαν.

Τῶν κρατῶν τούτων εἶνε πρὸς Ν. ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία, τὸ Μαυροβούνιον, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, καὶ λέγονται Μεσημβρινὰ κράτη τῆς Εὐρώπης· εἰς τὸ κέντρον ἡ Γαλλία, Ἑλβετία, Βέλγιον, Ὀλλανδία (β), Γερμανία, Αὐστρία, Σερβία, Ῥωμουλία καὶ λέγονται Κεντρικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, πρὸς Β. ἡ Μεγάλη Βρετανία, Δανία, Σουηδία, Ῥωσσία, καὶ λέγονται Ἀρκτικά κράτη τῆς Εὐρώπης. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη τῆς Εὐρώπης διαίρεσις εἰς Ἀνατολικὴν ἢ Εὐρώπην, περιλαμβάνουσαν τὴν Ῥωσσίαν, Ῥωμουλίαν, Σερβίαν, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἑλλάδα, καὶ εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην περιλαμβάνουσαν τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαι τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ ἐξῆς· ἡ Ἀσυχὴ θάλασσα εἰς τὸ Β. τῆς Ῥωσσίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ· ἡ Βαλτικὴ θάλασσα μετὰ τῆς Σουηδίας, Ῥωσσίας, Γερμανίας καὶ Δανίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δὲ ὠκεανοῦ σχηματίζεται καὶ ἡ Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα πρὸς Δ. τῆς Γερμανίας καὶ τῶν Κάτω χωρῶν· ἡ θάλασσα τῆς Μάγχης ἢ Βρετανικὴ θάλασσα μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας καὶ ἡ Μεσόγειος θάλασσα μετὰ τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀφρικῆς.

Ἡ Μεσόγειος περιλαμβάνει ἐτέρας θαλάσσας, τὴν Τυρρηρικὴν θάλασσαν πρὸς Δ. τῆς Ἰταλίας· τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος πρὸς Α. τῆς Ἰταλίας· τὸ Ἰόνιον πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας· τὸ Αἰγαῖον πέλαγος πρὸς Α. τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας· τὴν Προποντίδα εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Τουρκίας· τὸν Εὐξείνον

(α) Ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας λέγεται ἔτι καὶ ἀπλῶς Σουηδία ἢ Σκανδιναβία.

(β) Ἡ Ὀλλανδία καὶ τὸ Βέλγιον λέγονται καὶ Κάτω Χωραί.

πόντον πρὸς Α. τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας, καὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην ἢ Ἀζορικὴν θάλασσαν πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει κόλπους ἐκτενεῖς πολὺ εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηρὰν· ἕνεκα τούτου ἡ παραλία αὐτῆς εἶνε ἐκτεταμένη καὶ λίαν πολυσχημῶν, τὰ δ' ἐνδότερα αὐτῆς δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς θαλάσσης.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Βαλτικῇ ὁ Βοθνικός, ὁ Φιλλανδικὸς ἢ Φιννικὸς καὶ ὁ Λιβόνιος ἢ τῆς Ῥίγας εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ῥωσσίας· ἐν δὲ τῇ Γερμανικῇ θαλάσσῃ ὁ τοῦ Σουιδέρι πρὸς Α. τῆς Ὀλλανδίας· ἐν δὲ τῷ Ἀτλαντικῷ ὁ Οὐασκωνικὸς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Γαλλίας, καὶ ὁ τῶν Γαδείρων εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἰσπανίας· καὶ ἐν τῇ Μεσογείῳ ὁ τῆς Λυῶν πρὸς Ν. τῆς Γαλλίας, ὁ τῆς Γερονθῆς εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἰταλίας, ὁ τοῦ Τάραντος εἰς τὸ Ν. τῆς Ἰταλίας, ὁ Κορινθιακὸς μεταξύ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ὁ Σαρωνικὸς μεταξύ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου καὶ ὁ Θερμαϊκὸς πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησοι. Οἱ κόλποι οὗτοι τῆς Εὐρώπης εἰσχωροῦντες εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζουν τὰς ἐξῆς ἐπισημοτέρας χερσονήσους· τὴν Κριμαϊκὴν εἰς τὸ Ν. τῆς Ῥωσσίας, τὴν Ἑλληνικὴν, περιλαμβάνουσαν τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν καὶ τὸ Μυροβοῦνιον, τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Ἰσπανικὴν ἢ Ἰβηρικὴν χερσονήσον εἰς τὸ νότιον τῆς Εὐρώπης, τὴν Ὀλλανδικὴν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Δανικὴν ἢ Κιμβρικὴν εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Γερμανίας, καὶ τὴν Σκανδιναυικὴν εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ἡ μὲν Σκανδιναυικὴ ἢ μεγαλειτέρα ὄλων διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ Δανικὴ ἔχουσα τριγωνικὸν σχῆμα διευθύνεται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν· ἡ δὲ Ἰσπανικὴ ἢ δευτέρα τῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης ἔχουσα σχῆμα τετράγωνον διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ Ἰταλικὴ ἔχουσα σχῆμα ἐπιμήκους τετραπλεύρου διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ πρὸς τὸ νοτιανατολικόν· ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἢ τρίτη κατὰ τὸ μέγεθος, εἰάν ἀπεκόπτετο ἀπ' αὐτῆς μέρος ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἤθελεν ἔχει σχῆμα ἰσοσκελοῦς τριγώνου· ἡ δὲ Ὀλλανδικὴ καὶ ἡ Κριμαϊκὴ εἶνε αἱ μικρότεραι τῶν ἄλλων χερσονήσων.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλοὺς πορθμούς· τούτων ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Σκαγεράκης καὶ ὁ Κατεγάτης μεταξύ Δανίας καὶ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου· ὁ τοῦ Σούνδου μεταξύ τῆς Δανικῆς νήσου Σηλανδίας καὶ τῆς Σουηδίας· ὁ τοῦ Καλαὶ μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας· ὁ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου μεταξύ τῆς νήσου Ἰρλανδίας καὶ τῆς Ἀγγλίας· ὁ τοῦ Γιβραλτάρ μεταξύ Ἰσπανίας καὶ Ἀφρικῆς· ὁ τῆς Μεσσήνης μεταξύ Ἰταλίας καὶ Σικελίας· ὁ Ἑλλησποντος εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Προποντιδῆς· ὁ Βόσπορος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐξείνου, καὶ ὁ τοῦ Γενικαλῆ (Κιμμέριος) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

Ἰσθμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ Κορινθιακὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Περσικό-
πιος ἐνῶνων τὴν Κριμαίαν μετὰ τῆς λοιπῆς Ρωσσίας.

Νῆσοι ἐπίσημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Ἰσλανδία, ἡ Ἰρλανδία καὶ
ἡ Βρεττανία εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἡ Σαρδῶν, ἡ Κύβρος, ἡ Σι-
κελία, καὶ ἡ Κρήτη εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ἡ Εὐβοία εἰς τὸ Αἰγαίον.

Ἀκρωτήρια ἐπίσημότερα εἶνε τὸ Βόρειον πρὸς Β. τῆς Νορβηγίας,
τὸ Κλέαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰρλανδίας, τὸ Αἰζάρδον ΝΑ. τῆς Ἀγ-
γλίας, τὸ Φινιστέρορον ΒΑ. τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου
ΝΑ. τῆς Πορτογαλίας, τὸ Τραφάλαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰσπανίας, τὸ
Πάσσαρον εἰς τὸ Ν. τῆς Σικελίας, τὸ Σπαρταβέρτον πρὸς Ν. τῆς
Ἰταλίας, καὶ ὁ Μαλέας πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ἐάν ἀπὸ τὴν Ὀλλανδικὴν χερσόνησον φέρωμεν εὐθεῖαν γραμμὴν
πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον, χωρίζεται ἡ Εὐρώπη εἰς δύο τμήματα εἰς
πεδινὸν καὶ ὄρεινόν τμήμα.

Τὸ πεδινὸν κυρίως τῆς Εὐρώπης τμήμα κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς
γραμμῆς ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεα-
νοῦ καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῆς Βαλτικῆς θάλασσης καὶ τῆς Δανίας. Καὶ
τὸ μὲν βόρειον αὐτοῦ μέρος εἶνε μᾶλλον ἐλώδες, τὸ δὲ μέσον ἔχει ἐκτε-
ταμένα δάση καὶ πολλὰς καρποφόρας χώρας, τὸ δὲ νότιον ἔχει χῶ-
ρας ἀνύδρους καὶ ὀπωσαῦν καλλιερρησίμους. Τὸ δ' ἕτερον τμήμα τῆς
Εὐρώπης τὸ κείμενον πρὸς νότον τῆς γραμμῆς εἶνε ὄρεινόν περιλαμβά-
νον τὰ Καρπάθια ὄρη, τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας, τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ
ὄρη τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γερμανίας· μεταξύ δὲ τούτων ὑπάρ-
χουσι καὶ ἀξιόλογοι πεδιάδες, ὡς ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰταλική, ἡ Βελγί-
κη καὶ ἡ Δατικὴ.

Ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἐπίσημότεροι εἶνε ὁ Πεταχόρας ἐκβάλλων
εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανόν· ὁ Δούνας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ
Νεβας, ὁ Δούνας, ὁ Οὐίστοβλιας καὶ ὁ Ὀδερος, εἰς τὴν Βαλτικὴν θά-
λασσαν· ὁ Ἀλβις, ὁ Οὐίσουργις, ὁ Ρῆνος, ὁ Τάμεσις (ἐν Ἀγγλίᾳ)
εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκονάρας εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγ-
λης· ὁ Λεγγρ, ὁ Γαρούνας, ὁ Δούριος, ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιάνας
καὶ ὁ Γουαδαλκουίθερος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Ἐβρος (Ἰβερ) καὶ
ὁ Ροδανός εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Πάδος εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος·
ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα) εἰς τὸ Αἰγαίον πέλαγος· ὁ Δούναβις, ὁ Δρεϊστε-
ρος (Τύρας), καὶ ὁ Δρεϊπερος εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ὁ Τάναϊς ἢ
Δῶν εἰς τὴν Μαιώτιδα λίμνην· ὁ Βόλγας, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς
τῆς Εὐρώπης, καὶ ὁ Οὐράλης εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν (α).

Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ἅπαντες εἶνε πλωτοὶ, διευκολύνοντες τὴν συγκοι-

(α) Περί τῶν ὀρέων καὶ τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης θέλωμεν ἐπιλέγειν ἐν ἐκ-
τάσει εἰς ἕκαστον τῶν κρατῶν αὐτῶν, ἐνθα γίνεται λόγος ἰδίως περὶ αὐτῶν.

νωνίαν και καθιστώντες προσιτώτερα ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς ἠπείρου. Πολλοὶ δὲ τούτων ἐνώνονται διὰ διωρύγων ὡς ὁ Δύνας και ὁ Νεύας μετὰ τῶν ποταμῶν τοῦ Εὐξείνου, ὁ Ῥήνος μετὰ παραποτάμιον τοῦ Δουνάβεως, ὁ Λεῖγερ μετὰ τὸν Σησηκουάναν ἀπ' ἐνὸς και μετὰ τὸν Ῥοδανὸν ἀπ' ἐτέρου, ὁ Γαρούνας μετὰ ποτάμιον χυνομένου εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν κτλ.

Λίμναι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ *Βένερ*, ἡ *Βέτερ*, και ἡ *Μαλάρη* εἰς τὴν Σουηδίαν· ἡ *Λαδόγα*, ἡ *Ορέγα*, ἡ *Πέιπος* και ἡ *Ιλιμερος* εἰς τὴν Ῥωσσίαν· ἡ *Νενσιατέλη*, ἡ τῆς *Γενεύης*, τῆς *Λυκέρης*, τῆς *Ζυρίχης* και τῆς *Κωνσταντίας* εἰς τὴν *Ἑλβετίαν*· ἡ *Μοίζωρ*, ἡ *Κῶμος*, ἡ *Τρασιμένη* εἰς τὴν Ἰταλίαν και ἡ *Βαλατῶν* εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐκ τῶν λιμνῶν τούτων πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοὶ ἢ και ἀπλῶς διέρχονται δι' αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς Λαδόγας τῆς μεγαλύτερας τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης πηγάζει ὁ Νεύας.

Κλιματικῶς δὲ ἡ Εὐρώπη δύναται γὰρ διαιρεθῆ εἰς δύο· και εἰς ἀπάσας μὲν τὰς χώρας τὰς κειμένας πρὸς Ν. τῆς γραμμῆς τῆς φερόμενης ἀπὸ τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἰσπανίας, τῆς πόλεως Τολώσης τῆς Γαλλίας, τῶν Κεραυνίων τῆς ἠπείρου, τῶν παραλίων τῆς Στερεῆς Ἑλλάδος, τοῦ Θερμαίου κόλπου μέχρι τοῦ Βοσπόρου, τὸ κλίμα εἶνε εὐκράες, πίπτει βροχὴ και ἐνίοτε χιῶν, και βλαστάνει ἡ συκὴ, ἡ ἐλαία, ἡ λεμονέα, ἡ πορτοκαλία, ἡ ἀμυγδαλία, ἡ δάφνη, ὁ βάμβαξ κτλ. εἰς ἀπάσας δὲ τὰς χώρας τὰς πρὸς Β. τῆς γραμμῆς ταύτης τὸ κλίμα εἶνε μᾶλλον ψυχρὸν, πίπτει βροχὴ και χιῶν, και μόνον χιῶν εἰς τὰ ὑψηλότερα τῶν ὄρεων. Και μέχρι μὲν τοῦ Λεῖγερ, τοῦ Μοσέλα παραποτάμου τοῦ Ῥήνου, τοῦ Μολδαίου και Μοραίου παραποτάμων τοῦ Δουνάβεως, βλαστάνει ἡ ἀμπελος, ὁ ἀραβόσιτος και ἡ καστανέα, μέχρι δὲ τῶν βορειοτάτων ἄκρων τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου και τῶν πηγῶν τοῦ Πετσχόρα βλαστάνει ὁ σίτος, ἡ βρίζα, ἡ βρώμη, ἡ κριθὴ κλ.

Τὸ δ' ἔδαφος τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε τόσον πλούσιον ὡς τὸ τῶν ἄλλων ἠπειρῶν· ἀλλὰ δὲν ἔχει πάλιν και ἐρήμους ὁποίας ἡ Ἀφρική και ἡ Ἀσία. Τὰ βόρεια τῆς Σουηδίας και τῆς Ῥωσσίας δὲν παράγουσι τίποτε, αἱ δ' ἄλλαι χῶραι τὸν ἀναγκαῖον παράγουσι σίτον ἐπαρκῶς εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων των. Ἐν αὐτῇ ἐπιδίδουσι ὅλα τὰ φυτὰ τῶν συγκερασμένων κλιμάτων· οἷον τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ, τὸ ὄρυζιον εἰς τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν κλ.

Τὰ ὄρη τῆς Εὐρώπης περιέχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, κασιτέρου, ὑδραργύρου γαιανθράκων κτλ. και πολυτίμων λίθων· οἷον ἀγάτου κλ.

Οὐδέμια ποικιλία ζῶων εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπαντᾶται· τὰ δὲ οἰκιακὰ ζῶα εἶνε λίαν πολλαπλασιασμένα, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ὁ λύκος, ἡ ἀλώ-

της, ὁ αἴλουρος εἶνε σπάνιος· ἄρκτοι δὲ μόνον ὑπάρχουσιν εἰς τὸ βόρειον τῆς Ρωσσίας, καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν γύψες λίαν ἐπίφοβοι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶνε περὶ τὰ 286 ἑκατομ. ἀνήκοντες εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν. Τούτων οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἄλβανοί, οἱ Βλάχοι, οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, καὶ μέρος τῶν Βελγῶν ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἑλληνολατινικὴν ὁμοειδίαν· οἱ δὲ Γερμανοί, οἱ ὀλλανδοί, οἱ λοιποὶ Βέλγαι, οἱ Σουηδοὶ καὶ Νορβεγοί, οἱ Δανοὶ οἱ Ἀγγλοί, οἱ Ἰσλανδοὶ καὶ οἱ Ἑλβετοὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν ὁμοειδίαν· καὶ τέλος οἱ Ρῶσσοι, οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Κροάται, οἱ Πολωνοί, οἱ Βοεμοί, οἱ Μοραβοὶ καὶ ἄλλοι Σλαβικοὶ λαοὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Σλαβικὴν ὁμοειδίαν.

ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινε ἔθνη ἐν Εὐρώπῃ ἀνήκοντα εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν· τοιαῦτα δὲ εἶνε οἱ Φιννοὶ πρὸς Β. τοῦ Φιννικοῦ κάλπου, οἱ Οὐγγροι, ἐν Οὐγγαρίᾳ, οἱ Σαμογέται παρὰ τὸν Πετσχόραν· τῆς δὲ Ταταρικῆς φυλῆς εἶνε οἱ Τούρκοι κατοικοῦντες εἰς τὴν Ἑλλ. Χερσόνησον, οἱ Καλμουκοὶ καὶ τινε ἄλλα Ταταρικὰ καὶ Τουρκικὰ ἔθνη κατοικοῦντα παρὰ τὸν Τάναϊν καὶ τὸν Βόλγαν.

Εἶνε δὲ καὶ ἄλλοι λαοὶ διεσπαρμένοι εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς οἱ Λεπτοὶ εἰς τὴν Λιθουανίαν, οἱ Ἑβραῖοι καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, οἱ Οὐάσκωνες εἰς τὰ δυτικὰ τῶν Πυρηναίων καὶ τῶν ὄρεων τῶν Κανταβρικῶν, οἱ Ἀθίγγανοι μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, οἱ Κελτοὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, οἱ Γαλάται καὶ οἱ Οὐέλλιοι εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀγγλίας, καὶ οἱ Βρεττανοὶ εἰς τὴν Βρεττανικὴν χερσόνησον.

Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης εἶνε χριστιανοί. Τούτων τὸ ἡμισυ εἶνε δυτικοί, ὑπὲρ τὰ 70 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, ἄλλοι τοσοῦτοι διαμαρτυρούμενοι, 5 ἑκατομ. μωαμεθανοί, ἐν καὶ ἡμισυ ἑκατ. Ἑβραῖοι καὶ 350 χιλ. εἰδωλολάτραι (Ἀθίγγανοι καὶ Λάπωνες).

Οἱ κάτοικοι τῆς ἡπείρου ταύτης μὴ ἐχούσης ἐρήμους χώρας, ἐν αἷς νὰ περιπλανῶνται ὡς νομάδες, πρῶτῶς ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν. Πολλαπλασιασθέντες δὲ καὶ ἔχοντες διὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας εὐθετον πρὸς ἐμπορίαν ἐνησχολήθησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ προήγαγον ἅπαντας τοὺς πόρους τοῦ βίου εἰς ὕψιστον βαθμὴν ἐντελείας.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΑ ΚΡΑΤΗ

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΕΛΛΑΣ.

Μῆκ. Α. 18° 38'—21° 47'.

Πλάτ. Β. 36°—40°.

Ἡ Ἑλλάς κατέχουσα τὸ νότιον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ὁρίεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἡπείρου, ἐπαρχιῶν Τουρκίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλλάς τὸ πάλαι ἐσχημάτιζε διαφόρους μικρὰς δημοκρατίας τὰς ὁποίας οἱ Ῥωμαῖοι τὸ 146 π. Χ. ὑπέταξαν καὶ κατέστησαν αὐτὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν· τὸ δὲ 400 μ. Χ. περιελήφθη αὐτὴ εἰς τὸ Γραικορωμαϊκὸν βασίλειον, ὑφ' ἧ πολλὰς ὑπέστη καταστροφὰς ὑπὸ βαρβάρων λαῶν Σλάβων καὶ ἔτι δὲ Φράγγων, Βενετῶν, Γενοατῶν· τὸ δὲ 1715 ὑπέταγῃ ἅπασα εἰς τὸν Τούρκου, παραδωσάντων τῶν Βενετῶν εἰς αὐτοὺς τὴν Πελοπόννησον. Ἀπὸ τὸ 1821 ἐκραγείσης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως μετὰ πολυετῆ ἀγῶνα ἀνεγνωρίσθη ἡ Ἑλλάς ἀνεξάρτητον κράτος· τὸ δὲ 1864 προσηρτήθησαν διὰ τὴν ἑνότητα τῶν τριῶν προστατιδῶν δυνάμεων, ἐκουσίᾳ αὐθορμητῶ παραίτησει τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τῆς προστασίας, αἱ Ἴονιοι Νῆσοι εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ 1881 δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐν Βερολίῳ συνεδρίου προσηρτήθη εἰς αὐτὴν σχεδὸν ἅπασα ἡ Θεσσαλία καὶ τὸ μέχρις Ἀράχθου μέρος τῆς Ἡπείρου.

Αὕτη φυσικῶς συνίσταται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου, τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νήσων καὶ τῶν Ἴονίων Νήσων. Ἐπισημαστικῶς δ' ἡ Ἑλλάς ἤδη διαιρεῖται εἰς 18 νομοὺς, τῶν ὁποίων ὁ μῆκος εἶνε εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τῆς Τρικκάλων, τῆς Καρδίτσης, τῆς Λαρίσσης καὶ τοῦ Βώλου πέντε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος, τῆς Μεσσηνίας, τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Καστίας· δύο εἰς τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσους, ὁ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Κυκλάδων, καὶ τρεῖς εἰς τὰς Ἴονιους νήσους ὁ τῆς Κερκίρας, τῆς Κεφαλληνίας καὶ ὁ τῆς Ζακύνθου· οὗτοι δ' ὑποδιαίρουσιν εἰς ἐπαρχίας, καὶ αὗται πάλιν εἰς 366 δήμους (β).

(α) Οἱ πέντε τελευταῖοι οὗτοι νομοὶ οἱ ἤδη προσαρτηθέντες ὀνομαζομένους τμήματα.

(β) Τὰ πέντε προσαρτηθέντα ἤδη τμήματα δὲν διηρέθησαν ἔτι εἰς ἐπαρχίας.

Δημοσιὰ Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Κόλποι τῆς Ἑλλάδος εἶνε ὁ Ἀμβρακικός μεταξύ Ἠπείρου καὶ Ἀκαρνανίας· ὁ Κορινθιακός εἰσχωρῶν μεταξύ Πελοποννήσου καὶ Στερεῆς Ἑλλάδος· ὁ Κυπαρισσιακός εἰς τὸ Δ. τῆς Μεσσηνίας· ὁ Μεσσηνιακός καὶ ὁ Λακωνικός εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀργολικός εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Σαρωνικός, ἐντὸς τοῦ ὁποίουοῦ καίται ἡ Αἴγινα, ὁ Πόρος καὶ ἡ Σαλαμίς· ὁ Μαλιακός πρὸς Δ. τῆς Εὐβοίας καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ Παρασσητικός μεταξύ Φθιώτιδος καὶ Θεσσαλίας.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ τοῦ Ῥίου μεταξύ Πελοποννήσου καὶ Αἰτωλίας, καὶ ὁ τοῦ Εὐρέτου μεταξύ Βοιωτίας καὶ Εὐβοίας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε ὁ Ἀράστης εἰς τὸ Β. τῆς Κερκύρας· ὁ Λευκάτας εἰς τὸ Ν. τῆς Λευκάδος· τὸ Ἀκτιον εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου· τὸ Ῥιον καὶ Ἀντίρριον μὲ ὄχυρά φρούρια ἀπέναντι ἀλλήλων κείμενα εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸ μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ δὲ εἰς τὴν Στερεῆν Ἑλλάδα· ὁ Χελωνάτας πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀκρίτας, τὸ Ταύραρον καὶ ὁ Μαλέας εἰς τὰ νότιζ τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σκόλλαιον εἰς τὸ Α. τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σούνιον εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς· ὁ Καφηρέας εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐβοίας· τὸ Ἀρτεμίσιον εἰς τὸ Β. τῆς Εὐβοίας, καὶ ἡ Σηπιὰς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Θεσσαλίας.

Ἄσκη τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι αἱ ἐξῆς 2 σειραὶ·
1) Ἡ ἀνατολικὴ σειρά, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη Χάσσις, ὁ Ὀλυμπος, ἡ Ὄσσα (Κίσσαθος) καὶ τὸ Πήλιον. Ταύτης συνέχεια εἶνε τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας ἡ Ὄχη καὶ ἡ Δίρφυς.

2) Ἡ δυτικὴ σειρά, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη ὁ Πίνδος, ἡ Ὄθρυς, ὁ Τυμφρηστός, ἡ Οἶτη, ὁ Κόραξ, τὸ Πανατωλικόν, ὁ Παρνασσός, ὁ Ἐλικών, ὁ Κιθαϊρῶν, ὁ Πάρνης, τὸ Πεντελικόν, ὁ Ὑμηττός καὶ τὸ Λαύριον.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ εἶνε αἱ ἀκόλουθοι 4 σειραὶ·

1) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλότερας κορυφὰς τὴν Κυλλήνην, τὰ Ἀροῦνεια, τὸ Παραχαικόν, τὸν Ἐρύμανθον καὶ τὴν Σκόλλιν.

2) Ἡ σειρά ἡ ἀκολουθοῦσα τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου μέχρι τοῦ Μαλέα καὶ ἔχουσα ὑψηλότερας κορυφὰς τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον καὶ τὸν Πάρναρα.

3) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου, φθάνουσα μέχρι τοῦ Ταύραρου, καὶ ἔχουσα ὑψηλότερας κορυφὰς τὸ Μαύραλον καὶ τὸν Ταύραρον.

4) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὸ δυτικόν τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλότερας κορυφὰς τὴν Φολιῶν, τὸ Λύκαιον, τὸ Τετράγιον καὶ τὴν Ἰθώμην.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.) Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἐν δὲ ταῖς Ἰονίοις Νήσοις μόνον ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπάρχει ὄρου
 γου ἄξιον τὸ καλούμενον *Αἶνος*.

Πεδιάδες ἄξια λόγου τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεῇ
 λάδι ἢ Θεσσαλική, μεθ' ἧς ἐνοῦται ἡ διάσημος κοιλάς τῶν Τε
 σχηματιζομένη μεταξύ Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς
 ῥεῖι ὁ Πηνειὸς ποταμὸς, ἢ *Λαμιακή*, ἢ *Ακαρνανική* ἢ τῆς *Αε*
 ἢ *Ναυπακτικῆ*, ἢ *Αἰτωλικῆ*, ἢ *Ελευσινιακή*, ἢ *Ἀθηναϊκή*,
Μαραθῶνος, ἢ *Λεβαδικῆ*, ἢ *Πλαταικῆ* καὶ ἢ *Θηβαϊκῆ* ἐν
 Πελοποννήσῳ ἢ τῆς *Ἡλιδος*, τῆς *Βοστίτισης* (Αἰγίου), τῆς *Ι*
θου, τοῦ *Ἄργου*, τοῦ *Ἀστρου* (Θυρέας), τοῦ *Ὀρχομενοῦ*
Μαρτινείας καὶ *Τεγέας*, τῆς *Μεγαλοπόλεως*, τῆς *Μεσσηνί*
 τῆς *Λακωνίας*.

Ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεῇ
 δι ὁ *Πηνειός*, ὁ μεγαλείτερος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος οὗτος ἐ
 Λάκμωνος πηγάζων καὶ ἀρδεύων ἅπασαν τὴν Θεσσαλίαν ἐκβάλλ
 τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ὁ *Ἄραχθος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ *Ι*
 ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ὁ *Ἀχελῷος* (Ἀσπροπότ
 ὁ δεύτερος κατὰ τὸ μέγεθος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος οὗτος
 Πίνδου πηγάζων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν *Αυσίμ*
 καὶ *Τριχωρίου* ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. ὁ *Εὐνός* (Ἰ
 ρις), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Κόρακος ἐκβάλλει εἰς τὸν Κοριν
 κόλπον. ὁ *Σπερχειὸς* (Ἀλαμῖνα), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ *Τυ*
 στοῦ καὶ τῆς Ὀθρυος ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον. ὁ *Λ*
σός, ὅστις πηγάζων μεταξύ Οἰτῆς καὶ Κόρακος χύνεται εἰς τ
 μνην *Κωπαίδα* (α).

Τῆς δὲ Πελοποννήσου ἐπισημότεροι ποταμοὶ εἶνε ὁ *Κροθῆ*
 πηγάζων ἐκ τῶν Ἀρσανείων ὄρεων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα
 θικοῦ ποταμοῦ τῆς Στυγὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλ
Πηνειός, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ
 πέλαγος. ὁ *Ἀλφειὸς* (Ρουφιᾶς), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Π
 νήσου, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, καὶ ἐκ
 εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος (β). ὁ *Πάμισος*, πηγάζων ἀπὸ τὸ *Τετρά*
 ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον. ὁ *Εὐρώτας*, πηγάζων
 ὄπου καὶ ὁ *Ἀλφειὸς* ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Αἰμαί ἐπισ. τῆς μὲν Στερεᾶς Ἑλλάδος εἶνε ἡ *Αυσιμαχί*
 χωρὶς εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ἢ τῆς Ὀζηροῦ εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν
 παῖς ἀνατολικῶς τῆς Λεβαδικῆς πεδιάδος, ἐνίοτε ἐκρέουσα

(α) Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶνε πλωτοί, πλὴν τοῦ Πηνει
 λίου καὶ Ἀλφειοῦ, εἰς τοὺς ὁποῖους δύνανται νὰ πλέωσι μικρὰ π

(β) Παραπόταμοι αὐτοῦ εἶνε ὁ Κρανίων, ὁ Γορτύσιος, ὁ *Δ*
Ἐρύμανθος.

γείου ὀχετοῦ εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἀταλάντης, καὶ ἔτι ἀνατολικώτερον αὐτῆς ἡ λίμνη Ὑλίκη. Τῆς δὲ Πελοποννήσου εἶνε ἡ Φενεὸς καὶ ἡ Στυμφαλὶς εἰς τὴν Κορινθίαν περὶ τὴν νότιον ὑπώρειαν τῆς Κυλλήνης, καὶ ἡ Λέρνη εἰς τὴν Ἀργολίδα.

Στερεὰ Ἑλλάς.

1. Νομός Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (185 χιλ. κατ.).

Ὁ νομός Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας συνίσταται ἐκ 5 ἐπαρχιῶν α) Τῆς Ἀττικῆς, ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Ἀθῆναι, ἀρχαία διάσημος πόλις, πρωτ. τοῦ κράτους. Κεϊμένη μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν ποταμῶν Κηφισσοῦ καὶ Ἰλισσοῦ ἔχει πλῆθος ἐκπαιδευτηρίων, ὥραιας ὁδοῦς, βιομηχανίαν τινά· οἷον χαρτοποιεῖον, ἀγγειοπλαστεία, κτλ. καὶ περὶ τὰς 64 χιλ. κατ. αἱ δὲ ὁδοὶ τῆς ἀπασαι φωτίζονται δι' ἀερίφωτος. Εἰς τὸ Ν. αὐτῆς κεῖται ἡ ἀρχαία Ἀκρόπολις ἔχουσα 150 ποδ. ὕψος, καὶ εἶνε κεκαλυμμένη ἐξ ἀρχαίων μνημείων.

Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι λαμπρά ἀρχαία μνημεῖα· εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν Παρθενῶνα, τὸ Ἐρέχθειον, τὰ Προπύλαια, τὸν ναὸν τῆς Ἀπτέρου Νίκης· ἐντὸς δὲ τῆς πόλεως τὸ Θησεῖον, τὸ λεγόμενον γυμνάσιον τοῦ Πτολεμαίου, τὴν λεγομένην πύλιν τῆς Ἀγορᾶς, τὸ ᾠδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον, τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, τὸν πύργον τοῦ Κυρρήστου, τὸ ἐκτὸς τοῦ Κεραμεικοῦ ἀρχαίον νεκροταφεῖον κτλ. Νέα δὲ τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄφθαλμοτροφεῖον τῶν θηλέων, τὴν Ῥιζαρεῖον σχολήν, τὸ πτωχοκομεῖον, τὸ ὄφθαλμοῦατρεῖον, τὴν ἀκαδήμειαν, τὸ πανεπιστήμιον, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τὸ πολιτικὸν νοσοκομεῖον, τὸ Ἀρσάκειον παρθεναγωγεῖον, τὸ πολυτεχνεῖον, τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, τὸ Βαρβάρκειον λύκειον, τὸ βροφοκομεῖον, τὸ ὄφθαλμοτροφεῖον τῶν ἀρρένων, τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, τὰ νεκροταφεῖα κτλ.

Πειραιεὺς, ὁ λιμὴν τῶν Ἀθηνῶν, ὀκτώ νέα στάδια αὐτῶν ἀπέχων, καὶ συγκοινωνῶν μετ' αὐτῶν διὰ σιδηροδρόμου. Εἶνε πόλις λίαν ἐμπορικὴ, ἔχουσα περὶ τὰς 22 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει Ἑλλήν. Γυμνάσιον, τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων, λαμπρὰ δημοτικὰ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὸ χρηματιστήριον μετὰ ἀξιολόγου βιβλιοθήκης, διάφορα ἐργοστάσια· οἷον σπικῆς (μετᾶξης), χυτήρια σιδήρου, νηματοποιεῖα, πανοποιεῖα, καθελκοποιεῖα, ὑαλοουργεῖα, κτλ.

Αχαρναὶ (νῦν Μενίδι) πρὸς Β. πάλαι ἀξιολόγος τῆς Ἀττικῆς πόλις, νῦν δ' ἔχουσα 2200 κατ. ἀσχολούμενος εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἀμαρουσίον καὶ Κηφισσία ἐπὶ τοῦ Πενταλικοῦ ΒΑ. τῶν Ἀθηνῶν,

περί τὰς δύο ἡμισυ ὥρας αὐτῶν ἀπέχουσαι· εἶνε ὄρειναὶ κῶμαι καὶ
τερπναὶ τὸ θέρος, ἔχουσαι λαμπροὺς κήπους καὶ καλὸν ἐλαιῶνα. Ὅχι
δὲ μακρὰν αὐτῶν ἐξορύσσονται ἐκ τοῦ ὄρους Πεντελικοῦ τὰ λευκὰ
πεντελήσια μάρμαρα.

Μαραθῶν εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη εἰς τὸ ἄκρον τῆς
μικρᾶς πεδιάδος τοῦ Μαραθῶνος, ὅπου τὸ 490 π. Χ. ἐνίκησαν οἱ
Ἀθηναῖοι τοὺς Πέρσας. *Κερατὰ ΝΑ.* μεσόγειος γεωργικὴ κώμη ἔχου-
σα 1600 κατ. *Λαυρίου* εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη νῦν
συνοικιζομένη ἕνεκα τῶν ἀργυρῶν καὶ μολυβδόχων μεταλλείων τῶν
ἐπὶ τοῦ ὄρους Λαυρίου.

β'. Τῆς *Αἰγίνης*, ἐπισ. πόλις *Αἰγίνα* ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου Αἰγι-
νης (6, 130 κατ.), ἀρχαία πόλις ἔχουσα ἀρχαίον λιμένα καὶ περὶ τὰς
3 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Δύο
ὥρας μακρὰν τῆς πόλεως ἐν μαγευτικῇ θέσει ὑπάρχει καὶ ὁ ἐν μέρει
διατετηρημένος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς (α).

γ'. Τῆς *Μεγαρίδος*, ἐπισ. πόλις εἶνε *Μέγαρα* περὶ τὰ 20' τῆς θα-
λάσσης ἀπέχουσα, νῦν δὲ πρωτ. τῆς ἐπαρχίας ἔχουσα ἀρχαία εἰρήπια
καὶ 5350 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.
ταύτης ἐπίνειον εἶνε ἡ *Νίσαια*, ἠνωμένη τὸ πάλαι διὰ μακρῶν τευχῶν,
ὡς καὶ ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸς Δ. τῶν Μεγάρων ἐκτείνε-
ται τὸ ὄρος *Γεράνεια*, πρὸς δὲ Α. ἡ *Ἐλευσίς*, παράλιος κώμη, ἐπί-
σημος τὸ πάλαι πόλις διὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο τὰ
Ἐλευσίνια μυστήρια. *Σαλαμίς*, νῆσος παρὰ τὴν Ἀττικὴν καὶ Μεγα-
ρίδα ἔχουσα κωμόπολιν *Σαλαμίνα*, κειμένην ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας
πόλεως καὶ ἔχουσαν 3500 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν
ναυτιλίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη τὸ 480 π. Χ. ἡ
μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία. Ἐν αὐτῇ μετε-
φέρθη ἤδη ὁ βασιλικὸς ναύσταθμος.

δ'. Τῶν *Θηβῶν*, ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Θῆβαι* παρὰ τὸν Ἰσμηνὸν
ποταμὸν, διάσημος τὸ πάλαι πόλις με ἀκρόπολιν *Καδμείαν*, πρωτ. ἐ-
παρχίας καὶ πατρίς τοῦ Πινδάρου, Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, ἔχου-
σα 4510 κατ. καὶ μικρὸν ἐμπόριον. *Λεῦκτρα* (Ἀκροπόδι νῦν) ΝΑ. αὐ-
τῶν, ὅπου ἐνίκηθησαν οἱ Σπαρτιῆται ὑπὸ τῶν Θηβαίων (371 π.Χ.) καὶ
ἐφανεύθη ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Κλεόμβροτος. *Πλαταιαί* (νῦν *Κόκλα*) πρὸς
Ν. αὐτῶν εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ Κιθαιρώνος καὶ Ἐλικῶ-
νος, ἀρχαία πόλις, ὅπου τὸ 479 π. Χ. οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Παισα-
νίαν ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας στρατηγουμένους ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου. Ἐ-
ρημόκαστρον (πάλαι *Θεσπιαί*) πρὸς Δ. νῦν μικρὰ κώμη, πάλαι δὲ

(α) Ἡ Ἐπαρχία τῆς Αἰγίνης μὴ ἔχουσα ἑπαρχὸν διοικητικῶς ὑπάγεται
εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀττικῆς, οἰκονομικῶς δὲ εἰς τὴν τῆς Μεγαρίδος.

πόλις μεγάλως συμπράξασα μετὰ τοῦ Λεωνίδου εἰς τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην. *Μάξι* πρὸς Β. Θεσπιῶν, μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἀλιάρτον. *Τάναγρα* πρὸς Α. τῶν Θηβῶν παρὰ τὴν κώμην *Σχηματάρι*, ἀρχαία πόλις παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀσωποῦ καὶ παρὰ τὴν Ἀπτικὴν, ἔχουσα ἀξιολόγους ἀρχαίας ἐπιγραφάς· ἐν τοῖς τάφοις αὐτῆς εὐρέθησαν καὶ πήλινα ἀγγεῖα πολύτιμα διὰ τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν ἐπιχρῶσασίν των. *Αἰθίς*, πρὸς Ἀ. ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου, ὅπου οἱ Ἕλληνες συνηθροίσθησαν ἵνα ἐκστρατεύωσι κατὰ τῆς Τροίας.

ἑ. Τῆς *Λεβαδείας*, πρωτ. *Λεβάδεια* ΝΑ. τῆς Χαιρωνείας ἔχουσα 4530 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ μάλιστα τοῦ βέμβακος· ἐνταῦθα συνεστήθησαν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ νηματοποιεῖα· παρ' αὐτὴν ὑπῆρχε καὶ τὸ σπήλαιον τοῦ Τροφονίου. *Χαιρώνεια* (Κάπραινα νῦν) πρὸς Δ. αὐτῆς, πάλαι ἐπίσημος πόλις διὰ τὴν ἦτταν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνοιο (338 π. Χ.)· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Πλουτάρχου. *Ράχωβα* (πάλαι Ἀνεμώρεια), κώμη εἰς τὰς νοτίους ὑπωρείας τοῦ Παρνασοῦ, ἀξιολόγους παράγουσα οἶνους καὶ ἔχουσα 1610 κατ. *Δαβλία* (πάλαι Δαυλῖς) ΒΔ. εἰς τὰς Α. ὑπωρείας τοῦ Παρνασοῦ ἔχουσα 1250 κατ. *Δίστομον* ΝΔ. τῆς Χαιρωνείας, κώμη ἔχουσα 1310 κατ. *Ὀρχομενός* (νῦν Σκριποῦ) παρὰ τὴν Κωπαίδα, ἀρχαιοτάτη πόλις, ὅπου σώζονται λείψανα τάφου τῶν Μινυῶν καὶ πολλὰ ἀρχ. ἐπιγραφαί.

3. Νομός Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (135 χιλ. κατ.).

Ὁ νομός τῆς Φθιώτιδος, καὶ Φωκίδος συνίσταται ἐκ 4 ἐπαρχιῶν ἄ. Τῆς Φθιώτιδος, ἐπισ. πόλις Λαμία ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τῆς Ὀθρουοῦ, ὄχι πολὺ μακρὰν τοῦ Σπερχεῖοιο, ἀρχαία πόλις πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἐπίσημος διὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον (322 π. Χ.) καὶ ἔχουσα ἀρχαίαν ἀκρόπολιν, Ἑλλ. γυμνάσιον καὶ 5400 κατ. Ἐπάτη πρὸς Δ. αὐτῆς, ἀρχαία πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς ὕδατα λίαν χρήσιμα πρὸς ἱασιν χρονίων παθῶν καὶ ἔχουσα 1660 κατ. *Στυλῖς* πρὸς Α. παράλιος κώμη εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ἠνωμένη μετὰ τῆς Λαμίας δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ καὶ ἔχουσα νηματοποιεῖον καὶ 1800 κατ. *Γαρδικί* πρὸς Α. λίαν μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κρεμαστήν *Λάρισσαν*. *Σούρπη* πρὸς τὸν Παγασητικὸν κόλπον (1400 κατ.), παράγουσα λαμπρὸν καπνόν. *Νέα Μιτζέλα* ἢ Ἀμαλιζόπολις ΒΑ. αὐτῆς, παράλιος κώμη ἔχουσα 900 κατ. καὶ καλὸν ναυτικόν.

β'. Τῆς *Λοκρίδος*, πρωτ. Ἀταλάντη (πάλαι Ὀπούς) παρὰ τὸν Ὀπούντιον κόλπον, ἔχουσα περὶ τοὺς 1400 κατ. καὶ παράγουσα σίτον ἀξιόλογον. *Αἰβαράται* παρὰ τὸν ἀρχαῖον λιμένα Κύνον, κώμη παράλιος, παρὰ τὴν ὁποίαν σώζονται λείψανα τοῦ τάφου τῆς Πύρας

συζύγου τοῦ Δευκαλίωνος. *Λαβδιον* πρὸς Δ. γεωργικὴ μεσόγειος καὶ πόλις, ἔχουσα 3050 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ὑποθητικὴν. *Θερμοπέλαι*, παράλιος ἐπίσημος τὸ πάλαι στενὴ ὄρεινὴ ὕπου ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν ἔπεσε μαχόμενος τοὺς Πέρσας (480 π. Χ.)· ἐνταῦθα ἐτι κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἑπαναστάσεως παρὰ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας ὁ Ἀθανάσιος κος μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων συνελήφθη ὑπ' αὐτῶν καὶ ὑπὸ μαρτυρικὸν θάνατον. *Ἐλάτεια* (νῦν Λοῦτα) εἰς τὸ ΝΑ. ἀξιόλογος πάλαι πόλις καὶ αἱ κλείς τῆς Ἑλλάδος θεωρουμένη.

γ'. Τῆς *Παρνασσίδος*, πρωτ. Ἀμφισσα (Σάκωνα νῦν) ὄχι μακρὰ τῶν δυτικῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασοῦ, ἀρχαία πόλις τῶν Ὀζυαίων Λοκρῶν ἔχουσα λαμπρὸν ἔλαιῶνα καὶ 4640 κατ. *Τοπόλια* ἐπὶ Παρνασοῦ πρὸς Β. τῆς Ἀμφίσσης, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα 950 κατ. *Χρισσόριον*, κώμη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κρίσσης περὶ τὰ 45' ἀπέχουσα ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα 1200 κατ. καὶ ἐπίνειον τὴν Ἰτέαν (πάλαι Ἰταλιον;). *Καστρί*, μικρὰ κώμη εἰς τὰς νοτίους ὑπωρειάς τοῦ Παρνασοῦ, ὅπου τὸ πάλαι ὑπῆρχον ἡ πόλις Δελφοὶ καὶ τὸ δίκασμα τῶν Δελφῶν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος. *Γραβιά* πρὸς Β. αὐτῶν παρὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς Διορίδος *Κυτίριον*, μέγα στρατιωτικὴ θέσις καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλην. ἐπαναστάσιν ἀναδειχθεῖσα. *Γαλαξειδίον* (πάλαι Γαλαξιδία) εἰς τὸν Κρισσαῖον κόλπον ἔχουσα καλὸν λιμένα, τὸ καλλίστον νῦν τῆς Ἑλλάδος ἐμπορικὸν ναυτικὸν καὶ περὶ τὰς 4 χιλ. κατ.

δ'. Τῆς *Διορίδος*, πρωτ. *Διοδωρίκιον* παρὰ τὸν Ὑλαιθον ποταμὸν ἔχουσα 900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. *Βιτριον* (940 κατ.) εἰς τὰ ΝΑ. παράλιος κώμη, κειμένη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας *Τολοφῶνος*. *Ἀρτοτίνα* πρὸς Β. ἡ μεγάλαιτέρα κώμη τῆς Διορίδος ἔχουσα περὶ τοὺς 1500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν.

Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (138 χιλ. κατ.).

Ἄ. Τοῦ *Μεσολογγίου*, ἐπισ. πόλις *Μεσολόγγιον* παρὰ τὴν ἑσπέραιαν Καλυδῶνα, πρωτ. τοῦ νομοῦ· εἶνε δὲ παράλιος, ὄχι μακρὰ τῆς ἑσπέραιας πόλις, ἔχουσα λίαν ὑγιεῖνόν κλίμα καὶ 6200 κατ. ἔχει ὑπάρχουσι καὶ οἱ τάφοι τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Μάρκου Βερούλιου ἐν δὲ τῷ τεναγεί κείνται καὶ αἱ μικραὶ ἀλλ' ἡρωϊκαὶ νῆσοι *Κ. καὶ Βασιλάδι*. *Αἰτωλικόν*, εἰς τὰ ΒΑ. τοῦ Μεσολογγίου, ἔχουσα 3750 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς ἑσπέραιας.

β'. Τῆς *Ναυπακτίας*, πρωτ. *Ναυπακτος*, ἔχουσα ἀρχαίαν πόλιν, καλὸν λιμένα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ 1660 κατ. *Πλάταρος*, πρὸς Β. μεσόγειος γεωργικὴ κώμη, ἔχουσα 1100 κατ.

γ'. Τῆς *Τριφυρίας*, πρωτ. *Καλαμάριον*, μεσόγειος πόλις, ἔχουσα 1100 κατ.

θερμά ύδατα καὶ 5220 κατ., ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν· πρὸς Δ. αὐτῆς παρὰ τὴν Τριχωνίδα λίμνην ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον Θράνιον.

δ'. Τῆς *Eurytariac*, πρωτ. Καρπενήσιον, ὄρεινοτάτη κωμόπολις, ἐπίσημος διὰ τὰς συμβάσεως ἐνταῦθα μέγας μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, καὶ ἔχουσα 1730 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. *Φουρᾶ*, πρὸς Β. ὄρεινὴ καὶ ποιμενικὴ κώμη, ἔχουσα 1120 κατ. *Κρίκελλορ*, πρὸς Ν. μικρὰ κώμη, ἔχουσα 640 κατ. *Ἀμπλιανή* πρὸς Ν. κώμη ὄρεινὴ, εἰς ἣν οἱ Ἕλληνες τὸ 1824 ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους.

ε'. Τοῦ *Báltου*, πρωτ. Κραθασαράς εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς ἀρχαίας *Λιμναίας*, ἐμπορικὴ πόλις ἐξέχουσα βαλανδιόν, καὶ ἔχουσα 3 χιλ. κατ. Πρὸς Β. αὐτῆς σώζονται τὰ εἰρηπια Ἄργους τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ. *Λεπειοῦ* πρὸς Ν., παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν Στράτον, ἔχουσα 930 κατ.

ς'. Τῆς *Borítσης* καὶ Ξηρομέρου, πρωτ. *Βόριτσα* εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον παρὰ τὸ ἀρχαῖον Ἀνακτόριον, ἔχουσα φρούριον, ὄχι καλὸν λιμένα, κλίμα νοσώδες καὶ 1760 κατ. Ἐν δὲ τῇ εἰσόδῳ τοῦ κόλπου ἔκειτο ἡ πόλις Ἀκτιορ, ὅπου τὸ 31 π.Χ. ἐνίκησεν ὁ Ὀκτάβιος τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτραν. Ἄστακος ΝΑ. ἡ μεγαλειτέρα κώμη τῆς ἐπαρχίας.

4. Νομὸς Ἄρτης.

Ὁ νομὸς τῆς Ἄρτης ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΑ. μέρους τῆς Ἠπείρου· ἐπίσημ. πόλεις αὐτοῦ Ἄρτα (πάλαι Ἀμβρακία) ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου, πρὸς τῆς χώρας, ἔχουσα φρούριον, μικρὸν ἐμπόριον καὶ περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Καλαρρόται*, ὄρεινὴ ἀλλὰ πλουσία πρὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως, κωμόπολις ἔχουσα νῦν περὶ τὰς 2 χιλ. κατοίκους.

5. Νομὸς Καρδίτσης.

Ἐπίσημοι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Καρδίτσα*, πρωτ. αὐτοῦ ἔχουσα περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Φανάρι*, μικρὰ κώμη ἔχουσα φρούριον. *Φάρασσα* (3 χιλ. κατ.), ἀρχαία πόλις τῆς Θεσσαλίας, παρὰ τὴν ὕψιστον ὁ Ἰούλιος Καίσαρ τὸ 48 π. Χ. ἐνίκησε τὸν Πομπήσιον καὶ κατέλυσε τὴν Ῥωμαϊκὴν δημοκρατίαν. *Δομοκόν*, ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

9. Νομὸς Τρικάλων.

Ἐπίσημ. πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Τρίκαλα* (πάλαι *Τρίκη*), πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα καλοῦς στρατώνας καὶ 17 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν. *Καλαμ-*

πάκα (πάλαι Σταγοί), ἔχουσα 2 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείνται τὰ Μετέωρα, ἀρχαῖα βυζαντινὰ μοναστήρια ἐπὶ ἀποτόμων βράχων.

7. Νομὸς Λαρίσσης.

Ἐπίσημοι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε Λάρισσα ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ, παναρχαία καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον, καλὴν γεωργίαν, στρατώνας καὶ περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. Τύρραβος, ὀνομαστὴ πρὸ τῆς ἑλλήν. ἐπαναστάσεως διὰ τὰ ὑφάσματά της, νῦν δὲ διὰ τοὺς στρατώνας της, ἔχουσα περὶ τὰς 8 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. Ἀμπελάκια, (2500 κατ.) πλησίον τῶν Τεμπῶν, ἔχουσα πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀξιόλογα ὑφαντήρια. Ἀγιά, γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἀξιόλογα Ἑλλήν. Σχολεῖα καὶ ὑπὲρ τὰς 7 χιλ. κατοίκων.

8. Νομὸς Βώλου.

Ἐπίσημοι αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βῶλος παρὰ τὰς ἀρχαίας Παγασάς, πρωτ. τῆς χώρας, εὐλίμενος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα φρούριον καὶ περὶ τὰς 5 χιλ. κατ. Φεραί, (νῦν Βελεστίον 3500 κατ.) ἐπὶ παραποτάμῳ τοῦ Πηνειοῦ, ἀρχαία πόλις καὶ πατρίς τοῦ Ῥήγα τοῦ Φεραίου, τοῦ πρώτου μάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ζαγορά, εἰς τὰς Α. ὑπηρείας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ 3 χιλ. κατ. Πορταριά εἰς τὰς Δ. ὑπηρείας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα καλὰ Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Ἰαλκός, ἀρχαία πόλις εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον. Ἐκ ταύτης, κατὰ τὸν μῦθον, ὁ Ἰάσων μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν ἐξέπλευσε διὰ τὸ ἐν Κολχίδι χρυσοῦν δέρας. Ἀμυρόν, κωμόπολις παράγουσα περίφημον κέτνον καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

Πελοπόννησος.

1. Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθ. (136 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς ἕξ ἐπαρχίας·
 α'. Τῆς Ναυπλίας, ἐπισ. πόλεις εἶνε Ναύπλιον ἐπὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ μέχρι τοῦ 1834 ὅλου τοῦ βασιλείου, ἔχουσα ἀπόρθητα ἐνετικά φρούρια, τὸ βασιλικὸν ὄπλοστασιον, Ἑλλ. Γυμνάσιον, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ μετὰ τῆς 5' μακρῶν αὐτῆς κειμένης Προροίας 6 χιλ. κατ. Τὸ Ναύπλιον ἦτο ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ὀλιμῆν τοῦ Ἀργους. Περὶ τὰς 20' δὲ μακρῶν τοῦ Ναυπλίου κείται ἡ ἀρχαία Τίρυνς, διασώζουσα ἀξιόλογα πελασγικὰ τεῖχη. Ἐπίδαυρος (1120 κατ.), παράλιος κώμη εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Παρὰ τῆν

κώμην Λιγουριὸ κατὰ τὴν θέσιν Ἰερά σώζονται τὰ εἰρήπια τοῦ διαστήμου ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ θέατρον τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἐπίδαυρου ἀκέραιον.

β'. Τῆς Ἀργολίδος, πρωτ. Ἀργος περὶ τὰ 3/4 ὥρ. μακρῶν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, διάσημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα ἀρχαίαν ἀκρόπολιν Λάρισσαν, ὠραίους κήπους, νηματοποιεῖα καὶ περὶ τὰς 10 χιλ. κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν τοῦ εὐφορωτάτου Ἀργολικοῦ πεδίου. Μυκῆναι (νῦν Χαρβάτι) μεσόγειος παναρχαία πόλις, πρωτ. τῶν Ἀτρειδῶν. ἐνταῦθα σώζονται πολύτιμα διὰ τὴν τέχνην ἀρχαία μνημεῖα· οἷον λείψανα τῆς πύλης τοῦ τείχους, οἱ ἐπαύτης λέοντες τῶν Μυκηναίων, καὶ οἱ ἐσχάτως εὐρεθέντες πανάρχαιοι τάφοι.

γ'. Τῶν Σπετζῶν καὶ τῆς Ἑρμιονίδος, πρωτ. Σπέτσαι ἐπὶ μικρᾷ νήσῳ (πάλαι Πιτυούσης) μᾶλλον πεδινής, ἔχουσα 6500 κατ. καὶ ἐμπορικὸν ναυτικόν, μεγάλως συντέλεσαν εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα. Κρανίδιον, ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, μεσόγειος πόλις, ἔχουσα 3560 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἑρμιόνη (Καστρί νῦν) ἀπέναντι τῆς Ὑδρας, ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ κώμη γεωργικὴ καὶ ναυτικὴ ἔχουσα περὶ τοὺς 1900 κατ.

δ'. Τῆς Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας, πρωτ. Ὑδρα ἐπὶ μικρᾷ, βραχῶδους καὶ ἀνύδρου νήσου, Ὑδρέας τὸ πάλαι καλουμένης, ἀντικυ τοῦ Σικελιαίου ἀκρωτηρίου, ἔχουσα ἀξιολόγους οἰκοδομὰς, ὠραίους ναοὺς, μικρῶν βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 6550 κατ. ἀσχολουμένους ὅλως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἀκμίων ἔχοντες οἱ Ὑδραῖοι ναυτικὸν κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως καὶ ζωηρὸν τὸ ἑλληνικὸν φρόνημα, ἐπρώτευσαν καθ' ἕκαστον τοὺς ἐν θηλάσῃ ἡμῶν ἀγῶνας, ὅχι κατώτεροι δειχθέντες τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων. Τροιζήν (νῦν Δαμαλᾶς) ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ξηρᾷ, ἀρχαία πόλις διάσημος διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὸ 480 π. Χ. φιλοξενίαν τῶν κατοίκων της. Πόρος (πάλαι Καλχυρία), νῆσος μετ' ὁμώνυμον πόλιν, ἔχουσαν λιμένα ἀσφαλίστατον καὶ περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν γεωργίαν τῶν λαμπρῶν λεμονεῶνων τῶν. Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ἐντὸς δάσους σώζονται καὶ τὰ εἰρήπια τοῦ παναρχαίου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Δημοσθένης (322 π. Χ.), πῶν τὸ κώνειον.

ε'. Τῆς Κορινθίας, πρωτ. Νέα Κορινθός μετὰξὺ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ Λουτρακίου (πάλαι Λεχαιοῦ), νέα πόλις κανονικῶς οἰκοδομημένη, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον, 2650 κατ. καὶ ὄχι πολὺ καλὸν λιμένα. Καλαμάκιον (πάλαι Κεγχρεαί), λιμὴν εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Δι' ἀμφοτέρων τῶν λιμένων τούτων γίνεται ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν συγκοινωνία πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, τὴν Ἐπτὰ-

νησον καὶ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. {Κόρινθος, ὑπὸ τὸ ὄχυρόν φρούριον Ἀκροκόρινθον, διάσημος ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ μικρὴ κώμη καὶ νοσῶδης καταστραφείσα ὅλως τὸ 1857 ὑπὸ σεισμοῦ. Περαιτέρω παρὰ τὸ Ἡραϊον ἀκρωτήριο, ἔχουσα 1460 κατ. Σοφικόν (πάλαι Σολύγεια), κώμη γνωστὴ διὰ τὴν ὄρσιαν ῥητινὴν τῆς, ἔχουσα 2 χιλ. κατ. Βασιλικά, κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Σικυῶνα. Τρίκαλα, μεσογειος κωμόπολις ἐπὶ ποταμοῦ ἔχουσα 1010 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν σταφιδοφυτείαν. Ἀγ. Γεώργιος (Φλυοῦς) ΝΔ. τῆς Κορίνθου, κώμη παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπ' Ἀργεῶς εἰς Κόρινθον, παράγουσα μακρὸν οἶνον καὶ ἔχουσα 1520 κατ. Περ' αὐτὴν κείνται αἱ τρεῖς ἱστορικαὶ θέσεις Δερβενάκι, Ἀγιόρι καὶ Σαεφάνι, ὅπου ὁ Δράμαλις κατεστράφη, ἀποχωρῶν τῆς Ἀργολίδος.

ς'. Τῶν Κυθήρων, πρωτ. Κύθηρα ἐπὶ ὄμων. νήσου (13,260 κατ.) ἀπέναντι τῆς Λακωνικῆς, 4 στάδια ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν, διασώζουσιν λείψανα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἔχουσα 1220 κατ. Τὰ Κύθηρα εἶνε λίαν ὀρεινὴ νῆσος, ἀλλ' ἔνεκα τῆς μεγάλης φιλοπονίας τῶν κατοίκων τῆς παράγει ἀξιολόγους ὀπώρας, μέλι, οἶνον καὶ ἔλαιον. Πρὸς Ν. τῶν Κυθήρων Αἰτικύθηρα, (πάλαι Αἰγύλη, 440 κατ.), μικρὸν νησίδιον.

2. Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος (182 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῶν Πατρῶν, ἐπισ. πόλις Πάτραι, ἀρχαία καὶ ἐκ τῶν διασημοτέρων πόλεων τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, νῦν δὲ ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ κράτους, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς, κανονικὸν σχέδιον, ἀφθονα ὕδατα, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μικρὰν βιομηχανίαν οἰνοποιίας, φωτισμὸν δι' ἀερίοφωτος καὶ ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ἐλιθοβολήθη ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον.

β'. Τῆς Αἰγιαλείας, πρωτ. Ἀγριοι (Βοστίτσα νῦν, 5200 κατ.) ἀρχαία παράλιος πόλις καὶ ἔδρα τὸ πάλαι τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, ἐντελῶς σχεδὸν καταστραφείσα τὸ 1861 ὑπὸ σεισμοῦ καὶ πάλιν ἀνεγερθεῖσα. Περ' αὐτὴν κείται καὶ ἡ μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν, ὅπου εὐρίσκονται καὶ τὰ Ἅγια Πάθη τοῦ Χριστοῦ.

γ'. Τῶν Καλαβρῶν, πρωτ. Καλάβρυτα (πάλαι Κύναιθα), παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα περὶ τοὺς 106 κατ. Πρὸς Β. τούτων κείται τὸ Μέγα Σπήλαιον, ἡ διασημότεμονὴ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εὐρίσκεται μία τῶν τριῶν εἰκόνων τῆς Θεοτόκου ἱστορηθεῖσα ὑπὸ Λουκᾶ τοῦ ἀποστόλου. Ἡμίσειαν δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως πρὸς Α. κείται ἡ ἀξιολόγος μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας. Σωποτὸν παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἐρυμάνθου, κώμη ἔχουσα 11 κατ. καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλλ. σχολεῖον. Λειβάριοι εἰς

Α. ὑπαιρείας τοῦ ὄρους Ἐρυμάνθου, ἔχουσα Ἑλλ. σχολεῖον καὶ 1070 κατ. *Λυκοβρία* ΝΑ. μεσόγειος κόμη ἔχουσα 1210 κατ.

δ'. Τῆς *Ἡλείας*, πρωτ. *Πύργος*, μεσόγειος ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα 8650 κατ. Ταύτης ἐπίνειον εἶνε τὸ Κατάκλων, ἐνωθὲν μετὰ τοῦ Πύργου δι' ἀμαξίτις ὁδοῦ. *Γαστοῦνη* ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ, κόμη ἔχουσα εὐφροωτάτην πεδιάδα, 1420 κατ. Ἐπὶ ἐπίνειον τὴν *Γλαρέντσαρ*. *Λεχαιὰ* πρὸς Β. ἔχουσα 2120 κατ. Ἐπὶ τοῦ Ἄλφειοῦ ποταμοῦ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ, τόπω ἱερῷ κεκαλυμμένῳ ὑπὸ νεῶν, ἄλσεων καὶ διαφόρων ἄλλων οἰκοδομημάτων, ἔκειτο ἡ πόλις *Παα*, ἐνθα κατὰ πενταετίαν ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, ἡ μεγίστη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πανήγυρις.

3. Νομὸς Μεσσηρίας (156 χιλ. κατ.)

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας:

α'. Τῶν *Καλιμῶν* ἐπίσ. πόλις *Καλίμαι* πρὸς τὰς ἀρχαίας *Φαράς* εἰς τὸν Μεσσην. κόλπον περὶ τὰ 20' ἀπέχουσα τῆς θηλάσσης, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀλμυρὸς, ἔχουσα Ἑλλην. Γουμνάσιον, μεταξοκλωστήρια, βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἀμαξίτην ὁδὸν μέχρι τοῦ Νησίου καὶ 7 χιλ. κατ. Εἶνε πόλις ἐμπορικὴ ἐξέχουσα σὺκκα, ἔλαιον, μέταξαν, σταφίδας κτλ. *Σάισοβα* (1400 κατ.) παρὰ τὸν Ταύγετον, ἡ ἀξιολογώτερα κόμη τῆς Ἀλαγονίας. *Καμάριζ* (Θουρία, 1350 κατ.) ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ποταμοῦ, εὐφρορὸς κόμη, ἔχουσα 1600 κατ.

β'. Τῆς *Μεσσηνίας*, πρωτ. *Νησιον* παρὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Παμῖσου, πόλις *Θερινή* ἔχουσα 6 χιλ. κατ. καὶ ἐξέχουσα ἀξιόλογον μῦρον οἶνον. Ἐπὶ τῶν νοτιῶν ὑπαιρειῶν τοῦ ὄρους *Ἰθάμης* (νῦν *Βουλκάνου*) σώζονται ἐτι λείψανα παναρχαίου τείχους, ἀποτελοῦντα τὴν ἀκρόπολιν τῆς πόλεως *Μεσσηνίας*. *Μαυρομμάτι*, κόμη ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχ. *Μεσσηνίας* συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου. Τοῦ τείχους ταύτης σώζεται τὸ πλεῖστον μέρος ὡς καὶ οἱ πύργοι, ἐτι δὲ τὸ στάδιον τῆς πόλεως καὶ τὸ αὐτῆς θέατρον. *Πολιανή*, κόμη πρὸς τὰς πόλεις τῆς Ἀρχαδίας, ἐπίσημος διὰ τὰς παρ' αὐτὴν συγκροτηθείσας μάχας κατὰ τοῦ Ἰμβρικήμ πασσά.

γ'. Τῆς *Πυλίας*, πρωτ. *Πύλος* (κοιν. *Ναυαρίνον*, ἢ *Νεόκαστρον*, 1320 κατ.) ἀντικρὺ τῆς νήσου *Σφακτηρίας*, ἀρχαία ἐπίσημος πόλις ἔχουσα φρούριον καὶ λαμπρὸν λιμένα, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ 1827 ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας ὁ Τουρκικὸς καὶ Αἰγυπτιακὸς στόλος. *Μεθώνη* (1120 κατ.) πρὸς Ν. αὐτῆς καὶ *Κορώνη* (1850 κατ.) πρὸς Β. κόμη, ἐν ἣ μετὰ τὴν ἐπαύλασσαν συνφιέθησαν Λάκωνες. *Μαριάκι*, ἐνθα ἐπίσε μαχόμενος κατὰ τοῦ Ἰμβρικήμ πασσά ὁ ἥρωε *Παπαφλέσας*.

δ'. Τῆς *Τριφυλίας*, πρωτ. *Κυπαρισσία* ἐπὶ λόφου κειμένη, ἀπέχουσα περὶ τὰ 20' τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχουσα πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν πεδιάδα θεῖαν μαγευτικὴν καὶ 3630 κατ. *Φιλιππῶν* πρὸς Ν. κωμόπολις παράλιος ἔχουσα 5640 κατ. καὶ παρ' αὐτὴν *Γαργαλιάνοι*, ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι κείνται ἐπὶ πεδιάδων καταφύτων ἐξ ἔλαιων καὶ σταφίδων καὶ ἔχουσι θεῖαν ἀξιωματώδη.

ε'. Τῆς *Ὀλυμπίας*, πρωτ. *Ἀνδριτσάινα* εἰς τὰς ὑψώρειας τοῦ Λυκαίου ὄρους, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα κλίμα ὑγρὸν, ἀξιόλογον βιβλιοθήκην καὶ 2150 κατ. Ἀνωθεν τῆς Ἀνδριτσάινης ἐπὶ τοῦ ὄρους παρὰ τὸ χωρίον *Σκληρὸν* σώζεται ἐν μέρει ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος, ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ Παρθενῶνος Ἰκτινίου. Ἀγουλιτῖσα (2220 κατ.) κώμη πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ.

4. Νομὸς Λακωνίας (121 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς *Λακεδαίμονος*, ἐπισ. πόλις *Σπάρτη* παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα, πρωτ. τοῦ νομοῦ διάσημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν ὀρίζοντα, καλὰς οἰκοδομὰς, πλατείας καὶ κανονικὰς οὐδούς, ὄρειους κήπους, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μεταξοκλωστήρια καὶ 3400 κατ. Ὅχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς παρὰ τὸν Ταύγετον κείται ἡ πρῶν πρωτ. τῆς Λακεδαίμονος *Μιστρᾶς*, κτίσμα τῶν Φράγγων τοῦ μεσαιῶνος, ἔχουσα ὄρειους κήπους καὶ ὑψηλὴν καὶ ὄχυρὰν ἀλλὰ κατηρητωμένην ἀκρόπολιν. *Καστανιά* ἐπὶ τῶν Β. ὑψωρειῶν τοῦ Ταυγέτου, γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ κωμόπολις ἔχουσα 1500 κατ. *Γεωργίτσι* παρὰ ταύτην, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα 2 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὄρειας σταφυλάς. *Βουρλιᾶς* πρὸς Β. κώμη κειμένη ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ κεκαλυμμένου ὑπὸ ἔλαιωνος, ἔχουσα 1140 κατ. *Ἀράχωβα* (πάλαι *Καρυαί*;) πρὸς Β. κώμη ὑπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἐρμιᾶς καὶ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Οἰνοῦντος ποταμοῦ. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Βουρλιᾶ εἰς τὸ Κρεββατᾶ τὸ γὰν κατὰ τὴν θέσιν *Παλιογουλᾶς* ἔκειτο ἡ ἀρχαία *Σελασία*. *Βαρβίτσα*, κώμη ὄρεινὴ οὐ μακρὰν τῆς Ἀραχωβῆς, παρὰ τὸν διασήμεν ἀρματωλοῦ *Ζαχαριᾶ*. *Σκλαβοχώριον* (πάλαι Ἀρμύκλαι) πρὸς Ν. τῆς Σπάρτης ὄχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς, ἐν ᾗ ὑπῆρχε ναὸς διάσημος τοῦ Ἀπόλλωνος. *Λεβέτσουβα* (πάλαι *Κροκεαί*), κώμη γεωργικὴ ἀξιόλογος παρὰ τὴν ἀμαξιτὴν τῆς Σπάρτης ὄδον, ἔχουσα 1300 κατ. Ἐλὸς πρὸς Ν. παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀρχαία πόλις ἦτο οἱ κάτοικοι νικηθέντες ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἐγένοντο δημόσιοι δούλοι, Εἰλωτες κληθέντες.

β'. Τῆς *Οἰτύλου*, πρωτ. *Ἀρεόπολις* (Τσίμοβα νῦν), ἡ μεγαλειότερὴ κωμόπολις τῆς δυτικῆς Λακωνίας, παράγουσα ἀξιόλογον ἔλαιον καὶ

ἔχουσα 1270 κατ. *Οἶτυλος* (Πόρτο Βέτουλο) παρά τὸν λιμένα *Λιμέρι*, ἔχουσα 1300 κατ. *Κίτα* πρὸς τὸ ἀκρωτήριο *Θυρίδας*, μικρὰ κώμη.

γ'. Τοῦ *Γυθειου*, πρωτ. *Γύθειον*, ἀρχαία παράλιος καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Λακωνίας (2800 κατ.) ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς Σπάρτης δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. Ἐνταῦθα ἦσαν καὶ τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων. *Πολυτάραρος* πρὸς Δ. μικρὰ κώμη, ὅπου γενναίως ἀπεκρούσθη θέλων νὰ ἀποβῇ ἐκεῖσε ὁ Ἰμβραήμ Πασσάς.

δ'. Τῆς Ἐπιδαύρου *Λιμηρᾶς* ἐκτεινομένης μέχρι τῶν Μαλεῶν πρωτ. *Μολαί*, μεσσηγίος κώμη ἔχουσα 1200 κατ. *Μορεμβασία* (Ἐπίδαυρος *Λιμηρᾶ*) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, μικρὰ παράλιος κώμη κειμένη ἐπὶ νησιδίου ἠνωμένου διὰ γεφύρας μετὰ τὴν ξηρὰν καὶ ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν, ὠραίαν Βυζαντινὴν ἐκκλησίαν, ὄχι πολὺ ἀσφαλῆ λιμένα καὶ 510 κατ. *Βοιαί* πρὸς τὸν Μαλιάν παρά τὸν ὁμών. κόλπον, κώμη ἔχουσα 1060 κατ.

5. Νομός Ἀρκαδίας (160 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας:

α'. Τῆς *Μαρτινείας*, ἐπισ. πόλις *Τρίπολις* ὑπὸ τὸ ὄρος *Μαίναλον*, πρωτ. τοῦ νομοῦ πόλις ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ, ἔχουσα βιομηχανίαν αἰθρουργικῆς καὶ χαλκευτικῆς, Ἑλλ. Γυμνάσιον, κλίμα ὑγιεινόν, ὠραίαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι *Μύλων* καὶ Ἄργους καὶ ὑπὲρ τὰς 10 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν αὐτῆς πρὸς Β. ἔκειτο ἡ *Μαρτινεία*, (νῦν *Τσιπιανὰ*) καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. ἡ *Τεγέα* (Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ νῦν), ἀρχαῖαι ἐπίσημοι πόλεις τῆς Ἀρκαδίας. *Λεβιδίον* πρὸς Β. κώμη ἐπίσημος διὰ τὴν πρῶτην ἐνταῦθα τὸ 1821 ὑποχώρησιν τῶν Τούρκων, ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 2120 κατ. *Βαλετέσιον* ΝΑ. πρὸς τὸ ἀρχαῖον Παλλάντιον, κώμη ὀρεινὴ, ἐν ἧ τὸ πρῶτον οἱ Ἕλληνες τὸ 1821 κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους (α).

β'. Τῆς *Γορτυνίας*, πρωτ. *Δημητσάρα* (Θεοσά;) ἐπὶ ποταμίου, ἐπίσημος διὰ τὸ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως σχολεῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν καὶ τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου τοῦ πατριάρχου, τοῦ κρεμασθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἐπαναστάσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 2250 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον (β).

(α) Ὅχι μακρὰν αὐτοῦ πρὸς τὴν Τρίπολιν κεῖνται αἱ κῶμαι *Κερασίδα*, *Πιάννα*, *Χρυσοβίτσι*, ἔτι δὲ ἡ θέσις *Γράνα*, ἐπίσημοι ἐν τῇ νέῃ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ.

(β) Τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἐμόρφωσε τοὺς περισσοτέρους πολιτικοὺς ἄνδρας τῆς Πελοποννήσου τοὺς διαπρέψαντας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ μετὰ ταῦτα, ἡ δὲ βιβλιοθήκη του ἐχρησίμευσε τότε ὡς χαρτίον εἰς κατασκευὴν πυρτιδο-

Καρύταινα πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Γορτυνίου καὶ Ἀλφειοῦ, ἐν ὑψηλῇ θέσει ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ 1460 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. *Στεμνίτσα* ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, κωμόπολις ὄρεινὴ ἔχουσα 2800 κατ. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαλκίαι καὶ φανοποιοῦς. *Ζάτουρα*, κώμη ὡσαύτως ὄρεινῆ, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολουῦνται μᾶλλον εἰς τὴν βυρσοδεψικὴν. *Βυτίνα* πρὸς Β. ἔχουσα 1100 κατ. *Λαγαδάδα* (Τευθίς) ΒΔ. ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα 4900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν οἰκοδομικὴν. *Μαρουλινα*, ὡσαύτως ὄρεινὴ κώμη, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολουῦνται εἰς τὴν ὑλοτομίαν.

γ'. Τῆς *Μεγαλοπόλεως*, πρωτ. *Μεγαλόπολις* (Σινόνον νῦν), παρὰ τὸν ποταμὸν Ἐλισσόντα, κώμη μικρὰ (1150 κατ.) ἤδη ἀνεγειρομένη με κανονικὸν σχέδιον παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχ. Μεγαλοπόλεως, συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου μετὰ τὴν ἐν Δεύκτροις μάχην· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ Πολυβίου. *Λεοτάριον* παρὰ τὸν Κερνίωνα ποταμὸν, ὄρεινὴ κώμη γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ· ἐντεῦθεν ἀμαξιτὴ ὁδὸς ἄγει ἀπ' Ἀρκαδίας εἰς Μεσσηνίαν.

δ'. Τῆς *Κυνοῦριαι*, πρωτ. *Λεωνίδων* πόλις ὑπὸ ὄρος περὶ τὰ 45' μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχουσα μικρὰν ἀλλὰ κατάφυτον πεδιάδα ἐξ ἐλαιῶν, πορτοκαλεῶν καὶ ἄλλων ὄπωροφόρων δένδρων καὶ 4870 κατ. ἀσχολουμένους μᾶλλον εἰς τὸ ἐμπόριον (α). Ἄστρος πρὸς Β. κώμη κειμένη εἰς τὸ ἄκρον τῆς εὐφύρου πεδιάδος Θυρέας, ἔχουσα μόνον ὄρειον δι' οὗ ἐξέρχονται τὰ διάφορα προϊόντα τῆς Κυνοῦριαι. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τὸ θέρος μεταβαίνουν εἰς τὰς 3 ὥρας ΝΑ. αὐτοῦ κειμένην κώμην Ἁγίον Ἰωάννην, ὅπου πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχεν Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ βιβλιοθήκη. Πρὸς Ν. τούτου Ἁγ. Πέτρος, ὄρεινὴ ζυγὸν τῶν ἀρχαίων Ἑρμῶν συνέχειαν ὄντα τοῦ ὄρους Πάρνωνος, ὄρεινὴ κωμόπολις, ἔχουσα ὠραίους κήπους, πολλὰ ὕδατα καὶ 3700 κατ. Ἁγ. Πέτρον, κατάφυτος ἐξ ὄπωροφόρων δένδρων, κωμηδὸν οἰκουμένη καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 4500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἔχοντας πολλὴν κλίσην εἰς τὰς τέχνας. *Δολιανὰ* κώμη περὶ τὰς δύο ἡμισυ ὥρας ἀπέχουσα τῆς Τριπόλεως, ἔχουσα ἀξιολογὰ λατομικὰ μαρμάρου καὶ περὶ τοὺς 1700 κατ. *Βέρβαινα* οὐ μακρὰν αὐτῆς, λίαν ὄρεινὴ κώμη, ἧς οἱ κάτοικοι μᾶλλον εἶνε ποιμένες. Ἀμφότεραι αὐταὶ αἱ κῶμαι εἶνε ὀνομασταὶ διὰ τὴν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βαλτατιστοῦ τὸ 1821 καταστρεπτικὴν ἦσαν τῶν Τούρκων.

βόλων τῶν Ἑλληνικῶν στρατοπέδων τῆς Πελοποννήσου. Ἐπίσης εἰς τοὺς πυριτιδομύλους τῆς Δημητσάνης κατεσκευάζετο τὸ πλεῖστον τῆς πυριτίδος τῆς χρησιμευσάσης εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα.
(α) Ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς τὰς κώμας Καστάνισσαν, Σίταιναν, Πραστὸν, κλ. λαλεῖται ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος, ἥτις εἶνε λείψανον τῆς ἀρχ. δωρ. διαλέκτου.

Αἰ ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νῆσοι.

1. Νομὸς Ἐνθόας (95 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·
α. Τῆς *Χαλκίδος*, ἐπισ. πόλις *Χαλκίς* ἐπὶ τοῦ διασήμεου διὰ τὴν παλιγγορῶν του πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου, ἐφ' οὗ ὑπέρχει κινήτῃ αἰθρὰ γέφυρα, δι' ἧς ἐνοῦται ἡ Στερεὰ Ἑλλάς μετὰ τῆς Εὐβοίας, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀρχαία, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα λίαν ὄχυρόν φρούριον, Ἑλλ. γυμνάσιον, νηματοποιεῖον καὶ περὶ τοὺς 6700 κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ τινες μωαμεθανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. *Αἴγινη* (πάλαι Αἰγαί) πρὸς Δ. παράλιος κώμη, ἔχουσα περὶ τοὺς 1700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. *Ἐρέτρια* (Νέα Ψαρά νῦν) ΝΑ. αὐτῆς, ἀρχαία παράλιος πόλις νῦν ἀνοικοδομουμένη ὑπὸ τῶν Ψαριανῶν καὶ ἔχουσα περὶ τοὺς 400 κατ.

β'. Τοῦ *Σηροχώριου*, πρωτ. *Σηροχώριον* εἰς τὸ ΒΔ. ἄκρον τῆς νήσου, κωμόπολις κατάφυτος, ἔχουσα περὶ τὰς 2800 κατ. *Αἰδηψός* ΝΑ. ταύτης, μικρὰ κώμη ἡμίσειαν ὦραν μακρὰν τῆς ἀρχαίας Αἰδηψοῦ· παρ' αὐτὴν ὑπέρχουσι καὶ τὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους γνωστὰ θερμὰ ἰαματικά ὕδατα.

γ'. Τῆς *Καρυστίας*, πρωτ. *Κύμη* εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Χαλκίδος περὶ τὰ 45' μακρὰν τῆς θαλάσσης, παράγουσα πολὺν μαῦρον οἶνον καὶ ὀπώρας καὶ ἔχουσα ἀξιολόγους γαιάνθρακας καὶ περὶ τοὺς 3620 κατ. *Κάρυστος* πρὸς τὸ ΝΑ. ἀρχαία πόλις ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ περὶ τοὺς 700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. *Αἰλιθέριον* (πάλαι Ταμίνας) εἰς τὴν ΝΑ. παραλίαν, κώμη λίαν ὑγιεινὴ, ἔχουσα περὶ τοὺς 600 κατ. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει ἡ νῆσος Σκύρος με ὁμών. πόλιν, ἔχουσα 3250 κατ. ἐτι δὲ καὶ ἡ πρὸς Ν. μικρὰ νῆσος *Πεταλία*.

δ'. Τῆς *Σκοπέλου*, συνισταμένης ἐκ τῶν Βορ. Σπορᾶδων καλουμένων νήσων, Σκοπέλου (4950 κατ.), Σκιᾶθου (3200 κατ.), Ἀλονήσου (400 κατ.) καὶ ἄλλων μικροτέρων νήσων με ὁμών. κωμοπόλεις, πρωτ. εἶνε *Σκόπελος* ἐπὶ τῆς Σκοπέλου, ἔχουσης ἔδαφος εὐκαρπον καὶ διαπῶδες καὶ ἐξαγοῦσης οἶνον, κεράσια, ἀπίδια καὶ ἄλλας ἀξιολόγους ὀπώρας.

2. Νομὸς Κυκλάδων (133 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐξ 7 ἐπαρχιῶν·
α. Τῆς *Σύρου*, (συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων *Σύρου* (27 χιλ. κατ.), *Μυκόνου* (4470 κατ.) καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων, ἐπισ. πόλις εἶνε Ἐρμούπολις ἡ Σύρος ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου ὄρεινῆς οὐσῆς καὶ τρα-

χείας, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος
 σα Ἑλλ. γυμνάσιον, πολλὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτή-
 φαντροφείον, νοσοκομείον, λαμπροὺς ναοὺς, ἀγορὰν ἀξιόλογον
 τρον, βυροδεφεΐα, νηματοποιεΐα, σαπωνοποιεΐα, σιδηρουργεΐα,
 λιστα τῆς Ἑλλ. ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρίας, ὑαλουργεΐα, ἐμπορικόν
 γείον κτλ. καὶ 21 χιλ. κατ. Ἐν αὐτῇ ἔτι συννοῦνται καὶ αἱ
 δρομικαὶ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ ἐξ ἀπασῶν τῶν χωρῶν τῆς Εὐ-
 Μετ' αὐτῆς ἐνοῦται καὶ ἡ Ἄνω Σύρος ἔχουσα 5 χιλ. κατ. τῶν
 στῶν δυτικῶν. Μύκωνος, πόλις ἐπὶ ὁμων. νήσου τραχείας καὶ
 που, ἔχουσα πολλὰ ἐμπορικὰ πλοία. Δῆλος, μικρὰ νήσος ἡδ
 τοίκτης, ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος.
 μακρὰν αὐτῆς εἶνε ἡ Ῥήγεια, μικρὸν νησιδίον, ἐν ᾧ ἔθαπτον
 λιοὶ τοὺς νεκροὺς τῶν.

β'. Τῆς Κέας, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Κέας (4320
 Κύθρου (2900 κατ.) καὶ Σερύφου (2950 κατ.) πρωτ. Κέα, καὶ
 ἐπὶ τῆς νήσου Κέας κειμένης ἀπέναντι τοῦ Σουνίου ἀκρωτηρί-
 παραγωγῆς βαλανιδίων καὶ οἶνον ἀξιόλογον. Κύθρος, κώμη
 κατ.) ἐπὶ τῆς νήσου Κύθρου ὀρεινῆς οὐσῆς καὶ πετρώδους καὶ ἐ-
 θερμὰ ἰαματικὰ ὕδατα, εἰς ἃ τὸ θέρος συρρέουσι πλῆθος πασχ-
 ἐκ χρονίων νοσημάτων. Σέρυφος, κώμη ἐπὶ τῆς νήσου Σερύφου
 σήμου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὰ μεταλλεΐα τῆς.

γ'. Τῆς Ἄνδρου, πρωτ. Ἄνδρος, ἐπὶ ὁμων. νήσου κειμένης
 Ν. τῆς Εὐβοίας, ἔχουσα 1830 κατ. καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν.
 ριον, ἑτέρα κώμη τῆς Ἄνδρου, ἔχουσα λιμένα μέγαν. Κόρθου
 Ἄνω Κάστρον), κώμη ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ νῆ-
 τη ἔχουσα περὶ τὰς 22, 570 κατ. εἶνε ὀρεινῆ, ἀλλ' ἔχει καὶ
 γους πρὸς καλλιέργειαν τόπους.

δ'. Τῆς Τήνου, πρωτ. Τήνος (2100 κατ.) ἐπὶ ὁμων. νήσου
 κατ.), ἐπίσημος διὰ τὸν λαμπρὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας.
 (620 κατ.), ἑτέρα κώμη τῆς νήσου παρὰ τὴν ὁποῖαν ἔξορι-
 λαμπρὰ λευκὰ καὶ πράσινα μάρμαρα.

ε'. Τῆς Νάξου, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Νάξου (16,50
 Πάρου (7 χιλ. κατ.), Ἀντιπάρου (πάλαι Ὀλιάρου) καὶ ἄ-
 κρῶν νησιδίων, πρωτ. Νάξος, πόλις ἐπὶ τῆς νήσου Νάξου
 1880 κατ., ἐξ ὧν εἶνε περὶ τοὺς 300 δυτικοί. Ἡ νήσος αὐ-
 μεγαλειτέρα καὶ εὐφροωτέρα τῶν Κυκλάδων, ἐξέχουσα
 πορτοχάλια, λεμόνια, κίτρυ, οἶνον ἐξαιρετον, ἔλαιον, βάλ-
 ταξαν, τυρὸν καὶ τὸ ὄρυκτὸν σμυρίδα, δὲν ἔχει ὁμως καὶ
 Παροιχία, κωμόπολις ἐπὶ τῆς δυτ. παραλίας τῆς νήσου Πά-
 σα μέγαν τῆς Παναχίας ναὸν καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Ἡ
 ρος εἶνε πατρίς τοῦ Ἀρχιλόγου καὶ ἔχει τὰ ὠραιότερα τῆς

λευκά μάρμαρα. Ἡ δὲ Ἀντίπαρος εἶνε ἐπίσημος διὰ τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν ἐκ σταλακτίτου ἄντρον τῆς.

5. Τῆς *Μήλου*, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Μήλου (4200 κατ.), Σίφου (5770 κατ.), Κιμώλου (1340 κατ.), Φολεγάνδρου (970 κατ.), Σικίνου (700 κατ.), πρωτ. *Μήλος* ἐπὶ τῆς νήσου Μήλου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν διασώζουσιν σπουδαία ἀρχαία μνημεῖα καὶ ἔχουσιν λαμπρὴν λιμένα. Ἡ νήσος Μήλος εἶνε ἠφαιστειώδης, τοῦτου ἕνεκα παράγει ἐξαιρετικὸν οἶνον καὶ ὀπώρας, καὶ ἔχει θερμὰ ὕδατα, ἄλας ἀφθονον, στύψιν, θείον, μυλοπέτρας καὶ ἄλλα ὀρυκτά· οἱ δὲ Μήλιοι θεωροῦνται οἱ καλλίτεροι πρῶται τῆς Μεσογείου. Σίφος ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἔχουσα ἀέρα καθαρὸν καὶ κατοικοὺς πολλοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικήν· ἡ δὲ Κίμωλος καμένη παρὰ τὴν Μήλον εἶνε νήσος λίαν τραχεῖα καὶ ἄγονος· ἐντεῦθεν ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ.

6. Τῆς *Θήρας*, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Θήρας (13 χιλ.κατ.), Θηρασίας (670), Ἀμοργοῦ (3 χιλ.), Ἴου (2100), καὶ Ἀνάφης (900), πρωτ. *Θήρα* (Σαντορίνη νῦν) ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἀρχαία πόλις ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἔχουσα νῦν ἀξιόλογον ναυτικόν. Ἡ νήσος Θήρα εἶνε ἠφαιστειώδης ἔχουσα θειωδῆ καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, παρσελιανήν ἀξιόλογον, καὶ παράγουσα οἶνους λαμπροὺς πεμπομένους καὶ ἐκτός τοῦ κρῆτους πρὸς ἐμπόριον. Παρ' αὐτὴν κείνται αἱ μικραὶ ἠφαιστειώδης νῆσοι Θηρασία, ἡ νήσος τοῦ Γεωργίου, ἐν ἧ τὸ 1866 ὑπέρχεν ἐνεργὸν ἠφαιστειον, καὶ ἡ Ἀνάφη. Ἴος ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου ἔχουσα λιμένα ἀξιόλογον. Ἀμοργός, ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἦτις εἶνε ὄρεινὴ καὶ δασυδῆς, ἀλλ' ἔχει καὶ εὐφόρους τινὰς γαίας.

Ἰόνιοι νῆσοι.

1. Νομὸς Κερκύρας (106 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς αὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας, Παξῶν, Λευκάδος καὶ ἄλλων μικρῶν νησιδίων καὶ διαίρεται εἰς 5 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς *Κερκύρας*, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας (78 χιλ. κατ.) καμένης ἀπέναντι τῆς Ἠπείρου καὶ ἐκ μικρῶν τινῶν νήσων, τοῦ Ὄθρωνου (800 κατ.), τῆς Ἐρικούσσης (600 κατ.), καὶ Μαλθάκης, ἧς πόλις εἶνε Κέρκυρα ἐπὶ τῆς νήσου Κερκύρας, ἀρχαία πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα λίαν ὀχυρὰ φρούρια, ἐπιγύρων λιμένα, σημαντικὸν μετὰ τῆς Ἠπείρου ἐμπόριον, λαμπρὰς ἀκαδομίας, Ἑλλ. γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, σωφρονιστήριον, τὸ πεπνὸν λειψανον τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 16000 χιλ. κατ. ὧν περὶ τὰς 5 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι. Πρὸ αὐτῆν κείνται πέντεσσαρα λόγου ἄξια προάστεια, τὸ *Μαρτοῦκι* (4660 κατ.), ἡ

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Γαρίτσα (3160 κατ.), ὁ Ἄγ. Ρόκος (1240 κατ.), καὶ ὁ Ἀνεμόμυλος (770 κατ.). *Σικεράδες*, κώμη μεσόγειος (1350 κατ.). *Γαστροβί* (2020 κατ.), πρὸς Ν. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Μέσης. *Σκριπερόν ΒΔ.* πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Ὄρους(α). Κυριώτερον προϊόν τῆς νήσου *Κερκύρας* εἶνε τὸ ἔλαιον, ἐξ οὗ ἐν εὐφορίᾳ περὶ τὰ 20 ἑκατ. δραχμῶν εἰσάγονται.

β'. Τῶν *Παξῶν*, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Παξῶν (4800 κατ.), Ἀντιπάξων καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. *Γάιος* ἐπὶ τῆς πετρώδους καὶ ἀνύδρου νήσου Παξῶν κειμένης πρὸς Ν. τῆς Κερκύρας, ἔχουσα ὠραίαν προκουμαίαν, ἀσφαλέςτατον λιμένα καὶ 410 κατ. Τὸ μόνον δὲ προϊόν τῆς νήσου ταύτης εἶνε τὸ ἔλαιον.

γ'. Τῆς *Λευκάδος*, πρωτ. *Λευκάς* (4370 κατ.), ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου (22 χιλ. κατ.), κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἀκαρνανίας καὶ χωρισθείσης ἀπ' αὐτῆς δι' ἀβαθοῦς πορθμοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Κορινθίων. *Καρὰ* πρὸς Δ. ἔχουσα περὶ τοὺς 1720 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε μᾶλλον ὀρεινὴ παράγουσα ἔλαιον καὶ οἶνον. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ μικρὰ νῆσος *Τάφος*.

Νομὸς Κεφαλληνίας (80 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῶν νήσων *Κεφαλληνίας* καὶ *Ίθάκης*, καὶ διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας:

α'. Τῆς *Κραταίας*, ἐπισ. πόλεις Ἀργοστόλιον (Κράνιο) ἐπὶ τῆς νήσου Κεφαλληνίας (69 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα Ἑλλαν. γυμνάσιον, τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς νήσου καὶ περὶ τοὺς 7730 κατ. Ἄγ. Γεώργιος πρὸς Ν. κώμη ἀξιολογος, ἐπὶ Βενετῶν πρωτ. τῆς νήσου. *Ληξούριον* πρὸς Δ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Πάλην*, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πάλης (6), ἔχουσα καλλίτερον κλίμα τοῦ Ἀργοστολίου, Ἑλλαν. σχολεῖον διατηρούμενον ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μακαρίου τοῦ Πετρότση καὶ 5820 κατ. *Λεινῶτα*, κώμη ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Αἴνου, ἔχουσα 2100 κατ. *Αἰγιαλὸς* εἰς τὸ Α. τῆς νήσου, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Σάμης. Ἄσσοι εἰς τὸ ΒΔ. ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ περὶ τοὺς 700 κατ. Παρὰ ταύτην κεῖται ἡ πλουσιωτέρα μὲν νῆ τῆς νήσου, ἐν ἣ εὐρίσκεται καὶ τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἄγ. Γερασίμου. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε λίαν ὀρεινὴ, ἀλλὰ καλῶς καλλιεργημένη, παράγουσα οἶνον, κορινθιακὴν σταφίδα, ἔλαιον,

(α) Ἡ ἐπαρχία τῆς Μέσης καὶ ἡ τοῦ Ὄρους ὀνομασθησαν μόνον, ἀλλ' ἐπαρχοὶ ἐν αὐταῖς δὲν διωρίσθησαν.

(β) Ἡ νῆσος Κεφαλληνία διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ αἱ τρεῖς εἰσέτι διοικοῦνται ὑπὸ τοῦ νομοάρχου Κεφαλληνίας ἰδριάζοντο: ἐν Ἀργοστολίῳ

βόμβακα, λίνον, οἱ δὲ κάτοικοι τῆς πλὴν τῆς γεωργίας ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

β'. Τῆς *Ἰθάκης*, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων *Ἰθάκης*, *Καλάμου*, *Καστοῦ* καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. *Βαθὺ* ἐπὶ τῆς νήσου *Ἰθάκης* (12,230 κατ.), ἔχουσα ναυπηγεῖον, 4670 κατ. καὶ ἀξιολόγον ναυτικόν. *Ἐξωγή* πρὸς Β. τῆς νήσου ἔχουσα 840 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε ἡφαιστειώδης καὶ ὀρεινὴ παράγουσα οἶνον, ἔλαιον καὶ κορινθιακὰς σταφίδας.

Νομὸς Ζακύνθου (45 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου *Ζακύνθου* καὶ ἄλλων μικρῶν περὶ ἄκτοικῶν νησιδίων καὶ δὲν διαιρεῖται εἰς ἐπαρχίας. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Ζάκυνθος*, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις, ἔχουσα τὴ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγ. Διονυσίου, Ἑλλ. Γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον, γηροκομεῖον, πλατείας ὁδοὺς, λέσχας ἀξιολόγουσ καὶ 16 χιλ. κατ. φιλοπονωτάτους καὶ μικρὰν ἔχοντας βιομηχανίαν μεταξωτῶν καὶ βαμβάκερῶν ὑφασμάτων. *Πηγαδάκι* ΒΔ. κώμη ἔχουσα περὶ τοὺς 520 κατ. *Καταστάρι* ΒΔ. αὐτοῦ, κώμη ἔχουσα 1160 κατ. Πρὸς Ν. παρὰ τὸ ἀκρωτήριον *Κερί* ὑπάρχουσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερόμενα *νάφθης φρέατα*. Ἡ νῆσος αὕτη κατὰ φύσιν ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ ἐλαιῶνων εἶνε ἡ ὠραιοτέρα καὶ μᾶλλον καλλιεργημένη τῶν Ἰονίων νήσων, παράγουσα ὠραίας ὀπώρας, σταφίδας, ἔλαιον κτλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος εἶνε περίπου 785 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 2,055,000, τῶν ὁποίων 765 χιλ. κατοικοῦσι τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 755 χιλ. τὴν Πελοπόννησον, 290 χιλ. τὰς Ἰονίους νήσους, καὶ περὶ τὰς 245 χιλ. τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, πρεσβεύοντες τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν, διοικουμένην ὑπὸ πενταμελοῦς συνόδου ἀρχιερέων, πλὴν 20 χιλ. περίπου δυτικῶν, κατοικούντων εἰς τὰς πόλεις καὶ ἰδίως εἰς τὰς νήσους Σύρον, Τῆνον, Νάξον, Θῆραν κτλ., 30 χιλ. Μωαμεθανῶν καὶ περὶ τὰς 15 χιλ. Ἑβραίων. Πολίτευμα δ' αὐτῆς εἶνε *Μοναρχία Συνταγματικὴ μεθ' ἐνὸς νομοθετικοῦ σώματος τῆς Βουλῆς*.

Πρὸς ἀπονομήν δὲ τῆς δικαιοσύνης καθ' ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας ὑπάρχουσιν ἐν ἡ πλειότερα *εἰρηνοδικεῖα*, εἰς πᾶσαν δὲ πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν *πρωτοδικεῖον* (α), εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας, τὰς Πάτρας, τὸ Νάυπλιον καὶ τὴν Κέρκυραν ἀνά ἐν *ἐφετεῖον*, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἔτι ὁ

(α) Ἀπό τινων ἐτῶν συνεστήθησαν τοιαῦτα καὶ ἐν Ἀμφίση καὶ Πόργη καὶ Κυπαρισσίᾳ.

Ἄρειος Πάρος, τὸ ἀνώτατον τοῦ κράτους δικαστήριον. Διὰ δὲ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις ὑπάρχουσι τέσσαρα ἐμποροδικεῖα εἰς Ναύπλιον, Πάτρας, Ἐρυθροπόλιν καὶ Κέρκυραν. Διὰ δὲ τοὺς κακούργους εἶνε τὰ κακούργοδικεῖα, κινήτὰ δικαστήρια, τῶν ὁποίων οἱ δικασταὶ εἶνε πολῖται ἔγοργοι καλούμενοι.

Ἡ Ἑλλὰς καθ' ἑκάστην ἀναπτυσσομένη εἰς τὴν παιδείαν ἔχει πολλὰ δημοτ. καὶ Ἑλλην. σχολεῖα· ὡσαύτως δ' εἰς ἑκάστην πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν δημοσίῳ Ἑλλην. γυμνάσιον, πολλὰ ἰδιαιτέρᾳ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὴν Ῥιζάρειον ἐκκλησιασ. σχολὴν, τρεῖς ἔτι ἄλλας μικροτέρας ἐκκλησ. σχολὰς τῆς Χαλκίδος, Σόρου καὶ Τριπόλεως, τὰ ἐν Ἀθήναις· ὄρφανοτροφεῖα τῶν ἀρρ. καὶ θηλέων, τὴν φιλελευθερευτικὴν ἐταιρίαν, τὸ πολυτεχνικὸν σχολεῖον, τὸ πανεπιστήμιον καὶ τὸ ἐν Πειραιεὶ στρατ. σχολεῖον τῶν εὐελπίδων.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν γένει εἰς μὲν τὰ παράλια θερμὸν, εἰς δὲ τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας καὶ τὰς ὄρεινὰς κοιλάδας εὐκραές καὶ δροσερόν, καὶ μόνον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρειων ψυχρόν.

Τὸ δ' εἶδος αὐτῆς εἶνε ποικίλον· καὶ ἐν μὲν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι ἢ Ἀττικῇ εἶνε χώρα μᾶλλον ὄρεινὴ καὶ λεπτόγειος, ἀφθόνηος παράγουσα ὄπώρας, σῦκα, οἶνον, ἔλαιον κτ. καὶ μέλι ὑμῆττιον πανταχοῦ περιζήτητον, καὶ ἔχουσα λαμπρὰ λευκὰ μάρμαρα καὶ κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινόν. Ἡ δὲ Βοιωτία εἶνε μᾶλλον πεδινὴ, ἔχουσα ἀφθονα ὕδατα, τόπους ἐλώδεις, γῆν λίαν εὐφορὸν καὶ κλίμα μᾶλλον ποσῶδες. Ἡ δὲ Φθιώτις καὶ Φωκίς εἶνε μᾶλλον ὄρεινὰί, ἔχουσαι καὶ ἀξιολόγους πεδιάδας, ὡς τὴν Λαμιακὴν καὶ κλίμα μᾶλλον ὑγιεινόν· ὁ σίτος τῆς Ἀταλάντης, ὁ κτηνὸς τῆς Σούρπης καὶ αἱ ἐλαίαι τῆς Ἀμφίσσης πολλὴν χαίρουσιν ὑπόληψιν. Καὶ ἡ Αἰτωλία δὲ καὶ ἡ Ἀκαρνανία εἶνε βουνώδεις, ἡ δὲ γεωργία ἐν αὐταῖς λίαν παρημελημένη, ἀν καὶ εὐφοροτάτας τινὰς ἔχουσι πεδιάδας. Ἡ δὲ Θεσσαλία εἶνε ἡ πεδινωτέρα, εὐφορωτέρα καὶ εὐκραεσττέρα χώρα τῆς Ἑλλάδος, παράγουσα ἀφθόνηος δημητριακοὺς καρπούς, ἔλαιον καὶ ἄλλα προϊόντα, καὶ τρέφουσα εἰς τοὺς λειμῶνάς τῆς πλῆθος ποιμνίων προβάτων καὶ αἰγῶν, ἀγέλας βοῶν καὶ περιφήμους ἵππους.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ Ἀργολίς καὶ ἡ Κορινθία εἶνε μᾶλλον ὄρεινὰ παράγουσαι ἔλαιον, σταφίδας, οἶνους, κτηνὸν καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἡ δὲ Ἀχαΐα καὶ ἡ Ἠλις εἶνε μᾶλλον πεδινὰί, τὰ αὐτὰ παράγουσαι προϊόντα καὶ μάλιστα σταφίδας, ὡς καὶ τὰ ΒΔ. τῆς Μεσσηνίας· τὸ δὲ ΝΑ. αὐτῆς μέρος εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Καὶ ὁ τῆς Λακωνίας δὲ νομὸς εἶνε μᾶλλον ὄρεινός, ἔχων τὸ εὐφορώτατον καὶ ὡραῖον λεκανοπέδιον, εἰς τὸ ὁποῖον κεῖται ἡ Σπάρτη· παράγει δ' εἰς τὸ νότιον πλὴν τῶν ῥηθέντων προϊόντων βελανίδιον καὶ μέταξαν, καὶ ἐπὶ τοῦ Ταινάρου ἔχει λαμπρὰ κόκκινα μάρμαρα. Ὁ δὲ νομὸς τῆς Ἀρκαδίας

ὡσαύτως εἶνε ὄρεινός, ἀλλ' ἔχει καὶ μαγευτικὰς τινὰς πεδιάδας· κυρίως ὁμως ἡ χώρα εἶνε γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ.

Τῶν δὲ νομῶν τῶν νήσιον τῆς μὲν Εὐβοίας ἡ χώρα εἶνε λίαν εὐφορος, διὰφορα παράγουσα προϊόντα. Ἐνταῦθα υπάρχουσι γαιάνθρακες καὶ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου συμβαίνει κατ' ἐκάστην παλίρροια. Αἱ δὲ Κυκλάδες εἶνε μᾶλλον πετρώδεις καὶ ἐλάχισται αὐτῶν εὐφοροί· πολλὰ δ' ἔχουσι καὶ γῆν ἠφαιστειώδη οἶον ἡ Θήρα, ἡ Μήλος κλ. Θερμὰ ὕδατα, ὄρυκτά, οἶνους ἐξαιρετούς κτλ. καὶ κλίμα εὐκρατές καὶ ὑγιεινόν. Τὸ δὲ κλίμα τῶν Ἰονίων Νήσων εἶνε θερπνόν καὶ ὑγιεινόν καὶ τὸ ἔδαφος ἐν γένει ὄρεινόν καὶ πετρώδες, ἀλλ' εὐφορώτατον, παράγον σταφίδας, οἶνον, ἔλαιον, μέταξον, κλ.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει θέσιν προσφορωτάτην διὰ ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον. Ἐν αὐτῇ ἐσχάτως ἤρξατο νὰ ἀναπτύσσεται καὶ μικρὰ βιομηχανία· οἶον ἡ μεταξουργία, ἡ ἀγγειοπλαστικὴ, ἡ νηματοποιία, ἡ πανοποιία, ἡ βυρσοδεψικὴ τέχνη, ἡ καθελκοποιία, ἡ ὑαλοουργία, ἡ σιδηρουργία, ἡ γλυπτικὴ, ἡ ξυλοουργικὴ, ἡ ξυλογραφία, ἡ λιθογραφία κλ.

Αἱ πρόσοδοι αὐτῆς εἶνε περὶ τὰ 56 ἑκατ. δραχ. (α), τὸ δὲ δημόσιον χρέος 450 ἑκατ. ὁ στρατός τῆς ξηρᾶς 18000, ἀλλ' ἐν καιρῷ πολέμου διὰ τῆς ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐνοπρουρᾶς δύναται νὰ φθάσῃ τὰς 150 χιλ. Τὸ πολεμικὸν αὐτῆς ναυτικὸν ἤδη ἀναπτύσσεται τὸ δ' ἐμπορικὸν συστάται ἐκ 4000 πλοίων ἱστιοφόρων καὶ ἐκ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας καὶ ἄλλων δύο ἐταιριῶν.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, Σερβίας, Αὐστρίας καὶ Μαυροβουνίου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Αὕτη πολιτικῶς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 6 τμήματα· τὴν Ἠπειρόν καὶ Ἀλβανίαν ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Μακεδονίαν μετὰ μέρος τῆς Θεσσαλίας πρὸς Β. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Νότιον Θράκην πρὸς Α. τῆς Μακεδονίας, τὴν Βόρειον Θράκην ἢ Ἀνατολικὴν Ῥωμιλίαν πρὸς Β. τῆς Νοτίου Θράκης, τὴν Βουλγαρίαν πρὸς Β. τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμιλίας, τὰς νήσους τὰς εἰς τὸ Αἰγαίον καὶ τὴν Κρήτην εἰς τὴν Μεσόγειον.

ΣΗΜ. Αἱ χώραι αὗται τὸ πάλαι διαφόρως κυβερνώμεναι ὑπατάχθησαν κατὰ μικρὸν ἀπὸ τοῦ 148 π. Χ. εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος· τὸ δὲ 100 μ. Χ. ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἔχοντος πρωτεύου-

(α) Ἐν αὐτοῖς δὲν περιλαμβάνονται αἱ πρόσοδοι τῶν ἤδη προσαρτωμένων χωρῶν.

σαν τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἀλλὰ τὸ 1453 Μωάμεθ ὁ Β' ἐκπορεύσας τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπέταξε τὴν χώραν ταύτην μετ' ἄλλων ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Τὰ ὄρη τῆς Τουρκίας εἶνε συνέχεια τῶν καλουμένων Διναρικῶν ἄλπεων, καὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δυτικά, βορειοανατολικά καὶ κεντρικά ὄρη.

Καὶ δυτικά μὲν εἶνε ὁ Σκάρδος, ἡ Πελαγονική σειρά τὰ Κανθαοῖα, τὸ Βόϊον, ἡ Τύμφη, ὁ Λάκμων, τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας, τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου τὰ Κεράντρια καὶ ὁ Τόμαρος.

Βορειοανατολικά δὲ ὁ Αἶμος (Βαλκάνια νῦν) ἐκτεινόμενος μέχρι τοῦ Εὐξείνου, τὸ Σκόμορον, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλην. χερσονήσου, ὁ Ὀρῆλος, καὶ ἡ Ροδόπη.

Κεντρικά δὲ τὰ ὄρη τῆς Μακεδονίας τὸ Παγγαῖον, ὁ Ἄθος (νῦν Ἅγιον ὄρος), τὰ Καμβοῦνια, καὶ ὁ Ὀλυμπος.

Ἐν δὲ τῇ νήσῳ Κρήτῃ τὰ Λευκὰ ὄρη, ἡ Ἴδη καὶ ἡ Δίκτη.

Πεδιάδες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἐπίσημ. εἶνε εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὑπώρειαν τῆς Πελαγονικῆς σειρᾶς ἡ τῶν Βιτωλλῶν, ἡ τοῦ Κριτσόβου καὶ ἡ τῆς Καλκινδέλης, καὶ μεταξύ τῶν Μακεδονικῶν ὄρεων ἡ ἐκτεταμένη Μακεδονικὴ πεδιάς. Ἐντὸς δὲ τῶν ἡπειρωτικῶν ὄρεων ἡ τοῦ Ἀργυροκάστρου, τῆς Αν.λῶνος, ἡ Ἀμβρακική, ἡ τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἡ τῆς Κορίνθου, καὶ πρὸς Β. τοῦ Τομάχου ἡ τοῦ Βερατίου καὶ ἡ τῆς Σκόδρας ἐντὸς τῆς Ἀλβανίας. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Ροδόπης κείνται αἱ πεδιάδες τῶν Σερρών, ἡ τοῦ Δραβήσκου, τῆς Δοβανίτης, τοῦ Σαμοκόβου, πρὸς Β. ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως, καὶ πρὸς Δ. ἡ πεδιάς τῆς Ἀδριανουπόλεως. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Αἶμου ἐκτείνονται αἱ πεδιάδες τῆς Σούμλιας, τοῦ Σελβίου, τῆς Σοφίας, Νόσσας, κτλ.

Ποταμοὶ ἐπίσημ. τῆς Τουρκίας εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὁ Δρόλων, ὅστις δύο ἔχει πηγὰς τὴν μὲν ἐκ τῆς λίμνης Ἀχρίδος, τὴν δ' ἐκ τοῦ ὄρους Μακραγόρα· ὁ Ἄφος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοίου ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Εἰς τὴν Ἡπείρον ὁ Ἄφος (Βοιοῦσα), ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς Ἡπείρου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Τύμφης καὶ τοῦ Λάκμωνος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Καλάμας (πάλαι Θάμας), ὅστις ΝΔ. ἐν αὐτῇ βέρον ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Ἐν αὐτῇ ἔτι ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἐν τῇ μυθολογίᾳ μνημονευόμενοι ποταμοὶ Κωκυτὸς ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀχέρonta, καὶ Ἀχέρων, ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος.

Ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ὁ Λιλάκμων, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοίου ἐκβάλλει εἰς τὸν Θεσσαλὸν κόλπον. Εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον ἐκβάλλει καὶ ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας Ἀξιὸς (νῦν Βαρδάρη) πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου ὁ Στριμών, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Σκο-

μοῦ ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ὁ Νέστος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ὀρβήλου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον ἀπέναντι τῆς νήσου Θάσου.

Ἐν δὲ τῇ Θράκῃ ὁ Ἐβρος (νῦν Μαρίτσα), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Αἶμου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον εἰς τὸν κόλπον τῆς Αἴνου.

Ἐν δὲ τῇ Βουλγαρίᾳ ὁ Δούναβις, κατέχων τὰ δυτικὰ ὄρια αὐτῆς· εἰς τοῦτον χύνονται ἐκ τοῦ Αἶμου πηγάζοντες πολλοὶ παραπόταμοι, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ Πάνυσος.

Αἶμαι δ' αὐτῆς ἐπίσημ. εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἡ τῆς Σκόδρας (Λαβεῆτις) καὶ ἡ τῶν Ἰωαννίνων (Παμβῶτις) ἐν Ἡπείρῳ· ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ἡ Ἀχρίς (Λυχνιδός), ἡ Πρέσπα, ἡ τῆς Καστορίας, ἡ Βόλβη καὶ ἡ Κερκινίτις (νῦν Ταχυνός).

Θράκη.

Ἐπίσημ. πόλεις τῆς Θράκης εἶνε Κωνσταντινούπολις, πάλαι Βυζάντιον, ἀποικία τῶν Μεγαρέων. Ἐν θαυμασίᾳ αὐτῇ θέσει κειμένη ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου εἶνε ἡ μεγίστη πόλις τῆς Τουρκίας, πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκτισμένη ἐπὶ ἑπτὰ λόφων καὶ ἔχουσα περὶ τὰς ἑξ ὥρας περιφέρειαν, εὐρυχωροτάτους καὶ ἀσφαλεστάτους λιμένας, μέγιστον ἐμπορίον, ἐνεργούμενον μάλιστα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων, λαμπρὰν ἔξωθεν θέαν καὶ μετὰ τῶν προαστείων τῆς ὑπὲρ τὸ 1,100,000 κατ. Τούρκων, Ἑλλήνων, Ἀρμενίων, Ἑβραίων καὶ ἄλλων διαφόρων ἐθνῶν. Αἱ καλλίτεροι αὐτῆς συνοικίαι εἶνε ὁ Γαλατὰς, τὸ Πέραν, τὸ Σταυροδρόμιον, ὅπου κυρίως κατοικοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι, τὸ Φανάριον, τὸ ὄπλοστάσιον (Τοπχανές), κτλ. Αἱ πλείσται τῶν ὁδῶν τῆς εἶνε στεναὶ καὶ ἀκέχθαροι καὶ σχεδὸν ἅπασαι αἱ οἰκοδομαὶ αὐτῆς ξύλιναί, ἂν καὶ μετ' ἀλλεπαλλήλους συμβάσας πυρκαϊὰς ἐκτίσθησαν ἐσχάτως καὶ λαμπρὰ λίθινα οἰκοδομήματα. Ἐχει δὲ διάφορα ἀνάκτορα, ὡς καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων Βυζαντινῶν ἡγεμόνων, πολλὰ τσαμιά, οἷον τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, ἀρχαῖον χριστιανικὸν ναὸν κτισθέντα ὑπὸ τοῦ αυτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, τὸ τοῦ Ἀχμέτ Γ' ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἱπποδρόμου, ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ ὀβελίσκος, πολλοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς, πλῆθος σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων μάλιστα Ἑλληνικῶν, συντηρουμένων ὑπὸ τῶν αὐτῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων.

Ἐν δὲ τῇ Προποντιδίᾳ ὑπάρχουσι νῆσοι τερπναί, ὧν ἐπισημότερα εἶνε ἡ Χάλκη ἔχουσα ἱερατικὴν καὶ ἐμπορικὴν σχολήν, ἡ Πρίγγηπος, ἡ Ἀντιγόνη, καὶ ἡ Προκόνησος (νῦν νῆσος τοῦ Μαριμαρῆ) ἐν ταύταις μεταβαίνουσι καὶ διέρχονται τὸ θέρος οἱ εὔποροι τῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ραιδεστός (πάλαι Βισάνθη) ΝΔ. λίαν ἐμπορικὴ παρχλιος πόλις ἐν τῇ Προποντιδίᾳ, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλείστοι εἶνε Τούρκοι καὶ

Ἀρμένιοι. Σηστός (Ίάλοβα) παρά τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἀπέναντι τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεως Ἀβύδου, ὅπου ὁ Πέρσης γεφυρώσας τὸν Ἑλλησπόντον διέβη μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Εὐρώπην. Καλλιπόλις πρὸς Β. αὐτῆς, ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ παράλιος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν τινὰ μαροκηνῶν δερμάτων καὶ 20 χιλ. κατ. Ταύτην πρώτην τῶ 1357 εἰς τὴν Εὐρώπην πατήσαντες οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν. Λίτος παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑβρου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 8 χιλ. κατ. καὶ μικρὰν ἀλιεῖαν τῶν καπνιστῶν ἰχθύων της.

Ἀδριανούπολις (πάλαι Ὀρεστιά) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἑβρου εἰς ὠραίαν θέσιν, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Εὐρώπ. Τουρκίας ἔχουσα Ἑλλήν. ἀρρένων σχολεῖα καὶ παρθεναγωγεία, ἀξιόλογον ἐμπορίον, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 130 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον τῶ 1363 οἱ Τούρκοι ἐν Εὐρώπῃ ἔστησαν τὴν ἑδραν των.

Πρὸς Ν. τῆς Θράκης κείνται τέσσαρες νῆσοι τῆς Εὐρώπ. Τουρκίας ἡ Θάσος, ἡ Σαμοθράκη, ἡ Ἰμβρος καὶ ἡ Ἀἴμος, ἔχουσαι ὁμωνύμους πόλεις· εἶναι δ' ἅπασαι ὄρειναι, ἡ δὲ Ἀἴμος καὶ ἠφαιστειώδης.

Μακεδονία.

Ἐπίσημ. πόλεις τῆς Μακεδονίας εἶνε Θεσσαλονίκη εἰς τὸν Ἠριταῖον κόλπον, ὄχυρὰ, εὐλίμενος, καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα στενὰς καὶ ἀκθάρτους ὁδοὺς, Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον, Διδασκαλεῖον καὶ ἄλλα διάφορα ἀρρένων καὶ θηλέων ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 90 χιλ. κατ., ὧν 50 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι καὶ ἀνὰ 20 χιλ. Ἑλληνικαὶ καὶ Μωαμεθανοί. Γιαντισὰ πρὸς Δ. αὐτῆς, κωμόπολις παρά τῇ ἀρχαίᾳ Πέλλῳ. Βοδερὰ (πάλαι Αἰγαί καὶ Ἐδεσσα), περίφημος διὰ τὰς καλλογὰς τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν λαμπρὰν της τοποθεσίαν, ἔχουσα ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 15 χιλ. κατ. Νιάουστα πρὸς Ν. παρά τῇ ἑσπέρῳ ἔχουσα λαμπρὸν οἶνον καὶ 6 χιλ. κατ. Βέροια, νοτιώτερον ταύτης παρά τῇ ποτάμιον τοῦ Ἀλιάκμωνος μὲ 8 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι αὗται ἔχουσι ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. Κορίνθια ΝΔ. ἀξιόλογος πόλις, ἔχουσα ἑλλήν. σχολεῖον μετὰ πλουσίας βιβλιοθήκης καὶ 6 χιλ. κατ. ταύτης πρὸς Δ. εἶνε Σιάτιστα, πόλις ἔχουσα ἑλλήν. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. Καστοριά ΒΔ. παρά τὴν ὀμίον μνην, ἐπίσημος διὰ τὴν φιλομουσίαν τῶν κατοίκων της, ὄντων τὰς 10 χιλ. καὶ διατηρούντων ἑλλήν. σχολεῖον καὶ παρθεναγωγείον οἱ δὲ ἰχθύς τῆς λίμνης της λίαν φημίζονται. Κορίνθια ΒΔ. ταύτης ἔχουσα ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογα ἑλλήν. σχολεῖα Βοσκόπολις ΒΔ. πατρὶς τοῦ ὁμογενοῦς Σινὰ ἔχουσα τὸ 1750 τῶν γρηφείων. Ἀχρίς (Λυχνιδὸς) ΒΔ. ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἰλλυρίᾳ ἐπὶ τῇ λίμνης, ἔχουσα ἑλλήν. σχολεῖον, παρθεναγωγείον καὶ 12 χιλ.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Στρούγγα με 8 χιλ. κατ. ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ Δρίλωνος ἐκ τῆς λίμνης Βιτώλια πρὸς Β. τῆς Καστορίας, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας, ἔχουσα ὁδοὺς πλατείας, νοσοκομεῖα, στρατώνας, ἀξιόλογα ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ παρθεναγωγεῖον καὶ 50 χιλ. κατ. *Περλεπὲς* πρὸς Β. ταύτης, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐμπορικὴν τῆς πανήγυριν καὶ ἔχουσα 8 χιλ. κατ. *Βαλεσὰ* ΒΑ. αὐτῆς παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Σκόπια* ΒΑ. πόλις λίαν ἐμπορικὴ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Σέρραι* πρὸς Α. παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν, πόλις λίαν ἐμπορικὴ ἐπὶ εὐφροωτάτης πεδιάδος παραγωγῆς λαμπρῶν βύμβακα καὶ κωνιδίου, ἔχουσα ἀξιόλογον ἑλλην. ἐκπαιδευτήρια, παρθεναγωγεῖον καὶ 30 χιλ. κατ. *Καβάλλα*, κωμόπολις ἐμπορικὴ εἰς τὰ παράλια τοῦ Στρυμόνου κώλου.

Εἰς τὸ νότιον τῆς Μακεδονίας κεῖται ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος, ἐν ἣ ὑπῆρχον τὸ πάλαι δικάσημοι ἑλληνικαὶ πόλεις: οἷον ἡ Ὀλυθος, ἡ Ποτίδαια κτλ. νῦν δ' εἶνε κωμοπόλεις ἄλλαι λίγου. τὰ Βασιλικὰ, ἡ Γαλιτσά, ἡ Ἐρισσὸς κτλ. εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν τῆς Χαλκιδικῆς χερσόνησον τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν ἀρχαίων *Ματῆν* (ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀθω) ὑπάρχουσιν 21 μοναστήρια ὀρθοδόξων μετὰ 6 χιλ. μοναχῶν, ζώντων δὲ τῆς γεωργίας καὶ τῆς μικρᾶς βιομηχανίας τῶν ξυλουργικῶν ἔργων τῶν.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν προστεθεὶς ἤδη τὸ μείζων εἰς τὴν Τουρκίαν μέρος τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. Ἐλασσῶν ἔχουσα 2,500 κατ. *Τσερίτσανη*, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. *Βλαχολεϊβάδοι*, ἡ μεγαλύτερα γεωργικὴ κωμόπολις τῆς Ἐλασσῶνος ἔχουσα 6 χιλ. κατ.

Ἡπειρος καὶ Ἀλβανία.

Ἐπισ. πόλεις τῆς νῦν Ἡπείρου εἶνε *Ἰωάννινα* ἐπὶ ὄμων. λίμνης πρωτ. τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας, ἔχουσα ἑλλην. Γυμνάσιον, ὄραια προήσταια, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 17 χιλ. κατ. (α). Τρεῖς ὄρες ΝΑ. τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ τοῦ Τομάκου πρὸς Ν. τοῦ Χαλκιοκίστρου τῆς Δραμεσσῶνος εἶνε τὴ Δωδιώνη καὶ τὸ δικάσημον ἐν Ἑλλάδι μαντιεῖον τῆς Δωδιώνης. Πρὸς δὲ τὸ ΒΑ. αὐτοῦ κεῖται τὸ *Ζαγόρι* ἢ τὰ *Ζαγοροχώρια*, ἐκ 44 κωμῶν συγκείμενα καὶ ἔχοντα ὑπὲρ τὰς 20 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰ γράμματα. *Μέτσοβοι* εἰς τὰ ΒΑ. τῶν Ἰωαννίνων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἡ-

(α) Οἱ Ζωσιμίδαι, Καπλάναι, Ριζάραι, εἶνε γέννημα τῶν Ἰωαννίνων, εὐεργετήσαντες πολυτρόπως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

πειρον, ὄρεινὴ πόλις ἔχουσα ἑλλην. ἀρρένων καὶ κορασιῶν σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 7. χιλ. κατ. *Παραμυθία* πρὸς Ν. τῶν Ἰωαννίνων, μητροπόλις τῶν Τσάμιδων, λίαν ὄρεινὴ ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ.

Σοῦλι ΝΑ. αὐτῆς, ὄρεινὴ κομὸπολις διόσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων της. *Πρέβεζα* (πάλαι Νικόπολις) εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου μετὰ τὴν ἐν Ἀκτιῶ μάχην καὶ ἔχουσα φρούριον, ἑλλην. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. *Πάργα* (πάλαι Τορύνη) ΒΔ. τῆς Πρεβέζης ἐπὶ ἀποτόμου παραθαλασίου ἀκροῦς ἀπέναντι τῶν Παζῶν, ἔχουσα 3 χιλ. κατ. *Ταύτης* ΝΑ. κείται ἡ μυθικὴ λίμνη Ἀχερουσία καὶ ὁ ποταμὸς Ἀχέρων. *Δέλβινον*, ΒΔ. τῶν Ἰωαννίνων, πρωτ. τῶν Χειμαριωτῶν, κατάρφτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Αργυρόκαστρον*, πρὸς Β. τοῦ Δελβίνου ἐπὶ τριῶν ἐξοχῶν τῶν Ἀκροκεραυνίων, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν.

Τῆς δὲ Ἀλβανίας καμμένης πρὸς Β. τῆς Ἠπειροῦ ἐπίσ. πόλις εἶνε *Αὐλῶν* εἰς τὸν ὁμών. κόλπον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Βεράτιον* πρὸς Β. τῆς Αὐλῶνος ἐπὶ τοῦ Ἄψου ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖα καὶ 10 χιλ. κατ. *Εὐθασσὰν* πρὸς Β. αὐτῆς, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον καὶ 12 χιλ. κατ. *Δυρράχιον* (πάλαι Ἐπίδαμνος), ἀποικία τῶν Κερκυραίων, ὄχυρὰ πόλις καὶ ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. *Αλέσιοι*, παρχίλιος πόλις ἐν ἡ ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Σκενδέρβη, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον. *Σκόδρα* παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ὄχυρὰ πόλις καὶ πρωτ. τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ χυτήρια ἀλβανικῶν ὀπλῶν. *Πρεσρένη*, ἡ βορειότερα πόλις τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα φρούριον καὶ 25 χιλ. κατ.

Ἀνατολικὴ Ρωμουλία (750 χιλ. κατ.).

Τὸ ἐν τρίτον περίπου τῆς Θράκης τὸ πρὸς τὸν Αἰμον, ἀποχωρισθὲν αὐτῆς διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) ἀπετέλεσεν ἡμιανεξάρτητον ἡγεμονίαν, ὑπὸ ἡγεμόνα χριστιανόν, διοριζόμενον ἀπὸ πενταετίαν ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Ἐπίσημ. πόλις αὐτῆς εἶνε *Φιλιππούπολις* παρὰ τὸν Ἔβρον ἐν εὐφορωτάτῃ πεδιάδι, λίαν ἐμπορικὴ, ἔχουσα μικρὰν τινα βιομηχανίαν, Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 40 χιλ. κατ. *Ἐσκιζαάρ* (Βέρσα) μεταξὺ Ἐβρου καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Τούντζα, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σέλιμος* πρὸς τὸν Αἰμον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μιλίων ὄψαρχῶν (ἀμπκάων) καὶ 30 χιλ. κατ. *Σαϊόπολις* (Ἀπολλωνία) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Ἑλλήνων ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυπηγικὴν. *Πόργος* ἢ *Βουργᾶς* ἐν ὁμών. κόλπῳ

εἰς τὸν Εὐξείνου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Ἀγγιάλιος* ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ κόλπου. *Μεσημβρία* πρὸς Β. τῆς Ἀγγιάλιου, μικρὰ παρχίλιος πόλις. Αἱ παρχίλιοι αὗται πόλεις ἀπασαὶ κατοικούνται ὑπὸ Ἑλλήνων.

Βουλγαρία.

Ἡ Βουλγαρία, Κέτω Μοισία ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, κείται πρὸς Β. τοῦ Αἰμου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. διὰ τοῦ Δουνάβειος ὑπὸ τῆς Ρωμουσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, τὸ δὲ νότιον αὐτῆς κατέχει ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμουλία.

Ἐπίσημ. πόλις τῆς Βουλγαρίας εἶνε *Τύργραβος* ἄλλοτε πρωτ. αὐτῆς ἐπὶ βράχου ἐκτισμένη, λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν καὶ 20 χιλ. κατ. *Σοῦμλα* πρὸς Α. αὐτῆς εἰς τὰς ὑπὸ τῆς τοῦ Αἰμου ἐκ τῶν ὄχυρωτάτων πόλεων τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 30 χιλ. κατ. *Βάρνα* (πάλαι Ὀδησσός) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα ὄχυρὸν φρούριον, σημαντικὸν ἐμπόριον, τὸν κέλριστον λιμένα τοῦ Εὐξείνου, στενὰς καὶ ἀκατάστους ὁδοὺς, σιδηροδρομὸν μετὰ τῆς Σιλιστρίας καὶ 20 χιλ. κατ. ἐν οἷς οἱ περισσότεροι εἶνε Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀξιόλογα ἀρρένων καὶ θηλείων ἐκπαιδευτήρια. *Καβάρνα* πρὸς Β. παρχίλιος κώμη ὑπὸ Ἑλλήνων σχεδὸν κατοικοῦμένη.

Σιλιστρία (Δορύστολον) ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, ὄχυρωτάτη καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Βιδίνιον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, λίαν ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Νέσσα* ἐπὶ τοῦ Σαῦου ποταμοῦ πρὸς τὰ ὄρη τῆς Σερβίας, ὄχυρὰ πόλις, πατρὶς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Πλεβνα* πρὸς Α. τῆς Νέσσας, μικρὰ μεσόγειος πόλις, γνωστὴ δι' ἦν ὑπέστη πολιορκίαν (τὸ 1877—1878) ὑπὸ τῶν Ρώσων. *Σόφια* λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις, πρωτ. τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα 25 χιλ. κατ.

Οἱ Βούλγαροι ταταρικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ κατοικοῦντες παρὰ τὸν Βόλγαρον μετηνάστευσαν τὸν ἑβδόμον αἰῶνα εἰς τὴν νῦν Βουλγαρίαν καὶ ἀναμιχθῆντες μετὰ σλαβικῶν φύλων παρεδέχθησαν καὶ τὴν γλῶσσάν των. Εἶνε δ' αὐτοὶ περὶ τὰ 2 ἑκατ. ὦν 1,300,000 εἶνε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἰδίως Βούλγαροι, 700 χιλ. Τούρκοι καὶ 250 χιλ. Ἕλληνες Ρωμουνοὶ, Ἀθίγγανοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι κλ. καὶ κυβερνῶνται αὐτονομῶς ὑπὸ ἡγεμόνος ὑποτελοῦς μόνον φόρου εἰς τὸν σουλτάνον ἐκλεγομένου ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῶν Βουλγάρων.

Τὸ κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἶνε ψυχρὸν, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορον καὶ ἄλλὰ κακῶς καλλιεργημένον, παρῶν σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, ἄνθη, λίνον κτλ. ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη διὸ τρέφει ἡ χῶ-

ρα πολλοὺς ἵππους, βουβάλους, ἡμιόλους, πρόβατα, αἴγας κτλ. δάση λαμπρὰ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, μολύβδου μεταλλικὰ ὕδατα· ἡ δὲ παιδεία εἰσέτι ἐν αὐτῇ εὐρίσκεται εἰς ἐσχάτην νηπιότητα.

Κρήτη.

Ἡ Κρήτη καιμένη πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου καθ' ὃ μέρος ἡλόσγειος σχηματίζει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, εἶνε νῆσος ὄρεινῆ, ἀλλὰ ραῖα καὶ λίαν εὐφορος παράγουσα ἔλαιον, κάστανα, πορτοκάλια, ρόν, μέλι, βελανίδιον, μέταξιν κλ.

Ἐπισ αὐτῆς πόλεις εἶνε Χανιά (Κυδωνία) εἰς τὰ Β. ἀπό τῆς πόλεις ἔδρα τοῦ νῦν διοικητοῦ τῆς νήσου, λίαν ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικῆ ἔχουσα 17 χιλ. κατ. Ρέθυμνη, ὡσαύτως παράλιος πόλις ἔχουσα φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ. Κάστρον (Ἡράκλειον) πρὸς Α. ἡ ὄχυρὸν ἔχουσα πόλις τῆς νήσου ἔδρα τοῦ μητροπολίτου τῶν ὀρθοδόξων ἔχουσα μικρὸν λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην σώζονται τὰ ἔρημα τῆς ἀρχαίας Κνωσοῦ. Ἄγιοι Δέκα πρὸς Ν. μεσόγειος κώμη ἐπὶ τῆς ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Γορτυνός. Ἱερά τετρα εἰς τὰ ΝΑ. ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ μικρὰ γεωργικὴ κώμη ἔχουσα καὶ μικρὸν φρούριον. Σφακιά εἰς τὰ ΝΑ. ἐπαρχία ὄρεινῆ καιμένη ἐπὶ τῶν λευκῶν ὄρεσιν ἐπίσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς.

Ἡ Κρήτη ἔχουσα περὶ τὰς 300 χιλ. κατ. ὧν τὸ τρίτον εἶνε τοῦ κοι, ἀπὸ τοῦ 1878 ἔτους ἔλαβεν αὐτοδιοικήσιν τινα, ὀρίζομεν τῶν φέρων τῆς ὑπὸ συγχεύσεως τῶν ὄλων κατοίκων τῆς νήσου ἐγκρινομένων ὑπὸ τῆς Πύλης. Διοικεῖται δὲ μάλιστα ὑπὸ χριστιανῶν ἡγεμόνων, διοριζομένου ἀνά πενταετίαν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

ΣΗΜ. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶνε περὶ τὰς 9 εἰς 10 εἰκατ. Μετὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ κτήσεων εἶνε περὶ τὰς 9 εἰς 10 εἰκατ. Αἱ δὲ κτήσεις αὐτῆς εἶνε ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι. Καὶ ἄμεσοι εἶνε αἱ κτήσεις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔμμεσοι δ' αἱ τῆς Βαλκανικῆς, Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ Κρήτης ἐν Εὐρώπῃ, αἱ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Σήμε ἐν Ἀσίᾳ, καὶ ἐν Ἀφρικῇ αἱ τῆς Γριπόμεως καὶ Αἰγύπτου ἀναγνωρίζουσαι μόνον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Σουλτάνου πληρώνουσαι εἰς αὐτὸν ἐτήσιόν τινα φέρον.

Διοικεῖται δ' ὑπὸ μονάρχου ἀπολύτου, τοῦ Σουλτάνου, σχηματίζοντος τὸ 1876 δύο Βουλὰς, τὰς ὁποίας συγκκαλεῖ κατὰ τὴν ἰδίαν θέσιν τοῦ βούλῃσιν.

Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Τουρκικοῦ κράτους διοικεῖνται ὑπὸ πέντε τριῶν τῶν τῶν, ὑπὸ διοικητῶν, οὓς καιμακάμας λέγουσι,

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

επάρχων. Οὔτοι ἐν ταῖς ἑδραῖς των συγκροτοῦσαι διοικητικῆς συμβου-
λια ἐκ χριστιανῶν, μωαμεθανῶν καὶ ἐνισχυῶν Ἑβραίων, ἐν οἷς λαμβάν-
ναι πάντοτε μέρος καὶ ὁ ἐλάχιστος τοῦ τόπου ἀρχιερεὺς. Ἐκῆστου δὲ
συμβουλίου προεδρεύει ὁ ἡγεμὼν, ὅστις καὶ διοικεῖ τὰ τῆς ἐπαρχίας.

Θρησκείαι δ' ἐπικρατοῦσαι εἶνε ἡ Μωαμεθανικὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ
ὀρθόδοξος· ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Καθολικῶν, ἡ τῶν Διαμαρτυρομένων, ἡ
τῶν Ἀρμενίων καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἔχουσι μικρὰν τινα εἰς τὰς πόλεις
ἐξάσκησιν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πλὴν τῶν ὄρεινῶν τόπων εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιει-
νόν, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε μὲν ὄρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ πεδιάδας εὐφορώτα-
τας παραγούσας γεννήματα, οἶνον, ἔλαιον, λίνον, τυρὸν, μέλι, κη-
ρίον, βῆμακα, καπνόν, μέταξαν, πορτοκάλια, λεμόνια· ἔχει δὲ καὶ
πλήθος ποιμνίων μάλιστα αἰγῶν, προβάτων, ἵππων, βοῶν, χοίρων κλ.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ εἰς τὰ σπάρρανα, ὑπαρχόντων μόνον ἐν
Μακεδονίᾳ ἐργαστασίων μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων καὶ σαγι-
κίων), μαλλίνων περιποδίων (τσουραπίων) καὶ νημάτων. Τὸ δ' ἐμπό-
ριον τὸ τε ἐσωτερικόν καὶ τὸ ἐξωτερικόν εἶνε ἐνεργόν, γινόμενον πρὸ
πάντων διὰ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων. Ἐξάγονται δ' ἐκ
τῆς Τουρκίας ἐκτὸς ἄλλων προϊόντων, δέρματα, αἰγότριγες, ἄλας,
ἐκ τῆς Φιλιππουπόλεως χρωματισμένα νήματα κλ. ἔχει δὲ καὶ με-
τάλλια χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ ὄχι ἐνεργά.

Ἡ παιδεία εἰς τὴν Τουρκίαν εἶνε ὀλίγον προχωρημένη· διότι τὰ
μὲν Τουρκικὰ σχολεῖα εἶνε μόνον γραμματοδιδασκαλεῖα, ὡς καὶ τὰ
τῆς σλαβικῆς φυλῆς· μόναι δ' οἱ Ἕλληνες, ὑποὺ καὶ ἐν κατοικῶσιν,
ἔχουσι παντοῦ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, καὶ εἰς τὰς μεγά-
λας πόλεις καὶ γυμνάσια.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ.

Τὸ Μαυροβούνιον ὀρίζεται ΒΑ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, ΝΑ. ὑπὸ τῆς
Τουρκίας, καὶ ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ τῆς Αὐστρίας.

Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ὀρέων τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε τὰ ὄρη
Σαρμπαρ καὶ Κόμος, συνέχει δὲ τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων· ἀλλ'
οὔτε ποταμοὶ ἄξιοι λόγου οὔτε λίμναι ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι.

Πρωτεύουσα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ἡ κωμόπολις *Κεττήρη*, κειμέ-
νη ἐπὶ λίαν ὑψηλῆς καὶ ὄρεινῆς θέσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ.

Ἐν αὐτῇ ἑδρεύει ὁ ἡγεμὼν καὶ οἱ γερουσιασταί. Ἐτερεὶ δ' αὐτοῦ ἄ-
ξιαι λόγου παράλια κωμοπόλεις εἶνε τὸ Ἀντίβαρι καὶ τὸ Δουσίναν,
ὑπὸ Ἀλβανῶν μάλιστα κατοικούμεναι.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε περὶ τὰς 250 χιλ. χριστιανοὶ

ὀρθόδοξοι σλαβικῆς καταγωγῆς· ἀλλὰ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) προσελήφθησαν ἐν αὐτοῖς καὶ τινες Ἄλβανοι μωαμεθανοὶ καὶ χριστιανοί· κυβερνῶνται δὲ μᾶλλον στρατιωτικῶς ὑπὸ ἀνεξαρτητοῦ ἡγεμόνος μετὰ γερουσίας.

Τὸ κλίμα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· τὸ δὲ ἔδαφος λίαν ὀρεινόν, παράγον ὀλίγον σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, γειώμαλα καπνόν, καὶ τρέφον ἡμιόνους, πρόβατα, αἴγας, χοίρους. Ἡ δὲ παιδεία ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εὐρίσκεται ἐν πλήρει νηπιότητι.

ΙΤΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 4° 13'—16° 12'.

Πλάτ. Β. 36° 38'—46° 36'.

Ἡ Ἰταλία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου, τῆς Σικελίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Ἰταλία ἐκ πολλῶν ἀρχῆθεν μικρῶν κρατῶν συνισταμένη ἐκτάθη τὸ 272 π. Χ. ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀπέτελεσε μίαν δημοκρατίαν ἔχουσαν πρωτεύουσαν τὴν Ῥώμην. Ἐπὶ δὲ τοῦ Αὐγούστου καταλυθεὶς ἡ δημοκρατία ἐγένετο ἐν αὐτῇ αὐτοκρατορία. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τὴν κατελύθη τὸ 476 μ. Χ. ὑπὸ Ὀδοάκρου ἀρχηγοῦ τῶν Ἑρούλων. Ἐπὶ αὐτῇ δὲ ἤρξαν αὐτῆς μετὰ τῶν Παπῶν διάφοροί λαοί, οἷον Γόθοι, Γραικορωμαῖοι, Λογγοβάρδοι, Γερμανοί, Ἴσπανοί, Αὐστριακοί. Τέλος τὸ 1871 ἐσημειώθη ἐν αὐτῇ ἡ ἰταλικὴ κράτος, συγχωνευθέντων ἐν αὐτῇ τοῦ βασιλείου τῆς Σαρδηνίας καὶ τῆς Παπικῆς ἐπικρατείας.

*Ὅρη τῆς Ἰταλίας εἶνε 1) αἱ Ἄλπεις πρὸς Β., ὧν ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ Λευκὸν ὄρος (3810 μέτρ.). 2) τὸ Ἀπεννίνον (2810 μέτρ.), τὸ ὁποῖον κατὰ μῆκος διασχίζον ὅλην τὴν Ἰταλίαν σχηματίζει παρὰ τὴν παραλίαν μικρὰς πεδιάδας καὶ τὴν μεγάλην Ἀδριατικὴν πεδιάδα, ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Πρὸς νότον δὲ τούτου ὑψοῦται μεμονωμένως τὸ ἠραιοῦσιον ὄρος (1140 μέτρ.), τὸ ὁποῖον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξερευγεται ἐπιφέρει εἰς τὰς περὶξ οἰκουμένας χώρας μεγάλας καταστροφάς.

Καὶ ἡ Σικελία δὲ σκεπάζεται ὑπὸ ὀρέων, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ ἠραιοῦσιον Ἄλτην (3237 μέτρ.), ἐπιφέρον ὅταν ἐξερευγεται μεγάλας καταστροφάς· ἔχει δὲ καὶ μικρὰς πεδιάδας οἷον τὴν Καταρικὴν κλ.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ὁ Πάδος, ὅστις πηγάζων παρὰ τὸν σουλὸν τῶν Ἀλπεων, καὶ διαρρέων τὸ Πεδεμόντιον, τὸ νότιον

Λομβαρδίας και τοῦ Βενετικοῦ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομιῶν εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον· ὁ *Αἰόνης*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν πρὸς Β. τοῦ Τυρόλου ἀνατ. Ἀλπεων καὶ διαρρέων τὸ Τυρόλον καὶ τὸ Βενετικὸν ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Πάδου· ὁ Ἄρνος ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου, ἐκβάλλων εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν· ὁ *Τίβερις* ὡσαύτως ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου πηγάζων καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Ῥώμης μετὰ ῥοῦν 350 χιλιομέτρων ἐκβάλλει εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Β. ἡ *Μεϊζων* ἢ *Οὐρβατὸς* καὶ ἡ *Κῶμος* χυνόμεναι εἰς τὸν Πάδον, ἡ *Βολσένα* καὶ ἡ *Τρασιμένη* ἢ *Περούγια* κείμεναι εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου.

Ἡ Ἰταλία συνίσταται ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου, τῆς δημοκρατίας τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου, καὶ ἐκ τῆς Μάλτας (Μελίτης) καὶ ἄλλων τινῶν μικρῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Τὸ Ἰταλικὸν βασιλεῖον, συνιστάμενον ἐξ ἀπάσης σχεδὸν τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου ἢ Ἰταλίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας. Δύναται δὲ αὐτὸ νὰ διαιρεθῇ· 1) εἰς βόρειον Ἰταλίαν περιλαμβάνουσαν τὴν Σαρδηνίαν, τὴν χώραν τῆς Γενουᾶς, τὴν Λομβαρδίαν καὶ τὴν Βενετίαν· 2) εἰς κεντρικὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Αἰμιλιαν (δουκάτα Πάρμης, Μοδένης, Τοσκάνης), καὶ τὴν πρῶν Παπικὴν ἐπικράτειαν· 3) εἰς μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὸ πρῶν βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως· 4) εἰς τὰς νήσους Σαρδῶν καὶ Σικελίαν. Πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς πολλὰς διοικήσεις.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Βορείου Ἰταλίας εἶνε *Τουρίνον* ἐπὶ τοῦ Πάδου, μεσόγειος καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σαρδηνίας πρῶν πρῶτ. τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν μουσεῖον, ἀξιόλογα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ 207 χιλ. κατ. *Γένοβα*, λιαν ὄχυρᾶ, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἄλλοτε χρηματίσασα πρῶτ. ἰσχυρᾶς δημοκρατίας καὶ οὐσα πατρίς τοῦ Χριστοφῆρου Κολόμβου, νῦν δ' ἔχουσα 130 χιλ. κατ. *Ἀλεξάνδρεια*, λιαν ὄχυρᾶ μεσόγειος πόλις ἐπὶ τοῦ Τανάρου, ἔχουσα 57 χιλ. κατ. πρὸς Ν. αὐτῆς κεῖται ἡ διὰ τὴν νίκην τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος διζήσιμος κώμη *Μαρέγγορ*. *Παυία* ἐπὶ τοῦ Τικίνου παραποτάμου τοῦ Πάδου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. *Μεδιόλαρα* (νῦν Μιλάνον), ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Λομβαρδίας ἐπὶ τοῦ Ὀλόνου ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς πεδιάδος, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, σημαντικὸν ἐμπόριον ὀρυζίου καὶ μετᾶξης, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, περιφημον καθεδρικὸν νῆον καὶ 200 χιλ. κατ.

Βερόνα, ὄχυρᾶ πόλις ἐπὶ τοῦ Ἀδίγου ἔχουσα μέγα Ῥωμαϊκὸν ἀμφιθέατρον καὶ 70 χιλ. κατ. *Μάρτονα* ἐπὶ λίμνης σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἀδίγου, ὄχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ ἀκαδήμειαν τῶν ὠραίων τεχνῶν. *Παταβίον*, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ

55 χιλ. κατ. *Βενετία*, ἐκτισμένη ἐπὶ 80 διαφόρων νησιδίων, συγκοινοῦντων πρὸς ἄλληλα διὰ πλοικριῶν, καὶ 300 καὶ ἔτι πλέον γεφυρῶν, εἶνε μεσαιωνικὴ πόλις χρηματίσασα πρωτεύουσα ἰσχυρῆς δημοκρατίας καὶ ἔχουσα νῦν λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, πολὺτιμον βιβλιοθήκην καὶ 130 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ κεντρικῆς Ἰταλίας εἶνε *Πάρμι* (48 χιλ. κατ.) καὶ *Πλακέντια* (40 χιλ. κατ.), ἀρχαίαι πρωτ. δουκάτων καὶ ὠραίαι πόλεις ἔχουσαι ὠραίας οἰκοδομὰς. *Φεράρα* ἐπὶ κλάδου τοῦ Πάδου, πατὴρ τοῦ Ἀριστοῦ ἔχουσα φρούριον ὀχυρὸν καὶ 60 χιλ. κατ. *Καρράρα* παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. *Βορονία*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. κατ. *Φλωρεντία*, ἄλλοτε πρωτ. δημοκρατίας· αὕτη ἐπὶ τοῦ Ἄρνου κειμένη περικυκλοῦται ὑπὸ ὠραίων πεδιδίων καὶ λόφων ἔχουσα μεγάλωπρεπῆ πάλαια, ὠραίους κήπους, λαμπροὺς περιπάτους, μουσεῖα ἐκ τῶν λαμπροτέρων τῆς Εὐρώπης, ὠραῖον μνηροπαλιτ. ναὸν καὶ 167 χιλ. κατ. *Πίζα*, ὠραία πόλις παρὰ τὸν Ἄρνον πρωτ. ποτὲ δημοκρατίας, νῦν δὲ ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἶον τὸν καθεδρικὸν ναὸν, τὸν καλλιμένον πύργον καὶ τὸ κοιμητήριον περιέχον ὑπὲρ τοὺς 600 τάφους ἐκ Παρίου μαρμάρου καὶ 50 χιλ. κατ. *Λιβόρνο*, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 97 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶνε καὶ τινες Ἕλληνες καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι. *Σιένα*, ἀρχαία πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 20 χιλ. κατ. ἐνταῦθα λαλεῖται ἡ καθαρωτέρα Ἰταλικὴ γλῶσσα.

Ραβέννα παρὰ τὴν θάλασσαν, πρωτ. κατὰ τὸν μεσαιῶνα τοῦ Ὀνοφρίου καὶ Θεοδοσίου καὶ καταφύγιον ἐνίοτε τῶν Παπῶν ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου ἐξ 73 χιλ. κατ. ἔχουσα πρωτ. τὸν Ἁγ. Μαρίνον. *Αγκόνα*, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἰταλίας ἔχουσα φρούριον, λιμένα καλὸν καὶ 31 χιλ. κατ. *Ταϊβιτα-δέκια*, ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν. *Ρώμη* ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως, πρωτεύουσα νῦν τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου ἔχουσα ἄπειρα μνημεῖα ἀρχαία· οἶον τὸ μέγα ἀμφιθέατρον, τὸ πᾶνθεον, τὴν στήλην τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Τραϊανοῦ κλ. νεώτερα δὲ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὸν μέγιστον ναὸν τῶν δυτικῶν, τὸ Βατικανόν, τὸ πανεπιστήμιον καὶ 250 χιλ. κατ. *Ἄστια* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως, ἐπίσημος διὰ τὸν ἀρχαῖον λιμένα. *Περουγία* παρὰ τὴν Τρασιμένην λίμνην, ὅπου ὁ Ἀννίβας ἐνίκησε τοὺς Ῥωμαίους, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας σκάνης κεῖται ἡ νῆσος *Εἰβα*, εἰς ἣν τὸ 1814 ἐξωρίσθη Ναπολεὼν ὁ μέγας.

Τῆς δὲ μεσημβρινῆς Ἰταλίας εἶνε *Νεάπολις*, ὅχι μακρὰν τοῦ Ὀδουσουβίου ἐπὶ θαυμασίᾳ θέσσει πρωτ. τῆς Νεαπόλεως ἔχουσα λαμπρὰ.

τον λιμένα, μέγιστον ἐμπόριον, λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, πανεπι-
 ἥμιον, μουσεῖον ὀνομαστόν κλ. ἐργοστάσια μεταξωτῶν ὑφασμάτων,
 ἱεροποιεῖα, χρυσοχοεῖα, ἀργυροχοεῖα, κτλ. καὶ περὶ τὰς 450 χιλ.
 τ. Οὐ μακρὰν δὲ ταύτης κεῖνται τὰ εἰρήπια τῶν πόλεων Ἡρακλεί-
 και Πομπηίας, αἵτινες ἐπὶ Τίτου (79 μ. Χ.) ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου
 τεχώσθησαν. Αἱ πόλεις αὗται ἀπὸ πολλοῦ ἀνασκαπτόμεναι παρέ-
 ρουσι εἰς ἡμᾶς πολὺτιμα τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα. *Καπὴν* ἐπὶ τοῦ
 βυλτοῦρου παρὰ τὴν ἀρχαίαν Καπύην, ἐπίσημον τὸ πάλαι διὰ τὰ
 λούτη καὶ τὴν μαλθακότητα τῶν κατοίκων τῆς. *Ραετα* πρὸς τὴν
 ῶν Παιτικὴν ἐπικράτειαν, παρχλίος καὶ λιαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα
 5 χιλ. κατ. *Καστε.λαμάρι* παρὰ τὰς ἀρχαίας *Σταβίας*, καταστρα-
 εῖσας ὡσαύτως ἐπὶ Τίτου ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου, ἔχουσα 15 χιλ. κατ.
 ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Νεαπόλεως ὑπάρχουσι πολλαὶ μικραὶ νῆσοι, ὧν
 ἑξιολογώτεραι εἶνε ἡ *Καπρέρα*, ὅπου διέτριψε πολὺν χρόνον ὁ Τιβέ-
 ρος, καὶ ἡ *Ἰσχία*, ἔχουσα ἠφαιστεϊῶδες ἔδαφος καὶ παράγουσα ὠ-
 κίους οἴνους. *Τάρας* ΝΑ. τῆς χερσονήσου, πάλαι ἀποικία τῶν Λακε-
 αιμονίων, ἐμπορικὴ καὶ εὐλίμενος πόλις, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Βρεν-
 ῆσιον*, νέα πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 40 χιλ. κατ. ἐνταῦθα καταλήγου-
 ναι οἱ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου σιδηροδρομοί. *Ότραντο*, ἡ ἐγγυτέρα
 πόλις εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. *Ρήγιον*, ἡ ἀξιολογώτερα πόλις
 τῆς Καλαυρίας ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας ἔχουσα 16 χιλ. κατ.
 Νῆσοι δὲ τοῦ βασιλείου εἶνε *Σικελία*, ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τῆς Ἰ-
 ταλίας ταύτης ἐπισ. πόλις εἶνε *Πά.λερμον* (πάλαι Πάνορμος) ἑδρα τοῦ
 διοικητοῦ τῆς Σικελίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέ-
 γα ἐμπόριον καὶ 210 χιλ. κατ. *Μεσσηνη* πρὸς τὸν πορθμὸν, ἀρχαία
 καὶ ὄχυρά πόλις ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 65
 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην εἰς τὴν εἰσόδον τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ εὐρί-
 σκεται ὁ βράχος τῆς Σκύλης ἐπὶ τῆς Καλαυρίας, καὶ ὁ τῆς Χαρούσδεως
 ἐπὶ τῆς Σικελίας, ὀνομαστοὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων διὰ τὰς τρικυμίας.
Κατάνη εἰς τὰς ὑπωρεῖας τῆς Αἴτνης, πολλακίς ὑπ' αὐτῆς καταστρα-
 φεῖσα, νῦν δ' ἔχουσα ἀκαδήμειαν τῶν τεχνῶν καὶ 85 χιλ. κατ. *Συ-
 ρακοῦσαι*, μέγιστη τὸ πάλαι ἑλληνικὴ πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων
 καὶ πατρὶς τοῦ Ἀρχιμήδους, νῦν δ' ὀλίγον σημαντικὴ ἔχουσα 20
 χιλ. κατ. *Αρέπαρον* ἐπὶ χερσονήσου εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σικελίας με-
 λιμένα ὄχυρόν καὶ 30 χιλ. κατ.

Πρὸς Β. τῆς Σικελίας κεῖνται αἱ νῆσοι τοῦ *Διόλου* ἢ *Λιπάροι*, ὧν
 ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ *Λιπάρα*· ἀπασσι δὲ αὗται εἶνε ἠφαιστεϊῶδες.
Σαρδῶ, νῆσος μεγάλη ΒΔ. τῆς Σικελίας· ταύτης ἐπισ. πόλις εἶνε
Καλιάρι ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ *Άσαρις* ἔχουσα 24 χιλ. κατ. Πρὸς
 Β. δὲ τῆς Σαρδῶος *Καπρέρα* μικρὰ νῆσος, ἐν ἣ διατρίβει ὁ Γαριβάλ-
 δης. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Σικελίας αἱ *Αιγάδες* νῆσοι, ὅπου ὁ ὕπατος τῶν

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ῥωμαίων *Κάτωνος* ἐνίκησε τοὺς Καρχηδόνιους, καὶ ΝΑ. τούτων ἡ *Παρτελάρια* (Ἄγουρια), ἡφαιστειώδης νῆσος καὶ πλήρης σπηλαίων.

Πρὸς Ν. τῆς Σικελίας, κείται ἡ νῆσος *Μάλτα* ὑποκειμένη ἀπὸ τοῦ 1815 εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν παρακειμένων νησιδίων 150 χιλ. κατ. καταγωγῆς Ἀραβικῆς καὶ δυτικῆς τῆς Ἑυρώπης, καὶ πρωτ. τὴν *Βαλέτταν*, ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων πόλεων τῆς Ἑυρώπης, ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. λαμπρὸν λιμένα, ὠραίους κήπους καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰταλίας εἶνε 2872 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. ὑπὲρ τὰ 27 ἑκατ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Ἡ Ἰταλία εἶνε ἐκ τῶν μεσημβρινωτέρων χωρῶν τῆς Ἑυρώπης ἔχουσα κλίμα θερπνὸν καὶ ὑγιεινόν, ἐκτὸς τῶν μεσογείων χωρῶν, ὅπου ὑπάρχουσι λίμναι. Ἐχει δὲ θελκτικὰς καὶ ὠραίαις πεδιάδας μέγιστα δ' εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς πλῆθος ποταμίων καὶ ποταμῶν, οἵτινες καταστάνουσιν αὐτὴν τὴν πλουσιωτέραν χώραν τῆς Ἑυρώπης, παρῆρσαν γεννήματα, ὄριζιον, βάμβακα, ἔλαιον, οἶνον καὶ μέγιστα παρὰ τὸν Οὐεσσούβιον τὸν καλούμενον *δάκρυον τοῦ Χριστοῦ*, πορτοκάλια, λεμόνια, ζαχαροκάλαμον κλ. καὶ τρέφει μελίσσας καὶ μεταξοσκώληκας ἰδίαις εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς ἡ δὲ κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη καθ' ἅπασαν τὴν χερσόνησον διὸ καὶ τρέφει λαμπροὺς βοῦς, βοῦς θάλους, ἵππους, ἡμίονους καὶ ἐξαιρετὰ πρόβατα. Ἀλλὰ καὶ ἄγρια ζῶα ἔχει, οἷον ἄρκτους, λύκους, ἀγριοχοίρους, ἔτι δὲ πτηνὰ, γυψαῖα, ἀετοὺς κλ.

Εἰς τὸ νότιον αὐτῆς συμβαίνουσιν ἕνεκα τῶν ἡφαιστειῶν σεισμὸι καταστρεπτικοί, τὰ δὲ ὄρη τῆς παρέχουσι σιδήρον, χαλκόν, διάφορα μέταλλα, ἀλάβεστρον κλ.

Αἱ δ' ἐπιστήμαι καὶ τὰ γράμματα κατὰ τὸν 16^ο καὶ 17^ο αἰῶνα ἤνθουσαν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἤδη οὐχ ἦντο αὐταὶ καλλιερῶνται ἰδίως ὅμως ἔχουσιν ἐπίδοσιν αἱ ὠραῖαι τέχναι ἡ ζωγραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ καὶ ἡ μουσικὴ. Καὶ βιομηχανίαν δ' ἔχει αὐτὴ ἀξιόλογον οἷον μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κρυσταλλίνων καὶ πηλίνων ἀγγείων κλ. ἔτι δὲ πολλοὺς σιδηροδρόμους καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΙΣΠΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 1°—10° 47'.

Πλάτ. Β. 36° 1'—42° 45'.

Ἡ Ἰσπανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Πορτογαλίας.

ΣΗΜ. Ἐν τῇ νῦν Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη Ἰβηρίᾳ, ἐβύστησαν ἀποικίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Φοίνικες· εἶτα δὲ κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ οἱ Καρχηδόνιοι. Μετὰ δὲ τὸν Β'. Καρχηδονικὸν πόλεμον ὑπετάγη ἡ χώρα εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Τὸ δὲ 500 μ. Χ. ὑπέπεσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γόθων, καὶ τὸ 711 μ. Χ. ὑπὸ τοὺς Ἀραβας. Ἀλλ' ἐκθλιυνθέντων καὶ τούτων ἀπεσπῶντο κατὰ μικρὸν τμήματά τινα ἀπὸ τῶν Ἀραβικῶν κρατῶν καὶ ἐσηματίζον ἴδια χριστιανικὰ βασίλεια· οἷον τὸ τῆς Πορτογαλίας (1139 Ἀλφόνσος), τῆς Ἀραγονίας, τῆς Καστιλλίας, κλ. μέχρις οὗ τὸ 1492 συγχωνευθέντων ἦσαν τῶν βασιλείων τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ τοῦ στέμματος τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης, ἐδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν οἱ Ἀραβες ἐκ τῆς Ἰσπανίας. Μετὰ ταῦτα δὲ ἠνώθη ἡ Ἰσπανία εἰς ἓν κράτος μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ πάλιν μετὰ μακρὸν πόλεμον ἐχωρίσθη· τὸ δὲ 1658 ἠνώθησαν ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία εἰς ἓν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1640 πάλιν ἡ Πορτογαλία ἐχωρίσθη τῆς Ἰσπανίας καὶ ἔκτοτε ἀποτελεῖ ἴδιον κράτος. Εἶτα δ' ἐπέκυψαν μετὰ τὴν Γαλλικὴν (1789) ἐπανάστασιν εἰς τοὺς Γάλλους· ἀλλὰ τὸ 1815 τούτων ἀπαλλαγθεῖσαι αὐταὶ ἀπέτελεσαν ἑκατέρω ἴδιον συνταγματικὸν κράτος.

Ὅρη τῆς Ἰσπανίας εἶνε τὰ *Πυρηναία* (3500 μέτρ.), χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γαλλίας. Τούτων ἐπισ. σειραὶ εἶνε· 1) τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας ἐκτεινόμενα πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Φινιστέρου ἀκρωτηρίου· 2) τὰ Ἰβηρικὰ ὄρη, αὐτὰ ἠνωμένα μετὰ τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας ἐκτεινόμενα ἐκ τοῦ ΒΔ. πρὸς τὸ ΝΑ. μετὰ ταῦτα δὲ συνέχονται τὰ ὄρη τοῦ Τολεδοῦ, ἡ *Σιέρα Μορένα* καὶ *Σιέρα Νεβάδα* (4000 μέτρ.) ἐκτεινόμενα ἐξ Α. πρὸς Δ.

Ποταμοὶ ἐπισ. αὐτῆς εἶνε ὁ Ἔβρος (Ἰβηρ), πηγάζων ἐκ τῶν Πυρηναίων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ *Λοβρίος* ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὄρειων πηγάζων καὶ ῥέων πρὸς Δ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Πορτογαλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ *Τάγρος*, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἰσπανίας (750 χιλιομ. μῆκ.), ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὄρειων πηγάζων καὶ ῥέων ΝΑ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Πορτογαλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ *Γουαδιάνας* ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὠσαύτως ὄρειων· οὗτος εἰσερχόμενος εἰς τὴν Πορτογαλίαν καὶ προχωρῶν πρὸς Ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν *Γαδεΐρων*· ὁ *Γουαδαλουβίβρος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρειων τῆς *Σιέρας Μορένης* ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Ἰσπανίας διηρημένης εἰς 48 τμήματα εἶνε *Μαδρίτη* ἐπὶ τοῦ *Μανσαναρέζου*, ὠραία πόλις πρωτ. τοῦ βασιλείου ἔχουσα ὠραίους περιπάτους, λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ 340 χιλ. κατ. *Σαλατὰ* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστημίον τῆς, καλουμένη διὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκοδομῶν τῆς μικρὰ *Ῥώμη*. Ἅγιος Ἰάκωβος τῆς *Κομποστέλλης* εἰς τὸ ΒΔ. ἔχουσα περίφημον καθεδρικὸν Γοθικὸν ναὸν καὶ 27 χιλ. κατ. *Βιλλαον* πρὸς Β. ἡ πρώτη ἐμπορικὴ ἀποθήκη τῶν ὠραίων μαλλίων τῆς Ἰσπανίας (25 χιλ. κατ.). *Σαραγόσσα* εἰς τὸ ΒΑ. ἐπὶ τοῦ Ἔβρου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 67 χιλ. κατ. *Βαρκελόνη*, εὐλίμενος, ὀχυρωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις εἰς τὴν Μεσόγειον,

ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. καὶ ἐνεργοῦσα μέγα ἐμπόριον. *Βαλάνση* πρὸς Α. ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι, ἔχουσα πολλὰ ἐργοστάσια μετάξις, μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ὠραίους οἶνους, πανεπιστήμιον καὶ 110 χιλ. κατ. *Αλικάντη* πρὸς Α. παράλιος πόλις καὶ ἐμπορικὴ λαμπρὸς παράγουσα οἶνους καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Μουρκία* πρὸς τὸ ΝΑ. ἐπίσημος διὰ τοὺς οἶνους τῆς, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Καρθάγη* πρὸς Ν. λαμπρὰ πόλις καὶ πολεμικὸς λιμὴν ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Γρενάδα* ΝΔ. ἐπὶ ἐξαισίας θέσεως, ἔχουσα 62 χιλ. κατ. καὶ περίφημον ἀραβικὸν παλάτιον (α). *Μαλάκα* πρὸς Ν. εὐλίμενος πόλις πρὸς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα μέγα ἐμπόριον οἶνων καὶ 95 χιλ. κατ. *Γιβραλτάρ*, ὀχυρωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, 25 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1704 ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους. *Καδίξ* (πάλαι *Γάδειρα*) πρὸς Ν. λιαν ὀχυρὰ πόλις, ἔχουσα μέγα πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα καὶ 72 χιλ. κατ. *Σεβίλλη* (πάλαι *Ἰσπανίς*) παρά τὸν Γουαδάλκουίβερν ἐπὶ θαυμασίας θέσεως ἐν μέσῳ πεδιάδος κεκαλυμμένης ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἄλλων δένδρων διαφόρων, ἔχουσα 120 χιλ. κατ. *Κορδύβη* παρά τὸν αὐτὸν ποταμὸν σώζουσα ἔτι μεγαλοπρεπεῖς τσαμίον καὶ ἔχουσα 40 χιλ. κατ. (β). *Τόλεδο* ἐπὶ τοῦ *Τάγου* ΝΔ. τῆς *Μαδρίτης*, τὸ πάλαι ἐπίσημος πόλις καὶ νῦν ἔτι ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Ἐν δὲ τῷ τμήματι τῆς *Καταλωνίας* πρὸς τὰ *Πυρηναια* κείται ἡ δημοκρατία τῆς *Αρόρας* (15 χιλ. κατ.) προστατευομένη ὑπὸ τῆς *Γαλλίας*.

Νῆσοι αὐτῆς εἰς τὴν Μεσόγειον εἶνε αἱ *Βαlearίδες*, τῶν ὁποίων ἐπισ. εἶνε ἡ *Μαϊόρκα*, νῆσος εὐφορωτάτη, ἔχουσα πρωτ. *Πάλμου* μὲ 40 χιλ. κατ. καὶ ἡ *Μινόρκα*, ἔχουσα πόλιν *Μάχανα* μὲ λαμπρὸν πρότατον λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. *Ἴβικα* νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν, ἔχουσα πλούσια ἀλοπηγεία. *Φορμεντέρα* καὶ *Γαβρόρα* λιαν μικραὶ νῆσοι.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς *Ἰσπανίας* εἶνε 4690 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατοικοὶ ὑπὲρ τὰ 16 ἑκατομ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς. Οἱ σημερινοὶ *Ἰσπανοὶ* καὶ *Πορτογάλοι* εἶνε μίγμα ἀρχαίων *Κελτῶν*, *Ῥωμαίων*, *Γόθων*, *Σουήθων* καὶ *Ἀράβων*, τούτου ἕνεκα ἡ γλῶσσά τῶν εἶνε μίγμα λατινικῆς, ἀραβικῆς, γερμανικῆς καὶ κελτικῆς γλώσσας· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Οὐάσκωνες λαλοῦσι τὴν Οὐάσκωνικὴν γλῶσσαν.

Ἡ *Ἰσπανία* διατεμνομένη ὑπὸ σειρῶν ὀρέων ἔχει κλίμα εὐκρατὴ πλὴν τῶν νοτίων μερῶν, ἅτινα προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀνέμου *Σολανού*. τὸ δ' ἔδαφος καίτοι κακῶς καλλιεργημένον παρά οὐχ ἦττον γεννήματα, πορτοκάλια, λεμόνια, βάλσακα, ζαχαροκάλαμον, ξυλοκέρατα, ἔλαιον, οἶνους· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου

(α) Ἐπὶ Ἀράβων αὕτη εἶχεν ἕν ἑκατ. κατ.

(β) Ἐπὶ τῶν Ἀράβων εἶχεν αὕτη 300 χιλ. κατ.

χαλκού μολύβδου, σιδήρου, θείου, γαιανθράκων, ἄλτος, μαρμάρων, κλ., ἔτι δὲ τρέφει μεταξοσκώληκας, λαμπράς αἴγας καὶ ὠραίους εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ ἔχει ὄχι πολὺ ἀνεπτυγμένον ἐμπορίον.

Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ δὲν εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀν καὶ ἔχει πολλὰ πανεπιστήμια, τὰ ὅποια ὑπῆρξαν ὀνομαστὰ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Ἀπὸ τίνος ὁμως χρόνου ἤρχισαν νὰ ἐπιμελῶνται τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν καὶ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ὡσαύτως δὲ κατεσκεύασαν εἰς πολλὰ μέρη τῆς χώρας καὶ ἀξιολόγους σιδηροδρόμους. Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Ἰσπανία εἰς τὴν Ἀφρικὴν, Ἀμερικὴν καὶ Ὠκεανίαν (6 ἡμισυ ἑκατομ. κατ.).

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 8° 35'—11° 51'.

Πλάτ. Β. 36° 57'—42° 5'.

Ἡ Πορτογαλία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας, πρὸς Δ. καὶ Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ὁρη αὐτῆς εἶνε τὰ τῆς Ἀστουρίας, ἐκτείνόμενα εἰς τὰ βόρεια τῆς Πορτογαλίας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει ὄρη ὑψηλὰ τὴν Σιέρα Ἑστρέλλαν (2 χιλ. μέτρ.), συνέχειαν οὖσαν τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων.

Ποταμοὶ αὐτῆς, πλὴν τῶν ῥηθέντων ἐν Ἰσπανίᾳ Δουρίου, Τάγου καὶ Γουαδιάναν, οἵτινες διέρχονται καὶ διὰ τῆς Πορτογαλίας καὶ ἐκβάλλουσι εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, εἶνε καὶ ὁ Μίνος πρὸς Β. τοῦ Δουρίου, ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἀστουρίας πηγάζων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισ. δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 6 τμήματα, εἶνε Λισβῶνα, πρωτ. τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τάγου· ἐκτισμένη δ' ἐν εἰδὲ ἀμφιθεάτρου ἔχει θέαν θάυμασίαν, λιμένα ἐκ τῶν εὐρυχωροτέρων τῆς Εὐρώπης πλήρη πάντοτε πλοίων, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον καὶ 225 χιλ. κατ. Κόιμβρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μονδέγου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 15 χιλ. κατ. Ὀπόρτον πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουρίου ἐπὶ λαμπρὰς θέσεως, ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ πλουσιωτάτη μετὰ τὴν Λισβῶνα πόλις τῆς Πορτογαλίας, περίφημος διὰ τοὺς οἶνους τῆς καὶ ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Βράγα πρὸς Β. χρηματίσασα πρωτ. τῶν Σουήδων καὶ ἔχουσα ἐργοστάσια ὄπλων καὶ 18 χιλ. κατ. Βραγάρση ΒΑ. ἐξ ἧς κατὰγεται ἡ νῦν βασιλεύουσα οἰκογένεια. Ἐβόρα ΝΑ. ἔχουσα ὠραῖον καθεδρικὸν ναὸν καὶ 15 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πορτογαλίας εἶνε 870 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. 4 1/2 ἑκατ. ἄπαντες δυτικοὶ κυβερνωμένοι συνταγματικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε λίαν θερμὸν εἰς τὰ παράλια, ἀλλὰ γλυκί, τερπνὸν καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὰ μεσόγεια· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὄρεινόν, διακοπτόμενον ὑπὸ τερπνῶν πεδιδῶν, παραγουσῶν λεμόνια, πορτοκάλια, οἶνον, κρύγδαλα, σῦκα κλ. ἀλλ' ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἐν αὐτῇ παρημελημένη, καὶ τὰ 3/4 αὐτῆς μένουσιν ἀκαλλιεργήτα· παράγει δὲ καὶ ἄλλας ἀφθονοὺς κατ' ἄπασαν τὴν παραλίαν. Ὁσαύτως ὁ πολιτισμὸς εἶνε μᾶλλον ἐν αὐτῇ προχωρημένός ἢ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀλλ' ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε εἰσέτι ἐνταῦθα λίαν παρημελημένη.

Ἡ Πορτογαλία ἔχει κατακτήσεις εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ἀφρικτὴν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν μόνον τὰ ΝΑ. τῆς νήσου Τιμόρης (τὸ ὅλον περὶ τὰ 4 ἑκατ. κατ.).

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΚΡΑΤΗ.

ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΓΑΛΛΙΑ.

Μῆξ. Α. 1° 9' — 56'.

Πλάτ. Β. 42° 20' — 51° 5'.

Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γαλλία τὸ πάλαι ἑκαλεῖτο Γαλατία, διάφορα μικρὰ κράτη ἀποτελοῦσα, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Κατὰ δὲ τὸν Δ'. αἰῶνα μ. Χ. οἱ Φράγκοι ἐκυρίευσαν τὴν χώραν καὶ τὴν ὠνόμασαν Φραγγία. Ἐκτοτε δὲ καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ 843 ὅτε μὲν ἀπολύτως βασιλευμένη, ὅτε δὲ δημοκρατουμένη καὶ ὅτε συνταγματικὸν ἔχουσα πολίτευμα ἢ καὶ αὐτοκρατορικὴν διέμεινεν ἀνεξάρτητος, λαβοῦσα τὸ 1814 τὰ μέχρι τοῦ 1860 αὐτῆς ὅρια· ἀλλὰ τὸ 1860 καιρῶν συγκαταθείσει τῶν λαῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας ἢ Σαβοῖα καὶ τῆς Νίκαια προσετέθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1871 μετὰ φονικῶν συστάξεων τῆς Γαλλίας καὶ Πρωσίας πόλεμον ἀφῆρθη ἀπ' αὐτῆς ἡττηθεῖσις ἢ Ἀλσατία καὶ ἡ πρώην γερμανικὴ Λοθαριγγία, αἵτινες ἀπετέλεσαν μέρος τῆς Γερμανίας.

Ὁρη. Τῆς Γαλλίας τὰ ὄρη ἐκτείνονται ἀπὸ νότου πρὸς βορᾶν· τῶν ὀρεινῶν ἐπισημότερα εἰς τὸ νότιον εἶνε αἱ Κηβέραι (1774 μέτρ.), εἰς δὲ

τὸ βόρειον τὰ Βόσγια (1428 μέτρ.), καὶ τὰ Ἀρδενα ἔχοντα πρὸς Α. τὴν πεδιὰδα τοῦ Ῥήνου· αἱ Ἀλπεις πρὸς Α. χωρίζουσι τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε ὁ Ὑόρας (1700 μέτρ.)· τὸ Λευκὸν ὄρος (4810 μέτρ.), τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς Εὐρώπης· τὸ Κένισον (3493 μέτρ.) καὶ τὸ Βήσουλον τέλος τὰ Πυρηναία ΝΑ. χωρίζοντα τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας.

Ποταμοὶ τῆς Γαλλίας εἶνε πρὸς Β. ὁ Μείσης καὶ ὁ Σκάλις, ἀμφότεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Τασελότου καὶ διερχόμενος διὰ τῶν Παρισίων ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Λείγηρ, ἐκ τῶν Κηθενῶν πηγάζων καὶ ὁ Γαρούνας ἐκ τῶν Πυρηναίων, ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· ὁ Ῥοδανός, ὀρητικὸς ποταμὸς ἐξερχόμενος τῆς Ἑλβετίας καὶ ρέων δυτικῶς καὶ τέλος πρὸς νότον ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Γαλλίας, διηρημένης εἰς 86 νομούς, εἶνε Παρίσιος κειμένη ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Σηκουάνα καὶ ἐπὶ δύο αὐτοῦ νήσων, πρωτ. τῆς Γαλλίας, ἔχουσα πολλοὺς καταφύτους τόπους, ὡς τὰ Ἠλύσια πεδία, λαμπροὺς περιπάτους, μεγάλας καὶ πλατείας ὁδοὺς, ἐπισήμους οἰκοδομὰς, ἀνάκτορα, ναοὺς, θεάτρα, πανεπιστήμια, νοσοκομεῖα, τὸν στρατῶνα τῶν ἀπομάχων, τὸ σχολεῖον τῶν ὠραίων τεχνῶν, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἄπειρα δημόσια οἰκοδομημὰτα καὶ ἐργοστάσια καὶ 1,830 χιλ. κατ. Εἶνε ἡ πρώτη πόλις τοῦ κόσμου κατὰ τὸν πολιτισμόν, τὴν πληθύν καὶ ποικιλίαν τῶν δημοσίων μνημείων, ἡ δευτέρη κατὰ τὸν πληθυσμόν καὶ ἡ τετάρτη κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἔχουσα περιφέρειαν 33 χιλιομ. Βερσαίλιος, ὄχι μακρὰν τῶν Παρισίων πρωτ. τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς Γαλλικ. μεταπολιτεῦσεως (1789), ἔχουσα 62 χιλ. κατ. ὠραία ἀνάκτορα μετὰ λαμπρῶν κήπων καὶ λαμπρῶν μουσείων τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Ρουένη ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Γαλλίας, πατρίς τῶν δύο Κορνηλιῶν, ἔχουσα λαμπροὺς Γοτθικοὺς ναοὺς, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 105 χιλ. κατ. Ἀμιένη, ὄχυρά πόλις ἔχουσα καθεδρικόν ἀνάκτορον, ἀξιόλογον βιομηχανίαν διαφόρων ὑφασμάτων καὶ 65 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς Πέτρου τοῦ Ἐρημίτου. Ἀλλήη πρὸς τὸ Βέλγιον, ὄχυρῶτάτη πόλις τῆς Γαλλίας ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον καὶ 160 χιλ. κατ. Καλαί, ὄχυρά πόλις ἐπὶ τοῦ ὄμων. πορθμοῦ· ἐντεῦθεν διαβαίνουσι συντομώτερα ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Χάβρη ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 90 χιλ. κατ. Χερβοῦργον ἐπὶ χερσονήσου, ἔχουσα ὄχυρῶτάτον καὶ εὐρυχωρῶτάτον πολεμικόν καὶ ἐμπορικόν λιμένα. Βρέστη, ἔχουσα λαμπρὸν καὶ ἀσφαλῆ πολεμικόν λιμένα, ναύσταθμον ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ 70 χιλ. κατ. Ναντη ἐπὶ τοῦ Λείγη-

ρος, ὄραιοτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα λαμπροὺς πλοῖον, ὄραιοι γαφύρας, καλὸν λιμένα συχνάζομενον ὑπὸ πολυὰ πλοίων καὶ 120 χιλ. κατ. *Τούρση*, μεσόγειος πόλις ἢ ἐπικαλὸν τὸ περιβάλλον τῆς Γαλλίας, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ Λείγερους ὄραιοι ραν καὶ 42 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην Κάρολος ὁ Μάρτελος κατὰ τοὺς κατὰ τῆς Εὐρώπης ἐκστρατεύσαντας Ἄραβας (773). *Ἀ* (Ὀρλεάνς) ΒΔ. ἐπὶ τοῦ Λείγερους, ἀρχαία πρωτ. ἔχουσα ἀξιόλογο πορὶον οἴνων, ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 50 χιλ.

Βορδῶ (Βουρδίγαλλα), ἀρχαία πόλις ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχλῆος Γαρούνα, ἔχουσα ὄραιοι λιμένα πλήρη σχεδὸν πάντοτε ἐκ διὰ πλοίων, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα οἴνων μετὰ τῆς Ἀμερικῆς 200 χιλ. κατ. *Τολῶσα* πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῆς διὰ Λαγμεδόκου καὶ τοῦ Γαρούνα, δι' ἧς ἐνούται ἡ Μεσόγειος μετὰ τλαντικόν, ἔχουσα κανονοχυτήρια, ἀκαδήμειαν, μέγα ἐμπόριον 130 χιλ. κατ. *Μομπελιέρον* εἰς τὸ ΝΑ. παρὰ τὴν θάλασσαν ὑψηλῆς θέσεως, ὅθεν βλέπομεν τὰ Πυρηναια, τοὺς Κηθίνας, τὰ πεῖραι καὶ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 55 χιλ. κατ. καλὰς οἰκοδομὰς, ἰατρικὴν σχολὴν, ἐν ἧ' ἐσπούδασε καὶ ὁ σοφὸς Κοραΐς, καὶ κήπων, ἐργοστάσια καὶ ἐμπόριον οἴνοπνευμάτων.

Νιμη πρὸς Α. ὄραιο πόλις μετὰ λαμπρὰς ἀρχαίας οἰκοδομὰς 62 χιλ. κατ. *Ἀβινιῶν* ἐπὶ τοῦ Ροδανοῦ ἔχουσα σημαντικὸν ἐμπόριον οἴνου, ἐλαίου, ἀρωμάτων καὶ 36 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1377 χρηματίσασα ἐδρα τῶν Παπῶν. *Μασσαλία*, ἡ ἐμπορικὴ καὶ ἡ τρίτη κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀποικία τῶν Φωκαίων (600 π. Χ.), ἔχουσα ἐξ λαμπροτάτης πόλεως καὶ 320 χιλ. κατ. *Τουλῶν*, ὄχυρὰ πόλις καὶ εὐρυχωρότατος λιμὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. μέγα ἐμπόριον οἴνων, οἴνοπνευμάτων, ἐλαίου, σαπωνίου κλ. καὶ ἀρχαίως πόλις ἔχουσα 52 χιλ. κατ. ἕνεκα δὲ τῆς θερπνότητος τοῦ κλίματος τὸν χειμῶνα συναθροίζονται ἐν αὐτῇ πλῆθος ξένων ἀλλοφύρων πόλεων τῆς Εὐρώπης. *Σιαμπερὴ* ΝΑ. ἡ ἐπισημοτέρα πόλις τῆς Σαβοΐας, ἔχουσα 18 χιλ. κατ. *Κλαρμόντιον* πρὸς Β. ἐπὶ τῆς ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1095 τῶν δυτικῶν (Σταυροφύλων) πολεμῶν, ἔχουσα 38 χιλ. κατ. *Ἄγιος Στέφανος* πρὸς Α. ταχυκίνητος μηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα ἀνεξάντητα ταλλεῖα γαιανθράκων καὶ 110 χιλ. κατ. *Λυῶν* πρὸς Β. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ροδανοῦ καὶ τοῦ Σαόνου, εἶνε ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας καὶ πατρὶς πολλῶν διασήμεων ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων τῆς 325 χιλ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον βιομηχανίαν καὶ μάλιστα μεταξωτῶν ὑφασμάτων πόλις ὄραιοι ἔχουσα ἀξιόλογο βιομηχανίαν καὶ 50 χιλ. κατ.

ὅπου τὸ πάλαι ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, ἔχουσα 75 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἐνήκει καὶ ἡ νῆσος Κόρνος (Κόρσικα νῦν) ἔχουσα 236 χιλ. κατ. Ταύτης πρωτ. εἶνε Διάκειον, λίαν ὀχυρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις, πατρίς τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Βαστία, ἀρχαία πρωτ. τῆς Κόρνου καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γαλλίας εἶνε 5270 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. 36 1/2 ἑκατ. δυτικοί, πλὴν 1 1/2 ἑκατ. διαμαρτυρομένων, κυβερνῶμενοι δημοκρατικῶς.

Οἱ σημερινοὶ Γάλλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ἑλλήνων ἀποίκων, Ρωμαίων, καὶ Ἀγγλῶν κατοικούντων τὸ β. μέρος τῆς Γαλλίας. Ὑπάρχουσι δ' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἑβραῖοι περὶ τὰς 80 χιλ. διεσπαρμένοι εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς πόλεις.

Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον συγκερασμένων τῆς Εὐρώπης, ὁ ἀήρ αὐτῆς καθαρὸς καὶ ὑγιεινός, ἀλλ' εἰς τὸ ΝΔ. ἐνίοτε φυσῶσιν ὀρητικῶς βορειοδυτικοὶ ἀνεμοὶ καὶ συγκαί πίπτουσι χιλάζαι, εἰς δὲ τὰ δυτικὰ μέρη καὶ ἐπὶ τῶν βορείων ὄρεων τὸ κλίμα εἶνε βροχερώτατον· εἰς τὸ Β. τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινόν, παρᾶγον ἀφθόνους δημητριακοὺς κερπούς καὶ τρέφον λαμπρὰ ποίμνια· τὸ Δ. περιέχει τὰ ὄρη Ἰόραν καὶ Βόσγια καὶ τὰς πεδιάδας τοῦ Σάνου, τὸ δε Δ. εὐφύρουσι πεδιάδας παραγοῦσας λαμπροὺς οἴνους, καὶ τὸ κεντρικόν ὠραίας πεδιάδας, αἵτινες προφυλαττόμεναι ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων παράγουσι ἔλαιον, λεμόνια, πορτοκάλια, λαμπροὺς οἴνους, οἶον τὸν Καμπανίτην καὶ τὸν Βορδικόν, καὶ τρέφουσι μεταξοσκώληκας· ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ γαιανθράκων.

Ἡ βιομηχανία αὐτῆς εἶνε μεγίστη καὶ τὸ ἐμπόριον ἀκμαϊότατον, βοηθούμενον τὸ μὲν ἐσωτερικόν ὑπὸ πλήθους πλωίμων ποταμῶν, διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων, τὸ δ' ἐξωτερικόν, προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ πολεμικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ. Ἡ δὲ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη ἐν Γαλλίᾳ μεγάλως, ἀλλ' ὑπάρχουσι εἰσέτι καὶ πλείστοι Γάλλοι μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν.

Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Γαλλία εἰς ἀπάσας τὰς ἡπείρους ὑπὲρ τὰ 6 1/2 ἑκατ. κατ.

ΕΛΒΕΤΙΑ.

Μῆκ. Α. 3° 37'—6° 9'.

Πλάτ. Β. 45° 49'—47° 49'.

Ἡ Ἑλβετία, οὕσα τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Εὐρώπης, ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλβετία, διακρινομένη πάντοτε διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς, ὑπετάχθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Εἶτα δ' ἀπέτελεσε μέρος τῆς Γαλλίας, ἔπειτα τῆς Γερμανίας· τὴ δὲ 1308 μ. Χ. ἐπαναστατήσασα κατὰ τῶν Γερμανῶν ἐσχημάτισε κράτος ἀνεξάρτητον, ἀδικοκῶπως αὐξανόμενον μέχρι τοῦ 1815, ὅτε αἱ σύμμαχοι δυνάμεις ἔθεσαν τὴ σημερινὰ αὐτῆς ὄρια.

Ὁρη τῆς Ἑλβετίας εἶνε αἱ Ἄλπεις κείμεναι μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς Ἰταλίας· διαιροῦνται δὲ αὐταὶ εἰς δύο μέρη, εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν· καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ἐκ μιᾶς μόνης σειρᾶς ἀποτελούμενον ἐκτείνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἀπολήγον ἀποτόμως εἰς τὸ Λυγιστικὸν πέλγχος ἢ κόλπον τῆς Γενούας· τούτου ἐπις. κορυφὴ εἶνε πρὸς Ν. τὸ Βήσου.lor (3838 μέτρ.).

Τὸ δὲ ἀνατολικὸν κείμενον πρὸς Β. τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδος διευθύνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ σχηματίζει 1 τὰς κεντροκὰς Ἄλπεις, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ Λευκὸν ὄρος, ἢ Ῥόζα (4686 μέτρ.), τὸ Κέρβινor (4600 μέτρ.), καὶ τὸ τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου (3600 μέτρ.)· ἐπὶ τούτου εἰς ὕψος 2430 μέτρ. κείται τὸ πτωχοτροφεῖον τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου τὸ ὑψηλότερον κατοικημένον μέρος τῆς Εὐρώπης· τούτων δὲ συνέχεια εἶνε καὶ ὁ πρὸς τὴν Γαλλίαν Ἰόρας· 2 τὰς ἀνατολικὰς Ἄλπεις, αἵτινες συνιατάνονται ἐκ τριῶν σειρῶν τῶν Νωρικῶν, τῶν Καρρικῶν καὶ τῶν Ἰουλιακῶν Ἄλπεων, διευθύνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ μεγάλων κοιλάδων. Μετὰ δὲ τῶν Ἰουλιακῶν καὶ Δυναρικῶν Ἄλπεων ἐνώνονται καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν οἱ ἐξῆς ποταμοὶ πρὸς Β. ὁ Ῥήνος, ὅστις ἐκ τοῦ ὄρους Ἀδοβ.λα πηγάζων καὶ σχηματίζων τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας προχωρεῖ εἶτα πρὸς Δ. εἶνε λίαν ταχὺς ποταμὸς καὶ σχηματίζει πολλοὺς καταρράκτας, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τῆς Σχαφοῦσης (22 μέτρ. ὕψ.)· ὁ Ῥοδανός, ὅστις σχηματίζων τὴν μεγαλοπρεπῆ λίμνην Λεμάνη· ἢ τῆς Γενεύης εἰσέρχεται εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ τέλος ὁ Τίκινος πρὸς Ν. ὅστις πίπτων εἰς τὴν λίμνην Μείζονα ἐξέρχεται ἐξ αὐτῆς καὶ χύνεται εἰς τὸν Πάδον.

Λίμναι δ' ἐπις. αὐτῆς εἶνε ἡ Κωνσταντία, ἡ Ανκέρη, ἢ Νευσά· τέλη, ἡ Ζυρίχη, ἢ Λεμάνη ἢ τῆς Γενεύης ἢ ὠραιοτέρα τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐπις. δὲ πόλεις τῆς Ἑλβετίας, συνισταμένης ἐξ 22 ὁμοσπόνδων τοπαρχιῶν, εἶνε ἡ Βασιλεία, διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, λίαν βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ 45 χιλ. κατ. Ζυρίχη πρὸς Β. τῆς ὁμων. λίμνης εἰς θέσιν θελκτικὴν, ἔχουσα 21 χιλ. κατ. ἀξιολογὸν βιομηχανίαν καὶ πανεπιστήμιον. Ἀλτδόρη, ἢ κοιτὶς τῆς Ἑλβετικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρὶς τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, ἐνὸς τῶν πρώτων θεμελιωτῶν τῆς Ἑλβετικῆς συμ-

πολιτείας. *Λυκέρνη* πρὸς τὰ ΝΔ. ἐπὶ ὁμων. λίμνης. λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Βέρνη*, πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετικῆς ὀμοσπονδίας, εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ χερσονήσου τοῦ *Άάρου*, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς· πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 36 χιλ. κατ. *Λαυσάνη* παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα γραφικὴν τοποθεσίαν καὶ 26 χιλ. κατ. *Γενεύη*, κειμένη καθ' ὃ μέρος ὁ *Ροδανὸς* ἐξέρχεται τῆς ὁμων. λίμνης· εἶνε πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον (Καλθίνος, θρησκευτικὴ μεταρρυθμισίς), ὀνομαστὸν βοτανικὸν κήπον, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, περίφημα χρυσοχοεῖα καὶ ὠρολογιοποιεῖα καὶ 47 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ *Ιωάννου Ρουσσῶ* καὶ τοῦ *Νεκκέρου* πατρὸς τῆς κυρίας *Στάελ*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλβετίας εἶνε 403 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 2 1/2 ἑκατ. ὧν τὰ 2/3 εἶνε διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι δυτικοί. Αἱ 22 αὐταὶ τοπαρχίαι σχηματίζουσιν 27 μικρὰ κράτη (α) ἀποτελοῦντα ὀμοσπονδίαν, ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ διατήρησις τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς. Ἄπαντα δ' αὐτὴν ὑποθέσεις τῆς ὀμοσπονδίας κανονίζονται ὑπὸ διαίτης συγκροτουμένης ὑπὸ ἀντιπροσώτων ὅλων τῶν μικρῶν τούτων κρατῶν· ἐσωτερικῶς δ' ἕκαστον τούτων διαικεῖται ὑπὸ ἰδίας ἀνεξαρτήτου κυβερνήσεως τὰ μὲν δημοκρατικῶς, τὰ δὲ ἀριστοκρατικῶς. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ αὐτῆς δύναμις εἶνε μικρὰ· ἀλλ' ἅπαντες οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε ἐθνοφυλάκες καὶ καλῶς ἐξοπλισμένοι εἰς τὰ ὄπλα.

Οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε καταγωγῆς Ἰταλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς· διὸ καὶ γλῶσσα αὐτῶν εἰς τὰ νότια εἶνε ἡ Ἰταλική, εἰς τὰ δυτικὰ ἡ Γαλλικὴ καὶ εἰς τὰ βόρεια ἡ Γερμανικὴ. Εἶνε δὲ οἱ Ἑλβετοὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ πάτρια ἔθνη, σφόδρα φιλοπάτριδες καὶ φίλεργοι, χρῆστοι τὰ ἦθη καὶ λίαν ἀπλοὶ τοὺς τρόπους.

Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶνε ποικίλον καὶ ἐκ τῶν γραφικωτέρων τῆς Εὐρώπης· καὶ εἰς μὲν τὰς κορυφὰς τῶν Ἄλπεων εἶνε σχεδὸν ἀδιάλειπτος χειμῶν, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ. Ταύτης, σχεδὸν οὔσης τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς Εὐρώπης, τὸ μὲν μεγαλύτερον μέρος δὲν εἶνε ἐπιτήδειον εἰς καλλιέργειαν, ἀλλ' εἰς πολλὰ μάλιστα μέρη εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐκτεταμένων κρυσταλλῶνων, σχηματιζομένων ὑπὸ τοῦ πάγου καὶ τῆς χιόνος, τὰ δὲ χαμηλότερα καὶ αἱ αὐτῆς μεταξὺ τῶν ὄρεων κοιλάδες καὶ πεδιάδες εἶνε καλῶς καλλιεργημένοι παράγουσι ὄχι πολλοὺς δημοτριακοὺς καρπούς, καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἔλαιον, σῦκα, καπνόν, κάστανα, κλ. ἔχει δὲ

(α) Διότι ἡ Βασιλεία, ἡ Ἀπενζελή καὶ ἡ Οὐντερβάλδη διαίρουνται ἐκαστὴ εἰς δύο διακεκριμένας δημοκρατίας, ἡ δὲ τοπαρχία τῶν Γριζῶνων εἰς τρεῖς δημοκρατίας.

καὶ πλουσίας βοσκάς, ὅπου τρέφονται πλῆθος ἀγγελῶν, βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἐν δὲ τοῖς ὄρεσιν ὑπάρχουσι καὶ ἀγρία ζῶα καὶ πτηνῶν οἶον ἀρκτοὶ, λύκοι, ἀγριόχοιροι, ικτίδες, γῦπες, κλ. Ὠσαύτως τὰ ὄρη τῆς περιέχουσιν ἄφθονα καὶ πολύτιμα μέταλλα καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, τινὲς δὲ μάλιστα τῶν ποταμῶν τῆς φέρουσι καὶ χρυσόκονιν.

Ἡ Ἑλβετία εἶνε χώρα λίαν βιομηχανοῦ καὶ τὰ ὄρολόγια καὶ τὰ ἐξωγραφημένα πανία τῆς εἶνε περιζήτητα· τὸ δ' ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐμπορίον τῆς ἕνεκα τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν ἄλλων ἀξιολόγων μέσων τῆς συγκοινωνίας εἶνε λίαν ἐνεργόν· ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς τυρὸς καὶ βούτυρον ὑπὲρ τὰ 40 ἑκατομμύρια δραχμ. ὀπώραι, βότανα, κτήνη, ὄρολόγια κλ.

ΒΕΛΓΙΟΝ.

Μῆκ. Α. 0° 15'—3° 46'.

Πλάτ. Β. 49° 30'—51° 30'.

Τὸ Βέλγιον ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, πρὸς Ν. καὶ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βορ. Θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ἐν γένει καλοῦνται Κάτω Χῶραι, ὡς πολὺ χαμηλῆς οὐσίας τῆς χώρας τῶν. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ κράτη ὑπέκυψαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων, εἶτα δὲ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἰσπανῶν, ὑπὸ Αὐστριακοῦ ἡγεμόνος βασιλευσμένων. Ἐπὶ τούτων δ' ἀπεσπάρθη τὸ 1579 ἡ Ὀλλανδία καὶ ἀπετέλεσεν ἰδίαν δημοκρατίαν, ἣν κατὰ τὴν Βεστφαλικὴν εἰρήνην ἠναγκάσθη ἡ Ἰσπανία νὰ ἀναγνωρίσῃ. Τὸ δὲ Βέλγιον ὑπέφυε εἰρήνην ἠναγκάσθη ἡ Ἰσπανία νὰ ἀναγνωρίσῃ. Τὸ δὲ Βέλγιον ὑπέκυψε μετὰ τοῦ Βελγίου εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1815 ἀπετέλεσεν ἑλευθερωθεῖσα μετὰ τοῦ Βελγίου ἴδιον βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1830 ἀπεσπάρθη τὸ Βέλγιον τῆς Ὀλλανδίας καὶ ἕκαστε ἀμφότεραι αἱ χῶραι ἀποτελοῦσιν ἴδια βασίλεια.

Ὅρη. Τὸ Βέλγιον ἄξια λόγου ὄρη ἔχει μόνον πρὸς Ν. τὰ Ἀρδεννα, ὄντα ὄρη τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ ἄλλη χώρα ἅπασα εἶνε πεδινὴ διασκοπτομένη ὑπὸ λόφων. Ποταμούς δ' ἔχει τὸν Σκάλδιον καὶ τὸν Μεύσην.

Ἐπίσ. δ' αὐτοῦ πόλεις, διηρημένους εἰς 9 νομούς, εἶνε Βρυξέλλαι, μεσόγειος ὠραία πόλις πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον, ἀστεροσκοπεῖον, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, πανεπιστήμιον, καὶ μετὰ τῶν προαστείων 300 χιλ. κατ. Βατερλώων ΝΑ. τῶν Βρυξέλλων, διάσημον διὰ τὴν ἦτταν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος (1815). Γάνδη πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, μεγάλη πόλις διηρημένη ὑπὸ διαίρητος εἰς 26 νήσους, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον, ὠ-

ραϊὰς ὁδούς, περιπάτους, ἐργοστάσια δαντελῶν, πανίων κλ. καὶ 130 χιλ. κατ. Βρύγη, πλουσιώτατη πόλις, ὅπου ἐφευρέθη ἡ ἐλαιογραφία κατὰ τὸν 16^{ον} αἰῶνα μ. Χ. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Μαλίτραί εἰς τὸ κέντρον τῶν Βελγικῶν σιδηροδρόμων, ὠραία πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μάλιστα ὄπλων, τσοχῶν κλ. καὶ 36 χιλ. κατ. Ἀντβέρση, ὀχυρωτάτη, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανοῦ πόλις ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος σχηματίζοντος ἐκεῖ εὐρύχωρον λιμένα, ἔχουσα περίφημον ναὸν τῆς Παναγίας, περικαλλέστατον χρηματιστήριον καὶ 130 χιλ. κατ. Αντίχη, ἀξιολόγος πόλις ἔχουσα 110 χιλ. κατ. Λουβαίτη, ὠραία πόλις ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ δημαρχεῖον καὶ 35 χιλ. κατ. Λιέγη πρὸς Α. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μεύση καὶ Οὐρθου, βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἀρλώνη, μικρὰ πόλις εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ Βελγίου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Βελγίου εἶνε 294 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κατ. 5 ἑκατ. ἅπαντες σχεδὸν δυτικοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος καὶ δύο βουλῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Εἶνε δὲ οἱ Βέλγαι καταγωγῆς γερμανικῆς καὶ γαλατικῆς· καὶ οἱ μὲν Γερμανοὶ κατοικοῦσι τὸ ΒΑ. μέρος, οἱ δὲ Γαλάται τὸ ΝΑ. λαλοῦντες ἰδίαν γλῶσσαν, πλὴν τῶν εὐγενῶν λαλούντων τὴν Γαλλικὴν.

Οἱ Βέλγαι, φημιζόμενοι διὰ τὴν φιλοπονίαν τῶν, θαυμασιῶς ἀνεπτυξάν τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας τῶν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον, βοηθούμενον ὑπὸ τῶν διασχίζοντων τὴν χώραν σιδηροδρόμων καὶ διωρύγων, εἶνε ἐν αὐτῷ λίαν ἐνεργόν. Καὶ τὰ γράμματα δ' ἐνταῦθα παρὰ πολὺ ἐκαλλιεργήθησαν, ἡ δὲ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε ἐν αὐτῷ εἰς ἀκμαίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε ὑγρὸν καὶ ἀρκετὰ ψυχρὸν, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει εὐφορον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνόν, ῥιζάριον, καὶ περιέχον λιμῶνας, ἐν οἷς τρέφεται πλῆθος ποιμνίων, ἐτι δὲ δάση, καὶ κήπους ἀπείρους θαυμασιῶς διατεταγμένους· τὰ δὲ ἄνθη τοῦ ἀποτελοῦσιν οὐσιῶδες ἄρθρον ἐμπορίου. Ὠσαύτως ἔχει μεταλλεῖα σιδήρου, γαιανθράκων, τσίγκου, μαρμάρων κλ.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Α. 1°— 4° 52'.

Πλάτ. Β. 50° 45'—53° 28'.

Ἡ Ὀλλανδία ὁρίζεται. πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας. Ποταμοὶ τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὁ Ῥήνος, ὅστις ἐν τῇ Ἑλβετίᾳ πη-

γάζων και διερχόμενος διὰ τῆς Γερμανίας και Ὀλλανδίας ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τε τὸν κόλπον Σουιδέρην και μετὰ τοῦ Μείση εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν (1300 χιλιομ. μῆκ.) ὡσαύτως δὲ ὁ Μείσης και ὁ Σκάλδης.

Ἐπίσ. δὲ αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 11 νομούς, εἶνε Ἄμστερδαμ, ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Ὀλλανδίας διακοπτομένη ὑπὸ πολλῶν διωρύγων, αἵτινες σχηματίζουσι 90 περίπου νήσους μεγάλας τε και μικράς συννηωμένας μεταξύ των διὰ 290 γεφυρῶν, ὧν ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ τοῦ Ἄμστελ' ἔχει δὲ μέγιστον ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἶον τὰ ἀνάκτορα, τὸ χρηματιστήριον, τὸν καὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου και τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης και 290 χιλ. κατ. Γροσίγγη πρὸς Β. ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Οὐτρέχτη ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν σιδηροδρόμων, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον, τὰς τσόχας και τὰ βελουδά της, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Ἀρλέμη, πρὸς Δ. ἔχουσα λαμπρὸν δημαρχεῖον, 31 χιλ. κατ. και ἐρίζουσα μετὰ τῆς Μαύκσσης και τοῦ Στρατσοῦργου περὶ εὑρέσεως τῆς τυπογραφίας. Λεδὴ (Λούγδο υνον Βαπαυῶν) πρὸς Β. τῆς Χάγης, ἐπίσημος διὰ τὰς τσόχας, τὰ ἐλξεβερικά κατὰ τὸν 17 αἰῶνα τυπογραφεία και τὸ πανεπιστήμιόν της, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Χάγη, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ὄχι μακρὰν τῆς Βορείου θαλάσσης ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Ροτερδάμη ἐπὶ τοῦ Μείση, πατρίς τοῦ Ἑράσμου ἔχουσα 125 χιλ. κατ. Μαστρέχτη πρὸς Ν. μητρόπολις τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λιμβούργου ἐπὶ τοῦ Μείση, ὄχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Λουξεμβούργου, μητρ. τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λουξεμβούργου, ἔχουσα ὄχυρώτατα φρούρια τῆς Γερμανίας.

Νῆσοι τῆς Ὀλλανδίας ἐπίσ. εἶνε εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Σουιδέρου ἡ Τεξέλη και ἡ Βλιελάρδη, και κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σκάλδιδος ἡ Βαλχέρη, ἐφ' ἧς κείται ἡ πόλις Μιδελβούργη, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 355 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. 3900 χιλ. ἅπαντες σχεδὸν καλθινιστάι, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος και ὑπὸ δύο Βουλῶν τῆς μιᾶς ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος. Οἱ Ὀλλανδοὶ Γερμανικῆς καταγωγῆς και ἰδιὰν λαλοῦντες γλώσσαν φημίζονται διὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν καθαριότητα, τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν και τὰ καλὰ ἦθη των.

Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὑγρὸν και ὀμιχλώδες και ὄχι παντοῦ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ Λουξεμβούργου εἶνε παντοῦ πεδινὸν και χαμηλότερον εἰς τινὰ μέρη τῆς θαλάσσης· τούτου ἕνεκα οἱ Ὀλλανδοὶ ἔχουσι κατασκευάσει και προχώματα, ἵνα ἐμποδίσωσι τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης. Ἔχει δὲ και πολλὰς βοσκάς, δι' ὧν τρέφονται πολυάριθμα ποίμνια, και παράγει σίτον, λίνον, καπνόν, ριζάριον κλ. και διάφορα ἄνθη.

ἰκτηνοτροφία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Ὀλλανδίας, λυνόμενον διὰ τῶν διωρῶγων, τῶν σιδηροδρόμων καὶ τοῦ ἀξιολόγου ναυτικοῦ τῆς, εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένα· διὸ περιζήτητα εἶνε τὰ σματὰ, τὰ δέρματα, ὁ τυρὸς αὐτῆς κτλ. Καὶ ἡ ναυτιλία δὲ καὶ λιεῖα παρέχει μεγάλα πλοῦτη εἰς τὸν τόπον. Ὡσαύτως ἡ ἀνωτέρα τῆς ἐκπαίδευσις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ δημοτοκὴ κάλλιστα ἀνισμένη.

Ἡ Ὀλλανδία ἐξουσιάζει ἔτι τὸ *Λουξεμβούργον* καὶ *Λιμβούργον* ἴκοντα εἰς τὴν Γερμανίαν· ἰδίως ὅμως αὕτη ἔχει λαμπρὰς κτήσεις τὴν Ὠκεανίαν καὶ εἰς τὰς Ἀντίλλας νήσους (23 ἑκατ. κατ.).

Γ Ε Ρ Μ Α Ν Ι Α.

Μῆκ. Α. 3° 30'—16° 52'.

Πλάτ. Β. 44° 28'—55° 12'.

Ἡ Γερμανία κατέχουσα σχεδὸν τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης ὀρίζεται ὡς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Δανίας καὶ τῆς Βορείου θάλασσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Πρωσίας.

ΣΗΜ. Τῆς Γερμανίας ὑπετάχθη μέγα μέρος ἐπὶ Αὐγούστου εἰς τοὺς Ῥωμομαίους· θελήσαντες ὅμως οὗτοι μετὰ ταῦτα καὶ περαιτέρω ἐν αὐτῇ νὰ προσηλωσῶσιν ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (9 μ. Χ.) καὶ παρητήθησαν ἐκ τῆς περαιτέρω αὐτῆς κατακτήσεως. Ταύτην δ' ἐν πολλῇ ἀταξίᾳ οὐσαν ἐργάσθη ὁ μέγας Κάρολος (800 μ. Χ.) εἰσαγαγὼν ἐν αὐτῇ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Καὶ τότε μὲν ἀπετέλει ἐν κράτος μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας· ἐπὶ τῶν ἐσχόντων του ὅμως ἐγένετο καὶ αὕτη ἴδιον κράτος, διατηρησάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος. Εἶτα δ' ἀπὸ τοῦ Ὁθωνοῦ τοῦ μεγάλου (911 μ. Χ.) περιεπλέχθη ἡ Γερμανία εἰς ἀδιακόπους πολέμους πρὸς τε τοὺς γερμανοὺς μεγιστᾶνας καὶ τὸν Πάπαν ἕνεκα τῆς Ἰταλίας, ἰτινες μεγάλας καταστροφὰς ἐπήνεγκαν εἰς τε τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ δὲ 1273 ἀνέβη εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον Ῥοδόλφος ὁ Ἀψβούρρου, ὁ θεμελιωτὴς τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα ἔκτοτε διέμεινεν εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ἐκτός δὲ τῆς Αὐστρίας ἀνεπτύσσοντο καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ κράτη τῆς Γερμανίας, ἂν καὶ ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν πολέμων (Λούθηρος) ἡ Γερμανία ὑπέστη πολλὰ δεινά. Τὰ κράτη δὲ ταῦτα κατὰ μικρὸν ἐγένοντο ἀνεξάρτητα καὶ ὠνομάσθησαν βασιλείαι· οἷον τὸ βασιλεῖον τῆς Πρωσίας ἐπὶ Φρειδερίκου τοῦ Α'. ἡ Βαυαρία, ἡ Βυρτεμβέργη καὶ ἡ Σαξωνία (καὶ αἱ τρεῖς 1806 μ. Χ.), τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄννοβέρου τὸ 1814, ὅτε ἀποκατέστη καταστραφέντος τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος ἡ Γερμανικὴ Ὁμοσπονδία. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσίας καὶ τῶν συμμάχων ἑκατέρων (1866), ἡττηθείσης τῆς Αὐτρίας, τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἄννοβέρου, ἡ ἐλευθέρη πόλις Φραγκφούρτη καὶ τινὰ δουκᾶτα

ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Πρωσικοῦ κράτους. Τέλος τὸ 1871 μετὰ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσίας, εἰς ἃν μετέσχον ὡς σύμμαχοι ὑπὲρ τῆς Πρωσίας ἅπαντες οἱ Γερμανοὶ ἡγεμόνες, ἠττηθείσης τῆς Γαλλίας, προστέθη εἰς τὴν Γερμανίαν μέγα μέρος τῆς Λοθαριγγίας καὶ ἡ Ἀλσατία, ὃ δὲ βασιλεὺς τῆς Πρωσίας κατὰ κοινὴν ἀπάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς Γερμανίας ἀήτησιν ἐκηρύχθη αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας. Οὕτω δὲ ἅπασα ἡ Γερμανία ἐνωθεῖσα ὑπὸ ἑνα αὐτοκράτορα ἀπέτελεσε τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν.

**Ορη.* Τὰ ὄρη τῆς Γερμανίας ἐκτείνονται πρὸς Α. τῶν Γαλλικῶν ὄρέων, φθάνοντα πρὸς Β. εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν. ἔχουσι δὲ ταῦτα κυρίως δύο διευθύνσεις τὴν μὲν ἀπὸ τὸ νοτιοδυτικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, τὴν δὲ ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, καὶ σχηματίζουσι τὰς ἐξῆς σειράς· α') τὰ Βόργια, τὰ ὅποια εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Γαλλίας κείμενα ἐκτείνονται πρὸς Β. μεταξὺ Λοθαριγγίας καὶ Ἀλσατίας· β') τὸν *Ιόραν* (1700 μέτρα), ὅστις ὀρίζει ΒΔ. τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Βαυαρίαν· γ') τὸν *Μέλαρα Δρυμόν* (1250 μέτρ.) κείμενον ἐν τῇ Βάδῃ πρὸς Α. τῆς Ῥηνικῆς πεδιάδος· δ') τὸν *Βοικικὸν Δρυμόν*, ὅστις περιλαμβάνων ΝΔ. τὴν πεδιάδα τῆς Βαυαρίας ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν, ἔχων συνεχεῖαν ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὸ ΒΔ. τὸν *Θουρίγγειον Δρυμόν*, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὸ ΒΑ. τὸ ὄρος *Κροισον*, τὰ *Γιγάντια* καὶ τὰ *Σουδητία* ὄρη. Ἐτέρη δὲ σειρά ὄρέων εἶνε ἡ ἐξακολουθήσις τῶν *Ἀνατολικῶν Ἀλπεων* (Νωρικαὶ καὶ Κρονικαὶ Ἀλπεις), ἥτις πρὸς τὰ Α. καὶ ΒΑ. ἐκτεινομένη συνενοῦται τέλος μετὰ τῶν Σουδητιῶν ὄρέων.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ *Οδερος*, ὅστις ἐκ τῶν Σουδητιῶν ὄρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ *Ἀλβις*, πηγάζων ἐκ τῶν Γιγαντιῶν ὄρέων καὶ ὁ *Ουίσουργις* ἐκ τοῦ Θουρίγγειου Δρυμοῦ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ *Ῥήνος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ἑλβετίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν δυτικῶν χωρῶν τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ *Δουναβίς*, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ διευθύνεται πρὸς Α. ἀρδεύων δὲ τὴν Βαυαρίαν καὶ Αὐστρίαν, καὶ ἐξερχόμενος τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει διὰ τῆς Τουρκίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γερμανίας εἶνε 5450 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατὰ περὶ τὰ 41 ἑκατ. χριστιανοὶ δυτικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοι· καὶ οἱ μὲν δυτικοὶ ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰ νότια κράτη, οἱ δὲ διαμαρτυρούμενοι εἰς τὰ βόρεια.

Ἡ Γερμανία συνίσταται ἐξ 26 κρατῶν, τῶν ὁποίων ἕκαστον ἔχει ἰδίους νόμους. Τούτων 4 εἶνε βασιλεία, Πρωσία, Βαυαρία, Σαξωνία, Βυρτεμβέργη· 6 μεγὰ δουκάτα, Βάδη, Ἔσση, Μεκλεμβούργον-σχουερῖνον, Σαξο-βειμάρη, Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον, Ὀλδεμβούργον· 5 δουκάτα, Βρουνσβίκη, Σαξο-μεινίγγη, Σαξο-αλτεμβούργον, Σαξο-κοβούργον-γόθα, Ἀναλτον· 7 ἡγεμονίαι, Σχουαροβούργον-ρό-

δολσταδην, Σχουαροβοϋργον-σονδερχάουζεν, Βαλδέκη, Ρέουσον-γρέιτ-
ζον, Ρέουσον-αλέιτσον, Λίππη-σχαουεμβούργη, Λίππη-δετμολδη, και
ή κατακτηθεῖσα ἐπικράτεια τῆς Ἀλσατίας και Λοθαριγγίας.

Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶνε Γερμανοί, ἀλλ' ἐν Πρωσσίᾳ ἀνε-
μίγησαν μετ' αὐτῶν και Σλαῦοι. Ὡσαύτως δ' ὑπάρχουσι ἐν αὐτῇ και
πολλοὶ Ἑβραῖοι. Γλῶσσα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν εἶνε ἡ Γερμανικὴ.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Γερμανίας εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν και ὑγρὸν
και τὸ ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐλῶν, ἐν οἷς τρέφονται ἄπειρα ποί-
μνα και λαμπροὶ ἵπποι· τὸ δὲ κεντρικὸν και τὸ νότιον ἔχει κλίμα
συγκερασμένον και ὑγιεινόν, παράγον παρά τὸν Ῥήνον ἀξιόλογον οἶνον
και σίτον. Ἐκ τῶν ὀρέων τῆς καταφύτων ὄντων παντοῦ ἐξορύσσεται
σίδηρος και ἐκ τοῦ Ἔρτσου και ἄργυρος. Ἐν δὲ τοῖς Σουηθίοις ὄρεσι
κλ. ὑπάρχουσι και ἀξιόλογοι ἱαματικαὶ πηγαί. Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ
εἶνε διαδεδομένη εἰς ἅπσας τὰς τάξεις· οὕτω δ' ἔχει πάμπολλα πα-
νεπιστήμια, γυμνάσια, και ἄλλα ἐκπαιδευτήρια, μουσεῖα κτλ. Καὶ ἡ

βιομηχανία δὲ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς ἅπαντα τὰ Γερμανικὰ κράτη.
ΣΗΜ. Ἐνταῦθα ἐκθέτομεν ἐν πίνακι ἅπαντα τὰ κράτη τῆς Γερμανικῆς
αὐτοκρατορίας και τὸν πληθυσμὸν και τὴν πρωτεύουσαν ἐκαστοῦ αὐτῶν.

ΚΡΑΤΗ.	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ.	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ
1 Πρωσσία.	24,700,000	Βερολίνον.
2 Σαξονία.	2,500,000	Δρέσδη.
3 Βαυαρία.	4,800,000	Μόναχον.
4 Βυρτεμβέργη.	1,800,000	Στουτγάρδη.
5 Βάδη.	1,500,000	Καρlsruήν.
6 Ἔσσης Μέγα Δουκάτον.	800,000	Δαρμστάτη.
7 Μεκλεμβούργον-σχαουερίνον.	555,000	Σχαουερίνον.
8 Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον.	100,000	Στρέλιτσον.
9 Ὀλδεμβούργον.	315,000	Ὀλδεμβούργον.
10 Βρουνσβίχη.	311,000	Βρουνσβίχη.
11 Σαξο-βεϊμάρη.	283,000	Βεϊμάρη.
12 Σαξο-κοβοῦργον-γόθα.	169,000	Κοβοῦργον.
13 Σαξο-άλτεμβούργον.	142,000	Ἄλτεμβούργον.
14 Ἀναλτον.	203,000	Δεστάου.
15 Σχουαροβοϋργον-σονδερχάουζεν.	67,500	Σονδερχάουζεν.
16 Σχουαροβοϋργον-ροδολσταδην.	75,000	Ῥοδολσταδην.
17 Σαξο-μείνιγγη.	180,000	Μείνιγγη.
18 Ρέουπον-γρέιτζον.	44,200	Γρέιτζον.
19 Ρέουσον-αλέιτζον.	88,000	Σλέιτζον.
20 Λίππη-δετμολδη.	112,000	Δετμολδη.
21 Λίππη-Σχαουεμβούργη.	31,200	Βυκεμβούργον.
22 Βαλδέκη.	57,000	Ἄρολπένη.
23 Λυβέκη.	52,000	Λυβέκη.
24 Βρέμη.	122,000	Βρέμη.
25 Ἄμβούργον.	325,000	Ἄμβούργον.
26 Ἀλσατία και Λοθαριγγία.	1,550,000	Στρατσούργον.

Ἦδη δ' ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν Γερμανικῶν κρατῶν τῶν πρὸς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γαλλίαν κειμένων ἀρχόμενοι καὶ πρὸς Β. προχωροῦντες θέλομεν εἶπει περὶ τῶν ἐπίσημοτέρων αὐτῶν τὰ δέοντα, διὰ δὲ τὰ ἄλλα ἐλέγχθησαν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον.

ΒΑΥΑΡΙΑ. Ταύτης διηρημένης εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Ῥηνικὴν Βαυαρίαν, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Μόναχον* ἐπὶ τοῦ Ἰσάρου πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λαμπρὰ ὥραίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἐκπαιδευτήρια, πανεπιστήμιον ὀνομαστὸν, τὴν πλουσιωτέραν μετὰ τὴν τῶν Παρισίων δημοσίαν βιβλιοθήκην (800 χιλ. τόμ. καὶ 22 χιλ. χειρογράφων) καὶ 170 χιλ. κατ. *Αὐγούστα*, ἀρχαία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Νυρεμβέργη* ἐπὶ ποταμίῳ, ἐμπορικὴ καὶ λιαν βιομηχανος πόλις ἔχουσα 85 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ἐφευρέθησαν κατὰ τὸ 1500 τὰ ἐγκόλπια ὠρολόγια. *Βυρτσβούργον* ἐπὶ τοῦ Μείνου, ἔχουσα ὀνομαστὸν τῶν δυτικῶν πανεπιστήμιον καὶ 40 χιλ. κατ. *Ρατισβάνη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, πατρίς τοῦ ἀστρονόμου Κεπλέρου ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σπίρα* παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. τῆς Ῥηνικῆς Βαυαρίας. *Λαυδὸν* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, φρούριον ὀχυρώτατον τῆς Γερμανίας.

ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗ. ἐπισ. πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Βυρτεμβέργης εἶνε *Στουτγάρδη* ἐν ὠραίᾳ κοιλάδι, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 91 χιλ. κατ. *Τυβίγη*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. *Λουίσβουργον*, ἡ δευτέρα ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος. *Οὐλμη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἔχουσα φρούριον ἐπίσημον τῆς Γερμανίας, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 26 χιλ. κατ.

ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΒΑΔΗΣ. Ἐπισ. πόλεις τοῦ δουκάτου τούτου εἶνε *Καρλσρούη*, ὠραία καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις πρωτ. τοῦ δουκάτου ἔχουσα 37 χιλ. κατ. *Μαρέιμον*, ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Εἰδελβέργη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 20 χιλ. κατ. *Φρειβούργη* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. *Κωνσταντία* πρὸς τὰ ὅρια τῆς Ἑλβετίας παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1414 ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον καὶ ἔχουσα 9 χιλ. κατ.

ΕΣΣΗΣ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ μέμητρ. *Δαρμστάτην*, πρωτ. τοῦ δουκάτου ἔχουσαν 35 χιλ. κατ.

ΠΡΩΣΣΙΑ. Αὕτη, οὔσα τὸ μεγαλιέτερον κράτος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Γερμανίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ τῆς Βαλτικῆς, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἑσσης, Βαυαρίας, Σαξωνίας καὶ Αὐστρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορ. θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Πρωσσία κατεκτήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 13ου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Τευτονικοῦ τάγματος καὶ λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ τὸν χριστιανισμὸν ἀπέτελεσεν ἕν μὲγα δουκάτον· τὸ δὲ 1751 Φρειδερίκος ὁ Α' ἡγεμὼν αὐτῆς ἔλαβε τὸν τί-

πλον τοῦ βασιλείου. Ἐμεγάλυνε δὲ αὐτὴν Φριδερίκος ὁ μέγας, προσθέσας εἰς τὸ κράτος τοῦ τὴν Σιλεσίαν καὶ τὴν δυτικὴν Πρωσσίαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου διαμελισμοῦ τῆς Πολωνίας προσετέθη εἰς αὐτὴν ἡ Πομερανία καὶ τὸ Πόσενον. Μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀπέκτησεν ἡ Πρωσσία τὰ μέγιστα τοῦ 1866 αὐτῆς ἔθνος. Τὸ δὲ 1866 κατὰ τὸν μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας πόλεμον ὑπέταξε καὶ ἤνωσε μετὰ τοῦ κράτους τῆς οὐ μόνον τὰ δουκάσα Ὀλστέρβινον, Σλέσβιγον καὶ Λαουεμβούργον, ἀλλὰ καὶ τὸ βασίλειον τοῦ Ἀννοθέρου, τὴν ἐκλεκτορίαν τῆς Ἑσσης, τὸ δουκάτον τοῦ Νάσσαου, τὴν χωροκομητείαν τῆς Ἑσσης Κοβοὺργης καὶ τὴν πόλιν Φραγκφούρτην. Τὸ δὲ 1871 ἡττηθείσης τῆς Γαλλίας ἐν τῷ μεταξὺ αὐτῶν πολέμῳ προσήρτησεν εἰς τὴν χώραν τῆς ἄπασαν τὴν Ἀλσατίαν καὶ μέρος τῆς Λοθαριγγίας.

Ἐπιπέδι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Ν. τὰ Σουδήτια (1350 μέτρ.) καὶ τὰ Γυράντια (1600 μέτρ.) καὶ πρὸς τὴν Γαλλίαν τὰ Βόσγια, ἐν δὲ τῷ μέσῳ τὸ ἕρος Ἐρτσον (1140 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Πρέγγελος, ὁ Οὐίστοβλιος καὶ ὁ Ὀδέρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν, ὁ Ἀλβιος, ὁ Οὐίσουργιος καὶ ὁ Ῥήνος εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Ἡ Πρωσσία διαίρεται ἤδη εἰς 13 νομούς· εἶνε δὲ οὗτοι μετὰ τῶν ἐπίσ. αὐτῶν πόλεων

1) Βρανδεμβούργον πρὸς Ν. Ἐπίσ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βερολίνον, πρῶτ. τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ Σπραιου, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς οἰον τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄπλοστάσιον, ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, ἀκαδημία, μουσεῖα, πλατείας ὁδοὺς, λίαν ἐνεργὸν βιομηχανίαν καὶ 830 χιλ. κατ. Ποτσδάμη, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ βασιλείου, στρατιωτικὴ μᾶλλον πόλις ἔχουσα πρόξενια καὶ 45 χιλ. κατ.

2) Πομερανία πρὸς Δ. μητρ. αὐτῆς. Στέττινον ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 78 χιλ. κατ.

3) Πρωσικὴ Σαξωνία. Ταύτης ἐπίσ. πόλεις εἶνε Μαγδεμβούργον ἐπὶ τοῦ Ἀλβιος, ὄχυρωτάτη πόλις τῆς Γερμανίας ἔχουσα 115 χιλ. κατ. Ἀλη, ἐπίσημος πόλις διὰ τὸ πανεπιστήμιόν τῆς ἔχουσα 52 χιλ. κατ.

4) Σιλεσία μετὰ μητρ. τὴν Βρεσλαβίαν ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, τὴν τρίτην πόλιν τοῦ κράτους, ἔχουσαν λαμπρὰς οἰκοδομὰς, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 210 χιλ. κατ.

5) Πόσενον μετὰ ὁμών. ὄχυρὰν μητρ. ἐπὶ τοῦ Οὐόρβιος, ἔχουσαν 54 χιλ. κατ.

6) Ἡ πρὸς τὴν Βαλτικὴν Πρωσσία. Ταύτης ἐπίσ. πόλεις εἶνε Καϊνοβέργη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πρεγγέλου, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Καντίου ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 115 χιλ. κατ. Σάρτσικον, ὄχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις παρὰ τὸν Οὐίστοῦλαν καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ κράτους, ἔχουσα 90 χιλ. κατ.

7) Ὀλστέρβινον καὶ Σλέσβιγον. Ἐπίσ. τούτων πόλεις εἶνε Ἀλτόνα, ἐπὶ τοῦ Ἀλβιος, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα

εὐρυχωρότατον λιμένα και 75 χιλ. κατ. *Κίελον*, μητρ. τοῦ Ὀλ-
στεινίου ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον και 32 χιλ. κατ. *Σλέσβι-
γορ*, μητρ. τοῦ Σλεσβίγου ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

8) *Ἀρνόβερον* με ὁμών. μητρ. πατρίδα τοῦ ἀστρονόμου Ἐρστέ-
λου ἔχουσαν 90 χιλ. κατ. *Ὁσααβρόκη*, ἐν ἣ ὡς και ἐν Μονστερφ
ἐκλείσθη ἡ Βεστφαλικὴ εἰρήνη τὸ 1648 μεταξύ Σουηδίας και Γερμα-
νίας. *Γοτίγγη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πλουσίαν βιβλιοθή-
κην και 13 χιλ. κατ.

9) *Βεστφαλία* με μητρ. *Μόνστερον* ἔχουσαν 25 χιλ. κατ. και
ἀξιόλογον πανεπιστήμιον θεολογίας και φιλοσοφίας.

10) *Ἐσσης νομός*. Τούτου ἐπισ. πόλεις εἶνε *Κασσέλη*, μητρ.
τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Φραγκφούρτη*, πρώην
ἐλευθέρη πόλις και ἔδρα τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, ἔχουσα ἀξιόλο-
γον βιομηχανίαν και ἐμπόριον, πανεπιστήμιον και 80 χιλ. κατ.

11) *Ῥηνικὴ Πρωσσία και ἡγεμονία τῶν Ὁχεντζόλερν*. Ταύτης
ἐπισ. πόλεις εἶνε *Κοβιέντσον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥήνου και *Μο-
σέλα*, ὄχυρωτάτη πόλις, μητρ. τῆς Ῥηνικῆς Πρωσίας ἔχουσα 35
χιλ. κατ. *Κολωνία* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα με-
ταλλικὰ ὕδατα και 130 χιλ. κατ. *Ἀντισφρανον*, ἀρχαία πόλις
πρωτ. τοῦ μεγάλου Καρόλου ἔχουσα θερμὰ λουτρά, ὠραία πρᾶσινα
και 75 χιλ. κατ. Τῆς δὲ ἡγεμονίας τοῦ Ὁχεντζόλερν μητρ. εἶνε ἡ
κώμη *Ἐχίγγη*.

Νῆσοι δὲ τῆς Πρωσίας εἶνε ἡ *Ρουγένη*, *Ὀυσεδόμη* και *Βαλίνην*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πρωσίας εἶνε 3452 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ.
ὕπερ τὰ 24, 700 χιλ. ἑκατ. ὦν περὶ τὰ 15 ἑκατ. εἶνε λουθηρανοί,
οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοὶ και τινες Ἑβραῖοι και Ἀθίγγανοι· τὸ δὲ πολίτευ-
μα συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν και ὑγρὸν, εἰς δὲ τὰ
νότια συγκερασμένον, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ βορείου μέρους εἶνε ἐπι-
τηδειότατον εἰς γεωργίαν, παράγον σίτον, κριθήν, κάρναβιν, λίνον,
γεώμηλα και ἐν τῷ Ῥήνῳ οἶνον ἐξαιρετον. ἔχει δὲ και μεταλλεῖα
ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, νίτρου, λιθανθράκων και κατὰ
τὴν Βαλτικὴν ἤλεκτρον κλ. μεγάλην κτηνοτροφίαν, ἐμπόριον ἐνεργόν
και βιομηχανίαν λίαν ἀκμάζουσαν, οἱ δὲ σιδηροδρομοὶ και αἱ διώρυ-
γες πανταχόθεν αὐτὴν διασχίζουσιν. Ἐνταῦθα ἡ δημοτικὴ ἐκπαιδευ-
σις εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ και εἰς τὰς ἐπιστήμας
και εἰς τὴν φιλολογίαν οἱ Πρωσσοὶ κάμνουσι μεγάλας προόδους· κα-
τὰ δὲ τὰ στρατιωτικὰ ὁ στρατὸς αὐτῆς εἶνε νῦν ὁ καλλίτερος τῆς Εὐ-
ρώπης· ἕκαστος δὲ πολίτης εἶνε ὑπόχρεος ἐν αὐτῇ νὰ ὑπηρετήσῃ ὁ
ἴδιος ὡς στρατιώτης.

ΣΑΞΩΝΙΑ. Ἐπισ. πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Σαξωνίας εἶνε *Δρέσ-*

δη, ὠραία και μεγάλη πόλις ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος πρωτ. τοῦ κράτους
ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, λαμπρὸν δυτικὸν
ναόν, μουσεῖα και 180 χιλ. κατ. *Δεψία*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ
κράτους ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον και μάλιστα
βιβλίων και γουναρικῶν και 110 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ Γερμαν. ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ δουκῶν ἐπισ. πόλεις εἶνε
Κοβούργον, πρωτ. τοῦ δουκάτου Σαξο-κοβούργου ἔχουσα ἐπιστημο-
νικὰ ἐκπαιδευτήρια, λαμπρὰν βιβλιοθήκην και 12 χιλ. κατ. *Ἰένα*,
μικρὰ ἀλλ' ὠραία πόλις τοῦ δουκάτου Σαξο-βειμῆρης ἔχουσα ἐπίση-
μον πανεπιστήμιον. *Βρουναβίχη*, ὠραία πόλις πρωτ. ὁμών. μεγ.
δουκάτου ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Σχουερτίνον*, πρωτ. τοῦ μεγ. δουκά-
του Μεκλεμβούργου-σχουερτίνου ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Ροστόκη* πρὸς
τὴν Βαλτικὴν, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ αὐτοῦ δουκάτου, ἔχουσα
πανεπιστήμιον και 30 χιλ. κατ. *Ὀλδεμβούργον*, πρωτ. ὁμών. με-
γάλου δουκάτου ἔχουσα 14 χιλ. κατ. *Μαδάνσα* (Μογοντῖακον) ἐπὶ
τοῦ Ῥήνου ἔχουσα ὠραίαν θέσιν, λαμπρὰ ὄχυρώματα και 50 χιλ.
κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Γουτεμβέργου τοῦ ἐφευρετοῦ τῆς τυπογραφίας.

Τῶν δ' ἐλευθέρων πολιτειῶν ἐπισ. πόλεις εἶνε *Βρέμη* ἐπὶ τοῦ Οὐί-
σούργιδος, λίαν ἐμπορικὴ και βιομηχανος πόλις ἔχουσα 83 χιλ. κατ.
Λυβέκη παρὰ τὴν Βαλτικὴν ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐμπορικωτάτη πό-
λις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Ἀμβούργον* ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος, ἐμπορικωτά-
τη και βιομηχανος πόλις ἔχουσα 240 χιλ. κατ.

Τῆς δ' ἐπικρατείας τῆς Ἀλσατίας και Λοθαριγγίας, διοικουμένης
κατ' εὐθείαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Στρατσόουβρον*
(Ἀργεντοράκτον) παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. αὐτῆς, ἀρχαία και ὄχυρὰ
πόλις ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον και 85 χιλ.
κατ. Μετὰ παρὰ τὸν Μοσέλαν, ἀξιόλογος πόλις ἔχουσα ἀπόρθητα
φρούρια και 55 χιλ. κατ.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 6° 50'—24° 5'.

Πλάτ. Β. 42° 8'—51° 10'.

Ἡ Αὐστρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωσίας και Γερμανίας,
πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης και τοῦ Μαυρο-
βουνίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσίας, τῆς Ῥωμουνίας και τῆς Σερβίας,
πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας και τῆς Γερμανίας.

ΣΗΜ. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει τὰς ἀρχαίας χώρας Ῥαιτίαν, Νωρικὴν,
Πανονίαν και μέρος τῆς Δακίας· ὁ δὲ μέγας Κάρολος κυρεῖσας αὐτὴν τὴν
ὀνόμασεν Αὐστρίαν (Ἀνατολικὸν βασιλείον). Ταύτης ὁ ἡγεμὼν μέχρι τοῦ

1806 διετήρει τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας· κατὰ δὲ τὰ μῆσα τοῦ 11 αἰῶνος ἠνώθη μετ' αὐτῆς ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Βοεμία, καὶ κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῆς Πολωνίας ἡ Γαλικία· τὸ δὲ 1814 ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἡ Δαλματία, καὶ τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1859 διὰ τῆς ἐν Βιλαφράγκῃ εἰρήνης ἀπεσπίσθη ἡ Λομβαρδία, καὶ τὸ 1866 διὰ τοῦ Πρωσσοαυστριακοῦ πολέμου τὸ βασίλειον τῆς Βενετίας, καὶ ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας· ὥσαύτως τὸ 1878 ἀποσπίσει τοῦ ἐν Βερολίῳ συνεδρίου ἐδόθη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Αὐστρίας ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη ἐπαρχίαι τῆς Τουρκίας.

*Ὀρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε τὰ *Σουδητία*, τὰ ὅποια μίᾳ σειρά ὄντα τῶν Γερμανικῶν ὄρέων καὶ παραλλήλως τῶν Βοεμικῶν ὄρέων ἐκτεινόμενα ἀπολήγουσι ΒΑ. εἰς τὴν Γερμανικὴν πεδιάδα· τὰ *Καρπάθια* (2700 μέτρ.), τὰ ὅποια ἀνυψούμενα ἐκ τῆς Δακτικῆς πεδιάδος ἐκτείνονται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν. Τούτων ἀξιολογώτερα μέρη εἶνε αἱ *Τρανσυλβαρικαὶ Ἀλπεις*, τὰ *κεντρικὰ Καρπάθια* καὶ τὰ *μικρὰ Καρπάθια*. Εἰς τὰ δυτικὰ δὲ τούτων σχηματίζονται αἱ *Ὀδηγρικαὶ πεδιάδες*, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλειτέρα καὶ *Κάτω* καλούμενη εἶνε τὸ πλείστον ἄκαρπος, εἰς τὸ δυτικὸν ἐλώδης καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀμμώδης.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ *Ἄλβις* καὶ ὁ *Ῥήνος*, ὅστις μόλις ψαύει πρὸς Δ. τὴν αὐτοκρατορίαν, ἀμφότεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ *Ὀδερος* καὶ ὁ *Ὀνιστοβίαις*, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Σουδητικῶν καὶ Καρπαθίων ὄρέων ἐκβάλλουσι διὰ τῆς Πρωσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ *Δούναβις*, ὅστις διερχόμενος δι' ἀπόσχης τῆς Αὐστρίας καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους, οἷον τὸν *Δραβον*, τὸν *Τυσία*, τὸν *Σαβον* κλ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Ῥωμανίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. *Λίμνη* δ' αὐτῆς ἐπίσ. ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ εἶνε ἡ *Πλατενσὴ* ἢ *Βαλατώρ*.

Ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία διαίρεται εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ ἐν ἀποτελεῖ τὴν καλούμενὴν δυτικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὰς χώρας, αἵτινες πέμπουσιν ἀντιπροσώπους εἰς τὸ κοινοβούλιον τῆς Γιέννης, τὸ δὲ τὴν ἀνατολικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Οὐγγαρίαν μετὰ τῆς Τρανσυλβανίας, Κροατίας, Σλαβονίας, τῶν Στρατιωτικῶν μεθοριῶν χωρῶν καὶ τῆς πόλεως Φιούμπης· εἶνε δὲ αὐταί·

Α'. ἐν Αὐστρίᾳ.

1) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Αὐστρίας. Τούτου ἐπίσ. πόλεις εἶνε *Βιέννη* ἐκτεινομένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τῆς αὐτοκρατορίας ἔχουσα ὄχι κ.λ.ὰς ὁδοὺς, ἀλλὰ λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Στεφάνου, τερπνότατα προάστεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 1 ἑκατ. κατ. *Λίτση* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὄχυρά, βιομηχανοὺς καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 33 χιλ. κατ.

- ὁ δουκάτον Σαλτσβοῦργον, μητρ. *Σαλτσβοῦργον* (20 χιλ. πὶ χώρας ἐχούσης πλῆθος ὀρυκτῶν καὶ ἀφθονον ἄλας.
- Ἡ Στυρία μὲ μητρ. *Γραϊτσον* ἐπὶ τοῦ Μούρου, ἔχουσαν πανεπιον, βιομηχανίαν βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ χαλυβικῶν ἐρ- ἰ 80 χιλ. κατ.
- Ἡ Καρινθία μὲ μητρ. *Κλαγκεμφούρτην*, ἔχουσαν λαμπρὰν βιοαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 15 χιλ. κατ.
- Ἡ Καρνιολία μὲ μητρ. *Λαϊδάχην*, ἔχουσαν 21 χιλ. κατ.
- Αἱ κομητεῖαι Γορίτσια καὶ Γραδίσκα, ἡ μαρκία Ἰστρία, καὶ ἡ ἐράτος ἀπ' εὐθείας ἀνήκουσα πόλις Τεργέστη ἐκ τῶν ἐμποριων ἐν τῇ Μεσογείῳ πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα 120 χιλ. ἰν εἶνε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ἀξιόλογα διατηροῦντες Ἑλληνικὰ εὐτήρια. *Πόλα*, ὁ σπουδαιότερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Αὐστρίας.
- Ἡ Δαλματία, μητρ. *Ζάρα*, παρχλιος πόλις ἔχουσα 19 χιλ. *Ραπάλατρον*, παρχλιος μικρὰ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Ρα*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις καὶ πρωτ. ὁμων. δημοκρατίας.
- τὰ παρχλία τῆς Δαλματίας ὑπάρχουσι πολλὰ μικρὰ νῆσοι ἰσαι εἰς τὴν Αὐστρίαν· οἶον ἡ *Μέλιδα*, *Κορζέλα*, *Λίσσα*, *Ἰα*, *Γρόσσα*, *Πάγος* κλ.
- Τὸ Τυρόλον μὲ μητρ. *Ἰνσπρῦκην*, κειμένην μεταξὺ ὑψηλῶν καὶ ἔχουσα, 17 χιλ. κατ.
- Ἡ Βοεμία ΒΔ. τῆς ἰδίως Αὐστρίας. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε ἀ ἐπὶ τοῦ Μολδαύου εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. αὐτῆς λίαν ὀχυρὰ *ομήχανος*, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. *σβάδη* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὰ λουτρά της.
- Ἡ Μοραβία πρὸς Α. τῆς Βοεμίας μὲ μητρ. *Βρόννην*, λίαν ὀ, ἔχουσαν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 73 χιλ. κατ. αὐτῆς *Δουστερλίτση*, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1805 νι- τῶν Γάλλων κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Ῥώσσων.
- Ἡ Σιλεσία μὲ πρωτ. *Τρόπαον*, ἔχον 15 χιλ. κατ.
- Ἡ Γαλικία μὲ μητρ. *Λεμβέρην* ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν, ἰαν πανεπιστήμιον καὶ 72 χιλ. κατ. ἐξ ὧν αἰ 21 χιλ. εἶνε *ἰοι*. *Κρακοβία* ἐπὶ τοῦ Οὐίστούλα, πρωτ. μέχρι τοῦ 1846 τοῦ ἐρτήτου μέρους τῆς Πολωνίας· ἔκτοτε δ' ὑπόκειται εἰς τὴν Αὐ- ἰν ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ.
- Ἡ Βουκοβίνα μὲ μητρ. *Τσερνοβίτσαν*, ἔχουσαν 26 χιλ. κατ.
- Β' ἐν Οὐγγαρία.*
- Ἡ Οὐγγαρία. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Πέστα* ἐπὶ τῆς ἀρι- ἰς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμ- ἰωτέρα πόλις τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 200 κατ. *Βούδα* ἡ *Ὁφερ* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ἀπέναντι τῆς Πέστης.

ἀρχαία πρωτ. τῆς Οὐγγαρίας ἔχουσα 55 χιλ. κατ. *Κομόρνον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Οὐγγαρίας. *Πρεσβοῦργον* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὡραία πόλις, ἐν ἣ ἑστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 46 χιλ. κατ. *Σχεμνίτση* ΒΑ. ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου καὶ χαλκοῦ καὶ διὰ τὴν μεταλλουργικὴν σχολὴν τῆς. *Λεβρετσίνη* ΝΑ. λίαν βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ.

15) Ἡ *Τρανσυλθανία* μετ' μητρ. *Κλαουσεμβούργην* ἐπὶ ποταμίου ἔχουσαν 22 χιλ. κατ. *Κροστάτη* πρὸς τὰ ὄρια τῆς Τουρκίας, ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς *Τρανσυλθανίας* ἔχουσα 28 χιλ. κατ.

16) Ἡ *Κροατία* καὶ *Σλαβονία* μετ' μητρ. *Άγράμη* παρὰ τὸν ποταμὸν *Σαῦον*, ἔχουσαν 20 χιλ. κατ. *Φιοῦμη*, ἐλεύθερος ἐμπορικὸς λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 16 χιλ. κατ.

17) Αἱ *Στρατιωτικαὶ* μεθόριοι χώραι ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μέχρι τῆς *Τρανσυλθανίας*. Ἐπισ. πόλις *Ζέγγη*, λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατ. θάλασσαν. *Πετροβαρδέιτρον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Εὐρώπης, ἐνθα ὁ πρίγκηψ *Εὐγένιος* ἐνίκησε τὸ 1716 κατὰ κράτος τοὺς Τούρκους. *Σεμίτρον*, ὀχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

18) Ἡ *Βοσνία* μετὰ τῆς Ἐρζεγοβίνης μετ' μητρ. *Σεραϊέβον*, ἐμπορικὴν πόλιν ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. *Τραντρίκον*, πόλις ἔχουσα ἀκρόπολιν καὶ 15 χιλ. κατ. *Βαρναλοῦκα*, ὀχυρὰ πόλις ἔχουσα *λαμακίκα* λουτρά, ἀρχαία ῥωμαϊκὰ ἱερεῖα καὶ 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αὐστρίας εἶνε 7088 τετρ. μρ. οἱ δὲ κάτ. 37 ἑκατ. Τούτων 24 ἑκατ. εἶνε δυτικοί, 8 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, 3 1/2 ἑκατ. διαμαρτυρόμενοι, καὶ ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. Ἑβραῖοι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε αὐτοκρατορία συνταγματικὴ μετὰ δύο βουλῶν, ὧν ἡ μία σύγκειται ἐξ ἀντιπροσώπων πεμπομένων ἐκ τῶν διαφορῶν *Διαϊτῶν* τῆς αὐτοκρατορίας. Τῆς δ' Οὐγγαρίας, ἀποτελούσης ἰδίον βασιλεῖον καὶ ἔχουσης ἰδίαν βουλὰς καὶ διοικουμένης ὑπὸ ἰδίου ὑπουργείου, βασιλεὺς εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας.

Τῶν κατοίκων τῆς Αὐστρίας ἐν μὲν τῇ ἰδίῳ Αὐστρίᾳ, *Σαλτσβούργῳ*, *Τυρόλῳ*, *Στυρία*, *Καρινθία* καὶ *Καρνιολία* ἐπικρατοῦσιν οἱ *Γερμανοὶ* (9,200 χιλ.), ἐν δὲ τῇ *Γαλικίᾳ*, *Μοραβίᾳ*, *Βοεμία*, *Κροατία*, *Σλαβονία*, *Δαλματία*, *Τρανσυλθανία*, *Βοσνία*, Ἐρζεγοβίνῃ οἱ *Σλάβοι* περὶ τὰ 17 ἑκατ. ἐν δὲ τῇ Οὐγγαρίᾳ οἱ Οὐγγροὶ ἢ *Μαγιάροι* (5 1/2 ἑκατ.)· ἀλλ' ἐν τῷ *Τυρόλῳ*, τῇ *Καρνιολίᾳ*, κλ. κατοικοῦσι καὶ 3 1/2 ἑκατ. *λατινικῶν φυλῶν* (*Ἰταλῶν*). Ἐν τῇ Αὐστρίᾳ ὅμως κατοικοῦσιν ἔτι Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Ἀθίγγανοι, ἅπαντες περὶ τὸ 1 1/2 ἑκατ.

Ἡ Αὐστρία ἔχει κλίμα συγκρασμένον καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἐξαρτῶν ἀπὸ αὐτῆς εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν· ἔχει ὅμως καὶ *λαμπρὰς πεδιάδας* καὶ κοι-

λάδας εἰς τὴν *Γαλικίαν*, *Βοεμίαν*, *Οὐγγαρίαν*, ἰδίως *Αὐστρίαν*, παραγούσας σίτον ἄφθονον, οἶνον, καπνόν, ὡραίους ἵππους, βοῦς, πρόβατα, χοίρους κλ. Εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου κτλ. καὶ ὕδαργύρου πρὸς Ν. παρὰ τὴν μικρὰν πόλιν *Τόρναν*, εἰς δὲ τὴν *Γαλικίαν* ἐπὶ τῶν ὄρειων ὄρυκτὸν ἄλλας.

Ἡ βιομηχανία τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα ἔκαμε μεγάλας προόδους· καὶ τὸ ἐμπόριον δ' αὐτῆς εἶνε λίαν ἐνεργόν, εὐκόλυνόμενον ὑπὸ τῶν πλευστῶν ποταμῶν, τῶν διωρύγων καὶ τῶν σιδηροδρόμων τῆς.

Γλῶσσα δ' ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσα εἶνε ἡ *Γερμανικὴ*· ἀλλὰ καὶ ἕκαστον τῶν διαφορῶν αὐτῆς ἔθνῶν λαλεῖ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν.

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις δὲν εἶνε εἰσέτι διαδεδομένη καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας, διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς τῶν μὴ *Γερμανικῶν* χωρῶν εἶνε πολὺ ἀγροίκος.

ΣΕΡΒΙΑ.

Ἡ *Σερβία*, ἢ *Ανω Μοισία* ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥουμανίας καὶ τῆς Τουρκίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρζεγοβίνης καὶ Βοσνίας κατεχομένων ἤδη ὑπὸ τῆς Αὐστρίας.

Τὰ ὄρη τῆς Σερβίας κλάδοι ὄντα τῶν *Δυναρικῶν ἄλπεων* εἶνε λίαν χαμηλά· ἡ δὲ χώρα δύναται μᾶλλον νὰ θεωρηθῆ ὡς *λοφώδης*, ἔχουσα καὶ ἀξιολόγους κοιλάδας καὶ πεδιάδας.

Ἐπισημ. ποταμοὶ τῆς Σερβίας εἶνε ὁ *Δούναβις*, σχηματίζων τὰ *Βορειανατολικά* ὄρια τῆς χώρας· ὁ *Σαῦος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν *Δυναρικῶν ἄλπεων* καὶ ῥέων πρὸς Β. χύνεται εἰς τὸν *Δούναβιν*· ὁ *Μοραβος*, ὅστις πηγάζων ὡσαύτως ἐκ τῶν *Δυναρικῶν ἄλπεων* καὶ ῥέων πρὸς τὰ ΒΑ. χύνεται εἰς τὸν *Δούναβιν* παρὰ τὴν πόλιν *Σεμένδριαν*.

Ἐπισημ. πόλις τῆς Σερβίας εἶνε *Βελιγράδιον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ *Σαῦου* καὶ *Δουνάβεως*, πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λίαν ὀχυρὰ φρούρια, ἀκμαῖον ἐμπόριον, βιομηχανίαν, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, ἀκαδημαίαν καὶ 50 χιλ. κατ. *Σεμένδρια* ΝΑ. τοῦ *Βελιγραδίου* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ *Μοραβίου* καὶ *Δουνάβεως*, ἀρχαία πρωτ. τῆς Σερβίας ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 12 χιλ. κατ. *Κραγουεβάτση* πρὸς Ν. τῆς *Σεμενδρίας* ἐν εὐρείᾳ κοιλάδι, ἔχουσα χυτήρια πυροβόλων, ὀπλοποιεῖον, πυριτιδοποιεῖον καὶ 7 χιλ. κατ. *Οσχίτσα* ΝΔ. τῆς *Κραγουεβάτσης*, ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Σερβίας εἶνε 1, 400 χιλ. *σλαβικῆς* καταγωγῆς

καὶ ὀρθόδοξοι τὴν θρησκείαν· εἶνε ἤδη ὅλως ἀνεξάρτητοι καὶ κινῶνται ὑπὸ συνταγματικ. ἡγεμόνος μετὰ βουλῆς καὶ γερουσίας.

Τὸ κλίμα τῆς Σερβίας εἶνε ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος λίαν εὖ παράχρον σίτον, ἀραβόσιτον, κάρναβιν, λίνον, οἶνον κτλ. ἀλλ' ἡ γὰρ εἰσέτι ἐν αὐτῇ εἶνε παρημελημένη, ἀσχολουμένων τῶν κατ' εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μάλιστα τῶν χοίρων καὶ εἰς τὴν ὕλην τῶν ἀπεράντων δασῶν τῆς· ἡ δὲ παιδεία μόλις ἤδη ἀρχεται φυτεῦσθαι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

ΡΩΜΟΥΝΙΑ.

Ἡ Ῥωμουνία, συνισταμένη ἐκ τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας καὶ λαὶ Δακίαι καλουμένη, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ σίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Σερβίας.

Ἐπισημ. ὄρη τῆς Ῥωμουνίας εἶνε πρὸς Β. τὰ Καρπάθια καὶ τὰ ἀνατολικά αὐτῆς αἱ Τρανσυλθανικαὶ ἄλπεις.

Ἐπισημ. ποταμοὶ τῆς Ῥωμουνίας εἶνε ὁ Δούναβις διαρρέων νότια ὄρια τῆς χώρας· ὁ Ἀλούτας (*Ολτις), ὅστις πηγάζων ἐν Τρανσυλθανικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς Ν. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προύτος, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Καρπαθίων ῥέων καὶ ῥέοντες πρὸς Ν. χύνονται ὡσαύτως εἰς τὸν Δούναβιν· δὲ ἡ Ρασέλημη.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Βλαχίας εἶνε Βουκουρέστιον ἐπὶ τοῦ βροδίτσα παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τῆς Ῥωμουνίας χουσα οἰκίας λιθοκτίστους, ἀκαδήμειαν, καμπύλας καὶ κακῶς μένας ὁδοὺς, ὠραίους κήπους, προάστεια καὶ περὶ τὰς 200 χιλ. Κραιώβα πρὸς Δ. ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχι ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἰβραίλα ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα κελὸν λιμένα καὶ 40 χιλ. κατ. εἶνε καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀξιολόγα ἔμπορικὰ ἐκπαιδευτήρια. Πλοέστι πρὸς Β. τοῦ Βουκουρεστίου, ἔχουσα 27 χιλ. κατ. Ρίμνικον παρὰ τὸν Ἀλούταν. ἔχουσα ἀλατωρυχείον. Γιούργεβορ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἐπίγειον τοῦ Βουκουρεστίου, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. Γάτι, ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

Τῆς δὲ Μολδαβίας Ἰάσιον πρωτ. τῆς Μαλδαβίας, μεσόγειον δὺο ὠρας δυτικῶς τοῦ Προύτου, ἔχουσα ξυλίνας οἰκίας, ποταμὸν, ἀθλίαν ὁδοὺς, ὠραίους κήπους, σπουδαῖον ἐμπορικὸν κέντρον κατ. Ρωμανὸν πρὸς Β. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μολδ

Σερέτου ἐπὶ τερπνῆς θέσεως. *Οκνα ἐπὶ τοῦ Σερέτου, ἔχουσα σπουδαία ἀλατωρυχεῖα. Γαλάζιον ἐπὶ τοῦ Δουνάθως παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Προύτου, ὁ κυρίως λιμὴν τῆς Μολδαβίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 80 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες κέλ्लιστα ἔχοντες ἐκπαιδευτήρια. Φοξάνη πρὸς τὰ ὄρια τῆς Βλαχίας, ἔχουσα καλὸν ἐμπόριον καὶ 20 χιλ. κατ.

Οἱ Ῥωμοῦνοι ἀπόγονοι τῶν ἐπὶ Τραϊανοῦ συστηθεισῶν ἐνταῦθα Ῥωμαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι εἶνε 5, 200 χιλ. κυβερνώμενοι ἀπὸ ἐνὸς ἔτους ἀνεξαρτήτως ὑπὸ συνταγματικῆς ἡγεμόνος μετὰ Βουλῆς.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα αὐτῆς, καίτοι ἡ γεωργία εἶνε παρημελημένη, εἶνε σίτος, ἀραβόσιτος, κριθή, οἶνος, κτλ. ἡ δὲ κτηνοτροφία λίαν εὐδοκίμει ἕνεκα τῶν ἀφθόνων νομῶν τῆς παράγουσα καλοῦς ἵππους, ἡμίονους, χοίρους, κτλ. ἡ μελισσοτροφία ὡσαύτως εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, τὰ δὲ δάχη τῆς παρέχουσιν ἀφθονον ζυλεῖαν καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς ταχυτάτους ἰχθύς. ἡ δὲ παιδεία ὑπὸ τοῦ νέου ἡγεμόνος προστατευομένη ἤρξατο νὰ παράγῃ λαμπροὺς τοὺς καρπούς.

ΒΟΡΕΙΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. $0^{\circ} 35' - 12^{\circ} 45'$.

Πλάτ. Β. $50^{\circ} - 61^{\circ}$.

Ἡ Μεγάλη Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας, τῆς Ἰρλανδίας, τῶν νήσων Ἐβριδῶν, Ὁρκάδων, Σχετλαρδικῶν καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων, κειμένων ἀπέναντι τῆς Γαλλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀγγλία ἄλλοτε καλουμένη Βρεττανία κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ 78 π. Χ. Εἶτα δ' ἀποσυρθέντων αὐτῶν ἐκεῖθεν τὸ 448 μ. Χ. ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀγγλων καὶ Σαξῶνων, οἵτινες ὡς φίλοι προσελήθησαν νὰ τὴν συνδράμωσι κατὰ τῶν βαρβάρων Καληδονίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 8ου αἰῶνος πολλάκις ἐλεηλατήθη ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν τῆς Δανίας καὶ τέλος ὑπετάγη ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ 888 Ἀλφρέδος ὁ μέγας μετὰ πολλὰς ἀποτυ-

χίας ἀπεδίωξε τέλος τοὺς Νορμανδοὺς ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Τὸ δὲ 1066 ἡ ἐλμος ὁ Κατακτητῆς, δούξ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Νορμανδίας, κατέκτησε τὴν Ἀγγλίαν. Ἐκτοτε δὲ οὐδὲν ἔθνος εἰσέβαλεν εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἄλληλοδιαδόχως ἰδίως Βρεττανία κατέκτησε τὴν Ἰρλανδίαν, τὴν Σκωτίαν καὶ ἄλλας ταμιένκας χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ἡ νῆσος Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Βρεττανίας ἡ Ἀγγλίας, τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Σκωτίας.

Ὅρη. Τῆς Βρεττανίας τὸ βόρειον μέρος εἶνε ὄρεινόν, καὶ ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὰ τὰ *Γραβιανὰ ὄρη* (1450 μέτρ.)· τὸ δὲ νότιον εἶνε πεδινόν, ἀλλὰ τὴν Οὐαλλίαν ὑψοῦται τὸ ὄρος *Σινόβδορον*, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ τὴν παραλίαν βραχῶδη, καὶ ἡ Ἰρλανδία δ' ἔχει πρὸς Ἀ. τὸ *Καρντοῦαλον* (1037 μέτρ.) καὶ παραλίαν ἀπότομον, ἀλλὰ τὴν εὐρύτητα αὐτῆς εἶνε πλὴν τινῶν λόφων ἅπαντα πεδινά, περιλαμβάνουσα πολλὰς λίμνας καὶ τόπους ἐλώδεις.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσημοι ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε ὁ *Τάμεσις*, ὁ βασιλευσίων ποταμῶν κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς· οὗτος διερχόμενος διὰ τοῦ Λονδίνου ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν (320 χιλ. μῆκ.). Ὁ *Οὐμβερρος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Οὐαλλίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν. Ὁ *Σαβέρρης*, ὁ δευτερευούμενος ποταμὸς τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν Οὐαλλίαν, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βρεττανικὸν κόλπον. Ὁ *Κλόδης* ἐν Σκωτίᾳ πρὸς Ἀ. ἐκβάλλων εἰς τὸν ἴδιον κόλπον. Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπίσ. ποταμὸς εἶνε ὁ *Σχάναρ*, ὅστις διερχόμενος διὰ τῆς πόλεως Λιμερικής ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ ἰδίως Ἀγγλία διαιρεῖται εἰς 40 κομητείας, ἡ Οὐαλλία εἰς 13 καὶ ἡ Σκωτία εἰς 33 καὶ ἡ Ἰρλανδία εἰς 4 διοικήσεις.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς ἰδίως Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας εἶνε *Λονδίνον* μεταβαίνουσι συντομώτερον ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλλίαν (Καὶ *Λονδίνον* ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ἡ μεγαλειτέρα, πλουσιωτέρα, βελτιωτικώτερα καὶ ἐμπορικώτερα πόλις τοῦ κόσμου, πρωτ. τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα 4 ἑκατ. κατ. Εἶνε δὲ διηρημένη κυρίως εἰς δύο, εἰς ἀρχαίαν καὶ ἐκτετατήν *Ἀστυ* (city) καλουμένην, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ ἔμποροι, καὶ ἐκτετατὴν *Οὐεστμίνστερ*, ὅπου κατοικεῖ ἡ αὐλή, οἱ εὐγενεῖς καὶ μεγάλα ἔμποροι. Τὸ ἄστυ ἔχει ὁδοὺς στενάς καὶ μὴ εὐθείας καὶ δὲ *Οὐεστμίνστερ* πλατυτάτας καὶ εὐθείας· ἔχει δὲ καὶ πολλὰ κτήρια, τῶν ὁποίων ἡ ἐπίσ. εἶνε ἡ τοῦ *Βατερλώου*. Ἐπίσ. δὲ εἶνε ἡ τοῦ *Λεως* οἰκοδομήματα εἶνε ὁ ναὸς τοῦ *Ἁγίου Παύλου*, ὁ ἴδιος ναὸς τῶν διαμαρτυρομένων, τὸ *παραλιμέντον*, ὁ πύργος τοῦ *Παύλου* συνιστάμενος ἐκ διαφόρων πύργων καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν ἡ *Ἁγία Βούργκιχαμ*, ὅπου συνήθως διζυμένουσιν οἱ ἡγεμόνες, ἡ *στάλλιτον παλάτιον*, οἱ ὑπόγειοι σιδηροδρομοὶ κλ. Εἰς δὲ

μίνστερ υπάρχουν οι καλλίτεροι κήποι, χρησιμεύοντες εις κοινόν πε-
ρίπατον. Τὰ δὲ προάστεια αὐτῆς εἶνε λίαν τερπνὰ, ἔχοντα λαμπρὰς
οἰκίας, κήπους θελκτικούς, βιομηχανικά καταστήματα κλ. *Γροουήρ-*
σιον ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως παρὰ τὸ Λονδίνον, διάσημος πόλις διὰ τὸ ἀ-
εροσκοπεῖον καὶ τὸ ναυτικὸν νοσοκομεῖόν της ἔχουσα 140 χιλ. κατ.

Πορτμουθον πρὸς Ν. λίαν ὄχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικός
λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. *Πλυμουθον*, ὁ
δεύτερος πολεμικός λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχον 130 χιλ. κατ. *Βριστό-*
λη, ἀρχαία, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 182 χιλ. κατ. *Ὁξ-*
φόρδη (Ὁξωνία) ΒΑ. τῆς Βριστόλης, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστή-
μιόν της, ἔχουσα 56 χιλ. κατ. *Βιρμιγχάμη*, μεσόγειος πόλις ἐπίση-
μος διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν ὀπλῶν, τῶν σιδηρουργειῶν καὶ ἄλλων
διαφόρων ἐργοστασίων της ἔχουσα 350 χιλ. κατ. *Σχεσιέ.λη*, μεσό-
γειος πόλις ἔχουσα ἐργοστάσια σιδηρῶν ἔργων καὶ 240 χιλ. κατ.
Μαρχεστέρη πρὸς Ν. μεσόγειος καὶ ἡ πρώτη βιομηχανος πόλις τῆς
Ἀγγλίας καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ βύμβακος ἔχουσα περὶ
τὰς 360 χιλ. κατ. *Λιβερπο.λη* πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Μερσίη, παράλιος,
βιομηχανος, ἐμπορικωτάτη καὶ δευτέρα μετὰ τὸ Λονδίνον πόλις τῆς
Ἀγγλίας ἔχουσα 510 χιλ. κατ. *Ἦόρκη* εἰς τὰ ΒΑ. ἔδρα ἀρχιεπισκό-
που ἔχουσα λαμπρὸν Γοθτικὸν ναὸν καὶ 45 χιλ. κατ. *Ὀβ.λη* ΝΑ.
τῆς Ἦόρκης, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα
130 χιλ. κατ. *Νεοκαστέ.λη* πρὸς Β. παράλιος πόλις ἔχουσα πλου-
σιώτατα ἀνθρακωρυχεῖα καὶ 130 χιλ. κατ.

Μερτυνδέρη, βιομηχανος καὶ ἡ ἐπίσ. πόλις τῆς Οὐαλλίας ἔχουσα
μεταλλεῖα σιδήρου, λιθανθράκων καὶ 90 χιλ. κατ. *Ἐδιμβούργον*, μη-
τρόπολις τῆς Σκωτίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐκτεινομένη ἐπὶ τριῶν λό-
φων ὀλίγον μακρὰν τοῦ κόλπου Φόρθη, καὶ ἔχουσα λαμπρὸν πανεπι-
στήμιον καὶ 205 χιλ. κατ. *Γλασκόβη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς
Σκωτίας ἐπὶ τοῦ Κλύδου ποταμοῦ, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον,
μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 480 χιλ. κατ. *Λούνδην*, πρὸς
Β. ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάη, ἔχουσα 90 χιλ.
κατ. *Ἀβερδέρη* πρὸς Β. ταύτης, ἀξιόλογον ἔχουσα πανεπιστήμιον
καὶ 75 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπίσ. πόλεις εἶνε *Δουβλίνο* πρὸς Α. μητρόπολις
αὐτῆς εἶνε πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς,
λαμπρὸν λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 300 χιλ. κατ. *Κόρκη* πρὸς Ν.
ἐπὶ ὠμων. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Λιμέ-*
ρικα εἰς τὰ ΝΑ. ἐπὶ τοῦ Σχάνωνος, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ἰρλανδίας ἔ-
χουσα λίαν ἐνεργὸν ἐμπόριον καὶ 45 χιλ. κατ. *Ἀρμάγη* πρὸς τὸ ΒΑ.
ἔδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰρλανδίας. *Βελφάστη* πρὸς Β. ἔχουσα
120 χιλ. κατ.

Νῆσοι δ' αὐτῆς πρὸς Β. τῆς Σκωτίας εἶνε αἱ *Σχετλανδικαί*, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Μελλάρδη*· αἱ *Ὀρχάδες*, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Παμόρη*· αἱ *Ἐβρίδες* ἢ *Ουεστέραι*, ὧν μεγαλιέτερα εἶνε ἡ *Λεβίς*, ἡ *Σκύη* καὶ ἡ *Στάφρα*, ἧτις εἶνε ἐπίσημος καὶ διὰ τὸ φιγγάλειον ἀντρον τῆς. Ἡ *Μάρη* καὶ ἡ *Ἀγγ.λεσέη* πρὸς Δ. τῆς Ἀγγλίας. Αἱ *Σορλίγγαι* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας. Ἡ *Ὠριγνή* εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας καὶ ἡ *Ουέκτις* πρὸς Ν. τῆς Ἀγγλίας, ἐπονομαζομένη τὸ περιβόλιον αὐτῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βρεττανίας εἶνε 3100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 32 ἑκατ. ὧν 23 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν, 3 1/2 τὴν Σκωτίαν, 5 1/2 τὴν Ἰρλανδίαν καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικρὰς νήσους, πρεσβεύοντες ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ τὴν Ἀγγλικανήν, ἐν δὲ Σκωτίᾳ τὴν Προσβυτεριανήν, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ τὴν δυτικὴν θρησκείαν (α). τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν, τῶν λόρδων καὶ τῶν κοινοτήτων.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸ νότιον τῆς Σκωτίας εἶνε κυρίως Ἀγγλοὶ, οἱ δὲ κατοικοῦντες τὸ βόρειον τῆς Σκωτίας Γαλάται· Βρεττανοὶ δὲ κατοικοῦσι τὴν Οὐαλλίαν καὶ Κελτοὶ τὴν Ἰρλανδίαν. Ἄπαντα δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη λαλοῦσι διαφοροὺς συγγενεῖς γλώσσας, ἡ δὲ Ἀγγλικὴ εἶνε μίγμα Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶνε ὑγρὸν, ὀμιχλῶδες καὶ ψυχρὸν, ἀλλ' ὑγιεινὸν καὶ μαλακώτερον τοῦ τῆς Γερμανίας, τὸ δ' ἔδαφος εἰς μὲν τὴν Οὐαλλίαν καὶ Σκωτίαν εἶνε βουνῶδες, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν πολλὸν πεδινόν, παρῆγον δημητριακοὺς καρποὺς καὶ γεώμηλα καὶ περιέχον πολλὰς βοσκάς, ὅπου τρέφονται πλῆθος βοῶν, αἰγῶν κλ. οἱ δὲ ἵπποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ μαλλία τῶν προβάτων τῆς εἶνε περιφημὰ· ἔχει δὲ καὶ πλῆθος μεταλλείων χρυσοῦ, σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ κασσιτέρου, γαιανθράκων, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ λαμπρῶν μαρμάρων.

Ἡ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις εἶνε πολὺ ὀπίσω, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη ὁ κοινὸς λαὸς τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκειται ἐν μέγαν βαθμὸν ἀμαθείας. Πρακτικὸν δὲ ὄν τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἐπέδωκεν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἐν τῇ Βρεττανίᾳ ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εὐρίσκειται εἰς ὑψιστον βαθμὸν τῆς τελειότητος· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον ἐν ἐσωτερικῇ ἐυκολυνόμεσον ὑπὸ ἀπείρων διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων διασχίζόντων ἅπασαν τὴν χώραν, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ μεγαλειτέρου στόλου τοῦ κόσμου.

(α) Ἡ περὶ τῶν δογμάτων τούτων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας διδάξια, ὡς καὶ ἡ περὶ τῶν θρησκειῶν ἐν γένει, ἀφήνεται εἰς τὸν διδάσκαλον ἱερῶν μαθημάτων.

Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Ἀγγλία μεγάλας εἰς ἀπάσας τὰς ἡπείρους (170 ἑκατ. κατ.).

ΔΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 5° 45'—10° 14'.

Πλάτ. Β. 55° 35'—57° 48'.

Ἡ Δανία κειμένη εἰς τὰ βόρεια τῆς Γερμανίας συνίσταται ἐκ τῆς χερσονήσου *Ютландίας*, κειμένης εἰς τὸ Β. τῆς Γερμανίας, τῶν νήσων *Σηλαρδίας*, *Φινίας*, *Ίσλαρδίας*, *Φεροῶν* καὶ ἄλλων πολλῶν νήσων. Ἐν αὐτῇ οὔτε ὄρος οὔτε ποταμὸς ἀξίος λόγου ὑπάρχει.

ΣΗΜ. Ἡ Δανία, ἄλλοτε καλουμένη *Κιμβρικὴ Χερσόνησος* ἢ *Ίουτλανδία*, εἶνε ἡ γῶρα τῶν Κιμβρων, οἵτινες ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Ρώμης καὶ ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Μαρίου στρατηγοῦ τῶν Ρωμαίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 830—1042 οἱ Δανοὶ ἔκαμαν πολλὰς λεηλασίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἄρξαντες αὐτῆς 20 ἔτη. Εἰς δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ γῶρα αὕτη πάντοτε διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Κοπεγχάγη* ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. κατ. *Ἐλσιγγόρη* ἐπὶ τοῦ Σούνδου, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριόν της. Τῆς δὲ Φινίας εἶνε *Ὀδέση*. Ἐν δὲ τῇ *Ίουτλανδίᾳ* *Βιμπόργη* εἰς τὸ κέντρον, καὶ *Ααλβόργη* (10 χιλ. κατ.) εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς. Εἰς τὴν Δανίαν ἀνήκει ἔτι ἡ πρὸς τὸν Βόρ. πολικὸν κύκλον κειμένη νήσος *Ίσλαρδία* (70 χιλ. κατ.) μὲ πρῶτ. τὴν κώμην *Ρεκιabiγην*. Πρὸς Ν. δὲ ταύτης κείνται αἱ νῆσοι *Φερόαι*. Αὗται 25 τὸν ἀριθμὸν εἶνε ὄλιγον κατοικημέναι (9 χιλ. κατ.) καὶ ἐπιτήδειοι μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Δανίας εἶνε 614 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. 1800000, λουθηρανοὶ, διοικούμενοι συνταγματικῶς.

Οἱ Δανοὶ γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς εἶνε χρηστοὶ τὰ ἔθνη, λίαν φιλόπονοι, φίλοι τῆς τάξεως καὶ πολλὴν κλίσιν ἔχουσιν εἰς τὴν παιδείαν.

Τὸ κλίμα τῶν ἐν τῇ Βαλτικῇ νήσων αὐτῆς εἶνε λίαν ὑγρὸν καὶ ὀμιγλῶδες, τὸ δ' ἔδαφος τῆς *Ίουτλανδίας* καὶ τῶν νήσων τῆς Βαλτικῆς εἶνε εὐφρόωτατον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον σίτον, λίαν, κλ. Οὐχ ἦττον δὲ οἱ Δανοὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῶν ἵππων, βοῶν καὶ προβάτων, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιεσίαν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, ἀξιόλογον ἔχοντες ναυτικόν· ἡ δὲ *Ίουτλανδία* εἶνε μὲν πεδινή ἀλλὰ ψυχρὰ καὶ ἐλώδης, ἔχουσα καλὰς βοσκὰς καὶ τρέφουσα ἀξιόλογα ποίμνια καὶ λαμπροὺς ἵππους· ἡ δὲ *Ίσλανδία*

ἔχει ἠφαίστεια ὄρη, ὡς τὴν *Ekklar*, ἐκπέμπουσιν βραστὸν ὕδωρ μέτριον 50 μέτρ. Ἐν ταύτῃ δ' ἕνεκα τοῦ ψύχους φύονται μόνον θάμνοι, καὶ γεώμηλα μόνον καλλιεργούνται· οἱ δὲ κάτοικοί τῆς ἐνασχολούνται ἔτι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν θήρην καὶ τὴν ἀλιείαν. Τὸν αὐτὸν δὲ διζγουσι βίον καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Φεροῶν.

Ἡ Δανία κατέχει ἔτι τὴν Γροιλανδίαν κειμένην εἰς τὸν Β. τῆς Βορ. Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὰς μικρὰς Ἀντίλλας τὴν νῆσον τοῦ Σταυροῦ (109 χιλ. κατ.).

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ἢ ΣΟΥΗΔΙΑ,

Μῆκ. Α. 2° 30'—29°.

Πλάτ. Β. 52° 25'—71° 5'.

Σκανδιναυικὸν κράτος λέγεται ἡ Σουηδία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰδίως Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας· ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορ. θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Ρωσσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Σουηδία τὸ πρῶτον κατὰ κλήθην ὑπὸ Φιλλανδῶν, κατοικοῦντων ἴσθμ. εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη, εἶτα δὲ κατέλαβον αὐτὴν οἱ Γότθοι, οἱ προεξήσαντες τοσαύτας λεηλασίας καὶ καταστροφὰς εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος. Ἐκ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ὁμοῦ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καλουμένης ἐξῆλθον οἱ τρομεροὶ ἐκεῖνοι πειραταὶ Νορμανδοί, οἱ ἐπὶ πολλὸν χρόνον (1000 μ. Χ.) ἐρημώσαντες τὰ παραλία τῆς Δ. καὶ ΝΔ. Εὐρώπης. Τὸ δὲ 1397 ἠνώθη μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῆς Μαργαρίτης καὶ ἡ Δανία. Ἄλλ' ὁ Γουσταῦος Βάσας κατέλυσε εἶτα τὴν ἔνωσιν ταύτην καὶ ἐλευθερώσας τὴν Σουηδίαν ἐγένετο αὐτῆς βασιλεὺς, εἰσαγαγὼν καὶ τὴν θρησκευτικὴν μεταρρυθμίσειν. Ὁ δὲ Γουσταῦος Ἀδόλφος κατέστησεν αὐτὴν ἐν τῶν ἰσχυροτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυγῶν πολέμων Καρόλου τοῦ Β' ἐξησθῆναι ἡ Σουηδία καὶ ἀπώλεσε τὰς ἐξωτερικὰς κτήσεις τῆς. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1814 ἡ Σουηδία ἀποτελεῖ ἐν κράτος μετὰ τῆς Νορβηγίας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις (2600 μέτρ.) αἵτινες κείμεναι μετὰ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας διευθύνονται ἐκ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς χερσονήσου, καὶ ἀπολήγουσιν ἀποτόμως εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν. Πρὸς ἀνατολὰς δὲ αὐταὶ ταπεινοῦμεναι καθιστῶσι πεδινὴν ἀπασὸν τὴν Σουηδίαν.

Ποταμοὺς ἐπισήμους ἡ Σουηδία δὲν ἔχει· ἀξιοὶ δὲ μείας μόνον εἶνε ὁ *Τορνέας*, ὅστις ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, καὶ ὁ *Γλόμερος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Σκανδιναυικῶν ὄρεων καὶ διαρρέων τὴν Νορβηγίαν ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Χριστιανίας. *Λίμναι* δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἐν μὲν τῇ Νορβηγίᾳ ἡ *Μαισέρη*, ἐν δὲ τῇ Σουηδίᾳ ἡ *Μαλλάρη* καὶ ἡ *Βέττερ*, συγκοι-

ωνούσαι μετὰ τῆς Βαλτικῆς, καὶ ἡ Βένερ ἐκβάλλουσα εἰς τὸν Κατεγάτην.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Σουηδίας, διηρημένης εἰς τρία μέρη, εἶνε *Στοκχόλμη* ἐπὶ Θαυμασίας θέσεως παρὰ τὴν Μαλάρην, πρωτ. τοῦ κράτους ἐκτισμένη ἐπὶ πολλῶν νησιδίων καὶ ἐπὶ δύο χερσονήσων, ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα, ὠραίας ἐξοχάς, ἀξιόλογον ἐμπόριον, λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ 136 χιλ. κατ. *Ουψάλη* πρὸς Β. ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν ἀστεροσκοπεῖον, τὸ μόνον ἐν τῇ κρᾷτι ἀρχιεπισκοπεῖον καὶ 11 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Αἰναίου. *Καλμάρη* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν συνθήκην, καθ' ἣν τὸ 1397 ἠνώθησαν ὑπὸ ἓν σκῆπτρον ἡ Δανία, Σουηδία καὶ Νορβηγία. *Γοθεμβούργη* ΒΔ. αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Κατεγάτου, παράλιος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 54 χιλ. κατ. *Καρλσκόφα*, ὄχυρά πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Σουηδίας ἔχουσα 18 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Νορβηγίας, διηρημένης εἰς 2 μέρη, ἐπίσ. πόλεις εἶνε *Χριστιανία* ἐπὶ ὁμων. κόλπου, ἔδρα τῶν Βουλῶν τῆς Νορβηγίας ἔχουσα μέγα ἐμπόριον σιδήρου καὶ σανίδων, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 65 χιλ. κατ. *Χριστιανσάνδη* εἰς τὸ Ν. τῆς Νορβηγίας ἐπὶ τοῦ Σκαγγεράκου, λιάν ἐμπορικὴ πόλις. *Βεργένη*, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Δρορθεϊμη* ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ὅπου ἐστέφοντο τὸ πάλαι οἱ βασίλεις τῆς Νορβηγίας, ἐξέχουσα χαλκὸν καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Ραιράση*, ἔχουσα ὀνομαστά μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ οὔσα ἡ ὑψηλότερα πόλις τῆς Νορβηγίας. *Βαρθούση* εἰς τὴν Λαπωνίαν, ὁ βορειότερος ὅλων τῶν κατοικουμένων τόπων τῆς Εὐρώπης.

Καθ' ὅλα τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ παράλια τῆς Νορβηγίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων, ὧν ἐπίσ. εἶνε αἱ *Λοφοδέται*, γνωσταὶ διὰ τὸ γυμνὸν καὶ ἀπόκρημον τῆς χώρας των· τούτων δ' ἐπίσ. εἶνε ἡ *Κουέλη*, ἔχουσα πόλιν *Άμσφρόστην* συχνάζομένην διὰ τὴν ἀλιεῖαν ὑπὸ πλῆθους πλοίων. Ὡσαύτως ἐν τῇ Βαλτικῇ ὑπάρχουσι δύο ἄξιοι λόγου νῆσοι ἡ *Γοθλάνδη* καὶ ἡ *Άλάνδη*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7600 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. 5870000 (ἐν Σουηδίᾳ 4170000 καὶ ἐν Νορβηγίᾳ 1700000 κατ.) πρесеβύοντες τὴν λουθηρανικὴν θρησκείαν καὶ διοικούμενοι συνταγματικῶς. Ἄν δὲ καὶ ἡ Σουηδία εἶνε ἠνωμένη ὑπὸ ἓν σκῆπτρον μετὰ τῆς Νορβηγίας, ἀποτελοῦσιν ὅμως ἑκατέρω ἴδιον κράτος καὶ ἔχουσιν ἴδια ἀνεξάρτητα νομοθετικὰ σώματα.

Οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβεγοὶ, Γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ Γερμανικὴν τινα διάλεκτον λαλοῦντες, εἶνε μεγαλόσωμοι, ῥωμαλέοι, χρηστοὶ τὰ ἦθη, φιλόξενοι καὶ λιάν λιτοὶ τὴν διαίταν.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.) ημῶσια Κεντρικὴ 6

Βιβλιοθήκη Σιάτιστος "Μανούσεια"

Τὸ κλίμα τῆς Σουηδίας ἐν γένει εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· καὶ εἰς μὲν τὰς μεσημβρινὰς αὐτῆς χώρας διακρίνονται καὶ αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους. Ἐνταῦθα τὸ θέρος εἶνε βραχυτάτον ἀλλὰ καὶ θερμώτατον, οὐ ἔνεκα καὶ ταχέως τὰ ἐν ταύταις ταῖς χώραις προϊόντα ὠριμάζουσι. Κατὰ δὲ τὴν 67 μοῖραν διακρίνονται δύο μόνον ὥραι τοῦ ἔτους χειμῶν καὶ θέρος, καθ' ὃ ἡ θερμότης καθίσταται ἀφόρητος. Ὡσαύτως καὶ ἡ Νορβηγία εἶνε λίαν ψυχρά, τὰ παράλια ὁμῶς αὐτῆς καίτοι ἐκτεθειμένα εἰς ἀλλεπαλλήλους μεγάλας τρικυμίας ἔχουσι κλίμα σχετικῶς πολὺ συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὀλίγον εὐφορον, πλὴν τοῦ νοτίου μέρους διακοπτομένου ὑπὸ πλήθους λιμνῶν, καὶ πασχόντος ἀφθονον σίτον, κριθήν, λίνον, γεώμηλα κτλ. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία εἶνε μᾶλλον πεδινή, ἡ δὲ Νορβηγία ὄρεινή, ἔχουσα δάση ὑψικομα, φέροντα ξυλικὴν πρὸς ἐμπορίαν· τὸ δὲ βόρειον μέρος κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν τὴν θρησκείαν Λαπῶνων (20 χιλ.), λαοῦ δυσειδοῦς καὶ μικροσώμου ζῶντος βίον πλάνητα καὶ νομαδικόν καὶ τρεφομένου ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας, τῆς ἀλιείας καὶ τῶν ποιμνίων τῶν βέννων τῶν ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου ἀφθόου.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ περιορισμένη εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις, τὸ δ' ἐμπόριον λίαν ἐνεργόν. Καὶ ἡ παιδεία δὲ καὶ μάλιστα ἡ κατωτέρα εἶνε μᾶλλον διαδεδομένη ἐν αὐτῇ ἢ εἰς ἄλλο οἰονδήποτε μέρος τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σουηδία, ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, κατέχει ἐν Ἀμερικῇ τὴν νῆσον τοῦ Ἁγίου Βαρθελεμῆ, μίαν τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους Οὐίτη.

Ρ Ω Σ Σ Ι Α.

Μῆκ. Α. 15° 20'—62°.

Πλάτ. Β. 38° 20'—80°.

Ἡ Ρωσσία περιλαμβάνουσα ἤδη καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Πολωνίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σουηδίας, τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ρωμουνίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ῥωσσία καταφεῖτο ἐκπαλαί ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, Φινῶν ἢ Φιλανθῶν, Λαπῶνων, Σαμογετῶν, Σαρματῶν καὶ Σλάβων· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος ἐξῆλθε τῆς βαρβαρότητος, καὶ ἔκτοτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κράτος πολιτισμένον· διότι εἰσήλθον ἐν αὐτῇ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι τῆς ἑσπερίας Εὐρώπης. Ἡ Πολωνικὴ Ῥωσσία προστέθη εἰς αὐτὴν περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, καὶ τὸ βασίλειον τῆς Πολωνίας τὸ 1814. Ἐκτοτε δὲ τὸ μέγα τοῦτο κράτος αὐξάνει

καθ' ἐκάστην διὰ κατακτήσεων νέων καὶ χωρῶν εἰς τὴν Καυκάσιον Ῥωσίαν, τὴν Σιβηρίαν καὶ τὸ Τουρκεστάν, καὶ ἤδη κατέχει τὸ ἔβδομον τῶν χωρῶν τῆς σφαίρας μας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Α. τὰ *Οὐράλια*, πρὸς Ν. τὰ ὄρη τῆς *Ταυρικῆς Χερσονήσου* καὶ ὁ *Καυκασος* (5600 μέτρ.), εἰς τὸ ΝΔ τὰ *Καρπάθια* καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τὰ *Λαπωνικὰ ὄρη*. Ἄπασα δὲ ἡ χώρα ἐν γένει εἶνε πεδινή, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ λόφων.

Ποταμοὶ δ' αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ὁ *Καῦς* καὶ ὁ *Πετσχόρας*, πηγάζοντες ἐκ τῶν Οὐραλίων καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν, ὁ *Δούνας*, ὡσαύτως ἐκβάλλον εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ *Τορτέας* ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὀρέων, ὁ *Νέβας* ἐκ τῆς λίμνης Λαδόγας, ὁ *Αἰβρας* ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὀρέων, καὶ ὁ *Οὐιστούλας* ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ *Δρεϊστερος*, ὁ *Δρεϊπερος* (Βορυσθένης) ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων καὶ ὁ *Δῶν* (Τάναϊς) ἐκ τῶν Οὐραλίων ὀρέων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ὁ *Βόλγας* (3500 χιλιομ. μῆκ.) καὶ ὁ *Οὐράλης* ὡσαύτως ἐκ τῶν Οὐραλίων ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ἡ *Λαδόγα*, ἡ *Ὀρέγα*, ἡ *Γλιμερος*, ἡ *Πεϊπος* καὶ πρὸς Α. ἡ *Κασπία θάλασσα*.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσία περιλαμβάνει 1 ἐξήκοντα διοικήσεις, (ἐν αἷς εἶνε καὶ αἱ τοῦ πάλαι Πολωνικοῦ κράτους)· 2 τὴν ἐπὶ τοῦ Τανάνιδος χώραν τῶν Κοζάκων· 3 τὸ μέγα δουκάτον τῆς Φιλλανδίας· 4 τὰς τρεῖς καυκασιακὰς διοικήσεις. Δύναται ὅμως αὕτη νὰ διαιρηθῇ κάλλιον οὕτω· α) εἰς χώρας τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ· β) τῆς Βαλτικῆς· γ) τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης· δ) τῆς Κασπίας θαλάσσης· ε) εἰς χώρας μεταξύ Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης.

1) *Χῶραι* τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ. Ἐπισ. πόλις *Ἀρχάγγελος* ἐπὶ τοῦ Δουίνα ὄχι μακρὰν τῆς Λευκῆς θαλάσσης, τὸ κέντρον τοῦ θαλασσοῦ ἐμπορίου τῶν βορ. χωρῶν τῆς Ῥωσίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. ἐν αὐτῇ τῇ 23 Ἰουνίου ἡ ἡμέρα εἶνε 21 ὥρας, τῇ δὲ 23 Δεκεμβρίου 4 μόνον ὥρας. *Κόλα*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ῥωσίας.

2) *Χῶραι* τῆς Βαλτικῆς. Ἐπισ. πόλις Πετρούπολις ἐπὶ τοῦ Νέβα, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου (1703 μ. Χ.), πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκ τῶν ἐπισ. πόλεων τῆς Εὐρώπης ἔχουσα, εὐρείας ὁδοῦς, ὡραίας διώρυγας, λαμπρὰ ἀνάκτορα, θέατρα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Ἰσαάκ, τῆς Παναγίας τοῦ Καζάν, τοῦ Ἁγ. Παύλου, λαμπρὰ προάστεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 550 χιλ. κατ. *Κροστάτη* ἐπὶ μικρᾶς νήσου εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον, λίαν ὀχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ῥωσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Ῥιτσίγφορση*, μητρ. τῆς Φιλλανδίας ἔχουσα πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ δύναται νὰ φοιτῶσι καὶ γυναῖκες καὶ 25 χιλ. κατ. παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ τὸ ὀχυρὸν φρούριον *Σβεαβοδργον*. *Λορπάτη* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὸ

πανεπιστήμιόν της. *Ρίγα* παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δύνα, εὐλίμενος, ἐμπορικὴ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Βίλνα* ἐπὶ τοῦ Βιλία, μητρ. τῆς Λιθουανίας ἔχουσα 50 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/3 εἶνε Ἑβραῖοι. *Γρόδνον* ἐπὶ τοῦ Νιεμένου, παλαιὰ πρωτ. τῆς Πολωνικῆς διαίτης ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Βαρσοβία* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Οὐίστουλα, πρωτ. τῆς Ῥωσικῆς Πολωνίας, ἔχουσα ὠραίας καὶ πλατείας ὁδοὺς, πλῆθος ἀνακτόρων, πολλὰ ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, πανεπιστήμιον, σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ 251 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/4 εἶνε Ἑβραῖοι. *Λόδση*, ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις τῆς Πολωνίας ἔχουσα 35 χιλ. κατ.

3) *Χῶραι τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιώτιδος ἕρμης*. Ἐπισ. πόλεις *Κισρέθη* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, μητρ. τῆς Βασσαραβίας ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. κατ. Ὀδησσός, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 131 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες. *Νικολάιεφ* ἐπὶ τοῦ Βούγου, νέα καλῶς οἰκοδομημένη πόλις ἔχουσα εἰς τὰ ἐνδότερα ἀξιόλογον ναυπηγεῖον. Παρ' αὐτὴν ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία Ὀλβία, ἀποικία τῶν Μιλησίων. *Χερσὼν* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Συμφερόπολις*, μητρ. τῆς Ταυρίδος ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σεβαστούπολις* παράλιος, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, διάσημος δι' ἣν ὑπέστη πολιορκίαν τὸ 1855—56 ὑπὸ τῶν Γάλλων, Ἀγγλων καὶ Σάρδων. *Πουλτάβα*, ἐνταῦθα Πέτρος ὁ μέγας ἐνίκησε τὸ 1709 Κάρολον τὸν ΙΒ' τῆς Σουηδίας. *Κίεβον* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, ἀρχαιότατη καὶ ἐπίσημος πόλις τῆς Ῥωσσίας χρηματίσασα καὶ πρωτ. αὐτῆς, νῦν δ' ἔχουσα θεολογίαν ἀκαδημίαν καὶ 70 χιλ. κατ. ἐνταῦθα ὁ μέγας Βλαδίμηρος τὸ 989 ἐδέχθη παρὰ τῶν Βυζαντινῶν ἱερέων τὸ βῆπτισμα. *Ταιγάριον* ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τανάϊδος, πόλις ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 30 χιλ. κατ. ἐντεῦθεν ἐξάγεται πολὺς σίτος διὰ τὴν Εὐρώπην.

4) *Χῶραι τῆς Κασπίας θαλάσσης*. Ἐπισ. πόλεις *Μόσχα* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Μοσχόβου ποταμοῦ, πρώην πρωτ. τῆς Ῥωσσίας καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα πλατείας ὁδοὺς, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷον τὸ Κρεμλίον, τὴν καλλιτέραν τοῦ κράτους βιομηχανίαν, τὸν δὲ μέγα ἐμπόριον, πανεπιστήμιον καὶ τὸ θέρος 350 χιλ. κατ. τὸν δὲ χειμῶνα 450 χιλ. *Τοῦλα* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὰ ὀπλοποιεῖα τῆς ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Καζάρ* πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Βόλγα, ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 78 χιλ. κατ. *Αστραχάν* ἐπὶ νήσου τοῦ Βόλγα παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 48 χιλ. κατ.

5) *Χῶραι μεταξύ Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης*. Ἐπισ. πόλεις *Αἰκατερινοδόρη*, μητρ. τῶν Κοζάκων τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς βο-

ρείου Κιρκασίας, ἥτις ἀγωνισθεῖσα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της ὑπετάγη τέλος καὶ ἀπέτελεσε μέρος τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ δὲ Κιρκάσιοι εἶνε ὀνομαστοὶ διὰ τὴν ὠραιότητά των. *Σταυρόπολις*, μεσόγειος πόλις πρωτ. ὁμων. διοικήσεως. *Δερβέντη*, ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, μητρ. τῆς *Δαγεστάνης*.

Νῆσοι τῆς Ῥωσσίας ἐπίσ. εἶνε εἰς τὴν Βαλτικὴν ἢ *Οσεέλη* εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ἢ *Καλκουέβη* καὶ ἡ *Βαιράτη*, ἐπισκεπτόμεναι ὑπὸ τῶν Ῥώσων διὰ τὴν ἀλιείαν. Εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἀνήκει ἔτι καὶ ἡ ΒΔ. τῆς Βαιράτης κειμένη *Νέα Ζέμβλα*, κεκαλυμμένη πάντοτε ὑπὸ πάγων καὶ χιόνος, καὶ μόνον ὑπὸ ἀλιέων καὶ θηρευτῶν Ῥώσων ἐπισκεπτόμενη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 58700 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 71 ἑκατ. ὧν περὶ τὰ 5 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσικὴν Πολωνίαν. Τούτων 59 ἑκατ. εἶνε ὀρθόδοξοί, 3 ἑκατ. ἐν Πολωνίᾳ δυτικοί, 1 1/9 ἑκατ. Ἑβραῖοι, 2 ἑκατ. ἐν Φιννίᾳ καὶ ἀλλαχού Λουθηρανοί, καὶ 3 1/2 ἑκατ. ἐν Κριμαίᾳ καὶ Καυκάσῳ Τούρκοι καὶ τινες εἰδωλολάτραι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ῥωσσίας τὰ 50 ἑκατ. εἶνε *Σλάβοι* (Ῥωσοί, Κοζάκοι καὶ Πολωνοί), οἱ δὲ ἄλλοι *Φιλλανδοί*, *Γερμανοί*, *Κιρκάσιοι*, *Ἑλληνας*, *Βλάχοι* καὶ *Ἑβραῖοι*. Κοινὴ δὲ γλῶσσα εἶνε ἡ Ῥωσικὴ, ἐν δὲ τῇ Πολωνίᾳ ὡς καὶ ἐν τῷ δυτικῷ αὐτῆς λαλεῖται ἡ *Πολωνικὴ*.

Τὸ κλίμα τῆς Ῥωσσίας πρὸς μὲν τὸν Πολικὸν κύκλον εἶνε ψυχρότατον καὶ ὁ χειμὼν διαρκεῖ ἐν αὐτῇ 8 μῆνας, πρὸς δὲ τὸ μέσον καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν εἶνε ψυχρὸν ὁμοιάζον τῇ τῆς Γερμανίας· ὡσαύτως ψυχρὸν εἶνε καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς παρὰ τὸν Βόλγαν χώρας, τὸ δὲ νοτιοανατολικὸν ἔχει θερμότατον θέρος καὶ δριμύτατον χειμῶνα.

Τὸ δ' ἔδαφος σχεδὸν παντοῦ εἶνε πεδινόν, διακροπτόμενον ὑπὸ λόφων. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτῆς (*Πετσχόρας*, *Καράς ποτ.* *Λαπωνία*) εἶνε ἀγονον καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητον συχναζόμενον διὰ τὴν θήραν τῶν πολυτίμων γουναρικῶν καὶ τὴν ἀλιείαν, τὸ δὲ ἀνατολικὸν εἶνε δασώδες, τὸ νοτιοανατολικὸν τὸ μὲν παρὰ τὴν *Κασπίαν* καὶ τὸν *Οὐράλην* ἕληρον καὶ ἀλατοῦχον, τὸ δὲ παρὰ τὸν *Εὐξείνιον* πόντον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐρήμων καλυμμένων Ῥωσιστὶ στεππῶν, ἐν αἷς κεκαλυμμέναις ὑπὸ χόρτων βύσκουσιν ἄπειρα ποίμνια· εἰς τὸ νότιον ἐν γένει (*Βολινία*, *Ποδολία*) καὶ τὸ δυτικὸν ὑπάρχουσι χώραι δασώδεις παράγουσαι ἀφθονωτάτους δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. τὰ δὲ *Οὐράλια* ὄρη ἔχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, χαλκοῦ, σιδήρου, ἀλάτων, ἀδαμάντων κλ.

Ἡ γεωργία ἐν Ῥωσίᾳ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἔτι δὲ ἡ κτηνοτροφία τῶν βοῶν, προβάτων, ἵππων, καμήλων καὶ ἡ ἀλιεία εἰς τὸν Εὐ-

Ξεινον πόντον καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, ὅθεν ἐξάγεται πλῆθος ἰχθύων καὶ τὸ ἀύγοτάραχον. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον εὐκολυνόμενον ὑπὸ πλῆθους πλευστῶν ποταμῶν καὶ διωρῶγων. Σιδηροδρομοὺς ὅμως δὲν ἔχει εἰσέτι ἡ Ῥωσσία ἀναλόγους τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἐκτάσεως. Καὶ ἡ βιομηχανία δὲ κἀμει ἤδη μεγάλας ἐν αὐτῇ προσόδους· ἡ δὲ παιδεία εἰς μὲν τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν εἶνε λίαν διαδεδομένη, ἀλλ' ὁ λαὸς εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν ἐσχάτην βραδρότητα.

Εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὑπόκεινται ἔτι ἐκτεταμέναι χῶραι τῆς Ἀσίας, ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία καὶ ἡ Σιβηρία (11 ἑκατ. κατ.).

ΑΣΙΑ.

Ἡ Ἀσία, κατέχουσα τὸ ΒΑ. τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας, τοῦ Εὐξείνου, τῆς Προποντίδος, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Αὕτη διαίρεται πολιτικῶς εἰς 11 μέρη· τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν (Σιβηρίαν καὶ Καυκάσιον Ῥωσσίαν), τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν, τὸ Βελουτχιστάν, τὸ Τουρκιστάν, τὴν Κίαν ἢ Σινικὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Ἰνδοκίαν, τὸ Ἰνδοστάν καὶ τὴν Ἀραβίαν.

Θάλασσαι αὐτῆς ὑπὸ μὲν τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματιζόμεναι εἶνε ἡ Βερίγγειος θάλασσα πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, ἡ Ὀχοτακικὴ ΝΑ. τῆς Σιβηρίας· ἡ Ἰαπωνικὴ πρὸς Δ. τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων· ἡ Κιτρὶνη καὶ ἡ Κουανθὴ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Κίνας, καὶ ἡ Σινικὴ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Ἰνδοκίνας. Ὑπὸ δὲ τῆς Μεσογείου ὁ Εὐξείνιος Πόντος, ἡ Προποντίς, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ τὸ Συρικὸν πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Συρίας.

Κόλποι αὐτῆς ἐπίς. εἶνε ὁ Ὀβιος εἰς τὸν Βορ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Τογγίνου καὶ ὁ Σιαμικός εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν· ὁ Βεργαλικὸς μεταξὺ τῶν Ἰνδιῶν· ὁ Ὀμανικός πρὸς Δ. τοῦ Ἰνδοστάν· ὁ Περσικός μεταξὺ Ἀραβίας καὶ Περσίας· ὁ κόλπος τοῦ Ἀδένου πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας· ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μεταξὺ Ἀραβίας καὶ Ἀφρικῆς.

Πορθμοὶ αὐτῆς ἐπίς. εἶνε ὁ Βερίγγειος ἐνῶντων τὸν Βόρειον μὲ τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ τῆς Μαλάκας μεταξὺ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τῆς Σουμάτρας· ὁ Ὀρμούζιος, ἐνῶντων τὸν Περσικόν μὲ τὸν Ὀμανικόν ὠκεανόν· ὁ τοῦ Βαβελ-μαρδέβ, ἐνῶντων τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου μὲ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν· Ἰσθμὸς δὲ μόνος εἶνε ὁ τοῦ Σουεῖζου (Ἀρσινόης) ἐνῶντων τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Ἀφρικὴν.

Χερσόνησοι. Ὑπὸ τῶν κόλπων τούτων, εἰσχωρούντων βαθέως εἰς τὴν ξηράν, σχηματίζονται αἱ ἐξῆς χερσόνησοι· ἡ *Μικρὰ Ἀσία* (Ἀνατολή) καὶ ἡ *Ἀραβία* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀσίας· τὸ *Ἰνδοστάν*, ἡ μεγαλύτερα χερσόνησος τῆς Ἀσίας καὶ ἡ *Ἰνδοκίνα* μετὰ τῆς *Μαλάκας* πρὸς Β. τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· ἡ *Κορέα* εἰς τὸ Α. τῆς Κίνας καὶ ἡ *Καμπούτζια* εἰς τὸ Α. τῆς Σιβηρίας.

Ὀρη καὶ πεδιάδες. Καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν εἰς κορμὸς ὀρέων ὑπάρχει ἐκτεινόμενος ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τῆς Κιτρινῆς θαλάσσης καὶ περιλαμβάνων πολλὰς πεδιάδας.

Καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν τῶν Οὐραλίων ὀρέων ἐξαπλοῦται ἡ μεγάλη *Σιβηρικὴ πεδιάς*· νοτιοδυτικῶς δὲ ταύτης πρὸς τὴν Κασπίαν ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τοῦ *Τουρκεστάν*, οὕσα περίπου τὸ τρίτον τῆς Σιβηρικῆς πεδιάδος· πρὸς Ν. δὲ ταύτης ἄρχονται τὰ ἠφαιστειώδη ὄρη τῆς *Μηδίας* καὶ *Ἀρμενίας*· *Αραράτ* (3350 μέτρ.), τὰ ὄρη τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας*, ὧν ἐπισημότερον εἶνε ὁ *Ταῦρος* (4 γιλ. μέτρ.). Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τοῦ *Αραράτ* κεῖται ἡ *Ἀριαικὴ πεδιάς* ὀριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ὄρους *Ἰνδοκοῦχον* καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῶν *Ἰνδοπερσικῶν* ὀρέων. Τὰ ὄρη ταῦτα ἐνούμενα σχηματίζουσι κόμβον, ἐξ οὗ ἐκτείνονται πάλιν τὰ *Ἰμαλάια* (Ἰμασ) τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς (8840 μέτρ.).

Πρὸς Β. τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνονται ἀλλεπαλλήλως τέσσαρες ὑψηλαὶ πεδιάδες μετὰξὺ σειρῶν ὀρέων, ἡ *Θιβητικὴ* (3250 μέτρ.), ἡ *Βουχαρική*, ἡ *Ταταρική* καὶ ἡ *Μογγολικὴ* πεδιάς. Πρὸς Β. δὲ τούτων ἐκτείνονται τὰ *Αἰτάια* ὄρη (3600 μέτρ.).

Κεχωρισμένα δ' ὄρη τῆς Ἀσίας εἶνε τὰ *Ὀνράλια* (1950 μέτρ.), χωρίζοντα τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας· ὁ *Καύκασος* (5600 μέτρ.) μετὰξὺ *Βυζεῖνου* καὶ *Κασπίας*· τὰ ὄρη τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς *Καμπούτζιας*· οἷον τὰ *Σαϊατικά*, τὰ *Ἰαβλόνια*, τὰ *Αἰδάρια* καὶ τὰ *Σταροβόδια*· τὰ ὄρη τῆς *Συρίας* *Λίβανος* (2500 μέτρ.), *Ἀντιλίβανος* (1350 μέτρ.) καὶ τὸ *Σινᾶ* (2 γιλ. μέτρ.). Πρὸς Α. τούτων ἐκτείνεται ἡ *Μεσοποταμία*, τῆς ὁποίας τὸ νότιον λέγεται *Συρία* καὶ *Ἀραβία* ἔρημος, οὕσα ἀμμώδης καὶ ἀκαρπος. Πρὸς Ν. ταύτης ἐκτείνονται τὰ *Ἀραβικὰ ὄρη* (1680 μέτρ.) φθίνοντα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου.

Πρὸς Ν. δὲ τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνεται ἡ μεγάλη *Ἰνδικὴ πεδιάς*, ἥτις εἰς μὲν τὰ ἀνατολικά ἔχει πολλὰ ὕδατα καὶ εἶνε λίαν εὐφορος, εἰς δὲ τὰ δυτικά εἶνε ἀνυδρὸς καὶ ἔρημος· ἐν αὐτῇ δ' ἐκτείνονται ἐκ τοῦ Α. πρὸς τὸ ΝΔ. τὰ *Γατάτα* ὄρη (2200 μέτρ.).

Ποταμοί. Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀσίας, ὁ *Ὄβις*, ὁ *Ἰερσεῖας* καὶ ὁ *Λέρας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ *Ἀμούρ*, ὁ *Ὀάγγος* (Κίτρινος), ὁ *Ἰαροκιάγγος* (Κυανοῦς) καὶ ὁ *Καμβόγιος* ἢ *Μεχόγγος* εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν ἐκβάλλει ὁ *Βραμὰπούτρας*, ὁ *Γάγγης*, ὁ *Ἰν-*

δος, ὁ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον οἱ μικροὶ ποταμοὶ Ὀρόντης, Μαϊάρδος καὶ Ἐρμος (α).

Λίμναι δ' αὐτῆς ἄξιαι λόγου, εἰς τὰς ὁποίας χύνονται καὶ τινες μεγάλοι ποταμοί, εἶνε ἡ Κασπία θάλασσα, ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου· ἡ Ἀσφαλιτίτις (Νεκρὰ θάλασσα) εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας· ἡ Βάρη καὶ ἡ Οὐρμιά εἰς τὴν Ἀρμενίαν· ἡ Ἀράλη πρὸς Α. τῆς Κασπίας· ἡ Βαϊκάλη ἐπὶ τῶν Ἀλταίων ὄρεων· ἡ Κουκουάρη εἰς τὴν Κίναν.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε τὸ Βαβελ-μαρδέβ πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας, τὸ Μόκαδον πρὸς Α. τῆς Ἀραβίας, τὸ Κομορόνον πρὸς Ν. τοῦ Ἰνδοστάν, ἡ Ραμαρία πρὸς Ν. τῆς Ἰνδοκίνας, τὸ Ἀρατολικόν πρὸς Α. τῆς Σιθηνίας, καὶ τὸ Βόρειον ἢ Σεβεροβοστοκνόνιον εἰς τὸ ΔΒ. τῆς Σιθηνίας.

Ἐν τοῖς παραλλοῖς τῆς Ἀσίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων· τούτων ἐπίσ. εἶνε εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν ἡ Νέα Ζέμβλα καὶ αἱ τῆς Νέας Σιθηνίας· εἰς δὲ τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αἱ Κοριλαί, ἡ Σαχαλιάρη, αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι, ἡ νῆσος Φορμόζα καὶ ἡ Αἰράρη· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ Ἀδαμάραι, αἱ Νικοβάρειοι, ἡ Κεϋλάρη, αἱ Μαλδίβα καὶ αἱ Λακδιβαί· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Λέσθος, ἡ Χίος, τὰ Ψαρά, ἡ Σάμος, ἡ Πάτμος, ἡ Κῶς, ἡ Ρόδος, ἡ Κάρπαθος, ἡ Κασος, ἡ Κύπρος κλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσίας μεθ' ὄλων τῆς τῶν νήσων εἶνε 420000 τετρ. μυρ. Κατὰ δὲ τὸ κλίμα δύναται νὰ διακριθῆ εἰς τρία, καὶ αἱ μὲν εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς γῶραι, ἐκν ἦνε παράλιοι ἢ χαμηλαὶ πεδιάδες, ἔχουσι κλίμα θερμὸν καὶ οὐχὶ πλουσίαν βλάστησιν, ἐκν δὲ ὄροπέδια, ἔχουσι καύσωνα τὸ θέρος ἀφόρητον καὶ ψυχὸς μέγιστον· καὶ τέλος ἐκν ἦνε εὐδροὶ κλιμακωταὶ παράλιοι ὄρειον, ἔχουσι κλίμα εὐκραεὶς καὶ παράγουσιν ὄρεινους καρπούς. Εἰς ταύτας τὰς χώρας πίπτει μόνον βροχὴ, καὶ εἰς τὸν Εὐξεινον, τὴν Κασπίαν καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Τουρκεστάν βροχὴ καὶ χιών. Ζῶα δὲ τῆς ζώνης ταύτης εἶνε οἰκιακὰ μὲν ἵπποι, κάμηλοι, βοῦς κτλ. ἄγρια δὲ γαζέλλαι, ὄναγροι, στρουθοκάμηλοι, λέοντες, ὕαιναί, θῶες, ἄρκτοι, βούβαλοι καὶ ἔντομα ἀκρίδες. Αἱ δὲ εἰς τὸ νοτιανατολικὸν τῆς Ἀσίας γῶραι αἱ μὲν εἰς τὰς παραλίαις καὶ εἰς τὰς χαμηλὰς πεδιάδας (Ἰνδαί, Κίνα) ἔχουσι κλίμα θερμὸν, δένδρα κολοσσιαία, φοῖνικας, διάφορα ἀρώματα, φυτὰ ὑπερμεγέθη καὶ ἀνάλογα οἰκιακὰ ζῶα, βοῦς, καμήλους, ἐλέφαντας, καὶ ἄγρια, τίγρεις, λέοντας, πάνθηρας, ῥινοκέρους, κάπρους καὶ ὑπερμεγέθη ἔρπετά· τὰ δὲ ὄρεινά τῶν χωρῶν τούτων ἔχουσι κλίμα εὐκραεὶς καὶ ὄρεινά προϊόντα καὶ ζῶα.

(α) Ὡς αὐτοὺς ἐν τῇ γῆ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

δὲ τὴν ὑψηλὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν (Ἰμαλῆα) τὸν χειμῶνα διὰ
 χος παύει ἢ βλάστησις, τὸ δὲ ἔαρ ἢ βλάστησις εἶνε ζωηρὰ, ἀλλ'
 οἰκίται μετ' οὐ πολὺ τοῦ θέρους καταστρέφεται, καὶ μόνον ἀντέ-
 που ὑπάρχουσιν ὕδατα πρὸς πότισιν.

δὲ βόρεια τῆς Ἀσίας (Σιβηρία καὶ τὰ παρ' αὐτὴν ὄρη) ἔχουσι
 τὸν χειμῶνα δριμύτατον καὶ θερμώτατον σύντομον θέρους, ἐνεκα
 τοῦ ἢ βλάστησις καὶ ἢ ὠρίμανσις τῶν φυτῶν εἶνε ταχυτάτη.
 ταύτην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα καὶ τίγρεις,
 ἡρες καὶ ἄλλα ἄλλων κλιμάτων ζῷα. Ἰδία δὲ ζῷα τῆς χώρας
 τὰ σισυραφόρα (τῶν γουναρικῶν). Εἰς ταύτας δὲ τὰς χώρας πί-
 βροχὴ καὶ χιῶν, καὶ εἰς τὰ βορειότατα μόνον χιῶν.

ὁ κάτοικοι αὐτῆς λογίζονται ὑπὲρ τὰ 715 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς
 φυλὰς, τὴν Καυκασίαν, τὴν Μογγολικὴν καὶ τὴν Μαλαϊκὴν.
 εἰς μὲν τὴν Καυκασίαν ἀνήκουσιν οἱ Ἰνδοί, οἱ Πέρσαι, οἱ Καυκά-
 οἱ Σύροι, οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἕλληνες· εἰς δὲ τὴν Μογγολικὴν οἱ
 ῥόλοι, οἱ Μανσχοῦροι, οἱ Σῆναι, οἱ Ἰάπωνες, μέρος τῶν Ἰνδοσι-
 οἱ Τάταροι, οἱ Τοῦρκοι, οἱ Τουρκομάνοι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Σι-
 ας, καὶ εἰς τὴν Μαλαϊκὴν διάφοροι λαοὶ κατοικοῦντες τὸ νότιον
 Ἰνδοκίνας.

εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Ἀσίας ἐπικρατεῖ ὁ Μωαμεθανισμὸς· οἱ δ' ἐν
 χριστιανοὶ εἶνε ὀλιγόριθμοι κατοικοῦντες τὴν Ἀσιατικὴν Τουρ-
 τὴν Καυκάσιον Ρωσσίαν, τὴν Σιβηρίαν καὶ τὴν Ἰνδικὴν. Εἰς
 Ἰνδικὴν ὅμως ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ τοῦ Βούδα (α), ἀλλὰ
 ἢ τοῦ Βράμα. Βουδισταὶ δὲ εἶνε καὶ οἱ κάτ. τῆς Κίνας καὶ τῆς
 Ἰνδίας, ἀλλὰ πλὴν ταύτης ἐν τῇ Κίνᾳ πολλοὶ εἶνε καὶ οἱ πρεσβεύ-
 οἱ τῆς θρησκείας τοῦ Κομφουκιου, ὡς καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐν ἣ πολλοὶ
 καὶ οἱ ὄπαδοί τῆς σιντολατρίας. Ἐν τέλει δὲ σημειωτέον ὅτι ἐν
 τῇ καὶ Ἰνδοστάν ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ὄπαδοί τοῦ Ζωροάστρου.
 ἀνταχοῦ τῆς Ἀσίας ἐπικρατοῦσι δεσποτικὰ πολιτεύματα· ὅπου
 οἱ λαοὶ εἰσέτι ζῶσι νομαδικὸν βίον ἐκεῖ διατηροῦνται πατριαρ-
 χικὴ ἡγεμονία.

εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν ἄλλοτε ἐστίαν τοῦ πολιτισμοῦ ὁ ἀνθρώπινος
 εὑρίσκειται εἰς τὸ ὑψιστον βαθμὸν τῆς βαρβαρότητος· οὔτε γράμ-
 μα σκεδὸν οὐτ' ἐπιστῆμαι εἰς αὐτὴν ἀπαντῶνται, εἰ μὴ εἰς τὴν
 Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὸ Ἰνδοστάν, τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν.
 γένει δὲ ὁ βίος τῶν Ἀσιανῶν εἶνε γεωργικὸς ἢ νομαδικός, καὶ
 ἐν τὰ νότια καὶ νοτιανατολικά αὐτῆς μέρη ἔχουσι τέχνας, ἀξιο-
 ἰον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον.

α) Ὁ Βοῦδα, υἱὸς ἡγεμόνος Ἰνδοῦ, ἔζη περὶ τὸ 1000 π. Χ. Αὐτὸς
 ἐκείσε νέας διδασκαλίας, ἐνώσας εἰς αὐτὰς καὶ τὰ γενικώτερα δόγματα
 Βράμα, δὲν θέλει ὅμως νὰ διαιρῶνται οἱ Ἰνδοὶ εἰς φυλὰς ἢ θρησκείας

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ.

Ἡ Ἀσιατικὴ Ρωσσία συνίσταται ἐκ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Καναδικοῦ Ρωσσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Σιβηρία, κατοικουμένη τὸ πάλαι ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Μογγόλων, ἐγένετο γνωστὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 16^{ου} αἰῶνος, ὅτε οἱ Ῥώσσοι χάριν τῶν γουναρικῶν εἰσέδυσαν εἰς αὐτὴν καὶ ἐκυρίευσαν τὴν ἀπέραντον ταύτην χώραν. Εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥώσσων ἡ Τουρκικὴ, ἡ Περσικὴ καὶ ἡ ἀνεξάρτητος Ἀρμενία καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Καυκάσου Ῥωσσίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1858 οἱ Ῥώσσοι προτέθεσαν εἰς τὴν χώραν τῶν ἄπασαν τὴν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀμοῦρ χώραν, ἧτοι τὸ βόρειον καὶ ἀνατολικὸν τῆς Μαντσουρίας, σημαντικᾶς χώρας τῆς Μογγολίας καὶ τοῦ Τουρκεστάν καὶ ἄπασαν τὴν νῆσον Σακαλιάνου. Κατακτηθεὶς δ' ὑπ' αὐτῶν καὶ τῆς χώρας τοῦ Καυκάσου ἔπαυσε πλέον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὁ ἀτελεύτητος ἐκεῖνος ἄριστος πόλεμος τῶν Ῥώσσων κατὰ τῶν αὐτοχθόνων.

ΣΙΒΗΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 48° 36'—185° Δ.

Πλάτ. Β. 43° — 78° 5'.

Ἡ Σιβηρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κίνας καὶ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βεργιγγείου, τῆς Ὀχοτσκιτικῆς καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Οὐράλιων ὄρεων.

Ὁρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Δ. τὰ Οὐράλια (πάλαι Ὑπερβόρεια ὄρη), πρὸς Ν. τὰ Ἀλταία (πάλαι Ἀννιβία), εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀλταίρειας, τὰ Ἰαβλινόρδια ἢ Σταροβόδια. Ἐν δὲ τῇ Καμποσιατικῇ ὑπάρχει τὸ φοβερὸν ἠφαίστειον Κλιουτσεσκόδιορ (5000 μέτρ.).

Ποταμοὶ ἐπισ. αὐτῆς εἶνε ὁ Ὄβιρ (3 χιλ. χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἀλταίων ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον ὁ Ἰερεσίαιρ (3500 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τοῦ Ὄβιρ καὶ ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον. ὁ Αἰνός

τοῦ Κομφουκίου φιλοσόφου τῶν Σινῶν εἶνε μᾶλλον καθαρὸς θεῖσμός· διότι εἰ ἔχει ναοὺς οὔτε εἰκόνας, ἀλλ' ἐπιβάλλει εἰς τοὺς πιστοὺς μόνον τὴν τήρησιν τῶν ἐθνικῶν ἐντολῶν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς φύσεως.

Ὁ δὲ Βράμας θεωρεῖται ὅτι ὑπῆρξεν ποτε νομοθέτης τῶν Ἰνδῶν, ἡ δὲ θρησκεία αὐτοῦ πρεσβεύει ἐν ὕψιστον ὄν καλούμενον Παραβράμαν, ὅπου καὶ ταθδεῖ τῆς δυνάμεώς του εἰς τὸν Βράμαν, Βισνοῦ καὶ Σχίβαν, τοὺς ἐπισημνομένους τὴν διοίκησιν τοῦ παντός· καὶ ὁ μὲν Βράμας ἐπίσταται τὴν γῆν, ὁ δὲ Βισνοῦ ἐπὶ τοῦ ἀέρος καὶ ὁ Σχίβας ἐπὶ τοῦ πυρός. Οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Βράμαν παραδέχονται τὴν μετεμψύχωσιν, λατρεύουσιν αὐτὸν ὡς θεόν, ἐν οἷς καὶ τὴν ἀγελάδα τὸν δὲ Γάγγην ἡ λατρεύουσιν ὡς θεοὺς ἐπίσης ἱερῶν καὶ πιστεύουσιν ὅτι οἱ ἐν αὐτῷ λουόμενοι καθαρίζονται παντός μιάσματος.

500 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Δ. τῆς λίμνης Βαϊκάλης ἰρέων πρὸς Β. ἐκβάλλει ἀπέναντι τῶν νήσων τῆς Νέας Σιβηρίας. *Κολίμας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Στανοβοίων ὀρέων ἐκβάλλει εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ὑπάρχει ἔτι καὶ ἡ λίμνη Βαϊ-*λίλη* ἔχουσα περιφέρειαν ὑπὲρ τὰ 200 χιλιομ. καὶ ὁμοιάζουσα μᾶλλον μὲ θάλασσαν.

Ἡ Σιβηρία διαιρεῖται εἰς *Ἀνατολικήν* καὶ *Δυτικὴν Σιβηρίαν*. Πισ. αὐτῆς πόλεις μὲ ὄμων. νομούς εἶνε *Τοβόλσκη* ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης πεδιάδος, πρωτ. ὅλης τῆς Σιβηρίας καὶ ἡ μεγαλειτέρα αὐτῆς ὅλης ἔχουσα 28 χιλ. κατ. καὶ οὔσα ἡ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Εὐρώπης, τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Κίνας. *Τόμσκη*, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ὄβιοι, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Τουρκεστάν*, μητρ. τοῦ πρό τινων ἐτῶν προσαρτηθέντος εἰς τὴν Σιβηρίαν *Τουρκε-
στάν*. *Κιάχτα* πρὸς Ν. τῆς Βαϊκάλης ἀπέναντι τῆς Σινικῆς πόλεως *Καματχίνης*· ἐνταῦθα γίνεται ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς Ρωσσίας μετὰ τῆς Κίνας. *Νερισχίνσκη* πρὸς τὴν Κίναν, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 5 χιλ. κατ. καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ μολύβδου, ὅπου ἐργάζονται περὶ τὰς 2 χιλ. ἐξορίστων. *Ορχότσκη*, μικρὰ καὶ εὐχόμενος πόλις εἰς τὴν ὄμων. θάλασσαν· ἐνταῦθα οἱ Ῥώσοι ἐπιβιβάζονται διὰ τὴν Ἀμερικὴν. *Πετρόπανλος* ἐπὶ τῆς Καμτσιατικῆς ἔχουσα 8 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ἀνήκουσιν αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Κουριλῶν*, ἡ νῆσος *Σακαλιάνη* καὶ ἄλλαι μικρότεραι νῆσοι, εὑρισκόμεναι εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν.

ΚΑΥΚΑΣΙΟΣ ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 34° 50' — 48° 25'.

Πλάτ. Β. 38° 50' — 45°.

Ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου.

Ὅρη αὐτῆς ἐπίσημα εἶνε ὁ *Καύκασος*, ἐξαπλούμενος καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Ποταμοὶ δ' ἐπισ. εἶνε ὁ *Κῦρος*, ὅστις δεχόμενος τὸν *Αράξην* ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν ὁ *Ριόνης* (πάλαι *Φάξις*), ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὐξείνον.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Τιφλίς* εἰς τὴν Γεωργίαν ἐπὶ τοῦ Κύρου ποταμοῦ, πρωτ. τῆς Καυκάσιος Ῥωσσίας ἔχουσα θερμὰ θειοῦχα ὕδατα, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα γουναρικῶν καὶ 60 χιλ. κατ. *Ερι-
βαν*, μητρ. τῆς Ῥωσσικῆς Περσίας ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Βακού*, ὁ-
πόθεν καὶ εὐχόμενος εἰς τὴν Κασπίαν ἔχουσα μετὰ τοῦ *Ἀστραχάν* ἀξιο-

λογόν ἐμπόριον καὶ 13 χιλ. κατ. Πέριξ αὐτῆς ἀναβλύζει πολὺ πετρέλαιον· διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν θεωρεῖται ἱερὰ πόλις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας εἶνε ὑπὲρ τὰς 165 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Σιβηρίας, ἐχούσης ἑκτασίην μεγαλύτεραν τῆς Εὐρώπης, 6 1/2 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μωαμεθανοὶ καὶ βουδισταί, τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας 4 1/2 ἑκατ. χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, Ἀρμένιοι καὶ μωαμεθανοί. Τὰ δυτικὰ τῆς Σιβηρίας εἶνε μᾶλλον κατοικημένα, καὶ παρὰ μὲν τὴν Βαλτικὰν καττοικοῦσιν οἱ Βουρξίται, μογγολικῆς καταγωγῆς, πρὸς Β. δὲ τούτων οἱ Τουγγούσοι, νομαδικὸς λαὸς, πρὸς Α. δὲ οἱ Κοριάκοι, καὶ πρὸς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν οἱ Ἰακουτοὶ καὶ οἱ Σαμογέται, ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας· τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας τὰ Α. κατοικοῦσιν οἱ Λέσγιοι, τὰ ΒΔ. οἱ Κιρκάσιοι, ἀμφότεροι μωαμεθανοί, καὶ τὸ νότιον οἱ κάτ. τῆς Γεωργίας, ἔτι δὲ Ἀρμένιοι, Τάταροι καὶ Πέρσαι.

Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας, καλυπτομένης ὑπὸ πάγων καὶ ἀδιαβάτων ἐλῶν, εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρότατον· διότι τὰ πρὸς νότον ὄρη ἐμπροδίζουσι τοὺς νοτίους ἀνέμους γὰρ πνέουσιν εἰς αὐτήν. Ἐνταῦθα ὁ χειμὼν εἶνε δριμύτατος, διαρκῶν 9—10 μῆνας, καὶ τὸ θέρος σύντομον καὶ θερμότατον. Ἡ Σιβηρία ἔχει μεγάλαν δάσιν καὶ ἐρήμους καλουμένας στέππας, ἐν αἷς πλανῶνται πλῆθος ἀγρίων ζῴων, θηρευομένων διὰ τὰ πολυτίμα γουναρικὰ των· ἀλλ' εἰς τὰ καλλιεργούμενα μεσημβρινὰ μέρη παράγονται γεννήματα, κίναβις, γεώμηλα, ῥαβέντιον κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλοὺς λιμῶνας, ὅπου τρέφονται πλῆθος ῥένων, βοῶν, καμήλων, ἵππων, προβάτων κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, λιθανθράκων καὶ πολυτίμων λίθων.

Τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ μάλιστα τῆς Γεωργίας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· ὅθεν ἐνταῦθα παράγεται ἱερὸν λάδιον, οἶνος, βάμβαξ, λίνον, ὀρύζιον, σῦκα κτλ. ζῶα δ' ἔχει ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα κτλ. ὠσαύτως δ' ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀφθοναί μεταλλὰ καὶ μάλιστα σίδηρον.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Μῆκ. Α. 23° 40'—47°.

Πλάτ. Β. 30° —42°.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία κειμένη εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀραβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Περσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Προποντιδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ΗΜ. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ὑπῆρξεν ἡ κοίτις τῶν ἀρχαιοτάτων βασι-
 ν τοῦ κόσμου· καὶ ἐν μὲν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἤχημασαν τὰ βασίλεια τῶν
 τυρίων καὶ Βαβυλωνίων, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ τὸ βασίλειον τῶν Ἑβραίων,
 ἢ Μικρῆ Ἀσίᾳ τὰ βασίλεια τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Τρῶων, καὶ κατὰ τὰ
 ἄλλα αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. Ταῦτα πάντα ὑπέκυψαν τὸ 550
 ζ. ὑπὸ τοὺς Πέρσας, εἶτα δ' ὑπὸ τοὺς Ἑλληνας διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλε-
 ξάνδρου, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους καὶ τοὺς Γραικορωμαίους, εἶτα
 τοὺς Ἀραβας καὶ δι' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους, εἰς οὓς ἅπαντα ἡ χώρα
 κείται μέχρι σήμερον.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία διαιρεῖται εἰς 6 μεγάλα μέρη, τὴν Μικρὰν
 Ἰλίαν (Ἀνατολήν) πρὸς Δ. τὴν Ἀρμενίαν εἰς τὸ ΒΑ. τὸ Κουρδιστὰν
 τὸ Α. τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὸ Ἰρακ-αραβὶ εἰς τὸ ΝΑ. καὶ τὴν
 Ἰλίαν πρὸς Ν. (α).

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. καταβαίνοντα ἐκ τοῦ Καυκάσου εἶνε τὸ ἡφαι-
 εῖωδες Ἀραράτ (5250 μέτρ.) ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, ὅπου ἐστάθη ἐπὶ τοῦ
 τακλισμοῦ ἡ κειωτός τοῦ Νῶε· τούτου συνέχεια εἶνε εἰς τὰ ΝΑ. ὁ
 ἕβρος (4700 μέτρ.), διαιρούμενος εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ταῦ-
 ροῦ· οὗτος ἐκτεινόμενος πρὸς Δ. τῆς Μικρῆς Ἀσίας σχηματίζει τὰ ἰ-
 στροικῆ ὄρη Τρωῶλον, Σίπυλον καὶ Ἰδηρ· τούτων συνέχεια εἶνε ὁ
 ἕβρος (3000 μέτρ.) πρὸς Α. τῆς Μεσογείου, ἐπίσημός ποτε διὰ
 τὰς κέδρους του, καὶ ὁ ἀπέναντι αὐτοῦ κείμενος Ἀρτιλίθερος, τοῦ
 τοῦ κλάδοι εἶνε τὸ Θαβῶρ καὶ ὁ Κάρμηλος.

Ποταμοὶ ἐπίσημοι αὐτῆς εἶνε ὁ Ἰρις καὶ ὁ Ἄλυς, ἐκβάλλοντες εἰς
 τὴν Εὐξείνου Πόντον· ὁ Σχάμανδρος, ποταμὸς τῆς Τροίας ἐκβάλ-
 λων εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ Ἔρμος, εἰς ὃν χύνεται ὁ Πακτωλός,
 καὶ ὁ Μαίανδρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαίον πέλαγος· ὁ Κύδρος,
 ὁ ἕβρος ἠσθένησεν ὁ Μεγ. Ἀλέξανδρος, καὶ ὁ Ὀρόντης, ἐκβάλ-
 λωντες εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Εὐφράτης (1750 χιλιομ. μῆκ.) καὶ ὁ
 Ἰρις (1300 χιλιομ. μῆκ.) πηγάζοντες ἐκ τοῦ Ἀραράτ, ἀμφότεροι
 εἶνε ὄρητικοὶ ποταμοὶ καὶ διαρρέοντες τὴν εὐφροωτήτην χώραν
 τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας τὴν καλουμένην Μεσοποταμίαν, ἐνοῦνται
 εἰς τὴν ἐκβολὴν των ὑπὸ τὸ ὄνομα Χατελ-χαράβ καὶ ἐκβάλλουσιν
 εἰς τὸν Περσικὸν Κόλπον.

Ἄλματα ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ἡ Βάρη ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἡ μεγαλειτέρα τῶν
 ἰστροικῶν τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔχουσα πικρὸν καὶ ἄλμυρον ὕδωρ.
 Ἡ Δοφραλέτις ἡ Νεκρὰ θάλασσα εἰς τὰ ΝΑ. ἔχουσα καθαρὸν, ἀλλὰ
 πικρὸν, ἄλμυρον καὶ βαρύτερον ὕδωρ τοῦ τῆς θαλάσσης. Παρ' αὐτὴν ἔ-
 νοντο αἱ πόλεις Σόδομα καὶ Γόμορα· εἰς τὴν λίμνην ταύτην χύνε-
 ται καὶ ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία. Ἐπίσ. πόλεις αὐτῆς εἶνε Σκοῦταρι (πάλαι Χρυσόπο-

α) Διοικητικῶς δὲ διαιρεῖται αὕτη εἰς 18 βασίλεια ἢ διοικήσεις.

λις) ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ προέστειον αὐτῆς θεωρουμένη, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Νίκαια πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν ἐγκαθισταμένην συγκροτηθεῖσαν τὸ 325 μ.Χ. ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον. Προύσα Ν. ἐπὶ τερπνῆς θέσεως πρὸς τὸ ὄρος Ὀλυμπον, πρωτ. τῶν βασιλείων τῆς Βιθυνίας καὶ τὸν 14—15 αἰῶνα τῶν Τούρκων, ἔχουσα θερμὰ ὕδατα, ὀρύγματα σηπίου, (ὅθεν κατασκευάζονται αἱ κεφαλαὶ τῶν καπνοσφύγων), ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δ' αὐτῆς κείται καὶ ἡ Γρανικὸς, ὅπου τὸ πρῶτον ἐνίκησε τοὺς Πέρσας ὁ Μεγ. Ἀλέξανδρος. Κιουτάχεια (πάλαι Κοτυάειον) πρὸς Ν. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Κωνσταντία ΝΑ. παράλιος καὶ πλουσία πόλις, ἐπίσημος διὰ τὸ φιλόμουσον τῶν κατοίκων τῆς, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον. Πέργαμος πρὸς Ν. ἀρχαία πόλις. Φάκαια, ἀρχαία παράλιος πόλις, μητρ. τῆς ἐν Γαλλίᾳ πόλεως Μασσαλίας.

Σμύρνη, ἀρχαία, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Ἑλλ. Γυμνάσιον καὶ ἀξιολογηνοσοκομεία. Αἰδίνιον πρὸς Ν. παρὰ τὸν Μαίανδρον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν ταπήτων καὶ 30 χιλ. κατ. Πρὸς Ν. τῆς Σμύρνης κείνται αἱ ἄλλοτε διάσημοι πόλεις Κλαζομεναί, Ἐφεσσος, Κολοσσῶν Μυοῦς, Μιλήτος, Αλικαρνασσός, Ἀτάλεια, ἀρχαία καὶ παράλιος πόλις μ. μητρ. τῆς Παμφυλίας ἔχουσα νῦν δημοτικὸν καὶ παράλιον. Σελεύχεια πρὸς Δ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ, ἀρχαία καὶ παράλιος πόλις. Ταρσοὺς πρὸς Δ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κυδνῶν, ὄν λουστῆεις ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος βαρῶς ἠσθένησε, πατρίς τοῦ ἀποστόλου Παύλου, νῦν δ' ἔχουσα περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. Ἀδανα ἐπὶ τοῦ Ῥήμου ἐν εὐφρόνῳ τόπῳ, μεσόγειος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἰκόχιον ΒΔ. μεσόγειος πόλις, ἔδρα ποτὲ τῶν σουλτάνων, νῦν δ' ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Καισάρεια ἐπὶ τοῦ Ἄλυος πάλαι μεγάλη μεσόγειος πόλις, πατρίς τοῦ μεγ. Βασιλείου, καταστραφείσα τὸ 1835 ὑπὸ σεισμοῦ. Ἀγκυρα πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Σαγαρίου, ἀρχαία μεσόγειος πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ μαλλία τῆς καὶ διὰ τὴν νίκην τοῦ Ταμερλάνου κατὰ τοῦ Βαγιαζίτου (1401 μ. Χ.), ἔχουσα νῦν 45 χιλ. κατ. Τραπεζοῦς πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἄλυος, ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. Τραπεζοῦς (πάλαι Κώμανα) ΒΔ. ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χαλκοῦ καὶ ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Ἀμάσεια ἐπὶ τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ, ἀρχαία πόλις. Κερασσοὺς πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Ἰριδος, ἀρχαία πόλις, ἐξ ἧς τὸ φυτόθησαν αἱ κερασσοὶ εἰς τὴν Εὐρώπην. Τραπεζοῦς ἀρχαία πόλις ἐπὶ τινι ἔτη καὶ ἔδρα τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλείου. Σιδηροκάστριον πρὸς Δ. εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Διογένηος καὶ τοῦ Μιθριδάτου· ἐνταῦθα τὸ 1853 οἱ Ῥῶσοι κατέκαυσαν τὸν Τσαρσὸν στόλον.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

αἱ τὰ δυτικά καὶ νότια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εὐρίσκονται αἱ ἐξῆς

Τροκόνησος (νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ) ἐν τῇ Προποντιδί, εἰς ἣν πολ-
τὸ θέρος μεταβαίνουνσιν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. **Τένεδος**
ναντι τῆς ἀρχαίας Τροίας εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, εὖ-
ρος καὶ τερπνὴ νῆσος, ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα, εἰς ὃν προ-
μίζονται τὰ εἰς τὸν Ἑλλησπόντον ἀναγόμενα πλοῖα.

Λέσβος ἢ **Μιτυλήνη** (80 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. εὖφορος καὶ ὠραία
ρος, κατέφυτος ὑπὸ ἀμπέλων, ἐλαίων καὶ μωρεῶν, ἀλλ' ὑποκειμένη
συχνούς σεισμούς· μητρ. αὐτῆς εἶνε **Μιτυλήνη**, ἀρχαία πόλις, ἔ-
σα ἀξιόλογον Ἑλλην. Γυμνάσιον. Οἱ Λέσβιοι ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρ-
των καὶ νῦν εἶνε λίαν φιλόμουσοι· διὸ καὶ εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς
μας τῶν ἔχουσι συστήσει δηματικά καὶ Ἑλλην. σχολεῖα.

Χίος πρὸς Ν. (60 χιλ. κατ.), ὄρεινὴ καὶ πετρώδης ἀλλὰ λίαν εὖ-
ρος νῆσος, ἐπίσημος διὰ τοὺς οἴνους, τὴν μαστίχαν, τὰ ἀμύγδαλα
τὸ ὠραῖον κλίμα της, ἔχουσα τοὺς ἐμπορικωτέρους ἀνθρώπους
τοῦ κόσμου καὶ ὁμών. πόλιν μὲ Ἑλλην. Γυμνάσιον καὶ ἀξιόλογον
ναυτικόν. **Ψαρὰ ΒΔ.** μικρὰ καὶ πετρώδης νῆσος, ἐπίσημος διὰ τὸ
κατὰ τὴν Ἑλλην. ἐπανάστασιν ναυτικόν της.

Σάμος (70 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτ. τῆς Μυκά-
δος, ὄρεινὴ ἀλλ' εὖφορος νῆσος, παράγουσα ὠραίους οἴνους καὶ στα-
ίδας καὶ ἔχουσα ὠραίαν θέαν· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Πυθαγόρου καὶ
ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν καὶ διάσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοί-
ων της.

Ἀποτελοῦσα δὲ ἰδίαν ἡγεμονίαν διοικεῖται διὰ χριστιανοῦ
πριμόνοτος πεμπομένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, καὶ διὰ βουλῆς. Ταύτης
πρωτ. εἶνε **Βαθύ**, ἔχουσα Ἑλλην. Γυμνάσιον. **Ἰκαρία ΝΔ.** μικρὰ καὶ
ασπιδῆς νῆσος, ἧς οἱ κάτοικοι εἶνε μᾶλλον ἀνθρακεις. **Πάτος ΝΑ.**
ὄρεινὴ καὶ πετρώδης νῆσος, ἔχουσα κατοίκους μᾶλλον ἀλιεῖς· ἐνταῦ-
θα ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος συνέγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν·
ἔχει δὲ καὶ ἐπίσημον μονὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία

καταγὰ καὶ ἐπίσημον μὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία
καταγὰ καὶ ἐπίσημον μὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία
καταγὰ καὶ ἐπίσημον μὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία
καταγὰ καὶ ἐπίσημον μὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία
καταγὰ καὶ ἐπίσημον μὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία
καταγὰ καὶ ἐπίσημον μὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία
καταγὰ καὶ ἐπίσημον μὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία
καταγὰ καὶ ἐπίσημον μὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
τὴν ἀλιεῖαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς ΝΑ.** εὖφορος νῆσος, ἐπίση-
ρος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
μαρτύρου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη ΝΔ.** μικρὰι πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
τὴν ἀλιεῖαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς ΝΑ.** εὖφορος νῆσος, ἐπίση-
ρος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
μαρτύρου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη ΝΔ.** μικρὰι πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
τὴν ἀλιεῖαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς ΝΑ.** εὖφορος νῆσος, ἐπίση-
ρος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
μαρτύρου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη ΝΔ.** μικρὰι πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
τὴν ἀλιεῖαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς ΝΑ.** εὖφορος νῆσος, ἐπίση-
ρος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
μαρτύρου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη ΝΔ.** μικρὰι πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
τὴν ἀλιεῖαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς ΝΑ.** εὖφορος νῆσος, ἐπίση-
ρος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
μαρτύρου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη ΝΔ.** μικρὰι πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
τὴν ἀλιεῖαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς ΝΑ.** εὖφορος νῆσος, ἐπίση-
ρος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
μαρτύρου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη ΝΔ.** μικρὰι πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
τὴν ἀλιεῖαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς ΝΑ.** εὖφορος νῆσος, ἐπίση-
ρος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
μαρτύρου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη ΝΔ.** μικρὰι πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
τὴν ἀλιεῖαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς ΝΑ.** εὖφορος νῆσος, ἐπίση-
ρος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
μαρτύρου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη ΝΔ.** μικρὰι πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ρόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
τὴν ἀλιεῖαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. **Κῶς ΝΑ.** εὖφορος νῆσος, ἐπίση-
ρος διὰ τὰ προϊόντα της, πατρίς τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
μαρτύρου Ἀπελλοῦ. **Ἀστυπάλαια** καὶ **Σύμη ΝΔ.** μικρὰι πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

ὕπῃρχε καὶ τὸ κολοσσιαῖον ἐκ χαλκοῦ ἄγαλμα τοῦ Ἡλίου, ἐν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. *Κάρπαθος* πρὸς Ν. ἐξ ἧς ὠνομάσθη *Καρπάθιον* τὸ περίε πέλαγος, ὄρεινὴ καὶ πετρώδης νῆσος, *Κάσος* νοτιώτερον, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς.

Κύπρος (180 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εἰς τὴν Μεσόγειον, μεγάλη νῆσος, μᾶλλον πεδινή, εὐφορωτάτη καὶ πλουσία, παράγουσα λαμπροὺς οἴνους, γεννήματα, βόμβακα, ρίζαριον, μαλλίον, μεταξάν, ἔλαιον κτλ. Πρωτ. αὐτῆς εἶνε *Λευκωσία*, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. κατ. ἀλλ' αἱ μᾶλλον ἐμπορικαὶ πόλεις αὐτῆς εἶνε ἡ *Λάρναξ* (πάλαι *Κίτιον*) καὶ ἡ *Λεμεσός* (πάλαι Ἀμαθοῦς). *Πάφος*, ἀρχαία πόλις διάσημος διὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. *Ἀμμόχωστος* ὄχι μακρὰν τῆς ἀρχαίας *Σαλαμίνας*, ἔχουσα τὸν καλλίτερον λιμένα καὶ τὸ ὀχυρώτερον φρούριον τῆς Κύπρου (α).

ARMENIA. Δηρημένης τῆς Ἀρμενίας εἰς *Περσικὴν*, *Ρωσσικὴν* καὶ *Τουρκικὴν*, ἐπισ. πόλεις τῆς Τουρκικῆς εἶνε *Ἐρζερόμ*, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἐργοστάσι ὄπλων καὶ 85 χιλ. κατ. *Διαρβεκίρη* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μαροκηνῶν δερμάτων, μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 45 χιλ. κατ.

ΚΟΥΒΔΙΣΤΑΝ ἡ ἀρχαία *Καρδουχία*, ἐξ ἧς οἱ Μύριοι μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος διαβαίνοντες πολλὰ δεινὰ ὑπέστησαν. Εἶνε τόπος ὄρειός ἐχων καὶ εὐφόρους πεδιάδας καὶ πόλιν *Κερκοῦτην*. ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον νομάδες, ἔχοντες θρησκείαν μεμιγμένην ἐκ χριστιανικῶν καὶ μωαμεθανικῶν παραδόσεων καὶ πολλὴν κλίσειν εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ληστείαν.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ καὶ ΙΡΑΚ-ΑΡΑΒΙ. Ἐπισ. αὐτῶν πόλεις εἶνε *Μοσούλη* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος μὲ 18 χιλ. κατ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Νινυῶν* διασώζουσαν πολλὰ περίεργα μνημεῖα. Τούτης ΝΑ. κείνται τὰ *Ἀρσάκλα* καὶ *Γανγάμηλα*, ὅπου ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸν τότε βασιλεῦσιν *Δαρείον* τὸν *Κοδομανόν*. *Βαγδάτιον* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, πρωτ. ποτε τῶν *Καλιφῶν* ἤδη δ' ἔχει μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ 15 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ κείνται τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας *Σελευκείας* καὶ τῆς *Κτησιφῶντος* πρωτ. τῶν *Πέρσων*. Ἡ *Ἰλάγη* πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ *Εὐφράτου* παρὰ τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας *Βαβυλώνας*, πρωτ. τῶν Ἀσσυρίων, τῶν *Περσῶν* καὶ τοῦ μεγ. Ἀλέξανδρου. *Βασσόρα* ἐπὶ τοῦ *Χατελ-χαράβ* παρὰ τὸν *Περσικὸν κόλπον*, χουσα νοσῶδες κλίμα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΥΡΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις ΒΔ. εἶνε *Ἀλεξανδρέττα*, μικρὰ καὶ νοσώδης κώμη, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ ἐμπόριον παρ' αὐτὴν καὶ

(α) Ἡ νῆσος Κύπρος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους κατέχεται διὰ συνθήκην ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν.

ται και ἡ ἀρχαία Ἰσσοῦ. Ἀρτιόχεια πρὸς τὸν Ὀρόντην, μεγάλη ποτὲ πόλις και πρωτ. τῶν Σελευκειδῶν. συχὰ δὲ πύχουσα ὑπὸ σεισμῶν μόλις ἔχει ἤδη 16 χιλ. κατ. Χαλέπιον, μεσόγειος πόλις ἔχουσα και νῦν ἔτι μέγα ἐμπόριον και 100 χιλ. κατ. Τράπολις, παράλιος, ὠραία και ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 13 χιλ. κατ. Βηρυτός, ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Συρίας εἰς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Σάϊς (πάλαι Σιδῶν) και Σόδρ (πάλαι Τύρος), αἱ ἐπισ. πόλεις τῆς ἀρχαίας Φοινίκης. Πτολεμαῖς ἡ Ἀκρη (20 χιλ. κατ.), ὄχυρά και ἐμπορικὴ πόλις.

Δαμασκός ἐπὶ τερπνῆς πεδιάδος, μεσόγειος, μεγάλη και βιομήχανος πόλις μητρ. τῆς Συρίας και ἔδρα τοῦ πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας ἔχουσα ἐργαστήρια ξιφῶν, μεταξωτῶν και βαμβάκερων ὑφασμάτων και 150 χιλ. κατ. τὰ δὲ δαμάσκηνα, τὰ χρυσόμηλα, τὰ ροδάκηνα και οἱ ξηροὶ αὐτῆς καρποὶ εἶνε ὀνομαστοί. Βαλβέκ (Ἡλιούπολις) πρὸς Β. πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Ὀρόντου ἐπὶ ὠραίας κοιλάδος, λαμπρὰ διασώζουσα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου ἐρείπια ταύτης ΒΑ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ταδμόρ κεῖται ἡ ἀρχαία Παλμύρα, μεγίστη ποτὲ πόλις και ἔδρα τῆς βασιλείσσης Ζηνοβίας,

Ἰερουσαλήμ ἐπὶ ἀθλίας θέσεως, περικυκλωμένη ὑπὸ γυμνῶν και ἀποτόμων βουνῶν, ἐπίσημος διὰ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος και ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. τῶν πλείστων Ἀράβων και Ἑβραίων ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ τσαμίον τοῦ Ὀμάρου ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Βηθλέμ πρὸς Ν. ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἔχουσα ναὸν κτισθέντα ὑπὸ τῆς Ἀγ. Ἐλένης. Ἰόππη, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἰερουσαλήμ, μικρὰ και ἐμπορικὴ πόλις κατοικουμένη ὑπὸ Ἀράβων. Ραῖε (πάλαι Γάζα), ἦν ὁ μέγ. Ἀλέξανδρος κινδυνεύσας δι' ἐφόδου ἐκυρίευσεν (15 χιλ. κατ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε 12350 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 16 1/2 ἑκατ. ὧν μικρὸν μέρος τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἀποτελοῦσιν οἱ Τούρκοι. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι παρά πολλοὶ Ἕλληνες, Ἀραβες, Ἀρμένιοι, Κοῦρδοι και Ἑβραῖοι. Οἱ Ἰεζιδῆαι, λαὸς ληστρικός, εἶνε ἐξηπλωμένοι κατὰ φυλάς ἀνεξαρτήτους εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, τὸ Ἰρακ-αραβὶ και τὸ βόρειον τῆς Συρίας. οἱ δὲ Τουρκομάνοι, ἕτερος λαὸς νομαδικὸς ἀρκετὰ ἐπίφοδος, εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τοῦ τόπου, και οἱ Ἰροῦσοι (170 χιλ.), φυλὴ δραστηρία ἀλλ' ἀλαζῶν και θηριώδης, κατοικοῦσι τὸν Λίβανον. τέλος οἱ Μαρωνῖται (150 χιλ.), ἕτερος λαὸς τοῦ Λιβάνου, ἔχουσιν ἤθη μαλακώτερα και ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἐν αὐτῇ ὁ μωαμεθανισμός. ἀλλὰ και πολλοὶ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι και Ἀρμένιοι ὑπάρχουσιν, ἐλάχιστοι δὲ δυτικοὶ και διαμαρτυρούμενοι, ὀλίγοι Ἰσραηλῖται και τινες εἰδωλοχάτραι. Οἱ Μαρωνῖται εἶνε χριστιανοὶ και ἀναγνωρίζουσιν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλη-

ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.

Δημόσια Κέντρικη 7

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

σίας των τὸν Πάπαν, ἀλλὰ δὲν παραδέχονται ὅλους τοὺς τύπους τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας. Τῶν δὲ Δρούσων ἡ θρησκεία εἶνε εἶδος μονοθείας καὶ προφήτης των εἶνε ὁ Ἀκέμ, ὅστις ὑπῆρξε καλὴ φησ τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα. Διοικεῖται δὲ αὕτη ὡς καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε λίαν ποικίλον. Πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ νότια αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἀμμώδεις ἐρημοὶ, ἀλλὰ καὶ εὐφρώταται γαίαι εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Λιθάνου· πρὸς τὰ ΒΔ. ὑπάρχει τὸ ὄρος Ταῦρος, τοῦ ὁποίου αἱ κορυφαὶ εἶνε ἀείποτε χιονοσκεπέστοι, αἱ δὲ μεταξὺ κοιλάδες εἶνε εὐφρώταται καὶ λίαν θερμαί· τὸ δυτικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον, καὶ τὸ ἔδαφός του παράγει ὅλους τοὺς μεσημβρινούς καρπούς· τὸ δὲ βόρειον καὶ μάλιστα τὰ ὄρεινά τῆς Ἀρμενίας εἶνε χῶραι τὸν χειμῶνα ψυχρόταται, ἀλλ' αἱ κοιλάδες αὐτῆς αἱ εἰς τὰς ὑψικείρας τοῦ Ἀραράτ ἐθεωρήθησαν ὡς ὁ ἐπίγειος παράδεισος· συχνὰ ὅμως πάσχει ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν. Παράγει δ' ἐν γένει ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία γεννήματα, βύμβακα, κόμμι, κηρόν, μαλλία, ριζάριον, σῦκα, σταφίδας, μέταξαν κτλ. καὶ ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ ὅλων τῶν χρησιμωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον μετάλλων.

ΠΕΡΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 42° — 59°.

Πλάτ. Β. 25° 45' — 39° 30'.

Ἡ Περσία, καλουμένη Ἰράν ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τουρκιστάν, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Τουρκιστάν, τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

ΣΗΜ. Οἱ Πέρσαι γεωργικὸς καὶ ποιμενικὸς λαὸς ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητον καὶ ἰσχυρὸν κράτος ἀπὸ τοῦ Κύρου τοῦ μεγάλου, ὑποτάξαντες τὰς περὶ τὰς χῶρας, τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν καὶ τέλος τὴν Αἴγυπτον· ἀλλ' ὁ μέγας Ἀλέξανδρος μετ' ἀλλεπαλλήλους μεγάλας μάχας κατὰ τῶν Περσῶν ὑπέταξε τὸ Περσικὸν κράτος (331 π. Χ.) καὶ συνέστησε τὴν μεγάλην αὐτοῦ μοναρχίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς παρακμῆς τῶν Σελευκειδῶν ἰδρύθη ἐν ἐκείναις ταῖς χῶραις τὸ Παρθικὸν βασίλειον, πρὸς ὃ οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἀδιακόπους πολέμους· Ἀνατραπέντος ὅμως τούτου 226 μ. Χ. συνεστήθη τὸ νέον Περσικὸν κράτος ὑπὸ τῶν Σασανιδῶν, ἔχον ἀδιαλείπτους πολέμους πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου. Τὸ δὲ 634 μ. Χ. ὑπετάχθη ἡ Περσία εἰς τοὺς Ἀράβας, ὑφ' ὧν ἐδέχθη καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, εἶτα δ' εἰς τοὺς Μογγόλους, καὶ τέλος τὸν 16 αἰῶνα ἰδρύθη ὑπὸ Ἀβᾶ τοῦ μεγάλου τὸ νῦν Περσικὸν βασίλειον.

*Όρος αὐτῆς ἐπισ. εἶνε τὸ *Ελβουρον (5600 μέτρ.)· οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε ὀλίγου λόγου ἄξιοι· ἔχει δὲ καὶ λίμνας, ὧν σημαντικωτέρα εἶνε ἡ *Οὐρμία*.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Περσίας, διηρημένης εἰς 11 ἐπαρχίας, εἶνε *Βαλ-φρούχη* πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος πόλις ἔχουσα πολλὰ Τουρκικὰ σχολεῖα καὶ 85 χιλ. κατ. *Τεχεράν*, πρωτ. τῆς Περσίας ἐν τῇ παλαιᾷ Μηδίᾳ πρὸς τὸ *Ελβουρον, ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον καὶ τὸν χειμῶνα 120 χιλ. κατ. *Ἰσπαχάν*, πάλαι μεγάλη πόλις καὶ πρωτ. τῆς Περσίας, νῦν δ' ἔχουσα μόνον 60 χιλ. κατ. *Ταυρίς ΒΑ.* τῆς Οὐρμίας, ὠραία, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομήχανος πόλις ἔχουσα 150 χιλ. κατ. *Χιράζη*, ἐπὶ ὠραίας ἐκ ῥόδων καὶ ἀμπέλων κοιλάδος, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν θεωρουμένη ὑπὸ τῶν Περσῶν ταύτης ΒΑ. κεῖνται τὰ μεγαλοπρεπῆ εἰρηπια τῆς Περσепόλεως, καὶ παρὰ τὴν Ἀμαδὴν τὰ ἀρχαῖα *Ἐκβάτανα*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 11100 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. 10 ἑκατ. μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἐν Περσίᾳ πιστεύοντες τὰ δόγματα τοῦ Ζωροάστρου· διοικοῦνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτου ἡγεμόνος Σάχου καλουμένου· ἀλλ' ἐν Περσίᾳ ὑπάρχουσι καὶ νομαδικαὶ φυλαὶ ἀνεξάρτητοι περιπλανώμεναι εἰς τὰς ἐρήμους.

Ἡ χώρα αὕτη μετὰ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, ἀποτελοῦσα τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν, εἶνε ἀρκετὰ ὑψηλή, ἔχουσα ὄρη ἀνυδρα καὶ πολλὰς ἀμμώδεις ἐρήμους· ἔχει ὅμως καὶ εὐφόρους πεδιάδας, αἱ δὲ κοιλάδες τῆς *Χιράζης* θεωροῦνται αἱ ὠραιότεραι τῆς Ἀνατολῆς, παράγουσαι σίτον, ὄρυζιον, οἶνον, βόμβακα, λίνον, κάρναβιν, καπνόν, βοτάνας κτλ. τὰ ὄρη αὐτῆς ἔχουσι μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μόλυβδου, μαρμαῶν, πετρελαίου, ἄλατος κλ. Ἐχει δὲ καὶ λαμπροὺς ἵππους ἢ Περσία, καμήλους ἐκ τοῦ λεπτοῦ μαλλίου τῶν ὁποίων κατασκευάζουσι λαμπρὰ ὑφάσματα, πρόβατα, αἴγας λαμπρὸν φερούσας μαλλίον κτλ. εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ λαμπρότατοι μαργαρίται. Τὸ δὲ κλίμα τῆς Περσίας πρὸς νότον εἶνε θερμότατον, εἰς δὲ τὰ βόρεια λίαν συγκερασμένον.

Ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ ἐπιστήμαι ἐν Περσίᾳ εἶνε εἰσέτι ἄγνωστα, ἢ δὲ βιομηχανία ἐνεργός· διὸ ἐξάγονται μεταξωτὰ ὑφάσματα, τάπητες, μαροκηνὰ δέρματα, διάφορα μετάλλινα καὶ κεντητὰ χειροτεχνήματα, ἕψη περίφημα κλ.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ καὶ ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 57° 45'—69° 45'.

Πλάτ. Β. 27° 50'—37° 10'.

Τὸ Ἀφγανιστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Τουρκιστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περσίας, τὸ δὲ νότιον ὄριον αὐτοῦ κατέχει τὸ Βελουτχιστάν.

ΣΗΜ. Τὸ Ἀφγανιστάν μετὰ τοῦ Βελουτχιστάν ἐπὶ τῆς Περσικῆς μοναρχίας ἀπετέλει τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος ἤτοι τὸ ἀνατολικὸν Ἰράν· εἴτα δ' ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς Περσίας ὑποταχθὲν μετ' αὐτῆς ἐπὶ τῶν Μογγολῶν. Τὸ δὲ 1747 μ. Χ. κατεστάθη ὅλως ἀνεξάρτητον· ἀλλ' ἔνεκα τῶν ἐμφυλίων του πολέμων ἐξησθένησε καὶ τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος τὸ Βελουτχιστάν ἀποσπασθὲν ἀπέτελεσεν ἴδιον κράτος. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ γειτνιαζόντες Ἀγγλοὶ εἰσῆλθον ἐν ἐμφυλίοις στάσεσιν εἰς αὐτό, ἀλλὰ τὸ 1842 ἠναγκάσθησαν πάλιν νὰ τὸ ἐκκενώσωσιν. Ἦδη δὲ τὸ Ἀφγανιστάν εἶνε διηρημένον εἰς 5 χανάτα ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητα. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Βελουτχιστάν εἶνε διηρημένον εἰς μικρὰ χανάτα, ἀναγνωρίζοντα ὡς ἀρχηγόν των τὸν Χάνην τοῦ Κελάτ ὑποτελεῖ ὄντα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς.

*Ὅρος αὐτῶν ἐπισ. εἶνε πρὸς Β. τὸ Ἰνδοκοῦχον (πάλαι Παροπάμιος), ποταμὸς δὲ μεγαλῆτερος εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτοῦ ὄρια εἶνε ὁ Ἰνδός, καὶ λίμνη ἀξία λόγου ἡ Χαμόν (πάλαι Ἀρία).

Ἐπισ. πόλεις τοῦ Ἀφγανιστάν εἶνε Καβοῦδ ἐπὶ ἀληθοῦς ἐπιγενοῦ παραδείσου κειμένη, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιολόγον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Καρδαχάρ, πάλαι πρωτ. καὶ ἡ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἐράτ (πάλαι Ἀλεξάνδρεια ἐν Ἀρίοις) ἐντὸς λαμπρᾶς πεδιάδος, πρωτ. χανάτου ὑποτελοῦς εἰς τὴν Περσίαν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν ξιφῶν τοῦ Χορασάν καὶ 46 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ Βελουτχιστάν ἐπισ. πόλεις εἶνε Κελάτ, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ ὕψηλῳ ὄροπέδιῳ, βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 7307 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τοῦ μὲν Ἀφγανιστάν 6 ἑκατ. τοῦ δὲ Βελουτχιστάν 2 ἑκατ. μααμεθανοὶ Σουνίται, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες λατρεύοντες τὸν Βούδαν καὶ τὸν Βράμαν. Κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀπολύτων ἡγεμόνων.

Τὸ κλίμα των εἶνε εὐκραές, τὸ δ' ἔδαφος ἔχει πολλὰς ἀμμόδεις ἐρήμους καὶ ἰδίως ἐν τῷ Βελουτχιστάν τὴν ἔρημον Γεδρωσιάν. ἔχει δὲ καὶ εὐφόρους πεδιάδας παραγοῦσας σίτον, βάμβακα, ἀμύγδαλα, ἰνδικόν, ζαχαροκάλαμον, καπνόν κτλ. ἔτι δὲ μάρμαρα διαφόρων χρωμάτων καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου καὶ ἀντιμονίου. Ἡ κτηνοτροφία δ' ἐπίσης εἶνε ἐν αὐταῖς ἀνεπτυγμένη καὶ τὰ τῶν αἰγῶν των μαλλία εἶνε ἀξιολόγα.

ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 48° 36'—71°.

Πλάτ. Β. 35° —43°.

Τὸ Τουρκεστάν ἢ *Touvan* ἢ καὶ ἀνεξάρτητος *Tataria* καλούμενον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Ἀράλης λίμνης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Τουρκεστάν περιλαμβάνει τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰμάου Σκυθίαν, τὴν χώραν τῶν Μασσαγετῶν, τῶν Σακῶν, Σογδιανῶν καὶ ἄλλων λαῶν. Ἐντεῦθεν ἐξῆλθον οἱ Τοῦρκοι, οἱ Οὔνοι καὶ ὁ Ταμερλάνος. Ἐπισ. δὲ τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῷ λαῶν εἶνε οἱ Οὐσθέκαι, οἱ Βουχάροι, οἱ ἰσχυρότεροι πάντων, ὧν ὁ ἡγεμῶν ἔχει τὸν τίτλον Ἐμίρ Ἐλμουμενίν (ἡγεμῶνος τῶν πιστῶν), καὶ οἱ Σάρται ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔχοντες μονίμους οἰκίσεις. Τοῦτου τὸ βόρειον μέρος κατεκτήθη ἑσχάτως ὑπὸ τῶν Ρώσων καὶ προτετέθη εἰς τὴν Σιβηρίαν.

*Ὅρος αὐτοῦ ἐπισ. πλὴν τοῦ Ἰνδοκούχου εἶνε πρὸς Α. τὸ Βόλουρον, ποταμοὶ δὲ ὁ Ὄξος καὶ ὁ Ἰαζάρτης χυνομένοι εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην.

*Ἐπισ. δὲ αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βουχάρα ἐπὶ τοῦ Ὄξου, ἱερὰ τῶν Μωαμεθανῶν πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰ Τουρκικὰ σχολεῖά της ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ ὑπὲρ τὰς 70 χιλ. κατ. Σαμαρκάνδη, μεγάλη ποτὲ πόλις καὶ πρωτ. τοῦ Ταμερλάνου, ἐνθα ὑπάρχει ἔτι καὶ ὁ τάφος του. Βάλκα (πάλαι Βάκτρα), ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς ἡ ἀρχαιότερα πόλις τοῦ κόσμου. Χοκάρδη παρὰ τὸν Ἰαζάρτην, πρωτ. τοῦ Τσιγκισχάνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Χίβα ἐπὶ τοῦ Ὄξου, πρωτ. τῆς Χοβαρεσμίας ταύτης ὁ χάνης ἐγένετο ἤδη ὑποτελής εἰς τὴν Ρωσσίαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε περὶ τὰς 11 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 7 1/2 ἑκάτ. οἱ πλείστοι μωαμεθανοὶ σουνίται διηρημένοι εἰς φυλάς καὶ κυβερνώμενοι ὑπὸ ἀπολύτων ἀνεξαρτήτων ἡγεμόνων, ὁ δὲ Χάνης τῆς Κιργισίας εἶνε ὑποτελής εἰς τοὺς Ρώσους.

Τὸ κλίμα τοῦ Τουρκεστάν εἶνε ἐξαιρετικὸν τὸ δ' ἔδαφος καὶ μάλιστα τοῦ ΝΑ. μέρους εἶνε λίαν εὐφορον παράγον λαμπροὺς καρπούς, γεννήματα, οἶνον, βάμβακα, ἀλλ' ἔχει πρὸς τὸ ΝΔ. καὶ πολλὰς ἀμμώδεις ἐρήμους, ἔτι δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων. Ἡ κτηνοτροφία καὶ μάλιστα εἰς τὴν πλήρη στεπεῶν Κιργισίαν εἶνε τὸ καλλίτερον ἐπάγγελμα διὸ τρέφονται ἐνταῦθα λαμπροὶ ἵπποι, κάμηλοι, πρόβατα, αἰγες κτλ. εἰς δὲ τὴν Βουχαρίαν ὑπάρχει καὶ ἀξιόλογος βιομηχανία καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 69° —131°.

Πλάτ. Β. 17° 30'—53°.

Ἡ Κίνα κατέχουσα τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Ἀσίας ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας, ΝΔ. ὑπὸ τῶν Ἰνδιῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς, τῆς Κιτρίνης, τῆς Κυανῆς καὶ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν.

ΣΗΜ. Ἡ Κίνα εἶνε τόπος ἀρχαιοτάτα πολιτισμένος· διότι πρὸ 4 χιλ. ἐτῶν σχηματίζει κράτος ἰσχυρὸν, ὑποστάν πολλὰς ἐπαναστάσεις κατὰ δὲ τὸν 10^{ον} αἰῶνα μ. Χ. οἱ Μανγούροι ἐκυρίευσαν τὴν χώραν. Ἐν τούτοις πολλὰ νῦν γίνονται συχνὰ ἐπαναστάσεις σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐκδίωξιν τῆς ἀγροῦσης φυλῆς. Οἱ Σῖναι δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ξένους καὶ διὰ τοῦτο μετὰ μεγάλους πολέμους, καὶ ἀφ' οὗ ἐκυρίευσαν ἐσχάτως οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι καὶ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Σινικοῦ κράτους τὸ Πεκίνον, μόλις ἐσυγχώρησαν εἰς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ ἐμπορεύωνται ἀκωλύτως εἰς πολλὰς τῶν παραλίῶν πόλεων τῶν.

Τὸ Σινικὸν κράτος συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Κίνας, τῆς Κορέας, τῆς Μανσχορίας, τῆς Μογγολίας, τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν πρὸς Δ. καὶ ἐκ τοῦ Θιβέτ καὶ τοῦ Βουτάν πρὸς Ν.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. τὰ Οὐράνια, τὰ Ἀλταῖα, τὰ Σαϊα-ρικὰ, πρὸς Δ. τὸ Βόλουρον, ΝΔ. τὰ Ἰμαλάια, ἔχοντα ἐντὸς τῆς Σινικῆς πολλὰ ἠψίστικα, ὧν ἐπισημότερον εἶνε τὸ Τουρπάν.

Ποταμοὶ ἐπίσ. εἶνε ὁ Ἀμούρ ἢ Σακαλιάνος (Μαῦρος ποταμὸς 4500 χιλ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τῆς Βαϊκάλης λίμνης καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὴν Ὀχοτσικὴν θάλασσαν· ὁ Ὀάγγος (Κίτρινος), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Κίνας καὶ ἔχων περίπου τὸ αὐτὸ μὲ τὸν Ἀμούρ μῆκος ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν· ὁ Ἰανοκιάνγος (Κυανοῦς 4500 χιλιομ. μῆκ.), ποταμὸς κατ' ἐξοχὴν καλούμενος ὑπὸ τῶν Σινῶν· οὗτος πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν.

Λίμνη δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ Κουκουράρη, καὶ διώρυξ ἢ καλούμενη Ἀυτοκρατορικὴ διώρυξ, ἐνώουσα τὸν Ὀάγγον ποταμὸν μὲ τὸν Ἰανοκιάνγον· αὕτη δὲ εἶνε καὶ ἡ μεγαλειτέρα διώρυξ τοῦ κόσμου (1200 χιλιομ. μῆκ.)· ἔρημος δὲ τῆς Κίνας ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἑκτασίαν τῆς εἶνε ἡ Κόβη.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς ἰδίως Κίνας, διηρημένης εἰς 18 νομοὺς, εἶνε τὸ Πεκίνον πρωτ. τοῦ κράτους, μεγάλη πόλις ἔχουσα ἑξῶθεν ὥρασαν καὶ μεγαλοπρεπῆ θέαν καὶ περὶ τὰ 2 ἑκατ. κατ. Νανκίη ἐπὶ τοῦ Ἰανοκιάνγου, ἡ μεγαλειτέρα πόλις κατὰ τὴν περίμετρον, ἀλλ' ἔχουσα μόνον 1 1/5 ἑκατ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον καὶ τὸν περίφημον ἐκ πορ-

σελάνης πύργον ἔχοντα 65 μέτρ. ὕψος. Οὕσα δὲ ἄλλοτε πρωτ. τοῦ Σινικοῦ κράτους θεωρεῖται νῦν ὡς πόλις τῶν πεπαιδευμένων τῆς Κίνας, παράγουσα εἰς τὰς πέριξ πεδιάδας πράσινον τέιον καὶ κίτρινον βάλσακα, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ ὑφάσματα τὰ καλούμενα *γαγκί-ραι*. *Καντῶν*, ἡ πρώτη πόλις ἐν ἣ κυρίως ἐμπορεύονται οἱ Εὐρωπαῖοι, ἔχουσα στενὰς καὶ λοξὰς ὁδοὺς, μεγίστην βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 1 1/4 ἑκατ. κατ. Πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Καντῶνος κεῖται ἡ νῆσος *Μακάων* με ὁμών. πόλιν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Πορτογάλους (55 χιλ. κατ.), καὶ ἡ *Χογγόγη* πρὸς Α. μικρὰ νῆσος (120 χιλ. κατ.) ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ ἔχουσα πόλιν *Βικτωρίαν*.

Χιγκίνη πρὸς Β. πάλαι πρωτ. τῶν Μανσχοῦρων, ἔχουσα 200 χιλ. κατ. *Κορίγη*, μητρ. τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κορέας ἔχουσα διάσημον βιβλιοθήκην. *Οὐργα*, μητρ. τῆς Μογγολίας ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ἐν ταύτῃ ἔδρευε ὁ πατριάρχης τῶν Μογγῶλων, πολὺ σεβόμενος ὑπὸ τῶν Βουδιστῶν. *Γαρκάρη*, ἐμπορικὴ καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν, καὶ ἡ *Κασγάρη*, πόλις αὐτοῦ ἀκμαία διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριόν της. *Λάσα*, μητρ. τοῦ Θιβέτ, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται τὰ ἀνάκτορον τοῦ Δαλαϊλάμα. *Λαδάκη*, μητρ. τοῦ μικροῦ Θιβέτ. *Τασιαιτόνη*, μητρ. τοῦ Βουτάν (α), λίαν μικρὰ πόλις.

Νῆσοι αὐτῆς *Θαϊονάρη* ἢ *Φορμόδα*, ἧς τὸ δυτικὸν μέρος κατοικούμενον ὑπὸ Σινῶν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὸ ὠραῖον κλίμα του καὶ τὴν εὐφροίαν τοῦ ἐδάφους, τὸ δὲ ἀνατολικὸν κατοικεῖται ὑπὸ λαῶν ἀγρίων καὶ ἀνεξαρτήτων. *Αἰράνη*, ἔχουσα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἔξλα πολύτιμα. Εἰς δὲ τὴν Κίναν ἀνήκουσι καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Λιουχλοῦ*, κατοικούμεναι ὑπὸ λαοῦ φιλοξένου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε περὶ τὰς 139 χιλ. τετρ. μιλ. οἱ δὲ κχτ. περὶ τὰ 420 ἑκατ. τῆς κίτρινης φυλῆς πρεσβεύοντες τὸν Βουδισμόν ἢ τὴν θρησκείαν τοῦ Φουῆ, ὁ δὲ αυτοκράτωρ καὶ οἱ μανδαρίνοι τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφουκίου καὶ ἡ πρὸς Δ. Βουχαρία τὸν μωαμεθανισμόν. Διοικεῖται δὲ ἅπανα ὑπὸ αυτοκράτορος περιοριζομένου ὑπὸ συμβουλίου, αἱ δὲ ὑποτελεῖς χῶραι ἡ *Κορέα*, τὸ *Θιβέτ*, τὸ *Βουτάν*, διοικουῦνται ὑπὸ τῶν ἰδίων των ἡγεμόνων, καὶ ἡ ἰδίως *Κίνα* διὰ μανδαρίνων.

Τὸ κλίμα τῆς Κίνας εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰ βόρεια ὁ χειμὼν αὐτῆς ὁμοιάζει μὲ τὸν τῆς Σιθηρίας, εἰς δὲ τὰ νότια ἡ θερμότης εἶνε μεγίστη. Ἡ ἰδίως Κίνα παντοῦ παρουσιάζει εὐρυχώρους καὶ εὐφρούς πεδιάδας, ἡ Μανσχοῦρία εἶνε ὄρεινῇ, ἡ Μογγολία ἔχει καὶ τὴν ἐκτεταμένην ἔρημον Κύβην, τὸ δὲ Θιβέτ εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ τῶν

(α) Τὸ νότιον μέρος τοῦ Βουτάν ἐσχάτως προσετέθη εἰς τὰς Ἀγγλικὰς κτήσεις τῆς Ἰνδοκίνας.

ὕψηλοτέρων ὄρεων τοῦ κόσμου. Παράγει δὲ τὸ νότιον ἀφθόνως σίτον, ὄρυζιον, ζαχαροκλάμον, τέιον, ραβέντιον, ἰνδικόν, μέταξαν καὶ μαλ-
λία τῶν αἰγῶν τοῦ Θιβέτ. Ἐνταῦθα φύεται ἐτι ἡ βαμβακία, τὸ κη-
ροδένδρον, ἡ κανέλλα, ἡ χαμφορέα κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλὰ ἱαματικά
βότανα· τὰ δὲ μεταλλεῖα αὐτῆς τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλ-
κοῦ, θείου, ρουβινίου, πορσελάνης, ἰάσπεως, εἶνε ἀφθονα.

Ἐκ τῶν λαῶν τῆς Κίνας ἐπίσ. εἶνε οἱ εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς κατοί-
κοῦντες Μογγόλοι (3 ἑκατ.), οἱ πολλὰς κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἰς τὴν
Ἀσίαν καὶ Ῥωσσίαν καταστροφὰς προξενήσαντες, καὶ οἱ Μανσχοῦροι
(3 ἑκατ.) οἱ ἄρχοντες καὶ νῦν τοῦ Σινικοῦ κράτους, εἰς τὸ ΒΔ. οἱ Βου-
χάροι (300 χιλ.), ὁ μᾶλλον πολιτισμένος λαὸς τῆς κεντρικῆς Ἀσίας,
ἐνασχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὸ Δ. οἱ
Θιβέτιοι (4 ἑκατ.), λαὸς Ῥωμαλέος καὶ λίαν φιλόξενος, καὶ εἰς τὸ ΝΑ.
οἱ ἰδίως Σῖναι, ὁ μᾶλλον ἰδιοτρόπως πολιτισμένος λαὸς τῆς Ἀσίας·
διαίρεται δὲ οὗτος εἰς τὰς τρεῖς, ὧν ἑκάστη ἔχει περιορισμένον βαθμὸν
διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν αὐτῇ ἡ παιδεία, ἐν ᾗ εἶνε διαδεδομέ-
νη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, οὐδεμίαν
κάνει πρόσodon, ἀλλ' ἡ βιομηχανία εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη· διὸ ὄνο-
στά εἶνε τῆς Κίνας τὰ ἐκ πορσελάνης ἔργα, ἡ γραφικὴ μελάνη, τὸ
χαρτίον, τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα κτλ.

ΙΑΠΩΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 127°—144°.

Πλάτ. Β. 31°—45°.

Ἡ Ἰαπωνία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀχοτσικῆς θαλάσσης,
πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἰαπω-
νικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Κορέας.

ΣΗΜ. Οἱ Ἰάπωνες θεωροῦνται ὡς ἀποικοὶ τῶν Σινῶν κατ' ἀρχαιοτά-
τους ἔτι μῶς χρόνους ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἐνὸς πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἡγε-
μόνος καλουμένου Μικάδου. Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος ἐπραγμάτω-
σαν ἀναστάσεως περιορίσθη ὁ Μικάδος κατὰ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν ὅ-
τε ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως ὠνομάσθη Ταϊκὸν ἢ ἦτο ἀντιβασιλεὺς καὶ
εἶχε τὸ πλεῖστον τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους τοῦ-
τους χρόνους ὁ Μικάδος, ἀνατραπέσας κατὰ μικρὸν τῆς δυνάμεως τοῦ
κοῦν, ἀνέλαβε πάλιν σχεδὸν ἅπασαν τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀρχήν.

Ἡ Ἰαπωνία ἀνίσταται ἐκ νήσων τῶν ὁποίων ἐπίσ. εἶνε ἡ Νιγῶν,
ἡ μεγαλειότερα ἀπασῶν, πρὸς Ν. αὐτῆς ἡ Σικόκη, ἡ Κιονσά, αἱ
ἡμίσεις τῶν νήσων Λιουχιού, πρὸς Β. τῆς Νιφῶνος, ἡ Ἰεσά, καὶ
αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων Κουριλά.

Ὁρη. Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι εἶνε κεκαλυμμένα ἀπὸ ὄρη πρὸ πάντων

ειώδη· τούτων ἐπισ. εἶνε τὸ Φουσίον φοβερόν ἠφαίστειον εἰς τῆς Νιφῶνος, καὶ τὰ Ὁράξια εἰς τὰ ΒΑ. αὐτῆς.

σ. πόλεις τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὴν Ἑσῶν εἶνε *Ματσυμάνρον*, ἑοικίας ἐκ ξύλων, ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν εἶνε τὴν *Γεδῶ*, ἡ μεγαλειτέρα καὶ κανονικωτέρα πόλις τῆς Ἰαπωνίας, ἔχουσα 1 1/2 ἐκ. κατ. πολλὰς δημοσίας οἰκοδομὰς, μοναστήριους, τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν καὶ τὴν δημοσίαν γέφυραν *Νιππὸν* ἐκ ξύλου κέδρου κατεσκευασμένην. *Μιακον* μεσόγειος πόλις τῆς Ἰαπωνίας, πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας καὶ τὸ κέντρον τῶν γραμμῶν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἱερῶν τεχνῶν τῶν Ἰαπῶνων· οἰκονομικάτα δ' ἔχει ἐπίσημα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν, τὸν ἐπίσημον τοῦ Φουῆ, περιλαμβάνοντα τὸ κολοσσαῖον ἄγαλμα τοῦ Βούδα, ἐγκατεστημένον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ 500 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὴν ἀφύπναιαν καὶ τὴν τερπνότητά της ἡ περὶ αὐτὴν πεδιάς θεωρεῖται ὡς παράδεισος τῆς Ἰαπωνίας.

τὴν Κιουσιῶν ἡ *Ναγκακάκη*, πόλις ἔχουσα πολλοὺς ναοὺς, γραμμῶν καὶ 60 χιλ. κατ.

IM. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 36 ἐκ. περιεπεριεστὴν Σιντολατρείαν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τὸν Βουδισμόν καὶ τὴν κείαν τοῦ Κομφυκίου· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος. ὁ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶνε ὑγιεινόν, ἀλλὰ λίαν ψυχρὸν εἰς τὰς ἡμέρας νῆσους, τὸ δὲ θέρος θερμόν· αἱ καταιγίδες, οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ αἰετοὶ εἶνε συχνοί, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει βουνῶδες καὶ ὀλίγον εὐφορῶδες· ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοπονίας των οἱ Ἰάπωνες ἄπασαν αὐτὴν ἔχουσι ἀνεργήσει· οὕτω δὲ παράγει ἀφθύτους καρπούς, λαμπρὰ σῦκα καὶ ἄλλα, κεράσια, λεμόνια, παρτοκάκια, βάμβακα, καμποράν, ὄρυζιον, ἰνδοκάλαμον κτλ. καὶ τρέφει μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας τὸν ἄνθρωπον· ἔχει δ' ἔτι καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ ἐξοσκώληκα· ἔχει δ' ἔτι καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ ἐξοσκώληκα, ὁ δὲ σίδηρος εἶνε λίαν ἐν αὐτῇ σπάνιος.

οἱ Ἰάπωνες εἶνε φίλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν μηχανικῶν τεχνῶν, διὰ τοῦτο καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ὑπάρχουσι παντοῖου εἶδους κεντρικῶν καὶ πλῆθος βιομηχανικῶν καταστημάτων, τὴν δὲ ἀνοτροφίαν ἐλάχιστα ἐπιμελοῦνται, ὡς τρεφόμενοι ἐξ ἰχθύων καὶ ἄλλων· μόνον δὲ ὁ βοῦς ἕνεκα τῆς γεωργίας εἶνε πολλαπλασιασμένος εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ αἴλουροι. Οἱ Ἰάπωνες, οἱ ὄντες ἀκοινώνητοι, ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἠναγκάσθησαν πρῶτον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, εἴτα δὲ ὑπὸ τῶν Ἰαπῶνων νὰ ἀνοίξωσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς λιμένας των.

εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ἀνήκουσιν ἔτι αἱ νῆσοι *Βορσίμαι*, μέρος οὖσαι ἀρχιπελάγους τοῦ Μαγελλάνου.

ΙΝΔΙΑΙ.

Ἰνδία λέγονται αἱ πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων καὶ τῆς Κίνας κείμεναι χερσόνησοι, ἧτοι ἡ *Ἐρτεῦθερ* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ τὸ Ἰνδοστάν, καὶ ἡ *Πέραρ* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ ἡ Ἰνδοκίνα μετὰ τῶν Ἰνδικῶν καλουμένων νήσων.

ΙΝΔΟΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 89°—107°.

Πλάτ. Β. 1°—28°.

Ἡ Ἰνδοκίνα κειμένη εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰνδοστάν.

Ἡ Ἰνδοκίνα διαιρεῖται εἰς 5 κυρίως μέρη, τὴν Βρεττανικὴν Ἰνδοκίναν, τὴν Βιρμαρικὴν Ἀυτοκρατορίαν, τὸ βασίλειον τοῦ Ἀννάμ, τὴν Γαλλικὴν Κοχινκίναν πρὸς Α. τὸ βασίλειον τῆς Καμβόδας, τὸ βασίλειον τοῦ Σιάμ, καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς χερσονήσου Μαλάκας.

Ἐπισημ. εἶνε πέντε μεγάλαι σειραὶ ἐκτεινόμεναι ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ διαχωρίζουσαι τὴν χώραν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

Ποταμοὶ δ' ἐπισημ. πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἰμαλαίων εἶνε ὁ *Μανδράκος* (Καμβόσιος), ἐκβάλλων πρὸς Α. τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ· ὁ *Μεϊνάμ*, ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Σιάμ καὶ κατασταίνων τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους πλημμυρεῖ εὐφορωτάτους· ὁ *Ἄβας* (Ἰραουδής), ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον Μαρταβάν· ὁ *Βραμαπούτρικς*, πλατὺς καὶ μεγαλοπρεπὴς ποταμὸς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Βρεττανικῆς Ἰνδοκίνας εἶνε *Διορχάτη*, πρωτ. τοῦ ῥαδιάρχου τοῦ Ἀσσάμ ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Ἀγγλους· *Ραγπούρη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς χώρας. *Βαγῶ*, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πεγού ἔχουσα ἓνα τῶν λαμπροτέρων καὶ μεγαλειτέρων ναῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ οὐσα μεγάλῃ ἀποθήκῃ τοῦ ξύλου τέκ.

Τῆς Ἀυτοκρατορίας τοῦ Βιρμὰν *Μαρδάλη*, πρωτ. τοῦ κράτους παρὰ τὴν ἀριστεράν ὄχθην τοῦ Ἄβας, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. *Σεγαίνη* ἔχουσα πολλοὺς λαμπροὺς ναοὺς καὶ περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ βασιλείου τοῦ Σιάμ *Βαγκόκη*, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μεϊνάμ ὠραῖον λιμένα, ἀξιοσημειωτον ἐμπορῶν καὶ 500 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλεῖστοι κατοικοῦσιν ἐν πλοίοις ὡς ἐν Καντῶνι.

Τοῦ βασιλείου τοῦ Ἀνάμ *Χουή*, πόλις ὀχυρὰ πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς πάλαιον καὶ 100 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Γαλλικῆς Κοχιγκίνης, κειμένης εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἰνδοκίνας³ ὡτ. εἶνε Σαϊγόγγη ἔχουσα περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ βασιλείου τῆς Καμπούας ἐπισ. πόλις εἶνε ἡ Παροπίγγη.

Τῆς δὲ χερσονήσου Μαλάκας ἐπισ. τῶν κρατῶν τῆς εἶνε τὸ τῆς Ἀλεγγόρης· ἀλλὰ τὸ νότιον τῆς χερσονήσου καὶ τὴν πόλιν Μαλάκας

ἔχουσιν οἱ Ἄγγλοι. Πρὸς Α. αὐτῆς κείνται αἱ νῆσοι τοῦ Πρίγγη-
 τῆς Οὐαλλίας καὶ πρὸς Ν. ἡ Σιγγαπούρη ἔχουσα ὁμών. πόλιν

καὶ αἱ πρὸς Δ. τῆς Ἰνδοκίνας νῆσοι Ἀρδαμάναι, κατοικοῦμεναι
 τὸ ἀγρίων λαῶν, ἀνηκόντων εἰς τοὺς νιγρίτας τῆς Ὠκεανίας καὶ

ῥόντων μεγίστην ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς ξένους, καὶ αἱ Νικοβάριοι,
 χουσαι χαλκόχρους κατοίκους καὶ φιλοξένους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 21,350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κῆτ. περὶ
 τὰ 23 ἑκατ. ὧν τὰ 3 ἑκατ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βρεττανικὴν καὶ εἰς

τὴν Γαλλικὴν Ἰνδοκίαν. Εἶνε τὸ πλεῖστον βουδισταί, ἀλλ' ὑπάρ-
 ρουσι καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Κομφουκίου, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ Δ.

τῆς Μαλάκας μωαμεθανοί· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ εἶνε δυτικοὶ εἰς τὴν Κο-
 χιγκίαν, Τορκίνον καὶ Σιζμ. πολίτευμα δὲ εἰς ἅπαντα τὰ κράτη

εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὰ μεσημβρινὰ παράλια αὐτῆς εἶνε θερμώτατα, τὸ δ' ἐσωτερικὸν
 ἔχει κλίμα συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον παράγον

ἀφθόμως ὀρύζιον, τέιον, πέπερι, βάμβακα, ἰνδικόν, ζαχαροκάλαμον,
 ἔβενον, σάνταλον, σιδηροξύλον, βανίνας, ταμαρίνιον, κτλ. καὶ ἔχει

μεταλλεῖα χρυσοῦ, ρουθινίων, σαπφείρου, μαρμάρων, κασσιτέρου, πε-
 τρωλείου κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια αὐτῆς εἶνε ὁ ἐλέφας ἀπαντῶμενος συνή-
 θως λευκός, ὁ ῥινόκερως, ἡ τίγρις, ὁ λεοπαρδος, ὁ οὐραγγοῦτάγγος

καὶ ἄλλα εἶδη πιθήκων.

ΙΝΔΟΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 64° 40'—91°.

Πλάτ. Β. 8° —35°.

Τὸ Ἰνδοστὸν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ
 Ἰνδοικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλ-
 που, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, Βελουτχιστάν καὶ τοῦ Ὀμανικοῦ

κόλπου.

ΣΗΜ. Ὁ μέγας Ἀλεξάνδρος κατέκτησε τὸ ΒΔ. τοῦ Ἰνδοστάν καὶ ἔκτοτε
 εἶνε εἰς ἡμᾶς γνωστὸν τὸ μέρος τοῦτο τῆς γῆς διὰ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Μετά ταῦτα δ' ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀφγανῶν, εἰσαγαγόντων εἰς αὐτὸ τὸ 1193
 τὸν ἰσλαμισμόν· τὸ δὲ 1498 ἀνακαλύψαντος τοῦ Βίσκου Λεγάμα τὴν πρὸς
 τὰς Ἰνδίας θαλασσίαν ὁδόν, κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ πρῶτοι αἱ Πορτογάλοι,

εἶτα δὲ οἱ Ὀλλανδοί. Τέλος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τὸ πλεῖστον τῆς χώρας καὶ ἐδόθη πρὸς διαίρησιν εἰς Ἀγγλικὴν ἐμπορικὴν ἑταιρίαν. Τὸ 1738 ἐκυρίευσαν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ προσέθεσαν εἰς τὰς κτήσεις τῶν καὶ τὸ 1773 τοῦ 1525 συστήθεν ὑπὸ τοῦ Βαβέρ ἐγγόνου τοῦ Ταμερλάνου μέγα Μογγολικὸν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1857 μετὰ μεγάλῃ ἐπανάστασιν διοικεῖται τὸ Ἰνδοστάν κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι ἔτι κτήσεις τινὲς τῶν Γάλλων καὶ Πορτογάλων.

Τὸ Ἰνδοστάν διαιρεῖται εἰς Ἀγγλικὰς κτήσεις, εἰς ὑποτακτικὰς χώρας τῶν Ἀγγλων, εἰς Γαλλικὰς καὶ Πορτογαλικὰς κτήσεις, καὶ εἰς κράτη ἀνεξάρτητα.

Ἡ ὄρη αὐτοῦ ἐπίσ. πρὸς Β. εἶνε τὰ Ἰμαλάια, ὧν ὑψηλότερα κορυφὰ εἶνε τὸ Ἐβέρεστον (8840 μέτρ.), τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ κόσμου· ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰνδοστάν ἐκτείνονται τὰ Γαταῖα ὄρη, διασχίζοντα τὴν χώραν ἀπὸ Β. πρὸς Δ. εἶτα δὲ προχωροῦσι πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Κομορίου.

Ποταμοὶ ἐπίσ. αὐτοῦ εἶνε ὁ Γάγγης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ πλημμυρῶν τὴν χώραν κατασταίνει αὐτὴν εὐφορωτάτην ἐκβάλλων διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον· ὁ Ἰνδὸς ὅστις ἐκ τῶν Ἰμαλαίων πηγάζων καὶ διαρρέων τὰ δυτικὰ ὄρια τοῦ Ἰνδοστάν κατασταίνει αὐτὰ διὰ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν του εὐφορώτατα καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον (3000 χιλιομ. μῆκ.).

Τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεων ἐπίσ. πόλις εἶνε Λαχόρη εἰς τὸ Βαλκάνιον τῶν Σαίτων ἐντὸς τοῦ βασιλείου τοῦ Πώρου κειμένη, ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον καὶ 90 χιλ. κατ. Πολλοὶ θεωροῦσι τὴν χώραν ταύτην διὰ τὴν ὠραιότητα τοῦ κλίματος καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων ὡς τὸν ἀρχαῖον παράδεισον· ἐνταῦθα κατασκευάζονται καὶ τὰ περίφημα σάβια. Δελχί, πόλις μεσόγειος πάλαι πρωτ. τῶν Μογγόλων, ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς παλάτιον καὶ 160 χιλ. κατ. Ἄλλαχάbad ἐπὶ τοῦ Γάγγου (65 χιλ. κατ.), ὄχυρά καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν συγκαταλεγμένη ὑπὸ πλήθους προσκυνητῶν. Βεναρέη ἐπὶ τοῦ Γάγγου, πόλις τῶν σοφῶν Ἰνδῶν καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἱερᾶς κτῆς φιλολογίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 200 χιλ. κατ. Πάνατζ εἰς τὸν κόλπον τοῦ Γάγγου παρὰ τὰ ἀρχαῖα Παλίβοθρα, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 315 χιλ. κατ. Καλκούτα ἐπὶ τοῦ Οὐγγλῆ κλάδου τοῦ Γάγγου ἢ ἔδρα τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἀγγλικῶν κτήσεων, ἔχουσα ἀκαδήμειαν καὶ βιομηχανίαν, βιομηχανίαν, ἐμπόριον ἀκμαιότατον καὶ 700 χιλ. κατ.

Μαϊουλιπατάμη, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν βαμβακ. ὑφασμάτων της. Μάδρασα εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Ἰνδοῦ κόλπου καὶ 650 χιλ. κατ. Καλκούτη, ἔχουσα ἐργαστήρια βαμβακ. ὑφασμάτων καὶ 650 χιλ. κατ. Καλκούτη, ἔχουσα ἐργαστήρια βαμβακ. ὑφασμάτων. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἀπέβη ὁ Πορτογάλος Βάσκος

μας, ὁ ἀνακαλύψας τὰς Ἰνδίας τὸ 1498. Βομβάη ἐπὶ ὁμων. νήσου, ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 820 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ ὑποτελεῶν χωρῶν τῶν Ἀγγλῶν ἐπίσ. πόλεις εἶνε Ἀνδραβὰδ, ἐπὶ τοῦ Δεκάν, πρωτ. τοῦ Νιζάμ ἔχουσα 200 χιλ. κατ. Γουαλιόρη, ὄχυρά πόλις πρωτ. τῶν Μαρατῶν τῆς Σινδίας. Παρ' αὐτὴν δὲ κείται καὶ ἡ Οὐδέϊνη, ἐπίσημος διὰ τοὺς ναοὺς, τὰ σχολεῖα καὶ τὸ ἀστεροσκοπεῖόν της, δι' οὗ διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν Ἰνδῶν.

Τῶν δὲ Γαλλικῶν κτήσεις (227 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε Ποδιχερή, ἔχουσα 60 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ Πορτογαλικῶν κτήσεων (450 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε Νέα Γόα, ἔχουσα ὠραῖον λιμένα καὶ 10 χιλ. κατ.

Ἀνεξάρτητα δὲ κράτη εἶνε 1) ἡ Κασχιμίρη (400 χιλ. κατ.) εἰς τὸ Β. τοῦ Ἰνδοστάν με πρωτ. Κασχιμίρη ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι, ἐπίσημον διὰ τὰ κασιμίρὰ της καὶ ἔχουσαν 100 χιλ. κατ. 2) ἡ Νεπάλη (2 ἑκατ. κατ.) πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων με πρωτ. Κατμαδούρ, ἔχουσαν περιφήμους ἰνδικοὺς ναοὺς καὶ 50 χιλ. κατ.

Νῆσοι τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πρὸς Ν. ἡ Κεϋλάη (2 ἑκατ. κατ.) εὐφροτάτη νῆσος, παρχουσα κανέλλαν, ἐλέφαντα, μαργαρίτας καὶ ἔχουσα μητρ. τὸ Κολόμπορ. Πρὸς Δ. ταύτης εἶνε αἱ νῆσοι Λακεδιβαί, ἀποτελοῦσαι μικρὸν ἀρχιπέλαγος κυβερνώμενον ὑπὸ Σουλτάνου ὑποκειμένου εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, καὶ αἱ Μαλιθάι, οὐσαι περὶ τὰς 12 χιλ. ὦν ἐπίσ. εἶνε ἡ Μαλή, ἑδρα ἀνεξαρτήτου Σουλτάνου τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε 57350 τετρ. μρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 180 ἑκατ. ὦν τὰ 7/8 εἶνε βουδισταί, 5 ἑκατ. χριστιανοὶ διαφόρων δογματῶν, καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ πυρολάτραι. Νῦν δὲ αἱ Ἀγγλικαὶ κτήσεις καὶ αἱ ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς χώροι διοικούνται κατ' εὐθειαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ὡς καὶ αἱ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Πορτογάλων ὑπὸ τῶν ἰδίων των κυβερνήσεων, ἀπασα ὅμως ἀπολύτως.

Τὸ κλίμα τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πολὺ θερμὸν καὶ νοσερόν εἰς τὰ παράλια, ἐν ᾧ πρὸς τὰ ὄρη εἶνε εὐκραεῖς καὶ ὑγιεινόν. Ἐνταῦθα δύο ὠραι τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερὰ, προκίπτουσιν ὑπὸ τῶν Μουσωνίων ἀνέμων (α) καὶ βροχερὰ μὲν εἶνε ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Κορομανδέλου ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου, ξηρὰ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ἐπὶ δὲ τῆς παραλίας τοῦ Μαλαβάρου βροχερὰ μὲν ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, ξηρὰ δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Ἰνδοστάν, ἂν καὶ εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ μεγάλα

(α) Οἱ Μουσωνῖοι εἶνε ἐκ τῶν σταθερῶν λεγομένων ἀνέμων, πνέοντες κατὰ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν. Ἐξ μῆνας ἀπὸ τῶν ΒΔ. καὶ ἄλλους ἔξ μῆνας κατ' ἀντίθετον φορὰν ἀπὸ τῶν ΝΔ.

ἐρημοί, εἶνε εὐφορώτατον, παράγον βανίκας, ζαχαροκάλαιον, ὄπιον, φοίνικας, πέπερι, κόμμι ἑλαστικόν, καμφοράν, λαμπρά ἄνθη, δάφνας, διαφόρους κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἐν αὐτῷ εἶνε ὁ ρινόκερος, ἡ ἄρκτος, ὁ λύγξ, ὁ θηρευτικὸς τίγρις, ὁ οὐραγγουτάγγης κτλ. ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων ὁ ἑλέφας, ὁ βούβαλος, ἡ κμήλος, οἱ δὲ βοῦς σχεδὸν λωτρεύονται εἰς τὸ Ἰνδοστάν· πτηνὰ δὲ οἱ ταοί, καὶ ἐρπετὰ ὁ βόας, οἱ κροκδαίλοι τοῦ Γάγγου κτλ.

Τὸ Ἰνδοστάν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, σιδήρου, ἀδαμάντων, ρουβινίων, σαπφείρων, ἀμέθυστων, ὀνύχων κλπ. παρὰ δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀλιεύονται καὶ λαμπροὶ μαργαρίται.

Ἐχει λαμπρὰν παντοῦ εἶδους βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον λίαν ἐκτεταμένον μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ευκαλυπτόμενον διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων, δι' ὧν οἱ Ἄγγλοι συνέδισαν τὰς μεγαλειτέρας καὶ ἐμπορικωτέρας πόλεις τοῦ Ἰνδοστάν. Γλῶσσαι δ' ἐνταῦθα, ὡς ἐκ τῶν διαφορῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ λαῶν, οἶον Μογγόλων, Βελούχων, Ἀράβων, Περσῶν, Σινῶν, Ἑβραίων καὶ ὀλίγων Εὐρωπαϊῶν, εἶνε διάφοροι· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἔχουσιν ἔτι καὶ ἱερὰν γλῶσσαν τὴν καλουμένην *Σανσκριτικὴν* (α).

ΑΡΑΒΙΑ.

Μῆκ. Α. 43° 20'—57° 40'.

Πλάτ. Β. 12° 40'—33° 45'.

Ἡ Ἀραβία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ΝΑ. ὑπὸ τοῦ Ὀμανικοῦ κόλπου, ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀραβία μέχρι τῆς Ζ'. ἑκατονταετηρ. ἦτο ἀσήμαντος καὶ γυνώστη μόνον διὰ τὰ ἀρώματα, τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς πολυτιμὰ προϊόντα. Ἀφ' οὗ ὅμως ὅλας τὰς Ἀραβικὰς φυλάς ὁ Μωάμεθ ἤνωσεν ἐπὶ μίαν θρησκείαν (622 μ. Χ.), εὐθὺς κατέκτησαν οὗτοι μέρος τῆς Ἀσίας, τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν Ἰσπανίαν εἰς τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ νικηθέντες ὑπὸ Καρόλου τοῦ Μαρτέλου ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀρχίσαντες πρὸς ἀλλήλους διχονοίας ἐξησθένησαν κατὰ μικρὸν καὶ ὑπεχώρησαν εἰς τοὺς πρότερον δούλους των Τούρκους, οἵτινες μέχρι νῦν ἄρχουσι μέρους τῆς Εὐρώπης.

*Ὄρος ἀξιοσημείωτον τῆς Ἀραβίας εἶνε τὸ Σινᾶ (9 χιλ. πόδ.) ὅπου ὑπάρχει διάσημον τῶν ὀρθοδόξων ὁμῶν. μοναστήριον· οἱ δὲ

(α) Οἱ Ἰνδοὶ διηροῦντο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς 4ας τάξεις, ἀπὸ χρι νῦν ἔτι ὑφισταμένας· 1) τῶν ἱερέων κατόχων πάσης παιδείας καὶ ἐπιστήμης· 2) τῶν πολεμιστῶν· 3) τῶν γεωργῶν καὶ ἐμπόρων· 4) τῶν τεχνιτῶν. Αἱ τάξεις αὗται οὔτε νὰ συμπάγῃσι δύνανται, οὔτε σχέσιν τινα νὰ ἔχουσιν πρὸς ἀλλήλας. Πλὴν δὲ τούτων εἶνε οἱ πολυάριθμοι Παρσικαὶ θεωροῦμενοι ὑπὸ

μοί αὐτῆς εἶνε ἀσήμαντοι, ῥέοντες μόνον τὴν ὥραν τῶν βροχῶν.
 1 Ἀραβία μέχρι νῦν ὑπὸ τῶν γεωγράφων διαιρεῖται εἰς τρία μέρη,
 Περταίαν Ἀραβίαν πρὸς Β. τὴν Ἐρημον Ἀραβίαν ΒΔ. τὴν
 Ἰαμαρὰ Ἀραβίαν ΝΑ. (α) ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἀναφέρει κατὰ
 ἂν τὰς ἐν ταῖς παραλλιαῖς αὐτῆς ἐπισ. πόλεις.

Ἐν τῇ δυτικῇ παραλλίᾳ ἐπισ. πόλεις εἶνε Μέκκα, πατρίς τοῦ Μωά-
 καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν, συχναζομένη ὑπὸ πολλῶν
 σκυνητῶν. κείται δ' ἐπὶ ξηρᾶς βραχῶδους καὶ ἀθλίας θέσεως ἔ-
 σα 45 χιλ. κατ. καὶ τὸ περίφημον τσαμίον τῆς Μέκκας, περι-
 βάνον τὸ μικρὸν τετράγωνον οἰκοδόμημα Καάβα, ἔνθα εὐρίσκεται
 ἰεῖος λίθος ὁ τόσον λατρευόμενος ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν, φερθεὶς
 ἀπὸ αὐτοῦ ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ πρὸς θεμελίωσιν τοῦ
 ἱεροῦ τούτου· εἶνε δὲ ἀνοικτὴ ἢ Καάβα τρεῖς φορές τὸ ἔτος. Τσέδα,
 ἐπὶ τῆς Μέκκας, ἐμπορικὴ πόλις γνωστὴ ἐτι διὰ τὴν ὄχι πρὸ
 ἄλλων ἐτῶν σφαγὴν τῶν Εὐρωπαϊῶν. Μεδίνα, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.
 ἐπὶ τῇ περιφημον τσαμίον οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ ἔχον 400
 ἰεῖους κεκοσμημένους διὰ πολυτίμων λίθων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει καὶ
 τάφος τοῦ Μωάμεθ. Μόκα, ἐπίσημος λιμὴν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θά-
 λασσαν καὶ ἀποθήκη τοῦ καφέ τῆς Ἰεμένης. Ἀδενον ἐπὶ τοῦ κόλπου
 τοῦ Ἀδένου, ἔχον καλὸν λιμένα, 40 χιλ. κατ. καὶ ἀνήκον εἰς τοὺς
 ἄγγλους. Μασκάτη πρὸς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον, πρωτ. τοῦ Σουλ-
 τάνου τῆς Μασκάτης, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ
 10 χιλ. κατ. Ἐν δὲ τῇ Α. παραλλίᾳ ἀξία μνείας πόλις εἶνε ἡ Λάσσα.
 ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 28500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 4 ἐκ.
 Μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι. Συνίσταται δ' ἐκ πολ-
 λῶν μικρῶν κρατῶν, ὧν ἕκαστον διοικεῖται ὑπὸ τινος ἀρχηγοῦ καλου-
 μένου ἱμάμου, σερίφου ἢ ἐμίρου. Οἱ ἐπισ. δὲ αὐτῶν εἶνε ὁ σερίφης τῆς
 Μέκκας, ὁ ἱμάμος τῆς Ἰεμένης καὶ ὁ σουλτάνος τῆς Μασκάτης.
 οὐτῶν ὁ πρῶτος ἀναγνωρίζει ὡς ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν σουλτάνον
 τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τοῦ δὲ σουλτάνου τῆς Μασκάτης ἡ ἀρχὴ
 κτείνεται ἐτι ἐπὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς Περσίας καὶ ἐπὶ μεγάλου
 ἰσχύος τῆς ἐν Ἀφρικῇ Ζαγγουεβάρης. Ὑπάρχουσι δ' ἐνταῦθα καὶ πολ-
 λὰ νομαδικαὶ φυλαί, αἵτινες κυβερνῶνται πατριαρχικῶς. Εἶνε δὲ οἱ
 Ἀραβες ἀνδρείοι, φιλοξένοι καὶ φίλοι τῆς ποιήσεως, κατὰ δὲ τὸν
 Ἰσλαμικὸν νόμον εἰδείχθησαν καὶ φίλοι τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.

Ἐν τῇ Ἰνδῶν ὡς εὐτελεῖ ὄντα καὶ πάσης περιφρονήσεως ἀξία· οὗτοι δὲ
 γίνονται ὅτι εἶνε οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἄλλων τάξεων
 καὶ τῶν ἱππῶν ὑποταχθέντες.
 (α) Νῦν δὲ αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς ἕξ τιμήματα· 1 τὴν Ἐδίαζ πρὸς
 τὴν Ἰνδὴν εἰς τὸ ΝΑ. 2 τὴν Ἰεμένην εἰς τὸ ΝΑ. 3 τὴν Ἀδραμώτην πρὸς Ν. 4. τὴν Ὀ-
 μανικὴν εἰς τὸ ΝΑ. 5 τὴν Ἐλακάν πρὸς Α. 6 τὴν Νεδι ἐδ' ἐν τοῖς με-
 ταστασιαῖς.

Εἰς τὴν Ἀραβίαν, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, διακρίνονται δύο ὄραι τοῦ ἔτους ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερά· ἀλλ' ἐνίοτε παρέρχονται πολλὰ ἔτη, καθ' ἃ δὲν πίπτει σταγῶν ὕδατος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Οἱ ἄνεμοι ἐνταῦθα εἶνε λίαν ὀρηκτικοὶ καὶ κινδυνώδεις· τούτων φοβερώτερος εἶνε ὁ Σαμουῦμ, πνέων εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ σηκώνων νέφη θερμοστάτης ἄμμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀραβίας συνίσταται ἐκ πεδιάδων ἐρήμων καὶ ἄμμωδῶν, ἀλλ' ἔχει καὶ τόπους λίαν εὐφόρους, καὶ μέγιστα τὰ ΝΑ. αὐτῆς εἶνε εὐφορώτατα, παρὰχόντα καφέν, φοίνικας, ἄλωήν, βάλσακα, διάφορα ἀρώματα κτλ. Οἱ ἵπποι αὐτῆς εἶνε ὀνομαστοὶ καὶ αἱ κήμηλοι εἶνε τὰ πλοῖα τῶν ἐρήμων τῆς. Ἐνταῦθα δὲ ὑπάρχει καὶ ἡ δρομὸς κήμηλος καὶ ἄλλα οἰκιακὰ ζῶα· ἄγρια δὲ ζῶα ἔχει εἰς τὰς ἐρήμους λέοντας, πάνθηρας, γαζέλλας, πιθήκους, στρουθοκαμήλους, πολλὰ φαρμακερὰ ἔρπετά καὶ ἀκρίδας, εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ μαργαρίται ἀξιολόγοι.

Γλῶσσα δ' ἐν αὐτῇ λκλείται ἡ Ἀραβικὴ, ἐξαπλωθεῖσα ἀπὸ τῶν διαδόχων τοῦ Μωάμεθ καὶ εἰς τὴν Συρίαν καὶ Αἴγυπτον.

ΑΦΡΙΚΗ.

Ἡ Ἀφρικὴ, τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου, συνεχομένη μετὰ τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. καὶ ΝΔ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ Ἀφρικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 14 μέρη: τὴν Αἴγυπτον, Ἀθυσσιαν, Σόμαυλον, Βαρβαρίαν (συνισταμένην ἐκ τῆς Τριπόλεως, Τύνιδος, Ἀλγερίου καὶ Μαρόκου), Σαχάραν, Σενεγαμβίαν, Ἄνω καὶ Κάτω Γουίνεαν, Σουδὰρ ἢ Νιγηρίαν, Ὀττεροτίαν, Ἐβέλατον, Ἄκραν, Καφρερίαν, Μοζαμβίκην καὶ Ζαγγουεβάρην.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημοὶ εἶνε ὁ τῆς Σίδρου καὶ ὁ τῆς Γαβης εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ τῆς Γουίνεας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικόν τῆς Σοφάλας, πρὸς Δ. τῆς νήσου Μαδαγασκάρ, καὶ ὁ τοῦ Ἀδένου πρὸς Α.

Ὅρη καὶ πεδιάδες. Εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον (3500 μέτρ.), ὧν συνέχεις εἶνε τὰ ἐν Τριπόλει ὄρη τῆς Κυρήνης. Πρὸς Ν. τούτων ἐκτείνονται ἡ ἔρημος Σαχάρα, ἡ μεγαλειτέρα ἔρημος τοῦ κόσμου, καὶ ἡ Λιβυκὴ ἔρημος, περιλαμβάνουσαι καὶ τινὰς ὄσσεις. Ταῦτα τῆς τὸ ἀνατολικὸν σχηματίζει τὴν εὐφορον πεδιάδα τοῦ Νείλου· ΝΔ. δὲ τῆς Σαχάρας ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Σενεγαμβίας μέχρι τοῦ νοτιο-ἀνατολικοῦ κόλπου τῆς Ἄνω Γουίνεας τὰ ὄρη τοῦ Κόγγου ἢ Νιγηρικὰ ὄρη.

γάζουσι πολλοὶ ποταμοί, καὶ ἐν τῇ Κάτω Γουϊνέᾳ τὰ ὄρη τοῦ *τάλλου*.

δὲ τὸ νότιον ἐν τῇ Ὀπτεντοτίχ ὑφούνται τὰ ὄρη τοῦ *Χαλκού* τῇ Εὐέλπιδι ἄκρα τὰ *Νεοῦβεδα*· εἰς δὲ τὸ νοτιοανατολικὸν *Καφρερίχ* τὰ ὄρη *Λύπατα*. Πρὸς βορρᾶν δὲ τούτων παρὰ τὸν *Κρινόν* καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐκτείνεται τὸ ὑψηλὸν ὄρος *Καλιμάνζαρον* (5 μέτρ.), καὶ βορειότερον τὰ ὄρη τῆς *Σελήνης* καὶ τὰ *Χιονο-* ὄρη. Εἰς τὰ ΒΑ. κείνται τὰ ὄρη τῆς *Ἀβυσσιρίας* (3 χιλ. μέτρ.), ὀνόμαζα μέγροι τοῦ πορθμοῦ τοῦ *Βαβελμανδέβ*, καὶ εἰς τὸ ἀνατο-

τῆς Αἰγύπτου τὰ *Ἀραβικὰ ὄρη*. Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ *Νεῖλος*, οὗ ὁ μεγαλειότερος μὲν βραχίων ὄρος ποταμὸς κκλούμενος πηγάζει ἀπὸ τῆς βορείας ὄχθης τῆς *λίμνης Νυάνζης*, ὁ δὲ ἄλλος αὐτοῦ βραχίων ὁ καὶ *Κυαροῦς* ὄρμενος ἐκ τῶν ὄρεων τῆς *Ἀβυσσιρίας* σχηματίζων δὲ αὐτὸς οὗς κατὰ τὸν ροῦν του καταρράκτας καὶ διαρρέων τὴν *Ἀβυσσι-* *Νουβίαν* καὶ Αἴγυπτον ἐκβάλλει εἰς τὴν *Μεσόγειον*. Εἰς δὲ τὸν ἀντικὸν ἐκβάλλουσιν ὁ *Σερεγάλης*, ὁ *Γαμβίας* καὶ ὁ *Ριογκράν-* πηγάζοντες ἐκ τῶν *Νιγηρικῶν ὄρεων*· ὡσπύτως ὁ *Νίγρος* ἢ *Ιβῆς* καὶ ὁ *Ζαῖρος* ἢ *Κόγγος* εἰς τὸν κόλπον τῆς *Γουϊνέας*, καὶ ὁ *Ινδὸς* εἰς τὸν *Ἰνδικὸν ὠκεανόν*.

Λίμνη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ *Μελλίγη* πλησίον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ *Ιβῆ* εἰς τὸ *Σουδάν*, ἡ *Νυάνζα* ἢ μεγαλειτέρα λίμνη τῆς Ἀφρικῆς ἐν πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ (α). ΝΔ. ταύτης κείται ἡ λίμνη *Γαρινάκα*, καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς *Μοζαμβίκης* ἢ λίμνη *Νυάσσα*, καὶ ἡ *Δαμβέα* εἰς τὴν *Ἀβυσσιάν*.

Ἀκρωτήρια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε τὸ *Καλόν* εἰς τὴν *Βαρβαρίαν*, τὸ *Κόν* εἰς τὴν *Σαχάραν*, τὸ *Πράσιον* εἰς τὴν *Σενεγαμβίαν*, τὸ τῆς *Ἀπιδος* ἄκρα καὶ τὸ τῶν *Βελωῶν* εἰς τὴν *Εὐέλπιδα ἄκραν*, τὸ *Γουαρδαφοῖον* πρὸς Α. τοῦ πορθμοῦ *Βαβελ-μανδέβ*.

Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπίσ. εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ *Αἰθόραι*, *Γαδέρα*, αἱ *Καράραι*, αἱ τοῦ *Πρασίου* Ἀκρωτηρίου, αἱ τοῦ κόλ- *τῆς Γουϊνέας*, ἡ *Ἀσσερσιῶν* καὶ ἡ *Ἁγία Ἐλένη*· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ἢ *Μαδαγασκάρ*, ἡ *Βουρβῶν*, ἡ *Φράντσα*, αἱ *Κομόραι*, αἱ *Μοζαμβίκαι*, ἡ *Ζατζιβάρη*, αἱ *Σεῦχέλαι*, ἡ *Σοκότορα* κλπ.

ΕΠΙΣ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 285434 τετρ. μυρ. οἱ δὲ περὶ τὰ 130 ἑκατ. οἱ πλείστοι ἀνήκοντες εἰς τὴν αἰθιοπικὴν ἡμὴν· τὸ δὲ βόρειον κατοικοῦσι Βέρβεροι, Μαυρητανοί, Ἀραβες, Ἀσσινοί, Κόπται, Ἑβραῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι ἀποικοί, ἀνήκοντες εἰς τὴν *Αἰθιοπικὴν φυλὴν*, παρὰ δὲ τὸν *Νεῖλον* καὶ τὰ παράλια τῆς *Τριπό-*

α) Ἡ λίμνη αὕτη ὡς καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ *Νεῖλου* ἀνεκαλύφθησαν τὸ 1866 τῶν πλοιάρχων *Λήκ* καὶ *Γράντ*.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ 8

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσειο"

λεως Τούρκοι καὶ Τουρκομάνοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε φρετιχισταί (εἰδωλολάτραι) (α), μὴ ἔχοντες τὴν ἰδέαν ἐνὸς ὑπερτάτου ὄντος· καὶ μωαμέθανοὶ μὲν εἶνε οἱ κάτοικοι τῶν βορείων καὶ ἀνατολικῶν χωρῶν καὶ ἄλλοι διάφοροι λαοὶ καθ' ἅπασαν τὴν ἥπειρον· χριστιανοὶ δὲ μόνον οἱ ἄποικοι Εὐρωπαῖοι, οἱ Κόπται, μέρος τῶν Ἀβυσσινίων, τῶν νοτίων Ὀπτεντοτῶν καὶ Κάρρων καὶ ἄλλων νιγριτῶν εὐρισκομένων ἐν τῶς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικίῳν.

Οὔτε ἐπιστῆμαι οὔτε γράμματα ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι, πλὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικίῳν καὶ τῶν χωρῶν τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον (Νουβία, Αἴγυπτος, Κυρήνη, Καρχηδῶν, ὧν καὶ τὰ εἰσέτι σωζόμενα λείψανα μαρτυροῦσι τὴν αὐτῶν ποτε λαμπρότητα), ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς μέγαν βαθμὸν βρῦβαρότητας. Ἐν αὐτῇ ἐπικρατεῖ ἔτι ἡ σωματεμπορία, ἐν τισὶ δὲ μάλιστα χώραις οἱ λαοὶ αὐτῆς εἶνε ἀνθρωποθῦται καὶ ἀνθρωποπράξαι.

Τὸ πλείστον τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ζῆ διὰ τῆς θήρας, τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς λείας τῆς ἐκ τῶν πολέμων, εἰς δὲ τὸ Σουδάν ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τινὰς τέχνας, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Τὸ δὲ 1843 οἱ περιηγηταὶ Λημ καὶ Γράντ ἀνεκάλυψαν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τὸ βασίλειον τοῦ Καραγουέθου πρὸς τὰ Δ. τῆς Ἀβυσσινίας, τοῦ ὁποῦοι οἱ κάτοικοι οὐ μόνον παριστῶσι τὸν ὑψηλὸν τύπον τῆς αἰθιοπικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ κατέχουσι. Εἰς τὴν γεωργίαν δ' ἔτι ἀσχολοῦνται καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου, Νουβίας, Ἀβυσσινίας καὶ οἱ τῶν Εὐρ. ἀποικίῳν.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς, κειμένης τὸ πλείστον ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης, κατὰ μὲν τὸ μέσον αὐτῆς εἶνε θερμὸν καὶ νοσῶδες, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. τόσοσιν γίνεται εὐκρατές· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφωρότατον παράγον φοίνικας, κοκκοφοίνικας, σπυραμικὴν, ταμαρίνιον, βανάνας, κόμμι, καφέν, ἰνδικόν, ἀρώματα κτλ. Τὰ φυτὰ τῆς Ἀφρικῆς δὲν εἶνε κολοσσιαῖα ὡς τὰ τῆς Ἀσίας ἀλλ' ἀρωματικώτερα, ἃν καὶ ἐν Σενεγαμβίᾳ ἀπαντᾶται καὶ τὸ χονδρότατον δένδρον Βασάβ. Ὡσούτως καὶ τὰ ζῷα τῆς δὲν εἶνε τόσοσιν μεγάλα, ἀλλ' ἀκχιμώτερα καὶ θηριωδέστερα· ἰδιόχοντα δὲ ζῷα ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ καμηλόπαρδος, ὁ ὄναγρος, ἡ στρουθοκάμηλος, ἔχει δὲ καὶ πτηνὰ παραδείσια κτλ.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διατετανομένην ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, αἱ βροχαὶ εἶνε περιοδικαί, ἀρχίζουσαι πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ πρὸς Ν. αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου

(α) Φρετιχισταὶ λέγονται οἱ παραδεχόμενοι πολλοὺς θεοὺς· αὐτοὶ δὲ οἱ θεοὶ κατὰ τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν λαῶν, οἵτινες τοὺς λατρεύουσι, εἶνε ἐμψυχα ὄντα ἢ ἄψυχα πράγματα.

ἢ Μαρτίου. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ποταμοὶ αὐτῆς παραπαχεῖαν ἰλὸν φέρουσιν αὐτὴν πλημμυροῦντες εἰς χαμηλοτέρους καὶ τοὺς κατασταίνουν εὐφορωτάτους· χιὼν δ' ἐν αὐτῇ λόνον ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων ὄρεων, ὧν αἱ κορυφαὶ εἶνε καὶ ἔπαστοι· ἐν τισὶ δὲ μέρεσι τῆς Σαχάρας οὐδέποτε βρέχει.

Ἰλλα δέ, οἷον χρυσός, ὡς κόνις εὐρίσκεται εἰς τοὺς ποταμούς ῥικῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ χαλκός καὶ ὁ σίδηρος εἶνε ἄφθονος· τὸ δὲ κί τὸ νίτρον εὐρίσκονται ἐν ἄφθονίᾳ εἰς τὰς ἀνύδρους ἐρήμους.

Ἄφρικὴ ἔχει πλὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῶν μετάλλων φάρμακα διάφορα, ξύλα πολύτιμα, δέρματα, ἑλεφαντόδοντα, στρουθοκαμήλων, μόσχον κλπ. διὰ τῶν ὁποίων μὲ ὄλας σκολίας τῆς συγκοινωνίας ἐνεργεῖ μέγα ἐξωτερικὸν ἐμπόριον.

Ἰτενμα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἐπικρατοῦν εἶνε τὸ πατριαρχικὸν καὶ μόνον αἱ βόρειοι χῶραι, ἢ Ἀβυσσινία καὶ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ καὶ διοικοῦνται ἀπολύτως, ἢ δὲ Τύνις διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος καὶ σύνταγμά τι εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ ἡ μικρὰ ἀποικία βερβία δημοκρατικῶς.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

Μῆκ. Α. 21° 45'—33° 15'.

Πλάτ. Β. 23° 30'—51° 40'.

Ἀίγυπτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰσθμοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τριπόλεως τῆς Βαρβαρίας καὶ τῆς ἐρήμου.

Μ. Ἡ Αἴγυπτος παλαιάτατα ἐπολιτίσθη· μαρτύρια δὲ τοῦ ἀρχαίου ἀπολιτισμοῦ εἶνε τὰ διάφορα αὐτῆς μνημεῖα: οἱ ζωδιακοί, οἱ λαβύρινθοι, οἱ πυραμίδες, ὑπερμεγέθη οἰκοδομήματα χρησιμεύοντα πρὸς τῶν βασιλέων. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Καμβύσου υἱοῦ τοῦ Κύρου βασιλείας τῆς ἀσὺς ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Πέρσας (525 π. Χ.), εἶτα δ' εἰς τοὺς Ἕλληνας (332 π. Χ.), μετὰ τούτους (30 π. Χ.) εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς, καὶ εἰς τοὺς Ἀραβίους (640 μ. Χ.), καὶ παρ' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους (1517 μ. Χ.), εἰς οὓς ὑπόκειται μέχρι σήμερον.

Ἡ Αἴγυπτος ἔχει ὀχι πολὺ σημαντικὰ εἶνε τὰ Ἀραβικὰ πρὸς Α. καὶ τὰ Ἰβερικὰ πρὸς τὸ ΒΔ. αὐτῆς.

Ὁ ποταμὸς αὐτῆς εἶνε ὁ Νεῖλος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Νουάντα ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἀβυσσινίας καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Νουβίας καὶ Αἰγύπτου, ἄς καὶ κατασταίνει διὰ τῶν πλημμυρῶν του εὐφορώτατος, ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖται ὑπὸ τῶν γεωγράφων εἰς 3 μέρη· εἰς Κάτω Αἴγυπτον πρὸς Β., εἰς Μέσην Αἴγυπτον, καὶ εἰς Ἄνω Αἴγυπτον.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

πρὸς Ν. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Καίρον* εἰς τὴν Μέσσην Αἴγυπτον παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Νείλου καὶ πλησίον τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος, πρωτ. τῆς Αἴγυπτου ἔχουσα στενάς, ῥυπαράς καὶ σκοτεινάς ὁδοὺς καὶ οἰκίας κακῶς ἐκτισμένας, ἀλλὰ καὶ λαμπράς δημοσίας οἰκοδομὰς, πολλὰ τσαμιά, μέγξ ἐμπόριον καὶ 350 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν πρὸς τὴν ἔρημον ὑπάρχουσι 21 πυραμίδες, ὧν τρεῖς εἶνε λίαν ὑψηλαί. *Σαμίατη* (Ταμιάθις) παρὰ τὸ ἀνατολικὸν στόμιον τοῦ Νείλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα κελὸν λιμένα καὶ 37 χιλ. κατ. *Σουεῖξ* (Ἀρσινόη) πρὸς τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουεῖξ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, μικρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις (15 χιλ. κατ.). *Ἰσμαηλία* πρὸς τὸ μέσον τοῦ ἰσθμοῦ καὶ ἀπέναντι ὁμων. λίμνης, δι' ἧς διέρχεται ἡ διώρυξ τοῦ Σουεῖξ. *Πορτ-σαϊθ* (Πηλούσιον), καθ' ὃ μέρος ἐνοῦται ἡ διώρυξ τοῦ Σουεῖξ μετὰ τῆς Μεσογείου. *Ροσέτη* (πάλαι Βολβιτινή) ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ στόματος τοῦ Νείλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Ἀλεξάνδρεια* ἐν τῇ Κάτω Αἴγυπτῳ, εὐλίμενος καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Μεσογείου, ἔχουσα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. πλήθος μνημείων καὶ τὴν περίφημον βιβλιοθήκην τῶν Πτολεμαίων· νῦν δ' ἔχει περὶ τὰς 220 χιλ. κατ. μετὰ δὲ τοῦ Καίρου ἐνοῦται διὰ διώρυγος τοῦ Νείλου καὶ διὰ σιδηροδρόμου ἐκτεινομένου μέγξ τοῦ Σουεῖξ. Παρ' αὐτὴν καίται καὶ ἡ τεχνικῶς νῦν ἠνωμένη νησοῦς *Φάρος*, ἐφ' ἧς οἱ Πτολεμαῖοι εἶχον στήσει φανὸν διὰ τοὺς εἰσπλέοντας εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας. *Σουίτη* (Λυκόπολις), 600 ἀναχωροῦσι τὰ κερβάνια (ἐμπορικαὶ συνοδεῖαι) διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Λενδεράχη* (Γερτύρα) παρ' αὐτὴν εὐρίσκονται ἐν τῇ κώμῃ *Καρνάκ* τὰ μεγαλοπρεπῆ εἰρητικά τῶν ἀρχαίων Θεῶν πρωτ. τῆς Ἄνω Αἴγυπτου.

Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Αἴγυπτου εὐρίσκεται ἡ *Μεγάλη Ὀάσις* ἔχουσα πηγὰς, ῥυάκας καὶ χώραν λίαν εὐφορον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αἴγυπτου εἶνε 42850 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 4 1/2 ἑκατ. Κόπται Χριστιανοί, Ἀραβες, Τούρκοι καὶ Μαμελοῦκοι μωαμεθανοί, διοικούμενοι ὑπὸ διαδοχικοῦ ἀντιβασιλέως ὑποκειμένου εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ κλίμα τῆς Αἴγυπτου εἶνε λίαν θερμὸν, καὶ ἐν μὲν τῇ Κάτω Αἴγυπτῳ αἱ βροχαὶ εἶνε λίαν σπάνιαι, ἐν δὲ τῇ Μέσῃ πίπτουσι ἐνίοτε πολλαὶ βροχαὶ καὶ πλείονες ἔτι εἰς τὴν περὶ τὸ Δέλτα χώραν· καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου ἐνταῦθα εἶνε ἕαρ, ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουλίου θερμότερον θέρος, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου συμβαίνουσι αἱ πλημμύραι τοῦ Νείλου, αἱ κατασταίνουσαι τὴν χώραν εὐφωρωτάτην. Ἴνα δὲ γνωρίζωσι τὸν βαθμὸν τῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων κατεσκευάσαν ἐπὶ τῆς νήσου *Ρουδιάχ* ἀπέναντι τοῦ Καίρου τὸ Νειλόμετρον. Καὶ ὅταν μὲν τὰ ὕ-

δατα ὑψοῦνται εἰς αὐτὸ ὑπὲρ τὰ 10 μέτρα, τότε ἡ εὐφορία εἶνε μεγάλη καθ' ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. Τὸ δ' ἕδαφος ὅσον μὲν ποτιζέται ὑπὸ τοῦ Νείλου εἶνε εὐφορον, ὡς καὶ αἱ παρ' αὐτὴν ὄασις, παράγον γεννήματα, ὄρυζιον, ζαχαροκόκκλον, κίναβιν, λίνον, βάμβακα, ταμαρίνιον, φοίνικας κτλ. τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε ἔρημοι ἀνυδροὶ καὶ ἀμυώδεις. Ζῆα δὲ ὑπάρχουσι ἐν αὐτῇ βούβαλοι, βοῦς, ὄνοι, κίμηλοι· ἄγρια δὲ κροκόδειλοι, ἵπποπόταμοι, ἰχθυεῖμονες, κύνες ἄγριοι κλ.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Μεχμεταλή κυβερνᾶται ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, ἀλλ' ἅπασ αὐτῆς ὁ λαὸς εὐρίσκεται ἔτι εἰς κτηνώδη κατάστασιν· τὸ δ' ἐμπόριον ἐνεργούμενον ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων εἶνε λίαν ἀκμαῖον. Τὸ δὲ μεγαλείτερον διαπραχθὲν ἐνταῦθα ἔργον εἶνε ἡ διὰ διώρυγος ἐνωσις τῆς Ἐρυθρᾶς μετὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲ ὑπόκειται καὶ ἅπασα σχεδὸν ἡ Νουβία.

ΝΟΥΒΙΑ, ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ, ΣΟΜΑΥΛΟΝ.

Μῆκ. Α. 25° 30'—49° 10'.

Πλάτ. Β. 8° —24° 20'.

Ἡ Νουβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αἴγυπτου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου καὶ τοῦ Σουδάν, τὸ δὲ νότιον ὄριον κατέχει ἡ Ἀβυσσινία, ὀριζομένη καὶ αὐτὴ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Σομαύλου.

ΣΗΜ. Ἡ Νουβία καὶ ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ πρὸς Ν. αὐτῶν γῶραι θεωροῦνται ὡς ἡ ἀρχαία Αἰθιοπία, ἐξ ἧς ἐξῆλθε κατὰ τοὺς σοφοὺς ὁ Αἴγυπτιακὸς πολιτισμὸς· καὶ οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Νουβίας εἶνε τὸ πλείστον δεδομένοι εἰς τὴν ληστείαν, οἱ δὲ ἐν ταῖς πόλεσιν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τινὰς βιωτικὰς τέχνας· οἱ δὲ τῆς Ἀβυσσινίας ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμὸν, μειγμένον μετὰ τινῶν ἑβραϊκῶν ἐθίμων.

Ὀρη. Τὰ ὄρη τῆς Νουβίας εἶνε συνέχεια τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων· ἡ δὲ Ἀβυσσινία ἔχει ὄρη ὑψηλά, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε ἡ *Σαγκαλία* (4820 μέτρ. ὕψος) πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ποταμοὶ δ' αὐτῶν εἶνε ὁ *Κυανόσς*, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης *Σαμβέας*. Οὗτος ἐνούμενος πρὸς τὸ μέσον τῆς Νουβίας μετὰ τοῦ Λευκοῦ σχηματίζουσι τὸν ποταμὸν *Νείλον*.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Νουβίας εἶνε *Σεναάρ* ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. ταύτης ὁ ἡγεμὼν ὡς καὶ ὁ τῆς Κίνας ἄπαξ τοῦ ἑτους ἄροτριζ τὴν γῆν. *Νέα Δόγγολα* ἡ *Μαρακάχη* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νείλου. *Καρτοῦμ* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Λευκοῦ καὶ Κυανοῦ ποταμοῦ, νέα πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Νουβίαν ἀνήκει ἔτι καὶ τὸ κείμενον ΝΔ. αὐτῆς *Κόρδοφάν*, συνιστάμενον ἐκ πολλῶν μικρῶν ὁάσεων, ὡς καὶ τὸ *Δαρφοῦρ*.

Τῆς δὲ Ἀβυσιρίας, συνισταμένης ἐκ πολλῶν κρατιδίων, ἐπίσ πόλεις εἶνε Ἀδουάχη, πρωτ. τοῦ βασιλείου Τιγγρῆ· τούτου ἀξιολογώ- τέρα πόλις εἶνε ἡ Ἀζούμ. Γορδάρη (6 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ χρι- στιανικοῦ καὶ ἰσχυροτέρου βασιλείου αὐτῆς Ἀμάρα, ἔχουσα 50 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς πρωτ. τῆς ὅλης Ἀβυσιρίας. Ἀργωάρη, πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Χουῆς (10 χιλ. κατ.), ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλας.

Τὸ δὲ Σόμαυλον συνιστάμενον ἐκ τῆς χώρας τοῦ Ἀδέλου καὶ Ἀϊάνου κεῖται μεταξύ Ἀβυσιρίας καὶ Ζαγγουεβάρης καὶ ἔχει πρὸς Α. τὸ ἀκρωτήριον Γουαρδαφούιον. Τὸ δὲ Ἀδέλον ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μανδὲβ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφουίου ἔχει ἐπίσ. πόλεις τὴν Ζεϊλάχην καὶ τὴν Βαρβόραν, ἀμφοτέρας πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε περὶ τὰ 23,500 τετρ. μυρ. οἰδέ κἀτ. τῆς μὲν Νουβίας 1 ἑκατ. μωαμεθανοί, ἀποτελοῦντες μικρὰ κρή- τη, ὧν οἱ ἡγεμόνες ὑπόκεινται πάντες εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Αἴγυ- πτου, τῆς δὲ Ἀβυσιρίας 3 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ἀλλ' ὑπάρ- χουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ εἰδωλολάτραι. Ταύτης τὸ πλεῖστον ὑπό- κειται εἰς ἓνα αὐτοκράτορα. Τοῦ δὲ Ἀδέλου καὶ Σομαύλου περὶ τὸ 1 ἑκατ. Ἀραβες μωαμεθανοί, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ νιγρίται καὶ φετιχισταί.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε θερμὸν, τοῦ δὲ Σομαύλου ἔτι θερμότερον καὶ νοσηρόν, τὸ δ' ἔδαφος εὐφορον παράγον δημητριακοὺς καρπούς, ὄρι- ζιον, ζαχαροκλάμον, καπνόν, βάμβακα, φοῖνικας, ταμαρίνον, ἔβε- νον κτλ. Ποτίζονται δὲ αὐταὶ αἱ χώραι ὑπὸ τῶν περιοδικῶν βροχῶν, αἵτινες ἀρχίζουσαι περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου παύουσι περὶ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου. Κατὰ δὲ τὸ ἔαρ πνέων ὁ ἀνεμος Χαμψίν προξενεὶ εἰς αὐτὰς μεγάλας καταστροφάς.

Ζῶα δ' ἔχουσι ἵππους ὠραίους καὶ ταχεῖς, καμήλους, ὄνους κτλ. εἰς δὲ τὰ ὄρη ὑπάρχουσιν ἐλέφαντες, λέοντες, ρινόκεροι, καμηλόπα- ρδοι, πίθηκοι, ὄνιαι, γαζέλλαι, ψιττακοί, ταοί, ἵπποπόταμοι, κροκό- δειλοι, ἀκρίδες κλ. ἔχουσι δὲ καὶ ἄλλας ὀρυκτόν, ἡ δὲ Ἀβυσιρία καὶ χρυσόκωνιν· τὸ δὲ Σόμαυλον ἐξέχει ἀρώματα, χρυσόκωνιν, ἐλεφαντό- δοντον, κόμμι ἀραβικόν κτλ.

ΒΑΡΒΑΡΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12° 25'—23° Α.

Πλάτ. Β. 25° — 37° 20'.

Ἡ Βαρβαρία κατέχουσα τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν ἐρήμων Σαχάρας καὶ Λιβύης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αἴγυπτου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Βαρβαρία μετὰ τῆς Αἰγύπτου εἶνε τὸ μέρος τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ὅποιον καλῶς ἐγνώριζον οἱ ἀρχαῖοι. Ἐνταῦθα κατέκουν οἱ Καρχηδόνιοι, λαὸς διαπρέφας εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ τὴν ἐμπορίαν, οἱ Κυρηναῖοι καλλιεργήσαντες θαυμασίως τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, οἱ Νομάδες καὶ οἱ Μαυρητανοὶ ὑποταχθέντες τέλος μετὰ τὸ 146 π. Χ. ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων τὸ δὲ 697 μ. Χ. ὑπέκυψαν οἱ Βέρβεροι εἰς τοὺς Ἀραβας. Ἐπὶ τούτων ὡς πειραταὶ κατερέμωνον τὰς χριστιανικὰς πόλεις τῆς Μεσογείου, ἕως ἴτου ἡ Γαλλία κατέστρεψε τοὺς πειρατικὸὺς αὐτῶν στόλους, ὑποτάξασα ἀπὸ τὸ 1830 κατὰ μικρὸν τὸ Ἀλγέριον.

***Ὀρη** αὐτῆς εἶνε τὰ τοῦ Ἄτλατος, οὗ ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ (3476 μέτρ.) εἶνε πάντοτε χιονοσκέπαστος. **Ποτάμια** δ' ἔχει πολλὰ μὲν πρὸς Β. χυνόμενα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατασταίνοντα λίαν εὐφορον τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ν. ἐκβάλλοντα εἰς λίμνας ἢ εἰς ἀμμώδεις ἐρήμους. **Λίμναι** δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ Λουδεάχη καὶ ἡ Μαλίγη.

Ἡ Βαρβαρία διαίρεται πολιτικῶς εἰς τέσσαρα μέρη· 1 τὴν ἡγεμονίαν τῆς Τριπόλεως· 2 τὴν ἡγεμονίαν τῆς Τύνιδος μετὰ τοῦ Φεζάν· 3 τὸ Ἀλγέριον· 4 τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Μαρόκου.

ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γαβῆς, εἶνε **Τρίπολις**, πρωτ. τοῦ Βέν, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. **Λέσρη**, μητρ. τῆς Βάρκας· ἐνταῦθα ἐν Γρενέχη σώζονται λαμπρὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας Κυρήνης ἀποικίας τῶν Λακεδαιμονίων, ἐν δὲ τῇ Βεγγάλῃ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας Βερενίκης. Πρὸς Ν. ταύτης **Μουζούκη**, πρωτ. τοῦ σουλτάνου τοῦ Φεζάν, ὑποκειμένου εἰς τὴν Τρίπολιν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ἐνεργούμενον διὰ κερβανίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς. Πρὸς Α. τῆς Τριπόλεως κεῖται ἡ ὄσας **Σεβάχη** ἢ τοῦ Ἄμμωνος ἔχουσα τὸ πάλαι διάσημον μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἄμμωνος, ὅπερ ἐπεσκέφθη καὶ ὁ μέγας Ἀλεξάνδρος καὶ πρὸς Δ. ἡ ὄσας **Γαδάμη**, ἔχουσα ὁμών. πόλιν ἐνεργοῦσαν ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΤΥΝΙΔΟΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, κατεχούσης σχεδὸν ἅπασαν τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος, εἶνε **Τύνις** πρωτ. τοῦ Βέν ἐπὶ λίμνης κοιωνούσης μετὰ τοῦ κόλπου τῆς Τύνιδος, ἔχουσα ὠραίαν θέαν, ἀξιόλογον ἐμπόριον, βιομηχανίαν φεσίων καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ περὶ τὰς 130 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/4 Ἑβραῖοι **Καϊρβάρη**, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Τύνιδος ἔχουσα ὠραῖον τσαμίον μετὰ 500 κίονας ἐκ γρανίτου καὶ 12 χιλ. κατ. **Βυζέρη** παρὰ τὴν ἀρχαίαν **Ἰτίκη**, ἡ βορειότερα πόλις τῆς Ἀφρικῆς.

ΑΛΓΕΡΙΟΝ. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις, κατέχοντος τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Νομηθίας καὶ τοῦ ἀνατολικῷ μέρους τῆς Μαυρητανίας, εἶνε **Ἀλγέριον** εἰς τὴν Μεσόγειον, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ ἐκτισμένη ἐν εἰδει ἀμφιβεάτρου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. **Κωνσταντίνα** ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κίρτης πρωτ. τῶν βασιλείων τῆς Νο-

μηδίας, ἧς τὰ ἐρείπια μαρτυροῦσι τὴν πάλαι λαμπρότητά της εἶνε λίαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα 45 χιλ. κατ. Ὀράνη, ὄχυρωτάτη πόλις, μὲ εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 35 χιλ. κατ.

ΜΑΡΟΚΟΝ. Τοῦ Μαρόκου, κειμένου εἰς τὸ Δ. τῆς Βαρβαρίας καὶ περιλαμβάνοντος τὸ δυτικὸν τῆς ἀρχαίας Μαυρητανίας, ἐπισ. πόλις εἶνε *Μαρόκον* ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος ἐν τῷ μέσῳ δάσους πορτοκαλεῶν καὶ φοινίκων, πρωτ. τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 50 χιλ. κατ. μέγα νοσοκομεῖον καὶ ἐργοστάσια μαροκινῶν δερμάτων. *Μηκινέη* εἰς ὠραίαν καὶ κατάρτυτον κοιλάδα, ὄχυρωτάτη πόλις καὶ ἡ συνήθης ἔδρα τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 45 χιλ. κατ. *Μογάδαρ*, ὁ ἐμπορικῶ-τερος λιμὴν τοῦ Μαρόκου εἰς τὸν ὠκεανὸν ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Φέξ*, μεγάλη πόλις ἐπίσημος ἐπὶ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ ἐπιστημονικὰ τῆς ἐκπαιδευτήρια, ἀλλὰ καὶ ἤδη ἔχει πολλὰ τσαμιά, μέγα ἐμπόριον, πολλὰ σχολεῖα, ὀπλοποιεῖα, ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων, μεταξῆς καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ 100 χιλ. κατ. *Τάγγερρον*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι καὶ τὰ προξενεῖα τῶν Εὐρωπαϊῶν, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Κέουσα* ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς. Πρὸς Ν. ταύτης κεῖται ἡ *Βιλεδουλγερὶδ* (χώρα φοινίκων), οὐσα ἄθροισμα ὁάσεων ὑποκειμένων εἰς τὰ 4 Βερβερικὰ κράτη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βαρβαρίας εἶνε 25150 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κατ. ὑπὲρ τὰ 8 2/3 ἑκατ. ὦν 600 χιλ. εἶνε τῆς Τριπύλειος, 2 ἑκατ. τῆς Τύνιδος, 3 τοῦ Ἀλγερίου καὶ ὑπὲρ τὰ 3 τοῦ Μαρόκου, προσθεύοντες τὸν μωαμεθανισμόν, πλὴν τινῶν Ἑβραίων καὶ Χριστιανῶν, τὸ δὲ πολίτευμα παντοῦ εἶνε δεσποτικόν· καὶ ἡ μὲν Τρίπολις καὶ Τύνις ἔχουσι *Βέην* καὶ εἶνε ὑποτελεῖς εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ δὲ Μαρόκον διοικεῖται ἀπολύτως ὑπὸ αὐτοκράτορος, καὶ τὸ Ἀλγέριον ὑποκείμενον εἰς τὴν Γαλλίαν διοικεῖται νῦν διὰ γενικοῦ διοικητοῦ.

Τὸ κλίμα τῆς Βαρβαρίας πρὸς Α. τοῦ Ἀτλαντος εἶνε γλυκὺ, πρὸς Ν. καὶ Δ. θερμόν· καὶ εἰς μὲν τὸ ἀνατολικὸν εὐρίσκειται ἡ ἔρημος τῆς Βάρκας ἔχουσα καὶ τινὰς ὁάσεις, εἰς δὲ τὸ νότιον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ ἔρημος *Σαχάρα* ἐκτεινομένη καθ' ὅλην τὴν Βαρβαρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπαντῶνται τινες ὁάσεις καὶ ἡ μεγάλη ὁάσις τοῦ *Φεζάν*. Εἰς δὲ τὸ βόρειον τοῦ Ἀτλαντος ποτιζομένη ἡ χώρα ὑπὸ πολλῶν ποταμίων εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἄθρονον σίτον, κριθήν, ὄρυζιον, φοινίκων, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, ἀμύγδαλα, βόμβακα, *ζαχαροκλάμον* κτλ. ἔχει δὲ καὶ λαμπρὰ δάση ἀγρίων ἐλαίων, πευκῶν, τερεβίνθων, δρυῶν, κυπαρίσσιων, κλπ. ἔτι δὲ μέταλλα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, ἀντιμόνιου καὶ ὠραῖα μέρμαρα· τὸ δὲ ὄρυκτόν αὐτῆς εἶνε κοινότατον.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, γοργοκαμήλους, ἵππους ταχείς, ὄνους, ἡμίονους, βοῦς, πρόβατα, αἰγας· ἄγρια δὲ καμηλοπάρδους, γαζέλλας, λέοντας τρομεροῦς, πάνθηρας, οὐάινας.

ΣΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΛΙΒΥΚΗ ΕΡΗΜΟΣ.

Μῆκ. Δ. 19° 20'—25° 30' Α.

Πλάτ. Β. 16° —30° 13'.

Ἡ *Σαχάρα* ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαρβαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Σενεγαμβίας καὶ τῆς Νιγηρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τὸ δὲ ἀνατολικὸν ὄριον κατέχει ἡ Λιβυκὴ ἔρημος.

Ὀρη. Ἡ *Σαχάρα* ἔχει πρὸς Β. λίαν ὑψηλὰ ὄρη, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε τὸ καλούμενον *Ἀχάγγαρον*· οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε ἀσήμαντοι, βυθιζόμενοι ἐντὸς τῆς ἐρήμου.

Τὸ ἐσωτερικόν δὲ αὐτῆς εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ κινήτης ἄμμου, ἀλλ' εὐρίσκονται ἐν τῷ μεταξῷ καὶ ὁάσεις ἔχουσαι ὕδατα καὶ παράγουσαι φοινίκας καὶ ἀρώματα. Ἐκ δὲ τοῦ πολλοῦ ἐν αὐτῇ ἄλατος, εἰσάγεται ὅτι ἄλλοτε ποτε ἦτο θάλασσα καὶ ἀπετέλει μέρος τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπισ. ὁάσεις πρὸς Β. εἶνε αἱ τῶν *Τουάτων*· ὡσαύτως ἡ *Ἀγάδη* μὲ πόλιν *Τετουάνην*· εἰς δὲ τὰ νότια ἡ ὁάσις *Ἀσθήνη* μὲ πόλιν *Ἀγάδας*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς *Σαχάρας* εἶνε 41300 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 4 ἑκατ. μαῦροι καὶ Βέρβηροι μωαμεθανοί, διηρημένοι εἰς φυλὰς καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων. Εἶνε χαλκόχρους, ῥωμαλέοι καὶ πολεμικοί, ἀλλ' ἄποροι καὶ σκληροὶ ζῶντες νομαδικὸν βίον. Ὑπάρχουσι δὲ μεταξῷ αὐτῶν καὶ φυλαὶ βιομήχανοι κατασκευάζουσαι μάλιστα ὑφάσματα ἐκ τριχῶν καμήλων καὶ αἰγῶν, ξίφη, χρυσᾶ κοσμήματα, μαροκινὰ δέρματα κτλ.

Ἡ *Σαχάρα* λέγεται ὅτι εἶνε διηρημένη μεταξῷ τῶν φυλῶν ὡς γῆ καλλιεργημένη, τὰ δὲ ὄρια ἐκάστης φυλᾶς ττοῦνται ὑπ' αὐτῶν μετ' ἀκριβείας. Πρὸς Α. αὐτῆς κεῖται ἡ *Λιβυκὴ* ἔρημος κατοικουμένη ὑπὸ Γετούλων καὶ Καραμαντῶν.

Τὸ κλίμα τῆς *Σαχάρας* τὸ θέρος εἶνε ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα· ἐπειδὴ συχνὰ φυσῶσιν ἐν αὐτῇ ὀρητικοὶ ἄνεμοι, οἵτινες σηκώνουσιν ὡς κύματα σωροὺς ἄμμου καὶ καταπλακώνουσι πᾶν τὸ προστυχόν. Τὸν Ἰούλιον μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου πίπτει ἐν αὐτῇ ἀφθονωτάτη βροχὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μέρη εἰς τὰ ὁποῖα οὐδέποτε πίπτει σταγῶν ὕδατος.

Ζῶα δὲ ἡμερᾶ ἔχει ἡ *Σαχάρα* πρόβατα, αἰγας εἰς τὰς ὁάσεις καὶ καμήλους, αἰτινες ἀληθῶς εἶνε τὰ πλοῖά της εἰς τὰς ἐρήμους· ἄγρια δὲ λέοντας, πάνθηρας, καμηλοπάρδους, ὄφεις διαφόρους κτλ.

ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. 7° 30'—19° 53' Α.

Πλάτ. Β. 10° —18°.

Ἡ Σενεγαμβία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουινέας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Σουδάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

*Ὅρη ἔχει ἡ Σενεγαμβία πρὸς Ν. τὰ Νιγηρικά, ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ τρεῖς αὐτῆς ποταμοὶ Σενεγάλης, Γαμβίας καὶ Ριογράνδης, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Οἱ Γάλλοι, οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Πορτογάλοι ἔχουσιν ἐν αὐτῇ κατακτήσεις. Καὶ αἱ μὲν κατακτήσεις τῶν Γάλλων κείμεναι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σενεγάλου ἔχουσι πρῶτ. τὸν Ἅγιον Λουδοβίκον, ὀχυρὸν ἀλλὰ νοσῶδη πόλιν ἐπὶ νήσου τοῦ Σενεγάλου καὶ ἀποθήκην ἐμπορικῆν τοῦ κόμμιος. Τῶν δὲ Ἄγγλων αἱ κατακτήσεις εἶνε ἐπὶ τοῦ Γαμβίου μὴ πρῶτ. τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαμβίου. Τῶν δὲ Πορτογάλων ἐπίσ. τόποι ἐπὶ τοῦ Ριογράνδου εἶνε τὸ Κάχεορ καὶ ἡ Γέβα.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ τῆς Σενεγαμβίας ὑπάρχουσι πλῆθος μικρῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν, ὧν ἐπίσ. λαοὶ εἶνε οἱ Γολόφοι, οἱ Μανόληροι, οἱ Φελοῦποι, καὶ οἱ Φουλάχοι, διακρινόμενοι τῶν ἄλλων διὰ τὴν συμμετρίαν τῶν χαρακτηριστῶν καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἡθους τῶν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε τὸ τέταρτον περίπου τῆς Σαχάρας, οἱ δὲ κάτ. νομίζονται περὶ τὰ 12 ἑκατ. τὸ πλεῖστον μωαμεθανοὶ καὶ φετιχισταί, διοικούμενοι ἀπολύτως.

Τὰ παράλια τῆς Σενεγαμβίας εἶνε χαμηλὰ καὶ νοσῶδη, καὶ τὸ κλίμα ἐν αὐτοῖς θά ἦτο ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα, ἐν δὲν ἐμπεριείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν, τὸ δὲ μεστέγειον ἔχει εὐφροωτάτας πεδιάδας, ἀλλὰ καὶ ἀμυώδεις ἐρήμους εἰς δὲ τὸ νότιον ὑπάρχουσι καὶ ὄρη ὑψηλὰ σχηματίζοντα κοιλιάδας εὐφροωτάτας, παραγούσας διάφορα προϊόντα καὶ τὸ δένδρον Βαοάβ, οὗ ὁ κορμὸς ἔχει διάμετρον 8—9 μέτρων.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, πρόβατα, βουὸς ἄγρια δ' ἐλέφαντας, ἵππους, ποτάμους, κροκοδείλους, ἀντίλοπας, πᾶνθηρας, τίγρεις, πιθήκους, ὄφεις διαφόρους κτλ. ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς καὶ χρυσός, ἔβενος, κόμμι, ἐλεφαντόδοντον, βῆμβαξ, πτερὰ στρουθοκαμήλων, δέρματα τίγρεων κτλ.

ΑΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΓΟΥΙΝΕΑ.

Μῆκ. Δ. 36°—18° Α.

Πλάτ. Β. 11°—17° Ν.

Αἱ Γουινεαὶ ἡ Ἄνω καὶ ἡ Κάτω καινται πρὸς Ν. τῆς Σενεγαμβίας καὶ τοῦ Σουδάν, χωρίζομεναι ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ

αι πρὸς Α. τὴν Καφφερίαν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικόν, πρὸς Ν. Κιμβεθασίαν.

Ἡ ἀὐτῶν εἶνε πρὸς Β. τὰ τοῦ Κόγγου ἢ τῆς Νιγηρίας (4500 μίλια), χωρίζοντα αὐτὰς ἀπὸ τοῦ Σουδάν, εἰς δὲ τὸ Α. τῆς Κάτω Γουινέας τὰ ὄρη τοῦ Κρυστάλλου, ἔχοντα καὶ τινα ἡφαίστεια. Πολλοὶ δὲ τῆς μὲν Ἀνω Γουινέας εἶνε ὁ Διαλιβᾶς ἢ Νίγρος, ὅστις ἔκκει ἐκ τῆς Νιγηρίας καὶ ῥέων διὰ τῶν ὄρεων τοῦ Κόγγου ἐκβαλλόμενος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· τῆς δὲ Κάτω Γουινέας εἶνε ὁ Κόγγος καὶ ὁ Κουβος, πηγάζοντες ἐκ τῶν ὄρεων τοῦ Κρυστάλλου ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ Ἀνω Γουινέας μᾶλλον γνωστὰ εἶνε ὡς πρὸς τὰ παράλια, ὀνομαζόμενα ἐκ τῶν ἐξαγομένων ἐξ αὐτῶν προϊόντων· οἷον ἡ Ταρλαία τῆς Σιέρας Λεόνης, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἀγγλοὶ συνέστησαν ἀποικίαν πρὸς πολιτισμὸν τῶν μαύρων, καὶ ἦτις ἔκαμε ταχεῖς ὁδοὺς, πρωτ. αὐτῆς Φρετόβρη (18 χιλ. κατ.).

Ἡ Ταρλαία τῶν Κόκκων, ὅθεν ἐξάγεται πέπερι. Ἐνταῦθα οἱ Ἀμερικανοὶ τὸ 1811 συνέστησαν τὴν ἀποικίαν τῶν μαύρων Λιβερία ἔχουσαν δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ πρωτ. τὴν Μορροβίαν.

Ἡ Παρλιαία τῶν Ἐλεφάντων, ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ κυριωτέρου προϊόντος τῶν ἐλεφαντοδόντων· ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι καὶ Γαλλικαὶ ἀποικίαι πρωτ. Γραμβασάμη.

Ἡ Παρλιαία τοῦ Χρυσοῦ· διότι ἐντεῦθεν ἐξάγεται χρυσόκοις. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι ἀποικίαι Ἀγγλικαὶ καὶ Ὀλλανδικαὶ καὶ τὸ ἰσχυρὸν βασιλεῖον Ἀχάντιον μὲ πρωτ. Κομμασίαν, πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχουσαν περὶ τὰς 100 χιλ. κατ.

Ἡ Παρλιαία τῶν Ἀνδραπόδων· ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τῆς δουλεμπορίας ἐπὶ τῶν ὄρεων τοῦ Κόγγου οἱ δούλοι διὰ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνταῦθα καίται τὸ βασίλειον τοῦ Διαχομέη μὲ πρωτ. Ἀβομέη (50 χιλ. κατ.), πρὸς Α. ἐπὶ τῆς Διαλιβᾶ τὸ βασίλειον τοῦ Βερίου μὲ ὁμών. πρωτ. (15 χιλ. κατ.). Παρ' αὐτῷ καίται ἡ χώρα τοῦ Λάγου, ἣτις ὑπόκειται ἤδη εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀγγλοῦν· Ἰορούβα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ μὲ πρωτ. Ἀβιόκουτο, ἐκ τῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀγγλοῦν· ἡγεμονία τῶν Ἀγγλοῦν ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν πόλεων τῆς Ἀφρικῆς, ἐν ᾗ οἱ Ἀγγλοὶ ἱεραπόστολοὶ εἰσήγαγον τὸν χριστιανισμὸν.

Ἡ τῆς δὲ Κάτω Γουινέας, περιλαμβανούσης πολλὰ βασίλεια, ἐπιστομὴ τῶν αὐτῶν εἶνε Ἀσάγγον, πρωτ. Ἀσάγγον (20 χιλ. κατ.). Κόγγον, πρωτ. Σανσαλιβάδωρ ἐπὶ ὄρους εἰς ὠραίαν θέσιν. Ἀγγόλα, ὑποκειμένη εἰς τοὺς Πορτογάλους· πρωτ. δὲ αὐτῆς καὶ ὅλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τῆς Κάτω Γουινέας εἶνε ὁ Ἅγιος Παῦλος τῆς Ἀνδρῆς (12 χιλ. κατ.).

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 29500 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. περὶ 11 ἑκατ. νιγηρίται, καὶ ἐν μὲν τῇ Ἀνω Γουινέᾳ ἔχουσι θρησκείαν

μίγμα ἐξ ἰσλαμισμοῦ καὶ εἰδωλολατρίας, προσφέροντες συχνὰ εἰς τοὺς θεοὺς των καὶ ἀνθρωποθυσίας, αἵτινες ἐπὶ τοῦ θανάτου ἡγεμόνων των ὁμοιάζουσι μὲ γενικὴν σφαγὴν, κυρίως συμβαίνουσαι εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Δαχομένη· ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Βενίνου λατρεύεται ὡς ἡμίθεος. Ἐν δὲ τῇ Κάτω Γουινέᾳ θρησκεία εἶνε ἡ αὐτὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι τινες πρεσβευόντες ὡς θρησκείαν μίγμα φετιχισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ. Διοικῶνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτων ἡγεμόνων· μέγα ὅμως μέρος τῆς Κάτω Γουινέας ὑπόκειται εἰς τοὺς Πορτογάλους.

Εἰς τὰς χώρας τὰς πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ ὡς τὴν Κάτω Γουινέαν αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶνε ἀντίθετοι, ἤτοι ὅταν αὐτοὶ ἔχωσι χειμῶνα, ἡμεῖς εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἔχομεν θέρος. Τὸ δὲ κλίμα τῆς χώρας, ὡς διερχομένου διὰ μέσου αὐτῆς τοῦ Ἰσημερινοῦ, εἶνε θερμώτατον καὶ νοσερόν, καὶ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικώτατον, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορὸν. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει, ἐλέφαντας, ρινόκερους, λέοντας, λεοντοπάρδους, ἀντίλοπας, γαζέλλας, καμηλοπάρδους, ὄφεις τὸν βόαν κλπ.

ΚΙΜΒΕΒΑΣΙΑ ΟΤΤΕΝΤΟΤΙΑ, ΕΥΕΛΠΙΣ ΑΚΡΑ.

Μῆκ. Α. 9° 30'—26°.

Πλάτ. Ν. 17° —34° 52'.

Κιμβεβασία, Ὀττεντοτία καὶ Εὐελπις Ἄκρα καλεῖται ἅπασα ἢ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουινέας κειμένη χώρα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Λαγός.

Κιμβεβασία ὀνομάζεται ἢ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουινέας χώρα, ἐκτεινομένη σχεδὸν μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰχθός. Ἐπισ. λαοὶ αὐτῆς εἶνε οἱ Κιμβεβασίαι καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν οἱ Μακόσιοι· ἐπι δὲ οἱ Οἰάμποι, λίαν φιλόπονοι καὶ φίλοι τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας.

Ἡ Ὀττεντοτία, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Κιμβεβασίας μέχρι τῶν ὀρέων Νεουβέ.Ιδων, ἔχει τὰ ὄρη τοῦ Χαλκοῦ, ἐκτεινόμενα ἐπὶ τὸ Β. πρὸς Ν. Ἐπισ. δὲ αὐτῆς ποταμοὶ εἶνε ὁ Ὀράγγης, ὅστις σχηματίζων ἀξιόλογον καταρράκτην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ δ' Εὐελπις Ἄκρα, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Ὀττεντοτίας καὶ ὑποριζομένη ἀπὸ τῆς Μοζαμβίκης διὰ τοῦ κόλπου τοῦ Λαγός, εἶνε δὲ ἅπασα κεκαλυμμένη ὑπὸ ὀρέων, ὧν ὑψηλότερον εἶνε τὸ Κόμπασον (2 χιλ. μέτρ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἀποικία τῆς Εὐελπίδος Ἄκρας συνεστήθη τὸ 1600 ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν, ἀλλὰ τὸ 1806 ἀφῆθη ἀπ' αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀγγλων.

Οὔτε ἡ Κιμβεβασία, οὔτε ἡ Ὀττεντοτία ἔχουσι πόλεις, εἰ μὴ ἀσθλιάς κώμας. Τῆς δ' Εὐελπίδος Ἄκρας ἐπισ. πόλεις εἶνε Ἄκρα, πρωτ. αὐτῆς, ὀχυρὰ καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Κων.

σταρτία, πολίχινον παρὰ τὴν Ἄκραν ἐπίσημον διὰ τοὺς οἴνους του. Βαθούρατη, μικρὰ πόλις πρὸς τὸ ΝΑ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 3 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Κιμβεβασίας καὶ τῆς Ὀττεντοτίας ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων διοικουμένοι εἶνε περὶ τὰς 400 χιλ. τῆς δ' Εὐελπίδος Ἄκρας 700 χιλ. ὧν αἱ 70 χιλ. εἶνε λευκοὶ διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι Ὀττεντόται εἰδωλολάτραι· ἀλλὰ πολλοὶ ἤδη καὶ τούτων ἐδέχθησαν διὰ τῶν Ἀγγλων ἱεραποστόλων τὸν χριστιανισμόν. Εἶνε δυσειδέστατοι, λίαν ὠκύποδες καὶ ἀγριώτατοι, μὴ ἔχοντες μηδεμίαν γνῶσιν τῆς γεωργίας μήτε τῆς γραφῆς, καὶ ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς κτηνοτροφίας τῶν βοῶν καὶ προβάτων των.

Τὸ κλίμα ἰδίως τῆς Εὐελπίδος Ἄκρας εἶνε συγκερασμένον. Δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἐν αὐτῇ διακρίνονται, ἡ ὑγρὰ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἡ ξηρὰ κατὰ τοὺς ἄλλους ἐξ μηνῶν· τούτου ἐνεκα καὶ ὁ θερισμὸς γίνεται κατὰ τὸν Δεκέμβριον· τὸ δὲ ἔδαφος τῆς Κιμβεβασίας καὶ Ὀττεντοτίας ὅπου ὑπάρχουσι ὕδατα εἶνε εὐφορὸν. Ἐπίσης τὸ μεσημβρινὸν τῆς Εὐελπίδος Ἄκρας εἶνε εὐφορώτατον καὶ καλλιεργεῖται καλῶς, παράγον οἶνον περίφημον, βάμβακα, καφὲν καὶ ἅπαντας τοὺς καρπούς τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἐν ᾧ τὸ βόρειον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἀνύδρων ἐρήμων ἔχει μὲν κατὰ τὴν βροχεράν ὥραν τοῦ ἔτους ὠραίαν βλάστησιν, ἀλλ' οὕτη παρελθόντος τοῦ θέρους ἀμέσως καταστρέφεται. Ζῶα δ' ἔχει πλὴν τῶν οἰκιακῶν προβάτων, αἰγῶν, βοῶν, βουβάλων κλ. καὶ ἄγρια ἵπποποτάμους, καμηλοπάρδους, ἔτι δὲ ἀκρίδας κλ.

ΣΟΥΔΑΝ ἢ ΝΙΓΡΙΤΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12° 30'—44° Α.

Πλάτ. Β. 16° —17° Ν.

Τὸ Σουδάν, διαιρούμενον εἰς Βόρειον καὶ Νότιον Σουδάν, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας καὶ Λιβύης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κιμβεβασίας καὶ Καφρερίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γουινέας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Μοζαμβίκης, Ζαγγουεβέρης, Σομαύλου, Ἀβυσσινίας, καὶ Δαρφούρ.

Ὅρη τοῦ Σουδάν πρὸς Δ. εἶνε τὰ τοῦ Κόγγου, πρὸς Α. τὰ Χιουρσκεπῆ, τὰ ὄρη τῆς Σελήνης, καὶ τὸ Κι.μάρζαρον. Ποταμοὶ δὲ τοῦ Σουδάν εἶνε ὁ Νίγρος, ὅστις ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Κόγγου πηγάζων ῥέει πρὸς Β. εἶτα δὲ πρὸς Α. καὶ τέλος πρὸς Ν. καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἄνω Γουινέαν ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ Κουρομάρης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Λυπάτων ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Λαγός· ὁ Κεϊλάχ καὶ ὁ Βαρ.Ιραζὲς εἰς τὸ Β. τῆς Καφρερίας· οὗτοι ῥέοντες πρὸς Α. χύνονται εἰς τὸν Λευκὸν ποταμὸν ἕνα τῶν βραχιόνων τοῦ Νείλου.

Amrai δ' ἄξια λόγου εἶνε ἡ *Τσάδα*, εἰς ἣν χύνονται πολλοὶ ποταμοί, ἡ *Νυάνζα*, ἡ τοῦ *Ἀλβέρτου* καὶ ἡ *Ταγγανίκα*.

Ἐπισ. αὐτοῦ κράτη εἶνε· *Σέρον*, πρωτ. *Σέρον* ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Τυμποκτοῦ*, πρωτ. *Κάβρα* ἐπὶ τοῦ *Διαλιβᾶ*, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐλέφαντος, χρυσοκάνεως, κόμμιος, κλ. *Σακκατοῦ*, με' ὁμών. πρωτ. ἰσχυροῦ ἡγεμόνος καὶ τὴν μεγαλειτέραν πόλιν τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς ἔχουσαν 80 χιλ. κατ. *Βουβρον*, πρωτ. τῶν *Φελλατάχων*, πόλις νοσώδης ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 40 χιλ. κατ. *Βουροῦ*, πρωτ. *Κούκα* ἐπὶ τῆς *Τσάδης* με' 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ὡς καὶ ὁ πληθισμὸς εἶνε ἀγνωστος οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 7 ἑκατ. μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι. Καὶ τὸ μὲν Βορ. Σουδάν συνίσταται ἐκ πολλῶν ἀνεξαρτήτων λαῶν· οἱ δὲ μεσογειοὶ λαοὶ εἶνε βιομήχανοι καὶ μᾶλλον πολιτισμένοι· ἢ οἱ ἐν τοῖς παραλίοις. Τούτων οἱ *Φελλατάχοι* διαφέροντες τῶν ἄλλων κατὰ τὴν φυσιογνωμίαν εἶνε μωαμεθανοὶ τὴν θρησκείαν καὶ ἔχουσι σχολεῖα ἀξιόλογα.

Τὸ κλίμα τῆς *Νιγηρίας* ἐπὶ ἑννέα μῆνας τοῦ ἔτους εἶνε θερμώτατον, καὶ τὰ ὀλίγον ποτιζόμενα μέρη αὐτῆς εἶνε ὅχι πολὺ εὐφορα, ὁμοιάζοντα τὸ θέρος με' τὰς ἐρήμους τῆς *Σαχάρας*, τὰ δὲ καλῶς ποτιζόμενα παράγουσιν ἄφθονον ὄριζιον, βανάνας, ταμαρίνιον, γεωμήλα, βουτυροδένδρον, κλ. *Ζῶα* δ' ἔχει ἡμερα μὲν ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα, αἴγας, ὄνους· ἄγρια δὲ λέοντας, ἐλέφαντας, ῥινοκέρους, λύκους, ὄφεις καὶ ἔντομα ἀκρίδας κτλ. ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, καὶ συναθροίζεται ἐνταῦθα καὶ χρυσόκοις.

ΚΑΦΡΕΡΙΑ ΚΑΙ ΝΑΤΑΛΟΝ.

Καφρeria λέγεται ἡ ἐκτεταμένη καὶ λίαν ἀγνωστος χώρα, ἥτις ΝΑ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, καὶ πρὸς Α. συνορεύει με' τὴν *Μοζαμβίκην*, πρὸς Ν. με' τὴν Ὀσταντοτίαν καὶ τὴν *Εὐέλπειδα* Ἀκραν, πρὸς Β. μετὰ τοῦ νοτίου Σουδάν.

Ἐπὶ τῆς *Καφρerieας* εἶνε τὰ *Λύπατα*, ποταμοὶ δὲ ὁ *Ζαμβέζη*, ὁ *Κουρομάνης* καὶ ὁ *Οράγγης* καὶ *Μύμη* ἡ *Νυάσσα*.

Ἡ παράλιος *Καφρeria* σχεδὸν ἅπασα κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, οἵτινες ἐξουσιάζουσι νῦν ἰδίᾳ τὴν χώραν τοῦ *Νατάλου* ἔχουσαν 220 χιλ. κατ. Ταύτης ἐπισ. παράλιος πόλις εἶνε ἡ *Ουρβάνη*.

Ἐπισ. δὲ τῶν ἰθαγενῶν λαῶν τῆς *Καφρerieας* εἶνε οἱ *Τεμβουκοὶ*, *Κούσαι*, *Βεζονάροι*, *Βακουάροι*, *Ζουλοῦναι*, κλπ.

Ἐν *Καφρerieᾳ* εἶνε ἐτι πολλοὶ ἀρχαῖοι Ὀλλανδοὶ ἀποικοὶ, ἀποκατασταθέντες ἤδη νομάδες καὶ λίαν πολεμικοὶ. Οὗτοι ἔδρυσαν ἐνταῦθα δύο δημοκρατίας· τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ὀράγγου ἔχουσαν πρωτ. *Βλουμπορτεϊνήν*, καὶ τὴν πέραν τοῦ ποταμοῦ *Βαάλου* με' πρωτ. *Ποτσεφρόμη* (15000 κατ.).

Οἱ *Κάφροι* (ἦτοι ἀπίστοι κατὰ τοὺς *Τούρκους*) εἶνε μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι, ἐνασχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν· τινὲς δὲ τῶν φυλῶν τούτων καὶ μάλιστα οἱ *Ζουλοῦναι* εἶνε ἀνθρωποφάγοι.

ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ.

Μῆκ. Α. 18°—38° 30'.

Πλάτ. Ν. 10°—18°.

Μοζαμβίκη λέγεται ἡ χώρα ἡ πρὸς Α. τῆς *Καφρerieας* καὶ πρὸς Ν. τῆς *Ζαγγουεβάρης*.

Ἐπὶ αὐτῆς εἶνε ὡσαύτως τὰ *Λύπατα*, ποταμὸς δὲ ὁ *Ζαμβέζη* ἐκβάλλων διὰ τεσσάρων στομάτων εἰς τὸν κόλπον τῆς *Σογάλης*.

Ἐπισ. πόλις αὐτῆς εἶνε *Μοζαμβίκη* ἐπὶ μικρᾷ νήσῳ, πρωτ. ὅλων τῶν *Πορτογαλικῶν* κτήσεων τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα κλίμα νοσώδες. *Σογάλα* πρὸς Ν. πρωτ. τοῦ κυβερνεῖου τῆς *Σοφάλης*, ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 12300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 3 ἑκατ. νιγηρῆται, ἀσχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ κυβερνεῖται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων· οἱ δὲ *Πορτογάλοι* μόνον σχεδὸν τὰ παράλια ἐξουσιάζουσι.

Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων εἶνε εὐφορώτατον παράγον σίτον, ὄριζιον, ζαχαροκάλαμον, καφέν, ἴγναμον, ἰνδικὸν κλπ. ἀλλὰ καὶ δάση ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι φοινίκων, πορτοκαλιῶν, λεμονεῶν, σικεῶν ἰνδικῶν, βασιλῶν κλπ. *Ζῶα* δὲ ἄγρια ἔχει ῥινοκέρους, τὰ δὲ ἕρη τῆς περιλαμβάνουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, γκιανθράκων κλπ. Ἐνταῦθα ἡ *Πορτογαλικὴ* κυβέρνησις ἐξορίζει τοὺς εἰς μεγάλας ποινὰς καταδικαζομένους.

ΖΑΓΓΟΥΕΒΑΡΗ.

Μῆκ. Α. 32°—49°.

Πλάτ. Β. 8°—10°.

Ἡ *Ζαγγουεβάρη*, πρὸς Ν. ἔχει τὴν *Μοζαμβίκην*, πρὸς Α. τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸ Σουδάν, πρὸς Β. τὸ *Σόμαλον*.

Ἡ *Ζαγγουεβάρη* ἔχει πολλοὺς μικροὺς ποταμούς, καθιστῶντας τὴν χώραν εὐφορώτατην ἀλλὰ καὶ νοσώδη.

Ἐπισ. πόλις αὐτῆς εἶνε *Ζαζιβάρη* ἐπὶ νήσῳ, ἡ συνήθης ἔδρα τοῦ σουλτάνου, ἔχουσα 25 χιλ. κατοίκους καὶ ἐξαιρετὸν λιμένα. *Μόμβασα*, νήσος με' ὁμών. πόλιν, ἔχουσαν καλὸν λιμένα. *Μελάνια*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις, νῦν δὲ ὅλως κατεστραμμένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 8680 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 2 ἑκατ. ἄραβες μωαμεθανοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι νομαδικὸν

βίον ζῶντες, ἀλλ' ὑπάρχουσι μεταξύ αὐτῶν καὶ λαοὶ λίαν φιλόπονοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν τῶν εὐφορωτάτων πεδιάδων τῆς· ἔχει ὁμως καὶ τινὰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ κλίμα θερμὸν καὶ νοσῶδες.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπισ. εἶνε

Α'. Τῶν Πορτογάλων· 1 Ἀζόραι δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἠραιοτεῖω-
δεις ἔχουσαι 250 χιλ. κατ. κλίμα ὑγρινὸν καὶ συγκερασμένον, καὶ
ἔδαφος εὐφορον δίδον δύο εἰσοδείας τὸ ἔτος, καίτοι εἶνε κακῶς καλ-
λιεργημένον. Παράγουσι δὲ οἶνον λαμπρὸν, βανίλας, δημητριακοὺς
καρπούς, λεμόνια, πορτοκάλια κλπ.

Ἐπισ. αὐτῶν πόλεις ἐπὶ τῆς νήσου Τερκεράς εἶνε Ἄγρα, πρωτ.
τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων μὲ 16 χιλ. κατ. Πορταδε.λλάδα, ἡ ἐμ-
πορικωτέρα τῶν Ἀζορῶν. 2 Μαδέραι, συνιστάμεναι ἐκ δύο νήσων
μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν, ἔχουσαι 120 χιλ. κατ. κλίμα γλυκὺ
καὶ ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἠραιοτεῖωδες, ἀλλ' εὐφορώτατον παράγον
λαμπρὸν οἶνον. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Μαδέρα ἔχουσα πόλιν
Φουγιάλην ἐπὶ γραφικωτάτης θέσεως (25 χιλ. κατ.). 3 αἱ τοῦ
Πρασίνου ἀκρωτηρίου, ὧν αἱ μεγαλιέτεραι εἶνε 10 καὶ ἔχουσιν 60
χιλ. κατ. εἶνε ἀπασαί ἄφοροι καὶ ἠραιοτεῖωδεις καὶ μόνον ἄλας ἐξέ-
γουσι· 4 ἡ νῆσος τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ καὶ ἡ τοῦ Πρίγγητος εἰς τὸν
κόλπον τῆς Γουίνεας, ἔχουσαι 25 χιλ. κατ.

Β'. Τῶν Ἰσπανικῶν αἱ Καράραι οὖσαι 20 (234 χιλ. κατ.).
Τούτων ἐπισ. εἶνε Τερερρα, ὀρεινὴ καὶ κατάφυτος νῆσος, τῆς ὁποίας
τὸ ὑψηλότερον ὄρος καλούμενον Πηῶν τοῦ Ἐχεδδου ("Ἄδου ὄψ.
3700 μέτρ.). Καράρα, ἑτέρα νῆσος, ἐξ ἧς ὠνομάσθησαν καὶ αἱ
λοιπαί, με πρωτ. Πάλμαρ, ὠραίαν πόλιν ἔχουσαν 20 χιλ. κατ.
Φέρος, μικρὰ νῆσος δι' ἧς διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν πλε-
στων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Αὗται ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων
καὶ νῆσοι τῶν Μακάρων διὰ τὴν εὐφορίαν των, παράγουσαι λαμπρο-
τάτον οἶνον, κλπ. ἀλλὰ συχνὰ καταστρέφονται ὑπὸ ἀπείρου σμήνου
ἀκρίδων.

Γ'. Τῶν Ἀγγλων ἡ νῆσος τοῦ Φερδινάνδου Πῶ (30 χιλ. κατ.).
Ἀράληφικ (Ἀσπενσιών), νῆσος πετρώδης, (7 χιλ. κατ.). Ἄγρια
Ἐλένη, νῆσος (7 χιλ. κατ.) ἔχουσα πόλιν Ἰατόβρην, ἐπίσημον διὰ
τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος.

Εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ ἀκόλουθοι·

Τῶν Ἀγγλων· 1 ἡ Φράντσα ἡ ὁ Ἅγιος Μανρίκιος (315 χιλ. κατ.)
κατ.), νῆσος εὐφορωτάτη παράγουσα ἰνδικόν, καφέν, ζαχαροκάλια
κλπ. 2 αἱ Σευξέ.λλαι, ὧν ἐπισ. εἶνε ἡ Μάχη 3 αἱ Ἀμράττα

έφοροι καὶ κακῶς καλλιεργημένοι, ἔχουσαι καλὸν ὕδωρ καὶ διὰ
τυχαζόμεναι ὑπὸ τῶν θαλασσοπόρων.

Γάλλων. 1 ἡ *Έρωσις* ἢ *Βουρβῶν* (160 χιλ. κατ.), ἔχουσα
ψηλὸν *Πιτὸν* (3150 μέτρ. ὕψ.) καὶ πρωτ. *Άγιον Λιούσιον*
χιλ. κατ. Τὸ κλίμα αὐτῆς θεωρεῖται ὡς τὸ καλλίτερον τοῦ
ἡ, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε λαμπρότατον παράγον βάμβακα, καφέν,
ἡ, κτλ.

οὐ μὴ ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Εὐρωπαϊοὺς εἶνε αἱ *Κομόραι* (20
κατ.). Τούτων αἱ τρεῖς ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἄραβας, ἡ δὲ τε-
Μαυόττη καλουμένη ἔχει καλὸν λιμένα καὶ ὑπόκειται εἰς τοὺς
ἡς.

δαγασκάρ, μεγάλη νῆσος. Αὕτη ἔχουσα 2 ἑκατ. κατ. διασχί-
πὸ σειρᾶς ὀρέων ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἐχόντων ὕψος 3500 μέτρ.
λαοὶ τῆς νήσου εἶνε οἱ *Μαδεκάσαι* ἀπόγονοι τῶν πρώτων ἐπ'
πατησάντων Ἀράβων καὶ τῶν αὐτοχθόνων Νέγρων, οἱ μικροί-
Μαλαῖοι καὶ οἱ Ὀθέσοι, λίαν πολιτισμένοι κατακτήσαντες τὸ
ἡν μέρος τῆς νήσου καὶ ἔχοντες πρωτ. *Ταραράριβοι* εἰς τὸ κέν-
ῆς νήσου (35 χιλ. κατ.). Ἐν δὲ τοῖς παραλίαις αὐτῆς οἱ Εὐ-
ἡ καὶ μάλιστα οἱ Γάλλοι ἔχουσι τινὰς ἀποικίας. Τὸ κλίμα αὐ-
ῆς μὲν τὰ παράλια εἶνε νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια λίαν ὑγιει-
ἡ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, παράγον ὀρύζιον, ἀραβόσιτον, ζα-
λάμον, ἰνδικόν, βάμβακα, κανέλλαν, καπνὸν κτλ. ἔχει δὲ καὶ
ἡμα ξύλα, ἔβενον, σάνδαλον καουτσούκ κτλ.

κότορα ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφουῖου, νῆσος ξηρὰ
εὐρώδης, καλῶς οἰκουμένη καὶ ὑποκειμένη εἰς τὸν σουλτάνου
ασκίτης.

Μ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν νήσων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 6500 τετρ. μυρ.
ἑκατ. 3 1/2 ἑκατ. πρῆβουοντες ἐν Μαδαγασκάρ ἤδη καὶ τὴν
ἡν θρησκείαν, καὶ εἰς τὰς ἄλλας νήσους ὅπου ἐξουσιάζουσιν οἱ
ἡαῖοι ὡσαύτως τὸν χριστιανισμόν.

Α ΜΕΡΙΚΗ.

Ἀμερικὴ ἡ ὁ νέος κόσμος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεα-
πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτίου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ,
Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

Π. Ἡ ἡπειρος αὕτη ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ
τοῦ Χριστοφῆρου Κολόμβου, ἀνακαλύψαντος τὴν 12 Ὀκτωβρίου τοῦ
ἡν νήσον Σανθολόδο (Γουαναχάην), μίαν τῶν Βαχαμικῶν νή-
ἡλλ' ὁ Ἀμερικὸς Βεσπούκιος διατρέξας μετὰ ταῦτα μέρος τῆς ἡπείρου
ἡευσε καὶ πίνακα αὐτῆς, καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθη καὶ ἡ ἡπειρος
ἡη.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.).

Δημόσια Κεντρικῆ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσια"

Ἡ Ἀμερικὴ συνίσταται ἐκ δύο ἡπείρων, τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, αἵτινες ἐνοῦνται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας.

Κόλποι. Ἡ παραλία τῆς Ἀμερικῆς ἢ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ εἶνε τὸ πλεῖστον ἀγνωστος· γνωστοὶ δ' ἐνταῦθα κόλποι εἶνε ὁ Βαφίριος, δι' οὗ ἀποχωρίζεται πρὸς Β. ἡ Γροιλλανδία· ἢ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματίζει τὴν Βερίγγειον θάλασσαν, τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνιας, τὸν Παραμικὸν κόλπον καὶ τοὺς κόλπον τοῦ Χόκου καὶ τῆς Γουακίλης· ἢ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζει πρὸς Β. τὸν Ουδσόιον κόλπον εἰσχωρῶντα βεθέως εἰς τὴν Ξηρὴν, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, τὴν Ἀρτιλικὴν θάλασσαν, τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καὶ τὸ Καραϊβειον πέλαγος, τὸν κόλπον τῶν Ἀγ. Πάντων, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶνε εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ὁ Λαγκάστριος καὶ ὁ τοῦ Λαβίς· εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ὁ Ουδσόιος εἰς τὸν Ουδσόιον κόλπον, ὁ τῆς Νεογρείου εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, ὁ τῆς Φλωρίδος μεταξύ Φλωρίδος καὶ Βαχαμικῶν νήσων, καὶ ὁ Μαγελανικὸς μεταξύ Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς συνίστανται ἐκ μιᾶς σχεδὸν συνεχοῦς σειρᾶς ἐκτεινομένης καθ' ἄκρην τὴν δυτικὴν παραλλαν· ὀνομάζεται δὲ αὕτη Κορδιλλέρας τῶν Ἀνδεῶν ἢ Ἀνδεῖς, χωρίζομένη διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας εἰς Κορδιλλέρας τῶν Ἀνδεῶν τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μεγάλους ποταμοὺς· καὶ εἰς μὲν τὴν Βόρειον ἐπίσ. εἶνε ὁ Μισσισιππὴς, ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, ὁ Μακενσίαιος, ὁ Κολομβία, καὶ ὁ Κολοράδος, εἰς δὲ τὴν Νότιον ὁ Ὀρινόκος, ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου καὶ ὁ Λαπλάτας.

Ἀκρατήρια αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Φαρέβαλλορ πρὸς Ν. τῆς Γροιλλανδίας, τὸ τοῦ Ἀγ. Ρόκκου πρὸς Α. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ Λιγόρ πρὸς Ν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν τὸ Βάρροβορ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἡπείρου, καὶ εἰς τὸν ὠκεανὸν τὸ τοῦ Ἀγ. Λουκά πρὸς Δ. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, τὸ Λευκὸν πρὸς Δ. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τὸ Ὀρνον τὸ νοτιοδυτικώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀμερικῆς.

Κλίμα. Τῆς Ἀμερικῆς τὸ κλίμα πρὸς μὲν τὸ μέσον εἶνε ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἄκρα τόσον γίνεται εὐκρατὴς καὶ τέλος ψυχρὸν. Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Κολοράδου πρὸς Β. μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λαπλάτα πρὸς Ν. ἐπειδὴ ἡ θερμότης εἶνε μεγάλη καὶ τὰ ὕδατα ἄφθονα, ἢ βλάστησις εἶνε πλουσιωτάτη. Ἰδια δὲ φυτὰ τῶν γεωῶν τούτων εἶνε ἡ βαναένα, τὸ ἄρτοδένδρον, ἢ βανίλλη, ὁ κοκκοφαίνις, διάφορα κολοσσαία δένδρα καὶ

τα φαρμακευτικά βότανα· βορείως δὲ τῶν πηγῶν τοῦ Κολορά-
 έχρι τῆς λίμνης τῶν Δούλων καὶ νοτίως πρὸς τὴν Παταγονίαν
 ἄνουνσι τὰ δένδρα τῶν βορείων δασῶν καὶ οἱ δημητριακοὶ καρ-
 ῆς Εὐρώπης· βορειότερον δὲ τῆς λίμνης τῶν Δούλων ἀρχεται ἡ
 ῆσις τῶν βρύων καὶ θάμνων· Ἐν γένει δὲ οἱ καρποὶ τῶν φυτῶν
 ἔνδρων τῆς ἡπείρου ἕνεκα τῆς πολλῆς ὑγρασίας τοῦ κλίματος
 πολύχυμοι, τὰ δὲ διάφορα ζῶα μικρὰ καὶ ἀδύνατα καὶ τὰ ἐρπετὰ
 σιαίου μεγέθους.

Μ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀμερικῆς εἶνε 394000 τετρ. μιλ. οἱ δὲ
 περὶ τὰ 80 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τέσσαρας φυλὰς τὴν Ἀμερικανι-
 τὴν Καυκασίαν, τὴν Νιγριτικὴν καὶ τὴν Μογγολικὴν. Καὶ οἱ μὲν
 Ἀμερικανικῆς φυλῆς, οἵτινες καὶ Ἴνδοι καλοῦνται, εἶνε διεσπαρ-
 καθ' ἅπασαν τὴν ἡπειρον ἀποικίσαντες ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς αὐτὴν
 κροῖς ἀγνώστοις, ὡς καὶ οἱ τῆς Μογγολικῆς φυλῆς τούτων
 ημείωτοι εἶνε οἱ Καραίθαι πρὸς τὴν ὁμῶν. θάλασσαν, οἱ Ἰγκαι
 δυτικά τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ οἱ Παταγόνες εἰς τὸ νοτιῶ-
 τῆς αὐτῆς ἡπείρου. Οἱ δὲ τῆς Νιγριτικῆς φυλῆς (10 ἑκατ.)
 ἐβρῆσαν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἀπὸ τοῦ 1547 καὶ κατοί-
 ν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς πρὸς Α. αὐτῆς κειμένας
 ς. Οἱ δὲ τῆς Καυκασίου φυλῆς εἶνε εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερι-
 ῶσσοι, Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἰσπανοί, εἰς δὲ τὴν Νό-
 Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Τῆς δὲ Μογγολικῆς φυλῆς εἶνε μόνον οἱ
 μῶοι, κατοικοῦντες εἰς τὰς Ἀρκτώας χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.
 ῆσκαλα ἐπικρατοῦσα εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τῶν
 καρτυρομένων καὶ ἡ δυτικὴ, εἰς δὲ τὴν Νότιον μόνον ἡ δυτικὴ·
 ἀνεξάρτητοι ἄγριοι αὐτόχθονες λαοὶ εἶνε εἰδωλολάτραι.
 ὀλίτευμα δ' ἔχουσιν ἅπασαι αἱ χώραι δημοκρατίας, καὶ μόνη ἡ
 Ἰλια συνταγματικὴν αὐτοκρατορίαν, ἡ δὲ Νέα Βρεττανία διοι-
 κι ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Βόρειος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ,
 Ν. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης,
 Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.
 ἡ ἔτη διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη, τὰς Ἀρκτώας Χώρας, τὴν Νέαν
 ττανίαν, τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας μετὰ τῆς χερσονήσου Ἀλά-
 τ, τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Γουατεμάλαν ἢ Κεντρικὴν Ἀμερικὴν.
 ὀρη αὐτῆς εἶνε πλὴν τῶν Κορδιλλιεράων τῶν Ἀνδεων ἢ Βραχω-
 ῶρέων εἰς τὰ ΒΔ. καὶ τὰ τοῦ ἀγ. Ἡ. λιου· ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμ-
 ιτ. χωριστὰ ὀρη εἶνε τὰ Ἀλληγάγια ἢ Ἀπαλάτσια.

Πεδιάδες δ' ἄξιαι λόγου εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τοῦ Μισσισιπῆ μεταξύ Βραχυωδῶν ὄρεων καὶ Οὐδσονίου κόλπου.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ *Μακενσίας*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ *ἀγ. Λαυρετίου*, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ὁ *Μισσισιπῆς*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ *Κολομβίας* καὶ ὁ *Σακραμέντος*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ *Κολοράδος*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον.

Λίμναι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ *Μεγάλη Ἄρκτος*, ἡ τῶν *Λούλων*, ἡ τῶν Ὁρέων καὶ ἡ *Οὐνιπέγη* εἰς τὴν νέαν Βρεττανίαν, ἡ Ὑπερέρα ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Καστίαν εἰς τὰ Β. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐνουμένη μὲ τὴν Ἰρώνη, *Μιχγάνη*, καὶ Ἐρίνη, καὶ ἡ *Νικαράγονα* εἰς τὴν Γουατεμάλαν.

Χερσόνησοι. Τῆς Βορ. Ἀμερικῆς χερσόνησοι ἐπίσ. εἶνε ἡ *Κουμπερλανδία* μεταξύ τῆς Οὐδσονίου καὶ Βαφινίου θάλασσης· ἡ *Λαβραδोरία* καὶ ἡ *Νέα Σκωτία* πρὸς Α. τῆς Νέας Βρεττανίας· ἡ *Φλωρίδα* εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας· ἡ *Γουκατάνη* εἰς τὸ Μεξικόν· ἡ *καλ. Καλλιφορρία* εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ἡ *Ἀλάσκα* εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Νέας Βρεττανίας.

ΑΡΚΤΩΑΙ ΧΩΡΑΙ, ΓΡΟΙΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Δ. 25° — 78°.

Πλάτ. Β. 59° 45' — 78°.

Ἀρκτῶαι χώραι τῆς Βορ. Ἀμερικῆς λέγονται αἱ χώραι αἱ κειμέναι πρὸς τὸν Βόρ. πολικὸν κύκλον. Ἐν ταύταις δὲ περιλαμβάνεται καὶ ἡ Γροιλλανδία, ἥτις κειμένη εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἀμερικῆς καὶ χωριζομένη ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς ὑπὸ τῆς πολικῆς θάλασσης καὶ ὑπὸ διαφόρων πορθμῶν, ἔχει ὄρη ὑψηλὰ κεκαλυμμένα ἀδιάκόπως ὑπὸ χιόνος Μόνον δὲ βρύα, ἔρεικαι, ἰτέαι, κληθρα, σημάδια καὶ τινες ἄλλοι θάμνοι βλαστάνουσι ἐν αὐτῇ· εἰς τὰ νότια ὅμως μέρη μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας καλλιεργοῦνται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν κρημασθαι, γεώμηλα, δαυζία, σέλινα καὶ κριθή.

Ζῶα δ' αὐτῆς εἶνε αἱ βένναι, ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ μαῦραι καὶ κόκκιναι ἀλώπεκες, οἱ λευκοὶ λαγωοὶ καὶ οἱ μεγάλοι σκύλοι· ἡ δὲ θάλασσα ἀφθονεῖ κητῶν, οἷον ἀριγγῶν, φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. καὶ ἐν τούτων εἶνε τὰ εἰσοδήματα τῶν κατοίκων.

Ὁ χειμὼν ἐν αὐταῖς διαρκεῖ 8—10 μῆνας, καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας ὁ ἥλιος χάνεται ἀπὸ τῆς 25 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 15 Ἰανουαρίου. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἡ θάλασσα καλύπτεται ὑπὸ χιόνος καὶ πάγων, καταγιγδεις συμβαίνουσι μεγάλοι καὶ τὸ φῶς εἶνε φοβερῶτατον· τὸ δὲ βόρειον σέλας καὶ ἡ λαμπρὴ τῆς σελήνης

αίνουσιν ἤττον ἐπαχθῆ τὸν βίον κατὰ ταύτην τοῦ ἔτους τὴν
 εἰς τὰς λυπηρὰς ταύτας χώρας.

Οἱ Δανοὶ τὸ 770 μ. Χ. ἀνεκάλυψαν τὴν Γροιλλανδίαν συστήσαν-
 καταστήματά τινα διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν φαλαινῶν· ἀλλὰ τὸ 1408
 βῆχος τῆς τὴν ἐγκατέλιπον ἀποκατασταθέντες πάλιν ἐν αὐτῇ τὸ
 διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν φαλαινῶν. Οὗτοι τοὺς ἐν αὐτῇ κατοίκους ὠνό-
 μασαν Ἐσκιμώους, ὄντας μικροσώμους καὶ ζῶντας μέχρι καὶ νῦν τὸν
 μῦνα εἰς ὑπογείους λάκκους, τὸ δὲ θέρος εἰς σκηνάς.

Γροιλλανδία καὶ νῦν ἀνήκει εἰς τοὺς Δανούς· τούτων ἐπισ. ἐν
 ἐποικίαι εἶνε ἡ *Υπερβαϊκή*, ἡ *Γοθάβη* καὶ ἡ *Φριδεριξάβη*.

Ἡ Α. τῆς Γροιλλανδίας καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης κείται τὸ
 εἶμα τῶν νήσων τῆς *Σπιτσβέργης* (α). Τούτων τὰ παράλια
 εἰσὶν ὑπὸ φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. τὰς ὁποίας ἀλιεῖς Ἄγγλοι,
 Ἰνδοί, Νορβεγοὶ καὶ Ῥῶσσοι συχνὰ καταδιώκουσι.

αὐτὸ κλίμα, τοὺς αὐτοὺς κατοίκους καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα ἔ-
 και αἱ ἄλλαι Ἀρκτῶναι χῶραι, αἵτινες εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ Βαφι-
 ὄλπου κείμεναι ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἄγγλους. Ἐνταῦθα ὡς καὶ
 Ἰλλανδία οἱ Μοραβοὶ ἀδελφοὶ προσπαθοῦσι μετὰ πολλοῦ ζήλου
 ἐδώσωσιν εἰς τοὺς Ἐσκιμώους τὸν χριστιανισμόν.

Μ. ἀ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς χώρας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτ. περὶ
 5 χιλ. ὦν 10 χιλ. εἶνε Δανοὶ, οἱ δὲ ἄλλοι Ἐσκιμῶοι.

ΝΕΑ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 55°—142°.

Πλάτ. Β. 43°—76°.

Νέα Βρεττανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γροιλλανδίας καὶ τῶν
 ἄρκτικῶν χωρῶν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν,
 Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλάσκας καὶ τοῦ
 ὠκεανοῦ.

Μ. Ὁ Καναδᾶς ἐν τῇ Νέᾳ Βρεττανίᾳ ἀνεκαλύφθη τὸ 1477 ὑπὸ τῶν
 ὠν. ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος πρῶτος κατέκτησεν αὐτὸν
 34. ἡ κυρίως ὅμως Γαλλικὴ ἐποικίσις ἤρξατο τὸ 1608· ἀλλὰ τὸ
 τὴν χώραν ταύτην κατέκτησαν οἱ Ἄγγλοι, ἐπονομάσαντες αὐτὴν
 Βρεττανίαν.

Νέα Βρεττανία διαίρεται εἰς 5 μέρη, τὴν *Λαβραδορίδα*, *Νεό-*
Βρουσβίχη, *Νέαν Σκωτίαν* καὶ *Karadār*.

Ἡ τῆς νέας Βρεττανίας πρὸς Δ. εἶνε τὰ *Βραχῶδη* (4500
) καὶ *δυτικώτερα* τούτων τὸ ὄρος τοῦ ἁγ. *Ηλιοῦ* (5500
). Ποταμοὶ δὲ ὁ *Μαχεροίας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν *Βραχῶδων*
 καὶ διερχόμενος διὰ τῶν λιμνῶν τῶν *Ὀρέων* καὶ *Δούλων* ἐκ-

τὴν *Σπιτσβέργην* ζῆται εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἀσίας.

βάλλει εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Ὀνταρίου ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ Νιαγάρας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ἰρώνης χύνεται εἰς τὴν Ὀνταρίον· εἶνε δ' ἐπίσημος διὰ τὸν θαυμαστὸν καταρράκτην του, ἔχοντα ὕψος 40—50 μέτρ. Λίμναι δὲ πλὴν τῶν εἰρημένων εἶνε ἔτι καὶ ἡ Οὐνιπέριη ἢ τῶν Λασῶν, ἡ Μιχιγάνη, ἡ Ἰρώνη καὶ ἡ Ἰπεριτέρα.

Πόλεις εἰς μὲν τὸ βόρειον, τὸ βορειοδυτικόν καὶ τὸ κεντρικόν τῆς χώρας δὲν ὑπάρχουσι, ἀλλὰ κατοικεῖται ἡ χώρα ὑπὸ Ἑσκιμῶν, ὄντων σχεδὸν ἀνεξαρτήτων. Εἰς δὲ τὴν Λαβραδορίδα ὑπάρχει τὸ Νινορ, τὸ μεγαλείτερον κατὰ κράτος τῶν Μοσαβῶν ἀδελφῶν· εἰς τὴν Νεόγειον πρωτ. ἁγ. Ἰωάννης (20 χιλ. κατ.)· εἰς τὴν Νέα Βρουσβίκη πρωτ. Φριδεριχτόβιη, μικρὰ ἀλλὰ καλῶς ἐκτισμένη πόλις· εἰς τὴν Νέα Σκωτίαν πρωτ. Ἀλιφάξη, ἔχουσα καλὸν λιμένα, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 30 χιλ. κατ. εἰς τὸν Καναδῶν, τὸν μᾶλλον κατοικούμενον τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ διαιρούμενον εἰς Ἄνω καὶ Κάτω *Kanadā*, Κουβεέχη ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀγγλικῶν κτήσεων, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. Ἰόρκη ἐπὶ τῆς Ὀνταρίου λίμνης εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. τοῦ Ἄνω Καναδά, ἔχουσα 46 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 66 χιλ. τετρ. μυρ, οἱ δὲ κάτ. 3 ἐκ. 900 χιλ. τὸ πλεῖστον δυτικοὶ Γάλλοι, ἀλλὰ καὶ διαμαρτυρούμενοι, καὶ εἰς τὰ βόρεια Ἑσκιμῶσι καὶ Ἰνδοὶ μᾶλλον εἰδωλολάτραι, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος εἶνε σχεδὸν ἀγνωστον, λιμνώδες, ἀκαλλιέργητον καὶ ψυχρότατον, τὸ δὲ νότιον δὲν εἶνε πολὺ ψυχρόν, καὶ τὸ ἔδαφος ὀπωσθῶν εὐφορον εἰς τινα μέρη, εἰς ἄλλα δὲ ὑπάρχουσι μεγάλα δάση καὶ λαμπραὶ βασκαί. Ἡ Λαβραδορίς, κεκαλυμμένη εἰς τὸ ἐσωτερικόν ὑπὸ ἀγνώστων ὀρέων, εἶνε ψυχροτάτη καὶ ἀνεπίδεκτος καλλιέργειας, ἡ δὲ Νέα Βρουσβίκη, ἡ Νέα Σκωτία καὶ ὁ Καναδῶν ἔχουσι χειμῶνα μὲν ψυχρόν, ἀλλὰ θέρος θερμότατον· ὅθεν παράγουσι δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. Ζῶα δ' ἔχει ἡ χώρα ἡμερᾶ βέννας, βουδάλους, βούς, κύνας κτλ. καὶ ἄγρια κίστορας, ἀρκτοὺς, φώκας, θαλασσίους ἵππους, σισσυροφόρα ζῶα κτλ.

Αἱ νῆσοι τοῦ κόλπου τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου εἶνε ψυχραὶ καὶ ὀπωσθῶν εὐφοροί, ἀλλ' ἡ νῆσος τοῦ ἁγ. Ἰωάννου ἀφθονά παράγει γεννήματα· εἰς δὲ τὸ ΝΑ. τῆς εὐφόρου νήσου Νεογείου ἐκτείνονται μεγάλα ἄμ- μώδεις σύρτες, τρέφουσι πλῆθος βακαλάων.

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ.

Μῆκ. Δ. 69°—127°.

Πλάτ. Β. 25°—49°.

Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ὀρίζονται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Νέας Βρεττανίας πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Α. τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ.

Μ. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἄγγλους ἐπανεστάκατ' αὐτῶν τὸ 1775· τὸ δὲ 1782 ἡ Ἄγγλία ἀνεγνώρισεν αὐτὰς ἀνεξάρτητον κράτος· μετὰ ταῦτα προσετέθησαν ἀλλεπαλλήλως ἡ Λοῦισιανῶν, ἡ Φλωρίδας ἀφαιρεθεῖσα ἀπὸ τοῦ Ἰσπανοῦς, ἡ Τεξά, τὸ Νέον Μεξικόν, καὶ τέλος ἡ χερσόνησος Αἰσά.

Ὡς πρὸς Δ. εἶνε τὰ Βραχῶδη, διακλαδιζόμενα εἰς τὰς ἑσωτερικῆς τῆς χώρας σειρᾶς, καὶ πρὸς Α. τὰ Ἀλλεγάλα (2112 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Κολομβίας καὶ ὁ Σακραμέντος, ἐκ τῶν Βραχῶδων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ Κολοράδος, ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικόν κόλπον· ὁ Μισσισιππής, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς ἡμετέρας ἡμετέρας ἔχων τὰς πηγὰς ἐκ τῆς ἡμετέρας ἡμετέρας, τὸν Ἀρκάνσαν, τὸν Ὀχίον κλ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικόν κόλπον (5 χιλ. χιλιομ. μῆκ.)· ὁ τοῦ ἡμετέρας ἡμετέρας εἰς τὰ ὄρια τῆς Ν. Βρεττανίας. Αἰμαὶ δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ν. Βρεττανίας εἶνε ἡ Ὑπεριόρα, ἡ Μιχιγάνη καὶ ἡ Ὀρτάριος.

Αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι διαιροῦνται εἰς 37 δημοκρατίας, 10 τοπαρχίας καὶ 1 ἡμετέρας μὴ ἔχουσα πληθυσμὸν τοσοῦτον ὥστε νὰ ἀποτελέσωσιν δημοκρατίας καὶ νὰ διοικηθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν) καὶ μίαν ἐπαρχίαν. Αἱ αὐτῶν πόλεις εἶνε Βασιγκτῶν ἐπὶ τοῦ Ποτομάκου πλεομένου ἡμετέρας αὐτῆς ὑπὸ τῶν μεγαλύτερων πλοίων, πρωτ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτεῶν κτεισθεῖσα πρὸς τιμὴν τοῦ Βασιγκτῶνος, τοῦ ὀδηγήσαντος ἡμετέρας ἡμετέρας στρατεύματα κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον, ἡμετέρας 110 χιλ. κατ. Βαλτιμόρη ἐπὶ ὁμων. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἡμετέρας εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 270 χιλ. κατ. Φιλαδέλφεια τοῦ Δελαουαρίου, πλεομένου ὑπὸ τῶν μεγαλύτερων πλοίων, ὡς εὐρύχωρος καὶ κανονικὴ πόλις ἡμετέρας μεγάλας οἰκοδομᾶς, λαμπρῶν βιομηχανίαν, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πολλὰς ἐπιστημονικὰς ἐπιχειρήσεις, μέγα ἐμπόριον, 675 χιλ. κατ. καὶ οὕσα μέχρι τοῦ 1800 κατ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτεῶν. Ἐνταῦθα ἐξερράγη ἡ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῶν Ἄγγλων τὸ 1775 ἐπανάστασις. Νέα Ὑόρκη πρὸς τὸν ἡμετέρας τοῦ Οὐδσονίου ποταμοῦ, ἡ μεγαλύτερα πόλις τῶν Ἠνωμ. Πολιτεῶν κατὰ τὸν πληθυσμὸν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ πλούτη, ἡμετέρας ὑπεροχὴν ἐκ τῆς θαλάσσης θέαν, λαμπρότατον λιμένα, λαμπροῦς

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

περιπάτους, μεγάλας οικοδομὰς καὶ περὶ τὸ ἕν ἑκατ. κατ. *Βοστόν* ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους διὰ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, ἔχουσα λιμένα καὶ 250 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὰς πολλὰς φιλολογικὰς ἐταιρίας ὠνομάσθη *Ἀθήραι* τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, ἡ κοίτις οὗσα Ἀμερικανικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρίς τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς *Βενιαμίν κλίβου*. *Καρταβουργία*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της (26 κατ.). *Κιγκινάτη* ἐπὶ τοῦ Ὀχίου, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦσα ἔχουσα 200 χιλ. κατ. ἅγιος *Λουδοβίκος* ἐπὶ τοῦ Μισισσιππῆ, ἀπὸ τῆς κη τῶν γουναρικῶν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη ἔχουσα 310 χιλ. κατ. *Ἀνρηλία* ἐπὶ τοῦ Μισισσιππῆ, οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐπιβιομηχανικὴ ἀποθήκη τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μισισσιππῆ διὰ δὲ τὸ νοσῶδες κλίμα της μόλις ἔχει 191 χιλ. κατ. *Σακραμέντου* ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ *Σακραμέντου*, πρωτ. τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διὰ τὰ μεταλλεῖά της τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ θείου. *Φραγκίσκος* ἐπὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, ἡ ἐπισ. πόλις τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 150 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶνε 75 χιλ. μιλ. οἱ δὲ κῆτ. περὶ τα 38 ἑκατ. τῶν τὰ 25 εἶνε λευκοὶ Ἀγγλοὶ, μαυροὶ κλ. 4 ἑκατ. μαυροὶ καὶ οἱ λοιποὶ μιγάδες· τὴν δὲ θρησκείαν διαμαρτυρούμενοι, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ δυτικοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι.

Αἱ ἀνεξάρτητοι αὐταὶ δημοκρατίαι μετὰ τῶν τοπαρχικῶν καὶ ἐπαρχίας σχηματίζουσι τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Τὰ μεγάλα συμφέροντα τῆς Ὁμοσπονδίας εἶνε ἐμπειπιστευμέναι κυβερνήσιν αἰρετήν, συνισταμένην ἀπὸ τοῦ προέδρου, ὅστις ἔχει ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ δύο νομοθετικῶν σωμάτων, τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας. Καὶ οἱ μὲν βουλευταὶ ἐκλέγονται ἐπὶ δύο ἔτη καὶ δὲ γερουσιασταὶ ἐπὶ ἕξ, καὶ ὁ πρόεδρος ἐπὶ τέσσαρα, ἀπαντῶντες τοῦ λαοῦ.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε ποικίλον· διότι τὰ μὲν βόρεια ἔχουσι ψυχρότατον ψυχρὸν καὶ θερμώτατον θέρος, τὰ δὲ κεντρικὰ καὶ τὰ νότια θερμὰ καὶ νοσῶδη πρὸς τὴν θάλασσαν ἕνεκα τῆς κεντρικῆς ἀλλὰ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὁ ἀέρ εἶνε καθαρῶτερος. Τὰ ἀνατολικὰ εἶνε τὰ μᾶλλον καλλιεργημένα καὶ καλῶς κατοικημένα· ἐν τῇ κεντρικῇ εἶνε τὰ μᾶλλον πεδιάδες ἐλώδεις καὶ κοιλάδες εὐφοροὶ, καὶ πρὸς τὸν ἄνατον δάση μεγάλα· πέραν δὲ τούτου μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὑπάρχουσι μεγάλα ἔρημοι σαβάνναι καλούμεναι· μεταξύ δὲ τῶν Βραχωδῶν καὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ ὑπάρχουσι μεγαλοπρεπῆ δὲ βλάστησις τῶν τε φυτῶν καὶ τῶν δένδρων ἐν τῇ χώρῃ τῆς ἐξαισίας.

Ἄπαντες σχεδὸν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται καὶ ἐπιδίδουσι θαυμασίως, μάλιστα δὲ ὁ ἀραβόσιτος, ὁ β

καπνός, τὸ ζαχαροκάλαμον, ἔν τισι δὲ τόποις καὶ οἶνος ἐξαιρετος, ἐξ ἑγχωρίου τινός κλήματος. Δένδρα δ' ἐν αὐτῇ κοινὰ εἶνε πλάτανοι, σφένδαμοι, μελίαι καὶ ἐν τοῖς δυτικαῖς τῶν Βραχωδῶν ὄρεων ἐλάται ἔχουσαι μέχρις 100 μέτρ. ὕψος καὶ 16 μέτρ. περιφέρειαν κλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει βονάσους (bisons), ἐλάφους, δορκάδας, ἀρκτοὺς, λύγκας, μαύρους καὶ κοκκίνους λύκους, κάστορας, σαρθόρια κτλ. Πτηνὰ δὲ ψιττακοὺς, ἀετούς, σκῶπας (moqueurs), κολίβρια καὶ ἑρπετὰ κροτάλιας ὄφεις κλ. Ὡσαύτως ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς ἄφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου, ἔτι δὲ λιθάνθρακες, πέτρελαιον κλ.

Ἡ βιομηχανία ἐν αὐταῖς εἶνε ἀνεπτυγμένη εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἐκπληκτικῶς πολλαπλασιασμένα· διότι πάντες οἱ ποταμοὶ αὐτῆς πλέονται ὑπὸ πλήθους πλοίων καὶ ἄτμο πλοίων, ἡ δὲ ξηρὰ διασχίζεται ὑπὸ ἀπείρων σιδηροδρόμων. Καὶ αὐταὶ δ' αἱ κῶμαι συγκοινοῦσι πρὸς ἀλλήλας δι' ἠλεκτρικῶν τηλεγράφων.

Ἡ παιδεία εἶνε ἐν ταῦθα ἐλευθέρα, ὅθεν καὶ τὰ μικρότερα χωρία ἔχουσι σχολεῖα διὰ τοῦτο ἅπαντες οἱ κῆτ. γνωρίζουσι τὴν ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἀριθμησιν· αἱ δ' ἐπιστῆμαι αἱ συντελοῦσαι εἰς τὴν διὰ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς ἐμπορίας εὐδαιμονίαν καλλιεργοῦνται θαυμασίως.

Εἰς τὰς ἠνωμένας Πολιτείας ἀνήκει καὶ ἡ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἠπείρου κειμένη Ἄλσκα, ἡ πρότερον Ρωσικὴ Ἀμερικὴ καλούμενη.

Μετὰ τῆς Ἀλάσκας ἐνοῦνται καὶ αἱ πρὸς Δ. αὐτῆς νῆσοι Ἀλεούται, ἔχουσαι ἔδαφος πετρώδες καὶ κλίμα λιαν ὑγρὸν· ἡ *Ναυαρχία* πρὸς Ν. ἔτι δὲ τοῦ ἀρχιπέλαγος τοῦ *Πρίγγιππος* τῆς *Ουαλλίας* καὶ τοῦ βασιλέως *Γεωργίου I'*, ἐν τῇ μικρῇ τοῦ ὁμοίου νήσῳ *Σίτκα* καίται ἡ *Νέα Ἀρχάγγελος*, πρωτ. τῆς ὄλης; χερσονήσου Ἀλάσκας.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀλάσκας εἶνε ἀγνωστος, οἱ δὲ κῆτ. περὶ τὰς 100 χιλ. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ψυχρότατον, τὸ δ' ἔδαφος ἕνεκα τοῦ ψύχους ἀνεπίδεκτον καλλιέργειας. Αἱ χῶραι αὐταὶ ἐπισκέπτονται συχνά ὑπὸ θηρευτῶν διὰ τὰ γουναρικά τῶν φαλαινῶν, ἐνυδρίδων, καὶ διὰ τὴν ἀλείαν τῶν φαλινῶν.

Αἱ ἠνωμένα Πολιτεία ἔχουσι καὶ κτήσεις τινὰς εἰς τὰς Ἀντίλλας καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν.

ΜΕΞΙΚΟΝ.

Μῆκ. Δ. 89°—119° 30'.

Πλάτ. Β. 15° 40'—33°.

Τὸ Μεξικὸν ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουατεμάλης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Τὸ Μεξικὸν ὑπετάχθη τὸ 1521 ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Κόρτε εἰς τὴν Ἰσπανίαν· εἶχον δὲ τότε τέσσαρας τινὰς καὶ πολιτισμὸν οἱ Μεξικανοὶ ἀλλὰ

θηρσκειάν βάρβαρον, προσφέροντες εἰς τοὺς θεοὺς τῶν ἀνθρωπίνους θυσίας. Μέχρι νῦν δ' ἐτι σώζονται μνημεῖα, οἷον πυραμίδες κλ. μαρτυροῦντα τὸν παλαιὰ ποτὲ πολιτισμὸν αὐτῶν.

**Ορη.* Τὰ ὄρη τοῦ Μεξικοῦ εἶνε συνέχεια τῶν Βραχώδων ὄρων ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ φοβερὸν ἠραιότερον *Ποποκάτεπλορ*.

**Ἐπισ.* πόλεις τοῦ Μεξικοῦ διηρημέναι εἰς 24 διοικήσεις εἶνε *Κάμπετς*, εἰς τὴν *Γουκατάνην*, ὅθεν ἐξάγονται βαφικὰ ξύλα. *Βερακρούζη*, ἡ ἐμπορικωτέρα παραλία πόλις τοῦ Μεξικοῦ, ἔχουσα κλίμα νοσηδέστατον· ἐνταῦθα ἡ κητρινοθέρμη κίχνη μεγάλην καταστροφὴν. *Μεξικόν*, μεσόγειος πόλις, πρωτ. τοῦ Μεξικοῦ, ἐκ τῶν ὠραιότερων καὶ μεγαλειότερων πόλεων τοῦ νέου κόσμου, ἔχουσα 210 χιλ. κατ. λαμπροῦς καθολικοὺς ναοὺς, λαμπρότατον βουλευτήριον καὶ νομισματοκοπεῖον. *Γουαταζοάτοκ*, ἔχουσα 65 χιλ. κατ. καὶ πλουσιώτατα ἀργυρᾶ μεταλλεῖα. *Αἰπάλη* εἰς τὸ νοτιώτατον τῆς χερσονήσου *Παλαιᾶς Καλλιφορνιας* καὶ πρωτ. αὐτῆς, ἐν ἧ ἔλαχίστην ἐξουσίαν ἐκσκει ἡ Μεξικανικὴ κυβέρνησις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Μεξικοῦ εἶνε 20 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 9 ἑκατ. Εὐρωπαῖοι καὶ Ἴνδοι χριστιανοὶ δυτικοὶ κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε εἰς μὲν τὰ μεσόγεια συγκερασμένον, εἰς δὲ τὰ παράλια θερμότατον καὶ νοσηρόν· ἐνταῦθα ἡ κητρινοθέρμη κίχνη μεγάλην καταστροφὰς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτοῦ παράγει σίτον, γειώμηλα, ζαχαροκλάμυον, καπνόν, ἰνδικόν, βανίλλην, βάμβακα, βαφικὰ ξύλα, ἔβενον κλπ. Ἄπαντα δὲ τὰ ζῶα τῆς Εὐρώπης μεταφερθέντα εἰς αὐτὸ θαυμασιῶς ἐπολλαπλασιάσθησαν.

Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἀνεξάντλητα χρυσοῦ· ἀλλὰ καὶ τὰ ἀργυρᾶ αὐτοῦ μεταλλεῖα παράγουσι περισσότερον ἄργυρον ἢ ὅλα τὰ ἀργυρᾶ μεταλλεῖα τῆς Ἀμερικῆς.

*Ἐπὶ τῆς χερσονήσου *Γουκατάνης* οἱ Ἄγγλοι κατέχουσι τὴν *Χόραν* τῆς *Ὀρδοῦρας* (26 χιλ. κατ.) με πρωτ. *Βαλίην*, ἔχουσαν ἀπὸ τοῦ λόγου ἐμπόριον βαφικῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων ξύλων.

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ.

Μήκ. Δ. 85° — 97°.

Πλάτ. Β. 8° — 18°.

Ἡ Γουατεμάλα, ἧτις καὶ *Κεντρικὴ Ἀμερικὴ* καλεῖται, ὄριζ. ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. τοῦ ἰσθμοῦ τῆς *Πανάμης*, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γουατεμάλα ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς ποτελοῦσα μέρος τοῦ Μεξικοῦ, ἀλλὰ τὸ 1821 ἀποστατήσασα τῆς Ἰσπανίας ἐσημάρτυεν ἰδίαν δημοκρατικὴν *Κεντρικὴν Ἀμερικὴν* καλοῦσαν.

**Όρη τῆς Γουατεμάλης* εἶνε αἱ *Κορδιλλήραι* τῶν Ἄνδεων σχηματίζουσαι ἐνταῦθα 35 ἡφίστεια, ὧν τινα εἶνε λίαν ὑψηλά· *λίμνη δ' ἁΐξία* λόγου πρὸς Δ. εἶνε ἡ *Νικαράγουα*.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 5 δημοκρατίας, τὴν τῆς ἰδίως *Γουατεμάλης*, *Ονδούρας*, ἁγ. *Σωτήρος*, *Νικαραγουάας* καὶ *Κοσταρικής*.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Γουατεμάλα* (30 χιλ. κατ.) πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανόν, πρωτ. τῆς Γουατεμάλης, ὡραία πόλις πολλάκις καταστραφεῖσα ὑπὸ σεισμῶν. *Βεραπάξη* ἐξ Ἰνδῶν σχεδὸν κατοικουμένη, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. καίται δ' ἐν εὐφροσάτῃ χώρῃ, ἐν ᾗ βρέχει ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος. *Νέοι Βαλαδόλιδοι*, πρωτ. τῆς Ὀνδούρας.

Ἄγ. Σωτήρ, πρωτ. ὁμων. δημοκρατίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Μαράγουα* ἐπὶ ὁμ. λίμνης, πρωτ. τῆς Νικαραγουάας ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Καρχηδῶν* ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κοσταρική, ἔχουσα 26 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφ. αὐτῆς εἶνε 2560 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. $2 \frac{2}{3}$ ἐκ. ὧν τὸ ἕμισυ εἶνε Ἰνδοί, ἅπαντες δυτικοὶ σχηματίζοντες ὁμόσπονδον δημοκρατίαν· εἰς δὲ τὸ Α. τῆς Νικαραγουάας κατοικοῦσιν οἱ Μοσκούτοι λαὸς Ἰνδικὸς καὶ πολεμικὸς, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰς βαθεῖας κοιλάδας καὶ πεδιάδας καὶ εἰς αὐτὰς τὰς παραλίας ἡ θερμότης εἶνε μεγίστη, εἰς δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ ὄροπέδια ἡ θερμοκρασία εἶνε συγκερατμένη. Ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ἀδιακόπως βρέχει, ὅτε καὶ μεγάλη ὑγρασία εἶνε εἰς τὴν χώραν, προξενούσα μεγάλης ἀσθενείας. Τὸ δὲ ἔδαφος εἶνε εὐφροσάτατον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς τρομεροὺς σεισμούς καταστρέφοντας συχνὰ τὴν χώραν· παρῆγει δ' ἀφθόως βράμβακα, ζαχαροκλάμον, ἰνδικόν, κακκόν περίφημον, καφὲν καὶ καπνὸν ἐξαιρετόν. Ἐχει δὲ καὶ μεγάλα δάση παρέχοντα ναυπηγῆσιμον ξυλίαν, ἔβενον καὶ ἄλλα πολύτιμα ξύλα, ἐτι δὲ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ μολύβδου.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Νότιος Ἀμερική ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτ. Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 10 μεγάλα μέρη, τὴν *Κολομβίαν*, *Γουινάην*, *Βρασιλίαν*, *Περούιαν*, *Βολιβίαν*, *Χιλήν*, *Παταγονίαν*, *Λαπλάταν*, *Παραγουάην* καὶ *Ουρουγουάην*.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν *Κορδιλλερῶν* τῶν Ἄνδεων ἐκτετατάτα μέχρι τῶν νοτιωτάτων τῆς Παταγονίας· τούτων ἐπισκορφαὶ εἶνε ὁ *Ἰλιμάρης* μεταξὺ Περούας καὶ Βολιβίας, τὰ ἡφαίστεια *Κυμβόρασορ*, *Κοτοπάξιορ* καὶ *Ἄρτισαρορ* εἰς τὸ Κούιτον· ἐτι δὲ τὰ *Βρασιλιὰκὰ ὄρη*.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Πεδιάδες δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ἡ τοῦ Ὀρινόκου μεταξὺ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν ὄρέων τῆς Γουϊάνης· νοτιωτέρα δὲ ταύτης εἶνε ἡ Ἀμαζονική πεδιάς, μεταξύ τῶν Ἄνδεων, τῶν ὄρέων τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Γουϊάνης, καὶ νοτιωτέρα ἡ τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ τῆς Παταγονίας μεταξύ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βρασιλικῶν ὄρέων. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται πεδιάδες εἶνε τὸ πλεῖστον ἄδενδροι, καλυπτόμεναι ὑπὸ ἐλῶν καὶ χόρτων συνήθως ἄλατούχων.

Ποταμοὶ δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ὁ Ὀρινόκος ἐκβάλλον ἐν τῇ ἄκρᾳ τῆς ὁμώνυμου τοῦ πεδιάδος· ὁ Ἀμαζόνιος, ἐκβάλλον ἐν τῷ Ἄτλαντικῷ· ὁ τοῦ ἀγ. Φραγκίσκου εἰς τὴν Βρασίλιαν καὶ ὁ Λαπλάτας εἰς τὴν Λαπλάταν, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἄτλαντικόν.

Λίμναι δὲ πρὸς Β. ἡ Μαρακάιβος, ἡ Τιτικάκη, ἐπὶ ὄροπεδίου τῶν Ἄνδεων εἰς τὴν Περούιαν, καὶ ἡ Πάτος εἰς τὸ Ν. τῆς Βρασιλίας.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. $61^{\circ} 40' - 85^{\circ}$.

Πλάτ. Β. $12^{\circ} 30' - 6^{\circ} 15' N$.

Ἡ Κολομβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Περούιαν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γουϊάνης καὶ Βρασιλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Κολομβία ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καλουμένη Νέον βασιλεῖον τῆς Γρενάδας. Ὅτε δὲ αὐτοὶ τὴν ἐκυρίευσαν, εἶρον ἐν αὐτῇ λαὸν πολιτισμένον, ἔχοντα τὸ θρησκευτικὸν τοῦ κέντρον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βογότα· ἀλλὰ τὸ 1811 ἀποστατήσασα αὕτη τῆς Ἰσπανίας ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτῆς τὸ 1822 κράτος ἀνεξάρτητον.

Δικαίρεται δὲ αὕτη ἤδη εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας, τὴν Νέαν Γρενάδα, τὸν Ἰσημερινὸν καὶ τὴν Βενεζουέλαν.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν Ἄνδεων, ὧν ὑψηλότεραι κορυφαὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶνε τὰ ἠψίστεια Πιχίγκας (49 μέτρ.), Κιμβόρασον (6530 μέτρ.), Ἀρτίσαρον (4300 μέτρ.) καὶ Ἰτοπάξιορ. Ποταμοὶ δὲ ὁ τῆς Μαγδαληνῆς, πηγάζων ἐκ τῶν Ἄνδεων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Ὀρινόκος, ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἄτλαντικόν (21 χιλιομ. μῆκ.). Λίμνη δ' ἐπίσ. εἶνε ἡ Μαρακάιβος, ἔχουσα ὄρεον γλυκεία καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης.

Ἐπίσ. πόλεις αὐτῶν εἶνε Σανταφε-δε-Βογότα ἐπὶ εὐφορῶν πεδιάδος καὶ ἐπὶ παραποτάμου τῆς Μαγδαληνῆς, πρωτ. τῆς Γρενάδης ἔχουσα λιμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ χιλ. κατ. Κοβίτορ, ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου (29080 μέτρ.), πρωτ. Ἰσημερινοῦ ἔχουσα θέαν μελαγχολικὴν καὶ 8 χιλ. κατ. Καρακί

εὐφορώτατης πεδιάδος παρά τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, πρωτ. τῆς Βενεζουέλης ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρὶς τοῦ Βολιβέρου τοῦ συντελέσαντος μεγάλως εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νοτίου Ἀμερικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 58 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατ. δυτικοί. Ἐκαστον δὲ τῶν τριῶν κρατῶν διοικεῖται δημοκρατικῶς δι' ἐνὸς προέδρου καὶ ἐνὸς συμβουλίου, ἀλλ' ὑπάρχουσι ἐνταῦθα καὶ λαοὶ ἰνδικοὶ ἀνεξάρτητοι οἷον οἱ Μοσχάροι, οἱ Μεϋνάσοι καὶ παρά τὸν Ὀρινόκον οἱ Ὁταμάκοι. λὰς ζωώδης ζῶν κατὰ τὰς πλημμύρας τῆς χώρας ἐκ μυρμῆκων, κόμμιος καὶ λιπώδους τινὸς γῆς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰς ὀρεινὰς χώρας εἶνε ὁροσερὸν καὶ εἰς πολλὰ μέρη ψυχρὸν, ἀν καὶ δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας εἶνε ἀδιάκοπον ἕαρ, ἐν ᾧ εἰς τὰ παράλια καὶ μάλιστα εἰς τὰ βόρεια ἡ ὑγρασία καὶ ἡ θερμότης κατασταίνουσι τὸ κλίμα νοσηρὸν. τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τῶν πετρωδῶν μερῶν εἶνε εὐφορώτατον, παράγον κακόν, ἰνδικόν, κίγινον, (quinquina), καπνόν κλ. Ζῶα δὲ ἄγρια ἔχει ἄρκτους, ἀγρίους αἰλούρους, τίγρεις κλ. πτηνὰ δὲ γῦπας, ἔσπετά τὸν φοβερὸν ὄφιν Κυαίμαν (Cuaíma), πολλοὺς σκορπίους καὶ διάφορα βλαβερά ἔντομα. Ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτῇ ἔτι μέγιστα δάση καὶ μεταλλεῖα φέροντα χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, σίδηρον, γαιάνθρακα καὶ πολυτίμους λίθους.

ΓΟΥΥΑΝΗ.

Μῆκ. Δ. $54^{\circ} - 62^{\circ} 30'$.

Πλάτ. Β. $1^{\circ} - 8^{\circ}$.

Ἡ Γουούνη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας. Διαιρεῖται δὲ εἰς Γαλλικὴν, Ἀγγλικὴν καὶ Ολλανδικὴν Γουούνην.

ΣΗΜ. Οἱ Γάλλοι ἀπέστειλαν εἰς τὴν Γουούνην ἀποικίας ἀπὸ τοῦ 1635, ἀλλὰ μόλις τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα ἤρχισεν αὐτῇ ἡ χώρα νὰ προοδεύῃ· οἱ δὲ Ὀλλανδοὶ συνέστησαν τὸ 1665 ἐν αὐτῇ ἀποικίαν, ἧς μέρος ἀφῆραν οἱ Ἄγγλοι τὸ 1814.

Ἐπισ. πόλεις εἶνε Καυένη ἐπὶ ὄμων. νήσου εἰς τὸν ὠκεανόν, πρωτ. τῆς Γαλλικῆς Γουούνης. Γεωργετόβρη, πρωτ. τῆς Ἀγγλικῆς Γουούνης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Παραμάριβον ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σουρινάμ, πρωτ. τῆς Ὀλλανδικῆς Γουούνης, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 5800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Γαλλικῆς Γουούνης 25 χιλ. τῆς δὲ Ὀλλανδικῆς 60 χιλ. καὶ τῆς Ἀγγλικῆς 160 χιλ. οἱ πλείστοι μαῦροι καὶ πολλοὶ Ἴνδοι· τὸ δ' ἔσωτερικόν τῆς χώρας κατοικεῖται ὑπὸ Ἰνδῶν ἀνεξαρτήτων.

Τὸ κλίμα τῆς Γουαζάνης καίτοι ἡ χώρα εἶνε ἐλώδης, δὲν εἶνε τόσοσ θερμὸν καὶ νοσῶδες ὡς ἐν γένει θεωρεῖται· διότι τὰ δάση, τὰ πολλὰ ὕδατα καὶ οἱ δροσεροὶ ἀνεμοὶ πολὺ ἐλαττοῦσι τὴν αὐτοῦ θερμότητα· οἱ δὲ πυρετοὶ δὲν εἶνε ἐν αὐτῇ κινδυνώδεις.

Ἡ Γουαζάνη ἔχει ἀρκετὰ ὑψηλὰ καὶ δασώδη ὄρη πρὸς Ν. καὶ Α. τὰ *Τουμουκοῦμακα* καλούμενα, ἀλλὰ καὶ πεδιάδας εὐφροωτάτας καὶ κάλλιστα καλλιεργημένας, παραγούσας καφέν, *ζαχαροκλάμον*, κακόν, κανέλλαν, βάμβακα, ἰνδικόν, πολύτιμα ξύλα κλ. ἔχει δὲ καὶ ἄγρια ζῶα, οἶον τίγρεις, πῆθους, ὄφεις διαφόρους κλπ.

ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

Μῆκ. Δ. 37° 20'—74°.

Πλάτ. Α. 5° —33° 30' Ν.

Ἡ Βρασιλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Γουαζάνης καὶ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παραγουάης, Λαπλάτας, καὶ Οὐρουγουάης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, Περούας καὶ Βολιβίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βρασιλία εἶνε Πορτογαλικὴ ἀποικία κατεχομένη ὑπὸ τῶν Πορτογάλων ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1822, ὅτε ὁ Δὸν Πέτρος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Πορτογαλίας ἐκηρύχθη ἐν αὐτῇ αὐτοκράτωρ.

*Ὄρη αὐτῆς εἶνε τὰ *Βρασιαλιακὰ* ἐκ πολλῶν σειρῶν συνιστάμενα· ποταμοὶ δὲ ὁ *Αμαζόνιος* ὁ μέχρι χθὲς μεγαλιέτερος ποταμὸς τοῦ κόσμου θεωρούμενος, ὅστις ἐκ τε τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βρασιαλιακῶν ὄρεων πηγάζων καὶ δεχόμενος κατὰ τὸν ῥοὺν τοὺ ἀλλοὺς μεγάλους ποταμούς, οἶον τὸν *Μαδείραν*, τὸν *Τοπαίριον* καὶ τὸν *Τοκαντίναν*, ἐκβάλλει διὰ δύο κυριωτέρων στομάτων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, μέγα δέλτα κατὰ τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζων (5000 χιλιομ. μῆκ.) ὁ ἄγ. *Φραγκίσκος*, ὅστις ἐκ τῶν Βρασιαλιακῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. *Αἰμὴν* δ' ἄξια λόγου εἶνε ἡ *Πάτος*, ἣτις συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Περαμβούκη*, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Βαχία*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικωτάτη ἀλλὰ κακῶς ἐκτισμένη πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 190 χιλ. *Ριογιαντίρον* πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα εὐρυχωράτατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, πανεπιστήμιον, ὠραίαν θέαν καὶ 420 χιλ. κατ. ἄγ. *Παῦλος*, πλουσία πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 75610 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 10 ἑκατ. δυτικοί, ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε μαῦροι, οἱ δὲ λοιποὶ λευκοὶ μιγᾶδες καὶ Ἰνδοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ αὐτοκράτορος· εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικόν ἐπιπλανῶνται πολλοὶ ἰνδικαὶ φυλαί· οἶον Βοκοοδαί, λίαν ἄγριοι καὶ ἀνθρωποφάγοι κλπ.

κλίμα τῆς Βρασιλίας εἶνε εἰς μὲν τὰ βόρεια ἕνεκα τῶν ἐλωδῶν δῶν καὶ τῆς μεγάλῃς θερμότητος νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια εσημυρινὰ μέρη τερπνόν· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς, οὐ ἐλάχιστον εἶνε ἐργημένον, εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὄρυζιον, βάμβακα, καπνόν, ροκλάμον, καφέν, ἰνδικόν, ἱπεκκουάναν κλπ. δένδρα δ' ἔχει κακάεας, κιτρέας, ἰβιπιτάγκας, ὧν οἱ καρποὶ εἶνε ὅμοιοι τοῖς κερύσι κτλ. Τὰ δὲ δάση τῆς εἶνε πλουσιώτατα εἰς οἰκοδομησίμων καὶ εἰς βαφικὰ ξύλα. Ἐν αὐτοῖς βόσκουσι πλῆθος ἀγρίων ζῶων, λαγενῆ εἶνε οἱ ἰαγουάροι (jaguars), κουγουάροι (couguars), καρί (pecaris)· πτηνὰ δ' εἶνε ψιττακοὶ διάφοροι, κολίβρια, τουκαί (toucan), παρέχοντα εἰς τοὺς αὐτόχθονας τὰ πλουσιώτατα κοσμημάτων των· ὄφεις δὲ λίαν φαρμακεροὶ οἷον ὁ κοράλιος (coral), οἱ ὑπερμεγέθεις βόες κλπ. ἀλλὰ καὶ ἔντομα σκορπίοι κλπ. δὲ καὶ ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ, ἀδαμάντων, ἀμethystoῦ, τοπαζίου καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων.

ΠΕΡΟΥΙΑ.

Μῆκ. Δ. 66° — 83° 40'.

Πλάτ. Ν. 3° 30' — 21° 20'.

Ἡ Περούια ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βολιβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

Εἶναι ἡ Φραγκίσκος Πιζάρος ὑπέταξεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν Περούιαν 1524· ἀλλὰ τὸ 1821 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία.

Ἡ Περούια ἐσχημάτιζε πρὸ τῆς Ἰσπανικῆς αὐτῆς κατάκτησεως κράτος ἰσχυρὸν καὶ πολιτισμένον, διοικούμενον ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων Ἰγκών, ἀπορρομένων ὡς τέκνων τοῦ Ἡλίου· ὁ δὲ χρυσὸς κατὰ τὴν κατάκτησιν ἦτο εἰς αὐτοῖς ἐν κοινῇ χρήσει.

* Ὁρη. Αἱ Ἄνδεις εἰσερχόμεναι εἰς τὴν Περούιαν σχηματίζουν τὸ ἀριστέιον Ἄρεχοβία καὶ ἄλλα φοβερὰ ἡφαιστεία. Ἐκ τῶν ὀρέων αὐτῶν πηγάζει ὁ Ἀμαζόνιος ποταμὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι αὐτοῦ ἀποτόταιμοι, εὐφορωτάτην κατασταίνοντες διὰ τῶν ὑδάτων των ἠώραν. Διμνη δ' ἀξία λόγου εἶνε πρὸς Ν. ἡ Τιτικάκη.

* Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 3 ἐπαρχίας, εἶνε Λίμα 9 ἡμιμ. μακρὰν τοῦ ὠκεανοῦ, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα καλὰς ὁδοὺς, ὡς κεκοσμημένους ναοὺς, πανεπιστήμιον καὶ 160 χιλ. κατ. Ἀρεχοβία, πλησίον ὁμων. φοβεροῦ ἡφαιστείου εἰς τερπνὴν θέσιν, ἔχουσα πρὸν βιομηχανίαν καὶ 40 χιλ. κατ. Κοουσον, ἡ πάλαι πρωτ. ἡ πόλις τῶν Ἰγκών, διασώζουσα ἀρχαῖα αὐτῶν ὄχυράματα, τὸν μέγαν ναὸν τοῦ Ἡλίου, μεταβληθέντα εἰς μοναστήριον τῶν Δομενικανῶν καὶ 50 χιλ. κατοίκους.

* Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 25 χιλ. τετρ. μωρ. οἱ δὲ κατ. 2 1/2

έκατ. δυτικοί κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Ἴνδοι εἶνε πολυπληθέστεροι τῶν Εὐρωπαίων, καὶ πολλοὶ τούτων ζῶσιν ἐτι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αὐτῆς μέρος συνίσταται ἐξ ἀμμοδῶν καὶ ἀνύδρων πεδιάδων, ἐστερημένων πύσης βλαστήσεως· ἔχει ὁμως κλίμα συγκερασμένον, δροσιζόμενον ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ τῶν πνεόντων ἐτι ἀπὸ τὰς Ἄνδεις· τὸ δὲ πρὸς Α. τῶν Ἄνδεων ἔχει κλίμα ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὑποκείμενον εἰς συχνούς σεισμούς, ἀλλ' εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, βανάνας, ζαχαροκάλαμον, κακάον, ἰνδικὸν κλπ. ἰθαγενές δὲ ζῶον ἔχει τὴν Λάμαν, ἔχουσαν πολὺ λεπτόν μαλλίον· ἔχει δὲ καὶ δάση κέδρων ἐχόντων ὕψος 70 μέτρων, ἀκακιῶν, ἐβένου, κηροξύλων κλπ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων.

ΒΟΛΙΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. 59°—73°.

Πλάτ. Ν. 10°—27°.

Ἡ Βολιβία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας καὶ Παραγουάης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περούας.

ΣΗΜ. Ἡ Βολιβία ἦ καὶ Ἄνω Περούα καλουμένη ἐπι πολλὰ ἔτη ἦτο ἠνωμένη μὲ τὴν Λαπλάταν, ἀλλὰ τὸ 1825 ἀπεσπάσθη αὐτῆς καὶ ἐσχίσθη τισιν ἰδίαν δημοκρατίαν.

*Ὄρη. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν Ἄνδεων ὁ Σοράτας (7315 μέτρ.) καὶ ὁ Ἰλιμάρης (7696 μέτρ.).

*Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Ποτόσιον, ἐκτισμένον 4200 μέτρ. ὑπερᾶνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχον πλοῦσια μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ 25 χιλ. κατ. Χουκισάκα ἐπὶ ποταμοῦ, καλῶς ἐκτισμένη πόλις, πρωτ. τῆς Βολιβίας ἔχουσα πλησίον τῆς λαμπρᾶ μεταλλεῖα ἀργύρου, πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. Λαπάχη, ἐκτισμένη 3717 μέτρ. ὑπερᾶνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα λαμπρὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ 76 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7300 τετρ. μυρ., οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 2 ἑκατ. κυβερν δημοκρατικῶς, ὧν 250 χιλ. εἶνε Ἴνδοι.

Τὸ πρὸς Δ. αὐτῆς μέρος εἶνε τόπος ξηρὸς καὶ ἀκατοίκητος, τὸ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ καλύπτεται ὑπὸ ὀρέων περιλαμβανόντων καὶ πολλὰς εὐφόρους κοιλάδας, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ παντοτεινὸν ἔαρ· τὸ δὲ ἀνατολικὸν ἔχει ἐκτεταμένας πεδιάδας κεκαλυμμένας ὑπὸ δασῶν καὶ ποτιζόμενας ὑπὸ διαφόρων ποταμῶν. Ἐνταῦθα φύεται καὶ ἡ ἄμπελος, ἡ ἔλαια, ὁ φοῖνιξ, ὁ βόμβαξ, ὁ πλάτανος κτλ. ἔχει δάση ἐκτεταμένα, φέροντα πολύτιμα ξύλα, καὶ μεταλλεῖα

ἀργύρου ἀφθονώτατα· ἐτι δὲ διάφορα ἄγρια ζῶα· οἷον τὸν ἰαγουάραν, τὴν μικρὰν ἄρκτον καὶ τέλος τὸ μέγα πτηνὸν κόνδωρα.

ΛΑΠΛΑΤΑ, ΟΥΡΟΥΓΟΥΔΗ, ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ.

Μῆκ. Δ. 64° — 72°.

Πλάτ. Ν. 21° 30' — 41°.

Ἡ Λαπλάτα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βολιβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παταγονίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, τὰ δὲ ΒΑ. ὄρια κατέχει ἡ Παραγουάη, καὶ τὰ Α. πλὴν τῆς Βρασιλίας καὶ ἡ Οὐρουγουάη.

ΣΗΜ. Ἡ Λαπλάτα ἀνεκαλύφθη τὸ 1515 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Διαζου καὶ ὑπετάχθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν· μετ' αὐτῆς δὲ ἦτο ἡνωμένη ἡ Παραγουάη, τῆς ὁποίας μέρος ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῶν ἰησουϊτῶν μέχρι τοῦ 1767, ὅτε καὶ ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν, καὶ ἡ Οὐρουγουάη, ἣν ὑπέταξε τὸ 1821 ἡ Βρασιλία.

Ἡ Λαπλάτα ὅμως τὸ 1840 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία· ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Παραγουάη σχηματίζει ἑκτοτε ἴδιον κράτος. Καὶ ἡ Οὐρουγουάη δὲ ὡσαύτως ἀποσπαθεῖσα τῆς Βρασιλίας τὸ 1828 ἐκηρύχθη δημοκρατία ἀνεξάρτητος.

Ὅρη. Τῆς Λαπλάτας ὄρη εἶνε πρὸς Δ. αἱ Ἄνδεις, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τὰ Βρασιλιακὰ ὄρη. Ποταμοὶ δὲ ὁ Λαπλάτας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὄρεων καὶ δεχόμενος τοὺς ποταμοὺς Παραγουάην καὶ Οὐρουγουάην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Λαπλάτας, διηρημένης εἰς 14 ἐπαρχίας ὁμοσπόνδους, εἶνε Βουενοσάινος (Βύζερο) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Λαπλάτα ἐν ὠραίᾳ θέσει, πρωτ. τῆς Λαπλάτας, πλουσία καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον δερμάτων, ζῶων κλ. καὶ 190 χιλ. κατ. Μενδόζα πρὸς Δ. ὠραία πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὀνομαστοὺς οἶνους. Τῆς δὲ Οὐρουγουάης πρωτ. Μοντεβιδεοῦ ἐπὶ τοῦ Λαπλάτα πανταχῶθεν σχεδὸν περικυκλωμένη ὑπὸ ὕδατων, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 50 χιλ. κατ. τῆς δὲ Παραγουάης πρωτ. Ἀράληγς ἐπὶ τοῦ Παραγουάη, ἔχουσα ἀξέσλογον ἐμπόριον δερμάτων, καπνοῦ κλ. καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 24 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς Λαπλάτας 1,800,000, τῆς Οὐρουγουάης 300 χιλ. καὶ τῆς Παραγουάης 1 ἑκατ. ἅπαντες δυτικοὶ κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐτι ἐν αὐταῖς Ἴνδοι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα τῆς Λαπλάτας εἰς τὰς ἐπὶ τῶν ὄρεων κοιλάδας εἶνε λίαν ψυχρὸν· χαμηλότερα ὅμως συγκυρῶνται καὶ κατασταίνεται γλυκύτατον. Ἐχει δὲ ἡ χώρα πολλὰς ἐρήμους καλουμένας πάμπας, ἀλλὰ καὶ πλείστας εὐρυχώρους πεδιάδας καὶ κοιλάδας παραγοῦσας σίτον, κριθὰν, βῆμβακα, καπνόν, ζαχαροκλάμον, κίμινον, κακκόν, ἰνδικόν, λαμπρὰν κτηνοτροφίαν βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἰσπανικὰ ἄλλα καὶ ἐν

ἀγρία καταστάσει τὰ ζῶα ταῦτα περιπλανῶνται ἀγεληδὸν εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς ἐρήμους· ἀγρία δὲ ζῶα ἔχει ἰαγουάρας, κουγουάρας, λάμας κλπ.

ΧΙΛΗ.

Μῆκ. Δ. 72°—76° 30'.

Πλάτ. Ν. 25°—43°.

Ἡ Χιλὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Περούας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Λαπλάτας καὶ Παταγονίας, ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Χιλὴ κατεκτήθη τὸ 1540 ὑπὸ τοῦ Πέτρου Βαλδιδία Ἰσπανοῦ· ἀλλὰ τὸ 1823 ἀποσπασθεῖσα τῆς Ἰσπανίας ἐσημάτισε δημοκρατίαν ἀνεξάρτητον.

*Ὅρη. Αἱ Ἄνδεις ἐκτεινόμεναι πρὸς τὰ Α. τῆς Χιλῆς ἀποχωρίζουσιν αὐτὴν ἀπ' ὅλης τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ σχηματίζουσιν ἐνταῦθα τὸ ὄρος Ἀκογκάγονορ (6800 μετρ.).

*Ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε Σαιντιάγο, καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἐπὶ εὐφόρου πεδιάδος πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα τερπνὸν κλίμα, λαμπρὸν νομισματοκοπεῖον, καθεδρικὸν γαστρ. πανεπιστήμιον καὶ 115 χιλ. κατ. Βαλπάραϊσον (κοιλίας παραδείσου), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους, ἔχουσα 70 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Χιλὴν ἀνήκουσιν ἡ ἔρημος νῆσος τοῦ Ἰωάννου Φερνανδῆ καὶ αἱ νῆσοι Χιλόσι, ὧν 25 εἶνε κατοικημέναι ἔχουσαι πολλοὺς μικροὺς λιμένας. Ὡσαύτως ἡ Χιλὴ κατέχει ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Μαγελάνου τὴν χερσόνησον Βρουσβίλην.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 3370 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 2,090,000 κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' εἰς τὸ νότιον αὐτῆς πρὸς τὰς Ἄνδεις ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ ἀνεξάρτητοι οἱ Ἀρευκανοὶ ζῶντες ληστρικὸν βίον. Τὸ κλίμα τῆς Χιλῆς εἶνε ἕνεκα τῶν ὀρέων γλυκὴ καὶ υγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος παράγει πρὸς βορρᾶν τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τόπων, εἰς δὲ τὸ νότιον ἐπιδίδουσιν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη τῆς Εὐρώπης· ἔχει δὲ καὶ δάση ἐκτεταμένα.

Ζῶα δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ προβατοκῆλητος, καὶ πτηνὰ ὁ κόνδωρ, τὸ μικρότατον τῶν πτηνῶν κολίθριον, στρουθοκῆλητοι, πελεκᾶν κτλ. Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἄφθονα, χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, τοπαζίου, βουβινίου σαπφείρου, γαιανθράκων, κλπ.

ΠΑΤΑΓΟΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 67°—78°.

Πλάτ. Ν. 39°—54°.

Ἡ Παταγονία κατέχουσα τὸ νοτιώτατον τῆς ἡπείρου ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μαγελανικοῦ πορθμοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Παταγονία εἶνε σχεδὸν ἔρημος καὶ ἐλάχιστα ἄγνωστή. Μέχρι τινὸς οἱ Παταγόνες θεωροῦντο ὡς οἱ ὑψηλότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἤδη ἐγνώσθη ὅτι δὲν εἶνε τοσοῦτον ὑψηλοί· φαίνονται ὅμως τοιοῦτοι ἕνεκα τοῦ μακροῦ στήθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 13,800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰς 200 χιλ. εἶνε σχεδὸν ὅλως ἄγριοι, κυβερνώμενοι ἀνεξαρτήτως ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων, καὶ θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν περιηγητῶν ὡς φιλόξενοι καὶ εἰρηνικοί. Κύριον δ' ἐπιτήδευμα ἔχουσι τὴν ἀλιείαν καὶ τὴν θήραν· διὸ καὶ τρέφουσι πολλοὺς κύνας. Εἶνε δὲ περιφημοὶ ἵππεις καὶ μετὰ μεγάλης ἐπιτηδειότητος μεταχειρίζονται τὰ δόρατα, τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ βέλη των.

Τὸ κλίμα τῆς Παταγονίας εἶνε εὐμετάβλητον, ὡς πνεόντων ἐν αὐτῇ ἀδιακόπως ὀρητικῶν ἀνέμων, τὸ δ' ἔδαφος εἰς τὰ βόρεια εἶνε πλήρες παμπῶν καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά ζηρόν, γυμνόν, ἀμμῶδες καὶ ἑσπερημένον δένδρων· τὰ δὲ δυτικὰ ἕνεκα τῶν Ἄνδεων εἶνε ὀρεινὰ καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ δασῶν καὶ πάγων.

Πρὸς Ν. τῆς Παταγονίας κείνται 1 ἡ Γῆ τοῦ Πυρός, οὔσα σύμπλεγμα νήσων, ὧν τὸ Β. καὶ Α. ἔχει βοσκὰς καὶ δένδρα ἐτι δὲ ζῶα, λαγωούς, ἀλώπεκας, ἵππους, τὰ δ' ἄλλα μέρη εἶνε ψυχρά, ἄκαρπα καὶ ξηρά, κατοικούμενα ὑπὸ τῶν Ἰνδιανῶν, ἐγχωρίου ἀγαθοῦ λαοῦ καὶ δειλοῦ, ζῶντος διὰ τῆς ἀλιείας καὶ ἐνδυομένου μὲ δέρματα θαλασσίων ζῶων. 2 αἱ Νῆσοι τῶν Κρατῶν, οὔσαι βραχῶδεις. Ἐνταῦθα οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι καταστήματα διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν φαλαινῶν τὸ Ὄσπαρον κτλ. 3 αἱ Μαλουίται, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι φρούριόν τι καὶ ἄλλα μικρὰ καταστήματα. 4 ἡ Νέα Γεωργία, οὔσα βράχος κεκαλυμμένος ὑπὸ πάγων.

ΑΝΤΙΛΛΑΙ ἢ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ (α).

Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ λέγονται αἱ Ἀντίλλαι καὶ αἱ Βαχαμικαὶ νῆσοι, κείμεναι μεταξύ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

(α) Οὕτως ὠνομάσθησαν ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, διότι τὸ πρῶτον ἐθεώρησεν αὐτὰς ὡς νῆσους τῶν Ἰνδιῶν.

Διαιρούνται δέ· 1) εἰς τὰς Λουκαίας ἢ Βαχαμικὰς νήσους· 2) εἰς τὰς Μεγάλας Ἀντίλλας· 3) εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας, διαιρουμένας εἰς Προσανέμους καὶ Ὑπανέμους.

ΣΗΜ. Αἱ δυτικά Ἰνδία ἀνεκαλύφθησαν πρῶται ὑπὸ τοῦ Κολόμβου τῆν 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492. Οἱ Ἴσπανοὶ οἱ κατακτήσαντες τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἀπήντησαν μεγάλην ἀντίστασιν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα Καραϊβῶν· ἀλλ' ἔπειτα κατὰ τὸν III' αἰῶνα οἱ Γάλλοι, Ἄγγλοι καὶ Ὀλλανδοὶ συνέστησαν εἰς αὐτὰς ἀποικίας, εὐθὺς καὶ οἱ Καραϊβαὶ ὅλως κατεστράφησαν.

Βαχαμικαὶ νῆσοι (35 χιλ. κατ.). Αὐταὶ κείμεναι ΝΑ. τῆς Φλωρίδος καὶ ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Ἄγγλους εἶνε 100, ἔχουσαι ἔδαφος ξηρὸν καὶ ἀκαρπρον καὶ ἐκτεθειμέναι εἰς σφοδροὺς ἀνέμους· τὰ δὲ πηγὰ ὕδατα ἐν αὐταῖς εἶνε σπάνια καὶ τὸ κυριώτερον τῶν προϊόντων τῶν εἶνε ὁ βάμβαξ. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Μεγάλη Βαχαμά*, ἡ *Αβάκος*, ἡ *Νέα Πρόροια* ἧς πόλις εἶνε ἡ *Νασσάου*, ἐν ἣ ἑδρεύει ὁ Ἄγγλος διοικητής, καὶ ἡ *Σαρσαρ.Ιβάτωρ*, εἰς ἣν τὸ πρῶτον ἐπέβη ὁ Κολόμβος.

Μεγάλαι Ἀντίλλαι· 1 *Κούβα*, ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἀντιλλῶν (1,400,000 κατ.), πρωτ. *Αβάνα*, ἔχουσα τὸν εὐρυχωρότερον καὶ καλλίτερον λιμένα τῆς Ἀμερικῆς, μέγα ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. κατ. Ἡ *Κούβα*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς, ἔχει κλίμα θερμότατον καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν βροχῶν λίαν νοσώδες· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε εὐφορώτατον παράγον ἀραβόσιτον, καφέν, ζαχαροκόκλαμον, καπνόν, βάμβακα, βανίνας, κικκόν κλπ. ἔτι δὲ δάση φέροντα πολύτιμα ξύλα, καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου.

2. *Γαμάικα* (450 χιλ. κατ.), πρωτ. *Σααριτόβρη*, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Ἡ *Γαμάικα* ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους ἔχει κλίμα ἕνεκα τῆς θερμότητός του ὅχι καλὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλ' ἔδαφος λίαν εὐφορον, παράγον κανέλλαν, βανίνας, βάμβακα, ἰνδικόν κλπ.

3. *Αἴτη*. Αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο δημοκρατίας· 1) τῆς ἰδίας *Αἴτης*, πρωτ. ὁ *Λιμὴν τοῦ Πρίγκηπος* ἐπὶ ἐλώδους ἔδαφος, ἔχουσα 60 εὐρείας ὁδοὺς καὶ 25 χιλ. κατ. 2) τῆς *Δομινικανῆς*, πρωτ. ἄγ. *Δομίγγος*, ἡ ἀρχαιοτέρα ἐν Ἀμερικῇ Εὐρωπαϊκῇ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Ἡ *Αἴτη* ἔχει περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. ἐξ ὧν 40 χιλ. εἶνε λευκοί, οἱ δὲ ἄλλοι μαῦροι. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑγιεινότερον, εἰς δὲ τὰς πεδιάδας ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικόν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς καίτοι ὀρεινὸν εἶνε εὐφορώτατον παράγον γεώμηλα, ἴγναμον, ἐπὶ δὲ τῶν ὀρέων ἔχει καὶ μέταλλα πολύτιμα.

4. *Πορτόρικον* (460 χιλ. κατ.), πρωτ. ἄγ. *Ιωάννης*, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς ἔχει ὅρη δ-ψηλά, ἀλλὰ καὶ γῆν λίαν εὐφορον, παράγουσαν ὅλα τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων νήσων.

Μικραὶ Ἀντίλλαι ἢ καὶ *Καραΐβαι* ἀπὸ τῶν ἀρχαίων αὐτῶν κατοίκων Καραΐβων. Τούτων ἐπισ. ἀρχιπελάγη εἶνε· 1 αἱ *Νῆσοι* τῶν *Παρθένων*, ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἄγγλους· 2 αἱ νῆσοι αἱ πρὸς τὸ ΝΑ. τῶν *Παρθένων* ὡσαύτως ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἄγγλους, Γάλλους καὶ τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας. 3 ἡ *Γουαδελοῦπα*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλους (110 χιλ. κατ). 4 ἡ *Δομνίκη*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους· 5 ἡ *Μαρτινίκη*, ἀνήκουσα μετὰ τῶν νοτιωτέρων αὐτῆς νήσων εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ ἔχουσα 140 χιλ. κατ. Ἡ τοῦ *Σταυροῦ* καὶ ἡ τοῦ *ἁγ. Θωμᾶ* εἰς τοὺς Δανούς, καὶ ἡ τοῦ *ἁγ. Βαρθολομαίου* εἰς τοὺς Σουηδοὺς. Αἱ πλεῖσται τῶν *Μικρῶν Ἀντιλλῶν* ἔχουσι κλίμα συγκιρνώμενον ὑπὸ τῶν θαλασσιῶν ἀνέμων καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῶν ἐν μέρει μὲν εἶνε ξηρὸν, ἀνυδρον καὶ ἠφαιστειῶδες, ἀλλ' ἐν γένει εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὅλα τὰ προϊόντα τῶν Μεγάλων Ἀντιλλῶν.

Εἰς τὰς *Μικρὰς Ἀντίλλας* συγκαταλέγονται καὶ ἡ *ἁγ. Λουκία*, ἡ *ἁγ. Βικέντιος*, ἡ *Γρενάδα*, ἡ *Ταβάρος* καὶ ἡ *Τριάς* ἡ νοτιωτέρα καὶ ἀξιολογωτέρα ὄλων, ἀνήκουσαι ἅπασαι (100 χιλ. κατ.) εἰς τοὺς Ἄγγλους· ἡ δὲ *Μαργαρίτα*, ἡ *Κοχή*, ἡ *Κουβέρα* ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βενεζουέλαν, καὶ ἡ *Ἐνάρος*, τὸ *Κουράκαορ* κλπ. εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Ἄπασαι δ' αἱ νῆσοι αὗται εἶνε πετρώδεις καὶ ξηραί, μὴ ἔχουσαι πόσιμα ὕδατα, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς καὶ εὐφορα πεδία, παράγοντα βάμβακα, ζαχαροκλάμον κλπ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἀντιλλῶν εἶνε 2570 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 4,200,000, ὧν 950 χιλ. ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἄγγλους, 287 χιλ. εἰς τοὺς Γάλλους, 34 χιλ. εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς, 40 χιλ. εἰς τοὺς Δανούς, 3 χιλ. εἰς τοὺς Σουηδοὺς, 1,980,000 εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, καὶ 900 χιλ. εἰς τὰς δημοκρατίας τῆς Αἴτης.

Δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ διαρκοῦσα ἀπὸ τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ἡ βροχερὰ κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους. Καὶ ἐν καιρῷ μὲν τῆς ξηρᾶς ὥρας ὁ οὐρανὸς τῶν Ἀυτικῶν Ἰνδιῶν εἶνε αἰθριος, κατὰ δὲ τὴν βροχερὰν ἐπικρατοῦσι τρομεραὶ θύελλαι καὶ καταιγίδες. Αἱ νῆσοι αὗται συχνάκις πάσχουσιν ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἀλλ' εἶνε εὐφορώταται παράγουσαι τὰ καλλίτερα προϊόντα τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου.

ΩΚΕΑΝΙΑ.

Ἡ Ὠκεανία κειμένη ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ Δ. τῆς Ἀμερικῆς συνίσταται ἐκ τῆς Νέας Ὀλλανδίας ἢ Αὐστραλίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων διεσκορπισμένων κατὰ τὸν Μέγαν Ὠκεανόν.

Αἱ πλείστοι νῆσοι τῆς Ὠκεανίας εἶνε βουνώδεις, ὕψηλαὶ καὶ ἤραι στειώδεις. Ἐν ἀπάσαις σχεδὸν πίπτει βροχὴ, καὶ τὸ κλίμα τῶν εἶνε θερμότατον, μετριαζόμενον ὑπὸ τῆς γειτνιάσεως τῆς θαλάσσης· φυτὰ δὲ καὶ ζῷα ἔχουσιν ὅλως παράδοξα καὶ ἰδιόμορφα.

Οἱ κάτ. τῆς Ὠκεανίας εἶνε ὑπὲρ τὰ 33 ἑκατ. διαιροῦνται δὲ οὔτοι εἰς Αἰθίοπας Μαλαίους κατοικοῦντας τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς πρὸς Α. καὶ Β. αὐτῆς νήσους, καὶ εἰς κίτρινους Μαλαίους κατοικοῦντας ἀπάσας τὰς ἄλλας νήσους. Καὶ οἱ μὲν Αἰθίοπες Μαλαῖοι ἔχοντες χρῶμα μέλαν καὶ μέλαιναν καὶ οὐλὴν κόμην εἶνε ἀνθρωποφάγοι καὶ ἀνθρωποθῦται, ζῶντες βίον πλάνητα. Οἱ δὲ κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ μὲν παρὰ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες εἶνε εἰδωλόχτραι ἀναμιζάντες εἰς τὴν θρησκείαν τῶν ἔθιμά τινα τοῦ βραμισμού, βουδισμού, μωαμεθανισμού καὶ χριστιανισμού, καὶ ἔχουσι γινῶσιν τινα τῆς γεωργίας, τῆς μεταλλουργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, προοδεύοντες μᾶλλον εἰς τὴν ναυτιλίαν, οἱ δ' ἄλλοι κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ πρὸς Α. κατοικοῦντες, εἰ καὶ ὀλίγον ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἶνε ἀνθρωποθῦται, καὶ ἀνθρωποφάγοι, ζῶντες κτηνώδη βίον καὶ τρεφόμενοι ἐξ αὐτοφυῶν καρπῶν καὶ ἰχθύων· εἶνε ὅμως ἐπιδεκτικώτεροι τῶν ἄλλων εἰς τὸν χριστιανισμόν.

Ἡ Ὠκεανία συνήθως διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα, τὴν Μαλαϊσίαν, τὴν Μελανησίαν, τὴν Μικρονησίαν καὶ τὴν Πολυνησίαν.

ΜΑΛΑΙΣΙΑ.

Ἡ Μαλαισία κειμένη εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ὠκεανίας διαιρεῖται εἰς 5 ἀρχιπελάγη· εἶνε δὲ ταῦτα·

α. Νῆσοι τῆς Σόνης. Τούτων ἐπίσ. εἶνε 1 Σουμάτρα ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχουσα πόλεις Ἀχέμην, πρωτ. ὁμων. βασιλείου, ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν μὲ 40 χιλ. κατ. καὶ Παδάγγην, ἔδραν τοῦ Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ, ἔχουσαν 10 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη διασχιζομένη ὑπὸ πολλῶν σειρῶν ὀρέων (4950 μέτρ.) καὶ διατεταταμένη ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ περιλαμβάνει πολλὰ βασίλεια ἀνεξάρτητα· ἀλλὰ τὸ περισσότερο αὐτῆς ὑπόκειται εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς· 2 Γιαβα, ὠραία νῆσος ὑποκειμένη σχεδὸν ἀπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς μὲ πόλιν Βατανίαν, πρωτ. τῶν ἐν Μαλαισίᾳ Ὀλλανδικῶν κτήσεων, ἔχουσαν εὐρύχωρον λιμένα καὶ 120 χιλ. κατ.

β'. Μολούκαι ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, ὑποκείμεναι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ὀλλανδοῦς. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Τιμόρη, Μοκιάρη, Τεράντη, Μοτίρη, Βακχιαρή, Γίλολορ* καὶ ἡ *Ἀμβοίρη* μετὰ πόλιν ὁμών. πρωτ. τοῦ ἐν Μολούκαις Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ. Ἐνταῦθα εἶνε καὶ αἱ νῆσοι *Βάλη, Λομβόκη, Φλωρίς* ὑποκείμεναι εἰς τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας.

γ'. Κελέβη ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀξιοσημείωτος διὰ τὸ σχῆμά της, ὑποκειμένη ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοῦς. Εἶνε εὐφορωτάτη παρὰ χροῦσα ἀφθόνως ὀρύζιον, βόμβακα, μωσχοκάρυα, πέπερι, καμφοράν, πολύτιμα ξύλα, καὶ ἔχει ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ.

δ'. Βόρρεος ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχουσα μεγαλειτέραν τῆς Γαλλίας ἕκτασιν, εἶνε ὀρεινή, τὸ δὲ ἡμισυ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀλλανδοῦς. Ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Βόρρεος*, πρωτ. ὁμών. βασιλείου, ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα τῆς νήσου ἐν τοῖς παραλίοις εἶνε νοσῶδες, τὸ δὲ ἔδαφος φέρι πέπερι καὶ ἄλλα διάφορα προϊόντα, ἔτι δὲ χρυσόν καὶ ἀξιολόγους ἀδάμαντας· οἱ δ' ἐν τοῖς μεσογείοις κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ἀγριώτατοι.

ε'. Φιλιππίται πρὸς Β. τῆς Βορνέου, ἀνήκουσαι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ἰσπανοῦς· τούτων ἐπισ. εἶνε *Λουτῶν*, νῆσος εὐφορωτάτη ἔχουσα ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, καὶ πόλιν *Μαρίλην*, πλουσιωτάτην καὶ ἐμπωρικωτάτην ἐπὶ πλωτοῦ ποταμοῦ μετὰ 165 χιλ. κατ. 2 *Μιρδάραος*, ὠραία καὶ εὐφορος νῆσος μετὰ ὁμών. πόλιν ἔχουσαν καλὸν λιμένα καὶ ἰσχυρὸν φρούριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 19,100 τέτρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 30 1/2 ἑκατ. ὧν 2 3/5 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Σουμάτραν, 12 τὴν Ἰαβάν, 2 τὴν Κελέβην, 3 1/2 τὴν Βόρρεον, 4 1/2 τὰς Φιλιππίνας, καὶ αἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικροτέρας νήσους τῆς Μαλαισίας, ὑποκειμένας τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Ὀλλανδοῦς.

Τὸ κλίμα αὐτῶν, εἰ καὶ διὰ τῶν πλείστων διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἶνε ἐν γένει συγκερασμένον, τὸ δὲ ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἠφαιστειῶδες, ἀλλ' εὐφορώτατον παρὰ χροῦ ὀρύζιον, ἰνδικόν, καφέν, κανέλλαν, ζαχαροκλάμον, μωσχοκάρυα, ἀρώματα, κτλ. Ζῶα δ' ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσιν ὅποια καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ.

ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μελανησία, κειμένη ΝΑ. τῆς Μαλαισίας περιλαμβάνει τὴν *Αυστραλίαν* ἢ *Νέαρ Ὀλλανδίαν*, πρὸς Ν. τὴν *Γῆν* τοῦ *Σιέμεν* πρὸς Β. τὴν *Νέαρ Γουινέαν*, τὴν *Νέαρ Βρεττανίαν* καὶ ἄλλας μικροτέρας νήσους.

Αυστραλία. Ταύτης περίπου οὐσῆς τὰ 3/4 τῆς Εὐρώπης τὸ ἐσωτερικόν εἰσέτι δὲν εἶνε καλῶς γνωστόν. Καὶ ὅσα μὲν αὐτῆς γνωστά

νῶν εἶνε ἐν τῷ μέσῳ τὰ τοῦ Στουάρττον, ἐν δὲ τῷ ΝΑ. τὰ Κνανῶ ποταμοὶ δ' ὁ Θόμψων καὶ ὁ Μουράης, καὶ λιμναὶ ἡ Ἐδρη, ἡ Γαιρ-δὴρη καὶ ἡ Τορένη. Τὸ βόρειον αὐτῆς παράγει μοσχοκάρυα, ἰνδικόν, καφέν, ζαχαροκλάμον, τὸ δὲ νότιον δημοτριακοὺς καρπούς· ἐξάγει δὲ καὶ πλῆθος μαλλίων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς θηριώδη κατάστασιν, ὄντες ἀνθρωποφάγοι.

Ἐπισ. δ' αὐτῆς πόλεις πρὸς τὸ ΝΔ. εἶνε Σύνδρη ἐπὶ ὠραίας θέσεως εἰς τὸν Βοτάνιον κόλπον, πρωτ. τῶν ἐνταῦθα Ἀγγλικῶν κτήσεων ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 100 χιλ. κατ. Μελβούρη, ἡ δευτέρα πόλις αὐτῆς ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ, λαμπρὸν λιμένα καὶ 200 χιλ. κατ. Ἀδελαΐς πρὸς Ν. ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ 25 χιλ. κατ.

Γῆ τοῦ Διέμερ ἡ Τασμανία πρὸς Α. τῆς Αὐστραλίας ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλους, πρωτ. αὐτῆς Ὀβερόβη 20 χιλ. κατ. καλῶς ἐκτισμένη πόλις. Οἱ κάτ. τῆς νήσου ταύτης θεωροῦνται μαλακοὶ τὰ ἦθη καὶ εὐπροσῆγοι. Ἐνταῦθα ἀποστέλλονται οἱ ἐπὶ μεγάλοις ἐγκλήμασι καταδικαζόμενοι ἐν Ἀγγλίᾳ.

Νέα Γουινέα ἡ Παπονασία πρὸς Β. τῆς Αὐστραλίας, ἐκ τῶν μεγαλύτερων νήσων τοῦ κόσμου, πολὺ ἐτι ἀγνωστος κατοικουμένη ὑπὸ ἀγρίου λαοῦ. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς εἶνε γραφικώταται, τὰ δὲ δάση τῆς πλήρη πτηνῶν καὶ μέγιστα τῶν καλουμένων παραδεισιῶν· φέρει δὲ καὶ μοσχοκάρυα, σιδηροζυλα, κοκκοφοίνικας κτλ. Ταύτης τὸ νότιον κατέχουσιν οἱ Ὀλλανδοί.

Νέα Βρεττανία. Τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο περιλαμβάνει τὴν ἰδίαν Νέα Βρεττανίαν, τὴν Νέα Ἰρλανδίαν καὶ τὴν Νέα Ἀρροβόριαν. Ἐν αὐταῖς φέονται ἀφθόνως μοσχοκάρυα, κοκκοφοίνικες κτλ.

Εἰς τὴν Μελανησίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ἀρχιπέλαγος τοῦ Σαλομώντος, τῶν Λουσιάδων, τοῦ Ἀρ. Πνεύματος, τῆς Νέας Καληδονίας καὶ τῶν Νήσων Οὐίτη. Οἱ κάτ. τῶν νήσων τούτων εἶνε ἀγριώτατοι καὶ ἀνθρωποφάγοι· ἐν δὲ τῇ νέᾳ Καληδονίᾳ ὑποκειμένη εἰς τὴν Γαλιαν μεταχειρίζονται εἰς τροφήν καὶ λιπαρὰν τινὰ γῆν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 84300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 2 ἑκατ. ὧν 1,600,000 ἀνήκει εἰς τὴν Αὐστραλίαν τὸ πλεῖστον πολεμικοί, θηριώδεις καὶ ἀνθρωποφάγοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν μαύρην φυλὴν τῆς Ὀκεανίας. Κλίμα δὲ ἔχει ὕγιον καὶ ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἡφαιστειώδες, παράγον ἀφθόνως δημοτριακοὺς καρπούς, ἀρώματα, μοσχοκάρυα, τὸ ξύλον νέαλον, ἀρτόδενδρον, βανάνας, ἴγναμον καὶ μεταλλεῖα ἄρθονα χρυσοῦ, χαλκοῦ κτλ.

ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μικρονησία, κειμένη πρὸς Β. τῆς Μελανησίας καὶ συνισταμένη

ἐκ πολλῶν μικρῶν νήσων, περιλαμβάνει τὰ ἀρχιπέλαγος τοῦ Μαγελλάνου, τοῦ Ἀσῶνος, τὰς νήσους Πάλους, τὰς Μαριάνας, τὰς Καραολίνας, καὶ τὰς τοῦ Μαρσιάλου καὶ τοῦ Γιλβέρτου.

Μαγελλάνου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, κειμένου παρὰ τὴν Ἰαπωνίαν, εἶνε ἡφαιστειώδεις κατοικούμεναι ὑπὸ πολλῶν Ἰαπώνων. Παρ' αὐταῖς κείται τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Ἀσῶνος.

Νῆσοι Πάλου. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ Βαβελθουάπη, κατοικουμένη ὑπὸ λαοῦ ζώντος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἰχθύων καὶ ἔχοντος τέχνας τινὰς βιωτικὰς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῶν εἶνε εὐφορον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον ἀρτόδενδρον, ἔβενον, κοκκοφοίνικας κλ.

Μαριάναι νῆσοι. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ Γανάμη, πρωτ. τοῦ Ἰσπανοῦ διοικητοῦ ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Τὰ ὄρη αὐτῶν εἶνε γυμνά, τὰ δ' εὐφορα μέρη παράγουσι κοκκοφοίνικας, βάμβακα, ἰνδικόν, κακκόν, ὀρίζιον, ζαχαροκλάμον κτλ. Οἱ δὲ κάτ. αὐτῶν ἔχοντες ἀνάστημα ἀθηλικὸν ἠσπάζθησαν οἱ πλείστοι τὸν χριστιανισμόν.

Καραολίνας νῆσοι. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ Γάπη, ἡ μεγαλύτερα ὄλων, ἔχουσα θέσιν τερπνὴν. Αὐταὶ ἔχουσαι κλίμα τερπνὸν καὶ γῆν εὐφορον παράγουσι χονδροτάτους καρπούς, ἀλλὰ πάσχουσι συχνὰ ὑπὸ θεληλῶν. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν κυβερνῶμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων εἶνε καλοὶ ναυτικοί, λίαν φιλόπονοι, πιστεύοντες εἰς ἕν ὕμνον Ὅν ἀγαπῶν τὸ καλὸν καὶ ἀποστρεφόμενον τὸ κακόν.

Νῆσοι Μαρσιάλου καὶ Γιλβέρτου. Αὐταὶ ἔχουσιν ἀκτὰς περικυκλωμένας ὑπὸ σύρτεως κοραλίων, ἐμποδίζουσας τὴν ὀρμὴν τῶν ὑδάτων τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ· εἶνε δὲ εὐφοροὶ παράγουσαι ἀρτόδενδρον, κοκκοφοίνικας κλ. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ κάτοικοι αὐτῶν τρέφονται ὑπὸ ἰχθύων καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 170 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 70 χιλ. ἀνήκοντες ὡς καὶ οἱ τῆς Πολυνησίας εἰς τὴν κιτρίνην φυλὴν· εἶνε ὅμως ὀλίγον χαλκώχρους καὶ λίαν δεισιδαίμονες λαλοῦντες διαφόρους γλώσσας καὶ ἔχοντες ἔθιμα διάφορα.

ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ.

Ἡ Πολυνησία περιλαμβάνει τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν Σαρδβιχῶν νήσων, τὰς νήσους Μαρκεσίας, τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Πομότου, τοῦ Πάσχα, τῆς Ἐταιρίας, τὰς νήσους Χαμόας, Τόγγας, Μαγγίας καὶ τὴν Νέα Σηλανδίαν.

Σαρδβίχαι νῆσοι. Αὐταὶ εἶνε ὀρειναὶ καὶ ἡφαιστειώδεις, ἔχουσαι κλίμα γλυκὺ καὶ γῆν εὐφροωτάτην παράγουσαν γεώμηλα, βανάνας, ζαχαροκλάμον, ἴγναμον, καπνόν, βάμβακα, ποστοκάλια, λεμόνια, ταμαρίνιον κτλ. Ἐπισ. αὐτῶν εἶνε Χαουαία, ὅπου τὸ 1799 ἐφρονέθη ὁ θαλασσοπόρος Κούκος, ἔχουσα τὸ ὄρος Μουάδρα (4848 μέτρ. ὕψ.).

Οι κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι καὶ μεγάλου ἀναστήματος, δεχθέντες τὸ πλείστον τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἔχοντες μεγάλην κλίσιν εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὰ γράμματα.

Μαρκέσιαι. Αὗται εἶνε δασώδεις, ἔχουσαι κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινόν· κατεχόμεναι δὲ ὑπὸ τῶν Γάλλων κατοικοῦνται ὑπὸ λαοῦ εὐεδούς, ῥωμαλέου, γενναίου, πνευματώδους ἀλλὰ καὶ ἀνθρωποφάγου.

Πομότου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, ὑποκειμένου εἰς τοὺς Ἄγγλους, εἶνε ἀμμώδεις καὶ περικυκλωμένοι ὑπὸ κοραλίων· οἱ δὲ κάτ. ὑψηλοί, ὁμοιάζοντες κατὰ τὰ ἄλλα μὲ τοὺς Ταΐτους, δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸν πολιτισμὸν ἐκείνων.

Πάσχα νῆσοι. Αὗται εἶνε αἱ ἀνατολικώτερον κατοικοῦμεναι νῆσοι τῆς Ὠκεανίας, ἔχουσαι γῆν εὐφορον, παράγουσαν Ἴγναμον, ζαχαροκάλλαμον, βανάνας κλπ.

Ἐταιρίας ἀρχιπέλαγος. Ἄπασαι σχεδὸν αἱ νῆσοι αὗται εἶνε περικυκλωμένοι ὑπὸ βράχων ἐκ κοραλίων, παράγουσαι ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς Ὠκεανίας. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Ταίτη, ὄρεινῆ νήσος ὑποκειμένη εἰς τοὺς Γάλλους. Οἱ κάτ. αὐτῶν ἄπαντες γνωρίζουσι τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν, μετὰ μεγίστης προθυμίας δεχόμενοι τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας τῶν Εὐρωπαίων.

Χαμόδι καὶ Τόγγαι. Τούτων ἐπίσ. νῆσος εἶνε Τόγγα, πόλις Βεῆ πρωτ. τοῦ ἰσχυροτέρου ἡγεμόνος τοῦ ἀρχιπελάγους. Εἶνε ἄπασαι εὐφοροὶ παράγουσαι βανάνας, κοκκοφοίνικας, Ἴγναμον, ἀρτόδενδρον καὶ πλῆθος ἔχουσαι ἰχθύων. Πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐδέχθησαν τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ εἶνε ἐπιτήδειοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πλοιαρίων των.

Μαγγίαι, κληθεῖσαι ἐκ τῆς μεγαλειτέρας αὐτῶν κατοικουμένης ὑπὸ λαοῦ ἀρκετὰ πολιτισμένου καὶ δεχθέντος τὸν χριστιανισμὸν.

Νέα Σηλανθία, συνισταμένη ἐκ τριῶν νήσων ὑποκειμένης εἰς τοὺς Ἄγγλους, ἔχουσῶν κλίμα γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος εὐφορον, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, Ἴγναμον, γεώμηλα κλπ. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ Ἰκαραμούη μὲ πόλιν Βελιγκτώνα, ἔδραν τοῦ Ἄγγλου διοικητοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι, ῥωμαλέοι καὶ ἐνεργητικοί, ἔχοντες πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας τῶν Εὐρωπαίων.

Πρὸς Α. τοῦ ἀρχιπελ. Μαρσιάλου καὶ πρὸς Ν. τῶν Σανδβιγῶν κείνται αἱ νῆσοι Φανίγγη, Βασιγκῶν, Μαλδέρη, Βρόκη κλπ. ἀνήκουσαι εἰς τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 400 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περί τὰς 500,000, ἀνάγοντες εἰς τὴν κίτρινην φυλὴν, ἀλλ' εἶνε ἦτον ἐλαιόχρους τῶν τῆς Μικρονησίας λαλοῦντες ἄπαντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ τὰς αὐτὰς δεισιδαιμονίας.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (α) λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ θεωροῦσα τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζουσα αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μήκος καὶ πλάτος, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος.

Εἰς τὴν σπουδὴν τῆς *Μαθηματικῆς Γεωγραφίας* ἀπαιτοῦνται προκαταρκτικαὶ τινες γνώσεις ἐκ τῆς στοιχειώδους γεωμετρίας, ὡς ἐνταῦθα παραθέτομεν.

Σῶμα λέγεται πᾶν τὸ ὑπωσδῆποτε εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν ὑποπίπτον.

Ἐπιφάνεια λέγεται τὸ ὄριον, τὸ χωρίζον σῶμα τι ἀπὸ τοῦ περικυκλούμενου αὐτὸ διαστήματος.

Γραμμὴ λέγεται ἡ κοινὴ τομὴ δύο ἐπιφανειῶν· τὰ δὲ πέρατα αὐτῆς καλοῦνται σημεῖα.

Εὐθεία γραμμὴ λέγεται ἡ βραχυτάτη ὅλων τῶν γραμμῶν, τῶν ἔχουσῶν τὰ αὐτὰ πέρατα (Σχ. 1). **Κεκλισμένη** δὲ γραμμὴ λέγεται ἡ ἐκ δύο ἢ περισσότερων εὐθειῶν συνισταμένη, ἐξ ὧν ἕλλη ἕλλην ἔχει διεύθυνσιν (Σχ. 2). **Καμπύλη** δὲ γραμμὴ λέγεται ἐκείνη, ἥτις οὔτε εὐθεία εἶνε οὔτε ἐξ εὐθειῶν γραμμῶν συνίσταται (Σχ. 3).

Ἐπιφάνεια δ' ἐπίπεδος ἢ ἐπιπεδος καλεῖται ἐκείνη, ἐφ' ἧς γραμμὴ εὐθεία ἐφαρμόζεται καθ' ὅλας τὰς διεύθυνσεις καὶ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

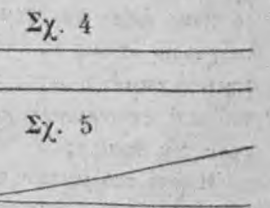
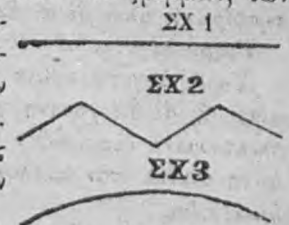
Δύο εὐθεῖαι λέγονται **παράλληλοι** ἐὰν καθ' ὅλον των τὸ μήκος ἀπέχωσιν ἰσάκεις ἀπ' ἀλλήλων (Σχ. 4).

Γωνία λέγεται τὸ σχηματιζόμενον σχῆμα ὑπὸ δύο εὐθειῶν συναντωμένων εἰς ἓν σημεῖον (Σχ. 5).

Κορυφὴ γωνίας λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ αἱ δύο γραμμαὶ συναντῶνται, αἱ δὲ γραμμαὶ αὗται καλοῦνται **σκέλη** τῆς γωνίας.

Ἐὰν γραμμὴ εὐθεία πέπτη ἐπὶ τι σημεῖον ἄλλης, ὥστε νὰ σχηματισθῆται τὸ πλείστον τῆς

(α) Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Μαθηματικῆς καὶ φυσικῆς ταύτης Γεωγραφίας ἠκολούθησαν τὸ πλείστον τῆς Γεωγραφίας τῶν K.K. Meissas καὶ Michélot.

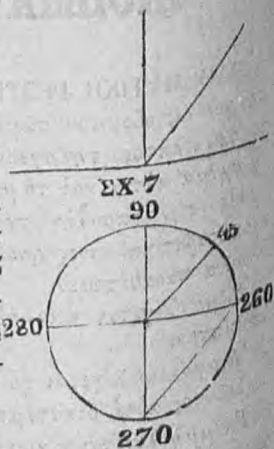

ματίξη μετ' αὐτῆς ἑκατέρωθεν δύο γωνίας ἴσας, αἱ γωνίαι αὗται καλοῦνται ὄρθαι, καὶ αἱ δύο γραμμαὶ κάθετοι ἐπ' ἀλλήλας (Σχ. 6).

Ἐάν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτουσα ἐπ' ἄλλης σχηματίξη μετ' αὐτῆς δύο γωνίας ἀνίσους, αἱ δύο αὗται γραμμαὶ καλοῦνται παρακείμεναι ἢ πλάγια πρὸς ἀλλήλας (Σχ. 6), τῶν δὲ γωνιῶν ἡ μὲν μεγαλειτέρα τῆς ὀρθῆς ὀνομάζεται ἀμβλεία, ἡ δὲ μικροτέρα ὀξεία.

Κύκλος λέγεται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια περατομένη ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς, ἧς ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσάκις ἀπὸ τινος ἐσωτερικοῦ σημείου, καλουμένου κέντρου (Σχ. 7). Ἡ δὲ καμπύλη γραμμὴ ἢ τὸν κύκλον πανταχόθεν περατοῦσα καλεῖται περιφέρεια.

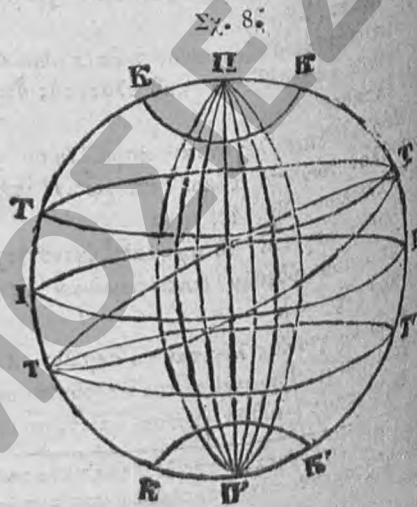
Ἄκτις λέγεται ἡ φερομένη εὐθεῖα γραμμὴ ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν· ὅλαι δὲ αἱ ἀκτίνες εἶνε ἴσαι.

Τόξον λέγεται πᾶν οἰονδήποτε μέρος τῆς περιφέρειας.

Χορδὴ λέγεται εὐθεῖα γραμμὴ ἐνώουσα δύο σημεῖα τῆς περιφέρειας· ἡ δὲ διερχομένη χορδὴ διὰ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου καὶ περατομένη ἑκατέρωθεν εἰς τὴν περιφέρειαν λέγεται διάμετρος. Αὕτη διαίρει τὸν κύκλον εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὅποια καλοῦνται ἡμικύκλια.

Σφαῖρα ὀνομάζομεν τὸ στερεὸν σῶμα (Σχ. 8), τὸ ἔχον καμπύλην ἐπιφάνειαν, ἧς τινος ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσάκις ἐξ ἄλλου σημείου κειμένου ἐντὸς αὐτοῦ καὶ καλουμένου κέντρου τῆς σφαίρας.

Ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας ἀγόμενη εὐθεῖα ὀνομάζεται ἀκτίς τῆς σφαίρας, ἡ δὲ γραμμὴ, ἧτις διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς

σφαίρας καὶ περατοῦται ἑκατέρωθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καλεῖται ὠσαύτως διάμετρος τῆς σφαίρας· ἐάν δὲ ἡ σφαῖρα στρέφηται περὶ ταύτην τὴν διάμετρον, τότε ἡ διάμετρος αὕτη ὀνομάζεται ἄξων, τὰ δὲ δύο ἄκρα τοῦ ἄξωνος Π καὶ Π' καλοῦνται πόλοι.

Πᾶσα τομὴ ἐπὶ σφαίρας γινομένη ὑπὸ τινος ἐπιπέδου εἶνε κύκλος.

Οἱ μέγιστοι κύκλοι σχηματίζονται ὑπὸ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας. Τὰ ἐπίπεδα ταῦτα διαίρουσι τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα ἡμισφαῖρια.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παραλλήλων· τούτων τὰ κέντρα κείνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου κάθετου ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων αὐτῶν.

Ἡ περιφέρεια κύκλου, εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ, διαίρεται εἰς 360 μέρη ἴσα, καλούμενα μοίρας, ἐκάστη δὲ μοῖρα εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα πρώτα λεπτά, καὶ ἕκαστον πρῶτον εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα δεύτερα λεπτά (Σχ. 7 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2).

Πᾶσα γωνία εἶνε ὅσων μοιρῶν εἶνε καὶ τὸ τόξον τὸ περιλαμβανόμενον μεταξύ τῶν σκελῶν τῆς καὶ ἔχον κέντρον τὸ κέντρον τοῦ κύκλου. Ἡ ὀρθὴ γωνία εἶνε 90°, ἡ δὲ τῶν 45° εἶνε τὸ ἥμισυ τῆς ὀρθῆς.

Ὅταν ἡμεθα ἐντὸς μεγάλης πεδιάδος, ὅπου ἡ θεὰ δὲν περιορίζεται ὑπ' οὐδενὸς ἔμποδιου, μᾶς φαίνεται ὅτι βλέπομεν περίξ ἡμῶν μέγαν κύκλον· οὗτος ὀνομάζεται αἰσθητὸς ὄριζων, αἱ δὲ παράλληλοι εἰς τούτον τὸν κύκλον ἐπιφάνειαι λέγονται ὀριζόντιοι· τοιαῦται δ' εἶνε αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἡμερῶν ὑδάτων εἰς ὅχι πολὺ ἐκτεταμένον λεκανοπέδιον.

Νοητὸς ὄριζων λέγεται ὁ σχηματίζων ἐπίπεδον παράλληλον μετὰ τὸν αἰσθητὸν ὄριζοντα, καὶ τὸν ὅποιον ὑποθέτομεν ὅτι διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ σημείων, τὸ μὲν κατὰ κορυφὴν ἡμῶν καλεῖται Ζενίθ, τὸ δ' ἐπ' εὐθείας κατὰ τοὺς πόδας μας ἀντικείμενον καλεῖται Ναδίρ. Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι πᾶς τόπος καὶ στιγμιαίος ἐάν ᾖ, ἔχει ἴδιον Ζενίθ καὶ ἴδιον Ναδίρ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ.

Πᾶν λέγεται τὸ σύνολον τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ χώρῳ διεσκοπισμένων ἀπειραρίθμων σωμάτων, ἅτινα καλοῦνται ἀστέρες· ὁ δ' ἀπείροσ οὗτος χώρος, ἐν ᾧ εὐρίσκονται ταῦτα τὰ σώματα, καλεῖται οὐρανὸς ἢ στερέωμα.

Οἱ ἀστέρες διαίρουνται εἰς δύο τάξεις· 1ον εἰς ἀστέρας, μεταβάλλοντας πάντοτε τὴν θέσιν των καὶ καλουμένους τούτου ἕνεκα πλανήτας· διαίρουνται δὲ οὗτοι εἰς κυρίως πλανήτας, δορυφόρους καὶ κο-

μητας· ὅν εἰς ἀστέρας φυλάττοντας πάντοτε μεταξύ των τήν α σχετικὴν θέσιν καὶ καλουμένους ἀπλανεῖς· καὶ εἰς μὲν τοὺς πλανήτας ἀνήκει ἡ γῆ, ἡ σελήνη κλ. εἰς δὲ τοὺς ἀπλανεῖς ὁ ἥλιος.

Περὶ ἡλίου λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ πλανήτης ἢ κομήτης σκεταὶ ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερος εἰς τὸν ἥλιον.

Ἀφῆλιον δὲ λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἀστὴρ τις εἶνε μᾶλλον ἀπομακρυσμένος τοῦ ἡλίου.

Περὶ γῆς λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε πλησιέστερὴ τῆς γῆς, καὶ ἀπὸ γῆς τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε μᾶλλον ἀπομακρυσμένη.

Τοχία ἀστέρος λέγεται ὁ δρόμος, τὸν ὁποῖον διατρέχει ὁ ἀστὴρ εἰς τὸν οὐρανὸν περὶ ἄλλον ἀστέρα.

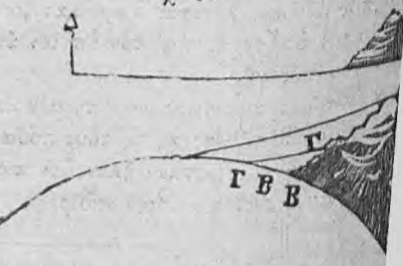
Σφαιροειδὲς σχῆμα τῆς γῆς.

Ἡ γῆ εἶνε σφαιροειδὴς ἢ στρογγύλη· ἀποδείξεις δὲ τούτου ἔχονται ἐκ τε τῶν γηίνων καὶ τῶν οὐρανίων φαινομένων.

Ἄν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἦτο ἐπίπεδος, τὰ ἀντικείμενα τὰ ἀπομακρυνόμενα ἢ πλησιάζοντα ἐντὸς εὐρυχώρου πεδιάδος ἢ ἐν ἀνοικτῆς θαλάσσης ἤθελον φαίνεσθαι μόνον μειούμενα ἢ αὐξανόμενα κατὰ τὸ ὄγκον, καὶ πάντοτε ἠθέλομεν τὰ βλεπεῖν ὁλόκληρα, ὅσον καὶ ἐν ἡλίῳ ἀπομακρυνόμενα, ἀλλὰ τούναντίον πλησιάζοντες ἢ ἀπομακρυνόμενοι βλέπομεν τὰ ἄνω μέρη αὐτῶν (Σχ. 9.)

Ἐπίσης δ' ὅταν πλησιάζωμεν εἰς ὄρος, παρατηροῦμεν πρῶτον τὴν κορυφὴν Α τοῦ ὄρους (Σχ. 10), ἔπειτα τὸ μέσον Γ, ἔπειτα τὴν ὑπώρειαν Β. Οὕτω καὶ πλοίου ἀπομακρυνομένου τοῦ λιμένος ἐν πρώτοις τὰ ἄνω κατώτερα μέρη αὐτοῦ φαίνονται

Σχ. 9.

ὅτι βυθίζονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὴν ὥραν μετὰ τὰ ἀφῶ τὸ σκάφος δὲν φαίνεται πλέον, βλέπομεν ἔτι τὰς κορυφὰς τῶν ἰσθμῶν. Ἄν δ' ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἦτο ἐπίπεδος, συμβῆ τὸ ἐναντίον, τὰ κάτωθι δηλ. τοῦ πλοίου, ὡς χονδρύτερῶν ἰσθμῶν, ἤθελον φαίνεσθαι μακρύτερα. Αἰτία λοιπὸν τούτου εἶνε σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καθ' ἅπασαν τὴν γῆν, εἴτε διευθυνόμενοι ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, εἴτε ἐξ ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν.

λοιπόν συμπεραίνομεν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶνε πανταχοῦ κεκλιμένη, ἥτοι εἶνε στρογγύλη. Ἐτεροι δὲ ἀποδείξεις τῆς στρογγυλότητος τῆς γῆς εἶνε τῶν γηίνων φαινομένων εἶνε 1ον τὸ κυκλωτέρειν τοῦ ὀρίζοντος, ὅπερ βλέπομεν ὅπου καὶ ἀνίστάμεθα, καὶ ἡ αὔξησης ἐτι αὐτοῦ καθ' ὅλα τὰ μέρη, ὅσον ὑψηλότερα ἀναβαίνομεν 2ον αἱ θαλασσοπορίαί, αἵτινες ἐγένοντο περὶ τὴν γῆν· διότι, ἐνῶ πάντοτε οἱ θαλασσοπόροι ἐβάδιζον πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἐπανῆλθον εἰς τὸ σημεῖον ὅθεν ἀνεχώρησαν· 3ον ἡ οὐκία, τὴν ὁποίαν ἡ γῆ ῥίπτει ἐπὶ τῆς σελήνης κατὰ τὰς μερικὰς ἐκλείψεις, φαίνεται πάντοτε σώματος σφαιροειδοῦς.

Ἡ γῆ ἔχει 40 χιλ. χιλιομέτρων περιφέρειαν καὶ 12733 χιλιομ. διάμετρον· εἶνε δὲ πεπεσμένη εἰς τοὺς πόλους περὶ 20 1/2 χιλιομ. ἢ κατὰ τὸ 1/300 τῆς ἀκτίνος τῆς· ἀλλ' ἡ πίεσις αὐτῆ καὶ τὸ ὕψος τῶν ὀρέων οὐδ' ὅλως μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὅλως στρογγύλην· διότι ἡ πίεσις ἐπὶ σφαίρας ἐχούσης διάμετρον τριῶν δεκάτων τοῦ μέτρου δὲν εἶνε οὐδὲ ἡμίσεως χιλιοστοῦ, καὶ τὸ ὕψος δὲ τῶν ὀρέων συγκρινόμενον πρὸς τὴν ὅλην γῆν εἶνε μικρότερον τῶν μικρῶν ἐξογκώσεων τῶν ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλίου· διότι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς δὲν ὑπερβαίνει τὸ ὕψος τῶν 8 χιλιομ. ὅπερ παραβαλλόμενον πρὸς τὴν ἀκτῖνα τῆς γῆς εἶνε τὸ 1/890 αὐτῆς.

Ὅλα τὰ ἀντικείμενα τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς κρατοῦνται ἐπὶ αὐτῆς ὑπὸ τινος δυνάμεως καλουμένης ἐλξεως· ἐπειδὴ δὲ ἀκαταπαύστως αὐτὴ τὰ ἔλκει πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας δυνάμεθα νὰ παραβάλωμεν αὐτὴν μὲν τὸν μαγνήτην, ὅστις ἔλκει τὸν σιδήρον.

Ἡμερησία τῆς γῆς κίνησις.

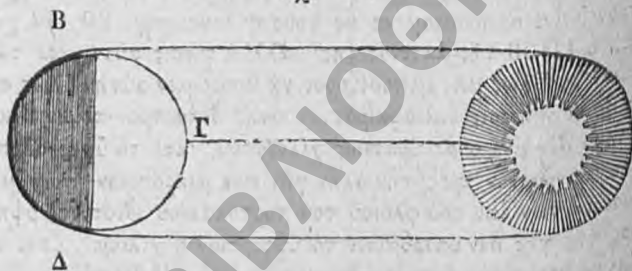
Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ὑφθύνονται ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους καὶ χάνονται πρὸς τὸ δυτικόν, ἀφ' οὗ περιγράφουσιν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ κυκλικόν τινα δρόμον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο διττῶς ἐξηγεῖται ἢ ὅτι αὐτὸ τὸ πᾶν περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας περὶ τὴν σφαῖράν μας, ἢ ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὴν κατὰ τοῦτο τὸ δίσστημα.

Ἡ πρώτη ἐξήγησις εἶνε ἄτοπος· διότι ὁ ἥλιος 1,328,000 φορές μεγαλύτερος ὢν τῆς γῆς εἶνε ταύτης μεμακροσμένος 153,000,000 χιλιομέτρα. Εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ υποθέσωμεν ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται τῶσον ταχέως, ὥστε καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ διατρέχη ἐξάκις περίπου μεγαλύτερον ἀπόστημα ταύτης τῆς ἀποστάσεως; Καὶ ἐν τούτοις ἡ ταχύτης αὐτῆ εἶνε μὴδὲν παραβαλλομένη πρὸς τὴν ταχύτητα, ἣν τὴν πρῆπει νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, ὢν ὁ

πλησιέστερος εἶνε τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορὰς περισσώτερον ἀπομεμακρυσμένος ἡμῶν ἢ ὁ ἥλιος. Οὕτω δὲ πρέπει αὐτοὶ νὰ διατρέχῃσι περισσώτερον τῶν 1,100,000,000 χιλιομέτρων εἰς ἕν δευτερόλεπτον. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ πᾶν ὑπόκειται εἰς ταύτην τὴν κίνησιν περὶ τοιαύτην τινὰ μικρὰν σφαιρὰν δῆλον ὅτι τὴν γῆν;

Ἡ δευτέρα ἐξήγησις, καθ' ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὴν, εἶνε ἀπλουστερά καὶ συμφωνεῖ κάλλιον μὲ ὅσα παρατηροῦμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ γῆ περιστρεφομένη παρουσιάζει ἀλλήλοδιαδόχως ἕναστων τῶν μερῶν τῆς εἰς τὸν ἥλιον. Ἐὰν ὁ θεατὴς (Σχ. 11) ἴσταται εἰς τὸ

Σχ. 11.

σημεῖον Β, καὶ παρατηρεῖ πρῶτον τὸν ἥλιον πρὸς τὰ ἀριστερά του πρὸς τὸν ὀρίζοντα θέλει τὸν ἴδει ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, εἰς τὸ σημεῖον Γ, ὅτε ἡ γῆ θέλει κᾶμει τὸ τέταρτον τῆς περιστροφῆς τῆς, καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ του πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸ σημεῖον Δ, ὅτε αὐτὴ θέλει κᾶμει τὸ ἥμισυ τῆς περιστροφῆς τῆς· τέλος ὁ ἥλιος θέλει ὅλως κρυφθῆ κατὰ τὸ ἄλλο ἥμισυ τῆς περιόδου τῆς. Τὸ αὐτὸ λέγομεν περὶ τούτου καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀστέρας· διότι εἰ καὶ μένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν φαίνονται ὅμως ὅτι περιγράφουσι κύκλους περὶ τὴν γῆν ἀντιθέτως τῆς κινήσεώς τῆς, διατηροῦντες μεταξύ των πάντοτε τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Τὴν περιστροφὴν ταύτην τῆς γῆς μᾶλλον παραδεχόμεθα ἢ τὴν τοῦ οὐρανοῦ· διότι κατὰ ταύτην ὑποτίθεται εἰς τὴν γῆν ταχύτης μόνον 40 χιλ. χιλιομ. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐκτὸς δὲ τούτου γνωρίζομεν ὅτι ὅλοι οἱ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ παρατηρούμενοι ἀστέρες στρέφονται περὶ ἑαυτοῦς· διάφοροι δὲ παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἡμετέρα σφαιρὰ δὲν ἐξαιρεῖται τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος.

Ἡ κίνησις αὐτὴ τῆς γῆς εἶνε ἀνεπαίσθητος εἰς ἡμᾶς ὡς γινόμενα ἄνευ κλονισμοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀντικείμενα περιστρέφονται μετ' αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ βλέπομεν πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Ἐπίσης ἀπατώμεθα ἐπὶ ταχείας χερσῶν ἀμαξίας· διότι, ἐὰν καθήμεθα οὕτως ἐν αὐτῇ ὥστε νὰ βλέπωμεν τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων καὶ οἰκοδομῶν, νομίζομεν ὅτι τὰ ἐκτὸς ταῦτα ἀντικεί-

μεθα ἀπομακρύνονται ἀντιθέτως τοῦ δρόμου τὸν ὅποιον βαδίζομεν. Ἡ ἀπάτη αὕτη θὰ ἦτο πληρεστέρα, ἐὰν δὲν ἐδοκιμάζομεν κανένα κλονισμόν καὶ δὲν ἐγνωνρίζομεν προηγουμένως ὅτι ἡ κίνησις αὕτη εἶνε τῆς ἀμάξης.

Γραμμαὶ καὶ κύκλοι ἐπὶ τῆς σφαίρας.

* Ἄξων, πόλοι, μεσημβρινοί, παράλληλοι, ἰσημερινός.

Ἄξων λέγεται ἡ διάμετρος, περὶ τὴν ὁποίαν στρέφεται ἡ γῆ. Τὰ ἄκρα τοῦ ἄξωνος καλοῦνται πόλοι τῆς γῆς, καὶ ὁ μὲν κείμενος ἐπὶ τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐφ' οὗ κατοικοῦμεν, καλεῖται ἀρκτικός ἢ βόρειος πόλος, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἡμισφαιρίου νότιος ἢ ἀνταρκτικός.

Πρὸς κατάταξιν ὅλων τῶν μερῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας ὑποθέτομεν ἐπ' αὐτῆς μεσημβρινοὺς καὶ παραλλήλους.

Οἱ μεσημβρινοὶ εἶνε ἡμίκυκλοι φθάνοντες ἐκ τοῦ ἐνὸς πόλου ἕως εἰς τὸν ἄλλον, ὡς Π' Γ' Π (Σχ. 8 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2), καὶ τῶν ὁποίων κέντρον εἶνε αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς. Λέγεται δὲ οὕτω μεσημβρινός, διότι γίνεταί μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους, ὅταν ὁ ἥλιος διέλθῃ δι' αὐτοῦ. Ἄν δὲ παρεκτείνωμεν μεσημβρινόν τινα ΠΠ' πέραν τῶν πόλων, θέλομεν ἔχει ἕτερον ἡμίκυκλον Π' Γ' Π, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε μεσονύκτιον, ὅταν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἦνε μεσημέριον. Ἄλλὰ καὶ ὀλόκληρος ὁ κύκλος ΠΠΓ' καλεῖται ἔτι μεσημβρινός.

Οἱ παράλληλοι εἶνε κύκλοι ἔχοντες τὸ κέντρον τῶν ἐπὶ τοῦ ἄξωνος τῆς γῆς ὡς ΚΚ, ΤΤ, κατ. Οὗτοι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους τόσον γίνονται μικρότεροι· ἐπισημότεροι δ' αὐτῶν εἶνε ὁ ἰσημερινός, ἀπέχων ἰσάκεις τῶν δύο πόλων καὶ διακρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον ἢ Ἀρκτικόν, καὶ εἰς Νότιον ἢ Ἀνταρκτικόν.

Οἱ μεσημβρινοὶ καὶ οἱ παράλληλοι ὡς ὅλοι οἱ κύκλοι διαιροῦνται εἰς 360 μοίρας. Οἱ κύκλοι οὗτοι εἶνε ἄπειροι· διότι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν μεσημβρινὸν διὰ παντὸς σημείου τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ παράλληλον διὰ παντὸς σημείου τοῦ μεσημβρινοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τῶν σφαιρῶν συνήθως σημειοῦνται εἰς ἀνὰ πέντε ἢ δέκα μοίρας, καὶ ἐπὶ τῶν χαρτῶν εἰς ἀνὰ μίαν, πέντε ἢ καὶ δέκα μοίρας.

Πλάτος καὶ Μῆκος.

Καλεῖται πλάτος τόπου τινὸς ἡ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ κείται οὗτος παράλληλου ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ μῆκος ἡ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ ὁ τόπος κείται μεσημβρινοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Αἱ ἀποστάσεις αὗται λογιζονται κατὰ μοίρας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν σφαι-

(ΠΟΛΙΤΙΚ. ΓΕΩΓΡΑΦ.).

ρῶν καὶ χαρτῶν θέτομεν εἰς ἕκαστον παράλληλον ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας οὗτος εἶνε μεμακρυσμένος τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐπὶ ἕκαστου μεσημβρινοῦ ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας εἶνε ἀπομακρυσμένος τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Ὡς τοιοῦτον δὲ παραδέχονται συνήθως οἱ Γάλλοι τὸν διερχόμενον διὰ τῶν Παρισίων, ἐν ᾧ καὶ νῦν ἔτι οἱ Γερμανοὶ μεταχειρίζονται τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου. Διὰ τοῦ μήκους καὶ πλάτους δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς τὴν θέσιν ὧλων τῶν τόπων τῆς γῆς.

Προσδιορισμὸς τοῦ μήκους καὶ πλάτους τόπου τινός.

Ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι κινεῖται περὶ τὴν γῆν εἰς 24 ὥρας· οὕτω δὲ διατρέχει 15 μοίρας τὴν ὥραν, καὶ μίαν μοίραν εἰς 4 λεπτά τῆς ὥρας, ἤτοι ὅταν ἦνε μεσημέριον εἰς τὰς Ἀθήνας πρέπει νὰ περιμενῶμεν ἔτι μίαν ὥραν διὰ νὰ γείνη μεσημέριον ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ κείμενου 15 μοίρας δυτικώτερα αὐτῶν, καὶ τρεῖς ὥρας διὰ νὰ ἦνε μεσημέριον εἰς τόπον κείμενον 45 μοίρας δυτικώτερα, ἐν ᾧ εἶνε τὰνάπαλιν ἤδη μία ὥρα εἰς τόπον 15 μοίρας ἀνατολικώτερον. Ἐκ τῆς διαφορᾶς δὲ ταύτης τῶν ὡρῶν γνωρίζομεν τὸ μήκος τοῦ τόπου· π. χ. ἂν ἴδωμεν διὰ τινος ἐκλείψεως ἢ δι' ἀκριβοῦς ναυτικοῦ ὥρολογίου ὅτι εἶνε 8 ὥραι π.μ. εἰς τὰς Ἀθήνας ἐν ᾧ εἶνε μεσημέριον καὶ 12 λεπτά εἰς τὸν τόπον, ὅπου εὐρισκόμεθα, δηλ. 4 ὥραι καὶ 12 λεπτά περισσότερο, πολλαπλασιάζοντες τὰς ὥρας ἐπὶ 15 καὶ διαιροῦντες διὰ 4 τὸν ἀριθμὸν τῶν λεπτῶν θέλομεν ἶδει ὅτι ὁ τόπος οὗτος εἶνε 63 μοίρας ἀνατολικώτερον τῶν Ἀθηναίων.

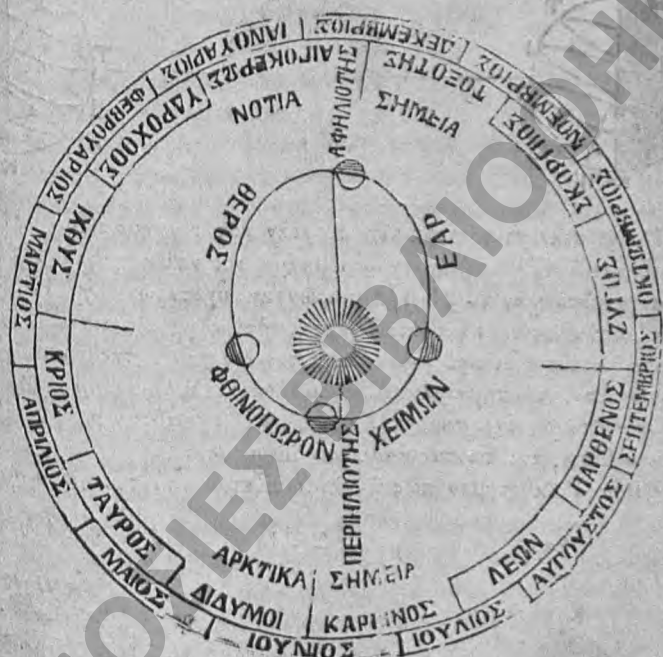
Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ βόρειον πλάτος ἐνὸς τόπου διὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ πολικοῦ ἀστέρος· ὁ δὲ ἀστήρ οὗτος εὐρισκόμενος πλησίον τοῦ ζηνίθ τοῦ βορείου πόλου φαίνεται σχεδὸν ἀκίνητος εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅταν ἡμεθα ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν βλέπομεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἂν διατρέξωμεν δέκα μοίρας πρὸς βορρᾶν, βλέπομεν καὶ αὐτὸν ὑψούμενον κατὰ δέκα μοίρας, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐνιαύσιος τῆς Γῆς κίνησις.

Παρατηροῦντες τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ θέσιν τοῦ ἡλίου βλέπομεν καθ' ἕκαστην ἡμέραν ὅτι αὐτὸς φαίνεται κατέχων νέαν θέσιν σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας καὶ περιγράφει κύκλον ἐπανερχόμενος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους. Ἡ ἀπάτη αὕτη προκύπτει ἐνεκα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, ἣτις περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, καὶ 49 λεπτά. Αὕτη περιγράφει κατὰ τὴν ἐνιαύσιον ταύτην περιφορὰν καμπύλην, ἔλλειψιν

καλούμενην, και αὕτη εἶνε ἡ τροχιά τῆς γῆς, τὸ δ' ἐπίπεδον τὸ ὑπὸ τῆς ἑλλείψεως περιοριζόμενον καλεῖται ἐκλειπτικὴ· διότι αἱ ἐκλείψεις συμβαίνουσιν ἐπ' αὐτῆς, ὅσκις ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη και ἡ γῆ εὐρίσκωνται εἰς συζυγίαν, ἤτοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας και εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς (Σχ. 12).

Σχ. 12.

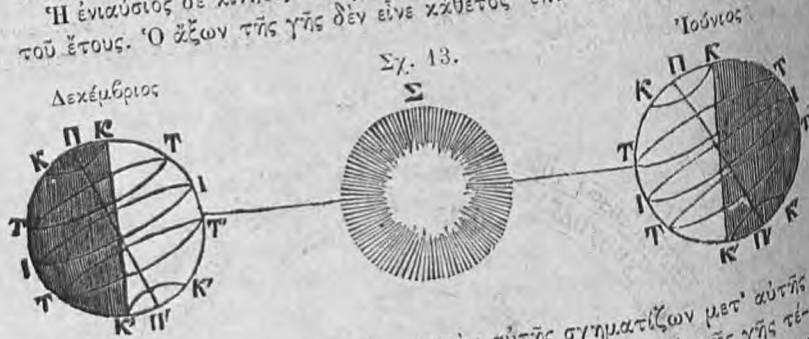

Ὁ ἥλιος δὲν εἶνε εἰς τὸ κέντρον ταύτης τῆς ἑλλείψεως, ἀλλ' εἰς τι σημεῖον καλούμενον ἑστία, εὐρισκόμενον ἐπὶ τῆς μεγαλειτέρας διαμέτρου τῆς ἑλλείψεως. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου οἱ ἀστρονόμοι ἐμέτρησαν τὴν φαινόμενην τοῦ ἡλίου διάμετρον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς και εὗρον αὐτὴν διάφορον· παρετήρησαν δηλαδὴ ὅτι ἀπὸ τῆς ἁ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἁ. Ἰουλίου ἡ διάμετρος ἐλαττοῦται, ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς ἁ. Ἰουλίου μέχρι τῆς ἁ. Ἰανουαρίου αὐξάνει. Ἐντεῦθεν ἐσυμπέραναν ὅτι ἡ γῆ ἀπὸ τῆς ἁ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἁ. Ἰουλίου ἀπομακρύνεται τοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἄρχεται νὰ πλησιάζῃ πρὸς αὐτόν, ἤτοι αἱ ἀποστάσεις τοῦ ἡλίου εἶνε ἐν ἀντιστροφῶ λόγῳ τῶν φαινόμενων διαμέτρων αὐτοῦ. Ἡ γῆ λοιπὸν εἶνε πάντοτε ἐπίσης ἀπομακρυσμένη τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ὑπάρχει περίπου 4 ἑκατ. χιλιομ. διαφορά μεταξύ τῆς μεγαλειτέρας ἀποστάσεως κα-

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

10

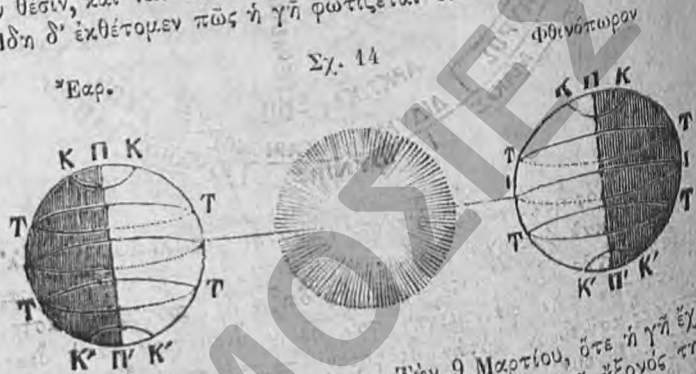
λουμένης ἀφελιότητος καὶ τῆς μικροτέρας καλουμένης περιηλιότητος.
 Ἡ δὲ μέση αὐτῆς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀπόστασις εἶνε 153 ἑκατ. χιλιομ.
 Ἡ ἐνιαύσιος δὲ κίνησις τῆς γῆς προξενεὶ τὴν διαφορὰν τῶν ὥρων
 τοῦ ἔτους. Ὁ ἄξων τῆς γῆς δὲν εἶνε κάθετος ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς,

ἀλλ' εἶνε κεκλιμένος πρὸς τὴν τροχίαν αὐτῆς σχηματίζων μετ' αὐτῆς
 γωνίαν $66 \frac{1}{2}$ μοιρῶν (ἐν ᾧ ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ἡ τροχιά τῆς γῆς τέ-
 μνονται ὑπὸ γωνίαν $23 \frac{1}{2}$ μοιρῶν) καὶ διατηρῶν (Σχ. 13) πάντοτε
 τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἐκ τούτων ἐπεταὶ ὅτι ἡ γῆ εἰς μίαν ἐποχὴν τοῦ
 ἔτους παρουσιάζει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν ἕνα πόλον τῆς, καὶ εἰς ἕτεραν
 ἄλλαν ἐποχὰς ἔχει τοὺς πόλους τῆς εἰς τὴν αὐτὴν μεταξύ των σχε-
 τικὴν θέσιν, καὶ ταύτας καλοῦμεν ἰσημερίας.
 Ἡ δὲ ἔχθετομεν πῶς ἡ γῆ φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ τὰς

*Ἐαρ.

Σχ. 14

τέσσαρας κυριωτέρας αὐτῆς φάσεις. Τὴν 9 Μαρτίου, ὅτε ἡ γῆ ἔχει εἰς
 τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον τὰ ἄκρα τοῦ ἄξονος τῆς, τὸ
 φῶς διαχέεται ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου πόλου (Σχ.
 14), καὶ φωτίζει τὸ ἥμισυ ἐκάστου παραλλήλου, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἥμισυ
 αὐτοῦ εἶνε ἀφώτιστον. Ἐκ τούτου ἐπεταὶ ὅτι παντοῦ αἱ ἡμέραι κατὰ
 τούτον τὸν χρόνον εἶνε ἴσαι μετὰ τὰς νύκτας· διότι κατὰ τὴν ἡμερᾶν
 σίαν περιστροφὴν τῆς γῆς ἐκαστον σημεῖον τούτων τῶν παραλλήλων
 μένει τοσαύτον χρόνον φωτισμένον, ὅσον καὶ ἀφώτιστον· καὶ αὐτὸ

εἶνε ἡ ἐαρινὴ ἰσημερία, ἀφ' ἧς μένοντος εἰς τὸ σκότος κατὰ μικρὸν
 τοῦ νοτίου πόλου διατελεῖ φωτιζόμενος ὁ βόρειος ἐπὶ ἕξ μῆνας μέχρι
 τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, ὅτε ἀρχίζει νὰ φωτίζεται πάλιν ὁ νότιος
 κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας, μένοντος εἰς τὸ σκότος τοῦ βορείου.

Μετὰ τρεῖς μῆνας τὴν 9 Ἰουνίου ὁ βόρειος πόλος Π (Σχ. 13),
 στρέφεται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ διαχέεται ἐφ' ὅλων τῶν
 περὶ τὸν πόλον τούτον χωρῶν· καὶ μέχρι μὲν τῆς $23 \frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ
 τοῦ πόλου εἶνε ἀδιάκωπος ἡμέρα, ἐν ᾧ ὁ νότιος πόλος Π' εἶνε κεκρυμ-
 μένος ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὡς καὶ ὅλαι αἱ γαῖαι αἰ αὐτὸν περικυκλῶνουσαι
 εἰς ἀπόστασιν $23 \frac{1}{2}$ μοιρῶν. Εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἤδη ὁ ἡ-
 λιος διαχέει τὸ φῶς του ἐπὶ περισσοτέρου τοῦ ἡμίσεως ἐκάστου πα-
 ραλλήλου, καὶ αἱ ἡμέραι ἐνταῦθα εἶνε μεγαλιέτεροι τῶν νυκτῶν· εἰς
 δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον συμβαίνει τἀνάπαλιν, αἱ νύκτες ἤδη εἶνε
 μεγαλιέτεροι τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ πάντοτε αἱ ἡμέραι
 εἶνε ἴσαι μετὰ τὰς νύκτας· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει ἤδη θέρος,
 τὸ δὲ νότιον χειμῶνα· ἡ δὲ ἐποχὴ αὕτη καλεῖται θερινὸν ἡλιοστάσιον.

Τρεῖς δὲ μῆνας μετὰ ταῦτα, τὴν 11 Σεπτεμβρίου (Σχ. 14), ἡ γῆ
 περιστρεφομένη ἔχει καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὥραν πρὸς τὸν ἥλιον τὴν
 αὐτὴν θέσιν, ὅποیان καὶ κατὰ τὴν 9 Μαρτίου, καὶ τὰ αὐτὰ παρατη-
 ροῦμεν ὅποια καὶ τότε φαινόμενα· αὕτη δὲ εἶνε ἡ καλουμένη φθινο-
 πωρινὴ ἰσημερία, καθ' ἣν τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει φθινόπω-
 ρον, τὸ δὲ νότιον ἔαρ.

Μετὰ τρεῖς δὲ μῆνας, τὴν 9 Δεκεμβρίου (Σχ. 13), ἡ γῆ στρέφει
 τὸν νότιον πόλον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον, ἐν ᾧ ὁ βόρειος μέχρι τῆς $23 \frac{1}{2}$
 μοίρας εἶνε ὅλως ἀφώτιστος. Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τὰ αὐτὰ προ-
 κύπτουσι φαινόμενα, ἀλλ' ἀντιθέτως τῶν τῆς 9 Ἰουνίου. Οὗτος δ'
 εἶνε ὁ χρόνος τῶν μεγαλιετέρων ἡμερῶν εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον καὶ
 τἀνάπαλιν τῶν μικροτέρων εἰς τὸ βόρειον, καὶ τὸ μὲν νότιον ἔχει
 ἤδη θέρος, τὸ δὲ βόρειον χειμῶνα, καὶ τούτο εἶνε τὸ χειμερινὸν
 ἡλιοστάσιον.

Αἱ τέσσαρες αὗται ὥραι τοῦ ἔτους δὲν εἶνε ἴσαι κατὰ τὴν διάρ-
 κειαν ἀλλ' ἄνιστοι ὡς ἐξῆς.

Τὸ ἔαρ διαρκεῖ περίπου	92 ἡμ.	20 ὥρ.	50'
τὸ θέρος » »	63	14	8'
τὸ φθινόπωρον » »	89	17	38'
ὁ χειμὼν » »	89	1	13'

Ἡ ἄνισότης αὕτη τῆς διαρκείας τῶν ὥρων τοῦ ἔτους προέρχεται
 ἐκ τούτου, ὅτι τὸ μέρος τῆς ἐλλείψεως (Σχ. 12), τὸ ὅποιον ἡ γῆ δια-
 τρέχει ἀπὸ τοῦ ἔαρος μέχρι τοῦ φθινοπώρου εἶνε μεγαλιέτερον τοῦ δια-
 τρεχομένου ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς φθινοπωρινῆς μέχρι τῆς ἐαρινῆς ἰση-
 μερίας· διότι ἡ κίνησις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς τροχίαν τῆς εἶνε ταχυτέρα

τὸν χειμῶνα ἢ τὸ θέρος, ὡς εὐρισκομένης τῆς γῆς πλησιέστερα τοῦ ἡλίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ περιλαμβανόμενος ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν κατὰ τὰς ὥρας ταύτας δὲν συνίσταται ἐξ ὀλοκλήρων ἡμερῶν, διὰ τοῦτο αὐταὶ δὲν ἀρχίζουσι κατ' ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν· ἡ διαφορὰ ὁμοῦ αὕτη δὲν δύναται νὰ ἦνε μεγαλειτέρα τῶν δύο ἡμερῶν.

Κύκλοι ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἐνιαύσιον κίνησιν τῆς γῆς.

Ἐκλειπτικὴ, τροπικοί, πολικοὶ κύκλοι, ζῶναι, ζωδιακοί.

Ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἴμεθα ἐπ' αὐτῆς καὶ δὲν βλέπομεν τὴν κίνησιν τῆς, ἀποδίδομεν αὐτὴν εἰς τὸν ἥλιον, ὅστις φαίνεται ὅτι περιγράφει περὶ ἡμᾶς κύκλον, ὁ δὲ φαινόμενος οὗτος δρόμος σημειοῦται ἐπὶ τῶν γηίνων σφαιρῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐκλειπτικῆ· εἶνε δὲ αὕτη μέγας κύκλος κεκλιμένος $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ (Σχ. 8), ἐκτεινόμενος μέχρι τῶν δύο παραλλήλων κύκλων, τῶν κειμένων $23\frac{1}{2}$ μοίρ. μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ ΤΓ καὶ ΤΓ', καὶ καλουμένων τροπικῶν· διότι δεικνύουσι τὴν θέσιν ὅπου ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι σταματᾷ καὶ ἐπανέρχεται πάλιν πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Οἱ δὲ δύο πολικοὶ κύκλοι ΚΚ καὶ Κ'Κ' εὐρίσκονται $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τῶν πόλων, καὶ δεικνύουσι τὸ πλάτος μέχρις οὗ ἐκτείνονται κατὰ τὰ ἡλιοστάσια αἱ συνεχεῖς ἡμέραι καὶ νύκτες τῶν πόλων.

Οἱ τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι διαιροῦσι τὴν γῆν εἰς πέντε ζῶνας. Εἶνε δὲ αὐταί·

1) Ἡ διακεκαυμένη ζώνη μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν περιλαμβάνουσα τοὺς θερμότερους τόπους τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐνταῦθα κατὰ τὸ μεσημέριον εὐρίσκεται ἢ ἐπὶ τοῦ ζηνίθ ἢ πλησίον αὐτοῦ, ἐπομένως αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πίπτουσιν ἐπὶ τῶν χωρῶν τῆς ζώνης ταύτης καθέτως· οἱ δὲ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπ' αὐτῆς καλοῦνται ἀμφίσκιοι, διότι ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέριον ῥίπτει ἐνταῦθα τὰς ἀκτῖνας του ἐπὶ τινα χρόνον τοῦ ἔτους ἐκ τοῦ βορείου μέρους, καὶ ἐκ τοῦ νοτίου κατὰ τὸν ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους χρόνον.

2) Αἱ δύο εὐκρατοὶ ζῶναι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ τῶν δύο πολικῶν κύκλων. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων μὴ ἔχοντες ποτὲ τὸν ἥλιον εἰς τὸ ζηνίθ των καλοῦνται ἐτερόσκιοι· διότι τὸ μεσημέριον οἱ κάτοικοι τῆς βορείου εὐκράτου ζώνης βλέπουσι τὸν ἥλιον πάντοτε πρὸς νότον, ἐν ᾧ οἱ τῆς νοτίου εὐκράτου ζώνης τὸν βλέπουσι πάντοτε πρὸς βορρᾶν.

3) Αἱ δύο κατεψυγμέναι, αἵτινες ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν πολικῶν κύκλων μέχρι τῶν πόλων. Ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε ὀρμύτατον. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων καλοῦνται περίσκιοι, διότι κατὰ τὸ θέρος ἢ σκιὰ των φαίνεται ὅτι περιστρέφεται περὶ αὐτούς.

Ζωδιακὸς κύκλος εἶνε ζώνη οὐράνιος, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ἡ ἐκλειπτικὴ, περιοριζομένη ὑπὸ δύο παραλλήλων κύκλων· ἔχει δὲ πλάτος 17 μοιρῶν καὶ διατέμεται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς ἐκλειπτικῆς εἰς δύο ἴσα μέρη, ὧν τὸ μὲν κεῖται εἰς τὸ βόρειον, τὸ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

Ὁ ζωδιακὸς διαιρεῖται εἰς δώδεκα ἴσα μέρη ἐκ 30 μοιρῶν ἕκαστον, οἱ δ' ἐν ἑκάστῳ τούτων εὐρισκόμενοι ἀστέρες συνεννοῦνται ὑπὸ διαφόρων μορφῶν καὶ ὀνομαζονται ἀστερισμοὶ ἢ ζῳδία.

Ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται ἐπὶ ἐνὸς τῶν ζωδίων τούτων, τότε ὁ ἥλιος σκεπάζει τὸ ἀντίθετον, τὸ ὅποιον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα μετὰ τοῦ ἡλίου εὐρισκόμενον εἶνε ἕνεκα τοῦ ἡλιακοῦ φωτός ἀόρατον, καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος ἴσταται εἰς αὐτὸ τὸ ζῳδίον.

Ὁ ἥλιος κατὰ τὴν φαινομένην του περιφορᾶν διατρέχει τρία ζῳδία καθ' ἑκάστην ὥραν τοῦ ἔτους, τὰ δὲ ζῳδία ταῦτα σημειοῦνται ἐπὶ τῶν σφαιρῶν παρὰ τὰς μοίρας τῆς ἐκλειπτικῆς, πρὸς τὰς ὁποίας ἀνταποκρίνονται (Σχ. 12).

Ἐνταῦθα θέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀστερισμῶν τοῦ ζωδιακοῦ μετ' αὐτῶν τῶν ζωδίων, καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, εἰς ἃς ἀνήκουσιν.

Ἄνοιξις.	}	Μάρτιος	Κριὸς	♈	}	7βριος	Ζυγὸς	♎
		Ἀπρίλιος	Ταῦρος	♉		8βριος	Σκορπιός	♏
		Μάϊος	Δίδυμοι	♊		9βριος	Τοξότης	♐
Θέρος.	}	Ἰούνιος	Καρκίνος	♋	}	10βριος	Αἰγόκερως	♑
		Ἰούλιος	Λέων	♌		Ἰανουάρ.	Υδροχόος	♒
		Αὐγουστ.	Παρθένος	♍		Φεβρουάρ.	Ἰχθύες	♓

Διάρκεια τῶν ἡμερῶν.

Ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ εἶνε ἴσαι, ἧτοι 12 ὥρας ἑκάστη καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς νότον αἱ ἡμέραι τοῦ θέρους καὶ αἱ νύκτες τοῦ χειμῶνος γίνονται μεγαλειτέρας (Σχ. 13). Εἰς τοὺς πολικοὺς κύκλους ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρα εἶνε 24 ὡρῶν, περαιτέρω δὲ μέχρι τῶν πόλων ἡ διάρκεια αὐτῆς εἶνε ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρις ἑξ μηνῶν.

Γεωγράφοι τινὲς διήρσαν τὴν γῆν κατὰ ταύτην τὴν ἀνισὸν διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας εἰς 30 κλίματα. Τούτων τὰ 24 πρῶτα κείμενα μεταξὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ πολικοῦ κύκλου διαφέρουσι μεταξὺ τῶν κατὰ ἡμίσειαν ὥραν ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας, τὰ δ' ἐξ ἄλλα, κείμενα μεταξὺ τοῦ πολικοῦ κύκλου, διαφέρουσι κατὰ ἓνα μῆνα.

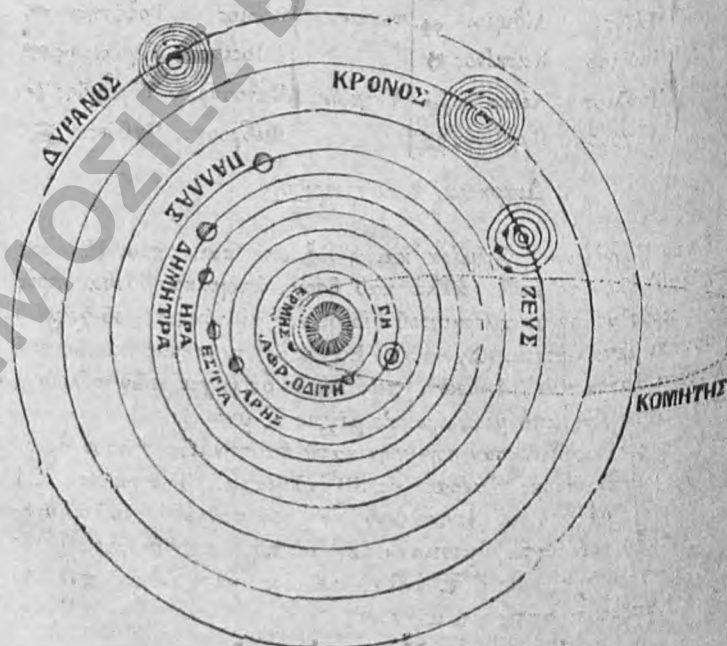
Ἡλιακὸν σύστημα.

Ἡλιακὸν σύστημα καλεῖται ἡ τάξις καὶ διευθέτησις, ἣν οἱ ἀστρονόμοι ἀποδίδουσιν εἰς τὸν ἥλιον καὶ τοὺς πλανήτας. Δύο εἶνε τὰ κυριώτερα ἡλιακὰ συστήματα· 1ον τὸ Πτολεμαϊκόν, ἐπικρατήσαν ἀπὸ τῆς 6'. μέχρι τῆς 16. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἃ ἡ γῆ μένει ἀκίνητος, ὁ δὲ οὐρανὸς ἅπας κινεῖται περὶ αὐτήν, ὡς βλέπομεν καθ' ἐκάστην· 2ον τὸ Κοπερνίκειον, τὸ ἀπὸ τῆς 16. ἑκατονταετηρίδος μέχρι σήμερον ὡς τὸ ἀληθέστατον ἐπικρατοῦν· κατὰ τοῦτο δὲ ἡ γῆ καὶ οἱ πλανῆται κινουῦνται περὶ τὸν ἥλιον ὡς περὶ κέντρον.

Ἡ Ἥλιος.

Ὁ ἥλιος κατέχων τὸ κέντρον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἶνε φωτεινός, ὢν περίπου 1328000 φορές μεγαλειότερος τῆς γῆς. Διὰ δὲ τῆς μετατοπίσεως καὶ τῆς περιοδικῆς ἐπανόδου τῶν κηλίδων, ὡς παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ δίσκου του, ἐξήγαγον οἱ ἀστρονόμοι ὅτι περιστρέφεται καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτὸν εἰς 25 ἡμ. 12 ὥρ.

Σχ. 15.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Πλανήται.

Οι Πλανήται (Σχ. 15) εἶνε ἀστέρες ἑτερόφωτοι, λαμβάνοντες τὸ φῶς των ἀπὸ τοῦ ἡλίου· ἔχουσι δὲ δύο κινήσεις μίαν περὶ τὸν ἄξονά των καὶ ἑτέραν περὶ τὸν ἥλιον· καὶ αἱ δύο δὲ γίνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐξ ἴσου πλανήτας ἐγνώριζον, οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἀνεκάλυψαν καὶ ἄλλους ὀγδοήκοντα ἐπτὰ. Τούτων ἐπισημότεροι διὰ τὸ μέγεθός των εἶνε ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν.

ΣΗΜ. Ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν εἶνε πολὺ ἀπομεμακρυσμένοι, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὴν περὶ αὐτοὺς περιστροφὴν των. Οἱ λοιποὶ γνωστοὶ πλανῆται κεῖνται πάντες μεταξὺ Ἄρεως καὶ Διὸς. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε μικρότατοι καὶ μόνον διὰ τηλεσκοπίων εἶνε ὁρατοὶ καλοῦνται τηλεσκοπικοί. Τούτων τὰ ὀνόματα εἶνε Δημήτηρ, Παλλὰς, Ἥρα, Ἑστία, Ἀστραία, Ἥθῃ, Ἴρις, Φλωρίς, Μῆτις, Ὑγεία, Παρθενόπη, Νίκη, Ἥγερία, Εἰρήνη, Εὐνομία, Ψυχὴ, Θέτις, Μελομένη, Τύχη, Μασσαλία, Λουκοτοχία, Καλλιόπη, Θάλεια, Φώκαια, Θέμις, Περσεφόνη, Εὐτέρπη, Ἀριάδνη, Ἀρμονία, Νίκη, Οὐρανία, Νίκαυτος, Δάφνη, Νύσα, Ἴσις, Ἀνώνυμος, Ἑστία II, Πουόνη, Καλυψώ, Πίστις, Κίρκη, Ἀλεξάνδρα, Ἀθήα, Εὐγενία, Ἀταλάντη, Ἀνώνυμος II, Εὐθυμία, Ἐννοία, Πολύμνια, Ἀγαλία, Λευκοθέα, Πάλης, Εὐρώπη, Λωρίς, Εὐφροσύνη, Βιργινία κλ.

Οἱ πλανῆται ἔχουσι σχῆμα ὅμοιον μὲ τὸ τῆς γῆς· εἶνε δὲ οὔτοι σφίραι ἐξωγκωμένοι εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ πεπιεσμένοι πρὸς τοὺς πόλους καὶ κεῖνται ὄχι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, ἀλλ' αἱ τροχιαὶ των εἶνε κεκλιμένοι αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ. Οἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστοὶ πλανῆται δὲν ἐξέρχονται ποτὲ κατὰ τὴν περιφορὰν των τῆς ζώνης τοῦ ζφδιακοῦ· ὁ δὲ Κρόνος εἶνε περικυκλωμένος ὑπὸ ἀδιαφανοῦς δακτυλοῦ μὴ προσκεκολλημένου ἐπὶ τοῦ πλανῆτου, ἀλλὰ περιστρεφόμενου περὶ ἑαυτὸν εἰς $10\frac{1}{2}$ ὥρ. τὸ δὲ πᾶχος του φαίνεται ἴσον μὲ τὸ τρίτον τῆς διαμέτρου τοῦ πλανῆτου.

Αἱ περὶ τῶν πλανητῶν παρατηρήσεις ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς δυνάμεως, τῆς κανονικοῦσης ὅλας τὰς κινήσεις των. Αὕτη εἶνε ἡ δύναμις τῆς ἐλξεως ἢ τῆς βαρῆτητος, δι' ἧς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα ἔλκονται εἰς τὸ διάστημα κατ' εὐθὺν λόγον τοῦ ὄγκου των, καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ τετραγώνου τῶν ἀποστάσεων, ἤτοι ἢ ἐλξίς εἶνε δις ἰσχυροτέρα ἐν σώματι διπλασίῳ τὸν ὄγκον, καὶ τετράκις ἀσθενεστερα ἐπὶ σώματι διπλασίως ἀπομεμακρυσμένου. Ὁ ἥλιος δὲ ὁ μεγαλειότερος ἀστὴρ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἔλκει ἀκταπαύστως πρὸς ἑαυτὸν ὅλους τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοῦ συστήματος. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἀρχὰς οὔτοι ἔσχον εὐθύγραμμὸν τινα κίνησιν, διάφορον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον μεταξὺ αὐτῶν καὶ αὐτοῦ ἐνεργουμένης ἐλξεως, προέκυψεν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἐλκτικῆς μεταξὺ αὐτῶν δυνάμεως

καὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν κινήσεως ἡ ἔλλειπτικὴ περί τὸν ἥλιον κίνησις αὐτῶν, ἣτις ἀποδεικνύεται καὶ μαθηματικῶς.

Δορυφόροι.

Οἱ Δορυφόροι εἶνε μικροὶ ἀστέρες περιστρεφόμενοι περί ἄλλους πλανήτας ἐν ᾧ ἐκείνοι περιστρέφονται περί τὸν ἥλιον. Ἐκτὸς δὲ τούτων κινουῦνται οὗτοι καὶ περί ἑαυτοῦς ἐν ἴσῃ διαρκείᾳ μὲ τὴν περιφορὰν τῶν περί τὸν πλανήτην τῶν.

Ἡ γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον, τὴν Σελήνην, ὁ Ζεὺς τέσσαρας, ὁ Κρόνος ὀκτώ, ὁ Οὐρανὸς ἕξ, ὁ Ποσειδῶν δύο· τῶν δὲ τριῶν τούτων πλανητῶν οἱ δορυφόροι κάμνουσι τὴν περιφορὰν τῶν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Σελήνη.

Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σφαιροειδές, 49 φορές μικροτέρα τῆς γῆς περιγράφουσα ἔλλειψιν, τῆς ὁποίας ἡ γῆ κατέχει τὴν ἐστίαν. Καὶ ἡ μὲν μεγαλειτέρα αὐτῆς ἀπόστασις ἀπὸ τῆς γῆς εἶνε 406500 χιλιομ. ἡ δὲ μικροτέρα 356100 χιλιομ. ὥστε ἡ μέση ἀπόστασις εἶνε σχεδὸν 381000 χιλιομ.

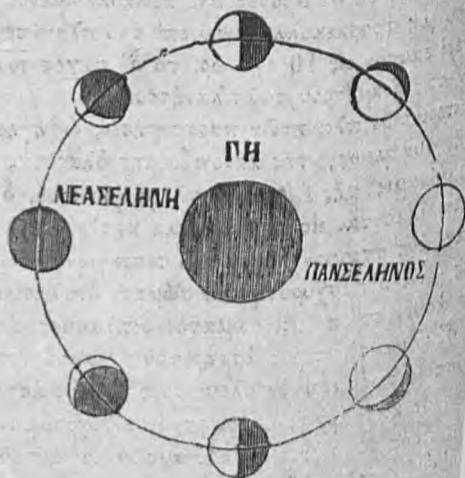
Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σκιερὸν φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐπ' αὐτῆς παρατηροῦμεν κοιλάδας καὶ ὄρη ὡς ἐπὶ τῆς σφαίρας μας, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει ἀτμόσφαιραν, καὶ στρέφεται περί ἑαυτὴν εἰς 27 ἡμ. καὶ σχεδὸν 8 ὥρ. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον χρειάζεται, ἵνα κάμῃ καὶ τὴν περί τὴν γῆν περιφορὰν τῆς.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ περιφορὰ τῆς σελήνης περί τὴν γῆν ἔχει τὴν αὐτὴν διάρκειαν μὲ τὴν περιστροφὴν τῆς περί ἑαυτὴν, αὕτη παρουσιάζει

Σχ. 14.

εἰς ἡμᾶς πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον· καὶ ἐπειδὴ εἶνε σῶμα ἑτερόφωτον, δὲν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν αὐτῆς εἰ μὴ τὰ φωτιζόμενα μέρη ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τοῦτου ἕνεκα εἰς τὴν περιφορὰν τῆς τὴν βλέπομεν ὑπὸ διαφοροὺς φάσεις ἢ σχήματα.

Ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται μεταξύ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς

(Σχ. 16) δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἴδωμεν· διότι τὸ ἡμισφαίριον αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν εἶνε ἀφώτιστον· τότε ἀρχεται ἡ νέα σελήνη ἢ ρουμηρία καὶ εὐρίσκεται αὕτη εἰς συζυγίαν ἢ σινοδοῦ μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ σελήνη περιστρεφόμενη περὶ τὴν τροχίαν της δεικνύει ἀλληλοδιαδόχως τὸ φωτισμένον μέρος της· ἐν πρώτοις βλέπομεν αὐτὴν ἐν σχήματι μηνίσκου φωτισμένου τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολάς. Τὴν δὲ 8 ἡμέραν τὴν βλέπομεν ἐν σχήματι ἡμικυκλίου· ἐπειδὴ τὸ ἡμισυ τοῦ φωτισμένου αὐτῆς μέρους εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, ὅτε λέγεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς τετραγωνισμόν. Τὴν δὲ 15 ἡμέραν ἡ σελήνη ἐκτελέσασα τὸ ἡμισυ τῆς περιφορᾶς της στρέφει πρὸς τὴν γῆν ὅλον τὸ φωτισμένον αὐτῆς μέρος καὶ φαίνεται ἅπασα στρογγύλη, ὅτε λέγεται ὅτι εἶνε εἰς ἀντίθεσιν· διότι τότε ἡ σελήνη εἶνε εἰς ἀντίθετον θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν γῆν· ὀνομάζεται δὲ παρσέληνος.

Μετὰ τὴν πανσέληνον τὸ φωτισμένον μέρος αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν ἀδιακτύπως ἔλαττοῦται, καὶ τὴν 22 ἡμέραν βλέπομεν αὐτοῦ τὸ ἡμισυ, ὅτε λέγομεν ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν δεύτερον τετραγωνισμόν. Μετὰ τοῦτο δ' ἔτι ἔλαττοῦται καὶ φαίνεται ἐν σχήματι μηνίσκου, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς δυσμᾶς. Τέλος ὅπως χάνεται, ὅτε ἡ σελήνη εὐρίσκεται ἐκ νέου μετὰ 29 1/2 περιπέου ἡμέρας μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη διατρέχει τὴν τροχίαν της εἰς 27 ἡμ. 7 ὥρ. 43' 13", ἀλλ' αὕτη δὲν ἀνανεοῦται εἰ μὴ τὴν 29 ἡμ. 12 ὥρ. 44' 3"· διότι ἐπειδὴ ἡ γῆ προχωρεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς κινεῖται ἡ σελήνη 2 ἡμ. καὶ 4 ὥρ. περίπου, ἵνα εὐρεθῆ πάλιν εἰς σινοδοῦ μετὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

Ἡ σελήνη διατρέχουσα τὴν τροχίαν της ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς φαίνεται ὅτι μένει ὀπίσω καθ' ἐκάστην ὡς πρὸς τὸν ἥλιον περίπου 1'· καὶ ὅταν μὲν ἦνε νέα σελήνη, ἀνατέλλει καὶ δύει αὕτη συγχρόνως σχεδὸν μετὰ τὸν ἥλιον· ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου τετραγωνισμοῦ ἀνατέλλει τὸ μεσημέριον καὶ δύει τὸ μεσονύκτιον· ἐπὶ δὲ τῆς παρσέληνος ἀνατέλλει καθ' ἡν ὥραν δύει ὁ ἥλιος, καὶ δύει καθ' ἡν ὥραν ὁ ἥλιος ἀνατέλλει· ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου τετραγωνισμοῦ ἀνατέλλει τὸ μεσονύκτιον καὶ δύει τὸ μεσημέριον.

Ἐκλείψεις.

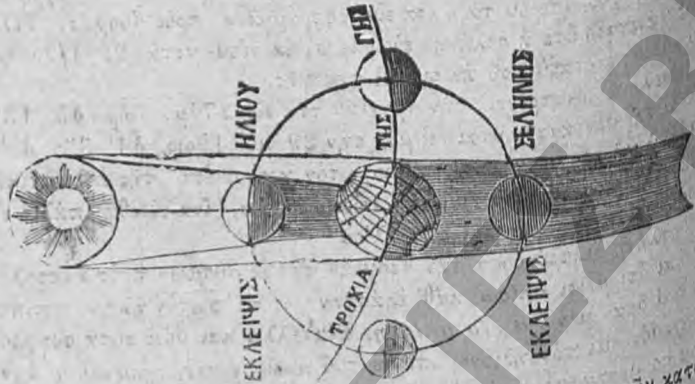
Ἐκλείψις ἀστέρος λέγεται ἡ πρὸς στιγμὴν παύσις τοῦ νὰ φαίνηται εἰς ἡμᾶς ὁ ἀστήρ, καθ' ἡν ὥραν συνήθως εἶνε ὄρατός. Καὶ ἐκλείψις μὲν ἡλίου συμβαίνει, ὡσάκτις ἡ σελήνη διέρχεται μετὰ τοῦ

καὶ τῆς γῆς, ἐκλείψις δὲ σελήνης, ὅτε ἡ γῆ διερχομένη μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἡλίου τὴν καλύπτει μὲ τὴν σκιάν της. Ἐπρεπε λοιπὸν οὕτω νὰ συμβαίη καθ' ἕκαστον μῆνα ἐκλείψις ἡλίου κατὰ πᾶσαν νέαν σελήνην, καὶ ἐκλείψις σελήνης κατὰ πᾶσαν πανσέληνον. Ἄλλ' αἱ ἐκλείψεις εἶνε πολὺ σπάνιαι· ἐπειδὴ ἡ τροχιά τῆς σελήνης δὲν εἶνε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ τὸ τῆς γῆς, ὡς κεκλιμένη 5 1/2 μοίρας ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, καὶ χωρίζουσα αὐτὴν εἰς δύο ἀντίθετα σημεῖα καλούμενα δεσμοὺς· ὥστε κατὰ τὰς συζυγίας ἡ σελήνη ὅτε μὲν εἶνε ὑπεράνω, ὅτε δὲ ὑποκάτω τῆς γραμμῆς, τῆς ἐνούσης τὸν ἥλιον μετὰ τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου τότε δὲν διακόπτονται. Αἱ ἐκλείψεις λοιπὸν συμβαίνουσιν, ὅταν ἡ σελήνη εὕρισκῆται ἐφ' ἑνὸς τῶν δεσμῶν ἢ πολὺ πλησίον αὐτῶν, καὶ τότε κατὰ μὲν τὰς ἀντιθέσεις ἔχομεν ἐκλείψεις τῆς σελήνης, κατὰ δὲ τὰς συζυγίας ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου.

Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης εἶνε ὀλικαὶ ἢ μερικαί· καὶ ὀλικαὶ μὲν ἂν ἡ σελήνη εἰσδῆ ὀλόκληρος ἐντὸς τῆς σκιάς τῆς γῆς καὶ ὀλόκληρος ὁ δίσκος αὐτῆς δὲν φαίνεται (Σχ. 17), μερικαὶ δ' ὅταν μέρους αὐτῆς χώνηται. Εἶνε δὲ αὐταὶ ὁραταὶ ἐπίσης ὑφ' ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐξ οὗ παρατηρεῖται ἡ σελήνη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐκλείψεώς της.

Αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου εἶνε μερικαὶ, ὀλικαὶ ἢ δακτυλοειδεῖς· καὶ μερικαὶ μὲν εἶνε, ὅταν ἡ σελήνη σκεπάζῃ μέρος μόνον τοῦ ἡλίου, καὶ δὲ ἡ δακτυλοειδής, ὅταν τὸ κέντρον τῆς σελήνης συμπέσῃ ἀκριβῶς μετὰ τοῦ κέντρον τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ τύπου ὅθεν παρατηρεῖται ἡ ἐκλείψις. Κατὰ τὴν ὀλικὴν δ' ἐκλείψιν (Σχ. 17) ἡ γῆ εἶνε ἀφήλιος, ἢ δὲ σελήνη περίγειος· ἕνεκα τούτου ὁ ἥλιος μάλλον ἀπομακρυσμένος φαίνεται μικρότερος καὶ σκεπάζεται ὀλόκληρος

Σχ. 17.

ὑπὸ τῆς σελήνης, ἥτις φαίνεται μεγαλειτέρα ἕνεκα τῆς προσεγγίσεώς της· τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει εἰς τὴν δακτυλοειδῆ ἐκλείψιν (Σχ. 17). ἡ γῆ εἶνε περίηλιος, καὶ ἡ σελήνη ἀτόγειος, ἕνεκα τοῦ ὅπου αὐτὴ φαίνεται τότε μικρότερα καὶ δὲν δύναται νὰ κρούσῃ ὅλον τὸν ἥλιον, ἀφήνουσα νὰ φωτίζηται γύρωθεν ὀλόκληρον δακτύλιον.

Ἐκλείψεις δὲ πάσχουσιν οὐ μόνον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἀλλὰ καὶ οἱ δορυφόροι τοῦ Διὸς καὶ ὄλοι οἱ ἀστέρες ἐπὶ τινὰς στιγμὰς κρυπτόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἢ τῆς γῆς ὑπ' ἄλλου τινὸς σώματος.

Ἐπὶ τῆς σελήνης παρατηρήθησαν διάφορα ὄρη· πολλῶν δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι καὶ τὰ ὕψη μέχρι νῦν κατεμέτρησαν· ἀλλ' οὔτε ὕδωρ οὔτε ἀτμὸσφαιραν εἰσέτι ἐπ' αὐτῆς ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι.

Κομήται.

Οἱ κομήται εἶνε πλανῆται συνιστάμενοι κατὰ τινὰς ἀστρονόμους ἐκ νεφελώδους ἐλαφροτάτης ὕλης καὶ ἔχοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ὑπερμεγέθη οὐράν, ἐστραμμένην πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου· περιγράφουσι δὲ οὗτοι ἐλλείψεις (Σχ. 15) λίαν ἐκτεταμένας, καλούμενας ἕνεκα τούτου παραβολὰς, τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατέχει τὴν ἐστίαν· κινουῦνται δὲ καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις, συνοδευόμενοι συνήθως ὑπὸ οὐράς ἢ κόμης, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐνίοτε δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τοὺς ἀστέρας.

Καλεῖται δὲ κόμη αὐτῶν τὸ νεφελώδες τὸ περικυκλῶνον τὸν κομήτην, ἡ δὲ σφαῖρα αὐτοῦ πυρῆν τοῦ κομήτου· κομητῶν δὲ τινῶν ὁ πυρῆν δὲν φαίνεται, καὶ ἡ οὐρά δὲ αὐτῆ δὲν εὕριστάται, ὅταν ὁ κομήτης ἀπομακρύνηται τοῦ ἡλίου· ἀναπτύσσεται δὲ πάλιν καθ' ὅσον ὁ κομήτης πλησιάζει πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ σμικρύνεται τὰ μέγιστα ὀλίγον μετὰ τὴν περιηλιότητά του. Ἐκ τῶν φαινομένων δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι συμπεραίνουσιν ὅτι αὐτὸ τὸ νεφελώδες εἶνε ἀτμοὶ παρῆγομενοι ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

Οἱ κομήται εἶνε ὁρατοὶ ἐπὶ μικρὸν μέρος τῆς τροχιάς των, ὅταν πλησιάζωσι πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ εἶνε πρὸς ἀλλήλους διάφοροι κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν λάμπιν· τινὲς μάλιστα τούτων μάλισ εἶνε ὁρατοὶ διὰ τηλεσκοπίου, ἐν ᾧ ἄλλοι τὸ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἡμισυ τοῦ οὐρανοῦ (60°—90°) καταλαμβάνουσι διὰ τοῦ μήκουσ τῆς οὐράς των. Ἐκαστος δὲ κομήτης ταχέως ποικίλλεται· ὁ τοῦ 1811 κατ' ἀρχὰς μάλισ ὁρατὸς μετὰ τὴν περιηλιότητά του ἀνεβῆν ἔχων ὑπερμεγέθη καὶ λαμπροτάτην οὐράν· ἐπειδὴ δ' ἕνεκα τὴν προσεγγίσεως αὐτοῦ εἰς τὸν ἥλιον ὁ πυρῆν τοῦ εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἀτμῶν, πολλοὶ ἀστρονόμοι διασχυρίσθησαν ὅτι εἶδον διὰ μέσου αὐτοῦ ἄλλους ἀστέρας.

Μέχρι τούτου λογαριάζονται κομήται ὑπὲρ τοῦ 100· καθ' ἕκαστον δὲ σχεδὸν ἔτος νέοι ἀνακαλύπτονται, ἀλλ' ὅμως τριῶν μόνον ἐξ αὐ-

των γνωρίζομεν εἰσέτι ἀκριβῶς τὴν ἐπάνοδόν των. Ὁ πρῶτος ἀναφανείς τὸ 1835 εἶνε ὁ καλούμενος τοῦ Ἀλεύου ἐπανερχόμενος μετὰ 75 1/2 ἐτη· ὁ δεύτερος ἀναφανείς τὸ 1846 ἐπανερχεται ἀνὰ 92 ἐτη καὶ ὀκτώ μῆνας· ὁ τρίτος καλούμενος τοῦ Ἑγκου (Enke) διατρέχει τὴν τροχίαν τοῦ εἰς ὀλιγώτερον τι τῶν τριῶν ἐτῶν καὶ ἡμισσεως. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν τινες κατὰ τοὺς ἀστρονόμους ἐπανερχονται μετὰ πολλοὺς αἰῶνας, καὶ ἄλλοι χάνονται πλησίον τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ δὲν ἀναφαίνονται ποτε πλέον εἰς τὸ ἥλιακόν σύστημα.

Ἄπλανεις ἀστέρες.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ἐν οἷς ἀνήκει καὶ ὁ ἥλιος, εἶνε φωτεινοὶ ἀστέρες τηροῦντες τὴν αὐτὴν πάντοτε μεταξὺ των περίου θέσιν. Οἱ πλησιέστεροι αὐτῶν εἰς ἡμᾶς εἶνε τοὺλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φάραξ ἀπώτερον τοῦ ἡλίου· ἄλλοι δὲ τούτων εἶνε ἀπείρους πλέον ἀπομακρυσμένοι. Ἐλογαρίασαν δὲ ὅτι τὸ φῶς, τὸ ὅποιον ἐκπέμπουσι διατρέχον καθ' ἑκάστον δευτερόλεπτον περισσώτον τῶν 310 χιλ. χιλιόμετρ. χρειάζεται περισσώτερον τῶν τριῶν ἐτῶν νὰ φθάσῃ εἰς ἡμᾶς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων εἶνε ἄπειρος, ἀλλὰ τρεῖς ἕως τῶν σαρες χιλ. μόνον εἶνε ὁρατοὶ δι' ἀόπλων ὀφθαλμῶν, ἐν ᾧ διὰ τηλεσκοπίου δυνάμεως νὰ ἴδωμεν πολλὰ αὐτῶν ἑκατομμύρια.

Εἰς τὸν οὐρανὸν διακρίνομεν ἔτι μικρὰ νεφελώδη λευκάματα καλούμενα νεφελώματα· τούτων τὰ μὲν ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ ἀθροισμῶν τῶν ἀστέρων, τὰ δὲ διὰ συσσωρεύσεως ποσότητός τινος λευκῆς ὕλης. Τοιαῦτα δὲ νεφελώματα λογαρίζονται περὶ τὰ χίλια ἄθροισμα δὲ τούτων νεφελωμάτων εἶνε καὶ ὁ Γαλαξίας, μακρὰ καὶ ἀκανόνιστος ταινία ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐκτεινομένη ἀπὸ μεσημ. πρὸς ἄρκτον.

Ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς εἴπομεν, ὑποτίθενται παράλληλοι καὶ μεσημβρινοὶ ἀντικρῶζοντες πρὸς τοὺς παραλλήλους καὶ μεσημβρινοὺς τῆς γῆς. Οἱ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τοῦ γήϊνου ἰσημερινοῦ βλέπουσι ἀπομακρυνόμενοι διὰ τοῦ ζηνῖθ των τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανόου, καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες περιγράφουσι εἰς τὸν οὐρανὸν κάθετον ἡμικύκλιον πρὸς τὸν ὀρίζοντα· διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ἔχουσι τὴν σφαιρὰν ὀρίζοντα, καὶ δύνανται νὰ βλέπωσιν ἀλληλοδιαδόχως ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς δὲ τοὺς πόλους ὅλοι οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι περὶ τὸν οὐράνιον πόλον κύκλον παράλληλον μὲ τὸν ὀρίζοντα καὶ τε λέγεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν πόλων ἔχουσι τὴν σφαιρὰν παράλληλον τοῦ οὐρανόου ἰσημερινοῦ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ σφαιρίου ἐν ᾧ ὁ παρατηρητὴς εὐρίσκεται δὲν κρύπτονται ποτε, ἀνάπαλιν οἱ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου εἶνε ὁράτοι.

Μεταξὺ δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τῶν πόλων οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι κύκλους τὸσον μᾶλλον κεκλιμένους πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ὅσον πλησιάζει τις περισσώτερον εἰς τοὺς πόλους καὶ τότε ἡ σφαιρα καλεῖται π. λαγία.

Ἀστρική ἡμέρα καὶ ὁ ἀληθὴς καὶ ὁ μέσος χρόνος.

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν οἱ ἀστέρες διέρχονται τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός, ὁ δὲ χρόνος, τὸν ὅποιον πρὸς τοῦτο χρειάζονται, καλεῖται ἀστρική ἡμέρα, διαρκοῦσα 23 ὥρ. 56', καὶ οὗτος εἶνε ὁ ἀληθὴς χρόνος, τὸν ὅποιον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ μίαν περί τὸν ἄξονα περιστροφῆς της. Ἡλιακὴ ἡμέρα δὲ καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὅποιον χρειάζεται ὁ ἥλιος, ἵνα διέλθῃ τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός· αὕτη δὲ εἶνε μεγαλύτερα τῆς ἀστρικῆς κατὰ 4' ὥρας, καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γῆ προχωρεῖ καθ' ἐκάστην περί τὴν μίαν μοῖραν εἰς τὴν τροχίαν της. Ὁ ἥλιος λοιπὸν τὴν ἐπομένην ἡμέραν δὲν θά εὕρηθῃ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου, καὶ διὰ νὰ φθάσῃ εἰς αὐτὸν πρέπει ἡ γῆ ἐκτός της περιστροφῆς της νὰ στραφῇ ἔτι περὶ τὸν ἄξονά της μίαν μοῖραν. Διὰ τοῦτο λογαρίζεται τὸ ἔτος ἐκ 365 ἡμ. 6 ὥρ. ἠλιακῶν καὶ ἐκ 366 ἡμ. 6 ὥρ. ἀστρικῶν.

Ἡ ἀστρική ἡμέρα ἔχει πάντοτε τὴν αὐτὴν διάρκειαν, ὅπερ δὲν βλέπομεν εἰς τὴν ἥλιακὴν. Ἡ γῆ κατὰ τὴν περιηλιότητά της προχωρεῖ ταχύτερον εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ὁ δὲ ἥλιος φαίνεται τότε ὀλιγότερον βραδύτερον εἰς τὸν μεσημβρινὸν, καὶ ἡ ἡμέρα διαρκεῖ περισσώτερον τῶν 24 ὥρ. Κατὰ δὲ τὴν ἀφηλιότητά, ἔξ ἐναντίας, ἐπειδὴ ἡ πορεία τῆς γῆς εἶνε βραδύτερα εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ἡ ἡμέρα διαρκεῖ ὀλιγότερον τῶν 24 ὥρ. Καλεῖται δὲ ἀληθὴς χρόνος ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει τὸ ἥλιακόν ὠρολόγιον, καὶ μέσος χρόνος ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει ἀκριβῆς καὶ καλῶς κανονισμένον ὠρολόγιον. Αἱ δύο αὗται ὥραι δὲν δύνανται νὰ ἴνε σταθερῶς αἱ αὐταί· ἐπειδὴ ἡ ἥλιακὴ ἡμέρα δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν πάντοτε διάρκειαν· ἐνίοτε μάλιστα διαφέρουσι κατὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας· καὶ κυρίως κατὰ τὰ μέσα τοῦ Φεβρουαρίου ἡ ὥρα τοῦ μέσου χρόνου προχωρεῖ περισσώτερον πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς χρόνου, ἐν ᾧ τὸ ἐναντίον συμβαίνει κατὰ τὰς ἀρχάς τοῦ Νοεμβρίου.

Ὀπισθοχώρησις τῶν ἰσημεριῶν.

Αἱ ἰσημερία κατ' ἔτος συμβαίνουσι 20' 25" πρὶν ἢ γῆ ἔλθῃ εἰς συζυγίαν μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀστέρος, μετὰ τοῦ ὀποίου ἦτο εἰς τὴν αὐτὴν ἰσημερίαν τοῦ παρελθόντος ἔτους· τὴν διαφορὰν ταύτην καλοῦσιν ὀπισθοχώρησι τῶν ἰσημεριῶν. Ἐνεκὰ ταύτης ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ὀπισθοπορεῖ ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ μίαν μοῖραν

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

κατά 72 έτη, και ολόκληρον ζώδιον ή 30 μοίρας κατά 2156 έτη· ούτω δέ ένα διατρέξη όλον τον κύκλον της εκλειπτικης χρειάζεται 26000 έτη. Αφ' οτου λοιπόν εδόθησαν τὰ ονόματα εις τον ζώδιακόν κύκλον, ο ήλιος ωπισθοπόρησε κατά εν ζώδιον· ωστε την εαρινήν ισημεριαν μόλις εισέρχεται ο ήλιος εις την πρώτην μοίραν των ιχθύων, αντι να φθάση εις την πρώτην μοίραν του κριού.

Ημερολόγιον.

Έτος καλείται ο χρόνος, τον οποίον ή γή χρειάζεται διά να διατρέξη την περι τον ήλιον τροχίαν της, συνιστάμενον εκ 365 ήμ. ή ώρ. 49'. Αν δ' επί τέσσαρα κατά συνέχειαν έτη λογαριαζώμεν το έτος εκ μόνον 365 ήμ. ή γή θέλει εύρεθῆ ότι βραδύνει περί τας 24 ώρας· οθεν έστοχάσθησαν ανά πᾶσαν τετραετιαν να κάμνωσι το τέταρτον αυτό έτος εκ 366 ήμ. Ούτω λοιπόν το 1873, 1874, 1875 εινε εκ 365 ήμ. το δέ 1876 εκ 366 ήμ. το τέταρτον τουτο έτος καλείται **εμβόλιμον**. Το ήμερολόγιον τουτο κατασταθεν επί Ιουλίου Καίσαρος ονομάζεται **Ιουλιακόν**.

Έν τουτοις επειδή προστίθενται 3/4 ώρ. περισσότερο κατά το τέταρτον τουτο έτος το εκ 366 ήμ. παρατηρήθη τουτο επί του πάπα Γρηγορίου II'. οστις πρός διόρθωσιν αυτού απέκοψεν από τον Οκτώβριον του 1582 έτους 10 ήμ. διατάξας να ακολουθήση μετά την 4 Οκτωβρίου ή 15 του αυτού μηνός. Ίνα δέ μη πάλιν εις το αυτό λάθος υποπίπτωσι, προσδιωρίσθη εις το τέλος 400 ετών να αποκόπτωνται 3 ήμέραι, ήτοι το τελευταιον έτος των αλληλοδιαδοχών αιώνων δέν εινε εμβόλιμον, εν ή ώς το τέταρτον έπρεπε να ήνε.

Το έτος διαιρείται εις δώδεκα μηνας άνισους· ως εξής·

Ιανουάριος	31	Απρίλιος	30	Ιούλιος	31	Οκτώβριος	31
Φεβρουάριος	28 ή 29	Μάιος	31	Αύγουστ.	31	Νοέμβριος	30
Μάρτιος	31	Ιούνιος	30	7βριος	30	Δεκέμβριος	31

Ούτως έπτά μῆνες εινε εκ 31 ήμ. τέσσαρες εκ 30 και ο Φεβρουάριος εκ 28 ή 29 ήμ. όταν το έτος ήνε εμβόλιμον. Οι δέ μῆνες διαιρούνται εις εβδομάδας, συνισταμένης εκάστης αυτών εκ έπτά ημερών.

Κινηται έορταί.

Κινηται έορταί λέγονται, οσαι δέν πίπτουσιν εις τας αυτας ήμέρας εκάστου έτους, αλλά κανονίζονται σχεδόν άπασαι κατά την ήμεραν του μηνός, εις την οποίαν πίπτει ή έορτή του Πάσχα. Κατά την εν Νικαια οικουμενικήν σύνοδον (325 μ. Χ.) το Πάσχα πρέπει να εορτάζηται την πρώτην Κυριακήν μετά την πρώτην πανσέληνον την μετά την εαρινήν ισημεριαν· και αν ή πανσέληνον πίπτη Κυριακήν, τότε το Πάσχα πρέπει να τίθηται την άμέσως επόμενην

Κυριακήν. Το αυτό δέ πρέπει να γίνηται και αν ή Κυριακή του Πάσχα συμπίπτη με την πρώτην ήμέραν του Πάσχα των Έβραίων. Ούτω δέ ή έορτή του πάσχα κατά την ήμετέραν Ορθόδοξον εκκλησίαν πίπτει μεταξύ της 23 Μαρτίου και 24 Απριλίου, κατά δέ την Δυτικήν μεταξύ της 9 Μαρτίου και της 13 Απριλίου.

Σελήνης κύκλος.

Κύκλος σελήνης εινε περίοδος 19 ετών Ιουλιακών, μετά το τέλος της οποίας αι σεληνιακαί φάσεις επανέρχονται κατά τας αυτας ήμερομηνίας. Το έτος το προηγθεν της ήμετέρας χρονολογίας υπήρξε το πρώτον του κύκλου της σελήνης, το ακόλουθον υπήρξε το δεύτερον, και ούτω καθεξής. Προς εύρεσιν δέ του έτους του Κύκλου της σελήνης ή του Χρυσου αριθμου, ως συνήθως ονομάζεται, πρέπει να προσθέτωμεν 1 εις το ώρισμένον έτος και να διαιρώμεν αυτό διά 19, και ούτω θέλομεν εύρίσκει το ζητούμενον. Το έτος λοιπόν 1875 + 1 διαιρούμενον διά 19 διδει πληκόν 98 και κατάλοιπον 14. Οθεν από του 1 μετά Χριστον έτους παρήλθον μέχρι του 1875 κύκλοι σελήνης 98, και ήδη ζώμεν εις το 14 έτος του 99 κύκλου της σελήνης· το δέ 14 εινε ο Χρυσους αριθμός του 1875.

Έπακται.

Έπακται ήμέραι καλούνται αι την ηλικίαν της σελήνης κατά την αρχην του έτους δεικνύουσαι. Έπειδή δέ το ήλιακόν έτος υπερβαίνει κατά 11 ήμέρας την διάρκειαν 12 περιόδων σελήνης (ή το σεληνιακόν έτος), εάν αι έπακται εινε 0 ήμέραι κατά την ά. Ιανουαρίου έτους τινός, την ά. του αυτού μηνός του επομένου έτους θα ήνε 11 ήμέραι, την δε ά. του μηνός του τρίτου έτους θα ήνε 22, του δέ τεταρτου 33 ή μόνον 3, αφαιρουμένων των 30 διά μίαν περίοδον σελήνης εύρισκομένης περισσότερο εις τα τρία πρώτα έτη. Προς εύρεσιν δέ των έπακτών, των άνηκουσών εις εκαστον κύκλον σελήνης, πρέπει να πολλαπλασιάζωμεν τον Χρυσου αριθμόν επί 11, και εκ του γινομένου, αν ήνε μεγαλειτερον του 30, αφαιρούμεν τοςάκις 30, οσάκις τουτο εινε δυνατόν.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ πραγματευομένη περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διπλάσεως, τῆς περικυκλώσεως αὐτὴν ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφάνειας τῆς ἀντικειμένων.

Τῆς γῆς μόνον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὸς παρὰ ταύτην οὐσίας γνωρίζομεν ἡ δὲ παρούσα αὐτῆς μορφή φαίνεται ὅτι εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας δύο στοιχείων τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρός. Τὸ ὕδωρ ὑπὸ διάφορον μορφήν ἰστάμενον ἢ ῥέον ἢ καταπίπτον ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας μεταβάλλει καὶ μέχρι νῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, διαπερῶ παντοῦ εὐκόλως κατὰ μικρὸν διαλύον ἢ βιαίως συνθραύον, καὶ συμπαρασύρον μέρη μεθ' ἑαυτοῦ φέρει αὐτὰ εἰς ἄλλους τόπους· ἐντεῦθεν καὶ ἡ αὐξήσις τῶν παραλίων, τῶν χερσονήσων κτλ. Ὡσαύτως δὲ ἡ γῆ κατέχει ἰδιόζουσαν τινα θερμότητα, ἥτις ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς αὐξάνει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ πυρὴν αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς βευστὴν πυρῶδη κατάστασιν· συμπεραίνομεν δὲ τοῦτο ἐκ τε τῶν θερμῶν πηγῶν, τῶν ἡφαιστειῶν, τῶν ἐκρήξεων καὶ τῶν σεισμῶν. Διὰ τῆς ἐνεργείας δὲ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς πυρός ἀποτελοῦνται εἰσὲτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις, ῥήγματα, ὄρη, νῆσοι κτλ. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἐπενήργησαν εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ κατὰ διαφόρους περιόδους εἰς τὸν σχηματισμὸν βαθμηδὸν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

Ἐπιφάνεια τῆς γῆς.

Ἄν ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ σφαῖρας τινὸς βλέπομεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἀνίσως διηρημένην εἰς ξηρὰν καὶ εἰς ὕδατα· ταύτης ἡ ξηρὰ κατέχει σχεδὸν τὸ $1/4$, τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ὕδατων· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον περιλαμβάνει τὰ $4/5$ τῆς ξηρᾶς, τὸ δὲ νότιον μόνον τὸ $1/5$ αὐτῆς.

Πεδιάδες.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμένοι χώροι, ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν καὶ ἐπίπεδον. Αὗται ὅταν ποτίζωνται ὑπὸ ἀφθόνων πηγῶν ἢ ποταμῶν εἶνε εὐφορώταται· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλαι μὴ ἔχουσαι ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τινὰς αὐτῶν δίδονται καὶ ἰδιαιτέρα ὀνόματα· οἷον

Στέππαι καλοῦνται εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἐκτεταμέναι ἀμμώδεις πεδιᾶδες κεκαλυμμέναι καθ' ὅλον τὸ θέρος ὑπὸ φυτῶν τὸ πλείστον ἀλατούχων, ἀλλ' ἐστερημέναι παντᾶπασι δένδρων.

Σάβανναι δὲ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, καὶ Πάμται εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν λέγονται πεδιάδες χαμηλόταται, ὑγρόταται καὶ κεκαλυμμέναι ὑπὸ ὑψηλῶν χόρτων. Ἐρημοὶ τέλος λέγονται ἐκτεταμέναι πεδιᾶδες κεκαλυμμέναι ὑπὸ ἀνύδρου ἄμμου ἀναπτομένης ὑπὸ θερμότητος ἡλίου, καὶ ἐστερημέναι τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν βλάστησιν ὕδατος, ὡς αἱ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν τούτοις ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν ἐρήμων εὐρίσκονται τόποι ἐνυδροὶ καὶ κατάρτοι, ὁμοιάζοντες μὲ εὐφύρους νήσους ἐν τῷ μέσῳ ἀπέριου ἄμμου καὶ ὀνομάζονται ἀνάσεις ἢ ὄασεις.

Ὅρη.

Τὰ ὄρη εἶνε τὰ ὑψηλότερα ὑψώματα τῆς σφαίρας· λόφοι δὲ καλοῦνται τὰ ἔχοντα ὀλιγώτερον ὕψος.

Τὰ ὄρη εἶνε ἐνίοτε μεμονωμένα, συχνότατα ὁμως σχηματίζουσι σειράς. Αἱ κορυφαὶ τῶν ἔχουσι διάφορα σχήματα λαμβάνουσαι διὰ τοῦτο καὶ διάφορα ὀνόματα· ὡς ὅταν αὐτὴ ἦνε πρισματοειδῆς, καλεῖται αἰχμή· ὅταν ἦνε ὀξεία, ὄδους, κέρας, βελόνη· ἐάν δ' ἐπίπεδος τράπεζα κτλ. Αἱ ὑψηλότεραι δὲ γνωσταὶ κορυφαὶ εἶνε αἱ τῶν Ἰμαλαίων, φθάνουσαι εἰς 27 χιλ. πόδας ὕψους ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ράχις καλεῖται τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς σειρᾶς, τὸ ἐκτεινόμενον καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς· αἱ δὲ πλευραὶ τῆς ράχως, δι' ὧν ρέουσι τὰ ὕδατα, εἶνε αἱ καλούμεναι κλιτύες.

Τὰ ὄρη χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενωῶν χαμηλοτάτων καλουμένων κοιλάδων· ἐάν δ' αὐταὶ περικλείωνται μεταξύ δύο πολὺ προσεγγιζόντων ὄρεων καὶ ὄχι πολὺ ὑψηλῶν, καλοῦνται ἀνῶρες μὲν ἐάν ἦνε ἄδενδροι, γάται δ' ἐάν ἦνε δρυμώδεις· στεγὰ δὲ ἢ πύλαι καλοῦνται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῆς ράχως, αἵτινες καὶ στεγὰς διόδους σχηματίζουσι· καὶ φάραγγες ἢ αὐχέρες, αἱ κείμεναι μεταξύ ἀποτόμων βράχων, αἵτινες ἐάν ἦνε πολὺ βαθεῖαι βάραθρα καλοῦνται.

Ἡφαιστεια.

Ἡφαιστεια εἶνε συνήθως κωνοειδῆ ὄρη μετὰ χωνοειδῶν ἀνοιγμάτων καλουμένων κρατήρων, ἀναπέμποντά ἐξ αὐτῶν κατὰ καιροὺς ἀναθυμιάσεις, καπνοὺς, φλόγας, ὕλας ἀναλελυμένας, καὶ ῥίπτοντα μακρὰν τέφρα, μύδρους, χεμάρρους λάβης, ἧτις τότε μόνον σταματᾷ ὅταν ψυχθεῖσα χάσῃ τὴν ρευστότητά της. Τοιαύτη δὲ εἶνε ἡ ὁρμὴ τῶν ἠφαιστειῶν, ὥστε ἐκ τῶν καταστροφῶν τούτων πολλάκις ἐσχηματίσθησαν νέα ὄρη ἢ ἐξῆλθον ἐκ τῶν πυθμένων τῆς θαλάσσης νέα νῆσοι κτλ.

Τὰ ἡφαιστεία δὲν εἶνε ἐν ἐνεργείᾳ πάντοτε· τινὰ δὲ τούτων φαίνονται μὲν ἐσβεσμένα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἀλλ' αἴφνης πάλιν ἀρχίζουσι καὶ ἐκπέμπουσι τέφραν καὶ λάβαν καὶ ταῦτα καλοῦνται ἐνεργὰ ἢ ζῶντα· ἄλλα δὲ πάλιν φαίνονται ὅτι διὰ παντός ἔχασαν τὴν φρικώδη ἐνεργειάν των, καὶ διὰ τοῦτο κεκρὰ ἡφαιστεία καλοῦνται. Ἡ φαιστεία ὑποθαλάσσια λέγονται, ὅσα εἶνε κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης.

Σεισμοί.

Οἱ σεισμοὶ φαίνονται ὅτι προξενοῦνται ὑπὸ ὑπογείων ἀτμῶν, οἵτινες ἀνυψοῦσι τὸ ἔδαφος ζητοῦντες νὰ ἀνοίξωσι δίοδον· συνοδεύονται δὲ συνήθως ὑπὸ ὑφαιστείων ἐκρήξεων. Συχνὰ δ' αἰσθανόμεθα αὐτοὺς πολὺ μακρὰν τῶν ἡφαιστείων καὶ ἄνευ τινός ἐκρήξεως. Εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὰ περίξ τῶν Ἄνδεων καὶ εἰς ἄλλας ἔτι χώρας εἶνε ἐνίοτε τοσοῦτον δυνατοί, ὥστε συχνὰ καταστρέφουσι μεγάλας πόλεις.

Συστατικά τῆς γῆς.

Εἶδη γαιῶν.

Τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς διακρίνονται ἄ. τὰ ἐκ τοῦ ὕδατος μορφώματα ἧτοι τὰ ὄρη τὰ σχηματιζόμενα ἐκ συνεχούς σειρᾶς στρωμάτων κεκρυμμένων ἐπ' ἄλληλα καὶ ὠρισμένην τάξιν· β'. τὰ ἐκ τοῦ πυρὸς μορφώματα, ἧτοι τὰ μὴ κατὰ στρώματα εἶδη τῶν ὀρέων. Τούτων δὲ ἄξια σημειώσεως εἶνε·

- 1) Αἱ ἀρχεγενοὶ γαῖαι ἢ τὰ πρωτογενῆ στρώματα, ἅτινα φαίνονται συνιστάμενα ἐκ τετηγμένης μὲν τὸ πρῶτον ψυχθείσης δ' ἀκολουθῶς ὕλης.
- 2) Αἱ δευτερογενεῖς γαῖαι ἢ τὰ δευτερογενῆ στρώματα εἶνε διατεθειμένα κατὰ στιβάδας τακτικὰς ἐπὶ τῶν πρώτων, καὶ ἀποτεθειμένα ὑπὸ τῶν ὕδατων, περιλαμβάνουσι συνήθως πολλὰ λείψανα ζῶων καὶ φυτῶν· καὶ τὰ μὲν παναρχαιότατα ζῶα εὐρίσκονται ἰδίως εἰς τὰ τιτανώδη στρώματα, τὰ δὲ παναρχαιότατα φυτὰ εἰς τὰ ἐξ ἀμμολίθου καὶ λιθανθράκων στρώματα. Αἱ ἀποθῆκαι τῶν κογχυλίων καὶ τῶν ἰχθύων αἱ ἐπὶ ὑψηλοτάτων ὀρέων εὐρισκόμεναι μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ θάλασσα τὰ ἐκάλυπτε ποτε.
- 3) Αἱ τριτεγενεῖς γαῖαι ἢ τὰ τριτογενῆ στρώματα, τὰ ὅποια συντίθενται ἐκ λευκῶν τῶν δύο τούτων πρώτων εἰδῶν τεταγμένα κατὰ στιβάδας πρὸς τὰς ὑπωρείας τῶν δευτερογενῶν στρωμάτων.
- 4) Αἱ ἡφαιστεϊώδεις γαῖαι ἢ τὰ ἡφαιστεϊώδη στρώματα, αἵτινες ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τῆς τέφρας, τῆς λάβης καὶ τῶν ἄλλων ὕλων τῶν ἐκπεπομένων ὑπὸ τῶν ἡφαιστείων.
- 5) Αἱ φυτικαὶ γαῖαι, αἱ εὐρισκόμεναι ὑπεράνω ὄλων τῶν ἄλλων γαιῶν, αἵτινες εἶνε αἱ μόναι ἐπιτήθειοι διὰ τὴν φυτικὴν ὑπαρξίν.

Πολύτιμοι λίθοι, μέταλλα καὶ εὐρησθέντα μέταλλα.

Μεταξὺ τῶν οὐσιῶν, αἰτινες ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς, διακρίνονται 1 οἱ πολύτιμοι λίθοι, οἷον ἀδάμαντες, ρουβίνια, σάπφειροι κτλ. 2 τὰ μέταλλα, ὧν ἐπισημότερα εἶνε ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκός, ὁ σίδηρος, ὁ κασίτερος, ὁ μόλυβδος, τὸ ἀντιμόνιον, ὁ ὑδράργυρος κτλ. 3 αἱ εὐρησθέντοι ὕλαι, οἷον ὁ ἀνθρακίτης, τὸ θειον, ἡ ἄσφαλτος καὶ ὅλαι αἱ ἀσφαλτώδεις οὐσίαι, οἱ γαιάνθρακες, τὸ ἤλεκτρον κτλ. Εἰς ταῦτα δὲ δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν τὰ εὐρησθέντα ὄρυκτά, ὄντα λείψανα φυτῶν κεχωσμένων εἰς τὴν γῆν.

Ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος καὶ οἱ πολυτιμότεροι λίθοι εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὁ δὲ σίδηρος καὶ ὁ μόλυβδος εὐρίσκονται ἐν ἀφρονίᾳ εἰς τοὺς εὐκράτους καὶ ψυχροὺς τόπους. Ἐν τούτοις πολὺς χρυσός εὐρίσκεται εἰς τὴν Σιβηρίαν, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Αὐστραλίας.

Ὑδατα.

Τὰ ὕδατα τὰ διακεχυμένα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας διαιροῦνται εἰς δύο, εἰς θαλάσσια ὕδατα καὶ εἰς ὕδατα τῆς ξηρᾶς.

Ὑδατα θαλάσσια.

Τὰ θαλάσσια ὕδατα εἶνε πικρὰ καὶ ἀλμυρὰ, τὸ δ' αὐτῶν ἀλατῶδες δὲν εἶνε παντοῦ τὸ αὐτό· διότι εἰς τοὺς πόλους, ἀποχωριζομένου καὶ πηγνυομένου τοῦ γλυκέος ὕδατος, τὸ μένον ῥευστὸν ἔχει περισσότερον ἄλας· ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὅπου τὸ γλυκὺ ὕδωρ ἔχει ὀλιγώτερον ἄλας. Ἐν τούτοις ἡ Κασπία θάλασσα ἔχει περισσότερον ἄλας ὡς πρὸς τοὺς ὠκεανούς.

Ὁ πύθμην τῆς θαλάσσης περιέχει τὰς αὐτὰς ἀνωμαλίας, ὅποιας καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς· διὸ ἀπαντῶμεν ἐν αὐτῇ λόφους, ὄρη, κοιλάδας τοσοῦτου βάθους, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸ μετρήσωμεν· εἶνε δὲ καταφικημένη ὑπὸ πλήθους ζῴων ἐν μέρει εἰς ἡμᾶς ἀγνώστων, καὶ πλῆθος ἔχει φυτῶν ἰδιαζόντων.

Πολλοὶ δὲ δοκιμαὶ ἀπέδειξαν ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης εἶνε ψυχρότερα ἀναλόγως τῆς βαθύτητός των. Οὕτω δ' ἔπρεπε τὰ βαθύτατα μέρη τῶν θαλασσῶν νὰ ᾔνε παγωμένα· ἀλλ' ἤδη τέλος ἐγνώσθη ὅτι οὐδέποτε τοῦτο συμβαίνει ὅσον καὶ ἂν προχωρήσωμεν βαθύτερα.

Ἡ διαφορὰ τοῦ πλάτους πολλὴν ἐπιρροὴν ἔχει ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῶν θαλασσίων ὑδάτων. Πρὸς τοὺς πόλους αἱ θάλασσαί εἶνε κεκαλυμμένα ἀδιακόπως ὑπὸ μεγίστων ὄγκων πάγων, κατασταϊνόντων ταύτας τὰς θαλάσσας ἀδιαπεράστους εἰς τὰ πλοῖα. Τὸν χειμῶνα οἱ πάγοι οὗτοι καλύπτουσι συνήθως ὅλην τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς 88 μοίρ. τοῦ Βορ. πόλου, οἱ δὲ κόλποι τοῦ αὐτοῦ πόλου παγώνουσι μέχρι τῆς 60 μοίρ. νήσους ὅμως ἐκ πάγου βλέπομεν νὰ πλέωσιν ἐπὶ τῆς θαλάσ-

σης μέχρι τῆς 40 μοίρ. τοῦ βορ. πλάτους. Εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον οἱ στερεοὶ πάγοι ἐκτείνονται μακρύτερον ἢ εἰς τὸν βόρειον πόλον.

Κινήσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης.

Τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ὑπόκεινται εἰς τρία ἤδη κινήσεων, τὰς ἀτμοσφαιρικὰς κινήσεις, τὰ ρεύματα καὶ τὰς παληροίας.

Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ κινήσεις προκύπτουσιν ὑπὸ τῆς ὠθήσεως τῶν ἀνέμων, ἐγειρόντων ἐνίοτε ἐκπληκτικὰ κύματα· ἡ δὲ παραχῆ αὕτη γίνεται ἐπαισθητὴ μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διότι καὶ εἰς τὰς μεγαλειτέρας τρικυμίας παρατηρήθη ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης βαθύτερα τῶν 33 μέτρων μένουσιν ἀκίνητα.

Τὰ ρεύματα εἶνε μέγλαι κινήσεις, φέρουσαι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης κατὰ τινα διεύθυνσιν. Τὰ ἐπισημότερα δὲ τούτων εἶνε τὰ ρεύματα τῶν πόλων καὶ τὸ τροπικὸν ρεῦμα.

Τὰ ρεύματα τῶν πόλων φέρουσι τὰ ὕδατα ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν, συνεπάγοντα μετὰ τούτων καὶ ὑπερμεγέθεις ὄγκους πάγων, οἵτινες συναντῶνται ἐνίοτε πολὺ μακρὰν τῶν παγωμένων θαλασσῶν.

Τὸ δὲ τροπικὸν ρεῦμα, διευθυνόμενον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμικὰ μετὰ τῶν τροπικῶν, ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐτησίων ἀνέμων, τῶν πνεόντων εἰς ταύτας τὰς χώρας, καὶ εἰς τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, τὴν ὅποιαν τὰ ὕδατα μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐρχόμενα ἐκ τῶν περὶ τοὺς πόλους χωρῶν, ὅπου ἡ τῆς γῆς περιστροφή εἶνε ὀλιγώτερον ταχεῖα. Τὰ πρώτιστα δὲ ρεύματα παράγουσι πολλὰ ἄλλα, τῶν ὁποίων ἐπισημότερα εἶνε τὸ ἐγκόλπιον Μεξικανικὸν ρεῦμα, τὸ ὅποιον συνέχεια ὄν τοῦ τροπικοῦ ρεύματος καὶ ἀκολουθοῦν τὸ μῆκος τῶν παραλίων τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Νεογείου, λαμβάνει ἔπειτα νέαν διεύθυνσιν πρὸς ἀνατολὰς καὶ φθάνει εἰς τὰς παραλίας τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς (Ἀζόρας νήσους).

Αἱ κινήσεις αὗται τῆς θαλάσσης μεταφέρουσιν εἰς ἀπείρους ἀποστάσεις τὰ προϊόντα τῶν διαφόρων χωρῶν ὑπὸ τούτων δὲ φέρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας δένδρα, φυόμενα μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνίοτε τὰ δύο ἀντίθετα ρεύματα συναντῶνται καὶ τότε σχηματίζονται οἱ θαλασσοστρόβιλοι, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τοῦ Μαλοστράμης πρὸς Ν. τῶν Λοφοδεωνῶν νήσων, καὶ ἡ Χάρυβδις εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας.

Αἱ παληροίαι εἶνε κανονικαὶ κινήσεις τῶν ὑδάτων δις ἐπαναλαμβανόμεναι ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας καὶ 51'. Τὰ ὕδατα ἀναβαίνουν καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν ἐπὶ 6 ὥρας, ἡ δὲ ἀνάβασις αὕτη καλεῖται πλημμυρίς· ἀφ' οὗ δὲ φθῶσιν εἰς τὸ μέγιστον ὕψος των, μένουσι στάσιμα περὶ τὸ ἐν τέταρτον ὥρας, εἶτα ὑπισθοδρομοῦσι πάλιν ἐν διαστήματι 6 ὥρῶν, καὶ αὕτη ἡ ὑπισθοδρομὴσις καλεῖται ἀμπώσις.

μετὰ τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατα, ἀφ' οὗ μείνωσιν εἰς τὴν ταπεινοτάτην αὐτῶν θέσιν περὶ τὸ $1/4$ ὥρας ἀρχίζουσι πάλιν νὰ ὑψῶνται. Ἡ περίοδος αὕτη τῶν δύο ἀναβάσεων καὶ καταβάσεων τοῦ ὕδατος ὀνομάζεται ἡμερησία περίοδος, πρὸς διάκρισιν τῆς μηνιαίας καὶ ἐτησίας περιόδου, αἵτινες παρατηροῦνται κατὰ πάσαν νιάν σελήνην καὶ κατὰ τὰς ἰσημερινὰς καὶ τὰς τροπὰς. Ἀρχεται δὲ ἡ πλημμυρίς μετ' ὀλίγην ὥραν ἀπὸ τῆς διπλῆς διὰ τοῦ ἰσημερινοῦ διαβάσεως τῆς σελήνης καὶ συμβαίνει εἰς μὲν τοὺς ἀνατολικούς αἰγιαλοὺς προτῆτερα, εἰς δὲ τοὺς δυτικούς ἀργότερα.

Αἱ παλίρροιαι θεωροῦνται ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἐλξεως τοῦ ἡλίου καὶ μάλιστα τῆς σελήνης· διότι αἱ ἰσχυρότεραι παλίρροιαι συμβαίνουσι κατὰ τὰς συζυγίας, ὅτε ἡ ἐλξις τοῦ ἡλίου συνενούται μετὰ τῆς ἐλξεως τῆς σελήνης. Ἐν τούτοις μιᾶς καὶ ἡμισείας ἡμέρας διάστημα ὑπάρχει μεταξύ τῆς στιγμῆς τῶν συζυγιῶν καὶ τῶν μεγχλειτέρων παλίρροιαν, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀπομακρύνσεως τῶν δύο τούτων ἀστέρων. Αἱ παλίρροιαι δὲ καθίστανται ἀνεπαίσθητοι ὑπεράνω τῶν τροπικῶν κύκλων διότι ἡ σελήνη ἐνεργεῖ ἐνταῦθα πλεονάζον ὡς μὴ ἀποχωροῦσα τοῦ ἰσημερινοῦ ὑπὲρ τὰς 28 μοίρας.

Ὑδατα τῆς ξηρᾶς.

Οἱ ἀτμοὶ αἱ διὰ τῆς θερμότητος ἐκ τῶν ὠκεανῶν καὶ ἐξ ὄλων τῶν ὑγρῶν τόπων παραγόμενοι καὶ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὑψούμενοι σχηματίζουσι τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα μεταβάλλονται εἰς βροχὴν· τὸ δὲ ὕδωρ τῶν βροχῶν εἰσδύον εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπαντῶν ἀντίστασιν εἶτα δὲ διέξοδον ἀποτελεῖ τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν σχηματίζονται οἱ ὄρθακες· οὗτοι δὲ ἐνούμενοι πρὸς ἀλλήλους σχηματίζουσι τὰ ποτάμια καὶ τοὺς ποταμοὺς, χύνοντας τὰ ὕδατά των συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐπικρατεία ποταμοῦ λέγεται ἀπατα ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν κατέχει ποταμὸς τις μετὰ τῶν παραποτάμων καὶ τῶν ῥυάκων του· γραμμὰ δὲ τῆς διαχωρίσεως τῶν ὑδάτων λέγονται τὰ ὄρια δύο παρακειμένων ἐπικρατειῶν ποταμῶν· εἶνε δ' αὐταὶ συνήθως σειραὶ ὄρεων, ὡς αἱ Ἀλπεις, χωρίζουσαι τὴν ἐπικρατείαν τοῦ Πάδου ἀπὸ τὰς τοῦ Ῥοδανοῦ, τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Δουνάβεως.

Βροχαί.

Αἱ βροχαὶ δὲν εἶνε παντοῦ ἐπίσης ἀφθονοί· ἐν γένει δὲ αὐταὶ εἶνε ὀλιγώτερον δυναταί, καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ τῆς γαιτρικῆς τῆς θαλάσσης, ἀν καὶ αἱ βροχεραὶ ἡμέραι εἶνε περισσύτεραι πρὸς βορρᾶν.

Βροχαὶ περιοδικαὶ καὶ πλημμυρῆαι τῶν ποταμῶν.

Μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἢ περιοδικῆ ἐπάνοδος τῶν ἀνέμων ἐπαναφέρει κατ' ἔτος βροχὰς σταθερὰς κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τοῦ ἔτους· ἡ δὲ

μεγάλη ποσότης τοῦ ὕδατος ἢ ἐντὸς αὐτῶν πίπτουσα πρέπει συγχρόνως νὰ ἐκρέη, καὶ ἐντεῦθεν προκύπτουσιν αἱ τακτικαὶ πλημμύραι σχεδὸν ὅλων τῶν ποταμῶν τοῦ μέρους τούτου τῆς σφαίρας.

Ἡ πλημμύρα τοῦ Νείλου κατασταίνει εὐφορον τὴν λαμπρὰν κοιλάδα τῆς Αἰγύπτου· ἀλλ' εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν πρὸς ἀνατολὰς τῶν Ἄνδεων οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν κατωφείριαν διὰ νὰ ἐκρεύσωσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ταύτης καλύπτεται ὑπὸ ἐλῶν.

Λίμναι καὶ ἔ.λ.η.

Τὰ ὕδατα μὴ δυνάμενα διὰ τὴν πολλὰ βαθεῖαν θέσιν τόπων τινῶν νὰ ἐκρέωσιν ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις καὶ σχηματίζουσι τὰς καλουμένας λίμνας καὶ τὰ ἔ.λ.η. Μεταξὺ δὲ τῶν λιμνῶν ὑπάρχουσι τινες, δι' ὧν διέρχονται ποταμοί, ὡς ἡ τῆς Κωνσταντίας καὶ ἡ τῆς Γενεύης ἄλλαι δὲ δὲν ἔχουσι καμμίαν ἐκροήν, ὡς ἡ Κασπία, ἡ Ἀράκη λίμνη κλ. αἱ τελευταῖαι δὲ αὐταὶ συνήθως εἶνε ἀλατούχοι.

Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα.

Μεταλλικὰ ὕδατα καλοῦνται τὰ ῥέοντα ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ γέμοντα μεταλλικῶν οὐσιῶν, οἷον θείου, σιδήρου κλ. Καλοῦνται δ' ἐπι αὐτὰ θερμὰ ὕδατα, ὡς θερμαίνόμενα ὑπὸ αἰτίας εἰσέτι ὄχι πολὺ γνωστῆς ἀποδιδομένης συνήθως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θερμότητα τῆς γῆς.

Ἡ θερμότης τῶν ἐνίοτε εἶνε ἴση μὲ τὴν θερμότητα βράζοντος ὕδατος· τοιαῦτα δὲ θερμὰ ὕδατα ὑπάρχουσι εἰς πλείστας χώρας καὶ πολλὰ εἶνε χρήσιμα εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Τῶν πηγῶν τούτων τινεὶ παρουσιάζουσι μεγαλοπρεπεῖς θέαμα· ὡς αἱ τοῦ Γενσέρου ἐν Ἰσπανδίᾳ, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσι συνήθως ἐν σχήματι πυραμίδος εἰς ὕψος 38 μέτρ. καὶ αἱ τοῦ Στρόα ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ, ὧν τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσιν ἐτι πλέον τῶν ῥηθέντων.

Ἀτμόσφαιρα.

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶνε μίγμα διαφόρων ῥευστῶν, τὰ ὅποια περικυκλῶνουσι τὴν σφαῖραν μέχρι τοῦ ὕψους 70—90 χιλιομ. καὶ αὐτὸ εἶνε ὁ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν.

Ὁ ἀήρ εἶνε διαφανής, καὶ ὅταν ὁ οὐρανὸς ἦνε καθαρὸς, φαίνεται ὅτι ἔχει ὠραῖον κυανῶν χρῶμα. Οὗτος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εἶνε 770 φορές ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος· στήλη δὲ ἀέρος ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων ὀρίων τῆς ἀτμόσφαιρας μέχρι τῆς θαλάσσης ἔχει βῆρος ἴσον μὲ τὸ βῆρος στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδατος 10 1/2 μέτρ. ὕψους ἢ στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδατος 757 χιλιοστομέτρων ὕψους.

Ὁ ἀήρ εἶνε μᾶλλον πυκνὸς καὶ δισκινητότερος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὰς πεδιάδας ἢ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ἀποκαρῖστοτάμενος ἐλαφρότερος εἰς ἐτι μεγαλύτερον ὕψος. Ἡ διαδοχικὴ αὕτη

ἐλάττωσις τῆς βαρύτητος τοῦ ἀέρος παρέσχε τὸ μέσον τῆς μετρήσεως τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων· διότι παρατηρήθη ὅτι στήλη ὕδατος περικεκλεισμένη ἐντὸς ὄργανου καλουμένου βαρομέτρου καταβαίνει καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν περισσότερον ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἡ θερμότης τῆς ἀτμόσφαιρας ἐλαττοῦται ἐπαισθητῶς, καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν εἰς ὑψηλοτέρους τόπους· διότι ἀραιότερας οὐσῆς τῆς ἀτμόσφαιρας εἰς τὰ ἀνώτερα αὐτῆς στρώματα, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου διέρχονται ἐν μικροτέρῃ θλάσει αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ ὑψηλότερα ὄρη εἶνε κεκαλυμμένα ὑπὸ ἀδιακόπου χιόνος· παρατηρήθη δ' ὅτι ἡ χιὼν ἀρχίζει νὰ πίπτῃ ἐπὶ μὲν τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς ὕψος 4900 μέτρ. ἐπὶ δὲ τῶν 45 μοιρ. πλάτους εἰς ὕψος 2000 μέτρ. καὶ πρὸς τὸν 60ον παράλληλον εἰς ὕψος 1100 μέτρων.

Καὶ ἄλλαι δ' αἰτίαι ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμόσφαιρας κατὰ τὰς διαφόρους χώρας. Ἡ θερμότης εἶνε τόσον μεγαλύτερα ὅσον ὁ τόπος εἶνε πλησιέστερος εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ τὰ ἀπαλιν μικρότερα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους. Ὡσαύτως αὕτη εἶνε ἐτι ἀνάλογος τῆς θέσεως τοῦ τόπου, καθότι αἱ μεσημβριναὶ κλιτύες τῶν σειρῶν τῶν ὀρέων εἶνε θερμότεραι τῶν ἄλλων κατωφείριων. Ἐπίσης τὰ δυτικὰ παράλια οἰασδήποτε χώρας εἶνε θερμότερα τῶν ἀνατολικῶν παραλίων, καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλάτους αἱ χώραί τῆς Ἀμερικῆς εἶνε ψυχρότεραι τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὅτι τὸ βόρειον ἡμισφαίριον εἶνε θερμότερον τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Καὶ αἱ νῆσοι δὲ αὐταὶ αἱ κείμεναι ἐν τῇ μέσῳ τοῦ ὠκεανοῦ ἔχουσι χειμῶνα ὀλιγώτερον δριμύν καὶ θέρος ὀλιγώτερον θερμὸν ἢ αἱ ἄλλαι χώραι· διότι αἱ θάλασσαὶ διατηροῦσιν εἰς αὐτὰς θερμοκρασίαν μᾶλλον ὁμοίμορρον.

Μετέωρα.

Εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν συμβαίνουσι διάφορα φυσικὰ φαινόμενα, τὰ ὅποια καλοῦνται μετέωρα· εἶνε δὲ ταῦτα τριῶν εἰδῶν μετέωρα· α' τοῦ φωτός· β' τοῦ ἡλεκτρισμοῦ· γ' τοῦ ὕδατος.

Μετέωρα τοῦ φωτός. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀντανακλᾷ καὶ διαθλᾷ τὰς ἀκτίνες τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου, ὥστε βλέπομεν τὸν ἡλίον πρὶν αὐτὸς ὑψωθῆ ὑπερένω τοῦ ὀρίζοντος, καὶ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ· τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο καλεῖται λυκαυγές, ἢ δ' ἐρυθρότης ἐκείνη ἢ γεννωμένη ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καλεῖται ἠώς.

Εἰς τὰς αὐτὰς δ' αἰτίας τῆς θλάσεως καὶ ἀντανανκλάσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμόσφαιρας ὀφείλονται οἱ καταπρισμοί, καθ' οὓς τὰ ἀντικείμενα τὰ τε ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα καὶ τὰ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα φαίνονται εἰς ἡμᾶς διπλά, ἀνεστραμμένα, μετακεινημένα καὶ αἰωρημένα εἰς τὸν ἀέρα· τὸ φαινόμενον τοῦτο συχνότερα παρατη-

ρείται ἐν Αἰγύπτῳ, Σαχάρῳ, κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας κτλ. Ὡσαύτως οἱ παρήλιοι, οἵτινες παρέχουσι τὴν ταυτόχρονον ἐμφάνειν πολλῶν ἡλίων, αἱ παρασελήναι, δι' ὧν βλέπομεν πολλὰς σελήνας, καὶ οἱ ἄλωες ἢ φωτεινοὶ κύκλοι, οἵτινες σκεπάζουσιν ἐνίοτε τοὺς δύο τούτους ἀστέρας. Καὶ τὸ οὐράνιον δὲ τόξον ἢ ἡ Ἴρις προκύπτει ἐκ τῆς διαθλάσεως ἢ ἀποσυνθέσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν σφαιρῶν διῶν τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς, τῶν διακεχυμένων ἐπὶ τοῦ ἄερος.

Μετέωρα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ἀναγγέλλει τὴν παρουσίαν του εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν διὰ διαφόρων φαινομένων· τὰ γνωστότερα δὲ τούτων εἶνε ἡ ἀστραπή, ἡ βροχή, ὁ κεραυνός, τὸ βόρειον σέλας, αἱ πύρινοι σφαῖραι, οἱ ἀερόλιθοι κτλ.

Εἰς τὰ νέφη παρατηροῦμεν ἐν καιρῷ ῥαγδαίας βροχῆς λάμπιν φωτός, ἣντινα συνήθως παρακολουθεῖ πολλάκις ἐπαναλαμβανόμενος πύταχος. Ἡ λάμψις αὕτη καλεῖται ἀστραπή, οὕσα μέγας ἠλεκτρικὸς σπινθήρ, μεταβαίνων ἀπὸ νέφους εἰς νέφος ἢ εἰς γῆνιν σῶμα, καὶ τότε καλεῖται κεραυνός, ὁ δὲ παρακολουθῶν αὐτὴν πύταχος καλεῖται βροχή.

Πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τῶν κλιῶν τῶν ὑπὸ τῶν κεραυνῶν συμβαινόντων ἐπεῦρεν ὁ ἀείμνηστος Φραγκλῆνος τὰ ἀντικεραυνία· ταῦτα δ' εἶνε μετἀλλῖνοι ῥάβδοι λήγουσαι πρὸς τὸ ἄνω εἰς ὄξύ, αἱ ὁποῖαι τιθέμεναι καθίτωσ ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν οἰκοδομῶν καὶ καὶ συγκοινωνοῦσαι μετὰ τοῦ ἐδάφους διὰ μετἀλλῖνου σύρματος ἐλκουσι πρὸς ἑαυτὰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν νερῶν καὶ τότε αὐτὸς διέρχεται δι' αὐτῶν ἄνευ βλάβης τῶν οἰκοδομῶν καὶ φθάνει εἰς τὴν γῆν.

Τὸ δὲ βόρειον σέλας εἶνε λαμπρὸν μετέωρον, φωτίζον συχνὰ τὰς βορείους χώρας τῆς Εὐρώπης, μέρη τινὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ γεωγραφικὰ ἄξοντα μέρη τοῦ νοτίου πόλου· τούτου τὰ σχήματα καὶ χρώματα εἶνε λίαν ποικίλα· ἐν γένει δὲ παρουσιάζει ὄψιν τόξου κύκλου φωτεινοῦ, τὸ ὁποῖον δρᾶγματα πυρὸς διατρέχουσι πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον διευθυνομένα, ἀλλὰ ταῦτα ἐνίοτε τινάσσονται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαιρῆς ἀποδίδουσι σοφοὶ τινες τὰς πυρρίνας σφαῖρας, αἵτινες διατρέχουσι τὴν ἀτμόσφαιραν μετὰ μεγίστης ταχύτητος, συνοδευομένης τῆς πορείας τῶν ὑπὸ κεραυνῶν καὶ ὑπὸ τῆς πτώσεως τῶν κλυομένων ἀερόλιθων ἢ βολίδων· δὲν γνωρίζομεν ὅμως εἰσέτι τὴν ἀληθῆ αὐτῶν καταγωγὴν. Καὶ τινες μὲν δι' ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι εἶνε λίθοι ῥιπτόμενοι ἐκ τῶν ἡραιοσειῶν τῆς σελήνης, ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι εἶνε μικροὶ τινες πλανῆται τοὺς ὁποίους ἡ γῆ παρασύρει ἐκτὸς τῆς τροχῆς των.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαιρῆς ἀποδίδεται ἔτι μικροὶ τινες καὶ ἀβλαβεῖς φλόγες, αἵτινες ἐν ὥρᾳ μάλιστα τρικυμίας φαίνονται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πύργων, τῶν ἱστῶν καὶ ἄλλων μερῶν των

λοίων· αὐται δὲ καλοῦνται *Ζιόσχοροι*, *Κάστωρ* καὶ *Πολυεύκης*.
 Μετέωρα τοῦ ὕδατος λέγονται ὅσα προέρχονται ἐκ τῶν ἀτμῶν
 ἑνὸς ὑπάρχουσι πάντοτε εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ διὰ τῆς ἐπιροῆς
 τῆς θερμότητος ἀναβαίνουν ἀπὸ τῆς γῆς· ταῦτα δὲ εἶνε τὰ νέφη
 αἰ ἢ ὀμίχλη, συνιστάμενά ἐκ λίαν μικρῶν ὕδατινῶν σφαιριδίων· καὶ
 ἐὰν μὲν νέφη διαφόρους ἔχοντα μορφὰς εἶνε ὑψηλὰ εἰς τὴν ἀτμόσφαι-
 ραν, ἢ δὲ ὀμίχλη πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, σχηματιζομένη
 ὑψίως εἰς χώρας ἐλώδεις, ἢ διαβρεχομένης ὑπὸ πολλῶν ὕδατων.

Τὰ ὑδάτινα ταῦτα τῶν νεφῶν σφαιρίδια, ὅταν γείνωσι μέγαρα καὶ
 πυρρῶσιν, σχηματίζουσι τὰς σταγόνας, αἰτινες ἕνεκα τῆς βαρύτητός
 τῶν καταπίπτουσι εἰς τὴν γῆν καὶ σχηματίζουσι τὴν βροχὴν· ἐάν
 ὅμως τὰ ὑδάτινα ταῦτα σφαιρίδια μεταβληθέντα εἰς σταγόνας πρὶν
 καταπέσω παγώσῃσι, τότε σχηματίζεται ἡ χιόλα. Ὅταν δὲ οἱ
 ἀτμοὶ νέφους τινὸς πρὶν μεταβληθῶσιν εἰς σταγόνας βροχῆς παγώσω-
 σι, τότε καταπίπτουσι εἰς νιβάδας χιόνος. Ἀρόσος δὲ καλεῖται ἡ ὑ-
 γρασία, ἢ ἐπικαθημένη ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐν ὥρᾳ νηνε-
 μίας καὶ αἰθρίου οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας διαφόρων σωμάτων κειμέ-
 νων ἐν ὑπαίθρῳ· προέρχεται δὲ αὕτη ἐκ τῆς συμπυκνώσεως τῶν ἀτμῶν
 τῆς ἀτμοσφαιρας ἐπὶ ψυχρῶν ἀντικειμένων τῆς γῆς· ἐάν ὅμως τὰ σώ-
 ματα ταῦτα ἔχωσι θερμοκρασίαν κατωτέραν τοῦ 0 τοῦ θερμομέτρου
 Ρεωμέτρου, τότε μεταβάλλεται εἰς πάχην, ἣτις εἶνε παγωμένη ἀρόσος.

Εἰς τὰ μετέωρα ὡσαύτως ἀνάγονται τὰ καλούμενα *πλατώμεγα*
φῶτα, ἅτινα εἶνε μικρὰι φλόγες, παρατηρούμεναι κατὰ τὴν νύκτα
 πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐπὶ τόπων ἐν οἷς γίνονται σήψις ζωϊ-
 κῶν οὐσιῶν· οἷον νεκροταφείων κτλ. προέρχονται δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ
 φωσφορούχου ὕδρογονικοῦ ἀερίου, τοῦ ἀναπτυσσομένου κατὰ τὴν σήψιν
 ζωϊκῶν οὐσιῶν καὶ ἔχοντος τὴν ιδιότητα, ὅταν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν με-
 τὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, νὰ ἀνάπτῃ.

Διαιττότερες ἀστέρες δὲ λέγονται μικρὰ φωτεινὰ σώματα ὅμοια μὲ
 ἀστρα, τὰ ὅποια κατ' αἰθρίον νύκτα αἴφνης σχηματίζομενά κινουῦνται
 πρὸς τὰ κάτω καὶ σβύνουσι, οὐδενίχως ἀφήνοντα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν.
 Θεωροῦσι δὲ ταῦτά τινες τῶν ἀστρονόμων ὡς σώματα κινούμενα περὶ
 τὸν ἥλιον, καὶ ὅταν προσεγγίσωσι κατὰ τὴν πορείαν των πολὺ τὴν γῆν
 καὶ ἐλκυσθῶσιν ὑπ' αὐτῆς, τότε καθίστανται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ φω-
 τεινὰ, πολλὰκις δὲ καταπίπτουσι εἰς ὄλοκλήρου ἢ κατὰ μέρος.

Ἄνεμοι.

Ἄνεμοι λέγονται αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐν τῇ ἀτμοσφαι-
 ρᾷ κινήσεις τοῦ ἀέρος ἀπ' ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. Αἰτίαι δὲ τῶν ἀνέ-
 μων δύνανται νὰ ᾖνε ἡ θερμότης ἢ ἐκτείνουσα τὸν ἀέρα εἰς τινὰς τῆς
 γῆς, τὸ ψυχρὸς τὸ παράγον κενόν τι· ὅταν οἱ ἀτμοὶ μεταβάλλωνται

εις βροχήν, ἢ ἕλξιν τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, καὶ ἡ περὶ τὸν ἄξονα περιστροφή τῆς γῆς.

Ἄνεμοι κανονικοὶ καλοῦνται οἱ πνέοντες πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν· τοιοῦτοι δὲ εἶνε· Ἰον οἱ ἀπόραιοι ἄνεμοι καὶ οἱ ἐμβάται, προκύπτοντες ἐκ τῆς ἀνίσου θερμάνσεως τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης· καὶ τὴν μὲν ἡμέραν πνέει ὁ ἄνεμος ἐκ τῆς θαλάσσης ὡς ἐμβάτης πρὸς τὴν ξηρὰν, τὴν δὲ νύκτα ὡς ἀπόραιοι ἐκ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν· Ἰον οἱ εἴησται ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ, οἵτινες πνέοντες ἀκαταπαύστως ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἀποδίδονται εἰς τε τὴν ῥοήν τοῦ ψυχροῦ ἀέρος ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὴν περὶ τὸν ἄξονα περιστροφὴν τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἀήρ ὁ ἀπὸ τῶν πόλων πνέων ἐνταῦθα μὴ ἀκολουθῶν μετ' ἀρκετῆς ταχύτητος φαίνεται ὅτι φέρεται ἀκαταπαύστως πρὸς δυσμὰς.

Ὡς ἄνεμοι κανονικοὺς δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοὺς Μονωνότους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, οἵτινες πνέουσιν ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, καὶ ἐκ τοῦ βορειανατολικοῦ κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας. Ἐν τούτοις οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἐπὶ ἕξ ἑβδομάδας κατὰ τὸ διάστημα ἐκείνης ἀλλαγῆς ποικίλλουσι καὶ τότε εἶνε ἀναμειγμένοι μὲ γαλήνην, καταγίδας καὶ θυέλλας.

Αἱ εὐκρατοὶ ζῶναι ἔχουσιν ἄνεμους μεταβλητοὺς καὶ ἀκανονιστοὺς· τοιοῦτοι δὲ εἶνε ὁ Σαμουμ ἐν Ἀραβίᾳ καὶ Σαχάρῃ, ὁ Σιρόκκος ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐνίσι' ἐν Ἑλλάδι. Οὗτοι φαίνονται μὴ ὑποκειμένοι εἰς θυέλλας, αἵτινες καταστρέφουσι τὰς ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης χώρας.

Ὅταν δύο ἄνεμοι ἐναντίοι συναντῶνται, παράγεται ταχέως θυέλλα γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα σίφων, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ μέρη τῆς σφαιρᾶς προσβάλλονται. Οὗτος ὅτε καταρροφᾷ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ καὶ σῦρει καὶ θραύει τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια συναντᾷ ἐπὶ τῆς διαβάσεώς του· ὅτε δὲ ἀποξηραίνει τὰ ἔλη καὶ τὰς λίμνας, ἐγείρει παμμεγέθεις ὄγκους, τοὺς μεταφέρει εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, καὶ καλύπτει διὰ τῶν θραυσμάτων των καὶ διὰ κατακλισμοῦ ὑδάτων τὴν ξηρὰν, ἐφ' ἧς ἐκρήγνυται.

Μαγνητικὴ βελόνη.

Ἡ μαγνητικὴ βελόνη (ναυτικὴ πυξίς) στρέφει ἀκαταπαύστως τὸ ἐν τῶν ἄκρων τῆς πρὸς βορρᾶν καὶ τὸ ἄλλο πρὸς νότον. Εἰς ταύτην δὲ τὴν διεύθυνσιν τῆς βελόνης δύο ἀτάξια συμβαίνουσιν ἢ ἀπόκλισις καὶ ἡ κλίσις.

Ἡ κλίσις εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποῖαν ἡ βελόνη κίηκει μετὰ τοῦ μαγνητικοῦ τοῦ τόπου εἰς ἃν εὐρίσκεται· εἶνε δὲ αὕτη διάφορος εἰς τὰς διαφόρους χώρας καὶ ἀκαταπαύστως ποικίλλει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

Ἡ ἀπόκλισις εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποῖαν ἡ μαγνητικὴ βελόνη σχηματίζει μετὰ τοῦ ὀριζόντιου. Καὶ εἰς μὲν τὰς παρὰ τὸν ἰσημερινὸν

χώρας ἡ βελόνη αὕτη μένει ὀριζόντιος, καθ' ὅσον ὁμοῦ πλησιάζομεν πρὸς βορρᾶν τὸ βόρειον ἄκρον τῆς κλίνει πρὸς τὴν γῆν, τὸ δὲ νότιον τῆς ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ.

Προϊόντα τῶν διαφορῶν ζωνῶν.

Φυτά.

Τὰ διάφορα εἶδη τῶν φυτῶν δὲν ἐπιδίδουσιν ἐπίσης εἰς ἅπαντα τὰ κλίματα, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν φαίνεται ὅτι περιλαμβάνεται ἐντὸς τίνος πλάτους ἢ μᾶλλον ὑπὸ θερμοκρασίαν ἰδιαιτέραν.

Ἡ κατεψυγμένη ζώνη παράγει ὀλίγα εἶδη φυτῶν· ἐν αὐτῇ φύονται ἐν ἀφθονίᾳ βρύα, λειχήνες, περὶδες, εἶδη τινὰ μύρων καὶ τινὰ δένδρα· οἷον σημύδα καὶ ἰτέαι, ἀλλὰ πάντοτε εἰς θαμνώδη κατάστασιν· μόνη δὲ ἡ Λαπωνία κατὰ ταύτην τὴν ζώνην παράγει σικαλίαν καὶ λαχανικὰ καὶ ἔχει δάση ἀπὸ ἐλάτας.

Εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην ἡ πεύκη καὶ ἡ ἐλάτη ἐκτείνονται μέχρι τῆς κατεψυγμένης ζώνης, εἰς τινὰ δὲ μέρη καὶ ἐντὸς αὐτῆς. Πρὸς νότον δὲ προχωροῦντες εὐρίσκομεν τὴν φηγόν, τὴν δρύν, τὴν σφένδαμον, τὴν πετελέαν, τὴν φιλύραν, τὴν κέδρον, τὴν κυπάρισσον, τὸν φελλόν. Ἡ μηλέα ἄρχεται νὰ φύηται ἀπὸ τῆς 60° πλάτους· ἡ κερασία ἐκτείνεται ἐπι πλεον πρὸς τὸν πόλον, εἴτα ἄρχεται ἡ ἀπιδέα πάντοτε πλησιάζουσα πρὸς τοὺς τροπικοὺς· μετὰ ταῦτα ἡ δαμασκηνία, ἡ καστανία, ἡ κερυαία, ἡ ἀμπελος, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ πορτοκαλία ἐκτείνονται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην καὶ κατέχουσα ἐπὶ τῆς γῆς περισσοτέραν θέσιν οἰουδ' ἕποτε ἄλλου ὀπωροφόρου δένδρου. Τὰ διαφορα εἶδη τοῦ σίτου εἶνε διεσπαρμένα καθ' ἅπασαν τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ δὲ ὀρύζιον καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἶνε ἄφθονα εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας.

Ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ ὀριμάζουσιν οἱ εὐχλύστατοι καὶ ἀρωματικώτατοι τῶν καρπῶν, καὶ ἅπαντα ἡ φυσικὴ ὑπαρξίς ἔχει περισσοτέραν ζωηρότητα καὶ λαμπρότητα. Ἐνταῦθα βλέπομεν δένδρα λίαν ὑψηλὰ καὶ παμμεγέθη, ὡς τὸ βαοῦβ· ὡσαύτως φύεται τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ φοινῖξ, τὸ ἀρτόδενδρον, τὸ κακκόν, ἡ βανίλλη, ἡ κανέλλα, τὸ μοσχοκάρυον, τὸ πεπερόδενδρον κτλ.

Ἄλλ' ἢ εἰς τὰς αὐτὴν διαίσεις τῶν φυτῶν κατὰ τὰ διαφορα πλάτη δὲν εἶνε πάντοτε ἀκριβής· διότι καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν ἰσημερινὸν βλέπομεν παραγόμενα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὑψηλῶν ὄρεων προϊόντα τῶν εὐκρατῶν χωρῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν δένδρα τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν· εἰς τινὰ δὲ μέρη τῆς εὐκράτου ζώνης αἱ χαμηλαὶ χώραὶ παράγουσι καρποὺς τῶν θερμότερων χωρῶν.

Ζῷα.

Ἐκ τῶν ζῴων ἄλλα μὲν ζῶσι μόνον ἐπὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης· οἷον ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ ῥένναι, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, ἧτις ἐκτείνεται

ἔτι μικρὸν εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ *σαρθέριοκ*, τὸ *κακοῦμι*, ὁ *κάσταρ*, καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ σισυροφόρα ζῶα κατοικοῦσι πρὸς τὰ βόρεια, εἰς τόπους σκεπασμένους ὑπὸ μεγάλων δασῶν καὶ ὀλίγων κατοικοιμένων.

Αἱ παγωμένοι θάλασσαι κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν καὶ εἰδῶν τινῶν φωκῶν· ἐντεῦθεν ὡς λέγεται ἀναχωροῦσι κατ' ἔτος ἀπειράριθμοι ἀρίγῃαι καὶ διασπείρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Καυκασιατικῆς.

Αἱ εὐκρατοι χῶραι παρέχουσιν ὀλίγα ἰδιάζοντα εἶδη· τούτων δ' ὁ σκύλος, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ βους, τὸ πρόβατον ἠκολούθησαν τὸν ἀνθρώπον εἰς ὅλας τὰς μεταναστεύσεις· ἐνταῦθα ὀλίγιστα εἶνε τὰ σαρκοθόρα καὶ ἐπίφοβα θηρία· οἷον ἡ ἄρκτος, ὁ λύκος καὶ ὁ ἀέτος· τὰ δ' ἄγρια ζῶα εἶνε πολλὰ· οἷον ὁ λαγιδεύς, ὁ λαγῶς, ἡ ἔλαφος, πλῆθος ἐνδημικῶν πτηνῶν κτλ. τὰ δὲ ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἔρχονται ἐξ ἄρκτου καὶ μεσημβρίας.

Αἱ δὲ θερμότεραι χῶραι παράγουσι τὰ τρομερώτατα τῶν θηρίων· τὸν λέοντα, τὸν τίγριν, τὴν ὕαιναν, τὸν πένθηρα, τοὺς ὄφεις, τοὺς κροκοδείλους κτλ. Ὡσαύτως δὲ τὰ μέγιστα καὶ ἰσχυρότατα πτηνὰ καὶ τετράποδα· οἷον τὴν στρουθοκάμηλον, τὸν κόνδρα, τὸν ἐλέφαντα, τὸν ῥινόκερων, τὸν ἵπποπόταμον, τὴν καμηλοπάρδαλιν, καὶ τέλος τὴν κάμηλον, τὴν ὁποίαν ὁ ἀνθρώπος ἐξῆπλωσεν εἰς πολλὰς εὐκράτους χώρας. Ἐπίσης τρέφουσιν ἕντομα λαμπρότατα καὶ πτηνὰ μὲ ὠραιότατα πτερά· οἷον τὸν ψιττακόν, τὸ κολίβριον, τὰ παραδείσια πτηνὰ κτλ. Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ νέα ἠπειρος οὐδὲν τρέφει τῶν μεγάλων τετραπόδων.

Ἀνθρώπινον γένος.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οἱ διεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἓν μόνον γένος· ἀλλὰ διαιροῦνται εἰς πολλὰς φυλάς, τὰς ὁποίας τὸ κλίμα, τὸ εἶδος τοῦ βίου ἢ ἄλλαι ἀγνωστοὶ αἰτίαι κατέστησαν ἀρεκτά πρὸς ἀλλήλας διαφόρους· τούτων δ' ἐπισημότεραι εἶνε·

α.) Ἡ *Καυκασία* ἢ *λευκὴ φυλὴ*, ἣτις εἶνε διεσπαρμένη εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸ νότιον καὶ δυτικὸν τῆς Ἀσίας καὶ εἰς τὸ βύρειον τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἄνθρωποι ἔχουσι χρῶμα λευκὸν ἢ μελαγχροινόν, μικρά, λεῖα καὶ διαφόρου χρώματος μαλλία πυκνὸν γένειον, ὠσειδῆς κρηνίον καὶ ὀλίγον ἐσχισμένον στόμα.

β.) Ἡ *Μογγολικὴ*, ἣτις εἶνε ἐξῆπλωμένη εἰς τὴν λοιπὴν Ἀσίαν εἰς μικρὸν μέρος τῆς βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς. ἀνήκοντες εἰς ταύτην τὴν φυλὴν ἔχουσι χρῶμα ὠχρὸν, μαῦρα καὶ γρια μαλλία, τραχὺ καὶ ἀραιὸν γένειον, ῥίνα πλατεῖαν, πρόσωπλατύ, ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, προεξέχοντα μῆλα τῶν ῥειῶν καὶ κρηνίον σχεδὸν τετράγωνον.

γ.) Ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *μαῦρη φυλὴ*, ἣτις κατοικεῖ ἅπασαν τὴν Ἀ

κὴν πλὴν τοῦ βορείου μέρους αὐτῆς. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι μέλαν χρῶμα, μαῦρα, κοντὰ καιοῦλα μαλλία, ῥίνα σιμὴν, χεῖλη παχέα καὶ ἀνεστραμμένα, γένειον πυκνὸν καὶ τὸ ὄπισθεν τοῦ κρανίου ἐπίπεδον.

δ.) Ἡ Ἀμερικανική, ἣτις ἐξαπλοῦται καθ' ἅπασαν τὴν ἐπίλοιπον Ἀμερικὴν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκόφαιον, μαῦρα, τραχέα καὶ στιλπνὰ μαλλία γένειον ἀραιόν, πρόσωπον πλατύ, κρανίον περὶ τοὺς κροτάφους πεπιεσμένον, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ καὶ ἐξέχοντα μῆλα τοῦ προσώπου.

ε.) Ἡ Μαλαϊκή, ἣτις κατοικεῖ τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι χρῶμα καστανόν, πυκνὰ, μαῦρα καὶ οὐλα μαλλία, ῥίνα πλατεῖαν, στόμα μέγα καὶ κρανίον πεπιεσμένον περὶ τοὺς κροτάφους.

Θρησκείαι.

Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν τῆς θεότητός τινος· ἀλλ' ἅπαντες δὲν λατρεύουσιν ὁμοίως τὸ Θεῖον. Αἱ πρώτισται θρησκείαι αἱ ἐξηπλωμέναι ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Μωαμεθανισμὸς, ὁ Βραχμανισμὸς, ὁ Βουδισμὸς· αὗται δὲ ἀναγνωρίζουσιν ἓνα μόνον θεόν, καὶ ὁ πολυθεῖσμός περιλαμβάνων ἀπάσας τὰς θρησκείας τὰς διδασκούσας τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεοτήτων.

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ ἀποκαλυφθεῖσα θρησκεία ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἶνε δ' ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων λαῶν καὶ ἐξασκεῖται ὑπὸ τοῦ 1/3ου σχεδὸν τῶν κατοίκων τῆς γῆς· Διαίρεται δ' αὕτη εἰς τρεῖς μεγάλους κλάδους·

1) Τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν θρησκείαν, εἰς ἣν ὑπάγονται ἔτι καὶ αἱ αἰρέσεις τῶν Νεστοριανῶν, Κοπτῶν, Ἀρμενίων καὶ Ἰακωβιτῶν.

2) Τὴν Καθολικὴν θρησκείαν, τῆς ὁποίας πνευματικὸς ἀρχηγὸς εἶνε ὁ πάπας.

3) Τὴν τῶν Διαμαρτυρομένων θρησκείαν, διηρημένην εἰς πολλὰς αἰρέσεις, ὧν ἐπιστημότεραι εἶνε ὁ Λουθηρανισμὸς ἢ ἡ εὐαγγελικὴ θρησκεία, ὁ Καλβινισμὸς ἢ ἡ τῶν ἀναμορφωτῶν καὶ ἡ Ἀγγλικανὴ ἢ ἐπισκοπικὴ.

Ὁ Ἰουδαϊσμός δὲν ἐπικρατεῖ εἰς κανὲν μέρος· διότι οἱ Ἑβραῖοι εἶνε διεσπαρμένοι καθ' ἅπασαν τὴν γῆν καὶ διατηροῦσι τὸν ἀρχαῖον νόμον τοῦ Μωϋσέως.

Ὁ Μωαμεθανισμὸς ἢ Ἰσλαμισμὸς διαίρεται εἰς δύο ἐπιστημότερας αἰρέσεις· 1ον τὴν τῶν Σουννιτῶν, οἵτινες πλὴν τοῦ Κορανίου παραδέχονται καὶ βιβλίον τι παραδόσεων καλούμενον Σουννά· 2 τὴν τῶν Σχίτων ἢ ὀπαδῶν τοῦ Ἀλή, οἵτινες ἀπορρίπτουσι τὸ Σουννά.

Ὁ Βραχμανισμός, οὐτινος οἱ ὀπαδοὶ λατρεύουσι πολλοὺς ὑποδεστέρους θεούς, ἀλλ' ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπερβίον μιᾶς ἀνωτέρας θεότητος.

Ὁ Βουδισμὸς ἔχει πολλὴν σχέσιν μετὰ τὸν Βραχμανισμόν καὶ εἶνε πολὺ ἐξηπλωμένος· διαιρεῖται δ' εἰς πολλοὺς κλάδους· τούτων οἱ μὲν ἔχουσιν ἀρχηγὸν τὸν *Ααλαϊλάμαν*, ἱερέα ὡς θεὸν τιμώμενον καὶ θεωρούμενον ὡς μηδέποτε ἀποθνήσκοντα· ἄλλοι δ' ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Βούδαν τὸ ὄνομα τοῦ *Σομμοροκόδοτος*. Τῆς θρησκείας δὲ ταύτης αἱρεσίς τις ἐν Κίνα καλεῖται θρησκεία τοῦ Φωῆ. Εἰς τὸν Βουδισμόν δὲ πρέπει νὰ ἀποδοθῆ καὶ ἡ ἐν Ἰαπωνίᾳ *Σιντολατρεία* ἢ θρησκεία τοῦ Σίντου.

Εἰς ταύτας τὰς θρησκείας προσθετέα ἢ τῶν *Σείκων* εἰς τὸ Ἰνδοστάν, καὶ ἡ τοῦ *Κομφυκίου* εἰς τὴν Κίναν, αἵτινες διδάσκουσιν ἐν ὄν παντοδύναμον.

Ἡ πολυθεία ἢ ἡ τῶν ἐθνικῶν θρησκεία, ἥτις πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς γνωστὰς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χωρῶν, ἐξέλιπε σχεδὸν ἐξ ἀπασῶν τῶν πολιτισμένων χωρῶν.

Ὁ Φετιχισμὸς εἶνε ἡ ἀγροικότερα ὄλων τῶν θρησκειῶν τῶν παραδεχόμενων πολλοὺς θεούς. Καλοῦνται δὲ φετιχ' ὅλα τὰ ἔμψυχα ἢ ἄψυχα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια λαοὶ δεισιδαίμονες λατρεύουσιν. Ὁ φετιχισμὸς εἶνε ἐξηπλωμένος ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς πολλοὺς ἀγροὺς λαοὺς.

Πολιτισμός.

Οἱ λαοὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου των καὶ τὰς προσόδους των εἰς τὰς τέχνας δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς 3 τάξεις· εἶνε δὲ αὗται:

- 1) Οἱ ἀγριοί, οἵτινες ὡς θρησκείαν ἔχουσι δεισιδαιμονίας τινὲς, δὲν γνωρίζουσι τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, καὶ ἡ βιομηχανία των περιορίζεται εἰς μικρὰν τινα κηπουρίαν, τὴν ἀλείψαν καὶ τὴν θήραν· εἶνε δὲ συνήθως νομάδες καὶ σχηματίζουσι πάντοτε μικροὺς λαοὺς.
- 2) Οἱ βάρβαροι ἢ ἡμιπολιτισμένοι λαοὶ ἔχουσι θρησκείαν καὶ νόμους καὶ γνωρίζουσι πολλὰς τέχνας ὡς καὶ τὴν γραφὴν· τούτων οἱ μὲν εἶνε δεδομένοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν καὶ λέγονται γεωργοί, οἱ δὲ εἰς τὴν ποιμενικὴν καὶ λέγονται νομάδες.
- 3) Οἱ πολιτισμένοι λαοὶ ἔχουσι τελειοποιήσει τὰς μηχανικὰς τέχνας, καὶ διὰ τῶν φώτων, τῶν σοφῶν νόμων καὶ τοῦ ἐμπορίου των ὑπερβαίνειν τὸν πληθυσμόν, τὴν εὐπορίαν καὶ ἐν γένει τὴν εὐδαιμονίαν των.

ΤΕΛΟΣ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΝΕΩΤΕΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

(Ἐκ τῆς Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἥτις περιγράφει τὴν γῆν.

Ἡ Γεωγραφία διαιρεῖται εἰς τρία· α. εἰς *Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν*, ἥτις θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζει αὐτῆς τὸ μῆκος καὶ πλάτος, τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὴν θέσιν, τὰς κινήσεις καὶ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα· β. εἰς *Φυσικὴν Γεωγραφίαν*, ἡ ὅποια πραγματεύεται περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς γῆς φλοιοῦ, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διαπλάσεως, τῆς περικυκλοῦσης αὐτῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικείμενων· γ. εἰς *Πολιτικὴν Γεωγραφίαν*, ἥτις πραγματεύεται περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς γῆς εἰς διάφορα κράτη, περὶ τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς θρησκείας, τῶν ἠθῶν, τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς εὐπορίας καὶ δυνάμεως ἐκάστου τῶν ἐπ' αὐτῆς κρατῶν.

Σφαῖρα λέγεται σῶμα στερεόν, τὸ ὅποιον πανταχόθεν περατοῦται ὑπὸ καμπύλης ἐπιφανείας, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσότης ἀπὸ πένος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς σημείου, τὸ ὅποιον ὀνομάζεται κέντρον (α).

Εἰς ἐκάστην περιστρεφομένην σφαῖραν ὑπάρχουσι δύο σημεῖα ἀντικείμενα τῆς ἐπιφανείας τῆς, τὰ ὅποια δὲν συμπεριστρέφονται, ταῦτα καλοῦνται πόλοι· καὶ ὁ μὲν πρὸς βορρᾶν καλεῖται πόλος Ἀρκτικός ἢ Βόρειος, ὁ δὲ πρὸς νότον πόλος Ἀνταρκτικός ἢ Νότιος.

Ἡ γῆ, σχῆμα ἔχουσα στρογγύλον, ἀπεικονίζεται διὰ τεχνικῆς σφαῖρας, ἥτις περὶ τοὺς πόλους εἶνε πεπιεσμένη καὶ ἐξωγκωμένη περὶ τὸν ἰσημερινόν.

(α) Ἡ σφαῖρα ἥτις παριστᾷ τὴν γῆν λέγεται ὀδρόγειος ἢ γήνη, ἡ δὲ παραστάσα τὸν ὅλον τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τοὺς διαφόρους ἀστέρας λέγεται οὐράνιος· ἡ δ' ἐμφαίνουσα τέλος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καλεῖται σφαῖρα ἀρξικωτή. Πίναξ δὲ τῆς γῆς ἢ καθολικὸς χάρτης λέγεται τὸ ἀπεικόνισμα αὐτῆς τῆς γῆς ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας· ὁ δ' ἀπεικόνισμα μέρους τῆς γῆς ἐπὶ χάρτου λέγεται πίναξ εἰδικῆς ἢ ἀπλῶς χάρτης, καὶ τὸ ἀθροισμα πολλῶν ὁμοῦ πινάκων ὀνομάζεται ἰσὺ γράφικος ἢ ἄτλας.

*Αξων τῆς γῆς λέγεται ἡ νοσημένη εὐθεία γραμμὴ, ἣτις ἐνὰ τοὺς δύο πόλους τῆς σφαίρας, καὶ περὶ τὴν ὁποίαν ἡ γῆ περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς (α).

Κύκλος λέγεται ἡ ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς περατουμένη περιφερὲς ἐπιφάνεια, εἰς τὴν ὁποίαν ὄλαι αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου σημείου ἀγόμεναι εὐθεῖαι ἐπὶ τὴν εἰρημένην καμπύλην εἶνε ἴσαι πρὸς ἀλλήλας.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παράλληλων, τῶν ὁποίων τὸ εἰς τὸ μέσον σημεῖον εἶνε ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθέτου εἰς τὰ ἐπίπεδά των.

Κύκλοι μεγάλοι καλοῦνται οἱ σχηματιζόμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων διχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας καὶ διαιρούντων αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα ἡμισφαίρια.

Διὰ τὴν προσδιορίσωμεν τὴν θέσιν ἑνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας ἐνοούμεν ἐπ' αὐτῆς κύκλους· τούτων δὲ σημειωτέοι εἶνε δύο μεγάλοι ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ὁ πρῶτος Μεσημβρινός, καὶ τέσσαρες μικροί, δύο Τροπικοὶ καὶ οἱ δύο Πολικοὶ κύκλοι.

Ἰσημερινὸς λέγεται μέγας κύκλος ἀπέχων ἐπίσης ἀπὸ τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον καὶ εἰς Νότιον ἡμισφαίριον· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μὲ τὰς νύκτας.

Μεσημβρινὸς λέγεται μέγας κύκλος διερχόμενος διὰ τῶν δύο πόλων καὶ τέμνων καθέτως τὸν ἰσημερινόν· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται δι' αὐτοῦ γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ἡμέρας ὑπ' αὐτὸν τόπους· καὶ οὗτος διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια ἡ Ἀνατολικὸν καὶ εἰς Δυτικὸν ἡμισφαίριον. Πρῶτος δὲ μεσημβρινὸς λέγεται ὁ ἐξ οὗ ἀρχόμεθα ἐπὶ τῆς σφαίρας νὰ μετρώμεν ὁ διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου διαιρεῖ τὴν γῆν ἐπίσης εἰς δύο ἡμισφαίρια, τῶν ὁποίων τὸ μὲν περιλαμβάνει τὸν Παλαιόν, τὸ δὲ τὸν Νέον κόσμον.

ΣΗΜ. Μεσημβρινοὶ εἶνε ἄπειροι, ἀλλ' ἐκ συμφώνου οἱ Εὐρωπαϊκοὶ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἶχον παραδεχθῆ ὡς πρῶτον ἢ συνθηματικὸν μεσημβρινόν τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου κειμένης εἰς τὰ ΒΑ. τῆς γῆς· ἴση ὅμως ἕκαστον ἔθνος παραδέχεται ὡς τοιοῦτον τὸν διερχόμενον τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀστεροσκοπείου.

Τροπικοὶ λέγονται δύο κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἄλλοι ἄλλοι χοντες αὐτοῦ $23 \frac{1}{2}$ μοίρας· καὶ ὁ μὲν κείμενος μεταξύ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ πόλου λέγεται Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου,

(α) Ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς λέγεται γραμμὴ εὐθεῖα, τί καμπύλη, τί ἐπιφάνεια ἐπίπεδος, τί κτλ. ταῦτα δὲ δόναται νὰ ἀναγνώσῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ Β' μέρους τῆς γεωγραφίας.

ἄλλος ὁ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου *Τροπικός τοῦ Αἰγίουκρω*.

Πολικοὶ κύκλοι λέγονται δύο μικρότεροι κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες ἑκάτερος τῶν πόλων $23 \frac{1}{2}$ μοίρας, καὶ ὁ μὲν ἔχων εἰς τὸ μέσον τὸν Ἀρκτικὸν πόλον ὀνομάζεται *Ἀρκτικὸς πολικός κύκλος*, ὁ δὲ ἄλλος *Ἀνταρκτικὸς πολικός κύκλος*.

Μοῖρα λέγεται τὸ τριακσιοστὸν ἑξακσιοστὸν παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ. ὑποδιαιρεῖται δὲ ἡ μοῖρα εἰς ἐξήκοντα πρῶτα λεπτά, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς ἐξήκοντα δευτέρα κτλ. γράφονται δὲ οὕτω $400 \text{ } 6' \text{ } 23''$ ($=40$ μοίραι, 6 πρῶτα λεπτά καὶ 23 δευτέρα).

ΣΗΜ. Πᾶς κύκλος διαιρεῖται ἔτι δεκαδικῶς εἰς 100 βαθμοὺς, ἕκαστος δὲ βαθμὸς εἰς 100 πρῶτα λεπτά, καὶ πᾶν πρῶτον λεπτόν πάλιν εἰς 100 δευτέρα γράφονται δὲ οὕτω $406 \text{ } 55' \text{ } 45''$ (40 βαθμοί, 55 πρῶτα λεπ. καὶ 45 δευτέρα).

Ἡ γῆ διαιρεῖται ἔτι εἰς πέντε ζώνας· 1 τὴν *Διακεκλιμένην*, ἣτις κεῖται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον τὸν ἰσημερινόν. Ἐν αὐτῇ ἡ θερμότης εἶνε πολὺ μεγάλη· 2 τὰς δύο *Ἐνκράτους*, τῶν ὁποίων ἡ μὲν εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Βορείου πολικοῦ κύκλου καλεῖται *Βόρειος Ἐνκράτος ζώνη*, ἡ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγίουκρω καὶ τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου ὀνομάζεται *Νότιος Ἐνκράτος ζώνη*. 3 τὰς δύο *Κατεψυγμένας τὴν Βόρειον καὶ τὴν Νότιον*, κειμένας μεταξὺ τῶν πολικῶν κύκλων καὶ τῶν πόλων· ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε μέγιστον.

Καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροὶ κύκλοι χρησιμεύουσι νὰ δεικνύωσι τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος ἑνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαιρας. Καὶ πλάτος μὲν λέγεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, μῆκος δὲ ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Γνωστοῦ λοιπὸν ὄντος τοῦ μήκους καὶ πλάτους ἑνὸς τόπου εὐρίσκομεν τὸν ζητούμενον τόπον ἐπὶ τῆς σφαιρας, ὅστις κεῖται ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς συμπτώσεως τῶν δύο κύκλων τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁρίζων αἰσθητὸς λέγεται ἡ κυκλικὴ ἐκείνη περιφέρεια, τὴν ὁποίαν

(α) Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγῇ εἰς τοὺς μαθητὰς πρακτικῶς πῶς μετρεῖται ἐν γένει τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος τόπου τινὸς ἐπὶ τῆς σφαιρας.

Πρὸς καταμέτρησιν δὲ τῆς ἐκτάσεως μεταχειρίζονται οἱ γεωγράφοι τὸ γεωγραφικὸν μίλιον ($=22, 843$ πόδ.) σημειούμενον οὕτω 5 μίλια ($=$ πέντε γεωγραφικὰ μίλια) ἀλλ' ἡμεῖς τὸ δεκαδικὸν σύστημα ἀκολουθοῦμετες μεταχειριζόμεθα διὰ τὴν καταμέτρησιν τῆς ἐκτάσεως τὸν βασιλικὸν πῆχυν, οὗ τὸ δέκατον εἶνε τὸ ἐξῆς:

σχηματίζει ὁ οὐρανὸς κύκλῳ ἡμῶν, ἰσταμένων ἐπὶ τόπου ἐλευθέρου καὶ ὑψηλοῦ.

Ὁρίζων ὁριζήσας λέγεται ἡ κυκλικὴ περιφέρεια, ἣτις σχηματίζει ἐπίπεδον παράλληλον μὲ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Ὁ αἰσθητὸς ὀρίζων διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μέρη ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων 90 μοίρας· καὶ τὸ μὲν μέρος τοῦ ὀρίζοντος ὅπου φαίνεται ὅτι ἀνατέλλει ὁ ἥλιος λέγεται Ἀνατολή, τὸ δὲ μέρος ὅπου φαίνεται ὅτι δύει λέγεται Ἀβυς, τὸ δὲ μέρος τὸ ὅποιον ἔχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅταν ἡμεῖς πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένοι, Μεσημβρία ἢ Νότος, καὶ τὸ ἀντίθετον Βορρᾶς ἢ Ἀρκτος.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν πνεύσει καὶ οἱ τέσσαρες κυριώτεροι ἄνεμοι Βορέας, Νότος, Ἀπηνιώτης καὶ Ζέφυρος ἢ Ἀντικὸς ἄνεμος. Μεταξὺ δὲ τῶν τεσσάρων τούτων πάλιν ἐννοοῦνται τέσσαρα ἄλλα μέρη, τὸ Βορειοανατολικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Βορειοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ δυτικοῦ, τὸ Νοτιοανατολικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Νοτιοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ δυτικοῦ (α).

Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέρη παρίστανται ἐπὶ τοῦ χάρτου οὗτω· τὸ βόρειον ἢ ἀρκτικὸν εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου, τὸ νότιον ἢ μεσημβρινὸν εἰς τὸ κάτω, τὸ ἀνατολικὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ, καὶ τὸ δυτικὸν εἰς τὰ ἀριστερά.

Κλίμα λέγεται ὁ διάφορος βαθμὸς τῆς θερμοκρασίας ἢ τοῦ θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους ἐκάστου τόπου.

Ἀτμόσφαιρα λέγεται ὁ ἀήρ, ὁ ὅποιος περικυκλώνει τὴν γῆν· συνίσταται δ' ἐκ διαφόρων ἀερίων καὶ χρησιμεύει εἰς ἀναπνοὴν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζῴων καὶ φυτῶν.

Προϊόντα λέγονται·

α'. Ὅσα τρέφει ἢ παράγει ἡ γῆ καὶ εἶνε ζῶα, φυτὰ καὶ ὀρυκτά. Καὶ ζῶα μὲν λέγονται ὅλα τὰ ὄντα, τὸ ὅποια ζῶσι καὶ μεταβάλλουσιν ἐκ τινος τόπου εἰς ἄλλον εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων· φυτὰ δ' ὅσα φύονται ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων· οἷον τὰ δένδρα, οἱ θάμνοι καὶ τὰ χόρτα· καὶ ὀρυκτά ὅλα ὅσα ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς ἢ εὐρίσκονται ἐπ' αὐτῆς· οἷον τὰ μέταλλα κτλ.

β'. Ὅσα ἐκ τῶν φυσικῶν προϊόντων ἐξευγενίζονται διὰ τῆς τέχνης τῶν ἀνθρώπων καὶ καλοῦνται τεχνικὰ προϊόντα· ταῦτα δὲ ἀποτελοῦσι τὴν βιομηχανίαν.

Ἐπὶ τὸ στάδιον (=1000 βασιλ. πήχ.), καὶ τὸ μυριάμετρον (=10000 βασιλ. πήχ.)· διὰ δὲ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἐπιφανειῶν τὸν τετραγωνικὸν πήχυν· τὸ τετραγωνικὸν στάδιον καὶ τὸ τετραγωνικὸν μυριάμετρον.

(α) Γράφονται δὲ καὶ οὕτω ΒΑ, ΒΔ, ΝΑ, ΝΔ.

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

Οι κάτοικοι ὅλου τοῦ κόσμου λογίζονται περὶ τὸ ἕν διλιόνιον καὶ τριακόσια τριάνοντα ἑπτὰ ἑκατομμύρια (α), καὶ διαίρουνται ὡς ἐκ τοῦ χρώματος καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου των εἰς πέντε φυλάς· εἶνε δὲ αὗται· 1 ἡ *Καυκασιακὴ* ἢ *Λευκὴ φυλὴ*· 2 ἡ *Μογγολικὴ*· 3 ἡ *Λιθιοπικὴ* ἢ *Νιγριτικὴ*· 4 ἡ *Ἀμερικανικὴ*· 5 ἡ *Μαλαϊκὴ*.

Θρησκεία λέγεται ἡ λατρεία τοῦ ὑπερτάτου ὄντος. Κυριώτεραι δὲ θρησκείαι εἶνε ἡ *Χριστιανικὴ*, ἡ *Ἑβραϊκὴ*, ἡ *Μωαμεθανικὴ*, καὶ ἡ *Ἑθνικὴ* ἢ τῶν *εἰδωλολατρῶν*.

Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία διαίρεται εἰς τρεῖς μεγάλαι διαίσεις· τὴν *Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον*, τὴν *Δυτικὴν ἢ Καθολικὴν* καὶ τὴν τῶν *Διαμαρτυρομένων*.

Ἔθνος λέγεται λαὸς πολιτισμένος, ὅστις ἔχει τὴν αὐτὴν θρησκείαν, γλώσσαν καὶ καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἔθνη καὶ ἔθνη καὶ κατοικεῖ συνήθως εἰς ἕν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς γῆς.

Κράτος ἢ *ἐπικράτεια* λέγεται ὁ τόπος, τὸν ὅποιον κατοικεῖ καὶ ἐξουσιάζει ἕν ἔθνος.

Νομαδικαὶ φυλαὶ ἢ *στίφη* λέγονται λαοὶ ἡμιπολιτισμένοι. ἢ ὅλως ἄγριοι κατοικοῦντες εἰς σκηνάς, καλύβας καὶ σπήλαια.

Κώμη ἢ *χωρίον* λέγεται ἡ ἔνωσις πολλῶν οἰκιῶν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· ἐὰν δ' αἱ οἰκίαι ἦνε πολλαὶ τότε λέγεται *πόλις*.

Πολιτεῦμα λέγεται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιον κυβερνᾶται ἕν ἔθνος. Εἶνε δὲ τέσσαρα εἶδη πολιτευμάτων· α'. ἡ *Ἀπόλυτος μοναρχία*, ὅταν νόμος ἦνε ἡ θέλησις τοῦ ἡγεμόνος· β'. τὸ *Ἀριστοκρατικόν*· γ'. τὸ *Συνταγματικόν*, ὅταν ἄρχῃ ὁ βασιλεὺς περιοριζόμενος ὑπὸ συλλόγων ἀντιπροσωπευόντων τὸ ἔθνος· δ'. τὸ *Δημοκρατικόν*, ὅταν ἅπας ὁ λαὸς λαμβάνῃ μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Στόλος λέγεται ἄθροισμα πολλῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων· ἐὰν δὲ ἦνε ὀλιγώτερα τῶν 5 τὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ὄχι πολὺ μεγάλα λέγεται *στολισκος*.

Ναύσταθμος λέγεται τὸ μέρος ὅπου ναυλογεῖ ὁ στόλος κράτους τινός· *ναυπηγεῖον* δὲ τὸ μέρος ὅπου τὰ πλοῖα κατασκευάζονται.

(α) τούτων 350 ἑκατομ. εἶνε Χριστιανοί, 120 ἑκατ. Μωαμεθανοί, 5 ἑκατ. Ἑβραῖοι, αἱ δὲ ἄλλοι ἔθνη καὶ διαφόρων θρησκειῶν.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς συνίσταται ἐκ δύο μερῶν, τῆς ξηρᾶς, ἢ ὁποῖον κατέχει τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας τῆς καὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον κατέχει τὰ τρία τέταρτα αὐτῆς.

Τὰ διάτορα μέρη τῆς ξηρᾶς λέγονται ἤπειροι, νῆσοι, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια κτλ.

Ἡπειρος λέγεται ἐκτεταμένη ξηρά. Τοιαῦται δὲ εἶνε εἰς ἅσπασαν τὴν γῆν πέντε ἢ Εὐρώπη, Ἀσία, Ἀφρική, Ἀμερική, Νέα Ὀλλανδία ἢ Αὐστραλία.

Νῆσος λέγεται ξηρά ἥττον ἐκτεταμένη, περιβρεχομένη πανταχόθεν ὑπὸ ὕδατων· ἄθροισμα δὲ πολλῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι κείνται πλησίον ἀλλήλων, λέγεται Ἀρχιπέλαγος, καὶ τοιοῦτον εἶνε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησος λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον ἐξέχει πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ περιλαμβάνεται ὑπ' αὐτῆς ἐκ τριῶν τοῦλάχιστον μερῶν.

Ἰσθμὸς λέγεται τὸ μέρος γῆς στενόν, τὸ ὁποῖον ἐνώνει δύο ξηρᾶς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας.

Ἀκρωτήριον λέγεται ἄκρα γῆς, ἢ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε ἀπόκρημνος καὶ ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀόφος λέγεται ὑψωμα γῆς μικρόν· ἐὰν δὲ αὐτὸ ᾗνε ὑψηλότερον καὶ πετρῶδες, τότε λέγεται βουνόν· καὶ ἐὰν αὐτὸ ᾗνε ὑψηλότερον τοῦ βουνοῦ, ὀνομάζεται ὄρος. Σειρὰ δὲ ὀρέων λέγεται ἢ ἐνωσις πολλῶν ὀρέων, τὰ ὅποια κατέχουσι μεγάλην ἔκτασιν.

Κορυφή ὄρους λέγεται τὸ ὑψιστον μέρος τοῦ ὄρους· ἐπάρεια δὲ ἢ πρόποδες τὸ χαμηλότατον αὐτοῦ μέρος.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμέναι χώραι ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὀμαλήν καὶ ἐπίπεδον.

Ὀροπέδιον λέγεται τόπος ἐπίπεδος ἐκτεινόμενος ἐπὶ ὑψώματος ἢ ἐπὶ κορυφῆς ὄρους.

Κοιλιάδες λέγονται μικραὶ πεδιάδες κείμεναι μεταξύ δύο ὀρέων.

Ἠφαιστειον λέγεται ὄρος, τὸ ὁποῖον ἀναπέμπει κατὰ καιροὺς πῦρ, καπνὸν καὶ ἄλλας ὕλας μεμιγμένας, βραστὸν ὕδωρ κτλ. αἱ δὲ ὄπαι αὐτοῦ αἱ εὐρισκόμεναι ἐπὶ τῶν κορυφῶν ἢ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ἡφαιστείου λέγονται κρατῆρες.

Πρηῶν λέγεται ὄρος μεμονωμένον καὶ ἀπόκρημνον, ἐν σχήματι κώνου ὑψούμενον.

Πύλαι ἢ στερὰ λέγονται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῶν ὀρέων αἵτινες καὶ στενὰς διόδους (δερβένια) σχηματίζουσι· τοιαῦται δ' εἶνε εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ Θερμαπύλαι.

*Ερημος λέγεται ἐκτεταμένη ἄφορος χώρα καὶ ἀκατοίκητος, πολ-
λάκις κεκαλυμμένη ὑπὸ ἄμμου.

*Ἀπαντα ὁμοῦ τὰ ἄλμυρά ὕδατα τὰ καλύπτοντα τὴν ἐπιφάνειαν
τῆς γῆς καλοῦνται Ὁκεανός· διαιρεῖται δ' εἰς 5 μέρη·

α'. Τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς
ἀνατολὰς καὶ τὸν νέον κόσμον πρὸς δυσμὰς.

β'. Τὸν Μέγαν ἢ Εἰρηρικὸν ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον
πρὸς δυσμὰς καὶ τὸν νέον πρὸς ἀνατολὰς.

γ'. Τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, ἔχοντα πρὸς Β. τὴν Ἀσίαν, πρὸς Δ.
τὴν Ἀφρικὴν καὶ πρὸς Α. τὴν Ὁκεανίαν (α).

δ'. Τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ ὠκεα-
νοῦ τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Βόρειον πόλον.

ε'. Τὸν Νότιον Παγωμένον ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ
τὸ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Νότιον πόλον.

Οἱ ὠκεανοὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς θαλάσσας, κόλπους, λιμένας,
ὄρμους κλπ.

Θάλασσαί λέγονται τμήματα ὠκεανοῦ, τὰ ὅποια εἰσχωροῦσι συνή-
θως μεταξὺ τῶν ἡπείρων· ὡς ἡ Μεσόγειος θάλασσα.

Πελάγη λέγονται τμήματα θαλάσσης εἰσχωροῦντα μεταξὺ δύο μι-
κροτέρων ξηρῶν· οἷον τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

Κόλπος λέγεται ἡ βαθεῖα εἰσχώρησις τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηρὰν·
ὡς ὁ Κορινθιακὸς κόλπος.

Λιμὴν λέγεται μικρὸς κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον δύνανται ἐν ἀσφα-
λείᾳ νὰ διαμείνωσι τὰ πλοῖα μὴ προσβαλλόμενα παντάπασιν ὑπὸ
τῶν ἀνέμων.

Ὀρμος λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα· μυχὸς
δὲ τὸ ἐνδότερον μέρος τοῦ κόλπου.

Παραλία ἢ Λιγιαλὸς ἢ ἀκτὴ λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς ἀπὸ
τοῦ ὁποίου ἀρχεται ἡ θάλασσα.

Θεῖα λέγεται σωρὸς κινητῆς ἄμμου συνθηροισμένης εἰς τὴν παρα-
λίαν ἢ εἰς τὸ ἄκρον ποταμοῦ ἢ καὶ ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

Σύρτεις λέγονται ῥηχὰ ἀμμώδη μέρη, ἐν οἷς παρασύρονται ὑπὸ
τῶν ρευμάτων ἢ ὑπὸ τῶν παλιρροῶν τὰ πλοῖα καὶ χάνονται.

Λίτη λέγεται ἡ συστροφὴ τῶν ὑδάτων ἢ προκύπτουσα ἐκ τῆς
ἀντιπροῦσεως δύο ἐναντίων θαλασσίων ρευμάτων.

Παλιρροία λέγεται ἡ περιοδικὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις τῶν
θαλασσίων ὑδάτων, γινομένη δις τῆς ἡμέρας εἰς τὰς ἀνοικτάς θα-
λάσσας καὶ εἰς τοὺς ὠκεανούς· καὶ ἡ μὲν ἀνάβασις αὐτῶν ὀνομάζε-
ται πλημμυρίς, ἡ δὲ κατάβασις ἀμπατις.

(α) Ὁκεανία λέγεται τὸ ἄθροισμα ἀπασῶν τῶν πρὸς Δ. τῆς Ἀσίας
ἐν τῇ Μεγάλῃ ὠκεανῷ κειμένων νήσων.

Σκόπελος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις ἐξέχει ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Υφραλος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις φθάνει σχεδὸν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἶνε λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

Πορθμὸς λέγεται μέρος στενὸν θαλάσσης, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο μεγαλείτεροι θάλασσαί· ὡς ὁ τοῦ Εὐρίπου.

Τὰ δὲ ὕδατα τῆς ξηρᾶς σχηματίζουσι τὰς λίμνας, τὰς πηγὰς, τοὺς χειμάρρους, τοὺς ποταμούς, κτλ.

Λίμνη λέγεται μεγάλη ἐντὸς τῆς ξηρᾶς ἕκτασις ὕδατος, συγκοινωνοῦσα ἐνίοτε μετὰ θαλάσσης ἢ μετὰ ποταμοῦ.

Πηγὴ λέγεται τὸ μέρος ὅθεν ἐξέρχεται ἐκ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ· ἀλλὰ πηγὴ καλεῖται ἐτι καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τῆς γῆς κατὰ τὰς ὑπερείας τῶν ὀρέων ἢ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς πεδιάδας. Ἐκ τῆς ῥοῆς τούτων σχηματίζονται οἱ *ρύακες* καὶ ἐκ τῶν ρυάκων σχηματίζονται πάλιν τὰ *ποτάμια*.

Χεῖμαρρος ἢ *ξηροπόταμος* λέγεται τὸ ποτάμιον, τὸ ὅποιον σχηματίζεται ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς ἢ τῆς χιόνος καὶ ξηραίνεται τὸ θέρος.

Ποταμὸς λέγεται ὁ συνιστάμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ρυάκων καὶ ποταμιῶν καὶ χυνόμενος συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν· ἐὰν δὲ χύνηται εἰς ἄλλον ποταμὸν, τότε λέγεται *παραπόταμος*.

Ῥεῦμα ἢ *ρεῖθρον* ἢ *κοίτη* τοῦ ποταμοῦ λέγεται ἡ αὐλαξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ρέουσι τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα· ἄχθαι δὲ ὀνομάζονται τὰ ἄκρα τοῦ ρεύματος, καὶ δεξιὰ μὲν ὄχθη λέγεται, ἣν ἔχει εἰς τὰ δεξιὰ ὁ διὰ πλοίου καταβαίνων ποταμὸν καὶ ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον τοῦ πρὸς τὴν ἐκβολὴν, ἀριστερὰ δ' ἡ ἄλλη ὄχθη.

Συμβολὴ ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἐνώνονται ἐν ἡ πλείονα ποτάμια μετὰ ποταμὸν ἢ ποτάμιον.

Ἐκβολὴ ἢ *στόμιον* ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος, καθ' ὃ ὁ ποταμὸς χύνηται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀρμόμις ποταμοῦ λέγεται ὁ ὀφιοειδῆς ῥοῦς, τὸν ὅποιον οὗτος σχηματίζει ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Καταβόθραι λέγονται τὰ χάσματα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὅποια βυθίζονται ποτάμιον ἢ ποταμοὶ καὶ χύνονται.

Καταρράκται λέγονται οἱ πετρώδεις τόποι, τοὺς ὁποίους οἱ ποταμοὶ εὐρίσκοντες ἐν τῇ πορείᾳ των ἀναχαιτίζοντας τὸν ῥοῦν των τοὺς ὑπερβαίνουσι, πολὺ συνάγοντες ρεῦμα καὶ βιαίως ἄνωθεν καταπίπτοντες.

Διῶρος λέγεται τεχνικὸν ποτάμιον, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο ποταμοὶ πρὸς ἀλλήλους ἢ θάλασσα πρὸς θάλασσαν ἢ ποταμὸν.

ΕΥΡΩΠΗ.

Ἡ Εὐρώπη εἶνε τὸ δέκατον πέμπτον τῆς κατοικουμένης γῆς, συνδεομένη πρὸς Α. μετὰ τῆς Ἀσίας. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, τῆς Προποντιδος, τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου.

Αὕτη πολιτικῶς διαίρεται εἰς 18 κράτη τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Μεγάλην Βρετανίαν ἢ Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Ὀλλανδίαν, Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Δανίαν, Σουηδίαν (α), Ῥωσσίαν, Ῥωμουνίαν, Σερβίαν.

Τῶν κρατῶν τούτων εἶνε πρὸς Ν. ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία, τὸ Μαυροβούνιον, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, καὶ λέγονται Μεσημβρινὰ κράτη τῆς Εὐρώπης· εἰς τὸ κέντρον ἡ Γαλλία, Ἑλβετία, Βέλγιον, Ὀλλανδία (β), Γερμανία, Αὐστρία, Σερβία, Ῥωμουνία καὶ λέγονται Κεντρικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, πρὸς Β. ἡ Μεγάλη Βρετανία, Δανία, Σουηδία, Ῥωσσία, καὶ λέγονται Ἀρκτικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη τῆς Εὐρώπης διαίρεσις εἰς Ἀνατολικὴν ἢ Εὐρώπην, περιλαμβάνουσαν τὴν Ῥωσσίαν, Ῥωμουνίαν, Σερβίαν, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἑλλάδα, καὶ εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην περιλαμβάνουσαν τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαι τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ ἐξῆς· ἡ *Λευκὴ θάλασσα* εἰς τὸ Β. τῆς Ῥωσσίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ· ἡ *Βαλτικὴ θάλασσα* μεταξὺ Σουηδίας, Ῥωσσίας, Γερμανίας καὶ Δανίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δὲ ὠκεανοῦ σχηματίζεται καὶ ἡ *Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα* πρὸς Δ. τῆς Γερμανίας καὶ τῶν Κάτω χωρῶν· ἡ *θάλασσα τῆς Μάγχης ἢ Βρετανικὴ θάλασσα* μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας καὶ ἡ *Μεσόγειος θάλασσα* μεταξὺ Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀφρικῆς.

Ἡ Μεσόγειος περιλαμβάνει ἐτέρας θαλάσσας, τὴν *Τυρρητικὴν θάλασσαν* πρὸς Δ. τῆς Ἰταλίας· τὸ *Ἀδριατικὸν πέλαγος* πρὸς Α. τῆς Ἰταλίας· τὸ *Ἰόνιον πέλαγος* πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας· τὸ *Αἰγαῖον πέλαγος* πρὸς Α. τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας· τὴν *Προποντίδα* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Τουρκίας· τὸν *Εὐξείνον*

(α) Ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας λέγεται ἔτι καὶ ἰπλῶς Σουηδία ἢ Σκανδιναβία.

(β) Ἡ Ὀλλανδία καὶ τὸ Βέλγιον λέγονται καὶ Κάτω Χῶραι.

πόρτον πρὸς Α. τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας, καὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην ἢ Ἀζορικὴν θάλασσαν πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει κόλπους ἐκτενεῖς πολὺ εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηράν· ἕνεκα τούτου ἡ παραλία αὐτῆς εἶνε ἐκτεταμένη καὶ λίαν πολυσχημῶν, τὰ δ' ἐνδότερα αὐτῆς δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς θαλάσσης.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Βαλτικῇ ὁ Βοθρικὸς, ὁ Φιλανδικὸς ἢ Φιννικὸς καὶ ὁ Λιβόνιος ἢ τῆς Ῥίγας εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ῥωσσίας· ἐν δὲ τῇ Γερμανικῇ θαλάσσῃ ὁ τοῦ Σουιδέση πρὸς Δ. τῆς Ὀλλανδίας· ἐν δὲ τῷ Ἀτλαντικῷ ὁ Οὐασκαρικὸς εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Γαλλίας, καὶ ὁ τῶν Γαδείρων εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἰσπανίας· καὶ ἐν τῇ Μεσογείῳ ὁ τῆς Λυών πρὸς Ν. τῆς Γαλλίας, ὁ τῆς Γεροῦνης εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἰταλίας, ὁ τοῦ Τάραντος εἰς τὸ Ν. τῆς Ἰταλίας, ὁ Κορινθιακὸς μεταξύ Στερεῆς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ὁ Σαρωνικὸς μεταξύ Στερεῆς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου καὶ ὁ Θερμαϊκὸς πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησοι. Οἱ κόλποι οὗτοι τῆς Εὐρώπης εἰσχωροῦντες εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζουσι τὰς ἐξῆς ἐπισημότερας χερσονήσους· τὴν Κριμαϊκὴν εἰς τὸ Ν. τῆς Ῥωσσίας, τὴν Ἑλληνικὴν, περιλαμβάνουσαν τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν καὶ τὸ Μαυροβούνιον, τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Ἰσπανικὴν ἢ Ἰβηρικὴν χερσόνησον εἰς τὸ νότιον τῆς Εὐρώπης, τὴν Ὀλλανδικὴν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Δαρικὴν ἢ Κυβρικὴν εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Γερμανίας, καὶ τὴν Σκανδιναυικὴν εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ἡ μὲν Σκανδιναυικὴ ἡ μεγαλειτέρα ὄλων διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ Δανικὴ ἔχουσα τριγωνικὸν σχῆμα διευθύνεται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν· ἡ δὲ Ἰσπανικὴ ἢ δευτέρα τῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης ἔχουσα σχῆμα τετραγώνων διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ Ἰταλικὴ ἔχουσα σχῆμα ἐπιμήκους τετραπλεύρου διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ πρὸς τὸ νοτιανατολικόν· ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἢ τρίτη κατὰ τὸ μέγεθος, ἐὰν ἀπεκόπτετο ἀπ' αὐτῆς μέρος ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἦθελεν ἔχει σχῆμα ἰσοσκελοῦς τριγώνου· ἡ δὲ Ὀλλανδικὴ καὶ ἡ Κριμαϊκὴ εἶνε αἱ μικρότεροι τῶν ἄλλων χερσονήσων.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλοὺς πορθμοὺς· τούτων ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Σκαγεράκης καὶ ὁ Κατεγάτης μεταξύ Δανίας καὶ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου· ὁ τοῦ Σούνδου μεταξύ τῆς Δανικῆς νήσου Σηλανδίας καὶ τῆς Σουηδίας· ὁ τοῦ Καλαὶ μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας· ὁ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου μεταξύ τῆς νήσου Ἰρλανδίας καὶ τῆς Ἀγγλίας· ὁ τοῦ Γιβραλτάρ μεταξύ Ἰσπανίας καὶ Ἀφρικῆς· ὁ τῆς Μεσσηνίας μεταξύ Ἰταλίας καὶ Σικελίας· ὁ Ἑλλησπορτος εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Προποντίδος· ὁ Βόσπορος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐξείνου, καὶ ὁ τοῦ Γερικαλῆ (Κιμμέριος) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

Ἰσθμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ Κορινθιακὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Περειόπιος ἐνάωνων τὴν Κριμαίαν μετὰ τῆς λοιπῆς Ῥωσσίας.

Νῆσοι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Ἰσλανδία, ἡ Ἰρλανδία καὶ ἡ Βρεττανία εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἡ Σαρδῶ, ἡ Κύβρος, ἡ Σικελία, καὶ ἡ Κρήτη εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ἡ Εὐβοία εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἀκρωτήρια ἐπισημότερα εἶνε τὸ Βόρειον πρὸς Β. τῆς Νορβηγίας, τὸ Κλέαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰρλανδίας, τὸ Αἰζάρδον ΝΑ. τῆς Ἀγγλίας, τὸ Φινιστέρρον ΒΑ. τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου ΝΑ. τῆς Πορτογαλίας, τὸ Τραγάλγαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰσπανίας, τὸ Πάσσαρον εἰς τὸ Ν. τῆς Σικελίας, τὸ Σπαρταβάντορ πρὸς Ν. τῆς Ἰταλίας, καὶ ὁ Μαλέας πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ἐὰν ἀπὸ τὴν Ὀλλανδικὴν χερσόνησον φέρωμεν εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὸν Εὐξείνιον πόντον, χωρίζεται ἡ Εὐρώπη εἰς δύο τμήματα εἰς πεδινὸν καὶ ὄρεινόν τμήμα.

Τὸ πεδινὸν κυρίως τῆς Εὐρώπης τμήμα κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς γραμμῆς ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Δανίας. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτοῦ μέρος εἶνε μᾶλλον ἐλώδες, τὸ δὲ μέσον ἔχει ἐκτεταμένα δάση καὶ πολλὰς καρποφόρους χώρας, τὸ δὲ νότιον ἔχει χώρας ἀνύδρους καὶ ὀπωσοῦν καλλιεργησίμους. Τὸ δ' ἕτερον τμήμα τῆς Εὐρώπης τὸ κείμενον πρὸς νότον τῆς γραμμῆς εἶνε ὄρεινόν περιλαμβάνον τὰ Καρπάθια ὄρη, τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας, τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γερμανίας· μεταξύ δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἀξιόλογοι πεδιάδες, ὡς ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰταλική, ἡ Βελγικὴ καὶ ἡ Δαρικὴ.

Ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Πεταχόρας ἐκβάλλων εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανόν· ὁ Δούνας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ Νεβάς, ὁ Δούνας, ὁ Οὐίστούλας καὶ ὁ Ὀδερος, εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Ἀλβίς, ὁ Οὐίσουργις, ὁ Ῥῆνος, ὁ Τάμεσις (ἐν Ἀγγλίᾳ) εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάρας εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Δείγηρ, ὁ Γαρούνας, ὁ Δούριος, ὁ Τάρος, ὁ Γουαδιάρας καὶ ὁ Γουαδαλκουίβερως εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Ἐβρος (Ἰβερ) καὶ ὁ Ῥοδανός εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Πάδος εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα) εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ὁ Δούναβις, ὁ Δρεϊστερος (Τύρας), καὶ ὁ Δρεϊπερος εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ὁ Τάραϊς ἢ Δῶν εἰς τὴν Μαιώτιδα λίμνην· ὁ Βόλγας, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, καὶ ὁ Ουράλης εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν (α).

Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ἅπαντες εἶνε πλωτοί, διευκολύνοντες τὴν συγκοι-

(α) Περὶ τῶν ὄρεων καὶ τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης θελομεν ἀμειλίγησιν ἐκτάσει εἰς ἕκαστον τῶν κρατῶν αὐτῶν, εἰς τὴν γίνεται λόγος ἰδίως περὶ αὐτῶν.

νωνίαν καὶ καθιστώμεντες προσιώτερα ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς ἠπείρου. Πολλοὶ δὲ τούτων ἐνώνουνται διὰ διωρῶγων ὡς ὁ Δύνας καὶ ὁ Νεῦας μετὰ τῶν ποταμῶν τοῦ Εὐξείνου, ὁ Ῥῆνος μὲ παραποτάμιον τοῦ Δουνάβεως, ὁ Λεῖγερ μὲ τὸν Σησηκουάναν ἀφ' ἐνὸς καὶ μὲ τὸν Ῥοδανὸν ἀφ' ἑτέρου, ὁ Γαρούνας μὲ ποτάμιον χυνόμενον εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν κτλ.

Λιμναι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ *Βένερ*, ἡ *Βέτερ*, καὶ ἡ *Μαλάρη* εἰς τὴν Σουηδίαν· ἡ *Λαδόγα*, ἡ *Ορέγα*, ἡ *Πείπος* καὶ ἡ *Ἰλιμενος* εἰς τὴν Ῥωσσίαν· ἡ *Νευσιατέλη*, ἡ τῆς *Γενεύης*, τῆς *Αυκέρης*, τῆς *Ζυρίχης* καὶ τῆς *Κωνσταντίας* εἰς τὴν *Ἑλβετίαν*· ἡ *Μοίζων*, ἡ *Κῶμος*, ἡ *Τρασιμένη* εἰς τὴν *Ἰταλίαν* καὶ ἡ *Βαλατῶν* εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐκ τῶν λιμνῶν τούτων πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοὶ ἢ καὶ ἀπλῶς διέρχονται δι' αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς Λαδόγας τῆς μεγαλύτερας τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης πηγάζει ὁ Νεῦας.

Κλιματικῶς δὲ ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ διαιρηθῇ εἰς δύο· καὶ εἰς ἀπάσας μὲν τὰς χώρας τὰς κειμένας πρὸς Ν. τῆς γραμμῆς τῆς φερμένης ἀπὸ τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἰσπανίας, τῆς πόλειος Τολώσης τῆς Γαλλίας, τῶν Κεραυνίων τῆς ἠπείρου, τῶν παραλιῶν τῆς Στερεῆς Ἑλλάδος, τοῦ Θερμαίου κόλπου μέχρι τοῦ Βοσπόρου, τὸ κλίμα εἶνε εὐκραές, πίπτει βροχὴ καὶ ἐνίοτε χιῶν, καὶ βλαστάνει ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ λεμονέα, ἡ πορτοκαλία, ἡ ἀμυγδαλία, ἡ δάφνη, ὁ βάμβαξ κτλ. εἰς ἀπάσας δὲ τὰς χώρας τὰς πρὸς Β. τῆς γραμμῆς ταύτης τὸ κλίμα εἶνε μᾶλλον ψυχρὸν, πίπτει βροχὴ καὶ χιῶν, καὶ μόνον χιῶν εἰς τὰ ὑψηλότερα τῶν ὄρεων. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Λεῖγερ, τοῦ Μοσέλα παραποτάμου τοῦ Ῥήνου, τοῦ Μολδαίου καὶ Μοραίου παραποτάμων τοῦ Δουνάβεως, βλαστάνει ἡ ἀμπελος, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἡ καστανέα, μέχρι δὲ τῶν βορειοτάτων ἄκρων τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου καὶ τῶν πηγῶν τοῦ Πετσχόρα βλαστάνει ὁ σίτος, ἡ βρίζα, ἡ βρώμη, ἡ κριθή κλ.

Τὸ δ' ἔδαφος τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε τόσο πλούσιον ὡς τὸ τῶν ἄλλων ἠπειρῶν· ἀλλὰ δὲν ἔχει πάλιν καὶ ἐρήμους ὁποίας ἡ Ἀφρική καὶ ἡ Ἀσία. Τὰ βόρεια τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Ῥωσσίας δὲν παράγουσι τίποτε, αἱ δ' ἄλλαι χῶραι τὸν ἀναγκαῖον παράγουσι σίτον ἐπαρκῶσιν εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων των. Ἐν αὐτῇ ἐπιδίδουσι ὅλα τὰ φυτὰ τῶν συγκεκριμένων κλιμάτων· οἷον τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ, τὸ ὀρούζιον εἰς τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν κλ.

Τὰ ὄρη τῆς Εὐρώπης περιέχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, κασσιτέρου, ὑδραργύρου γαιανθράκων κτλ. καὶ πολυτίμων λίθων· οἷον ἀγάτου κλ.

Οὐδεμία ποικιλία ζῶων εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπαντᾶται· τὰ δὲ οἰκιακὰ ζῶα εἶνε λίαν πολλαπλασιασμένα, ἐν δὲ τῶν ἀγρίων ὁ λύκος, ἡ ἀλώ-

πῆξ, ὁ αἰλουρος εἶνε σπάνιος· ἄρκτοι δὲ μόνον ὑπάρχουσι εἰς τὸ βόρειον τῆς Ῥωσσίας, καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν γῆρας λίαν ἐπίφοβοι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶνε περί τὰ 286 ἑκατομ. ἀνήκοντες εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν. Τούτων οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἀλβανοί, οἱ Βλάχοι, οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, καὶ μέρος τῶν Βελγῶν ἀνήκουσι εἰς τὴν Ἑλληνολατινικὴν ὁμοθειάν· οἱ δὲ Γερμανοί, οἱ Ὀλλανδοί, οἱ λοιποὶ Βέλγαι, οἱ Σουηδοὶ καὶ Νορβεγοί, οἱ Δανοί, οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ Ἰσλανδοὶ καὶ οἱ Ἑλβετοὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν ὁμοθειάν· καὶ τέλος οἱ Ῥῶσσοι, οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Κροάται, οἱ Πολωνοί, οἱ Βοεμοί, οἱ Μοραβοὶ καὶ ἄλλοι Σλαβικοὶ λαοὶ ἀνήκουσι εἰς τὴν Σλαβικὴν ὁμοθειάν.

ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινα ἔθνη ἐν Εὐρώπῃ ἀνήκοντα εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν· τοιαῦτα δὲ εἶνε οἱ Φινοὶ πρὸς Β. τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, οἱ Οὐγροὶ, ἐν Οὐγγαρία, οἱ Σαμογέται παρά τὸν Πετσχόραν· τῆς δὲ Ταταρικῆς φυλῆς εἶνε οἱ Τοῦρκοι κατοικοῦντες εἰς τὴν Ἑλλ. Χερσόνησον, οἱ Καλμουκοὶ καὶ τινα ἄλλα Ταταρικὰ καὶ Τουρκικὰ ἔθνη κατοικοῦντα παρά τὸν Τάναϊν καὶ τὸν Βόλγαν.

Ἦνε δὲ καὶ ἄλλοι λαοὶ διεσπάρμενοι εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς οἱ Λεῖτοι εἰς τὴν Λιθουανίαν, οἱ Ἑβραῖοι καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, οἱ Οὐάσκωνες εἰς τὰ δυτικὰ τῶν Πυρηναιῶν καὶ τῶν ὀρέων τῶν Κανταβρικῶν, οἱ Ἀθίγγανοι μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, οἱ Κελτοὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, οἱ Γαλάται καὶ οἱ Οὐάλλιοι εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀγγλίας, καὶ οἱ Βρεττανοὶ εἰς τὴν Βρεττανικὴν χερσόνησον.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης εἶνε χριστιανοί. Τούτων τὸ ἡμισυ εἶνε δυτικοί, ὑπὲρ τὰ 70 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, ἄλλοι τοσοῦτοι διαμαρτυρόμενοι, 5 ἑκατομ. μωαμεθανοί, ἐν καὶ ἡμισυ ἑκατ. Ἑβραῖοι καὶ 350 χιλ. εἰδωλολάτραι (Ἀθίγγανοι καὶ Λάπωνες).

Οἱ κάτοικοι τῆς ἡπείρου ταύτης μὴ ἐχούσης ἐρήμου χώρας, ἐν αἷς νὰ περιπλανῶνται ὡς νομάδες, πρῶτως ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν. Πολλαπλασιασθέντες δὲ καὶ ἔχοντες διὰ τὴν μεγάλην ποιικιλίαν τοῦ ἐδάφους τῆς χώραν εὐθετον πρὸς ἐμπορίαν ἐνησχολήθησαν ἐνωρίτατα εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ προήγαγον ἅπαντας τοὺς πόρους τοῦ βίου εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἐντελείας.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΑ ΚΡΑΤΗ

ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΕΛΛΑΣ,

Μήκ. Α. 18° 38'—21° 47'.

Πλάτ. Β. 36°—40°.

Ἡ Ἑλλάς κατέχουσα τὸ νότιον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπείρου, ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἴονιου πελάγους.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλλάς τὸ πάλαι ἐσχημάτιζε διαφόρους μικρὰς δημοκρατίας, τὰς ὁποίας οἱ Ῥωμαῖοι τὸ 146 π. Χ. ὑπέταξαν καὶ κατέστησαν αὐτὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν· τὸ δὲ 400 μ. Χ. περιελήφθη αὐτὴ εἰς τὸ Γραικορωμαϊκὸν βασίλειον, ὑφ' ᾧ πολλὰς ὑπέστη καταστροφὰς ὑπὸ βαρβάρων λαῶν Σλάβων κλ. ἔτι δὲ Φράγγων, Βενετῶν, Γενουατῶν· τὸ δὲ 1715 ὑπέταγθη ἅπαντα εἰς τοὺς Τούρκους, παραδωσάντων τῶν Βενετῶν εἰς αὐτοὺς τὴν Πελοπόννησον. Ἄλλὰ τὸ 1821 ἐκραγίσθη τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως μετὰ πολυετῆ ἀγῶνα ἀνεγνωρίσθη ἡ Ἑλλάς ἀνεξάρτητον κράτος· τὸ δὲ 1864 προσηρτήθησαν διὰ συνθήκης τῶν τριῶν προστατῶν δυνάμεων, ἔκουςίᾳ αὐθορμήτῳ παραιτήσῃ τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τῆς προστασίας, αἱ Ἴονιοι Νῆσοι εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸ 1881 δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐν Βερολίῳ συνεδρίου προσηρτήθη εἰς αὐτὴν σχεδὸν ἅπαντα ἡ Θεσσαλία καὶ τὸ μέχρις Ἀράχθου μέρος τῆς Ἠπείρου.

Αὕτη φυσικῶς συνίσταται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Ἡελοποννήσου, τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νήσων καὶ τῶν Ἰονίων Νήσων. Πολιτικῶς δ' ἡ Ἑλλάς ἤδη διαιρεῖται εἰς 18 νομοὺς, τῶν ὁποίων ὀκτὼ εἶνε εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα· ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, τῆς Ἀρτης, τῶν Τρικκάλων, τῆς Καρδίτσας, τῆς Λαρίσσης καὶ τοῦ Βόλου (α). Πέντε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τῆς Ἀχαΐας καὶ Ἠλίδος, τῆς Μεσσηνίας, τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Ἀργολικῆς καὶ τῆς Ἰωνίου καὶ τῆς Ἐββοῦ καὶ ὁ τῶν Κυκλάδων, καὶ τρεῖς εἰς τὰς Ἴονιους νήσους ὁ τῆς Κερκύρας, ὁ τῆς Κεφαλληνίας καὶ ὁ τῆς Ζακύνθου· οὗτοι δ' ὑποδιαίρουνται εἰς 59 ἐπαρχίας, καὶ αὗται πάλιν εἰς 366 δήμους (β).

(α) Οἱ πέντε τελευταῖοι οὗτοι νομοὶ οἱ ἤδη προσαρτηθέντες ὀνομαζόμενοι τ μ ἡ μ α τ α.

(β) Τὰ πέντε προσαρτηθέντα ἤδη τμήματα δὲν διηρέθησαν εἰς ἐπαρχίας.

κόλποι τῆς Ἑλλάδος εἶνε ὁ Ἀμβρακικὸς μεταξύ Ἠπείρου καὶ Ἰωνίας· ὁ Κορινθιακὸς εἰσχωρῶν μεταξύ Πελοποννήσου καὶ Στερεῆς Ἑλλάδος· ὁ Κυπαρισσιακὸς εἰς τὸ Δ. τῆς Μεσσηνίας· ὁ Μεσσηνιακὸς καὶ ὁ Λακωνικὸς εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀργολικὸς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Σαρωνικὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶνε ἡ Αἴγινα, ὁ Πόρος καὶ ἡ Σαλαμίς· ὁ Μαλιακὸς πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ Παρασητικὸς μεταξύ Ἰωνίας καὶ Θεσσαλίας.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ τοῦ Ῥίου μεταξύ Πελοποννήσου καὶ Αἰτωλίας, καὶ ὁ τοῦ Εὐρύτου μεταξύ Βοιωτίας καὶ Εὐβοίας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε ὁ Ἀράστης εἰς τὸ Β. τῆς Ἑλλάδος· ὁ Λευκάτας εἰς τὸ Ν. τῆς Λευκάδος· τὸ Ἀκτιον εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου· τὸ Ῥιον καὶ Ἀρτίρριον μὲ ὄχρᾶ ὄρια ἀπέναντι ἀλλήλων κείμενα εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸ μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ δὲ εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· ὁ Χελωνάτας πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀκρίτας, τὸ Ταΐριον καὶ ὁ Μαλέας εἰς τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σκόλλαιον εἰς τὸ Α. τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σούριον εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς· τὸ Γαφρηεὺς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐβοίας· τὸ Ἀρτεμίσιον εἰς τὸ Β. τῆς Εὐβοίας, καὶ ἡ Σηπιάς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Θεσσαλίας.

Ὀρη τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι αἱ ἐξῆς 2 σειραὶ·
1) Ἡ ἀνατολικὴ σειρά, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη Χάσσις, ὁ Ὀλυμπος, ἡ Ὄσσα (Κίσσαβος) καὶ τὸ Πήλιον. Ταύτης συνέχεια εἶνε τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας ἡ Ὀχη καὶ ἡ Δίρφυς.

2) Ἡ δυτικὴ σειρά, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη ὁ Πίνδος, ἡ Ὄθρυς, ὁ Ἄμφηρος, ἡ Οἶτη, ὁ Κόραξ, τὸ Παναιτωλικόν, ὁ Παρνασσός, ὁ Ἐλιών, ὁ Κιθαιρών, ὁ Πάρνης, τὸ Πεντελικόν, ὁ Ὑμηττός καὶ τὸ Ἄβηρον.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ εἶνε αἱ ἀκόλουθοι 4 σειραὶ·

1) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὴν Κυλλήνην, τὰ Ἀροάνεια, τὸ Παραχαϊκόν, τὸν Ἰμμανθὸν καὶ τὴν Σκόλλιν.

2) Ἡ σειρά ἡ ἀκολουθοῦσα τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου μέχρι τοῦ Μαλέα καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ Ἀργολικόν, τὸ Ἀρτεμίσιον, τὸ Παρθένιον καὶ τὸν Πάρηον.

3) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου, φθάνουσα μέχρι τοῦ Ἰνάρου, καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ Ματράιον καὶ τὸν Ἄβηρον.

4) Ἡ σειρά ἡ εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὴν Φολόην, τὸ Ἀύκαιον, τὸ Τετράγιον καὶ τὴν Ἰθάκην.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἐν δὲ ταῖς Ἰονίαις Νήσοις μόνον ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπάρχει ὄρος λόγου ἄξιον τὸ καλούμενον *Αἶρος*.

Πεδιάδες ἄξια λόγου τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ἡ Θεσσαλική, μεθ' ἧς ἐνοῦται ἡ διέσσημος κοιλίς τῶν Τεμπῶν, σχηματιζομένη μετὰξὺ Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ῥεεῖ ὁ Πηγεῖος ποταμός, ἡ Λαμιακή, ἡ Ἀκαρνανική ἢ τῆς Λεπεροῦς, ἡ Ναυπακτική, ἡ Αἰτωλική, ἡ Ἐλευσινιακή, ἡ Ἀθηναϊκή, ἡ τοῦ Μαραθῶνος, ἡ Λεβαδική, ἡ Πλαταϊκή καὶ ἡ Θηβαϊκή· ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ τῆς Ἡλίδος, τῆς Βοστίσης (Αἰγίου), τῆς Κορινθοῦ, τοῦ Ἄργου, τοῦ Ἀστρου (Θυρέας), τοῦ Ὀρχομενοῦ, τῆς Μαρτυρίας καὶ Τεγέας, τῆς Μεγαλοπόλεως, τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Λακωνίας.

Ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι ὁ Πηγεῖος, ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος· οὗτος ἐκ τοῦ Λάκμωνος πηγάζων καὶ ἀρδεύων ἅπασαν τὴν Θεσσαλίαν ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ὁ Ἄραχθος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Πίνδου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ὁ Ἀχελῷος (Ἀσπροπότημον), ὁ δεύτερος κατὰ τὸ μέγεθος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος· οὗτος ἐκ τοῦ Πίνδου πηγάζων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν Ἀνομαχίας καὶ Τριχωνίδος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ Εὐῆμος (Φειδαρίας), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Κόρακος ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ὁ Σπερχεῖος (Ἀλαμάνια), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμφορροῦ καὶ τῆς Ὀθρυος ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον· ὁ Κηφισός, ὅστις πηγάζων μετὰξὺ Οἰτης καὶ Κόρακος χύνεται εἰς τὴν λιμνὴν Κωπαΐδα (α).

Τῆς δὲ Πελοποννήσου ἐπισημότεροι ποταμοὶ εἶνε ὁ Κραθῖς, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἀροανείων ὄρεων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ μυθικοῦ ποταμοῦ τῆς Στυγὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ὁ Πηγεῖος, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ Ἀλφειὸς (Ρουφιᾶς), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πελοποννήσου, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος (β)· ὁ Πάμισος, πηγάζων ἀπὸ τὸ Τετρούγιον καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον· ὁ Εὐρώτας, πηγάζων σχεδὸν ὅπου καὶ ὁ Ἀλφειὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Αἶμαι ἐπισημότεροι τῆς μὲν Στερεᾷ Ἑλλάδος εἶνε ἡ Ἀνομαχία, ἡ Τριχωνίς εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ἡ τῆς Ὀζηροῦ εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, ἡ Κωπαΐς ἀνατολικῶς τῆς Λεβαδικῆς πεδιάδος, ἐνίοτε ἐκρέουσα δι' ὑπο-

(α) Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶνε πλωτοὶ, πλὴν τοῦ Πηγεῖου, Ἀχελῷου καὶ Ἀλφειοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους δύνανται νὰ πλέωσι μικρὰ πλοία.

(β) Παραπόταμοι αὐτοῦ εἶνε ὁ Κρανίων, ὁ Γορτύσιος, ὁ Αἰδών καὶ ὁ Ἐρυμάνθος.

του ὄχετοῦ εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἀταλάντης, καὶ ἔτι ἀνατολι-
 ὄτερον αὐτῆς ἡ λιμὴν Ἰ. Ἰ. Ἰ. Τῆς δὲ Πελοποννήσου εἶνε ἡ Φεγεὸς
 ἢ ἡ Στυμφαλίς εἰς τὴν Κορινθίαν περὶ τὴν νότιον ὑπώρειαν τῆς
 ἡλλήνης, καὶ ἡ Λέρονη εἰς τὴν Ἀργολίδα.

Στερεὰ Ἑλλάς.

1. Νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (185 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας συνίσταται ἐκ 5 ἐπαρχιῶν
 α) Τῆς Ἀττικῆς, ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Ἀθῆναι, ἀρχαία διά-
 νημος πόλις, πρωτ. τοῦ κράτους. Κειμένη μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν πο-
 ἰμων Κηφισσοῦ καὶ Ἰλισσοῦ ἔχει πλῆθος ἐκπαιδευτηρίων, ὠραίας
 δούε, βιομηχανίαν τινά: οἷον χαρτοποιεῖον, ἀγγειοπλαστεία, κτλ.
 αὐτὴ περὶ τὰς 64 χιλ. κατ. αἱ δὲ ὁδοὶ τῆς ἀπασαι φωτίζονται δι'
 ἐπιφωτος. Εἰς τὸ Ν. αὐτῆς κεῖται ἡ ἀρχαία Ἀκρόπολις ἔχουσα
 150 ποδ. ὕψος, καὶ εἶνε κεκαλυμμένη ἐξ ἀρχαίων μνημείων.

Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι λαμπρά ἀρχαία μνημεῖα: εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν
 Παρθενῶνα, τὸ Ἐρέχθειον, τὰ Προπύλαια, τὸν ναὸν τῆς Ἀπτέρου Νί-
 κης: ἐντὸς δὲ τῆς πόλεως τὸ Θησεῖον, τὸ λεγόμενον γυμνάσιον τοῦ
 Πτολεμαίου, τὴν λεγομένην πύλην τῆς Ἀγορᾶς, τὸ ᾠδεῖον Ἡρώδου
 τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον,
 τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, τὸν πύρ-
 ρον τοῦ Κυρρήστου, τὸ ἐκτὸς τοῦ Κεραικεῖοῦ ἀρχαίον νεκροταφεῖον
 κτλ. Νέα δὲ τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄρφανοτροφεῖον τῶν θηλέων, τὴν Ῥι-
 ζαρεῖον σχολήν, τὸ πτωχοκομεῖον, τὸ ὀφθαλμοιατρεῖον, τὴν ἀκαδη-
 μείαν, τὸ πανεπιστήμιον, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τὸ πο-
 λιτικὸν νοσοκομεῖον, τὸ Ἀρσάκειον παρθενγωγεῖον, τὸ πολυτεχνεῖον,
 τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, τὸ Βαρβάκειον λύκειον, τὸ βρεφοκομεῖον,
 τὸ ὄρφανοτροφεῖον τῶν ἀρρένων, τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, τὰ
 νεκροταφεῖα κτλ.

Πειραιεὺς, ἡ λιμὴν τῶν Ἀθηνῶν, ὁκτώ νέα στάδια αὐτῶν ἀπέ-
 γων, καὶ συγκοινωνῶν μετ' αὐτῶν διὰ σιδηροδρόμου. Εἶνε πόλις λίαν
 ἐμπορικὴ, ἔχουσα περὶ τὰς 22 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει Ἑλλην.
 Γυμνάσιον, τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων, λαμπρὰ δημο-
 τικὰ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὸ χρηματιστήριον μετὰ ἀ-
 ριστολόγου βιβλιοθήκης, διάφορα ἐργοστάσια: οἷον σερικῆς (μετάξης),
 χυτῆρια σιδήρου, νηματοποιεῖα, πανοποιεῖα, καθελοποιεῖα, ὑα-
 λουργεῖα, κτλ.

Ἀχαρταὶ (νῦν Μενίδι) πρὸς Β. πάλαι ἀξιόλογος τῆς Ἀττικῆς πό-
 λης, νῦν δ' ἔχουσα 2200 κατ. ἀσχολούμενους εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἀμαρόσιοι καὶ Κηφισσία ἐπὶ τοῦ Πεντελικοῦ ΒΑ. τῶν Ἀθηνῶν,

περί τὰς δύο ἡμισυ ὥρας αὐτῶν ἀπέχουσαι· εἶνε ὄρειναι κῶμαι καὶ τερπναὶ τὸ θέρος, ἔχουσαι λαμπροὺς κήπους καὶ καλὸν ἐλαιῶνα. Ὅχι δὲ μακρὰν αὐτῶν ἐξορῶσονται ἐκ τοῦ ὄρους Πεντελικοῦ τὰ λευκὰ πεντελήσια μάρμαρα.

Μαραθῶν εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη εἰς τὸ ἄκρον τῆς μικρᾶς πεδιάδος τοῦ Μαραθῶνος, ὅπου τὸ 490 π. Χ. ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Πέρσας. *Κερατιὰ* ΝΑ. μεσόγειος γεωργικὴ κώμη ἔχουσα 1600 κατ. *Λαύριον* εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη νῦν συνοικιζομένη ἕνεκα τῶν ἀργυρῶν καὶ μολυβδούχων μεταλλείων τῶν ἐπὶ τοῦ ὄρους Λαυρίου.

β'. Τῆς *Αἰγίνης*, ἐπισ. πόλις *Αἴγινα* ἐπὶ τῆς ὄμων. νήσου *Αἰγίνης* (6, 130 κατ.), ἀρχαία πόλις ἔχουσα ἀρχαῖον λιμένα καὶ περί τὰς 3 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Δύο ὥρας μακρὰν τῆς πόλεως ἐν μαγνητικῇ θέσει ὑπάρχει καὶ ὁ ἐν μέρει διατετηρημένος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς (α).

γ'. Τῆς *Μεγαρίδος*, ἐπισ. πόλις εἶνε *Μέγαρα* περί τὰ 20' τῆς θαλάσσης ἀπέχουσα, νῦν δὲ πρωτ. τῆς ἐπαρχίας ἔχουσα ἀρχαία ἐρείπια καὶ 5350 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν· ταύτης ἐπίνειον εἶνε ἡ Νίσαια, ἠνωμένη τὸ πάλαι διὰ μακρῶν τειχῶν, ὡς καὶ ὁ Πειραιεύς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸς Δ. τῶν Μεγάρων ἐκτείνεται τὸ ὄρος *Γεράνεια*, πρὸς δὲ Α. ἡ *Ἐλευσίς*, παρχλιος κώμη, ἐπίσημος τὸ πάλαι πόλις διὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια. *Σαλαμίς*, νῆσος παρὰ τὴν Ἀττικὴν καὶ Μεγαρίδα ἔχουσα κωμόπολιν *Σαλαμίνα*, κειμένη ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας πόλεως καὶ ἔχουσαν 3500 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη τὸ 480 π. Χ. ἡ μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία. Ἐν αὐτῇ μετεφέρθη ἡδὴ ὁ βασιλικὸς ναύσταθμος.

δ'. Τῶν *Θηβῶν*, ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Θῆβαι* παρὰ τὸν Ἰσθμὸν ποταμόν, διάσημος τὸ πάλαι πόλις με ἀκρόπολιν *Καδμείαν*, πρωτ. ἐπαρχίας καὶ πατρίς τοῦ Πινδάρου, Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, ἔχουσα 4510 κατ. καὶ μικρὸν ἐμπόριον. *Λεῦκτρα* (Ἀκροπόδι νῦν) ΝΑ. αὐτῶν, ὅπου ἐνίκηθησαν οἱ Σπαρτιάται ὑπὸ τῶν Θηβαίων (371 π.Χ.) καὶ ἐφρονεῦθη ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Κλεόμβροτος. *Πλαταιαί* (νῦν *Κόκλα*) πρὸς Ν. αὐτῶν εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ Κιθαῖρων καὶ Ἐλικῶνος, ἀρχαία πόλις, ὅπου τὸ 479 π. Χ. οἱ Ἕλληνας ὑπὸ τὸν Παισάκην ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας στρατηγούμενους ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου. *Βεργμῶκαστρον* (πάλαι *Θεσπιά*) πρὸς Δ. νῦν μικρὰ κώμη, πάλαι δὲ

(α) Ἡ Ἐπαρχία τῆς Αἰγίνης μὴ ἔχουσα ἑπαρχον διοικητικῶς ὑπάγεται εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀττικῆς, οἰκονομικῶς δὲ εἰς τὴν τῆς Μεγαρίδος.

πόλις μεγάλως συμπράξασα μετὰ τοῦ Λεωνίδου εἰς τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην. *Μάξι* πρὸς Β. Θεσπιῶν, μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἀλιάρτον. *Τάναγρα* πρὸς Α. τῶν Θηβῶν παρὰ τὴν κώμην *Σχηματάρι*, ἀρχαία πόλις παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἄσωπου καὶ παρὰ τὴν Ἀττικὴν, ἔχουσα ἀξιολόγους ἀρχαίας ἐπιγραφάς· ἐν τοῖς τάφοις αὐτῆς εὐρέθησαν καὶ πῆλινα ἀγγεῖα πολύτιμα διὰ τὴν ζωγραφικὴν καὶ τὴν ἐπιχρῶσασίν των. *Αὔλις*, πρὸς Ἀ. ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου, ὅπου οἱ Ἕλληνας συνηθροίσθησαν ἵνα ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς Τροίας.

ε'. Τῆς *Λεβαδείας*, πρωτ. *Λεβάδεια* ΝΑ. τῆς Χαιρωνείας ἔχουσα 4530 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ μάλιστα τοῦ βέμβακος· ἐνταῦθα συνεστήθησαν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ νηματοποιεῖα· παρ' αὐτὴν ὑπῆρχε καὶ τὸ σπῆλαιον τοῦ Τροφωνίου. *Χαιρώνεια* (Κάπραινα νῦν) πρὸς Δ. αὐτῆς, πάλαι ἐπίσημος πόλις διὰ τὴν ἦταν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνα (338 π. Χ.)· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Πλουτάρχου. *Ράχωβα* (πάλαι Ἀνεμώρεια), κώμη εἰς τὰς νοτίους ὑπαιρείας τοῦ Παρνασοῦ, ἀξιολόγους παράγουσα οἶνους καὶ ἔχουσα 1610 κατ. *Δαύλια* (πάλαι *Δαυλις*) ΒΑ. εἰς τὰς Α. ὑπαιρείας τοῦ Παρνασοῦ ἔχουσα 1250 κατ. *Διστομορ* ΝΔ. τῆς Χαιρωνείας, κώμη ἔχουσα 1310 κατ. *Ὀρχομενός* (νῦν *Σκριποῦ*) παρὰ τὴν Κωπαίδα, ἀρχαιοτάτη πόλις, ὅπου σώζονται λείψανα τάφου τῶν Μινυῶν καὶ πολλὰ ἀρχ. ἐπιγραφαί.

3. Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (135 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς τῆς Φθιώτιδος, καὶ Φωκίδος συνίσταται ἐκ 4 ἐπαρχιῶν· α'. Τῆς Φθιώτιδος, ἐπισ. πόλις *Λαμία* ἐπὶ τῶν ὑπαιρειῶν τῆς Ὀθρυος, ὄχι πολὺ μακρὰν τοῦ Σπερχειοῦ, ἀρχαία πόλις πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἐπίσημος διὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον (322 π. Χ.) καὶ ἔχουσα ἀρχαίαν ἀκρόπολιν, Ἑλλ. γυμνάσιον καὶ 5400 κατ. *Γπάτη* πρὸς Δ. αὐτῆς, ἀρχαία πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς ὕδατα λίαν χρήσιμα πρὸς ἴασιν χρονίων παθῶν καὶ ἔχουσα 1660 κατ. *Στυλῆς* πρὸς Α. παράλιος κώμη εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ἠνωμένη μετὰ τῆς *Λαμίας* δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ καὶ ἔχουσα νηματοποιεῖον καὶ 1800 κατ. *Γαράδικι* πρὸς Α. λίαν μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Κρεμαστήν* ἔχουσα λαμπρὸν καπνόν. *Νέα Μερζέλια* ἢ Ἀμαλιχόπολις ΒΑ. αὐτῆς, παράλιος κώμη ἔχουσα 900 κατ. καὶ καλὸν ναυτικόν.

β'. Τῆς *Λοκρίδος*, πρωτ. *Ἀταλάντη* (πάλαι Ὀποῦς) παρὰ τὸν Ὀπούντιον κόλπον, ἔχουσα περί τοὺς 1400 κατ. καὶ παράγουσα αἰ-
τον ἀξιόλογον. *Λιβανᾶται* παρὰ τὸν ἀρχαῖον λιμένα Κύνον, κώμη παράλιος, παρὰ τὴν ὁπίαν σώζονται λείψανα τοῦ τάφου τῆς Πύρας

συζύγου τοῦ Δευκαλίωνος. *Λαδίων* πρὸς Δ. γεωργικὴ μεσόγειος κωμό-
πολις, ἔχουσα 3050 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ὑφαν-
τικὴν. *Θερμοπέλαι*, παρχλιος ἐπίσημος τὸ πάλαι στενὴ ὀρεινὴ θέσις,
ὅπου ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν ἔπεσε μαχόμενος πρὸς
τοὺς Πέρσας (480 π. Χ.)· ἐνταῦθα ἔτι κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς Ἑλλην.
ἐπαναστάσεως παρὰ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας ὁ Ἀθανάσιος Διά-
κος μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων συνελήφθη ὑπ' αὐτῶν καὶ ὑπέστη
μαρτυρικὸν θάνατον. *Ἐλάτεια* (νῦν Λοῦτα) εἰς τὸ ΝΔ. ἀξιώλογος τὸ
πάλαι πόλις καὶ αἰ κλιεὶς τῆς Ἑλλάδος θεωρουμένη.

γ'. Τῆς *Παρνασσίδος*, πρωτ. Ἀμφισσα (Σάλωνα νῦν) ὄχι μακρὰν
τῶν δυτικῶν ὑπεριῶν τοῦ Παρνασοῦ, ἀρχαία πόλις τῶν Ὀζολῶν
Λοκρῶν ἔχουσα λαμπρὸν ἐλαιῶνα καὶ 4640 κατ. *Τοπόλια* ἐπὶ τοῦ
Παρνασοῦ πρὸς Β. τῆς Ἀμφίσσης, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα 950 κατ.
Χρισσόν, κώμη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κρίσσης περὶ τὰ 45' ἀπέχουσα τῆς
θαλάσσης καὶ ἔχουσα 1200 κατ. καὶ ἐπίκειον τὴν Ἰτέαν (πάλαι Χά-
λαιον;). *Καστρέ*, μικρὰ κώμη εἰς τὰς νοτίους ὑπερείας τοῦ Παρνα-
σοῦ, ὅπου τὸ πάλαι ὑπῆρχον ἢ πόλις Δελφοὶ καὶ τὸ δικάσιμον μαν-
τεῖον τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος. *Γραβιὰ* πρὸς Β. αὐτῶν παρὰ τὸ
ἀρχαῖον τῆς Δωρίδος *Κυτίριον*, μάλιστρα στρατιωτικὴ θέσις καὶ κατὰ
τὴν Ἑλλην. ἐπανάστασιν ἀνάδειχθεῖσα. *Γαλαξειδιον* (πάλαι Οἰάν-
θεια) εἰς τὸν Κρισσῖον κόλπον ἔχουσα καλὸν λιμένα, τὸ καλλίτερον
νῦν τῆς Ἑλλάδος ἐμπορικὸν ναυτικὸν καὶ περὶ τὰς 4 χιλ. κατ.

δ'. Τῆς *Δωρίδος*, πρωτ. *Δωιδωρικιον* παρὰ τὸν Ὑλαιθον ποταμὸν,
ἔχουσα 900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. *Βιτριτίσα*
(940 κατ.) εἰς τὰ ΝΑ. παρχλιος κώμη, κειμένη ἐπὶ τῶν ἑρειπίων τῆς
ἀρχαίας *Τολοφῶνας*. *Ἀρτσιτίνα* πρὸς Β. ἡ μεγαλύτερα κώμη τῆς Δω-
ρίδος ἔχουσα περὶ τοὺς 1500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν.

Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (138 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας συνίσταται ἐξ 6 ἐπαρχιῶν
α'. Τοῦ *Μεσολογγίου*, ἐπισ. πόλις *Μεσολόγγιον* παρὰ τὴν ἀρ-
χαίαν *Καλυδῶνα*, πρωτ. τοῦ νομοῦ· εἶνε δὲ παρχλιος, ὄχυρὰ καὶ ἐμ-
πορικὴ πόλις, ἔχουσα λίαν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ 6200 κατ. Ἐνταῦθα
ὑπάρχουσι καὶ οἱ τάφοι τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Μάρκου Βότσαρη·
ἐν δὲ τῷ τεναγεῖ κείνται καὶ αἱ μικραὶ ἀλλ' ἠρωϊκαὶ νῆσοι *Κ. Λεῖοσθα*
καὶ *Βασιλάδι*. *Αἰτωλικόν*, εἰς τὰ ΒΑ. τοῦ Μεσολογγίου, ἔχουσα
3750 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

β'. Τῆς *Ναυπακτίας*, πρωτ. *Ναύπακτος*, ἔχουσα ἀρχαῖον ὄρυ-
Πλάταρος, πρὸς Β. μεσόγειος γεωργικὴ κώμη, ἔχουσα 1660 κατοίκους.

γ'. Τῆς *Τριφυλίας*, πρωτ. *Ἀργεῖον*, μεσόγειος πόλις, ἔχουσα

Θερμά ὕδατα καὶ 5220 κατ., ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν πρὸς Δ. αὐτῆς παρὰ τὴν Τριχωνῶν λίμνην ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον Θρόνιον.

δ'. Τῆς *Εὐρυταρίας*, πρωτ. Καρπενήσιον, ὄρεινότητι κωμόπολις, ἐπίσημος διὰ τὰς συμβάσεις ἐνταῦθα μάχας μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, καὶ ἔχουσα 1730 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. *Φουρνᾶ*, πρὸς Β. ὄρεινὴ καὶ ποιμενικὴ κώμη, ἔχουσα 1120 κατ. *Κράκελλον*, πρὸς Ν. μικρὰ κώμη, ἔχουσα 640 κατ. *Ἀμπλιανή* πρὸς Ν. κώμη ὄρεινὴ, εἰς ἣν οἱ Ἕλληνες τὸ 1824 ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους.

ε'. Τοῦ *Βάλτου*, πρωτ. Κραβασαρχῆς εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς ἀρχαίας *Λιμναίας*, ἐμπορικὴ πόλις ἐξέχουσα βαλανδίων, καὶ ἔχουσα 3 χιλ. κατ. Πρὸς Β. αὐτῆς σώζονται τὰ εἶρηπια Ἄργους τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ. *Λεπειοῦ* πρὸς Ν., παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν Σπράτον, ἔχουσα 930 κατ.

ς'. Τῆς *Βορίτσης* καὶ *Ξηρομέρου*, πρωτ. *Βόριτσα* εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον παρὰ τὸ ἀρχαῖον Ἀνακτόριον, ἔχουσα φρούριον, ὄχι καλὸν λιμένα, κλίμα νοσῶδες καὶ 1760 κατ. Ἐν δὲ τῇ εἰσόδῳ τοῦ κόλπου ἔκειτο ἡ πόλις *Ἀκτιον*, ὅπου τὸ 31 π.Χ. ἐνίκησεν ὁ Ὀκτάβιος τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν βασίλισσαν τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτραν. *Ἀστακὸς* ΝΑ. ἡ μεγαλειτέρα κώμη τῆς ἐπαρχίας.

4. Νομὸς Ἄρτης.

Ὁ νομὸς τῆς Ἄρτης ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΑ. μέρους τῆς Ἠπείρου ἐπίσημ. πόλεις αὐτοῦ *Ἄρτα* (πάλαι Ἀμβρακία) ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου, πρωτ. τῆς χώρας, ἔχουσα φρούριον, μικρὸν ἐμπόριον καὶ περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Καλαρρῦται*, ὄρεινὴ ἀλλὰ πλουσίαι πρὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως, κωμόπολις ἔχουσα νῦν περὶ τὰς 2 χιλ. κατοίκους.

5. Νομὸς Καρδίτσας.

Ἐπίσημοι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Καρδίτσα*, πρωτ. αὐτοῦ ἔχουσα περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Φανάρι*, μικρὰ κώμη ἔχουσα φρούριον. *Φάρσαλος* (3 χιλ. κατ.), ἀρχαία πόλις τῆς Θεσσαλίας, παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰούλιος Καίσαρ τὸ 48 π. Χ. ἐνίκησε τὸν Πομπήϊον καὶ κατέλυσε τὴν Ῥωμαϊκὴν δημοκρατίαν. *Δομοκόν*, ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

9. Νομὸς Τρικάλων.

Ἐπίσημ. πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Τρίκαλα* (πάλαι Τρίκχη), πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα καλοὺς στρατώνας καὶ 17 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. *Καλαμ-*

πάκα (πάλαι Σταγοί), ἔχουσα 2 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείνται τὰ *Μετέωρα*, ἀρχαία βυζαντινὰ μοναστήρια ἐπὶ ἀποτόμων βράχων.

7. Νομὸς Λαρίσσης.

Ἐπίσημοι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Λάρισα* ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ, παναρχαία καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον, καλὴν γεωργίαν, στρατῶν καὶ περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. *Τύρραβος*, ὀνομαστὴ πρὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως διὰ τὰ ὑφάσματά της, νῦν δὲ διὰ τοὺς στρατῶνάς της, ἔχουσα περὶ τὰς 8 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. *Ἀμπελάκια*, (2500 κατ.) πλησίον τῶν *Τεμπῶν*, ἔχουσα πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀξιόλογα ὑφαντήρια. *Ἀγιά*, γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἀξιόλογα Ἑλλν. Σχολεῖα καὶ ὑπὲρ τὰς 7 χιλ. κατοίκων.

8. Νομὸς Βώλου.

Ἐπίσημοι αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Βῶλος* παρὰ τὰς ἀρχαίας *Παγασάς*, πρωτ. τῆς χώρας, εὐλίμενος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα φρούριον καὶ περὶ τὰς 5 χιλ. κατ. *Φεραί*, (νῦν *Βελεστίνον* 3500 κατ.) ἐπὶ παραποτάμῳ τοῦ Πηνειοῦ, ἀρχαία πόλις καὶ πατρίς τοῦ *Ρήγα* τοῦ *Φεραίου*, τοῦ πρώτου μάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. *Ζαγορά*, εἰς τὰς Δ. ὑπωρείας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ 3 χιλ. κατ. *Πορταριά* εἰς τὰς Δ. ὑπωρείας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα κατὰ Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. *Γαλικός*, ἀρχαία πόλις εἰς τὸν Παγασητικὸν κόλπον. Ἐκ ταύτης, κατὰ τὸν μῦθον, ὁ *Ίάσων* μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν ἐξέπλευσε διὰ τὸ ἐν *Κολχίδι* χρυσοῦν δέρας. *Ἀλμυρόν*, κωμόπολις παράγουσα περίφημον κἀπνὸν καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

Πελοπόννησος.

1. Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθ. (136 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς 6 ἐπαρχίας:

α'. Τῆς *Ναυπλίας*, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Ναῦπλιον* ἐπὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ μέχρι τοῦ 1834 ὄλου τοῦ βασιλείου, ἔχουσα ἀπόρρητα ἐνετικά φρούρια, τὸ βασιλικὸν ὀπλοστάσιον, Ἑλλ. Γυμνάσιον, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ μετὰ τῆς 5' μακρῶν αὐτῆς κειμένης *Προτοίας* 6 χιλ. κατ. Τὸ *Ναῦπλιον* ἦτο ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ὀλιμῆν τοῦ Ἀργους. Περὶ τὰ 20' δὲ μακρῶν τοῦ *Ναυπλίου* κείται ἡ ἀρχαία *Τίρυνς*, διασώζουσα ἀξιόλογα πελασγικὰ τείχη. *Ἐπίδαυρος* (1120 κατ.), παράλιος κώμη εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Παρὰ τὴν

κώμην Λιγουριό κατὰ τὴν θέσιν Ἰερὰ σώζονται τὰ εἰρήπια τοῦ διασήμεου ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ θέατρον τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἐπιδαύρου ἀκέραιον.

β'. Τῆς Ἀργοῦδος, πρωτ. Ἄργος περὶ τὰ $\frac{3}{4}$ ὥρ. μακρὰν τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, διέσημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα ἀρχαίαν ἀκρόπολιν Ἀκρίσσαν, ὠραίους κήπους, νηματοποιεῖα καὶ περὶ τὰς 10 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν τοῦ εὐφορωτάτου Ἀργολικοῦ πεδίου. Μυκῆναι (νῦν Χαρθάτι) μεσόγειος παναρχαία πόλις, πρωτ. τῶν Ἀτρειδῶν ἐνταῦθα σώζονται πολὺτιμα διὰ τὴν τέλῃν ἀρχαία μνημεῖα οἷον λείψανα τῆς πύλης τοῦ τείχους, οἱ ἐπ' αὐτῆς λέοντες τῶν Μυκηνῶν, καὶ οἱ ἐσχάτως εὐρεθέντες πινάρχιοι τάφοι.

γ'. Τῶν Σπετζῶν καὶ τῆς Ἐρμιονίδος, πρωτ. Στέτται ἐπὶ μικρᾷ νήσῳ (πάλαι Πιτυούσης) μᾶλλον πεδινῆς, ἔχουσα 6500 κατ. καὶ ἐμπορικὸν ναυτικόν, μεγάλως συντελέσασιν εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα. Κρανίδιον, ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, μεσόγειος πόλις, ἔχουσα 3560 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἐρμιόνη (Καστρί νῦν) ἀπέναντι τῆς Ὑδρας, ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ κώμη γεωργικὴ καὶ ναυτικὴ ἔχουσα περὶ τοὺς 1900 κατ.

δ'. Τῆς Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας, πρωτ. Ὑδρα ἐπὶ μικρᾷ, βραχῶδους καὶ ἀνύδρου νήσου, Ὑδρέας τὸ πάλαι καλουμένης, ἀντικρυ τοῦ Σκυλλαίου ἀκρωτηρίου, ἔχουσα ἀξιολόγους οἰκοδομὰς, ὠραίους ναοὺς, μικρὰν βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 6550 κατ. ἀσχολουμένων ὅλως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἀκμάχιον ἔχοντες οἱ Ὑδραῖοι ναυτικὸν κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως καὶ ζωηρὸν τὸ ἑλληνικὸν φρόνημα, ἐπρώτευσαν καθ' ἕκαστας τοὺς ἐν θαλάσῃ ἡμῶν ἀγῶνας, ὅχι κατώτεροι δειχθέντες τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμχησάντων. Τροιζήν (νῦν Δαμαλάς) ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ζηρέας, ἀρχαία πόλις διέσημος διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὸ 480 π. Χ. φιλοξενίαν τῶν κατοίκων τῆς Πόρος (πάλαι Καλυψία), νῆσος μὲ ὁμώνυμον πόλιν, ἔχουσαν λιμένα ἀσφαλέστατον καὶ περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν γεωργίαν τῶν λαμπρῶν λεμονεῶνων τῶν. Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ἐντὸς δάσους σώζονται καὶ τὰ εἰρήπια τοῦ παναρχαίου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Δημοσθένης (322 π. Χ.), πῶν τὸ κώνειον.

ε'. Τῆς Κορινθίας, πρωτ. Νέα Κόρινθος μεταξύ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ Λουτρακίου (πάλαι Λεγαίου), νέα πόλις κανονικῶς οἰκοδομημένη, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον, 2650 κατ. καὶ ὅχι πολὺ καλὸν λιμένα. Καλαμάχιον (πάλαι Κεγγραεῖ), λιμὴν εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Δι' ἀμφοτέρων τῶν λιμένων τούτων γίνεται ἡ ἀπ' Ἀθηνῶν συγκοινωνία πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, τὴν ἑπτά-

νησον καὶ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. ἸΚόρινθος, ὑπὸ τὸ ὄχυρόν φρούριον Ἀκροκόρινθον, διάσημος ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ μικρὰ κώμη καὶ νοσώδης καταστραφείσα ὅλως τὸ 1857 ὑπὸ σεισμοῦ. *Παραχώρα* παρὰ τὸ Ἡραϊον ἀκρωτήριον, ἔχουσα 1460 κατ. *Σοφικόν* (πάλαι Σολύγεια), κώμη γνωστὴ διὰ τὴν ὠραίαν ῥητινὴν τῆς, ἔχουσα 2 χιλ. κατ. *Βασιλικά*, κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Σικυῶνα. *Τρίκαλα*, μεσόγειος κωμόπολις ἐπὶ ποταμοῦ ἔχουσα 1010 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν σταφιδοφυτείαν. Ἄγ. Γεώργιος (Φλυσοῦς) ΝΑ. τῆς Κορίνθου, κώμη παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἔχουσαν ἀπ' Ἀργεῶς εἰς Κόρινθον, παράγουσα μαῦρον οἶνον καὶ ἔχουσα 1520 κατ. Παρ' αὐτὴν κένται αἱ τρεῖς ἱστορικαὶ θέσεις *Δερβεράκι*, *Ἀγινόρι* καὶ *Στεφάνι*, ὅπου ὁ Δράμαλις κατεστράφη, ἀποχωρῶν τῆς Ἀργολίδος.

ζ'. Τῶν *Κυθέρων*, πρωτ. Κύθηρα ἐπὶ ὄρων. νήσου (13,260 κατ.) ἀπέναντι τῆς Λακωνικῆς, 4 στάδια ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν, διασώζουσαν λείψανα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἔχουσα 1220 κατ. Τὰ Κύθηρα εἶνε λίαν ὀρεινὴ νήσοι, ἀλλ' ἕνεκα τῆς μεγάλης φιλοπονίας τῶν κατοίκων τῆς παράγει ἀξιόλογους ὀπώρας, μέλι, οἶνον καὶ ἔλαιον. Πρὸς Ν. τῶν Κυθέρων Ἄτικύθηρα, (πάλαι Αἰγύλη, 440 κατ.), μικρὸν νησίδιον.

2. Νομὸς Ἀχαιῶν καὶ Ἡλίδος (182 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαίρεται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῶν *Πατρῶν*, ἐπισ. πόλις Πάτραι, ἀρχαία καὶ ἐκ τῶν διασημοτέρων πόλεων τῆς Ἀχαικῆς συμπολιτείας, νῦν δὲ ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ κράτους, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς, κανονικὸν σχέδιον, ἄφθονα ὕδατα, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μικρὰν βιομηχανίαν οἰνοποιίας, φωτισμὸν δι' αἰερίφωτος καὶ ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ἐλιθοβολήθη ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον.

β'. Τῆς *Αἰγιαλείας*, πρωτ. *Ἄγιον* (Βοστίτσα νῦν, 5200 κατ.), ἀρχαία παράλιος πόλις καὶ ἔδρα τὸ πάλαι τῆς Ἀχαικῆς συμπολιτείας, ἐντελῶς σχεδὸν καταστραφείσα τὸ 1861 ὑπὸ σεισμοῦ καὶ πάλιν ἀνεγερθεῖσα. Παρ' αὐτὴν κείται καὶ ἡ μονὴ τῶν *Ταξιαρχῶν*, ὅπου εὐρίσκονται καὶ τὰ Ἅγια Πέθη τοῦ Χριστοῦ.

γ'. Τῶν *Καλαβρῶτων*, πρωτ. *Καλάβρυτα* (πάλαι Κόλαιθα), παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα περὶ τοὺς 1060 κατ. Πρὸς Β. τούτων κείται τὸ *Μεγα Σπήλαιον*, ἡ διασημότερα μονὴ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εὐρίσκεται μία τῶν τριῶν εἰκόνων τῆς Θεοτόκου ἱστορηθεῖσα ὑπὸ Λουκᾶ τοῦ ἀποστόλου. Ἡμίσειαν δὲ ὄραν πρὸς Α. κείται ἡ ἀξιόλογος μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας. *Σωπῶτον* παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἐρυμάνθου, κώμη ἔχουσα 1100 κατ. καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλλ. σχολεῖον εἰς τὰς

Α. ὑπὸ ρείας τοῦ ὄρους Ἐρυμάνθου, ἔχουσα Ἑλλ. σχολεῖον καὶ 1070 κατ. *Λυκούρια* ΝΑ. μεσόγειος κώμη ἔχουσα 1210 κατ.

δ'. Τῆς *Ἡλείας*, πρωτ. *Πύργος*, μεσόγειος ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα 8650 κατ. Τζάτης ἐπίνειον εἶνε τὸ Κατὰκωλον, ἐνωθὲν μετὰ τοῦ Πύργου δι' ἀμυζιτῆς ὁδοῦ. *Γασταύρη* ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ, κώμη ἔχουσα εὐφροωτάτην πεδιάδα, 1420 κατ. καὶ ἐπίνειον τὴν *Γ.λαρέντσαν*. *Λεχαιὰ* πρὸς Β. ἔχουσα 2120 κατ. Ἐπὶ τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ, τόπῳ ἱερῷ κεκαλυμμένῳ ὑπὸ νῶν, ἄλσεων καὶ διαφόρων ἄλλων οἰκοδομημάτων, ἔκειτο ἡ πόλις *Πισα*, ἐνθα κατὰ πενταετίαν ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, ἡ μεγίστη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πανήγυρις.

3. Νομὸς Μεσσηρίας (156 χιλ. κατ.)

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας·

α'. Τῶν *Καλιμῶν*, ἐπισ. πόλις *Καλίμυ* πρὸς τὰς ἀρχαίας Φαράς εἰς τὸν Μεσσην. κόλπον περὶ τὰ 20' ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀλίμενος, ἔχουσα Ἑλλην. Γυμνάσιον, μεταξοκλωστήρια, βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἀμυζιτὴν ὁδὸν μέχρι τοῦ Νησίου καὶ 7 χιλ. κατ. εἶνε πόλις ἐμπορικὴ ἐξάγουσα σῦκα, ἔλαιον, μέταξαν, σταφίδας κτλ. *Σίτισσα* (1400 κατ.) παρὰ τὸν Ταύγετον, ἡ ἀξιολογωτέρα κώμη τῆς Ἀλαγονίας. *Καμάρια* (Θουρία, 1350 κατ.) ἐπὶ τοῦ Ἀρεως ποταμοῦ, εὐφορος κώμη, ἔχουσα 1600 κατ.

β'. Τῆς *Μεσσήνης*, πρωτ. *Νησίον* παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Παμῖσου, πόλις θερινὴ ἔχουσα 6 χιλ. κατ. καὶ ἐξάγουσα ἀξιολογὸν μαῦρον αἶνον. Ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπὸ ρείων τοῦ ὄρους *Ἰθάμης* (νῦν Βουλκάνου) σώζονται ἐτι λείψανα παναρχαίου τείχους, ἀποτελοῦντα τὴν ἀκρόπολιν τῆς πόλεως Μεσσήνης. *Μαυρομάτι*, κώμη ἐντὸς τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἀρχ. Μεσσήνης συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου. Τοῦ τείχους ταύτης σώζεται τὸ πλεῖστον μέρος ὡς καὶ αἱ πύργοι, ἐτι δὲ τὸ στάδιον τῆς πόλεως καὶ τὸ αὐτῆς θέατρον. *Πο.ληρή*, κώμη πρὸς τὰς πόλεις τῆς Ἀρχαδίας, ἐπίσημος διὰ τὰς παρ' αὐτὴν συγκροτηθείσας μάχας κατὰ τοῦ Ἰμβραχῆ πασσαῦ.

γ'. Τῆς *Πυλίας*, πρωτ. *Πύλος* (κοιν. Ναυαρίνον, ἢ Νεόκαστρον, 1320 κατ.) ἀντικρὺ τῆς νήσου Σφακτηρίας, ἀρχαία ἐπίσημος πόλις ἔχουσα φρούριον καὶ λαμπρὸν λιμένα, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ 1827 ἐπυρπολήθη ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσίας ὁ Τουρκικὸς καὶ Αἰγυπτιακὸς στόλος. *Μεθώνη* (1120 κατ.) πρὸς Ν. αὐτῆς καὶ *Κορώνη* (1850 κατ.) πρὸς Α. φρούρια παραθαλάσσια *Πεταλίδιον* (πάλαι Κορώνη) πρὸς Β. κώμη, ἐν ἣ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν συνακίσθησαν Λάκωνες. *Μαριάκι*, ἐνθα ἐπίσης μαχόμενος κατὰ τοῦ Ἰμβραχῆ πασσαῦ ὁ ἦρωσ Παπαφλέσας.

δ'. Τῆς *Τριφυλίας*, πρωτ. *Κυπαρισσία* ἐπὶ λόφου κειμένη, ἀπέχουσα περί τὰ 20' τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχουσα πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν πεδιάδα θείαν μαγευτικὴν καὶ 3630 κατ. *Φιλιατρά* πρὸς Ν. κωμόπολις παράλιος ἔχουσα 5640 κατ. καὶ παρ' αὐτὴν *Γαργαλιάνοι*, ἔχουσα περί τὰς 4 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι κείνται ἐπὶ πεδιάδων καταφύτων ἐξ ἐλαιῶν καὶ σταφίδων καὶ ἔχουσι θείαν ἀξιωματώδη.

ε'. Τῆς *Ὀλυμπίας*, πρωτ. *Ἀνδρίτσαινα* εἰς τὰς ὑπὸ ὀρέας τοῦ Λυκείου ὄρους, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα κλίμα ὑγρὸν, ἀξιόλογον βιβλιοθήκην καὶ 2150 κατ. Ἀνωθεν τῆς Ἀνδριτσαινῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους παρὰ τὸ χωρίον *Σκληρὸν* σώζεται ἐν μέρει ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος, ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ Παρθενῶνος Ἰκτινίου. Ἀγουλιτσα (2220 κατ.) κώμη πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ.

4. Νομὸς Λακωνίας (121 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας.

α'. Τῆς *Λακεδαιμονος*, ἐπισ. πόλις *Σπάρτη* παρὰ τὴν δεξιὴν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα, πρωτ. τοῦ νομοῦ διάσημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν ὄριζοντα, καλὰς οἰκοδομὰς, πλατείας καὶ κανονικὰς ὁδοὺς, ὠραίους κήπους, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μεταξοκλωστήρια καὶ 3400 κατ. Ὅχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς παρὰ τὸν Ταύγετον κείται ἡ πρῶτη πρωτ. τῆς Λακεδαιμονος *Μιστράς*, κτίσμα τῶν Φράγγων τοῦ μεσαιῶνος, ἔχουσα ὠραίους κήπους καὶ ὑψηλὴν καὶ ὄχυράν ἀλλὰ κατηρητωμένην ἀκρόπολιν. *Καστανιά* ἐπὶ τῶν Β. ὑπὸ ὀρειῶν τοῦ Ταύγετου, γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ κωμόπολις ἔχουσα 1500 κατ. *Γεωργίτσι* παρὰ ταύτην, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα 2 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὠραίας σταφυλάς. *Βουρλιάς* πρὸς Β. κώμη κειμένη ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ κεκαλυμμένου ὑπὸ ἐλαιῶνος, ἔχουσα 1140 κατ. *Ἀράχωβα* (πάλαι *Καρυαί*) πρὸς Β. κώμη ὑπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑρμῆς καὶ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Οἰνοῦντος ποταμοῦ. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Βουρλιᾶ εἰς τοῦ Κρεββατᾶ τὸ χᾶν κατὰ τὴν θέσιν *Παληγοριῶν* ἔκειτο ἡ ἀρχαία *Σελλασία*. *Βαρβίτσα*, κώμη ὄρεινὴ οὐ μακρὰν τῆς Ἀραχῶνης, πατρὶς τοῦ διατῆμου ἀρματωλοῦ *Ζαχαριᾶ*. *Σκλαδοχώριον* (πάλαι Ἀμύκλαι) πρὸς Ν. τῆς Σπάρτης ὄχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς, ἐν ἣ ὑπῆρχε ναὸς διάσημος τοῦ Ἀπόλλωνος. *Λεβέσσοβα* (πάλαι *Κροκεαί*), κωμὴ γεωργικὴ ἀξιόλογος παρὰ τὴν ἀμαξιτὴν τῆς Σπάρτης ὄδον, ἔχουσα 1300 κατ. *Εἰλος* πρὸς Ν. παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀρχαία πόλις ἦς οἱ κάτοικοι νικηθέντες ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἐγένοντο δημόσιοι δούλοι, *Εἰλωτες* κληθέντες.

β'. Τῆς *Οἰτύλου*, πρωτ. *Ἀρεόπολις* (Τσίμοβα νῦν), ἡ μεγαλειτέρα κωμόπολις τῆς δυτικῆς Λακωνίας, παράγουσα ἀξιόλογον ἔλαιον καὶ

ἔχουσα 1270 κατ. *Οἰτύλος* (Πόρτο Βέτουλο) παρὰ τὸν λιμένα *Λιμένι*, ἔχουσα 1300 κατ. *Κίτα* παρὰ τὸ ἀκρωτήριο *Θυρίδας*, μικρὰ κώμη.

γ'. Τοῦ *Γυθείου*, πρωτ. *Γύθειον*, ἀρχαία παράλιος καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Λακωνίας (2800 κατ.) ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς Σπάρτης δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. Ἐνταῦθα ἦσαν καὶ τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων. *Πολυτάραχος* πρὸς Δ. μικρὰ κώμη, ὅπου γενναίως ἀπεκρούσθη θέλων νὰ ἀποβῇ ἐκεῖσε ὁ Ἰμβραήμ Πασσᾶς.

δ'. Τῆς *Ἐπιδαφου Λιμηρᾶς* ἐκτεινομένης μέχρι τῶν Μαλεῶν πρτ. *Μολαῖοι*, μεσάγειος κώμη ἔχουσα 1200 κατ. *Μορεμβασία* (Ἐπίδαυρος Λιμηρᾶ) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, μικρὰ παράλιος κώμη κειμένη ἐπὶ νησιδίου ἠνωμένου διὰ γαφύρας μὲ τὴν ξηρὰν καὶ ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν, ὠραίαν Βυζαντινὴν ἐκκλησίαν, ὄχι πολὺ ἀσφαλῆ λιμένα καὶ 510 κατ. *Βοιαί* πρὸς τὸν Μαλεῶν παρὰ τὸν ὁμών. κόλπον, κώμη ἔχουσα 1060 κατ.

5. Νομὸς Ἀρκαδίας (160 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας.

α'. Τῆς *Μαρτυρίας*, ἐπισ. πόλις *Τρίπολις* ὑπὸ τὸ ὄρος *Μαίναλον*, πρωτ. τοῦ νομοῦ πόλις ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ, ἔχουσα βιομηχανίαν αἰδηρουργικῆς καὶ χαλκευτικῆς, Ἑλλ. Γυμνάσιον, κλίμα ὑγιεινόν, ὠραίαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι *Μύλων* καὶ Ἄργους καὶ ὑπὲρ τὰς 10 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν αὐτῆς πρὸς Β. ἔκειτο ἡ *Μαρτίτεια*, (νῦν *Τσιπιανά*) καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. ἡ *Τεγέα* (Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ νῦν), ἀρχαίαι ἐπίσημοι πόλις τῆς Ἀρκαδίας. *Λεβίδιον* πρὸς Β. κώμη ἐπίσημος διὰ τὴν πρῶτην ἐνταῦθα τὸ 1821 ὑποχώρησιν τῶν Τούρκων, ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 2120 κατ. *Βαλετέσιον* ΝΑ. πρὸς τὸ ἀρχαίον Παλλάντιον, κώμη ὄρεινὴ, ἐν ἣ τὸ πρῶτον οἱ Ἕλληνες τὸ 1821 κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους (α).

β'. Τῆς *Γορτυρίας*, πρωτ. *Δημητσάνα* (Θεῖσά;) ἐπὶ ποταμίου, ἐπίσημος διὰ τὸ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως σχολεῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του. εἶνε δὲ πατρὶς τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν καὶ τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου τοῦ πατριάρχου, τοῦ κρεμασθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως, ἔχουσα περί τὰς 2250 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον (β).

(α) Ὅχι μακρὰν αὐτοῦ πρὸς τὴν Τρίπολιν κείνται αἱ κῶμαι *Κερασιά*, *Πιάννα*, *Χρυσοβίτσι*, ἐπὶ δὲ ἡ θέσις *Γράνα*, ἐπίσημοι ἐν τῇ νῆα Ἑλληνικῆ ἱστορίᾳ.

(β) Τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἐμόρφωσε τοὺς περισσοτέρους πολιτικούς ἀνδρας τῆς Πελοποννήσου τοὺς διαπρέψαντας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ μετὰ ταῦτα, ἡ δὲ βιβλιοθήκη του ἐχρησίμευσε τότε ὡς χαρτίον εἰς κατασκευὴν πυριτιδο-

Καρύταινα πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Γορτυνίου καὶ Ἀλφειοῦ, ἐν ὑψηλῇ θέσει ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ 1460 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. *Στεμνίτσα* ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, κωμόπολις ὄρεινῃ ἔχουσα 2800 κατ. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαλκίεις καὶ φανοποιούς. *Ζάτουνα*, κώμη ὠσαύτως ὄρεινῃ, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μᾶλλον εἰς τὴν βυρσοδεψικὴν. *Βυτίρα* πρὸς Β. ἔχουσα 1100 κατ. *Λαγκαδία* (Τευθίς) ΒΔ. ὄρεινῃ κωμόπολις ἔχουσα 4900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν οἰκοδομικὴν. *Μαγούλιαν*, ὠσαύτως ὄρεινῃ κώμῃ, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ὑλοτομίαν.

γ'. Τῆς *Μεγαλοπόλεως*, πρωτ. *Μεγαλόπολις* (Σινάνον νῦν), παρὰ τὸν ποταμὸν Ἐλισσόντα, κώμη μικρὰ (1150 κατ.) ἤδη ἀνεγειρομένη μὲ κανονικὸν σχέδιον παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχ. Μεγαλοπόλεως, συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην· εἶνε δὲ πατὴρ τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ Πολυβίου. *Λεοτάριον* παρὰ τὸν Καρνίωνα ποταμὸν, ὄρεινῃ κώμῃ γεωργικῇ καὶ ποιμενικῇ· ἐντεῦθεν ἀμαξίτη ὁδὸς ἀγίε ἀπ' Ἀρκαδίας εἰς Μεσσηνίαν.

δ'. Τῆς *Κυνουρίας*, πρωτ. *Λεοτάριον* πόλις ὑπὸ ὄρος περὶ τὰ 45' μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχουσα μικρὰν ἀλλὰ κατάφυτον πεδιάδα ἐξ ἐλαιῶν, πορτοκαλεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων καὶ 4870 κατ. ἀσχολουμένους μᾶλλον εἰς τὸ ἐμπόριον (α). *Ἄστρος* πρὸς Β. κώμη κειμένη εἰς τὸ ἄκρον τῆς εὐφόρου πεδιάδος Θυρέας, ἔχουσα μόνον ὄρμον δι' οὗ ἐξάγονται τὰ διάφορα προϊόντα τῆς Κυνουρίας. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τὸ θέρος μεταβαίνουν εἰς τὰς 3 ὥρας ΝΔ. αὐτοῦ κειμένην κώμην Ἁγίον Ἰωάννην, ὅπου πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχεν Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ βιβλιοθήκη. Πρὸς Ν. τούτου Ἁγ. Πέτρος ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ἀρχαίων Ἑρμῶν συνέχειαν ὄντα τοῦ ὄρους Πάρωνος, ὄρεινῃ κωμόπολις, ἔχουσα ὠραίους κήπους, πολλὰ ὕδατα καὶ 3700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. *Καστρί* παρὰ τὸν Ἁγ. Πέτρον, κατάφυτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων, κωμηδὸν οἰκουμένη καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 4500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἔχοντας πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας. *Δολιανὰ* κώμη περὶ τὰς δύο ἡμίσει ὥρας ἀπέχουσα τῆς Τριπόλεως, ἔχουσα ἀξιόλογα λατομεῖα μαρμάρου καὶ περὶ τοὺς 1700 κατ. *Βέρβαινα* οὐ μακρὰν αὐτῆς, κωμὴ ὄρεινῃ κώμῃ, ἧς οἱ κάτοικοι μᾶλλον εἶνε ποιμένες. Ἀμφότεραι αὗται αἱ κῶμαι εἶνε ὀνομασταὶ διὰ τὴν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βαλτετσίου τὸ 1821 καταστρεπτικὴν ἦταν τῶν Τούρκων.

βολῶν τῶν Ἑλληνικῶν στρατοπέδων τῆς Πελοποννήσου. Ἐπίσης εἰς τοὺς πυριτιδομύλους τῆς Δημητσάνης κατασκευάζετο τὸ πλεῖστον τῆς πυριτίδας τῆς χρησιμευσάσης εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα.

(α) Ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς εἰς κώμας Καστάνιτσαν, Σίταιναν, Πρακτόν, κλ. λαλεῖται ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος, ἧτις εἶνε λείψανον τῆς ἀρχ. δωρ. διαλέκτου.

Αἱ ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νῆσοι.

1. Νομὸς Εὐβοίας (95 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α. Τῆς Χαλκίδος, ἐπίσ. πόλις Χαλκίς ἐπὶ τοῦ διασήμεου διὰ τὴν παλιόροικν του πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει κινητὴ σιδηρὰ γέφυρα, δι' ἧς ἐνοῦται ἡ Στερεὰ Ἑλλάς μετὰ τῆς Εὐβοίας, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀρχαία, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα λίαν ὄχυρόν φρούριον, Ἑλλ. γυμνάσιον, νηματοποιεῖον καὶ περὶ τοὺς 6700 κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ τινες μωαμεθανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. *Λίμνη* (πάλαι Αἰγαί) πρὸς Δ. παράλιος κώμη, ἔχουσα περὶ τοὺς 1700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. *Ἐρέτρια* (Νέα Ψαρά νῦν) ΝΑ. αὐτῆς, ἀρχαία παράλιος πόλις νῦν ἀνοικοδομημένη ὑπὸ τῶν Ψαρανῶν καὶ ἔχουσα περὶ τοὺς 400 κατ.

β'. Τοῦ *Ξηροχώριου*, πρωτ. *Ξηροχώριον* εἰς τὸ ΒΔ. ἄκρον τῆς νήσου, κωμόπολις κατάφυτος, ἔχουσα περὶ τὰς 2800 κατ. *Αἰδηψός* ΝΔ. ταύτης, μικρὰ κώμη ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς ἀρχαίας Αἰδηψοῦ παρ' αὐτὴν ὑπάρχουσι καὶ τὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους γνωστὰ θερμὰ ἱαματικά ὕδατα.

γ. Τῆς *Καρυστίας*, πρωτ. *Κύμη* εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Χαλκίδος περὶ τὰ 45' μακρὰν τῆς θαλάσσης, παράγουσα πολὺν μαῦρον οἶνον καὶ ὀπίωρας καὶ ἔχουσα ἀξιολόγους γαιάνθρακας καὶ περὶ τοὺς 3620 κατ. *Κάρυστος* πρὸς τὸ ΝΑ. ἀρχαία πόλις ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ περὶ τοὺς 700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. *Ἀλιβέριον* (πάλαι Ταμῦνοι) εἰς τὴν ΝΑ. παραλίαν, κώμη λίαν ὑψηλὴ, ἔχουσα περὶ τοὺς 600 κατ. εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει ἡ νήσος Σκύρος με' ὁμών. πόλιν, ἔχουσα 3250 κατ. ἐτι δὲ καὶ ἡ πρὸς Ν. μικρὰ νήσος *Πεταλία*.

δ'. Τῆς *Σκοπέλου*, συνισταμένης ἐκ τῶν βορ. Σποράδων καλουμένων νήσων, *Σκοπέλου* (4950 κατ.), *Σκιάθου* (3200 κατ.), *Ἀλονήσου* (400 κατ.) καὶ ἄλλων μικροτέρων νήσων με' ὁμών. κωμοπόλεις, πρωτ. εἶνε *Σκόπελος* ἐπὶ τῆς Σκοπέλου, ἐχούσης ἔδαφος εὐκαρπον καὶ ἀσπῶδες καὶ ἐξαγούσης οἶνον, κεράσια, ἀπίδια καὶ ἄλλας ἀξιολόγους ὀπίωρας.

2. Νομὸς Κυκλάδων (133 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐξ 7 ἐπαρχιῶν·

α. Τῆς *Σύρου*, (συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων *Σύρου* (27 χιλ. κατ.), *Μυκόνου* (4470 κατ.) καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων, ἐπίσ. πόλις εἶνε *Ἐρμούπολις* ἢ *Σύρος* ἐπὶ τῆς νήσου *Σύρου* ὀρεινῆς οὐσῆς καὶ τρα-

χειάς, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα Ἑλλ. γυμνάσιον, πολλὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια, ὄρφανοτροφεῖον, νοσοκομεῖον, λαμπροὺς ναοὺς, ἀγορὰν ἀξιόλογον, θέατρον, βυρσοδεψεῖα, νηματοποιεῖα, σαπωνοποιεῖα, σιδηρουργεῖα, καὶ μάλιστα τῆς Ἑλλ. ἀτμοπλοϊκῆς ἐταιρίας, ὑαλουργεῖα, ἐμπορικὸν ναυπηγεῖον κτλ. καὶ 21 χιλ. κατ. Ἐν αὐτῇ ἔτι συννεοῦνται καὶ αἱ ταχυδρομικαὶ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ ἐξ ἀπασῶν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Μετ' αὐτῆς ἐνοῦται καὶ ἡ Ἄνω Σύρος ἔχουσα 5 χιλ. κατ. τῶν πλείστων δυτικῶν. Μύκωνος, πόλις ἐπὶ ὁμων. νήσου τραχείας καὶ ἀκάρπου, ἔχουσα πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα. Δήλος, μικρὰ νήσος ἡδὴ ἀκατοίκητος, ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὀχι μακρὰν αὐτῆς εἶνε ἡ Ῥήθεια, μικρὸν νησίδιον, ἐν ᾧ ἔθαπτον οἱ ἄγγελοι τοὺς νεκροὺς τῶν.

β'. Τῆς Κέας, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Κέας (4320 κατ.), Κύθρου (2900 κατ.) καὶ Σερύφου (2950 κατ.) πρωτ. Κέα, κωμόπ. ἐπὶ τῆς νήσου Κέας κειμένης ἀπέναντι τοῦ Σουνίου ἀκρωτηρίου καὶ παραγούσης βαλανιδιον καὶ οἶνον ἀξιόλογον. Κύθρος, κώμη (1530 κατ.) ἐπὶ τῆς νήσου Κύθρου ὄρεινῆς οὔσης καὶ πετρώδους καὶ ἐχούσης θερμὰ ἰαματικὰ ὕδατα, εἰς ἃ τὸ θέρος συρρέουσι πλῆθος πασχόντων ἐκ χρονίων νοσημάτων. Σέρυφος, κώμη ἐπὶ τῆς νήσου Σερύφου, ἐπίσημος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὰ μεταλλεῖά της.

γ'. Τῆς Ἄνδρου, πρωτ. Ἄνδρος, ἐπὶ ὁμων. νήσου κειμένης πρὸς Ν. τῆς Εὐβοίας, ἔχουσα 1830 κατ. καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. Γάβριον, ἑτέρα κώμη τῆς Ἄνδρου, ἔχουσα λιμένα μέγαν. Κόρθιον (νῦν Ἄνω Κάστρον), κώμη ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ νήσος αὐτὴ ἔχουσα περὶ τὰς 22, 570 κατ. εἶνε ὄρεινῆ, ἀλλ' ἔχει καὶ ἀξιολόγους πρὸς καλλιέργειαν τόπους.

δ'. Τῆς Τήνου, πρωτ. Τήνος (2100 κατ.) ἐπὶ ὁμων. νήσου (12600 κατ.), ἐπίσημος διὰ τὸν λαμπρὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας. Πέργος (620 κατ.), ἑτέρα κώμη τῆς νήσου παρὰ τὴν ὁποῖαν ἐξορύσσονται λαμπρὰ λευκὰ καὶ πράσινα μάρμαρα.

ε'. Τῆς Νάξου, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Νάξου (16,500 κατ.), Πάρου (7 χιλ. κατ.), Ἀντιπάρου (πάλαι Ὀλιάρου) καὶ ἄλλων μικρῶν νησίδιων, πρωτ. Νάξος, πόλις ἐπὶ τῆς νήσου Νάξου, ἔχουσα 1880 κατ., ἐξ ὧν εἶνε περὶ τοὺς 300 δυτικοί. Ἡ νήσος αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα καὶ εὐφορωτέρα τῶν Κυκλάδων, ἐξέχουσα λαμπρὰ πορτοκάλια, λεμόνια, κίτρα, οἶνον ἐξαιρετον, ἔλαιον, βέμβεκα, μέταξαν, τυρὸν καὶ τὸ ὄρυκτὸν σμιρίδα, δὲν ἔχει ὅμως καλὸν λιμένα. Παροικία, κωμόπολις ἐπὶ τῆς δυτ. παραλίας τῆς νήσου Πάρου, ἔχουσα μέγαν τῆς Παναγίας ναὸν καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Ἡ νήσος Πέργος εἶνε πατρίς τοῦ Ἀσχιλόγου καὶ ἔχει τὰ ὠραιότερα τῆς Ἑλλάδος

λευκὰ μάρμαρα. Ἡ δὲ Ἀντίπαρος εἶνε ἐπίσημος διὰ τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν ἐκ σταλακτίτου ἄντρον τῆς.

ζ. Τῆς Μήλου, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Μήλου (4200 κατ.), Σίφου (5770 κατ.), Κυμώλου (1340 κατ.), Φολεγάνδρου (970 κατ.), Σικίνου (700 κατ.), πρωτ. Μῆλος ἐπὶ τῆς νήσου Μήλου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν διασώζουσιν σπουδαία ἀρχαία μνημεῖα καὶ ἔχουσιν λαμπρὸν λιμένα. Ἡ νῆσος Μῆλος εἶνε ἠφαιστειώδης, τούτου ἕνεκα παράγει ἐξαιρετικὸν οἶνον καὶ ὀπώρας, καὶ ἔχει θερμὰ ὕδατα, ἀλας ἀφθονόν, στύψιν, θειόν, μυλοπέτρας καὶ ἄλλα ὀρυκτά· οἱ δὲ Μήλιοι θεωροῦνται οἱ καλλίτεροι πρῶται τῆς Μεσογείου. Σίφου ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἔχουσα ἀέρα καθαρὸν καὶ κατοίκους μᾶλλον ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν· ἡ δὲ Κίμωλος κειμένη παρὰ τὴν Μῆλον εἶνε νῆσος λίαν τραχεῖα καὶ ἄγονος· ἐντεῦθεν ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ.

ζ. Τῆς Θήρας, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Θήρας (13 χιλ.κατ.), Θηρασίας (670), Ἀμοργοῦ (3 χιλ.), Ἰου (2100), καὶ Ἀνάφης (900), πρωτ. Θῆρα (Σαντορίνη νῦν) ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἀρχαία πόλις ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἔχουσα νῦν ἀξιόλογον ναυτικόν. Ἡ νῆσος Θῆρα εἶνε ἠφαιστειώδης ἔχουσα θειώδη καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, πορσελάνην ἀξιόλογον, καὶ παράγουσα οἶνους λαμπροὺς πεμπομένους καὶ ἐκτός τοῦ κράτους πρὸς ἐμπορίαν. Παρ' αὐτὴν κείνται αἱ μικραὶ ἠφαιστειώδης νῆσοι Θηρασία, ἡ νῆσος τοῦ Γεωργίου, ἐν ᾗ τὸ 1866 ἐπιπύρην ἐνεργὸν ἠφαιστειόν, καὶ ἡ Ἀνάφη. Ἰος ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου ἔχουσα λιμένα ἀξιόλογον. Ἀμοργός, ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἥτις εἶνε ὄρεινὴ καὶ δασώδης, ἀλλ' ἔχει καὶ εὐφόρους τινὰς γαίας.

Ἰόνιοι νῆσοι.

1. Νομὸς Κερκύρας (106 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας, Παξῶν, Λευκάδος καὶ ἄλλων μικρῶν νησιδίων καὶ διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας·

α. Τῆς Κερκύρας, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας (78 χιλ. κατ.) κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἠπείρου καὶ ἐκ μικρῶν τινῶν νήσων, τοῦ Ὀθρωνοῦ (800 κατ.), τῆς Βρικουύσσης (600 κατ.), καὶ Μαλθάκας, ἐπιτ. πόλεις εἶνε Κέρκυρα ἐπὶ τῆς νήσου Κερκύρας, ἀρχαία πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα λίαν ὄχυρὰ φρούρια, εὐρύχωρον λιμένα, σημαντικὸν μετὰ τῆς Ἠπείρου ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, Ἑλλ. γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, σωφρονιστήριον, τὸ σιπτόν λειψάνον τοῦ Ἀγ. Σπυριδῶνος, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 16060 χιλ. κατ. ὧν περὶ τὰς 5 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι. Παρ' αὐτὴν κείνται τέσσαρα λόγου ἕξια προάστεια, τὸ Μαρτοῦκι (4660 κατ.), ἡ

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Γαρίτσα (3160 κατ.), ὁ Ἄγ. Ῥάκος (1240 κατ.), καὶ ὁ Ἀνεμόμυλος (770 κατ.). *Σικεράδες*, κώμη μεσόγειος (1350 κατ.). *Γαστοῦρι* (2020 κατ.), πρὸς Ν. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Μέσης. *Σκριπερὸν ΒΔ.* πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Ὀρους(α). Κυριώτερον προϊόν τῆς νήσου Κερκύρας εἶνε τὸ ἔλαιον, ἐξ οὗ ἐν εὐφορίᾳ περὶ τὰ 20 ἑκατ. δραχμῶν εἰσάγονται.

β'. Τῶν *Παζῶν*, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Παζῶν (4800 κατ.), Ἀντιπάξων καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. *Γάιος* ἐπὶ τῆς πετρώδους καὶ ἀνύδρου νήσου Παζῶν κειμένης πρὸς Ν. τῆς Κερκύρας, ἔχουσα ὠραίαν προκουμαίαν, ἀσφαλέςατον λιμένα καὶ 410 κατ. Τὸ μόνον δὲ προϊόν τῆς νήσου ταύτης εἶνε τὸ ἔλαιον.

γ'. Τῆς *Λευκάδος*, πρωτ. *Λευκάς* (4370 κατ.), ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου (22 χιλ. κατ.), κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἀκαρνανίας καὶ χωρὶσθείσης ἀπ' αὐτῆς δι' ἀβαθοῦς πορθμοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Κορινθίων. *Καρυὰ* πρὸς Δ. ἔχουσα περὶ τοὺς 1720 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε μᾶλλον ὄρεινὴ παράγουσα ἔλαιον καὶ οἶνον. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ μικρὰ νῆσος Τάφος.

Νομὸς Κεφαλληνίας (80 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῶν νήσων *Κεφαλληνίας* καὶ Ἰθάκης, καὶ διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας:

α'. Τῆς *Κρανίας*, ἐπισ. πόλις Ἀργοστόλιον (Κράνιοι) ἐπὶ τῆς νήσου Κεφαλληνίας (69 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα Ἑλλην. γυμνάσιον, τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς νήσου καὶ περὶ τοὺς 7730 κατ. Ἀγ. Γεώργιος πρὸς Ν. κώμη ἀξιόλογος, ἐπὶ Βενετῶν πρωτ. τῆς νήσου. *Ληκούριον* πρὸς Δ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάλην, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πάλης (6), ἔχουσα καλλίτερον κλίμα τοῦ Ἀργοστόλιου, Ἑλλήν. σχολεῖον διατηρούμενον ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μακαριῶτου Πετρίτση καὶ 5820 κατ. *Λειλυᾶτα*, κώμη ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους Αἴνου, ἔχουσα 2100 κατ. *Αἰγιαλὸς* εἰς τὸ Α. τῆς νήσου, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Σάμης. Ἄσσοις εἰς τὸ ΒΔ. ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ περὶ τοὺς 700 κατ. Παρὰ ταύτην κεῖται ἡ πλουσιωτέρα μὲν τῆς νήσου, ἐν ἧ ἐφύσκειται καὶ τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἄγ. Γερασίμου. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε λίαν ὄρεινὴ, ἀλλὰ καλῶς καλλιεργημένη, παράγουσα οἶνον, κορινθιακὴν σταφίδα, ἔλαιον,

(α) Ἡ ἐπαρχία τῆς Μέσης καὶ ἡ τοῦ Ὀρους ὀνομασθησαν μόνον, ἀλλ' ἐπαρχοὶ ἐν αὐταῖς δὲν διωρίσθησαν.

(β) Ἡ νῆσος Κεφαλληνία διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ αἱ τρεῖς εἰσέτι διοικοῦνται ὑπὸ τοῦ νομάρχου Κεφαλληνίας ἐδρεύοντο: ἐν Ἀργοστόλιῳ

βάρβακα, λίνον, οί δὲ κάτοικοί της πλὴν τῆς γεωργίας ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

β'. Τῆς *Ίθάκης*, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων *Ίθάκης*, *Καλάμου*, *Καστοῦ* καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. *Βαθὴ* ἐπὶ τῆς νήσου *Ίθάκης* (12,230 κατ.), ἔχουσα ναυπηγεῖον, 4670 κατ. καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. *Ἐξωγή* πρὸς Β. τῆς νήσου ἔχουσα 840 κατ. Ἡ νήσος αὕτη εἶνε ἡραιστειώδης καὶ ὀρεινὴ παράγουσα οἶνον, ἔλαιον καὶ κορινθιακὰς σταφίδας.

Νομὸς Ζακύνθου (45 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου *Ζακύνθου* καὶ ἄλλων μικρῶν περὶξ ἀκτοικητῶν νησιδίων καὶ δὲν διζιρεῖται εἰς ἐπαρχίας. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Ζάκυνθος*, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις, ἔχουσα τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγ. Διονυσίου, Ἑλλ. Γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον, γηροκομεῖον, πλατείας ὁδοῦς, λέσχας ἀξιολόγους καὶ 16 χιλ. κατ. φιλοπονωτάτους καὶ μικρὰν ἔχοντες βιομηχανίαν μεταξωτῶν καὶ βυμβακερῶν ὑφασμάτων. *Πηγαδάκι* ΒΔ. κώμη ἔχουσα περὶ τοὺς 520 κατ. *Καταστάρι* ΒΔ. αὐτοῦ, κώμη ἔχουσα 1160 κατ. Πρὸς Ν. παρὰ τὸ ἀκρωτήριον *Κερί* ὑπάρχουσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερόμενα *νάβηθε* ῥέματα. Ἡ νήσος αὕτη κατάφυτος ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ ἐλαιῶνων εἶνε ἡ ὠραιότερα καὶ μᾶλλον καλλιεργημένη τῶν Ἰονίων νήσων, παράγουσα ὠραίας ὀπάρας, σταφίδας, ἔλαιον κτλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος εἶνε περίπου 785 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 2,055,000, τῶν ὁποίων 765 χιλ. κατοικοῦσι τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 755 χιλ. τὴν Πελοπόννησον, 290 χιλ. τὰς Ἰονίους νήσους, καὶ περὶ τὰς 245 χιλ. τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, πρεσβεύοντες τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν, διοικουμένην ὑπὸ πενταμελοῦς συνόδου ἀρχιερέων, πλὴν 20 χιλ. περίπου δυτικῶν, κατοικούντων εἰς τὰς πόλεις καὶ ἰδίως εἰς τὰς νήσους Σύρον, Τήνον, Νάξον, Θήραν κτλ., 30 χιλ. Μωαμεθανῶν καὶ περὶ τὰς 15 χιλ. Ἑβραίων. Πόλιτευμα δ' αὐτῆς εἶνε Μοναρχία Συνταγματικὴ μεθ' ἐνὸς νομοθετικοῦ σώματος τῆς Βουλῆς.

Πρὸς ἀπονομήν δὲ τῆς δικαιοσύνης καθ' ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας ὑπάρχουσιν ἐν ἡ πλειότερα εἰρηνοδικεῖα, εἰς πᾶσαν δὲ πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν πρωτοδικεῖον (α), εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας, τὰς Πάτρας, τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν Κέρκυραν ἀνά ἐν ἐφετεῖον, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἐτι ὁ

(α) Ἀπό τινων ἐτῶν συνεστήθησαν τοιαῦτα καὶ ἐν Ἀμφίση καὶ Πύργῳ καὶ Κυπαρισσίᾳ.

Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον τοῦ κράτους δικαστήριον. Διὰ δὲ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις ὑπάρχουσι τέσσαρα ἐμποροδικεῖα εἰς Ναύπλιον, Πάτρας, Ἐρμούπολιν καὶ Κέρκυραν. Διὰ δὲ τοὺς κακούργους εἶνε τὰ κακούργοδικεῖα, κινήτᾳ δικαστήρια, τῶν ὁποίων οἱ δικασταὶ εἶνε πολῖται ἑνορχοὶ καλούμενοι.

Ἡ Ἑλλάς καθ' ἑκάστην ἀναπτυσσομένη εἰς τὴν παιδείαν ἔχει πολὺν λαὸν δημοτ. καὶ Ἑλλην. σχολεῖα· ὡσαύτως δ' εἰς ἑκάστην πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν δημοσίῳ Ἑλλην. γυμνάσιον, πολλὰ ἰδιαιτέρα ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὴν Ῥιζάρειον ἐκκλησίαν, τρεῖς ἑτι ἄλλας μικροτέρας ἐκκλησ. σχολὰς τῆς Χαλκίδος, Σύρου καὶ Τριπόλεως, τὰ ἐν Ἀθήναις ὀρφανοτροφεῖα τῶν ἀρρ. καὶ θηλέων, τὴν φιλεκαπαιδευτικὴν εἰσαγωγήν, τὸ πολυτεχνικὸν σχολεῖον, τὸ πανεπιστήμιον καὶ τὸ ἐν Πειραιεὶ στρατ. σχολεῖον τῶν εὐελπίδων.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν γένει εἰς μὲν τὰ παράλια θερμὸν, εἰς δὲ τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας καὶ τὰς ὄρεινὰς κοιλάδας εὐκραεὲς καὶ ὁροσερὸν, καὶ μόνον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρειων ψυχρὸν.

Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε ποικίλον· καὶ ἐν μὲν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι ἡ Ἀττικὴ εἶνε χώρα μᾶλλον ὄρεινὴ καὶ λεπτόγειος, ἀφθόνους παράγουσα ὄψωρα, σῦκα, οἶνον, ἔλαιον κλ. καὶ μέλι ὑμῆττιον πανταχοῦ περιζήτητον, καὶ ἔχουσα λαμπρὰ λευκὰ μάρμαρα καὶ κλίμα ἑπρὸν καὶ ὑγιεινόν. Ἡ δὲ Βοιωτία εἶνε μᾶλλον πεδινὴ, ἔχουσα ἀφθονὰ ὕδατα, τόπους ἐλώδεις, γῆν λίαν εὐφορὸν καὶ κλίμα μᾶλλον νοσώδες. Ἡ δὲ Φθιώτις καὶ Φωκίς εἶνε μᾶλλον ὄρειναι, ἔχουσαι καὶ ἀξιολόγους πεδιάδας, ὡς τὴν Λαμιακὴν καὶ κλίμα μᾶλλον ὑγιεινόν· ὁ σίτος τῆς Ἀταλάντης, ὁ καπνὸς τῆς Σούρπης καὶ αἱ ἐλαίαι τῆς Ἀμφίσης εἶνε βουχαίρουσιν ὑπόληψιν. Καὶ ἡ Αἰτωλία δὲ καὶ ἡ Ἀκαρνανία εἶνε βουχωδεις, ἡ δὲ γεωργία ἐν αὐταῖς λίαν παρημελημένη, ἀγ καὶ εὐφορωτάτας τινὰς ἔχουσι πεδιάδας. Ἡ δὲ Θεσσαλία εἶνε ἡ πεδινωτέρα, εὐφορωτέρα καὶ εὐκραεστέρα χώρα τῆς Ἑλλάδος, παράγουσα ἀφθόνους δημητριακοὺς καρπούς, ἔλαιον καὶ ἄλλα προϊόντα, καὶ τρέφουσα εἰς τοὺς λειμώνας τῆς πλῆθος ποιμνίων προβάτων καὶ αἰγῶν, ἀγέλας βοῶν καὶ περιφήμους ἵππους.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ Ἀργολίς καὶ ἡ Κορινθία εἶνε μᾶλλον ὄρειναι παράγουσαι ἔλαιον, σταφίδας, αἶνους, καπνὸν καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἡ δὲ Ἀχαΐα καὶ ἡ Ἠλις εἶνε μᾶλλον πεδιναί, τὰ αὐτὰ παράγουσαι προϊόντα καὶ μάλιστα σταφίδας, ὡς καὶ τὰ ΒΔ. τῆς Μεσσηνίας· τὸ δὲ ΝΑ. αὐτῆς μέρος εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Καὶ ὁ τῆς Λακωνίας δὲ νομὸς εἶνε μᾶλλον ὄρεινός, ἔχων τὸ εὐφορώτατον καὶ ὠραῖον λεκανοπέδιον, εἰς τὸ ὁποῖον κεῖται ἡ Σπάρτη· παράγει δ' εἰς τὸ νότιον πλῆθος τῶν ὀρθεντων προϊόντων βαλανιδίων καὶ μετᾶξαν, καὶ ἐπὶ τοῦ Ταινάρου ἔχει λαμπρὰ κόκκινα μάρμαρα. Ὁ δὲ νομὸς τῆς Ἀρκαδίας

ὡσαύτως εἶνε ὄρεινός, ἀλλ' ἔχει καὶ μαγευτικὰς τινὰς πεδιάδας· κυρίως ὅμως ἡ χώρα εἶνε γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ.

Τῶν δὲ νομῶν τῶν νήσων τῆς μὲν Εὐβοίας ἡ χώρα εἶνε λίαν εὐφορὸς, διάφορα παράγουσα προϊόντα. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι γαϊθόθρακες καὶ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου συμβαίνει κατ' ἑκάστην παλίρροια. Αἱ δὲ Κυκλάδες εἶνε μᾶλλον πετρώδεις καὶ ἐλάχιστοι αὐτῶν εὐφοροὶ· πολλὰ δ' ἔχουσι καὶ γῆν ἠφριστειώδη σίον ἢ Θῆρα, ἢ Μήλος κλ. θερμὰ ὕδατα, ὄρυκτά, οἶνους ἐξαιρετοὺς κτλ. καὶ κλίμα εὐκραεὲς καὶ ὑγιεινόν. Τὸ δὲ κλίμα τῶν Ἰονίων Νήσων εἶνε τερπνὸν καὶ ὑγιεινόν καὶ τὸ ἔδαφος ἐν γένει ὄρεινόν καὶ πετρώδες, ἀλλ' εὐφορώτατον, παράγον σταφίδας, οἶνον, ἔλαιον, μετᾶξαν, κλ.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει θέσιν προσφορωτάτην διὰ ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον. Ἐν αὐτῇ ἐσχάτως ἤρξατο νὰ ἀναπτύσσηται καὶ μικρὰ βιομηχανία· σίον ἢ μεταξουργία, ἢ ἀγγειοπλαστικὴ, ἢ νηματοποιία, ἢ πανοποιία, ἢ βυρσοδεφικὴ τέχνη, ἢ καθελκοποιία, ἢ ὑαλοποιία, ἢ σιδηρουργία, ἢ γλυπτικὴ, ἢ ξυλουργικὴ, ἢ ξυλογραφία, ἢ λιθογραφία κλ.

Αἱ πρόσδοι αὐτῆς εἶνε περὶ τὰ 56 ἑκατ. δραχ. (α), τὸ δὲ δημόσιον χρέος 450 ἑκατ. ὁ στρατὸς τῆς ἑξῆς 18000, ἀλλ' ἐν καιρῷ πολέμου διὰ τῆς ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐθνοφρουρᾶς δύναται νὰ φθάσῃ τὰς 150 χιλ. Τὸ πολεμικὸν αὐτῆς ναυτικὸν ἤδη ἀναπτύσσεται τὸ δ' ἐμπορικὸν συνίσταται ἐκ 4000 πλοίων ἱστιοφόρων καὶ ἐκ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας καὶ ἄλλων δύο ἐταιριῶν.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, Σερβίας, Αὐστρίας καὶ Μαυροβουνίου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Αὕτη πολιτικῶς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 6 τμήματα· τὴν Ἠπειρὸν καὶ Ἀλβανίαν ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Μακεδονίαν μετὰ μέρος τῆς Θεσσαλίας πρὸς Β. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Νότιον Θράκην πρὸς Α. τῆς Μακεδονίας, τὴν Βόρειον Θράκην ἢ Ἀνατολικὴν Ῥωμυλίαν πρὸς Β. τῆς Νοτίου Θράκης, τὴν Βουλγαρίαν πρὸς Β. τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας, τὰς νήσους τὰς εἰς τὸ Αἰγαῖον καὶ τὴν Κρήτην εἰς τὴν Μεσόγειον.

ΣΗΜ. Αἱ χώραι αὗται τὸ πάλαι διαφόρως κυβερνώσθην ὑπετάχθησαν κατὰ μικρὸν ἀπὸ τοῦ 148 π. Χ. εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος· τὸ δὲ 400 μ. Χ. ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Ἀνατολικοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἔχοντος πρωτεύου-

(α) Ἐν αὐταῖς δὲν περιλαμβάνονται αἱ πρόσδοι τῶν ἴσθμ. προσαρτωμένων χωρῶν.

σαν τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἀλλὰ τὸ 1453 Μωάμεθ ὁ Β' ἐκπορθήσας τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπέταξε τὴν χώραν ταύτην μετ' ἄλλων ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Τὰ ὄρη τῆς Τουρκίας εἶνε συνέχεια τῶν καλουμένων Δυναρικῶν ἄλπεων, καὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δυτικά, βορειοανατολικά καὶ κεντρικά ὄρη.

Καὶ δυτικά μὲν εἶνε ὁ Σκάρδος, ἡ Πελαγονική σειρά τὰ Καρθαοῦια, τὸ Βόιον, ἡ Τύμφη, ὁ Λάκμων, τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας, τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου τὰ Κεραῖνια καὶ ὁ Τόμαρος.

Βορειοανατολικά δὲ ὁ Αἴμος (Βαλκάνια νῦν) ἐκτείνομενος μέχρι τοῦ Εὐξείνου, τὸ Σκόμορ, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλήν. χερσονήσου, ὁ Ὀρῆλος, καὶ ἡ Ῥοδόπη.

Κεντρικά δὲ τὰ ὄρη τῆς Μακεδονίας τὸ Παγγαῖον, ὁ Ἄθως (νῦν Ἄγιον ὄρος), τὰ Καμβούνια, καὶ ὁ Ὀλυμπος.

Ἐν δὲ τῇ νήσῳ Κρήτῃ τὰ Λευκὰ ὄρη, ἡ Ἰδη καὶ ἡ Δίκη.

Πεδιᾶδες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἐπίσημ. εἶνε εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὑπώρειαν τῆς Πελαγονικῆς σειράς ἡ τῶν Βιτωλῶν, ἡ τοῦ Κριτσόβου καὶ ἡ τῆς Καλκαρέλης, καὶ μετὰξὺ τῶν Μακεδονικῶν ὀρέων ἡ ἐκτεταμένη Μακεδονικὴ πεδιάς. Ἐντὸς δὲ τῶν ἡπειρωτικῶν ὀρέων ἡ τοῦ Ἀργυροκάστρου, τῆς Αἰλῶνος, ἡ Ἀμβρακική, ἡ τῶν Ἰαωρινῶν καὶ ἡ τῆς Κορίτσας, καὶ πρὸς Β. τοῦ Τομάρου ἡ τοῦ Βερατίου καὶ ἡ τῆς Σκόθρας ἐντὸς τῆς Ἀλβανίας. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Ῥοδόπης κείνται αἱ πεδιάδες τῶν Σερρών, ἡ τοῦ Δραβήσκου, τῆς Δοβαρίτσας, τοῦ Σομοκόβου, πρὸς Β. ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως, καὶ πρὸς Α. ἡ πεδιάς τῆς Ἀδριανοπόλεως. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Αἴμου ἐκτείνονται αἱ πεδιάδες τῆς Σοῦμλιας, τοῦ Σελίου, τῆς Σοφίας, Νβοσης, κτλ.

Ποταμοὶ ἐπίσημ. τῆς Τουρκίας εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὁ Δράλων, ὅστις δύο ἔχει πηγὰς τὴν μὲν ἐκ τῆς λίμνης Ἀχρίδος, τὴν δ' ἐκ τοῦ ὄρους Μακραγόρα· ὁ Ἄφας, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοίου ἐκβάλλει ὠσαύτως εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Εἰς τὴν Ἡπείρου ὁ Ἄφως (Βοῖουσα), ὁ μεγαλιέτερος ποταμὸς τῆς Ἡπείρου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Τύμφης καὶ τοῦ Λάκμωνος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Καλάμας (πλάι Θύαμις), ὅστις ΝΑ. ἐν αὐτῇ ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος. Ἐν αὐτῇ ἐτι ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἐν τῇ μυθολογίᾳ μνημονεύμενοι ποταμοὶ Κωκυτός ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀχέροντα, [καὶ Ἀχέρων, ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

Ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ὁ Ἀλιάνμων, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοίου ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερματικὸν κόλπον. Εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον ἐκβάλλει καὶ ὁ μεγαλιέτερος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας Ἀξιός (νῦν Βαρδάρη) πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου· ὁ Σερμαίος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Σκο-

ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ὁ Νέστος, ὅστις πηγάζων ἐκ Ὀρθήλου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον ἀπέναντι τῆς νήσου Θάσου.

Ἐν δὲ τῇ Θράκῃ ὁ Ἔβρος (νῦν Μαρίτσα,) ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ὀρθήλου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον εἰς τὸν κόλπον τῆς Αἴνου.

Ἐν δὲ τῇ Βουλγαρίᾳ ὁ Δούναβις, κατέχων τὰ δυτικὰ ὄρια αὐτῆς· οὗτον χύνονται ἐκ τοῦ Αἵμου πηγάζοντες πολλοὶ παραπόταμοι, πισσημότερος εἶνε ὁ Πάνυσος.

Ἰμναὶ δ' αὐτῆς ἐπισημ. εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἢ τῆς Σκόδρας (ἔστις) καὶ ἢ τῶν Ἰωαννίνων (Παμβώτις) ἐν Ἠπείρῳ· ἐν δὲ τῇ Ἑλλάδι ἢ Ἀχρίς (Λυχνιδός), ἢ Πρέσπα, ἢ τῆς Καστορίας, ἢ Βόλβη ἢ Κερκινίτις (νῦν Ταχυνός).

Θράκη.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Θράκης εἶνε Κωνσταντινούπολις, πάλαι Βυζάντιον, ἀποικία τῶν Μεγαρέων. Ἐν θαυμασίᾳ αὐτῇ θέσει κειμένη τοῦ Βοσπόρου εἶνε ἡ μεγίστη πόλις τῆς Τουρκίας, πρωτ. τοῦ κόσμου, ἐκτισμένη ἐπὶ ἐπτὰ λόφων καὶ ἔχουσα περὶ τὰς ἑξ ὥρας περὶ τὸν Βοσπόρον, εὐρυχωροτάτους καὶ ἀσφαλεστάτους λιμένας, μέγιστον ἔμπορ. ἐνεργούμενον μάλιστα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων, λαμπρὰν ἔξωθεν θέαν καὶ μετὰ τῶν προσσείων τῆς ὑπὲρ τὸ 10,000 κατ. Τούρκων, Ἑλλήνων, Ἀρμενίων, Ἑβραίων καὶ ἄλλοδιαφόρων ἐθνῶν. Αἱ καλλίτεραι αὐτῆς συνοικίαι εἶνε ὁ Γαλατᾶς, Ἡέραν, τὸ Σταυροδρόμιον, ὅπου κυρίως κατοικοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι, Ἡράνιον, τὸ ὄπλοστάσιον (Τοπχανές), κλ. Αἱ πλείσται τῶν ὁδῶν εἶνε στεναὶ καὶ ἀκχώρητοι καὶ σχεδὸν ἅπασαι αἱ οἰκοδομαὶ αὐτῆς εἶνε ἐκ τῆς ἀν. καὶ μετ' ἀλλεπαλλήλους συμβάσας πυρκαϊᾶς ἐκτίσθησαν ἔκτιστος καὶ λαμπρὰ λίθινα οἰκοδομήματα. Ἐχει δὲ διάφορα ἀνάκτορα καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων Βυζαντινῶν ἡγεμόνων, πολλὰ τσαμιά, τὴν Ἁγίαν Σοφίαν, ἀρχαῖον χριστιανικὸν ναὸν κτισθέντα ὑπὸ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, τὸ τοῦ Ἀχμέτ Γ'. ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ὄπλοστασίου, ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ ὀβελίσκος, πολλοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς, πλῆθος σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων μάλιστα Ἑλληνικῶν, ἡμιτελοῦμένων ὑπὸ τῶν αὐτῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων.

Ἐν δὲ τῇ Προποντίδι ὑπάρχουσι νῆσοι τερπναί, ὧν ἐπισημοτέρα ἡ Χάλκη ἔχουσα ἱερατικὴν καὶ ἔμπορικὴν σχολήν, ἢ Πρίγγηπος, ἢ Πυργιάνη, καὶ ἢ Προκόνησος (νῦν νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ)· ἐν ταύταις ἀνακαίνουσι καὶ διέρχονται τὸ θέρος οἱ εὐποροὶ τῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ Χαλκίδα (πάλαι Βισάνθη) ΝΔ. λίαν ἔμπορικὴ παράλιος πόλις ἐν τῇ Προποντίδι, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλείστοι εἶνε Τούρκοι καὶ Ἑλληνοὶ.

Ἀρμένιοι. Σητός (Ίζλοβα) παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἀπέναντι τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεως Ἀβύδου, ὅπου ὁ Ξέρξης γαφρώσας τὸν Ἑλλησπόντον διέβη μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Εὐρώπην. Καλλιπόλις πρὸς Β. αὐτῆς, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ παράλιος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν τινὰ μαροκητῶν δερμάτων καὶ 20 χιλ. κατ. Ταύτην πρώτῃ τῷ 1357 εἰς τὴν Εὐρώπην πατήσαντες οἱ Τούρκοι ἐκυρίευσαν. Αἶνος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἑβρου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 8 χιλ. κατ. καὶ μικρὰν ἀλιεῖαν τῶν καπνιστῶν ἰχθύων τῆς.

Ἀδριανοῦπολις (πάλαι Ὀρεστιά) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἑβρου, εἰς ὠραίαν θέσιν, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Εὐρώπ. Τουρκίας, ἔχουσα Ἑλλήν. ἀρρένων σχολεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 130 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον τὸ 1363 οἱ Τούρκοι ἐν Εὐρώπῃ ἔστησαν τὴν ἑδραν των.

Πρὸς Ν. τῆς Θράκης κείνται τέσσαρες νῆσοι τῆς Εὐρώπ. Τουρκίας ἡ Θάσος, ἡ Σαμοθράκη, ἡ Ἰμβρος καὶ ἡ Λήμνος, ἔχουσαι ὁμώνυμους πόλεις· εἶναι δ' ἀπασαι ὄρειναί, ἡ δὲ Λήμνος καὶ ἡφαιστειώδης.

Μακεδονία.

Ἐπίσημ. πόλις τῆς Μακεδονίας εἶνε Θεσσαλονίκη εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον, ὄχυρά, εὐλίμενος, καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα στενάς καὶ ἀκαθάρτους ὁδοὺς, Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον, Διδασκαλεῖον καὶ ἄλλα διάφορα ἀρρένων καὶ θηλέων ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 90 χιλ. κατ., ὧν 50 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι καὶ ἀνά 20 χιλ. Ἑλληνες καὶ Μωαμεθανοί. Γιαντιτσά πρὸς Δ. αὐτῆς, περιφημὸς διὰ ἀρχαίαν Πέλλα. Βοδερὰ (πάλαι Αἰγαί καὶ Ἐδεσσα), περιφημὸς διὰ τὰς καλλονὰς τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν λαμπρὰν τῆς τοποθεσίαν, ἔχουσα ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 15 χιλ. κατ. Νιόδοστα πρὸς Ν. παρά γουσα λαμπρὸν οἶνον καὶ 6 χιλ. κατ. Βέροια νοτιώτερον ταύτης παρά ποταμῖον τοῦ Ἀλιάκμωνος μετὰ 8 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι αὗται ἔχουσι ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ βιομηχανίαν μαλλίνων ὄψασμάτων. Κοϊάνη ΝΔ. ἀξιόλογος πόλις, ἔχουσα ἑλλήν. σχολεῖον μετὰ πλουσίαις βιβλιοθήκας καὶ 6 χιλ. κατ. ταύτης πρὸς Δ. εἶνε Σιάτιστα, πόλις ἔχουσα Ἑλλήν. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. Καστορία ΒΔ. παρὰ τὴν ὁμίον. λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν φιλομουσίαν τῶν κατοίκων τῆς, ὄντων περὶ τὰς 10 χιλ. καὶ διατηρούντων ἑλλήν. σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον· οἱ δὲ ἰχθύς τῆς λίμνης τῆς λίαν φημιζονται. Κοριτσά ΒΔ. ταύτης ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογα ἑλλήν. σχολεῖα. Βοσκόπολις ΒΔ. πατρὶς τοῦ ὁμογενοῦς Σίνα ἔχουσα τὸ 1750 τυπογραφεῖον. Ἀχρίε (Λυχνιδός) ΒΔ. ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἰλλυρίᾳ ἐπὶ ὁμίον. λίμνης, ἔχουσα ἑλλήν. σχολεῖον, παρθεναγωγεῖον καὶ 12 χιλ. κατ.

Στρούγγα μετὰ 8 χιλ. κατ. ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ Δρίλωνος ἐκ τῆς λίμνης. Βιτάλια πρὸς Β. τῆς Καστορίας, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας, ἔχουσα ὁδοὺς πλατείας, νοσοκομεῖα, στρατώνας, ἀξιόλογα ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ παρθεναγωγεῖον καὶ 50 χιλ. κατ. Περίεπε πρὸς Β. ταύτης, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐμπορικὴν τῆς πανήγυριν καὶ ἔχουσα 8 χιλ. κατ. Βελεσά ΒΑ. αὐτῆς παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Σκόπια ΒΑ. πόλις λίαν ἐμπορικὴ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Σέρραι πρὸς Α. παρὰ τὸν Στρομόνα ποταμὸν, πόλις λίαν ἐμπορικὴ ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος παραγωγῆς λαμπρῶν βήμβακα καὶ καπνῶν, ἔχουσα ἀξιόλογα ἑλλήν. ἐκπαιδευτήρια, παρθεναγωγεῖον καὶ 30 χιλ. κατ. Κιβάλλια, κωμόπολις ἐμπορικὴ εἰς τὰ παράλια τοῦ Στρομόνου κόλπου.

Εἰς τὸ νότιον τῆς Μακεδονίας κείται ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος, ἐν ἣ ὑπῆρχον τὸ πάλαι διάσκημοι ἑλληνικαὶ πόλεις· εἶον ἡ Ὀλυθος, ἡ Ποτίδαια κτλ. νῦν δ' εἶνε κωμοπόλεις ἄξιαι λόγου, τὰ Βασιλική, ἡ Ριλιτσά, ἡ Κρισσός κλ. εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν τῆς Χαλκιδικῆς χερσόνησον τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἀσπὴν [ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἀθω] ὑπῆρχουσι 21 μοναστήρια ὀρθοδόξων μετὰ 6 χιλ. μοναχῶν, ζώων δὲ τῆς γεωργίας καὶ τῆς μικρᾶς βιομηχανίας τῶν ξυλουργικῶν ἔργων των.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν προστεθῆ ἤδη τὸ μαινὰν εἰς τὴν Τουρκίαν μέρος τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. Ἐλασσῶν ἔχουσα 2,500 κατ. Τσερίτσαρη, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Βλαχοκίθβαδοι, ἡ μεγαλειτέρα γεωργικὴ κωμόπολις τῆς Ἐλασσῶνος ἔχουσα 6 χιλ. κατ.

Ἡπειρος καὶ Ἀλβανία.

Ἐπίσημ. πόλις τῆς νῦν Ἡπείρου εἶνε Ἰωάννινα ἐπὶ ὁμίον. λίμνης πρωτ. τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας, ἔχουσα Ἑλλήν. Γυμνάσιον, ὠραία προάστεια, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὄψασμάτων καὶ 17 χιλ. κατ. (α). Τρεῖς ὥρας ΝΔ. τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὰς ὑπὸ πρῆξιν τοῦ Τορκίου πρὸς Ν. τοῦ Παλαιοκαστροῦ τῆς Δορυμειδοῦς ἔκειτο ἡ Δωδώνη καὶ τὸ διάσκημον ἐν Ἑλλάδι μνητεῖον τῆς Δωδώνης. Πρὸς δὲ τὸ ΒΔ. αὐτοῦ κείται τὸ Ζαγόρι ἢ τὰ Ζαγοροχώρια, ἐκ 44 κωμῶν συγκεῖμενα καὶ ἔχοντα ὑπὲρ τὰς 20 χιλ. κατ. ἀσχολουμένον εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰ γράμματα. Μέγιστος εἰς τὰ ΒΑ. τῶν Ἰωαννίνων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἡ-

(α) Οἱ Ζωσιμίδαι, Καπλάναι, Ριζάραι, εἶνε γέννημα τῶν Ἰωαννίνων, εὐεργετήσαντες πολυτρόπως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

πειρον, ὄρεινὴ πόλις ἔχουσα ἑλλην. ἀρρένων καὶ κορασίων σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 7. χιλ. κατ. *Παραμυθία* πρὸς Ν. τῶν Ἰωαννίνων, μητροπόλις τῶν Τσάμιδων, λίαν ὄρεινὴ ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ.

Σοῦλι ΝΑ. αὐτῆς, ὄρεινὴ κωμόπολις διόσχημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς. *Πρέβεζα* (πάλαι Νικόπολις) εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου μετὰ τὴν ἐν Ἀκτίφ μάχην καὶ ἔχουσα φρούριον, ἑλλην. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. *Πάργα* (πάλαι Τορίνη) ΒΔ. τῆς Πρεβέζης ἐπὶ ἀποτόμου παραθαλασίου ἀκροῦς ἀπέναντι τῶν Παξῶν, ἔχουσα 3 χιλ. κατ. Ταύτης ΝΑ. κείται ἡ μυθικὴ λίμνη Ἀχερουσία καὶ ὁ ποταμὸς Ἀχέρων. *Δελβινορ*, ΒΔ. τῶν Ἰωαννίνων, πρωτ. τῶν Χειμαριωτῶν, κατάρυτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Αργυρόκαστρον*, πρὸς Β. τοῦ Δελβίνου ἐπὶ τριῶν ἐξοχῶν τῶν Ἀκροκεραυνίων, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν.

Τῆς δὲ Ἀλβανίας κειμένης πρὸς Β. τῆς Ἠπείρου ἐπισ. πόλις εἶνε *Αὐλῶν* εἰς τὸν ὁμίῶν κόλπον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Βεράτιον* πρὸς Β. τῆς Αὐλῶνος ἐπὶ τοῦ Ἄψου ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖα καὶ 10 χιλ. κατ. *Εὐθασσὰν* πρὸς Β. αὐτῆς, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον καὶ 12 χιλ. κατ. *Δυρράχιον* (πάλαι Ἐπίδαμνος), ἀποικία τῶν Κερκυραίων, ὄχυρὰ πόλις καὶ ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. *Ἀλέσιον*, παρχίλιος πόλις ἐν ἡ ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Σκενδέρβη, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον. *Σκόδρα* παρὰ τὴν ὁμίῶν. λίμνην, ὄχυρὰ πόλις καὶ πρωτ. τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ χυτήρια ἄλβανικῶν ὄπλων. *Πρεσρένη*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα φρούριον καὶ 25 χιλ. κατ.

Ἀνατολικὴ Ρωμουλία (750 χιλ. κατ.).

Τὸ ἐν τρίτον περίπου τῆς Θράκης τὸ πρὸς τὸν Αἶμον, ἀποχωρισθὲν αὐτῆς διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) ἀπετέλεσεν ἡμιανεξάρτητον ἡγεμονίαν, ὑπὸ ἡγεμόνα χριστιανόν, διοριζόμενον ἀνὰ πενταετίαν ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Ἐπισημ. πόλις αὐτῆς εἶνε *Φιλιππούπολις* παρὰ τὸν Ἔβρον ἐν εὐφωρωτάτῃ πεδιάδι, λίαν ἐμπορικὴ, ἔχουσα μικρὰν τινα βιομηχανίαν, ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 40 χιλ. κατ. *Ἐσκιζααρά* (Βέροια) μετὰ τὸν Ἔβρον καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Τούντζα, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σέλιμπος* πρὸς τὸν Αἶμον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μιλίων ὄψισμάτων (ἀμπέδων) καὶ 30 χιλ. κατ. *Σαϊόπολις* (Ἀπολλωνία) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Ἑλλήνων ἀσχολουμένων εἰς τὴν ναυπηγικὴν. *Πύργος* ἢ *Βουργᾶς* ἐν ὁμίῶν. κόλπῳ

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

εἰς τὸν Εὐξείνιον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. Ἀρχίαλος ἐπὶ τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ κόλπου. Μεσημβρία πρὸς Β. τῆς Ἀρχιάλου, μικρὰ παράλιος πόλις. Αἱ παράλιοι αὐταὶ πόλεις ἀπασαι κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων.

Βουλγαρία.

Ἡ Βουλγαρία, Κέτω Μοισία ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, κείται πρὸς Β. τοῦ Αἴμου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. διὰ τοῦ Δουνάβειος ὑπὸ τῆς Ῥωμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, τὸ δὲ νότιον αὐτῆς κατέχει ἡ Ἀνατολικὴ Ῥωμυλία.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Βουλγαρίας εἰνε Τύραβος ἄλλοτε πρωτ. αὐτῆς ἐπὶ βράχου ἐκτισμένη, λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν καὶ 20 χιλ. κατ. Σοῦμλα πρὸς Α. αὐτῆς εἰς τὰς ὑπαρείας τοῦ Αἴμου ἐκ τῶν ὄχυρωτάτων πόλεων τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 30 χιλ. κατ. Βάργα (πάλαι Ὀδησσός) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα ὄχυρον φρούριον, σημαντικὸν ἐμπόριον, τὸν κάλλιστον λιμένα τῶν Εὐξείνου, στενάς καὶ ἀκαθάρτους ὁδοὺς, σιδηρόδρομον μετὰ τῆς Σιλιστρίας καὶ 20 χιλ. κατ. ἐν οἷς οἱ περισσώτεροι εἰνε Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀξιόλογα ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια. Καβάρκα πρὸς Β. παράλιος κώμη ὑπὸ Ἑλλήνων σχεδὸν κατοικοῦμένη.

Σιλιστρία (Δορύστολον) ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, ὄχυρωτάτη καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Βιδίνιορ ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, λίαν ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Νύσσα ἐπὶ τοῦ Σαῦος ποταμοῦ πρὸς τὰ ὄρια τῆς Σερβίας, ὄχυρὰ πόλις, πατρίς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Πλεῦρα πρὸς Α. τῆς Νύσσης, μικρὰ μεσόγειος πόλις, γνωστὴ δι' ἦν ὑπέστη πολιορκίαν (τὸ 1877—1878) ὑπὸ τῶν Ῥώσων. Σόφια λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις, πρωτ. τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα 25 χιλ. κατ.

Οἱ Βούλγαροι καταρικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ κατοικοῦντες παρὰ τὸν Βόλγαν μετηνάστευσαν τὸν ἑβδόμον αἰῶνα εἰς τὴν νῦν Βουλγαρίαν καὶ ἀναμιχθέντες μετὰ σλαβικῶν φύλων παρεδέχθησαν καὶ τὴν γλώσσαν τῶν. Εἶνε δ' αὐτοὶ περὶ τὰ 2 εκατ. ὧν 1,300,000 εἰνε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἰδίως Βούλγαροι, 700 χιλ. Τούρκοι καὶ 250 χιλ. Ἕλληνες Ῥωμοῦνοι, Ἀθίγγανοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι κλ. καὶ κυβερνῶνται αὐτονομῶς ὑπὸ ἡγεμόνος ὑποτελοῦς μόνον φόρου εἰς τὸν σουλτάνον ἐκλεγομένου ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῶν Βουλγάρων.

Τὸ κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἰνε ψυχρὸν, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορον ἀλλὰ κακῶς καλλιεργημένον, παράγον σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, ἕλιον, λίνον κτλ. ἡ κτηνοτροφία εἰνε ἀνεπτυγμένη διατρέφει ἡ χρ-

ρα πολλούς ἵππους, βουβύλους, ἡμίονους, πρόβατα, αἰγας κτλ. ἔχει δάση λαμπρὰ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, μολύβδου καὶ μεταλλικὰ ὕδατα· ἡ δὲ παιδεία εἰσέτι ἐν αὐτῇ εὐρίσκειται εἰς τὴν ἐσχάτην νηπιότητα.

Κρήτη.

Ἡ Κρήτη κειμένη πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου καὶ ὁ μέρος ἡ Μεσόγειος σχηματίζει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, εἶνε νήσος ὄρεινή, ἀλλ' ὠκεανὸν, μέλι, βαλκανίδιον, μέταξαν κλ.

Ἐπισημαίνεται αὐτῆς πόλεις εἶνε *Xarita* (Κυδωνία) εἰς τὰ ΒΑ. παράλιος πόλις ἔδρα τοῦ νῦν διοικητοῦ τῆς νήσου, λίαν ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ ἔχουσα 17 χιλ. κατ. *Ρεθύμνη*, ὠσαύτως παράλιος πόλις ἔχουσα φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ. *Κάστρον* (Ἡράκλειον) πρὸς Α. ἡ ὄχυρως ἔχουσα πόλις τῆς νήσου ἔδρα τοῦ μητροπολίτου τῶν ὀρθοδόξων ἔχουσα μικρὸν λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Περὶ ταύτην σώζονται τὰ ἔρειπια τῆς ἀρχαίας Κνωσσοῦ. *Ἁγίου Δέκα* πρὸς Ν. μεσόγειος κόμη ἐπὶ τῶν ἔρειπιων τῆς ἀρχαίας Γόρτυνος. *Ἱεράπετρα* εἰς τὰ ΝΑ. ἀρχαία παράλιος πόλις, νῦν δὲ μικρὰ γεωργικὴ κόμη ἔχουσα καὶ μικρὸν φρούριον. *Σφακιά* εἰς τὰ ΝΑ. ἐπαρχία ὄρεινή κειμένη ἐπὶ τῶν λευκῶν ὄρεων, ἐπίσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς.

Ἡ Κρήτη ἔχουσα περὶ τὰς 300 χιλ. κατ. ὦν τὸ τρίτον εἶνε Τούρκοι, ἀπὸ τοῦ 1878 ἔτους ἔλαβεν αὐτοδιοικησίν τινα, ὀριζομένων τῶν φέρων τῆς ὑπὸ συνελύσεως τῶν ὄλων κατοίκων τῆς νήσου καὶ ἐγκρινομένων ὑπὸ τῆς Πύλης. Διοικεῖται δὲ μάλιστα ὑπὸ χριστιανοῦ ἡγεμόνος, διοριζομένου ἀπὸ πενταετίας ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

ΣΗΜ. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶνε περὶ τὰ 9 ἑκατ. Τούρκοι, Ἑβραῖοι, Ἀθίγγανοι. Ὁ δὲ πληθυσμὸς τοῦ ὅλου Τουρκικοῦ κράτους μετὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ κτήσεων εἶνε περὶ τὰς 34 ἑκατ. Αἱ δὲ κτήσεις αὐτῆς εἶνε ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι. Καὶ ἄμεσοι μὲν εἶνε αἱ κτήσεις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔμμεσοι δ' αἱ τῆς Βουλγαρίας, Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ Κρήτης ἐν Εὐρώπῃ, αἱ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Σάμου ἐν Ἀσίᾳ, καὶ ἐν Ἀφρικῇ αἱ τῆς Τριπόλεως καὶ αἱ τῆς Αἰγύπτου ἀναγνωρίζουσαι μόνον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Σουλτάνου, καὶ πληρώνουσαι εἰς αὐτὸν ἐτήσιόν τινα φόρον.

Διοικεῖται δ' ὑπὸ μονάρχου ἀπολύτου, τοῦ Σουλτάνου, σχηματισθέντος τὸ 1876 δύο Βουλῆς, τὰς ὁποίας συγκαλεῖ κατὰ τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν τοῦ βουλῆσαν.

Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Τουρκικοῦ κράτους διοικούνται ὑπὸ πασάδων τριῶν τάξεων, ὑπὸ διοικητῶν, οὓς καιμακάμας λέγουσι, καὶ ὑπὸ

ἐπαρχῶν. Οὗτοι ἐν ταῖς ἔδραις των συγκροτοῦσι διοικητικὰ συμβούλια ἐκ χριστιανῶν, μουαμεθανῶν καὶ ἐνισχῶν Ἑβραίων, ἐν οἷς λαμβάνει πάντοτε μέρος καὶ ὁ ἐκάστοτε τοῦ τόπου ἀρχιερεὺς. Ἐκάστου δὲ συμβουλίου προεδρεύει ὁ ἡγεμὼν, ὅστις καὶ διοικεῖ τὰ τῆς ἐπαρχίας.

Θρησκείαι δ' ἐπικρατοῦσαι εἶνε ἡ Μουαμεθανικὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ ὀρθόδοξος· ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Καθολικῶν, ἡ τῶν Διακροτομένων, ἡ τῶν Ἀρμενίων καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἔχουσι μικρὰν τινα εἰς τὰς πόλεις ἐξέσκησιν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πλὴν τῶν ὄρεινῶν τόπων εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε μὲν ὄρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ πεδιάδας εὐφορωτάτας παραγούσας γεννήματα, οἶνον, ἔλαιον, λίνον, τυρόν, μέλι, κηρίον, βάμβακα, καπνόν, μέταξαν, πορτοκάλια, λεμόνια· ἔχει δὲ καὶ πλῆθος ποιμνίων μάλιστα αἰγῶν, προβάτων, ἵππων, βοῶν, χοίρων κλ.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ εἰς τὰ σπάργαντα, ὑπαρχόντων μόνον ἐν Μακεδονίᾳ ἐργαστησίων μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων καὶ σαγακιῶν), μαλλίνων περιποδίων (τσουραπιῶν) καὶ νημάτων. Τὸ δ' ἐμπόριον τὸ τε ἐσωτερικόν καὶ τὸ ἐξωτερικόν εἶνε ἐνεργόν, γινόμενον πρὸ πάντων διὰ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων. Ἐξάγονται δ' ἐκ τῆς Τουρκίας ἐκτὸς ἄλλων προϊόντων, δέρματα, αἰγότριγες, ἄλας, ἐκ τῆς Φιλιππουπόλεως χρωματισμένα νήματα κλ. ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ ὅχι ἐνεργά.

Ἡ παιδεία εἰς τὴν Τουρκίαν εἶνε ὀλίγον προχωρημένη· διότι τὰ μὲν Τουρκικὰ σχολεῖα εἶνε μόνον γραμματοδιδασκαλεῖα, ὡς καὶ τὰ τῆς σλαβικῆς φυλῆς· μόνον δ' οἱ Ἕλληνες, ὅπου καὶ ἂν κατοικῶσιν, ἔχουσι παντοῦ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, καὶ εἰς τὰς μεγάλαις πόλεις καὶ γυμνάσια.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ.

Τὸ Μαυροβούνιον ὀρίζεται ΒΑ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, ΝΑ. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, καὶ ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ τῆς Αὐστρίας. Αἱ ὕψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ὄρεινῶν τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε τὰ ὄρη *Δορμέτωρ* καὶ *Κόμος*, συνέχεια ὄντα τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων· ἀλλ' οὔτε ποταμοὶ ἀξιοὶ λόγου οὔτε λίμναι ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι.

Πρωτεύουσα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ἡ κωμόπολις *Κεττίγη*, κειμένη ἐπὶ λίαν ὕψηλῆς καὶ ὄρεινῆς θέσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ. Ἐν αὐτῇ ἔδρευε ὁ ἡγεμὼν καὶ οἱ γερουσιασταί. Ἐτερεὶ δ' αὐτοῦ ἀξιοὶ λόγου παράλιαι κωμόπολεις εἶνε τὰ Ἀντίβαρι καὶ τὸ Δουλαῖνον, ὑπὸ Ἀλβανῶν μάλιστα κατοικοῦμεναι.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε περὶ τὰς 250 χιλ. χριστιανοί·

ὀρθόδοξοι σλαβικῆς καταγωγῆς· ἀλλὰ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) προσελήθησαν ἐν αὐτοῖς καὶ τινες Ἄλβανοὶ μωαμεθανοὶ καὶ χριστιανοί· κυβερνῶνται δὲ μᾶλλον στρατιωτικῶς ὑπὸ ἀνεξαρτήτου ἡγεμόνος μετὰ γερουσίας.

Τὸ κλίμα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· τὸ δὲ ἔδαφος λίαν ὄρεινόν, παρῆγον ὀλίγον σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, γαϊώμηλα, καπνόν, καὶ τρέφον ἡμιόνους, πρόβατα, αἴγας, χοίρους. Ἡ δὲ παιδεία ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῇ εὐρίσκεται ἐν πλήρει νηπιότητι.

ΙΤΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 4° 13'—16° 12'.

Πλάτ. Β. 36° 38'—46° 36'.

Ἡ Ἰταλία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου, τῆς Σικελίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Τυρρηνικῆς καὶ τῆς Μεσογείου θάλασσης.

ΣΗΜ. Ἡ Ἰταλία ἐκ πολλῶν ἀρχῆθεν μικρῶν κρατῶν συνισταμένη ὑπέταξθη τὸ 272 π. Χ. ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀπέτελεσε μίαν δημοκρατίαν ἔχουσαν πρωτεύουσαν τὴν Ῥώμην. Ἐπὶ δὲ τοῦ Αὐγούστου καταλύθεισά· τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας ἐγένετο ἐν αὐτῇ αὐτοκρατορία. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ κατελύθη τὸ 476 μ. Χ. ὑπὸ Ὀδοάκρου ἀρχηγοῦ τῶν Ἑρόλων. Εἶτα δὲ ἤρξαν αὐτῆς μετὰ τῶν Παπῶν διάφοροὶ λαοί, οἷον Γότθοι, Γραικορωμαῖοι, Λογγοβάρδοι, Γερμανοί, Ἰσπανοί, Αὐστριακοί. Τέλος τὸ 1871 ἐσημειώθη αὕτη ἐν Ἰταλικῶν κράτος, συγχωνευθῆντων ἐν αὐτῷ τοῦ βασιλείου τῆς Βενετίας καὶ τῆς Παπικῆς ἐπικρατείας.

Ἡ ὄρη τῆς Ἰταλίας εἶνε 1) αἱ Ἀλπεις πρὸς Β., ὧν ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ Λευκὸν ὄρος (3810 μέτρ.). 2) τὸ Ἀπεννίνον (2890 μέτρ.), τὸ ὁποῖον κατὰ μῆκος διασχίζον ὅλην τὴν Ἰταλίαν σχηματίζει παρὰ τὴν παραλίαν μικρὰς πεδιάδας καὶ τὴν μεγάλην Λομβαρδικὴν πεδιάδα, ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Πρὸς νότον δὲ τούτου ὑψοῦται μεμονωμένως τὸ ἡράσιστον Οὐβισούβιος (1140 μέτρ.), τὸ ὁποῖον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξερεῖται καὶ ἐπιφέρει εἰς τὰς περὶ τὸ οἰκουμέναις χώρας μεγάλας καταστροφάς.

Καὶ ἡ Σικελία δὲ σκεπάζεται ὑπὸ ὄρεων, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ ἡράσιστον Αἰτνη (3237 μέτρ.), ἐπιφέρειν καὶ αὐτὸ ὅταν ἐξερεῖται μεγάλας καταστροφάς· ἔχει δὲ καὶ μικρὰς πεδιάδας· οἷον τὴν Κατανικὴν κλ.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Πάδος, ὅστις πηγάζων παρὰ τὸ Βή- σουλον τῶν Ἀλπεων, καὶ διαρρέων τὸ Πεδεμόντιον, τὸ νότιον τῆς

Λομβαρδίας καὶ τοῦ Βενετικοῦ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομιῶν εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον· ὁ Ἀδίγηρ, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν πρὸς Β. τοῦ Τυρόλου ἀνατ. Ἀλπεων καὶ διαρρέων τὸ Τυρόλον καὶ τὸ Βενετικὸν ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Πάδου· ὁ Ἄρνος ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου, ἐκβάλλων εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν· ὁ Τίβερις ὡσαύτως ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου πηγάζων καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Ῥώμης μετὰ ῥοῦν 350 χιλιομέτρων ἐκβάλλει εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν.

Αἰμαὶ δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. ἡ Μείζων ἢ Οὐρβαρὸς καὶ ἡ Κῶμος χυνόμεναι εἰς τὸν Πάδον, ἡ Βολσέρα καὶ ἡ Τρασυμένη ἢ Περούγια κείμεναι εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου.

Ἡ Ἰταλία συνίσταται ἐκ τοῦ Ἰταλικῶ βασιλείου, τῆς δημοκρατίας τοῦ Ἁγίου Μαρίνου, καὶ ἐκ τῆς Μάλτας (Μελίτης) καὶ ἄλλων τινῶν μικρῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Τὸ Ἰταλικὸν βασιλεῖον, συνιστάμενον ἐξ ἀπάσης σχεδὸν τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου ἢ Ἰταλίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας. Δύναται δὲ αὐτὸ νὰ διαιρεθῇ· 1) εἰς βόρειον Ἰταλίαν περιλαμβάνουσαν τὴν Σαρδηνίαν, τὴν χώραν τῆς Γενουάς, τὴν Λομβαρδίαν καὶ τὴν Βενετίαν· 2) εἰς κεντρικὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Αἰμιλιαν (δουκάτα Πάρμης, Μοδένης, Τοσκάνης), καὶ τὴν πρῶν Παπικὴν ἐπικράτειαν· 3) εἰς μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὸ πρῶν βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως· 4) εἰς τὰς νήσους Σαρδῶν καὶ Σικελίαν. Πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς πολλὰς διοικήσεις.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Βορείου Ἰταλίας εἶνε Τουρίνον ἐπὶ τοῦ Πάδου, μεσόγειος καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σαρδηνίας πρῶν πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν μουσεῖον, ἀξιόλογα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ 207 χιλ. κατ. Γένοα, λίαν ὄχυρά, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἄλλοτε χρηματίσασα πρωτ. ἰσχυρᾶς δημοκρατίας καὶ οὖσα πατρίς τοῦ Χριστοφῶρου Κολόμβου, νῦν δ' ἔχουσα 130 χιλ. κατ. Ἀλεξάνδρεια, λίαν ὄχυρά μεσόγειος πόλις ἐπὶ τοῦ Τανάρου, ἔχουσα 57 χιλ. κατ. πρὸς Ν. αὐτῆς κείται ἡ διὰ τὴν νίκην τοῦ Μεγ Ναπολέοντος διάσημος κώμη Μαρῆγγορ. Πανία ἐπὶ τοῦ Τικίνου παραποτάμου τοῦ Πάδου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. Μεδιόλαρα (νῦν Μιλάνον), ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Λομβαρδίας ἐπὶ τοῦ Ὀλόνου ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς πεδιάδος, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, σημεντικὸν ἐμπόριον ὀρυζίου καὶ μεταξῆς, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, περίφημον καθεδρικὸν νῆον καὶ 200 χιλ. κατ.

Βερόνα, ὄχυρά πόλις ἐπὶ τοῦ Ἀδίγου ἔχουσα μέγα Ῥωμαϊκὸν ἀμφιθέατρον καὶ 70 χιλ. κατ. Μάντουα ἐπὶ λίμνης σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἀδίγου, ὄχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ ἀκαθήμεναι τῶν ὠραίων τεχνῶν. Παταύιορ, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ

55 χιλ. κατ. *Βενετία*, ἐκτισμένη ἐπὶ 80 διαφόρων νησιδίων, συγκοινωνούντων πρὸς ἀλλήλα διὰ πλοικρίων, καὶ 300 καὶ ἔτι πλέον γαφυρῶν, εἶνε μεσαιωνικὴ πόλις χρηματίσασα πρωτεύουσα ἰσχυρᾶς δημοκρατίας καὶ ἔχουσα νῦν λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, πολυτίμον βιβλιοθήκην καὶ 130 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ κεντρικῆς Ἰταλίας εἶνε *Πάρμα* (48 χιλ. κατ.) καὶ *Πλακέντια* (40 χιλ. κατ.), ἀρχαῖαι πρωτ. δουκᾶτων καὶ ὠραῖαι πόλεις ἔχουσαι ὠραίας οἰκοδομὰς. *Φερράρα* ἐπὶ κλάδου τοῦ Πάδου, πατρὶς τοῦ Ἀριστοῦ ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ 60 χιλ. κατ. *Καρράρα* παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐπίσημος διὰ τὰ μέγαρά της. *Βορὰρια*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. κατ. *Φλωρεντία*, ἄλλοτε πρωτ. δημοκρατίας· αὕτη ἐπὶ τοῦ Ἄρνου κειμένη περικυκλοῦται ὑπὸ ὠραίων πεδιδάδων καὶ λόφων ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ παλάτια, ὠραίους κήπους, λαμπροὺς περιπλάτους, μουσεῖα ἐκ τῶν λαμπροτέρων τῆς Εὐρώπης, ὠραῖον μητροπολιτ. ναὸν καὶ 167 χιλ. κατ. *Πίζα*, ὠραία πόλις παρὰ τὸν Ἄρνον πρωτ. ποτὲ δημοκρατίας, νῦν δὲ ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἶον τὸν καθολικὸν ναὸν, τὸν κεκλιμένον πύργον καὶ τὸ κοιμητήριον περιέχον ὑπὲρ τοὺς 600 τάφους ἐκ Παρίου μαριζάρου καὶ 50 χιλ. κατ. *Λιβόρνο*, εὐλιμένος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 97 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶνε καὶ τινες Ἕλληνες καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι. *Σιέρα*, ἀρχαία πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 22 χιλ. κατ. ἐνταῦθα λαλεῖται ἡ καθωρεντέρα Ἰταλικὴ γλῶσσα.

Ραβέννα παρὰ τὴν θάλασσαν, πρωτ. κατὰ τὸν μεσαιῶνα τοῦ Ὀνωρίου καὶ Θεοδορίου καὶ καταφύγιον ἐνίστη τῶν Παπῶν ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου ἐξ 73 χιλ. κατ. ἔχουσα πρωτ. τὸν Ἄγ. Μαρίνον. *Αγκώνα*, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἰταλίας ἔχουσα φρούριον, λιμένα κελὸν καὶ 31 χιλ. κατ. *Τσιβιτα-βέκια*, ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν. *Ρώμη* ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως, πρωτεύουσα νῦν τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου ἔχουσα ἄπειρα μνημεῖα ἀρχαῖα· οἶον τὸ μέγα ἀμφιθέατρον, τὸ πάνθειον, τὴν στήλην τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Τραϊανοῦ κλ. νεώτερα δὲ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὸν μέγιστον ναὸν τῶν δυτικῶν, τὸ Βατικανόν, τὸ πανεπιστήμιον καὶ 250 χιλ. κατ. *Ἄσσια* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως, ἐπίσημος διὰ τὸν ἀρχαῖον λιμένα. *Προουγία* παρὰ τὴν Τρασιμηνὴν λίμνην, ὅπου ὁ Ἀννίβας ἐνίκησε τοὺς Ῥωμαίους, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Εἰς τὰ παράλια τῆς Τοσκάνης κεῖται ἡ νῆσος *Ἐλβα*, εἰς ἣν τὸ 1814 ἐξώρισθη Ναπολεὼν ὁ μέγας.

Τῆς δὲ μεσημβρινῆς Ἰταλίας εἶνε *Νεάπολις*, ὄχι μακρὸν τοῦ Ὀσούβου ἐπὶ θαυμασίᾳ θέσει, πρωτ. τῆς Νεαπόλεως ἔχουσα λαμπρό-

τατον λιμένα, μέγιστον ἐμπόριον, λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον, μούσειον ὀνομαστόν κλ. ἐργοστάσια μεταξωτῶν ὑφασμάτων, χαρτοποιεῖα, χρυσοχοεῖα, ἀργυροχοεῖα, κτλ. καὶ περὶ τὰς 450 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δὲ ταύτης κείνται τὰ εἰρήνια τῶν πόλεων Ἑρακλείου καὶ Πομπηίας, αἵτινες ἐπὶ Τίτου (79 μ. Χ.) ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου κατεχώσθησαν. Αἱ πόλεις αὗται ἀπὸ πολλοῦ ἀνασκαπτόμεναι παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς πολυτίμητα τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα. Καπὴν ἐπὶ τοῦ Βουλτούρου παρὰ τὴν ἀρχαίαν Καπύην, ἐπίσημον τὸ πάλαι διὰ τὰ πλοῦτη καὶ τὴν μάλα κακότητα τῶν κατοίκων τῆς. Γαέτα πρὸς τὴν πρῶν Παπικὴν ἐπικρατείαν, παρχλιος καὶ λίαν ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Καστελιμάρι παρὰ τὰς ἀρχαίας Σταβίας, καταστραφείσας ὡσαύτως ἐπὶ Τίτου ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Νεαπόλεως ὑπάρχουσι πολλαὶ μικραὶ νῆσοι, ὧν ἀξιολογώτεραι εἶνε ἡ Καπρέρα, ὅπου διέτριψε πολὺν χρόνον ὁ Τιβέριος, καὶ ἡ Ἰσχία, ἔχουσα ἡφαιστειῶδες ἔδαφος καὶ παράγουσα ὠραίους οἶνους. Τάρας ΝΑ. τῆς χερσονήσου, πάλαι ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων, ἐμπορικὴ καὶ εὐλίμενος πόλις, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Βρανθήσιον, νέα πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 40 χιλ. κατ. ἐνταῦθα καταλήγουσιν οἱ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου σιδηρόδρομοι. Ὀτραντορ, ἡ ἐγγυτέρα πόλις εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. Ρήγιον, ἡ ἀξιολογώτερα πόλις τῆς Καλαυρίας ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας ἔχουσα 16 χιλ. κατ.

Νῆσοι δὲ τοῦ βασιλείου εἶνε Σικελία, ἡ μεγαλύτερα νῆσος τῆς Ἰταλίας· ταύτης ἐπίσ. πόλις εἶνε Πάλερμον (πάλαι Πάνορμος) ἔδρα τοῦ διοικητοῦ τῆς Σικελίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ 210 χιλ. κατ. Μεσσήνη πρὸς τὸν πορθμόν, ἀρχαία καὶ ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, ἀξιολογὸν ἐμπόριον καὶ 65 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ εὐρίσκεται ὁ βράχος τῆς Σκύλης ἐπὶ τῆς Καλαυρίας, καὶ ὁ τῆς Χαρούδεις ἐπὶ τῆς Σικελίας, ὀνομαστοὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων διὰ τὰς τρικυμίας. Κατάρη εἰς τὰς ὑπὸ τῆς Αἴτνης, πολλὰς ὑπ' αὐτῆς καταστραφείσα, νῦν δ' ἔχουσα ἀκαδήμειαν τῶν τεχνῶν καὶ 85 χιλ. κατ. Συρακοῦσαι, μέγιστη τὸ πάλαι ἑλληνικὴ πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων καὶ πατρὶς τοῦ Ἀρχιμήδους, νῦν δ' ὀλίγον σημαντικὴ ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Δρέπανον ἐπὶ χερσονήσου εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σικελίας μέλιμένα ὄχυρόν καὶ 30 χιλ. κατ.

Πρὸς Β. τῆς Σικελίας κείνται αἱ νῆσοι τοῦ Αἰόλου ἢ Αἰπάραι, ὧν ἐπισημότερα εἶνε ἡ Αἰπάρα· ἀπασσι δὲ αὗται εἶνε ἡφαιστειῶδες. Σαρδῶ, νῆσος μεγάλη ΒΔ. τῆς Σικελίας· ταύτης ἐπίσ. πόλις εἶνε Καλιάρι ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ Ἄσαρις ἔχουσα 24 χιλ. κατ. Πρὸς Β. δὲ τῆς Σαρδοῦς Καπρέρα μικρὰ νῆσος, ἐν ἣ διατρίβει ὁ Γαριβάλδης. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Σικελίας αἱ Αἰγιάδες νῆσοι, ὅπου ὁ ὑπάτος τῶν

Ῥωμαίων *Κάτουλος* ἐνίκησε τοὺς Καρχηδόνιους, καὶ ΝΑ. τούτων ἡ *Παρτελάρια* (ᾠγουγία;), ἡφαιστειώδης νῆσος καὶ πλήρης σπηλαίων.

Πρὸς Ν. τῆς Σικελίας κείται ἡ νῆσος *Μάλτα* ὑποκειμένη ἀπὸ τοῦ 1815 εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν παρακειμένων νησιδίων 150 χιλ. κατ. καταγωγῆς Ἀραβικῆς καὶ δυτικούς τὴν θηρσκειάν, καὶ πρωτ. τὴν *Βαλέτταρ*, ἐκ τῶν ὀχρωωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. λαμπρὸν λιμένα, ὠραίους κήπους καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰταλίας εἶνε 2872 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 27 ἑκατ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Ἡ Ἰταλία εἶνε ἐκ τῶν μεσημβρινωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἔχουσα κλίμα θερπνὸν καὶ ὑγιεινόν, ἐκτὸς τῶν μεσογείων χωρῶν, ὅπου ὑπάρχουσι λίμναι. Ἔχει δὲ θελκτικὰς καὶ ὠραίας πεδιάδας μάλιστα δ' εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς πλῆθος ποταμίων καὶ ποταμῶν, οἵτινες κατασταίνουσι αὐτὴν τὴν πλουσιωτέραν χώραν τῆς Εὐρώπης, παράγουσαν γεννήματα, ὄρυζιον, βάμβακα, ἔλαιον, οἶνον καὶ μάλιστα παρά τὸν Οὐεσούδιον τὸν καλούμενον *δάκρυα τοῦ Χριστοῦ*, πορτοκάλια, λεμόνια, ζαχαροκλάμιον κλ. καὶ τρέφει μελίσσας καὶ μεταξοσκώληκας ἰδίᾳ εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς· ἡ δὲ κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη καθ' ἅπασαν τὴν χερσόνησον διὸ καὶ τρέφει λαμπροὺς βοῦς, βοῦβάλους, ἵππους, ἡμίονους καὶ ἐξαιρετὰ πρόβατα. Ἄλλὰ καὶ ἄγρια ζῶα ἔχει, οἶον ἀρκτοὺς, λύκους, ἀγριοχοίρους, ἐτι δὲ πτηνὰ, γυπαί, ἀετούς κλ.

Εἰς τὸ νότιον αὐτῆς συμβαίνουσι ἔνεκα τῶν ἡφαιστειῶν σεισμοὶ καταστρεπτικοί, τὰ δὲ ὄρη τῆς παρέχουσι σίδηρον, χαλκόν, διάφορα μάρμαρα, ἀλάβαστρον κλ.

Αἱ δ' ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα κατὰ τὸν ΙΕ'. καὶ ΙΣΤ'. αἰῶνα ἤρθουν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἤδη οὐχ ἤττον αὐταὶ καλλιεργούνται, ἰδίως ὅμως ἔχουσι ἐπίδοσιν αἱ ὠραῖαι τέχναι ἡ ζωγραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ καὶ ἡ μουσικὴ. Καὶ βιομηχανίαν δ' ἔχει αὕτη ἀξιόλογον οἶον μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κρυσταλλίνων καὶ πηλίνων ἀγγείων κλ. ἐτι δὲ πολλοὺς σιδηροδρόμους καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΙΣΠΑΝΙΑ.

Μήκ. Α. 1°—10° 47'.

Πλάτ. Β. 36° 1'—42° 45'.

Ἡ Ἰσπανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Πορτογαλίας.

ΣΗΜ. Ἐν τῇ νῦν Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμέ-
 νων Ἰβηρίᾳ, ἐσύστησαν ἀποικίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Φοίνικες·
 τα δὲ κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ οἱ Καρχηδόνιοι. Μετὰ δὲ τὸν Β'. Καρχηδο-
 κὸν πόλεμον ὑπετάχθη ἡ χώρα εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Τὸ δὲ 500 μ. Χ. ὑπέ-
 σεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γόθων, καὶ τὸ 711 μ. Χ. ὑπὸ τοὺς Ἀραβας.
 Ἄλλ' ἐκθληλυθέντων καὶ τούτων ἀπεσπῶντο κατὰ μικρὸν τμήματά τινα ἀπὸ
 τῶν Ἀραβικῶν κρατῶν καὶ ἐσχημάτιζον ἴδια χριστιανικὰ βασίλεια· οἷον τὸ
 τῆς Πορτογαλίας (1139 Ἀλφόνσος), τῆς Ἀραγονίας, τῆς Καστιλλίας, κλ.
 ἕως οὗ τὸ 1492 συγχωνευθέντων ἄλλων τῶν βασιλείων τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ
 τὴν ἐξουσίαν τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης, ἐδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν οἱ
 Ἀραβες ἐκ τῆς Ἰσπανίας. Μετὰ ταῦτα δὲ ἠνώθη ἡ Ἰσπανία εἰς ἓν κράτος
 ἐπὶ τῆς Αὐστρίας καὶ πάλιν μετὰ μακρὸν πόλεμον ἐχωρίσθη· τὸ δὲ 1658
 ἀνώθησαν ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία εἰς ἓν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1640
 ἔτι ἡ Πορτογαλία ἐχωρίσθη τῆς Ἰσπανίας καὶ ἔκτοτε ἀποτελεῖ ἴδιον
 κράτος. Εἶτα δ' ὑπέκυψαν μετὰ τὴν Γαλλικὴν (1789) ἐπανάστασιν εἰς τοὺς
 ἄλλους· ἀλλὰ τὸ 1815 τούτων ἀπαλλαγθεῖσαι αὗται ἀπέτελεσαν ἑκατέρω
 ἑκατέρω συνταγματικὸν κράτος.

Ὄρη τῆς Ἰσπανίας εἶνε τὰ *Πυρηναῖα* (3500 μέτρ.), χωρίζοντα
 τὴν ἀπὸ τῆς Γαλλίας. Τούτων ἐπίσ. σειράι εἶνε 1) τὰ ὄρη τῆς
 Ἀστουρίας ἐκτεινόμενα πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Φινιστέρου ἀκρωτηρίου 2)
 τὰ Ἰβηρικὰ ὄρη, ἅτινα ἠνωμένα μετὰ τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας ἐκτεινόν-
 ται ἐκ τοῦ ΒΔ. πρὸς τὸ ΝΑ. μετὰ ταῦτα δὲ συνεχόνται τὰ ὄρη τοῦ *Το-
 λέδου*, ἡ *Σιέρα Μορένα* καὶ *Σιέρα Νεβάδα* (4000 μέτρ.) ἐκτεινόμε-
 να εἰς Α. πρὸς Δ.

Ποταμοὶ ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ὁ *Ἐβρος* (*Ἰβηρ), πηγάζων ἐκ τῶν Πυ-
 ρηναιῶν καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ *Λοβρὸς* ἐκ τῶν Ἰβηρι-
 κῶν ὄρεων πηγάζων καὶ ῥέων πρὸς Δ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Πορτογαλίας
 εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ *Τάγος*, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἰσπα-
 νίας (750 χιλιομ. μήκ.), ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων πηγάζων καὶ ῥέων
 εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ *Γουαδιά* ἐκ τῆς Πορτογαλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ *Γουαδιά*
 ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὡσαύτως ὄρεων· οὗτος εἰσερχόμενος εἰς τὴν
 Πορτογαλίαν καὶ προχωρῶν πρὸς Ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν
Βαθειῶν· ὁ *Γουαδαλκουίβερρος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς
 Ἰσπανίας ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Ἰσπανίας διηρημένης εἰς 48 τμήματα εἶνε *Μα-
 δρίτη* ἐπὶ τοῦ Μανσαναρέζου, ὡραία πόλις πρωτ. τοῦ βασιλείου ἔχουσα
 100 χιλ. κατοίκους περιπάτους, λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ 340 χιλ. κατ. *Σαλα-
 νκά* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της, καλουμένη διὰ
 τὸ πλῆθος τῶν οἰκοδομῶν της μικρὰ *Ῥώμη*. *Ἄγιος Ἰάκωβος* τῆς
Γαλιθίας πρὸς Δ. ἔχουσα περίφημον καθεδρικὸν Γοθικὸν ναὸν
 καὶ 27 χιλ. κατ. *Βίλβαο* πρὸς Β. ἡ πρώτη ἐμπορικὴ ἀποθήκη τῶν
 Ἰσπανικῶν μαλλίων τῆς Ἰσπανίας (25 χιλ. κατ.). *Σαραγόσσα* εἰς τὸ ΒΑ.
 ἐπὶ τοῦ Ἐβρου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 67 χιλ. κατ. *Βαρκελόνη*, εὐ-
 χέριμος, ὀχυρωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις εἰς τὴν Μεσόγειον,

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. καὶ ἐνεργοῦσα μέγα ἐμπόριον. *Baláreθ* πρὸς Α. ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι, ἔχουσα πολλὰ ἐργοστάσια μετὰξής, μεγαλοπρεπεῖς ναοὺς, ὠραίους οἶνους, πανεπιστημική, καὶ 110 χιλ. κατ. *Alcánte* πρὸς Α. παράλιος πόλις καὶ ἐμπορικὴ, λαμπροὺς παράγουσα οἶνους καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Μουρκία* πρὸς τὸ ΝΑ. ἐπίσημος διὰ τοὺς οἶνους τῆς, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Καρθάγη* πρὸς Ν. λαμπρὰ πόλις καὶ πολεμικὸς λιμὴν ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Γρενάδα* ΝΑ. ἐπὶ ἐξαιτίας θέσεως, ἔχουσα 62 χιλ. κατ. καὶ περίφημον ἀραβικὸν παλάτιον (α). *Μαλάκα* πρὸς Ν. εὐλίμενος πόλις πρὸς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα μέγα ἐμπόριον οἶνων καὶ 95 χιλ. κατ. *Γιβραλτάρ*, ὄχυρωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ ὀμανύμου πορθμοῦ, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, 25 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1704 ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλους. *Κάδιξ* (πάλαι *Γάδειρα*) πρὸς Ν. λιαν ὄχυρὰ πόλις, ἔχουσα μέγα πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα καὶ 72 χιλ. κατ. *Σεβίλλα* (πάλαι Ἴσπαλις) παρὰ τὸν Γουαδάλκουίβερον ἐπὶ θαυμαστάς θέσεως ἐν μέσῳ πεδιάδος κεκαλυμμένης ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἄλλων δένδρων διαφόρων, ἔχουσα 120 χιλ. κατ. *Κορδόβη* παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμὸν σώζουσα ἐπιμεγαλοπρεπεῖς τσαμίον καὶ ἔχουσα 40 χιλ. κατ. (β). *Γιθόδεον* ἐπὶ τοῦ Τάγου ΝΑ. τῆς Μαδρίτης, τὸ πάλαι ἐπίσημος πόλις καὶ νῦν ἐπι ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Ἐν δὲ τῷ τμήματι τῆς Καταλωνίας πρὸς τὰ Πυρναῖα κείται ἡ δημοκρατία τῆς *Λιόρρας* (15 χιλ. κατ.) προστατευομένη ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Νῆσοι αὐτῆς εἰς τὴν Μεσόγειον εἶνε αἱ *Βαlearίδες*, τῶν ὁποίων ἐπισ. εἶνε ἡ *Μαϊόρκα*, νῆσος εὐφορωτάτη, ἔχουσα πρωτ. *Πάλμαρ* με 40 χιλ. κατ. καὶ ἡ *Μιρόρκα*, ἔχουσα πόλιν *Μάγαρα* με λαμπρὸν λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Ἰβικα νῆσος με ὀμῶν πόλιν, ἔχουσα πλοῦσια ἀλοπηγεία. *Φορμεντέρα* καὶ *Γαβρέρα* λιαν μικρὰ νῆσοι.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰσπανίας εἶνε 4690 τετρ. μιλ. οἱ δὲ καί τοικοι ὑπὲρ τὰ 16 ἑκατομ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς. Οἱ σημερινοὶ Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ρωμαίων, Γόθων, Σουήθων καὶ Ἀράβων, τοῦτου ἕνεκα ἡ γλῶσσά των εἶνε μίγμα λατινικῆς, ἀραβικῆς, γερμανικῆς καὶ κελτικῆς γλώσσας· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Οὐάσκωνες λαλοῦσι τὴν Οὐάσκωνικὴν γλῶσσαν.

Ἡ Ἰσπανία διατεταμένη ὑπὸ σειρῶν ὀρέων ἔχει κλίμα εὐκρατὴν πλὴν τῶν νοτιῶν μερῶν, ἅτινα προσεῖχονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀνεμου Σολανού· τὸ δ' ἔδαφος καίτοι κακῶς καλλιεργημένον παράγει οὐχ ἥττον γεννήματα, πορτοκάλια, λεμόνια, βάλβανα, ζαχαροκάλαμον, ζυλοκέρατα, ἔλαιον, οἶνους· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου,

(α) Ἐπὶ Ἀράβων αὕτη εἶχεν ἐν ἑκατ. κατ.

(β) Ἐπὶ τῶν Ἀράβων εἶχεν αὕτη 300 χιλ. κατ.

χαλκοῦ μολύβδου, σιδήρου, θείου, γαιανθράκων, ἄλατος, μαρμάρων, κλ., ἐπι δὲ τρέφει μεταξοσκώληκας, λαμπρὰς αἰγας καὶ ὠραίους εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας ἵππους καὶ ἡμίονους, καὶ ἔχει ὄχι πολὺ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον.

Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ δὲν εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀν καὶ ἔχει πολλὰ πανεπιστήμια, τὰ ὅποια ὑπῆρξαν ὀνομαστὰ κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Ἀπὸ τίνος ὅμως χρόνου ἤρχισαν νὰ ἐπιμελῶνται τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν καὶ νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ὀσαύτως δὲ κατεσκευάσαν εἰς πολλὰ μέρη τῆς χώρας καὶ ἀξιολόγους σιδηροδρόμους. Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Ἰσπανία εἰς τὴν Ἀφρικὴν, Ἀμερικὴν καὶ Ὠκεανίαν (6 ἡμῖσι ἑκατομ. κατ.).

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 8° 35'—11° 51'.

Πλάτ. Β. 36° 57'—42° 5'.

Ἡ Πορτογαλία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας, πρὸς Δ. καὶ Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἡ ὄρη αὐτῆς εἶνε τὰ τῆς Ἀστουρίας, ἐκτεινόμενα εἰς τὰ βόρεια τῆς Πορτογαλίας· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει ὄρη ὑψηλὰ τὴν *Σιέραν Ἐστρέλλαν* (2 χιλ. μέτρ.), συνέχειαν οὖσαν τῶν Ἰβηρικῶν ὀρέων.

Ποταμοὶ αὐτῆς, πλὴν τῶν ῥηθέντων ἐν Ἰσπανίᾳ Δουρίου, Τάγου καὶ Γουαδιάντα, οἵτινες διέρχονται καὶ διὰ τῆς Πορτογαλίας καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, εἶνε καὶ ὁ *Μίνος* πρὸς Β. τοῦ Δουρίου, ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Ἀστουρίας πηγάζων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισ. δ' αὐτῆς πόλεις, διηρημέναι εἰς 6 τμήματα, εἶνε *Λισβῶνα*, πρωτ. τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τάγου· ἐκτισμένη δ' ἐν εἰδει ἀμφιθεάτρου ἔχει θεῖαν θαυμασίαν, λιμένα ἐκ τῶν εὐρυχωροτέρων τῆς Εὐρώπης πλήρη πάντοτε πλοίων, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον καὶ 225 χιλ. κατ. *Κοίμβρα* ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μονδέγου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 15 χιλ. κατ. Ὀπόρτορ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουρίου ἐπὶ λαμπρὰς θέσεως, ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ πλουσιωτάτη μετὰ τὴν Λισβῶνα πόλις τῆς Πορτογαλίας, περίφημος διὰ τοὺς οἶνους τῆς καὶ ἔχουσα 90 χιλ. κατ. *Βράγα* πρὸς Β. χρηματίσασα πρωτ. τῶν Σουήθων καὶ ἔχουσα ἐργοστάσια ὀπλων καὶ 18 χιλ. κατ. *Βραγάνση* ΒΑ. ἐξ ἧς κατὰγεται ἡ νῦν βασιλεύουσα οἰκογένεια. Ἐβόρα ΝΑ. ἔχουσα ὠραῖον καθεδρικὸν ναὸν καὶ 15 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πορτογαλίας εἶνε 870 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. 4 1/2 ἑκατ. ἅπαντες δυτικοὶ κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε λίαν θερμὸν εἰς τὰ παράλια, ἀλλὰ γλυκὺ, τερπνὸν καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὰ μεσόγεια· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὄρεινόν, διακοπτόμενον ὑπὸ τερπνῶν πεδιάδων, παραγουσῶν λεμόνια, πορτοκάλια, οἶνον, ἀμύγδαλα, σύκα κλ. ἀλλ' ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἐν αὐτῇ παρημελημένη, καὶ τὰ 3/4 αὐτῆς μένουσιν ἀκαλλιέργητα· παράγει δὲ καὶ ἄλας ἄφθονον καθ' ἅπασαν τὴν παραλίαν. Ὁσαυτὸς ὁ πολιτισμὸς εἶνε μᾶλλον ἐν αὐτῇ πρόχωρημένος ἢ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀλλ' ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε εἰσέτι ἐνταῦθα λίαν παρημελημένη.

Ἡ Πορτογαλία ἔχει κατακτήσεις εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν μόνον τὰ ΝΑ. τῆς νήσου Τιμόρης (τὸ ὅλον περὶ τὰ 4 ἑκατ. κατ.).

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΚΡΑΤΗ.

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΓΑΛΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 1° 9' — 56'.

Πλάτ. Β. 42° 20' — 51° 5'.

Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γαλλία τὸ παλαι ἑκαλεῖτο Γαλατία, διάφορα μικρὰ κράτη ἀποτελοῦσα, τὰ ὅποια ὑπὸ τοῦ Ἰουλείου Καίσαρος ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Κατὰ δὲ τὸν Δ'. αἰῶνα μ. Χ. οἱ Φράγκοι ἐκυρίευσαν τὴν χώραν καὶ τὴν ὠνόμασαν Φραγγίαν. Ἐκτοῦ δὲ καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ 843 ὅτε μὲν ἀπολύτως βασιλευμένη, ὅτε δὲ δημοκρατομένη καὶ ὅτε συνταγματικὸν ἔχουσα πολίτευμα ἢ καὶ αὐτοκρατορίαν διέμεινεν ἀνεξάρτητος, λαβοῦσα τὸ 1814 τὰ μέγρι τοῦ 1860 αὐτῆς ὅρια· ἀλλὰ τὸ 1860 κοινή συγκαταθέσει τῶν λαῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας ἢ Σαβοῦα καὶ ἡ Νίκαια προσετέθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1871 μετὰ φωνικῶν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσίας πόλεμον ἀφῆρθη ἀπ' αὐτῆς ἡ ττηθείσης ἢ Ἀλσατία καὶ ἡ πρῶν γερμανικὴ Λωθαριγγία, αἵτινες ἀπετέλεσαν μέρος τῆς Γερμανίας.

Ὅρη. Τῆς Γαλλίας τὰ ὄρη ἐκτείνονται ἀπὸ νότου πρὸς βορρῶν· τούτων ἐπιστημότερα εἰς τὸ νότιον εἶνε αἱ Κηβῆναι (1774 μέτρ.)· εἰς δὲ

τὸ βόρειον τὰ Βόσγια (1428 μέτρ.), καὶ τὰ Ἀρδῆνα ἔχοντα πρὸς Α. τὴν πεδιάδα τοῦ Ῥήνου· αἱ Ἀλπεις πρὸς Α. χωρίζουσι τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε ὁ Τόρας (1700 μέτρ.)· τὸ Λευκὸν ὄρος (4810 μέτρ.), τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς Εὐρώπης· τὸ Κένισον (3493 μέτρ.) καὶ τὸ Βήσουλον· τέλος τὰ Πυρηναία ΝΑ. χωρίζοντα τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας.

Ποταμοὶ τῆς Γαλλίας εἶνε πρὸς Β. ὁ Μείσησ καὶ ὁ Σάλλιος, ἀμφοτέρωτεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους Τασελότον καὶ διερχόμενος διὰ τῶν Παρισίων ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Αἰγιηρ, ἐκ τῶν Κηθενῶν πηγάζων καὶ ὁ Γαρούνας ἐκ τῶν Πυρηναίων, ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· ὁ Ροδανός, ὀρητικὸς ποταμὸς ἐξερχόμενος τῆς Ἑλβετίας καὶ ῥέων δυτικῶς καὶ τέλος πρὸς νότον ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Γαλλίας, διηρημένης εἰς 86 νομούς, εἶνε Παριῖοι κεμένη ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Σηκουάνα καὶ ἐπὶ δύο αὐτοῦ νήσων, πρωτ. τῆς Γαλλίας, ἔχουσα πολλοὺς καταφύτους τόπους, ὡς τὰ Ἠλύσια πεδία, λαμπροὺς περιπέτους, μεγάλας καὶ πλατείας ὁδοὺς, ἐπισήμους οἰκοδομὰς, ἀνάκτορα, ναοὺς, θέατρα, πανεπιστήμια, νοσοκομεῖα, τὸν στρατῶνα τῶν ἀπομάχων, τὸ σχολεῖον τῶν ὠραίων τεχνῶν, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἄπειρα δημόσια οἰκοδομήματα καὶ ἐργοστάσια καὶ 1,830 χιλ. κατ. Εἶνε ἡ πρώτη πόλις τοῦ κόσμου κατὰ τὸν πολιτισμόν, τὴν πληθύν καὶ ποικιλίαν τῶν δημοσίων μνημείων, ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ ἡ τετάρτη κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἔχουσα περιφέρειαν 33 χιλιομ. Βερσαίλιαι, ὄχι μακρὰν τῶν Παρισίων πρωτ. τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς Γαλλικ. μεταπολιτεῦσεως (1789), ἔχουσα 62 χιλ. κατ. ὠραία ἀνάκτορα μετὰ λαμπρῶν κήπων καὶ λαμπρῶν μουσείων τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Ρουένῃ ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Γαλλίας, πατρίς τῶν δύο Κορνηλιῶν, ἔχουσα λαμπροὺς Γοθτικούς ναοὺς, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 105 χιλ. κατ. Ἀμιένη, ὄχυρά πόλις ἔχουσα καθεδρικὸν ναόν, ἀξιόλογον βιομηχανίαν διαφόρων ὑφασμάτων καὶ 65 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς Πέτρου τοῦ Ἐρμηίτου. Λιλιη πρὸς τὸ Βέλγιον, ὄχυρωτάτη πόλις τῆς Γαλλίας ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον καὶ 160 χιλ. κατ. Καλαί, ὄχυρά πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμων. πορθμοῦ· ἐντεῦθεν διαβαίνουσι συντομώτερα ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Χάβρη ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 90 χιλ. κατ. Χερβοῦργον ἐπὶ χερσονήσου, ἔχουσα ὄχυρωτάτον καὶ εὐρυχωρότατον πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα. Βρέστη, ἔχουσα λαμπρὸν καὶ ἀσφαλῆ πολεμικὸν λιμένα, ναύσταθμον ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ 70 χιλ. κατ. Ναντή ἐπὶ τοῦ Αἰγιη-

ρος, ώρασιότατη και ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα λαμπροὺς περιπέ-
τους, ώραίας γεφύρας, καλὸν λιμένα συχνάζομενον ὑπὸ πολυαριθμῶν
πλοίων και 120 χιλ. κατ. *Τούρση*, μεσόγειος πόλις ἡ ἐπικαλουμένη
τὸ περιβόλιον τῆς Γαλλίας, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ Λεϊγῆρος ώραίαν γεφυ-
ραν και 42 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην Κάρολος ὁ Μάρτελος κατέστρεψε
τοὺς κατὰ τῆς Εὐρώπης ἐστρατεύσαντας Ἀραβας (773). *Αὐρηλία*
(Ὁρλεάνς) ΒΔ. ἐπὶ τοῦ Λεϊγῆρος, ἀρχαία πρωτ. ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμ-
πόριον οἴνων, ἐργαστᾶσια μαλλίνων ὑφασμάτων και 50 χιλ. κατ.

Βορδῶ (Βορδιγαλλα), ἀρχαία πόλις ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ
Γαρούνα, ἔχουσα ώραίον λιμένα πλήρη σχεδὸν πάντοτε ἐκ διαφόρων
πλοίων, μέγα ἐμπόριον και μέγιστα οἴνων μετὰ τῆς Ἀμερικῆς και
200 χιλ. κατ. *Τολῶσα* πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῆς δὴρωγος
Λαγκεδόκου και τοῦ Γαρούνα, δι' ἧς ἐνοῦται ἡ Μεσόγειος μετὸν Ἀ-
τλαντικόν, ἔχουσα κανονοχυτήρια, ἀκαδήμειαν, μέγα ἐμπόριον και
130 χιλ. κατ. *Μομπελιέρον* εἰς τὸ ΝΑ. παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ
ὕψηλῆς θέσεως, ὅθεν βλέπομεν τὰ Πυρηναια, τὰς Κηθένας, τὰς Ἀλ-
πεϊς και τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 55 χιλ. κατ. καλὰς οἰκοδομὰς, ἀξιό-
λογον ἰατρικὴν σχολήν, ἐν ἧ ἐσπούδασε και ὁ σοφὸς Κοραῆς, βοτανι-
κὸν κῆπον, ἐργαστᾶσια και ἐμπόριον οἰνοπνευμάτων.

Νιμη πρὸς Α. ώραία πόλις μετὰ λαμπρὰς ἀρχαίας οἰκοδομὰς και
62 χιλ. κατ. *Ἀβινιῶν* ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ ἔχουσα σημαντικὸν ἐμπόριον
οἴνου, ἐλαίου, ἀρωμάτων και 36 χιλ. κατ. και ἀπὸ τοῦ 1307—
1377 χρηματίσασα ἔδρα τῶν Παπῶν. *Μασσαλία*, ἡ ἐμπορικωτέρα
και ἡ τρίτη κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσό-
γειον, ἀποικία τῶν Φωκαίων (600 π. Χ.), ἔχουσα ἐξ λαμπροῦς λιμέ-
νας και 320 χιλ. κατ. *Τουλῶν*, ὄχυρὰ πόλις και εὐρυχωροτάτος τοῦ
λεμικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 80 χιλ. κατ.
μεγά ἐμπόριον οἴνων, οἰνοπνευμάτων, ἐλαίου, σαπωνίου κλ. *Νίκαια*,
παράλιος πόλις ἔχουσα 52 χιλ. κατ. ἐνεκεν δὲ τῆς θερπνότητος τοῦ
κλίματος τὸν χειμῶνα συναθροίζονται ἐν αὐτῇ πλῆθος ζένων ἐκ δια-
φόρων πόλεων τῆς Εὐρώπης. *Σιαμπερὴ* ΝΑ. ἡ ἐπισημωτέρα πόλις τῆς
Σαβοΐας, ἔχουσα 18 χιλ. κατ. *Κλαμόντιον* πρὸς Β. τῆς Νιμῆς,
ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1095 τῶν δυτικῶν (Σταυροφορία) σύ-
νοδον, ἔχουσα 38 χιλ. κατ. *Ἁγιος Στέφανος* πρὸς Α. ταύτης, βιο-
μηχανικωτάτη πόλις και μέγιστα ὄπλων, ἔχουσα ἀνεξάντλητα με-
ταλλεῖα γυαιανθράκων και 110 χιλ. κατ. *Λυῶν* πρὸς Β. ἐπὶ τῆς συμ-
βολῆς τοῦ Ῥοδανοῦ και τοῦ Σῶνου, εἶνε ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πλη-
θυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας και πατρίς πολλῶν διασήμων ἀνδρῶν,
ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων τῆς 325 χιλ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον,
μέγιστην βιομηχανίαν και μέγιστα μεταξωτῶν ὑφασμάτων. *Νανσή*
πόλις ώραία ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν και 50 χιλ. κατ. *Ῥημοί*

ἔχουσα τὸ πάλαι ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, ἔχουσα 75
χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει και ἡ νῆσος *Κύρος* (Κόρσικα νῦν) ἔχουσα
236 χιλ. κατ. Ταύτης πρωτ. εἶνε *Διάκειον*, λιαν ὄχυρὰ και εὐλίμε-
νος πόλις, πατρίς τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ἔχουσα 15 χιλ. κατ.
Βαστία, ἀρχαία πρωτ. τῆς Κύρου και λιαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα
20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γαλλίας εἶνε 5270 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ.
36 1/2 ἑκατ. δυτικοί, πλὴν 1 1/2 ἑκατ. διαμαρτυρομένων, κυβερνώ-
μενοι δημοκρατικῶς.

Οἱ σημερινοὶ Γάλλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ἑλλήνων ἀποί-
κων, Ῥωμαίων, και Ἀγγλων κατοικοῦντων τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Γαλ-
λίας. Ὑπάρχουσι δ' ἐν Γαλλίᾳ και Ἑβραῖοι περὶ τὰς 80 χιλ. διεσπαρ-
μένοι εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς πόλεις.

Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον συγκερασμένων τῆς Εὐ-
ρώπης, ὃ ἀὴρ αὐτῆς καθαρὸς και ὑγεινός, ἀλλ' εἰς τὸ ΝΑ. ἐνίοτε φυ-
σῶσιν ὀρμητικῶς βορειοδυτικοὶ ἀνεμοὶ και συχνὰ πίπτουσι χέλαζαι,
εἰς δὲ τὰ δυτικὰ μέρη και ἐπὶ τῶν βορείων ὄρεων τὸ κλίμα εἶνε βρο-
χερώτατον· εἰς τὸ Β. τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινόν, παράγον ἀφθότους δη-
μητριακοὺς καρποὺς και τρέφον λαμπρὰ ποιμίνα· τὸ Α. περιέχει τὰ
ἄρη Ἰσραν και Βόσγια και τὰς πεδιάδας τοῦ Σῶνου, τὸ δε Δ. εὐφό-
ρους πεδιάδας παραγοῦσας λαμπροὺς οἴνους, και τὸ κεντρικὸν ώραίας
πεδιάδας, αἵτινες προφυλαττόμεναι ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων παρά-
γουσιν ἔλαιον, λεμόνια, πορτοκάλια, λαμπροὺς οἴνους, οἶον τὸν Καμ-
πανίτην και τὸν Βορδικόν, και τρέφουσι μεταξοσκώλληας· ἔχει δὲ ἡ
χώρα και μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου και γυαιανθράκων.

Ἡ βιομηχανία αὐτῆς εἶνε μεγίστη και τὸ ἐμπόριον ἀκμαϊότατον,
βοηθούμενον τὸ μὲν ἐσωτερικόν ὑπὸ πλῆθος πλωτῶν ποταμῶν,
διωρῶν και σιδηροδρόμων, τὸ δ' ἐξωτερικόν, προστατευόμενον ὑπὸ
τοῦ ἰσχυροῦ πολεμικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ. Ἡ δὲ παιδεία εἶνε μὲν ἀνε-
πτυγμένη ἐν Γαλλίᾳ μεγάλως, ἀλλ' ὑπάρχουσι εἰσέτι και πλείστοι
Γάλλοι μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀνάγνωσιν και γραφήν.

Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Γαλλία εἰς ἀπᾶσας τὰς ἡπείρους ὑπὲρ τὰ
6 1/2 ἑκατ. κατ.

ΕΛΒΕΤΙΑ.

Μῆκ. Α. 3° 37'—6° 9'.

Πλάτ. Β. 45° 49'—47° 49'.

Ἡ Ἑλβετία, οὐσα τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Εὐρώπης, ὀρίζεται πρὸς
Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς
Ἰταλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλβετία, διακρινομένη πάντοτε διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοικῶν της, ὑπετέχθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Εἶτα δ' ἀπέτελεσε μέρος τῆς Γαλλίας, ἔπειτα τῆς Γερμανίας· τὸ δὲ 1308 μ. Χ. ἐπαναστατήσασα κατὰ τῶν Γερμανῶν ἐσχημάτισε κράτος ἀνεξήκρητον, ἀδιακόπως αὐξανόμενον μέχρι τοῦ 1815, ὅτε αἱ σύμμαχοι δυνάμεις ἔθεσαν τὰ σημερινὰ αὐτῆς ὅρια.

Ἡ ὄρη τῆς Ἑλβετίας εἶνε αἱ ἄλπεις κείμεναι μεταξύ αὐτῆς καὶ τῆς Ἰταλίας· διακροῦνται δὲ αὐταὶ εἰς δύο μέρη, εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικόν· καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ἐκ μιᾶς μόνης σειρᾶς ἀποτελούμενον ἐκτείνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἀπολήγον ἀποτόμως εἰς τὸ Λυγιστικὸν πέλαγος ἢ κόλπον τῆς Γενεύας· τούτου ἐπισ. κορυφὴ εἶνε πρὸς Ν. τὸ Βήσουλορ (3838 μέτρ.).

Τὸ δὲ ἀνατολικὸν κείμενον πρὸς Β. τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδος διευθύνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ σχηματίζει 1 τὰς κεντρικὰς ἄλπεις, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ Λευκὸν ὄρος, ἢ Ῥόζα (4686 μέτρ.), τὸ Κέρβινον (4600 μέτρ.), καὶ τὸ τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου (3600 μέτρ.)· ἐπὶ τούτου εἰς ὕψος 2430 μέτρ. κείται τὸ πτωχοτροφεῖον τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου τὸ ὑψηλότερον κατοικημένον μέρος τῆς Εὐρώπης· τούτων δὲ συνέχεια εἶνε καὶ ὁ πρὸς τὴν Γαλλίαν Ἰόρας· 2 τὰς ἀνατολικὰς ἄλπεις, αἵτινες συνιστᾶμεναι ἐκ τριῶν σειρῶν τῶν Νορικῶν, τῶν Καρρικῶν καὶ τῶν Ἰουλιακῶν ἄλπεων, διευθύνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ μεγάλων κοιλάδων. Μετὰ δὲ τῶν Ἰουλιακῶν καὶ Δυναρικῶν ἄλπεων ἐνώνονται καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Ἐκ τῶν ὄρεων τούτων πηγάζουσιν οἱ ἐξῆς ποταμοὶ πρὸς Β. ὁ Ῥήνος, ὅστις ἐκ τοῦ ὄρους Ἀδούλα πηγάζων καὶ σχηματίζων τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας προχωρεῖ εἶτα πρὸς Δ. εἶνε λίαν ταχὺς ποταμὸς καὶ σχηματίζει πολλοὺς καταρράκτας, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τῆς Σχαφοδῆς (22 μέτρ. ὕψ.)· ὁ Ῥοδανός, ὅστις σχηματίζων τὴν μεγαλοπρεπῆ λίμνην Λεμάρνη ἢ τῆς Γερεῦθς εἰσέρχεται εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ τέλος ὁ Ῥαῖνος πρὸς Ν. ὅστις πίπτων εἰς τὴν λίμνην Μελίονα ἐξέρχεται ἐξ αὐτῆς καὶ χύνεται εἰς τὸν Πάδον.

Λίμναι δ' ἐπισ. αὐτῆς εἶνε ἡ Κωνσταντία, ἡ Λυκέρνη, ἡ Νευσιαντέλη, ἡ Ζυρίχη, ἡ Λεμάρνη ἢ τῆς Γερεῦθς ἡ ὠραιότερα τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐπισ. δὲ πόλεις τῆς Ἑλβετίας, συνισταμένης ἐξ 22 ὁμοσπόνδων τοπαρχιῶν, εἶνε ἡ Βασιλεία, διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, λίαν βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ὀνομαστὴν πανεπιστήμιον καὶ 45 χιλ. κατ. Ζυρίχη πρὸς Β. τῆς ὁμων. λίμνης εἰς θέσιν θελκτικὴν, ἔχουσα 21 χιλ. κατ. ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ πανεπιστήμιον. Ἀλτδόρφη, ἡ κοιτὶς τῆς Ἑλβετικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρὶς τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, ἐνός τῶν πρώτων θεμελιωτῶν τῆς Ἑλβετικῆς συμ-

πολιτείας. *Λυκέρνη* πρὸς τὰ ΝΔ. ἐπὶ ὁμῶν. λίμνης λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Βέρνη*, πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετικῆς ὀμοσπονδίας, εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ χερσονήσου τοῦ *Ἀάρου*, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς· πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 36 χιλ. κατ. *Λαυσάνη* παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα γραφικὴν τοποθεσίαν καὶ 26 χιλ. κατ. *Γενεύη*, κειμένη καθ' ὃ μέρος ὁ Ροδανὸς ἐξέρχεται τῆς ὁμῶν. λίμνης· εἶνε πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον (Καλθίνος, θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις), ὀνομαστὸν βοτανικὸν κῆπον, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, περίφημα χρυσοχοεῖα καὶ ὠρολογιοποιεῖα καὶ 47 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Ἰωάννου Ρουσσῶ καὶ τοῦ Νεκκέρου πατρὸς τῆς κυρίας Στάελ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλβετίας εἶνε 403 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 2 1/2 ἑκατ. ὧν τὰ 2/3 εἶνε διαμικρυνόμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι δυτικοί. Αἱ 22 αὐταὶ τοπαρχίαι σχηματίζουσιν 27 μικρὰ κράτη (α) ἀποτελοῦντα ὀμοσπονδίαν, ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ διατήρησις τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς. Ἄπασαι δ' αἱ ὑποθέσεις τῆς Ὀμοσπονδίας κανονίζονται ὑπὸ διαίτης συγκροτουμένης ὑπὸ ἀντιπροσώτων ὅλων τῶν μικρῶν τούτων κρατῶν· ἐσωτερικῶς δ' ἕκαστον τούτων διοικεῖται ὑπὸ ἰδίας ἀνεξαρτήτου κυβερνήσεως τὰ μὲν δημοκρατικῶς, τὰ δὲ ἀριστοκρατικῶς. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ αὐτῆς δύναμις εἶνε μικρὰ· ἀλλ' ἅπαντες οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε ἐθνοφύλακες καὶ καλῶς ἐξοπλισμένοι εἰς τὰ ὄπλα.

Οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε καταγωγῆς Ἰταλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς· διὸ καὶ γλῶσσα αὐτῶν εἰς τὰ νότια εἶνε ἡ Ἰταλική, εἰς τὰ δυτικὰ ἡ Γαλλικὴ καὶ εἰς τὰ βόρεια ἡ Γερμανικὴ. Εἶνε δὲ οἱ Ἑλβετοὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ πάτρια ἔθιμα, σφοδρὰ φιλοπάτριδες καὶ φίλεργοι, χρηστοὶ τὰ ἦθη καὶ λίαν ἀπλοὶ τοὺς τρόπους.

Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶνε ποικίλον καὶ ἐκ τῶν γραφικωτέρων τῆς Εὐρώπης· καὶ εἰς μὲν τὰς κορυφὰς τῶν Ἄλπεων εἶνε σχεδὸν ἀδιάλειπτος χειμῶν, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ. Ταύτης, σχεδὸν οὐσης τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς Εὐρώπης, τὸ μὲν μεγαλύτερον μέρος δὲν εἶνε ἐπιτήδειον εἰς καλλιέργειαν, ἀλλ' εἰς πολλὰ μάλιστα μέρη εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐκτεταμένων κρυσταλλῶνων, σχηματιζομένων ὑπὸ τοῦ πάγου καὶ τῆς χιόνος, τὰ δὲ χαμηλότερα καὶ αἱ αὐτῆς μεταξὺ τῶν ὀρέων κοιλάδες καὶ πεδιάδες εἶνε καλῶς καλλιεργημένοι παράγουσι ὄχι πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἔλαιον, σῦκα, καπνόν, κάστανα, κλ. ἔχει δὲ

(α) Διότι ἡ Βασιλεία, ἡ Ἀπενζελή καὶ ἡ Οὐντερβάλδη διαίρουνται ἐκαστὴ εἰς δύο διακεκριμένας δημοκρατίας, ἡ δὲ τοπαρχία τῶν Γριζῶνων εἰς τρεῖς δημοκρατίας.

καὶ πλουσίας βοσκάς, ὅπου τρέφονται πλήθος ἀγελάδων, βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἐν δὲ τοῖς ὄρεσιν ὑπάρχουσι καὶ ἀγρία ζῆα καὶ πτηνά· οἶον ἀρκτοὶ, λύκοι, ἀγριοχοῖροι, ἰκτίδες, γῦπες, κλ. Ὡσαύτως τὰ ὄρη τῆς περιέχουσιν ἄφθονα καὶ πολύτιμα μέταλλα καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, τινὲς δὲ μάλιστα τῶν ποταμῶν τῆς φέρουσι καὶ χρυσόκονιν.

Ἡ Ἑλβετία εἶνε χώρα λίαν βιομήχανος καὶ τὰ ὄρολόγια καὶ τὰ ἐξωγραφημένα πανία τῆς εἶνε περιζήτητα· τὸ δ' ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐμπορίον τῆς ἕνεκα τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν ἄλλων ἀξιολόγων μέσων τῆς συγκοινωνίας εἶνε λίαν ἐνεργόν· ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς τυρὸς καὶ βούτυρον ὑπὲρ τὰ 40 ἑκατομμύρια δραχμ. ὀπώραι, βότανα, κτήνη, ὄρολόγια κλ.

ΒΕΛΓΙΟΝ.

Μῆκ. Α. 0° 15'—3° 46'.

Πλάτ. Β. 49° 30'—51° 30'.

Τὸ Βέλγιον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, πρὸς Ν. καὶ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βορ. Θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ἐν γένει καλοῦνται Κάτω Χῶραι, ὡς πολὺ χαμηλῆς οὐσίας τῆς χώρας τῶν. Ἀμφοτέρωτα ταῦτα τὰ κράτη ὑπέκυψαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων, εἶτα δὲ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἰσπανῶν, ὑπὸ Αὐστριακοῦ ἡγεμόνος βασιλευσμένον. Ἐπὶ τούτων δ' ἀπεσπάσθη τὸ 1579 ἡ Ὀλλανδία καὶ ἀπετέλεσεν ἰδίαν δημοκρατίαν, ἣν κατὰ τὴν Βεστφαλικὴν εἰρήνην ἠναγκάσθη ἡ Ἰσπανία νὰ ἀναγνωρίσῃ. Τὸ δὲ Βέλγιον ὑπέκειτο ἕνεκα τοῦ διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου πολέμου εἰς τοὺς Αὐστριακοὺς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀλλανδία καίτοι κατ' ἀρχὰς ἠμαξε, περὶ πλευθεῖσα ὅμως εἰς πολέμους πρὸς τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸν Λουδοβίκον ΙΔ'. ὑπέκυψε μετὰ τοῦ Βελγίου εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1815 ἀπετέλεσεν ἐλευθερωθεῖσα μετὰ τοῦ Βελγίου ἴδιον βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1830 ἀπεσπάσθη τὸ Βέλγιον τῆς Ὀλλανδίας καὶ ἔκτοτε ἀμφοτέρωαι αἱ χῶραι ἀποτελοῦσιν ἴδια βασίλεια.

Ὅρη. Τὸ Βέλγιον ἀξία λόγου ὄρη ἔχει μόνον πρὸς Ν. τὰ Ἀρδενα, ὄντα ὄρη τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ ἄλλη χώρα ἅπασα εἶνε πεδινὴ διακοπτομένη ὑπὸ λόφων. Ποταμοὺς δ' ἔχει τὸν Σκάλδιν καὶ τὸν Μεβσην.

Ἐπισ. δ' αὐτοῦ πόλεις, διηρημένον εἰς 9 νομοὺς, εἶνε Βρυξέλλαι μεσόγειος ὠραία πόλις πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον, ἀστεροσκοπεῖον, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, πανεπιστήμιον, καὶ μετὰ τῶν προαστείων 300 χιλ. κατ. Βατερλώων ΝΑ. τῶν Βρυξέλλων, διάσημον διὰ τὴν ἦτταν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος (1815). Γάνδη πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, μεγάλῃ πόλις διηρημένη ὑπὸ διωρυγος εἰς 26 νήσους, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον, ὠ-

ραίας οδούς, περιπάτους, εργοστάσια δαντελών, πανίων κλ. και 130 χιλ. κατ. Βρύγη, πλουσιώτατη πόλις, όπου εφευρέθη ἡ ἐλαιογραφία κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα μ. Χ. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Μαδραϊ εἰς τὸ κέντρον τῶν Βελγικῶν σιδηροδρόμων, ὠραία πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μάλιστα ὄπλων, τσοχῶν κλ. και 36 χιλ. κατ. Ἀρτβέρση, ὀχυρωτάτη, ἐμπορικωτάτη και βιομηχανος πόλις ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος σχηματίζοντος ἐκεῖ εὐρύχωρον λιμένα, ἔχουσα περίφημον ναὸν τῆς Παναγίας, περικαλλέστατον χρηματιστήριον και 130 χιλ. κατ. Αντίχη, ἀξιόλογος πόλις ἔχουσα 110 χιλ. κατ. Λουβαίρη, ὠραία πόλις ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον και δημαρχεῖον και 35 χιλ. κατ. Λιέγη πρὸς Α. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μεύση και Οὐρθου, βιομηχανικωτάτη πόλις και μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἀρλώνη, μικρὰ πόλις εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ Βελγίου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Βελγίου εἶνε 294 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κκτ. 5 ἑκατ. ἅπαντες σχεδὸν δυτικοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος και δύο βουλῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Εἶνε δὲ οἱ Βέλγαι καταγωγῆς γερμανικῆς και γαλιτικῆς και οἱ μὲν Γερμανοὶ κατοικοῦσι τὸ ΒΑ. μέρος, οἱ δὲ Γαλάται τὸ ΝΑ. λαλοῦντες ἰδίαν γλῶσσαν, πλὴν τῶν εὐγενῶν λαλούντων τὴν Γαλλικὴν.

Οἱ Βέλγαι, φημιζόμενοι διὰ τὴν φιλοπονίαν των, θαυμασιῶς ἀνέπτυξαν τὴν γεωργίαν και τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας των ὡσαύτως δὲ και τὸ ἐμπόριον, βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν διασχίζοντων τὴν χώραν σιδηροδρόμων και διωρύγων, εἶνε ἐν αὐτῷ λίαν ἐνεργόν. Καὶ τὰ γράμματα δ' ἐνταῦθα παρὰ πολὺ ἐκαλλιεργήθησαν, ἡ δὲ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε ἐν αὐτῷ εἰς ἀκμαίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε ὑγρὸν και ἀρκετὰ ψυχρὸν. τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει εὐφορον και καλῶς καλλιεργημένον, παράγον δημοτριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνόν, ρίζαριον, και περιέχον λιμῶνας, ἐν οἷς τρέφεται πλῆθος ποιμνίων, ἐτι δὲ δάση, και κήπους ἀπείρους θαυμασιῶς διατεταγμένους· τὰ δὲ ἄνθη του ἀποτελοῦσιν οὐσιῶδες ἄρθρον ἐμπορίου. Ὡσαύτως ἔχει μεταλλεῖα σιδήρου, γαιανθράκων, τσίγκου, μαρμάρων κλ.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Α. 1° — 4° 52'.

Πλάτ. Β. 50° 45' — 53° 28'.

Ἡ Ὀλλανδία ὀρίζεται. πρὸς Β. και Δ. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας.

Ποταμοὶ τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὁ Ρῆνος, ὅστις ἐν τῇ Ἑλβετικῇ πη-

γάζων και διερχόμενος διὰ τῆς Γερμανίας και Ὀλλανδίας ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τε τὸν κόλπον Σουιδέρην και μετὰ τοῦ Μεύση εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν (1300 χιλιομ. μῆκ.). ὡσαύτως δὲ ὁ Μεύσης και ὁ Σκάλδις.

Ἐπισ. δὲ αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 11 νομούς, εἶνε Ἄμστερδάμων, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ὀλλανδίας διακοπτομένη ὑπὸ πολλῶν διωρύγων, αἵτινες σχηματίζουσιν 90 περίπου νήσους μεγάλας τε και μικρὰς συννηωμένας μεταξύ των διὰ 290 γεφυρῶν, ὧν ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ τοῦ Ἄμστερ. ἔχει δὲ μέγιστον ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἶον τὰ ἀνάκτορα, τὸ χρηματιστήριον, τὸν κἀν τοῦ Ἁγίου Νικολάου και τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης και 290 χιλ. κατ. Γρονόγγη πρὸς Β. ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Οὐτρέχτη ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν σιδηροδρόμων, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον, τὰς τσόχας και τὰ βελουδά της, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Ἀρλέμη, πρὸς Δ. ἔχουσα λαμπρὸν δημαρχεῖον, 31 χιλ. κατ. και ἐρίζουσα μετὰ τῆς Μαύνης και τοῦ Στρατσβούργου περὶ εὐρέσεως τῆς τυπογραφίας. Λεύδη (Λούγδο υνον Βαταυῶν) πρὸς Β. τῆς Χάγης, ἐπίσημος διὰ τὰς τσόχας, τὰ ἐλζεβιρικά κατὰ τὸν 17 αἰῶνα τυπογραφεία και τὸ πανεπιστήμιόν της, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Χάγη, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ὄχι μακρὰν τῆς Βορείου θαλάσσης ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Ροτερδάμη ἐπὶ τοῦ Μεύση, πατρίς τοῦ Ἑρξμου ἔχουσα 125 χιλ. κατ. Μαστρίχτη πρὸς Ν. μητρόπολις τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λιμβούργου ἐπὶ τοῦ Μεύση, ὀχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Λουξεμβούργου, μητρ. τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λουξεμβούργου, ἔχουσα ὀχυρώτατα φρούρια τῆς Γερμανίας.

Νῆσοι τῆς Ὀλλανδίας ἐπισ. εἶνε εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Σουιδέρου ἡ Τεξέλη και ἡ Βλιελάνθη, και κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σκάλδιος ἡ Βαλχέρρη, ἐφ' ἧς κείται ἡ πόλις Μιδε.λβούργη, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 355 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 3900 χιλ. ἅπαντες σχεδὸν καλθινισταί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος και ὑπὸ δύο Βουλῶν τῆς μιᾶς ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος. Οἱ Ὀλλανδοὶ Γερμανικῆς καταγωγῆς και ἰδίαν λαλοῦντες γλώσσαν φημίζονται διὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν καθαριότητα, τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν και τὰ καλὰ ἦθη των.

Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὑγρὸν και ὀμιχλωδὲς και ὄχι παντοῦ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ Λουξεμβούργου εἶνε παντοῦ πεδινόν και χαμηλότερον εἰς τινὰ μέρη τῆς θαλάσσης· τούτου ἕνεκα οἱ Ὀλλανδοὶ ἔχουσι κατασκευάσει και προχώματα, ἵνα ἐμποδίζωσι τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης. Ἐχει δὲ και πολλὰς βοσκάς, δι' ὧν τρέφονται πολυάριθμα ποίμνια, και παράγει σίτον, λίνον, καπνόν, ριζάριον κλ. και διάφορα ἄλλα.

Ἡ κτηνοτροφία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Ὀλλανδίας, εὐκολοῦνόμενον διὰ τῶν διωρύγων, τῶν σιδηροδρόμων καὶ τοῦ ἀξιολόγου ναυτικοῦ τῆς, εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένα· διὸ περιζήτητα εἶνε τὰ ὑφάσματα, τὰ δέρματα, ὁ τυρὸς αὐτῆς κτλ. Καὶ ἡ ναυτιλία δὲ καὶ ἡ ἀλιεία παρέχει μεγάλα πλούτη εἰς τὸν τόπον. Ὡσαύτως ἡ ἀνωτέρα αὐτῆς ἐκπαίδευσις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ δημοτικὴ κάλλιστα ὀργανισμένη.

Ἡ Ὀλλανδία ἐξουσιάζει ἔτι τὸ *Λουξεμβούργον* καὶ *Λιμβούργον* ἀνήκοντα εἰς τὴν Γερμανίαν· ἰδίως ὅμως αὕτη ἔχει λαμπρὰς κτήσεις εἰς τὴν Ὠκεανίαν καὶ εἰς τὰς Ἀντῖλλας νήσους (23 ἑκατ. κατ.).

ΓΕΡΜΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 3° 30'—16° 52'.

Πλάτ. Β. 44° 28'—55° 12'.

Ἡ Γερμανία κατέχουσα σχεδὸν τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Δανίας καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας.

ΣΗΜ. Τῆς Γερμανίας ὑπετάχθη μέγα μέρος ἐπὶ Αὐγούστου εἰς τοὺς Ῥωμαίους· θελήσαντες ὅμως οὗτοι μετὰ ταῦτα καὶ περαιτέρω ἐν αὐτῇ νὰ προχωρήσωσιν ἐνίκηθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (9 μ. Χ.) καὶ παρητήθησαν ἔκτοτε τῆς περαιτέρω αὐτῆς κατακτήσεως. Ταύτην δ' ἐν πολλῇ ἀταξίᾳ οὐδαν ὤργησαν ὁ μέγας Κάρολος (800 μ. Χ.) εἰσαγαγὼν ἐν αὐτῇ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Καὶ τότε μὲν ἀπέτελει ἐν κράτος μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας· ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν του ὅμως ἐγένετο καὶ αὕτη ἴδιον κράτος, διατηρησάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος. Εἶτα δ' ἀπὸ τοῦ Ὁθωνοῦ τοῦ μεγάλου (911 μ. Χ.) περιεπλέχθη ἡ Γερμανία εἰς ἀδιακόπους πολέμους πρὸς τοὺς γερμανοὺς μεγιστᾶνας καὶ τὸν Πάπαν ἕνεκα τῆς Ἰταλίας, οἵτινες μεγάλας καταστροφὰς ἐπήνεγκαν εἰς τε τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ δὲ 1273 ἀνέβη εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον Ῥοδόλφος ὁ Ἀψβούργου, ὁ θεμελιωτὴς τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα ἔκτοτε διέμεινεν εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ἐκτὸς δὲ τῆς Αὐστρίας ἀνεπτύσσοντο καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ κράτη τῆς Γερμανίας, ἃν καὶ ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν πολέμων (Λούθηρος) ἡ Γερμανία ὑπέστη πολλὰ δεινὰ. Τὰ κράτη δὲ ταῦτα κατὰ μικρὸν ἐγένοντο ἀνεξάρτητα καὶ ἀνομασθήσαν βασιλείαι· οἷον τὸ βασιλεῖον τῆς Πρωσίας ἐπὶ Φρειδερίκου τοῦ Α'. ἡ Βαυαρία, ἡ Βυρτεμβέργη καὶ ἡ Σαξωνία (καὶ αἱ τρεῖς 1806 μ. Χ.), τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀνοβέρου τὸ 1814, ὅτε ἀποκατέστη καταστραφέντος τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος ἡ Γερμανικὴ Ὀμοσπονδία. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσίας καὶ τῶν συμμαχῶν ἑκατέρων (1866), ἠττηθείσης τῆς Αὐστρίας, τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀνοβέρου, ἡ ἐλευθέρη πόλις Φρανκφούρτη καὶ τινὰ δουκᾶτα

ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Πρωσσικοῦ κράτους. Τέλος τὸ 1871 μετὰ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσσίας, εἰς ὃν μετέσχον ὡς σύμμαχοι ὑπὲρ τῆς Πρωσσίας ἅπαντες οἱ Γερμανοὶ ἡγεμόνες, ἠττηθείσης τῆς Γαλλίας, προσετέθη εἰς τὴν Γερμανίαν μέγα μέρος τῆς Λοθαριγγίας καὶ ἡ Ἀλσατία, ὃ δὲ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας κατὰ κοινὴν ἀπάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς Γερμανίας αἰτήσιν ἐκηρύχθη αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας. Οὕτω δὲ ἅπανα ἡ Γερμανία ἐνωθεῖσα ὑπὸ ἓνα αὐτοκράτορα ἀπέτελεσε τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν.

**Ορη.* Τὰ ὄρη τῆς Γερμανίας ἐκτείνονται πρὸς Α. τῶν Γαλλικῶν ὄρέων, φθάνοντα πρὸς Β. εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ἔχουσι δὲ ταῦτα κυρίως δύο διευθύνσεις τὴν μὲν ἀπὸ τὸ νοτιοδυτικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, τὴν δὲ ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, καὶ σχηματίζουσι τὰς ἐξῆς σειράς· α') τὰ Βόρνια, τὰ ὅποια εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Γαλλίας κείμενα ἐκτείνονται πρὸς Β. μεταξὺ Λοθαριγγίας καὶ Ἀλσατίας· β') τὸν Ἰόραρ (1700 μέτρα), ὅστις ὀρίζει ΒΔ. τὴν Ἐλβετίαν καὶ τὴν Βαυαρίαν· γ') τὸν Μέλανα Δρυμόν (1250 μέτρ.), κείμενον ἐν τῇ Βάδῃ πρὸς Α. τῆς Ῥηνικῆς πεδιάδος· δ') τὸν Βοεμικὸν Δρυμόν, ὅστις περιλαμβάνει ΝΔ. τὴν πεδιάδα τῆς Βαυαρίας ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, ἔχων συνέχειαν ἀφ' ἑνὸς μὲν πρὸς τὸ ΒΔ. τὸν Θουριγγικὸν Δρυμόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὸ ΒΑ. τὸ ὄρος Ῥετσορ, τὰ Γιγάντια καὶ τὰ Σουδητικὰ ὄρη. Ἐτέρω δὲ σειρά ὄρέων εἶνε ἡ ἐξακολούθησις τῶν Ἀνατολικῶν Ἀλπεων (Νωρικαὶ καὶ Κερνικαὶ Ἀλπεις), ἧτις πρὸς τὰ Α. καὶ ΒΑ. ἐκτεινομένη συνεννοῦται τέλος μετὰ τῶν Σουδητικῶν ὄρέων.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπις. εἶνε ὁ Ὄδερρος, ὅστις ἐκ τῶν Σουδητικῶν ὄρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ Ἀλβι, πηγάζων ἐκ τῶν Γιγαντικῶν ὄρέων καὶ ὁ Οὐβισουργικὸς ἐκ τοῦ Θουριγγικοῦ Δρυμοῦ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Ῥήνος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ἐλβετίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν δυτικῶν χωρῶν τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Δούναβις, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ διευθύνεται πρὸς Α. ἀρδεύων δὲ τὴν Βαυαρίαν καὶ Αὐστρίαν, καὶ ἐξερχόμενος τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει διὰ τῆς Τουρκίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γερμανίας εἶνε 5450 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 41 ἑκατ. χριστιανοὶ δυτικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοι· καὶ οἱ μὲν δυτικοὶ ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰ νότια κράτη, οἱ δὲ διαμαρτυρούμενοι εἰς τὰ βόρεια.

Ἡ Γερμανία συνίσταται ἐξ 26 κρατῶν, τῶν ὁποίων ἕκαστον ἔχει ἴδιους νόμους. Τούτων 4 εἶνε βασιλεία, Πρωσσία, Βαυαρία, Σαξωνία, Βυρτεμβέργη· 6 μεγάλα δουκάτα, Βάδην, Ἔσση, Μεκλεμβούργον-Σχουερνινον, Σαξο-βειμάρην, Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον, Ὀλδεμβούργον· 5 δουκάτα, Βρουνσβίχη, Σαξο-μείνιγγην, Σαξο-αλτεμβούργον, Σαξο-κοβούργον-γούτα, Ἀγγάλτην· 7 ἡγεμονίαι, Σαξοαροβούργον-βό-

δολσταδή, Σχουαροβούργον-σονδερχάουζεν, Βαλδέκη, Ρέουσον-γρέιτ-
ζον, Ρέουσον-σλείτσον, Λίππη-σχαουεμβούργη, Λίππη-δετμόλδη, και
ή κατακτηθεῖσα ἐπικρατία τῆς Ἀλσατίας και Λοθαριγγίας.

Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶνε Γερμανοί, ἀλλ' ἐν Πρωσσίᾳ ἀνε-
μίγησαν μετ' αὐτῶν και Σλαῖοι. Ὡσαύτως δ' ὑπάρχουσι ἐν αὐτῇ και
πολλοὶ Ἑβραῖοι. Γλῶσσα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν εἶνε ἡ Γερμανικὴ.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Γερμανίας εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν και ὑγρὸν
και τὸ ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐλῶν, ἐν οἷς τρέφονται ἄπειρα ποί-
μνια και λαμπροὶ ἵπποι· τὸ δὲ κεντρικὸν και τὸ νότιον ἔχει κλίμα
συγκερασμένον και ὑγιεινόν, παρῆγον παρὰ τὸν Ρῆνον ἀξιόλογον οἶνον
και σίτον. Ἐκ τῶν ὀρέων τῆς καταφύτων ὄντων παντοῦ ἐξορύσσεται
σίδηρος και ἐκ τοῦ Ἔρτσου και ἄργυρος. Ἐν δὲ τοῖς Σουδητῆσι ὄρεσι
κλ. ὑπάρχουσι και ἀξιόλογοι ἱαματικαὶ πηγαί. Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ
εἶνε διαδεδομένη εἰς ἀπῆκας τὰς τέξεις· οὕτω δ' ἔχει πᾶμπολλα πα-
νεπιστήμια, γυμνάσια, και ἄλλα ἐκπαιδευτήρια, μουσεῖα κτλ. Καὶ ἡ
βιομηχανία δὲ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς ἅπαντα τὰ Γερμανικὰ κράτη.

ΣΗΜ. Ἐνταῦθα ἐκθέτομεν ἐν πίνακι ἅπαντα τὰ κράτη τῆς Γερμανικῆς
αὐτοκρατορίας και τὸν πληθυσμὸν και τὴν πρωτεύουσαν ἐκάστου αὐτῶν.

Κ Ρ Α Τ Η .		ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ
1	Πρωσσία.	24,700,000	Βερολίνον.
2	Σαξωνία.	2,500,000	Δρέσδη.
3	Βαυαρία.	4,800,000	Μόναχον.
4	Βυρτεμβέργη.	1,800,000	Στουτγάρδη.
5	Βαδία.	1,500,000	Καρλσρούη.
6	Ἔσσης Μέγα Δουκάτον.	800,000	Δαρμστάτη.
7	Μεκλεμβούργον-σχαουερίνον.	555,000	Σχαουερίνον.
8	Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον.	100,000	Στρέλιτσον.
9	Ὀλδεμβούργον.	315,000	Ὀλδεμβούργον.
10	Βρουνοβίχη.	311,000	Βρουνοβίχη.
11	Σαξο-βεϊμάρη.	283,000	Βεϊμάρη.
12	Σαξο-κοβούργον-γόθα.	169,000	Κοβούργον.
13	Σαξο-άλτεμβούργον.	142,000	Ἄλτεμβούργον.
14	Ἄναλτον.	203,000	Δεσσάου.
15	Σχουαροβούργον-σονδερχάουζεν.	67,500	Σονδερχάουζεν.
16	Σχουαροβούργον-ροδολσταδή.	75,000	Ῥοδολσταδή.
17	Σαξο-μείνιγγη.	180,000	Μείνιγγη.
18	Ῥέουπον-γρέιτζον.	44,200	Γρέιτζον.
19	Ῥέουσον-σλείτζον.	88,000	Σλείτζον.
20	Λίππη-δετμόλδη.	112,000	Δετμόλδη.
21	Λίππη-Σχαουεμβούργη.	31,200	Βυκεμβούργον.
22	Βαλδέκη.	57,000	Ἀρολσένη.
23	Λυβεκη.	52,000	Λυβίχη.
24	Βρέμη.	122,000	Βρέμη.
25	Ἄμβούργον.	325,000	Ἄμβούργον.
26	Ἀλσατία και Λοθαριγγία.	1,550,000	Στρατσβούργον.

Ἦδη δ' ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν Γερμανικῶν κρατῶν τῶν πρὸς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γαλλίαν κειμένων ἀρχόμενοι καὶ πρὸς Β. προχωροῦντες θέλομεν εἶπει περὶ τῶν ἐπισημοτέρων αὐτῶν τὰ δέοντα, διὰ δὲ τὰ ἄλλα ἐλέγχθησαν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον.

ΒΑΥΑΡΙΑ. Ταύτης διηρημένης εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Ῥηνικὴν Βαυαρίαν, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Μόναχον* ἐπὶ τοῦ Ἰσάρου πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λαμπρὰ ὥραιων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἐκπαιδευτήρια, πανεπιστήμιον ὀνομαστόν, τὴν πλουσιωτέραν μετὰ τὴν τῶν Παρισίων δημοσίαν βιβλιοθήκην (800 χιλ. τόμ. καὶ 22 χιλ. χειρογράφων) καὶ 170 χιλ. κατ. *Αὐγούστα*, ἀρχαία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Νυρεμβέργη* ἐπὶ ποταμίῳ, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομηχανος πόλις ἔχουσα 85 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ἐφευρέθησαν κατὰ τὸ 1500 τὰ ἐγκύβια ὠρολόγια. *Βυρτσβούργον* ἐπὶ τοῦ Μείνου, ἔχουσα ὀνομαστόν τῶν δυτικῶν πανεπιστήμιον καὶ 40 χιλ. κατ. *Ρατισβάνη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, πατρίς τοῦ ἀστρονόμου Κεπλέρου ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σπίρα* παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. τῆς Ῥηνικῆς Βαυαρίας. *Λανδῶ* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, φρούριον ὀχυρώτατον τῆς Γερμανίας.

ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗ. ἐπισ. πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Βυρτεμβέργης εἶνε *Στουτγάρδη* ἐν ὥραιᾳ κοιλάδι, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 91 χιλ. κατ. *Τυβίγη*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. *Αουίσβουργον*, ἡ δευτέρα ἑδρα τοῦ ἡγεμόνος. *Οὐίμμη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἔχουσα φρούριον ἐπίσημον τῆς Γερμανίας, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 26 χιλ. κατ.

ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΒΑΔΗΣ. Ἐπισ. πόλεις τοῦ δουκάτου τούτου εἶνε *Καρλορῶδη*, ὥραια καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις πρωτ. τοῦ δουκάτου ἔχουσα 37 χιλ. κατ. *Μαρέιμον*, ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Εἰδελβέργη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 20 χιλ. κατ. *Φρειβούργη* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. *Κωνσταντία* πρὸς τὰ ὄρια τῆς Ἑλβετίας παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1414 ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον καὶ ἔχουσα 9 χιλ. κατ.

ΕΣΣΗΣ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ μέ μητρ. *Δαρμστάτην*, πρωτ. τοῦ δουκάτου ἔχουσαν 35 χιλ. κατ.

ΠΡΩΣΣΙΑ. Αὕτη, οὕσα τὸ μεγαλειότερον κράτος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Γερμανίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ τῆς Βαλτικῆς, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἑσσης, Βαυαρίας, Σαξωνίας καὶ Αὐστρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορ. θάλασσης.

ΣΗΜ. Ἡ Πρωσσία κατεκτήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 13ου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Τευτονικοῦ τάγματος καὶ λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ τὸν χριστιανισμὸν ἀπετέλεσεν ἕν μέγα δουκάτον· τὸ δὲ 1751 Φρειδερίκος ὁ Α' ἡγεμὼν αὐτῆς ἔλαβε τὸν τί-

τλον τοῦ βασιλέως. Ἐμεγάλυνε δὲ αὐτὴν Φριδερίκος ὁ μέγας, προσθέσας εἰς τὸ κράτος του τὴν Σιλεσίαν καὶ τὴν δυτικὴν Πρωσσίαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου διαμελισμοῦ τῆς Πολωνίας προσετέθη εἰς αὐτὴν ἡ Πομερανία καὶ τὸ Πόσενον. Μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀπέκτησεν ἡ Πρωσσία τὰ μέχρι τοῦ 1866 αὐτῆς ἔθια. Τὸ δὲ 1866 κατὰ τὸν μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας πόλεμον ὑπέταξε καὶ ἤνωσε μετὰ τοῦ κράτους της οὐ μόνον τὰ δουκάσα Ὀλστέϊνον, Σλέσβιγον καὶ Λαουεμβούργον, ἀλλὰ καὶ τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀννοβέρου, τὴν ἐκλεκτορίαν τῆς Ἑσσης, τὸ δουκάτον τοῦ Νασσάου, τὴν χωροκομητείαν τῆς Ἑσσης Κοβοούργης καὶ τὴν πόλιν Φραγκφούρτην. Τὸ δὲ 1871 ἠττηθείσης τῆς Γαλλίας ἐν τῷ μεταξὺ αὐτῶν πολέμῳ προσήρτησεν εἰς τὴν χώραν της ἅπασαν τὴν Ἀλσατίαν καὶ μέρος τῆς Λοθαριγγίας.

Ἦ ὄρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Ν. τὰ Σουδητία (1350 μέτρ.) καὶ τὰ Γιγάντια (1600 μέτρ.) καὶ πρὸς τὴν Γαλλίαν τὰ Βόσγια, ἐν δὲ τῷ μέσῳ τὸ ὄρος Ἔρτσον (1140 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Πρέγγελος, ὁ Οὐίστουλως καὶ ὁ Ὀδερως, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν, ὁ Ἀλβις, ὁ Οὐίσουργιος καὶ ὁ Ῥήνος εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Ἡ Πρωσσία διαιρεῖται ἤδη εἰς 13 νομούς· εἶνε δὲ οὗτοι μετὰ τῶν ἐπισ. αὐτῶν πόλεων

1) Βραδεμβούργον πρὸς Ν. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βερολίνον, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ Σπραίου, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἶον τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄπλοστάσιον, ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, ἀκαδημία, μουσεῖα, πλατείας ὁδοὺς, λίαν ἐνεργὸν βιομηχανίαν καὶ 830 χιλ. κατ. Ποτσδάμη, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ βασιλείου, στρατιωτικὴ μᾶλλον πόλις ἔχουσα προάστεια καὶ 45 χιλ. κατ.

2) Πομερανία πρὸς Δ. μήτρ. αὐτῆς. Στέττινον ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 78 χιλ. κατ.

3) Πρωσσικὴ Σαξωνία. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε Μαγδεμβούργον ἐπὶ τοῦ Ἀλβιως, ὄχυρωτάτη πόλις τῆς Γερμανίας ἔχουσα 115 χιλ. κατ. Ἀλη, ἐπίσημος πόλις διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της ἔχουσα 52 χιλ. κατ.

4) Σιλεσία μὲ μήτρ. τὴν Βρεσλαυίαν ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, τὴν τρίτην πόλιν τοῦ κράτους, ἔχουσαν λαμπρὰς οἰκοδομὰς, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 210 χιλ. κατ.

5) Πόσενον μὲ ὁμών. ὄχυράν μήτρ. ἐπὶ τοῦ Οὐάρβιως, ἔχουσαν 54 χιλ. κατ.

6) Ἡ πρὸς τὴν Βαλτικὴν Πρωσσία. Ταύτης ἐπισ. πόλις εἶνε Καρισβέργη παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πρεγγέλου, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Καντίου ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 115 χιλ. κατ. Δάντσιγον, ὄχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις παρὰ τὸν Οὐίστουλαν καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ κράτους, ἔχουσα 90 χιλ. κατ.

7) Ὀλστέϊνον καὶ Σλέσβιγον. Ἐπισ. τούτων πόλεις εἶνε Ἀπόνα, ἐπὶ τοῦ Ἀλβιως, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα

εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 75 χιλ. κατ. *Kielor*, μητρ. τοῦ Ὀλστείνου ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον καὶ 32 χιλ. κατ. *Σλεσβιγορ*, μητρ. τοῦ Σλεσβίγου ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

8) Ἄννόβερο μὲ ὁμών. μητρ. πατρίδα τοῦ ἀστρονόμου Ἐρστέλου ἔχουσαν 90 χιλ. κατ. Ὀσναβρῦκη, ἐν ἣ ὡς καὶ ἐν Μύνστερφ ἐκλείσθη ἡ Βεστφαλικὴ εἰρήνη τὸ 1648 μεταξύ Σουηδίας καὶ Γερμανίας. Γοττίνγη, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πλουσίαν βιβλιοθήκην καὶ 13 χιλ. κατ.

9) Βεστφαλία μὲ μητρ. Μύνστερο ἔχουσαν 25 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογον πανεπιστήμιον θεολογίας καὶ φιλοσοφίας.

10) Ἔσσης νομός. Τοῦτου ἐπισ. πόλεις εἶνε *Κασσέλη*, μητρ. τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Φραγκφούρτη*, πρώην ἐλευθέρη πόλις καὶ ἔδρα τῆς Γερμανικῆς ὀμοσπονδίας, ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον, πανεπιστήμιον καὶ 80 χιλ. κατ.

11) Ῥηρικὴ Πρωσσία καὶ ἡγεμονία τῶν Ὁχεντζόλερν. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Κοβλέντσον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥήνου καὶ *Μοσέλα*, ὀχυρωτάτη πόλις, μητρ. τῆς Ῥηρικῆς Πρωσίας ἔχουσα 35 χιλ. κατ. *Κολωνία* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα μεταλλικὰ ὕδατα καὶ 130 χιλ. κατ. *Ακνίσγαραν*, ἀρχαία πόλις πρωτ. τοῦ μεγάλου Καρόλου ἔχουσα θερμὰ λουτρόν, ὠραία προάστεια καὶ 75 χιλ. κατ. Τῆς δὲ ἡγεμονίας τοῦ Ὁχεντζόλερν μητρ. εἶνε ἡ κώμη *Ἐχίγγη*.

Νῆσοι δὲ τῆς Πρωσίας εἶνε ἡ *Ρουγένη*, *Ὀνσεδόμη* καὶ *Βολλίνη*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πρωσίας εἶνε 3452 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 24, 700 χιλ. ἑκατ. ὦν περὶ τὰ 15 ἑκατ. εἶνε λουθηρανοί, οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοὶ καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ Ἀθίγγανοι. τὸ δὲ πολίτευμα συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, εἰς δὲ τὰ νότια συγκερασμένον, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ βορείου μέρους εἶνε ἐπιτηδεύτατον εἰς γεωργίαν, παράγον σίτον, κριθήν, κάρναβιν, λίγον, γεώμηλα καὶ ἐν τῷ Ῥήνῳ οἶνον ἐξαιρετον. ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, νίτρου, λιθανθράκων καὶ κατὰ τὴν Βαλτικὴν ἤλεκτρον κλ. μεγάλην κτηνοτροφίαν, ἐμπόριον ἐνεργῶν καὶ βιομηχανίαν λίαν ἀκμάζουσαν, οἱ δὲ σιδηρόδρομοι καὶ αἱ διώρυγες πανταχοθεν αὐτὴν διασχίζουσιν. Ἐνταῦθα ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν οἱ Πρωσσοὶ κήνουσι μεγάλας προόδους. κατὰ δὲ τὰ στρατιωτικὰ ὁ στρατὸς αὐτῆς εἶνε νῦν ὁ καλλίτερος τῆς Εὐρώπης. ἕκαστος δὲ πολίτης εἶνε ὑπόχρεος ἐν αὐτῇ νὰ ὑπηρετήσῃ ὁ ἴδιος ὡς στρατιώτης.

ΣΑΞΩΝΙΑ. Ἐπισ. πόλις τοῦ βασιλείου τῆς Σαξωνίας εἶνε *Δρέσδη*.

θη, ώραία και μεγάλη πόλις ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπή ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, λαμπρὸν δυτικὸν ναόν, μουσεῖα καὶ 180 χιλ. κατ. *Λειψία*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα βιβλίων καὶ γουναρικῶν καὶ 110 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ Γερμαν. ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ δουκάτων ἐπισ. πόλεις εἶνε *Κοβούργου*, πρωτ. τοῦ δουκάτου *Σαξο-κοβούργου* ἔχουσα ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, λαμπρὰν βιβλιοθήκην καὶ 12 χιλ. κατ. *Ἰένα*, μικρὰ ἀλλ' ώραία πόλις τοῦ δουκάτου *Σαξο-βειμέρης* ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον. *Βρουσβίκη*, ώραία πόλις πρωτ. ὁμων. μεγ. δουκάτου ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Σχουερντρον*, πρωτ. τοῦ μεγ. δουκάτου *Μεκλεμβούργου-σχουερίνου* ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Ρουτόκη* πρὸς τὴν Βαλτικὴν, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ αὐτοῦ δουκάτου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. *Ὀλδεμβούργου*, πρωτ. ὁμων. μεγ. δουκάτου ἔχουσα 14 χιλ. κατ. *Μανάρσα* (*Μογυντίακον*) ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα ώραίαν θέσιν, λαμπρὰ ὄχρωμάτα καὶ 50 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ *Γουτεμβέργου* τοῦ ἐφευρετοῦ τῆς τυπογραφίας.

Τῶν δ' ἐλευθέρων πολιτειῶν ἐπισ. πόλεις εἶνε *Βρέμη* ἐπὶ τοῦ *Οὐδισούργιδος*, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος πόλις ἔχουσα 83 χιλ. κατ. *Λυβέκη* παρὰ τὴν Βαλτικὴν ἐπὶ ώραίας θέσεως, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Ἀμβούργου* ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομήχανος πόλις ἔχουσα 240 χιλ. κατ.

Τῆς δ' ἐπικρατείας τῆς Ἄλσατίας καὶ Λοθαριγγίας, διοικουμένης κατ' εὐθείαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Στρατσούργου* (*Ἄργεντοράτον*) παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. αὐτῆς, ἀρχαία καὶ ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 85 χιλ. κατ. *Μέτται* παρὰ τὸν *Μοσέλαν*, ἀξιόλογος πόλις ἔχουσα ἀπόρθητα φρούρια καὶ 55 χιλ. κατ.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 6° 50'—24° 5'.

Πλάτ. Β. 42° 8'—51° 10'.

Ἡ Αὐστρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Μαυροβουνίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, τῆς Ῥωμανίας καὶ τῆς Σερβίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας.

ΣΗΜ. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει τὰς ἀρχαίας χώρας *Ραιτταν*, *Νορτικν*, *Πανονίαν* καὶ μέρος τῆς *Δακίας*· ὁ δὲ μέγας Κάρολος κεντρῶς αὐτὴν ἐν ὀνόματι Αὐστρίαν (*Ἀνατολικὸν βασίλειον*). Τὰ ἄλλα τῆς ἡμετέρας μερῆς τοῦ

1806 διετίρει τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας· κατὰ δὲ τὰ μέσα τοῦ 11 αἰῶνος ἠνώθη μετ' αὐτῆς ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Βοεμία, καὶ κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῆς Πολωνίας ἡ Γαλιχία· τὸ δὲ 1814 ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἡ Δαλματία, καὶ τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1859 διὰ τῆς ἐν Βιλαφράγκχ εἰρήνης ἀπεσπάσθη ἡ Λομβαρδία, καὶ τὸ 1866 διὰ τοῦ Πρωσσοαυστριακοῦ πολέμου τὸ βασίλειον τῆς Βενετίας, καὶ ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας· ὡσαύτως τὸ 1878 ἀποράσει τοῦ ἐν Βερολίμφ συνεδρίου ἐδόθη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Αὐστρίας ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη ἐπαρχίαι τῆς Τουρκίας.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε τὰ Σουδητία, τὰ ὅποια μίᾳ σειρά ὄντα τῶν Γερμανικῶν ὄρεων καὶ παραλλήλως τῶν Βοεμικῶν ὄρεων ἐκτεινόμενα ἀπολήγουσι ΒΑ. εἰς τὴν Γερμανικὴν πεδιάδα· τὰ Καρπάθια (2700 μέτρ.), τὰ ὅποια ἀνυψούμενα ἐκ τῆς Δακικῆς πεδιάδος ἐκτείνονται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν. Τούτων ἀξιολογώτερα μέρη εἶνε αἱ Τρανσυλβαρικαὶ Ἀλπεις, τὰ κεντρικὰ Καρπάθια καὶ τὰ μικρὰ Καρπάθια. Εἰς τὰ δυτικὰ δὲ τούτων σχηματίζονται αἱ Οὐγγρικαὶ πεδιάδες, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλειτέρα καὶ Κάτω καλουμένη εἶνε τὸ πλείστον ἄκαρπος, εἰς τὸ δυτικὸν ἐλώδης καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀμμώδης.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ Ἄλβις καὶ ὁ Ῥήνος, ὅστις μόλις φαίει πρὸς Δ. τὴν αὐτοκρατορίαν, ἀμφότεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Ὄδερὸς καὶ ὁ Οὐίστόνλας, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Σουδητικῶν καὶ Καρπαθίων ὄρεων ἐκβάλλουσι διὰ τῆς Πρωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Δούναβις, ὅστις διερχόμενος δι' ἀπόσπης τῆς Αὐστρίας καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους, οἷον τὸν Δραβὸν, τὸν Τυσία, τὸν Σαβὸν κλ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Ῥωμανίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Λίμνη δ' αὐτῆς ἐπίσ. ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ εἶνε ἡ Πλατερσὴ ἢ Βαλατών.

Ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ ἐν ἀποτελεῖ τὴν καλουμένην δυτικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὰς χώρας, αἵτινες πέμπουσιν ἀντιπροσώπους εἰς τὸ κοινοβούλιον τῆς Γιέννης, τὸ δὲ τὴν ἀνατολικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Οὐγγαρίαν μετὰ τῆς Τρανσυλβανίας, Κροατίας, Σλαβονίας, τῶν Στρατιωτικῶν μεθορίων χωρῶν καὶ τῆς πόλεως Φιούμης· εἶνε δὲ αὐταί:

Α'. ἐν Αὐστρίᾳ.

1) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Αὐστρίας. Τούτου ἐπίσ. πόλεις εἶνε Βιέννη ἐκτεινόμενη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τῆς αὐτοκρατορίας ἔχουσα ὄχι καλὰς ὁδοὺς, ἀλλὰ λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Στεφάνου, τερπνότατα πρόστυα, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 1 ἑκατ. κατ. Αἰτίση ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὄχυρὰ, βιομηχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 33 χιλ. κατ.

- 2) Τὸ δουκάτον Σαλτσβοῦργον, μητρ. *Σαλτσβοῦργον* (20 χιλ. κατ.) ἐπὶ χώρας ἐχούσης πλῆθος ὀρυκτῶν καὶ ἀφθονον ἄλας.
- 3) Ἡ Στυρία μὲ μητρ. *Γραϊτσον* ἐπὶ τοῦ Μούρου, ἔχουσαν πανεπιστήμιον, βιομηχανίαν βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ χαλυβικῶν ἔργων καὶ 80 χιλ. κατ.
- 4) Ἡ Καρινθία μὲ μητρ. *Κλαγεμβούρτην*, ἔχουσαν λαμπρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 15 χιλ. κατ.
- 5) Ἡ Καρνιολία μὲ μητρ. *Λαϊθάγην*, ἔχουσαν 21 χιλ. κατ.
- 6) Αἱ κομητεῖαι Γορίτσια καὶ Γραδίσκα, ἡ μαρκία Ἰστρία, καὶ ἡ εἰς τὸ κράτος ἀπ' εὐθείας ἀνήκουσα πόλις Τεργέστη ἐκ τῶν ἐμπορικωτάτων ἐν τῇ Μεσογείῳ πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα 120 χιλ. κατ. ὧν εἶνε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ἀξιόλογα διατηροῦντες Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. *Πόλα*, ὁ σπουδαιότερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Αὐστρίας.
- 7) Ἡ Δαλματία, μητρ. *Ζάρα*, παράλιος πόλις ἔχουσα 19 χιλ. κατ. *Σπάλατρον*, παράλιος μικρὰ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Ραγούσα*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις καὶ πρωτ. ὄμων. δημοκρατίας.
- Εἰς τὰ παράλια τῆς Δαλματίας ὑπάρχουσι πολλαὶ μικραὶ νῆσοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Αὐστρίαν· οἷον ἡ *Μέλιδα*, *Κορζέλα*, *Λίσσα*, *Βραιτία*, *Γρόσσα*, *Πάγος* κλ.
- 8) Τὸ Τυρόλον μὲ μητρ. *Ἰνσπρόκην*, κειμένην μεταξὺ ὑψηλῶν ὄρεων καὶ ἔχουσα, 17 χιλ. κατ.
- 9) Ἡ Βοεμία ΒΔ. τῆς ἰδίως Αὐστρίας. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Πράγα* ἐπὶ τοῦ Μολδαίου εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. αὐτῆς λίαν ὀχυρὰ καὶ βιομηχανος, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. *Καρλσβάδη* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὰ λουτρά της.
- 10) Ἡ Μοραβία πρὸς Δ. τῆς Βοεμίας μὲ μητρ. *Βροβνην*, λίαν ὀχυρὰν, ἔχουσαν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 73 χιλ. κατ. *ΝΑ* ταύτης *Αουστερλίτση*, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1805 νικητῶν τῶν Γάλλων κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Ῥώσων.
- 11) Ἡ Σιλεσία μὲ πρωτ. *Τρόπαον*, ἔχον 15 χιλ. κατ.
- 12) Ἡ Γαλικία μὲ μητρ. *Λεμβέργην* ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν, ἔχουσαν πανεπιστήμιον καὶ 72 χιλ. κατ. ἐξ ὧν αἱ 21 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι. *Κρακοβία* ἐπὶ τοῦ Οὐίστουλα, πρωτ. μέχρι τοῦ 1846 τοῦ ἀνεξαρτήτου μέρους τῆς Πολωνίας· ἔκτοτε δ' ὑπόκειται εἰς τὴν Αὐστρίαν ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ.
- 13) Ἡ Βουκοβίνα μὲ μητρ. *Τσερνοβίτσαν*, ἔχουσαν 26 χιλ. κατ. *Β'*. ἐν *Ὀδηγαρία*.
- 14) Ἡ Οὐγγαρία. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Πέστα* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβειος, πρωτ. καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 200 χιλ. κατ. *Βούδα* ἢ *Ὀφεν* ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος ἀπέναντι τῆς Πέστης,

ἀρχαία πρωτ. τῆς Οὐγγαρίας ἔχουσα 55 χιλ. κατ. *Κομόρνου* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Οὐγγαρίας. *Πρεσβοβουρο* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὡραία πόλις, ἐν ἣ ἑστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 46 χιλ. κατ. *Σχεμνίτση* ΒΑ. ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου καὶ χαλκοῦ καὶ διὰ τὴν μεταλλουργικὴν σχολὴν τῆς. *Δεβρεστίνη* ΝΑ. λίαν βιομήχανος πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ.

15) Ἡ *Τρανσυλβανία* μὲ μητρ. *Κλαουσεμβούργην* ἐπὶ ποταμοῦ ἔχουσαν 22 χιλ. κατ. *Κροστάτη* πρὸς τὰ ὄρια τῆς Τουρκίας, ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς *Τρανσυλβανίας* ἔχουσα 28 χιλ. κατ.

16) Ἡ *Κροατία* καὶ *Σλαβονία* μὲ μητρ. *Αἰσόνην* παρὰ τὸν ποταμὸν Σάον, ἔχουσαν 20 χιλ. κατ. *Φιόμη*, ἐλεύθερος ἐμπορικὸς λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 16 χιλ. κατ.

17) Αἱ Στρατιωτικαὶ μεθόριοι χώραι ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μέχρι τῆς *Τρανσυλβανίας*. Ἐπισ. πόλις *Ζέγγη*, λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατ. θάλασσαν. *Πετροβαρδεῖον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Εὐρώπης, ἐνθα ὁ πρίγκηψ Εὐγένιος ἐνίκησε τὸ 1716 κατὰ κράτος τοὺς Τούρκους. *Σεμλτρον*, ὄχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

18) Ἡ *Βοσνία* μετὰ τῆς Ἑρζεγοβίνης μὲ μητρ. *Σεραῖεβον*, ἐμπορικὴν πόλιν ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. *Τρανβικον*, πόλις ἔχουσα ἀκρόπολιν καὶ 15 χιλ. κατ. *Βαρναλοῦκα*, ὄχυρά πόλις ἔχουσα ἰαμακικὰ λουτρόν, ἀρχαία ῥωμαϊκὰ εἰσέπια καὶ 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αὐστρίας εἶνε 7088 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. 37 ἑκατ. Τούτων 24 ἑκατ. εἶνε δυτικοί, 8 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, 3 1/2 ἑκατ. διαμαρτυρούμενοι, καὶ ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. Ἑβραῖοι· τὸ δὲ πᾶνταυμα εἶνε αὐτοκρατορική συνταγματικὴ μετὰ δύο Βουλῶν, ὧν ἡ μία σύγκεται ἐξ ἀντιπροσώπων πεμπτομένων ἐκ τῶν διαφόρων Δικαιῶν τῆς αὐτοκρατορίας. Τῆς δ' Οὐγγαρίας, ἀποτελούσης ἰδίαν βασιλείαν καὶ ἔχουσης ἰδίαν βουλάν καὶ διοικουμένης ὑπὸ ἰδιοῦ ὑπουργείου, βασιλεὺς εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας.

Τῶν κατοικίων τῆς Αὐστρίας ἐν μὲν τῇ ἰδίᾳ Αὐστρίᾳ, *Σαλτσβούργῳ*, *Τυρόλῳ*, *Στυρίᾳ*, *Καρινθίᾳ* καὶ *Καρνιολίᾳ* ἐπικρατοῦσιν οἱ *Γερμανοὶ* (9,200 χιλ.), ἐν δὲ τῇ *Γαλικίᾳ*, *Μοραβίᾳ*, *Βοεμίᾳ*, *Κροατίᾳ*, *Σλαβονίᾳ*, *Δαλματίᾳ*, *Τρανσυλβανίᾳ*, *Βοσνίᾳ*, Ἑρζεγοβίνῃ οἱ *Σλάβοι* περὶ τὰ 17 ἑκατ. ἐν δὲ τῇ Οὐγγαρίᾳ οἱ Οὐγγροὶ ἢ *Μαγιάροι* (5 1/2 ἑκατ.)· ἀλλ' ἐν τῷ *Τυρόλῳ*, τῇ *Καρνιολίᾳ*, κλ. κατοικοῦσι καὶ 3 1/2 ἑκατ. λατινικῶν φυλῶν (Ἰταλῶν). Ἐν τῇ Αὐστρίᾳ ὅμως κατοικοῦσιν ἔτι Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Ἀθίγγανοι, ἅπαντες περὶ τὸ 1 1/2 ἑκατ.

Ἡ Αὐστρία ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἕδαφος αὐτῆς εἶνε μᾶλλον ὀρεγόν· ἔχει ὅμως καὶ λαμπρὰ πεδιάδας καὶ κοι-

λάδας εἰς τὴν Γαλικίαν, Βοεμίαν, Οὐγγαρίαν, ἰδίως Αὐστρίαν, παραγούσας σίτον ἄφθονον, οἶνον, καπνόν, ὠραίους ἵππους, βοῦς, πρόβατα, χοίρους κλ. Εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου κτλ. καὶ ὑδραργύρου πρὸς Ν. παρὰ τὴν μικρὰν πόλιν Ὑδρία, εἰς δὲ τὴν Γαλικίαν ἐπὶ τῶν ὄρεων ὀρυκτὸν ἄλλας.

Ἡ βιομηχανία τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα ἔκκαμε μεγάλην προόδου· καὶ τὸ ἐμπόριον δ' αὐτῆς εἶνε λίαν ἐνεργόν, εὐκαλυπτόμενον ὑπὸ τῶν πλευστῶν ποταμῶν, τῶν διωρύγων καὶ τῶν σιδηροδρόμων τῆς.

Γλῶσσα δ' ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσα εἶνε ἡ Γερμανικὴ· ἀλλὰ καὶ ἕκαστον τῶν διαφορῶν αὐτῆς ἔθνῶν λαλεῖ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν.

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις δὲν εἶνε εἰσέτι διαδεδομένη καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας, διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς τῶν μὴ Γερμανικῶν χωρῶν εἶνε πολὺ ἀγροίκος.

ΣΕΡΒΙΑ.

Ἡ Σερβία, ἢ *Ανω Μοισία* ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωμανίας καὶ τῆς Τουρκίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑξεγοβίνης καὶ Βοσνίας κατεχομένων ἤδη ὑπὸ τῆς Αὐστρίας.

Τὰ ὄρη τῆς Σερβίας κλάδοι ὄντα τῶν Διναρικῶν ἄλπεων εἶνε λίαν χαμηλὰ· ἡ δὲ χώρα δύναται μᾶλλον νὰ θεωρηθῆ ὡς λοφώδης, ἔχουσα καὶ ἀξιολόγους κοιλάδας καὶ πεδιάδας.

Ἐπισημ. ποταμοὶ τῆς Σερβίας εἶνε ὁ *Δούναβις*, σχηματίζων τὰ βορειανατολικά ὄρια τῆς χώρας· ὁ *Σαῶς*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Διναρικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς Β. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν· ὁ *Μοραῦος*, ὅστις πηγάζων ὡσαύτως ἐκ τῶν Διναρικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς τὰ ΒΑ. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν παρὰ τὴν πόλιν Σεμένδριαν.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Σερβίας εἶνε *Βελιγράδιον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Σαῶου καὶ Δουνάβειος, πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λίαν ὀχυρὰ φρούρια, ἀκμαῖον ἐμπόριον, βιομηχανίαν, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, ἀκαδημίαν καὶ 50 χιλ. κατ. Σεμένδρια ΝΑ. τοῦ Βελιγραδίου ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μοραῦου καὶ Δουνάβειος, ἀρχία πρωτ. τῆς Σερβίας ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 12 χιλ. κατ. Κραγουεβάτση πρὸς Ν. τῆς Σεμενδρίας ἐν εὐρείᾳ κοιλάδι, ἔχουσα χυτήρια πυροβολῶν, ὀλοποιεῖον, πυριτιδοποιεῖον καὶ 7 χιλ. κατ. *Ουσίτσα* ΝΔ. τῆς Κραγουεβάτσης, ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Σερβίας εἶνε 1, 400 χιλ. σλαβικῆς καταγωγῆς

καὶ ὀρθόδοξοι τὴν θρησκείαν· εἶνε ἤδη ὅλως ἀνεξάρτητοι καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ συνταγματικῆς ἡγεμονίας μετὰ βουλῆς καὶ γερουσίας.

Τὸ κλίμα τῆς Σερβίας εἶνε ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος λίαν εὐφορον παράγον σίτον, ἀραβόσιτον, κάρναβιν, λίνον, οἶνονκτλ. ἀλλ' ἡ γεωργία εἰσέτι ἐν αὐτῇ εἶνε παρημελημένη, ἀσχολουμένων τῶν κατοίκων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μάλιστα τῶν χοίρων καὶ εἰς τὴν ὑλοτομίαν τῶν ἀπεράντων δασῶν τῆς· ἡ δὲ παιδεία μόλις ἤδη ἀρχεται νὰ ἐμφυτεύηται ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ.

ΡΩΜΟΥΝΙΑ.

Ἡ Ρωμουνία, συνισταμένη ἐκ τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας καὶ πάλαι Δακίᾳ καλουμένη, ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Ρωσσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Σερβίας.

Ἐπισημ. ὄρη τῆς Ρωμουνίας εἶνε πρὸς Β. τὰ Καρπάθια καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτῆς αἱ Τρανσυλθανικαὶ ἄλπεις.

Ἐπισημ. ποταμοὶ τῆς Ρωμουνίας εἶνε ὁ *Δούναβις* διαρρέων τὰ νότια ὄρια τῆς χώρας· ὁ *Ἀλούταν* (*Ολτις), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Τρανσυλθανικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς Ν. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν· ὁ *Σερέτης* καὶ ὁ *Προῦτος*, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Καρπαθίων ὄρεων καὶ ῥέοντες πρὸς Ν. χύνονται ὡσαύτως εἰς τὸν Δούναβιν· λιμνὴ δὲ ἡ *Ρασέ.λημ*.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Βλαχίας εἶνε *Βουκουρέστιον* ἐπὶ τοῦ Δουμβροβίτσα παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τῆς Ρωμουνίας, ἔχουσα οἰκίας λιθοκτίστους, ἀκαδήμειαν, καμπύλας καὶ κακῶς ἐστραμμένους ὁδούς, ὠραίους κήπους, προάστεια καὶ περὶ τὰς 200 χιλ. κατ. *Κραιώβα* πρὸς Δ. ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Ἰβραί.λα* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 40 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. *Πλοέστι* πρὸς Β. τοῦ Βουκουρεστίου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 27 χιλ. κατ. *Ρίμνικον* παρὰ τὸν Ἀλούταν. ἔχουσα ἀφθονον ἀλατρωχεῖον. *Γιοῦργεβον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἐπίγειον τοῦ Βουκουρεστίου, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Κα.λα.φάτι*, ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

Τῆς δὲ Μολδαβίας *Ίάσιον* πρωτ. τῆς Μαλδαβίας, μεσόγειος πόλις δύο ὄρας δυτικῶς τοῦ Προῦτου, ἔχουσα ξυλίνας οἰκίας, πολλὰ ἀνάκτορα, ἀθλίας ὁδούς, ὠραίους κήπους, σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ 80 χιλ. κατ. *Ρωμανὸν* πρὸς Β. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μαλδαβίου καὶ

ἐπὶ τερπνῆς θέσεως. Ὀκνα ἐπὶ τοῦ Σερέτου, ἔχουσα σπουδατωρυχεῖα. Γαλάζιον ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ, ὁ κυρίως λιμὴν τῆς Μολδαβίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες κάλλιστα ἔχοντες εὐτήρια. Φοξάνη πρὸς τὰ ὄρια τῆς Βλαχίας, ἔχουσα καλὸν ὄρυζον καὶ 20 χιλ. κατ.

Ὡμοῦνοι ἀπόγονοι τῶν ἐπὶ Τραϊανοῦ συστηθεισῶν ἐνταῦθα ἀποικιῶν καὶ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι εἶνε 5, 200 χιλ. κυριότεροι ἀπὸ ἐνὸς ἔτους ἀνεξαρτήτως ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνα τὰ Βουλῆς.

Κυριώτερα προϊόντα αὐτῆς, καίτοι ἡ γεωργία εἶνε παρημελημένη, εἶνε σίτος, ἀραβόσιτος, κριθή, οἶνος, κτλ. ἡ δὲ κτηνοτροφία λίαν ἐπιφέρει ἐνεκεν τῶν ἀφθόνων νομῶν τῆς παράγουσα καλοὺς ἵππους, βοῦς, χοίρους, κλ. ἡ μελισσοτροφία ὡσαύτως εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη. τὰ δὲ δάση τῆς παρέχουσιν ἀφθονον ξυλείαν καὶ οἱ ποταμοὶ ἐπιχοιτάτους ἰχθύς· ἡ δὲ παιδεία ὑπὸ τοῦ νέου ἡγεμόνος προσταθῆναι ἤρξατο νὰ παράγῃ λαμπροὺς τοὺς καρπούς.

ΒΟΡΕΙΑ ΚΡΑΤΗ

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μήκ. Δ. 0° 35'—12° 45'.

Πλάτ. Β. 50° —61°.

Μεγάλη Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας, τῆς Ἰρλανδίας, τῶν νήσων Ἐβριδῶν, Ὀρκάδων, Σχετλανδίας καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων, κειμένων ἀπέναντι τῆς Γαλλίας εἰς τὸ Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Μ. Ἡ Ἀγγλία ἄλλοτε καλουμένη Βρεττανία κατεκτήθη, ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ 78 π. Χ. Εἶτα δ' ἀποσυρθέντων αὐτῶν ἐκείθεν τὸ 448 μ. Χ. ἤρξεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀγγλων καὶ Σαξόνων, οἵτινες ὡς φίλοι προσήλθον νὰ τὴν συνδράμωσι κατὰ τῶν βαρβάρων Καληδονίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ αἰῶνος πολλάκις ἐλεηλατήθη ὑπὸ τῶν Νορμαδῶν τῆς Δανίας καὶ τέλει ἐπαύθη ὑπ' αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ 888 Ἀλφρέδος ὁ μέγας μετὰ πολλὰς ἀποτυ-

Δημοσία Κεντρική

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

χίας ἀπεδίωξε τέλος τοὺς Νορμανδοὺς ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Τὸ δὲ 1066 Γουλιέλμος ὁ Κατακτητὴς, δούξ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Νορμανδίας, κατέκτησε τὴν Ἀγγλίαν. Ἐκτοτε δὲ οὐδὲν ἔθνος εἰσέβαλεν εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἀλληλοδιαδόχως ἡ ἰδίως Βρεττανία κατέκτησε τὴν Ἰρλανδίαν, τὴν Σκωτίαν καὶ ἄλλας ἐκτεταμένους χώρας εἰς ἅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ἡ νῆσος Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίας Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας, τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Σκωτίας.

Ὄρη. Τῆς Βρεττανίας τὸ βόρειον μέρος εἶνε ὄρεινόν, καὶ ἐκεῖθεν ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὰ Γραβιανὰ ὄρη (1450 μέτρ.)· τὸ δὲ νότιον εἶνε πεδινόν, ἀλλ' εἰς τὴν Οὐαλλίαν ὑψοῦται τὸ ὄρος Στρόδορον, τὸ ὁποῖον καθιστᾷ πρὸς Δ. τὴν παραλίαν βραχώδη, καὶ ἡ Ἰρλανδία δ' ἔχει πρὸς Α. τὸ ὄρος Καρτοῦαλον (1037 μέτρ.) καὶ παραλίαν ἀπότομον, ἀλλὰ τὰ μεσόγεια αὐτῆς εἶνε πλὴν τινῶν λόφων ἅπαντα πεδινά, περιλαμβάνοντα πολλὰς λίμνας καὶ τόπους ἐλώδεις.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσημοι ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε ὁ Τάμεσις, ὁ βασιλεὺς τῶν ποταμῶν κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς· οὗτος διερχόμενος διὰ τοῦ Λονδίνου ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν (320 χιλιομ. μῆκ.). Ὁ Οὐμβερος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Οὐαλλίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν. Ὁ Σαβέρησις, ὁ δευτέρος ποταμὸς τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν Οὐαλλίαν, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βριστόλιον κόλπον. Ὁ Κλύδης ἐν Σκωτίᾳ πρὸς Δ. ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον. Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπισ. ποταμὸς εἶνε ὁ Σχάναρ, ὅστις διερχόμενος διὰ τῆς πόλεως Λιμερικής ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ ἰδίως Ἀγγλία διαίρεται εἰς 40 κομητείας, ἡ Οὐαλλία εἰς 12, ἡ Σκωτία εἰς 33 καὶ ἡ Ἰρλανδία εἰς 4 διοικήσεις.

Ἐπισ. πόλεις τῆς ἰδίας Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας εἶνε Δουβροῦν, ἐξ ἧς μεταβαίνουν συντομώτερον ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλλίαν (Καλαί). Λονδίνον ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ἡ μεγαλειτέρα, πλουσιωτέρα, βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κόσμου, πρωτ. τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα 4 ἑκατ. κατ. Εἶνε δὲ διηρημένη κυρίως εἰς δύο, εἰς ἀρχαίαν πόλιν Ἀστν (city) καλουμένην, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ ἔμποροι, καὶ εἰς τὸ Οὐεστμίνστερ, ὅπου κατοικεῖ ἡ αὐλή, οἱ εὐγενεῖς καὶ μεγάλοι κτηματῖαι καὶ ἔμποροι. Τὸ ἄστν ἔχει ὁδοὺς στενάς καὶ μὴ εὐθείας, τὸ δὲ Οὐεστμίνστερ πλατυτάτας καὶ εὐθείας· ἔχει δὲ καὶ πολλὰς γερῶδες, τῶν ὁποίων ἡ ἐπισ. εἶνε ἡ τοῦ Βατερλώου. Ἐπισ. δὲ τῆς πόλεως οἰκοδομήματα εἶνε ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Παύλου, ὁ ὠραιότερος ναὸς τῶν διακηρτυρομένων, τὸ παρλαμέντον, ὁ πύργος τοῦ Λονδίνου συνιστάμενος ἐκ διαφόρων πύργων καὶ ἄλλων οἰκοδομιῶν, τὸ παλάτιον Βούγκιχαμ, ὅπου συνήθως διαμένουσιν οἱ ἡγεμόνες, τὸ Κροστάλλινον παλάτιον, οἱ ὑπόγειοι σιδηρόδρομοι κλ. Εἰς δὲ τὸ Οὐεστ-

μίνστερ ὑπάρχουσιν οἱ καλλίτεροι κῆποι, χρησιμεύοντες εἰς κοινὸν περὶπατον. Τὰ δὲ προάστεια αὐτῆς εἶνε λίαν τερπνά, ἔχοντα λαμπρὰς οἰκίας, κήπους θελκτικούς, βιομηχανικὰ καταστήματα κλ. Γροουήνσιον ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως παρὰ τὸ Λονδίνον, διάσημος πόλις διὰ τὸ ἀεροσκοπεῖον καὶ τὸ ναυτικὸν νοσοκομεῖόν της ἔχουσα 140 χιλ. κατ.

Πορτοῦμθορ πρὸς Ν. λίαν ὄχυρά πόλις καὶ ὁ πρώτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. **Πλύμοθορ**, ὁ δευτέρος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχον 130 χιλ. κατ. **Βριστόλη**, ἀρχαία, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 182 χιλ. κατ. Ὁξφόρδη (Ὁξωνία) ΒΑ. τῆς Βριστόλης, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της, ἔχουσα 56 χιλ. κατ. **Βιομηχάμη**, μεσόγειος πόλις ἐπίσημος διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν ὀπλων, τῶν σιδηρουργειῶν καὶ ἄλλων διαφόρων ἐργοστασίων της ἔχουσα 350 χιλ. κατ. **Σχεριέλλη**, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἐργοστάσια σιδηρῶν ἔργων καὶ 240 χιλ. κατ. **Μαρχεστέρη** πρὸς Ν. μεσόγειος καὶ ἡ πρώτη βιομηχανος πόλις τῆς Ἀγγλίας καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ βύμβακος ἔχουσα περὶ τὰς 360 χιλ. κατ. **Λιβερπούλη** πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Μερσίη, παράλιος, βιομηχανος, ἐμπορικωτάτη καὶ δευτέρα μετὰ τὸ Λονδίνον πόλις τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα 510 χιλ. κατ. **Γόρκε** εἰς τὰ ΒΑ. ἔδρα ἀρχιεπισκόπου ἔχουσα λαμπρὸν Γοθικὸν ναὸν καὶ 45 χιλ. κατ. **Οὐλλη** ΝΑ. τῆς Γόρκης, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα 130 χιλ. κατ. **Νεοκαστέλλη** πρὸς Β. παράλιος πόλις ἔχουσα πλουσιώτατα ἀνθρακωρυχεία καὶ 130 χιλ. κατ.

Μερτυδβίγη, βιομηχανος καὶ ἡ ἐπισ. πόλις τῆς Οὐαλλίας ἔχουσα μεταλλεῖα σιδήρου, λιθανθράκων καὶ 90 χιλ. κατ. **Ελιμβούρρον**, μητρόπολις τῆς Σκωτίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐκτεινομένη ἐπὶ τριῶν λόφων ὀλίγον μακρὰν τοῦ κόλπου Φόρθη, καὶ ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον καὶ 205 χιλ. κατ. **Γλασκόδη**, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σκωτίας ἐπὶ τοῦ Κλύδου ποταμοῦ, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον, μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 480 χιλ. κατ. **Λούρδη**, πρὸς Β. ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάη, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. **Ἀβερδὴρη** πρὸς Β. ταύτης, ἀξιόλογον ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 75 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπισ. πόλεις εἶνε **Δουβλίτρον** πρὸς Α. μητρόπολις αὐτῆς· εἶνε πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, λαμπρὸν λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 300 χιλ. κατ. **Κόρκη** πρὸς Ν. ἐπὶ ὁμών. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. **Λιμέρικα** εἰς τὰ ΝΔ. ἐπὶ τοῦ Σχάνωνος, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ἰρλανδίας ἔχουσα λίαν ἐνεργὸν ἐμπόριον καὶ 45 χιλ. κατ. **Ἀρμάγη** πρὸς τὸ ΒΑ. ἔδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰρλανδίας, **Βελγαστη** πρὸς Β. ἔχουσα 120 χιλ. κατ.

Νῆσοι δ' αὐτῆς πρὸς Β. τῆς Σκωτίας εἶνε αἱ *Σχετλανδικαί*, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Μελλάρδη*· αἱ *Ορκάδες*, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Παμόρη*· αἱ *Ἐβρίδες* ἢ *Ουεστέρραι*, ὧν μεγαλιτέραι εἶνε ἡ *Λεβίς*, ἡ *Σκίη* καὶ ἡ *Στάφφα*, ἧτις εἶνε ἐπίσημος καὶ διὰ τὸ φιγγάλειον ἀντρον τῆς. Ἡ *Μάρη* καὶ ἡ *Ἀγγλεσὴ* πρὸς Δ. τῆς Ἀγγλίας. Αἱ *Σορλίγγαι* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας. Ἡ *Ὠριγη* εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας καὶ ἡ *Ουίκτις* πρὸς Ν. τῆς Ἀγγλίας, ἐπονομαζομένη τὸ περιβόλιον αὐτῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βρεττανίας εἶνε 3100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 32 ἑκατ. ὧν 23 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν, 3 1/2 τὴν Σκωτίαν, 5 1/2 τὴν Ἰρλανδίαν καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικρὰς νήσους, πρεσβεύοντες ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ τὴν *Ἀγγλικανήν*, ἐν δὲ Σκωτίᾳ τὴν *Πρεσβυτεριανήν*, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ τὴν *δυτικὴν* ὀρθοσκεῖαν (α). τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν, τῶν λόρδων καὶ τῶν κοινοτήτων.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸ νότιον τῆς Σκωτίας εἶνε κυρίως Ἀγγλοὶ, οἱ δὲ κατοικοῦντες τὸ βόρειον τῆς Σκωτίας Γαλάται· Βρεττανοὶ δὲ κατοικοῦσι τὴν Οὐαλλίαν καὶ Κελτοὶ τὴν Ἰρλανδίαν. Ἄπαντα δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη λαλοῦσι διαφόρους συγγενεῖς γλώσσας, ἡ δὲ Ἀγγλικὴ εἶνε μίγμα Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶνε ὑγρὸν, ὀμιχλώδες καὶ ψυχρὸν, ἀλλ' ὑγιεινὸν καὶ μαλακώτερον τοῦ τῆς Γερμανίας, τὸ δ' ἔδαφος εἰς μὲν τὴν Οὐαλλίαν καὶ Σκωτίαν εἶνε βουνῶδες, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν μέλλον πεδινόν, παρῆγον δημητριακοῦς καρποῦς καὶ γεώμηλα καὶ περιέχον πολλὰς βοσκὰς, ὅπου τρέφονται πλῆθος βοῶν, αἰγῶν κλ. οἱ δὲ ἵπποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ μαλλία τῶν προβάτων τῆς εἶνε περίφημα. Ἔχει δὲ καὶ πλῆθος μεταλλείων χρυσοῦ, σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ, κασσιτέρου, γαιανθράκων, καὶ ἐν Ἰρλανδίᾳ λαμπρῶν μαρμάρων.

Ἡ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις εἶνε πολὺ ὀπίσω, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη ὁ κοινὸς λαὸς τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκεται εἰς μέγαν βαθμὸν ἀμαθείας. Πρακτικὸν δὲ ὄν τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἐπέδωκεν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἐν τῇ Βρεττανίᾳ ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εὐρίσκεται εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς τελειότητος· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον ἐν τῇ ἐσωτερικῇ εὐκολυνόμεον ὑπὸ ἀπείρων διωρῶγων καὶ σιδηροδρόμων, διασχιζόντων ἅπασαν τὴν χώραν, ἐν δὲ τῇ ἐξωτερικῇ προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ μεγαλιτέρου στόλου τοῦ κόσμου.

(α) Ἡ περὶ τῶν δογμάτων τούτων τῆς χριστιανικῆς ὀρθοσκείας διδασκαλία, ὡς καὶ ἡ περὶ τῶν θεσκειῶν ἐν γένει, ἀφίηται εἰς τὸν διδάσκαλον τῶν ἱερῶν μαθημάτων.

Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Ἀγγλία μεγάλας εἰς ἀπάσας τὰς ἠπείρους (170 ἑκατ. κατ.).

ΔΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 5° 45'—10° 14'.

Πλάτ. Β. 55° 35'—57° 48'.

Ἡ Δανία κειμένη εἰς τὰ βόρεια τῆς Γερμανίας συνίσταται ἐκ τῆς Χερσονήσου *Ιουτλανδίας*, κειμένης εἰς τὸ Β. τῆς Γερμανίας, τῶν νήσων *Σηλανδίας*, *Φινίας*, *Ισλανδίας*, *Φεροῶν* καὶ ἄλλων πολλῶν νήσων. Ἐν αὐτῇ οὔτε ὄρος οὔτε ποταμὸς ἀξίος λόγου ὑπάρχει.

ΣΗΜ. Ἡ Δανία, ἄλλοτε καλουμένη *Κιμβρική Χερσονήσος* ἢ *Ιουτλανδία*, εἶνε ἡ χώρα τῶν Κιμβρῶν, οἵτινες ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Ῥώμης καὶ ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Μαρίου στρατηγοῦ τῶν Ῥωμαίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 830—1042 οἱ Δανοὶ ἔκαμαν πολλὰς λεηλατίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἀρξάντες αὐτῆς 20 ἔτη. Εἰς δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ χώρα αὕτη πάντοτε διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Κοπεγχάγη* ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Σηλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ. κατ. *Ἐλσιγγόρη* ἐπὶ τοῦ Σούνδου, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορίον τῆς. Τῆς δὲ *Φινίας* εἶνε *Ὀδένησ*. Ἐν δὲ τῇ *Ιουτλανδίᾳ* *Βιμπόρρη* εἰς τὸ κέντρον, καὶ *Ααλβόρρη* (10 χιλ. κατ.) εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς. Εἰς τὴν Δανίαν ἀνήκει ἔτι ἡ πρὸς τὸν Βόρ. πολικὸν κύκλον κειμένη νῆσος *Ισλανδία* (70 χιλ. κατ.) μὲ πρῶτ. τὴν κώμην *Ῥεκιαβίγηρ*. Πρὸς Ν. δὲ ταύτης κείνται αἱ νῆσοι *Φερόαι*. Αὗται 25 τὸν ἀριθμὸν εἶνε ὀλίγον κατακνημέναι (9 χιλ. κατ.) καὶ ἐπιτήθειοι μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Δανίας εἶνε 614 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κατ. 1800000, λουθηρανοὶ, διοικούμενοι συνταγματικῶς.

Οἱ Δανοὶ γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς εἶνε χρῆστοι τὰ ἔθνη, λίαν φιλόπονοι, φίλοι τῆς τάξεως καὶ πολλὴν κλίσειν ἔχουσι εἰς τὴν παιδείαν.

Τὸ κλίμα τῶν ἐν τῇ Βαλτικῇ νήσων αὐτῆς εἶνε λίαν ὑγρὸν καὶ ὀμιχλώδες, τὸ δ' ἔδαφος τῆς *Ιουτλανδίας* καὶ τῶν νήσων τῆς Βαλτικῆς εἶνε εὐφορώτατον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον σίτον, λίνον, κλ. Οὐχ ἦττον δὲ οἱ Δανοὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τῶν ἵππων, βοῶν καὶ προβάτων, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, ἀξιόλογον ἔχοντες ναυτικόν· ἡ δὲ *Ιουτλανδία* εἶνε μὲν πεδινὴ ἀλλὰ ψυχρὰ καὶ ἐλώδης, ἔχουσα καλὰς βοσκὰς καὶ τρέφουσα ἀξιόλογα ποίμνια καὶ λαμπροὺς ἵππους· ἡ δὲ *Ισλανδία*

ἔχει ἠφαίστεια ὄρη, οἷον τὴν "Εκλακ", ἐκπέμπουσιν βραστὸν ὕδωρ μέτριον 50 μέτρ. Ἐν ταύτῃ δ' ἕνεκα τοῦ ψύχους φύονται μόνον θάμνοι, καὶ γεώμηλα μόνον καλλιεργούνται· οἱ δὲ κάτοικοί τῆς ἐνασχολούνται ἔτι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιείαν. Τὸν αὐτὸν δὲ διέγουσι βίον καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Φερσῶν.

Ἡ Δανία κατέχει ἔτι τὴν Γροιλανδίαν καμμένην εἰς τὸν Β. τῆς Βορ. Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὰς μικρὰς Ἀντίλλας τὴν νῆσον τοῦ Σταυροῦ (109 χιλ. κατ.).

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ἢ ΣΟΥΗΔΙΑ·

Μῆκ. Α. 2° 30'—29°.

Πλάτ. Β. 52° 25'—71° 5'.

Σκανδιναυικὸν κράτος λέγεται ἡ Σουηδία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰδίως Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας· ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορ. θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Σουηδία τὸ πρῶτον κατακίθη ὑπὸ Φιλλανδῶν, κατακίοντων ἦδη εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη, εἶτα δὲ κατέλαβον αὐτὴν οἱ Γότθοι, οἱ προσηνῆσαντες τοσαύτας λεηλασίας καὶ καταστροφάς εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος. Ἐκ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ὁμοῦ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου καλουμένης ἐξῆλθον οἱ τρομεροὶ ἐκείνου πειραταὶ Νορμανδοί, οἱ ἐπὶ πολλὸν χρόνον (1000 μ. Χ.) ἐρημώσαντες τὰ παραλία τῆς Δ. καὶ ΝΑ. Εὐρώπης. Τὸ δὲ 1397 ἠνάθη μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῆς Μαργαρίτης καὶ ἡ Δανία. Ἄλλ' ὁ Γουσταῦος Βάσας κατέλυσεν εἶτα τὴν ἑνωσιν ταύτην καὶ ἐλευθερώσας τὴν Σουηδίαν ἐγένετο αὐτῆς βασιλεὺς, εἰσαγαγὼν καὶ τὴν θρησκευτικὴν μεταρρυθμίσειν. Ὁ δὲ Γουσταῦος Ἀδόλφος κατέστησεν αὐτὴν ἐν τῶν ἰσχυροτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυγῶν πολέμων Καρόλου τοῦ ΙΒ' ἐξησθῆνεν ἡ Σουηδία καὶ ἀπώλεσε τὰς ἐξωτερικὰς κτήσεις τῆς. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1814 ἡ Σουηδία ἀποτελεῖ ἐν κράτος μετὰ τῆς Νορβηγίας. Ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις (2600 μέτρ.) αἵτινες κείμεναι μετὰ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας διευθύνονται ἐκ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς χερσονήσου, καὶ ἀπολήγουσιν ἀποτόμως εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν. Πρὸς ἀνατολὰς δὲ αὐταὶ ταπεινόμεναι καθιστῶσι πεδινὴν ἄπασαν τὴν Σουηδίαν.

Ποταμοὶ ἐπίσημοι ἡ Σουηδία δὲν ἔχει· ἄξιοι δὲ μνησῆαι μόνον εἶνε ὁ Τορνέας, ὅστις ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὀρίων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, καὶ ὁ Γλόμερος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Σκανδιναυικῶν ὀρίων καὶ διαρρέων τὴν Νορβηγίαν ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Χριστιανίας. Αἵμαραι δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἐν μὲν τῇ Νορβηγίᾳ ἡ Μαισέρη, ἐν δὲ τῇ Σουηδίᾳ ἡ Μάλάρη καὶ ἡ Βάττερ, συγκοι-

ωνούσαι μετὰ τῆς Βαλτικῆς, καὶ ἡ Βέργερ ἐκβάλλουσα εἰς τὸν Κατεγάτην.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Σουηδίας, διηρημένης εἰς τρία μέρη, εἶνε Στοκχόλμη ἐπὶ θαυμασίας θέσεως παρὰ τὴν Μαλάρην, πρωτ. τοῦ κράτους ἐκτισμένη ἐπὶ πολλῶν νησιδίων καὶ ἐπὶ δύο γερσονήσων, ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα, ὠραίας ἐξοχάς, ἀξιόλογον ἐμπόριον, λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ 136 χιλ. κατ. Οὐψάλη πρὸς Β. ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν ἀστεροσκοπεῖον, τὸ μόνον ἐν τῷ κράτει ἀρχιεπισκοπεῖον καὶ 11 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Λιναίου. Καλιμάρη πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν συνθήκην, καθ' ἣν τὸ 1397 ἠνώθησαν ὑπὸ ἓν σκῆπτρον ἡ Δανία, Σουηδία καὶ Νορβηγία. Γοθεμβούργη ΒΔ. αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Κατεγάτου, παράλιος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 54 χιλ. κατ. Καρλσκόνα, ὄχυρά πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικός λιμὴν τῆς Σουηδίας ἔχουσα 18 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Νορβηγίας, διηρημένης εἰς 2 μέρη, ἐπίσ. πόλεις εἶνε Χριστιανία ἐπὶ ὁμων. κόλπου, ἔδρα τῶν Βουλῶν τῆς Νορβηγίας ἔχουσα μέγα ἐμπόριον σιδήρου καὶ σανίδων, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 65 χιλ. κατ. Χριστιανσάνδη εἰς τὸ Ν. τῆς Νορβηγίας ἐπὶ τοῦ Σκαγεράκου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις. Βεργένη, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικώτερα πόλις τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Δροθειμὴ ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ὅπου ἐστέφοντο τὸ πάλαι οἱ βασιλεῖς τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα χαλκὸν καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ραιράση, ἔχουσα ὀνομαστά μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ οὐσα ἡ ὑψηλότερα πόλις τῆς Νορβηγίας. Βαρθούση εἰς τὴν Λαπωνίαν, ὁ βορειότερος ὄλιον τῶν κατοικουμένων τόπων τῆς Εὐρώπης.

Καθ' ὅλα τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ παράλια τῆς Νορβηγίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων, ὧν ἐπίσ. εἶνε αἱ Λοφοδέλαι, γνωσταὶ διὰ τὸ γυμνὸν καὶ ἀπόκρημον τῆς χώρας τῶν τούτων δ' ἐπίσ. εἶνε ἡ Κουέλη, ἔχουσα πόλιν Ἀμερφέστην συχνάζομένην διὰ τὴν ἀλιεῖαν ὑπὸ πλῆθος πλοίων. Ὡσαύτως ἐν τῇ Βαλτικῇ ὑπάρχουσι δύο ἀξίαι λόγου νῆσοι ἡ Γοθλάνδη καὶ ἡ Ἀλάνδη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7600 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. 5870000 (ἐν Σουηδίᾳ 4170000 καὶ ἐν Νορβηγίᾳ 1700000 κατ.) πρεσβεύοντες τὴν λουθηρανικὴν θρησκείαν καὶ διοικουμένοι συνταγματικῶς. Ἄν δὲ καὶ ἡ Σουηδία εἶνε ἠνωμένη ὑπὸ ἓν σκῆπτρον μετὰ τῆς Νορβηγίας, ἀποτελοῦσιν ὅμως ἑκατέρω ἴδιον κράτος καὶ ἔχουσιν ἴδια ἀνεξάρτητα νομοθετικὰ σώματα.

Οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβεγοί, Γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ Γερμανικὴν τινα διάλεκτον λαλοῦντες, εἶνε μεγαλόσωμοι, ῥωμαλεοί, χρηστοὶ τὰ ἦθη, φιλόξενοι καὶ λίαν λιτοὶ τὴν διαίταν.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

ἡλική Σιάτιστας "Μανδραπέ" 6

Τὸ κλίμα τῆς Σουηδίας ἐν γένει εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· καὶ εἰς μὲν τὰς μεσημβρινὰς αὐτῆς χώρας διακρίνονται καὶ αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους. Ἐνταῦθα τὸ θέρος εἶνε βραχυτάτον ἀλλὰ καὶ θερμώτατον, οὐ ἔνεκα καὶ ταχέως τὰ ἐν ταύταις ταῖς χώραις προϊόντα ὠριμάζουσι. Κατὰ δὲ τὴν 67 μοῖραν διακρίνονται δύο μόνον ὥραι τοῦ ἔτους χειμῶν καὶ θέρος, καθ' ὃ ἡ θερμότης καθίσταται ἀφόρητος. Ὡσαύτως καὶ ἡ Νορβηγία εἶνε λίαν ψυχρά, τὰ παράλια ὅμως αὐτῆς καίτοι ἐκτεθειμένα εἰς ἀλλεπαλλήλους μεγάλας τρικυμίας ἔχουσι κλίμα σχετικῶς πολὺ συγκερασμένον· τὸ δ' εἶδος εἶνε ὀλίγον εὐφρονον, πλὴν τοῦ νοτίου μέρους διακοπτομένου ὑπὸ πλήθους λιμνῶν, καὶ παράγοντος ἀφθονον σίτον, κριθήν, λίνον, γεώμηλα κτλ. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία εἶνε μᾶλλον πεδινή, ἡ δὲ Νορβηγία ὄρεινή, ἔχουσα δάση ὑψικομα, φέροντα ξυλικὴν πρὸς ἐμπορίαν· τὸ δὲ βόρειον μέρος κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν τὴν θρησκείαν Λαπῶνων (20 χιλ.), λαοῦ δυσειδοῦς καὶ μικροσώμου ζῶντος βίον πλάνητα καὶ νομαδικὸν καὶ τρεφομένου ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας, τῆς ἀλιείας καὶ τῶν ποιμνίων τῶν βένων τῶν ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου ἀφθόου.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ περιωρισμένη εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις, τὸ δ' ἐμπόριον λίαν ἐνεργόν. Καὶ ἡ παιδεία δὲ καὶ μάλιστα ἡ κατωτέρα εἶνε μᾶλλον διαδεδομένη ἐν αὐτῇ ἢ εἰς ἄλλο οἰονδήποτε μέρος τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σουηδία, ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης, κατέχει ἐν Ἀμερικῇ τὴν νῆσον τοῦ Ἁγίου Βαρθελεμῆ, μίαν τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους Οὐίτη.

Ρ Ω Σ Ι Α.

Μῆκ. Α. 15° 20'—62°.

Πλάτ. Β. 38° 20'—80°.

Ἡ Ῥωσσία περιλαμβάνουσα ἤδη καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Πολωνίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σουηδίας, τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ῥουμανίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ῥωσσία κατωκεῖτο ἔκπαλαι ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, Φιννῶν ἢ Φιλλανῶν, Λαπῶνων, Σαμογετῶν, Σαρματῶν καὶ Σλάβων· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος ἐξῆλθε τῆς βαρβαρότητος, καὶ ἔκτοτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κράτος πολιτισμένον· διότι εἰσῆχθησαν ἐν αὐτῇ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι τῆς ἑσπερίας Εὐρώπης. Ἡ Πολωνικὴ Ῥωσσία προσετέθη εἰς αὐτὴν περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, καὶ τὸ βασίλειον τῆς Πολωνίας τὸ 1814. Ἐκτοτε δὲ τὸ μέγα τούτο κράτος αὐξάνει

καθ' ἐκάστην διὰ κατακτήσεων νέων καὶ χωρῶν εἰς τὴν Καυκάσιον Ῥωσσίαν, τὴν Σιβηρίαν καὶ τὸ Τουρκεστάν, καὶ ἤδη κατέχει τὸ ἕβδομον τῶν χωρῶν τῆς σφαίρας μας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Α. τὰ *Οὐράλια*, πρὸς Ν. τὰ ὄρη τῆς *Ταυρικῆς Χερσονήσου* καὶ ὁ *Καυκάσος* (5600 μέτρ.), εἰς τὸ ΝΔ τὰ *Καρπάθια* καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τὰ *Ασπονικὰ ὄρη*. Ἄπασα δὲ ἡ χώρα ἐν γένει εἶνε πεδινή, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ λόφων.

Ποταμοὶ δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ *Καῦς* καὶ ὁ *Πετσχόρας*, πηγάζοντες ἐκ τῶν Οὐραλίων καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν, ὁ *Δούνας*, ὡσαύτως ἐκβάλλον εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ *Τορτέας* ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὀρέων, ὁ *Νέβας* ἐκ τῆς λίμνης *Λαδόγας*, ὁ *Αβρας* ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὀρέων, καὶ ὁ *Ουϊστούλας* ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ *Δρείστερος*, ὁ *Δρείπερος* (Βορυσθένης) ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων καὶ ὁ *Δῶν* (Τάναϊς) ἐκ τῶν Οὐραλίων ὀρέων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ὁ *Βόλγας* (3500 χιλιομ. μήκ.) καὶ ὁ *Οὐράλης* ὡσαύτως ἐκ τῶν Οὐραλίων ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ *Λαδόγα*, ἡ *Ὀρέγα*, ἡ *Γιμερος*, ἡ *Πείπος* καὶ πρὸς Α. ἡ *Κασπία θάλασσα*.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία περιλαμβάνει 1 ἐξήκοντα διοικήσεις, (ἐν αἷς εἶνε καὶ αἱ τοῦ πάλαι Πολωνικοῦ κράτους)· 2 τὴν ἐπὶ τοῦ *Τανξίδος* χώραν τῶν *Κοζάκων*· 3 τὸ μέγα δουκάτον τῆς *Φιλανδίας*· 4 τὰς τρεῖς καυκασιακὰς διοικήσεις. Δύναται ὅμως αὕτη νὰ διαίρεθῇ κάλλιον οὕτω· α) εἰς χώρας τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ· β) τῆς Βαλτικῆς· γ) τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιωτιδὸς λίμνης· δ) τῆς Κασπίας θαλάσσης· ε) εἰς χώρας μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης.

1) *Χῶραι τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ*. Ἐπίσ. πόλεις *Ἀρχάγγελος* ἐπὶ τοῦ Δουίνα ὄχι μακρὰν τῆς Λευκῆς θαλάσσης, τὸ κέντρον τοῦ θαλασσιοῦ ἐμπορίου τῶν βορ. χωρῶν τῆς Ῥωσσίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. ἐν αὐτῇ τῇ 23 Ἰουνίου ἡ ἡμέρα εἶνε 21 ὥρας, τῇ δὲ 23 Δεκεμβρίου 4 μόνον ὥρας. *Κόλα*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας.

2) *Χῶραι τῆς Βαλτικῆς*. Ἐπίσ. πόλεις *Πετρούπολις* ἐπὶ τοῦ *Νέβας*, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου (1703 μ. Χ.), πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκ τῶν ἐπίσ. πόλεων τῆς Εὐρώπης ἔχουσα, εὐρείας ὁδοῦς, ὄραϊας διώρυγας, λαμπρὰ ἀνάκτορα, θέατρα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Ἰσαάκ, τῆς Παναγίας τοῦ *Καζάν*, τοῦ Ἁγ. Παύλου, λαμπρὰ προξέστεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 550 χιλ. κατ. *Κρονατάη* ἐπὶ μικρᾶς νήσου εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον, λίαν ὀχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικός λιμὴν τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Ελιγιφόρση*, μητρ. τῆς Φιλανδίας ἔχουσα πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ δύναται νὰ φοιτῶσι καὶ γυναῖκες καὶ 25 χιλ. κατ. παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ τὸ ὀχυρὸν φρούριον *Σβεαβοῦργον*. *Δορπάτη* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὸ

πανεπιστήμιόν της. *Ρίγα* παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δύνα, εὐλίμενος, ἐμπορικὴ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Βίλνα* ἐπὶ τοῦ Βίλια, μητρ. τῆς Λιθουανίας ἔχουσα 50 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/3 εἶνε Ἑβραῖοι. *Γρόδνον* ἐπὶ τοῦ Νιεμένου, παλαιὰ πρωτ. τῆς Πολωνικῆς διαίτης ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Βαρσοβία* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Οὐίστούλα, πρωτ. τῆς Ῥωσικῆς Πολωνίας, ἔχουσα ὠραίας καὶ πλατείας ὁδοὺς, πλήθος ἀνακτόρων, πολλὰ ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, πανεπιστήμιον, σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ 251 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/4 εἶνε Ἑβραῖοι. *Λόδση*, ἡ βιομηχανικώτερα πόλις τῆς Πολωνίας ἔχουσα 35 χιλ. κατ.

3) *Χῶραι τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιώτιδος ἕως.* Ἐπισ. πόλεις *Κισρέβη* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, μητρ. τῆς Βασσαραβίας ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. κατ. *Ὀδησσός*, ἡ ἐμπορικώτερα πόλις τῆς Ῥωσσίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 131 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες. *Νικολάιεφ* ἐπὶ τοῦ Βούγου, νέα καλῶς οἰκοδομημένη πόλις ἔχουσα εἰς τὰ ἐνδότερα ἀξιόλογον ναυπηγεῖον. Παρ' αὐτὴν ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία *Ὀλβία*, ἀποικία τῶν Μιλησίων. *Χερσάν* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Συμφερούπολις*, μητρ. τῆς Ταυρίδος ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σεβαστοπόλις*, παράλιος, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις, διάσημος δι' ἣν ὑπέστη πολιορκίαν τὸ 1855 — 56 ὑπὸ τῶν Γάλλων, Ἀγγλων καὶ Σάρδων. *Πουλιτάβα*, ἐνταῦθα Πέτρος ὁ μέγας ἐνίκησε τὸ 1709 Κάρολον τὸν IV' τῆς Σουηδίας. *Κιέβον* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, ἀρχαιοτάτη καὶ ἐπίσημος πόλις τῆς Ῥωσσίας χρηματίσασα καὶ πρωτ. αὐτῆς, νῦν δ' ἔχουσα θεολογίας ἀκαδημίαν καὶ 70 χιλ. κατ. ἐνταῦθα ὁ μέγας Βλαδίμηρος τὸ 989 ἐδέχθη παρά τῶν Βυζαντινῶν ἱερέων τὸ βᾶπτισμα. *Ταιράνιον* ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τανάϊδος, πόλις ἐμπορικώτατη ἔχουσα 30 χιλ. κατ. ἐντεῦθεν ἐξάγεται πολὺς σίτος διὰ τὴν Εὐρώπην.

4) *Χῶραι τῆς Κασπίας θαλάσσης.* Ἐπισ. πόλις *Μόσχα* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Μοσχόβου ποταμοῦ, πρῶν πρωτ. τῆς Ῥωσσίας καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα πλατείας ὁδοὺς, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷον τὸ Κρεμλίνον, τὴν καλλιτέραν τοῦ κράτους βιομηχανίαν, μέγα ἐμπόριον, πανεπιστήμιον καὶ τὸ θέρος 350 χιλ. κατ. τὸν δὲ χειμῶνα 450 χιλ. *Τούλα* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὰ ὀπλοποιεῖα τῆς ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Καζάν* πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Βόλγα, ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 78 χιλ. κατ. *Ἀστράχαν* ἐπὶ νήσου τοῦ Βόλγα παρά τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικώτατη πόλις ἔχουσα 48 χιλ. κατ.

5) *Χῶραι μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης.* Ἐπισ. πόλις *Αἰκατερινοδόρη*, μητρ. τῶν Κοζάκων τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς βο-

ρείου Κιρκασίας, ἥτις ἀγωνισθεῖσα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας της ὑπετάγη τέλος καὶ ἀπετέλεσε μέρος τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ δὲ Κιρκάσιοι εἶνε ὀνομαστοὶ διὰ τὴν ὠραιότητά των. *Σταυρόπολις*, μεσόγειος πόλις πρωτ. ὁμων. διοικήσεως. *Αερεβάντη*, ὄχρᾶ καὶ εὐλίμενος πόλις, μητρ. τῆς *Δαγεστάνης*.

Νῆσοι τῆς Ῥωσσίας ἐπισ. εἶνε εἰς τὴν Βαλτικὴν ἢ *Οσεέλη*· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ἢ *Καλκουέβη* καὶ ἢ *Βαιγάτη*, ἐπισκεπτόμενοι ὑπὸ τῶν Ῥώσων διὰ τὴν ἀλιείαν. Εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἀνήκει ἔτι καὶ ἢ ΒΔ. τῆς Βαιγάτης κειμένη *Νέα Ζέμβλα*, κεκαλυμμένη πάντοτε ὑπὸ πάγων καὶ χιόνος, καὶ μόνον ὑπὸ ἀλιέων καὶ θηρευτῶν Ῥώσων ἐπισκεπτομένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 58700 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 71 ἑκατ. ὧν περὶ τὰ 5 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσικὴν Πολωνίαν. Τούτων 59 ἑκατ. εἶνε ὀρθόδοξοι, 3 ἑκατ. ἐν Πολωνίᾳ δυτικοί, 1 1/9 ἑκατ. Ἑβραῖοι, 2 ἑκατ. ἐν Φιννίᾳ καὶ ἀλλαγῶ Λουθηρανοί, καὶ 3 1/2 ἑκατ. ἐν Κριμαίᾳ καὶ Καυκάσῳ Τούρκοι καὶ τινες εἰδωλοάτραι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ῥωσσίας τὰ 50 ἑκατ. εἶνε *Σλάβοι* (Ῥωσοί, Κοζάκοι καὶ Πολωνοί), οἱ δὲ ἄλλοι *Φιλλανδοί*, *Γερμανοί*, *Κιρκάσιοι*, *Ἕλληες*, *Βλάχοι* καὶ *Ἑβραῖοι*. Κοινὴ δὲ γλῶσσα εἶνε ἢ Ῥωσικὴ, ἐν δὲ τῇ Πολωνίᾳ ὡς καὶ ἐν τῷ δυτικῷ αὐτῆς λαλεῖται ἢ *Πολωνικὴ*.

Τὸ κλίμα τῆς Ῥωσσίας πρὸς μὲν τὸν Πολικὸν κύκλον εἶνε ψυχρότατον καὶ ὁ χειμὼν διαρκεῖ ἐν αὐτῇ 8 μῆνας, πρὸς δὲ τὸ μέσον καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν εἶνε ψυχρὸν ὁμοιάζον τῷ τῆς Γερμανίας· ὡσαύτως ψυχρὸν εἶνε καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς παρὰ τὸν Βόλγαν χώρας, τὸ δὲ νοτιανατολικὸν ἔχει θερμώτατον θέρος καὶ δριμύτατον χειμῶνα.

Τὸ δ' ἔδαφος σχεδὸν παντοῦ εἶνε πεδινόν, διακροπτόμενον ὑπὸ λόφων. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτῆς (*Πετσχόρας*, *Καρᾶς ποτ. Λαπωνία*) εἶνε ἄγονον καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητον συχναζόμενον διὰ τὴν θήραν τῶν πολυτίμων γουναρικῶν καὶ τὴν ἀλιείαν, τὸ δὲ ἀνατολικὸν εἶνε δασώδες, τὸ νοτιανατολικὸν τὸ μὲν παρὰ τὴν *Κασπίαν* καὶ τὸν *Οὐράλην* ἔσπρον καὶ ἀλατοῦχον, τὸ δὲ παρὰ τὸν *Εὐξεινον* πόντον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐρήμων καλυμμένων Ῥωσιστὶ στεππῶν, ἐν αἷς κεκαλυμμέναις ὑπὸ χόρτων βόσκουσιν ἄπειρα ποίμνια· εἰς τὸ νότιον ἐν γένει (*Βολινία*, *Ποδολία*) καὶ τὸ δυτικὸν ὑπάρχουσι χώραι δασώδεις παράγουσαι ἀφθονωτάτους δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. τὰ δὲ *Οὐράλια* ὄρη ἔχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, χαλκοῦ, σιδήρου, ἀλάτων, ἀδαμάντων κλ.

Ἡ γεωργία ἐν Ῥωσίᾳ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἔτι δὲ ἢ κτηνοτροφία τῶν βοῶν, προβάτων, ἵππων, καμήλων καὶ ἢ ἀλιεία εἰς τὸν Εὐ-

Ξεινον πόντον καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, ὅθεν ἐξάγεται πλῆθος ἰχθύων καὶ τὸ αὐγοτάραχον. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον εὐκολυνόμενον ὑπὸ πλῆθους πλευστῶν ποταμῶν καὶ διωρύγων. Σιδηροδρόμους ὅμως δὲν ἔχει εἰσέτι ἡ Ῥωσσία ἀναλόγους τῆς ἀπερχάντου αὐτῆς ἐκτάσεως. Καὶ ἡ βιομηχανία δὲ κίμνει ἤδη μεγάλας ἐν αὐτῇ προσόδους· ἡ δὲ παιδεία εἰς μὲν τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν εἶνε λίαν διαδεδομένη, ἀλλ' ὁ λόγος εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν ἐσχάτην βαρβαρότητα.

Εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὑπόκεινται ἔτι ἐκτεταμένοι χῶροι τῆς Ἀσίας, ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία καὶ ἡ Σιβηρία (11 ἑκατ. κατ.).

ΑΣΙΑ.

Ἡ Ἀσία, κατέχουσα τὸ ΒΑ. τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας, τοῦ Εὐξείνου, τῆς Προποντίδος, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Αὕτη διαμερίζεται πολιτικῶς εἰς 11 μέρη· τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν (Σιβηρίαν καὶ Καυκάσιον Ῥωσσίαν), τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν, τὸ Βελουτχιστάν, τὸ Τουρκεστάν, τὴν Κίαν ἢ Σινικὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Ἰνδοκίταν, τὸ Ἰνδοστάν καὶ τὴν Ἀραβίαν.

Θάλασσαι αὐτῆς ὑπὸ μὲν τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματιζόμεναι εἶνε ἡ Βερίγγειος θάλασσα πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, ἡ Ὀχοτσικὴ ΝΑ. τῆς Σιβηρίας· ἡ Ἰαπωνικὴ πρὸς Δ. τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων· ἡ Κιριρὴ καὶ ἡ Κιανῆ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Κίνας, καὶ ἡ Σινικὴ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Ἰνδοκίνας. Ὑπὸ δὲ τῆς Μεσογείου ὁ Εὐξείνιος Πόντος, ἡ Προποντίς, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ τὸ Συρικόν πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Συρίας.

Κόλποι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Ὀθίος εἰς τὸν Βορ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Τογγίνου καὶ ὁ Σιαμικός εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν· ὁ Βεγγαλικὸς μεταξὺ τῶν Ἰνδιῶν· ὁ Ὀμανικός πρὸς Δ. τοῦ Ἰνδοστάν· ὁ Περσικός μεταξὺ Ἀραβίας καὶ Περσίας· ὁ κόλπος τοῦ Ἀδένου πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας· ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μεταξὺ Ἀραβίας καὶ Ἀφρικῆς.

Πορθμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Βερίγγειος ἐνώμων τὸν Βόρειον μὲ τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ τῆς Μαλάκας μεταξὺ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τῆς Σουμάτρας· ὁ Ὀρμουζικός, ἐνώμων τὸν Περσικόν μὲ τὸν Ὀμανικόν κόλπον· ὁ τοῦ Βαβελ-μαρσέβ, ἐνώμων τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου μὲ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν· Ἰσθμὸς δὲ μόνος εἶνέ ὁ τοῦ Σουέζου (Ἀραβίας), ἐνώμων τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Ἀφρικὴν.

Χερσόνησοι. Ὑπὸ τῶν κόλπων τούτων, εἰσχωρούντων βαθέως εἰς τὴν ξηράν, σχηματίζονται αἱ ἐξῆς χερσόνησοι· ἡ *Μικρὰ Ἀσία* (Ἀνατολή) καὶ ἡ *Ἀραβία* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀσίας· τὸ *Ἰνδοστάν*, ἡ μεγαλύτερα χερσόνησος τῆς Ἀσίας καὶ ἡ *Ἰνδοκίνα* μετὰ τῆς *Μαλάκας* πρὸς Β. τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· ἡ *Κορέα* εἰς τὸ Α. τῆς Κίνας καὶ ἡ *Καμπούτζια* εἰς τὸ Α. τῆς Σιβηρίας.

Ὅρη καὶ πεδιάδες. Καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν εἰς κορμὸς ὀρέων ὑπάρχει ἐκτεινόμενος ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τῆς Κυπρίνης θαλάσσης καὶ περιλαμβάνων πολλὰς πεδιάδας.

Καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν τῶν Οὐραλίων ὀρέων ἐξαπλοῦται ἡ μεγάλη *Σιβηρικὴ πεδιάς*· νοτιοδυτικῶς δὲ ταύτης πρὸς τὴν *Κασπίαν* ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τοῦ *Τουρκιστάν*, οὕτα περὶ τοῦ τρίτου τῆς Σιβηρικῆς πεδιάδος πρὸς Ν. δὲ ταύτης ἄρχονται τὰ ἡφαιστειώδη ὄρη τῆς *Μηδίας* καὶ *Ἀρμενίας*· *Αραράτ* (3350 μέτρ.), τὰ ὄρη τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας*, ὧν ἐπισημότερον εἶνε ὁ *Ταῦρος* (4 χιλ. μέτρ.). Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τοῦ *Αραράτ* κείται ἡ *Ἀριαικὴ πεδιάς* ὀριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ὄρους *Ἰνδοκούχου* καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῶν *Ἰνδοπερσικῶν* ὀρέων. Τὰ ὄρη ταῦτα ἐνούμενα σχηματίζουσι κόμβον, ἐξ οὗ ἐκτείνονται πάλιν τὰ *Ἰμαλάια* (*Ἴμαος) τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς (8840 μέτρ.).

Πρὸς Β. τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνονται ἀλλεπαλλήλως τέσσαρες ὑψηλαὶ πεδιάδες μεταξὺ σειρῶν ὀρέων, ἡ *Θιβητικὴ* (3250 μέτρ.), ἡ *Βουχαρική*, ἡ *Ταταρικὴ* καὶ ἡ *Μογγολικὴ* πεδιάς. Πρὸς Β. δὲ τούτων ἐκτείνονται τὰ *Αἰτάια* ὄρη (3600 μέτρ.).

Κεχωρισμένα δ' ὄρη τῆς Ἀσίας εἶνε τὰ *Οὐράλια* (1950 μέτρ.), χωρίζοντα τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας· ὁ *Καύκασος* (5600 μέτρ.) μετὰ τῆς *Εὐξείνου καὶ Κασπίας*· τὰ ὄρη τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς *Καμπούτζιας*· οἷον τὰ *Σαϊανικά*, τὰ *Ἰαβλονόια*, τὰ *Ἀλδάνια* καὶ τὰ *Σταροβοόια*· τὰ ὄρη τῆς *Συρίας*· *Αἰβαρος* (2500 μέτρ.), *Ἀντιλίβαρος* (1350 μέτρ.) καὶ τὸ *Σινᾶ* (2 χιλ. μέτρ.). Πρὸς Α. τούτων ἐκτείνεται ἡ *Μεσοποταμία*, τῆς ὁποίας τὸ νότιον λέγεται *Συρία* καὶ *Ἀραβία* ἔρημος, οὕσα ἀμώδης καὶ ἀκαρπός. Πρὸς Ν. ταύτης ἐκτείνονται τὰ *Ἀραβικὰ ὄρη* (1680 μέτρ.) φθάνοντα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου.

Πρὸς Ν. δὲ τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνεται ἡ μεγάλη *Ἰνδικὴ πεδιάς*, ἥτις εἰς μὲν τὰ ἀνατολικά ἔχει πολλὰ ὕδατα καὶ εἶνε λίαν εὐφορός, εἰς δὲ τὰ δυτικά εἶνε ἀνυδρὸς καὶ ἔρημος· ἐν αὐτῇ δ' ἐκτείνονται ἐκ τοῦ Α. πρὸς τὸ ΝΔ. τὰ *Γαταῖα* ὄρη (2200 μέτρ.).

Ποταμοί. Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀσίας, ὁ *Ὄβις*, ὁ *Ἰερεσίας* καὶ ὁ *Λένας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ *Ἀμούρ*, ὁ *Ὀάγγος* (Κίτινος), ὁ *Ἰαροκιάγγος* (Κουανούς) καὶ ὁ *Καμβόδιος* ἢ *Μεκόγγος* εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν ἐκβάλλει ὁ *Βραμαπούτρας*, ὁ *Γάγγης*, ὁ *Ἰν-*

δός, ὁ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον οἱ μικροὶ ποταμοὶ Ὀρόρτης, Ματαῦρος καὶ Ἐρμος (α).

Λίμναι δ' αὐτῆς ἄξιαι λόγου, εἰς τὰς ὁποίας χύνονται καὶ τινες μεγάλοι ποταμοί, εἶνε ἡ Κασπία θάλασσα, ἡ μεγαλύτερα λίμνη τοῦ κόσμου· ἡ Ἀσφαλιτίτις (Νεκρὰ θάλασσα) εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας· ἡ Βάρη καὶ ἡ Οὐρμία εἰς τὴν Ἀρμενίαν· ἡ Ἀράλη πρὸς Α. τῆς Κασπίας· ἡ Βαϊκάλη ἐπὶ τῶν Ἀλταίων ὀρέων· ἡ Κουκουρώρη εἰς τὴν Κίναν.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισ. εἶνε τὸ Βαβελ-μαρδὲβ πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας, τὸ Μόκαδον πρὸς Α. τῆς Ἀραβίας, τὸ Κομορίνον πρὸς Ν. τοῦ Ἰνδοσταν, ἡ Ρωμαρία πρὸς Ν. τῆς Ἰνδοκίνας, τὸ Ἀνατολικὸν πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, καὶ τὸ Βόρειον ἢ Σεβεροβοστοκρόιον εἰς τὸ ΔΒ. τῆς Σιβηρίας.

Ἐν τοῖς παραλλοῖς τῆς Ἀσίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων· τούτων ἐπισ. εἶνε εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν ἡ Νέα Ζέμβλα καὶ αἱ τῆς Νέας Σιβηρίας· εἰς δὲ τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αἱ Κορέλαι, ἡ Σαχαλιάνη, αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι, ἡ νῆσος Φορμόζα καὶ ἡ Ἀϊράνη· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ Ἀδαμάναι, αἱ Νικοθάρειοι, ἡ Κεϋλιάνη, αἱ Μαλδίβαι καὶ αἱ Λακεδίβαι· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Λέσβος, ἡ Χίος, τὰ Ψαρά, ἡ Σάμος, ἡ Πάτμος, ἡ Κῶς, ἡ Ρόδος, ἡ Κάρπαθος, ἡ Κῶσος, ἡ Κύπρος κλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσίας μεθ' ὅλων τῆς τῶν νήσων εἶνε 420000 τετρ. μυσ. Κατὰ δὲ τὸ κλίμα δύναται νὰ διαιρηθῆ εἰς τρία, καὶ αἱ μὲν εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς χῶραι, ἐὰν ᾔνε παρῶλοι ἢ χαμηλαὶ πεδιάδες, ἔχουσι κλίμα θερμὸν καὶ οὐχὶ πλουσίαν βλάστησιν, ἐὰν δὲ ὄροπέδια, ἔχουσι καύσωνα τὸ θέρος ἀφόρητον καὶ ψυχὸς μέγιστον· καὶ τέλος ἐὰν ᾔνε εὐδροὶ κλιμακωταὶ παραλῖαι ὀρέων, ἔχουσι κλίμα εὐκραές καὶ παρῶγουσιν ὀρεινοὺς καρπούς. Εἰς ταύτας τὰς χῶρας πίπτει μόνον βροχή, καὶ εἰς τὸν Εὐξείνον, τὴν Κασπίαν καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Τουρκεσταν βροχή καὶ χιῶν. Ζῶα δὲ τῆς ζώνης ταύτης εἶνε οἰκιακὰ μὲν ἵπποι, κάμηλοι, βοῦς κτλ. ἄγρια δὲ γαζέλλαι, ὄναγροι, στρουθοκάμηλοι, λέοντες, ὕαιναι, θῶες, ἄρκτοι, βούβαλοι καὶ ἔντομα ἀκρίδες.

Αἱ δὲ εἰς τὸ νοτιανατολικὸν τῆς Ἀσίας χῶραι αἱ μὲν εἰς τὰς παραλλῖας καὶ εἰς τὰς χαμηλὰς πεδιάδας (Ἰνδία, Κίνα) ἔχουσι κλίμα θερμὸν, δένδρα κολοσιαια, φοίνικας, διάφορα ἀρώματα, φυτὰ ὑπερμεγέθη καὶ ἀνάλογα οἰκιακὰ ζῶα, βοῦς, καμήλους, ἐλέφαντας, καὶ ἄγρια, τίγρεις, λέοντας, πάνθηρας, ῥινοκέρους, κάπρους καὶ ὑπερμεγέθη ἔσπετά· τὰ δὲ ὀρεινὰ τῶν χωρῶν τούτων ἔχουσι κλίμα εὐκραές καὶ ὀρεινὰ προϊόντα καὶ ζῶα.

(α) Ἴδε αὐτοὺς ἐν τῷ ἑσπέρῳ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

Εἰς δὲ τὴν ὑψηλὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν (Ἰμαλία) τὸν χειμῶνα διὰ τὸ ψυχὸς παύει ἡ βλάστησις, τὸ δὲ ἔαρ ἡ βλάστησις εἶνε ζωηρὰ, ἀλλ' ἐπερχομένου μετ' οὐ πολὺ τοῦ θέρους καταστρέφεται, καὶ μόνον ἀντέχει ὅπου ὑπάρχουσι ὕδατα πρὸς πότισιν.

Τὰ δὲ βόρεια τῆς Ἀσίας (Σιθρία καὶ τὰ παρ' αὐτὴν ὄρη) ἔχουσι ψυχὸς τὸν χειμῶνα δριμύτατον καὶ θερμώτατον σύντομον θέρους, ἐνεκα τοῦ ὁποίου ἡ βλάστησις καὶ ἡ ὀρίμανσις τῶν φυτῶν εἶνε ταχυτάτη. Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ὑπάρχουσι ἐνταῦθα καὶ τίγρεις, πάνθηρες καὶ ἄλλα ἄλλων κλιμάτων ζῶα· ἴδια δὲ ζῶα τῆς χώρας εἶνε τὰ σισυροφόρα (τῶν γουναρικῶν). Εἰς ταύτας δὲ τὰς χώρας πίπτει βροχὴ καὶ χιὼν, καὶ εἰς τὰ βορειότατα μόνον χιὼν.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς λογίζονται ὑπὲρ τὰ 715 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τρεῖς φυλὰς, τὴν Καυκασίαν, τὴν Μογγολικὴν καὶ τὴν Μαλαϊκὴν. Καὶ εἰς μὲν τὴν Καυκασίαν ἀνήκουσι οἱ Ἰνδοί, οἱ Πέρσαι, οἱ Καυκάσιοι, οἱ Σύριοι, οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἕλληνες· εἰς δὲ τὴν Μογγολικὴν οἱ Μογγόλοι, οἱ Μανσχοῦροι, οἱ Σιναι, οἱ Ἰάπωνες, μέρος τῶν Ἰνδοσινῶν, οἱ Τάταροι, οἱ Τοῦρκοι, οἱ Τουρκομάνοι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Σιθρίας, καὶ εἰς τὴν Μαλαϊκὴν διάφοροι λαοὶ κατοικοῦντες τὸ νότιον τῆς Ἰνδοκίνας.

Εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Ἀσίας ἐπικρατεῖ ὁ Μωαμεθανισμὸς· οἱ δ' ἐν Ἀσίᾳ χριστιανοὶ εἶνε ὀλιγόριθμοι κατοικοῦντες τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Καυκάσιον Ῥωσσίαν, τὴν Σιθρίαν καὶ τὴν Ἰνδικὴν. Εἰς τὴν Ἰνδικὴν ὅμως ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ τοῦ Βούδα (α), ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Βράμα. Βουδιστὰι δὲ εἶνε καὶ οἱ κάτ. τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας, ἀλλὰ πλὴν ταύτης ἐν τῇ Κίνᾳ πολλοὶ εἶνε καὶ οἱ πρεσβευαντες τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφυκίου, ὡς καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐν ἣ πολλοὶ εἶνε καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς σιντολατρίας. Ἐν τέλει δὲ σημειωτέον ὅτι ἐν Περσίᾳ καὶ Ἰνδοστάν ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ζωροάστρου.

Πανταχοῦ τῆς Ἀσίας ἐπικρατοῦσι δεσποτικὰ πολιτεύματα· ὅπου δ' ὅμως οἱ λαοὶ εἰσέτι ζῶσι νομαδικὸν βίον ἐκεῖ διατηροῦνται πατριαρχικαὶ ἡγεμονίαι.

Εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν ἄλλοτε ἐστίαν τοῦ πολιτισμοῦ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εὐρίσκειται εἰς τὸ ὑψιστον βαθμὸν τῆς βαρβαρότητος· οὔτε γράμματα σχεδὸν οὔτ' ἐπιστῆμαι εἰς αὐτὴν ἀπαντῶνται, εἰ μὴ εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὸ Ἰνδοστάν, τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Ἐν γένει δὲ ὁ βίος τῶν Ἀσιανῶν εἶνε γεωργικὸς ἢ νομαδικός, καὶ μόνον τὰ νότια καὶ νοτιανατολικά αὐτῆς μέρη ἔχουσι τέχνας, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον.

(α) Ὁ Β ο ὕ δ α ς, υἱὸς ἡγεμόνος Ἰνδοῦ, ἐξη περὶ τὸ 1000 π. Χ. Αὐτὸς ἐδημοσίευσεν νέας διδασκαλίας, ἐνώσας εἰς αὐτὰς καὶ τὰ γενικώτερα δόγματα τοῦ Βράμα, δὲν θέλει ἡμῶς νὰ διακρίνωμεν τὸ ἴδιον εἰς φυλὰς· Ἡ δὲ θρησκεία

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ.

Ἡ Ἀσιατικὴ Ρωσσία συνίσταται ἐκ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Κανασιῶν Ρωσσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Σιβηρία, κατοικουμένη τὸ πάλαι ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Μαγγόλων, ἐγένετο γνωστὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 1ῆ αἰῶνος, ὅτε οἱ Ῥῶσσοι χάριν τῶν γουναρικῶν εἰσέδουσιν εἰς αὐτὴν καὶ ἐκυρίευσαν τὴν ἀπέραντον ταύτην χώραν. Εἶτα δὲ κατὰ μικρὸν κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥώσσων ἢ Τουρκικῆ, ἢ Περσικῆ καὶ ἢ ἀνεξάρτητος Ἀρμενία καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1858 οἱ Ῥῶσσοι προσέθεσαν εἰς τὴν χώραν τῶν ἄπασαν τὴν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀμοὺρ χώραν, ἥτοι τὸ βόρειον καὶ ἀνατολικὸν τῆς Μαντσουρίας, σημαντικᾶς χώρας τῆς Μογγολίας καὶ τοῦ Τουρκεστάν καὶ ἄπασαν τὴν νῆσον Σακαλιάνου. Κατακτηθεῖσης δ' ὑπ' αὐτῶν καὶ τῆς χώρας τοῦ Καυκάσου ἔπαυσε πλέον ἐν τῇ γῶρᾳ ταύτῃ ὁ ἀτελεύτητος ἐκεῖνος ἄριστος πόλεμος τῶν Ῥώσσων κατὰ τῶν αὐτοχθόνων.

ΣΙΒΗΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 48° 36'—185° Δ.

Πλάτ. Β. 43° — 78° 5'.

Ἡ Σιβηρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κίνας καὶ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βεργίγειου, τῆς Ὀχοτσκιτικῆς καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Οὐραλίων ὄρεων.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Δ. τὰ Οὐράλια (πάλαι Ὑπερβόρεια ὄρη), πρὸς Ν. τὰ Ἀλταία (πάλαι Ἀννίδα), εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τὰ Ἀλδάνεια, τὰ Ἰαβλορόια ἢ Σταροβοῖα. Ἐν δὲ τῇ Καμτσιατικῇ ὑπάρχει τὸ φοβερὸν ἠραιστειὸν Κλιουτσεσκόιον (5000 μέτρ.).

Ποταμοὶ ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ὁ Ὄβις (3 χιλ. χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἀλταίων ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον ὁ Ἰερεσιας (3500 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τοῦ Ὄβιος καὶ ῤέων πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον ὁ Λένας

τοῦ Κομφικίου φιλοσόφου τῶν Σινῶν εἶνε μᾶλλον καθαρὸς θεῖσμός· διότι δὲν ἔχει ναοὺς οὔτε εἰκόνας, ἀλλ' ἐπιβάλλει εἰς τοὺς πιστοὺς μόνον τὴν τήρησιν τῶν ἐθνικῶν ἐντολῶν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς φύσεως.

Ὁ δὲ Βράμας θεωρεῖται ὅτι ὑπῆρξε ποτε νομοθέτης τῶν Ἰνδῶν, ἢ δὲ θρησκεία αὐτοῦ πρεσβεύει ἐν ὕψιστον ὄν καλούμενον Παραβοάμαν, ἕπερ μεταδίδοι τῆς δυνάμεώς του εἰς τὸν Βράμαν, Βισνοῦ καὶ Σχίβαν, τοὺς ἐπιφορτισμένους τὴν διοίκησιν τοῦ παντός· καὶ ὁ μὲν Βράμας ἐπιστατεῖ εἰς τὴν γῆν, ὁ δὲ Βισνοῦ ἐπὶ τοῦ ἀέρος καὶ ὁ Σχίβας ἐπὶ τοῦ πυρός. Οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Βράμαν παραδέχονται τὴν μετεμψύχωσιν, λατρεύοντες πλῆθος ζώων, ἐν οἷς καὶ τὴν ἀγελάδα· τὸν δὲ Γάγγην θεωροῦσιν ἐπίσης ἱερὸν καὶ πιστεύουσι ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ λουόμενοι καθαρίζονται ἀπὸ παντός μιάσματος.

(3500 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Δ. τῆς λίμνης Βαϊκάλης καὶ ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει ἀπέναντι τῶν νήσων τῆς Νέας Σιβηρίας· ὁ *Κολύμας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Στανοβοϊῶν ὀρέων ἐκβάλλει εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ὑπάρχει ἔτι καὶ ἡ λίμνη *Βαϊκάλη* ἔχουσα περιφέρειαν ὑπὲρ τὰ 200 χιλιομ. καὶ ὁμοιάζουσα μάλ-
λον μὲ θάλασσαν.

Ἡ Σιβηρία διαιρεῖται εἰς *Ανατολικὴν* καὶ *Δυτικὴν Σιβηρίαν*. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις μὲ ὁμών. νομούς εἶνε *Τοβόλσκη* ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης πεδιάδος, πρωτ. ὅλης τῆς Σιβηρίας καὶ ἡ μεγαλειτέρα αὐτῆς πόλις ἔχουσα 28 χιλ. κατ. καὶ οὕσα ἡ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Εὐρώτης, τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Κίνας. *Τόμσκη*, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ὄβιος, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Τουρκεστάν*, μητρ. τοῦ πρό τινων ἐτῶν προσαρτηθέντος εἰς τὴν Σιβηρίαν *Τουρκεστάν*. *Κιάχτα* πρὸς Ν. τῆς Βαϊκάλης ἀπέναντι τῆς Σινικῆς πόλεως *Μαίματχίνης*· ἐνταῦθα γίνεται ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς Ῥωσσίας μετὰ τῆς Κίνας. *Νερσιχίνσκη* πρὸς τὴν Κίναν, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 5 χιλ. κατ. καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ μολύβδου, ὅπου ἐργάζονται περὶ τὰς 2 χιλ. ἐξορίστων. *Οχότσκη*, μικρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις εἰς τὴν ὁμών. θάλασσαν· ἐνταῦθα οἱ Ῥῶσοι ἐπιβιβάζονται διὰ τὴν Ἀμερικὴν. *Πετρόπαυλος* ἐπὶ τῆς Καυκασιατικῆς ἔχουσα 8 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Σιβηρίαν ἀνήκουσιν αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Κουριλῶν*, ἡ νῆσος *Σακαλιάνη* καὶ ἄλλαι μικρότεροι νῆσοι, εὐρισκόμεναι εἰς τὸν Μέγ. ὠκεανόν.

ΚΑΥΚΑΣΙΟΣ ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 34° 50'—48° 25'.

Πλάτ. Β. 38° 50'—45°.

Ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσημα εἶνε ὁ *Καύκασος*, ἐξαπλούμενος καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Ποταμοὶ δ' ἐπισ. εἶνε ὁ *Κῦρος*, ὅστις δεχόμενος τὸν *Αράξην* ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· ὁ *Ριόνης* (πάλαι *Φάσις*), ἐκβάλλων εἰς τὸν Εὐξείνου.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Τιφλίς* εἰς τὴν Γεωργίαν ἐπὶ τοῦ Κύρου ποταμοῦ, πρωτ. τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας ἔχουσα θερμὰ θειοῦχα ὕδατα, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα γουναρικῶν καὶ 60 χιλ. κατ. *Εριβάνη*, μητρ. τῆς Ῥωσσικῆς Περσίας ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Βακὸν*, ὀχυρὰ καὶ εὐλίμενος εἰς τὴν Κασπίαν ἔχουσα μετὰ τοῦ Ἀστραχάν ἀξιο-

λογον ἐμπόριον καὶ 13 χιλ. κατ. Πέριξ αὐτῆς ἀναβλύζει πολὺ πετρέλαιον· διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν θεωρεῖται ἱερὰ πόλις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας εἶνε ὑπὲρ τὰς 165 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Σιβηρίας, ἐχούσης ἕκτασιν μεγαλύτεραν τῆς Εὐρώπης, 6 1/2 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μωαμεθανοὶ καὶ βουδισταί, τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας 4 1/2 ἑκατ. χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, Ἀρμένιοι καὶ μωαμεθανοί. Τὰ δυτικὰ τῆς Σιβηρίας εἶνε μᾶλλον κατοικημένα, καὶ παρὰ μὲν τὴν Βαϊκάλην κατοικοῦσιν οἱ Βουραῖται, μογγολικῆς καταγωγῆς, πρὸς Β. δὲ τούτων οἱ Τουγγούσοι, νομαδικὸς λαὸς, πρὸς Α. δὲ οἱ Κοριακοὶ, καὶ πρὸς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν οἱ Ἰακούτοι καὶ οἱ Σαμογέται, ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας· τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας τὰ Α. κατοικοῦσιν οἱ Λέσγοι, τὰ ΒΔ. οἱ Κιρκάσιοι, ἀμφοτέροι μωαμεθανοὶ, καὶ τὸ νότιον οἱ κάτ. τῆς Γεωργίας, ἔτι δὲ Ἀρμένιοι, Τάταροι καὶ Πέρσαι.

Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας, καλυπτομένης ὑπὸ πάγων καὶ ἀδιαβάτων ἐλῶν, εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρότατον· διότι τὰ πρὸς νότον ὄρη ἐμποδίζουσι τοὺς νοτίους ἀνέμους νὰ πνέωσιν εἰς αὐτήν. Ἐνταῦθα ὁ χειμὼν εἶνε δριμύτατος, διαρκῶν 9—10 μῆνας, καὶ τὸ θέρος σύντομον καὶ θερμότατον. Ἡ Σιβηρία ἔχει μεγὰλα δάση καὶ ἐρήμους καλουμένας στέππας, ἐν αἷς πλανῶνται πλῆθος ἀγρίων ζῴων, θηρευομένων διὰ τὰ πολυτίμα γουναρικὰ των· ἀλλ' εἰς τὰ καλλιεργούμενα μεσημβρινὰ μέρη παρχόνται γεννήματα, κίναβις, γεώμηλα, ραβέντιον κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλοὺς λιμῶνας, ὅπου τρέφονται πλῆθος ῥενῶν, βοῶν, καμήλων, ἵππων, πραβάτων κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, λιθανθράκων καὶ πολυτίμων λίθων.

Τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ μάλιστα τῆς Γεωργίας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· ὅθεν ἐνταῦθα παράγεται ἔλαιον, οἶνος, βάμβαξ, λίνον, ὀρύζιον, σῦκα κτλ. ζῶα δ' ἔχει ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα κτλ. ὡσαύτως δ' ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀφθονα μέταλλα καὶ μάλιστα σίδηρον.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Μῆκ. Α. 23° 40'—47°.

Πλάτ. Β. 30° —42°.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία καμμένη εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀραβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Περσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Προποντιδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΣΗΜ. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ὑπῆρξεν ἡ κοίτις τῶν ἀρχαιοτάτων βασιλείων τοῦ κόσμου· καὶ ἐν μὲν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἤκησαν τὰ βασίλεια τῶν Ασυρίων καὶ Βαβυλωνίων, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ τὸ βασίλειον τῶν Ἑβραίων, τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ τὰ βασίλεια τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Τρῶων, καὶ κατὰ τὰ βασίλεια αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. Ταῦτα πάντα ὑπέκυψαν τὸ 550 π. Χ. ὑπὸ τοῦ Πέρσας, εἶτα δ' ὑπὸ τοὺς Ἕλληνας διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους καὶ τοὺς Γραικορωμαίους, εἶτα ὑπὸ τοὺς Ἀραβας καὶ δι' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους, εἰς οὓς ἅπασα ἡ χώρα ἀνήκειται μέχρι σήμερον.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία διαιρεῖται εἰς 6 μεγάλα μέρη, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν (Ἀνατολήν) πρὸς Δ. τὴν Ἀρμενίαν εἰς τὸ ΒΑ. τὸ Κουρδικτὴν πρὸς τὸ Α. τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὸ Ἰρακ-αραβὶ εἰς τὸ ΝΑ. καὶ τὴν Ἰνδο-Ἰνδιαν πρὸς Ν. (α).

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπισ. καταβαίνοντα ἐκ τοῦ Καυκάσου εἶνε τὸ ἡφαίστειον τῶν Ἰνδῶν ἢ Ἀραράτ (5250 μέτρ.) ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, ὅπου ἐστάθη ἐπὶ τοῦ ἰσχυροῦ κατακλυσμοῦ ἢ κιβωτὸς τοῦ Νῶε· τούτου συνέχεια εἶνε εἰς τὰ ΝΑ. ὁ ἕκτος (4700 μέτρ.), διαιρούμενος εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ταύρον· αὗτος ἐκτεινόμενος πρὸς Δ. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σχηματίζει τὰ ἰσχυρὰ ὄρη Τυβῶν, Σίτυλων καὶ Ἰσθμῶν· τούτων συνέχεια εἶνε ὁ ἕβδομος (3000 μέτρ.) πρὸς Α. τῆς Μεσογείου, ἐπίσημος ποτε διὰ τὰς κέδρους του, καὶ ὁ ἀπέναντι αὐτοῦ κείμενος Ἀρτιλίβαρος, τοῦ ἰσχυροῦ κλάδοι εἶνε τὸ Θαβῶρ καὶ ὁ Κάρμηλος.

Ποταμοὶ ἐπίσημοι αὐτῆς εἶνε ὁ Ἰρις καὶ ὁ Ἄλος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἑξέινον Πόντον· ὁ Σκάμαδρος, ποταμὸς τῆς Τροίας ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ Ἔβρος, εἰς ὃν χύνεται ὁ Πακτώλος, καὶ ὁ Μαϊάνδρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαίον πέλαγος· ὁ Κύδρος, ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἰνδικόν· ὁ Μεγ. Ἀλέξανδρος, καὶ ὁ Ὁρόντης, ἐκβάλλουντες εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Εὐφράτης (1750 χιλιομ. μῆκ.) καὶ ὁ Τίγρις (1300 χιλιομ. μῆκ.) πηγάζοντες ἐκ τοῦ Ἀρχαίου, ἀμφότεροι εἶνε ἰσχυροὶ ὄρητικοὶ ποταμοὶ καὶ διαρρέοντες τὴν εὐφορωτάτην χώραν τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας τὴν καλουμένην Μεσοποταμίαν, ἐνοῦνται εἰς τὴν ἐκβολὴν των ὑπὸ τὸ ὄνομα Χαττ-χαραβ καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Περσικὸν Κόλπον.

Ἡ Ἄρμαϊς ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ἡ Βάρη ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἡ μεγαλειτέρα τῶν ποταμῶν τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔχουσα πικρὸν καὶ ἀλμυρὸν ὕδωρ· ἡ Ἄρμαϊς ἢ Νεκρὰ θάλασσα εἰς τὰ ΝΑ. ἔχουσα καθαρὸν, ἀλλὰ ἀλμυρὸν καὶ βαρύτερον ὕδωρ τοῦ τῆς θαλάσσης. Περ' αὐτὴν εἶνε αἱ πόλεις Σόδομα καὶ Γόμορα· εἰς τὴν λίμνην ταύτην χύνεται καὶ ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία. Ἐπίσ. πόλεις αὐτῆς εἶνε Σκούταρι (πάλαι Χρυσόπο-

Διοικητικῶς δὲ διαιρεῖται αὕτη εἰς 16 βασίλεια ἢ διοικήσεις.

λις) ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ προάστειον αὐτῆς ροιμένη, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Νίκαια πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν ἔθα συγκροτηθεῖσαν τὸ 325 μ.Χ. ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον. Προὔσα ἐπὶ τερπνῆς θέσεως πρὸς τὸ ὄρος Ὀλυμπον, πρωτ. τῶν βασιλείων Βιθυνίας καὶ τὸν 14—15 αἰῶνα τῶν Τούρκων, ἔχουσα θερμὰ ὑδρῶματα σηπίου, (ὄθεν κατασκευάζονται αἱ κεφαλαὶ τῶν καπνισγῶν), ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δ' αὐτῆς κείται ἡ Γρανικὸς, ὅπου τὸ πρῶτον ἐνίκησε τοὺς Πέρσας ὁ Μέγ. Ἀλέξανδρος. Κιουτάχεια (πάλαι Κοτυάειον) πρὸς Ν. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Κιρλί ΝΑ. παράλιος καὶ πλουσία πόλις, ἐπίσημος διὰ τὸ φιλόμι τῶν κατοίκων της, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον. Πέργαμος πρὸς Ν καὶ πόλις. Φάκαια, ἀρχαία παράλιος πόλις, μητρ. τῆς ἐν Γα πόλεως Μασσαλίας.

Σμύρνη, ἀρχαία, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἀτικῆς Τουρκίας ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Ἑλλ. Γυμνάσιον καὶ ἀξιό νοσοκομεία. Ἀϊδίνιον πρὸς Ν. παρὰ τὸν Μαιάνδρον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν ταπήτων καὶ 30 χιλ. κατ. Πρὸς Ν. τῆς Σμύ κείνται αἱ ἄλλοτε διάσημοι πόλεις Κλαζομεναί, Ἐφεσος, Κολοφ Μυοῦς, Μίλητος Ἀλικαρνασσός, Ἀττάλεια, ἀρχαία καὶ παρά πόλις μητρ. τῆς Παμφυλίας ἔχουσα νῦν δημοτικὸν καὶ Ἑλλην. Γυμνάσιον. Σελεύκεια πρὸς Δ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ, ἀρχαία παράλιος πόλις. Ταρσός πρὸς Δ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κύδνον ὄν λουσθεὶς ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος βαρέως ἠσθένησε, πατὴρ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, νῦν δ' ἔχουσα περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. Ἀδαρά ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἐν εὐφύρῳ τόπῳ, μεσόγειος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἰχόνιον ΒΔ. μεσόγειος πόλις, ἔδρα ποτὲ τῶν σουλτάνων, νῦν ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Καισάρεια ἐπὶ τοῦ Ἄλυος πάλαι μεγάλη μεσόγειος πόλις, πατὴρ τοῦ μεγ. Βασιλείου, καταστραφεῖσα τὸ 1835 ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἀγκυρα πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Σαγαρίου, ἀρχαία μεσόγειος πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰ μαλλία της καὶ διὰ τὴν νίκην τοῦ Ταμερλάνου ἐπὶ τὰ τοῦ Βαγιαζήτου (1401 μ. Χ.), ἔχουσα νῦν 45 χιλ. κατ. Ἰσπάρτεια πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἄλυος, ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. Ἰωνία (πάλαι Κώμανα) ΒΔ. ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χαλκοῦ ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Ἀμάσεια ἐπὶ τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ, ἀρχαία πόλις. Κερασσοὺς πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Ἰριδος, ἀρχαία πόλις, ἐξ ἧς ἀποφουτεύθησαν αἱ κερασσοὶ εἰς τὴν Εὐρώπην. Τραπεζοῦς ΒΑ. ἀρχαία πόλις, νῦν Εὐξείνιον πόντον, ἀρχαία, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἀπὸ τῆς Ἰωνίας ἔρχεται ἐπὶ τινὰ ἔτη καὶ ἔδρα τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλείου. Σιγώπιον πρὸς Δ. εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, πατὴρ τοῦ φιλοσόφου Διογένοους τῶν Μιθριδάτου. ἐνταῦθα τὸ 1853 οἱ Ῥῶσοι κατέκαυσαν τὸν πύργον καὶ τὸν στόλον.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

τὰ δυτικά καὶ νότια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εὐρίσκονται αἱ ἐξῆς

ροκόνησος (νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ) ἐν τῇ Προποντίδι, εἰς ἣν πολ-
ύθερος μεταβαίνουσιν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. Τέρεδος
ἔστι νησιὶς ἀρχαίας Τροίας εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου, εὐ-
καὶ τερπνὴ νῆσος, ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα, εἰς ὃν προ-
ζονται τὰ εἰς τὸν Ἑλλησπόντον ἀναγόμενα πλοῖα.

Ἡ Ἔσβος ἢ Μιτυλήνη (80 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. εὐφορος καὶ ὠραία
κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ μωρεῶν, ἀλλ' ὑποκειμένη
ἐν σφοδρῶν σεισμοῦ μητρ. αὐτῆς εἶνε Μιτυλήνη, ἀρχαία πόλις, ἔ-
στι ἀξιόλογον Ἑλλήν. Γυμνάσιον. Οἱ Ἄεσβιοι ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρ-
χῶν καὶ νῦν εἶνε λίαν φιλόμουσοι· διὸ καὶ εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς
πόλεις τῶν ἔχουσι συστήσει δηματικά καὶ Ἑλλήν. σχολεῖα.

Ἡ Κίος πρὸς Ν. (60 χιλ. κατ.), ὄρεινὴ καὶ πετρώδης ἀλλὰ λίαν εὐ-
φορὴ νῆσος, ἐπίσημος διὰ τοὺς οἴνους, τὴν μαστίχαν, τὰ ἀμύγδαλα
καὶ τὸ ὠραῖον κλίμα της, ἔχουσα τοὺς ἐμπορικωτέρους ἀνθρώπους
τοῦ κόσμου καὶ ὁμών. πόλιν μὲ Ἑλλήν. Γυμνάσιον καὶ ἀξιόλογον
ναυτικόν. Ψαρὰ ΒΔ. μικρὰ καὶ πετρώδης νῆσος, ἐπίσημος διὰ τὸ
ἔχει τὴν Ἑλλήν. ἐπανάστασιν ναυτικόν της.

Ἡ Σάμος (70 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτ. τῆς Μυκά-
λας, ὄρεινὴ ἀλλ' εὐφορὴ νῆσος, παράγουσα ὠραίους οἴνους καὶ στα-
ραὶ καὶ ἔχουσα ὠραῖαν θεάν· εἶνε δὲ πατὴρ τοῦ Πυθαγόρου καὶ
ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν καὶ διάσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοί-
κων της. Ἀποτελοῦσα δὲ ἰδίαν ἡγεμονίαν διοικεῖται διὰ χριστιανῶν
ἐπιτρόπου πεμπομένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, καὶ διὰ βουλῆς. Ταύτης
ἡ πόλις εἶνε Βαθύ, ἔχουσα Ἑλλήν. Γυμνάσιον. Ἡ Ίκαρία ΝΔ. μικρὰ καὶ
πέτρώδης νῆσος, ἣς οἱ κάτοικοι εἶνε μᾶλλον ἀνθρακίς. Ἡ Πάρος ΝΑ.

Ἡ Ἐβὴ καὶ πετρώδης νῆσος, ἔχουσα κατοίκους μᾶλλον ἄλιεις· ἐνταῦ-
θα ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος συνέγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν·
ἡ δὲ καὶ ἐπίσημον μονὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία
ἡ πόλις καὶ μάλιστα ἐκκλησι. χειρόγραφα. Ἡ Λέρος καὶ Κάλυμνος πρὸς
ΒΔ. μικρὰ ὄρειναι καὶ πετρώδεις νῆσοι, ὧν οἱ κάτ. ἐνασχολοῦνται εἰς
ἀλιείαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. Ἡ Κῶς ΝΑ. εὐφορὴ νῆσος, ἐπίση-
μος διὰ τὰ προϊόντα της, πατὴρ τοῦ ἱατροῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ
ἱεροῦ Ἀπελλοῦ. Ἡ Ἀστυπάλαια καὶ Σύμη ΝΔ. μικρὰ πετρώδεις
νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ἡ Ἄνδρος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος
ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ.
ἡ πόλις ἀρχαίαν καὶ λίαν ὀχυρὰν πόλιν, ἀκμάσασαν ἐπὶ τῶν Μακεδο-
νικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν χρόνων διὰ τοῦ ναυτικοῦ της, τῶν λαμπρῶν
ἡ πόλιν νόμων της καὶ τῶν γλυπτικῶν ἐργαστηρίων της. Ἐν αὐτῇ

ὕψηρε καὶ τὸ κολοσσαῖον ἐκ χαλκοῦ ἄγαλμα τοῦ Ἡλίου, ἐν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. *Κάρπαθος* πρὸς Ν. ἐξ ἧς ὠνομάσθη *Καρπάθιον* τὸ περίξ πέλαγος, ὄρεινὴ καὶ πετρώδης νῆσος, *Κάσος* νοτιώτερον, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς.

Κύπρος (180 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εἰς τὴν Μεσόγειον, μεγάλη νῆσος, μᾶλλον πεδινή, εὐφορωτάτη καὶ πλουσία, παράγουσα λαμπροὺς οἶνους, γεννήματα, βάμβακα, ρίζαριον, μαλλίον, μέταξαν, ἔλαιον κτλ. Πρωτ. αὐτῆς εἶνε *Λευκωσία*, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. κατ. ἀλλ' αἱ μᾶλλον ἐμπορικαὶ πόλεις αὐτῆς εἶνε ἡ *Λάρναξ* (πάλαι *Κίτιον*) καὶ ἡ *Λεμεσσοῦς* (πάλαι Ἀμαθοῦς). *Πάφος*, ἀρχαία πόλις διάσημος διὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. *Ἀμμόχωστος* ὄχι μακρὰν τῆς ἀρχαίας *Σαλαμῖνος*, ἔχουσα τὸν καλλίτερον λιμένα καὶ τὸ ὀχυρώτερον φρούριον τῆς Κύπρου (α).

ARMENIA. Διηρημένης τῆς Ἀρμενίας εἰς *Περσικὴν*, *Ῥωσικὴν* καὶ *Τουρκικὴν*, ἐπίσ. πόλεις τῆς *Τουρκικῆς* εἶνε *Ἐρζερούμ*, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἐργοστάσια ὄπλων καὶ 85 χιλ. κατ. *Διαρβέικη* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μαροκηνῶν δερμάτων, μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 45 χιλ. κατ.

ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ἡ ἀρχαία *Καρδουχία*, ἐξ ἧς οἱ Μῦριοι μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος διαβαίνοντες πολλὰ δεινὰ ὑπέστησαν. εἶνε τόπος ὄρεινός ἔχων καὶ εὐφόρος πεδιάδας καὶ πόλιν *Κερκούτην*. ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον νομάδες, ἔχοντες θρησκείαν μεμιγμένην ἐκ χριστιανικῶν καὶ μωαμεθανικῶν παραδόσεων καὶ πολλὴν κλίσιν εἰς τὴν θήραν καὶ τὴν ληστείαν.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ καὶ ΙΡΑΚ-ΑΡΑΒΙ. Ἐπίσ. αὐτῶν πόλεις εἶνε *Μοσούλη* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος μὲ 18 χιλ. κατ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Νινευή* διασώζουσαν πολλὰ περίεργα μνημεῖα. Τούτης ΝΑ. κείνται τὰ *Ἀρβηλα* καὶ *Γαυγάμηλα*, ὅπου ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸν τελευταῖον Δαρείον τὸν Κοδομανόν. *Βαγδάτιον* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, πρωτ. ποτε τῶν Καλιφῶν ἤδη δ' ἔχει μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ 150 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ κείνται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας *Σελευκείας* καὶ τῆς *Κτησιφῶντος* πρωτ. τῶν Περσῶν. *Ἡ.λάχη* πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας *Βαβυλώνης*, πρωτ. τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Περσῶν καὶ τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου. *Βασσόρα* ἐπὶ τοῦ Χατελ-χραβ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον, ἔχουσα νοσῶδες κλίμα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΥΡΙΑ. Ἐπίσ. αὐτῆς πόλεις ΒΔ. εἶνε *Ἀλεξανδρέττα*, μικρὰ καὶ νοσῶδης κώμη, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ ἐμπόριον παρ' αὐτὴν κει-

(α) Ἡ νῆσος Κύπρος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους κατέχεται διὰ συνθήκης ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. **Δημοσία Κεντρικὴ**

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ται και ἡ ἀρχαία Ἰσσοῦ. Ἀρτιόχεια παρὰ τὸν Ὀρόντην, μεγάλη ποτὲ πόλις και πρωτ. τῶν Σελευκειδῶν. συχνά δὲ πάσχουσα ὑπὸ σεισμῶν μόλις ἔχει ἤδη 16 χιλ. κατ. Χαλέπιον, μεσόγειος πόλις ἔχουσα και νῦν ἔτι μέγα ἐμπόριον και 100 χιλ. κατ. Τρίπολις, παρὰ τὸν Ὀρόντην και ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 13 χιλ. κατ. Βηρυτός, ἐμπορικὴ πόλις τῆς Συρίας εἰς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Σάϊς (παλαι Σιδῶν) και Σοῦρ (παλαι Τύρος), αἱ ἐπισ. πόλεις τῆς ἀρχαίας Φοινίκης. Πτολεμαῖς ἡ Ἀκρη (20 χιλ. κατ.), ὄχυρά και ἐμπορικὴ πόλις.

Δαμασκός ἐπὶ τερπνῆς πεδιάδος, μεσόγειος, μεγάλη και βιομήχανος πόλις μητρ. τῆς Συρίας και ἔδρα τοῦ πατριάρχου τῆς Ἀρτιόχειας ἔχουσα ἐργοστάσια ζιφῶν, μεταξωτῶν και βαμβακερῶν ὑφασμάτων και 150 χιλ. κατ. τὰ δὲ δαμάσκηνα, τὰ χρυσόμηλα, τὰ ροδάκηνα και οἱ ξηροὶ αὐτῆς καρποὶ εἶνε ὀνομαστοί. Βαλβέκ (Ἡλιούπολις) πρὸς Β. παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ὀρόντου ἐπὶ ὠραίας κοιλάδος, λαμπρὰ διασώζουσα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου εἰρήπια ταύτης ΒΑ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ διασώζουσα τὸν ναοῦ τοῦ Ἡλίου εἰρήπια ταύτης ΒΑ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ταδμόρ κεῖται ἡ ἀρχαία Παλμύρα, μεγίστη ποτὲ πόλις και ἔδρα τῆς βασιλείσσης Ζηνοβίας,

Ἰερουσαλήμ ἐπὶ ἀθλίας θέσεως, περικυκλωμένη ὑπὸ γυμῶν και ἀποτόμων βουνῶν, ἐπίσημος διὰ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος και ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. τῶν πλείστων Ἀράβων και Ἑβραίων ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ τσαμίον τοῦ Ὀμάρου ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Βηθλεὲμ πρὸς Ν. ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἔχουσα ναὸν κτισθέντα ὑπὸ τῆς Ἀγ. Ἐλένης. Ἰόππη, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἰερουσαλήμ, μικρὰ και ἐμπορικὴ πόλις κατοικουμένη ὑπὸ Ἀράβων. Παῖς (παλαι Γάζα), ἦν ὁ μέγ. Ἀλέξανδρος κινδυνεύσας δι' ἐφόδου ἐκυρίευσεν (15 χιλ. κατ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε 12350 τετρ. μιλ. δὲ κατ. περὶ τὰ 16 1/2 ἑκατ. ὧν μικρὸν μέρος τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἀποτελοῦσιν οἱ Τούρκοι. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι παρὰ πολλοὶ Ἕλληνες, Ἀραβες, Ἀρμένιοι, Κοῦρδοι και Ἑβραῖοι. Οἱ Γεζίδαι, λαὸς ληστρικός, εἶνε ἐξηπλωμένοι κατὰ φυλάς ἀνεξαρτήτους εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, τὸ Ἰρακ-αραβὶ και τὸ βόρειον τῆς Συρίας. οἱ δὲ Τούρκοι, ἕτερος λαὸς νομαδικὸς ἀρκετὰ ἐπίφοβος, εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τοῦ τόπου, και οἱ Ἰρῶσοι (170 χιλ.), φυλὴ δραστηρία ἀλλ' ἀλαζῶν και θηριώδης, κατοικοῦσι τὸν Λίβανον. τέλος οἱ Μαρωνῖται (150 χιλ.), ἕτερος λαὸς τοῦ Λιβάνου, ἔχουσι ἤθη μαλακώτερα και ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἐν αὐτῇ ὁ μωαμεθανισμός· ἀλλὰ και πολλοὶ Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι και Ἀρμένιοι ὑπάρχουσιν, ἐλάχιστοι δὲ δυτικοὶ και διαμαρτυρούμενοι, ὀλίγοι Ἰσραηλῖται και τινες εἰδωλολάτραι. Οἱ Μαρωνῖται εἶνε Χριστιανοὶ και ἀναγνωρίζουσιν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλη-

σίας των τὸν Πάπαν, ἀλλὰ δὲν παραδέχονται ὅλους τοὺς τύπους δυτικῆς ἐκκλησίας. Τῶν δὲ Δρούσων ἡ θρησκεία εἶνε εἶδος μονοθεοῦ καὶ προφήτης των εἶνε ὁ Ἀκέμ, ὅστις ὑπῆρξε καλῆφης τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα. Διοικεῖται δὲ αὕτη ὡς καὶ ἡ Εὐρώπη Τουρκία ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε λίαν ποικίλον. Πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ νότια αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἀμμώδεις ἐρημοὶ ἀλλὰ καὶ εὐφορώταται γαῖαι εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς κοιλάδας τοῦ Λιβάνου· πρὸς τὰ ΒΔ. ὑπάρχει τὸ ὄρος Ταῦρος, τοιοῦτο αἱ κορυφαὶ εἶνε ἀείποτε χιονοσκεπέαστοι, αἱ δὲ μεταξὺ κοιλάδων εἶνε εὐφορώταται καὶ λίαν θερμαί· τὸ δυτικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον, καὶ τὸ ἔδαφος του παράγει ὅλους τοὺς μεσημβρινούς καρπούς· τὸ δὲ βόρειον καὶ μάλιστα τὰ ὄρενά τῆς Ἀρμενίας εἶνε χῶραι χειμῶνα ψυχρόταται, ἀλλ' αἱ κοιλάδες αὐτῆς αἱ εἰς τὰς ὑπὸ ὑπὸ ἄραρὰτ ἐθεωρήθησαν ὡς ὁ ἐπίγειος παράδεισος· συχνὰ ὅμως πόλεις ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν. Παράγει δ' ἐν γένει ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία γεννήματα, βάμβακα, κόμμι, κηρόν, μαλλία, ριζάριον, σταφίδας, μέταξαν κτλ. καὶ ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ ὄλων χρησιμωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον μετάλλων.

ΠΕΡΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 42° — 59°.

Πλάτ. Β. 25° 45' — 39° 30'.

Ἡ Περσία, καλουμένη Ἰράν ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, ὄριον πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ρωσσίας, τῆς Κασπίας θαλάσσης τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν, τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

ΣΗΜ. Οἱ Πέρσαι γεωργικὸς καὶ ποιμενικὸς λαὸς ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητον καὶ ἰσχυρὸν κράτος ἀπὸ τοῦ Κύρου τοῦ μεγάλου, ὑποτάξαντες τὰς γύρω χώρας, τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν καὶ τέλος τὴν Αἴγυπτον· ἀλλ' ὁ ἄριστος Ἀλέξανδρος μετ' ἀλλεπαλλήλους μεγάλας μάχας κατὰ τῶν Περσῶν ὑπέταξε τὸ Περσικὸν κράτος (331 π. Χ.) καὶ συνέστησε τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἡγεμονίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς παρακμῆς τῶν Σελευκιδῶν ἰδρύθη ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις τὸ Παρθικὸν βασίλειον, πρὸς ὃ οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἀδιακόπους πολέμους· Ἀνατραπέντος ἡμῶς τούτου 226 μ. Χ. συνεστήθη τὸ νέον Περσικὸν βασίλειον ὑπὸ τῶν Σασανιδῶν, ἔχον ἀδιαλείπτους πολέμους πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου. Τὸ δὲ 634 μ. Χ. ὑπετάχθη ἡ Περσία εἰς τοὺς Ἄραβ' ὧν ἐδέχθη καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, εἶτα δ' εἰς τοὺς Μογγόλους, καὶ τέλος τὸν 16 αἰῶνα ἰδρύθη ὑπὸ Ἀβᾶ τοῦ μεγάλου τὸ νῦν Περσικὸν βασίλειον.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ὄρος αὐτῆς ἐπισ. εἶνε τὸ Ἐλβουρον (5600 μέτρ.). οἱ δὲ ποτα-
της εἶνε ὀλίγου λόγου ἀξιοί. ἔχει δὲ καὶ λίμνας, ὧν σημαντικωτέ-
νε ἡ Οὐρμία.

Ἐπισ. πόλις τῆς Περσίας, διηρημένης εἰς 11 ἐπαρχίας, εἶνε Βαλ-
χη πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοσ πό-
ἔχουσα πολλὰ Τουρκικὰ σχολεῖα καὶ 85 χιλ. κατ. Τεχεράν,
τ. τῆς Περσίας ἐν τῇ παλαιᾷ Μηδίᾳ πρὸς τὸ Ἐλβουρον, ἔχουσα
πρὸν παλάτιον καὶ τὸν χειμῶνα 120 χιλ. κατ. Ἰσπαχάν, πάλαι
ἄλλη πόλις καὶ πρωτ. τῆς Περσίας, νῦν δ' ἔχουσα μόνον 60 χιλ.
τ. Ταυρίς ΒΑ. τῆς Οὐρμίας, ὠραία, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομηχα-
πόλις ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Χιράζη, ἐπὶ ὠραιᾶς ἐκ ῥόδων καὶ
πέλων κοιλάδος, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν
αὐτοῦμένη ὑπὸ τῶν Περσῶν ταύτης ΒΑ. κείνται τὰ μεγαλοπρεπῆ ἱερί-
τῆς Περσεπόλεως, καὶ παρὰ τὴν Ἀμαδάν τὰ ἀρχαῖα Ἐκβάτανα.
ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 11100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 10
μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἐν Περσίᾳ πιστεύοντες
δῶγματα τοῦ Ζωροάστρου· διοικουῦνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτου
νόμου Σάχου καλουμένου· ἀλλ' ἐν Περσίᾳ ὑπάρχουσι καὶ νομαδικαὶ
ἀνεξάρτητοι περιπλανώμενοι εἰς τὰς ἐρήμους.

Ἡ χώρα αὕτη μετὰ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, ἀποτε-
ρεῖ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν, εἶνε ἀρκετὰ ὑψηλὴ, ἔχουσα ὄρη ἀνυδρα
καὶ πολλὰς ἀμμώδεις ἐρήμους· ἔχει ὅμως καὶ εὐφόρους πεδιάδας, αἱ
καὶ κοιλάδες τῆς Χιράζης θεωροῦνται αἱ ὠραιότεραι τῆς Ἀνατολῆς,
ἀπὸ τῆς Περσίας εἶνε σίτον, ὄρυζιον, οἶνον, βάμβακα, λίνον, κάνναβιν, καπνόν,
κάνναβιν κτλ. τὰ ὄρη αὐτῆς ἔχουσι μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μο-
λυβδου, μαρμάρων, πετρελαίου, ἄλατος κλ. Ἐχει δὲ καὶ λαμπροὺς
πολλοὺς ἢ Περσία, καμῆλους ἐκ τοῦ λεπτοῦ μαλλίου τῶν ὁποίων κα-
σκευάζουσι λαμπρὰ ὑφάσματα, πρόβατα, αἰγας λαμπρὸν φερούσας
καὶ ἄλλα κτλ. εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεῦνται καὶ λαμπρότα-
τα μαργαρίται. Τὸ δὲ κλίμα τῆς Περσίας πρὸς νότον εἶνε θερμώτατον,
δὲ τὰ βόρεια λίαν συγκερασμένον.

Ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ ἐπιστήμαι ἐν Περσίᾳ εἶνε εἰσέτι ἄγνωστα, ἢ
βιομηχανία ἐνεργὸς· διὸ ἐξάγονται μεταξωτὰ ὑφάσματα, τάπητες,
καὶ ἄλλα κτλ. διάφορα μέταλλα καὶ κεντητὰ χειροτεχνήματα,
καὶ ἄλλα κτλ.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ καὶ ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 57° 45'—69° 45'.

Πλάτ. Β. 27° 50'—37° 10'.

Τὸ Ἀφγανιστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς ἄνω ὑπὸ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περσίας, τὸ δὲ νότιον ὄριον αὐτοῦ κατέχει τὸ Βελουτχιστάν.

ΣΗΜ. Τὸ Ἀφγανιστάν μετὰ τοῦ Βελουτχιστάν ἐπὶ τῆς Περσικῆς μοναρχίας ἀπέτελει τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος ἤτοι τὸ ἀνατολικὸν Ἰράν· εἰς τὸ δ' ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς Περσίας ὑποταγθεὶς μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν Μογγόλων. Τὸ δὲ 1747 μ. Χ. κατεστάθη ὅλως ἀνεξάρτητον· ἀλλ' ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων του πολέμων ἐξησθένησε καὶ τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος τὸ Βελουτχιστάν ἀποσπασθεὶς ἀπέτελεσεν ἴδιον κράτος. Μετὰ δὲ ταῦτα αἱ γειτνιαζόμενοι Ἰσλαμῶν εἰσήλθον ἐν ἐμφυλίοις στάσεσιν εἰς αὐτό, ἀλλὰ τὸ 1842 ἠναγκάσθησαν πάλιν νὰ τὸ ἐκκενώσωσιν. Ἦδη δὲ τὸ Ἀφγανιστάν εἶνε διηρημένον εἰς 5 χανάτα ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητα. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Βελουτχιστάν εἶνε διηρημένον εἰς μικρὰ χανάτα, ἀναγνωρίζοντα ὡς ἀρχηγόν των τὸν Χάν τῶν Κελάτ ὑποτελεῖ ὄντα εἰς τοὺς Ἀγγλους.

*Ὅρος αὐτῶν ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. τὸ Ἰνδοκοῦχον (πάλαι Παρομισσός), ποταμὸς δὲ μεγαλειότερος εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτοῦ ὄρια εἶνε τὸ Ἰνδός, καὶ λίμνη ἀξία λόγου ἡ Χαμουρ (πάλαι Ἀρία).

*Ἐπίσ. πόλεις τοῦ Ἀφγανιστάν εἶνε Καβούλ ἐπὶ ἀληθοῦς ἐπιπέδου παραδείσου κειμένη, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Κανδαχάρ, πάλαι πρωτ. καὶ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἐράτ (πάλαι Ἀλεξάνδρεια ἐν Ἀρίοις) ἐντὸς λαμπρῶν πεδιάδος, πρωτ. χανάτου ποτελοῦς εἰς τὴν Περσίαν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ τὸν Χορασάν καὶ 46 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ Βελουτχιστάν ἐπίσ. πόλεις εἶνε Κελάτ, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου, βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 7307 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατὰ μὲν Ἀφγανιστάν 6 ἑκατ. τοῦ δὲ Βελουτχιστάν 2 ἑκατ. μωαμεθωοῦνται, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες λατρεύοντες τὸν Βούδαν καὶ Βράμαν. Κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀπολύτων ἡγεμόνων.

Τὸ κλίμα των εἶνε εὐκραές, τὸ δ' ἔδαφος ἔχει πολλὰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ ἰδίως ἐν τῷ Βελουτχιστάν τὴν ἐρημον Γεδρωστάν· καὶ δὲ καὶ εὐφόρους πεδιάδας παραγούσας σίτον, βάμβακα, ἀμύγδαλα, κριθὸν, ζαχαροκάλαμον, καπνὸν κτλ. εἶτι δὲ μάρμαρα διαφόρων ἐξορύσσονται καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου καὶ ἀντιμονίου κτλ. κτηνοτροφία δ' ἐπίσης εἶνε ἐν αὐταῖς ἀνεπτυγμένη καὶ τὰ τῶν τῶν μαλλία εἶνε ἀξιόλογα.

ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 48° 36'—71°.

Πλάτ. Β. 35° —43°.

Τὸ Τουρκεστάν ἢ Τουρὰν ἢ καὶ ἀνεξάρτητος *Tataria* καλούμενον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Ἀράλης λίμνης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Τουρκεστάν περιλαμβάνει τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰμάου Σουβίαν, τὴν γῆραν τῶν Μασσαγετῶν, τῶν Σακῶν, Σογδιανῶν καὶ ἄλλων λαῶν. Ἐντεῦθεν ἐξήλθον οἱ Τοῦρκοι, οἱ Οὔνοι καὶ ὁ Ταμερλάνος. Ἐπισ. δὲ τῶν κατοικοῦντων ἐν αὐτῷ λαῶν εἶνε οἱ Οὐσβέikai, οἱ Βουχάροι, οἱ ἰσχυρότεροι ἀπάντων, ὧν ὁ ἡγεμὼν ἔχει τὸν τίτλον Ἐμίρ Ἐλμουμενίν (ἡγεμόνος τῶν πιστῶν), καὶ οἱ Σάρται ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔχοντες μονίμους οἰκίσεις. Τούτου τὸ βόρειον μέρος κατεκτήθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ προτετέθη εἰς τὴν Σιβηρίαν.

*Ὅρος αὐτοῦ ἐπισ. πλὴν τοῦ Ἰνδοκούχου εἶνε πρὸς Α. τὸ Βόλουρον, ποταμοὶ δὲ ὁ Ὠξος καὶ ὁ Ἰαξάρτης χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην.

Ἐπισ. δὲ αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βουχάρα ἐπὶ τοῦ Ὠξου, ἱερὰ τῶν Μωαμεθανῶν πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰ Τουρκικὰ σχολεῖά της ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ ὑπὲρ τὰς 70 χιλ. κατ. Σαμαρκάνδη, μεγάλη ποτὲ πόλις καὶ πρωτ. τοῦ Ταμερλάνου, ἔνθα ὑπάρχει ἔτι καὶ ὁ τάφος του. Βάλκα (πάλαι Βάκτρα), ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς ἡ ἀρχαιότερα πόλις τοῦ κόσμου. Χοκάνδη παρὰ τὸν Ἰαξάρτην, πρωτ. τοῦ Τσιγκισχάνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Χίβα ἐπὶ τοῦ Ὠξου, πρωτ. τῆς Χοβαρσεμίας· ταύτης ὁ χάνης ἐγένετο ἤδη ὑποτελής εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε περὶ τὰς 11 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. 7 1/2 ἑκατ. οἱ πλείστοι μωαμεθανοὶ σουνίται διηρημένοι εἰς φυλάς καὶ κυβερνώμενοι ὑπὸ ἀπολύτων ἀνεξαρτήτων ἡγεμόνων, ὁ δὲ χάνης τῆς Κιργισίας εἶνε ὑποτελής εἰς τοὺς Ῥώσους.

Τὸ κλίμα τοῦ Τουρκεστάν εἶνε ἐξαιρετικὸν τὸ δ' ἔδαφος καὶ μάλιστα τοῦ ΝΑ. μέρους εἶνε λίαν εὐφορον παράγον λαμπροὺς καρπούς, γεννήματα, οἶνον, βάμβακα, ἀλλ' ἔχει πρὸς τὸ ΝΔ. καὶ πολλὰς ἀμμόθεις ἔρημους, ἔτι δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων. Ἡ κτηνοτροφία καὶ μάλιστα εἰς τὴν πλήρη στεπεπῶν Κιργισίαν εἶνε τὸ καλλίτερον ἐπάγγελμα· διὸ τρέφονται ἐνταῦθα λαμπροὶ ἵπποι, κάμηλοι, πρόβατα, αἰγες κτλ. εἰς δὲ τὴν Βουχαρίαν ὑπάρχει καὶ ἀπύλογο βιομηχανία καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 69° —131°.

Πλάτ. Β. 17° 30'—53°.

Ἡ Κίνα κατέχουσα τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας, ΝΑ. ὑπὸ τῶν Ἰνδιῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς, τῆς Κιτρίνης, τῆς Κυανῆς καὶ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν.

ΣΗΜ. Ἡ Κίνα εἶνε τόπος ἀρχαιότατα πολιτισμένος· διότι πρὸ 4 χιλ. ἐτῶν σχηματίζει κράτος ἰσχυρὸν, ὑποστάν πολλὰς ἐπαναστάσεις κατὰ δὲ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα μ. Χ. οἱ Μανσχοῦροι ἐκυρίευσαν τὴν γῶραν. Ἐν τούτοις πολλὰ νῦν γίνονται συχνὰ ἐπαναστάσεις σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐκδίωξιν τῆς ἀργούσης φυλῆς. Οἱ Σῖναι δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ξένους καὶ διὰ τοῦτο μετὰ μεγάλους πολέμους, καὶ ἀφ' οὗ ἐκυρίευσαν ἐσχάτως οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι καὶ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Σινικοῦ κράτους τὸ Πεκίνον, μόλις ἐσυγχώρησαν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ ἐμπορεύωνται ἀκωλύτως εἰς πολλὰς τῶν παραλίων πόλεων τῶν.

Τὸ Σινικὸν κράτος συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Κίνας, τῆς Κορέας, τῆς Μανσχοῦρίας, τῆς Μογγολίας, τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν πρὸς Δ. καὶ ἐκ τοῦ Θιβέτ καὶ τοῦ Βουτὰν πρὸς Ν.

Ὅρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Β. τὰ Οὐράνια, τὰ Ἀλιτάια, τὰ Σαϊανικά, πρὸς Δ. τὸ Βόλουρορ, ΝΑ. τὰ Ἰμαλάια, ἔχοντα ἐντὸς τῆς Σινικῆς πολλὰ ἡφαιστεια, ὧν ἐπισημότερον εἶνε τὸ Τουρφάν.

Ποταμοὶ ἐπισ. εἶνε ὁ Ἀμούρ ἢ Σακαλιάρος (Μαῦρος ποταμὸς 4500 χιλ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τῆς Βαϊκάλης λίμνης καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὴν Ὀχοτοσικὴν θάλασσαν· ὁ Ὀάγγος (Κίτρινος), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Κίνας καὶ ἔχων περίπου τὸ αὐτὸ μὲ τὸν Ἀμούρ μῆκος ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν· ὁ Ἰανοκιάγγος (Κυανοῦς 4500 χιλιομ. μῆκ.), ποταμὸς κατ' ἐξοχὴν καλούμενος ὑπὸ τῶν Σινῶν· οὗτος πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν.

Λίμνη δ' αὐτῆς ἐπισ. εἶνε ἡ Κουκουράρη, καὶ διώρυξ ἡ καλουμένη Ἀυτοκρατορικὴ διώρυξ, ἐνώνουσα τὸν Ὀάγγον ποταμὸν μὲ τὸν Ἰανοκιάγγον· αὕτη δὲ εἶνε καὶ ἡ μεγαλειτέρα διώρυξ τοῦ κόσμου (1200 χιλιομ. μῆκ.)· ἔρημος δὲ τῆς Κίνας ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἔκτασίν τῆς εἶνε ἡ Κόβη.

Ἐπισ. πόλεις τῆς ἰδίως Κίνας, διηρημένης εἰς 18 νομοῦς, εἶνε τὸ Πεκίνον πρωτ. τοῦ κράτους, μεγάλη πόλις ἔχουσα ἔξωθεν ὠραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ θέαν καὶ περὶ τὰ 2 ἑκατ. κατ. Νανκίη ἐπὶ τοῦ Ἰανοκιάγγου, ἡ μεγαλειτέρα πόλις κατὰ τὴν περίμετρον, ἀλλ' ἔχουσα μόνον 1 1/5 ἑκατ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον καὶ τὸν περίφημον ἐκ πορ-

σελάνης πύργον ἔχοντα 65 μέτρ. ὕψος. Οὐσα δὲ ἄλλοτε πρωτ. τοῦ Σινικοῦ κράτους θεωρεῖται νῦν ὡς πόλις τῶν πεπαιδευμένων τῆς Κίνας, παράγουσα εἰς τὰς πέριξ πεδιάδας πρᾶσινον τέιον καὶ κίτρινον βῆμβακα, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ ὑφάσματα τὰ καλούμενα *γαρκί-
ραι*. *Καρτώρ*, ἡ πρώτη πόλις ἐν ἣ κυρίως ἐμπορεύονται οἱ Εὐρω-
παῖοι, ἔχουσα στενὰς καὶ λοξὰς ὁδοὺς, μεγίστην βιομηχανίαν, ἐμπο-
ριον καὶ 1 1/4 ἑκατ. κατ. Πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Καντῶνος κείται
ἡ νῆσος *Μακάων* με' ὁμών. πόλιν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Πορτογάλους
(55 χιλ. κατ.), καὶ ἡ *Χογγόγγη* πρὸς Α. μικρὰ νῆσος (120 χιλ.
κατ.) ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλους καὶ ἔχουσα πόλιν *Βικτωρίαν*.

Χιγκίνη πρὸς Β. πάλαι πρωτ. τῶν Μανσχούρων, ἔχουσα 200
χιλ. κατ. *Κορίγη*, μητρ. τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κορέας ἔχουσα διάσημον
βιβλιοθήκην. *Οὐργα*, μητρ. τῆς Μογγολίας ἔχουσα 40 χιλ. κατ.
Ἐν ταύτῃ ἐδρεύει ὁ πατριάρχης τῶν Μογγόλων, πολὺ σεβόμενος ὑπὸ
τῶν Βουδιστῶν. *Γαρκάνδη*, ἐμπορικὴ καὶ ἡ μεγαλύτερα πόλις τοῦ
Σινικοῦ Τουρκεστάν, καὶ ἡ *Κασγάρη*, πόλις αὐτοῦ ἀκμαία διὰ τὴν
βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριόν της. *Λάσα*, μητρ. τοῦ Θιβέτ, ἔχουσα
80 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείται τὰ ἀνάκτορον τοῦ Δαλαίλμα. *Λα-
δάκη*, μητρ. τοῦ μικροῦ Θιβέτ. *Τασσιυδὸρη*, μητρ. τοῦ Βουτάν (α),
λίαν μικρὰ πόλις.

Νῆσοι αὐτῆς *Θαϊούανη* ἢ *Φορμόζα*, ἧς τὸ δυτικὸν μέρος κατοι-
κούμενον ὑπὸ Σινῶν εἶνε ὀνομαστόν διὰ τὸ ὠραῖον κλίμα του καὶ τὴν
εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους, τὸ δὲ ἀνατολικὸν κατοικεῖται ὑπὸ λαῶν ἀγρίων
καὶ ἀνεξαρτήτων. *Αἰνάρη*, ἔχουσα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ
ξύλα πολύτιμα. Εἰς δὲ τὴν Κίναν ἀνήκουσι καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νῆ-
σων *Λιουχλοῦ*, κατοικούμεναι ὑπὸ λαοῦ φιλοξένου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε περί τὰς 139 χιλ. τετρ. μωρ. οἱ δὲ
κάτ. περί τὰ 420 ἑκατ. τῆς κίτρινης φυλῆς πρεσβεύοντες τὸν Βουδι-
σμόν ἢ τὴν θρησκείαν τοῦ Φουῆ, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ μανδαρίνοι
τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφυκίου καὶ ἡ πρὸς Δ. Βουχαρία τὸν μωαμεθα-
νισμόν. Διοικεῖται δὲ ἅπανσα ὑπὸ αὐτοκράτορος περιοριζομένου ὑπὸ
συμβουλίου, αἱ δὲ ὑποτελεῖς χῶραι ἡ Κορέα, τὸ Θιβέτ, τὸ Βουτάν,
διοικοῦνται ὑπὸ τῶν ἰδίων των ἡγεμόνων, καὶ ἡ ἰδίως Κίνα διὰ
μανδαρίνων.

Τὸ κλίμα τῆς Κίνας εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰ βόρεια ὁ χειμῶν
αὐτῆς ὁμοιάζει με' τὸν τῆς Σιθρίας, εἰς δὲ τὰ νότια ἡ θερμότης
εἶνε μεγίστη. Ἡ ἰδίως Κίνα παντοῦ παρουσιάζει εὐρυχώρους καὶ εὐ-
φύρους πεδιάδας, ἡ Μανσχουρία εἶνε ὄρεινή, ἡ Μογγολία ἔχει καὶ τὴν
ἐκτεταμένην ἔρημον Κόβην, τὸ δὲ Θιβέτ εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ τῶν

(α) Τὸ νότιον μέρος τοῦ Βουτάν ἐσχάτως προσετέθη εἰς τὰς Ἀγγλικὰς
κτήσεις τῆς Ἰνδοκίνας.

ύψηλοτέρων ὁρέων τοῦ κόσμου. Παράγει δὲ τὸ νότιον ἀφθόνως σίτον, ὀρύζιον, ζαχαροκάλαιμον, τέιον, ραβέντιον, ἰνδικόν, μέτάξαν καὶ μαλ-
 λια τῶν αἰγῶν τοῦ Θιβέτ. Ἐνταῦθα φύεται ἔτι ἡ βαμβακία, τὸ κη-
 ρόδενδρον, ἡ κανέλλα, ἡ καμφορέα κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλὰ ἱαματικά
 βότανα· τὰ δὲ μεταλλεῖα αὐτῆς τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλ-
 κοῦ, θείου, ρουβινίου, πορσελάνης, ἰσπεως, εἶνε ἄφθονα.

Ἐκ τῶν λαῶν τῆς Κίνας ἐπίσ. εἶνε οἱ εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς κατοι-
 κοῦντες Μογγόλοι (3 ἑκατ.), οἱ πολλὰς κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἰς τὴν
 Ἀσίαν καὶ Ρωσσίαν καταστροφὰς προξενήσαντες, καὶ οἱ Μανσχοῦροι
 (3 ἑκατ.) οἱ ἄρχοντες καὶ νῦν τοῦ Σινικοῦ κράτους, εἰς τὸ ΒΔ. οἱ Βου-
 χάροι (300 χιλ.), ὁ μᾶλλον πολιτισμένος λαὸς τῆς κεντρικῆς Ἀσίας,
 ἐνασχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὸ Δ. οἱ
 Θιβέτιοι (4 ἑκατ.), λαὸς ῥωμαλέος καὶ λίαν φιλόξενος, καὶ εἰς τὸ ΝΑ.
 οἱ ἰδίως Σίνοι, ὁ μᾶλλον ἰδιοτρόπως πολιτισμένος λαὸς τῆς Ἀσίας·
 διαιρεῖται δὲ οὗτος εἰς τάξεις, ὧν ἑκάστη ἔχει περιωρισμένον βαθμὸν
 διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν αὐτῇ ἡ παιδεία, ἐν ᾧ εἶνε διαδεδομέ-
 νη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, οὐδεμίαν
 κάμνει πρόσodon, ἀλλ' ἡ βιομηχανία εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη· διὸ ὀνο-
 στα εἶνε τῆς Κίνας τὰ ἐκ πορσελάνης ἔργα, ἡ γραφικὴ μελάνη, τὸ
 χαρτίον, τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα κτλ.

ΙΑΠΩΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 127°—144°.

Πλάτ. Β. 31°—45°.

Ἡ Ἰαπωνία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀγοτσικικῆς θαλάσσης,
 πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἰαπω-
 νικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Κορέας.

ΣΗΜ. Οἱ Ἰάπωνες θεωροῦνται ὡς ἄποικοι τῶν Σινῶν· κατ' ἀρχαιοτά-
 τος ἡμῶν χρόνους ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἐνὸς πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἡγε-
 μόνου καλουμένου Μικᾶδου. Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος ἐπραγείσθη ἐ-
 παναστάσις περιωρίσθη ὁ Μικᾶδος κατὰ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν· ὁ
 δὲ ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως ὠνομάσθη Ταϊκὸν ἤτοι ἀντιβασιλεὺς καὶ
 εἶχε τὸ πλεῖστον τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους τού-
 τος χρόνους ὁ Μικᾶδος, ἀνατραπίσθη κατὰ μικρὸν τῆς δυνάμεως τοῦ Ταϊ-
 κοῦν, ἀνέλαθε πάλιν σχεδὸν ἅπασαν τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀρχήν.

Ἡ Ἰαπωνία συνίσταται ἐκ νήσων τῶν ὁποίων ἐπίσ. εἶνε ἡ *Νιφῶν*
 ἡ μεγαλειτέρα ἀπασῶν, πρὸς Ν. αὐτῆς ἡ *Σικόκη*, ἡ *Κιουσσά*, αἱ
 ἡμίσεις τῶν νήσων *Λιουχιού*, πρὸς Β. τῆς *Νιφῶνος*, ἡ *Γεσά*, καὶ
 αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Κουριλῶν*.

Ὅρη. Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι εἶνε κεκαλυμμένα ἀπὸ ἄση πρὸ πάντων

ἠφαιστειώδη· τούτων ἐπισ. εἶνε τὸ Φουσιον φοβερὸν ἠφαιστειον εἰς τὸ Β. τῆς Νιφῶνος, καὶ τὰ Ὁράξια εἰς τὰ ΒΑ. αὐτῆς.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὴν Ἰεσῶν εἶνε *Ματσμάρον*, ἔχουσα οἰκίας ἐκ ξύλων, ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Νιφῶνα Ἰεδῶ, ἡ μεγαλειτέρα καὶ κανονικωτέρα πόλις τῆς Ἰαπωνίας, ἔχουσα 1 1/2 ἐκ. κατ. πολλὰς δημοσίας οἰκοδομὰς, μοναστήρια, ναοὺς, τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν καὶ τὴν δημοσίαν γέφυραν *Νιπποβάσσην* ἐκ ξύλου κέδρου κατεσκευασμένην. *Μιακον* μεσόγειος πόλις πρὸς Δ. τῆς Ἰεδουῶς, πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας καὶ τὸ κέντρον τῶν γραμματέων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἱερῶν τεχνῶν τῶν Ἰαπῶνων· οἰκοδομήματα δ' ἔχει ἐπίσημα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν, τὸν ἐπίσημον ναὸν τοῦ Φουῆ, περιλαμβάνοντα τὸ κολοσσαῖον ἀγάλμα τοῦ Βούδα, τὸν μεγαλιέτερον κώδωνα τοῦ κόσμου καὶ 500 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὴν δεινρόφυτεϊαν καὶ τὴν θερπνότητά της ἡ περὶ αὐτὴν πεδιάς θεωρεῖται ὡς ὁ παράδεισος τῆς Ἰαπωνίας.

Εἰς τὴν Κιουσῶν ἡ *Ναγκασάκη*, πόλις ἔχουσα πολλοὺς ναοὺς, γραφικὴν θέαν καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7 χιλ. τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. 36 ἐκ. πρεβυοντεστὴν Σιντολατρείαν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τὸν Βουδισμόν καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφουίου· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶνε ὑγιεινόν, ἀλλὰ λίαν ψυχρὸν εἰς τὰς βορείους νήσους, τὸ δὲ θέρος θερμὸν· αἱ καταιγίδες, οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ σεισμοὶ εἶνε συχνοὶ, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει βουνῶδες καὶ ὀλίγον εὐφορον, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοπονίας των οἱ Ἰάπωνες ἄπασαν αὐτὴν ἔχουσι καλλιεργήσει· οὕτω δὲ παράγει ἀφθόνοους καρπούς, λαμπρὰ σῦκα καὶ ἀπίδια, κεράσια, λεμόνια, πορτοκάλια, βάμβεκα, καμποράν, ὄρυζιον, τέιον, ἰνδοκάλυμον κτλ. καὶ τρέφει μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας τὸν μεταξοσκώληκα· ἔχει δ' ἔτι καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ μέλιστα χαλκοῦ, ὃ δὲ σίδηρος εἶνε λίαν ἐν αὐτῇ σπάνιος.

Οἱ Ἰάπωνες εἶνε φίλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν μηχανικῶν τεχνῶν, καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἄπασαν τὴν χώραν ὑπάρχουσι παντοῖου εἶδους ἐκπαιδευτήρια καὶ πλῆθος βιομηχανικῶν καταστημάτων, τὴν δὲ κτηνοτροφίαν ἐλάχιστα ἐπιμελοῦνται, ὡς τρεφόμενοι ἐξ ἰχθύων καὶ προβάτων· μόνον δὲ ὁ βοῦς ἔνεκα τῆς γεωργίας εἶνε πολλαπλασιασμένος εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ αἴλουροι. Οἱ Ἰάπωνες, καίτοι ὄντες ἀκοινωνῆτοι, ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἠναγκάσθησαν πρῶτον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, εἶτα δὲ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν νὰ ἀνοίξωσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς λιμένας των.

Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ἀνήκουσιν ἔτι αἱ νῆσοι *Βορίσμαι*, μέρος οὔσαι τοῦ ἀρχιπελάγους τοῦ Μαγγελάνου.

ΙΝΔΙΑΙ.

Ἰνδία λέγονται αἱ πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων καὶ τῆς Κίνας κείμεναι χερσονήσοι, ἧτοι ἡ *Ἐρτεσθεν* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ τὸ Ἰνδοστάν, καὶ ἡ *Πέραν* τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ ἡ Ἰνδοκίνα μετὰ τῶν Ἰνδικῶν καλουμένων νήσων.

ΙΝΔΟΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 89°—107°.

Πλάτ. Β. 1°—28°.

Ἡ Ἰνδοκίνα κειμένη εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰνδοστάν.

Ἡ Ἰνδοκίνα διαίρεται εἰς 5 κυρίως μέρη, τὴν *Βρεττανικὴν Ἰνδοκίναν*, τὴν *Βερμανικὴν Ἀυτοκρατορίαν*, τὸ βασίλειον τοῦ Ἀράμ, τὴν *Γαλλικὴν Κοχινκίαν* πρὸς Α. τὸ βασίλειον τῆς Καμβόιας, τὸ βασίλειον τοῦ Σιάμ, καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς χερσονήσου Μαλάκας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπίσημ. εἶνε πέντε μεγάλαι σειραὶ ἐκτεινόμεναι ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ διαχωρίζουσι τὴν χώραν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσ. πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἰμαλαίων εἶνε ὁ *Μαυκάγκος* (Καμβόιος), ἐκβάλλων πρὸς Α. τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ· ὁ *Μεϊνάμ*, ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Σιάμ καὶ κατασταίμων τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους πλημμυρεῖ εὐφροωτάτους· ὁ Ἄβας (Ἰραουδής), ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον Μαρταβάν· ὁ *Βραμαπούτρας*, πλατὺς καὶ μεγαλοπρεπῆς ποταμὸς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς *Βρεττανικῆς Ἰνδοκίνας* εἶνε *Διορχάτη*, πρωτ. τοῦ ῥαδιάρχου τοῦ Ἀσσάμ ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Ἀγγλους. *Ραμπόρη*, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς χώρας. *Βαρώ*, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πεγοῦ ἔχουσα ἓνα τῶν λαμπροτέρων καὶ μεγαλειτέρων ναῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ οὕσα μεγάλη ἀποθήκη τοῦ ξύλου τέκ.

Τῆς *Ἀυτοκρατορίας τοῦ Βερμάν Μαρδάλη*, πρωτ. τοῦ κράτους παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἄβας, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. *Σεγαίτη*, ἔχουσα πολλοὺς λαμπροὺς ναοὺς καὶ περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ *βασίλειου τοῦ Σιάμ Βαγκόκη*, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μεϊνάμ ὠραῖον λιμὲνα, ἀξιοσημείωτον ἐμπόριον καὶ 500 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλείστοι κατοικοῦσιν ἐν πλοίοις ὡς ἐν Καντῶνι.

Τοῦ *βασίλειου τοῦ Ἀράμ Χουή*, πόλις ὄχυρά πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπῆς παλάτιον καὶ 100 χιλ. κατ.

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Τῆς δὲ Γαλλικῆς Κοχιγκίνης, κειμένης εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἰνδοκίνας³ πρῶτ. εἶνε *Σαϊρόγγη* ἔχουσα περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ βασιλείου τῆς *Καμβοίας* ἐπίσ. πόλις εἶνε ἡ *Παροπύγγη*.

Τῆς δὲ χερσονήσου *Μαλάκας* ἐπίσ. τῶν κρατῶν τῆς εἶνε τὸ τῆς *Σαλεγγόρης*: ἀλλὰ τὸ νότιον τῆς χερσονήσου καὶ τὴν πόλιν *Μαλάκας* κατέχουσιν οἱ Ἄγγλοι. Πρὸς Α. αὐτῆς κείνται αἱ νῆσοι τοῦ *Πριγγηπος* τῆς *Ὀυαλλίας* καὶ πρὸς Ν. ἡ *Σιγγαποῦρη* ἔχουσα ὁμών. πόλιν καλῶς ἐκτισμένην καὶ 100 χιλ. κατ. Εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀνήκουσιν ἔτι καὶ αἱ πρὸς Δ. τῆς Ἰνδοκίνας νῆσοι *Ἀρδαμάραι*, κατοικοῦμεναι ὑπὸ ἀγρίων λαῶν, ἀνηκόντων εἰς τοὺς νιγρίτας τῆς Ὠκεανίας καὶ ἐχόντων μεγίστην ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς ξένους, καὶ αἱ *Νικοβάριοι*, ἔχουσαι χαλκόχρους κατοίκους καὶ φιλοξένους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 21,350 τέτρ. μωρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 23 ἑκατ. ὦν τὰ 3 ἑκατ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βρεττανικὴν καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἰνδοκίαν. Εἶνε τὸ πλεῖστον βουδισταί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Κομφουίου, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ Δ. τῆς *Μαλάκας* μωαμεθανοί: ἀλλὰ καὶ πολλοὶ εἶνε δυτικοὶ εἰς τὴν Κοχιγκίαν, *Τογκίνον* καὶ *Σιάμ*: πολίτευμα δὲ εἰς ἅπαντα τὰ κράτη εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὰ μεσημβρινὰ παράλια αὐτῆς εἶνε θερμώτατα, τὸ δ' ἐσωτερικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον: τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον παράγον ἀφθόνως ὀρύζιον, τέιον, πέπερι, βάμβακα, ἰνδικόν, ζαχαροκλάμον, ἔβενον, σάνταλον, σιδηρόξυλον, βανάνας, ταμαρίνιον, κτλ. καὶ ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ, ρουθίνιων, σαπφείρου, μαρμάρων, κασσιτέρου, πετρελαίου κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια αὐτῆς εἶνε ὁ ἐλέφας ἀπαντῶμενος συνήθως λευκός, ὁ ῥινόκερω, ἡ τίγρις, ὁ λεόπαρδος, ὁ οὐραγγοῦτάγγος καὶ ἄλλα εἶδη πιθήκων.

ΙΝΔΟΣΤΑΝ.

Μήκ. Α. 64° 40'—91°.

Πλάτ. Β. 8° —35°.

Τὸ Ἰνδοστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, Βελουτχιστάν καὶ τοῦ Ὀμανικοῦ κόλπου.

ΣΗΜ. Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κατέκτησε τὸ ΒΔ. τοῦ Ἰνδοστάν καὶ ἔκτοτε εἶνε εἰς ἡμᾶς γνωστὸν τὸ μέρος τοῦτο τῆς γῆς διὰ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων. Μετὰ ταῦτα δ' ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀφγανῶν, εἰσαγαγόντων εἰς αὐτὸ τὸ 1193 τὸν ἰσλαμισμόν: τὸ δὲ 1498 ἀνακαλύψαντος τοῦ Βάσκου Δεγάμα τὴν πρὸς τὰς Ἰνδίας θαλασσίαν ὁδόν, κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ πρῶτοι οἱ Πορτογάλοι,

εἶτα δὲ οἱ Ὀλλανδοί. Τέλος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τὸ πλεῖστον τῆς χώρας καὶ ἐδόθη πρὸς διοίκησιν εἰς Ἀγγλικὴν ἐμπορικὴν εἰταιρίαν. Τὸ δὲ 1738 ἐκυρίευσαν οἱ Ἀγγλοὶ καὶ προσέθεσαν εἰς τὰς κτήσεις τῶν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ 1525 συστηθὲν ὑπὸ τοῦ Βαβῆρ ἐγγόνου τοῦ Ταμερλάνου μέγα Μογγολικὸν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1857 μετὰ μεγάλην ἐπανάστασιν διαικεῖται τὸ Ἰνδοστὰν κατ' εὐθείαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι ἔτι κτήσεις τινὲς τῶν Γάλλων καὶ Πορτογάλων.

Τὸ Ἰνδοστὰν διαιρεῖται εἰς Ἀγγλικὰς κτήσεις, εἰς ὑποτελεῖα χωρῶν τῶν Ἀγγλων, εἰς Γαλλικὰς καὶ Πορτογαλικὰς κτήσεις, καὶ εἰς κράτη ἀνεξάρτητα.

*Ὀρη αὐτοῦ ἐπισ. πρὸς Β. εἶνε τὰ Ἰμαλία, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ Ἐβέρεστον (8840 μέτρ.), τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ κόσμου· ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰνδοστὰν ἐκτείνονται τὰ Γαταία ὄρη, διασχίζοντα τὴν χώραν ἀπὸ Β. πρὸς Δ. εἶτα δὲ προχωροῦσι πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Κομορίνου.

Ποταμοὶ ἐπισ. αὐτοῦ εἶνε ὁ Γάγγης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ πλημμυρῶν τὴν χώραν κατασταίνει αὐτὴν εὐφορωτάτην, ἐκβάλλων διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον· ὁ Ἰνδός, ὅστις ἐκ τῶν Ἰμαλαίων πηγάζων καὶ διαρρέων τὰ δυτικὰ ὄρια τοῦ Ἰνδοστὰν κατασταίνει αὐτὰ διὰ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν του εὐφορώτατα καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον (3000 χιλιομ. μῆκ.).

Τῶν Ἀγγλικῶν κτησεων ἐπισ. πόλεις εἶνε Λαχόρη εἰς τὸ ΒΔ. πόλις τῶν Σείκων ἐντὸς τοῦ βασιλείου τοῦ Πώρου κειμένη, ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον καὶ 90 χιλ. κατ. Πολλοὶ θεωροῦσι τὴν χώραν ταύτην διὰ τὴν ὠραιότητα τοῦ κλίματος καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων ὡς τὸν ἀρχαῖον παράδεισον· ἐνταῦθα κατασκευάζονται καὶ τὰ περίφημα σάβια. Δελχί, πόλις μεσόγειος πάλαι πρωτ. τῶν Μογγόλων, ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς παλάτιον καὶ 160 χιλ. κατ. Ἀλλαχάβαδῆ ἐπὶ τοῦ Γάγγου (65 χιλ. κατ.), ὄχυρά καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν συγκαταλεγμένη ὑπὸ πλῆθους προσκνητῶν. Βεραρῆ ἐπὶ τοῦ Γάγγου, πόλις τῶν σοφῶν Ἰνδῶν καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 200 χιλ. κατ. Πάτρα ἐπὶ τοῦ Γάγγου παρὰ τὰ ἀρχαῖα Παλίβοθρα, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ὅπου καὶ 315 χιλ. κατ. Καλκούτα ἐπὶ τοῦ Οὐγγλῆ κλάδου τοῦ Γάγγου, ἡ ἔδρα τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἀγγλικῶν κτησεων, ἔχουσα ἀκαδήμειαν μωαμεθανικὴν, βιομηχανίαν, ἐμπόριον ἀκμαιοτάτον καὶ 700 χιλ. κατ.

Μαζουλιπατάμη, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν βαμβακ. ὑφασμάτων τῆς. Μάδρασα εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Κορομανδέλου ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, ἐργοστάσια βαμβακ. ὑφασμάτων, ὑαλουργεῖα καὶ 650 χιλ. κατ. Καλκούτη, ἔχουσα ἐργοστάσια βαμβ. ὑφασμάτων. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἀπέβη ὁ Πορτογάλος Βάσκος Δεγξ-

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανθούσεια"

μας, ὁ ἀνακαλύψας τὰς Ἰνδίας τὸ 1498. Βομβάη ἐπὶ ὁμων. νήσου, ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 820 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ ὑποτελῶν χωρῶν τῶν Ἀγγλῶν ἐπισ. πόλεις εἶνε Ἀνδερ-
βάδη, ἐπὶ τοῦ Δεκάν, πρωτ. τοῦ Νιζάμ. ἔχουσα 200 χιλ. κατ. Γου-
λόρη, ὀχυρὰ πόλις πρωτ. τῶν Μαρατῶν τῆς Σινδίας. Παρ' αὐτὴν δὲ
κεῖται καὶ ἡ Οὐδζείνη, ἐπίσημος διὰ τοὺς ναοὺς, τὰ σχολεῖα καὶ τὸ
ἀστεροσκοπεῖόν της, δι' οὗ διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν Ἰνδῶν.

Τῶν δὲ Γαλλικῶν κτήσεις (227 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε Πορ-
κερή, ἔχουσα 60 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ Πορτογαλικῶν κτήσεων (450 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε Νέα
Γόα, ἔχουσα ὠραῖον λιμένα καὶ 10 χιλ. κατ.

Ἀνεξάρτητα δὲ κράτη εἶνε· 1) ἡ Κασχιμίρια (400 χιλ. κατ.) εἰς
τὸ Β. τοῦ Ἰνδοστάν με πρωτ. Κασχιμίρη ἐν τερπινοτάτῃ πεδιάδι,
ἐπίσημον διὰ τὰ κασιμίρα της καὶ ἔχουσαν 100 χιλ. κατ. 2) ἡ Νε-
πάλη (2 ἑκατ. κατ.) πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων με πρωτ. Κατμαδόντ,
ἔχουσαν περιφήμους ἰνδικοὺς ναοὺς καὶ 50 χιλ. κατ.

Νῆσοι τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πρὸς Ν. ἡ Κενύλᾶρη (2 ἑκατ. κατ.) εὐ-
φορωτάτῃ νῆσος, παράγουσα κανέλλαν, ἐλέφαντα, μαργαρίτας καὶ
ἔχουσα μητρ. τὸ Κολόμβον. Πρὸς Δ. ταύτης εἶνε αἱ νῆσοι Λακεδίβαι,
ἀποτελοῦσαι μικρὸν ἀρχιπέλαγος κυβερνώμενον ὑπὸ Σουλτάνου ὑπο-
κειμένου εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, καὶ αἱ Μαλδίβαι, οὔσαι περὶ τὰς 12 χιλ.
ῶν ἐπισ. εἶνε ἡ Μαλή, ἔδρα ἀνεξαρτήτου Σουλτάνου τοῦ ἀρχιπελά-
γους τούτου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε 37350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ
τὰ 180 ἑκατ. ὧν τὰ 7/8 εἶνε βουδισταί, 5 ἑκατ. χριστιανοὶ διαφό-
ρων δογματῶν, καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ πυρολάτραι. Νῦν δὲ αἱ Ἀγγλι-
καὶ κτήσεις καὶ αἱ ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς χωραὶ διοικούνται
κατ' εὐθίαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ὡς καὶ αἱ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Πορ-
τογάλων ὑπὸ τῶν ἰδίων των κυβερνήσεων, ἀπασαι ὁμως ἀπολύτως.

Τὸ κλίμα τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πολὺ θερμὸν καὶ νοσηρὸν εἰς τὰ παρά-
λια, ἐν ᾧ πρὸς τὰ ὄρη εἶνε εὐκραές καὶ ὑγιεινόν. Ἐνταῦθα δύο ὠραι
τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερὰ, προκύπτουσαι ὑπὸ τῶν
Μουσωνίων ἀνέμων (α) καὶ βροχερὰ μὲν εἶνε ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ
Κορομανδέλιου ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου, ξηρὰ δὲ
ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ἐπὶ δὲ τῆς παραλίας τοῦ
Μαλαβάρου βροχερὰ μὲν ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου,
ξηρὰ δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Ἰνδοστάν, ἂν καὶ εὐρίσκονται ἐν αὐτῷ μεγάλαι

(α) Οἱ Μουσωνῖοι εἶνε ἐκ τῶν σταθερῶν λεγομένων ἀνέμων, πνέοντες κα-
τὰ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἕξ μῆνας ἀπὸ τῶν ΒΔ. καὶ ἄλλους ἕξ μῆνας κατ'
ἀντίθετον φορὰν ἀπὸ τῶν ΝΔ.

έρημοι, εἶνε εὐφορώτατον, παράγον βανάνας, ζαχαροκάλαμον, ὄπιον, φοίνικας, πέπερι, κόμμι ἐλαστικόν, καμφοράν, λαμπρά ἄνθη, δάφνας διαφόρους κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἐν αὐτῷ εἶνε ὁ ρινόκερος, ἡ ἄρκτος, ὁ λύγξ, ὁ θηρευτικὸς τίγρις, ὁ οὐραγγοτάγγης κτλ. ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων ὁ ἐλέφας, ὁ βούβαλος, ἡ κήμηλος, οἱ δὲ βοῦς σχεδὸν λατρεύονται εἰς τὸ Ἰνδοστάν· πτηνὰ δὲ οἱ ταοί, καὶ ἐρπετὰ ὁ βόας, οἱ κροκόδειλοι τοῦ Γάγγου κτλ.

Τὸ Ἰνδοστάν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, σιδήρου, ἀδαμάντων, ρουβινίων, σαπφείρων, ἀμεθύστων, ὀνύχων κλπ. παρὰ δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀλιεῦνται καὶ λαμπροὶ μαργαρίται.

ἔχει λαμπρὰν παντοῦ εἶδους βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον λίαν ἐκτεταμένον μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων, δι' ὧν οἱ Ἄγγλοι συνέδεσαν τὰς μεγαλειτέρας καὶ ἐμπορικωτέρας πόλεις τοῦ Ἰνδοστάν. Γλῶσσαι δ' ἐνταῦθα, ὡς ἐκ τῶν διαφόρων κατοικούντων ἐν αὐτῇ λαῶν, οἶον Μογγόλων, Βελούχων, Ἀράβων, Περσῶν, Σινῶν, Ἑβραίων καὶ ὀλίγων Εὐρωπαϊκῶν, εἶνε διάφοροι· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἔχουσιν ἔτι καὶ ἱερὰν γλῶσσαν τὴν καλουμένην *Σανσκριτικὴν* (α).

ΑΡΑΒΙΑ.

Μῆκ. Α. 43° 20'—57° 40'.

Πλάτ. Β. 12° 40'—33° 45'.

Ἡ Ἀραβία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ΝΑ. ὑπὸ τοῦ Ὀμανικοῦ κόλπου, ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀραβία μέχρι τῆς Ζ' ἑκατονταετηρ. ἦτο ἀσήμαντος καὶ γνωστή μόνον διὰ τὰ ἀρώματα, τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς πολύτιμα προϊόντα. Ἀφ' οὗ ἤμωσ ὅλας τὰς Ἀραβικὰς φυλὰς ὁ Μωάμεθ ἤνωσεν ὑπὸ μίαν θρησκείαν (622 μ. Χ.), εὐθὺς κατέκτησαν οὗτοι μέρος τῆς Ἀσίας, τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν Ἰσπανίαν εἰς τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ νικηθέντες ὑπὸ Καρόλου τοῦ Μαρτέλου ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀρχίσαντες πρὸς ἀλλήλους τὰς διχονοίας ἐξῆσθθησαν κατὰ μικρὸν καὶ ὑπεχώρησαν εἰς τοὺς πρότερον δούλους τῶν Τούρκων, οἵτινες μέχρι νῦν ἄρχουσι μέρους τῆς Εὐρώπης.

Ὅρος ἀξιοσημειώτον τῆς Ἀραβίας εἶνε τὸ *Σινᾶ* (9 χιλ. πόδ.), ὅπου ὑπάρχει διάσημον τῶν ὀρθοδόξων ὁμῶν. μοναστήριον· οἱ δὲ

(α) Οἱ Ἰνδοὶ διηροῦντο ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων εἰς 4ας τάξεις, μέχρι νῦν ἔτι ὑφισταμένης 1) τῶν ἱερέων κατόχων πάσης παιδείας καὶ ἐπιστήμης· 2) τῶν πολεμιστῶν· 3) τῶν γεωργῶν καὶ ἐμπόρων· 4) τῶν τεχνιτῶν. Αἱ τάξεις αὗται οὔτε νὰ συμπάσῃ δύνανται, οὔτε σχέσιν τινὰ νὰ ἔχωσι πρὸς ἀλλήλας. Πλὴν δὲ τούτων εἶνε οἱ πολυάριθμοι Παρία θεωρούμενοι ὑπὸ

ποταμοί αὐτῆς εἶνε ἀσήμαντοι, ρέοντες μόνον τὴν ὥραν τῶν βροχῶν.

Ἡ Ἀραβία μέχρι νῦν ὑπὸ τῶν γεωγράφων διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὴν *Πετραίαν Ἀραβίαν* πρὸς Β. τὴν *Ἐρημὸν Ἀραβίαν* ΒΔ. τὴν *Εὐδαίμονα Ἀραβίαν* ΝΑ. (α). ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἀναφέρει κατὰ σειράν τὰς ἐν ταῖς παραλίσαις αὐτῆς ἐπισ. πόλεις.

Ἐν τῇ δυτικῇ παραλίᾳ ἐπισ. πόλεις εἶνε *Μέκκα*, πατρίς τοῦ Μωάμεθ καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν, συχναζομένη ὑπὸ πολλῶν προσκυνητῶν· κεῖται δ' ἐπὶ ξηρᾶς βραχῶδους καὶ ἀθλίης θέσεως ἔχουσα 45 χιλ. κατ. καὶ τὸ περίφημον τσαμίον τῆς Μέκκας, περιλαμβάνον τὸ μικρὸν τετράγωνον οἰκοδόμημα *Καάβα*, ἐνθα εὐρίσκεται ὁ μέγας λίθος ὁ ὅσον λατρευόμενος ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν, φερθεὶς κατ' αὐτοὺς ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου Γαβριὴλ πρὸς θεμελίωσιν τοῦ μνημείου τούτου· εἶνε δὲ ἀνοικτὴ ἡ *Καάβα* τρεῖς φορές τὸ ἔτος. *Τσέδα*, ὁ λιμὴν τῆς Μέκκας, ἐμπορικὴ πόλις γνωστὴ ἔτι διὰ τὴν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν σφαγὴν τῶν Εὐρωπαϊῶν. *Μεδίνα*, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ περίφημον τσαμίον οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ ἔχον 400 κίνας κεκοσμημένους διὰ πολυτίμων λίθων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ. *Μόκκι*, ἐπίσημος λιμὴν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ ἀποθήκη τοῦ καφέ τῆς Ἰεμένης. *Ἄδερον* ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου, ἔχον καλὸν λιμένα, 40 χιλ. κατ. καὶ ἀνήκον εἰς τοὺς Ἀγγλους. *Μασκάτη* πρὸς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον, πρωτ. τοῦ Σουλτάνου τῆς Μασκάτης, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Ἐν δὲ τῇ Α. παραλίᾳ ἀξία μνείας πόλις εἶνε ἡ *Λάσσα*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 28500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 4 ἐκ. Μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι. Συνίσταται δ' ἐκ πολλῶν μικρῶν κρατῶν, ὧν ἕκαστον διοικεῖται ὑπὸ τινος ἀρχηγοῦ καλουμένου ἱμάμου, σερίφου ἢ ἐμίρου. Οἱ ἐπισ. δὲ αὐτῶν εἶνε ὁ σερίφης τῆς Μέκκας, ὁ ἱμάμης τῆς Ἰεμένης καὶ ὁ σουλτάνος τῆς Μασκάτης. Τούτων ὁ πρῶτος ἀναγνωρίζει ὡς ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τοῦ δὲ σουλτάνου τῆς Μασκάτης ἡ ἀρχὴ ἐκτείνεται ἔτι ἐπὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς Περσίας καὶ ἐπὶ μεγάλου μέρους τῆς ἐν Ἀφρικῇ Ζαγγουεβάρης. Ὑπάρχουσι δ' ἐνταῦθα καὶ πολλὰ καὶ νομαδικαὶ φυλαί, αἵτινες κυβερνῶνται πατριαρχικῶς. Εἶνε δὲ οἱ Ἀραβες ἀνδρείοι, φιλόξενοι καὶ φίλοι τῆς ποιήσεως, κατὰ δὲ τὸν μεσαιῶνα ἐδείχθησαν καὶ φίλοι τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.

τῶν ἄλλων Ἰνδῶν ὡς εὐτελεῖ ὄντα καὶ πάσης περιφρονήσεως ἀξία· οὗτοι δὲ φαίνεται ὅτι εἶνε οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἄλλων τάξεων διὰ τῶν ὕπλων ὑποταχθέντες.

(α) Νῦν δὲ αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς ἕξ τμήματα· 1 τὴν Ἐδιὰζ πρὸς Δ. 2 τὴν Ἰεμένην εἰς τὸ ΝΑ. 3 τὴν Ἀδραμώτην πρὸς Ν. 4. τὴν Ὀμάνην εἰς τὸ ΝΑ. 5 τὴν Ἐλακάν πρὸς Α. 6 τὴν Νεδι ἐδ ἐν τοῖς μεσογαίαις.

Εἰς τὴν Ἀραβίαν, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, διακρίνονται δύο ὄροι τοῦ ἔτους ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερά· ἀλλ' ἐνίοτε παρέρχονται πολλὰ ἔτη, καθ' ἃ δὲν πίπτει σταγῶν ὕδατος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Οἱ ἄνεμοι ἐνταῦθα εἶνε λίαν ὀρηκτικοὶ καὶ κινδυνώδεις· τούτων φοβερώτερος εἶνε ὁ Σαμουμ, πνέων εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ σηκῶνων νέφη θερμότητος ἄμμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀραβίας συνίσταται ἐκ πεδιάδων ἐρήμων καὶ ἄμμωδῶν, ἀλλ' ἔχει καὶ τόπους λίαν εὐφόρους, καὶ μάλιστα τὰ ΝΑ. αὐτῆς εἶνε εὐφορώτατα, παράγοντα καφέν, φοίνικας, ἄλωήν, βάμβακα, διάφορα ἀρώματα κτλ. Οἱ ἵπποι αὐτῆς εἶνε ὀνομαστοὶ καὶ αἱ κάμηλοι εἶνε τὰ πλοῖα τῶν ἐρήμων τῆς. Ἐνταῦθα δὲ ὑπάρχει καὶ ἡ δρομᾶς κήμηλος καὶ ἄλλα οἰκιακὰ ζῷα· ἄγρια δὲ ζῷα ἔχει εἰς τὰς ἐρήμους λέοντας, πάνθηρας, γαζέλλας, πιθήκους, στρουθοκαμήλους, πολλὰ φαρμακερὰ ἔρπετά καὶ ἀκρίδας, εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ μαργαρίται ἀξιόλογοι.

Γλῶσσα δ' ἐν αὐτῇ λαλεῖται ἡ Ἀραβικὴ, ἐξαπλωθεῖσα ἀπὸ τῶν διαδόχων τοῦ Μωάμεθ καὶ εἰς τὴν Συρίαν καὶ Αἴγυπτον.

ΑΦΡΙΚΗ.

Ἡ Ἀφρικὴ, τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου, συνεχομένη μετὰ τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. καὶ ΝΑ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ Ἀφρικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 14 μέρη: τὴν Αἴγυπτον, Ἀβυσσινίαν, Σόμανδον, Βαρβαρίαν (συνισταμένην ἐκ τῆς Τριπόλεως, Τύνιδος, Ἀλγερίου καὶ Μαρόκου), Σαχάραν, Σενεγαμβίαν, Ἄνω καὶ Κάτω Γουινέαν, Σουδᾶν ἢ Νιγηρίαν, Ὀττεντοτίαν, Εὐέλπειδα ἢ Ἀκραν, Καφρερίαν, Μοζαμβικὴν καὶ Ζαγγουεβάρην.

Κόλποι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ τῆς Σιδρας καὶ ὁ τῆς Γαβης εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ τῆς Γουινέας εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικόν τῆς Σοφάλας, πρὸς Δ. τῆς νήσου Μαδαγασκάρ, καὶ ὁ τοῦ Ἀδένου πρὸς Α.

Ὅρη καὶ πεδιάδες. Εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους σειρὰς τὰ ὄρη τοῦ Ἀτλαντος (3500 μέτρ.), ὧν συνέχεις εἶνε τὰ ἐν Τριπόλει ὄρη τῆς Κυρήνης. Πρὸς Ν. τούτων ἐκτείνονται ἡ ἔρημος Σαχάρα, ἡ μεγαλειτέρα ἔρημος τοῦ κόσμου, καὶ ἡ Λιβυκὴ ἔρημος, περιλαμβανούσαι καὶ τινὰς ὄψεις. Ταύτης τὸ ἀνατολικὸν σχηματίζει τὴν εὐφορον πεδιάδα τοῦ Νείλου. ΝΑ. δὲ τῆς Σαχάρας ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Σενεγαμβίας μέχρι τοῦ νοτιωτάτου τῆς Ἄνω Γουινέας τὰ ὄρη τοῦ Κόγγου ἢ Νιγηρικῶν ὄρη, εἰς

ὧν πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοί, καὶ ἐν τῇ Κάτω Γουινέᾳ τὰ ὄρη τοῦ Κρυστάλλου.

Εἰς δὲ τὸ νότιον ἐν τῇ Ὀττεντοτίᾳ ὑφύονται τὰ ὄρη τοῦ Χαλκοῦ καὶ ἐν τῇ Εὐέλπειδι Ἄκρα τὰ Νεοβελίδα· εἰς δὲ τὸ νοτιοανατολικὸν ἐν τῇ Καφρερίᾳ τὰ ὄρη Ἀύπατα. Πρὸς βορρᾶν δὲ τούτων παρὰ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐκτείνεται τὸ ὑψηλὸν ὄρος Καλιμάνζαρον (6115 μέτρ.), καὶ βορειότερον τὰ ὄρη τῆς Σελήτης καὶ τὰ Χιοροσκεπῆ ὄρη. Εἰς τὰ ΒΑ. κείνται τὰ ὄρη τῆς Ἀβυσσινίας (3 χιλ. μέτρ.), ἐκτεινόμενα μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαβελμανδέβ, καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν τῆς Αἴγυπτου τὰ Ἀραβικὰ ὄρη.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ Νείλος, οὗ ὁ μεγαλειτέρος μὲν βραχίων Λευκὸς ποταμὸς καλούμενος πηγάζει ἀπὸ τῆς βορείας ὄχθης τῆς μεγάλης λίμνης Νυκίζης, ὁ δὲ ἄλλος αὐτοῦ βραχίων ὁ καὶ Κυανοῦς καλούμενος ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Ἀβυσσινίας· σχηματίζων δὲ αὐτὸς πολλοὺς κατὰ τὸν ῥοῦν του καταρράκτας καὶ διαρρέων τὴν Ἀβυσσινίαν, Νουβίαν καὶ Αἴγυπτον ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον. Εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσιν ὁ Σερεγάλης, ὁ Γαμβίας καὶ ὁ Ριογράνδης, πηγάζοντες ἐκ τῶν Νιγηρικῶν ὀρέων· ὡσπύτως ὁ Νίγηρος ἢ Διαλίβας καὶ ὁ Ζαῖρος ἢ Κόγγος εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουινέας, καὶ ὁ Ζαμβέζης εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν.

Λίμναι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ Μελίγη πλησίον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ Τσάδα εἰς τὸ Σουδᾶν, ἡ Νυάνζα ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τῆς Ἀφρικῆς κειμένη πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ (α). ΝΑ. ταύτης κείται ἡ λίμνη Ταγγανίκα, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Μοζαμβικῆς ἡ λίμνη Νυάσσα, καὶ τέλος ἡ Λαμβέα εἰς τὴν Ἀβυσσινίαν.

Ἀκρωτήρια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε τὸ Καλὸν εἰς τὴν Βαρβαρίαν, τὸ Λευκὸν εἰς τὴν Σαχάραν, τὸ Πράσινον εἰς τὴν Σενεγαμβίαν, τὸ τῆς Εὐέλπειδος Ἄκρας καὶ τὸ τῶν Βελονῶν εἰς τὴν Εὐέλπειδα Ἄκραν, καὶ τὸ Γουαρδαγοῖον πρὸς Α. τοῦ πορθμοῦ Βαβελμανδέβ.

Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπίσ. εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ Ἀζόραι, ἡ Μαδέρα, αἱ Κανάριαι, αἱ τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, αἱ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας, ἡ Ἀσσεισιῶν καὶ ἡ Ἁγία Ἐλένη· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικόν ἡ Μαδαγασκάρ, ἡ Βουρβῶν, ἡ Φράντσα, αἱ Κομόραι, αἱ Ἀμυράνται, ἡ Ζατζιβάρη, αἱ Σεύχέλαι, ἡ Σοκότορα κλπ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 285434 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 130 ἑκατ. οἱ πλείστοι ἀνήκοντες εἰς τὴν αἰθιοπικὴν φυλὴν· τὸ δὲ βόρειον κατοικοῦσι Βέρβεροι, Μαυρητανοί, Ἀραβες, Ἀβυσσινιοὶ, Κόπται, Ἑβραῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν, παρὰ δὲ τὸν Νείλον καὶ τὰ παράλια τῆς Τριπό-

(α) Ἡ λίμνη αὕτη ὡς καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Νείλου ἀνεκαλύφθησαν τὸ 1866 ὑπὸ τῶν πλοιαρχῶν Λήκ καὶ Γράντ.

λεως Τούρκοι καὶ Τουρκομάνοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε φετιχισταὶ (εἰδωλολάτραι) (α), μὴ ἔχοντες τὴν ἰδέαν ἐνὸς ὑπερτάτου ὄντος· καὶ μωαμεθανοὶ μὲν εἶνε οἱ κάτοικοι τῶν βορείων καὶ ἀνατολικῶν χωρῶν καὶ ἄλλοι διάφοροι λαοὶ καθ' ἅπασαν τὴν ἤπειρον· χριστιανοὶ δὲ μόνον οἱ ἄποικοι Εὐρωπαῖοι, οἱ Κόπται, μέρος τῶν Ἀβυσσινίων, τῶν νοτίων Ὀττεντοτῶν καὶ Κόφρων καὶ ἄλλων νιγριτῶν εὐρισκομένων ἐντὸς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν.

Οὔτε ἐπιστῆμαι οὔτε γράμματα ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι, πλὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν χωρῶν τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον (Νουβία, Αἴγυπτος, Κυρήνη, Καρχηδῶν, ὧν καὶ τὰ εἰσέτι σωζόμενα λείψανα μαρτυροῦσι τὴν αὐτῶν ποτε λαμπρότητα), ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς μέγαν βαθμὸν βρβαρότητος. Ἐν αὐτῇ ἐπικρατεῖ ἔτι ἡ σωματεμπορία, ἐν τισὶ δὲ μάλιστα χώραις οἱ λαοὶ αὐτῆς εἶνε ἀνθρωποθῦται καὶ ἀνθρωποφάγοι.

Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ζῆ διὰ τῆς θήρας, τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς λείας τῆς ἐκ τῶν πολέμων, εἰς δὲ τὸ Σουδάν ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τινὰς τέχνας, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Τὸ δὲ 1843 οἱ περιηγηταὶ Ληκ καὶ Γρᾶντ ἀνεκάλυψαν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τὸ βασίλειον τοῦ Καραγουέβου πρὸς τὰ Δ. τῆς Ἀβυσσινίας, τοῦ ὁποῦοι οἱ κάτοικοι οὐ μόνον παριστώσι τὸν ὑψηλὸν τύπον τῆς αἰθιοπικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ κατέχουσι. Εἰς τὴν γεωργίαν δ' ἔτι ἀσχολοῦνται καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου, Νουβίας, Ἀβυσσινίας καὶ οἱ τῶν Εὐρ. ἀποικιῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς, κειμένης τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης, κατὰ μὲν τὸ μέσον αὐτῆς εἶνε θερμὸν καὶ νοσῶδες, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. τόσον γίνεται εὐκραές· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον παράγον φοίνικας, κοκκοφοίνικας, σηναμικὴν, ταμαρίνιον, βανάνας, κόμμι, καφέν, ἰνδικόν, ἀρώματα κτλ. Τὰ φυτὰ τῆς Ἀφρικῆς δὲν εἶνε κολοσσιαῖα ὡς τὰ τῆς Ἀσίας ἀλλ' ἀρωματικώτερα, ἃν καὶ ἐν Σενεγαμβίᾳ ἀπαντᾶται καὶ τὸ χονδρότατον δένδρον Βαοάβ. Ὡσαύτως καὶ τὰ ζῷα τῆς δὲν εἶνε τόσον μεγάλα, ἀλλ' ἀλκιμώτερα καὶ θηριωδέστερα· ἰδιόζοντα δὲ ζῷα ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ καμηλόπαρδος, ὁ ὄναγρος, ἡ στρουθοκίχμηλος, ἔχει δὲ καὶ πτηνὰ παραδείσια κτλ.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διατεμνομένην ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, αἱ βροχαὶ εἶνε περιοδικαί, ἀρχίζουσαι πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ πρὸς Ν. αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου

(α) Φετιχισταὶ λέγονται οἱ παραδεχόμενοι πολλοὺς θεοὺς· οὗτοι δὲ οἱ θεοὶ κατὰ τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν λαῶν, οἵτινες τοὺς λατρεύουσιν, εἶνε ἔμψυχα ὄντα ἢ ἄψυχα πράγματα.

μέχρι τοῦ Μαρτίου. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ποταμοὶ αὐτῆς παρασύροντες παχεῖαν ἰλὸν φέρουσιν αὐτὴν πλημμυροῦντες εἰς χαμηλοτέρους τόπους καὶ τοὺς κατασταίνουν εὐφρωτάτους· χιὼν δ' ἐν αὐτῇ πίπτει μόνον ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων ὄρεων, ὧν αἱ κορυφαὶ εἶνε καὶ χιονοσκεπάστοι· ἐν τισὶ δὲ μέρεσι τῆς Σαχάρας οὐδέποτε βρέχει.

Μέταλλα δέ, οἷον χρυσός, ὡς κόνις εὐρίσκεται εἰς τοὺς ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ χαλκὸς καὶ ὁ σίδηρος εἶνε ἄφθονος· τὸ δὲ ἄλας καὶ τὸ νίτρον εὐρίσκονται ἐν ἄφθονίᾳ εἰς τὰς ἀνύδρους ἐρήμους.

Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει πλὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῶν μεταλλῶν τῆς φάρμακα διάφορα, ξύλα πολύτιμα, δέρματα, ἔλεφαντόδοντον, πτερά στρουθοκαμήλων, μόσχον κλπ. διὰ τῶν ὁποίων μὲ ὅλας τὰς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας ἐνεργεῖ μέγα ἐξωτερικὸν ἐμπόριον.

Πολίτευμα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἐπικρατοῦν εἶνε τὸ πατριαρχικόν, καὶ μόνον αἱ βόρειοι χῶραι, ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι διοικιοῦνται ἀπολύτως, ἡ δὲ Τῦνις διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος δώσαντος καὶ σύνταγμά τι εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ ἡ μικρὰ ἀποικία Λιβερία δημοκρατικῶς.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

Μῆκ. Α. 21° 45'—33° 15'.

Πλάτ. Β. 23° 30'—51° 40'.

Ἡ Αἴγυπτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Νουβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τριπύλειως τῆς Βαρβαρίας καὶ τῆς ἐρήμου Λιβύης.

ΣΗΜ. Ἡ Αἴγυπτος παλαιάτα ἐπολιτίσθη· μαρτύρια δὲ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς πολιτισμοῦ εἶνε τὰ διάφορα αὐτῆς μνημεῖα: οἱ ζυφιακοὶ, οἱ λαβύρινθοι, οἱ ὀβελίσκοι, αἱ πυραμίδες, ὑπερμεγέθη οἰκοδομήματα χρησιμεύοντα πρὸς ταφήν τῶν βασιλέων. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ Καμύτου υἱοῦ τοῦ Κύρου βασιλέως τῆς Περσίας ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Πέρσας (525 π. Χ.), εἶτα δ' εἰς τοὺς Ἕλληνας (332 π. Χ.), μετὰ τούτους (30 π. Χ.) εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς, μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς Ἀραβας (640 μ. Χ.), καὶ παρ' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους (1517 μ. Χ.), εἰς οὓς ὑπόκειται μέχρι σήμερον.

Ὅρη δ' αὐτῆς ὄχι πολὺ σημαντικὰ εἶνε τὰ Ἀραβικὰ πρὸς Α. καὶ τὰ Λιβυκὰ πρὸς τὸ ΒΔ. αὐτῆς.

Ποταμὸς αὐτῆς εἶνε ὁ Νεῖλος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Νυάνης καὶ ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἀβυσσινίας καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Νουβίας καὶ Αἰγύπτου, ἄς καὶ κατασταίνει διὰ τῶν πλημμυρῶν του εὐφρωτάτας, ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖται ὑπὸ τῶν γεωγράφων εἰς 3 μέρη· εἰς Κάτω Αἴγυπτον πρὸς Β., εἰς Μέσην Αἴγυπτον, καὶ εἰς Ἄνω Αἴγυπτον

πρὸς Ν. Ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Κάιρον* εἰς τὴν Μέσσην Αἴγυπτον παρὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Νείλου καὶ πλησίον τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος, πρωτ. τῆς Αἰγύπτου ἔχουσα στενάς, ῥυπκράς καὶ σκοτεινάς ὁδοὺς καὶ οἰκίας κακῶς ἐκτισμένας, ἀλλὰ καὶ λαμπρὰς δημοσίας οἰκοδομάς, πολλὰ τσαμίια, μέγα ἐμπόριον καὶ 350 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν πρὸς τὴν ἔρημον ὑπάρχουσι 21 πυραμίδες, ὧν τρεῖς εἶνε λίαν ὕψηλαί. *Σαμαάτη* (Ταμίαθις) παρὰ τὸ ἀνατολικὸν στόμιον τοῦ Νείλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 37 χιλ. κατ. *Σουεζ* (Ἀρσινόη) πρὸς τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουεζ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, μικρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις (15 χιλ. κατ.). *Ἰσμαηλία* πρὸς τὸ μέσον τοῦ ἰσθμοῦ καὶ ἀπέναντι ὁμων. λίμνης, δι' ἧς διέρχεται ἡ διώρυξ τοῦ Σουεζ. *Πορτ-σαϊδ* (Πηλούσιον), καθ' ὃ μέρος ἐνοῦται ἡ διώρυξ τοῦ Σουεζ μετὰ τῆς Μεσογείου. *Ροσέτη* (πάλαι Βολβιτινή) ἐπὶ τοῦ δυτικῆς στόματος τοῦ Νείλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Ἀλεξάνδρεια* ἐν τῇ Κάτω Αἰγύπτῳ, εὐλίμενος καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Μεσογείου, ἔχουσα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. πλῆθος μνημείων καὶ τὴν περίφημον βιβλιοθήκην τῶν Πτολεμαίων· νῦν δ' ἔχει περὶ τὰς 220 χιλ. κατ. μετὰ δὲ τοῦ Καίρου ἐνοῦται διὰ διώρυγος τοῦ Νείλου καὶ διὰ σιδηροδρόμου ἐκτεινομένου μέχρι τοῦ Σουεζ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ τεχνικῶς νῦν ἠνωμένη νῆσος *Φάρος*, ἐφ' ἧς οἱ Πτολεμαῖοι εἶχον στήσει φανὸν διὰ τοὺς εἰσπλέοντας εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας. *Σουέτη* (Λυκόπολις), ὅθεν ἀναχωροῦσι τὰ κερβάνια (ἐμπορικαὶ συνοδεῖαι) διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Λειθεράχη* (Τερτύρα) παρ' αὐτὴν εὐρίσκονται ἐν τῇ κόμῃ *Καργὰκ* τὰ μεγαλοπρεπῆ εἰρεπία τῶν ἀρχαίων Θηβῶν πρωτ. τῆς Ἄνω Αἰγύπτου.

Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Αἰγύπτου εὐρίσκεται ἡ *Μεγάλῃ Ὀασίς* ἔχουσα πηγὰς, ῥυάκας καὶ χώραν λίαν εὐφορον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αἰγύπτου εἶνε 42850 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 4 1/2 ἑκατ. Κόπται χριστιανοί, Ἀραβες, Τούρκοι καὶ Μαμελοῦκοι μωαμεθανοί, διοικούμενοι ὑπὸ διαδοχικοῦ ἀντιβασιλέως ὑποκειμένου εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶνε λίαν θερμὸν, καὶ ἐν μὲν τῇ Κάτω Αἰγύπτῳ αἱ βροχαὶ εἶνε λίαν σπάνιαι, ἐν δὲ τῇ Μέσῃ πίπτουσι ἐνίοτε πολλαὶ βροχαὶ καὶ πλείονες ἔτι εἰς τὴν περὶ τὸ Δέλτα χώραν· καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου ἐναυθὰ εἶνε ἕαρ, ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουλίου θερμώτατον θέρος, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου συμβαίνουσι αἱ πλημμύραι τοῦ Νείλου, αἱ κατασταίνουσαι τὴν χώραν εὐφορωτάτην. Ἴνα δὲ γνωρίζωσι τὸν βαθμὸν τῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων κατεσκευάσαν ἐπὶ τῆς νῆσου Ῥουδιὰκ ἀπέναντι τοῦ Καίρου τὸ Νειλόμετρον. Καὶ ὅταν μὲν τὰ ὕ.

δατα υψοῦνται εἰς αὐτὸ ὑπὲρ τὰ 10 μέτρα, τότε ἡ εὐφορία εἶνε μεγάλη καθ' ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. Τὸ δ' ἔδαφος ὅσον μὲν ποτίζεται ὑπὸ τοῦ Νείλου εἶνε εὐφορον, ὡς καὶ αἱ παρ' αὐτὴν ὁάσεις, παράγον γεννήματα, ὄρυζιον, ζαχαροκάλαμον, κίναδιν, λίνον, βόμβακα, ταμαρίνιον, φοινίκας κτλ. τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε ἔρημοι ἄνδρροι καὶ ἀμμώδεις. Ζῶα δὲ ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ βούβαλοι, βοῦς, ὄνοι, κήμηλοι· ἄγρια δὲ κροκόδειλοι, ἵπποπόταμοι, ἰχνεύμονες, κύνες ἄγριοι κλ.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Μεχμεταλῆ κυβερνᾶται ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, ἀλλ' ἅπας αὐτῆς ὁ λαὸς εὐρίσκεται ἔτι εἰς κτηνώδη κατάστασιν· τὸ δ' ἐμπόριον ἐνεργούμενον ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν εἶνε λίαν ἀκμαῖον. Τὸ δὲ μεγαλειότερον διαπραχθὲν ἐνταῦθα ἔργον εἶνε ἡ διὰ διώρυγος ἐνωσις τῆς Ἐρυθρᾶς μετὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲ ὑπόκειται καὶ ἅπασα σχεδὸν ἡ Νουβία.

ΝΟΥΒΙΑ, ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ, ΣΟΜΑΥΛΟΝ.

Μῆκ. Α. 25° 30'—49° 10'.

Πλάτ. Β. 8° —24° 20'.

Ἡ Νουβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αἴγυπτου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου καὶ τοῦ Σουδάν, τὸ δὲ νότιον ὄριον κατέχει ἡ Ἀβυσσινία, ὀριζομένη καὶ αὐτὴ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Σομαύλου.

ΣΗΜ. Ἡ Νουβία καὶ ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ πρὸς Ν. αὐτῶν γῶραι θεωροῦνται ὡς ἡ ἀρχαία Αἰθιοπία, ἐξ ἧς ἐξῆλθε κατὰ τοὺς σοφοὺς ὁ Αἴγυπτιακὸς πολιτισμὸς· καὶ οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Νουβίας εἶνε τὸ πλεῖστον δεδομένοι εἰς τὴν ληστείαν, οἱ δ' ἐν ταῖς πόλεσιν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τινὰς βιωτικὰς τέχνας· οἱ δὲ τῆς Ἀβυσσινίας ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμόν, μειγμένον μετὰ τινῶν ἑβραϊκῶν ἐθίμων.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Νουβίας εἶνε συνέχεια τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων· ἡ δὲ Ἀβυσσινία ἔχει ὄρη ὑψηλά, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε ἡ *Σαγκαλα* (4620 μέτρ. ὕψος) πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ποταμοὶ δ' αὐτῶν εἶνε ὁ *Κυανὸς*, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης *Σαμβέας*. Οὗτος ἐνούμενος πρὸς τὸ μέσον τῆς Νουβίας μετὰ τοῦ Λευκοῦ σχηματίζουσι τὸν ποταμὸν *Νεϊλορ*.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Νουβίας εἶνε *Σεναάρ* ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. ταύτης ὁ ἡγεμὼν ὡς καὶ ὁ τῆς Κίνας ἀπαξ τοῦ ἔτους ἀροτριᾷ τὴν γῆν. *Νέα Σόγγολα* ἢ *Μαπακάχη* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νείλου. *Καρτοῦμ* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Λευκοῦ καὶ Κυανοῦ ποταμοῦ, νέα πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Νουβίαν ἀνήκει ἔτι καὶ τὸ κείμενον ΝΔ. αὐτῆς *Κορδοφάν*, συνιστάμενον ἐκ πολλῶν μικρῶν ὁάσεων, ὡς καὶ τὸ *Σαρφοῦρ*.

Δημοσία Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσειο"

Τῆς δὲ Ἀβυσσιτίας, συνισταμένης ἐκ πολλῶν κρατιδίων, ἐπισπόλεις εἶνε Ἀδουάχη, πρωτ. τοῦ βασιλείου Τιγγρῆ· τούτου ἀξιολογώτερα πόλις εἶνε ἡ Ἀζοίμ. Γορδάρη (6 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ χριστιανικοῦ καὶ ἰσχυροτέρου βασιλείου αὐτῆς Ἀμάρα, ἔχουσα 50 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς πρωτ. τῆς ὅλης Ἀβυσσιτίας. Ἀγγοβάρη, πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Χουῆς (10 χιλ. κατ.), ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλας.

Τὸ δὲ Σόμαυλον συνιστάμενον ἐκ τῆς χώρας τοῦ Ἀδέλου καὶ Ἀιάνου κείται μεταξύ Ἀβυσσιτίας καὶ Ζαγγοουεβάρης καὶ ἔχει πρὸς Α. τὸ ἀκρωτήριον Γουαρδαφούιον· τὸ δὲ Ἀδέλου ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μανδῆβ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφούου ἔχει ἐπισ. πόλεις τὴν Ζεϊλάχην καὶ τὴν Βαρβόραν, ἀμφοτέρας πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε περὶ τὰ 23,500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Νουβίας 1 ἑκατ. μωαμεθανοί, ἀποτελοῦντες μικρὰ κράτη, ὧν οἱ ἡγεμόνες ὑπόκεινται πάντες εἰς τὸν ἀντιβασιλέα τῆς Αἰγύπτου, τῆς δὲ Ἀβυσσιτίας 3 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ εἰδωλολάτραι. Ταύτης τὸ πλεῖστον ὑπόκειται εἰς ἓνα αὐτοκράτορα. Τοῦ δὲ Ἀδέλου καὶ Σομαύλου περὶ τὸ 1 ἑκατ. Ἀραβες μωαμεθανοί, ἐν δὲ τῷ ἐσωτερικῷ νιγρίται καὶ φετιχισταί.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε θερμὸν, τοῦ δὲ Σομαύλου ἔτι θερμότερον καὶ νοσερόν, τὸ δ' ἔδαφος εὐφορον παράγον δημητριακοὺς καρπούς, ὄρυζιον, ζαχαροκλάμον, καπνόν, βάμβακα, φοίνικας, ταμαρίνιον, ὄρυζιον, ἔβενον κτλ. Ποτίζονται δὲ αὐταὶ αἱ χώραι ὑπὸ τῶν περιοδικῶν βροχῶν, αἵτινες ἀρχίζουσαι περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου παύουσι περὶ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου. Κατὰ δὲ τὸ ἔαρ πνέων ὁ ἄνεμος Χαμψὶν προξενεὶ εἰς αὐτάς μεγάλας καταστροφάς.

Ζῶα δ' ἔχουσι ἵππους ὄρειους καὶ ταχεῖς, καμήλους, ὄνους κτλ. εἰς δὲ τὰ ὄρη ὑπάρχουσι ἐλέφαντες, λέοντες, ρινόκεροι, καμηλόπαρδοι, πίθηκοι, ὕινοι, γαζέλλαι, ψιττακοί, ταοί, ἵπποπόταμοι, κροκόδειλοι, ἀκρίδες κτλ. ἔχουσι δὲ καὶ ἄλλας ὀρυκτόν, ἡ δὲ Ἀβυσσιτία καὶ χουσόκονιν· τὸ δὲ Σόμαυλον ἐξέχει ἀρώματα, χουσόκονιν, ἐλεφαντόδοντον, κόμμι ἀραβικόν κτλ.

ΒΑΡΒΑΡΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12° 25'—23° Α.

Πλάτ. Β. 25° — 37° 20'.

Ἡ Βαρβαρία κατέχουσα τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν ἐρήμων Σαχάρας καὶ Λιβύης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Βαρβαρία μετὰ τῆς Αἰγύπτου εἶνε τὸ μέρος τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ὅποιον καλῶς ἐγνώριζον οἱ ἀρχαῖοι. Ἐνταῦθα κατήκουν οἱ Καρχηδόνιοι, λαὸς διαπρέψας εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ τὴν ἐμπορίαν, οἱ Κυρηναῖοι καλλιεργήσαντες θαυμασίως τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, οἱ Νομάδες καὶ οἱ Μαυρητανοὶ ὑποταχθέντες τέλος μετὰ τὸ 146 π. Χ. ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων· τὸ δὲ 697 μ. Χ. ὑπέκυψαν οἱ Βέρβεροι εἰς τοὺς Ἀραβας. Ἐπὶ τούτων ὡς πειραταὶ κατερέμωνον τὰς χριστιανικὰς πόλεις τῆς Μεσογείου, ἕως ἴτου ἡ Γαλλία κατέστρεψε τοὺς πειρατικούς αὐτῶν στόλους, ὑποτάξασα ἀπὸ τὸ 1830 κατὰ μικρὸν τὸ Ἀλγέριον.

*Ορη αὐτῆς εἶνε τὰ τοῦ Ἀτλαντος, οὗ ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ (3476 μέτρ.) εἶνε πάντοτε χιονοσκέπαστος. *Ποτάμια* δ' ἔχει πολλὰ μὲν πρὸς Β. χυνόμενα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατασταίνοντα λίαν εὐφορον τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ν. ἐκβάλλοντα εἰς λίμνας ἢ εἰς ἀμυγδαλεῖς ἐρήμους. *Λίμναι* δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ *Λουδεάχη* καὶ ἡ *Μελίγη*.

Ἡ Βαρβαρία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς τέσσαρα μέρη· 1 τὴν ἡγεμονίαν τῆς *Τριπόλεως*· 2 τὴν ἡγεμονίαν τῆς *Τύνιδος* μετὰ τοῦ *Φεζάν*· 3 τὸ Ἀλγέριον· 4 τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ *Μαρόκου*.

ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γαβῆς, εἶνε *Τρίπολις*, πρωτ. τοῦ Βέν, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Λέβνη*, μητρ. τῆς Βάρκας· ἐνταῦθα ἐν Γρενᾶχῃ σώζονται λαμπρὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας Κυρήνης ἀποικίας τῶν Λακεδαιμονίων, ἐν δὲ τῇ Βεγγάλῃ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας Βερενίκης. Πρὸς Ν. ταύτης *Μουρζούκη*, πρωτ. τοῦ σουλτάνου τοῦ *Φεζάν*, ὑποκειμένου εἰς τὴν Τρίπολιν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ἐνεργούμενον διὰ κερθανίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς. Πρὸς Α. τῆς Τριπόλεως κείται ἡ ὄσας *Σεβάχη* ἢ τοῦ Ἀμμωνος ἔχουσα τὸ πάλαι διάσημον μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, ὅπερ ἐπισκέφθη καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος καὶ πρὸς Δ. ἡ ὄσας *Γαδάμη*, ἔχουσα ὁμών. πόλιν ἐνεργούσαν ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΤΥΝΙΔΟΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, κατεχούσης σχεδὸν ἅπασαν τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος, εἶνε *Τύνις* πρωτ. τοῦ Βέν ἐπὶ λίμνης κοιωνούσης μετὰ τοῦ κόλπου τῆς Τύνιδος, ἔχουσα ὠραῖαν θέαν, ἀξιόλογον ἐμπόριον, βιομηχανίαν φεσίων καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ περὶ τὰς 130 χιλ. κατ. ὦν τὸ 1/4 Ἑβραῖοι· *Καϊρβάρνη*, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Τύνιδος ἔχουσα ὠραῖον τσαμίον με 500 κίνας ἐκ γρανίτου καὶ 12 χιλ. κατ. *Βυζέρη* παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Υτίκην*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀφρικῆς.

ΑΛΓΕΡΙΟΝ. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις, κατέχοντος τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Νομηδίας καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Μαυρητανίας, εἶνε Ἀλγέριον εἰς τὴν Μεσόγειον, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ ἐκτισμένη ἐν εἰδει ἀμφιθεάτρου, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. *Κωισταντίνα* ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κίρτης πρωτ. τῶν βασιλέων τῆς Νου-

μηδίας, ἥς τὰ ἐρείπια μαρτυροῦσι τὴν πάλαι λαμπρότητα τῆς εἶνε λίαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα 45 χιλ. κατ. Ὁράνη, ὄχυρωτάτη πόλις, μὲ εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 35 χιλ. κατ.

ΜΑΡΟΚΟΝ. Τοῦ Μαρόκου, κειμένου εἰς τὸ Δ. τῆς Βαρβαρίας καὶ περιλαμβάνοντος τὸ δυτικὸν τῆς ἀρχαίας Μαυρητανίας, ἐπισ. πόλις εἶνε *Μαρόκον* ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος ἐν τῷ μέσῳ δάσους πορτοκαλεῶν καὶ φοινίκων, πρωτ. τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 50 χιλ. κατ. μέγα νοσοκομεῖον καὶ ἐργοστάσια μαροκινῶν δερμάτων. *Μηκινέζη* εἰς ὠραίαν καὶ κατάρυτον κοιλάδα, ὄχυρωτάτη πόλις καὶ ἡ συνήθης ἔδρα τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 45 χιλ. κατ. *Μογάδορ*, ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τοῦ Μαρόκου εἰς τὸν ὠκεανὸν ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Φέτ*, μεγάλη πόλις ἐπίσημος ἐπὶ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ ἐπιστημονικὰ τῆς ἐκπαιδευτήρια, ἀλλὰ καὶ ἤδη ἔχει πολλὰ τσαμιά, μέγα ἐμπόριον, πολλὰ σχολεῖα, ὄπλοποιεῖα, ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων, μεταξῆς καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ 100 χιλ. κατ. *Τάγγερρον*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι καὶ τὰ προξενεῖα τῶν Εὐρωπαϊῶν, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Κέουσα* ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς. Πρὸς Ν. ταύτης κείται ἡ *Βι.λεδου.λγερίδ* (χώρα φοινίκων), οὕσα ἄθροισμα ὁάσεων ὑποκειμένων εἰς τὰ 4 Βερθερικὰ κράτη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βαρβαρίας εἶνε 25150 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. ὑπὲρ τὰ 8 2/3 ἑκατ. ὦν 600 χιλ. εἶνε τῆς Τριπόλεως, 2 ἑκατ. τῆς Τύνιδος, 3 τοῦ Ἀλγερίου καὶ ὑπὲρ τὰ 3 τοῦ Μαρόκου, πρεσβεύοντες τὸν μωαμεθανισμόν, πλὴν τινῶν Ἑβραίων καὶ χριστιανῶν, τὸ δὲ πολίτευμα παντοῦ εἶνε δεσποτικόν· καὶ ἡ μὲν Τρίπολις καὶ Τύνις ἔχουσι *Βέην* καὶ εἶνε ὑποτελεῖς εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ δὲ Μαρόκον διοικεῖται ἀπολύτως ὑπὸ αὐτοκράτορος, καὶ τὸ Ἀλγέριον ὑποκείμενον εἰς τὴν Γαλλίαν διοικεῖται νῦν διὰ γενικοῦ διοικητοῦ.

Τὸ κλίμα τῆς Βαρβαρίας πρὸς Α. τοῦ Ἀτλαντος εἶνε γλυκὺ, πρὸς Ν. καὶ Δ. θερμόν· καὶ εἰς μὲν τὸ ἀνατολικὸν εὐρίσκεται ἡ ἔρημος τῆς Βάρκας ἔχουσα καὶ τινὰς ὁάσεις, εἰς δὲ τὸ νότιον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ ἔρημος *Σαχάρα* ἐκτεινομένη καθ' ὅλην τὴν Βαρβαρίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ἀπαντῶνται τινες ὁάσεις καὶ ἡ μεγάλη ὁάσις τοῦ *Φεζάν*. Εἰς δὲ τὸ βόρειον τοῦ Ἀτλαντος ποτιζομένη ἡ χώρα ὑπὸ πολλῶν ποταμίων εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἄφθονον σίτον, κριθήν, ὄρυζιον, φοινίκας, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, ἀμύγδαλα, βέμβεακα, ζαχαροκλάμον κτλ. ἔχει δὲ καὶ λαμπρὰ δάση ἀγρίων ἐλαιῶν, πευκῶν, τερεβίνθων, δρυῶν, κυπαρίστων, κλπ. ἔτι δὲ μέταλλα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, ἀντιμονίου καὶ ὠραία μέρμαρα· τὸ δὲ ὄρυκτόν αἶλας ἐν αὐτῇ εἶνε κοινότατον.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, γοργοκαμήλους, ἵππους ταχείς, ὄνους, ἡμίονους, βοῦς, πρόβατα, αἴγας· ἄγρια δὲ καμηλοπάρδους, γαζέλλας, λέοντας τρομερούς, πάνθηρας, υἰάνας.

ΣΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΛΙΒΥΚΗ ΕΡΗΜΟΣ.

Μῆκ. Δ. 19° 20' — 25° 30' Α.

Πλάτ. Β. 16° — 30° 13'.

Ἡ Σαχάρα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαρβαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Σενεγαμβίας καὶ τῆς Νιγηρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τὸ δὲ ἀνατολικὸν ὄριον κατέχει ἡ Λιβυκὴ ἔρημος.

Ἦ Ὄρη. Ἡ Σαχάρα ἔχει πρὸς Β. λίαν ὑψηλὰ ὄρη, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ καλούμενον Ἀχάγγαρον· οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε ἀσημαντοί, βυθιζόμενοι ἐντὸς τῆς ἐρήμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν δὲ αὐτῆς εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ κινητῆς ἄμμου, ἀλλ' εὐρίσκονται ἐν τῇ μεταξὺ καὶ ὄψεις ἔχουσαι ὕδατα καὶ παράγουσαι φοίνικας καὶ ἀρώματα. Ἐκ δὲ τοῦ πολλοῦ ἐν αὐτῇ ἄλατος, εἰκάζεται ὅτι ἄλλοτὲ ποτε ἦτο θάλασσα καὶ ἀπετέλει μέρος τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπισ. ὄψεις πρὸς Β. εἶνε αἱ τῶν Τουάτων· ὠσαύτως ἡ Ἀγάβλη μὲ πόλιν Τετουάνην· εἰς δὲ τὰ νότια ἡ ὄσις Ἀσθήρη μὲ πόλιν Ἀγάδας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Σαχάρας εἶνε 41300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 4 ἑκατ. μαῦροι καὶ βέρβεροι μωαμεθανοί, διηρημένοι εἰς φυλὰς καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων. Εἶνε χαλκόχρους, ῥωμαλέοι καὶ πολεμικοί, ἀλλ' ἄποροι καὶ σκληροὶ ζῶντες νομαδικὸν βίον. Ὑπάρχουσι δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ φυλαὶ βιομήχανοι κατασκευάζουσαι μάλιστα ὑφάσματα ἐκ τριχῶν καμήλων καὶ αἰγῶν, ξίφη, χρυσὰ κοσμήματα, μαροκινὰ δέρματα κτλ.

Ἡ Σαχάρα λέγεται ὅτι εἶνε διηρημένη μεταξὺ τῶν φυλῶν ὡς γῆ καλλιεργημένη, τὰ δὲ ὄρια ἐκάστης φυλάττονται ὑπ' αὐτῶν μετ' ἀκριβείας. Πρὸς Α. αὐτῆς κεῖται ἡ Λιβυκὴ ἔρημος κατοικουμένη ὑπὸ Γετούλων καὶ Καραμαντῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας τὸ θέρος εἶνε ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα· ἐπειδὴ συχνὰ φυσῶσιν ἐν αὐτῇ ὀρηκτικοὶ ἄνεμοι, οἵτινες σηκώνουσιν ὡς κύματα σωρούς ἄμμου καὶ καταπλεκκῶνουσι πᾶν τὸ προστυχόν. Τὸν Ἰούλιον μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου πίπτει ἐν αὐτῇ ἀφθονωτάτη βροχὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μέρη εἰς τὰ ὅποια οὐδέποτε πίπτει σταγῶν ὕδατος.

Ζῶα δὲ ἡμερα ἔχει ἡ Σαχάρα πρόβατα, αἴγας εἰς τὰς ὄψεις καὶ καμήλους, αἵτινες ἀληθῶς εἶνε τὰ πλοῖά τῆς εἰς τὰς ἐρήμους· ἄγρια δὲ λέοντας, πάνθηρας, καμηλοπάρδους, ὄφεις διαφόρους κτλ.

ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ.

Μήκ. Δ. $7^{\circ} 30' - 19^{\circ} 53' \text{ A.}$ Πλάτ. Β. $10^{\circ} - 18^{\circ}.$

Ἡ Σενεγαμβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουϊνέας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Σουδάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

*Ὅρη ἔχει ἡ Σενεγαμβία πρὸς Ν. τὰ Νιγηρτικὰ, ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ τρεῖς αὐτῆς ποταμοὶ Σενεγάλης, Γαμβίας καὶ Ριογράνδης, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Οἱ Γάλλοι, οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Πορτογάλοι ἔχουσιν ἐν αὐτῇ κατακτήσεις. Καὶ αἱ μὲν κατακτήσεις τῶν Γάλλων κείμεναι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σενεγάλου ἔχουσι πρωτ. τὸν Ἅγιον Λουδοβίκον, ὄχυράν ἀλλὰ νοσῶδη πόλιν ἐπὶ νήσου τοῦ Σενεγάλου καὶ ἀποθήκην ἐμπορικὴν τοῦ κόμμιος. Τῶν δὲ Ἄγγλων αἱ κατακτήσεις εἶνε ἐπὶ τοῦ Γαμβίου μὲ πρωτ. τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαμβίου. Τῶν δὲ Πορτογάλων ἐπισ. τόποι ἐπὶ τοῦ Ριογράνδου εἶνε τὸ Κάχεορ καὶ ἡ Γέβα.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ τῆς Σενεγαμβίας ὑπάρχουσι πλῆθος μικρῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν, ὧν ἐπισ. λαοὶ εἶνε οἱ Γολόφοι, οἱ Μανδίνγοι, οἱ Φελοῦποι, καὶ οἱ Φουλάροι, διακρινόμενοι τῶν ἄλλων διὰ τὴν συμμετρίαν τῶν χαρακτήρων καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἥθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε τὸ τέταρτον περίπου τῆς Σαχάρας, οἱ δὲ κάτ. νομίζονται περὶ τὰ 12 ἑκατ. τὸ πλεῖστον μωαμεθανοὶ καὶ φετιχισταί, διοικούμενοι ἀπολύτως.

Τὰ παράλια τῆς Σενεγαμβίας εἶνε χαμηλὰ καὶ νοσῶδη, καὶ τὸ κλίμα ἐν αὐτοῖς θὰ ἦτο ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα, ἂν δὲν ἐμετριάζετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν, τὸ δὲ μεσόγειον ἔχει εὐφορωτάτας πεδιάδας, ἀλλὰ καὶ ἀμμώδεις ἐρήμους· εἰς δὲ τὸ νότιον ὑπάρχουσι καὶ ὄρη ὑψηλὰ σχηματίζοντα κοιλιάδας εὐφορωτάτας, παραγούσας διάφορα προϊόντα καὶ τὸ δένδρον Βασάβ, οὗ ὁ κορμὸς ἔχει δίαμετρον 8—9 μέτρων.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, πρόβατα, βοῦς· ἄγρια δ' ἐλέφαντας, ἵππους, ποτάμους, κροκοδείλους, ἀντίλοπας, πάνθηρας, τίγρεις, πιθήκους, ὄφεις διαφόρους κτλ. ἐξάχεται δ' ἐξ αὐτῆς καὶ χρυσός, ἔβενος, κόμμι, ἐλεφαντόδοντον, βάμβαξ, πτερά στρουθοκαμήλων, δέρματα τίγρων κτλ.

ΑΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΓΟΥΙΝΕΑ.

Μήκ. Δ. $36^{\circ} - 18^{\circ} \text{ A.}$ Πλάτ. Β. $11^{\circ} - 17^{\circ} \text{ N.}$

Αἱ Γουϊνέαι ἡ Ἄνω καὶ ἡ Κάτω κεῖνται πρὸς Ν. τῆς Σενεγαμβίας καὶ τοῦ Σουδάν, χωρίζομεναι ἀπὸ ἑλληθων ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ

ἔχουσαι πρὸς Α. τὴν Καφφερίαν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικόν, πρὸς Ν. τὴν Κιμβεβασίαν.

* Ὅρη αὐτῶν εἶνε πρὸς Β. τὰ τοῦ Κόγγου ἢ τῆς Νιγηρίας (4500 μέτρ.), χωρίζοντα αὐτὰς ἀπὸ τοῦ Σουδάν, εἰς δὲ τὸ Α. τῆς Κάτω Γουϊνέας τὰ ὄρη τοῦ Κρυστάλλου, ἔχοντα καὶ τινα ἡφαίστεια. Ποταμοὶ δὲ τῆς μὲν Ἄνω Γουϊνέας εἶνε ὁ Διαλιβᾶς ἢ Νίγρος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Νιγηρίας καὶ ῥέων διὰ τῶν ὀρέων τοῦ Κόγγου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· τῆς δὲ Κάτω Γουϊνέας εἶνε ὁ Κόγγος ἢ Ζαίρος καὶ ὁ Κούβος, πηγάζοντες ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Κρυστάλλου καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Τῆς Ἄνω Γουϊνέας μᾶλλον γνωστὰ εἶνε ὅπως οὖν τὰ παράλια, ὀνομαζόμενα ἐκ τῶν ἐξαγομένων ἐξ αὐτῶν προϊόντων· οἶον ἡ

Παραλία τῆς Σιέρας Λεόνης, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἄγγλοι συνέστησαν ἀποικίαν πρὸς πολιτισμὸν τῶν μαύρων, καὶ ἧτις ἔκαμε ταχέως προόδους, πρωτ. αὐτῆς Φρετόβρη (18 χιλ. κατ.).

Παραλία τῶν Κόκκων, ὅθεν ἐξάγεται πέπερι. Ἐνταῦθα οἱ Ἀμερικανοὶ τὸ 1811 συνέστησαν τὴν ἀποικίαν τῶν μαύρων Λιβερία ἔχουσαν δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ πρωτ. τὴν Μορραβίαν.

Παραλία τῶν Ἐλεφάντων, ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ κυριωτέρου προϊόντος τῶν ἐλεφαντοδόντων· ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι καὶ Γαλλικαὶ ἀποικίαι μὲ πρωτ. Γραμβασάμη.

Παραλία τοῦ Χρυσοῦ· διότι ἐνταῦθεν ἐξάγεται χρυσόκονις. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι ἀποικίαι Ἀγγλικαὶ καὶ Ὀλλανδικαὶ καὶ τὸ ἰσχυρὸν βασιλεῖον Ἀχάντιον μὲ πρωτ. Κουμασίαν, πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχουσαν περὶ τὰς 100 χιλ. κατ.

Παραλία τῶν Ἀνδραπόδων· ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τῆς δουλεμπορίας ἠγοράζοντο οἱ δούλοι διὰ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνταῦθα κεῖται τὸ βασιλεῖον τοῦ Λαχομέη μὲ πρωτ. Ἀβομέη (50 χιλ. κατ.), πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Διαλιβᾶ τὸ βασιλεῖον τοῦ Βερίου μὲ ὁμών. πρωτ. (15 χιλ. κατ.). Παρ' αὐτῇ κεῖται ἡ χώρα τοῦ Λάγου, ἧτις ὑπόκειται ἤδη εἰς τοὺς Ἄγγλους· Ἰορούβα ἐν τῷ ἐσωτερικῷ μὲ πρωτ. Ἀβεόκουτον, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων πόλεων τῆς Ἀφρικῆς, ἐν ἧ ὁ Ἄγγλοι ἱεραπόστολοι εἰσήγαγον τὸν χριστιανισμὸν.

Τῆς δὲ Κάτω Γουϊνέας, περιλαμβανούσης πολλὰ βασιλεία, ἐπισ. αὐτῶν εἶνε Λοάγγον, πρωτ. Λοάγγον (20 χιλ. κατ.). Κόγγον, πρωτ. Σανσαβάδωρ ἐπὶ ὄρους εἰς ὠραίαν θέσιν. Ἀγγόλα, ὑποκειμένη εἰς τοὺς Πορτογάλους· πρωτ. δὲ αὐτῆς καὶ ὅλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τῆς Κάτω Γουϊνέας εἶνε ὁ Ἅγιος Παῦλος τῆς Λοάνδης (12 χιλ. κατ.).

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 29500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 11 ἑκατ. νιγρίται, καὶ ἐν μὲν τῇ Ἄνω Γουϊνέᾳ ἔχουσι θρησκείαν

μίγμα ἐξ ἰσλαμισμοῦ καὶ εἰδωλολατρείας, προσφέροντες συχνὰ εἰς τοὺς θεοὺς των καὶ ἀνθρωποθυσίας, αἵτινες ἐπὶ τοῦ θανάτου ἡγεμόνος των ὁμοιάζουσι μὲ γενικὴν σφαγὴν, κυρίως συμβαίνουσαι εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ Δαχομέη· ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Βενίνου λατρεύεται ὡς ἡμίθεος. Ἐν δὲ τῇ Κάτω Γουϊνέᾳ θρησκεία εἶνε ἡ αὐτὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι τινες πρεσβεύοντες ὡς θρησκείαν μίγμα φετιχισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ. Διοικούνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτων ἡγεμόνων· μέγα ὅμως μέρος τῆς Κάτω Γουϊνέας ὑπόκειται εἰς τοὺς Πορτογάλους.

Εἰς τὰς χώρας τὰς πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ ὡς τὴν Κάτω Γουϊνέαν αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶνε ἀντίθετοι, ἤτοι ὅταν αὐτοὶ ἔχωσι χειμῶνα, ἡμεῖς εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἔχομεν θέρος. Τὸ δὲ κλίμα τῆς χώρας, ὡς διερχομένου διὰ μέσου αὐτῆς τοῦ Ἰσημερινοῦ, εἶνε θερμώτατον καὶ νοσηρὸν, καὶ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικώτατον, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορον. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει, ἐλέφαντας, ρινοκέρους, λέοντας, λεοντοπάρδους, ἀντίλοπας, γαζέλλας, καμηλοπάρδους, ὄφεις τὸν βόαν κλπ.

KIMBEBASIA OTTENTOTIA, EYELPIS AKRA.

Μῆκ. Α. 9° 30' — 26°.

Πλάτ. Ν. 17° — 34° 52'.

Κιμβεβασία, Ὀττεντοτία καὶ Εὐελπισ Ἄκρα κλεῖται ἅπασα ἢ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουϊνέας κειμένη χώρα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Λαγόα.

Κιμβεβασία ὀνομάζεται ἢ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουϊνέας χώρα, ἐκτεινομένη σχεδὸν μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰχθίος. Ἐπισ. λαοὶ αὐτῆς εἶνε οἱ Κιμβεβάσιοι καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν οἱ Μαχόσιοι· ἔτι δὲ οἱ Οὐάμποι, λίαν φιλόπονοι καὶ φίλοι τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας.

Ἡ Ὀττεντοτία, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Κιμβεβασίας μέχρι τῶν ὀρέων Νεουβέλδων, ἔχει τὰ ὄρη τοῦ Χαλκοῦ, ἐκτεινόμενα ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ἐπισ. δὲ αὐτῆς ποταμοὶ εἶνε ὁ Ὀράγγης, ὅστις σχηματίζων ἀξιόλογον καταράχτην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ δ' Εὐελπισ Ἄκρα, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Ὀττεντοτίας καὶ ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἄγγλους εἶνε ἡ νοτιωτάτη χώρα τῆς Ἀφρικῆς, χωριζομένη ἀπὸ τῆς Μοζαμβίκης διὰ τοῦ κόλπου τοῦ Λαγόα· εἶνε δὲ ἅπασα κεκαλυμμένη ὑπὸ ὀρέων, ὧν ὑψηλότερον εἶνε τὸ Κόμπασορ (2 χιλ. μέτρ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἀποικία τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας συνεστήθη τὸ 1600 ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν, ἀλλὰ τὸ 1806 ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν.

Οὔτε ἡ Κιμβεβασία, οὔτε ἡ Ὀττεντοτία ἔχουσι πόλεις, εἰ μὴ ἀθλιας κόμας. Τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἄκρας ἐπισ. πόλεις εἶνε Ἄκρα, πρῶτη αὐτῆς, ὀχυρὰ καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Κων.

σταγία, πολίχνιον παρά τὴν Ἄκραν ἐπίσημον διὰ τοὺς οἶνους τοῦ Βαθοῦρη, μικρὰ πόλεις πρὸς τὸ ΝΑ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 3 χιλ. τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Κιμβεθασίας καὶ τῆς Ὀττεντοτίας ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων διοικουμένοι εἶνε περὶ τὰς 400 χιλ. τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἄκρας 700 χιλ. ὧν αἱ 70 χιλ. εἶνε λευκοὶ διαμαρτυρούμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι Ὀττεντόται εἰδωλολάτραι· ἀλλὰ πολλοὶ ἤδη καὶ τούτων ἐδέχθησαν διὰ τῶν Ἀγγλων ἱεραποστόλων τὸν χριστιανισμόν. Εἶνε δυσειδέστατοι, λίαν ἀκώποδες καὶ ἀγριώτατοι, μὴ ἔχοντες μηδεμίαν γνῶσιν τῆς γεωργίας μήτε τῆς γραφῆς, καὶ ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς κτηνοτροφίας τῶν βοῶν καὶ προβάτων των.

Τὸ κλίμα ἰδίως τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶνε συγκερασμένον. Δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἐν αὐτῇ διακρίνονται, ἡ ὑγρὰ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἡ ξηρὰ κατὰ τοὺς ἄλλους ἐξ μῆνας· τοῦτου ἐνεκα καὶ ὁ θερισμὸς γίνεται κατὰ τὸν Δεκέμβριον· τὸ δὲ ἔδαφος τῆς Κιμβεθασίας καὶ Ὀττεντοτίας ὅπου ὑπάρχουσι ὕδατα εἶνε εὐφορον. Ἐπίσης τὸ μεσημβρινὸν τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας εἶνε εὐφορώτατον καὶ καλλιεργεῖται καλῶς, παράγον οἶνον περίφημον, βύμβακα, καφὲν καὶ ἅπαντας τοὺς καρποὺς τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἐν ᾧ τὸ βύρειον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἀνδρῶν ἐρήμων ἔχει μὲν κατὰ τὴν βροχερὰν ὥραν τοῦ ἔτους ὡραίαν βλάστησιν, ἀλλ' οὕτη παρελθόντος τοῦ θέρους ἀμέσως καταστρέφεται. Ζῶα δ' ἔχει πλὴν τῶν οἰκικῶν προβάτων, αἰγῶν, βοῶν, βουβάλων κλ. καὶ ἄγρια ἵπποποτάμους, καμηλοπάρδους, ἐτι δὲ ἀκρίδας κλ.

ΣΟΥΔΑΝ ἢ ΝΙΓΡΙΤΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12° 30' — 44° Α.

Πλάτ. Β. 16° — 17° Ν.

Τὸ Σουδάν, διακρούμενον εἰς Βόρειον καὶ Νότιον Σουδάν, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας καὶ Λιβύης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κιμβεθασίας καὶ Καφφεριάς, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γουϊνέας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Μοζαμβίκης, Ταγγουβέρης, Σομαύλου, Ἀβουσσινίας, καὶ Δαρφούρ.

Ὁρῆ τοῦ Σουδάν πρὸς Δ. εἶνε τὰ τοῦ Κόγγου, πρὸς Α. τὰ Χιοροσεκπῆ, τὰ ὄρη τῆς Σελήνης, καὶ τὸ Κεϊμάρζαρον. Ποταμοὶ δὲ τοῦ Σουδάν εἶνε ὁ Νίγηρ, ὅστις ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Κόγγου πηγάζων ῥεεῖ πρὸς Β. εἶτα δὲ πρὸς Α. καὶ τέλος πρὸς Ν. καὶ εἰσερχόμενος εἰς τὴν Ἄνω Γουϊνέαν ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμίον κόλπον. Ὁ Κουρομάρης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Λυπάτων ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Αιγῶν ὁ Κεϊλάχ καὶ ὁ Βαρελγαῆς εἰς τὸ Β. τῆς Καφφεριάς· οὗτοι ῥέοντες πρὸς Α. χύνονται εἰς τὸν Λευκὸν ποταμὸν ἕνα τῶν βραχιόνων τοῦ Νεῖλου.

Λιμναι δ' ἄξια λόγου εἶνε ἡ *Τσαδά*, εἰς ἣν χύνονται πολλοὶ ποταμοί, ἡ *Νυάντζα*, ἡ τοῦ *Ἀλβέρτου* καὶ ἡ *Ταγγανίκα*.

Ἐπισ. αὐτοῦ κράτη εἶνε· *Σέγον*, πρωτ. *Σέγον* ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Τιμβοκτοῦ*, πρωτ. *Κάβρα* ἐπὶ τοῦ *Διαλιβᾶ*, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐλέφαντος, χρυσοκόνεως, κόμμιος, κλ. *Σακκατοῦ*, με' ὀμν. πρωτ. ἰσχυροῦ ἡγεμόνος καὶ τὴν μεγαλειτέραν πόλιν τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς ἔχουσαν 80 χιλ. κατ. *Βοῦρορο*, πρωτ. τῶν *Φελλατάχων*, πόλις νοσώδης ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 40 χιλ. κατ. *Βουρινῶ*, πρωτ. *Κούκα* ἐπὶ τῆς *Τσάδης* με' 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ὡς καὶ ὁ πληθισμὸς εἶνε ἀγνωστος οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 7 ἑκατ. μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι. Καὶ τὸ μὲν Βορ. Σουδάν συνίσταται ἐκ πολλῶν ἀνεξαρτήτων λαῶν· οἱ δὲ μεσόγειοι λαοὶ εἶνε βιομήχανοι καὶ μᾶλλον πολιτισμένοι ἢ οἱ ἐν τοῖς παραλίοις. Τούτων οἱ *Φελλατάχοι* διαφέροντες τῶν ἄλλων κατὰ τὴν φυσιογνωμίαν εἶνε μωαμεθανοὶ τὴν θρησκείαν καὶ ἔχουσι σχολεῖα ἀξιόλογα.

Τὸ κλίμα τῆς *Νιγηρίας* ἐπὶ ἐννέα μῆνας τοῦ ἔτους εἶνε θερμώτατον, καὶ τὰ ὀλίγον ποτιζόμενα μέρη αὐτῆς εἶνε ὄχι πολὺ εὐφορα, ὁμοιάζοντα τὸ θέρος με' τὰς ἐρήμους τῆς *Σαχάρας*, τὰ δὲ καλῶς ποτιζόμενα παράγουσιν ἄφθονον ὄρυζιον, βανίνας, ταμαρίνιον, γεώμηλα, βουτυροδένδρον, κλ. *Ζῶα* δ' ἔχει ἡμερα μὲν ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα, αἰγας, ὄνους· ἄγρια δὲ λέοντας, ἐλέφαντας, ῥινοκέρους, λύκους, ὕφεις καὶ ἔντομα ἀκρίδας κτλ. ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, καὶ συναθροίζεται ἐνταῦθα καὶ χρυσόκονις.

ΚΑΦΡΕΡΙΑ ΚΑΙ ΝΑΤΑΛΟΝ.

Καφρερία λέγεται ἡ ἐκτεταμένη καὶ λίαν ἀγνωστος χώρα, ἥτις ΝΑ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, καὶ πρὸς Α. συνορεύει με' τὴν *Μοζαμβίκην*, πρὸς Ν. με' τὴν Ὀττεντοτίαν καὶ τὴν *Εὐέλπιδά* Ἀκραν, πρὸς Β. μετὰ τοῦ νοτίου Σουδάν.

Ὀρη τῆς *Καφρερίας* εἶνε τὰ *Λύπατα*, ποταμοὶ δὲ ὁ *Ζαμβέης*, ὁ *Κουρομάνης* καὶ ὁ *Ὁράγγης* καὶ λίμνη ἡ *Νυάσσα*.

Ἡ παράλιος *Καφρερία* σχεδὸν ἅπασα κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, οἵτινες ἐξουσιάζουσι νῦν ἰδίᾳ τὴν χώραν τοῦ *Νατάλου* ἔχουσαν 220 χιλ. κατ. Ταύτης ἐπισ. παράλιος πόλις εἶνε ἡ *Οὐρβάνη*.

Ἐπισ. δὲ τῶν ἰθαγενῶν λαῶν τῆς *Καφρερίας* εἶνε οἱ *Τεμβοῦκα*, *Κούσαι*, *Βεζουάναι*, *Βακονιάται*, *Ζουλοῦται*, κλπ.

Ἐν *Καφρερίᾳ* εἶνε ἔτι πολλοὶ ἀρχαῖοι Ὀλλανδοὶ ἀποικοὶ, ἀποκατασταθέντες ἤδη νομάδες καὶ λίαν πολεμικοὶ. Οὗτοι ἱδρυσαν ἐνταῦθα δύο δημοκρατίας: τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ὀράγγου ἔχουσαν πρωτ. *Βλουμπορτείνην*, καὶ τὴν πέραν τοῦ ποταμοῦ *Βακάλου* με' πρωτ. *Ποτσεφρόμην* (15000 κατ.).

Οι Κάφροι (ἤτοι ἄπιστοι κατὰ τοὺς Τούρκους) εἶνε μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι, ἑνασχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν· τινὲς δὲ τῶν φυλῶν τούτων καὶ μάλιστα οἱ Ζουλοῦαι εἶνε ἀνθρωποφάγοι.

ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ.

Μῆκ. Α. 18°—38° 30'.

Πλάτ. Ν. 10°—18°.

Μοζαμβίκη λέγεται ἡ χώρα ἢ πρὸς Α. τῆς Καφρερίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ζαγγουεβάρης.

*Ὅρη αὐτῆς εἶνε ὡσαύτως τὰ *Αβπατα*, ποταμὸς δὲ ὁ *Ζαμβέζη* ἐκβάλλων διὰ τεσσάρων στομάτων εἰς τὸν κόλπον τῆς *Σοφάλης*.

Ἐπισ. πόλεις αὐτῆς εἶνε *Μοζαμβίκη* ἐπὶ μικρᾷ νήσῳ, πρωτ. ὄλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα κλίμα νοσῶδες. *Σοφάλη* πρὸς Ν. πρωτ. τοῦ κυβερνεῖου τῆς *Σοφάλης*, ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 12300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 3 ἑκατ. νιγρίται, ἀσχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ κυβερνώμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων· οἱ δὲ Πορτογάλοι μόνον σχεδὸν τὰ παράλια ἐξουσιάζουσι.

Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων εἶνε εὐφορώτατον παράγον σίτον, ὄρυσσον, ζαχαροκλάμον, καφέν, ἴγναμον, ἰνδικὸν κλπ. ἀλλὰ καὶ δάση ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι φοινίκων, πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν, συκεῶν ἰνδικῶν, βασιλῶν κλπ. *Ζῆα* δὲ ἄγρια ἔχει ῥινοκέρους, τὰ δὲ ὄρη τῆς περιλαμβάνουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, γαιανθράκων κλπ. Ἐνταῦθα ἡ Πορτογαλικὴ κυβέρνησις ἐξορίζει τοὺς εἰς μεγάλας ποινὰς καταδικαζομένους.

ΖΑΓΓΟΥΕΒΑΡΗ.

Μῆκ. Α. 32°—49°.

Πλάτ. Β. 8°—10°.

Ἡ Ζαγγουεβάρη, πρὸς Ν. ἔχει τὴν Μοζαμβικὴν, πρὸς Α. τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸ Σουδάν, πρὸς Β. τὸ Σόμαυλον.

Ἡ Ζαγγουεβάρη ἔχει πολλοὺς μικροὺς ποταμοὺς, καθιστῶντας τὴν χώραν εὐφορώτατην ἀλλὰ καὶ νοσῶδη.

Ἐπισ. πόλεις αὐτῆς εἶνε *Ζατζιβάρη* ἐπὶ νήσῳ, ἡ συνήθης ἔδρα τοῦ σουλτάνου, ἔχουσα 25 χιλ. κατοίκους καὶ ἐξαιρετὸν λιμένα. *Μάμβασα*, νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν, ἔχουσαν καλὸν λιμένα. *Μελίλια*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις, νῦν δὲ ὅλως κατεστραμμένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 8680 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περί τὰ 2 ἑκατ. ἄραβες μωαμεθανοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι νομαδικὸν

βιον ζῶντες, ἀλλ' ὑπάρχουσι μεταξύ αὐτῶν καὶ λαοὶ λίαν φιλόπονοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν τῶν εὐφωρωτάτων πεδιάδων τῆς· ἔχει ὁμῶς καὶ τινὰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ κλίμα θερμὸν καὶ νοσῶδες.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπισ. εἶνε·

Α'. Τῶν Πορτογάλων· 1 Ἀζόραι δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἠφαιστειώδεις ἔχουσαι 250 χιλ. κατ. κλίμα ὑγιεινὸν καὶ συγκερασμένον, καὶ ἔδαφος εὐφορον δίδον δύο εἰσοδείας τὸ ἔτος, καίτοι εἶνε κακῶς καλλιεργημένον. Παράγουσι δὲ οἶνον λαμπρὸν, βανάνας, δημητριακούς καρπούς, λεμόνια, πορτοκάλια κλπ.

Ἐπισ. αὐτῶν πόλεις ἐπὶ τῆς νήσου Τερσέρας εἶνε Ἄγρα, πρωτ. τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων μὲ 16 χιλ. κατ. Πορταδελλάδα, ἡ ἐμπορικωτέρα τῶν Ἀζορῶν. 2 Μαδέραι, συνιστάμεναι ἐκ δύο νήσων μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν, ἔχουσαι 120 χιλ. κατ. κλίμα γλυκὺ καὶ ἔδαφος ὄρεινόν καὶ ἠφαιστειώδες, ἀλλ' εὐφωρωτάτον παράγον λαμπρὸν οἶνον. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Μαδέρα ἔχουσα πόλιν Φουιχάλην ἐπὶ γραφικωτάτης θέσεως (25 χιλ. κατ.). 3 αἱ τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου, ὧν αἱ μεγαλιτέρας εἶνε 10 καὶ ἔχουσιν 60 χιλ. κατ. εἶνε ἀπασαὶ ἄφοροι καὶ ἠφαιστειώδεις καὶ μόνον ἄλας ἐξάγουσι· 4 ἡ νῆσος τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ καὶ ἡ τοῦ Πρίγγητος εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουίνεας, ἔχουσαι 25 χιλ. κατ.

Β'. Τῶν Ἰσπανικῶν αἱ Καράρια οὐσαι 20 (234 χιλ. κατ.). Τούτων ἐπισ. εἶνε Τερερῖση, ὄρεινή καὶ κατὰ φύτον νῆσος, τῆς ὀπίσθεν τὸ ὑψηλότερον ὄρος καλούμενον Πηῶν τοῦ Ἐχεύδου ("Ἄδου ὕψ. 3700 μέτρ.). Καρὰρια, ἑτέρα νῆσος, ἐξ ἧς ὠνομάσθησαν καὶ αἱ λοιπαί, μὲ πρωτ. Πάλμαρ, ὠραίαν πόλιν ἔχουσαν 20 χιλ. κατ. Φέρος, μικρὰ νῆσος δι' ἧς διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν πλείστων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Αὗται ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ νῆσοι τῶν Μακάρων διὰ τὴν εὐφορίαν των, παράγουσαι λαμπρότατον οἶνον, κλπ. ἀλλὰ συχνὰ καταστρέφονται ὑπὸ ἀπείρου σμήνους ἀκριδῶν.

Γ'. Τῶν Ἀγγλῶν ἡ νῆσος τοῦ Φερδινάνδου Πῶ (30 χιλ. κατ.). Ἀνάληθις (Ἀσπενσιῶν), νῆσος πετρώδης, (7 χιλ. κατ.). Ἄγρια Ἐλένη, νῆσος (7 χιλ. κατ.) ἔχουσα πόλιν Ἰατόβριην, ἐπίσημον διὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος.

Εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ ἀκόλουθοι·

Τῶν Ἀγγλῶν· 1 ἡ Φράντσα ἡ ὁ Ἅγιος Μαυρίκιος (315 χιλ. κατ.), νῆσος εὐφωρωτάτη παράγουσα ἰνδικόν, καφέν, ζαχαροκλάμα κλπ. 2 αἱ Σενχέλλαι, ὧν ἐπισ. εἶνε ἡ Μάχη· 3 αἱ Ἀμάρνται,

νήσοι ἄφοροι καὶ κακῶς καλλιεργημένοι, ἔχουσαι καλὸν ὕδωρ καὶ διὰ τοῦτο συχναζόμεναι ὑπὸ τῶν θαλασσοπόρων.

Τῶν *Γάλλων* 1 ἡ *Ερωσις* ἢ *Βουρβῶν* (160 χιλ. κατ.), ἔχουσα ὄρος ὑψηλὸν *Πιτὸν* (3150 μέτρ. ὕψ.) καὶ πρωτ. *Ἅγιον Λιοῦσιον* μὲ 30 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα αὐτῆς θεωρεῖται ὡς τὸ καλλίτερον τοῦ κόσμου, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε λαμπρότατον παράγον βάμβακα, καφέν, ἰνδικόν, κτλ.

Νῆσοι μὴ ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Εὐρωπαίους εἶνε αἱ *Κομόροι* (20 χιλ. κατ.). Τούτων αἱ τρεῖς ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἀραβας, ἡ δὲ τετάρτη *Μαυόττη* καλουμένη ἔχει καλὸν λιμένα καὶ ὑπόκειται εἰς τοὺς Γάλλους.

Μαδαγασκάρ, μεγάλῃ νήσος. Αὕτη ἔχουσα 2 ἑκατ. κατ. διασχίζεται ὑπὸ σειρᾶς ὀρέων ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἐχόντων ὕψος 3500 μέτρ. Ἐπισ. λαοὶ τῆς νήσου εἶνε οἱ *Μαδεκάσοι* ἀπόγονοι τῶν πρώτων ἐπ' αὐτῆς πατησάντων Ἀράβων καὶ τῶν αὐτοχθόνων Νέγρων, οἱ μικροσώμιοι *Μαλαῖοι* καὶ οἱ Ὀβέσοι, λίαν πολιτισμένοι κατακτήσαντες τὸ πλείστον μέρος τῆς νήσου καὶ ἔχοντες πρωτ. *Ταγαράριβορ* εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου (35 χιλ. κατ.). Ἐν δὲ τοῖς παραλίοις αὐτῆς οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ μάλιστα οἱ Γάλλοι ἔχουσι τινὰς ἀποικίας. Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς μὲν τὰ παράλια εἶνε νοσώδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια λίαν ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, παράγον ὀρύζιον, ἀραβόσιτον, ζαχαροκάλαμον, ἰνδικόν, βάμβακα, κανέλλαν, καπνὸν κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολύτιμα ξύλα, ἔβενον, σάνδαλον καουτσούκ κτλ.

Σοκότορα ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφουίου, νήσος ξηρὰ καὶ πετρώδης, καλῶς οἰκουμένη καὶ ὑποκειμένη εἰς τὸν σουλτάνον τῆς *Μασκάτης*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν νήσων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 6500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 3 1/2 ἑκατ. πρεσβεύοντες ἐν *Μαδαγασκάρ* ἤδη καὶ τὴν δυτικὴν θρησκείαν, καὶ εἰς τὰς ἄλλας νήσους ὅπου ἐξουσιάζουσι οἱ Εὐρωπαῖοι ὡσαύτως τὸν χριστιανισμόν.

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Ἀμερικὴ ἢ ὁ νέος κόσμος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτίου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἡπειρος αὕτη ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Γενουάτου Χριστοφόρου Κολόμβου, ἀνακαλύψαντος τὴν 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492 τὴν νήσον *Σα ν σ α λ β ἄ δ ω ρ* (Γουαναχάην), μίαν τῶν Βαχαμικῶν νήσων. Ἄλλ' ὁ Ἀμερικὸς Βεσπούκιος διατρέξας μετὰ ταῦτα μέρος τῆς ἡπείρου ἐδημοσίευσεν καὶ πίνακα αὐτῆς, καὶ ἐκ τούτου ὠνομάσθη καὶ ἡ ἡπειρος Ἀμερικὴ.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

Ἡ Ἀμερικὴ συνίσταται ἐκ δύο ἡπείρων, τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, αἵτινες ἐνοῦνται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας.

Κόλποι. Ἡ παραλία τῆς Ἀμερικῆς ἢ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ εἶνε τὸ πλείστον ἀγνωστος· γνωστοὶ δ' ἐνταῦθα κόλποι εἶνε ὁ Βαρίτιος, δι' οὗ ἀποχωρίζεται πρὸς Β. ἡ Γροιλανδία· ἢ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματίζει τὴν Βερίγγειον θάλασσαν, τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, τὸν Παραμικὸν κόλπον καὶ τοὺς κόλπους τοῦ Χόκου καὶ τῆς Γουακίλης· ἢ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζει πρὸς Β. τὸν Οὐδσόρειον κόλπον εἰσχωροῦντα βαθίως εἰς τὴν ξηρὰν, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, τὴν Ἀτζιλικὴν θάλασσαν, τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καὶ τὸ Καραϊβειὸν πέλαγος, τὸν κόλπον τῶν Ἀγ. Πάντων, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶνε εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ὁ Λαγκάστριος καὶ ὁ τοῦ Σαβίς· εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὀυδσόρειος εἰς τὸν Οὐδσόρειον κόλπον, ὁ τῆς Νεογείου εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἀγίου Λαυρεντίου, ὁ τῆς Φλωρίδος μεταξὺ Φλωρίδος καὶ Βαχαμικῶν νήσων, καὶ ὁ Μαγελλανικὸς μεταξὺ Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς συνίστανται ἐκ μιᾶς σχεδὸν συνεχοῦς σειρᾶς ἐκτεινομένης καθ' ἅπασαν τὴν δυτικὴν παραλίαν· ὀνομάζεται δὲ αὕτη Κορδιλλιέρα τῶν Ἀνδεῶν ἢ Ἀνδεῖς, χωριζομένη διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας εἰς Κορδιλλιέρας τῶν Ἀνδεῶν τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μεγάλους ποταμοὺς· καὶ εἰς μὲν τὴν Βόρειον ἐπίσ. εἶνε ὁ Μισσισιππὸς, ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, ὁ Μακινσίας, ὁ Κολομβίας, καὶ ὁ Κολοράδος, εἰς δὲ τὴν Νότιον ὁ Ὄρειόκος, ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου καὶ ὁ Λαπλάτας.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Φαρέβελλον πρὸς Ν. τῆς Γροιλανδίας, τὸ τοῦ Ἀγ. Ρόχκου πρὸς Α. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ Λιέγον πρὸς Ν. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν τὸ Βάρροβορ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἡπείρου, καὶ εἰς τὸν Μεγ. ὠκεανὸν τὸ τοῦ Ἀγ. Λουκά πρὸς Δ. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, τὸ Λευκὸν πρὸς Δ. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τὸ Ὀρον τὸ νοτιοδυτικώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀμερικῆς.

Κλίμα. Τῆς Ἀμερικῆς τὸ κλίμα πρὸς μὲν τὸ μέσον εἶνε ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἄκρα τόσον γίνεται εὐκρατές καὶ τέλος ψυχρὸν. Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Κολοράδου πρὸς Β. μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Λαπλάτας πρὸς Ν. ἐπειδὴ ἡ θερμότης εἶνε μεγάλη καὶ τὰ ὕδατα ἄφθονα, ἢ βλάστησις εἶνε πλουσιωτάτη. Ἰδια δὲ φυτὰ τῶν γαυρῶν τούτων εἶνε ἡ βαναένα, τὸ ἄρ- τόδενδρον, ἢ βανίλλη, ὁ κοκκοφοτίνιξ, διάφορα κολοσσαία δένδρα καὶ

πλείστα φαρμακευτικά βότανα· βορείως δὲ τῶν πηγῶν τοῦ Κολορά-
 δου μέχρι τῆς λίμνης τῶν Δούλων καὶ νοτίως πρὸς τὴν Παταγονίαν
 βλάστάνουσι τὰ δένδρα τῶν βορείων δασῶν καὶ οἱ δημητριακοὶ καρ-
 ποὶ τῆς Εὐρώπης· βορειότερον δὲ τῆς λίμνης τῶν Δούλων ἄρχεται ἡ
 βλάστησις τῶν βρύων καὶ θάμνων. Ἐν γένει δὲ οἱ καρποὶ τῶν φυτῶν
 καὶ δένδρων τῆς ἡπείρου ἔνεκα τῆς πολλῆς ὑγρασίας τοῦ κλίματος
 εἶνε πολύχυμοι, τὰ δὲ διάφορα ζῶα μικρὰ καὶ ἀδύνατα καὶ τὰ ἔρπετά
 κολοσσαίου μεγέθους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀμερικῆς εἶνε 394000 τετρ. μιλρ. οἱ δὲ
 κῆτ. περὶ τὰ 80 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τέσσαρας φυλάς τὴν Ἀμερικανι-
 κήν, τὴν Καυκασίαν, τὴν Νιγριτικὴν καὶ τὴν Μογγολικὴν. Καὶ οἱ μὲν
 τῆς Ἀμερικανικῆς φυλῆς, οἵτινες καὶ Ἴνδοι καλοῦνται, εἶνε διεσπαρ-
 μένοι καθ' ἅπασαν τὴν ἡπειρον ἀποικίσαντες ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς αὐτὴν
 ἐν καιροῖς ἀγνώστοις, ὡς καὶ οἱ τῆς Μογγολικῆς φυλῆς· τούτων
 ἀξιοσημείωτοι εἶνε οἱ Καραΐβαι πρὸς τὴν ὁμών. θάλασσαν, οἱ Ἴγκαι
 εἰς τὰ δυτικὰ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ οἱ Παταγόνες εἰς τὸ νοτιώ-
 τατον τῆς αὐτῆς ἡπείρου. Οἱ δὲ τῆς Νιγριτικῆς φυλῆς (10 ἑκατ.)
 μετεφέρθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἀπὸ τοῦ 1547 καὶ κατοι-
 κοῦσιν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς πρὸς Α. αὐτῆς κειμένας
 νήσους. Οἱ δὲ τῆς Καυκασίου φυλῆς εἶνε εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερι-
 κὴν Ῥώσσοι, Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἴσπανοὶ, εἰς δὲ τὴν Νό-
 τιον Ἴσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Τῆς δὲ Μογγολικῆς φυλῆς εἶνε μόνον οἱ
 Ἑσκιμῶι, κατοικοῦντες εἰς τὰς Ἀρκτῶας χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Θρησκεία ἐπικρατοῦσα εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τῶν
 διαμαρτυρομένων καὶ ἡ δυτικὴ, εἰς δὲ τὴν Νότιον μόνον ἡ δυτικὴ·
 οἱ δὲ ἀνεξάρτητοι ἄγριοι αὐτόχθονες λαοὶ εἶνε εἰδωλόλατραι.

Πολίτευμα δ' ἔχουσιν ἅπασαι αἱ χώραι δημοκρατίαν, καὶ μόνῃ ἡ
 Βρασιλία συνταγματικὴν αὐτοκρατορίαν, ἡ δὲ Νέα Βρεττανία διοι-
 κεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ,
 πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανκάκας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης,
 πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη, τὰς Ἀρκτῶας Χώρας, τὴν Νέαν
 Βρεττανίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας μετὰ τῆς χερσονήσου Ἀλά-
 σκας, τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Γουατεμάλαν ἢ Κεντρικὴν Ἀμερικὴν.

Ὅρη αὐτῆς εἶνε πλὴν τῶν Κορδιλλερῶν τῶν Ἀνδεῶν ἢ Βραχω-
 δῶν ὄρέων εἰς τὰ ΒΔ. καὶ τὰ τοῦ ἀγρ. Ἡλιοῦ· ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμ.
 Πολιτ. χωριστὰ ὄρη εἶνε τὰ Ἀλληγάνια ἢ Ἀπαλάχια.

Πεδιάδες δ' ἄξια λόγου εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τοῦ Μισσισιπῆ μεταξύ Βραχωδῶν ὀρέων καὶ Οὐδσονίου κόλπου.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ *Μακεσίτας*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ *ἀγ. Λαυρετίου*, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ὁ *Μισσισιπῆς*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ *Κολομβίας* καὶ ὁ *Σακραμέντος*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ *Κολοράδος*, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον.

Λίμναι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ *Μεγάλη Ἄρκτος*, ἡ τῶν *Λούλων*, ἡ τῶν *Ὀρέων* καὶ ἡ *Οὐνιπέγη* εἰς τὴν νέαν Βρεττανίαν, ἡ *Ἰπερτέρα* ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Κασπίαν εἰς τὰ Β. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐνουμένη μετὰ τὴν *Ἰρώνην*, *Μιχιγάνην*, καὶ *Ἐρὶνην*, καὶ ἡ *Νικαράγονα* εἰς τὴν Γουατεμάλαν.

Χερσόνησοι. Τῆς Βορ. Ἀμερικῆς χερσόνησοι ἐπίσ. εἶνε ἡ *Κομβερλανδία* μεταξύ τῆς Οὐδσονίου καὶ Βαφινίου θαλάσσης· ἡ *Λαβραδोरία* καὶ ἡ *Νέα Σκωτία* πρὸς Α. τῆς Νέας Βρεττανίας· ἡ *Φλωρίδα* εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας· ἡ *Γουκατάνη* εἰς τὸ Μεξικόν· ἡ *παρ. Κουλφορντία* εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ἡ *Ἀλάσκα* εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Νέας Βρεττανίας.

ΑΡΚΤΩΑΙ ΧΩΡΑΙ, ΓΡΟΙΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Δ. 25° — 78°.

Πλάτ. Β. 59° 45' — 78°.

Ἀρκτῶαι χώραι τῆς Βορ. Ἀμερικῆς λέγονται αἱ χώραι αἱ κείμεναι πρὸς τὸν Βόρ. πολικὸν κύκλον. Ἐν ταύταις δὲ περιλαμβάνεται καὶ ἡ Γροιλλανδία, ἥτις κειμένη εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἀμερικῆς καὶ χωριζομένη ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς ὑπὸ τῆς πολικῆς θαλάσσης καὶ ὑπὸ διαφόρων πορθμῶν, ἔχει ὄρη ὑψηλά κεκαλυμμένα ἀδιακόπως ὑπὸ χιόνος Μόνον δὲ βρύα, ἔρεικα, ἰτέαι, κληθρα, σημίδια καὶ τινες ἄλλοι θάμνοι βλαστάνουσιν ἐν αὐτῇ· εἰς τὰ νότια ὅμως μέρη μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας καλλιεργοῦνται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων κρέμναι, γεώμηλα, δαυκία, σέλινα καὶ κριθή.

Ζῶα δ' αὐτῆς εἶνε αἱ ῥένναι, ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ μαῦραι καὶ κίτρινα ἄλωπεκες, οἱ λευκοὶ λαγωὶ καὶ οἱ μεγάλοι σκύλοι· ἡ δὲ θάλασσα ἀφθονεὶ κητῶν, οἷον ἀριγγῶν, φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. καὶ ἐκ τούτων εἶνε τὰ εἰσοδήματα τῶν κατοίκων.

Ὁ χειμὼν ἐν αὐταῖς διαρκεῖ 8—10 μῆνας, καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας ὁ ἥλιος χάνεται ἀπὸ τῆς 25 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 15 Ἰανουαρίου. Διαρκούντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἡ θάλασσα καλύπτεται ὑπὸ χιόνος καὶ πάγων, καταγιγίδες συμβαίνουν μεγάλαι καὶ τὸ ψυχρὸν εἶνε φοβερώτατον· τὸ δὲ βόρειον σέλας καὶ ἡ λήψις τῆς σελήνης

ασταίνουσιν ἤττον ἐπαχθῆ τὸν βίον κατὰ ταύτην τοῦ ἔτους τὴν
 εἰς τὰς λυπηρὰς ταύτας χώρας.

ΗΜ. Οἱ Δανοὶ τὸ 770 μ. Χ. ἀνεκάλυψαν τὴν Γροιλλανδίαν συστήσαν-
 ἐκεῖ καταστήματά τινα διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν φαλαινῶν· ἀλλὰ τὸ 1408
 τὸ ψυχὸς τῆς τὴν ἐγκατέλιπον ἀποκατασταθέντες πάλιν ἐν αὐτῇ τὸ
 1411 διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν φαλαινῶν. Οὗτοι τοὺς ἐν αὐτῇ κατοίκους ὠνό-
 μασαν Ἐσκιμῶους, ὄντας μικροσώμους καὶ ζῶντας μέχρι καὶ νῦν τὸν
 χειμῶνα εἰς ὑπογείους λάκκους, τὸ δὲ θέρος εἰς σπηνάς.

Ἡ Γροιλλανδία καὶ νῦν ἀνήκει εἰς τοὺς Δανούς· τούτων ἐπισ. ἐν
 τῇ ἀποικίᾳ εἶνε ἡ Ὑπερβαρική, ἡ Γοθάβη καὶ ἡ Φριδεριξιάβη.

Πρὸς Α. τῆς Γροιλλανδίας καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης κείται τὸ
 ἰσθμιακὸν τῶν νήσων τῆς Σπιτσεβέργης (α). Τούτων τὰ παράλια
 κατοικούνται ὑπὸ φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. τὰς ὁποίας ἀλιεῖς Ἕλλησι,
 Γροιλλανδοῖς, Νορβεγοῖς καὶ Ρῶσσοι συχνὰ καταδιώκουσι.

Τὸ αὐτὸ κλίμα, τοὺς αὐτοὺς κατοίκους καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα ἔ-
 ρχεται καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρκτῆραι χῶραι, αἵτινες εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ Βαφί-
 ου κάλπου κείμεναι ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἕλλησι. Ἐνταῦθα ὡς καὶ
 ἐν τῇ Γροιλλανδίᾳ οἱ Μοραβοὶ ἀδελφοὶ προσπαθοῦσι μετὰ πολλοῦ ζήλου
 διαδώσωσιν εἰς τοὺς Ἐσκιμῶους τὸν χριστιανισμόν.

ΣΗΜ. α. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς χώρας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτ. περι-
 ἔχει 85 χιλ. ὦν 10 χιλ. εἶνε Δανοί, οἱ δὲ ἄλλοι Ἐσκιμῶοι.

ΝΕΑ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μήκ. Δ. 55°—142°.

Πλάτ. Β. 43°—76°.

Ἡ Νέα Βρεττανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γροιλλανδίας καὶ τῶν
 ἄλλων ἀρκτικῶν χωρῶν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν,
 πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλάσκας καὶ τοῦ
 ἐγγύτου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Καναδᾶς ἐν τῇ Νέᾳ Βρεττανίᾳ ἀνεκαλύφθη τὸ 1477 ὑπὸ τῶν
 ἀγγλικῶν ἐρευνητῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος πρῶτος κατέκτησεν αὐτὸν
 τὸ 1534· ἡ κυρίως ὅμως Γαλλικὴ ἐποίκησις ἤρξατο τὸ 1608· ἀλλὰ τὸ
 1660 τὴν χώραν ταύτην κατέκτησαν οἱ Ἕλλησι, ἐπονομάσαντες αὐτὴν
 ἐν τῇ Βρεττανίᾳ.

Ἡ Νέα Βρεττανία διαιρεῖται εἰς 5 μέρη, τὴν Λαβραδορίδα, Νεό-
 βρεττανίαν, Βρουσιβίκτην, Νέαν Σκωτίαν καὶ Καραδόρ.

Ἡ ὄρη τῆς νέας Βρεττανίας πρὸς Δ. εἶνε τὰ Βραχώδη (4500
 ἔτρ.) καὶ δυτικώτερα τούτων τὸ ὄρος τοῦ ἁγ. Ἡλιοῦ (5500
 ἔτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Μακενσίας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Βραχωδῶν
 ὁρμῶν καὶ διερχόμενος διὰ τῶν λιμνῶν τῶν Ὁρέων καὶ Λούλων ἐκ-

(α) Τὴν Σπιτσεβέργην ζῆται εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἀσίας.

βάλλει εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Ὀνταρίου ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμίον. κόλπον. Ὁ Νιαγάρας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ὑρώνης χύνεται εἰς τὴν Ὀνταρίον· εἶνε δ' ἐπίσημος διὰ τὸν θαυμαστὸν καταρράκτην του, ἔχοντα ὕψος 40—50 μέτρ. Λίμναι δὲ πλήν τῶν εἰρημένων εἶνε ἔτι καὶ ἡ Ὀνιπέτην ἢ τῶν Λασῶν, ἡ Μιχιγάνη, ἡ Ὑρώνη καὶ ἡ Ὑπερέρα.

Πόλεις εἰς μὲν τὸ βόρειον, τὸ βορειοδυτικὸν καὶ τὸ κεντρικὸν τῆς χώρας δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ κατοικεῖται ἡ χώρα ὑπὸ Ἑσκιμῶν, ὄντων σχεδὸν ἀνεξαρτήτων. Εἰς δὲ τὴν Λαβραδορίδα ὑπάρχει τὸ Νίνον, τὸ μεγαλειότερον κατὰστημα τῶν Μοραβῶν ἀδελφῶν εἰς τὴν Νεόγειον πρωτ. ἁγ. Ἰωάννης (20 χιλ. κατ.)· εἰς τὴν Νέαν Βρουσβίκην πρωτ. Φριδεριχτόβρη, μικρὰ ἀλλὰ καλῶς ἐκτισμένη πόλις· εἰς τὴν νέαν Σκωτίαν πρωτ. Ἀλιγάξη, ἔχουσα καλὸν λιμένα, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 30 χιλ. κατ. εἰς τὸν Καναδῶν, τὸν μᾶλλον κατοικούμενον τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ διαιρούμενον εἰς Ἄνω καὶ Κάτω **Karadār**, Κουεβέκη ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀγγλικῶν κτήσεων, λίαν ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. Ὑόρκη ἐπὶ τῆς Ὀνταρίου λίμνης εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. τοῦ Ἄνω **Karadā**, ἔχουσα 46 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 66 χιλ. τετρ. μυρ, οἱ δὲ κάτ. 3 ἐκ. 900 χιλ. τὸ πλεῖστον δυτικοὶ Γάλλοι, ἀλλὰ καὶ διαμαρτυρούμενοι, καὶ εἰς τὰ βόρεια Ἑσκιμῶσι καὶ Ἰνδοὶ μᾶλλον εἰδωλολάτραι, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος εἶνε σχεδὸν ἀγνωστον, λιμνώδες, ἀκαλλιέργητον καὶ ψυχρότατον, τὸ δὲ νότιον δὲν εἶνε πολὺ ψυχρὸν, καὶ τὸ ἔδαφος ὁπωσοῦν εὐφορον εἰς τινα μέρη, εἰς ἄλλα δὲ ὑπάρχουσι μεγάλα δάση καὶ λαμπραὶ βοσκαί. Ἡ Λαβραδορίς, κεκαλυμμένη εἰς τὸ ἰσωτερικὸν ὑπὸ ἀγνώστων ὀρέων, εἶνε ψυχροτάτη καὶ ἀνεπίδεκτος κλιματικῆς, ἢ δὲ Νέα Βρουσβίκη, ἢ Νέα Σκωτία καὶ ὁ Καναδῶν ἔχουσι χειμῶνα μὲν ψυχρὸν, ἀλλὰ θέρος θερμώτατον· ὅθεν παράγουσι δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. Ζῶα δ' ἔχει ἡ χώρα ἡμερὰ ρέννας, βουβάλους, βοῦς, κύνας κτλ. καὶ ἄγρια κάστορας, ἄρκτους, φώκας, θαλασσίους ἵππους, σισυροφόρα ζῶα κτλ.

Αἱ νῆσοι τοῦ κόλπου τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου εἶνε ψυχραὶ καὶ ὁπωσοῦν εὐφοροί, ἀλλ' ἡ νῆσος τοῦ ἁγ. Ἰωάννου ἄφθονα παράγει γεννήματα· εἰς δὲ τὸ ΝΑ. τῆς εὐφόρου νήσου Νεογείου ἐκτείνονται μεγάλα ἀμώδεις σῦρτες, τρέφουσαι πλῆθος βακαλάων.

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ.

Μήκ. Δ. 69°—127°.

Πλάτ. Β. 25°—49°.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ὀρίζονται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Νέας Βρετανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἄγγλους ἐπανεστάτησαν κατ' αὐτῶν τὸ 1775· τὸ δὲ 1782 ἡ Ἀγγλία ἀνεγνώρισεν αὐτὰς ἀνεξάρτητον κράτος· μετὰ ταῦτα προσετέθησαν ἀλλεπαλλήλως ἡ Λοιουσιάννα, πωληθεῖσα εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἡ Φλωρίς ἀπαρθεῖσα ἀπὸ τοῦ Ἰσπανοῦ, ἡ Γεζία, τὸ Νέον Μεξικόν, καὶ τέλος ἡ χερσονήσος Ἀλάσκα.

Ὅρη αὐτῶν ἐπίσ. πρὸς Δ. εἶνε τὰ Βραχώδη, διακλαδιζόμενα εἰς πολλὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας σειρὰς, καὶ πρὸς Α. τὰ Ἀλληγάνια (2112 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Κολομβίας καὶ ὁ Σακραμέντος, οἵτινες ἐκ τῶν Βραχωδῶν πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ Κολοράδος, ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρειων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ Μισσισσιππής, ὁ μεγαλειέτερος ποταμὸς τοῦ κόσμου· οὗτος πλησίον τῆς λίμνης Ὑπερτέρας ἔχων τὰς πηγὰς καὶ δεχόμενος τὸν Μισσουρήν, τὸν Ἀρκάνσαν, τὸν Ὄχιον κλ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον (5 χιλ. χιλιομ. μῆκ.)· ὁ τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου εἰς τὰ ὄρια τῆς Ν. Βρετανίας. Αἵμαται δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ν. Βρετανίας εἶνε ἡ Ὑπερτέρα, ἡ Μιχιγάνη καὶ ἡ Ὀντάριος.

Αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι διαίρουσιν εἰς 37 δημοκρατίας, 10 τοπαρχίας (ἢτοι χώρας μὴ ἔχουσας πληθυσμὸν τοσοῦτον ὥστε νὰ ἀποτελέσωσιν ἰδίαν δημοκρατίαν καὶ νὰ διοικηθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν) καὶ μίαν ἐπαρχίαν. Ἐπίσ. αὐτῶν πόλεις εἶνε Βασιγκτῶν ἐπὶ τοῦ Ποτομάκου πλεομένου μέχρις αὐτῆς ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, πρωτ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν κτεισθεῖσα πρὸς τιμὴν τοῦ Βασιγκτῶνος, τοῦ ὀδηγήσαντος τὰ Ἀμερικανικὰ στρατεύματα κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον, ἔχουσα 110 χιλ. κατ. Βαλτιμόρη ἐπὶ ὁμων. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 270 χιλ. κατ. Φιλαδέλφεια ἐπὶ τοῦ Δελαουαρίου, πλεομένου ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, εὐρύχωρος καὶ κανονικὴ πόλις ἔχουσα μεγάλας οἰκοδομὰς, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πολλὰς ἐπιστημονικὰς ἐταιρίας, μέγα ἐμπόριον, 675 χιλ. κατ. καὶ οὕσα μέχρι τοῦ 1800 πρωτ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν. Ἐνταῦθα ἐξερράγη ἡ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῶν Ἀγγλων τὸ 1775 ἐπανάστασις. Νέα Ὑόρκη πρὸς τὸς ἐμβολὰς τοῦ Οὐδσονίου ποταμοῦ, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν κατὰ τὸν πληθυσμὸν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ πλοῦτη, ἔχουσα λαμπροτάτην ἐκ τῆς θαλάσσης θεάν, λαμπρότατον λιμένα, λαμπροῦς

περιπάτους, μεγάλας οικοδομὰς καὶ περὶ τὸ ἕνατ. κατ. Βαστώ ἢ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους διὰ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, ἔχουσα λιμένα καὶ 250 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὰς πολλὰς φιλολογικὰς αἰτεταίρας ὠνομάσθη Ἀθήναι τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, ἢ κοιτὶς οὕσα Ἀμερικανικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρίς τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς Βενιαμὴν Φράνκλινου. Καταβρυγία, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της (26 χιλ. κατ.). Κιγκιγάτη ἐπὶ τοῦ Ὀχίου, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς πᾶσι ἔχουσα 200 χιλ. κατ. ἅγιος Λουδοβίκος ἐπὶ τοῦ Μισισσιπῆ, ἀποκομὴ τῶν γουναρικῶν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη ἔχουσα 310 χιλ. κατ. Ἀβρηλία ἐπὶ τοῦ Μισισσιπῆ, οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐμπορικὴ ἀποθήκη τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μισισσιπῆ διὰ δὲ τὸ νοσῶδες κλίμα της μόλις ἔχει 191 χιλ. κατ. Σακραμέντο ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σακραμέντου, πρωτ. τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἐπισημοῦ διὰ τὰ μεταλλεῖά της τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ θείου. Ἀντιφαγκλίσκος ἐπὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, ἢ ἐπισ. πόλις τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 150 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶνε 75 χιλ. τετραγων. οἱ δὲ κτ. περὶ τα 38 ἑκατ. ὧν τὰ 25 εἶνε λευκοὶ Ἀγγλοὶ, Ἰσπανοὶ κλ. 4 ἑκατ. μαῦροὶ καὶ οἱ λοιποὶ μικροὶ· τὴν δὲ θρησκείαν διαμαρτυρούμενοι, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ δυτικοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι.

Αἱ ἀνεξάρτητοι αὐταὶ δημοκρατίαι μετὰ τῶν τοπαρχικῶν καὶ ἐπαρχίας σχηματίζουσι τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Τὰ μεγάλα συμφέροντα τῆς Ὁμοσπονδίας εἶνε ἐμπειπιστευμένα κυβέρνησιν αἰρετήν, συνισταμένην ἀπὸ τοῦ προέδρου, ὅστις ἔχει ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ δύο νομοθετικῶν σωμάτων, τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας. Καὶ οἱ μὲν βουλευταὶ ἐκλέγονται ἐπὶ δύο ἔτη καὶ γερουσιασταὶ ἐπὶ ἕξ, καὶ ὁ πρόεδρος ἐπὶ τέσσαρα, ἅπαντες τοῦ λαοῦ.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε ποικίλον· διότι τὰ μὲν βόρεια ἔχουσι διὰ τὸν ἰσχυρὸν ψυχὸς καὶ θερμότερον θέρος, τὰ δὲ κεντρικὰ καὶ τὰ νότιον ἰσχυρὰ θερμὰ καὶ νοσῶδη πρὸς τὴν θάλασσαν ἕνεκα τῆς κλιματικῆς ἀλλὰ εἰς τὸ ἐσωτερικόν ὁ ἀὴρ εἶνε καθαρώτερος. Τὰ ἀνατολικὰ εἶνε τὰ μᾶλλον καλλιεργημένα καὶ καλῶς κατοικημένα· ἐνταῦθα ὑπάρχουσι πεδιάδες ἐλώδεις καὶ κοιλάδες εὐφοροὶ, καὶ πρὸς τὸν ἰσπανικὸν δάση μεγάλα· πέραν δὲ τούτου μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὑπάρχουσι μεγάλοι ἔρημοι σαβάνναι καλούμεναι· μεταξύ δὲ τῶν βραχωδῶν καὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ ὑπάρχουσι μεγαλοπρεπῆ δάση καὶ βλάστησις τῶν τε φυτῶν καὶ τῶν δένδρων ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῇ ἐξαιεσία.

Ἄπαντες σχεδὸν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἐπιδίδουσι θαυμασίως, μάλιστα δὲ ὁ ἀραβόσιτος, ὁ βᾶμ

καπνός, τὸ ζαχαροκλάμον, ἔν τισι δὲ τόποις καὶ οἶνος ἐξαιρετος, ἐξ ἑγχωρίου τινὸς κλήματος. Δένδρα δ' ἐν αὐτῇ κοινὰ εἶνε πλάτανοι, σπένδαμοι, μελίαι καὶ ἐν τοῖς δυτικοῖς τῶν Βραχωδῶν ὄρεων ἐλάται ἔχουσαι μέχρσι 100 μέτρ. ὕψος καὶ 16 μέτρ. περιφέρειαν κλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει βονάσους (bisons), ἐλάφους, δορκάδας, ἄρκτους, λύγκας, μαύρους καὶ κοκκίνους λύκους, κάστορας, σαρθόρια κτλ. Πτηνὰ δὲ ψιττακοῦς, ἀετούς, σκῶπας (moqueurs), κολίβρια καὶ ἑρπετὰ κροταλίας ὄψεις κλ. Ὠσαύτως ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς ἄφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου, ἐτι δὲ λιθάνθρακες, πετρέλαιον κλ.

Ἡ βιομηχανία ἐν αὐταῖς εἶνε ἀνεπτυγμένη εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἐκπληκτικῶς πολλαπλασιασμένα· οἱ ποταμοὶ αὐτῆς πλέονται ὑπὸ πλήθους πλοίων καὶ ἄτμο πλοίων, ἡ δὲ ξηρὰ διασχίζεται ὑπὸ ἀπέλων σιδηροδρόμων. Καὶ αὐταὶ δ' αἱ κῶμι συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας δι' ἡλεκτρικῶν τηλεγράφων.

Ἡ παιδεία εἶνε ἐνταῦθα ἐλευθέρη, ὅθεν καὶ τὰ μικρότερα χωρία ἔχουσι σχολεῖα διὰ τοῦτο ἅπαντες οἱ κῆτ. γνωρίζουσι τὴν ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἀριθμῶσιν· αἱ δ' ἐπιστῆμαι αἱ συντελοῦσαι εἰς τὴν διὰ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς ἐμπορίας εὐδαιμονίαν καλλιεργοῦνται θαυμασίως.

Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἀνήκει καὶ ἡ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἡπείρου καμμένη Ἀλάσκα, ἡ πρότερον Ρωσικὴ Ἀμερικὴ καλουμένη.

Μετὰ τῆς Ἀλάσκας ἐνοῦνται καὶ αἱ πρὸς Δ. αὐτῆς νῆσοι Ἀλεούται, ἔχουσαι ἔδαφος πετρῶδες καὶ κλίμα λιαν ὑγρὸν· ἡ *Ναυαρχία* πρὸς Ν. ἐτι δὲ τοῦ ἀρχιπέλαγος τοῦ *Πρίγγιπος* τῆς *Ὀυαλλίας* καὶ τοῦ βασιλέως *Γεωργίου Γ'*, ἐν τῇ μικρᾷ τοῦ ὁποῖου νήσῳ *Σίτκα* καλεῖται ἡ *Νέα Ἀρχάγγελος*, πρωτ. τῆς ὅλης χερσονήσου Ἀλάσκας.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀλάσκας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κῆτ. περὶ τὰς 100 χιλ. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ψυχρότατον, τὸ δ' ἔδαφος ἔνεκα τοῦ ψυχροῦ ἀνεπίδεκτον καλλιεργείας. Αἱ χώραι αὐταὶ ἐπισκέπτονται συχρὶς ὑπὸ θηρευτῶν διὰ τὰ γουναρικά τῶν διαφόρων ἄλωπέκων, ἐνουρέων, καὶ διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουσι καὶ κτήσεις τινὰς εἰς τὰς Ἀντίλλας καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν.

ΜΕΞΙΚΟΝ.

Μῆκ. Δ. 89°—119° 30'.

Πλάτ. Β. 15° 40'—33°.

Τὸ Μεξικὸν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουατεμάχης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Τὸ Μεξικὸν ὑπετάχθη τὸ 1521 ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Κόρτε εἰς τὴν Ἰσπανίαν· εἶχον δὲ τότε τέχνας τινὰς καὶ πολιτισμὸν οἱ Μεξικανοὶ· ἀλλὰ

θησκείαν βάρβαρον, προσφέροντες εἰς τοὺς θεοὺς των ἀνθρωπίνους θυσίας. Μέχρι νῦν δ' ἐτι σώζονται μνημεῖα, οἶον πυραμίδες κλ. μαρτυροῦντα τὸν πάλαι ποτὲ πολιτισμὸν αὐτῶν.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τοῦ Μεξικῆ εἶνε συνέχεια τῶν Βραχῶδων ὄρεων ὧν ὑψηλοτέρα κορυφή εἶνε τὸ φοβερὸν ἠψίστειον *Ποποκάτεπιλον*.

Ἐπισ. πόλεις τοῦ Μεξικῆ διηρημένον εἰς 24 διοικήσεις εἶνε *Κάμπεχη*, εἰς τὴν *Γουκατάνην*, ὅθεν ἐξάγονται βαφικὰ ξύλα. *Βερακρούζη*, ἡ ἐμπορικωτέρα παραλία πόλις τοῦ Μεξικῆ, ἔχουσα κλίμα νοσηδέστατον· ἐνταῦθα ἡ κίτρινοθέρμη κίμνει μεγάλην καταστροφὴν. *Μεξικόν*, μεσόγειος πόλις, πρωτ. τοῦ Μεξικῆ, ἐκ τῶν ὠραιότερων καὶ μεγαλειότερων πόλεων τοῦ νέου κόσμου, ἔχουσα 210 χιλ. κατ. λαμπροὺς καθολικοὺς ναοὺς, λαμπρότατον βουλευτήριον καὶ νομισματοκοπεῖον. *Γουαταξοβατον*, ἔχουσα 65 χιλ. κατ. καὶ πλουσιώτατα ἀργυρᾶ μεταλλεῖα. *Λαπάχη* εἰς τὸ νοτιώτατον τῆς χερσονήσου *Παλαιῆς Καλλιφορνίας* καὶ πρωτ. αὐτῆς, ἐν ἧ ἔλαχιστην ἐξουσίαν ἐξασκεῖ ἡ Μεξικανικὴ κυβέρνησις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Μεξικῆ εἶνε 20 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 9 ἑκατ. Εὐρωπαῖοι καὶ Ἴνδοι χριστιανοὶ δυτικοὶ κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε εἰς μὲν τὰ μεσόγεια συγκερασμένον, εἰς δὲ τὰ παράλια θερμότατον καὶ νοσηρόν· ἐνταῦθα ἡ κίτρινοθέρμη κίμνει μεγάλως καταστροφᾶς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτοῦ παράγει σίτον, γεώμηλα, ζαχαροκάλαιμον, καπνόν, ἰνδικόν, βανίλλην, βάμβακα, βαφικὰ ξύλα, ἔβενον κλπ. Ἄπαντα δὲ τὰ ζῶα τῆς Εὐρώπης μεταφερθέντα εἰς αὐτὸ θαυμασίως ἐπολλαπλασιάσθησαν.

Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἀνεξάντλητα χρυσοῦ· ἀλλὰ καὶ τὰ ἀργυρᾶ αὐτοῦ μεταλλεῖα παράγουσι περισσότερον ἄργυρον ἢ ὅλα τὰ ἀργυρᾶ μεταλλεῖα τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐπὶ τῆς χερσονήσου *Γουκατάνης* οἱ Ἀγγλοὶ κατέχουσι τὴν χῶραν τῆς *Οὐδοῦρας* (26 χιλ. κατ.) μὲ πρωτ. *Βαλλίμη*, ἔχουσαν ἄξιον λόγου ἐμπόριον βαφικῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων ξύλων.

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ.

Μήκ. Δ. 85° — 97°.

Πλάτ. Β. 8° — 18°.

Ἡ Γουατεμάλα, ἣτις καὶ *Κεντρικὴ Ἀμερικὴ* καλεῖται, ὀρίζεται ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Μεξικῆ καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γουατεμάλα ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ Μεξικῆ, ἀλλὰ τὸ 1821 ἀποστατήσασα τῆς Ἰσπανίας ἐσηγάτηεν ἰδίαν δημοκρατίαν *Κεντρικὴν Ἀμερικὴν* καλουμένην.

**Όρη τῆς Γουατεμάλης* εἶνε αἱ *Κορδιλιέρας* τῶν *Ανδεων σχηματίζουσαι ἐνταῦθα 35 ἡφαίστεια, ὧν τινὰ εἶνε λίαν ὑψηλά. *Μίμη* δ' ἄξια λόγου πρὸς Δ. εἶνε ἡ *Νικαράγουα*.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 5 δημοκρατίας, τὴν τῆς ἰδίως *Γουατεμάλης*, *Ουδούρας*, ἄγ. *Σωτήρος*, *Νικαραγοῦας* καὶ *Κοσταρικής*.

**Ἐπισ.* αὐτῆς πόλεις εἶνε *Γουατεμάλα* (30 χιλ. κατ.) πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανόν, πρωτ. τῆς *Γουατεμάλης*, ὠραία πόλις πολλάκις καταστραφείσα ὑπὸ σεισμῶν. *Βεραπάζη* ἐξ *Ινδῶν σχεδὸν κατοικουμένη, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. κεῖται δ' ἐν εὐφορωτάτῃ χώρᾳ, ἐν ᾗ βρέχει ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος. *Νέορ Βαλαδόλιδορ*, πρωτ. τῆς *Ουδούρας.

**Ἄγ. Σωτήρ*, πρωτ. ὁμων. δημοκρατίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Μαράγουα* ἐπὶ ὁμ. λίμνης, πρωτ. τῆς *Νικαραγοῦας* ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Καρχηδῶν* ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ *Κοσταρική*, ἔχουσα 26 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφ. αὐτῆς εἶνε 2560 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κἄτ. 2 2/3 ἐκ. ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε *Ινδοί, ἅπαντες δυτικοὶ σχηματίζοντες ὁμόσπονδον δημοκρατίαν· εἰς δὲ τὸ Α. τῆς *Νικαραγοῦας* κατοικοῦσιν οἱ *Μοσκούτοι* λαὸς *Ινδικός καὶ πολεμικός, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς *Αγγλους.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰς βαθεῖας κοιλάδας καὶ πεδιάδας καὶ εἰς αὐτάς τὰς παραλίας ἢ θερμότης εἶνε μεγίστη, εἰς δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ ὄροπέδια ἢ θερμοκρασία εἶνε συγκερασμένη. Ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ *Αὐγούστου* μέχρι τοῦ *Οκτωβρίου ἀδιακόπως βρέχει, ὅτε καὶ μεγάλη ὑγρασία εἶνε εἰς τὴν χώραν, προξενούσα μεγάλης ἀσθενείας. Τὸ δὲ ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς τρομεροὺς σεισμοὺς καταστρέφοντας συχνὰ τὴν χώραν· παράγει δ' ἀρθάνους βάρβακα, ζαχαροκλάμον, ἰνδικόν, κακόν περίφημον, καφὲν καὶ καπνὸν ἐξαιρετόν. Ἐχει δὲ καὶ μεγάλα δάση παρέχοντα ναυπηγῆσιμον ξυλίαν, ἔβενον καὶ ἄλλα πολύτιμα ξύλα, ἔτι δὲ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ μολύβδου.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ *Νότιος Ἀμερική* ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς *Αντικλικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς *Πανάμας*, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ *Νοτ. Παγ. ὠκεανῶ*, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ *Ατλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ *Μεγ. ὠκεανῶ*.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 10 μεγάλα μέρη, τὴν *Κολομβίαν*, *Γουιάνην*, *Βρασιλίαν*, *Περούιαν*, *Βολιβίαν*, *Χιλήν*, *Παταγονίαν*, *Λαπλάταν*, *Παραγουάην* καὶ *Ούρουγουάην*.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν *Κορδιλιερῶν* τῶν *Ανδεων ἐκτεινόμενα μέχρι τῶν νοτιωτάτων τῆς *Παταγονίας*· τούτων ἐπισκορυφαὶ εἶνε ὁ **Ι. Ημάνης*, μεταξὺ *Περούας* καὶ *Βολιβίας*, τὰ ἡφαίστεια *Κιμβόρασορ*, *Κοτοπάξιορ* καὶ *Αρτίσαορ εἰς τὸ *Κούϊτον* ἔτι δὲ τὰ *Βρασιλιὰκὰ ὄρη*.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Πεδιάδες δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ἡ τοῦ Ὀρινόκου μεταξύ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν ὀρέων τῆς Γουιάνης· νοτιωτέρα δὲ ταύτης εἶνε ἡ Ἀμαζονική πεδιάς μεταξύ τῶν Ἄνδεων, τῶν ὀρέων τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Γουιάνης, καὶ νοτιωτάτη ἡ τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ τῆς Παταγονίας μεταξύ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὀρέων. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται πεδιάδες εἶνε τὸ πλεῖστον ἄδενδροι, καλυπτόμεναι ὑπὸ ἐλῶν καὶ χόρτων συνήθως ἄλατούχων.

Ποταμοὶ δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ὁ Ὀρινόκος ἐκβάλλων εἰς τὰ ἄκρα τῆς ὁμωνύμου τοῦ πεδιάδος· ὁ Ἀμαζόνιος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ τοῦ ἀγ. Φραγκίσκου εἰς τὴν Βρασίλιαν καὶ ὁ Λαπλάτας εἰς τὴν Λαπλάταν, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Λίμναι δὲ πρὸς Β. ἡ Μαρακάιβος, ἡ Τιτικάκη, ἐπὶ ὄροπέδι τοῦ Ἄνδεων εἰς τὴν Περούαν, καὶ ἡ Πάτος εἰς τὸ Ν. τῆς Βρασιλίας.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. $61^{\circ} 40' - 85^{\circ}$.

Πλάτ. Β. $12^{\circ} 30' - 6^{\circ} 15' N$.

Ἡ Κολομβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Περούας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γουιάνης καὶ Βρασιλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Κολομβία ὑπεκείτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καλουμένη Νέον βασιλεῖον τῆς Γρενάδης. Ὅτε δὲ αὐτοὶ τὴν ἐκυρίευσαν, εἶρον ἐν αὐτῇ λαὸν πολιτισμένον, ἔχοντα τὸ θρησκευτικὸν τοῦ κέντρον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βογότα· ἀλλὰ τὸ 1811 ἀποστατήσασα αὐτὴ τῆς Ἰσπανίας ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτῆς τὸ 1822 κράτος ἀνεξάρτητον.

Διαιρεῖται δὲ αὕτη ἤδη εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας, τὴν Νέαν Γρενάδα, τὸν Ἰσημερινὸν καὶ τὴν Βερεϊουέλαρ.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν Ἄνδεων, ὧν ὑψηλότεραι κορυφαὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶνε τὰ ἠραιότερα Πιχίγκας (4996 μέτρ.), Κιμβόρασορ (6530 μέτρ.), Ἀρτίσαορ (4300 μέτρ.) καὶ Κοτοπάχιον. Ποταμοὶ δὲ ὁ τῆς Μαγδαληνῆς, πηγάζων ἐκ τῶν Ἄνδεων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Ὀρινόκος, ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν (2,200 χιλιομ. μῆκ.). Λίμνη δ' ἐπίσ. εἶνε ἡ Μαρακάιβος, ἔχουσα ὕδατα γλυκέα καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης.

Ἐπίσ. πόλεις αὐτῶν εἶνε Σανταφε-δε-Βογότα ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος καὶ ἐπὶ παραποτάμου τῆς Μαγδαληνῆς, πρωτ. τῆς Νέας Γρενάδης ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ. Κούιτορ, ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου (29080 μέτρ.), πρωτ. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχουσα θέαν μελαγχολικὴν καὶ 8 χιλ. κατ. Καρακίς ἐπὶ

εὐφορωτάτης πεδιάδος παρά τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, πρωτ. τῆς Βενεζουέλης ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Βολιβάρου τοῦ συντελέσαντος μεγάλως εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νοτίου Ἀμερικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 58 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατ. δυτικοί. Ἐκαστον δὲ τῶν τριῶν κρατῶν διοικεῖται δημοκρατικῶς δι' ἐνὸς προέδρου καὶ ἐνὸς συμβουλίου, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα καὶ λαοὶ ἰνδικοὶ ἀνεξάρτητοι· οἷον οἱ Μοσκάρου, οἱ Μεϊνέσοι καὶ παρά τὸν Ὀρινόκον οἱ Ὀτομάκοι· λαὸς ζωώδης ζῶν κατὰ τὰς πλημμύρας τῆς χώρας ἐκ μυρμηκῶν, κόμμιος καὶ λιπώδους τινὸς γῆς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰς ὀρεινὰς χώρας εἶνε δροσερὸν καὶ εἰς πολλὰ μέρη ψυχρὸν, ἀν καὶ δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας εἶνε ἀδιάκοπον ἔαρ, ἐν ᾧ εἰς τὰ παράλια καὶ μάλιστα εἰς τὰ βόρεια ἡ ὕγρασία καὶ ἡ θερμότης κατασταίνοσιν τὸ κλίμα νοτινόν. τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τῶν πετρωδῶν μερῶν εἶνε εὐφορωτάτον, παράγον κακκίον, ἰνδικόν, κίγκινον, (quinquina), καπνὸν κλ. Ζῶα δὲ ἄγρια ἔχει ἄρκτους, ἀγρίους αἰλούρους, τίγρεις κλ. πτηνὰ δὲ γῦπας, ἔρπετά τὸν φοβερὸν ὄφιν Κυαίμαν (Cuaima), πολλοὺς σκορπίους καὶ διάφορα βλαβερὰ ἔντομα. Ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτῇ ἔτι μεγάλα δάση καὶ μεταλλεῖα φέροντα χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, σίδηρον, γαϊάνθρακα καὶ πολυτίμους λίθους.

ΓΟΥΥΑΝΗ.

Μῆκ. Δ. 54°—62° 30'.

Πλάτ. Β. 1°—8°.

Ἡ Γουυάνη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας. Διαιρεῖται δὲ εἰς Γαλλικὴν, Ἀγγλικὴν καὶ Ὁλλανδικὴν Γουυάνην.

ΣΗΜ. Οἱ Γάλλοι ἀπέστειλαν εἰς τὴν Γουυάνην ἀποικίας ἀπὸ τοῦ 1635, ἀλλὰ μόλις τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα ἤρχισεν αὕτη ἡ χώρα νὰ προσδεύη· οἱ δὲ Ὀλλανδοὶ συνέστησαν τὸ 1665 ἐν αὐτῇ ἀποικίαν, ἧς μέρος ἀφῆρσαν οἱ Ἄγγλοι τὸ 1814.

Ἐπισ. πόλεις εἶνε Καϋένη ἐπὶ ὁμων. νήσου εἰς τὸν ὠκεανόν, πρωτ. τῆς Γαλλικῆς Γουυάνης. Γεωργετόβη, πρωτ. τῆς Ἀγγλικῆς Γουυάνης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Παραμάριβον ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σουρινάμ, πρωτ. τῆς Ὁλλανδικῆς Γουυάνης, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 5800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Γαλλικῆς Γουυάνης 25 χιλ. τῆς δὲ Ὁλλανδικῆς 60 χιλ. καὶ τῆς Ἀγγλικῆς 160 χιλ. οἱ πλείστοι μαῦροι καὶ πολλοὶ Ἰνδοί· τὸ δ' ἔσωτερικὸν τῆς χώρας κατοικεῖται ὑπὸ Ἰνδῶν ἀνεξαρτήτων.

Τὸ κλίμα τῆς Γουαίνης καίτοι ἡ χώρα εἶνε ἐλώδης, δὲν εἶνε τόσον θερμὸν καὶ νοσῶδες ὡς ἐν γένει θεωρεῖται· διότι τὰ δάση, τὰ πολλὰ ὕδατα καὶ οἱ δροσεροὶ ἀνεμοὶ πολὺ ἐλαττοῦσι τὴν αὐτοῦ θερμότητα· οἱ δὲ πυρετοὶ δὲν εἶνε ἐν αὐτῇ κινδυνώδεις.

Ἡ Γουαίνη ἔχει ἀρκετὰ ὑψηλὰ καὶ δασώδη ὄρη πρὸς Ν. καὶ Α. τὰ *Τουμουκομάκα* καλούμενα, ἀλλὰ καὶ πεδιάδας εὐφροωτάτας καὶ κέλιστα καλλιεργημένας, παραγούσας καφέν, *ζαχαροκίλλαμον*, κακόν, κανέλλαν, βάμβακα, ἰνδικόν, πολύτιμα ξύλα κλ. ἔχει δὲ καὶ ἄγρια ζῶα, οἶον τίγρεις, πιθήκους, ὄφεις διαφόρους κλπ.

ΒΡΑΣΙΛΙΑ,

Μῆκ. Δ. 37° 20'—74°.

Πλάτ. Α. 5° —33° 30' Ν.

Ἡ Βρασιλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Γουαίνης καὶ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παραγουάνης, Λαπλάτας, καὶ Οὐρουγουάνης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, Περούας καὶ Βολιβίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βρασιλία εἶνε Πορτογαλικὴ ἀποικία κατεγομένη ὑπὸ τῶν Πορτογάλων ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1822, ὅτε ὁ Δὸν Πέτρος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Πορτογαλίας ἐκηρύχθη ἐν αὐτῇ αὐτοκράτωρ.

*Ὄρη αὐτῆς εἶνε τὰ *Βρασιαλιακὰ* ἐκ πολλῶν σειρῶν συνιστάμενα· ποταμοὶ δὲ ὁ *Αμαζόνιος* ὁ μέχρι χθὲς μεγαλειότερος ποταμὸς τοῦ κόσμου θεωρούμενος, ὅστις ἐκ τε τῶν Ἀνδεων καὶ τῶν Βρασιαλιακῶν ὀρέων πηγάζων καὶ δεχόμενος κατὰ τὸν ροῦν του ἄλλους μεγάλους ποταμούς, οἶον τὸν *Μαδείραν*, τὸν *Τοπάϊον* καὶ τὸν *Τοκαρνίαν*, ἐκβάλλει διὰ δύο κυριωτέρων στομάτων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, μέγα δέλτα κατὰ τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζων (5000 χιλιομ. μῆκ.)· ὁ *ἄγ. Φραγκίσκος*, ὅστις ἐκ τῶν Βρασιαλιακῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. *Λίμνη δ' ἀξία λόγου εἶνε ἡ Πάτος*, ἣτις συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Πετραμβοίκη*, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Βαχία*, ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικωτάτη ἀλλὰ κακῶς ἐκτισμένη πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 190 χιλ. *Ρίοριανέρον*, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστατον λιμένα, πανεπιστήμιον, ωραίαν θέαν καὶ 420 χιλ. κατ. ἄγ. *Παῦλος*, πλουσία πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 75610 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 10 ἑκατ. δυτικοί, ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε μαῦροί, οἱ δὲ λοιποὶ λευκοὶ μιγνάδες καὶ Ἰνδοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ αὐτοκράτορος· εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικόν ἔτι πλανῶνται πολλοὶ ἰνδικαὶ φυλαὶ· οἶον Βοτοκοῦδαι, λίαν ἄγριοι καὶ ἀνθρωποφάγοι κλπ.

Τὸ κλίμα τῆς Βρασιλίας εἶνε εἰς μὲν τὰ βόρεια ἕνεκα τῶν ἐλωδῶν
 ἐπιζῶν καὶ τῆς μεγάλης θερμότητος νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια
 καὶ μεσημβρινὰ μέρη τερπνόν· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς, οὐ ἐλάχιστον εἶνε
 καλλιεργημένον, εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὄρυζιον, βάμβακα, καπνόν,
 καροχόκλαμον, καφέν, ἰνδικόν, ἰπεκακουάνα κλπ. δένδρα δ' ἔχει
 πορτοκαλέας, κιτρέας, ἰβιπιτόγκας, ὧν οἱ καρποὶ εἶνε ὅμοιοι τοῖς κε-
 ραίοις κτλ. Τὰ δὲ δάση τῆς εἶνε πλουσιώτατα εἰς οἰκοδομήσιμον
 ὕλην καὶ εἰς βαςικά ξύλα. Ἐν αὐτοῖς βόσκουσι πλῆθος ἀγρίων ζῴων,
 ὧν ἰθαγενῆ εἶνε οἱ ἰαγουάροι (jaguars), κουγουάροι (couguars),
 πεκάροι (pecaris)· πτηνὰ δ' εἶνε ψιττακοὶ διάφοροι, κολίβρια, του-
 κάναι (toucan), παρέχοντα εἰς τοὺς αὐτόχθονας τὰ πλουσιώτατα
 τῶν κοσμημάτων τῶν ἄφεις δὲ λίαν φαρμακεροὶ· οἶον ὁ κοράλιος
 (coral), οἱ ὑπερμεγέθεις βόες κλπ. ἀλλὰ καὶ ἔντομα σκορπίοι κλπ.
 ἔχει δὲ καὶ ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ, ἀδαμάντων, ἀμεθύ-
 στου, τοπαζίου καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων.

ΠΕΡΟΥΙΑ

Μήκ. Δ. 66° — 83° 40'.

Πλάτ. Ν. 3° 30' — 21° 20'.

Ἡ Περούια ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς
 Βρασιλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.
 ΣΗΜ. Ὁ Φραγκίσκος Πιζάρος ὑπέταξεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν Περούιαν
 ἐν 1524· ἀλλὰ τὸ 1821 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρα-
 τία. Ἡ Περούια ἐσχημάτιζε πρὸ τῆς Ἰσπανικῆς αὐτῆς κατακτήσεως κρά-
 τος ἰσχυρὸν καὶ πολιτισμένον, διοικούμενον ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων Ἰγκῶν,
 θεωρουμένων ὡς τέκνων τοῦ Ἡλίου· ὁ δὲ χρυσὸς κατὰ τὴν κατάκτησιν ἦτο
 παρ' αὐτοῖς ἐν κοινῇ χρήσει.

Ὁρη. Αἱ Ἄνδεις εἰσερχόμεναι εἰς τὴν Περούιαν σχηματίζουν τὸ
 ἡφαιστειὸν Ἀρεκουίπα καὶ ἄλλα φοβερὰ ἡφαιστεια. Ἐκ τῶν ὀρέων
 τούτων πηγάζει ὁ Ἀμαζόνιος ποταμὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι αὐτοῦ
 παραπόταμοι, εὐφορώτατην κατασταίνοντες διὰ τῶν ὑδάτων τῶν
 τῆν χώραν. Λίμνη δ' ἄξια λόγου εἶνε πρὸς Ν. ἡ Τιτικάκη.

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 3 ἐπαρχίας, εἶνε Λίμα 9
 ἡμιμ. μακρὰν τοῦ ὠκεανοῦ, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα καλὰς ὁδοὺς,
 ἄλλως κεκοσμημένους ναοὺς, πανεπιστήμιον καὶ 160 χιλ. κατ. Ἀρε-
 κουίπα, πλησίον ὁμων. φοβεροῦ ἡφαιστείου εἰς τερπνὴν θέσιν, ἔχουσα
 ἀμπρὸν βιομηχανίαν καὶ 40 χιλ. κατ. Κοδοκον, ἡ πάλαι πρωτ.
 ὧν Ἰγκῶν, διασώζουσα ἀρχαῖα αὐτῶν ὄχυράματα, τὸν μέγαν ναὸν
 τοῦ Ἡλίου, μεταβληθέντα εἰς μοναστήριον τῶν Δομενικανῶν καὶ 50
 χιλ. κατοίκους.

Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 25 χιλ. τετρ. μυσρ. οἱ δὲ κάτ. 2 1/2

έκατ. δυτικοί κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Ἴνδοι εἶνε πολυπληθέστεροι τῶν Εὐρωπαίων, καὶ πολλοὶ τούτων ζῶσιν ἐτι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αὐτῆς μέρος συνίσταται ἐξ ἀμμωδῶν καὶ ἀνύδρων πεδιάδων, ἐστερημένων πάσης βλαστήσεως· ἔχει ὁμῶς κλίμα συγκερασμένον, δροσιζόμενον ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ τῶν πνεόντων ἐτι ἀπὸ τὰς Ἄνδεις· τὸ δὲ πρὸς Α. τῶν Ἄνδων ἔχει κλίμα ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὑποκείμενον εἰς συχνούς σεισμούς, ἀλλ' εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, βανάνας, ζαχαροκάλαμον, κακόν, ἰνδικὸν κλπ. ἰθαγενὲς δὲ ζῶον ἔχει τὴν Λάμαν, ἔχουσαν πολὺ λεπτὸν μαλλίον· ἔχει δὲ καὶ δάση κέδρων ἐχόντων ὕψος 70 μέτρων, ἀκακιῶν, ἐβένου, κηροξύλων κλπ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων.

ΒΟΛΙΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. 59°—73°.

Πλάτ. Ν. 10°—27°.

Ἡ Βολιβία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας καὶ Παραγουάης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περούας.

ΣΗΜ. Ἡ Βολιβία ἢ καὶ Ἄνω Περούα καλουμένη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἦτο ἠνωμένη μετὰ τὴν Λαπλάταν, ἀλλὰ τὸ 1825 ἀπεσπάρθη αὐτῆς καὶ ἐσχημάτισεν ἰδίαν δημοκρατίαν.

Ἄνω ὄρη. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν Ἄνδων ὁ Σοράτας (7315 μέτρ.) καὶ ὁ Ἰμάνης (7696 μέτρ.). Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Ποτόσιον, ἐκτισμένον 4200 μέτρ. ὕψους ἀνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχον πλούσια μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ 25 χιλ. κατ. Χουκισάκα ἐπὶ ποταμοῦ, καλῶς ἐκτισμένη πόλις, πρωτ. τῆς Βολιβίας ἔχουσα πλησίον τῆς λαμπρᾶ μεταλλεῖα ἀργύρου, πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. Λαπαίη, ἐκτισμένη 3717 μέτρ. ὑπερῶν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα λαμπρὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ 76 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7300 τετρ. μυρ., οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 2 ἑκατ. κυβερν. δημοκρατικῶς, ὧν 250 χιλ. εἶνε Ἴνδοι.

Τὸ πρὸς Δ. αὐτῆς μέρος εἶνε τόπος ξηρὸς καὶ ἀκατοίκητος, τὸ δ' ἐν τῷ μέσῳ ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ καλύπτεται ὑπὸ ὀρέων περιλαμβανόντων καὶ πολλὰς εὐφόρους κοιλάδας, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ παντοτεινὸν ἔαρ· τὸ δὲ ἀνατολικὸν ἔχει ἐκτεταμένας πεδιάδας κεκαλυμμένας ὑπὸ δασῶν καὶ ποτιζομένας ὑπὸ διαφόρων ποταμῶν. Ἐνταῦθα φύεται καὶ ἡ ἀμπελοσ, ἡ ἐλαία, ὁ φοινῖξ, ὁ βῆμβας, ὁ πλάτανος κτλ. ἔχει δάση ἐκτεταμένα, φέροντα πολυτίμα ξύλα, καὶ μεταλλεῖα

ἀργύρου ἀφθονώτατα· ἐτι δὲ διάφορα ἀγρία ζῶα· οἷον τὸν ἰαγουάραν, τὴν μικρὰν ἀρκτον καὶ τέλος τὸ μέγα πτηνὸν κόνδωρα.

ΛΑΠΛΑΤΑ, ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ, ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ.

Μῆκ. Δ. 64° — 72°.

Πλάτ. Ν. 21° 30' — 41°.

Ἡ Λαπλάτα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βολιβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παταγονίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, τὰ δὲ ΒΑ. ὄρια κατέχει ἡ Παραγουάη, καὶ τὰ Α. πλὴν τῆς Βρασιλίας καὶ ἡ Οὐρουγουάη.

ΣΗΜ. Ἡ Λαπλάτα ἀνεκαλύθη τὸ 1515 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Διαζου καὶ ὑπετάχθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν μετ' αὐτῆς δὲ ἦτο ἠνωμένη ἡ Παραγουάη, τῆς ὁποίας μέρος ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῶν ἰησουϊτῶν μέχρι τοῦ 1767, ὅτε καὶ ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν, καὶ ἡ Οὐρουγουάη, ἣν ὑπέταξε τὸ 1821 ἡ Βρασιλία. Ἡ Λαπλάτα ὁμῶς τὸ 1840 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία· ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Παραγουάη σχηματίζει ἐκτοτε ἴδιον κράτος. Καὶ ἡ Οὐρουγουάη δὲ ὡσαύτως ἀποσπάρθη τῆς Βρασιλίας τὸ 1828 ἐκηρύχθη δημοκρατία ἀνεξάρτητος.

Ἄνω ὄρη. Τῆς Λαπλάτας ὄρη εἶνε πρὸς Δ. αἱ Ἄνδεις, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τὰ Βρασιλιακὰ ὄρη. Ποταμὸς δὲ ὁ Λαπλάτας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἄνδων καὶ τῶν Βρασιλιακῶν ὀρέων καὶ δεχόμενος τοὺς ποταμούς Παραγουάη καὶ Οὐρουγουάη ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Λαπλάτας, διηρημένης εἰς 14 ἐπαρχίας ὁμοσπόνδους, εἶνε Βουενοσάιρες (Εὐάερος) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Λαπλάτα ἐν ὠραίᾳ θέσει, πρωτ. τῆς Λαπλάτας, πλούσια καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον δερμάτων, ζῶων κλ. καὶ 190 χιλ. κατ. Μενδόζα πρὸς Δ. ὠραία πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὀνομαστοὺς οἶνους. Τῆς δὲ Οὐρουγουάης πρωτ. Μορτεβίδεορ ἐπὶ τοῦ Λαπλάτα πανταχῶθεν σχεδὸν περικυκλωμένη ὑπὸ ὑδάτων, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 50 χιλ. κατ. τῆς δὲ Παραγουάης πρωτ. Ἀνάληφισ ἐπὶ τοῦ Παραγουάη, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον δερμάτων, καπνοῦ κλ. καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 24 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς Λαπλάτας 1,800,000, τῆς Οὐρουγουάης 300 χιλ. καὶ τῆς Παραγουάης 1 ἑκατ. ἅπαντες δυτικοὶ κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐτι ἐν αὐταῖς Ἴνδοι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα τῆς Λαπλάτας εἰς τὰς ἐπὶ τῶν ὀρέων κοιλάδας εἶνε λίαν ψυχρὸν· χαμηλότερα ὁμῶς συγιρνᾶται καὶ κατασταίνεται γλυκύτατον. Ἐχει δὲ ἡ χώρα πολλὰς ἐρήμους καλουμένας λάμπας, ἀλλὰ καὶ πλείστας εὐρυχωροὺς πεδιάδας καὶ κοιλάδας παραγοῦσας σίτον, κριθήν, βῆμβακα, καπνόν, ζαχαροκάλαμον, κίμιον, κακόν, ἰνδικόν, λαμπρὸν κτηνοτροφίαν βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἵππων· ἀλλὰ καὶ ἐν

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

ἀγρία καταστάσει τὰ ζῶα ταῦτα περιπλανῶνται ἀγεληδὸν εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς ἐρήμους· ἀγρια δὲ ζῶα ἔχει ἰαγουάρας, κουγουάρας, λάμας κλπ.

ΧΙΛΗ.

Μῆκ. Δ. 72°—76° 30'.

Πλάτ. Ν. 25°—43°.

Ἡ Χιλὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Περούας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Απλάτας καὶ Παταγονίας, ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Χιλὴ κατεκτήθη τὸ 1540 ὑπὸ τοῦ Πέτρου Βαλδιβία Ἰσπανοῦ· ἀλλὰ τὸ 1823 ἀποσπασθεῖσα τῆς Ἰσπανίας ἐσχημάτισε δημοκρατίαν ἀνεξάρτητον.

Ὅρη. Αἱ Ἄνδεις ἐκτεινόμεναι πρὸς τὰ Α. τῆς Χιλῆς ἀποχωρίζουσιν αὐτὴν ἀπ' ὅλης τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ σχηματίζουν ἐνταῦθα τὸ ὄρος Ἀκογκάγουρ (6800 μετρ.).

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Σαντιάγο, καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἐπὶ εὐφύρου πεδιάδος πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα τερπνὸν κλίμα, λαμπρὸν νομισματοκοπεῖον, καθεδρικὸν ναὸν, πανεπιστήμιον καὶ 115 χιλ. κατ. Βαλπάραισον (κοιλὰς παραδείσου), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους, ἔχουσα 70 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Χιλὴν ἀνήκουσιν ἡ ἔρημος νῆσος τοῦ Ἰωάννου Φερνανδῆ καὶ αἱ νῆσοι Χιλόι, ὧν 25 εἶνε κατφικημένοι ἔχουσαι πολλοὺς μικροὺς λιμένας. Ὡσαύτως ἡ Χιλὴ κατέχει ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Μαγελάνου τὴν χερσόνησον Βρουσβίκη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 3370 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 2,090,000 κυβερνῶμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' εἰς τὸ νότιον αὐτῆς πρὸς τὰς Ἄνδεις ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ ἀνεξάρτητοι οἱ Ἀρεκανοὶ ζῶντες ληστροικὸν βίον. Τὸ κλίμα τῆς Χιλῆς εἶνε ἐνεκα τῶν ὀρέων γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος παράγει πρὸς βορρᾶν τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τόπων, εἰς δὲ τὸ νότιον ἐπιδίδουσιν οἱ δημοθηριακοὶ καρποὶ καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη τῆς Εὐρώπης· ἔχει δὲ καὶ δάση ἐκτεταμένα.

Ζῶα δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ προβατοκάμηλος, καὶ πτηνὰ ὁ κόνδωρ, τὸ μικρότατον τῶν πτηνῶν κολίβριον, στρουθοκάμηλοι, πελεκάν κτλ. Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἄφθονα, χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, τοπαζίου, ρουβίνου σαπφείρου, γαιανθράκων, κλπ.

ΠΑΤΑΓΟΝΙΑ.

Μήκ. Δ. 67°—78°.

Πλάτ. Ν. 39°—54°.

Ἡ Παταγονία κατέχουσα τὸ νοτιώτατον τῆς ἡπείρου ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μαγγελανικοῦ πορθμοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Παταγονία εἶνε σχεδὸν ἔρημος καὶ ἐλάχιστα γνωστή. Μέχρι τινὸς οἱ Παταγόνες θεωροῦντο ὡς οἱ ὑψηλότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἤδη ἐγνώσθη ὅτι δὲν εἶνε τοσοῦτον ὑψηλοί· φαίνονται ὅμως τοιοῦτοι ἕνεκα τοῦ μακροῦ στῆθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 13,800 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰς 200 χιλ. εἶνε σχεδὸν ὅλως ἄγριοι, κυβερνώμενοι ἀνεξαρτήτως ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων, καὶ θεωρούμενοι ὑπὸ τῶν περιηγητῶν ὡς φιλόξενοι καὶ εἰρηνικοί. Κύριον δ' ἐπιτήδευμα ἔχουσι τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὴν θήραν· διὸ καὶ τρέφουσι πολλοὺς κύνας. Εἶνε δὲ περιφημοὶ ἵππεις καὶ μετὰ μεγάλῃς ἐπιτηδειότητος μεταχειρίζονται τὰ δόρατα, τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ βέλη των.

Τὸ κλίμα τῆς Παταγονίας εἶνε εὐμετέβλητον, ὡς πνεόντων ἐν αὐτῇ ἀδιακόπως ὄρητικῶν ἀνέμων, τὸ δ' ἕδαφος εἰς τὰ βόρεια εἶνε πλήρες παμπῶν καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά ξηρὸν, γυμνόν, ἀμμώδες καὶ ὑστερημένον δένδρων· τὰ δὲ δυτικὰ ἕνεκα τῶν Ἄνδεων εἶνε ὄρεινά καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ δασῶν καὶ πάγων.

Πρὸς Ν. τῆς Παταγονίας κείνται 1 ἡ Γῆ τοῦ Πυρός, οὕσα σύμπλεγμα νήσων, ὧν τὸ Β. καὶ Α. ἔχει βοσκὰς καὶ δένδρα ἔτι δὲ ζῶα, λαγωούς, ἀλώπεκας, ἵππους, τὰ δ' ἄλλα μέρη εἶνε ψυχρά, ἀκαρπα καὶ ξηρά, κατοικούμενα ὑπὸ τῶν *Γαρακούων*, ἐγχωρίου ἀγαθοῦ λαοῦ καὶ δειλοῦ, ζῶντος διὰ τῆς ἀλιείας καὶ ἐνδυσόμενου μὲ δέρματα θαλασσιῶν ζῴων· 2 αἱ *Νῆσοι τῶν Κρατῶν*, οὕσαι βραχώδεις. Ἐνταῦθα οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι καταστήματα διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλιῶν τῶν *Ἄσπαρον* κτλ. 3 αἱ *Μαλουῖναι*, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι φρούριόν τι καὶ ἄλλα μικρὰ καταστήματα· 4 ἡ *Νέα Γεωργία*, οὕσα βράχος κεκαλυμμένος ὑπὸ πάγων.

ΑΝΤΙΛΛΑΙ ἢ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ (α).

Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ λέγονται αἱ *Ἀντίλλαι* καὶ αἱ *Βαγαμκαὶ* νῆσοι, κείμεναι μεταξὺ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

(α) Οὕτως ὠνομάσθησαν ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου· διότι τὸ πρῶτον ἐθεώρησεν αὐτὰς ὡς νήσους τῶν Ἰνδιῶν.

Διαιρούνται δέ 1) εἰς τὰς Λουκαίας ἢ Βαχαμικὰς νήσους· 2) εἰς τὰς Μεγάλας Ἀντίλλας· 3) εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας, διαιρουμένας εἰς Προσανέμους καὶ Ὑπανέμους.

ΣΗΜ. Αἱ δυτικαὶ Ἰνδῖαι ἀνεκαλύφθησαν πρῶται ὑπὸ τοῦ Κολόμβου τῆν 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492. Οἱ Ἴσπανοὶ οἱ κατακτήσαντες τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἀπήνησαν μεγάλην ἀντίστασιν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα Καραϊβῶν· ἀλλ' ἄμα κατὰ τὸν ΙΗ'. αἰῶνα οἱ Γάλλοι, Ἄγγλοι καὶ Ὀλλανδοὶ συνέστησαν εἰς αὐτὰς ἀποικίας, εὐθὺς καὶ οἱ Καραΐβαι ὄλωσ' κατεστράφησαν.

Βαχαμικαὶ νῆσοι (35 χιλ. κατ.). Αὗται κείμεναι ΝΑ. τῆς Φλωρίδος καὶ ὑποκειμέναι εἰς τοὺς Ἀγγλους εἶνε 100, ἔχουσαι ἔδαφος ξηρὸν καὶ ἄκαρπον καὶ ἐκτεθειμέναι εἰς σφοδροὺς ἀνέμους· τὰ δὲ πηγαία ὕδατα ἐν αὐταῖς εἶνε σπάνια καὶ τὸ κυριώτερον τῶν προϊόντων τῶν εἶνε ὁ βόμβραξ. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Μεγάλη Βαχαμιά*, ἡ *Ἀβάκος*, ἡ *Νέα Πρόροια* ἧς πόλις εἶνε ἡ *Νασσάου*, ἐν ἣ ἔδρευε ὁ Ἄγγλος διοικητής, καὶ ἡ *Σανσαν.Ιθάωρ*, εἰς ἣν τὸ πρῶτον ἐπέβη ὁ Κολόμβος.

Μεγάλαι Ἀντίλλαι 1 *Κούβα*, ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἀντιλλῶν (1,400,000 κατ.), πρωτ. *Ἀβάνα*, ἔχουσα τὸν εὐρυχωρότερον καὶ καλλίτερον λιμένα τῆς Ἀμερικῆς, μέγα ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. κατ. Ἡ *Κούβα*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς, ἔχει κλίμα θερμότατον καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν βροχῶν λίαν νοσῶδες· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε εὐφορώτατον παράγον ἀραβόσιτον, καφέν, ζαχαροκίλαμον, καπνόν, βόμβρακα, βανάνας, κακόν κλπ. ἔτι δὲ δάση φέροντα πολύτιμα ξύλα, καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου.

2. *Ἰαμάικα* (450 χιλ. κατ.), πρωτ. *Σαντιτόβη*, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Ἡ *Ἰαμάικα* ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλους ἔχει κλίμα ἕνεκα τῆς θερμότητός του ὄχι καλὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλ' ἔδαφος λίαν εὐφορον, παράγον κανέλλαν, βανάνας, βόμβρακα, ἰνδικὸν κλπ.

3 *Αἶτη*. Αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο δημοκρατίας· 1) τῆς *Αἶτης*, πρωτ. ὁ *Λιμὴν* τοῦ *Πρόγκηπος* ἐπὶ ἐλώδους ἔδαφους, ἔχουσα εὐρείας ὁδοὺς καὶ 25 χιλ. κατ. 2) τῆς *Δομινικανῆς*, πρωτ. ἄγ. *Λομπίγγος*, ἡ ἀρχαιοτέρα ἐν Ἀμερικῇ Εὐρωπαϊκῇ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Ἡ *Αἶτη* ἔχει περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. ἐξ ὧν 40 χιλ. εἶνε λευκοί, οἱ δὲ ἄλλοι μαῦροι. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ἐπὶ τῶν ὀρέων ὑγιεινότερον, εἰς δὲ τὰς πεδιάδας ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικόν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς καίτοι ὀρεινὸν εἶνε εὐφορώτατον παράγον γεώμηλα, ἴγναμον, ἐπὶ δὲ τῶν ὀρέων ἔχει καὶ μέταλλα πολύτιμα.

4 *Πορτόρικος* (460 χιλ. κατ.), πρωτ. ἄγ. *Ιωάννης*, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς ἔχει ὄρη ὑψηλά, ἀλλὰ καὶ γῆν λίαν εὐφορον, παράγουσαν ὅλα τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων νήσων.

Μικραὶ Ἀντίλλαι ἢ καὶ *Καραίβαι* ἀπὸ τῶν ἀρχαίων αὐτῶν κατοίκων Καραίβων. Τούτων ἐπισ. ἀρχιπελάγη εἶνε· 1 αἱ *Νῆσοι* τῶν *Παρθένων*, ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλους· 2 αἱ νῆσοι αἱ πρὸς τὸ ΝΑ. τῶν Παρθένων ὡσαύτως ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλους, Γάλλους καὶ τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας. 3 ἡ *Γουαδελοῦπα*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλους (110 χιλ. κατ). 4 ἡ *Δομινίκη*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλους· 5 ἡ *Μαρτινίκη*, ἀνήκουσα μετὰ τῶν νοτιωτέρων αὐτῆς νήσων εἰς τοὺς Ἀγγλους καὶ ἔχουσα 140 χιλ. κατ. Ἡ τοῦ *Σταυροῦ* καὶ ἡ τοῦ *ἁγ. Θωμᾶ* εἰς τοὺς Δανούς, καὶ ἡ τοῦ *ἁγ. Βαρβολομαίου* εἰς τοὺς Σουηδοὺς. Αἱ πλείσται τῶν Μικρῶν Ἀντιλλῶν ἔχουσι κλίμα συγκρινόμενον ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῶν ἐν μέρει μὲν εἶνε ξηρὸν, ἀνυδρον καὶ ἠφαιστειῶδες, ἀλλ' ἐν γένει εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὅλα τὰ προϊόντα τῶν Μεγάλων Ἀντιλλῶν.

Εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας συγκαταλέγονται καὶ ἡ *ἁγ. Λουκία*, ὁ *ἁγ. Βικέντιος*, ἡ *Γρενάδα*, ἡ *Ταβάγος* καὶ ἡ *Τριάς* ἡ νοτιωτέρα καὶ ἀξιολογωτέρα ὅλων, ἀνήκουσαι ἅπασαι (100 χιλ. κατ.) εἰς τοὺς Ἀγγλους· ἡ δὲ *Μαργαρίτα*, ἡ *Κοχή*, ἡ *Κουβέγα* ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βενεζουέλαν, καὶ ἡ *Εὐάερος*, τὸ *Κουράκαον* κλπ. εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Ἄπασαι δ' αἱ νῆσοι αὗται εἶνε πετρώδεις καὶ ξηραὶ, μὴ ἔχουσαι πόσιμα ὕδατα, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς καὶ εὐφορα πεδιά, παράγοντα βάμβακα, ζαχαροκλάμον κλπ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἀντιλλῶν εἶνε 2570 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 4,200,000, ὧν 950 χιλ. ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἀγγλους, 287 χιλ. εἰς τοὺς Γάλλους, 34 χιλ. εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς, 40 χιλ. εἰς τοὺς Δανούς, 3 χιλ. εἰς τοὺς Σουηδοὺς, 1,980,000 εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, καὶ 900 χιλ. εἰς τὰς δημοκρατίας τῆς Αἴτης.

Δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ διαρκοῦσα ἀπὸ τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ἡ βροχερὰ κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους. Καὶ ἐν καιρῷ μὲν τῆς ξηρᾶς ὥρας ὁ οὐρανὸς τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν εἶνε αἴθριος, κατὰ δὲ τὴν βροχερὰν ἐπικρατοῦσι τρομεραὶ θύελλαι καὶ καταιγίδες. Αἱ νῆσοι αὗται συχνάκις πάσχουσιν ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἀλλ' εἶνε εὐφορώταται παράγουσαι τὰ καλλίτερα προϊόντα τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου.

ΩΚΕΑΝΙΑ.

Ἡ Ὀκεανία κειμένη ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ Δ. τῆς Ἀμερικῆς συνίσταται ἐκ τῆς Νέας Ὀλλανθίας ἢ Αὐστραλίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων διεσκορπισμένων κατὰ τὸν Μέγαν Ὀκεανόν.

Αἱ πλείστοι νῆσοι τῆς Ὀκεανίας εἶνε βουνώδεις, ὑψηλαὶ καὶ ἦραι στενωδοί. Ἐν ἀπάσαις σχεδὸν πίπτει βροχή, καὶ τὸ κλίμα τῶν εἶνε θερμώτατον, μετριαζόμενον ὑπὸ τῆς γειννιάσεως τῆς θαλάσσης· φυτὰ δὲ καὶ ζῶα ἔχουσιν ὅλως παράδοξα καὶ ἰδιόμορφα.

Οἱ κάτ. τῆς Ὀκεανίας εἶνε ὑπὲρ τὰ 33 ἑκατ. διαιροῦνται δὲ οὔτοι εἰς Αἰθίοπας Μαλαίους κατοικῶντας τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς πρὸς Α. καὶ Β. αὐτῆς νήσους, καὶ εἰς κίτρινους Μαλαίους κατοικοῦντας ἀπάσας τὰς ἄλλας νήσους. Καὶ οἱ μὲν Αἰθίοπες Μαλαῖοι ἔχοντες χρῶμα μέλαν καὶ μέλαιναν καὶ οὐλὴν κόμην εἶνε ἀνθρωποφάγοι καὶ ἀνθρωποθῦται, ζῶντες βίον πλάνητα. Οἱ δὲ κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ μὲν παρὰ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες εἶνε εἰδωλολάτραι ἀναμιζάντες εἰς τὴν ὀρησκίαν τῶν ἔθιμά τινα τοῦ βρζαμισμού, βουδισμού, μωαμεθανισμού καὶ χριστιανισμού, καὶ ἔχουσι γινῶσιν τινα τῆς γεωργίας, τῆς μεταλλουργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, προοδεύοντες μᾶλλον εἰς τὴν ναυτιλίαν, οἱ δ' ἄλλοι κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ πρὸς Α. κατοικοῦντες, εἰ καὶ ὀλίγον ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἶνε ἀνθρωποθῦται, καὶ ἀνθρωποφάγοι, ζῶντες κτηνώδη βίον καὶ τρεφόμενοι ἐξ αὐτοφυῶν καρπῶν καὶ ἰχθύων· εἶνε ὅμως ἐπιδεκτικώτεροι τῶν ἄλλων εἰς τὸν χριστιανισμόν.

Ἡ Ὀκεανία συνήθως διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα, τὴν Μαλαϊσίαν, τὴν Μελαρνησίαν, τὴν Μικρονησίαν καὶ τὴν Πολυνησίαν.

ΜΑΛΑΙΣΙΑ.

Ἡ Μαλαισία κειμένη εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ὀκεανίας διαιρεῖται εἰς 5 ἀρχιπελάγη· εἶνε δὲ ταῦτα·

Ἄ. Νῆσοι τῆς Σόνδης. Τούτων ἐπισ. εἶνε 1 Σουμάτρα ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ ἔχουσα πόλεις Ἀχέμηρ, πρωτ. ὁμων. βασιλείου, ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν μὲ 40 χιλ. κατ. καὶ Παδάγγηρ, ἔδραν τοῦ Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ, ἔχουσαν 10 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη διασχιζομένη ὑπὸ πολλῶν σειρῶν ὁρέων (4950 μέτρ.) καὶ διατεταμένη ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ περιλαμβάνει πολλὰ βασίλεια ἀνεξάρτητα· ἀλλὰ τὸ περισσότερο αὐτῆς ὑπόκειται εἰς τοὺς Ὀλλανδούς· 2 Γαβα, ὠραία νῆσος ὑποκειμένη σχεδὸν ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδούς μὲ πόλιν Βατανιάρ, πρωτ. τῶν ἐν Μαλαισίᾳ Ὀλλανδικῶν κτήσεων, ἔχουσαν εὐρύχωρον λιμένα καὶ 120 χιλ. κατ.

6'. *Μολούκαι* ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, ὑποκείμεναι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ *Τιμόρη*, *Μοκιάνη*, *Τεράντη*, *Μοτίρη*, *Βακχιανή*, *Γίλλολλορ* καὶ ἡ *Ἀμβοίτη* μὲ πόλιν ὁμών. πρωτ. τοῦ ἐν Μολούκαις Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ. Ἐνταῦθα εἶνε καὶ αἱ νῆσοι *Βάλη*, *Λομβόκη*, *Φλωρίς* ὑποκείμεναι εἰς τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας.

γ'. *Κελέβη* ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀξιοσημείωτος διὰ τὸ σχῆμά της, ὑποκείμενη ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἀφθόνως ὀρύζιον, βάλυβακα, μοσχοκάρυα, πέπερι, καμφοράν, πολύτιμα ξύλα, καὶ ἔχει ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ.

δ'. *Βόρνεος* ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχουσα μεγαλειτέραν τῆς Γαλλίας ἔκτασιν, εἶνε ὀρεινή, τὸ δὲ ἡμισυ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Ἐπίσ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Βόρνεος*, πρωτ. ὁμών. βασιλείου, ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα τῆς νήσου ἐν τοῖς παραλλοίς εἶνε νοσῶδες, τὸ δὲ ἔδαφος φέρει πέπερι καὶ ἄλλα διάφορα προϊόντα, ἔτι δὲ χρυσόν καὶ ἀξιολόγους ἀδάμαντας· οἱ δ' ἐν τοῖς μεσογείοις κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ἀγριώτατοι.

ε'. *Φιλιππῖναι* πρὸς Β. τῆς Βορνέου, ἀνήκουσαι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς· ταύτων ἐπίσ. εἶνε *Λουτώ*, νῆσος εὐφορωτάτη ἔχουσα ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, καὶ πόλιν *Μανίλην*, πλουσιωτάτην καὶ ἐμπωρικοτάτην ἐπὶ πλωτοῦ ποταμοῦ μὲ 165 χιλ. κατ. 2 *Μινδάραος*, ὠραία καὶ εὐφορος νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν ἔχουσαν καλὸν λιμένα καὶ ἰσχυρὸν φρούριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 19,100 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κάτοικοι 30 1/2 ἑκατ. ὧν 2 3/5 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Σουμάτραν, 12 τὴν Ἰαύαν, 2 τὴν Κελέβην, 3 1/2 τὴν Βόρνεον, 4 1/2 τὰς Φιλιππίνας, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικροτέρας νήσους τῆς Μαλαισίας, ὑποκείμενας τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς.

Τὸ κλίμα αὐτῶν, εἰ καὶ διὰ τῶν πλείστων διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἶνε ἐν γένει συγκερασμένον, τὸ δὲ ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἠφαιστειώδες, εἶνε εὐφωρωτάτον παράγον ὀρύζιον, ἰνδικόν, καφέν, κανέλλαν, ζαχαροκλάμον, μοσχοκάρυα, ἀρώματα, κτλ. Ζῶα δ' ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσιν ὅποια καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ.

ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μελανησία, κειμένη ΝΑ. τῆς Μαλαισίας περιλαμβάνει τὴν *Ἀυστραλιαν* ἢ *Νέαρ Ὀλλανδία*, πρὸς Ν. τὴν *Γῆν* τοῦ *Διέμεν* πρὸς Β. τὴν *Νέαρ Γουινέα*, τὴν *Νέαρ Βρεττανία* καὶ ἄλλας μικροτέρας νήσους.

Ἀυστραλία. Ταύτης περίπου οὐσῆς τὰ 3/4 τῆς Εὐρώπης τὸ ἰσωτερικὸν εἰσέτι δὲν εἶνε καλῶς γνωστόν. Καὶ ὅσα μὲν αὐτῆς γνωστά

νῦν εἶνε ἐν τῷ μέσῳ τὰ τοῦ Στουάρτου, ἐν δὲ τῷ ΝΑ. τὰ Κουαῖ ποταμοὶ δ' ὁ Θόμψαν καὶ ὁ Μουράης, καὶ λίμναι ἡ Έβρη, ἡ Γαιρ-δὴρη καὶ ἡ Τορένση. Τὸ βόρειον αὐτῆς παράγει μοσχοκάρυα, ἰνδικόν, καφέν, ζαχαροκλάμον, τὸ δὲ νότιον δημοτριακοὺς καρπούς· ἐξάγει δὲ καὶ πλῆθος μαλλίων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς θηριώδη κατάστασιν, ὄντες ἀνθρωποφάγοι.

Ἐπισ. δ' αὐτῆς πόλεις πρὸς τὸ ΝΔ. εἶνε Σύδνεη ἐπὶ ὠραίας θέσεως εἰς τὸν Βοτάνιον κόλπον, πρωτ. τῶν ἐνταῦθα Ἀγγλικῶν κτήσεων ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 100 χιλ. κατ. Μελβοόρη, ἡ δευτέρα πόλις αὐτῆς ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ, λαμπρὸν λιμένα καὶ 200 χιλ. κατ. Ἀδελαΐδς πρὸς Ν. ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ 25 χιλ. κατ.

Γῆ τοῦ Διέμεν ἡ Τασμαρία πρὸς Α. τῆς Αὐστραλίας ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλους, πρωτ. αὐτῆς Ὀβερόβη 20 χιλ. κατ. καλῶς ἐκτισμένη πόλις. Οἱ κάτ. τῆς νήσου ταύτης θεωροῦνται μαλακοὶ τὰ ἦθη καὶ εὐπροσήγοροι. Ἐνταῦθα ἀποστέλλονται οἱ ἐπὶ μεγάλῳ ἐγκλήμασι καταδικαζόμενοι ἐν Ἀγγλίᾳ.

Νέα Γουινέα ἡ Παπουασία πρὸς Β. τῆς Αὐστραλίας, ἐκ τῶν μεγαλύτερων νήσων τοῦ κόσμου, πολὺ ἐτι ἀγνωστος κατοικουμένη ὑπὸ ἀγρίου λαοῦ. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς εἶνε γραφικώταται, τὰ δὲ δάση τῆς πλήρη πτηνῶν καὶ μάλιστα τῶν καλουμένων παραδεισίων· φέρει δὲ καὶ μοσχοκάρυα, σιδήροξυλα, κοκκοφοίνικας κτλ. Ταύτης τὸ νότιον κατέχουσιν οἱ Ὀλλανδοί.

Νέα Βρεττανία. Τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο περιλαμβάνει τὴν ἰδίως Νέαν Βρεττανίαν, τὴν Νέαν Ἰρλανδίαν καὶ τὴν Νέαν Ἀρνοβόριαν. Ἐν αὐταῖς φύονται ἀφθόνως μοσχοκαρυαί, κοκκοφοίνικες κτλ.

Εἰς τὴν Μελανησίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ἀρχιπέλαγος τοῦ Σαλομώντος, τῶν Λουσιάδων, τοῦ Ἀγ. Πνεύματος, τῆς Νέας Καληδορίας καὶ τῶν Νήσων Οὐίτη. Οἱ κάτ. τῶν νήσων τούτων εἶνε ἀγριώτατοι καὶ ἀνθρωποφάγοι· ἐν δὲ τῇ νέᾳ Καληδονίᾳ ὑποκειμένη εἰς τὴν Γαλλίαν μεταχειρίζονται εἰς τροφήν καὶ λιπαρὰν τινὰ γῆν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 84300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 2 ἑκατ. ὦν 1,600,000 ἀνήκει εἰς τὴν Αὐστραλίαν τὸ πλεῖστον πολεμικοὶ, θηριώδεις καὶ ἀνθρωποφάγοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν μαύρην φυλὴν τῆς Ὠκεανίας. Κλίμα δὲ ἔχει ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὀρενὸν καὶ ἡφαιστειῶδες, παράγον ἀφθόνως δημοτριακοὺς καρπούς, ἀρώματα, μοσχοκάρυα, τὸ ξύλον νάταλον, ἀρτόδενδρον, βανάνας, Ἴγναμον καὶ μεταλλεῖα ἀφθονὰ χρυσοῦ, χαλκοῦ κτλ.

ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μικρονησία, κειμένη πρὸς Β. τῆς Μελανησίας καὶ συνισταμένη

ἐκ πολλῶν μικρῶν νήσων, περιλαμβάνει τὰ ἀρχιπέλαγη τοῦ *Μαγελλάνου*, τοῦ *Ἀνσῶνος*, τὰς νήσους *Πάλοου*, τὰς *Μαριάνας*, τὰς *Καρολίνας*, καὶ τὰς τοῦ *Μαρισιάδου* καὶ τοῦ *Γιλιβέρτου*.

Μαγελλάνου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, κειμένου παρὰ τὴν Ἰαπωνίαν, εἶνε ἠφαιστειώδεις κατοικούμεναι ὑπὸ πολλῶν Ἰαπώνων. Παρ' αὐταῖς κεῖται τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Ἀνσῶνος.

Νῆσοι Πάλοου. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ *Βαβελθονάπη*, κατοικουμένη ὑπὸ λαοῦ ζῶντος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἰχθύων καὶ ἔχοντος τέχνας τινας βιωτικὰς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῶν εἶνε εὐφορον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον ἀρτόδενδρον, ἔβενον, κοκκοφοίνικας κλ.

Μαριάνας νῆσοι. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ *Γουάμη*, πρωτ. τοῦ Ἰσπανοῦ διοικητοῦ ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Τὰ ὄρη αὐτῶν εἶνε γυμνά, τὰ δ' εὐφορα μέρη παράγουσι κοκκοφοίνικας, βάμβακα, ἰνδικόν, κακκόν, ὀρύζιον, ζαχαροκλάμον κτλ. Οἱ δὲ κάτ. αὐτῶν ἔχοντες ἀνίστημα ἀθλητικόν ἠσπάζθησαν οἱ πλείστοι τὸν χριστιανισμόν.

Καρολίνας νῆσοι. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ *Γάπη*, ἡ μεγαλειτέρα ὄλων, ἔχουσα θέσιν τερπνὴν. Αὐταὶ ἔχουσαι κλίμα τερπνόν καὶ γῆν εὐφορον παράγουσι χονδροτάτους καρπούς, ἀλλὰ πᾶσχουσι συχνὰ ὑπὸ θελημάτων. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν κυβερνώμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων εἶνε καλοὶ ναυτικοί, λίαν φιλόπονοι, πιστεύοντες εἰς ἓν ὕψιστον Ὄν ἀγαπῶν τὸ καλὸν καὶ ἀποστρεφόμενον τὸ κακόν.

Νῆσοι Μαρισιάδου καὶ Γιλιβέρτου. Αὐταὶ ἔχουσαι ἀκτὰς περικυκλωμένας ὑπὸ σύρτεις κοραλίων, ἐμποδιζούσας τὴν ὄρμην τῶν ὑδάτων τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ· εἶνε δὲ εὐφοροὶ παράγουσαι ἀρτόδενδρον, κοκκοφοίνικας κλ. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οἱ κάτοικοι αὐτῶν τρέφονται ὑπὸ ἰχθύων καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 170 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 70 χιλ. ἀνήκοντες ὡς καὶ οἱ τῆς Πολυνησίας εἰς τὴν κιτρινήν φυλὴν· εἶνε ὅμως ὀλίγον χαλκόχρους καὶ λίαν δεισιδαίμονες λαλοῦντες διαφόρους γλώσσας καὶ ἔχοντες ἔθιμα διάφορα.

ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ.

Ἡ Πολυνησία περιλαμβάνει τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν *Σαρδισχῶν νήσων*, τὰς νήσους *Μαρκεσίας*, τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ *Πομότου*, τοῦ *Πάσσα*, τῆς *Ἐταιρίας*, τὰς νήσους *Χαμόδας*, *Τόγγας*, *Μαγγίας* καὶ τὴν *Νέαρ Σηλαρδιάρ*.

Σαρδισχῶν νῆσοι. Αὐταὶ εἶνε ὄρειναι καὶ ἠφαιστειώδεις, ἔχουσαι κλίμα γλυκὺ καὶ γῆν εὐφορωτάτην παράγουσαν γεωμήλα, βανάνια, ζαχαροκλάμον, ἴγναμον, καπνόν, βάμβακα, πορτοκάλια, λεμόνια, ταμαρίνιον κτλ. Ἐπίσ. αὐτῶν εἶνε *Χαουαία*, ὅπου τὸ 1799 ἐφανεύθη ὁ θαλασσοπόρος *Κούκος*, ἔχουσα τὰ ὄρη *Μουάδρα* (4848 μέτρ. ὑψ.).

Οι κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι καὶ μεγάλου ἀναστήματος, δεχθέντες τὸ πλεῖστον τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἔχοντες μεγάλην κλίσιν εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὰ γράμματα.

Μαρκέσιαι. Αὗται εἶνε δασώδεις, ἔχουσαι κλίμα ξηρὸν καὶ υγιεινὸν κατεχόμεναι δὲ ὑπὸ τῶν Γάλλων κατοικούνται ὑπὸ λαοῦ εὐειδοῦς, ῥωμαλέου, γενναίου, πνευματώδους ἀλλὰ καὶ ἀνθρωποφάγου.

Πομότου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, ὑποκειμένου εἰς τοὺς Ἄγγλους, εἶνε ἀμμώδεις καὶ περικυκλωμέναι ὑπὸ κοραλίων· οἱ δὲ κατὰ ὑψηλοί, ὁμοῖζοντες κατὰ τὰ ἄλλα μὲ τοὺς Ταϊτίους, δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸν πολιτισμὸν ἐκείνων.

Πάσχα νῆσοι. Αὗται εἶνε αἱ ἀνατολικώτερον κατοικούμεναι νῆσοι τῆς Ὀκεανίας, ἔχουσαι γῆν εὐφορον, παράγουσαν ἴγναμον, ζαχαροκάλαμον, βανάνας κλπ.

Ἐταιρίας ἀρχιπέλαγος. Ἄπασαι σχεδὸν αἱ νῆσοι αὗται εἶνε περικυκλωμέναι ὑπὸ βράχων ἐκ κοραλίων, παράγουσαι ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς Ὀκεανίας. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Ταίτη, ὄρεινὴ νῆσος ὑποκειμένη εἰς τοὺς Γάλλους. Οἱ κάτ. αὐτῶν ἅπαντες γνωρίζουσι τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν, μετὰ μεγίστης προθυμίας δεχόμενοι τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας τῶν Εὐρωπαίων.

Χαμόαι καὶ Τόγγαι. Τούτων ἐπίσ. νῆσος εἶνε Τόγγα, πόλις Βεάν πρωτ. τοῦ ἰσχυροτέρου ἡγεμόνος τοῦ ἀρχιπελάγους. Εἶνε ἅπασαι εὐφοροὶ παράγουσαι βανάνας, κοκκοφοίνικας, ἴγναμον, ἀρότιδενδρον καὶ πλῆθος ἔχουσαι ἰχθύων. Πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐδέχθησαν τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ εἶνε ἐπιτήδειοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πλοιαρίων των.

Μαγγίαι, κληθεῖσαι ἐκ τῆς μεγαλειτέρας αὐτῶν κατοικουμένης ὑπὸ λαοῦ ἀρκετὰ πολιτισμένου καὶ δεχθέντος τὸν χριστιανισμόν.

Νέα Σηλανδία, συνισταμένη ἐκ τριῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἄγγλους, ἔχουσιν κλίμα γλυκὺ καὶ υγιεινὸν καὶ ἔδαφος εὐφορον, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, ἴγναμον, γεώμηλα κλπ. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ Ἰκαγαμοῆ μὲ πόλιν Βελιγκτώνα, ἔδραν τοῦ Ἄγγλου διοικητοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι, ῥωμαλέοι καὶ ἐνεργητικοί, ἔχοντες πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας τῶν Εὐρωπαίων.

Πρὸς Α. τοῦ ἀρχιπελ. Μαρσιάλου καὶ πρὸς Ν. τῶν Σανδβιχίων κείνται αἱ νῆσοι Φανίγγη, Βασιγκτών, Μαλδέρη, Βρόκη κλπ. ἀνήκουσαι εἰς τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 400 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 500,000, ἀνήκοντες εἰς τὴν κίτρινην φυλὴν, ἀλλ' εἶνε ἥπτον ἐλαιόχορες τῶν τῆς Μικρονησίας λαλοῦντες ἅπαντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ τὰς αὐτὰς δεισιδαιμονίας.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (α) λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ θεωροῦσα τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζουσα αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μήκος καὶ πλάτος, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σῶματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος.

Εἰς τὴν σπουδὴν τῆς *Μαθηματικῆς Γεωγραφίας* ἀπαιτοῦνται προκαταρκτικαί τιναε γνώσεις ἐκ τῆς στοιχειώδους γεωμετρίας, ἃς ἐνταῦθα παραθέτομεν.

Σῶμα λέγεται πᾶν τὸ ὑπωσδῆποτε εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν ὑποπίπτον.

Ἐπιφάνεια λέγεται τὸ ὄριον, τὸ χωρίζον σῶμα τι ἀπὸ τοῦ περικυκλούντος αὐτὸ διαστήματος.

Γραμμὴ λέγεται ἡ κοινὴ τομὴ δύο ἐπιφανειῶν· τὰ δὲ πέρατα αὐτῆς καλοῦνται *σημεῖα*.

Εὐθεῖα γραμμὴ λέγεται ἡ βραχυτάτη ὅλων τῶν γραμμῶν, τῶν ἔχουσιν τὰ αὐτὰ πέρατα (Σχ. 1). *Κεκλιμένη* δὲ γραμμὴ λέγεται ἡ ἐκ δύο ἢ περισσοτέρων εὐθειῶν συνισταμένη, ἐξ ὧν ἕλλη ἄλλην ἔχει διεύθυνσιν (Σχ. 2).

Καμπύλη δὲ γραμμὴ λέγεται ἐκείνη, ἥτις οὔτε εὐθεῖα εἶνε οὔτε ἐξ εὐθειῶν γραμμῶν συνίσταται (Σχ. 3).

Ἐπιφάνεια δ' ἐπίπεδος ἢ ἐπίπεδος καλεῖται ἐκείνη, ἐφ' ἧς γραμμὴ εὐθεῖα ἐφαρμόζεται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ καθ' ὅλην τὴν ἑκτασιν.

Δύο εὐθεῖαι λέγονται *παράλληλοι* ἐὰν καθ' ὅλον των τὸ μήκος ἀπέχωσιν ἰσάκεις ἀπ' ἀλλήλων (Σχ. 4).

Γωνία λέγεται τὸ σχηματιζόμενον σχῆμα ὑπὸ δύο εὐθειῶν συναντωμένων εἰς ἓν σημείον (Σχ. 5).

Κορυφὴ γωνίας λέγεται τὸ σημείον, καθ' ὃ αἱ δύο γραμμαὶ συναντῶνται, αἱ δὲ γραμμαὶ αὗται καλοῦνται *σκέλη* τῆς γωνίας.

Ἐὰν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτῃ ἐπὶ τι σημείον ἄλλης, ὥστε νὰ σχη-

(α) Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς *Μαθηματικῆς* καὶ *Φυσικῆς* ταύτης *Γεωγραφίας* ἐκλουθησάμεν τὸ πλεῖστον τὴν *Γεωγραφίαν* τῶν ΚΚ. Meissas καὶ Michelot.

ματίζη μετ' αὐτῆς ἐκατέρωθεν δύο γωνίας ἴσας, αἱ γωνίαι αὗται καλοῦνται ὀρθαί, καὶ αἱ δύο γραμμαὶ κάθετοι ἐπ' ἀλλήλας (Σχ. 6).

Ἐάν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτουσα ἐπ' ἄλλης σχηματίζη μετ' αὐτῆς δύο γωνίας ἀνίσους, αἱ δύο αὗται γραμμαὶ καλοῦνται παρακείμεναι ἢ πλάγια πρὸς ἀλλήλας (Σχ. 6), τῶν δὲ γωνιῶν ἡ μὲν μεγαλειτέρα τῆς ὀρθῆς ὀνομάζεται ἀμβλεία, ἡ δὲ μικροτέρα ὀξεῖα.

Κύκλος λέγεται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια περατουμένη ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς, ἧς ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσάκις ἀπὸ τινος ἐσωτερικοῦ σημείου, καλουμένου κέντρου (Σχ. 7). Ἡ δὲ καμπύλη γραμμὴ ἢ τὸν κύκλον πανταχοῦθεν περατοῦσα καλεῖται περιφέρεια.

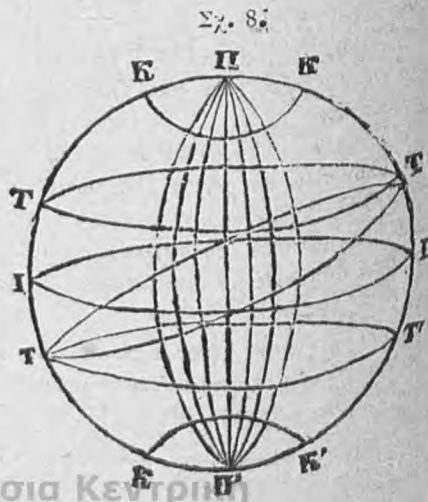
Ἄκτις λέγεται ἡ φερομένη εὐθεῖα γραμμὴ ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν· ὅλαι δὲ αἱ ἀκτίνες εἶνε ἴσαι.

Τόξον λέγεται πᾶν οἰοδήποτε μέρος τῆς περιφέρειας.

Χορδὴ λέγεται εὐθεῖα γραμμὴ ἐνώνουσα δύο σημεῖα τῆς περιφέρειας· ἡ δὲ διερχομένη χορδὴ διὰ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου καὶ περατουμένη ἐκτέρωθεν εἰς τὴν περιφέρειαν λέγεται διάμετρος. Αὕτη διαιρεῖ τὸν κύκλον εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὅποια καλοῦνται ἡμικύκλια.

Σφαῖραν ὀνομάζομεν τὸ στερεὸν σῶμα (Σχ. 8), τὸ ἔχον καμπύλην ἐπιφάνειαν, ἧς τινος ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσάκις ἐξ ἄλλου σημείου κειμένου ἐντὸς αὐτοῦ καὶ καλουμένου κέντρου τῆς σφαίρας.

Ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας ἀγομένη εὐθεῖα ὀνομάζεται ἀκτις τῆς σφαίρας, ἡ δὲ γραμμὴ, ἣτις διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς

σφαίρας καὶ περατοῦται ἐκατέρωθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καλεῖται ὠσαύτως *διάμετρος τῆς σφαίρας*: ἔαν δὲ ἡ σφαῖρα στρέφηται περὶ ταύτην τὴν διάμετρον, τότε ἡ διάμετρος αὐτὴ ὀνομάζεται *ἄξων*, τὰ δὲ δύο ἄκρα τοῦ ἄξωνος Π καὶ Π' καλοῦνται *πόλοι*.

Πᾶσα τομὴ ἐπὶ σφαίρας γινομένη ὑπὸ τινος ἐπιπέδου εἶνε κύκλος.

Οἱ μέγιστοι κύκλοι σχηματίζονται ὑπὸ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας. Τὰ ἐπίπεδα ταῦτα διαιροῦσι τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα *ἡμισφαίρια*.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοὶ ἐπὶ ἐπιπέδων παραλλήλων· τούτων τὰ κέντρα κείνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθέτου ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων αὐτῶν.

Ἡ περιφέρεια κύκλου, εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ, διαιρεῖται εἰς 360 μέρη ἴσα, καλούμενα *μοίρας*, ἐκάστη δὲ μοῖρα εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα *πρώτα λεπτά*, καὶ ἕκαστον πρῶτον εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα *δευτέρα λεπτά* (Σχ. 7 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2).

Πᾶσα γωνία εἶνε ὅσων μοιρῶν εἶνε καὶ τὸ τόξον τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν σκελῶν τῆς καὶ ἔχον κέντρον τὸ κέντρον τοῦ κύκλου. Ἡ ὀρθὴ γωνία εἶνε 90° , ἡ δὲ τῶν 45° εἶνε τὸ ἡμισυ τῆς ὀρθῆς.

Ὅταν ἡμεθα ἐντὸς μεγάλης πεδιάδος, ὅπου ἡ θέα δὲν περιορίζεται ὑπ' οὐδενὸς ἐμποδίου, μᾶς φαίνεται ὅτι βλέπομεν περίξ ἡμῶν μέγαν κύκλον· οὗτος ὀνομάζεται *αἰσθητὸς ὀρίζων*, αἱ δὲ παράλληλοι εἰς τοῦτον τὸν κύκλον ἐπιφάνειαι λέγονται *ὀριζόντιοι*· τοιαῦται δ' εἶνε αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἡμερῶν ὑδάτων εἰς ὅχι πολὺ ἐκτεταμένον λεκανοπέδιον.

Νοσητὸς ὀρίζων λέγεται ὁ σχηματίζων ἐπίπεδον παράλληλον μὲ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ τὸν ὅποιον ὑποθέτομεν ὅτι διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ σημείων, τὸ μὲν κατὰ κορυφὴν ἡμῶν καλεῖται *Ζενίθ*, τὸ δ' ἐπ' εὐθείας κατὰ τοὺς πόδας μας ἀντικείμενον καλεῖται *Ναδίρ*: Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι πᾶς τόπος καὶ στιγμιαῖος ἔαν ᾖ, ἔχει ἴδιον ζενίθ καὶ ἴδιον ναδίρ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ.

Πᾶν λέγεται τὸ σύνολον τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ χώρῳ διεσκορπισμένων ἀπειραριθμῶν σωμάτων, ἅτινα καλοῦνται *ἀστέρες*: ὁ δ' ἀπείρος οὗτος χώρος, ἐν ᾧ εὐρίσκονται ταῦτα σώματα, καλεῖται *οὐρανὸς ἢ στερέωμα*.

Οἱ ἀστέρες διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις: 1ον εἰς ἀστέρας, μεταβάλλοντας πάντοτε τὴν θέσιν των καὶ καλουμένους τούτου ἐνεκα *πλανήτας*: διαιροῦνται δὲ οὗτοι εἰς *κυρίως πλανήτας*, *δορυφόρους* καὶ *κο-*

μήτας· ὅν εἰς ἀστέρας φυλάττοντας πάντοτε μεταξύ των τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν καὶ καλουμένους ἀπλανεῖς· καὶ εἰς μὲν τοὺς πλανή-
τας ἀνήκει ἡ γῆ, ἡ σελήνη κλ. εἰς δὲ τοὺς ἀπλανεῖς ὁ ἥλιος.

Περὶ ἡλίου λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ πλανήτης ἢ κομήτης εὐρί-
σκεται ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστερος εἰς τὸν ἥλιον.

Ἀφ' ἡλίου δὲ λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἀστὴρ τις εἶνε μᾶλλον
ἀπομακρυσμένος τοῦ ἡλίου.

Περὶ γῆος λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε πλησιέστερα
τῆς γῆς, καὶ ἀπόγειον τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε μᾶλλον αὐ-
τῆς ἀπομακρυσμένη.

Τοῦ ἁπλοῦ λέγεται ὁ δρόμος, τὸν ὅποιον διατρέχει ὁ ἀστὴρ
εἰς τὸν οὐρανὸν περὶ ἄλλον ἀστέρα.

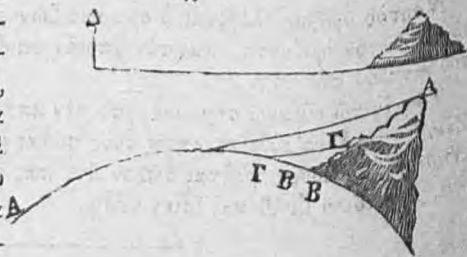
Σφαιροειδὲς σχῆμα τῆς γῆς.

Ἡ γῆ εἶνε σφαιροειδὴς ἢ στρογγύλη· ἀποδείξεις δὲ τούτου ἔχομεν
ἐκ τε τῶν γηίνων καὶ τῶν οὐρανίων φαινομένων.

Ἄν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἦτο ἐπίπεδος, τὰ ἀπομα-
κρυνόμενα ἢ πλησιάζοντα ἐντὸς εὐρυχώρου πεδιάδος ἢ ἐν ἀνοικτῇ
θαλάσσῃ ἤθελον φαίνεσθαι μόνον μειούμενα ἢ αὐξανόμενα κατὰ τὸν
ὄγκον, καὶ πάντοτε ἤθελον εἶναι ὁλόκληρα, ὅσον καὶ ἂν ἤθε-
λον ἀπομακρύνεσθαι, ἀλλὰ τούναντίον πλησιάζοντες ἢ ἀπομακρυνό-
μενοι βλέπομεν τὰ ἄνω μέρη αὐτῶν (Σχ. 9.)

Ἐπίσης δ' ὅταν πλη-
σιάζωμεν εἰς ὄρος, παρα-
τηροῦμεν πρῶτον τὴν κο-
ρυφὴν Α τοῦ ὄρους (Σχ. 10),
ἔπειτα τὸ μέσον Γ, ἔπειτα
τὴν ὑπώρειαν Β. Οὕτω καὶ
πλοίου ἀπομακρυνομένου
τοῦ λιμένος ἐν πρώτοις τὰ
κατώτερα μέρη αὐτοῦ φαί-

Σχ. 9.

νονται ὅτι βυθίζονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὴν ὥραν μετὰ ταῦ-
τα ἀφοῦ τὸ σκάφος δὲν φαίνεται πλέον, βλέπομεν ἐπὶ τὰς κορυφὰς
τῶν ἰσθῶν. Ἄν δ' ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἦτο ἐπίπεδος, ἤθελε
συμβῆ τὸ ἐναντίον, τὰ κατώθι δηλ. τοῦ πλοίου, ὡς χονδρότερα τῶν
ισθῶν, ἤθελον φαίνεσθαι μακρότερα. Αἰτία λοιπὸν τούτου εἶνε τὸ
σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καθ' ἅπασαν τὴν γῆν, εἴτε διευθυνόμεθα εἰς
ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, εἴτε εἰς ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν. Ἐντεῦθεν

ιπὸν συμπερίνομεν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶνε πανταχοῦ κεκλι-
 ἔνη, ἥτοι εἶνε στρογγύλη. Ἐτεροι δὲ ἀποδείξεις τῆς στρογγυλότη-
 ος τῆς γῆς ἐκ τῶν γηίνων φαινομένων εἶνε 1ον τὸ κυκλωτέρως τοῦ ὀρί-
 οντος, ὅπερ βλέπομεν ὅπου καὶ ἂν ἰστάμεθα, καὶ ἡ αὔξησις ἐτι αὐ-
 οῦ καθ' ὅλα τὰ μέρη, ὅσον ὑψηλότερα ἀναβαίνομεν 2ον αἱ θαλασσο-
 πορταί, αἵτινες ἐγένοντο περὶ τὴν γῆν· διότι, ἐνῶ πάντοτε οἱ θαλασσο-
 πορτοὶ ἐβάδιζον πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἐπανῆλθον εἰς τὸ ση-
 εῖον ὅθεν ἀνεχώρησαν· 3ον ἡ σκιά, τὴν ὁποῖαν ἡ γῆ ῥίπτει ἐπὶ τῆς
 ἑλληνικῆς κατὰ τὰς μερικὰς ἐκλείψεις, φαίνεται πάντοτε σώματος
 σφαιροειδοῦς.

Ἡ γῆ ἔχει 40 χιλ. χιλιομέτρων περιφέρειαν καὶ 12733 χιλιομ.
 διάμετρον· εἶνε δὲ πεπιεσμένη εἰς τοὺς πόλους περὶ 20 1/2 χιλιομ.
 ἢ κατὰ τὸ 1/300 τῆς ἀκτίνος τῆς· ἀλλ' ἡ πίεσις αὕτη καὶ τὸ ὕψος
 τῶν ὄρέων οὐδ' ὅλως μᾶς ἐμποδιζοῦσι νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὅλως στρογγύ-
 λην· διότι ἡ πίεσις ἐπὶ σφαίρας ἐχούσης διάμετρον τριῶν δεκάτων
 τοῦ μέτρου δὲν εἶνε οὐδὲ ἡμίσεως χιλιοστοῦ, καὶ τὸ ὕψος δὲ τῶν ὄ-
 ρέων συγκρινόμενον πρὸς τὴν ὅλην γῆν εἶνε μικρότερον τῶν μικρῶν
 ἐξογκώσεων τῶν ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλίου· διότι τὸ ὑψηλότε-
 ρον ὄρος τῆς γῆς δὲν ὑπερβαίνει τὸ ὕψος τῶν 8 χιλιομ. ὅπερ παρα-
 βαλλόμενον πρὸς τὴν ἀκτίνα τῆς γῆς εἶνε τὸ 1/890 αὐτῆς.

Ἄλλα τὰ ἀντικείμενα τὰ εὐρισκόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς
 κρατοῦνται ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ τινος δυνάμεως καλουμένης ἐλξεως· ἐπειδὴ
 δὲ ἀκαταπαύστως αὕτη τὰ ἔλκει πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας δυνά-
 μεθα νὰ παραβάλλωμεν αὐτὴν μὲν τὸν μαγνήτην, ὅστις ἔλκει τὸν
 σίδηρον.

Ἡμερησία τῆς γῆς κίνησις.

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ὑψοῦνται
 ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους καὶ χάνονται πρὸς
 τὸ δυτικόν, ἀφ' οὗ περιγράφωσιν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ κυκλικὸν τινα δρό-
 μον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο διττῶς ἐξηγεῖται ἢ ὅτι αὐτὸ τὸ πᾶν πε-
 ριστρέφεται εἰς 24 ὥρας περὶ τὴν σφαῖράν μας, ἢ ὅτι ἡ γῆ περιστρέ-
 φεται περὶ ἑαυτὴν κατὰ τοῦτο τὸ διάστημα.

Ἡ πρώτη ἐξήγησις εἶνε ἄτοπος· διότι ὁ ἥλιος 1,328,000 φορές
 μεγαλειότερος ὢν τῆς γῆς εἶνε ταύτης μεμακρυσμένος 153,000,000
 χιλιομέτρα. Εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται
 τόσον ταχέως, ὥστε καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ διατρέχη ἐξάκις περί-
 που μεγαλειότερον ἀπόστημα ταύτης τῆς ἀποστάσεως; Καὶ ἐν τού-
 τοις ἢ ταχύτης αὕτη εἶνε μηδὲν παραβαλλομένη πρὸς τὴν ταχύτητα,
 ἣντινα πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, ὃν ὁ

πλησιέστερος εἶνε τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορές περισσότερον ἀπομεμακρυσμένος ἡμῶν ἢ ὁ ἥλιος. Οὕτω δὲ πρέπει αὐτοὶ νὰ διατρέχωσι περισσότερον τῶν 1,100,000,000 χιλιομέτρων εἰς ἕν δευτερόλεπτον. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ πᾶν ὑπόκειται εἰς ταύτην τὴν κίνησιν περὶ τοιαύτην τινὰ μικρὰν σφαῖραν δῆλον ὅτι τὴν γῆν;

Ἡ δευτέρα ἐξήγησις, καθ' ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτὴν, εἶνε ἀπλουστέρα καὶ συμφωνεῖ κάλλιον μὲ ὅσα παρατηροῦμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ γῆ περιστρεφόμενη παρουσιάζει ἀλληλοδιαδόχως ἕκαστον τῶν μερῶν τῆς εἰς τὸν ἥλιον. Ἐὰν ὁ θεατὴς (Σχ. 11) ἴσταται εἰς τὸ

Σχ. 11.

σημεῖον Β, καὶ παρατηρεῖ πρῶτον τὸν ἥλιον πρὸς τὰ ἀριστερά του πρὸς τὸν ὀρίζοντα θέλει τὸν ἴδει ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, εἰς τὸ σημεῖον Γ, ὅτε ἡ γῆ θέλει κᾶμει τὸ τέταρτον τῆς περιστροφῆς τῆς, καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ του πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸ σημεῖον Δ, ὅτε αὕτη θέλει κᾶμει τὸ ἥμισυ τῆς περιστροφῆς τῆς· τέλος ὁ ἥλιος θέλει ὅλως κρυφθῆ κατὰ τὸ ἄλλο ἥμισυ τῆς περιόδου τῆς. Τὸ αὐτὸ λέγομεν περὶ τοῦτου καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀστέρας· διότι εἰ καὶ μένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν φαίνονται ὅμως ὅτι περιγράφουσι κύκλους περὶ τὴν γῆν ἀντιθέτως τῆς κινήσεώς τῆς, διατηροῦντες μεταξύ των πάντοτε τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Τὴν περιστροφὴν ταύτην τῆς γῆς μάλλον πα- ραδεχόμεθα ἢ τὴν τοῦ οὐρανοῦ· διότι κατὰ ταύτην ὑποτίθεται εἰς τὴν γῆν ταχύτης μόνον 40 χιλ. χιλιομ. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐκτός δὲ τούτου γνωρίζομεν ὅτι ὅλοι οἱ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ παρατηρούμενοι ἀ- στέρες στρέφονται περὶ ἑαυτοὺς· διάφοροι δὲ παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἡμετέρα σφαῖρα δὲν ἐξαιρεῖται τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος.

Ἡ κίνησις αὕτη τῆς γῆς εἶνε ἀνεπαίσθητος εἰς ἡμᾶς ὡς γινομένη ἀνευ κλωνισμοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀντικείμενα περιστρέ- φονται μετ' αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ βλέπομεν πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Ἐπίσης ἀπατώμεθα ἐπὶ ταχείας χερσόμενοι ἀμάξης· διότι, εἰν καθήμεθα οὕτως ἐν αὐτῇ ὥστε νὰ βλέπωμεν τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων καὶ οἰκοδομῶν, νομίζομεν ὅτι τὰ ἐκτὸς ταῦτα ἀντικεί-

μεθα ἀπομακρύνονται ἀντιθέτως τοῦ δρόμου τὸν ὅποιον βαδίζομεν. Ἡ ἀπάτη αὕτη θὰ ἦτο πληρεστέρα, εἰν δὲν ἐδοκιμάζομεν κανένα κλωνισμόν καὶ δὲν ἐγνωρίζομεν προηγουμένως ὅτι ἡ κίνησις αὕτη εἶνε τῆς ἀμάξης.

Γραμμαὶ καὶ κύκλοι ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Ἄξων, πόλοι, μεσημβρινοί, παράλληλοι, ἰσημεριόες.

Ἄξων λέγεται ἡ διάμετρος, περὶ τὴν ὅποιαν στρέφεται ἡ γῆ. Τὰ ἄκρα τοῦ ἄξωνος καλοῦνται πόλοι τῆς γῆς, καὶ ὁ μὲν κείμενος ἐπὶ τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐφ' οὗ κατοικοῦμεν, καλεῖται ἀρκτικός ἢ βόρειος πόλος, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ ἑτέρου ἡμισφαιρίου νότιος ἢ ἀνταρκτικός.

Ἡ πρὸς κατὰ ταξιν ὄλων τῶν μερῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας ὑποθέτομεν ἐπ' αὐτῆς μεσημβρινοὺς καὶ παράλληλους.

Οἱ μεσημβρινοὶ εἶνε ἡμικύκλοι φθάνοντες ἐκ τοῦ ἐνὸς πόλου εἰς τὸν ἄλλον, ὡς Π' Γ' Π (Σχ. 8 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2), καὶ τῶν ὀποίων κέντρον εἶνε αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς. Λέγεται δὲ οὕτω μεσημβρινός, διότι γίνεσθαι μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους, ὅταν ὁ ἥλιος διέλθῃ δι' αὐτοῦ. Ἄν δὲ παρεκτείνωμεν μεσημβρινόν τινα

Π Π πέραν τῶν πόλων, θέλομεν ἔχει ἕτερον ἡμικύκλον Π' Γ' Π, ἐπὶ τοῦ ὀποίου εἶμε μεσονύκτιον, ὅταν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἦνε μεσημέριον. Ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ κύκλος ΠΠΓ' καλεῖται ἐτι μεσημβρινός.

Οἱ παράλληλοι εἶνε κύκλοι ἔχοντες τὸ κέντρον τῶν ἐπὶ τοῦ ἄξωνος τῆς γῆς ὡς ΚΚ, ΤΤ, κτλ. Οὗτοι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους τόσοι γίνονται μικρότεροι· ἐπισημότερος δ' αὐτῶν εἶνε ὁ ἰσημεριός, ἀπέχων ἰσάκως τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον ἢ Ἀρκτικόν, καὶ εἰς Νότιον ἢ Ἀνταρκτικόν.

Οἱ μεσημβρινοὶ καὶ οἱ παράλληλοι ὡς ὅλοι οἱ κύκλοι διαιροῦνται εἰς 360 μοίρας. Οἱ κύκλοι οὗτοι εἶνε ἀπειροί· διότι δυνάμεθα νὰ φέρομεν μεσημβρινόν διὰ παντὸς σημείου τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ παράλληλον διὰ παντὸς σημείου τοῦ μεσημβρινοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τῶν σφαιρῶν συ- νήθως σημειοῦνται εἰς ἀνά πέντε ἢ δέκα μοίρας, καὶ ἐπὶ τῶν χαρτῶν εἰς ἀνά μίαν, πέντε ἢ καὶ δέκα μοίρας.

Πλάτος καὶ Μῆκος.

Καλεῖται πλάτος τόπου τινός ἢ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ κεῖται οὗτος ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ μῆκος ἢ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ κεῖται οὗτος ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Αἱ ἀποστάσεις αὗται λογιζονται κατὰ μοίρας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν σφαι- ρῶν (ΠΟΛΙΤΙΚ. ΓΕΩΓΡΑΦ.).

ρῶν καὶ χαρτῶν θέτομεν εἰς ἕκαστον παράλληλον ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας οὗτος εἶνε μεμακρυσμένος τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐπὶ ἐκαστοῦ μεσημβρινοῦ ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας εἶνε ἀπομεμακρυσμένος τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Ὡς τοιοῦτον δὲ παραδέχονται συνήθως οἱ Γάλλοι τὸν διερχόμενον διὰ τῶν Παρισίων, ἐν ᾧ καὶ νῦν ἔτι οἱ Γερμανοὶ μεταχειρίζονται τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου. Διὰ τοῦ μήκους καὶ πλάτους δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς τὴν θέσιν ὄλων τῶν τόπων τῆς γῆς.

Προσδιορισμὸς τοῦ μήκους καὶ πλάτους τόπου τίνος.

Ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι κινεῖται περὶ τὴν γῆν εἰς 24 ὥρας· οὗ δὲ διατρέχει 15 μοίρας τὴν ὥραν, καὶ μίαν μοίραν εἰς 4 λεπτά· ὥρας, ἧτοι ὅταν ἦνε μεσημέριον εἰς τὰς Ἀθήνας πρέπει νὰ περιμενῆται ἔτι μίαν ὥραν διὰ νὰ γείνη μεσημέριον ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ νου 15 μοίρας δυτικώτερα αὐτῶν, καὶ τρεῖς ὥρας διὰ νὰ ἦ μερίον εἰς τόπον κείμενον 45 μοίρας δυτικώτερα, ἐν ᾧ εἶνε τὸ ἥδη μία ὥρα εἰς τόπον 15 μοίρας ἀνατολικώτερον. Ἐκφορᾶς δὲ ταύτης τῶν ὡρῶν γνωρίζομεν τὸ μήκος τοῦ τόπου· ἂν ἴδωμεν διὰ τίνος ἐκλείψεως ἢ δι' ἀκριβοῦς ναυτικοῦ ὅτι εἶνε 8 ὥραι π.μ. εἰς τὰς Ἀθήνας ἐν ᾧ εἶνε μεσημέριον εἰς τὸν τόπον, ὅπου εὐρισκόμεθα, δηλ. 4 ὥραι καὶ 15 λεπτά· ἴσως ἄλλοτερον, πολλαπλασιάζοντες τὰς ὥρας ἐπὶ 15 καὶ δύνανται τὸν ἀριθμὸν τῶν λεπτῶν θέλομεν ἴδει ὅτι ὁ τόπος εἶνε δυτικώτερος ἀνατολικώτερον τῶν Ἀθηνῶν.

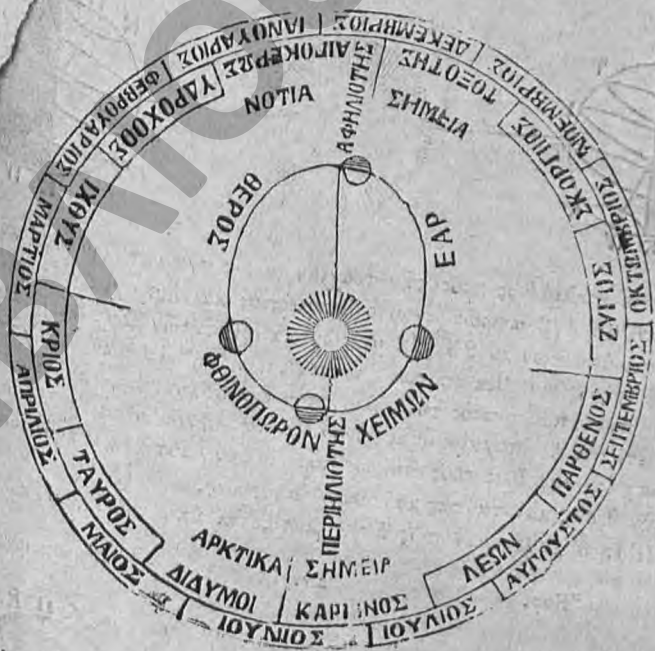
Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ βόρειον πλάτος ἐνός διὰ τῆς παρατήρησεως τοῦ πολικοῦ ἀστέρος· ὁ ἀστὴρ οὗτος σκόμενος πλησίον τοῦ ζηνίθ τοῦ βορείου πόλου φαίνεται ἀκίνητος εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅταν ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ βλέπομεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἂν διατρέξωμεν δέκα μοίρας βορρᾶν, βλέπομεν καὶ αὐτὸν ὑψούμενον κατὰ δέκα μοίρας οὕτω καθεξῆς.

Ἐνιαύσιος τῆς Γῆς κίνησις.

Παρατηροῦντες τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ θέσιν τοῦ ἡλίου βλέπομεν ἐκαστὴν ἡμέραν ὅτι αὐτὸς φαίνεται κατέχων νέαν θέσιν σχεδὸν πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας καὶ περιγράφει κύκλον ἐπανερχόμενος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν διαστήματι ἐνός ἔτους. Ἡ ἀπάτη προκύπτει ἐνεκα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, ἧτις περιφέρεται τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, καὶ 49 λεπτά. Αὕτη περιγράφει κατὰ τὴν ἐνιαύσιον ταύτην περιφορὰν καμπύλην, ἐλάττω

καὶ αὕτη εἶνε ἡ τροχία τῆς γῆς, τὸ δ' ἐπίπεδον τὸ ὑπὸ εὐθείᾳ, εὖς περιοριζόμενον καλεῖται ἐκλείψις· διότι αἱ ἐκλείψεις οὖν ἐπ' αὐτῆς, ὡσάκις ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ ἡ γῆ εὐρισκωνοῦσιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας καὶ εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον εἰπτικῆς (Σχ. 12).

Σχ. 12.

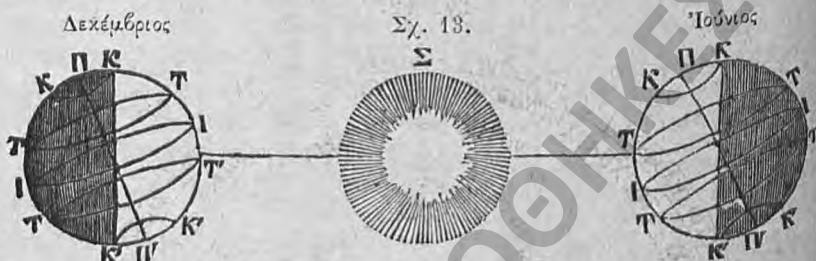

Ὁ ἥλιος δὲν εἶνε εἰς τὸ κέντρον ταύτης τῆς ἐλλείψεως, ἀλλ' εἰς τὸ κέντρον καλούμενον ἑστία, εὐρισκόμενον ἐπὶ τῆς μεγαλειτέρας διαμέτρου τῆς ἐλλείψεως. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου οἱ ἀστρονόμοι παρατήρησαν τὴν φαινομένην τοῦ ἡλίου διάμετρον κατὰ διαφόρους ὁδοὺς καὶ εὑρον αὐτὴν διάφορον· παρατήρησαν δηλαδὴ ὅτι ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου ἡ διάμετρος ἐλαττοῦται, καὶ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰουλίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰανουαρίου αὐξάνει. Ἐντεῦθεν μακρύνεται ἡ γῆ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰουλίου, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἐπιλοιπον χρόνον ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου πρὸς αὐτόν, ἧτοι αἱ ἀποστάσεις τοῦ ἡλίου εἶνε ἐναντιοποσῆτες ἐπίσης ἀπομεμακρυσμένην τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ὑπάρχει περίπου 1000 χιλιομ. διαφορὰ μεταξύ τῆς μεγαλειτέρας ἀποστάσεως κα-

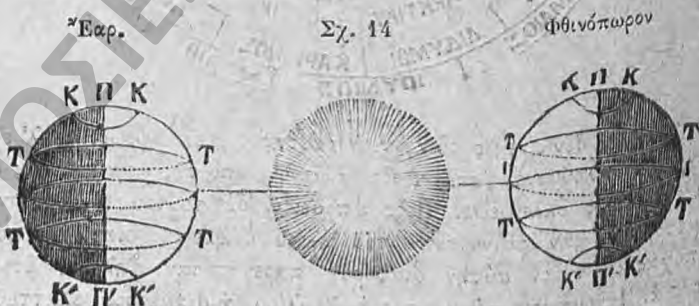
λουμένης ἀφελιότητος καὶ τῆς μικροτέρας καλουμένης περιηλιότητος.
Ἡ δὲ μέση αὐτῆς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀπόστασις εἶνε 153 ἑκατ. χιλιομ.

Ἡ ἐνιαύσιος δὲ κίνησις τῆς γῆς προξενεῖ τὴν διαφορὰν τῶν ὥρων τοῦ ἔτους. Ὁ ἄξων τῆς γῆς δὲν εἶνε κάθετος ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς,

ἀλλ' εἶνε κεκλιμένος πρὸς τὴν τροχίαν αὐτῆς σχηματίζων μετ' αὐτῆς γωνίαν $66\frac{1}{2}$ μοιρῶν (ἐν ᾧ ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ἡ τροχιά τῆς γῆς τέμνονται ὑπὸ γωνίαν $23\frac{1}{2}$ μοιρῶν) καὶ διατηρῶν (Σχ. 13) πάντοτε τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἐκ τούτων ἐπιτεταί ὅτι ἡ γῆ εἰς μίαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους παρουσιάζει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν ἕνα πόλον της, καὶ εἰς ἕτερον τὸν ἕτερον. Αἱ ἐποχαὶ αὗται ὀνομάζονται ἡλιοστάσια. Εἰς δύο δὲ ἄλλας ἐποχὰς ἔχει τοὺς πόλους της εἰς τὴν αὐτὴν μεταξύ των σχετικὴν θέσιν, καὶ ταύτας καλοῦμεν ἰσημερίας.

Ἦδη δ' ἐκθέτομεν πῶς ἡ γῆ φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ τὰς

τέσσαρας κυριώτερας αὐτῆς φάσεις. Τὴν 9 Μαρτίου, ὅτε ἡ γῆ ἔχει εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον τὰ ἄκρα τοῦ ἄξωνος της, τὸ φῶς διαχέεται ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου πόλου (Σχ. 14), καὶ φωτίζει τὸ ἥμισυ ἐκάστου παραλλήλου, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἥμισυ αὐτοῦ εἶνε ἀφώτιστον. Ἐκ τούτου ἐπιτεταί ὅτι παντοῦ αἱ ἡμέραι κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον εἶνε ἴσαι μετὰ τὰς νύκτας· διότι κατὰ τὴν ἡμερησίαν περιστροφὴν τῆς γῆς ἕκαστον σημεῖον τούτων τῶν παραλλήλων μένει τοσοῦτον χρόνον φωτισμένον, ὅσον καὶ ἀφώτιστον.

εἶνε ἡ ἔαρινή ἰσημερία, ἀφ' ἧς μένοντος εἰς τὸ σκότος κατὰ μικρὸν τοῦ νοτίου πόλου διατελεῖ φωτιζόμενος ὁ βόρειος ἐπὶ ἑξ μῆνας μέχρι τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, ὅτε ἀρχίζει νὰ φωτίζεται πάλιν ὁ νότιος κατὰ τοὺς ἄλλους ἑξ μῆνας, μένοντος εἰς τὸ σκότος τοῦ βορείου.

Μετὰ τρεῖς μῆνας τὴν 9 Ἰουνίου ὁ βόρειος πόλος Π (Σχ. 13), στρέφεται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ διαχέεται ἐφ' ὄλων τῶν περὶ τὸν πόλον τοῦτον χωρῶν· καὶ μέχρι μὲν τῆς 23 1/2 μοίρας ἀπὸ τοῦ πόλου εἶνε ἀδιάκοπος ἡμέρα, ἐν ᾧ ὁ νότιος πόλος Π' εἶνε κεκοιμημένος ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὡς καὶ ὄλαι αἱ γαῖαι αἱ αὐτὸν περικυκλώνουσαι εἰς ἀπόστασιν 23 1/2 μοιρῶν. Εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἤδη ὁ ἥλιος διαχέει τὸ φῶς του ἐπὶ περισσοτέρου τοῦ ἡμισφαιρίου ἐκάστου παραλλήλου, καὶ αἱ ἡμέραι ἐνταῦθα εἶνε μεγαλειότεραι τῶν νυκτῶν· εἰς δὲ τὰ νότιον ἡμισφαίριον συμβαίνει τὰν ἀπάλιν, αἱ νύκτες ἤδη εἶνε μεγαλειότεραι τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ πάντοτε αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μὲ τὰ νύκτας· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει ἤδη θέρος, τὸ δὲ νότιον χειμῶνα· ἡ δὲ ἐποχὴ αὕτη καλεῖται *θερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Τρεῖς δὲ μῆνας μετὰ ταῦτα, τὴν 11 Σεπτεμβρίου (Σχ. 14), ἡ γῆ περιστρεφόμενη ἔχει καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὥραν πρὸς τὸν ἥλιον τὴν αὐτὴν θέσιν, ὅποιαν καὶ κατὰ τὴν 9 Μαρτίου, καὶ τὰ αὐτὰ παρατηρούμενα ὅποια καὶ τότε φαινόμενα· αὕτη δὲ εἶνε ἡ καλουμένη *φθινοπωρινή ἰσημερία*, καθ' ἣν τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει *φθινόπωρον*, τὸ δὲ νότιον ἔαρ.

Μετὰ τρεῖς δὲ μῆνας, τὴν 9 Δεκεμβρίου (Σχ. 13), ἡ γῆ στρέφει τὸν νότιον πόλον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον, ἐν ᾧ ὁ βόρειος μέχρι τῆς 23 1/2 μοίρας εἶνε ὄλως ἀφώτιστος. Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τὰ αὐτὰ προκύπτουσι φαινόμενα, ἀλλ' ἀντιθέτως τῶν τῆς 9 Ἰουνίου. Οὗτος δ' εἶνε ὁ χρόνος τῶν μεγαλειτέρων ἡμερῶν εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον καὶ τὰν ἀπάλιν τῶν μικροτέρων εἰς τὸ βόρειον, καὶ τὸ μὲν νότιον ἔχει ἤδη θέρος, τὸ δὲ βόρειον χειμῶνα, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ *χειμερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Αἱ τέσσαρες αὗται ὥραι τοῦ ἔτους δὲν εἶνε ἴσαι κατὰ τὴν διάρκειαν ἀλλ' ἀνίσαι ὡς ἐξῆς.

Τὸ ἔαρ διαρκεῖ περίπου . . .	92 ἡμ.	20 ὥρ.	50'
τὸ θέρος » » . . .	63	14	8'
τὸ φθινόπωρον » » . . .	89	17	38'
ὁ χειμῶν » » . . .	89	1	13'

Ἡ ἀνισότης αὕτη τῆς διάρκειας τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ μέρος τῆς ἐλλείψεως (Σχ. 12), τὸ ὅποιον ἡ γῆ διατρέχει ἀπὸ τοῦ ἔαρος μέχρι τοῦ φθινοπώρου εἶνε μεγαλιότερον τοῦ διατρεχομένου ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς φθινοπωρινῆς μέχρι τῆς ἔαρινῆς ἰσημερίας· διότι ἡ κίνησις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς τροχίας τῆς εἶνε ταχυτέρα

τὸν χειμῶνα ἢ τὸ θέρος, ὡς εὐρισκομένης τῆς γῆς πλησιέστερα τοῦ ἡλίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ περιλαμβανόμενος ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν κατὰ τὰς ὥρας ταύτας δὲν συνίσταται ἐξ ὁλοκλήρων ἡμερῶν, διὰ τοῦτο αὗται δὲν ἀρχίζουσι κατ' ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν· ἡ διαφορὰ ὅμως αὕτη δὲν δύναται νὰ ἦνε μεγαλειτέρα τῶν δύο ἡμερῶν.

Κύκλοι ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἐνιαύσιον κίνησιν τῆς γῆς.

Ἐκλειπτικὴ, τροπικὴ, πολικὸὶ κύκλοι, ζῶναι, ζῳδιακοί.

Ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἔπειδὴ εἴμεθα ἐπ' αὐτῆς καὶ δὲν βλέπομεν τὴν κίνησιν τῆς, ἀποδίδομεν αὐτὴν εἰς τὸν ἥλιον, ὅστις φαίνεται ὅτι περιγράφει περὶ ἡμᾶς κύκλον, ὁ δὲ φαινόμενος οὗτος δρόμος σημειοῦται ἐπὶ τῶν γηίνων σφαιρῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐκλειπτικῆ· εἶνε δὲ αὕτη μέγας κύκλος κεκλιμένος $23 \frac{1}{2}$ μοίρας ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ (Σχ. 8), ἐκτεινόμενος μέχρι τῶν δύο παραλλήλων κύκλων, τῶν κειμένων $23 \frac{1}{2}$ μοίρ. μακρῶν τοῦ ἰσημερινοῦ ΤΤ' καὶ ΤΤ'', καὶ καλουμένων τροπικῶν· διότι δεικνύουσι τὴν θέσιν ὅπου ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι σταματᾷ καὶ ἐπανέρχεται πάλιν πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Οἱ δὲ δύο πολικοὶ κύκλοι ΚΚ καὶ Κ'Κ' εὐρίσκονται $23 \frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τῶν πόλων, καὶ δεικνύουσι τὸ πλάτος μέχρις οὗ ἐκτείνονται κατὰ τὰ ἡλιστασία αἱ συνεχεῖς ἡμέραι καὶ νύκτες τῶν πόλων.

Οἱ τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι διαίρουσι τὴν γῆν εἰς πέντε ζῶνας. Εἶνε δὲ αὗται·

1) Ἡ διακεκαυμένη ζώνη μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν περιλαμβάνουσα τοὺς θερμότερους τόπους τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐνταῦθα κατὰ τὸ μεσημέριον εὐρίσκεται ἢ ἐπὶ τοῦ ζηνιθ ἢ πλησίον αὐτοῦ, ἐπομένως αἱ ἀκτίνες αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πίπτουσι ἐπὶ τῶν χωρῶν τῆς ζώνης ταύτης καθέτως· οἱ δὲ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπ' αὐτῆς καλοῦνται ἀμφισχιοὶ, διότι ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέριον ῥίπτει ἐνταῦθα τὰς ἀκτῖνας του ἐπὶ τινὰ χρόνον τοῦ ἔτους ἐκ τοῦ βορείου μέρους, καὶ ἐκ τοῦ νοτίου κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους χρόνον.

2) Αἱ δύο εὐκρατοὶ ζῶναι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ τῶν δύο πολικῶν κύκλων. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων μὴ ἔχοντες ποτὲ τὸν ἥλιον εἰς τὸ ζηνιθ τῶν καλοῦνται ἐτερόσχιοι· διότι τὸ μεσημέριον οἱ κάτοικοι τῆς βορείου εὐκράτου ζώνης βλέπουσι τὸν ἥλιον πάντοτε πρὸς νότον, ἐν ᾧ οἱ τῆς νοτίου εὐκράτου ζώνης τὸν βλέπουσι πάντοτε πρὸς βορρᾶν.

3) Αἱ δύο κατεψυγμέναι, αἵτινες ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν πολικῶν κύκλων μέχρι τῶν πόλων. Ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε δριμύτατον. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων καλοῦνται περισχιοὶ, διότι κατὰ τὸ θέρος ἢ ἀπὸ τῶν φαίνεται ὅτι περιστρέφεται περὶ αὐτοῦ.

Ζωδιακὸς κύκλος εἶνε ζώνη οὐράνιος, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ἡ ἐκλειπτικὴ, περιοριζομένη ὑπὸ δύο παραλλήλων κύκλων· ἔχει δὲ πλάτος 17 μοιρῶν καὶ διατέμεται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς ἐκλειπτικῆς εἰς δύο ἴσα μέρη, ὧν τὸ μὲν κεῖται εἰς τὸ βόρειον, τὸ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

Ὁ Ζωδιακὸς διαιρεῖται εἰς δώδεκα ἴσα μέρη ἕκαστον, οἱ δ' ἐν ἑκάστῳ τούτων εὐρισκόμενοι ἀστέρες συννοοῦνται ὑπὸ διαφόρων μορφῶν καὶ ὀνομάζονται ἀστερισμοὶ ἢ ζῳδία.

Ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται ἐπὶ ἐνὸς τῶν ζῳδίων τούτων, τότε ὁ ἥλιος σκεπάζει τὸ ἀντίθετον, τὸ ὅποσον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα μετὰ τοῦ ἡλίου εὐρισκόμενον εἶνε ἕνεκα τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀόρατον, καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος ἴσταται εἰς αὐτὸ τὸ ζῳδίον.

Ὁ ἥλιος κατὰ τὴν φαινομένην του περιφορὰν διατρέχει τρία ζῳδία καθ' ἑκάστην ὥραν τοῦ ἔτους, τὰ δὲ ζῳδία ταῦτα σημειοῦνται ἐπὶ τῶν σφαιρῶν παρὰ τὰς μοίρας τῆς ἐκλειπτικῆς, πρὸς τὰς ὁποίας ἀνταποκρίνονται (Σχ. 12).

Ἐνταῦθα θέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀστερισμῶν τοῦ ζωδιακοῦ μετ' αὐτῶν τῶν ζῳδίων, καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, εἰς ἃς ἀνήκουσιν.

Ἀνοιξίς.	Μάρτιος	Κριὸς	Φθινόπωρον.	7βριος	Ζυγὸς
		Ἀπρίλιος			Ταυρὸς
Θέρος.	Μάϊος	Δίδυμοι	Χειμῶν.	9βριος	Τοξότης
	Ἰούνιος	Καρκίνος		10βριος	Αἰγόκερως
	Ἰούλιος	Λέων		Ἰανουάρ.	Υδροχόος
	Αὐγουστ.	Παρθένος		Φεβρουάρ.	Ἰχθύες

Διάρκεια τῶν ἡμερῶν.

Ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ εἶνε ἴσαι, ἦτοι 12 ὥρας ἑκάστη καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς νότον αἱ ἡμέραι τοῦ θεροῦ καὶ αἱ νύκτες τοῦ χειμῶνος γίνονται μεγαλειτέροι (Σχ. 13). Εἰς τοὺς πολικοὺς κύκλους ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρα εἶνε 24 ὥρῶν, περαιτέρω δὲ μέχρι τῶν πόλων ἡ διάρκεια αὐτῆς εἶνε ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρις ἑξ ἡμερῶν.

Γεωγράφοι τινὲς διήρσαν τὴν γῆν κατὰ ταύτην τὴν ἄνωσον διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας εἰς 30 κλίματα. Τούτων τὰ 24 πρῶτα κείμενα μετὰξὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ πολικοῦ κύκλου διαφέρουσι μετὰξὺ των κατὰ ἡμισίαν ὥραν ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας, τὰ δ' ἑξ ἄλλα, κείμενα μετὰξὺ τοῦ πολικοῦ κύκλου, διαφέρουσι κατὰ ἕνα μῆνα.

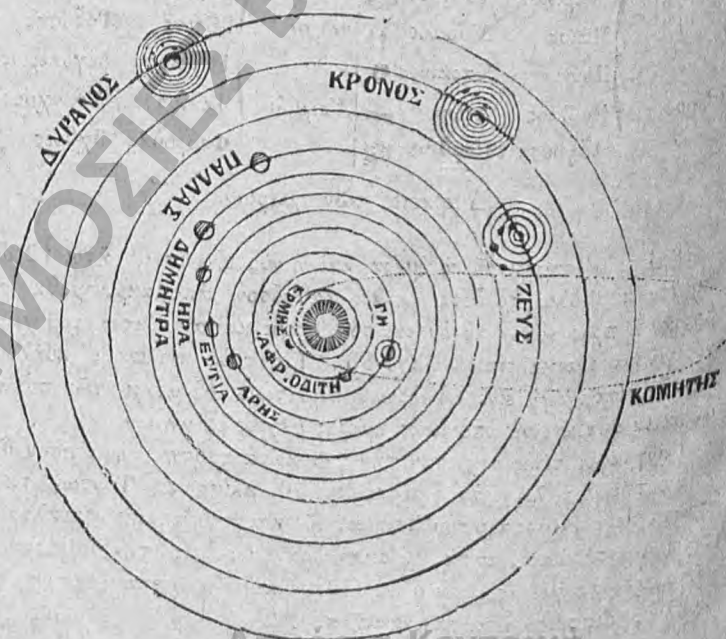
Ἡλιακὸν σύστημα.

Ἡλιακὸν σύστημα καλεῖται ἡ τάξις καὶ διευθέτησις, ἣν οἱ ἀστρονόμοι ἀποδίδουσιν εἰς τὸν ἥλιον καὶ τοὺς πλανήτας. Δύο εἶνε τὰ κυριώτερα ἡλιακὰ συστήματα· 1ον τὸ Πτολεμαϊκόν, ἐπικρατήσαν ἀπὸ τῆς β'. μέχρι τῆς ιε'. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἃ ἡ γῆ μένει ἀκίνητος, ὁ δὲ οὐρανὸς ἅπας κινεῖται περὶ αὐτήν, ὡς βλέπομεν καθ' ἑκάστην· 2ον τὸ Κοπερνικεῖον, τὸ ἀπὸ τῆς ιε'. ἑκατονταετηρίδος μέχρι σήμερον ὡς τὸ ἀληθέστατον ἐπικρατοῦν· κατὰ τοῦτο δὲ ἡ γῆ καὶ οἱ πλανῆται κινοῦνται περὶ τὸν ἥλιον ὡς περὶ κέντρον.

Ἡ λ ι ο ς.

Ὁ ἥλιος κατέχων τὸ κέντρον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἶνε φωτεινός, ὦν περίπου 1328000 φορές μεγαλειότερος τῆς γῆς. Διὰ δὲ τῆς μετατοπίσεως καὶ τῆς περιοδικῆς ἐπανόδου τῶν κηλίδων, καὶ παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ δίσκου του, ἐξήγαγον οἱ ἀστρονόμοι ὅτι περιστρέφεται καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτὸν εἰς 25 ἡμ. 12 ὥρ.

Σχ. 15.

Πλανήται.

Οἱ Πλανῆται (Σχ. 15) εἶνε ἀστέρες ἐτερόφωτοι, λαμβάνοντες τὸ φῶς των ἀπὸ τοῦ ἡλίου· ἔχουσι δὲ δύο κινήσεις μίαν περὶ τὸν ἄξονά των καὶ ἑτέραν περὶ τὸν ἥλιον· καὶ αἱ δύο δὲ γίνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Οἱ ἀρχαῖοι ἐξ ἑξ ἑκ μόνον πλανήτας ἐγνώριζον, οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἀνακάλυψαν καὶ ἄλλους ὀγδοήκοντα ἑπτὰ. Τούτων ἐπισημότεροι διὰ τὸ μέγεθός των εἶνε ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν.

ΣΗΜ. Ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν εἶνε πολὺ ἀπομεμακρυσμένοι, ὥστε δὲ νυνὶ μὲν νὰ γνωρίσωμεν τὴν περὶ αὐτοὺς περιστροφὴν των. Οἱ λοιποὶ γνωστοὶ πλανῆται κεῖνται πάντες μεταξὺ Ἄρειος καὶ Διός. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε μικροῦτοι καὶ μόνον διὰ τηλεσκοπίων εἶνε ὄρατοὶ καλοῦνται τηλεσκοπικοί. Τούτων τὰ ὀνόματα εἶνε Δημήτηρ, Παλλὰς, Ἥρα, Ἑστία, Ἀστραία, Ἥθῃ, Ἴρις, Φλωρίς, Μῆτις, Ἰγεία, Παρθενόπη, Νίκη, Ἡγερία, Εἰρήνη, Εὐνομία, Ψυχή, Θέτις, Μελπομένη, Τύχη, Μασσαλία, Λουκοτοκία, Καλλιόπη, Θάλεια, Φώκαια, Θέμις, Περσεφόνη, Εὐτέρπη, Ἀριάδνη, Ἀρμονία, Νίκη, Οὐρανία, Νίκαυσος, Δάφνη, Νύσα, Ἴσις, Ἀνώυμος, Ἑστία II, Ποιάνη, Καλοψώ, Πίστις, Κίρκη, Ἀλεξάνδρα, Λήδα, Εὐγενία, Ἀταλάντη, Ἀνώυμος II, Εὐθυμία, Ἐννυώ, Πολύμνια, Ἀγλαΐα, Λευκοθέα, Πάλης, Εὐρώπη, Ἄρρις, Εὐφροσύνη, Βιργινία κλ.

Οἱ πλανῆται ἔχουσι σχῆμα ὅμοιον μὲ τὸ τῆς γῆς· εἶνε δὲ οὗτοι σφαῖραι ἐξωγκωμέναι εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ πατιεσμέναι πρὸς τοὺς πόλους καὶ κείνται ὄχι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, ἀλλ' αἱ τροχιαὶ των εἶνε κεκλιμέναι αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ. Οἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστοὶ πλανῆται δὲν ἐξέρχονται ποτὲ κατὰ τὴν περιφορὰν των τῆς ζώνης τοῦ ζωδιακοῦ· ὁ δὲ Κρόνος εἶνε περικυκλωμένος ὑπὸ ἀδιαφανοῦς δακτυλίου μὴ προσκεκολλημένου ἐπὶ τοῦ πλανήτου, ἀλλὰ περιστρεφόμενος περὶ ἑαυτὸν εἰς 10 1/2 ὥρ. τὸ δὲ πᾶχος του φαίνεται ἴσον μὲ τὸ ἴσον τῆς διαμέτρου τοῦ πλανήτου.

Αἱ περὶ τῶν πλανητῶν παρατηρήσεις ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς δυνάμεως, τῆς κανονικοῦσης ὅλας τὰς κινήσεις των. Αὕτη εἶνε ἡ δύναμις τῆς ἑλξως ἢ τῆς βαρύτητος, δι' ἧς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα ἔλκονται εἰς τὸ διέστημα κατ' εὐθὺν λόγον τοῦ ὄγκου των, καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ τετραγώνου τῶν ἀποστάσεων, ἧτοι ἡ ἑλξίς εἶνε δις ἰσχυροτέρα ἐν σώματι διπλασίῳ τὸν ὄγκον, καὶ τετραπλάσιος ἀσθενεστερα ἐπὶ σώματος διπλασίως ἀπομεμακρυσμένου. Ὁ ἥλιος δὲ ὁ μεγαλύτερος ἀστὴρ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος, ἔλκει ἀκαταπαύστως πρὸς ἑαυτὸν ὅλους τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοῦ συστήματος. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἀρχὰς οὗτοι ἔσχον εὐθύγραμμὸν τινα κίνησιν, διάφορον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον μεταξὺ αὐτῶν καὶ αὐτοῦ ἐνεργοῦμένης ἑλξως, προέκυψεν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἑλκτικῆς μεταξὺ αὐτῶν δυνάμεως

καὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν κινήσεως ἡ ἔλλειπτικὴ περί τὸν ἥλιον κίνησις αὐτῶν, ἧτις ἀποδεικνύεται καὶ μαθηματικῶς.

Δορυφόροι.

Οἱ Δορυφόροι εἶνε μικροὶ ἀστέρες περιστρεφόμενοι περί ἄλλους πλανήτας ἐν ᾧ ἐκεῖνοι περιστρέφονται περί τὸν ἥλιον. Ἐκτός δὲ τούτων κινουῦνται οὔτοι καὶ περί ἑαυτοῦς ἐν ἴσῃ διαρκείᾳ μὲ τὴν περιφορᾶν των περί τὸν πλανήτην των.

Ἡ γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον, τὴν Σελήνην, ὁ Ζεὺς τέσσαρας, ὁ Κρόνος ὀκτώ, ὁ Οὐρανὸς ἕξ, ὁ Ποσειδῶν δύο. τῶν δὲ τριῶν τούτων πλανητῶν οἱ δορυφόροι κάμνουσι τὴν περιφορᾶν των ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Σελήνη.

Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σφαιροειδές, 49 φορές μικροτέρα τῆς γῆς περιγράφουσα ἔλλειψιν, τῆς ὁποίας ἡ γῆ κατέχει τὴν ἐστίαν. Καὶ ἡ μὲν μεγαλειτέρα αὐτῆς ἀπόστασις ἀπὸ τῆς γῆς εἶνε 406500 χιλιομ. ἡ δὲ μικροτέρα 356100 χιλιομ. ὥστε ἡ μέση ἀπόστασις εἶνε σχεδὸν 381000 χιλιομ.

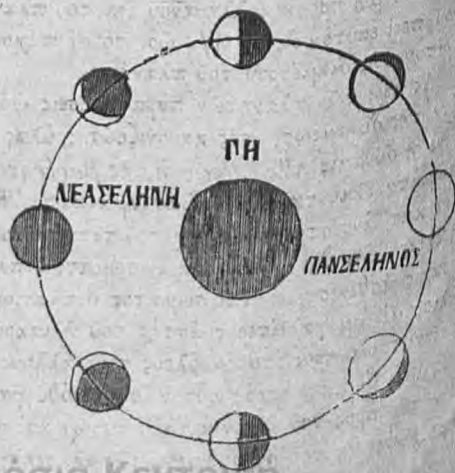
Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σκιερὸν φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐπ' αὐτῆς παρατηροῦμεν κοιλάδας καὶ ὄρη ὡς ἐπὶ τῆς σφαίρας μας, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει ἀτμόσφαιραν, καὶ στρέφεται περί ἑαυτὴν εἰς 27 ἡμ. καὶ σχεδὸν 8 ὥρ. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον χρειάζεται, ἵνα κάμνῃ καὶ τὴν περί τὴν γῆν περιφορᾶν της.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ περιφορὰ τῆς σελήνης περί τὴν γῆν ἔχει τὴν αὐτὴν διάρκειαν μὲ τὴν περιστροφὴν της περί ἑαυτὴν, αὕτη παρουσιάζει

Σχ. 14.

εἰς ἡμᾶς πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον καὶ ἐπειδὴ εἶνε σῶμα ἐτερόφωτον, δὲν δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν αὐτῆς εἰ μὴ τὸ φωτιζόμενον μέρος ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τοῦτου ἕνεκα εἰς τὴν περιφορᾶν της τὴν βλέπομεν ὑπὸ διαφόρους γάσεις ἢ σχήματα.

Ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται μεταξύ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς

(Σχ. 16) δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἴδωμεν· διότι τὸ ἡμισφαίριον αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν εἶνε ἀφώτιστον· τότε ἄρχεται ἡ *γέα σελήνη* ἢ *ρουμηρία* καὶ εὐρίσκεται αὕτη εἰς *συζυγίαν* ἢ *στροδον* μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ σελήνη περιστρεφομένη περὶ τὴν τροχίαν τῆς δακνύει ἀλληλοδιαδόχως τὸ φωτισμένον μέρος τῆς· ἐν πρώτοις βλέπομεν αὐτὴν ἐν σχήματι μηνίσκου φωτισμένου τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολάς. Τὴν δὲ 8 ἡμέραν τὴν βλέπομεν ἐν σχήματι ἡμικυκλίου· ἐπειδὴ τὸ ἡμισυ τοῦ φωτισμένου αὐτῆς μέρους εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, ὅτε λέγεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν *πρῶτον αὐτῆς τετραγωνισμόν*. Τὴν δὲ 15 ἡμέραν ἡ σελήνη ἐκτελέσασα τὸ ἡμισυ τῆς περιφορᾶς τῆς στρέφει πρὸς τὴν γῆν ὅλον τὸ φωτισμένον αὐτῆς μέρος καὶ φαίνεται ἅπασα στρογγύλη, ὅτε λέγεται ὅτι εἶνε εἰς *ἀντίθεσιν*· διότι τότε ἡ σελήνη εἶνε εἰς ἀντίθετον θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν γῆν· ὀνομάζεται δὲ *πανσελήνος*.

Μετὰ τὴν πανσελήνον τὸ φωτισμένον μέρος αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν ἀδιακόπως ἐλαττοῦται, καὶ τὴν 22 ἡμέραν βλέπομεν αὐτοῦ τὸ ἡμισυ, ὅτε λέγομεν ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν *δεύτερον τετραγωνισμόν*. Μετὰ τοῦτο δ' ἐτι ἐλαττοῦται καὶ φαίνεται ἐν σχήματι μηνίσκου, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς δυσμᾶς. Τέλος ὅλων χάνεται, ὅτε ἡ σελήνη εὐρίσκεται ἐκ νέου μετὰ 29 1/2 περιπέου ἡμέρας μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη διατρέχει τὴν τροχίαν τῆς εἰς 27 ἡμ. 7 ὥρ. 43' 13", ἀλλ' αὕτη δὲν ἀνανεοῦται εἰ μὴ τὴν 29 ἡμ. 12 ὥρ. 44' 3"· διότι ἐπειδὴ ἡ γῆ προχωρεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς χρειάζεται ἡ σελήνη 2 ἡμ. καὶ 4 ὥρ. περίπου, ἵνα εὐρεθῇ πάλιν εἰς σῆνον μετὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

Ἡ σελήνη διατρέχουσα τὴν τροχίαν τῆς ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς φαίνεται ὅτι μένει ὀπίσω καθ' ἐκάστην ὥς πρὸς τὸν ἥλιον περίπου 51'· καὶ ὅταν μὲν ἦνε *γέα σελήνη*, ἀνατέλλει καὶ δύει αὕτη συγχρόνως σχεδὸν μὲ τὸν ἥλιον· ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου τετραγωνισμοῦ ἀνατέλλει τὸ *μεσημέριον* καὶ δύει τὸ *μεσονύκτιον*· ἐπὶ δὲ τῆς *πανσελήνου* ἀνατέλλει καθ' ἣν ὥραν δύει ὁ ἥλιος, καὶ δύει καθ' ἣν ὥραν αὐτὸς ἀνατέλλει· ἐπὶ δὲ τοῦ *δευτέρου τετραγωνισμοῦ* ἀνατέλλει τὸ *μεσονύκτιον* καὶ δύει τὸ *μεσημέριον*.

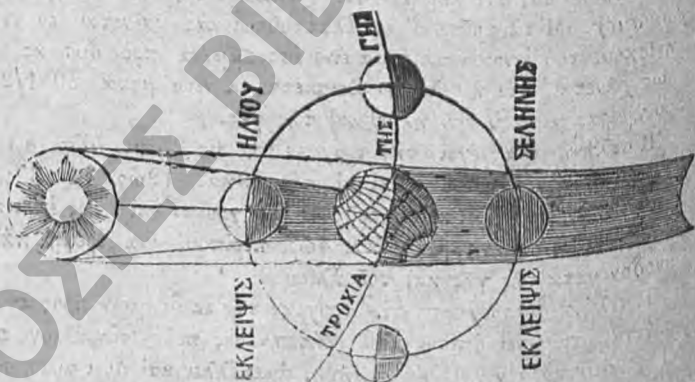
Ἐκλείψεις.

Ἐκλείψις ἀστέρος λέγεται ἡ πρὸς στιγμὴν παύσις τοῦ νὰ φαίνηται εἰς ἡμᾶς ὁ ἀστὴρ, καθ' ἣν ὥραν συνήθως εἶνε ὁρατός. Καὶ ἐκλείψις μὲν ἡλίου συμβαίνει, ὡσάκις ἡ σελήνη διέρχεται μετὰ τοῦ

καὶ τῆς γῆς, ἔκλειψις δὲ σελήνης, ὅτε ἡ γῆ διερχομένη μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἡλίου τὴν καλύπτει μὲ τὴν σκιάν της. Ἐπρεπε λοιπὸν οὕτως συμβαίνει καθ' ἕκαστον μῆνα ἔκλειψις ἡλίου κατὰ πᾶσαν νέαν σελήνην, καὶ ἔκλειψις σελήνης κατὰ πᾶσαν πανσέληνον. Ἄλλ' αἱ ἔκλειψις εἶνε πολὺ σπάνιαι· ἐπειδὴ ἡ τροχιά τῆς σελήνης δὲν εἶνε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ τὸ τῆς γῆς, ὡς κεκλιμένη 5 1/2 μοίρας ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, καὶ χωρίζουσα αὐτὴν εἰς δύο ἀντίθετα σημεῖα καλούμενα δεσμοῦς· ὥστε κατὰ τὰς συζυγίας ἡ σελήνη ὅτε μὲν εἶνε ὑπεράνω, ὅτε δὲ ὑποκάτω τῆς γραμμῆς, τῆς ἐνούσης τὸν ἥλιον μετὰ τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου τότε δὲν διακόπτονται. Αἱ ἔκλειψις λοιπὸν συμβαίνουσιν, ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται ἐφ' ἑνὸς τῶν δεσμῶν ἢ πολὺ πλησίον αὐτῶν, καὶ τότε κατὰ μὲν τὰς ἀντιθέσεις ἔχομεν ἔκλειψις τῆς σελήνης, κατὰ δὲ τὰς συζυγίας ἔκλειψις τοῦ ἡλίου.

Αἱ ἔκλειψις τῆς σελήνης εἶνε ὀλικαὶ ἢ μερικαί· καὶ ὀλικαὶ μὲν, ἂν ἡ σελήνη εἰσδύῃ ὀλόκληρος ἐντὸς τῆς σκιάς τῆς γῆς καὶ ὀλόκληρος ὁ δίσκος αὐτῆς δὲν φαίνεται (Σχ. 17), μερικαὶ δ' ὅταν μὲ-

Σχ. 17.

ρος αὐτῆς χώνηται. Εἶνε δὲ αὐταὶ ὁραταὶ ἐπίσης ὑφ' ὅλων τῶν κατοίκων τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐξ οὗ παρατηρεῖται ἡ σελήνη κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐκλείψεώς της.

Αἱ ἔκλειψις τοῦ ἡλίου εἶνε μερικαί, ὀλικαὶ ἢ δακτυλοειδεῖς· καὶ μερικαὶ μὲν εἶνε, ὅταν ἡ σελήνη σκεπάσῃ μέρος μόνον τοῦ ἡλίου ὀλικαὶ δὲ ἢ δακτυλοειδεῖς, ὅταν τὸ κέντρον τῆς σελήνης συμπίπτῃ ἀκριβῶς μετὰ τοῦ κέντρον τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ τόπου ὅθεν παρατηρεῖται ἡ ἔκλειψις. Κατὰ τὴν ὀλικὴν δ' ἔκλειψιν (Σχ. 17) ἡ γῆ εἶνε ἀφῆλιος, ἡ δὲ σελήνη περιήλιος· ἐνεκα τούτου ὁ ἥλιος μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένος φαίνεται μικρότερος καὶ σκεπάσεται ὀλόκληρος

ὑπὸ τῆς
σκιάς τῆς
(Σχ. 17)
τοῦ
τόν ἡλίου
'Ἐκλει
οὶ δορυφ
μενοι ὑπ
'Ἐπὶ
οὐ ἀστρο
ὄτε ἀπ

Οἱ κο
ἐκ νεφελ
ὑπερμεγε
περιγρά
μένως ἔ
ἐστίν·
νήλιος ὁ
διακρίνω
Καλε
μήτην,
πυρὴν δ
μήτης
ὁ κομή
ὀλίγον
οὐ ἀστρ
ργόμε
Οἱ γ

πλησιώ
τε τὸ
τοὶ δι
νοῦ (1
Ἐκασ
μόλις
καὶ λε
τόν ἡ
ἄστρο
Με
δὲ σχ

σελήνης, ἥτις φαίνεται μεγαλειτέρα ἕνεκα τῆς προσεγγί-
 τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει εἰς τὴν δακτυλοειδῆ ἐκλείψιν·
 ἡ γῆ εἶνε περιήλιος, καὶ ἡ σελήνη ἀπόγειος, ἕνεκα τοῦ ὅ-
 ὅτι φαίνεται τότε μικροτέρα καὶ δὲν δύναται νὰ κρύψῃ ὅλον
 ν, ἀφήνουσα νὰ φωτίζηται γύρωθεν ὀλόκληρον δακτύλιον.

ἡμεῖς δὲ πάσχουσιν οὐ μόνον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἀλλὰ καὶ
 ὄροι τοῦ Διὸς καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες ἐπὶ τινὰς στιγμὰς κρυπτό-
 ῖο τοῦ ἡλίου ἢ τῆς γῆς ὑπ' ἄλλου τινὸς σώματος.

τῆς σελήνης παρετηρήθησαν διάφορα ὄρη· πολλῶν δὲ τούτων
 νόμοι καὶ τὰ ὕψη μέχρι νῦν κατεμέτρησαν· ἀλλ' οὔτε ὕδωρ
 μὲν σφαιραν εἰσέτι ἐπ' αὐτῆς ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι.

Κομήται.

κομήται εἶνε πλανῆται συνιστάμενοι κατὰ τινὰς ἀστρονόμους
 λώδους ἐλαφροτάτης ὕλης καὶ ἔχοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ
 ῖθη οὐρανῷ, ἐστραμμένῃ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου·
 οἱ δὲ οὔτοι ἐλλείψεις (Σχ. 15) ἴλιαν ἐκτεταμένας, καλου-
 ἕνεκα τούτου παραβολὰς, τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατέχει τὴν
 κινουῦνται δὲ καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις, συνοδευόμενοι συ-
 ὕπὸ οὐρᾶς ἢ κόμης, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐνίοτε δυνάμεθα νὰ
 ὠμεν τοὺς ἀστέρας.

λεῖται δὲ κόμη αὐτῶν τὸ νεφελῶδες τὸ περικυκλῶνον τὸν κο-
 ἡ δὲ σφαῖρα αὐτοῦ πυρῆν τοῦ κομήτου· κομητῶν δὲ τινῶν ὁ
 δὲν φαίνεται, καὶ ἡ οὐρὰ δὲ αὐτῆ δὲν ὑφίσταται, ὅταν ὁ κο-
 ἀπομακρύνηται τοῦ ἡλίου· ἀναπτύσσεται δὲ πάλιν καθ' ὅσον
 ἡτῆς πλησιάζει πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ σμικρύνεται τὰ μέγιστα
 μετὰ τὴν περιηλιότητά του. Ἐκ τῶν φαινομένων δὲ τούτων
 ῖνομοι συμπεραίνουσιν ὅτι αὐτὸ τὸ νεφελῶδες εἶνε ἀτμοὶ πα-
 ἔνοι ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

κομήται εἶνε ὄρατοὶ ἐπὶ μικρὸν μέρος τῆς τροχιάς των, ὅταν
 ἄξωσι πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ εἶνε πρὸς ἀλλήλους διάφοροι κατὰ
 μέγεθος καὶ τὴν λάμπιν· τινὲς μάλιστα τούτων μῶλις εἶνε ὄρα-
 ἄ τηλεσκοπίου, ἐν ᾧ ἄλλοι τὸ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἕμισυ τοῦ οὐρα-
 60°—90°) καταλαμβάνουσι διὰ τοῦ μήκους τῆς οὐρᾶς των.
 τος δὲ κομήτης ταχέως ποικίλλεται· ὁ τοῦ 1811 κατ' ἀρχὰς
 ὄρατός μετὰ τὴν περιηλιότητά του ἀνεφάνη ἔχων ὑπερμεγέθη
 ἄμφοροτάτην οὐρανῷ· ἐπειδὴ δ' ἕνεκα τῆς προσεγγίσεως αὐτοῦ εἰς
 ἡλιον ὁ πυρῆν του εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἀτμόν, πολλοὶ ἀστρονόμοι
 ῖρήθησαν ὅτι εἶδον διὰ μέσου αὐτοῦ ἄλλους ἀστέρας.

χοὶ τοῦδε λογαριάζονται κομήται ὑπὲρ τοὺς 100· καθ' ἕκαστον
 ἔδον ἔτος νέοι ἀνακαλύπτονται, ἀλλ' ὅμως τριῶν μόνον ἐξ αὐ-

τῶν γνωρίζομεν εἰσέτι ἀκριβῶς τὴν ἐπάνοδόν των. Ὁ πρῶτος ἀναφανείς τὸ 1835 εἶνε ὁ καλούμενος τοῦ Ἀλεοῦ ἐπανέρχόμενος μετὰ 75 1/2 ἔτη· ὁ δεύτερος ἀναφανείς τὸ 1846 ἐπανέρχεται ἀνὰ ἕξ ἔτη καὶ ὀκτῶ μῆνας· ὁ τρίτος καλούμενος τοῦ Ἐγκου (Enke) διατρέχει τὴν τροχίαν του εἰς ὀλιγώτερόν τι τῶν τριῶν ἐτῶν καὶ ἡμίσεως. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν τινες κατὰ τοὺς ἀστρονόμους ἐπανέρχονται μετὰ πολλοῦ αἰῶνα, καὶ ἄλλοι χάνονται πλησίον τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ δὲν ἀναφαίνονται ποτε πλεόν εἰς τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

Ἄπλανεις ἀστέρες.

Οἱ ἀπλανεῖς ἀστέρες, ἐν οἷς ἀνήκει καὶ ὁ ἥλιος, εἶνε φωτεινοὶ ἀστέρες τηροῦντες τὴν αὐτὴν πάντοτε μεταξύ των περιόπου θέσιν. Οἱ πλησιέστεροι αὐτῶν εἰς ἡμᾶς εἶνε τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φωτός ἀπώτερον τοῦ ἡλίου· ἄλλοι δὲ τούτων εἶνε ἀπείρως πλεόν ἀπομακρυσμένοι. Ἐλογαρίασαν δὲ ὅτι τὸ φῶς, τὸ ὅποιον ἐκπέμπουσι διατρέχον καθ' ἑκάστον δευτερόλεπτον περισσότον τῶν 310 χιλ. χιλιόμετρ. χρειάζεται περισσώτερον τῶν τριῶν ἐτῶν νὰ φθάσῃ εἰς ἡμᾶς.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων εἶνε ἄπειρος, ἀλλὰ τρεῖς ἕως τεσσαρῶν χιλ. μόνον εἶνε ὄρατοὶ δι' ἀόπτων ὀφθαλμῶν, ἐν ᾧ διὰ τηλεσκοπίου δυνάμεθ νὰ ἴδωμεν πολλὰ αὐτῶν ἑκατομμύρια.

Εἰς τὸν οὐρανὸν διακρίνομεν ἔτι μικρὰ νεφελώδη λευκώματα καλούμενα νεφελώματα· τούτων τὰ μὲν ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ ἀθροισμάτων ἀστέρων, τὰ δὲ διὰ συσσωρεύσεως ποσότητός τινος λευκῆς ὕλης. Τοιαῦτα δὲ νεφελώματα λογαρίζονται περὶ τὰ χίλια ἀθροίσμα δὲ τούτων νεφελωμάτων εἶνε καὶ ὁ Γαλαξίας, μακρὰ καὶ ἀκανόνιστος ταινία ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐκτεινομένη ἀπὸ μεσημ. πρὸς ἄρκτον.

Ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς εἶπομεν, ὑποτίθενται παράλληλοι καὶ μεσημβρινοὶ ἀντικρύζοντες πρὸς τοὺς παραλλήλους καὶ μεσημβρινοὺς τῆς γῆς. Οἱ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τοῦ γηγένου ἡμερινοῦ βλέπουσι διερχομένους διὰ τοῦ ζηνίθ των τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανόου ἡμερινοῦ. Δι' αὐτοὺς οἱ οὐράνιοι πόλοι εἶνε ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες περιγράφουσι εἰς τὸν οὐρανὸν κήκετον ἡμικύκλιον πρὸς τὸν ὀρίζοντα· διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ἔχουσι τὴν σφαῖραν ὀρθῆν, καὶ δύνανται νὰ βλέπωσιν ἀλληλοδικδόχως ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς δὲ τοὺς πόλους ὅλοι οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι περὶ τὸν οὐράνιον πόλον κύκλον παράλληλον μετὰ τὸν ὀρίζοντα καὶ τότε λέγεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν πόλων ἔχουσι τὴν σφαῖραν παράλληλον. Ἐνταῦθα ὁ πολικὸς ἀστὴρ φαίνεται εἰς τὸ ζηνίθ, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανόου ἡμερινοῦ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, οἱ δὲ ἀστέρες τοῦ ἡμισφαιρίου ἐν ᾧ ὁ παρατηρητὴς εὐρίσκειται δὲν κρύπτονται ποτε, ἀνάγκη οἱ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου εἶνε ἄρατοι.

Μεταξὺ δὲ τοῦ ἡμερινοῦ καὶ τῶν πόλων οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι κύκλους τόσον μᾶλλον κεκλιμένους πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ὅσον πλησιάζει τις περισσώτερον εἰς τοὺς πόλους καὶ τότε ἡ σφαῖρα καλεῖται π.λαγία.

Ἀστρική ἡμέρα καὶ ὁ ἀληθὴς καὶ ὁ μέσος χρόνος.

Καθ' ἑκάστην ἡμέραν οἱ ἀστέρες διέρχονται τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός, ὁ δὲ χρόνος, τὸν ὅποιον πρὸς τοῦτο χρειάζονται, καλεῖται ἀστρική ἡμέρα, διαρκούσα 23 ὥρ. 56', καὶ οὗτος εἶνε ὁ ἀληθὴς χρόνος, τὸν ὅποιον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ μίαν περι τὸν ἄξονα περιστροφῆς της. Ἡλιακὴ ἡμέρα δὲ καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὅποιον χρειάζεται ὁ ἥλιος, ἵνα διέλθῃ τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός· αὕτη δὲ εἶνε μεγαλύτερα τῆς ἀστρικής κατὰ 4' ὥρας, καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γῆ προχωρεῖ καθ' ἑκάστην περι τὴν μίαν μοῖραν εἰς τὴν τροχίαν της. Ὁ ἥλιος λοιπὸν τὴν ἐπομένην ἡμέραν δὲν θὰ εὐρεθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου, καὶ διὰ νὰ φθάσῃ εἰς αὐτὸν πρέπει ἡ γῆ ἐκτός τῆς περιστροφῆς της νὰ στραφῇ ἐπιπερὶ τὸν ἄξονά της μίαν μοῖραν. Διὰ τοῦτο λογαρίζεται τὸ ἔτος ἐκ 365 ἡμ. 6 ὥρ. ἡλιακῶν καὶ ἐκ 366 ἡμ. 6 ὥρ. ἀστρικῶν.

Ἡ ἀστρική ἡμέρα ἔχει πάντοτε τὴν αὐτὴν διάρκειαν, ὅπερ δὲν βλέπομεν εἰς τὴν ἡλιακὴν. Ἡ γῆ κατὰ τὴν περιηλιότητά της προχωρεῖ ταχύτερον εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ὁ δὲ ἥλιος φαίνεται τότε ὀλιγον βραδύτερον εἰς τὸν μεσημβρινὸν, καὶ ἡ ἡμέρα διαρκεῖ περισσώτερον τῶν 24 ὥρ. Κατὰ δὲ τὴν ἀφηλιότητά, ἐξ ἐναντίας, ἐπειδὴ ἡ πορεία τῆς γῆς εἶνε βραδύτερα εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ἡ ἡμέρα διαρκεῖ ὀλιγώτερον τῶν 24 ὥρ. Καλεῖται δὲ ἀληθὴς χρόνος ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει τὸ ἡλιακὸν ὥρολόγιον, καὶ μέσος χρόνος ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει ἀκριβῆς καὶ καλῶς κανονισμένον ὥρολόγιον. Αἱ δύο αὗται ὥραι δὲν δύνανται νὰ ἴνε σταθερῶς αἱ αὗται· ἐπειδὴ ἡ ἡλιακὴ ἡμέρα δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν πάντοτε διάρκειαν· ἐνίοτε μάλιστα διαφέρουσι κατὰ ἕν τέταρτον τῆς ὥρας· καὶ κυρίως κατὰ τὰ μέσα τοῦ Φεβρουαρίου ἡ ὥρα τοῦ μέσου χρόνου προχωρεῖ περισσώτερον πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς χρόνου, ἐν ᾧ τὸ ἐναντίον συμβαίνει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου.

Ὁπισθοχώρησις τῶν ἡμεριῶν.

Αἱ ἡμεριῖαι κατ' ἔτος συμβαίνουσι 20' 25' πρὶν ἢ γῆ ἔλθῃ εἰς σύζυγιαν μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀστέρος, μετὰ τοῦ ὀποίου ἦτο εἰς τὴν αὐτὴν ἡμερίαν τοῦ παρελθόντος ἔτους· τὴν διαφορὰν ταύτην καλοῦσιν ὀπισθοχώρησις τῶν ἡμεριῶν. Ἐνεκα ταύτης ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ὀπισθοπορεῖ ἐπὶ τοῦ ζφδιακοῦ μίαν μοῖραν

κατὰ 72 ἔτη, καὶ ὀλόκληρον ζῳδιὸν ἢ 30 μοίρας κατὰ 2156 ἔτη· οὕτω δὲ ἵνα διατρέξῃ ὅλον τὸν κύκλον τῆς ἐκλειπτικῆς χρειάζεται 26000 ἔτη. Ἀφ' οὗτου λοιπὸν ἐδόθησαν τὰ ὀνόματα εἰς τὸν ζῳδιακὸν κύκλον, ὃ ἥλιος ὠπισθοπόρησε κατὰ ἐν ζῳδιὸν ὥστε τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν μόνις εἰσέρχεται ὃ ἥλιος εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τῶν ἰχθύων, ἀντὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ κριοῦ.

Ἡμερολόγιον.

Ἔτος καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὅποιον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ νὰ διατρέξῃ τὴν περὶ τὸν ἥλιον τροχίαν της, συνιστάμενον ἐκ 365 ἡμ. 5 ὥρ. 49'. Ἄν δ' ἐπὶ τέσσαρα κατὰ συνέχειαν ἔτη λογαριάζωμεν τὸ ἔτος ἐκ μόνον 365 ἡμ. ἡ γῆ θελεῖ εὑρεθῆ ὅτι βραδύνει περὶ τὰς 24 ὥρας· ὅθεν ἐστοχάσθησαν ἀνά πᾶσαν τετραετίαν νὰ κάμνωσι τὸ τέταρτον αὐτὸ ἔτος ἐκ 366 ἡμ. Οὕτω λοιπὸν τὸ 1873, 1874, 1875 εἶνε ἐκ 365 ἡμ. τὸ δὲ 1876 ἐκ 366 ἡμ. τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος καλεῖται ἐμβόλιμον. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο κατασταθὲν ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος ὀνομάζεται Ἰουλιανόν.

Ἐν τούτοις ἐπειδὴ προστίθενται 3/4 ὥρ. περισσότερον κατὰ τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος τὸ ἐκ 366 ἡμ. παρατηρήθη τοῦτο ἐπὶ τοῦ πάπα Γρηγορίου II'. ὅστις πρὸς διόρθωσιν αὐτοῦ ἀπέκοψεν ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1582 ἔτους 10 ἡμ. διατάξας νὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ τὴν 4 Ὀκτωβρίου ἢ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἴνα δὲ μὴ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ λάθος ὑποπίπτωσι, προσδιωρίσθη εἰς τὸ τέλος 400 ἐτῶν νὰ ἀποκόπωνται 3 ἡμέραι, ἧτοι τὸ τελευταῖον ἔτος τριῶν ἀλληλοδιαδόχων αἰῶνων δὲν εἶνε ἐμβόλιμον, ἐν ᾧ ὡς τὸ τέταρτον ἔπρεπε νὰ ἦνε.

Τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς δώδεκα μῆνας ἀνίσους· ὡς ἐξῆς·

Ἰανουάριος	31	Ἀπρίλιος	30	Ἰούλιος	31	Ὀκτώβριος	31
Φεβρουάριος	28 ἢ 29	Μάιος	31	Αὔγουστ.	31	Νοέμβριος	30
Μάρτιος	31	Ἰούνιος	30	Ἰούλιος	30	Δεκέμβριος	31

Οὕτως ἑπτὰ μῆνες εἶνε ἐκ 31 ἡμ. τέσσαρες ἐκ 30 καὶ ὁ Φεβρουάριος ἐξ 28 ἢ 29 ἡμ. ὅταν τὸ ἔτος ἦνε ἐμβόλιμον. Οἱ δὲ μῆνες διαιροῦνται εἰς ἐβδομάδας, συνισταμένης ἐκάστης αὐτῶν ἐξ ἑπτὰ ἡμερῶν.

Κινηταὶ ἑορταί.

Κινηταὶ ἑορταὶ λέγονται, ὅσαι δὲν πίπτουσιν εἰς τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐκάστου ἔτους, ἀλλὰ κανονίζονται σχεδὸν ἅπασαι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, εἰς τὴν ὁποίαν πίπτει ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα.

Κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ οἰκουμένην σύνοδον (325 μ. Χ.) τὸ Πάσχα πρέπει νὰ ἑορτάζῃται τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον τὴν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν· καὶ ἂν ἡ πανσέληνος πίπτῃ Κυριακὴν, τότε τὸ Πάσχα πρέπει νὰ τίθῃται τὴν ἀμέσως ἐπομένην

Κυριακὴν. Τὸ αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ γίνηται καὶ ἂν ἡ Κυριακὴ τοῦ Πάσχα συμπίπτῃ μὲ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων. Οὕτω δὲ ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα κατὰ τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν πίπτει μεταξύ τῆς 23 Μαρτίου καὶ 24 Ἀπριλίου, κατὰ δὲ τὴν Δυτικὴν μεταξύ τῆς 9 Μαρτίου καὶ τῆς 13 Ἀπριλίου.

Σελήνης κύκλος.

Κύκλος σελήνης εἶνε περίοδος 19 ἔτων Ἰουλιακῶν, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας αἱ σεληνιακαὶ φάσεις ἐπανέρχονται κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμερομηνίας. Τὸ ἔτος τὸ προηγηθὲν τῆς ἡμετέρας χρονολογίας ὑπῆρξε τὸ πρῶτον τοῦ κύκλου τῆς σελήνης, τὸ ἀκόλουθον ὑπῆρξε τὸ δεύτερον, καὶ οὕτω καθεξῆς. Πρὸς εὔρεσιν δὲ τοῦ ἔτους τοῦ Κύκλου τῆς σελήνης ἢ τοῦ Χρυσοῦ ἀριθμοῦ, ὡς συνήθως ὀνομάζεται, πρέπει νὰ προσθέτωμεν 1 εἰς τὸ ὠρισμένον ἔτος καὶ νὰ διαιρῶμεν αὐτὸ διὰ 19, καὶ οὕτω θέλωμεν εὑρίσκει τὸ ζητούμενον. Τὸ ἔτος λοιπὸν $1875 \div 19 = 98$ διὰ 19 διδὲι πηλίκον 98 καὶ κατάλοιπον 14. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ 1 μετὰ Χριστὸν ἔτους παρήλθον μέχρι τοῦ 1875 κύκλοι σελήνης 98, καὶ ἤδη ζῶμεν εἰς τὸ 14 ἔτος τοῦ 99 κύκλου τῆς σελήνης· τὸ δὲ 14 εἶνε ὁ Χρυσοῦς ἀριθμὸς τοῦ 1875.

Ἑπακταί.

Ἑπακταὶ ἡμέραι καλοῦνται αἱ τὴν ἡλικίαν τῆς σελήνης κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους δεικνύουσαι. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἡλικιὸν ἔτος ὑπερβαίνει κατὰ 11 ἡμέρας τὴν διάρκειαν 12 περιόδων σελήνης (ἢ τὸ σεληνιακὸν ἔτος), εἰάν αἱ ἑπακταὶ εἶνε 0 ἡμέραι κατὰ τὴν ἀ. Ἰανουαρίου ἔτους τινός, τὴν ἀ. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους θὰ ἦνε 11 ἡμέραι, τὴν δὲ ἀ. τοῦ μηνὸς τοῦ τρίτου ἔτους θὰ ἦνε 22, τοῦ δὲ τετάρτου 33 ἢ μόνον 3, ἀφαιρουμένων τῶν 30 διὰ μίαν περίοδον σελήνης εὑρισκομένης περισσώτερον εἰς τὰ τρία πρῶτα ἔτη. Πρὸς εὔρεσιν δὲ τῶν ἑπακτῶν, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς ἕκαστον κύκλον σελήνης, πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸν Χρυσοῦν ἀριθμὸν ἐπὶ 11, καὶ ἐκ τοῦ γινομένου, ἂν ἦνε μεγαλείτερον τοῦ 30, ἀφαιροῦμεν τὸς 30, ὡσάκις τοῦτο εἶνε δυνατόν.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ πραγματευομένη περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διπλάσεως, τῆς περικυκλοῦσης αὐτὴν ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων.

Τῆς γῆς μόνον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰς παρὰ ταύτην οὐσίας γνωρίζομεν· ἡ δὲ παρούσα αὐτῆς μορφή φαίνεται ὅτι εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας δύο στοιχείων τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρός. Τὸ ὕδωρ ὑπὸ διάφορον μορφήν ἰστάμενον ἢ ῥέον ἢ καταπίπτον ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας μεταβάλλει καὶ μέχρι νῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, διαπερᾶ παντοῦ εὐκόλως κατὰ μικρὸν διαλύον ἢ βιαίως συνθραῦον, καὶ συμπαρασύρον μέρη μεθ' ἑαυτοῦ φέρει αὐτὰ εἰς ἄλλους τόπους· ἐντεῦθεν καὶ ἡ αὔξησις τῶν παραλίων, τῶν χερσονήσων κτλ. Ὡσαύτως δὲ ἡ γῆ κατέχει ἰδιάζουσάν τινα θερμότητα, ἥτις ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς αὔξάνει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ πυρὴν αὐτῆς εὐρίσκειται εἰς ῥευστὴν πυρῶδῃ κατάστασιν· συμπεραίνομεν δὲ τοῦτο ἐκ τε τῶν θερμῶν πηγῶν, τῶν ἡφαιστειῶν, τῶν ἐκρήξεων καὶ τῶν σεισμῶν. Διὰ τῆς ἐνεργείας δὲ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς πυρός ἀποτελοῦνται εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις, ῥήγματα, ὄρη, νῆσοι κτλ. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἐπενήργησαν εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ κατὰ διαφόρους περιόδους εἰς τὸν σχηματισμὸν βαθμηδὸν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

Ἐπιφάνεια τῆς γῆς.

Ἄν ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ σφαίρας τινὸς βλέπομεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἀνίσως διηρημένην εἰς ξηρὰν καὶ εἰς ὕδατα· ταύτης ἡ ξηρὰ κατέχει σχεδὸν τὸ $\frac{1}{4}$, τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ὕδατων· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον περιλαμβάνει τὰ $\frac{4}{5}$ τῆς ξηρᾶς, τὸ δὲ νότιον μόνον τὸ $\frac{1}{5}$ αὐτῆς.

Πεδιᾶδες.

Πεδιᾶδες λέγονται ἐκτεταμέναι χώραι, ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὀμαλὴν καὶ ἐπίπεδον. Αὗται ὅταν ποτίζωνται ὑπὸ ἀφθόνων πηγῶν ἢ ποταμῶν εἶνε εὐφορώταται· ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ ἄλλαι μὴ ἔχουσαι ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τινὰς αὐτῶν δίδονται καὶ ἰδιαιτέρα ὀνόματα· οἷον

Στεπαι καλοῦνται εἰς τὴν Ῥωσίαν ἐκτεταμένοι ἀμμώδεις πεδιάδες κεκαλυμμένοι καθ' ὅλον τὸ θέρος ὑπὸ φυτῶν τὸ πλεῖστον ἀλατούχων, ἀλλ' ἐστερημένοι παντάπασι δένδρων.

Σαβάνας δὲ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, καὶ Πάμπαι εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν λέγονται πεδιάδες χαμηλόταται, ὑγρόταται καὶ κεκαλυμμένοι ὑπὸ ὑψηλῶν χόρτων. Ἐρημοὶ τέλος λέγονται ἐκτεταταί πεδιάδες κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀνύδρου ἄμμου ἀναπτομένης ὑπὸ θερμότητος ἡλίου, καὶ ἐστερημένοι τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν βλάστησιν ὕδατος, ὡς αἱ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν τούτοις ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν ἐρήμων εὐρίσκονται τόποι ἔνυδροι καὶ κατάφυτοι, ὁμοιοῦντες μὲ εὐφύρους νήσους ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρου ἄμμου καὶ ὀνομάζονται αἰάσεις ἢ ὄασεις.

Ὅρη.

Τὰ ὄρη εἶνε τὰ ὑψηλότερα ὑψώματα τῆς σφαίρας· λόφοι δὲ καλοῦνται τὰ ἔχοντα ὀλιγώτερον ὕψος.

Τὰ ὄρη εἶνε ἐνίοτε μεμονωμένα, συχνότατα ὅμως σχηματίζουσι σειράς. Αἱ κορυφαί των ἔχουσι διάφορα σχήματα λαμβάνουσαι διὰ τοῦτο καὶ διάφορα ὀνόματα· ὡς ὅταν αὐτὴ ἦνε πρισματωειδής, καλεῖται αἰχμή· ὅταν ἦνε ὀξεία, ὀδοῦς, κέρας, βελόνη· ἐάν δ' ἐπίπεδος τράπεζα κτλ. Αἱ ὑψηλότεραι δὲ γνωσταὶ κορυφαὶ εἶνε αἱ τῶν Ἰμαλαίων, φθάνουσαι εἰς 27 χιλ. πόδας ὕψους ὑπερένω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ῥάχις καλεῖται τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς σειρᾶς, τὸ ἐκτεινόμενον καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς· αἱ δὲ πλευραὶ τῆς ῥάχως, δι' ὧν ρέουσι τὰ ὕδατα, εἶνε αἱ καλούμεναι κλιτύες.

Τὰ ὄρη χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενῶν χαμηλοτάτων καλουμένων κοιλάδων· ἐάν δ' αὐταὶ περικλείωνται μεταξύ δύο πολὺ προεγγιζόντων ὄρέων καὶ ὄχι πολὺ ὑψηλῶν, καλοῦνται αὐλῶρες μὲν ἐάν ἦνε ἀδενδροί, γάπαι δ' ἐάν ἦνε δρυμώδεις· στενὰ δὲ ἢ πύλαι καλοῦνται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῆς ῥάχως, αἰτίνες καὶ στενάς διόδους σχηματίζουσι· καὶ φάραγγες ἢ αὐχέρες, αἱ κείμεναι μεταξύ ἀποτόμων βράχων, αἰτίνες ἐάν ἦνε πολὺ βαθεῖαι βάραθρα καλοῦνται.

Ἡφαιστεια.

Ἡφαιστεια εἶνε συνήθως κωνοειδῆ ὄρη μετὰ κωνοειδῶν ἀνοιγμάτων καλουμένων κρατήρων, ἀναπέμποντα ἐξ αὐτῶν κατὰ καιροῦς ἀναθυμιάσεις, καπνοῦς, φλόγας, ὕλας ἀναλελυμένας, καὶ ῥίπτοντα μακρὰν τέφρας, μύδρους, χιμάρρους λάβης, ἥτις τότε μόνον σταματᾷ ὅταν ψυχθεῖσα χάσῃ τὴν ρευστότητά της. Τοιαύτη δὲ εἶνε ἡ ὀρυμνία τῶν ἡφαιστειῶν, ὥστε ἐκ τῶν καταστροφῶν τούτων πολλάκις ἐσχηματίσθησαν νέα ὄρη ἢ ἐξῆλθον ἐκ τῶν πυθμένων τῆς θαλάσσης νεῖαι νήσοι κτλ.

Τὰ ἡφαιστεία δὲν εἶνε ἐν ἐνεργείᾳ πάντοτε· τινὰ δὲ τούτων φαίνονται μὲν ἐσθεςμένα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἀλλ' αἰφνης πάλιν ἀρχίζουσι καὶ ἐκπέμπουσι τέφραν καὶ λάβαν καὶ ταῦτα καλοῦνται ἐνεργῆ ἢ ζῶντα· ἄλλα δὲ πάλιν φαίνονται ὅτι διὰ παντός ἔχασαν τὴν φρικώδη ἐνεργείαν των, καὶ διὰ τοῦτο τεκρὰ ἡφαιστεία καλοῦνται. Ἡφαιστεία ὑποθαλάσσια λέγονται, ὅσα εἶνε κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης.

Σεισμοί.

Οἱ σεισμοὶ φαίνονται ὅτι προξενοῦνται ὑπὸ ὑπογείων ἀτμῶν, οἵτινες ἀνυψοῦσι τὸ ἔδαφος ζητοῦντες νὰ ἀνοίξωσι δίοδον· συνοδεύονται δὲ συνήθως ὑπὸ ὑφαιστείων ἐκρήξεων. Συχνὰ δ' αἰσθανόμεθα αὐτοὺς πολὺ μακρὰν τῶν ἡφαιστείων καὶ ἄνευ τινός ἐκρήξεως. Εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὰ περίχ τῶν Ἄνδεων καὶ εἰς ἄλλας ἔτι χώρας εἶνε ἐνίοτε τοσαύτον δυνατοί, ὥστε συχνὰ καταστρέφουσι μεγάλας πόλεις.

Συστατικά τῆς γῆς.

Εἶδη γαιῶν.

Τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς διακρίνονται ἄ. τὰ ἐκ τοῦ ὕδατος μορφώματα ἧτοι τὰ ὄρη τὰ σχηματιζόμενα ἐκ συνεχοῦς σειρᾶς στρωμάτων κεκλιμένων ἐπ' ἄλληλα κατ' ὠριμένην τάξιν· β'. τὰ ἐκ τοῦ πυρὸς μορφώματα, ἧτοι τὰ μὴ κατὰ στρώματα εἶδη τῶν ὀρέων. Τούτων δὲ ἄξια σημειώσεως εἶνε·

- 1) Αἱ ἀρχέγονοι γαῖαι ἢ τὰ πρωτογενῆ στρώματα, ἅτινα φαίνονται συνιστάμενα ἐκ τετηγμένης μὲν τὸ πρῶτον ψυχθείσης δ' ἀκολουθῶς ὕλης.
- 2) Αἱ δευτερογενεῖς γαῖαι ἢ τὰ δευτερογενῆ στρώματα εἶνε διατεθειμένοι κατὰ στιβάδας τακτικᾶς ἐπὶ τῶν πρώτων, καὶ ἀποτεθειμένοι ὑπὸ τῶν ὑδάτων, περιλαμβάνουσι συνήθως πολλὰ λειψάνα ζῶων καὶ φυτῶν· καὶ τὰ μὲν παναρχαιότατα ζῶα εὐρίσκονται ἰδίᾳ εἰς τὰ τιτανώδη στρώματα, τὰ δὲ παναρχαιότατα φυτὰ εἰς τὰ ἐξ ἀμολίθου καὶ λιθανθράκων στρώματα. Αἱ ἀποθῆκαι τῶν κογχυλίων καὶ τῶν ἰχθύων αἱ ἐπὶ ὑψηλοτάτων ὀρέων εὐρίσκόμεναι μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ θάλασσα τὰ ἐκάλυπτε ποτε.
- 3) Αἱ τριτερογενεῖς γαῖαι ἢ τὰ τριτογενῆ στρώματα, τὰ ὅποια συντίθενται ἐκ λειψάνων τῶν δύο τούτων πρώτων εἰδῶν τεταγμένα κατὰ στιβάδας πρὸς τὰς ὑπερείας τῶν δευτερογενῶν στρωμάτων.
- 4) Αἱ ἡφαιστειώδεις γαῖαι ἢ τὰ ἡφαιστειώδη στρώματα, αἵτινες ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τῆς τέφρας, τῆς λάβης καὶ τῶν ἄλλων ὑλῶν τῶν ἐκπεμπομένων ὑπὸ τῶν ἡφαιστείων.
- 5) Αἱ φυτικαὶ γαῖαι, αἱ εὐρίσκόμεναι ὑπερκίνα ὅλων τῶν ἄλλων γαιῶν, αἵτινες εἶνε αἱ μόναι ἐπιτήδειοι διὰ τὴν φυτικὴν ὑπαρξίν.

Πολύτιμοι λίθοι, μέταλλα καὶ εὐρησता μεταλλεία.

Μεταξὺ τῶν οὐσιῶν, αἵτινες ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς, διακρίνονται 1 οἱ πολύτιμοι λίθοι, οἷον ἀδάμαντες, ρουβίνια, σάπφειροι κτλ. 2 τὰ μέταλλα, ὧν ἐπισημότερα εἶνε ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκός, ὁ σίδηρος, ὁ κασίτερος, ὁ μόλυβδος, τὸ ἀντιμόνιον, ὁ ὑδράργυρος κτλ. 3 αἱ εὐρησता ὕλαι, οἷον ὁ ἀνθρακίτης, τὸ θεῖον, ἡ ἄσφαλτος καὶ ὅλαι αἱ ἀσφαλτώδεις οὐσίαι, οἱ γαιάνθρακες, τὸ ἡλεκτρον κτλ. Εἰς ταῦτα δὲ δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν τὰ εὐρησता ὄρυκτά, ὄντα λείψανα φυτῶν κεχωσμένων εἰς τὴν γῆν.

Ὁ χρυσός, ἡ πλατίνα, ὁ ἄργυρος καὶ οἱ πολυτιμότεροι λίθοι εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὁ δὲ σίδηρος καὶ ὁ μόλυβδος εὐρίσκονται ἐν ἀφρονίᾳ εἰς τοὺς εὐκράτους καὶ ψυχροὺς τόπους. Ἐν τούτοις πολὺς χρυσός εὐρίσκεται εἰς τὴν Σιβηρίαν, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Αὐστραλίας.

Ὑδατα.

Τὰ ὕδατα τὰ διακεχυμένα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας διαίρουται εἰς δύο, εἰς θαλάσσια ὕδατα καὶ εἰς ὕδατα τῆς ξηρᾶς.

Ὑδατα θαλάσσια.

Τὰ θαλάσσια ὕδατα εἶνε πικρὰ καὶ ἀλμυρὰ, τὸ δ' αὐτῶν ἀλατῶδες δὲν εἶνε παντοῦ τὸ αὐτό· διότι εἰς τοὺς πόλους, ἀποχωριζομένου καὶ πηγνυομένου τοῦ γλυκέος ὕδατος, τὸ μένον ῥευστὸν ἔχει περισσύτερον ἅλας· ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὅπου τὸ γλυκὺ ὕδωρ ἔχει ὀλιγώτερον ἅλας. Ἐν τούτοις ἡ Κασπία θάλασσα ἔχει περισσύτερον ἅλας ὡς πρὸς τοὺς ὠκεανούς.

Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης περιέχει τὰς αὐτὰς ἀνωμαλίας, ὅποιας καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς· διὸ ἀπαντῶμεν ἐν αὐτῇ λόφους, ὄρη, κοιλάδας τοσοῦτου βάθους, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸ μετρήσωμεν· εἶνε δὲ καταφθιμένη ὑπὸ πλήθους ζῶων ἐν μέρει εἰς ἡμᾶς ἀγνώστων, καὶ πλῆθος ἔχει φυτῶν ἰδιαζόντων.

Πολλοὶ δὲ δοκιμαὶ ἀπέδειξαν ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης εἶνε ψυχρότερα ἀναλόγως τῆς βαθύτητός των. Οὕτω δ' ἔπρεπε τὰ βαθύτατα μέρη τῶν θαλασσῶν νὰ ἦνε παγωμένα· ἀλλ' ἤδη τέλος ἐγνώσθη ὅτι οὐδέποτε τοῦτο συμβαίνει ὅσον καὶ ἂν προχωρήσωμεν βαθύτερα.

Ἡ διαφορὰ τοῦ πλάτους πολλὴν ἐπιρροὴν ἔχει ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῶν θαλασσίων ὑδάτων. Πρὸς τοὺς πόλους αἱ θάλασσαί εἶνε κεκαλυμμένα ἀδιακόπως ὑπὸ μεγίστων ὄγκων πάγων, κατασταινόντων ταύτας τὰς θαλάσσας ἀδιαπεράστους εἰς τὰ πλοῖα. Τὸν χειμῶνα οἱ πάγοι οὗτοι καλύπτουσι συνήθως ὅλην τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς 88 μοίρ. τοῦ Βορ. πόλου, οἱ δὲ κόλποι τοῦ αὐτοῦ πόλου παγώνουσι μέχρι τῆς 60 μοίρ. νήσους ὅμως ἐκ πάγου βλέπομεν νὰ πλέωσιν ἐπὶ τῆς θαλάσ-

σης μέχρι τῆς 40 μοίρ. τοῦ βορ. πλάτους. Εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον οἱ στερεοὶ πάγοι ἐκτείνονται μακρύτερον ἢ εἰς τὸν βόρειον πόλον.

Κινήσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης.

Τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ὑπόκεινται εἰς τρία ἤδη κινήσεων, τὰς ἀτμοσφαιρικὰς κινήσεις, τὰ ρεύματα καὶ τὰς παλίρροιας.

Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ κινήσεις προκύπτουσιν ὑπὸ τῆς ὀθήσεως τῶν ἀνέμων, ἐγειρόντων ἐνίοτε ἐκπληκτικὰ κύματα· ἡ δὲ ταραχὴ αὕτη γίνεται ἐπαισθητὴ μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διότι καὶ εἰς τὰς μεγαλειτέρας τρικυμίας παρατηρήθη ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης βαθύτερα τῶν 33 μέτρων μένουσιν ἀκίνητα.

Τὰ ρεύματα εἶνε μεγάλαι κινήσεις, φέρουσι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης κατὰ τινα διεύθυνσιν. Τὰ ἐπισημότερα δὲ τούτων εἶνε τὰ ρεύματα τῶν πόλων καὶ τὸ τροπικὸν ρεῦμα.

Τὰ ρεύματα τῶν πόλων φέρουσι τὰ ὕδατα ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν, συνεπάγοντα μετὰ τούτων καὶ ὑπερμεγέθεις ὄγκους πάγων, οἵτινες συναντῶνται ἐνίοτε πολὺ μακρὰν τῶν παγωμένων θαλασσῶν.

Τὸ δὲ τροπικὸν ρεῦμα, διευθυνόμενον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν, ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐτησίων ἀνέμων, τῶν πνεόντων εἰς ταύτας τὰς χώρας, καὶ εἰς τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατα μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐρχόμενα ἐκ τῶν περὶ τοὺς πόλους χωρῶν, ὅπου ἡ τῆς γῆς περιστροφή εἶνε ὀλιγώτερον ταχεῖα. Τὰ πρώτιστα δὲ ρεύματα παράγουσι πολλὰ ἄλλα, τῶν ὁποίων ἐπισημότερα εἶνε τὸ ἐγκάλπιον Μεξικανικὸν ρεῦμα, τὸ ὅποιον συνέχεια ὄν τοῦ τροπικοῦ ρεύματος καὶ ἀκολουθοῦν τὸ μῆκος τῶν παραλίων τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κύλου μέχρι τῆς Νεογείου, λαμβάνει ἔπειτα νέαν διεύθυνσιν πρὸς ἀνατολὰς καὶ φθάνει εἰς τὰς παραλίας τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς (Ἀζόρας νήσους).

Αἱ κινήσεις αὗται τῆς θαλάσσης μεταφέρουσιν εἰς ἀπείρους ἀποστάσεις τὰ προϊόντα τῶν διχόφων χωρῶν· ὑπὸ τούτων δὲ φέρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας δένδρα, φυόμενα μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνίοτε τὰ δύο ἀντίθετα ρεύματα συναντῶνται καὶ τότε σχηματίζονται οἱ θαλασσοστρόβιλοι, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τοῦ Μαλοστρώμι πρὸς Ν. τῶν Λοφοδεσῶν νήσων, καὶ ἡ Χάρνδθις εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας.

Αἱ παλίρροιαί εἶνε κανονικαὶ κινήσεις τῶν ὑδάτων δις ἐπαναλαμβανόμεναι ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας καὶ 51'. Τὰ ὕδατα ἀναβαίνουσι καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν ἐπὶ 6 ὥρας, ἡ δὲ ἀνάβασις αὕτη καλεῖται *πλημμυρίς*· ἀφοῦ δὲ φθάσωσιν εἰς τὸ μέγιστον ὕψος τῶν, μένουσι στάσιμα περὶ τὸ ἕν τέταρτον ὥρας, εἶτα ὀπισθοδρομοῦσι πάλιν ἐν διαστήματι 6 ὥρῶν, καὶ αὕτη ἡ ὀπισθοδρομῆσις καλεῖται *ἀμπωτις*.

μετά τὴν ὁποῖαν τὰ ὕδατα, ἀφ' οὗ μείνωνσιν εἰς τὴν ταπεινοτάτην αὐτῶν θέσιν περὶ τὸ $1/4$ ὥρας ἀρχίζουσι πάλιν νὰ ὑψῶνται. Ἡ περίοδος αὕτη τῶν δύο ἀναβάσεων καὶ καταβάσεων τοῦ ὕδατος ὀνομάζεται ἡμερησία περίοδος, πρὸς διέκρισιν τῆς μηνιαίας καὶ ἐτησίας περιόδου, αἵτινες παρατηροῦνται κατὰ πάσαν νέαν σελήνην καὶ κατὰ τὰς ἰσημερινὰς καὶ τὰς τροπὰς. Ἀρχεται δὲ ἡ πλημμυρίς μετ' ὀλίγην ὥραν ἀπὸ τῆς διπλῆς διὰ τοῦ ἰσημερινοῦ διαβάσεως τῆς σελήνης καὶ συμβαίνει εἰς μὲν τοὺς ἀνατολικούς αἰγιαλοὺς προτῆτερα, εἰς δὲ τοὺς δυτικούς ἀργότερα.

Αἱ παλίρροιαί θεωροῦνται ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἔλξεως τοῦ ἡλίου καὶ μάλιστα τῆς σελήνης· διότι αἱ ἰσχυρότεραι παλίρροιαί συμβαίνουσι κατὰ τὰς συζυγίας, ὅτε ἡ ἔλξις τοῦ ἡλίου συνενοῦται μετὰ τῆς ἔλξεως τῆς σελήνης. Ἐν τούτοις μίᾳς καὶ ἡμισείας ἡμέρας διάστημα ὑπάρχει μεταξὺ τῆς στιγμῆς τῶν συζυγιῶν καὶ τῶν μεγαλειτέρων παλίρροιῶν, ἐνεκὰ τῆς μεγάλης ἀπομακρύνσεως τῶν δύο τούτων ἀστέρων. Αἱ παλίρροιαί δὲ καθίστανται ἀνεπαίσθητοι ὑπεράνω τῶν τροπικῶν κύκλων διότι ἡ σελήνη ἐνεργεῖ ἐνταῦθα πλαγιώτερον ὡς μὴ ἀποχωροῦσα τοῦ ἰσημερινοῦ ὑπὲρ τὰς 28 μοίρας.

Ὑδατα τῆς ἡρᾶς.

Οἱ ἀτμοὶ οἱ διὰ τῆς θερμότητος ἐκ τῶν ὠκεανῶν καὶ ἐξ ὄλων τῶν ὑγρῶν τόπων παραγόμενοι καὶ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὑψούμενοι σχηματίζουσι τὰ νέφη, τὰ ὅποια μεταβάλλονται εἰς βροχὴν· τὸ δὲ ὕδωρ τῶν βροχῶν εἰσδύον εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπαντῶν ἀντίστασιν εἶτα δὲ διέξοδον ἀποτελεῖ τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν σχηματίζονται οἱ ῥακεῖς· οὗτοι δὲ ἐνοούμενοι πρὸς ἀλλήλους σχηματίζουσι τὰ ποτάμια καὶ τοὺς ποταμούς, χύνοντας τὰ ὕδατά των συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐπικράτεια ποταμοῦ λέγεται ἅπαντα ἡ χώρα, τὴν ὁποῖαν κατέχει ποταμὸς τις μετὰ τῶν παραποτάμων καὶ τῶν ρυάκων του· γραμμαὶ δὲ τῆς διαχωρίσεως τῶν ὑδάτων λέγονται τὰ ὄρια δύο παρακειμένων ἐπικρατειῶν ποταμῶν· εἶνε δ' αὐταὶ συνήθως σειραὶ ὄρεων, ὡς αἱ Ἀλπεις, χωρίζουσαι τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Πάδου ἀπὸ τὰς τοῦ Ροδανῶ, τοῦ Ρήνου καὶ τοῦ Δουνάβεως.

Βροχαί.

Αἱ βροχαὶ δὲν εἶνε παντοῦ ἐπίσης ἀφθονοί· ἐν γένει δὲ αὐταὶ εἶνε ὀλιγώτερον δυναταί, καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ τῆς γειτνιασεως τῆς θαλάσσης, ἀν καὶ αἱ βροχεραὶ ἡμέραι εἶνε περισσύτεραι πρὸς βορρᾶν.

Βροχαὶ περιοδικαὶ καὶ πλημμυραὶ τῶν ποταμῶν.

Μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἡ περιοδικὴ ἐπάνοδος τῶν ἀνέμων ἐπαναφέρει κατ' ἔτος βροχὰς σταθερὰς κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τοῦ ἔτους· ἡ δὲ

μεγάλη ποσότης τοῦ ὕδατος ἢ ἐντὸς αὐτῶν πίπτουσα πρέπει συγχρό-
νως νὰ ἐκρέη, καὶ ἐντεῦθεν προκύπτουσιν αἱ τακτικαὶ πλημμύραι σχε-
δὸν ὅλων τῶν ποταμῶν τοῦ μέρους τούτου τῆς σφαίρας.

Ἡ πλημμύρα τοῦ Νείλου κατασταίνει εὐφορον τὴν λαμπρὴν κοιλά-
δα τῆς Αἰγύπτου· ἀλλ' εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν πρὸς ἀνατολὰς τῶν
Ἀνδῶν οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν κατοφι-
ρειαν διὰ νὰ ἐκρέωσῃ, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ταύ-
της καλύπτεται ὑπὸ ἑλῶν.

Λίμναι καὶ ἔ.λη.

Τὰ ὕδατα μὴ δυνάμενα διὰ τὴν πολλὰ βαθεῖαν θέσιν τόπων τιῶν
νὰ ἐκρέωσιν ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις καὶ σχηματίζουσι
τάς καλουμένας *λίμνας* καὶ τὰ *ἔ.λη*. Μεταξὺ δὲ τῶν λιμνῶν ὑπάρχου-
σὶ τινες, δι' ὧν διέρχονται ποταμοί, ὡς ἡ τῆς Κωνσταντίας καὶ ἡ
τῆς Γενεύης ἄλλαι δὲ δὲν ἔχουσι καμμίαν ἐκροήν, ὡς ἡ Κασπία, ἡ
Ἀράξη λίμνη κλ. αἱ τελευταῖαι δὲ αὐταὶ συνήθως εἶνε ἀλατούχοι.

Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα.

Μεταλλικὰ ὕδατα καλοῦνται τὰ ρέοντα ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ
γέμοντα μεταλλικῶν οὐσιῶν, οἷον θείου, σιδήρου κλ. Καλοῦνται δ' ἔτι
αὐτὰ *θερμὰ ὕδατα*, ὡς θερμαινόμενα ὑπὸ αἰτίας εἰσέτι ὄχι πολὺ γνω-
στῆς ἀποδοιδομένης συνήθως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θερμότητα τῆς γῆς.

Ἡ θερμότης τῶν ἐνίοτε εἶνε ἴση μὲ τὴν θερμότητα βράζοντος ὕδα-
τος· τοιαῦτα δὲ θερμὰ ὕδατα ὑπάρχουσι εἰς πλείστας χώρας καὶ πολ-
λὰ εἶνε χρήσιμα εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Τῶν πηγῶν τούτων τι-
νὲς παρουσιάζουσι μεγαλοπρεπὲς θέαμα· ὡς αἱ τοῦ Γευσέρου ἐν Ἰσ-
λανδίᾳ, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσι συνήθως ἐν σχήματι
πυραμίδος εἰς ὕψος 38 μέτρ. καὶ αἱ τοῦ Στρέκ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ, ὧν
τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσιν ἔτι πλέον τῶν ῥηθέντων.

Ἀτμόσφαιρα.

Ἡ *ἀτμόσφαιρα* εἶνε μίγμα διαφόρων ρευστῶν, τὰ ὅποια περικυ-
κλῶνουσι τὴν σφαῖραν μέχρι τοῦ ὕψους 70—90 χιλιομ. καὶ αὐτὸ
εἶνε ὁ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν.

Ὁ ἀήρ εἶνε διαφανής, καὶ ὅταν ὁ οὐρανὸς ᾖ καθαρός, φαίνεται
ὅτι ἔχει ὠραῖον κυανοῦν χρῶμα. Οὗτος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς
εἶνε 770 φορές ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος· στήλη δὲ ἀέρος ἀπὸ τῶν
ἀνωτάτων ὀρίων τῆς ἀτμοσφαίρας μέχρι τῆς θαλάσσης ἔχει βῆρος
ἴσον μὲ τὸ βῆρος στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδατος 10 1/2 μέτρ. ὕψους ἢ
στήλης ἰσοπαχοῦς ὑδραργύρου 757 χιλιοστομέτρων ὕψους.

Ὁ ἀήρ εἶνε μᾶλλον πυκνὸς καὶ δυσκινητότερος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας
τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὰς πεδιάδας ἢ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ἀποκα-
θιστάμενος ἐλαφρότερος εἰς ἔτι μεγαλειότερον ὕψος. Ἡ δικδοχικὴ αὕτη

ἐλάττωσις τῆς βερύτητος τοῦ ἀέρος παρέσχε τὸ μέσον τῆς μετρήσεως τοῦ ὕψους τῶν ὄρεων· διότι παρατηρήθη ὅτι στήλη ὑδραργύρου περι- κεκλεισμένη ἐντὸς ὀργάνου καλουμένου βαρομέτρου καταβαίνει καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν περισσότερον ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἡ θερμότης τῆς ἀτμοσφαιρας ἐλαττοῦται ἐπαισθητῶς, καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν εἰς ὑψηλότερους τόπους· διότι ἀραιότερας οὐσας τῆς ἀτμοσφαιρας εἰς τὰ ἀνώτερα αὐτῆς στρώματα, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου διέρχονται ἐν μικροτέρῃ θλάσει αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ ὑψηλότερα ὄρη εἶνε κεκαλυμμένα ὑπὸ ἀδιακόπου χιόνος· παρατηρήθη δ' ὅτι ἡ χιών ἀρχίζει νὰ πίπτῃ ἐπὶ μὲν τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς ὕψος 4900 μέτρ. ἐπὶ δὲ τῶν 45 μοιρ. πλάτους εἰς ὕψος 2000 μέτρ. καὶ πρὸς τὸν 60ον παράλληλον εἰς ὕψος 1100 μέτρων.

Καὶ ἄλλαι δ' αἰτίαι ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμο- σφαιρας κατὰ τὰς διαφόρους χώρας. Ἡ θερμότης εἶνε τόσον μεγαλει- τέρα ὅσον ὁ τόπος εἶνε πλησιέστερος εἰς τὸν ἰσημερινόν καὶ τὰνάπα- λιν μικρότερα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους. Ὡσαύτως αὕτη εἶνε ἔτι ἀνάλογος τῆς θέσεως τοῦ τόπου, καθότι αἱ μεσημβριναὶ κλιτύες τῶν σειρῶν τῶν ὄρεων εἶνε θερμότεραι τῶν ἄλλων κατωφε- ρειῶν. Ἐπίσης τὰ δυτικὰ παράλια οἰασδ' ἴποτε χώρας εἶνε θερμότερα τῶν ἀνατολικῶν παραλίων, καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλά- τούς αἱ χώραι τῆς Ἀμερικῆς εἶνε ψυχρότεραι τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώ- πης καὶ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὅτι τὸ βόρειον ἡμισφαίριον εἶνε θερμότερον τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Καὶ αἱ νῆσοι δὲ αὐταὶ αἱ κείμεναι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὠκεανοῦ ἔχουσι χειμῶνα ὀλιγώτερον δριμῦν καὶ θέρος ὀλι- γώτερον θερμόν ἢ αἱ ἄλλαι χώραι· διότι αἱ θάλασσαι διατηροῦσιν εἰς αὐτὰς θερμοκρασίαν μᾶλλον ὁμοίμορφον.

Μετέωρα.

Εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν συμβαίνουσι διάφορα φυσικὰ φαινόμενα, τὰ ὅποια καλοῦνται μετέωρα· εἶνε δὲ ταῦτα τριῶν ειδῶν μετέωρα· ἄ τοῦ φωτός· β' τοῦ ἡλεκτρισμοῦ· γ' τοῦ ὕδατος.

Μετέωρα τοῦ φωτός. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀντανακλᾷ καὶ διαθλᾷ τὰς ἀκτίνας τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου, ὥστε βλέπομεν τὸν ἥλιον πρὶν αὐτὸς ὑψωθῆ ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος, καὶ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ· τὸ φαινό- μενον δὲ τοῦτο καλεῖται *λυκαυγές*, ἢ δ' ἐρυθρότης ἐκείνη ἢ γεννω- μένη ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καλεῖται *ἠώς*.

Εἰς τὰς αὐτὰς δ' αἰτίας τῆς θλάσεως καὶ ἀντανακλάσεως τοῦ φω- τός ἐπὶ τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρας ὀφείλονται οἱ *κατοπτρισμοί*, καθ' οὓς τὰ ἀντικείμενα τά τε ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα καὶ τὰ ὑπὸ τὸν ὀ- ρίζοντα φαίνονται εἰς ἡμᾶς διπλᾷ, ἀνεστραμμένα, μετακεινημένα καὶ αἰωρημένα εἰς τὸν ἀέρα· τὸ φαινόμενον τοῦτο συχνότερα παρατη-

ρείται ἐν Αἰγύπτῳ, Σαχάρῃ, κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας κτλ. Ὡσαύτως οἱ παρήλιοι, οἵτινες παρέχουσι τὴν ταυτοχρόνον ἐμφάνισιν πολλῶν ἡλίων, αἱ παρασελήλαι, δι' ὧν βλέπομεν πολλὰς σελήνας, καὶ οἱ ἄλωες ἢ φωτεινὰ κύκλοι, οἵτινες σκεπάζουσι ἐνίοτε τοὺς δύο τούτους ἀστέρας. Καὶ τὸ οὐράνιον δὲ τόξον ἢ ἡ Ἴρις προκύπτει ἐκ τῆς διαθλάσεως ἢ ἀποσυνθέσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν σφαιριδίων τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς, τῶν διακεχυμένων ἐπὶ τοῦ ἀέρος.

Μετέωρα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ἀναγγέλλει τὴν παρουσίαν του εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν διὰ διαφόρων φαινομένων· τὰ γνωστότερα δὲ τούτων εἶνε ἡ ἀστραπή, ἡ βροχή, ὁ κεραυνός, τὸ βόρειον σέλας, αἱ πύρραι σφαῖραι, οἱ ἀερόλιθοι κτλ.

Εἰς τὰ νέφη παρατηροῦμεν ἐν καιρῷ ῥαγδαίας βροχῆς λάμπιν φωτός, ἥντινα συνήθως παρακολουθεῖ πολλάκις ἐπαναλαμβανόμενος πύταγος. Ἡ λάμπις αὕτη καλεῖται ἀστραπή, οὗσα μέγας ἠλεκτρικὸς σπινθήρ, μεταβαίνων ἀπὸ νέφους εἰς νέφος ἢ εἰς γῆνιν σῶμα, καὶ τότε καλεῖται κεραυνός, ὁ δὲ παρακολουθῶν αὐτὴν πύταγος καλεῖται βροχή.

Πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τῶν κακῶν τῶν ὑπὸ τῶν κεραυνῶν συμβαινόντων ἐφεῦρεν ὁ αἰμνηστὸς Φραγκλῖνος τὰ ἀντικεραυνία· ταῦτα δ' εἶνε μετἀλλιοι ῥάβδοι λήγουσαι πρὸς τὸ ἄνω εἰς ὄξύ, αἱ ὁποῖαι τιθέμεναι καθέτως ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν οἰκοδομῶν κτλ. καὶ συγκοινωνοῦσαι μετὰ τοῦ ἐδάφους διὰ μετἀλλίου σύρματος ἔλκουσι πρὸς ἑαυτὰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν νεφῶν καὶ τότε αὐτὸς διέρχεται δι' αὐτῶν ἄνευ βλάβης τῶν οἰκοδομῶν καὶ φθάνει εἰς τὴν γῆν.

Τὸ δὲ βόρειον σέλας εἶνε λαμπρὸν μετέωρον, φωτίζον συχνὰ τὰς βορείους χώρας τῆς Εὐρώπης, μέρη τινὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ γειτνιάζοντα μέρη τοῦ νοτίου πύλου· τούτου τὰ σχήματα καὶ χρώματα εἶνε λίαν ποικίλα· ἐν γένει δὲ παρουσιάζει ὄψιν τόξου κύκλου φωτεινοῦ, τὸ ὁποῖον ὀράγματα πυρὸς διατρέχουσι πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον διευθυνόμενα, ἀλλὰ ταῦτα ἐνίοτε τινάσσονται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαιρας ἀποδίδουσι σοφοὶ τινες τὰς πυρίνους σφαιρας, αἵτινες διατρέχουσι τὴν ἀτμόσφαιραν μετὰ μεγίστης ταχύτητος, συνοδευομένης τῆς πορείας τῶν ὑπὸ κεραυνῶν καὶ ὑπὸ τῆς πτώσεως τῶν καλουμένων ἀερόλιθῶν ἢ βολλῶν· δὲν γνωρίζομεν ὅμως εἰσέτι τὴν ἀληθῆ αὐτῶν καταγωγὴν. Καὶ τινες μὲν διίσχυρίζονται ὅτι εἶνε λίθοι ῥιπτόμενοι ἐκ τῶν ἠφαιστειῶν τῆς σελήνης, ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι εἶνε μικροὶ τινες πλανήται τοὺς ὁποῖους ἡ γῆ παρασύρει ἐκτὸς τῆς τροχιάς των.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμοσφαιρας ἀποδίδουσι ἔτι μικροὶ τινες καὶ ἀβλαβεῖς φλόγες, αἵτινες ἐν ὥρᾳ μέγιστα τρικυμίας φαίνονται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν ὀρέων καὶ ἄλλων μερῶν τῶν

πλοίων· αὐται δὲ καλοῦνται *Διδσκούροι*, *Κάστωρ* καὶ *Πολυδέκης*.

Μετέωρα τοῦ ὕδατος λέγονται ὅσα προέρχονται ἐκ τῶν ἀτμῶν οἵτινες ὑπάρχουσι πάντοτε εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς θερμότητος ἀναβαίνουσι ἀπὸ τῆς γῆς· ταῦτα δὲ εἶνε τὰ νέφη καὶ ἡ *οὐίχλη*, συνιστάμενα ἐκ λίαν μικρῶν ὑδατίνων σφαιριδίων· καὶ τὰ μὲν νέφη διαφόρους ἔχοντα μορφάς εἶνε ὑψηλὰ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἢ δὲ *οὐίχλη* πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, σχηματιζομένη κυρίως εἰς χώρας ἐλώδεις, ἢ διαβρεχομένης ὑπὸ πολλῶν ὑδάτων.

Τὰ ὑδάτινα ταῦτα τῶν νεφῶν σφαιρίδια, ὅταν γίνωσι μεγέλα καὶ συρρεῦσωσι, σχηματίζουσι *τάσταγιόνας*, αἰτινες ἐνεκα τῆς βαρῦτητός των καταπίπτουσι εἰς τὴν γῆν καὶ σχηματίζουσι τὴν *βροχήν*· ἐάν ὅμως τὰ ὑδάτινα ταῦτα σφαιρίδια μεταβληθέντα εἰς σταγόνας πρὶν καταπέσω παγώσωσι, τότε σχηματίζεται ἡ *χάλαξα*. Ὅταν δὲ οἱ ἀτμοὶ νέφους τινὸς πρὶν μεταβληθῶσι εἰς σταγόνας βροχῆς παγώσωσι, τότε καταπίπτουσι εἰς *χιονάδας* χιόνος. Ἄρσος δὲ καλεῖται ἡ ὑγρασία, ἢ ἐπικαθημένη ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐν ὄρα νημερίας καὶ αἰθρίου οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας διαφόρων σωμάτων κειμένων ἐν ὑπαίθρῳ· προέρχεται δὲ αὕτη ἐκ τῆς συμπυκνώσεως τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμόσφαιρας ἐπὶ ψυχρῶν ἀντικειμένων τῆς γῆς· ἐάν ὅμως τὰ σώματα ταῦτα ἔχωσι θερμοκρασίαν κατωτέραν τοῦ 0 τοῦ θερμομέτρου κελωμένου, τότε μεταβάλλεται εἰς πάχνην, ἣτις εἶνε παγωμένη δρόσος.

Εἰς τὰ μετέωρα ὡσαύτως ἀνάγονται τὰ καλούμενα *πυλωόμενα* σώματα, αἵτινα εἶνε μικραὶ φλόγες, παρατηρούμεναι κατὰ τὴν νύκτα πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐπὶ τόπων ἐν οἷς γίνεται σῆψις ζωικών οὐσιῶν· οἷον νεκροταφείων κτλ. προέρχονται δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ σπυροῦχοῦ ὑδρογονικῆ ἀερίου, τοῦ ἀναπτυσσομένου κατὰ τὴν σῆψιν ζωικών οὐσιῶν καὶ ἔχοντος τὴν ιδιότητα, ὅταν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, νὰ ἀνάπτῃ.

Διάττοιτες ἀστέρες δὲ λέγονται μικρὰ φωτεινὰ σώματα ὅμοια μετὰ τὰ ὅποια κατ' αἶθριον νύκτα αἰφνης σχηματιζόμενα κινουνται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ σβύνουσι, οὐδένιχνος ἀφήνοντα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. Ὅμοια δὲ ταῦτά τινες τῶν ἀστρονόμων ὡς σώματα κινούμενα περὶ τοῦ ἡλίου, καὶ ὅταν προσεγγίσωσι κατὰ τὴν παρεῖαν των πολὺ τὴν γῆν ἐκλυθῶσι ὑπ' αὐτῆς, τότε καθίστανται ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῳ φωτίζοντα, παλλάκις δὲ καταπίπτουσι εἰς ὄλοκληρῳ ἢ κατὰ μέρος.

Ἄνεμοι.

Ἄνεμοι λέγονται αἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῳ κινήσεις τοῦ ἀέρος ἀφ' ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. Αἰτίαι δὲ τῶν ἀνέμων δύνανται νὰ ᾖνε ἡ θερμότης ἢ ἐκτείνουσα τὸν ἀέρα εἰς τινὰς τὰς μερῶν, τὸ ψῦχος τὸ παρόχθον κενόν τι ὅταν οἱ ἀτμοὶ μεταβάλλωνται

εις βροχὴν, ἢ ἔλιξι τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, καὶ ἢ περὶ τὸν ἄξονα περιστροφὴ τῆς γῆς.

* *Άνεμοὶ καροικοὶ* καλοῦνται οἱ πνέοντες πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν· τοιοῦτοι δὲ εἶνε· 1ον οἱ ἀπόγαιοι ἄνεμοι καὶ οἱ ἐμβάται, προκύπτοντες ἐκ τῆς ἀνίσου θερμάνσεως τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης καὶ τὴν μὲν ἡμέραν πνέει ὁ ἄνεμος ἐκ τῆς θαλάσσης ὡς ἐμβάτης πρὸς τὴν ξηρὰν, τὴν δὲ νύκτα ὡς ἀπόγαιος ἐκ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν· 2ον οἱ ἐπισηταὶ ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ, οἵτινες πνέοντες ἀκαταπαύστως ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς μεταξύ τῶν τροπικῶν ἀποδίδονται εἰς τε τὴν ῥοὴν τοῦ ψυχροῦ ἀέρος ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὴν περὶ τὸν ἄξονα περιστροφὴν τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἀήρ ὁ ἀπὸ τῶν πόλων πνέων ἐνταῦθα μὴ ἀκολουθῶν μετ' ἀρκετῆς ταχύτητος φαίνεται ὅτι φέρεται ἀκαταπαύστως πρὸς δυσμὰς.

Ὡς ἀνέμους κανονικοὺς δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ἰκαί τοὺς Μουσωνίους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, οἵτινες πνέουσιν ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, καὶ ἐκ τοῦ βορειανατολικοῦ κατὰ τοὺς ἄλλους ἑξὶ μῆνας. Ἐν τούτοις οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἐπὶ ἑξ ἑβδομάδας κατὰ τὸ διάστημα ἐκάστης ἀλλαγῆς ποικίλλουσι καὶ τότε εἶνε ἀναμειγμένοι μὲ γαλήνην, καταιγίδας καὶ θυέλλας.

Αἱ εὐκρατοὶ ζῶναι ἔχουσιν ἀνέμους μεταβλητοὺς καὶ ἀκανονίστους· τοιοῦτοι δὲ εἶνε ὁ Σαμόνη ἐν Ἀραβίᾳ καὶ Σαχάρῃ, ὁ Σιρρόκος ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐνίοτε ἐν Ἑλλάδι. Οὗτοι φαίνονται μὴ ὑποκαίμενοι εἰς θυέλλας, αἵτινες καταστρέφουσι τὰς ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης χώρας.

Ὅταν δύο ἄνεμοι ἐναντίοι συναντῶνται, παύσεται ταχέως ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα σίφων, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ μέρη τῆς σφαίρας προσβάλλονται. Οὗτος ὅτε καταρροφᾷ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ καὶ σύρει καὶ θραύει τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια συναντᾷ ἐπὶ τῆς διαβάσεώς του ὅτε δὲ ἀποξηραίνει τὰ ἔλη καὶ τὰς λίμνας, ἐγείρει παμμεγέθους ὄγκους, τοὺς μεταφέρει εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, καὶ καλύπτει διὰ τὰς θραυσμάτων τῶν καὶ διὰ κατακλυσμοῦ ὑδάτων τὴν ξηρὰν, ἐφ' ἧς ἐκρήγνυται.

Μαγνητικὴ βελόνη.

Ἡ μαγνητικὴ βελόνη (ναυτικὴ πυξίς) στρέφει ἀκαταπαύστως ἐν τῶν ἄκρων τῆς πρὸς βορρᾶν καὶ τὸ ἄλλο πρὸς νότον. Εἰς ταύτην δὲ τὴν διεύθυνσιν τῆς βελόνης δύο ἀταξίαι συμβαίνουσιν ἢ ἀπόκλισις καὶ ἢ κλίσις.

Ἡ κλίσις εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ βελόνη κίμνει μετὰ τοῦ σημερινοῦ τοῦ τόπου εἰς ὃν εὐοίσκεται· εἶνε δὲ αὕτη διχόφορος εἰς διαφόρους χώρας καὶ ἀκαταπαύστως ποικίλλει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

Ἡ ἀπόκλισις εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποίαν ἡ μαγνητικὴ βελόνη ματίζει μετὰ τοῦ ὀριζοντος. Καὶ εἰς μὲν τὰς παρὰ τὸν ἰσημε

χώρας ἢ βελόνῃ αὐτῇ μένει ὀριζόντιος, καθ' ὅσον ὁμως πλησιάζομεν πρὸς βορρᾶν τὸ βόρειον ἄκρον τῆς κλίνει πρὸς τὴν γῆν, τὸ δὲ νότιόν τῆς ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ.

Προϊόντα τῶν διαφορῶν ζωνῶν.

Φυτά.

Τὰ διάφορα εἶδη τῶν φυτῶν δὲν ἐπιδίδουσιν ἐπίσης εἰς ἅπαντα τὰ κλίματα, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν φαίνεται ὅτι περιλαμβάνεται ἐντὸς τινος πλάτους ἢ μᾶλλον ὑπὸ θερμοκρασίαν ἰδιαιτέραν.

Ἡ κατεψυγμένη ζώνη παράγει ὀλίγα εἶδη φυτῶν· ἐν αὐτῇ φύονται ἐν ἀφθονίᾳ βρούα, λειχῆνες, πτερίδες, εἶδη τινὰ μύρων καὶ τινὰ δένδρα· οἶον σημύδαί καὶ ἰτέαι, ἀλλὰ πάντοτε εἰς θαμνώδη κατῆστασιν· μόνῃ δὲ ἡ Λαπωνία κατὰ ταύτην τὴν ζώνην παράγει σίκαιλιν καὶ λαχανικὰ καὶ ἔχει δάση ἀπὸ ἐλάτας.

Εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην ἡ πεύκη καὶ ἡ ἐλάτη ἐκτείνονται μέχρι τῆς κατεψυγμένης ζώνης, εἰς τινὰ δὲ μέρη καὶ ἐντὸς αὐτῆς. Πρὸς νότον δὲ προχωροῦντες εὐρίσκομεν τὴν φηγόν, τὴν δρῦν, τὴν σφένδαμον, τὴν πετελέαν, τὴν φιλύραν, τὴν κέδρον, τὴν κυπρίσσον, τὸν φελλόν. Ἡ μηλέα ἀρχεται νὰ φύεται ἀπὸ τῆς 60° πλάτους· ἡ κερασεῖα ἐκτείνεται ἔτι πλέον πρὸς τὸν πόλον, εἴτα ἀρχεται ἡ ἀπιδέα πάντοτε πλησιάζουσα πρὸς τοὺς τροπικούς· μετὰ ταῦτα ἡ δαμασκηνέα, ἡ καστανέα, ἡ καρυὰ, ἡ ἀμπελος, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ πορτοκαλεῖα ἐκτεينوμένη εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην καὶ κατέχουσα ἐπὶ τῆς γῆς περισσοτέραν θέσιν οἰουδήποτε ἄλλου ὀπωροφόρου δένδρου. Τὰ διαφορα εἶδη ταῦ οἴτου εἶνε διεσπαρμένα καθ' ἅπασαν τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ δὲ ὀρύζιον καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἶνε ἀφθονα εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας.

Ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ ὠρμάζουσιν οἱ εὐχυλότατοι καὶ ἀρωματικώτατοι τῶν καρπῶν, καὶ ἅπαντα ἡ φυσικὴ ὑπαρξίς ἔχει περισσοτέραν ζωηρότητα καὶ λαμπρότητα. Ἐνταῦθα βλέπομεν δένδρα λίαν ὑψηλὰ καὶ παμμεγέθη, ὡς τὸ βαοάβ· ὡσαύτως φύεται τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ φοῖνιξ, τὸ ἀρτόδενδρον, τὸ κακάον, ἡ βανίλλη, ἡ κανέλλα, τὸ μοςχοκάρυον, τὸ πεπερόδενδρον κτλ.

Ἄλλ' ἢ εἰς τὰς ζώνας αὐτῆς διαίρεσις τῶν φυτῶν κατὰ τὰ διάφορα πλάτη δὲν εἶνε πάντοτε ἀκριβής· διότι καὶ ὑπ' αὐτὸν ἰὸν ἰσημερινὸν βλέπομεν παραγόμενα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὑψηλῶν ὄρεων προϊόντα τῶν εὐκράτων χωρῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν δένδρα τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν· εἰς τινὰ δὲ μέρη τῆς εὐκράτου ζώνης αἱ χαμηλαὶ χώραι παράγουσι καρποὺς τῶν θερμότερων χωρῶν.

Ζῷα.

Ἐκ τῶν ζῶων ἄλλα μὲν ζῶσι μόνον ἐπὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης· οἶον ἡ λευκὴ ἀρκτος, αἱ ῥένναι, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, ἣτις ἐκτείνεται

ἔτι μικρὸν εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ σαρθέριον, τὸ κακοῦμι, ὁ κάστωρ, καὶ ἐν γένει ὅλα τὰ σισυροφόρα ζῶα κατοικοῦσι πρὸς τὰ βόρεια, εἰς τόπους σκεπασμένους ὑπὸ μεγάλων δασῶν καὶ ὀλίγον κατοικοῦμένους.

Αἱ παγωμέναι θάλασσαι κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν καὶ εἰδῶν τινων φωκῶν· ἐντεῦθεν ὡς λέγεται ἀναχωροῦσι κατ' ἔτος ἀπειράριθμοὶ ἀρίγγοι καὶ διασπείρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Καμτσιατικῆς.

Αἱ εὐκρατοι χῶραι παρέχουσιν ὀλίγα ἰδιάζοντα εἶδη· τούτων δ' ὁ σκύλος, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ βοῦς, τὸ πρόβατον ἠκολούθησαν τὸν ἀνθρώπον εἰς ὅλας τὰς μεταναστεύσεις· ἐνταῦθα ὀλίγιστα εἶνε τὰ σαρκοθώρα καὶ ἐπίφοβα θηρία· οἷον ἡ ἄρκτος, ὁ λύκος καὶ ὁ ἀέτος· τὰ δ' ἄγρια ζῶα εἶνε πολλὰ· οἷον ὁ λαγιδεύς, ὁ λαγῶς, ἡ ἔλαφος, πλήθος ἐνδημικῶν πτηνῶν κτλ· τὰ δὲ ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἔρχονται ἐξ ἄρκτου καὶ μεσημβρίας.

Αἱ δὲ θερμότεραι χῶραι παράγουσι τὰ τρομερώτατα τῶν θηρίων· τὸν λέοντα, τὸν τίγριν, τὴν ὕαινν, τὸν πάνθηρα, τοὺς ὄφεις, τοὺς κροκοδείλους κτλ. Ὡσαύτως δὲ τὰ μέγιστα καὶ ἰσχυρότατα πτηνὰ καὶ τετραπόδα· οἷον τὴν στρουθοκάμηλον, τὸν κόνδορα, τὸν ἐλέφαντα, τὸν βινόκεων, τὸν ἵπποπόταμον, τὴν καμηλοπάρδαλιν, καὶ τέλος τὴν κάμηλον, τὴν ὁποίαν ὁ ἀνθρώπος ἐξήπλωσεν εἰς πολλὰς εὐκράτους χώρας. Ἐπίσης τρέφουσιν ἕντομα λαμπρότατα καὶ πτηνὰ μὲν ὠραϊότερα πτερά· οἷον τὸν ψιττακόν, τὸ κολίθριον, τὰ παραδείσια πτηνὰ κτλ. Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ νέα ἡπειρος οὐδὲν τρέφει τῶν μεγάλων τετραπόδων.

Ἀνθρώπινον γένος.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οἱ διεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἓν μόνον γένος· ἀλλὰ διαιροῦνται εἰς πολλὰς φυλάς, τὰς ὁποίας τὸ κλίμα, τὸ εἶδος τοῦ βίου ἢ ἄλλαι ἀγνωστοὶ αἰτίαι κατέστησαν ἀρετὰ πρὸς ἀλλήλας διαφόρους· τούτων δ' ἐπισημότεραι εἶνε·

α.) Ἡ *Καυκάσια ἢ λευκὴ φυλὴ*, ἣτις εἶνε διεσπαρμένη εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸ νότιον καὶ δυτικὸν τῆς Ἀσίας καὶ εἰς τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἄνθρωποι ἔχουσι χρῶμα λευκὸν ἢ μελαγχροινόν, μικρά, λεῖα καὶ διαφόρου χρώματος μαλλία, πυκνὸν γένειον, ὠσειδῆς κρανίον καὶ ὀλίγον ἐσχισμένον στόμα.

β.) Ἡ *Μογγολικὴ*, ἣτις εἶνε ἐξηπλωμένη εἰς τὴν λοιπὴν Ἀσίαν, εἰς μικρὸν μέρος τῆς βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Οἱ ἀνήκοντες εἰς ταύτην τὴν φυλὴν ἔχουσι χρῶμα ὠχρὸν, μαῦρα καὶ ἄγρια μαλλία, τραχὺ καὶ ἀραιὸν γένειον, ρίνα πλατεῖαν, πρόσωπον πλατύ, ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, προεξέχοντα μῆλα τῶν παρειῶν καὶ κρανίον σχεδὸν τετραγώνον.

γ.) Ἡ *Αἰθιοπικὴ ἢ μαύρη φυλὴ*, ἣτις κατοικεῖ ἅπασαν τὴν Ἀφρι-

κὴν πλὴν τοῦ βορείου μέρους αὐτῆς. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι μέλαν χρῶμα, μαῦρα, κοντά καιοῦλα μαλλία, ῥίνα σιμὴν, χεῖλη παχέα καὶ ἀνεστραμμένα, γένειον πυκνὸν καὶ τὸ ὀπισθεν τοῦ κρανίου ἐπίπεδον.

δ.) Ἡ Ἀμερικανική, ἥτις ἐξαπλοῦται καθ' ἅπασαν τὴν ἐπίλοιπον Ἀμερικὴν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκόφαιον, μαῦρα, τραχέα καὶ στιλπνά μαλλία γένειον ἀραιόν, πρόσωπον πλατύ, κρανίον περὶ τοὺς κροτάφους πεπιεσμένον, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ καὶ ἐξέχοντα μῆλα τοῦ προσώπου.

ε.) Ἡ Μαλαική, ἥτις κατοικεῖ τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι χρῶμα καστανόν, πυκνά, μαῦρα καὶ οὔλα μαλλία, ῥίνα πλατεῖαν, στόμα μέγα καὶ κρανίον πεπιεσμένον περὶ τοὺς κροτάφους.

Θρησκείαι.

Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν τῆς θεότητός τινος· ἀλλ' ἅπαντες δὲν λατρεύουσι ὁμοίως τὸ Θεῖον. Αἱ πρώτισται θρησκείαι αἱ ἐξηπλωμέναι ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Μωαμεθανισμὸς, ὁ Βραχμανισμὸς, ὁ Βουδισμὸς· αὗται δὲ ἀναγνωρίζουσι ἓνα μόνον θεόν, καὶ ὁ πολυθεῖσμός περιλαμβάνων ἅπασας τὰς θρησκείας τὰς διδασκούσας τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεοτήτων.

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ ἀποκαλυφθεῖσα θρησκεία ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἶνε δ' ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων λαῶν καὶ ἐξασκεῖται ὑπὸ τοῦ 1/3ου σχεδὸν τῶν κατοίκων τῆς γῆς. Διαιρεῖται δ' αὕτη εἰς τρεῖς μεγάλους κλάδους·

1) Τὴν Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν θρησκείαν, εἰς τὴν ὑπάγονται ἔτι καὶ αἱ αἰρέσεις τῶν Νεστοριανῶν, Κοπτῶν, Ἀρμενίων καὶ Ἰακωβιτῶν.

2) Τὴν Καθολικὴν θρησκείαν, τῆς ὁποίας πνευματικὸς ἀρχηγὸς εἶνε ὁ πάπας.

3) Τὴν τῶν Δισμαρτυρομένων θρησκείαν, διηρημένην εἰς πολλὰς αἰρέσεις, ὧν ἐπισημότεραι εἶνε ὁ Λουθηρισμὸς ἢ ἡ εὐαγγελικὴ θρησκεία, ὁ Καλθινισμὸς ἢ ἡ τῶν ἀγαμορφῶν καὶ ἡ Ἀγγλικανὴ ἢ ἐπισκοπικὴ.

Ὁ Ἰουδαϊσμὸς δὲν ἐπικρατεῖ εἰς κανέν μέρος· διότι οἱ Ἑβραῖοι εἶνε διεσπαρμένοι καθ' ἅπασαν τὴν γῆν καὶ διατηροῦσι τὸν ἀρχαῖον νόμον τοῦ Μωϋσέως.

Ὁ Μωαμεθανισμὸς ἢ Ἰσλαμισμὸς διαιρεῖται εἰς δύο ἐπισημότερας αἰρέσεις· 1ον τὴν τῶν Σουνιτῶν, οἵτινες πλὴν τοῦ Κορανίου παραδέχονται καὶ βιβλίον τι παραδόσεων καλούμενον Σουννά· 2 τὴν τῶν Σχίιτῶν ἢ ὀπαδῶν τοῦ Ἀλλῆ, οἵτινες ἀπορρίπτουσι τὸ Σουννά.

Ὁ Βραχμανισμός, οὗτινος οἱ ὄπαδοὶ λατρεύουσι πολλοὺς ὑποδεστέρους θεοὺς, ἀλλ' ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν μιᾶς ἀνωτέρας θεότητος.

Ὁ Βουδισμὸς ἔχει πολλὴν σχέσιν μὲ τὸν Βραχμανισμὸν καὶ εἶνε πολὺ ἐξηπλωμένος· διαιρεῖται δ' εἰς πολλοὺς κλάδους· τούτων οἱ μὲν ἔχουσιν ἀρχηγὸν τὸν *Salai-lāmar*, ἱερέα ὡς θεὸν τιμώμενον καὶ θεωρούμενον ὡς μηδέποτε ἀποθνήσκοντα· ἄλλοι δ' ἀποδίδουσι εἰς τὸν Βούδαν τὸ ὄνομα τοῦ *Σομοροκόδοτος*. Τῆς θρησκείας δὲ ταύτης ἀίρεσις τις ἐν Κίνα καλεῖται θρησκεία τοῦ Φωῆ. Εἰς τὸν Βουδισμόν δὲ πρέπει νὰ ἀποδοθῇ καὶ ἡ ἐν Ἰαπωνίᾳ *Σιροτατρεία* ἢ θρησκεία τοῦ Σίντου.

Εἰς ταύτας τὰς θρησκείας προσθετέα ἡ τῶν *Σείκων* εἰς τὸ Ἰνδοστάν, καὶ ἡ τοῦ *Κομφουκίου* εἰς τὴν Κίνα, αἵτινες διδάσκουσιν ἐν ὄν παντοδύναμον.

Ἡ *πολυθεία* ἢ ἡ τῶν ἐθνικῶν θρησκεία, ἥτις πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς γνωστὰς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χώρας, ἐξέλιπε σχεδὸν ἐξ ἀπασῶν τῶν πολιτισμένων χωρῶν.

Ὁ *Φετιχισμὸς* εἶνε ἡ ἀγροικότερα ὄλων τῶν θρησκείων τῶν παραδεχομένων πολλοὺς θεοὺς. Καλοῦνται δὲ *φετιχ* ὅλα τὰ ἐμψυχα ἢ ψυχα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια λαοὶ δεισιδαίμονες λατρεύουσι. Ὁ *φετιχισμὸς* εἶνε ἐξηπλωμένος ὑπὸ διαφόρου μορφᾶς εἰς πολλοὺς ἀγρίους λαοὺς.

Πολιτισμός.

Οἱ λαοὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου των καὶ τὰς προόδους των εἰς τὰς τέχνας δύνανται νὰ διαιρεθῶσι εἰς 3 τάξεις· εἶνε δὲ αὗται·

1) Οἱ *ἀγριοί*, οὗτινες ὡς θρησκείαν ἔχουσι δεισιδαιμονίας τινὰς, δὲν γνωρίζουσι τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, καὶ ἡ βιομηχανία των περιορίζεται εἰς μικρὰν τινα κηπουρίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τὴν θήραν· εἶνε δὲ συνήθως νομάδες καὶ σχηματίζουσι πάντοτε μικροὺς λαοὺς.

2) Οἱ *βάρβαροι* ἢ *ἡμιπολιτισμένοι* λαοὶ ἔχουσι θρησκείαν καὶ νόμους καὶ γνωρίζουσι πολλὰς τέχνας ὡς καὶ τὴν γραφὴν· τούτων οἱ μὲν εἶνε δεδομένοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν καὶ λέγονται *γεωργοί*, οἱ δὲ εἰς τὴν ποιμενικὴν καὶ λέγονται *ρομάδες*.

3) Οἱ *πολιτισμένοι* λαοὶ ἔχουσι τελειοποιήσει τὰς μηχανικὰς τέχνας, καὶ διὰ τῶν φώτων, τῶν σοφῶν νόμων καὶ τοῦ ἐμπορίου των ὑπεραυξάνουσι τὸν πληθυσμὸν, τὴν εὐπορίαν καὶ ἐγγίνει τὴν εὐδαιμονίαν των.

Τ Ε Λ Ο Σ .

ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΗ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙΣ ΣΧΟΛΕΙΟΙΣ
ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

ΚΑΤ' ΕΓΚΡΙΣΙΝ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΥΠΟ

Α. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ,

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Βαρθολαίου Λυκείου.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ ΠΕΜΠΤΗ

Μετὰ μεγάλων μεταρρυθμίσεων καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἤδη προσαρτω-
μένων εἰς τὴν Ἑλλάδα χωρῶν.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ.

ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 56.

1882.

Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἄριθ. Πρωτ. 8928.
Διεκπ.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 21 Ἰουνίου 1863.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

ΤΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τοὺς κυρίους Σχολάρχας καὶ Ἑλληνοδιδασκάλους.

Γνωστοποιούμεν ὑμῖν ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀθ. Σακελλαρίου
καθηγητοῦ φιλοπονηθεῖσα *Στοιχειώδης Γεωγραφία Πολιτικῆς*
Μαθηματικῆ καὶ Φυσικῆ πρὸς χρῆσιν τῆς ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς
Σχολείοις σπουδάζουσας Νεολαίας, ἐξετασθεῖσα δεόντως, ἐνεκρί-
θη παρ' ἡμῶν ὡς διδακτικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς Γεω-
γραφίας· ὅθεν θέλετε μεταχειρίζεσθαι καὶ ταύτην μετὰ τῶν
ἄλλων μέχρι τῆς ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργείου περὶ τῶν προτι-
μητέων ἐκ τῶν ἐγκεκριμένων διδακτικῶν βιβλίων.

Ὁ Ὑπουργός

Β. Α. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ.

3881

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΝΕΩΤΕΡΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΑΙ ΓΕΝΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

(Ἐκ τῆς Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς Γεωγραφίας).

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἣτις περιγράφει τὴν γῆν.

Ἡ Γεωγραφία διαιρεῖται εἰς τρία· α. εἰς *Μαθηματικὴν Γεωγραφίαν*, ἣτις θεωρεῖ τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζει αὐτῆς τὸ μέγεθος καὶ πλάτος, τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὴν θέσιν, τὰς κινήσεις καὶ τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα· β. εἰς *Φυσικὴν Γεωγραφίαν*, ἡ ὁποία πραγματεύεται περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς γῆς φλοιοῦ, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διαπλάσεως, τῆς περικυκλοῦσης αὐτῆς ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων· γ. εἰς *Πολιτικὴν Γεωγραφίαν*, ἣτις πραγματεύεται περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς γῆς εἰς διάφορα κράτη, περὶ τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς ἀποικιστικῆς, τῶν ἠθῶν, τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς εὐπορίας καὶ δυνάμεως ἐκάστου τῶν ἐπ' αὐτῆς κρατῶν.

Σφαῖρα λέγεται σῶμα στερεόν, τὸ ὅποιον πανταχοῦθεν περατοῦται ὑπὸ καμπύλης ἐπιφανείας, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσότητος ἀπὸ τινος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς σημείου, τὸ ὅποιον ὀνομάζεται *κέντρον* (α).

Εἰς ἐκάστην περιστρεφομένην σφαῖραν ὑπάρχουσι δύο σημεῖα ἀντικείμενα τῆς ἐπιφανείας τῆς, τὰ ὅποια δὲν συμπεριστρέφονται, ταῦτα καλοῦνται *πόλοι*· καὶ ὁ μὲν πρὸς βορρᾶν καλεῖται *πόλος Ἀρκτικὸς* ἢ *Βόρειος*, ὁ δὲ πρὸς νότον *πόλος Ἀρταρκτικὸς* ἢ *Νότιος*.

Ἡ γῆ, **σχῆμα** ἔχουσα στρογγύλον, ἀπεικονίζεται διὰ τεχνικῆς σφαῖρας, ἣτις περὶ τοὺς πόλους εἶνε πεπιεσμένη καὶ ἐξωγκωμένη περὶ τὴν ἰσημερινόν.

(α) Ἡ σφαῖρα ἣτις παριστᾷ τὴν γῆν λέγεται ὑδρόγειος ἢ γηίνη, ἡ δὲ παριστᾷ τὸν ὅλον τοῦ οὐρανοῦ μετὰ τοὺς διάφορους ἀστέρας λέγεται οὐράνια ἢ ἡμικύβητος. Πίναξ δὲ τῆς γῆς ἢ καθολικὸς χάρτης λέγεται τὸ ἀπεικόνισμα αὐτῆς τῆς γῆς ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας· ἀπεικόνισμα μέρους τῆς γῆς ἐπὶ χάρτου λέγεται πίναξ εἰδικὴ ἢ ἀπλῶς χάρτης, καὶ τὸ ἄθροισμα πολλῶν ὁμοῦ πινάκων ὀνομάζεται *Γεωγραφικὸς ἄτλας*.

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἡ *Ἄξων* τῆς γῆς λέγεται ἡ νοουμένη εὐθεία γραμμὴ, ἣτις ἐνώνει τοὺς δύο πόλους τῆς σφαίρας, καὶ περὶ τὴν ὁποίαν ἡ γῆ περιστρέφεται εἰς 24 ὥρας ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς (α).

Κύκλος λέγεται ἡ ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς περατουμένη περιφερὴς ἐπιφάνεια, εἰς τὴν ὁποίαν ὄλαι αἱ ἀπὸ τοῦ μέσου σημείου ἀγόμεναι εὐθεῖαι ἐπὶ τὴν εἰρημένην καμπύλην εἶνε ἴσαι πρὸς ἀλλήλας.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παράλληλων, τῶν ὁποίων τὸ εἰς τὸ μέσον σημεῖον εἶνε ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθέτου εἰς τὰ ἐπίπεδά των.

Κύκλοι μεγάλοι καλοῦνται οἱ σχηματιζόμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας καὶ διαιρούντων αὐτὴν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα ἡμισφαίρια.

Διὰ τὰ προσδιορίζομεν τὴν θέσιν ἑνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας ἐνοοῦμεν ἐπ' αὐτῆς κύκλους· τούτων δὲ σημειωτέοι εἶνε δύο μεγάλοι ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ὁ πρῶτος Μεσημβρινὸς, καὶ τέσσαρες μικροί, οἱ δύο Τροπικοὶ καὶ οἱ δύο Πολικοὶ κύκλοι.

Ἰσημερινὸς λέγεται μέγας κύκλος ἀπέχων ἐπίσης ἀπὸ τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον καὶ εἰς Νότιον ἡμισφαίριον· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ἐπ' αὐτοῦ αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μὲ τὰς νύκτας.

Μεσημβρινὸς λέγεται μέγας κύκλος διερχόμενος διὰ τῶν δύο πόλων καὶ τέμνων καθέτως τὸν ἰσημερινόν· ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διότι ὅταν ὁ ἥλιος διερχῆται δι' αὐτοῦ γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους· καὶ οὗτος διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Ἀνατολικὸν καὶ εἰς Δυτικὸν ἡμισφαίριον. Πρῶτος δὲ μεσημβρινὸς λέγεται ὁ ἐξ οὗ ἀρχόμεθα ἐπὶ τῆς σφαίρας νὰ μετῶμεν· ὁ δὲ διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου διαιρεῖ τὴν γῆν ἐπίσης εἰς δύο ἡμισφαίρια, τῶν ὁποίων τὸ μὲν περιλαμβάνει τὸν Παλαιόν, τὸ δὲ τὸν Νέον κόσμον.

ΣΗΜ. Μεσημβρινοὶ εἶνε ἄπειροι, ἀλλ' ἐκ συμφώνου οἱ Εὐρωπαῖοι κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα εἶχον παραδεχθῆ ὡς πρῶτον ἢ συνθηματικὸν μεσημβρινόν τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου κειμένης εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀφρικῆς· ἦδη ὅμως ἕκαστον ἔθνος παραδέχεται ὡς τοιοῦτον τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἀστεροσκοπεῖου.

Τροπικοὶ λέγονται δύο κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες αὐτοῦ $23 \frac{1}{2}$ μοίρας· καὶ ὁ μὲν κείμενος μεταξύ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ Ἀρκτικοῦ πόλου λέγεται Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, ὁ δὲ

(α) Ἐνταῦθα ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγήσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς του τί λέγεται γραμμὴ εὐθεία, τί καμπύλη, τί ἐπιφάνεια ἐπίπεδος, τί κύκλος, κτλ. ταῦτα δὲ δύναται νὰ ἀναγνώσῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ Β' μέρους τῆς παρούσης γεωγραφίας.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Άλλος ὁ μεταξὺ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ ἀνταρκτικοῦ πόλου Τροπικὸς τοῦ Αἰγίου.

Πολικοὶ κύκλοι λέγονται δύο μικρότεροι κύκλοι παράλληλοι τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπέχοντες ἑκάτερος τῶν πόλων 23 1/2 μοίρας, καὶ ὁ μὲν ἔχων εἰς τὸ μέσον τὸν Ἀρκτικὸν πόλον ὀνομάζεται Ἀρκτικὸς πολικὸς κύκλος, ὁ δὲ ἄλλος Ἀνταρκτικὸς πολικὸς κύκλος.

Μοῖρα λέγεται τὸ τριακοσιοστὸν ἑξακοσιοστὸν παντὸς κύκλου εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ· ὑποδιαιρεῖται δὲ ἡ μοῖρα εἰς ἐξήκοντα πρῶτα λεπτά, καὶ τούτων ἕκαστον εἰς ἐξήκοντα δευτέρα κτλ. γράφονται δὲ οὕτω 400 6' 23" (=40 μοῖραι, 6 πρῶτα λεπτά καὶ 23 δευτέρα).

ΣΗΜ. Πᾶς κύκλος διαιρεῖται ἔτι δεκαδικῶς εἰς 400 βαθμούς, ἕκαστος δὲ βαθμὸς εἰς 100 πρῶτα λεπτά, καὶ πᾶν πρῶτον λεπτὸν πάλιν εἰς 100 δευτέρα γράφονται δὲ οὕτω 406 55' 45" (40 βαθμοί, 55 πρῶτα λεπ. καὶ 45 δευτέρα).

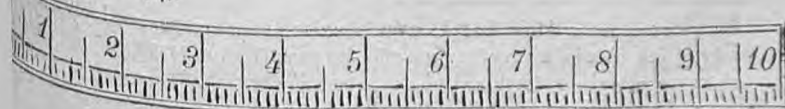
Ἡ γῆ διαιρεῖται ἔτι εἰς πέντε ζώνας· 1 τὴν Διακεκαυμένην, ἥτις κείται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ ἔχει εἰς τὸ μέσον τὸν ἰσημερινόν. Ἐν αὐτῇ ἡ θερμότης εἶνε πολὺ μεγάλη· 2 τὰς δύο Εὐκράτους, τῶν ὁποίων ἡ μὲν εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Βορείου πολικοῦ κύκλου καλεῖται Βόρειος Εὐκράτος ζώνη, ἡ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγίου καὶ τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου ὀνομάζεται Νότιος Εὐκράτος ζώνη· 3 τὰς δύο Κατεψυγμένας τὴν Βόρειον καὶ τὴν Νότιον, καιμένας μεταξὺ τῶν πολικῶν κύκλων καὶ τῶν πόλων· ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε μέγιστον.

Καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ μικροὶ κύκλοι χρησιμεύουσι νὰ δεικνύωσι τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος ἑνὸς τόπου ἐπὶ τῆς σφαίρας. Καὶ πλάτος μὲν λέγεται ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, μῆκος δὲ ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Γνωστοῦ λοιπὸν ὄντος τοῦ μῆκους καὶ πλάτους ἑνὸς τόπου εὐρίσκομεν τὸν ζητούμενον τόπον ἐπὶ τῆς σφαίρας, ὅστις κείται ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς συμπτώσεως τῶν δύο κύκλων τοῦ μῆκους καὶ τοῦ πλάτους αὐτοῦ (α).

Ὁρίζων αἰσθητὸς λέγεται ἡ κυκλικὴ ἐκείνη περιφέρεια, τὴν ὁποίαν

(α) Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξηγῇ εἰς τοὺς μαθητὰς πρακτικῶς πῶς μετρεῖται ἐν γένει τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος τόπου τινὸς ἐπὶ τῆς σφαίρας.

Πρὸς καταμέτρησιν δὲ τῆς ἐκτάσεως μεταχειρίζονται οἱ γεωγράφοι τὸ γεωγραφικὸν μίλιον (=22, 843 ποδ.) σημειούμενον οὕτω 5 μίλια (=πέντε γεωγραφικὰ μίλια)· ἀλλ' ἡμεῖς τὸ δεκαδικὸν σύστημα ἀκολουθοῦντες μεταχειρίζομεθα διὰ τὴν καταμέτρησιν τῆς ἐκτάσεως τὸν βασιλικὸν πῆχυν, οὗ τὸ δέκατον εἶνε τὸ ἕξῃς:

σχηματίζει ὁ οὐρανὸς κύκλῳ ἡμῶν, ἰσταμένων ἐπὶ τόπου ἐλευθέρου καὶ ὑψηλοῦ.

Ὅριζων τοσητὸς λέγεται ἡ κυκλικὴ περιφέρεια, ἣτις σχηματίζει ἐπίπεδον παράλληλον μὲ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Ὁ αἰσθητὸς ὀρίζων διαιρεῖται εἰς τέσσαρα μέρη ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων 90 μοίρας· καὶ τὸ μὲν μέρος τοῦ ὀρίζοντος ὅπου φαίνεται ὅτι ἀνατέλλει ὁ ἥλιος λέγεται Ἀνατολή, τὸ δὲ μέρος ὅπου φαίνεται ὅτι δύει λέγεται Δύσις, τὸ δὲ μέρος τὸ ὅποιον ἔχομεν πρὸς τὰ δεξιὰ, ὅταν ἤμεθα πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμένοι, Μεσημβρία ἢ Νότος, καὶ τὸ ἀντίθετον Βορρᾶς ἢ Ἄρκτος.

Ἐκ τῶν τεσσάρων τούτων μερῶν πνεύσι καὶ οἱ τέσσαρες κυριώτεροι ἄνεμοι Βορέας, Νότος, Ἀπηνιῶτης καὶ Ζέφυρος ἢ Δυτικός ἄνεμος. Μεταξὺ δὲ τῶν τεσσάρων τούτων πάλιν ἐννοοῦνται τέσσαρα ἄλλα μέρη, τὸ Βορειανατολικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Βορειοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ τοῦ δυτικοῦ, τὸ Νοτιανατολικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ, τὸ Νοτιοδυτικὸν μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ τοῦ δυτικοῦ (α).

Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέρη παρίστανται ἐπὶ τοῦ χάρτου οὗτω· τὸ βόρειον ἢ ἀρκτικὸν εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ χάρτου, τὸ νότιον ἢ μεσημβριανὸν εἰς τὸ κάτω, τὸ ἀνατολικὸν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ παρατηρητοῦ, καὶ τὸ δυτικὸν εἰς τὰ ἀριστερά.

Κλίμα λέγεται ὁ διάφορος βαθμὸς τῆς θερμοκρασίας ἢ τοῦ θερμότητος καὶ τοῦ ψύχους ἐκάστου τόπου.

Ἀτμόςφαιρα λέγεται ὁ ἀήρ, ὁ ὅποιος περικυκλώνει, τὴν γῆν· συνίσταται δ' ἐκ διαφόρων ἀερίων καὶ χρησιμεύει εἰς ἀναπνοὴν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζώων καὶ φυτῶν.

Προϊόντα λέγονται·

α'. Ὅσα τρέφει ἢ παράγει ἡ γῆ καὶ εἶνε ζῶα, φυτὰ καὶ ὀρυκτά· καὶ ζῶα μὲν λέγονται ὅλα τὰ ὄντα, τὸ ὅποια ζῶσι καὶ μεταβαλίνουσιν ἐκ τινος τόπου εἰς ἄλλον εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων· φυτὰ δ' ὅσα φύονται ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε ἐντὸς τῶν ὑδάτων· οἷον τὰ δένδρα, οἱ θάμνοι καὶ τὰ χόρτα· καὶ ὀρυκτὰ ὅλα ὅσα ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς ἢ εὐρίσκονται ἐπ' αὐτῆς· οἷον τὰ μέταλλα κτλ.

β'. Ὅσα ἐκ τῶν φυσικῶν προϊόντων ἐξευγενίζονται διὰ τῆς τέχνης τῶν ἀνθρώπων καὶ καλοῦνται τεχνικὰ προϊόντα· ταῦτα δὲ ἀποτελοῦσι τὴν βιομηχανίαν.

ἔτι τὸ στάδιον (=1000 βασιλ. πήχ.), καὶ τὸ μυριάμετρον (=10000 βασιλ. πήχ.) διὰ δὲ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἐπιφανειῶν τὸν τετραγωνικὸν καὶ τὸ τετραγωνικὸν στάδιον καὶ τὸ τετραγωνικὸν μυριάμετρον.

(α) Γράφονται δὲ καὶ οὕτω ΒΑ, ΒΔ, ΝΑ, ΝΔ

Οἱ κάτοικοι ὅλου τοῦ κόσμου λογίζονται περὶ τὸ ἐν διελίονιον καὶ τριακόσια τριῶντα ἐπτὰ ἑκατομύρια (α), καὶ διαιροῦνται ὡς ἐκ τοῦ χρώματος καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου των εἰς πέντε φυλάς· εἶνε δὲ αὗται· 1 ἡ *Καυκασιακὴ* ἢ *Λευκὴ φυλὴ*· 2 ἡ *Μογγολικὴ*· 3 ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *Νιγηρικὴ*· 4 ἡ *Ἀμερικανικὴ*· 5 ἡ *Μαλαικὴ*.

Θρησκεία λέγεται ἡ λατρεία τοῦ ὑπερέκτου ὄντος. Κυριώτεραι δὲ θρησκείαι εἶνε ἡ *Χριστιανικὴ*, ἡ *Ἑβραϊκὴ*, ἡ *Μωαμεθανικὴ*, καὶ ἡ *Ἐθνικὴ* ἢ τῶν εἰδωλολατρῶν.

Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία διαιρεῖται εἰς τρεῖς μεγάλας διαίρεσεις· τὴν *Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον*, τὴν *Δυτικὴν* ἢ *Καθολικὴν* καὶ τὴν τῶν *Σιαμαρτυρομένων*.

Ἔθνος λέγεται λαὸς πολιτισμένος, ὅστις ἔχει τὴν αὐτὴν θρησκείαν, γλῶσσαν καὶ καταγωγὴν, τὰ αὐτὰ ἔθνη καὶ ἔθιμα καὶ κατοικεῖ συνήθως εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος τῆς γῆς.

Κράτος ἢ *ἐπικράτεια* λέγεται ὁ τόπος, τὸν ὅποιον κατοικεῖ καὶ ἐξουσιάζει ἓν ἔθνος.

Νομαδικαὶ φυλαὶ ἢ *στῖφη* λέγονται λαοὶ ἡμιπολιτισμένοι· ἢ ὅλως ἄγριοι κατοικοῦντες εἰς σκηνάς, καλύβας καὶ σπήλαια.

Κώμη ἢ *χωρίον* λέγεται ἡ ἑνωσις πολλῶν οἰκιῶν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος· ἐὰν δ' αἱ οἰκίαι ἦνε πολλαὶ τότε λέγεται *πόλις*.

Πολιτεῦμα λέγεται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιον κυβερνᾶται ἓν ἔθνος. Εἶνε δὲ τέσσαρα εἶδη πολιτευμάτων· α'. ἡ *Ἀπόλυτος μοναρχία*, ὅταν νόμος ἦνε ἡ θέλησις τοῦ ἡγεμόνος· β'. τὸ *Ἀριστοκρατικόν*· γ'. τὸ *Συνταγματικόν*, ὅταν ἄρχη ὁ βασιλεὺς περιοριζόμενος ὑπὸ συλλόγων ἀντιπροσωπευόντων τὸ ἔθνος· δ'. τὸ *Δημοκρατικόν*, ὅταν ἅπασ ὁ λαὸς λαμβάνη μέρος εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

Στόλος λέγεται ἄθροισμα πολλῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων· ἐὰν δὲ ἦνε ὀλιγώτερα τῶν 5 τὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ὄχι πολὺ μέγала λέγεται *στολίσκος*.

Ναυσταθμός λέγεται τὸ μέρος ὅπου ναυλοχεῖ ὁ στόλος κράτους τινός· *ναυπηγεῖον* δὲ τὸ μέρος ὅπου τὰ πλοῖα κατασκευάζονται.

(α) τούτων 350 ἑκατομ. εἶνε Χριστιανοί, 120 ἑκατ. Μωαμεθανοί, 5 ἑκατ. Ἑβραῖοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἔθνικοι διαφόρων θρησκειῶν.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς συνίσταται ἐκ δύο μερῶν, τῆς ξηρᾶς, ἢ ὁποία κατέχει τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας τῆς καὶ τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον κατέχει τὰ τρία τέταρτα αὐτῆς.

Τὰ διάτορα μέρη τῆς ξηρᾶς λέγονται ἤπειροι, νῆσοι, χερσόνησοι, ἰσθμοί, ἀκρωτήρια κτλ.

Ἡπειρος λέγεται ἐκτεταμένη ξηρά. Τοιαῦται δὲ εἶνε εἰς ἅπασαν τὴν γῆν πέντε ἢ Εὐρώπη, Ἀσία, Ἀφρική, Ἀμερική, Νέα Ὀλλανδία ἢ Αὐστραλία.

Νῆσος λέγεται ξηρά ἥτιον ἐκτεταμένη, περιβραχομένη πανταχόθεν ὑπὸ ὕδάτων· ἄβρσιμα δὲ πολλῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι κείνται πλησίον ἀλλήλων, λέγεται Ἀρχιπέλαγος, καὶ τοιοῦτον εἶνε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησος λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον ἐξέχει πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ περιλαμβάνεται ὑπ' αὐτῆς ἐκ τριῶν τούλκι-στον μερῶν.

Ἰσθμὸς λέγεται τὸ μέρος γῆς στενόν, τὸ ὁποῖον ἐνώνει δύο ξηρὰς καὶ χωρίζει δύο θαλάσσας.

Ἀκρωτήριον λέγεται ἄκρα γῆς, ἢ ὁποία ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶνε ἀπόκρημος καὶ ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀόφος λέγεται ὕψωμα γῆς μικρόν· ἐὰν δὲ αὐτὸ ᾔνε ὑψηλότερον καὶ πετρώδες, τότε λέγεται βουνόν· καὶ ἐὰν αὐτὸ ᾔνε ὑψηλότερον τοῦ βουνοῦ, ὀνομάζεται ὄρος. Σειρὰ δὲ ὀρέων λέγεται ἡ ἐνωσις πολλῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα κατέχουσι μεγάλην ἔκτασιν.

Κορυφή ὄρους λέγεται τὸ ὕψιστον μέρος τοῦ ὄρους· ἐπάρεια δὲ ἢ πρόποδες τὸ χαμηλότερον αὐτοῦ μέρος.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμένοι χῶροι ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὀμαλὴν καὶ ἐπίπεδον.

Ὀροπέδιον λέγεται τόπος ἐπίπεδος ἐκτεινόμενος ἐπὶ ὕψωματος ἢ ἐπὶ κορυφῆς ὄρους.

Κοιλιάδες λέγονται μικραὶ πεδιάδες κείμεναι μεταξύ δύο ὀρέων.

Ἡφαιστειον λέγεται ὄρος, τὸ ὁποῖον ἀναπέμπει κατὰ καιροῦς πῦρ, καπνὸν καὶ ἄλλας ὕλας μεμιγμένας, βραστόν ὕδωρ κτλ. αἱ δὲ ὅσαι αὐτοῦ αἱ εὐρισκόμεναι ἐπὶ τῶν κορυφῶν ἢ ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ ἠφαιστείου λέγονται κρατῆρες.

Πρηθὼν λέγεται ὄρος μεμονωμένον καὶ ἀπόκρημον, ἐν σχήματι κώνου ὑψούμενον.

Πβλαὶ ἢ στενὰ λέγονται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῶν ὀρέων αἰτινες καὶ στενάς διόδους (δερβένια) σχηματίζουσαι· τοιαῦται δ' εἶνε εἰς τὴν Ἑλλάδα αἱ Θερμοπύλαι.

Ἐρη
λάκεις κ
Ἄπα
τῆς γῆς
α'. Τ
ἀνατολ
β'. Τ
πρὸς δυ
γ'. Τ
τὴν Ἀφ
δ'. Τ
νοῦ τὸ ε
ε'. Τ
τὸ ἐκτε
Οἱ ὡ
ὄρους κ
Θάλα
ὄρος μετ
Πελά
κροτέρων
Κόλι
ὡς ὁ Κο
Αιμὴ
λεῖξ γὰ
τῶν ἀνέ
Ὀρμι
δὲ τὸ ἐν
Παρι
τοῦ ὄπο
Θις γ
λιαν ἢ ε
Σφρα
τῶν βρη
Αἰνη
ἀντικρο
Παί
θαλασσι
λάσσας
ταί π.λ
(α)
ἐν τῷ Ν

ος λέγεται ἐκτεταμένη ἄφορος χώρα καὶ ἀκατοίκητος, πολυκαλυμμένη ὑπὸ ἄμμου.

ἵα ὁμοῦ τὰ ἀλμυρὰ ὕδατα τὰ καλύπτοντα τὴν ἐπιφάνειαν καλοῦνται Ὁκεανός· διαιρεῖται δ' εἰς 5 μέρη·

ὄν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς τὸν καὶ τὸν νέον κόσμον πρὸς δυσμᾶς.

ὄν Μέγαν ἢ Εἰρηρικὸν ὠκεανόν, ἔχοντα τὸν ἀρχαῖον κόσμον πρὸς τὸν καὶ τὸν νέον πρὸς ἀνατολᾶς.

ὄν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, ἔχοντα πρὸς Β. τὴν Ἀσίαν, πρὸς Δ. τὴν Ἀφρικὴν καὶ πρὸς Α. τὴν Ὁκεανίαν (α).

ὄν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Βόρειον πόλον.

ὄν Νότιον Παγωμένον ὠκεανόν, ὄντα τὸ μέρος τοῦ ὠκεανοῦ ἐκτεινόμενον πρὸς τὸν Νότιον πόλον.

ὠκεανοὶ ὑποδιαιροῦνται εἰς θαλάσσας, κόλπους, λιμένας, κλπ.

ὠκεανοὶ λέγονται τμήματα ὠκεανοῦ, τὰ ὅποια εἰσχωροῦσι συνήθως ἐν τῶν ἠπείρων· ὡς ἡ Μεσόγειος θάλασσα.

ὠκεανὸν λέγονται τμήματα θαλάσσης εἰσχωροῦντα μεταξὺ δύο μιν ξηρῶν· οἷον τὸ Ἴόνιον πέλαγος.

ὠκεανὸν λέγεται ἡ βαθεῖα εἰσχώρησις τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηρὰν· οἷον ὁ Ἰνδικὸς κόλπος.

ὠκεανὸν λέγεται μικρὸς κόλπος, εἰς τὸν ὅποιον δύνανται ἐν ἀσφαλείᾳ διαμένωσι τὰ πλοῖα μὴ προσβαλλόμενα παντάπασιν ὑπὸ ἐμῶν.

ὠκεανὸν λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα· μυχὸς ὠκεανὸν λέγεται τὸ μέρος τοῦ κόλπου.

ὠκεανὸν λέγεται ἡ ἀκτὴ λέγεται τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς ἀπὸ τοῦ ὁρίου ἀρχεται ἡ θάλασσα.

ὠκεανὸν λέγεται σωρὸς κινητῆς ἄμμου συνηθροισμένης εἰς τὴν παραλία εἰς τὸ ἄκρον ποταμοῦ ἢ καὶ ἐντὸς τῆς θαλάσσης.

ὠκεανὸν λέγονται ῥηχὰ ἄμμώδη μέρη, ἐν οἷς παρασύρονται ὑπὸ τῶν ὀνείων ἢ ὑπὸ τῶν παλιρροίων τὰ πλοῖα καὶ χάνονται.

ὠκεανὸν λέγεται ἡ συστροφή τῶν ὑδάτων ἢ προκύπτουσα ἐκ τῆς ὕψους δύο ἐναντίων θαλασσίων ρευμάτων.

ὠκεανὸν λέγεται ἡ περιοδικὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις τῶν ὀνείων ὑδάτων, γινομένη δις τῆς ἡμέρας εἰς τὰς ἀνοικτὰς θαλάσσεις καὶ εἰς τοὺς ὠκεανούς· καὶ ἡ μὲν ἀνάβασις αὐτῶν ὀνομάζεται ἠμυρία, ἡ δὲ κατάβασις ἄμπωτις.

ὠκεανὸν λέγεται τὸ ἄθροισμα ἀπασῶν τῶν πρὸς Δ. τῆς Ἀσίας ἐκτετατῶν ὠκεανῶν κειμένων νήσων.

Σκόπελος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις ἐξέχει ὀλίγον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Υφαιλος λέγεται ὁ βράχος, ὅστις φθάνει σχεδὸν μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἶνε λίαν ἐπικίνδυνος εἰς τοὺς ναυτιλλομένους.

Πορθμὸς λέγεται μέρος στενὸν θαλάσσης, διὰ τοῦ ὁποίου συγκοινωνοῦσι δύο μεγαλείτεροι θάλασσα· ὡς ὁ τοῦ Εὐρίπου.

Τὰ δὲ ὕδατα τῆς ξηρᾶς σχηματίζουσι τὰς λίμνας, τὰς πηγὰς, τοὺς χειμᾶρους, τοὺς ποταμούς, κτλ.

Λίμνη λέγεται μεγάλη ἐντὸς τῆς ξηρᾶς ἕκτασις ὕδατος, συγκοινωνοῦσα ἐνίοτε μετὰ θαλάσσης ἢ μετὰ ποταμοῦ.

Πηγή λέγεται τὸ μέρος ὅθεν ἐξέρχεται ἐκ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ· ἀλλὰ πηγή καλεῖται ἔτι καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τῆς γῆς κατὰ τὰς ὑπωρεῖας τῶν ὀρέων ἢ καὶ εἰς αὐτάς τὰς πεδιάδας. Ἐκ τῆς ῥοῆς τούτων σχηματίζονται οἱ *ρύακες* καὶ ἐκ τῶν ρυάκων σχηματίζονται πάλιν τὰ *ποτάμια*.

Χείμαρρος ἢ *ξηροπόταμος* λέγεται τὸ ποτάμιον, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς ἢ τῆς χιόνος καὶ ξηραίνεται τὸ θέρος.

Ποταμὸς λέγεται ὁ συνιστάμενος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ρυάκων καὶ ποταμίων καὶ χυνόμενος συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν· ἐὰν δὲ χύνεται εἰς ἄλλον ποταμόν, τότε λέγεται *παραπόταμος*.

Ῥεῦμα ἢ *ρεῖθρον* ἢ *καίτη* τοῦ ποταμοῦ λέγεται ἡ αὐλαξ, ἐντὸς τῆς ὁποίας ρέουσι τοῦ ποταμοῦ τὰ ὕδατα· ὄχθαι δὲ ὀνομάζονται τὰ ἄκρα τοῦ ρεύματος, καὶ δεξιὰ μὲν ὄχθη λέγεται, ἣν ἔχει εἰς τὰ δεξιὰ ὁ διὰ πλοίου καταβαίνων ποταμόν καὶ ἔχων ἐστραμμένον τὸ πρόσωπόν του πρὸς τὴν ἐκβολὴν, ἀριστερὰ δ' ἡ ἄλλη ὄχθη.

Συμβολή ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος ὅπου ἐνώνονται ἐν ἡ πλείονα ποτάμια μὲ ποταμόν ἢ ποτάμιον.

Ἐκβολή ἢ *στόμιον* ποταμοῦ λέγεται τὸ μέρος, καθ' ὃ ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἀρμός ποταμοῦ λέγεται ὁ ὀφιοειδῆς ῥοῦς, τὸν ὁποῖον οὗτος σχηματίζει ἀπὸ τῶν πηγῶν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Καταβόθραι λέγονται τὰ χάσματα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα βυθίζονται ποτάμιον ἢ ποταμοὶ καὶ χύνονται.

Καταρράκται λέγονται οἱ πετρώδεις τόποι, τοὺς ὁποῖους οἱ ποταμοὶ εὐρίσκοντες ἐν τῇ πορείᾳ των ἀναχαιτίζοντας τὸν ῥοῦν των τοὺς ὑπερβαίνουσι, πολὺ συνάγοντες ρεῦμα καὶ βιαίως ἀνωθεν καταπίπτοντες.

Διῶρυξ λέγεται τεχνικὸν ποτάμιον, διὰ τοῦ ὁποῖου συγκοινωνοῦσι δύο ποταμοὶ πρὸς ἀλλήλους ἢ θάλασσα πρὸς θάλασσαν ἢ ποταμόν.

ΕΥΡΩΠΗ.

Ἡ Εὐρώπη εἶνε τὸ δέκατον πέμπτον τῆς κατοικουμένης γῆς, συνδεομένη πρὸς Α. μετὰ τῆς Ἀσίας. Ὅριζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ ὄρους Καυκάσου.

Αὕτη πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 18 κράτη τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἰταλίαν, Ἑλβετίαν, Γαλλίαν, Ἰσπανίαν, Πορτογαλίαν, Μεγάλην Βρετανίαν ἢ Ἀγγλίαν, Βέλγιον, Ὀλλανδίαν, Γερμανίαν, Αὐστρίαν, Δανίαν, Σουηδίαν (α), Ῥωσίαν, Ῥωμουλίαν, Σερβίαν.

Τῶν κρατῶν τούτων εἶνε πρὸς Ν. ἡ Ἑλλάς, ἡ Τουρκία, τὸ Μαυροβούνιον, ἡ Ἰταλία, ἡ Ἰσπανία, ἡ Πορτογαλία, καὶ λέγονται Μεσημβρινὰ κράτη τῆς Εὐρώπης· εἰς τὸ κέντρον ἡ Γαλλία, Ἑλβετία, Βέλγιον, Ὀλλανδία (β), Γερμανία, Αὐστρία, Σερβία, Ῥωμουλία καὶ λέγονται Κεντρικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, πρὸς Β. ἡ Μεγὰλη Βρετανία, Δανία, Σουηδία, Ῥωσία, καὶ λέγονται Ἀρκτικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη τῆς Εὐρώπης διαίρεσις εἰς Ἀνατολικὴν ἢ Ἐὐρωπαϊκὴν, περιλαμβάνουσαν τὴν Ῥωσίαν, Ῥωμουλίαν, Σερβίαν, Τουρκίαν, Μαυροβούνιον, Ἑλλάδα, καὶ εἰς Δυτικὴν Εὐρώπην περιλαμβάνουσαν τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Θάλασσαι τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ ἐξῆς· ἡ *Λευκὴ θάλασσα* εἰς τὸ Β. τῆς Ῥωσίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεανοῦ· ἡ *Βαλτικὴ θάλασσα* μεταξύ Σουηδίας, Ῥωσίας, Γερμανίας καὶ Δανίας, σχηματιζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ δὲ ὠκεανοῦ σχηματίζεται καὶ ἡ *Βόρειος ἢ Γερμανικὴ θάλασσα* πρὸς Δ. τῆς Γερμανίας καὶ τῶν Κάτω χωρῶν· ἡ *θάλασσα τῆς Μάγχης ἢ Βρετανικὴ θάλασσα* μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας καὶ ἡ *Μεσόγειος θάλασσα* μεταξύ Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀφρικῆς.

Ἡ Μεσόγειος περιλαμβάνει ἐτέρας θαλάσσας, τὴν *Τυρρηρικὴν θάλασσαν* πρὸς Δ. τῆς Ἰταλίας· τὸ *Ἀδριατικὸν πέλαγος* πρὸς Α. τῆς Ἰταλίας· τὸ *Ἴόνιον πέλαγος* πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκίας· τὸ *Αἰγαῖον πέλαγος* πρὸς Α. τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας· τὴν *Προποντίδα* εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Τουρκίας· τὸν *Εὐξείνιον*

(α) Ἡ Σουηδία μετὰ τῆς Νορβηγίας λέγεται ἔτι καὶ ἀπλῶς Σουηδία ἢ Σκανδιναβία.

(β) Ἡ Ὀλλανδία καὶ τὸ Βέλγιον λέγονται καὶ Κάτω Χωραί.

πόρτον πρὸς Α. τῆς Τουρκίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας, καὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην ἢ Ἀζοφικὴν θάλασσαν πρὸς Ν. τῆς Ῥωσσίας.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει κόλπους ἐκτενεῖς πολὺ εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ξηρὰν· ἕνεκα τούτου ἡ παραλία αὐτῆς εἶνε ἐκτεταμένη καὶ λίαν πολυσχήμων, τὰ δ' ἐνδότερα αὐτῆς δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς θαλάσσης.

Κόλποι αὐτῆς ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Βαλτικῇ ὁ Βοθρικός, ὁ Φιλλανδικὸς ἢ Φινρικὸς καὶ ὁ Λιβόριος ἢ τῆς Ῥίνας εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ῥωσσίας· ἐν δὲ τῇ Γερμανικῇ θαλάσσει ὁ τοῦ Σουΐδερη πρὸς Δ. τῆς Ὀλλανδίας· ἐν δὲ τῷ Ἀτλαντικῷ ὁ Οὐασκωνικὸς εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Γαλλίας, καὶ ὁ τῶν Γαδεύρων εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἰσπανίας· καὶ ἐν τῇ Μεσογείῳ ὁ τῆς Λυών πρὸς Ν. τῆς Γαλλίας, ὁ τῆς Γεροβῆς εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἰταλίας, ὁ τοῦ Τάραντος εἰς τὸ Ν. τῆς Ἰταλίας, ὁ Κορινθιακὸς μεταξύ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος, ὁ Σαρωνικὸς μεταξύ Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ Πελοποννήσου καὶ ὁ Θερμαϊκὸς πρὸς Ν. τῆς Τουρκίας εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Χερσόνησοι. Οἱ κόλποι οὗτοι τῆς Εὐρώπης εἰσχωροῦντες εἰς τὴν ξηρὰν σχηματίζουνσι τὰς ἐξῆς ἐπισημότερας χερσονήσους· τὴν Κριμαϊκὴν εἰς τὸ Ν. τῆς Ῥωσσίας, τὴν Ἑλληνικὴν, περιλαμβάνουσαν τὴν Ἑλλάδα, Τουρκίαν καὶ τὸ Μαυροβοῖνιον, τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Ἰσπανικὴν ἢ Ἰβηρικὴν χερσονήσον εἰς τὸ νότιον τῆς Εὐρώπης, τὴν Ὀλλανδικὴν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Δαρικὴν ἢ Κιμβρικὴν εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Γερμανίας, καὶ τὴν Σκανδιναυικὴν εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ἡ μὲν Σκανδιναυικὴ ἢ μεγαλειτέρα ὄλων διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ Δανικὴ ἔχουσα τριγωνικὸν σχῆμα διευθύνεται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν· ἡ δὲ Ἰσπανικὴ ἢ δευτέρα τῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης ἔχουσα σχῆμα τετράγωνον διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικόν· ἡ δὲ Ἰταλικὴ ἔχουσα σχῆμα ἐπιμήκους τετραπλεύρου διευθύνεται ἀπὸ τοῦ βορειοδυτικοῦ πρὸς τὸ νοτιανατολικόν· ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἢ τρίτη κατὰ τὸ μέγεθος, εἰάν ἀπεκόπτετο ἀπ' αὐτῆς μέρος ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἤθελεν ἔχει σχῆμα ἰσοσκελοῦς τριγώνου· ἡ δὲ Ὀλλανδικὴ καὶ ἡ Κριμαϊκὴ εἶνε αἱ μικρότεραι τῶν ἄλλων χερσονήσων.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλοὺς πορθμοὺς· τούτων ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Σκαγεράκης καὶ ὁ Κατεράτης μεταξύ Δανίας καὶ Σκανδιναυικῆς χερσονήσου· ὁ τοῦ Σούνδου μεταξύ τῆς Δανικῆς νήσου Σηλανδίας καὶ τῆς Σουηδίας· ὁ τοῦ Καλαὶ μεταξύ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας· ὁ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου μεταξύ τῆς νήσου Ἰρλανδίας καὶ τῆς Ἀγγλίας· ὁ τοῦ Γιβραλτᾶρ μεταξύ Ἰσπανίας καὶ Ἀφρικῆς· ὁ τῆς Μεσσηνίας μεταξύ Ἰταλίας καὶ Σικελίας· ὁ Ἑλλησπορτος εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Προποντίδος· ὁ Βόσπορος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐξείνου, καὶ ὁ τοῦ Γενικαλὲ (Κιμμέριος) εἰς τὴν εἴσοδον τῆς Μαιώτιδος λίμνης.

Ἰσθμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ Κορινθιακὸς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Περσικό-
πιος ἐνῶνων τὴν Κριμαίαν μετὰ τῆς λοιπῆς Ῥωσσίας.

Νῆσοι ἐπισημότεροι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Ἰσλανδία, ἡ Ἰρλανδία καὶ
ἡ Βρεττανία εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἡ Σαρδῶ, ἡ Κύβρος, ἡ Σι-
κελία, καὶ ἡ Κρήτη εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ἡ Εὐβοία εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἀκρωτήρια ἐπισημότερα εἶνε τὸ Βόρειον πρὸς Β. τῆς Νορβηγίας,
τὸ Κλέαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰρλανδίας, τὸ Λιζάρδορ ΝΔ. τῆς Ἀγ-
γλίας, τὸ Φινιστέρρον ΒΔ. τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ Ἁγίου Βικεντίου
ΝΔ. τῆς Πορτογαλίας, τὸ Τραφάλγαρον πρὸς Ν. τῆς Ἰσπανίας, τὸ
Πάσσαρον εἰς τὸ Ν. τῆς Σικελίας, τὸ Σπαραταβέρτορ πρὸς Ν. τῆς
Ἰταλίας, καὶ ὁ Μαλέας πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου.

Ἐὰν ἀπὸ τὴν Ὀλλανδικὴν χερσόνησον φέρωμεν εὐθείαν γραμμὴν
πρὸς τὸν Εὐξείνου πόντον, χωρίζεται ἡ Εὐρώπη εἰς δύο τμήματα εἰς
πεδινὸν καὶ ὄρεινόν τμήμα.

Τὸ πεδινὸν κυρίως τῆς Εὐρώπης τμήμα κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς
γραμμῆς ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τοῦ Βορείου Παγ. ὠκεα-
νοῦ καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Δανίας. Καὶ
τὸ μὲν βόρειον αὐτοῦ μέρος εἶνε μᾶλλον ἐλώδες, τὸ δὲ μέσον ἔχει ἐκτε-
ταμένα δάση καὶ πολλὰς καρποφόρους χώρας, τὸ δὲ νότιον ἔχει χῶ-
ρας ἀνύδρους καὶ ὀπωσοῦν καλλιερρησίμους. Τὸ δ' ἕτερον τμήμα τῆς
Εὐρώπης τὸ κείμενον πρὸς νότον τῆς γραμμῆς εἶνε ὄρεινόν περιλαμβά-
νον τὰ Καρπάθια ὄρη, τὰ ὄρη τῆς Γαλλίας, τὰς Ἀλπεὶς καὶ τὰ
ὄρη τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γερμανίας· μεταξὺ δὲ τούτων ὑπάρ-
χουσι καὶ ἀξιόλογοι πεδιάδες, ὡς ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Βελγι-
κὴ καὶ ἡ Δαιτικὴ.

Ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ἐπισημότεροι εἶνε ὁ Πεισχοράς ἐκβάλλων
εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανόν· ὁ Δούνας εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ
Νεβάς, ὁ Δνρας, ὁ Οὐίστούλας καὶ ὁ Ὄδρος, εἰς τὴν Βαλτικὴν θά-
λασσαν· ὁ Ἀλβίς, ὁ Οὐίσουργις, ὁ Ῥήνος, ὁ Τάμεις (ἐν Ἀγγλίᾳ)
εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγ-
χης· ὁ Δείγηρ, ὁ Γαρούνας, ὁ Δούριος, ὁ Τάγος, ὁ Γουαδιάνας
καὶ ὁ Γουαδαλουβερὸς εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Ἔβρος (Ἰβῆρ) καὶ
ὁ Ροδάριος εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Πάδος εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος·
ὁ Ἔβρος (Μαρίτσα) εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ὁ Δούναβις, ὁ Δρείστε-
ρος (Τύρας), καὶ ὁ Δρείπερος εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον· ὁ Τάραϊς ἢ
Δῶν εἰς τὴν Μαιώτιδα λίμνην· ὁ Βόλγας, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς
τῆς Εὐρώπης, καὶ ὁ Οὐράλῃς εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν (α).

Οἱ ποταμοὶ οὗτοι ἅπαντες εἶνε πλωτοί, διευκολύνοντες τὴν συγκοι-

(α) Περὶ τῶν ὄρειων καὶ τῶν ποταμῶν τῆς Εὐρώπης θέλωμεν ὁμιλήσει ἐν ἐκ-
τάσει εἰς ἕκαστον τῶν κρατῶν αὐτῶν, ἐνθα γίνεται λόγος ἰδίως περὶ αὐτῶν.

νωνίαν καὶ καθιστῶντες προσιτώτερα ἀπὸ τῆς θαλάσσης τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς ἠπείρου. Πολλοὶ δὲ τούτων ἐνόησαν διὰ διωρύγων ὡς ὁ Δύνας καὶ ὁ Νεῦας μετὰ τῶν ποταμῶν τοῦ Εὐξείνου, ὁ Ῥῆνος μὲ παραποτάμιον τοῦ Δουνάθεις, ὁ Λείγερ μὲ τὸν Σησηκουάνα ἀφ' ἐνὸς καὶ μὲ τὸν Ῥοδανὸν ἀφ' ἑτέρου, ὁ Γαρούνας μὲ ποτάμιον χυνόμενον εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν κτλ.

Λιμναι ἐπισημότεραι τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ Βένερ, ἡ Βέτερ, καὶ ἡ Μαλάρη εἰς τὴν Σουηδίαν· ἡ Λαδόγα, ἡ Ὀρέγα, ἡ Πείπος καὶ ἡ Ἰλιμερος εἰς τὴν Ῥωσίαν· ἡ Νευσιατέλη, ἡ τῆς Γενεύης, τῆς Ανκέρης, τῆς Ζυρίχης καὶ τῆς Κωνσταντίας εἰς τὴν Ἑλβετίαν· ἡ Μοζωρ, ἡ Κῶμος, ἡ Τρασιμένη εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἡ Βαλατῶν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐκ τῶν λιμνῶν τούτων πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοὶ ἢ καὶ ἀπλῶς διέρχονται δι' αὐτῶν, ὡς ἐκ τῆς Λαδόγας τῆς μεγαλύτερας τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης πηγάζει ὁ Νεῦας.

Κλιματικῶς δὲ ἡ Εὐρώπη δύναται γὰ διαιρεθῆ εἰς δύο· καὶ εἰς ἀπάσας μὲν τὰς χώρας τὰς κειμένας πρὸς Ν. τῆς γραμμῆς τῆς φερόμενης ἀπὸ τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἰσπανίας, τῆς πόλεως Τολώσης τῆς Γαλλίας, τῶν Κεραυνίων τῆς ἠπείρου, τῶν παραλίων τῆς Στερεῆς Ἑλλάδος, τοῦ Θερμαίου κόλπου μέχρι τοῦ Βοσπόρου, τὸ κλίμα εἶνε εὐκραές, πίπτει βροχὴ καὶ ἐνίοτε χιῶν, καὶ βλαστάνει ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ λεμονέα, ἡ πορτοκαλέα, ἡ ἀμυγδαλέα, ἡ δάφνη, ὁ βάμβυξ κτλ. εἰς ἀπάσας δὲ τὰς χώρας τὰς πρὸς Β. τῆς γραμμῆς ταύτης τὸ κλίμα εἶνε μᾶλλον ψυχρὸν, πίπτει βροχὴ καὶ χιῶν, καὶ μόνον χιῶν εἰς τὰ ὑψηλότερα τῶν ὀρέων. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ Λείγερ, τοῦ Μοσέλα παραποτάμιου τοῦ Ῥήνου, τοῦ Μολδαίου καὶ Μοραίου παραποτάμιου τοῦ Δουνάθεις, βλαστάνει ἡ ἄμπελος, ὁ ἀραβόσιτος καὶ ἡ καστανέα, μέχρι δὲ τῶν βορειοτάτων ἄκρων τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου καὶ τῶν πηγῶν τοῦ Πετσόρα βλαστάνει ὁ σίτος, ἡ βρίζα, ἡ βρώμη, ἡ κριθὴ κλ.

Τὸ δ' ἔδαφος τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε τόσον πλούσιον ὡς τὸ τῶν ἑλλήνων ἠπειρῶν· ἀλλὰ δὲν ἔχει πάλιν καὶ ἐρήμους ὁποίας ἡ Ἀφρική καὶ ἡ Ἀσία. Τὰ βόρεια τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Ῥωσίας δὲν παράγουσι τίποτε, αἱ δ' ἄλλαι χῶραι τὸν ἀναγκαῖον παράγουσαι σίτον ἐπαρκῶς εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων των. Ἐν αὐτῇ ἐπιδίδουσι ὅλα τὰ φυτὰ τῶν συγκερασμένων κλιμάτων· οἷον τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβυξ, τὸ ὄρυζιον εἰς τὴν Ἰταλίαν, Ἰσπανίαν κλ.

Τὰ ὄρη τῆς Εὐρώπης περιέχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, κασσιτέρου, ὑδραργύρου· γαιανθράκων κτλ. καὶ πολυτίμων λίθων· οἷον ἀγάτου κλ.

Οὐδεμία ποικιλία ζῶων εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπαντᾷται· τὰ δὲ οἰκιακὰ ζῶα εἶνε λίαν πολλαπλασιασμένα, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ὁ λύκος, ἡ ἀλώ-

πηξ, ὁ αἴλουρος εἶνε σπάνιος· ἄρκτοι δὲ μόνον ὑπάρχουσι εἰς τὸ βόρειον τῆς Ῥωσσίας, καὶ εἰς τὴν Ἑλβετιαν γῆρας λίαν ἐπίφοβοι.

Οἱ κῆταικοι τῆς Εὐρώπης εἶνε περί τὰ 286 ἑκατομ. ἀνήκοντες εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν. Τούτων οἱ Ἕλληνες, οἱ Ἄλβανοί, οἱ Βλάχοι, οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλοι, οἱ Γάλλοι, καὶ μέρος τῶν Βελγῶν ἀνήκουσι εἰς τὴν Ἑλληνολατινικὴν ὁμοειδίαν· οἱ δὲ Γερμανοί, οἱ Ὀλλανδοί, οἱ λοιποὶ Βέλγαι, οἱ Σουηδοὶ καὶ Νορβεγοί, οἱ Δανοὶ οἱ Ἀγγλοὶ, οἱ Ἰσλανδοὶ καὶ οἱ Ἑλβετοὶ εἰς τὴν Γερμανικὴν ὁμοειδίαν· καὶ τέλος οἱ Ῥῶσσοι, οἱ Σέρβοι, οἱ Βούλγαροι, οἱ Κροάται, οἱ Πολωνοί, οἱ Βοεμοί, οἱ Μοραβοὶ καὶ ἄλλοι Σλαβικοὶ λαοὶ ἀνήκουσι εἰς τὴν Σλαβικὴν ὁμοειδίαν.

Υπάρχουσι δὲ καὶ τινα ἔθνη ἐν Εὐρώπῃ ἀνήκοντα εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν· τοιαῦτα δὲ εἶνε οἱ Φιννοὶ πρὸς Β. τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, οἱ Οὐγγροὶ, ἐν Οὐγγαρία, οἱ Σαμογέται πρὸς τὸν Πετσχόραν· τῆς δὲ Ταταρικῆς φυλῆς εἶνε οἱ Τοῦρκοι κατοικοῦντες εἰς τὴν Ἑλλ. Χερσόνησον, οἱ Καλμουκοὶ καὶ τινα ἄλλα Ταταρικά καὶ Τουρκικὰ ἔθνη κατοικοῦντα πρὸς τὸν Τάναϊν καὶ τὸν Βόλγαν.

Ἦνε δὲ καὶ ἄλλοι λαοὶ διεσπαρμένοι εἰς τὴν Εὐρώπην ὡς οἱ Λεττοὶ εἰς τὴν Λιθουανίαν, οἱ Ἑβραῖοι καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην, οἱ Οὐζσκωνες εἰς τὰ δυτικὰ τῶν Πυρηναιῶν καὶ τῶν ὀρέων τῶν Κανταβρικῶν, οἱ Ἀθίγγανοι μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, οἱ Κελτοὶ εἰς τὴν Ἰρλανδίαν, οἱ Γαλάται καὶ οἱ Οὐάλλιοι εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀγγλίας, καὶ οἱ Βρετταννοὶ εἰς τὴν Βρεττανικὴν χερσόνησον.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης εἶνε χριστιανοί. Τούτων τὸ ἥμισυ εἶνε δυτικοί, ὑπὲρ τὰ 70 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, ἄλλοι τοσοῦτοι διαμαρτυρούμενοι, 5 ἑκατομ. μωαμεθανοί, ἐν καὶ ἥμισυ ἑκατ. Ἑβραῖοι καὶ 350 χιλ. εἰδωλολάτραι (Ἀθίγγανοι καὶ Λάπωνες).

Οἱ κῆταικοι τῆς ἡπείρου ταύτης μὴ ἐχούσης ἐρήμους χώρας, ἐν αἷς νὰ περιπλανῶνται ὡς νομάδες, πρῶτως ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν. Πολλαπλασιασθέντες δὲ καὶ ἔχοντες διὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τοῦ ἐδάφους τῆς χώραν εὐθετον πρὸς ἐμπορίαν ἐνησχολήθησαν ἐνωρίτερα εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰς τέχνας, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸ ἐμπόριον, καὶ πρᾶγμαγον ἅπαντας τοὺς πόρους τοῦ βίου εἰς ὕψιστον βαθμὴν ἐντελείας.

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΑ ΚΡΑΤΗ

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΕΛΛΑΣ.

Μῆκ. Α. 18° 38'—21° 47'.

Πλάτ. Β. 36°—40°.

Ἡ Ἑλλάς κατέχουσα τὸ νότιον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἠπείρου, ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλλάς τὸ πάλαι ἐσηγματίζε διαφόρους μικρὰς δημοκρατίας, τὰς ὁποίας οἱ Ῥωμαῖοι τὸ 146 π. Χ. ὑπέταξαν καὶ κατέστησαν αὐτὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαρχίαν· τὸ δὲ 400 μ. Χ. περιελήφθη αὐτὴ εἰς τὸ Γραικορωμαϊκὸν βασίλειον, ὑφ' ὃ πολλὰς ὑπέστη καταστροφὰς ὑπὸ βαρβάρων λαῶν Σλάβων κλ. ἔτι δὲ Φράγγων, Βενετῶν, Γενουατῶν· τὸ δὲ 1715 ὑπέταξε ἅπανα εἰς τοὺς Τούρκους, παραδωσάντων τῶν Βενετῶν εἰς αὐτοὺς τὴν Πελοπόννησον. Ἀλλὰ τὸ 1821 ἐκραγείσης τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως μετὰ πολυετῆ ἀγῶνα ἀνεγνωρίσθη ἡ Ἑλλάς ἀνεξάρτητον κράτος· τὸ δὲ 1864 προσηρτήθησαν διὰ συνθήκης τῶν τριῶν προστατίδων δυνάμεων, ἔκουςις αὐθορμήτω παραίτησε τῆς Ἀγγλίας ἀπὸ τῆς προστασίας, αἱ Ἰόνιοι Νῆσοι εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὸ 1881 δι' ἀποφάσεως τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίου προσηρτήθη εἰς αὐτὴν σχεδὸν ἅπανα ἡ Θεσσαλία καὶ τὸ μέχρις Ἀράχθου μέρος τῆς Ἠπείρου.

Αὕτη φυσικῶς συνίσταται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Ἠλοπονήσου, τῶν ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νήσων καὶ τῶν Ἰονίων Νήσων. Πολιτικῶς δ' ἡ Ἑλλάς ἤδη διαιρεῖται εἰς 18 νομοὺς, τῶν ὁποίων ὀκτώ εἶνε εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· ὁ τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, τῆς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, τῆς Ἀρτης, τῶν Τρικκάλων, τῆς Καρδίσης, τῆς Λαρίσης καὶ τοῦ Βώλου (α). πέντε εἰς τὴν Πελοπόννησον ὁ τῆς Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τῆς Ἀργαίας καὶ Ἠλίδος, τῆς Μεσσηρίας, τῆς Λακωνίας καὶ τῆς Ἀρκαδίας· δύο εἰς τὰς ἐν τῷ Αἰγαίῳ νήσους, ὁ τῆς Εὐβοίας καὶ ὁ τῶν Κυκλάδων, καὶ τρεῖς εἰς τὰς Ἰονίους νήσους ὁ τῆς Κερκύρας, ὁ τῆς Κεφαλληνίας καὶ ὁ τῆς Ζακύνθου· οὗτοι δ' ὑποδιαίρουνται εἰς 59 ἐπαρχίας, καὶ αὗται πάλιν εἰς 366 δήμους (β).

(α) Οἱ πέντε τελευταῖοι οὗτοι νομοὶ οἱ ἤδη προσαρτηθέντες ὀνομάζονται τ μ ἡ μ α τ α.

(β) Τὰ πέντε προσαρτηθέντα ἤδη τμήματα δὲν διηρέθησαν ἐτι εἰς ἐπαρχίας.

Αποί τῆς Ἑλλάδος εἶνε ὁ Ἀμβρακικὸς μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Ἰωνίας· ὁ Κορινθιακὸς εἰσχωρῶν μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Στερεῆς Ἑλλάδος· ὁ Κυπαρισσιακὸς εἰς τὸ Δ. τῆς Μεσσηνίας· ὁ Μεσσηνιακὸς καὶ ὁ Λακωνικὸς εἰς τὸ Ν. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀργολικὸς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Σαρωνικὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ ἡ Αἴγινα, ὁ Πόρος καὶ ἡ Σαλαμίς· ὁ Μαλιακὸς πρὸς Δ. τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὁ Παρασητικὸς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Θεσσαλίας.

Ὁμοίωται αὐτῆς εἶνε ὁ τοῦ Ῥίου μεταξὺ Πελοποννήσου καὶ Αἰτωλίας καὶ ὁ τοῦ Εὐρίπου μεταξὺ Βοιωτίας καὶ Εὐβοίας.

Ὁμοίωται αὐτῆς ἐπισημότερα εἶνε ὁ Ἀράστης εἰς τὸ Β. τῆς Ἑλλάδος· ὁ Λευκάτας εἰς τὸ Ν. τῆς Λευκάδος· τὸ Ἀκτιον εἰς τὴν ἄκρην τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου· τὸ Ῥιον καὶ Ἀντίρριον μετ' ὄχθρας ἀπέναντι ἀλλήλων κείμενα εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τὸ μὲν εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ δὲ εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα· ὁ Χελωνάτας πρὸς Δ. τῆς Πελοποννήσου· ὁ Ἀκρίτας, τὸ Ταΐριον καὶ ὁ Μαλέας εἰς τὰ νότια τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σκύλλαιον εἰς τὸ Δ. τῆς Πελοποννήσου· τὸ Σούνιον εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀττικῆς· τὸ Ἐρετρικὸν εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Εὐβοίας· τὸ Ἀρτεμισιον εἰς τὸ Β. τῆς Εὐβοίας, καὶ ἡ Σηπιάς εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Θεσσαλίας.

Ὁμοίωται τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι αἱ ἐξῆς 2 σειραὶ· ἡ ἀνατολικὴ σειρὰ, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη Χάσσις, ὁ Ὀλυμπος, ὁ Ὄσσα (Κίσσαβος) καὶ τὸ Πήλιον. Ταύτης συνέχεια εἶνε τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας ἢ Ὀχη καὶ ἡ Δίρφυς.

ἡ δυτικὴ σειρὰ, εἰς ἣν ἀνήκουσι τὰ ὄρη ὁ Πίνδος, ἡ Ὄθρυς, ὁ Ἄγιος Ὄρος, ἡ Οἶτη, ὁ Κόραξ, τὸ Πανατωλικόν, ὁ Παρνασσός, ὁ Ἐρετρικὸς, ὁ Κιθαιρῶν, ὁ Πάργης, τὸ Πεντελικόν, ὁ Ὑμηττός καὶ τὸ Ἄγιον Ὄρος.

Ὁμοίωται τῇ Πελοποννήσῳ εἶνε αἱ ἀκόλουθοι 4 σειραὶ·

ἡ σειρὰ ἢ εἰς τὰ βόρεια τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὴν Κυλλήνην, τὰ Ἀροάγεια, τὸ Παραχαϊκόν, τὸν Ἄγιον Ὄρος καὶ τὴν Σκόλλιν.

ἡ σειρὰ ἢ ἀκολουθοῦσα τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Πελοποννήσου μέχρι τοῦ Μαλέα καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ Ἄγιον Ὄρος, τὸ Ἀρτεμισιον, τὸ Παρθένιον καὶ τὸν Πάργαγια.

ἡ σειρὰ ἢ εἰς τὰ ΝΑ. τῆς Πελοποννήσου, φθίνουσα μέχρι τοῦ Ἄγιου Ὄρους, καὶ ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὸ Μαΐραλον καὶ τὸν Ἄγιον Ὄρος.

ἡ σειρὰ ἢ εἰς τὸ δυτικόν τῆς Πελοποννήσου, ἔχουσα ὑψηλοτέρας κορυφὰς τὴν Φολιῶν, τὸ Ἄνκαιον, τὸ Τετράγιον καὶ τὴν Ἄγιον Ὄρος.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἐν δὲ ταῖς Ἰονίοις Νήσοις μόνον ἐν Κεφαλληνίᾳ ὑπάρχει ὄρος λό-
γου ἄξιον τὸ καλούμενον *Αἶρος*.

Πεδιάδες ἄξιαι λόγου τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἑλ-
λάδι ἡ Θεσσαλική, μεθ' ἧς ἐνούται ἡ δίχσημος κοιλάς τῶν Τεμπῶν,
σχηματιζομένη μεταξύ Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας
ῥεῖει ὁ Πηνειὸς ποταμὸς, ἡ Λαμιακή, ἡ Ἀκαρνανική ἢ τῆς Λεπενδοῦ,
ἡ Ναυπακτική, ἡ Αἰτωλική, ἡ Ἐλευσινιακή, ἡ Ἀθηναϊκή, ἡ τοῦ
Μαραθῶνος, ἡ Λεβαδική, ἡ Πλαταϊκή καὶ ἡ Θηβαϊκή· ἐν δὲ τῇ
Πελοποννήσῳ ἡ τῆς Ἡλίδος, τῆς Βοστίτισης (Αἰγίου), τῆς Κορίν-
θου, τοῦ Ἄργου, τοῦ Ἀστρου (Θυρέας), τοῦ Ὀρχομενοῦ, τῆς
Μαρτυρίας καὶ Τεγέας, τῆς Μεγαλοπόλεως, τῆς Μεσσηνιαίας καὶ
τῆς Λακωνίας.

Ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος ἐπισημότεροι εἶνε ἐν μὲν τῇ Στερεᾷ Ἑλλά-
δι ὁ Πηνειὸς, ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος· οὗτος ἐκ τοῦ
Λάκμωνος πηγάζων καὶ ἀρδεύων ἅπασαν τὴν Θεσσαλίαν ἐκβάλλει εἰς
τὸ Αἰγαίον πέλαγος. Ὁ Ἄραχθος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Πίνδου
ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον. Ὁ Ἀχελῷος (Ἀσπροπόταμον),
ὁ δεῦτερος κατὰ τὸ μέγεθος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος· οὗτος ἐκ τοῦ
Πίνδου πηγάζων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν *Λυσιμαχίας*
καὶ *Τριχωρίδος* ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος· ὁ *Εὐήρος* (Φειδα-
ρις), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Κόρακος ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν
κόλπον· ὁ *Σπερχειὸς* (Ἀλαμάννα), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Τυμφρη-
στοῦ καὶ τῆς Ὀθούρας ἐκβάλλει εἰς τὸν Μυλιακὸν κόλπον· ὁ *Κηφισ-
σός*, ὅστις πηγάζων μεταξύ Οἴτης καὶ Κόρακος χύνεται εἰς τὴν λι-
μνην Κωπαΐδα (α).

Τῆς δὲ Πελοποννήσου ἐπισημότεροι ποταμοὶ εἶνε ὁ *Κρανίος*, ὅστις
πηγάζων ἐκ τῶν Ἀροανείων ὄρεων καὶ διερχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ μυ-
θικοῦ ποταμοῦ τῆς Στυγὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον· ὁ
Πηνειὸς, πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου καὶ ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἰόνιον
πέλαγος· ὁ *Ἀλφειὸς* (Ρουφιᾶς), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πελοπον-
νήσου, πηγάζων ἐκ τῆς πεδιάδος τῆς Μεγαλοπόλεως, καὶ ἐκβάλλων
εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος (β)· ὁ *Πάμισος*, πηγάζων ἀπὸ τοῦ Τετραγύου καὶ
ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον· ὁ *Εὐρώτας*, πηγάζων σχεδὸν
ὅπου καὶ ὁ Ἀλφειὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον.

Αἱμαί ἐπίσ. τῆς μὲν Στερεᾶς Ἑλλάδος εἶνε ἡ *Λυσιμαχία*, ἡ *Τρι-
χωρίς* εἰς τὴν Αἰτωλίαν, ἢ τῆς Ὀζηροῦ εἰς τὴν Ἀκαρνανίαν, ἢ *Κω-
παῖς* ἀνατολικῶς τῆς Λεβαδικῆς πεδιάδος, ἐνίοτε ἐκρέουσα δι' ὑπο-

(α) Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶνε πλωτοί, πλην τοῦ Πηνειοῦ, Ἀχε-
λῷου καὶ Ἀλφειοῦ, εἰς τοὺς ὁποίους δύνανται νὰ πλέωσι μικρὰ πλοῖα.

(β) Παραπόταμοι αὐτοῦ εἶνε ὁ Κρανίων, ὁ Γορτύνιος, ὁ Λάδων καὶ ὁ
Ἐρυμάνθος.

του ὄχετοῦ εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἀταλάντης, καὶ ἔτι ἀνατολι-
 ὄτερον αὐτῆς ἡ λίμνη Ὑλλκη. Τῆς δὲ Πελοποννήσου εἶνε ἡ Φερεὸς
 ἢ ἡ Στυμφαλίς εἰς τὴν Κορινθίαν περὶ τὴν νότιον ὑπώρειαν τῆς
 Ἀλφειοῦ, καὶ ἡ Λέρινη εἰς τὴν Ἀργολίδα.

Στερεὰ Ἑλλάς.

1. Νομός Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας (185 χιλ. κατ.).

Ὁ νομός Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας συνίσταται ἐκ 5 ἐπαρχιῶν.
 α') Τῆς Ἀττικῆς, ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Ἀθῆναι, ἀρχαία δι-
 κημιόπολις, πρωτ. τοῦ κράτους. Κειμένη μεταξύ τῶν ἱστορικῶν πο-
 λιῶν Κηφισσοῦ καὶ Ἰλισσοῦ ἔχει πλῆθος ἐκπαιδευτηρίων, ὥραιας
 βιβλιοθηκῆς, βιομηχανίαν τινά· οἷον χαρτοποιεῖον, ἀγγειοπλαστεία, κτλ.
 καὶ περὶ τὰς 64 χιλ. κατ. αἱ δὲ ὁδοὶ τῆς ἀπασαι φωτίζονται δι'
 ἐπιφωτισμοῦ. Εἰς τὸ Ν. αὐτῆς κείται ἡ ἀρχαία Ἀκρόπολις ἔχουσα
 50 ποδ. ὕψος, καὶ εἶνε κεκαλυμμένη ἐξ ἀρχαίων μνημείων.

Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι λαμπρά ἀρχαία μνημεῖα· εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τὸν
 Παρθενῶνα, τὸ Ἐρέχθειον, τὰ Προτύλαια, τὸν ναὸν τῆς Ἀπτερου Νί-
 κης· ἐντὸς δὲ τῆς πόλεως τὸ Θησεῖον, τὸ λεγόμενον γυμνάσιον τοῦ
 Πτολεμαίου, τὴν λεγομένην πύλην τῆς Ἀγορᾶς, τὸ φθδεῖον Ἡρώδου
 τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον,
 τὸν ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους, τὸν πύρ-
 ρον τοῦ Κυρρήστου, τὸ ἐκτὸς τοῦ Κεραμεικοῦ ἀρχαίον νεκροταφεῖον
 κτλ. Νέα δὲ τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄργανοτροφεῖον τῶν θηλέων, τὴν Ῥι-
 ζοτροφικὴν σχολήν, τὸ πτωχοκομεῖον, τὸ ὀφθαλμοιάτρειον, τὴν ἀκαδη-
 μείαν, τὸ πανεπιστήμιον, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, τὸ πο-
 λιτικὸν νοσοκομεῖον, τὸ Ἀρχαῖον παρθεναγωγεῖον, τὸ πολυτεχνεῖον,
 τὸ ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, τὸ Βαρβάνκειον λύκειον, τὸ βρεφοκομεῖον,
 τὸ ὄργανοτροφεῖον τῶν ἀρρένων, τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον, τὰ
 νεκροταφεῖα κτλ.

Πειραιεὺς, ἡ λίμνη τῶν Ἀθηναίων, ὀκτώ νέα στάδια αὐτῶν ἀπέ-
 ρχονται, καὶ συγκοινωνῶν μετ' αὐτῶν διὰ σιδηροδρόμου. Εἶνε πόλις λίαν
 ἐμπορικὴ, ἔχουσα περὶ τὰς 22 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ὑπάρχει Ἑλλην.
 γυμνάσιον, τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον τῶν Εὐελπίδων, λαμπρὰ δημο-
 τικὰ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὸ χρηματιστήριον μετὰ ἀ-
 γελόγου βιβλιοθήκης, διάφορα ἐργοστάσια· οἷον σπηκῆς (μετάξης),
 ὑπὸνθηματιοῦ σιδήρου, νηματοποιεῖα, πανοποιεῖα, καθεκλοποιεῖα, ὑα-
 λινουργεῖα, κτλ.

Ἀχαρναί (νῦν Μενίδι) πρὸς Β. πάλαι ἀξιόλογος τῆς Ἀττικῆς πό-
 λις, νῦν δ' ἔχουσα 2200 κατ. ἀσχολούμενος εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἀμαροῦσιον καὶ Κηφισσία ἐπὶ τοῦ Πεντελικοῦ ΒΑ. τῶν Ἀθηναίων,

περί τὰς δύο ἡμισυ ὥρας αὐτῶν ἀπέχουσαι· εἶνε ὄρειναι κώμαι καὶ
τερπναὶ τὸ θέρος, ἔχουσαι λαμπροὺς κήπους καὶ καλὸν ἔλαιῶνα. Ὅχι
δὲ μακρὰν αὐτῶν ἐξορύσσονται ἐκ τοῦ ὄρους Πεντελικοῦ τὰ λευκὰ
πεντελῆσια μάρμαρα.

Μαραθῶν εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη εἰς τὸ ἄκρον τῆς
μικρᾶς πεδιάδος τοῦ Μαραθῶνος, ὅπου τὸ 490 π. Χ. ἐνίκησαν οἱ
Ἀθηναῖοι τοὺς Πέρσας. Κερατῶν ΝΑ. μεσόγειος γεωργικὴ κώμη ἔχου-
σα 1600 κατ. Λαύριον εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ κώμη νῦν
συνοικιζομένη ἔνεκα τῶν ἀργυρῶν καὶ μολυβδόχων μεταλλείων τῶν
ἐπὶ τοῦ ὄρους Λαυρίου.

β'. Τῆς Αἰγίνης, ἐπίσ. πόλις Αἰγίνα ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου Αἰγί-
νης (6, 130 κατ.), ἀρχαία πόλις ἔχουσα ἀρχαῖον λιμένα καὶ περὶ τὰς
3 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Δύο
ὥρας μακρὰν τῆς πόλεως ἐν μαγευτικῇ θέσει ὑπάρχει καὶ ὁ ἐν μέρει
διατετηρημένος ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς (α).

γ'. Τῆς Μεγαρίδος, ἐπίσ. πόλις εἶνε Μέγαρα περὶ τὰ 20' τῆς θα-
λάσσης ἀπέχουσα, νῦν δὲ πρωτ. τῆς ἐπαρχίας ἔχουσα ἀρχαῖα εἰρήνια
καὶ 5350 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.
ταύτης ἐπίνειον εἶνε ἡ Νίσαια, ἠνωμένη τὸ πάλαι διὰ μακρῶν τειχῶν,
ὡς καὶ ὁ Πειραιεὺς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸς Δ. τῶν Μεγάρων ἐκτείνε-
ται τὸ ὄρος Γεράνεια, πρὸς δὲ Α. ἡ Ἐλευσίς, παρχίλιος κώμη, ἐπί-
σημος τὸ πάλαι πόλις διὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος, ἐν ᾧ ἐτελοῦντο τὰ
Ἐλευσίνια μυστήρια. Σαλαμίς, νήσος παρὰ τὴν Ἀττικὴν καὶ Μεγα-
ρίδα ἔχουσα κωμόπολιν Σαλαμίνα, κειμένη ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας
πόλεως καὶ ἔχουσαν 3500 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν
ναυτιλίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη τὸ 480 π. Χ. ἡ
μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία. Ἐν αὐτῇ μετε-
φέρθη ἡδὴ ὁ βασιλικὸς ναύσταθμος.

δ'. Τῶν Θηβῶν, ἐπίσ. αὐτῆς πόλις εἶνε Θῆβαι παρὰ τὸν Ἰσμηνῶν
ποταμόν, διάσημος τὸ πάλαι πόλις με ἀκρόπολιν Καδμείαν, πρωτ. ἐ-
παρχίας καὶ πατὴρ τοῦ Πινδάρου, Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, ἔχου-
σα 4510 κατ. καὶ μικρὸν ἐμπόριον. Λεῦκτρα (Ἀκροπόδι νῦν) ΝΑ. αὐ-
τῶν, ὅπου ἐνίκηθησαν οἱ Σπαρτιζαῖται ὑπὸ τῶν Θηβαίων (371 π. Χ.) καὶ
ἐφρονεῖθη ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Κλεόμβροτος. Πλαταιαὶ (νῦν Κόκλα) πρὸς
Ν. αὐτῶν εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ Κιθαιρῶνος καὶ Ἐλικῶ-
νος, ἀρχαία πόλις, ὅπου τὸ 479 π. Χ. οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τὸν Πανου-
σίαν ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας στρατηγουμένους ὑπὸ τοῦ Μαρδονίου. Β-
ρημόκαστρον (πάλαι Θεσπιαὶ) πρὸς Δ. νῦν μικρὰ κώμη, πάλαι δὲ

(α) Ἡ Ἐπαρχία τῆς Αἰγίνης μὴ ἔχουσα ἐπαρχον διοικητικῶς ὑπάγεται
εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἀττικῆς, οἰκονομικῶς δὲ εἰς τὴν τῆς Μεγαρίδος.

ὅλις μεγάλως συμπράξασα μετὰ τοῦ Λεωνίδου εἰς τὴν ἐν Θερμοπού-
 αῖς μάχην. *Μάϊι* πρὸς Β. Θεσπιῶν, μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν
 Ἀλιάρτον. *Τάραγρα* πρὸς Α. τῶν Θηβῶν παρὰ τὴν κώμην *Σχημα-*
ἄρι, ἀρχαία πόλις παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἄσωπου καὶ παρὰ
 τὴν Ἀττικὴν, ἔχουσα ἀξιολόγους ἀρχαίας ἐπιγραφάς· ἐν τοῖς τάφει-
 σι αὐτῆς εὐρέθησαν καὶ πῆλινα ἀγγεῖα πολύτιμα διὰ τὴν ζωγραφικὴν
 καὶ τὴν ἐπιχρύσωσίν των. *Αὐλίς*, πρὸς Ἀ. ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρί-
 στου, ὅπου οἱ Ἕλληνες συνηθροίσθησαν ἵνα ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῆς
 Περσίας.

Ἐ. Τῆς *Λεβαδειας*, πρωτ. *Λεβάδεια* ΝΑ. τῆς Χαϊρωνείας ἔχουσα
 530 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ μάλιστα τοῦ βέμ-
 μακος· ἐνταῦθα συνεστήθησαν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ νηματο-
 ποιεῖα· παρ' αὐτὴν ὑπῆρχε καὶ τὸ σπήλαιον τοῦ Τροφωνίου. *Χαιρώ-*
νεια (Κάπραινα νῦν) πρὸς Δ. αὐτῆς, πάλαι ἐπίσημος πόλις διὰ τὴν
 ἵσταν τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνος (338 π. Χ.)·
 εἶνε δὲ πατρὶς τοῦ Πλουτάρχου. *Ράχωβα* (πάλαι Ἀνεμώρεια), κώμη
 εἰς τὰς νοτίους ὑπωρείας τοῦ Παρνασοῦ, ἀξιολόγους παράγουσα οἶνους
 καὶ ἔχουσα 1610 κατ. *Δαύλια* (πάλαι Δαυλῖς) ΒΑ. εἰς τὰς Α. ὑπω-
 ρείας τοῦ Παρνασοῦ ἔχουσα 1250 κατ. *Διστομον* ΝΑ. τῆς Χαϊρω-
 νείας, κώμη ἔχουσα 1310 κατ. *Ὀρχομενός* (νῦν Σκριπού) παρὰ τὴν
 Κωπαΐδα, ἀρχαιοτάτη πόλις, ὅπου σώζονται λείψανα τάφου τῶν Μι-
 κληνῶν καὶ πολλαὶ ἀρχ. ἐπιγραφαί.

3. Νομὸς Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος (135 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς τῆς Φθιώτιδος, καὶ Φωκίδος συνίσταται ἐκ 4 ἐπαρχιῶν·
 Ἄ. Τῆς Φθιώτιδος, ἐπίσ. πόλις Λαμία ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τῆς Ὀ-
 θρυς, ὄχι πολὺ μακρὰν τοῦ Σπερχειοῦ, ἀρχαία πόλις πρωτ. τοῦ νο-
 τιοῦ, ἐπίσημος διὰ τὸν Λαμιακὸν πόλεμον (322 π. Χ.) καὶ ἔχουσα
 ἀρχαίαν ἀκρόπολιν, Ἑλλ. γυμνάσιον καὶ 5400 κατ. Ἰπάτη πρὸς
 Δ. αὐτῆς, ἀρχαία πόλις ἐπίσημος διὰ τὰ θερμὰ αὐτῆς ὕδατα λίαν
 χρήσιμα πρὸς ἰασίν χρονίων παθῶν καὶ ἔχουσα 1660 κατ. *Στυλῖς*
 πρὸς Α. παράλιος κώμη εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον, ἠνωμένη μετὰ τῆς
 Λαμίας δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ καὶ ἔχουσα νηματοποιεῖον καὶ 1800 κατ.
Παρδικι πρὸς Α. λίαν μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κρεμαστὴν
Λίρισσαν. *Σοφρῆ* πρὸς τὸν Παγασητικὸν κόλπον (1400 κατ.), πα-
 ράγουσα λαμπρὸν καπνόν. *Νέα Μιρζέλα* ἢ Ἀμαλιάπολις ΒΑ. αὐ-
 τῆς, παράλιος κώμη ἔχουσα 900 κατ. καὶ καλὸν ναυτικόν.
 Ἑ. Τῆς *Λοκρίδος*, πρωτ. Ἀταλάντη (πάλαι Ὀποῦς) παρὰ τὸν
 Ὀπούντιον κόλπον, ἔχουσα περὶ τοὺς 1400 κατ. καὶ παράγουσα σί-
 τον ἀξιολόγον. *Λιβανᾶται* παρὰ τὸν ἀρχαῖον λιμένα Κύνον, κώμη
 παράλιος, παρὰ τὴν ὁποίαν σώζονται λείψανα τοῦ τάφου τῆς Πύρρας

συζύγου τοῦ Δευκαλίονος. *Λαβδιον* πρὸς Δ. γεωργικὴ μεσόγειος κωμό-
πολις, ἔχουσα 3050 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ὑφαν-
τικὴν. *Θερμοπέλαι*, παράλιος ἐπίσημος τὸ πάλαι στενὴ ὄρεινὴ θέσις,
ὅπου ὁ Λεωνίδας μετὰ τῶν 300 Σπαρτιατῶν ἔπεσε μαχόμενος πρὸς
τοὺς Πέρσας (480 π. Χ.)· ἐνταῦθα ἔτι κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς Ἑλλην.
ἐπαναστάσεως παρὰ τὴν γέφυραν τῆς Ἀλαμάνας ὁ Ἀθανάσιος Διά-
κος μαχόμενος κατὰ τῶν Τούρκων συνελήφθη ὑπ' αὐτῶν καὶ ὑπέστη
μαρτυρικὸν θάνατον. Ἐλάτεια (νῦν Λούτα) εἰς τὸ ΝΑ. ἀξιόλογος τὸ
πάλαι πόλις καὶ αἱ κλεῖς τῆς Ἑλλάδος θεωρούμενη.

γ'. Τῆς *Παρνασσίδος*, πρωτ. Ἀμφισσζ (Σίλωνα νῦν) ὄχι μακρὰν
τῶν δυτικῶν ὑπωρειῶν τοῦ Παρνασοῦ, ἀρχαία πόλις τῶν Ὀζολῶν
Λοκρῶν ἔχουσα λαμπρὸν ἐλαιῶνα καὶ 4640 κατ. *Τοπόλια* ἐπὶ τοῦ
Παρνασοῦ πρὸς Β. τῆς Ἀμφισσῆς, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα 950 κατ.
Χρυσόν, κώμη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κρίσσης περὶ τὰ 45' ἀπέχουσα τῆς
Θαλάσσης καὶ ἔχουσα 1200 κατ. καὶ ἐπίνειον τὴν Ἰτέαν (πάλαι Χά-
λαιον;). *Καστρί*, μικρὰ κώμη εἰς τὰς νοτίους ὑπωρειάς τοῦ Παρνα-
σοῦ, ὅπου τὸ πάλαι ὑπῆρχον ἡ πόλις Δελφοὶ καὶ τὸ δίκασμα μαν-
τεῖον τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος. *Γραβιά* πρὸς Β. αὐτῶν παρὰ τὸ
ἀρχαῖον τῆς Δωρίδος *Κετίριον*, μάλιστ' στρατιωτικὴ θέσις καὶ κατὰ
τὴν Ἑλλην. ἐπαναστάσειν ἀναδειχθεῖσα. *Γαλαξείδιον* (πάλαι Οἰάν-
θεια) εἰς τὸν Κρισσαῖον κόλπον ἔχουσα καλὸν λιμένα, τὸ καλλίτερον
νῦν τῆς Ἑλλάδος ἐμπορικὸν ναυτικὸν καὶ περὶ τὰς 4 χιλ. κατ.

δ'. Τῆς *Δωρίδος*, πρωτ. *Λοιδωρίκιον* παρὰ τὸν Ὑλαιθον ποταμὸν,
ἔχουσα 900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. *Βετριτίσα*
(940 κατ.) εἰς τὰ ΝΑ. παράλιος κώμη, κειμένη ἐπὶ τῶν ἑρείπιων τῆς
ἀρχαίας Τολοφῶνος. Ἀροτίνα πρὸς Β. ἡ μεγαλύτερα κώμη τῆς Δω-
ρίδος ἔχουσα περὶ τοὺς 1500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν.

Νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας (138 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας συνίσταται ἐξ 6 ἐπαρχιῶν
α'. Τοῦ *Μεσολογγίου*, ἐπισ. πόλις *Μεσολόγγιον* παρὰ τὴν ἀρ-
χαίαν Καλυδῶνα, πρωτ. τοῦ νομοῦ· εἶνε δὲ παράλιος, ὄχυρά καὶ ἐμ-
πορικὴ πόλις, ἔχουσα λίαν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ 6200 κατ. Ἐνταῦθα
ὑπάρχουσι καὶ αἱ τάφαι τοῦ λόρδου Βύρωνος καὶ τοῦ Μάρκου Βότσαρη·
ἐν δὲ τῷ τεναγεί καινται καὶ αἱ μικραὶ ἀλλ' ἠρωϊκαὶ νῆσοι *Κλεισίδα*
καὶ *Βασιλάδι*. *Αἰτωλικόν*, εἰς τὰ ΒΑ. τοῦ Μεσολογγίου, ἔχουσα
3750 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

β'. Τῆς *Ναυπακτίας*, πρωτ. *Ναυπακτος*, ἔχουσα ἀρχαῖον φρού-
ριον, καλὸν λιμένα εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον καὶ 1660 κατοίκους.
Πλάταρος, πρὸς Β. μεσόγειος γεωργικὴ κώμη, ἔχουσα 1100 κατοίκους.

γ'. Τῆς *Τριφυλίας*, πρωτ. *Ἀργεῖον*, μεσόγειος πόλις, ἔχουσα

θερμά ὕδατα καὶ 5220 κατ., ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν· πρὸς Δ. αὐτῆς παρὰ τὴν Τριχωνίδα λίμνην ἔκειτο τὸ ἀρχαῖον Θρόνιον.

δ'. Τῆς *Eubrotaria*, πρωτ. Καρπενήσιον, ὄρεινοτάτη κωμόπολις, ἐπίσημος διὰ τὰς συμβάσας ἐνταῦθα μάχας μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, καὶ ἔχουσα 1730 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. *Φουρνᾶ*, πρὸς Β. ὄρεινὴ καὶ ποιμενικὴ κώμη, ἔχουσα 1120 κατ. *Κρίκελλον*, πρὸς Ν. μικρὰ κώμη, ἔχουσα 640 κατ. *Ἀμπλιανή* πρὸς Ν. κώμη ὄρεινὴ, εἰς ἣν οἱ Ἕλληνες τὸ 1824 ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους.

ε'. Τοῦ *Báltou*, πρωτ. Κραθασαροῦ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου ἐπὶ τῆς ἀρχαίας *Λιμναίας*, ἐμπορικὴ πόλις ἐξέχουσα βλανθίδιον, καὶ ἔχουσα 3 χιλ. κατ. Πρὸς Β. αὐτῆς σώζονται τὰ εἰρηπια Ἄργους τοῦ Ἀμφιλοχικοῦ. *Λεπεροῦ* πρὸς Ν., παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν Στρέτον, ἔχουσα 930 κατ.

ς'. Τῆς *Borítsης* καὶ Ξηρομέρου, πρωτ. *Βόνιτσα* εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον παρὰ τὸ ἀρχαῖον Ἀνακτόριον, ἔχουσα φρούριον, ὄχι καλὸν λιμένα, κλίμα νοσῶδες καὶ 1760 κατ. Ἐν δὲ τῇ εἰσόδῳ τοῦ κόλπου ἔκειτο ἡ πόλις Ἀκτιον, ὅπου τὸ 31 π.Χ. ἐνίκησεν ὁ Ὀκταβίος τὸν Ἀντώνιον καὶ τὴν βασιλίτισσαν τῆς Αἰγύπτου Κλεοπάτραν. Ἀστακὸς ΝΑ. ἡ μεγαλειτέρα κώμη τῆς ἐπαρχίας.

4. Νομὸς Ἄρτης.

Ὁ νομὸς τῆς Ἄρτης ἀποτελεῖται ἐκ τοῦ ΝΑ. μέρους τῆς Ἠπείρου· ἐπίσημ. πόλεις αὐτοῦ Ἄρτα (πάλαι Ἀμβρακία) ἐπὶ τοῦ Ἀράχθου, πρωτ. τῆς χώρας, ἔχουσα φρούριον, μικρὸν ἐμπόριον καὶ περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Καλαρρόται*, ὄρεινὴ ἀλλὰ πλουσίᾳ πρὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως, κωμόπολις ἔχουσα νῦν περὶ τὰς 2 χιλ. κατοίκους.

5. Νομὸς Καρδίτσης.

Ἐπίσημοι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Καρδίτσα*, πρωτ. αὐτοῦ ἔχουσα περὶ τὰς 6 χιλ. κατ. *Φανάρι*, μικρὰ κώμη ἔχουσα φρούριον. *Φάρσαλος* (3 χιλ. κατ.), ἀρχαία πόλις τῆς Θεσσαλίας, παρὰ τὴν ὕπαιον ὁ Ἰούλιος Καίσαρ τὸ 48 π.Χ. ἐνίκησε τὸν Πομπήιον καὶ κατέλυσε τὴν Ῥωμαϊκὴν δημοκρατίαν. *Δομοκόν*, ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

9. Νομὸς Τρικάλων.

Ἐπίσημ. πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε *Τρίκαλα* (πάλαι *Τρίκη*), πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα καλοῦς στρατώνας καὶ 17 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ Μωαμεθανῶν.

πάκα (πάλαι Σταγοί), ἔχουσα 2 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείνται τὰ Μετέωρα, ἀρχαία βυζαντινὰ μοναστήρια ἐπὶ ἀποτόμων βράχων.

7. Νομὸς Λαρίσης.

Ἐπίσημοι πόλεις τοῦ νομοῦ τούτου εἶνε Λάρισα ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ, παναρχαία καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον, καλὴν γεωργίαν, στρατῶνας καὶ περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. Τύρραβος, ὀνομαστὴ πρὸ τῆς ἑλλην. ἐπαναστάσεως διὰ τὰ ὑφάσματά της, νῦν δὲ διὰ τοὺς στρατῶνάς της, ἔχουσα περὶ τὰς 8 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν. Ἀμπελάκια, (2500 κατ.) πλησίον τῶν Τεμπῶν, ἔχουσα πρὸ τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ἀξιόλογα ὑφαντήρια. Ἀριά, γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἀξιόλογα Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ ὑπὲρ τὰς 7 χιλ. κατοίκων.

8. Νομὸς Βώλου.

Ἐπίσημοι αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βῶλος παρὰ τὰς ἀρχαίας Παγασάς, πρωτ. τῆς χώρας, εὐλίμενος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἔχουσα φρούριον καὶ περὶ τὰς 5 χιλ. κατ. Φεραί, (νῦν Βελεστίνον 3500 κατ.) ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Πηνειοῦ, ἀρχαία πόλις καὶ πατρὶς τοῦ Ῥήγα τοῦ Φερζίου, τοῦ πρώτου μάρτυρος τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Ζαγορά, εἰς τὰς Α. ὑπὸ ὑψείας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ 3 χιλ. κατ. Πορταριά εἰς τὰς Δ. ὑπὸ ὑψείας τοῦ Πηλίου, ἔχουσα καλὰ Ἑλλ. Σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Ψαλκός, ἀρχαία πόλις εἰς τὸν Πηγασητικὸν κόλπον. Ἐκ ταύτης, κατὰ τὸν μῦθον, ὁ Ἴάσων μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν ἐξέπλευσε διὰ τὸ ἐν Κολχίδι χρυσοῦν δέρας. Ἀλυμρόν, κωμόπολις περὶ τὰς 3 χιλ. κατ. χριστιανῶν καὶ μωαμεθανῶν.

Πελοπόννησος.

1. Νομὸς Ἀργολίδος καὶ Κορινθ. (136 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 6 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς Ναυπλίας, ἐπισ. πόλεις εἶνε Ναύπλιον ἐπὶ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου, πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ μέχρι τοῦ 1834 ὅλου τοῦ βασιλείου, ἔχουσα ἀπόρθητα ἐνετικὰ φρούρια, τὸ βασιλικὸν ὀπλοστάσιον, Ἑλλ. Γυμνάσιον, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ μετὰ τῆς 5' μακρῶν αὐτῆς κειμένης Προοίας 6 χιλ. κατ. Τὸ Ναύπλιον ἦτο ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ὀλιμῆν τοῦ Ἀργεῦς. Περὶ τὰ 20' δὲ μακρῶν τοῦ Ναυπλίου κείται ἡ ἀρχαία Τίρις, διασώζουσα ἀξιόλογα πελασγικὰ τεύχη. Ἐπίδαυρος (1120 κατ.), παράλιος κώμη εἰς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον. Παρὰ τὴν

ὄμην Λιγουριῶ κατὰ τὴν θέσιν Ἱερά σώζονται τὰ εἰρεπία τοῦ δια-
ήμου ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ θέατρον τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἐ-
πιδάουρου ἀκέραιον.

β'. Τῆς Ἀργοῦδος, πρωτ. Ἄργος περὶ τὰ $\frac{3}{4}$ ὥρ. μακρὰν τοῦ
Ἀργολικοῦ κόλπου, διέσημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα ἀρχαίαν ἀκρό-
πολιν Λάρισσαν, ὠραίους κήπους, νηματοποιεῖα καὶ περὶ τὰς 10 χιλ.
κτ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν τοῦ εὐφορωτάτου
Ἀργολικοῦ πεδίου. *Μυκῆναι* (νῦν Χαρβάτι) μεσόγειος παναρχαία πό-
λις, πρωτ. τῶν Ἀτρειδῶν· ἐνταῦθα σώζονται πολυτίμα διὰ τὴν τέ-
νην ἀρχαία μνημεῖα· οἷον λείψανα τῆς πύλης τοῦ τείχους, οἱ ἐπ' αὐ-
τῆς λέοντες τῶν Μυκηνῶν, καὶ οἱ ἐσχάτως εὐρεθέντες πανάρχαιοι
τάφοι.

γ'. Τῶν Σπετζῶν καὶ τῆς Ἑρμιονίδος, πρωτ. Σπέτσαι ἐπὶ μικρᾷ
ἡσῶν (πάλαι Πιτυούσης)· μᾶλλον πεδινής, ἔχουσα 6500 κκτ. καὶ
μπορικὸν ναυτικόν, μεγάλως συντέλεσαν εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας
ἡμῶν ἀγῶνα. *Κρανίδιον*, ἐπὶ τῆς Ἀργολικῆς χερσονήσου, μεσόγειος
πόλις, ἔχουσα 3560 κκτ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν
ναυτιλίαν. Ἑρμόνη (Καστρί νῦν) ἀπέναντι τῆς Ὑδρας, ἀρχαία πόλις,
νῦν δὲ κώμη γεωργικῆ καὶ ναυτικῆ ἔχουσα περὶ τοὺς 1900 κκτ.

δ'. Τῆς Ὑδρας καὶ Τροιζηνίας, πρωτ. Ὑδρα ἐπὶ μικρᾷ, βραχῶ-
δους καὶ ἀνύδρου νήσου, Ὑδρέας τὸ πάλαι καλουμένης, ἀντικρῦ τοῦ
Σικυλλαίου ἀκρωτηρίου, ἔχουσα ἀξιολόγους οἰκοδομὰς, ὠραίους ναοὺς,
μικρὰν βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 6550 κκτ. ἀσχο-
λουμένων ὅλως εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἀκμῖον ἔχοντες οἱ Ὑδραῖοι ναυ-
τικὸν κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς ἡμετέρας ἐπαναστάσεως καὶ ζωηρὸν τὸ
ἐλληνικὸν φρόνημα, ἐπρώτευσαν καθ' ἅπαντας τοὺς ἐν θαλάσῃ ἡμῶν
ἀγῶνας, ὅχι κτώτεροι δειχθέντες τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων.
Τροιζήν (νῦν Δαμαλάς) ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς, ἀρχαία πόλις διέ-
σημος διὰ τὴν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τὸ 480 π. Χ. φιλοξενίαν τῶν
κατοίκων τῆς. Πόρος (πάλαι Καλαυρία), νῆσος μὲ ὁμώνυμον πόλιν,
ἔχουσαν λιμένα ἀσφαλέστατον καὶ περὶ τὰς 7 χιλ. κκτ. ἀσχολουμέ-
νων εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὴν γεωργίαν τῶν λαμπρῶν λεμονεῶνων
τιν. Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ἐντὸς δέσους σώζονται καὶ τὰ εἰρεπία
τοῦ παναρχαίου ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Δημοσθένης
(322 π. Χ.), πῶν τὸ κῶνειον.

ε'. Τῆς Κορινθίας, πρωτ. Νέα Κόρινθος μετὰ τοῦ Κορινθια-
κοῦ κόλπου καὶ τοῦ Λουτρακίου (πάλαι Λεγαίου), νέα πόλις κανονι-
κῶς οἰκοδομημένη, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον, 2650 κκτ. καὶ ὅχι
πολύ καλὸν λιμένα. Καλαμάκιον (πάλαι Κεγχραεῖ), λιμὴν εἰς τὸν
Σαρωνικὸν κόλπον. Δι' ἀμφοτέρων τῶν λιμένων τούτων γίνεται ἡ
ἀπ' Ἀθηνῶν συγκοινωνία πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, τὴν Ἐπτά-

νησον καὶ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην. ἸΚόρινθος, ὑπὸ τὸ ὄχυρόν φρούριον Ἀκροκόρινθον, διάσπῃμος ἀρχαία πόλις, νῦν δὲ μικρὰ κώμη καὶ νοσῶδης καταστραφεῖσα ὅλως τὸ 1857 ὑπὸ σεισμοῦ. Περαιχώρα παρὰ τὸ Ἡραϊον ἀκρωτήριον, ἔχουσα 1460 κατ. Σοφικὸν (πάλαι Σολύγεια), κώμη γνωστὴ διὰ τὴν ὄραϊαν ῥητινὴν τῆς, ἔχουσα 2 χιλ. κατ. Βασιλικά, κώμη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Σικυῶνα. Τρίκαλα, μεσόγειος κωμόπολις ἐπὶ ποταμοῦ ἔχουσα 1010 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν σταφιδοφυτείαν. Ἀγ. Γεώργιος (Φλυοῦς) ΝΔ. τῆς Κορίνθου, κώμη παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσιν ἀπ' Ἀργους εἰς Κόρινθον, παρὰ γουσα μαῦρον οἶνον καὶ ἔχουσα 1520 κατ. Περ' αὐτὴν κείνται αἱ τρεῖς ἱστορικὴ θέσεις Δερβεράκι, Ἀγιόφορι καὶ Στεφάνι, ὅπου ὁ Δράμαλις κατεστράφη, ἀποχωρῶν τῆς Ἀργολίδος.

ζ'. Τῶν Κυθέρων, πρωτ. Κύθηρα ἐπὶ ὁμων. νήσου (13,260 κατ.) ἀπέναντι τῆς Λακωνικῆς, 4 στάδια ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν, διασώζουσαν λείψανα τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης καὶ ἔχουσα 1220 κατ. Τὰ Κύθηρα εἶνε λίαν ὀρεινὴ νήσος ἀλλ' ἐνεκα τῆς μεγάλης φιλοπονίας τῶν κατοίκων τῆς παράγει ἀξιολόγους ὀπώρας, μέλι, οἶνον καὶ ἔλαιον. Πρὸς Ν. τῶν Κυθέρων Ἀντικύθηρα, (πάλαι Αἰγύλη, 440 κατ.), μικρὸν νησίδιον.

2. Νομὸς Ἀχαΐας καὶ Ἡλίδος (182 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῶν Πατρῶν, ἐπισ. πόλις Πάτραι, ἀρχαία καὶ ἐν τῶν διασημοτέρων πόλεων τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, νῦν δὲ ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τοῦ κράτους, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα ὄραϊας οἰκοδομῆς κανονικὸν σχέδιον, ἄφθονα ὕδατα, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μικρὸν βιομηχανίαν οἰνοποιίας, φωτισμὸν δι' ἀερίοφωτος καὶ ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ἐλιθοβολήθη ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον.

β'. Τῆς Αἰγιαλείας, πρωτ. Αἴγιον (Βοστίτσα νῦν, 5200 κατ.), ἀρχαία παρὰ πόλις καὶ ἔδρα τὸ πάλαι τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας, ἐντελῶς σχεδὸν καταστραφεῖσα τὸ 1861 ὑπὸ σεισμοῦ καὶ πάλιν ἀνεγερεθεῖσα. Περ' αὐτὴν κείττι καὶ ἡ μονὴ τῶν Ταξιαρχῶν, ὅπου εὐρίσκονται καὶ τὰ Ἅγια Πάθη τοῦ Χριστοῦ.

γ'. Τῶν Καλαβρυτῶν, πρωτ. Καλάβρυτα (πάλαι Κύναιθα), παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα περὶ τοὺς 1060 κατ. Πρὸς Β. τούτων κείττι τὸ Μέγα Σπήλαιον, ἡ διασημότερα μονὴ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου εὐρίσκεται μία τῶν τριῶν εἰκόνων τῆς Θεοτόκου ἱστορηθεῖσα ὑπὸ Λουκᾶ τοῦ ἀποστόλου. Ἡμίσειαν δὲ ὄραν πρὸς Α. κείττι ἡ ἀξιόλογος μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας. Σωποτὸν παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἐρυμάνθου, κώμη ἔχουσα 1100 κατ. καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως Ἑλλ. σχολεῖον. Λειβάτσιοι εἰς τὰς

Α. ὑπὸ ὄρους Ἐρυμάνθου, ἔχουσα Ἑλλ. σχολεῖον καὶ 1070 κατ. *Λυκοβρία* ΝΑ. μεσόγειος κόμη ἔχουσα 1210 κατ.

δ'. Τῆς *Ἡλείας*, πρωτ. *Πύργος*, μεσόγειος ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα 8650 κατ. Ταύτης ἐπίνειον εἶνε τὸ Κατάκωλον, ἐνωθὲν μετὰ τοῦ Πύργου δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. *Γαστούνη* ἐπὶ τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ, κόμη ἔχουσα εὐφορωτάτην πεδιάδα, 1420 κατ. καὶ ἐπίνειον τὴν *Γλαρέντσαρ*. *Λεχαιὰ* πρὸς Β. ἔχουσα 2120 κατ. Ἐπὶ τοῦ Ἀλφειοῦ ποταμοῦ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ, τόπῳ ἱερῷ κεκαλυμμένῳ ὑπὸ νῶν, ἄλσεων καὶ διαφόρων ἄλλων οἰκοδομημάτων, ἔκειτο ἡ πόλις *Πισα*, ἔνθα κατὰ πεντάετιαν ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες, ἡ μεγίστη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων πανήγυρις.

3. Νομὸς Μεσσηρίας (156 χιλ. κατ.)

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας·

α'. Τῶν *Καλαμῶν*, ἐπισ. πόλις *Καλίμυι* πρὸς τὰς ἀρχαίας *Φαράς* εἰς τὸν Μεσσην. κόλπον περὶ τὰ 20' ἀπέχουσα τῆς θάλασσης, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀλίμενος, ἔχουσα Ἑλλην. Γυμνάσιον, μεταξοκλωστήρια, βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι τοῦ Νησίου καὶ 7 χιλ. κατ. Εἶνε πόλις ἐμπορικὴ ἐξάρχουσα σῦκκ, ἔλαιον, μέταξαν, σταφίδας κτλ. *Σίτσοβα* (1400 κατ.) παρὰ τὸν Ταύγεταν, ἡ ἀξιολογωτέρα κόμη τῆς Ἀλαγονίας. *Καμάριζ* (Θουρία, 1350 κατ.) ἐπὶ τοῦ Ἄρεως ποταμοῦ, εὐφορος κόμη, ἔχουσα 1600 κατ.

β'. Τῆς *Μεσσήνης*, πρωτ. *Νησιον* παρὰ τὴν δεξιὰν ἄχθην τοῦ Παμίσου, πόλις θερρινὴ ἔχουσα 6 χιλ. κατ. καὶ ἐξάρχουσα ἀξιολογον μαῦραν οἶνον. Ἐπὶ τῶν νοτίων ὑπωρειῶν τοῦ ὄρους *Ἰθώμης* (νῦν *Βουλκάνου*) σώζονται ἐτι λείψανα παναρχαίου τείχους, ἀποτελοῦντα τὴν ἀκρόπολιν τῆς πόλεως Μεσσήνης. *Μαυρομμάκι*, κόμη ἐντὸς τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχ. Μεσσήνης συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου. Τοῦ τείχους ταύτης σώζεται τὸ πλεῖστον μέρος ὡς καὶ οἱ πύργοι, ἐτι δὲ τὸ στάδιον τῆς πόλεως καὶ τὸ αὐτῆς θέατρον. *Πολιανή*, κόμη πρὸς τὰς πόλεις τῆς Ἀρκαδίας, ἐπίσημος διὰ τὰς παρ' αὐτὴν συγκροτηθείσας μάχας κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ πασσᾶ.

γ'. Τῆς *Πυλίας*, πρωτ. *Πύλος* (κοιν. *Ναυκρίνον*, ἢ *Νεόκαστρον*, 1320 κατ.) ἀντικρὺ τῆς νήσου *Σφακτηρίας*, ἀρχαία ἐπίσημος πόλις ἔχουσα φρούριον καὶ λαμπρὸν λιμένα, εἰς τὸν ὁποῖον τὸ 1827 ἐπυροπολήθη ὑπὸ τῶν ἠγωνιμένων στόλων τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ρωσσίας ὁ Τουρκικὸς καὶ Αἰγυπτιακὸς στόλος. *Μεθώνη* (1120 κατ.) πρὸς Ν. αὐτῆς καὶ *Κορώνη* (1850 κατ.) πρὸς Α. φρούρια παραθαλάσσια. *Πεταλίδιον* (πάλαι *Κορώνη*) πρὸς Β. κόμη, ἐν ἣ μετὰ τὴν ἐπαγνάστασιν συνωκίσθησαν Ἀχαιῶνες. *Μαριάκι*, ἔνθα ἔπεσε μαχόμενος κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ πασσᾶ ὁ ἥρωϊς *Παπαφλέσας*.

δ'. Τῆς *Τριφυλίας*, πρωτ. *Κυπαρισσία* ἐπὶ λόφου κειμένη, ἀπέχουσα περὶ τὰ 20' τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχουσα πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὴν πεδιάδα θείαν μαγευτικὴν καὶ 3630 κατ. *Φιλιατρά* πρὸς Ν. κωμόπολις παράλιος ἔχουσα 5640 κατ. καὶ παρ' αὐτὴν *Γαργαλιάροι*, ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι κείνται ἐπὶ πεδιάδων καταφύτων ἐξ ἐλαιῶν καὶ σταφίδων καὶ ἔχουσι θείαν ἀξιωματικόν.

ε'. Τῆς *Ὀλυμπίας*, πρωτ. *Ἀνδριτσάνα* εἰς τὰς ὑπώρειας τοῦ Λυκείου ὄρους, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα κλίμα ὑγρὸν, ἀξιόλογον βιβλιοθήκην καὶ 2150 κατ. Ἀνωθεν τῆς *Ἀνδριτσάνης* ἐπὶ τοῦ ὄρους παρὰ τὸ χωρίον *Σκληρὸν* σώζεται ἐν μέρει ὁ ναὸς τοῦ Ἐπικούρειου Ἀπόλλωνος, ἔργον τοῦ ἀρχιτέκτονος τοῦ Παρθενώνος Ἰκτινίου. Ἀργυρινίτσα (2220 κατ.) κώμη πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλφειοῦ.

4. Νομὸς Λακωνίας (121 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς *Λακεδαίμονος*, ἐπισ. πόλεις *Σπάρτη* παρὰ τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα, πρωτ. τοῦ νομοῦ δίασημος τὸ πάλαι πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν ὀρίζοντα, καλὰς οἰκοδομὰς, πλατείας καὶ κανονικὰς ὀδοὺς, ὠραίους κήπους, Ἑλλ. Γυμνάσιον, μεταξοκλωστήρια καὶ 3400 κατ. Ὅχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς παρὰ τὸν Ταῦγετον κείται ἡ πρώην πρωτ. τῆς Λακεδαίμονος *Μιστράς*, κτίσμα τῶν Φράγγων τοῦ μεσαιῶνος, ἔχουσα ὠραίους κήπους καὶ ὑψηλὴν καὶ ὄχυρὰν ἀλλὰ κατηρηλωμένην ἀκρόπολιν. *Καστανιά* ἐπὶ τῶν Β. ὑπωρειῶν τοῦ Ταῦγέτου, γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ κωμόπολις ἔχουσα 1500 κατ. *Γεωργίτσι* παρὰ ταύτην, ὄρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα 2 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὠραίας σταφυλάς. *Βουρλιᾶς* πρὸς Β. κώμη κειμένη ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ κεκαλυμμένου ὑπὸ ἐλαιῶνος, ἔχουσα 1140 κατ. *Ἀράχωβα* (πάλαι *Καρυαί*;) πρὸς Β. κώμη ὑπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἑρμᾶς καὶ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Οἰνοῦντος ποταμοῦ. Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ Βουρλιᾶ εἰς τοῦ Κρεββατᾶ τὸ χάρι κατὰ τὴν θέσιν *Παλιογουλάς* ἔκειτο ἡ ἀρχαία *Σελισσία*. *Βαρβίτσα*, κώμη ὄρεινὴ οὐ μακρὰν τῆς Ἀραχῶνης, πατρὶς τοῦ διασήμεου ἀρματωλοῦ Ζαχαριᾶ. *Σκλαβοχώριον* (πάλαι Ἀμύκλαι) πρὸς Ν. τῆς Σπάρτης ὄχι πολὺ μακρὰν αὐτῆς, ἐν ἣ ὑπῆρχε ναὸς δίασημος τοῦ Ἀπόλλωνος. *Λεβέτσουβα* (πάλαι *Κροκεαί*), κώμη γεωργικὴ ἀξιόλογος παρὰ τὴν ἀμαξιτὴν τῆς Σπάρτης ὁδόν, ἔχουσα 1300 κατ. Ἐλος πρὸς Ν. παρὰ τὴν θάλασσαν, ἀρχαία πόλις ἦς οἱ κάτοικοι νικηθέντες ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἐγένοντο δημόσιοι δούλοι, Εἰλωτες κληθέντες.

β'. Τῆς *Οἰτύλου*, πρωτ. *Ἀρεόπολις* (Τσίμοβα νῦν), ἡ μεγαλειτέρα κωμόπολις τῆς δυτικῆς Λακωνίας, παράγουσα ἀξιόλογον ἔλαιον καὶ

ἔχουσα 1270 κατ. *Οἶτυλος* (Πόρτο Βέτουλο) παρά τὸν λιμένα *Λιμέρι*, ἔχουσα 1300 κατ. *Κίτα* πρὸς τὸ ἀκρωτήριο *Θυρίδας*, μικρὰ κώμη.

γ'. Τοῦ *Γυθείου*, πρωτ. *Γύθειον*, ἀρχαία παράλιος καὶ ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἀνατολικῆς Λακωνίας (2800 κατ.) ἐνωθεῖσα μετὰ τῆς Σπάρτης δι' ἀμαξιτῆς ὁδοῦ. Ἐνταῦθα ἦσαν καὶ τὰ νεώρια τῶν Λακεδαιμονίων. *Πολυτάραβος* πρὸς Δ. μικρὰ κώμη, ὅπου γενναίως ἀπεκρούσθη θέλων νὰ ἀποβῇ ἐκεῖσε ὁ Ἰμβραήμ Πασσάς.

δ'. Τῆς Ἐπιδαύρου *Λιμηρᾶς* ἐκτετατομένης μέχρι τῶν Μαλεῶν πρωτ. *Μολοί*, μεσάγειος κώμη ἔχουσα 1200 κατ. *Μορεμβασία* (Ἐπίδαυρος *Λιμηρὰ*) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, μικρὰ παράλιος κώμη κειμένη ἐπὶ νησιδίου ἠνωμένου διὰ γεφύρας μετὰ τὴν ξηρὰν καὶ ἔχουσα πρῶτον ὄχυρόν, ὡραίαν Βυζαντινὴν ἐκκλησίαν, ὄχι πολὺ ἀσφαλῆ λιμένα καὶ 510 κατ. *Βοιαί* πρὸς τὸν Μαλιάν παρά τὸν ὁμών. κώπον, κώμη ἔχουσα 1060 κατ.

5. Νομός Ἀρκαδίας (160 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς *Μαρτινείας*, ἐπισ. πόλις *Τρίπολις* ὑπὸ τὸ ὄρος *Μαίναλον*, πρωτ. τοῦ νομοῦ πόλις ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ, ἔχουσα βιομηχανίαν σιδηρουργικῆς καὶ χαλκευτικῆς, Ἑλλ. Γυμνάσιον, κλίμα ὑγιεινόν, ὡραίαν ἀμαξιτὴν ὁδὸν μέχρι *Μύλων* καὶ Ἄργους καὶ ὑπὲρ τὰς 10 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν αὐτῆς πρὸς Β. ἔκειτο ἡ *Μαρτινεία*, (νῦν *Τσιπιανὰ*) καὶ πρὸς τὰ ΝΑ. ἡ *Τεγέα* (Παλαιὰ Ἐπισκοπὴ νῦν), ἀρχαίαι ἐπίσημοι πόλεις τῆς Ἀρκαδίας. *Λεβιδίον* πρὸς Β. κώμη ἐπίσημος διὰ τὴν πρῶτην ἐνταῦθα τὸ 1821 ὑποχώρησιν τῶν Τούρκων, ἔχουσα ὑπὲρ τοὺς 2120 κατ. *Βαλτέσιον* ΝΑ. πρὸς τὸ ἀρχαῖον Παλλάντιον, κώμη ὀρεινὴ, ἐν ἣ τὸ πρῶτον οἱ Ἕλληνες τὸ 1821 κατετρόπωσαν τοὺς Τούρκους (α).

β'. Τῆς *Γορτυνίας*, πρωτ. *Λιμητσάνα* (Θεοσά;) ἐπὶ ποταμίου, ἐπίσημος διὰ τὸ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως σχολεῖον καὶ τὴν βιβλιοθήκην του· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν καὶ τοῦ ἀειμνήστου Γρηγορίου τοῦ πατριάρχου, τοῦ κρεμασθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν ἐναρξίν τῆς ἐπαναστάσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 2250 κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον (β).

(α) Ὅχι μακρὰν αὐτοῦ πρὸς τὴν Τρίπολιν κεῖνται αἱ κῶμαι *Κερασιά*, *Πιάννα*, *Χρυσοβίτσι*, ἔτι δὲ ἡ θέσις *Γράνα*, ἐπίσημοι ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ.

(β) Τὸ Σχολεῖον τοῦτο ἐμόρφωσε τοὺς περισσώτερους πολιτικούς ἄνδρας τῆς Πελοποννήσου τοὺς διαπρέψαντας κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ μετὰ ταῦτα, ἡ δὲ βιβλιοθήκη του ἐχρησίμευσε τότε ὡς χαρτίον εἰς κατασκευὴν πυριτιδο-

Καρύταινα πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Γορτυνίου καὶ Ἀλφειοῦ, ἐν ὑψηλῇ θέσει ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ 1460 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. *Στεμνίτσα* ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ, κωμόπολις ὀρεινὴ ἔχουσα 2800 κατ. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαλκίαι καὶ φανοποιούς. *Ζάτουνα*, κώμη ὡσαύτως ὀρεινὴ, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μᾶλλον εἰς τὴν βυρσοδεψικὴν. *Βυτίνα* πρὸς Β. ἔχουσα 1100 κατ. *Αραχάδια* (Τευθίς) ΒΑ. ὀρεινὴ κωμόπολις ἔχουσα 4900 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν οἰκοδομικὴν. *Μαρουλιὰ*, ὡσαύτως ὀρεινὴ κώμη, ἧς οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ὕλοτομίαν.

γ'. Τῆς *Μεγαλοπόλεως*, πρωτ. *Μεγαλόπολις* (Σινάνον νῦν), παρὰ τὸν ποταμὸν Ἐλισσόντα, κώμη μικρὰ (1150 κατ.) ἤδη ἀνεγειρομένη μὲ κανονικὸν σχέδιον παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχ. Μεγαλοπόλεως, συνοικισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἐπαμεινώνδου μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην· εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ Πολυβίου. *Λεορτάριον* παρὰ τὸν Καρνίωνα ποταμὸν, ὀρεινὴ κώμη γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ· ἐντεῦθεν ἀμαξιτὴ ὁδὸς ἀγεί ἀπ' Ἀραχάδιας εἰς Μεσσηνίαν.

δ'. Τῆς *Κυνουρίας*, πρωτ. *Λεωνίδιον*, πόλις ὑπὸ ὄρος περὶ τὰ 45' μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχουσα μικρὰν ἀλλὰ κατάφυτον πεδιάδα ἐξ ἐλαιῶν, πορτοκαλεῶν καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων καὶ 4870 κατ. ἀσχολουμένους μᾶλλον εἰς τὸ ἐμπόριον (α). *Ἄστρας* πρὸς Β. κώμη κειμένη εἰς τὸ ἄκρον τῆς εὐφρόρου πεδιάδος Θυρέας, ἔχουσα μόνον ὄρμον δι' οὗ ἐξάγονται τὰ διάφορα προϊόντα τῆς Κυνουρίας. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ τὸ θέρος μεταβαίνουν εἰς τὰς 3 ὄρας ΝΑ. αὐτοῦ κειμένην κώμην Ἁγίου Ἰωάννου, ὅπου πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὑπῆρχεν Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ βιβλιοθήκη. Πρὸς Ν. τούτου *Ἀγ. Πέτρος* ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν ἀρχαίων Ἑρμῶν συνέχειν ὄντα τοῦ ὄρους Πάρωνος, ὀρεινὴ κωμόπολις, ἔχουσα ὠραίους κήπους, πολλὰ ὕδατα καὶ 3700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. *Καστρί* παρὰ τὸν Ἁγ. Πέτρον, κατάφυτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων, κωμηδὸν οἰκουμένη καὶ ἔχουσα περὶ τὰς 4500 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἔχοντας πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας. *Δολιὰ* κώμη περὶ τὰς δύο ἡμισὺ ὥρας ἀπέχουσα τῆς Τριπόλεως, ἔχουσα ἀξιόλογα λατομεῖα μαρμάρου καὶ περὶ τοὺς 1700 κατ. *Βέρβαινα* οὐ μακρὰν αὐτῆς, λίαν ὀρεινὴ κώμη, ἧς οἱ κάτοικοι μᾶλλον εἶνε ποιμένες. Ἀμφότεραι αὗται αἱ κῶμαι εἶνε ὀνομασταὶ διὰ τὴν μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βαλτατσίου τὸ 1821 καταστρεπτικὴν ἦτταν τῶν Τούρκων.

βολῶν τῶν Ἑλληνικῶν στρατοπέδων τῆς Πελοποννήσου. Ἐπίσης εἰς τοὺς πυριτιδομύλους τῆς Δημητσάνης κατεσκευάζετο τὸ πλεῖστον τῆς πυρίτιδος τῆς χρησιμεύσεως εἰς τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἡμῶν ἀγῶνα.

(α) Ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς τὰς κώμας Καστάνιτσαν, Σίταιναν, Πραστῶν, κλ. λαλεῖται ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος, ἧτις εἶνε λείψανον τῆς ἀρχ. δωρ. διαλέκτου.

Αἱ ἐν τῷ Αἰγαίῳ Νῆσοι.

1. Νομὸς Εὐβοίας (95 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας·

α. Τῆς Χαλκίδος, ἐπίσ. πόλις Χαλκίς ἐπὶ τοῦ διαστήμου διὰ τὴν παλιρροίαν του πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει κινητὴ σιδηρὰ γέφυρα, δι' ἧς ἐνοῦται ἡ Στερεὰ Ἑλλάς μετὰ τῆς Εὐβοίας, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἀρχαία, ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ πόλις ἔχουσα λίαν ὄχυρόν φρούριον, Ἑλλ. γυμνάσιον, νηματοποιεῖον καὶ περὶ τοὺς 6700 κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ τινες μωαμεθανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. Δίμηνη (πάλαι Αἰγαί) πρὸς Δ. παράλιος κώμη, ἔχουσα περὶ τοὺς 1700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἐρέτρια (Νέα Ψαρά νῦν) ΝΑ. αὐτῆς, ἀρχαία παράλιος πόλις νῦν ἀνοικοδομουμένη ὑπὸ τῶν Ψαριανῶν καὶ ἔχουσα περὶ τοὺς 400 κατ.

β'. Τοῦ Ξηροχωρίου, πρωτ. Ξηροχώριον εἰς τὸ ΒΔ. ἄκρον τῆς νήσου, κωμόπολις κατάφυτος, ἔχουσα περὶ τὰς 2800 κατ. Αἰδηψὸς ΝΑ. ταύτης, μικρὰ κώμη ἡμίσειαν ὄραν μακρὰν τῆς ἀρχαίας Αἰδηψοῦ παρ' αὐτὴν ὑπάρχουσι καὶ τὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους γνωστὰ θερμὰ ἱαματικά ὕδατα.

γ'. Τῆς Καρυστίας, πρωτ. Κύμη εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Χαλκίδος περὶ τὰ 45' μακρὰν τῆς θαλάσσης, παράγουσα πολὺν μαῦρον οἶνον καὶ ὀπώρας καὶ ἔχουσα ἀξιολόγους γαιάνθρακας καὶ περὶ τοὺς 3620 κατ. Κάριστος πρὸς τὸ ΝΑ. ἀρχαία πόλις ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ περὶ τοὺς 700 κατ. ἀσχολουμένους εἰς τὴν γεωργίαν. Ἀλιβερίου (πάλαι Ταμύλαι) εἰς τὴν ΝΑ. παράλιαν, κώμη λίαν ὑγιεινὴ, ἔχουσα περὶ τοὺς 600 κατ. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει ἡ νῆσος Σκυρος με' ὁμών. πόλιν, ἔχουσα 3250 κατ. ἐτι δὲ καὶ ἡ πρὸς Ν. μικρὰ νῆσος Πηταλία.

δ'. Τῆς Σκοπέλου, συνισταμένης ἐκ τῶν Βορ. Σποράδων καλουμένων νήσων, Σκοπέλου (4950 κατ.), Σκιᾶθου (3200 κατ.), Ἀλονήσου (400 κατ.) καὶ ἄλλων μικροτέρων νήσων με' ὁμών. κωμοπόλις, πρωτ. εἶνε Σκόπελος ἐπὶ τῆς Σκοπέλου, ἔχουσης ἔδαφος εὐκαρπον καὶ δασώδες καὶ ἐξαγούσης οἶνον, κεράσια, ἀπίδια καὶ ἄλλας ἀξιολόγους ὀπώρας.

2. Νομὸς Κυκλάδων (133 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐξ 7 ἐπαρχιῶν·

α. Τῆς Σύρου, (συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Σύρου (27 χιλ. κατ.), Μυκόνου (4470 κατ.) καὶ ἄλλων μικρῶν νήσων, ἐπίσ. πόλις εἶνε Ἐρμούπολις ἡ Σύρος ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου ὀρεινῆς οὐσῆς καὶ τρα-

χείας, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἑλλάδος, ἔχουσα Ἑλλ. γυμνάσιον, πολλὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια, ὀφρανοτροφεῖον, νοσοκομεῖον, λαμπροὺς ναοὺς, ἀγορὰν ἀξιόλογον, θέατρον, βυρσοδεψεῖα, νηματοποιεῖα, σαπωνοποιεῖα, σιδηρουργεῖα, καὶ μάλιστα τῆς Ἑλλ. ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας, ὑαλουργεῖα, ἐμπορικὸν ναυπηγεῖον κτλ. καὶ 21 χιλ. κατ. Ἐν αὐτῇ ἐπι συνεννοῦνται καὶ αἱ ταχυδρομικαὶ ἀτμοπλοικαὶ γραμμαὶ ἐξ ἀπασῶν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Μετ' αὐτῆς ἐνοῦται καὶ ἡ Ἄνω Σέρρος ἔχουσα 5 χιλ. κατ. τῶν πλείστων δυτικῶν. Μύκωνος, πόλις ἐπὶ ὁμων. νήσου τραχείας καὶ ἀκέρπου, ἔχουσα πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα. Δῆλος, μικρὰ νῆσος ἤδη ἀκατοίκητος, ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ὅχι μακρὰν αὐτῆς εἶνε ἡ Ῥήγεια, μικρὸν νησιδίον, ἐν ᾧ ἔθαπτον οἱ Δῆλιοι τοὺς νεκροὺς τῶν.

β'. Τῆς Κέας, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Κέας (4320 κατ.), Κύθου (2900 κατ.) καὶ Σερφου (2950 κατ.) πρωτ. Κέα, κωμόπι. ἐπὶ τῆς νήσου Κέας κειμένης ἀπέναντι τοῦ Σουνίου ἀκρωτηρίου καὶ παραγούσης βαλανιδίων καὶ οἶνον ἀξιόλογον. Κύθου, κώμη (1530 κατ.) ἐπὶ τῆς νήσου Κύθου ὀρεινῆς οὐσῆς καὶ πετρώδους καὶ ἐχούσης θερμὰ ἰαματικὰ ὕδατα, εἰς ἃ τὸ θέρος συρρέουσι πλῆθος πασχόντων ἐκ χρονίων νοσημάτων. Σέρφος, κώμη ἐπὶ τῆς νήσου Σερφου, ἐπίσημου παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὰ μεταλλεῖά της.

γ'. Τῆς Ἄνδρου, πρωτ. Ἄνδρος, ἐπὶ ὁμων. νήσου κειμένης πρὸς Ν. τῆς Εὐβοίας, ἔχουσα 1830 κατ. καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. Γαβριοῦν, ἑτέρα κώμη τῆς Ἄνδρου, ἔχουσα λιμένα μέγαν. Κόρθιον (νῦν Ἄνω Κάστρον), κώμη ὄχι πολὺ μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἡ νῆσος αὐτὴ ἔχουσα περὶ τὰς 22, 570 κατ. εἶνε ὀρεινὴ, ἀλλ' ἔχει καὶ ἀξιολόγους πρὸς καλλιέργειαν τόπους.

δ'. Τῆς Τήνου, πρωτ. Τήνος (2100 κατ.) ἐπὶ ὁμων. νήσου (12600 κατ.), ἐπίσημος διὰ τὸν λαμπρὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας. Πύργος (620 κατ.), ἑτέρα κώμη τῆς νήσου παρὰ τὴν ὁποίαν ἐξορύσσονται λαμπρὰ λευκὰ καὶ πράσινα μάρμαρα.

ε'. Τῆς Νάξου, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Νάξου (16,500 κατ.), Πάρου (7 χιλ. κατ.), Ἀντιπάρου (πάλαι Ὀλιάρου) καὶ ἄλλων μικρῶν νησιδίων, πρωτ. Νάξος, πόλις ἐπὶ τῆς νήσου Νάξου, ἔχουσα 1880 κατ., ἐξ ὧν εἶνε περὶ τοὺς 300 δυτικοί. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειότερα καὶ εὐφορωτέρα τῶν Κυκλάδων, ἐξέχουσα λαμπρὰ πορτοκάλια, λεμόνια, κίτρα, οἶνον ἐξαιρετόν, ἔλαιον, βόμβακα, μέταξαν, τυρὸν καὶ τὸ ὀρυκτὸν σμυρίδα, δὲν ἔχει ὁμως καλὸν λιμένα. Παροικία, κωμόπολις ἐπὶ τῆς δυτ. παραλίας τῆς νήσου Πάρου, ἔχουσα μέγαν τῆς Παναγίας ναὸν καὶ περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος Πάρος εἶνε πατρὶς τοῦ Ἀρχιλόχου καὶ ἔχει τὰ ὠραιότερα τῆς Ἑλλάδος

λευκά μάρμαρα. Ἡ δὲ Ἀντίπαρος εἶνε ἐπίσημος διὰ τὸ μέγα καὶ λαμπρὸν ἐκ σταλακτίτου ἄντρον τῆς.

ζ'. Τῆς Μήλου, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Μήλου (4200 κατ.), Σίφνου (5770 κατ.), Κιμῶλου (1340 κατ.), Φολεγάνδρου (970 κατ.), Σικίνου (700 κατ.), πρωτ. *Μήλος* ἐπὶ τῆς νήσου Μήλου, παρὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν διασώζουσιν σπουδαία ἀρχαία μνημεῖα καὶ ἔχουσιν λαμπρὰν λιμένα. Ἡ νῆσος Μήλος εἶνε ἠφαιστειώδης, τούτου ἕνεκα παράγει ἐξαιρετικὸν οἶνον καὶ ὀπώρας, καὶ ἔχει θερμὰ ὕδατα, ἀλλὰ ἀφθονοῦν, στύψιν, θείον, μυλοπέτρας καὶ ἄλλα ὀρυκτά· οἱ δὲ Μήλιοι θεωροῦνται οἱ καλλίτεροι πρῶταις τῆς Μεσογείου. *Σίφνος* ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἔχουσα ἀέρα καθαρὸν καὶ κατοικοῦς μᾶλλον ἀσχολουμένους εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἀγγειοπλαστικὴν· ἡ δὲ Κιμῶλος κειμένη παρὰ τὴν Μήλον εἶνε νῆσος λίαν τραχεῖα καὶ ἄγονος· ἐντεῦθεν ἐξάγεται ἡ κιμωλία γῆ.

ζ'. Τῆς Θήρας, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων Θήρας (13 χιλ.κατ.), Θηρασίας (670), Ἀμοργοῦ (3 χιλ.), Ἴου (2100), καὶ Ἀνάφης (900), πρωτ. *Θήρα* (Σαντορίνη νῦν) ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἀρχαία πόλις ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ἔχουσα νῦν ἀξιόλογον ναυτικόν. Ἡ νῆσος Θήρα εἶνε ἠφαιστειώδης ἔχουσα θειώδη καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, πορσελάνην ἀξιόλογον, καὶ παράγουσα οἶνους λαμπροὺς πεμπομένους καὶ ἐκτός τοῦ κράτους πρὸς ἐμπορίαν. Παρ' αὐτὴν κεινται αἱ μικραὶ ἠφαιστειώδης νῆσοι Θηρασία, ἡ νῆσος τοῦ Γεωργίου, ἐν ἧ τὸ 1866 ὑπῆρχεν ἐνεργὸν ἠφαιστειον, καὶ ἡ Ἀνάφη. Ἴοα ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου ἔχουσα λιμένα ἀξιόλογον. Ἀμοργός, ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ἧτις εἶνε ὄρεινὴ καὶ δασυώδης, ἀλλ' ἔχει καὶ εὐφόρους τινὰς γαίας.

Ἰόνιοι νῆσοι.

1. Νομὸς Κερκύρας (106 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας, Παξῶν, Λευκάδος καὶ ἄλλων μικρῶν νησιδίων καὶ διαιρεῖται εἰς 5 ἐπαρχίας·

α'. Τῆς Κερκύρας, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Κερκύρας (78 χιλ. κατ.) κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἠπείρου καὶ ἐκ μικρῶν τινῶν νήσων, τοῦ Ὄθρωνοῦ (800 κατ.), τῆς Ἐρικούσσης (600 κατ.), καὶ Μαλθάκης, ἐπίσ. πόλεις εἶνε Κέρκυρα ἐπὶ τῆς νήσου Κερκύρας, ἀρχαία πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων, πρωτ. τοῦ νομοῦ ἔχουσα λίαν ὀχυρὰ φρούρια, εὐρύχωρον λιμένα, σημαντικὸν μετὰ τῆς Ἠπείρου ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, Ἑλλ. γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, σφραγιστήριον, τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 16060 χιλ. κατ. ὧν περί τὰς 5 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι. Παρ' αὐτὴν κεινται τέσσαρα λόγου ἀξία προάστεια, τὸ *Μαυτοχι* (4660 κατ.), ἡ

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Γαρίτσα (3160 κατ.), ὁ Ἄγ. Ρόκος (1240 κατ.), καὶ ὁ Ἀνεμόμυλος (770 κατ.). Σικεράδες, κώμη μεσόγειος (1350 κατ.). Γαστούρι (2020 κατ.), πρὸς Ν. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Μέσης. Σκριπερόν ΒΔ. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Ὄρους(α). Κυριώτερον προϊόν τῆς νήσου Κερκύρας εἶνε τὸ ἔλαιον, ἐξ οὗ ἐν εὐφορίᾳ περὶ τὰ 20 ἑκατ. δραχμῶν εἰσάγονται.

β'. Τῶν Παξῶν, συνισταμένης ἐκ τῆς νήσου Παξῶν (4800 κατ.), Ἀντιπαξίων καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. Γάιος ἐπὶ τῆς πετρώδους καὶ ἀνύδρου νήσου Παξῶν κειμένης πρὸς Ν. τῆς Κερκύρας, ἔχουσα ὠραίαν προκυμαίαν, ἀσφαλέςατον λιμένα καὶ 410 κατ. Τὸ μόνον δὲ προϊόν τῆς νήσου ταύτης εἶνε τὸ ἔλαιον.

γ'. Τῆς Λευκάδος, πρωτ. Λευκάς (4370 κατ.), ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου (22 χιλ. κατ.), κειμένης ἀπέναντι τῆς Ἀκαρνανίας καὶ χωρισθείσης ἀπ' αὐτῆς δι' ἀβαθοῦς πορθμοῦ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Κορινθίων. Καρὺν πρὸς Δ. ἔχουσα περὶ τοὺς 1720 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε μᾶλλον ὄρεινὴ παράγουσα ἔλαιον καὶ οἶνον. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ μικρὰ νῆσος Τέφος.

Νομὸς Κεφαλληνίας (80 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῶν νήσων Κεφαλληνίας καὶ Ἰθάκης, καὶ διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας:

α'. Τῆς Κραταίας, ἐπισ. πόλεις Ἀργοστόλιον (Κράνιοι) ἐπὶ τῆς νήσου Κεφαλληνίας (69 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ νομοῦ, ἔχουσα Ἑλλην. γυμνάσιον, τὸν καλλίτερον λιμένα τῆς νήσου καὶ περὶ τοὺς 7730 κατ. Ἄγ. Γεώργιος πρὸς Ν. κώμη ἀξιολόγος, ἐπὶ Βενετῶν πρωτ. τῆς νήσου. Ἀξούριοι πρὸς Δ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάλην, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πάλης (6), ἔχουσα καλλίτερον κλίμα τοῦ Ἀργοστολίου, Ἑλλην. σχολεῖον διατηρούμενον ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ μακαρίου τοῦ Πετρίτση καὶ 5820 κατ. Δειλιᾶτα, κώμη ἐπὶ τῶν ὑπερειῶν τοῦ ὄρους Αἴνου, ἔχουσα 2100 κατ. Αἰγιαλὸς εἰς τὸ Α. τῆς νήσου, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Σάκης. Ἄσσοις εἰς τὸ ΒΔ. ἔχουσα ὄχυρόν φρούριον καὶ περὶ τοὺς 700 κατ. Παρὰ ταύτην κείται ἡ πλουσιωτέρα μὲν τῆς νήσου, ἐν ἣ εὐρίσκεται καὶ τὸ σεπτὸν λείψανον τοῦ προστάτου τῆς νήσου Ἄγ. Γερασίμου. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε λίαν ὄρεινὴ, ἀλλὰ καλῶς καλλιεργημένη, παράγουσα οἶνον, κορινθιακὴν σταφίδα, ἔλαιον,

(α) Ἡ ἐπαρχία τῆς Μέσης καὶ ἡ τοῦ Ὄρους ὀνομασθησαν μόνον, ἀλλ' ἔπαρχοι ἐν αὐταῖς δὲν διωρίσθησαν.

(β) Ἡ νῆσος Κεφαλληνία διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ αἱ τρεῖς εἰσέτι διοικοῦνται ὑπὸ τοῦ νομάρχου Κεφαλληνίας ἐδρεύοντος ἐν Ἀργοστολίῳ

βάμβακα, λίνον, οί δὲ κάτοικοί της πλὴν τῆς γεωργίας ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

β'. Τῆς *Ἰθάκης*, συνισταμένης ἐκ τῶν νήσων *Ἰθάκης*, *Καλῆμου*, *Καστοῦ* καὶ ἄλλων τινῶν νησιδίων, πρωτ. *Βαθὺ* ἐπὶ τῆς νήσου *Ἰθάκης* (12,230 κατ.), ἔχουσα ναυπηγεῖον, 4670 κατ. καὶ ἀξιολόγον ναυτικόν. *Ἐξωγῆ* πρὸς Β. τῆς νήσου ἔχουσα 840 κατ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε ἠφαιστειώδης καὶ ὄρεινὴ παράγουσα οἶνον, ἔλαιον καὶ κορινθιακὰς σταφίδας.

Νομὸς Ζακύνθου (45 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς οὗτος συνίσταται ἐκ τῆς νήσου *Ζακύνθου* καὶ ἄλλων μικρῶν περὶ ἄκτοικῆτων νησιδίων καὶ δὲν διαιρεῖται εἰς ἐπαρχίας. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Ζάκυνθος*, πρωτ. τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις, ἔχουσα τὴ σεπτὸν λείψανον τοῦ Ἀγ. Διονυσίου, Ἑλλ. Γυμνάσιον, δημοσίαν βιβλιοθήκην, νοσοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον, γηροκομεῖον, πλατείας ὁδοῦς, λέσχας ἀξιολόγους καὶ 16 χιλ. κατ. φιλοπονωτάτους καὶ μικρὰν ἔχοντας βιομηχανίαν μεταξωτῶν καὶ βαμβάκερῶν ὑφανμάτων. *Πηγαδάκι* ΒΔ. κώμη ἔχουσα περὶ τοὺς 520 κατ. *Καταστάρι* ΒΔ. αὐτοῦ, κώμη ἔχουσα 1160 κατ. Πρὸς Ν. πρὸς τὸ ἄκρωτήριον *Κερί* ὑπάρχουσι καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἀναφερόμενα *ράβθης* φρέατα. Ἡ νῆσος αὕτη κατὰφυτος ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ ἐλαιῶνων εἶνε ἠωριότερα καὶ μᾶλλον καλλιεργημένη τῶν Ἰονίων νήσων, παράγουσα ὠραίας ὀπώρας, σταφίδας, ἔλαιον κτλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλλάδος εἶνε περίπου 785 τετραγ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰ 2,055,000, τῶν ὁποίων 765 χιλ. κατοικοῦσι τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, 755 χιλ. τὴν Πελοπόννησον, 290 χιλ. τὰς Ἰονίους νήσους, καὶ περὶ τὰς 245 χιλ. τὰς νήσους τοῦ Αἰγείου, πρὸςθεύοντες τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν, διοικουμένην ὑπὸ πενταμελοῦς συνόδου ἀρχιερέων, πλὴν 20 χιλ. περίπου δυτικῶν, κατοικούντων εἰς τὰς πόλεις καὶ ἰδίως εἰς τὰς νήσους Σύρον, Τήνον, Νάξον, Θήρον κτλ., 30 χιλ. Μωαμεθανῶν καὶ περὶ τὰς 15 χιλ. Ἑβραίων. Πολίτευμα δ' αὐτῆς εἶνε Μοναρχία Συνταγματικὴ μεθ' ἐνόσ νομοθετικοῦ σώματος τῆς Βουλῆς.

Πρὸς ἀπονομὴν δὲ τῆς δικαιοσύνης καθ' ἀπάσας τὰς ἐπαρχίας ὑπάρχουσι ἐν ἡ πλείοτερα *εἰρηνοδικεῖα*, εἰς πᾶσαν δὲ πρωτεύουσαν νομοῦ ἐν πρωτοδικεῖον (α), εἰς δὲ τὰς Ἀθήνας, τὰς Πάτρας, τὸ Ναύπλιον καὶ τὴν Κέρκυραν ἀνά ἐν ἐφετεῖον, καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας ἔτι ὁ

(α) Ἀπὸ τινῶν ἐτῶν συνεστήθησαν τοιαῦτα καὶ ἐν Ἀμφίσσῃ καὶ Πύργῳ καὶ Κύπρισσῃ.

Ἄρειος Πάρος, τὸ ἀνώτατον τοῦ κράτους δικαστήριον. Διὰ δὲ τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις ὑπάρχουσι τέσσαρα ἐμποροδικεῖα εἰς Ναύπλιον, Πάτρας, Ἐρμούπολιν καὶ Κέρκυραν. Διὰ δὲ τοὺς κακούργους εἶνε τὰ κακοηγοδικεῖα, κινήτὰ δικαστήρια, τῶν ὁποίων οἱ δικασταὶ εἶνε πολῖται ἔθροικοι καλούμενοι.

Ἡ Ἑλλάς καθ' ἑκάστην ἀναπτυσσομένη εἰς τὴν παιδείαν ἔχει πολλὰ δημοτ. καὶ Ἑλλην. σχολεῖα· ὡσαύτως δ' εἰς ἑκάστην πρωτεύουσαν νομοῦ ἔν δημοσίον Ἑλλην. γυμνάσιον, πολλὰ ἰδιαιτέρως ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, τὴν Ῥιζάρειον ἐκκλησιασ. σχολήν, τρεῖς ἔτι ἄλλας μικροτέρως ἐκκλησ. σχολὰς τῆς Χαλκίδος, Σύρου καὶ Τριπόλεως, τὰ ἐν Ἀθήναις, ὄρφανοτροφεῖα τῶν ἀρρ. καὶ θηλέων, τὴν φιλεκπαιδευτικὴν εἰταιρίαν, τὸ πολυτεχνικὸν σχολεῖον, τὸ πανεπιστήμιον καὶ τὸ ἐν Πειραιεῖ στρατ. σχολεῖον τῶν εὐελπίδων.

Τὸ δὲ κλίμα τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἐν γένει εἰς μὲν τὰ παράλια θερμὸν, εἰς δὲ τὰς ὑψηλὰς πεδιάδας καὶ τὰς ὄρεινὰς κοιλάδας εὐκραεῖς καὶ δροσερόν, καὶ μόνον εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὄρειων ψυχρόν.

Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε ποικίλον· καὶ ἐν μὲν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι ἢ Ἀττικῇ εἶνε χώρα μᾶλλον ὄρεινὴ καὶ λεπτόγειος, ἀφθόνοια παράγουσα ὄπωρα, σῦκα, οἶνον, ἔλαιον κλ. καὶ μέλι ὑμῆττιον πανταχοῦ περιζήτητον, καὶ ἔχουσα λαμπρὰ λευκὰ μάρμαρα καὶ κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινόν. Ἡ δὲ Βοιωτία εἶνε μᾶλλον πεδινὴ, ἔχουσα ἀφθονα ὕδατα, τόπους ἐλώδεις, γῆν λίαν εὐφορὸν καὶ κλίμα μᾶλλον νοσῶδες. Ἡ δὲ Φθιώτις καὶ Φωκίς εἶνε μᾶλλον ὄρεινὰ, ἔχουσαι καὶ ἀξιολόγους πεδιάδας, ὡς τὴν Λαμιακὴν καὶ κλίμα μᾶλλον ὑγιεινόν· ὁ σίτος τῆς Ἀταλάντης, ὁ κάρνος τῆς Σούρπης καὶ αἱ ἔλαιαι τῆς Ἀμφίσσης πολλὴν χαίρουσιν ὑπόληψιν. Καὶ ἡ Αἰτωλία δὲ καὶ ἡ Ἀκαρνανία εἶνε βουνώδεις, ἡ δὲ γεωργία ἐν αὐταῖς λίαν παρημελημένη, ἀν καὶ εὐφοροτάτας τινὰς ἔχουσι πεδιάδας. Ἡ δὲ Θεσσαλία εἶνε ἡ πεδινωτέρα, εὐφορωτέρα καὶ εὐκραεσττέρα χώρα τῆς Ἑλλάδος, παράγουσα ἀφθόνοια δημητριακοὺς καρπούς, ἔλαιον καὶ ἄλλα προϊόντα, καὶ τρέφουσα εἰς τοὺς λειμῶνάς τῆς πλῆθος ποιμνίων προβάτων καὶ αἰγῶν, ἀγέλας βοῶν καὶ περιφήμους ἵππους.

Ἐν δὲ τῇ Πελοποννήσῳ ἡ Ἀργολίς καὶ ἡ Κορινθία εἶνε μᾶλλον ὄρεινὰ παράγουσαι ἔλαιον, σταφίδας, οἶνους, κάρνον καὶ ἄλλα προϊόντα. Ἡ δὲ Ἀχαΐα καὶ ἡ Ἥλις εἶνε μᾶλλον πεδινὰ, τὰ αὐτὰ παράγουσαι προϊόντα καὶ μάλιστα σταφίδας, ὡς καὶ τὰ ΒΔ. τῆς Μεσσηνίας· τὸ δὲ ΝΑ. αὐτῆς μέρος εἶνε μᾶλλον ὄρεινόν. Καὶ ὁ τῆς Λακωνίας δὲ νομὸς εἶνε μᾶλλον ὄρεινός, ἔχων τὸ εὐφορώτατον καὶ ὠραῖον λεκανοπέδιον, εἰς τὸ ὁποῖον κείται ἡ Σπάρτη· παρῆγει δ' εἰς τὸ νότιον πλὴν τῶν ῥηθέντων προϊόντων βλανίδιον καὶ μέταξαν, καὶ ἐπὶ τοῦ Ταινάρου ἔχει λαμπρὰ κόκκινα μάρμαρα. Ὁ δὲ νομὸς τῆς Ἀρκαδίας

ὡσαύτως εἶνε ὄρεινός, ἀλλ' ἔχει καὶ μαγευτικὰς τινὰς πεδιάδας· κυρίως ὅμως ἡ χώρα εἶνε γεωργικὴ καὶ ποιμενικὴ.

Τῶν δὲ νομῶν τῶν νήσων τῆς μὲν Εὐβοίας ἡ χώρα εἶνε λίαν εὐφορος, διάφορα παράγουσα προϊόντα. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι γαιάνθρακες καὶ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Εὐρίπου συμβαίνει κατ' ἐκάστην παλίρροια. Αἱ δὲ Κυκλάδες εἶνε μᾶλλον πετρώδεις καὶ ἐλάχιστοι αὐτῶν εὐφοροί· πολλαὶ δ' ἔχουσι καὶ γῆν ἡφαιστειώδη οἶον ἢ Θήρα, ἢ Μήλος κλ. θερμὰ ὕδατα, ὄρυκτά, οἶνους ἐξαιρετούς κτλ. καὶ κλίμα εὐκρατές καὶ ὑγιεινόν. Τὸ δὲ κλίμα τῶν Ἰονίων Νήσων εἶνε θερπνόν καὶ ὑγιεινόν καὶ τὸ ἔδαφος ἐν γένει ὄρεινόν καὶ πετρώδες, ἀλλ' εὐφορώτατον, παράγον σταφίδας, οἶνον, ἔλαιον, μέταξαν, κλ.

Ἡ Ἑλλάς ἔχει θέσιν προσφορωτάτην διὰ ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον. Ἐν αὐτῇ ἐσχάτως ἤρξατο νὰ ἀναπτύσσεται καὶ μικρὰ βιομηχανία· οἶον ἢ μεταξουργία, ἢ ἀγγειοπλαστικὴ, ἢ νηματοποιία, ἢ πανοποιία, ἢ βυρσοδεψικὴ τέχνη, ἢ καθειλοποιία, ἢ ὑαλοουργία, ἢ σιδηρουργία, ἢ γλυπτικὴ, ἢ ξυλοουργικὴ, ἢ ξυλογραφία, ἢ λιθογραφία κλ.

Αἱ πρόσοδοι αὐτῆς εἶνε περὶ τὰ 56 ἑκατ. δραχ. (α), τὸ δὲ δημόσιον χρέος 450 ἑκατ. ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς 18000, ἀλλ' ἐν καιρῷ πολέμου διὰ τῆς ἐφεδρείας καὶ τῆς ἐθνοφρουρᾶς δύναται νὰ φθάσῃ τὰς 150 χιλ. Τὸ πολεμικὸν αὐτῆς ναυτικὸν ἤδη ἀναπτύσσεται τὸ δ' ἐμπορικὸν συστάται ἐκ 4000 πλοίων ἱστιοφόρων καὶ ἐκ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἑλληνικῆς ἀτμοπλοικῆς εταιρίας καὶ ἄλλων δύο εταιριῶν.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, Σερβίας, Αὐστρίας καὶ Μαυροβουνίου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Αὕτη πολιτικῶς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 6 τμήματα· τὴν Ἠπειρόν καὶ Ἀλβανίαν ΒΔ. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Μακεδονίαν μετὰ μέρος τῆς Θεσσαλίας πρὸς Β. τῆς Ἑλλάδος, τὴν Νότιον Θράκην πρὸς Α. τῆς Μακεδονίας, τὴν Βόρειον Θράκην ἢ Ἀνατολικὴν Ρωμυλίαν πρὸς Β. τῆς Νοτίου Θράκης, τὴν Βουλγαρίαν πρὸς Β. τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, τὰς νήσους τὰς εἰς τὸ Αἶγαίον καὶ τὴν Κρήτην εἰς τὴν Μεσόγειον.

ΣΗΜ. Αἱ χώραι αὗται τὸ πάλαι διαφόρως κυβερνοῦμεναι ὑπετάχθησαν κατὰ μικρὸν ἀπὸ τοῦ 148 π. Χ. εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος· τὸ δὲ 400 μ. Χ. ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Ἀνατολικῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἔχοντας πρωτεύου-

(α) Ἐν αὐτοῖς δὲν περιλαμβάνονται αἱ πρόσοδοι τῶν ἤδη προσαρτωμένων χωρῶν.

σαν τὴν Κωνσταντινούπολιν· ἀλλὰ τὸ 1453 Μωάμεθ ὁ Β' ἐκπορθήσας τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπέταξε τὴν χώραν ταύτην μετ' ἄλλων ὑπὸ τοὺς Τούρκους.

Τὰ ὄρη τῆς Τουρκίας εἶνε συνέχεια τῶν κλυομένων Διναρικῶν ἄλπεων, καὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δυτικά, βορειανατολικὰ καὶ κεντρικὰ ὄρη.

Καὶ δυτικὰ μὲν εἶνε ὁ Σκάρδος, ἡ Πελαγονικὴ σειρὰ τὰ Καρδαώσια, τὸ Βόϊον, ἡ Τύμφη, ὁ Λάκμων, τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας, τὰ ὄρη τῆς Ἡπείρου τὰ Κεραΐνια καὶ ὁ Τόμαρος.

Βορειανατολικὰ δὲ ὁ Αἶμος (Βαλκάνια νῦν) ἐκτεινόμενος μέχρι τοῦ Εὐξείνου, τὸ Σκόμορ, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλήν. χερσονήσου, ὁ Ὀρ^εη.ος, καὶ ἡ Ῥοδόπη.

Κεντρικὰ δὲ τὰ ὄρη τῆς Μακεδονίας τὸ Παγγαῖον, ὁ Ἄθως (νῦν Ἅγιον ὄρος), τὰ Καμβούνια, καὶ ὁ Ὀλυμπος.

Ἐν δὲ τῇ νήσῳ Κρήτῃ τὰ Λευκὰ ὄρη, ἡ Ἴδη καὶ ἡ Δίκτη.

Πεδιάδες τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας ἐπίσημ. εἶνε εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὑπώρειαν τῆς Πελαγονικῆς σειρᾶς ἡ τῶν Βιτωλίων, ἡ τοῦ Κρισόβου καὶ ἡ τῆς Καλκαρδέλης, καὶ μεταξύ τῶν Μακεδονικῶν ὀρέων ἡ ἐκτεταμένη Μακεδονικὴ πεδιάς. Ἐντὸς δὲ τῶν ἡπειρωτικῶν ὀρέων ἡ τοῦ Ἀργυροκάστρου, τῆς Αὐλώρος, ἡ Ἀμβρακική, ἡ τῶν Ἰωαννιῶν καὶ ἡ τῆς Κορίνθου, καὶ πρὸς Β. τοῦ Τομάρου ἡ τοῦ Βερατίου καὶ ἡ τῆς Σκόδρας ἐντὸς τῆς Ἀλβανίας. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Ῥοδόπης κείνται αἱ πεδιάδες τῶν Σερρών, ἡ τοῦ Αραβήσκου, τῆς Δοβαρτίσης, τοῦ Σαμοκόβου, πρὸς Β. ἡ τῆς Φιλιππουπόλεως, καὶ πρὸς Α. ἡ πεδιάς τῆς Ἀδριανοπόλεως. Πρὸς Β. δὲ τοῦ Αἶμου ἐκτείνονται αἱ πεδιάδες τῆς Σοφίας, τοῦ Σελίου, τῆς Σοφίας, Νέσσης, κτλ.

Ποταμοὶ ἐπίσημ. τῆς Τουρκίας εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ὁ Αἰώλιος, ὅστις δύο ἔχει πηγὰς τὴν μὲν ἐκ τῆς λίμνης Ἀχρίδος, τὴν δ' ἐκ τοῦ ὄρους Μακρογόρα· ὁ Ἄψος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοῦ ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Εἰς τὴν Ἡπειρον ὁ Ἄψος (Βοϊούσχα), ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἡπείρου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Τύμφης καὶ τοῦ Λάκμωνος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος· ὁ Καλάμας (πάλαι Θύαμις), ὅστις ΝΑ. ἐν αὐτῇ ῥέων ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος. Ἐν αὐτῇ ἔτι ὑπάρχουσι καὶ οἱ ἐν τῇ μυθολογικῇ μνημονευόμενοι ποταμοὶ Κωκυτός ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀχέροντα, [καὶ Ἀχέρων, ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος.

Ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ὁ Ἀλάκμων, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Βοῦ ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον. Εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον ἐκβάλλει καὶ ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Μακεδονίας Ἀχίος (νῦν Βαρδάρη) πηγάζων ἐκ τοῦ Σκάρδου· ὁ Στρομῶν, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Σκο-

μίου εκβάλλει εἰς τὸν ὀμῶν. κόλπον· ὁ Νέστος, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ὀρβήλου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον ἀπέναντι τῆς νήσου Θάσου.

Ἐν δὲ τῇ Θράκῃ ὁ Ἔβρος (νῦν Μαρίτσα,) ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Αἴμου ἐκβάλλει εἰς τὸ Αἰγαῖον εἰς τὸν κόλπον τῆς Αἴνου.

Ἐν δὲ τῇ Βουλγαρίᾳ ὁ Δούναβις, κατέχων τὰ δυτικὰ ὄρια αὐτῆς· εἰς τοῦτον χύνονται ἐκ τοῦ Αἴμου πηγάζοντες πολλοὶ παραπόταμοι, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ Πάνυσος.

Αἰμαὶ δ' αὐτῆς ἐπισημ. εἶνε εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἢ τῆς Σκόδρας (Λαβεῆτις) καὶ ἢ τῶν Ἰωαννίνων (Παμβῶτις) ἐν Ἠπειρῷ· ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ἢ Ἀχρίς (Λυχνιδός), ἢ Πρέσπα, ἢ τῆς Καστορίας, ἢ Βόλβη καὶ ἢ Κερκινίτις (νῦν Ταχυνός).

Θράκη.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Θράκης εἶνε *Κωνσταντινούπολις*, πάλαι Βυζάντιον, ἀποικία τῶν Μεγαρέων. Ἐν θαυμασίᾳ αὕτῃ θέσει κειμένη ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου εἶνε ἡ μεγίστη πόλις τῆς Τουρκίας, πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκτισμένη ἐπὶ ἐπτὰ λόφων καὶ ἔχουσα περὶ τὰς ἑξ ὥρας περιφέρειαν, εὐρυχωροτάτους καὶ ἀσφαλεστάτους λιμένας, μέγιστον ἐμπόριον, ἐνεργοῦμενον μάλιστα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων, λαμπρὰν ἔξωθεν θέαν καὶ μετὰ τῶν προαστείων τῆς ὑπὲρ τὸ 1,100,000 κατ. Τούρκων, Ἑλλήνων, Ἀρμενίων, Ἑβραίων καὶ ἄλλων διαφόρων ἐθνῶν. Αἱ καλλίτεραι αὐτῆς συνοικίαι εἶνε ὁ Γαλατᾶς, τὸ Πέραν, τὸ Σταυροδρόμιον, ὅπου κυρίως κατοικοῦσιν οἱ Εὐρωπαῖοι, τὸ Φανάριον, τὸ ὄπλοστζιον (Τοπχανές), κλ. Αἱ πλείεσται τῶν ὁδῶν τῆς εἶνε στεναὶ καὶ ἀκλίθαροι καὶ σχεδὸν ἅπασαι αἱ οἰκοδομαὶ αὐτῆς ἔξυλιναι, ἀν καὶ μετ' ἀλλεπαλλήλους συμβάσας πυρκαϊᾶς ἐκτίσθησαν ἐσχάτως καὶ λαμπρὰ λίθινα οἰκοδομήματα. Ἐχει δὲ διάφορα ἀνάκτορα, ὡς καὶ τὰ τῶν ἀρχαίων Βυζαντινῶν ἡγεμόνων, πολλὰ τσαμιά, οἷον τὴν Ἀγίαν Σοφίαν, ἀρχαῖον χριστιανικὸν ναὸν κτισθέντα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, τὸ τοῦ Ἀχμέτ Γ'. ἐπὶ τοῦ ἀρχαίου ἱπποδρομίου, ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ ὀβελίσκος, πολλοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς, πλῆθος σχολείων ἀρρένων καὶ θηλέων μάλιστα Ἑλληνικῶν, πυντηρουμένων ὑπὸ τῶν αὐτόθι Ἑλληνικῶν κοινοτήτων.

Ἐν δὲ τῇ Προποντίδι ὑπάρχουσι νῆσοι τερπναί, ὧν ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ Χάλκη ἔχουσα ἱερατικὴν καὶ ἐμπορικὴν σχολήν, ἢ Πρίγγηπος, ἢ Ἀντιγόνη, καὶ ἢ Προκόνησος (νῦν νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ) ἐν ταύταις μεταβαίνουσι καὶ διέρχονται τὸ θέρος οἱ εὐποροὶ τῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ῥαιδεστός (πάλαι Βισάνθη) ΝΑ. λίαν ἐμπορικὴ παράλιος πόλις ἐν τῇ Προποντίδι, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλείεστοι εἶνε Τούρκοι καὶ

Ἀρμένιοι. Σηστός (Ίζλοβα) παρά τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ ἀπέναντι τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεως Ἀβύδου, ὅπου ὁ Ξερόξης γεφυρώσας τὸν Ἑλλησπόντον διέβη μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὴν Εὐρώπην. Καλλιπόλις πρὸς Β. αὐτῆς, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ παράλιος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν τινὰ μαροκητῶν δερμάτων καὶ 20 χιλ. κατ. Ταύτην πρώτην τῷ 1357 εἰς τὴν Εὐρώπην πατήσαντες οἱ Τοῦρκοι ἐκυρίευσαν. Αἶρος παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἐβρου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 8 χιλ. κατ. καὶ μικρὰν ἀλιεῖαν τῶν καπνιστῶν ἰχθύων τῆς.

Ἀδριανοῦπολις (πάλαι Ὀρεστία) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἐβρου, εἰς ὠραίαν θέσιν, μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Εὐρώπ. Τουρκίας, ἔχουσα Ἑλλην. ἀρρένων σχολεῖα καὶ παρθεναγωγεῖα, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 130 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον τὸ 1363 οἱ Τοῦρκοι ἐν Εὐρώπῃ ἔστησαν τὴν ἑδρὰν των.

Πρὸς Ν. τῆς Θράκης κείνται τέσσαρες νῆσοι τῆς Εὐρώπ. Τουρκίας ἡ Θάσος, ἡ Σαμοθράκη, ἡ Ἰμβρος καὶ ἡ Λήμνος, ἔχουσαι ὁμωνύμους πόλεις· εἶναι δ' ἀπασαι ὄρειναι, ἡ δὲ Λήμνος καὶ ἡφαιστειώδης.

Μακεδονία.

Ἐπίσημ. πόλις τῆς Μακεδονίας εἶνε Θεσσαλονίκη εἰς τὸν Θερμαῖον κόλπον, ὄχυρά, εὐλίμενος, καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα στενὰς καὶ ἀκαθάρτους ὁδοὺς, Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον, Διδασκαλεῖον καὶ ἄλλα διάφορα ἀρρένων καὶ θηλέων ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 90 χιλ. κατ., ὧν 50 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι καὶ ἀνὰ 20 χιλ. Ἑλληνες καὶ Μωαμεθανοί. Γιαντισὰ πρὸς Δ. αὐτῆς, κωμόπολις παρά τὴν ἀρχαίαν Πέλλα. Βοδερὰ (πάλαι Αἰγαί καὶ Ἐδεσσα), περίφημος διὰ τὰς καλλοπὰς τῆς φύσεως καὶ διὰ τὴν λαμπρὰν τῆς τοποθεσίαν, ἔχουσα ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ 15 χιλ. κατ. Νιούσιτα πρὸς Ν. παράγουσα λαμπρὸν οἶνον καὶ 6 χιλ. κατ. Βέρβια νοτιώτερον ταύτης παρά ποτάμιον τοῦ Ἀλιζκρῶνος μὲ 8 χιλ. κατ. Ἀμφότεραι αὗται ἔχουσι ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. Κοϊάιη ΒΔ. ἀξιόλογος πόλις, ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον μετὰ πλουσίας βιβλιοθήκης καὶ 6 χιλ. κατ. ταύτης πρὸς Δ. εἶνε Σιάτιστα, πόλις ἔχουσα Ἑλλην. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. Καστοριά ΒΔ. παρά τὴν ὁμῶν λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν φιλομουσίαν τῶν κατοίκων τῆς, ὄντων περὶ τὰς 10 χιλ. καὶ διατηρουμένων ἑλλην. σχολεῖον καὶ παρθεναγωγεῖον· οἱ δὲ ἰχθύς τῆς λίμνης τῆς λίαν φημίζονται. Κοριτσὰ ΒΔ. ταύτης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. καὶ ἀξιόλογα ἑλλην. σχολεῖα. Βοσκόπολις ΒΔ. πικρὸς τοῦ ὁμογενοῦς Σίνα ἔχουσα τὸ 1750 τυπογραφεῖον. Ἀχρίς (Λοχινιδός) ΒΔ. ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἰλλυρίᾳ ἐπὶ ὁμῶν λίμνης, ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον παρθεναγωγεῖον καὶ 12 χιλ. κατ.

Στρούγγα με 8 χιλ. κατ. ἐν τῇ ἐξόδῳ τοῦ Δρίλωνος ἐκ τῆς λίμνης. Βιτώλια πρὸς Β. τῆς Καστορίας, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Μακεδονίας, ἔχουσα ὁδοὺς πλατείας, νοσοκομεῖα, στρατῶνας, ἀξιόλογα ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ παρθεναγωγεῖον καὶ 50 χιλ. κατ. Περλεπέρι πρὸς Β. ταύτης, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐμπορικὴν τῆς πανήγυριν καὶ ἔχουσα 8 χιλ. κατ. Βελεσά ΒΑ. αὐτῆς παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμὸν, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Σκόπια ΒΑ. πόλις λίαν ἐμπορικὴ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Σέρραι πρὸς Α. παρὰ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν, πόλις λίαν ἐμπορικὴ ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος παραγωγῆς λαμπρῶν βέβηκα καὶ καπνῶν, ἔχουσα ἀξιόλογα ἑλλην. ἐκπαιδευτήρια, παρθεναγωγεῖον καὶ 30 χιλ. κατ. Καβάλλα, κωμόπολις ἐμπορικὴ εἰς τὰ παράλια τοῦ Στρυμονίου κόλπου.

Εἰς τὸ νότιον τῆς Μακεδονίας κεῖται ἡ Χαλκιδικὴ χερσόνησος, ἐν ᾗ ὑπῆρχον τὸ πάλαι διάσημοι ἑλληνικαὶ πόλεις· οἷον ἡ Ὀλυθος, ἡ Ποτέδαια κτλ. νῦν δ' εἶνε κωμοπόλεις ἄξιαι λόγου, τὰ Βασιλική, ἡ Γαλιτσα, ἡ Ἐρισσός κτ. εἰς δὲ τὴν ἀνατολικὴν τῆς Χαλκιδικῆς χερσόνησον τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἀκτὴν ἐπὶ τοῦ ὄρους Ἄθω ὑπάρχουσιν 21 μοναστήρια ὀρθοδόξων μετὰ 6 χιλ. μοναχῶν, ζώντων δὲ τῆς γεωργίας καὶ τῆς μικρᾶς βιομηχανίας τῶν ξυλουργικῶν ἔργων των.

Εἰς τὴν Μακεδονίαν προσετέθη ἤδη τὸ μείναν εἰς τὴν Τουρκίαν μέρος τῆς Θεσσαλίας, πρωτ. Ἐλασσών ἔχουσα 2,500 κατ. Τσερίτσαρη, γεωργικὴ κώμη ἔχουσα περὶ τὰς 2 χιλ. κατ. Βλαχοκίτσαδορ, ἡ μεγαλειτέρα γεωργικὴ κωμόπολις τῆς Ἐλασσῶνος ἔχουσα 6 χιλ. κατ.

Ἡπειρος καὶ Ἀλβανία.

Ἐπισ. πόλεις τῆς νῦν Ἡπείρου εἶνε Ἰωάννινα ἐπὶ ὁμων. λίμνης πρωτ. τῆς Ἡπείρου καὶ Ἀλβανίας, ἔχουσα ἑλλην. Γυμνάσιον, ὄρακι πρόστασις, ἀξιόλογον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 17 χιλ. κατ. (α). Τρεῖς ὥρας ΝΔ. τῶν Ἰωαννίνων εἰς τὰς ὑπὸ τῆς τοῦ Τομάρου πρὸς Ν. τοῦ Παλαιοκλάστρου τῆς Δραμεσσῆς ἐκεῖτο ἡ Δωδιώνη καὶ τὸ διάσημον ἐν Ἑλλάδι μαντεῖον τῆς Δωδιώνης. Πρὸς δὲ τὸ ΒΔ. αὐτοῦ κεῖται τὸ Ζαγόρι ἢ τὰ Ζαγοροχώρια, ἐκ 44 κωμῶν συγκεῖμενα καὶ ἔχοντα ὑπὲρ τὰς 20 χιλ. κατ. ἀσχολουμένων εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὰ γράμματα. Μέτσοβορ εἰς τὰ ΒΑ. τῶν Ἰωαννίνων ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκ τῆς Θεσσαλίας εἰς τὴν Ἡ-

(α) Οἱ Ζωσιμίδαι, Καπλάναι, Ριζάραι, εἶνε γέννημα τῶν Ἰωαννίνων, ἐμεργετήσαντες πολυτρόπως τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος.

πειρον, ὄρεινὴ πόλις ἔχουσα ἑλλην. ἀρρένων καὶ κορασιῶν σχολεῖα καὶ περὶ τὰς 7. χιλ. κατ. *Παραμυθία* πρὸς Ν. τῶν Ἰωαννίνων, μητρόπολις τῶν Τσάμιδων, λίαν ὄρεινὴ ἔχουσα φρούριον καὶ 3 χιλ. κατ.

Σοῦλι ΝΑ. αὐτῆς, ὄρεινὴ κωμόπολις διχάσμησ διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς. *Πρέβεζα* (πάλαι Νικόπολις) εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Αὐγούστου μετὰ τὴν ἐν Ἀκτιῷ μάχην καὶ ἔχουσα φρούριον, ἑλλην. σχολεῖον καὶ 8 χιλ. κατ. *Πάρρα* (πάλαι Τορόνη) ΒΑ. τῆς Πρεβέζης ἐπὶ ἀποτόμου παραθαλασσίῳ ἀκρὸς ἀπέναντι τῶν Παζῶν, ἔχουσα 3 χιλ. κατ. Ταύτης ΝΑ. κείται ἡ μυθικὴ λίμνη Ἀχερουσία καὶ ὁ ποταμὸς Ἀχέρων. *Δέλιβον*, ΒΑ. τῶν Ἰωαννίνων, πρωτ. τῶν Χειμαριωτῶν, κατὰ φύτος ἐξ ὀπωροφόρων δένδρων καὶ ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Ἀργυρόκαστρον*, πρὸς Β. τοῦ Δελβίνου ἐπὶ τριῶν ἐξοχῶν τῶν Ἀκροκεραυνίων, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. Ἑλλήνων καὶ Ἀλβανῶν.

Τῆς δὲ Ἀλβανίας κειμένης πρὸς Β. τῆς Ἡπείρου ἐπισ. πόλις εἶνε *Αὐλῶν* εἰς τὸν ὁμών. κόλπον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. *Βεράτιον* πρὸς Β. τῆς Αὐλῶνος ἐπὶ τοῦ Ἄφου ποταμοῦ, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖα καὶ 10 χιλ. κατ. *Εἰλασσῶν* πρὸς Β. αὐτῆς, μεσόγειος πόλις ἔχουσα ἑλλην. σχολεῖον καὶ 12 χιλ. κατ. *Συρράχιον* (πάλαι Ἐπίδαμνος), ἀποικία τῶν Κερκυραίων, ὄχυρά πόλις καὶ ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας ἔχουσα ἑλλ. σχολεῖον καὶ 10 χιλ. κατ. *Ἀλέσιον*, παράλιος πόλις ἐν ἣ ὑπάρχει ὁ τάφος τοῦ Σκενδέρβη, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον. Σκόδρα παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ὄχυρά πόλις καὶ πρωτ. τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ χυτήρια ἀλβανικῶν ὄπλων. Πρεσπίνη, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀλβανίας, ἔχουσα φρούριον καὶ 25 χιλ. κατ.

Ἀνατολικὴ Ρωμυλία (750 χιλ. κατ.).

Τὸ ἐν τρίτον περίπου τῆς Θράκης τὸ πρὸς τὸν Αἴμον, ἀποχωρισθὲν αὐτῆς διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) ἀπετέλεσεν ἡμιανεξάρτητον ἡγεμονίαν, ὑπὸ ἡγεμόνα χριστιανόν, διοριζόμενον ἀπὸ πένταετίαν ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Ἐπισημ. πόλις αὐτῆς εἶνε *Φιλιππούπολις* παρὰ τὸν Ἔβρον ἐν εὐφωρωτάτῃ πεδιάδι, λίαν ἐμπορικὴ, ἔχουσα μικρὰν τινα βιομηχανίαν, Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ 40 χιλ. κατ. *Εσκιζαάρ* (Βερόια) μεταξὺ Ἔβρου καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Τούντσα, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σέλιμπος* πρὸς τὸν Αἴμον, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μιλλίων ὕψασμάτων (ἀμπύδων) καὶ 30 χιλ. κατ. *Σαϊόπολις* (Ἀπολλωνία) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Ἑλλήνων ἀπολυμένων εἰς τὴν ναυπηγικὴν. *Πύργος* ἢ *Βουργᾶς* ἐν ὁμών. κόλπῳ

ὄν Εὐξείνου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 6 χιλ. κατ. Ἀρχίαλος ἐπὶ βορείου πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ κόλπου. Μεσημβρία πρὸς Β. τῆς Ἀγίου, μικρὰ παράλιος πόλις. Αἱ παράλιοι αὐταὶ πόλεις ἅπασαι οἰκοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων.

Βουλγαρία.

Ἡ Βουλγαρία, Κάτω Μοισία ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, κεῖται πρὸς Β. τοῦ Αἴμου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β. διὰ τοῦ Δουνάβειος ὑπὸ τῆς Μοναχίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, τὸ νότιον αὐτῆς κατέχει ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία.

Ἐπίσημ. πόλις τῆς Βουλγαρίας εἶνε *Τύραβο* ἄλλοτε πρωτ. αὐτῆς ἐπὶ βράχου ἐκτισμένη, λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν καὶ 20 χιλ. κατ. *Σοφία* πρὸς Α. αὐτῆς εἰς τὰς ὑπερείκτας ἄκτας τοῦ Αἴμου ἐκ τῶν ὄχυρωτάτων πόλεων τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον, μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 30 χιλ. κατ. *Βάρνα* ἐπὶ τοῦ Αἴμου (ὀδὸς) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα ὄχυρον φρούριον, σημαντικὸν ἐμπόριον, τὸν κάλλιστον λιμένα τοῦ Εὐξείνου, στενὰς καὶ ἀκατάστατους ὁδοὺς, σιδηροδρομὸν μετὰ τῆς Σιλιστρίας καὶ 20 χιλ. κατ. Ἐπὶ τῆς οἱ περισσότεροι εἶνε Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀξιώλογα ἀρρένων καὶ θηλείων ἐκπαιδευτήρια. *Καβάρνα* πρὸς Β. παράλιος κώμη ὑπὸ Ἑλλήνων σχεδὸν κατοικοῦμένη.

Σιλιστρία (Δορύστολον) ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, ὄχυρωτάτη καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Βιδίνιο* ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, λίαν ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Νόβσα* ἐπὶ τοῦ Αἴμου ποταμοῦ πρὸς τὰ ὄρια τῆς Σερβίας, ὄχυρὰ πόλις, πατρὶς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Πλεβνα* πρὸς Α. τῆς Νόβσας, μικρὰ μεσόγειος πόλις, γνωστὴ δι' ἣν ὑπέστη πολιορκίαν ἐκ τῆς 1877—1878) ὑπὸ τῶν Ρώσων. *Σόφια* λίαν ὄχυρὰ μεσόγειος πόλις, πρωτ. τῆς Βουλγαρίας, ἔχουσα 25 χιλ. κατ.

Οἱ Βούλγαροι ταταρικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ κατοικοῦντες παρὰ τὸν Βάλκαν μετ' ἡμέτερον αἰῶνα εἰς τὴν νῦν Βουλγαρίαν καὶ ἀναμιχθέντες μετὰ σλαβικῶν φύλων παρεδέχθησαν καὶ τὴν ἑθνογένεσίν των. Εἶνε δ' αὐτοὶ περὶ τὰ 2 ἑκατ. ὧν 1,300,000 εἶνε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι ἰδίως Βούλγαροι, 700 χιλ. Τούρκοι καὶ 250 χιλ. Ἕλληνες Ρωμοῦνοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι κλ. καὶ κυβερνοῦνται αὐτονομῶς ὑπὸ ἡγεμόνος ὑποτελοῦς μόνον φόρου εἰς τὸν σουλτάνον ἐκλεγομένου ὑπὸ τῆς συνελεύσεως τῶν Βουλγάρων.

Τὸ κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἶνε ψυχρὸν, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορον καὶ κερδοφόρον καλλιεργημένον, παράγον σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, κτηνὰ κτλ. ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη διό τρέφει ἡ χώρα

ρα πολλοὺς ἵππους, βουβάλους, ἡμιόνους, πρόβατα, αἴγας κτλ. ἔχει δάση λαμπρά καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, μολύβδου καὶ μεταλλικὰ ὕδατα· ἡ δὲ παιδεία εἰσέτι ἐν αὐτῇ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐσχάτην νηπιότητα.

Κρήτη.

Ἡ Κρήτη κειμένη πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου καθ' ὃ μέρος ἡ Μεσόγειος σχηματίζει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, εἶνε νῆσος ὄρεινῆ, ἀλλ' ὠραία καὶ λίαν εὐφορος παράγουσα ἔλαιον, κάστανα, πορτοκάλια, τurrón, μέλι, βλανιδίον, μέταξαν κλ.

Ἐπισ αὐτῆς πόλεις εἶνε *Χαρία* (Κυδωνία) εἰς τὰ Β. παράλιος πόλις ἔδρα τοῦ νῦν διοικητοῦ τῆς νήσου, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικῆ ἔχουσα 17 χιλ. κατ. *Ρέθυμνη*, ὁμοίως παράλιος πόλις ἔχουσα φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ. *Κάστροι* (Πορκλείον) πρὸς Α. ἡ ὀχυρωτέρα πόλις τῆς νήσου ἔδρα τοῦ μητροπολίτου τῶν ὀρθοδόξων ἔχουσα μικρὸν λιμένα καὶ 20 χιλ. κατ. Πρὸς ταύτην σώζονται τὰ ἔρειπια τῆς ἀρχαίας Κνωσσοῦ. *Ἄραιο Δέκα* πρὸς Ν. μεσόγειος κώμη ἐπὶ τῶν ἔρειπιων τῆς ἀρχαίας Γόττονος. *Ἱεράπετρα* εἰς τὰ ΝΑ. ἀρχαία παράλιος πόλις, νῦν δὲ μικρὰ γεωργικὴ κώμη ἔχουσα καὶ μικρὸν φρούριον. *Σφακιά* εἰς τὰ ΝΑ. ἐπαρχία ὄρεινῆ κειμένη ἐπὶ τῶν λευκῶν ὄρεων, ἐπίσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων τῆς.

Ἡ Κρήτη ἔχουσα περὶ τὰς 300 χιλ. κατ. ὦν τὸ τρίτον εἶνε Τουρκοὶ, ἀπὸ τοῦ 1878 ἔτους ἔλαβεν αὐτοδιοικήσιν τινα, ὁρίζομένην τῶν φέρων τῆς ὑπὸ συνλεύσεως τῶν ὅλων κατοίκων τῆς νήσου καὶ ἐγκρινομένην ὑπὸ τῆς Πύλης. Διοικεῖται δὲ μάλιστα ὑπὸ χριστιανῶν ἡγεμόνων, διοριζομένου ἀνά πενταετίαν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου.

ΣΗΜ. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας εἶνε περὶ τὰ 9 ἐκατ. Τουρκοὶ, Ἑβραῖοι, Ἀθίγγανοι. Ὁ δὲ πληθυσμὸς τοῦ ὅλου Τουρκικοῦ κράτους μετὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ κτήσεων εἶνε περὶ τὰ 31 ἐκατ. Αἱ δὲ κτήσεις αὐτῆς εἶνε ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι. Καὶ ἄμεσοι εἶνε αἱ κτήσεις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔμμεσοι δ' αἱ τῆς Βουλγαρίας, Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ Κρήτης ἐν Εὐρώπῃ, αἱ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Σικυοῦ ἐν Ἀσίᾳ, καὶ ἐν Ἀφρικῇ αἱ τῆς Τριπολίως καὶ αἱ τῆς Αἰγύπτου ἀναγνωρίζουσαι μόνον τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Σουλτάνου, καὶ πληρώνουσαι εἰς αὐτὸν ἐτήσιόν τινα φόρον.

Διοικεῖται δ' ὑπὸ μονάρχου ἀπολύτου, τοῦ Σουλτάνου, σχηματίζαντος τὸ 1876 δύο Βουλὰς, τὰς ὁποίας συγκαλεῖ κατὰ τὴν ἰδίαν ἐπιτοῦ βούλησιν.

Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Τουρκικοῦ κράτους διοικοῦνται ὑπὸ πασάδων τριῶν τάξεων, ὑπὸ διοικητῶν, ὡς καιμακάμας λέγουσι, καὶ ὑπὸ

ήρχων. Οὗτοι ἐν ταῖς ἐδραῖς τῶν συγκροτούσι διοικητικὰ συμβού-
 -ρια χριστιανῶν, μωαμεθανῶν καὶ ἐνιαχοῦ Ἑβραίων, ἐν οἷς λαμβάν-
 -ονται πάντοτε μέρος καὶ ὁ ἐκχέστοτε τοῦ τόπου ἀρχιερεῖς. Ἐκχέστον δὲ
 -βουλίου προεδρεύει ὁ ἡγεμῶν, ὅστις καὶ διοικεῖ τὰ τῆς ἐπαρχίας.
 -Θρησκείαι δ' ἐπικρατοῦσαι εἶνε ἡ Μωαμεθανικὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ
 -ἰσχύος· ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν Καθολικῶν, ἡ τῶν Δικμαρτυρομένων, ἡ
 -ἂν Ἀρμενίων καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων ἔχουσι μικρὰν τινα εἰς τὰς πόλεις
 -ἀσκησιν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς πλὴν τῶν ὄρεινῶν τόπων εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιει-
 -νόν, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε μὲν ὄρεινόν, ἀλλ' ἔχει καὶ πεδιάδας εὐφορῶτά-
 -τας παραγούσας γεννήματα, οἶνον, ἔλαιον, λίνον, τυρόν, μέλι, κη-
 -ρίον, βάμβακα, καπνόν, μέταξον, πορτοκάλια, λεμόνια· ἔχει δὲ καὶ
 -ἐλάθους ποιμνίων μάλιστα αἰγῶν, προβάτων, ἵππων, βοῶν, χοίρων κλ.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ εἰς τὰ σπάργανα, ὑπαρχόντων μόνον ἐν
 -Μακεδονίᾳ ἐργαστασίων μαλλίνων ὑφασμάτων (ἀμπάδων καὶ σαγι-
 -κίων), μαλλίνων περιποδίων (τσουραπίων) καὶ νημάτων. Τὸ δ' ἐμπό-
 -ριον τὸ τε ἐσωτερικόν καὶ τὸ ἐξωτερικόν εἶνε ἐνεργόν, γινόμενον πρό-
 -πάντων διὰ τῶν Ἑλλήνων, Ἀρμενίων καὶ Ἑβραίων. Ἐξάγονται δ' ἐκ
 -τῆς Τουρκίας ἐκτὸς ἄλλων προϊόντων, δέρματα, αἰγότριγες, ἄλας,
 -καὶ τῆς Φιλιππουπόλεως χρωματισμένα νήματα κλ. ἔχει δὲ καὶ με-
 -τάλλεια χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ ὅχι ἐνεργά.

Ἡ παιδεία εἰς τὴν Τουρκίαν εἶνε ὀλίγον προχωρημένη· διότι τὰ
 -ἐν Τουρκίᾳ σχολεῖα εἶνε μόνον γραμματοδιδασκαλεῖα, ὡς καὶ τὰ
 -τῆς σλαβικῆς φυλῆς· μόνον δ' οἱ Ἕλληνες, ὅπου καὶ ἂν κατοικῶσιν,
 -ἔχουσι παντοῦ ἀρρένων καὶ θηλέων ἐκπαιδευτήρια, καὶ εἰς τὰς μεγά-
 -λας πόλεις καὶ γυμνάσια.

ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ.

Τὸ Μαυροβούνιον ὀρίζεται ΒΑ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, ΝΑ. ὑπὸ τῆς
 -Τουρκίας, καὶ ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ τῆς Αὐστρίας.

Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ὄρειν τῶν Μαυροβουνίου εἶνε τὰ ὄρη
 -*Δορμάτωρ* καὶ *Κόμος*, συνέχεια ὄντα τῶν Δυναρικῶν ἄλπεων· ἀλλ'
 -ἔτε ποταμοὶ ἄξιον λόγου οὔτε λίμναι ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσι.

Πρωτεύουσα τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε ἡ κωμόπολις *Κεττίγηνη*, κειμένη
 -ἐπὶ λίαν ὑψηλῆς καὶ ὄρεινῆς θέσεως, ἔχουσα περὶ τὰς 4 χιλ. κατ.
 -ἐν αὐτῇ ἐδρεύει ὁ ἡγεμῶν καὶ οἱ γερουσιασταί. Ἔτεροι δ' αὐτοῦ ἄ-
 -ξιοι λόγου παράλια κωμοπόλεις εἶνε τὸ Ἀντίβαρι καὶ τὸ Δουλισίνον,
 -ἐπὶ Ἀλβανῶν μάλιστα κατοικοῦμεναι.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαυροβουνίου εἶνε περὶ τὰς 250 χιλ. χριστιανοί·

ὀρθόδοξοι σλαβικῆς καταγωγῆς· ἀλλὰ διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου (1878) προσελήφθησαν ἐν αὐτοῖς καὶ τινες Ἄλβανοι μωαμεθανοὶ καὶ χριστιανοί· κυβερνῶνται δὲ μᾶλλον στρατιωτικῶς ὑπὸ ἀνεξαρτήτου ἡγεμόνος μετὰ γερουσίας.

Τὸ κλίμα τοῦ Μυροβουνίου εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· τὸ δὲ ἔδαφος λίαν ὀρεινόν, παρῆγον ὀλίγον σίτον, κριθήν, ἀρβόσσιτον, γεώμηλα, καπνόν, καὶ τρέφον ἡμιόνους, πρόβατα, αἰγας, χοίρους. Ἡ δὲ παιδεία ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εὐρίσκεται ἐν πλήρει νηπιότητι.

ΙΤΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 4° 13'—16° 12'.

Πλάτ. Β. 36° 38'—46° 36'.

Ἡ Ἰταλία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου, τῆς Σικελίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Τυρηνικῆς καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Ἰταλία ἐκ πολλῶν ἀρχῆθεν μικρῶν κρατῶν συνισταμένη ἀπετάχθη τὸ 272 π. Χ. ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀπέτελεσε μίαν δημοκρατίαν ἔχουσαν πρωτεύουσαν τὴν Ῥώμην. Ἐπὶ δὲ τοῦ Αὐγούστου καταλυθεὶς ἔγινε τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας ἐγένετο ἐν αὐτῇ αὐτοκρατορία. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ κατελύθη τὸ 476 μ. Χ. ὑπὸ Ὀδοάκρου ἀρχηγῷ τῶν Ἑρούλων. Βίβλα δὲ ἤρξαν αὐτῆς μετὰ τῶν Παπῶν διάφοροι λαοί, οἷον Γόθοι, Γραικορωμαῖοι, Λογγοβάρδοι, Γερμανοί, Ἰσπανοί, Αὐστριακοί. Τέλος τὸ 1871 ἐσχημάτισεν αὐτὴν ἐν Ἰταλικῶν κράτος, συγχωνευθέντων ἐν αὐτῇ τοῦ βασιλείου τῆς Βενετίας καὶ τῆς Παπικῆς ἐπικρατείας.

Ἡ ὄρη τῆς Ἰταλίας εἶνε 1) αἱ Ἀλπεις πρὸς Β., ὧν ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ *Μοντ Μπλαν* ὄρος (3810 μέτρ.). 2) τὸ Ἀπεννίνον (2890 μέτρ.), τὸ ὁποῖον κατὰ μῆκος διασχίζον ὄλην τὴν Ἰταλίαν σχηματίζει παρὰ τὴν παραλίαν μικρὰς πεδιάδας καὶ τὴν μεγάλην *Λομβαρδικὴν πεδιάδα*, ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Πρὸς νότον δὲ τούτου ὑψοῦται μεμονωμένως τὸ ἠφαίστειον *Ὀυσσούβιος* (1140 μέτρ.), τὸ ὁποῖον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐξερευγεται καὶ ἐπιφέρει εἰς τὰς πέριξ οἰκουμένας χώρας μεγάλας καταστροφάς.

Καὶ ἡ Σικελία δὲ σκεπάζεται ὑπὸ ὄρεων, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφή εἶνε τὸ ἠφαίστειον *Ἄλτρη* (3237 μέτρ.), ἐπιφέρον καὶ αὐτὸ ὅταν ἐξερευγεται μεγάλας καταστροφάς· ἔχει δὲ καὶ μικρὰς πεδιάδας· οἷον τὴν *Καταρικὴν* κλ.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ *Πάδος*, ὅστις πηγάζων παρὰ τὸ Βήσουλον τῶν Ἀλπεων, καὶ διαρρέων τὸ *Πεδεμόντιον*, τὸ νότιον τῆς

Λομβαρδίας και τοῦ Βενετικοῦ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομιῶν εἰς τὸν Ἀδριατικὸν κόλπον· ὁ Ἀδύγης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν πρὸς Β. τοῦ Τυρόλου ἀνατ. Ἄλπεων και διαρρέων τὸ Τυρόλον και τὸ Βενετικὸν ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Πάδου· ὁ Ἄρνος ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου, ἐκβάλλων εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν· ὁ Τίβερις ὡσαύτως ἐκ τοῦ Ἀπεννίνου πηγάζων και διερχόμενος διὰ τῆς Ῥώμης μετὰ ῥοῦν 350 χιλιομέτρων ἐκβάλλει εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν.

Αἰμαὶ δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. ἡ Μείζων ἢ Οὐρβαρὸς και ἡ Κῶμος χυνόμεναι εἰς τὸν Πάδον, ἡ Βολσέρα και ἡ Τρασιμένη ἢ Περονιὰ κείμεναι εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου.

Ἡ Ἰταλία συνίσταται ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου, τῆς δημοκρατίας τοῦ Ἀγίου Μαρίνου, και ἐκ τῆς Μάλτας (Μελίτης) και ἄλλων τινῶν μικρῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἄγγλους.

Τὸ Ἰταλικὸν βασιλεῖον, συνιστάμενον ἐξ ἀπάσης σχεδὸν τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου ἢ Ἰταλίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας και τῆς Αὐστρίας. Δύναται δὲ αὐτὸ νὰ διαιρεθῇ· 1) εἰς βόρειον Ἰταλίαν περιλαμβάνουσαν τὴν Σαρδηνίαν, τὴν χώραν τῆς Γενούας, τὴν Λομβαρδίαν και τὴν Βενετίαν· 2) εἰς κεντρικὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Αἰμιλίαν (δουκάτα Πάρμης, Μοδένης, Τοσκάνης), και τὴν πρῶν Παπικὴν ἐπικράτειαν· 3) εἰς μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, περιλαμβάνουσαν τὸ πρῶν βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως· 4) εἰς τὰς νήσους Σαρδῶν και Σικελίαν. Πολιτικῶς δὲ διαιρεῖται εἰς πολλὰς διοικήσεις.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Βορείου Ἰταλίας εἶνε Τουρινὸν ἐπὶ τοῦ Πάδου, μεσόγειος και ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Σαρδηνίας πρῶν πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν μουσεῖον, ἀξιόλογα βιομηχανικὰ καταστήματα και 207 χιλ. κατ. Γένοα, λιαν ὄχυρῶν, εὐλίμενος και ἐμπορικωτάτη πόλις ἄλλοτε χρηματίσασα πρωτ. ἰσχυρῶν δημοκρατίας και οὐσα πατρίς τοῦ Χριστοφύρου Κολόμβου, νῦν δ' ἔχουσα 130 χιλ. κατ. Ἀλεξάνδρεια, λιαν ὄχυρῶν μεσόγειος πόλις ἐπὶ τοῦ Τανάρου, ἔχουσα 57 χιλ. κατ. πρὸς Ν. αὐτῆς κείται ἡ διὰ τὴν νίκην τοῦ Μεγ Ναπολέοντος διάσημος κώμη Μαρῆγγορ. Πανιὰ ἐπὶ τοῦ Τικίνου παραποτάμου τοῦ Πάδου, ἔχουσα πανεπιστήμιον και 30 χιλ. κατ. Μεδιόλανα (νῦν Μιλάνον), ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Λομβαρδίας ἐπὶ τοῦ Ὀλόνου ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς πεδιάδος, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, σημεντικὸν ἐμπόριον ὄρυζου και μετᾶξης, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, περίφημον καθεδρικὸν ναὸν και 200 χιλ. κατ.

Βερόνα, ὄχυρῶν πόλις ἐπὶ τοῦ Ἀδίγου ἔχουσα μέγα Ῥωμαϊκὸν ἀμφιθέατρον και 70 χιλ. κατ. Μάρτουα ἐπὶ λίμνης σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἀδίγου, ὄχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. και ἀκαθήμιαν τῶν ὠραίων τεχνῶν. Παταβιον, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον και

55 χιλ. κατ. *Βαρετία*, ἐκτισμένη ἐπὶ 80 διαφόρων νησιδίων, συγκοινωνοῦντων πρὸς ἀλλήλα διὰ πλοικρίων, καὶ 300 καὶ ἔτι πλεον γαφυρῶν, εἶνε μεσαιωνικὴ πόλις χρηματίσασα πρωτεύουσα ἰσχυρῆς δημοκρατίας καὶ ἔχουσα νῦν λαμπροτάτας οἰκοδομὰς, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, πολῦτιμον βιβλιοθήκην καὶ 130 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ κεντρικῆς Ἰταλίας εἶνε *Πάρμα* (48 χιλ. κατ.) καὶ *Πλακέντια* (40 χιλ. κατ.), ἀρχαῖαι πρωτ. δουκῶν καὶ ὠραῖαι πόλεις ἔχουσαι ὠραίας οἰκοδομὰς. *Φεργάρα* ἐπὶ κλάδου τοῦ Πάδου, πατρὶς τοῦ Ἀριόστου ἔχουσα φρούριον ὄχυρόν καὶ 60 χιλ. κατ. *Καργάρα* παρὰ τὴν θάλασσαν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. *Βορονία*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. κατ. *Φλωρεντία*, ἄλλοτε πρωτ. δημοκρατίας· αὕτη ἐπὶ τοῦ Ἄρνου κειμένη περικυκλοῦται ὑπὸ ὠραίων πεδιδάδων καὶ λόφων ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ παλάτια, ὠραίους κήπους, λαμπροὺς περιπάτους, μουσεῖα ἐκ τῶν λαμπροτέρων τῆς Ἑυρώπης, ὠραῖον μητροπολιτ. ναὸν καὶ 167 χιλ. κατ. *Πίζα*, ὠραία πόλις παρὰ τὸν Ἄρνον πρωτ. ποτὲ δημοκρατίας, νῦν δὲ ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἶον τὸν καθεδρικὸν ναὸν, τὸν κεκλιμένον πύργον καὶ τὸ κοιμητήριον περιέχον ὑπὲρ τοὺς 600 τάφους ἐκ Παρίου μαρμαροῦ καὶ 50 χιλ. κατ. *Αἰθόρρος*, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 97 χιλ. κατ. ἐξ ὧν εἶνε καὶ τινες Ἕλληνες καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι. *Σιένα*, ἀρχαία πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 22 χιλ. κατ. ἐνταῦθα λαλεῖται ἡ καθαρωτέρα Ἰταλικὴ γλῶσσα.

Ραβέννα παρὰ τὴν θάλασσαν, πρωτ. κατὰ τὸν μεσαιῶνα τοῦ Ὀνωρίου καὶ Θεοδορίχου καὶ καταφύγιον ἐνίοτε τῶν Παπῶν ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ ἡ μικρὰ δημοκρατία τοῦ Ἁγίου Μαρίνου ἐξ 73 χιλ. κατ. ἔχουσα πρωτ. τὸν Ἄγ. Μαρῖνον. *Αγκώνα*, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἰταλίας ἔχουσα φρούριον, λιμένα καλὸν καὶ 31 χιλ. κατ. *Τσιβιτα-βέκια*, ἀξιόλογος πόλις εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν. *Ρώμη* ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως, πρωτεύουσα νῦν τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου ἔχουσα ἄπειρα μνημεῖα ἀρχαῖα· οἶον τὸ μέγα ἀμφιθέατρον, τὸ πνύθειον, τὴν στήλην τοῦ Ἀντωνίου καὶ τοῦ Τραϊανοῦ κλ. νεώτερα δὲ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου τὸν μέγιστον ναὸν τῶν δυτικῶν, τὸ Βατικανόν, τὸ πανεπιστήμιον καὶ 250 χιλ. κατ. *Ἄστια* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τιβέρεως, ἐπίσημος διὰ τὸν ἀρχαῖον λιμένα. *Περουγία* παρὰ τὴν Τρασιμένην λιμνὴν, ὅπου ὁ Ἀννίβας ἐνίκησε τοὺς Ρωμαίους, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Εἰς τὰ παράλια τῆς Τοσκάνης κεῖται ἡ νῆσος *Εἰβα*, εἰς ἣν τὸ 1814 ἐξωρίσθη Ναπολέων ὁ μέγας.

Τῆς δὲ μεσημβρινῆς Ἰταλίας εἶνε *Νάπολις*, ὄχι μακρὰν τοῦ Οὐεσουβίου ἐπὶ θαυμασίας θέσεως, πρωτ. τῆς Νεαπόλεως ἔχουσα λαμπρὰ

τατον λιμένα, μέγιστον ἐμπόριον, λαμπρότητας οἰκοδομᾶς, πανεπιστήμιον, μουσεῖον ὀνομαστόν κλ. ἐργοστάσια μεταξωτῶν ὑφασμάτων, χαρτοποιεῖα, χρυσόχοεῖα, ἀργυροχοεῖα, κτλ. καὶ περὶ τὰς 450 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δὲ ταύτης κείνται τὰ ἐρείπια τῶν πόλεων Ἡρακλείου καὶ Πομπηίας, αἵτινες ἐπὶ Τίτου (79 μ. Χ.) ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου κατεγώσθησαν. Αἱ πόλεις αὗται ἀπὸ πολλοῦ ἀνασκαπτόμεναι παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς πολὺτιμα τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα. *Καπὴν* ἐπὶ τοῦ Βουλτούρου παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Καπύην*, ἐπίσημον τὸ πάλαι διὰ τὰ πλοῦτη καὶ τὴν μαλθακότητα τῶν κατοίκων τῆς. *Γαέτα* πρὸς τὴν πρῶν Παπικὴν ἐπικράτειαν, παρχλιος καὶ λιαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα 15 χιλ. κατ. *Καστελμαμάρι* παρὰ τὰς ἀρχαίας *Σταβίας*, καταστραφείσας ὡσαύτως ἐπὶ Τίτου ὑπὸ τοῦ Οὐεσουβίου, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Ἐν τῷ κῶλῳ τῆς Νεαπόλεως ὑπάρχουσι πολλαὶ μικραὶ νῆσοι, ὧν ἀξιολογώτεραι εἶνε ἡ *Καπρέρα*, ὅπου διέτριψε πολὺν χρόνον ὁ Τιβέριος, καὶ ἡ *Ἰσχία*, ἔχουσα ἡφαιστειῶδες ἔδαφος καὶ παράγουσα ὠρεῖους αἶνους. *Τάρας* ΝΑ. τῆς χερσονήσου, πάλαι ἀποικία τῶν Λακεδαιμονίων, ἐμπορικὴ καὶ εὐλίμενος πόλις, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Βρεττήσιον*, νέα πόλις ἔχουσα περὶ τὰς 40 χιλ. κατ. ἐνταῦθα καταλήγουσιν οἱ τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου σιδηροδρόμοι. *Ότρατορ*, ἡ ἐγγύτερα πόλις εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν. *Ρήγιον*, ἡ ἀξιολογώτερα πόλις τῆς Καλαυρίας ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσηνίας ἔχουσα 16 χιλ. κατ. Νῆσοι δὲ τοῦ βασιλείου εἶνε *Σικελία*, ἡ μεγαλειτέρα νῆσος τῆς Ἰταλίας· ταύτης ἐπίσ. πόλις εἶνε *Πάτερμορ* (πάλαι Πάνορμος) ἔδρα τοῦ δικαιοῦ τοῦ τῆς Σικελίας ἐπὶ ὥρασις θέσεως, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ 210 χιλ. κατ. *Μεσσήνη* πρὸς τὸν πορθμὸν, ἀρχαία καὶ ὄχυρά πόλις ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 65 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ ὁμωνύμου πορθμοῦ εὐρίσκειται ὁ βράχος τῆς *Σκύλης* ἐπὶ τῆς Καλαυρίας, καὶ ὁ τῆς *Χαρυβδῆος*. ἐπὶ τῆς Σικελίας, ὀνομαστοὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων διὰ τὰς τρικυμίας. *Κατάρη* εἰς τὰς ὑπερείας τῆς Αἴτης, πολλακίς ὑπ' αὐτῆς καταστραφείσα, νῦν δ' ἔχουσα ἀκαδήμειαν τῶν τεχνῶν καὶ 85 χιλ. κατ. *Συρακοῦσαι*, μέγιστη τὸ πάλαι ἑλληνικὴ πόλις ἀποικία τῶν Κορινθίων καὶ πατρὶς τοῦ Ἀρχιμήδους, νῦν δ' ὀλίγον σημαντικὴ ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Αρβέπαρον* ἐπὶ χερσονήσου εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Σικελίας μελιμένα ὄχυρόν καὶ 30 χιλ. κατ.

Πρὸς Β. τῆς Σικελίας κείνται αἱ νῆσοι τοῦ *Αἰόλου* ἢ *Λιπάροι*, ὧν ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ *Λιπάρα*· ἀπασαὶ δὲ αὗται εἶνε ἡφαιστειῶδες. *Σαρδῶ*, νῆσος μεγάλη ΒΔ. τῆς Σικελίας· ταύτης ἐπίσ. πόλις εἶνε *Καλιάρι* ἔχουσα 30 χιλ. κατ. καὶ *Ασαρις* ἔχουσα 24 χιλ. κατ. Πρὸς Β. δὲ τῆς Σαρδοῦς *Καπρέρα* μικρὰ νῆσος, ἐν ἣ διατρίβει ὁ Γαριβάλλης. Πρὸς Δ. δὲ τῆς Σικελίας αἱ *Αἰγάδες* νῆσοι, ὅπου ὁ ὕπατος τῶν

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

Ῥωμαίων *Κάτουλος* ἐνίκησε τοὺς Καρχηδονίους, καὶ *ΝΑ.* τούτων ἡ *Παρτελάρια* (ᾠρυγία ;), ἡφαιστειώδης νῆσος καὶ πλήρης σπηλαίων.

Πρὸς *Ν.* τῆς Σικελίας κείται ἡ νῆσος *Μάλτα* ὑποκειμένη ἀπὸ τοῦ 1815 εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ ἔχουσα μετὰ τῶν παρακειμένων νησιδίων 150 χιλ. κατ. καταγωγῆς Ἀραβικῆς καὶ δυτικῶς τὴν θρησκείαν, καὶ πρωτ. τὴν *Βαλέττα*, ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. λαμπρὸν λιμένα, ὠραίους κήπους καὶ ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰταλίας εἶνε 2872 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. ὑπὲρ τὰ 27 ἑκατ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Ἡ Ἰταλία εἶνε ἐκ τῶν μεσημβρινωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἔχουσα κλίμα θερπνὸν καὶ ὑγιεινόν, ἐκτὸς τῶν μεσογειῶν χωρῶν, ὅπου ὑπάρχουσι λίμναι. ἔχει δὲ θελκτικὰς καὶ ὠραίαις πεδιάδας μάλιστα δ' εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς πλῆθος ποταμίων καὶ ποταμῶν, οἵτινες καταστραίουσιν αὐτὴν τὴν πλουσιωτέραν χώραν τῆς Εὐρώπης, παράγουσαν γεννήματα, ὀρύζιον, βάμβακα, ἔλαιον, οἶνον καὶ μάλιστα παρὰ τὸν Οὐεσούβιον τὸν καλούμενον *δάκρυα τοῦ Χριστοῦ*, πορτοκάλια, λεμόνια, ζαχαροκλάμον κλ. καὶ τρέφει μελίσσας καὶ μεταξοσκώληκας ἰδίᾳ εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς· ἡ δὲ κτηνοτροφία εἶνε ἀνεπτυγμένη καθ' ἅπασαν τὴν χερσόνησον διὸ καὶ τρέφει λαμπροὺς βοῦς, βοῦβάλους, ἵππους, ἡμιόνους καὶ ἐξάίρετα πρόβατα. Ἀλλὰ καὶ ἄγρια ζῶα ἔχει, οἷον ἄρκτους, λύκους, ἀγριοχοίρους, ἔτι δὲ πτηνὰ, γῦπας, ἀετοὺς κλ.

Εἰς τὸ νότιον αὐτῆς συμβαίνουσιν ἕνεκα τῶν ἡφαιστειῶν σεισμῶν καταστρεπτικοί, τὰ δὲ ὄρη τῆς παρέχουσι σίδηρον, χαλκόν, διάφορα μάρμαρα, ἀλάβαστρον κλ.

Αἱ δ' ἐπιστῆμαι καὶ τὰ γράμματα κατὰ τὸν *ΙΕ'* καὶ *ΙΣΤ'* αἰῶνα ἤνθουν ἐν αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ἤδη οὐχ ἦττον αὐταὶ καλλιεργοῦνται, ἰδίως ὅμως ἔχουσιν ἐπίδοσιν αἱ ὠραῖαι τέχναι ἡ ζωγραφικὴ, ἡ γλυπτικὴ καὶ ἡ μουσικὴ. Καὶ βιομηχανίαν δ' ἔχει αὐτὴ ἀξιόλογον οἷον μεταξωτῶν ὑφασμάτων, κρυσταλλίνων καὶ πηλίνων ἀγγείων κλ. ἔτι δὲ πολλοὺς σιδηροδρόμους καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΙΣΠΑΝΙΑ.

Μῆχ. *Α.* 1°—10° 47'.

Πλάτ. *Β.* 36° 1'—42° 45'.

Ἡ Ἰσπανία ὀρίζεται πρὸς *Β.* ὑπὸ τῶν Πυρηναίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς *Ν.* καὶ *Α.* ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς *Δ.* ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Πορτογαλίας.

Δημοσία Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ΣΗΜ. Ἐν τῇ νῦν Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη Ἰβηρίᾳ, ἐσύστησαν ἀποικίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ Φοίνικες· εἶτα δὲ κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ οἱ Καρχηδόνοι. Μετὰ δὲ τὸν Β'. Καρχηδο-
νικὸν πόλεμον ὑπετάγη ἡ χώρα εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Τὸ δὲ 500 μ. Χ. ὑπέ-
πεσαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γόθων, καὶ τὸ 711 μ. Χ. ὑπὸ τοὺς Ἀραβας.
Ἄλλ' ἐκθλυθέντων καὶ τούτων ἀπεσπῶντο κατὰ μικρὸν τμήματά τινά ἀπὸ
τῶν Ἀραβικῶν κρατῶν καὶ ἐσχημάτιζον ἴδια χριστιανικὰ βασίλεια· ὅσον τὸ
τῆς Πορτογαλίας (1139 Ἀλφόνσος), τῆς Ἀραγονίας, τῆς Καστιλλίας, κλ.
μέχρις οὗ τὸ 1492 συγχωρευθέντων ὅλων τῶν βασιλείων τῆς Ἰσπανίας ὑπὸ
τὸ στέμμα τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης, ἐδιώχθησαν ὑπ' αὐτῶν οἱ
Ἀραβες ἐκ τῆς Ἰσπανίας. Μετὰ ταῦτα δὲ ἠνώθη ἡ Ἰσπανία εἰς ἓν κράτος
μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ πάλιν μετὰ μακρὸν πόλεμον ἐχωρίσθη· τὸ δὲ 1658
ἠνώθησαν ἡ Ἰσπανία καὶ ἡ Πορτογαλία εἰς ἓν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1640
πάλιν ἡ Πορτογαλία ἐχωρίσθη τῆς Ἰσπανίας καὶ ἔκτοτε ἀποτελεῖ ἴδιον
κράτος. Εἶτα δ' ὑπέκυψαν μετὰ τὴν Γαλλικὴν (1789) ἐπανάστασιν εἰς τοὺς
Γάλλους· ἀλλὰ τὸ 1815 τούτων ἀπαλλαγθεῖσα αὐταὶ ἀπέτελεσαν ἑκατέρω
ἑκτῶν συνταγματικὸν κράτος.

Ἡ ὄρη τῆς Ἰσπανίας εἶνε τὰ *Πυρηναῖα* (3500 μέτρ.), χωρίζοντα
αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γαλλίας. Τούτων ἐπισ. σειραὶ εἶνε· 1) τὰ ὄρη τῆς
Ἀστουρίας ἐκτεινόμενα πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Φινιστέρου ἀκρωτηρίου· 2)
τὰ Ἰβηρικὰ ὄρη, ἅτινα ἠνωμένα μετὰ τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας ἐκτεινον-
ται ἐκ τοῦ ΒΔ. πρὸς τὸ ΝΑ. μετὰ ταῦτα δὲ συνέχονται τὰ ὄρη τοῦ Το-
λέδου, ἡ *Σιέρα Μορένα* καὶ *Σιέρα Νεβάδα* (4000 μέτρ.) ἐκτεινόμε-
να εἰς Α. πρὸς Δ.

Ποταμοὶ ἐπισ. αὐτῆς εἶνε ὁ Ἔβρος (Ἰβηρ), πηγάζων ἐκ τῶν Πυ-
ρηναίων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Δούριος ἐκ τῶν Ἰβηρι-
κῶν ὄρεων πηγάζων καὶ ῥέων πρὸς Δ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Πορτογαλίας
εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Τάγρος, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Ἰспа-
νίας (750 χιλιομ. μῆκ.), ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὄρεων πηγάζων καὶ ῥέων
εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ Γουαδιά-
ρα ἐκ τῶν Ἰβηρικῶν ὠσαύτως ὄρεων· οὗτος εἰσπερχόμενος εἰς τὴν
Πορτογαλίαν καὶ προχωρῶν πρὸς Ν. ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῶν
Βαλεβίων· ὁ Γουαδαλκουίβερρος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς
Μορένης ἐκβάλλει εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Ἰσπανίας διηρημένης εἰς 48 τμήματα εἶνε *Μα-
δρίτη* ἐπὶ τοῦ Μανσαναρέζου, ὠραία πόλις πρωτ. τοῦ βασιλείου ἔχουσα
ἄλλοις περιπάτους, λαμπρὰς οἰκοδομὰς καὶ 340 χιλ. κατ. *Σαλα-
μάνχα* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της, καλουμένη διὰ
τὴν ἀγλῆθος τῶν οἰκοδομῶν της μικρὰ *Ρώμη*. Ἅγιος Ἰάκωβος τῆς
Καμποστέλλης εἰς τὸ ΒΔ. ἔχουσα περίφημον καθεδρικὸν Γοθικὸν ναὸν
καὶ 27 χιλ. κατ. *Βίλβασι* πρὸς Β. ἡ πρώτη ἐμπορικὴ ἀποθήκη τῶν
μαλλίων τῆς Ἰσπανίας (25 χιλ. κατ.). *Σαραγόσσα* εἰς τὸ ΒΑ.
τοῦ Ἔβρου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 67 χιλ. κατ. *Βαρκελώνη*, εὐ-
χάρων, ὄχρωατάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις εἰς τὴν Μεσόγειον.

ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. καὶ ἐνεργούσα μέγα ἐμπόριον. *Βαλένση* πρὸς Α. ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι, ἔχουσα πολλὰ ἐμπορεύματα καὶ 110 χιλ. κατ. *Αλικάντη* πρὸς Α. παράλιος πόλις καὶ ἐμπορεύματα λαμπροὺς παράγουσα οἶνους καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Μουρκία* πρὸς τὸ ΝΑ. ἐπίσημος διὰ τοὺς οἶνους τῆς, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Καρθάγη* πρὸς Ν. λαμπρὰ πόλις καὶ πολεμικὸς λιμὴν ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Γρενάδα* ΝΔ. ἐπὶ ἐξαισίας θέσεως, ἔχουσα 62 χιλ. κατ. καὶ περιφημον ἀραβικὸν παλάτιον (α). *Μαλίχα* πρὸς Ν. εὐλίμενος πόλις πρὸς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα μέγα ἐμπόριον οἴνων καὶ 95 χιλ. κατ. *Γιβραλτάρ*, ὀχυρωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ ὀμωνύμου πορθμοῦ, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, 25 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1704 ἀνήκουσα εἰς τὸν Ἰσπανίαν Ἄγγλους. *Κάδιξ* (πάλαι *Γάδειρα*) πρὸς Ν. λίαν ὀχυρὰ πόλις, ἔχουσα μέγα πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα καὶ 72 χιλ. κατ. *Σεβίλλη* (πάλαι Ἴσπαλις) παρὰ τὸν Γουαδαλκουίβερρον ἐπὶ θαυμασίας θέσεως ἐν μέσῳ πεδιάδος κεκαλυμμένης ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἄλλων δένδρων διὰ τὸν φέρων, ἔχουσα 120 χιλ. κατ. *Κορδοβή* παρὰ τὸν αὐτὸν ποταμὸν εὐλίμενη σῶζουσα ἔτι μεγαλοπρεπὲς τσαμίον καὶ ἔχουσα 40 χιλ. κατ. (β). *Τολέδο* ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ ΝΔ. τῆς Μαδρίτης, τὸ πάλαι ἐπίσημος πόλις καὶ νῦν ἔτι ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Ἐν δὲ τῷ τμήματι τῆς Καταλωνίας πρὸς τὰ Πυρρηναία κεῖται ἡ δημοκρατία τῆς *Βαρκελώνης* ὀνομαστὸν πόλις καὶ ἔχουσα 15 χιλ. κατ. προστατευομένη ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Νῆσοι αὐτῆς εἰς τὴν Μεσόγειον εἶνε αἱ *Βαlearίδες*, τῶν ὁποίων ἐπίσημοι εἶνε ἡ *Μαϊόρκα*, νῆσος εὐφορωτάτη, ἔχουσα πρωτ. πόλιν καὶ λιμὴν μετὰ 40 χιλ. κατ. καὶ ἡ *Μινόρκα*, ἔχουσα πόλιν *Μάχωνα* μετὰ 20 χιλ. κατ. καὶ ἡ *Ιβίκα* νῆσος μετὰ ὁμών. πόλιν, ἔχουσα πλούσια ἀλοπηγεία. *Φορμεντέρα* καὶ *Γαβρέρα* λίαν μικραὶ νῆσοι εἰς τὴν Μεσόγειον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰσπανίας εἶνε 4690 τετρ. μιλ. οἱ δὲ τοιοκοὶ ὑπὲρ τὰ 16 ἑκατομ. δυτικοί, κυβερνώμενοι συνταγματικῶς. Οἱ σημερινοὶ Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ῥωμαίων, Γόθων, Σουήθων καὶ Ἀράβων, τούτου ἕνεκα ἡ γλῶσση τῶν εἶνε μίγμα λατινικῆς, ἀραβικῆς, γερμανικῆς καὶ κελτικῆς γλῶσσης· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Οὐάσκωνες λαλοῦσι τὴν Οὐάσκωνικὴν γλῶσσαν.

Ἡ Ἰσπανία διατεταμένη ὑπὸ σειρῶν ὀρέων ἔχει κλίμα εὐκταὶ πλὴν τῶν νοτίων μερῶν, ἀτινα προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἀέρος τοῦ Σολανοῦ· τὸ δ' ἔδαφος καίτοι κακῶς καλλιεργημένον παρὰ οὐχ ἦττον γεννήματα, πορτοκάκια, λεμόνια, βέμβερα, ζαχαροκάνιστον, ζυλοκέρατα, ἔλαιον, οἶνους· ἔχει δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, καὶ χαλκοῦ.

(α) Ἐπὶ Ἀράβων αὕτη εἶγεν ἕν ἑκατ. κατ.

(β) Ἐπὶ τῶν Ἀράβων εἶγεν αὕτη 300 χιλ. κατ.

μαλκού μολύβδου, σιδήρου, θείου, γαιανθράκων, άλατος, μαρμάρων, κλπ., έτι δέ τρέφει μεταξοσκώληκας, λαμπράς αίγας και ώραίους εις τας μεσημβρινάς χώρας ίππους και ήμιόνους, και έχει όχι πολύ άνεπτυγμένον έμπορίον.

Η παιδεία έν αύτῃ δέν είνε πολύ διαδεδομένη εις τόν λαόν, άν και ήμι πολλά πανεπιστήμια, τά όποια ύπῆρξαν όνομαστά κατά τόν παρελθόντα αίώνα. Από τινος όμως χρόνου ήρχισαν νά έπιμελώνται τήν δημοσίαν έκπαίδευσιν και νά ένασχολώνται εις τήν βιομηχανίαν. Οσαύτως δέ κατεσκεύασαν εις πολλά μέρη τῆς χώρας και άξιολόγους πόρτοδρόμους. Κατακτήσεις δ' έχει ή Ισπανία εις τήν Αφρικήν, Αμερικήν και Ωκεανίαν (6 ήμισυ εκατομ. κατ.).

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 8° 35'—11° 51'.

Πλάτ. Β. 36° 57'—42° 5'.

Η Πορτογαλία όρίζεται πρὸς Β. και Α. ύπό τῆς Ισπανίας, πρὸς Δ. και Ν. ύπό τοῦ Ατλαντικοῦ Ωκεανοῦ.

Όρη αύτῆς είνε τά τῆς Αστουρίας, εκτεινομένα εις τά βόρεια τῆς Πορτογαλίας· άλλα και εις τό έσωτερικόν έχει όρη ύψηλά τήν Σιέρα Εσπερίλλαν (2 χιλ. μέτρ.), συνέχειαν οὔσαν τῶν Ιβηρικῶν όρέων.

Ποταμοί αύτῆς, πλήν τῶν ρηθέντων έν Ισπανίᾳ Δουρίου, Τάγου και Γουαδιάντα, οτινες διέρχονται και διά τῆς Πορτογαλίας και εκβάλλουσιν εις τόν Ατλαντικόν, είνε και ο Μτρος πρὸς Β. τοῦ Δουρίου, και τῶν όρέων τῆς Αστουρίας πηγάζων και εκβάλλων εις τόν Ατλαντικόν.

Επισ. δ' αύτῆς πόλεις, διηρημένες εις 6 τμήματα, είνε Λισβῶνα, πρωτ. τοῦ βασιλείου επί τῆς δεξιᾶς όχθης τοῦ Τάγου· εκτισμένη δ' έν εἰς ἀμφιθεάτρου έχει θέαν θαυμασίαν, λιμένα εκ τῶν εύρυχωροτέρων τῆς Εύρώπης πλήρη πάντοτε πλοίων, λαμπράς οίκοδομάς, πανεπιστήμιον και 225 χιλ. κατ. Κοίμβρα επί τοῦ ποταμοῦ Μονδέγου, έχουσα πανεπιστήμιον και 15 χιλ. κατ. Όπόρτον πρὸς τὰς εκβολάς τοῦ Δουρίου επί λαμπράς θέσεως, ή έμπορικωτάτη και πλουσιωτάτη μετά τῆς Λισβῶνα πόλις τῆς Πορτογαλίας, περίφημος διά τοὺς οίνους τῆς καί έχουσα 90 χιλ. κατ. Βράγα πρὸς Β. χρηματίσασα πρωτ. τῶν Λισβῶν και έχουσα έργοστάσια όπλων και 18 χιλ. κατ. Βραγάνσα πρὸς ΒΑ. εἰς τῆς κατὰγεται ή νῦν βασιλεύουσα οίκογένεια. Έβόρα ΝΑ. έχουσα ώραιον καθεδρικόν ναόν και 15 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Η επιφάνεια τῆς Πορτογαλίας είνε 870 τετρ. μιλ. οί δέ κατ. 4 1/2 εκατ. άπαντες δυτικοί κυβερνώμενοι συνταγματικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε λίαν θερμὸν εἰς τὰ παράλια, ἀλλὰ γλυκὺ, τερπνὸν καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὰ μεσόγεια· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὄρεινόν, διακοπτόμενον ὑπὸ τερπνῶν πεδιάδων, παραγουσῶν λεμόνια, πορτοκάλια, οἶνον, ἀμύγδαλα, σῦκα κλ. ἄλλ' ἢ γεωργία εἶναι πολὺ ἐν αὐτῇ παρημελημένη, καὶ τὰ 3/4 αὐτῆς μένουσιν ἀκαλλιέργητα· παράγει δὲ καὶ ἄλας ἄφθονον καθ' ἅπασαν τὴν παραλίαν. Ὡσαύτως ὁ πολιτισμὸς εἶνε μᾶλλον ἐν αὐτῇ προχωρημένος ἢ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἀλλ' ἢ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε εἰσέτι ἐνταῦθα λίαν παρημελημένη.

Ἡ Πορτογαλία ἔχει κατακτήσεις εἰς τὴν Ἀσίαν, εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν μόνα τὰ ΝΑ. τῆς νήσου Τιμόρης (τὸ ὅλον περὶ τὰ 4 ἑκατ. κατ.).

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΚΡΑΤΗ.

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΓΑΛΛΙΑ.

Μῆκ. Α. 1° 9' — 56'.

Πλάτ. Β. 42° 20' — 51° 5'.

Ἡ Γαλλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Πυρηναιῶν καὶ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Γαλλία τὸ πάλαι ἑκαλεῖτο Γαλατία, διάφορα μικρὰ κράτη ἀποτελοῦσα, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Κατὰ δὲ τὸν Δ'. αἰῶνα μ. Χ. οἱ Φράγκοι ἐκυρίευσαν τὴν γῆν ἡν ὀνόμασαν Φραγγίαν. Ἐκτοτε δὲ καὶ μάλιστα ἀπὸ τοῦ 843 ὅτε μὲν ἀπολύτως βασιλευσμένη, ὅτε δὲ δημοκρατουμένη καὶ ὅτε συνταγματικὸν ἔγρουσα πολίτευμα ἢ καὶ αὐτοκρατορικὸν διέμεινεν ἀνεξάρτητος, λαβοῦσα τὸ 1814 τὰ μέχρι τοῦ 1860 αὐτῆς ὅρια· ἀλλὰ τὸ 1860 καὶ ἡ καταθέσει τῶν λαῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Σαρδηνίας ἢ Σαβοῖα καὶ ἡ Νίκαϊα προσετέθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1871 μετὰ φονικὸν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσίας πόλεμον ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτῆς ἡττηθείσης ἢ Ἀλσατία καὶ ἡ κρῆνη γερμανικὴ Λοθαριγγία, αἵτινες ἀπετέλεσαν μέρος τῆς Γερμανίας.

Ὅση τῆς Γαλλίας τὰ ὄρη ἐκτείνονται ἀπὸ νότου πρὸς βορᾶν τούτων ἐπισημότερα εἰς τὸ νότιον εἶνε αἱ Κηδέσαι (1774 μέτρ.) εἰς δὲ

τὸ βόρειον τὰ Βόσγια (1428 μέτρ.), καὶ τὰ Ἄρδεντα ἔχοντα πρὸς Α. τὴν πεδιάδα τοῦ Ῥήνου· αἱ Ἀλπεις πρὸς Α. χωρίζουσι τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε ὁ Ἰόρας (1700 μέτρ.)· τὸ Λευκὸν ὄρος (4810 μέτρ.), τὸ ὕψιστον ὄρος τῆς Εὐρώπης· τὸ Κένισον (3493 μέτρ.) καὶ τὸ Βήσουλον τέλος τὰ Πυρηναιῶν χωρίζοντα τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας.

Ποταμοὶ τῆς Γαλλίας εἶνε πρὸς Β. ὁ Μείσης καὶ ὁ Σκάλιδις, ἀμφότεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ Σηκουάνας, πηγᾶν ἐκ τοῦ ὄρους Τασελότου καὶ διερχόμενος διὰ τῶν Παρισίων ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης· ὁ Λεῖγερ, ἐκ τῶν Κηθενῶν πηγᾶν καὶ ὁ Γαρούνας ἐκ τῶν Πυρηναιῶν, ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν· ὁ Ροδανός, ὀρητικὸς ποταμὸς ἐξερχόμενος τῆς Ἑλβετίας καὶ ῥέων δυτικῶς καὶ τέλος πρὸς νότον ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶν.

Ἐπισ. πόλεις τῆς Γαλλίας, διηρημένης εἰς 86 νομοῦς, εἶνε Παριῖοι κειμένη ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Σηκουάνα καὶ ἐπὶ δύο αὐτοῦ νήσων, πρωτ. τῆς Γαλλίας, ἔχουσα πολλοὺς καταφύτους τόπους, ὡς τὰ Πλύσια πεδία, λαμπροὺς περιπάτους, μεγάλας καὶ πλατείας ὁδοῦς, ἐπισήμους οἰκοδομὰς, ἀνάκτορα, ναοὺς, θεάτρα, πανεπιστήμια, νοσοκομεία, τὸν στρατῶνα τῶν ἀπομάχων, τὸ σχολεῖον τῶν ὠραίων τεχνῶν, τὸ μουσεῖον τῆς φυσικῆς ἱστορίας, ἄπειρα δημόσια οἰκοδομημᾶτα καὶ ἐργοστάσια καὶ 1,830 χιλ. κατ. Εἶνε ἡ πρώτη πόλις τοῦ κόσμου κατὰ τὸν πολιτισμὸν, τὴν πληθὺν καὶ ποικιλίαν τῶν δημοσίων μνημείων, ἢ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ ἡ γετάρτη κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἔχουσα περιφέρειαν 33 χιλιομ. Βερσαίλαι, ὄχι μακρὰν τῶν Παρισίων πρωτ. τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς Γαλλικ. μεταπολιτεῦσεως (1789), ἔχουσα 62 χιλ. κατ. ὠραία ἀνάκτορα μετὰ λαμπρῶν κήπων καὶ λαμπρῶν μουσείων τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Ρουένη ἐπὶ τοῦ Σηκουάνα, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Γαλλίας, πατρίς τῶν δύο Κορνηλιῶν, ἔχουσα λαμπροὺς Γοτθικοὺς ναοὺς, ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 105 χιλ. κατ. Ἀμιένη, ὄχυρά πόλις ἔχουσα καθεδρικὸν ναόν, ἀξιόλογον βιομηχανίαν διαφορῶν ὑφασμάτων καὶ 65 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς Πέτρου τοῦ Ἐρμηίτου. Ἀβιλλη πρὸς τὸ Βέλγιον, ὄχυρᾶτα πόλις τῆς Γαλλίας ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον καὶ 160 χιλ. κατ. Καλαί, ὄχυρά πόλις ἐπὶ τοῦ ὁμων. πορθμοῦ· ἐντεῦθεν διαβαίνουσι συντομώτερα ἐκ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Χάβρη ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα, λίαν ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 90 χιλ. κατ. Χερβουργον ἐπὶ χερσονήσου, ἔχουσα ὄχυρώτατον καὶ εὐρυχωρώτατον πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα. Βρέστη, ἔχουσα λαμπρὸν καὶ ἀσφαλῆ πολεμικὸν λιμένα, ναυσταθμὸν ἐπὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ 70 χιλ. κατ. Νάρτη ἐπὶ τοῦ Λεῖγερ-

ρος, ὠραιότατη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα λαμπροὺς περιπάτους, ὠραίας γεφύρας, καλὸν λιμένα συγκαζόμενον ὑπὸ πολυαριθμῶν πλοίων καὶ 120 χιλ. κατ. *Τούρση*, μεσόγειος πόλις ἢ ἐπικαλουμένη τὸ περιβόλιον τῆς Γαλλίας, ἔχουσα ἐπὶ τοῦ Λεϊγηρος ὠραίαν γεφυραν καὶ 42 χιλ. κατ. Παρὰ ταύτην Κάρλος ὁ Μάρτελος κατέστρεψε τοὺς κατὰ τῆς Εὐρώπης ἐστρατεύσαντας Ἄραβας (773). *Αὐρηνα* (Ὁρλεάνς) ΒΔ. ἐπὶ τοῦ Λεϊγηρος, ἀρχαία πρωτ. ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον οἴνων, ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 50 χιλ. κατ.

Βορδῶ (Βορδίαγαλλα), ἀρχαία πόλις ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Γαρούνα, ἔχουσα ὠραῖον λιμένα πλήρη σχεδὸν πάντοτε ἐκ διαφόρων πλοίων, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα οἴνων μετὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ 200 χιλ. κατ. *Τολῶσα* πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῆς διώρυγος Λαγκεδόκου καὶ τοῦ Γαρούνα, δι' ἧς ἐνοῦται ἡ Μεσόγειος μετὰ τὸν Ἀτλαντικόν, ἔχουσα κανονοχυτήρια, ἀκαδήμειαν, μέγα ἐμπόριον καὶ 130 χιλ. κατ. *Μομπελιέρον* εἰς τὸ ΝΑ. παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ ὑψηλῆς θέσεως, ὅθεν βλέπομεν τὰ Πυρηναια, τὰς Κηθένας, τὰς Ἀλπίεις καὶ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 55 χιλ. κατ. καλὰς οἰκοδομὰς, ἀξιόλογον ἰατρικὴν σχολήν, ἐν ᾗ ἐσπούδασε καὶ ὁ σοφὸς Κοραΐης, βοτανικὸν κήπον, ἐργοστάσια καὶ ἐμπόριον οἰνοπνευμάτων.

Νιμη πρὸς Α. ὠραία πόλις μετὰ λαμπρὰς ἀρχαίας οἰκοδομὰς καὶ 62 χιλ. κατ. *Ἀβινιῶν* ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ ἔχουσα σημαντικὸν ἐμπόριον οἴνου, ἐλαίου, ἀρωμάτων καὶ 36 χιλ. κατ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1307—1377 χρηματίσασα ἔδρα τῶν Παπῶν. *Μαυσαλία*, ἡ ἐμπορικωτέρα καὶ ἡ τρίτη κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀποικία τῶν Φωκαέων (600 π. Χ.), ἔχουσα ἐξ λαμπροῦς λιμένας καὶ 320 χιλ. κατ. *Τουλῶν*, ὀχυρὰ πόλις καὶ εὐρυχωρότατος πόλις μετὰ τὴν πόλιν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. μέγα ἐμπόριον οἴνων, οἰνοπνευμάτων, ἐλαίου, σαπωνίου κλ. *Νίκαια*, παράλιος πόλις ἔχουσα 52 χιλ. κατ. ἔνεκα δὲ τῆς τερπνότητος τοῦ κλίματος τὸν χειμῶνα συναθροίζονται ἐν αὐτῇ πλῆθος ξένων ἐκ διαφόρων πόλεων τῆς Εὐρώπης. *Σιαμπερῆ* ΝΑ. ἡ ἐπίσημοτέρα πόλις τῆς Σαβοΐας, ἔχουσα 18 χιλ. κατ. *Κλαμόντιον* πρὸς Β. τῆς Νίμης, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1095 τῶν δυτικῶν (Σταυροφορία) συνοδὸν, ἔχουσα 38 χιλ. κατ. *Ἅγιος Στέφανος* πρὸς Α. ταύτης, βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα ἀνεξάντλητα συμπταλλεῖα γαιανθράκων καὶ 110 χιλ. κατ. *Ανῶν* πρὸς Β. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ Σαόνου, εἶνε ἡ δευτέρα κατὰ τὸν πληθυσμὸν πόλις τῆς Γαλλίας καὶ πατρίς πολλῶν διασήμων ἀνδρῶν, ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων τῆς 325 χιλ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον, μεγίστην βιομηχανίαν καὶ μάλιστα μεταξωτῶν ὑφασμάτων. *Νανσί*, πόλις ὠραία ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ 50 χιλ. κατ. *Ῥήμοι*,

ὅπου τὸ πάλαι ἐστέφαντο οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, ἔχουσα 75 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος Κύριος (Κόρσικα νῦν) ἔχουσα 236 χιλ. κατ. Ταύτης πρωτ. εἶνε *Λιάκειον*, λίαν ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, πατρίς τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. Βαστία, ἀρχαία πρωτ. τῆς Κύρου καὶ λίαν ἐμπορική πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γαλλίας εἶνε 5270 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. 36 1/2 ἑκατ. δυτικοί, πλὴν 1 1/2 ἑκατ. διαμαρτυρομένων, κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς.

Οἱ σημερινοὶ Γάλλοι εἶνε μίγμα ἀρχαίων Κελτῶν, Ἑλλήνων ἀποίκων, Ῥωμαίων, καὶ Ἀγγλων κατοικούντων τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Γαλλίας. Ὑπάρχουσι δ' ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἑβραῖοι περὶ τὰς 80 χιλ. διεσπαρμένοι εἰς τὰς διαφόρους αὐτῆς πόλεις.

Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον συγκερασμένων τῆς Εὐρώπης, ὁ ἀήρ αὐτῆς καθαρὸς καὶ ὑγιεινός, ἀλλ' εἰς τὸ ΝΔ. ἐνίοτε φύσασιν ὄρητικῶς βορειοδυτικοὶ ἄνεμοι καὶ συχνὰ πίπτουσι χάλαζαι, εἰς δὲ τὰ δυτικὰ μέρη καὶ ἐπὶ τῶν βορείων ὄρεων τὸ κλίμα εἶνε βροχωρώτατον· εἰς τὸ Β. τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινόν, παρῆγον ἀφθότους δημητριακοὺς κερπῶδες καὶ τρέφον λαμπρὰ ποίμνια· τὸ Α. περιέχει τὰ ὄρη Ἰόραν καὶ Βόσγια καὶ τὰς πεδιάδας τοῦ Σόνου, τὸ δε Δ. εὐφόρους πεδιάδας παραγοῦσας λαμπροὺς οἴνους, καὶ τὸ κεντρικὸν ὠραίας πεδιάδας, αἵτινες προφυλαττόμεναι ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων παράγουσιν ἔλαιον, λεμόνια, πορτοκάλια, λαμπροὺς οἴνους, οἶον τὸν Κάμπαντιν καὶ τὸν Βορδικόν, καὶ τρέφουσι μεταξοσκώληκας· ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ γαιανθράκων.

Ἡ βιομηχανία αὐτῆς εἶνε μεγίστη καὶ τὸ ἐμπόριον ἀκμαϊότατον, βοηθούμενον τὸ μὲν ἐσωτερικὸν ὑπὸ πλήθους πλωίμων ποταμῶν, διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων, τὸ δ' ἐξωτερικόν, προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ ἰσχυροῦ πολεμικοῦ αὐτῆς ναυτικοῦ. Ἡ δὲ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη ἐν Γαλλίᾳ μεγάλως, ἀλλ' ὑπάρχουσιν εἰσέτι καὶ πλείστοι Γάλλοι μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν.

Κατακτήσεις δ' ἔχει ἡ Γαλλία εἰς ἀπάσας τὰς ἡπείρους ὑπὲρ τὰ 6 1/2 ἑκατ. κατ.

ΕΛΒΕΤΙΑ.

Μῆκ. Α. 3° 37'—6° 9'.

Πλάτ. Β. 45° 49'—47° 49'.

Ἡ Ἑλβετία, οὕσα τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς Εὐρώπης, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ἑλβετία, διακρινόμενη πάντοτε διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων της, ὑπέπεσθη ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Εἶτα δ' ἀπέτελεσε μέρος τῆς Γαλλίας, ἔπειτα τῆς Γερμανίας· τὸ δὲ 1308 μ. Χ. ἐπαναστατήσασα κατὰ τῶν Γερμανῶν ἐσχημάτισε κράτος ἀνεξάρτητον, ἀδιακόπως αὐξανόμενον μέχρι τοῦ 1815, ὅτε αἱ σύμμαχοι δυνάμεις ἔθεσαν τὰ σημερινὰ αὐτῆς ὄρια.

*Ὄρη τῆς Ἑλβετίας εἶνε αἱ Ἀλπεις κείμεναι μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Ἰταλίας· διαιροῦνται δὲ αὗται εἰς δύο μέρη, εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικόν· καὶ τὸ μὲν δυτικὸν ἐκ μιᾶς μόνης σειρᾶς ἀποτελούμενον ἐκτείνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ἀπολλῆγον ἀποτόμως εἰς τὸ Λυγιστικὸν πέλαγος ἢ κόλπον τῆς Γενούας· τούτου ἐπισ. κορυφὴ εἶνε πρὸς Ν. τὸ Βήσου.lor (3838 μέτρ.).

Τὸ δὲ ἀνατολικὸν κείμενον πρὸς Β. τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδος διευθύνεται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ σχηματίζει· 1 τὰς κεντρικὰς Ἀλπεις, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ Λευκὸν ὄρος, ἢ Ῥόζα (4686 μέτρ.), τὸ Κέρβιουρ (4600 μέτρ.), καὶ τὸ τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου (3600 μέτρ.)· ἐπὶ τούτου εἰς ὕψος 2430 μέτρ. κείται τὸ πτωχοτροφεῖον τοῦ Ἀγίου Βερνάρδου τὸ ὑψηλότερον κατοικημένον μέρος τῆς Εὐρώπης· τούτων δὲ συνέχεια εἶνε καὶ ὁ πρὸς τὴν Γαλλίαν Ἰόρας· 2 τὰς ἀνατολικὰς Ἀλπεις, αἵτινες συνιστᾶμεναι ἐκ τριῶν σειρῶν τῶν Νορρικῶν, τῶν Καρρικῶν καὶ τῶν Ἰουλιακῶν Ἀλπεων, διευθύνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ μεγάλων κοιλάδων. Μετὰ δὲ τῶν Ἰουλιακῶν καὶ Δυναρικῶν Ἀλπεων ἐνώνονται καὶ τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν οἱ ἐξῆς ποταμοὶ πρὸς Β. ὁ Ῥήνος, ὅστις ἐκ τοῦ ὄρους Ἀδοῦ.λα πηγάζων καὶ σχηματίζων τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας προχωρεῖ εἶτα πρὸς Δ. εἶνε λίαν ταχὺς ποταμὸς καὶ σχηματίζει πολλοὺς καταρράκτας, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τῆς Σχαφούσης (22 μέτρ. ὕψ.)· ὁ Ῥοδαρός, ὅστις σχηματίζων τὴν μεγαλοπρεπῆ λίμνην Λεμάνη ἢ τῆς Γενεύης εἰσέρχεται εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ τέλος ὁ Τίκιος πρὸς Ν. ὅστις πίπτων εἰς τὴν λίμνην Μείζογα ἐξέρχεται ἐξ αὐτῆς καὶ χύνεται εἰς τὸν Πάδον.

Λίμναι δ' ἐπισ. αὐτῆς εἶνε ἡ Κωνσταντία, ἡ Λυκέρη, ἡ Νευσιατέλη, ἡ Ζυρέχη, ἡ Λεμάνη ἢ τῆς Γενεύης ἡ ὠραιότερα τῶν λιμνῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἐπισ. δὲ πόλεις τῆς Ἑλβετίας, συνισταμένης ἐξ 22 ὁμοσπόνδων τοπαρχιῶν, εἶνε ἡ Βασιλεία, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Ῥήνου, λίαν βιομήχανος καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα ὀνομαστὴν πανεπιστήμιον καὶ 45 χιλ. κατ. Ζυρέχη πρὸς Β. τῆς ὁμων. λίμνης εἰς θέαν θελκτικὴν, ἔχουσα 21 χιλ. κατ. ἀξιολογον βιομηχανίαν καὶ πανεπιστήμιον. Ἀλτσόρρη, ἡ κοιτὶς τῆς Ἑλβετικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρὶς τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, ἐνός τῶν πρώτων θεμελιωτῶν τῆς Ἑλβετικῆς συμ-

πολιτείας. *Αυκέρνη* πρὸς τὰ ΝΔ. ἐπὶ ὁμων. λίμνης λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Βέρνη*, πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετικῆς ὁμοσπονδίας, εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ χερσονήσου τοῦ *Ἀάρου*, ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς· πανεπιστήμιον, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐμπόριον καὶ 36 χιλ. κατ. *Λαυσάνη* παρὰ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα γραφικὴν τοποθεσίαν καὶ 26 χιλ. κατ. *Γενεύη*, κειμένη καθ' ὃ μέρος ὁ Ροδανὸς ἐξέρχεται τῆς ὁμων. λίμνης· εἶνε πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον (Καλβίνος, θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις), ὀνομαστὸν βοτανικὸν κήπον, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, περίφημα χρυσοχοεῖα καὶ ὠρολογιοποιεῖα καὶ 47 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ *Ἰωάννου Ρουσσῶ* καὶ τοῦ *Νεκκέρου* πατρὸς τῆς κυρίας *Στάελ*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἑλβετίας εἶνε 403 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. ὑπὲρ τὰ 2 1/2 ἑκατ. ὧν τὰ 2/3 εἶνε διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι δυτικοί. Αἱ 22 αὐταὶ τοπαρχίαι σχηματίζουν 27 μικρὰ κράτη (α) ἀποτελοῦντα ὁμοσπονδίαν, ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ διατήρησις τῆς ἐσωτερικῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς. Ἄπασαι δ' αἱ ὑποθέσεις τῆς Ὁμοσπονδίας κανονίζονται ὑπὸ διαίτης συγκροτουμένης ὑπὸ ἀντιπροσώτων ὅλων τῶν μικρῶν τούτων κρατῶν· ἐσωτερικῶς δ' ἕκαστον τούτων διοικεῖται ὑπὸ ἰδίας ἀνεξαρτήτου κυβερνήσεως τὰ μὲν δημοκρατικῶς, τὰ δὲ ἀριστοκρατικῶς. Ἡ δὲ στρατιωτικὴ αὐτῆς δύναμις εἶνε μικρὰ· ἀλλ' ἀπαντες οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε ἐθνοφύλακες καὶ καλῶς ἐξησκημένοι εἰς τὰ ὄπλα.

Οἱ Ἑλβετοὶ εἶνε καταγωγῆς Ἰταλικῆς, Γαλλικῆς καὶ Γερμανικῆς· διὸ καὶ γλῶσσα αὐτῶν εἰς τὰ νότια εἶνε ἡ Ἰταλική, εἰς τὰ δυτικὰ ἡ Γαλλικὴ καὶ εἰς τὰ βόρεια ἡ Γερμανικὴ. Εἶνε δὲ οἱ Ἑλβετοὶ ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ πάτρια ἔθνη, σφόδρα φιλοπάτριδες καὶ φίλεργοι, χρηστοὶ τὰ ἦθη καὶ λίαν ἀπλοὶ τοὺς τρόπους.

Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἶνε ποικίλον καὶ ἐκ τῶν γραφικωτέρων τῆς Εὐρώπης· καὶ εἰς μὲν τὰς κορυφὰς τῶν Ἄλπεων εἶνε σχεδὸν ἀδιάλειπτος χειμῶν, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ. Ταύτης, σχεδὸν αὐτῆς τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τῆς Εὐρώπης, τὸ μὲν μεγαλύτερον μέρος δὲν εἶνε ἐπιτήδειον εἰς καλλιέργειαν, ἀλλ' εἰς πολλὰ μάλιστα μέρη εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐκτεταμένων κρυσταλλῶνων, σχηματιζομένων ὑπὸ τοῦ πάγου καὶ τῆς χιόνος, τὰ δὲ χαμηλότερα καὶ αἱ αὐτῆς μεταξὺ τῶν ὀρέων κοιλάδες καὶ πεδιάδες εἶνε καλῶς καλλιεργημένα· παράγουσι ὄχι πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς, καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη ἔλαιον, σῦκα, καπνόν, κάστανα, κλ. ἔχει δὲ

(α) Διότι ἡ Βασιλεία, ἡ Ἀπενζελή καὶ ἡ Οὐντερβάλδη διαιροῦνται ἐκαστῇ εἰς δύο διακεκριμένας δημοκρατίας, ἡ δὲ τοπαρχία τῶν Γριζόνων εἰς τρεῖς δημοκρατίας.

καὶ πλουσίας βοσκάς, ὅπου τρέφονται πλῆθος ἀγελάδων, βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἐν δὲ τοῖς ὄρεσιν ὑπάρχουσι καὶ ἀγρία ζῶα καὶ πτηνὰ οἷον ἄρκτοι, λύκοι, ἀγριοχόιροι, ἰκτίδες, γῦπες, κλ. Ὡσαύτως τὰ ὄρη τῆς περιέχουσιν ἄφθονα καὶ πολύτιμα μέταλλα καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, τινὲς δὲ μάλιστα τῶν ποταμῶν τῆς φέρουσι καὶ χρυσοκόνιν.

Ἡ Ἑλβετία εἶνε χώρα λίαν βιομήχανος καὶ τὰ ὄρολόγια καὶ τὰ ἐξωγραφημένα πανία τῆς εἶνε περιζήτητα· τὸ δ' ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐμπορίον τῆς ἔνεκα τῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν ἄλλων ἀξιολόγων μέσων τῆς συγκοινωνίας εἶνε λίαν ἐνεργόν· ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς τυρὸς καὶ βαύτυρον ὑπὲρ τὰ 40 ἑκατομμύρια δραχμ. ὄπωραι, βότανα, κτήνη, ὄρολόγια κλ.

ΒΕΛΓΙΟΝ.

Μῆκ. Α. 0° 15'—3° 46'.

Πλάτ. Β. 49° 30'—51° 30'.

Τὸ Βέλγιον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, πρὸς Ν. καὶ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βορ. Θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Βέλγιον καὶ ἡ Ὀλλανδία ἐν γένει καλοῦνται Κάτω Χῶραι, ὡς πολὺ χαμηλῆς οὔσης τῆς χώρας τῶν. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ κράτη ὑπέκυψαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων, εἶτα δὲ τῶν Φράγκων καὶ τῶν Ἰσπανῶν, ὑπὸ Αὐστριακοῦ ἡγεμόνος βασιλευσάντων. Ἐπὶ τούτων δ' ἀπεσπάσθη τὸ 1579 ἡ Ὀλλανδία καὶ ἀπετέλεσεν ἰδίαν δημοκρατίαν, ἦν κατὰ τὴν Βεσφαλικὴν εἰρήνην ἠναγκάσθη ἡ Ἰσπανία νὰ ἀναγνωρίσῃ. Τὸ δὲ Βέλγιον ὑπέκειτο ἔνεκα τοῦ διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Ἰσπανικοῦ θρόνου πολέμου εἰς τοὺς Αὐστριακοὺς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ὀλλανδία καίτοι κατ' ἀρχὰς ἤμαζε, περιπλεχθεῖσα ὅμως εἰς πολέμους πρὸς τε τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸν Λουδοβίκον ΙΔ'. ὑπέκυψε μετὰ τοῦ Βελγίου εἰς τὴν Γαλλίαν. Τὸ δὲ 1815 ἀπετέλεσεν ἐλευθερωθεῖσα μετὰ τοῦ Βελγίου ἴδιον βασίλειον· ἀλλὰ τὸ 1830 ἀπεσπάσθη τὸ Βέλγιον τῆς Ὀλλανδίας καὶ ἐκτοτε ἀμφότεραι αἱ χῶραι ἀποτελοῦσιν ἴδια βασίλεια.

Ὅρη. Τὸ Βέλγιον ἄξια λόγου ὄρη ἔχει μόνον πρὸς Ν. τὰ Ἄρδενα, ὄντα ὄρη τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ ἄλλη χώρα ἅπασα εἶνε πεδινὴ διακοπτομένη ὑπὸ λόφων. Ποταμοὺς δ' ἔχει τὸν Σκάλδιρ καὶ τὸν Μεύσην. Ἐπισ. δ' αὐτοῦ πόλεις, διηρημένου εἰς 9 νομοὺς, εἶνε Βρυξέλλαι, μεσόγειος ὡραία πόλις πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον, ἀστεροσκοπεῖον, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ, πανεπιστήμιον, καὶ μετὰ τῶν προαστείων 300 χιλ. κατ. Βατερλώων ΝΑ. τῶν Βρυξέλλων, διάσημον διὰ τὴν ἦτταν τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος (1815). Γάνδη πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος, μεγάλη πόλις διηρημένη ὑπὸ διωγμοῦ εἰς 26 νήσους, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον, ὡ-

ραίας ὁδούς, περιπάτους, ἐργοστάσια δαντελῶν, πανίων κλ. καὶ 130 χιλ. κατ. *Βρύγη*, πλουσιώτατη πόλις, ὅπου ἐφευρέθη ἡ ἐλαιογραφία κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα μ. Χ. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Μαδραϊ* εἰς τὸ κέντρον τῶν Βελγικῶν σιδηροδρόμων, ὠραία πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μάλιστα ὄπλων, τσοχῶν κλ. καὶ 36 χιλ. κατ. *Ἀντβέρση*, ὀχυρωτάτη, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανος πόλις ἐπὶ τοῦ Σκάλδιος σχηματίζοντος ἐκεῖ εὐρύχωρον λιμένα, ἔχουσα περίφημον ναὸν τῆς Παναγίας, περικαλλέστατον χρηματιστήριον καὶ 130 χιλ. κατ. *Αὐτίχη*, ἀξιόλογος πόλις ἔχουσα 110 χιλ. κατ. *Λουβαίρη*, ὠραία πόλις ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ δημαρχεῖον καὶ 35 χιλ. κατ. *Λιέγη* πρὸς Α. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μεύση καὶ Οὐρθου, βιομηχανικωτάτη πόλις καὶ μάλιστα ὄπλων, ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Αρλώνη*, μικρὰ πόλις εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ Βελγίου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Βελγίου εἶνε 294 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. 5 ἑκατ. ἅπαντες σχεδὸν δυτικοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος καὶ δύο βουλῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Εἶνε δὲ οἱ Βέλγαι καταγωγῆς γερμανικῆς καὶ γαλιτικῆς· καὶ οἱ μὲν Γερμανοὶ κατοικοῦσι τὸ ΒΑ. μέρος, οἱ δὲ Γαλάται τὸ ΝΑ. λαλοῦντες ἰδίαν γλῶσσαν, πλὴν τῶν εὐγενῶν λαλοῦντων τὴν Γαλλικὴν.

Οἱ Βέλγαι, φημιζόμενοι διὰ τὴν φιλοπονίαν των, θαυμασίως ἀνέπτυξαν τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν τῆς χώρας των ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον, βοηθούμενον ὑπὸ τῶν διασχιζόντων τὴν χώραν σιδηροδρόμων καὶ διωρύγων, εἶνε ἐν αὐτῷ λίαν ἐνεργόν. Καὶ τὰ γράμματα δ' ἐνταῦθα παρὰ πολὺ ἐκαλλιεργήθησαν, ἡ δὲ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶνε ἐν αὐτῷ εἰς ἀκμαίαν κατὰστασιν.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε ὑγρὸν καὶ ἀρκετὰ ψυχρὸν, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει εὐφορον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνόν, ρίζαριον, καὶ περιέχον λειμῶνας, ἐν οἷς τρέφεται πλῆθος ποιμνίων, ἐτι δὲ δάση, καὶ κήπους ἀπείρους θαυμασίως διατεταγμένους· τὰ δὲ ἄνθη του ἀποτελοῦσιν οὐσιῶδες ἄρθρον ἐμπορίου. Ὡσαύτως ἔχει μεταλλεῖα σιδήρου, γαιανθράκων, τσίγκου, μαρμάρων κλ.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Α. 1° — 4° 52'.

Πλάτ. Β. 50° 45' — 53° 28'.

Ἡ Ὀλλανδία ὀρίζεται. πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας.

Ποταμοὶ τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὁ *Ρῆνος*, ὅστις ἐν τῇ Ἑλβετίᾳ πη-

γάζων και διερχόμενος διὰ τῆς Γερμανίας και Ὀλλανδίας ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τε τὸν κόλπον Σουιδέρην και μετὰ τοῦ Μεύση εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν (1300 χιλιομ. μῆκ.) ὡσαύτως δὲ ὁ Μεύσης και ὁ Σκάλδιος.

Ἐπισ. δὲ αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 11 νομοὺς, εἶνε Ἀμστερδάμορ, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ὀλλανδίας διακοπτομένη ὑπὸ πολλῶν διωρύγων, αἵτινες σχηματίζουσιν 90 περίπου νήσους μεγάλας τε και μικράς συνηνωμένας μεταξύ των διὰ 290 γεφυρῶν, ὧν ἐπισημοτέρα εἶνε ἡ τοῦ Ἀμστερ. ἔχει δὲ μέγιστον ἐμπόριον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἶον τὰ ἀνάκτορα, τὸ χρηματιστήριον, τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου Νικολάου και τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης και 290 χιλ. κατ. Γροτγρη πρὸς Β. ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Οὐτρέχτη ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν σιδηροδρόμων, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον, τὰς τσόχας και τὰ βελουδά της, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Ἀρλέμη, πρὸς Δ. ἔχουσα λαμπρὸν δημαρχεῖον, 31 χιλ. κατ. και ἐρίζουσα μετὰ τῆς Μαυίνσης και τοῦ Στρατσβούργου περὶ εὔρεσεως τῆς τυπογραφίας. Λεβδη (Λούγδο υον Βαταυῶν) πρὸς Β. τῆς Χάγης, ἐπίσημος διὰ τὰς τσόχας, τὰ ἐλβετρικὰ κατὰ τὸν 17 αἰῶνα τυπογραφεία και τὸ πανεπιστήμιόν της, ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Χάγη, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ὄχι μακρὰν τῆς Βορείου θαλάσσης ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Ροτερνδάμη ἐπὶ τοῦ Μεύση, πατρίς τοῦ Ἐράσμου ἔχουσα 125 χιλ. κατ. Μαστρέχτη πρὸς Ν. μητρόπολις τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λιμβούργου ἐπὶ τοῦ Μεύση, ὀχυρωτάτη πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Λουξεμβούργου, μητρ. τοῦ Ὀλλανδικοῦ Λουξεμβούργου, ἔχουσα ὀχυρώτατα φρούρια τῆς Γερμανίας.

Νῆσοι τῆς Ὀλλανδίας ἐπισ. εἶνε εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Σουιδέρου ἡ Τεξέλη και ἡ Β.λιελάνδη, και κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σκάλδιος ἡ Βαλχέρνη, ἐφ' ἧς κείται ἡ πόλις Μιδελβούργη, ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 355 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κκτ. 3900 χιλ. ἅπαντες σχεδὸν καλθινισταί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ ἡγεμόνος και ὑπὸ δύο Βουλῶν τῆς μιᾶς ἐκλεγομένης ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος. Οἱ Ὀλλανδοὶ Γερμανικῆς καταγωγῆς και ἰδίαν λαλοῦντες γλῶσσαν φημίζονται διὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν φιλοπονίαν, τὴν καθαριότητα, τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν και τὰ καλὰ ἔθνη των.

Τὸ κλίμα τῆς Ὀλλανδίας εἶνε ὑγρὸν και ὀμιχλῶδες και ὄχι παντοῦ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τοῦ Λουξεμβούργου εἶνε παντοῦ πεδινὸν και χαμηλότερον εἰς τινὰ μέρη τῆς θαλάσσης· τούτου ἕνεκα οἱ Ὀλλανδοὶ ἔχουσι κατασκευάσει και προχώματα, ἵνα ἐμποδίζωσι τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης. Ἐχει δὲ και πολλὰς βοσκὰς, δι' ὧν τρέφονται πολυάριθμα ποίμνια, και παράγει σίτον, λίνον, καπνόν, ῥιζάριον κλ. και διάφορα ἄλλα.

Ἡ κτηνοτροφία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς Ὀλλανδίας, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν διωρύγων, τῶν σιδηροδρόμων καὶ τοῦ ἀξιολογικοῦ ναυτικοῦ τῆς, εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένα· διὸ περιζήτητα εἶνε τὰ ὑφάσματα, τὰ δέρματα, ὁ τυρὸς αὐτῆς κτλ. Καὶ ἡ ναυτιλία δὲ καὶ ἡ ἀλιεῖα παρέχει μεγάλα πλούτη εἰς τὸν τόπον. Ὡσαύτως ἡ ἀνωτέρα αὐτῆς ἐκπαίδευσις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἡ δὲ δημοτοκὴ κάλλιστα ὀργανισμένη.

Ἡ Ὀλλανδία ἐξουσιάζει ἔτι τὸ Λουξεμβούργον καὶ Λιμβούργον ἀνήκοντα εἰς τὴν Γερμανίαν· ἰδίως ὅμως αὕτη ἔχει λαμπράς κτήσεις εἰς τὴν Ὠκεανίαν καὶ εἰς τὰς Ἀντίλλας νήσους (23 ἑκατ. κατ.).

ΓΕΡΜΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 3° 30'—16° 52'.

Πλάτ. Β. 44° 28'—55° 12'.

Ἡ Γερμανία κατέχουσα σχεδὸν τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Δανίας καὶ τῆς Βορείου θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσσίας.

ΣΗΜ. Τῆς Γερμανίας ὑπετάχθη μέγα μέρος ἐπὶ Αὐγούστου εἰς τοὺς Ῥωμαίους· θελήσαντες ὅμως οὗτοι μετὰ ταῦτα καὶ περαιτέρω ἐν αὐτῇ νὰ προχωρήσωσιν ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Γερμανῶν (9 μ. Χ.) καὶ παρητήθησαν ἔκτοτε τῆς περαιτέρω αὐτῆς κατακτήσεως. Ταύτην δ' ἐν πολλῇ ἀταξίᾳ οὖσαν ὀργάνισεν ὁ μέγας Κάρολος (800 μ. Χ.) εἰσαγαγὼν ἐν αὐτῇ τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας. Καὶ τότε μὲν ἀπετέλει ἐν κράτος μετὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας· ἐπὶ τῶν ἐκγόνων τοῦ ὅμως ἐγένετο καὶ αὕτη ἴδιον κράτος, διατηρησάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος. Εἶτα δ' ἀπὸ τοῦ Ὄθωνος τοῦ μεγάλου (911 μ. Χ.) περιπλέχθη ἡ Γερμανία εἰς ἀδιακόπους πολέμους πρὸς τε τοὺς γερμανοὺς μεγιστᾶνας καὶ τὸν Πάπαν ἕνεκα τῆς Ἰταλίας, οἵτινες μεγάλας καταστροφὰς ἐπήνεγκαν εἰς τε τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ δὲ 1273 ἀνέβη εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον Ῥοδόλφος ὁ Ἀψοβούργου, ὁ θεμελιωτῆς τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, ἀπὸ τοῦ ὅποιου καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα ἔκτοτε διέμεινεν εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ἐκτὸς δὲ τῆς Αὐστρίας ἀνεπτύσσοντο καὶ τὰ ἄλλα μικρὰ κράτη τῆς Γερμανίας, ἃν καὶ ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν πολέμων (Λούθηρος) ἡ Γερμανία ὑπέστη πολλὰ δεινά. Τὰ κράτη δὲ ταῦτα κατὰ μικρὸν ἐγένοντο ἀνεξάρτητα καὶ ὠνομάσθησαν βασιλείαι· οἷον τὸ βασιλεῖον τῆς Πρωσσίας ἐπὶ Φρειδερίκου τοῦ Α'. ἡ Βαυαρία, ἡ Βυρτεμβέργη καὶ ἡ Σαξωνία (καὶ αἱ τρεῖς 1806 μ. Χ.), τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀνοβέρου τὸ 1814, ὅτε ἀποκατέστη καταστραφέντος τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος ἡ Γερμανικὴ Ὀμοσπονδία. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Πρωσσίας καὶ τῶν συμμάχων ἑκατέρων (1866), ἡττηθείσης τῆς Αὐστρίας, τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀνοβέρου, ἡ ἐλευθερά πόλις Φραγκφούρτη καὶ τινὰ δαυκάτα

ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ Πρωσσοῦ κράτους. Τέλος τὸ 1871 μετὰ τὸν πόλεμον τὸν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πρωσίας, εἰς ἃν μετέσχον ὡς σύμμαχοι ὑπὲρ τῆς Πρωσίας ἅπαντες οἱ Γερμανοὶ ἡγεμόνες, ἠττηθείσης τῆς Γαλλίας, προστέθη εἰς τὴν Γερμανίαν μέγα μέρος τῆς Λοθαριγγίας καὶ ἡ Ἄλσατία, ὃ δὲ βασιλεὺς τῆς Πρωσίας κατὰ κοινὴν ἀπάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς Γερμανίας αἰτήσας ἐκήρυξεν αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας. Οὕτω δὲ ἅπαντα ἡ Γερμανία ἐνωθεῖσα ὑπὸ ἑναυτοκράτορα ἀπέτελεσε τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν.

*Ορη. Τὰ ὄρη τῆς Γερμανίας ἐκτείνονται πρὸς Α. τῶν Γαλλικῶν ὄρεων, φθάνοντα πρὸς Β. εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν. ἔχουσι δὲ ταῦτα κυρίως δύο διευθύνσεις τὴν μὲν ἀπὸ τὸ νοτιοδυτικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, τὴν δὲ ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, καὶ σχηματίζουσι τὰς ἐξῆς σειρὰς: α) τὰ Βόσγια, τὰ ὅποια εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Γαλλίας κείμενα ἐκτείνονται πρὸς Β. μεταξὺ Λοθαριγγίας καὶ Ἄλσατίας· β) τὸν *Ίοραν* (1700 μέτρα), ὅστις ὀρίζει ΒΔ. τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Βαυαρίαν· γ) τὸν *Μέλαντα Δρυμόν* (1250 μέτρ.) κείμενον ἐν τῇ Βάδῃ πρὸς Α. τῆς Ῥηνικῆς πεδιάδος· δ) τὸν *Βομικόρ Δρυμόν*, ὅστις περιλαμβάνων ΝΔ. τὴν πεδιάδα τῆς Βαυαρίας ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν, ἔχων συνέχειαν ἀφ' ἐνὸς μὲν πρὸς τὸ ΒΔ. τὸν *Θαυρήγγειο Δρυμόν*, ἀφ' ἑτέρου δὲ πρὸς τὸ ΒΑ. τὸ ὄρος *Ἑρτσον*, τὰ *Γιγάντια* καὶ τὰ *Σουδητία ὄρη*. Ἐτέρω δὲ σειρὰ ὄρων εἶνε ἡ ἐξακολουθήσας τῶν *Ἀνατολικῶν Ἀλπῶν* (Νωρικαὶ καὶ Καρνικαὶ Ἄλπεις), ἧτις πρὸς τὰ Α. καὶ ΒΑ. ἐκτεινομένη συνενοῦται τέλος μετὰ τῶν Σουδητικῶν ὄρων.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ *Ὄδερ*, ὅστις ἐκ τῶν Σουδητικῶν ὄρων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ *Ἄλβις*, πηγάζων ἐκ τῶν Γιγαντικῶν ὄρων καὶ ὁ *Οὐίσουρις* ἐκ τοῦ Θουριγγείου Δρυμοῦ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ *Ῥήνος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ἑλβετίας καὶ διερχόμενος διὰ τῶν δυτικῶν χωρῶν τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ *Δούναβις*, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλαντος Δρυμοῦ διευθύνεται πρὸς Α. ἀρδεύων δὲ τὴν Βαυαρίαν καὶ Αὐστρίαν, καὶ ἐξερχόμενος τῆς Γερμανίας ἐκβάλλει διὰ τῆς Τουρκίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γερμανίας εἶνε 5450 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 41 ἑκατ. χριστιανοὶ δυτικοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοί· καὶ οἱ μὲν δυτικοὶ ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰ νότια κράτη, οἱ δὲ διαμαρτυρούμενοὶ εἰς τὰ βόρεια.

Ἡ Γερμανία συνίσταται ἐξ 26 κρατῶν, τῶν ὁποίων ἕκαστον ἔχει ἰδίους νόμους. Τούτων 4 εἶνε βασιλεία, Πρωσία, Βαυαρία, Σαξωνία, Βυρτεμβέργη· 6 μεγάλαι δουκάτα, Βάδη, Ἔσση, Μεκλεμβούργον-σχουερίνον, Σαξο-βειμάρη, Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον, Ὀλδεμβούργον· 5 δουκάτα, Βρουνοβίχη, Σαξο-μείνιγγη, Σαξο-αλτεμβούργον, Σαξο-κοβούργον-γόθα, Ἀναλτον· 7 ἡγεμονίαι, Σχουαροβούργον-βόρ.

δολο
ζον, I
ἡ κατ
Τὸ
μίγασ
πολλο
Τὸ
καὶ τὸ
μνια κ
συγκερ
καὶ σι
σίδηρο
κλ. ὑπ
εἶνε διο
καπιστι
βιομηχ
ΣΗΜ
αὐτοκρα

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

έδη, Σχουαροβοῦργον-σονδερχάουζεν, Βαλδέκη, Ρέουσον-γρέιτ-
 έουσον-σλέιτσον, Λίππη-σχαουεμβούργη, Λίππη-δετμολδή, και
 κτηθείσα επικράτεια τῆς Ἀλσατίας και Λοθαριγγίας.
 πλείστον τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶνε Γερμανοί, ἀλλ' ἐν Πρωσσίᾳ ἀνε-
 ν μετ' αὐτῶν και Σλαῖοι. Ὡσαύτως δ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ και
 Ἑβραῖοι. Γλῶσσα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν εἶνε ἡ Γερμανικὴ.
 δὲ κλίμα τῆς Γερμανίας εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν και ὑγρὸν
 ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐλῶν, ἐν οἷς τρέφονται ἄπειρα ποί-
 αι λαμπροὶ ἵπποι· τὸ δὲ κεντρικὸν και τὸ νότιον ἔχει κλίμα
 ασμένον και ὑγιεινόν, παράγον παρὰ τὸν Ῥήνον ἀξιόλογον οἶνον
 τόν. Ἐκ τῶν ὄρεων τῆς καταφύτων ὄντων παντοῦ ἐξορύσσεται
 ς και ἐκ τοῦ Ἑρτσου και ἄργυρος. Ἐν δὲ τοῖς Σουηητίοις ὄρεσι
 ἴσχυουσι και ἀξιόλογοι ἱαματικά και πηγαί. Ἡ παιδεία ἐν αὐτῇ
 ἀδεδομένη εἰς ἀπάσας τὰς τάξεις· οὕτω δ' ἔχει πᾶμπολλα πα-
 ἡμια, γυμνάσια, και ἄλλα ἐκπαιδευτήρια, μουσεῖα κτλ. Καὶ ἡ
 ρανία δὲ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς ἅπαντα τὰ Γερμανικὰ κράτη.
 Μ. Ἐνταῦθα ἐκθέτομεν ἐν πίνακι ἅπαντα τὰ κράτη τῆς Γερμανικῆς
 ατορίας και τὸν πληθυσμὸν και τὴν πρωτεύουσαν ἐκάστου αὐτῶν.

Κ Ρ Α Τ Η .	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ .	ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ
Πρωσσία.	21,700,000	Βερολίνον.
Σαξωνία.	2,500,000	Δρέσδη.
Βαυαρία.	4,800,000	Μόναχον.
Βυρτεμβέργη.	4,800,000	Στουτγάρδη.
Βαδη.	4,500,000	Καρlsruήη.
Ἔσσης Μέγα Δουκάταν.	800,000	Δαρμστάτη.
Μεκλεμβούργον-σχομερίνον.	555,000	Σχομερίνον.
Μεκλεμβούργον-στρέλιτσον.	100,000	Στρέλιτσον.
Ὀλδεμβούργον.	315,000	Ὀλδεμβούργον.
Βρουνσβίκη.	311,000	Βρουνσβίκη.
Σαξο-βεϊμάρη.	283,000	Βεϊμάρη.
Σαξο-κοβούργον-γούα.	169,000	Κοβούργον.
Σαξο-άλτεμβούργον.	142,000	Ἄλτεμβούργον.
Ἀναλτον.	203,000	Δεστάου.
Σχουαροβοῦργον-σονδερχάουζεν.	67,500	Σονδερχάουζεν.
Σχουαροβοῦργον-ροδολσταδή.	75,000	Ῥοδολσταδή.
Σαξο-μείνιγγη.	180,000	Μείνιγγη.
Ῥέουσον-γρέιτςον.	44,200	Γρέιτςον.
Ῥέουσον-σλέιτςον.	88,000	Σλέιτςον.
Λίππη-δετμολδή.	112,000	Δετμολδή.
Λίππη-Σχαουεμβούργη.	31,200	Βυκεμβούργον.
Βαλδέκη.	57,000	Ἀρολπένη.
Λυβέκη.	52,000	Λυβέκη.
Βρέμη.	122,000	Βρέμη.
Ἄμβούργον.	325,000	Ἄμβούργον.
Ἀλσατία και Λοθαριγγία.	1,550,000	Στρατσβούργον.

Ἦδη δ' ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν Γερμανικῶν κρατῶν τῶν πρὸς τὴν Ἑλβετίαν καὶ τὴν Γαλλίαν κειμένων ἀρχόμενοι καὶ πρὸς Β. προχωροῦντες θέλομεν εἰπεῖ περὶ τῶν ἐπιστημοτέρων αὐτῶν τὰ δέοντα, διὰ δὲ τὰ ἄλλα ἐλέγχθησαν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πίνακι ὅ,τι ἦτο ἀναγκαῖον.

ΒΑΥΑΡΙΑ. Ταύτης διηρημένης εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Ῥηνικὴν Βαυαρίαν, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Μόναχον* ἐπὶ τοῦ Ἰσάρου πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λαμπρὰ ὠραίων τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἐκπαιδευτήρια, πανεπιστήμιον ὀνομαστόν, τὴν πλουσιωτέραν μετὰ τὴν τῶν Παρισίων δημοσίαν βιβλιοθήκην (800 χιλ. τόμ. καὶ 22 χιλ. χειρογράφων) καὶ 170 χιλ. κατ. *Αὐγούστα*, ἀρχαία καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Νυρεμβέργη* ἐπὶ ποταμίου, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομηχανος πόλις ἔχουσα 85 χιλ. κατ. Ἐνταῦθα ἐφευρέθησαν κατὰ τὸ 1500 τὰ ἐγκύλπια ὠρολόγια. *Βυρτσβούργον* ἐπὶ τοῦ Μείνου, ἔχουσα ὀνομαστόν τῶν δυτικῶν πανεπιστήμιον καὶ 40 χιλ. κατ. *Ρατισβόρη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, πατρίς τοῦ ἀστρονόμου Κεπλέρου ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σπίρα* παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. τῆς Ῥηνικῆς Βαυαρίας. *Λαντῶ* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, φρούριον ὀχυρώτατον τῆς Γερμανίας.

ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗ. ἐπισ. πόλεις τοῦ βασιλείου τῆς Βυρτεμβέργης εἶνε *Στουτγάρδη* ἐν ὠραία κοιλάδι, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα 91 χιλ. κατ. *Τυβίγη*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. *Λουίσβουργον*, ἡ δευτέρα ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος. *Οὐλμη* ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, ἔχουσα φρούριον ἐπίσημον τῆς Γερμανίας, ἀξιόλογον βιομηχανίαν, ἐμποριον καὶ 26 χιλ. κατ.

ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΒΑΔΗΣ. Ἐπισ. πόλεις τοῦ δουκάτου τούτου εἶνε *Καρλσρούη*, ὠραία καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις πρωτ. τοῦ δουκάτου ἔχουσα 37 χιλ. κατ. *Μαρέιμον*, ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Εἰδελβέργη*, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 20 χιλ. κατ. *Φρειβούργη* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. *Κωνσταντία* πρὸς τὰ ὄρια τῆς Ἑλβετίας παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1414 ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον καὶ ἔχουσα 9 χιλ. κατ.

ΕΣΣΗΣ ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ μετὰ μητρ. *Δαρμστάτην*, πρωτ. τοῦ δουκάτου ἔχουσαν 35 χιλ. κατ.

ΠΡΩΣΣΙΑ. Αὕτη, οὕσα τὸ μεγαλείτερον κράτος τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Γερμανίας, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ τῆς Βαλτικῆς, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τῆς Ἑσσης, Βαυαρίας, Σαξωνίας καὶ Αὐστρίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορ. θαλάσσης.

ΣΗΜ. Ἡ Πρωσσία κατεκτήθη περὶ τὰ μέσα τοῦ 13ου αἰῶνος ὑπὸ τοῦ Γευτονικοῦ τάγματος καὶ λαβούσα παρ' αὐτοῦ τὸν χριστιανισμὸν ἀπέταλεσεν ἐν μέγα δουκάτον· τὸ δὲ 1751 Φριδερίκος ὁ Α'. ἡγεμὼν αὐτῆς ἔλαβε τὸν τί-

τλον τοῦ βασιλείου. Ἐμεγάλυνε δὲ αὐτὴν Φριδερίκος ὁ μέγας, προσθέσας εἰς τὸ κράτος τοὺς τὴν Σιλεσίαν καὶ τὴν δυτικὴν Πρωσσίαν. Ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου διαμελισμοῦ τῆς Πολωνίας προσετέθη εἰς αὐτὴν ἡ Πομερανία καὶ τὸ Πόσενον. Μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος ἀπέκτησεν ἡ Πρωσσία τὰ μέγιστα τοῦ 1866 αὐτῆς ἕρια. Τὸ δὲ 1866 κατὰ τὸν μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας πόλεμον ὑπέταξε καὶ ἤνωσε μετὰ τοῦ κράτους τὴν οὐ μόνον τὰ δουκάσα Ὀλστέινον, Σλέσβιγον καὶ Λαουεμβούργον, ἀλλὰ καὶ τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀννοβέρου, τὴν ἐκλεκτορίαν τῆς Ἑσσης, τὸ δουκάτον τοῦ Νεσσάου, τὴν χωροκομητείαν τῆς Ἑσσης Κοθούργης καὶ τὴν πόλιν Φραγκφούρτην. Τὸ δὲ 1871 ἡττηθείσης τῆς Γαλλίας ἐν τῷ μεταξὺ αὐτῶν πολέμῳ προσήρτησεν εἰς τὴν χώραν τῆς ἄπασαν τὴν Ἀλσατίαν καὶ μέρος τῆς Λοθαριγγίας.

Ἦδη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Ν. τὰ *Σουδητία* (1350 μέτρ.) καὶ τὰ *Γιγάντια* (1600 μέτρ.) καὶ πρὸς τὴν Γαλλίαν τὰ *Βόσγια*, ἐν δὲ τῷ μέσῳ τὸ ὄρος *Ἐρτσον* (1140 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ *Πρεγέλος*, ὁ *Οὐίστουλμας* καὶ ὁ *Ὀδέρου*, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν, ὁ *Ἀλβις*, ὁ *Οὐίσουργις* καὶ ὁ *Ῥήνος* εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν.

Ἡ Πρωσσία διαιρεῖται ἤδη εἰς 13 νομοὺς· εἶνε δὲ οὗτοι μετὰ τῶν ἐπισ. αὐτῶν πόλεων

1) *Βρανδεμβούργον* πρὸς Ν. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις εἶνε *Βερολίνον*, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ τοῦ Σπράιου, ἔχουσα λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἶον τὰ ἀνάκτορα, τὸ ὄπλοστάσιον, ὀνομαστόν πανεπιστήμιον, ἀκαδημία, μουσεῖα, πλατείας ὁδοὺς, λίαν ἐνεργὸν βιομηχανίαν καὶ 830 χιλ. κατ. *Ποτσδάμη*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ βασιλείου, στρατιωτικὴ μέλλον πόλις ἔχουσα προάστεια καὶ 45 χιλ. κατ.

2) *Πομερανία* πρὸς Δ. μητρ. αὐτῆς. *Στέττινον* ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 78 χιλ. κατ.

3) *Πρωστικὴ Σαξωνία*. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Μαργδεμβούργον* ἐπὶ τοῦ Ἀλβις, ὀχυρωτάτη πόλις τῆς Γερμανίας ἔχουσα 115 χιλ. κατ. *Ἀλη*, ἐπίσημος πόλις διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της ἔχουσα 52 χιλ. κατ.

4) *Σιλεσία* μετὰ μητρ. τὴν *Βρεσλαβίαν* ἐπὶ τοῦ Ὀδέρου, τὴν τρίτην πόλιν τοῦ κράτους, ἔχουσαν λαμπρὰς οἰκοδομὰς, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 210 χιλ. κατ.

5) *Πόσενον* μετὰ ὁμών. ὀχυρὰν μητρ. ἐπὶ τοῦ Οὐάρθις, ἔχουσαν 54 χιλ. κατ.

6) Ἡ πρὸς τὴν Βαλτικὴν *Πρωσσία*. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Καισέρβερη* παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Πρεγέλου, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Καντίου ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 115 χιλ. κατ. *Ἄντσεικον*, ὀχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις παρὰ τὸν Οὐίστουλαν καὶ ἡ πρώτη λιμὴν τοῦ κράτους, ἔχουσα 90 χιλ. κατ.

7) *Ὀλστέινον* καὶ *Σλέσβιγον*. Ἐπισ. τούτων πόλεις εἶνε *Ἀλτὸνα*, ἐπὶ τοῦ Ἀλβις, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις ἔχουσα

εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 75 χιλ. κατ. *Κιελον*, μητρ. τοῦ Ὀλ-
στείνου ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον καὶ 32 χιλ. κατ. *Σλεσβί-
γορ*, μητρ. τοῦ Σλεσβίγου ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

8) Ἀρνόβερον μὲ ὁμών. μητρ. πατρίδα τοῦ ἀστρονόμου Ἐραχέ-
λου ἔχουσαν 90 χιλ. κατ. Ὀουαβρόκη, ἐν ἣ ὡς καὶ ἐν Μυνστερφ
ἐκλείσθη ἡ Βεσφαλικὴ εἰρήνη τὸ 1648 μεταξὺ Σουηδίας καὶ Γερμα-
νίας. Γοτίγγη, ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πλουσίαν βιβλιοθή-
κην καὶ 13 χιλ. κατ.

9) Βεσφαλία μὲ μητρ. Μύνστερον ἔχουσαν 25 χιλ. κατ. καὶ
ἀξιόλογον πανεπιστήμιον θεολογίας καὶ φιλοσοφίας.

10) Ἐσση νομός. Τούτου ἐπισ. πόλις εἶνε *Κασσέλη*, μητρ.
τοῦ νομοῦ, ὠραία πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Φραγκφούρτη*, πρῶην
ἐλευθέρα πόλις καὶ ἔδρα τῆς Γερμανικῆς ὀμοσπονδίας, ἔχουσα ἀξιόλο-
γον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον, πανεπιστήμιον καὶ 80 χιλ. κατ.

11) Ῥηνικὴ Πρωσσία καὶ ἡγεμονία τῶν Ὀχεντζόλερν. Ταύτης
ἐπισ. πόλις εἶνε *Κοβλέντσον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Ῥήνου καὶ Μο-
σέλα, ὄχυρωτάτη πόλις, μητρ. τῆς Ῥηνικῆς Πρωσσίας ἔχουσα 35
χιλ. κατ. *Κολάρια* ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα με-
ταλλικὰ ὕδατα καὶ 130 χιλ. κατ. Ἀκνίσγραον, ἀρχαία πόλις
πρωτ. τοῦ μεγάλου Καρόλου ἔχουσα θερμὰ λουτρό, ὠραία πρόαστια
καὶ 75 χιλ. κατ. Τῆς δὲ ἡγεμονίας τοῦ Ὀχεντζόλερν μητρ. εἶνε ἡ
κώμη Ἐχίγγη.

Νῆσοι δὲ τῆς Πρωσσίας εἶνε ἡ *Ρουγένη*, *Οὔσεδόμη* καὶ *Βολλίνη*.
ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Πρωσσίας εἶνε 3452 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κτ.
ὑπὲρ τὰ 24, 700 χιλ. ἑκατ. ὧν περὶ τὰ 15 ἑκατ. εἶνε λουθηρανοί,
οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοὶ καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ Ἀθίγγανοι· τὸ δὲ πολίτευ-
μα συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰ βόρεια εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν, εἰς δὲ τὰ
νηδιότατον εἰς γεωργίαν, παράγον σίτον, κριθήν, κάρναβιν, κίνον,
γεώμηλα καὶ ἐν τῷ Ῥήνῳ οἶνον ἐξάιρετον. ἔχει. δὲ καὶ μεταλλεῖα
ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, νίτρου, λιθανθράκων καὶ κατὰ
τὴν Βαλτικὴν ἤλεκτρον κλ. μεγάλην κτηνοτροφίαν, ἐμπόριον ἐνεργόν
καὶ βιομηχανίαν λίαν ἀκμάζουσαν, οἱ δὲ σιδηρόδρομοι καὶ αἱ διώρυ-
γες πανταχόθεν αὐτὴν διασχίζουσιν. Ἐνταῦθα ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευ-
σις εἶνε πολὺ διαδεδομένη εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπιστάμας
καὶ εἰς τὴν φιλολογίαν οἱ Πρωσσοὶ κέκνουσι μεγάλας προόδους· κα-
τὰ δὲ τὰ στρατιωτικὰ ὁ στρατὸς αὐτῆς εἶνε νῦν ὁ καλλίτερος τῆς Εὐ-
ρώπης· ἕκαστος δὲ πολίτης εἶνε ὑπόχρεος ἐν αὐτῇ νὰ ὑπηρετήσῃ ὁ
ἴδιος ὡς στρατιώτης.

ΣΑΞΩΝΙΑ. Ἐπισ. πόλις τοῦ βασιλείου τῆς Σαξωνίας εἶνε Δρέσ-
δην. Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

θη, ώραία και μεγάλη πόλις ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ γέφυραν, λαμπρὸν δυτικὸν ναόν, μουσεῖα καὶ 180 χιλ. κατ. *Λειψία*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα βιβλίων καὶ γουναρικῶν καὶ 110 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ Γερμαν. ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ δουκᾶτων ἐπισ. πόλεις εἶνε *Κοβούργου*, πρωτ. τοῦ δουκᾶτου *Σαξο-κοβούργου* ἔχουσα ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, λαμπρὰν βιβλιοθήκην καὶ 12 χιλ. κατ. *Ἰένα*, μικρὰ ἀλλ' ώραία πόλις τοῦ δουκᾶτου *Σαξο-βειμήρης* ἔχουσα ἐπίσημον πανεπιστήμιον. *Βρουσιβίκη*, ώραία πόλις πρωτ. ὁμων. μεγ. δουκᾶτου ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Σχουερδρον*, πρωτ. τοῦ μεγ. δουκᾶτου *Μεκλεμβούργου-σχουερίνου* ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Ρουσόκη* πρὸς τὴν Βαλτικὴν, ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ αὐτοῦ δουκᾶτου, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 30 χιλ. κατ. *Ολδεμβούργου*, πρωτ. ὁμων. μεγ. δουκᾶτου ἔχουσα 14 χιλ. κατ. *Μαῦντσα* (*Μογυντίακον*) ἐπὶ τοῦ Ῥήνου ἔχουσα ώραίαν θέσιν, λαμπρὰ ὄχυράματα καὶ 50 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ *Γουτεμβέργου* τοῦ ἐφευρετοῦ τῆς τυπογραφίας.

Τῶν δ' ἐλευθέρων πολιτειῶν ἐπισ. πόλεις εἶνε *Βρέμη* ἐπὶ τοῦ *Οὐίνσουργιδος*, λίαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις ἔχουσα 83 χιλ. κατ. *Λυβέκη* παρὰ τὴν Βαλτικὴν ἐπὶ ώραίας θέσεως, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Άμβούργου* ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος, ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανος πόλις ἔχουσα 240 χιλ. κατ.

Τῆς δ' ἐπικρατείας τῆς Ἄλσατίας καὶ Λοθαριγγίας, διοικουμένης κατ' εὐθείαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπισ. πόλεις εἶνε *Στρατσβούργου* (*Ἀργεντοράτον*) παρὰ τὸν Ῥήνον, πρωτ. αὐτῆς, ἀρχαία καὶ ὄχυρὰ πόλις ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 85 χιλ. κατ. *Μέτται* παρὰ τὸν *Μοσέλαν*, ἀξιόλογος πόλις ἔχουσα ἀπόρθητα φρούρια καὶ 55 χιλ. κατ.

ΑΥΣΤΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 6° 50'—24° 5'.

Πλάτ. Β. 42° 8'—51° 10'.

Ἡ Αὐστρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας καὶ Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Μαυροβουνίου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, τῆς Ῥωμουνίας καὶ τῆς Σερβίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας.

ΣΗΜ. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει τὰς ἀρχαίας γῶρας *Ῥαιτῖαν*, *Νωρικὴν*, *Πενονίαν* καὶ μέρος τῆς *Δακίας*: ὁ δὲ μέγας Κάρολος κυριεύσας αὐτὴν τὴν ὠνόμασεν Αὐστρίαν (*Ἀνατολικὸν βασιλείον*). Ταύτης ὁ ἡγεμὼν μέγα τοῦ

1806 διετήρει τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας· κατὰ δὲ τὰ μῆσα τοῦ 41 αἰῶνος ἠνώθη μετ' αὐτῆς ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Βοεμία, καὶ κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῆς Πολωνίας ἡ Γαλικία· τὸ δὲ 1814 ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἡ Δαλματία, καὶ τὸ Λομβαρδοβενετικὸν βασιλεῖον· ἀλλὰ τὸ 1859 διὰ τῆς ἐν Βιλαφράγκῃ εἰρήνης ἀπεσπίασθη ἡ Λομβαρδία, καὶ τὸ 1866 διὰ τοῦ Πρωσσοαυστριακοῦ πολέμου τὸ βασιλεῖον τῆς Βενετίας, καὶ ἀπετέλεσαν μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Ἰταλίας· ὡσαύτως τὸ 1878 ἀπορῆσαι τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεδρίου ἐδόθη εἰς τὴν κατοχὴν τῆς Αὐστρίας ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη ἐπαρχίαι τῆς Τουρκίας.

*Ὀρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε τὰ *Σουδήτια*, τὰ ὅποια μίᾳ σειρά ὄντα τῶν Γερμανικῶν ὄρεων καὶ παραλλήλως τῶν Βοεμικῶν ὄρεων ἐκτεινόμενα ἀπολήγουσι ΒΑ. εἰς τὴν Γερμανικὴν πεδιάδα· τὰ *Καρπάθια* (2700 μέτρ.), τὰ ὅποια ἀνυψούμενα ἐκ τῆς Δακτικῆς πεδιάδος ἐκτείνονται ἀπὸ τὸ νοτιανατολικὸν πρὸς τὸ βορειοδυτικόν. Τούτων ἀξιολογώτερα μέρη εἶνε αἱ *Τρανσυλθανικαὶ Ἀλπεις*, τὰ *κεντρικὰ Καρπάθια* καὶ τὰ *μικρὰ Καρπάθια*. Εἰς τὰ δυτικὰ δὲ τούτων σχηματίζονται αἱ *Ὀγγρικαὶ πεδιάδες*, τῶν ὁποίων ἡ μεγαλειτέρα καὶ *Κάτω* καλουμένη εἶνε τὸ πλείστον ἀκαρπος, εἰς τὸ δυτικὸν ἐλώδης καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἀμμώδης.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ *Ἄλβιος* καὶ ὁ *Ῥήνος*, ὅστις μόλις ψαύει πρὸς Δ. τὴν αὐτοκρατορίαν, ἀμφότεροι ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν· ὁ *Ὀδερὸς* καὶ ὁ *Ὀδιστοῦλας*, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Σουδήτιων καὶ Καρπαθίων ὄρεων ἐκβάλλουσι διὰ τῆς Πρωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ *Δούναβιος*, ὅστις διερχόμενος δι' ἀπείτης τῆς Αὐστρίας καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους, οἷον τὸν *Δραβον*, τὸν *Τυσαν*, τὸν *Σαβον* κλ. ἐκβάλλει διὰ τῆς Ρωμανίας εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. *Λίμνη* δ' αὐτῆς ἐπισ. ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ εἶνε ἡ *Πλατεροσὴ* ἢ *Βαλατῶν*.

Ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία διαιρεῖται εἰς δύο τμήματα, ὧν τὸ ἐν ἀποτελεῖ τὴν καλουμένην δυτικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὰς χώρας, αἵτινες πέμπουσιν ἀντιπροσώπους εἰς τὸ κοινοβούλιον τῆς Γιέννης, τὸ δὲ τὴν ἀνατολικὴν Αὐστρίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Οὐγγαρίαν μετὰ τῆς Τρανσυλθανίας, Κροατίας, Σλαβονίας, τῶν Στρατιωτικῶν μεθორίων χωρῶν καὶ τῆς πόλεως Φιούμης· εἶνε δὲ αὗται·

Α'. ἐν Αὐστρίᾳ.

1) Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Αὐστρίας. Τούτου ἐπισ. πόλεις εἶνε *Βιέννη* ἐκτεινόμενη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. τῆς αὐτοκρατορίας ἔχουσα ὄχι καλὰς ὁδοὺς, ἀλλὰ λαμπρὰς οἰκοδομὰς· οἷον τὰ ἀνάκτορα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Στεφάνου, τερπνότατα προάστεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, λαμπρὴν βιομηχανίαν, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 1 ἑκατ. κατ. *Λίτση* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὄχυρὸν βιομηχανίας καὶ ἐμπορικῆς πόλις ἔχουσα 33 χιλ. κατ.

- 2) Τὸ δουκάτον Σαλτσβούργου, μητρ. *Σαλτσβούργου* (20 χιλ. κατ.) ἐπὶ χώρας ἐχούσης πλῆθος ὀρυκτῶν καὶ ἀφθονον ἄλας.
- 3) Ἡ Στυρία μὲ μητρ. *Γρατσορ* ἐπὶ τοῦ Μούρου, ἔχουσαν πανεπιστήμιον, βιομηχανίαν βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ χαλυβικῶν ἔργων καὶ 80 χιλ. κατ.
- 4) Ἡ Καρινθία μὲ μητρ. *Κ.λαγεμβούρτην*, ἔχουσαν λαμπρὰν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 15 χιλ. κατ.
- 5) Ἡ Καρνιολία μὲ μητρ. *Λαϊδάχην*, ἔχουσαν 21 χιλ. κατ.
- 6) Αἱ κομητεῖαι Γορίτσια καὶ Γραδίσκα, ἡ μαρκία Ἰστρία, καὶ ἡ εἰς τὸ κράτος ἀπ' εὐθείας ἀνήκουσα πόλις Τεργέστη ἐκ τῶν ἐμπορικωτάτων ἐν τῇ Μεσογείῳ πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα 120 χιλ. κατ. ὧν εἶνε καὶ πολλοὶ Ἕλληνες, ἀξιόλογα διατηροῦντες Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. *Πόλα*, ὁ σπουδαιότερος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Αὐστρίας.
- 7) Ἡ Δαλματία, μητρ. *Ζάρα*, παρχίλιος πόλις ἔχουσα 19 χιλ. κατ. *Σπάλατρον*, παρχίλιος μικρὰ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Ραγούσα*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις καὶ πρωτ. ὁμων. δημοκρατίας. Εἰς τὰ παρχίλια τῆς Δαλματίας ὑπάρχουσι πολλαὶ μικραὶ νῆσοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Αὐστρίαν· οἷον ἡ *Μέλιδα*, *Κορφέλα*, *Αἴσσα*, *Βραιτία*, *Γρόσσα*, *Πάγος* κλ.
- 8) Τὸ Τυρόλον μὲ μητρ. *Ἰνσπρόκην*, κειμένην μεταξὺ ὑψηλῶν ὀρέων καὶ ἔχουσα, 17 χιλ. κατ.
- 9) Ἡ Βοεμία ΒΔ. τῆς ἰδίως Αὐστρίας. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Πράγα* ἐπὶ τοῦ Μολδαίου εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. αὐτῆς λίαν ὄχυρὰ καὶ βιομήχανος, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ 190 χιλ. κατ. *Καρλσβάδη* πρὸς Δ. ἐπίσημος διὰ τὰ λουτρά της.
- 10) Ἡ Μοραβία πρὸς Δ. τῆς Βοεμίας μὲ μητρ. *Βρούνην*, λίαν ὄχυρὰν, ἔχουσαν βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ 73 χιλ. κατ. *ΝΑ* ταύτης *Λουστερλίτση*, ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα τὸ 1805 νικητῶν τῶν Γάλλων κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Ῥώσων.
- 11) Ἡ Σιλεσία μὲ πρωτ. *Γρόπλαον*, ἔχον 15 χιλ. κατ.
- 12) Ἡ Γαλικία μὲ μητρ. *Λεμβέργην* ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν, ἔχουσαν πανεπιστήμιον καὶ 72 χιλ. κατ. ἐξ ὧν αἱ 21 χιλ. εἶνε Ἑβραῖοι. *Κρακοβία* ἐπὶ τοῦ Οὐϊστούλα, πρωτ. μέχρι τοῦ 1846 τοῦ ἀνεξαρτήτου μέρους τῆς Πολωνίας· ἔκτοτε δ' ὑπόκειται εἰς τὴν Αὐστρίαν ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ.
- 13) Ἡ Βουκοβίνα μὲ μητρ. *Τσερνοβίτσαν*, ἔχουσαν 26 χιλ. κατ. *Β'*. ἐν *Ὀύγγαρία*.
- 14) Ἡ Ὀύγγαρία. Ταύτης ἐπισ. πόλεις εἶνε *Πέστα* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβειος, πρωτ. καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Οὐύγγαρίας, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 200 χιλ. κατ. *Βούδα* ἢ *Ὀφεν* ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος ἀπέναντι τῆς Πέστης,

ἀρχαία πρωτ. τῆς Οὐγγαρίας ἔχουσα 55 χιλ. κατ. *Κομόρνον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Οὐγγαρίας. *Πρεσβούργον* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ὠραία πόλις, ἐν ἣ ἑστέφοντο οἱ βασιλεῖς τῆς Οὐγγαρίας, ἔχουσα 46 χιλ. κατ. *Σχεμιτση* ΒΑ. ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου καὶ χαλκοῦ καὶ διὰ τὴν μεταλλουργικὴν σχολὴν τῆς. *Δεβρετσίνη* ΝΑ. λίαν βιομηχανοῦς πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ.

15) Ἡ *Τρανσυλθανία* μετ' ἡμετέρας. *Κλαουσεμβούργην* ἐπὶ ποταμίῳ ἔχουσαν 22 χιλ. κατ. *Κροστίτση* πρὸς τὰ ὄρια τῆς Τουρκίας, ἡ μετ' ἡμετέρας πόλις τῆς *Τρανσυλθανίας* ἔχουσα 28 χιλ. κατ.

16) Ἡ *Κροατία* καὶ *Σλαβονία* μετ' ἡμετέρας. *Αἰσόν* πρὸς τὸν ποταμὸν *Σαῦον*, ἔχουσαν 20 χιλ. κατ. *Φιοῦμη*, ἐλεύθερος ἐμπορικὸς λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, ἔχουσα 16 χιλ. κατ.

17) Αἱ *Στρατιωτικαὶ* μεθόριοι χώραι ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μέχρι τῆς *Τρανσυλθανίας*. Ἐπισ. πόλις *Ζέγγη*, λιμὴν εἰς τὴν Ἀδριατ. θάλασσαν. *Πετροβαρδείτερον* ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, ἰσχυρότατον φρούριον τῆς Εὐρώπης, ἐνθα ὁ πρίγκηψ *Εὐγένιος* ἐνίκησε τὸ 1716 κατὰ κράτος τοὺς Τούρκους. *Σεμίτιρον*, ὀχυρωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

18) Ἡ *Βοσνία* μετὰ τῆς Ἑρζεγοβίνης μετ' ἡμετέρας. *Σεραλεβον*, ἐμπορικὴν πόλιν ἔχουσαν 60 χιλ. κατ. *Τραβνίκον*, πόλις ἔχουσα ἀκρόπολιν καὶ 15 χιλ. κατ. *Βαρναλόβα*, ὀχυρὰ πόλις ἔχουσα ἰαμακικὰ λουτρά, ἀρχαία ῥωμαϊκὰ εἰρήπια καὶ 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αὐστρίας εἶναι 7088 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κάτ. 37 ἑκατ. Τούτων 24 ἑκατ. εἶναι δυτικοί, 8 ἑκατ. ὀρθόδοξοι, 3 1/2 ἑκατ. διαμαρτυρούμενοι, καὶ ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. Ἑβραῖοι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶναι αὐτοκρατορία συνταγματικὴ μετὰ δύο βουλῶν, ὧν ἡ μία σύγκειται ἐξ ἀντιπροσώπων πεμπομένων ἐκ τῶν διαφόρων Διαιτῶν τῆς αὐτοκρατορίας. Τῆς δ' Οὐγγαρίας, ἀποτελούσης ἰδίον βασιλεῖον καὶ ἔχουσης ἰδίαν βουλὰς καὶ διοικουμένης ὑπὸ ἰδιοῦ ὑπουργείου, βασιλεὺς εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας.

Τῶν κατοικῶν τῆς Αὐστρίας ἐν μὲν τῇ ἰδίῳ Αὐστρίᾳ, *Σαλτσβούργῳ*, *Τυρόλῳ*, *Στυρίᾳ*, *Καρινθίᾳ* καὶ *Καρνιολίᾳ* ἐπικρατοῦσιν οἱ Γερμανοὶ (9,200 χιλ.), ἐν δὲ τῇ *Γαλικίᾳ*, *Μοραβίᾳ*, *Βοεμίᾳ*, *Κροατίᾳ*, *Σλαβονίᾳ*, *Δαλματίᾳ*, *Τρανσυλθανίᾳ*, *Βοσνίᾳ*, Ἑρζεγοβίνῃ οἱ Σλάβοι περὶ τὰ 17 ἑκατ. ἐν δὲ τῇ Οὐγγαρίᾳ οἱ Οὐγγροὶ ἢ Μαγάροι (5 1/2 ἑκατ.)· ἄλλ' ἐν τῷ *Τυρόλῳ*, τῇ *Καρνιολίᾳ*, κλ. κατοικοῦσι καὶ 3 1/2 ἑκατ. λατινικῶν φυλῶν (Ἰταλῶν). Ἐν τῇ Αὐστρίᾳ ὅμως κατοικοῦσιν ἔτι Ἕλληνες, Ἀρμένιοι, Ἀθίγγανοι, ἅπαντες περὶ τὸ 1 1/2 ἑκατ.

Ἡ Αὐστρία ἔχει κλίμα συγκρασμένον καὶ ὑγιεινόν, τὸ δ' ἕδαφος αὐτῆς εἶναι μᾶλλον ὀρεινόν· ἔχει ὅμως καὶ λαμπρὰς πεδιάδας καὶ κοι-

λάδας εἰς τὴν *Γαλικίαν*, *Βοεμίαν*, *Οὐγγαρίαν*, ἰδίως *Αὐστρίαν*, παραγούσας σίτον ἄφθονον, οἶνον, καπνόν, ὠραίους ἵππους, βοῦς, πρόβατα, χοίρους κλ. Εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ὑπάρχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου κτλ. καὶ ὑδραργύρου πρὸς Ν. παρὰ τὴν μικρὰν πόλιν *Υδριαν*, εἰς δὲ τὴν *Γαλικίαν* ἐπὶ τῶν ὀρέων ὀρυκτὸν ἔλας.

Ἡ *βιομηχανία* τῆς Αὐστρίας κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα ἔκαμε μεγάλας προόδους· καὶ τὸ ἐμπόριον δ' αὐτῆς εἶναι λίαν ἐνεργόν, εὐκόλυνόμενον ὑπὸ τῶν πλευστῶν ποταμῶν, τῶν διωρύγων καὶ τῶν σιδηροδρόμων τῆς.

Γλῶσσα δ' ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσα εἶναι ἡ *Γερμανικὴ*· ἀλλὰ καὶ ἕκαστον τῶν διαφόρων αὐτῆς ἔθνων λαλεῖ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ γλῶσσαν.

Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι εἰσέτι διαδεδομένη καθ' ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας, διὰ τοῦτο καὶ ὁ λαὸς τῶν ἡμετέρας Γερμανικῶν χωρῶν εἶναι πολὺ ἀγροίκος.

ΣΕΡΒΙΑ.

Ἡ *Σερβία*, ἢ *Αἰω Μοισία* ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλουμένη, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ῥωμανίας καὶ τῆς Τουρκίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑρζεγοβίνης καὶ Βοσνίας κατεχομένων ἤδη ὑπὸ τῆς Αὐστρίας.

Τὰ ὄρη τῆς Σερβίας κλάδοι ὄντα τῶν *Διναρικῶν* ἄλπεων εἶναι λίαν χαμηλά· ἡ δὲ χώρα δύναται μᾶλλον νὰ θεωρηθῇ ὡς λοφώδης, ἔχουσα καὶ ἀξιολόγους κοιλάδας καὶ πεδιάδας.

Ἐπίσημ. ποταμοὶ τῆς Σερβίας εἶναι ὁ *Δούναβις*, σχηματίζων τὰ βορειανατολικά ὄρια τῆς χώρας· ὁ *Σαῦος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Διναρικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς Β. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν· ὁ *Μοραῦος*, ὅστις πηγάζων ὡσαύτως ἐκ τῶν Διναρικῶν ἄλπεων καὶ ῥέων πρὸς τὰ ΒΑ. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν παρὰ τὴν πόλιν *Σεμένδριαν*.

Ἐπίσημ. πόλις τῆς Σερβίας εἶναι *Βελιγράδιον* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ *Σαῦου* καὶ *Δουνάβεως*, πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα λίαν ὀχυρὰ φρούρια, ἀκμαῖον ἐμπόριον, βιομηχανίαν, πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, ἀκαδημαίαν καὶ 50 χιλ. κατ. *Σεμένδρια* ΝΑ. τοῦ *Βελιγραδίου* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ *Μοραῦου* καὶ *Δουνάβεως*, ἀρχαία πρωτ. τῆς Σερβίας ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 12 χιλ. κατ. *Κραγουεβάτση* πρὸς Ν. τῆς *Σεμενδρίας* ἐν εὐρείᾳ κοιλάδι, ἔχουσα χυτήρια πυροβόλων, ὀπλοποιεῖον, πυριτιδοποιεῖον καὶ 7 χιλ. κατ. *Οσχίτσα* ΝΔ. τῆς *Κραγουεβάτσης*, ἔχουσα ὀχυρὸν φρούριον καὶ 7 χιλ. κατ.

Οἱ κάτοικοι τῆς Σερβίας εἶναι 1, 400 χιλ. σλαβικῆς καταγωγῆς

και ὀρθόδοξοι τὴν θρησκείαν· εἶνε ἤδη ὅλως ἀνεξάρτητοι και κυβερνῶνται ὑπὸ συνταγματικῆς ἡγεμονίας μετὰ βουλῆς και γερουσίας.

Τὸ κλίμα τῆς Σερβίας εἶνε ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος λίαν εὐφορον παράγον σίτον, ἀραβόσιτον, κίναβιν, λίνον, οἶνον κτλ. ἀλλ' ἡ γεωργία εἰσέτι ἐν αὐτῇ εἶνε παρημελημένη, ἀσχολουμένων τῶν κατοίκων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν και μάλιστα τῶν χοίρων και εἰς τὴν ὑλοτομίαν τῶν ἀπεράντων δασῶν τῆς· ἡ δὲ παιδεία μῶλις ἤδη ἀρχεται νὰ ἐμπτυεῖται ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ.

ΡΩΜΟΥΝΙΑ.

Ἡ Ῥωμουνία, συνισταμένη ἐκ τῆς Βλαχίας και Μολδαβίας και πάλαι Δακία καλουμένη, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας και Ρωσσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τουρκίας, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας και Σερβίας.

Ἐπισημ. ὄρη τῆς Ῥωμουνίας εἶνε πρὸς Β. τὰ Καρπάθια και εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτῆς αἱ Τρανσυλθανικαὶ ἄλπεις.

Ἐπισημ. ποταμοὶ τῆς Ῥωμουνίας εἶνε ὁ Δούναβις διαρρέων τὰ νότια ὄρια τῆς χώρας· ὁ Ἀλούτας (*Ολις), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Τρανσυλθανικῶν ἄλπεων και βέων πρὸς Ν. χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν· ὁ Σερέτης και ὁ Προῦτος, οἵτινες πηγάζοντες ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων και βέοντες πρὸς Ν. χύνονται ὡσαύτως εἰς τὸν Δούναβιν· λίμνη δὲ ἡ Ρασέλιμη.

Ἐπισημ. πόλεις τῆς Βλαχίας εἶνε Βουκουρέστιον ἐπὶ τοῦ Δουβροβίτσα παραποτάμου τοῦ Δουνάβειος, πρωτ. τῆς Ῥωμουνίας, ἔχουσα οἰκίαν λιθοκτίστους, ἀκαδήμειαν, καμπύλας και κακῶς ἐσωμένας ὁδοὺς, ὠραίους κήπους, προάστια και περὶ τὰς 200 χιλ. κατ. Κραϊβάβα πρὸς Δ. ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Δουνάβειος, λίαν ὄχυρά και ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἰβραϊλα ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα και 40 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε και πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες, διατηροῦντες ἀξιόλογα Ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. Πλοῖστοι πρὸς Β. τοῦ Βουκουρεστίου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 27 χιλ. κατ. Ρίμικον πρὸς τὸν Ἀλούταν. ἔχουσα ἀφθονον ἀλατωρυχεῖον. Γιούργεβορ ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος, ἐπίγειον τοῦ Βουκουρεστίου, λίαν ὄχυρά και ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ. Καλαφάτι, ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος.

Τῆς δὲ Μολδαβίας Ἰάσιοι πρωτ. τῆς Μαλδαβίας, μεσόγειος πόλις δύο ὥρας δυτικῶς τοῦ Προῦτου, ἔχουσα ξυλίνας οἰκίας, πολλὰ ἀνάκτορα, ἀθλίαις ὁδοὺς, ὠραίους κήπους, σπουδαῖον ἐμπόριον και 80 χιλ. κατ. Ρωμανὸν πρὸς Β. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μολδαβίου και

Σερέτου ἐπὶ τερπνῆς θέσεως. Ὀκνα ἐπὶ τοῦ Σερέτου, ἔχουσα σπουδαία ἀλατωρυχεῖα. Γαλιζιον ἐπὶ τοῦ Δουνάβειος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Προῦτου, ὁ κυρίως λιμὴν τῆς Μολδαβίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον και 80 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε και πολλοὶ Ἕλληνες κάλλιστα ἔχοντες ἐκπαιδευτήρια. Φοιάρη πρὸς τὰ ὄρια τῆς Βλαχίας, ἔχουσα καλὸν ἐμπόριον και 20 χιλ. κατ.

Οἱ Ῥωμουνοὶ ἀπόγονοι τῶν ἐπὶ Τραϊανοῦ συστηθειῶν ἐνταῦθα Ῥωμαϊκῶν ἀποικιῶν και χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι εἶνε 5, 200 χιλ. κυβερνώμενοι ἀπὸ ἐνὸς ἔτους ἀνεξαρτήτως ὑπὸ συνταγματικῆς ἡγεμονίας μετὰ Βουλῆς.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα αὐτῆς, καίτοι ἡ γεωργία εἶνε παρημελημένη, εἶνε σίτος, ἀραβόσιτος, κριθή, οἶνος, κτλ. ἡ δὲ κτηνοτροφία λίαν εὐδοκίμει ἕνεκα τῶν ἀφθόνων νομῶν τῆς παράγουσα καλοῦς ἵππους, ἡμίονους, χοίρους, κλ. ἡ μελισσοτροφία ὡσαύτως εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, τὰ δὲ δάση τῆς παρέχουσιν ἀφθονον ξυλείαν και οἱ ποταμοὶ τῆς παχυτάτους ἰχθύς· ἡ δὲ παιδεία ὑπὸ τοῦ νέου ἡγεμόνος προστατευομένη ἤρξατο νὰ παράγῃ λαμπροὺς τοὺς καρπούς.

ΒΟΡΕΙΑ ΚΡΑΤΗ

ΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 0° 35'—12° 45'.

Πλάτ. Β. 50° —61°.

Ἡ Μεγάλῃ Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς νήσου Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας, τῆς Ἰρλανδίας, τῶν νήσων Ἐβρίδων, Ὀρκάδων, Σχετλαντικῶν και ἄλλων μικρῶν νήσων, κειμένων ἀπέναντι τῆς Γαλλίας εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀγγλία ἄλλοτε καλουμένη Βρεττανία κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τὸ 78 π. Χ. Εἶτα δ' ἀποσυρθέντων αὐτῶν ἐκεῖθεν τὸ 448 μ. Χ. ὑπέκυψεν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Ἀγγλων και Σαξόνων, οἵτινες ὡς φίλοι προσεκήλυθον νὰ τὴν συνδράμωσι κατὰ τῶν βαρβάρων Καληδονίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 8ου αἰῶνος πολλάκις ἐληλατήθη ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν τῆς Δανίας και τέλος ὑπετάγη ὑπ' αὐτῶν ἀλλὰ τὸ 888 Ἀλφρέδος ὁ μέγας μετὰ πολλὰς ἀποτυ-

χίας ἀπεδίωξε τέλος τοὺς Νορμανδοὺς ἐκ τῆς Ἀγγλίας. Τὸ δὲ 1066 Γουλιέλμος ὁ Κατακτητῆς, δοῦξ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Νορμανδίας, κατέκτησε τὴν Ἀγγλίαν. Ἐκτοτε δὲ οὐδὲν ἔθνος εἰσέβαλεν εἰς αὐτήν, ἀλλ' ἀλληλοδιαδόχως ἡ ἰδίως Βρεττανία κατέκτησε τὴν Ἰρλανδίαν, τὴν Σκωτίαν καὶ ἄλλας ἐκτεταμένας χώρας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ἡ νῆσος Βρεττανία συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας, τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Σκωτίας.

Ὁρη. Τῆς Βρεττανίας τὸ βόρειον μέρος εἶνε ὄρεινόν, καὶ ἐκεῖθεν ἐκτείνονται τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας, τῶν ὁποίων ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὰ Γραβιανὰ ὄρη (1450 μέτρ.)· τὸ δὲ νότιον εἶνε πεδινόν, ἀλλ' εἰς τὴν Οὐαλλίαν ὑψοῦται τὸ ὄρος Σινόδδορον, τὸ ὅποιον καθιστᾷ πρὸς Δ. τὴν παραλίαν βραχῶδη, καὶ ἡ Ἰρλανδία δ' ἔχει πρὸς Δ. τὸ ὄρος Καρτοβαλιον (1037 μέτρ.) καὶ παραλίαν ἀπότομον, ἀλλὰ τὰ μεσόγεια αὐτῆς εἶνε πλὴν τινῶν λόφων ἅπαντα πεδινά, περιλαμβάνοντα πολλὰς λίμνας καὶ τόπους ἐλώδεις.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσημοι ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε ὁ Τάμεσις, ὁ βασιλεὺς τῶν ποταμῶν κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς· οὗτος διερχόμενος διὰ τοῦ Λονδίνου ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν (320 χιλιομ. μῆκ.). Ὁ Οὐμβερος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν ὄρειν τῆς Οὐαλλίας ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὴν Βόρ. θάλασσαν. Ὁ Σαβέρησις, ὁ δευτεροποταμὸς τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν Οὐαλλίαν, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βριστόλιον κόλπον. Ὁ Κλύδης ἐν Σκωτίᾳ πρὸς Δ. ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπίσ. ποταμὸς εἶνε ὁ Σχάνων, ὅστις διερχόμενος διὰ τῆς πόλεως Λιμερικής ἐκβάλλει δι' εὐρυτάτου στόματος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ ἰδίως Ἀγγλία διαιρεῖται εἰς 40 κομητείας, ἡ Οὐαλλία εἰς 12, ἡ Σκωτία εἰς 33 καὶ ἡ Ἰρλανδία εἰς 4 διοικήσεις.

Ἐπίσ. πόλις τῆς ἰδίως Βρεττανίας ἢ Ἀγγλίας εἶνε Λούδρη, ἐξ ἧς μεταβαίνουνσι συντομώτερον ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Γαλλίαν (Καλαί). Λονδίνον ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, ἡ μεγαλειτέρα, πλουσιωτέρα, βιομηχανικωτέρα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τοῦ κόσμου, πρωτ. τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα 4 ἑκατ. κατ. Εἶνε δὲ διηρημένη κυρίως εἰς δύο, εἰς ἀρχαίαν πόλιν Ἀστν (city) καλουμένην, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ ἔμποροι, καὶ εἰς τὸ Οὐεστμίνστερ, ὅπου κατοικεῖ ἡ αὐλή, οἱ εὐγενεῖς καὶ μεγάλοι κτηματῆται καὶ ἔμποροι. Τὸ ἄστν ἔχει ὁδοὺς στενάς καὶ μὴ εὐθείας, τὸ δὲ Οὐεστμίνστερ πλατυτάτας καὶ εὐθείας· ἔχει δὲ καὶ πολλὰς γεφυράς, τῶν ὁποίων ἡ ἐπίσ. εἶνε ἡ τοῦ Βατερλώου. Ἐπίσ. δὲ τῆς πόλεως οἰκοδομήματα εἶνε ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Παύλου, ὁ ὠραιότερος τῶν διαμαρτυρουμένων, τὸ παρλαμέντον, ὁ πύργος τοῦ Λονδίνου συνιστάμενος ἐκ διαφόρων πύργων καὶ ἄλλων οἰκοδομῶν, τὸ παλάτιον Βούγκικαμ, ὅπου συνήθως διαμένουσιν οἱ ἡγεμόνες, τὸ Κρουσταλλινον παλάτιον, οἱ ὑπόγειοι σιδηροδρομοὶ κλ. Εἰς δὲ τὸ Οὐεστ-

μίνστερ υπάρχουν οι καλλίτεροι κήποι, χρησιμεύοντες εις κοινόν πε-
ρίπατον. Τὰ δὲ προϊόντα αὐτῆς εἶνε λίαν τερπνὰ, ἔχοντα λαμπρὰς
οὐκίας, κήπους θελακτικούς, βιομηχανικὰ καταστήματα κλ. Γροϋνούη-
σιον ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως παρὰ τὸ Λονδίνον, διάσημος πόλις διὰ τὸ ἀ-
εροσκοπεῖον καὶ τὸ ναυτικὸν νοσοκομεῖόν της ἔχουσα 140 χιλ. κατ.

Πορτμουθον πρὸς Ν. λίαν ὄχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικός
λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα περὶ τὰς 100 χιλ. κατ. Πλυμουθον, ὁ
δεύτερος πολεμικός λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, ἔχον 130 χιλ. κατ. Βριστό-
λη, ἀρχαία, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 182 χιλ. κατ. Ὁξ-
φόρδη (Ὁξωνία) ΒΑ. τῆς Βριστόλης, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστή-
μιόν της, ἔχουσα 56 χιλ. κατ. Βιρμιγχάμη, μεσόγειος πόλις ἐπίση-
μος διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν ὄπλων, τῶν σιδηρουργείων καὶ ἄλλων
διαφόρων ἐργοστάσιων της ἔχουσα 350 χιλ. κατ. Σχερμέιδη, μεσό-
γειος πόλις ἔχουσα ἐργοστάσια σιδηρῶν ἔργων καὶ 240 χιλ. κατ.
Μαγχεστέρη πρὸς Ν. μεσόγειος καὶ ἡ πρώτη βιομηχανος πόλις τῆς
Ἀγγλίας καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ βύμβακος ἔχουσα περὶ
τὰς 360 χιλ. κατ. Λιβερπούλη πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Μερσέη, παράλιος,
βιομηχανος, ἐμπορικωτάτη καὶ δευτέρα μετὰ τὸ Λονδίνον πόλις τῆς
Ἀγγλίας ἔχουσα 510 χιλ. κατ. Ὑόρκη εἰς τὰ ΒΑ. ἔδρα ἀρχιεπισκό-
που ἔχουσα λαμπρὸν Γοθικὸν ναὸν καὶ 45 χιλ. κατ. Οὐίλλη ΝΑ.
τῆς Ὑόρκης, ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Ἀγγλίας ἔχουσα
130 χιλ. κατ. Νεοκαστέλλη πρὸς Β. παράλιος πόλις ἔχουσα πλου-
σιώτατα ἀνθρακωρυχεία καὶ 130 χιλ. κατ.

Μερτυδδύγη, βιομηχανος καὶ ἡ ἐπίσ. πόλις τῆς Οὐαλλίας ἔχουσα
μεταλλεῖα σιδήρου, λιθανθράκων καὶ 90 χιλ. κατ. Ἐιμβοϋργον, μη-
τρόπολις τῆς Σκωτίας ἐπὶ ὠραίας θέσεως, ἐκτεινομένη ἐπὶ τριῶν λό-
φων ὀλίγον μακρὰν τοῦ κόλπου Φόρθη, καὶ ἔχουσα λαμπρὸν πανεπι-
στήμιον καὶ 205 χιλ. κατ. Γλασκόβη, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς
Σκωτίας ἐπὶ τοῦ Κλύδου ποταμοῦ, ἔχουσα ἀξιόλογον πανεπιστήμιον,
μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 480 χιλ. κατ. Λούνδην, πρὸς
Β. ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάμη, ἔχουσα 90 χιλ.
κατ. Ἀβερόδη πρὸς Β. ταύτης, ἀξιόλογον ἔχουσα πανεπιστήμιον
καὶ 75 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Ἰρλανδίας ἐπίσ. πόλεις εἶνε Δουβλίνοι πρὸς Α. μητρόπολις
αὐτῆς εἶνε πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον, λαμπρὰς οἰκοδομὰς,
λαμπρὸν λιμῆνα, μέγα ἐμπόριον καὶ 300 χιλ. κατ. Κόρκη πρὸς Ν.
ἐπὶ ὁμων. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Διμέ-
ρικα εἰς τὰ ΝΔ. ἐπὶ τοῦ Σχάνωνος, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ἰρλανδίας ἔ-
χουσα λίαν ἐνεργὸν ἐμπόριον καὶ 45 χιλ. κατ. Ἀρμάγη πρὸς τὸ ΒΑ.
ἔδρα τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἰρλανδίας. Βελάφστη πρὸς Β. ἔχουσα
120 χιλ. κατ.

Νῆσοι δ' αὐτῆς πρὸς Β. τῆς Σκωτίας εἶνε αἱ *Σχετλανδικαί*, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Μελλάρδη* αἱ *Όρχάδες*, ὧν μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Παμόνη* αἱ *Έβρίδες* ἢ *Όυεστέρναι*, ὧν μεγαλειτέροι εἶνε ἡ *Λεβίς*, ἡ *Σκῆ* καὶ ἡ *Στάφφα*, ἧτις εἶνε ἐπίσημος καὶ διὰ τὸ φιγγάλειον ἔντρον τῆς. Ἡ *Μάρη* καὶ ἡ *Άγγλεσῆ* πρὸς Δ. τῆς Ἀγγλίας. Αἱ *Σαρ-Άγγαι* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀγγλίας. Ἡ *Όρεινῆ* εἰς τὰ παράλια τῆς Γαλλίας καὶ ἡ *Όυέκτις* πρὸς Ν. τῆς Ἀγγλίας, ἐπωνομαζομένη τὸ περιβόλιον αὐτῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βρεττανίας εἶνε 3100 τετρ. μῦρ. οἱ δὲ κάτ. 32 ἑκατ. ὧν 23 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν, 3 1/2 τὴν Σκωτίαν, 5 1/2 τὴν Ἱρλανδίαν καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικρὰς νήσους, πρεσβεύοντες ἐν μὲν Ἀγγλίᾳ τὴν Ἀγγλικανήν, ἐν δὲ Σκωτίᾳ τὴν Πρεσβυτεριανήν, καὶ ἐν Ἱρλανδίᾳ τὴν δυτικὴν θρησκείαν (α). τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν, τῶν λόρδων καὶ τῶν κοινοτήτων.

Οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὸ νότιον τῆς Σκωτίας εἶνε κυρίως Ἀγγλοὶ, οἱ δὲ κατοικοῦντες τὸ βόρειον τῆς Σκωτίας Γαλάται. Βρεττανοὶ δὲ κατοικοῦσι τὴν Οὐαλλίαν καὶ Κελτοὶ τὴν Ἱρλανδίαν. Ἀπαντα δὲ ταῦτα τὰ ἔθνη λαλοῦσι διαφόρους συγγενεὶς γλώσσας, ἡ δὲ Ἀγγλικὴ εἶνε μίγμα Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς γλώσσης.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας εἶνε ὑγρὸν, ὀμιχλώδες καὶ ψυχρὸν, ἀλλ' ὑγιεινὸν καὶ μαλακώτερον τοῦ τῆς Γερμανίας, τὸ δ' ἔδαφος εἰς μὲν τὴν Οὐαλλίαν καὶ Σκωτίαν εἶνε βουνῶδες, εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν μέλλον πεδινόν, παράγον δημητριακοὺς καρποὺς καὶ γεώμηλα καὶ περιέχον πολλὰς βοσκὰς, ὅπου τρέφονται πλῆθος βοῶν, αἰγῶν κλ. οἱ δὲ ἵπποι τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ μαλλία τῶν προβάτων τῆς εἶνε περίφημα. Ἔχει δὲ καὶ πλῆθος μεταλλείων χρυσοῦ, σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ, κασιτέρου, ραιανθράκων, καὶ ἐν Ἱρλανδίᾳ λαμπρῶν μαρμάρων.

Ἡ παιδεία εἶνε μὲν ἀνεπτυγμένη εἰς τὰς ἀνωτάτας τάξεις τοῦ Ἀγγλικοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἡ κατωτέρα ἐκπαίδευσις εἶνε πολὺ ὀπίσω, καὶ διὰ τοῦτο εἰς πολλὰ μέρη ὁ κοινὸς λαὸς τῆς Ἀγγλίας εὐρίσκεται εἰς μέγαν βαθμὸν ἀμαθείας. Πρακτικὸν δὲ ὄν τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἐπέδωκεν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἐν τῇ Βρεττανίᾳ ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία εὐρίσκεται εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς τελειότητος. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εύκολυνόμεσον ὑπὸ ἀπείρων διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων, διασχίζοντων ἅπασαν τὴν χώραν, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ προστατευόμενον ὑπὸ τοῦ μεγαλειτέρου στόλου τοῦ κόσμου.

(α) Ἡ περὶ τῶν δογματίων τούτων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας διδασκαλία, ὡς καὶ ἡ περὶ τῶν θρησκειῶν ἐν γένει, ἐκτελεσθεῖσα ἐν τῷ ἀρχαίῳ σχολείῳ τῶν ἐπιπέδων μαθημάτων.

ακτήσεις δ' ἔχει ἡ Ἀγγλία μεγάλας εἰς ἀπάσας τὰς ἠπείρους
(κατ. κατ.).

ΔΑΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 5° 45'—10° 14'.

Πλάτ. Β. 55° 35'—57° 48'.

Δανία κειμένη εἰς τὰ βόρεια τῆς Γερμανίας συνίσταται ἐκ τῆς
νήσου Ἰουτλανδίας, κειμένης εἰς τὸ Β. τῆς Γερμανίας, τῶν νή-
σων Ἰουτλανδίας, Φινίας, Ἰσλανδίας, Φεροῶν καὶ ἄλλων πολλῶν
νῆσων. Ἐν αὐτῇ οὔτε ὄρος οὔτε ποταμὸς ἀξίος λόγου ὑπάρχει.

Μ. Ἡ Δανία, ἄλλοτε καλουμένη Κιμβρικὴ ἢ Χερσόνησος ἢ
Κιμβρία, εἶνε ἡ χώρα τῶν Κιμβρων, οἵτινες ἐξεστράτευσαν κατὰ
τὴν ἰσπανίαν καὶ ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τοῦ Μαρίου στρατηγοῦ τῶν
Ῥωμαίων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 830—1042 οἱ Δανοὶ ἔκαμαν πολλὰς λεηλασίας εἰς
τὴν Ἀγγλίαν, ἀρξάντες αὐτῆς 20 ἔτη. Εἰς δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἡ
αὐτὴ πάντοτε διετήρησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της.

Π. αὐτῆς πόλεις εἶνε Κοπεγχάγη ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους
τῆς Ἰουτλανδίας ἐκ τῶν ὀχυρωτέρων καὶ ὠραιωτέρων πόλεων τῆς Εὐ-
ρώπης, ἔχουσα πανεπιστήμιον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ 182 χιλ.

Ἐπισημοὶ ἐπὶ τοῦ Σούνδου, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριόν της.

Ἡ Φινία εἶνε Ὀδέρηση. Ἐν δὲ τῇ Ἰουτλανδίᾳ Βιμπόρη εἰς τὸ
νότιον, καὶ Ἀαλβόρη (10 χιλ. κατ.) εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς. Εἰς

τὴν Ἰουτλανδίαν ἀνήκει ἔτι ἡ πρὸς τὸν Βόρ. πολικὸν κύκλον κειμένη νῆσος

Ἰσλανδία (70 χιλ. κατ.) μετὰ τὴν κώμην Ρεκιαβίγην. Πρὸς Ν.

αὐτῆς κείνται αἱ νῆσοι Φεροῶν. Αὗται 25 τὸν ἀριθμὸν εἶνε ὀλί-

καταφυκτικαί (9 χιλ. κατ.) καὶ ἐπιτήδειοι μόνον εἰς τὴν κτηνο-

τροφίαν.

Μ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Δανίας εἶνε 614 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ.

1000, λουθηρανοί, διοικούμενοι συνταγματικῶς.

Οἱ Δανοὶ γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς εἶνε χρηστοὶ τὰ ἔθνη, λίαν

φιλοπονοῦντες, φίλοι τῆς τάξεως καὶ πολλὴν κλίσειν ἔχουσιν εἰς τὴν

ἐπιστήμην.

Ὁ κλίμα τῶν ἐν τῇ Βαλτικῇ νήσων αὐτῆς εἶνε λίαν ὑγρὸν καὶ ὀ-

ψυχρὸν, τὸ δ' ἔδαφος τῆς Ἰουτλανδίας καὶ τῶν νήσων τῆς Βαλτι-

κῆς εἶνε εὐφορώτατον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον σίτον, λί-

ανθρακίον, ὄψαρον, κ. λ. Οὐχ ἥττον δὲ οἱ Δανοὶ ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν

ἵππων, βοῶν καὶ προβάτων, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιεῖαν καὶ

τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, ἀξιολόγον ἔχοντες ναυτικόν· ἡ δὲ Ἰουτλαν-

δία εἶνε μὲν πεδινή ἀλλὰ ψυχρὰ καὶ ἐλώδης, ἔχουσα καλὰς βοσκάς

καὶ τρέφουσα ἀξιολόγα ποίμνια καὶ λαμπροὺς ἵππους· ἡ δὲ Ἰσλανδία

ἔχει ἠφαιστεια ὄρη, οἷον τὴν "Εκλαν, ἐκπέμπουσιν βραστὸν ὕδωρ μέ-
χρῃ 50 μέτρ. Ἐν ταύτῃ δ' ἕνεκα τοῦ ψύχους φύονται μόνον θάμνοι,
καὶ γεώμηλα μόνον κλλιεροῦνται· οἱ δὲ κάτοικοί της ἐνασχολοῦν-
ται ἔτι εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν θήραν καὶ τὴν ἀλιεῖαν. Τὸν αὐτὸν
δὲ διχγοῦσι βίον καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Φεροῶν.

Ἡ Δανία κατέχει ἔτι τὴν Γροιλανδίαν κειμένην εἰς τὸν Β. τῆς
Βορ. Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὰς μικρὰς Ἀντίλλας τὴν νῆσον τοῦ Σταυροῦ
(109 χιλ. κατ.).

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ ἢ ΣΟΥΗΔΙΑ.

Μῆκ. Α. 2° 30'—29°.

Πλάτ. Β. 52° 25'—71° 5'.

Σκανδιναυϊκὸν κράτος λέγεται ἡ Σουηδία συνισταμένη ἐκ τῆς ἰδίως
Σουηδίας καὶ τῆς Νορβηγίας· ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠ-
κεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορ. θαλάσσης, πρὸς Α.
ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Ρωσσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ
ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Σουηδία τὸ πρῶτον κατοικήθη ὑπὸ Φιλανδῶν, κατοικοῦν-
των ἤδη εἰς τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη, εἶτα δὲ κατέλαβον αὐτὴν οἱ Γότθοι,
οἱ προσηνῆσαντες τοσαύτας λεηλασίας καὶ καταστροφάς εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν
κράτος. Ἐκ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ὄμοῦ Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου
καλουμένης ἐξῆλθον οἱ τρομεροὶ ἐκεῖνοι πειραταὶ Νορμανδοί, οἱ ἐπὶ πο-
λὸν χρόνον (1000 μ. Χ.) ἐρημώσαντες τὰ παράλια τῆς Δ. καὶ ΝΔ. Εὐρώπης.
Τὸ δὲ 1397 ἠνώθη μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῆς Μαργαρίτης καὶ ἡ Δανία. Ἄλλ' ὁ
Γουσταῦος Βάσας κατέλυσεν εἶτα τὴν ἔνωσιν ταύτην καὶ ἐλευθερώσας τὴν
Σουηδίαν ἐγένετο αὐτῆς βασιλεὺς, εἰσαγαγὼν καὶ τὴν ὀρησκειτικὴν μεταρ-
ρυθμίαν. Ὁ δὲ Γουσταῦος Ἀδόλφος κατέστησεν αὐτὴν ἐν τῶν ἰσχυροτέρων
κρατῶν τῆς Εὐρώπης· ἀλλὰ διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων ἀτυγῶν πολέμων Κα-
ρόλου τοῦ ΙΒ' ἐξησθῆνεν ἡ Σουηδία καὶ ἀπόλεσε τὰς ἐξωτερικὰς κτήσεις
τῆς. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1814 ἡ Σουηδία ἀποτελεῖ ἐν κράτος μετὰ τῆς Νορβηγίας.
Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε αἱ Σκανδιναυϊκαὶ Ἀλπεις (2600 μέτρ.),
αἵτινες κείμεναι μετὰξὺ Σουηδίας καὶ Νορβηγίας διευθύνονται ἐκ τοῦ
βορειανατολικοῦ πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς χερ-
σονήσου, καὶ ἀπολήγουσιν ἀποτόμως εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν.
Πρὸς ἀνατολὰς δὲ αὐταὶ ταπεινούμεναι καθιστῶσι πεδινὴν ἀπασάν
τὴν Σουηδίαν.

Ποταμοὺς ἐπίσημους ἡ Σουηδία δὲν ἔχει· ἄξιοι δὲ μνείας μόνον
εἶνε ὁ Τορνεός, ὅστις ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει
εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον, καὶ ὁ Γλόμερος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν
Σκανδιναυϊκῶν ὀρέων καὶ διαρρέων τὴν Νορβηγίαν ἐκβάλλει εἰς τὸν
κόλπον τῆς Χριστιανίας. Αἵμαρ δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἐν μὲν τῇ Νορ-
βηγίᾳ ἡ Μαισέρη, ἐν δὲ τῇ Σουηδίᾳ ἡ Μαλάρη καὶ ἡ Βέττερ, συγκοι-

ωνοῦσαι μετὰ τῆς Βαλτικῆς, καὶ ἡ Βένεερ ἐκβάλλουσα εἰς τὸν Κατεγάτην.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Σουηδίας, διηρημένης εἰς τρία μέρη, εἶνε Στοκχόλμη ἐπὶ Θαυμασίας θέσεως παρὰ τὴν Μαλάρην, πρωτ. τοῦ κράτους ἐκτισμένη ἐπὶ πολλῶν νησιδίων καὶ ἐπὶ δύο χειρσονήτων, ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα, ὠραίας ἐξοχάς, ἀξιόλογον ἐμπόριον, λαμπρὰν βιομηχανίαν καὶ 136 χιλ. κατ. Οὐψάλη πρὸς Β. ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον, λαμπρὸν ἀστεροσκοπεῖον, τὸ μόνον ἐν τῷ κράτει ἀρχιεπισκοπεῖον καὶ 11 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρὶς τοῦ Λιναιίου. Καλιμάρη πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν συνθήκην, καθ' ἣν τὸ 1397 ἠνώθησαν ὑπὸ ἓν σκῆπτρον ἡ Δανία, Σουηδία καὶ Νορβηγία. Γοθμβούργη ΒΔ. αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Κατεγάτου, παράλιος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον καὶ 54 χιλ. κατ. Καρλοκρόνα, ὄχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Σουηδίας ἔχουσα 18 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Νορβηγίας, διηρημένης εἰς 2 μέρη, ἐπίσ. πόλεις εἶνε Χριστιανία ἐπὶ ὁμων. κόλπου, ἔδρα τῶν Βουλῶν τῆς Νορβηγίας ἔχουσα μέγα ἐμπόριον σιδήρου καὶ σανίδων, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 65 χιλ. κατ. Χριστιανσάνδη εἰς τὸ Ν. τῆς Νορβηγίας ἐπὶ τοῦ Σκαγεράκου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις. Βεργένη, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικώτερα πόλις τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Δρονθελμη ἐπὶ τερπνῆς θέσεως, ὅπου ἐστέφοντο τὸ πάλαι οἱ βασιλεῖς τῆς Νορβηγίας, ἔχουσα χαλκὸν καὶ ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ραιράση, ἔχουσα ὀνομαστὰ μεπαλλεῖα χαλκοῦ καὶ οὕσα ἡ ὑψηλότερα πόλις τῆς Νορβηγίας. Βαρβούση εἰς τὴν Λαπωνίαν, ὁ βορειότερος ὄλων τῶν κατοικουμένων τόπων τῆς Εὐρώπης.

Καθ' ὅλα τὰ βόρεια καὶ δυτικὰ παράλια τῆς Νορβηγίας ὑπάρχουσι πλήθος νήσων, ὧν ἐπίσ. εἶνε αἱ Λοφοδέται, γνωσταὶ διὰ τὸ γυμνὸν καὶ ἀπόκρημνον τῆς χώρας των· τούτων δ' ἐπίσ. εἶνε ἡ Κουέλη, ἔχουσα πόλιν Ἀμερφέστην συχνάζομένην διὰ τὴν ἀλιεῖαν ὑπὸ πλήθους πλοίων. Ὡσαύτως ἐν τῇ Βαλτικῇ ὑπάρχουσι δύο ἄλλαι λόγου νῆσοι ἡ Γοθλάνδη καὶ ἡ Ἀλάνδη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7600 τετρ. μυσρ. οἱ δὲ κατ. 5870000 (ἐν Σουηδίᾳ 4170000 καὶ ἐν Νορβηγίᾳ 1700000 κατ.) πρεσβεύοντες τὴν λουθηρανικὴν θρησκείαν καὶ διοικουμένοι συνταγματικῶς. Ἄν δὲ καὶ ἡ Σουηδία εἶνε ἠνωμένη ὑπὸ ἓν σκῆπτρον μετὰ τῆς Νορβηγίας, ἀποτελοῦσιν ὅμως ἑκατέρα ἴδιον κράτος καὶ ἔχουσι ἴδια ἀνεξάρτητα νομοθετικὰ σώματα.

Οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβεγοί, Γερμανικῆς ὄντες καταγωγῆς καὶ Γερμανικὴν τινα διάλεκτον λαλοῦντες, εἶνε μεγαλόσωμοι, ῥωμαλέοι, χερσοὶ τὰ ἦθη, φιλόξενοι καὶ λίαν λιτοὶ τὴν διαίταν.

Τὸ κλίμα τῆς Σουηδίας ἐν γένει εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν· καὶ εἰς μὲν τὰς μεσημβρινὰς αὐτῆς χώρας διακρίνονται καὶ αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους. Ἐνταῦθα τὸ θέρος εἶνε βραχυτάτον ἀλλὰ καὶ θερμώτατον, οὐ ἔνεκα καὶ ταχέως τὰ ἐν ταύταις ταῖς χώραις προϊόντα ὠριμάζουσι. Κατὰ δὲ τὴν 67 μοῖραν διακρίνονται δύο μόνον ὥραι τοῦ ἔτους χειμῶν καὶ θέρος, καθ' ὃ ἡ θερμότης καθίσταται ἀφόρητος. Ὡσαύτως καὶ ἡ Νορβηγία εἶνε λίαν ψυχρά, τὰ παράλια ὅμως αὐτῆς καίτοι ἐκτεθειμένα εἰς ἀλλεπαλλήλους μεγάλας τρικυμίας ἔχουσι κλίμα σχετικῶς πολὺ συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε ὀλίγον εὐφορον, πλὴν τοῦ νοτίου μέρους διακοπτομένου ὑπὸ πλήθους λιμνῶν, καὶ παράγοντος ἀφθονον σίτον, κριθήν, λίνον, γεώμηλα κτλ. Καὶ ἡ μὲν Σουηδία εἶνε μᾶλλον πεδινή, ἡ δὲ Νορβηγία ὄρεινή, ἔχουσα δάση ὑψίκομα, φέροντα ζυλικὴν πρὸς ἐμπορίαν· τὸ δὲ βόρειον μέρος κατοικεῖται ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν τὴν θρησκείαν Λαπῶνων (20 χιλ.), λαοῦ δυσειδοῦς καὶ μικροσώμου ζῶντος βίον πλάνητα καὶ νομαδικὸν καὶ τρεφομένου ἐκ τῶν προϊόντων τῆς θήρας, τῆς ἀλιείας καὶ τῶν ποιμνίων τῶν ῥενῶν τῶν· ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ σιδήρου ἀφθόνου.

Ἡ βιομηχανία εἶνε ἐν αὐτῇ περιορισμένη εἰς τὰς μεγαλειτέρας πόλεις, τὸ δ' ἐμπόριον λίαν ἐνεργόν. Καὶ ἡ παιδεία δὲ καὶ μάλιστα ἡ κατωτέρα εἶνε μᾶλλον διαδεδομένη ἐν αὐτῇ ἢ εἰς ἄλλο οἰονδήποτε μέρος τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Σουηδία, ἐκτός τῆς Εὐρώπης, κατέχει ἐν Ἀμερικῇ τὴν νῆσον τοῦ Ἁγίου Βαρθελεμῆ, μίαν τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν τὰς νήσους τοῦ ἀρχιπελάγους Οὐίτη.

Ρ Ω Σ Ϊ Σ Ι Α.

Μῆκ. °Α. 15° 20'—62°.

Πλάτ. Β. 38° 20'—80°.

Ἡ Ῥωσσία περιλαμβάνουσα ἤδη καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Πολωνίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σουηδίας, τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ῥωμουνίας.

ΣΗΜ. Ἡ Ῥωσσία καταφεύγειτο ἔκπαλαι ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, Φινῶν ἢ Φιλιανῶν, Λαπῶνων, Σαμογετῶν, Σαρματῶν καὶ Σλάβων· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 18ου αἰῶνος ἐξῆλθε τῆς βαρβαρότητος, καὶ ἔκτοτε δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κράτος πολιτισμένον· διότι εἰσῆλθον ἐν αὐτῇ αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι τῆς ἑσπερίας Εὐρώπης. Ἡ Πολωνικὴ Ῥωσσία προσετέθη εἰς αὐτὴν περὶ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, καὶ τὸ βασίλειον τῆς Πολωνίας τὸ 1814. Ἐκτοτε δὲ τὸ μέγα ταῦτο κράτος ἀξάνει

καθ' ἑκάστην διὰ κατακτήσεων νέων καὶ χωρῶν εἰς τὴν Καυκάσιον Ῥωσσίαν, τὴν Σιβηρίαν καὶ τὸ Τουρκεστάν, καὶ ἤδη κατέχει τὸ ἕβδομον τῶν χωρῶν τῆς σφαίρας μας.

Ὅρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Α. τὰ *Οὐράλια*, πρὸς Ν. τὰ ὄρη τῆς *Ταυρικῆς Χερσονήσου* καὶ ὁ *Καύκασος* (5600 μέτρ.), εἰς τὸ ΝΔ τὰ *Καρπάθια* καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τὰ *Λαπωνικὰ ὄρη*. Ἄπασα δὲ ἡ χώρα ἐν γένει εἶνε πεδινή, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ λόφων.

Ποταμοὶ δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ *Καῦς* καὶ ὁ *Πετσχόρας*, πηγάζοντες ἐκ τῶν Οὐραλίων καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν, ὁ *Δούνας*, ὡσαύτως ἐκβάλλον εἰς τὴν Λευκὴν θάλασσαν· ὁ *Τορτέας* ἐκ τῶν Λαπωνικῶν ὀρέων, ὁ *Νεῦας* ἐκ τῆς λίμνης Λαδόγας, ὁ *Αὐρας* ἐκ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ὀρέων, καὶ ὁ *Οὐιστόβλας* ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν· ὁ *Δρεϊπερος*, ὁ *Δρεϊπερος* (Βορυσθένης) ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρέων καὶ ὁ *Δὼρ* (Τάναϊς) ἐκ τῶν Οὐραλίων ὀρέων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον· ὁ *Βόλγας* (3500 χιλιομ. μῆκ.) καὶ ὁ *Οὐράλιος* ὡσαύτως ἐκ τῶν Οὐραλίων ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Λίμναι δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ *Λαδόγα*, ἡ *Ορέγα*, ἡ *Ιλιμνος*, ἡ *Πείπος* καὶ πρὸς Α. ἡ *Κασπία θάλασσα*.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία περιλαμβάνει 1 ἐξήκοντα διοικήσεις, (ἐν αἷς εἶνε καὶ αἱ τοῦ πάλαι Πολωνικοῦ κράτους)· 2 τὴν ἐπὶ τοῦ Τανχίδος χώραν τῶν Κοζάκων· 3 τὸ μέγα δουκάτον τῆς Φιλλανδίας· 4 τὰς τρεῖς κευκασιακὰς διοικήσεις. Δύναται ὅμως αὕτη νὰ διαιρηθῇ καλλίον οὕτω· α) εἰς χώρας τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ· β) τῆς Βαλτικῆς· γ) τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιωτίδος λίμνης· δ) τῆς Κασπίας θαλάσσης· ε) εἰς χώρας μεταξὺ Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης.

1) *Χῶραι* τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ. Ἐπίσ. πόλεις Ἄρχάγγελος ἐπὶ τοῦ Δουίνα ὄχι μακρὰν τῆς Λευκῆς θαλάσσης, τὸ κέντρον τοῦ θαλασσοῦ ἐμπορίου τῶν βορ. χωρῶν τῆς Ῥωσσίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. ἐν αὐτῇ τῇ 23 Ἰουνίου ἡ ἡμέρα εἶνε 21 ὥρας, τῇ δὲ 23 Δεκεμβρίου 4 μόνον ὥρας. *Κόβλα*, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας.

2) *Χῶραι* τῆς Βαλτικῆς. Ἐπίσ. πόλεις Πετρούπολις ἐπὶ τοῦ Νεῦας, κτισθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου (1703 μ. Χ.), πρωτ. τοῦ κράτους, ἐκ τῶν ἐπίσ. πόλεων τῆς Εὐρώπης ἔχουσα, εὐρείας ὁδοῦς, ὡραίας διώρυγας, λαμπρὰ ἀνάκτορα, θέατρα, τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Ἰσαάκ, τῆς Παναγίας τοῦ Καζάν, τοῦ Ἁγ. Παύλου, λαμπρὰ προάστεια, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 550 χιλ. κατ. *Κροιστάτη* ἐπὶ μικρᾶς νήσου εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον, λίαν ὀχυρὰ πόλις καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 50 χιλ. κατ. *Φιλιππόρση*, μητρ. τῆς Φιλλανδίας ἔχουσα πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ δύναται νὰ φοιτῶσι καὶ γυναῖκες καὶ 25 χιλ. κατ. παρ' αὐτὴν κεῖται καὶ τὸ ὀχυρὸν φρούριον *Σβεαβοῦργον*. *Δορπάτη* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὸ

πανεπιστήμιόν της. *Ρίγα* παρά τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δύνα, εὐλίμενος, ἐμπορικὴ καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ῥωσσίας εἰς τὴν Βαλτικὴν ἔχουσα 100 χιλ. κατ. *Βίλνα* ἐπὶ τοῦ Βιλία, μητρ. τῆς Λιθουανίας ἔχουσα 50 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/3 εἶνε Ἑβραῖοι. *Γρόδνον* ἐπὶ τοῦ Νιεμένου, παλαιὰ πρωτ. τῆς Πολωνικῆς διαίτης ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Βαρσοβία* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Οὐίστούλα, πρωτ. τῆς Ῥωσικῆς Πολωνίας, ἔχουσα ὠραίας καὶ πλατείας ὁδοὺς, πλῆθος ἀνακτόρων, πολλὰ ἐπιστημονικὰ ἐκπαιδευτήρια, πανεπιστήμιον, σπουδαῖον ἐμπόριον καὶ 251 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/4 εἶνε Ἑβραῖοι. *Λόδση*, ἡ βιομηχανικώτερα πόλις τῆς Πολωνίας ἔχουσα 35 χιλ. κατ.

3) *Χῶραι τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Μαιώτιδος Ἀμυνης*. Ἐπισ. πόλεις *Κισρέβη* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, μητρ. τῆς Βασσαραβίας ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. κατ. *Ὀδησσός*, ἡ ἐμπορικώτερα πόλις τῆς Ῥωσσίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου, ἔχουσα 131 χιλ. κατ. ἐν οἷς εἶνε καὶ πολλοὶ ἔμποροι Ἕλληνες. *Νικολάιεφ* ἐπὶ τοῦ Βούγου, νέα καλῶς οἰκοδομημένη πόλις ἔχουσα εἰς τὰ ἐνδότερα ἀξιόλογον ναυπηγεῖον. Παρ' αὐτὴν ἔκειτο καὶ ἡ ἀρχαία *Ὀλβία*, ἀποικία τῶν Μιλησίων. *Χερσὼν* ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 40 χιλ. κατ. *Συμφερόπολις*, μητρ. τῆς Ταυρίδος ἔχουσα 25 χιλ. κατ. *Σεβαστούπολις*, παράλιος, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις, διάσημος δι' ἣν ὑπέστη πολιορκίαν τὸ 1855—56 ὑπὸ τῶν Γάλλων, Ἀγγλῶν καὶ Σάρδων. *Πουλτάβα*, ἐνταῦθα Πέτρος ὁ μέγας ἐνίκησε τὸ 1709 Κάρολον τὸν 1Β' τῆς Σουηδίας. *Κιεβον* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Δνειπέρου, ἀρχαιοτάτη καὶ ἐπίσημος πόλις τῆς Ῥωσσίας χρηματίσασα καὶ πρωτ. αὐτῆς, νῦν δ' ἔχουσα θεολογίαν ἀκαδημίαν καὶ 70 χιλ. κατ. ἐνταῦθα ὁ μέγας Βλαδίμηρος τὸ 989 ἐδέχθη παρὰ τῶν Βυζαντινῶν ἱερέων τὸ βάπτισμα. *Ταιράγιον* ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τανάϊδος, πόλις ἐμπορικώτατη ἔχουσα 30 χιλ. κατ. ἐντεῦθεν ἐξάγεται πολὺς σίτος διὰ τὴν Εὐρώπην.

4) *Χῶραι τῆς Κασπίας θαλάσσης*. Ἐπισ. πόλεις *Μόσχα* πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Μοσχόβου ποταμοῦ, πρώην πρωτ. τῆς Ῥωσσίας καὶ ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα πλατείας ὁδοὺς, λαμπρὰς οἰκοδομὰς, οἷον τὸ Κρεμλίον, τὴν καλλιτέραν τοῦ κράτους βιομηχανίαν, μέγα ἐμπόριον, πανεπιστήμιον καὶ τὸ θέρος 350 χιλ. κατ. τὸν δὲ χειμῶνα 450 χιλ. *Τοῦλα* πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὰ ὀπλοποιεῖα τῆς ἔχουσα 60 χιλ. κατ. *Καζὰν* πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Βόλγα, ἔχουσα βιομηχανίαν ἀξιόλογον, ἐπίσημον πανεπιστήμιον καὶ 78 χιλ. κατ. *Ἀστραχὰν* ἐπὶ νήσου τοῦ Βόλγα παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικώτατη πόλις ἔχουσα 48 χιλ. κατ.

5) *Χῶραι μεταξὺν Εὐξείνου καὶ Κασπίας θαλάσσης*. Ἐπισ. πόλεις *Αἰκατερινοδόρη*, μητρ. τῶν Κοζάκων τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς βο-

ρείου Κιρκασίας, ἥτις ἀγωνισθεῖσα ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς ὑπετάγη τέλος καὶ ἀπετέλεσε μέρος τῆς Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας. Οἱ δὲ Κιρκάσιοι εἶνε ὀνομαστοὶ διὰ τὴν ὠραιότητά των. *Σταυρόπολις*, μεσόγειος πόλις πρωτ. ὁμων. διοικήσεως. *Δερβέντη*, ὄχυρά καὶ εὐλίμενος πόλις, μητρ. τῆς *Δαγεστάνης*.

Νῆσοι τῆς Ῥωσσίας ἐπίσ. εἶνε εἰς τὴν Βαλτικὴν ἢ *Θεσέλη*· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ἢ *Καλκουέβη* καὶ ἢ *Βαιγάτη*, ἐπισκεπτόμεναι ὑπὸ τῶν Ῥώσων διὰ τὴν ἀλιείαν. Εἰς τὴν Ῥωσίαν ἀνήκει ἔτι καὶ ἢ ΒΔ. τῆς Βαιγάτης κειμένη *Νεῖα Ζέμβλα*, κεκαλυμμένη πάντοτε ὑπὸ πάγων καὶ χιόνος, καὶ μόνον ὑπὸ ἀλιείων καὶ θηρευτῶν Ῥώσων ἐπισκεπτομένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 58700 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κχτ. περὶ τὰ 71 ἑκατ. ὧν περὶ τὰ 5 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ῥωσικὴν Πολωνίαν. Τούτων 59 ἑκατ. εἶνε ὀρθόδοξοι, 3 ἑκατ. ἐν Πολωνίᾳ δυτικοί, 1 1/9 ἑκατ. Ἑβραῖοι, 2 ἑκατ. ἐν Φιννίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ Λουθηρανοί, καὶ 3 1/2 ἑκατ. ἐν Κριμαίᾳ καὶ Καυκάσῳ Τούρκοι καὶ τινες εἰδωλόχτραι· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ῥωσσίας τὰ 50 ἑκατ. εἶνε *Σλάβοι* (Ῥώσοι, Κοζάκοι καὶ Πολωνοί), οἱ δὲ ἄλλοι *Φιλλανδοί*, *Γερμανοί*, *Κιρκάσιοι*, *Ἑλληγες*, *Βλάχοι* καὶ *Ἑβραῖοι*. Κοινὴ δὲ γλῶσσα εἶνε ἢ Ῥωσικὴ, ἐν δὲ τῇ Πολωνίᾳ ὡς καὶ ἐν τῷ δυτικῷ αὐτῆς λαλεῖται ἢ *Πολωνικὴ*.

Τὸ κλίμα τῆς Ῥωσσίας πρὸς μὲν τὸν Πολικὸν κύκλον εἶνε ψυχρότατον καὶ ὁ χειμὼν διαρκεῖ ἐν αὐτῇ 8 μῆνας, πρὸς δὲ τὸ μέσον καὶ τὸ νοτιοδυτικὸν εἶνε ψυχρὸν ὁμοιάζον τῷ τῆς Γερμανίας· ὡσαύτως ψυχρὸν εἶνε καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς παρὰ τὸν Βόλγαν χώρας, τὸ δὲ νοτιανατολικὸν ἔχει θερμώτατον θέρος καὶ δριμύτατον χειμῶνα.

Τὸ δ' ἔδαφος σχεδὸν παντοῦ εἶνε πεδινόν, διακρπτόμενον ὑπὸ λόφων. Καὶ τὸ μὲν βόρειον αὐτῆς (*Πετοχόρας*, *Καρῆς ποτ.* *Λαπωνία*) εἶνε ἄγονον καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητον συχναζόμενον διὰ τὴν θήραν τῶν πολυτίμων γουναρικῶν καὶ τὴν ἀλιείαν, τὸ δὲ ἀνατολικὸν εἶνε δασώδες, τὸ νοτιανατολικὸν τὸ μὲν παρὰ τὴν *Κασπίαν* καὶ τὸν *Οὐράλην* ἔρηρον καὶ ἀλατοῦχον, τὸ δὲ παρὰ τὸν *Εὐξείνον* πόντον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἐρήμων καλουμένων Ῥωσιστὶ στεππῶν, ἐν αἷς κεκαλυμμέναις ὑπὸ χόρτων βόσκουσιν ἄπειρα ποίμνια· εἰς τὸ νότιον ἐν γένει (*Βολινία*, *Παδολία*) καὶ τὸ δυτικὸν ὑπάρχουσι χῶραι δασώδεις παράγουσαι ἀφθονωτάτους δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. τὰ δὲ *Οὐράλια* ὄρη ἔχουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, χαλκοῦ, σιδήρου, ἀλάτων, ἀδαμάντων κλ.

Ἡ γεωργία ἐν Ῥωσίᾳ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη, ἔτι δὲ ἡ κτηνοτροφία τῶν βοῶν, προβάτων, ἵππων, καμήλων καὶ ἡ ἀλιεία εἰς τὸν *Εὐ-*

ξεινον πόντον και εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, ὅθεν ἐξάγεται πλήθος ἰχθύων και τὸ αὐγοτάραχον. Ὡσαύτως δὲ και τὸ ἐμπόριον εὐκολυνόμενον ὑπὸ πλήθους πλευστῶν ποταμῶν και διωρύγων. Σιδηροδρόμους ὅμως δὲν ἔχει εἰσέτι ἡ Ῥωσσία ἀναλόγους τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἐκτάσεως. Καὶ ἡ βιομηχανία δὲ κίμνει ἤδη μεγάλας ἐν αὐτῇ προόδους· ἡ δὲ παιδεία εἰς μὲν τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν εἶνε λίαν διαδεδομένη, ἀλλ' ὁ λαὸς εὐρίσκεται εἰσέτι εἰς τὴν ἐσχάτην βαρβαρότητα.

Εἰς τὴν Ῥωσσίαν ὑπόκεινται ἔτι ἐκτεταμέναι χῶραι τῆς Ἀσίας, ἡ Καυκάσιος Ῥωσσία και ἡ Σιβηρία (11 ἑκατ. κατ.).

ΑΣΙΑ.

Ἡ Ἀσία, κατέχουσα τὸ ΒΑ. τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσσίας, τοῦ Εὐξείνου, τῆς Προποντίδος, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τῆς Ἀφρικῆς και τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Αὕτη διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς 11 μέρη· τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν (Σιβηρίαν και Καυκάσιον Ῥωσσίαν), τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν, τὸ Βελουτχιστάν, τὸ Τουρκιστάν, τὴν Κίνα ἢ Σινικὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν Ἰνδοκίνα, τὸ Ἰνδοστάν και τὴν Ἀραβίαν.

Θάλασσαι αὐτῆς ὑπὸ μὲν τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματιζόμεναι εἶνε ἡ Βερίγγειος θάλασσα πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, ἡ Ὀχοτσικὴ ΝΑ. τῆς Σιβηρίας· ἡ Ἰαπωνικὴ πρὸς Δ. τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων· ἡ Καίρινη και ἡ Κουαίη θάλασσα πρὸς Α. τῆς Κίνας, και ἡ Σινικὴ θάλασσα πρὸς Α. τῆς Ἰνδοκίνας. Ὑπὸ δὲ τῆς Μεσογείου ὁ Εὐξείνιος Πόντος, ἡ Προποντίς, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, και τὸ Συρικὸν πέλαγος πρὸς Δ. τῆς Συρίας.

Κόλποι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Ὀβιος εἰς τὸν Βορ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Τογγίνου και ὁ Σιαμικὸς εἰς τὴν Σινικὴν θάλασσαν· ὁ Βεγγαλικὸς μεταξύ τῶν Ἰνδιῶν· ὁ Ὀμανικὸς πρὸς Δ. τοῦ Ἰνδοστάν· ὁ Περσικὸς μεταξύ Ἀραβίας και Περσίας· ὁ κόλπος τοῦ Ἀδένου πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας· ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα μεταξύ Ἀραβίας και Ἀφρικῆς.

Πορθμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Βερίγγειος ἐνώμων τὸν Βόρειον μὲ τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ τῆς Μαλάκας μεταξύ τῆς Ἰνδοκίνας και τῆς Σουμάτρας· ὁ Ὀρμουζιός, ἐνώμων τὸν Περσικὸν μὲ τὸν Ὀμανικὸν κόλπον· ὁ τοῦ Βαβελ-μανδέβ, ἐνώμων τὸν κόλπον τοῦ Ἀδένου μὲ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν· Ἰσθμὸς δὲ μόνος εἶνε ὁ τοῦ Σουέζου (Ἀρσινόης) ἐνώμων τὴν Ἀσίαν μὲ τὴν Ἀφρικὴν.

Χερσόνησοι. Ὑπὸ τῶν κόλπων τούτων, εἰσχωρούντων βαθέως εἰς τὴν ξηράν, σχηματίζονται αἱ ἐξῆς χερσόνησοι· ἡ *Μικρὰ Ἀσία* (Ἀνατολή) καὶ ἡ *Αραβία* εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἀσίας· τὸ *Ἰνδοστάν*, ἡ μεγαλειτέρα χερσόνησος τῆς Ἀσίας καὶ ἡ *Ἰνδοκίνα* μετὰ τῆς *Μαλάκας* πρὸς Β. τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· ἡ *Κορέα* εἰς τὸ Α. τῆς Κίνας καὶ ἡ *Καμποσιάντικα* εἰς τὸ Α. τῆς Σιβηρίας.

Ὅρη καὶ πεδιάδες. Καθ' ἅπασαν τὴν Ἀσίαν εἰς κορμὸς ὀρέων ὑπάρχει ἐκτεινόμενος ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τῆς Κίτρινης θαλάσσης καὶ περιλαμβάνων πολλὰς πεδιάδας.

Καὶ πρὸς ἀνατολὰς μὲν τῶν Οὐραλίων ὀρέων ἐξαπλοῦται ἡ μεγάλη *Σιβηρικὴ πεδιάς*· νοτιοδυτικῶς δὲ ταύτης πρὸς τὴν *Κασπίαν* ἐκτείνεται ἡ πεδιάς τοῦ *Τουρκεστάν*, οὗσα περίπου τὸ τρίτον τῆς Σιβηρικῆς πεδιάδος· πρὸς Ν. δὲ ταύτης ἄρχονται τὰ ἠφαιστειώδη ὄρη τῆς *Μηδίας* καὶ *Ἀρμενίας*· *Αραράτ* (3350 μέτρ.), τὰ ὄρη τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας*, ὧν ἐπισημώτερον εἶνε ὁ *Ταῦρος* (4 χιλ. μέτρ.). Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τοῦ *Αραράτ* κεῖται ἡ *Ἀρμενικὴ πεδιάς* ὀριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ὄρους *Ἰνδοκούχου* καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῶν *Ἰνδοπερσικῶν* ὀρέων. Τὰ ὄρη ταῦτα ἐνούμενα σχηματίζουν κόνεον, ἐξ οὗ ἐκτείνονται πάλιν τὰ *Ἰμαλάια* (*Ἰμαος*) τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς (8840 μέτρ.).

Πρὸς Β. τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνονται ἀλλεπαλλήλως τέσσαρες ὑψηλαὶ πεδιάδες μετὰ σειρῶν ὀρέων, ἡ *Θιβετικὴ* (3250 μέτρ.), ἡ *Βουχαρική*, ἡ *Ταταρική* καὶ ἡ *Μογγολικὴ* πεδιάς. Πρὸς Β. δὲ τούτων ἐκτείνονται τὰ *Ἀλτάια* ὄρη (3600 μέτρ.).

Κεχωρισμένα δ' ὄρη τῆς Ἀσίας εἶνε τὰ *Οὐράλια* (1950 μέτρ.), χωρίζοντα τὴν *Εὐρώπην* ἀπὸ τῆς Ἀσίας· ὁ *Καύκασος* (5600 μέτρ.) μετὰ τῆς *Εὐξείνου* καὶ *Κασπίας*· τὰ ὄρη τῆς *Σιβηρίας* καὶ τῆς *Καμποσιαντικῆς*· οἷον τὰ *Σαϊανικά*, τὰ *Ἰαβλορόια*, τὰ *Ἀλτάια* καὶ τὰ *Σταροβόια*· τὰ ὄρη τῆς *Συρίας*· *Λίβαρος* (2500 μέτρ.), *Ἀντιλίβαρος* (1350 μέτρ.) καὶ τὸ *Σινᾶ* (2 χιλ. μέτρ.). Πρὸς Α. τούτων ἐκτείνεται ἡ *Μεσοποταμία*, τῆς ὁποίας τὸ νότιον λέγεται *Συρία* καὶ *Αραβία* ἔρημος, οὗσα ἀμώδης καὶ ἀκαρπός. Πρὸς Ν. ταύτης ἐκτείνονται τὰ *Αραβικὰ ὄρη* (1680 μέτρ.) φθίνοντα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου.

Πρὸς Ν. δὲ τῶν *Ἰμαλαίων* ἐκτείνεται ἡ μεγάλη *Ἰνδικὴ πεδιάς*, ἥτις εἰς μὲν τὰ ἀνατολικά ἔχει πολλὰ ὕδατα καὶ εἶνε λίαν εὐφορός, εἰς δὲ τὰ δυτικά εἶνε ἀνυδρὸς καὶ ἔρημος· ἐν αὐτῇ δ' ἐκτείνονται ἐκ τοῦ Α. πρὸς τὸ ΝΔ. τὰ *Γαταῖα* ὄρη (2200 μέτρ.).

Ποταμοί. Ἐκ τῶν ὀρέων τούτων πηγάζουσιν ἅπαντες οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀσίας, ὁ *Ὄβις*, ὁ *Ἰερσίας* καὶ ὁ *Λέρας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ *Ἀμούρ*, ὁ *Ὀάγγρος* (Κίτρινος), ὁ *Ἰανοκιάνγγρος* (Κυανοῦς) καὶ ὁ *Καμβόιος* ἢ *Μεκόγγος* εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἐκβάλλει ὁ *Βραμαπούτρας*, ὁ *Γάγγης*, ὁ *Ἰν-*

δόα, ὁ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον οἱ μικροὶ ποταμοὶ Ὀρόντης, Ματάνδρος καὶ Ἐρμος (α).

Λιμναι δ' αὐτῆς ἄξιαι λόγου, εἰς τὰς ὁποίας χύνονται καὶ τινες μεγάλαι ποταμοί, εἶνε ἡ Κασπία θάλασσα, ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου· ἡ Ἀσφαλιτικὴ (Νεκρὰ θάλασσα) εἰς τὸ Ν. τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας· ἡ Βάρη καὶ ἡ Οὐρμία εἰς τὴν Ἀρμενίαν· ἡ Ἀράλη πρὸς Α. τῆς Κασπίας· ἡ Βαϊκάλη ἐπὶ τῶν Ἀλταίων ὄρεων· ἡ Κουκουνώρη εἰς τὴν Κίαν.

Ἀκρωτήρια αὐτῆς ἐπισ. εἶνε τὸ Βαβελ-μαρδέβ πρὸς Ν. τῆς Ἀραβίας, τὸ Μόκαδον πρὸς Α. τῆς Ἀραβίας, τὸ Κομορῖνον πρὸς Ν. τοῦ Ἰνδοστάν, ἡ Ρωμαρία πρὸς Ν. τῆς Ἰνδοκίνας, τὸ Ἀνατολικὸν πρὸς Α. τῆς Σιβηρίας, καὶ τὸ Βόρειον ἢ Σεβεροβοστοκρόιον εἰς τὸ ΔΒ. τῆς Σιβηρίας.

Ἐν τοῖς παραλλοῖς τῆς Ἀσίας ὑπάρχουσι πλῆθος νήσων· τούτων ἐπισ. εἶνε εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν ἡ Νέα Ζέμβλα καὶ αἱ τῆς Νέας Σιβηρίας· εἰς δὲ τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αἱ Κοριλαί, ἡ Σαχαλιάρη, αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι, ἡ νῆσος Φορμόζα καὶ ἡ Αἰράνη· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ Ἀδαμάραι, αἱ Νικοβάρειοι, ἡ Κενδλάρη, αἱ Μαλδίβαί καὶ αἱ Λακεδίβαί· καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Λέσβος, ἡ Χίος, τὰ Ψαρά, ἡ Σάμος, ἡ Πάτμος, ἡ Κῶς, ἡ Ρόδος, ἡ Κάρπαθος, ἡ Κῶσος, ἡ Κύπρος κλ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσίας μεθ' ὅλων τῆς τῶν νήσων εἶνε 420000 τετρ. μυρ. Κατὰ δὲ τὸ κλίμα δύναται νὰ διαιρηθῇ εἰς τρία, καὶ αἱ μὲν εἰς τὸ δυτικὸν αὐτῆς χῶραι, ἐὰν ἦνε παράλιο ἢ χαμηλαὶ πεδιάδες, ἔχουσι κλίμα θερμὸν καὶ οὐχὶ πλουσίαν βλάστησιν, ἐὰν δὲ ὄροπέδια, ἔχουσι καύσωνα τὸ θέρος ἀφορρητὸν καὶ ψυχὸς μέγιστον· καὶ τέλος ἐὰν ἦνε εὐδροὶ κλιμακωταὶ παραλλοὶ ὄρεων, ἔχουσι κλίμα εὐκραές καὶ παράγουσιν ὄρεινους καρπούς. Εἰς ταύτας τὰς χῶρας πίπτει μόνον βροχὴ, καὶ εἰς τὸν Εὐξείνιον, τὴν Κασπίαν καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Τουρκεστάν βροχὴ καὶ χιῶν. Ζῷα δὲ τῆς ζώνης ταύτης εἶνε οἰκιακὰ μὲν ἵπποι, κάμηλοι, βοῦς κτλ. ἄγρια δὲ γαζέλλαι, ὄναγροι, στρουθοκάμηλοι, λέοντες, ὕαιναί, θῶες, ἄρκτοι, βούβαλοι καὶ ἔντομα ἀκρίδες.

Αἱ δὲ εἰς τὸ νοτιανατολικὸν τῆς Ἀσίας χῶραι αἱ μὲν εἰς τὰς παραλλοὺς καὶ εἰς τὰς χαμηλὰς πεδιάδας (Ἰνδία, Κίνα) ἔχουσι κλίμα θερμὸν, δένδρα κολοσσιαία, φοίνικας, διάφορα ἀρώματα, φυτὰ ὑπερμεγέθη καὶ ἀνάλογα οἰκιακὰ ζῷα, βοῦς, καμήλους, ἐλέφαντας, καὶ ἄγρια, τίγρεις, λέοντας, πάνθηρας, ῥινοκέρους, κάπρους καὶ ὑπερμεγέθη ἕρπετά· τὰ δὲ ὄρεινά τῶν χωρῶν τούτων ἔχουσι κλίμα εὐκραές καὶ ὄρεινά προϊόντα καὶ ζῷα.

(α) Ἴδε αὐτοὺς ἐν τῇ χάρτῃ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

Εἰς δὲ τὴν ὑψηλὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν (Ἰμαλαΐα) τὸν χειμῶνα διὰ τὸ ψυχρὸς παύει ἡ βλάστησις, τὸ δὲ ἔαρ ἡ βλάστησις εἶνε ζωηρὰ, ἀλλ' ἐπερχομένου μετ' οὐ πολὺ τοῦ θέρους καταστρέφεται, καὶ μόνον ἀντέχει ὅπου ὑπάρχουσιν ὕδατα πρὸς πότισιν.

Τὰ δὲ βόρεια τῆς Ἀσίας (Σιβηρία καὶ τὰ παρ' αὐτὴν ὄρη) ἔχουσι ψυχρὸς τὸν χειμῶνα δριμύτατον καὶ θερμώτατον σύντομον θέρους, ἐνεκα τοῦ ὁποῦ ἡ βλάστησις καὶ ἡ ὠρίμανσις τῶν φυτῶν εἶνε ταχυτάτη. Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα καὶ τίγρεις, πάνθηρες καὶ ἄλλα ἄλλων κλιμάτων ζῶα· ἴδια δὲ ζῶα τῆς χώρας εἶνε τὰ αἰσυροφόρα (τῶν γουναρικῶν). Εἰς ταύτας δὲ τὰς χώρας πίπτει βροχὴ καὶ χιῶν, καὶ εἰς τὰ βορειότατα μόνον χιῶν.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς λογιζόνται ὑπὲρ τὰ 715 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τρεῖς φυλάς, τὴν Καυκασίαν, τὴν Μογγολικὴν καὶ τὴν Μαλαϊκὴν. Καὶ εἰς μὲν τὴν Καυκασίαν ἀνήκουσιν οἱ Ἴνδοί, οἱ Πέρσαι, οἱ Καυκάσιοι, οἱ Σύροι, οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἕλληνες· εἰς δὲ τὴν Μογγολικὴν οἱ Μογγόλοι, οἱ Μανσχοῦροι, οἱ Σῖναι, οἱ Ἰάπωνες, μέρος τῶν Ἰνδοσινῶν, οἱ Τάταροι, οἱ Τοῦρκοι, οἱ Τουρκομάνοι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Σιβηρίας, καὶ εἰς τὴν Μαλαϊκὴν διάφοροι λαοὶ κατοικοῦντες τὸ νότιον τῆς Ἰνδοκίνας.

Εἰς τὸ δυτικὸν τῆς Ἀσίας ἐπικρατεῖ ὁ Μωαμεθανισμὸς· οἱ δ' ἐν Ἀσίᾳ χριστιανοὶ εἶνε ὀλιγάριθμοι κατοικοῦντες τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Καυκάσιον Ῥωσσίαν, τὴν Σιβηρίαν καὶ τὴν Ἰνδικήν. Εἰς τὴν Ἰνδικὴν ὁμοῦς ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ τοῦ Βούδα (α), ἀλλὰ καὶ ἡ τοῦ Βράμα. Βουδιστὰι δὲ εἶνε καὶ οἱ κάτ. τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας, ἀλλὰ πλὴν ταύτης ἐν τῇ Κίνᾳ πολλοὶ εἶνε καὶ οἱ πρεσβεύοντες τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφουκίου, ὡς καὶ ἐν Ἰαπωνίᾳ ἐν ἣ πολλοὶ εἶνε καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς σιντολατρίας. Ἐν τέλει δὲ σημειωτέον ὅτι ἐν Περσίᾳ καὶ Ἰνδοστάν ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Ζωροάστρου.

Πανταχοῦ τῆς Ἀσίας ἐπικρατοῦσι δεσποτικὰ πολιτεύματα· ὅπου δ' ὁμοῦς οἱ λαοὶ εἰσέτι ζῶσι νομαδικὸν βίον ἐκεῖ διατηροῦνται πατριαρχικαὶ ἡγεμονίαι.

Εἰς τὴν Ἀσίαν τὴν ἄλλοτε ἐστίαν τοῦ πολιτισμοῦ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς εὐρίσκειται εἰς τὸ ὑψιστον βαθμὸν τῆς βαρβαρότητος· οὔτε γράμματα σχεδὸν οὐτ' ἐπιστῆμαι εἰς αὐτὴν ἀπαντῶνται, εἰ μὴ εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὸ Ἰνδοστάν, τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Ἐν γένει δὲ ὁ βίος τῶν Ἀσιανῶν εἶνε γεωργικὸς ἢ νομαδικός, καὶ μόνον τὰ νότια καὶ νοτιανατολικά αὐτῆς μέρη ἔχουσι τέχναις, ἀξιοτάτων βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον.

(α) Ὁ Β ο Ὑ δ α ς, υἱὸς ἡγεμόνος Ἰνδοῦ, ἔζη περὶ τὸ 1000 π. Χ. Αὐτὸς ἐπιμοσίευσεν νέας διδασκαλίας, ἐνώσας εἰς αὐτὰς καὶ τὰ γενικώτερα δόγματα τοῦ Βράμα, δὲν θέλει ὁμοῦς νὰ διαιρῶνται οἱ Ἴνδοι εἰς φυλάς. Ἡ δὲ θρησκεία

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ.

Ἡ Ἀσιατικὴ Ρωσσία συνίσταται ἐκ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Κεντρικῆς Ρωσσίας.

ΣΗΜ. Ἡ Σιβηρία, κατοικουμένη τὸ πάλαι ὑπὸ Σκυθῶν καὶ Μογγόλων, ἐγένετο γνωστὴ περὶ τὰ τέλη τοῦ 16^{ου} αἰῶνος, ὅτε οἱ Ῥώσσοι χάριν τῶν γουναρικῶν εἰσέδυσαν εἰς αὐτὴν καὶ ἐκυρίευσαν τὴν ἀπέραντον ταύτην χώραν. Ἐἶτα δὲ κατὰ μικρὸν κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥώστων ἡ Τουρκικὴ, ἡ Περσικὴ καὶ ἡ ἀνεξάρτητος Ἀρμενία καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1858 οἱ Ῥώσσοι προσέθεσαν εἰς τὴν χώραν τῶν ἄπασαν τὴν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ἀμοῦρ χώραν, ἧτοι τὸ βορεῖον καὶ ἀνατολικὸν τῆς Μανγχορίας, σημαντικὰς χώρας τῆς Μογγολίας καὶ τοῦ Τουρκεστάν καὶ ἄπασαν τὴν νῆσον Σακαλίανου. Κατακτηθεῖσης δ' ὑπ' αὐτῶν καὶ τῆς χώρας τοῦ Καυκάσου ἔπαυσε πλέον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὁ ἀτελεῦττος ἐκεῖνος ἄριστος πόλεμος τῶν Ῥώστων κατὰ τῶν αὐτοχθόνων.

ΣΙΒΗΡΙΑ.

Μῆκ. Α. 48° 36' — 185° Δ.

Πλάτ. Β. 43° — 78° 5'.

Ἡ Σιβηρία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κίνας καὶ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βεργγείου, τῆς Ὀχοτοσικῆς καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Οὐράλιων ὄρεων.

*Ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε πρὸς Δ. τὰ Οὐράλια (πάλαι Ὑπερβόρεια ὄρη), πρὸς Ν. τὰ Ἀλταία (πάλαι Ἀννίβα), εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τὰ Ἀλτάραια, τὰ Ἰαβλορόια ἢ Σταροβόια. Ἐν δὲ τῇ Καυκασίᾳ ὑπάρχει τὸ φοβερὸν ἠραιστειὸν Κ.λιουτσεσκόιον (5000 μέτρ.).

Ποταμοὶ ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ὁ *Ὄβις (3 χιλ. χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἀλταίων ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον ὁ Ἰενεσίας (3500 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τοῦ *Ὄβιος καὶ ῥέων πρὸς Β. ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμώνυμόν του κόλπον ὁ Λένας

τοῦ Κοβουκίου φιλοσόφου τῶν Σινῶν εἶνε μᾶλλον καθαρὸς θεῖσμός· διότι ὁὐκ ἔχει ναοὺς οὔτε εἰκόνας, ἀλλ' ἐπιβάλλει εἰς τοὺς πιστοὺς μόνον τὴν τήρησιν τῶν ἐθνικῶν ἐντολῶν καὶ τὴν λατρείαν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς φύσεως.

Ὁ δὲ Βράμας θεωρεῖται ὅτι ὑπῆρξεν ποτε νομοθέτης τῶν Ἰνδῶν, ἡ δὲ ὀρθόδοξία αὐτοῦ πρεσβεύει ἐν ὕψιστον ὄν καλούμενον Παραβράμαν, ὅπερ μεταδίδει τῆς δυτικῆς του εἰς τὸν Βράμαν, Βισνοῦ καὶ Σχίβαν, τοὺς ἐπιφορετισμένους τὴν διοίκησιν τοῦ παντός· καὶ ὁ μὲν Βράμας ἐπιστατῆς εἰς τὴν γῆν, ὁ δὲ Βισνοῦ ἐπὶ τοῦ αἵρος καὶ ὁ Σχίβας ἐπὶ τοῦ πυρός. Οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Βράμαν παραδέχονται τὴν μετεμψύχωσιν, λατρεύοντες πλῆθος ζώων, ἐν οἷς καὶ τὴν ἀγελάδα· τὸν δὲ Γάγγην θεωροῦσιν ἐπίσης ἱερὸν καὶ πιστεύουσιν ὅτι οἱ ἐν αὐτῇ λουόμενοι καθαρίζονται ἀπὸ παντός μιάσματος.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανοῦσεια"

00 χιλιομ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Δ. τῆς λίμνης Βαϊκάλης ἔδων πρὸς Β. ἐκβάλλει ἀπέναντι τῶν νήσων τῆς Νέας Σιβηρίας *Λίμας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Στανοβοίων ὄρεων ἐκβάλλει εἰς Βόρ. ὠκεανόν. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ὑπάρχει ἔτι καὶ ἡ λίμνη Βαϊκάλη ἔχουσα περιφέρειαν ὑπὲρ τὰ 200 χιλιομ. καὶ ὁμοιάζουσα μᾶλλον μεθ' ἄλλων.

Ἡ Σιβηρία διαιρεῖται εἰς *Ανατολικὴν* καὶ *Δυτικὴν Σιβηρίαν*. Ἡ ἀυτῆς πόλεις μεθ' ὁμων. νομοὺς εἶνε *Τοβόλσκη* ἐν τῷ μέσῳ μετὰ τῆς πεδιάδος, πρωτ. ὅλης τῆς Σιβηρίας καὶ ἡ μεγαλειτέρα αὐτῆς εἶνε ἔχουσα 28 χιλ. κατ. καὶ οὕσα ἡ ἀποθήκη τῶν ἐμπορευμάτων εἰς τὴν Σιβηρίαν καὶ τῆς Κίνας. *Τόμσκη*, ὡραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τοῦ Ὄβιος, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. *Τουρκιστάν*, γρ. τοῦ πρό τινων ἐτῶν προσαρτηθέντος εἰς τὴν Σιβηρίαν *Τουρκιστάν*. *Κιάρχα* πρὸς Ν. τῆς Βαϊκάλης ἀπέναντι τῆς Σινικῆς πόλεως *Σματχίνης* ἐνταῦθα γίνεται ἅπαν τὸ ἐμπόριον τῆς Ρωσσίας μετὰ τῆς Κίνας. *Νερσιχίνσκη* πρὸς τὴν Κίναν, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 5 χιλ. κατ. καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ μολύβδου, ὅπου ἐργάζονται ἔτι πᾶς 2 χιλ. ἐξορίστων. *Οχότσκη*, μικρὰ καὶ εὐλίμενος πόλις εἰς τὸν Ὄβιον. Ἐκβάλλει εἰς τὸν ὠκεανόν. *Πετρόπανδος* ἐπὶ τῆς Καμτσιατικῆς ἔχουσα 8 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ἀνήκουσιν αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Κουριλῶν*, ἡ *Σακαλιάρη* καὶ ἄλλαι μικρότεραι νῆσοι, εὐρισκόμεναι εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν.

ΚΑΥΚΑΣΙΟΣ ΡΩΣΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 34° 50'—48° 25'.

Πλάτ. Β. 38° 50'—45°.

Ἡ Καυκάσιος Ρωσσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Καυκάσου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσημα εἶνε ὁ *Καύκασος*, ἐξαπλούμενος καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης. *Ποταμοὶ* δ' ἐπίσης εἶνε ὁ *Κύρος*, ὅστις δεχόμενος τὸν *Αράξην* ἐκβάλλει εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· ὁ *Ριόνης* (πάλαι *Φάξις*), ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου.

Ἡ πόλις αὐτῆς εἶνε *Τιφλίς* εἰς τὴν Γεωργίαν ἐπὶ τοῦ Κύρου ποταμοῦ, πρωτ. τῆς Καυκασίου Ρωσσίας ἔχουσα θερμὰ θειοῦχα ὕδατα, μέγα ἐμπόριον καὶ μάλιστα γουναρικῶν καὶ 60 χιλ. κατ. *Εριβαν*, μητρ. τῆς Ρωσικῆς Περσίας ἔχουσα 12 χιλ. κατ. *Βακού*, ὁμοιάζουσα καὶ εὐλίμενος εἰς τὴν Κασπίαν ἔχουσα μετὰ τοῦ *Ἀστραχάν* ἀξιο-

λογον ἐμπόριον καὶ 13 χιλ. κατ. Πέριξ αὐτῆς ἀναβλύζει πολὺ πετρέλαιον· διὸ καὶ ὑπὸ τῶν Περσῶν θεωρεῖται ἱερὰ πόλις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσσίας εἶνε ὑπὲρ τὰς 165 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς μὲν Σιβηρίας, ἐχούσης ἔκτασιν μεγαλύτεραν τῆς Εὐρώπης, 6 1/2 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μωαμεθανοὶ καὶ βουδισταί, τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας 4 1/2 ἑκατ. χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, Ἀρμένιοι καὶ μωαμεθανοί. Τὰ δυτικὰ τῆς Σιβηρίας εἶνε μᾶλλον κατοικημένα, καὶ παρὰ μὲν τὴν Βαϊκάλην κατοικοῦσιν οἱ Βουραῖται, μογγολικῆς καταγωγῆς, πρὸς Β. δὲ τούτων οἱ Τουγγούσοι, νομαδικὸς λαὸς, πρὸς Α. δὲ οἱ Κοράκοι, καὶ πρὸς τὸν Βόρ. ὠκεανὸν οἱ Ἰακουτοὶ καὶ οἱ Σαμογέται, ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας· τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας τὰ Α. κατοικοῦσιν οἱ Λέσγιοι, τὰ ΒΔ. οἱ Κιρκάσιοι, ἀμφότεροι μωαμεθανοί, καὶ τὸ νότιον οἱ κάτ. τῆς Γεωργίας, ἔτι δὲ Ἀρμένιοι, Τάταροι καὶ Πέρσαι.

Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας, καλυπτομένης ὑπὸ πάγων καὶ ἀδιαβάτων ἑλῶν, εἰς τὰ βόρεια εἶνε ψυχρότατον· διότι τὰ πρὸς νότον ὄρη ἐμποδίζουσι τοὺς νοτίους ἀνέμους νὰ πνέωσιν εἰς αὐτήν. Ἐνταῦθα ὁ χειμὼν εἶνε δριμύτατος, διαρκῶν 9—10 μῆνας, καὶ τὸ θέρος σύντομον καὶ θερμότατον. Ἡ Σιβηρία ἔχει μεγάλα δάση καὶ ἐρήμους καλουμένας στέππας, ἐν αἷς πλανῶνται πλῆθος ἀγρίων ζῴων, θηρευομένων διὰ τὰ πολῦτιμα γουναρικά των· ἀλλ' εἰς τὰ καλλιεργούμενα μεσημβρινὰ μέρη παράγονται γεννήματα, κίβναβις, γεωμήλα, ῥαβέντιον κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλοὺς λειμῶνας, ὅπου τρέφονται πλῆθος βένων, βοῶν, καμήλων, ἵππων, πραβάτων κτλ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, πλατίνης, ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, λιθανθράκων καὶ πολυτίμων λίθων.

Τῆς δὲ Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ μάλιστα τῆς Γεωργίας τὸ κλίμα εἶνε γλυκὺ καὶ τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον· ὅθεν ἐνταῦθα παράγεται ἔλαιον, οἶνος, βάμβαξ, λίνον, ὀρῦζιον, σῦκα κτλ. ζῶα δ' ἔχει ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα κτλ. ὡσαύτως δ' ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀφθονα μέταλλα καὶ μάλιστα σίδηρον.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ.

Μῆκ. Α. 23° 40'—47°.

Πλάτ. Β. 30° —42°.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία κειμένη εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας καὶ τοῦ Εὐξείνου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀραβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Περσίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Προποντιδος, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

ΗΜ. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ὑπῆρξεν ἡ κοίτις τῶν ἀρχαιοτάτων βασι-
 τῶν τοῦ κόσμου· καὶ ἐν μὲν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἔκμασαν τὰ βασίλεια τῶν
 Συρίων καὶ Βαβυλωνίων, ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ τὸ βασίλειον τῶν Ἑβραίων,
 τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ τὰ βασίλεια τῶν Λυδῶν καὶ τῶν Τρώων, καὶ κατὰ τὰ
 ἄλλα αὐτῆς αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι. Ταῦτα πάντα ὑπέκυψαν τὸ 550
 ἔ. ὑπὸ τοὺς Πέρσας, εἶτα δ' ὑπὸ τοὺς Ἑλληνας διὰ τοῦ μεγάλου Ἀλε-
 ξάνδρου, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους καὶ τοὺς Γραικορωμαίους, εἶτα
 τοὺς Ἀράβας καὶ δι' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους, εἰς οὓς ἅπαντα ἡ χώρα
 καίεται μέχρι σήμερον.

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία διαιρεῖται εἰς 6 μεγάλα μέρη, τὴν Μικρὰν
 Ἀσίαν (Ἀνατολήν) πρὸς Δ. τὴν Ἀρμενίαν εἰς τὸ ΒΑ. τὸ Κουρδιστὰν
 πρὸς Ν. τὸ Ἀ. τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὸ Ἰρακ-αραβὶ εἰς τὸ ΝΑ. καὶ τὴν
 Ἰνδο-κίην πρὸς Ν. (α).

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπίσ. καταβαίνοντα ἐκ τοῦ Καυκάσου εἶνε τὸ ἤφαι-
 τειώδες Ἀραράτ (5250 μέτρ.) ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, ὅπου ἐστάθη ἐπὶ τοῦ
 ἰτακλισμοῦ ἡ κιβωτὸς τοῦ Νῶε· τούτου συνέχεια εἶνε εἰς τὰ ΝΔ. ὁ
 ἄβρος (4700 μέτρ.), διαιρούμενος εἰς Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικὸν Ταῦ-
 ρον· οὗτος ἐκτεινόμενος πρὸς Δ. τῆς Μικρᾶς Ἀσίας σχηματίζει τὰ ἰ-
 στωρικὰ ὄρη Τμῶλον, Σίπυλον καὶ Ἴδην· τούτων συνέχεια εἶνε ὁ
 ἄβρος (3000 μέτρ.) πρὸς Α. τῆς Μεσογείου, ἐπίσημός ποτε διὰ
 τὴν κέρους του, καὶ ὁ ἀπέναντι αὐτοῦ κείμενος Ἀρτιλβάρος, τοῦ
 ἰστωίου κλάδοι εἶνε τὸ Θαβῶρ καὶ ὁ Κάρμηλος.

Ἡ Ποταμοὶ ἐπίσημοι αὐτῆς εἶνε ὁ Ἰρις καὶ ὁ Ἄλως, ἐκβάλλοντες εἰς
 τὸν Εὐξείνιον Πόντον· ὁ Σχάμαρδρος, ποταμὸς τῆς Τροίας ἐκβάλ-
 λων εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὁ Ἔρμος, εἰς ὃν χύνεται ὁ Πακτωλός,
 καὶ ὁ Μαλαρδρος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· ὁ Κύδρος,
 ἰσθμίου λουστῆς ἠσθένησεν ὁ Μεγ. Ἀλέξανδρος, καὶ ὁ Ὀρόρτης, ἐκβάλ-
 λωντες εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ Εὐφράτης (1750 χιλιομ. μῆκ.) καὶ ὁ
 Τίγρις (1300 χιλιομ. μῆκ.) πηγάζοντες ἐκ τοῦ Ἀραράτ, ἀμφοτέροι
 ἰσθμίου ὀρητικοὶ ποταμοὶ καὶ διαρρέοντες τὴν εὐφορωτάτην χώραν
 τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας τὴν καλουμένην Μεσοποταμίαν, ἐνοῦνται
 ἐπὶ τὴν ἐκβολὴν των ὑπὸ τὸ ὄνομα Χατταλ-χαράβ καὶ ἐκβάλλουσιν
 εἰς τὸν Περσικὸν Κόλπον.

Ἡ Αἰμναί ἐπίσ. αὐτῆς εἶνε ἡ Βάρη ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἡ μεγαλειτέρα τῶν
 ἰσθμίου τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἔχουσα πικρὸν καὶ ἀλμυρὸν ὕδωρ·
 ἡ Ἀσφαλτίτις ἡ Νεκρὰ Θάλασσα εἰς τὰ ΝΔ. ἔχουσα καθαρὸν, ἀλλὰ
 πικρὸν, ἀλμυρὸν καὶ βαρύτερον ὕδωρ τοῦ τῆς θαλάσσης. Παρ' αὐτὴν ἔ-
 νοῦνται αἱ πόλεις Σόδομα καὶ Γόμορα· εἰς τὴν λίμνην ταύτην χύνε-
 ται καὶ ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία. Ἐπίσ. πόλεις αὐτῆς εἶνε Σκούταρι (πάλαι Χρυσόπο-

(α) Διοικητικῶς δὲ διαιρεῖται αὕτη εἰς 18 βασίλεια ἢ διοικήσεις.

λις) ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ πρόσκειται αὐτῆς θεωρουμένη, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Νίκαια πρὸς Ν. ἐπίσημος διὰ τὴν ἐνταῦθα συγκροτηθεῖσαν τὸ 325 μ.Χ. ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον. Προὔσα ΝΔ. ἐπὶ τερπνῆς θέσεως πρὸς τὸ ὄρος Ὀλυμπον, πρωτ. τῶν βασιλείων τῆς Βιθυνίας καὶ τὸν 14—15 αἰῶνα τῶν Τούρκων, ἔχουσα θερμὰ ὕδατα, ὀρύγματα σπηλίου, (ὅθεν κατασκευάζονται αἱ κεφαλαὶ τῶν καπνοσωληγῶν), ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Οὐ μακρὰν δ' αὐτῆς κείται καὶ ὁ Γρατικός, ὅπου τὸ πρῶτον ἐνίκησε τοὺς Πέρσας ὁ Μέγ. Ἀλέξανδρος. Κιουτάχεια (πάλαι Κοτυάειον) πρὸς Ν. ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Κιουτάχεια ΝΔ. παράλιος καὶ πλουσία πόλις, ἐπίσημος διὰ τὸ φιλόμουσον τῶν κατοίκων τῆς, ἔχουσα Ἑλλ. Γυμνάσιον. Πέργαμος πρὸς Ν. ἀρχαία πόλις. Φώκαια, ἀρχαία παράλιος πόλις, μητρ. τῆς ἐν Γαλιεῖ πόλεως Μασσαλίας.

Σμύρνη, ἀρχαία, παράλιος καὶ ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἔχουσα 150 χιλ. κατ. Ἑλλ. Γυμνάσιον καὶ ἀξιόλογα νοσοκομεία. Ἀϊθίνιον πρὸς Ν. παρὰ τὸν Μαϊάνδρον, ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα βιομηχανίαν ταπήτων καὶ 30 χιλ. κατ. Πρὸς Ν. τῆς Σμύρνης κείνται αἱ ἄλλοτε διάσημοι πόλεις Κλαζομεναί, Ἐρφεσοί, Κολλοφῶν, Μυσοί, Μιλήτιος Ἀλικαρνασσός, Ἀτάλεια, ἀρχαία καὶ παράλιος πόλις μητρ. τῆς Παμφυλίας ἔχουσα νῦν δημοτικὸν καὶ Ἑλλν. σχολεῖον. Σελεύχεια πρὸς Δ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ, ἀρχαία καὶ παράλιος πόλις. Ταρσοί πρὸς Δ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κόδρου, εἰς ὄν λουσθεὶς ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος βαρέως ἠσθένησε, πατὴρ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, νῦν δ' ἔχουσα περὶ τὰς 7 χιλ. κατ. Ἄδανα ἐπὶ τοῦ Περσίου ἐν εὐφύρῳ τόπῳ, μεσόγειος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἰχόνιον ΒΔ. μεσόγειος πόλις, ἔδρα ποτὲ τῶν σουλτάνων, νῦν δ' ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Καισάρεια ἐπὶ τοῦ Ἄλως πάλαι μεγάλη μεσόγειος πόλις, πατὴρ τοῦ μεγ. Βασιλείου, καταστραφεῖσα τὸ 1835 ὑπὸ σεισμοῦ. Ἀγκυρα πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Σαγαρίου, ἀρχαία μεσόγειος πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰ μαλλία τῆς καὶ διὰ τὴν νίκην τοῦ Ταμερλάνου κατὰ τοῦ Βαγιαζίτου (1401 μ.Χ.), ἔχουσα νῦν 45 χιλ. κατ. Σεβάστεια πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἄλως, ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. Τοκάτι (πάλαι Κώμανα) ΒΔ. ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χαλκοῦ τῆς, ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Ἀμάσεια ἐπὶ τοῦ Ἰριδος ποταμοῦ, ἀρχαία πόλις. Κερασσοί πρὸς Β. ἐπὶ τοῦ Ἰριδος, ἀρχαία πόλις, ἐξ ἧς μετεφυτεύθησαν αἱ κερασαὶ εἰς τὴν Εὐρώπην. Τραπεζοῦς ΒΔ. εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, ἀρχαία, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις χρηματισασα ἐπὶ τινὰ ἔτη καὶ ἔδρα τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλείου. Σινώπη πρὸς Δ. εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον, πατὴρ τοῦ φιλοσόφου Διογένηος καὶ τοῦ Μιθριδάτου· ἐνταῦθα τὸ 1853 οἱ Ῥῶσοι κατέκαυσαν τὸν Τουρκικὸν στόλον.

Εἰς τὰ δυτικὰ καὶ νότια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εὐρίσκονται αἱ ἑξῆς νῆσοι

Προκόνησος (νῆσος τοῦ Μαρμαρᾶ) ἐν τῇ Προποντίδι, εἰς ἣν πολλοὶ τὸ θέρος μεταβαίνουν, ἐπίσημος διὰ τὰ μάρμαρά της. Τένεδος ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας Τροίας εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, εὐφορος καὶ τερπνὴ νῆσος, ἔχουσα εὐρυχωράτατον λιμένα, εἰς ὃν προσορμίζονται τὰ εἰς τὸν Ἑλλησπόντον ἀναγόμενα πλοῖα.

Λέσβος ἢ Μιτυλήνη (80 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. εὐφορος καὶ ὠραία νῆσος, κατὰφυτος ὑπὸ ἀμπέλων, ἐλαιῶν καὶ μωρεῶν, ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· μητρ. αὐτῆς εἶνε Μιτυλήνη, ἀρχαία πόλις, ἔχουσα ἀξιόλογον Ἑλλν. Γυμνάσιον. Οἱ Λέσβιοι ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων καὶ νῦν εἶνε λίαν φιλόμουσοι· διὸ καὶ εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς κώμας τῶν ἔχουσι συστήσει δημοτικὰ καὶ Ἑλλν. σχολεῖα.

Χίος πρὸς Ν. (60 χιλ. κατ.), ὄρεινὴ καὶ πετρώδης ἀλλὰ λίαν εὐφορος νῆσος, ἐπίσημος διὰ τοὺς οἴνους, τὴν μαστίχην, τὰ ἀμύγδαλα καὶ τὸ ὠραῖον κλίμα της, ἔχουσα τοὺς ἐμπορικωτέρους ἀνθρώπους τοῦ κόσμου καὶ ὁμών. πόλιν μὲ Ἑλλν. Γυμνάσιον καὶ ἀξιόλογον ναυτικόν. Ψάρὰ ΒΔ. μικρὰ καὶ πετρώδης νῆσος, ἐπίσημος διὰ τὸ κατὰ τὴν Ἑλλν. ἐπανάστασιν ναυτικόν της.

Σάμος (70 χιλ. κατ.) πρὸς Ν. ἀπέναντι τοῦ ἄκρωτ. τῆς Μικᾶλης, ὄρεινὴ ἀλλ' εὐφορος νῆσος, παράγουσα ὠραίους οἴνους καὶ σταφίδας καὶ ἔχουσα ὠραίαν θέαν· εἶνε δὲ πατὴρ τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἄλλων μεγάλων ἀνδρῶν καὶ διάσημος διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν κατοίκων της. Ἀποτελοῦσα δὲ ἰδίαν ἡγεμονίαν διοικεῖται διὰ χριστιανοῦ ἡγεμόνος πεμπομένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου, καὶ διὰ βουλῆς. Ταύτης πρωτ. εἶνε Βαθύ, ἔχουσα Ἑλλν. Γυμνάσιον. Ἰκαρία ΝΔ. μικρὰ καὶ πετρώδης νῆσος, ἧς οἱ κάτοικοι εἶνε μᾶλλον ἀνθρακεῖς. Πάτμος ΝΑ. ὄρεινὴ καὶ πετρώδης νῆσος, ἔχουσα κατοίκους μᾶλλον ἐλίεις· ἐνταῦθα ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος συνέγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν· ἔχει δὲ καὶ ἐπίσημον μονὴν τοῦ Ἰωάν. τοῦ Θεολόγου καὶ σπουδαία ἀρχαία καὶ μάλιστα ἐκκλησ. χειρόγραφα. Λέρος καὶ Κάλυμνος πρὸς Ν. μικραὶ ὄρειναι καὶ πετρώδεις νῆσοι, ὧν οἱ κάτ. ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν ἀλιείαν, μάλιστα τῶν σπόγγων. Κῶς ΝΑ. εὐφορος νῆσος, ἐπίσημος διὰ τὰ προϊόντα της, πατὴρ τοῦ ἱατροῦ Ἰπποκράτους καὶ τοῦ ζωγράφου Ἀπελλοῦ. Ἀστυπάλαια καὶ Σύμη ΝΔ. μικραὶ πετρώδεις νῆσοι ἀπέναντι τῆς Καρίας.

Ῥόδος (40 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εὐφορωτάτη καὶ πλουσία νῆσος ἀλλ' ὑποκειμένη εἰς συχνούς σεισμούς· ἔχει κλίμα λαμπρὸν καὶ πρωτ. ἔδρα, ἀρχαίαν καὶ λίαν ὀχυρὰν πόλιν, ἀμύγδαλα ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν χρόνων διὰ τοῦ ναυτικοῦ της, τῶν λαμπρῶν ναυτικῶν νόμων της καὶ τῶν γλυπτικῶν ἐργαστηρίων της. Ἐν αὐτῇ

ὕπῃρχε καὶ τὸ κολοσσιαῖον ἐκ χαλκοῦ ἄγαλμα τοῦ Ἥλιου, ἐν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. *Κάρπαθος* πρὸς Ν. ἐξ ἧς ὠνομάσθη *Καρπάθιον* τὸ περίε πέλαιος, ὄρεινὴ καὶ πετρώδης νῆσος, *Κάσος* νοτιώτερον, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς.

Κύπρος (180 χιλ. κατ.) πρὸς Α. εἰς τὴν Μεσόγειον, μεγάλη νῆσος, μᾶλλον πεδινή, εὐφορωτάτη καὶ πλουσία, παράγουσα λαμπροὺς οὐνοὺς, γεννήματα, βόμβακα, ρίζαριον, μαλλίον, μέταξον, ἔλαιον κτλ. Πρωτ. αὐτῆς εἶνε *Λευκωσία*, ἔχουσα ὑπὲρ τὰς 25 χιλ. κατ. ἀλλ' αἱ μᾶλλον ἐμπορικαὶ πόλεις αὐτῆς εἶνε ἡ *Λάρναξ* (πάλαι *Κίτιον*) καὶ ἡ *Λεμσός* (πάλαι Ἀμαθοῦς). *Πάφος*, ἀρχαία πόλις διάσημος διὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀφροδίτης. *Ἀμμόχωστος* ὄχι μακρὰν τῆς ἀρχαίας *Σαλαμίνας*, ἔχουσα τὸν καλλίτερον λιμένα καὶ τὸ ὀχυρώτερον φρούριον τῆς Κύπρου (α).

ARMENIA. Δηρημένης τῆς Ἀρμενίας εἰς *Περσικὴν*, *Ρωσικὴν* καὶ *Τουρκικὴν*, ἐπισ. πόλεις τῆς Τουρκικῆς εἶνε *Ἐρζερούμ*, μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα ἐργοστάσι ὀπλων καὶ 85 χιλ. κατ. *Διαρθεκίση* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα βιομηχανίαν μαροκηνῶν δερμάτων, μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ 45 χιλ. κατ.

ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ἢ ἀρχαία *Καρδουχία*, ἐξ ἧς οἱ Μῦριοι μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος διαβαίνοντες πολλὰ δεινὰ ὑπέστησαν. Εἶνε τόπος ὄρεινός ἔχων καὶ εὐφόρους πεδιάδας καὶ πόλιν *Κερκούτην*· ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε μᾶλλον νομάδες, ἔχοντες θρησκείαν μεμιγμένην ἐκ χριστιανικῶν καὶ μωαμεθανικῶν παραδόσεων καὶ πολλὴν κλίσην εἰς τὴν θήραν καὶ τὴν ληστείαν.

ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ καὶ ΙΡΑΚ-ΑΡΑΒΙ. Ἐπισ. αὐτῶν πόλεις εἶνε *Μοσούλη* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος μὲ 18 χιλ. κατ. παρὰ τὴν ἀρχαίαν *Νινευή*, διασώζουσιν πολλὰ περίεργα μνημεῖα. Τούτης ΝΑ. κείνται τὰ *Ἀρβηλα* καὶ *Γαυγάμηλα*, ὅπου ὁ μεγ. Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τὸν τελευταῖον Δαρείον τὸν Κοδομανόν. *Βαγδάτιον* ἐπὶ τοῦ Τίγριδος, πρωτ. ποτε τῶν Καλιφῶν· ἤδη δ' ἔχει μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν καὶ 150 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ κείνται τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας *Σελευκείας* καὶ τῆς *Κτησιφῶντος* πρωτ. τῶν Πέρθων. *Ἡλίχη* πρὸς Ν. ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας *Βαβυλώνας*, πρωτ. τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Περσῶν καὶ τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου. *Βασσόρα* ἐπὶ τοῦ Χατελ-χαράβ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον, ἔχουσα νοσῶδες κλίμα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΥΡΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλις ΒΑ. εἶνε *Ἀλεξανδρέττα*, μικρὰ καὶ νοσῶδης κώμη, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ ἐμπόριον· παρ' αὐτὴν κεί-

(α) Ἡ νῆσος Κύπρος ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους κατέχεται διὰ συνθήκης ὑπὸ τῶν Ἀγγλων.

ται και ἡ ἀρχαία Ἰσσός. Ἀντιόχεια παρὰ τὸν Ὀρόντην, μεγάλη ποτὲ πόλις και πρωτ. τῶν Σελευκειδῶν. συχνὰ δὲ πάσχουσα ὑπὸ σεισμῶν μόλις ἔχει ἤδη 16 χιλ. κατ. Χαλέπιος, μεσόγειος πόλις ἔχουσα και νῦν ἔτι μέγα ἐμπόριον και 100 χιλ. κατ. Τρίπολις, παράλιος, ὠραία και ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 13 χιλ. κατ. Βηρυτός, ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Συρίας εἰς τὴν Μεσόγειον ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Σάϊς (πάλαι Σιδῶν) και Σούρ (πάλαι Τύρος), αἱ ἐπισ. πόλεις τῆς ἀρχαίας Φοινίκης. Πτολεμαῖς ἢ Ἀκρη (20 χιλ. κατ.), ὄχυρά και ἐμπορικὴ πόλις.

Δαμασκός ἐπὶ τερπνῆς πεδιάδος, μεσόγειος, μεγάλη και βιομηχανὸς πόλις μητρ. τῆς Συρίας και ἔδρα τοῦ πατριάρχου τῆς Ἀντιοχείας ἔχουσα ἐργοστάσια ξιφῶν, μεταξωτῶν και βαμβάκερῶν υφασμάτων και 150 χιλ. κατ. τὰ δὲ δαμάσκηνα, τὰ χρυσόμηλα, τὰ ῥοδάκηνα και οἱ ξηροὶ αὐτῆς κερποὶ εἶνε ὀνομαστοί. Βαβῆκ (Ἡλιούπολις) πρὸς Β. παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ὀρόντου ἐπὶ ὠραίας κοιλάδος, λαμπρὰ διασώζουσα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἡλίου ερείπια ταύτης ΒΑ. ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ταδμόρ κείται ἡ ἀρχαία Παλμύρα, μεγίστη ποτὲ πόλις και ἔδρα τῆς βασιλίσσης Ζηνοβίας,

Ἰερουσαλήμ ἐπὶ ἀθλίας θέσεως, περικυκλωμένη ὑπὸ γυμνῶν και ἀποτόμων βουνῶν, ἐπίσημος διὰ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος και ἔχουσα περὶ τὰς 30 χιλ. κατ. τῶν πλείστων Ἀράβων και Ἑβραίων ἐν αὐτῇ ὑπάρχει τὸ τσαμλον τοῦ Ὀμάρου ἐπὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Βηθλέεμ πρὸς Ν. ἐνθα ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἔχουσα ναὸν κτισθέντα ὑπὸ τῆς Ἀγ. Ἐλένης. Ἰόππη, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἰερουσαλήμ, μικρὰ και ἐμπορικὴ πόλις κατοικουμένη ὑπὸ Ἀράβων. Ραῖ (πάλαι Γάζα), ἦν ὁ μέγ. Ἀλέξανδρος κινδυνεύσας δι' ἐφόδου ἐκυρίευσεν (15 χιλ. κατ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε 12350 τετρ. μιλ.οὶ δὲ κατ. περὶ τὰ 16 1/2 ἑκατ. ὧν μικρὸν μέρος τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἀποτελοῦσιν οἱ Τούρκοι. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι παρὰ πολλοὶ Ἕλληνες, Ἀραβες, Ἀρμένιοι, Κοῦρδοι και Ἑβραῖοι. Οἱ Ἰεζίδαι, λαὸς ληστρικός, εἶνε ἐξηπλωμένοι κατὰ φυλάς ἀνεξαρτήτους εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, τὸ Ἰρακ-αραβὶ και τὸ βόρειον τῆς Συρίας· οἱ δὲ Τουρκομάνοι, ἕτερος λαὸς νομαδικὸς ἀρκετὰ ἐπίφοδος, εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τοῦ τόπου, και οἱ Ἀρῶσοι (170 χιλ.), φυλὴ δραστηρία ἀλλ' ἀλαζῶν και θηριώδης, κατοικοῦσι τὸν Λιβάνον· τέλος οἱ Μαρωῖται (150 χιλ.), ἕτερος λαὸς τοῦ Λιβάνου, ἔχουσιν ἦθη μαλακώτερα και ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν.

Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἐν αὐτῇ ὁ μωαμεθανισμὸς· ἀλλὰ και πολλοὶ χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι και Ἀρμένιοι ὑπάρχουσι, ἐλάχιστοι δὲ δυτικοὶ και διαμαρτυρόμενοι, ὀλίγοι Ἰσραηλιταὶ και τινες εἰδωλοχάτραι. Οἱ Μαρωῖται εἶνε χριστιανοὶ και ἀναγνωρίζουσιν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλη-

ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ. Δημόσια Κεντρικὴ 7

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσσεια"

σίας των τὸν Πάπαν, ἀλλὰ δὲν παραδέχονται ὅλους τοὺς τύπους τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας. Τῶν δὲ Δρούσων ἡ θρησκεία εἶνε εἶδος μονοθείας καὶ προφήτης των εἶνε ὁ Ἀκέμ, ὅστις ὑπῆρξε καλῆς τῆς Αἰγύπτου κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα. Διοικεῖται δὲ αὕτη ὡς καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία ὑπὸ τοῦ σουλτάνου.

Τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας εἶνε λίαν ποικίλον. Πρὸς τὰ δυτικὰ καὶ νότια αὐτῆς ὑπάρχουσι ἀμμώδεις ἔρημοι, ἀλλὰ καὶ εὐφορώταται γαῖαι εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Λιβάνου· πρὸς τὰ ΒΔ. ὑπάρχει τὸ ὄρος Ταῦρος, τοῦ ὀποῦ αἱ κορυφαὶ εἶνε ἀείποτε χιονοσκεπάστοι, αἱ δὲ μετὰξὺ κοιλάδες εἶνε εὐφορώταται καὶ λίαν θερμαί· τὸ δυτικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον, καὶ τὸ ἔδαφός του παράγει ὅλους τοὺς μεσημβρινούς καρπούς· τὸ δὲ βόρειον καὶ μάλιστα τὰ ὄρεινά τῆς Ἀρμενίας εἶνε χῶραι τὸν χειμῶνα ψυχρόταται, ἀλλ' αἱ κοιλάδες αὐτῆς αἱ εἰς τὰς ὑπερείας τοῦ Ἀραράτ ἐθεωρήθησαν ὡς ὁ ἐπίγειος παράδεισος· συχνὰ ὁμως πάσχει ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν. Παράγει δ' ἐν γένει ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία γεννήματα, βήμβακα, κόμμι, κηρόν, μαλλία, ρίζάριον, σῦκα, σταφίδας, μέταξαν κτλ. καὶ ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ ὄλων τῶν χρησιμωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον μετάλλων.

ΠΕΡΣΙΑ.

Μῆκ. Α. 42° — 59°.

Πλάτ. Β. 25° 45' — 39° 30'.

Ἡ Περσία, καλουμένη Ἰράν ὑπὸ τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν, τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.

ΣΗΜ. Οἱ Πέρσαι γεωργικὸς καὶ ποιμενικὸς λαὸς ἀπέτελεσαν ἀνεξάρτητον καὶ ἰσχυρὸν κράτος ἀπὸ τοῦ Κύρου τοῦ μεγάλου, ὑποτάξαντες τὰς περὶ τῆς χώρας, τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν καὶ τέλος τὴν Αἴγυπτον· ἀλλ' ὁ μέγας Ἀλέξανδρος μετ' ἀλλεπαλλήλους μεγάλας μάχας κατὰ τῶν Περσῶν ὑπέταξε τὸ Περσικὸν κράτος (331 π. Χ.) καὶ συνέστησε τὴν μεγάλην αὐτοῦ μοναρχίαν. Ἐπὶ δὲ τῆς παρακμῆς τῶν Σελευκιδῶν ἰδρύθη ἐν ἐκείναις ταῖς χῶραις τὸ Παρθικὸν βασίλειον, πρὸς ὃ οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον ἀδιακόπους πολέμους. Ἀνατραπέντος ὁμως τούτου 226 μ. Χ. συνεστήθη τὸ νέον Περσικὸν κράτος ὑπὸ τῶν Σασανιδῶν, ἔχον ἀδιαλείπτους πολέμους πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου. Τὸ δὲ 634 μ. Χ. ὑπέταξθη ἡ Περσία εἰς τοὺς Ἀράβας, ὑφ' ὧν ἐδέχθη καὶ τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, εἶτα δ' εἰς τοὺς Μογγόλους, καὶ τέλος τὸν 16 αἰῶνα ἰδρύθη ὑπὸ Ἀβᾶ τοῦ μεγάλου τὸ νῦν Περσικὸν βασίλειον.

*Ορος αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε τὸ *Ελβουρον (5600 μέτρ.)· οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε ὀλίγου λόγου ἀξιοί· ἔχει δὲ καὶ λίμνας, ὧν σημαντικωτέραι εἶνε ἡ *Οὐρμία*.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Περσίας, διηρημένης εἰς 11 ἐπαρχίας, εἶνε *Βαλφρούχη* πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα πολλὰ Τουρκικὰ σχολεῖα καὶ 85 χιλ. κατ. *Τεχεράν*, πρωτ. τῆς Περσίας ἐν τῇ παλαιᾷ Μηδίᾳ πρὸς τὸ *Ελβουρον, ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον καὶ τὸν χειμῶνα 120 χιλ. κατ. *Ισπαχάν*, πάλαι μεγάλη πόλις καὶ πρωτ. τῆς Περσίας, νῦν δ' ἔχουσα μόνον 60 χιλ. κατ. *Ταυρίς ΒΑ.* τῆς Οὐρμίας, ὠραία, ἐμπορικὴ καὶ λίαν βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα 150 χιλ. κατ. *Χιράη*, ἐπὶ ὠραίας ἐκ ῥόδων καὶ ἀμπέλων κοιλάδος, ἔχουσα 25 χιλ. κατ. καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν θεωρουμένη ὑπὸ τῶν Περσῶν ταύτης ΒΑ. κείνται τὰ μεγαλοπρεπῆ εἰρηναία τῆς Περσέπολεως, καὶ παρὰ τὴν Ἀμαδὰν τὰ ἀρχαῖα *Ἐκβάτανα*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 11100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 10 εκατ. μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες ἐν Περσίᾳ πιστεύοντες τὰ δόγματα τοῦ Ζωροάστρου· διοικοῦνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτου ἡγεμόνος Σάχου καλουμένου· ἀλλ' ἐν Περσίᾳ ὑπάρχουσι καὶ νομαδικαὶ φυλαὶ ἀνεξάρτητοι περιπλανώμεναι εἰς τὰς ἐρήμους.

Ἡ χώρα αὕτη μετὰ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουτχιστάν, ἀποτελοῦσα τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν, εἶνε ἀρκετὰ ὑψηλὴ, ἔχουσα ὄρη ἀνυδρα καὶ πολλὰς ἀμμώδεις ἐρήμους· ἔχει ὅμως καὶ εὐφόρους πεδιάδας, αἱ δὲ κοιλάδες τῆς *Χιράκης* θεωροῦνται αἱ ὠραιότεραι τῆς Ἀνατολῆς, παράγουσαι σίτον, ὄρυζιον, οἶνον, βάμβακα, λίνον, κάνναβιν, καπνόν, βοτάνας κτλ. τὰ ὄρη αὐτῆς ἔχουσι μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μόλυβδου, μαρμάρων, πετρελαίου, ἄλατος κλ. Ἐχει δὲ καὶ λαμπροὺς ἵππους ἡ Περσία, καμήλους ἐκ τοῦ λεπτοῦ μαλλίου τῶν ὁποίων κατασκευάζουσι λαμπρὰ ὑφάσματα, πρόβατα, αἷγας λαμπρὸν φερούσας καὶ μαλλίον κτλ. εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ λαμπρότατοι μαργαρίται. Τὸ δὲ κλίμα τῆς Περσίας πρὸς νότον εἶνε θερμώτατον, εἰς δὲ τὰ βόρεια λίαν συγκερασμένον.

Ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ ἐπιστῆμαι ἐν Περσίᾳ εἶνε εἰσέτι ἄγνωστα, ἡ δὲ βιομηχανία ἐνεργὸς· διὸ ἐξάγονται μεταξωτὰ ὑφάσματα, τάπητες, μαρμαρινὰ δέρματα, διάφορα μετάλλινα καὶ κεντητὰ χειροτεχνήματα, ἡ δὲ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν κλ.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ και ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 57° 45'—69° 45'.

Πλάτ. Β. 27° 50'—37° 10'.

Τὸ Ἀφγανιστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περσίας, τὸ δὲ νότιον ὄριον αὐτοῦ κατέχει τὸ Βελουτχιστάν.

ΣΗΜ. Τὸ Ἀφγανιστάν μετὰ τοῦ Βελουτχιστάν ἐπὶ τῆς Περσικῆς μοναρχίας ἀπέτελε τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος ἤτοι τὸ ἀνατολικὸν Ἰράν, εἰς τὸ δ' ἠκολούθησε τὴν τύχην τῆς Περσίας ὑποταχθέν μετ' αὐτῆς ὑπὸ τῶν Μογγόλων. Τὸ δὲ 1747 μ. Χ. κατεστάθη ὅλως ἀνεξάρτητον· ἀλλ' ἔνεκα τῶν ἐμφυλίων του πολέμου ἐξησθένησε καὶ τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος τὸ Βελουτχιστάν ἀποσπασθὲν ἀπέτελεσεν ἴδιον κράτος. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ γειτνιαζόντες Ἀγγλοὶ εἰσῆλθον ἐν ἐμφυλίοις στάσεσιν εἰς αὐτό, ἀλλὰ τὸ 1842 ἠναγκάσθησαν πάλιν νὰ τὸ ἐκκενώσωσιν. Ἦδη δὲ τὸ Ἀφγανιστάν εἶνε διηρημένον εἰς 5 χανάτα ἀπ' ἀλλήλων ἀνεξάρτητα. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Βελουτχιστάν εἶνε διηρημένον εἰς μικρὰ χανάτα, ἀναγνωρίζοντα ὡς ἀρχηγόν των τὸν Χανάτ τοῦ Κελάτ ὑποτελεῖ ὄντα εἰς τοὺς Ἀγγλους.

*Ὅρος αὐτῶν ἐπίσ. εἶνε πρὸς Β. τὸ Ἰνδοκοῦχον (πάλαι Παροπαμίσις), ποταμὸς δὲ μεγαλειότερος εἰς τὰ ἀνατολικά αὐτοῦ ὄρια εἶνε ὁ Ἰνδός, καὶ λίμνη ἀξία λόγου ἡ Χαμουρ (πάλαι Ἀρία).

Ἐπίσ. πόλεις τοῦ Ἀφγανιστάν εἶνε Καβούλ ἐπὶ ἀληθοῦς ἐπιγεῖου παραδείσου κειμένη, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Κανδαχάρ, πάλαι πρωτ. καὶ ἡ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κράτους ἔχουσα 100 χιλ. κατ. Ἐράτ (πάλαι Ἀλεξάνδρεια ἐν Ἀρίοις) ἐντὸς λαμπρᾶς πεδιάδος, πρωτ. χανάτου ὑποτελοῦς εἰς τὴν Περσίαν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, βιομηχανίαν ἑξῆς τοῦ Χορασάν καὶ 46 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ Βελουτχιστάν ἐπίσ. πόλεις εἶνε Κελάτ, πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπεδίου, βιομήχανος καὶ ἐμπορικῆ πόλις ἔχουσα 12 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 7307 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. τῶν μὲν Ἀφγανιστάν 6 ἑκατ. τοῦ δὲ Βελουτχιστάν 2 ἑκατ. μαμαθῶν Σουνίται, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες λατρεύοντες τὸν Βούδαν καὶ τὸν Βράμαν. Κυβερνῶνται δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀπολύτων ἡγεμόνων.

Τὸ κλίμα των εἶνε εὐκράες, τὸ δ' ἔδαφος ἔχει πολλὰς ἀμώδους ἐρήμους καὶ ἰδίως ἐν τῷ Βελουτχιστάν τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν· δὲ καὶ εὐφόρους πεδιάδας παραγούσας σίτον, βάμβακα, ἀμύγδαλα, κικόν, ζαχαροκάλαμον, καπνὸν κτλ. ἐτι δὲ μάρμαρα διαφόρων χρωμάτων καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου καὶ ἀντιμονίου. κτηνοτροφία δ' ἐπίσης εἶνε ἐν αὐταῖς ἀνεπτυγμένη καὶ τὰ τῶν αἰ

ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 48° 36'—71°.

Πλάτ. Β. 35° —43°.

Τὸ Τουρκεστάν ἢ *Touran* ἢ καὶ ἀνεξάρτητος *Tataria* καλούμενον ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Ἀράλης λίμνης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ τῆς Περσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

ΣΗΜ. Τὸ Τουρκεστάν περιλαμβάνει τὴν ἐντὸς τοῦ Ἰαζού Σκυθίαν, τὴν χώραν τῶν Μασσαγετῶν, τῶν Σακῶν, Σογδιανῶν καὶ ἄλλων λαῶν. Ἐντεῦθεν ἐξῆλθον οἱ Τοῦρκοι, οἱ Οὐνοὶ καὶ ὁ Ταμερλάνος. Ἐπισ. δὲ τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ λαῶν εἶνε οἱ Οὐσέκαιοι, οἱ Βουχάροι, οἱ ἰσχυρότεροι ἀπάντων, οἱ ἡγεμόνων ἔχει τὸν τίτλον Ἐμίρ Ἐλιμουμνίν (ἡγεμόνος τῶν πιστῶν), καὶ οἱ Σάρται ἑνασχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ ἔχοντες μονίμους οἰκήσεις. Τούτου τὸ βόρειον μέρος κατεκτήθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ προσετέθη εἰς τὴν Σιβηρίαν.

*Ὅρος αὐτοῦ ἐπισ. πλὴν τοῦ Ἰνδοκούχου εἶνε πρὸς Α. τὸ Βόλουρον, ποταμοὶ δὲ ὁ Ὠξος καὶ ὁ Ἰαξάρτης χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην.

Ἐπισ. δὲ αὐτοῦ πόλεις εἶνε Βουχάρα ἐπὶ τοῦ Ὠξου, ἱερὰ τῶν Μωαμεθανῶν πόλις, ἐπίσημος διὰ τὰ Τουρκικὰ σχολεῖά της ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ ὑπὲρ τὰς 70 χιλ. κατ. Σαμαρκάνδη, μεγάλη πόλις καὶ πρωτ. τοῦ Ταμερλάνου, ἐνθα ὑπάρχει ἔτι καὶ ὁ τάφος τοῦ Βάλκα (πάλαι Βάκτρα), ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς ἡ ἀρχαιότερα πόλις τοῦ κόσμου. Χοκάνδη παρὰ τὸν Ἰαξάρτην, πρωτ. τοῦ Τσιγκισχάνου ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Χίβα ἐπὶ τοῦ Ὠξου, πρωτ. τῆς Χοβαρσμίαις ταύτης ὁ χάνης ἐγένετο ἤδη ὑποτελὴς εἰς τὴν Ῥωσσίαν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε περὶ τὰς 11 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. 7 1/2 ἑκατ. οἱ πλείστοι μωαμεθανοὶ συνίται διηρημένοι εἰς φυλάς καὶ κυβερνώμενοι ὑπὸ ἀπολύτων ἀνεξαρτήτων ἡγεμόνων, ὁ δὲ Χάνης τῆς Κιργισίας εἶνε ὑποτελὴς εἰς τοὺς Ῥώσους.

Τὸ κλίμα τοῦ Τουρκεστάν εἶνε ἐξαιρετικὸν τὸ δ' ἔδαφος καὶ μάλιστα τοῦ ΝΑ. μέρους εἶνε λίαν εὐφορον παράγον λαμπροὺς καρπούς, γεννήματα, οἶνον, βόμβακα, ἀλλ' ἔχει πρὸς τὸ ΝΑ. καὶ πολλὰς ἀμμώδεις ἐρήμους, ἔτι δὲ καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων. Ἡ κτηνοτροφία καὶ μάλιστα εἰς τὴν πλήρη στεπεῶν Κιργισίαν εἶνε τὰ καλλίτερον ἐπάγγελμα διὸ τρέφονται ἐνταῦθα λαμπροὶ ἵπποι, κάμηλοι, πρόβατα, αἰγες κτλ. εἰς δὲ τὴν Βουχαρίαν ὑπάρχει καὶ ἀξιόλογος βιομηχανία καὶ ἐκτεταμένον ἐμπόριον.

ΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 69° — 131°.

Πλάτ. Β. 17° 30' — 53°.

Ἡ Κίνα κατέχουσα τὸ κέντρον καὶ τὸ ἀνατολικὸν τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σιβηρίας, ΝΔ. ὑπὸ τῶν Ἰνδιῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς, τῆς Κιτρίνης, τῆς Κυανῆς καὶ τῆς Σινικῆς Θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν.

ΣΗΜ. Ἡ Κίνα εἶνε τόπος ἀρχαιότατα πολιτισμένους· διότι πρὸ 4 χιλ. ἐτῶν σχηματίζει κράτος ἰσχυρόν, ὑποστάν πολλὰς ἐπαναστάσεις κατὰ δὲ τὸν 19^{ον} αἰῶνα μ. Χ. οἱ Μαντσοῦροι ἐκυρίευσαν τὴν γῶραν. Ἐν τούτοις πολλὰ νῦν γίνονται συχνὰ ἐπαναστάσεις σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐκδίωξιν τῆς ἀρχαίας φυλῆς. Οἱ Σῖναι δὲν ἀγαπῶσι τοὺς ξένους καὶ διὰ τοῦτο μετὰ μεγάλους πολέμους, καὶ ἀπ' οὗ ἐκυρίευσαν ἐσχάτως οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι καὶ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Σινικοῦ κράτους τὸ Πεκίνον, μόλις ἐσυγχώρησαν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους νὰ εἰσέρχωνται καὶ νὰ ἐμπορεύωνται ἀκωλύτως εἰς πολλὰς τῶν παραλίων πόλεων τῶν.

Τὸ Σινικὸν κράτος συνίσταται ἐκ τῆς ἰδίως Κίνας, τῆς Κορέας, τῆς Μαντσοουρίας, τῆς Μογγολίας, τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν πρὸς Δ. καὶ ἐκ τοῦ Θιβέτ καὶ τοῦ Βουτάν πρὸς Ν.

Ἡ ὄρη αὐτῆς ἐπισ. εἶνε πρὸς Β. τὰ Οὐράνια, τὰ Ἀλταία, τὰ Σαϊαδικά, πρὸς Δ. τὸ Βόλουρον, ΝΔ. τὰ Ἰμαλαία, ἔχοντα ἐντὸς τῆς Σινικῆς πολλὰ ἡφαίστεια, ὧν ἐπισημότερον εἶνε τὸ Τουρπάν.

Ποταμοὶ ἐπίσ. εἶνε ὁ Ἀμοὺρ ἢ Σαχαλιάνος (Μαῦρος ποταμὸς 4500 χιλ. μῆκ.), ὅστις πηγάζων πρὸς Α. τῆς Βαϊκάλης λίμνης καὶ δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους ἐκβάλλει εἰς τὴν Ὀχοτσικὴν θάλασσαν· ὁ Οἰάγγος (Κίτρινος), ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Κίνας καὶ ἔχων περίπου τὸ αὐτὸ μὲ τὸν Ἀμοὺρ μῆκος ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν· ὁ Ἰανοχιάγγος (Κυανοῦς 4500 χιλιομ. μῆκ.), ποταμὸς κατ' ἐξοχὴν καλούμενος ὑπὸ τῶν Σινῶν· οὗτος πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρίνην θάλασσαν.

Λίμνη δ' αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ Κουκουνώρη, καὶ διώρυξ ἡ καλουμένη Ἀυτοκρατορικὴ διώρυξ, ἐνώουσα τὸν Ὀάγγον ποταμὸν μὲ τὸν Ἰανοχιάγγον· αὕτη δὲ εἶνε καὶ ἡ μεγαλειτέρα διώρυξ τοῦ κόσμου (1200 χιλιομ. μῆκ.)· ἔρημος δὲ τῆς Κίνας ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἑκτασίαν τῆς εἶνε ἡ Κόβη.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς ἰδίως Κίνας, διηρημένης εἰς 18 νομοῦς, εἶνε τὸ Πεκίνον πρωτ. τοῦ κράτους, μεγάλη πόλις ἔχουσα ἔξωθεν ὠραίαν καὶ μεγαλοπρεπῆ θέαν καὶ περὶ τὰ 2 ἑκατ. κατ. Ναγκιάν ἐπὶ τοῦ Ἰανοχιάγγου, ἡ μεγαλειτέρα πόλις κατὰ τὴν περίμετρον, ἀλλ' ἔχουσα μόνον 1 1/5 ἑκατ. κατ. μέγιστον ἐμπόριον καὶ τὸν περίφημον ἐκ πορ-

σελάνης πύργον ἔχοντα 65 μέτρ. ὕψος. Οὕσα δὲ ἄλλοτε πρωτ. τοῦ Σινικοῦ κράτους θεωρεῖται νῦν ὡς πόλις τῶν πεπαιδευμένων τῆς Κίνας, παράγουσα εἰς τὰς πέριξ πεδιάδας πράσινον τέιον καὶ κίτρινον βῆμβακα, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ ὑφάσματα τὰ καλούμενα *γαγκί-ναι*. *Καντῶν*, ἡ πρώτη πόλις ἐν ἣ κυρίως ἐμπορεύονται οἱ Εὐρωπαῖοι, ἔχουσα στενὰς καὶ λοξὰς ὁδοὺς, μεγίστην βιομηχανίαν, ἐμπορίον καὶ 1 1/4 ἑκατ. κατ. Πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Καντῶνος κείται ἡ νῆσος *Μακάωρ* με ὁμών. πόλιν ἀνήκουσαν εἰς τοὺς Πορτογάλους (55 χιλ. κατ.), καὶ ἡ *Χογγόγγη* πρὸς Α. μικρὰ νῆσος (120 χιλ. κατ.) ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ ἔχουσα πόλιν *Βικτωρίαν*.

Χιγκίγη πρὸς Β. πάλαι πρωτ. τῶν Μανσχοῦρων, ἔχουσα 200 χιλ. κατ. *Κορίγη*, μητρ. τοῦ ἡγεμόνος τῆς Κορέας ἔχουσα διάσημον βιβλιοθήκην. *Οὐργα*, μητρ. τῆς Μογγολίας ἔχουσα 40 χιλ. κατ. Ἐν ταύτῃ ἐδρεύει ὁ πατριάρχης τῶν Μογγόλων, πολὺ σεβόμενος ὑπὸ τῶν Βουδιστῶν. *Γαρκάνδη*, ἐμπορικὴ καὶ ἡ μεγαλύτερα πόλις τοῦ Σινικοῦ Τουρκεστάν, καὶ ἡ *Κασγάρη*, πόλις αὐτοῦ ἀκμαία διὰ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριόν της. *Λάσα*, μητρ. τοῦ Θιβέτ, ἔχουσα 80 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν κείται τὰ ἀνάκτορον τοῦ Δαλαϊλάμα. *Σαδάκη*, μητρ. τοῦ μικροῦ Θιβέτ. *Τασισινδὸρη*, μητρ. τοῦ Βουτάν (α), λίαν μικρὰ πόλις.

Νῆσοι αὐτῆς *Θαϊουάνη* ἢ *Φορμόζα*, ἧς τὸ δυτικὸν μέρος κατοικούμενον ὑπὸ Σινῶν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὸ ὠραῖον κλίμα του καὶ τὴν εὐφροίαν τοῦ ἐδάφους, τὸ δὲ ἀνατολικὸν κατοικεῖται ὑπὸ λαῶν ἀγρίων καὶ ἀνεξαρτήτων. *Αἰνάνη*, ἔχουσα πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἑῶλα πολύτιμα. Εἰς δὲ τὴν Κίναν ἀνήκουσι καὶ αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων *Λιουχιού*, κατοικούμεναι ὑπὸ λαοῦ φιλοξένου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε περὶ τὰς 139 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 420 ἑκατ. τῆς κίτρινης φυλῆς πρεσβεύοντες τὸν Βουδισμόν ἢ τὴν θρησκείαν τοῦ Φουῆ, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ καὶ οἱ μανδαρίνοι τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφουκίου καὶ ἡ πρὸς Δ. Βουχαρία τὸν μωαμεθανισμόν. Διοικεῖται δὲ ἅπανα ὑπὸ αὐτοκράτορος περιοριζομένου ὑπὸ συμβουλίου, αἱ δὲ ὑποτελεῖς χῶραι ἡ *Κορέα*, τὸ *Θιβέτ*, τὸ *Βουτάν*, διοικούνται ὑπὸ τῶν ἰδίων των ἡγεμόνων, καὶ ἡ ἰδίως *Κίνα* διὰ μανδαρίνων.

Τὸ κλίμα τῆς Κίνας εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰ βόρεια ὁ χειμὼν αὐτῆς ὁμοιάζει μὲ τὸν τῆς Σιβηρίας, εἰς δὲ τὰ νότια ἡ θερμότης εἶνε μεγίστη. Ἡ ἰδίως Κίνα παντοῦ παρουσιάζει εὐρυχώρους καὶ εὐφύρους πεδιάδας, ἡ Μανσχοῦρια εἶνε ὄρεινῆ, ἡ Μογγολία ἔχει καὶ τὴν ἐκτεταμένην ἔρημον Κόβην, τὸ δὲ Θιβέτ εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ τῶν

(α) Τὸ νότιον μέρος τοῦ Βουτάν ἐσχάτως προσετέθη εἰς τὰς Ἀγγλικὰς κτήσεις τῆς Ἰνδοκίνας.

ὕψηλότερων ὄρεων τοῦ κόσμου. Παράγει δὲ τὸ νότιον ἀφθόως σίτον, ὀρύζιον, ζαχαροκλάμον, τέιον, ραβέντιον, ἰνδικόν, μέτζαν καὶ μαλ-
 λια τῶν αἰγῶν τοῦ Θιβέτ. Ἐνταῦθα φύεται ἔτι ἡ βαμβακία, τὸ κη-
 ρόδενδρον, ἡ κανέλλα, ἡ καμφορέα κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολλὰ ἱαματικά
 βότανα· τὰ δὲ μεταλλεῖα αὐτῆς τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, σιδήρου, χαλ-
 κοῦ, θείου, ρουβινίου, πορσελάνης, ἰάσπεως, εἶνε ἀφθονα.

Ἐκ τῶν λαῶν τῆς Κίνας ἔπισ. εἶνε οἱ εἰς τὸ βόρειον αὐτῆς κατοι-
 κοῦντες Μογγόλοι (3 ἑκατ.), οἱ πολλὰς κατὰ τὸν μεσαιῶνα εἰς τὴν
 Ἄσιαν καὶ Ῥωσσίαν καταστροφὰς προξενήσαντες, καὶ οἱ Μανσχοῦροι
 (3 ἑκατ.) οἱ ἄρχοντες καὶ νῦν τοῦ Σινικοῦ κράτους, εἰς τὸ ΒΔ. οἱ Βου-
 χάραι (300 χιλ.), ὁ μᾶλλον πολιτισμένος λαὸς τῆς κεντρικῆς Ἀσίας,
 ἐνασχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, εἰς τὸ Δ. οἱ
 Θιβέτιοι (4 ἑκατ.), λαὸς ῥωμαλέος καὶ λίαν φιλόξενος, καὶ εἰς τὸ ΝΑ.
 οἱ ἰδίως Σῖναι, ὁ μᾶλλον ἰδιοτρόπως πολιτισμένος λαὸς τῆς Ἀσίας·
 διαιρεῖται δὲ οὗτος εἰς τάξεις, ὧν ἐκάστη ἔχει περιωρισμένον βαθμὸν
 διανοητικῆς ἀναπτύξεως. Ἐν αὐτῇ ἡ παιδεία, ἐν ᾧ εἶνε διαδεδομέ-
 νη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καθ' ἅπασαν τὴν χώραν, οὐδεμίαν
 κάμνει πρόοδον, ἀλλ' ἡ βιομηχανία εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη· διὸ ὄνο-
 στα εἶνε τῆς Κίνας τὰ ἐκ πορσελάνης ἔργα, ἡ γραφικὴ μελάνη, τὸ
 χαρτίον, τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα κτλ.

ΙΑΠΩΝΙΑ.

Μῆκ. Α. 127°—144°.

Πλάτ. Β. 31°—45°.

Ἡ Ἰαπωνία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀχοτσικῆς θαλάσσης,
 πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἰαπω-
 νικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ πορθμοῦ τῆς Κορέας.

ΣΗΜ. Οἱ Ἰάπωνες θεωροῦνται ὡς ἄποικοι τῶν Σινῶν· κατ' ἀρχαιοτά-
 τους ὅμως χρόνους ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ἐνὸς πολιτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ἡγε-
 μόνου καλουμένου Μιχάδου. Κατὰ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος ἐπραγείσθη ἐ-
 παναστάσις, περιωρίσθη ὁ Μιχάδος κατὰ τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν ὁ
 δὲ ἀρχηγὸς τῆς ἐπαναστάσεως ὠνομάσθη Ταϊχόου· ἦτοι ἀντιβασιλεὺς καὶ
 εἶχε τὸ πλεῖστον τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Κατὰ δὲ τοὺς τελευταίους τού-
 τους χρόνους ὁ Μιχάδος, ἀνατραπέσθη κατὰ μικρὸν τῆς δυνάμεως τοῦ Ταϊ-
 χόου, ἀνέλαβε πάλιν σχεδὸν ἅπασαν τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀρχήν.

Ἡ Ἰαπωνία συνίσταται ἐκ νήσων τῶν ὁποίων ἔπισ. εἶνε ἡ Νιφῶν
 ἡ μεγαλειτέρα ἀπασῶν, πρὸς Ν. αὐτῆς ἡ Σικόκη, ἡ Κιουσσά, αἱ
 ἡμίσεις τῶν νήσων Λιουχίου, πρὸς Β. τῆς Νιφῶνος, ἡ Τεσσά, καὶ
 αἱ ἡμίσεις τῶν νήσων Κουριλῶν.

*Ὁρη. Αἱ Ἰαπωνικαὶ γῆσοι εἶνε κεκαλυμμέναι ἀπὸ ὄρη πρὸ πάντων

κιστειώδη· τούτων ἐπίσ. εἶνε τὸ Φουσίον φοβερόν ἠφαίστειον εἰς Β. τῆς Νιφῶνος, καὶ τὰ Ὁράζια εἰς τὰ ΒΑ. αὐτῆς.

Ἐπίσ. πόλεις τῆς Ἰαπωνίας εἰς τὴν Ἰεσῶν εἶνε *Ματσμάνρορ*, ἔσσα οἰκίας ἐκ ξύλων, ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν φῶνα Ἰεδῶ, ἡ μεγαλειτέρα καὶ κανονικωτέρα πόλις τῆς Ἰαπωνίας, ἔχουσα 1 1/2 ἐκ. κατ. πολλὰς δημοσίας οἰκοδομὰς, μοναστήρια, ναοὺς, τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν καὶ τὴν δημοσίαν γέφυραν *Νιπιδάσην* ἐκ ξύλου κέδρου κατεσκευασμένην. *Μιακορ* μεσόγειος πόλις Δ. τῆς Ἰεδουῶς, πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας καὶ τὸ κέντρον τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἱερῶν τεχνῶν τῶν Ἰαπῶνων· οἰκομηματα δ' ἔχει ἐπίσημα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ταϊκούν, τὸν ἐπίσημον κῶνον τοῦ Φουῆ, περιλαμβάνοντα τὸ κολοσσιαῖον ἄγαλμα τοῦ Βούδα, ὃν μεγαλιέτερον κώδωνα τοῦ κόσμου καὶ 500 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὴν ἰερόφυτείαν καὶ τὴν τερπνότητά της ἡ περὶ αὐτὴν πεδιάς θεωρεῖται ὡς ὁ παράδεισος τῆς Ἰαπωνίας.

Εἰς τὴν Κιουσῶν ἡ *Ναγκασάκη*, πόλις ἔχουσα πολλοὺς ναοὺς, γραφικὴν θέαν καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 36 ἐκ. πρεβείοντες τὴν Σιντολατρείαν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τὸν Βουδισμόν καὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Κομφουίου· τὸ δὲ πολίτευμα εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶνε ὑγιαίνον, ἀλλὰ λίαν ψυχρὸν εἰς τὰς βορείους νήσους, τὸ δὲ θέρος θερμόν· αἱ καταιγίδες, οἱ κεραυνοὶ καὶ οἱ σεισμοὶ εἶνε συχνοί, τὸ δὲ ἔδαφος ἐν γένει βουνῶδες καὶ ὀλίγον εὐφρον, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοπονίας των οἱ Ἰάπωνες ἀπασαν αὐτὴν ἔχουσι καλλιεργήσει· οὕτω δὲ παράγει ἀφθόνοους καρπούς, λαμπρὰ σῦκα καὶ ἀπιδία, κεράσια, λεμόνια, πορτοκάλια, βάμβακα, καμφοράν, ὀρούζιον, τσίον, ἰνδοκάλαμον κτλ. καὶ τρέφει μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας τὸν μεταξοσκώληκα· ἔχει δ' ἔτι καὶ πλοῦσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ μάλιστα χαλκοῦ, ὃ δὲ σίδηρος εἶνε λίαν ἐν αὐτῇ σπάνιος.

Οἱ Ἰάπωνες εἶνε φίλοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν μηχανικῶν τεχνῶν, καὶ διὰ τοῦτο καθ' ἀπασαν τὴν χώραν ὑπάρχουσι παντοῖου εἶδους ἐκπαιδευτήρια καὶ πλῆθος βιομηχανικῶν καταστημάτων, τὴν δὲ κτηνοτροφίαν ἐλάχιστα ἐπιμελοῦνται, ὡς τρεφόμενοι ἐξ ἰχθύων καὶ προβάτων· μόνον δὲ ὁ βοῦς ἕνεκα τῆς γεωργίας εἶνε πολλαπλασιασμένος εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ οἱ κύνες καὶ οἱ αἴλουροι. Οἱ Ἰάπωνες, καίτοι ὄντες ἀκοινωνήτοι, ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἠναγκάσθησαν πρῶτον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, εἶτα δὲ ὑπὸ τῶν Ἑυρωπαϊκῶν νὰ ἀνοίξωσιν εἰς αὐτοὺς τοὺς λιμένας των.

Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ἀνήκουσιν ἔτι αἱ νῆσοι *Βορίσιμαι*, μέρος οὖσαι τοῦ ἀρχιπελάγους τοῦ Μαγελλάνου.

ΙΝΔΙΑΙ.

Ἰνδία λέγονται αἱ πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων καὶ τῆς Κίνας κείμεναι χερσονήσοι, ἧτοι ἡ Ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ τὸ Ἰνδοστάν, καὶ ἡ Πέραν τοῦ Γάγγου Ἰνδία ἢ ἡ Ἰνδοκίνα μετὰ τῶν Ἰνδικῶν καλουμένων νήσων.

ΙΝΔΟΚΙΝΑ.

Μῆκ. Α. 89°—107°.

Πλάτ. Β. 1°—28°.

Ἡ Ἰνδοκίνα κειμένη εἰς τὸ ΝΑ. τῆς Ἀσίας ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἰνδοστάν.

Ἡ Ἰνδοκίνα διαίρεται εἰς 5 κυρίως μέρη, τὴν Βρεττανικὴν Ἰνδοκίναν, τὴν Βιρμαρικὴν Ἀυτοκρατορίαν, τὸ βασιλεῖον τοῦ Ἀράμ, τὴν Γαλλικὴν Κοιγιγκίαν πρὸς Α. τὸ βασιλεῖον τῆς Καμπούας, τὸ βασιλεῖον τοῦ Σιάμ, καὶ τὰ μικρὰ κράτη τῆς χερσονήσου Μαλάκας.

*Ὅρη αὐτῆς ἐπίσημ. εἶνε πέντε μεγάλαι σειραὶ ἐκτεινόμεναι ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ διαχωρίζουσαι τὴν χώραν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον.

Ποταμοὶ δ' ἐπίσ. πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἰμαλαίων εἶνε ὁ Μαυκάγγος (Καμβόσιος), ἐκβάλλων πρὸς Α. τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ· ὁ Μεινάμ, ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τοῦ Σιάμ. καὶ κατασταίνων τοὺς τόπους τοὺς ὁποίους πλημμυρεῖ εὐφροωτάτους· ὁ Ἄβαρ (Ἰσοουδής), ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον Μαρταβάν· ὁ Βραμαπούτρως, πλατὺς καὶ μεγαλοπρεπὴς ποταμὸς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον.

Ἐπίσ. πόλις τῆς Βρεττανικῆς Ἰνδοκίνας εἶνε Διορχάτη, πρωτ. τοῦ βασιλέως τοῦ Ἀσσάμ ὑποτελοῦς εἰς τοὺς Ἀγγλους. Ραγπούρη, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς χώρας. Βαγῶ, πρωτ. τῆς ἐπαρχίας Πεγού ἔχουσα ἓνα τῶν λαμπροτέρων καὶ μεγαλειτέρων ναῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ οὕσα μεγάλῃ ἀποθήκῃ τοῦ ξύλου τέκ.

Τῆς Ἀυτοκρατορίας τοῦ Βιρμὰν Μανδάλη, πρωτ. τοῦ κράτους παρὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἄβα, ἔχουσα 90 χιλ. κατ. Σεγαίνη, ἔχουσα πολλοὺς λαμπροὺς ναοὺς καὶ περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ βασιλείου τοῦ Σιάμ Βαγκόκη, πρωτ. τοῦ κράτους παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μεινάμ ὠραῖον λιμὲνα, ἀξιοσημειωτον ἐμπορίων καὶ 500 χιλ. κατ. ὧν οἱ πλείστοι κητοικοῦσιν ἐν πλοίοις ὡς ἐν Καντῶνι.

Τοῦ Βασιλείου τοῦ Ἀράμ Χονή, πόλις ὀχυρὰ πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα μεγαλοπρεπῆς καλῆτιον καὶ 100 χιλ. κατ.

Τῆς δὲ Γαλλικῆς Κοχινγκίνης, κειμένης εἰς τὸ ΝΔ. τῆς Ἰνδοκίνας² πρωτ. εἶνε Σαϊρόγγη ἔχουσα περὶ τὰς 150 χιλ. κατ.

Τοῦ δὲ βασιλείου τῆς Καμπούας ἐπισ. πόλις εἶνε ἡ Παροπίγγη.

Τῆς δὲ χερσονήσου Μαλάκας ἐπισ. τῶν κρατῶν τῆς εἶνε τὸ τῆς Σαλεγγόρης· ἀλλὰ τὸ νότιον τῆς χερσονήσου καὶ τὴν πόλιν Μαλάκας κατέχουσιν οἱ Ἄγγλοι. Πρὸς Α. αὐτῆς κείνται αἱ νῆσοι τοῦ Πρίγγηπος τῆς Οὐάλλιας καὶ πρὸς Ν. ἡ Σιγγαπούρη ἔχουσα ὁμῶν. πόλιν καλῶς ἐκτισμένην καὶ 100 χιλ. κατ. Εἰς τοὺς Ἄγγλους ἀνήκουσιν ἐτι καὶ αἱ πρὸς Δ. τῆς Ἰνδοκίνας νῆσοι Ἀρδαμάται, κατοικοῦμεναι ὑπὸ ἀγγίων λαῶν, ἀνηκόντων εἰς τοὺς νιγρίτας τῆς Ὠκεανίας καὶ ἐχόντων μεγίστην ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς ξένους, καὶ αἱ Νικοβάρτοι, ἔχουσαι χαλκόχρους κατοίκους καὶ φιλοξένους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 21,350 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 23 ἑκατ. ὧν τὰ 3 ἑκατ. ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βρεττανικὴν καὶ εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἰνδοκίαν. Εἶνε τὸ πλεῖστον βουδισταί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ πολλοὶ ὀπαδοὶ τοῦ Κομφουκίου, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ Δ. τῆς Μαλάκας μωαμεθανοί· ἀλλὰ καὶ πολλοὶ εἶνε δυτικοὶ εἰς τὴν Κοχινγκίναν, Τογκίνον καὶ Σιάμ· πολίτευμα δὲ εἰς ἅπαντα τὰ κράτη εἶνε μοναρχία ἀπόλυτος.

Τὰ μεσημβρινὰ παράλια αὐτῆς εἶνε θερμότατα, τὸ δ' ἐσωτερικὸν ἔχει κλίμα συγκερασμένον· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον παράγον ἀρθύωνως ὀρύζιον, τέιον, πέπερι, βάμβακα, ἰνδικόν, ζαχαροκάλαμον, ἕβενον, σάνταλον, σιδηροξύλον, βανίνας, ταμαρίνιον, κτλ. καὶ ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ, ρουβινίων, σατφείρου, μαρμάρων, κασσιτέρου, πετρελαίου κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια αὐτῆς εἶνε ὁ ἐλέφας ἀπαντῶμενος συνήθως λευκός, ὁ ρινόκερος, ἡ τίγρις, ὁ λεόπαρδος, ὁ οὐραγγοτάγριος καὶ ἄλλα εἶδη πιθήκων.

ΙΝΔΟΣΤΑΝ.

Μῆκ. Α. 64° 40'—91°.

Πλάτ. Β. 8° — 35°.

Τὸ Ἰνδοστάν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κίνας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, Βελουτχιστάν καὶ τοῦ Ὄμανικοῦ κόλπου.

ΣΗΜ. Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος κατέκτησε τὸ ΒΔ. τοῦ Ἰνδοστάν καὶ ἔκτοτε εἶνε εἰς ἡμᾶς γνωστὸν τὸ μέρος τοῦτο τῆς γῆς διὰ τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων. Μετὰ ταῦτα δ' ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Ἀφγανῶν, εἰσαγαγόντων εἰς αὐτὸ τὸ 1193 τὸν ἰσλαμισμόν· τὸ δὲ 1498 ἀνακαλύψαντος τοῦ Βάσκου Δεγμάτα τὴν πρὸς τὰς Ἰνδίας θαλασσίαν ὁδόν, κατεστάθησαν ἐν αὐτῇ πρῶτοι οἱ Πορτογάλοι,

εἶτα δὲ οἱ Ὀλλανδοί. Τέλος κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων τὸ πλεῖστον τῆς χώρας καὶ ἐδόθη πρὸς διοίκησιν εἰς Ἀγγλικὴν ἐμπορικὴν ἑταιρίαν. Τὸ δὲ 1738 ἐκυρίευσαν οἱ Ἀγγλοι καὶ προσέθεσαν εἰς τὰς κτήσεις τῶν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ 1525 συστήθην ὑπὸ τοῦ Βαβερ ἑγγόνου τοῦ Ταμερλάνου μέγα Μογγολικὸν κράτος· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1857 μετὰ μεγάλην ἐπανάστασιν διοικεῖται τὸ Ἰνδοστάν κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσιν ἔτι κτήσεις τινὲς τῶν Γάλλων καὶ Πορτογάλων.

Τὸ Ἰνδοστάν διαιρεῖται εἰς Ἀγγλικὰς κτήσεις, εἰς ὑποτελεῖς χώρας τῶν Ἀγγλων, εἰς Γαλλικὰς καὶ Πορτογαλικὰς κτήσεις, καὶ εἰς κράτη ἀνεξάρτητα.

*Ὀρη αὐτοῦ ἐπίσ. πρὸς Β. εἶνε τὰ Ἰμαλαία, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ Ἐβέρεστορ (8840 μέτρ.), τὸ ὑψηλότερον ὄρος τοῦ κόσμου· ἐντὸς δὲ τοῦ Ἰνδοστάν ἐκτείνονται τὰ Γαταία ὄρη, διασχίζοντα τὴν χώραν ἀπὸ Β. πρὸς Δ. εἶτα δὲ προχωροῦσι πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Κομορτροῦ.

Ποταμοὶ ἐπίσ. αὐτοῦ εἶνε ὁ Γάγγης, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ πλημμυρῶν τὴν χώραν κατασταίνει αὐτὴν εὐφορωτάτην, ἐκβάλλων διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον· ὁ Ἰνδὸς, ὅστις ἐκ τῶν Ἰμαλαίων πηγάζων καὶ διαρρέων τὰ δυτικὰ ὄρια τοῦ Ἰνδοστάν κατασταίνει αὐτὰ διὰ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν του εὐφορωτάτα καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον (3000 χιλιομ. μῆκ.).

Τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεων ἐπίσ. πόλεις εἶνε Λαχόρη εἰς τὸ ΒΔ. πόλις τῶν Σείκων ἐντὸς τοῦ βασιλείου τοῦ Πάουρ κειμένη, ἔχουσα λαμπρὸν παλάτιον καὶ 90 χιλ. κατ. Πολλοὶ θεωροῦσι τὴν χώραν ταύτην διὰ τὴν ὠριότητα τοῦ κλίματος καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων ὡς τὸν ἀρχαῖον παράδεισον· ἐνταῦθα κατασκευάζονται καὶ τὰ περίφημα σάκια. Δελχί, πόλις μεσόγειος πάλαι πρωτ. τῶν Μογγόλων, ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς παλάτιον καὶ 160 χιλ. κατ. Ἀλλαχάβαδην ἐπὶ τοῦ Γάγγου (65 χιλ. κατ.), ὄχυρά καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδῶν συχνάζομένη ὑπὸ πλήθους προσκυνητῶν. Βεγαρέη ἐπὶ τοῦ Ἰνδοῦ, πόλις τῶν σοφῶν Ἰνδῶν καὶ ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 200 χιλ. κατ. Πάτρα ἐπὶ τοῦ Γάγγου παρὰ τὰ ἀρχαῖα Παλίβοθρα, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ὀπίου, καὶ 315 χιλ. κατ. Καλικούτα ἐπὶ τοῦ Οὐγγλῆ κλάδου τοῦ Γάγγου, ἢ ἔδρα τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἀγγλικῶν κτήσεων, ἔχουσα ἀκαδήμειαν μουσικῆς, βιομηχανίαν, ἐμπόριον ἀκμαιότατον καὶ 700 χιλ. κατ.

Μαζουμπατάμη, ἐπίσημος διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν τῶν βαμβάκ. ὑφασμάτων τῆς. Μάδρασα εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Κορομανδέλου ἔχουσα μέγα ἐμπόριον, ἐργοστάσια βαμβάκ. ὑφασμάτων, ὑαλοουργεῖα καὶ 650 χιλ. κατ. Καλικούτη, ἔχουσα ἐργοστάσια βαμβάκ. ὑφασμάτων. Ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἀπέβη ὁ Πορτογάλος Βάσκος Δεγγά-

μας, ὁ ἀνακαλύψας τὰς Ἰνδίας τὸ 1498. Βομβάη ἐπὶ ὁμων. νήσου, ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 820 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ ὑποτελῶν χωρῶν τῶν Ἀγγλων ἐπίσ. πόλεις εἶνε Ἀνδερβάδη, ἐπὶ τοῦ Δεκάν, πρωτ. τοῦ Νιζάμ, ἔχουσα 200 χιλ. κατ. Ρουαλόρη, ὄχυρά πόλις πρωτ. τῶν Μαρατῶν τῆς Σινδίας. Παρ' αὐτὴν δὲ κεῖται καὶ ἡ Οὐδζελήη, ἐπίσημος διὰ τοὺς ναοὺς, τὰ σχολεῖα καὶ τὸ ἀστεροσκοπεῖόν τῆς, δι' οὗ διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν Ἰνδῶν.

Τῶν δὲ Γαλλικῶν κτήσεων (227 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε Πορδιερρή, ἔχουσα 60 χιλ. κατ.

Τῶν δὲ Πορτογαλικῶν κτήσεων (450 χιλ. κατ.) πρωτ. εἶνε Νέα Γόα, ἔχουσα ὠραῖον λιμένα καὶ 10 χιλ. κατ.

Ἀνεξάρτητα δὲ κράτη εἶνε· 1) ἡ Κασχιμίρια (400 χιλ. κατ.) εἰς τὸ Β. τοῦ Ἰνδοστάν με πρωτ. Κασχιμίρηρ ἐν τερπνοτάτῃ πεδιάδι, ἐπίσημον διὰ τὰ κασιμίρια τῆς καὶ ἔχουσαν 100 χιλ. κατ. 2) ἡ Νεπαλίη (2 ἑκατ. κατ.) πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων με πρωτ. Κατμαδοῦρ, ἔχουσαν περιφήμους ἰνδικούς ναοὺς καὶ 50 χιλ. κατ.

Νῆσοι τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πρὸς Ν. ἡ Κεϋλάνη (2 ἑκατ. κατ.) εὐφορωτάτη νῆσος, παράγουσα κανέλλαν, ἐλέφαντα, μαργαρίτας καὶ ἔχουσα μητρ. τὸ Κολόμβον. Πρὸς Δ. ταύτης εἶνε αἱ νῆσοι Λακεδίβαι, ἀποτελοῦσαι μικρὸν ἀρχιπέλαγος κυβερνώμενον ὑπὸ Σουλτάνου ὑποκειμένου εἰς τοὺς Ἀγγλους, καὶ αἱ Μαλδίβαι, οὐσαι περὶ τὰς 12 χιλ. ὧν ἐπίσ. εἶνε ἡ Μαλίη, ἔδρα ἀνεξαρτήτου Σουλτάνου τοῦ ἀρχιπελάγους τούτου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶνε 37350 τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 180 ἑκατ. ὧν τὰ 7/8 εἶνε βουδισταί, 5 ἑκατ. χριστιανοὶ διαφόρων δογμάτων, καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ πυρολάτραι. Νῦν δὲ αἱ Ἀγγλικὴ κτήσεις καὶ αἱ ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Ἀγγλους χωραὶ διοικούνται κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ὡς καὶ αἱ τῶν Γάλλων καὶ τῶν Πορτογάλων ὑπὸ τῶν ἰδίων των κυβερνήσεων, ἀπασαί ὁμως ἀπολύτως.

Τὸ κλίμα τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε πολὺ θερμὸν καὶ νοσερὸν εἰς τὰ παράλια, ἐν ᾧ πρὸς τὰ ὄρη εἶνε εὐκραεῖς καὶ ὑγριόν. Ἐνταῦθα δύο ὄραι τοῦ ἔτους ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερά, προκύπτουσαι ὑπὸ τῶν Μουσωνίων ἀνέμων (α) καὶ βροχερὰ μὲν εἶνε ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Κορομανδέλου ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἰανουαρίου, ξηρὰ δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου· ἐπὶ δὲ τῆς παραλίας τοῦ Μαλαβάρου βροχερὰ μὲν ἀπὸ τοῦ Μαίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, ξηρὰ δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Ἰνδοστάν, ὧν καὶ εὗρισκονται ἐν αὐτῷ μεγάλα

(α) Οἱ Μουσωνῖοι εἶνε ἐκ τῶν σταθερῶν λεγομένων ἀνέμων, πνέοντες κατὰ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἕξ μῆνας ἀπὸ τῶν ΒΑ. καὶ ἄλλους ἕξ μῆνας κατ' ἀντίθετον φοράν ἀπὸ τῶν ΝΑ.

έρημοι, εἶνε εὐφορώτατον, παρὰ γόν βανάνας, ζαχαροκλάμον, ὄπιον, φοίνικας, πέπερι, κόμμι ἑλαστικόν, καμφοράν, λαμπρά ἄνθη, δάφνας διαφόρους κτλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἐν αὐτῷ εἶνε ὁ ρινόκερος, ἡ ἄρκτος, ὁ λύγξ, ὁ θηρευτικὸς τίγρις, ὁ οὐραγγοῦτάγγης κτλ. ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων ὁ ἑλέφας, ὁ βούβαλος, ἡ κάμηλος, οἱ δὲ βούς σχεδὸν λητρεύονται εἰς τὸ Ἰνδοστάν· πτηνὰ δὲ οἱ ταοί, καὶ ἔρπετὰ ὁ βόας, οἱ κροκόδειλοι τοῦ Γάγγου κτλ.

Τὸ Ἰνδοστάν εἶνε ὀνομαστὸν διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, σιδήρου, ἀδαμάντων, βουβινίων, σαπφείρων, ἀμεθύστων, ὀνύχων κλπ. παρὰ δὲ τὴν Κεϋλάνην ἀλιεύονται καὶ λαμπροὶ μαργαρίται.

Ἔχει λαμπράν παντοῖου εἶδους βιομηχανίαν καὶ ἐμπόριον λίαν ἐκτεταμένον μὲ ὄλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, εὐκολυνόμενον διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων, δι' ὧν οἱ Ἄγγλοι συνέδεσαν τὰς μεγαλειτέρας καὶ ἐμπορικωτέρας πόλεις τοῦ Ἰνδοστάν. Γλῶσσαι δ' ἐνταῦθα, ὡς ἐκ τῶν διαφόρων κατοικούντων ἐν αὐτῇ λαῶν, οἷον Μογγόλων, Βελούχων, Ἀράβων, Περσῶν, Σινῶν, Ἑβραίων καὶ ὀλίγων Εὐρωπαίων, εἶνε διάφοραι· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἔχουσιν ἔτι καὶ ἱερὰν γλῶσσαν τὴν καλουμένην *Σανσκριτικήν* (α).

ΑΡΑΒΙΑ.

Μῆκ. Α. 43° 20'—57° 40'.

Πλάτ. Β. 12° 40'—33° 45'.

Ἡ Ἀραβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ΝΑ. ὑπὸ τοῦ Ὀμανικοῦ κόλπου, ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ Ἀραβία μέχρι τῆς Ζ' ἑκατονταετηρ. ἦτο ἀσήμαντος καὶ γνωστὴ μόνον διὰ τὰ ἀρώματα, τοὺς ἵππους καὶ τὰ ἄλλα αὐτῆς πολύτιμα προϊόντα. Ἀφ' οὗ ἤμως ὄλας τὰς Ἀραβικὰς φυλὰς ὁ Μωάμεθ ἤνωσεν ὑπὸ μίαν θρησκείαν (622 μ. Χ.), εὐθὺς κατέκτησαν οὗτοι μέρος τῆς Ἀσίας, τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν Ἰσπανίαν εἰς τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ νικηθέντες ὑπὸ Καρόλου τοῦ Μαρτέλου ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀρχίσαντες πρὸς ἀλλήλους τὰς διχονοίας ἐξησθένησαν κατὰ μικρὸν καὶ ὑπεχώρησαν εἰς τοὺς πρότερον δούλους των Τούρκους, οἵτινες μέχρι νῦν ἀρχοῦσι μέρους τῆς Εὐρώπης.

*Ὄρος ἀξιοσημειώτων τῆς Ἀραβίας εἶνε τὸ *Σινᾶ* (9 χιλ. πόδ.), ὅπου ὑπάρχει διάσημον τῶν ὀρθοδόξων ὁμῶν. μοναστήριον· οἱ δὲ

(α) Οἱ Ἰνδοὶ διηροῦντο ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἰς 4ας τάξεις, μέχρι νῦν ἔτι ὑφισταμένας· 1) τῶν ἱερέων κατοχῶν πάσης παιδείας καὶ ἐπιστήμης· 2) τῶν πολεμιστῶν· 3) τῶν γεωργῶν καὶ ἐμπόρων· 4) τῶν τεχνιτῶν. Αἱ τάξεις αὗται οὔτε νῦν συμφάγισι δύνανται, οὔτε σχέσιν τιὰ νῦν ἔχωσι πρὸς ἀλλήλας. Πλὴν δὲ τούτων εἶνε οἱ πολυάριθμοι Παρσίαι θεωρούμενοι ὑπὸ

ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ἀσήμαντοι, ῥέοντες μόνον τὴν ὥραν τῶν βροχῶν.

Ἡ Ἀραβία μέχρι νῦν ὑπὸ τῶν γεωγράφων διαιρεῖται εἰς τρία μέρη, τὴν *Πετραίαν Ἀραβίαν* πρὸς Β. τὴν *Ἐρημον Ἀραβίαν* ΒΔ. τὴν *Εὐδαίμονα Ἀραβίαν* ΝΑ. (α) ἀλλ' ἡμεῖς θέλομεν ἀναφέρει κατὰ σειράν τὰς ἐν ταῖς παραλλαῖς αὐτῆς ἐπιση. πόλεις.

Ἐν τῇ δυτικῇ παραλλῇ ἐπιση. πόλεις εἶνε *Μέκκα*, πατρίς τοῦ Μωάμεθ καὶ ἱερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν, συχναζομένη ὑπὸ πολλῶν προσκυνητῶν· κείται δ' ἐπὶ ξηρᾶς βραχύδους καὶ ἀθλίης θέσεως ἔχουσα 45 χιλ. κατ. καὶ τὸ περιφημον τσαμίον τῆς *Μέκκας*, περιλαμβάνον τὸ μικρὸν τετράγωνον οἰκοδόμημα *Καάβα*, ἔνθα εὐρίσκεται ὁ μέγας λίθος ὁ τὸσον λατρευόμενος ὑπὸ τῶν Μωαμεθανῶν, φερθεὶς κατ' αὐτοὺς ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου *Γαβριήλ* πρὸς θεμελίωσιν τοῦ μνημείου τούτου· εἶνε δὲ ἀνοικτὴ ἡ *Καάβα* τρεῖς φορές τὸ ἔτος. *Τσέδα*, πόλις τῆς *Μέκκας*, ἐμπορικὴ πόλις γνωστὴ ἔτι διὰ τὴν ὄχι πρὸ πολλῶν ἐτῶν σφαγὴν τῶν Εὐρωπαίων. *Μεδίνα*, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. καὶ περιφημον τσαμίον οἰκοδομηθὲν ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ καὶ ἔχον 400 κλίνας κεκοσμημένους διὰ πολυτίμων λίθων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ. *Μόκα*, ἐπίσημος λιμὴν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ ἀποθήκη τοῦ καφέ τῆς *Υεμένης*. *Αδερν* ἐπὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδένου, ἔχον καλὸν λιμένα, 40 χιλ. κατ. καὶ ἀνήκον εἰς τοὺς Ἀγγλους. *Μασκάτη* πρὸς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον, πρωτ. τοῦ Σουλτάνου τῆς *Μασκάτης*, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, μέγα ἐμπόριον καὶ 60 χιλ. κατ. Ἐν δὲ τῇ Α. παραλλῇ ἀξία μνείας πόλις εἶνε ἡ *Λάσσα*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 28500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ χιλ. 4 ἐκ. Μωαμεθανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι. Συνίσταται δ' ἐκ πολλῶν μικρῶν κρατῶν, ὧν ἕκαστον διοικεῖται ὑπὸ τινος ἀρχηγοῦ καλοῦμένου ἱμάμου, σερίφου ἢ ἐμίρου. Οἱ ἐπιση. δὲ αὐτῶν εἶνε ὁ σερίφης τῆς *Μέκκας*, ὁ ἱμάμης τῆς *Υεμένης* καὶ ὁ σουλτάνος τῆς *Μασκάτης*. Τούτων ὁ πρῶτος ἀναγνωρίζει ὡς ἀνώτατον ἄρχοντα τὸν σουλτάνον τῆς *Κωνσταντινουπόλεως*. Τοῦ δὲ σουλτάνου τῆς *Μασκάτης* ἡ ἀρχὴ κτείνεται ἔτι ἐπὶ πολλῶν ἐπαρχιῶν τῆς *Περσίας* καὶ ἐπὶ μεγάλου μέρους τῆς ἐν Ἀφρικῇ *Ζαγγουεβάρης*. Ὑπάρχουσι δ' ἐνταῦθα καὶ πολλοὶ νομαδικαὶ φυλαί, αἵτινες κυβερνῶνται πατριαρχικῶς. Εἶνε δὲ οἱ Ἀραβες ἀνδρεῖοι, φιλόξενοι καὶ φίλοι τῆς ποιήσεως, κατὰ δὲ τὸν Ἰσλαμικὸν νόμον ἐδείχθησαν καὶ φίλοι τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν.

Ἐν ἄλλων Ἰνδῶν ὡς εὐτελῆ ὄντα καὶ πάσης περιφρονήσεως ἀξία· οὗτοι δὲ κτείνονται ὅτι εἶνε οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς χώρας ὑπὸ τῶν ἄλλων τάξεων τῶν Ἰσλαμικῶν ὑποταχθέντες.

(α) Νῦν δὲ αὐτὴ πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς ἕξ τμήματα· 1 τὴν Ἐδιὰζ πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν εἰς τὸ ΝΑ. 2 τὴν Ἐμενὴν εἰς τὸ ΝΑ. 3 τὴν Ἀδραμῶτην πρὸς Ν. 4 τὴν Ὀμανικὴν εἰς τὸ ΝΑ. 5 τὴν Ἐλακάν πρὸς Α. 6 τὴν Νεδιδ ἐν τοῖς μεσοπέλαγος.

Εἰς τὴν Ἀραβίαν, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, διακρίνονται δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἡ ξηρὰ καὶ ἡ βροχερὰ· ἀλλ' ἐνίοτε παρέρχονται πολλὰ ἔτη, καθ' ἃ δὲν πίπτει σταγῶν ὕδατος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Οἱ ἄνεμοι ἐνταῦθα εἶνε λίαν ὀρηκτικοὶ καὶ κινδυνώδεις· τούτων φοβερώτερος εἶνε ὁ *Σαμουμ*, πνέων εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ σηκώνων νέφη θερμοστάτης ἄμμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀραβίας συνίσταται ἐκ πεδιάδων ἐρήμων καὶ ἀμμωδῶν, ἀλλ' ἔχει καὶ τόπους λίαν εὐφόρους, καὶ μάλιστα τὰ ΝΑ. αὐτῆς εἶνε εὐφορώτατα, παράγοντα καφέν, φοίνικας, ἄλωήν, βάμβακα, διάφορα ἀρώματα κτλ. Οἱ ἵπποι αὐτῆς εἶνε ὀνομαστοὶ καὶ αἱ κήμηλοι εἶνε τὰ πλοῖα τῶν ἐρήμων τῆς. Ἐνταῦθα δὲ ὑπάρχει καὶ ἡ δρομάς κήμηλος καὶ ἄλλα οἰκιακὰ ζῶα· ἄγρια δὲ ζῶα ἔχει εἰς τὰς ἐρήμους λέοντας, πάνθηρας, γαζέλλας, πιθήκους, στρουθοκαμήλους, πολλὰ φαρμακερὰ ἕρπετά καὶ ἀκρίδας, εἰς δὲ τὸν Περσικὸν κόλπον ἀλιεύονται καὶ μαργαρίται ἀξιοῦργοι.

Γλῶσσα δ' ἐν αὐτῇ λαλεῖται ἡ Ἀραβικὴ, ἐξαπλωθεῖσα ἀπὸ τῶν διαδόχων τοῦ Μωάμεθ καὶ εἰς τὴν Συρίαν καὶ Αἴγυπτον.

ΑΦΡΙΚΗ.

Ἡ Ἀφρική, τὸ τρίτον μέρος τοῦ ἀρχαίου κόσμου, συνεχομένη μετὰ τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. καὶ ΝΑ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ Ἀφρική πολιτικῶς διαιρεῖται εἰς 14 μέρη: τὴν *Αἴγυπτον*, *Ἀβυσσινίαν*, *Σόμανδον*, *Βαρβαρίαν* (συνισταμένην ἐκ τῆς Τριπόλεως, Τύνιδος, Ἀλγερίου καὶ Μαρόκου), *Σαχάραν*, *Σενεγαμβίαν*, *Ἄνω καὶ Κάτω Γουινέαν*, *Σουδὰν* ἢ *Νιγηρίαν*, *Όττεροτίαν*, *Εὐέλπιδα Ἀφρὰν*, *Καφροίαν*, *Μοζαμβίκην* καὶ *Ζαγγουεβάρην*.

Κόλποι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ τῆς *Σίδρας* καὶ ὁ τῆς *Γαβῆς* εἰς τὴν Μεσόγειον· ὁ τῆς *Γουινέας* εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικόν· τῆς *Σοφάλας*, πρὸς Δ. τῆς νήσου *Μαδαγασκάρ*, καὶ ὁ τοῦ *Ἀδέου* πρὸς Α.

Όρη καὶ *πεδιάδες*. Εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους σειρὰς τὰ ὄρη τοῦ *Ἀτλαντος* (3500 μέτρ.), ὧν συνέχεια εἶνε τὰ ἐν Τριπόλει ὄρη τῆς *Κυρήνης*. Πρὸς Ν. τούτων ἐκτείνονται ἡ ἔρημος *Σαχάρα*, ἡ μεγαλειτέρα ἔρημος τοῦ κόσμου, καὶ ἡ *Αἰβυκή* ἔρημος, περιλαμβάνουσαι καὶ τινὰς ὀάσεις. Ταύτης τὸ ἀνατολικὸν σχηματίζει τὴν εὐφορον πεδιάδα τοῦ *Νείλου*. ΝΑ. δὲ τῆς *Σαχάρας* ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς *Σενεγαμβίας* μέχρι τοῦ νοτιο-τάτου τῆς Ἄνω Γουινέας τὰ ὄρη τοῦ *Κόγγου* ἢ *Νιγηρικὰ* ὄρη, ἐξ

πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοί, καὶ ἐν τῇ Κάτω Γουϊνέᾳ τὰ ὄρη τοῦ υστέρου.

Ἰς δὲ τὸ νότιον ἐν τῇ Ὀττεντοτίᾳ ὑψοῦνται τὰ ὄρη τοῦ Χαλικῶ ἐν τῇ Εὐέλπιδι Ἄκρα τὰ Νεοὺβελδα· εἰς δὲ τὸ νοτιοανατολικόν τῃ Καφρερίᾳ τὰ ὄρη Ἀπάτα. Πρὸς βορρᾶν δὲ τούτων παρὰ τὸν μερινὸν καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐκτείνεται τὸ ὑψηλὸν ὄρος Καλιμάνζαρον (15 μέτρ.), καὶ βορειότερον τὰ ὄρη τῆς Σελήρης καὶ τὰ Χιοροπῆ ὄρη. Εἰς τὰ ΒΑ. κείνται τὰ ὄρη τῆς Ἀβουσσινίας (3 χιλ. μέτρ.), εἰνόμενα μέχρι τοῦ πορθμοῦ τοῦ Βαβελμανδέβ, καὶ εἰς τὸ ἀνατολὸν τῆς Αἰγύπτου τὰ Ἀραβικὰ ὄρη.

Ποταμοὶ αὐτῆς εἶνε ὁ Νεῖλος, οὗ ὁ μεγαλειότερος μὲν βραχίων υκὸς ποταμὸς κλούμενος πηγάζει ἀπὸ τῆς βορείας ὄχθης τῆς ἄλλης λίμνης Νυάνζης, ὁ δὲ ἄλλος αὐτοῦ βραχίων ὁ καὶ Κναροῦς οὐόμενος ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Ἀβουσσινίας· σχηματίζων δὲ αὐτὸς ἄλλους κατὰ τὸν ῥοῦν του καταρράκτας καὶ διαρρέων τὴν Ἀβουσσινίαν, Νουβίαν καὶ Αἴγυπτον ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον. Εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσι ὁ Σενεγάλης, ὁ Γαμβίας καὶ ὁ Ριογράφου, πηγάζοντες ἐκ τῶν Νιγηρικῶν ὀρέων· ὡσπύτως ὁ Νίγηρος ἢ Νιλιβᾶς καὶ ὁ Ζαίρος ἢ Κόγγρος εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας, καὶ ἡ Δαμβέης εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν.

Λίμναι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ Μελλίγη πλησίον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ Ἄδα εἰς τὸ Σουδάν, ἡ Νυάνζα ἡ μεγαλειότερα λίμνη τῆς Ἀφρικῆς μὲνη πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ (α). ΝΔ. ταύτης κείται ἡ λίμνη Ἰγγανίκα, καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Μοζαμβίκης ἡ λίμνη Νυάσσα, καὶ ἡ Δαμβέα εἰς τὴν Ἀβουσσινίαν.

Ἀκρωτήρια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε τὸ Καλὸν εἰς τὴν Βαρβαρίαν, τὸ Ἰκὸν εἰς τὴν Σαχάραν, τὸ Πράσινον εἰς τὴν Σενεγαμβίαν, τὸ τῆς Ἑλπίδος Ἄκρα καὶ τὸ τῶν Βελωῶν εἰς τὴν Εὐέλπιδι Ἄκραν, καὶ τὸ Γουαρδαφοῦιον πρὸς Α. τοῦ πορθμοῦ Βαβελμανδέβ.

Νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπίσ. εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν αἱ Ἀζόραι, Μαδέρα, αἱ Καράριαι, αἱ τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, αἱ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας, ἡ Ἀσσεισιῶν καὶ ἡ Ἁγία Ἑλένη· εἰς δὲ τὸν Ἰνδικὸν ἡ Μαδαγασκάρ, ἡ Βουρβῶν, ἡ Φράντσα, αἱ Κομόραι, αἱ Μορόνται, ἡ Ζατζιβάρη, αἱ Σευχέλαι, ἡ Σοκότορα κλπ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 285434 τετρ. μυρ. οἱ δὲ περὶ τὰ 130 ἑκατ. οἱ πλείστοι ἀνήκοντες εἰς τὴν αἰθιοπικὴν γῆν· τὸ δὲ βόρειον κατοικοῦσι Βέρβηροι, Μαυρητανοί, Ἀραβες, Ἀσσινοί, Κόπται, Ἑβραῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι ἀποικιοὶ, ἀνήκοντες εἰς τὴν αἰθιοπικὴν φυλὴν, παρὰ δὲ τὸν Νεῖλον καὶ τὰ παράλια τῆς Τριπό-

(α) Ἡ λίμνη αὕτη ὡς καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Νεῖλου ἀνεκαλύφθησαν τὸ 1866 ἀπὸ τῶν πλοιαρχῶν Λήκ καὶ Γράντ.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.)

Δημόσια Κεντρικὴ

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

λεως Τούρκοι καὶ Τουρκομάνοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν.

Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε φετιχισταὶ (εἰδωλολάτραι) (α), μὴ ἔχοντες τὴν ιδέαν ἐνός ὑπεράτατου ὄντος· καὶ μωαμεθανοὶ μὲν εἶνε οἱ κάτοικοι τῶν βορείων καὶ ἀνατολικῶν χωρῶν καὶ ἄλλοι διάφοροι λαοὶ καθ' ἅπασαν τὴν ἡπειρον· χριστιανοὶ δὲ μόνον οἱ ἄποικοι Εὐρωπαῖοι, οἱ Κόπται, μέρος τῶν Ἀβυσσινίων, τῶν νοτίων Ὀττεντοτῶν καὶ Κόφρων καὶ ἄλλων νιγριτῶν εὐρισκομένων ἐντὸς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν.

Οὔτε ἐπιστῆμαι οὔτε γράμματα ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι, πλὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν χωρῶν τῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον (Νουβία, Αἴγυπτος, Κυρήνη, Καρχηδῶν, ὧν καὶ τὰ εἰσέτι σωζόμενα λείψανα μαρτυροῦσι τὴν αὐτῶν ποτε λαμπρότητα), ἀλλ' οἱ κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς μέγαν βαθμὸν βαρβαρότητος. Ἐν αὐτῇ ἐπικρατεῖ ἔτι ἡ σωματεμπορία, ἐν τισὶ δὲ μάλιστα χώραις οἱ λαοὶ αὐτῆς εἶνε ἀνθρωποθῦται καὶ ἀνθρωποφάγοι.

Τὸ πλείστον τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ζῆ διὰ τῆς θήρας, τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς λείας τῆς ἐκ τῶν πολέμων, εἰς δὲ τὸ Σουδᾶν ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τινὰς τέχνας, εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ εἰς τὸν πόλεμον. Τὸ δὲ 1843 οἱ περιηγηταὶ Λήκ καὶ Γράντ ἀνεκάλυψαν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τὸ βασίλειον τοῦ Καρκαουέβου πρὸς τὰ Δ. τῆς Ἀβυσσινίας, τοῦ ὁποῦοι οἱ κάτοικοι οὐ μόνον παριστώσι τὸν ὑψηλὸν τύπον τῆς αἰθιοπικῆς φυλῆς, ἀλλὰ καὶ μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ κατέχουσιν. Εἰς τὴν γεωργίαν δ' ἔτι ἀσχολοῦνται καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου, Νουβίας, Ἀβυσσινίας καὶ οἱ τῶν Εὐρ. ἀποικιῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς, κειμένης τὸ πλείστον ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης, κατὰ μὲν τὸ μέσον αὐτῆς εἶνε θερμὸν καὶ νοσῶδες, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. τόσοσιν γίνεται εὐκράες· τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον παράγον φοίνικας, κοκκοφοίνικας, σναμικὴν, ταμαρίνον, βανάνας, κόμμι, καφέν, ἰνδικόν, ἀρώματα κτλ. Τὰ φυτὰ τῆς Ἀφρικῆς δὲν εἶνε κολοσσιαία ὡς τὰ τῆς Ἀσίας ἀλλ' ἀρωματικώτερα, ἂν καὶ ἐν Σενεγαμβία ἀπαντᾶται καὶ τὸ χονδρότατον δένδρον Βαοάβ. Ὡσαύτως καὶ τὰ ζῷα τῆς δὲν εἶνε τόσοσιν μεγάλα, ἀλλ' ἀλκιμώτερα καὶ θηριωδέστερα· ἰδιόχζοντα δὲ ζῷα ἐν αὐτῇ εἶνε ἡ καμηλόπαρδος, ὁ ὄναγρος, ἡ στρουθοκάμηλος, ἔχει δὲ καὶ πτηνὰ παραδείσια κτλ.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν, διατεμνομένην ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, αἱ βροχαὶ εἶνε περιοδικαί, ἀρχίζουσαι πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου, καὶ πρὸς Ν. αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου

(α) Φετιχισταὶ λέγονται οἱ παραδεχόμενοι πολλοὺς θεοὺς· οὗτοι δὲ οἱ θεοὶ κατὰ τὴν δεισιδαιμονίαν τῶν λαῶν, οἵτινες τοὺς λατρύουσιν, εἶνε ἔμφυχα ὄντα ἢ ἄψυχα πράγματα.

μέχρι τοῦ Μαρτίου. Κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον οἱ ποταμοὶ αὐτῆς παρασύροντες παχεῖαν ἰλὸν φέρουσιν αὐτὴν πλημμυροῦντες εἰς χαμηλοτέρους τόπους καὶ τοὺς κατασταίνουν εὐφορωτάτους· χιῶν δ' ἐν αὐτῇ πίπτει μόνον ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων ὄρεων, ὧν αἱ κορυφαὶ εἶνε καὶ χιονοσκεπάστοι· ἐν τισὶ δὲ μέρεσι τῆς Σαχάρας οὐδέποτε βρέχει.

Μέταλλα δέ, οἷον χρυσός, ὡς κόνις εὐρίσκεται εἰς τοὺς ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ χαλκός καὶ ὁ σίδηρος εἶνε ἀφθονοί· τὸ δὲ ἔλαιον καὶ τὸ νίτρον εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς ἀνύδρους ἐρήμους.

Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει πλὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ τῶν μεταλλῶν τῆς φάρμακα διάφορα, ξύλα πολύτιμα, δέρματα, ἐλεφαντόδοντον, πτερὰ στρουθοκαμήλων, μύσχον κλπ. διὰ τῶν ὁποίων μὲ ὅλας τὰς δυσκολίας τῆς συγκοινωνίας ἐνεργεῖ μέγα ἐξωτερικὸν ἐμπόριον.

Πολίτευμα δὲ καθ' ἅπασαν τὴν χώραν ἐπικρατοῦν εἶνε τὸ πατριαρχικόν, καὶ μόνον αἱ βόρειοι χῶραι, ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι διοικοῦνται ἀπολύτως, ἡ δὲ Τύνις διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος ὡς ἄνευ ἀνάγκης καὶ σύνταγμά τι εἰς τοὺς ὑπηκόους του, καὶ ἡ μικρὰ ἀποικία Λιβερία δημοκρατικῶς.

ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

Μῆκ. Α. 21° 45'—33° 15'.

Πλάτ. Β. 23° 30'—51° 40'.

Ἡ Αἴγυπτος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Νουβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τριπόλεως τῆς Βαρβαρίας καὶ τῆς ἐρήμου Λιβύης.

ΣΗΜ. Ἡ Αἴγυπτος παλαιάτα ἐπολιτίσθη· μαρτύρια δὲ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς πολιτισμοῦ εἶνε τὰ διάφορα αὐτῆς μνημεῖα: οἱ ζυφιακοί, οἱ λαβύρινθοι, οἱ ὀβελίσκοι, αἱ πυραμίδες, ὑπερμεγέθη οἰκοδομήματα χρησιμεύοντα πρὸς τὰς ἀνάγκαις τῶν βασιλέων. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Καμύσου υἱοῦ τοῦ Κύρου βασιλέως τῆς Περσίας ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Πέρσας (525 π. Χ.), εἶτα δ' εἰς τοὺς Ἕλληνας (332 π. Χ.), μετὰ τούτους (30 π. Χ.) εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ Βυζαντινοὺς, μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς Ἀραβὰς (640 μ. Χ.), καὶ παρ' αὐτῶν εἰς τοὺς Τούρκους (1517 μ. Χ.), εἰς οὓς ὑπόκειται μέχρι σήμερον.

Ὅρη δ' αὐτῆς ὄχι πολὺ σημαντικὰ εἶνε τὰ Ἀραβικὰ πρὸς Α. καὶ τὰ Λιβυκὰ πρὸς τὸ ΒΔ. αὐτῆς.

Ποταμὸς αὐτῆς εἶνε ὁ Νεῖλος, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Νυζήνης καὶ ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Ἀβυσσινίας καὶ διερχόμενος διὰ τῆς Νουβίας καὶ Αἰγύπτου, ὡς καὶ κατασταίνει διὰ τῶν πλημμυρῶν του εὐφορωτάτας, ἐκβάλλει διὰ πολλῶν στομάτων εἰς τὴν Μεσόγειον.

Ἡ Αἴγυπτος διαιρεῖται ὑπὸ τῶν γεωγράφων εἰς 3 μέρη· εἰς Κάτω Αἴγυπτον πρὸς Β., εἰς Μέσην Αἴγυπτον, καὶ εἰς Ἄνω Αἴγυπτον

πρὸς Ν. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Καίρον* εἰς τὴν Μέσσην Αἴγυπτον παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Νείλου καὶ πλησίον τῆς ἀρχαίας Μέμφιδος, πρωτ. τῆς Αἰγύπτου ἔχουσα στενάς, ρυπαράς καὶ σκοτεινάς ὁδοὺς καὶ οἰκίας κακῶς ἐκτισμένας, ἀλλὰ καὶ λαμπρὰς δημοσίας οἰκοδομὰς, πολλὰ τσαμιά, μέγα ἐμπόριον καὶ 350 χιλ. κατ. Παρ' αὐτὴν πρὸς τὴν ἔρημον ὑπάρχουσιν 21 πυραμίδες, ὧν τρεῖς εἶνε λίαν ὕψηλα. *Σαμίατη* (Γαμιάθις) παρὰ τὸ ἀνατολικὸν στόμιον τοῦ Νείλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 37 χιλ. κατ. *Σουέξ* (Ἀρσινόη) πρὸς τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουέξ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, μικρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις (15 χιλ. κατ.). *Ἰσμαηλία* πρὸς τὸ μέσον τοῦ ἰσθμοῦ καὶ ἀπέναντι ὤμων. λίμνης, δι' ἧς διέρχεται ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ. *Πορτ-σαῖδ* (Πηλούσιον), καθ' ὃ μέρος ἐνοῦται ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ μετὰ τῆς Μεσογείου. *Ρουέτη* (πάλαι Βολβιτινή) ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ στόματος τοῦ Νείλου, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Ἀλεξάνδρεια* ἐν τῇ Κάτω Αἰγύπτῳ, εὐλίμενος καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Μεσογείου, ἔχουσα ἐπὶ τῶν ἀρχαίων περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. πλῆθος μνημείων καὶ τὴν περιφημον βιβλιοθήκην τῶν Πτολεμαίων· νῦν δ' ἔχει περὶ τὰς 220 χιλ. κατ. μετὰ δὲ τοῦ Καίρου ἐνοῦται διὰ διώρυγος τοῦ Νείλου καὶ διὰ σιδηροδρόμου ἐκτεινομένη μέχρι τοῦ Σουέξ. Παρ' αὐτὴν κείται καὶ ἡ τεχνικῶς νῦν ἠνωμένη νῆσος *Φάρος*, ἐφ' ἧς οἱ Πτολεμαῖοι εἶχον στήσαι φανὸν διὰ τοὺς εἰσπλέοντας εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας. *Σουήτη* (Λυκόπολις), ὅθεν ἀναχωροῦσι τὰ κερβάνια (ἐμπορικαὶ συνοδεαί) διὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Δενδραχὴ* (Γερτύρα)· παρ' αὐτὴν εὐρίσκονται ἐν τῇ κώμῃ *Καρὰκ* τὰ μεγαλοπρεπῆ εἰρήπια τῶν ἀρχαίων Θεῶν πρωτ. τῆς Ἄνω Αἰγύπτου.

Εἰς τὰ δυτικὰ τῆς Αἰγύπτου εὐρίσκεται ἡ *Μεγάλη Ὄασις* ἔχουσα πηγὰς, ρύακας καὶ χώραν λίαν εὐφορον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Αἰγύπτου εἶνε 42850 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 4 1/2 ἑκατ. Κόπται χριστιανοί, Ἀραβες, Τοῦρκοι καὶ Μαμελοῦκοι μωαμεθανοί, διοικούμενοι ὑπὸ διαδοχικοῦ ἀντιβασιλέως ὑποκειμένου εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶνε λίαν θερμὸν, καὶ ἐν μὲν τῇ Κάτω Αἰγύπτῳ αἱ βροχαὶ εἶνε λίαν σπάνιαι, ἐν δὲ τῇ Μέσῃ πίπτουσιν ἐνίοτε πολλαὶ βροχαὶ καὶ πλείονες ἔτι εἰς τὴν περὶ τὸ Δέλτα χώραν· καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου ἐνταῦθα εἶνε ἕαρ, ἀπὸ δὲ τοῦ Φεβρουαρίου μέχρι τοῦ Ἰουλίου θερμότατον θέρος, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰουλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου συμβαίνουν αἱ πλημμύραι τοῦ Νείλου, αἱ κατασταίνουσαι τὴν χώραν εὐφορωτάτην. Ἴνα δὲ γνωρίζωσι τὸν βαθμὸν τῆς ὑψώσεως τῶν ὑδάτων κατεσκευάσαν ἐπὶ τῆς νήσου Ῥουδιάκ ἀπέναντι τοῦ Καίρου τὸ Νειλόμετρον. Καὶ ὅταν μὲν τὰ ὕ-

δατα ύψούνται εἰς αὐτὸ ὑπὲρ τὰ 10 μέτρα, τότε ἡ εὐφορία εἶνε μεγάλῃ καθ' ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. Τὸ δ' ἔδαφος ὅσον μὲν ποτιζέται ὑπὸ τοῦ Νείλου εἶνε εὐφορον, ὡς καὶ αἱ παρ' αὐτὴν ὄασεις, παράγον γεννήματα, τὸ ὄριζιον, ζαχαροκλάμον, κίναβιν, λίνον, βάμβακα, ταμαρίνιον, φοινίκας κτλ. τὸ δ' ἐπίλοιπον εἶνε ἔρημοι ἄνδρσι καὶ ἀμμώδεις. Ζῶα δὲ ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ βούβαλοι, βοῦς, ὄνοι, κήμηλοι· ἄγρια δὲ κροκόδειλοι, ἵπποπόταμοι, ἰχθυέμονες, κύνες ἄγριοι κλ.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Μεχμεταλλῆ κυβερνᾶται ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, ἀλλ' ἅπας αὐτῆς ὁ λαὸς εὐρίσκεται ἔτι εἰς κτηνώδη κατάστασιν· τὸ δ' ἐμπόριον ἐνεργοῦμενον ἐν αὐτῇ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν εἶνε λίαν ἀκμαῖον. Τὸ δὲ μεγαλειότερον διαπραχθὲν ἐνταῦθα ἔργον εἶνε ἡ διὰ διώρυγος ἔνωσις τῆς Ἐρυθρᾶς μετὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲ ὑπόκειται καὶ ἅπασα σχεδὸν ἡ Νουβία.

ΝΟΥΒΙΑ, ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ, ΣΟΜΑΥΛΟΝ.

Μῆκ. Α. 25° 30'—49° 10'.

Πλάτ. Β. 8° —24° 20'.

Ἡ Νουβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αἴγυπτου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου καὶ τοῦ Σουδάν, τὸ δὲ νότιον ὄριον κατέχει ἡ Ἀβυσσινία, ὀριζομένη καὶ αὐτὴ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Σομαύλου.

ΣΗΜ. Ἡ Νουβία καὶ ἡ Ἀβυσσινία καὶ αἱ πρὸς Ν. αὐτῶν χῶραι θεωροῦνται ὡς ἡ ἀρχαία Αἰθιοπία, ἐξ ἧς ἐξῆλθε κατὰ τοὺς σοφοὺς ὁ Αἴγυπτιακὸς πολιτισμὸς· καὶ οἱ μὲν κάτοικοι τῆς Νουβίας εἶνε τὸ πλεῖστον δεδομένοι εἰς τὴν ληστείαν, οἱ δ' ἐν ταῖς πόλεσιν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τινὰς βιωτικὰς τέχνας· οἱ δὲ τῆς Ἀβυσσινίας ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος ἐδέχθησαν τὸν χριστιανισμὸν, μεμιγμένον μετὰ τινῶν ἑβραϊκῶν ἐθίμων.

Ἄρη. Τὰ ἄρη τῆς Νουβίας εἶνε συνέχεια τῶν Ἀραβικῶν ὀρέων· ἡ δὲ Ἀβυσσινία ἔχει ἄρη ὑψηλά, ὧν ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε ἡ *Δαγκαλία* (4620 μέτρ. ὕψος) πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ποταμοὶ δ' αὐτῶν εἶνε ὁ *Κυανούρ*, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης *Δαμβέας*. Οὗτος ἐνούμενος πρὸς τὸ μέσον τῆς Νουβίας μετὰ τοῦ Λευκοῦ σχηματίζουσι τὸν ποταμὸν *Νείλου*.

Ἐπισ. πόλις τῆς Νουβίας εἶνε *Σεραῶρ* ἐπὶ τοῦ Λευκοῦ ποταμοῦ, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. ταύτης ὁ ἡγεμὼν ὡς καὶ ὁ τῆς Κίνας ἅπαξ τοῦ ἔτους ἀροτριᾷ τὴν γῆν. *Νέα Δόγγολα* ἢ *Μαρακάχη* ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Νείλου. *Καρτούμ* ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Λευκοῦ καὶ Κυανοῦ ποταμοῦ, νέα πόλις ἔχουσα 50 χιλ. κατ. Εἰς τὴν Νουβίαν ἀνήκει ἔτι καὶ τὸ κείμενον ΝΔ. αὐτῆς *Κορδοφάν*, συνιστάμενον ἐκ πολλῶν μικρῶν ὄασεων, ὡς καὶ τὸ *Δαρφούρ*.

Τῆς δὲ Ἀβυσσιῆς, συνισταμένης ἐκ πολλῶν κρατιδιῶν, ἐπισ πόλεις εἶνε Ἀδουάχη, πρωτ. τοῦ βασιλείου Τιγρῆ· τούτου ἀξιολογώτερα πόλις εἶνε ἡ Ἀξοίμ. Γουδάρη (6 χιλ. κατ.), πρωτ. τοῦ χριστιανικοῦ καὶ ἰσχυροτέρου βασιλείου αὐτῆς Ἀμάρα, ἔχουσα 50 χιλ. κατ. καὶ θεωρουμένη ὡς πρωτ. τῆς ὅλης Ἀβυσσιῆς. Ἀγγοβάρη, πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Χουῆς (10 χιλ. κατ.), ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλλας.

Τὸ δὲ Σόμαυλον συνιστάμενον ἐκ τῆς χώρας τοῦ Ἀδέλου καὶ Ἀϊάνου κεῖται μεταξύ Ἀβυσσιῆς καὶ Ζαγγουεθάρης καὶ ἔχει πρὸς Α. τὸ ἀκρωτήριον Γουαρδαφουῖον· τὸ δὲ Ἀδέλον ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ Βαβελ-μανδὲβ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφουῖου ἔχει ἐπισ. πόλεις τὴν Ζεῖλάχην καὶ τὴν Βαρθόραν, ἀμφοτέρας πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδέου.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε περὶ τὰ 23,500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. τῆς μὲν Νουβίας 1 ἑκατ. μωαμεθανοί, ἀποτελοῦντες μικρὰ κρῆτη, ὧν οἱ ἡγεμόνες ὑπόκεινται πάντες εἰς τὸν ἀντιβασιλεῖα τῆς Αἰγύπτου, τῆς δὲ Ἀβυσσιῆς 3 ἑκατ. τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τινες Ἑβραῖοι καὶ εἰδωλολάτραι. Ταύτης τὸ πλεῖστον ὑπόκειται εἰς ἓνα αὐτοκράτορα. Τοῦ δὲ Ἀδέλου καὶ Σομαύλου περὶ τὰ 1 ἑκατ. Ἀραβες μωαμεθανοί, ἐν δὲ τῇ ἐσωτερικῇ νιγρίτῃ καὶ φετιχισταί.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε θερμὸν, τοῦ δὲ Σομαύλου ἔτι θερμότερον καὶ νοσερόν, τὸ δ' ἔδαφος εὐφορον παρῆγον δημητριακοῦς καρποῦς, ὄρουζιον, ζαχαροκλάμον, καπνόν, βάμβάκι, φοίνικας, ταμαρινόν, ἕβε·νον κτλ. Ποτίζονται δὲ αὐταὶ αἱ χώραι ὑπὸ τῶν περιοδικῶν βροχῶν, αἵτινες ἀρχίζουσαι περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουνίου παύουσι περὶ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου. Κατὰ δὲ τὸ ἔαρ πνέων ὁ ἄνεμος Χαμφίν προξενεῖ εἰς αὐτὰς μεγάλας καταστροφάς.

Ζῶα δ' ἔχουσιν ἵππους ὠραίους καὶ ταχεῖς, καμήλους, ὄνους κτλ. εἰς δὲ τὰ ὄρη ὑπάρχουσι ἐλέφαντες, λέοντες, ρινόκεροι, καμηλόπαρδοι, πίθηκοι, ὕκιναι, γαζέλλαί, ψιττακοί, ταοί, ἵπποπόταμοι, κροκόδειλοι, ἀκρίδες κλ. ἔχουσι δὲ καὶ ἄλλας ὀρυκτῶν, ἡ δὲ Ἀβυσσιῆς καὶ χρυσόκονιν· τὸ δὲ Σόμαυλον ἐξέχει ἀρώματα, χρυσόκονιν, ἐλεφαντόδοντον, κόμμι ἀραβικόν κτλ.

ΒΑΡΒΑΡΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12° 25' — 23° Α.

Πλάτ. Β. 25° — 37° 20'.

Ἡ Βαρβαρία κατέχουσα τὰ βόρεια παράλια τῆς Ἀφρικῆς ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν ἐρήμων Σαχάρας καὶ Λιβύης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Βαρβαρία μετὰ τῆς Αἰγύπτου εἶνε τὸ μέρος τῆς Ἀφρικῆς, τὸ ὅποτον καλῶς ἐγνώριζον οἱ ἀρχαῖοι. Ἐνταῦθα κατέκειον οἱ Καρχηδόνιοι, λαὸς διαπρέφας εἰς τὴν ναυτικὴν καὶ τὴν ἐμπορίαν, οἱ Κυρηναῖοι καλλιεργήσαντες θαυμασιῶς τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, οἱ Νουμάδες καὶ οἱ Μαυρητανοὶ ὑποταχθέντες τέλος μετὰ τὸ 146 π. Χ. ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων· τὸ δὲ 697 μ. Χ. ὑπέκυψαν οἱ Βέρβεροι εἰς τοὺς Ἀραβας. Ἐπὶ τούτων ὡς πειραταὶ κατερήμωνον τὰς χριστιανικὰς πόλεις τῆς Μεσογείου, ὡς ἦτον ἡ Γαλλία κατέστρεψε τοὺς πειρατικούς αὐτῶν στόλους, ὑποτάξασα ἀπὸ τὸ 1830 κατὰ μικρὸν τὸ Ἀλγέριον.

* Ὀρη αὐτῆς εἶνε τὰ τοῦ Ἀτλαντος, οὗ ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή (3476 μέτρ.) εἶνε πάντοτε χιονοσκέπαστος. Ποτάμια δ' ἔχει πολλὰ μὲν πρὸς Β. χυνόμενα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κατασταίνοντα λίαν εὐφορον τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ν. ἐκβάλλοντα εἰς λίμνας ἢ εἰς ἀμμώδεις ἐρήμους. Λίμναι δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ Λουδεάχη καὶ ἡ Μελέγγη.

Ἡ Βαρβαρία διαιρεῖται πολιτικῶς εἰς τέσσαρα μέρη· 1 τὴν ἡγεμονίαν τῆς Τριπόλεως· 2 τὴν ἡγεμονίαν τῆς Τύνιδος μετὰ τοῦ Φεζάν· 3 τὸ Ἀλγέριον· 4 τὴν αὐτοκρατορίαν τοῦ Μαρόκου.

ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, ἐκτεινομένης ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γαβῆς, εἶνε Τρίπολις, πρωτ. τοῦ Βέν, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Δέρρη, μητρ. τῆς Βάρκας· ἐνταῦθα ἐν Γρενάχῃ σώζονται λαμπρὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας Κυρήνης ἀποικίας τῶν Λακεδαιμονίων, ἐν δὲ τῇ Βεγγάλῃ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας Βερενίκης. Πρὸς Ν. ταύτης Μουζζούκη, πρωτ. τοῦ σουλτάνου τοῦ Φεζάν, ὑποκειμένου εἰς τὴν Τρίπολιν, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον ἐνεργούμενον διὰ κερθάνων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς. Πρὸς Α. τῆς Τριπόλεως κεῖται ἡ ὄσας Σιδάχη ἢ τοῦ Ἀμμωνος ἔχουσα τὸ πάλαι διάσημον μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, ὅπερ ἐπισκέφθη καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος καὶ πρὸς Δ. ἡ ὄσας Γαδάμη, ἔχουσα ὄμων. πόλιν ἐνεργούσαν ἀξιόλογον ἐμπόριον.

ΤΥΝΙΔΟΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑ. Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις, κατεχούσης σχεδὸν ἅπασαν τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος, εἶνε Τύνις πρωτ. τοῦ Βέν ἐπὶ λίμνης κοινωνούσης μετὰ τοῦ κόλπου τῆς Τύνιδος, ἔχουσα ὠραίαν θέαν, ἀξιόλογον ἐμπόριον, βιομηχανίαν φεσίων καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ περὶ τὰς 130 χιλ. κατ. ὧν τὸ 1/4 Ἑβραῖοι· Καϊρβάνη, Μεσόγειος καὶ ἡ δευτέρα πόλις τῆς Τύνιδος ἔχουσα ὠραῖον τσαμίον μὲ 500 κίνας ἐκ γρανίτου καὶ 12 χιλ. κατ. Βυζέρη παρὰ τὴν ἀρχαίαν Τρίκην, ἡ βορειοτέρα πόλις τῆς Ἀφρικῆς.

ΑΛΓΕΡΙΟΝ. Ἐπισ. αὐτοῦ πόλεις, κατέχοντος τὴν χώραν τῆς ἀρχαίας Νουμηδίας καὶ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Μαυρητανίας, εἶνε Ἀλγέριον· εἰς τὴν Μεσόγειον, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ ἐκτισμένη ἐν εἰδῇ ἀμφιθεάτρου, ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. Κωνσταντῖνα ἐπὶ τῆς ἀρχαίας Κίρτης πρωτ. τῶν βασιλείων τῆς Νου-

μηδίας, ἥς τὰ ἐρείπια μαρτυροῦσι τὴν πάλαι λαμπρότητά της εἶνε λιαν ὄχυρά πόλις ἔχουσα 45 χιλ. κατ. Ὀράνη, ὄχυρωτάτη πόλις, μὲ εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 35 χιλ. κατ.

ΜΑΡΟΚΟΝ. Τοῦ Μαρόκου, καίμένου εἰς τὸ Δ. τῆς Βαρβαρίας καὶ περιλαμβάνοντος τὸ δυτικὸν τῆς ἀρχαίας Μαυρητανίας, ἐπίσ, πόλις εἶνε *Μαρόκον* ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος ἐν τῷ μέσῳ δάσους πορτοκαλεῶν καὶ φοινίκων, πρωτ. τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 50 χιλ. κατ. μέγα νοσοκομεῖον καὶ ἐργοστάσια μαροκινῶν δερμάτων. *Μηκινέη* εἰς ὠραίαν καὶ κατάρυτον κοιλάδα, ὄχυρωτάτη πόλις καὶ ἡ συνήθης ἔδρα τοῦ αὐτοκράτορος ἔχουσα 45 χιλ. κατ. *Μογάδαρ*, ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τοῦ Μαρόκου εἰς τὸν ὠκεανὸν ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Φεζ, μεγάλη πόλις ἐπίσημος ἐπὶ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ ἐπιστημονικὰ τῆς ἐκπαιδευτήρια, ἀλλὰ καὶ ἤδη ἔχει πολλὰ τσαμιά, μέγα ἐμπόριον, πολλὰ σχολεῖα, ὄπλοποιεῖα, ἐργοστάσια μαλλίνων ὑφασμάτων, μεταξῆς καὶ μαροκινῶν δερμάτων καὶ 100 χιλ. κατ. *Τάγγερρον*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ τὰ προξενεῖα τῶν Εὐρωπαίων, ἔχουσα 20 χιλ. κατ. *Κέουσα* ἀπέναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἰσπανούς. Πρὸς Ν. ταύτης κεῖται ἡ *Βιλεθουλγερίδ* (χώρα φοινίκων), οὕσα ἄθροισμα ὀάσεων ὑποκειμένων εἰς τὰ 4 Βερβερικὰ κράτη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Βαρβαρίας εἶνε 25150 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κατ. ὑπὲρ τὰ 8 2/3 ἑκατ. ὧν 600 χιλ. εἶνε τῆς Τριπόλεως, 2 ἑκατ. τῆς Τύνιδος, 3 τοῦ Ἀλγερίου καὶ ὑπὲρ τὰ 3 τοῦ Μαρόκου, πρεσβεύοντες τὸν μωαμεθανισμόν, πλὴν τινῶν Ἑβραίων καὶ χριστιανῶν, τὸ δὲ πολίτευμα παντοῦ εἶνε δεσποτικόν· καὶ ἡ μὲν Τρίπολις καὶ Τύνις ἔχουσι *Βέη* καὶ εἶνε ὑποτελεῖς εἰς τὸν σουλτάνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ δὲ Μαρόκον διοικεῖται ἀπολύτως ὑπὸ αὐτοκράτορος, καὶ τὸ Ἀλγέριον ὑποκείμενον εἰς τὴν Γαλλίαν διοικεῖται νῦν διὰ γενικοῦ διοικητοῦ.

Τὸ κλίμα τῆς Βαρβαρίας πρὸς Α. τοῦ Ἀτλαντος εἶνε γλυκὺ, πρὸς Ν. καὶ Δ. θερμόν· καὶ εἰς μὲν τὸ ἀνατολικὸν εὐρίσκεται ἡ ἔρημος τῆς Βάρκας ἔχουσα καὶ τινὰς ὄσεις, εἰς δὲ τὸ νότιον τοῦ Ἀτλαντος, ἡ ἔρημος *Σαχάρα* ἐκτεινομένη καθ' ὅλην τὴν Βαρβαρίαν, εἰς τὴν ὅποιαν ἀπαντῶνται τινες ὄσεις καὶ ἡ μεγάλη ὄσις τοῦ Φεζάν. Εἰς δὲ τὸ βόρειον τοῦ Ἀτλαντος ποτιζομένη ἡ χώρα ὑπὸ πολλῶν ποταμίων εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἄθρονον σίτον, κριθήν, ὄριζιον, φοινίκας, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, ἀμύγδαλα, βάμβακα, ζαχαροκάλαμον κτλ. ἔχει δὲ καὶ λαμπρὰ δάση ἀγρίων ἐλαίων, πευκῶν, τερεβίνθων, δρυῶν, κυπαρίσσιων, κλπ. ἔτι δὲ μέταλλα ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου, ἀντιμονίου καὶ ὠραία μέρμαρα· τὸ δὲ ὄρυκτόν ἄλας ἐν αὐτῇ εἶνε κοινότατον.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανοῦσεια"

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, γοργοκαμήλους, ἵππους ταχείς, ὄνους, ἡμίονους, βοῦς, πρόβατα, αἴγας· ἄγρια δὲ καμηλοπάρδους, γαζέλλας, λέοντας τρομερούς, πάνθηρας, ὑαίνας.

ΣΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΛΙΒΥΚΗ ΕΡΗΜΟΣ.

Μῆκ. Δ. 19° 20'—25° 30' Α.

Πλάτ. Β. 16° —30° 13'.

Ἡ Σαχάρα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βαρβαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Σενεγαμβίας καὶ τῆς Νιγηριτίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τὸ δὲ ἀνατολικὸν ὄριον κατέχει ἡ Λιβυκὴ ἔρημος.

Ὅρη. Ἡ Σαχάρα ἔχει πρὸς Β. λίαν ὑψηλὰ ὄρη, ὧν ὑψηλότερα κορυφὴ εἶνε τὸ καλούμενον Ἀχάγγαρον· οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς εἶνε ἀσήμαντοι, βυθιζόμενοι ἐντὸς τῆς ἐρήμου.

Τὸ ἐσωτερικὸν δὲ αὐτῆς εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ κινητῆς ἄμμου, ἀλλ' εὐρίσκονται ἐν τῷ μεταξύ καὶ ὄασις ἔχουσαι ὕδατα καὶ παράγουσαι φοίνικας καὶ ἀρώματα. Ἐκ δὲ τοῦ πολλοῦ ἐν αὐτῇ ἄλατος, εἰκάζεται ὅτι ἄλλοτε ποτε ἦτο θάλασσα καὶ ἀπέτελει μέρος τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπισ. ὄασις πρὸς Β. εἶνε αἱ τῶν Τονάτων· ὡσαύτως ἡ Ἀγάβ.η μετὰ πῶλιν Τετουάνη· εἰς δὲ τὰ νότια ἡ ὄασις Ἀσθήνη μετὰ πῶλιν Ἀγάδας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Σαχάρας εἶνε 41300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 4 ἑκατ. μαῦροι καὶ Βέρβεροι μωαμεθανοί, διηρημένοι εἰς φυλὰς καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων. Εἶνε χλωρόχρους, ῥωμαλέοι καὶ πολεμικοί, ἀλλ' ἄποροι καὶ σκληροὶ ζῶντες νομαδικὸν βίον. Ὑπάρχουσι δὲ μεταξύ αὐτῶν καὶ φυλαὶ βιομηχανοὶ κατασκευάζουσαι μάλιστα ὑφάσματα ἐκ τριχῶν καμήλων καὶ αἰγῶν, ξίφη, χρυσὰ κοσμήματα, μαροκινὰ δέρματα κτλ.

Ἡ Σαχάρα λέγεται ὅτι εἶνε διηρημένη μεταξύ τῶν φυλῶν ὡς γῆ καλλιεργημένη, τὰ δὲ ὄρια ἐκέστης φυλάττονται ὑπ' αὐτῶν μετ' ἀκριβείας. Πρὸς Α. αὐτῆς κεῖται ἡ Λιβυκὴ ἔρημος κατοικουμένη ὑπὸ Γετούλων καὶ Καραμαντῶν.

Τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας τὸ θέρος εἶνε ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα· ἐπειδὴ συχνὰ φυσῶσιν ἐν αὐτῇ ὄρητικοὶ ἄνεμοι, οἵτινες σηκώνουσιν ὡς κύματα σωρούς ἄμμου καὶ καταπλκκῶνουσι πᾶν τὸ προστυχόν. Τὸν Ἰούλιον μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου πίπτει ἐν αὐτῇ ἀφθονωτάτη βροχὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ μέρη εἰς τὰ ὅποια οὐδέποτε πίπτει σταγῶν ὕδατος.

Ζῶα δὲ ἡμερα ἔχει ἡ Σαχάρα πρόβατα, αἴγας εἰς τὰς ὄασις καὶ καμήλους, αἵτινες ἀληθῶς εἶνε τὰ πλοῖά τῆς εἰς τὰς ἐρήμους· ἄγρια δὲ λέοντας, πάνθηρας, καμηλοπάρδους, ὄφεις διαφόρους κτλ.

ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ.

Μήκ. Δ. 7° 30'—19° 53' Α.

Πλάτ. Β. 10° —18°.

Ἡ Σενεγαμβία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σαχάρας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουίνεας καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Σουδάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

*Ὅρη ἔχει ἡ Σενεγαμβία πρὸς Ν. τὰ Νιγριτικά, ἐξ ὧν πηγάζουσιν οἱ τρεῖς αὐτῆς ποταμοὶ *Σενεγάλης, Γαμβίας, καὶ Ριογράνδης*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Οἱ Γάλλοι, οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Πορτογάλοι ἔχουσιν ἐν αὐτῇ κατακτήσεις. Καὶ αἱ μὲν κατακτήσεις τῶν Γάλλων κείμεναι παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σενεγάλου ἔχουσι πρωτ. τὸν *Ἅγιον Δουδοβίκο*, ὄχυράν ἄλλὰ νοσώδη πόλιν ἐπὶ νήσου τοῦ Σενεγάλου καὶ ἀποθήκην ἐμπορικὴν τοῦ κόμμιος. Τῶν δὲ Ἄγγλων αἱ κατακτήσεις εἶνε ἐπὶ τοῦ Γαμβίου μὲ πρωτ. τὸ φρούριον τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γαμβίου. Τῶν δὲ Πορτογάλων ἐπίς. τόποι ἐπὶ τοῦ Ριογράνδου εἶνε τὸ *Κάχεο* καὶ ἡ *Γέβα*.

Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲ τῆς Σενεγαμβίας ὑπάρχουσι πλῆθος μικρῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν, ὧν ἐπίς. λαοὶ εἶνε οἱ *Γολόφοι*, οἱ *Μανδέργοι*, οἱ *Φε.λοῦποι*, καὶ οἱ *Φουλάροι*, διακρινόμενοι τῶν ἄλλων διὰ τὴν συμμετρίαν τῶν χαρακτηριστῶν καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἕθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε τὸ τέταρτον περίπου τῆς Σαχάρας, οἱ δὲ κάτ. νομίζονται περὶ τὰ 12 ἑκατ. τὸ πλεῖστον μωαμεθανοὶ καὶ φετιχισταί, διοικούμενοι ἀπολύτως.

Τὰ παράλια τῆς Σενεγαμβίας εἶνε χαμηλὰ καὶ νοσώδη, καὶ τὸ κλίμα ἐν αὐτοῖς θά ἦτο ἀνυπόφορον διὰ τὴν θερμότητα, ἀν δὲν ἐμετριάζετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀφθόνων βροχῶν, τὸ δὲ μεσογειον ἔχει εὐφορωτάτας πεδιάδας, ἀλλὰ καὶ ἀμυώδεις ἐρήμους· εἰς δὲ τὸ νότιον ὑπάρχουσι καὶ ὄρη ὑψηλὰ σχηματίζοντα καὶ κάδας εὐφορωτάτας, παραγοῦσας διάφορα προϊόντα καὶ τὸ δένδρον *Βασάβ*, οὗ ὁ κορμὸς ἔχει διάμετρον 8—9 μέτρων.

Ζῶα δ' ἔχει καμήλους, πρόβατα, βοῦς· ἄγρια δ' ἐλέφαντας, ἵππο ποτάμους, κροκοδείλους, ἀντίλοπας, πάνθηρας, τίγρεις, πιθήκους, ὄφεις διαφόρους κτλ. ἐξάγεται δ' ἐξ αὐτῆς καὶ χρυσός, ἔβενος, κόμμι, ἐλεφαντόδοντον, βάμβαξ, πτερὰ στρουθοκαμήλων, δέρματα τίγρεων κλ.

ΑΝΩ ΚΑΙ ΚΑΤΩ ΓΟΥΙΝΕΑ.

Μήκ. Δ. 36°—18° Α.

Πλάτ. Β. 11°—17° Ν.

Αἱ Γουίνεαι ἡ Ἄνω καὶ ἡ Κάτω κείνται πρὸς Ν. τῆς Σενεγαμβίας καὶ τοῦ Σουδάν, χωριζόμεναι ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, καὶ

ἔχουσαι πρὸς Α. τὴν Καφφερίαν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικόν, πρὸς Ν. τὴν Κιμβεθασίαν.

*Ὀρη αὐτῶν εἶνε πρὸς Β. τὰ τοῦ *Κόγγου* ἢ τῆς *Νιγριτίας* (4500 μέτρ.), χωρίζοντα αὐτάς ἀπὸ τοῦ Σουδάν, εἰς δὲ τὸ Α. τῆς Κάτω Γουινέας τὰ ὄρη τοῦ *Κρυστάλλου*, ἔχοντα καὶ τινα ἠψάιστεια. *Ποταμοὶ* δὲ τῆς μὲν Ἄνω Γουινέας εἶνε ὁ *Διαλιβᾶς* ἢ *Νίγρος*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Νιγριτίας καὶ βέων διὰ τῶν ὀρέων τοῦ Κόγγου ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· τῆς δὲ Κάτω Γουινέας εἶνε ὁ *Κόγγος* ἢ *Ζαίρος* καὶ ὁ *Κοῦβος*, πηγάζοντες ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Κρυστάλλου καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Τῆς Ἄνω Γουινέας μᾶλλον γνωστὰ εἶνε ὡπωσοῦν τὰ παράλια, ὀνομαζόμενα ἐκ τῶν ἐξαγομμένων ἐξ αὐτῶν προϊόντων· οἶον ἡ

Παραλία τῆς *Σιέρας Λεόνης*, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἄγγλοι συνέστησαν ἀποικίαν πρὸς πολιτισμὸν τῶν μαύρων, καὶ ἦτις ἔκαμε ταχείας προόδους, πρωτ. αὐτῆς *Φρετόβρη* (18 χιλ. κατ.).

Παραλία τῶν *Κόκκων*, ὅθεν ἐξάγεται πέπερι. Ἐνταῦθα οἱ Ἀμερικανοὶ τὸ 1811 συνέστησαν τὴν ἀποικίαν τῶν μαύρων *Λιβερία* ἔχουσαν δημοκρατικὸν πολίτευμα καὶ πρωτ. τὴν *Μορροβίαν*.

Παραλία τῶν *Ἐλεφάντων*, ὀνομασθεῖσα ἐκ τοῦ κυριωτέρου προϊόντος τῶν ἐλεφαντοδόντων· ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι καὶ Γαλλικαὶ ἀποικίαι μὲ πρωτ. *Γραμβασάμηρ*.

Παραλία τοῦ *Χρυσοῦ*· διότι ἐντεῦθεν ἐξάγεται χρυσόκοις. Ἐνταῦθα ὑπάρχουσι ἀποικίαι Ἀγγλικαὶ καὶ Ὀλλανδικαὶ καὶ τὸ ἰσχυρὸν βασιλεῖον *Αχάντιον* μὲ πρωτ. *Κουμασίαν*, πόλιν ὀχυρὰν καὶ μεγάλην ἔχουσαν περὶ τὰς 100 χιλ. κατ.

Παραλία τῶν *Ἀνδραπόδων*· ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τῆς δουλεμπορίας ἠγρορίζοντο οἱ δούλοι διὰ τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνταῦθα κεῖται τὸ βασιλεῖον τοῦ *Δαχομή* μὲ πρωτ. *Ἀβομέ* (50 χιλ. κατ.), πρὸς Α. ἐπὶ τοῦ *Διαλιβᾶ* τὸ βασιλεῖον τοῦ *Βερίν* μὲ ὁμών. πρωτ. (15 χιλ. κατ.). Παρ' αὐτῷ κεῖται ἡ χώρα τοῦ *Λάγου*, ἦτις ὑπόκειται ἤδη εἰς τοὺς Ἄγγλους· *Τοροῦβα* ἐν τῷ ἐσωτερικῷ μὲ πρωτ. *Ἀβεόκουτο*, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων πόλεων τῆς Ἀφρικῆς, ἐν ἧ οἱ Ἄγγλοι ἰεραπόστολοι εἰσήγαγον τὸν χριστιανισμόν.

Τῆς δὲ Κάτω Γουινέας, περιλαμβανούσης πολλὰ βασιλεία, ἐπισ. αὐτῶν εἶνε *Λοάγγον*, πρωτ. *Λοάγγον* (20 χιλ. κατ.). *Κόγγον*, πρωτ. *Σανσαλιβάδωρ* ἐπὶ ὄρους εἰς ὠραίαν θέσιν. *Αγγόλα*, ὑποκειμένη εἰς τοὺς Πορτογάλους· πρωτ. δὲ αὐτῆς καὶ ὅλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τῆς Κάτω Γουινέας εἶνε ὁ *Ἄγιος Παῦλος* τῆς *Λοάγδης* (12 χιλ. κατ.).

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 29500 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 11 ἑκατ. νιγρίται, καὶ ἐν μὲν τῇ Ἄνω Γουινέᾳ ἔχουσι θρησκίαν

μίγμα ἐξ ἰσλαμισμοῦ καὶ εἰδωλολατρείας, προσφέροντες συχνὰ εἰς τοὺς θεοὺς των καὶ ἀνθρωποθυσίας, αἵτινες ἐπὶ τοῦ θανάτου ἡγεμόνος των ὁμοιάζουσι μὲ γενικὴν σφαγὴν, κυρίως συμβαίνουσαι εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Δαχομῆ· ἀλλὰ καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Βενίνου λατρεύεται ὡς ἡμίθεος. Ἐν δὲ τῇ Κάτω Γουϊνέζ θρησκεία εἶνε ἡ αὐτὴ, ἀλλ' ὑπάρχουσι τινες πρεσβεύοντες ὡς θρησκείαν μίγμα φετιχισμοῦ καὶ χριστιανισμοῦ. Διοικοῦνται δὲ ἅπαντες ὑπὸ ἀπολύτων ἡγεμόνων· μέγα ὁμῶς μέρος τῆς Κάτω Γουϊνέας ὑπόκειται εἰς τοὺς Πορτογάλους.

Εἰς τὰς χώρας τὰς πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ ὡς τὴν Κάτω Γουϊνέαν αἱ ὥραι τοῦ ἔτους εἶνε ἀντίθετοι, ἦτοι ὅταν αὐτοὶ ἔχουσι χειμῶνα, ἡμεῖς εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἔχομεν θέρος. Τὸ δὲ κλίμα τῆς χώρας, ὡς διερχομένου διὰ μέσου αὐτῆς τοῦ Ἰσημερινοῦ, εἶνε θερμώτατον καὶ νοσερόν, καὶ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικώτατον, τὸ δ' ἔδαφος λίαν εὐφορον. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει, ἐλέφαντας, ρινοκέρους, λέοντας, λεοντοπάρδους, ἀντίλοπας, γαζέλλας, καμηλοπάρδους, ὄφεις τὸν βόαν κλπ.

ΚΙΜΒΕΒΑΣΙΑ ΟΤΤΕΝΤΟΤΙΑ, ΕΥΕΛΠΙΣ ΑΚΡΑ.

Μῆκ. Α. $9^{\circ} 30' - 26^{\circ}$.

Πλάτ. Ν. $17^{\circ} - 34^{\circ} 52'$.

Κιμβεβασία, Ὀττεντοτία καὶ Εὐέλπις Ἄκρα κλεῖται ἅπασα ἡ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουϊνέας κειμένη χώρα μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Λαγῶα.

Κιμβεβασία ὀνομάζεται ἡ πρὸς Ν. τῆς Κάτω Γουϊνέας χώρα, ἐκτεινομένη σχεδὸν μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰχθῶος. Ἐπισ. λαοὶ αὐτῆς εἶνε οἱ Κιμβεβάσιοι καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν οἱ Μαχόσιοι· ἔτι δὲ οἱ Οὐάμποι, λίαν φιλόπονοι καὶ φίλοι τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας.

Ἡ Ὀττεντοτία, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Κιμβεβασίας μέχρι τῶν ὀρέων Νεουβέλδωρ, ἔχει τὰ ὄρη τοῦ Χαλκοῦ, ἐκτεινόμενα ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ἐπισ. δὲ αὐτῆς ποταμοὶ εἶνε ὁ Ὀράγγης, ὅστις σχηματίζων ἀξιολόγον καταρράχτην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἡ δ' Εὐέλπις Ἄκρα, κειμένη πρὸς Ν. τῆς Ὀττεντοτίας καὶ ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἄγγλους εἶνε ἡ νοτιωτάτη χώρα τῆς Ἀφρικῆς, χωριζομένη ἀπὸ τῆς Μοζαμβίκης διὰ τοῦ κόλπου τοῦ Λαγῶα· εἶνε δὲ ἅπασα κεκαλυμμένη ὑπὸ ὀρέων, ὧν ὑψηλότερον εἶνε τὸ Κόμπασον (2 χιλ. μέτρ.)

ΣΗΜ. Ἡ ἀποικία τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας συνεστήθη τὸ 1600 ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν, ἀλλὰ τὸ 1806 ἀφῆρέθη ἀπ' αὐτῶν ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν.

Οὔτε ἡ Κιμβεβασία, οὔτε ἡ Ὀττεντοτία ἔχουσι πόλεις, εἰ μὴ ἀθλίαν κώμας. Τῆς δ' Εὐέλπιδος Ἄκρας ἐπισ. πόλεις εἶνε Ἄκρα, πρωτ. αὐτῆς, ὀχυρὰ καὶ λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Κων-

σταρτία, πολύχλιοιον παρά τὴν Ἄκραν ἐπίσημον διὰ τοὺς οἴνους του.
Βαθούρστη, μικρὰ πόλις πρὸς τὸ ΝΑ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 3 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς
 μὲν *Κιμβεθασίας* καὶ τῆς Ὀττεντοτίας ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων διοικου-
 μένοι εἶνε περὶ τὰς 400 χιλ. τῆς δ' *Εὐέλπιδος Ἄκρας* 700 χιλ. ὦν
 αἱ 70 χιλ. εἶνε λευκοὶ διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ ἄλλοι Ὀττεντόται εἰ-
 δωλολάτραι· ἀλλὰ πολλοὶ ἤδη καὶ τούτων ἐδέχθησαν διὰ τῶν Ἀγ-
 γλων ἱεραποστόλων τὸν χριστιανισμόν. Εἶνε δυσειδέστατοι, λίαν ὠκύ-
 ποδες καὶ ἀγριώτατοι, μὴ ἔχοντες μηδεμίαν γνῶσιν τῆς γεωργίας
 μήτε τῆς γραφῆς, καὶ ζῶντες διὰ τῆς θήρας καὶ τῆς κτηνατροφίας
 τῶν βοῶν καὶ προβάτων των.

Τὸ κλίμα ἰδίως τῆς *Εὐέλπιδος Ἄκρας* εἶνε συγκερασμένον. Δύο
 ὥραι τοῦ ἔτους ἐν αὐτῇ διακρίνονται, ἡ ὑγρὰ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι
 τοῦ Σεπτεμβρίου καὶ ἡ ξηρὰ κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας· τούτου ἐνε-
 κα καὶ ὁ θερισμὸς γίνεται κατὰ τὸν Δεκέμβριον· τὸ δὲ ἔδαφος τῆς
Κιμβεθασίας καὶ Ὀττεντοτίας ὅπου ὑπάρχουσιν ὕδατα εἶνε εὐφορον.
 Ἐπίσης τὸ μεσημβρινὸν τῆς *Εὐέλπιδος Ἄκρας* εἶνε εὐφορώτατον καὶ
 καλλιεργεῖται καλῶς, παράγον οἶνον περίφημον, βάμβακα, καφὲν καὶ
 ἅπαντας τοὺς καρποὺς τῆς μεσημβρινῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἐν ᾧ τὸ
 βόρειον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἀνύδρων ἐρήμων ἔχει μὲν κατὰ τὴν βροχε-
 ρὰν ὥραν τοῦ ἔτους ὠραίαν βλάστησιν, ἀλλ' οὕτη παρελθόντος τοῦ
 ἡρόους ἀμέσως καταστρέφεται. Ζῶα δ' ἔχει πλὴν τῶν οἰκιακῶν προ-
 βάτων, αἰγῶν, βοῶν, βουβάλων κλ. καὶ ἄγρια ἵπποποτάμους, καμη-
 λοπόρδους, ἔτι δὲ ἀκρίδας κλ.

ΣΟΥΔΑΝ ἢ ΝΙΓΡΙΤΙΑ.

Μῆκ. Δ. 12° 30' — 44° Α.

Πλάτ. Β. 16° — 17° Ν.

Τὸ *Σουδάν*, διαιρούμενον εἰς Βόρειον καὶ Νότιον *Σουδάν*, ὀρίζεται
 πρὸς Β. ὑπὸ τῆς *Σαχάρας* καὶ *Λιβύης*, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς *Κιμβεθασίας*
 καὶ *Καφρερίας*, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς *Γουίνεας*, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς *Μοζαμβί-
 κης*, *Ζαγγουεβέρης*, *Σομαύλου*, *Ἀβουσσινίας*, καὶ *Δαρφούρ*.

*Ὄρη τοῦ *Σουδάν* πρὸς Δ. εἶνε τὰ τοῦ *Κόγγου*, πρὸς Α. τὰ *Χιο-
 ροσκεπῆ*, τὰ ὄρη τῆς *Σελήνης*, καὶ τὸ *Κεϊλιμάνζαρον*. Ποταμοὶ δὲ
 τοῦ *Σουδάν* εἶνε ὁ *Νίγρος*, ὅστις ἐκ τῶν ὄρεων τοῦ *Κόγγου* πηγά-
 ζων ῥεῖ πρὸς Β. εἶτα δὲ πρὸς Α. καὶ τέλος πρὸς Ν. καὶ εἰσερχόμενος εἰς
 τὴν Ἄνω *Γουίνεαν* ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ *Κουρομάρης*,
 ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν *Λυπάτων* ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ *Λα-
 γρά*. ὁ *Κεϊλάχ* καὶ ὁ *Βαρελγαῖ*, εἰς τὸ Β. τῆς *Καφρερίας*. οὗτοι
 ῥέοντες πρὸς Α. χύνονται εἰς τὸν *Λευκὸν ποταμὸν* ἓνα τῶν *βραχιόνων*
 τοῦ *Νεῖλου*.

Αμραι δ' ἄξια λόγου εἶνε ἡ *Τσάδα*, εἰς ἣν χύνονται πολλοὶ ποταμοί, ἡ *Νυάνζα*, ἡ τοῦ *Ἀλβέρτου* καὶ ἡ *Ταγγανυίκα*.

Ἐπισ. αὐτοῦ κράτη εἶνε· *Σέρον*, πρωτ. *Σέρον* ἔχουσα 30 χιλ. κατ. *Τιμποκτοῦ*, πρωτ. *Κάθρα* ἐπὶ τοῦ *Διαλιβᾶ*, ἔχουσα ἀξιόλογον ἐμπόριον ἐλέφαντος, χρυσοκόνης, κόμμιος, κλ. *Σακκατοῦ*, με ὁμών. πρωτ. ἰσχυροῦ ἡγεμόνος καὶ τὴν μεγαλειτέραν πόλιν τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς ἔχουσαν 80 χιλ. κατ. *Βούρον*, πρωτ. τῶν *Φελλατάχων*, πόλις νοσώδης ἔχουσα μέγα ἐμπόριον καὶ 40 χιλ. κατ. *Βουροῦ*, πρωτ. *Κοῦκα* ἐπὶ τῆς *Τσάδης* με 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ· Ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ ὡς καὶ ὁ πληθυσμὸς εἶνε ἄγνωστος οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 7 ἑκατ. μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλοχάτραι. Καὶ τὸ μὲν Βορ. Σουδᾶν συνίσταται ἐκ πολλῶν ἀνεξαρτήτων λαῶν· οἱ δὲ μεσόγειοι λαοὶ εἶνε βιομήχανοι καὶ μᾶλλον πολιτισμένοι· ἢ οἱ ἐν τοῖς παραλίοις. Τούτων οἱ *Φελλατάχοι* διαφέροντες τῶν ἄλλων κατὰ τὴν φυσιογνωμίαν εἶνε μωαμεθανοὶ τὴν θρησκείαν καὶ ἔχουσι σχολεῖα ἀξιόλογα.

Τὸ κλίμα τῆς *Νιγηρίας* ἐπὶ ἑννέα μῆνας τοῦ ἔτους εἶνε θερμότατον, καὶ τὰ ὀλίγον ποτιζόμενα μέρη αὐτῆς εἶνε ὄχι πολὺ εὐφορα, ὁμοιάζοντα τὸ θέρος με τὰς ἐρήμους τῆς *Σαχάρας*, τὰ δὲ καλῶς ποτιζόμενα παράγουσιν ἄφθονον ὄρυζιον, βανάνας, ταμαρίνιον, γεώμηλα, βουτυρόδενδρον, κλ. *Ζῶα* δ' ἔχει ἡμερα μὲν ἵππους, βοῦς, καμήλους, πρόβατα, αἰγας, ὄνους· ἄγρια δὲ λέοντας, ἐλέφαντας, ρινοκέρους, λύκους, ὄφεις καὶ ἔντομα ἀκροΐδας κτλ. ἔχει δὲ ἡ χώρα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, καὶ συναθροίζεται ἐνταῦθα καὶ χρυσόκονις.

ΚΑΦΡΕΡΙΑ ΚΑΙ ΝΑΤΑΛΟΝ.

Καφερία λέγεται ἡ ἐκτεταμένη καὶ λίαν ἄγνωστος χώρα, ἥτις ΝΑ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, καὶ πρὸς Α. συνορεύει με τὴν *Μοζαμβιάνην*, πρὸς Ν. με τὴν Ὀττεντοτίαν καὶ τὴν *Εὐέλπιδαν* Ἀκραν, πρὸς Β. μετὰ τοῦ νοτίου Σουδᾶν.

Ὄρη τῆς *Καφερίας* εἶνε τὰ *Λύπατα*, ποταμοὶ δὲ ὁ *Ζαμβέζης*, ὁ *Κουρομάνης* καὶ ὁ Ὀράγγης καὶ λίμνη ἡ *Νυάσσα*.

Ἡ παράλιος *Καφερία* σχεδὸν ἅπασα κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, οἵτινες ἐξουσιάζουσι νῦν ἰδίᾳ τὴν χώραν τοῦ *Νατάλου* ἔχουσαν 220 χιλ. κατ. Ταύτης ἐπισ. παρχλιος πόλις εἶνε ἡ *Οὐρβάνη*.

Ἐπισ. δὲ τῶν ἰθαγενῶν λαῶν τῆς *Καφερίας* εἶνε οἱ *Τεμβοῦκοι*, *Κοῦσαι*, *Βεζουάναι*, *Βαχουιάναι*, *Ζουλοῦναι*, κλπ.

Ἐν *Καφερίᾳ* εἶνε ἔτι πολλοὶ ἀρχαῖοι Ὀλλανδοὶ ἀποικοί, ἀποκατασταθέντες ἤδη νομᾶδες καὶ λίαν πολεμικοί. Οὗτοι ἵδρυσαν ἐνταῦθα δύο δημοκρατίας· τὴν ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ὀράγγου ἔχουσαν πρωτ. *Βλουμφοντείνην*, καὶ τὴν πέραν τοῦ ποταμοῦ *Βαάλου* με πρωτ. *Ποτσεφρόμην* (15000 κατ.).

Οι Κάφροι (ἤτοι ἄπιστοι κατὰ τοὺς Τούρκους) εἶνε μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι, ἐνασχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν· τινὲς δὲ τῶν φυλῶν τούτων καὶ μάλιστα οἱ Ζουλοῦαι εἶνε ἀνθρωποφάγοι.

ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ.

Μῆκ. Α. 18°—38° 30'.

Πλάτ. Ν. 10°—18°.

Μοζαμβίκη λέγεται ἡ χώρα ἢ πρὸς Α. τῆς Καφρερίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Ζαγγουεβάρης.

Ὅρη αὐτῆς εἶνε ὡσαύτως τὰ *Λύπατα*, ποταμὸς δὲ ὁ *Ζαμβιέλης* ἐκβάλλων διὰ τεσσάρων στομάτων εἰς τὸν κόλπον τῆς *Σοφάλης*.

Ἐπισ. πόλεις αὐτῆς εἶνε *Μοζαμβίκη* ἐπὶ μικρᾶς νήσου, πρωτ. ὅλων τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσα κλίμα νοσῶδες. *Σοφάλι* πρὸς Ν. πρωτ. τοῦ κυβερνείου τῆς *Σοφάλης*, ἐπίσημος διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 12300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 3 ἑκατ. νιγρίται, ἀσχολούμενοι πρὸ πάντων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ κυβερνώμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων· οἱ δὲ Πορτογάλοι μόνον σχεδὸν τὰ παράλια ἐξουσιάζουσι.

Τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς ἔνεκα τῶν πολλῶν ὑδάτων εἶνε εὐφορώτατον παράγον σίτον, ὀρύζιον, ζαχαροκλάμον, καφέν, ἔγναμον, ἰνδικὸν κλπ. ἔλλα καὶ δάση ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι φοινίκων, πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν, συκεῶν ἰνδικῶν, βροσβ κλπ. *Ζῆα* δὲ ἄγρια ἔχει ῥινοκέρους, τὰ δὲ ὄρη τῆς περιλαμβάνουσι μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, γαιανθράκων κλπ. Ἐνταῦθα ἡ Πορτογαλικὴ κυβέρνησις ἐξορίζει τοὺς εἰς μεγάλας ποινὰς καταδικαζομένους.

ΖΑΓΓΟΥΕΒΑΡΗ.

Μῆκ. Α. 32°—49°.

Πλάτ. Β. 8°—10°.

Ἡ Ζαγγουεβάρη, πρὸς Ν. ἔχει τὴν Μοζαμβίκη, πρὸς Α. τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, πρὸς Δ. τὸ Σουδάν, πρὸς Β. τὸ Σόμαυλον.

Ἡ Ζαγγουεβάρη ἔχει πολλοὺς μικροὺς ποταμούς, καθιστώντας τὴν χώραν εὐφορώτατην ἀλλὰ καὶ νοσῶδη.

Ἐπισ. πόλεις αὐτῆς εἶνε *Ζατζιβάρη* ἐπὶ νήσου, ἡ συνήθης εἶδρα τοῦ σουλτάνου, ἔχουσα 25 χιλ. κατοίκους καὶ ἐξαίρετον λιμένα. *Μόμβασα*, νῆσος με ὁμών. πόλιν, ἔχουσαν καλὸν λιμένα. *Μελίντα*, ἄλλοτε ἐπίσημος πόλις, ἣν δὲ ὅλως κατεστραμμένη.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 8680 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περι τὰ 2 ἑκατ. ἄραβες μωαμεθανοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι νομαδικὸν

βίον ζῶντες, ἀλλ' ὑπάρχουσι μεταξύ αὐτῶν καὶ λαοὶ λίαν φιλόπονοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν τῶν εὐφορωτάτων πεδιάδων τῆς· ἔχει ὅμως καὶ τινὰς ἀμμώδεις ἐρήμους καὶ κλίμα θερμὸν καὶ νοσῶδες.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν νῆσοι τῆς Ἀφρικῆς ἐπισ. εἶνε·

Α'. Τῶν Πορτογάλων· 1 Ἀζόροι δέκα τὸν ἀριθμὸν, ἠφαιστειώδεις ἔχουσαι 250 χιλ. κατ. κλίμα ὑγιεινὸν καὶ συγκερασμένον, καὶ ἔδαφος εὐφορον δίδον δύο εἰσοδείας τὸ ἔτος, καίτοι εἶνε κακῶς κλιματηγμένον. Παράγουσι δὲ οἶνον λαμπρὸν, βανίνας, δημητριακοὺς καρπούς, λεμόνια, πορτοκάλια κλπ.

Ἐπισ. αὐτῶν πόλεις ἐπὶ τῆς νήσου Τερκεράς εἶνε Ἄγρα, πρωτ. τῶν Πορτογαλικῶν κτήσεων μὲ 16 χιλ. κατ. Πορταδελλάδα, ἡ ἐμπορικωτέρη τῶν Ἀζορῶν. 2 Μαδέραι, συνιστάμεναι ἐκ δύο νήσων μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν, ἔχουσαι 120 χιλ. κατ. κλίμα γλυκὺ καὶ ἔδαφος ὄρεινόν καὶ ἠφαιστειώδες, ἀλλ' εὐφορώτατον παράγον λαμπρὸν οἶνον. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Μαδέρα ἔχουσα πόλιν Φουγιάλην ἐπὶ γραφικωτάτης θέσεως (25 χιλ. κατ.). 3 αἱ τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου, ὧν αἱ μεγαλιέτεραι εἶνε 10 καὶ ἔχουσιν 60 χιλ. κατ. εἶνε ἀπασαὶ ἀφοροὶ καὶ ἠφαιστειώδεις καὶ μόνον ἄλας ἐξάγουσι· 4 ἡ νῆσος τοῦ Ἁγίου Θωμᾶ καὶ ἡ τοῦ Πρίγγηπος εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας, ἔχουσαι 25 χιλ. κατ.

Β'. Τῶν Ἰσπανικῶν αἱ Καράριαι οὔσαι 20 (234 χιλ. κατ.). Τούτων ἐπισ. εἶνε Τερερίθη, ὄρεινὴ καὶ κατάφυτος νῆσος, τῆς ὁποίας τὸ ὑψηλότερον ὄρος καλούμενον Πηῶν τοῦ Ἐχεύδου ("Ἄδου ὕψ. 3700 μέτρ.). Καρρία, ἑτέρα νῆσος, ἐξ ἧς ὠνομάσθησαν καὶ αἱ λοιπαί, μὲ πρωτ. Πάλμαρ, ὡραίαν πόλιν ἔχουσαν 20 χιλ. κατ. Φέρας, μικρὰ νῆσος δι' ἧς διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῶν πλείστων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Αὗται ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ νῆσοι τῶν Μακάρων διὰ τὴν εὐφορίαν των, παράγουσαι λαμπροτάτον οἶνον, κλπ. ἀλλὰ συχνὰ καταστρέφονται ὑπὸ ἀπίρου σμήνους ἀκρίδων.

Γ'. Τῶν Ἀγγλῶν ἡ νῆσος τοῦ Φερδινάνδου Πῶ (30 χιλ. κατ.). Ἀνάληφικ (Ἀσενσιῶν), νῆσος πετρώδης, (7 χιλ. κατ.). Ἄγια Ἐλένη, νῆσος (7 χιλ. κατ.) ἔχουσα πόλιν Ἰατόβην, ἐπίσημον διὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος.

Εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν αἱ ἀκόλουθοι·

Τῶν Ἀγγλῶν· 1 ἡ Φράντσα ἢ ὁ Ἅγιος Μαυρίκιος (315 χιλ. κατ.), νῆσος εὐφορωτάτη παράγουσα ἰνδικόν, καφέν, ζαχαροκλάμον κλπ. 2 αἱ Σεϋχέλλαι, ὧν ἐπισ. εἶνε ἡ Μάρη· 3 αἱ Ἀμυράνται,

νήσοι. ἄφοροι καὶ κακῶς καλλιεργημένοι, ἔχουσαι καλὸν ὕδωρ καὶ διὰ τοῦτο συχναζόμεναι ὑπὸ τῶν θαλασσοπόρων.

Τῶν *Γάλλων* 1 ἡ *Έρωσις* ἢ *Βουρβῶν* (160 χιλ. κατ.), ἔχουσα ὕψος ὑψηλὸν *Πιτὸν* (3150 μέτρ. ὕψ.) καὶ πρωτ. *Άγιοι Λιουάσιοι* μέ 30 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα αὐτῆς θεωρεῖται ὡς τὸ καλλίτερον τοῦ κόσμου, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε λαμπρότατον παράγον βόμβακα, καφέν, ἰνδικόν, κτλ.

Νῆσοι μὴ ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Εὐρωπαίους εἶνε αἱ *Κομόροι* (20 χιλ. κατ.). Τούτων αἱ τρεῖς ἀνήκουσιν εἰς τοὺς *Άραβας*, ἡ δὲ τετάρτη *Μαυόττη* καλουμένη ἔχει καλὸν λιμένα καὶ ὑπόκειται εἰς τοὺς Γάλλους.

Μαδαγασκάρ, μεγάλη νῆσος. Αὕτη ἔχουσα 2 ἑκατ. κατ. διασχίζεται ὑπὸ σειρᾶς ὄρέων ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἐχόντων ὕψος 3500 μέτρ.

Ἔπισ. λαοὶ τῆς νήσου εἶνε οἱ *Μαδεκάσοι* ἀπόγονοι τῶν πρώτων ἐπ' αὐτῆς πατησάντων Ἀράβων καὶ τῶν αὐτοχθόνων Νέγγρων, οἱ μικροσωμοὶ *Μαλαῖοι* καὶ οἱ Ὀθέσοι, λίαν πολιτισμένοι κατακτήσαντες τὸ πλείστον μέρος τῆς νήσου καὶ ἔχοντες πρωτ. *Ταγαρίβοι* εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου (35 χιλ. κατ.). Ἐν δὲ τοῖς παραλίοις αὐτῆς οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ μάλιστα οἱ Γάλλοι ἔχουσι τινὰς ἀποικίας. Τὸ κλίμα αὐτῆς πρὸς μὲν τὰ παράλια εἶνε νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια λίαν ὑγιεινόν, τὸ δ' ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, παράγον ὀρούζιον, ἀραβόσιτον, ζαχρακόκλαμον, ἰνδικόν, βόμβακα, κανέλλαν, καπνόν κτλ. ἔχει δὲ καὶ πολύτιμα ξύλα, ἔβενον, σάνδαλον καουτσούκ κτλ.

Σοκότορα ἀπέναντι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφουίου, νῆσος ξηρὰ καὶ πετρώδης, καλῶς οἰκουμένη καὶ ὑποκειμένη εἰς τὸν σουλτάνον τῆς *Μασκάτης*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν νήσων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε 6500 τετρ. μυρ. αἱ δὲ κάτ. 3 1/2 ἑκατ. πρεσβεύοντες ἐν *Μαδαγασκάρ* ἤδη καὶ τὴν δυτικὴν *Θρησκίαν*, καὶ εἰς τὰς ἄλλας νήσους ὅπου ἐξουσιάζουσιν οἱ Εὐρωπαῖοι ὡσαύτως τὸν χριστιανισμόν.

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Ἀμερικὴ ἡ ὁ νέος κόσμος ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. ὠκεανῶ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτίου ὠκεανῶ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανῶ.

ΣΗΜ. Ἡ ἡπειρος αὕτη ἄγνωστος εἰς τοὺς ἀρχαίους ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Γενουάτου Χριστοφόρου Κολόμβου, ἀνακαλύψαντος τὴν 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492 τὴν νήσον *Σανσολβάδωρ* (Γουαναχάνη), μίαν τῶν Βαχμικῶν νήσων. Ἄλλ' ὁ Ἀμέρικος Βεσπούκιος διατρέξας μετὰ ταῦτα μέρος τῆς ἡπείρου ἐδημοσίευσεν καὶ πίνακα αὐτῆς, καὶ ἐκ τούτου ὀνομάσθη καὶ ἡ ἡπειρος Ἀμερικὴ.

(ΠΟΛΙΤ. ΓΕΩΓΡΑΦ.).

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Ἡ Ἀμερικὴ συνίσταται ἐκ δύο ἡπείρων, τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, αἵτινες ἐνοῦνται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας.

Κόλποι. Ἡ παραλία τῆς Ἀμερικῆς ἢ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ εἶνε τὸ πλεῖστον ἀγνωστος· γνωστοὶ δ' ἐνταῦθα κόλποι εἶνε ὁ Βαφίτιος, δι' οὗ ἀποχωρίζεται πρὸς Β. ἡ Γροιλανδία· ἢ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ σχηματίζει τὴν Βερίγγειον θάλασσαν, τὸν κόλπον τῆς Καλιφορνίας, τὸν Παραμικὸν κόλπον καὶ τοὺς κόλπους τοῦ Χόκου καὶ τῆς Γουακίλης· ἢ δὲ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζει πρὸς Β. τὸν Οὐδσόγιον κόλπον εἰσχωροῦντα βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, τὴν Ἀρτιλλικὴν θάλασσαν, τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καὶ τὸ Καριβειον πέλαγος, τὸν κόλπον τῶν Ἀγ. Πάντων, τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.

Πορθμοὶ αὐτῆς εἶνε εἰς τὸν Βόρειον ὠκεανὸν ὁ Λαγκάστριος καὶ ὁ τοῦ Σαβί· εἰς δὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ὁ Οὐδσόγιος εἰς τὸν Οὐδσόγιον κόλπον, ὁ τῆς Νεογελίου εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἀγίου Λαυρεντίου, ὁ τῆς Φλωρίδος μεταξὺ Φλωρίδος καὶ Βαχαμικῶν νήσων, καὶ ὁ Μαγελλανικὸς μεταξὺ Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς συνίστανται ἐκ μιᾶς σχεδὸν συνεχοῦς σειράς ἐκτεινομένης καθ' ἅπασαν τὴν δυτικὴν παραλίαν· ὀνομάζεται δὲ αὕτη Κορδιλλιέρας τῶν Ἀνδεῶν ἢ Ἀρδεῖα, χωριζομένη διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας εἰς Κορδιλλιέρας τῶν Ἀνδεῶν τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μεγάλους ποταμούς· καὶ εἰς μὲν τὴν Βόρειον ἐπίσ. εἶνε ὁ Μισσισιπή, ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου, ὁ Μακενσίας, ὁ Κολομβίας, καὶ ὁ Κολοράδος, εἰς δὲ τὴν Νοτίου ὁ Ὀριγόνος, ὁ Ἀμαθόνιος, ὁ τοῦ Ἀγ. Φραγκίσκου καὶ ὁ Ασπλάτας.

Ἄκρωτήρια αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Φαρέβαλλορ πρὸς Ν. τῆς Γροιλανδίας, τὸ τοῦ Ἀγ. Ρόκκου πρὸς Δ. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ Λιέγορ πρὸς Ν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς· εἰς δὲ τὸν Βόρειον ὠκεανὸν τὸ Βάρροβορ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἡπείρου, καὶ εἰς τὸν Μεγ. ὠκεανὸν τὸ τοῦ Ἀγ. Λουκά πρὸς Δ. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, τὸ Λευκὸν πρὸς Δ. τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, καὶ τὸ Ὄρορ τὸ νοτιοδυτικώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀμερικῆς.

Κλίμα. Τῆς Ἀμερικῆς τὸ κλίμα πρὸς μὲν τὸ μέσον εἶνε ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἄκρα τόσον γίνεται εὐκρατές καὶ τέλος ψυχρὸν. Κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν πηγῶν τοῦ Κολοράδου πρὸς Β. μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ασπλάτα πρὸς Ν. ἐπειδὴ ἡ θερμότης εἶνε μεγάλη καὶ τὰ ὕδατα ἄφθονα, ἡ βλάστησις εἶνε πλουσιωτάτη. Ἰδια δὲ φυτὰ τῶν χωρῶν τούτων εἶνε ἡ βανανέα, τὸ ἀρτόδενδρον, ἡ βανίλλα, ὁ κοκκοφοῖνιξ, διάφορα κολοσσιαία δένδρα καὶ

πλείστα φαρμακευτικά βότανα· βορείως δὲ τῶν πηγῶν τοῦ Κολορά-
 δου μέχρι τῆς λίμνης τῶν Δούλων καὶ νοτίως πρὸς τὴν Παταγονίαν
 βλαστάνουσι τὰ δένδρα τῶν βορείων δασῶν καὶ οἱ δημοτριακοὶ καρ-
 ποὶ τῆς Εὐρώπης· βορειότερον δὲ τῆς λίμνης τῶν Δούλων ἀρχεται ἡ
 βλάστησις τῶν βρύων καὶ θάμνων. Ἐν γένει δὲ οἱ καρποὶ τῶν φυτῶν
 καὶ δένδρων τῆς ἡπείρου ἔνεκα τῆς πολλῆς ὑγρασίας τοῦ κλίματος
 εἶνε πολύχυμοι, τὰ δὲ διάφορα ζῶα μικρὰ καὶ ἀδύνατα καὶ τὰ ἐρπετὰ
 κολοσσιαίου μεγέθους.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀμερικῆς εἶνε 394000 τετρ. μυρ. οἱ δὲ
 κάτ. περὶ τὰ 80 ἑκατ. ἀνήκοντες εἰς τέσσαρας φυλὰς τὴν Ἀμερικανι-
 κήν, τὴν Καυκασίαν, τὴν Νιγηριτικὴν καὶ τὴν Μογγολικὴν. Καὶ οἱ μὲν
 τῆς Ἀμερικανικῆς φυλῆς, οἵτινες καὶ Ἰνδοὶ καλοῦνται, εἶνε διεσπαρ-
 μένοι καθ' ἅπασαν τὴν ἡπειρον ἀποικίσαντες ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς αὐτὴν
 ἐν καιροῖς ἀγνώστοις, ὡς καὶ οἱ τῆς Μογγολικῆς φυλῆς· τούτων
 ἀξιοσημείωτοι εἶνε οἱ Καραΐται πρὸς τὴν ὁμών. Θάλασσαν, οἱ Ἰγκαι
 εἰς τὰ δυτικὰ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ οἱ Παταγόνες εἰς τὸ νοτιώ-
 τατον τῆς αὐτῆς ἡπείρου. Οἱ δὲ τῆς Νιγηριτικῆς φυλῆς (10 ἑκατ.)
 μετεσπέρθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν ἀπὸ τοῦ 1547 καὶ κατοι-
 κοῦσιν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς πρὸς Α. αὐτῆς κειμένας
 νήσους. Οἱ δὲ τῆς Καυκασίου φυλῆς εἶνε εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερι-
 κὴν Ρῶσσοι, Ἀγγλοὶ, Γάλλοι, Γερμανοὶ καὶ Ἰσπανοί, εἰς δὲ τὴν Νό-
 τιον Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Τῆς δὲ Μογγολικῆς φυλῆς εἶνε μόνον οἱ
 Ἰσκιμῶοι, κατοικοῦντες εἰς τὰς Ἀρκτῶας χώρας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.
 Ὁρησκεία ἐπικρατοῦσα εἰς μὲν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τῶν
 διαμαρτυρομένων καὶ ἡ δυτικῆ, εἰς δὲ τὴν Νότιον μόνον ἡ δυτικῆ·
 οἱ δὲ ἀνεξάρτητοι ἄγριοι αὐτόχθονες λαοὶ εἶνε εἰδωλολόγτραι.
 Πολίτευμα δ' ἔχουσιν ἅπασαι αἱ χώραι δημοκρατίαι, καὶ μόνῃ ἡ
 Βρασιλία συνταγματικὴν αὐτοκρατορίαν, ἡ δὲ Νέα Βρετανία διου-
 κείται ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου ὠκεανοῦ,
 πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης,
 πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.
 Αὕτη διαιρεῖται εἰς πέντε μέρη, τὰς Ἀρκτῶας Χώρας, τὴν Νέαν
 Βρετανίαν, τὰς Ἡρωμέρας Πολιτείας μετὰ τῆς χερσονήσου Ἀλά-
 σκας, τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Γουατεμάλαν ἢ Κεντρικὴν Ἀμερικὴν.

Ὅρη αὐτῆς εἶνε πλὴν τῶν Κορδιλλιερώ· τῶν Ἄνδεων ἢ Βραχω-
 δῶν ὄρεων εἰς τὰ ΒΔ. καὶ τὰ τοῦ ἀγ. Ἡλίου· ἐν δὲ ταῖς Ἠνωμ.
 Πολιτ. χωριστὰ ὄρη εἶνε τὰ Ἀλληγάγια ἢ Ἀπαλάχεια.

Πεδιάδες δ' ἄξιαι λόγου εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἶνε ἡ τοῦ Μισσισιπὴ μεταξύ Βραχωδῶν ὀρέων καὶ Οὐδσονίου κόλπου.

Ποταμοὶ αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ὁ Μακεσίας, ἐκβάλλων εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ ἄγ. Λαυρετίου, ἐκβάλλων εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ὁ Μισσισιπῆς, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ Κολομβίας καὶ ὁ Σακραμέντος, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ Κολοράδος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον.

Λίμναι αὐτῆς ἐπίσ. εἶνε ἡ Μεγάλη Ἄρκτος, ἡ τῶν Δούλων, ἡ τῶν Ὀρέων καὶ ἡ Οὐνιπέγη εἰς τὴν νέαν Βρεττανίαν, ἡ Ὑπερτέρα ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Κασπίαν εἰς τὰ Β. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐνούμενη μετὰ τὴν Ἑρώνη, Μιχιγάνην, καὶ Ἑρῆν, καὶ ἡ Νικαράγουα εἰς τὴν Γουτεμζλαν.

Χερσόνησοι. Τῆς Βορ. Ἀμερικῆς χερσόνησοι ἐπίσ. εἶνε ἡ Κομβερλανδία μεταξύ τῆς Οὐδσονίου καὶ Βαρινίου θαλάσσης· ἡ Λαβαδορίς καὶ ἡ Νέου Σκωτίας πρὸς Α. τῆς Νέας Βρεττανίας· ἡ Φλωρίδα εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας· ἡ Γουκατάρη εἰς τὸ Μεξικόν· ἡ καλ. Καλλιφορτία εἰς τὸν ὁμών. κόλπον· ἡ Ἀλάσκα εἰς τὰ ΒΑ. τῆς Νέας Βρεττανίας.

ΑΡΚΤΩΑΙ ΧΩΡΑΙ, ΓΡΟΙΛΛΑΝΔΙΑ.

Μῆκ. Δ. 25° — 78°.

Πλάτ. Β. 59° 45' — 78°.

Ἄρκτωαι χώραι τῆς Βορ. Ἀμερικῆς λέγονται αἱ χώραι αἱ κείμεναι πρὸς τὸν Βόρ. πολικὸν κύκλον. Ἐν ταύταις δὲ περιλαμβάνεται καὶ ἡ Γροιλλανδία, ἥτις κειμένη εἰς τὸ ΒΑ. τῆς Ἀμερικῆς καὶ χωριζομένη ἀπὸ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς ὑπὸ τῆς πολικῆς θαλάσσης καὶ ὑπὸ διαφόρων πορθμῶν, ἔχει ὄρη ὑψηλὰ κεκαλυμμένα ἀδιάκτύπως ὑπὸ χιόνος Μόνον δὲ βρύα, ἐρεῖκαι, ἰτέαι, κληῖθρα, σημύδα καὶ τινὲς ἄλλοι θάκμοι βλαστάνουσιν ἐν αὐτῇ· εἰς τὰ νότια ὅμως μέρη μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας καλλιεργούνται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν κρῆμασι, γεώμηλα, δαυκία, σέλινα καὶ κριθή.

Ζῷα δ' αὐτῆς εἶνε αἱ βένναι, ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ μαῦραι καὶ κόκκιναι ἀλώπεκες, οἱ λευκοὶ λαγωοὶ καὶ οἱ μεγάλοι σκύλοι· ἡ δὲ θάλασσα ἀφθονεῖ κητῶν, οἷον ἀριγγῶν, φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. καὶ ἐν τούτων εἶνε τὰ εἰσοδήματα τῶν κατοίκων.

Ὁ χειμὼν ἐν αὐταῖς διαρκεῖ 8—10 μῆνας, καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς χώρας ὁ ἥλιος χάνεται ἀπὸ τῆς 25 Νοεμβρίου μέχρι τῆς 15 Ἰανουαρίου. Διαρκούντος δὲ τοῦ χειμῶνος ἡ θάλασσα καλύπτεται ὑπὸ χιόνος καὶ πάγων, καταγιγῖδες συμβαίνουσι μεγάλαι καὶ τὸ ψυχρὸν εἶνε φοβερῶτατον· τὸ δὲ βόρειον σέλας καὶ ἡ λάμψις τῆς σελήνης

καταστάνουσιν ἤπτον ἐπαχθῆ τὸν βίον κατὰ ταύτην τοῦ ἔτους τὴν ὥραν εἰς τὰς λυπηρὰς ταύτας χώρας.

ΣΗΜ. Οἱ Δανοὶ τὸ 770 μ. Χ. ἀνεκάλυψαν τὴν Γροιλλανδίαν συστήσαντες ἐκεῖ καταστήματά τινα διὰ τὴν ἄλιεάν τῶν φαλαινῶν· ἀλλὰ τὸ 1408 διὰ τὸ ψυχρὸς τῆς τὴν ἐγκατέλιπον ἀποκατασταθέντες πάλιν ἐν αὐτῇ τὸ 1721 διὰ τὴν ἄλιεάν τῶν φαλαινῶν. Οὗτοι τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ὠνόμασαν Ἑσκιμῶους, ὄντας μικροσώμους καὶ ζῶντας μέχρι καὶ νῦν τὸν μὲν χειμῶνα εἰς ὑπογείους λάκκους, τὸ δὲ θέρος εἰς σπηλῆς.

Ἡ Γροιλλανδία καὶ νῦν ἀνήκει εἰς τοὺς Δανούς· τούτων ἐπίσ. ἐν αὐτῇ ἀποικίαι εἶνε ἡ Ὑπεραβίχη, ἡ Γοθάβη καὶ ἡ Φριδερικιάβη.

Πρὸς Α. τῆς Γροιλλανδίας καὶ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης κείται τὸ σύμπλεγμα τῶν νήσων τῆς Σπιτσεβέργης (α). Τούτων τὰ παράλια κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν, φωκῶν κλπ. τὰς ὁποίας ἄλιεις Ἄγγλοι, Ὄλλανδοί, Νορβεγοὶ καὶ Ρῶσσοι συχνὰ καταδιώκουσι.

Τὸ αὐτὸ κλίμα, τοὺς αὐτοὺς κατοικοῦντας καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα ἔχουσι καὶ αἱ ἄλλαι Ἀρκτῶν χῶραι, αἵτινες εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ Βαφινίου κόλπου κείμεναι ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἄγγλους. Ἐνταῦθα ὡς καὶ ἐν Γροιλλανδίᾳ οἱ Μοραβοὶ ἀδελφοὶ προσπαθοῦσι μετὰ πολλοῦ ζήλου διὰ διδασθῶσιν εἰς τοὺς Ἑσκιμῶους τὸν χριστιανισμόν.

ΣΗΜ. α. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς χώρας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 85 χιλ. ὦν 10 χιλ. εἶνε Δανοί, οἱ δὲ ἄλλοι Ἑσκιμῶοι.

ΝΕΑ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

Μῆκ. Δ. 55°—142°.

Πλάτ. Β. 43°—76°.

Ἡ Νέα Βρεττανία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γροιλλανδίας καὶ τῶν ἄλλων ἄρκτικῶν χωρῶν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλάσκας καὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Καναδᾶς ἐν τῇ Νέᾳ Βρεττανίᾳ ἀνεκαλύφθη τὸ 1477 ὑπὸ τῶν Βενετῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας Φραγκίσκος πρῶτος κατέκτησεν αὐτὸν τὸ 1534· ἡ κυριῶς ὁμῶς Γαλλικὴ ἐποίκησις ἤρξατο τὸ 1608· ἀλλὰ τὸ 1760 τὴν χώραν ταύτην κατέκτησαν οἱ Ἄγγλοι, ἐπονομάσαντες αὐτὴν Νέα Βρεττανία.

Ἡ Νέα Βρεττανία διαιρεῖται εἰς 5 μέρη, τὴν Λαβραδορίδα, Νεόγειον, Βρουσβίχη, Νέα Σκωτία καὶ Καραδᾶρ.

Ἡ ὄρη τῆς νέας Βρεττανίας πρὸς Δ. εἶνε τὴ Βραχῶδη (4500 μέτρ.) καὶ δυτικώτερα τούτων τὸ ὄρος τοῦ ἁγ. Ἡλιοῦ (5500 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Μακενσίας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Βραχωδῶν ὄρεων καὶ διερχόμενος διὰ τῶν λιμνῶν τῶν Ὁρέωρ καὶ Δούλωρ ἐκ-

(α) Τὴν Σπιτσεβέργην ζητεῖ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ἀσίας.

βάλλει εἰς τὸν Βόρ. ὠκεανόν· ὁ τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Ὀνταρίου ἐκβάλλει εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ Νιαγάρας, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ὑρώνης χύνεται εἰς τὴν Ὀνταρίον· εἶνε δ' ἐπίσημος διὰ τὸν θαυμαστὸν καταρράκτην του, ἔχοντα ὕψος 40—50 μέτρ. Λίμναι δὲ πλὴν τῶν εἰρημένων εἶνε ἔτι καὶ ἡ Οὐνιπέγη· ἡ τῶν Λασῶν, ἡ Μιχιγάνη, ἡ Ὑρώνη καὶ ἡ Ὑπερέρα.

Πόλεις εἰς μὲν τὸ βόρειον, τὸ βορειοδυτικὸν καὶ τὸ κεντρικὸν τῆς χώρας δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ κατοικεῖται ἡ χώρα ὑπὸ Ἑσκιμῶν, ὄντων σχεδὸν ἀνεξαρτήτων. Εἰς δὲ τὴν Λαβραδορίδα ὑπάρχει τὸ Νῆτον, τὸ μεγαλύτερον κατὰστημα τῶν Μοραβῶν ἀδελφῶν· εἰς τὴν Νεόγειον πρωτ. ἁγ. Ἰωάννης (20 χιλ. κατ.)· εἰς τὴν Νέαν Βρουνσβίκην πρωτ. Φριδεριχτόβη, μικρὰ ἀλλὰ καλῶς ἐκτισμένη πόλις· εἰς τὴν νέαν Σκωτίαν πρωτ. Ἀλιφάξη, ἔχουσα καλὸν λιμένα, σημαντικὸν ἐμπόριον καὶ 30 χιλ. κατ. εἰς τὸν Καναδᾶν, τὸν μᾶλλον κατοκούμενον τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ διαιρούμενον εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Καναδᾶν, Κουεβέκη ἐπὶ τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, πρωτ. τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀγγλικῶν κτήσεων, λίαν ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 65 χιλ. κατ. Ὑόρκη ἐπὶ τῆς Ὀνταρίου λίμνης εἰς ὠραίαν θέσιν, μητρ. τοῦ Ἄνω Καναδᾶ, ἔχουσα 46 χιλ. κατ.

ΣΗΜ: Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 66 χιλ. τετρ. μυρ, οἱ δὲ κάτ. 3 ἐκ. 900 χιλ. τὸ πλεῖστον δυτικοὶ Γάλλοι, ἀλλὰ καὶ διαμικτρούμενοι, καὶ εἰς τὰ βόρεια Ἑσκιμῶσι καὶ Ἰνδοὶ μᾶλλον εἰδωλολάτραι, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ διοικούμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος εἶνε σχεδὸν ἀγνώστον, λιμνώδες, ἀκαλλιέργητον καὶ ψυχρότατον, τὸ δὲ νότιον δὲν εἶνε πολὺ ψυχρὸν, καὶ τὸ ἔδαφος ὅπως οὖν εὐφορον εἰς τινὰ μέρη, εἰς ἄλλα δὲ ὑπάρχουσι μεγάλα δάση καὶ λαμπραὶ βοσκαί. Ἡ Λαβραδορίς, κεκαλυμμένη εἰς τὸ ἔσω-τερικὸν ὑπὸ ἀγνώστων ὀρέων, εἶνε ψυχροτάτη καὶ ἀνεπίδεκτος καλλιέργειας, ἡ δὲ Νέα Βρουνσβίκη, ἡ Νέα Σκωτία καὶ ὁ Καναδᾶς ἔχουσι χειμῶνα μὲν ψυχρὸν, ἀλλὰ θέρος θερμότατον· ὅθεν παράγουσι δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, καπνὸν κτλ. Ζῶα δ' ἔχει ἡ χώρα ἡμέρα βέννας, βουβάλους, βοῦς, κύνας κτλ. καὶ ἄγρια κάστορας, ἀρκτοὺς, φώκας, θαλασσίους ἵππους, σισσυροφόρα ζῶα κτλ.

Αἱ νῆσοι τοῦ κόλπου τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου εἶνε ψυχραὶ καὶ ὀπωσοῦν εὐφοροί, ἀλλ' ἡ νῆσος τοῦ ἁγ. Ἰωάννου ἄφθονα παράγει γεννηήματα· εἰς δὲ τὸ ΝΑ. τῆς εὐφόρου νήσου Νεογείου ἐκτείνονται μεγάλαί ἀμώμωδες σύρτεις, τρέφουσαι πλῆθος βακαλίων.

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ.

Μῆκ. Δ. 69°—127°.

Πλάτ. Β. 25°—49°.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ὀρίζονται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Νέας Βρεττανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεξικικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἄγγλους ἐπανάστατησαν κατ' αὐτῶν τὸ 1775· τὸ δὲ 1782 ἡ Ἀγγλία ἀνεγνώρισεν αὐτὰς ἀνεξάρτητον κράτος· μετὰ ταῦτα προσετέθησαν ἀλλεπαλλήλως ἡ Λουϊσιάννα, πολλοθεῖσα εἰς αὐτὰς ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἡ Φλωρίδα ἀφαιρεθεῖσα ἀπὸ τοῦ Ἰσπανοῦς, ἡ Τεξά, τὸ Νέον Μεξικόν, καὶ τέλος ἡ χερσονήσος Ἀλάσκα.

Ὁρη αὐτῶν ἐπισ. πρὸς Δ. εἶνε τὰ Βραχῶδη, διακλαδιζόμενα εἰς πολλὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας σειρὰς, καὶ πρὸς Α. τὰ Ἀλλεγάγια (2112 μέτρ.). Ποταμοὶ δὲ ὁ Κολομβίας καὶ ὁ Σακραμέντος, αἵτινες ἐκ τῶν Βραχῶδων πηγάζοντες ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν· ὁ Κολοράδος, ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον· ὁ Μισσισσιππὴς, ὁ μεγαλειότερος ποταμὸς τοῦ κόσμου· οὗτος πλησίον τῆς λίμνης Ὑπερτέρας ἔχων τὰς πηγὰς καὶ δεχόμενος τὸν Μισσουρήν, τὸν Ἀρκάνσαν, τὸν Ὀχιον κλ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον (5 χιλ. χιλιομ. μῆκ.) ὁ τοῦ ἁγ. Αὐγερτίου εἰς τὰ ὄρια τῆς Ν. Βρεττανίας. Λίμναι δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ν. Βρεττανίας εἶνε ἡ Ὑπερτέρα, ἡ Μιχιγάνη καὶ ἡ Ὀντάριος.

Αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι διαίρουνται εἰς 37 δημοκρατίας, 10 τοπαρχίας (ἧτοι χώρας μὴ ἐχούσας πληθυσμὸν τοσοῦτον ὥστε νὰ ἀποτελέσωσιν ἰδίαν δημοκρατίαν καὶ νὰ διοικηθῶσιν ἀφ' αὐτῶν) καὶ μίαν ἐπαρχίαν.

Ἐπισ. αὐτῶν πόλεις εἶνε Βασιγκτῶν ἐπὶ τοῦ Ποτομάκου πλεομένου μέχρις αὐτῆς ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, πρωτ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν κτεισθεῖσα πρὸς τιμὴν τοῦ Βασιγκτῶνος, τοῦ ὀδηγήσαντος τὰ Ἀμερικανικὰ στρατεύματα κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον, ἔχουσα 110 χιλ. κατ. Βαλτιμόρη ἐπὶ ὁμων. κόλπου, ἐμπορικωτάτη πόλις ἔχουσα εὐρυχωρότατον λιμένα καὶ 270 χιλ. κατ. Φιλαδέλφεια ἐπὶ τοῦ Δελαουαρίου, πλεομένου ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων πλοίων, ὠρεῖα, εὐρύχωρος καὶ κανονικὴ πόλις ἔχουσα μεγάλας οἰκοδομὰς, λαμπρὰν βιομηχανίαν, ἐπίσημον πανεπιστήμιον, πολλὰς ἐπιστημονικὰς ἐταιρίας, μέγα ἐμπόριον, 675 χιλ. κατ. καὶ οὐσα μέχρι τοῦ 1800 πρωτ. τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν. Ἐνταῦθα ἐξερράγη ἡ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας κατὰ τῶν Ἀγγλων τὸ 1775 ἐπανάστασις. Νέα Ὦρκη πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐδσονίου ποταμοῦ, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν κατὰ τὸν πληθυσμὸν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ πλοῦτη, ἔχουσα λαμπροτάτην ἐκ τῆς θαλάσσης θάαν, λαμπροτάτον λιμένα, λαμπροῦς

περιπάτους, μεγάλας οικοδομὰς καὶ περὶ τὸ ἕνακτ. κατ. *Βοστώνη*, ἡ δευτέρα πόλις τοῦ κράτους διὰ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, ἔχουσα καλὸν λιμένα καὶ 250 χιλ. κατ. διὰ δὲ τὰς πολλὰς φιλολογικὰς αὐτῆς ἐταιρίας ὠνομάσθη *Ἀθήναι* τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, ἡ κοίτις οὐσα τῆς Ἀμερικανικῆς ἐλευθερίας καὶ πατρίς τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς *Βενιαμίν Φραγκλίνο*. *Καρταβουργία*, ἐπίσημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της (26 χιλ. κατ.). *Κιγκιιάτη* ἐπὶ τοῦ Ὀχίου, λιαν ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦ πόλις ἔχουσα 200 χιλ. κατ. ἅγιος *Λουδοβίκος* ἐπὶ τοῦ Μισισσιπῆ, ἀποθήκη τῶν γουναρικῶν εἰς τὰ δυτικὰ μέρη ἔχουσα 310 χιλ. κατ. *Νέα Ἀνγκλία* ἐπὶ τοῦ Μισισσιπῆ, οἰκοδομηθεῖσα ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐμπορικὴ ἀποθήκη τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τοῦ ποταμοῦ Μισισσιπῆ, διὰ δὲ τὸ νοσῶδες κλίμα της μόλις ἔχει 191 χιλ. κατ. *Σακραμέντη* ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ *Σακραμέντου*, πρωτ. τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἐπισήμου διὰ τὰ μεταλλεῖά της τοῦ χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ θείου. ἅγιος *Φραγκίσκος* ἐπὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ, ἡ ἐπισ. πόλις τῆς Νέας Καλλιφορνίας ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 150 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶνε 75 χιλ. τετραμυρ. οἱ δὲ κῆτ. περὶ τα 38 ἑκατ. ὧν τὰ 25 εἶνε λευκοὶ Ἀγγλοὶ, Γερμανοὶ κλ. 4 ἑκατ. μαῦροι καὶ οἱ λοιποὶ μιγάδες· τὴν δὲ θρησκείαν εἶνε διαμαρτυρούμενοι, ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ δυτικοὶ καὶ τινες εἰδωλολάτραι.

Αἱ ἀνεξάρτητοι αὐταὶ δημοκρατίαι μετὰ τῶν τοπαρχῶν καὶ τῆς ἐπαρχίας σχηματίζουν τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Τὰ μεγάλα συμφέροντα τῆς Ὁμοσπονδίας εἶνε ἐμπειστευμένα εἰς κυβερνήσιν αἰρετήν, συνισταμένην ἀπὸ τοῦ προέδρου, ὅστις ἔχει τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, καὶ δύο νομοθετικῶν σωμάτων, τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας. Καὶ οἱ μὲν βουλευταὶ ἐκλέγονται ἐπὶ δύο ἔτη, οἱ δὲ γερουσιασταὶ ἐπὶ ἕξ, καὶ ὁ πρόεδρος ἐπὶ τέσσαρα, ἅπαντες ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε ποικίλον· διότι τὰ μὲν βόρεια ἔχουσι δριμύτατον ψύχος καὶ θερμότητα θέρους, τὰ δὲ κεντρικὰ καὶ τὰ νότια εἶνε λιαν θερμὰ καὶ νοσῶδη πρὸς τὴν θάλασσαν ἕνεκα τῆς κλιμανοθερίας, ἀλλὰ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὁ ἀέρ εἶνε καθαρώτερος. Τὰ ἀνατολικὰ μέρη εἶνε τὰ μᾶλλον καλλιεργημένα καὶ καλῶς κατοικημένα· ἐνταῦθα ὑπάρχουσι πεδιάδες ἐλώδεις καὶ κοιλάδες εὐφοροὶ, καὶ πρὸς τὸν Μισισσιπῆν δάση μεγάλα· πέραν δὲ τούτου μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὄρεων ὑπάρχουσι μεγάλοι ἔρημοι σαβάνναι καλούμεναι· μεταξύ δὲ τῶν Βραχωδῶν καὶ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ ὑπάρχουσι μεγαλοπρεπῆ δάση· ἡ δὲ βλάστησις τῶν τε φυτῶν καὶ τῶν δένδρων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἶνε ἕξαισία.

Ἄπαντες σχεδὸν οἱ δημοτριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται ἐν αὐταῖς καὶ ἐπιδίδουσι θαυμασίως, μάλιστα δὲ ὁ ἀρχαῖστος, ὁ βῆμβαξ, ὁ

καπνός, τὸ *Ζαχαροκλάμον*, ἔν τισι δὲ τόποις καὶ οἶνος ἐξαιρετός, ἐξ ἑγγωρίου τιγὸς κλήματος. Δένδρα δ' ἐν αὐτῇ κοινὰ εἶνε πλάτανοι, σφένδαμοι, μελίαι καὶ ἐν τοῖς δυτικαῖς τῶν Βραχῶδων ὄρεων ἐλάται ἔχουσαι μέχρις 100 μέτρ. ὕψος καὶ 16 μέτρ. περιφέρειαν κλ. Ζῶα δ' ἄγρια ἔχει βονάσους (*bisons*), ἑλάφους, δορκάδας, ἄρκτους, λύγκας, μαύρους καὶ κοκκίνοὺς λύκους, κάστορας, σαρθόρια κτλ. Πτηνὰ δὲ ψιτακοὺς, ἀετούς, σκῶπας (*moqueurs*), κολίβρια καὶ ἑρπετὰ κροταλίας ὄφεις κλ. Ὡσαύτως ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς ἄφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, μολύβδου, σιδήρου, ἔτι δὲ λιθάνθρακες, πετρέλαιον κλ.

Ἡ βιομηχανία ἐν αὐταῖς εἶνε ἀνεπτυγμένη εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμόν καὶ τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἐκπληκτικῶς πολλαπλασιασμένα διότι πάντες οἱ ποταμοὶ αὐτῆς πλέονται ὑπὸ πλήθους πλοίων καὶ ἔτι πλοίων, ἡ δὲ ξηρὰ διασχίζεται ὑπὸ ἀπείρων σιδηροδρόμων καὶ αὐτὰ δ' αἰ κῶμι συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας δι' ἠλεκτρικῶν τηλεγράφων.

Ἡ παιδεία εἶνε ἐνταῦθα ἐλευθέρα, ὅθεν καὶ τὰ μικρότερα χωρία ἔχουσι σχολεῖα διὰ τοῦτο ἅπαντες οἱ κάτ. γνωρίζουσι τὴν ἀνάγνωσιν, γραφὴν καὶ ἀριθμησιν· αἱ δ' ἐπιστῆμαι αἱ συντελοῦσαι εἰς τὴν διὰ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς ἐμπορίας εὐδαιμονίαν κλιεργοῦνται θαυμασίως.

Εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ἀνήκει καὶ ἡ εἰς τὸ ΒΔ. τῆς ἠπείρου καίμην *Ἀλάσκα*, ἡ πρότερον Ῥωσικὴ Ἀμερικὴ καλουμένη.

Μετὰ τῆς Ἀλάσκας ἐνοῦνται καὶ αἱ πρὸς Δ. αὐτῆς νῆσοι *Ἀλεούται*, ἔχουσαι ἔδαφος πετρῶδες καὶ κλίμα λιαν ὑγρὸν· ἡ *Ναυαρχία* πρὸς Ν. ἔτι δὲ τοῦ ἀρχιπέλαγος τοῦ *Πρίγγιππος* τῆς *Θαλάσσης* καὶ τοῦ βασιλέως *Γεωργίου Γ'*, ἐν τῇ μικρῇ τοῦ ὁποῖου νήσῳ *Σίτκα* κεῖται ἡ *Νέα Ἀρχάγγελος*, πρῶτ. τῆς ὅλης χερσονήσου Ἀλάσκας.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀλάσκας εἶνε ἄγνωστος, οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 100 χιλ. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ψυχρότατον, τὸ δ' ἔδαφος ἕνεκα τοῦ ψύχους ἀνεπίδεκτον καλλιέργειας. Αἱ χῶροι αὐταὶ ἐπισκέπτονται συχνὰ ὑπὸ θηρευτῶν διὰ τὰ γουναρικά τῶν διαφόρων ἀλωπέκων, ἐνουρέων, καὶ διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν.

Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουσι καὶ κτήσεις τινὰς εἰς τὰς Ἀντίλλας καὶ εἰς τὴν Ὠκεανίαν.

ΜΕΞΙΚΟΝ.

Μῆκ. Δ. 89°—119° 30'.

Πλάτ. Β. 15° 40'—33°.

Τὸ Μεξικὸν ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γουατεμάλλης, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Τὸ Μεξικὸν ὑπετάχθη τὸ 1521 ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Κόρτε εἰς τὴν Ἰσπανίαν· εἶχον δὲ τότε τέχνας τινὰς καὶ πολιτισμὸν οἱ Μεξικανοὶ ἀλλὰ

θησκειάν βάρβαρον, προσφέροντες εἰς τοὺς θεοὺς τῶν ἀνθρωπίνους θυσίας. Μέχρι νῦν δ' ἐτι σώζονται μνημεῖα, ὡς πυραμίδες κλ. μαρτυροῦντα τὸν πάλαι ποτὲ πολιτισμὸν αὐτῶν.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τοῦ Μεξικοῦ εἶνε συνέχεια τῶν Βραχώδων ὄρων ὧν ὑψηλοτέρα κορυφή εἶνε τὸ φοβερὸν ἠφαίστειον *Ποποκάτεπλορ*.

Ἐπισ. πόλεις τοῦ Μεξικοῦ διηρημέναι εἰς 24 διοικήσεις εἶνε *Κάμπεχη*, εἰς τὴν *Γουκατάνην*, ὅθεν ἐξάγονται βαφικὰ ξύλα. *Βερακρούζη*, ἡ ἐμπορικώτερα παραλία πόλις τοῦ Μεξικοῦ, ἔχουσα κλίμα νοσηδέστατον· ἐνταῦθα ἡ κλιρνοθέρμη κίμνει μεγάλην καταστροφὴν. *Μεξικόν*, μεσόγειος πόλις, πρωτ. τοῦ Μεξικοῦ, ἐκ τῶν ὠραιότερων καὶ μεγαλειότερων πόλεων τοῦ νέου κόσμου, ἔχουσα 210 χιλ. κατ. λαμπροὺς καθολικοὺς ναοὺς, λαμπρότατον βουλευτήριον καὶ νομισματοκοπεῖον. *Γουαναχουάτορ*, ἔχουσα 65 χιλ. κατ. καὶ πλουσιώτατα ἀργυρᾶ μεταλλεῖα. *Απατλάν* εἰς τὸ νοτιώτατον τῆς χερσονήσου Παλαιᾶς Καλλιφορνίας καὶ πρωτ. αὐτῆς, ἐν ἧ ἐλαχίστην ἐξουσίαν ἐξασκεῖ ἡ Μεξικανικὴ κυβέρνησις.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Μεξικοῦ εἶνε 20 χιλ. τετρ. μιλ. οἱ δὲ κατ. περὶ τὰ 9 ἑκατ. Εὐρωπαῖοι καὶ Ἴνδοὶ χριστιανοὶ δυτικὸν κυβερνώμενον δημοκρατικῶς.

Τὸ κλίμα αὐτοῦ εἶνε εἰς μὲν τὰ μεσόγεια συγκερασμένον, εἰς δὲ τὰ παραλία θερμότατον καὶ νοσηρόν· ἐνταῦθα ἡ κλιρνοθέρμη κίμνει μεγάλην καταστροφᾶς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτοῦ παράγει σίτον, γεώμηλα, ζαχαροκλάμον, καπνόν, ἰνδικόν, βανίλλην, βάμβακα, βαφικὰ ξύλα, ἔβενον κλπ. Ἄπαντα δὲ τὰ ζῶα τῆς Εὐρώπης μεταφερθέντα εἰς αὐτὸ θαυμασίως ἐπολλαπλασιάσθησαν.

Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἀνεξάντλητα χρυσοῦ· ἀλλὰ καὶ τὰ ἀργυρᾶ αὐτοῦ μεταλλεῖα παράγουσι περισσότερον ἀργυρον ἢ ὅλα τὰ ἀργυρᾶ μεταλλεῖα τῆς Ἀμερικῆς.

Ἐπὶ τῆς χερσονήσου *Γουκατάνης* οἱ Ἄγγλοι κατέχουσι τὴν χῶραν τῆς *Ὀρδοῦρας* (26 χιλ. κατ.) με πρωτ. *Βαλλίζην*, ἔχουσαν ἕξιον λόγου ἐμπόριον βαφικῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων ξύλων.

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ.

Μῆκ. Δ. 85° - 97°.

Πλάτ. Β. 8° - 18°.

Ἡ Γουατεμάλα, ἧτις καὶ *Κεντρικὴ Ἀμερικὴ* καλεῖται, ὀρίζεται ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ Ἡ Γουατεμάλα ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς, ἀποτελοῦσα μέρος τοῦ Μεξικοῦ, ἀλλὰ τὸ 1821 ἀποστατήσασα τῆς Ἰσπανίας ἐσημάτισεν ἰδίαν δημοκρατίαν *Κεντρικὴν Ἀμερικὴν* καὶ ἔτι καλουμένην.

*Όρη τῆς Γουατεμάλης εἶνε αἱ Κορδιλλέρας τῶν Ἄνδεων σχηματίζουσαι ἐνταῦθα 35 ἡράιστια, ὧν τινα εἶνε λίαν ὑψηλά· λίμνη δ' ἀξία λόγου πρὸς Δ. εἶνε ἡ Νικαράγουα.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 5 δημοκρατίας, τὴν τῆς ἰδίως Γουατεμάλης, Ὀνδούρας, ἄγ. Σωτήρος, Νικαραγούας καὶ Κостаρίκης.

Ἐπίσ. αὐτῆς πόλεις εἶνε Γουατεμάλα (30 χιλ. κατ.) πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανόν, πρωτ. τῆς Γουατεμάλης, ὠραία πόλις πολλάκις καταστραφεῖσα ὑπὸ σεισμῶν. Βεραπάξη ἐξ Ἰνδῶν σχεδὸν κατοικουμένη, ἔχουσα 15 χιλ. κατ. κείται δ' ἐν εὐφορωτάτῃ χώρῃ, ἐν ἣ βρέχει ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος. Νέορ Βαλαδόλιδορ, πρωτ. τῆς Ὀνδούρας.

Ἄγ. Σωτήρ, πρωτ. ὁμων δημοκρατίας ἔχουσα 20 χιλ. κατ. Μανάρουα ἐπὶ ὁμ. λίμνης, πρωτ. τῆς Νικαραγούας ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Καρχηδῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κостаρίκη, ἔχουσα 26 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφ. αὐτῆς εἶνε 2560 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κῆτ. 2 2/3 ἐκ. ὧν τὸ ἥμισυ εἶνε Ἰνδοί, ἅπαντες δυτικοὶ σχηματίζοντες ὁμόσπονδον δημοκρατίαν· εἰς δὲ τὸ Α. τῆς Νικαραγούας κατοικοῦσιν οἱ Μοσκούτοι λαὸς Ἰνδικὸς καὶ πολεμικὸς, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ποικίλον, καὶ εἰς μὲν τὰς βαθεῖας κοιλάδας καὶ πεδιάδας καὶ εἰς αὐτὰς τὰς παραλίας ἢ θερμότης εἶνε μεγίστη, εἰς δὲ τὰ ὄρη καὶ τὰ ὄροπέδια ἢ θερμοκρασία εἶνε συγκερασμένη. Ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ἀδιακῶπως βρέχει, ὅτε καὶ μεγάλη ὑγρασία εἶνε εἰς τὴν χώραν, προσξενούσα μεγάλως ἀσθενείας. Τὸ δὲ ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, ἀλλ' ὑπόκειται εἰς τρομεροὺς σεισμοὺς καταστρέφοντας συχνὰ τὴν χώραν· παράγει δ' ἀφθῶνως βάμβακα, ζαχαροζάχαμον, ἰνδικόν, κακκὸν περίφημον, καφὲν καὶ καπνὸν ἐξαιρετὸν. Ἐχει δὲ καὶ μεγάλα ὄχησιν παρέχοντα ναυπηγήσιμον ξυλίαν, ἔβενον καὶ ἄλλα πολύτιμα ξύλα, ἔτι δὲ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ μολύβδου.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀντιλικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Νοτ. Παγ. ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

Αὕτη διαιρεῖται εἰς 10 μεγάλα μέρη, τὴν Κολομβίαν, Γουανάνη, Βραουλίαν, Περούιαν, Βολιβίαν, Χιλήν, Παταγονίαν, Λαπλάταν, Παραγουανήν καὶ Οὐρουγουανήν.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν Κορδιλλεῶν τῶν Ἄνδεων ἐκτετατότερα μέχρι τῶν νοτιωτάτων τῆς Παταγονίας· τούτων ἐπίσ. κορυφαί εἶνε ὁ Ἰλιμάρης μεταξὺ Περούας καὶ Βολιβίας, τὰ ἡράιστια Κυβόρασορ, Κοσοπίσιορ καὶ Ἀκτίσαρορ εἰς τὸ Κουίτον· ἔτι δὲ τὰ Βρασιλιανὰ ὄρη.

Πεδιάδες δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ἡ τοῦ Ὀρινόκου μεταξὺ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν ὄρεων τῆς Γουϊάνης· νοτιωτέρα δὲ ταύτης εἶνε ἡ Ἀμαζονικὴ πεδιάς μεταξὺ τῶν Ἄνδεων, τῶν ὄρεων τῆς Βρασιλίας καὶ τῆς Γουϊάνης, καὶ νοτιωτέρα ἡ τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ τῆς Παταγορίας μεταξὺ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βρασιλικῶν ὄρεων. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται πεδιάδες εἶνε τὸ πλείστον ἄδενδροι, καλυπτόμεναι ὑπὸ ἐλῶν καὶ χόρτων συνήθως ἀλατούχων.

Ποταμοὶ δὲ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶνε ὁ Ὀρινόκος ἐκβάλλων εἰς τὰ ἄκρα τῆς ὁμωνύμου τοῦ πεδιάδος· ὁ Ἀμαζόνιος, ἐκβάλλων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν· ὁ τοῦ ἀγ. Φραγκίσκου εἰς τὴν Βρασιλιαν καὶ ὁ Λαπλάτας εἰς τὴν Λαπλάταν, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Λίμναι δὲ πρὸς Β. ἡ Μαρακάιβος, ἡ Τιτικάκη, ἐπὶ ὄροπέδιου τῶν Ἄνδεων εἰς τὴν Περούαν, καὶ ἡ Πάτος εἰς τὸ Ν. τῆς Βρασιλίας.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. $61^{\circ} 40'$ — 85° .

Πλάτ. Β. $12^{\circ} 30'$ — $6^{\circ} 15'$ Ν.

Ἡ Κολομβία ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας καὶ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Περούας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γουϊάνης καὶ Βρασιλίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Κολομβία ὑπέκειτο εἰς τοὺς Ἰσπανοὺς καλουμένη Νέον βασιλεῖον τῆς Γρεναδῆς. Ὅτε δὲ αὐτοὶ τὴν ἐκυρίευσαν, εἶρον ἐν αὐτῇ λαὸν πολιτισμένον. ἔγοντα τὸ θρησκευτικὸν τοῦ κέντρον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βογότα· ἀλλὰ τὸ 1811 ἀποστατήσασα αὕτη τῆς Ἰσπανίας ἀνεγνωρίσθη ὑπ' αὐτῆς τὸ 1822 κράτος ἀνεξάρτητον.

Διαιρεῖται δὲ αὕτη ἤδη εἰς τρεῖς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας, τὴν Νέαν Γρενάδα, τὸν Ἰσημερινὸν καὶ τὴν Βενεζουέλα.

Τὰ ὄρη αὐτῆς εἶνε συνέχεια τῶν Ἄνδεων, ὧν ὑψηλότεραι κορυφαὶ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶνε τὰ ἠψίστεια Πιχίγκας (4996 μέτρ.), Κιμβόρασορ (6530 μέτρ.), Ἀντίοανορ (4300 μέτρ.) καὶ Κοποάξιορ. Ποταμοὶ δὲ ὁ τῆς Μαγδαληνῆς, πηγάζων ἐκ τῶν Ἄνδεων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, καὶ ὁ Ὀρινόκος, ὅστις ἐκ τῶν αὐτῶν ὄρεων πηγάζων ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν (2,200 χιλιομ. μῆκ.). Λίμνη δ' ἐπισ. εἶνε ἡ Μαρακάιβος, ἔχουσα ὕδατα γλυκέα καὶ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Ἀντιλλικῆς θαλάσσης.

Ἐπισ. πόλεις αὐτῶν εἶνε Σαρταρε-δε-Βογότα ἐπὶ εὐφορωτάτης πεδιάδος καὶ ἐπὶ παραποτάμου τῆς Μαγδαληνῆς, πρωτ. τῆς Νέας Γρεναδῆς ἔχουσα λαμπρὸν καθεδρικὸν ναόν, πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ. Κούιτορ, ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου (29080 μέτρ.), πρωτ. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχουσα θέαν μελαγχολικὴν καὶ 8 χιλ. κατ. Καρακάς ἐπὶ

εύφορωτάτης πεδιάδος παρά τὴν Ἀντιλλικὴν θάλασσαν, πρωτ. τῆς Βενεζουέλης ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ 50 χιλ. κατ. εἶνε δὲ πατρίς τοῦ Βολιβάρου τοῦ συντελέσαντος μεγάλως εἰς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς νοτίου Ἀμερικῆς.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 58 χιλ. τετρ. μωρ. οἱ δὲ κατ. ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατ. δυτικοί. Ἐκαστον δὲ τῶν τριῶν κρατῶν διοικεῖται δημοκρατικῶς δι' ἑνὸς προέδρου καὶ ἑνὸς συμβουλίου, ἀλλ' ὑπάρχουσι ἐνταῦθα καὶ λαοὶ ἰνδικοὶ ἀνεξάρτητοι οἷον οἱ Μοσκάροι, οἱ Μεϋνῆσοι καὶ παρὰ τὸν Ὀρινόκον οἱ Ὀτομάκοι. λαὸς ζώωδης ζῶν κατὰ τὰς πλημμύρας τῆς χώρας ἐκ μυρμηκῶν, κόμμιος καὶ λιπώδους τινὸς γῆς.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἰς μὲν τὰς ὀρεινὰς χώρας εἶνε δροσερὸν καὶ εἰς πολλὰ μέρη ψυχρὸν, ἀν καὶ δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας εἶνε ἀδιάκοπον ἔαρ, ἐν ᾧ εἰς τὰ παράλια καὶ μάλιστα εἰς τὰ βόρεια ἢ ὑγρασία καὶ ἢ θερμότης κατασταίνουσι τὸ κλίμα νοσηρὸν. τὸ δ' ἔδαφος πλὴν τῶν πετρωδῶν μερῶν εἶνε εὐφωρότατον, παράγον κακκόν, ἰνδικόν, κίγκινον, (quinquina), καπνὸν κλ. Ζῶα δὲ ἄγρια ἔχει ἄρκτους, ἄγριους αἰλούρους, τίγρεις κλ. πτηνὰ δὲ γῦπας, ἔρπετά τὸν φοσερὸν ὄφιν Κουαίμαν (Cuaima), πολλοὺς σκορπίους καὶ ἄκφαρα βλαβερά ἔντομα. Ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτῇ ἔτι μεγάλα δάση καὶ μεταλλεῖα φέροντα χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, σίδηρον, γαιάνθρακα καὶ πολυτίμους λίθους.

ΓΟΥΥΑΝΗ.

Μῆκ. Δ. 54°—62° 30'.

Πλάτ. Β. 1°—8°.

Ἡ Γουυάνη ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας. Διαίρεται δὲ εἰς Γαλλικὴν, Ἀγγλικὴν καὶ Ὁλλανδικὴν Γουυάνην.

ΣΗΜ. Οἱ Γάλλοι ἀπέστειλαν εἰς τὴν Γουυάνην ἀποικίας ἀπὸ τοῦ 1635, ἀλλὰ μόλις τὸν ἐνεσπῶτα αἰῶνα ἤρχισεν αὕτη ἢ χώρα νὰ προσεῦθῃ· οἱ δὲ Ὀλλανδοὶ συνέστησαν τὸ 1665 ἐν αὐτῇ ἀποικίαν, ἣς μέρος ἀφῆρσαν οἱ Ἄγγλοι τὸ 1814.

Ἐπισ. πόλεις εἶνε Καῦβέρη ἐπὶ ὄμων. νήσου εἰς τὸν ὠκεανόν, πρωτ. τῆς Γαλλικῆς Γουυάνης. Γεωργετόβρη, πρωτ. τῆς Ἀγγλικῆς Γουυάνης, ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 25 χιλ. κατ. Παραμάριβοῦ ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σουρινάμ, πρωτ. τῆς Ὀλλανδικῆς Γουυάνης, ὠραία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 5800 τετρ. μωρ. οἱ δὲ κατ. τῆς μὲν Γαλλικῆς Γουυάνης 25 χιλ. τῆς δὲ Ὀλλανδικῆς 60 χιλ. καὶ τῆς Ἀγγλικῆς 160 χιλ. οἱ πλείστοι μαῦροι καὶ πολλοὶ Ἴνδοι· τὸ δ' ἔσωτερικόν τῆς χώρας κατοικεῖται ὑπὸ Ἴνδῶν ἀνεξαρτήτων.

Τὸ κλίμα τῆς Γουαίνης καίτοι ἡ γῶρα εἶνε ἐλώδης, δὲν εἶνε τόσον θερμὸν καὶ νοσῶδες ὡς ἐν γένει θεωρεῖται· διότι τὰ δάση, τὰ πολλὰ ὕδατα καὶ οἱ δροσεροὶ ἀνεμοὶ πολὺ ἐλαττοῦσι τὴν αὐτοῦ θερμότητα· οἱ δὲ πυρετοὶ δὲν εἶνε ἐν αὐτῇ κινδυνώδεις.

Ἡ Γουαίνη ἔχει ἀρκετὰ ὑψηλὰ καὶ δασώδη ὄρη πρὸς Ν. καὶ Α. τὰ *Τουμουκούμακα* καλούμενα, ἀλλὰ καὶ πεδιάδας εὐφροωτάτας καὶ κάλλιστα καλλιεργημένας, παραγούσας καφέν, ζαχαροκάλαμον, κακόν, κανέλλαν, βάμβακα, ἰνδικόν, πολύτιμα ξύλα κλ. ἔχει δὲ καὶ ἄγρια ζῶα, οἶον τίγρεις, πιθήκους, ὄφεις διαφόρους κλπ.

ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

Μῆκ. Δ. 37° 20'—74°.

Πλάτ. Α. 5° —33° 30' Ν.

Ἡ Βρασιλία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Γουαίνης καὶ τῆς Κολομβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παραγουάης, Λαπλάτας, καὶ Οὐρουγουάης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, Περούϊας καὶ Βολιβίας.

ΣΗΜ. Ἡ Βρασιλία εἶνε Πορτογαλικὴ ἀποικία κατεχομένη ὑπὸ τῶν Πορτογάλων ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος μέχρι τοῦ 1822, ὅτε ὁ Δὸν Πέτρος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Πορτογαλίας ἐκηρύχθη ἐν αὐτῇ αὐτοκράτωρ.

Ὅρη αὐτῆς εἶνε τὰ *Βρασιαλιακὰ* ἐκ πολλῶν σειρῶν συνιστάμενα· ποταμοὶ δὲ ὁ *Αμαζόνιος* ὁ μέχρι χθὲς μεγαλειότερος ποταμὸς τοῦ κόσμου θεωρούμενος, ὅστις ἐκ τε τῶν Ἀνδεῶν καὶ τῶν Βρασιαλικῶν ὀρέων πηγάζων καὶ δεχόμενος κατὰ τὸν ῥοῦν του ἄλλους μεγάλους ποταμούς, οἶον τὸν *Μαδείραν*, τὸν *Τολαίον* καὶ τὸν *Τοκαρνίαν*, ἐκβάλλει διὰ δύο κυριωτέρων στομάτων εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, μέγα δέλτα κατὰ τὰς ἐκβολὰς του σχηματίζων (5000 χιλιομ. μῆκ.) ὁ ἄγ. *Φραγκίσκος*, ὅστις ἐκ τῶν Βρασιαλικῶν ὀρέων πηγάζων ἐκβάλλει ὡσαύτως εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. *Λίμνη δ' ἄξια λόγου εἶνε ἡ Πάτος*, ἣτις συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐπις. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Περγαμβούκη*, λίαν ἐμπορικὴ πόλις ἔχουσα 80 χιλ. κατ. *Βαρία*, ὄχυρά καὶ ἐμπορικωτάτη ἀλλὰ κακῶς ἐκτισμένη πόλις, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 190 χιλ. *Ρίοριανέιρον*, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλίστατον λιμένα, πανεπιστήμιον, ὠραίαν θέαν καὶ 420 χιλ. κατ. ἄγ. *Παῦλος*, πλουσία πόλις ἔχουσα 20 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 75610 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περί τὰ 10 ἑκατ. δυτικοί, ὧν τὸ ἕμισυ εἶνε μαῦροί, οἱ δὲ λοιποὶ λευκοὶ μιγάδες καὶ Ἰνδοί, κυβερνώμενοι ὑπὸ συνταγματικοῦ αὐτοκράτορος· εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν εἶνε πλανῶνται πολλαὶ ἰνδικαὶ φυλαὶ· οἶον Βοτοκοῦδαι, λίαν ἄγριοι καὶ ἀνθρωποφάγοι κλπ.

Τὸ κλίμα τῆς Βρασιλίας εἶνε εἰς μὲν τὰ βόρεια ἕνεκα τῶν ἐλαυδῶν πεδιάδων καὶ τῆς μεγάλης θερμότητος νοσῶδες, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια καὶ μεσημβρινὰ μέρη τερπνόν· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς, οὐ ἐλάχιστον εἶνε καλλιεργημένον, εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὀρύζιον, βάμβακα, καπνόν, ζαχαροκλάμον, καφέν, Ἰνδικόν, ἱπεκακουάνα κλπ. δένδρα δ' ἔχει πορτοκαλέας, κιτρέας, ἰβιπιτάγκας, ὧν οἱ καρποὶ εἶνε ὄμοιοι τοῖς κεραιαίοις κτλ. Τὰ δὲ δάση τῆς εἶνε πλουσιώτατα εἰς οἰκοδομήσιμον ὕλην καὶ εἰς βαφικὰ ξύλα. Ἐν αὐτοῖς βόσκουσι πλῆθος ἀγρίων ζῶων, ὧν ἰθαγενῆ εἶνε οἱ ἰαγουάροι (jaguars), κουγουάροι (couguars), πεκάραι (pecaris)· πτηνὰ δ' εἶνε ψιττακοὶ διάφοροι, κολίβρια, τουκάναι (toucan), παρέχοντα εἰς τοὺς αὐτόχθονας τὰ πλουσιώτατα τῶν κοσμημάτων τῶν ὄφεις δὲ λίαν φαρμακεροὶ· οἶον ὁ κοράλιος (coral), οἱ ὑπερμεγέθεις βόες κλπ. ἀλλὰ καὶ ἔντομα σκορπίοι κλπ. ἔχει δὲ καὶ ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ, ἀδαμάντων, ἀμεθύστου, τοπαζίου καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων.

ΠΕΡΟΥΙΑ.

Μήκ. Δ. 66° — 83° 40'.

Πλάτ. Ν. 3° 30' — 21° 20'.

Ἡ Περούια ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κολομβίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ὁ Φραγκίσκος Πιζάρος ὑπέταξεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν Περούιαν τὴ 1524· ἀλλὰ τὸ 1824 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία. Ἡ Περούια ἐσχημάτιζε πρὸ τῆς Ἰσπανικῆς αὐτῆς κατακτήσεως κράτος ἰσχυρὸν καὶ πολιτισμένον, δεσποκούμενον ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων Ἰγκῶν, θεωρουμένων ὡς τέκνων τοῦ Ἥλιου· ὁ δὲ χρυσὸς κατὰ τὴν κατάκτησιν ἦτο παρ' αὐτοῖς ἐν κοινῇ χρήσει.

*Ὁρη Αἰ * Ἄνδεις εἰσερχόμεναι εἰς τὴν Περούιαν σχηματίζουσι τὸ ἡφαιστειον Ἀρεκονίπα καὶ ἄλλα φοβερά ἡφαιστεια. Ἐκ τῶν ὄρεων τούτων πηγάζει ὁ Ἀμαζόνιος ποταμὸς καὶ πολλοὶ ἄλλοι αὐτοῦ παραπόταμοι, εὐφροωτάτην κατασταίνοντες διὰ τῶν ὑδάτων τῶν τῆν χώραν. Διμνη δ' ἀξία λόγου εἶνε πρὸς Ν. ἡ Τιτικακή.

Ἐπίσ, αὐτῆς πόλεις, διηρημένης εἰς 3 ἐπαρχίας, εἶνε Λίμα 9 χιλιομ. μακρὰν τοῦ ὠκεανοῦ, πρωτ. τοῦ κράτους ἔχουσα καλὰς ὁδοὺς, καλῶς κεκοσμημένους ναοὺς, πανεπιστήμιον καὶ 160 χιλ. κατ. Ἀρεκονίπα, πλῆστον ὁμων. φοβεροῦ ἡφαιστείου εἰς τερπνὴν θέσιν, ἔχουσα λαμπρὸν βιομηχανίαν καὶ 40 χιλ. κατ. Κοθσκοκ, ἡ πάλαι πρωτ. τῶν Ἰγκῶν, διασώζουσα ἀρχαία αὐτῶν ὀχυρώματα, τὸν μέγαν ναὸν τοῦ Ἥλιου, μεταβληθέντα εἰς μοναστήριον τῶν Δομενικανῶν καὶ 50 χιλ. κατοίκους.

Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 25 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. 2 1/2

έκατ. δυτικοί κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· οἱ δ' ἐν αὐτῇ Ἴνδοι εἶνε πολυπληθέστεροι τῶν Εὐρωπαίων, καὶ πολλοὶ τούτων ζῶσιν ἐτι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν αὐτῆς μέρος συνίσταται ἐξ ἀμμοδῶν καὶ ἀνύδρων πεδιάδων, ἐστερημένων πάσης βλαστήσεως· ἔχει ὁμως κλίμα συγκερασμένον, δροσιζόμενον ὑπὸ τῶν θαλασσιῶν ἀνέμων καὶ τῶν πνεύντων ἐτι ἀπὸ τὰς Ἄνδεις· τὸ δὲ πρὸς Α. τῶν Ἄνδεων ἔχει κλίμα ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὑποκείμενον εἰς συχνούς σεισμούς, ἀλλ' εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὄριζιον, βανάνας, ζαχαροκλάμον, κακάον, ἰνδικὸν κλπ. ἰθαγενές δὲ ζῶον ἔχει τὴν Λάμαν, ἔχουσαν πολὺ λεπτὸν μαλλίον· ἔχει δὲ καὶ δάση κέδρων ἐχόντων ὕψος 70 μέτρων, ἀκακιῶν, ἐβένου, κηροξύλων κλπ. καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυτίμων λίθων.

ΒΟΛΙΒΙΑ.

Μῆκ. Δ. 59°—73°.

Πλάτ. Ν. 10°—27°.

Ἡ Βολιβία ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας καὶ Παραγουάης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περούας.

ΣΗΜ. Ἡ Βολιβία ἢ καὶ Ἄνω Περούα καλουμένη ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἦτο ἠνωμένη μετὰ τὴν Λαπλάταν, ἀλλὰ τὸ 1825 ἀπεσπασθῆ αὐτῆς καὶ ἐσηματίσεν ἰδίαν δημοκρατίαν.

*Ὄρη. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσιν αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν Ἄνδεων ὁ Σοράτας (7315 μέτρ.) καὶ ὁ Τιμάνης (7696 μέτρ.) Ἐπις. αὐτῆς πόλεις εἶνε Ποτόσιον, ἐκτισμένον 4200 μέτρ. ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καὶ ἔχον πλοῦσια μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ 25 χιλ. κατ. Χουκισάκα ἐπὶ ποταμοῦ, καλῶς ἐκτισμένη πόλις, πρωτ. τῆς Βολιβίας ἔχουσα πλησίον τῆς λαμπρᾶς μεταλλεῖας ἀργύρου, πανεπιστήμιον καὶ 25 χιλ. κατ. Λαπάη, ἐκτισμένη 3717 μέτρ. ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα λαμπρὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ 76 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 7300 τετρ. μυρ., οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 2 ἑκατ. κυβερν δημοκρατικῶς, ὧν 250 χιλ. εἶνε Ἴνδοι.

Τὸ πρὸς Δ. αὐτῆς μέρος εἶνε τόπος ξηρὸς καὶ ἀκατοίκητος, τὸ δ' ἐν τῇ μέσῳ ἔχει κλίμα συγκερασμένον καὶ καλύπτεται ὑπὸ ὀρέων περιλαμβανόντων καὶ πολλὰς εὐφόρους κοιλάδας, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ παντοτεινὸν ἔαρ· τὸ δὲ ἀνατολικὸν ἔχει ἐκτεταμένας πεδιάδας κεκαλυμμένας ὑπὸ δασῶν καὶ ποτιζόμενας ὑπὸ διαφόρων ποταμῶν. Ἐνταῦθα φύεται καὶ ἡ ἄμπελος, ἡ ἔλαια, ὁ φοῖνιξ, ὁ βῆμβας, ὁ πλάτανος κτλ. ἔχει δάση ἐκτεταμένα, φέροντα πολυτίμα ξύλα, καὶ μεταλλεῖα

ἀργύρου ἀφθονώτατα· ἐτι δὲ διάφορα ἀγρία ζῶα· οἷον τὸν ἰαγουάραν, τὴν μικρὰν ἄρκτον καὶ τέλος τὸ μέγα πτηνὸν κόνιδωρα.

ΛΑΠΛΑΤΑ, ΟΥΡΟΥΓΟΥΔΗ, ΠΑΡΑΓΟΥΔΗ.

Μῆκ. Δ. 64° —72°.

Πλάτ. Ν. 21° 30'—41°.

Ἡ Λαπλάτα ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βολιβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Παταγονίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Χιλῆς, τὰ δὲ ΒΑ. ὄρια κατέχει ἡ Παραγουάη, καὶ τὰ Α. πλὴν τῆς Βρασιλίας καὶ ἡ Οὐρουγουάη.

ΣΗΜ. Ἡ Λαπλάτα ἀνεκαλύφθη τὸ 1515 ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Διαζου καὶ ὑπετάχθη εἰς τὴν Ἰσπανίαν· μετ' αὐτῆς δὲ ἦτο ἠνωμένη ἡ Παραγουάη, τῆς ὁποίας μέρος ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τῶν ἰησουϊτῶν μέχρι τοῦ 1767, ὅτε καὶ ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν, καὶ ἡ Οὐρουγουάη, ἣν ὑπέταξε τὸ 1821 ἡ Βρασιλία. Ἡ Λαπλάτα ὁμως τὸ 1840 ἐπαναστατήσασα ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος δημοκρατία· ἐπίσης δὲ καὶ ἡ Παραγουάη σχηματίζει ἐκτατε ἴδιον κράτος. Καὶ ἡ Οὐρουγουάη δὲ ὡσαύτως ἀποσπαθεῖσα τῆς Βρασιλίας τὸ 1828 ἐκηρύχθη δημοκρατία ἀνεξάρτητος.

*Ὄρη. Τῆς Λαπλάτας ὄρη εἶνε πρὸς Δ. αἱ Ἄνδεις, καὶ εἰς τὸ ΒΑ. τὰ Βασιλιακὰ ὄρη. Ποταμὸς δὲ ὁ Λαπλάτας, ὅστις παγάζων ἐκ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βασιλιακῶν ὀρέων καὶ δεχόμενος τοὺς ποταμούς Παραγουάην καὶ Οὐρουγουάην ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

*Ἐπις. πόλεις τῆς Λαπλάτας, διηρημέναι εἰς 14 ἐπαρχίας ὁμοσπόνδους, εἶνε Βουενοσάιντες (Βύκερος) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Λαπλάτα ἐν ὠραίᾳ θέσει, πρωτ. τῆς Λαπλάτας, πλοῦσις καὶ καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἔχουσα πανεπιστήμιον, μέγα ἐμπόριον δερμάτων, ζῶων κλ. καὶ 190 χιλ. κατ. Μενδόζα πρὸς Δ. ὠραία πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. καὶ παράγουσα ὀνομαστοὺς οἶνους. Τῆς δὲ Οὐρουγουάης πρωτ. Μορτεβίδεον ἐπὶ τοῦ Λαπλάτα πανταχόθεν σχεδὸν περικυκλωμένη ὑπὸ ὕδατων, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ 50 χιλ. κατ. τῆς δὲ Παραγουάης πρωτ. Ἀράληγος ἐπὶ τοῦ Παραγουάη, ἔχουσα ἀξίολογον ἐμπόριον δερμάτων, καπνοῦ κλ. καὶ 60 χιλ. κατ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 24 χιλ. τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. τῆς Λαπλάτας 1,800,000, τῆς Οὐρουγουάης 300 χιλ. καὶ τῆς Παραγουάης 1 ἑκατ. ἅπαντες δυτικοὶ κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐτι ἐν αὐταῖς Ἴνδοι εἰς ἀγρίαν κατάστασιν.

Τὸ κλίμα τῆς Λαπλάτας εἰς τὰς ἐπὶ τῶν ὀρέων κοιλάδας εἶνε λίαν ψυχρὸν· χαμηλότερα ὁμως συγκρινᾶται καὶ κατασταίνεται γλυκύτατον. Ἐχει δὲ ἡ χώρα πολλὰς ἐρήμους καλουμένας πάμπας, ἀλλὰ καὶ πλείστας εὐρυχώρους πεδιάδας καὶ κοιλάδας παραγούσας οἶτον, κριθήν, βῆμβακα, καπνόν, ζαχαροκλάμον, κίμινον, κακάον, ἰνδικόν, λαμπρὸν κτηνοτροφίαν βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, ἵππων· ἀλλὰ καὶ ἐν

ἀγρία καταστάσει τὰ ζῶα ταῦτα περιπλανῶνται ἀγγελιδὸν εἰς τὰ ὄρη καὶ εἰς τὰς ἐρήμους· ἀγρια δὲ ζῶα ἔχει ἰαγουάρας, κουγουάρας, λάμας κλπ.

ΧΙΛΗ.

Μῆκ. Δ. 72°—76° 30'.

Πλάτ. Ν. 25°—43°.

Ἡ Χιλὴ ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Περούνας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ααπλάτας καὶ Παταγονίας, ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Μεγ. ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Χιλὴ ἀποκτίθη τὸ 1540 ὑπὸ τοῦ Πέτρου Βαλδιβία Ἰσπανοῦ· ἀλλὰ τὸ 1823 ἀποσπασθεῖσα τῆς Ἰσπανίας ἐσχημάτισε δημοκρατίαν ἀνεξάρτητον.

*Ὄρη. Αἱ Ἄνδεις ἐκτεινόμεναι πρὸς τὰ Α. τῆς Χιλῆς ἀποχωρίζουσιν αὐτὴν ἀφ' ὅλης τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ σχηματίζουσιν ἐνταῦθα τὸ ὄρος Ἀγορκάγορον (6800 μετρ.).

Ἐπισ. αὐτῆς πόλεις εἶνε *Σαϊτιάγος*, καλῶς ἐκτισμένη πόλις ἐπὶ εὐφόρου πεδιδόσῳ πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχουσα τερπνὸν κλίμα, λαμπρὸν νομισματοκοπιεῖον, καθεδρικὸν ναὸν, πανεπιστήμιον καὶ 115 χιλ. κατ. *Βαλπάραισον* (κοιλὰς παραδείσου), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους, ἔχουσα 70 χιλ. κατ.

Εἰς τὴν Χιλὴν ἀνήκουσιν ἡ ἐρημος νῆσος τοῦ Ἰωάννου Φερνανδῆ καὶ αἱ νῆσοι Χιλόαι, ὧν 25 εἶνε κατφικημένα ἔχουσαι πολλοὺς μικροὺς λιμένας. Ὡσαύτως ἡ Χιλὴ κατέχει ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Μαγγελάνου τὴν χερσόνησον *Βρουσβίκτην*.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 3370 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 2,090,000 κυβερνώμενοι δημοκρατικῶς· ἀλλ' εἰς τὸ νότιον αὐτῆς πρὸς τὰς Ἄνδεις ὑπάρχουσι καὶ λαοὶ ἀνεξάρτητοι οἱ Ἀρευκανοὶ ζῶντες ληστρικὸν βίον. Τὸ κλίμα τῆς Χιλῆς εἶνε ἐνεκα τῶν ὀρέων γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος παράγει πρὸς βορρᾶν τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρποὺς τῶν ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ τόπων, εἰς δὲ τὸ νότιον ἐπιδίδουσιν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη τῆς Εὐρώπης· ἔχει δὲ καὶ δάση ἐκτεταμένα.

Ζῶα δὲ αὐτῆς εἶνε ἡ προβατοκῆμηλος, καὶ πτηνὰ ὁ κόνδωρ, τὸ μικρότατον τῶν πτηνῶν κολίβριον, στρουθοκάμηλοι, πελεκάν κλπ. Μεταλλεῖα δ' ἔχει ἄφθονα, χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, τοπαζίου, ρουβίνιου σαπφείρου, γαιανθράκων, κλπ.

ΠΑΤΑΓΟΝΙΑ.

Μήκ. Δ. 67°—78°.

Πλάτ. Ν. 39°—54°.

Ἡ Παταγονία κατέχουσα τὸ νοτιώτατον τῆς ἠπείρου ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Χιλῆς καὶ τῆς Λαπλάτας, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μαγελανικοῦ πορθμοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ.

ΣΗΜ. Ἡ Παταγονία εἶνε σχεδὸν ἔρημος καὶ ἐλάχιστα γνωστή. Μέχρι τινὸς οἱ Παταγόνες θεωροῦντο ὡς οἱ ὑψηλότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἤδη ἐγνώσθη ὅτι δὲν εἶνε τοσοῦτον ὑψηλοί· φαίνονται ὅμως τοιοῦτοι ἕνεκα τοῦ μακροῦ στῆθους των.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 13,800 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι περὶ τὰς 200 χιλ. εἶνε σχεδὸν ὅλως ἄγριοι, κυβερνώμενοι ἀνεξαρτήτως ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων, καὶ θεωροῦμενοι ὑπὸ τῶν περιηγητῶν ὡς φιλόξενοι καὶ εἰρηνικοί. Κύριον δ' ἐπιτήδευμα ἔχουσι τὴν ἀλιείαν καὶ τὴν θήραν· διὸ καὶ τρέφουσι πολλοὺς κύνας. Εἶνε δὲ περίφημοι ἵππεις καὶ μετὰ μεγάλης ἐπιτηδειότητος μεταχειρίζονται τὰ δόρατα, τὰς ἀσπίδας καὶ τὰ βέλη των.

Τὸ κλίμα τῆς Παταγονίας εἶνε εὐμετάβλητον, ὡς πνεόντων ἐν αὐτῇ ἀδιακόπως ὄρητικῶν ἀνέμων, τὸ δ' ἔδαφος εἰς τὰ βόρεια εἶνε πλήρες παμπῶν καὶ εἰς τὰ ἀνατολικά ξηρὸν, γυμνόν, ἀμμῶδες καὶ ἑσπερημένον δένδρων· τὰ δὲ δυτικά ἕνεκα τῶν Ἄνδεων εἶνε ὄρεινὰ καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ δασῶν καὶ πάγων.

Πρὸς Ν. τῆς Παταγονίας κεῖνται 1 ἡ Γῆ τοῦ Πυρός, οὔσα σύμπλεγμα νήσων, ὧν τὸ Β. καὶ Α. ἔχει βοσκὰς καὶ δένδρα ἐτι δὲ ζῶα, λαγωούς, ἀλώπεκας, ἵππους, τὰ δ' ἄλλα μέρη εἶνε ψυχρά, ἄκαρπα καὶ ξηρά, κατοικοῦμενα ὑπὸ τῶν Ἰαρακούων, ἐγγωρίου ἀγαθοῦ λαοῦ καὶ δειλοῦ, ζῶντος διὰ τῆς ἀλιείας καὶ ἐνδυομένου μὲ δέρματα θαλασσίων ζῴων· 2 αἱ Νῆσοι τῶν Κρατῶν, οὔσαι βραχῶδεις. Ἐνταῦθα οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι καταστήματα διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν φαλινῶν τὸ Ὄσπαρον κτλ. 3 αἱ Μαλουίραι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ Ἄγγλοι ἔχουσι φρούριόν τι καὶ ἄλλα μικρὰ καταστήματα· 4 ἡ Νέα Γεωργία, οὔσα βράχος κεκαλυμμένος ὑπὸ πάγων.

ΑΝΤΙΛΛΑΙ ἢ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ (α).

Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ λέγονται αἱ Ἀντιλλαὶ καὶ αἱ Βαχαμικαὶ νῆσοι, κείμεναι μεταξύ Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

(α) Οὕτως ὠνομάσθησαν ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου· διότι τὸ πρῶτον ἐθεώρησεν αὐτὰς ὡς νήσους τῶν Ἰνδιῶν.

Διαιρούνται δέ· 1) εἰς τὰς Λουκαίας ἢ Βαχαμικὰς νήσους· 2) εἰς τὰς Μεγάλας Ἀντίλλας· 3) εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας, διαιρουμένης εἰς Προσανέμους καὶ Ὑπανέμους.

ΣΗΜ. Αἱ δυτικά Ἰνδία ἀνεκαλύφθησαν πρῶται ὑπὸ τοῦ Κολόμβου τῆν 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1492. Οἱ Ἴσπανοὶ οἱ κατακτήσαντες τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας ἀπήντησαν μεγάλην ἀντίστασιν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα Καραϊβῶν· ἀλλ' ἄμα κατὰ τὸν 17^{ον} αἰῶνα οἱ Γάλλοι, Ἄγγλοι καὶ Ὀλλανδοὶ συνέστησαν εἰς αὐτὰς ἀποικίας, εὐθὺς καὶ οἱ Καραϊβῆαι ἔλθωσ καταστράφησαν.

Βαχαμικαὶ νῆσοι (35 χιλ. κατ.). Αὐταὶ κείμεναι ΝΑ. τῆς Φλωρίδος καὶ ὑποκείμεναι εἰς τοὺς Ἄγγλους εἶνε 100, ἔχουσαι ἔδαφος ξηρὸν καὶ ἄκαρπον καὶ ἐκτεθειμέναι εἰς σφοδροὺς ἀνέμους· τὰ δὲ πηγαιὰ ὕδατα ἐν αὐταῖς εἶνε σπάνια καὶ τὸ κυριώτερον τῶν προϊόντων τῶν εἶνε ὁ βόμβαξ. Τούτων ἐπις. εἶνε ἡ *Μεγάλη Βαχαμά*, ἡ *Ἀβακος*, ἡ *Νέα Πρόροια* ἧς πόλις εἶνε ἡ *Νασσάου*, ἐν ἣ ἔδρευει ὁ Ἄγγλος διοικητής, καὶ ἡ *Σαρσαρ. θάλασσα*, εἰς ἣν τὸ πρῶτον ἐπέβη ὁ Κολόμβος.

Μεγάλαι Ἀντίλλαι· 1 *Κούβα*, ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἀντιλλῶν (1,400,000 κατ.), πρωτ. *Ἀβάνα*, ἔχουσα τὸν εὐρυχωρότερον καὶ καλλίτερον λιμένα τῆς Ἀμερικῆς, μέγα ἐμπόριον καὶ 110 χιλ. κατ. Ἡ *Κούβα*, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς, ἔχει κλίμα θερμώτατον καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν βροχῶν λίαν νοσῶδες· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῆς εἶνε εὐφορώτατον παράγον ἀραβόσιτον, καφέν, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, βόμβακα, βανίνας, κακάον κλπ. ἔτι δὲ δάση φέροντα πολύτιμα ξύλα, καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου.

2. *Γαμάικα* (450 χιλ. κατ.), πρωτ. *Σααριτόβη*, ἔχουσα 60 χιλ. κατ. Ἡ *Γαμάικα* ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἄγγλους ἔχει κλίμα ἕνεκα τῆς θερμότητός του ὄχι καλὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαίους, ἀλλ' ἔδαφος λίαν εὐφορον, παράγον κανέλλαν, βανίνας, βόμβακα, ἰνδικὸν κλπ.

3 *Αἴτη*. Αὕτη διαιρεῖται εἰς δύο δημοκρατίας· 1) τῆς ἰδίας *Αἴτης*, πρωτ. ὁ *Λιμὴν τοῦ Πρίγκηπος* ἐπὶ ἐλώδους ἔδαφους, ἔχουσα εὐρείας ὁδοὺς καὶ 25 χιλ. κατ. 2) τῆς *Δομινικανῆς*, πρωτ. ἡ *Σαο-μάρρο*, ἡ ἀρχαιοτέρα ἐν Ἀμερικῇ Εὐρωπαϊκῇ πόλις ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Ἡ *Αἴτη* ἔχει περὶ τὰς 900 χιλ. κατ. ἐξ ὧν 40 χιλ. εἶνε λευκοί, οἱ δὲ ἄλλοι μαῦροι. Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶνε ἐπὶ τῶν ὄρεων ὑγιεινότερον, εἰς δὲ τὰς πεδιάδας ἕνεκα τῆς θερμότητος καὶ τῆς ὑγρασίας διὰ τοὺς Εὐρωπαίους καταστρεπτικόν· τὸ δὲ ἔδαφος αὐτῆς καίτοι ὄρεινόν εἶνε εὐφορώτατον παράγον γεώμηλα, Ἴγναμον, ἐπὶ δὲ τῶν ὄρεων ἔχει καὶ μέταλλα πολύτιμα.

4 *Πορτόρικον* (460 χιλ. κατ.), πρωτ. ἡ *Ιωάννης*, ἔχουσα 30 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη ὑποκειμένη εἰς τοὺς Ἴσπανοὺς ἔχει ὄρη ὕψηλά, ἀλλὰ καὶ γῆν λίαν εὐφορον, παράγουσαν ὅλα τὰ προϊόντα τῶν ἄλλων νήσων.

Δημόσια Κεντρικὴ
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

Μικραὶ Ἀντίλλαι ἢ καὶ Καραΐβαι ἀπὸ τῶν ἀρχαίων αὐτῶν κα-
τοίκων Καραΐβων. Τούτων ἐπίσ. ἀρχιπελάγη εἶνε· 1 αἱ Νῆσοι τῶν
Παρθένων, ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλους· 2 αἱ νῆσοι αἱ πρὸς τὸ ΝΑ.
τῶν Παρθένων ὡσαύτως ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλους, Γάλλους καὶ
τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας. 3 ἡ Γουαδελούπα, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Γάλ-
λους (110 χιλ. κατ). 4 ἡ Δομινίκη, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλους·
5 ἡ Μαρτινίκη, ἀνήκουσα μετὰ τῶν νοτιωτέρων αὐτῆς νήσων εἰς
τοὺς Ἀγγλους καὶ ἔχουσα 140 χιλ. κατ. Ἡ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ τοῦ
ἀγ. Θωμᾶ εἰς τοὺς Δανούς, καὶ ἡ τοῦ ἀγ. Βαρβολομαίου εἰς τοὺς
Σουηδοὺς. Αἱ πλείσται τῶν Μικρῶν Ἀντιλλῶν ἔχουσι κλίμα συγκρι-
νόμενον ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ τῶν ἀφθόγων βροχῶν· τὸ
δὲ ἔδαφος αὐτῶν ἐν μέρει μὲν εἶνε ξηρόν, ἀνυδρον καὶ ἡραιστεῖωδες,
ἀλλ' ἐν γένει εἶνε εὐφορώτατον παράγον ὄλα τὰ προϊόντα τῶν Μεγά-
λων Ἀντιλλῶν.

Εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας συγκαταλέγονται καὶ ἡ ἀγ. Λουκία,
ὁ ἀγ. Βικεντίας, ἡ Γρενάδα, ἡ Ταβάρος καὶ ἡ Τριάς ἡ νοτιω-
τέρα καὶ ἀξιολογωτέρα ὄλων, ἀνήκουσαι ἅπασαι (100 χιλ. κατ.) εἰς
τοὺς Ἀγγλους· ἡ δὲ Μαργαρίτα, ἡ Κοχή, ἡ Κουβέγα ἀνήκουσιν
εἰς τὴν Βενεζουέλαν, καὶ ἡ Εὐάερος, τὸ Κουράκαον κλπ. εἰς τοὺς
Ὀλλανδοὺς. Ἄπασαι δ' αἱ νῆσοι αὗται εἶνε πετρώδεις καὶ ξηραὶ, μὴ
ἔχουσαι πόσιμα ὕδατα, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐν αὐταῖς καὶ εὐφορα πεδία,
παράγοντα βάμβακα, ζαχαροκάλαμον κλπ.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἀντιλλῶν εἶνε 2570 τετρ. μυρ. οἱ δὲ
κάτ. 4,200,000, ὧν 950 χιλ. ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ἀγγλους, 287
χιλ. εἰς τοὺς Γάλλους, 34 χιλ. εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς, 40 χιλ. εἰς τοὺς
Δανούς, 3 χιλ. εἰς τοὺς Σουηδοὺς, 1,980,000 εἰς τοὺς Ἰσπανούς,
καὶ 900 χιλ. εἰς τὰς δημοκρατίας τῆς Αἴτης.

Δύο ὥραι τοῦ ἔτους ἐνταῦθα ὑπάρχουσιν, ἡ ξηρὰ διαρκοῦσα ἀπὸ
τοῦ τέλους Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ἡ βροχερὰ κατὰ
τοὺς ἄλλους μῆνας τοῦ ἔτους. Καὶ ἐν καιρῷ μὲν τῆς ξηρᾶς ὥρας ὁ
οὐρανὸς τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν εἶνε αἴθριος, κατὰ δὲ τὴν βροχερὰν ἐπι-
κρατοῦσαι προμεραὶ θύελλαι καὶ καταιγίδες. Αἱ νῆσοι αὗται συχνάκις
πάσχουσι ὑπὸ καταστρεπτικῶν σεισμῶν, ἀλλ' εἶνε εὐφορώταται παρά-
γουσαι τὰ καλλίτερα προϊόντα τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου.

ΩΚΕΑΝΙΑ.

Ἡ Ὠκεανία κειμένη ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ Δ. τῆς Ἀμερικῆς συνίσταται ἐκ τῆς Νέας Ὀλλανδίας ἢ Αὐστραλίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων διεσκορπισμένων κατὰ τὸν Μέγαν Ὠκεανόν.

Αἱ πλείστοι νῆσοι τῆς Ὠκεανίας εἶνε βουνοῦδες, ὕψηλαί καὶ ἤραι στεϊώδεις. Ἐν ἀπάσαις σχεδὸν πίπτει βροχὴ, καὶ τὸ κλίμα τῶν εἶνε θερμώτατον, μετριαζόμενον ὑπὸ τῆς γειτνιασεως τῆς θαλάσσης· φυτὰ δὲ καὶ ζῶα ἔχουσιν ὅλως παράδοξα καὶ ἰδιόμορφα.

Οἱ κῆτ. τῆς Ὠκεανίας εἶνε ὑπὲρ τὰ 33 ἑκατ. διαιροῦνται δὲ οὗτοι εἰς Αἰθίοπας Μαλαίους κατοικοῦντας τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς πρὸς Α. καὶ Β. αὐτῆς νήσους, καὶ εἰς κίτρινους Μαλαίους κατοικοῦντας ἀπάσας τὰς ἄλλας νήσους. Καὶ οἱ μὲν Αἰθίοπες Μαλαῖοι ἔχοντες χρῶμα μέλαν καὶ μέλαιναν καὶ οὐλην κόμην εἶνε ἀνθρωποφάγοι καὶ ἀνθρωποθῦται, ζῶντες βίον πλάνητά. Οἱ δὲ κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ μὲν παρὰ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες εἶνε εἰδωλολάτραι ἀναμίξαντες εἰς τὴν θρησκείαν τῶν ἔθιμά τινα τοῦ βουδισμού, βουδισμού, μωσαμβανισμού καὶ χριστιανισμού, καὶ ἔχουσι γινῶσιν τινα τῆς γεωργίας, τῆς μεταλλουργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, προσδεύοντες εἰς τὴν ναυτιλίαν, οἱ δ' ἄλλοι κίτρινοι Μαλαῖοι οἱ πρὸς Α. κατοικοῦντες, εἰ καὶ ὀλίγον ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἶνε ἀνθρωποθῦται, καὶ ἀνθρωποφάγοι, ζῶντες κτηνώδη βίον καὶ τρεφόμενοι ἐξ αὐτοφυῶν καρπῶν καὶ ἰχθύων· εἶνε ὅμως ἐπιδεικτικώτεροι τῶν ἄλλων εἰς τὸν χριστιανισμόν.

Ἡ Ὠκεανία συνήθως διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα, τὴν *Μαλαϊσίαν*, τὴν *Μελαρνησίαν*, τὴν *Μικρορνησίαν* καὶ τὴν *Πολυρνησίαν*.

ΜΑΛΑΙΣΙΑ.

Ἡ Μαλαισία κειμένη εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Ὠκεανίας διαιρεῖται εἰς 5 ἀρχιπελάγη· εἶνε δὲ ταῦτα·

α. Νῆσοι τῆς Σόρδης. Τούτων ἐπίσ. εἶνε 1 *Σουμάτρα* ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ ἔχουσα πόλεις Ἀχέμην, πρωτ. ὄμων. βασιλείου, ὠραίαν καὶ ἐμπορικὴν μὲ 40 χιλ. κατ. καὶ Παράγγην, ἔδραν τοῦ Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ, ἔχουσαν 10 χιλ. κατ. Ἡ νῆσος αὕτη διασχιζομένη ὑπὸ πολλῶν σειρῶν ὄρειων (4950 μέτρ.) καὶ διατεμνομένη ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ περιλαμβάνει πολλὰ βασίλεια ἀνεξάρτητα· ἀλλὰ τὸ περισσότερον αὐτῆς ὑπόκειται εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς· 2 *Γαβα*, ὠραία νῆσος ὑποκειμένη σχεδὸν ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς μὲ πόλιν *Βατανίαν*, πρωτ. τῶν ἐν Μαλαισίᾳ Ὀλλανδικῶν κτήσεων, ἔχουσαν εὐρύχωρον λιμένα καὶ 120 χιλ. κατ.

β'. Μολούκαι ὑπὸ τὸν ἰσημερινόν, ὑποκείμεναι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ὀλλανδοῦς. Τούτων ἐπισ. εἶνε ἡ *Τιμόρη*, *Μοκιάρη*, *Τεράντη*, *Μοτίρη*, *Βακχιαρή*, *Γιλόλορ* καὶ ἡ *Αμβοίγη* μὲ πόλιν ὁμών. πρωτ. τοῦ ἐν Μολούκαις Ὀλλανδοῦ διοικητοῦ. Ἐνταῦθα εἶνε καὶ αἱ νῆσοι

Βάλη, *Λομβόκη*, *Φλωρίς* ὑποκείμεναι εἰς τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας.

γ'. *Κελέβη* ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀξιοσημείωτος διὰ τὸ σχῆμά της, ὑποκειμένη ἅπασα εἰς τοὺς Ὀλλανδοῦς. Εἶνε εὐφορωτάτη παράγουσα ἀφθόνως ὀρύζιον, βήμβακα, μοσχοκάρυα, πέπερι, καμφοράν, πολύτιμα ξύλα, καὶ ἔχει ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ.

δ'. *Βόρνεος* ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχουσα μεγαλειτέραν τῆς Γαλλίας ἔκτασιν, εἶνε ὀρεινή, τὸ δὲ ἡμισυ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τοὺς Ὀλλανδοῦς. Ἐπισ. αὐτῆς πόλις εἶνε *Βόρνεος*, πρωτ. ὁμών. βασιλείου, ἐμπορικωτάτη ἔχουσα 10 χιλ. κατ. Τὸ κλίμα τῆς νήσου ἐν τοῖς παραλλοῖς εἶνε τῶσδεις, τὸ δὲ ἔδαφος φέρι πέπερι καὶ ἄλλα διάφορα προϊόντα, ἐτι δὲ χρυσὸν καὶ ἀξιολόγους ἀδάμαντας· οἱ δ' ἐν τοῖς μεσογείοις κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ἀγριώτατοι.

ε'. *Φιλιππίται* πρὸς Β. τῆς Βορνέου, ἀνήκουσαι σχεδὸν ἅπασαι εἰς τοὺς Ἰσπανοῦς· τούτων ἐπισ. εἶνε *Λουτά*, νῆσος εὐφορωτάτη ἔχουσα ἀφθονα μεταλλεῖα χρυσοῦ, καὶ πόλιν *Μαρίλην*, πλουσιωτάτην καὶ ἐμπωρικοτάτην ἐπὶ πλωτοῦ ποταμοῦ μὲ 165 χιλ. κατ. 2 *Μιράνας*, ὠραία καὶ εὐφορος νῆσος μὲ ὁμών. πόλιν ἔχουσαν καλὸν λιμένα καὶ ἰσχυρὸν φρούριον.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 19,100 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτοικοι 30 1/2 ἑκατ. ὧν 2 3/5 ἑκατ. κατοικοῦσι τὴν Σουμάτραν, 12 τὴν *Ίαβαν*, 2 τὴν *Κελέβην*, 3 1/2 τὴν *Βόρνεον*, 4 1/2 τὰς *Φιλιππίνας*, καὶ οἱ λοιποὶ τὰς ἄλλας μικροτέρας νήσους τῆς Μαλαισίας, ὑποκειμένας τὸ πλείστον εἰς τοὺς Ὀλλανδοῦς.

Τὸ κλίμα αὐτῶν, εἰ καὶ διὰ τῶν πλείστων διέρχεται ὁ ἰσημερινός, εἶνε ἐν γένει συγκερασμένον, τὸ δὲ ἔδαφος ὀρεινὸν καὶ ἠφαιστειῶδες, ἀλλ' εὐφορωτάτον παράγον ὀρύζιον, ἰνδικόν, καφέν, κανέλλαν, ζαχαροκλάμον, μοσχοκάρυα, ἀρώματα, κτλ. Ζῶα δ' ἐν αὐταῖς ὑπάρχουσιν ὅποια καὶ ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ.

ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μελανησία, κειμένη ΝΑ. τῆς Μαλαισίας περιλαμβάνει τὴν *Αυστραλιαν* ἢ *Νέαρ Ὀλλανδιαν*, πρὸς Ν. τὴν *Γῆν τοῦ Διέμεν* πρὸς Β. τὴν *Νέαρ Γουινέαν*, τὴν *Νέαρ Βρεττανίαν* καὶ ἄλλας μικροτέρας νήσους.

Αυστραλία. Ταύτης περίπου οὐσης τὰ 3/4 τῆς Εὐρώπης τὸ ἐσωτερικὸν εἰσέτι δὲν εἶνε καλῶς γνωστὸν. Καὶ ὅση μὲν αὐτῆς γνωστὰ

νῦν εἶνε ἐν τῷ μέσῳ τὰ τοῦ Στουάρτου, ἐν δὲ τῷ ΝΑ. τὰ Κουανᾶ ποταμοὶ δ' ὁ Θόμφων καὶ ὁ Μουράης, καὶ λίμναι ἡ Ἐδρη, ἡ Γαιρ-δὴρη καὶ ἡ Τορέρη. Τὸ βόρειον αὐτῆς παρῆγει μοσχοκάρυα, ἰνδικόν, καφέν, ζαχαροκλάμον, τὸ δὲ νότιον δημοτριακοὺς καρπούς· ἐξάγει δὲ καὶ πλῆθος μαλλίων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς θηριώδη κατάστασιν, ὄντες ἀνθρωποφάγοι.

Ἐπισ. δ' αὐτῆς πόλεις πρὸς τὸ ΝΔ. εἶνε Σύδνεϋ ἐπὶ ὄρειας θέσεως εἰς τὸν Βοτάνιον κόλπον, πρωτ. τῶν ἐνταῦθα Ἀγγλικῶν κτήσεων ἔχουσα λαμπρότατον λιμένα καὶ 100 χιλ. κατ. Μελβούρνη, ἡ δευτέρα πόλις αὐτῆς ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ, λαμπρὸν λιμένα καὶ 200 χιλ. κατ. Ἀδελαΐδ πρὸς Ν. ἔχουσα μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ καὶ 25 χιλ. κατ.

Γῆ τοῦ Διέμερ ἡ Τασμαρία πρὸς Α. τῆς Αὐστραλίας ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, πρωτ. αὐτῆς Ὀβερόβη 20 χιλ. κατ. καλῶς ἐκτισμένη πόλις. Οἱ κάτ. τῆς νήσου ταύτης θεωροῦνται μαλακοὶ τὰ ἦθη καὶ εὐπροσήγοροι. Ἐνταῦθα ἀποστέλλονται οἱ ἐπὶ μεγάλοις ἐγκλήμασι καταδικαζόμενοι ἐν Ἀγγλίᾳ.

Νέα Γουινέα ἡ Παπονασία πρὸς Β. τῆς Αὐστραλίας, ἐκ τῶν μεγαλύτερων νήσων τοῦ κόσμου, πολὺ ἔτι ἀγνωστος κατοικουμένη ὑπὸ ἀγρίου λαοῦ. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς εἶνε γραμμικώταται, τὰ δὲ δάση τῆς πλήρης πτηνῶν καὶ μέγιστα τῶν καλουμένων παραδεισίων· φέροι δὲ καὶ μοσχοκάρυα, σιδηρόξυλα, κοκκοφοίνικας κτλ. Ταύτης τὸ νότιον κατέχουσιν οἱ Ὀλλανδοί.

Νέα Βρεττανία. Τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο περιλαμβάνει τὴν ἰδίαν Νέαν Βρεττανίαν, τὴν Νέαν Ἰρλανδίαν καὶ τὴν Νέαν Ἀρροβέργιαν. Ἐν αὐταῖς φύονται ἀφθόνως μοσχοκαρυαί, κοκκοφοίνικες κτλ.

Εἰς τὴν Μελανησίαν ἀνήκουσι καὶ τὰ ἀρχιπελάγη τοῦ Σαλομωνίου, τῶν Λουσιάδων, τοῦ Ἀγ. Πνεύματος, τῆς Νέας Καληδορίας καὶ τῶν Νήσων Οὐίτη. Οἱ κάτ. τῶν νήσων τούτων εἶνε ἀγριώτατοι καὶ ἀνθρωποφάγοι· ἐν δὲ τῇ νέᾳ Καληδονίᾳ ὑποκειμένη εἰς τὴν Γαλιαν μεταχειρίζονται εἰς τροφήν καὶ λιπαρὸν τινα γῆν.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶνε 84300 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰ 2 ἑκατ. ὧν 1,600,000 ἀνήκει εἰς τὴν Αὐστραλίαν τὸ πλεῖστον πολεμικοί, θηριώδεις καὶ ἀνθρωποφάγοι, ἀνήκοντες εἰς τὴν μαύρην φυλὴν τῆς Ὠκεανίας. Κλίμα δὲ ἔχει ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος ὄρεινόν καὶ ἡφαιστειώδες, παράγον ἀφθόνως δημοτριακοὺς καρπούς, ἀρώματα, μοσχοκάρυα, τὸ ξύλον γάταλον, ἀρτόδενδρον, βανάνας, Ἴγναμον καὶ μεταλλεῖα ἀφθονα χρυσοῦ, χαλκοῦ κτλ.

ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ.

Ἡ Μικρονησία, κειμένη πρὸς Β. τῆς Μελανησίας καὶ συνισταμένη

Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

ἐκ πολλῶν μικρῶν νήσων, περιλαμβάνει τὰ ἀρχιπέλαγη τοῦ Μαγελλάνου, τοῦ Ἀνσῶνος, τὰς νήσους Πάλους, τὰς Μαριάνας, τὰς Καρολίνας, καὶ τὰς τοῦ Μαρσιάλου καὶ τοῦ Γιλβέρτου.

Μαγελλάνου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, κειμένου παρὰ τὴν Ἰαπωνίαν, εἶνε ἠφαιστειώδεις κατοικούμεναι ὑπὸ πολλῶν Ἰαπῶνων. Παρ' αὐταῖς κείται τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Ἀνσῶνος.

Νῆσοι Πάλου. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ Βαβελθουάπη, κατοικουμένη ὑπὸ λαοῦ ζῶντος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἰχθύων καὶ ἔχοντος τέχνας τινὰς βιωτικὰς· τὸ δ' ἔδαφος αὐτῶν εἶνε εὐφορον καὶ καλῶς καλλιεργημένον, παράγον ἀρτόδενδρον, ἔβενον, κοκκοφοίνικας κλ.

Μαριάναι νῆσοι. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ Γουάμη, πρωτ. τοῦ Ἰσπανοῦ διοικητοῦ ἔχουσα 4 χιλ. κατ. Τὰ ὄρη αὐτῶν εἶνε γυμνά, τὰ δ' εὐφορα μέρη παράγουσι κοκκοφοίνικας, βάμβακα, ἰνδικόν, κακόν, ὀροζιον, ζαχροκλάμον κτλ. Οἱ δὲ κάτ. αὐτῶν ἔχοντες ἀνάστημα ἀθλητικόν ἠσπάζθησαν οἱ πλείστοι τὸν χριστιανισμόν.

Καρολίαι νῆσοι. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ Γάπη, ἡ μεγαλειτέρα ὄλων, ἔχουσα θέσιν τερπνὴν. Αὐταὶ ἔχουσαι κλίμα τερπνόν καὶ γῆν εὐφορον παράγουσι χονδροτάτους καρπούς, ἀλλὰ πύσχουσι συχὰ ὑπὸ θελημάτων. Οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν κυβερνῶμενοι ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων εἶνε καλοὶ ναυτικοί, λίαν φιλόπονοι, πιστεύοντες εἰς ἓν ὕψιστον Ὄν ἀγαπῶν τὸ καλὸν καὶ ἀποστρεφόμενον τὸ κακόν.

Νῆσοι Μαρσιάλου καὶ Γιλβέρτου. Αὐταὶ ἔχουσιν ἀκτὰς περικυλωμένας ὑπὸ σύρτεις κοραλίων, ἐμποδιζούσας τὴν ὀρμὴν τῶν ὑδάτων τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ· εἶνε δὲ εὐφοροὶ παράγουσαι ἀρτόδενδρον, κοκκοφοίνικας κλ. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οἱ κάτοικοι αὐτῶν τρέφονται ὑπὸ ἰχθύων καὶ κυβερνῶνται ὑπὸ ἰδίων ἡγεμόνων.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 170 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 70 χιλ. ἀνήκοντες ὡς καὶ οἱ τῆς Πολυνησίας εἰς τὴν κιτρινήν φυλὴν· εἶνε ὁμοῦς ὀλίγον χαλκῶδες καὶ λίαν δεισιδαίμονες λαλοῦντες διάφορους γλώσσας καὶ ἔχοντες ἔθιμα διάφορα.

ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ.

Ἡ Πολυνησία περιλαμβάνει τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν Σαρδβιχῶν νήσων, τὰς νήσους Μαρκησίας, τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦ Πομότου, τοῦ Πίσα, τῆς Ἐταιρίας, τὰς νήσους Χαμόας, Τόγγας, Μαγγίας καὶ τὴν Νέαν Σηλαρδίαν.

Σαρδβίχαι νῆσοι. Αὐταὶ εἶνε ὄρειναι καὶ ἠφαιστειώδεις, ἔχουσαι κλίμα γλυκὺ καὶ γῆν εὐφορωτάτην παράγουσαν γεώμηλα, βανάνας, ζαχροκλάμον, ἴγναμον, καπνόν, βάμβακα, πορτοκάλια, λεμόνια, ταμαρίνιον κτλ. Ἐπίσ. αὐτῶν εἶνε Χαόναϊα, ὅπου τὸ 1799 ἐφονεύθη ὁ θαλασσοπόρος Κούκος, ἔχουσα τὸ ὄρος Μουάδρα (4848 μέτρ. ὕψ.).

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι καὶ μεγάλου ἀναστήματος, δεχθέντες τὸ πλεῖστον τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ ἔχοντες μεγάλην κλίσιν εἰς τὰς τέχνας καὶ εἰς τὰ γράμματα.

Μαρκέσιαι. Αὗται εἶνε δασώδεις, ἔχουσαι κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινὸν κατεχόμεναι δὲ ὑπὸ τῶν Γάλλων κατοικοῦνται ὑπὸ λαοῦ εὐειδοῦς, ῥωμαλέου, γενναίου, πνευματώδους ἀλλὰ καὶ ἀνθρωποφάγου.

Πομότου ἀρχιπέλαγος. Αἱ νῆσοι αὐτοῦ, ὑποκειμένου εἰς τοὺς Ἄγγλους, εἶνε ἀμώδεις καὶ περικυκλωμέναι ὑπὸ κοραλίων· οἱ δὲ κάτ. ὑψηλοὶ, ὁμοιάζοντες κατὰ τὰ ἄλλα μὲ τὸς Ταϊτίους, δὲν ἔχουσιν ὅμως τὸν πολιτισμὸν ἐκείνων.

Πάσχα νῆσοι. Αὗται εἶνε αἱ ἀνατολικώτερον κατοικοῦμεναι νῆσοι τῆς Ὠκεανίας, ἔχουσαι γῆν εὐφορον, παράγουσαν Ἴγναμον, ζαχαροκάλαμον, βανάνας κλπ.

Ἐταιρίας ἀρχιπέλαγος. Ἄπασαι σχεδὸν αἱ νῆσοι αὗται εἶνε περικυκλωμέναι ὑπὸ βράχων ἐκ κοραλίων, παράγουσαι ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς Ὠκεανίας. Τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ *Ταίτη*, ὄρεινῆ νήσος ὑποκειμένη εἰς τοὺς Γάλλους. Οἱ κάτ. αὐτῶν ἅπαντες γνωρίζουσι τὴν γραφὴν καὶ ἀνέγνωσιν, μετὰ μεγίστης προθυμίας δεχόμενοι τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας τῶν Εὐρωπαίων.

Χαμόαι καὶ Τόγγαι. Τούτων ἐπίσ. νῆσος εἶνε *Τόγγα*, πόλις Βεαί πρωτ. τοῦ ἰσχυροτέρου ἡγεμόνος τοῦ ἀρχιπελάγους. Εἶνε ἅπασαι εὐφοροὶ παράγουσαι βανάνας, κοκκοφοίνικας, Ἴγναμον, ἀρτύδενδρον καὶ πλῆθος ἔχουσαι ἰχθύων. Πολλοὶ δὲ τῶν κατοίκων αὐτῶν ἐδέχθησαν τὴν θρησκείαν τῶν διαμαρτυρομένων καὶ εἶνε ἐπιτήδαιοι εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πλοιαρίων των.

Μαγγίαι, κληθεῖσαι ἐκ τῆς μεγαλειτέρας αὐτῶν κατοικοῦμένης ὑπὸ λαοῦ ἀρκετὰ πολιτισμένου καὶ δεχθέντος τὸν χριστιανισμὸν.

Νέα Σηλαρδία, συνισταμένη ἐκ τριῶν νήσων ὑποκειμένων εἰς τοὺς Ἄγγλους, ἔχουσῶν κλίμα γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος εὐφορον, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, Ἴγναμον, γεώμηλα κλπ. Τούτων ἐπίσ. εἶνε ἡ *Ἰκαγαμόη* μὲ πόλιν *Βελιχτῶνια*, ἔδραν τοῦ Ἄγγλου διοικητοῦ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ὠραῖοι, ῥωμαλέοι καὶ ἐνεργητικοί, ἔχοντες πολλὴν κλίσιν εἰς τὰς τέχνας τῶν Εὐρωπαίων.

Πρὸς Α. τοῦ ἀρχιπελ. *Μαρσιάλου* καὶ πρὸς Ν. τῶν *Σανδβιχῶν* κείνται αἱ νῆσοι *Φατίγγη*, *Βισιγκτῶν*, *Μαλδέρη*, *Βρόκη* κλπ. ἀνήκουσαι εἰς τὰς Ἦνωμ. Πολιτείας.

ΣΗΜ. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶνε 400 τετρ. μυρ. οἱ δὲ κάτ. περὶ τὰς 500,000, ἀνήκοντες εἰς τὴν κεντρικὴν φυλὴν, ἀλλ' εἶνε ἤττον ἐλαιόχροες τῶν τῆς Μικρονησίας λαλοῦντες ἅπαντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ τὰς αὐτὰς δεισιδαιμονίας.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ (α) λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ θεωροῦσα τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα καὶ ἐξετάζουσα αὐτῆς τὴν θέσιν, τὸ μῆκος καὶ πλάτος, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα, τὸ σχῆμα αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος.

Εἰς τὴν σπουδὴν τῆς *Μαθηματικῆς Γεωγραφίας* ἀπαιτοῦνται προκαταρκτικαί τινες γνώσεις ἐκ τῆς στοιχειώδους γεωμετρίας, ἅς ἐνταῦθα παραθέτομεν.

Σῶμα λέγεται πᾶν τὸ ὀπωσδήποτε εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν ὑποπίπτον.

Ἐπιφάνεια λέγεται τὸ ὄριον, τὸ χωρίζον σῶμα τι ἀπὸ τοῦ περικυκλούντος αὐτὸ διαστήματος.

Γραμμὴ λέγεται ἡ κοινὴ τομὴ δύο ἐπιφανειῶν· τὰ δὲ πέρατα αὐτῆς καλοῦνται σημεῖα.

Εὐθεία γραμμὴ λέγεται ἡ βραχυτάτη ὅλων τῶν γραμμῶν, τῶν ἐχουσῶν τὰ αὐτὰ πέρατα (Σχ. 1). *Κεκλιμένη* δὲ γραμμὴ λέγεται ἡ ἐκ δύο ἢ περισσότερων εὐθειῶν συνισταμένη, ἐξ ὧν ἄλλη ἄλλην ἔχει διεύθυνσιν (Σχ. 2).

Καμπύλη δὲ γραμμὴ λέγεται ἐκείνη, ἣτις οὔτε εὐθεῖα εἶνε οὔτε ἐξ εὐθειῶν γραμμῶν συνίσταται (Σχ. 3).

Ἐπιφάνεια δ' ἐπίπεδος ἢ ἐπίπεδος καλεῖται ἐκείνη, ἐφ' ἧς γραμμὴ εὐθεῖα ἐφαρμόζεται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Δύο εὐθεῖαι λέγονται *παράλληλοι* ἐὰν καθ' ὅλον των τὸ μῆκος ἀπέχωσιν ἰσάκεις ἀπ' ἀλλήλων (Σχ. 4).

Γωνία λέγεται τὸ σχηματιζόμενον σχῆμα ὑπὸ δύο εὐθειῶν συναντωμένων εἰς ἓν σημεῖον (Σχ. 5).

Κορυφὴ γωνίας λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ αἱ δύο γραμμαὶ συναντῶνται, αἱ δὲ γραμμαὶ αὗται καλοῦνται *σκέλη* τῆς γωνίας.

Ἐὰν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτῃ ἐπὶ τι σημεῖον ἄλλης, ὥστε νὰ σχηματισθῇ γωνία, αὗται τὴν γωνίαν καλεῖται *ἐπιπέδου*.

Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς *Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς ταύτης Γεωγραφίας* ἀκολουθήσαμεν τὸ πλεῖστον τὴν *Γεωγραφίαν* τῶν Κ. Κ. Meissas καὶ Michelot.

Κορυφὴ γωνίας λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ αἱ δύο γραμμαὶ συναντῶνται, αἱ δὲ γραμμαὶ αὗται καλοῦνται σκέλη τῆς γωνίας.

Ἐὰν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτῃ ἐπὶ τι σημεῖον ἄλλης, ὥστε νὰ σχηματισθῇ γωνία, αὗται τὴν γωνίαν καλεῖται ἐπιπέδου.

Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς *Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς ταύτης Γεωγραφίας* ἀκολουθήσαμεν τὸ πλεῖστον τὴν *Γεωγραφίαν* τῶν Κ. Κ. Meissas καὶ Michelot.

Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς *Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς ταύτης Γεωγραφίας* ἀκολουθήσαμεν τὸ πλεῖστον τὴν *Γεωγραφίαν* τῶν Κ. Κ. Meissas καὶ Michelot.

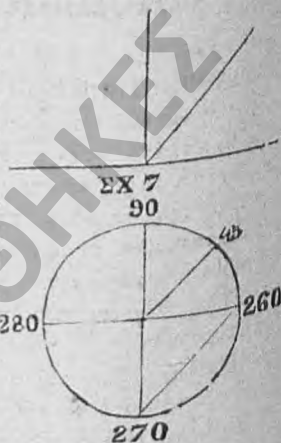
Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς *Μαθηματικῆς καὶ Φυσικῆς ταύτης Γεωγραφίας* ἀκολουθήσαμεν τὸ πλεῖστον τὴν *Γεωγραφίαν* τῶν Κ. Κ. Meissas καὶ Michelot.

ματίζη μετ' αὐτῆς ἐκατέρωθεν δύο γωνίας ἴσας, αἱ γωνίαι αὗται καλοῦνται ὀρθαί, καὶ αἱ δύο γραμμαὶ κάθετοι ἐπ' ἀλλήλας (Σχ. 6).

Ἐάν γραμμὴ εὐθεῖα πίπτουσα ἐπ' ἄλλης σχηματίζη μετ' αὐτῆς δύο γωνίας ἀνίσους, αἱ δύο αὗται γραμμαὶ καλοῦνται παρακείμεναι ἢ πλάγαι πρὸς ἀλλήλας (Σχ. 6), τῶν δὲ γωνιῶν ἡ μὲν μεγαλειτέρα τῆς ὀρθῆς ὀνομάζεται ἀμβλεία, ἡ δὲ μικροτέρα ὀξεία.

Κύκλος λέγεται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια περατουμένη ὑπὸ καμπύλης γραμμῆς, ἧς ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσῆκίς ἀπὸ τινος ἐσωτερικοῦ σημείου, καλουμένου κέντρου (Σχ. 7). Ἡ δὲ καμπύλη γραμμὴ ἢ τὸν κύκλον πανταχόθεν περατοῦσα καλεῖται περιφέρεια.

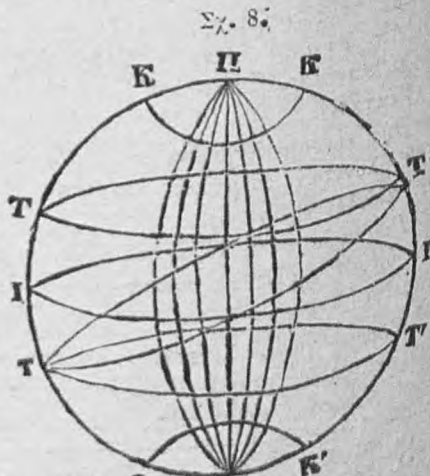
Ἄκτις λέγεται ἡ φερομένη εὐθεῖα γραμμὴ ἐκ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν· ὅλα δὲ αἱ ἀκτίνες εἶνε ἴσαι.

Τόξον λέγεται πᾶν οἰοῦνδήποτε μέρος τῆς περιφερείας.

Χορδὴ λέγεται εὐθεῖα γραμμὴ ἐνώνουσα δύο σημεῖα τῆς περιφερείας· ἡ δὲ διερχομένη χορδὴ διὰ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου καὶ περατουμένη ἐκατέρωθεν εἰς τὴν περιφέρειαν λέγεται διάμετρος. Αὕτη διαίρει τὸν κύκλον εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὅποια καλοῦνται ἡμικύκλια.

Σφαῖραν ὀνομάζομεν τὸ στερεὸν σῶμα (Σχ. 8), τὸ ἔχον καμπύλην ἐπιφάνειαν, ἧς τινος ὅλα τὰ σημεῖα ἀπέχουσιν ἰσῆκίς ἐξ ἄλλου σημείου καίμένου ἐντὸς αὐτοῦ καὶ καλουμένου κέντρου τῆς σφαίρας.

Ἡ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς σφαίρας ἀγομένη εὐθεῖα ὀνομάζεται ἀκτὶς τῆς σφαίρας, ἡ δὲ γραμμὴ, ἧτις διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς

σφαίρας και περατοῦται ἐκατέρωθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καλεῖται ὡσαύτως *διάμετρος τῆς σφαίρας*. ἂν δὲ ἡ σφαῖρα στρέφηται περὶ ταύτην τὴν διάμετρον, τότε ἡ διάμετρος αὐτὴ ὀνομάζεται *ἄξων*, τὰ δὲ δύο ἄκρα τοῦ ἄξωνος Π και Π' καλοῦνται *πόλοι*.

Πᾶσα τομὴ ἐπὶ σφαίρας γινομένη ὑπὸ τινος ἐπιπέδου εἶνε κύκλος.

Οἱ μέγιστοι κύκλοι σχηματίζονται ὑπὸ ἐπιπέδων διερχομένων διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας. Τὰ ἐπίπεδα ταῦτα διαιροῦσι τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη καλούμενα *ἡμισφαίρια*.

Κύκλοι παράλληλοι καλοῦνται οἱ κείμενοι ἐπὶ ἐπιπέδων παράλληλων. τούτων τὰ κέντρα κείνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμέτρου καθέτου ἐπὶ τῶν ἐπιπέδων αὐτῶν.

Ἡ περιφέρεια κύκλου, εἴτε μεγάλου εἴτε μικροῦ, διαιρεῖται εἰς 360 μέρη ἴσα, καλούμενα *μοίρας*, ἐκάστη δὲ μοῖρα εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα *πρῶτα λεπτά*, καὶ ἕκαστον πρῶτον εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα *δεύτερα λεπτά* (Σχ. 7 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2).

Πᾶσα γωνία εἶνε ὅσον μοιρῶν εἶνε καὶ τὸ τόξον τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν σκελῶν τῆς καὶ ἔχον κέντρον τὸ κέντρον τοῦ κύκλου. Ἡ ὀρθὴ γωνία εἶνε 90° , ἡ δὲ τῶν 45° εἶνε τὸ ἡμισυ τῆς ὀρθῆς.

Ὅταν ἡμεθα ἐντὸς μεγάλης πεδιάδος, ὅπου ἡ θέα δὲν περιορίζεται ὑπ' οὐδενὸς ἐμποδίου, μᾶς φαίνεται ὅτι βλέπομεν περίξ ἡμῶν μέγαν κύκλον· οὗτος ὀνομάζεται *αἰσθητὸς ὀρίζων*, αἱ δὲ παράλληλοι εἰς τοῦτον τὸν κύκλον ἐπιφάνειαι λέγονται *ὀριζόντιοι*· τοιαῦται δ' εἶνε αἱ ἐπιφάνειαι τῶν ἡμερῶντων ὑδάτων εἰς ὄχι πολὺ ἐκτεταμένον *λεκανοπέδιον*.

Νοσητὸς ὀρίζων λέγεται ὁ σχηματίζων ἐπίπεδον παράλληλον μετὰ τὸν αἰσθητὸν ὀρίζοντα, καὶ τὸν ὅποιον ὑποθέτομεν ὅτι διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς.

Τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ σημείων, τὸ μὲν κατὰ κορυφὴν ἡμῶν καλεῖται *Ζενίθ*, τὸ δ' ἐπ' εὐθείας κατὰ τοὺς πόδας μας ἀντικείμενον καλεῖται *Ναδίρ*. Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι πᾶς τύπος καὶ στιγμιαίος ἂν ᾖ, ἔχει ἴδιον ζενίθ καὶ ἴδιον ναδίρ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ.

Πᾶν λέγεται τὸ σύνολον τῶν ἐν τῷ ἀπείρῳ χώρῳ διεσκορπισμένων ἀπειραριθμῶν σωμάτων, ἅτινα καλοῦνται *ἀστέρες*· ὁ δ' ἀπείρος οὗτος χώρος, ἐν ᾧ εὐρίσκονται ταῦτα τὰ σώματα, καλεῖται *οὐρανὸς ἢ στερέωμα*.

Οἱ ἀστέρες διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις· 1ον εἰς ἀστέρας, μεταβάλλοντας πάντοτε τὴν θέσιν των καὶ καλουμένους τοῦτου ἕνεκα *πλανήτας*· διαιροῦνται δὲ οὗτοι εἰς κυρίως *πλανήτας*, δορυφόρους καὶ κο-

μήτας· ζον εἰς ἀστέρας φυλάττοντας πάντοτε μεταξύ των τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν καὶ καλουμένους ἀπλανεῖς· καὶ εἰς μὲν τοὺς πλανήτας ἀνήκει ἡ γῆ, ἡ σελήνη κλ. εἰς δὲ τοὺς ἀπλανεῖς ὁ ἥλιος.

Περὶ ἡλίου λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ πλανήτης ἢ κομήτης εὐρίσκειται ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερος εἰς τὸν ἥλιον.

Ἀφῆλιον δὲ λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἀστὴρ τις εἶνε μᾶλλον ἀπομακρυσμένος τοῦ ἡλίου.

Περὶ γῆος λέγεται τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε πλησιέστερα τῆς γῆς, καὶ ἀπόγειον τὸ σημεῖον, καθ' ὃ ἡ σελήνη εἶνε μᾶλλον αὐτῆς ἀπομακρυσμένη.

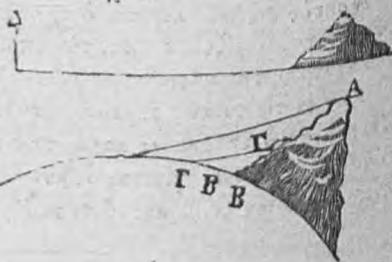
Τοχιά ἀστέρος λέγεται ὁ δρόμος, τὸν ὁποῖον διατρέχει ὁ ἀστὴρ εἰς τὸν οὐρανὸν περὶ ἄλλον ἀστέρα.

Σφαιροειδὲς σχῆμα τῆς γῆς.

Ἡ γῆ εἶνε σφαιροειδὴς ἢ στρογγύλη· ἀποδείξεις δὲ τούτου ἔχομεν ἔκ τε τῶν γηίνων καὶ τῶν οὐρανίων φαινομένων.

Ἄν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἦτο ἐπίπεδος, τὰ ἀντικείμενα τὰ ἀπομακρυνόμενα ἢ πλησιάζοντα ἐντὸς εὐρυχώρου πεδιάδος ἢ ἐν ἀνοικτῇ θαλάσῃ ἤθελον φαίνεσθαι μόνον μειούμενα ἢ αὐξανόμενα κατὰ τὸν ὄγκον, καὶ πάντοτε ἠθέλομεν τὰ βλέπει ὁλόκληρα, ὅσον καὶ ἂν ἤθελον ἀπομακρυνεσθαι, ἀλλὰ τούναντίον πλησιάζοντες ἢ ἀπομακρυνόμενοι βλέπομεν τὰ ἄνω μέρη αὐτῶν (Σχ. 9.)

Ἐπίσης δ' ἔταν πλησιάζωμεν εἰς ὄρος, παρατηροῦμεν πρῶτον τὴν κορυφὴν Α τοῦ ὄρους (Σχ. 10), ἔπειτα τὸ μέσον Γ, ἔπειτα τὴν ὑπώρειαν Β. Οὕτω καὶ πλοίου ἀπομακρυνομένου τοῦ λιμένος ἐν πρώτοις τὰ ἄνω κατώτερα μέρη αὐτοῦ φαίνονται

ὅτι βυθίζονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ πολλὴν ὥραν μετὰ ταῦτα ἀφ' οὗ τὸ σκάφος δὲν φαίνεται πλέον, βλέπομεν ἔτι τὰς κορυφὰς τῶν ἰσθῶν. Ἄν δ' ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἦτο ἐπίπεδος, ἠθέλε συμβῆ τὸ ἐναντίον, τὰ κάτωθι δηλ. τοῦ πλοίου, ὡς χονδρότερα τῶν ἰσθῶν, ἠθέλον φαίνεσθαι μακρότερα. Αἰτία λοιπὸν τούτου εἶνε τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς.

Τὸ αὐτὸ παρατηροῦμεν καθ' ἅπασαν τὴν γῆν, εἴτε διευθυνόμεθα εἰς ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, εἴτε εἰς ἀρκτου πρὸς μεσημβρίαν. Ἐντεῦθεν

ὄν συμπεράνουμεν ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶνε πανταχοῦ κεκλι-
 ῖ, ἥτοι εἶνε στρογγύλη. Ἐτεροι δὲ ἀποδείξεις τῆς στρογγυλότη-
 τος γῆς ἐκ τῶν γήινων φαινομένων εἶνε 1ον τὸ κυκλωτέρως τοῦ ὀρί-
 ος, ὅπερ βλέπομεν ὅπου καὶ ἀνίσταμεθα, καὶ ἡ αὔξησις ἐτι αὐ-
 καθ' ὅλα τὰ μέρη, ὅσον ὑψηλότερα ἀναβαίνομεν 2ον αἱ θαλασ-
 σορῖαι, αἵτινες ἐγένοντο περὶ τὴν γῆν· διότι, ἐνῶ πάντοτε οἱ θαλασ-
 σορῖοι ἐβάδιζον πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἐπανῆλθον εἰς τὸ ση-
 ῖ ὅθεν ἀνεχώρησαν· 3ον ἡ σκιά, τὴν ὁποίαν ἡ γῆ ῖπτει ἐπὶ τῆς
 ῖνης κατὰ τὰς μερικὰς ἐκλείψεις, φαίνεται πάντοτε σώματος
 ῖροειδοῦς.

Ἡ γῆ ἔχει 40 χιλ. χιλιομέτρων περιφέρειαν καὶ 12733 χιλιομ.
 μετρον· εἶνε δὲ πεπιεσμένη εἰς τοὺς πόλους περὶ 20 $\frac{1}{2}$ χιλιομ.
 ἀτὰ τὸ $\frac{1}{300}$ τῆς ἀκτίνος τῆς· ἀλλ' ἡ πίεσις αὕτη καὶ τὸ ὕψος
 ὀρέων οὐδ' ὅλως μᾶς ἐμποδίζουσι νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὅλως στρογγύ-
 λην· διότι ἡ πίεσις ἐπὶ σφαίρας ἐχούσης διάμετρον τριῶν δεκάτων
 ῖ μέτρου δὲν εἶνε οὐδὲ ἡμίσεως χιλιοστοῦ, καὶ τὸ ὕψος δὲ τῶν ὀ-
 ῖων συγκρινόμενον πρὸς τὴν ὅλην γῆν εἶνε μικρότερον τῶν μικρῶν
 ῖγκώσεων τῶν ἐπὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ πορτοκαλίου· διότι τὸ ὑψηλότε-
 ῖ ὄρος τῆς γῆς δὲν ὑπερβαίνει τὸ ὕψος τῶν 8 χιλιομ. ὅπερ παρα-
 ῖλλόμενον πρὸς τὴν ἀκτῖνα τῆς γῆς εἶνε τὸ $\frac{1}{890}$ αὐτῆς.

Ἔλα τὰ ἀντικείμενα τὰ εὑρισκόμενα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς
 ἀταῦνται ἐπ' αὐτῆς ὑπὸ τινος δυνάμεως καλουμένης ἔλξεως· ἐπειδὴ
 ἔκαταπαύστως αὕτη τὰ ἔλκει πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας δυνά-
 ῖα νὰ παραβάλλωμεν αὐτὴν μὲν τὸν μαγνήτην, ὅστις ἔλκει τὸν
 ῖδρον.

Ἡμερησία τῆς γῆς κίνησις.

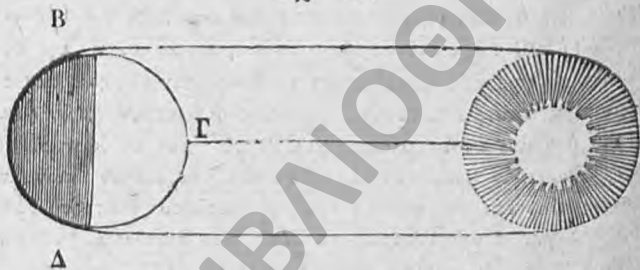
Καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες ὑψοῦνται
 πρὸς τὸ ὀρίζοντα τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους καὶ χάνονται πρὸς
 τὸ δυτικόν, ἀφ' οὗ περιγράφουσιν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ κυκλικὸν τινα δρό-
 ῖον. Τὸ φαινόμενον τοῦτο διττῶς ἐξηγεῖται ἢ ὅτι αὐτὸ τὸ πᾶν πε-
 ριτρέφεται εἰς 24 ὥρας περὶ τὴν σφαῖράν μας, ἢ ὅτι ἡ γῆ περιστρέ-
 φεται περὶ ἑαυτὴν κατὰ τοῦτο τὸ διάστημα.

Ἡ πρώτη ἐξήγησις εἶνε ἄτοπος· διότι ὁ ἥλιος 1,328,000 φορές
 μεγαλειότερος ὢν τῆς γῆς εἶνε ταύτης μεμακρυσμένος 153,000,000
 ῖλιόμετρα. Εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται
 ῖσον ταχέως, ὥστε καθ' ἐκάστην ἡμέραν νὰ διατρέχῃ ἐξάκις περὶ
 ῖον μεγαλειότερον ἀπόστημα ταύτης τῆς ἀποστάσεως; Καὶ ἐν τού-
 τῳ ἢ ταχύτητι αὕτη εἶνε μηδὲν παραβαλλομένη πρὸς τὴν ταχύτητα,
 ῖνα πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν εἰς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, ὢν ὁ

πλησιέστερος εἶνε τούλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορές περισσώτερον ἀπομεμακρυσμένος ἡμῶν ἢ ὁ ἥλιος. Οὕτω δὲ πρέπει αὐτοὶ νὰ διατρέχωσι περισσώτερον τῶν 1,100,000,000 χιλιομέτρων εἰς ἓν δευτερόλεπτον. Δυνάμεθα λοιπὸν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι τὸ πᾶν ὑπόκειται εἰς ταύτην τὴν κίνησιν περὶ τοιαύτην τινὰ μικρὰν σφαῖραν δῆλον ὅτι τὴν γῆν;

Ἡ δευτέρα ἐξήγησις, καθ' ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἑαυτήν, εἶνε ἀπλουστέρα καὶ συμφωνεῖ κἀλλιον μὲ ὅσα παρατηροῦμεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἡ γῆ περιστρεφόμενη παρουσιάζει ἀλληλοδιαδόχως ἕκαστον τῶν μερῶν τῆς εἰς τὸν ἥλιον. Ἐὰν ὁ θεατὴς (Σχ. 11) ἴσταται εἰς τὸ

Σχ. 11.

σημεῖον Β, καὶ παρατηρεῖ πρῶτον τὸν ἥλιον πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ πρὸς τὸν ὀρίζοντα θέλει τὸν ἴδιον ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του, εἰς τὸ σημεῖον Γ, ὅτε ἡ γῆ θέλει κἀκει τὸ τέταρτον τῆς περιστροφῆς τῆς, καὶ πρὸς τὰ δεξιὰ του πρὸς τὸν ὀρίζοντα εἰς τὸ σημεῖον Δ, ὅτε αὕτη θέλει κἀκει τὸ ἕμισυ τῆς περιστροφῆς τῆς· τέλος ὁ ἥλιος θέλει ὅλως κρυφθῆ κατὰ τὸ ἄλλο ἕμισυ τῆς περιόδου τῆς. Τὸ αὐτὸ λέγομεν περὶ τούτου καὶ διὰ τοὺς ἄλλους ἀστέρας· διότι εἰ καὶ μένουσιν εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν φαίνονται ὅμως ὅτι περιγράφουσι κύκλους περὶ τὴν γῆν ἀντιθέτως τῆς κινήσεώς τῆς, διατηροῦντες μεταξύ των πάντοτε τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Τὴν περιστροφὴν ταύτην τῆς γῆς μᾶλλον παραδεχόμεθα ἢ τὴν τοῦ οὐρανοῦ· διότι κατὰ ταύτην ὑποτίθεται εἰς τὴν γῆν ταχύτης μόνον 40 χιλ. χιλιομ. καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ἐκτὸς δὲ τούτου γνωρίζομεν ὅτι ὅλοι οἱ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ παρατηρούμενοι ἀστέρες στρέφονται περὶ ἑαυτούς· διάφοροι δὲ παρατηρήσεις ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἡμετέρα σφαῖρα δὲν ἐξαιρεῖται τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος.

Ἡ κίνησις αὕτη τῆς γῆς εἶνε ἀνεπαίσθητος εἰς ἡμᾶς ὡς γινομένη ἀνευ κλονισμοῦ, καὶ ἐπειδὴ ὅλα τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀντικείμενα περιστρέφονται μετ' αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ βλέπομεν πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν. Ἐπίσης ἀπατώμεθα ἐπὶ ταχείας χερόμενοι ἀμάξης· διότι, ἐὰν καθήμεθα οὕτως ἐν αὐτῇ ὥστε νὰ βλέπωμεν τὰς κορυφὰς τῶν δένδρων καὶ οἰκοδομῶν, νομίζομεν ὅτι τὰ ἐκτὸς ταῦτα ἀντικει-

μεθα ἀπομακρύνονται ἀντιθέτως τοῦ δρόμου τὸν ὅποιον βαδίζομεν. Ἡ ἀπῆκτα αὕτη θὰ ἦτο πληρεστέρα, ἐὰν δὲν ἐδοκιμάζομεν κανένα κλωνισμόν καὶ δὲν ἐγνωρίζομεν προηγουμένως ὅτι ἡ κίνησις αὕτη εἶνε τῆς ἀμάξεως.

Γραμμαι καὶ κύκλοι ἐπὶ τῆς σφαίρας.

* Ἀξων, πόλοι, μεσημβριναί, παράλληλοι, ἰσημερινός.

* Ἀξων λέγεται ἡ διάμετρος, περὶ τὴν ὅποιαν στρέφεται ἡ γῆ. Τὰ ἄκρα τοῦ ἄξονος καλοῦνται πόλοι τῆς γῆς, καὶ ὁ μὲν κείμενος ἐπὶ τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐφ' οὗ κατοικοῦμεν, καλεῖται ἀρκτικός ἢ βόρειος πόλος, ὁ δ' ἐπὶ τοῦ ἐτέρου ἡμισφαιρίου νότιος ἢ ἀνταρκτικός.

Πρὸς κατάταξιν ὅλων τῶν μερῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας ὑποθέτομεν ἐπ' αὐτῆς μεσημβρινοὺς καὶ παραλλήλους.

Οἱ μεσημβρινοὶ εἶνε ἡμίκυκλοι φθάνοντες ἐκ τοῦ ἐνὸς πόλου ἕως εἰς τὸν ἄλλον, ὡς Π' Γ' Π (Σχ. 8 Δεῦτ. Μέρ. σελ. 2), καὶ τῶν ὁποίων κέντρον εἶνε αὐτὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς. Λέγεται δὲ οὕτω μεσημβρινός, διότι γίνεται μεσημέριον καθ' ὅλους τοὺς ὑπ' αὐτὸν τόπους, ὅταν ὁ ἥλιος διέλθῃ δι' αὐτοῦ. Ἄν δὲ παρεκτείνωμεν μεσημβρινόν τινα Π' Γ' Π πέραν τῶν πόλων, θέλομεν ἔχει ἕτερον ἡμίκυκλον Π' Γ' Π, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶνε μεσονύκτιον, ὅταν ἐπὶ τοῦ πρώτου ἦνε μεσημέριον. Ἄλλὰ καὶ ὁλόκληρος ὁ κύκλος ΠΠΓΓ' καλεῖται ἔτι μεσημβρινός.

Οἱ παράλληλοι εἶνε κύκλοι ἔχοντες τὸ κέντρον τῶν ἐπὶ τοῦ ἄξονος τῆς γῆς ὡς ΚΚ, ΤΤ, κτλ. Οὗτοι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους τόσον γίνονται μικρότεροι· ἐπισημότερος δ' αὐτῶν εἶνε ὁ ἰσημερινός, ἀπέχων ἰσάκως τῶν δύο πόλων καὶ διαιρῶν τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια εἰς Βόρειον ἢ Ἀρκτικόν, καὶ εἰς Νότιον ἢ Ἀνταρκτικόν.

Οἱ μεσημβρινοὶ καὶ οἱ παράλληλοι ὡς ὅλοι οἱ κύκλοι διαιροῦνται εἰς 360 μοίρας. Οἱ κύκλοι οὗτοι εἶνε ἀπειροὶ· διότι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν μεσημβρινὸν διὰ παντός σημείου τρυ ἰσημερινοῦ, καὶ παράλληλον διὰ παντός σημείου τοῦ μεσημβρινοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τῶν σφαιρῶν συνήθως σημειοῦνται εἰς ἀνά πέντε ἢ δέκα μοίρας, καὶ ἐπὶ τῶν χαρτῶν εἰς ἀνά μίαν, πέντε ἢ καὶ δέκα μοίρας.

Πλάτος καὶ Μῆκος.

Καλεῖται πλάτος τόπου τινός ἡ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ κεῖται οὗτος παράλληλου ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ μῆκος ἡ ἀπόστασις τοῦ ἐφ' οὗ ὁ τόπος κεῖται μεσημβρινοῦ ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Αἱ ἀποστάσεις αὗται λογιζοῦνται κατὰ μοίρας, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τῶν σφαιρῶν (ΠΟΛΙΤΙΚ. ΓΕΩΓΡΑΦ.),

ρῶν καὶ χαρτῶν θέτομεν εἰς ἕκαστον παράλληλον ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας οὗτος εἶνε μεμακρυσμένος τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ ἐπὶ ἐκάστου μεσημβρινοῦ ἀριθμὸν δεικνύοντα πόσας μοίρας εἶνε ἀπομεμακρυσμένος τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Ὡς τοιοῦτον δὲ παραδέχονται συνήθως οἱ Γάλλοι τὸν διερχόμενον διὰ τῶν Παρισίων, ἐν ᾧ καὶ νῦν εἶτι οἱ Γερμανοὶ μεταχειρίζονται τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου. Διὰ τοῦ μήκους καὶ πλάτους δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς τὴν θέσιν ὄλων τῶν τόπων τῆς γῆς.

Προσδιορισμὸς τοῦ μήκους καὶ πλάτους τόπου τινός.

Ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι κινεῖται περὶ τὴν γῆν εἰς 24 ὥρας· οὗτω δὲ διατρέχει 15 μοίρας τὴν ὥραν, καὶ μίαν μοίραν εἰς 4 λεπτά τῆς ὥρας, ἧτοι ὅταν ἦνε μεσημέριον εἰς τὰς Ἀθήνας πρέπει νὰ περιμείνωμεν ἔτι μίαν ὥραν διὰ νὰ γείνη μεσημέριον ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ κειμένου 15 μοίρας δυτικώτερα αὐτῶν, καὶ τρεῖς ὥρας διὰ νὰ ἦνε μεσημέριον εἰς τόπον κειμενον 45 μοίρας δυτικώτερα, ἐν ᾧ εἶνε τάνάπαλιν ἤδη μία ὥρα εἰς τόπον 15 μοίρας ἀνατολικώτερον. Ἐκ τῆς διαφορᾶς δὲ ταύτης τῶν ὥρῶν γνωρίζομεν τὸ μήκος τοῦ τόπου· π. χ. ἂν ἴδωμεν διὰ τινος ἐκλείψεως ἢ δι' ἀκριβοῦς ναυτικοῦ ὥρολογίου ὅτι εἶνε 8 ὥραι π.μ. εἰς τὰς Ἀθήνας ἐν ᾧ εἶνε μεσημέριον καὶ 12 λεπτά εἰς τὸν τόπον, ὅπου εὐρισκόμεθα, δηλ. 4 ὥραι καὶ 12 λεπτά περισσότερο, πολλαπλασιάζοντες τὰς ὥρας ἐπὶ 15 καὶ διαιροῦντες διὰ 4 τὸν ἀριθμὸν τῶν λεπτῶν θέλομεν ἶδει ὅτι ὁ τόπος οὗτος εἶνε 63 μοίρας ἀνατολικώτερον τῶν Ἀθηνῶν.

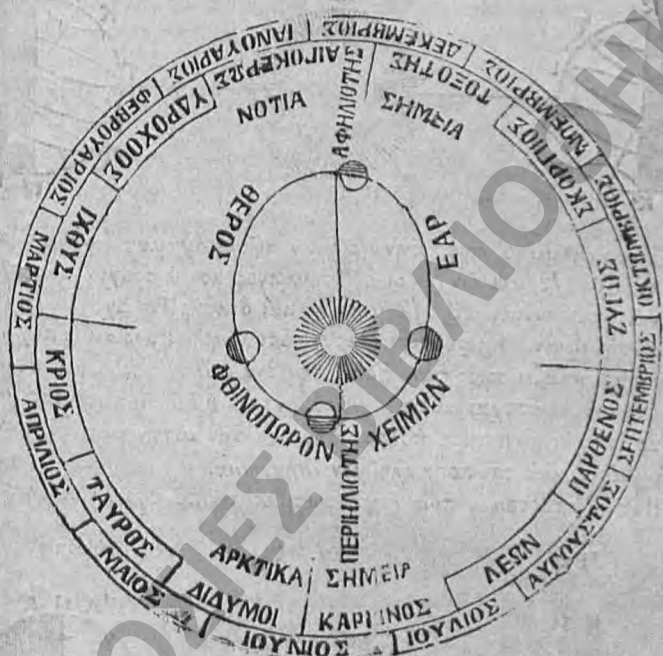
Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὸ βόρειον πλάτος ἐνὸς τόπου διὰ τῆς παρατηρήσεως τοῦ πολικοῦ ἀστέρος· ὁ δὲ ἀστήρ οὗτος εὐρισκόμενος πλησίον τοῦ ζηνιθ τοῦ βορείου πόλου φαίνεται σχεδὸν ἀκίνητος εἰς τὸν οὐρανόν. Ὅταν ἤμεθα ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν βλέπομεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, καὶ ἂν διατρέξωμεν δέκα μοίρας πρὸς βορρᾶν, βλέπομεν καὶ αὐτὸν ὑψούμενον κατὰ δέκα μοίρας, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐνιαύσιος τῆς Γῆς κίνησις.

Παρατηροῦντες τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ θέσιν τοῦ ἡλίου βλέπομεν καθ' ἕκαστην ἡμέραν ὅτι αὐτὸς φαίνεται κατέχων νέαν θέσιν σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας καὶ περιγράφει κύκλον ἐπανερχόμενος εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους. Ἡ ἀπάτη αὕτη προκύπτει ἕνεκα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, ἧτις περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας ἢ ὥρας, καὶ 49 λεπτά. Αὕτη περιγράφει κατὰ τὴν ἐνιαύσιον ταύτην περιφορὰν καμπύλην, ἐλλείψιν

καλουμένην, και αὐτη εἶνε ἡ τροχιά τῆς γῆς, τὸ δ' ἐπίπεδον τὸ ὑπὸ τῆς ἑλλείψεως περιοριζόμενον καλεῖται ἐκλειπτικὴ· διότι αἱ ἐκλείψεις συμβαίνουσιν ἐπ' αὐτῆς, ὡσάκτις ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη και ἡ γῆ εὐρίσκονται εἰς συζυγίαν, ἤτοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας και εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς (Σχ. 12).

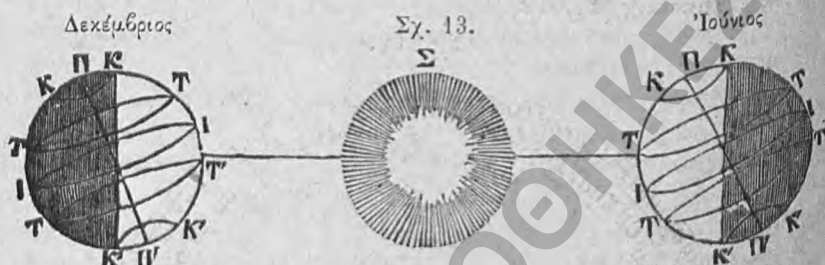
Σχ. 12.

Ὁ ἥλιος δὲν εἶνε εἰς τὸ κέντρον ταύτης τῆς ἑλλείψεως, ἀλλ' εἰς τι σημεῖον καλούμενον ἑστία, εὐρίσκόμενον ἐπὶ τῆς μεγαλειτέρας διαμέτρου τῆς ἑλλείψεως. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τούτου οἱ ἀστρονόμοι ἐμέτρησαν τὴν φαινομένην τοῦ ἡλίου διάμετρον κατὰ διαφόρους ἐποχὰς και εὗρον αὐτὴν διάφορον· παρετήρησαν δηλαδὴ ὅτι ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου ἡ διάμετρος ἔλαττοῦται, ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰουλίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰανουαρίου αὐξάνει. Ἐντεῦθεν ἐσυμπέραναν ὅτι ἡ γῆ ἀπὸ τῆς ἀ. Ἰανουαρίου μέχρι τῆς ἀ. Ἰουλίου ἀπομακρύνεται τοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ κατὰ τὸν ἐπίλοιπον χρόνον ἄρχεται νὰ πλησιάζῃ πρὸς αὐτόν, ἤτοι αἱ ἀποστάσεις τοῦ ἡλίου εἶνε ἐν ἀντιστροφῷ λόγῳ τῶν φαινομένων διαμέτρων αὐτοῦ. Ἡ γῆ λοιπὸν εἶνε πάντοτε ἐπίσης ἀπομακρυσμένη τοῦ ἡλίου, ἀλλ' ὑπάρχει περίπου 4 ἑκατ. χιλιομ. διαφορὰ μεταξύ τῆς μεγαλειτέρας ἀποστάσεως κα-

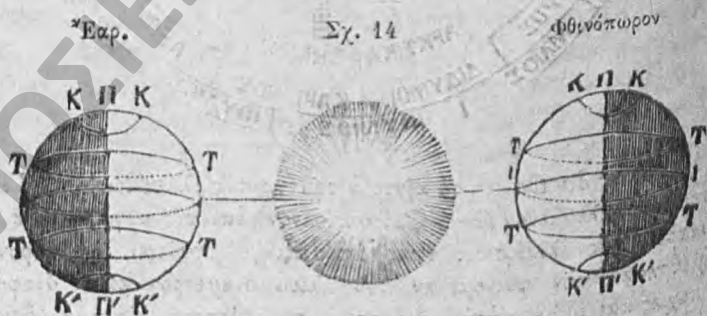
λουμένης ἀφελιότητος καὶ τῆς μικροτέρας καλουμένης περιηλιότητος.
Ἡ δὲ μέση αὐτῆς ἐκ τοῦ ἡλίου ἀπόστασις εἶνε 153 ἑκατ. χιλιομ.

Ἡ ἐνιαύσιος δὲ κίνησις τῆς γῆς προξενεῖ τὴν διαφορὰν τῶν ὥρων
τοῦ ἔτους. Ὁ ἄξων τῆς γῆς δὲν εἶνε κλίθετος ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς,

ἀλλ' εἶνε κεκλιμένος πρὸς τὴν τροχίαν αὐτῆς σχηματίζων μετ' αὐτῆς
γωνίαν $66 \frac{1}{2}$ μοιρῶν (ἐν ᾧ ὁ Ἰσημερινὸς καὶ ἡ τροχιά τῆς γῆς τέ-
μνονται ὑπὸ γωνίαν $23 \frac{1}{2}$ μοιρῶν) καὶ διατηρῶν (Σχ. 13) πάντοτε
τὴν αὐτὴν θέσιν. Ἐκ τούτων ἐπιτεταί ὅτι ἡ γῆ εἰς μίαν ἐποχὴν τοῦ
ἔτους παρουσιάζει πρὸς τὸν ἥλιον τὸν ἕνα πόλον της, καὶ εἰς ἑτέραν
τὸν ἕτερον. Αἱ ἐποχαὶ αὗται ὀνομαζονται ἡλιοστάσια. Εἰς δύο δὲ
ἄλλας ἐποχὰς ἔχει τοὺς πόλους της εἰς τὴν αὐτὴν μεταξύ των σχε-
τικὴν θέσιν, καὶ ταύτας καλοῦμεν ἰσημερίας.

Ἦδη δ' ἐκθέτομεν πῶς ἡ γῆ φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ τὰς

τέσσαρας κυριωτέρας αὐτῆς φάσεις. Τὴν 9 Μαρτίου, ὅτε ἡ γῆ ἔχει εἰς
τὴν αὐτὴν σχετικὴν θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον τὰ ἄκρα τοῦ ἄξωνος της, τὸ
φῶς διαχέεται ἐπ' αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου πόλου (Σχ.
14), καὶ φωτίζει τὸ ἥμισυ ἐκάστου παραλλήλου, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἥμισυ
αὐτοῦ εἶνε ἀφώτιστον. Ἐκ τούτου ἐπιτεταί ὅτι παντοῦ αἱ ἡμέραι κατὰ
τούτον τὸν χρόνον εἶνε ἰσαὶ μετὰ τὰς νύκτας· διότι κατὰ τὴν ἡμερη-
σίαν περιστροφὴν τῆς γῆς ἐκαστὸν σημεῖον τούτων τῶν παραλλήλων
μένει τοσοῦτον χρόνον φωτισμένον, ὅσον καὶ ἀφώτιστον.

εἶνε ἡ ἔαριν ἡ ἰσημερία, ἀφ' ἧς μένοντος εἰς τὸ σκότος κατὰ μικρὸν τοῦ νοτίου πόλου διατελεῖ φωτιζόμενος ὁ βόρειος ἐπὶ ἕξ μῆνας μέχρι τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, ὅτε ἀρχίζει νὰ φωτιζῆται πάλιν ὁ νότιος κατὰ τοὺς ἄλλους ἕξ μῆνας, μένοντος εἰς τὸ σκότος τοῦ βορείου.

Μετὰ τρεῖς μῆνας τὴν 9 Ἰουνίου ὁ βόρειος πόλος Π (Σχ. 13), στρέφεται πρὸς τὸν ἥλιον καὶ τὸ φῶς αὐτοῦ διαχέεται ἐφ' ὅλων τῶν περὶ τὸν πόλον τοῦτον χωρῶν· καὶ μέχρι μὲν τῆς 23 1/2 μοίρας ἀπὸ τοῦ πόλου εἶνε ἀδιάκωπος ἡμέρα, ἐν ᾧ ὁ νότιος πόλος Π' εἶνε κεκρυμμένος ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὡς καὶ ὅλαι αἱ γαῖαι αἱ αὐτὸν περικυκλώνουσαι εἰς ἀπόστασιν 23 1/2 μοιρῶν. Εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἡδὴ ὁ ἥλιος διαχέει τὸ φῶς του ἐπὶ περισσοτέρου τοῦ ἡμίσεως ἐκάστου παραλλήλου, καὶ αἱ ἡμέραι ἐνταῦθα εἶνε μεγαλειότεραι τῶν νυκτῶν· εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον συμβαίνει τάνάπαλιν, αἱ νύκτες ἡδὴ εἶνε μεγαλειότεραι τῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ πάντοτε αἱ ἡμέραι εἶνε ἴσαι μὲ τὰ νύκτας· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει ἡδὴ θέρος, τὸ δὲ νότιον χειμῶνα· ἡ δὲ ἐποχὴ αὕτη καλεῖται *θερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Τρεῖς δὲ μῆνας μετὰ ταῦτα, τὴν 11 Σεπτεμβρίου (Σχ. 14), ἡ γῆ περιστρεφομένη ἔχει καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὥραν πρὸς τὸν ἥλιον τὴν αὐτὴν θέσιν, ὅποιαν καὶ κατὰ τὴν 9 Μαρτίου, καὶ τὰ αὐτὰ παρατηρούμενα ὅποια καὶ τότε φαινόμενα· αὕτη δὲ εἶνε ἡ καλουμένη *φθινοπωρινὴ ἰσημερία*, καθ' ἣν τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει φθινόπωρον, τὸ δὲ νότιον ἔαρ.

Μετὰ τρεῖς δὲ μῆνας, τὴν 9 Δεκεμβρίου (Σχ. 13), ἡ γῆ στρέφει τὸν νότιον πόλον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον, ἐν ᾧ ὁ βόρειος μέχρι τῆς 23 1/2 μοίρας εἶνε ὅλως ἀφώτιστος. Κατὰ ταύτην τὴν ὥραν τὰ αὐτὰ προκύπτουσι φαινόμενα, ἀλλ' ἀντιθέτως τῶν τῆς 9 Ἰουνίου. Οὗτος δ' εἶνε ὁ χρόνος τῶν μεγαλειότερων ἡμερῶν εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον καὶ τάνάπαλιν τῶν μικροτέρων εἰς τὸ βόρειον, καὶ τὸ μὲν νότιον ἔχει ἡδὴ θέρος, τὸ δὲ βόρειον χειμῶνα, καὶ τοῦτο εἶνε τὸ *χειμερινὸν ἡλιοστάσιον*.

Αἱ τέσσαρες αὗται ὥραι τοῦ ἔτους δὲν εἶνε ἴσαι κατὰ τὴν διάρκειαν ἀλλ' ἀνίσαι ὡς ἐξῆς.

Τὸ ἔαρ διαρκεῖ περίπου . . .	92 ἡμ.	20 ὥρ.	50'
τὸ θέρος » » . . .	63	14	8'
τὸ φθινόπωρον » » . . .	89	17	38'
ὁ χειμὼν » » . . .	89	1	13'

Ἡ ἀνισότης αὕτη τῆς διαρκείας τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους προέρχεται ἐκ τούτου, ὅτι τὸ μέρος τῆς ἐλλείψεως (Σχ. 12), τὸ ὅποιον ἡ γῆ διατρέχει ἀπὸ τοῦ ἔαρος μέχρι τοῦ φθινοπώρου εἶνε μεγαλειότερον τοῦ διατρεχομένου ὑπ' αὐτῆς ἀπὸ τῆς φθινοπωρινῆς μέχρι τῆς ἔαρινῆς ἰσημερίας· διότι ἡ κίνησις τῆς γῆς ἐπὶ τῆς τροχίας τῆς εἶνε ταχύτερα

τὸν χειμῶνα ἢ τὸ θέρος, ὡς εὐρισκομένης τῆς γῆς πλησιέστερα τοῦ ἡλίου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ περιλαμβανόμενος ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν κατὰ τὰς ὥρας ταύτας δὲν συνίσταται ἐξ ὁλοκλήρων ἡμερῶν, διὰ τοῦτο αὐταὶ δὲν ἀρχίζουσι κατ' ἔτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν· ἡ διαφορὰ ἡμῶν αὕτη δὲν δύναται νὰ ἦνε μεγαλειτέρα τῶν δύο ἡμερῶν.

Κύκλοι ἀναφερόμενοι εἰς τὴν ἐνιαύσιον κίνησιν τῆς γῆς.

Ἐκλειπτική, τροπικοί, πολικοὶ κύκλοι, ζῶναι, ζῳδιακός.

Ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἥλιον, ἀλλ' ἐπειδὴ εἴμεθα ἐπ' αὐτῆς καὶ δὲν βλέπομεν τὴν κίνησιν τῆς, ἀποδίδομεν αὐτῇ εἰς τὸν ἥλιον, ὅστις φαίνεται ὅτι περιγράφει περὶ ἡμᾶς κύκλον, ὁ δὲ φαινόμενος οὗτος δρόμος σημειοῦται ἐπὶ τῶν γηίνων σφαιρῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἐκλειπτική· εἶνε δὲ αὕτη μέγας κύκλος κεκλιμένος $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ (Σχ. 8), ἐκτεινόμενος μέχρι τῶν δύο παραλλήλων κύκλων, τῶν κειμένων $23\frac{1}{2}$ μοίρ. μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ ΤΤ' καὶ ΤΤ'', καὶ καλουμένων τροπικῶν· διότι δεικνύουσι τὴν θέσιν ὅπου ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι σταματᾷ καὶ ἐπανέρχεται πάλιν πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Οἱ δὲ δύο πολικοὶ κύκλοι ΚΚ καὶ Κ'Κ' εὐρίσκονται $23\frac{1}{2}$ μοίρας ἀπὸ τῶν πόλων, καὶ δεικνύουσι τὸ πλάτος μέχρις οὗ ἐκτείνονται κατὰ τὰ ἡλιοστάσια αἱ συνεχεῖς ἡμέραι καὶ νύκτες τῶν πόλων.

Οἱ τροπικοὶ καὶ πολικοὶ κύκλοι διαίρουσι τὴν γῆν εἰς πέντε ζῶνας. Εἶνε δὲ αὐταί·

1) Ἡ διακεκαθμένη ζώνη μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν περιλαμβάνουσα τοὺς θερμότερους τόπους τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἐνταῦθα κατὰ τὸ μεσημέριον εὐρίσκεται ἢ ἐπὶ τοῦ ζηνίθ ἢ πλησίον αὐτοῦ, ἐπομένως αἱ ἀκτίνες αὐτοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πίπτουσι ἐπὶ τῶν χωρῶν τῆς ζώνης ταύτης καθέτως· οἱ δὲ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπ' αὐτῆς καλοῦνται ἀμφοσίοιοι, διότι ὁ ἥλιος κατὰ τὸ μεσημέριον πίπτει ἐνταῦθα τὰς ἀκτίνας του ἐπὶ τινὰ χρόνον τοῦ ἔτους ἐκ τοῦ βορείου μέρους, καὶ ἐκ τοῦ νοτίου κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους χρόνον.

2) Αἱ δύο εὐκράται ζῶναι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν καὶ τῶν δύο πολικῶν κύκλων. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων μὴ ἔχοντες ποτὲ τὸν ἥλιον εἰς τὸ ζηνίθ των καλοῦνται ἐτερόσσιοι· διότι τὸ μεσημέριον οἱ κάτοικοι τῆς βορείου εὐκράτου ζώνης βλέπουσι τὸν ἥλιον πάντοτε πρὸς νότον, ἐν ᾧ οἱ τῆς νοτίου εὐκράτου ζώνης τὸν βλέπουσι πάντοτε πρὸς βορρᾶν.

3) Αἱ δύο κατεψυγμέναι, αἰτίνες ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν πολικῶν κύκλων μέχρι τῶν πόλων. Ἐνταῦθα τὸ ψῦχος εἶνε δριμύτατον. Οἱ κάτοικοι τῶν ζωνῶν τούτων καλοῦνται περίσσιοι, διότι κατὰ τὸ θέρος ἢ σκιά των φαίνεται ὅτι περιστρέφεται περὶ αὐτοῦ.

Ζωδιακὸς κύκλος εἶνε ζώνη οὐράνιος, διὰ τοῦ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ἡ ἐκλειπτικὴ, περιοριζομένη ὑπὸ δύο παραλλήλων κύκλων· ἔχει δὲ πλάτος 17 μοιρῶν καὶ διατέμεται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς ἐκλειπτικῆς εἰς δύο ἴσα μέρη, ὧν τὸ μὲν κείται εἰς τὸ βόρειον, τὸ δὲ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

Ὁ ζωδιακὸς διαιρεῖται εἰς δώδεκα ἴσα μέρη ἐκ 30 μοιρῶν ἕκαστον, οἱ δ' ἐν ἑκάστῳ τούτων εὐρισκόμενοι ἀστέρες συννοοῦνται ὑπὸ διαφόρων μορφῶν καὶ ὀνομάζονται ἀστερισμοὶ ἢ ζῳδία.

Ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκηται ἐπὶ ἐνὸς τῶν ζωδίων τούτων, τότε ὁ ἥλιος σκεπάζει τὸ ἀντίθετον, τὸ ὁποῖον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα μετὰ τοῦ ἡλίου εὐρισκόμενον εἶνε ἐνεκα τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀόρατον, καὶ τότε λέγομεν ὅτι ὁ ἥλιος ἴσταται εἰς αὐτὸ τὸ ζῳδίον.

Ὁ ἥλιος κατὰ τὴν φαινομένην του περιφορὰν διατρέχει τρία ζῳδία καθ' ἑκάστην ὥραν τοῦ ἔτους, τὰ δὲ ζῳδία ταῦτα σημειοῦνται ἐπὶ τῶν σφαιρῶν παρὰ τὰς μοίρας τῆς ἐκλειπτικῆς, πρὸς τὰς ὁποίας ἀνταποκρίνονται (Σχ. 12).

Ἐνταῦθα θέτομεν τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀστερισμῶν τοῦ ζωδιακοῦ μετ' αὐτῶν τῶν ζωδίων, καὶ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, εἰς ἃς ἀνήκουσιν.

Ἄνοιξις.	Μάρτιος	Κριός	Φθινόπωρον.	7βριος	Ζυγός	♎
	Ἀπρίλιος	Ταῦρος		8βριος	Σκορπίος	♏
	Μάϊος	Δίδυμοι		9βριος	Τοξότης	♐
Θέρος.	Ἰούνιος	Καρκίνος	Χειμῶν.	10βριος	Αἰγόκερως	♑
	Ἰούλιος	Λέων		Ἰανουάρ.	Υδροχόος	♒
	Αὐγουστ.	Παρθένος		Φεβρουάρ.	Ἰχθύες	♓

Διάρκεια τῶν ἡμερῶν.

Ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ εἶνε ἴσαι, ἥτοι 12 ὥρας ἑκάστη καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀλλὰ καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα πρὸς βορρᾶν ἢ πρὸς νότον αἱ ἡμέραι τοῦ θέρους καὶ αἱ νύκτες τοῦ χειμῶνος γίνονται μεγαλειτέραι (Σχ. 13). Εἰς τοὺς πολικοὺς κύκλους ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρα εἶνε 24 ὡρῶν, περαιτέρω δὲ μέχρι τῶν πόλων ἡ διάρκεια αὐτῆς εἶνε ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας μέχρις ἑξ μηνῶν.

Γεωγράφοι τινὲς διήρθεσαν τὴν γῆν κατὰ ταύτην τὴν ἄνισον διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας εἰς 30 κλίματα. Τούτων τὰ 24 πρῶτα κείμενα μεταξὺ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τοῦ πολικοῦ κύκλου διαφέρουσι μεταξὺ των κατὰ ἡμίσειαν ὥραν ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν τῆς μεγαλειτέρας ἡμέρας, τὰ δ' ἑξ ἄλλα, κείμενα μεταξὺ τοῦ πολικοῦ κύκλου, διαφέρουσι κατὰ ἓνα μῆνα.

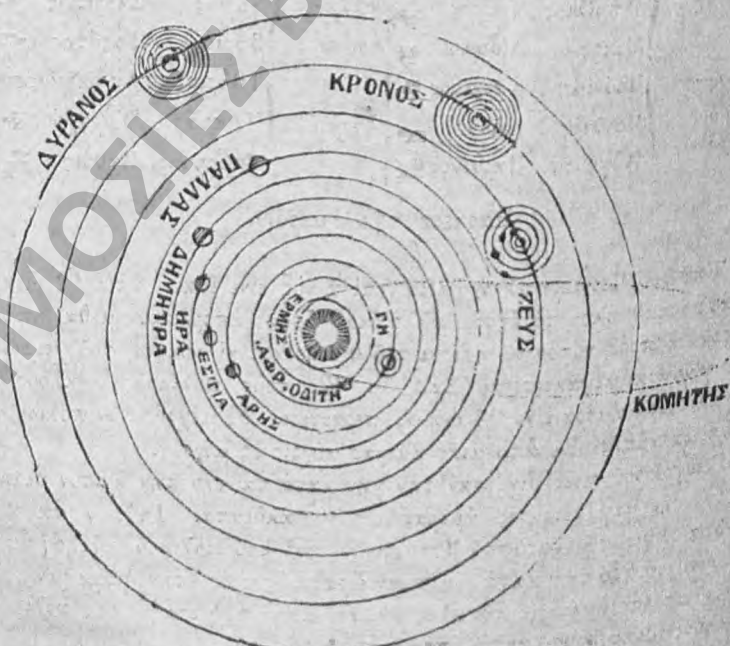
Ἡλιακὸν σύστημα.

Ἡλιακὸν σύστημα καλεῖται ἡ τάξις καὶ διευσθέτης, ἣν οἱ ἀστρονόμοι ἀποδίδουσιν εἰς τὸν ἥλιον καὶ τοὺς πλανήτας. Δύο εἶνε τὰ κυριώτερα ἡλιακὰ συστήματα· 1ον τὸ Πτολεμαϊκόν, ἐπικρατήσαν ἀπὸ τῆς 6'. μέχρι τῆς 16. μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἃ ἡ γῆ μένει ἀκίνητος, ὁ δὲ οὐρανὸς ἅπας κινεῖται περὶ αὐτήν, ὡς βλέπομεν καθ' ἑκάστην· 2ον τὸ Κοπερνικεῖον, τὸ ἀπὸ τῆς 16. ἑκατονταετηρίδος μέχρι σήμερον ὡς τὸ ἀληθέστατον ἐπικρατοῦν· κατὰ τοῦτο δὲ ἡ γῆ καὶ οἱ πλανῆται κινουῦνται περὶ τὸν ἥλιον ὡς περὶ κέντρον.

Ἡ Ἥλιος.

Ὁ ἥλιος κατέχων τὸ κέντρον τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἶνε φωτεινός, ὦν περίπου 1328000 φορές μεγαλειότερος τῆς γῆς. Διὰ δὲ τῆς μετατοπίσεως καὶ τῆς περιοδικῆς ἐπανόδου τῶν κηλίδων, ὡς παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ δίσκου του, ἐξήγαγον οἱ ἀστρονόμοι ὅτι περιστρέφεται καὶ αὐτὸς περὶ ἑαυτὸν εἰς 25 ἡμ. 12 ὥρ.

Σχ. 15.

Πλανῆται.

Οἱ Πλανῆται (Σχ. 15) εἶνε ἀστέρες ἐτερόφωτοι, λαμβάνοντες τὸ φῶς των ἀπὸ τοῦ ἡλίου· ἔχουσι δὲ δύο κινήσεις μίαν περὶ τὸν ἀξονά των καὶ ἑτέραν περὶ τὸν ἥλιον· καὶ αἱ δύο δὲ γίνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Οἱ ἀρχαῖοι εἰς μόνον πλανήτας ἐγνώριζον, οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἀνεκάλυψαν καὶ ἄλλους ὀγδοήκοντα ἐπτά. Τούτων ἐπισημότεροι διὰ τὸ μέγεθός των εἶνε ὁ Ἐρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ἡ Γῆ, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, ὁ Κρόνος, ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν.

ΣΗΜ. Ὁ Οὐρανὸς καὶ ὁ Ποσειδῶν εἶνε πολὺ ἀπομεμακρυσμένοι, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὴν περὶ αὐτοὺς περιστροφὴν των. Οἱ λοιποὶ γνωστοὶ πλανῆται κεῖνται πάντες μεταξύ Ἄρεως καὶ Διός. Ἐπειδὴ δὲ εἶνε μικρότατοι καὶ μόνον διὰ τηλεσκοπιῶν εἶνε ὁρατοὶ καλοῦνται τηλεσκοπικοί. Τούτων τὰ ὀνόματα εἶνε Δημήτηρ, Παλλὰς, Ἥρα, Ἑστία, Ἀστραία, Ἥθῃ, Ἴρις, Φλωρίς, Μῆτις, Ὑγεία, Παρθενοπῆ, Νίκη, Ἥγερία, Εἰρήνη, Εὐνομία, Ψυχὴ, Θέτις, Μελπομένη, Τύχη, Μασσαλία, Λουκοτοχία, Καλλιόπη, Θάλασσα, Φώκαια, Θέμις, Περσεφόνη, Εὐτέρπη, Ἀριάδνη, Ἀρμονία, Νίκη, Οὐρανία, Νίκαυτος, Ἀόφνη, Νύσα, Ἴσις, Ἀνώματος, Ἑστία II, Πομόνη, Καλυψὼ, Πίστις, Κίρκη, Ἀλεξάνδρα, Ἀθήα, Εὐγενία, Ἀταλάντη, Ἀνώματος II, Εὐθυμία, Ἐννυώ, Πολύμνια, Ἀγλαΐα, Λευκοθέα, Πάλης, Εὐρώπη, Δωρίς, Εὐφροσύνη, Βιργινία κλ.

Οἱ πλανῆται ἔχουσι σχῆμα ὁμοίον μὲ τὸ τῆς γῆς· εἶνε δὲ οὗτοι σφαιραῖ ἐξωγωγμένοι εἰς τὸν ἰσημερινόν καὶ πεπιεσμένοι πρὸς τοὺς πόλους καὶ κεῖνται ὄχι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου, ἀλλ' αἱ προχλαί των εἶνε κεκλιμέναι αἱ μὲν πρὸς τὰς δέ. Οἱ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις γνωστοὶ πλανῆται δὲν ἐξέρχονται ποτὲ κατὰ τὴν περιφορὰν των τῆς ζώνης τοῦ ζωδιακοῦ· ὁ δὲ Κρόνος εἶνε περικυκλωμένος ὑπὸ ἀδιαφανοῦς δακτυλοῦ μὴ προσκεκολλημένου ἐπὶ τοῦ πλανήτου, ἀλλὰ περιστρεφόμενου περὶ ἑαυτὸν εἰς 10 1/2 ὥρ. τὸ δὲ πᾶχος του φαίνεται ἴσον μὲ τὸ τρίτον τῆς διαμέτρου τοῦ πλανήτου.

Αἱ περὶ τῶν πλανητῶν παρατηρήσεις ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς δυνάμεως, τῆς κανονιζούσης ὅλας τὰς κινήσεις των. Αὕτη εἶνε ἡ δύναμις τῆς ἐλξεως ἢ τῆς βαρύτητος, δι' ἧς ὅλα τὰ οὐράνια σώματα ἔλκονται εἰς τὸ διάστημα κατ' εὐθὺν λόγον τοῦ ὄγκου των, καὶ κατ' ἀντίστροφον λόγον τοῦ τετραγώνου τῶν ἀποστάσεων, ἤτοι ἢ ἐξἆς εἶνε δις ἰσχυροτέρα ἐν σώματι διπλασίῳ τὸν ὄγκον, καὶ τετράκις ἀσθενεστερα ἐπὶ σώματος διπλασίως ἀπομεμακρυσμένου. Ὁ ἥλιος δὲ ὁ μεγαλύτερος ἀστὴρ τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος ἔλκει ἀκαταπαύστως πρὸς ἑαυτὸν ὅλους τοὺς ἄλλους ἀστέρας τοῦ συστήματος. Ἐπειδὴ δὲ κατ' ἀρχὰς οὗτοι ἔσχον εὐθύγραμμὸν τινα κίνησιν, διάφορον τῆς πρὸς τὸν ἥλιον μεταξύ αὐτῶν καὶ αὐτοῦ ἐνεργουμένης ἐλξεως, προέκυψεν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἐλκτικῆς μεταξύ αὐτῶν δυνάμεως

καὶ τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν κινήσεως ἢ ἔλλειπτικῆ περιὸν ἥλιον κίνη-
σις αὐτῶν, ἥτις ἀποδεικνύεται καὶ μαθηματικῶς.

Δορυφόροι.

Οἱ Δορυφόροι εἶνε μικροὶ ἀστέρες περιστρεφόμενοι περιὸν ἄλλους πλανή-
τας ἐν ᾧ ἐκεῖνοι περιστρέφονται περιὸν ἥλιον. Ἐκτὸς δὲ τούτου
κινουῦνται οὗτοι καὶ περιὸν ἑαυτοὺς ἐν ἴσῃ διαρκείᾳ μὲ τὴν περιφορὰν
των περιὸν πλανήτην των.

Ἡ γῆ ἔχει ἓνα δορυφόρον, τὴν Σελήνην, ὁ Ζεὺς τέσσαρας, ὁ Κρόνος
ὀκτώ, ὁ Οὐρανὸς ἕξ, ὁ Ποσειδῶν δύο· τῶν δὲ τριῶν τούτων πλανητῶν
οἱ δορυφόροι κάμνουσι τὴν περιφορὰν των ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Σελήνη.

Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σφαιροειδές, 49 φορές μικροτέρα τῆς γῆς πε-
ριγράφουσα ἔλλειψιν, τῆς ὁποίας ἡ γῆ κατέχει τὴν ἐστίαν. Καὶ ἡ μὲν
μεγαλειτέρα αὐτῆς ἀπόστασις ἀπὸ τῆς γῆς εἶνε 406500 χιλιομ. ἡ
δὲ μικροτέρα 356100 χιλιομ. ὥστε ἡ μέση ἀπόστασις εἶνε σχεδὸν
381000 χιλιομ.

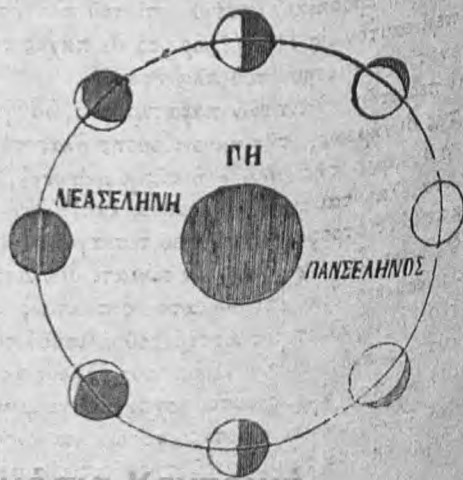
Ἡ σελήνη εἶνε σῶμα σκιερὸν φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Ἐπ' αὐ-
τῆς παρατηροῦμεν κοιλάδας καὶ ὄρη ὡς ἐπὶ τῆς σφαίρας μας, ἀλλὰ
φαίνεται ὅτι δὲν ἔχει ἀτμόσφαιραν, καὶ στρέφεται περιὸν ἑαυτὴν εἰς
27 ἡμ. καὶ σχεδὸν 8 ὥρ. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον χρειάζεται, ἵνα κάμνη
καὶ τὴν περιὸν τὴν γῆν περιφορὰν τῆς.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ περιφορὰ τῆς σελήνης περιὸν τὴν γῆν ἔχει τὴν αὐτὴν
διάρκειαν μὲ τὴν περιστροφὴν τῆς περιὸν ἑαυτὴν, αὕτη παρουσιάζει

Σχ. 14.

εἰς ἡμᾶς πάντοτε τὸ
αὐτὸ ἡμισφαίριον· καὶ
ἐπειδὴ εἶνε σῶμα ἐ-
τερόφωτον, δὲν δυνά-
μεθα νὰ παρατηρή-
σωμεν αὐτῆς εἰ μὴ
τὸ φωτιζόμενον μέρος
ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τού-
του ἕνεκα εἰς τὴν περι-
φορὰν τῆς τὴν βλέπο-
μεν ὑπὸ διαφόρους
φάσεις ἢ σχήματα.

Ὅταν ἡ σελήνη εὐ-
ρίσκηται μεταξὺ τοῦ
ἡλίου καὶ τῆς γῆς

(Σχ. 16) δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ἴδωμεν· διότι τὸ ἡμισφαίριον αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν εἶνε ἀφώτιστον· τότε ἄρχεται ἡ νύκτα σελήνη ἢ ρουμηγία καὶ εὐρίσκεται αὐτὴ εἰς σιζυγίαν ἢ στροδοῦ μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ σελήνη περιστροφομένη περὶ τὴν τροχίαν τῆς δαικνύει ἀλληλοδιαδόχως τὸ φωτισμένον μέρος τῆς· ἐν πρώτοις βλέπομεν αὐτὴν ἐν σχήματι μηνίσκου φωτισμένου τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς ἀνατολάς. Τὴν δὲ 8 ἡμέραν τὴν βλέπομεν ἐν σχήματι ἡμικυκλίου· ἐπειδὴ τὸ ἡμισυ τοῦ φωτισμένου αὐτῆς μέρους εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, ὅτε λέγεται ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν πρῶτον αὐτῆς τετραγωνισμόν. Τὴν δὲ 15 ἡμέραν ἡ σελήνη ἐκτελέσασα τὸ ἡμισυ τῆς περιφορᾶς τῆς στρέφει πρὸς τὴν γῆν ὅλον τὸ φωτισμένον αὐτῆς μέρος καὶ φαίνεται ἅπασα στρογγύλη, ὅτε λέγεται ὅτι εἶνε εἰς ἀντίθεσιν· διότι τότε ἡ σελήνη εἶνε εἰς ἀντίθετον θέσιν πρὸς τὸν ἥλιον σχετικῶς ὡς πρὸς τὴν γῆν· ὀνομάζεται δὲ παρσελήνος.

Μετὰ τὴν πανσέληνον τὸ φωτισμένον μέρος αὐτῆς τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν ἀδιακόπως ἐλαττοῦται, καὶ τὴν 22 ἡμέραν βλέπομεν αὐτοῦ τὸ ἡμισυ, ὅτε λέγομεν ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν δεύτερον τετραγωνισμόν. Μετὰ τοῦτο δ' ἔτι ἐλαττοῦται καὶ φαίνεται ἐν σχήματι μηνίσκου, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα εἶνε ἐστραμμένα πρὸς δυσμὰς. Τέλος ὅλως χάνεται, ὅτε ἡ σελήνη εὐρίσκεται ἐκ νέου μετὰ 29 1/2 περιόδου ἡμέρας μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη διατρέχει τὴν τροχίαν τῆς εἰς 27 ἡμ. 7 ὥρ. 43' 13", ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἀνανεοῦται εἰ μὴ τὴν 29 ἡμ. 12 ὥρ. 44' 3"· διότι ἐπειδὴ ἡ γῆ προχωρεῖ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς χρειάζεται ἡ σελήνη 2 ἡμ. καὶ 4 ὥρ. περίπου, ἵνα εὐρεθῇ πάλιν εἰς συνόδον μετὰ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου.

Ἡ σελήνη διατρέχουσα τὴν τροχίαν τῆς ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς φαίνεται ὅτι μένει ὀπίσω καθ' ἐκάστην ὡς πρὸς τὸν ἥλιον περίπου 51'· καὶ ὅταν μὲν ἦνε νύκτα σελήνη, ἀνατέλλει καὶ δύνει αὐτὴ συγχρόνως σχεδὸν μὲ τὸν ἥλιον· ἐπὶ δὲ τοῦ πρώτου τετραγωνισμοῦ ἀνατέλλει τὸ μεσημέριον καὶ δύνει τὸ μεσονύκτιον· ἐπὶ δὲ τῆς παρσελήνου ἀνατέλλει καθ' ἡν ὥραν δύνει ὁ ἥλιος, καὶ δύνει καθ' ἡν ὥραν αὐτὸς ἀνατέλλει· ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου τετραγωνισμοῦ ἀνατέλλει τὸ μεσονύκτιον καὶ δύνει τὸ μεσημέριον.

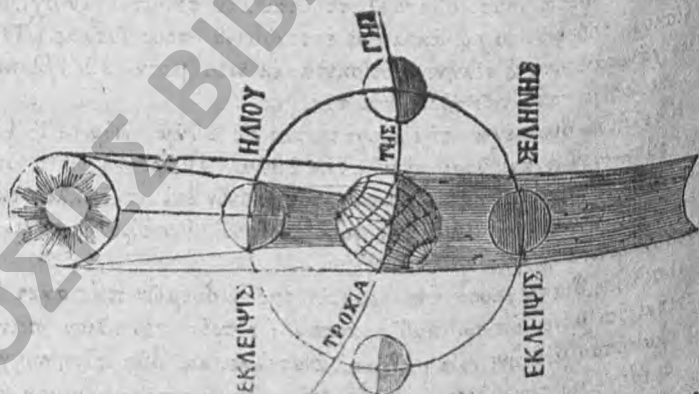
Ἐκλείψεις.

Ἐκλείψις ἀστέρος λέγεται ἡ πρὸς στιγμὴν παύσις τοῦ νὰ φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὁ ἀστὴρ, καθ' ἡν ὥραν συνήθως εἶνε ὁρατός. Καὶ ἐκλείψις μὲν ἡλίου συμβαίνει, ὡσάκως ἡ σελήνη διέρχεται μετὰ τοῦ

καὶ τῆς γῆς, ἔκλειψις δὲ σελήνης, ὅτε ἡ γῆ διερχομένη μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ ἡλίου τὴν καλύπτει μὲ τὴν σκιάν της. Ἐπρεπε λοιπὸν οὕτω νὰ συμβαίνει καθ' ἕκαστον μῆνα ἔκλειψις ἡλίου κατὰ πᾶσαν νέαν σελήνην, καὶ ἔκλειψις σελήνης κατὰ πᾶσαν πανσέληνον. Ἄλλ' αἱ ἐκλείψεις εἶνε πολὺ σπάνιαι· ἐπειδὴ ἡ τροχιά τῆς σελήνης δὲν εἶνε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου μὲ τὸ τῆς γῆς, ὡς κεκλιμένη 5 1/2 μοίρας ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, καὶ χωρίζουσα αὐτὴν εἰς δύο ἀντίθετα σημεῖα καλούμενα δεσμοὺς· ὥστε κατὰ τὰς συζυγίας ἡ σελήνη ὅτε μὲν εἶνε ὑπεράνω, ὅτε δὲ ὑποκάτω τῆς γραμμῆς, τῆς ἐνοούσης τὸν ἥλιον μετὰ τῆς γῆς, καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου τότε δὲν διακόπτονται. Αἱ ἐκλείψεις λοιπὸν συμβαίνουσιν, ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκηται ἐφ' ἐνὸς τῶν δεσμῶν ἢ πολὺ πλησίον αὐτῶν, καὶ τότε κατὰ μὲν τὰς ἀντιθέσεις ἔχομεν ἔκλειψις τῆς σελήνης, κατὰ δὲ τὰς συζυγίας ἔκλειψις τοῦ ἡλίου.

Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης εἶνε ὀλικαὶ ἢ μερικαί· καὶ ὀλικαὶ μὲν, ἂν ἡ σελήνη εἰσδῇ ὀλόκληρος ἐντὸς τῆς σκιάς τῆς γῆς καὶ ὀλόκληρος ὁ δίσκος αὐτῆς δὲν φαίνεται (Σχ. 17), μερικαὶ δ' ὅταν μί-

Σχ. 17.

ρος αὐτῆς χώνηται. Εἶνε δὲ αὗται ὁραταὶ ἐπίσης ὑφ' ὄλων τῶν κατοίκων τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐξ οὗ παρατηρεῖται ἡ σελήνη κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐκλειψῆώς της.

Αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου εἶνε μερικαί, ὀλικαὶ ἢ δακτυλοειδεῖς· καὶ μερικαὶ μὲν εἶνε, ὅταν ἡ σελήνη σκεπάζῃ μέρος μόνον τοῦ ἡλίου· ὀλικαὶ δὲ ἢ δακτυλοειδεῖς, ὅταν τὸ κέντρον τῆς σελήνης συμπίπτῃ ἀκριβῶς μετὰ τοῦ κέντρον τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ τόπου ὅθεν παρατηρεῖται ἡ ἐκλείψις. Κατὰ τὴν ὀλικὴν δ' ἐκλείψιν (Σχ. 17) ἡ γῆ εἶνε ἀφήλιος, ἡ δὲ σελήνη περιγίγνεται ἐνεκὰ τούτου ὁ ἥλιος μάλλον ἀπομειμακρυσμένος φαίνεται μικρότερος καὶ σκεπάζεται ὀλόκληρος

ὑπὸ τῆς σελήνης, ἥτις φαίνεται μεγαλειτέρα ἕνεκα τῆς προσεγγίσεώς της· τὸ ἐναντίον δὲ συμβαίνει εἰς τὴν δακτυλοειδῆ ἐκλείψιν (Σχ. 17). ἡ γῆ εἶνε περιήμος, καὶ ἡ σελήνη ἀπόγειος, ἕνεκα τοῦ ὅπου αὕτη φαίνεται τότε μικροτέρα καὶ δὲν δύναται νὰ κρύψῃ ὅλον τὸν ἥλιον, ἀφήνουσα νὰ φωτίζηται γύρωθεν ὀλόκληρον δακτύλιον.

Ἐκλείψεις δὲ πάσχουσιν οὐ μόνον ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἀλλὰ καὶ οἱ δορυφόροι τοῦ Διὸς καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες ἐπὶ τινὰς στιγμὰς κρυπτόμενοι ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἢ τῆς γῆς ὑπ' ἄλλου τινὸς σώματος.

Ἐπὶ τῆς σελήνης παρετηρήθησαν διάφορα ὄρη· πολλῶν δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι καὶ τὰ ὕψη μέχρι νῦν κατεμέτρησαν· ἀλλ' οὔτε ὕδωρ οὔτε ἀτμόσφαιραν εἰσέτι ἐπ' αὐτῆς ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι.

Κομήται.

Οἱ κομήται εἶνε πλανῆται συνιστάμενοι κατὰ τινὰς ἀστρονόμους ἐκ νεφελῶδους ἐλαφροτάτης ὕλης καὶ ἔχοντες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ὑπερμεγέθη οὐράν, ἐστραμμένῃ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου· περιγράφουσι δὲ οὔτοι ἑλλείψεις (Σχ. 15) λιαν ἐκτεταμένας, καλουμένας ἕνεκα τούτου παραβολὰς, τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος κατέχει τὴν ἐστίαν· κινουῦνται δὲ καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις, συνοδευόμενοι συνήθως ὑπὸ οὐράς ἢ κόμης, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐνίοτε δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τοὺς ἀστέρας.

Καλεῖται δὲ κόμη αὐτῶν τὸ νεφελῶδες τὸ περικυκλῶνον τὸν κομήτην, ἡ δὲ σφαῖρα αὐτοῦ πυρῆν τοῦ κομήτου· κομητῶν δὲ τινῶν ὁ πυρῆν δὲν φαίνεται, καὶ ἡ οὐρά δὲ αὐτῆ δὲν ὑφίσταται, ὅταν ὁ κομήτης ἀπομακρύνηται τοῦ ἡλίου· ἀναπτύσσεται δὲ πάλιν καθ' ὅσον ὀλίγον μετὰ τὴν περιηλιότητά του. Ἐκ τῶν φαινομένων δὲ τούτων οἱ ἀστρονόμοι συμπεραίνουσιν ὅτι αὐτὸ τὸ νεφελῶδες εἶνε ἄτμοι παρὰ γόμενοι ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου.

Οἱ κομήται εἶνε ὄρατοι ἐπὶ μικρὸν μέρος τῆς τροχίως των, ὅταν πλησιάζωσι πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ εἶνε πρὸς ἀλλήλους διάφοροι κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν λάμπιν· τινὲς μάλιστα τούτων μῶλις εἶνε ὄρατοι διὰ τηλεσκοπίου, ἐν ᾧ ἄλλοι τὸ τρίτον ἢ καὶ τὸ ἕμισυ τοῦ οὐρανοῦ (60° — 90°) καταλαμβάνουσι διὰ τοῦ μήκους τῆς οὐράς των. Ἐκαστος δὲ κομήτης ταχέως ποικίλλεται· ὁ τοῦ 1811 κατ' ἀρχὰς μῶλις ὄρατός μετὰ τὴν περιηλιότητά του ἀνεφάνη ἔχων ὑπερμεγέθη καὶ λαμπροτάτην οὐράν· ἐπειδὴ δ' ἕνεκα τῆς προσεγγίσεως αὐτοῦ εἰς τὸν ἥλιον ὁ πυρῆν του εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἄτμόν, πολλοὶ ἀστρονόμοι οὐσαυτίσθησαν ὅτι εἶδον διὰ μέσου αὐτοῦ ἄλλους ἀστέρας.

Μέχρι τοῦδε λογαριάζονται κομήται ὑπὲρ τοὺς 100· καθ' ἕκαστον δὲ σχεδὸν ἔτος νέοι ἀνακαλύπτονται, ἀλλ' ὅμως τριῶν μόνον ἐξ αὐ-

τῶν γνωρίζομεν εἰσέτι ἀκριβῶς τὴν ἐπάνοδόν των. Ὁ πρῶτος ἀναφανείς τὸ 1835 εἶνε ὁ καλούμενος τοῦ Ἀλείου ἐπανερχόμενος μετὰ 75 1/2 ἔτη· ὁ δεῦτερος ἀναφανείς τὸ 1846 ἐπανέρχεται ἀνά 75 ἔτη καὶ ὀκτὼ μῆνας· ὁ τρίτος καλούμενος τοῦ Ἐγκου (Enke) διατρέχει τὴν τροχίαν του εἰς ὀλιγώτερόν τι τῶν τριῶν ἐτῶν καὶ ἡμίσεως. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν τινες κατὰ τοὺς ἀστρονόμους ἐπανέρχονται μετὰ πολλοὺς αἰῶνας, καὶ ἄλλοι χάνονται πλησίον τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ δὲν ἀναφαίνονται ποτε πλέον εἰς τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

Ἀπλανεὶς ἀστέρες.

Οἱ ἀπλανεὶς ἀστέρες, ἐν οἷς ἀνήκει καὶ ὁ ἥλιος, εἶνε φωτεινοὶ ἀστέρες τηροῦντες τὴν αὐτὴν πάντοτε μεταξύ των περίπου θέσιν. Οἱ πλησιέστεροι αὐτῶν εἰς ἡμᾶς εἶνε τοῦλάχιστον ἑκατὸν χιλιάδας φορὰς ἀπώτερον τοῦ ἡλίου· ἄλλοι δὲ τούτων εἶνε ἀπείρως πλέον ἀπομακρυσμένοι. Ἐλογαρίασαν δὲ ὅτι τὸ φῶς, τὸ ὅποσον ἐκπέμπουσι διατρέχον καθ' ἕκαστον δευτερόλεπτον περισσότον τῶν 310 χιλ. χιλιόμετρ. χρειάζεται περισσώτερον τῶν τριῶν ἐτῶν νὰ φθάσῃ εἰς ἡμᾶς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων εἶνε ἀπειρος, ἀλλὰ τρεῖς ἕως τεσσαρὰς χιλ. μόνον εἶνε ὁρατοὶ δι' ἀόπλων ὀφθαλμῶν, ἐν ᾧ διὰ τηλεσκοπίου δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν πολλὰ αὐτῶν ἑκατομμύρια.

Εἰς τὸν οὐρανὸν διακρίνομεν ἔτι μικρὰ νεφελώδη λευκώματα καλούμενα νεφελώματα· τούτων τὰ μὲν ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ ἀθροισμάτων ἀστέρων, τὰ δὲ διὰ συσσωρεύσεως ποσότητός τινος λευκῆς ὕλης. Τοιαῦτα δὲ νεφελώματα λογαριάζονται περὶ τὰ χίλια ἀθροίσματα δεικνύοντων νεφελωμάτων εἶνε καὶ ὁ Γαλαξίας, μακρὰ καὶ ἀκάνονιστος ταινία ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐκτεινομένη ἀπὸ μεσημ. πρὸς ἄρκτον.

Ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς εἶπομεν, ὑποτίθενται παράλληλοι καὶ μεσημβρινοὶ ἀντικρύζοντες πρὸς τοὺς παραλλήλους καὶ μεσημβρινοὺς τῆς γῆς. Οἱ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τοῦ γήινου ἰσημερινοῦ βλέπουσι διερχομένους διὰ τοῦ ζηνίθ των τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ ἰσημερινοῦ. Δι' αὐτοὺς οἱ οὐράνιοι πόλοι εἶνε ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ὅλοι οἱ ἀστέρες περιγράφουσιν εἰς τὸν οὐρανὸν κάθετον ἡμικύκλιον πρὸς τὸν ὀρίζοντα· διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι οἱ λαοὶ οὗτοι ἔχουσι τὴν σφαῖραν ὀρθήν, καὶ δύνανται νὰ βλέπωσιν ἀλληλοδιαδόχως ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς δὲ τοὺς πόλους ὅλοι οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι περὶ τὸν οὐράνιον πόλον κύκλον παράλληλον μὲ τὸν ὀρίζοντα καὶ τότε λέγεται ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν πόλων ἔχουσι τὴν σφαῖραν παράλληλον. Ἐνταῦθα ὁ πολικὸς ἀστήρ φαίνεται εἰς τὸ ζηνίθ, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἰσημερινοῦ ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος, οἱ δὲ ἀστέρες τοῦ ἡμισφαιρίου ἐν ᾧ ὁ παρατηρητὴς εὑρίσκεται δὲν κρύπτονται ποτε, ἐν ᾧ τὰνἀπάλιν οἱ τοῦ ἄλλου ἡμισφαιρίου εἶνε ὁρατοί.

Μεταξύ δὲ τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ τῶν πόλων οἱ ἀστέρες φαίνονται ὅτι περιγράφουσι κύκλους τόσον μᾶλλον κεκλιμένους πρὸς τὸν ὀρίζοντα, ὅσον πλησιάζει τις περισσότερον εἰς τοὺς πόλους καὶ τότε ἡ σφαῖρα καλεῖται *πλαγία*.

Ἀστρικὴ ἡμέρα καὶ ὁ ἀληθὴς καὶ ὁ μέσος χρόνος.

Καθ' ἐκάστην ἡμέραν οἱ ἀστέρες διέρχονται τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός, ὁ δὲ χρόνος, τὸν ὁποῖον πρὸς τοῦτο χρειάζονται, καλεῖται *ἀστρικὴ ἡμέρα*, διαρκοῦσα 23 ὥρ. 56', καὶ οὗτος εἶνε ὁ ἀληθὴς χρόνος, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ μιαν περι- ἄστρο- φήν της. Ἡλιακὴ ἡμέρα δὲ καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὁποῖον χρειάζεται ὁ ἥλιος, ἵνα διέλθῃ τὸν μεσημβρινὸν τόπου τινός· αὕτη δὲ εἶνε μεγαλύτερα τῆς ἀστρικῆς κατὰ 4' ὥρας, καὶ ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ γῆ προχωρεῖ καθ' ἐκάστην περι- ἄστρο- φήν της. Ὁ ἥλιος λοιπὸν τὴν ἐπομένην ἡμέραν δὲν θὰ εὑρεθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου, καὶ διὰ τὴν ἀπαιτήσιν αὐτὴν πρέπει ἡ γῆ ἐκτός τῆς περιστροφῆς της νὰ στραφῇ ἐπι- ἄστρο- φῶς εἰς αὐτὸν πρὸς τὴν ἑξῆς μιαν μοῖραν. Διὰ τοῦτο λογαριάζεται τὸ ἐπι- ἄστρο- φῶδες ἐκ 365 ἡμ. 6 ὥρ. ἡλιακῶν καὶ ἐκ 366 ἡμ. 6 ὥρ. ἀστρικῶν.

Ἡ ἀστρικὴ ἡμέρα ἔχει πάντοτε τὴν αὐτὴν διάρκειαν, ὅπερ δὲν βλέπομεν εἰς τὴν ἡλιακὴν. Ἡ γῆ κατὰ τὴν περιηλιότητά της προχωρεῖ ταχύτερον εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ὁ δὲ ἥλιος φαίνεται τότε ὀλιγον βραδύτερον εἰς τὸν μεσημβρινόν, καὶ ἡ ἡμέρα διαρκεῖ περισσότερον τῶν 24 ὥρ. Κατὰ δὲ τὴν ἀφηλιότητα, ἐξ ἐναντίας, ἐπειδὴ ἡ πορεία τῆς γῆς εἶνε βραδύτερα εἰς τὴν ἐκλειπτικὴν, ἡ ἡμέρα διαρκεῖ ὀλιγώτερον τῶν 24 ὥρ. Καλεῖται δὲ *ἀληθὴς χρόνος* ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει τὸ ἡλιακὸν ὥρολόγιον, καὶ *μέσος χρόνος* ἡ ὥρα, ἣν δεικνύει ἀκριβές καὶ καλῶς κανονισμένον ὥρολόγιον. Αἱ δύο αὗται ὥραι δὲν δύνανται νὰ ἦνε σταθερῶς αἱ αὐταί· ἐπειδὴ ἡ ἡλιακὴ ἡμέρα δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν πάντοτε διάρκειαν· ἐνίοτε μάλιστα διαφέρουσι κατὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας· καὶ κυρίως κατὰ τὰ μέσα τοῦ Φεβρουαρίου ἡ ὥρα τοῦ μέσου χρόνου προχωρεῖ περισσότερον πρὸς τὴν τοῦ ἀληθοῦς χρόνου, ἐν ᾧ τὸ ἐναντίον συμβαίνει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου.

Ὁπισθοχώρησις τῶν ἰσημεριῶν.

Αἱ ἰσημεριαὶ κατ' ἔτος συμβαίνουσι 20' 25' πρὶν ἢ γῆ ἔλθῃ εἰς συζυγίαν μετὰ τοῦ ἡλίου καὶ μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀστέρος, μετὰ τοῦ ὁποῖου ἦτο εἰς τὴν αὐτὴν ἰσημερίαν τοῦ παρελθόντος ἔτους· τὴν διαφορὰν ταύτην καλοῦσιν *ὀπισθοχώρησιν* τῶν ἰσημεριῶν. Ἐνεκα ταύτης ὁ ἥλιος φαίνεται ὅτι ὀπισθοπορεῖ ἐπὶ τοῦ ζωδιακοῦ μιαν μοῖραν

κατὰ 72 ἔτη, καὶ ὁλόκληρον ζῳδιὸν ἢ 30 μοίρας κατὰ 2156 ἔτη· οὕτω δὲ ἵνα διατρέξῃ ὅλον τὸν κύκλον τῆς ἐκλειπτικῆς χρειάζεται 26000 ἔτη. Ἀφ' ὅτου λοιπὸν ἐδόθησαν τὰ ὀνόματα εἰς τὸν ζῳδιακὸν κύκλον, ὁ ἥλιος ὠπισθοπόρησε κατὰ ἓν ζῳδιὸν ὥστε τὴν ἐαρινὴν ἰσημερινὰν μῶλις εἰσέρχεται ὁ ἥλιος εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τῶν ἰχθύων, ἀντὶ τῆς φθίσῃ εἰς τὴν πρώτην μοῖραν τοῦ κριοῦ.

Ἡμερολόγιον.

Ἔτος καλεῖται ὁ χρόνος, τὸν ὅποιον ἡ γῆ χρειάζεται διὰ τὴν διατρέξῃ τὴν περὶ τὸν ἥλιον τροχίαν τῆς, συνιστάμενον ἐκ 365 ἡμ. 5 ὥρ. 49'. Ἄν δ' ἐπὶ τέσσαρα κατὰ συνέχειαν ἔτη λογαριάζωμεν τὸ ἔτος ἐκ μόνον 365 ἡμ. ἡ γῆ θέλει εὐρεθῆ ὅτι βραδύνει περὶ τὰς 24 ὥρας ὅθεν ἐστοχάσθησαν ἀνά πᾶσαν τετραετίαν νὰ κάμνωσι τὸ τέταρτον αὐτὸ ἔτος ἐκ 366 ἡμ. Οὕτω λοιπὸν τὸ 1873, 1874, 1875 εἶνε ἐκ 365 ἡμ. τὸ δὲ 1876 ἐκ 366 ἡμ. τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος καλεῖται ἐμβόλιμον. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο κατασταθὲν ἐπὶ Ἰουλίου Καίσαρος ὀνομάζεται Ἰουλιανόν.

Ἐν τούτοις ἐπειδὴ προστίθενται $3/4$ ὥρ. περισσότερον κατὰ τὸ τέταρτον τοῦτο ἔτος τὸ ἐκ 366 ἡμ. παρατηρήθη τοῦτο ἐπὶ τοῦ πάπα Γρηγορίου ΙΓ'. ὅστις πρὸς διορθωσιν αὐτοῦ ἀπέκοψεν ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1582 ἔτους 10 ἡμ. διατάξας νὰ ἀκολουθήσῃ μετὰ τὴν 4 Ὀκτωβρίου ἡ 15 τοῦ αὐτοῦ μηνός. Ἴνα δὲ μὴ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ λάθος ὑποπίπτωσι, προσδιωρίσθη εἰς τὸ τέλος 400 ἐτῶν νὰ ἀποκόπτονται 3 ἡμέραι, ἧτοι τὸ τελευταῖον ἔτος τριῶν ἀλληλοδιαδόχων αἰώνων δὲν εἶνε ἐμβόλιμον, ἐν ᾧ ὡς τὸ τέταρτον ἔπρεπε νὰ ἦνε.

Τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς δώδεκα μῆνας ἀνίστους ὡς ἐξῆς:

Ἰανουάριος	31	Ἀπρίλιος	30	Ἰούλιος	31	Ὀκτώβριος	31
Φεβρουάριος	28 ἢ 29	Μάϊος	31	Αὐγούστ.	31	Νοέμβριος	30
Μάρτιος	31	Ἰούνιος	30	Ἰούλιος	30	Δεκέμβριος	31

Οὕτως ἑπτὰ μῆνες εἶνε ἐκ 31 ἡμ. τέσσαρες ἐκ 30 καὶ ὁ Φεβρουάριος ἐξ 28 ἢ 29 ἡμ. ὅταν τὸ ἔτος ἦνε ἐμβόλιμον. Οἱ δὲ μῆνες διαιροῦνται εἰς ἐβδομάδας, συνισταμένης ἐκάστης αὐτῶν ἐξ ἑπτὰ ἡμερῶν.

Κινηταὶ ἑορταί.

Κινηταὶ ἑορταὶ λέγονται, ὅσαι δὲν πίπτουσιν εἰς τὰς αὐτὰς ἡμέρας ἐκάστου ἔτους, ἀλλὰ κανονίζονται σχεδὸν ἅπασαι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ μηνός, εἰς τὴν ὁποίαν πίπτει ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα.

Κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ οἰκουμένην σύνοδον (325 μ. Χ.) τὸ Πάσχα πρέπει νὰ ἑορτάζηται τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πρώτην πανσέληνον τὴν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερινὰν καὶ ἂν ἡ πανσέληνος πίπτῃ Κυριακὴν, τότε τὸ Πάσχα πρέπει νὰ τίθεται τὴν ἀμέσως ἐπομένην

Κυριακήν. Τὸ αὐτὸ δὲ πρέπει νὰ γίνηται καὶ ἂν ἡ Κυριακὴ τοῦ Πάσχα συμπίπτῃ μὲ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τῶν Ἑβραίων. Οὕτω δὲ ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα κατὰ τὴν ἡμετέραν Ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν πίπτει μεταξύ τῆς 23 Μαρτίου καὶ 24 Ἀπριλίου, κατὰ δὲ τὴν Δυτικὴν μεταξύ τῆς 9 Μαρτίου καὶ τῆς 13 Ἀπριλίου.

Σελήνης κύκλος.

Κύκλος σελήνης εἶνε περίοδος 19 ἔτων Ἰουλιακῶν, μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁποίας αἱ σεληνιακαὶ φάσεις ἐπανερχονται κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμερομηνίας. Τὸ ἔτος τὸ προηγηθὲν τῆς ἡμετέρας χρονολογίας ὑπῆρξε τὸ πρῶτον τοῦ κύκλου τῆς σελήνης, τὸ ἀκόλουθον ὑπῆρξε τὸ δεύτερον, καὶ οὕτω καθεξῆς. Πρὸς εὑρεσιν δὲ τοῦ ἔτους τοῦ Κύκλου τῆς σελήνης ἢ τοῦ Χρυσοῦ ἀριθμοῦ, ὡς συνήθως ὀνομάζεται, πρέπει νὰ προσθέσωμεν 1 εἰς τὸ ὠρισμένον ἔτος καὶ νὰ διαιρῶμεν αὐτὸ διὰ 19, καὶ οὕτω θέλομεν εὑρίσκει τὸ ζητούμενον. Τὸ ἔτος λοιπὸν 1875 ÷ 1 διαιρούμενον διὰ 19 δίδει πηλίκον 98 καὶ κατάλοιπον 14. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ 1 μετὰ Χριστὸν ἔτους παρήλθον μέχρι τοῦ 1875 κύκλοι σελήνης 98, καὶ ἤδη ζῶμεν εἰς τὸ 14 ἔτος τοῦ 99 κύκλου τῆς σελήνης· τὸ δὲ 14 εἶνε ὁ Χρυσοῦς ἀριθμὸς τοῦ 1875.

Ἐπακταί.

Ἐπακταὶ ἡμέραι καλοῦνται αἱ τὴν ἡλικίαν τῆς σελήνης κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους δεικνύουσαι. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἡλιακὸν ἔτος ὑπερβαίνει κατὰ 11 ἡμέρας τὴν διάρκειαν 12 περιόδων σελήνης (ἢ τὸ σεληνιακὸν ἔτος), ἐὰν αἱ ἐπακταὶ εἶνε 0 ἡμέραι κατὰ τὴν ἀ. Ἰανουαρίου ἔτους τινός, τὴν ἀ. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους θὰ ἦνε 11 ἡμέραι, τὴν δὲ ἀ. τοῦ μηνὸς τοῦ τρίτου ἔτους θὰ ἦνε 22, τοῦ δὲ τετάρτου 33 ἢ μόνον 3, ἀφαιρουμένων τῶν 30 διὰ μίαν περίοδον σελήνης εὑρισκομένης περισσότερον εἰς τὰ τρία πρῶτα ἔτη. Πρὸς εὑρεσιν δὲ τῶν ἐπακτῶν, τῶν ἀνηκουσῶν εἰς ἕκαστον κύκλον σελήνης, πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸν Χρυσοῦν ἀριθμὸν ἐπὶ 11, καὶ ἐκ τοῦ γινομένου, ἂν ἦνε μεγαλείτερον τοῦ 30, ἀφαιρούμεν τὸσάκις 30, ὡσάκις τοῦτο εἶνε δυνατὸν.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ λέγεται ἡ ἐπιστήμη, ἡ πραγματευομένη περὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς, τῆς φυσικῆς αὐτῆς διπλάσεως, τῆς περικυκλώσεως αὐτῆν ἀτμοσφαιρας, καὶ περὶ ὄλων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀντικειμένων.

Τῆς γῆς μόνον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὰς παρὰ ταύτην οὐσίας γνωρίζομεν· ἡ δὲ παρούσα αὐτῆς μορφή φαίνεται ὅτι εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας δύο στοιχείων τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυρός. Τὸ ὕδωρ ὑπὸ διάφορον μορφήν ἰστάμενον ἢ ῥέον ἢ καταπίπτον ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαιρας μεταβάλλει καὶ μέχρι νῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, διαπερῶ παντοῦ εὐκόλως κατὰ μικρὸν διαλύον ἢ βιαίως συνθραύον, καὶ συμπαρασύρον μέρη μεθ' ἑαυτοῦ φέρει αὐτὰ εἰς ἄλλους τόπους· ἐντεῦθεν καὶ ἡ αὐξήσις τῶν παραλίων, τῶν χερσονήσων κτλ. Ὡσαύτως δὲ ἡ γῆ κατέχει ἰδιόζουσαν τινα θερμότητα, ἣτις ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸ κέντρον τῆς αὐξάνει ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ πυρὴν αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς ῥευστὴν πυρῶδη κατάστασιν· συμπερινομεν δὲ τοῦτο ἐκ τε τῶν θερμῶν πηγῶν, τῶν ἡφαιστειῶν, τῶν ἐκρήξεων καὶ τῶν σεισμῶν. Διὰ τῆς ἐνεργείας δὲ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς γῆς πυρός ἀποτελοῦνται εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις, ῥήγματα, ὄρη, νῆσοι κτλ. Τὰ δύο ταῦτα στοιχεῖα ἐπενήργησαν εἰς ἀρχαιοτάτους χρόνους καὶ κατὰ διαφόρους περιόδους εἰς τὸν σχηματισμὸν βαθμηδὸν τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

Ἐπιφάνεια τῆς γῆς.

Ἄν ρίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ σφαίρας τινὸς βλέπομεν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἀνίσως διηρημένην εἰς ζῆρᾶν καὶ εἰς ὕδατα· ταύτης ἡ ζῆρᾶ κατέχει σχεδὸν τὸ 1/4, τὸ δ' ἐπιλοιπὸν εἶνε κεκαλυμμένον ὑπὸ ὕδατων· καὶ τὸ μὲν βόρειον ἡμισφαίριον περιλαμβάνει τὰ 1/5 τῆς ζῆρᾶς, τὸ δὲ νότιον μόνον τὸ 1/5 αὐτῆς.

Πεδιάδες.

Πεδιάδες λέγονται ἐκτεταμένοι χώροι, ἔχουσαι ἐπιφάνειαν ὁμαλὴν καὶ ἐπίπεδον. Αὗται ὅταν ποτίζωνται ὑπὸ ἀφθόνων πηγῶν ἢ ποταμῶν εἶνε εὐφρωτάται· ὑπάρχουσι ὅμως καὶ ἄλλαι μὴ ἔχουσαι ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τινὰς αὐτῶν δίδονται καὶ ἰδιαιτέρα ὀνόματα· οἷον

Στέπαι καλοῦνται εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἐκτεταμένοι ἄμμώδεις πεδιάδες κεκαλυμμένοι καθ' ὅλον τὸ θέρος ὑπὸ φυτῶν τὸ πλεῖστον ἀλατούχων, ἀλλ' ἐστερημένοι παντῆρασι δένδρων.

Σάβαναι δὲ εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν, καὶ Πάμται εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν λέγονται πεδιάδες χαμηλόταται, ὑγρόταται καὶ κεκαλυμμένοι ὑπὸ ὑψηλῶν χόρτων. Ἐρημοὶ τέλος λέγονται ἐκτεταμένοι πεδιάδες κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀνύδρου ἄμμου ἀναπτομένης ὑπὸ θερμότητος ἡλίου, καὶ ἐστερημένοι τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν βλάστησιν ὕδατος, ὡς αἱ τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν τούτοις ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν ἐρημῶν εὐρίσκονται τόποι ἔνυδροι καὶ κατάφυτοι, ὁμοιῶντες μὲ εὐφόρους νήσους ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρου ἄμμου καὶ ὀνομάζονται αἰάσεις ἢ ὀάσεις.

Ὅρη.

Τὰ ὄρη εἶνε τὰ ὑψηλότερα ὑψώματα τῆς σφαίρας· ὄρη δὲ καλοῦνται τὰ ἔχοντα ὀλιγώτερον ὕψος.

Τὰ ὄρη εἶνε ἐνίοτε μεμονωμένα, συχνότατα ὅμως σχηματίζουσι σειράς. Αἱ κορυφαί τω νέχουσι διάφορα σχήματα λαμβάνουσαι διὰ τοῦτο καὶ διάφορα ὀνόματα· ὡς ὅταν αὐτὴ ἦνε πρισματοειδής, καλεῖται αἰχμή· ὅταν ἦνε ὀξεία, ὀδοῦς, κέρας, βελόνη· ἐάν δ' ἐπίπεδος τράπεζα κτλ. Αἱ ὑψηλότεραι δὲ γνωσταὶ κορυφαὶ εἶνε αἱ τῶν Ἰμαλαίων, φθάνουσαι εἰς 27 χιλ. πόδας ὕψους ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ῥάχι καλεῖται τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς σειρᾶς, τὸ ἐκτεινόμενον καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτῆς· αἱ δὲ πλευραὶ τῆς ῥάχεως, δι' ὧν ῥέουσι τὰ ὕδατα, εἶνε αἱ καλούμεναι κλιτύες.

Τὰ ὄρη χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων διὰ στενῶν χαμηλοτάτων καλουμένων κοιλάδων· ἐάν δ' αὗται περικλείωνται μεταξύ δύο πολὺ προσηγγιζόντων ὀρέων καὶ ὄχι πολὺ ὑψηλῶν, καλοῦνται αὐλῶνες μὲν ἐάν ἦνε ἀδενδροί, γάπαι δ' ἐάν ἦνε δρυμώδεις· στενὰ δὲ ἢ πύλαι καλοῦνται αἱ μεγάλαι καὶ ταχεῖαι ταπεινώσεις τῆς ῥάχεως, αἵτινες καὶ στενάς διόδους σχηματίζουσι· καὶ γάραγγες ἢ αἰχέρες, αἱ κείμεναι μεταξύ ἀποτόμων βράχων, αἵτινες ἐάν ἦνε πολὺ βαθεῖαι βάραθρα καλοῦνται.

Ἡφαιστεια.

Ἡφαιστεια εἶνε συνήθως κωνοειδῆ ὄρη μετὰ κωνοειδῶν ἀνοιγμάτων καλουμένων κρατήρων, ἀναπέμποντα ἐξ αὐτῶν κατὰ καιροῦς ἀναθυμιάσεις, καπνοῦς, φλόγας, ὕλας ἀναλελυμένας, καὶ ῥίπτοντα μακρὰν τέφρας, μύδρους, χεμιάρρους λάβης, ἣτις τότε μόνον σταματᾷ ὅταν ψυχθεῖσα χάσῃ τὴν ῥευστότητά τῆς. Τοιαυτὴ δὲ εἶνε ἡ ὀρυμνὴ τῶν ἡφαιστειῶν, ὥστε ἐκ τῶν καταστροφῶν τούτων πολλάκις ἐσχηματίσθησαν νέα ὄρη ἢ ἐξῆλθον ἐκ τῶν πυθμένων τῆς θαλάσσης νέα νῆσοι κτλ.

Τὰ ἠφαιστεία δὲ εἶνε ἐν ἐνεργείᾳ πάντοτε· τινὰ δὲ τούτων φαίνονται μὲν ἐσθεςμένα ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, ἀλλ' αἴφνης πάλιν ἀρχίζουσι καὶ ἐκπέμπουσι τέφραν καὶ λάβαν καὶ ταῦτα καλοῦνται ἐνεργὰ ἢ ζῶντα· ἄλλα δὲ πάλιν φαίνονται ὅτι διὰ παντός ἔχασαν τὴν φρικώδη ἐνεργείαν των, καὶ διὰ τοῦτο *νεκρὰ ἠφαιστεία* καλοῦνται. Ἡ *ἠφαιστεία ὑποθαλάσσια* λέγονται, ὅσα εἶνε κεκρυμμένα ὑπὸ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης.

Σεισμοί.

Οἱ σεισμοὶ φαίνονται ὅτι προξενοῦνται ὑπὸ ὑπογείων ἀτμῶν, οἵτινες ἀνυψοῦσι τὸ ἔδαφος ζητοῦντες νὰ ἀνοίξωσι δίοδον συνοδεύονται δὲ συνήθως ὑπὸ ὑφαιστείων ἐκρήξεων. Συχνὰ δ' αἰσθανόμεθα αὐτοὺς πολλὸ μακρὰν τῶν ἠφαιστείων καὶ ἄνευ τινὸς ἐκρήξεως. Εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὰ περὶ τῶν Ἄνδεων καὶ εἰς ἄλλας ἐτι χώρας εἶνε ἐνίοτε τοσοῦτον δυνατοί, ὥστε συχνὰ καταστρέφουσι μεγάλας πόλεις.

Συστατικά τῆς γῆς.

Εἶδη γαιῶν.

Τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς διακρίνονται *α'*. τὰ ἐκ τοῦ ὕδατος μορφώματα ἥτοι τὰ ὄρη τὰ σχηματιζόμενα ἐκ συνεχοῦς σειρᾶς στρωμάτων κειμένων ἐπ' ἄλληλα καθ' ὀριζήμενην τάξιν· *β'*. τὰ ἐκ τοῦ πυρὸς μορφώματα, ἥτοι τὰ μὴ κατὰ στρώματα εἶδη τῶν ὄρεων. Τούτων δὲ ἄξια σημειώσεις εἶνε:

1) *Αἱ ἀρχέγονοι γαῖαι ἢ τὰ πρωτογενῆ στρώματα*, ἅτινα φαίνονται συνιστάμενα ἐκ τετηγμένης μὲν τὸ πρῶτον ψυχθείσης δ' ἀκολουθῶς ὕλης.

2) *Αἱ δευτερεύουσαι γαῖαι ἢ τὰ δευτερογενῆ στρώματα* εἶνε διατεθειμένα κατὰ στιβάδας τακτικὰς ἐπὶ τῶν πρώτων, καὶ ἀποτεθειμένα ὑπὸ τῶν ὑδάτων, περιλαμβάνουσαι συνήθως πολλὰ λειψάνα ζῶων καὶ φυτῶν· καὶ τὰ μὲν παναρχαιότατα ζῶα εὐρίσκονται ἰδίᾳ εἰς τὰ τιτανώδη στρώματα, τὰ δὲ παναρχαιότατα φυτὰ εἰς τὰ ἐξ ἀμολίθου καὶ λιθανθράκων στρώματα. Αἱ ἀποθῆκαι τῶν κογχυλίων καὶ τῶν ἰχθύων αἱ ἐπὶ ὑψηλοτάτων ὄρεων εὐρίσκόμεναι μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ θάλασσα τὰ ἐκάλυπτε ποτε.

3) *Αἱ τριτεύουσαι γαῖαι ἢ τὰ τριτογενῆ στρώματα*, τὰ ὅποια συντίθενται ἐκ λειψάνων τῶν δύο τούτων πρώτων εἰδῶν τεταγμένα κατὰ στιβάδας πρὸς τὰς ὑπέρειας τῶν δευτερογενῶν στρωμάτων.

4) *Αἱ ἠφαιστεϊώδεις γαῖαι ἢ τὰ ἠφαιστεϊώδη στρώματα*, αἵτινες ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τῆς τέφρας, τῆς λάβης καὶ τῶν ἄλλων ὕλων τῶν ἐκπεμπομένων ὑπὸ τῶν ἠφαιστείων.

5) *Αἱ φυτικάι γαῖαι*, αἱ εὐρίσκόμεναι ὑπερῶν ὅλων τῶν ἄλλων γαιῶν, αἵτινες εἶνε αἱ μόναι ἐπιτήδειοι διὰ τὴν φυτικὴν ὑπαρξίν.

Πολυτιμοὶ λίθοι, μέταλλα καὶ εὐπρηστοὶ μεταλλεῖα.

Μεταξὺ τῶν οὐσιῶν, αἵτινες ἐξορύσσονται ἐκ τῆς γῆς, διακρίνονται 1 οἱ πολυτιμοὶ λίθοι, οἷον ἀδάμαντες, ρουβίνια, σάπφειροι κτλ. 2 τὰ μέταλλα, ὧν ἐπισημότερα εἶνε ὁ χρυσός, ἡ πλατίνη, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκός, ὁ σίδηρος, ὁ κασίτερος, ὁ μόλυβδος, τὸ ἀντιμόνιον, ὁ ὑδράργυρος κτλ. 3 αἱ εὐπρηστοὶ ὕλαι, οἷον ὁ ἄνθρακίτης, τὸ θειάιον, ἡ ἄσφαλτος καὶ ὅλαι αἱ ἀσφαλτώδεις οὐσῖαι, οἱ γαιάνθρακες, τὸ ἤλεκτρον κτλ. Εἰς ταῦτα δὲ δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν τὰ εὐπρηστοὶ ὄρυκτά, ὄντα λείψανα φυτῶν κεχωσμένων εἰς τὴν γῆν.

Ὁ χρυσός, ἡ πλατίνη, ὁ ἄργυρος καὶ οἱ πολυτιμότεροι λίθοι εὐρίσκονται πρὸ πάντων εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὁ δὲ σίδηρος καὶ ὁ μόλυβδος εὐρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τοὺς εὐκράτους καὶ ψυχροὺς τόπους. Ἐν τούτοις πολὺς χρυσός εὐρίσκεται εἰς τὴν Σιβηρίαν, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Αὐστραλίας.

Ἵδατα.

Τὰ ὕδατα τὰ διακεχυμένα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας διαίρουνται εἰς δύο, εἰς θαλάσσια ὕδατα καὶ εἰς ὕδατα τῆς ξηρᾶς.

Ἵδατα θαλάσσια.

Τὰ θαλάσσια ὕδατα εἶνε πικρὰ καὶ ἀλυμρά, τὸ δ' αὐτῶν ἀλατῶδες δὲν εἶνε παντοῦ τὸ αὐτό· διότι εἰς τοὺς πόλους, ἀποχωριζομένου καὶ πηγνυομένου τοῦ γλυκέος ὕδατος, τὸ μένον ῥευστὸν ἔχει περισσύτερον ἅλας· ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὅπου τὸ γλυκὺ ὕδωρ ἔχει ὀλιγώτερον ἅλας. Ἐν τούτοις ἡ Κασπία θάλασσα ἔχει περισσύτερον ἅλας ὡς πρὸς τοὺς ὠκεανούς.

Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης περιέχει τὰς αὐτὰς ἀνωμαλίας, ὁποῖα καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς· διὸ ἀπαντῶμεν ἐν αὐτῇ λόφους, ὄρη, κοιλάδας τοσοῦτου βάθους, ὥστε εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸ μετρήσωμεν· εἶνε δὲ κατωκνημένη ὑπὸ πλήθους ζῶων ἐν μέρει εἰς ἡμᾶς ἀγνώστων, καὶ πλῆθος ἔχει φυτῶν ἰδιαζόντων.

Πολλοὶ δὲ δοκιμαὶ ἀπέδειξαν ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης εἶνε ψυχρότερα ἀναλόγως τῆς βαθύτητός των. Οὕτω δ' ἔπρεπε τὰ βαθύτατα μέρη τῶν θαλασσῶν νὰ ἦνε παγωμένα· ἀλλ' ἤδη τέλος ἐγνώσθη ὅτι οὐδέποτε τοῦτο συμβαίνει ὅσον καὶ ἂν προχωρήσωμεν βαθύτερα.

Ἡ διαφορὰ τοῦ πλάτους πολλὴν ἐπιρροὴν ἔχει ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῶν θαλασσίων ὑδάτων. Πρὸς τοὺς πόλους αἱ θάλασσαί εἶνε κεκαλυμμέναι ἀδιακόπως ὑπὸ μεγίστων ὄγκων πάγων, κατασταινόντων ταύτας τὰς θαλάσσας ἀδιαπεράστους εἰς τὰ πλοῖα. Τὸν χειμῶνα οἱ πάγοι οὗτοι καλύπτουσι συνήθως ὅλην τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς 88 μοίρ. τοῦ Βορ. πόλου, οἱ δὲ κόλποι τοῦ αὐτοῦ πόλου παγώνουσι μέχρι τῆς 60 μοίρ. νήσους ὅμως ἐκ πάγου βλέπομεν νὰ πλέωσιν ἐπὶ τῆς θαλάσ-

σης μέχρι τῆς 40 μοίρ. τοῦ βορ. πλάτους. Εἰς δὲ τὸ νότιον ἡμισφαίριον οἱ στερεοὶ πάγοι ἐκτείνονται μακρύτερον ἢ εἰς τὸν βόρειον πόλον.

Κινήσεις τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης.

Τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ὑπόκεινται εἰς τρία ἕδη κινήσεων, τὰς ἀτμοσφαιρικὰς κινήσεις, τὰ ρεύματα καὶ τὰς παληροίας.

Αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ κινήσεις προκύπτουσιν ὑπὸ τῆς ὀδήσεως τῶν ἀνέμων, ἐγειρόντων ἐνίοτε ἐκπληκτικὰ κύματα· ἡ δὲ ταραχὴ αὕτη γίνεται ἐπαισθητὴ μόνον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· διότι καὶ εἰς τὰς μεγαλύτερας τρικυμίας παρετηρήθη ὅτι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης βαθύτερα τῶν 33 μέτρων μένουσιν ἀκίνητα.

Τὰ ρεύματα εἶνε μεγάλαι κινήσεις, φέρουσι τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης κατὰ τινα διεύθυνσιν. Τὰ ἐπισημότερα δὲ τούτων εἶνε τὰ ρεύματα τῶν πόλων καὶ τὸ τροπικὸν ρεῦμα.

Τὰ ρεύματα τῶν πόλων φέρουσι τὰ ὕδατα ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν, συνεπύκνοντα μετὰ τούτων καὶ ὑπερμεγέθεις ὄγκους πάχων, οἵτινες συναντῶνται ἐνίοτε πολὺ μακρῶν τῶν παγωμένων θαλασσῶν.

Τὸ δὲ τροπικὸν ρεῦμα, διευθυνομένον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν, ἀποδίδεται εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἐτησίων ἀνέμων, τῶν πνεόντων εἰς ταύτας τὰς χώρας, καὶ εἰς τὴν ταχύτητα τῆς κινήσεως τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατα μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐρχόμενα ἐκ τῶν περὶ τοὺς πόλους χωρῶν, ὅπου ἡ τῆς γῆς περιστροφή εἶνε ὀλιγώτερον ταχεῖα. Τὰ πρώτιστα δὲ ρεύματα παράγουσι πολλὰ ἄλλα, τῶν ὁποίων ἐπισημότερα εἶνε τὸ ἐγκόλιον Μεξικανικὸν ρεῦμα, τὸ ὁποῖον συνέχεια ὄν τοῦ τροπικοῦ ρεύματος καὶ ἀκολουθοῦν τὸ μῆκος τῶν παραλλῶν τῆς Ἀμερικῆς ἀπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου μέχρι τῆς Νεογείου, λαμβάνει ἔπειτα νέαν διεύθυνσιν πρὸς ἀνατολὰς καὶ φθάνει εἰς τὰς παραλλῆλας τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς (Ἀζόρας νήσους).

Αἱ κινήσεις αὗται τῆς θαλάσσης μεταφέρουσιν εἰς ἀπέριους ἀποστάσεις τὰ προϊόντα τῶν διαφόρων χωρῶν· ὑπὸ τούτων δὲ φέρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας δένδρα, φυόμενα μόνον εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἐνίοτε τὰ δύο ἀντίθετα ρεύματα συναντῶνται καὶ τότε σχηματίζονται οἱ θαλασσοστρόβιλοι, ὧν ἐπισημότερος εἶνε ὁ τοῦ Μαλστράμ πρὸς Ν. τῶν Λοφοδεῶν νήσων, καὶ ἡ Χάρνθις εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας.

Αἱ παληροίαι εἶνε κανονικαὶ κινήσεις τῶν ὑδάτων δις ἐπαναλαμβανόμεναι ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας καὶ 51'. Τὰ ὕδατα ἀναβαίνουσι καὶ ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν αἰγιαλῶν ἐπὶ 6 ὥρας, ἡ δὲ ἀνάβασις αὕτη καλεῖται πλημμυρίς· ἀφοῦ δὲ φθάσωσιν εἰς τὸ μέγιστον ὕψος των, μένουσι στάσιμα περὶ τὸ ἐν τέταρτον ὥρας, εἶτα ἐπισυροδομοῦσι πάλιν ἐν διαστήματι 6 ὥρων, καὶ αὕτη ἡ ἐπισυροδομησις καλεῖται ἀμπασις,

μετὰ τὴν ὁποίαν τὰ ὕδατα, ἀφ' οὗ μείνωσιν εἰς τὴν ταπεινοτάτην αὐτῶν θέσιν περὶ τὸ $1/4$ ὥρας ἀρχίζουσι πάλιν νὰ ὑψῶνται. Ἡ περίοδος αὕτη τῶν δύο ἀναβάσεων καὶ καταβάσεων τοῦ ὕδατος ὀνομάζεται ἡμερησία περίοδος, πρὸς διακρίσιν τῆς μηνιαίας καὶ ἐτήσιας περιόδου, αἵτινες παρατηροῦνται κατὰ πάσαν νέαν σελήνην καὶ κατὰ τὰς ἰσημερινὰς καὶ τὰς τροπὰς. Ἀρχεται δὲ ἡ πλημμυρίς μετ' ὀλίγην ὥραν ἀπὸ τῆς διπλῆς διὰ τοῦ ἰσημερινοῦ διαβάσεως τῆς σελήνης καὶ συμβαίνει εἰς μὲν τοὺς ἀνατολικοὺς αἰγιαλοὺς προτῆτερα, εἰς δὲ τοὺς δυτικούς ἀργότερα.

Αἱ παλίρροιαὶ θεωροῦνται ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἑλξως τοῦ ἡλίου καὶ μάλιστα τῆς σελήνης· διότι αἱ ἰσχυρότεραι παλίρροιαὶ συμβαίνουν κατὰ τὰς συζυγίας, ὅτε ἡ ἑλξίς τοῦ ἡλίου συνεννοῦται μετὰ τῆς ἑλξως τῆς σελήνης. Ἐν τούτοις μίᾳς καὶ ἡμισείας ἡμέρας διάστημα ὑπάρχει μεταξὺ τῆς στιγμῆς τῶν συζυγιῶν καὶ τῶν μεγαλειτέρων παλίρροιῶν, ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀπομακρύνσεως τῶν δύο τούτων ἀστέρων. Αἱ παλίρροιαὶ δὲ καθίστανται ἀνεπαίσθηται ὑπερῶν τῶν τροπικῶν κύκλων διότι ἡ σελήνη ἐνεργεῖ ἐνταῦθα πλεονάζον ὡς μὴ ἀποχωροῦσα τοῦ ἰσημερινοῦ ὑπὲρ τὰς 28 μοίρας.

Ἔδατα τῆς ἡρᾶς.

Οἱ ἀτμοὶ οἱ διὰ τῆς θερμότητος ἐκ τῶν ὠκεανῶν καὶ ἐξ ὄλων τῶν ὑγρῶν τόπων παραγόμενοι καὶ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὑψούμενοι σχηματίζουσι τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα μεταβάλλονται εἰς βροχὴν· τὸ δὲ ὕδωρ τῶν βροχῶν εἰσδύον εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπαντῶν ἀντίστασιν εἴτα δὲ διέξοδον ἀποτελεῖ τὰς πηγὰς, ἐξ ὧν σχηματίζονται αἱ ρεῖακες· οὗτοι δὲ ἐνοούμενοι πρὸς ἀλλήλους σχηματίζουσι τὰ ποτάμια καὶ τοὺς ποταμοὺς, χύνοντας τὰ ὕδατά των συνήθως εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐπικρατεία ποταμοῦ λέγεται ἅπαντα ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν κατέχει ποταμὸς τις μετὰ τῶν παραποτάμων καὶ τῶν ρεῖακίων του· γραμμαὶ δὲ τῆς διαχωρίσεως τῶν ὕδατων λέγονται τὰ ὄρια δύο παρακειμένων ἐπικρατειῶν ποταμῶν· εἶνε δ' αὐταὶ συνήθως σειραὶ ὄρέων, ὡς αἱ Ἄλπεις, χωρίζουσαι τὴν ἐπικρατείαν τοῦ Πάδου ἀπὸ τῆς τοῦ Ροδανοῦ, τοῦ Ρήνου καὶ τοῦ Δουνάβεως.

Βροχαί.

Αἱ βροχαὶ δὲν εἶνε παντοῦ ἐπίσης ἀφθονοί· ἐν γένει δὲ αὐταὶ εἶνε ὀλιγώτερον δυναταί, καθ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ ἰσημερινοῦ ἢ τῆς γειτνιασεως τῆς θαλάσσης, ἀν καὶ αἱ βροχεραὶ ἡμέραι εἶνε περισσύτεραι πρὸς βορρᾶν.

Βροχαὶ περιοδικαὶ καὶ πλημμυραὶ τῶν ποταμῶν.

Μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἡ περιοδικὴ ἐπινόδος τῶν ἀνέμων ἐπαναφέρει κατ' ἔτος βροχὰς σταθερὰς κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν τοῦ ἔτους· ἡ δὲ

μεγάλη ποσότης τοῦ ὕδατος ἢ ἐντός αὐτῶν πίπτουσα πρέπει συγχρόνως νὰ ἐκρέη, καὶ ἐντεῦθεν προκύπτουσιν αἱ τακτικαὶ πλημμύραι σχεδὸν ὅλων τῶν ποταμῶν τοῦ μέρους τούτου τῆς σφαιρας.

Ἡ πλημμύρα τοῦ Νείλου κατασταίνει εὐφορον τὴν λαμπρὰν κοιλάδα τῆς Αἰγύπτου· ἀλλ' εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν πρὸς ἀνατολὰς τῶν Ἀνδεων οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες δὲν ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν κατωφέρειαν διὰ νὰ ἐκρεῦσῶσι, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ταύτης καλύπτεται ὑπὸ ἐλῶν.

Λίμναι καὶ ἔ.λη.

Τὰ ὕδατα μὴ δυνάμενα διὰ τὴν πολλὰ βαθεῖαν θέσιν τόπων τινῶν νὰ ἐκρέωσιν ἐκτείνονται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις καὶ σχηματίζουσι τὰς καλουμένας *λίμνας* καὶ τὰ *ἔ.λη*. Μεταξὺ δὲ τῶν λιμνῶν ὑπάρχουσι τινες, δι' ὧν διέρχονται ποταμοί, ὡς ἡ τῆς Κωνσταντίας καὶ ἡ τῆς Γενεύης ἄλλαι δὲ δὲν ἔχουσι καμμίαν ἐκροήν, ὡς ἡ Κασπία, ἡ Ἀρχὴ λίμνη κλ. αἱ τελευταῖαι δὲ αὐταὶ συνήθως εἰνε ἀλτοῦχοι.

Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα.

Μεταλλικὰ ὕδατα καλοῦνται τὰ βέοντα ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ γέμοντα μεταλλικῶν οὐσιῶν, οἷον θείου, σιδήρου κλ. Καλοῦνται δ' ἐτι αὐτὰ *θερμὰ ὕδατα*, ὡς θερμαίνόμενα ὑπὸ αἰτίας εἰσέτι ὄχι πολὺ γνωστῆς ἀποδιδομένης συνήθως εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θερμότητα τῆς γῆς.

Ἡ θερμότης τῶν ἐνίοτε εἰνε ἴση μὲ τὴν θερμότητα βράζοντος ὕδατος· τοιαῦτα δὲ θερμὰ ὕδατα ὑπάρχουσι εἰς πλείστας χώρας καὶ πολλὰ εἰνε χρήσιμα εἰς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην. Τῶν πηγῶν τούτων τινὲς παρουσιάζουσι μεγαλοπρεπὲς θέαμα· ὡς αἱ τοῦ Γενσέρου ἐν Ἰσπανδίᾳ, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσι συνήθως ἐν σχήματι πυραμίδος εἰς ὕψος 38 μέτρ. καὶ αἱ τοῦ Στρόκ ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ, ὧν τὰ ὕδατα ἀναπηδῶσιν ἐτι πλέον τῶν ῥηθέντων.

Ἀτμόσφαιρα.

Ἡ ἀτμόσφαιρα εἰνε μίγμα διαφόρων βευστῶν, τὰ ὅποια περικυκλώνουσι τὴν σφαῖραν μέχρι τοῦ ὕψους 70—90 χιλιομ. καὶ αὐτὸ εἰνε ὁ ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν.

Ὁ ἀήρ εἰνε διαφανής, καὶ ὅταν ὁ οὐρανὸς ἦνε καθαρὸς, φαίνεται ὅτι ἔχει ὠραῖον κυανῶν χρώμα. Οὗτος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς εἰνε 770 φορές ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος· στήλη δὲ ἀέρος ἀπὸ τῶν ἀνωτάτων ὀρίων τῆς ἀτμοσφαιρας μέχρι τῆς θαλάσσης ἔχει βάρους ἴσον μὲ τὸ βῆρος στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδατος 10 1/2 μέτρ. ὕψους ἢ στήλης ἰσοπαχοῦς ὕδραργύρου 757 χιλιοστομέτρων ὕψους.

Ὁ ἀήρ εἰνε μᾶλλον πυκνὸς καὶ δυσκινητότερος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ εἰς τὰς πεδιάδας ἢ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, ἀποκαταστατῆμος ἐλαφρότερος εἰς ἐτι μεγαλύτερον ὕψος. Ἡ διαδοχικὴ αὐτῆ

ἐλάττωσις τῆς βαρύτητος τοῦ ἀέρος παρέσχε τὸ μέσον τῆς μετρήσεως τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων· διότι παρατηρήθη ὅτι στήλη ὕδραργύρου περικεκλισμένη ἐντός ὀργάνου καλουμένου βρομέτρου καταβαίνει καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν περισσότερο ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Ἡ θερμότης τῆς ἀτμοσφαιρας ἐλαττοῦται ἐπαίσθητῶς, καθ' ὅσον ἀναβαίνομεν εἰς ὑψηλότερους τόπους· διότι ἀραιότερας οὐσῆς τῆς ἀτμοσφαιρας εἰς τὰ ἀνώτερα αὐτῆς στρώματα, αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου διέρχονται ἐν μικροτέρᾳ θλάσει αὐτῆς, διὰ τοῦτο τὰ ὑψηλότερα ὄρη εἰνε κεκαλυμμένα ὑπὸ ἀδιακόπου χιόνος· παρατηρήθη δ' ὅτι ἡ χιὼν ἀρχίζει νὰ πίπτῃ ἐπὶ μὲν τοῦ ἰσημερινοῦ εἰς ὕψος 4900 μέτρ. ἐπὶ δὲ τῶν 45 μοιρ. πλάτους εἰς ὕψος 2000 μέτρ. καὶ πρὸς τὸν 60ον παράλληλον εἰς ὕψος 1100 μέτρων.

Καὶ ἄλλαι δ' αἰτίαι ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαιρας κατὰ τὰς διαφόρους χώρας. Ἡ θερμότης εἰνε τόσον μεγαλύτερα ὅσον ὁ τόπος εἰνε πλησιέστερος εἰς τὸν ἰσημερινὸν καὶ τὰνάπαλιν μικρότερα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους. Ὡσαύτως αὐτὴ εἰνε ἐτι ἀνάλογος τῆς θέσεως τοῦ τόπου, καθότι αἱ μεσημβριναὶ κλιτύες τῶν σειρῶν τῶν ὀρέων εἰνε θερμότεραι τῶν ἄλλων κατωφερειῶν. Ἐπίσης τὰ δυτικὰ παράλια οἰασδ' ἴποτε χώρας εἰνε θερμότερα τῶν ἀνατολικῶν παραλίων, καὶ παρατηρεῖται ὅτι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλάτους αἱ χῶραι τῆς Ἀμερικῆς εἰνε ψυχρότεραι τῶν χωρῶν τῆς Βύρωπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὅτι τὸ βόρειον ἡμισφαίριον εἰνε θερμότερον τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Καὶ αἱ νῆσοι δὲ αὐταὶ αἱ κείμεναι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὠκεανοῦ ἔχουσι χειμῶνα ὀλιγώτερον δριμῦν καὶ θέρος ὀλιγώτερον θερμὸν ἢ αἱ ἄλλαι χῶραι· διότι αἱ θλάσσαι διατηροῦσιν εἰς αὐτὰς θερμοκρασίαν μᾶλλον ὁμοιόμορπον.

Μετέωρα.

Εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν συμβαίνουσι διάφορα φυσικὰ φαινόμενα, τὰ ὅποια καλοῦνται *μετέωρα*· εἰνε δὲ ταῦτα τριῶν εἰδῶν μετέωρα· ἀ τοῦ φωτός· β' τοῦ ἠλεκτρισμοῦ· γ' τοῦ ὕδατος.

Μετέωρα τοῦ φωτός. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀντανακλᾷ καὶ διαθλᾷ τὰς ἀκτίνας τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου, ὥστε βλέπομεν τὸν ἥλιον πρὶν αὐτὸς ὑψωθῆ ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος, καὶ μετὰ τὴν δύσιν αὐτοῦ· τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο καλεῖται *λυκανῆς*, ἢ δ' ἐρυθρότης ἐκείνη ἢ γεννωμένη ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καλεῖται *ἠώς*.

Εἰς τὰς αὐτὰς δ' αἰτίας τῆς θλάσεως καὶ ἀντανακλάσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρας ὀφείλονται οἱ *κατοπερισμοί*, καθ' οὓς τὰ ἀντικείμενα τὰ τε ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα καὶ τὰ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα φαίνονται εἰς ἡμᾶς διπλᾷ, ἀνεστραμμένῳ, μετακεκινημένῳ καὶ αἰωρημένῳ εἰς τὸν ἀέρα· τὸ φαινόμενον τοῦτο συχνότερα παρατη-

ρείται ἐν Αἰγύπτῳ, Σαχάρῃ, κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσηνίας κτλ. Ὡσαύτως οἱ παρήλιοι, οἵτινες παρέχουσι τὴν ταυτόχρονον ἐμφάνισιν πολλῶν ἡλίων, αἱ παρασελήναι, δι' ὧν βλέπομεν πολλὰς σελήνας, καὶ οἱ ἄλωρες ἢ φωτεινοὶ κύκλοι, οἵτινες σκεπάζουσι ἐνίοτε τοὺς δύο τούτους ἀστέρας. Καὶ τὸ οὐράνιον δὲ τόσον ἢ ἡ Ἰρις προκύπτει ἐκ τῆς διαθλάσεως ἢ ἀποσυνθέσεως τοῦ φωτός ἐπὶ τῶν σφαιριδίων τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς, τῶν διακεχυμένων ἐπὶ τοῦ ἀέρος.

Μετέωρα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τὸ ἠλεκτρικὸν ρευστὸν ἀναγγέλλει τὴν παρουσίαν του εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν διὰ διαφόρων φαινομένων· τὰ γνωστότερα δὲ τούτων εἶνε ἡ ἀστραπή, ἡ βροχή, ὁ κεραυνός, τὸ βόρειον σέλας, αἱ πύρινα σφαίρι, οἱ ἀερόλιθοι κτλ.

Εἰς τὰ νέφη παρατηροῦμεν ἐν καιρῷ ῥαγδαίας βροχῆς λάμπην φωτός, ἣν τινα συνήθως παρακολουθεῖ πολλὰκις ἐπαναλαμβανόμενος πλάγος. Ἡ λάμπη αὕτη καλεῖται ἀστραπή, οὕσα μέγας ἠλεκτρικὸς σπινθήρ, μεταβαίνων ἀπὸ νέφους εἰς νέφος ἢ εἰς γήινον σῶμα, καὶ τότε καλεῖται κεραυνός, ὁ δὲ παρακολουθῶν αὐτὴν πλάγος καλεῖται βροχή.

Πρὸς ἀποτροπὴν δὲ τῶν κκῶν τῶν ὑπὸ τῶν κερυνῶν συμβαινόντων ἐφεῦρεν ὁ αἰμὴνηστος Φραγκάλινος τὰ ἀντικεραυνία· τὰυτὰ δ' εἶνε μετὰλλιοι ῥάβδοι λήγουσαι πρὸς τὸ ἄνω εἰς ὄψιν, αἱ ὁποῖαι τιθέμεναι καθέτως ἐπὶ τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῶν οἰκοδομῶν κτλ. καὶ συγκοινωνοῦσαι μετὰ τοῦ ἐδάφους διὰ μεταλλίνου σύρματος ἐλκουσι πρὸς ἑαυτὰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν νερῶν καὶ τότε αὐτὸς διερχεται δι' αὐτῶν ἄνω βλάστης τῶν οἰκοδομῶν καὶ φθάνει εἰς τὴν γῆν.

Τὸ δὲ βόρειον σέλας εἶνε λαμπρὸν μετέωρον, φωτίζον συχνὰ τὰς βορείους χώρας τῆς Εὐρώπης, μέρη τινὰ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τὰ γειτονίζοντα μέρη τοῦ νοτίου πόλου· τούτου τὰ σχήματα καὶ χρώματα εἶνε λίαν ποικίλα· ἐν γένει δὲ παρουσιάζει ὄψιν τῆς οὐρανοῦ, τὸ ὅποιον δρᾶγματα πυρὸς διατρέχουσι πρὸς τὸ αὐτὸ σημεῖον διευθυγόμενα, ἀλλὰ τὰυτὰ ἐνίοτε τινάσσονται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμόσφαιρας ἀποδίδουσι σοφῶς τινες τὰς πυρίνους σφαίρας, αἵτινες διατρέχουσι τὴν ἀτμόσφαιραν μετὰ μεγίστης ταχύτητος, συνοδευομένης τῆς πορείας τῶν ὑπὸ κεραυνῶν καὶ ὑπὸ τῆς πτώσεως τῶν καλουμένων ἀερόλιθων ἢ βολίδων· δὲν γνωρίζομεν ὅμως εἰσέτι τὴν ἀληθῆ αὐτῶν καταγωγὴν. Καὶ τινες μὲν δι' ἄγνοια σχυρίζονται ὅτι εἶνε λίθοι ριπτόμενοι ἐκ τῶν ἡραιστέων τῆς σελήνης, ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι εἶνε μικρὰ τινες πλανήται τοὺς ὁποίους ἡ γῆ παρασύρει ἐκτός τῆς τροχῆς τῶν.

Εἰς τὸν ἠλεκτρισμὸν τῆς ἀτμόσφαιρας ἀποδίδουσι ἐτι μικρὰ τινες καὶ ἀβλαβεῖς φλόγες, αἵτινες ἐν ὄρα μάλιστα τριχομίας φαίνονται εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πύργων, τῶν ἱστῶν καὶ ἄλλων μερῶν τῶν

πλοίων· αὐταὶ δὲ καλοῦνται Διδάκονροι, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης.

Μετέωρα τοῦ ὕδατος λέγονται ὅσα προέρχονται ἐκ τῶν ἀτμῶν οἵτινες ὑπάρχουσι πάντοτε εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ διὰ τῆς ἐπιρροῆς τῆς θερμότητος ἀναβαίνουσι ἀπὸ τῆς γῆς· τὰυτὰ δὲ εἶνε τὰ νέφη καὶ ἡ ὀμίχλη, συνιστάμενα ἐκ λίαν μικρῶν ὑδατίνων σφαιριδίων· καὶ τὰ μὲν νέφη διαφόρους ἔχοντα μορφὰς εἶνε ὑψηλὰ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἡ δὲ ὀμίχλη πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, σχηματιζομένη κυρίως εἰς χώρας ἐλώδεις, ἢ διαβρεχομένας ὑπὸ πολλῶν ὑδάτων.

Τὰ ὑδάτινα τὰυτὰ τῶν νεφῶν σφαιρίδια, ὅταν γείνωσι μέγλα καὶ συρρῶσιν, σχηματίζουσι τὰς σταγόνας, αἵτινες ἐνεκα τῆς βαρῦτητος τῶν καταπίπτουσι εἰς τὴν γῆν καὶ σχηματίζουσι τὴν βροχὴν· ἐάν ὅμως τὰ ὑδάτινα τὰυτὰ σφαιρίδια μεταβληθέντα εἰς σταγόνας πρὶν καταπέσω παγώσῃσι, τότε σχηματίζεται ἡ χιλιὰς. Ὅταν δὲ οἱ ἀτμοὶ νέφους τινὸς πρὶν μεταβληθῶσιν εἰς σταγόνας βροχῆς παγώσῃσι, τότε καταπίπτουσι εἰς τεράδας χιόνος. Ἀρόσος δὲ καλεῖται ἡ ὑγρασία, ἢ ἐπικαθημένη ὀλίγον μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐν ὄρα νημερίας καὶ αἰθροῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας διαφόρων σωμάτων κειμένων ἐν ὑπαίθρῳ· προέρχεται δὲ αὕτη ἐκ τῆς συμπυκνώσεως τῶν ἀτμῶν τῆς ἀτμόσφαιρας ἐπὶ ψυχρῶν ἀντικειμένων τῆς γῆς· ἐάν ὅμως τὰ σώματα τὰυτὰ ἔχωσι θερμοκρασίαν κατωτέραν τοῦ 0 τοῦ θερμομέτρου Ρεωμέτρου, τότε μεταβάλλεται εἰς πάχνην, ἣτις εἶνε παγωμένη ἀρόσος.

Εἰς τὰ μετέωρα ὡσαύτως ἀνάγονται τὰ καλούμενα πλανώμενα ρῶτα, ἅτινα εἶνε μικρὰ φλόγες, παρατηρούμεναι κατὰ τὴν νύκτα πλησίον τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐπὶ τούτων ἐν οἷς γίνεται σῆψις ζωικῶν οὐσιῶν· οἷον νεκροταφείων κτλ. προέρχονται δὲ τὰυτὰ ἐκ τοῦ φωσφοροῦχοῦ ὑδρογονικοῦ ἀερίου, τοῦ ἀναπτυσσομένου κατὰ τὴν σῆψιν ζωικῶν οὐσιῶν καὶ ἔχοντος τὴν ιδιότητα, ὅταν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, νὰ ἀνάπτῃ.

Διάττοντες ἀστέρες δὲ λέγονται μικρὰ φωτεινὰ σώματα ὅμοια μὲ ἀστρα, τὰ ὁποῖα κατ' αἰθριον νύκτα αἴφνης σχηματιζόμενα κινούνται πρὸς τὰ κάτω καὶ σβύνουσι, οὐδενίχως ἀφήνοντα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν. Θεωροῦσι δὲ τὰυτὰ τινες τῶν ἀστρονόμων ὡς σώματα κινούμενα περὶ τὸν ἥλιον, καὶ ὅταν προσεγγίσωσι κατὰ τὴν πορείαν τῶν πολὺ τὴν γῆν καὶ ἔλκυσθῶσιν ὑπ' αὐτῆς, τότε καθίστανται ἐν τῇ ἀτμόσφαιρᾳ φωτεινὰ, πολλάκις δὲ καταπίπτουσι ἐξ ὀλοκλήρου ἢ κατὰ μέρος.

Ἄνεμοι.

Ἄνεμοι λέγονται αἱ κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἦττον ἐν τῇ ἀτμόσφαιρᾳ κινήσεις τοῦ ἀέρος ἀπ' ἐνὸς μέρους εἰς ἄλλο. Αἰτία δὲ τῶν ἀνέμων δύναται νὰ ᾖ ἡ θερμότης ἢ ἐκταίνουσα τὸν ἀέρα εἰς τινὰς τοῖπους, τὸ ψῦχος τὸ παράγον κενόν τι ὅταν οἱ ἀτμοὶ μεταβάλλωνται

εἰς βροχὴν, ἢ ἔλξει τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης, καὶ ἢ περὶ τὸν ἄξονα περιστροφή τῆς γῆς.

Ἄνεμοι κατὰ τὸν ἀξονα καλοῦνται οἱ πνέοντες πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν· τοιοῦτοι δὲ εἶνε· Ἰόν οἱ ἀπόγαιοι ἄνεμοι καὶ οἱ ἐμβάται, προκύπτοντες ἐκ τῆς ἀνίσου θερμάνσεως τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης· καὶ τὴν μὲν ἡμέραν πνέει ὁ ἄνεμος ἐκ τῆς θαλάσσης ὡς ἐμβάτης πρὸς τὴν ξηράν, τὴν δὲ νύκτα ὡς ἀπόγαιος ἐκ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν· Ἰόν οἱ ἐπισημαίνονται ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ, οἵτινες πνέοντες ἀκαταπαύστως ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν ἀποδιδοῦνται εἰς τε τὴν ῥοὴν τοῦ ψυχροῦ ἀέρος ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινὸν καὶ εἰς τὴν περὶ τὸν ἄξονα περιστροφήν τῆς γῆς· ἐπειδὴ ὁ ἄηρ ὁ ἀπὸ τῶν πόλων πνέων ἐνταῦθα μὴ ἀκολουθῶν μετ' ἀρκετῆς ταχύτητος φαίνεται ὅτι φέρεται ἀκαταπαύστως πρὸς δυσμὰς.

Ὡς ἄνεμους κανονικοὺς δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ τοὺς Μονσωῖτους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, οἵτινες πνέουσιν ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ μέρους ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, καὶ ἐκ τοῦ βορειανατολικοῦ κατὰ τοὺς ἄλλους ἑξὶ μῆνας· Ἐν τούτοις οἱ ἄνεμοι οὗτοι ἐπὶ ἑξ ἑβδομάδας κατὰ τὸ διάστημα ἐκάστης ἀλλαγῆς ποικίλλουσι καὶ τότε εἶνε ἀναμειγμένοι μετὰ γαλήνην, καταιγίδας καὶ θυέλλας.

Αἱ εὐκρατοὶ ζῶναι ἔχουσιν ἄνεμους μεταβλητοὺς καὶ ἀκανονίστους· τοιοῦτοι δὲ εἶνε ὁ Σαυοῦμ ἐν Ἀραβίᾳ καὶ Σαχάρῃ, ὁ Σιρρόκος ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι. Οὗτοι φαίνονται μὴ ὑποκειμενοὶ εἰς θυέλλας, αἵτινες καταστρέφουσι τὰς ἐπὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης χώρας.

Ὅταν δύο ἄνεμοι ἐναντίοι συναντῶνται, παρέρχεται ταχέως θυέλλα γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα σίφων, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ μέρη τῆς σφαιρᾶς προσβάλλονται. Οὗτος ὅτε καταρροφᾷ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ καὶ σύρει καὶ θραίνει τὰ πλοῖα, τὰ ὅποια συναντᾷ ἐπὶ τῆς διαβάσεώς του, ὅτε δὲ ἀποξηραίνει τὰ ἔλη καὶ τὰς λίμνας, ἐγείρει παμμεγέθεις ὄγκους, τοὺς μεταφέρει εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, καὶ καλύπτει διὰ τῶν θραυσμάτων τῶν καὶ διὰ κατκλυσμοῦ ὑδάτων τὴν ξηράν, ἐφ' ἧς ἐκρήγνυται.

Μαγνητικὴ βελόνη.

Ἡ μαγνητικὴ βελόνη (ναυτικὴ πυξίς) στρέφει ἀκαταπαύστως τὸ ἐν τῶν ἄκρων τῆς πρὸς βορρᾶν καὶ τὸ ἄλλο πρὸς νότον. Εἰς ταύτην δὲ τὴν διεύθυνσιν τῆς βελόνης δύο ἀταξίαι συμβαίνουσιν ἢ ἀπόκλισις καὶ ἢ κλίσις.

Ἡ κλίσις εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποῖαν ἡ βελόνη κίβηται μετὰ τοῦ μαγνητικοῦ τοῦ τόπου εἰς ὃν εἰσίσκαται· εἶνε δὲ αὕτη διχόμορος εἰς τὰς δύο διαφόρους χώρας καὶ ἀκαταπαύστως ποικίλλει εἰς τὸν αὐτὸν τόπον.

Ἡ ἀπόκλισις εἶνε ἡ γωνία, τὴν ὁποῖαν ἡ μαγνητικὴ βελόνη σχηματίζει μετὰ τοῦ ὁρίζοντος· καὶ εἰς μὲν τὰς παρά τὸν ἰσημερινὸν

χώρας ἢ πρὸς βορρᾶν τῆς ἐν τ

Τὰ δὲ κλίματινος πλῆθος ἢ κατὰ ἐν ἀδένδραστασιν λιν καὶ

Εἰς τῆς κατὰ τὸν δὲ τὴν πετὰ ἢ μπλένεται ἐτ ζουσα π ἢ καυὰ τὴν δια θέσιν οἱ σίτου ε ζιον κα

Ἐν ματικὴ σπότερα ὑψηλὰ κάλαμ ἢ καν

Ἄ) πλάτ βλέπε τῶν ε ψυγμ χώρα

Ἐ ὅιον

ελόνη αὕτη μένει ὀριζόντιος, καθ' ὅσον ὅμως πλησιάζομεν εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς κλίνει πρὸς τὴν γῆν, τὸ δὲ νότιόν νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ.

Προϊόντα τῶν διαφορῶν ζωνῶν.

Φ υ τ ἄ.

ἄφορα εἶδη τῶν φυτῶν δὲν ἐπιδίδουσι ἐπίσης εἰς ἅπαντα τα, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν φαίνεται ὅτι περιλαμβάνεται ἐντὸς ἑκτονος ἢ μᾶλλον ὑπὸ θερμοκρασίαν ἰδιαιτέραν.

τεφυγμένη ζώνη παράγει ὀλίγα εἶδη φυτῶν· ἐν αὐτῇ φύον φθονία βρύα, λειχῆνες, πετρίδες, εἶδη τινὰ μύρων καὶ τινὰ οἶον σημύδαι καὶ ἰτέαι, ἀλλὰ πάντοτε εἰς θαμνώδη κατέμνη δὲ ἡ Λαπωνία κατὰ ταύτην τὴν ζώνην παράγει σίκαλαχανικά καὶ ἔχει δάση ἀπὸ ἐλάτας.

τὴν εὐκρατον ζώνην ἡ πεύκη καὶ ἡ ἐλάτη ἐκτείνονται μέχρι τεφυγμένης ζώνης, εἰς τινὰ δὲ μέρη καὶ ἐντὸς αὐτῆς. Πρὸς νότιον προχωροῦντες εὐρίσκομεν τὴν φηγόν, τὴν δρυῖν, τὴν σφένδαμον, ἐλέαν, τὴν φιλύραν, τὴν κέδρον, τὴν κυπρίσσον, τὸν φελλόν. Ἐὰ ἄρχεται νὰ φύηται ἀπὸ τῆς 60° πλάτους· ἡ κερασεῖα ἐκτείνεται πλέον πρὸς τὸν πόλον, εἶτα ἄρχεται ἡ ἀπιδέα πάντοτε πλησιάζει πρὸς τοὺς τροπικούς· μετὰ ταῦτα ἡ δαμασκηναία, ἡ καστανέα, ἡ ἀμπελοσ, ἡ συκῆ, ἡ ἐλαία, ἡ πορτοκαλεῖα ἐκτεινομένη εἰς διακεκαυμένην ζώνην καὶ κατέχουσα ἐπὶ τῆς γῆς περισσοτέραν οὐδὲν ἄλλου ὀπωροφόρου δένδρου. Τὰ διαφορα εἶδη τοῦ εἶνε διεσπαρμένα καθ' ἅπασαν τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ δὲ ὀρύαι ὁ ἀραβόσιτος εἶνε ἀφθονα εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας.

τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ ὀριμάζουσι οἱ εὐχυλότατοι καὶ ἀρωμάτατοι τῶν καρπῶν, καὶ ἅπαντα ἡ φυσικὴ ὑπαρξίς ἔχει περισσοτέραν ζωηρότητα καὶ λαμπρότητα. Ἐνταῦθα βλέπομεν δένδρα λίαν καὶ παμμεγέθη, ὡς τὸ βαοάβ· ὡσαύτως φύεται τὸ ζαχαροκάρπον, ἡ καφέα, ὁ φοῖνιξ, τὸ ἀρτίδενδρον, τὸ κακάον, ἡ βανίλλη, ἡ ἐλάτα, τὸ μοσχοκάρπον, τὸ πεπερόδενδρον κτλ.

Ἄλλ' ἢ εἰς τὰς αὐτὴν διαίσεις τῶν φυτῶν κατὰ τὰ διαφορα εἶδη δὲν εἶνε πάντοτε ἀκριβής· διότι καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν ἰσημερινὸν εἶνε παραγόμενα ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὑψηλῶν ὀρέων προϊόντα τῶν ὑκράτων χωρῶν, καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν δένδρα τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν· εἰς τινὰ δὲ μέρη τῆς εὐκράτου ζώνης αἱ χαμηλαὶ εἶνε παράγουσι καρπούς τῶν θερμοτέρων χωρῶν.

Ζ ῥ α.

τῶν ζῴων ἄλλα μὲν ζῶσι μόνον ἐπὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης· ἡ λευκὴ ἄρκτος, αἱ ῥέτται, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, ἧτις ἐκτείνεται

ἔτι μικρὸν εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην, τὸ σαρθέριον, τὸ κακοῦμι, ὁ κάστωρ, καὶ ἐν γένει ὄλα τὰ σισυροφόρα ζῶα κατοικοῦσι πρὸς τὰ βόρεια, εἰς τόπους σκεπασμένους ὑπὸ μεγάλων δασῶν καὶ ὀλίγον κατοικουμένους.

Αἱ παγωμένοι θάλασσα κατοικοῦνται ὑπὸ φαλαινῶν καὶ εἰδῶν τινων φωκῶν· ἐντεῦθεν ὡς λέγεται ἀναχωροῦσι κατ' ἔτος ἀπειράριθμοι ἀρήγαι καὶ διασπείρονται εἰς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Καυκασιατικῆς.

Αἱ εὐκρατοι χῶραι παρέχουσι ὀλίγα ἰδιόζοντα εἶδη· τούτων δ' ὁ σκύλος, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος, ὁ βοῦς, τὸ πρόβατον ἠκολούθησαν τὸν ἄνθρωπον εἰς ὅλας του τὰς μεταναστεύσεις· ἐνταῦθα ὀλίγιστα εἶνε τὰ σαρκοθώρα καὶ ἐπίφοβα θηρία· οἶον ἡ ἄρκτος, ὁ λύκος καὶ ὁ ἀετός· τὰ δ' ἄγρια ζῶα εἶνε πολλὰ· οἶον ὁ λαγιθεύς, ὁ λαγῶς, ἡ ἔλαφος, πτηθὸς ἐνδημικῶν πτηνῶν κτλ· τὰ δὲ ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἔρχονται ἐξ ἄρκτου καὶ μεσημβρίας.

Αἱ δὲ θερμότεραι χῶραι παράγουσι τὰ τρομερώτατα τῶν θηρίων· τὸν λέοντα, τὸν τίγριν, τὴν ὕαιναν, τὸν πάνθηρα, τοὺς ὄφεις, τοὺς κροκοδείλους κτλ· Ὡσαύτως δὲ τὰ μέγιστα καὶ ἰσχυρότατα πτηνὰ καὶ τετράποδα· οἶον τὴν στρουθοκάμηλον, τὸν κόνδρα, τὸν ἐλέφαντα, τὸν βίνοκωρον, τὸν ἵπποπόταμον, τὴν καμηλοπάρδαλιν, καὶ τέλος τὴν κάμηλον, τὴν ὅποιαν ὁ ἄνθρωπος ἐξήπλωσεν εἰς πολλὰς εὐκράτους χώρας. Ἐπίσης τρέφουσι ἐντομα λαμπρότατα καὶ πτηνὰ μὲ ὠρακίοντα πτερά· οἶον τὸν ψιττακόν, τὸ κολίβριον, τὰ παραδείσια πτηνὰ κτλ. Παρατηρητέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἡ νέα ἡπειρος οὐδὲν τρέφει τῶν μεγάλων τετραπόδων.

Ἀνθρώπινον γένος.

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι οἱ διεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς γῆς ἀποτελοῦσιν ἓν μόνον γένος· ἀλλὰ διαιροῦνται εἰς πολλὰς φυλάς, τὰς ὁποίας τὸ κλίμα, τὸ εἶδος τοῦ βίου ἢ ἄλλαι ἄγνωστοι αἰτίαι κατέστησαν ἀρκετὰ πρὸς ἀλλήλας διαφόρους· τούτων δ' ἐπισημότεραι εἶνε·

α.) Ἡ *Καυκασία* ἢ *λευκὴ φυλή*, ἣτις εἶνε διεσπαρμένη εἰς ἅπασαν σχεδὸν τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸ νότιον καὶ δυτικὸν τῆς Ἀσίας καὶ εἰς τὸ βόρειον τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἄνθρωποι ἔχουσι χρῶμα λευκὸν ἢ μελαγχροινόν, μικρὰ, λεία καὶ διαφόρου χρώματος μαλλία, πυκνὸν γένειον, ὠσειδῆς κρανίον καὶ ὀλίγον ἐσχισμένον στόμα.

β.) Ἡ *Μογγολικὴ*, ἣτις εἶνε ἐξηπλωμένη εἰς τὴν λοιπὴν Ἀσίαν, εἰς μικρὸν μέρος τῆς βορείου Εὐρώπης καὶ τῆς βορείου Ἀμερικῆς. Οἱ ἀνήκοντες εἰς ταύτην τὴν φυλὴν ἔχουσι χρῶμα ὠχρόν, μαῦρα καὶ ἄγρια μαλλία, τραχὺ καὶ ἄρκιον γένειον, ῥίνα πλατεῖαν, πρόσωπον πλατὺ, ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ λοξοὺς, προεξέχοντα μῆλα τῶν παρειῶν καὶ κρανίον σχεδὸν τετράγωνον.

γ.) Ἡ *Αἰθιοπικὴ* ἢ *μαύρη φυλή*, ἣτις κατοικεῖ ἅπασαν τὴν Ἀφρι-

κὴν πλὴν τοῦ βορείου μέρους αὐτῆς. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι μέλαν χρῶμα, μαῦρα, κοντὰ καίουλα μαλλία, ῥίνα σιμὴν, χεῖλη παχέα καὶ ἀνεστραμμένα, γένειον πυκνὸν καὶ τὸ ὀπισθεν τοῦ κρανίου ἐπίπεδον.

δ.) Ἡ *Ἀμερικανικὴ*, ἣτις ἐξαπλοῦται καθ' ἅπασαν τὴν ἐπίλοιπον Ἀμερικὴν καὶ τὰς περὶ αὐτὴν νήσους. Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκῶσιον, μαῦρα, τραχέα καὶ στιλπνὰ μαλλία γένειον ἄρκιον, πρόσωπον πλατὺ, κρανίον περὶ τοὺς κροτάφους πεπιεσμένον, μικροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ καὶ ἐξέχοντα μῆλα τοῦ προσώπου.

ε.) Ἡ *Μαλαικὴ*, ἣτις κατοικεῖ τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Οἱ εἰς ταύτην ἀνήκοντες ἔχουσι χρῶμα καστανόν, πυκνὰ, μαῦρα καὶ οὔλα μαλλία, ῥίνα πλατεῖαν, στόμα μέγα καὶ κρανίον πεπιεσμένον περὶ τοὺς κροτάφους.

Θρησκείαι.

Ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν τῆς θεότητος· ἀλλ' ἅπαντες δὲν λατρεύουσιν ὁμοίως τὸ θεῖον. Αἱ πρώτισται θρησκείαι αἱ ἐξηπλωμέναι ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε ὁ *Χριστιανισμὸς*, ὁ *Ιουδαϊσμός*, ὁ *Μωαμεθανισμὸς*, ὁ *Βραχμανισμὸς*, ὁ *Βουδισμὸς*· αὗται δὲ ἀναγνωρίζουσι ἓνα μόνον θεόν, καὶ ὁ πολυθεῖσμός περιλαμβάνων ἅπασας τὰς θρησκείας τὰς διδασκούσας τὴν ὑπαρξίν πολλῶν θεοτήτων.

Ὁ *Χριστιανισμὸς* εἶνε ἡ ἀποκαλυφθεῖσα θρησκεία ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· εἶνε δ' ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων λαῶν καὶ ἐξασκεῖται ὑπὸ τοῦ 1/3ου σχεδὸν τῶν κατοίκων τῆς γῆς. Διαιρεῖται δ' αὕτη εἰς τρεῖς μεγάλους κλάδους·

1) Τὴν *Ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν θρησκείαν*, εἰς ἣν ὑπάγονται ἐπι καὶ αἱ αἱρέσεις τῶν Νεστοριανῶν, Κοπτῶν, Ἀρμενίων καὶ Ἰακωβιτῶν.

2) Τὴν *Καθολικὴν θρησκείαν*, τῆς ὁποίας πνευματικὸς ἀρχηγὸς εἶνε ὁ πάπας.

3) Τὴν τῶν *Διαμαρτυρομένων θρησκείαν*, διηρημένην εἰς πολλὰς αἱρέσεις, ὧν ἐπισημότεραι εἶνε ὁ *Λουθηρανισμὸς* ἢ ἡ *εὐαγγελικὴ θρησκεία*, ὁ *καλβινισμὸς* ἢ ἡ τῶν *ἀναμορφωτῶν* καὶ ἡ *Ἀγγλικανὴ* ἢ *ἐπισκοπικὴ*.

Ὁ *Ιουδαϊσμός* δὲν ἐπικρατεῖ εἰς κανέν μέρος· διότι οἱ Ἑβραῖοι εἶνε διεσπαρμένοι καθ' ἅπασαν τὴν γῆν καὶ διατηροῦσι τὸν ἀρχαῖον νόμον τοῦ Μωϋσέως.

Ὁ *Μωαμεθανισμὸς* ἢ *Ἰσλαμισμὸς* διαιρεῖται εἰς δύο ἐπισημοτέρας αἱρέσεις· ἓν τὴν τῶν Σουννιτῶν, οἵτινες πλὴν τοῦ Κορανίου παραδέχονται καὶ βιβλίον τι παραδόσεων καλούμενον *Σουννά*· 2 τὴν τῶν Σχίιτων ἢ ὀπαδῶν τοῦ Ἀλή, οἵτινες ἀπορρίπτουσι τὸ Σουννά.

Ὁ Βραχμανισμός, οὕτινος οἱ ὄπαδοί λατρεύουσι πολλοὺς ὑπόδεστέρους θεοὺς, ἀλλ' ἀναγνωρίζουσι τὴν ὑπαρξίν μιᾶς ἀνωτέρας θεότητος.

Ὁ Βουδισμὸς ἔχει πολλὴν σχέσιν μὲ τὸν Βραχμανισμὸν καὶ εἶνε πολὺ ἐξηπλωμένος· διαιρεῖται δ' εἰς πολλοὺς κλάδους· τούτων οἱ μὲν ἔχουσιν ἀρχηγὸν τὸν *Σαλαϊλάμαν*, ἱερέα ὡς θεὸν τιμώμενον καὶ θεωρούμενον ὡς μηδέποτε ἀποθνήσκοντα· ἄλλοι δ' ἀποδίδουσιν εἰς τὸ Βούδαν τὸ ὄνομα τοῦ *Σομοροκόδοτος*. Τῆς θρησκείας δὲ ταύτης αἵρεσίς τις ἐν Κίνα καλεῖται θρησκεία τοῦ Φωῆ. Εἰς τὸν Βουδισμὸν δὲ πρέπει νὰ ἀποδοθῆ καὶ ἡ ἐν Ἰαπωνίᾳ *Σιντολατρεία* ἢ θρησκεία τοῦ Σίντου.

Εἰς ταύτας τὰς θρησκείας προσθετέα ἢ τῶν *Σείκων* εἰς τὸ Ἰνδοστάν, καὶ ἡ τοῦ *Κομφουκίου* εἰς τὴν Κίναν, αἵτινες διδάσκουσιν ἐν ὄν παντοδύναμον.

Ἡ *πολυθεία* ἢ ἡ τῶν *ἐθνικῶν θρησκείων*, ἥτις πρὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπεκράτει εἰς ὅλας τὰς γνωστάς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χωρῶν, ἐξέλιπε σχεδὸν ἐξ ἀπασῶν τῶν πολιτισμένων χωρῶν.

Ὁ *Φετιχισμὸς* εἶνε ἡ ἀγροικότερα ὄλων τῶν θρησκείων τῶν παραδεχομένων πολλοὺς θεοὺς. Καλοῦνται δὲ *φετιχ* ὅλα τὰ ἐμψυχα ἢ ἀψυχα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια λαοὶ δεισιδαίμονες λατρεύουσιν. Ὁ *φετιχισμὸς* εἶνε ἐξηπλωμένος ὑπὸ διαφόρους μορφὰς εἰς πολλοὺς ἀγρίους λαοὺς.

Πολιτισμὸς.

Οἱ λαοὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου των καὶ τὰς προόδους των εἰς τὰς τέχνας δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς 3 τάξεις· εἶνε δὲ αὗται·

1) Οἱ *ἄγριοι*, οἵτινες ὡς θρησκείαν ἔχουσι δεισιδαιμονίας τινά, δὲν γνωρίζουσι τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, καὶ ἡ βιομηχανία των περιορίζεται εἰς μικράν τινα κηπουρίαν, τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὴν θήραν· εἶνε δὲ συνήθως νομάδες καὶ σχηματίζουσι πάντοτε μικροὺς λαοὺς.

2) Οἱ *βάρβαροι* ἢ *ἡμιπολιτισμένοι* λαοὶ ἔχουσι θρησκείαν καὶ νόμους καὶ γνωρίζουσι πολλὰς τέχνας ὡς καὶ τὴν γραφὴν· τούτων οἱ μὲν εἶνε δεδομένοι εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν καὶ λέγονται γεωργοί, οἱ δὲ εἰς τὴν ποιμενικὴν καὶ λέγονται νομάδες.

3) Οἱ *πολιτισμένοι* λαοὶ ἔχουσι τελειοποιήσει τὰς μηχανικὰς τέχνας, καὶ διὰ τῶν φῶτων, τῶν σοφῶν νόμων καὶ τοῦ ἐμπορίου των ὑπεραυξάνουσι τὸν πληθυσμὸν, τὴν εὐπορίαν καὶ ἐγγένει τὴν εὐδαιμονίαν των.

ΤΕΛΟΣ.

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Δημόσια Κεντρική
Βιβλιοθήκη Σιάτιστας "Μανούσεια"

